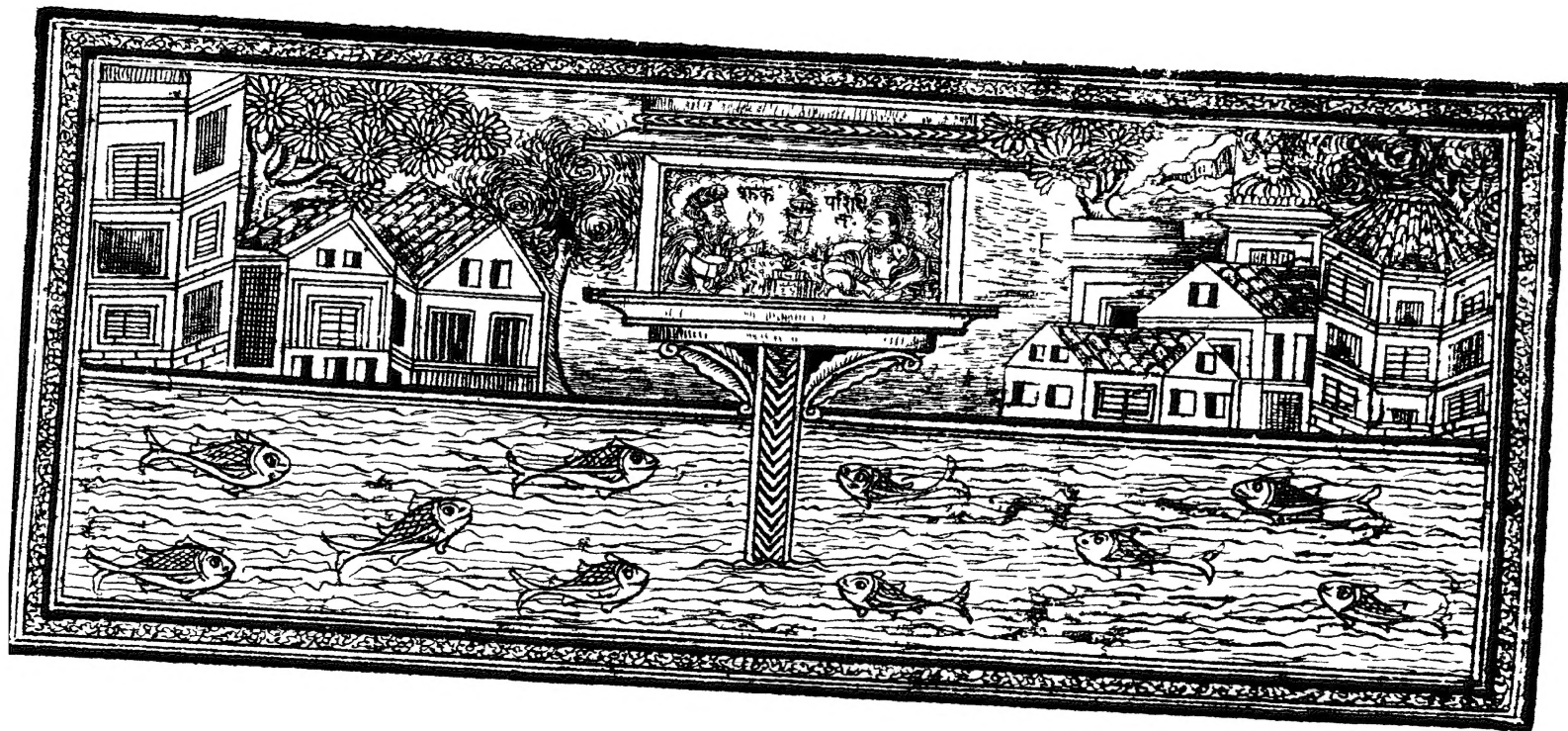

॥ अथ एकनाथीभागवतप्रारंभः ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥ श्रीदत्तात्रयायैनमः ॥ श्रीरुक्मिणीपतीपांडुरंगायनमः ॥ ॥ ओं नमोजीज
नार्दना ॥ नाहींभावअभावभावना ॥ नंदेखोनीमीतूपणा ॥ नमनश्रीकृष्णासदुरुराया ॥ १ ॥ नमनश्रीएकदंता ॥ एकपणेंतूंविआतां ॥ ए
कींदाखविसीअनेकता ॥ परीएकात्मतानमोडे ॥ २ ॥ तुजमाजीवासचराचरा ॥ हणोंनिरुणीजेलंबोदरा ॥ यालागींसकळोचासोयरा ॥
माचूंकारातूंहोसी ॥ ३ ॥ तुजदेखेजोनरु ॥ त्यासीसरवाचासंसारु ॥ यालागींविघ्नहरु ॥ नामादरुतुजसाजे ॥ ४ ॥ इषेंतेंवदनगण
राजा ॥ आरीपुरुषार्थत्याचारीभुजा ॥ प्रकाशियांप्रकाशीवोजा ॥ तोझळकततुझाएकदंतु ॥ ५ ॥ पूर्वउत्तरमिमांसादोनी ॥ लागलि
याश्रवणस्थानी ॥ निःशब्दादिवाचावदनी ॥ करजोडुनीउभीया ॥ ६ ॥ एकेचिकाळींसकळसृष्टी ॥ आपुलेपणेंदेखतउठी ॥ तेचितुझीदे
खणीदृष्टी ॥ सरवसंतुष्टीविनायका ॥ ७ ॥ सरवाचेंपेललेंदोंद ॥ नाभीअवर्तलाआनंद ॥ बोधाचीभिरवेनागवंद ॥ दिसेसधिधसाजि
रें ॥ ८ ॥ प्रकृतीपुरुषचरणदोनी ॥ तळींघालिशीवोजाउनी ॥ तयाबरीसहजासनी ॥ पूर्णपणींभिरविशी ॥ ९ ॥ तुझीअणुमात्रजालि
याभेटी ॥ शोधितांविघ्नपडेदृष्टी ॥ तोडिसीसंसारफांसोटी ॥ तोचितुझेमुष्टीभिजफरसु ॥ १० ॥ भावेंभक्तजोआवडे ॥ त्याचेंउगविसी
भवसांकडे ॥ बौदुनिकाटिसीआंणणाकडे ॥ निजनिवाडेंअंकुशें ॥ ११ ॥ साचनिरापेक्षजोनिःशंक ॥ त्याचेंतूंविवादविशीसरुख ॥ देउनी
हर्षचिंमोदक ॥ निवविसीदेखनिजहस्ते ॥ १२ ॥ सूक्ष्माहुनीसूक्ष्मसान ॥ त्यामाजीतुझेअधिष्ठान ॥ यालागींसूषकवहन ॥ नामा
भिधानतुजसांजे ॥ १३ ॥ पाहातांनरुत्ताकुंजरु ॥ अव्यक्तव्यक्तीपरु ॥ ऐसाजाणोनिनिर्विकारु ॥ नमनाआदरुग्रंथार्थी ॥ १४ ॥ ऐशि
याजीगणनाथा ॥ श्रीपणेंकैचानमिता ॥ अकर्ताचीझालाकर्ता ॥ ग्रंथकथाविस्तारु ॥ १५ ॥ आतांनमुंसरस्वती ॥ जेसासासारवि
वेकमूर्ती ॥ चेतनारूपेंद्रियवृत्ती ॥ जेचाळितीसर्वदा ॥ १६ ॥ जेवाचाचीवाचक ॥ जेप्रकाशंप्रकाशक ॥ जेबुद्धीचीद्योतक ॥ स्व
येदेखस्वप्रभा ॥ १७ ॥ नेविवांगीशक्तीउठी ॥ जेसीदोळयांमाजीदिठी ॥ कोसरसपणेंदाविपुष्टी ॥ फळपणेंपोटीपळाच्या ॥ १८ ॥ सा

खरेआगींस्वादु ॥ कींसंमनामाजीमकरंदु ॥ तैसाशिवशक्तीसमंधू ॥ अंनादिसिंधूअनवर्य ॥ १९ ॥ जेअनिर्वाच्यनिजगोडी ॥ चहुंवाचां
 माजीवाढी ॥ ह्यणोनीवागेश्वरीरोकडी ॥ ग्रंथार्थचोरवडीचवीदावी ॥ २० ॥ सारासारा निवडितांजनी ॥ त्याहंसावरीहंसवाहिनी ॥ बै
 ससीसंहजासंनी ॥ अगम्यपाणीअगोचरू ॥ २१ ॥ तेपरमहंसीअरुढ ॥ सविवेकहंसजाणतीदृढ ॥ जवळीअसतांनदेस्वतीमूढ ॥ अ-
 भाग्यमूढमतिमंद ॥ २२ ॥ तिचेनिर्धारितांरूप ॥ अरुपाचेंचस्वरूप ॥ तेआपुलेपणेंअमूप ॥ कथानुरूपबोलवीं ॥ २३ ॥ हाबोलूभला
 जाहला ॥ ह्यणोनीबोलेचिस्तविला ॥ तैसास्तुतीभावोउपजला ॥ बोलीबोलागौरविलें ॥ २४ ॥ तेविवाग्वीलासपरमेश्वरी ॥ सं-
 वेगिंदरवणेसंदरी ॥ राहोनीबाह्यअंतरीं ॥ ग्रंथार्थकुसरीवदवींखेयें ॥ २५ ॥ तेसदांसंतुष्टसहज ॥ ह्यणोनिनिरूपणाचेंचढलेंभो-
 ज ॥ परीव्यक्तपणाचाफुजा ॥ मीपणेंमजनेदींचयेवो ॥ २६ ॥ वाग्देवतेचीस्तुती ॥ वाचाचिजालीवदती ॥ तेथेहैताचियेसंपत्ती ॥ उ-
 मसचित्तीउमसेना ॥ २७ ॥ तेणेबोलूबोलणेमांडिलें ॥ समूळमौनातेंतोडिलें ॥ त्यावरीनिरूपणघडलें ॥ नबोलणेबोलेबोलविलें ॥
 ॥ २८ ॥ तिसीसेवकपणेंदुसरा ॥ होउनीरिघेनमस्कारा ॥ तवमीपणेंसीपरा ॥ निजनिर्धारापारुषें ॥ २९ ॥ जेथेमीपणाचाआभावो
 ॥ तेथेतूपणासीकैचाठावो ॥ याहीवरीकरीनिर्वाहो ॥ अगम्यभावोनिरूपणीं ॥ ३० ॥ जैसासागराचियासागरीं ॥ चालतीलहरियाची
 याहारी ॥ तैसेशब्दस्वरूपाहारी ॥ स्वरूपावरीशोभती ॥ ३१ ॥ जैशासारखेरचियाकणिका ॥ गोडियेभिन्ननळतीदेरवा ॥ तैसेनिरू-
 पणहंसाळसरवा ॥ ब्रह्मरसेंदेखारसष्टी ॥ ३२ ॥ तेथेमीपणेसरस्वती ॥ बैसविलेंएकताटेरसष्टी ॥ तेथेअभिन्नशेषदेउनतृती ॥
 तेहेउद्गारयेतीकथेचे ॥ ३३ ॥ आतांवंदूतेसज्जन ॥ जेकांआनंदचिद्ध ॥ वर्षतातीस्वानंदजीवन ॥ संतसजननिबबाबया ॥ ३४ ॥ चे-
 तन्याचेंअलंकार ॥ कींब्रह्मविद्येचेशृंगार ॥ कीर्दश्वरासीमनोहर ॥ निजमंदिरनिवासा ॥ ३५ ॥ तेअधिष्ठानाअधिवास ॥ कींसरवा
 सीहीसरवउल्हास ॥ विश्वांतीसीविश्वास ॥ निजरहिवासकरावया ॥ ३६ ॥ कींतंभूतदयार्णव ॥ कींमाहेराआलीकणाव ॥ नातेंनिर्गुणाचेंअवेव

॥ जाणवेवनिशुर्णाची ॥ ३७ ॥ नतेडोळ्यांतीलदृष्टी ॥ कीं हिताचीदेखणीपुष्टी ॥ कीं संतुष्टीसी संतुष्टी ॥ चरणां शुष्टी जयाचे ॥ ३८ ॥ ते पहाती ज
याचे कडे ॥ त्याचे उतरे भवसांकडे ॥ परब्रह्मडोळ्यां पुढें ॥ निजनिवाडे उल्लासे ॥ ३९ ॥ तेथे साधनचतुष्टय सायास ॥ न पाहती शास्त्रचातुर्य वि
लास ॥ एक धरिला पुरी वषास ॥ स्वयंप्रकाश ते करिती ॥ ४० ॥ ते जगामाजीस दां असती ॥ जीवमात्राने सदां दिसती ॥ परी विकल्पेची ठकी जे
ती ॥ नाहीं झणती नास्ती क्य ॥ ४१ ॥ मातियेचा दोण केला ॥ तो कोळिका भावो फळला ॥ ह्युणोनी विश्वासें वीण नाडला ॥ जगूत कला विकल्पे
॥ ४२ ॥ येकायेकी विश्वासतां ॥ वाणी नाही निजसत्ता ॥ त्याचे चरणां भावार्थता ॥ ते वितां माथा विश्वासें ॥ ४३ ॥ ते न मस्कारितां अवश्यक ॥
करून ठाकती एक ॥ परी एक पणे सेवक ॥ त्याचा विदेख स्वयें होये ॥ ४४ ॥ त्याच्यासे विचिये गोडी ॥ ब्रह्मसरवाची उपमा थोडी ॥ जे भज
ती अनन्य आवडी ॥ ते जाणती गादी निजचर्चा ॥ ४५ ॥ ते प्रहृतीसी पर ॥ प्रहृतीरूपी ते अविकार ॥ आकार विकार वेढार ॥ त्याचे नि साचा
खाधीना ॥ ४६ ॥ ते भोगावरी न चढती ॥ त्यागावरी न उढती ॥ आपुलिये सहज स्थिती ॥ स्वयें वर्तती सर्वदां ॥ ४७ ॥ ते ज्ञाने पण न मिरविनी
पिसे पणादाख विनी ॥ स्वरूप कुंज वी स्मृती ॥ गिळुनि वर्तती निजांगे ॥ ४८ ॥ प्रेमा आंगीं जिराला ॥ विस्मयो येवो विविसरला ॥ प्रपंच पर-
मार्थ एक जाला ॥ हाई ठिला विभागू ॥ ४९ ॥ स्मरण विस्मरणे सींगेले ॥ देह देही चहर पले ॥ आंतू बाहेर पण गेले ॥ गेले ठरले स्मरेना ॥ ५०
॥ स्वप्न जागृती जागतांगेली ॥ रूपुसी साक्ष लेवु डाली ॥ उच्यनी ही वेडावली ॥ तुय ठिली न दृश्य ॥ ५१ ॥ दृश्य द्रष्टेन शी गेले ॥ दर्शन येकल
पणानि माले ॥ ते निमणे पण ही बिराले ॥ विरवितेने लेखे वरणेनी ॥ ५२ ॥ ज्ञान अज्ञान ते घेऊ गेले ॥ तव ज्ञाने पण ही बुडाले ॥ विज्ञान आगा
घडले ॥ परी नेवज डळे हे न मनीनी ॥ ५३ ॥ या परी जे निजसज्जन ॥ तिहीं करविं स्यावधान ॥ यावे मज अवधान ॥ ही विज्ञापना बाळवें ॥ ५४
॥ सूर्य सदां प्रकाश घन ॥ अग्नी सदां देदीप्यमान ॥ ते से संत सदा सावधान ॥ यावे अवधान हे बालकत्व माझे ॥ ५५ ॥ तव संत सज्जन एक
वेळा ॥ थोस्करांनी सोहळा ॥ आज्ञा फिलो वेढो वेढा ॥ ग्रंथ कवी केला प्राकृत ॥ ५६ ॥ एकांती लोकांनी ॥ थोर साक्षे पके लासती ॥ तरी-

सांगाजीमजमनी ॥ कोणेग्रंथीप्रवर्त ॥ ५७ ॥ पुराणींश्रेष्ठभागवत ॥ त्याहीमाजीउद्धवगीत ॥ तुवांप्रवर्तवितेथे ॥ वदतांभग
 वंततुजसाह्य ॥ ५८ ॥ आह्मासीपाहिजेज्ञानकथा ॥ वरीतुजसाधिरवारसाळवक्ता ॥ तरीस्तुतीसांहीनीआतां ॥ निरूपणातत्वता
 चालवी ॥ ५९ ॥ तुजसंतस्तवनीउत्सावो ॥ हातवकळलाभावो ॥ तरीकथेचालवलाहो ॥ निजनिर्वाहोउपपादी ॥ ६० ॥ यासंताचेह
 पावचने ॥ येकाआनंदलामने ॥ तेणेंवाक्यपसायेदाने ॥ स्वानंदघनेउल्हासे ॥ ६१ ॥ जैसेमेघाचेनिगर्जने ॥ मयूरउपमोपाहेगर्जने ॥
 नानानवेनीजीवने ॥ जेविचातकमनीउल्हासे ॥ ६२ ॥ कांदेखोनीचंद्रकर ॥ डोलोलागलेचकोर ॥ तेसंसंतवदनीचेउत्तर ॥ आलेथोरस
 स्वावित ॥ ६३ ॥ थोरसरवाचकेलास्वाम ॥ तुमचेपुरतेंकरालतुही ॥ तरीवांयांविकार्यांपणेमी ॥ मनोधर्मविळगेजो ॥ ६४ ॥ परीसम-
 र्थाचीआज्ञा ॥ दासांनकरवेअवज्ञा ॥ तरीसांगांतलीजीसंज्ञा ॥ तेकरीनआज्ञास्वामांची ॥ ६५ ॥ परीतुहीएककरावे ॥ अखंडअवदानमज
 रावे ॥ तेणेदृष्टीनेआघवे ॥ पावेलस्वभावेनिजसिंधी ॥ ६६ ॥ अगतुझियामनामाजीमन ॥ शब्दीठेविलेसेअनुसंधान ॥ यालागींनिज
 निरूपणा ॥ चालवीजाणसवेग ॥ ६७ ॥ आतांबंदूकुळदेवता ॥ जेयेकविरायेकनाथा ॥ तेयेकीवांचूनसर्वथा ॥ आणीककथाकरुनेदी ॥ ६८ ॥
 येकरूपदाविलेंमनी ॥ तवयेकविदिसेजनीवनी ॥ ऐसेंएकचीकानीवदनी ॥ येकपणेयेकविरा ॥ ६९ ॥ तेदिवशतीरूपेदीनी ॥ लेउन
 मिरवेएकपणी ॥ येकपणेजाहलोगुर्विणी ॥ प्रसवेएकपणीयेकवीरा ॥ ७० ॥ तेयेकरूपयेकवीरा ॥ प्रसवलीबोधफरशधरा ॥ ज्या-
 चाकांदरारा ॥ माहावीराअभिमानियां ॥ ७१ ॥ तेणेउपजोनीनिवटिलीमाया ॥ आज्ञापाळुनीसरवेदपितया ॥ ह्युणबोनीतोजाला
 विजया ॥ लवलाह्यांदिग्मंडळी ॥ ७२ ॥ जेकांवासनाअहंभावो ॥ तोळेदिलासहस्रार्जुनरावो ॥ स्वराज्यकरोनीपाहाहो ॥ अपेस्वियंमे-
 वेस्वयातिया ॥ ७३ ॥ तेणेमास्त्रीमाताजीविली ॥ तेचिगुरुदेवताआहाजाली ॥ परीस्वनाखेंस्यातीकेली ॥ येकात्मताबोलीयेकनाथा ॥ ७४ ॥ तेजैपा

अ
१

२

सोनिनिवटली॥ तेंपासोनिप्रकृतीपालटली॥ रागत्यागेंशांतिझाली॥ निजमाउलीजगदंबा॥ ७५॥ तयावोसंगाघेउन॥ थोरदिधलेअ
७६॥ विषमसंकर्दीसमाधान॥ स्वनामस्मरणकेलिया॥ ७६॥ तेजयजयजगदंबा॥ उदोहाणोग्रंथारेभा॥ मतीमाजीस्वयंभा॥ यो
गमर्माप्रगटली॥ ७७॥ ज्याचेनरुपाअपांगें॥ देहीनदेखतीदेहांगें॥ संसारटवाळवेगें॥ केलेंवाउगेभवस्वप्न॥ ७८॥ आतांवंदूंजनादेमु
७९॥ जोभवगजपंचाननु॥ जनीविजनीसमानु॥ सदासंपूर्णसमत्वे॥ ८०॥ ज्याचेनिकृपाकटाक्षें॥ अलक्षलक्षेंवाणलक्षें॥ साक्षीविसर
लीसाक्षे॥ निजपक्षेंगुरुत्वं॥ ८१॥ तेणोजिवेंवाणजिक्विलें॥ मृत्युबीणमरणविमारिलें॥ दृष्टीदेऊनिदारविलें॥ देखणेकेलेंसर्वांग॥
८२॥ देहदेहीविदेहकेलें॥ शेरवीविदेहपणतेंहानेलें॥ नेलेपणहीहरपलें॥ उरीउरलेंउर्वरित॥ ८३॥ आभावांभावेसिंगेला॥ संदेहाने
संदेहसिनिमाला॥ विस्मयोविस्मयीबुडाला॥ वेडावलास्वानंदु॥ ८४॥ तिथेआवडीहोयभक्तु॥ तवदेवविभक्तपणाआंतु॥ मगभक्त्य
भक्तनाचाअंतु॥ दाविअप्रांतुस्वलीला॥ ८५॥ मनमनपणोसिनेलें॥ नमितेंनेणोंकायजाहालें॥ नम्यचिआंगींघडलें॥ घडलेंमोडलेंचो
डली॥ ८६॥ दृश्यद्रष्टयाजाण॥ दोर्हांसयेकचिमरण॥ दर्शनहीजाहालेंक्षीण॥ देखणेंपणगिळूनी॥ ८७॥ आतांदेवोचिआघवा॥ तेव
भक्तुनयंभक्तभावा॥ तवदेवद्विसुकलादेवा॥ देवस्वभावाविसरोनी॥ ८८॥ देवोदेवणेंदाटला॥ भक्तभक्तपणेंआटला॥ दोर्हांचाहि
अंतुझाला॥ अत्रेदलाअनंतु॥ ८९॥ अत्यागुत्यागेंसिविराला॥ अभागभोगेंसिउडाला॥ अयोग्योगेंसिबुडाला॥ योग्यनेचांगेला॥ अ
हंभावा॥ ९०॥ ऐशियाहिवरीअधीकसोसु॥ सायोज्यामाजीहोतसेदासु॥ तेथालसुरवाचासोरसु॥ अतिविलासुभगोचरु॥ ९१॥ शिवें
शिरुचियजिजे॥ ऐशियेअवस्थेसिसाजे॥ येहर्वांबोलचिबोलिजे॥ परिनपविजेनिजभजन॥ ९२॥ येअभिन्नसुखसेवेआंतु॥ नारदआ
नंदनाचतगानु॥ शुकसनकादिकसंमस्तु॥ जाहालेनिजभक्तुयेणेचीस्वरवे॥ ९३॥ सागरीभरेभरतें॥ तेंभरतेंभरेतरियांतें॥ तेंसंदेवें
देवपणायेंथें॥ केलेंमातेंनिजभक्तु॥ ९४॥ सागरसरिताजीवनयेक॥ परिमिळणीभजनदिसेअधिक॥ तेंसंयंकपणेंचिदेख॥ भजन

सुरवंडल्हासे ॥९४॥ वामसच्यदोनभाग ॥ परिदोनामीयेकचिआंग ॥ तेंसेदेवभक्तविभाग ॥ देवपणीसांगआभासे ॥९५॥ तेविंआपुलेप
 णाचेंनिबाने ॥ भक्तकेलेंजनार्दनने ॥ परिकायावाचामने ॥ वर्तविजेतेणेंसर्वार्थ ॥९६॥ तोसुरवाचेंजाहलानिजसुरव ॥ दृष्टत्वेदेखेसम्पु
 स्व ॥ तोचिविवेकेंकरुनिदेख ॥ करवीलेखग्रंथार्थ ॥९७॥ परिनवलत्याचेंलाघव ॥ अभंगीघातलेंमाझेनाव ॥ शेरवीभावाचानिज
 भावो ॥ उरावयाठावनुरवीच ॥९८॥ ययावचनासंतोषला ॥ ह्मणेभलारेभलाभला ॥ निजभाविफतूंचिसंचला ॥ प्रगटकेलागुत्था
 र्थ ॥९९॥ हंस्तर्काकींनिरूपण ॥ ग्रंथपीठिकाकींब्रह्मज्ञान ॥ साहित्यकींसमाधान ॥ सद्गानाहिजाणकळेना ॥१००॥ तुझाबोलचि
 येकयेकू ॥ सोलीवविवेकाचाविवेकू ॥ तोसंतोषासिसंतोरवू ॥ अत्यंतिकुउपजवी ॥१०१॥ तुझेनिमुखेंजेंजेंनिगे ॥ तेंसंतहृदयीसांच
 चिलागे ॥ मुमुक्षुसांगींचींपालिंगें ॥ रुजीनिजांगेंकरतील ॥१०२॥ ग्रंथारंभपडलाचोरव ॥ सुक्तमुमुक्षुइतरलोक ॥ श्रवणमात्रेंचिदे
 ख ॥ निजात्मसुरषपावती ॥१०३॥ तेणेंजीवनामृततुषारे ॥ ग्रंथभूमिकाविवेकांकुरे ॥ अंकुरलीयेकसरें ॥ फलसंभारेसफलित ॥१०४॥
 कींनिर्जावाजाउआला ॥ नातरिसिद्धासिद्धिलाभुझाला ॥ कींनिजवैभवंआपुला ॥ प्रियेमीनलापनिग्रते ॥१०५॥ तेंसेनिहर्षानंदें ॥ जी
 जीह्मणितलेंस्वानंदें ॥ तुमचेंनिपादप्रसादें ॥ करीनविमोदेंग्रंथार्थ ॥१०६॥ श्रीरामप्रतापदृष्टी ॥ शिळातरतीसागरापोटी ॥ कींच
 सिद्धवचनासाठीं ॥ तपेकाठीरविमंडळी ॥१०७॥ कींयाज्ञवल्क्याचामंत्राक्षता ॥ शृङ्गकाष्ठासीपल्लवना ॥ कींधर्मेश्वानुसरता ॥ केला
 सर्वथास्वर्गलोकीं ॥१०८॥ तेंसेमाझेनिनावें ॥ ग्रंथहोतीस्वभावं ॥ औज्ञाप्रतापगौरवें ॥ गुरुवैभवंसार्थकु ॥१०९॥ घटितयेकाआणिये
 कादशें ॥ रासीनक्षत्रयेकचिअसे ॥ त्यायेकामाजीजेंपूर्णदिसे ॥ तेदशादशांशेंचदेअधिक ॥११०॥ मागांपुटांयेकयेककीजे ॥ त्यानाव
 एकादशह्मणिजे ॥ तेंयेकायेकपणेंचिसहजें ॥ आलेंनिजबोजेंग्रंथार्थ ॥१११॥ तेथेंदेखतेंचिकरुनिदेखणे ॥ अवघेंचिनिर्धारुनिमने
 त्यावरीयेकाजनार्दनने ॥ टीकाकरणेसार्थक ॥११२॥ पाहोनिदशमाचाप्रांतु ॥ येकादशीचाअध्यायांतु ॥ येकादशावरीजगन्नाथु ॥ ग्रं

थार्थ आरंभी ॥ १३ ॥ ह्यणवो नि एकादशाचीर्दीका ॥ येकादशी सकरीयेका ॥ ते येक पणा चिया सुग्वा ॥ फळे लदेखा येक लें ॥ १४ ॥ आतां वं
दू महा कवी ॥ व्यासवात्सिक भार्गवी ॥ जया तें उशना कवी ॥ पुराण गौरवी बोलती ॥ १५ ॥ तिहीं आपुलिये वित्पत्ती ॥ यादवाची माझी म-
ती ॥ हेच करित सेविनंती ॥ ग्रंथ समाप्ती न्यायया ॥ १६ ॥ वंदूं आचार्यां शंकरू ॥ जोकां ग्रंथार्थ विवेक चतुरू ॥ सारूनि कर्मद तेचा विचारू ॥
प्रबोध दिनकरू प्रकाशला ॥ १७ ॥ इतर हीर्दीका कार ॥ काव्य कर्ते परम चतुर ॥ त्यांचे चरणीं नमस्कार ॥ ग्रंथां सादर तिहीं आवें ॥ १८ ॥ वं
दूं प्राकृत कवंश्वरू ॥ निवृत्ति प्रसुरवज्ञानेश्वरू ॥ नाम देवचांग देववदेश्वरू ॥ ज्यांचे भाग्य थोर गुरु कृपा ॥ १९ ॥ ज्यांचे ग्रंथ पाहातो ॥ ज्ञा-
न होय प्राकृता ॥ तयाचे चरणीं माथा ॥ निजात्मता निज भावें ॥ २० ॥ संस्कृत ग्रंथ कर्ते ते महा कवी ॥ मी प्राकृतां काय उणिवी ॥ नवीं जुनी
ह्यणावी ॥ कैसेन केविसुवर्ण सुमने ॥ २१ ॥ कपिलेचें ह्यणा वेंक्षीर ॥ माइतरांचें कायनीर ॥ बर्णां स्वादे येकचि मधुर ॥ दिसे साचार सारिरे
॥ २२ ॥ जें पाविजे संस्कृत अर्थें ॥ तें चिला भे प्राकृते ॥ तरि नमना वयायेथें ॥ विषमचित्ते तें कायी ॥ २३ ॥ कीं निरंजनी वसलारावो ॥ तरि तो
चिसे वकां पावन ठावो ॥ तेथें सेवे सिनवचतां पाहाहो ॥ दंडीरावो निज भृत्यो ॥ २४ ॥ कांदुर्बळ आणि समर्थ ॥ दोही सरायें घातला हात ॥
तरि दोघां सितेय ॥ सहजचि होत समसाम्य ॥ २५ ॥ देशभाषाचें भवें ॥ प्रपंच पदार्थां पालटलीं नावें ॥ परिराम कृष्णादिनाम नवें ॥ भा-
षावें भवें पालटू ॥ २६ ॥ संस्कृत वाणी देवें केली ॥ प्राकृत काय चोरापासो निझाली ॥ असोया अभिमान भुली ॥ वृथा बोली काय काज ॥
२७ ॥ आतां संस्कृता किंवा प्राकृता ॥ भाषा झाली जे हरिकथा ॥ ते पावनचित्त त्वता ॥ सत्य सर्वथा मानावी ॥ २८ ॥ वंदूं भानुदास आतां ॥
जोकां पित्याचामहापिता ॥ ज्यांचे निवंश भगवंता ॥ झाला सर्वथा प्रियकर ॥ २९ ॥ जेणें बाळपणी आकळिला भानु ॥ स्वयें झाला चिदांनु
॥ जितो नमाना भिमानु ॥ भगवंतान्वय स्वयें झाला ॥ ३० ॥ जयाची पदबंध प्राप्ती ॥ पाहों आली श्रीविठ्ठल मूर्ती ॥ कानिचें कुंडल जगाजोती
॥ करिताराती देखिला ॥ ३१ ॥ तया भानुदासाचा चक्रपाणी ॥ तयाचा ही सुत सुलक्षणी ॥ तयासि सूर्यनाम देउनी ॥ निजो निज होइ निठे

ला॥३२॥नयासूर्यप्रभाकिरणी॥मानेप्रसवलीरुकिणी॥ह्यणोनररुमाहेजननी॥आह्मन्नागुनीसाचची॥३३॥हेग्रंथारंभकळा
 ॥वंदिलीपूर्वजमाळा॥धन्यनिजभाग्याचीलीला॥आलेवैष्णवकुळाजन्मोनी॥३४॥तेवैष्णवकुळीकुळनायकु॥नारदप्रल्हादसन
 कादिकु॥उद्धवअहूरश्रीशुक॥वसिष्ठादिकुनिजभक्त॥३५॥तेवैष्णवसकळा॥ग्रंथार्थीअवधानशिळ॥ह्यणोनिवैष्णवकुळमाळ॥वं
 दिलीसकळग्रंथार्थी॥३६॥उपजन्मजंविद्यागोत्रा॥नमनतयाविश्वामित्रा॥जोकांप्रतिस्ठिचाधात्रा॥गायत्रीमंत्रामहत्वा॥३७॥जो
 उपनिषद्विवेकी॥तोवंदिलायाज्ञवल्का॥जोकाविकर्तव्यातेपोरवी॥कृपापियुरवावर्षीनी॥३८॥नमनभूतमात्राअशेरवा॥तेणेंविश्वं
 भरूझालासरवा॥ह्यणोनिग्रंथारंभुदेरवा॥आलानंदकासमन्वार्सी॥३९॥आनांनमूंदत्तात्रया॥जोकांआचार्यांचाआचार्या॥तेणेंप्र
 त्तविलेंग्रंथकार्या॥अर्थयावयानिजबोधु॥४०॥तोशब्दातेंदवितु॥अर्थुअर्थप्रकाशवितु॥मगवक्तंपणाचांमातु॥स्वयेंवदवितुय
 थार्थ॥४१॥तोह्यणोश्रीभागवत॥तेंभगवंताचेंतुद्वत॥त्यासीचहोयप्रास॥ज्याचेंनिरंतरचित्तभगवंतां॥४२॥तेंहेंज्ञानकन्यादी॥च
 तुश्लोकपदबंधी॥उपदेशिलासहुन्ही॥निजात्मबोधीविधाना॥४३॥नचलतयाचासद्वाचो॥शब्दमात्रेंझालाअनुभवो॥वापसहु
 रुपापाहाहो॥केल्यानिःसंदेहोपरमधी॥४४॥तोचतुश्लोकांचाबोधु॥गुरुमार्गेआलाभुद्धु॥तेणेंउपदेशिलानारदु॥अतिप्रबुद्धभावा
 र्थी॥४५॥तेणेंनारदुनियाला॥अवघाअर्थमयचिझाला॥पूर्णपरमानंदेंधाला॥नाचोलागलानिजबोधो॥४६॥तोब्रह्मविणावाहातु
 ॥ब्रह्मपदेर्गतगातु॥तेणेंब्रह्मानंदेंनाचतु॥विचरेदुल्लतुभ्रमंडळी॥४७॥तोआलासरस्वतीतीरा॥तेचंदंगिलेंव्यासऋषेचरा॥जोस
 शयाचियापुरा॥अतिदुर्गममाजीपडिला॥४८॥वेदार्थसकळप्रमाणपुराण॥व्यासेकेंलेंनिर्माण॥परितोनपावेविआपण॥निजस
 माधानम्बहिताचें॥४९॥तोसंशयममुद्रांतु॥पडोनिहांताबुडतु॥तेथेंपावलाब्रह्मसुतु॥नाभीह्यणतुकुपाळु॥५०॥तेणेंएकांनीने
 कुनंदंरव॥व्यासासकेंलेंयेकसुरव॥मगदाविलेंचारीश्लोक॥भवमांचकनिर्दृष्ट॥५१॥तेसूर्यातेनंदारवउनी॥गेगनातेंहिचोरुनी॥

कानातेपरतेसारुनी॥ठेलाउपदेशोनिनिजचोधें॥५३॥तेंनारदाचेंवचन॥करितसंशयाचेंदहन॥तंवव्यासासिसमाधान॥स्वस्त
 र्वंपूर्णहोंसरलें॥५३॥मगश्रीव्यासेंआपण॥भागवतदशलक्षण॥शक्रासिउषटेशिलेंजाण॥निजबांधेंपूर्णसाथकु॥५४॥नेणेंशुक्र
 होसरवावला॥परमानंदेंनिवाला॥मगसमाधिस्थराहिला॥निश्चळटेलानिजशांती॥५५॥तेथेंस्वभावंकिजाणा॥समाधिआलीस
 माधाना॥मगपरीक्षिनिचियासदना॥अवचटेंजाणातोआला॥५६॥पाहावापरिक्षितीचाअधिकारू॥तंवकलीसिकेलानेंणेंमारू
 ॥तरिधर्माहूनिदिसंथारू॥अधिकारूपेंयाचा॥५७॥कृष्णअसतांधर्मज्याला॥पाटीकलिभेणेतोपळाळा॥परिहाकलिनिग्रहांनिगं
 ला॥धर्माहूनिभलाथेंयेंअधिक॥५८॥अर्जुनवीर्यपरंपरानिर्व्यंग॥सुभद्रामातामहिचेंगर्भलिंग॥तोअधिकाररत्नउपलिंग॥ज्यामि
 रक्षिताश्रीरंगगर्भीझाला॥५९॥गर्भांचअसनांज्यासिजाण॥स्पर्शोनशकेशस्त्रद्रोण॥त्याचाअधिकारपूर्ण॥सांगावयाकांणसमर्थ॥
 ६०॥जेणेंरक्षिलंगर्भाप्रती॥तयांनिरीक्षासर्वभूती॥यालागिनावेंपरिक्षिती॥अगाधस्थितीनामाची॥६१॥तांअभिमन्याचापरिक्षि
 ती॥ज्याचेंनभागवताचीरव्याती॥यातलींनिजगती॥परमार्थपोंहे॥६२॥आंगीवैराग्यविबंकु॥ब्रह्मालागित्यत्तांदकु॥नयादेरयो
 निश्रीशुक्र॥अत्यंतिकुरसरवावला॥६३॥वापकोपुब्राह्मणाचा॥शापेंअधिकारूब्रह्मज्ञानाचा॥तयाचाचरणीकायावाचा॥निजभावा
 चानमस्कारू॥६४॥ब्रह्माहूनिब्राह्मणथारू॥हेंमाचकायफारकरू॥जयाचाअद्यापीश्रीधरू॥चरणाळंकारूमिरंवितु॥६५॥ह्मणोनिब्र
 ह्माचादेवब्राह्मणू॥हासत्यमाझापणू॥यालागिंवेदरूपेंनारायणु॥उदरायंऊनिवादविला॥६६॥ह्मणोनिब्रह्मणभुदेव॥हेंब्रह्मचिनि
 जावेव॥येथेंनभजतीतेमंददैव॥अतिनिदैवीअभाग्य॥६७॥ब्राह्मणप्रनापावानवलावी॥निहींआज्ञाधारकुकेलादेवां॥प्रतिमाप्र
 तिष्ठेसिपाहावो॥प्रगटेआयुर्भावोमंत्रमात्रें॥६८॥तंवसंतह्मणतीकायपाहावें॥जंस्तवनीरचिसीभावं॥तेथेंप्रमंयकाटिसीनीचनवें॥
 साहित्यलाघवेंसाचार॥६९॥गणेशुआणिसरस्वती॥बेंसविलींएकेपंक्ती॥तेंसीचसंतस्तवनीस्तुता॥एक्यवृत्तिवदलासी॥७०॥पाटीकु

लआणिकुलदेवता॥स्तवनीवदलासजेकथा॥तेऐकतांचिचित्तिचिंता॥विसरेसर्वथाश्रवणेंसी॥७१॥जोसद्भावोसंतचरणी॥तांचिभावा
 ग्राहणी॥सुरवाकेलेंगुरुस्तवनी॥धन्यवाणीपेंतूझी॥७२॥तरितुझेनिसुरयेंजनार्दन॥स्वयेंवदताहेआपण॥हेंबोलतांचिरवुण॥कळ
 लासंपूर्णआह्लासी॥७३॥चढतेंप्रमेयाचेंभरतें॥तेनावेकआवरोनिचितें॥पुढालकथानिरूपणातें॥करींनिश्चितआरोहण॥७४॥वि
 सरखोंहोतोंहाभावो॥परिभलादिधलाआठवो॥याचिलागींसद्भावो॥तुमचेचरणीपाहाहोठेविला॥७५॥उणेदेरवालजेंजेंथें॥तेंहानें
 करावेंपुरतें॥सज्जनामाजीसरतें॥करावेंमातेंग्रंथार्थसिद्धी॥७६॥तेह्मणातीभलाभलारेनेटका॥बरवींआणिलीआयाग्रंथपाटिका
 आतांसंस्कृताचरीटिका॥कविपोरवकावदेंवहिला॥७७॥याचबोलावरिमाझाभावो॥ठेऊनिपावलोंपायांचाठावो॥तरिआज्ञामारि
 रषाप्रस्तावो॥करिनपाहाहोकथेचा॥७८॥तरिनैमिषारण्याआंतु॥शौनकादिकांप्रतिमातु॥सुतअसेसांगतु॥गतकथार्थान्वयां॥
 ७९॥मागांदाहावेस्कंदीजाण॥कथाजाहालीनवलक्षण॥आतांमोक्षाचेंउपलक्षण॥सांगेश्रीकृष्णएकादशी॥८०॥जोचिदाक
 शींचापूर्णचंद्र॥जोयोगज्ञाननरेंद्र॥तोबोलताझालाशुकयोगेंद्र॥परिसतानरेंद्रपरिक्षिती॥८१॥तवपरिक्षितीह्मणंस्वामी॥
 याचिलागीत्यक्तोदकमी॥तेचिकृपाकेलीतुझी॥तरिधन्यआह्मीनिजमाग्यें॥८२॥अगाधहंमोक्षकथा॥येथेंज्यासिसुमुक्षुअ
 वस्था॥तिहींपावोदेऊनिअभिमानाचेमाथां॥रिघावेंसर्वथाश्रवणादरीं॥८३॥भीतरीनेडनियंकाबा॥कानींघाबेंनिजमन॥अव
 धानाकरोनिसावधान॥कथानुसंधानधरावें॥८४॥बहुतअवतारीअचतरलादेवो॥परियाअवतारिंचानवलावो॥दंवांनकथे
 अभिमावो॥अगम्यपाहाहोहरिलीला॥८५॥उपजतचिमायेवेगळा॥वाढिनलास्वयेंस्वलीला॥बाळपणीसुक्तीचासोहळा॥पु
 तनादिसकळानिजांगेंअपी॥८६॥मायेसिदाविलेंविश्वरूप॥गोपाळांदाविलेंवैकुण्ठदीप॥परिगोवळेपणाचेंरूप॥नेदीचअत्य
 पालदों॥८७॥बाळबळियातेंमारी॥अचाटकृत्येंजगादेरवतांकरी॥परिबाळपणाचीबाहेरी॥तिळभरीनहेची॥८८॥अस्यआ-

णिचोरा करी ॥ देवो आणिय्यभिचारी ॥ पुत्रकलत्र आणिय्यहाचारी ॥ हेही परीदारवविला ॥ ८८ ॥ अधर्म वादविला धर्म ॥ अकर्म तारि
 ले कर्म ॥ अने मेने मिलाने म ॥ अतिनिःशिमनिर्दृष्ट ॥ ८९ ॥ तेणें सें गें चिसोडिला संगु ॥ भोगें वादविला योगु ॥ त्यागे वीण केला त्यागु ॥
 अतिअव्यंगनिर्दोष ॥ ९० ॥ कर्मदां व्हावया बोधु ॥ कर्मजाड्याचे तोडिले भेदु ॥ भोगामार्जामोक्षपद ॥ दाविलें विषदप्रकट करुनी
 ॥ ९१ ॥ भक्तिभुक्तिमुक्ति ॥ निर्हां केला येक पंक्ती ॥ कायवानूं याची रव्याती ॥ रवावून माती स्वरूप दावी ॥ ९२ ॥ त्याचिया परमात्मचरि
 त्रा ॥ तुजसांगेन परमपवित्रा ॥ परिनिज बोधाचारवरा ॥ या अवतारी पुरा पवाडु केला ॥ ९३ ॥ एकादशाच्या तात्पर्यार्थी ॥ साक्षेपें
 सविस्तारें मुक्ती ॥ बोलिला से आद्यंती ॥ परमात्मस्थिती निज बाधु ॥ ९४ ॥ तेथें नारद वसूदेवा प्रती ॥ संवाडु निर्माजायंती ॥ सां
 गीतली कथा संगती ॥ संक्षेपस्थिती या नाव ॥ ९५ ॥ तेचि उद्धवाची परमप्रीती ॥ नानादृष्टांतें उपपत्ती ॥ स्वमुखें बोलिला श्रीप
 ती ॥ ते कथानिश्चिती सविस्तर ॥ ९६ ॥ दशमी निरोधलक्षण ॥ मागां केलें निरूपण ॥ जेथें धराभार अधर्मजन ॥ निर्दळी श्रीकृष्ण
 नावा युक्ती ॥ ९७ ॥ ज्यांचे निअधर्मभारें क्षिती ॥ सदा आक्रंदत होती ॥ जीचा सात्त्वश्रीपती ॥ पूर्णब्रह्मस्थिती अवतरला ॥ ९८ ॥
 दुष्टदैत्य आणितानव ॥ धराभारराजे सर्व ॥ वधिता झाला श्रीकृष्णदेव ॥ तो गतकथाभावशक्तसांगे ॥ ९९ ॥ ॥ श्रीबादराय
 णिरुवाच ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ कृत्वादैत्यवधं कृष्णः सरामोयदुभिर्दतः ॥ भुवोऽवतारयद्भारं जविष्ठं जनयन्कलिम् ॥ १ ॥ ॥
 टीका ॥ ॥ पूर्णब्रह्म स्वयें श्रीकृष्ण ॥ बली बळरामलोकरमण ॥ निधडे यादवमेळुनिजाण ॥ दैत्यनिर्दळ श्रीकृष्णों केलें ॥
 २०० ॥ जेयादवां सिनयेत वर्धा ॥ तेथें श्रीकृष्ण करी बुनी ॥ सरवेस्वजनगोत्रसंबंधी ॥ कलहउपपादी अतिघोर ॥ १ ॥ उत्तरावया धरा
 आरू ॥ कलहमिसें सारंग धरू ॥ मारवी कोरवभारू ॥ पंडुकुमरुक्षोभउनी ॥ २ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ येकोपिताः सुबहुपांडुसुताः सपत्नै
 र्दुष्टतहेलनकचग्रहणादिभिस्तान् ॥ कृत्वानिमित्तमितरेतरतः समेतान् हत्वानृपान् निरहरत्क्षितिभारमीशः ॥ २ ॥ ॥ टीका ॥

दुष्टकर्मतिथार॥ ज्यांची सेनाधराभार॥ ते वधार्थ करा वया एक॥ कलहाचें स्रग्दुपपादा॥ ३॥ येणें श्रीकृष्णसंकल्पारें
 ॥ होसरले कपटफांसे॥ तेणें कपटें बांधून कैसे॥ वधवीअनासैं कौरवभार॥ ४॥ जगांचू तरवें छजेदुष्टें॥ तें हिआरंभिलें कपटें॥ धा
 मोंचरीफांसेरबोदें॥ घालिती दटें दुर्बुद्धी॥ ५॥ बाळेभोळे भ्रजानजनी॥ ते हिगांजिताना धर्मपत्नी॥ ते साचवि धर्माची मानिनी॥ अ
 णिली बांधोनि सभेमाजी॥ ६॥ दुःसनें धरिले वेणीकच॥ तेणे बोदिली कचकच॥ तें कर्मत्याचें त्यासीच॥ भंयलें साच त्याभोंवतें
 ॥ ७॥ चनीकोणाहिकोणनागवी॥ तोनागोवाराजाआणवी॥ सभेसिराजाउगाणवी॥ ते मृत्कचीपदवीमस्तकाआली॥ नाअन्या
 येवीणनागवीरावो॥ तें धांवणियां धांवें देवो॥ द्रोपदीवस्त्राहरणपाहाहो॥ मुख्यअन्यावोहाकौरवांचा॥ ९॥ अग्निदानेगरहा
 ने॥ धनदाराअपहारणें॥ घालाघालोनि मारणें॥ शस्त्रपाणीहोणें वधार्थ॥ १०॥ अवज्ञाआणि हेळण॥ दुरोक्तीजें धर्मछळण॥ हें
 निमित्त्यासिकारण॥ केलें संपूर्ण श्रीकृष्णें॥ ११॥ पतिव्रतेचें वस्त्राहरण॥ तेणें तत्काळ पाबे मरण॥ हेच कलहाचें कारण॥ कुळ
 निर्दळणयेणें कर्म॥ १२॥ ऐसाजोधर्माचाविरोधी॥ त्यासिदेवोअवश्यवधी॥ यालागिंपांडवांचियेबुद्धी॥ अत्युग्रचि शूरीउपज
 वीफोपु॥ १३॥ भूभारहरणचरित्र॥ सरवेस्वजनसत्त्वदगोत्र॥ शास्त्रविवेकीअतिपवित्र॥ त्यामाजीविचित्रउपजवीकलहो॥
 ॥ १४॥ धराभारहरावयागोविंदु॥ कळवळियाचें सरवेबंधु॥ करविलातेथगोत्रवधू॥ सात्यसंबंधुराजभरेसी॥ १५॥ ॥ श्लो॥
 ॥ भूभारराजघृतनायदुभिर्निस्सर्गुसैः स्वबाहुभिरचिंतयदप्रमेयः॥ मन्येऽयनेर्ननुगतोऽप्यगतं हि भारेयद्यावंकुलमहोत्थवि
 षत्स्यमास्ते॥ ३॥ ॥ टी॥ ॥ ऐसेपक्षपातीराजेअपार॥ अमितसेनाधराभार॥ मारविलेअकर्माकार॥ निमित्त्यांतरकलहाचें
 ॥ १६॥ पृथ्वीचेअधर्मसेनासंभार॥ शोधशोधूनिराजेमारिलेअपार॥ परिउतरलाधराभार॥ हेसारंगधरनमनीच॥ १७॥ आयादवकरुनि
 अतुर्वची॥ नानादुष्टमर्दिलेसकळी॥ परियादवराहिलेप्रचळी॥ हें नमनीचकेवळश्रीकृष्णा॥ १८॥ नहोतांयादवांचें निर्दळण॥ नुस्तें

अ
१

६

धराभारसंपूर्ण॥ऐसेंमानिताझात्वाश्रीकृष्ण॥कुळनिर्दळणतोचिंती॥१९॥अग्निकूर्परवाऊनिवाटे॥कापुरांतीअग्निहीउडे॥
 तैसेंयादवांचेंअतिगाढें॥आलेंरोकडेंनिदान॥२०॥केळीफळेतंववाटेवादी॥फळपाकेंमाळीझाडतोडी॥तैशीयादवकुळाचीशी-
 गगादी॥वाढलीरोकडीमरणार्थ॥२१॥फळपरिपाकेंपरमळी॥तेंघेऊनिजायमाळी॥तैशींस्वकुळफळेंवनमाळी॥न्यावयातळा-
 ळींस्वयेइच्छी॥२२॥अनंतबाहूप्रतापें॥यादववाढलेश्रीकृष्णरूपे॥तोचिनिधानाचेसंकल्पें॥काळरूपेंक्षोभला॥२३॥अतुर्ब-
 ळीअतिप्रबळ॥वाढलेंजेंयादवकुळ॥तेवीरदेखोनि सकळ॥असात्यकेवळश्रीकृष्ण॥२४॥ ॥श्लो॥ ॥नेवांन्यंतःपरिभवो-
 ऽस्यभवेत्कथंचिन्यत्संश्रयस्यविभवोन्नहनस्यनित्यम्॥अंतःकुलंयदुकुलस्यविधायचेणुस्तंबस्यबन्धिमिवशांतिमुपैमिधा-
 म॥२५॥ ॥टी॥ ॥मजगेलियानिजधामा॥हेचिप्रवर्ततीलअधर्मा॥श्रियोन्नतआणिगर्वमहिमा॥मुख्यअकर्मानिजहेतु॥
 २५॥हेमहळेंअतिप्रबळ॥अतिरथाझालेसकळ॥अप्रतिमलुदिग्मंडळ॥यातेंदमिताकेवळमीयेक॥२६॥हेनाटोपतीइंझा-
 दिदेवा॥दैत्यराक्षसांकांदावयां॥शेखीनिदांछावयायादवां॥मागुतेंमजतेळांपडेयेणें॥२७॥तरिआतांचिआपुलेदृष्टी॥कु-
 ळबांधूंकाळगांटी॥ऐसाविचारजगजेदी॥निश्चयपोटींददधरी॥२८॥यदुवंशधेंशजाळी॥वाढलीश्रीकृष्णरूपाजळी॥तेथेंअव-
 रूपेचीइंगळी॥अविशापमेळींकपटेंपडली॥२९॥तेमुळींपेटलीश्रीकृष्णसंकल्पें॥धडाढलीब्रह्मशापें॥तेस्वजनविरोधरूपें
 काळाग्निकोपेंनासिली॥३०॥ऐसेंयादवकुळनिर्दळण॥कस्तुरिस्वयेश्रीकृष्ण॥निसुरनिजधामागमन॥स्वलीलाआपणक-
 रूंइच्छी॥३१॥ ॥श्लो॥ ॥एवंव्यवसितोराजन्सत्यसंकल्पईश्वरः॥शापव्याजेनविप्राणांसंजहेस्वकुलंविभुः॥३२॥ ॥टी॥
 यापरीआपुलेंकुळ॥नासूंआदरिलेंतात्काळ॥हाचिविचारअदळ॥केलासमूळकुळक्षयार्थ॥३३॥हेंचिकार्यहोयकैसें॥तें
 विचारिलेंजगदीशें॥ब्रह्मशापाचेनिमिसें॥कुळअनायासेंनासेल॥३३॥इतुकेंजवहेंसिद्धीजाय॥तेंसरलेंअवतारकृतकार्य

मगस्वधामायदुवर्थ॥जाऊं पाहेस्वलीला॥३४॥लीलाविग्रहीसंदरपूर्ण॥गुणकर्मक्रियाअतिपावन॥जगदोद्धारश्रीकृष्ण॥ब्रह्म
 पूर्णपूर्णलें॥३५॥॥श्लो॥॥स्वमूर्त्यालोकलावण्यनिर्मुक्त्यालोचननृणाम्॥गीर्भिस्ताःस्मरतांचित्तंपदैस्तानीक्षतांक्रियाः
 ॥६॥॥टी॥॥जोसकळसंगळसंगळपूर्ण॥जोकांगोकुळीकामरमण॥मोक्षाचेंतारुंस्वयेंश्रीकृष्ण॥ज्याचेंबरवेपणअलो
 लिक॥३६॥जोभक्तकामकल्पद्रुम॥मनोहरमेघःशाम॥ज्याचेंत्रिलोकींदादुंगेंनाम॥स्वयेंपुरुषोत्तमशोभतु॥३७॥श्रीकृष्णाच
 यासोंदर्यापुढें॥लक्ष्मीभुलोनिझालीवेडें॥मदनपोटाआलेंबापुडें॥तेथेंकोणीकडेइंदुचंद्र॥३८॥ज्याचेंत्रैलोक्यपावनकाम॥
 जोकराअकरांतेंभस्म॥तोबोलिजेअवाप्तकाम॥भक्तांस्मरगमसर्वदां॥३९॥त्रैलोकींचेंबरवेपण॥भुलोनिझालीपाशींआलें
 जाण॥नानाकृष्णालेंशेंबरवेपण॥शोभेसंपूर्णतिहिलोकी॥४०॥जोसकळसोंदर्याचीशोभा॥जोलावण्याचाअतिवालंभा॥
 ज्याच्याअंगसंगप्रभा॥आणिलीशोभाजगासी॥४१॥जोहरिरवत्वाचासोलींचहरिरव॥कींसुरवाचेंजेंपरमस्वरव॥ज्याचे
 निविश्रांतीदेख॥होयअस्यंतिकविसावा॥४२॥तोअमूर्तिमूर्तिधारणु॥कींसकळलोकलावण्यु॥शोभाशोभवीश्रीकृष्णु॥
 सोभाग्यसंपूर्णसाजिरा॥४३॥घृतथिजलेंकींघियुरलें॥परिघृतपणानाहींमुकलें॥तेविअमूर्तमूर्तविसावलें॥परिसंचलेंपर
 ब्रह्म॥४४॥तयासिदेखिलीयाचीपुरे॥देखादेखादेखणीसरे॥पाहातेंपाहाणेंसिमाघारें॥लाजोनिवोसरेसलज्जा॥४५॥दृष्टी
 धालीदेदेकर॥आपणआपुलेंसेजार॥होवोनियांपरात्पर॥सुरवाचेंसारश्रीकृष्णारूपी॥४६॥श्रीकृष्णाचीचारिवल्यागोडी॥र
 सस्वादुरसनानसोडी॥जोजाणेचारवणेपणाचीगोडी॥चारवणेदवडीचारवोनी॥४७॥नवलतेथिंचेंगोडपण॥अमृतहीफिकें
 केलेंजाण॥यापरीरसनाआपण॥हरिरसीपूर्णसुरवावे॥४८॥लागतांश्रीकृष्णाचासुवावो॥अवघासंसारचिहोयवावो॥से
 वितांश्रीकृष्णसुगंधवावो॥घ्राणापाहाहोआननावडे॥४९॥वाससुवासुसुमन॥घ्रेयघ्राताआणिघ्राण॥कृष्णमकरंदें

जाण॥विश्वांतीसंपूर्णस्वयेयेती॥२५॥जयाचेनिअंगस्पर्श॥देहेदेहीदेहपणेंनासे॥आंगविआंगांतेंकेसें॥विसरेआपेंसेंदेह
बुझी॥५१॥कठिणकठिणपणेंगेलें॥मृदाचेंमृदुपणहीनेलें॥कृष्णस्पर्शेंऐसेंकेलें॥स्पर्शाचेंठेंलेंस्पर्शत्व॥५२॥तयाचेनिपठणेंवाचा
॥ठावोवाच्यवाचकाचा॥नेतिशब्देंपुसोनिसाचा॥करीशब्दाचाभिःशब्दु॥५३॥बोलुबोलणेचिढेलें॥बोलतेंनेणोंकायझालें
॥कृष्णशब्देंऐसेंकेलें॥वाचेनेनेलेंवाचकत्व॥५४॥चित्तचिंतितांचपायें॥चित्तपणाविसरोनिजाय॥मगनिश्चितपणाराहे॥कृ
ष्णचरणीनिवांत॥५५॥चित्तचिंताचिंतन॥तिहींचीलुरेआठवण॥चिंतितांचित्रीकृष्णचरण॥ब्रह्मपरिपूर्णनिजचित्त॥५६
नवलतयाचापराक्रम॥पाहातांपारुरवेकर्माकर्म॥मगकर्मकर्ताक्रियाभ्रम॥करीनिभ्रमपदरजें॥५७॥पाहापाउलाचामाग॥
तुदतीकर्माकर्माचेली॥कर्माचेंमुरव्यमायाअंग॥तिचाविभागउरेंनेदी॥५८॥गाईमागिलीकृष्णपाउलें॥पाहाताकर्मकर्तेनसीं
गेलें॥अकर्मह्मणणेंनाहीउरलें॥ऐसेंकर्मकेलेंनिकर्म॥५९॥जयाचेनिकीर्तिश्रवणें॥श्रोतानुरेश्रोतेपणें॥वक्तापारुरवेवक्तेपणें॥
श्रवणेपावनपरब्रह्म॥६०॥ ॥श्लो॥ ॥आच्छिद्यकीर्तिसुश्लोकांबितत्यत्यंजसानुको॥तमोऽनयातरिथ्यंतीत्यगात्संपदमीश्व
रः॥७॥ ॥श्लो॥ ॥यापरीउदारकीर्ती॥थोरकेलीअवताररव्याती॥जेणेंजडजीबउद्धरती॥श्रवणेंत्रिजयतीपावनहोय॥६१॥
स्वधामागेलायाचत्रधरू॥मागांतरावयासंसारू॥कृष्णकीर्तिसुगमतारू॥ठेऊनिश्रीधरूस्वयेंगेला॥६२॥नवलत्यातारुवाची
स्थिती॥बुडुंनेणेकल्यांती॥श्रवणेंतरलेंनेणोंकिती॥पुढेंहितरतीश्रद्धाकू॥६३॥श्रीकृष्णकीर्तिचेंतारू॥घालिताआडेभवसाग
रू॥तेथेंकोरडापाउलेंउतारू॥श्रवणार्थनिरूस्वयेंगेला॥६४॥जेकृष्णकीर्तीकरितीपठण॥त्याचासंसारसिपडेभूय॥कीर्ति
वंततेअतिपावन॥त्यातेंसुरगणवंदिती॥६५॥आदरेंपदतांश्रीकृष्णकीर्ती॥पायांलागतीचारीमुक्ती॥त्याचेनिपावनत्रिजगती
॥परमनिष्ठतीहरिनामें॥६६॥श्रीकृष्णकीर्तिनामाक्षरें॥रिघतांचिश्रवणद्वारें॥भीतरीलतमयेकसरें॥नियेबाहेरगजबजोनी॥६७

तंव कृष्ण कीर्तिकथा गजरी ॥ तमासि ठावतुरेचि बाहेरी ॥ धाकेंचि निसेस परिवारी ॥ कृष्ण कीर्ति माझारी परमानंदें ॥ ६८ ॥ कृष्ण कीर्ति प्र-
 ताप प्रकाशें ॥ संसार कृष्ण मय दिसे ॥ कीर्ति कीर्ति मंता ऐसे ॥ तें अनायासे निज सुरख ॥ ६९ ॥ जो देखिलिया देखणें सरें ॥ जो चारिलिया
 चारखणें पुरें ॥ जो ऐकिया ऐकणें वो सरें ॥ जो चिंतिलिया सुरेचित्त वृत्ती ॥ ७० ॥ ज्यासि झालिया भेटी ॥ भेटीसिन पडे तुटी ॥ ज्यासि बोल
 नांगां टी ॥ पडे मिठी परमार्थी ॥ ७१ ॥ ज्यासि दिधलियारवेव ॥ रवेवार्चा पुरे हांव ॥ ज्याचें घेतां चिनांव ॥ नाशे सर्व महाभय ॥ ७२ ॥ तो स-
 त्य संकल्प ईश्वरू ॥ स्वलीला असे सर्वेश्वरू ॥ स्वपदासि सारंग धरू ॥ अतिसत्वरू निघान्ना ॥ ७३ ॥ ॥ राजोवाच ॥ ॥ श्लो ॥ ॥ ब्र-
 ह्मण्यानां वदान्यानां नित्यं वृद्धोपसेविनाम् ॥ विप्रशापः कथमभूद्दृष्टानां कृष्णाचेन माम् ॥ ८॥ ॥ टी ॥ ॥ आदरें पुसे परिक्षि-
 ती ॥ यादव विनीत विप्रभक्ता ॥ त्यासि शाप घडे कैशियारीती ॥ सांग मज प्रतीयोगें द्रा ॥ ७४ ॥ यादव दानें अति उदार ॥ राजे हाऊनि
 परमपवित्र ॥ ब्राह्मण सेवेत मूर ॥ आज्ञा धर कृष्णाचे ॥ ७५ ॥ यादव सदा कृष्ण योगें सी ॥ नित्य साधू यादवां पासी ॥ तेथें चिवसे
 नारद ऋषी ॥ शाप यादवां सि घडे कैसा ॥ ७६ ॥ दक्ष शापन बाधा कृष्णापाशी ॥ ह्मणोनि नारद वरें द्वार कैसी ॥ तोचि श्री कृष्ण अ-
 सातां आंगें सी ॥ शाप यादवां सि घडे कैसा ॥ ७७ ॥ ॥ श्लो ॥ ॥ यन्निमित्तः सर्वेशोपोयादृशोऽद्विजसत्तम ॥ कथमेकात्मनां भे-
 द एतत्सर्वं वदस्व मे ॥ १ ॥ ॥ टी ॥ ॥ शापासि मूळ मुरव्य संतापु ॥ कैसे निब्राह्मणा आला कोपु ॥ कोणे परीचा दिधला शापु ॥
 साक्षे परूपु सांगावा ॥ ७८ ॥ यादव समस्त सरवेबंधु ॥ त्यांसि प्रतिपाळी स्वयें गोविंदु ॥ येकात्मता स्वगोत्र संबंधु ॥ त्यामाजी यु-
 द्ध भेदु घडे कैसा ॥ ७९ ॥ आत्माचें पुत्रनामासि ॥ हें श्रुति प्रमाण सर्वांसी ॥ तेथें शाप बाधा कृष्णात्मजांसी ॥ केविं आलें यासि स-
 त्यत्वा ॥ ८० ॥ कृष्ण संकल्प कुळ नाशन ॥ तोचि ब्रह्म शापासि कारण ॥ यालागीं बाधक जाण ॥ होय संपूर्ण यादवां ॥ ८१ ॥ सृष्टी
 सृजी पाळी संहारी ॥ हें कृष्ण संकल्प मात्रें करी ॥ तोय दुकुळ निधान निर्धारि ॥ त्याची अवतार थोरी शक्त सांगे ॥ ८२ ॥ ॥ श्री

शुक उवाच ॥ ॥ श्लो० ॥ ॥ विप्रहृष्टः सकलसुंदरसन्निवेशं कर्माचरन् भुवि सुमंगलमाप्तकामः ॥ आस्था यथामरममाण उद-
 रकीर्तिः सहर्तुमैच्छत कुलं स्थितकृत्यशेषः ॥ १० ॥ कर्माणि पुण्यनिबहानि सुमंगलानि गायज्जगत्कलिमलापहराणि कृत्वा ॥
 कालात्मनानि वसता यदुदेवगोहे पिंडारं कंसमगमन् सुनयो विसृष्टाः ॥ ११ ॥ ॥ टी० ॥ ॥ रायासि ह्यणे श्रीशुक ॥ कर्ता करवि-
 ता श्रीकृष्णयेकु ॥ तोशाप आत्मजांतकु ॥ अविबेकु उपजवी स्वये ॥ ८३ ॥ स्वये जावयानि जयामा ॥ थोर आवडी पुरुषोत्तमा ॥ या-
 लागिं अवशेष कर्मा ॥ मेघश्यामाल वलाहे ॥ ८४ ॥ केह्याये ईल कुलक्षवो ॥ हेचि मनी धरी देवो ॥ तो देवाचा निभावो ॥ स्त्रीवेशे पाहा-
 वो दृढ मूळ ॥ ८५ ॥ जो कुलक्षयांचिंती ॥ त्या कृष्णाची सुंदर मूर्ती ॥ शुकसांगे परिक्षिती प्रती ॥ स्वानंद चिंती उल्हासे ॥ ८६ ॥ सकळ
 सौंदर्या अधिवासु ॥ धरो निमनो हरनद वेपु ॥ लावण्य कळान्यासु ॥ आणी जगदीशु निजांगे ॥ ८७ ॥ नवल सौंदर्या बीक उठी ॥ स-
 र्वोर्गां तुल्यजन दिदी ॥ कृष्णस्वरूपी पडे मिदी ॥ होत घरटी डोळयां ॥ ८८ ॥ जेशी गुळीं माशी वरी माशी ॥ ते विंदि दी चरि दिदी-
 कृष्णरूपासी ॥ सर्वांगी ओढो निचो पासी ॥ अहिर्निशीन सांडिती ॥ ८९ ॥ नयनलांचा वले लोभा ॥ दृष्टीसि निघालिया जिभा ॥ या-
 परी श्रीकृष्णशोभा ॥ स्वानंद गाभा साकार ॥ ९० ॥ तो श्रीकृष्ण देखला ज्या दिदी ॥ ते परतो निमागु तीनु दी ॥ अधिकायी कघाली मि-
 दी ॥ देखे सकळ सृष्टी श्रीकृष्णा ॥ ९१ ॥ ऐशी डोळयां आवडी ॥ ह्यणो निकामिनी परवडी ॥ यालागिं गोपिकांगोडी ॥ अतीगादी गो-
 विंदी ॥ ९२ ॥ कृष्ण अति सुंदर मनोरम ॥ ह्यणाल असेल त्यासि विषयधर्म ॥ तरितो अवाप्त सकळ काम ॥ आत्पारास श्रीकृष्ण ९३
 कृष्ण अवाप्त सकळ काम ॥ त्यासि द्वारका गृहाश्रम ॥ स्त्रिया पुत्रराज्य संपन्न ॥ विषय कामकां भोगी ॥ ९४ ॥ चहुं आश्रमाप्रकाश-
 कु ॥ त्रिलोकीं कृष्णा गृहस्थ एकु ॥ तो विप्रहृष्टाचारी निष्टं कु ॥ अति नेद कुसंन्यासी ॥ ९५ ॥ कृष्ण देहीं नाहीं देवबळ ॥ लोलाविग्रही नि-
 त्कल्लोळ ॥ त्याचीं सर्व कर्मे पावनशीळ ॥ उद्धरी सकळ श्रवण कथनें ॥ ९६ ॥ कृष्ण कर्मचें करी जो स्मरण ॥ ते कर्म तो डीकर्मबंधनु

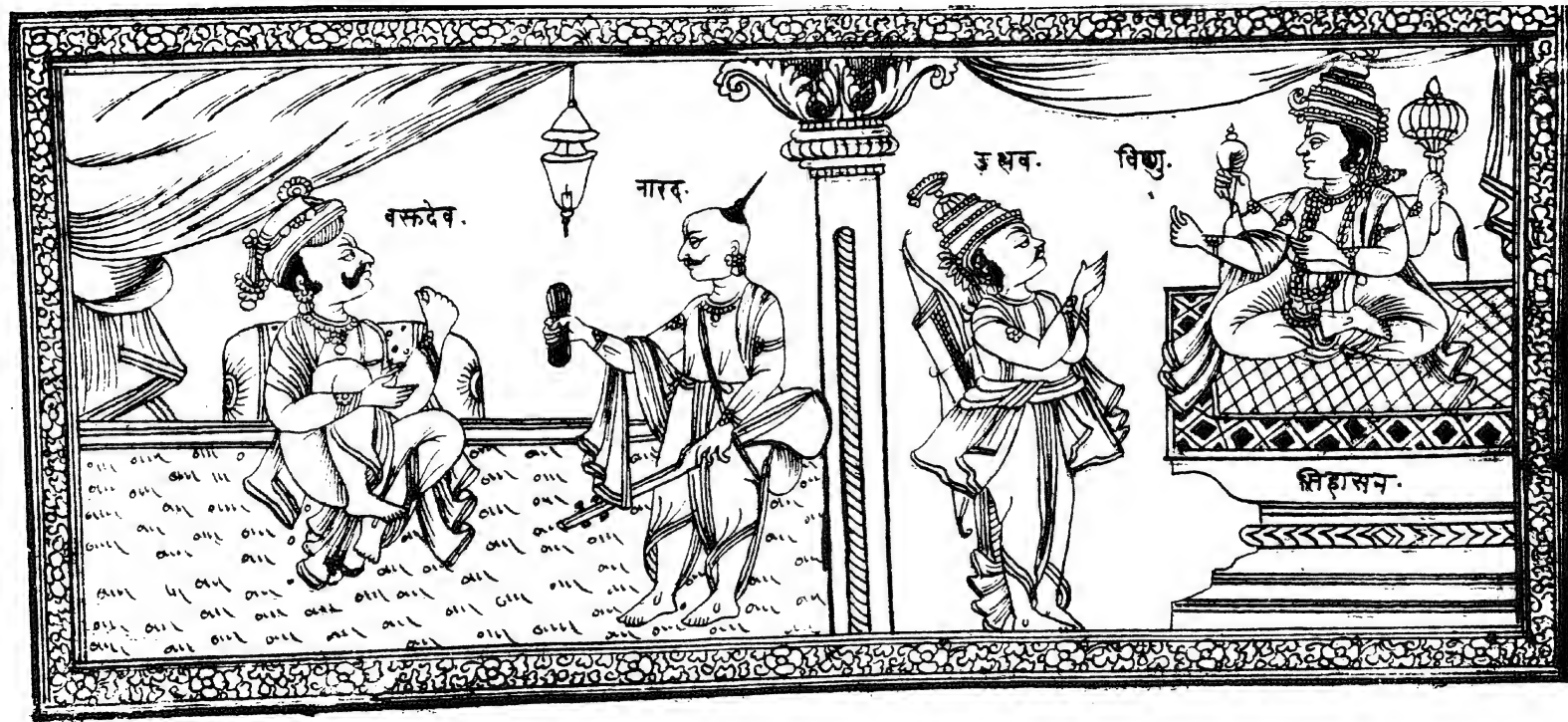
ऐसे उदार कर्म चरण ॥ आचरला श्री कृष्ण दीनोद्धारणा ॥ १७ ॥ श्री कृष्ण असेल सकाम ॥ ह्मणाल यागि आचरे कर्म ॥ ज्याचें नाम निदोळी
 सर्व कर्म ॥ तो स्वयें सकाम घडे केविं ॥ १८ ॥ श्री कृष्णाचा स्मरण तां काम ॥ स्वयें सन्यासी होति निष्काम ॥ सकामाचा निदोळे काम ॥ ऐसे उदार
 कर्म आचरला ॥ १९ ॥ तेणें अवस सकळ कामें ॥ ऐसी आचरला अगाध कर्म ॥ मानव तरावया मनोधर्म ॥ कीर्ति मेष्यां मेषिस्तारिली
 ॥ २० ॥ कैसे कर्म स्रमंगळ ॥ कानीं पडतां चि अलुमालु ॥ ना सोनिया कर्म मळ ॥ जाती तत्काळ श्रवणादरें ॥ २१ ॥ श्रवणें उ पजे मद्रावो ॥
 सद्भावें प्रगटे देवो ॥ तेणें निदोळे अहंभावो ॥ ऐसी उदार पाहो हरिकीर्ती ॥ २२ ॥ श्री कृष्ण कीर्ति चें स्मरण ॥ कां कर तां श्रवण पठण ॥ मा
 गें उद्धार लेबहु सालजन ॥ पुढें भविष्यमाण उद्धारती ॥ २३ ॥ जरि केलिया होतील पुण्यराशी ॥ तरि अवधान होय हरिकथेसी ॥ येह वी
 ऐकत यायेसी ॥ लागें अनयांसिं अति निद्रा ॥ २४ ॥ जे हरिकथेसि सादर ॥ त्यांच्या पुण्याना हां पार ॥ कृष्णें सगलो पाव केला योर ॥ दी
 नोद्धार हरिकीर्तनें ॥ २५ ॥ कृष्ण कीर्तनें गर्जतां गोदी ॥ लाजल्या प्रायश्चित्ता चिया कोटी ॥ उत्तरल्या तीर्था चिया उटी ॥ नामासाठीं निज
 मोक्ष ॥ २६ ॥ ऐसा निज कीर्ति उदारू ॥ पूर्ण ब्रह्म सारंग धरू ॥ लीला विग्रही श्री धरू ॥ पूर्ण वतार यदुवंशी ॥ २७ ॥ उत्तरला धरा भार येथ
 ॥ सत्यनमनी श्री कृष्ण नाथ ॥ यादव उरले अति अद्भुत ॥ हे ही समस्त निर्दाळावे ॥ २८ ॥ ये अवतारीं ह्दयी केशी ॥ ह्मणे हेंच हृत्य उरले
 आह्मासी ॥ निर्दाळो निजवंशासी ॥ निज धामासि निधावें ॥ २९ ॥ तो यादवां माजी माधव ॥ काळात्मा देवाधिदेव ॥ जाणोनि भविष्य
 चामाव ॥ काय अपूर्व करिता झाला ॥ ३० ॥ नारदादि मुनिगण ॥ त्यासि पाचारो नि आपण ॥ करूं सांगे शीघ्र गमन ॥ स्वयें श्री कृष्ण सा
 ह्मणें ॥ ३१ ॥ ज्यापासूनि संत दूरि गेले ॥ तेथें अनर्थाचें केलें चाले ॥ हें यादव निधनालागिं केलें ॥ लाघव वहिलें श्री कृष्णें ॥ ३२ ॥ भक्त
 संत साधू ज्यांपासी ॥ तेथें रिगुना हां अनर्थासी ॥ जाणें हें स्वयें ह्दयी केशी ॥ येरां कोणासि कळेना ॥ ३३ ॥ जेथें संतांचा समुदावो ॥ तेथें
 जन्म मरणाचा हि आभावो ॥ हा श्री कृष्णचि जाणो भावो ॥ तो करी उपावो ब्रह्मशपार्थ ॥ ३४ ॥ जेथुनि संत गेले दुरी ॥ तेथें सद्यचि अनर्थ

बाजेमिरीं॥हेंजाणोनियांथीहरी॥द्वारकेबाहेरिऋषीघाली॥१५॥ऋषिजातहोतेआश्रमासी॥त्यातेलायवीहृषीकेशी॥तीर्थमिस
 समस्तांसी॥पिंडारकासिस्वयेंघाली॥१६॥पिंडारकामुनिगण॥श्रीकृष्णं धाडिलेकोणकोण॥ज्यांचेंकरितांचिस्मरण॥ऋषिका
 ळआपणभयेंकांपे॥१७॥ ॥श्लो॥ ॥विश्वामित्रोऽसितःकण्वोदुर्वासाभृगुरंगिराः॥कश्यपोवामदेवोऽत्रिर्वसिष्ठो नारदादयः
 ॥१२॥ ॥टी॥ ॥जेतपोतेजेदेदीप्यमान॥जेपूर्णज्ञानेंज्ञानघन॥ज्यांतेंसदांचंदीश्रीकृष्ण॥तेऋषेश्वरजाणनिघाले॥१८॥
 जेगायत्रीमंत्रासाठीं॥करूंशकेप्रतिसृष्टी॥तोविश्वामित्रमहाहदी॥तोहिउठाउटीनिघाला॥१९॥जेथेंनवाधीउष्णसीत॥तोआ
 श्रमीवसेअसित॥ज्याचेनिनामेंदुंदेंपळत॥तोहीत्वरितनिघाला॥२०॥जोसूर्यासिरिघोनिशरण॥अश्वचेकर्णीबैसोन॥पू-
 ण्णकेलेंवेदपठण॥तोकण्वहिआपणनिघाला॥२१॥जोदुर्वासअत्याहारी॥आहारसेऊननिराहारी॥तोहिद्वारकेबाहेरी॥त्वरें
 करूनिनिघाला॥२२॥भृगुचाश्रीचरण॥हृदयांचाहेनारायण॥मिरवीश्रीवत्सभूषण॥तोभृगुहिजाणनिघाला॥२३॥अंगिरा
 स्वयेंसद्बुद्धिसृष्टी॥बृहस्पतीजन्मलाज्याचेपोटी॥तोपरमगुरुदेवाचासुकुटी॥तोहिउदेगमनार्थ॥२४॥कश्यपाचीनवलगो
 टी॥सुरनरकिन्नरजन्मलेपोटी॥यालागिंहेकश्यपीसृष्टी॥तोहिउठाउटीनिघाला॥२५॥मुक्तामार्जीश्रेष्ठसाचो॥चेंदीवारवा
 णिलावामदेवो॥तोहिद्वारकेहोनिपाहाहो॥स्वयंमेवांनिघाला॥२६॥अत्रीचीनवलपरी॥तिनीदेवजन्मलेउदरीं॥श्रीदत्तवं-
 दिजेयोगेश्वरीं॥हेअगाधश्रीअनुसयेची॥२७॥तोस्वयेंअत्रिऋषेश्वर॥श्रीकृष्णआज्ञातत्परू॥पिंडारकाअतिमत्वरू॥प्र-
 याणशीघ्रतेणेंकेलें॥२८॥जोश्रीरामाचासद्गुरु॥ब्रह्मज्ञानेंअतिउदारू॥ज्याचेंकाठिचाप्रतापथोरू॥लाजवीदिनकरूतपोते
 जों॥२९॥ऐसाजोवसिष्ठमहामुनी॥तोकृष्णआज्ञामानुनी॥निघालाद्वारकेहुनी॥शीघ्रपणोंपिंडारका॥३०॥आणिदेवर्षीना
 रदू॥त्याचाहीअगाधबांधू॥ज्यासिसर्वदापरमानंदु॥अतिअल्हादुहरिकीर्तनी॥३१॥ब्रह्मविणाअरवंडवाहतु॥ब्रह्मपदेंगीत

कांपले ऋषेश्वर ॥ मगनि हीं काय वाग्बज्ज ॥ अति अनिवार सोडिलें ॥ ६५ ॥ अरे हे प्रसवे लजें बाळ ॥ तें होय सकुळ कुळा काळ ॥ नि-
 खळ लोहाचें मुसळ ॥ देखाळ सकळ मंद भाग्य ॥ ६५ ॥ ॥ श्लो ॥ ॥ तच्छ्रुत्वा तेऽतिसंतस्ता विमुच्य स ह सोदरं ॥ सांवम्य ददृशुस्त-
 स्मिन्मुसलं कुलनाशनं ॥ १७ ॥ ॥ टी ॥ ॥ ऐकूनि शापाचें उतर ॥ भयाभीन झाले कुमार ॥ सोडुनि सांवाचें उदर ॥ अतिसत्वर पाहाती
 ॥ ६६ ॥ तंव तें लोहमय मुसळ ॥ देखाते जाहाले नत्काळ ॥ मग भयभीत विव्हळ ॥ यांकाये कीदच कांनिसकळ ठेले ॥ ६७ ॥ नासाये
 यादव कुळ ॥ ऐसा श्रीकृष्ण संकल्प सबळ ॥ तोचि झालो हांचें मुसळ ॥ जाणत त्काळ ऋषीवाक्यें ॥ ६८ ॥ जें जें ब्राह्मणाचें वचन ॥
 ते तें अन्यथा हीं नेदि श्रीकृष्ण ॥ ब्राह्मणाचें वंदवचन प्रमाण ॥ ह्मणोनि श्रीकृष्ण सत्यत्वा आर्ण ॥ ६९ ॥ देखोनि ऋषेश्वराचा कोपु
 ॥ ऐकोनि कुलक्षयाचा शाप ॥ यदु कुमरां अतिसंतापु ॥ भयें कंपुसूटला ॥ ७० ॥ ॥ श्लो ॥ ॥ किंकृतं मंद भाग्यैर्नः किं विदिष्यंति-
 नोजनाः ॥ इति विव्हलिता गेहानादाय मुसलं ययुः ॥ १८ ॥ ॥ टी ॥ ॥ आह्मामंद भाग्यें करंटें ॥ ऋषेश्वर कोपविले षटें ॥ निजया
 ताझालों पेटें ॥ कुलक्षयोक पटें जोडिला ॥ ७१ ॥ काय ह्मणती नगरजन ॥ कांछळूं गेले हे ब्राह्मण ॥ चिंताक्रांत म्लान वदन ॥ मुस-
 ल घेऊनि घरा आले ॥ ७२ ॥ ॥ श्लो ॥ ॥ तच्छ्रोपनीय सदसि परिम्लान मुरवाश्रितः ॥ राजा आयेदयांचक्रुः सर्वयादवसन्निधौ ॥ १९
 टी ॥ ॥ सभेसि वसुदेव उग्रसेन ॥ बळिराम आणि अनिरुद्र प्रहन्न ॥ यादव वैसले संपूर्ण ॥ येक श्रीकृष्ण तेथें नाहीं ॥ ७३ ॥ स-
 भेसांबादि आले सकळ ॥ पुढां देऊनि लोह मुसळ ॥ शापु सांगीत लास मुळ ॥ मुरवक मळ अति म्लानें ॥ ७४ ॥ ॥ श्लो ॥ ॥ श्रुत्वा-
 मोघं विप्रशापं दृष्ट्वा च मुसलं नृप ॥ विस्मिता भयसंत्रस्ता बभूवुर्द्वारकौ कसः ॥ २० ॥ ॥ टी ॥ ॥ ऐकूनि विजांबा नरनकाह
 ॥ यादवां सुटला महा कंपू ॥ मिथ्यान खेद्र ह्मशापू ॥ भयें संतापु सर्वांसी ॥ ७५ ॥ ऐकराया परिक्षिती ॥ सकळ भविष्याची
 गती ॥ प्रन्वक्ष देखोनी मुसळा प्रती ॥ घोर सुटली रवळ बळ ॥ ७६ ॥ नगरी जाहा लाहलकल्लोळ ॥ यादव कुळ उरें कैसेन ॥ वृत्तानक

लोंनेदिनांश्राकृष्णाप्रती॥विचारआपमतीनिहीकेला॥७७॥ ॥श्लो॥ ॥तचूर्णथिन्वामुसलंयदुराजःसआहुकः॥समु
 द्रसलिलेप्राभ्यलोहंचास्यावशेषितम्॥२१॥ ॥दी॥ ॥मगतोराजाउग्रसेन॥तेणेलाऊनिलोहघण॥मुसळकरोनियां
 चूर्ण॥समुद्रांजाणघालविलें॥७८॥त्यामुसळाचामध्यकवळ॥चूर्णनळेचअनिप्रबळ॥उरलावज्रप्रायकेवळ॥तोसमु
 द्रांतत्काळझगारिला॥७९॥ ॥श्लो॥ ॥कश्चिन्मत्स्योऽग्रमील्लोहंचूर्णानितरलैस्ततः॥गुह्यमानानिवेलायांलग्नान्यास
 न्किनेरका॥२२॥मत्स्योगृहीतोमत्स्यघ्नैर्जीलेनान्यैःसहाणवे॥तस्योदरगतंलोहंसशल्येलुब्धकाऽकरोत्॥२३॥ ॥दी
 का॥ ॥समुद्रलासांचेकलोळ॥तेणेलांहाचूर्णसकळ॥प्रभामेलागोनिप्रबळ॥उठिलेतत्काळयेरिकारूपें॥३८॥लोह
 कवळूर्मानशिळी॥न्यामीनातेंसमुद्रजळीं॥अन्यत्रमच्छांसहीतजळीं॥मत्स्यघ्नआकळीनिजलाघवें॥८०॥तोमच्छमत्स्य
 घ्नविदारी॥तंवलोहनिघेत्याचेउदरीं॥देखोनिद्वारिवलातोभारी॥हेंभतुडेकरींतोसभाग्य॥८१॥मत्स्योदरींचेंलोहजाण॥
 याचेंअचुकसंधान॥अगाधपारधीसाधंपूर्ण॥यालागिंवाणन्याचालुब्धकेकेला॥८३॥ ॥श्लो॥ ॥भगवान्ज्ञानसर्वा
 र्थईश्वरोपितदन्यथा॥कर्तुंनैच्छद्दिप्रशार्पंकालरुध्यन्वमोदत॥२४॥ ॥दी॥ ॥कोणीनसोंगतांहेंपेरवणें॥जाणितलें
 सर्वजेंश्राकृष्णें॥परिद्विजशापअन्यथाकरणें॥हेंनिजमनेंस्पर्शेना॥८४॥ह्मणालहेंनळेलेत्यासी॥पालदवेनाद्विजशा
 पार्सी॥जोनिमाल्याआणीगुरुपुत्रार्सी॥कृष्णकळिकाळासिनियंता॥८५॥पाडनिकळिकाळाचेदांत॥देवकीचेगतग-
 र्भआणित॥ईश्वराईश्वरूश्रीकृष्णनाथ॥सर्वार्थजाणेंनिजसिद्धी॥८६॥निद्रोनमोडितांनिळभरी॥मथुराआणिलोद्ग-
 रकेभीतरा॥श्रीकृष्णकाययंकनकरा॥तोहिममतानधरीकुळाची॥८७॥निजकुलक्षयोजरींजाहाला॥तरिअन्यथा
 नकरीब्राह्मणबोला॥ब्राह्मणेपापराजिंहणींतला॥तोन्हदर्याधरिलापदांकु॥३८८॥तेंचिश्रीवत्सलांचन॥सकळधृ

षणोभूषण॥हृदयांमिरवीश्रीकृष्ण॥यालागिंपूर्णब्रह्मण्यदेव॥३८९॥श्रीकृष्णशिरींवंदीब्राह्मण॥अन्यथानकरीब्राह्म-
 णवचन॥यालागिंब्रह्मण्यदेवोपूर्ण॥वेदबंदिजनवर्णिती॥९०॥ब्राह्मणरूपेस्वयंश्रीहरी॥यालागिंब्राह्मणाचाकैवारी॥
 कुलक्षयोजाहलाअरी॥तरिद्विजावरीकोपेना॥९१॥ऐकोनिब्राह्मणाचाशापु॥नधरीमोहाचारवदादोपु॥ह्मणेसिद्धिगोला
 कृतसंकल्यु॥कुलक्षयानुरुपुसंतोपें॥९२॥यापरीश्रीगोविंदु॥काळरूपीमानीआनंदु॥कुलक्षयाचाक्षितिबाधू॥अ
 त्यहिसंबंधुधरीना॥९३॥पूर्णसंतोषश्रीकृष्णानाथा॥पुढिलेअध्यारीज्ञानकथा॥अतिरसाळस्वानंदता॥अवधान
 श्रोतामजद्यावें॥९४॥जेथेनारदआणिवरूदेवो॥संवादहोईलसुहावो॥जनकआणिआर्षभदेवो॥प्रश्नोत्तरीजिवा
 स्वानंदुदाटे॥९५॥हेरसाळब्रह्मज्ञानमातु॥चारवहीननिजपदार्थु॥एकाजनादेनाविनवितु॥श्रोतेकृपाकरितुअ
 र्थावबोधें॥९६॥ ॥इतिश्रीमद्भागवतमहापुराणेएकादशस्कंधेपरमहंससंहितायांयंकाकारटीकायांमुस
 लोपारव्यानंनामप्रथमोऽध्यायः॥१॥ ॥ग्रंथश्लोक २४ ओव्या ३९६ मिळूनएकंदरसंख्या ४२०॥ ७॥

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ जयजयदेवाधिदेवा ॥ भोगिसीगुरुत्वंसहावा ॥ विश्वींविश्वात्मायेसद्वावा ॥ एकपणेजेहं
 विलोकिसी ॥ १ ॥ तेविश्वींजेविश्ववासी ॥ त्यातेविश्वासीह्यणसी ॥ नेणेविश्ववासीप्रसन्नहोशी ॥ तैपायांपात्रीप्रवेश ॥
 ॥ २ ॥ त्याचरणारविंदकृपादृष्टी ॥ अहंसोहंसकटल्यागांठी ॥ येकसरंतुझापोठी ॥ उगाउठीप्रवेशलो ॥ ३ ॥ जगालागीतूं
 निजात्ममाये ॥ याहेतुजवपांहीजाये ॥ तंबबापपणतुजमाजीआहे ॥ अभिन्मवकायसांगावे ॥ ४ ॥ येथेमातापिताजनी ॥
 वेगळालीअसतीजनी ॥ तेदोनीयेककरोनी ॥ एकाजनार्दनीनिजतान्हे ॥ ५ ॥ आतांउभयस्त्रेहस्त्रेहाळा ॥ वाढविसीमज
 बाळा ॥ परीनित्यनवासोहळा ॥ संभ्रमआगळानिजबोधाचा ॥ ६ ॥ शिवशक्तीगणेश ॥ विश्वविष्णूचंडांश ॥ ऐसा-
 अलंकारबहुवसू ॥ निजविलासूलेवविशी ॥ ७ ॥ यापरीमजनिजबाळा ॥ लेणीलेवविशीस्वलीला ॥ आणिलेइलेपणाचा
 सोहळा ॥ पहाशीवेळोवेळंकृपादृष्टी ॥ ८ ॥ बालकालेवविजेलेणे ॥ तयाचेसरवतेकायजाणे ॥ तोसोहळामातेनेभोगणे
 तेविजनार्दनेभोगिजेसरव ॥ ९ ॥ आपुल्याचिद्रत्नाचागांठी ॥ आवडीचालिशीमाझाकंठी ॥ यालागीमाझापारोपाठी ॥ नि-
 जात्मदृष्टीपुढेधांवे ॥ १० ॥ समर्थजयाचाजनकू ॥ त्यासमानितीसकळलोकू ॥ एकाजनार्दनीयेकू ॥ अमान्यअधिकमान्य
 कीजे ॥ ११ ॥ बाळकस्वयेबोलोनेणे ॥ त्यासीमाताशिकर्वावचने ॥ तेरांग्मंथकथाकथने ॥ स्वयेजनार्दनेबोलवीजे ॥ १२ ॥
 नेणेनवलकेलेयेथ ॥ मूर्खाहतींश्रीभागवत ॥ शेखीबोलविलेप्राकृत ॥ एकादशार्थदेशभाषा ॥ १३ ॥ परिसोनीप्रथमअ-
 ध्यावो ॥ उगाचिराहिलाकुरुरावो ॥ पुढंकथाकथनीरावो ॥ कांहींअभिप्रावोदिसेना ॥ १४ ॥ आपणकरावाप्रश्न ॥ तवहासां
 गेलकृष्णनिधन ॥ यालागींराजामोन ॥ ठेलाधरोनीनिवांत ॥ १५ ॥ जाणोनित्याचाअभिप्रावो ॥ दोननालाहालाशकदेवो
 तोह्यणेमोक्षाचाप्रस्तावो ॥ तोहीअध्यावोपरिक्षिती ॥ १६ ॥ हायेकादशआलोलिक ॥ श्लोकाहूनश्लोकअधिक ॥ पदोपदींमु-
 क्तीसरव ॥ लिगडलेंदेवनिजसाधका ॥ १७ ॥ ऐसेंऐकतांचीवचन ॥ राजाजाहलासावधान ॥ मुक्तीसरवींआवडोगहन ॥ अवध

नकानसर्वंगकेले ॥ १८ ॥ ऐसेंदखोनपरिक्षिती ॥ शुकस्वरवावेअत्यंतचिती ॥ तो म्हणेअवधानमूर्ती ॥ ऐकनिश्वितगुह्यज्ञा
न ॥ १९ ॥ द्वितीयाध्यायीनिरूपण ॥ नारदवस्त्रदेवसंवादजाण ॥ निमिजायंताचेप्रश्न ॥ मुख्यलक्षणभागवतधर्म ॥ २० ॥
॥ श्लोक ॥ ॥ श्रीशुकउवाच ॥ गोविंदभुजगुप्तायांद्वाख्यत्वांकुरुद्वह ॥ अवात्सीन्मारदोऽभीष्टांकृष्णोपासनलाल
सः ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥ जोमुक्तामाजीअग्रगणी ॥ जोब्रम्हचर्याशिरोमणी ॥ योगीवंदितीमुकुटस्थानी ॥ जोभक्तमंडणी
अतिश्रेष्ठ ॥ २१ ॥ जोब्रम्हरमाचासमुद्र ॥ जोनिजबोधाचापूर्णचंद्र ॥ तोबोलताजालावक्तयोगेंद्र ॥ श्रोतानरेन्द्रकुरुवंशी
चा ॥ २२ ॥ तोह्मणव्यासाचा निजगुरू ॥ आणिमाझाहीपरमगुरू ॥ नारदमहामुनेइवस्तू ॥ त्यासीअतिआदरूश्रीकृष्णभ
जनीं ॥ २३ ॥ द्वारकेहूनिश्रीकृष्ण ॥ पिंडारकापाठवीमुनिगण ॥ तेथुनीनारदआपण ॥ द्वारकेसीजाणपुनःपुन्हायेती ॥
॥ २४ ॥ होकांजेद्वारकआन ॥ नरिघेभयंकाळकृतान ॥ जंथेस्वयंश्रीकृष्णनाथ ॥ असेनांदतनिजसामर्थ्य ॥ २५ ॥ दश-
गापनारदासीपाही ॥ मुहुर्तराहोनयेयेकेदांयीं ॥ तोगापहरिकीर्तनीनाही ॥ यालागीतोपाहीकीर्तननिष्ठ ॥ २६ ॥ जाची
गाइजेकीर्तनीकीर्ती ॥ तोद्वारकेसिधसेस्वयंश्रीपती ॥ तेथेगापचाधेचीनचलेप्राप्ती ॥ यालागीनित्यवस्तीनारदासीं
तेथे ॥ २७ ॥ नारदासीपूर्णब्रम्हज्ञान ॥ त्यासीकांकृष्णमूर्तचिंध्यान् ॥ श्रीकृष्णदेहचेंतन्यधन ॥ यालागीश्रीकृष्णभ-
जननारदासीपठिये ॥ २८ ॥ यापरीकृष्णभजन ॥ मुक्तासीपठियेतेपूर्ण ॥ त्यासीनभजेअभागीकोण ॥ तेचिनिरूपणशु-
कसांग ॥ २९ ॥ श्लोक ॥ कोनुराजनिंद्रियवान्मुकुटचरणींभुजम् ॥ नभजेत्सर्वतोमृत्करूपस्यममरात्तमः ॥ ३० ॥
॥ टीका ॥ ॥ ऐकेंबापानुपषयी ॥ येउनीउत्तमादेहायया ॥ जोनभजेश्रीकृष्णराया ॥ तोगिळिलायाअतिदुरकें
॥ ३० ॥ जाभगवंतालागोनी ॥ मायांधरोनियांपायवणी ॥ सदाशिवबेंसलाआत्मध्यानीं ॥ महाउमशानीनिजवस्ती ॥
॥ ३१ ॥ पोटाआलाचतुरानन ॥ इतरांचापाडतोकोण ॥ देहायेवोनीनारायण ॥ नभजेतोपूर्णमृत्कयस्त ॥ ३२ ॥ सांडोनि

१०भा.
२

अ
२

३

यांश्रीकृष्णचरण ॥ इंद्रादिदेवांचेकरिताभजन ॥ तेदेवमृत्कयस्तपूर्ण ॥ माभजत्याचेमरणकोणवारी ॥ ३३ ॥ असोनी
इंद्रियपाठव्यपूर्ण ॥ जोनभजेश्रीकृष्णचरण ॥ त्यासीसर्वत्रवाधीमरण ॥ क्षणक्षणाभिर्दाळी ॥ ३४ ॥ तोनारदमहासुनेउव
रू ॥ मुक्तहोउनीभजनीतसरू ॥ द्वारकेवसेनिरंतरू ॥ श्रीकृष्णांथोरूअतिश्रीनीतया ॥ ३५ ॥ श्लोक ॥ तमेकदातुदेववि
वस्तुदेवोगृहागतम् ॥ अचिर्तस्फुरवमासीनमभिदायेदमब्रवीत् ॥ ३६ ॥ टीका ॥ धन्यधन्यतो नारद ॥ जासीसर्वोसब
त्रगोविंद ॥ सर्वदाहरिनामान्वाछंदु ॥ तोपरमानंदूसदोदित ॥ ३६ ॥ श्रीकृष्णाचाआवडता ॥ जासीश्रीकृष्णआवडेसर्वथा ॥
जाचनिसंगेंतत्वता ॥ नित्यमुक्तताजडजीवां ॥ ३७ ॥ तोनारदयेकवेळा ॥ स्वानंदावियास्वलीळा ॥ आलावस्तुदेवाविया
राउळा ॥ तेणेदेखोभिडोळांहरिवला ॥ ३८ ॥ केलंसाष्टांगनमन ॥ बैसांघातलेवरामन ॥ ब्रम्हसद्गतेपूजन ॥ अत्थासंपूर्ण
मांडिले ॥ ३९ ॥ नारदतोचिनारायण ॥ येणेविठ्ठवासंकरुनीजाण ॥ हेमपात्रीचरणक्षालण ॥ मधुपर्कविधीपूर्णपूजाकेली
॥ ४० ॥ पूजाकरोनीसावधानी ॥ वस्तुदेवबैसार्नास्फुरवासनी ॥ हृदयीअत्यंतस्फुरवावोनी ॥ कायअह्लादोनीबोलन ॥ ४१ ॥
॥ श्लोक ॥ वस्तुदेवउवाच ॥ भगवन्मवतोयात्रास्वस्तयेसर्वदेहिनां ॥ कृपणानांयथापिचो रुत्तमश्लोकवर्त्मनां ॥ ४२ ॥
॥ टीका ॥ स्वलीलाकृपाकेलीतुम्ही ॥ नेणसभाग्यजाहलोआम्ही ॥ तुमचेनीआगमनेआम्ही ॥ कृतकृत्यस्वामीसंनिधी-
मात्रे ॥ ४२ ॥ चुकलियाभिजजननी ॥ बाळकदीनदिसेजनी ॥ त्यासीमातेचाआगमनी ॥ संतोषमनीनिर्भर ॥ ४३ ॥ त्याह
निश्रेष्ठतुमचीयात्रा ॥ नित्यस्फुरवदात्रीभूतमात्रा ॥ स्वलीलातुम्हीमहाविचारा ॥ दीनोद्धारालागुनी ॥ ४४ ॥ मातेचाआगम-
नीनिजवाळा ॥ दृष्टीउत्संगीनिचनवासाहळा ॥ तुमचीयात्रादिनासकळां ॥ भोगवीस्वलीलानिजात्मस्फुरवा ॥ ४५ ॥ मात
स्फुरवदेतेनेउवर ॥ तुमचाआगमनीअनेउवर ॥ नित्यविलस्फुरवचिन्मात्र ॥ परात्परभोगावया ॥ ४६ ॥ तुम्हीभागवतधर्मग्रामी
नेकेसीतुमचीभेटीलाहोआम्ही ॥ जेंपुण्यकोटीनिष्कामी ॥ प्रयागसंगमीकेलिया ॥ ४७ ॥ नारदातुभगवद्गुप ॥ तुम्हीभेटी-

कंरीनिःपाप ॥ तुवांकुपाकेलिया अत्य ॥ स्वयेचित्स्वरूप ठसवे ॥ ४८ ॥ तुझे निभक्तीसी महिमा असूप ॥ तुझे नीवाटला भक्तिप्रना
 प ॥ तुझे निभक्ती भगवद्रूप ॥ तुंचित्स्वरूप निजनिष्ठा ॥ ४९ ॥ तूं भक्तिप्रकाश कूदिवटा ॥ की भक्तिमार्गी चामागदष्टा ॥ नारदानु
 झा उपकार मोठा ॥ भक्तिचा पंठा वसविल्या तुवां ॥ ५० ॥ सुख्य भागवत शास्त्र पूर्ण ॥ तुवां व्यासाजी उपदेशन ॥ प्रगट कर वि
 लेंदगलक्षण ॥ दीन जना उधरावया ॥ ५१ ॥ नारदानुं देवासमान ॥ हं ही उपमादिसे गौण ॥ तेचि विषयीं निरूपण ॥ वस्तु देव आ
 पण निरार्पी ॥ ५२ ॥ ॥ श्लोक ॥ भूतानां देवचरितं दुःस्वयं च स्वरवाय च ॥ स्वरवाय बहिसा धूनां त्वाट्टा मच्युनात्म
 नम् ॥ ५३ ॥ ॥ टीका ॥ देवापासोनी भूतसृष्टी ॥ स्वरबदुःस्वयं च स्वरवाय च ॥ अनिवृष्टी का अनावृष्टी ॥ भूतकोटी आकांतू ॥
 ॥ ५३ ॥ त्या देवापरीस साधू अधिक ॥ हं साचची मज मानले देव ॥ देवचरितं उठी स्वरबदुःस्वयं ॥ साधूनि दोस्व स्वरबदाने ॥ ५४ ॥
 त्याही मानी तुजसारिखा ॥ जोडल्या कुपाळ निजसरवा ॥ ते पंठपिके परमार्थ स्वरवा ॥ ही महिमा लोकांक दांन कळेची ॥ ५५ ॥
 दिधल्या स्वरवासी मागुती ॥ च्युती हो नेण कल्यांती ॥ ते अच्युतात्मरुक्ती ॥ तुजपाशीं निश्चिती नारदा ॥ ५६ ॥ तुझी ये महि
 मेपाशी ॥ सुदल देवोन ये तुकासी ॥ ते ही सांगेन मी तुजपाशी ॥ यथार्थे जी नारदा ॥ ५७ ॥ देवाचा अवतार होय ॥ दासां स्वरबदे
 ख्या भय ॥ नथे ऐसें विषम आहे ॥ हं न समायें तुजमांजी ॥ ५८ ॥ तूं देवांचा आम होशी ॥ दैत्य ही विश्वासती तुजपाशी ॥ तुजने
 उनी ये कांतासी ॥ निजगुद्वार्थी सी सांगत ॥ ५९ ॥ देवरावणे घातले बंदी ॥ तो रावण तुझे चरण बंदी ॥ शेरवीं रामाचा आ
 म विवर्द्धा ॥ विषम तुजमधीं अमेना ॥ ६० ॥ जरासद कृष्णाचा वैरी ॥ तुझी चाल त्याचा घरी ॥ आणी कृष्णाचे सभेमाझारी
 आमले थोर पेंतुझी ॥ ६१ ॥ नामधेवो नंद दंडवांचे ॥ हं ब्रीद ही रण्यकश्यपाचे ॥ त्यासी कीर्तन तुझे रुचे ॥ विषम त्याचे तुज
 नाही ॥ ६२ ॥ त्यांचुगी बुद्धी सदां देवांची ॥ ते शी नाही तुम्हा साधूची ॥ ऐक त्याही अभिप्रायासी ॥ यथार्थे सी सांगेन ॥ ६३ ॥
 ॥ श्लोक ॥ भजंति ये यथा देवान् देवा अपि न ये देवान् ॥ द्वायेव कर्मसचिवाः साधवो दीनवत्सलाः ॥ ६४ ॥ ॥ टीका ॥

०भा.
१

अ.
२

॥ जेजेसे देवाय जिती ॥ तेंशील्यां फळे देवदेती ॥ नभजल्यातें विघ्नें सुखिती ॥ ऐशी मती देवांची ॥ ६४ ॥ जेंसा जेंसा पुरुषवे
टे ॥ तेंशी तेंशी छाया नटे ॥ तेवी भजने देव प्रसन्न मोटे ॥ येरवीं उपराटे विघ्न करिती ॥ ६५ ॥ जवजव सूर्य प्रकाशतसे ॥ त
वतव छाया सरसी दिसे ॥ निजकर्म देवही तैसे ॥ कर्मवशे प्रसन्न ॥ ६६ ॥ सूर्य अस्तमानी छाया नसे ॥ अभजने देव सोभती
जैसे ॥ एवलांचगे देव ऐसे ॥ तूंही ऐसे जाणसी ॥ ६७ ॥ इतर देवांची कथा कोण ॥ थोरला देव लांचगा पूर्ण ॥ तोही न भेटे जी
व घेतल्या विण ॥ भेटल्याचे आपण गर्भवांस भोगी ॥ ६८ ॥ त्याचे जीविसी सर्वसे भजन ॥ केल्या निजांग देउनी होय प्रसन्न
परी नभजल्याचाय हा जाण ॥ विसरोनि आपण कदां न वचे ॥ ६९ ॥ तेंशी तुमची नोहे बुद्धी ॥ दीन दयाळ विद्वत्सी ॥ तूं तव केव
ळ कृपानिधी ॥ ऐकलो विधी सांगेन ॥ ७० ॥ तुवां व्यासादि देखोनी सज्जान ॥ उपदेशिले ब्रह्मज्ञान ॥ ध्रुव बालक अज्ञान ॥ ह्य
णो निजाण नुपेक्षिती ॥ ७१ ॥ प्रल्हाद उपदेशिला जेव्हां ॥ दैत्य पुत्र न म्हणसी तेव्हां ॥ तुझिया कृपेचा हेलावा ॥ तो निज वि
सावा दीनासी ॥ ७२ ॥ केवळ वाट पाडा देख ॥ भजने वीण येका येक ॥ महाकवी केलावा त्रिक ॥ अमर अवश्य कवंदिती त्यासी ॥
॥ ७३ ॥ देखो निजा चियायंतीसी ॥ स्वरबोसंडे सदा शिवासी ॥ ऐसा तू कृपाळू होसी ॥ अनाथासी विसावा ॥ ७४ ॥ वरिवरी दा
विसी मिणधा कोप ॥ कोपोनी सोडविशी त्याचे पाप ॥ शेरवीं सायो ज्याचे दीप ॥ दाविशी सद्य दया कुवा ॥ ७५ ॥ तुम्ही अ-
च्युता त्मे निजनिधारी ॥ म्हणोनि देवो तुमचा आज्ञाधारी ॥ तुम्ही म्हणा त्यातें उद्गरी ॥ येरवीं हाती न धरी आनात ॥ ७६ ॥
ऐसा तू दीन दीक्षारु ॥ ब्रह्मज्ञाने अति उदारु ॥ तरी पुसेन तो विचारु ॥ निजनिधारी रुसांगावा ॥ ७७ ॥ श्लोक ॥ ब्रह्म
स्तथापि पृच्छासो धर्मान्मागवतांस्तव ॥ याच्छ्रुत्वा श्रद्धया मृत्युमुच्यते विद्वतो मयात् ॥ ७८ ॥ टीका ॥ आदर
म्हणे देव ऋषी ॥ आजीस कळपुण्ये आलीं फळासी ॥ मायबाप तृधरा आलासी ॥ निजस्वरवासी दायक ॥ ७९ ॥ कृपाके-
ली मागील शिष्या ॥ तेचि कृपेचा घालीं ठसा ॥ मज तुझा पूर्ण भरवसा ॥ सोडवीं भवपाशापासनी ॥ ८० ॥ तुझे निदर्श

३

नैकतकृत्यता ॥ जरीमज्जालीतत्वता ॥ तरीभागवतधर्मकथा ॥ कृपेनेतत्वतासांगावे ॥ ८० ॥ ऐसेसांगावेभागवतध-
र्म ॥ जेणेनिरसेकियाकर्म ॥ श्रद्धेनेएकतांपरमा ॥ जन्ममरणहारणे ॥ ८१ ॥ भवभयअतीदारुण ॥ त्याचेमायाभिजकार-
ण ॥ तसमूळहायनिर्दळण ॥ ऐसेधर्मकृपेनेसांगावे ॥ ८२ ॥ मजनाहीअधिकारपूर्ण ॥ ऐसेविचाराललक्षण ॥ तद्विशी
वीहेविनवर्ण ॥ सावधानअवधारी ॥ ८३ ॥ श्लोक ॥ अहंकिलपुराऽनंतप्रजाथोभुविमुक्तिदं ॥ अपूजयनमो-
क्षायमाहितोदेवमायया ॥ ८४ ॥ टीका ॥ अधिकारनाहीपूर्ण ॥ हेमीजाणतोआपण ॥ मागेम्याकेलंभगवत्
भजन ॥ तंतुकथनअवधारी ॥ ८५ ॥ म्यापूर्वीआराधिलेदेवराया ॥ तेभजनममतानेलेवाया ॥ प्रलोभविलेदेवमा-
या ॥ पुत्रस्तहालागोनी ॥ ८६ ॥ मजदेवतुष्टलाप्रसन्नपणे ॥ मागसीतदेईनमहणे ॥ तेथेमायेनेठकिलेसजकार-
णे ॥ माझापुत्रहोणेमीमागे ॥ ८७ ॥ तोहामाझापुत्रश्रीकृष्ण ॥ परीमजनसांगेब्रह्मज्ञान ॥ तोचिवदीमाझेचे-
रणमृगावाळकर्मातुझे ॥ ८८ ॥ यापरीश्रीकृष्णापाशी ॥ ज्ञानप्राप्तीनहेआम्हाशी ॥ कृष्णपरमात्मादृष्टीकेशी ॥ हेनिश्च-
येमीमीजाणे ॥ ८९ ॥ श्रीकृष्णजन्मलामाझियाकुरी ॥ ह्मणोनिश्चयाहंमजपाशी ॥ तेणेवितंतुष्टलासी ॥ निजक-
पेसांत्तुष्टरी ॥ ९० ॥ जेमायनेठकिलोवांडकोड ॥ तेमायासमूळझडे ॥ ऐसेसांगिजरोकडे ॥ बहुबोलोनिपुटेकायका-
ज ॥ ९१ ॥ श्लोक ॥ यथाविचित्रव्यसनात्भवद्विविश्वतोभयात् ॥ मुच्येमहंजसेक्षान्तयानःशाधिसुदृ-
त ॥ ९२ ॥ टीका ॥ मायाजळभवसागरू ॥ भरलाअसेअतिदुस्तरू ॥ त्याचाउतरोवयापैलपारू ॥ होयतना-
रूमुनिराया ॥ ९३ ॥ याचेसकळजळक्षार ॥ माजीसावजेअनिवार ॥ येकयेकेचराचर ॥ शिळिलेसाचारनिजशक्ती
॥ ९४ ॥ लाटांवरीअचाटलाटा ॥ मोहाच्याअतिदुर्धटा ॥ आदळतीअविवेकतरा ॥ धैर्याच्याकांठापाडित ॥ ९५ ॥
अहंकुवाचोवाजतोथोरू ॥ अवधाचिखवळेसागरू ॥ मीमाझेनिगजरेंघोरू ॥ अतिदुर्धरूगर्जत ॥ ९६ ॥ नानावा

सनाचावळसा ॥ पांहेपांभोवताहेकैसा ॥ येथेंतरावयाधिवसा ॥ नहेसहसासर्वदां ॥ ९५ ॥ क्रोधाचेपरमभरते ॥ भ
 रेहेप्रचियानरियाते ॥ अरुचातिरस्कराचातेथे ॥ बिडाणीउत्तअनिवार ॥ ९६ ॥ कामपर्वताचींशिरवरें ॥ विषमभा
 सतीअपारें ॥ आशेइळेचवरीथोरें ॥ झांडेंविषयांकुरेबादलीं ॥ ९७ ॥ संकल्पविकल्पाचेमीन ॥ निदेचाससरीदारु ॥
 ण ॥ ब्रम्हदेवाचेनक्रपूर्ण ॥ सागरीजाणतचपती ॥ ९८ ॥ एवढाहाभवसागरु ॥ शोषिताअगस्तीतूसाचारु ॥ तु
 झेनिमवाब्धीपेलपारु ॥ पावेनहानिर्धारुजहालाआम्हा ॥ ९९ ॥ याचाविश्वतोभयहेलावा ॥ तोअम्हानबाधी
 तुमच्याकणवा ॥ अप्रयासेनारददेवा ॥ मरणाणवाभजतारी ॥ १०० ॥ पाईउतरूनभवसागरु ॥ साक्षांतपावेपर
 पारु ॥ ऐसाभागवतधर्मविचारु ॥ तोनिजनिर्धारुप्रबोधी ॥ १ ॥ ऐकोनीवसुदेवाचायुक्ती ॥ नारदस्करवावलाशि
 ची ॥ तोचिअभिप्रावोपरिक्षिती ॥ शुकस्वमुखेस्थितीसांगत ॥ २ ॥ श्लोक ॥ श्रीशुकउवाच ॥ राजन्धेवकृतं
 प्रश्नोवसुदेवेनधीमता ॥ प्रीतस्तमाद्देवधीर्हरेः संस्मारितोगुणैः ॥ १० ॥ टीका ॥ सांगतांवसुदेवाचाप्र
 श्न ॥ श्रीशुकजालास्वानंदधन ॥ नारदवोळलाचेतन्यधन ॥ चित्करवजीवनमुमुक्षां ॥ ३ ॥ श्रीशुकम्हणोनारदेवा
 भावोमीनलानारदाचाभावा ॥ ऐकोनीप्रश्नसुहावा ॥ तोम्हणेवसुदेवाधन्यवाणी ॥ ४ ॥ परिसतांहातुझाप्रश्न ॥ चि
 त्करवंप्रगटेनारायण ॥ ऐसेंबोलतांनारदजाण ॥ स्वानंदपूर्णवोसंडला ॥ ५ ॥ रोमांचउचललेआगीं ॥ स्वेददादलास
 वंगीं ॥ आनंदाश्रूचालिलेवेगीं ॥ स्वानंदरंगीडुल्लत ॥ ६ ॥ संप्रेममीनलियाश्रोता ॥ जेपूर्णस्करवावेनावक्ता ॥ तेतोजा
 णावाअघवारिता ॥ कथासारांमृताचवीनेणे ॥ ७ ॥ ऐकतांवसुदेवाचाप्रश्न ॥ नारदस्करवावेसंपूर्ण ॥ मगस्वानंदगिरी
 गर्जेन ॥ कायआपणबोलता ॥ ८ ॥ श्लोक ॥ सम्यगेतद्वयवसितंभवतासात्वतषम ॥ यत्पृच्छसेभागवतान्धमी
 स्त्वंविश्वभावनां ॥ ११ ॥ टीका ॥ नारदह्मणेसात्वतश्रेष्ठा ॥ वसुदेवापरमार्थनिष्ठा ॥ धन्यधन्यतुमीउत्तमा ॥ तू

भावार्थीमोठाभागवतधर्मी ॥ ९ ॥ जाचेनिधर्माचेप्रश्नोत्तरे ॥ हेविश्वअवघेउंथरिले ॥ हेविचारिले तुवांबरे ॥ निजनिधी
 रेश्रीकृष्णजनका ॥ १० ॥ तुझेनीप्रश्नोत्तरेजाण ॥ साधकनिस्तरतीसंपूर्ण ॥ साधकांचेनवलकाण ॥ पापीपावनयेणेहोती ॥
 ॥ ११ ॥ श्लोक ॥ श्रुतोऽनुपतितोऽध्यात आदतोवानुमोदितः ॥ सद्यः पुनातिसधर्मो देवविश्वद्रुहीऽपिही ॥ १२ ॥ ॥
 टीका ॥ भागवतधर्माचेनिगुणे ॥ एकउद्धरतीश्रवणे ॥ एकतरतीपठणे ॥ एकनिस्तरतीध्यानसंसारयात्रा ॥ १२ ॥ ये
 कश्रोतयावक्त्याते ॥ देवोऽनिसरवावतीनिजचित्ते ॥ सद्भावेभलेमूढणीयाते ॥ तेहीरतनीयेथेभागवतधर्मी ॥ १३ ॥ हेनव
 लनळेभागवतधर्मी ॥ जोकादेवद्रोहीतुरात्मा ॥ आणिविश्वद्रोहीदुष्टात्मा ॥ तोहीमहिमातरेभागवतधर्मी ॥ १४ ॥ हद
 र्याधर्माभागवतधर्म ॥ अकर्म्याचेनिर्दोषीकर्म ॥ अधर्म्याचेनिर्दोषीधर्म ॥ देउत्तमोत्तमफलप्राप्ती ॥ १५ ॥ जेथेनिघाले
 भागवतधर्म ॥ तेथेनिर्दोषकर्मकर्म ॥ निर्दोषकोधअधअधर्म ॥ अधिदोषेनामउरोनेदी ॥ १६ ॥ तेभागवतधर्मीअन
 त्यादर ॥ श्रद्धेनेकेलाप्रश्नतुवांथोर ॥ निजभाग्येतूंअतिउदार ॥ परमपवित्रतूंवसुदेवा ॥ १७ ॥ तुझेवानूपवित्रपण ॥ तरीपो
 दाआलाश्रीकृष्ण ॥ त्याचेनीआम्हीजाण ॥ परमपावननिहीलोकी ॥ १८ ॥ तोस्वयेश्रीकृष्णनाथ ॥ नित्यवसेतुझियाघ
 रांत ॥ तुझियाऐसाभाग्यवत ॥ नदिसेयेथेमजपाहता ॥ १९ ॥ वसुदेवातुझियानामता ॥ वासुदेवहाणतीअनंता ॥ तेवा
 सदेवनामस्मरणा ॥ परमपावनताजगद्व्या ॥ २० ॥ ॥ श्लोक ॥ त्वयापरमकल्याणः पुण्यश्रवणकीर्तनः ॥ स्म
 रितोभगवानद्यदेवोनारायणोऽमम ॥ २१ ॥ ॥ टीका ॥ जाचेनिश्रवणेवाढेपुण्य ॥ जाचेनिनावेझडेभवबंधन ॥
 तोसद्यस्मरविलातुवानारायण ॥ तुझीवाचाधन्यवसुदेवा ॥ २२ ॥ तुझाआजीऐकिलाप्रश्न ॥ पूर्णप्रगटलानारायण ॥
 मजतुझाहाउपकारपूर्ण ॥ तूंपरमकल्याणवसुदेवा ॥ २३ ॥ आशंका ॥ ऐकोनीनारदाचेवचन ॥ झणेविकल्पधरालम
 न ॥ यासीपूर्वीहीतेविस्मरण ॥ आतांजालेस्मरणवसुदेवप्रभे ॥ २४ ॥ जार्शीऐशीविकल्पयुक्ती ॥ तेजाणावेआत्मघाती

तेहीअर्थीचीउपपत्ती ॥ ऐकनिश्चितीइतकसांगे ॥ २४ ॥ अग्निकुंडामाजीस्वयेभअसे ॥ तोघृतावदानेअतिप्रकाशे ॥ ते-
 वीसप्रेमप्रभववो ॥ स्फुरवअल्हादेमुक्तांचे ॥ २५ ॥ सप्रेमभावार्थेमीनलाश्रोता ॥ मुक्तहीउल्हासेसांगेकथा ॥ तेघीलकन्य
 चीस्वानंदता ॥ तेजाणेजाणतासर्वर्म ॥ २६ ॥ यालागीमुक्तमुमुक्षुविषयीजन ॥ भागवतधर्मांनिवृत्तीसंपूर्ण ॥ तोचि
 वस्फुदेवेंकेलाप्रभ्र ॥ तेणेनारदसंपूर्णस्फुरवावला ॥ २७ ॥ जेकापूर्वपरंपरागत ॥ जीर्णभावतधर्मेयेथे ॥ सांगावयानारदमु
 नीनिश्चित ॥ उपपादितइतिहास ॥ २८ ॥ श्लोक ॥ अत्राप्युदाहरतीममितिहासपुरातनं ॥ आर्षभाषांचसंवादंवि
 देहस्यमहात्मनः ॥ १४ ॥ टीका ॥ येचअर्थीविदेहाचाप्रभ्र ॥ संवादतोआर्षभजनवजण ॥ तेभागवतधर्मेजीर्ण ॥
 इतिहासपूर्णसांगनएक ॥ २९ ॥ आर्षभकोणम्हणाशीलमुळी ॥ त्याचीसांगेनघंशावळी ॥ जन्मजयांचास्फुळी ॥ न
 वामाजीजालीब्रम्हनिष्ठा ॥ ३० ॥ श्लोक ॥ प्रियव्रतानामस्ततोमनोस्वायंभुवस्ययः ॥ तस्याग्निधस्ततो
 नाभिर्ऋषभस्तत्कनःस्पृतः ॥ १५ ॥ टीका ॥ स्वयंभुमनूचास्तू ॥ जाणानामेप्रियव्रतू ॥ त्याचाअग्निध-
 विरव्यातू ॥ नाभीत्याचास्तूसूर्यवंशी ॥ ३१ ॥ त्यानाभीपास्तूनीज्ञानविलास ॥ ऋषभजन्मलाचास्फुदेवांश
 मोक्षधर्माचाप्रकाश ॥ जगीसावकारूहविस्तारिला ॥ ३२ ॥ श्लोक ॥ तमाहवस्विदेवाशंमोक्षधर्मविवक्ष-
 या ॥ अवतीर्णसुतशतंतस्यासिद्धेदपारंशं ॥ १६ ॥ टीका ॥ ऋषभवास्तूदेवाचाअंश ॥ येलोकींमोक्षध-
 र्माविश्वास्त ॥ प्रवर्तावयाजगदीश ॥ हाअंशांशअवतार ॥ ३३ ॥ त्याचेंपंचमस्कंधीचरित्र ॥ सांगीतलेसवि-
 स्तर ॥ त्यासीजालेशतपुत्र ॥ वेदशास्त्रसंपन्न ॥ ३४ ॥ त्याहीमाजीज्येष्ठपुत्र ॥ अतिशयेपरमपवित्र ॥ ऐकत्या
 चेंचरित्र ॥ अतिविचित्रसांगेन ॥ ३५ ॥ श्लोक ॥ तेषां वैभरतोज्येष्ठो नारायणपरायणः ॥ विरव्यातंव-
 षमेतद्यन्माभारतमद्भुतम् ॥ १७ ॥ टीका ॥ तोज्येष्ठपुत्रभरतजाण ॥ तोनारायणपरायण ॥ अद्या

पीभरतवर्षउच्चारण॥ त्याचेनिनावेजाणविरव्यात॥ ३६॥ नाभेरव्यातीकेलीउदंड॥ चालागीत्यातें म्हणतीभरत
खंड॥ आणीकहीप्रतापप्रचंड॥ त्याचावितंडतोएका॥ ३७॥ श्लोक॥ सभुक्तभोगांत्यकनांनिर्गतरतपत्ताहरी
उपासीनस्तत्पदवीलेभैवैजन्मभिःस्त्रिभिः॥ १८॥ टीका॥ तेणेदिग्मंडळजिकिले॥ समुद्रवलयाकीतराज्य
केले॥ नानाविधभोगभोगिले॥ जेनाहीदेखिलेसरवरी॥ ३८॥ अनुकूलस्त्रियापुत्र॥ अनुकूलमंत्रीपवित्र॥ अ
नुकूलराज्यसर्वत्र॥ तेंत्यागिलेविचित्रनानाभोग॥ ३९॥ रोसेनानाभोगभोगिल्यापाठी॥ सोडुनिवलयाकीत
राजसृष्टी॥ स्वयेनिघालाजगजेवी॥ स्वहीतदृष्टीहरिभजनी॥ ४०॥ जेराज्यवैभवभोगिती॥ त्यासीकदांनव्हेगा
विरक्ती॥ भरतेकेलीनवलख्याती॥ सेविलाम्हीपतीभोगत्यागे॥ ४१॥ तोतेणेचिजन्मेजाण॥ व्हावामेक्षासीआरो
हण॥ परीजाहलेजन्मांतरकारण॥ नेहीविंदाणसांगेन॥ ४२॥ संनिहितप्रसूतकाळी॥ मृगीजळप्राशितांजळी॥
ऐकांनिपंचाननाचीआरोळी॥ उडालीतत्काळीअतित्राणे॥ ४३॥ धाकेंगर्भतिचापडनांजळी॥ भरतस्नानकराते
काळी॥ देखोनिफुपाळुकळवळी॥ काटीतत्काळीदयाळुवे॥ ४४॥ मृगीनयेचीपरतोन॥ मातृहीनहेंअतीदीन॥
भरतपाळीभूतदयेन॥ मृगसमतापूर्णवादविली॥ ४५॥ स्नानसंध्याअनुष्ठान॥ करितांमृगआठवेक्षणक्षण॥ आ
रंभित्याजपध्यान॥ मृगसयमनभरताचे॥ ४६॥ आसनीभोजनींशयनीं॥ मृगआठवेक्षणक्षणीं॥ मृगनदे
खतांनयनीं॥ उठीराजवजोनीध्यानत्यागे॥ ४७॥ समतावसलीमृगापारी॥ मृगवनागेलखंडछेसीं॥ त्याचा
खेदकरितांभरतासी॥ काळआकर्षीभरताते॥ ४८॥ चालागींसाचर्चाजाण॥ समतेपारींअसेमरण॥ जोनिमम
तासंपूर्ण॥ त्यासीजन्ममरणस्पर्शना॥ ४९॥ भरततपियाथोरआंगे॥ तेथेकाळकेंसेनिरिंधे॥ ममत्वासंधीपाहांनिवे
गे॥ मृत्युतद्योगेपावला॥ ५०॥ देहासीयेतांमरण॥ भरतासीनृगचव्यान॥ तेणेमृगजन्मपावेआयण॥ जन्मां

०भा॥ रकारणजालेंऐसें ॥ ५१ ॥ कृपेनेकेलाजोसंगु ॥ तोचियोगियोयोगभंगु ॥ आलागींजोनिः संगु ॥ तोअभंगुसाधक ॥ अ
 ६ मृगाचेनिस्मरणेंनिमाला ॥ आलागींतोमृगजन्मपावला ॥ जोकृष्णस्मरणेंनिमाला ॥ तोकृष्णचिजालादेहांती ॥ अंत
 काळींजेमती ॥ तेप्राणियानिश्चयेंगती ॥ आलागींश्रीकृष्णचिती ॥ अहोरातीस्मरावा ॥ ५४ ॥ परीमृगंदहीजाण ॥
 भरतासीश्रीकृष्णस्मरण ॥ पूर्वीकेलेजेअनुष्ठान ॥ तेंअंतरजाणकदांनेदी ॥ ५५ ॥ मागुतानिसरेजन्मेपाहे ॥ तोजड
 भरतनामलाहे ॥ तेथेंतोनिर्ममत्वेराहे ॥ तेणेंहोयेनित्यमुक्त ॥ ५६ ॥ बहुतांजन्मींचीउणीवी ॥ येणेजन्मेकाटिलीबरवी ॥
 निजात्माआकळोनीजीवी ॥ ब्रंम्हपदवीपावला ॥ ५७ ॥ ऋषभपुत्रउत्तती ॥ शतबधूजाणनिश्चिती ॥ त्यांतहेजेष्टांची
 स्थिती ॥ उरल्यांचीगतीतेएका ॥ ५८ ॥ श्लोक ॥ तेषांनवनवद्वीपपतयोस्यसमंततः ॥ कर्मतत्रप्रणेतारएक
 उीतिर्द्विजातयः ॥ ५९ ॥ टीका ॥ नवनवरवंडाप्रती ॥ तेकेलेखंडाधिपती ॥ एक्याशीजणांचीस्थिती ॥ कर्ममार्गी
 हांतीप्रवर्तक ॥ ५९ ॥ उरलेजेनवजण ॥ सकळभाग्याचेभूषण ॥ ब्रंम्हज्ञानाचेंअधिष्ठान ॥ एकलक्षणतयांचें ॥ ६० ॥
 ॥ श्लोक ॥ नवाभवन्माहाभागा मुनयोऽह्यर्थशंसिनः ॥ श्रमणावातरशना आत्मविद्याविशारदाः ॥ २० ॥ टीका
 ऋषभकुर्वीकुळदीप ॥ स्नेहसूत्रेंवीणदेदीप्य ॥ नवहीजणस्वयेंसदृप ॥ सायोज्यस्वरूपप्रकाशक ॥ ६१ ॥ आत्माअ
 भ्यासीपश्चिम ॥ करूननिरसिलेकर्मकर्म ॥ आलागींतेअकृताश्रम ॥ निजनिश्चमतेजाले ॥ ६२ ॥ शब्दबोधेंसदो
 दित ॥ ब्रंम्हज्ञानपारंगत ॥ शिष्यप्रबोधीसमर्थ ॥ परमाद्भुतअतिदक्ष ॥ ६३ ॥ तेब्रंम्हविद्येचेंचालतेडीब ॥ त्याचेअवे
 वतेब्रंम्हकोब ॥ तेंविद्येचेंपूर्णबिंब ॥ स्वयेंस्वयंभपरब्रंम्ह ॥ ६४ ॥ दशादिशायेकुचीदोरा ॥ भरुनीपाघरुणमुनेश्वरा
 वाराबळूनकडदोरा ॥ बाधिलापुरायंथरुपा ॥ ६५ ॥ आकाशाचागांयी ॥ अंबरत्वकेलेतिही ॥ तेचिंदबरपाही ॥ एकचि-
 नवांहीपाघरुण ॥ ६७ ॥ प्राणापानवळुनिदोर्हीही ॥ गांठीकेलीमनाचागांई ॥ तवजीवयथीरुदलीपाही ॥ तेंचिनवांही

अ
२

६

ब्रह्मसूत्र ॥ ६८ ॥ ऐसेंपरब्रह्मवैभवे ॥ निडारलेंमिजानुभवे ॥ त्याचींसांगेनमीनावं ॥ यथागोरबेंतेंऐका ॥ ६९ ॥ जाचेंनामऐ
 कतां ॥ कांपतकाळपळेमागुता ॥ संसारनुधवीमाथा ॥ नामस्मरतांजयाचें ॥ ७० ॥ त्यानामाचीकीर्ती ॥ आईकसांगेनप
 रिक्षिती ॥ जाचेनिनामेंआतुडेमुक्ती ॥ जाणनिश्चितीभाविकां ॥ ७१ ॥ श्लोक ॥ कविहरीरंतरिक्षः प्रबुद्धः पिप्पलाय
 नः ॥ आविहोत्रोऽथदुमिलश्चमसः करभाजनः ॥ ७२ ॥ टीका ॥ कवीहरीअंतरिक्ष ॥ प्रबुद्धपिप्पलायनदेख ॥
 अविहोत्रदुमिलसुकट ॥ चमसनिर्दोषकरभाजन ॥ ७३ ॥ एवंनवहीनावेंजाण ॥ यांचेंकरितांनास्मरण ॥ सकळपापाविदे
 ळण ॥ हेमाहिमापूर्णतयाची ॥ ७४ ॥ यांचीपरमहंसस्थिती ॥ सांगेनमीतुजप्रती ॥ जांचेनिपावनहोयक्षिती ॥ त्यानबमूर्तीपु
 ण्यपूज ॥ ७५ ॥ श्लोक ॥ एतेवैभगवद्रूपंविश्वंसदसदात्मकं ॥ आत्मनोऽव्यतिरेकेणपश्यंतोव्यचरन्मही ॥ ७६ ॥
 टीका ॥ तेवेगळेदिसतीनवांक ॥ परीभगवद्रूपीअवधेयेक ॥ संतासंतजगअनेक ॥ आपणसंकटएकत्वेपाहती ॥ ७७ ॥
 त्यासीतवअसंतता ॥ उरलीनाहीसर्वथा ॥ संतह्यणावयापुरता ॥ भेटूनयेहाताचिन्मयत्वे ॥ ७८ ॥ जगपरिपूर्णभगवंत ॥
 आपणावेगळनुरेतेथ ॥ नवहीसद्रूपसमस्त ॥ भूताकृततेप्रगटदेखे ॥ ७९ ॥ हेहीदेखतेदेखणे ॥ तेहीस्वयेआपणाहोणे ॥
 होणेनहोणेयेणेजाणे ॥ हींगिळुनीलक्षणेविचरतीमही ॥ ८० ॥ वैकुंठकैलाससरस्थाने ॥ सप्तपाताळादिगमने ॥ एवश्रीको
 त्तचवदाभुवने ॥ स्वइच्छाविचरणेंकामनारहित ॥ ८१ ॥ त्यासिजीवीनाहींविषयासक्ती ॥ यालागींकुंठेनात्याचीगती ॥ इ
 च्छामात्रेंगमनशक्ती ॥ सखेविचरतीनिष्काम ॥ ८२ ॥ श्लोक ॥ तएकदानिमेः सत्रमुपजग्मुर्ग्रहच्छया ॥ वितायमा
 नमृषिभिरजनोभेमहात्मनः ॥ ८३ ॥ टीका ॥ जेथेंमनाचाप्रवेशूनाही ॥ त्याचीपायवाटतेंठाई ॥ ऐसेस्वइच्छाविचरतां
 मही ॥ आलेपाहीकर्मभुमी ॥ ८४ ॥ महीविचरतांवितंड ॥ पातलेअजनाभरवंड ॥ तवविदेहाचायागप्रचंड ॥ मीनलेउदंड-
 कधीश्वर ॥ ८५ ॥ यागवेदोक्तविधीनिका ॥ कुंडमंडपवेदिका ॥ आवोसाधोनिनेटका ॥ विधानपीठिकाअतिशक्त ॥ ८६

शुकशुवाधिसंधाने ॥ विस्तारूनीपरिस्तरणे ॥ अखंडवस्तुधारादंडप्रमाणे ॥ ऋषीमंडणाहोमकरिनी ॥ ८४ ॥ होमहोतांसंपू-
 णे ॥ पूर्णाहुतीसमयींजाण ॥ येतांदेखिलेनवहीजण ॥ दैदीप्यमाननिजतेजे ॥ ८५ ॥ श्लोक ॥ तांदृष्ट्वासूर्यसंकाशान्महा-
 भागवतानृप ॥ यजमानोऽस्येविप्राःसर्वेएवापतस्थिरे ॥ ८५ ॥ टीका ॥ अमितसूर्याचियाकोटी ॥ हारपतीन-
 रवनेजांगुष्टी ॥ तोभगवंतजिहींधरिलापोटी ॥ त्याचीतेजाचीगोष्टीअलोलिका ॥ ८६ ॥ त्याचियाअंगप्रभा ॥ सूर्यलोपतांहउ-
 भा ॥ जिहींप्रभेरीआणिलीशोभा ॥ चैतन्यगाभासाकार ॥ ८७ ॥ तेभगवद्भाववैभव ॥ भगवंताचेनिजगौरव ॥ भक्तीचे-
 भागजेनव ॥ तेजाणासर्वमूर्तिमंत ॥ ८८ ॥ नवरवंडपृथ्वीचेअलंकार ॥ नवनिधीचैनवसार ॥ नवरत्नाचेभांडार ॥ तेहेसाक-
 रनवहीजण ॥ ८९ ॥ कींतेनवहीनारायण ॥ स्वयेंप्रगटलेआपण ॥ नवहीनृसिंहजाण ॥ दैदीप्यमानपेआले ॥ ९० ॥ आ-
 ब्जानिलेतिन्हीअग्नी ॥ उभेठेलेत्यांतेंदेखोनी ॥ तेहेभगवतंदेखिलेनयनी ॥ इतरालागींनादिसेना ॥ ९१ ॥ येतांदेखोनीते-
 जोमूर्ती ॥ ऋत्विजआचार्यउभेठाकती ॥ साउमाधांवेविदेहनृपती ॥ स्वानंदवृत्तीसन्मानी ॥ ९२ ॥ सवेगघालीलोटंगण ॥
 मुगुटकाटोनीआपण ॥ मस्तकीवंदोनियांचरण ॥ पूर्णआदरंजाणआणिताजाला ॥ ९३ ॥ श्लोक ॥ विदेहस्तानभिप्रेत्य
 नारायणपरायणान् ॥ प्रानःसंपूज्ययांचक्रआसनस्थान् यथा हतः ॥ ९६ ॥ टीका ॥ त्यांतेजाणोनियांभगवत्पर-
 देहवीणविदेहाअब्हादथोर ॥ त्यांचेपूजेसीअत्यादर ॥ करितासादरपेजाला ॥ ९४ ॥ श्रद्धायुक्तचरणक्षालण ॥ धूपदीप-
 स्तमनचंदन ॥ पूजामधुपर्कविधान ॥ केलंसंपूर्णयथायोग्य ॥ ९५ ॥ श्लोक ॥ तानुरोचमानान्स्वरुच्याब्रंम्हपुत्रोप-
 मान्व ॥ पप्रच्छपरमप्रीतःप्रश्ययावनतोनृपः ॥ ९७ ॥ टीका ॥ निजागींचानिजप्रभा ॥ आंगासीआणिलीशो-
 भा ॥ कायब्रंम्हविद्येचागाभा ॥ शांभनवप्रभाशोभायमान ॥ ९६ ॥ निजहृदयींचेब्रंम्हज्ञान ॥ परिपाकेप्रकाशलेपूर्ण
 तेचिनिजांगमंडण ॥ इतरभूषणत्यानाहीं ॥ ९७ ॥ मुगुटकुंडलेकंकण ॥ मूर्खाआंगांवाणलीपूर्ण ॥ तेशोभालपोनीमूर्ख

पण ॥ बाहेरपूर्णप्रकाश ॥ ९८ ॥ तैसेनकृतीदेजानघन ॥ ब्रम्हपूर्णत्वेविराजमान ॥ तेंत्यासीनिजागमंडण ॥ इतरप्रावणेत्यां-
 नाहीं ॥ ९९ ॥ ब्रम्हानुभवंपूर्णत्वपण ॥ इंद्रियद्वाराविराजमान ॥ तेंत्यासीनिजशांतीभूषण ॥ मुगुत्कुंडलेतंतुच्छ ॥ १०० ॥
 मागांवारवाणिलेसनकादिक ॥ त्यासमानहेंअधिक ॥ ऐसाविचारितांपरिपाक ॥ त्यांयावेगळीकदिरसना ॥ १ ॥ त्यांचीया
 चीणाकगती ॥ त्यांचीयांचीएकस्थिती ॥ त्यांचीयांचीयेकशांती ॥ भेदनिश्चितीदीसना ॥ २ ॥ त्यांचाऐसेहंसरवेबंधू ॥ त्याचा
 ऐसासमानबोधू ॥ त्यांचाऐसायाआनंदु ॥ सर्वथाभेदअसेना ॥ ३ ॥ तेंचोपेहेनबजण ॥ अवघ्याएकचिब्रम्हज्ञान ॥ त्या
 चीयांचीशांतीसमान ॥ हेविदेहापूर्णकळंसरले ॥ ४ ॥ ऐसेंपरिपूर्णत्वजाणोनी ॥ राजाभरवावेस्थितीदेखोनी ॥ मगअती
 विनीतहोउनी ॥ मृदुमंजुळवचनीविनविन ॥ ५ ॥ श्लोक ॥ विदेहउवाच ॥ मन्येभगवतसाक्षात्पार्षदान्योमधुहि
 पः ॥ विष्णोर्भूतानिलोकानो ॥ पावनायचरंतिहि ॥ २७ ॥ टीका ॥ सार्वभौमचक्रवर्ती ॥ देहीअसोनीविदेहस्थिती ॥ तोज
 नकआर्पमांप्रती ॥ अतिप्रीतिविनविन ॥ ६ ॥ त्यांचाभेदीसवेउलथलेसरव ॥ विदेहासीदेहेवीणहरिरव ॥ तेणेहरिरवेंध
 रोभियांदेख ॥ प्रीतीपूर्वकविनविन ॥ ७ ॥ तुमचेसामर्थ्यपहानायथ ॥ तुम्हीईश्वररूपसमस्त ॥ देहभावेतरीभगवद्भक्त ॥ जे
 संपादितहरीच ॥ ८ ॥ देवआपुलाआपणभक्त ॥ ऐसाजोकांउपनिषदार्थ ॥ तोसाचकरूनीवेदार्थ ॥ निजपरमार्थअनु
 भवा ॥ ९ ॥ शिवहोउनीशिवुयजिजे ॥ हेंलक्षणतुम्हाशीचसाजे ॥ येरीहंबोलुनीबोलिजे ॥ परीबोलतेवोजेअर्थनल
 के ॥ १० ॥ विष्णूजेसृष्टीजेजंयजणे ॥ तेतेतुम्हीपवित्रकरणे ॥ महीविचरायांचीकारणे ॥ कृपाकूपणेदीनोत्थारा ॥ ११
 तुम्हीविचराविश्वकणवा ॥ परीभेरीहोयप्राप्तीतेकां ॥ आजिलापलोतुमचीसेवा ॥ उद्भटदेवाअथिलोमी ॥ १२ ॥ आ
 र्जीमाझेधन्यदेव ॥ आर्जीमाझेधन्यवैभव ॥ आजिधन्यमीसर्वीसर्व ॥ हेचरणअपूर्वपावलो ॥ १३ ॥ श्लोक ॥ दुर्लभो
 मानुषोदेहोदेहीनांक्षणभंगुरः ॥ तत्रापिदुर्लभमन्येवैकुण्ठप्रियदर्शनं ॥ २८ ॥ टीका ॥ सकळदेहामाजीपहा

भा.
८

हो ॥ अतिदुर्लभमनुष्यदेहो ॥ त्याचियाप्राप्तीचासंभवो ॥ तोअभिप्रावोअतिदुर्गम ॥ १४ ॥ स्रक्तदुःकृतसमानसमी ॥ नै
पाविजेकर्मभूमी ॥ तेजिजेंपडेविशमी ॥ तैस्वर्गगामीकांनरकीं ॥ १५ ॥ समानकर्मनिरदेहजोडे ॥ तरीसमस्तोसमबुद्धीन
घडे ॥ त्याशामाजीविषमगाटे ॥ जेणेपडेतेएका ॥ १६ ॥ पापाचाएकुमहाविरा ॥ पुण्येजोरवणीचाराचुरा ॥ समान
आलियातुळाभारा ॥ येणेजन्मेनरपापाबुद्धी ॥ १७ ॥ बालआणीस्वर्ण ॥ जोरवतांजालेयासमान ॥ सोनियांलागीं
वेचितीधन ॥ बालफुकाकोणीनघेती ॥ १८ ॥ येकाचेपुण्यअत्यंतथोर ॥ पापलहानसहानयेकव ॥ करोनीजोरिवती
तुळाभार ॥ समानसारजेंहोय ॥ १९ ॥ ऐसेभिकर्मेजेजन्मती ॥ त्यासीपुण्यावरीअतीप्रीती ॥ पुण्यपापदोनीझडती ॥ तै
नित्यमुक्तीपाविजे ॥ २० ॥ अतीसूक्ष्मऐशासंकटी ॥ मनुष्यदेहाहोयभेटी ॥ तथेहीअभिमानअतिउठी ॥ धनदारादिठी
विषयाचे ॥ २१ ॥ मनुष्यदेहीचेनीआयुष्य ॥ विषयांसायासकरितीकैसे ॥ अमृतघेउनीघेजैसे ॥ ताहेसावकाशेंमृगज
ळ ॥ २२ ॥ गंधर्वनगरीचीठाणी ॥ घेतलीचिंतामणीदेउनी ॥ तेंशीलटिकीयालागींआटणी ॥ विषयसाधनीनरदेहा ॥ २३
तोडनीकल्पतरूचेउद्यान ॥ सायासीतेवाहोनरान ॥ तथेसाक्षेपेंपेरिलींजाण ॥ आणुनीआपणबीजेजेशी ॥ २४ ॥ तै
सेनरदेहायेउनीनरा ॥ करितानिआयुष्याचामातेरा ॥ पूर्णव्यवसायशिवनोदरा ॥ उपहासनिद्राकांनिंदा ॥ २५ ॥ नित्यप्र
पंचाचीकटकट ॥ सदांविषयांचीरवटपट ॥ कदांआराड्याचास्वट ॥ स्वेच्छासारीपाटस्वेच्छेण ॥ २६ ॥ नानाविनोदरवाळी ॥
त्यासीजपतांरामनामावळी ॥ पडेदांतफळीअसंभाव्य ॥ २७ ॥ घराआलीकामधेनू ॥ दवडितीनपोसवेम्हणूनी ॥ तेवी
श्रीरामनामनुश्चारुनु ॥ नाडलाजणूनरदेही ॥ २८ ॥ करितांनरदेहीअलंकार ॥ तंवतादेहचीक्षणभंगुर ॥ देहीदेहवंता-
भाग्यथोर ॥ जेंभगवत्परभेटती ॥ २९ ॥ जांसीभगवद्भक्तीचीअतीगोडी ॥ त्यावरीभगवंताचीआवडी ॥ त्यासभेटी
होयरोकडी ॥ जेंपुण्याचाकोडीतुष्टती ॥ ३० ॥ जाचेआवडिचालाभा ॥ भगवंतुपालदेआलागर्भा ॥ दशावताराचीशो

अ.
२

८

भा ॥ जालीपदनाभाजाचेनी ॥ ३१ ॥ ऐसेकृपाकूसमारंभे ॥ जेभगवंताचेबालंभे ॥ त्यांचीभेटीतेंचीलाभे ॥ जेंभाग्येंसु
 लभेंपेंहोती ॥ ३२ ॥ निष्कामतानिजदृष्टी ॥ अनंतपुण्येंकोट्यानकोटी ॥ रोकडीलाभेपाठोपाठी ॥ तेंहोयभेटीहरिप्रियांची ॥
 ॥ ३३ ॥ व्याघ्रसिंहाचेदूधजोडे ॥ चंद्रांमृतहीहानाचढे ॥ परिहरिप्रियाचीभेटीनातुडे ॥ दुर्लभभाग्यवाडेमनुष्या ॥ ३४ ॥
 व्याघ्रसिंहदुधासाठी ॥ अनिमबळनाजोडेपुष्टी ॥ परीजन्ममरणाचीतुटी ॥ दुधासाठीकदानोहे ॥ ३५ ॥ म्हणतीचंद्रां
 मृतजोआरोगी ॥ तोहोयनित्यनिरोगी ॥ मुख्यचंद्रचीक्षयरोगी ॥ त्याचेंअमृतनिरोगीकरीकंबी ॥ ३६ ॥ व्याघ्रसिंह
 दुग्धशक्ती ॥ प्राणीजेअजरामरहोती ॥ तेंतणेंदुग्धजोचीउत्पत्ती ॥ तेकामरतीव्याघ्रसिंह ॥ ३७ ॥ जेंहरिभक्तांचीभेटी
 घडे ॥ तेंनबाधीसंसारसांकडें ॥ जन्मरणसमूळउडे ॥ त्याचीभेटीअतुडेअतिभाग्यें ॥ ३८ ॥ आणिआजिमीभाग्येंस
 भाग्यपूर्ण ॥ लाघलेंतुमचेंदरुशान ॥ तरीअत्यंतिकक्षेमकोण ॥ तेंकृपाकरूनमजसांगा ॥ ३९ ॥ श्लोक ॥ अतआ
 त्यंतिकक्षेमं पृच्छामोभवतोऽनघाः ॥ संसारेऽस्मिन्क्षणाधीऽपिसत्संगः शोवधिर्नृणां ॥ २९ ॥ टिका ॥
 म्हणेतुम्हीनिःपापनिर्मळ ॥ तुमचेनिदर्शनेतत्काळ ॥ नाशतीसकळकळिमळ ॥ ऐसेनिजनिर्मळतुम्हीसर्व ॥ ४० ॥
 स्नानकलियार्गंगा ॥ पवित्रकरीसकळजगा ॥ तेगंगाहीनिजपापभंगा ॥ तुमचेचरणसंगावांछित ॥ ४१ ॥ तुमचेंदश
 नसद्रंगा ॥ अत्यंतदातुगीमाजीजगा ॥ दर्शनमात्रेंनेभवभंगा ॥ जन्ममरणपैंगामजकेंचें ॥ ४२ ॥ तेथेंकायसांगे
 चापडिपाडू ॥ नाहीतीर्थमहिमेचापवाडू ॥ तीर्थभवदोषअवघडू ॥ त्याचाकरीनिवाडूदृष्टीसंगें ॥ ४३ ॥ ऐशीपवित्र
 ताप्रवळ ॥ दृष्टीउत्संगीवादवासकळ ॥ आजीजालोंमीअतिनिर्मळ ॥ तुम्हीदीनदयाळमीनलेती ॥ ४४ ॥ ऐशीपवि
 त्रआणीकृपामूर्ती ॥ भाग्येंलाघलोंहेंसंगती ॥ सत्संगाचीनिजरव्याती ॥ सांगतांश्रुतीमौनावल्या ॥ ४५ ॥ ब्रम्हणीध
 र्मनेणोधर्मा ॥ साधूसुरवेंब्रम्हत्वब्रम्हा ॥ त्यासत्संगाचामहिमा ॥ अतिगरिमानिरुपम ॥ ४६ ॥ सत्संगम्हणोंनिधीस

मान ॥ निर्धाजोडल्याहारपेजाण ॥ सत्संगाचें महिमान ॥ साधकसंपूर्णसद्रूपकरी ॥ ४७ ॥ निर्धासांपडलियासांग
 अत्यंतवाटवी विषयभोग ॥ तैसानव्हेजीसत्संग ॥ निर्विषचांगसरवदाते ॥ ४८ ॥ इंद्रियांवीणस्वानंद ॥ विषया
 बीणपरमानंद ॥ ऐसाकरितीनिजबोध ॥ अगाधसाधूनिजमहिमा ॥ ४९ ॥ निमिष्यार्थहोतासत्संग ॥ तेणहोयभवभ
 ग ॥ चालागीसत्संगाचेंभाग्य ॥ साधकसभाग्यजाणती ॥ ५० ॥ संतचरणीजाचाभावो ॥ भावेंतुष्टीसंतस्वयमे
 वो ॥ संतसन्निधिसांगेंपहाहो ॥ संसारबाबोस्वयेहोय ॥ ५१ ॥ नानाविकारविषयविधी ॥ संसारसबळत्वेबाधी ॥
 त्यावरीसंमाराचीअवधी ॥ जाणत्रिशतीसत्संग ॥ ५२ ॥ तेतुमचीसत्संगती ॥ भाग्येपावलीअवधिती ॥ अत्यंतिक
 क्षेमकेशारिती ॥ प्राणीपावतीतेसांगा ॥ ५३ ॥ अत्यंतिकक्षेमाचेंवर्म ॥ जरीम्हणालभागवतधर्म ॥ त्याधर्माचाअनुक्रम
 सांगसुगमसांगी ॥ ५४ ॥ ॥ श्लोक ॥ धर्मान्भागवतान्ब्रूतयदिनः श्रुतयेक्षमं ॥ यैः प्रसन्नैः प्रपन्नाय ॥ दा
 स्यत्यात्मानमप्यजः ॥ ३० ॥ टीका ॥ परिसावयाभागवतधर्मा ॥ श्रवणाधिकारीअसोंजरीआम्ही ॥ तरीकृपा
 करोनियांतुम्ही ॥ सांगास्वामीसकळधर्मा ॥ ५५ ॥ नवलयाधर्माचीरच्यती ॥ संप्रेमआदरितांप्रीती ॥ तेणेतुष्टीनियां
 श्रीपती ॥ देसेवकांहातींआपण्यां ॥ ५६ ॥ आजन्मायानामांचीरच्यती ॥ वेदशास्त्रीमिरवीश्रीपती ॥ तोभागवतध
 माधिप्रीती ॥ सोशीजन्मपंक्तीभक्तांचिया ॥ ५७ ॥ एवंभागवतधर्माजाण ॥ जोकोणीअनन्यशरण ॥ त्यासीतु
 ष्टीनियांनारायण ॥ निजात्मतापूर्णस्वयेदेत ॥ ५८ ॥ भागवतधर्मश्रवणार्थ ॥ मजअधिकारजरीनसेलयेथ ॥ त
 रीमीअनन्यशरणागत ॥ असेंनिश्चिततुम्हाचीं ॥ ५९ ॥ भूतदयेचेनिडारलेपण ॥ तुमचाठाईवोसंडेपूर्ण ॥ तुम्ही
 दयानिधीसंपूर्ण ॥ दीनोत्थारणतुमची ॥ ६० ॥ जेथेतुमचीकृपापूर्ण ॥ तेथेनराहजन्ममरण ॥ सर्वाधिकारसंप
 र्ण ॥ सहजआपणबोळगे ॥ ६१ ॥ तंवतुमचेकृपेपरते ॥ आनसामर्थ्यनाहीयेथे ॥ ऐसेंजाणोनियांनिश्चिते ॥ शर

अ०

२

९

णतुम्हातेमीं आलों ॥ ६२ ॥ कायसी ज्ञाते पणाची लाज ॥ येथें तुमचे रूपे माझे काज ॥ ऐंसे विंदें प्रार्थुनि दिज ॥ चरणरज
वंदिले ॥ ६३ ॥ ऐकोनि विदेहाचानघ प्रश्न ॥ संतोषलें नवही जण ॥ तेचि श्रीमुखें नारद आपण ॥ करी निरूपण वसुदेवा ॥ ६४
॥ श्लोक ॥ नारद उवाच ॥ एवंच ते निमिना पृष्ठावसुदेव महत्तमाः ॥ प्रतिपूज्या ब्रुवन्तीत्या स सदस्यत्विजं नृ
पं ॥ ३१ ॥ टीका ॥ जो जगार्ची स्थिति गती जाणता ॥ जो हरिहरांचा पदियता ॥ जो निजात्मज्ञाने पुरता ॥ तो जाला बो
लतानारद ॥ ६५ ॥ नारद ह्मणे वसुदेवा ॥ विदेहें प्रश्न केला वरवा ॥ नेणे परमानंद तेव्हां ॥ त्या महातुभावा उलथला ॥ ६६ ॥
संतोषोनी नवही मूर्ती ॥ धन्य धन्य विदेहा म्हणती ॥ ऋत्विज तरी सादर परमार्थी ॥ श्रवणार्थी सदा तत्पर ॥ ६७ ॥ ऐसे
देउनी अनुमोदन ॥ बोलते जाले नवही जण ॥ तेचि कथेचें निज लक्षण ॥ नवप्रश्न विदेहाचे ॥ ६८ ॥ भागवत धर्म मग व
द्भक्त ॥ माया कैसी असेना दन ॥ तिचा नरुणो पाय येथ ॥ केवी पावत अज्ञानी ॥ ६९ ॥ येथें कैसें असें परब्रंम्ह ॥ का सया
नाव ह्मणी जिकर्म ॥ अवतार चरित्र संख्या परम ॥ अभक्ता अधम गती कैशी ॥ ७० ॥ कोणे सुगी कैसा धर्म ॥ सांगावा जी उ
त्तमोत्तम ॥ ऐसनवप्रश्न परम ॥ जनकें सुवर्म पुढिलें ॥ ७१ ॥ ऐसे विदेहाचे प्रश्न ॥ अनुक्रमें नवही जाण ॥ उत्तर देती आप
ण ॥ त्यांत प्रश्न प्रथम कवी सांगे ॥ ७२ ॥ श्लोक ॥ कविरुवाच ॥ मन्येऽकुतश्चिद्भयमच्युतस्य पादांबुजो-
पासनमंत्रनित्यं ॥ उद्दिग्धबुद्धेरसदात्मभावाद्दिश्वात्मना यत्र निवर्तते भोः ॥ ३२ ॥ टीका ॥ राखे पुढिलें अ
त्यंतिकक्षेम ॥ तदर्थी कवी ज्ञाता परम ॥ तो अत्यंतिकक्षेमांचे वर्म ॥ भागवत धर्म प्रतिपादी ॥ ७३ ॥ ऐकरायानवल्लपरी
आपुला संकल्प आपुला वरी ॥ देह बुद्धी वाटवूनी शरीरी ॥ दृढ करी भव भया ॥ ७४ ॥ ज्या पादी देह बुद्धी ॥ त्या सी सरव
नाही भ्रिस्त ॥ ते बुडाले दंड संधी ॥ आधी व्याधी महाणवी ॥ २७५ ॥ जे देह बुद्धी पाशी ॥ सकळ दुःखाचाराशी ॥ महां
भयाची भुते चौपाशी ॥ अहर्निशी झोबती ॥ ७६ ॥ देह बुद्धी चिया नरा ॥ थोर चिंतेचा अडदरा ॥ संकल्प विकल्पाचा म

रा॥ ममनाद्वाराअनिवार॥ ७७॥ देहबुद्धीमार्जासरव॥ अणुमाचनाहींदेख॥ सरवमानितीनेमहासूरवे॥ दुरकजनकदेहबुद्धी॥
 ७८॥ दीपाचमिळणीपार्शी॥ केवळदुःखपतंगार्शी॥ तरीआलिंगुधावेत्याशी॥ तेवीविषयासींदेहबुद्धी॥ ७९॥ ऐशीअसनादेह
 बुद्धीकुडी॥ वादवीविषयाचीगोडी॥ नेथेमहाभयाचीजोडी॥ जन्ममरणकाडीअनिवार॥ ८०॥ येवलाअनिवारसंताप॥ देहबुद्धी-
 पार्शीपाप॥ जाणोनीधरीजोअनुताप॥ विषयीअत्महीगुंतेना॥ ८१॥ धरिताविषयाचीगोडी॥ भोगाव्याजन्ममरणकोडी
 येणेभयेविषयवांसडी॥ इंद्रियातेकोडीअतिनेमे॥ ८२॥ इंद्रियेकोडावीनकोडती॥ विषयोसांडितानसाडती॥ पुढत
 पुढतीबांधोयेती॥ यालागींहरिभक्तीबोलिलीवेदे॥ ८३॥ इंद्रियेकोडावीनलगती॥ सहजराहेविषयासक्ती॥ एवढे
 सामर्थ्यहरीभक्ती॥ जाणनिश्चितीनृपवर्या॥ ८४॥ योगीइंद्रियेकोडिती॥ तेभक्तलावितीभगवद्भक्ती॥ योगीवि
 षयजेत्यागिती॥ तेभक्तअर्पितीभगवती॥ ८५॥ योगीविषयत्यागिती॥ त्यागितादेहदुःखीहोती॥ भक्तभगवती
 अर्पिती॥ तेणेहोतीनित्यमुक्ती॥ ८६॥ हेनव्हेम्हणतीविकसील्लोक॥ याचिलागींयेथेदेख॥ कायाचाचाहाश्लोक॥
 अर्पणद्योतकबोलिलेला॥ ८७॥ दारास्ततगृहप्राण॥ करावेभगवंताअर्पण॥ हेभागवतधर्मपूर्ण॥ सुरव्यत्वेभजन-
 यानाच॥ ८८॥ अकराहीइंद्रियवृत्ती॥ केशालावाव्याभगवद्भक्ती॥ ऐकरायातुजप्रती॥ संक्षेपस्थितीसांगेन॥ ८९
 ॥ मनेंकरावेहरीचेध्यान॥ श्रवणेंकरावेकीर्तश्रवण॥ जिह्वेकरावेनामस्मरण॥ हरीकीर्तनअहर्निशी॥ ९०॥ करेकरावे
 हरिपूजन॥ चरणेंदेवालयागमन॥ घ्राणंतुलसीआमोदग्रहण॥ जिह्वांहरिचरणपूजिले॥ ९१॥ नित्यनिर्मात्यमिरवे
 शिरी॥ चरणतीर्थअभ्यनरी॥ हरिप्रसादजाचेउदरी॥ त्यादेखोनीदुरीभयपळे॥ ९२॥ वादतेनसद्भावेजाण॥ चढतेनप्रेमपू
 णी॥ अखंडत्यासथीकृष्णभजन॥ त्यासीभवबंधनअसेना॥ ९३॥ सकलभयांमार्जाथोर॥ भवभयअतिदुर्धर॥ तेहीहरिभक्ती
 समोर॥ बापुहेकिंकरनराहे॥ ९४॥ करितांरामकृष्णस्मरण॥ उबोनिपळेजन्ममरण॥ तेथेभवभयाचेतोडकोण॥ धे-

अ
२

१

र्यपणधरावे ॥ ९५ ॥ जेथें हरिचरणप्रीती ॥ तेथें भवभयाची निवृत्ती ॥ परमनिर्भय भगवद्भक्ती ॥ आसची मती निजनिश्चयी ॥ ९६ ॥
 कृतनिश्चयी आमुचा जाण ॥ येथे साक्षत्वे वेदशास्त्रपुराण ॥ स्वमुखे बोलिला श्रीकृष्ण ॥ निर्भयस्थान सर्वांशीं ॥ ९७ ॥ आसा
 वेदशास्त्रपुराण ॥ स्वमुखे बोलिला श्रीकृष्ण ॥ सर्वात्मना भगवद्भजन ॥ निर्भयस्थान सर्वांशीं ॥ भक्तिप्रधान भगवद्वाक्य ॥ ९८ ॥
 ॥ उभयनियामाचारी बाह्या ॥ निजात्मप्राप्तीचा उपाय ॥ भक्त्या हमे कया ग्राह्या ॥ बोलिला लवलाह्या श्रीकृष्ण ॥ ९९ ॥ श्लोक ॥ येवें-
 भगवता प्रोक्ता उपाया त्यात्मलब्धये ॥ अजः पुंसां मविदुषां विधिभागवतान्निहितान् ॥ ३३ ॥ टीका ॥ न करितां वेद
 शास्त्रवित्यती ॥ ऐशिया अज्ञानानिजात्मप्राप्ती ॥ सुगमजोडे ब्रह्मस्थिती ॥ चालागी हरिभक्ती प्रकाशिली देवें ॥ १०० ॥ न-
 करितां वेदशास्त्रपराणा ॥ जडमूढह्याणाल तरले कोण ॥ उन्मत्तगजे द्रुत्तरण ॥ गर्भसंरक्षणपरिक्षितीचें ॥ १०१ ॥ अव-
 र्णागर्भनिवारण ॥ करावया भक्तीनिकारण ॥ अहंभक्तपराधीन ॥ स्वमुखे नारायण बोलिला ॥ २ ॥ वनचरवानरनेणो कि-
 ती ॥ उत्तरले भगवद्भक्ती ॥ आस्वले तरावया निश्चिती ॥ विचरी जांबुवंती भक्तीस्तववरिली ॥ ३ ॥ जाणपां अविवे-
 की केवळ ॥ गोंध्यागे धने गोंपाळ ॥ तेही उत्तरिले सकळ ॥ कृष्णसरखे प्रबळ अनन्यप्रीती ॥ ४ ॥ शास्त्रविरुद्ध अविवे-
 कस्थिती ॥ जारभावे श्रीकृष्णप्रीती ॥ गोंपाउत्तरिल्याने गोंकिती ॥ अनन्यभक्तीसरखले ॥ ५ ॥ न करितां नानावित्य-
 ती ॥ सुगमोपाये ब्रह्मप्राप्ती ॥ अवळें तरावया निश्चिती ॥ भगवंते निजभक्ती प्रगटकेली ॥ ६ ॥ ते हें राया भगवतजा-
 ण ॥ सुखले भक्तीप्रमाण ॥ भावें करितां भगवद्भजन ॥ अज्ञानजन उत्तरती ॥ ७ ॥ हे भगवत नव्हे नव्हे ॥ अज्ञाना-
 लागी निजपोहे ॥ भवाब्धी तरावया भजनभावे ॥ महानावदेव निर्माणकेली ॥ ८ ॥ भगवंताचे महानावे ॥ जो निघाला
 भजनभावे ॥ त्यासी भवभयाचे हेलावे ॥ भजनस्वभावे न लागती ॥ ९ ॥ श्रीशूद्रादि अवघे ॥ घालूनियां येनावे ॥ एकेच
 स्वेपे स्वयेन्यावे ॥ भजनभावे परतिरा ॥ १० ॥ जे आवलितां भावबले ॥ तोडी कर्मकर्मकरजळे ॥ स्वबोधाचे निपाणी दाळे ॥ क

भा.
११

दितीएकवेळेंमिजात्मनिरा ॥ ११ ॥ वेराग्यांचेनिनिजनिवांड ॥ अदळबसलेचहूंकडे ॥ विषयाचेआदळरांकडे ॥ चुकवुनीधडपुंदें
कादितीनिरा ॥ १२ ॥ संचितक्रियमाणाचालारा ॥ सोडामिलावितीनीटवारा ॥ वचुनीप्रारब्धाचासांठा ॥ निजात्मतटाकादी
नी ॥ १३ ॥ तेथेंगुरुवचनेंसाचोकारें ॥ सांभाळीतउणेंपुरें ॥ भूतदयेचेनिदोरें ॥ निजनिधिरेंवोदिती ॥ १४ ॥ तवयेकायेकाये
कसरीं ॥ कादितीपरात्परतिरीं ॥ तबप्रत्यावृत्तीयेरझारीं ॥ आत्मसाक्षात्कारीरवुंदली ॥ १५ ॥ येथेंधरितांपुरंभावो ॥ तें
बुडणेचिहोयवावो ॥ मगठाकावाजाठावो ॥ तोस्वयमेवोआपणहाणें ॥ १६ ॥ येथेंपांढणेंयावीणतरणें ॥ प्रयासेवीणप्रा
मोचणें ॥ सरवोपायेंब्रम्हप्रावणें ॥ यालागींनारायणेंप्रकाशिलीभक्ती ॥ १७ ॥ भागवतधर्माचीस्थिती ॥ बाळींभोळींभवाब्धी
तरती ॥ सरवोपायेंब्रम्हप्रामी ॥ तेचीश्र्लोकार्थीविषदसांगें ॥ १८ ॥ श्र्लोक ॥ यानास्थायनरोराजन्मप्रमाद्येतक
हिंचित् ॥ धावन्निमाल्यमानेनेनस्वबलेन्मपतेदिह ॥ ३४ ॥ टीका ॥ जाश्रुतिस्मृतीनेणता ॥ भावभजेभगवत्पथा
त्यासीविधिनिषेधबाधकता ॥ स्वप्रीहीसर्वथाप्रमादनघटें ॥ १९ ॥ सद्भावसीसप्रेम ॥ आचरितांभागवतधर्म ॥ बाधूनश
कैकर्मकर्म ॥ भावेंपुरुषोत्तमसंतुष्टसदा ॥ २० ॥ श्रुतीस्मृतीदोनीडोळे ॥ नेणेंवीणजेआंधळे ॥ तेहीदरिभजनींधांवतांभा
वबळें ॥ पडेनाअडस्वळसंप्रेमयोगें ॥ २१ ॥ प्रेमेवीणश्रुतीस्मृतीज्ञान ॥ प्रेमेवीणध्यानपूजन ॥ प्रेमेवीणश्रवणकीर्तन ॥ वृ
थाजाणानृपनाथा ॥ २२ ॥ मानांदरवोनीप्रेमभावं ॥ बाळकडोळेझांकुनीधांवे ॥ तेधांवेस्वयेंद्वेर्लातपावे ॥ अनिसद्भावंमिज
माता ॥ २३ ॥ नैसासंप्रेमजोभजेभक्तु ॥ त्याचाभजनासर्वेभगवंतू ॥ भुललाचालेस्वानंदयुक्त ॥ स्वयेंसांभाळितुपदोपदीं ॥ २४
ऐसाआचरितांभागवतधर्म ॥ बाधूनशकैकदांकर्म ॥ कर्मासीजार्चाआज्ञानेम ॥ तोपुरुषोत्तमभजनामाजी ॥ २५ ॥ ऐसाभा
गवतधर्मगोविंदु ॥ तुष्टलाचालेस्वानंदकंदू ॥ तेथेंकेविरिधेविधीनिषदु ॥ भक्तप्रमादूकदानबाधी ॥ २६ ॥ जेवीकांस्वामीचा
बाळा ॥ अवरोधनकरवद्दारपाळा ॥ तर्वाभागवतधर्मभजनशीळा ॥ कर्मगिळावोधूनशकै ॥ २७ ॥ जासभगवद्भजनीं

अ०
२.

११

[illegible]

संधान ॥ निजबोधपूर्णवसावे ॥ ४४ ॥ मनाहोतांसमाधान ॥ समाधानें अधिकभजन ॥ पूर्णबाणलें अनुसंधान ॥ ध्येय
ध्याताध्यानसमरसें भजे ॥ ४५ ॥ तुर्यासाक्षीउत्तमी ॥ आहीलावित्याभगवद्भजनी ॥ जवबरीअवस्थाआपणी ॥ आप
ण्यांसुकल्यानाही ॥ ४६ ॥ ऐसेभावनेवीणउपजेभावो ॥ तोतोतत्काळहोयदेवो ॥ मगअर्पणाचानबलावो ॥ नअर्पिता
पाहाहोस्वयेहोतू ॥ ४७ ॥ स्वरूपेमिथ्याकेलेस्वप्न ॥ जागृतीसोलूनकाटिलेज्ञान ॥ निवडोनीसुषुप्तीसुखसमाधान ॥ नि
हीतेपूर्णएकत्रकेले ॥ ४८ ॥ तयेस्वरूपांसगळेमन ॥ स्वयंचिकरीनिजात्मापण ॥ तेथीचेस्वरूपसमाधान ॥ भक्तसंज्ञान
जाणतीस्वये ॥ ४९ ॥ यापरीमानसीकजाण ॥ सहजस्वरूपाहोयअर्पण ॥ आतांइंद्रियांचेंसमर्पण ॥ होयतेलक्षणऐकरी-
या ॥ ५० ॥ दिपूलाविजेगृहाभीतरा ॥ तोचिप्रकाशगवाक्षद्वारा ॥ तेवीमनीप्रगटलाभीहरी ॥ तोचिइंद्रियद्वारीभज
नानंद ॥ ५१ ॥ तोचिइंद्रियव्यापार ॥ सांगिजेतीसविस्तर ॥ स्वभावीकइंद्रियेवद्धार ॥ भजनतत्परपरब्रह्मा ॥ ५२ ॥ जव
दृष्टीदेखेदृश्याने ॥ तंवदेवोचिदेखेतेथें ॥ यापरीदरशनानें ॥ अर्पिभजनसत्तेदृष्टीचाविषयो ॥ ५३ ॥ दृश्यदृष्टाआणीदृष्टी
देखतातिन्हीएकवारी ॥ सहजब्रह्मार्पणतेदृष्टी ॥ भक्तजगजेरीयापरीअर्पी ॥ ५४ ॥ दृश्यप्रकाशीदृष्टेपणे ॥ तेचिदृष्टीमाजीहोय
देखणें ॥ ऐसेनीअभिन्नपणे ॥ दर्शनापणंभजतीभक्त ॥ ५५ ॥ हेयेकपणीतीनभाग ॥ तीनीमाजीएकअंग ॥ ऐसेजेंदे
खणेंचांग ॥ त्याचिअर्पणेंसांगसहजेंअर्पे ॥ ५६ ॥ नानापदार्थप्राजळें ॥ नित्यनवेदेखतीडोळे ॥ परीअर्पणाचेसो
हळे ॥ निजात्ममेळेअर्पिती ॥ ५७ ॥ यापरीदृष्टीचेदर्शन ॥ भक्तकरितीब्रह्मार्पण ॥ आताअवणाचेअर्पण ॥ अ
र्पीतेलक्षणऐकरीया ॥ ५८ ॥ जोबोलानेबोलविता ॥ तोचिअर्थीवबोधजाणता ॥ तोचिअवणीजाहलाम-
लाओता ॥ तेब्रह्मार्पणनासहजेंश्री ॥ ५९ ॥ शब्दशब्दकेजवउठी ॥ नवशब्दवितापाटीपोटी ॥ तेणेअकृत्रिमभजनउठी ॥
ब्रह्मार्पणमिठीसहजीपडे ॥ ६० ॥ शब्दबोलासवेंअर्थवादी ॥ नवशब्दवितापेशब्दार्थगोडी ॥ तेणेहरीभजनआहेआव

डी ॥ स्वये उठीलागांठीश्रवणीपणेडी ॥ ६१ ॥ शब्दजवकानीपडे ॥ तवशब्दार्थभजनवोट ॥ बोलवित्याचाआंगाघडे ॥ अपेण
 अवधकरितची ॥ ६२ ॥ बोलाविशीजाबोलविता ॥ त्यांशीदुटकलीयेकात्मता ॥ तेभजनचदेश्रवणाचाहाता ॥ ब्रम्हार्पणतानि
 जयोगे ॥ ६३ ॥ सद्गुरुवचनपडताकानी ॥ मनाचेमनपणविरेमनी ॥ तेविश्रवणब्रम्हार्पणी ॥ भगवद्भजनीसार्थकता ॥ ६४
 श्रवणेविद्यापरीश्रवण ॥ करीतउठिलाब्रम्हार्पण ॥ हेतूरहीतभगवद्भजन ॥ स्वभावेजाणस्वयेहोन ॥ ६५ ॥ भजनीतुष्टलाजग
 निवास ॥ होयवासाचानिजवास ॥ मगघ्राणद्वारापेरडी ॥ भोगीसुवासब्रम्हार्पणेसी ॥ ६६ ॥ जोसुमनासुमनपणजोडी ॥ तो
 घ्राणाचेघ्राणहोयआवडी ॥ मगनानासुवासपरवडी ॥ ब्रम्हार्पणभोगीनिजभोगअर्पी ॥ ६७ ॥ बासाचाअवकाशहोयआपण
 घ्राणाचाहकपणेजाण ॥ तोभोगचीस्वयेसंपूर्ण ॥ कृष्णार्पणसहजहोन ॥ ६८ ॥ रसनारसघेउंजाये ॥ तवरसस्वाददवचीहोये
 मगरसनेमार्जीयेउर्नाराहे ॥ ब्रम्हार्पणपांहरसभोगवृत्ती ॥ ६९ ॥ जेजरसनासेवीगोडी ॥ तेतेहरिरूपेरीकडी ॥ स्वादायेउर्न
 धनकुडी ॥ ब्रम्हार्पणपरवडीनिजभोगअर्पी ॥ ७० ॥ रसरसनारसस्वाद ॥ त्रिविधभेदेनिजअभेद ॥ रससेवनीपरमानंद
 स्वानंदकंदवासडे ॥ ७१ ॥ कदुमधुरनानारस ॥ रसनासेवीसावकावा ॥ परीतोअवघाब्रम्हरस ॥ स्वादीसरसपरमानंद
 ॥ ७२ ॥ घापरीरसीरसना ॥ भोगरातलीकृष्णार्पणा ॥ आतांस्पर्शविपरचना ॥ ऐकीब्रम्हार्पणातेऐकशया ॥ ७३ ॥ स्पर्श
 घेइजेनिजदेही ॥ तंवदेहीचप्रघटेविदेही ॥ मगस्पर्शजेजेकाही ॥ तोभोगपांहीब्रम्हार्पणेउठी ॥ ७४ ॥ स्पर्शस्पर्शजेजे
 विजि ॥ तवस्पर्शवियानाडुकुजे ॥ तेणगकपणाचेनिव्याजे ॥ कृष्णार्पणवेजेभजनप्रगटे ॥ ७५ ॥ तेथेजोघेइजेपदार्थ ॥ तो
 पदार्थद्वयसमर्थ ॥ तेणविभजनेपरमार्थ ॥ निजस्वार्थनिजभक्त ॥ ७६ ॥ घावेयाकाहीदेवीजाये ॥ तवदेताभजनकैसेपा
 हे ॥ देतेघेतेदोनास्वये ॥ देवोचिहोयेनिजांगे ॥ ७७ ॥ जेउतेजउतेचालवीपाये ॥ तोतोमार्गदेवोचिहोये ॥ मगपावला
 पाउलीपाहे ॥ निजभजनहायब्रम्हार्पणेवी ॥ ७८ ॥ चरणाचरणानिगती ॥ तोचिनिजांगेक्षितीचीक्षिती ॥ चालनांतेडी

यायुक्ती ॥ सहजब्रह्मस्थितीनिजकर्मअपी ॥ ७९ ॥ बोलबोलवितीयावदनभेरी ॥ बोलणलाजेत्याचियादृष्टी ॥ नेलाजगिहू
 नबोलणेउठी ॥ निजभजनपुष्टीब्रह्मार्पणेरी ॥ ८० ॥ वाळ्मावळेनिःशब्दी ॥ निःशब्दचीबोलिजेवाळी ॥ ताचिअर्पणाचावि-
 धी ॥ जाणत्रिरुक्षीसमर्पितेरी ॥ ८१ ॥ बोलबोलविताबोलाआतु ॥ तोबोलआपणाशीयेनू ॥ ऐसाशब्दनिजभजनाथी ॥
 प्रगटेपरमार्थब्रह्मार्पणेरी ॥ ८२ ॥ ऐसासनेकर्मवचने ॥ जोददाशलाभगवद्भजन ॥ तेंचिभजनअर्पमाने ॥ निजनिर्वा-
 णेदृढधरिले ॥ ८३ ॥ वाळ्मावळेनिःशब्दी ॥ निःशब्दचीबोलिजेवाळी ॥ तेचिअर्पणाचीविधी ॥ जाणत्रिरुक्षीसम-
 र्पितेसी ॥ ८४ ॥ नरंगसमुद्राआतौता ॥ ह्मणेमाझेनिमेषतत्त्वता ॥ जगातेनिवविताजीवविता ॥ नृषाहरिताचातकांची ॥
 ॥ ८५ ॥ माझेनिसोनेंफिकती ॥ माझेनिसरिताउथळती ॥ मागुतीभजमार्जामिळती ॥ समरसनींसिधुले ॥ ८६ ॥ तेवी
 मुळीचेपूर्णपण ॥ पावोनिभजेअभिमान ॥ त्याचेभजनावलक्षण ॥ सावधानजवधावा ॥ ८७ ॥ ह्मणेमीसकळलोकक-
 र्ता ॥ कर्मकरोनीअकर्ता ॥ मीसर्वभोगभोक्ता ॥ नित्यअभोक्तामीयेक ॥ ८८ ॥ सकळलोकींमाझीसत्ता ॥ सकळींसक-
 ळांचानियंता ॥ सकळांसकळत्वमीप्रकाशिता ॥ होयमीशास्तासकळिकांचा ॥ ८९ ॥ सकळांमूर्तीमीयेक ॥ मीचव्याप्य
 व्यापक ॥ जनिताजनविताजनक ॥ नहोनिअनेकजगद्रूपमी ॥ ९० ॥ मीदेवांचाआदिदेवो ॥ देवीदेवपणमाझाविभाबो
 ॥ व्यर्थमाजीमीअजअव्यर्थो ॥ अक्षरीअक्षरभावोमाझेनिआंगे ॥ ९१ ॥ ईश्वरीजेजेसत्ता ॥ तेतेमाझीसामर्थता ॥ भ-
 गवंतींभगवंतता ॥ जाणतत्त्वतामाझेनी ॥ ९२ ॥ मीआपरूपीआपरूपु ॥ मीप्रकृतीपुरुषांचाबापू ॥ सृष्टीरचनेचासंक-
 ल ॥ निर्विकल्पैमाझेनी ॥ ९३ ॥ मीआदीचीजनादिआदी ॥ मीसमाधीचीजिनसमाधी ॥ निजसिद्धीमीमाझेनिसि-
 धी ॥ यापरीत्रिरुक्षीअभिमानार्पण ॥ ९४ ॥ मीअजन्मानजन्मोनिजन्मे ॥ मीअकर्मानकरानिकरीकर्म ॥ माझे-
 नियोगेंपुरुषोत्तमे ॥ पाविजेमहिमेउत्तमत्वाचे ॥ ९५ ॥ सत्त्वब्देमाझेअंग ॥ चित्त्वब्देमीचचांग ॥ नहोनियांतीन

भाग ॥ आनंदनिर्व्यंगतोचिमी ॥ ९६ ॥ माझेनिसूर्यदृष्टीडोळस ॥ मजमाजीविदाकाशअवकाश ॥ माझेनियोगेंजग
भिवास ॥ सावकाशनांदत ॥ ९७ ॥ अजाअजपणेंमीअज ॥ मिःवोषनिजबीजामीबीजा ॥ माझेनिनिजांगेनिज ॥ निज
भौजस्वयेंनांदे ॥ ९८ ॥ अधिष्ठानामाजीअधिवास ॥ मीजगदीशाचापूर्णईश ॥ मीपरमपुरुषाहीपुरुष ॥ परंदापरंश
मीचस्वयें ॥ ९९ ॥ असंतमाझेनीसंतहोये ॥ अचिदमाझेचिदत्वलाहे ॥ निजानंदासिहीपाहे ॥ आनंदुनिर्वाहेंमाझे-
नी ॥ १०० ॥ ०० ॥ मीसकळसिखीचीनिजसिखी ॥ मीसवीगदेखणीबुखीचीबुखी ॥ मोक्षमृणणेंतेहीउपाधी ॥ जाण
त्रिदश्यामाझेनी ॥ १ ॥ मीसाचारनिजधर्म ॥ मजमाजीब्रम्हविचरेकर्म ॥ ब्रम्हसमाधीचेंपरब्रम्ह ॥ निजनिःशीममी-
चमी ॥ २ ॥ हरिहरब्रम्हानिजनिर्धारी ॥ हेहीमाझेअंशधारी ॥ मीदशावनाराचाअवतारी ॥ माझीभिजथोरीमीचने
णें ॥ ३ ॥ ऐशियानानाविवचना ॥ अभिमानभजेभगवद्भजना ॥ ब्रम्हाहमस्मीदृढभावना ॥ आपआपणापूर्ण
त्वअर्पि ॥ ४ ॥ जीवघातूनिपूर्णत्वाआतू ॥ जेंजेअभिमानकल्पितू ॥ तेंतेंसाचचीविस्मयेंहोतू ॥ तेंहीपूर्णत्वअ-
र्पितूनिजपूर्णत्वा ॥ ५ ॥ ब्रम्हामस्मीतुसधेंवचन ॥ येअहंतेनामभगवद्भजन ॥ महानत्वीतद्रूपहेउत ॥ भजे-
अभिमानब्रम्हार्पणेंसी ॥ ६ ॥ सोडुनीदहबुद्धीचाकेरू ॥ भजनेउठिलाअडकारू ॥ तोअपरोक्षभिजेसादगत्कारू ॥ पा-
तुनीनिर्धारूपूर्णत्वेंवर्ते ॥ ७ ॥ म्हणानिमनतामीचिमनन ॥ स्मरणामीचनित्यस्मरण ॥ चित्तासीमीनिजचिंतन ॥
चित्यधर्मवीणसर्वदा ॥ ८ ॥ जाचीसहसाप्राप्तीनद्वे ॥ तेनिजचित्तेशीचिंतावें ॥ तवअप्राप्तीसीतेप्राप्तीपावे ॥ चित्त
निजानुभवेसहजभजता ॥ ९ ॥ तेह्नांनिश्चितेंजेजेचितित ॥ तेंतेंस्वयेंचहोयसमस्त ॥ याप्रतीतीचित्तभजत ॥ ब्रम्हार्प-
णयुक्तनिजबोध ॥ १० ॥ नाथिलेंचितितेंअतिचिता ॥ अथिलेंचितितेंनिश्चितता ॥ आथीनाथीसाडुनीचिता ॥ सहजेंन
भजतांभजनहोय ॥ ११ ॥ चित्तचित्यअनाणचितन ॥ यातिहीजालेसमाधान ॥ तेंसमाधानहीरुष्णार्पण ॥ सहजी

संपूर्णस्वयं होय ॥ १२ ॥ ऐसे भगवद्भजनविधी ॥ भजनशील जाहली बुद्धी ॥ ते सकळ कर्म समाधी ॥ जाणत्रिशूची स्व
 यं जाली ॥ १३ ॥ कर्माचरणी समाधी ॥ येक ह्मणती न घडे कधी ॥ ते पावले नाही निजात्मबोधी ॥ जाणत्रिशूची विंदहा ॥ १४ ॥
 ताटस्थानाही समाधी ॥ ह्मणल त्याची ठकली बुद्धी ॥ ते समाधी न क्वत्रिशूची ॥ जाणानुसंधी मूर्ख आली ॥ १५ ॥ ताटस्थाना
 पासुनी उठिला ॥ ते तो समाधी समकला ॥ ते का एक देरी भावा आला ॥ मंदया बोलान मानिती सत्य ॥ १६ ॥ समाधी आणी
 एक देरी ॥ बोलतां बोलणें येला जेशी ॥ सत्य मानी ते शब्द पिशी ॥ उक्त स्वस्वरूपाशी अनोळख ॥ १७ ॥ येथें प्राचीन अति
 समर्थ ॥ ते मूर्ख आणोनी करीत रस्थ ॥ वांचुनी चालते समाधिस्त ॥ जाणनिश्चित वसिष्ठादिक ॥ १८ ॥ पाहं पांदे वर्षा नारद
 विनोदे न मोडे समाधिबोध ॥ याज्ञवल्कीचा समाधी समधू ॥ कर्षा प्रसिद्ध परिक्षा केली ॥ १९ ॥ स्वरूप पंदरे वानी मूर्ख निजा
 ला ॥ तो आपणचा आपण तरला ॥ स्वयंत रूनी जन उद्युगिला ॥ तो बोध प्रकाशिला उक्त कवामदेव ॥ २० ॥ यालागी समाधी
 व्युत्थान ॥ यादानी अवस्था सहित जाण ॥ बुद्धी होय ब्रह्मार्पण ॥ अखंड त्वे पूर्ण समाधी ॥ २१ ॥ अर्जुनादे उन्नति समाधी
 सदां चिदा तला निर्वोण युद्धी ॥ परीता कृष्ण कृपा निधी ॥ ताटस्थ ते त्रिशूची नदी चस्परी ॥ २२ ॥ सकळ कर्म समाधी ॥ हे
 चिसद्गुरुची बोधी बुद्धी ॥ त्रीचुर्सी ही त्रिशूची ॥ निज समाधी न मोडे ॥ २३ ॥ बुद्धी आकळलें परब्रह्म ॥ ते अहेतुक चाले कर्म
 हे चि बुद्धीचे अर्पण परम ॥ इतर तो फ्रम अनुमान ज्ञान ॥ २४ ॥ स्वरूपी दृष्टी निरावधी ॥ अनविहित समान बुद्धी ॥ कर्म
 कर्म अज्ञान न बाधी ॥ परम समाधी तिये नाव ॥ २५ ॥ निराष गेलिया देह बुद्धी ॥ स्वरूप पणे कुंजन बाधी ॥ कर्म कर्म
 अज्ञान न बाधी ॥ ते परम समाधी निदृष्ट ॥ २६ ॥ ते स्वरूपी निरावधी ॥ भजनशील जाली बुद्धी ॥ ते सकळ कर्म समाधी ॥
 निजा र्पणविधी स्वयं जाली ॥ २७ ॥ जेथें रामली मनाची अदि ॥ ते जाणावी परम समाधी ॥ समाधी घेणे ते देह बुद्धी ॥
 काष्ठ ते त्रिशूची मूर्खित प्राय ॥ २८ ॥ मनासी ठाउक नसे ॥ इंद्रिय व्यापारू ते वीदिसे ॥ कर्म निपजे जे जे से ॥ ते जा-

णिजे आपैसे कायिक ॥ २९ ॥ श्वासोश्वासाचे परीचार ॥ कानि मिषो निमिषाच्चाव्यापार ॥ तेही नारायण पर ॥ केलें साचार नि
 ज भावें ॥ ३० ॥ तरी देह गेह वर्णाश्रम ॥ स्वभागा आली जी जी कर्म ॥ तीं तीं आचरो नि निज धर्म ॥ पूर्वानुक्रमे अनह कती ॥
 ॥ ३१ ॥ साकरेचे कारले पूर्ण प्रौढ ॥ ते देह कांटे नशी सर्व गोड ॥ नेवी इंद्रिये कर्म गूढ ॥ स्वादिष्ट सुदृढ ब्रम्हार्पण ब्रम्ही ॥ ३२
 ॥ कर्म कलापू आघवा ॥ आचरोनी आणी गौरवा ॥ परी कर्ते पणा चिया भावा ॥ अहं भावा स्पृष्टी ना ॥ ३३ ॥ सजपा स्मृ
 जालें सत्कर्म ॥ माझा आचार अति उत्तम ॥ म्या निरसिलें मरण जन्म ॥ हा स्वभावें देह धर्म उठांचि नेणे ॥ ३४ ॥ देह स
 रोतरी वर्तणे ॥ परी देह धर्म धरुनेणे ॥ देह स्वभाव लक्षणे ॥ ब्रम्हार्पण विचरती ॥ ३५ ॥ देह धर्माचा सुठवी फांटा ॥ ज्ञान
 गर्वाचान चढताटा ॥ आलागी भजन माजी वटा ॥ जाला तो पैरा अनहंती ॥ ३६ ॥ त्यापासनी जें जें उपजे ॥ तें तें देव ह्याने
 आमुचें रवाजें ॥ आलागी ब्रम्हार्पण बोजे ॥ त्याचे स्वभाव सहजें नापिना अपिती ॥ ३७ ॥ परी साचे कसवटी वरु ॥ जें
 जें लागें तें तें साडे पधरें ॥ नेवी निपजे जें जें दारीरें ॥ तें तें खेर परब्रम्ह ॥ ३८ ॥ त्याचारे वळतो महापूजन ॥ त्याची बडबड
 ति विप्रियस्तवन ॥ त्याचे स्वभावें स्वानंद पूर्ण ॥ श्री नारायण स्वरवावे ॥ ३९ ॥ तो जे उती वास पाहे ॥ आवडी देव ते उता राहे
 ॥ मग पाहे अथवा न पाहे ॥ तरी देवाधि स्वयं स्वभावे दिसे ॥ ४० ॥ नया सींचाल तो मार्ग ॥ ते मार्ग होइ जे श्रीरंगें ॥ तो दे
 वाचिया दोदा वरी वेगें ॥ चाले सर्वांगें डुछता ॥ ४१ ॥ जें जें कर्म स्वभाविक ॥ तें तें ब्रम्हार्पण आहे तुक ॥ याना व भजन नि-
 दाख ॥ भागवत धर्म देख या नाव ॥ ४२ ॥ स्वभावीक जें वर्तन ॥ तें सहजें होय ब्रम्हार्पण ॥ याना व श्रद्धा आराधन ॥ भा
 गवत धर्म जाण याया ॥ ४३ ॥ या परी भगवद्भजन कथा ॥ भयना ही गा सर्वथा ॥ अभय पुशिलें नृपनाथा ॥ ते जाण
 नव्यता भजने होय ॥ ४४ ॥ येथे भयाचे कारण ॥ राया तू म्हणशील कोण ॥ तेही सांगेन साधारण ॥ ऐक्य श्रवण सौ
 भारय निधी ॥ ४५ ॥ श्लोक ॥ भयं हि तीयाभिनिबिज्ञानः स्यादिशादपतस्य विपर्ययाः स्मृतिः ॥ तन्मा

ययाः नोबुधआभजेनभक्त्येकयेशंगुरुदेवनात्मा ॥३६॥ टीका ॥ आत्मापूर्णत्वेनावधार्यक ॥ तेथें म्हणेमी
 वेगळादेशी ॥ तेचिअज्ञानभयजनक ॥ दुःखदायकअतिहृद ॥ ४६ ॥ भयाचेमूळदुःखअज्ञान ॥ त्याचेनिवर्तक
 ब्रह्मज्ञान ॥ तेथें कांलागलें भगवद्भजन ॥ ऐसाज्ञानाभिमानपंडिता ॥ ४७ ॥ ऐकरायायेचिअर्थी ॥ ज्ञानासीकारण
 मुख्यभक्ती ॥ हाकृतनिश्चयोअमुचामर्ती ॥ तेहीउपपत्तीअवधारी ॥ ४८ ॥ अज्ञानाचेमूळमाया ॥ जेब्रह्मादिकान
 येआया ॥ गुणमयीलागेप्राणिया ॥ जाणतेरायाअतिदुस्तर ॥ ४९ ॥ त्यामायेचेमुख्यलक्षण ॥ सस्वरूपाचेआव
 रण ॥ हेताचेजेंस्फुरेस्फुरण ॥ मूळमायाजाणतिलानाव ॥ ५० ॥ ब्रह्मअद्वयत्वेपरिपूर्ण ॥ तेंस्वरूपीस्फुरेजेमीपण
 तेंचिमायेचेमूळस्थान ॥ निश्चयेजाणनृपनाथा ॥ ५१ ॥ जेमायेचानिजपोठी ॥ भयशोकदुःखकोठी ॥ ब्रह्माशीवादि
 चेलागेपाठी ॥ इतरांचीगोठीनेकोण ॥ ५२ ॥ तेमहामायेचीनिवृत्ती ॥ करावयादादुंगीभगवद्भक्ती ॥ स्वयेश्रीकृष्णाये
 चिअर्थी ॥ बोलिलाअर्जुनाप्रतीगीतेमाजी ॥ ५३ ॥ भगवद्गीताश्लोकार्थ ॥ श्लोक ॥ मामेवयेप्रपद्यंते
 मायामेतांतरिते ॥ ॥ टीका ॥ मायामहणीजेभगवत्भक्ती ॥ भगवद्भजनेनिचानिवृत्ती ॥ आनउ-
 पायतेथेंनचलती ॥ भक्तस्वरूपेतरतीहरिमाया ॥ ५४ ॥ हरीचीमायाहरीभजने ॥ हरीभक्तीस्वरूपेचितरणे ॥
 हेनिजगुह्यअर्जुनाचेनिकारणे ॥ स्वयेश्रीकृष्णेंसांगीनले ॥ ५५ ॥ मायेचिहचिनिजपुष्टी ॥ स्वरूपीचित्पुरवकरीदृ
 ष्टी ॥ हेतभावेअत्यंतलाठी ॥ भ्रमाचीधिपुटीवाटवीसदा ॥ ५६ ॥ भयाचेजनकहेतभान ॥ हेतजनकमायाजाण
 मायानिवर्तकब्रह्मज्ञान ॥ हेसंतसज्ञानबोलती ॥ ५७ ॥ ऐसेंश्रेष्ठजेब्रह्मज्ञान ॥ तेभक्तीचेप्राणजाण ॥ नकारिता
 भगवद्भजन ॥ ब्रह्मज्ञानकदानुपजे ॥ ५८ ॥ जरीजालेवेदशास्त्रसंपन्न ॥ तिहीनकारिताभगवद्भजन ॥ मायानि
 वर्तकब्रह्मज्ञान ॥ त्यासीहीजाणकदानुपजे ॥ ५९ ॥ शक्तज्ञानाचीकुत्पत्ती ॥ दादुंगीहोयलोकिकस्थिती ॥ माया

भिवर्तकज्ञानप्राप्ती ॥ नकरितां हरिभक्तीकदां नुपजे ॥ ६० ॥ हरिगुणाची रसाळ कहाणी ॥ ते ब्रह्मज्ञानाची निजजननी ॥ हरिना
 माचे निगर्जनी ॥ जीवघेउनी मायापळ ॥ ६१ ॥ मायापळ तो पळोन लाहे ॥ हरिनाम धाकें विरोनि जाये ॥ यालागीं हरिमाया
 पाहे ॥ बांधून लाह हरिभक्ता ॥ ६२ ॥ नामाची परमदुर्धर गती ॥ मायासाहान्न वाकें हरिभक्ती ॥ हरिभक्तमायासरवेतर-
 नी ॥ यालागीं श्रीपती बोलिले स्वये ॥ ६३ ॥ साये ज्यादि चार सुक्ती ॥ अंकी वाटवी भगवद्भक्ती ॥ ते नकरितां अनन्यभ-
 क्ती ॥ शास्त्रज्ञा मुक्ती न पडे कदा ॥ ६४ ॥ हरिभजनी जे विमुख ॥ त्यासी सदां हेत सन्मुख ॥ महाभयेसी दुःख दायक
 प्रपंचंदेख दवाटे ॥ ६५ ॥ जे वीये काये कीटगुभ्रमूपडे ॥ तो पूर्वम्हणे पश्य मेकडे ॥ तेसी वस्तु विन्मुखे वाटे ॥ अनिगाटे
 सीथ्याहेत ॥ ६६ ॥ हेताचिये भेद विहिरे ॥ सुदती संकल्प विकल्याचे झरे ॥ तेथे जन्ममरणाचे नुपुरे ॥ बुडे येक सरें ब्रह्मांड-
 गोळा ॥ ६७ ॥ जन्ममरणाचिया बोटी ॥ नानादुःखाचिया कोडी ॥ अभक्तसी शिती सांकडी ॥ हरिभक्ता ते बोटी स्वप्नीहि
 नलगे ॥ ६८ ॥ भक्तीचे आगाध महिमान ॥ तेथे रिघेना भवबंधन ॥ तेकरावया भगवद्भजना ॥ सद्गुरुचरणसे बावे ॥ ६९ ॥ निज
 शिष्याची मरणाविना ॥ स्वये निवारिजे वस्तुता ॥ तोचि सद्गुरुतत्त्वता ॥ येरते गुरुता मंत्र तंत्रोपदेशां ॥ ७० ॥ मंत्रतंत्र उपदे-
 शिते ॥ घरोघरी गुरु आहेत आइते ॥ जो शिष्यासी मेळवी सद्गुरुत ॥ सद्गुरुत्या ते श्रीकृष्णामानी ॥ ७१ ॥ गुरुदेवो गुरुमा-
 नापिता ॥ गुरुआत्मा ईश्वररूपरुता ॥ गुरुपरमात्मा सर्वथा ॥ गुरुतत्त्वता परब्रह्म ॥ ७२ ॥ गुरुचे उपमे समान ॥ पहाता
 जगीं नदिसे आन ॥ आगाध गुरुचे महिमान ॥ तो भाग्ये वीण भेटेना ॥ ७३ ॥ निष्कामपुण्याचिया कोडी ॥ अगाध वेरा
 म्यजोडे जोडी ॥ नित्यानित्य विवेक आवडी ॥ ते पाविजे रोकडी सद्गुरुकृपा ॥ ७४ ॥ सद्गुरुकृपा हातींचे ॥ तेथे भक्तीचे भांडा
 र उपडे ॥ तेव्हा कळिकाळ पळे पुढे ॥ कायसें वापुडे भवभय ॥ ७५ ॥ सद्गुरुने म्हणे मातापिता ॥ ते येक जन्मीं सर्वथा ॥ हा
 सनातन तत्त्वता ॥ जाणपां वस्तुता मायबाप ॥ ७६ ॥ अधो द्वारे उपजविता ॥ ते लोकिकीं मातापिता ॥ अधो द्वारा आनळ

नेदी ॥ ॥ जाणपांवस्ततामायबाप ॥ ७७ ॥ गुरुते ह्यणोकुलदेवता ॥ तिचीकुळकर्मचिपूज्यतां ॥ हासर्वकर्मअकर्ता ॥
पूज्यसर्वथासर्वार्थी ॥ ७८ ॥ गुरुह्यणोदेवासमाना ॥ त्रीदेवांसीयाचेनीदेवपण ॥ मात्यासहुरुहसमान ॥ देवहीजाणतु
केना ॥ ७९ ॥ गुरुब्रह्मदेनीसमान ॥ हेहिउपमाकिंचितन्यून ॥ गुरुवाक्येब्रह्माब्रह्मपण ॥ तेसहुरुहणीअदयत्वे ॥ ८०
यालागीअगाधगुरुगरिमा ॥ उपमानाहीनिरुपमा ॥ ब्रह्मीब्रह्मत्वप्रमाणप्रमा ॥ हेवाक्यमहिमागुरुची ॥ ८१ ॥ ब्रह्मसंवी
चेप्रकाशक ॥ सहुरुहत्याचाहीप्रकाशक ॥ एवंगुरुहनीअधिक ॥ नाहीआणिकपूज्यत्वे ॥ ८२ ॥ यालागीगुरुतेमनुष्यबुद्धी
पांहीनयेगात्रिभुक्ती ॥ ऐशियेभावार्थबुद्धी ॥ सहजेचित्तब्रह्मीसत्त्वोप्यां ॥ ८३ ॥ जाचागुरुचरणीनिविमभावो ॥ त्याच
मनोरथपुरवीदेवो ॥ गुरुआज्ञादेवपाळीपाहाहो ॥ गुरुवाक्येस्वयंमेवोजडमूढतारी ॥ ८४ ॥ ब्रह्मभावेजगुरुसेवक ॥ देवत्या
चाआज्ञाधारक ॥ त्यासीनित्यपुरवीनिजात्मस्वरव ॥ हेगुरुमर्यादादेखनुलंघीदेवो ॥ ८५ ॥ देवगुरुआज्ञास्वयंमानी ॥ तव
गुरुदेवांतेपूज्यत्वाआणी ॥ एवंउभयतांअभिनवपणी ॥ भावार्थीयालागोनीतारक ॥ ८६ ॥ सद्भावनाहीअभ्यंतरी ॥
बाह्यभक्तीभावचिकरी ॥ तेभावानुसारसंसार ॥ नानापरीस्वयंठकती ॥ ८७ ॥ ठकलेतेमनुष्यगती ॥ ठकलेतेनिज-
स्वार्थी ॥ ठकलेतेब्रह्मप्राप्ती ॥ दंभेहरिमक्तीकदांतुपजे ॥ ८८ ॥ येथेभावेवीणतत्त्वता ॥ परमार्थनयेहाता ॥ सकळसा
धनाचेमाथा ॥ जाणतत्त्वतासद्भावो ॥ ८९ ॥ केरडियेकाष्टीसद्भावो ॥ तेथेचिप्रगटेदेवापिदेवो ॥ मासहुरुहतेवतोपहाहो
स्वयेस्वयमेवोपरब्रह्म ॥ ९० ॥ यालागीगुरुभजनापरता ॥ भजावयामार्गनाहीआमता ॥ ज्ञानभक्तीजेतत्त्वता ॥ ते
जाणसर्वथासहुरुभक्ती ॥ ९१ ॥ गुरुहानीअष्टब्रह्म ॥ म्हणतागुरुत्वाआलाकनिष्ठधर्म ॥ ऐसाभापरिताविषम ॥
ब्रह्मसाम्यशिष्यांतुपजे ॥ ९२ ॥ आम्हासहुरुहतोचिपरब्रह्म ॥ ऐसानित्यनिजभावसप्रेम ॥ हेचिगुरुसेवाउत्तमो
त्तम ॥ शिष्यपरब्रह्मस्वयेहोय ॥ ९३ ॥ ऐशियेगुरुसेवेआंत ॥ प्रल्हादजालादंदातीत ॥ नारदस्वानंदेगातनाच

त ॥ ब्रम्हसाम्येविचरत करारस्करस्थाने ॥ ९४ ॥ ऐशीचिगुरुसेवाकरिता ॥ चुकलीअवकषीचीगर्भव्यथा ॥ तेर्गर्भ
 चीजाहलादेवसाहता ॥ भक्ताभवव्यथाबाधानेदी ॥ ९५ ॥ ऐशियाअभिन्वभावना ॥ सुबुद्धीभजतीगुरुभजना ॥ तेष
 दित्यंतजनार्दना ॥ त्याशीभवभावनाशिबोर्दना ॥ ९६ ॥ गुरुब्रम्हदोनीएक ॥ शिष्यहीअसेतदात्मक ॥ जेभेदेमानितीवे
 गळिक ॥ तेहीमाइककवीसांगे ॥ ९७ ॥ श्लोक ॥ अविद्यमानोऽप्यवभातिहिद्वयोध्यातुर्धियास्वप्नमनो
 रथोयथा ॥ तत्कर्मसंकल्पविकल्पकंमनोबुधोनिरुध्यादभयंततःस्यात् ॥ ३७ ॥ टिका ॥ पुरुषासीजोप्रपंच
 दिस ॥ तोनसताविमिथ्याआभास ॥ जेवीएकलानिद्रावशे ॥ स्वप्नामाजीजगकल्या ॥ ९८ ॥ असोनिनिद्रावशेदिसंस्वप्न ॥
 जोजागाहोवोनीआपण ॥ करुंवेसेमनोरथध्यान ॥ तोनसतेंविजनवनएकलींदेखे ॥ ९९ ॥ होकाघालोनीआसन ॥ जोक
 रीमूर्तीचिंतन ॥ त्यासीध्यैयध्याताउपचारध्यान ॥ नसतेंचजाणकल्पितभास ॥ १०० ॥ जेवीधनलोभ्याचेंहारपेधन
 परीवासनानसांडीधनधान्य ॥ धनातेआठवितांधन ॥ धनलोभेंपूर्णपिसंहोये ॥ ११ ॥ मनस्वयेजरीनळेधन ॥ तरी-
 धनक्रोशआठवीमन ॥ तेंदस्मृतीवळधेवन ॥ व्यामोहेंपूर्णपिसंहोती ॥ १२ ॥ तेवीव्यामोहाचेपूर्णभरित ॥ मिथ्या-
 भासंदेहादिदेत ॥ तेंअहंभावेमानिताआप्त ॥ भवभयनिश्चितआदळेआंगी ॥ १३ ॥ भवभयाचेकारण ॥ मनकल्प
 नामुरव्यजाण ॥ त्यामनाचेकरावयानिरोधन ॥ सहुरुवचनेनिजनिष्ठा ॥ १४ ॥ हेजाणोनीसखिष्यज्ञाते ॥ गुरुवा
 क्येविशवासयुक्ते ॥ विवेकवैराग्याचेनिहाते ॥ निजमनातेआकळिती ॥ १५ ॥ तेविआकळतीहातवटी ॥ संक्षेपेराया-
 सांगेनगोष्टी ॥ सहुरुवाक्यपरिपाठी ॥ जोमनातेथापटीनिजबोधे ॥ १६ ॥ चंचळत्वेविषयध्यान ॥ करितांदेखेजेजेम
 न ॥ तेंतंहोयब्रम्हार्पण ॥ सहुरुवचननिजनिष्ठा ॥ १७ ॥ परूनियाविषयस्वार्थ ॥ मुनेजोजोघेइजेअर्थ ॥ तोतोहां
 यपरमार्थ ॥ हाअनुरगहोसमर्थगुरुकृपचा ॥ १८ ॥ जोमुद्भवेणेंपळोजाये ॥ तोजेथेपळेतेथेभुये ॥ मगयेणेजा-

भा.
१७

णीस्वयं राहाये ॥ ठांयीं ठाय पांगुळला ॥ ९ ॥ तैसें मनासीला विजेवर्म ॥ तेजे देखे तेचि ब्रंम्ह ॥ जेणे करूं वसे कर्म ॥ ते
थें पुरुषोत्तम स्वयं प्रगटे ॥ १० ॥ एवं इंद्रिय प्रकृती उल्लाखे ॥ मोडिलें गुरुवाक्य प्रतिनीबळें ॥ निजाधिष्ठान मळे ॥ कळरस
ले एकेवेळे निजकुलुपे ॥ ११ ॥ ऐसें नेमितां बाह्यकर्म ॥ मनाचा मोडे दैन्यम ॥ तव सबाह्य परब्रम्ह ॥ पूर्णचिह्यां मकोदा
टे ॥ १२ ॥ ऐसें भजने मन नेमितां स्वयं ॥ नरिघे कल्याण काळभय ॥ भक्त होउनियां निर्भय ॥ विचरती स्वयेनि शंक
॥ १३ ॥ हे अगाध निष्ठा परिपूर्ण ॥ बाळाभोळ्या नटे जाण ॥ या लागीं संगस साधन ॥ सांगेन आनतेणें का ॥ १४ ॥
॥ श्लोक ॥ शृण्वन्तु सुभद्राणिरथांगपाणे जन्मानिकर्माणि च यानि लोके ॥ गीतानि नामानि तदर्थकार्णा
गायन्विलज्जो विचरंदसंगः ॥ ३८ ॥ टीका ॥ तरावया बाळभोळें जन ॥ मुख्य चिन्त शस्त्रीच कारण ॥ जन्मकर्म
हरीचे गुण ॥ करावे श्रवण अत्यादरे ॥ १५ ॥ चुकल्या पुढाची शस्त्रीवार्ता ॥ जेणे सादरेणें के माता ॥ तेणे सादरे हरिक
था ॥ सार्थकता परिसावी ॥ १६ ॥ हरीची जन्मकर्म अनंत गुण ॥ म्हणाल्याचें नद्वे लश्रवण ॥ लोकप्रसिद्ध जें पुराण ॥ तें
श्रव्यासं पूर्ण गेकावे ॥ १७ ॥ बहूदेव बोलिले पुराणी ॥ तेही लागती जाचे चरणी ॥ तो समर्थ चक्रपाणी ॥ जो वेद पुराणी
वेदिजे ॥ १८ ॥ जांची जी जन्मे अति अद्भुत ॥ जी जी कर्म परमार्थ युक्त ॥ स्वमुखें बोलिला भगवंत ॥ ती ती ज्ञानार्थ परिसावी
॥ १९ ॥ जे जे केलें पुराण श्रवण ॥ ते ते व्यर्थ होय मनने वीण ॥ या लागीं श्रवणाचें मनन ॥ सावधान करावें ॥ २० ॥ मोले
घेतली जे गाय ॥ दुभने खातां विषय होय ॥ तें चिदानंदतां लवलाहे ॥ दुभिता होय परमा मूर्ते ॥ २१ ॥ नेवा केलें जें श्रवण ॥
तें मनने परम पावन ॥ तें चिउपेक्षित जाण ॥ परिपाकीं पूर्ण वाझ होय ॥ २२ ॥ या परीं श्रवणी श्रव्या ॥ मनन युक्त करितां सदा
॥ तें विकल्प बाधीना कदा ॥ वृत्ती श्रव्या स्वयें होय ॥ २३ ॥ ऐसें मनन युक्त श्रवण ॥ करितां वोसडे हर्ष पूर्ण ॥ तेणे हर्ष हरीकी
तेन ॥ करी आपण स्वानंद ॥ २४ ॥ हरीचरित्रे अगाध ॥ ज्ञानमुद्रा पदबंध ॥ कीर्तनी गाता विषद ॥ परमानें वोसडे ॥

अ
२

१

॥५२५॥ वानिनीअजन्मयाचीजन्मे ॥ वानितिअकर्मियाचीकर्म ॥ स्मरतीअकर्मियाचीनामे ॥ अतिसप्रमेडुल्लता ॥
 ॥५२६॥ साधावयानिजकाज ॥ सांडूनिलाकिकलाज ॥ कीर्तनीनाचतीभोज ॥ अनिनिर्लेज्जनिःशंक ॥ २७ ॥ कीर्त
 नेनिर्दळिलेदोष ॥ जपतपरेलेनिरास ॥ यमलोकपाडिलावोस ॥ तीर्थाचीआसनिरासजाली ॥ २८ ॥ यमनियमा
 पडतीउपवास ॥ मरांतेकलेवागाभ्यास ॥ कीर्तनगजेरदुषीकेदा ॥ निर्दळीदोषनाममावे ॥ कीर्तनीचाघडघडाट ॥
 आनंदकोदलाउद्भट ॥ हरुषेंडालेवैकुण्ठपीठ ॥ तेणेस्वरबेनाळकंठतांडवनाच ॥ ३० ॥ यापरीहरिकीर्तन ॥ देनपरमस
 माधान ॥ हाभक्तिराजमार्गपूर्ण ॥ येमार्गसंरक्षणचक्रपाणीकर्ता ॥ ३१ ॥ चक्रपाउनीभक्ताचाठाई ॥ म्हणेतुझेकार्यजे
 कांहीं ॥ मजजगीवैरीनाही ॥ भक्तदुषीपाहीनिजशस्त्रेनाशी ॥ ३२ ॥ चक्रेअभिमन्यूचाकरीचेदा ॥ मोहममताछेदीगदा
 शंखेंउद्वाधीनिजाबोध ॥ निजकमळेसदांनिजभक्तपूजी ॥ ३३ ॥ जेथेचक्रपाणीरक्षिता ॥ तेथेनरिघेभयाचीकथावाती
 यापरीकीर्तिवंना ॥ हरीसर्वथास्वयेरक्षी ॥ ३४ ॥ जासीनकरवेकथाश्रवण ॥ अथवानकरवेहरिकीर्तन ॥ तिहीकरावेनाम
 स्मरण ॥ रामकृष्णगोविंद ॥ ३५ ॥ अच्युतनामाचीनिजरव्याती ॥ व्यवतांकल्यातीनकेच्युती ॥ यानामातेजेस्मरती
 नेजाणनिश्चितीअच्युतावनार ॥ ३६ ॥ रामकृष्णादिनामश्रेणी ॥ अखंडगर्जेजाचीबाणी ॥ त्यासींतीर्थेयेतीलोरांग
 णी ॥ स्वरवरचरणीलागती ॥ ३७ ॥ बापनामाचेंनिजतेज ॥ यमवंदीचरणरज ॥ नामापाशीअधोक्षज ॥ चतुर्भुजस्व
 येनिष्ठे ॥ ३८ ॥ नामाचेनिपडिपाडे ॥ कायीसेंभवभयबापुडे ॥ कळिकाळाचेंतोडकोणीकडे ॥ नामापुढेरिघावया ॥ ३९
 जेवढीनामाचीशक्ती ॥ एवढेंपापनाहींभिजगती ॥ नामापात्रीचारीसुक्ती ॥ जाणनिश्चितीविदेहा ॥ ४० ॥ ऐकरायासा
 वधान ॥ नामापरनेसगमसाधन ॥ सर्वथानाहीनाहीआन ॥ निश्चयजाणनेमज्ज ॥ ४१ ॥ जन्मजातकर्मश्रीध
 र ॥ श्रवणेउत्तरतीपामर ॥ यात्वागीहरिलीलासुमंद ॥ शारुधननस्वर्णिनी ॥ ४२ ॥ गेसावाणन्याभक्तीयोग

॥ ५३ ॥ ॥ ५४ ॥ ॥ ५५ ॥ ॥ ५६ ॥ ॥ ५७ ॥ ॥ ५८ ॥ ॥ ५९ ॥ ॥ ६० ॥ ॥ ६१ ॥ ॥ ६२ ॥ ॥ ६३ ॥ ॥ ६४ ॥ ॥ ६५ ॥ ॥ ६६ ॥ ॥ ६७ ॥ ॥ ६८ ॥ ॥ ६९ ॥ ॥ ७० ॥ ॥ ७१ ॥ ॥ ७२ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७४ ॥ ॥ ७५ ॥ ॥ ७६ ॥ ॥ ७७ ॥ ॥ ७८ ॥ ॥ ७९ ॥ ॥ ८० ॥ ॥ ८१ ॥ ॥ ८२ ॥ ॥ ८३ ॥ ॥ ८४ ॥ ॥ ८५ ॥ ॥ ८६ ॥ ॥ ८७ ॥ ॥ ८८ ॥ ॥ ८९ ॥ ॥ ९० ॥ ॥ ९१ ॥ ॥ ९२ ॥ ॥ ९३ ॥ ॥ ९४ ॥ ॥ ९५ ॥ ॥ ९६ ॥ ॥ ९७ ॥ ॥ ९८ ॥ ॥ ९९ ॥ ॥ १०० ॥

॥५७॥ आतांहुजेनाहीचविलोकीं ॥ दिसेतेंनेमीचमीकीं ॥ मीचमीतोयेकायेकी ॥ येणेवाक्येंआलोलिकीहाकपाडी ॥ ५८ ॥ दुधर
 भवबंधनजाचेनी ॥ निःशेषगलेहरपेनी ॥ त्यासदुरूचानिजस्तवनी ॥ गर्जवीवाणीआलोलिक ॥ ५९ ॥ म्हणेसंसारजालावावो
 जन्ममरणाआभावो ॥ कळिकाळासोनाहीठावो ॥ म्हणानीपाहाहोहाकफोडी ॥ ६० ॥ ऐशाहाकावरीहाका ॥ फोडुलागेआलोलिका
 स्वयेचिगायेनिजात्मस्वरवा ॥ स्वानंददेखाडुलुत ॥ ६१ ॥ परमसरव्याचीगोडकथा ॥ तृतीनबाणेस्वयेंसांगतां ॥ तेवीनीजानुभवेह
 रीगातां ॥ धर्मीसर्वथापुंरना ॥ ६२ ॥ त्याचिगाणेऐकतां ॥ सरस्वरूपहोयेसज्जानश्रोता ॥ मुमुक्षाहोयपरमावस्था ॥ जरीतोअव-
 चितागावोलागे ॥ ६३ ॥ गातापदोपदीनिजस्वरवा ॥ कोंदाटेअधिकाधिक ॥ बोसंडतांपरमहरिरव ॥ स्वानंदंआलोलिकनांचो
 लागे ॥ ६४ ॥ सारूनिदुजेपणाचेकाज ॥ निरसोनीलौकिकाचीलाज ॥ अहंभावेवीणसहज ॥ आनंदाचेभोजनअलोलिक
 नाचे ॥ ६५ ॥ जोमेलेंमदिराखाये ॥ तोमदिरानदेंनाचेगाये ॥ जेणेब्रम्हानंदसेविलाहे ॥ तोकेवीराहेआवबला ॥ ६६ ॥ या
 लागींनोलोकबाह्यता ॥ स्वयेंनाचेब्रम्हउन्मादता ॥ लोकमानितीनयापिशाच्चता ॥ हाबोधुपंडितासहसानकळे ॥ ६७ ॥
 त्याचियानिजबोधाचीकथा ॥ ऐकसांगेनचुपनाथा ॥ एकभगवंतावाचुनीसर्वथा ॥ त्यासीलोकतादिसेना ॥ ६८ ॥ श्लोक ॥
 रववायुमग्निंसलिलंमहीचंज्योतींषिसत्त्वानिदिशोद्गमादीन् ॥ सरित्समुद्रांश्चहरैःशरीरंयत्कींचभूतंप्रण
 मेदनन्यः ॥ ६९ ॥ टीका ॥ ब्रम्हउन्मादपरमानंदं ॥ जवजवपावेस्वानंदबोधें ॥ तंवतंवचराचरपूर्णनिदें ॥ देखेस्वानंदकें
 दंदुमदिमित ॥ ६९ ॥ पृथ्वीआपतेजवायोनभ ॥ देखेहरिरूपस्वयंभ ॥ भूतमहाभूतांचेडिब ॥ देखेनभिन्नकांभअभिन्
 वें ॥ ७० ॥ जेवीनमेळवितांमेळा ॥ पहातांजेसाकळीचाकळा ॥ स्वयंविकाशेफळादळा ॥ तेवीवस्तुहंपांचाळाभूतभोक्तीकळे
 ॥ ७१ ॥ जेवीकांतोनियांरंध्रसळे ॥ स्पटीकदीपग्रहअंगंमेळे ॥ चितारिलींअवगजदळे ॥ तेभासतीसोज्ज्वलआतुल्यादी
 में ॥ ७२ ॥ तेवीसोमसूर्यादितेजशक्ती ॥ कांवह्निनक्षत्रेजेलखलखिती ॥ जननयानादिनिजदीप्ती ॥ देखेआत्मज्योती

सनेज ॥ ७३ ॥ युक्तीमेळवितां द्रव्यांतर ॥ अशीपरीभासेपुष्पाकार ॥ तेवीवस्तूसलीलासाचार ॥ रवीचंद्राकारनातलेंभासे ॥
 ॥ ७४ ॥ पृथ्वीगंधरूपेस्वयंअसे ॥ गंधकस्तूरीयादिकींभासे ॥ तेवीभगवत्सत्तासर्वचअसे ॥ परीसात्विकीदिसंअतिप्रगटा ॥
 ॥ ७५ ॥ यालागींसात्विकाठाईसत्त्व ॥ तेथेदेखेभगवतनत्व ॥ सात्त्वेंसत्त्वयेंतामहत्त्व ॥ अतिमान्यत्वहरिरूपीं ॥ ७६ ॥ पृ-
 थ्वीसजलआवरणआहे ॥ तेचीचतुःसमुद्रानावलाहे ॥ तेसेंदेवांचेचिआगेपाहे ॥ दिशाखेंवाच्यहोयेदशादिशा ॥ ७७ ॥ पूर्व
 पश्चिमादियोग ॥ द्वादशाचेदिग्भिभाग ॥ तेहीदेवांचेचिआंग ॥ तदपश्चीरंगस्वयंभासे ॥ ७८ ॥ तृणादुर्वादभेदुमा ॥ दे-
 रवोनिम्हणेहेहीहरिचरोम ॥ अनोळखहेंअतिविषम ॥ निजागींसर्वसमहरिरूपपाहतां ॥ ७९ ॥ जैशाआपुल्याआंगोळिया
 गणितांदिसतीवेगळिया ॥ परीअसतीलागळिया ॥ स्वयेंसगळियाअरवंडआगीं ॥ ८० ॥ तेवीवनवल्लीदर्भदांग ॥ देखो
 निम्हणेहेंहरिचेंआंग ॥ अनन्यभावेलगवग ॥ भिन्नभागदेखीना ॥ ८१ ॥ ह्यणेदूर्वादुमवनवल्ली ॥ हेचिअनंतकोटीरोमाव-
 ची ॥ हरीचेनिआगेअसेवाटली ॥ त्यानिजशोभाशोभलीहरिरूपनली ॥ ८२ ॥ जेवीवराचापारबिधा ॥ लांबोनीवाटनीवेग
 ळालिया ॥ यावररूपेंसचलिया ॥ वरत्वासुकलियाम्हणोनये ॥ ८३ ॥ तेविचैतन्यापासोनिवोध ॥ निघालेसरितारूपअनेघा
 तेहीचैतन्यघनचांग ॥ चिदपंचांगसदावाहती ॥ ८४ ॥ हाकांचंद्रबिंबीअमृतजैसें ॥ बिंबीबिबरूपहोउनीअसे ॥ तेवीभगवतीं
 सागरुभासे ॥ भजनविश्वासेभगवद्रूप ॥ ८५ ॥ ऐसेवंगळेभाग ॥ पाहतांउल्हासेजवचांग ॥ तवअवघेउघडेंजग ॥ देवोनि
 सांगस्वयेंजाला ॥ ८६ ॥ यालागींसर्वभूतांचेदांयीं ॥ अनन्यशरणदेहीविदेही ॥ लवणजसेंसागरापाहीं ॥ दाईंदाईंज
 डोनिठीके ॥ ८७ ॥ तेथेंसुंगीदेखोनीजाणा ॥ हरिरूपीचंदीआपण ॥ मंत्रयकासहीअनन्यशरण ॥ घालीलांदांगणभगवद्रू-
 पें ॥ ८८ ॥ गोरखरचाडाळइवान ॥ अतिनिचंजेहीनजन ॥ तेभगवद्रूपदेखोनिपूर्ण ॥ घालीलोदांगणअनन्यभावे ॥ ८९
 ॥ हरिरूपेदेखेपाषाण ॥ भगवद्रूपचंदीतृण ॥ जंगमस्थावरादिकांशरण ॥ घालीलोदांगणचिदेख्यभावे ॥ ९० ॥ करितांहीर

नामकीर्ती ॥ येकायेकीयेवटीप्रामी ॥ झालीम्हणाशीकैशारिती ॥ एकनूपनीतोभाव ॥ ९१ ॥ करितांपूजाविधीविधाना ॥ कां
 श्रवणस्मरणकीर्तना ॥ सर्वदाविदेव्यभावनापूर्ण ॥ पूर्णप्रामीजाणत्यानेंचिवरी ॥ ९२ ॥ श्लोक ॥ भक्तिः परेशानुभवो-
 विरक्तीरन्यत्रचैषविकएककालः ॥ प्रपद्यमानस्ययथा ॥ श्रतः स्युस्तष्टिः पुष्टीः क्षुद्रपायोऽनुधासं ॥ ४१ ॥
 ॥रीका ॥ ऐकविदेहचक्रवर्ती ॥ ऐशीजेथंभगवद्भक्ती ॥ तीपाशीविषयविरक्ती ॥ येधावनीगोवत्सल्याये ॥ ९३ ॥ हेअसो-
 जेवीजावळंफळ ॥ होनेणेयेरयेरांवेगळ ॥ तेवीभक्तिविरक्तीयेकेकाळ ॥ भक्ततेणेबळंबळिष्टहोती ॥ ९४ ॥ जेथंभक्तीआणि
 विरक्ती ॥ नांदोलागतीसहजस्थिती ॥ तेथंचिपूर्णप्रामी ॥ दासीच्यास्थितीसर्वदारांबा ॥ ९५ ॥ यापरीभगवद्भक्ती ॥ पूर्णदाहुं
 गीधिजगती ॥ भक्तांघरीनांदेप्रामी ॥ भक्तिविरक्तीनिजयोगें ॥ ९६ ॥ भक्तिविरक्तीअनुभवप्रामी ॥ तिन्हीएकेकाळेहोती ॥
 ऐकरायानेहीस्थिती ॥ विषदोक्तीसांगेन ॥ ९७ ॥ जैशीकीजेभगवद्भक्ती ॥ तेसीचहोयविषयविरक्ती ॥ तदनुसारेंअनुभव-
 स्थिती ॥ तीभक्तपावनीतेचिक्षणी ॥ ९८ ॥ जेविकांभुकेलियापाशी ॥ तानवाटिलेंफडसीं ॥ तोपुष्टितुष्टिक्षधानाशी ॥ जेवीप्रा
 सोप्राशीसेवेचिपावे ॥ ९९ ॥ जितुकाजितुकाघेइजेयास ॥ तितुकातितुकाक्षुधेचानास ॥ तितुकाचिपुष्टीधिन्यास ॥ सरवोल्हास
 तितुकार्चा ॥ ६०० ॥ पुष्टीतुष्टीक्षधानाशी ॥ जेवीयेकाकाळेंयेतीतिनी ॥ भोक्तापावेस्वयेभोजनी ॥ तेवीभगवद्भजनीभक्त
 दिधिक ॥ १ ॥ सद्भावेकरिनाभगवद्भक्ती ॥ भक्तिविरक्तीभगवत्प्रामी ॥ तिनीयेकेकाळेंहोती ॥ ऐशीयुक्तीजाणराया ॥ २ ॥
 भक्तीह्मणजेसर्वभूती ॥ सप्रेमभजनयुक्ती ॥ प्रामीम्हणीजेअपरोक्षस्थिती ॥ भगवत्स्फूर्तिअनिवार ॥ ३ ॥ विरक्तीम्हणीजे
 ऐशीपाहाहा ॥ स्त्रीपुत्रदहादिअहंभावो ॥ समूळजेथंहायबावो ॥ निरक्तिनिर्वाहोयानाव ॥ ४ ॥ यापरीभजनाचेपोरी ॥ भक्ती
 विरक्तीप्रामीत्रिपुटी ॥ ऐक्यभावेसद्भक्तिउरी ॥ हरिभजनदिदीयेकेचिकार्या ॥ ५ ॥ यालागीरायानिजहितार्थी ॥ आदरेकरा-
 वीहरिभक्ती ॥ तेणेअवश्यभगवत्प्रामी ॥ भवसंहारार्थीकिवीसांगे ॥ ६ ॥ श्लोक ॥ इत्यन्युनाधीभजतो लुप-

त्याभक्तिविरक्तिर्भगवत्प्रबोधः ॥ भवन्तिवैभागवतस्यराजस्ततः परांशानि सुपैतिसाक्षात् ॥ ४२ ॥ टीका ॥
 यापरीअनन्यभक्ती ॥ जेसर्वदाभूतीकरिती ॥ तेभक्तिविरक्तिभगवत्प्राप्ती ॥ सहजपावतीअनायासे ॥ ७ ॥ राधाहरिभक्तीदि-
 व्याजन ॥ तेंलेउनीभक्तसज्जन ॥ साधितीभगवंतनिधान ॥ निजभजनमहायोगे ॥ ८ ॥ करितांऐक्यभावेनिजभक्ती ॥ उत्कृष्टउ-
 पजेपूर्णशांती ॥ नेणेहोयअसतांचिनिवृत्ती ॥ भक्तांपूर्णप्राप्तीपरमानंदे ॥ ९ ॥ यालागीधन्यभगवद्भक्त ॥ इंद्रियांवर्ततांविषयी
 विरक्त ॥ देहीअसोनिदेहातीत ॥ नित्यमुक्तहरिभजने ॥ १० ॥ भावेकरिताभगवद्भक्ती ॥ भुक्तीमुक्तीहीनवांछिती ॥ तरीत्या
 पाशींचारीमुक्ती ॥ दास्यत्वकरितीसर्वदा ॥ ११ ॥ तोभगवंताचा निजमहिमा ॥ अनुपम्यनाहीउपमा ॥ भावेभजोनीपुरुषोत्त-
 मा ॥ परमात्मगरिमापावले ॥ १२ ॥ अगाधभगवंताचीभक्ती ॥ भक्तांचीउत्कृष्टप्राप्ती ॥ ऐकतांविदेहचक्रवर्ती ॥ आश्चर्यचि-
 त्तांचिमत्कारिला ॥ १३ ॥ ह्मणेधन्यधन्यभगवद्भजन ॥ हरिस्वेकवीसलोरांगण ॥ घालितांचालिलेंस्फुंदन ॥ रोमांचितनयन
 अश्रुपूर्णजाले ॥ १४ ॥ आनंदस्वेदंकापत ॥ नावेकराहिलातरस्थ ॥ संवेविजालासांवचित्त ॥ ह्मणेझणीमहंतनपुसतांजाती ॥
 ॥ १५ ॥ ऐशियाअतिकाकूलती ॥ नेत्रउघडोनिपाहेंनुपती ॥ बेंसलीदेखोनिपंक्ती ॥ अनिशयंचिनीसरवावला ॥ १६ ॥ तेंणे
 संतोषेंडोलत ॥ ह्मणेपूर्णप्राप्तीभगवद्भक्त ॥ जगीकैसेकैसेविचरत ॥ तेंचिन्हसमस्तपुसोंपाहो ॥ १७ ॥ श्लोक ॥ राजो
 बाब ॥ अथभागवतंभूतयत्थर्मेयादृशोन्मृणां ॥ यथाचरनियद्भूतयैर्लिगैर्भगवत्प्रीयः ॥ ४३ ॥ टीका ॥ भ-
 क्तापूर्णप्राप्तीसुगम ॥ ऐकतांराजानिवालापरम ॥ तोभक्तचिन्हानुक्रम ॥ समृद्धसर्वमपुसता ॥ १८ ॥ विदेहह्मणेस्वामी
 मुनी ॥ पूर्णप्राप्तीआकळोनी ॥ तेभक्तकैसेवर्ततीजनी ॥ तीलक्षणेसर्वश्रवणेंलेववामज ॥ १९ ॥ भक्तलक्षणभूषणा
 तेंणेमंडितकराश्रवण ॥ सावधऐकतांसंपूर्ण ॥ होइजेआपणभगवत्प्रिय ॥ २० ॥ त्यांचाकोणधर्मकोणकर्म ॥
 कैसेवर्तवीभक्तोत्तम ॥ हृदयींधरानीपुरुषोत्तम ॥ त्यांचेबोलनेवर्मतेकैसे ॥ २१ ॥ कोणपरीकेश्यास्थिती ॥ इस्मिक्त

हरीसप्रीयहोती ॥ ऐशियालक्षणाचीयापंक्ती ॥ समूलमजप्रतीसंगिजेस्वामी ॥ २२ ॥ विंदहाचाप्रश्नावरी ॥ संतोशीजेमुने
 श्वरी ॥ कविधाकुराजोहरी ॥ तोबोलावयाधैस्वरीसरसावला ॥ २३ ॥ श्लोक ॥ हरिरुवाच ॥ सर्वभूतेषुयः पश्येद्भगव
 द्भावमात्मनः ॥ भूतानिभगवत्यात्मन्येषभागवतो नमः ॥ ४४ ॥ टीका ॥ हरीम्हणोरायाप्रती ॥ अमितभक्तलक्ष
 णस्थिती ॥ एकदिगावरत्नवर्तिनी ॥ एकस्वाश्रमस्थितीनिजाचोर ॥ २४ ॥ एकसदापडलेअसती ॥ एकाचीतेउच्चादस्थिती
 एकसदांगार्तानाचर्ता ॥ एकतेहार्ताअबोलणें ॥ ६२५ ॥ एकगर्जनीहरीनामें ॥ एकनिर्दोषितीनिजकर्म ॥ एकभूतदयाळदा
 नधर्म ॥ एकभजननमराहती ॥ २६ ॥ ऐशाअनेकभक्तस्थिती ॥ सांगतांसांगावयानाकळेवृत्ती ॥ त्यामाजीमुरव्यसंकळिती
 रायानुजप्रतीसांगेन ॥ २७ ॥ पूर्णप्राप्तीचासुरव्यठावो ॥ सर्वाभूतीभगवद्भाग ॥ हाचिपूर्णभक्तीचा निजगौरवो ॥ तोविअ
 भिप्रावोहरीसांग ॥ २८ ॥ सर्वभूतीमीभगवंत ॥ सर्वभूतंमजआंत ॥ भूतींभूतात्मासीचिसमस्त ॥ मीचमीयेथेंपरमा
 त्मा ॥ २९ ॥ ऐसंजेपूर्णत्वाचेंमीपण ॥ नेणबाटेआत्माभिमान ॥ सहजेनिज निराभिमान ॥ तेंद्रव्यलक्षणऐकराया ॥ ३० ॥
 द्रव्यभक्ताचेंनिजलक्षण ॥ प्रत्यगात्मयाचेंजेमीपण ॥ तेंहीमानूनियांगोण ॥ भावनापूर्णत्याचीऐसी ॥ ३१ ॥ सर्वाभूतींभ
 गवंत ॥ घूतंभगवतीवर्तत ॥ भूतींभूतात्मानोचिसमस्त ॥ मीम्हणणेंतेथेंमीपणानये ॥ ३२ ॥ सर्वभूतींभगवंतपाहीं ॥ भू
 तंभगवंताचेठोयी ॥ हेअवघेदेखेजोस्वदेही ॥ स्वस्वरूपपाहींस्वयेहोय ॥ ३३ ॥ तोभक्तांमाजीअतिश्रेष्ठ ॥ तोभागवतांमा
 जीब्रिष्ठ ॥ त्यासीउत्तमत्वाचापद ॥ अवतारश्रेष्ठमानिती ॥ ३४ ॥ तोयोगियांमाजीअग्रगणी ॥ तोज्ञानियांचाशिरोम
 णी ॥ तोसिंहांनसुगुदमणी ॥ हेचक्रपाणीचोलिखा ॥ ३५ ॥ जैशाघृताचियाकणिका ॥ घृतंसीनव्हेतीआणिका ॥ नेवीभू
 तमौनिकव्यापका ॥ भित्तिदेखाकदांनव्हेती ॥ ३६ ॥ हेउत्तमभक्तांचीविजस्तती ॥ रायाजाणावीनिश्चिती ॥ आतांमध्यम
 भक्तमजभजती ॥ त्यांचीभजनगतीऐकराया ॥ ३७ ॥ श्लोक ॥ ईश्वरेतदधीनेषुबालिशेषुद्विषत्सुच ॥ प्रेममैत्रिरूपो

पेक्षायः करोतिसमध्यमः ॥ ४५ ॥ टीका ॥ इश्वरमानी उत्तमोत्तम ॥ भक्तमानी मध्यम ॥ अज्ञानतेमानी तीअ
धम ॥ द्वेषिते परमपापी मानी ॥ ३८ ॥ इश्वरी प्रेम पवित्र ॥ भक्तासी मैत्री मात्र ॥ अज्ञानी ते कृपा पर ॥ उपेक्षा निरंतर द्वेषियां
ची ॥ ३९ ॥ हे मध्यम भक्तांची भक्ती ॥ राया जाण ऐशिया रिती ॥ आतां प्राकृत भक्तांची स्थिती ॥ ते ही तुज प्रती सांगेन ॥ ४०
॥ श्लोक ॥ अच्छिया मेव हरये पूजां यः श्रद्धये हते ॥ न तद्भक्तेषु चान्येषु स भक्तः प्राकृतः स्मृतः ॥ ४१ ॥ टीका
॥ पाषाण प्रतिमा हाचि देवो ॥ तेथे चिजाचा पूर्णभावो ॥ भक्त संनसज्जनासी पाहा हो ॥ अनुमात्र देहोलो वानदी ॥ ४२ ॥ ते तों ई
साधारण जन ॥ त्याची वार्ता पुसेणे कोण ॥ त्यासी स्वप्रीही नाही सन्मान ॥ यापरी भजन प्राकृताचे ॥ ४३ ॥ ऐशिया स्थिती जे भक्त
तो ज्ञाणावा प्राकृत ॥ प्रतिमा भंगे अंतु ॥ मानी निश्चिंतु देवाचा ॥ ४४ ॥ यापरी विविध भक्त ॥ सांगीतले भजन युक्त ॥ परी उत्त
माची लक्षणे अद्भुत ॥ ते सांगावया चित्त उदित माझे ॥ ४५ ॥ श्लोक ॥ गुहीत्वा पीठं द्विद्यै रथान्या न द्वेष्टि न हृष्यती ॥
विष्णोर्मया मिदं पश्यन्म सर्वे भागवतोत्तमः ॥ ४६ ॥ टीका ॥ इंद्रिये विषयां न संविती ॥ परी स्वरवदुःखनुमरे वि
ती ॥ विषय मिथ्ये तें देवती ॥ ते जाण निश्चिती उत्तम भक्त ॥ ४७ ॥ मृगजळी जेणे केले स्नान ॥ तो ना हात कोरुन चा जाण
तेवी भोगी जासी अमोक्षे पण ॥ ते भक्त पूर्ण उत्तमोत्तम ॥ ४८ ॥ उत्तम भक्त विषय सेविती ॥ हाबोल रुदला प्राकृता प्रती ॥ त्यासी
विषयी नाही विषय स्फूर्ती ॥ त्या गिती भोगिती दोनी मिथ्या ॥ ४९ ॥ स्वप्रीचे केंद्रे राय भोगे ॥ जोगा होऊनी स्वां उमागे ॥ तेणे हा
त मारवे ना तों डीलागे ॥ तेवी विषय संगे हरि भक्त ॥ ५० ॥ येथे वरी मिथ्या विषय भा न ॥ तरी सेवा वया काय कारण ॥ येथे
प्रारब्ध बळी पूर्ण ॥ नें अवश्य जाण भोगी ॥ ५१ ॥ परी मी गक विषय भोक्ता ॥ ही स्वप्री ही त्यास नुमरे कथा ॥ चालागी उत्तम
भागवतता ॥ त्यासी च नत्वना बाणली ॥ ५२ ॥ यापरी विषयासक्ती ॥ वर्तिले उत्तम भक्ती ॥ याहुनी अगाध स्थिती ॥ सांगेन तुज प्र
ती ते ऐक ॥ ५३ ॥ श्लोक ॥ देहेंद्रिय प्राण मनो धियां योजनमाप्ययक्ष्ण्य नर्पकृच्छ्रे ॥ संसारपथे रविमुद्यमानः स्मृ

त्याहरेद्भागवतं प्रधानं ॥ ४८ ॥ टीका ॥ देहेंद्रियमनोबुद्धीप्राण ॥ हेचिबंधाचेंपंचायतन ॥ क्षुधातृष्णाभयकेशप्रणी ॥ जन्ममरणइत्यादि ॥ ५२ ॥
यापांचाचेंस्थानीं अपारश्रम ॥ यानावहाणीजेसंसारधर्म ॥ निजभक्तांप्रसन्नआत्माराम ॥ त्यासींभवभयमस्वप्नीहीनाहीं ॥ ५३ ॥ क्षुधालाग
लियाजाण ॥ अन्नकांक्षेपिडेप्राण ॥ भक्तांक्षुधेचीनव्हे आठवण ॥ ऐसेंअगाधस्मरणहरीचें ॥ ५४ ॥ भावंकरितांभगवद्भक्ती ॥ क्षुधेतृषे
चानव्हेस्फुर्ती ॥ एवढीपावलेअगाधप्राप्ती ॥ तेभयेंनिश्चितीडंडळतीना ॥ ५५ ॥ मनामाजीभवभयभरणी ॥ तेमनरातलेंहरीचरणी ॥ भया
नंतेंतेथेंकोणमानी ॥ मनमनपणींअसेना ॥ ५६ ॥ मनींस्फुरेहैताचीस्फुर्ती ॥ तेथेंभवभयाचीवृद्धस्थिती ॥ तेमनींजालीहरीचीवस्ती ॥ याला
गींभवभयनिवृत्तीहैतेसी ॥ ५७ ॥ देहबुद्धीमार्जाजाण ॥ नानापरीउदेतृष्णा ॥ तेबुद्धीनिश्चयेंहरीचाचरणा ॥ करितांपरिपूर्णाविनटलीस्वयें ॥
॥ ५८ ॥ जेथेंजेंजेंस्फुरेतृष्णास्फुरण ॥ तेथेंस्वयेंप्रगटेनारायण ॥ तेहंतृष्णाहोयवितृष्णा ॥ विरेसंपूर्णपूर्णामाजी ॥ ५९ ॥ यापरीगातृष्णा
हित ॥ हरीस्मरणेभवद्भक्ती ॥ इंद्रियकृशाभक्तअलिप्त ॥ तोहीवृत्तांतऐकराया ॥ ६० ॥ सुग्व्यकष्टाचेंअधिष्ठान ॥ इंद्रियकर्मांरायाजाण ॥ ते
इंद्रियकरणीब्रह्मस्फुरण ॥ हरिभक्तपूर्णहरिभजनं ॥ ६१ ॥ दृष्टीनेथेंऊंजातांदर्शन ॥ दृश्यमाचींप्रगटेनारायण ॥ श्रवणींशब्दथेंतांजाण ॥ श
ब्दार्थपूर्णविराजेवस्त ॥ ६२ ॥ घ्राणींघेतांनानावास्त ॥ वासबोधेंप्रगटेपरेश ॥ रसनासेविजोरस्त ॥ रसींब्रह्मरक्तनिजस्वांदें ॥ ६३ ॥ देहींलाग
तांशींताळा ॥ अथवासृद्धकठिण ॥ तेणेंस्पर्शज्ञानेजाण ॥ चिन्मात्रपूर्णप्रगटेस्वयें ॥ ६४ ॥ आतांकर्मेन्द्रियप्रवृत्ती ॥ तेहींस्फुरेब्रह्मस्फुर्ती
॥ येणेदेणेगमनस्थिती ॥ इंद्रियांगतीआत्मारामें ॥ ६५ ॥ ऐसेकरितांइंद्रियेंकष्ट ॥ तेकष्टीहोयनिजस्वरूपप्रगट ॥ तेणेइंद्रियांविश्वांनीचो
रवट ॥ पिकलांस्वानंदयेठहरिभक्तां ॥ ६६ ॥ जेणेइंद्रियांकष्टहोती ॥ नेणेविइंद्रियांस्वरूपप्राप्ती ॥ हेभगवद्भजनीनित्ययुक्ती ॥ भोगिजेनिजभज
नं ॥ ६७ ॥ जन्मआणीमरणं ॥ हेदेहाचेमायांजाण ॥ भक्तदेहीविदेहीपूर्ण ॥ ध्यानांहरीचरणहरिरूपजालें ॥ ६८ ॥ यालागींदेहाचीअहंता ॥
कदांनुपजेभगवद्भक्ता ॥ तेभक्तपूर्णनेचीकथा ॥ ऐकनृपनाथासंगिन ॥ ६९ ॥ देहधरिलापंचाननं ॥ भक्तनडंडळीजीवंप्राणे ॥ वंध्यापुत्रस्त

कीदण ॥ देहाचं मरणं न विंदरे ॥ ७० ॥ आयापालस्ववैसावी ॥ ऐंसेकोणीविंतीनाजीवी ॥ तैशीदेहाचीपदवीयावी ॥ हानुठीसद्गावीलोभ
 भक्तां ॥ ७१ ॥ देहसीआलियानानाविपनी ॥ भक्तांस्वेदूनुमठेचिनी ॥ जेवीआकाशशस्त्रघानी ॥ नयेकाकुलतीतैसेतें ॥ ७२ ॥ जननीज
 रीदेहोजन्मला ॥ भक्तनह्यणेमीजन्माआला ॥ रवीथिल्लुरीप्रतिविंबला ॥ थिल्लरमीजालाकदांनहाणे ॥ ७३ ॥ सायंप्रातः सूर्यप्रकाशी ॥
 नशीगंधर्वनगरआभासे ॥ देहप्रतिपादीअदृष्टतैसें ॥ म्याकेलेंऐसेंस्फुरेना ॥ ७४ ॥ भक्तदेहासीयेतांमरण ॥ भक्ताहेतुरहितगुरुचेंस्मर
 यालागीदेहनिमात्याआपण ॥ नमरतापूर्णपूर्णत्वेउरे ॥ ७५ ॥ थिल्लरासमूळनाशजहाला ॥ तरीरवीनह्यणेमीनिमाला ॥ तेवीदेहगेलियाभ
 क्तउरला ॥ सद्रूपेंसंचलाहरीस्मरणे ॥ ७६ ॥ आधिकांयेसर्पमारावा ॥ मगदोरातेंदोरूकरावा ॥ तोनपालरतांनिजगौरवा ॥ दोरूचीअघवा
 दोररूपें ॥ ७७ ॥ तेवीहरिभक्तांदेहाचीआभावो ॥ माकाळकवणाघालीलघावो ॥ आतांआहीतेआहीचआहो ॥ आहोपणवावोआसुचे
 निआह्या ॥ ७८ ॥ इत्यादिसंसारदेहधर्म ॥ जासीस्यशीनशंककर्मकर्म ॥ मोहोकदांनवेविभ्रम ॥ तोभक्तोत्तमप्रधानत्वे ॥ ७९ ॥ रायाआ
 णीकएकरुण ॥ तुजमीसांगेनसंपूर्ण ॥ जाचाकामहोयनारायण ॥ तेंभक्तलक्षणअवधारी ॥ ८० ॥ ॥ श्लोक ॥ नकामकर्मबाजानांय-
 स्यचेतससंभवः ॥ वासुदेवैकनिलयः सर्वैर्भागवतोत्तमः ॥ ४९ ॥ टीका ॥ हृदयींविंतीतांआत्माराम ॥ तद्रूपजालाहृदयींचाकाम ॥ त्या
 पागीसर्वकर्मपुरुषोत्तम ॥ देवदेवोत्तमनुष्टोत्रिप्रगटे ॥ ८१ ॥ जेथेंजाजावासनाहृदयवासी ॥ त्याहीपडल्याहरिसुखासी ॥ एवंवासना
 जडल्याहरिरूपासी ॥ हरिआश्रयोत्यासीहृदजाहला ॥ ८२ ॥ तेथेंजोजोभक्तांसीकाम ॥ तोतोहोयआत्माराम ॥ वासनेचानिजसंभ्र
 म ॥ आत्मारामहोउनीठेला ॥ ८३ ॥ जगींहरिभक्तीउत्तमोत्तम ॥ भक्तकामेचिकरीनिष्काम ॥ चाखितांवासनाअनुक्रम ॥ निर्वसना
 निप्रये ॥ ८४ ॥ ग्रासोग्राहीरामस्मरण ॥ तेंअन्वचीहोयपूर्णब्रह्म ॥ भक्तभोगीमुक्तपण ॥ यारितीजाणविदेहा ॥ ८५ ॥ ऐसाजो
 निषुक् ॥ तोचिभागवतामाजीअष्ट ॥ त्यासीचप्रधानत्वपट ॥ जाणतोचरिष्टउत्तमत्वे ॥ ८६ ॥ उत्तमभक्तकैसेंविचरती ॥ त्याभक्तां

चीविचरणस्थिती ॥ तेसांगीतलीरायातुजप्रती ॥ यथाविगुतीतींश्लोकीं ॥ ८७ ॥ उत्तमभक्तकोणलिंगेसी ॥ आवडतेजालेभगवंतासी ॥ ते
 लक्षणसांगावयासी ॥ अतिउल्हासीहरीबोले ॥ ८८ ॥ ॥ श्लोक ॥ नयस्यजन्मकर्मभ्यांनवर्णाश्रमजातिभिः ॥ सज्जतेस्मिन्नहंभावोदेहे
 वैसहैः प्रियः ॥ ५० ॥ टीका ॥ प्राकृतमधीदैहाभिमान ॥ तेणोगुरुकृपाकरितांभजन ॥ पालटेअभिमानाचेंविन्ह ॥ अहंभावनानारायणयु
 क्त ॥ ८९ ॥ एवंदेहहेंसमूळमिथ्या ॥ अहंनारायणहेसत्यत्वता ॥ ऐशीभावनादृढभावितां ॥ तेभावनाआतौताअभिमानविरे ॥ ९० ॥ अमि
 मानहरीचरणिलीन ॥ तेव्हांभक्तहोयनिराभिमान ॥ तेंनिरहंतेचेंलक्षण ॥ हरिसंपूर्णसांगत ॥ ९१ ॥ निरहंकाराचेंलक्षणें ॥ तोजन्मोनीमीं
 जन्मलो नह्यणे ॥ स्वर्णाचींकेलीसुणे ॥ तरीसोनेष्वानहोनेणेतदाकारें ॥ ९२ ॥ तेवीजन्माद्यअहंभावो ॥ उत्तमभक्तांनाहींपाहाहो ॥ कर्मकि
 येचानिर्वाहो ॥ अहंकर्तास्वयंमेवोमानीना ॥ ९३ ॥ तोकर्मकरीपरीमीनह्यणेकर्ता ॥ जेविगगनीअसोनीसविता ॥ अग्नीउपजवीसूर्यकां
 ता ॥ तेवीकरोनीअकर्तानिजात्मदृष्टी ॥ ९४ ॥ सूर्येसूर्यकांतीअग्नीसांग ॥ नेणेहोतुयागकांदाघा ॥ बाधुनशकेसूर्याचेंआंग ॥ तेवीहाचांगक
 रूनीअकर्ता ॥ ९५ ॥ अचेतनलोहचुवकेचळे ॥ लोहकर्मचुवकनमैळे ॥ तेपिहाकर्मकरूनीसकळे ॥ अनहंकुनीबळेअकर्ता ॥ ९६ ॥ देहींचीं
 कर्मअदृष्टेंहोती ॥ मीकर्ताह्यणतांतीबाधती ॥ भक्तसर्वकर्मअनहंकुती ॥ परमात्मप्रतीतीभजनयोगें ॥ ९७ ॥ एवंदेहींचींकर्मनिपजतां ॥
 पूर्णप्रतीतीभक्तअकर्ता ॥ कर्माकर्माचीअवस्था ॥ नेघेतोमांथांअनहंकुती ॥ ९८ ॥ जरीजाहलाउत्तमवर्ण ॥ तरीतो नह्यणेमीब्राह्मण ॥ स्फ
 टिककुंकुमेदिसेरक्तवर्ण ॥ मीलोहिवापूर्णस्फटिकनह्यणे ॥ ९९ ॥ जासीनाहीदैहाभिमान ॥ तोहानींनधरीदैहाचावर्ण ॥ तैसाविआश्रमा
 नाअभिमान ॥ भक्तसज्ज्ञाननधरीकदा ॥ १०० ॥ आंगीवाणलातोसत्यास ॥ परितोनह्यणेमीपरमहंस ॥ जेवीनराआंगीराजविलासु ॥
 तोराजउल्हासूनरनमनी ॥ १ ॥ तेवीआश्रमादिअवस्था ॥ भक्तनधरीचसर्वथा ॥ तैशीचजातीचीहीकथा ॥ नघेमाथांभक्तोत्तम ॥ २ ॥ जा
 तीउंचनीचअसंख्य ॥ परितोनह्यणेहंमाझेंवियेक ॥ जेवीगंगानिरींगांवअनेक ॥ परीगंगामाजीयेकगांवनह्यणे ॥ ३ ॥ तेवीजन्मकर्मवर्णाश्र

मजाती॥ पूर्णभक्तहातीनधरिती॥ चहूंदेहांचीअहंकृती॥ स्वप्रीहीनधरितीहरिभक्त॥ ४॥ आशंका॥ नरीकायवर्णाश्रमजाती॥ भक्तनिः
शेषसांडिती॥ त्यांतअसोनीनाहीअहंकृती॥ तेहेउष्मतीबोलिलोराया॥ ५॥ तोजेहांपावेजन्मप्राप्ती॥ त्यासर्वेनाहीवर्णाश्रमप्राप्ती॥ जन्म
अभिमानेमांथांधेनी॥ हेकुळजातीपैमाझी॥ ६॥ ऐशानाथिव्याअहंकृती॥ ब्रह्मादिकगुंतलेवती॥ वाढवितांवर्णाश्रमजाती॥ सज्ञानगुंतनी
निजाभिमाने॥ ७॥ ऐशीअहंतेचीअतिदुर्धरगती॥ ब्रह्मादिकांनदेनिवृत्ती॥ सोडूनेणेगाकल्यांती॥ सज्ञानरुकिजेतीनिजाभिमाने॥ ८॥
येथेभक्तांच्याभाविंकास्थिती॥ अभिमानतुंभगवद्भक्ती॥ तेनिराभिमानभक्तस्थिती॥ रायातुजप्रतीदाविलीस्वये॥ ९॥ समूळदेहाभि
मानझडे॥ तोदेववेदासीआवडे॥ तेभक्तजाणवाडेकोडे॥ लडवाळहरीचे॥ १०॥ तेजेजेमागतीकौतुकें॥ तोदेवोचिहोयतितुकें॥ त्याचेनि
परमसंतोषे॥ देवस्वरवावेस्वरवेदोदिलहोये॥ ११॥ जोजिकडेतिकडेजाये॥ देवनिजांगेनेउरताये॥ भक्तजेउतीवासपाये॥ देवतेनेहोय
पदार्थ॥ १२॥ त्यासीझणीकोणाचीदृष्टीलागे॥ यालागींदेवत्यापुढंमागे॥ त्यासभोवतासर्वांगे॥ भक्तीचापंगेंसुललाअसे॥ १३॥ निरा
भिमानाचेनिनावें॥ देवनिजांगेंकरीआघवे॥ जेविकांताह्याचेनिजिवें॥ जिवेंभावेनिजजननी॥ १४॥ एवंपरावतीनिजभक्तांसी॥ नरीदेव
धाकेनिजमानसी॥ हाजरीआलानिजेव्यासी॥ नरीहेप्रतितीकोणासीमगकरावी॥ १५॥ कोणासीपाहोकृपादृष्टी॥ कोणापेसंगेनि
जगांशी॥ कोणासीक्षेमदेउंमिरी॥ ऐशीआवडीमोटीपैमाची॥ १६॥ याकाकुलतीश्रीअनंतु॥ ऐक्यभावेकरीभक्तु॥ मगदेवभक्तदोहींआ
तु॥ देवचिनादतुस्वानंदे॥ १७॥ एवंपापुलीआपणभक्ती॥ करीतसेअनन्यप्रीती॥ हेचिभिरूपणवेदांती॥ अहंतभक्तीयानाव॥ १८॥ त्यासी
चिहोभुज्याआलिंगितां॥ हावनबाणेचीभगवंता॥ मगभियोनियांआतौता॥ परमार्थताआळंगी॥ १९॥ ऐसेंस्वेवाचेमीसकरी॥ तेणेभक्तु
मीआपणासीनरी॥ मगआपणत्यांआंतबाहेरी॥ अनिप्रीतीवरीकोंदारे॥ २०॥ नवलआवडीचानिर्विहो॥ झणीयासीलागेकाळा
आ॥ यालागींनिजभक्तांचोदेहो॥ देवाधिदेवस्वयेहोये॥ २१॥ ऐसाजोपढिबंतापरम॥ भागवतामाजीभक्तोत्तम॥ यापरीभागव
चाघाव

तधर्म ॥ पुरुषोत्तमवश्यकरी ॥ २२ ॥ ऐशिया उत्तमभक्ता ॥ भेदाची नुरेवार्ता ॥ तेविभक्त अभेदकथा ॥ ऐकनृपनाथा सांगेन ॥ २३ ॥ श्लोक ॥
नयस्वस्वः पर इति वित्तेष्वात्मनि वाभिदा ॥ सर्वभूतसमः शान्तः सर्वभागवतोत्तमः ॥ ५१ ॥ टीका ॥ अहंत भजनाचे वोजें ॥ मी माझे तुं आणि
तुझें ॥ जासी नुरे विसहज निजें ॥ तो भक्त मानिजे उत्तम त्वें ॥ २४ ॥ यापरी जाचे वित्ताचे वांयां ॥ भेद निः शेष उरला नाही ॥ तेथें माझे तुझे हे जें
काहीं ॥ तें निमालें पाहीं जांथींचा तेथे ॥ २५ ॥ जेवि अमिशी जें जें देके ॥ तें अमिची होउनी नाके ॥ तेवि अभेदभक्त जें जें देखे ॥ तें तें यथास्वरें स्वर
रूप होये ॥ २६ ॥ निज वित्त आणि कापाशी देतां ॥ आवां कुनि पजे त्या चिया चित्ता ॥ नंदेखे पारके पणाची वार्ता ॥ विकल्प घालितां तरी उपजे-
ना ॥ २७ ॥ डावे हातींचे पदार्था ॥ उजवे हातीं स्वये देतां ॥ येथें कोण देता घेता ॥ तेवि एकात्मता सर्वभूतां ॥ २८ ॥ आपणा संकट सर्व देहीं ॥
भक्तां भगवंता वांचुनी नाही ॥ यालागीं शांतित्याचे वांयां ॥ स्वानंदें पाहीं निः शंक नादे ॥ २९ ॥ ऐशिया निज शम शांति ॥ भगवद्भक्त र्क
डा करिती ॥ यालागीं उत्तमत्वाची प्राप्ती ॥ स्फुलि श्रिती पावले ॥ ३० ॥ हरिभक्तांची निरपेक्षता ॥ ऐक सांगेन नृपनाथा ॥ उत्तमभक्तांची सां-
गतां कथा ॥ अति उद्धासता हर्षासीं ॥ ३१ ॥ निरपेक्षता सुखभक्त ॥ निरपेक्षता अति विरक्त ॥ निरपेक्षता नित्यमुक्त ॥ सत्यभगवंत निरपे-
क्षी ॥ ३२ ॥ श्लोक ॥ त्रिभुवनविभव हेतवे ऽयं कुंडलमृतिरजितात्मसरादिभिर्विमृग्यात् ॥ नचलनिभगवत्पदारविदाह्वनिमिषार्धमपि
यः सर्वेष्वावाग्र्यः ॥ ५२ ॥ टीका ॥ सप्रेमभावे करितां भक्ती ॥ हरिचरणीं वेविली चित्तवृत्ती ॥ निज स्वार्थाचिये स्थिती ॥ अति प्रीती निज नि-
ष्टा ॥ ३३ ॥ तेथ त्रिलोकाचि सकल संपत्ती ॥ कर जोडुनि वक्तुं प्रार्थिती ॥ तरी क्षणार्थ चित्तवृत्ती ॥ भक्त परमार्थी अति लोभी ॥ ३४ ॥ क्षणा-
र्थ चित्तवृत्ती कादितां ॥ त्रिभुवनविभवे हात ॥ येवढे यासाहुनि स्वार्था ॥ हाणाल हरिभक्तांलाभ कोण ॥ ३५ ॥ हरीचरणीं अपरोक्ष स्थिती ॥
तेथील क्षणार्थाची जे प्राप्ती ॥ त्यापुढें त्रिभुवनविभव संपत्ती ॥ भक्त मानिती नृण प्राय ॥ ३६ ॥ सकळ देवांचा अग्रजिता ॥ ब्रह्मापितामहो न त्वना-
त्रैलोक्यराज्यसामर्थ्यता ॥ वोळंगे न त्वता आंगणीं जाचे ॥ ३७ ॥ त्रिभुवन वैभवाचे माथा ॥ ब्रह्मपदाची सामर्थ्यता ॥ तो ब्रह्माही निज स्वा-

र्था ॥ होयगंवसिताहरिचरण ॥ ३८ ॥ त्यागोनिब्रह्मवैभवसंपत्ती ॥ ब्रह्माबैसोनीएकांती ॥ अहर्निशीहरिचरणचिंती ॥ तरीत्याप्रा
 सीसहसानवे ॥ ३९ ॥ सहसानपवेहरीचरण ॥ यालागीब्रह्मासाभिमान ॥ तेणेअभिमानेविजाण ॥ नेलीचोरुनगोपालवत्सें ॥
 ॥ ४० ॥ तेथेनकष्टताआपण ॥ नमोडतांकृष्णपण ॥ गोपाळवत्सेंजालासंपूर्ण ॥ पूर्णत्वेपूर्णस्वलीला ॥ ४१ ॥ अगाधहरिलीलापूर्ण
 ॥ पाहतावेडापुलेब्रह्मपण ॥ तेह्मांसांडोनिपदाभिमान ॥ अनन्यशरणहरिचरणी ॥ ४२ ॥ कैलासराणाश्रुलपाणी ॥ ब्रह्मालागे
 जाचेचरणी ॥ तोहिनिजराज्यसांडोनी ॥ महास्मशानीहरिचरणचिंती ॥ ४३ ॥ कौपीनभस्मजटाधारी ॥ चरणोदकधरोनीशिरीं ॥
 हरीचरणहृदयामाझारी ॥ शिवनिरंतराचिंतित ॥ ४४ ॥ एंवब्रह्माआणीशंकर ॥ चरणाचेनपवनीपार ॥ तेथेंत्रैलोक्यवैभवथोर
 ॥ मानीतोपामरमंदभाग्य ॥ ४५ ॥ हरीचरणक्षणार्थप्राप्ती ॥ त्रैलोक्यराज्यसंपत्ती ॥ भक्तओंवावुनीसांडिती ॥ जाणनिश्चितीनि
 बलोणा ॥ ४६ ॥ हरिचरणसारांमृतगोडी ॥ क्षणार्थजेंजोडेजोडी ॥ तेत्रैलोक्यवैभववाच्याकोडी ॥ करीकुरवंटीनिजभक्तभावे ॥ ४७
 ॥ एंवहरिचरणापरते ॥ सारांमृतनाहीयेथें ॥ यालागींचित्तेचित्तेजीवितें ॥ जडलेस्फुनिश्चितीचरणारविंदी ॥ ४८ ॥ निमित्थार्थतृटि
 लवक्षण ॥ जेनसेवितीहरिचरण ॥ तेवैष्णवांमाजीअग्रगण ॥ रायानेजाणउत्तमभक्त ॥ ४९ ॥ जेत्रिभुवनवैभवभोगभोगिनी ॥ तेहीपा
 वलेअनुनापट्टी ॥ त्याचातापाचीनिजनिवृत्ती ॥ हरीचरणप्राप्तीनैएक ॥ ५० ॥ श्लोक ॥ भगवंतउरुविक्रमांघ्रिशारवानरवमणिचंद्रि
 कयानिरस्ततापे ॥ हृदिदकथसुपसीदतांपुनःसप्रभवतिचंद्रइवोदितेर्कुतापः ॥ ५१ ॥ टीका ॥ थोरहरिचरणपराक्रम ॥ पदेत्रैलोक्या
 आवरीत्रिविक्रम ॥ ब्रह्मांडभेदोनीत्रिविक्रम ॥ वाटलापरमसामर्थ्ये ॥ ५२ ॥ तेपददुमीचियादशशाखा ॥ त्याचियादशधादशांशु
 खिका ॥ आंगीअग्रफळेचंद्रिका ॥ नखवणीदेरवालखवळखीत ॥ ५३ ॥ तेनखचंद्राचेचंद्रकांत ॥ चंद्रचंद्रासृतेनित्यश्रवत ॥ भक्त
 चकोरतेसेवित ॥ स्वानंदसुखीसर्वदा ॥ ५४ ॥ त्यासीकामादित्रिविधतापप्राप्ती ॥ सर्वदाबांधूनशकेपुटती ॥ जेसूर्याचीसनमदी

सी ॥ चंद्रबिंबाआनौतीकदांनरिघे ॥ ५४ ॥ जेहरिचरणचंद्रचकोर ॥ स्वमीहीसंसारनयेत्यासमोर ॥ ऐशीचरणमहिमाअपार ॥
हरीमुनेश्वरहर्षवर्णा ॥ ५५ ॥ देहोवैसहरिप्रियः ॥ येणेभ्रोकेंगाविदेहा ॥ दाविलीभक्तीलिंगक्रिया ॥ जाणतूरायासुनिश्चित ॥ ५६ ॥
नयस्वपरमिति ॥ येणेत्याचीधर्मस्थिती ॥ रायासांगीतलीतुजप्रति ॥ यथानिगुतीयथार्थ ॥ ५७ ॥ यादृश्यह्यणीजेकैसेअसती ॥ भगव
द्भजनंस्वानंदतृप्ती ॥ त्रिविधतापाचीनिवृत्ती ॥ करोनिअसतीहरीभक्त ॥ ५८ ॥ आतांत्याचीबोलतीपरी ॥ नामगर्जतीनिरंतरी ॥ तेवि
तेसाक्षेपाकारी ॥ उपसंहारीहरीसंगे ॥ ५९ ॥ सकळलक्षणाचीसारस्थिती ॥ प्रेमळाचीप्रेमप्रीती ॥ उल्लंघूनशेकेश्रीपती ॥ तेहीश्लोकार्थी
हरीसंगे ॥ ६० ॥ श्लोक ॥ विस्तर्जनिहृदयंनयस्यसाक्षाद्भिरवशाभिहितोप्यधौघनाशः ॥ प्रणयरशानयाधृतांघिपद्मः सभवतिभाग
वतप्रधानउक्तः ॥ ५१ ॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेएकादशस्कंधेनारदवक्त्रदेवसंवादेद्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ टीका ॥ अवचटेंतोडाआ
ल्याहरी ॥ सकळपानकेंसंहारी ॥ तेंहरिनामनिरंतरी ॥ जेनिजगजरीगर्जती ॥ ६१ ॥ ऐसेंजाचेजिद्धेशी ॥ नामनाचेनिरंतरी ॥ तेधन्यध
न्यसंसारि ॥ स्वानंदेंहरीगर्जतु ॥ ६२ ॥ सप्रेमसद्भावेंसंपूर्ण ॥ नित्यकरितांनामस्मरण ॥ वृत्तीपालदतीआपण ॥ तेंहीलक्षणऐकराया
॥ ६३ ॥ नामासरिसाचहरी ॥ रिघेहृदयामाझारी ॥ तेणेधाकेअभ्यंतरी ॥ होलागेपुरीहृदयशुद्धी ॥ ६४ ॥ तेव्हांप्रचंडसांडोनिवासना
॥ जडोनटाकेजनार्दना ॥ अहंकारसांडोनीअहंपणा ॥ सोहंसदनामाजिरिघे ॥ ६५ ॥ चित्तविसरोनीचित्ता ॥ जडोनिटाकेभगवंता ॥
मनाचीमोडलीमनोगतता ॥ संकल्पविकल्पनाकरूंनेणे ॥ ६६ ॥ कृतनिश्चयेसीबुद्धी ॥ होऊनटाकेसमाधी ॥ ऐशीदेखोनीहृदय
शुद्धी ॥ तेथोनित्रिशुद्धीननीघेहरी ॥ ६७ ॥ हरिनामप्रेमप्रीतीवरी ॥ हृदयींरिघालाजोहरी ॥ तोनिघोंविसरेबाहेरी ॥ भक्तीप्रीती
करीकृपाकू ॥ ६८ ॥ भक्तप्रेमप्रीतीचीदेरी ॥ तेणेचरणधरोनिनिर्धारी ॥ निजहृदयींबाधलाहरी ॥ तोकेशापरीनिघेल ॥ ६९ ॥ भगवंत
महाअतुर्बळी ॥ अददेंत्यातेंनिर्दळी ॥ तोकोडिलाहृदयकमळी ॥ हेगोष्टीसमुळींमिथ्याह्याणती ॥ ७० ॥ जोशुक्काष्टस्वयेकोरी ॥ तो

कोवळ्याकमळा माझारी ॥ भ्रमरगुंतला प्रीतीवरी ॥ केदारमाझारी कुचंबोनेदी ॥ ७१ ॥ तेविभक्तिचिया प्रेमप्रीती ॥ हृदयींकोंडि-
 ला श्रीपती ॥ तेथरवुंटल्या सामर्थ्यशक्ती ॥ भावार्था प्रतीबळनचले ॥ ७२ ॥ बाळपालवीं घाली पिळा ॥ तेणें बापराहेथोकला ॥ तरीका
 यतो निर्बळजाला ॥ नातो स्नेहभुलला टळेना ॥ ७३ ॥ तेविनिजभक्तलले वाड ॥ त्याचें प्रेम अत्यंतगोड ॥ निघावयाची विसरोनीचा
 ड ॥ हृदयीं स्फुरवाड हरीनामी ॥ ७४ ॥ ऐसें जाचें अंतःकरण ॥ हरीन सांडी तया आपण ॥ तैसे हरीचे श्रीचरण ॥ जो सांडी ना पूर्ण प्रे-
 मभावे ॥ ७५ ॥ हरीचे वांछी प्रीती जाजेशी ॥ हरीची प्रीती त्यासी तैसी ॥ जे अनन्य हरीपाशी ॥ हरी त्यासी अनन्य सदां ॥ ७६ ॥ ऐसे
 जे हरिचरणीं अनन्य ॥ तेविभक्तां माजी प्रधान ॥ वैष्णवांत ते अग्रगण ॥ राया ते जाण भागवतोत्तम ॥ ७७ ॥ गौण करूनी चारी मुक्ती
 ॥ जगां श्रेष्ठ भगवद्भक्ती ॥ त्या उत्तमभक्तांची स्थिती ॥ संक्षेपें तुज प्रतीबोलिलों ॥ ७८ ॥ पूर्णभक्तीचें निरूपण ॥ सांगतां वेदापडलें मौन ॥
 सहस्रसुरवांची जिह्वा पूर्ण ॥ थकोनि जाण थोंदावे ॥ ७९ ॥ तेभक्तीची एकांतता ॥ तुजमी सांगीतली जीकथा ॥ यावरी परिपूर्णता ॥ राया
 स्वभावतां जाणशी ॥ ८० ॥ हरीसारिखार साळवक्ता ॥ सांगता उत्तमभक्तकथा ॥ तटस्थ पडले समस्ता ॥ भक्तभावार्थता ऐकोनी ॥ ८१
 ॥ तवरावोरो माचित जाला ॥ रोममुळीं स्वेद आला ॥ श्रवणस्वरें लांचावला ॥ डोलों लागला स्वानंद ॥ ८२ ॥ पूर्णसंतोषोनी मनी ॥ ह्याणे
 भलें केलें जीमुनी ॥ थोरनिवालो निरूपणी ॥ श्रवणाची धणी तरीन पुरे ॥ ८३ ॥ ऐकोनि हरीचें वचन ॥ राया ह्याणे हे अवधे जण ॥ अपरोक्षज्ञाने
 ज्ञानसंपन्न ॥ वक्ते पूर्ण अवधेही ॥ ८४ ॥ भिन्नभिन्न करोनी प्रश्न ॥ आकर्ण्य अवध्यांचें वचन ॥ ऐशियाश्रवणें राया पूर्ण ॥ अनुपम्य प्रश्न पैंकरी ॥ ८५ ॥
 रायासी पूर्ण कथेची चाड ॥ पुढां प्रश्न करील गोड ॥ जे ऐकतांची पुरे कोड ॥ आते वाड स्फुरावती ॥ ८६ ॥ त्याप्रश्नांचें गुह्यज्ञान ॥ श्रवणीं पाववीन संपू-
 र्ण ॥ वदनी वक्ता श्रीजनादेन ॥ यथार्थ पूर्ण अर्थवी ॥ ८७ ॥ पांवा ना नामधुरध्वजगाजे ॥ परीतो वाजवी त्याचे निवेजे ॥ तेवि एका जनार्दन साजे ॥
 ग्रंथार्थ वोजें कविकर्ता ॥ ८८ ॥ इति श्रीमद्भागवते महापुं० एकादशस्कंधे निमिजायंत संवादे एकाद्वितीयोऽध्यायः ॥ श्री० प० ॥ ७ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ ओं नमो जीश्वरी गुरुराया ॥ ह्यभो निसद्रावे लोपायां ॥ तव मीपण गेलें वायां ॥ घेऊनिया तू प
 णा ॥ १ ॥ नवल पायंचे कठिण पण ॥ वज्रें न तुटेलि गंदे हजाण ॥ त्याचें हि केलें चूर्ण ॥ अवचित्ता चरणी लागतां ॥ २ ॥
 पायीं लागतां चिबळी ॥ तोलां घातला पाताळी ॥ पायीं लवणां मुरार बंदळी ॥ आतुर्बळी निर्दोळितां ॥ ३ ॥ पाय अति शयेंसिति
 रव ॥ काळियां सिलागतां देख ॥ त्याचें शोषो नियां विस्व ॥ केल्यानि विस्वनिःशेष ॥ ४ ॥ पाय अति शयेंदारुण ॥ शकव-
 सिलागतां जाण ॥ त्याचें तुटले गुणबंधन ॥ गमनागमन खुटले ॥ ५ ॥ पायांचा धाक सकळां ॥ पायें उद्धरिली अहिल्या
 शिळा ॥ पाय मृगें देखतां डोळां ॥ शिला मुकला संसारा ॥ आवडी पायचिं तिता द्यास ॥ त्यांचा मनुष्यपणा होय ना
 श ॥ पायें यमलोक पडिला बोस ॥ पायें जीवा सिजीवनाश ॥ ७ ॥ पायवणी शिरी धरिली शिवें ॥ तो जगातें येतु उदि
 ला जीवें ॥ त्यासी राखला विली जिवें भावें ॥ शोखी नागवां भवे सम्यानी ॥ ८ ॥ ऐसे पायांचें करणें ॥ शिवा सिउरोने
 दी शिवपणें ॥ माजिवा सिचें जिवें जिणें ॥ मानितें मानणें उरोने दी ॥ ९ ॥ ऐसा जाणो नियां भावो ॥ येका येक प
 णी हेलावो ॥ तेथे हि पायांचा नवल बो ॥ केल्या येक पण वावो वचन मानें ॥ १० ॥ तेथें कवणें कवणां सिबानणें ॥ क
 वणें कवणां सिचिनवणें ॥ कवणें कवणां सिदणें घेणें ॥ मीतें जे जिणें जिवें गेलें ॥ ११ ॥ तें द्वा देव आणि भक्त ॥ जा
 हाला सिमातू चित्त ॥ तेथें मीपणाची मातू ॥ कोणें कोणांतु मिरवावी ॥ १२ ॥ ऐशि त्यापदी वाऊनित खतां ॥ करवि
 तो सिग्रंथ कथा ॥ ते द्वा माझे नाव कविकर्ता ॥ तूचि वस्तु तो सद्गुरुराया ॥ १३ ॥ माझे नावरूप आघवे येक ॥ ते हीं
 जनार्दन द्वा ला देख ॥ ऐसे येक पणांचे कवतुक ॥ अत्यंतिक श्रीजिनार्दन ॥ १४ ॥ तेणें कोतुकेचि आतां ॥ माझे नि
 तावे कविकर्ता ॥ हाऊनि स्वयें रचिग्रंथा ॥ यथार्थता निजबोधें ॥ १५ ॥ तेथें हितीयो ध्यायाचे अंती ॥ दुस्तर माया
 उन्नी ॥ निरसो नियां भजनस्थिती ॥ भगवत्प्राप्ती पावले ॥ १६ ॥ कैशी दुस्तर हरिची माया ॥ पुसावया

सादरता झालीराया ॥ अस्यादरेकरोनिया ॥ ह्मणे मुनिवर्या अवधारी ॥ १७ ॥ ॥ श्लोक ॥ राजउचान्च ॥ परस्य
विष्णोरी शस्यमायिनामपिमोहिनी ॥ मायावेदितुमिच्छामो भगवंतो ब्रुवंतु नः ॥ टीका ॥ तृतीयाध्यायी
निरूपण ॥ राजा करीलचारिप्रश्न ॥ माया आणि तिचे नरण ॥ ब्रह्म ते कोण कुर्म ते कैसे ॥ १८ ॥ तेथे प्रथम मायेचा
प्रश्न ॥ राये पुढिला आपण ॥ तेचि अर्थचि निरूपण ॥ मायेचे लक्षण राजा बोले ॥ सरामाजी श्रेष्ठदृष्टी कैरी ॥ ब्र-
म्हादि शिवुवंदिती जांसी ॥ साश्री विष्णुची माया कैरी ॥ जे माइं कारिव्या मोही ॥ २० ॥ कैशी मायिका माया मोही ये-
थे ॥ ब्रह्मा शिवुमानिती वित्ते ॥ आह्मी पूर्ण मायेचे नियंते ॥ शेरवी माया तयांते निज मोह मोही ॥ २१ ॥ ब्रह्मा मोहिला-
शिवा वेलशी ॥ वीर्यद्रवे पार्वती देखोनी ॥ महादेव महाज्ञानी ॥ देखतां चिमोहिती वीर्यद्रवलें ॥ २२ ॥ जे सज्ञाना छळील
बलाह्या ॥ जितें शुनी ह्मणती अजया ॥ ते हरिची दुर्धर माया ॥ विवंचुनिया मज सांगा ॥ २३ ॥ म्हणाल दुर्धर मायेची बोध
कथा ॥ ते बाधून शके जलन्य भक्ता ॥ तुवांही भजावे भगवंता ॥ मिथ्या मायेची कथा कां पुसशी ॥ २४ ॥ तेचि अर्थचि-
निरूपण ॥ राजा साक्षे पेसि आपण ॥ मुनिचे ऐकावया गुह्यज्ञान ॥ विद्दप्रश्न पुसत ॥ २५ ॥ ॥ श्लोक ॥ नानुत्पे-
जुषन्त्युष्मद्बुद्धो हरिकथामृतं ॥ ससारतापनिस्ततो मर्त्यस्ततापमेषजं ॥ २॥ टीका ॥ सेवितां तु मचेवचनामृत ॥
पुरे न ह्मणे मोझे चित्त ॥ आस्यादितां शब्दी शब्दार्थ ॥ श्रवणक्षयान्त अधिक झाले ॥ २६ ॥ अद्भुत कथा अनिसरस
श्रवणी श्रवणां अधिक सोस ॥ रसना ह्मणे हा अतिगोड रस ॥ डोळ्या उल्हास हे अपूर्वरूप ॥ २७ ॥ घ्राण म्हणे-
हा निजगंधू ॥ सुमनी सुमना अति सुगंधू ॥ वाचा म्हणे हा शब्द ॥ परमानंदू अनुवादे ॥ २८ ॥ जबल निरूपणाचा या-
वा ॥ तुजा स्फुरण येद्या वयासेवा ॥ आलिंगन जीविचा जीवा ॥ निजसद्वावा हो तेसे ॥ २९ ॥ तुमचा कथा सति श्रिती ॥
दिव्यौषधी भवरोगछेदिती ॥ विविधतापनिवृत्ती ॥ जडसूड प्राकृती ऐकतां भावे ॥ ३० ॥ राजा परमार्थ साक्षात् ॥ देखे

निसार्थककयेचेलक्ष ॥ हरिधाकुटांतरिक्ष ॥ निरूपणीदक्षबोलताझाला ॥ ३१ ॥ श्लोक ॥ अंतरिक्षवच ॥ एनि
 श्रुता निष्पुतात्मा महाभूतैर्महाभुज ॥ ससज्जोच्चावचान्याद्यः स्वयान्नात्मप्रसिद्धये ॥ टीका ॥ अंतरिक्षाखणेरा
 या ॥ तुवांपुशिलीहरिचीमाया ॥ तोप्रश्नबिगेलवायां ॥ बोलणेंनयेआयांबोलकीयाचे ॥ ३२ ॥ वध्यापुत्राचाजन्मका
 ल ॥ रायेआणविलातकाल ॥ राशीनक्षत्रजातीकुल ॥ सागेजातायोग्यताविकलहोय ॥ ३३ ॥ मृगजळाचीपेहेब
 रवी ॥ गंधर्वनगरीयालावी ॥ वारावळुनिसूत्रस्वभावी ॥ वातीलावावीखद्योततेजे ॥ ३४ ॥ निजछायेचेंसीरफोडा ॥
 आकाशाचीलचाकाढा ॥ सिपीआंधारवरवरडा ॥ नागुलाचारगडानिजशस्त्रेकीजे ॥ ३५ ॥ वांजेचेसुनेपुत्रझाला-
 तेशेभीष्मस्त्रियेपान्हाआला ॥ तेणेपथपानेंतोजातला ॥ घरभंगकेलादिवांबराचा ॥ ३६ ॥ जातांलक्ष्मणदलावावारा ॥
 अश्वंशृंगेआकाशचिरा ॥ नपुसकचींनातोंडेंघरा ॥ सूर्योदयीअंधारालपोआली ॥ ३७ ॥ गुंजेचेंनिजतेजेंदिवी ॥
 हनुमंतलमीलावावी ॥ यासोहर्लायालागिविकावी ॥ वोसगांवींनिजछाया ॥ ३८ ॥ आकाशाचींक्रमने ॥ स्रवासर्पिणीवा
 साहिने ॥ विवंचितीजेदेखणें ॥ तेमायेचेसांमाणेसांगोतसरवें ॥ ३९ ॥ एवमायेचेंजेबोलणें ॥ तेसांगताचिलाजिरवाणें ॥
 नुपजत्याचेंआद्वकरण ॥ तेरीसागणेंमहामाया ॥ ४० ॥ मायाह्मणवीयेणेभावे ॥ जमीकदाविद्यमाननव्हे ॥ यालागि
 आविद्यायेणेंनावें ॥ वेदानुभवेंगर्जतीशास्त्रे ॥ ४१ ॥ अमृतोमायचेंनिजमुळ ॥ आतीहेचिफुलसोज्वळ ॥ फुलितेइ
 चेंसाजुकफळ ॥ विषयरसाळसदाफळित ॥ ४२ ॥ हेनसतचरूपेरूपाआली ॥ सत्यासत्येगरीदरजाली ॥ तेथेआ
 सत्याचीपिली ॥ स्वयंव्यालीअसंख्य ॥ ४३ ॥ वासनाविषयीगुणी ॥ शुफिलीमिरवेवेणी ॥ मीपणाचातरुणपणी ॥
 मदमोहिनीचमके ॥ ४४ ॥ मृगजळांचासुक्ताफळी ॥ मस्तकीबाणलीजाली ॥ गगणाचाचांपेकळी ॥ मिरवेवेलह
 लीअतिस्त्रोदये ॥ ४५ ॥ रज्जसपमाथाचामणी ॥ काहुनिलेडलीतेलेणी ॥ शुक्तिकारजतपेजणी ॥ चालेरुण-

कुणीरवळरवळत ॥ ४६ ॥ शशविषाणपादुका ॥ तेकतीचेवालेदेखा ॥ तिसीनोअहंकारसरवा ॥ अतिनेटकाज्येष्टपुत्र ॥
॥ ४७ ॥ कुळविस्तारालागीपाही ॥ ममताच्यालीटाईटाई ॥ मोहउपजकनिदेही ॥ घरजांवईत्याकेला ॥ ४८ ॥ अहममता
योगी ॥ जगविस्तारलेंजगें ॥ स्थूलसबळप्रयोगे ॥ ममतानिजअंगेवाढली ॥ ४९ ॥ संकल्पविकल्पाचीकांकणें ॥ बा
णीनिमनदिधलेंआंदणें ॥ घालोनित्रिगुणचेंदाणें ॥ मायापूर्णपणेंथोरावें ॥ ५० ॥ ऐशीमिथ्यामूळमाया ॥ वाढ-
लीदिसेराया ॥ तेकैसेनियेआया ॥ सांगावयाअनिरूप्य ॥ ५१ ॥ संतह्मणोतरितेनासे ॥ असंतह्मणोतरिभासे ॥
आदिअसेपादिनाअसे ॥ ऐसीहिनसेनिजांगे ॥ ५२ ॥ जैसेमृगजळाचेंपान ॥ दिसेतरितेमिथ्यापूर्ण ॥ तैसेआभासें
भवभान ॥ तेमायाजाणनृपनाथा ॥ ५३ ॥ श्रुतिवाखामायामाग ॥ पुसतांआरोगितीमुग ॥ मायेसिसात्वाचेंअंग ॥
पाहतांचांगदिसेना ॥ ५४ ॥ मृगजळाचीमहानदी ॥ कोणेंगिरिवरुडदोधी ॥ हेंसांगावयानाकळेबुडी ॥ तेविंमाया
सिद्धिअनिर्वाच्य ॥ ५५ ॥ आरसाकायप्रतिबिंबअसे ॥ जोपाहेतोचिआभासे ॥ तेविआपुलेंनिसंकल्पवरो ॥
मायाउल्हासेनसतीची ॥ ५६ ॥ रज्जूसर्पजीतधरिला ॥ त्याचेंकवतुकपाहेंचला ॥ ऐसेबोलतिजेबोला ॥ तेमायेचा
मोहळासांगोतसरवें ॥ ५७ ॥ उजवोजातांआपुलीछाया ॥ सर्वभानउडवेज्याचीतया ॥ तेवितरतांदुस्तरमाया ॥ जा
णायानिश्चित ॥ ५८ ॥ अग्निंसंकल्पसूर्यानसे ॥ शेरवींसूर्यकांतीहिनदिसे ॥ तळींधरिलेनिकापुसे ॥ अग्निप्रभ
शेतयोगे ॥ ५९ ॥ तेविश्राद्दब्रह्मीसंकल्पनाही ॥ शेरवीनदिसेकेवळदेही ॥ माझारिवासनेचाटाई ॥ देहाभिमानेपा
हींसंसारभासे ॥ ६० ॥ जागृतीदेहाचाविसरपडें ॥ सवेचस्वप्रदेहदुजेजोडे ॥ तेणेंमिथ्याप्रपंचुवाडे ॥ स्वप्नीस्वप्नकुडेक
दानमने ॥ ६१ ॥ स्रष्टृसीसिदेहाचाअसंभवो ॥ तेथेंनाहीभवभावो ॥ जन्ममरणतेंहिवावो ॥ संसारहावोदेहाभिमा
नै ॥ ६२ ॥ तेविंआत्मत्वाचाविसरू ॥ तेणेंमीदेहीहाअहंकारू ॥ तेणेंअहंकारेसंसारू ॥ अतिदुस्तरूथोरावें ॥ ६३ ॥ ॥

जेविमृगजलीं मिथ्यामासे ॥ तेवीं ब्रह्मी प्रपन्नसे ॥ तोनिरसावयाकैसे ॥ साधनपिसें पिदाव्या ॥ ६४ ॥ दोनी अक्षरे भाग
 ॥ जंवगे लोसांगावया ॥ तंव श्लोकार्थरे लाराया ॥ वादलावाया ग्रंथसेरा ॥ ६५ ॥ माया पाहो जाता हवे ॥ सहानही जाहले पि
 से ॥ नावरूपाचिये भडसे ॥ कल्पनावो मीयावादे ॥ ६६ ॥ मायेचें मुरव्यलक्षण ॥ राया तुजमी सांगे नखुण ॥ आपुली कल्पा
 नासं पूर्ण ॥ ते माया जाणतु पवर्या ॥ ६७ ॥ निजहृदयीची निज आशा ॥ तेचि मायागा मुरव्यसिती शा ॥ जो सर्वथा नित्य
 निराशा ॥ तो पूज्य जगदीश पूर्णत्वे ॥ ६८ ॥ आतां काही एक तुझा प्रश्नी ॥ माया सांगो उपलक्षणी ॥ सर्गस्थित्यत कारि
 णी ॥ त्रिविध गुणी विभागे ॥ ६९ ॥ नेविं स्वर्यासि संकल्पनसे ॥ तरानरीता त्याचा दाई दिसे ॥ जें ब्रह्मकां निज करणवशे ॥
 अग्निप्रकारे स्वर्यकांती ॥ ७० ॥ ते तीं शब्दस्वरूपी पाहीं ॥ संकल्प मात्र काहीं नाही ॥ नसताचि दिसे ते दायी ॥ ते जाणवि
 देहामूळमाया ॥ ७१ ॥ स्वरूपनिर्विकल्प गुण ॥ तेथे मी हाणावया हाणते कोण ॥ ऐसें हितायें स्फुरे मी पण ॥ ते मुरव्यत्व
 जाणसूळमाया ॥ ७२ ॥ तया मी पणाचा पोदी ॥ ह्मणें मज निम्या पाहावे दिदि ॥ मज सीम्या सागाव्या गोदी ॥ अत्या
 दरे भेदी माझी मज व्हावी ॥ मज माझा अति प्रीति ॥ माझी मज व्हावी रती ॥ माझ्याचि म्या घेऊन युक्ती ॥ अति प्री
 तिम हो धें व्हावी ॥ ७४ ॥ ह्मणें मज म्या आलिंगावे ॥ मज म्याचि संभोगावे ॥ मज म्याचि योगावे ॥ स्वामिसव कळे सर्व
 दा ॥ ऐके अजान बाहो नृपनाथा ॥ ऐसें आदवले भगवंता ॥ तो आदवो झाला सजिता ॥ महाभूता भौतिका ॥ ७६ ॥
 चारी वर्ण चारी रवाणी ॥ चारी सुगें चारी ताणी ॥ चारी पुरुषार्थ वहुलक्षणी ॥ मुक्तिची मांडणी मांडली चतुर्धा ॥ ७७
 ॥ उभारुनी तिन्ही गुण ॥ आदवोरची त्रिभुवन ॥ तेणें पांडुनी त्रिपुर विंदाण ॥ कर्गही संपूर्ण त्रिधा केले ॥ ७८ ॥ एव
 एक पणी बहु पण ॥ रूपा आणि मुळीची आदवण ॥ परीं बहु पणी एक पण ॥ अखंडत्वे पूण तें कदान भरो ॥ ७९ ॥
 जें जें कुंभार भाडी करी ॥ आकाश सहजे चित्या भीतरी ॥ तेविं महाभूती भौतिका कारी ॥ समन्वये हरि सर्वदा सर्व

॥८०॥ रायाजाणयेवअर्थी ॥ बोलिलेंउपनिषदांप्रति ॥ त्वाकींनरमतीयाश्रुती ॥ हेताचीस्फूर्तीभगवंतीस्फूर्ती ॥८१॥
 बहुनायेकपणेंसमसें ॥ रूपाआलीमहाभूते ॥ तीचिहरिचीमायायेथें ॥ जाणनिश्चितेंनृपनाथा ॥८२॥ भूतभौतिक
 स्फुरजेस्फूर्ती ॥ तेप्रकाशंनशकेमायास्वशक्ती ॥ मायाप्रकाशकुचिचूर्ती ॥ अखंडत्वेभूताकृतीप्रवेशलीभासे ॥८३॥
 मुख्यमायेचेंनिजलक्षण ॥ प्रकाशीपरमात्माचिह्न ॥ तोचभूतीभूतात्माआपण ॥ प्रवेशलेंपणनसोनिदावी ॥८४॥
 श्लोक ॥ ॥ एवंसृष्टानिभूतानिप्रविष्टःपंचधातुभिः ॥ एकधादशधात्मानंविभक्त्युषतेगुणात् ॥४॥ टीका ॥
 ऐशीसृजिलीभूतेंमहाभूतें ॥ जीजडसुद्धअचेतें ॥ त्यासिवत्तीवयाव्यापारार्थे ॥ विभागीआपणातेंतत्प्रवेशी ॥
 ८५॥ पंचध्वपंचमहाभूतें ॥ तेंकार्यक्षमब्धवयायेथें ॥ पंचधाविभागेर्दीअनंतें ॥ प्रवेशिजेतेंतेकराया ॥८६॥
 गंधरूपत्वेपैपृश्चितें ॥ प्रवेशोनिष्ठीअनंतें ॥ पूर्णक्षमाआणोनितीतें ॥ चराचरभूतेंवाहवीस्वर्यें ॥८७॥ पृश्चीप्रवेश-
 लाभगवंतु ॥ यालागीआवरणजळांतु ॥ उरलीसेनविरतु ॥ जाणनिश्चितुमिथिलेशा ॥८८॥ धराधरीधराधर ॥ या
 लागीविरवूनशकेसमुद्र ॥ धराधरेंपृश्चीसधर ॥ भूतभारतेणेंवाहें ॥८९॥ स्वादरूपेंउदकांतें ॥ प्रवेशोनिष्ठीअनंतें
 ॥ द्रवत्वेराहोनिमातेथें ॥ जीवनभूतेंजीववीसदा ॥९०॥ जीवनीप्रवेशेजगजीवन ॥ याकारणेंआवरणतेचिजाण
 ॥ नशोषिताउरेजीवन ॥ हेलाघवपूर्णहरीचें ॥९१॥ तेजाचेदाचीहोऊनिरूप ॥ प्रवेशालाहरीसदृश ॥ यालागिनय
 नीतेजअमुष ॥ जटरादैदीप्यजटराभिजाहला ॥९२॥ रूपयोगेंलवलाही ॥ हरिप्रवेशेतेजाचादाई ॥ तेंआवर
 णवायुमाजिपाही ॥ नमालवेंकहीयालागीराया ॥९३॥ वायुमार्जास्पर्शीयोगें ॥ प्रवेशकीजेश्रीरंगें ॥ यालागी
 प्राणयोगें ॥ वर्तवीअंगेंअनेकजीव ॥९४॥ वायुचाठायीहृषीकेश ॥ स्पर्शरूपेंकरीप्रवेश ॥ यालागींवायुचायास ॥ सर्वथा
 आकाशकरूनशके ॥९५॥ शब्दगुणेंहृषीकेश ॥ आकाशीकरीप्रवेश ॥ यालागीभूतासिअवकाश ॥ सावकाशवर्तावया ॥९६॥

शब्दगुणेंगगनीं ॥ प्रवेशलाचक्रपाणी ॥ आलागितेनिजकरणी ॥ लीनहोऊनिजाऊनवाके ॥ ९७ ॥ महाभूतीनिरंतर् ॥ स्वाभा
 विकनित्यवैर ॥ येरांतेंआसावयायेव ॥ अतिनत्परसर्वदा ॥ ९८ ॥ जळविरुं पाहेपृथ्वीते ॥ तेजशोधूपाहेजळातें ॥ वायु
 प्राशूधाचेतेंजातें ॥ आकाशावायुतेंगिळूपाहे ॥ ९९ ॥ तेथेप्रवेशोनिश्रीधर ॥ त्यातेकरोनियांनिर्वैर ॥ तेचियेराभाजिये
 ॥ उल्हासेंथोरनादवी ॥ १०० ॥ एवंपंचभूतसाकारता ॥ आकारलीभूताकारता ॥ तेथेंजीवरूपेंवर्तविता ॥ जाहल्यापें
 नत्वताप्रकृतियोग ॥ १ ॥ यासिब्रह्मांडीपुरुषहेनाव ॥ पिंडीत्यातेंह्मणतीजीव ॥ ह्यामायेचा निजस्वभाव ॥ प्रतिबिंबल
 शिवजीवरूपें ॥ २ ॥ शिवीजेयोगमायाविरव्याती ॥ जीवितितेंअविद्याह्मणती ॥ तेचिमायेचीमुख्यत्वेभांती ॥ स्वप्न-
 स्थितीसंसारू ॥ ३ ॥ ज्यातेंह्मणतीदीर्घस्वप्न ॥ तोह्यामायादिसंसारपूर्ण ॥ निद्रेमार्जादिसेजेमान ॥ तेंजीवाचेंस्वप्नअ-
 विद्यायोग ॥ ४ ॥ येथेंजागाजाहल्यामिथ्यास्वप्न ॥ बोधेंजाहलियामिथ्याभवमान ॥ हेअवधेंमायेचेंविंदाण ॥ रायातूं-
 जाणनिश्चित ॥ ५ ॥ आताजीवाचीविषआवस्था ॥ विषयरसीविषयभोक्ता ॥ एकधादशधाविभागता ॥ एकचूपनाथा
 संगेन ॥ ६ ॥ एकधाभागेअंतःकरण ॥ स्वयेंझालाजनार्दन ॥ मनबुद्धीचिंतअहंस्फुरण ॥ चतुर्थीजाणविभागे ॥ ७ ॥
 जीवआफुझापरिपूर्णता ॥ अहंह्मणेंनिजात्मसन्ता ॥ तेथेंमायेचीअतिलाघवता ॥ तेदेहात्मतादृढकेली ॥ ८ ॥ अहंका-
 रवाढवितादेहात्मता ॥ विसरेआपुलीचिद्रूपता ॥ तोविसरूवाढवाविषयचिंता ॥ तेचितत्वतामहामाया ॥ ९ ॥ देहअ-
 हंताअतिचपळ ॥ तीतेचह्मणतीमनचंचळ ॥ नानासंकल्पविकल्पजाळ ॥ वाढवीप्रबळभयशोकदुःख ॥ १० ॥ देहअ-
 हंतेशाहाणपण ॥ तियेनावगाबुद्धीजाण ॥ तेबुद्धिनेनिश्चयोक्तापूर्ण ॥ आह्माजन्ममरणअनिवार ॥ ११ ॥ अहंदेह
 भिमानाचेंमाथां ॥ चिंतचतुष्टयअवस्था ॥ मुख्यसंसारचाकर्ता ॥ जाणतत्वतादेहाभिमान ॥ १२ ॥ अहंकारधरीसो-
 हपण ॥ तेंचिंतीप्रघटेंचैतन्यधन ॥ तेंह्यामनहीहोयउन्मन ॥ बुद्धिचानिश्चयोपूर्णपरब्रह्मी ॥ १३ ॥ समूळमावळल्या-

अभिमान ॥ कैंचीबुद्धीकैचैमन ॥ बुढेचिन्ताचैचिन्तपण ॥ ब्रह्मपरिपूर्णकोदाटे ॥ १४ ॥ एकधाविभागअंतःकरण ॥ त्याची
 उणरवूणनिजलक्षण ॥ रायासांगीतलेसंपूर्ण ॥ आतांदशधातुलक्षणतेएक ॥ १५ ॥ दशधाइंद्रियेअचेतन ॥ ज्यातेंचेतचि-
 त्तानारायण ॥ दशधारूपेप्रवेशान ॥ इंद्रियवर्तनवर्तवी ॥ १६ ॥ दृष्टिमाजीझालादेखणे ॥ दृश्यप्रकाशीदृश्यपणे ॥ ऐसे-
 निप्रकाशकपणे ॥ दृश्याभरणेदारववी ॥ १७ ॥ श्रवणीझालातोएकपणे ॥ शब्दप्रकाशीशब्दलक्षणें ॥ मगअर्थोवबो-
 धकरणें ॥ शब्दविंदणेएकवी ॥ १८ ॥ रसीरसस्वादनारायण ॥ रसनातोचिरसस्वादन ॥ यापरीनानारससेवन ॥ कर-
 वीजनार्दनजनामाजी ॥ १९ ॥ स्मृतीश्रीहरीसंगंध ॥ घ्राणीतोचिजाणेंगंधावबोध ॥ यापरीस्मृमनमकरंद ॥ भोग-
 वीगोविंदनिजांगयोगे ॥ २० ॥ शीतउष्णमृदुकटिण ॥ स्पर्शप्रकाशितानारायण ॥ त्वचैमाजीतोचिस्पर्शन ॥ यापरीजग-
 जीवनभोगवीस्पर्श ॥ २१ ॥ वाचेचावाचकुकमळापती ॥ तोचिप्रकाशीशब्दपंक्ती ॥ नानाशब्दार्थवित्पती ॥ वदवीनिश्चि-
 तीचाचाळपणे ॥ २२ ॥ करान्चाटाईदेतिघेति ॥ अकर्तेंनकर्तव्यशक्ती ॥ चरणान्चरणनिगती ॥ गमनस्थितीगोविंदे ॥ २३ ॥
 उपस्थस्तरुचाचीसरवप्राप्ती ॥ ॥ तेणेंसरुखेंसरुवावेंश्रीपती ॥ स्त्रीपुरुषमैथुनवित्पती ॥ प्रकाशीअतिप्रीतीपुरुषेन्तम ॥ २४ ॥
 गुदाचेताईजेकाक्षरण ॥ तेंक्षरणहीहोयनारायण ॥ यापरीनिजात्मापरिपूर्ण ॥ दशधाआपणविभागलादेही ॥ २५ ॥
 यापरिगादेहयेणें ॥ विलासेविषयसंभोगे ॥ भोग्येंभोक्ताउभयभोगें ॥ प्रकाशुनीआगेस्वयेंभोगी ॥ २६ ॥ जेबीसालईव-
 रुखा ॥ सालईचीबीजदेखा ॥ सालईचीशारवापशाखा ॥ नविकारताअसकादृक्षहोये ॥ २७ ॥ जेविकाळसबीजीपडे ॥
 तोबाहेरऊसपणेंचिवाडे ॥ जरीभिनाभिन्नकांडेचडे ॥ तरीमाणेपुढेरसयेकू ॥ २८ ॥ तेविषयआणिकरणें ॥ प्रकाशुनीएक-
 पणे ॥ मगविषयसससेवणें ॥ जीवपणेंस्वयेंसेवी ॥ २९ ॥ श्लोक ॥ गुणैर्गुणात्समुजानआत्मप्रद्योतितैः प्रभुः ॥ मन्यमा-
 नइदं सृष्टमात्मानमिहसज्जते ॥ ५ ॥ टीका ॥ इंद्रियाआणिविषयासीं ॥ सहजेंअंतर्यामीप्रकाशी ॥ जीवकाळनिविष

यांसी ॥ पावे आसक्तीसी अहंभावे ॥ ३० ॥ ह्मणें हे विषय केसे गोंड ॥ माझा देहाचे पुरे केड ॥ तव इंद्रियांसी स्वयं चेचाड ॥ विष
 यचाड भोगावया ॥ ३१ ॥ इंद्रियां विषयाची आसक्ती ॥ देहाभिसाने वाढे वृत्ती मावळो निमुळीची समूर्ती ॥ मोहममतास्ति
 ती दृढवाढे ॥ ३२ ॥ मग मी ह्मणें देहातें ॥ देह संबंधीत आसे ॥ विषयाचि ये लो लुप्यते ॥ उसंत चित्तें असेना ॥ ३३ ॥ प्रकृति स्वभा
 वें कर्म जाहालें ॥ ते तें ह्मणें म्याकलें ॥ देह अहंते चेना थिलें ॥ काबिरेचढलें अनिवार ॥ ३४ ॥ देह अहंता अति उद्भट ॥ तेथें मोह
 ममता अति दुर्घट ॥ तेणें जन्म मरणाची बाढ ॥ घड घडाट प्रवाहें ॥ ३५ ॥ श्लोक ॥ ॥ कर्माणि कर्मभिः कुर्वन्सनिमित्तानि
 देहभूत ॥ तन्तु कर्मफलं गृह्णन् भ्रमती हसुरवेतरम् ॥ ६ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ मनीधरो निविषयकाम ॥ कर्मद्रियी करितां कर्म ॥
 तेथें निजपती धर्माधर्म ॥ बाधक परमपुरुषातें ॥ ३६ ॥ कल्पिता फळ भोग घडे ॥ त्यासारिखे देह धरणें पडे ॥ देह देहाची रखा
 णी उघडे ॥ मरण वाढें ते सेंची ॥ ३७ ॥ कर्मांशा फळ अतिदारुण ॥ अमरा आणि अमित मरण ॥ अजन्मया आर्गी जन्मपू
 र्ण ॥ पुनः पुनः जाण आदळती ॥ ३८ ॥ एवें स्वर्ग आणि संसार ॥ जन्म मरणान्यायेर जारा ॥ नानायेनी अपारा ॥ निजकर्म द्वा
 रा स्वयें भोगी ॥ ३९ ॥ डोळे बांधो निजुं फिला घाणा ॥ तेलियाचाढेरुताणा ॥ करकरी तुकरी भ्रमणा ॥ अविश्रम जाणा भोंवतसें
 ॥ ४० ॥ तवि बांधो निजानांचे डोळे ॥ भोगू जातां निजकर्म फळे ॥ तव जन्म मरणाचें सोहळे ॥ भोगी आगळे अनिवार ॥ ४१ ॥ उदो
 अस्तुचें निप्रमाणे ॥ जैसे सूर्यासि पडे भवणें ॥ तैशी ही जन्म मरणें ॥ अतिदारुणें स्वयें सारा ॥ ४२ ॥ शिण शिणो जन्मकोटी
 ॥ सकेव मरण येत्यापारी ॥ जैसी जावळ फळे येकटेरी ॥ तैशा जन्म मरणकोटी भोगी स्वयें ॥ ४३ ॥ ॥ इत्थं कर्मगतीर्ग
 च्छब्द बह्वद्बहाः पुमान् ॥ आभूतसंप्लवात् ॥ प्रलयवश्नुते वशः ॥ ७ ॥ ॥ टीका ॥ हातापूर्ण लें जो स्वतंत्र ॥ तो
 झाला कर्म परतंत्र ॥ नाना कर्मगती पात्र ॥ दुःख स्फुरवुक्षत्र सोंवाह ॥ ४४ ॥ मानो निविषयाचें स्फुरव ॥ दुःख देखत घेतले
 विस्व ॥ त्याचें अगणित असुरव ॥ जन्मकोटी दुःख सोशितां नसरे ॥ ४५ ॥ दुःखावरी दुःखाचें आवर्त ॥ मोहशोकचिग

तीपडत ॥ अति यातनें माजी बुडत ॥ सदा उकडत काळी ॥ ४६ ॥ ऐसें सोशितां दुःख शोक ॥ पुढे अवचित्ता एकाएक ॥ म
 हा प्रकयाचा भडका देख ॥ निकट सन्मुख आंगी बाणे ॥ ४७ ॥ तेथे मागे नक्वे काढिलो पावो ॥ पुढे निघावया नाही दावो ॥ नि
 जकर्म बाधिला पाहा हो ॥ प्रकयाचा घावो मस्तकी वाजे ॥ ४८ ॥ उत्पत्ति स्थिती प्रकरण ॥ तुज सांगी तले संपूर्ण ॥ आतां प्र
 कयाचें लक्षण ॥ सावधान अवधारी ॥ ४९ ॥ ॥ श्लोक ॥ धातु पृथ्व आसने व्यक्तं द्रव्य गुणात्मकं ॥ अनादि नि धनः
 कालोऽप्यव्यक्ता यापकर्षति ॥ ८ ॥ टीका ॥ सूर्योदये सिद्धिवस स्थिती ॥ लोटला अवश्य पावेराती ॥ ते विज्ञालिया
 उत्पत्ति स्थिती ॥ प्रकयाची प्राप्ती अवश्य पावे ॥ १५० ॥ एवंपावल्या प्रकय वेळ ॥ खूब के अनादि नि धन काळ ॥ तो महा भू
 ते सिद्ध गोळू ॥ नाशार्थ प्रबळ प्रताप मोडी ॥ ५१ ॥ तेथे जे जे स्थूला करे व्यक्त ॥ ते ते करू लागे अव्यक्त ॥ जे विपेरिलें पि
 को निसेत ॥ स्वये बाळत उष्ण काळी ॥ ५२ ॥ तृणादि नाना बीजे क्षिती ॥ स्वभावे वर्षा काळी विरूढति ॥ ते चि शरदीय
 नाना व्यक्ती ॥ सफळीत होती सकपुष्ट ॥ ५३ ॥ ते चि ग्रीष्मीचा अंती ॥ फळ मूळ मोडो नि व्यक्ती ॥ बीजे लीन होती क्षिती
 ॥ ते वीकाळ गती संसारा ॥ ५४ ॥ जे वीव संतर्चा ऐली कडी ॥ दृक्षासि होय पान झाडी ॥ ते वी ब्रह्मादिकाची पुरवडी ॥
 काळ झाडी निजसत्ता ॥ ५५ ॥ जे वी काळाळ लियासेत ॥ कृषी बळ मळ लागे समस्त ॥ ते वी व्यक्ताचे अव्यक्त ॥ काळ
 त्वरित करू लागे ॥ ५६ ॥ तेच अव्यक्त करिती स्थिती ॥ राया सागेन तुज प्राप्ती ॥ काळाची क्षोभक शक्ती ॥ प्रकयाचें
 प्राप्ती पूर्वी पावे ॥ ५७ ॥ ॥ श्लोक ॥ शत वर्षाद्युना दृष्टि मविष्यत्सु त्वणा भुवि ॥ तत्कालोपचितोष्णा कोलोकां स्त्री
 न्प्रतपिष्यति ॥ ९ ॥ टीका ॥ काळ क्षोभाचिये दृष्टी ॥ शत वर्षे अनादृष्टी ॥ तेणें अत्युत्तरेण आदेस दृष्टी ॥ पृथ्वीचा पो
 दीकां हीं नुरे ॥ ५८ ॥ प्राणिमात्र निमाले देख ॥ वने वाळू निजा हली राख ॥ बिंदु मात्र निमिळे उदक ॥ यापरी लोक-
 आदिले काळे ॥ ५९ ॥ तंव द्वादशादित्य मेळा ॥ मंडळी झाला एक वेळा ॥ तेथिचा कारणी प्रबळा ॥ त्रैलोक्य संकळा संतप्त के

भा-
६.

लें ॥ ६० ॥ येती उष्णा चिया आह्या ॥ होती पर्वत चालाह्या ॥ तेणें धरातळ वलाह्या ॥ भस्म झालें राया महादळों ॥ ६१ ॥ ॥
श्लोक ॥ पाताळ तळुमार भयसंकर्षण मुरवानलः ॥ दहनूर्ध्व शिरवो विष्णू कवर्धते वायुने रितः ॥ १० ॥ टीका ॥ उष्णें
तापले पृथ्वीतळ ॥ पोळलें शेषफणी मंडळ ॥ तें सहस्र मुखें विषानल ॥ अशिकल्लोळ वमिता झाला ॥ ६२ ॥ पाताळ
तळीं होत देखा ॥ उर्ध्वमुखी अग्नि शिरवा ॥ जाळीत चिति ही लोका ॥ उदिला भडका अनिवार ॥ ६३ ॥ कोथें दिधला फु
फारा ॥ सहस्र मुखें स्फटला वारा ॥ तो साह्य झाला त्या वैश्वानरा ॥ जाळीत दिगंतरा लागला वणचा ॥ ६४ ॥ ॥ श्लोक
॥ संवर्तको मेघगणो वर्षति स्म शतं समा ॥ धाराभिर्हस्तहस्ताभिर्लीयते सलिले विराट् ॥ ११ ॥ टीका ॥ स्वर्ग आणि
पाताळ तळा ॥ कवळूनि उदिल्या अग्नि ज्वाळा ॥ तें वप्रळय कर्त्या मेघमाळा ॥ क्षोभल्या त्या काळा अति दुर्धरा ॥ ६५
ह्मणाल तेथ मोद मोदे ॥ वर्षे लागलें थें बुटे ॥ तें सेनद्धे गाकडकडाटे ॥ येवीं धार स्फटे अनिवार ॥ ६६ ॥ इतर पर्जन्या च्य
धारा ॥ त्या तें शानद्धर्तान् पवरा ॥ ऐक प्रमाणाचा निधारा ॥ तो समयो महा विरा अति दुस्तर ॥ ६७ ॥ जैसी कां मदगज
ची सोड ॥ तें शाधारा मदप्रचंड ॥ शत वर्षे वरी अखंड ॥ पर्जन्य पितंड पै वेंधें ॥ ६८ ॥ विजूनि जेतें जेन भजाळीं ॥ तेणें
कडकडाटे आराळी ॥ काळाची वैसे दात खिळी ॥ ऐसा प्रलया काळी मेघा खवळे ॥ ६९ ॥ उलयलें तेणें जल सेंध ॥ जे
थोनि वर्षत होते मेघ ॥ त्या तें हीं विरळुनि सांग ॥ जळमय चांगत्रे लोक्य झाले ॥ ७० ॥ अनिवार वर्षतां वेग ॥ जेथे मे
घाचि हि विरे आंग ॥ यानाव संवर्तक मेघ ॥ अति असो घयुपीदों ॥ ७१ ॥ तीर्थ क्षेत्र विबोदक ॥ सरितां समुद्र झ
ले येक ॥ हरपलें चंद्रसूर्यादिक ॥ तिनी लोक बुडाले ॥ ७२ ॥ ऐशिचा एका णे वाचें दायीं ॥ विराट विराला गापाही ॥ वि
कारे उर ऐसे काही ॥ उरलें नाहीं नृपनाथा ॥ ॥ श्लोक ॥ ततो विराज मुत्सृज्य वैराजः पुरुषोत्तम ॥ अव्यक्तं विशते स्रष्टा
निरिंधन इवानलः ॥ १२ ॥ ॥ टीका ॥ प्रलय काळी अति गहिस्त ॥ अगाध उलय जे कोल्हास ॥ स्थळाचा करितां नाश

अ-
३.

६

॥ विरेभिः शेषु विराट् ॥ ७४ ॥ विराटाचा विराज पुरुषु ॥ तो अव्यक्तीं करी प्रवेश ॥ जे विडं धन नाशें हुतां ॥ करीर हि वास्त
 निज कारणी ॥ ७५ ॥ जे ब्रह्मलोक निवासी होती ॥ त्यांसी महा प्रळयाचे अंती ॥ ब्रह्म्यास वेंसर्वी सिक्कमे मुक्ती ॥ ऐसें श्रुतीचें
 दृढ वाक्य ॥ ७६ ॥ विराज पुरुष नाम वंदती ॥ हिरण्यगर्भा तें ह्यणती ॥ त्यांसी प्रळयी प्रवेश अव्यक्ती ॥ तें इतरां गती श्रुति वा
 क्ये कैसी ॥ ७७ ॥ विदेहें पुशिली मायेची स्थिती ॥ ते मायेची ऐशी दुर्धर शक्ती ॥ जे करी नेती भगवद्भक्ती ॥ त्यां ब्रह्म्यास वेंसुक्ती
 घडो नेदी ॥ ७८ ॥ झालिया ब्रह्मसदन प्राप्ती ॥ न करितां भगवद्भक्ती ॥ अतिशये दुर्लभ मुक्ती ॥ ते भक्ती पारी मुक्तिदासी जे
 सी ॥ ७९ ॥ न करितां भगवद्भजन ॥ ब्रह्म्यासी ही मुक्ती न व्हे जाण ॥ माइतरांचा ज्ञानाभिमान ॥ पुसे कोण परमार्थी ॥ ८० ॥ जा
 सी जेथें पदाभिमान ॥ त्यासी तें विद्वदबंधन ॥ यालागीं दुर्लभ पण ॥ मोक्षा जाण तिं हीं लोकीं ॥ ८१ ॥ सांडो नियां पदाभिमान ॥ आंगे
 सदा शिबु आपण ॥ नित्य वसवी महास्मरण ॥ भगवद्भजने निज निष्ठा ॥ ८२ ॥ यालागीं जासी ब्रह्मलोक पद प्राप्ती ॥ तेथे ही जे
 करिती भगवद्भक्ती ॥ त्यासी प्रळयाच्या अंती ॥ परम मुक्ती नृपवर्या ॥ ८३ ॥ ब्रह्मलोकीं ज्यांना हीं हरी भक्ती ॥ ते ही पावती पुन
 रावती ॥ ऐशी मायेची दुर्धर शक्ती ॥ न करितां मुक्ती भक्ती कैची ॥ ८४ ॥ येचि अर्थ ब्रह्म्याचे वचन ॥ दों श्लोकीं बोलिला आप
 ण ॥ ज्ञानाभिमानिया पतन ॥ भक्तां भवबंधन कटां न बाधी ॥ ८५ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ येन्ये रविंदाक्ष विमुक्तमानिनः
 स्वयंस्तभावाद् विशयबुद्ध्यः ॥ आरुह्य कच्छेण परपदं ततः पतंत्य धोना दृत युष्मदंघ्रयः ॥ १ ॥ तथान ते माधवतावकाः क
 चिद्भ्रंशंति मार्गात्त्वयि बद्धसो हृदः ॥ त्वयाभिगुमा विचरंति निर्भया विनायकानी कपमूर्धसप्रभो ॥ २ ॥ ॥ टीका ॥ न करि
 तां भगवद्भक्ती ॥ स ज्ञाना हींना तुडे मुक्ती ॥ तेचि अर्थ चिदृष्टांती ॥ ब्रह्म्याची युक्ती दाविली येथें ॥ ८६ ॥ जन्मा माजी ब्राह्मण पण ॥
 ते ही वेदशास्त्र संपन्न ॥ न करितां भगवद्भजन ॥ अचुक पतन नयासी ॥ ८७ ॥ भक्तां सर्व भूतीं भगवद्भावो ॥ तेथें विघ्नासी नाही तावो ॥

तया अपावर्चा होय उपावो ॥ भावार्थादेवो सदां साह्य ॥ ८८ ॥ भक्तीवीणमुक्तीचा सोसू ॥ करितां प्रयत्न पडेवोसू ॥ असोहें वैराज्य
 पुरुषु ॥ करी प्रवेशत अव्यक्ती ॥ ८९ ॥ अव्यक्ती वैराजा प्रवेशत ॥ होतां चिमहाभूतां विलासू ॥ होलां गेभूतां हारासू ॥ तो अनु प्रवेशत
 ऐकराया ॥ ९० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ वायुना हत गंधाभूः सलिलत्वाय कल्पते ॥ सलिलं तद्भूतं रसं ज्योतिष्ठाया पकल्पते ॥ १३
 ॥ हत रूपं तु तमसा वायौ ज्योतिः प्रलीयते ॥ हत स्पर्शापकाशनं वायुर्न भसिलीयते ॥ १४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ प्रलयवायू
 चोक्षोभकक्रोधू ॥ ते विपृथ्वा चार्हरिला गंधू ॥ तंव ते हिरोनियां प्रसिधु ॥ एकरूपजळजालं ॥ ९१ ॥ क्षोभला वायू असमसमास ॥ ते
 णे जळाचा जालारस ॥ तेव्हा जळाचा होय हारास ॥ प्रलयमहातेजी ॥ ९२ ॥ त्या ते जाचा निजसंभ्रम ॥ वायू बळेयासीत तम ॥ तेव्हा
 प्रलयवायू परम ॥ भरोनी व्योम कोंदाटे ॥ ९३ ॥ त्या प्रलयवायूचा स्पर्श ॥ चपळ ते सीसर्वग्रास ॥ करूनी ठाके अवकाश ॥ तेव्हा वा
 यूतें आकाशा निःशेषग्राशी ॥ ९४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ कालात्मना हत गुणं न भआत्मनिलीयते ॥ इंद्रियाणि मनो बुद्धिः स
 हवकारिकैर्नृप ॥ प्रविशंति हंकारं स्वगुणैरहमात्मनि ॥ ॥ टीका ॥ ॥ आकाशाचा जो शब्द गुण ॥ तो प्रलयकाळू गिळी
 संपूर्ण ॥ तंव क्षोभला तामसाभिमान ॥ तो करी प्राशन गगनाचें ॥ ९५ ॥ दश इंद्रियांच्या गोंधळा ॥ राजसाभिमानी रिगाला ॥
 चित्तचतुष्टयाचा मंळा ॥ तोही प्रवेशला सात्विकाभिमानां ॥ ९६ ॥ इंद्रिय अधिष्ठात्रिदैवते ॥ तिहि मिळोनियां समस्तें ॥ प्रवे
 शली सात्विकातें ॥ जाणनिश्चितें नृपनाथा ॥ ९७ ॥ तेतीनीं अहंकार त्रिगुणें सी ॥ प्रवेशती महत्त्वाशी ॥ महत्तत्त्व मिळमा
 येसी ॥ जेवीक न्यासंत ती माहेराये ॥ ९८ ॥ जेवीकुछुर्दांचीं पिलीं ॥ कुछुदी पारवांतळी घाली ॥ मग ते स्वयेंदिसे एकली ॥ तेवी
 माया उरली कल्पांती ॥ ९९ ॥ एवंच उत्पत्ती स्थिती प्रळयातें ॥ त्रिविध भागें दाविली येथें ॥ ते विगुण मयें माया निश्चीतें ॥ मिथ्या
 भूत आभासे ॥ २०० ॥ जेविलें कुरें रेवळतां रेवळासीं ॥ दिवसा ह्मणती जाली निशी ॥ ते विचिपूर्ण स्वरूपाशीं ॥ देवती माये

सीत्रिविधकल्पना ॥१॥ ॥श्लोक॥ ॥एषामायाभगवतःसर्गस्थित्यंतकारिणी॥त्रिवर्णावर्णिताऽस्माभिःकिंभूयःश्रो-
तुमिच्छसी॥१६॥ ॥टीका॥ ॥उत्तममध्यमअधमजन॥तिन्हीअवस्थात्रिभुवन॥त्रिविधकर्मतानगूण॥हंजाणविंदाण
मायेचें ॥२॥धेयध्याताआणीध्यान॥पूज्यपूजकपूजन॥ज्ञेयज्ञानाआणिज्ञान॥हेहीत्रिपुरीमायेची ॥३॥दृश्यदृष्टाआणिद-
र्शन॥कर्मकर्ताक्रियाचरण॥भोग्यभोक्ताभोजन॥हेत्रिपुरीजाणमायेची ॥४॥शब्दश्रोताआणिश्रवण॥घेयघ्राताआणिघ्रा-
ण॥रसरसनारसस्वादन॥हेत्रिपुरीजाणमायेची ॥५॥करक्रियाआणिकर्ता॥चरणचालचालता॥बोलबोलणेबोलता॥हेत्रि-
विधावस्थामायेची ॥६॥अहसोहजडसूदता॥साधकबाधकहेपृथा॥देवीदेवोपरिवारता॥हेत्रिविधतामायेची ॥७॥देहदेहीदे-
हाभिमान॥भवभयभवंबंधन॥मुक्तमुमुक्षुअज्ञान॥हेहीविंदाणमायेचें ॥८॥सुखदुःखजडत्वपूर्ण॥आधीसमाधीत्युत्थान
उत्पत्तीस्थितीनिधन॥इंहींलक्षणीसंपूर्णमायाविलसे ॥९॥नमीनीळमापूर्णभासे ॥शरबीनिळीमेचालेशाहीनसे ॥तेविवि-
श्वरूपींमायाआभासे ॥मिथ्यावेशेंमाइक ॥१०॥जेविप्रत्यक्षदिसेमृगजळ॥परीतेनिदाघकेवळ॥तेविविश्वरूपींमायाप्रब-
ळ॥मुळींनिर्मुळआभासे ॥११॥हेमिथ्यामायाकल्पनावशें ॥प्रबळबळेभासलीदिसे ॥नासूंजातानाशिजेऐसे ॥सत्यत्वेनसे
निजांग ॥१२॥तरीनावरूपाचियाभडसे ॥ब्रह्मादिककेलेपिसे ॥मिथ्यात्रिपुरिविन्यासे ॥जाबांधिलेंदिसेत्रैलोक्य ॥१३॥जे
विदीपासवेदिसेछाया ॥नाशितांनातुडेनाशावया ॥तेविविश्वरूपींमिथ्यामाया ॥अतिदुर्जयादेवांसी ॥१४॥जेविदेहासवेमि-
थ्याछाया ॥तेविब्रह्मींमिथ्यामाया ॥कल्पनायेगेवाटलीवाया ॥यालागींअजावेदशास्त्रेह्मणती ॥१५॥रायाकल्पनावाटेजे-
रायी ॥तेंविमायेचेंदृढमूळपांहीं ॥जोनिर्विकल्पनिजदेही ॥त्यासीमायानांहींतिहींलोकीं ॥१६॥कल्पितीकल्पनाजेराया ॥ते-
चिजाणसुरव्यमाया ॥आणीकरूपकेंसांगावया ॥नातुडेमायानिरूपणीं ॥१७॥तेचित्रिविधसुरव्यलक्षणी ॥मायासांगीत

लीविवंचोनी॥आतांकोणाअर्थचिश्चवणीं॥अत्यादरूवर्तेराया॥१८॥मायादुस्तरदारुण॥ऐकुनीकरविजवाह्यण॥थरारलेसभा
जन॥राजाहीपूर्णविस्मीतजाला॥१९॥नवलमायेचेंरूपक॥नारांनशकतीचज्ञानेलोक॥जयागोविलेंब्रह्मादिक॥इनरांचादेखपाड
कोण॥२०॥मायाआक्रमूनीशिवासी॥तोहीआणिलाजीवत्वासी॥तेमायातरावयादीजाशी॥उपावोयासिपुसोपां॥२१॥सरुखो
पायेदीनजन॥दुस्तरमायातरतीपूर्ण॥तदर्थरिजाआपण॥अत्यादरेप्रश्नश्चक्षेनेपुसे॥२२॥श्लोक॥राजांवाच॥यथैनानैश्य
रींमायां॥दुस्तरामकृतात्यभिः॥तरंत्यज्यःस्थुलधियो॥महर्षइदमुच्यतां॥१७॥॥टीका॥॥अतिदुस्तरदर्शचीमा-
या॥एकोनिहास्यआलेराया॥लटकीचपरीदेहाभिमानीयां॥बाधावयादृढजाली॥२३॥मायादुस्तरशास्त्रप्रसिद्धी॥ते
थेंबाळेभोळेस्थूळबुद्धी॥सरुखेंतरतीकोणोविधी॥तोसांगविश्वहीउपावो॥२४॥जागीवर्यनार्हीनिजमन॥आणिभवाब्धी
तरावयाभावपूर्ण॥ऐसेभोळेभाविकजन॥त्यासीमायातरणसुगमसांगा॥२५॥सांगांकर्वाबोलीलासंकलिती॥तेन्मा
यया॥तोबुधआभजेति॥गुरुब्रह्मअभेदस्थिती॥करितांभक्तीमायातरिजे॥२६॥तेंभक्तीचेस्पष्टलक्षण॥विषदव्यावयाश्रव
ण॥पुढतीमायेचेंतरण॥पुसावयाकारणसुरव्यहेंची॥२७॥तोमायातरुणोपायविधी॥सुगमसांगावयाविश्वही॥अंतरिक्षां
धाकुटासुबुद्ध॥प्रबुद्धप्रज्ञानिधीबोलताजाला॥२८॥॥श्लोक॥॥प्रबुद्धउवाच॥कर्मण्यारभमाणानांदुःखहृत्यैस
रवायच॥पर्येत्पाकविपर्यासंमिथुनीचारिणांनृणां॥१८॥टीका॥सुरव्यमायेचेंतरण॥प्रबुद्धचीजाणेपूर्ण॥प्रबुद्धजालियाआ
पण॥मायेचेंविंदाणतरतेतरती॥२९॥मूनीविषयाचालंदू॥तोकेवळमाहाबुध॥विषयत्यागीतोप्रबुद्ध॥तोचिविषदभावऐ
का॥३०॥विषयीलोपलेंअत्यंतमन॥तैथेनद्धतांवैराग्यज्ञान॥कदांनद्धेमायेचेंतरण॥वैराग्यार्थजाणोविषयनिंदा॥३१॥के
वळनैश्वरविषयदेख॥तेंविमानितीपरमसरुख॥तेंसरुखचीदुःखदायक॥रुमीकामेंसुरव्यमायाबाधे॥३२॥बेंचुनीधनाचीगां

ठी ॥ सरवार्थी रूत्रा बैस विलापारी ॥ तेचि मांगवी दुःखें कोटी ॥ जगीं माया लारी रूत्रा कामें ॥ ३३ ॥ रूत्रा कामें प्रपंच सबळ ॥ रूत्रा कामें
दुःख प्रबळ ॥ रूत्रा कामें माये सिबळ ॥ रूत्रा कामें सकळ मोहिलें जग ॥ ३४ ॥ आवडी रूत्रा बैस वितांपारी ॥ ते प्रपंचाचा वाढ विती कोटी
॥ महामोहाचा पाडुनी गांठी ॥ दुःख सागरी लोटी रूत्रा कामें ॥ ३५ ॥ जे नवमास वाहे उदरांत ॥ ते माता करूनी अनास ॥ रूत्रा येसी
मानिती अति आस ॥ ऐशी माया समर्थ रूत्रा कामें ॥ ३६ ॥ जें तोडींचे पोरींचे रवाव विता ॥ जे सदां शोषिती नरक मुत ॥ ते माते हुनी
रूत्रा आस ॥ जाहली जगांत माया मोहे ॥ ३७ ॥ स्त्रिया मेळ वितां असंख्य मिळती ॥ परी माया न मिळे त्रिजगती ॥ ऐसे जे सज्ञान जा
णती ॥ ते ही आस मानिती स्त्रिये ते ॥ ३८ ॥ माते ते भजतां भुक्ती सुक्ती ॥ रूत्रा येसी ह्यणतां नरक प्राप्ती ॥ ऐसे जे शस्त्रज्ञ जाणती
॥ ते ही माता उपेक्षिती रूत्रा कामें ॥ ३९ ॥ एंव रूत्रा कामा वियाव्यामी ॥ माया व्यापिली त्रिजगती ॥ सज्ञान ही पडले भ्रान्ती ॥ रूत्रा
कामास रूत्रा माहा माया ॥ ४० ॥ मानुनि विषयाचें सरव ॥ काम्य कर्म करितां देख ॥ तेणें अति दुःखी होती लोक ॥ दुःख दायक काम्य
कर्म ॥ ४१ ॥ कामिनी काम गृहासक्ती ॥ प्राणी प्राणा ते स्वये शिणती ॥ त्याश्च माची निदान स्थिती ॥ सांगेन तुज प्रती राजा धिराजा
॥ ४२ ॥ निर्मल जळें भिंती धुतां ॥ जळाची नासे निर्मळता ॥ हात माखती धुतले ह्यणता ॥ भिंती ही तत्वता निदळ केली ॥ ४३ ॥ ते वि-
षयाचें निस्तरवें सरवें ॥ न पावती चब्रं ह्यादिक ॥ विषयाचा जे मानिती हरिख ॥ ते परम मूर्ख पशुदेही ॥ ४४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥
नित्यार्ति देन विन्ते न दुर्लभेनात्ममृत्कना ॥ गृहापत्यामपशुभिः काः प्रीतिः साधिनैश्चलैः ॥ १९ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ राति दिव
सूनि जनिकटे ॥ मरणेसी घेतां झटे ॥ कवडीची प्राप्ती न भेटे ॥ प्राणांत कष्टें द्रव्य जोडे ॥ ४५ ॥ एंव कष्टें जोडले धन ॥ ते महा दुःखाचें
जन्मस्थान ॥ अर्थ अनर्थाचें अधिष्ठान ॥ निजात्म मरणानि जमूळ ॥ ४६ ॥ द्रव्य न सतां उपायें शिणवी ॥ जाल्या संरक्षणी आधी ला
वी ॥ रात्र दिवस ह्मोग जीवी ॥ अविश्वासेनां दवी धन नो भू ॥ ४७ ॥ मायबापाशींचोरी करवी ॥ रूत्रा पुत्रासी कल होलावी ॥ सः

हृदांतेंदुरादुरावी॥हेंद्रव्याचीपदवीस्वभाविक॥४८॥द्रव्यापाशींआधिव्याधी॥द्रव्यापाशींदुष्टबुद्धी॥द्रव्यापाशींसलोभक्रोधी
 ॥असतीनिरावधीद्रव्यापाशीं॥४९॥द्रव्यापाशींअतिविकल्स॥द्रव्यापाशींअसेपाप॥द्रव्यापाशींअतिसंताप॥पुण्यदुःखरू
 पतेंद्रव्य॥५०॥हेंदानेंत्यागितांफळगोमटं॥लोभियान्नरकानेंहृदतटं॥द्रव्याऐसेंगावोरवटं॥आननभेटेतिहींलोकीं॥५१॥न
 कींयाचण्याचेआशा॥वानरेमुठीधरणेंतोचिफांसा॥तेविद्रव्यदाराभिलासा॥नरदेहदशाअधःपातीं॥५२॥द्रव्यसहसानमिळे
 पांहीं॥मिळेतरीअनीतीअपांडे॥यालागींद्रव्याचाठांडे॥सूखनाहींत्रिश्टी॥५३॥धनवेचोनीफाडोवाडे॥घरकरितीवाडेकोडे
 ॥तेअध्रुवत्वेसवेंचिपडे॥थितेंद्रव्यबुडेआयुष्येंसी॥५४॥करूनीआयुष्याचामोतरा॥मुद्दलसिंचनेंजोडिलेंपुत्रा॥त्यापुत्राचामरणहा
 रा॥दुःखदुर्धरामाजीपडती॥५५॥प्रपंचीचेंसहृदसमस्त॥जंवस्वार्थतंवहोतीआस॥स्वार्थविरोधेंतेअनास॥होउनीयातसहृद
 करिती॥५६॥करोनियांअतिहव्यास॥मेळवितीनानापडा॥त्यांचासवेचिदोयनाडा॥तेणेंदुःखेंत्रासगृहस्तांसी॥५७॥नि
 जदेहोचीनैश्वरयेथ॥प्रपंचनद्देगाशाश्वत॥अवघेंजगचीकाळग्रस्त॥इहलोकींसमस्तठकिलेविषयीं॥५८॥मनुष्यदेहोर्मभूमी
 प्राप्ता॥तोलोकह्यणतीकर्मजित॥हाजैसानैश्वरयेथ॥तैसाचनिश्चितनैश्वरस्वर्ग॥५९॥श्लोक॥ ॥एवंलोकंपरंविद्यानश्व
 रंकर्मनिर्मितं॥सतुल्यानिशयध्वंसं॥यथामंडलवर्तिनाम्॥२०॥टीका॥ ॥मनींधरोनीविषयभोग॥इहलोकींकरितीआ
 ग॥पुण्यजोडोनियांसांग॥पावनीस्वर्गभिजपुण्ययोगें॥६०॥स्वर्गस्वरवाइंद्रआधिपती॥तोहीपतनार्थधाकेविती॥विघ्नसत्त्वितसांप्र
 तीं॥सर्गस्थितीअपाय॥६१॥यापरीनिजपुण्येंसर्गप्राप्ती॥त्यालोकातेंपुण्यजीतह्यणती॥तेहीपुण्यक्षयेंक्षयाजाती॥तेणेंधाकेंधा
 कनीस्वर्गस्थेत्रे॥६२॥गांठीपुण्यअसतांचोरव॥स्वर्गभोगीअसेलस्वरव॥हेहीवार्तासमूळलटिक॥स्वर्गचिंदुःखऐकराया॥६३॥
 समानपुण्येंसमपदप्राप्ती॥त्यासींस्पर्धाकलहोकरिती॥आपणाहुनीजाअधिकस्थिती॥त्याचाइषवितींअहिनिशी॥६४॥जै-

सेराजेमंडळवर्ती ॥ राज्यलोभेकल होकरिती ॥ तैशीस्वर्गस्थांकलहोस्थिती ॥ हेवेहोतीअतिदुःखी ॥ ६५ ॥ पतनभयकलहद्वेषवे
 टी ॥ क्षयातेपावेपुण्यजोडी ॥ अधोमुखपडतीबुडी ॥ याज्ञिकेबापुडीचरफडती ॥ ६६ ॥ एवंस्वर्गस्वरवउल्हास ॥ मानितीतेकेवळपशू ॥
 प्रत्यक्षतेथेद्वेषनाश ॥ असमसदासुनित्यकलहो ॥ ६७ ॥ सेविलाचिविषयोनित्यसेविती ॥ परीकदांनव्हेमानसीतृमी ॥ तरीमिथ्या
 ह्यणोनिनेणती ॥ हेमोहकशक्तीमायेची ॥ ६८ ॥ जैसेवेद्येचेस्वरवसाजणे ॥ वित्तघेउनीवोसंडणे ॥ तेविषयाचासंगधरणे ॥ तंवतंव
 हाणेअतिदुःखी ॥ ६९ ॥ यालागींउभयभोगउपाया ॥ जेजेप्रवर्तलेगाराया ॥ तेतेजाणतकिलेमाया ॥ थितेगेलेवांयांउत्तमआयुष्य ॥
 ॥ ७० ॥ कर्मभूमीनरदेहप्राप्त ॥ हेपूर्णनिजभाग्याचेमथित ॥ देवनरदेहवांछित ॥ तेदेवकेलेव्यर्थविषयार्थी ॥ ७१ ॥ एवंविषयाचीआसक्ती
 ॥ मायाठिकीलेजेणोकिती ॥ यालागींविषयाचीविरक्ती ॥ करावीगुरुभक्तीतेविसांगे ॥ ७२ ॥ श्लोक ॥ तस्माद्गुरुं प्रपद्येत जिज्ञासुश्च
 यउत्तमंम् ॥ शाब्देपरेचनिष्णानं ब्रह्मण्युपशमाश्रयं ॥ २९ ॥ टीका ॥ जाणोनिविषयाचेनैस्वरपण ॥ पावालागीं ब्रह्मपूर्ण ॥ स
 द्गुरुसीअनन्यशरण ॥ निघावेसंपूर्णश्रद्धायुक्त ॥ ७३ ॥ सद्गुरुवचनमात्रेमाया ॥ तरीनिहानिश्चयोराया ॥ येणेसद्दावेलागतोपा
 यां ॥ पावावयानिजस्वार्थ ॥ ७४ ॥ गुरूऐसेजेह्यणणे ॥ तेहीबहूसालपणे ॥ ऐकरायातीलक्षणे ॥ तुजकारणेसांगेन ॥ २७५ ॥ ए
 कवेदाध्ययनगुरु ॥ एकव्याख्यानदानेउदारु ॥ एकज्योतिषज्ञानगंभीरु ॥ परीतेसद्गुरुनह्यणतीज्ञाते ॥ ७६ ॥ एकआगमोक्तमंत्रउ
 पासिती ॥ जपकरावाविधानयुक्ती ॥ मगकैहोईलनिजप्राप्ती ॥ हेनकळेनिश्चितीगुरुशिष्यां ॥ ७७ ॥ एकवायूधारणलाविती ॥ ए
 कनानालक्षेदाविती ॥ एकहृदयोगेंगोविती ॥ एकबैसवितीमहामुद्रा ॥ ७८ ॥ एकब्रह्मानुवादेचोखटू ॥ तत्वनिरूपणीउद्भटू ॥ वैराग्यबो
 लिवावरिष्टू ॥ उपजवीवित्पुभयभोगाचा ॥ ७९ ॥ कैसेनिरूपीतीशुद्धब्रह्म ॥ ऐकोनीसात्विकांयेतप्रेम ॥ परीनिजहृदयींचाश्रम ॥ निरा
 सेतेंवर्मनेणतीची ॥ ८० ॥ जेविउसागुळाचाघाणा ॥ तोंडींचारसभरभाणा ॥ शब्दसोपटेंभरोनिवदना ॥ करीपरिभ्रमणाकरिकरतूं ॥

॥८१॥ ऐसा जो काशब्द ज्ञानी ॥ उत्तम व्याख्याता ज्ञानगुणी ॥ तो जनरंजनी निरूपणी ॥ स्वये को रेपणी कर करितूं ॥८२॥ योगक्षेम चाले गोम
टा ॥ लौकिकी थोर प्रतिष्ठा ॥ तेथे निज प्राप्तीची उत्कंठा ॥ निवचे वारिष्ठा शिष्यांची ॥८३॥ जे किं अमृत ह्याणतां ॥ चर्वीन लभे गा सर्वथा ॥ ते बीशाब्दिक
ज्ञान योग्यता ॥ अनुभव वार्ता स्वये नुपजे ॥८४॥ जेणे स्वयेचा खिलीना हीं चर्वी ॥ तो दुजया ते गोडी केविलावी ॥ यां लागीं जो पूर्ण अनुभवी
॥ तो तारीसद्दावे सत्कीर्त्यासी ॥८५॥ एवंगुरुपणाची वंदती ॥ असे बहुपणे नांदती ॥ जो करी अपरोक्ष प्राप्ती ॥ त्या ते ह्याणती सद्गुरु स्वामी
॥८६॥ जाचे निवाक्ये असंतता ॥ निःशेष भाव छेतवता ॥ त्यासी विसद्गुरुता ॥ वेदशास्त्रार्थी तत्वता प्रतिपाद्य ॥८७॥ जे उपदेशी तीमंत्र
तंत्र ॥ ते ही पूज्यत्वे अतिसधर ॥ जेथे पूज्य पूजकता विकार ॥ तो चिसाचार सद्गुरु स्वामी ॥८८॥ एकाचे शब्द ब्रह्म ज्ञान ॥ वस्तुदेखो निविरालें
मन ॥ भावळले द्वैताचे भान ॥ पडिले मोन चहुं वाचा ॥८९॥ इंद्रिये वकारिली समस्त ॥ प्राण पांगुळला जेथिंचा तिथ ॥ वस्तुदेखो नियां परमाद्रुत
॥ पडले तटस्थ देह भावा ॥९०॥ ऐसा जो आत्मोनुभवी ॥ त्या ते सद्दावे शिष्य विनवी ॥ तव तो पुसेना समजावी ॥ तारस्थ स्वभावी अबोलणा ॥९१॥
॥ एका अनुभवा आलें ब्रह्म ॥ फिटला बाध्य बाधक त्रम ॥ मोडले द्वैत भावाचे कर्म ॥ जगीं विषम असेना ॥९२॥ परी अचुंबी तव रतेणें ॥ अघट मा
न कर्म करणें ॥ अत्यंत उग्रता भिरवणें ॥ दुर्धर पणे भयानकू ॥९३॥ आपण आपण या मार्जा हंसत ॥ ध्वनीत बोले परमार्थ ॥ तेथे बोधेना शिष्याचे-
चित्त ॥ पडे दुश्चित्त ते ठाई ॥९४॥ ऐसा जो वर्त ब्रह्म ज्ञानी ॥ त्याची ब्रह्मस्थिती नमने जनी ॥ माकोण जाईल भावधरोनी ॥ बोधाला गोनी त्या पा
शी ॥९५॥ आतां सद्गुरुची जी जलक्षणें ॥ रायासांगे न तुज कारणें ॥ जे ऐकतां अंतःकरणें ॥ सरवी होणे सद्गवि ॥९६॥ तरी जो कायावाचामने
॥ अतिरूपाद्धीना कारणें ॥ तो डी शिष्यांचीं भवबंधने ॥ उरवी ठाणे अहंकाराचे ॥९७॥ जो सद्ब्रह्म ज्ञाने परांगतु ॥ ब्रह्मानंदें सदां दुष्ट नू ॥ शिष्य
प्रबोधनी समर्थ ॥ यथोचित निज भावे ॥९८॥ जाचा जैसा जैसा भाव ॥ तेसा तेसा करी अनुभव ॥ तरी गुरुत्वाचा अहं भाव ॥ अणु मात्र पहा हो ध
रीना ॥९९॥ शिष्यापासुनी सेवाधेणे ॥ हे स्वप्नी हीन स्मरे मने ॥ शिष्याची सेवा स्वये करणें ॥ पूज्यत्वे पाहाणे निज शिष्या ॥ ३०० ॥ शिष्यदे

खावापुत्रासमान ॥ हेंसमृतीवाक्यअसेप्रमाण ॥ दृष्टीदेखोनेणेगोण ॥ शिष्यादेखेवपूर्णब्रह्मत्वे ॥ १ ॥ शिष्यसेवाकरीनिजभावार्थे ॥ परीतोसे
 वक्त्रहणेत्याते ॥ जासीभगवद्रूपसर्वभूते ॥ शिष्यवेगळतेथेसेवक्त्रनुरे ॥ २ ॥ ऐसामीएकमहायोगी ॥ हेहीनमिरवीतोजगी ॥ गुरुत्वाचातारा
 आगी ॥ सर्वथासिंगीलागोनेदी ॥ ३ ॥ आपुल्यायोगक्षेमाचेसांकडे ॥ स्वप्नहीनघालीशिष्याकडे ॥ शिष्यसंकरीअतीगाढे ॥ निवारारोकडेनि
 जागेसी ॥ ४ ॥ मीएकअकर्तानिजात्मयोगी ॥ ह्यणोनिविषयातेभोगी ॥ अथवाविषयोनिशेषत्यागी ॥ हाहीआग्रहोआंगीअसेना ॥ ५ ॥ तोवि
 षयभोगीनास्वयेत्यागी ॥ तोअदृष्टाचानिजविभागी ॥ लाउनीयांदेहाचाआगी ॥ परब्रह्मयोगीविचरत ॥ ६ ॥ देहदेवंपालखीमाजीचढे ॥ अ
 थवाविष्टेमाजीपडे ॥ तेदोहीचेस्वरवदुःखत्याकडे ॥ मीह्यणोनिपुढेंकदांनरिघे ॥ ७ ॥ देहीअसोनिनाहीअहंकृती ॥ गेहीअसोनीनाहीगृहा
 सक्ती ॥ शेरवीलोकांमाजीलौकिकस्थिती ॥ स्वरवेवर्तनीलोकांसरिखे ॥ ८ ॥ त्यासीस्त्रीह्यणेमाझाभर्ता ॥ पुत्रह्यणेमाझापिता ॥ शिष्यह्यण
 तीगुरुत्वता ॥ तोत्याहुनीपरतात्यामाजीवर्ते ॥ ९ ॥ ऐशियापूर्णप्रतीती ॥ आचरोनादावीभक्ती ॥ हरीभजावासवीभूती ॥ हेचशिष्याप्रतीउप
 देशी ॥ १० ॥ हींसद्गुरुचींनिजलक्षणें ॥ पंडितानकळतीज्ञातेपणें ॥ पूर्णानुभवीजाणतीखुणें ॥ इतरांचेजाणणेंपांगुळलेंतथें ॥ ११ ॥ त्याचेगुरुत्वा
 चीवोळखण ॥ आंगीनिजशांतीपूर्ण ॥ हेचिसद्गुरुत्वाचेंलक्षण ॥ मुख्यभूषणहेंचिराया ॥ १२ ॥ जगोशांतीजाहलीपरदेशी ॥ कोठेहीठावनमिळति
 शी ॥ तेआलीसद्गुरुपायांपाशी ॥ स्वरववासासीवसावया ॥ १३ ॥ यापरीसद्गुरुपाशींशांती ॥ स्वयेआलीस्वरववासवस्ती ॥ जेविकामाहेराआ
 तोती ॥ स्वानंदेंक्रीडतीकन्याजैशी ॥ १४ ॥ जोणोनीवेदशास्त्रनिश्चिती ॥ जोनमिरवीगावित्यती ॥ जासीअपरोक्षपूर्णशांती ॥ तोसद्गुरुमूर्तीनि
 श्रयेराया ॥ १५ ॥ झणीश्रोतेकोपनीयेथ ॥ ह्यणतीलग्रंथवादविलाच्यर्थ ॥ निष्णातयापदाचाअर्थ ॥ काढितांयेथस्फुरलेहो ॥ १६ ॥ हेमाझेगांठी
 चीनळेयुक्ती ॥ सद्गुरुआपणआपुलीस्थिती ॥ बोलवीतसेग्रंथार्थ ॥ पदपदार्थीसाधुनी ॥ १७ ॥ तहीसद्गुरुचींलक्षणें ॥ नवर्णवतीअगाधया
 णें ॥ बंदवेडावलामुकेपणें ॥ तेथेमाझेबोलणेसरेकेवी ॥ १८ ॥ येथआश्चर्यकेसेदेखा ॥ श्रीभागवतदेशभारवा ॥ परमार्थसाधिलानेटकां

॥ तुष्टलानिजसरवज्जनार्दन ॥ १९ ॥ एकाजनार्दनाशरण ॥ त्याचीजैहोयकृपापरिपूर्ण ॥ त्यादेहीअसतांदेहबंधन ॥ नातळेजाणगुरुभ-
क्तां ॥ २० ॥ जाचेसेवितांनिजचरण ॥ देहीनबाधीदेहबंधन ॥ त्यासींज्ञालियाअनन्यशरण ॥ देअगाथकोणाजेनकळे ॥ २१ ॥ वेदीनकरितांसद्ग-
ुरुभक्ती ॥ कदांनदेपरमार्थप्राप्ती ॥ यालागींसद्गुरुभक्ती ॥ बोलिलींघंथींशिष्यहितार्थ ॥ २२ ॥ यालागींपूर्णसद्गुरुशीं ॥ अनन्यशरणहोतांत्य-
सी ॥ तोसद्गोवेनिववीशिष्यासी ॥ निजबोधेसीयथार्थता ॥ २३ ॥ सद्गुरुस्थितीचेंनिरूपण ॥ रायासांगीतलेसंपूर्ण ॥ आतांशिष्याचेंलक्षण ॥
सावधानअवधारीं ॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तत्रभागवतानुधर्मांश्छिंदेद्गुवात्तदैवतः ॥ अमाययानुवृत्यायैस्तुष्येदात्मात्मदोहरि
॥ २२ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ वरीवरीदिसतीसात्वीक ॥ भीतरीविकल्पीशिष्यएक ॥ एकतेकेवळदांभिक ॥ एकज्ञानतकअतिधूर्त ॥ ३२५ ॥ एक
तेकेवळप्रतिष्ठाकाम ॥ एकासीपूज्यतेचासंभ्रम ॥ एकासीजाणिवेचाआक्रम ॥ एकचेपौरीसंभ्रहाचीसिद्धीचा ॥ २६ ॥ एकवाग्वदीवाजरा ॥ ए-
कअतिशयेसीकर्मटा ॥ एककेवळकर्मनष्ट ॥ आहीब्रह्मनिष्ठअभिमान ॥ २७ ॥ एकाआवडेवायूधारण ॥ एकाआसनजयाभिमान ॥ एकाचेंसं-
शयीमन ॥ विश्वासपूर्णदृढनाही ॥ २८ ॥ एकआदरेउपदेशेती ॥ मगहोयनकेविकल्पचिती ॥ ऐशाअनेकशिष्यपंक्ती ॥ तेजाणनिश्चितीमाईक
॥ २९ ॥ आतांजेकांअमाइक ॥ शोधीतसत्वाचेसात्विक ॥ सुखपरमार्थासाधक ॥ जेअवंचकसर्वस्व ॥ ३० ॥ जेगुरुचरणींचेअंकिले ॥ जेगुरु
वाक्याजीवेंविकले ॥ सद्गुरुलागींवहिले ॥ सर्वस्वआपुलेंवोवाळित ॥ ३१ ॥ जोसद्गुरुच्याबोलावरी ॥ जीविताचीकुरवंडीकरी ॥ जोआज्ञेबा-
हेरी ॥ निळभरीहो नशके ॥ ३२ ॥ सद्गुरुतेमनुष्यबुद्धी ॥ पांढोचीनेणेंजोत्रिशुद्धी ॥ सेवेलागींभिरावधी ॥ हर्षानंदीतत्पर ॥ ३३ ॥ निजभावा-
र्थेसादरा ॥ सेवेलागींअतितमरा ॥ शरीरआठोप्रहर ॥ अणुमात्रवंचीना ॥ ३४ ॥ उच्चअथवानिचकाम ॥ ह्यणोनेणोमनोधर्म ॥ गौणकरीनीनि-
त्यकर्म ॥ आनीउत्तमोत्तमगुरुसेवा ॥ ३५ ॥ सेवेलागींनिष्कपरा ॥ नित्यनिजभावेंचौरवटा ॥ जंवजंवसेवापडेसदटा ॥ तंव नंवउद्धटउल्हास ॥
॥ ३६ ॥ सखिंष्यअसखिंष्यसमुदावो ॥ सद्गुरुशींसारिरवेचिपाहाहो ॥ जाचेहृदयीजैसाभाव ॥ तैसापाहाहोफळभोग ॥ ३७ ॥ भावे

सुविद्यते देवो ॥ हा उपदेशीं मुख्य निर्वाहो ॥ आपुला आपणिया भावो ॥ फळ भोग पाहाहो भोगवी ॥ ३८ ॥ चुकवावया मृत्युचा तावो ॥ जाणिवे आ
णितां निज भावो ॥ हिरण्यकशिपुना डला पहरो ॥ संधी साधो नि देवो निर्दाळी त्यासी ॥ ३९ ॥ तेथें विप्र द्वादाचा भावो ॥ मजरक्षिता देवाधि देवो
॥ त्यासी साक्षे पें मारितो रावो ॥ मरणची वावो भावार्थ केलें ॥ ४० ॥ परमार्थ जिजाण पण ॥ तेजाणावी नागवण ॥ यालागीं सद्भावें जो संपू
र्ण ॥ तो जन्म मरण छेदकू ॥ ४१ ॥ मी शिष्य परिक्षकू ज्ञाता ॥ हे सद्गुरु सीं नाही अहंता ॥ तेथें जैशी त्याची भावार्थता ॥ तैशा तैशा अर्था तो पा
वे ॥ ४२ ॥ हे असो सल्लिध्याचा सद्भावो ॥ राया अभिनव केसा पाहाहो ॥ गुरु ब्रह्म ऐक्य भावो ॥ निज निर्वाहो निष्ठक ॥ ४३ ॥ माझ्या इंद्रियांच
तीचा छिता ॥ सद्गुरु निजात्मा मज आतोता ॥ बाह्य सेवेलागीं सर्वथा ॥ ब्रह्म मूर्त तित्वता सद्गुरु मानी ॥ ४४ ॥ सद्गुरु चरणीं आपण ॥ चि
त्त वित्त जीवितें सीं संपूर्ण ॥ करून घाली आत्मार्पण ॥ सर्वस्वें संपूर्ण सर्व भावें ॥ ४५ ॥ तेथें सें तुष्ट लास्वामी संपूर्ण ॥ तो ही सर्वस्वें सीं भुलोन
॥ आवडी निजांगें आयण ॥ सेवका आर्धीन स्वामि होय ॥ ४६ ॥ आत्मार्पण करितां बळी ॥ द्वारी द्वार पाळ जाला वनमाळी ॥ ऐसी भजन भावा
ची नव्हाळी ॥ सेवका जवळी स्वामि तिष्टे ॥ ४७ ॥ येवढी ये अगाध प्रार्थी ॥ उत्तम भक्त स्वयं पावती ॥ बाळ्या भोळ्या हे चिस्थिती ॥ कैशारिनी
आतुडे ॥ ४८ ॥ या विलागीं सद्गुरु पाशीं ॥ शरण रिघावें सद्गुरु वेशी ॥ तो संतोषो निया शिष्यासी ॥ भजन धर्मासी उपदेशी ॥ ४९ ॥ तेणे भ
जनें भगवंत ॥ भजो निजाले उत्तम भक्त ॥ तो भागवत धर्म समस्त ॥ शिकावें निश्चित सद्गुरु वेशी ॥ ५० ॥ मुख्य भागवत धर्म स्थिती ॥ अव
श्य करावी सत्संगती ॥ हे विसद्गुरु उपदेशिती ॥ असत्संगती त्यागार्थ ॥ ५१ ॥ श्लोक ॥ ॥ सर्वतो मनसोऽसंगमादौ संगचसाधुषु ॥ द
यामैत्री प्रथयंच ॥ भूतेष्वद्वायथोचितम् ॥ २३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ सर्वापासोनीभिः संग ॥ जरी मनीहोणे आहे चांग ॥ तै अवश्य धर
वा सत्संग ॥ असत्संग त्यागावा ॥ ५२ ॥ मुख्य असत्संगे देह संगती ॥ त्याची समूळ करावी नृहनी ॥ जगीं दादुगीं सत्संगती ॥ जाण निश्चि
ती नृपनाथा ॥ ५३ ॥ जेथें दयामैत्री प्रथयो पूर्ण ॥ मुख्य त्वे हे विविध लक्षण ॥ अवश्यें सीकरावें आपण ॥ सत्संग प्रमाण स्वहितासी ॥ ५४

॥सांडोभियांचोरपण॥साधूसीलीनहवेसंपूर्ण॥सांडोभियांदेहाभिमान॥त्यासीलोरांगणघालावे॥५५॥साधूपरतापूज्यपाहाहो॥ज
गीनाहीआननदेव॥संतपूजनदेवाधिदेव॥स्वयंमेवसंतुष्ट॥५६॥संतपदांचेस्नकण॥त्रिशिवंदावेअद्भुतेपूर्ण॥संतपुढंजाणपण॥सर्वथा
आपणनमिरवावे॥५७॥देखोनेसंतसमुद्रावो॥अनन्यगतीभगवद्भावो॥भगवद्भावेनमस्वभावो॥प्रश्रयोपाहाहायानाव॥५८॥न
मनेसेधिनोसंतचरणी॥जेथेभूतदयावाढेंसंपूर्ण॥तेंदेचेनिजलक्षण॥सावधानअवधारी॥५९॥भूतासीकठिणपणें॥देखतांनिघों
पाहेप्राण॥मास्वयेकरीलआपण॥हंसर्वथाजाणस्वप्निघडें॥६०॥जेणेंआपणासीहोयदुःख॥तेंभूतासीकरीनानिःशख॥जेणेंआपणा
सीहोयसख॥तेंअवश्यककरीदीना॥६१॥सर्वभूतांदयासमान॥कदांनबोलंकठिणपण॥भूतांचीपीडाभिवारण॥करोनीआपणसु-
खोपायविंती॥६२॥जीवमात्रीदुरोक्तीबोलतां॥जिह्वाघेवोपाहजविता॥भूतांदुष्टपणचाळितां॥समूळनिजचिन्तानिर्दाळुपाहे॥६३॥भू-
तांसिजेथेपीडापावे॥त्यातळीजिवघालूयावे॥जीवापरीसमूतेसर्व॥दयागौरवपटियंती॥६४॥ऐसेजेकारुण्यपूर्ण॥त्यानावदयासंपू-
र्ण॥आतांमैत्रीचेंलक्षण॥असाधारणतेंएका॥६५॥सर्वभूतांचाठांड॥सहदांवांचोनिदुजेनाही॥तरीनकरितांचीमैत्रीपाही॥ठांडचे
ठांयीअलोलीक॥६६॥जोविषययांगेनविंद॥नानाविकर्त्यानउठे॥आलियापरमसंकटें॥मैत्रीनटेपाटेसदाग्राह्य॥६७॥यानावगामि-
त्रभावो॥प्राणगेलियानतुरेपाहाहो॥देखतांकल्यांतकाळघावां॥निजमित्रसमुदावोयेकवटेयेकीं॥६८॥देशीआचरतांनिजस्थिती॥अस्या
उपजेसर्वाभूतां॥त्याअश्वेचीवित्पत्ती॥यथानिगुतीसांगेन॥६९॥नवलअश्वेचेंलक्षण॥ब्रह्मासुंगीसमसमान॥तरीयथोचितविधान॥
सर्वथाजाणचुकेना॥७०॥अर्घ्यपाद्यादिपूजन॥सकळदानआणीसन्मान॥हेअस्याब्राह्मणांसंपूर्ण॥एकसितेंजाणअन्नमाअर्ची॥
॥७१॥एकाअन्नआच्छादन॥एकासीतेकांसंडकण॥एकानृणआणीजीवन॥एकापयपानयथोचितें॥७२॥जेणेंजासीसखसंपूर्ण॥ते-
तेंकरीउचितअश्वेजाण॥अनुचितअश्वेचेंविंदाण॥दुःखकरीसंपूर्णसवार्थी॥७३॥जेविब्राह्मणावाटिलेतृण॥गाईसीवाटिलेमिथान

श्वासनासीबैसणेंसिहासन॥साधूसीआसनथारोळा॥७४॥व्याघ्रासीपडित्यालंघन॥त्यासीअर्पूनयेगीदा॥गायगादव्यासंपूर्ण॥ते
 लाभ्यंजनकंनये॥७५॥होकांदेहइंद्रियंजरीएकें॥तरीजिह्वाकर्मनहेनाकें॥तेविणकभूतात्माभूतवेखें॥उचितोत्पुखेंयोजावा॥७६॥क
 रितंअप्योचितअर्पण॥जहीक्रियादिसेभिन्नभिन्न॥नरीअंतरअथाअभिन्न॥हेंमुखलक्षणभागवतधर्मी॥७७॥भूतीभूतात्माअभि
 न्नस्थिती॥दयामैत्रीसाधूचीभक्ती॥हेचआतुडेकेशारिती॥प्रबुधतदर्थउपावसांगे॥७८॥तेचिनचम्लोकींम्लोकीं॥समूळभागवत
 स्थिती॥प्रबुधसांगेरायाप्रती॥साधकांविजप्राप्तीसाधावया॥७९॥ ॥श्लोक॥ शौचतपस्तिदिक्षांचमौनंस्वाध्यायमार्जवं॥ब्र
 ह्मचर्यमहिंसांचसमत्वंद्वंद्वसंज्ञयोः॥२४॥ ॥टीका॥ ॥मुखसाधावयापरमार्थ॥अवश्यपाहिजेगाश्चरिता॥श्चरित्वावांचो
 नीतत्वता॥नलभेहाताभिजस्वार्थ॥८०॥यालागींगानृपनाथा॥श्चक्षिशौचाचीऐककथा॥अंतरमळनक्षालितां॥नलभेहाताबाह्यश्च
 क्षी॥८१॥मनमळीणवासनामळे॥तेनकरितांमोक्षिणें॥बाह्यपवित्रताअहंबळे॥तेजाणआधलेन्याहाळीजैसे॥८२॥मनमळीनवास
 नामळे॥तेप्रक्षालुनसोक्षिणेंकरावेगंगावबळे॥गुरुवाक्यमेळेंनिजनिष्ठा॥८३॥सोनेजेविपुरीपंडे॥मळतुटेवाणीचंदे॥तेवीगुरुसेवाजड
 त्वमोडे॥चित्तशुद्धीजोडेनिर्दृष्ट॥८४॥आरसासीसाक्षातीतोडिजे॥तेणेस्वमुखाश्चक्षुत्वजोडिजे॥तेवीचित्तश्चक्षुश्चउघडीचि॥सहजींस
 हजेनिजश्चक्षु॥८५॥लोहंपरीसझांकिजे॥तंवलोहत्वामुकीजे॥तेवीअंतरश्चक्षुनेकीजे॥महानिर्वुजेस्थूळबुद्धी॥८६॥सूर्यासामुख
 सूर्यकांत॥झालियाश्चक्षुत्वेहोयदीमी॥तेप्रभावाद्यप्रकाशती॥अग्निहोत्रार्थमहायागा॥८७॥तेविगुरुवाक्येंअंतरश्चक्षुना॥सबा
 ह्यआलीश्चचित्तता॥हेनकरितीजेपवित्रता॥तेजाणतत्त्वताअतिभिंडिमा॥८८॥अस्यजळशौचाप्रती॥तेणेहांतकरकरलेवाती॥शेव
 टींगिरबडेबृहती॥तेविचिकल्पीहितीअपवित्रा॥८९॥भरलेंकाळकूरजीवी॥वरीतवरवअतिबरवी॥तेइंद्रावनकोणहीनसेवी॥अंतरस्व
 भावीअतिमळान॥९०॥तीर्थधूतलारजकराजी॥तोकायहोईलशुद्धिजु॥नरेघेतलारजध्वजू॥तोनहेपूज्यबाह्यक्रियावरी॥९१॥॥

दसकुमारसाजिरी॥वारीकुष्टतातिळभरी॥झाल्यातीतेकोणीनवरी॥वरीबरीबरदिसतांही॥९२॥नागवामांथांमोत्यांचीजाळी॥शिंबरीस
 पाणीदाणात्याली॥तेविवाह्यपवित्रतादाविली॥तेतेकेलीनिजमंडिमा॥९३॥दयंमारखलावायस॥तोकायहोईलराजहंस॥दहींहाणांनामथि
 तांकापुररु॥तूमीनव्हेउपहासजगीप्रकरे॥९४॥तेविअंतरीविकल्युअसतां॥बाह्यजेजेपवित्रता॥तेतेक्रियानृपनाथा॥जाणतत्वताअतिमंडि
 मा॥९५॥अंतस्साळिलेंगुरुप्रतीती॥बाह्यसाळिलेंशास्त्रयुक्ती॥ऐसेंशुचित्वनिजनिश्चिती॥अहैतस्थितीतेथेनादे॥९६॥अंतरीउक्तचि
 त्वपूर्णवसे॥तेंबाह्यकर्मस्वियेप्रकाशे॥तेंशुचित्वचीअनायासे॥परमार्थदशेप्रकाशी॥९७॥ईश्वरभावाचेनिजवर्म॥त्याचेपोरींरिघात्या
 सप्रेम॥त्याचेकर्मचीहोयब्रह्म॥त्यादेहभ्रमबाधीना॥९८॥यानामशतविधता॥सत्यजाणगानृपनाथा॥तयाचीहीस्थितीआतां॥एकत
 त्वतासांगेना॥९९॥शरीरशोषणानावतप॥तेंप्रारब्धेभोगानुरूप॥हृदयींवाहाणेकृष्णस्वरूप॥तोउक्तसुसाक्षपतपाचा॥१००॥जेवि
 धुरसांनिदिदी॥सैगरणामाजीउठी॥तेवीईश्वरधरोनिपोरीं॥वर्तनीस्वहीतपियाशुभ॥१०१॥हेचिंतपाचेंनिजस्वरूप॥याचिनावशतधन
 प॥यावरमैनचलेरूप॥व्यर्थवागजल्यकांकरावे॥२॥हंसहिष्णासुमुक्षा॥यानावह्यणीजेतितिक्षा॥तेहीआणावयालक्षा॥नृपाध्यक्षा-
 अवधारीं॥३॥सरवदुःखउभयभोग॥दोमाजीअखंडआपुलेंआंग॥जेविचित्रांचीचाधीणआणीवाघ॥दोहींमार्जासांगनिजत्वेभिती॥
 ॥४॥जेविदावाग्नीचेउल्लाकें॥आकाशजैसेनपोळे॥असोनित्याचेनिमेळे॥त्यावेगळेअलिम॥५॥सीतळजळकांहींवपडे॥पृथ्वीनिजक्ष-
 मानकांकुडे॥तेविनिजस्वरूपसरवाडे॥हंसानातुडेनिजसाधू॥६॥शरीरजडहीहवेकांपे॥तेणेदेहकांपेसाधूनकांपे॥शरीरअतिउष्णतापे
 ॥परीसाधूनतापेदेहतापामाजी॥७॥सरवेंदेखोनिदिदी॥जागोडियाघालीमीठी॥दुःखहीत्याचीआवडीघोटी॥हंसहिष्णातामीठीयाना-
 वराया॥८॥गोफणगुंडासन्मुख॥लागतांअवश्यउठेदुःख॥तोचसुवर्णाचाजालियादेख॥दुःखलोपोनिसरवअनिवारवाढे॥९॥दुः-
 खदुःखप्रकाशक॥निजवस्तुअसेएक॥त्याएकात्मतादेख॥हंसहंसहंससरवेसाधिती॥१०॥तेविहंसचेजाणपण॥जाणवीतअसेजेज्ञ

न ॥ तजाणातल्या आपण ॥ दृढेसंपूर्णनिर्देहेहोती ॥ ११ ॥ स्सउसीकठिणपणे ॥ त्यामाजीगोडीअखंडपणे ॥ तेविहंदामाजीचिदने ॥ अखंडदंडा
 चमनेवस्तीकीजे ॥ १२ ॥ ऐशीहिअखंडता ॥ जवनयेसाधकांचेहाता ॥ तवदंदाचीसहनता ॥ नयेनृपनाथानिश्चयेसी ॥ १३ ॥ यानावदंडसहन ॥
 निजनिश्चयेजाणपूर्ण ॥ आतांमौनचेंलक्षण ॥ सावधानअवधारी ॥ १४ ॥ वाग्वादकरावाजनी ॥ तैदंडववेदेहाभिमाना ॥ सांडविलातो
 सद्रुक्ती ॥ निषेधधोउनीशब्देसी ॥ १५ ॥ सद्रुक्चनपडतांकारी ॥ स्तुतिनिंदागिळोनिदोही ॥ बोलबोलतेनिरुक्ती ॥ हृदयभुवनीपरि
 पकले ॥ १६ ॥ जेह्वांजचेबोलावेअवगुण ॥ तेथेत्येदिसेआपण ॥ यालागीबोलतांपैशून्य ॥ पडेमौनगुरुवाक्ये ॥ १७ ॥ गूणदेखोनि-
 यांस्तवन ॥ करितापडेदृढमौन ॥ मीचिस्तव्यस्तबिन्हास्तवन ॥ मजम्यांवानितांपूर्णसुखत्वमाझे ॥ १८ ॥ निजात्मानिःशेषनिसे ॥ ऐसा
 रिताचवनदिसे ॥ तेथेजेजेकोहीदिसे ॥ तेआत्मप्रकाशेसदोदित ॥ १९ ॥ ऐशीसद्रुक्तीदारवविलीयुक्ती ॥ तीविश्वासेंस्थिरावलीचिती ॥
 यालागीनिंदाआणीरुक्ती ॥ वाक्त्रेप्रतीबोलेना ॥ २० ॥ संवादकरावानिजस्वार्थी ॥ तवसद्रुक्तावचनीक्ती ॥ खंडत्यावेदशास्त्रांचायुक्ती
 ॥ त्यावरीस्थितीचटेना ॥ २१ ॥ एवंस्तुतिनिंदावाग्वाद ॥ करितांखुटलासंवाद ॥ महामौन्येअतिशुद्ध ॥ परमानंदसाधकां ॥ २२ ॥ ऐसे
 साधावयादृढमौन ॥ सद्रुक्शिकवीवेदाध्ययन ॥ उपनिषदार्थविवंचुन ॥ पदवीसंपूर्णअर्थावबोधे ॥ २३ ॥ अथवाअतिशयेदृढमौन ॥
 श्रीरामकृष्णानामस्मरण ॥ अखंडनामैर्गर्जतांपूर्ण ॥ वेदार्थजाणतिष्ठतीपुढे ॥ २४ ॥ नित्यरामनामगर्जेवाणी ॥ त्यातीर्थयेतीलौटां
 गणी ॥ स्मरवस्लागतीचरणी ॥ यमपायवणीस्वयंबंदी ॥ २५ ॥ रामनामाचेंजेस्मरण ॥ यानावगास्वाध्यावीजाण ॥ वेदेनामस्तविलेंपू
 र्ण ॥ शतश्रुअध्यायनहरीनामै ॥ २६ ॥ वेदूअथवात्मास्मरण ॥ यानावस्वाध्यावोजाण ॥ आतांआर्जवाचेंलक्षण ॥ ऐकेसंपूर्णमहाराजा
 ॥ २७ ॥ आतांआर्जवतेऐसे ॥ सर्वाजीवांजीवनजैसे ॥ कांततूजेसानिजविलासे ॥ अविरोधूआभासेपटाआंतू ॥ २८ ॥ सारखरेचेंदंडावण ॥
 केलियानवचेगोडपण ॥ तैसेविषमहीजीवाजाण ॥ आर्जवैपूर्णरंजवीस्वभावे ॥ २९ ॥ वक्रचंद्राचीचंद्रिका ॥ परीअमृतवक्रनव्हेदेखा ॥

तैसेदेखोन विषमलोकां ॥ मनोवृत्तीदेखापालेना ॥ ३० ॥ निरापराधनदेखेकोणासी ॥ वोळखीजीवमात्राशी ॥ जिवलगसोयरासची
 शी ॥ जैसातैसाजुनार ॥ ३१ ॥ यापरीजयासआससर्वदांसर्व ॥ ऐसाजोकोनिजस्वभाव ॥ तयानावगाआर्जव ॥ अतिअपूर्वगुरुदीक्षा ॥
 ॥ ३२ ॥ सरासरनरनक्षेत्रेश्वर ॥ मदनैकेलेनिजकिंकर ॥ कंदर्पचामारथोर ॥ अतिदुर्धरअनंत ॥ ३३ ॥ अंतरीकामाचेदृढठाणे ॥ बरीबरीदांत
 चाउनीसाहणे ॥ त्याचामनासीनिष्कामनहणे ॥ चालविणेअलौकिक ॥ ३४ ॥ तैशीनक्षेसदुरुचीयुक्ती ॥ कामाचीपालटेकामवृत्ती ॥ अभंग
 ब्रह्मचर्यस्थिती ॥ शिष्याप्रतीउपदेशी ॥ ३५ ॥ कंदर्पराणिवेस्त्रीपुरुष ॥ तेथेगुरुदीक्षाआलोलिक ॥ मिथ्यारूनीपुरुषमायिक ॥ विषयसु
 खभ्रममात्र ॥ ३६ ॥ आनंदाचेउपस्थकायतन ॥ हेकायमिथ्यावचन ॥ तेअर्थीपूर्णवेदज्ञ ॥ वेदविवंचनादाविऐशी ॥ ३७ ॥ पुसतांसा
 खरेचीगोडीकैशी ॥ तोस्वादनयेसांगवयासी ॥ तेथेचारवोंदेतीअणुमात्रेशी ॥ तेविंगडपणराशीजाणतीजाण ॥ ३८ ॥ तेविपरमानंद
 सरवप्राप्ती ॥ उपस्थद्वारांनरचाखिती ॥ आनंदयेकायतनस्थिती ॥ बोलिल्याउपस्थीयाहेतुवेद ॥ ३९ ॥ त्याउपस्थस्वखाचीनित्यस्थिती ॥
 संभोगेवाणजेवाटविती ॥ तेथेमिथ्यास्त्रीपुरुषव्यनी ॥ सहजेहोतीसज्ञान ॥ ४० ॥ चाखिलीगोडीतेचिसारवर ॥ परमानंदमैथुनमात्र ॥
 मानूनियांमैथुनपर ॥ जालेपामरविषयांध ॥ ४१ ॥ उपस्थीपरमानंदगोडी ॥ यालागींस्त्रीकामाचीअतीवोटी ॥ सदांसोश्रिजेमहामूढी ॥ त
 डातोडीजीवित्तच्या ॥ ४२ ॥ सारखेचेकेलेनारीयेळ ॥ तेथेत्वचागर्भसारखरचीकेळ ॥ तेविषयद्वारासरवकह्याळ ॥ उरनीसकळपरमानंद
 ॥ ४३ ॥ नानापक्कानेपरवडी ॥ गुळाचागोडीनेतेचवीगाटी ॥ तेविषयाचीजेजेआवडी ॥ तेतेगोडीनिजानंद ॥ ४४ ॥ हेनेणोनीसुखीचीनि
 जगोडी ॥ सोशितीविषयाचाअतीवोटी ॥ बापसद्रुरूपागाटी ॥ विषयाचीआवडीएकत्वाआणी ॥ ४५ ॥ यालागींविषयाचीआस्था ॥
 नचंदेसल्लिष्यचिमांथां ॥ स्त्रीभोगाचीआसक्तता ॥ मिथ्यातत्वतारुखाक्यनिष्टा ॥ ४६ ॥ हाआत्माहेआर्त्तापाही ॥ ऐसेमिथुनसुखीना
 ही ॥ तेनिजमूढपाडितांठांयी ॥ ब्रह्मचर्यपाहीअभंग ॥ ४७ ॥ यानावगानिजपैष्टिक्य ॥ ब्रह्मचर्यअतिसटक ॥ सद्रुनीबोलिलेनिष्टक

अलौकिकअमंग ॥ ४८ ॥ आतांअहिंसेचीस्थिती ॥ ऐकरायाचक्रवर्ती ॥ भवंईउचलोनीनाहीभूती ॥ स्वप्रसूषुसीजागतां ॥ ४९ ॥ पांचोआद
 तांदेख ॥ झणीपृथ्वीपावेलदुःख ॥ याकाकुलतीअवश्यक ॥ पाउलेआलौकिकहळूडेवी ॥ ५० ॥ आकाशदचकेलदेख ॥ यालागीनेदीसैराहा
 क ॥ वाचापरिपक्वीयुरव ॥ वचनेपरमस्वरुसर्वासिदेत ॥ ५१ ॥ त्याचाशब्दजरीगगनींभरे ॥ तेणेशब्दानंदचमत्कारे ॥ गगनचीनिजस्वरु
 भरे ॥ येणेंसुरवोद्वारेवचनोकी ॥ ५२ ॥ जळाभाजीघालितांउडी ॥ झणीउदकदडपेलबुडी ॥ तरंगन्यायेदणेंबुडी ॥ जीवनाचीदुथडोनेहालवितां
 ॥ ५३ ॥ त्यासीजळीहोतांनिमघा ॥ जळाचातापशमेसंपूर्ण ॥ त्यापरीकरीस्नान ॥ जीवनींजीवनजीववित ॥ ५४ ॥ झणीदुःखपावेलवारा ॥ झणी
 नीस्वाक्षुनघालीसैरा ॥ नेसुनीप्राणसंचारा ॥ निजशरीरावागवी ॥ ५५ ॥ निजदेहाकरावयाघातु ॥ सर्वथाजेवीनुचलेहातु ॥ तेविभूतांवरीनिघातु ॥
 ज्याचापौष्टांतुपजेना ॥ ५६ ॥ अत्यंतन्याहारेपाहतां ॥ चवकुपडलेप्राण्याच्याचित्ता ॥ यालागीबाह्यदृष्टीकरता ॥ नपाहभूतांभूतभावं ॥ ५७ ॥ रा
 मरगडनीलसंपूर्ण ॥ यालागीनकरीआंगमर्दन ॥ एवंस्वदेहाचेदेहपण ॥ भूतहिंसाभेणअहंतानाणीं ॥ ५८ ॥ भूतांदेतादुःखलेशक ॥ भूतींदुःख
 वेलभूतेशक ॥ ऐसाजाचाददविश्वास ॥ तेथरहिवास्तुअहिंसेचा ॥ ५९ ॥ कायिकवाचिकमानसिक ॥ भूताउपजेत्रिविधदुःख ॥ तेजेथेनिमालेनिःश
 स्व ॥ अहिंसादेखतेवांयीं ॥ ६० ॥ यानावगाशकअहिंसा ॥ सत्यजाणनृपवरेषा ॥ आतांहंदूसाम्याचीदशा ॥ ऐकक्षितीशासांगेन ॥ ६१ ॥ स्वरुदुःख
 अदृष्टार्थीन ॥ तेअदृष्टदेहाचेमाथांसंपूर्ण ॥ ऐसेजाणोनीआपण ॥ निर्द्वंद्वसंपूर्णसद्गुरुवाक्ये ॥ ६२ ॥ अदृष्टदेहस्वरुदुःखभोगी ॥ सुखतेथरागीवि
 रागी ॥ शिष्यलागोनेदीनिजांगीं ॥ गुरुवाक्यरंगीरंगला ॥ ६३ ॥ देहीचेनिजस्वरुस्वरुवावता ॥ सर्वेचिदुःखचटेमाथां ॥ हेगुरुस्तेजाणोनीतत्वता
 देहअहंतासांडविली ॥ ६४ ॥ निराभिमानाचाआगी ॥ दुःखनुरेचिदुःखनियोगी ॥ स्वरुनुरेचस्वरुसंभोगी ॥ उभयभागीअलिम ॥ ६५ ॥ छा
 याउष्णामाजीतापली ॥ तेछायाछायेचिनिवाली ॥ तेविस्वरुदुःखेविमिथ्याजालीं ॥ स्थितीस्वरुवावलीयथानुलाभे ॥ ६६ ॥ अदृष्टदेहीवर्ततां
 देख ॥ बाधूनशेकस्वरुवास्तु ॥ हेगुरुगम्यअलौकिक ॥ शिष्यविश्वासकपावती ॥ ६७ ॥ विश्वासेवांगसर्वथा ॥ गुरुगम्यनयेहातां ॥ गुरुग

म्येवीणतत्त्वता ॥ इह समता कदा न घटे ॥ ६८ ॥ देही दृढता जवमी पण ॥ तव तव इह बाधा दारुण ॥ जे गुरुवाक्ये निराभिमान ॥ त्यासी इह जे जाण अ-
 ति मिथ्या ॥ ६९ ॥ स्वप्नि चेंद रिद्र समर्थता ॥ जे विदोनी समान जगृता ॥ ते विदें हे बाधेची वार्ता ॥ न बाधे गुरुभक्तां अपरोक्ष बोधे ॥ ७० ॥ लेकुरा-
 च्यार वेढा साठी ॥ पारणे तैशी एका दर्शा ॥ इह चो दशा तैशी ॥ गुरुवाक्या सरिसी समूळ उडे ॥ ७१ ॥ जे विचंद माचे यादनी ॥ आरी बोरी चंदन-
 होती ॥ ते विगुरुवाक्य प्रतीती ॥ सकळ इह येती निज साम्या ॥ ७२ ॥ चंदना सभोवतीं झाडे ॥ ते हीरो कडीं लाकडे ॥ देव हि जाचे मस्तकी चढे ॥ भा-
 ग्य येवढे सत्संगी ॥ ७३ ॥ सद्गुरु तो चिसत्संगी ॥ तत्संगे शिष्य पालरती ॥ स्वये ब्रह्म रूप होती ॥ ते इह इह येती निर्द्विहा ॥ ७४ ॥ एवंगुरुवाक्या
 विश्वासता ॥ इह शाये चंदे हाता ॥ ते गुरुवाक्य ही तत्त्वता ॥ एक आतां सांगेन ॥ ७५ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ सर्वत्रा त्वेश्वरा निक्षिप्तैव त्वमनिकेतनं
 ॥ विविक्तचौरवसनं ॥ संतोषो यन केन चित् ॥ २५ ॥ टीका ॥ सद्गुरु वचन विश्वासे ॥ मानी सर्वत्र परमात्मा ऐसे ॥ ते विनिज बुधी निश्चयोत्पसे ॥
 निजमान से विवंची ॥ ७६ ॥ मजमाजी परमात्मा वसे ॥ तेणे स्थूल देह वर्तसे ॥ त्याचे नी पूर्ण चित्प्रकाश ॥ जगभासे जगद्रूप ॥ ७७ ॥ तेणे नि-
 जात्म प्रकाश ॥ माझे दृष्टी सदृश्य दिसो ॥ दृश्य दृष्टा दर्शन विलासो ॥ विलसत से परमात्मा ॥ ७८ ॥ दृश्य दृष्टा पणें जें जें उठी ॥ ते ते निजात्मता पा-
 ठी पोठी ॥ तेणे अन्वये देवो देखे दृष्टी ॥ आहाळ बाहाळ दृष्टी दुमदुमित ॥ ७९ ॥ ते इह जें जें देखे भूताकृती ॥ ते ते परमात्मा ये प्रतीती ॥ मी नियं-
 ताई श्वर त्रिजगती ॥ हे ही स्फूर्त स्फुरो लागे ॥ ८० ॥ जग वर्तमाझिया सत्ता ॥ मी कळिकाळाचा नियंता ॥ मी उत्पत्ती स्थिती प्रलयकर्ता ॥ हे मूळ अहं-
 तास्वभावे स्फुरे ॥ ८१ ॥ येणे पूर्वा न्वये जव पाहे ॥ तव सर्व सवर्माचि आहे ॥ ते पाहते पाहणें पाहा ठाये ॥ तेथे अहं जाये विरोनी ॥ ८२ ॥ तेथे परब्रह्म
 कप्रस्थि ॥ कोदला ठाके सच्चिदानंद ॥ ऐसा गुरुवाक्ये प्रबोध ॥ शिष्य अति शक्त्य पावती ॥ ८३ ॥ ते इह वैकुंठ देवो आहे ॥ हे बोलणे त्या आहा विद्वये
 क्षीरसागरी देवो आहे ॥ हे एकताचि पाहे अनिवार हांसे ॥ ८४ ॥ देवा बांचोनी तत्त्वता ॥ तिळभरी ठावना ही रिता ॥ त्या एक देशी ने मिता ॥ नमने व-
 स्तुता सत्त्वोपासी ॥ ८५ ॥ वैकुंठ आणी क्षीराब्धी ॥ जाचे नि प्रकाशो जा मधी ॥ तो वैकुंठ वाशी अथवा क्षीराब्धी ॥ हे बोलसो पाधी शबल

त्वचि ॥ ८६ ॥ जेथसर्वसर्वपरमात्मा ॥ जेथेएकदेशीनसेरमहिमा ॥ तोपूर्णब्रह्मअनाश्रमा ॥ वैकुंठादिआश्रमावशनहे ॥ ८७ ॥ अखंडातेआवाहन ॥
 अधिष्ठानातेआसन ॥ सर्वगतासिंहासन ॥ कस्मितीस्थाननिजकल्पना ॥ ८८ ॥ तेहीकस्मितीनिजवृत्ती ॥ जेब्रह्मरूपीनित्यरहाती ॥ त्यांचीपरब्रह्म
 स्थिती ॥ कदांकल्पातीभंगेना ॥ ८९ ॥ ऐशीपरब्रह्मअवाप्ती ॥ साधकांपावावयानिश्चिती ॥ नित्यबसावेएकांती ॥ हेतुचीस्फूर्तीत्यागोर्ती ॥ ९० ॥ सा
 धितांपरमार्थनिधान ॥ साधकांआडवीवरुअन्न ॥ निमोलींवल्लेपरधान ॥ कांत्यागिलांअतिजीर्णवस्त्रेध्यावां ॥ ९१ ॥ शुकमूलकंदभोजन
 ॥ येणेकरावेजठरतर्पण ॥ सांडुनीपरमार्थसाधन ॥ जोडावयाअन्नधननवचावेकंदी ॥ ९२ ॥ चोपालवीबांधोर्नीकरां ॥ भीकमागावीदारोदारी ॥
 परीअन्नआळादनावरी ॥ आयुष्यनिळभरीनवेचावे ॥ ९३ ॥ मेळवावयाअन्नआळादन ॥ नशिणतीसाधकसज्जान ॥ देहअदृष्टाधीन ॥ तेसह
 जेजाणप्रतिपार्त्वां ॥ ९४ ॥ स्वयेशिणतांअहोराती ॥ अदृष्टावेगळीअणुभरीप्राप्ती ॥ कदांनचढेकांणाचेहाती ॥ हेसाधकजाणतीसज्जान ॥ ९५ ॥
 यालागींअदृष्टजेप्राप्त ॥ तेणेनिर्वाहेसदांनिश्चित ॥ साधकपरमार्थसाधित ॥ संतोषयुक्तगुरुवाक्ये ॥ ९६ ॥ देहअदृष्टपरवडी ॥ होतीस्मरवदुःखपर
 वडी ॥ साधकांसंतोषचढोवाढी ॥ गुरुवाक्यगोडीदृढलागली ॥ ९७ ॥ जेसंदेहाचेप्राक्तन ॥ तेसेंहोयअशनवसन ॥ परीगुरुवाक्यस्मरवसांडुन
 ॥ देहावरीमनममत्वेनये ॥ ९८ ॥ याचेवीणयथाकाळ ॥ यदृच्छयाजेजेमिळ ॥ तेतेसेवीसकळमंगळ ॥ गुरुवाक्यमेळेस्वानंद ॥ ९९ ॥ शरीरनि
 र्वाहविरवी ॥ कोठेकांहीनाभिचारवी ॥ जेमिळेतेणेचिस्मरवी ॥ निजात्मतारवीसंतुष्ट ॥ १०० ॥ प्रारब्धस्मरवदुःखभोगितां ॥ संतोषसाधकांचा
 किता ॥ हेगुरुवाक्यविश्वासतां ॥ चढहाताशिष्याचा ॥ ११ ॥ त्याच्यादृढविश्वासाशी ॥ भागवतशास्त्रगुरुपाशी ॥ अभ्यासावेआदेरशीं ॥ निदृढ
 निश्चयाशीप्रबोधक ॥ २ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रद्धांभागवतेशास्त्रनिदामन्यत्रचापिहि ॥ मनोवाक्छर्मदंडचसत्यंशमदमावपि ॥ २६ ॥ टीका
 ॥ मगुणअंथवानिर्गुण ॥ जेथभगवत्स्वरूपवर्णन ॥ कांभगवंतबोलिलाआपण ॥ अथवाभगवद्गुणकीर्तीजेथे ॥ ३ ॥ तेतेरायाशास्त्रजाण ॥
 आवडेजेसेंजीवूषाण ॥ विशेषेसीज्ञानकथन ॥ संप्रेमपूर्णपठियते ॥ ४ ॥ गुरुमुखेज्ञानकथागोड ॥ तेणेथ्रीभागवतीश्रद्धादृढ ॥ श्रवणेपु

रेजीवावेकांडो ॥ वासरेचाडविषयाची ॥ ५ ॥ जिवीनाही विषयकौतुक ॥ तशे विषय आवंइयक ॥ साधकां होती बाधक ॥ नेणे अत्यंत क अनुतापू ॥ ६ ॥
 अनिवारविषया विस्था ॥ यालागीन वचे निजसत्ता ॥ नेणे मुमुक्षुचा चित्ता ॥ अत्यंत व्यथा अनुतापे ॥ ७ ॥ नसतां विषयाची अतिप्रीती ॥ स्वतान
 व्हे विषय निवृत्ती ॥ ऐशिया साधकां प्रती ॥ निर्णतिशास्त्रार्थे निमिलाने मु ॥ ८ ॥ नाहीं विषयाची आसक्ती ॥ नानव्हे विषय निवृत्ती ॥ ऐशिकां साधक
 स्थिती ॥ नेमुल्या प्रती शास्त्रे केला ॥ ९ ॥ जोकां केवळ विषयासक्त ॥ तो कदां न मर्न शास्त्रार्थ ॥ कांजो जाला जीवन्मुक्त ॥ तो ईशास्त्रार्थ मानुनी न म
 नी ॥ १० ॥ जैशी मृगजळाची भासे स्थिती ॥ तैसे विषय मुक्तां प्रती ॥ त्या विषयांचिये निवृत्ती ॥ कोणते शास्त्रार्थ मानावा ने मू ॥ ११ ॥ एवं अ
 त्यासक्त अति विरक्त ॥ त्यासी ने मून चले येथ ॥ मुमुक्षुसींच शास्त्रार्थ ॥ नर्सा निश्चित निजने मे ॥ १२ ॥ तेथ गुरु शिष्य संवाद ॥ करितां ज्ञाना
 र्थ प्रबोध ॥ ते बोधी बाधी विषय बाध ॥ त्यागी प्रसिद्ध शास्त्रार्थ ने मू ॥ १३ ॥ मनसा वाचा कर्मा व बोधू ॥ येणे विषयांचा त्रिविध बोधू ॥ त्या ति
 हां सही त्रिविधू ॥ शास्त्रे अनिश्रुत्य ने मिलाने मू ॥ १४ ॥ ॥ श्लोक ॥ पूर्वार्थः ॥ मनोवाक्कर्मदंडं च सत्यसमदमावपि ॥ टीका ॥ मनासी ने
 म उपशमाचा ॥ इंद्रियां ने म तो दमाचा ॥ सत्ये ने मिला वाचा ॥ तिहां सही तीं हांचा निजने मू ॥ १५ ॥ विषय काम गजदारुण ॥ अहं मदे उन्मत्त
 पूर्ण ॥ देह तारुण्ये अति पूर्ण ॥ तोडी बंधन विधींचे ॥ १६ ॥ रवंदी सहृदरा जागरू ॥ सोडें केवळ स्वर्ग सिरदरू ॥ नरक नदी मार्जा अपारू ॥ अ
 ति दुस्त रू बुड्या देत ॥ १७ ॥ धर्म जळं क्षाळे अवविता ॥ सवेचि सलो भधुळ्या ला माथा ॥ घोळसी ब्रह्मादिकां समस्ता ॥ अहं ममता गर्जतू ॥ १८
 ॥ यासी विवेक महावंत जाण ॥ मांथांचि दोंणे आपण ॥ शास्त्रा विधी अंकुशे पूर्ण ॥ धारला आवरुनी कर करितू ॥ १९ ॥ त्यासी उपशमाचे संरक्ष
 ण ॥ वैराग्य युक्त उर्ना जाण ॥ दमाचे संस्वरुळी आवळून ॥ सत्याचे स्तंभू जाण विवेक बांधे ॥ २० ॥ मनसा वाचा कायिक कर्म ॥ येणे विषय बा
 धा बोधे पूर्ण ॥ त्या तिहां सी केला त्रिविध ने म ॥ त्या ने माचे वर्म ऐक राया ॥ २१ ॥ आतां शमाची ऐशी स्थिती ॥ मन बुद्ध्या दी चित्त वृत्ती ॥ सांड
 उन विषयासक्ती ॥ लावा परमार्थ प्रबोधनी ॥ २२ ॥ पूर्व उगवतां गभस्ती ॥ आंधारू सांडी त्रिजगती ॥ ते विगुरु वाक्येश माची प्राप्ती ॥ विषय

निवृत्तीमानसिक ॥ २३ ॥ बाह्य इंद्रिय प्रवृत्ती ॥ दमेदमोनीगुरुवाक्यस्थिती ॥ मगधमाचीसंगती ॥ आणीनिवृत्तीइंद्रियकर्मे ॥ २४ ॥ कन्या
प्रतिपाकुनीजैसी ॥ दानंदतांजावयासी ॥ त्यागीबापाचेकुळगोत्रासी ॥ दमेइंद्रियेंतेशींविषयार्थी ॥ २५ ॥ झणीवाचाजाईलविकळा ॥ तीसीं
सत्याचामहामोकळ ॥ देउनीकेळीनिरवळ ॥ अतिअदळसत्यधूतवाणी ॥ २६ ॥ सत्यवादियाब्रह्मादिवंदिती ॥ असत्याहोयअधोगती ॥ ऐसें
व्याख्यानजेकरिती ॥ तेहीवदतीअसत्य ॥ २७ ॥ कारामनामाच्याआवृत्ती ॥ वाचाधूतलीस्मरणोक्ती ॥ तेअसत्यामाजीपुढती ॥ कदांकल्या
तींहुडतीना ॥ २८ ॥ मंथोनिकाटिलेनवनीत ॥ तेपुढतीनबुडताकांत ॥ तेविनामेवाचानिर्धूत ॥ असत्यतेथेस्परेनि ॥ २९ ॥ जेविलागलेनिरवि
करे ॥ घृतकणिकास्वयंदिरे ॥ तेविसत्यांचेनिनिजनिर्धारि ॥ असत्यचमत्कारेसमूळउडे ॥ ३० ॥ चंदनावियाचौफेरी ॥ काष्टत्वामुकतीरेवेरबोरी
तेविनामाचानिजगजरी ॥ वाचेमाझारीनिजसत्यप्रगटे ॥ ३१ ॥ झालेनिअर्कप्रकाश ॥ स्वद्योतहारपतीजैसे ॥ तेविरामनामसौरसे ॥ लोपअ
नायासेअसत्य ॥ ३२ ॥ अंशांशींप्रतिपदेकुहू ॥ गेलियाविंबसांडीराहू ॥ तेव्हांप्रकाशाचासमूह ॥ प्रगटेबहूजगामाजी ॥ ३३ ॥ तेविअसत्या
चेनीआक्रमे ॥ वाचाप्रकाशेसत्यसंभ्रमे ॥ जेविराजाज्ञाअनुक्रमे ॥ प्रजास्वधर्मवर्तती ॥ ३४ ॥ सत्यापरतेनाहीतप ॥ सत्यापरतानाहीजप ॥ सत्ये
पाविजेसद्रूप ॥ सत्येनिष्यापसाधकहोती ॥ ३५ ॥ एवंकथावाचामन ॥ शमदमादिसत्यलक्षणें ॥ जोमिथिलाविबिधविंदणें ॥ त्याचेविषयाचे
धरणेतात्काळउडे ॥ ३६ ॥ ऐशास्वार्थालागींजीवी ॥ भगवत्कारुणीआवडीधरी ॥ परीआणीकांशाख्यानलवी ॥ द्वेषभावीनिदेचेबोरी ॥ ३७ ॥ ए
कास्तुतीएकानिंदा ॥ करितांआदळेआगींबाधा ॥ यालागींनिंदानुवादा ॥ साधककदांनातळती ॥ ३८ ॥ अर्धगींचीलक्ष्मीवंदावी ॥ माचर
णीचीगंगाकायनिंदावी ॥ निजजननानमस्कारावी ॥ काययेरांदावीपांपर ॥ ३९ ॥ तरीभज्यभाजनवावेभजनी ॥ परीनिंदास्तुतीसांडुनिंदो
नी ॥ जोनिजसत्येहोयमोनी ॥ तेंब्रह्मज्ञानीअधिकार ॥ ४० ॥ ऐशानकरितांवित्यती ॥ नसोशितांहेकष्टस्थिती ॥ रायासंगेनतुजप्रती ॥ सगम
लेपरमात्प्राप्ती ॥ हरिभक्तपावतीतेंऐका ॥ ४१ ॥ तेभक्तीचीनिजस्थिती ॥ रायासंगेनतुजप्रती ॥ भावेकरितांभगवद्धक्ती ॥ फुकाचीमु

र्कहरीभक्तां॥४१॥तेभक्तीचीनिजस्थिती॥रायासांगोनतुजप्रती॥सगबलपरमात्मप्राप्ती॥हरिभक्तपावतीतेएक॥४२॥श्लोक॥श्रवणकी
 र्त्तनध्यानहरेरद्भुतकर्मणः॥जन्मकर्मगुणानांचतदर्थेऽखिलचेष्टितं॥४३॥टीका॥मुख्यभक्तीचेकारण॥हरिचेजन्मकर्मगुण॥पूर्णश्रद्धाकरावे
 श्रवण॥हरिकीर्तनस्वानंद॥४४॥हरिकीर्तनाचियाजोडी॥सकळसाधनेकेलीबापुडी॥अद्भुतकर्महरीचीगांठी॥गातांअतिभावडीउल्हासें॥४४
 ॥शिळातारिल्यासागरीं॥गोवर्धनधरिलाकरीं॥निद्रानमोडितांसकळनगरीं॥हारकेमाझारीआणिलीमथुरा॥४५॥निमालागुरुपुत्रेदआणुनी
 ॥मुखेंप्राशिलादबार्मी॥गतगर्भआलाघेउनी॥निजजननीतोषार्थी॥४६॥अजन्म्याजन्मानेणोंकीर्ती॥अकर्म्याचींकर्मंगाती॥अगुणाचेगुणव
 र्णितं॥तेणेंश्रीपतीस्फुस्वावे॥४७॥जोसरवैकमूर्तीनिजस्वभावे॥तोहजन्मकर्मगुणवैभवे॥गातांकीर्तनीअतीस्फुस्वावे॥स्वानंदगौरवेडुल्लुता
 ॥४८॥ऐशीकीर्तनीगातांकीर्ती॥निर्मळहोयचिन्हती॥तेथेठसावेध्यानस्थिती॥एकतेनृपतीसांगन॥४९॥मृगुरकुंडलमेखळा॥कांसेकशि
 लासोनसळा॥अपादस्ळेवनमाळा॥धनसांवळाघवघविता॥५०॥ऐशीमूर्तिस्तेस्वसगुण॥कांनिरस्कर्तानामगुण॥ध्यानीठसावेनिजनिर्गुण
 ब्रह्मपरिपूर्णपूर्णत्वे॥५१॥ऐसेंठसावतांध्यान॥भक्तंचीसबाह्यक्रियापूर्ण॥तेतेहोयकृष्णार्पण॥रूपपुत्रादिजाणसर्वस्वे॥५२॥श्लोक॥इष्टं
 नंतपोजमंरुतयचात्मनःप्रियं॥दाराकृतान्गृहान्प्राणान्यत्परस्मैनिवेदनम्॥२८॥टीका॥अग्रिहोत्रादियागहोम॥गृहणादिदानअनुक्रमे
 तपह्मणीजेस्वधर्म॥जोवर्णाश्रमयथोचित॥५३॥निगमोक्तयथाशास्त्र॥आवरणविधीविधानतंत्र॥गुरुदीक्षाशुभमंत्र॥अथवानाममात्रतो ज
 पूकीजे॥५४॥तेपज्ञदानक्रियातप॥दीक्षामंत्रकांनामजप॥तेथेनघालितांसंकल्प॥करांनिर्विकल्पकृष्णार्पण॥५५॥हरीशीजालेजेअनन्यशरण
 ॥तेहरीचेलडवाळपूर्ण॥त्यांचेहरीकरीप्रतिपाळण॥जेविंजननीजाणतानुलेया॥५६॥यालागीजेजेजीविकावर्तन॥तेहोकरावेकृष्णार्पण॥हो
 माझेह्याणीअभिमान॥भक्तसज्ञाननधरितो कदां॥५७॥ज्याचीआवडीअतिशयेचिती॥जाचीआपण्याअतिप्रीती॥तेतेकृष्णार्पणकरि
 ती॥गुरुवाक्यस्थितीविश्वासें॥५८॥यालागीआवोमहर॥शेवशीवेचितीनिजशरीर॥निमिषार्धहीव्यापार॥विषयाकारकरितीना॥५९

अन्नालागीहोउनीवेडे ॥ सधनाच्यापांयानपडे ॥ आयुष्याचेतनीकवडे ॥ विषयाचेचांडेकंदांनकती ॥ ६० ॥ आयुष्याचीअर्धघडी ॥ वेचितांनमिळेल
 क्षकोडी ॥ तेणेंआयुष्येंपरमार्थजोडा ॥ विषयाच्याकोडीथुंकोर्नासांडा ॥ ६१ ॥ त्यागोर्नयांराज्यसंपत्ती ॥ राजेजाउनीवनाप्रती ॥ स्वयेंपरमार्थसाधि
 तो ॥ विषयासर्काथुंकोनी ॥ ६२ ॥ कैशीभक्ताचीगोडासंपूर्ण ॥ रितानावेनेदीअर्धक्षण ॥ अवघेंजोवितचीजाण ॥ कशीकृष्णार्पणसर्वस्वें ॥ ६३ ॥ आ
 णिपुत्रदारादिकजेघरी ॥ तेनेभगवत्सेवेवाही ॥ स्वयेंकृष्णार्पणकरी ॥ माझीह्मणोनितधरीममनाजीवी ॥ ६४ ॥ दारापुत्रदेहगेहप्राण ॥ यांसीआ-
 त्मासबाह्यपूर्ण ॥ तेथेसंकल्पेवांणजाण ॥ ब्रह्मार्पणसहजची ॥ ६५ ॥ श्लोक ॥ एवंकृष्णात्मनाथेषुमनुष्येषुचसौहृदं ॥ परिचर्यंचोभयत्रमहत्स
 नूषुसाधुषु ॥ २९ ॥ दीका ॥ एवंदारागेहदेहसंपदा ॥ आत्मारपणसुखश्रद्धा ॥ भजलेसर्वकाळींसर्वदा ॥ नेभक्तगोविंदापठियंते ॥ ६६ ॥ जोसर्वभूतीं
 हृदयस्त ॥ परमात्माश्रीकृष्णनाथ ॥ त्याचाठायांजोभक्त ॥ साधावयानिजस्वार्थसर्वस्वेंभजे ॥ ६७ ॥ त्याहृदयस्याचाठायां ॥ दृढदृष्टीजंवबस
 लीनाही ॥ तंवसगुणमूर्तहृदयी ॥ भजावीपाहीसर्वात्मभावे ॥ ६८ ॥ सगुणमूर्तनातुहेध्यानी ॥ तरीभजावेप्रतिमेचाठायां ॥ तेथेहीचळाचळदो
 नी ॥ भजाव्यागुरुवचनीसंसाम्यभावे ॥ ६९ ॥ जांउपासकपूजिती ॥ त्याजाणाच्याअक्लामूर्ती ॥ जापांडुंगारादिहारावती ॥ त्यास्थावरांमूर्तीपुरा
 णोक्त ॥ ७० ॥ त्यामूर्तहीनीश्रेष्ठस्थान ॥ पूर्णपूज्यत्वेब्राह्मण ॥ तथेंकराविंगाभजन ॥ सर्वस्वजाणसर्वदा ॥ ७१ ॥ त्याब्राह्मणांमार्जाअर्ताश्रेष्ठ ॥
 श्रोत्रीसदाचारनिष्ठ ॥ त्यांतहीवेदशास्त्रार्थप्रवीष्ट ॥ तेअतिविरष्टपूज्यत्वे ॥ ७२ ॥ त्याहीमार्जजेभागवन ॥ भागवनधर्मीनित्यरत ॥ तेनिष्क
 र्मसीभगवद्भक्त ॥ जाचाभावार्थश्रीकृष्णां ॥ ७३ ॥ जासीआत्माश्रीकृष्णाहृदयस्थ ॥ जाचाअनन्यस्वामीश्रीकृष्णनाथ ॥ ऐसेजेभगवद्भक्त
 ॥ तेपूज्यनिश्चितनिजभक्तां ॥ ७४ ॥ अतिमहत्वेपूज्यगहन ॥ जांचंकरनरदेवबंदाजन ॥ तोसद्गुरुश्रेष्ठपूज्यस्थान ॥ शिष्यासीजाणसर्वस्वें ॥ ७५ ॥
 गुरुब्रह्मदोर्नासमान ॥ हेहीवचनदसेगौण ॥ गुरुवाक्यंब्रह्माब्रह्मण ॥ तेथेंहावयासमानभिन्नवतुरो ॥ ७६ ॥ जेंसादेवाचेठायांभावो ॥ तेसात्मीय
 रूचरणींसद्भावो ॥ गुरुदेवामार्जापादाही ॥ भिन्नभावोअसेना ॥ ७७ ॥ देवोपूजित्यागुरुतोषे ॥ गुरुपूजित्यादेवोसंतोषे ॥ दोंनावाचेनिहसणे ॥

स्वरूपेयेकेवर्तनी ॥७८॥ सत्त्वर्णभाणीकांकण ॥ दोनावीएकसत्त्वर्ण ॥ तेविगुरुब्रह्मामाजीजाण ॥ भिन्नपणअसेना ॥७९॥ त्यासद्गुरुचेभिजम
 जन ॥ चित्तचित्तेअवचन ॥ गुरुसर्पणाआत्मारपण ॥ करवेआपणसर्वसेसी ॥८०॥ तैसेचिसाधूओतेसज्ञान ॥ तेहीमानोवेसद्गुरुसमान ॥ त्यांचेनि
 संवादआपण ॥ श्रवणकथनकरावे ॥८१॥ श्लोक ॥ परस्परानुकथनपावनभगवदशः ॥ मिथोरतिमिथिरुक्तीर्निवृत्तीर्मिथ्यात्मनः ॥८२॥ टी
 का ॥ तेथकरितां कथानुवाद ॥ परस्परं निजात्मबोधू ॥ करितां गृह्यज्ञानसंवाद ॥ परमानंदबोसडे ॥८३॥ एवंहरिकथेचाआवडी ॥ परस्परं श्रवण
 टीका ॥ सखसंवादपरवडी ॥ स्वानंदगोडीचारवती ॥८४॥ चाखतां निजसखगोडी ॥ हारपतीदुःखकीडी ॥ उभउनीसायाज्यगुटी ॥ स्वानंदजोडी
 जोडावा ॥८५॥ भावेकरितां अभेदभजन ॥ भक्तपावतीस्वानंदपूर्ण ॥ त्यास्वानंदाचेभिजविह ॥ एकसांगेनचूपनाथा ॥८६॥ श्लोक ॥ स्मरंतः स्म
 रयंतश्चमिथोऽघौघहरंहरिं ॥ भक्तयासंजातयाभक्त्याविभ्रत्कृत्युलकांतनुं ॥८७॥ क्वचिद्रुंदत्यच्युतचिंतयाक्वचीह संनिनंदतिवदत्यलौकिकाः ॥
 नृत्यंतिगायंत्यनुशीलयंत्यजंभवंतितूष्णीं परमेत्यनिवृतः ॥८८॥ टीका ॥ हरिकथेचीमहिमाकरी ॥ आदरेपुसत्यासांगत्यासी ॥ होतीपुण्याचियारा
 शी ॥ पापवोखदासीमीळेना ॥८९॥ जाचेनामस्मरणकरी ॥ सकळपातकातेंहारहरा ॥ तोसचेप्रगटलाअंतरां ॥ पातकाउरीउरेकैची ॥९०॥ साधनरू
 पभक्तीचायुक्ती ॥ पूर्णसमेमेंउपजेभक्ती ॥ तेभक्तीचीभिजस्थिती ॥ एकचक्रवर्तसिज्ञाना ॥९१॥ सद्गोवंभिजभजनकरी ॥ हृदयप्रगटतांभीहरी ॥ तंव
 नंददेहीचीचिह्नेबाहेरी ॥ क्षणामाझारीपालरती ॥९२॥ परस्परंभिजसंवाद ॥ करितांजालास्वरूपावबोधू ॥ नेत्रीजळआंगींस्वेदू ॥ प्राणस्पंदपांगुळे
 ॥९३॥ चित्तचित्त्याहोतांभेदी ॥ हर्षबाष्पदारेकरी ॥ पुलकांकितरोमांचउठी ॥ उन्मळीतहृष्टीपुंजाळे ॥९४॥ करितांअच्युतचिंतन ॥ सप्रेमगहिंवेरम
 ना ॥ अहसिकरीरुदन ॥ अनिवारस्फुंदनउर्वश्वासे ॥९५॥ त्यारुदनासवेचिहर्षप्रगट ॥ त्याहर्षाचेभिनेरेपाटे ॥ हांसोलांगेकडकडाटे ॥ सखबोद
 नेगदगोदीनी ॥९६॥ मीपणाचेनीअनिरोधे ॥ गिळिलोहोतांमांहमद ॥ तोस्फटलोरुगुरुपावबोधे ॥ तेणेपरमानंदेंडुलुता ॥९७॥ मीमांसीनीभवमाने ॥
 मजनीचुकाहोमीपणे ॥ मजमीभेळोंगुरुवचने ॥ आनंदेंतेणेउल्हासे ॥९८॥ वेसेंसद्गुरुवचनअलोलिक ॥ मीचमोगीनित्यसुख ॥ येणेआश्वयेदैव ॥ स्वानंदान्मु

खडल्लासे ॥ १६ ॥ संसारबागुलाचें ॥ भयलागलें नणों कैवें ॥ तें गुरूवाक्यें दंडिलें साचें ॥ ह्मणोनि नाचें निर्लज्ज ॥ १७ ॥ जे विमाउ-
 ली देखोनि डोळां ॥ बाळक नाचिना नाकळा ॥ ते विंगुरुवाक्याचा साहळा ॥ देखोनि स्वलीलानि जमस्तनाचे ॥ १८ ॥ तेणें निज नृत्य-
 विनोदें ॥ फावलेनी निज बोधें ॥ नाना परिचीं भगवत्पदें ॥ सुखानुवादे स्वये गातु ॥ १९ ॥ तेणें कीर्तन कीर्ति गजरें ॥ त्रैलोक्य सुखें
 सुख भरे ॥ परमानंद हि हुंबरे ॥ सुखोद्गरे तुष्टोनी ॥ ६० ॥ तेंही सांडो निया गाणे ॥ गर्जे लागे अती सत्राणे ॥ दुजे नाहीं नाहीं ह्म-
 णे ॥ गाणे ऐकणे स्यामाझे ॥ १ ॥ मीचि गाता मीचि श्रोता ॥ माझे गाणें मीचि तत्त्वना ॥ जगीं मीचि एकुलता ॥ द्वैताचि कथा असोनि
 नाहीं ॥ २ ॥ सद्भावे भगवत्परिचर्या ॥ करितां पारुखे कर्मक्रिया ॥ अहं सोहं निरसो नियां ॥ वृत्ती हिलया जाय तेथें ॥ ३ ॥ एवं स-
 प्रेम भक्ती संप्रभु ॥ तेणें निरसे साधन श्रमु ॥ फिटे निःशेष भवभ्रमु ॥ वाचांसि उपर मुद्रियां होय ॥ ४ ॥ जेथें एक नादुसरें ॥
 सन्मुखना पाठि मोरे ॥ जेथें सुख ही निज सुखामाजी विरे ॥ ते स्वरूप निधारे निज शिष्य होती ॥ ५ ॥ जे वी बाळाचे लळे पाळ-
 णे ॥ हे व्यालीची वेदना जाणे ॥ कांशिष्यासि पूर्ण बोध करणे ॥ तेथील कळवळणे सद्गुरू जाणे ॥ ६ ॥ बाळकाले बविलें लेणें ॥ जे-
 वीमाउलीनिचे तेणे ॥ कांशिष्य सरखें सुखावणे ॥ हें सद्गुरू जाणे परिपूर्ण बोधें ॥ ७ ॥ इंद्रिये नैणती ज्याचें घर ॥ जें मनावचना अ-
 गोचर ॥ बुद्धीसीन कळे ज्याची मेर ॥ ऐशीनिर्विकार निज वस्तु ॥ ८ ॥ दृष्टीदा विजे साक्षांत ॥ हातीं देइ जे पदार्थ ॥ ते सान्ने गाप-
 रमार्थ ॥ तोहि सद्गुरूनाथ प्रबोधी शिष्या ॥ ९ ॥ शिष्यासि करावया प्रबोध ॥ बोधिता सद्गुरू अगाध ॥ चालागीं शिष्य सुखें स्वा-
 नंद ॥ भोगी परमानंद गुरुरावो ॥ ६१ ॥ शिष्यासि आकळे परब्रह्म ॥ तंव तव निरसे त्याचा प्रभु ॥ तेणें सद्गुरूसी परम ॥ सरवसं-
 भम उल्लासु ॥ ११ ॥ शेषक परचक्र विभांडी ॥ तंव राजा उभारी यशाची गुढी ॥ शिष्य परमानंद दे बुद्धी ॥ तेणें गुरूसी गादी सुखा-
 वस्था ॥ १२ ॥ ऐशी शिष्यकृपेची कळवळ ॥ ज्या सद्गुरूमाजी प्रबळ ॥ तेथें भागवत धर्म सकळ ॥ शिवावे अविकळ अनन्य श्रद्धा ॥ १३

॥ श्लोक ॥ ॥ इति भागवतान्धर्मोच्छिस्तन्मत्तयातदुत्थया ॥ नारायणपरोमायामंजस्तरतिदुस्तरां ॥ ३३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ ऐ
 शं हि भागवतस्थिती ॥ शरणजाऊनि सद्गुरुप्रती ॥ अभ्यासावी भगवद्भक्ती ॥ तें मायेची शक्ती बाधुन शके ॥ ११ ॥ मायावेदशास्त्रा-
 अनावर ॥ ब्रह्मादिकां अदिदुस्तरा ॥ ते सुरेंवतरती भगवत्पर ॥ हरिनाममात्रमावार्थी ॥ १५ ॥ हरिनामाचा गजरापुटे ॥ मायापळे
 वडसवडे ॥ यालागीं तरुणोपावो घडे ॥ सुखस्वरवडे हरिभक्ता ॥ १६ ॥ परात्परनारायणाची माया ॥ भजतो नारायणाच्या पायां ॥
 सत्त्वे चितरती जे गाराया ॥ त्या भजनउपायासंगी तले ॥ १७ ॥ मायातरुणोपायस्थिती ॥ रायातु वां पुशिली होती ॥ तदर्थी मुख्य भ-
 गवद्भक्ती ॥ जाणनिश्चिती नृपनाथा ॥ १८ ॥ भक्तीपार्शी नित्यतृती ॥ भक्तीपार्शी नित्यसुक्ती ॥ भक्तीपार्शी भगवत्प्राप्ती ॥ माया
 निवृत्ती हरिभजने ॥ १९ ॥ हरिनामभजनकल्लोळें ॥ मायाजिवित्त घेऊन पजे ॥ भक्ततरती बाळे मोळे ॥ हरिभजने बळे महामाया
 ॥ २० ॥ करितो नारायणाची भक्ती ॥ निजभक्तसुखेमायातरती ॥ ते नारायणाची सुखस्थिती ॥ स्वयेचक्रवर्ती पुसत ॥ २१ ॥ श्लोक-
 ॥ राजोवत् ॥ ॥ नारायणाभिधानस्य ब्रह्मणः परमात्मनः ॥ निष्ठा मर्हथ नो वक्तुं यूयं हि ब्रह्मवित्तमाः ॥ ३४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ सर्वभू-
 ती भगवद्भावो ॥ हामुख्यमायातरुणोपावो ॥ ऐकोनि सुरवावळारावो ॥ तेणें आनंदें पाहा हो परब्रह्मपुसे ॥ २२ ॥ करितो नारायणा-
 ची भक्ती ॥ उत्तमभक्तमायातरती ॥ ते नारायणाची निजस्थिती ॥ साक्षेपें नृपती पुसत ॥ २३ ॥ ब्रह्मपरमात्मानारायण ॥ वस्तुसी-
 चह्मणणे जाण ॥ तें वस्तु निष्ठापरिपूर्ण ॥ राजा आपण पुसत ॥ २४ ॥ सकलामाजी अधिष्ठान ॥ सबाह्यज्याचे निपरिपूर्ण ॥ त्या स्व-
 रूपातें नारायण ॥ स्वयेवेदज्ञ बोलती ॥ २५ ॥ तुम्हा ऐसे ज्ञाननिधी ॥ भाग्यें जोडले तिथि शुद्धी ॥ तुमच्या वचनामृतबोधी ॥ अहं
 र्द्धाउपजेना ॥ २६ ॥ तुमच्या वचनोक्ती ॥ वोसंडली स्वानंदस्फूर्ती ॥ लांवावली चित्तवृत्ती ॥ श्रवणें तृप्ती कदांनमनी ॥ २७ ॥ ऐका
 निचारायाचा श्रेष्ठ प्रश्न ॥ प्रबुद्धाधाकुरा पिप्पलायन ॥ तो बोलावया आपण ॥ स्वानंदें पूण सरसावला ॥ २८ ॥ श्लोक ॥

॥ पिण्डलायन उवाच ॥ ॥ स्थित्युद्भवप्रलयहेतुरहेतुरस्य यत्स्वप्नजागरसुषुप्तिषु सद्ब्रह्म ॥ देहेन्द्रियासु हृदयाभिचरं नित्ये
 न संजीवितानितदवेहि परं नरेन्द्र ॥ ३५ ॥ टीका ॥ ॥ अगाज्याचे निउपजे उत्पत्ती ॥ ज्याचे नि आगे स्थिती सी स्थिती ॥ ज्याचे-
 नि प्रलयाप्रलयशक्ती ॥ ऐसा जो भिगती मुख्य हेतु ॥ २९ ॥ यापरी जो जगाचा हेतु ॥ स्वयं स्वसत्ता हेतुरहितु ॥ सच्चिदानंद सद्ब्रह्म-
 तु ॥ तो जाणनिश्चित नारायण ॥ ३० ॥ जे विंसायं प्रातमाध्यान्ह ॥ तिहीं कार्त्तीं अलि सगगन ॥ ते वीं उत्पत्ती स्थिती प्रलय जाण ॥
 अलि सनारायण परमात्मा ॥ ३१ ॥ उत्पत्ती स्थिती प्रलयांत ॥ ह्यणसी कोण देखे येथ ॥ ते विअर्थींचा दृष्टांत ॥ विषद अर्थ अवधा-
 रीं ॥ ३२ ॥ जागृती स्वप्न आणि सुषुप्ती ॥ तिन्ही व्यापूनि समार्थी हि परती ॥ ज्याची साक्षित्वे स्फुरे स्फूर्ती ॥ तो जाणनिश्चित नारा-
 यण ॥ ३३ ॥ जागृतीचे जाणपण ॥ स्वप्नाचे मिथ्या भान ॥ सुषुप्तीचा साक्षी पूर्ण ॥ तो नारायण निश्चित ॥ ३४ ॥ एवं परमात्मा परं ज्यो-
 ती ॥ आत्मा हृदयस्थ भिजगती ॥ त्यातें नारायण ह्यणती ॥ जाणनिश्चित नृपनाथा ॥ ३५ ॥ ऐसी सांगता ब्रह्म स्फूर्ती ॥ अगस्य वाटे लब्रह्म प्रा-
 मी ॥ सहजें ब्रह्म अतुडे हार्ती ॥ एकते उपपत्ती सांगेन ॥ ३६ ॥ तरी परमात्मा ब्रह्म पूर्ण ॥ तुझे हृदयीं नांदे आपण ॥ ज्याचे निमन बुद्धी प्रा-
 ण ॥ इंद्रिये जाणवर्तती ॥ ३७ ॥ नयने तेणे ते जें देखणे ॥ रसन तेणे स्वादे चारवों जाणे ॥ श्रवण तेणे अवधानें ॥ शब्द ज्ञानें प्रबोधती ॥
 ॥ ३८ ॥ तेणें अहंकारं अहंभाव ॥ तेणे चिमनासिमेंतव्य ॥ तेणे चित्तासिंचेतव्य ॥ बुद्धिबोद्धव्य तेणें ब्रह्मावबोधें ॥ ३९ ॥ तेणें जडदेह
 सचेतन ॥ तेणें चिकळे मृदुकठिण ॥ तेणें चिचरणाच्या दार्यांगमन ॥ करिकरग्रहणाच्या वियेसत्ता ॥ ४० ॥ त्याचे निप्राण परीचरती ॥
 त्याचे निमिषोन्मिष स्फुरती ॥ त्याचा आनंद लेशस्थिती ॥ आनंद उपस्थीं भोगिती प्राणी ॥ ४१ ॥ एवं चाळकू जो भिजगती ॥ जो
 स्वानंदें नांदे हृदयस्थिती ॥ त्यातें नारायण ह्यणती ॥ तो निश्चित परमात्मा ॥ ४२ ॥ ज्याचे निमन बुद्धी प्राण ॥ इंद्रिये चिचरती स-
 पूर्ण ॥ तो तूं ह्यणसी त्या आधिना ॥ हे कल्यांति जाण घडे ना ॥ ४३ ॥ तेथ जाणपणें जाणों जासी ॥ ते जाणावें ते चिनेणसी ॥ तेथ ज्ञा-

तेपणेशानासी॥स्वरूपापाशीरिगूनाही॥४४॥जाणीवआणिनेणिच॥हेसोडुनिसर्वभाव॥जेउपजेसद्भाव॥तेब्रह्मस्वयमेवपावि
जे॥६४५॥॥श्लोक॥॥नैतन्मनोविशतिचागुतचक्षरात्माप्राणेन्द्रियाणिचयथाऽनलमर्चिषःस्वा॥शब्दोऽपिबोधकनिषेध
तयात्ममूलमर्थोक्तमाहयदृतेननिषेधसिद्धिः॥३६॥॥टीका॥वैकुण्ठकैलाससीराब्धी॥मनकल्पीकल्पनाविधी॥परीआ
त्माकल्पावद्यात्रिशुद्धी॥मनबुद्ध्यादिसरेना॥४६॥स्वयंकल्पीभिर्भुवन॥तेस्वरूपांरिघुंनशकेमन॥बुद्धीनिश्चयात्मकपु-
र्ण॥तीसहीजाणअगम्यवस्तू॥४७॥जेमनबुद्धीअगोचर॥तेवाचेसिअतिदुस्तर॥वस्तुनकेशब्दगोचर॥परान्तरपरब्रह्म॥
॥४८॥मोटेबांधतांआकाशाति॥चारीपावलपडतीरिते॥तेविशब्देबोलावेवस्तूते॥तवशब्दशब्दार्थेनिजधर्म॥४९॥प्राणा-
चेनीनिजदाळे॥जेकांकियाशक्तीचळे॥तेक्रियेसिंवस्तुनातळे॥माइंद्रियांआकळेकैसेनी॥६५॥जेविंथिल्लराआतोता॥बिंबोनि
बोलातळेसविता॥तेविंइंद्रियांमनबुद्धीपरता॥जाणतत्वतापरमात्मा॥५१॥जोमनाचेआदिमन॥जोबुद्धीचीबुद्धीसज्ञान॥
जोनयनाचेआदिनयन॥जोश्रवणाचेश्रवणसाधनत्वे॥५२॥जोग्राणाचेनिजग्राण॥जोरसनेचीरसनाआपण॥जोत्वचेची
मिजत्वचापूर्ण॥जीवाचाजोजाणजीउस्वये॥५३॥जोइंद्रियांचाप्रकाशिता॥जोकर्मकरोनिअकर्ता॥तोइंद्रियांइंद्रियार्था
विषयीसर्वथाहोनेणे॥५४॥जेथेंदृष्टिबुद्धीचीनवळये॥तेथेंमनमनपणेकेंविरिधे॥माश्रवणनयनग्राणयोगे॥विषयसं-
योगेकेंबिभेदे॥५५॥जेथेंप्राणशक्तीनचढेपुढें॥तेथवाचास्वयंलाजिलीसुरडे॥माकर्मंद्रियासिकोणीकडे॥पवाडुपुढेंजोडेल॥
॥५६॥अग्निपासूनिआह्याअनेग॥क्षणक्षणानिघतीचांग॥परीआह्यामाजीअग्निचेंआंग॥सर्वथासांगप्रगटेना॥५७॥कां
सूर्यापासूनिस्सूर्यकांत॥प्रकाशतीअसंख्यात॥परीस्सूर्यकांताआंत॥कदांभास्वतप्रगटेना॥५८॥जेविंसिंधूपासूनितरंग॥
प्रकाशतीअतिअनेग॥परीतरंगींसिंधूचेंआंग॥सर्वथासांगप्रगटेना॥५९॥तेविंब्रह्मापासोनिकरणे॥प्रकाशतीअनेकपणे॥

परीत्याइंद्रियां ब्रह्मजाणणें ॥ हे जिवें प्राणें घडेना ॥ ५६० ॥ जरी केवापासूनिकेनी निपजे ॥ कांसारचरेपासूनिकेसउपजे ॥ तरी इंद्रि-
 यां ब्रह्मजाणजे ॥ हेनये निजवोजें ब्रह्मादिकां ॥ ६१ ॥ ॥ आशंका ॥ ॥ इंद्रियां न केव ब्रह्मज्ञान ॥ तें जीवाचें भवबंधन ॥ कदाका-
 लीन तुटजाण ॥ जन्ममरण अनिवार ॥ ६२ ॥ शब्दादेवापरोक्षिती ॥ ऐशी श्रुतिशास्त्रउपपत्ती ॥ तेही मिथ्यावाटे वदंती ॥ ऐसें तू-
 नि श्रिती मानि सीराया ॥ ६३ ॥ तेहि अर्थीचें निरूपण ॥ ऐकराया सावधान ॥ शब्द निमोनि आपण ॥ देव ब्रह्मज्ञान जीवासी ॥ ६४
 ॥ श्लोक ॥ पूर्वी लिखो कथार्थ ॥ ॥ शब्देडपि बोधक निषेधतयात्ममूलमर्थोक्तमाहयदतेन निषेधसिद्धिः ॥ ३६ ॥ ॥ टीका
 जीउ सोडवावया हांडा ॥ शब्देस वेगउचलिला बिडा ॥ तेणें घेतांत त्वांचा झाडा ॥ आपण ही पुढां निमाला ॥ ६५ ॥ श्रुतीनेतिनेतियेणें
 शब्दे ॥ असह्य वृत्तिनिःशेषबोधें ॥ परीसाक्षाद्देदानुवादें ॥ निजवस्तु शब्देन बोलवे ॥ ६६ ॥ शब्दासिंजें वाच्यनोहे ॥ तेंचि परब्रह्म
 जाणावें ॥ तेथील जोरवुणें पावे ॥ तो ब्रह्मसद्भावें स्वयें होय ॥ ६७ ॥ श्रुतीनेतिनेतियेणें वचने ॥ शब्द निषेधुनि वस्तुदारववणे ॥ श-
 ब्दीनि शब्दजोलक्षुं जाणें ॥ तेणें पावणें परब्रह्म ॥ ६८ ॥ शब्द निज निषेधें जें बोधी ॥ तेथें समरसें ज्याची बुद्धी ॥ तेंचि परब्रह्म गात्रि श्रु-
 द्दी ॥ निषेधावधी तोटावो ॥ ६९ ॥ शब्द निमोनि सर्वशक्ती ॥ जीवासि देव ब्रह्मप्राप्ती ॥ शब्दादेवापरोक्षिती ॥ जाण निश्चितीच्याना
 व ॥ ७० ॥ वाचानिःशेषनिवर्ते ॥ मनबुद्धीन पवेजेथें ॥ तेचि आवधी निषेधातें ॥ परब्रह्म त्यातें बोलिजे ॥ ७१ ॥ जें वाचें वदधितें ॥ प-
 रीचाचावदोन शके ज्यातें ॥ जें मन बुद्ध्यादिकां जाणतें ॥ परी मन बुद्धी ज्यातें नेणती ॥ ७२ ॥ जें नयनातें दारववितें ॥ परी नयनन-
 देखती ज्यातें ॥ जें श्रवणप्राणातें चेतवितें ॥ परि श्रवणप्राण ज्यातें नेणती ॥ ७३ ॥ एवं सर्वचिंजे जाणते ॥ परिसर्वसर्वथानेणती त्या-
 तें ॥ ज्यासिं जाणावयालागीं येथें ॥ आणिक जाणतें असेना ॥ ७४ ॥ ऐसें स्वसंवेद्यें निजजातें ॥ ज्यासिंदु जें नाहीं जाणतें ॥ शब्द रि-
 गावया तेथें ॥ रिगमुल्यातें असेना ॥ ७५ ॥ जें रुशाना पुष्कळ ॥ जें वक्रनावर्तुळ ॥ जें सूक्ष्मना न के स्थूल ॥ वस्तू केवळ निर्विकार ॥

॥ ५७६ ॥ ज्यासिनाहीरूपगुण ॥ ज्यासिनाहीआश्रमवर्ण ॥ ज्यासिनाहीमीतूपण ॥ ज्यासिजन्ममरणअसेना ॥ ७७ ॥ जेंहलुव
 रनागहिंस ॥ जेंचिवळनासपोश ॥ जेंवसतेनावोस ॥ जेंकांनिःशेषनिर्धर्म ॥ ७८ ॥ जेंहस्वनामोटे ॥ जेंकडीलनाधाकुरें ॥ जेंविचा
 रितांविवेकवाटे ॥ विवेकहीआटेनिःशेष ॥ ७९ ॥ ज्यासिआदिनाअंतु ॥ जेंमध्यास्थितीरहितु ॥ जेगुणनागुणातीतु ॥ अच्यु
 तानंदअद्वयत्वे ॥ ८० ॥ त्यास्वरूपाचावचनपाठ ॥ करावयावेदेकेलीस्वरपर ॥ तेथश्रुतीचाहीबोभाट ॥ लाजिलाकरूननिकष्टनेतिने
 तिवादे ॥ ८१ ॥ वेदुकायनेणोनिपरतला ॥ जाणोनिनबोलेवेचिबोला ॥ याचिलागोतोमौनावला ॥ तटस्थारेलानिःशब्दे ॥ ८२ ॥
 वेदेंधरितांनिजमौन ॥ शास्त्रेभांबावलीजाण ॥ तिंहिंधरोनिमत्ताभिमान ॥ करितीवल्गनअतिवादे ॥ ८३ ॥ शब्दांतीब्रह्मज्ञा
 न ॥ हेवेदेपावोनिपूर्णरवुण ॥ शब्देशब्दनिषेधुन ॥ दृढमौनतेणेंधरिलें ॥ ८४ ॥ वेदरायेंधरितांमौन ॥ शास्त्रेभांबावलीजाण ॥
 शोधिताशब्दांचेरान ॥ निजसमाधाननपावती ॥ ८५ ॥ ज्यासिशब्दांतीब्रह्मप्राप्ती ॥ त्यासिंदर्शनेंऐक्यायेती ॥ शास्त्रेस्वयेचिस-
 मजती ॥ ऐक्यत्रिजगतींआभासे ॥ ८६ ॥ ब्रह्मयेकाकींअद्वयस्थिती ॥ तुवांचिदाविलीउपपत्ती ॥ तेथेंऐक्यारूपेंत्रिजगती ॥
 ह्यणसीकवणाप्रतीआभासे ॥ ८७ ॥ ज्याचीतुटलीवासनाफांसांरी ॥ विरालीअहंकाराचीगांठी ॥ प्रारब्धउतरलेंदेहाचेतरीं ॥ त्यांसि
 ऐक्यसृष्टीआभासे ॥ ८८ ॥ त्याचाअनुभवाचीगोडगोष्टी ॥ सांगावयाउल्हासयोरीं ॥ पिण्लायनुस्वानंदतुष्टी ॥ ब्रह्मेक्येंसृष्टीवारवाणी
 ॥ ८९ ॥ ॥ श्लोक ॥ सत्त्वरजस्तमइतित्रिवृदेकमादौसूत्रंमहानहमितिप्रबदंतिजीवं ॥ ज्ञानक्रियाज्यफलरूपतयोरुशक्तिब्रह्मैवभा-
 तिसदसच्चतयोःपरंयत् ॥ ३० ॥ ॥ टीका ॥ ब्रह्मनिजएक्येंपरिपारीं ॥ प्रपंचुब्रह्मत्वेचिउटी ॥ संतासंतसकलसृष्टी ॥ देवतीदृष्टीब्र-
 ह्मरूप ॥ ९० ॥ जेवींनप्तींनिळीमेचेंभान ॥ तेंचिब्रह्मीमायानंदसंपूर्ण ॥ नवलतियेचेंविंदाण ॥ नपुंसकाजाणपुरुषत्वकेले ॥ ९१ ॥ अगा-
 धतीचापतिप्रताधर्म ॥ नपुंसकउपजवीकाम ॥ अनाम्यादेवीनाम ॥ कींनिष्कर्मकिर्मतिचेनी ॥ ९२ ॥ तेनिःसंगसंगारातली ॥ स्पशेंचि-

णगुर्विणीझाली॥ प्रधानमहत्तत्वेगर्भाआली॥ नेथत्रिगुणातेव्यालीविकारयुक्त॥९३॥ विद्याअविद्यानिजस्वभावीं॥ जीवशि-
 वाचीमेदपदवी॥ प्रियापुरुषातेमोगवी॥ ज्ञानाज्ञानगावीवसोनियां॥९४॥ जेविंसुवर्णाअलंकार॥ तंतुमाजीपराकार॥ भिं-
 तीवरीभासेचित्र॥ तेविंमायासाकारब्रह्मीभासे॥९५॥ मृत्तिकेचींगोकुळंकेलीं॥ नानानामाकारींजर॥ पूजिलीं॥ तहीमृत्तिकावि-
 संचरली॥ तेवींब्रह्मींनंलीजंगदूपेंमाया॥९६॥ जैशाघृताच्याकणिका॥ घृतेसिनद्धतीआणिका॥ तेवींब्रह्मींमायाशक्तीदे-
 रवा॥ दावीअनेकाभ्यर्थांत॥९७॥ ब्रह्मपूर्वीएकाकीएक॥ तेंचिकेवींझालेंअनेक॥ तोमायायोगपरिपाक॥ विषदर्थदेखपिप्पला-
 यनुसांगे॥९८॥ मुर्तीमुग्धब्रह्मओंकार॥ तेंएकचिझालेंत्रिप्रकार॥ अकारउकारमकार॥ सत्त्वादिविकारगुणत्रयात्मक॥९९॥
 गुणत्रयसमसमान॥ न्यानावबोलिजेप्रधान॥ तेंचिक्रियाशक्तीसूत्रजाण॥ तेथेंप्रगटल्याज्ञानमहत्तत्त्वह्मणती॥१००॥ अ-
 हंब्रह्महंपूर्णचिह्म॥ तेंअहंकारलेंदेहाकृती॥ देहाभिमानेनिश्चिती॥ जीवह्मणतीवस्तूतें॥१॥ क्रियाह्मणिजेदशाधकरणें॥ ज्ञान-
 शब्ददेवताधिष्ठान॥ अर्थऐसेविषयोसिह्मणणे॥ तेथेंफलजाणणेंसुखदुःख॥२॥ गुणभुतेविषयकरणें॥ जीउभोक्तासुखदु-
 खपणें॥ ज्ञानक्रियाकर्मचरणें॥ हेसर्वहीजाणणेपूर्णब्रह्म॥३॥ सारखेचाफणसप्रबळ॥ तेथेकांटेत्वचाबीजगोळ॥ अवधीसा-
 खरचीकेवळ॥ तेवींब्रह्मचीसकळजगदाकारें॥४॥ जेवींपाटाऊं पुतळीकृत॥ तेथेविषमावयवींसमानसुत॥ तेवीजगदाकारें
 आकारवंत॥ दिसअविकृतपरब्रह्म॥५॥ जगविश्वप्रपंचुनाम॥ परितेंनिखळपरब्रह्म॥ हाउपनिषदायउत्तम॥ वंदांतीपरम-
 परमार्थतोहा॥६॥ जगदाकारेंब्रह्मनिश्चित॥ जगअवधेविकारवंत॥ तेंब्रह्मासहीविकारप्राप्त॥ ह्मणतीतोअर्थनघडेराया॥७॥ ॥
 ॥श्लोक॥ ॥नात्माजजाननमरिष्यतिनेधतेऽसौनक्षीयतेसवनविद्व्यभिचारिणांहि॥ सर्वत्रशश्वदनपाय्युपलब्धिमात्रं प्राणो-
 यथेद्विबलेनविकल्पितसत्॥३८॥ ॥टीका॥ ब्रह्मासिनाहींमातापिता॥ यालागींनघडेजन्मकथा॥ आत्माएकदेशीहोता

तरीजन्मायेताजननीजरु॥८॥ आत्मावेगळाकांहीं॥ निळभरीरावरितानाहीं॥ यापरीपूर्णत्वेपाहीं॥ जन्मतेरायींस्पर्शना॥९॥
जन्मापूर्वीबाळचिंनस्तिव्य॥ जन्मापाठीमानितीअस्तिव्य॥ याआस्तिनास्तिव्याचीभाष्य॥ आत्म्यासिंदेखअसेना॥१०॥ आतां
आहेपूर्वीनाहीं॥ ऐसेंआस्तिव्यआत्म्याचेरायीं॥ कदांकाळीनरिघेकाहीं॥ तोनित्यपाहींनिरंतर॥११॥ देहींजन्मल्याबाळका-
सीं॥ वाढीदिसेदिवसदिवसीं॥ तोबाळजन्मनाहींआत्म्यासीं॥ घालागिचुद्धाष्यत्यासिघडेना॥१२॥ ज्यासिचुद्धीनाहीतत्वतां
त्यासिनयेविपरिणमता॥ बाल्यतारुण्यवृद्धावस्था॥ आत्म्यासिसर्वथाअसेना॥१३॥ जोमीबाळत्वेहोतोंधाकुटा॥ तोचिमी
तारुण्येजालोंमोठा॥ तोमीचुद्धज्ञालोंकटकटा॥ ऐसात्रिकाळद्रष्टापरमात्मा॥१४॥ द्रष्टासाक्षीजोअवस्थातीत॥ तोकदानहे-
अवस्थाभूत॥ देहींअसोनिअवस्थारहित॥ जाणतोनिश्चितपरमात्मा॥१५॥ निरावस्थआत्माअविकारीपूर्ण॥ त्यासिकदान-
येक्षीणपण॥ ज्यासिजन्मचीनाहींजाण॥ त्यासिमरणअसेना॥१६॥ जोअविकारीनिरावस्थपूर्ण॥ ज्यासिनाहींजन्ममरण॥ ऐसातुं
आत्माह्मणशीलकोण॥ तरीजाणसर्वज्ञज्ञानस्वरूप॥१७॥ ह्मणसिज्ञानहीक्षणीकअसे॥ घटज्ञानेज्ञाननिरसे॥ तेथेंदंद्रियाथच
त्तीचिनासे॥ ज्ञानजैसेंतेसेंअविनाशी॥१८॥ तेचिअर्थचिपूर्णदृष्टांत॥ जेवींप्राणदेहातेवाढयित॥ तोदेहोचिहोयअवस्थाभूत
॥ प्राणनिरावस्थजैसेंतेसा॥१९॥ प्राणदेहानेंचाळिता॥ त्यासिनबाधीदहावस्था॥ आत्माप्राणातेंचेतविता॥ त्यासीदेहावस्थाअ-
सेना॥२०॥ येणेचिप्राणदृष्टांतें॥ साधूनीध्यावेंपरब्रह्मातें॥ देहेंद्रियावेगळात्म्यातें॥ पुढीलश्लोकार्थेप्रबोधी॥२१॥ श्लोक
अंडेषुपेशिषुतरुष्वविनिश्चितेषुप्राणोहिजीवमुपधावतितत्रतत्र॥ सन्नेयदिंद्रियगणेऽहमिचप्रसक्तसंकूटस्थआशयमृतेतदनुसृ-
तिर्नः॥२२॥ ॥टीका॥ अंडजश्वेतजजारज॥ चौथेंजाणगाउद्धिज॥ त्याचेरायींप्राणसहज॥ आत्मयोगेंसदावर्ते॥२३॥ प्राणयो-
गेंआत्मावर्ततां॥ त्यासींजीवह्मणतीतत्वतां॥ त्याप्राणासिनबाधितीदेहावस्था॥ माजीवाचेमाथांत्येकेंच॥२४॥ देहेंद्रियांमाजी

वर्ततां ॥ आत्मा अलिप्त देहावस्था ॥ तोकै साह्यण सी आतां ॥ ऐक त्याही दृष्टांत सांगेन ॥ २४ ॥ आत्मा जागृत देही वंते ॥ तें संविकारमा-
निती त्या तें ॥ तोचि सांडूनि देहें द्वियां तें ॥ स्वप्नी वंचे पुर्वानुभवासे ॥ २५ ॥ देह दंडियां विहिन ॥ केवळ लिंग देह जाणा ॥ निजात्मा देर वेस्व
प्र ॥ जागृत्याभिमान संकल्पें ॥ २६ ॥ तें उपरम न्यास्वप्न ॥ देहाभिमान झालियालीन ॥ सर्व विकार विहिन ॥ स्रष्टु सिकाळीं पूर्ण परमात्मा
उरें ॥ २७ ॥ देहें द्वियां सि अभिमानलीन ॥ कोणही हि स्फुरे ना स्फुरण ॥ तरी ते झालें सर्व शून्य ॥ आत्मा चिह्न न नाहीं ह्यण सी ॥ २८ ॥ जरी
स्रष्टु सी सि आत्माना हीं ॥ तरी सखें निजे लो हो तो पाहीं ॥ हे उपजे ज्या चाठार्या ॥ तो सर्व थान व्हे कही शून्य ॥ २९ ॥ जोमी जागृती जाग
ता ॥ जोमी स्रष्टु सी स्वरव मोक्षा ॥ जोमी स्वमातें दे स्वता ॥ एवंचि ही अवस्था साक्षी जो ॥ ३० ॥ जो अवस्था चर्या साक्षी पूर्ण ॥ तो सर्व थान
न व्हे शून्य ॥ तोचि परमात्मा परिपूर्ण ॥ शुद्ध चिह्न तो राया ॥ ३१ ॥ स्रष्टु सी ब्रह्मानुभव आहे ॥ तरी कां पुढती संसारु पाहे ॥ तेथें अवि
द्ये सी अहं लान राहे ॥ याला गिं होय भव भ्रमु ॥ ३२ ॥ ते अविद्या अहंकारे सि नावो ॥ तें जग द्रूपें परब्रह्म भासे ॥ जन्म मरणाचा ठावोचि पुसे
जीउ समरसे परब्रह्मी ॥ ३३ ॥ तेथें हंतु माच दृष्टांत ॥ प्रमाण प्रमेय विवर्जित ॥ परमात्मा स दोदित ॥ परब्रह्म निश्चित परमानंदें ॥ ३४ ॥
तेथें सुरवावरी स्वरवनांदें ॥ आनंद भोगिजे आनंदें ॥ जग दुम दुमि परमानंदें ॥ स्वानंद बोधें संपूर्ण ॥ ३५ ॥ निरसोनियां निजमाया ॥ ऐसा
अनुभवो मुनिवर्या ॥ कें होई लह्याण सी राया ॥ तें भजावें युद्वर्या निष्काम भावें ॥ ३६ ॥ ॥ श्लोक ॥ यत्कृत्वा भवत्तु भवत्तु भवत्तु भवत्तु भवत्तु
चेतां मला निविध मेदुण कर्मजानि ॥ तस्मिन् विशुद्ध उपलभ्यत आत्मतत्त्वं साक्षाद्यथा उल्लेखः सवितृ प्रकाशः ॥ ४० ॥ ॥ टीका ॥
निर्विकार रूप मारी ॥ अवश्य पावणें आहे चितीं ॥ तें करावी भगवद्धक्ती ॥ उलंका प्रीती अविश्रम ॥ ३७ ॥ लज्जो निपुत्र वित्तें षण्णें काज
जीणो निलोकि काची लाज ॥ पद्मनाभ भजन भोज ॥ अति निर्लज्ज नाचावें ॥ ३८ ॥ पुत्र वित्त लोके षणा ॥ त्याजूनि भजतां हरि चरणा ॥ तें
वतं वचित्त चेत्य मळ जाणा ॥ क्षण क्षणा नाशती ॥ ३९ ॥ रजतमादिकर्म मळ ॥ चितीं बैसले जे सबळ ॥ ते प्रक्षालती सकळ ॥ भक्ती प्रेम

जसाळणें ॥ ७४ ॥ जंवजंवथोरावेसप्रेमभक्ती ॥ तंवतंवपायांलागेविरक्ती ॥ स्वयेंविरमेविषयासक्ती ॥ होयचित्तवृत्तीनिर्मळ ॥ ४१ ॥
 निर्मळजाहलियाचित्तवृत्ती ॥ परमात्मयासर्वभूती ॥ भजोलागेअनन्यप्रीती ॥ हेचोथीभक्तीउदार ॥ ४२ ॥ हेभक्तीअतिशयेंउदार ॥ नि
 र्दबीभक्ताचाअहंकार ॥ उद्धरीसरनरस्त्रियाशूद्र ॥ आनंदनिर्भरकरीजिऊ ॥ ४३ ॥ हेभक्तीजेंलागेहांती ॥ तेंभवभयात्थीनिःशेषशां
 ती ॥ पायांलागतीचारीमुक्ती ॥ ऐशीउदारभक्तीहरीची ॥ ४४ ॥ जेवीडोळाअसतांपडळ ॥ सविताउगवेसर्वकाळ ॥ तोसन्मुखनदेखेर-
 विमंडळ ॥ मापदार्थसकळत्याकेंचे ॥ ४५ ॥ तेंचिफिटलियापडळ ॥ दृष्टीहोयअतिनिर्मळ ॥ देखोलागेपदार्थसकळ ॥ रविमंडळसम
 न्वयें ॥ ४६ ॥ तेविनिजात्माहृदयांवेसे ॥ परीचित्तवृत्तीमलीनअसे ॥ तंवपरब्रह्मनप्रकाशे ॥ चित्तवासनादोषेंदूषित ॥ ४७ ॥ तेथेंकरि-
 तांभगवद्धक्ती ॥ निर्मळहोयचित्तवृत्ती ॥ तेह्यानिर्विकारस्वरूपप्राप्ती ॥ भक्तपावतीनिजभजनें ॥ ४८ ॥ पावावयांपरमप्राप्ती ॥ जर्गी
 दादुनिभगवद्धक्ती ॥ तेम्यासांगीतलीतुजप्रती ॥ यथानिगुतीनृपनाथा ॥ ४९ ॥ जेविंडोळांचेंपडळफिटे ॥ तेथप्रकाशेंसिसविताभेदे
 ॥ तेविकल्पनालोपेंप्रगटे ॥ नेणेपाटेपरब्रह्म ॥ ७५ ॥ जेथनिर्विकल्पसमान ॥ निश्चयेंसिजाहालेंमन ॥ त्यासिदेहींवर्ततांहीजा-
 णा ॥ भवबंधनस्पर्शना ॥ ५१ ॥ ऐसेंगर्जानियांजाण ॥ हर्षेबोलपिथलायन ॥ तंवराजासरखावलासंपूर्ण ॥ जीवींचीखुणबाणली ॥ ५२ ॥
 ऐकतांब्रह्मनिरूपण ॥ राजालांचावलापूर्ण ॥ पुढेंवाटावयानिरूपण ॥ अन्वयेंप्रभपुसत ॥ ५३ ॥ जेणेतुदेकर्मबंधन ॥ त्याकर्मयोगाचें-
 ळक्षण ॥ समूळएकावयाजाण ॥ राजाआपणसादरेंपुसतु ॥ ५४ ॥ ॥ श्लोक ॥ राजोवाच ॥ कर्मयोगंवदतनःपुरुषोयेनसंस्कृ-
 तः ॥ विधूयेहाशुकर्माणिनैष्कर्म्यंविंदतेपरं ॥ ४१ ॥ ॥ टीका ॥ राजानिजश्रद्धासंपन्न ॥ अतिविनितकराप्रश्न ॥ जेणेतुदेकर्मबंध
 न ॥ तोयोगसंपूर्णसांगास्वामी ॥ ५५ ॥ कोणेकर्मकर्मतुदे ॥ नैष्कर्म्यसिद्धीस्वयेंप्रगटे ॥ पुरुषापुरुषोत्तमभेदे ॥ हेमजगोमदेक-
 र्मसांगा ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥ एवंप्रश्नमृषीन्पूर्वमपृच्छंपितुरंतिके ॥ नाब्रुवन्नब्रह्मणःपुत्रास्तत्रकारणमुच्यतां ॥ ४२ ॥ ॥ टीका

पूर्वाह्निविप्रश्नसनकादिका॥पुत्रीपित्यासीपुशिलादेरवा॥तोउत्तरनदेचिका॥हेहिअशंकाफेडावीस्वामी॥५७॥रायाचेप्रश्नअति
 पवित्र॥त्याचेंचावयाप्रतिउत्तर॥हरिरवाचलाअबिहोत्र॥तोकर्मवैविध्यनिरोपी॥५८॥ ॥श्लोक॥अबिहोत्रउवाच॥कर्मक
 र्मविकर्मेतिवेदवादेनलौकिकः॥वेदस्थचेष्टवरात्मत्वात्तत्रमुह्यंतिसूरयः॥५९॥ ॥टीका॥कर्मकर्मविकर्मजाणा॥सामान्यन-
 क्तेनृपनंदना॥करितांविभागविवंचना॥नुगवेसज्ञानस्मृतिकारांसी॥५९॥जेस्वयंप्रतिसृष्टिकारी॥तेहिमुल्लेकर्मविभागाचाही
 ॥जेसमुद्रघांतितीक्ष्णकरी॥तेहीकर्मसागरीबुडाले॥६०॥येचिकर्मविवंचनेसारी॥ऋषिमहर्षिचियाकोटी॥मत्ताभिमानेझा-
 लेहिंपुरी॥त्यांसीहिसेवरीनुगवेची॥६१॥कर्मकर्मविभागजाणा॥स्वयेंनुगवेचिचतुरानना॥इतरांचीकोणगणणा॥कर्मवि
 वंचनाकरावया॥६२॥कर्मवेदमूलजाणा॥वेदुस्वयेंनारायण॥वेदवादविवंचन॥करितांमौनश्रुतिशास्त्रां॥६३॥कर्मअकर्म
 विकर्मजाण॥एकचपरीत्रिविधभिन्न॥तेहिविभागविवंचन॥सावधानअवधारी॥६४॥श्वेततामूदुमधुरा॥त्रिविधभेदेएकीसारव
 र॥तेवि एकविप्रकार॥कर्मटनरमानितीकर्म॥६५॥भिन्नकरितांमधुरता॥श्वेतताचिभिन्नकरितां॥माझियेमूदुश्वेतता॥मू-
 दुमधुरतातीमाजी॥६६॥तेविभिन्नकरितांकर्म॥कर्मासर्वांगीअकर्म॥कर्मअकर्माजीविकर्म॥मिरवेपरमसौभाग्यें॥६७॥सु
 ख्यमुर्जांजेकांनिपजे॥कर्मऐसेत्यातेंह्यणिजे॥विहिताविहितक्रियाजेजे॥विकर्मह्यणिजेतियेनाव॥६८॥कर्मअकर्मयोगेंचळे
 ॥ऐसेविकर्मज्यासिविवळे॥न्यासनिष्कर्मताआकळे॥गुरुकृपाबळेतत्काळ॥६९॥कर्मकरीकर्मविशेषवादे॥विकर्मत्या-
 नेंह्यणणेघडे॥जेथेंकर्मरिघोनशकेपुढें॥अकर्मचारबडेयानाव॥७०॥ऐशीकर्मविवंचनाअटक॥हाप्रश्नकेलातेंबाळक
 ॥न्याचिलार्गांगागयादेरव॥सनकादिकानसांगतीची॥७१॥कर्णकर्मविवंचना॥अधिकारेंवीणकोणहा॥सांगोनयेनृपनंदना॥
 कर्मसंज्ञानाअतिदुबांध्या॥७२॥ ॥श्लोक॥परोक्षवादोवेदोऽयंबालानामनुशासनं॥कर्ममोक्षायकर्माणिविधनेत्यगदंयथा॥

॥४४॥ ॥टीका॥ जेधिरोगझालिया निश्चित ॥ जावया बाळा पिता भेषज देत ॥ तेथें सारवर घालितां हातात ॥ तत्सेवनार्थ प्रलो-
भें ॥ ७३ ॥ तेविंवेदांचा परोक्षवाद ॥ सत्यमानिती बुद्धिमंद ॥ कर्मचंदवी कर्मबाध ॥ हावेदानुवाद सुरव्यत्वे ॥ ७४ ॥ वेदबोले स्व-
र्गादि फळ ॥ तो प्रवृत्ती लोभ केवळ ॥ परी कर्म छेदी कर्ममूल ॥ हे सुरव्यत्वे फळ वेदोक्ती ॥ ७५ ॥ लोहाची वेडी पडली पांथी ॥ ते-
तो डावया घणु आणिला पाही ॥ तो घणू विवि कुनरवा दला जिहीं ॥ त्याचें बंधन कहीं तुटेना ॥ ७६ ॥ तेविं कर्म छेदा वें कर्म बंधन ॥
ते कर्म वेचिती विषयी पूर्ण ॥ त्याचें कदां न तुटे भव बंधन ॥ जन्म मरण सरेना ॥ ७७ ॥ आह्मी स्वर्ग फळा विरक्त ॥ ह्या णो निना-
चरे जो वेदोक्त ॥ त्याचें ज्ञान झालें विपरित ॥ अति अनर्थ पावती ॥ ७८ ॥ ॥श्लोक॥ नाचरे घस्त बेदोक्त स्वयमज्ञोऽजिते-
न्द्रियः ॥ विकर्णणाह्य धर्मेण मृत्योर्मृत्युमुपैतिसः ॥ ४५ ॥ ॥टीका॥ आह्मी जितेंद्रिय ह्यणवित ॥ त्यासिना तुडे गापरमार्थ ॥
त्याचा निश्चय जाय व्यर्थ ॥ अति अनर्थ आगीं वाजे ॥ ७९ ॥ जरी शास्त्रज्ञ ज्ञाता झाला ॥ आणिवेदोक्त विन्मुख ठेला ॥ तरी तो जाण प-
णें चिना गवला ॥ जाण बुडाला दुःखार्णवी ॥ ८० ॥ नाचरे जो वेदोक्त कर्म ॥ त्यक्त कर्म मानी निष्कर्म ॥ त्यासिथोर पडला भ्रम ॥
नाडला परम अभिमाने ॥ ८१ ॥ जरी विषयो निग्रहि ला ॥ आणिवेदोक्ता जो दुरावला ॥ तो निजघाता प्रवर्तला ॥ स्वयें बुडाला नरका-
र्णवी ॥ ८२ ॥ वेद निजमूल परमार्थ ॥ तें वेदोक्त नाचरतां ॥ जें जें करणें नृपनाथा ॥ तें तें तत्वता अधःपाती ॥ ८३ ॥ हो छेदे स्वर्णें त-
त्वता ॥ तो काढूनि पाहों जातां ॥ नदे रे आपुली डोक सता ॥ माइ तर पदार्था कोण दे रे ॥ ८४ ॥ ते सानाचरो निवेदार्थ ॥ जो जो मानिला
परमार्थ ॥ तेणें आवंतु या अनर्थ ॥ जाण निश्चित आणिला घरा ॥ ८५ ॥ तेणें आचार अनर्थ पाटें ॥ वाहावले जन्म मरण घाटे ॥ ते-
थेना नायोनी गर्भसंकरें ॥ सोसितां नसटे कल्यांती ॥ ८६ ॥ तेथें जन्म जन्मो जन्म नरकें ॥ मरमरो मरण न चुके ॥ जें वेदविहित
चुके ॥ तें अति दुःखें दुःख भोगु ॥ ८७ ॥ विकर्मणाह्य कर्मण ॥ हे सुखींचें पद निरूपण ॥ तेणें विकर्म माजी अधर्म पूर्ण ॥ परिअ-

कर्मजाणतें अधर्मनहे ॥ ७८८ ॥ ज्यासिलावितांनलागेकर्म ॥ यानावमुख्यनिष्कर्म ॥ निष्कर्मलक्षणहाविधर्म ॥ येणेंविपरममुक्त
 साधू ॥ ८९ ॥ ज्यासिमुद्धाकळेअकर्म ॥ तोतात्काळहोयनिष्कर्म ॥ अकर्मचेंकळल्यावर्म ॥ मुक्तापरमपायांलागे ॥ ९० ॥ श्लोक
 वेदोक्तमेवकुर्वाणानिःसंगोऽर्पितमीश्वरे ॥ नैष्कर्म्यलिप्ततेसिद्धिरोचनार्थाफलश्रुतिः ॥ ९१ ॥ ॥ टीका ॥ दासीस्वामीस्त्रीआज्ञाधरी ॥
 काराजमुद्राप्रजावरी ॥ तैसीवेदाज्ञाजोसिरींधरी ॥ स्वधर्मचारीनिष्काम ॥ ९२ ॥ मायेकुकर्मकर्ता ॥ ऐशीउदोंनेदीअहंता ॥ तेंकर्म
 चीस्वभावता ॥ अर्थास्त्रीअनंताईश्वरातें ॥ ९३ ॥ एवंईश्वरीजेंअर्थेकर्म ॥ तेंकर्महोयनिधर्म ॥ याचिनावेंपरम ॥ नैष्कर्म्यनिजसिद्धी ॥
 ॥ ९४ ॥ वेदबोलिलेकर्मफल ॥ ज्याचीवासनानिष्कामनिर्मळ ॥ त्यासिवेदोक्तफलप्रबळ ॥ भोगावयाकेवळस्वप्नीनदिसे ॥ ९५ ॥ ऐसें
 असतांकर्मफल ॥ वांछितांनाडिजेकेवळ ॥ जेविंपरीसदेऊनिसोज्वळ ॥ मागिजेपोफळतांबुलासी ॥ ९६ ॥ कर्मीनिष्कामतानित्यफल ॥
 तेथेंफळाशानाडलेसकळ ॥ चंदनसवंगींसफल ॥ तेथेंमागतांफलनाडिजेस्वयें ॥ ९७ ॥ हातींआतुडावयामासा ॥ गळींलाविजेअल्प
 अमिषा ॥ तेविनिष्कामकरावयामानसा ॥ वेदुफळाशाप्रलोभी ॥ ९८ ॥ ओंवघघालूनमासेपाळी ॥ कींसद्योगेंजळाबाहेरगाळी ॥ ते
 बांकर्मकर्मतिनिर्दली ॥ हेंनेणिजेमुळींफलकर्मी ॥ ९९ ॥ होकांफळाचियेचाडें ॥ स्वधर्मकर्मीप्रवृत्तीघडे ॥ तेणेंनैष्कर्म्यसिद्धीअतुडे
 ॥ हेवदांचेंफुडेंनिजगुह्य ॥ १०० ॥ कर्मब्रह्मत्वेसदांसफल ॥ फळवांछीत्यातेंनिर्फल ॥ हेंजाणोनिकर्मकुशाळ ॥ समूळछेदिती ॥ १०१ ॥
 ऐसेंआचरतांवैदिककर्म ॥ तेणेंकर्मपाविजेनैष्कर्म्य ॥ याहोनियांअतिसुगम ॥ सांगेनवर्मतेंएका ॥ १०२ ॥ ॥ श्लोक ॥ यथाशक्तुदय
 ग्रंथिनिर्जिहीर्षुः परात्पुनः ॥ विधिनोपचरेद्वंतत्रोक्तेनचकेशवं ॥ १०३ ॥ ॥ टीका ॥ जेणेंवासनेचेंजाळतुडे ॥ अहंकराचीगोंदीसुटे
 ॥ जीवींपरमात्मास्वयंनगटे ॥ तेंतांत्रिकविधानगोमटेऐकराया ॥ १०४ ॥ ज्यातांत्रिकमहापूजा ॥ संतोषहायगरुडध्यजा ॥ तेंतांत्रिक-
 विधानवोजा ॥ महाराजाअवधारी ॥ १०५ ॥ वेदोक्तमंत्रतांत्रिकतंत्र ॥ हेमिश्रपूजाअतिपवित्र ॥ शीघ्रनिष्कामकरीनर ॥ तोपूजाप्रकारअ

निउत्तम ॥ ४ ॥ वैदिक अथवा तांत्रिक ॥ गुरुमार्गे सिद्धीदायक ॥ थालागीगा अवश्यक ॥ सहुरु सिंदर व शरण जावे ॥ ८०५ ॥ श्लोक ॥
 लब्धानुग्रह आचार्यानेन संदर्शितागमः ॥ महापुरुषमभ्यर्च्य न्युर्त्याग्निमतयात्मजः ॥ ४८ ॥ टीका ॥ प्रवृत्ती निवृत्तिकृत-
 कार्या ॥ अवश्य पाहिजे आचार्या ॥ आपमती भजताराया ॥ अनेक अपायां माजि पडे ॥ ४९ ॥ भोये पाय सिद्ध आहे ती ॥ भोयाळे वी-
 णव्था भ्रमती ॥ ते वी गुरु वी ण जे जे करिती ॥ ते ते अहं मती भ्रमले ॥ ५० ॥ गुरु ब्रह्म दोनी येक ॥ ऐशिया भावना अवश्यक ॥ सेवा
 करूनि भावपूर्वक ॥ संतोष उनिंदर व अनुग्रहो घ्यावा ॥ ५१ ॥ तेथे निजाधिकार प्राप्त ॥ जे मूर्ति आवडेल आपणिया ते ॥ तेचि मंत्र-
 विद्या तेथे ॥ श्रद्धा संभरिते अंगिकारावी ॥ ५२ ॥ तेव्हा गुरु मुरवे मित्र बोजा ॥ पुरुषोत्तम महा पूजा ॥ शिकोनियां निजकाजा ॥ भज-
 वे अधोक्ष जाशी क्षितामती ॥ ५३ ॥ तेचि भजती हातवटी ॥ आगमोक्त निजपुष्टी ॥ शयासांगेन गोमटी ॥ सावधान दृष्टी अवधा-
 री ॥ ५४ ॥ श्लोक ॥ शक्तिः संमुखमासीनः प्राणसंयमनादिभिः ॥ पिंडं विशोऽहं सन्यासकृतरक्षोऽर्चयेद्धरिं ॥ ४९ ॥ टीका
 ॥ विध्युक्त करितां संध्यास्नान ॥ तेथेचि आहे ब्रह्मज्ञान ॥ आचमनी होय हरिरूप आपण ॥ हे नेणोनि अज्ञान अगमीं भरती ॥ ५२
 केशवादिनामी जाण ॥ अंगप्रत्यंगी न्यासिता पूर्ण ॥ तेव्हा हरिरूप होय आपण ॥ हे नेणोनि अज्ञान आगमीं भरती ॥ ५३ ॥ करू-
 न आगमोक्त संध्यास्नान ॥ मूर्तीपासियेऊन जाण ॥ संमुख घालावे आसन ॥ चैलाजीन कुशायुक्त ॥ ५४ ॥ रेचक पूरक कुंभकें
 जाण ॥ प्राणायामे प्राणसंयमन ॥ भूशक्त्यादिकीं जाण ॥ शरीर शोधन करावे ॥ ५५ ॥ भूतविलये भूतशुद्धी ॥ प्राणप्रतिष्ठापिं-
 डादि शुद्धी ॥ मूळमंत्रे न्यास प्रबुद्धी ॥ गुरुदीक्षा विधी विध्युक्त कीजे ॥ ५६ ॥ हृदयकवच शिखासीर ॥ नेत्र अस्त्रादि फतुकार ॥ ए-
 वं विधान अनुकार ॥ आगमोक्त प्रकार करावे न्यास ॥ ५७ ॥ यापरी मूळमंत्र दीक्षा ॥ करोनि दिगुबंधादिसंरक्षा ॥ मग मूर्ति पूजन प-
 क्षा ॥ नृपाध्यक्षा अवधारी ॥ ५८ ॥ श्लोक ॥ अर्चादौ हृदये चापि यथा लब्धोपचारकैः ॥ द्रव्यक्षित्यात्मलिङ्गानि निष्पाद्य प्रोक्ष्य

चासनं ॥ ५० ॥ ॥ टीका ॥ श्लोकप्रयोगलं दसंपूर्ण ॥ पूर्वान्वयोविपरीतजाण ॥ द्रव्यशुद्धीक्षितीमार्जन ॥ हेमांगीलनिरूपपा-
 पुढांआले ॥ ५१ ॥ द्रव्यशुद्धीमुखशोधन ॥ मूर्तीशुद्धिसंमार्जन ॥ आत्मशुद्धिसावधान ॥ कादित्या अनुलेपनमूर्तिशुद्धी ॥ २० ॥
 पूजासंभारसिद्धकरूनी ॥ समस्तशंखतोयेंप्रोक्षणी ॥ निजासनीसावधानी ॥ एकाग्रजाणबैसवें ॥ २१ ॥ ज्यासिध्यानींमूर्तिनिये
 संपूर्ण ॥ तेणेप्रतिमामूर्तिअधिष्ठान ॥ तेथेंचिकरावेंपूजन ॥ लब्धोपचारेजाणआगमोक्त ॥ २२ ॥ ज्यासिध्यानायेमूर्तिअतिसं-
 कटी ॥ तेणेबाह्योपचारआटटी ॥ सांडूनियांध्यानदृष्टी ॥ करावीगोमटीमानसपूजा ॥ २३ ॥ ज्याचेहृदयीचेंनविकरेध्यान ॥ बा-
 ह्यमूर्तिसावधान ॥ तेणेंउभयतांपूजन ॥ करावेंसंपूर्णआगमोक्त ॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ पाद्यादीनुपकल्प्याथसन्निधाप्यसमाहि-
 तः ॥ हृदादिभिःकृतन्यासोमूलमंत्रेणचार्चयेत् ॥ ५१ ॥ ॥ टीका ॥ सकळपूजासंभार ॥ निकटठेउनिउपचार ॥ मगमूर्ती-
 सिन्यासप्रकार ॥ उक्तशास्त्रेंकरावा ॥ ८२५ ॥ जैसेन्यासआपणास ॥ तैसेचिकरावेंमूर्तीसि ॥ हाआगमोक्तगुरुसौरस ॥ मूळ
 मंत्रेंन्यासमूर्तीसी ॥ २६ ॥ आगमोक्तकरितांन्यास ॥ अंगप्रत्यंगींविन्यास ॥ तेणेंकरितांहोयहृषीकेश ॥ हाअर्थसौरसदृढकरा-
 वा ॥ २७ ॥ दृढकरांनिअनुसंधान ॥ मूळमंत्रेंमूर्तिपूजन ॥ हृदयींआणिप्रतिमेसिजाण ॥ पूजाविधानदोहिठायीं ॥ २८ ॥ ॥
 श्लोक ॥ सांगोपांगांसपार्षदांतांतांमूर्तिस्वमंत्रतः ॥ पाद्यार्घ्यचमनीयाद्यैःस्नानवासोविभूषणैः ॥ ५२ ॥ ॥ टीका ॥ करचर-
 णादिअव्यंग ॥ मूर्तिचिंतावीसुंदरसांग ॥ शाममनोहरश्चीरंग ॥ उल्हासचांगनिजध्यानी ॥ २९ ॥ मूर्तिचतुर्भूजवेल्हाळ ॥ शंख
 चक्रगदाक्षमळ ॥ सुनंदादिपार्षदमेळ ॥ चिंतावेसकळसायुधादिक ॥ ३० ॥ यथोक्तमधुपर्कविधान ॥ अर्घ्यपाद्यादिआचम-
 न ॥ पुरुषसूक्तमंत्रेंजाण ॥ करावेंस्नाननिर्मळजळें ॥ ३१ ॥ मुगुटकुंडलेंमेखळा ॥ कासेभिरवेसोनसळा ॥ आपदरुळेवनमा-
 ळा ॥ कौस्तुभतेजाळाकंठींझळके ॥ ३२ ॥ पादपद्मांकितसकुमार ॥ ऊर्ध्वरेखाध्वजवज्र ॥ बांकीअंदुबांचागजर ॥ चर-

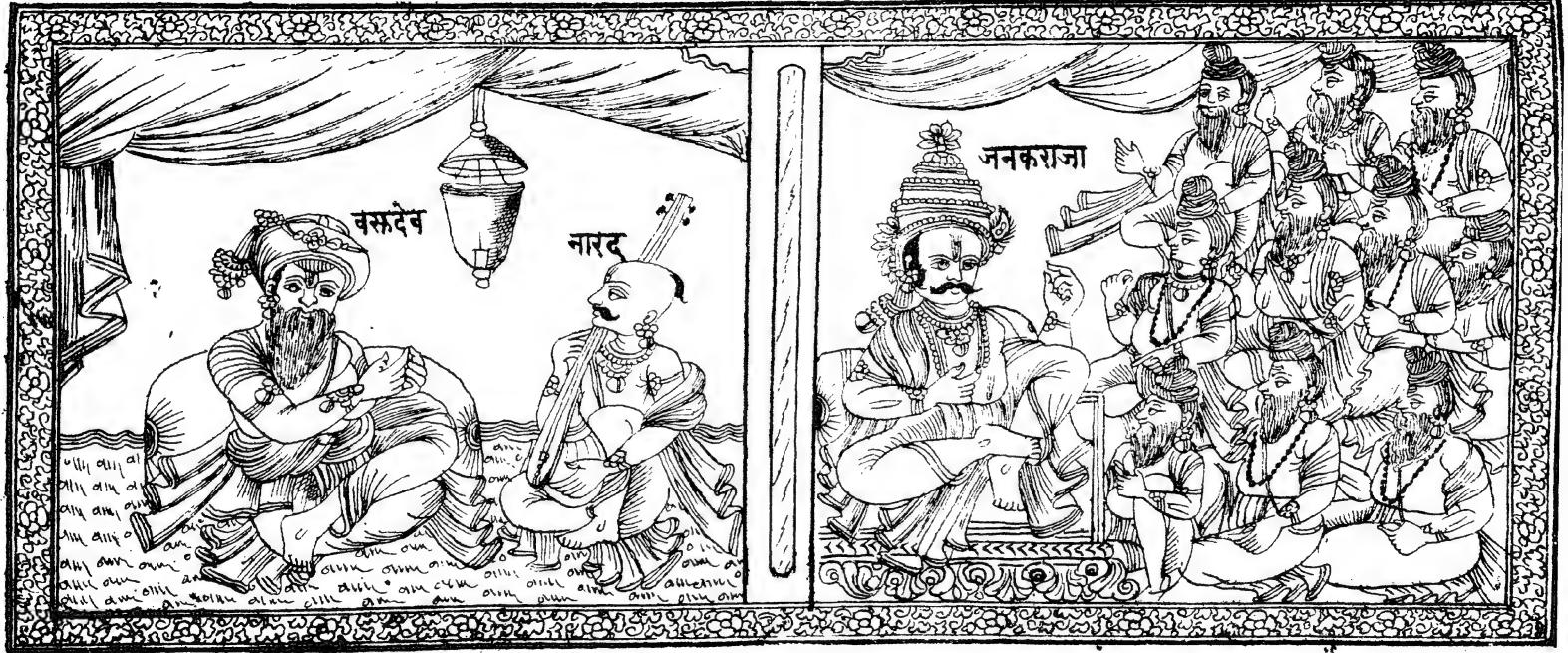
णीतोडरगर्जत ॥ ८३३ ॥ ॥ श्लोक ॥ गंधमाल्याक्षतस्वग्निधूपदीपोपहारकैः ॥ सांगसंपूज्यविधिवत्सर्वैः स्तुत्वानमेद्धरिं ॥ ५३ ॥
 ॥ टीका ॥ निदळीं शकृदशामकळा ॥ तिळकुरेखिल्लापीवळा ॥ त्यावरी अक्षतासोजवळा ॥ आरक्ततेजाळाकुंकुमोक्त ॥ ३४ ॥ सुमनें
 गुंफिलीं वीरगुठी ॥ त्यावरी मधुकराची घरटी ॥ तुळसी कमळमाळा कंठी ॥ चंदनाची उरी शामांगीं शोभे ॥ ३५ ॥ धूपदीपउपहार
 तांबूलअर्पवें सकपूर ॥ निरंजने जयजयकार ॥ मंत्रस्वरें अर्पवा ॥ ३६ ॥ स्तुती करावी विदोक्त मंत्रें ॥ कांपुराणोक्त नानास्तोत्रें ॥
 अथवा प्राकृतनामोच्चारें ॥ नानाप्रकारें गद्यपद्यें ॥ ३७ ॥ स्तवनें संतोष अधोक्षजा ॥ ऐसें भावावें महाराजा ॥ मग साष्टांगें अतिबोजा
 ॥ गरुडध्वजानमस्कारावें ॥ ३८ ॥ ॥ श्लोक ॥ आत्मानं तन्मनं ध्यायन् मूर्तिसंपूजयेद्धरेः ॥ शोषामाधाय शिरसि स्वधाभ्यु-
 द्वास्य संस्कृतं ॥ ५४ ॥ ॥ टीका ॥ द्वैतभावें भजनविधी ॥ तेजाणावी स्थूलबुद्धी ॥ भजनान्ची भजनसिद्धी ॥ जाणनि शकृद्वीतन्म
 यहोणे ॥ ३९ ॥ मूर्तिध्याने तच्चयस्थिती ॥ ऐक्यत्वे राहे निश्चलवृत्ती ॥ याचिनावें मुख्य भक्ती ॥ उदलिया पुढतीन भावें हरी ॥ ४०
 ऐशी पूजा करूनि हरी ॥ शेषप्रसादधरो निशिरी ॥ मग देवो आपण याभीतरी ॥ हृदयमंदिरीं निजविजे ॥ ४१ ॥ एवं पूजेचें उद्दासन
 ॥ ध्यानमूर्तीहृदयीं शयन ॥ प्रतिमापर्यं कीं निजउन ॥ विधीविधानसमाप्ती ॥ ४२ ॥ जाहालिया पूजाविसर्जन ॥ विसर्जुन येअ
 तुसंधान ॥ अस्मंदहरीचें स्मरण ॥ सर्वस्वें आपण सर्वदां कीजे ॥ ४३ ॥ यानावगा आगमविधी ॥ रायाजाणनि शकृद्वी ॥ सदां पाळिती
 सद्बुद्धी ॥ परमात्मसिद्धी प्रापक ॥ ४४ ॥ आगमोक्तविधिलक्षण ॥ प्रतिमाचि मुख्य नव्हे जाण ॥ ज्यासिजेथ श्रद्धापूर्ण ॥ तेथ हें विधान-
 सत्त्वे कीजे ॥ ४५ ॥ ॥ श्लोक ॥ एवमभ्यर्कतो यादावतिथौ हृदये च यः ॥ यजतीश्वरमात्मानमचिरान्मुच्यते हिंसः ॥ ५५ ॥ ॥
 ॥ इति श्रीभागवते महापुराणे एकादशस्कंधे तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ टीका ॥ हे पूजानव्हे एकदेशी ॥ बहूतस्थाने ये पूजेसी ॥ त्यां
 तशीं घृतरजे प्राप्तीसी ॥ तें मी तुज पासीं सांगेन राया ॥ ४६ ॥ येणेचि विधाने यथाकाळीं ॥ सांगपूजाकीजे जळीं ॥ अथवासूर्यमं

डळीं ॥ पूजासोज्वळीहरिध्यानेंकीजे ॥ ८४७ ॥ अग्निचाढायीं देयतृती ॥ पूजाकीजेकमळापती ॥ अवध्यापरीशीघ्रप्राप्ती ॥
 पूजावाअतिथीभगवद्भावे ॥ ४८ ॥ आलियावैश्वदेवाचेअंती ॥ तोभलताहोभलतेयाती ॥ त्यासिजेभगवद्भावेपूजिती ॥
 त्याचेघरापूर्णप्राप्तीवोसरे ॥ ४९ ॥ पूर्वीअनोळखुनिश्चिती ॥ आलियावैश्वदेवाचेअंती ॥ त्यातेंब्रह्मभावेजेपूजिती ॥ त्यासि
 भुक्तिमुक्तिआंदणी ॥ ८५० ॥ त्यावैश्वदेवाचेअंतीजाण ॥ निजभाग्येंआलियाशुद्धब्राह्मण ॥ तयाश्रद्धेनेंपूजितांआपण ॥
 तेघरीनारायणस्वानंदेंवसे ॥ ५१ ॥ रायावैश्वदेवाचेअंती ॥ अतिथीसवेंभुक्तिमुक्ती ॥ विमुरवजाहाल्यात्यालाभानाडती ॥
 पूज्यकांसखप्राप्तीपरमानंदें ॥ ५२ ॥ अतिथीच्याढायींमूर्तीध्यान ॥ सर्वथाकरणेनलगेजाण ॥ तोस्वरूपेंस्वयेंनारायण ॥
 पूजितांसंपूर्णसर्वथिसिद्धी ॥ ५३ ॥ एवंअतिथीजेंअर्पे ॥ तेंभगवंतमुरवींसमर्पे ॥ यालागींअतिसाक्षेयें ॥ अनिथीब्रह्मरूपें
 पूजिजेसदा ॥ ५४ ॥ जेंजेंबोलिलेंपूजास्थान ॥ तेथेंनिजश्रद्धाचिपूर्ण ॥ श्रद्धेवेगळरायाजाण ॥ प्राप्तीसंपूर्णकदानलभे ॥ ५५
 ॥ निजश्रद्धेचेंहृदयस्थान ॥ तेंहृदयीविध्युक्तपूजन ॥ करितांश्रद्धेनेआपण ॥ प्राप्तीसंपूर्णउद्धेस्वयें ॥ ५६ ॥ येहवींतरीआपु-
 ल्यादेही ॥ चाळकईश्वरूआहेहृदयी ॥ श्रद्धेनेभजतांत्याच्याढायीं ॥ निजप्राप्तीपाहीसहजेलाभे ॥ ५७ ॥ तेथेंजेजेआपणसेवि-
 जे ॥ तेंतेंभगवन्मुरवींपाविजे ॥ येणेंनिजभजनेपाविजे ॥ जाणसहजेपरमात्मा ॥ ५८ ॥ सांडोनिदेहींचीअहंता ॥ सकळभोगई
 श्वरूभोक्ता ॥ ऐशीदृढभावनाभावितां ॥ पाविजेपरमार्थाअपरोक्षसिद्धी ॥ ५९ ॥ देहजडमूढअचेतन ॥ सकळभोगभोक्ता
 ईश्वरूपूर्ण ॥ तेथचाटऊनदेहाभिमान ॥ भोगितीअज्ञानअनेकदुःखें ॥ ६० ॥ तेंसांडुनिदेहअहंता ॥ हृदयस्थाशरणजा-
 तां ॥ पाविजेपूर्णपरमार्था ॥ जाणतत्वतांनृपवर्या ॥ ६१ ॥ निःशेषसांडिजेमीपण ॥ याचिनावहृदयस्थाशरण ॥ तूंसहजेप-
 रब्रह्मपरिपूर्ण ॥ मिथ्यादेहाभिमानधरूनको ॥ ६२ ॥ रायायेणेंचिकर्मजाण ॥ तुरेकर्मचेंकर्मबंधन ॥ पाविजेपूर्णसमाधा-

न॥ नेहं मुख्यलक्षणनृपनाथा ॥ ८६३ ॥ आगमोक्तनिजभजन ॥ कर्मयोगविं मुख्यलक्षण ॥ एकताराजासमाधान ॥ परमाने
 दें पूर्णनिवाला ॥ ८६४ ॥ जवजवरायाचें पुरलें कोड ॥ तंव तंव कथा लागे गोड ॥ अतिशयें श्रवणाची भाद ॥ विशेष वाड्यो सावली
 ॥ ८६५ ॥ राजासरवावले निपरमानंदें ॥ सरववले निजबोधें ॥ लाचावले निस्वानंदें ॥ पुढां प्रभविनो दे पुसेल ॥ ८६६ ॥ उगे-
 राहातां आपणा ॥ उठुन जाती सुनिगणा ॥ यालागीं प्रभावरी प्रभ ॥ विचित्रविंदाणा पुसत ॥ ८६७ ॥ स्वानंदें वेधली चित्तवृत्ती ॥
 इंद्रियें वेधली सरवस्थिती ॥ राजानिवालानिश्चिती ॥ तरी प्रभोक्ती पुसत ॥ ८६८ ॥ पुसेल हरीचे अवतार ॥ ते कथा सुंदरम-
 नोहर ॥ निरूपण अति अरुवार ॥ निजनिर्धार निवविल ॥ ८६९ ॥ त्या प्रभाचें प्रत्योत्तर ॥ कथा कीतु कसनागर ॥ एकाजनार्दना
 चे किंकर ॥ उपानह धर संताचें ॥ ८७० ॥ संतसज्जन रुपास्थिती ॥ श्रीजनार्दन वरद मूर्ती ॥ पुढील कथेची व्युत्पत्ती ॥ सांगे
 नयथार्थी अर्थुनी ॥ ८७१ ॥ श्रीभागवताचे राशीवरी ॥ एकाजनार्दन केला मापारी ॥ तो निजबोधाचे कुडवावारी ॥ भरील वा-
 स्वारी श्रवणाच्या ॥ ८७२ ॥ इति श्रीभागवते महापुराणे एकादशस्कंधे निमिजायंतसंवादे मायाकर्मब्रह्मनिरूपणं नाम तृ-
 तीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ ७ ॥ ॥ श्रीसांबसदाशिवार्पणमस्तु ॥ ॥ ७ ॥ ॥

तृतीयोऽध्यायसंख्या मूलश्लोक ॥ ५७ ॥ ओव्या ८७२ ॥ एवं संख्या ॥ ९२९ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ समाप्तोयम् ॥ ७ ॥
 ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥

अध्याय ४

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ओं नमो श्रीगुरुशिवशिवा ॥ नमने जीवत्कजीवा ॥ नुरविसी तेथे देहभावा ॥ कैसे निरिधावा होईल ॥
 ॥ १ ॥ जीवघेऊनि जीवा ॥ देहत्वमोडुनि देहभावा ॥ याही वरीकरविसी सेवा ॥ हेलाघवदेवानवलतुझे ॥ २ ॥ जीवघेऊनि शरवास्त-
 रा ॥ त्याचा वागविशी कलेवरा ॥ तो तुं रिघोनि मजभीतरा ॥ माझिया शरीरावागविशी ॥ ३ ॥ शरवमधुरध्वनी गाजे ॥ तो वाजवी त्याचे नि-
 वाजे ॥ ते विंम्याजे जे बोलिजे ॥ ते बोलणे साजे तुझे नी ॥ ४ ॥ आतां माझे शरीर जें चळे ॥ ते तुझे नि आंगिके मेळे ॥ कर्मे नि पजती
 सकळे ॥ सत्ताबळे तुझे नी ॥ ५ ॥ माझे देहिचे जें मी पण ॥ ते तुंचि झालासि आपण ॥ तुझे नि प्राणें प्राणा ॥ माझाही जाणचळे देवा
 ॥ ६ ॥ दृष्टीजे जें कांही देखे ॥ ते ते तुझे नि ज्ञान उन्मेषे ॥ श्रवणीजे जें कांही ऐके ॥ ते ते नेटकें अवधान तुझे ॥ ७ ॥ रसना जें जें कां
 हीं चारवे ॥ ते ते तुझे नि स्वादु मुखें ॥ बुद्धी जाणपणें तोरवे ॥ ते हि अति निकें वेदकल्प तुझे नी ॥ ८ ॥ मनमनपणें अति चपळ ॥ ते हि
 तुझे ची आंगीक बळ ॥ विषे का विषे कुप्रबळ ॥ अतिसाज्यळ तुझे नी ॥ ९ ॥ वाचा जें जें कां हीं वदे ॥ ते वाचिकल्प तुझे नि शब्दें ॥
 बोधजेणें उद्बुधें ॥ तो तुझे नि प्रबोधें प्रबोधू ॥ १० ॥ जायती जागे तुझे नि हरिखें ॥ स्वप्नस्वप्ना तुझे नि देखे ॥ स्रष्टुसी स्रष्टावे जेणें स्रखे
 ॥ पूर्णसंनोखें तुझे नी ॥ ११ ॥ मीजे जे विषय भोगीं ॥ ते भोक्ते पण तुझे आगीं ॥ तुझे नि निजसंयोगीं ॥ मीपणें जशीं वर्तविशी मज
 ॥ १२ ॥ माझे करुनि खावसूत्र ॥ तूं झालासीं सूत्रधार ॥ हालऊनियां निजसूत्र ॥ कर्मे विचित्र करविशी ॥ १३ ॥ ऐशिया श्रीजनार्दन ॥
 जगचे तवित्याचि द्वना ॥ रुपाळ वाजगजीवना ॥ नमन श्रीचरणा तुझे नी ॥ १४ ॥ यापरी मजमाजी तूं चाळितां ॥ चाळकलें करविशीं यं
 था ॥ तेथें मी एक कवित्वकर्ता ॥ हे जाणावी तत्वतां स्थूलबुद्धी ॥ १५ ॥ एकाएक जनार्दनी ॥ कीं जना दर्नु एकपणीं ॥ ययापृथक्नामा-
 चीलेणी ॥ लेऊनि एकपणीं मिरवसी तूं ॥ १६ ॥ जेवीं केनकाचें भूषण ॥ कीं भूषणीं कनकसंपूर्ण ॥ तेवीं एका आणि जनार्दन ॥ एक-
 त्वें जाण जनार्दनची ॥ १७ ॥ ऐशी ऐकोन विनवणीं ॥ सद्गुरुतुष्टला संतोषींनीं ॥ तेथें भिन्नभिन्न सोसणीं ॥ नलगे निरूपणीं कर-
 णीं तुजें ॥ १८ ॥ जव्हां कापूर आंगीं झगटे ॥ तेव्हां चिकापुरत्व फिटे ॥ सखि ध्यासिं सद्गुरु भेटे ॥ तेव्हां चिफटे भिन्न भेटु ॥ १९ ॥ जेणें

फिटैभिन्नभेद ॥ तो श्रीभागवतीं निज बोध ॥ वसुदेवा प्रतीनारद ॥ सांगत संवाद इतिहासाचा ॥ ज्या इतिहासाचा अर्थ ॥ प्रगटे
 परिसतां परमार्थ ॥ स्वानंद बोध हृदयांत ॥ श्रवणें स बोधित श्रोते होती ॥ २१ ॥ तव श्रोते संत स सुदावो ॥ ह्यणती कैसान बला
 वो ॥ सद्गुरुस्तव नीब्रह्मभावो ॥ साधिला आवो अभेदत्वे ॥ २२ ॥ हे सद्गुरुची विनवणी ॥ कींब्रह्मस्वरवाची रवाणी ॥ परिसतां स
 प्रेमबोलणी ॥ रिझली आइणी सज्जनाची ॥ २३ ॥ या देश भाषा वाणी ॥ उघडिली परमार्थाची रवाणी ॥ बोलन व्हाती हे स्पृशमिणी
 लागतां श्रवणी पालव जिऊ ॥ २४ ॥ यापरी श्रीभागवती ॥ अनुपम्य अगाध स्थिती ॥ ते कथेची संगती ॥ लावी सनिश्चि अर्थाचे बोधे
 ॥ २५ ॥ ऐकोनि संताचे वचन ॥ शिरी वंदोनि त्याचे चरण ॥ पुढील कथानिरूपण ॥ श्रोतां सावधान परिसावे ॥ २६ ॥ येथे तृतीय अ-
 ध्यायाचे अंती ॥ निरोपितां तांत्रिक भक्ती ॥ भज्ये आवडल ते मूर्ती ॥ रायासित दर्श्या प्रश्न स्फुरला ॥ २७ ॥ देवा ऐक चित्रि जगती ॥
 त्याच्या किती अवतार मूर्ती ॥ जन्म कर्म अव्यव्यक्ती ॥ हेचि मुनी प्रतिपूजत ॥ २८ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ दानियानि ह कर्मा-
 णि येयेऽस्वच्छंद कर्मभिः ॥ चक्रे करोति कर्ता वा हरिस्तानि ब्रुवतु नः ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ मुनी श्वराचे अगाध ज्ञान ॥ त्या ही व
 रीर साळ निरूपण ॥ तेणें रायाचे वेधले मन ॥ प्रभावरी प्रश्न चाला गिंपुसे ॥ २९ ॥ तो ह्यणें देवाधिदेव हरी ॥ स्वलीला कैसा जन्म ध-
 री ॥ स्वेच्छा जी जां कर्म करी ॥ ते अगाध थोरी मज सांगा ॥ ३० ॥ ह्यणती देवासीना ही जन्म ॥ तेथे कैचे पुससी कर्म ॥ देव अरूप अनाम ॥ त्या
 सी जन्म कर्म असेना ॥ ३१ ॥ तो अजन्मापरी जन्म धरी ॥ अकर्मापरी कर्म करी ॥ विदेही तो देह धारी ॥ हो अग्नि संसारी स्वधर्म पाळी
 ॥ ३२ ॥ त्याचा अवतारांची स्थिती ॥ कवण जन्म कवण व्यक्ती ॥ किती अवतार किती मूर्ती ॥ रुपेने मज प्रती सांगा स्वामी ॥ ३३ ॥ जेकां
 अतीत अनागत ॥ वर्तमान जें प्रस्तुत ॥ ते अवतार समस्त ॥ इत्थं भूत सांगावे ॥ ३४ ॥ हरी चरित्र अवतार गुण ॥ प्रतिपाद कराया
 चा प्रश्न ॥ तो सांगा वया जयंती नंदन ॥ स्वानंद पूर्ण द्रुमिल सांगे ॥ ३५ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ द्रुमिल उवाच ॥ ॥ यो वा अनंत
 स्य गुणाननं ताननुक्रमिष्यन् स तु बाल बुद्धिः ॥ रजोसिभूमेर्गणयेत्कथंचित्कालेन नैवारिवल शक्ति धाम्नः ॥ २ ॥ ॥ टीका ॥

ज्याचीलीलाशक्तिअपरमित ॥ ऐशाअनंतशक्तीज्याचानखांत ॥ यालागीं तो अनंतह्मणत ॥ त्याचेगुणसमस्तगणवती कौणा ॥
 ॥३६॥ त्याअनंताचीगुणसंसृष्टी ॥ गणह्मणे तो बालबुद्धी ॥ जेविकां आकाशाचीचुद्धी ॥ मुंगिये त्रिशुद्धीन करवेमाप ॥ ३७ ॥
 सागरींचेंजळसंपूर्ण ॥ केविंगणूंशकेलवण ॥ तेविंअनंताचेअनंतगुण ॥ आकळीकोणनिजसत्ता ॥ ३८ ॥ पर्जन्याचियाधारा
 ॥ गणितांयेतीलनृपवरा ॥ पृथ्वीचियादुर्वाकरा ॥ सरखेंमहावीरागणितांयेती ॥ ३९ ॥ वाराअफाटधांवे ॥ तोहीगणितांतपावे ॥
 निमिषोनिमिष्याचेपावे ॥ त्यासिहीसंभवेगणितराया ॥ ४० ॥ पृथ्वीचियापरिमाणा ॥ काळेकाळहोयगणना ॥ परीभगवंताविया
 गुणा ॥ वेदांसहीजाणांगणितनळे ॥ ४१ ॥ भगवंताचेंनामगुक ॥ घेतांवेदझालेसुक ॥ त्याचेगुणगणितांसकळिक ॥ शेषाचेंमु-
 खदुरवंडझाले ॥ ४२ ॥ त्याअनंताचेअनंतगुण ॥ तेथेगणूंशकेकवण ॥ काहींएकसंक्षेपेंजाण ॥ सांगेनलक्षणअवतारांचें ॥ ४३ ॥
 ॥ श्लोक ॥ ॥ भूतैर्यदापंचभिरात्मसृष्टेः पुरं विराजं विरचय्यतस्मिन् ॥ स्वोशनविष्टः पुरुषाभिधानमवाप नारायण आदि-
 देवः ॥ ३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ अवतारामार्जीप्रथमता ॥ पुरुषावताराचीकथा ॥ द्रुमिलझालासांगता ॥ ऐकतत्त्वतांमहाराजा ॥
 ॥ ४४ ॥ नारायणेआत्मशक्ती ॥ पंचमहाभूतेंभूताकृती ॥ स्रजूनियांयथानिगृती ॥ ब्रह्मांडाचीस्थितीनिर्माणकेली ॥ ४५ ॥ विरा-
 जपुरुषब्रह्मांडानाम ॥ तेथेंलीलावैशेंदेवोत्तम ॥ यालागींपुरुषहंनाम ॥ पुरुषोत्तमस्वोशेंपावे ॥ ४६ ॥ त्याचेनिअंशयोगेंप्रकृती ॥ झा-
 लीप्रजातेंप्रभवती ॥ यालागींपुरुषनामस्थिती ॥ जाणनिश्चितीपावला ॥ ४७ ॥ तोअकतस्मियोगयुक्ती ॥ जगचेतवीचिच्छुक्ती ॥
 ज्याचेनिजगजगत्प्रकृती ॥ त्याचीगुणकीर्तीदांश्लोकींसांगों ॥ ४८ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ यत्काय एष भुवनत्रयसन्निवेशो यस्य-
 द्रियैस्तनुभृतामुभयं द्रियाणि ॥ ज्ञानंस्वतः श्वसनं तो बलमोजई हासत्वादिभिः स्थितिलयोद्भव आदिकर्ता ॥ ४ ॥ ॥ टीका ॥
 ॥ तेलोव्यवसेजेंकाही ॥ तेंचिशरीरत्याचेंपाही ॥ ज्याचेनियोगेंदेही ॥ ठायींवाठायींवर्तती ॥ ४९ ॥ ब्रह्मादिकजेतनुधारी ॥ त्याच्या
 ज्ञानकर्मेद्रियांचीथोरी ॥ ज्याचेनिइंद्रियविकारी ॥ निजव्यापारीवर्तती ॥ ५० ॥ जोजगाचेनयनाबानयन ॥ जोजगाच्याघ्राणाचें

प्राण ॥ जो जगाच्या वपांचें वपाण ॥ रसनेची जाण रसना जो कां ॥ ५१ ॥ जो जगाच्या हातीचें हात ॥ ज्याचे पाय जगाच्या पायांत ॥ जो
 वाचेची वाचा निश्चित ॥ एवंच उभय इंद्रियां आंत इंद्रियें ज्याचीं ॥ ५२ ॥ जिवाचारार्थी जे कां ज्ञान ॥ तें हियाचे निज्ञानें जाण ॥ त्या सिज्ञा-
 न दाताना हीं आन ॥ स्वयें ज्ञान घन रच भावताची ॥ ५३ ॥ ज्याचे निप्राणें जाण ॥ जगाचा चळे प्राण ॥ बळ ते जकिया चरण ॥ जगासीं स
 पूर्णयाचेनी ॥ ५४ ॥ रजतमसत्वादिगुण युक्त ॥ उत्पत्ती स्थिती प्रलय आंत ॥ मूल आदि कर्ता भगवंत ॥ जाण तो निश्चित पूर्ण वतार ॥
 ॥ ५५ ॥ सत्वादि त्रिगुणावस्था ॥ उत्पत्ती स्थिती लय कर्ता ॥ ते हा गुणावतार कथा ॥ ऐक नृपना पनाथा सांगेन ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥
 आदाव भूच्छ त धृती रजसा ॥ स्वयं सगें विष्णु ॥ स्थितोक्त तु पति द्विज धर्म सेतुः ॥ रुद्रोऽप्ययायतमसा पुरुषः स आद्य इत्युद्भव स्थिति लया-
 सतत जगात् ॥ ५७ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ तोचि आदि कर्त्यां उत्पत्ती ॥ रजोगुणें रजसा शक्ती ॥ स्वयें झाला शत धर्ती ॥ ब्रह्मा ह्यणती
 ज्यातें ॥ ५८ ॥ एवंच ब्रह्म रूपें उत्पत्ती ॥ स्रजिता झाला निज शक्ती ॥ ते ये प्रतिपालावया धर्म स्थिती ॥ सत्यगुणें निश्चिती श्री विष्णु जा
 हला ॥ ५९ ॥ तो द्विज धर्म प्रतिपाल नु ॥ यज्ञ भोक्ता श्री विष्णु ॥ देवतां धर्माचा अवगुण ॥ अवतरे नारायण नानावतारी ॥ ६० ॥ तो-
 चिये सृष्टीचे प्रांती ॥ तमोगुणें तामसा शक्ती ॥ स्वयें जाहला रुद्र मूर्ती ॥ सकळ कर्त्यां तो निर्दालितुं ॥ ६१ ॥ जो शेताची पेरणी करी ॥ तो-
 चि देव रेख करी ॥ तोचि पाळलीया वरी ॥ संवगणी करी सर्वांची ॥ ६२ ॥ तेचीं उत्पत्तिकार्या तोचि ब्रह्मा ॥ स्थिती कार्यां तोचि विष्णु ना
 मा ॥ प्रलय कार्यां हिरुद प्रेमा ॥ ये पुरुषोत्तमा ते चि नामें ॥ ६३ ॥ यालागीं तो आदि कर्ता ॥ श्रुती शास्त्रीं दृढ वार्ता ॥ दक्ष कश्यपादि-
 कां कर्तव्यता ॥ त्यांसीं सामर्थ्य तायांचेनी ॥ ६४ ॥ यापरी विचारितां ॥ हाचिये कसकळ कर्ता ॥ यावांचुन कर्तव्यता ॥ अणुमात्र नव्हे
 आल्यातें ॥ ६५ ॥ जो सृष्टी पूर्वी स्वयं भ असे ॥ जेणें उत्पत्ती स्थिती प्रलय भास ॥ तोचि आदि कर्ता अनायासे ॥ तोचि निजांश पुरुषाव-
 तारू ॥ ६६ ॥ ऐकराया अतिविचित्र ॥ जें परिसतां पुण्य पवित्र ॥ तो नारायणाचा अवतार ॥ ज्याचें चरित्र अलोलिक ॥ ६७ ॥ ॥ श्लोक ॥
 धर्मस्य दक्ष दुहितर्यजनिष्ठ मूर्त्या नारायणो नरऋषिप्रवरः प्रशांतः ॥ नैष्कर्म्यलक्षणमुवाच चचारकर्मयोऽद्यापि चास्तऋषिर्वर्य

निषेवितोऽग्निः ॥ ६॥ ॥ टीका ॥ ॥ जो अजात्मानित्यविधुवनी ॥ जो नजन्मो निजन्मलायोनी ॥ तेणें धर्माची धर्मपत्नी ॥ के
 ली जन्मनी दक्षकन्यामूर्ती ॥ ६७ ॥ ते मूर्तीमातेचा उदरी ॥ नरनारायण अवतारी ॥ एकची दोरूपें करी ॥ धर्मचा घरीं अवतरले ॥ ६८
 ॥ तेणें नारदांदि कोसी जाण ॥ निरोपिलें नैष्कम्यलक्षण ॥ स्वयें आचरले आपण ॥ तें कथन ऐकराया ॥ ६९ ॥ नारायण ह्या पासी कोण
 देशी ॥ तो बद्रिकाश्रमी आश्रमवासी ॥ नारदसनकादिक ऋषी ॥ अद्यापी त्यापासीं सेवे असती ॥ ७० ॥ त्या रिसंस्वरूपाचें लक्षा ॥ स-
 हर्जीं असे प्रत्यक्षा ॥ ते स्वरूप निष्ठेचा पक्ष ॥ अलक्षाचें लक्ष प्रबोधी स्वयें ॥ ७१ ॥ त्या स्वरूपाचा निजबोध ॥ स्वयें पावावया विषद ॥
 अधापवरी ऋषिवृंद ॥ नित्यसंवाद करिताति त्यासीं ॥ ७२ ॥ जें स्वरूप लक्षेनाजनीं ॥ ते विषद करूनि देवचनीं ॥ तें चि अनुग्रहे क-
 रूनीं ॥ अनुभवा आणीत त्काळ ॥ ७३ ॥ ज्ञातें बहुसाल ऋषेश्वर ॥ त्या माजी नारायण अवतार ॥ तेथें वर्तलें जें चरित्र ॥ अतिविचि-
 त्र ऐकराया ॥ ७४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ इंद्रो विशंक्य मम धाम जिघृक्षतीति कामन्ययुक्तसगणं सबद्धुपारथं ॥ गत्वाऽप्सरो ग-
 णवसंतं सुमंदं वातैः स्त्रीप्रेक्षुणेषु भिरविध्युदतन्महिज्ञः ॥ ७॥ ॥ टीका ॥ ॥ ऐसा नारायणाचा प्रताप ॥ देवो निनिष्ठा
 हृदतप ॥ तेणें इंद्रासीं आलाकप ॥ ह्याने स्वर्गनिःपाप धेईल माझा ॥ ७५ ॥ त्याचें तप देवो निपरम ॥ ह्यानें गेलें गेलें स्वर्ग धाम ॥ इं-
 द्रे कोपें प्रेरिला काम ॥ अप्सरासंभ्रम समवेत ॥ ७६ ॥ काम समवेत अप्सरा ॥ सर्वें वसंत ही दुसरा ॥ क्रोध अवधियां पुरारा ॥ नोता
 पसां तें पुराना गवीसदां ॥ ७७ ॥ तीर्थी तीर्थीचा अनुष्ठाना ॥ क्षमानुपजे अतः करणां ॥ कोप येतां च जाणां ॥ करी उगाणात पाचा ॥
 ॥ ७८ ॥ क्रोध तापसांचा उघड वैरी ॥ तापसांना गवीना नापरी ॥ तोही नारायणावरी ॥ अवध्या अग्रींचालिला ॥ ७९ ॥ ऐशीं मिळोनि
 निरुदायितें ॥ आलीं बद्रिकाश्रमासमस्तें ॥ नारायण तप करी येथें ॥ उठावलीं तेथें अनुक्रमेसीं ॥ ८० ॥ वसंतें शृंगारिलें वन ॥ कोकिला
 कळारवें गायन ॥ सुगंधशीतलज्जलके पवन ॥ परागसंपूर्ण वर्षतीसमनें ॥ ८१ ॥ तेथें भ्रमरांचे झणत्कार ॥ कामिनी गायन कामाकार
 ॥ हावभाव कटाक्ष विकार ॥ कामसंचारचे तनिनी ॥ ८२ ॥ नव्हेचि कामिनी कामबाधा ॥ पराक्रमनचलेचि क्रोधा ॥ तोही सांडोनि

यांब्रीदा ॥ परतलानुसताम्लानवदनै ॥ ८३ ॥ मगमदनैमांडुनियांठाण ॥ विंधीकामिनीकटाक्षबाण ॥ तेणेंघायेंनारायण ॥
अनुप्रमाणनदळेची ॥ ८४ ॥ शस्त्रेंतोडितांआकाशासीं ॥ आकाशस्वयेंसावकाशी ॥ तेवीकामेंछळितांनारायणाशीं ॥ तो
निजसंतोषीनिदेंदू ॥ ८५ ॥ आंगींनिजतेजसत्ता ॥ अग्नितेजप्राशंजातां ॥ तोडजळेचविचारितां ॥ तेवींकामिनीकामत्ता
नारायणदृष्टी ॥ ८६ ॥ नेणतांनारायणमहिमें ॥ धांवोनिघालाघातलाकामें ॥ तेव्हांअवधींचपराक्रमें ॥ स्वनिंद्यकर्मैलाजलीं ॥
॥ ८७ ॥ तेथेअवधींझालींपराडमुखें ॥ पाठमोरींनिघालींअधोमुखें ॥ तेव्हांत्याचीगतीनिःशेषें ॥ नारायणदेखेरवुंढली ॥ ८८ ॥ इं-
द्रियनियंतानारायण ॥ नेणोनिछळुंगेलीआपण ॥ यापुढतीपुनरागमन ॥ सर्वथांजाणकरवेना ॥ ८९ ॥ मार्गेननिघवेनिश्चित ॥ ऐसेंजा-
णोनिसमस्त ॥ थोरगजबजिलीतेथ ॥ भयचक्कितेंव्याकुळ ॥ ९० ॥ जाणोनिनारायणप्रताप ॥ आतांकोपूनदेईलशाप ॥ येणेंधाकें-
स्लानरूप ॥ अतिसंकपभयभीते ॥ ९१ ॥ ऐशीदेखोनित्याचीस्थिती ॥ रुपेनेंतुष्टलारुपामूर्ती ॥ अनुमात्रकोपनयेचितीं ॥ अग्निन
वशांतीनारायणाची ॥ ९२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ विजायशक्रकृतमक्रममादिदेवःप्राहप्रहस्यगतविस्मयएजमानान् ॥ मा-
भैष्टभोमदनमारुतदेववध्योगृणहीतनोबलिमशून्यमिमंकुरुध्वं ॥ ८ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ इंद्रकेलाअपराध ॥ तरीनारायणा
सींनयेचीक्रोध ॥ बापनिजशांतीअगाध ॥ नसानीविरुद्धकामादिकांचें ॥ ९३ ॥ नयेचीकामादिकोवरीकोप ॥ इंद्रासहीनेदीचशाप
॥ नारायणाचार्यांअल्प ॥ कदाविपत्सुपजेची ॥ ९४ ॥ अपकार्यावरीजोकोपला ॥ तोतात्काळकोपेंनागविला ॥ अपकार्याजिणें
उपकारकेला ॥ तोचिदादलापरमार्थी ॥ ९५ ॥ अपकार्याउपकारकरिती ॥ त्याचीनावगापरमशांती ॥ तेशांतीचीनिजस्थिती ॥ दा-
वीलोकांप्रतीआचरोनीं ॥ ९६ ॥ परमार्थाचीमुख्यस्थिती ॥ पाहिजेगापरमशांती ॥ तेशांतीचीउत्कटगती ॥ दावीलोकांप्रतीआ-
चरोनीं ॥ ९७ ॥ भयभीतकामादिक ॥ अपसरागणसाशंक ॥ त्यातेंअभयदानेंसरव ॥ देऊनियांदेखनारायणबोले ॥ ९८ ॥ अहो
कामवसंतादिकस्वागी ॥ रुपाकरूनआलेततुह्मी ॥ तुमचेनिपदागमी ॥ आश्रमभूमीपुनीतझाली ॥ ९९ ॥ तुमचेंझालियाआ

गमन ॥ अवश्यकरावे आर्हापूजन ॥ हेचि आमुचें आधिष्ठान ॥ कांहीं बळिदान अंगिकारामाझे ॥ १०० ॥ अहो अप्सरादेवकांता
 ॥ तुह्मी निजेन कां सवथा ॥ येथें आलिया समस्ता ॥ पूज्य सवथा तुह्मी मजा ॥ १ ॥ आश्रमा आलिया अतिथी ॥ जे कोणी पूजान कर-
 ती ॥ त्यांची शून्य पुण्य संपत्ती ॥ आश्रमस्थिती शून्य होय ॥ २ ॥ तुह्मी नागीं करिता पूजन ॥ कांहीं न घेता बळिदान ॥ गेल्या आश्रमहा
 होय लशून्य ॥ यालागीं कृपा करून पूजा घ्यावी ॥ ३ ॥ आश्रमा आलिया अतिथी ॥ तो पूज्य सर्वांस सर्वांथी ॥ अतिथी आश्रमी जे पू-
 जिती ॥ ते आश्रमकीर्ती शिववानी ॥ ४ ॥ व्याहीरुसलिया पांयां पडती ॥ ते वीविन्मुखजातां अतिथी ॥ जे वंदोनियां सस्वी करिती ॥
 ते सखपावती स्वानंदें ॥ ५ ॥ व्याहीरुसलिया कन्या न धाटीं ॥ अतिथीरुसलिया पुण्य जोडीं ॥ पूर्वापर जे कांजोडी ॥ ते हीरोकडी क्षय पा-
 वे ॥ ६ ॥ पैकुटी ज्याची निजस्थिती ॥ तो त्या आश्रमाचे निसवस्ती ॥ जे आश्रमी अतिथी ॥ पूजिती प्रीती ब्रह्मान्मभावे ॥ ७ ॥ ऐसें बो-
 लिला तयांप्रती ॥ परीमाझी हे अगाध रांती ॥ हे हीनारायणाचे चितीं ॥ गर्वस्थिती असेना ॥ ८ ॥ ऐकराया अतिअपूर्व ॥ असो नि-
 निज शांती अनुभव ॥ ज्याच्या दायीं नाहीं गर्व ॥ तो चिंदेवाधिदेव निश्चयेसीं ॥ ९ ॥ जो नित्य नाचवी सरवरांसीं ॥ ज्या भेणें तपसां दिलें
 तापसीं ॥ त्या अभयदेवां नि कामक्रोधासीं ॥ आपणापासीं राहाविनी ॥ १० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ इत्थं ब्रुवत्यभयदेवरदेव
 वाः साव्रीडन शिरसः सद्युणंत मूचुः ॥ नैतद्विज्ञोत्वसि परे विकृते विचित्रं स्वारामधीरनिकरानतपादपद्मे ॥ ११ ॥ ॥ टीका ॥
 एवं अभयदेतनारायण ॥ स्वमुखें बोलिला आपण ॥ तेणें कामादि अपरागण ॥ लाजाविरोनि अधोमुख झालीं ॥ ११ ॥ देखो नि निर्विकार
 पूर्णक्षमा ॥ श्रीनारायण हा परमात्मा ॥ कळो सरले वसंतादि कामा ॥ त्याचाचि महिमा वर्णिती स्वयें ॥ १२ ॥ ऐकें नरदेव चक्रवर्ती ॥ वि-
 देह सार्वभौमा भूपती ॥ त्या नारायणाची निजस्तुती ॥ कामादि करिती सद्भावेसीं ॥ १३ ॥ जे सदां सर्वां तें छळिती ॥ त्यांहीं देखिली-
 पूर्ण शांती ॥ ते चिंशांताची स्तुती करिती ॥ नारायणाप्रतिकामादि क्रोधा ॥ १४ ॥ जेणें संतोपे श्रीनारायण ॥ त्यासीं कृपा उपजे पूर्ण ॥
 ऐशियापरिचें स्तवन ॥ मांडिलें संपूर्ण परमार्थ बुद्धी ॥ १५ ॥ जयजय देवाधिदेवा ॥ तुझिया अविकारभावा ॥ पाहातां न देखो जी सया

देवां मानवां माझारी ॥ १६ ॥ मजकामाचे निघायें ॥ ब्रह्माक न्येसी धरूये ॥ पराशराकेलें काये ॥ भोगिली पाहे दिवा दुर्गेची ॥ १७ ॥ ज्या
 तें योगी वंदिती मुगुदी ॥ जोतापसां माजी धुर्जदी ॥ तो शिवलागे मोहिनी पाठी ॥ फिरो निलंगोदी वीर्य द्रवलें ॥ १८ ॥ विष्णु वंदे चारुमशानी ॥
 धरणें वेंसे विषय म्हाणी ॥ अहिल्येची काहाणी ॥ वेदपुराणीं वर्णिले ॥ १९ ॥ नारदनायके माझी गोष्टी ॥ त्यासीं जन्मले पुत्र साठी ॥ माझी
 साहो शके काठी ॥ ऐसा बळियासृष्टी असेना ॥ २० ॥ जो ब्रह्मचर्या माजी राजा ॥ हनुमंत मिरवीपे जा ॥ तथास्तु वमकर ध्याजा ॥ संगे
 विणवाजा जन्म विला म्या ॥ २१ ॥ कलंकिया केला चंद्र ॥ भगों कित केला इंद्र ॥ कपाटीं घातला षण्मुख वीर ॥ जो लाडका कुमर महे शाचा ॥
 ॥ २२ ॥ मज मन्मथाचा यावा ॥ नसाह वेदे वादानवा ॥ मग तेथें इतरा मानवा ॥ कोण के वासा हा वयासीं ॥ २३ ॥ मज जाळिलें सहे शें ॥ त्या-
 सिं म्या अनंगें केलें पिसें ॥ नवल धारिष्टु इया ऐसें ॥ पाहातां नदिसे तिहिं लोकीं ॥ २४ ॥ त्या मजकामानें सरतें केलें ॥ शांतीचें कल्याण
 पाहिलें ॥ हे तुवांची एकें यशनेलें ॥ स्वभाव जिंकिले निज शांतियोगें ॥ २५ ॥ तो मी नसरता केला काम ॥ क्रोधा आणि लाड पध्दाम ॥ वा-
 सनें चासं भ्रम ॥ नित्य निभ्रम त्यां केला ॥ २६ ॥ हे नारायण तुझी निष्ठा ॥ नये आणि कात पोनिष्ठा ॥ केला अनुभवान्वाचो हाटा ॥ शांतीचा मोठा
 सुकाळ केला ॥ २७ ॥ मार्गे तपस्वी वारवाणिले ॥ ह्याणती काम क्रोधा जिंकिलें ॥ त्यां सिंही आह्मी पूर्ण छिलें ॥ एक ते भलें सांगेन ॥ २८ ॥
 कपिला ऐसा ते जोरासी ॥ क्रोधें तत्काळ छिलें त्यासी ॥ शाप देतां चिसगराशी ॥ तोही क्रोधासि वश्य झाला ॥ २९ ॥ कोप आला नारदासीं ॥
 वृक्ष केले नल कूबरासी ॥ गोतमें अहिल्येसी ॥ कोपें वनवासी शिला केली ॥ ३० ॥ जो सर्वदां विघ्नां तें आकळी ॥ त्या विघ्ने शातें कोप छळी
 ॥ तेणें अतिकोपें कोपानळीं ॥ चंद्रासि तत्काळ दिधला शाप ॥ ३१ ॥ कोप आला दुर्वासासीं ॥ शाप दिधला अंबक ऋषीसीं ॥ देव आणि-
 ला गर्भ वासासीं ॥ क्रोधें महा ऋषी छिले ऐसे ॥ ३२ ॥ जे दुजी सृष्टी करू शकती ॥ तेही काम क्रोधें झडपिजे ती ॥ सागरीं पडे इंद्र संपती ॥
 हे क्रोधाची रव्या ती पुराण प्रसिद्ध ॥ ३३ ॥ इतरांची गोष्टी कायसी ॥ क्रोधें छिलें इश्वरासीं ॥ तेणे दीक्षिता द्विज दक्षासी ॥ सिरछे दासी
 करविता झाला ॥ ३४ ॥ जेथें मी काम स्वयें वसें ॥ तेथें क्रोध वसे सावकाशें ॥ काम क्रोध असत चीनसे ॥ नारायणा ऐसें तुवां केलें ॥ ३४

हें परमाद्भुत तुझे वीर्य ॥ आणिका एवढे नाही र्थ ॥ यालागीं तुझे परिचर्य ॥ सदां सुनिवर्य सेविती चरण ॥ ३५ ॥ शांतिचा चाडें देवा-
 दि देवा ॥ जे नित्य करिती तुझी सेवा ॥ तो कामक्रोधादि स्वभावा ॥ स्मरतां तबनावा जिकिती सरवें ॥ ३६ ॥ जेथें सन्मानें काम पुरत ॥
 तेथें आदरें अनुग्रहो करित ॥ काम सन्मानें जेथें अतृप्त ॥ तेथें शाप देत अतिक्रोधें ॥ ३७ ॥ यालागीं शापानुग्रह समर्थ ॥ ते सर्वदां
 कामक्रोध युक्त ॥ परी नवल तुझे सत्वोचित ॥ केले अंकित कामक्रोध ॥ ३८ ॥ मज गर्व नाही सर्वथा ॥ हे हि तुज नाही अहंता ॥ छ
 जवाद्याद्या विलघुता ॥ अथवा उपेक्षतान करि सी ॥ ३९ ॥ पृथ्वी दुःखी करिती नांगरी ॥ तैपिको नित्या तें सरवी करी ॥ तेवी अ
 पकाराजो उपकार करी ॥ तो मोक्षाचा शिरीं मुगुट ॥ ४० ॥ तुज माजी निर्वीकार शांती ॥ हें नवल नव्हे कृपामूर्ती ॥ तुझ्या स्व
 रूपाची स्थिती ॥ आजि निश्चिती कळली आह्वा ॥ ४१ ॥ तूं निरुण निरुपम ॥ मायातीत पूर्ण ब्रह्म ॥ तुझें स्वभाव स्मरतां नाम ॥
 सकामाहि काम स्पशोनि शके ॥ ४२ ॥ जो नित्य स्मरे तुझे नाम ॥ त्यासि मी कामची करी निःकाम ॥ क्रोधची करी क्रोधाशम ॥ मोह
 तो परम प्रबोध होय ॥ ४३ ॥ जे धीरवीर निज शांती ॥ त्यांसीं परमानें दे नित्य तृप्ती ॥ ऐशियांचिया अमित पंक्ती ॥ पांया लागती तु-
 झिया ॥ ४४ ॥ तुज करावया न मस्कार ॥ पुढें सरसे महासिद्धाचा संभार ॥ त्याही नलभे आवर ॥ तू परात्पर परमात्मा ॥ ४५ ॥ तु-
 झिया शेष कां कडे ॥ विघ्न रिघतां होय बापुडे ॥ ते रिघावया तुज पुढें ॥ कोणया परि पाडें रिघेल ॥ ४६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ त्वां सेव
 तां सरकृता बहवोऽतरायाः स्वोको विलघ्य परमं व्रजतां पदं ते ॥ नान्यस्य बहिषि वली नृदतः स्वभागान् धत्ते पदं त्वमविताय दि
 विघ्नमूर्ध्नि ॥ १० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ तापसा बहू विघ्न अपावो ॥ आह्मी करावा अंतरावो ॥ हा आमुचा निज स्वभावो ॥ न केन
 वलावो नारायणा ॥ ४७ ॥ हृदयींचा मुक्त करी नि काम ॥ बाह्य जपत पभक्तिसंभ्रम ॥ ऐस जे को पद परम ॥ विघ्नाचा आक्रम त्या वरी
 चाले ॥ ४८ ॥ ते आमची विघ्न स्थिती ॥ नचले तुझिया भक्ती प्रती ॥ तूरक्षिता भूतपती ॥ तथे विघ्नांची गती पराङ्मुख ॥ ४९ ॥ मा
 झिया निज भक्तासी ॥ विघ्ने केंचीं ह्मणसीयासी ॥ ऐक त्याही अभिप्रायासी ॥ सांगेन तुज पासी देवाधिदेवा ॥ १५० ॥ पावावया-

निजपदाते ॥ लाताहाणूनस्वर्गभोगाते ॥ जे नित्यनिकामभजतीतूते ॥ नानाविघ्ने त्याते सरवरचिती ॥ ५१ ॥ उल्लंघुनियां आ-
 मुते ॥ हे पावती अच्युतपदाते ॥ यालागीं सरवर त्याते ॥ अतिविघ्नाते प्रेरिती ॥ ५२ ॥ बळीने दुनि आह्वासी ॥ हे जोडे पाहाती पु-
 णपदासीं ॥ येणें क्षोभें इंद्रादिक त्यापासीं ॥ नानाविघ्नासिं मोकळिती ॥ ५३ ॥ यालागीं त्याची भजनापासीं ॥ विघ्ने छळूं धांवती
 अवैसी ॥ बिघ्नीं अभिनवन कृत्यासीं ॥ तूं हृषीकेशीं रक्षिता ॥ ५४ ॥ सोडुनिसकामकल्पना ॥ जेरतले तुझ्याचरणा ॥ त्वास ओढही प्र-
 हारजाणा ॥ तू नारायणारक्षिणी ॥ ५५ ॥ भक्तविघ्नीं होती कामाविशीं ॥ धांवधांव ह्मणती ऋषीं केशी ॥ तेव्हां तूं धांवण्या धांवसी ॥
 निष्ठुरनव्हीसी नारायणा ॥ ५६ ॥ विघ्ननयेतां भक्तापासी ॥ आधींच भक्त संरक्षणासी ॥ तूं भक्तांचे चौपासीं ॥ अहिनिशीं संरक्षिता
 ॥ ५७ ॥ विघ्नछळूं धांवैसकोप ॥ तंव विघ्नीं प्रगटे तुझे स्वरूप ॥ यालागीं भक्तांसि अल्प ॥ विघ्नप्रताप बाधूं नशके ॥ ५८ ॥ कामे छ-
 लावें हरिभक्तांसी ॥ तंव हरिकामाचा हृदयवासी ॥ तेव्हां विघ्नचिनि विघ्न त्यासी ॥ भयभक्तांसि स्वप्नीं नाही ॥ ५९ ॥ विघ्न उपजवी
 विरोध ॥ तंव विरोधास बाह्यगोविंद ॥ मग विरोध तोचि बोध ॥ स्वानंद कंद निजभक्तां ॥ ६० ॥ ज्यासि तुझ्याचरणीं भावार्थ ॥ त्यासि विघ्नीं
 प्रघटे परमार्थ ॥ ऐसा भाव बळे तूं समर्थ ॥ साह्यसतत निजभक्तां ॥ ६१ ॥ यापरि समर्थ तूं संरक्षिता ॥ ते जिणोनि विघ्नांसमस्तां ॥
 पाय देऊनि इंद्रपदमां ॥ पाववी परमार्थां तुझ्याकृपें ॥ ६२ ॥ देव संरक्षिता ज्यासीं ॥ विघ्ने छळूं धांवती त्यासी ॥ मासकामाची ग-
 ती कायसी ॥ विदेहा ह्मणसी ते ऐक ॥ ६३ ॥ विषयकामधरो निमनी ॥ इंद्रादिदेवा बळिपूजोनी ॥ जे भजले याग्यजनी ॥ वेद त्याला
 गोनिकरिती विघ्न ॥ ६४ ॥ इंद्रयाज्ञिकांचा राजा ॥ सकामयाज्ञिक त्याचा प्रजा ॥ यज्ञभाग अर्पिती बोजा ॥ पावल्या बळिपूजा करी
 ती विघ्न ॥ ६५ ॥ ह्मणसी कामादिक विटविती ॥ ते निःकाम कदांनातळती ॥ सहज कामावश्य आसती ॥ सदां कर्म करिती सकामें
 ॥ ६६ ॥ जे मजकामासीं वश होती ॥ ते तपवेचोनि भोगभोगिती ॥ जे अंतुडले क्रोधाचा हातीं ॥ ते वृथानागविती तपासीं ॥ ६७ ॥ ॥
 ॥ श्लोक ॥ ॥ क्षुत्तृत्रिकालगुणमारुतजें द्यशंश्यानस्मात्तपसजलधीनतितीर्थकेचित् ॥ क्रोधस्य यांति विफलस्य वशंप-

देगोर्मज्जंति दुश्चरत पश्चरुथोत्सृजंति ॥ ११ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ प्राणायामें प्राणापानी ॥ निज प्राणातें आकळोनी ॥ वानचर्षी
तउणासाहोनी ॥ जें अनुष्ठानी गुंतले ॥ ६८ ॥ क्षुधे तृपे तेने मुनी ॥ जिह्वा शिश्न आकळोनी ॥ मजकामातें जिंकिलें मानुनी ॥ निष्कामाभिमा-
नी उन्मत्त ॥ ६९ ॥ जे अल्प अपमाना हातीं ॥ जे क्रोधासि वश हातीं ॥ तेशाप देऊनि तपसंपती ॥ व्यर्थ नागविती निज निष्ठा ॥ १७० ॥ सका-
माचा अनुष्ठाना ॥ मजकामसंगें सृष्टं दना ॥ भोगभोगिती स्वर्गानना ॥ अमृतपाना प्राशिती ॥ ७१ ॥ ज्यामजकामातें उपेक्षिती ॥ आणि
जेकामासि वश होती ॥ ते निजतपानागविती ॥ शापोपदीसि अनुवादे ॥ ७२ ॥ जे अपारसागर तरती ॥ ते गोष्पदोदकीं बुडती ॥ ते वीं मजकामा-
तें जिणो निजाती ॥ ते ही नागवती निज क्रोधें ॥ ७३ ॥ मजकामाची अपूर्ण कामवृत्ती ॥ तेचि क्रोधाची दृढ स्थिती ॥ कामक्रोध अभक्तांबा-
धिती ॥ हरिभक्तां प्रति ते न चले ॥ ७४ ॥ तुझा भक्तां प्रती जाण ॥ न चले कामक्रोधादि बंधन ॥ तो तूं भक्तपती नारायण ॥ तुज आमचें कामप-
ण केवि बाधी ॥ १७५ ॥ नेणतां तुझा महिमा ॥ आह्मी करूं आलों निजधर्मा ॥ तुजपासीं नित्य निजक्षमा ॥ पुरुषोत्तम कृपाळुवा ॥ ७६ ॥
॥ श्लोक ॥ ॥ इति प्रवृणतां तेषां स्त्रियोऽत्यद्भुत दर्शनाः ॥ दर्शयामास श्रुत्वांस्त्वर्चिताः कुर्वती विभुः ॥ १२ ॥ ॥ टीका ॥ ॥
अपकार्या उपकार करिती ॥ यानावनि विचार निजशांती ॥ तेचि शांतीची परिपाक स्थिती ॥ विघ्नकल्या प्रति हरिदावी ॥ ७७ ॥ सांगो नि-
यां आपुली स्थिती ॥ कामादिक स्तुती करिती ॥ तंव परमाश्चर्य देखती ॥ स्त्रिया अत्यद्भुतीं अकस्मात् ॥ ७८ ॥ रूपवैभव अळंकार ॥ श्रिये
हूनियां सुंदर ॥ सेवेलागीं अति तत्पर ॥ सदां सादर सावधानें ॥ ७९ ॥ नवल्लाघव नारायणा ॥ कैसे यादारव विलें विंदाना ॥ त्या स्त्रियां-
सकळ स्वर्गागिना ॥ दिवारवद्योत जाणातें शादिसती ॥ १८० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ते देवानुचरा दृष्ट्वा स्त्रियः श्रीरिवरूपिणी ॥
गंधेन मुमुहुस्तां सारूपौदार्यह तश्चियः ॥ १३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ या स्त्रिया देखोनि दृष्टी ॥ काममूर्छित पडिला सृष्टी ॥ वसंतघ-
ट घटां लाळ घोंटिती ॥ क्रोधाची दृष्टी तरस्थ ठेळी ॥ ८१ ॥ भ्रमर विसरले झणत्कार ॥ कोकिला विसरल्या पंचस्वर ॥ प्राण विसरला-
संचार ॥ देवानुचर भूलले ॥ ८२ ॥ देखो नित्यांचिया स्वरुपासीं ॥ अप्सरादिसती जें शादासी ॥ अत्यंत लज्जा इयाली त्यांसीं ॥ काळि

मेसिउतरल्या ॥ ८३ ॥ त्यांचे अंगींचा सुगंध वात ॥ तेणे भुलला वसंत ॥ मलयानील झाला भ्रान्त ॥ त्याचा अंग वात लगतां ॥ ८४ ॥ नारायणा
ची विद्या कैसी ॥ जे भुलउं आले आपणासी ॥ भुली पडिली तथासी ॥ योगमायेसी दाउनी ॥ ८५ ॥ संदरत्वेरं भाति व्योत्तमा ॥ जीयां संदरम
थनीं जितलीरमा ॥ रमे हूनि यां उपमा ॥ उत्तमोत्तमा अतिरूपें ॥ ८६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तानाह देवदेवेशः प्रणतान्ग्रहसन्नि
व ॥ आसामेकतमां हृद्वं सवर्णां स्वर्गभूषणां ॥ १४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ तें अति आश्चर्य देखोन ॥ झाले कामादिक मूर्च्छायमान ॥
तयां प्रतिनारायण ॥ कायहां सोन बोलिला ॥ ८७ ॥ अह्मी अवश्य पूजावे तु ह्यासीं ॥ कोही अपविबलि दानासी ॥ संतोषावया इंद्रासीं ॥
यांतील एकादि दासी अंगिकारा तु ह्या ॥ ८८ ॥ याचें सौंदर्य अति थोर ॥ ह्याणाल होईल अपमान करा ॥ तु ह्या समान जे संदर ॥ तिचा-
अंगिकार करावा तु ह्या ॥ ८९ ॥ ह्याणाल यांत नाही हीन ॥ अवघ्या सौंदर्य संपूर्ण ॥ कोणही नदिसे आह्या समान ॥ केविं आपण अंगि-
कारावी ॥ ९० ॥ जरी नाही तु ह्या समान ॥ सकळ सौंदर्य अति संपन्न ॥ तरी ये किंचें करावे अंगिकारणा ॥ होईल भूषण स्वर्गासीं ॥ ९१ ॥ ऐ
सें नारायणाचें वचन ॥ ऐकोनि हरि खलीं संपूर्ण ॥ करूनियां साष्टांग नमन ॥ मस्तकीं वचन वंदिलें ॥ ९२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ओमित्यादेश
मादायनत्वांत सरवंदिनः ॥ उर्वशी मप्सरः श्रेष्ठां पुरस्कृत्य दिवं ययुः ॥ १५ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ ऐकोनि नारायण वचन ॥ मस्तकां बुजीं करून
यां नमन ॥ उर्वशी पुढासून ॥ कामादि गणनिघती वेगीं ॥ ९३ ॥ नारायणाचे उरुस्पशी ॥ उभी होती नारायणापाशीं ॥ तें चिनाव झालें तिसीं
॥ ह्याणी उर्वशी स्वर्गांगना ॥ ९४ ॥ ते देवाचे देवदूत ॥ स्वर्ग पावले समस्त ॥ मगशाक्राचे सभे आंत ॥ सांगती अद्भुत नारायणशक्ती ॥ ९५ ॥
निहीं नारायणाचें चरित्र ॥ सांगीतलें अति विचित्र ॥ तेणें अवघे चिस्तर ॥ झाले थोर विस्मितपें ॥ ९६ ॥ इंद्रे देखोन उर्वशी ॥ तिसीं भुल
ला अहिर्निशी ॥ बाहेर यावें सभेसीं ॥ हें वर्णानुवर्णानावादे ॥ ९७ ॥ हे प्रथमावतारवार्ता ॥ जे कां नारायणाची कथा ॥ पुढील अवतार आतां
॥ चूपनाथ अवधारी ॥ ९८ ॥ ऐकराथा अति अपूर्व ॥ छळवादि यां पूजासर्व ॥ करून दाखवीं स्वयमेव ॥ पूर्णानुभव यांना वा ॥ ९९ ॥ ॥

॥ आशंका ॥ ॥ भावेकरितां भगवद्भजन ॥ यापरी इंद्रकरीविघ्न ॥ नारायणचेतन्यघन ॥ तेणें विघ्नें संपूर्ण पराभविळीं ॥ २०० ॥ माबा
 व्याभ्रां व्यां करितां भक्ती ॥ ऐशी विघ्नें जें छळूं येती ॥ तें कदां न व्हे भवत्यासी ॥ ऐसा विकल्पचितीं झणीं धरिशी ॥ १ ॥ ब्रह्मादिकां सर्वभूतो ॥ श्रु
 कुटीमात्रें जो नियंता ॥ त्या भगवंता ते भजतां ॥ विघ्नें सर्वथा बाधूं न शकती ॥ २ ॥ जाचे निद्रा इंद्रपण ॥ तो भावे भजतां श्रीनारायण ॥ भक्तां
 सिविप्रकरी कोण ॥ हरीचरणनिजभक्तां ॥ ३ ॥ इंद्रमुख्यकामादिक ॥ विघ्नें छळिती सकळ लोक ॥ त्यांचाही नारायणचाळक ॥ तो भक्ता सि-
 देखस्पर्शो नेदी ॥ ४ ॥ विद्यासिंभुलविलें जेणें संपूर्ण ॥ तो नित्यस्मरतां नारायण ॥ अपधाकें विघ्नें पळती जाण ॥ भक्तसंरक्षण हरिनाम ॥ ५ ॥ कराव
 यानिजभक्तसाहाकार ॥ देवधरी नानावतार ॥ त्याचा अवताराचें चरित्र ॥ अतिविचित्र अवधारी ॥ ६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ हंसस्वरूपव
 ददच्युत आत्मयोगदत्तः कुमारऋषभो भगवान्पितानः ॥ विष्णुः शिवाय जगतां कलयावतीर्णस्तेन हृता मधुभिदाश्रुतयो हयास्ये ॥ ७ ॥
 ॥ टीका ॥ ॥ सनकादिक ब्रह्मनंदन ॥ तिहीं पित्यासिं केला प्रभ ॥ प्रभुखंडमिसें जाण ॥ केलें ब्रह्मज्ञान हंसावतारें ॥ ७ ॥ नित्य
 स्मरतां हरीचें नाम ॥ महाविघ्ने होती भस्म ॥ त्याचे अवतारसंभ्रम ॥ उत्तमोत्तम अवधारी ॥ ८ ॥ ज्याचे निनामें पळे कृतांत ॥ नामें जन्म-
 मरणाघात ॥ तो अवतारस्वीदत्त ॥ मूर्तिमंत परब्रह्म ॥ ९ ॥ नैष्ठिक्यब्रह्मचारी निश्चिती ॥ ज्यासी स्वप्नीं नाही वीर्यच्युती ॥ यालागीं कुमार
 ह्मणती ॥ अवतारमूर्तिसनकादिक ॥ २१० ॥ आणि आमुचा जो कोपिता ॥ ऋषभनारायण ज्ञाता ॥ तो ही अवतारनृपनाथा ॥ जाणत स्व
 तां भगवन्मूर्ती ॥ ११ ॥ ये हिनामी ऋषी संपूर्ण ॥ अवतारीं अवतरे नारायण ॥ जो जगाचा प्रतिपादन ॥ स्वांशें श्रीकृष्ण अवतार ॥ १२ ॥
 तो चित्स्वयेगां श्रीकृष्ण ॥ मधुकैठभनिर्दलुन ॥ नामें जो कां मधुसूदन ॥ तोचि अवतारो न हयग्रीव झाला ॥ १३ ॥ तेणें शंखमर्दून पुढ-
 ती ॥ उद्धरिल्या बुडाल्या श्रुती ॥ आणोनि दिधल्या ब्रह्माहतीं ॥ जाणनिश्चिती वेदरक्षण ॥ १४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ गुप्तोऽप्ययं मनु
 रिलोषधयश्च मात्स्ये क्रोडे हतो दितिज उद्धरतां भ्रसः क्षमासु ॥ कौर्मेधृतोऽद्विरसृतोन्मथने स्वपृष्ठे ग्राह्यात्पन्नमिभराजममुंचदातं

॥१६॥ ॥टीका॥ ॥तेणेचिमत्स्यावतारा॥ स्वपक्षीधरूनिगिरिवरा॥मंथोनियांक्षीरसागरा॥अमृतसरवरांआणिलें॥१६॥तेणें
 आर्तत्राणातांतडी॥वैकुंठींहूनघालोनिउडी॥गजाचेंग्रहबंधनतोडी॥उद्धरिलेआवडीगजेंद्रातें॥१७॥ ॥श्लोक॥ ॥संस्तुव
 तोऽधिपनितांश्चमृणाचृषींश्चशक्रचवृत्रवधतस्तमसिप्रविष्टं॥देवस्त्रियोऽसुरगृहेपिहिताअनाथाजघ्नेऽसुरेंद्रमभयायसतां-
 चृसिंहें॥१८॥ ॥टीका॥ ॥मार्कंडेयायेकेवेळीं॥बुडतांअकाळप्रलयजळीं॥तेणेंस्मरतांवनमाळी॥तारीतत्काळवटप
 चशाखी१६॥शालिग्रामपूजितांऋषेश्वरीं॥नळवान्नरूतेअवसरीं॥देवपूजाटाकीसागरीं॥चैष्ठावानरीस्वभावे॥१९॥तेंदेखेनि
 ऋषेश्वरीं॥शिवानबुडोततुड्याकरीं॥ऐसाशापतेअवसरीं॥क्षोभेंकरींदिधला॥२०॥तेंशालिग्रामसागरोदरीं॥तरतांदेखिलींऋषेश्व-
 रीं॥काटावयारिघतांभीतरीं॥लहरीकरींनिर्बुजलें॥२१॥तेकाळींऋषेश्वरीं॥आर्तिहरणस्तविलाहरी॥तेथेअवतरीनिश्चीहरी॥क-
 षीतेंतारीपूजेसहित॥२२॥वृत्रवधिलावजघातें॥तेब्रह्महत्याइंद्रातें॥तेणेंदोषेंतोअधतमातें॥जाणनिश्चितबुडतहोता॥२३॥तेथे
 अवतारोनिश्चीअनंतें॥चतुर्थाबांदूनितेहत्येतें॥शरूकेलेंइंद्रातें॥रुपावंतेंकृपालुवें॥२४॥जिणोनियांअमरपुरें॥हिरोनियांदेवांची
 अंतोरें॥तेकांडोनियांसमग्रें॥मुरेंमहाअसुरेंयेकंदरकेले॥२५॥तोमुरुमर्दनश्चीहरी॥यालागीनवेमुरारी॥देवस्त्रियाकादोनिबाहे-
 री॥देवांचाकरींअर्पिताझाला॥२६॥जोअसुरांमाजीचूडामणी॥जोद्वेषियांमाजिअग्रगणी॥तोहरीनामऐकतांकांनीं॥अतिक्षोभें
 मनींप्रज्वळींलागे॥२७॥जोपूर्णक्रोधानाउदधी॥जोअविवेकाचामहानिधी॥जोहरिस्मरेत्यापुत्रातेंबाधी॥गर्वमंदींउन्मत॥२८॥
 तोहिरण्यकश्यपुनरवधारी॥स्वयेंनिवटीनरकेसरी॥जोनिजभक्ताचाकैवारी॥अभयकारीसाधूचा॥२९॥ ॥श्लोक॥ ॥देवास्त
 रेद्युधिचदैत्यपतीन्सराथेहत्वाऽतरेषुभुवनान्यदधात्कलाभिः॥भूत्वाथवामनइमामहरहृलेक्ष्मांयाज्वाच्छलेनसमदाददितेऽस्मतेभ्यः
 ॥३०॥ ॥टीका॥ ॥समुद्रमंथनाचाशेवटीं॥क्षीरसागराचेतटीं॥सुराअसुरांकळीमोटी॥अमृतासाठींमांडली॥३०॥तेझां

अमृतविटेजेदेरवोनी॥तोअवतारघेतलामोहनी॥तेणेंअकराकरापानीं॥अमृतदानींदेवासी॥३१॥तेथेंचोरूनिघेतांअमृतयासा॥नि
बलिराहूचायासा॥त्याचाकबंधावरीह्याऊसा॥वासनिवासास्वयेंकेला॥३२॥सरसाहारापण॥द्वारकेकुशनिर्दालून॥कोल-
वणासरमर्दुन॥अवतारेआपणकुमाररूपें॥३३॥ऐसामन्वंतरामन्वंतरीं॥निजभक्तकावळेंवारी॥सरकार्याथेश्रीहरी॥नाअव-
तारींअवतरेस्वयें॥३४॥तोसरसाह्यजगजीवन॥स्वयेंकुन्नाझालाआपण॥अमेंचाचवयाअव॥देवांचाअपमानउतरलाजेणें॥
॥३५॥दानेंदाटगाबळी॥त्यासिदेवांचेनिनव्हेकळी॥मगत्रिविक्रमरूपेंआकळी॥त्याचाळलेंबळिळळिलाजेणें॥३६॥तरीभावव
ळीप्रबळ॥तेणेंदेवकेलाद्वारपाळ॥विष्णुसत्यपाहेछळळळ॥शेखींदासानादयाळरास्यकोस्वयें॥३७॥यापरीबळीचाछळ॥करू
निघेतलेंदिग्मंडळ॥तेंअमरगणोसकळ॥अर्पूनि तत्काळसरवीकेले॥३८॥ ॥श्लोक॥ ॥निःक्षत्रियामकृतगांचत्रिःसकलो
रामस्तुहेहयकुलाप्ययभार्गवाग्निः॥सोऽब्धिंबबंधदशवत्क्रमहन्सलंकंसीतापनिर्जयति॥लोकमममकीर्तिः॥२१॥ ॥टीका॥ ॥
तोदेवादित्देवोत्तम॥स्वयेंझालापरशुराम॥तेणेंक्षत्रियांचायरोक्रम॥केलानिधर्मनिजप्रतापें॥३९॥तोगवाह्मणकेंवारी॥सह-
स्रार्जुनातेंसंहारी॥सहस्रभुजांचीकांडोरीकरी॥केलीबोहरीदानवकुळी॥४०॥जमदग्नीचाकोपासी॥परशुरामतेजेप्रज्वळनी
हेहयकुळजाळुनी॥आहाळिलीअवनीक्षत्रियांची॥४१॥तेणेंतीनससकेवीररस॥देऊनिक्षेत्रमदबहुवस॥त्यारोगाचाकेला
नाश॥धरेचेईशधरामरकेले॥४२॥जोअवतारांचेंमूळपीठ॥जोवीरवृत्तीअतिउज्जट॥तोअवतारांमाजीश्रेष्ठ॥अतिवीरुश्रीरा
म॥४३॥पापेंपळतीरामनामें॥नामांकितवंदिजेयमें॥गणिकेचींकर्माकर्में॥श्रीरामनामेंनिर्दळिली॥४४॥नामेंकळिकाळासींभा
क॥यमदुतांनमिजेभीक॥रामनामगजेंदेरव॥पळेनिःशेषजन्ममरण॥४५॥जोदेवाचेबंधनसोडी॥नवग्रहांचीबेडीतोडी॥जेणेंश
मराज्याचीरोकडी॥उभयिलीगुटीतिहिलोकीं॥४६॥ज्याचेनिशिळातरतीसागरीं॥अकरमारिजेतीवानरीं॥जेणेंसुवर्णाचीनग

शी॥ धोपिलीपुरीशरणागतासी॥ ४७॥ जोप्रतापचामरीगळा॥ जेणेंसेतुबांधिलाअवलीला॥ चरणींउंदूरिलीशिळा॥ जोनिजजिह्वा
 कानिजभक्तो॥ ५८॥ तोअवतारमूर्तिमंत॥ रायाअद्यापीअसेपर्वत॥ हासंवादचेतायुगोत॥ दुनीळसांगतविदेहासीं॥ ४९॥ बाला
 गींश्रीरामराम॥ नित्यजपेंजोहेनाम॥ तं पुरुषामाजीपुरुषोत्तम॥ कर्मकर्मअतीततो॥ ५०॥ तेंरामनामअवचटें॥ श्रीतरीरिघे
 कर्णपुटे॥ तेसकळमळाचींमळकटे॥ नामोह्वारेनासतो॥ ५१॥ ऐशीरामनामाचीरव्याती॥ जगदोदरेंकेलीकीती॥ धन्यधन्यजे
 परिसती॥ धन्यजेगातीरामवरित॥ ५२॥ ॥श्लोक॥ ॥धूमेश्वराचतरणाथयदुष्वजन्माजातःकरिष्यतिस्मरेरपिदुष्कराणि
 ॥वांदेर्विमोहयतियज्ञकृतोऽतदहंश्चिद्रान्कलौक्षितिभुजोन्यहनिष्यदंतं॥ २२॥ ॥टीका॥ ॥आतांभावीअवतारवाती॥
 तुजमीसांगेनचूपनाथा॥ श्रीकृष्णावतारंकथा॥ परमाद्भुतताविचित्र॥ ५३॥ जोपरेहुनपरात्पर॥ जोकांआजन्माअक्षर॥ जोश्रु-
 तिशास्त्राअगोचर॥ तोपूर्णवतारश्रीकृष्ण॥ ५४॥ जेथेंनाममात्रिघेनलाहे॥ तेथेंरूपोचीनलभेसोय॥ जाब्रह्मत्वअंगिनलाहे॥
 तोअवतारपाहेंश्रीकृष्ण॥ ५५॥ जोवणश्रिमासिंनातजे॥ ज्यासिईश्वरत्वहीबांधिलें॥ जोअजघान्ययस्वानंदमेळें॥ तोअवतार
 स्वलीलेश्रीकृष्णनाथ॥ ५६॥ ऐसागुणधर्मकर्मातीत॥ तोअवतारश्रीकृष्णनाथ॥ प्रगटलायदुषंशांत॥ स्वयंजगन्नाथस्वइच्छें
 ॥ ५७॥ जैसेंरवळलेकल्लोळचंचळ॥ भासेपरीतेंकेवळजळ॥ काळीभरडीपांढरीचोळ॥ परिनेकेवळवसुधाची॥ ५८॥ जेगी
 डीनाबदरासी॥ तेचिवेगळीरवेयासी॥ तेसाअवतारयदुवंशीं॥ पूर्णाशंसिमीकृष्ण॥ ५९॥ जैसादीपलावितांतक्षणी॥ सर्वेचिप्र
 गटेतेजाचीरवाणी॥ तेसाउपजतांचीबाळपणी॥ अभिनयकरणीस्वयेंकेली॥ ६०॥ जेब्रह्मादिकदेवांनव्हे॥ तेबाळलीलास्वभा-
 वें॥ कर्तूनदाविलेंआघवें॥ देवादिदेवेंश्रीकृष्ण॥ ६१॥ वणवागिळिलामुखें॥ पर्वतउचलिलानखें॥ पूतनेचैस्तनविषें॥ प्यालानि
 जसुखेंजिवासगट॥ ६२॥ जेणेंउत्साहरणमिसें॥ स्वक्यासहीलाविलेंपिसें॥ जोपत्तेवत्सपवेशें॥ झालासावकाशेंएकाकीएक

॥ ६३ ॥ अघचिरिलाचाभाडा ॥ काळियाच्याकुटिल्याफडा ॥ यमलोकीं घेऊनिझाडा ॥ आणिलारोकडागुरुपुत्रजेणें ॥ ६४ ॥ जेप्रजापी
 डुंनिकरघेती ॥ जयांनावडेधर्मनीती ॥ ऐसेराजभारभूतक्षिती ॥ नेणोंकितीनिर्दाळिले ॥ ६५ ॥ एकेंसेन्यें एकस्वांगें ॥ एकावधवीआ
 नेंप्रयोगें ॥ एकगोत्रकलहप्रसंगें ॥ अग्रपूजायोगेंएकासी ॥ ६६ ॥ अधर्मांलावीलसीक ॥ धर्माचेंवाटवीलबिक ॥ हेंअवतारकवतु
 क ॥ रायातूंअवश्यकदेखसीलपुढां ॥ ६७ ॥ जेजेलोटलअहोरात्र ॥ तेतेकरीलनवेंचरित्र ॥ तयाकृष्णासखासिपात्र ॥ भक्तपवित्रहोती
 ल ॥ ६८ ॥ साधूसिस्वानंदसोहळा ॥ नीचनवाहोईलआगळा ॥ तेश्रीकृष्णाचीलीला ॥ देवसीडोळानृपनाथा ॥ ६९ ॥ तोचिबौध्य
 रूपेंजाण ॥ पुन्हांधरिलदृढमोन ॥ तेव्हांकर्माकर्मविवंचन ॥ सर्वथाजाणकळेना ॥ ७० ॥ तोतटस्तपणेंसदां ॥ प्रवर्तवीलमहा-
 वादा ॥ तेणेंवादमिसेंसदां ॥ वाटवीमदामहामोहातें ॥ ७१ ॥ मोहउपजवीलदुर्घट ॥ कर्मकरविलकर्मट ॥ एकहोतीलकर्मभ्रष्ट ॥ न
 कळेचोरवटनिजात्महित ॥ ७२ ॥ कैसेंमाजविलमत्त ॥ वेदमिथ्यामानित ॥ वेदविहितानातळत ॥ तोजाणनिश्चितमहामोह ॥ ७३ ॥ मो
 हेंकेलासर्वासिछळ ॥ एकाज्ञानाभिमानप्रबळ ॥ तेकर्मनिंदितीसकळ ॥ त्यागितीकेवळजाड्यह्मणोनी ॥ ७४ ॥ ऐशियेवर्ततांमोहस्थि
 ती ॥ पूर्णकलीचीहोयप्रवृत्ती ॥ तेव्हांनीचतेराजेहोती ॥ प्रजानागवितीचोरप्राय ॥ ७५ ॥ शूद्राहूनिअतिकनिष्ठ ॥ तेराजेहोतीपर
 मश्रेष्ठ ॥ वर्णावर्णकरितीभ्रष्ट ॥ अतिपापिष्ठअधर्मी ॥ ७६ ॥ अपराधेंवीणवितंड ॥ भलत्यासीकरितीदंड ॥ मार्गस्थाचाकरिती
 कोड ॥ करितीउदंडसर्वापहरण ॥ ७७ ॥ अबळांचेंनिजबळराज ॥ तोराजाचिस्वयेंनागवीप्रजा ॥ ऐसाअनर्थउपजेक्षितिभुजा ॥
 तेंगरुडध्वजानसाहवे ॥ ७८ ॥ जेव्हांस्वधर्माचेंजिणें ॥ अधर्मीलागेगांजणें ॥ चालार्गीश्रीनारायणें ॥ अवतारधरणेंकल्कीनामा
 ॥ ७९ ॥ तोशस्त्रधारप्रबळ ॥ नष्टराजेनिर्दाळीलसकळ ॥ महामोहाचेंमूळ ॥ स्वयेंसमूळउछेदिल ॥ ८० ॥ तेव्हांधर्माचीपाहादफु
 टे ॥ सत्यासींसत्यचोपटें ॥ तेव्हांवेदोक्तविधानप्रगटे ॥ स्वधर्मराहाटेंराहटीसर्व ॥ ८१ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ एवंविधानिकर्मां

पिजन्मानिचजगत्पते ॥ भूरिणिभूरियशसोवर्णितानिमहाभुज ॥ २३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ जयाचींगा अनंतनामं ॥ अनंत अवतार अ
 नंतजन्मे ॥ अनंतचरित्रे अनंतकर्म ॥ अनंतोत्तमं हरिकीर्ती ॥ ८२ ॥ अगाधभगवंताचामहिमा ॥ त्याच्याणरनाहीजन्मकर्म
 ॥ त्याचा अनुष्टुपहामहिमा ॥ नुजम्यानरोत्तमानिरोपिलायेथें ॥ ८३ ॥ ऐशीं अवतारचरित्रनामं ॥ परिसतां विचित्रकर्म ॥ रा
 जा अत्यंत संप्रभु ॥ मनोधर्मनिवाला ॥ ८४ ॥ जेज अवतारीं देवोत्तमगुण ॥ जाहलोपरी निर्गुणाचे गुण ॥ प्रगटकरीतधिआपण
 ॥ कर्माचरणस्वयेदावी ॥ ८५ ॥ धन्य धन्य ते हरिचरण ॥ जे वर्णिती भगवद्गुण ॥ ज्यांचे निवचने संपूर्ण ॥ निवे अंतः कर्णो
 त्यांचें ॥ ८६ ॥ श्रोत्याचें अवधाननिवे ॥ तेथ वक्ता स्वानंद सरवपावे ॥ ग्रथचो संदेस भावे ॥ साहित्यगौरवे साळ ॥ ८७ ॥ जेवींच
 द्रुकरें साचा ॥ मुखबंधसुटेच कोरांचा ॥ तेवीं एका जनार्दनाचा ॥ संतकृपावाचा फुटली त्यासीं ॥ ८८ ॥ जेवीं सूर्यकिरणस्प
 र्शें ॥ कमळकळा स्वयेविकाशें ॥ तेविं संतकृपासौरसं ॥ ग्रंथुविकासे अर्थाचबोधें ॥ ८९ ॥ तेचि कृपेने तत्त्वतां ॥ अर्थिलेशी भ
 गवता ॥ आतां पंचमाध्यायीं कथा ॥ सावध श्रोता अवधारिजे ॥ ९० ॥ राजा प्रश्न करील गोड ॥ जो परिसतां पुरेल कोड ॥ स
 धकांची उपशमेलचाड ॥ होय निवाड धर्माधर्माचा ॥ ९१ ॥ जेथ भजनाभजन हातवरी ॥ प्रश्नोत्तरें कथागोमटी ॥ अतिश
 यें साळगोठी ॥ जेणे सुटे गांठी अधर्माची ॥ ९२ ॥ ते उत्तमोत्तम निरूपण ॥ भरीन संतांचे श्रवण ॥ जनार्दनकृपा पूर्ण ॥ तेका ज
 नार्दनसंगेल ॥ ९३ ॥ आंगीवारियाचें न संचरणें ॥ पुमाराधुमोलागे तेणें ॥ तेवीं एका जनार्दने ॥ कविताकरणे निजांगें ॥
 ॥ ९४ ॥ इति श्रीमद्भागवते महापुराणे एकादशस्कंधे निमिजायंतसंवादे एकाकारटीकायांचतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ ॥
 श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ ९५ ॥ ॥ संख्या ॥ ॥ श्लोक ॥ २३ ॥ ॥ ओव्या ॥ २९४ ॥ ॥ श्रुभ्रंभवतु ॥ ५ ॥

अध्याय ५

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ ओं नमो सद्गुरुदेव उदार ॥ ह्यणतां कृपणतूरधरा ॥ मागुतें आपली या घरा ॥ दुजे पणें दाराचे उंन देसी ॥
 ॥१॥ अवचटें मागत यासी ॥ जें भेटी होय तुज सी ॥ तें घोट भस्म धावसी ॥ देखतां चिघेसी जिवें त्यातें ॥ २ ॥ जेजे मांगोय तें तुज यासी ॥ ते
 बांधानि गेव्यें ते मार्जा सरसी ॥ सेर्या त्याचे सोडवणें सी ॥ भेटी दुसऱ्यासी स्वप्नी हीनसे ॥ ३ ॥ अणुमात्र तुझी यासी ॥ अवचटें चेट ज्या
 चे हाती ॥ त्याचि येसं सार संपत्ती ॥ सर्वस्वें निश्चिती नाडि सी तूं ॥ ४ ॥ मेंदाचा विदाघें तां ॥ जो प्रवर्त आपुलें घाता ॥ ते वीं तुझी प्रसन्न-
 ता ॥ झालिया जीविता स्वयें नाशी ॥ ५ ॥ जें तुज पै मांगों आलें ॥ ते ते सर्वस्वें नागवले ॥ शोचटी नागवे तुवां केलें ॥ निलेज्ज झाले तिहां लो-
 की ॥ ६ ॥ ऐशीं तुझी निर्वाण गती ॥ त्या तुझी उदार कीर्ती ॥ घडे ह्याणशी कें शारिती ॥ ते अगाध स्थिती अवधारी ॥ ७ ॥ मागें उदार वारवाणि
 लें ॥ ते ही आपण या ऐसे केलें ॥ मग सर्वस्व आपुलें ॥ दान दीधलें दातुलें ॥ ८ ॥ षड्रुणें श्वर्य बें भवें सी ॥ आपणिया तें दामा देसी ॥ दि-
 धलें तें घेवों नंण सी ॥ कदां काळेसी कल्पांती ॥ ९ ॥ आपण यां दिधलें दात ॥ यालीं गां तूं दासो आधिन ॥ मग त्याचे निसं जें जाण ॥ स-
 वस्व आपण आचर सी ॥ १० ॥ बळी ने सर्वस्व केलें दाम ॥ शेरवी तूं झाला सी त्या आधिन ॥ त्याचें द्वार पाळ पण ॥ अद्यापी आपण चाल वि-
 सी ॥ ११ ॥ धर्मे अपिलें अग्र पूजे सी ॥ शेरवी तूं त्याची सेवा करि सी ॥ नाना संकटें स्वयें सोशि सी ॥ अंगें काटि सोडि छिष्टें ॥ १२ ॥ तुझानिज
 भक्त अंब झुपी ॥ त्याचे गर्भवास सोशि सी ॥ तुज गोंळे राखि तीं ऋषी केशी ॥ शेरवी त्या गोपाळंतिं रक्षि सी ॥ १३ ॥ एवंच स्वस्वरूप ताद्याव-
 या सी ॥ उदार स्व तुज या सी ॥ हें नये गा आणिका सी ॥ ऋषी केशी रूपाळ रा ॥ १४ ॥ तांतूं परम उदार ऐसा ॥ राचारं कासमं भावें सरिसा ॥
 भावें तेथें भरवसा ॥ तूं अपेसा आतुड सी ॥ १५ ॥ त्या तुझिया प्राप्ती लागीं ॥ कपटें सदां सेविती योगी ॥ एक तें झाले भोग विरागी ॥ एक
 ते त्यागी सर्वस्व ॥ १६ ॥ एक हिंडती दशदिशे ॥ एक तुज लागीं झाले पिस ॥ परी तुझी भेटी स्वप्नी हीन दिसे ॥ ऐसा न दिसे क्षण एक ॥ १७ ॥
 ऐशी या ही तुझी प्राप्ती ॥ कलभ असे एक करि ती ॥ जरी संत चरणी रंग सी ॥ अति प्रीतीस प्रेम ॥ १८ ॥ संत चरणी जो विनटला ॥ तो निज

प्राप्तीसीपावला ॥ संतस्वरूपें अवतरला ॥ स्वयेंसंचन्दापरमात्मा ॥ १९ ॥ यालागीं जीं जीं संताचीं रूपें ॥ तीं तीं श्रीहरीचीं स्वरूपें ॥ ह्य-
 णां नि संताचियें रूपें ॥ अतिसाक्षेणें अर्जावें ॥ २० ॥ ते ज्ञानार्थींचे परमपिसे ॥ यालागीं ग्रंथाचे निमित्तें ॥ त्याचे चरण अनायासे ॥ साव-
 काशें वंदीन ॥ २१ ॥ संत करुणा वलोकन ॥ तें मजने श्रीचें अंजन ॥ चरणकृपा पाहातां जन ॥ श्रीजनाद न प्रकाशे ॥ २२ ॥ तया जनाद
 नाचिये रवेवं ॥ गुरुत्वाचे नि अदत्तावें ॥ रिघालों नि जस्वभावे ॥ जिवें भावें भजनासीं ॥ २३ ॥ भज्य भजक भजना ॥ एके आंगीं त्रिवि-
 ध भावना ॥ दाउनियां जगजीवना ॥ जर्न जिनाद नानि जभक्ती ॥ २४ ॥ हे अभेद भक्ती चोरवडी ॥ परम ऐक्यें भजन गोडी ॥ अ-
 धिकाधिक चढोचढी ॥ चढो आवडी नि जभक्तां ॥ २५ ॥ देव आपली सर्वस्व जोडी ॥ वेची भक्ती चिये वोडी ॥ ऐशी अभेद भक्ती-
 ची गोडी ॥ पदियें गादी गोविंदा ॥ २६ ॥ यालागीं भक्तांचें शरीर ॥ स्वयें वागवी श्रीधर ॥ आपु ले नि आंगें परापर ॥ वागवी साचार नि
 जभक्तां ॥ २७ ॥ निजभक्तांचा देह भाव ॥ तरी अभक्तांचा देहो ॥ निजांगें वागवी देवादि देव ॥ वागवावया पाहा हो काय आन-
 आह ॥ २८ ॥ भक्तांना हीं देह अहंता ॥ यालागीं देव वागवितो ॥ पूण देहाभिमान अभक्ता ॥ त्यासिं अति बद्धता याहेतू ॥ २९ ॥
 यालागीं जो निराभिमान ॥ तोचि भगवद्धत्तसंपूर्ण ॥ ज्यांच्या आंगीं देहाभिमान ॥ त्यांसिं भक्तपणकदां न घडे ॥ ३० ॥ निजभक्तता
 रितां कवतु कें ॥ त्यांची रोमावळी केवीं दुरवे ॥ निभयिकरो नि पूर्ण हरि रवे ॥ देव निज करवें निजभक्ततारी ॥ ३१ ॥ यान्नागीं निराभिमा-
 नता ॥ जेवीं न टळे भक्ती पथा ॥ ते पाय देवो नि विघांचे माथा ॥ पावती तत्वतां भगवत्पद ॥ ३२ ॥ भक्तांची ऐशी स्थिती ॥ तरी अभक्तां
 कवण गती ॥ तोंचे पुसावया नृपती ॥ प्रश्नार्थी प्रवर्ते ॥ ३३ ॥ पंचमाभाजी नि रूपण ॥ अभक्तां भक्ती लक्षण ॥ युगायुगीं पूजाविधा-
 न ॥ सांगेल पावन हरीचें ॥ ३४ ॥ अवतार चरित्र पुस्तक ॥ सांगोन संपळाचतुर्थ ॥ आतां अभक्तांचा रतांत ॥ राजा पुसत मुनीसीं ॥
 ॥ ३५ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ राजोवाच ॥ ॥ भगवं हरिं प्रायोन भज न्यात्मवित्तमः ॥ तेषाम शांत कामानां कानि शुविजिता

त्मनां ॥१॥ ॥टीका॥ ॥राजाह्मणेजीमुनिवरा॥जोभगवद्भजनीं पाठिमोरा॥ ऐशियाअभक्तांनरां ॥कोणदातारागती
 त्यांसी॥३६॥जेकामालागींअतिउद्धट ॥जेसक्रोधक्रोधेंतेजिष्ट ॥जेअतिलोभेंलोभिष्ट ॥जेपरमश्रेष्ठप्रपंचीं ॥३७॥जेगर्वाचेअ-
 ग्रगणी ॥जेअहंकाराचेचूडामणी ॥जेविकाराचीप्रवाहश्रेणी ॥जेउघडलीखाणीविकल्पाची ॥३८॥ज्यांचेसदुद्धीआडआभाळ
 ॥महामोहाचेसदांसबळ ॥जेछलनार्थीअतिकुशल ॥जेअतिप्रबळप्रलोभें ॥३९॥दिवसानदेरवतीनिश्चितें ॥तेआंधारींदेरवणीदि-
 वाभीतें ॥तेवींनेणोनिपरमार्थीतें ॥जेअतिज्ञातेप्रपंचीं ॥४०॥जेनेणतीआत्महित ॥ज्ञानविकूनिंकामापोशित ॥ऐसेजेकांअ-
 भक्त ॥त्यांचीगतीनिश्चितसांगमज ॥४१॥तुह्याऐसेसदुद्धी ॥चालतेबोलाचेउदधी ॥भाग्येंलाधेलांजानेनिधी ॥हाप्रश्नत्रिशूद्धी
 सांगावा ॥४२॥राजासाक्षेपेंबहुवस ॥पुसेअभक्तगतीविन्यास ॥तोसांगावयाचमस ॥सावकाशसरसावला ॥४३॥ ॥श्लोक
 ॥चमसउयाच ॥ ॥सुरवबाहुरूपादेभ्यःपुरुषस्याश्रमेःसह ॥चत्वारोजजिरेवर्णागुणैर्विप्रादयःपृथक् ॥२॥ ॥टीका॥
 जोकांजगाचाजनक ॥सुरव्यगुरुत्वंतोचियेक ॥त्यासिनभजेजोअविवेक ॥तोनाडलालोकसर्वस्वें ॥४४॥पुरुषापासूनजन्म-
 लाजाण ॥चाहीआश्रमचाहीवर्ण ॥त्याचेउत्पत्तीचेंस्थान ॥ऐकसंपूर्णनृपनाथा ॥४५॥सुरवींवेदविदब्राह्मण ॥बाहूजन्म-
 लेराजन्य ॥उरूजन्मलेवैश्यवर्ण ॥चरणींजन्मस्थानशूद्रवर्णा ॥४६॥मुळींअवघेतिल्लीगुण ॥गुणयोगेंवर्णजाण ॥त्रिगु-
 णींचारीवर्ण ॥जन्मलक्षणघडेकेसें ॥४७॥सत्यगुणेंशुद्धब्राह्मण ॥सत्यरजमिश्रेंराजेजाण ॥रजतमेंवैश्यवर्ण ॥केवळ
 तमोगुणशूद्रवर्णा ॥४८॥क्षत्रियवैश्यआणिब्राह्मण ॥द्विजन्मेंहेतिन्हीवर्ण ॥त्यासिगायत्रीवेदाध्ययन ॥शूद्रतेजाणसं-
 स्काररहिता ॥४९॥ब्रह्मचर्यआणिगाहस्य ॥तिहीवर्णावशाप्राप्त ॥चहूंआश्रमाआश्रमभूत ॥जाणनिश्चितब्राह्मण ॥५०
 ॥गाहस्यपुरुषाचाचरणीं ॥ब्रह्मचर्यहृदयस्थानीं ॥वक्षस्थळींवसतीवनीं ॥शिरोमणीसन्यास ॥५१॥ ॥श्लोक ॥

या एषां पुरुषं साक्षादात्मप्रभवमीश्वरं ॥ न भजं त्यवजानं ति स्थानाच्छ्रद्धाः पतंत्यधः ॥ ३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ हे ब्राह्मणादिवर्णपा-
हाहो ॥ जापसो निजन्म प्रभावो ॥ तेन भजतां देवाधिदेवो ॥ उत्तमदेहो अधःपाती ॥ ५२ ॥ पूर्वोत्तरमिमांसा दोर्ना ॥ नानाशास्त्रार्थक-
उसणी ॥ स्वरूपबोलतीनिर्वाणी ॥ एवं शब्दज्ञानी अतिचतुर ॥ ५३ ॥ यापरीजे पंडित ॥ ज्ञानाभिमाने अतिउन्मत्त ॥ तेणें अभिमानें
चियेथ ॥ भजनीं निश्चितविमुरखकेलें ॥ ५४ ॥ एक अज्ञानी सर्वथा ॥ स्वर्मीने पाती परमार्था ॥ तेने पापपोची तत्सता ॥ श्रीजगन्नाथा
न भजती ॥ ५५ ॥ शेळीउसांची चवी गाढी ॥ नेणी निपाचो जाकरांडो ॥ तेवीं नेणो निहरि भक्तीची गोडी ॥ अज्ञानें बापुडीं विषय लुब्ध ॥
॥ ५६ ॥ अलोढूनि वेदशास्त्रार्थ ॥ ज्ञाते प्रणें जे पंडित ॥ गर्बें हे जसिती भक्ती पंथ ॥ अतिउन्मत्त ज्ञातृत्वे ॥ ५७ ॥ जेवीं ज्वरिताचें मुरव ॥
दुधमानी कडू विष ॥ तेवीं ज्ञान गर्बें पडोत देख ॥ टेले विन्मुरव हरि भजनीं ॥ ५८ ॥ यापरी ज्ञानाभिमानी ॥ विन्मुरव झाले हरि भजनी
तेजरी वर्णामाजी अग्रगणी ॥ तरी अधःपतनी पडतील ॥ ५९ ॥ होकां र्णामाजी अग्रगणी ॥ जो विन्मुरव हरि चरणी ॥ त्याहु निश्व-
पच श्रेष्ठ मानी ॥ जो भगवद्भजनीं प्रेमळ ॥ ६० ॥ आह्मी मुक्त हे मानुनी ॥ जे विन्मुरव भगवद्भजनीं ॥ ते पचिजे ती अधःपतनी ॥ तीर्थ-
ग्योनी जन्ममरणें ॥ ६१ ॥ मनुष्य देहीं जे भजन नष्ट ॥ ते होती गास्थान त्रष्ट ॥ अधःपातें भोगिती कष्ट ॥ अतिउद्दरयातना ॥ ६२ ॥
ज्ञानाभिमानें जेन भजती ॥ ते पोटपतनी पचिजे ती ॥ अज्ञाना ही ते चिगती ॥ सर्वथानृपती ह्मणोन ये ॥ ६३ ॥ ॥ श्लोक ॥ ० ॥ दूरे
हरिकथाः केचिदूरे चाच्युत कीर्तनाः ॥ स्त्रियः भूद्रादयश्चैव तेनुकं प्रभावाद्दृशां ॥ ४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ एक पित्याचे दोघे अर्भक ॥
एक प्रबुद्ध एक बाळक ॥ पिता अपमानितां देख ॥ ताडी जनक प्रबुद्धासीं ॥ ६४ ॥ बाळक पित्याचे माथांचढे ॥ जरी लाता हाणें तया कडे
॥ तरी त्यासि दोष न घडे ॥ दोषांचें सांकडें सज्जानासी ॥ ६५ ॥ ज्ञात्यापासो निभजन वाके ॥ ते कवळिजेति महादोषें ॥ अज्ञान तरती भा-
विकें ॥ साधु कृपाकरें अनुगृहितां ॥ ६६ ॥ अज्ञाना नाहीं विशेष बाधु ॥ तो साधु विश्वासें होय शुद्ध ॥ ज्ञानाभिमानियां भाव विरुद्ध

यालागीं सुबुद्धा दोष बाधी ॥ ६७ ॥ अज्ञानी विश्वासें साधु वंदी ॥ ज्ञानाभिमानादीं होतें निंदी ॥ यालागीं त्या तें त्रिशुद्धी ॥ अवश्य बाधी
 अति दोष ॥ ६८ ॥ साधु विश्वासें अज्ञान फिटे ॥ ज्ञानाभिमानियां विकल्प मोटे ॥ त्यासि विश्वास कदां न घटे ॥ अभिमान हटें अधःपात ॥
 ॥ ६९ ॥ एवं विचारितां नेटें पाटें ॥ अहंतेचें बंधन मोटें ॥ अभिमानां ऐसें नाहीं खोटे ॥ दुजे वोरखटें त्रैलोक्यीं ॥ ७० ॥ अभिमान ईश्वरा बा-
 धी ॥ तोही सबळ कीजे सोपाधी ॥ अभिमानें देह बुद्धी ॥ बाधक त्रिशुद्धी कर न रासी ॥ ७१ ॥ यालागीं जे अज्ञान जन ॥ ज्यांसि नाहीं ज्ञा-
 नाभिमान ॥ तेही विश्वास त्यासें पूर्ण ॥ साधु सज्जन अनुग्रह करिती ॥ ७२ ॥ ज्यासि ह्यणती नाचवर्ण ॥ स्त्री धूद्रादी ही जनन ॥
 ज्यासि कांदूरि शास्त्र श्रवण ॥ ज्यासि दूरि श्रवण वेदोक्त ॥ ७३ ॥ ज्यासि आल्यासद्भाव संपूर्ण ॥ ते होत कोही न जन ॥ परी संत रूपे-
 सि आयतन ॥ विश्वासें संपूर्ण अधिकार झाला ॥ ७४ ॥ ऐसे पूर्ण भावार्थी ॥ त्यांसि तु ह्या एशा साधु संती ॥ अनुग्रहो नितारिती ॥ कृपामू-
 र्ती कृपा लुवा ॥ ७५ ॥ अज्ञानी या परी तरती ॥ परी ज्ञानाभिमान ज्याचा मर्ती ॥ ते ब्रह्मादिकान तरती ॥ त्यांची हि स्थिती मुनी सांगे ॥ ७६
 ॥ श्लोक ॥ ॥ विप्राराज न्यवें श्योच हरैः प्रासाः पदातिकं ॥ श्रौते नृजन्मना आपि मुह्यं त्यास्माद्यवादिनः ॥ ५ ॥ ॥ टीका ॥
 अज्ञान जेनी चवर्ण ॥ भावें धरोनियां संत चरण ॥ निज विश्वासें संपूर्ण ॥ जन्म मरण निरसिती ॥ ७७ ॥ ये रीत जन्मे जे कांति न्ही ॥ स्व-
 भावें प्राप्त हरि चरणीं ॥ आह्मी अधिकारी वेद ज्ञानी ॥ जन्माभिमाना अति गरी ॥ ७८ ॥ जन्माभिमान कर्माभिमान ॥ अग्रपूज्य तें पूजा-
 भिमान ॥ अल्प मात्र वेदिचें ज्ञान ॥ तो वेदाभिमान वाटविती ॥ ७९ ॥ ज्यांसि प्राप्त उपनयन ॥ ज्यांसि प्राप्त गायत्री पूर्ण ॥ ज्यांसि हरिचें
 आवडे भजन ॥ ज्यांचे धरितां चरण हरि भेटे ॥ ८० ॥ ऐसे उत्तम जे ब्राह्मण ॥ त्यांसि वेद वादें ज्ञानाभिमान ॥ ते षो गवें पडे मोहन ॥ तें चि-
 नारायण विषद सांगे ॥ ८१ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ कर्मण्यको विदुःस्तथा सूर्याः पंडितमानिनः ॥ वदंति चातुर्कान्मूढाय यामाध्या-
 गिरोत्सकाः ॥ ६ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ न कळे विधिविधान मंत्र ॥ कोणे कर्मी के संतंत्र ॥ नेणोनियां गर्व थोर ॥ ताटा अपरजातृत्वाचा ॥

॥८२॥ गारोडियासि विद्यायोदी ॥ परीसर्वांगी त्रिदेंगादी ॥ कोजाणीजाणपणें जोडी ॥ कडोविकडी आसनपूजा ॥ ८३ ॥ देऊनिपतंगाचे-
 द्याळ ॥ स्पटिका आंगीं माणिकाकळ ॥ तेंसेमूर्खही वेंवत्र ॥ मिरविती प्रवळज्ञानाभिमान ॥ ८४ ॥ आपणविधानेणती ॥ शेस्वीं सज्ञाना
 हीनपुसती ॥ कर्म आपमतीं करिती ॥ लौकि कीं स्थिती वाटवावया ॥ ८५ ॥ मिथ्यामधुरशब्दें चादुक ॥ जै भोगीं अणुमात्रनाहीं-
 सख ॥ तरी इहामूत्रां भजविती लोक ॥ अप्सरादिक भोगलियो ॥ ८६ ॥ येंथें भोग भोगावे चारवडे ॥ आणि पुढें स्वर्ग भोगजोडे ॥ येंणें
 वचनें बाबुडे ॥ यागाकडे धांवती ॥ ८७ ॥ कर्ता सर्वस्वें नागवो ॥ परि आचार्यत्व आह्मायेवो ॥ ऐशियाची बुद्धी पाहाहो ॥ यागप्ररोहो-
 आरंभिला ॥ ८८ ॥ यावया अतिप्रतिष्ठा ॥ नानाकर्मोचा कर्मचेष्टा ॥ करूनि दाविती रवटपदा ॥ कमरिभ मोठा आरंभुनी ॥ ८९ ॥ ना
 तरी जें सामद्यपानी ॥ मद्यरसा अमृतमानी ॥ यावचन गोडियामद्यपानी ॥ प्रवर्तिजे जनीं स्वादलिप्सा ॥ ९० ॥ तेंसे विलिया कायजो
 डे ॥ तेथें ही सावधानता बुडे ॥ मग दुर्भगत्वरोकडे ॥ पिशाचत्व गांठें आगीं वाजे ॥ ९१ ॥ तेंसे कवळपतनात्मक ॥ त्यानावह्मणती स्वर्गसु-
 ख ॥ जाणोनि प्रवर्तती मूर्ख ॥ फळकामुक अभिजासी ॥ ९२ ॥ उडणील पुश केभिं तीसी ॥ तरी चढो रिघे ते सायासीं ॥ चढतां पडे आपें
 सी ॥ तेवी स्वर्गसुखवासि चढपतन ॥ ९३ ॥ कर्माभिमाना वेंशपडि फांटे ॥ कामलोभदृढवांटे ॥ तेंणें दांभिक करणें घडे ॥ कोधाचे चढे-
 महाभरितें ॥ ९४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ रजसाघोरसंकल्पाः कामुका अहिमन्यवः ॥ दाभिकामानिनः पापाविहसंत्यच्युतप्रिया-
 न् ॥ ७ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ कायकरिती लबापुडे ॥ शब्दसत्वंसांडिले फुडे ॥ गगरजोगुणे कामाकडे ॥ झाले धडफुडे अतिकामी ॥ ९५ ॥
 तेंकां ऊर्वशीचा अति आवडी ॥ स्वर्गभोगाची अति गोडी ॥ यालागीं यागपरवडी ॥ पुण्याची जोडी जांडूं धावे ॥ ९६ ॥ तेंसमंत्रनंत्रद्रव्यबु-
 द्दी ॥ नाही यागयजनविधी ॥ तेंणें स्वर्गनव्हे चित्रिच्छुद्धी ॥ टकले दुर्बुद्धी अविहिताचारें ॥ ९७ ॥ तया अल्पकामासाठीं ॥ सर्वांगी
 कोधउदी ॥ जेवि परि पाकापाटी ॥ धरीकडुवटी आंबळाकांजी ॥ ९८ ॥ जेवजं पिकिजे कोरि फडें ॥ तेंवतं वकडूपणगांठें ॥ तेंसाकाम

नाशापुटं ॥ क्रोधवाटं अत्युग्रं ॥ ९९ ॥ क्रोधकाशियनागस्वरा ॥ दंतदं पाचाफेफरा ॥ घालीपूज्यते चाआकरा ॥ धुधुकारासाधुनिंद
 चा ॥ १०० ॥ ऐसाक्रोधाचावसांटा ॥ होयतमाचासोवटा ॥ ममदंभाचेनानवटा ॥ हीनकसाचमवादविकरामांडी ॥ १ ॥ मगजांभैरेप्राणि
 या ॥ त्यासिअभिचारयागक्रिया ॥ लाउनिबाहेरमुदिया ॥ पापाचारंपापियाप्रवृत्तिमांडी ॥ २ ॥ स्वधर्माचेफाडोंवाडें ॥ प्रतिपदीपाडा-
 पडें ॥ अधर्माचीरवाणीउघडें ॥ समूळकुडेंकर्मचरणा ॥ ३ ॥ तेषोंपापाचारपिके ॥ गगनचुंबीतजाहालींटेकें ॥ मगअधर्मोत्तमएकतु-
 कें ॥ घालितीयथासुखेंअधर्मघालीं ॥ ४ ॥ तेषेंठाणींदेउनिअभिमाना ॥ वादवितीज्ञानाभिमाना ॥ मगनिंदितीसाधुजना ॥ विपु-
 लांतीसज्जनउपहासयुक्त ॥ ५ ॥ जर्गांसर्वत्रपाहातीदोष ॥ तथार्पीमानदिधन्यानिर्दोष ॥ तरीकरूनियाउपहांस ॥ करितीसावकाश-
 असदारोपणें ॥ ६ ॥ यापरीअभिमानविदां ॥ पापबुद्धीचीदृढबाधा ॥ सहजानुवादेंसदां ॥ साधुनिंदाअनुवादती ॥ ७ ॥ जेकांहरीतें-
 आवडती ॥ तेसदांकरितीहरिभक्ती ॥ त्यातेंसदांउपहासिती ॥ अनुवादतीगुणदोष ॥ ८ ॥ द्विजस्मरतीहरिनाम ॥ त्यानावह्मणाती
 अधर्म ॥ ऐकोनिहीनामकीर्तनसंभ्रम ॥ ह्मणातीहेंपरममहापाप ॥ ९ ॥ ऐसाजोहरिनामातेंनिंदी ॥ हरिकीर्तनीदुर्बुद्धी ॥ तंरवळ-
 जाणावेचिशुद्धी ॥ भजनापवादीदुर्जन ॥ १० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ वदंति तेभ्योभ्यमुपासितस्त्रियोगृहेषुमेथुन्यस्तरवेषुचा-
 शिषः ॥ यजंत्यसुष्टान्त्रिविधानदक्षिणवृत्त्येपरंघ्नंतिपश्चूनतद्विदः ॥ ८ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ स्त्रीकामेअतिकासुक ॥ मेथुनापरतेंना
 हींस्तरव ॥ येणेंप्रेमेंकामीमूर्ख ॥ स्त्रियाअवश्यकउपहासिती ॥ ११ ॥ यापरीमंदबुद्धी ॥ केंसेसंवादतीशब्दीं ॥ मनुष्यजन्महेचिसि-
 द्धी ॥ नानाभोगविधीभोगावयास्त्रिया ॥ १२ ॥ जैस्त्रीभोगींसदांस्तरव ॥ तेंत्यागवितीअतिमूर्ख ॥ वैराग्यमिसंलाक ॥ ठकिलेदेस्वम-
 हासुदीं ॥ १३ ॥ सांडुनिग्रहभोगअंगना ॥ जयावैराग्येउद्धटभावना ॥ तेंनिजकर्मदंडिलेजाणा ॥ नागऊनिबनादवडिलेदैवें ॥ १४ ॥ का-
 यगृहाथमीदेवनसै ॥ मगवनाथांबतातीपिसे ॥ साचचिदैववनीवसे ॥ तरीकांसुगससेनतरतीव्याघ्र ॥ १५ ॥ घालोनियांआसनें ॥

देवभेदताजरीध्यानं ॥ तरीबकाचीं पाळीं गणें ॥ कां पांतक्षणेनुद्धरती ॥ १६ ॥ एकांतरहिवासविवरीं ॥ तेथेंचि भेदता श्रीहरी ॥ तरीनत
 रोनियां उंदिरिं ॥ कां पां घरो घरी चिंचताती ॥ १७ ॥ देवसर्वज्ञ चोरवडा ॥ तें पशुपक्षियां केला जोडा ॥ तोही लोकीं मानुनियां वेडा ॥ त्या
 गाचा गाढा पडिला मोळा ॥ १८ ॥ आनंदाउपस्थ एकाय तन ॥ हे वेदाचे वेदवचन ॥ तेही न मानुनि अज्ञान ॥ त्यागाचें संपूर्ण मांडिती बंड
 ॥ १९ ॥ मैथुनीं परमस्वर ॥ देवें चिरचिलें देख ॥ तेंही त्यागो नियां मूर्ख ॥ वितरां गेलो कसं न्यासिहोती ॥ २० ॥ जे जगा माजी केवळ पि-
 शीं ॥ ते स्वयें होती सन्यासी ॥ तां रूपा ताप बाधी त्यासी ॥ मागतां भिकेसीं पोट न भरें ॥ २१ ॥ त्यागो नियां निजस्थियेसी ॥ कर्म त्यागें होती-
 सन्यासी ॥ देवें दंड देऊनियासी ॥ लाविले भिकेसीं दारोदारीं ॥ २२ ॥ हातावरी पावले दंड ॥ खांडमिश्रा केले मुंड ॥ हिंडनी भगवीं गुंड गुंड
 हा रूपाशापें वितंड दंड केला ॥ २३ ॥ घेऊनियां दांही हातीं ॥ उदंडगोंडीसीं लाविती माती ॥ त्रिकाळ जाळीं बुडवीजती ॥ ऐशी रूपाशा-
 पें रूपाती लाविली त्यासी ॥ २४ ॥ लंगोटी लाविली गांडोसीं ॥ झोळी आली हातासी ॥ त्याहीवरी दंड देऊनियासी ॥ रूपाशापें सन्यासी ला-
 विले भिके ॥ २५ ॥ रूपास्वरुपापरतें नाहीं स्वरु ॥ रूपा त्यागा परतानाहीं दोष ॥ हें नेणो नियां मूर्ख ॥ दंडिले अनेक वैराग्य त्यागें ॥ २६ ॥ -
 रूपासंगें वीण विविध भोग ॥ ते जाणावे अति उद्वेग ॥ निज भाग्यें जे सभाग्य सांग ॥ जे रूपायोगें भोग भोगिती नाना ॥ २७ ॥ हें चिदेवाचें प्र-
 सन्न होणें ॥ जे सदां उष्ट्र भोग भोगणें ॥ ते भोग जेणें त्यागणें ॥ तें चिद्विभणें देवाचें ॥ २८ ॥ स्त्रियादि भोग त्यागिले रो कडे ॥ पुढें निज मो-
 क्ष हें वचन कुडें ॥ यापरी भोळे लोक बापुडे ॥ वैराग्य बादें कुडें नाडिलें येथें ॥ २९ ॥ ऐसि ऐसिया अनुवादा ॥ करिती परस्परें संवादा
 ह्यणती त्यागाची बुद्धी कदा ॥ आह्मासि गोविंद देऊं नको ॥ ३० ॥ त्याग करो निभीक मागणें ॥ त्यापरी भलें मरणें ॥ मुक्ती देखिली-
 नाहीं कोणें ॥ आपदा भोगणें जन देखें ॥ ३१ ॥ कोणहासि तरी मुक्ती ॥ कोटें देखि जे ति ॥ तरी ते साचमानूं नयेती ॥ मिथ्या वदती वैरा-
 ग्य त्यागा ॥ ३२ ॥ ऐशी त्यागाचीं करुनि निंदा ॥ भोग भोगावे ह्यणती सदां ॥ ऐशा ऐशिया आशिर्वादा ॥ देनी सदां स्वाध्यायासीं ॥

॥३३॥ स्त्रीसखपरममातुन॥ स्वयेसदां होतीस्त्र्येण॥ मगजागृतीसधुतीस्वम॥ स्त्रियेचें गानअहिर्निशी॥ ३४॥ नाहीसद-
रुचेंभजन॥ नाहीचुद्धासिपूजन॥ नाहीअतिथीसिअन्न॥ स्त्रीआधीनसर्वस्वे॥ ३५॥ स्त्रियेचेंदुखउनेदीमन॥ कदानुपजे
स्त्रियेचेंवचन॥ नित्यास्त्रियेचेंअनुसंधान॥ सद्भावेउपासूनस्त्रियेचेंसदां॥ ३६॥ नाहीकुळदेवताकुळनिवृत्ती॥ नाहीपितामाता
सहुरुभक्ती॥ संपत्तीचोपीस्त्रियेचाहातीं॥ आपणसवार्थीतीआधीनवर्ते॥ ३७॥ तेस्त्रीभोगभोगावयासी॥ धनार्जनअ-
जोवयासी॥ यागआरंभीजीविकेसी॥ केवळदंभेसिउदरार्थ॥ ३८॥ ॥पूर्वश्लोक॥ ॥यज्ञंस्वसृष्टान्नविधानदक्षि
णंरुत्येपरंघ्नंतिपशूनतद्विदः॥ ॥अर्थ॥ ॥यागेंव्हावयासर्वेसिन्ही॥ हेहीनाहींदृढबुद्धी॥ रोकडियेजीविकावधी॥
उपायविश्वहीहाचिकेला॥ ३९॥ यज्ञदीक्षेचीप्रतिष्ठा॥ तेणेंपूज्यहोईनवरि॥ अथपूजामाझावांता॥ ऐशियाउत्कंठाआद-
रीयाग॥ ४०॥ ऐशियानानाविबंचना॥ आधींसंकल्पनिमना॥ मगप्रवर्तेंयागयजना॥ जोडावयाधनाकृतनिश्चय॥ ४१॥
नपाहेविधिविधाना॥ नाहीआदरुंसंचोच्चरणा॥ नकरीअन्नसंपादना॥ कोरडेंकणाहवनमांडी॥ ४२॥ मींयज्ञकरितोआंगें
ऐसेंजगापासीसांगे॥ आणितेणेंयागयोगें॥ चालर्याप्रसंगेंजीविकायोग॥ ४३॥ स्वयेनेणतीविधिविधाना॥ आणिनपुसती
सज्जाना॥ पुरीपशुविचाहनना॥ प्रवर्ततीजाणषट्पदंभें॥ ४४॥ मगतेथिचापुरोडाश॥ सेवितीयथासावकाश॥ आह्मीपवित्र-
झालोनिदोष॥ ऐसाहोउल्हासलागतीकरुं॥ ४५॥ गौणताआवाहनविसर्जना॥ तेथेंकैचीपूजादक्षिणा॥ सत्याचाचीअवग-
णना॥ करितीहेळणाज्ञानगर्वें॥ ४६॥ केवळजीविकेचाआशा॥ करुंलागतीपशुहिंसा॥ आह्मीयाज्ञिकयाअवेशा॥ पिटि
तीठसातिहींलोकीं॥ ४७॥ केवळजीविकेचियादुराशा॥ अविधीकरितीपशुहिंसा॥ मजदोषहोईलऐसा॥ कंटाळामानसा
कदानुपजे॥ ४८॥ ॥श्लोक॥ ॥श्रियाविभूत्याभिजनेनविद्ययात्यागेनरूपेणबलेनकर्मणा॥ जातस्मयेनांध-

धियः सहेश्वरात्सतोऽन्नन्यंतिहेरिप्रियानुरवलाः ॥ १९ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ यापरीवर्तनीस्थिनी ॥ त्याहीवरी झालियासंपत्ती ॥ तेंग-
 र्चाचाभद्रजाती ॥ तेंशियाउन्नतींदुलेंलागे ॥ ४९ ॥ कांलेंडियेआलालेंडा ॥ वाहवीवाळलियालेंडा ॥ कांमकटाचियातोंडा ॥ मदिरे-
 चाभांडासांपडेजेंसा ॥ १५० ॥ तेंसामीएकज्ञाताफुडा ॥ ह्यणोनित्वंतडनडां ॥ सज्ञानआह्यापुटां ॥ कवणाबापुडाआनआहे ॥ ५१
 ॥ ऐशियाहिवरीअदृष्टता ॥ रत्नेंमोतिलगावस्तुजाता ॥ गजवाजीनूयानप्राप्ता ॥ तेणेंगवेंईद्रमाथांमोचेफेडी ॥ ५२ ॥ यज्ञीयामस्व
 हाकारी ॥ ईद्रआमुचीआशाकारी ॥ त्याचीआह्याहूनयोरी ॥ कैशापरीमानावी ॥ ५३ ॥ मगशिष्यसहृदसज्जनीं ॥ परिवारल्यासेव-
 कजनीं ॥ मजसमानविभुवनीं ॥ समर्थकोणीअसेना ॥ ५४ ॥ जेंशीकांम्काटीभोंवतीहरजी ॥ तेंशीशिष्याचीमांदियाजी ॥ तेमहि-
 मेचागर्वमेळी ॥ मानीपायांतलींभ्रुवमंडळ ॥ ५५ ॥ जेंसेंविंचवाविषथोडें ॥ परीप्रबळेंसिवेधनाचढे ॥ तेविंविद्याथोडीपरीगाढें ॥ गर्वा
 चेंफुडेंअतिप्रितें ॥ ५६ ॥ तोअज्ञानामाजीसर्वज्ञाता ॥ मिरवीआपुलीयोग्यता ॥ जेवींअंधारींरवचोता ॥ सतेजताझगमगी ॥
 ॥ ५७ ॥ अल्पज्ञाताविद्येसाठीं ॥ वाचस्पतीनाणीदृष्टी ॥ जेविंसुंगीपारवासाठीं ॥ गरुडाचेदृष्टीपांयदेउपाहे ॥ ५८ ॥ निरवळतांबि-
 याचेंनाणें ॥ देवोरिघेदामोक्यायेसनें ॥ तेणेंआपुलेनिदातेपणें ॥ मानीटेंगणेंबळीतें ॥ ५९ ॥ कर्णदातृत्वेमानिजेफुडा ॥ तोहीनमं-
 डेआह्यापुटां ॥ प्रत्यहींभारकवर्णहुडा ॥ उपजेतेणेंदाताकर्ण ॥ ६० ॥ आह्मीनिजाजितवितें ॥ दानदेवांसत्याचातें ॥ दातृत्वेकणातिं
 ॥ विशेषयेथेंतोकायी ॥ ६१ ॥ सदांपकारचिजोडे ॥ त्यासिहीअल्पउपकारघडे ॥ इतुकियासाठींनउकलपडे ॥ सर्वस्वरोकडेंबुडवी-
 सदां ॥ ६२ ॥ एवंअल्पदानासाठीं ॥ दातृत्वाचाचिकुटी ॥ मेघाचापरीअतिउद्दटी ॥ स्वमुखेंउदेगर्जत ॥ ६३ ॥ बरवेपणाचेनिपांगे ॥
 मदनासिविद्यबोलागे ॥ सोंदर्येमाझेंनिआगें ॥ दुजेंमजजगेंअसेना ॥ ६४ ॥ किरवळबरवेपणासाठीं ॥ राजहंसानाणीदिटी ॥
 कांआस्वलीमानींपोटीं ॥ मिहीगोमटीसीतेपरिस ॥ ६५ ॥ तेवींवरवेपणाचाजाण ॥ थोरचढेदेहाभिमान ॥ जेविंदेखोनिहिरवेंरा-

ए.भा.
६.

न ॥ ह्रीं सासंपूर्ण उन्मादे ॥ ६६ ॥ यावरी कांहीं एक पराक्रम ॥ केलियानमनिती न्हिराम ॥ जेविंगोय हणी संग्राम ॥ शौर्य धर्म उत्तमाचा ॥
॥ ६७ ॥ कां आंगिचे निमाजे ॥ रणशूर नमानी दुजे ॥ ते साबजाचे निफुंजे ॥ स्वये गजे सुसमुसित ॥ ६८ ॥ ते आधींच ह्यणविती सज्जान ॥
त्याही वरी याज्ञिक हे महिमान ॥ ते याज्ञीक कर्माचरण ॥ दाविती आपण लोकां प्रती ॥ ६९ ॥ आलिया धनिक जना प्रती ॥ आपुली स्त
वी कर्मस्थिती ॥ मग कर्म मुद्राना नायुक्ती ॥ स्वये दाविती लोकां ॥ १७० ॥ ऐशिया हि कर्मचारा ॥ ज्ञातृत्वाचा गर्व पुरा ॥ जेविंदि
वाभीत आंधारा ॥ निघे बाहेरी दुदावितां ॥ ७१ ॥ अजाचे लेंडोर पेंटे ॥ तेथें ज्यातिज्वाळा कदां नुमटे ॥ परी धुर्कट लें धुप धुपी मोटे ॥ धु
वें थिकरे दिग्मंडळ ॥ ७२ ॥ यापरी नानादंभो पाधी ॥ अतिगर्वाचा उन्मादी ॥ अंध झाली सुद्धी ॥ तो साधू तें निदी हरिहर सहि
त ॥ ७३ ॥ जेविंदाटलेनिकाबिजे ॥ दृष्टी ते करी पिबळे ॥ मग देखों लागे सकळे ॥ असतनि मळे पीतवर्ण ॥ ७४ ॥ तेविंनिंदो पाधी अ
तिगर्वी ॥ मंद झाली प्रज्ञा आघवी ॥ मग निदृष्ट दोष लावी ॥ शत्रू ते भावी अतिमलिनत्व ॥ ७५ ॥ जो योगियाचा सुगुटी ॥ ज्यातें ह्यणती
धुर्जटी ॥ त्याची पाहातां राहाटी ॥ दिसे शोबटी अतिमंद ॥ ७६ ॥ रागे उमा घालीत आगी ॥ यालागीं याज्ञिकाचें शिरभंगी ॥ सकाम तरी मो
हनि लागीं ॥ नम्र लागवेगीं पाटिलागे ॥ ७७ ॥ विष्णु सदांचा कपटी ॥ कांहीं न देखों शत्रू दृष्टी ॥ वृंदापति व्रतागोमटी ॥ तेणें केली शो
बरीं अभिचारिणी ॥ ७८ ॥ जेथें विष्णु व्यभिचार रासी ॥ तो ते वृंदावर्ना वृंदेचा पासी ॥ जस्थाल कांठ्याळ मिळती रासी ॥ केविंसाधुत्व
त्यासि मानूं आह्मी ॥ ७९ ॥ साधू मानु सनत्कुमार ॥ त्यासिंही वैकुंठी कोध थोर ॥ शब्दा सारीं हरि किंकर ॥ जयविजय वीर शापिले ॥ ८०
॥ श्रेष्ठ मानू चतुरानन ॥ तोहिनी लागचि हीन ॥ उमानो वरी देखोन ॥ ह्यणतां सावधान वीर्य द्रवले ॥ ८१ ॥ नारद ब्रह्मचारी निजांगें
॥ तोही कृष्ण दारा स्वये मागे ॥ तो कृष्णोठक विलात त्वरंगें ॥ साठी पुत्रवेगें स्नानीं व्याला ॥ ८२ ॥ ज्यातें ह्यणती सत्यधर्म ॥ तोहि के
वळ अधर्म ॥ गोत्रवधाचा संजम ॥ हा पूर्ण अधर्म धर्मासी ॥ ८३ ॥ व्यास तरी तो जार पुत्र ॥ तेणें चिकमै पराशर ॥ द्वेषियावसिष्ठ विश्वा

मित्र ॥ अतिमत्सरपरस्परें ॥ ८४ ॥ साधुह्मणोंदुर्वासकषी ॥ तोळळूंगेलाअंबकषीसी ॥ पितृद्रोहप्रल्हादासी ॥ साधुत्वत्यासिके
 विमानुं ॥ ८५ ॥ एवंवाखाणिलेपुराणीं ॥ तेहीसाचनमानितीमनीं ॥ माआतांचेवर्तमानी ॥ साधूकोणीअसेना ॥ ८६ ॥ ऐकोनियांअ
 चाटगोष्टी ॥ येरधांवतीयेरापाटी ॥ येककरितीतोडपिटी ॥ अतीचावटीउदरार्थ ॥ ८७ ॥ एकमुद्राआसनी ॥ एकबैसतीबकध्या-
 नीं ॥ परीसत्यमानेमनीं ॥ ऐसासाधूकोणीअसेना ॥ ८८ ॥ ऐशीआपुलीयाचीयुक्ती ॥ साक्षेपंसाधूतेंनिंदिती ॥ साधूआथीहेवस्ती ॥
 अणुमात्रचित्तीअसेना ॥ ८९ ॥ जेजेहरिचेपदियंते ॥ तेतेनावडतीतयातें ॥ जेवींदाखवितीदर्पणातें ॥ शोभेनिजचित्तेनिर्नासिक
 ॥ ९० ॥ ज्याईश्वराचेनीजीतींवर्तती ॥ तोईश्वरूआहेहेनमनिती ॥ तोईश्वरआहेकोणेस्थिती ॥ ऐकतुजप्रतीसांगेन ॥ ९१ ॥
 ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ सर्वेषुशश्वतनुधृत्ववस्थितंयथाखमात्मानमभीष्टमीश्वरं ॥ वेदोपगीतंचनशृण्वतेऽबुधामनोरथानां-
 प्रयदंतिवार्त्तया ॥ १० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ जोसर्वभूताचाटायीं ॥ निरंतरअंतरनाहीं ॥ समसाम्येसर्वदांपाहीं ॥ उणापुराकदांहीक-
 ल्यांतींनव्हे ॥ १२ ॥ जोसर्वमाजीअसेसर्वदा ॥ परीसर्वपणानकळेकदां ॥ जेवींपद्मपत्रजलस्पंदा ॥ अलिसबुद्धुदाअसोनीसंगें ॥
 ॥ १३ ॥ जेवींअसोनिसकळजनीं ॥ घटवटेनाजनघसणीं ॥ नभजेसैंअलिसपणीं ॥ नरचूडामणीअलिस ॥ १४ ॥ तेंसैंअलिसपणन
 मोडे ॥ परीरचीअनंतब्रह्मांडें ॥ तेंब्रह्मांडआंडेंप्रचंडें ॥ वागवीउदंडेंअकर्नात्मयोगें ॥ १५ ॥ यात्राणींतोअंतर्यामीं ॥ आभिधाबो-
 लिजेनित्यनिगमीं ॥ जोसर्वांचाहृदयग्रामी ॥ चेतनानुक्रमीलक्षिजे ॥ १६ ॥ त्याईश्वरातेंनित्यध्यातां ॥ आचडीमुखीनामगा-
 तां ॥ तरीअभिष्टमनोरथा ॥ होयवर्पताअखंडधारी ॥ १७ ॥ त्याईश्वराच्यागातांगोष्टी ॥ सर्वअरिष्टाहोयतुटी ॥ स्वानंदसृष्टीवर्षे
 तुष्टला ॥ १८ ॥ एवंसखदातांचिश्रिस्ता ॥ जोकांअंतकाचानिषता ॥ अकाळकाळसिसता ॥ ज्याभेणेसर्वथाकरूंनशके ॥ १९ ॥
 श्वासोश्वासाचियापरिचारा ॥ ज्याभेणेनेमस्तवाजेवारा ॥ त्याचेनिधाकेंधरा ॥ नविरवेसागरजळींअसतां ॥ २० ॥ ज्याचेआज्ञे

बरीजाण ॥ सूर्यचालवीदिनमान ॥ ज्याचेपुरातनआज्ञेन ॥ समुद्रआपणारेखाचुलंघी ॥ १ ॥ ज्यातेंसदांगाइजेवेदी ॥ जोवारवाणिजे
 उपनिषदी ॥ त्याचीपवित्रकीतीर्तुबुद्धी ॥ स्वयंत्रिशुद्धीनायकतीकार्नी ॥ २ ॥ ज्याचेंनामस्मरतोजाण ॥ सकळदोषानिर्दळण ॥
 ज्याचेकृतांतवंदीचरण ॥ जन्ममरणविभांडी ॥ ३ ॥ ज्याचीकथाकर्णपूटी ॥ पडतांविक्लवचियाकाही ॥ निर्दळनिउठाउठी ॥ प-
 डेमिठीपरब्रह्मी ॥ ४ ॥ यापरीजांपवित्रमूर्ती ॥ यालागींवेदसदांबणीती ॥ अभाग्यनायकतीर्त्याचीकीर्ती ॥ पोताकरितीम-
 नोरथाच्या ॥ ५ ॥ आध्वलआपुन्रियागुणगुणा ॥ नायकंवाजत्यानिषाणा ॥ तेवींनाइकोनिहरिचागुणा ॥ विषयसंभाषणा-
 आदरेकरिती ॥ ६ ॥ यालागिंतेअतिसंद ॥ अविनीतसदांस्तव्य ॥ विषयालागींविषयंध ॥ अतिबुद्ध्याल्लुप्ये ॥ ७ ॥
 ॥ श्लोक ॥ ॥ लोकेव्यवायामिषमद्यसेवानित्यास्तुजंतोनहिनत्रचोदना ॥ व्यग्रस्थितिस्तंघुविवाहयज्ञस्तरायहैरासनि-
 वृत्तिरिष्टा ॥ ११ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ वेदेनकरितांप्रेरणा ॥ विषयावरीवासना ॥ स्वभावेसकळजना ॥ सदांजाणसर्वासी ॥ ८ ॥
 मांससेवनमद्यपाना ॥ मिथुनीभूतमेथुना ॥ येअर्थीसर्वजना ॥ तीब्रवासनासर्वदां ॥ ९ ॥ तेथेसंव्यासेव्यपरवडी ॥ विवंचनाकोणनि-
 वडी ॥ लागलीविषयार्चागोडी ॥ तेअनर्थकोडीकरितील ॥ १० ॥ आगिलागलियाकामुसा ॥ विद्रवितानविद्रजेसा ॥ तेविविषयवंत
 पानसा ॥ विवेकसहसाउपजेना ॥ ११ ॥ झाल्यालोलिंगताबडीसा ॥ निजमरणविसरेमासा ॥ कांमुटीचणियाचाआशा ॥ नजीमाजीअ-
 पेसावानरूअवडे ॥ १२ ॥ दुधमीळालीयामाजरा ॥ नह्याणेंद्विजअंत्यजघरा ॥ तेविविषयउन्मत्तनरा ॥ नकरितीविचारासेव्यासेव्य ॥
 ॥ १३ ॥ कांसववळल्याविषयचाडे ॥ योनिसंकलघडेलपुढें ॥ यालागींवेदेचोखडे ॥ वर्णाश्रमपाडेंविभागकेले ॥ १४ ॥ जैसेअफाह-
 रथीचेंआंगा ॥ तेथेंसप्तदीपेंकरूनिविभाग ॥ मगभिन्नाधिकारेंचांग ॥ धरासांगआक्रमिली ॥ १५ ॥ कांअनारतमेघजळा ॥ धरणे
 धरूनिपालिजेतळा ॥ मगनेमेंचिटाळेंदाळा ॥ पिकालागिजळाकाढिजेपाट ॥ १६ ॥ अनियमानादाकारा ॥ साधूनिकीजेचा-

जंतरा ॥ मगजेविंनानाध्वनिमधुरा ॥ वाजविजेयंत्रासप्तमस्वरें ॥ १७ ॥ तैसेउत्तरवळाविषयांसी ॥ वेदेनेमिलेनेमेंसी ॥ तेचिवेदाज्ञाए
 शी ॥ ऐकतुजपासीसांगेन ॥ १८ ॥ आवरावयायोनिभ्रष्टा ॥ मैथुनीविवाहाप्रतिष्ठा ॥ लाऊनियोनिजनिष्ठा ॥ वर्णवरिष्ठानेमिले ॥ १९
 ब्राह्मणजातारजकीपासी ॥ तेतवकडूनलगत्यासी ॥ रजकजाताब्राह्मणीपाशी ॥ तिरवट्यासितेनलगे ॥ २० ॥ भलतीरुबीभल
 तानर ॥ मैथुनीहोयवर्णसंकर ॥ तोचुकवावयाप्रकार ॥ विवाहनिधारनेमिलावेदे ॥ २१ ॥ धर्मपत्नीपाणियहण ॥ विवाहनेमिला
 सवर्ण ॥ तेथेसप्तमपंचमत्यर्जुन ॥ स्वर्गात्रीलक्ष्मकहंतये ॥ २२ ॥ तीन्हीवेषतीन्हीवर्ण ॥ वेदेसांडुनियोजाण ॥ सबदेआणिसवर्ण ॥ पा
 णियहणनेमिले ॥ २३ ॥ कन्यासबेदसवर्ण ॥ जीसीनाहीरजोदर्शन ॥ तेहिपित्यावासूनयांचून ॥ करावेल्लमविधानोक्त ॥ २४ ॥ धर्म
 अर्थकामाचरण ॥ अन्यत्रीनकरावेंआपण ॥ ऐशीवाह नियोआण ॥ पाणियहणवेदोक्त ॥ २५ ॥ करितांवधुवरांपाणियहण
 ॥ साक्षीदेतद्विजहताशन ॥ इतरस्त्रियामातेसमान ॥ स्वदारागमननेमिलेवेदे ॥ २६ ॥ पुर्वनेमूनियोविवाहासी ॥ वेदरायेदित्हीआ
 ज्ञाएशी ॥ सांडऊनिसकळस्त्रियांसी ॥ स्वदारेसीमेंथुन ॥ २७ ॥ दिवसामैथुननाहींस्त्रियेसी ॥ रात्रीत्यनूनिपुर्वपरप्रहरांसी ॥ मे
 थुनस्त्रियेपासी ॥ मध्यरात्रीसीनेमस्त ॥ २८ ॥ नेमिलेस्वदारांमैथुन ॥ तेहिअहोरात्रनाहींजाण ॥ प्रजार्थस्त्रीसेवने ॥ रतुकाळींगम-
 ननेमस्त ॥ २९ ॥ रतुकाळींज्यास्त्रीगमन ॥ तेपुरुषब्रह्मचरिसंपूर्ण ॥ वेदनिवृत्तीपरसंपूर्ण ॥ त्यागरूपेजाणभोगातेनेमी ॥ ३०
 आत्मावेपुत्रनामासी ॥ पुत्रझालियास्त्रियेसी ॥ संगकरंतयेस्त्रीपासी ॥ शनैःशनैःविषयासित्यागर्वावेद ॥ ३१ ॥ सेचावयाआमिषा
 ॥ वेदेनेमकेलाकैसा ॥ नघडावयापशहंसा ॥ संकटआयासास्ययेधेती ॥ ३२ ॥ आवडीरवावयामांसा ॥ अथवास्वर्गाचियाआशा
 जेकरितीपशहंसा ॥ तयापुरुषाअधःपतन ॥ ३३ ॥ निष्कामकर्मीपशहंसा ॥ करीतरीतोनिष्कामवेसा ॥ तेथेनिगमाचानेम-
 ऐसा ॥ सुरग्यअहिंसासर्वधर्मी ॥ ३४ ॥ नित्यनकरावयामांसभक्षण ॥ यज्ञीपुरोडांससेवन ॥ तेहिपरिमितजाण ॥ स्वच्छामांसा-

दवारिलेंवेदें ॥ ३५ ॥ यागकरूनिसूत्रामणी ॥ प्रवतविंकरापानीं ॥ हेवेदाज्ञाजोसत्यमानी ॥ तोस्वधर्मचरणीं नागवला ॥ ३६ ॥
 जेकमींमद्यपानघडे ॥ तोस्वधर्मह्मणतांजीभइडे ॥ लालुयेंभुललेबापुडे ॥ वेदविषयाकडे वाढिती ॥ ३७ ॥ यागकरितोसूत्राम
 णी ॥ स्वयेंनहवेमद्यपानी ॥ तेंयज्ञशेषअवग्राणी ॥ परीसर्वथावदनीघालुनये ॥ ३८ ॥ हेविषयाचेंत्रिविधविंदान ॥ मैथून-
 मांससुखपान ॥ यदर्थांनिवृत्तीचिप्रमाण ॥ हेंमनोगतपूर्णवेदाचें ॥ ३९ ॥ विषयांपासुनिनिवृत्ती ॥ वेदविभागेंहेचिद्योती ॥ परी
 धरावीविषयासक्ती ॥ हेवेदोक्तीसर्वथानघडे ॥ ४० ॥ वेंचोनियांनिजधन ॥ करोनियांविवाहयज्ञ ॥ सेवावेंमद्यमांसमैथुन ॥ हे
 वेदवचनकदांनघडे ॥ ४१ ॥ ॥श्लोक॥ ॥ धनंचधर्मैकफलंयतोवेज्ञानंसविज्ञानमनुप्रशंति ॥ गृहेषुयुजंतिकलेवर
 स्यमूल्यंनपश्यंतिदुरंतवीर्यं ॥ ४२ ॥ ॥टीका॥ ॥ नाइकोनीभगवत्कथा ॥ ज्ञानाभिमानिनावडेतत्त्वतः ॥ धनपरमार्थयावा
 हाता ॥ तोहीस्वधर्मतानलवितीधर्मी ॥ ४२ ॥ विषयांचियाकामना ॥ सर्वस्वेंवेचितीधना ॥ तेंचिधर्मार्थवेचितांजाणा ॥ सांढि
 नीप्राणाकवड्यासाठीं ॥ ४३ ॥ ज्याधनाचेनिपांगें ॥ हाधर्मचीआलासेनिजांगें ॥ जेविंपायाळाचेनियोगें ॥ महानिधिवेगें-
 आतुडेहार्ती ॥ ४४ ॥ बीजतेथेंद्रुमफळ ॥ चंदनतेथेंपरिमळ ॥ जळाचारावींकेवळ ॥ नांदतीसकळरसस्वादें ॥ ४५ ॥ देहते-
 थेंअसेकर्म ॥ रूपतेथेंवसेनाम ॥ धनतेथेंउत्तमोत्तम ॥ सकळधर्मसदांसती ॥ ४६ ॥ तेविंधनाचियापादोवारीं ॥ परध-
 र्मसीपडेगांठी ॥ धर्मतेथेंउठाउठीउठी ॥ ज्ञानाचीभेटीविज्ञानेसी ॥ ४७ ॥ चंद्रास्तववाहतीकळा ॥ जीवनास्तवजिह्वा-
 ळा ॥ तेवींधनास्तवसोज्वळा ॥ धर्माचासोहळाधार्मिकांधरीं ॥ ४८ ॥ जेविंएकादशीव्रतयोगें ॥ जगरींगीतनृत्यपांगें ॥ तु-
 ष्टलादेवलागवेगें ॥ आतुडेनिसांगेभक्ताकरीं ॥ ४९ ॥ धर्मतेथेंशुद्धज्ञान ॥ ज्ञानतेथेंविज्ञान ॥ विज्ञानतेथेंसमाधान
 ॥ शांतिसंपूर्णनांदेतेंयें ॥ २५० ॥ येवढेंफळज्याधनापासीं ॥ मूर्खवेचितीविषयासी ॥ देहलोभेंभुललींपिसी ॥ आं

गीच्यापुतू सिविसरले ॥ ५१ ॥ जळते घरीं ठेवा ठेवणे ॥ मरत्या देहाकरवाडवणे ॥ तोनागवला वेद ह्यणे ॥ तें वेदाचें बोलणेना
इके कोणी ॥ ५२ ॥ उपजले निदिवसादिवसे ॥ देहातें काळयासीतसे ॥ हें नीचन वें मरण कैसे ॥ देहलोभें पीसें विसरले ॥
॥ ५३ ॥ ज्याचे त्यादेखतां कैसा ॥ काळगिळी बाळवयसा ॥ मग तारुण्याची दशा ॥ मुरडुनि घसायासी काळ ॥ ५४ ॥ गिळो
नियां तारुण्यपण ॥ आणि वाधिं वयकं पायमान ॥ ऐसें काळाचें विंदाण ॥ दुधरिपूण ब्रिह्मादिकां ॥ ५५ ॥ ज्याचे निचपेट घातें
मरण आणी अमरातें ॥ मामूर्ख तेथे जीवितातें ॥ अक्षयचित्ते दटमानिती ॥ ५६ ॥ मुळीं देहचितव अनित्य ॥ मग तेथीं चें भोग
कायशा श्वत् ॥ परी धनवेचुनि विषयार्थ ॥ भुलले जाणा भ्रांत रूचीलोभें ॥ ५७ ॥ ऐसेने श्वर भोगजर्गी ॥ ते भोगावयारिघावें
स्वर्गी ॥ तदर्थ प्रवर्ततीयागी ॥ लागवेगीं भोगेच्छा ॥ ५८ ॥ सरवभोगावयावेगीं ॥ पतंगजेवी घाली आंगी ॥ ते विइहामूत्रभो
गी ॥ पतनालागीं पावती ॥ ५९ ॥ रूची आमीषमयपान ॥ हे वेदोक्त भोगजाण ॥ तेथें केविं धडे पतन ॥ तें वेदविधान नेणती-
मूर्ख ॥ ६० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ यद्वाणमक्षो विहितः सुरायास्तथापशो रालभनं न हिंसा ॥ एवं व्यवायः प्रजयानरत्या इ-
मं विश्रुद्धं न विदुः स्वधर्म ॥ १३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ वेदविहित कर्माचरण ॥ तेथें सर्वथान व्हे पतन ॥ जेथें चुके विधिविधान ॥
तेथें पविपतन सज्जान ॥ ६१ ॥ वेदींचा अर्थ वादासरिसा ॥ मनीं बांधोनि भोगाशा ॥ यज्ञमिसें पशुहिंसा ॥ भोगलिप्सा करुंधां व-
ती ॥ ६२ ॥ वेदें बोलिलें आलभन ॥ त्यानावह्यणती पशुहृनन ॥ हें सकाममानिती विधान ॥ निष्कामाह नन कदांन घडे ॥
॥ ६३ ॥ निष्कामासीं यागयज्ञ ॥ स्वधर्मार्थ करावे यज्ञ ॥ तेथें पशूचें आलभन ॥ सर्वथाह नन करूनये ॥ ६४ ॥ पशूचें करूनये
हृनन ॥ देवतोद्देशें अंगस्पर्शन ॥ यानावहो लिजे आलभन ॥ हें यज्ञाचरण निष्काम ॥ ६५ ॥ हरिश्चंद्राच्या यागी ॥ शत्रुपुच्छप-
श्यायागी ॥ देवोपासनायागी ॥ वेदोक्त यदोर्गी दशमिद्वि केसी ॥ ६६ ॥ वेदोक्त यदोर्गी दशमिद्वि केसी ॥ ६६ ॥ वेदोक्त यदोर्गी दशमिद्वि केसी ॥

समस्त ॥ आपणझालानिमुक्त ॥ हाकरुवेदार्थब्राह्मणीं ॥ ६७ ॥ यापरीपशूघात ॥ यज्ञीनलगेनिश्चित ॥ तोहरिश्चंद्रयागार्थ
॥ पशूघातनिवारी ॥ ६८ ॥ तेथेंमिमांसकाचेमत्त ॥ देवतोद्वेशेंजोपशुघात ॥ यानावआलभनहणत ॥ स्वर्गफलाथेंकअव
श्यक ॥ ६९ ॥ कैवल्यमांसभक्षणार्थ ॥ जेकरितीपशूघात ॥ हिंसादोषतेथेंप्राप्त ॥ ऐसेंबोलतीमिमांसका ॥ ७० ॥ देवतोद्वेशेंप-
शुचाघात ॥ तेणेंस्वर्गभोगहोयप्राप्त ॥ तोहीभोगक्षयेंक्षयाजात ॥ तेणेंहिंसाप्राप्तयाज्ञिका ॥ ७१ ॥ यागकरितांचूडामणी ॥ पु
सेडांघाच्यावाघ्राणीं ॥ परीप्रवर्तवेंकरापाणीं ॥ हेवेदविधानींअसेना ॥ ७२ ॥ वेदेविहिलेंपाणीग्रहण ॥ तेंप्रजार्थस्वदाराग-
मन ॥ परिरत्यर्थनित्यमैथुन ॥ हेवेदाज्ञाजाणअसेना ॥ ७३ ॥ एवंचेथेपशूहनन ॥ तेंकर्मसदोषपूर्ण ॥ यालागींतेथेंअधःप-
तन ॥ बोलिजेजाणयाज्ञिकासी ॥ ७४ ॥ मद्यमांसमैथुनप्रसंग ॥ स्वइच्छानकरावयाभोग ॥ वेदेद्योतिलाविवाहयाग ॥ भो-
गत्यागनियमार्थ ॥ ७५ ॥ नेणोनियांऐशाशूद्रकर्मा ॥ यागमिसेंअधर्मा ॥ प्रवर्तोनिकाम्यकर्मा ॥ भोगसंभ्रमाभोगिती
सूर्य ॥ ७६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ येत्वनेवंविदोस्ततःस्तथाःसदभिमानिनः ॥ पशून्द्रुह्यंतिसिद्ध्यः प्रेत्यखादंतितेचता-
न ॥ १४ ॥ टीका ॥ ॥ नेणोनिशूद्रवेदविधानातें ॥ अतिगर्वाचेभिद्रुह्यंत ॥ आपणयामानूनिजाते ॥ अविधीपशुतेंघात
करिती ॥ ७७ ॥ केवळअभिचारमते ॥ पावोनिसकळभोगातें ॥ ऐशियामानोनिविश्वासातें ॥ स्वैच्छापशूतेंघातकरिती ॥
॥ ७८ ॥ अविधीपशूतेंघातकरिती ॥ त्यायाज्ञिकाचेदेहांती ॥ मारिलेपशूमारुंयेती ॥ झळकतकातीघेउनी ॥ ७९
एवंनिमालियायाज्ञिकासी ॥ भक्षिलेपशूभक्षितीत्यासीं ॥ जेंसेंसेविलेंविषप्राणियासी ॥ यासीप्राणासीसमूळ ॥ ८०
॥ श्लोक ॥ ॥ द्विषंतः परकायेषु स्वात्मानं हरिमीश्वरं ॥ मृतकेसानुबंधेऽस्मिन्बद्धास्नेहाः पतंत्यधः ॥ ५५ ॥ ॥ टीका ॥
परमात्माजोश्रीहरी ॥ तोअंतर्गामीसर्वांशरीरीं ॥ तेथेंपराचाजोद्वेषकरी ॥ तेणेंद्वेशिलाहरीनिजात्मा ॥ ८१ ॥ परासीजोक-

रीअपघात ॥ तेणेंकेलानिजात्मघात ॥ त्यासिसकुटुंबअधःपात ॥ रौरवांततेबुडती ॥ ८२ ॥ ॥श्लोक ॥ ॥येकैव-
ल्यमसंप्राप्तायेचातीताश्रमूढताम् ॥ त्रैवर्गिकाह्यक्षणाकाआत्मानंघातयंतिते ॥ १६ ॥ ॥टीका ॥ ॥सज्जानीस्वतांतरती
॥ अज्ञानीसज्जानाशरणयेती ॥ तेणेंत्यांसिंकैवल्यप्राप्ती ॥ त्यांच्यावचनोक्तीविश्वासे ॥ ८३ ॥ जेअज्ञानसज्जान ॥ ज्यासिंकैवळ
ज्ञानाभिमान ॥ ज्याचेंविषयीलालुष्यमन ॥ तेपुरुषपूर्णआत्मघाती ॥ ८४ ॥ साधावयाअर्थकाम ॥ जेकरितीअभिचारधर्म ॥
हेत्रैवर्गिकघोरकर्म ॥ आत्मघातीपरमज्याचेंत्या ॥ ८५ ॥ देहाचियागोमरिया ॥ जेकरितीअभिचारक्रिया ॥ तेणेंकर्मआपण-
आपणिया ॥ श्रुजिलाशयानिजघात ॥ ८६ ॥ जोस्वयेंबेंसलीखांदीतोडी ॥ तोखांदीसहीतपडेबुडी ॥ तेविंकाम्यकर्मच्याबोटी
॥ क्रियेंसिरोकडाअधःपात ॥ ८७ ॥ ॥श्लोक ॥ ॥एतआत्माहनोऽशांताअज्ञानेज्ञानमानिनः ॥ सीदंत्यकृतकृत्याचैकाल
ध्वस्तमनोरथा ॥ १७ ॥ ॥टीका ॥ ॥कामक्रोधींअतिअद्भुत ॥ क्रूरकर्मजेंअशांत ॥ तिहींआपआपणाअनहित ॥ निजात्म
घातजोडिला ॥ ८८ ॥ स्वयेंकर्मकरितीअविधी ॥ तेचिह्मणतीशब्दविधी ॥ अज्ञानतेंचिप्रतिपादीं ॥ ज्ञानत्रिशब्दीह्मणोनियां ॥
॥ ८९ ॥ जेकाम्यकर्मिंछिले ॥ विषयबुद्धीआकळिले ॥ निजहितासीठकले ॥ मगअंतरलेसुद्धीसीं ॥ ९० ॥ गर्वादिज्वरितमु-
खें ॥ गोडपणीकडुटांके ॥ विषप्रायविषयस्वरवें ॥ अतिहरिरवेंसेविती ॥ ९१ ॥ ऐशाविषयालागींपोहाहो ॥ आसमानूनिनिजदेहो ॥
रचूनिनानाउपावो ॥ अर्थसंग्रहोस्वयेंकरिती ॥ ९२ ॥ ॥श्लोक ॥ ॥हित्वात्मायासरचितागृहापत्यसहच्छ्रियः ॥ तपोविशं
त्यनिच्छंतोवास्तुदेवपराङ्मुखः ॥ १८ ॥ ॥टीका ॥ ॥मरणेंसिझरेंघेत ॥ श्रीमेळवितीश्रीमंत ॥ गृहदारापुत्रवित्त ॥ नानावस्तु
जातसंग्रह ॥ ९३ ॥ ऐसेभोगआयासयुक्त ॥ सांडूनिज्ञानगर्वसमस्त ॥ ज्ञानाभिमानेंनइजेत ॥ अंधतमातअतिगर्बी ॥ ९४ ॥ जेथें
आंधाराचेडोळे ॥ होऊनठाकतीआंधळे ॥ तेथेंमोहरात्रीचेंकाळें ॥ अंधतममेळेंअधीककांटे ॥ ९५ ॥ जयाअंधातेंप्रकाशयेंतां ॥ -

निखळाकाळाहोयसविता ॥ जेथेंगाढमूढअवस्था ॥ अतिमोह्यतास्वयेपावे ॥ ९६ ॥ जेथेंसुखसिंहांपलागे ॥ आळसआळ
 सिजेसवांगें ॥ तेथेंघरबांधोननिजांगें ॥ निंदाकोधदोषेसदावसती ॥ ९७ ॥ तेथेंभजनविमुखनरा ॥ अधःपतनअभिमानदा
 रा ॥ जेवींअथावीपडिलाचिरा ॥ तेवींबाहेरानिधीनशके ॥ ९८ ॥ जेवाकदेवासदाविन्मुख ॥ ज्यांसिहरिभजनीनाहींहरिख ॥ त्या
 चीदशाहेअधोमुख ॥ अतिदुःखेंदुःखभोगिती ॥ ९९ ॥ ऐशीअभक्तांचीगती ॥ सांगितलीआहाचस्थिती ॥ वांचूनित्यांची-
 दुर्गती ॥ वामदेवताभीतीस्पष्टबदतां ॥ १०० ॥ अभक्तांचीगतीबोलणें ॥ यापरीसवांमुमुकेंहोणें ॥ प्राणजावोकोसर्वप्राणें
 ॥ परितेंदुःखकोणीबोलावें ॥ १०१ ॥ रायातुझियाप्रभकाजीं ॥ हेदशबोलणेंपडेआजी ॥ येहवींअभक्तवादेआह्यामाजी ॥ वा-
 चेचीपांजीअविराळलीमाहीं ॥ १०२ ॥ यावरीआतांनृपनाथा ॥ वक्ताआणिसमस्तश्रोता ॥ रामस्मरणेंतत्वतां ॥ वाचेसिप्रायः
 श्रित्तासवेंकीजे ॥ १०३ ॥ ऐकोनिअभक्तांचीगती ॥ अतिशयेसंदुःखप्राप्ती ॥ राजाकंटाळलाचितीं ॥ यालागीनिश्चितीहरिस्म-
 रे ॥ १०४ ॥ ज्यास्मरविलेंहरीतें ॥ तोचियासींपुसोंयेथें ॥ युगायुगींभक्तत्यातें ॥ कोणेंविधीतेंभजनकरिती ॥ १०५ ॥ ॥ श्लोक ॥
 ॥ राजोवाच ॥ ॥ कस्मिन्कालेसभागवान्किंवर्णःकिदृशोनृभिः ॥ नाम्नावाकेनविधिनापूज्यतेतदिहोच्यतां ॥ १०६ ॥ टीका ॥
 ॥ ज्याचेनिस्मरणेंतत्वतां ॥ कर्माकर्मनुधचितीमाथा ॥ त्याभगवंताचीकथा ॥ माझियाहितालागींसांगा ॥ १०७ ॥ जोपरमात्मा-
 श्रीहरी ॥ जोसृष्ट्यादियुगयुगांतरी ॥ कोणनामरूपवर्णाकारी ॥ भक्तकेशापरीपूजिती ॥ १०८ ॥ आणितेकाजिच्याप्रजा ॥ कैसेनि-
 यजितीअथोक्षाजा ॥ कवणेंविधीकरितीपूजा ॥ तेंयोगिराजासांगिजे ॥ १०९ ॥ तुमचेमुखीचेंकृपावचन ॥ त्यापुढेंअमृतहीगौण ॥
 वचनेंपरमानंदपूर्ण ॥ जन्ममरणउच्छेदी ॥ ११० ॥ त्याहीमाजीभगवद्गुण ॥ युगावतींनारायण ॥ त्याचेभजनपूजनविधान ॥
 कृपकरूनिसांगिजेस्वामी ॥ ११० ॥ ऐकोनिरायाचेंवचन ॥ संतोषलेअवघेजण ॥ जाणोनिहरिगुणांचाप्रभ ॥ कनिष्ठकरभाज

नबोलताझाला ॥११॥ ॥श्लोक॥ ॥करभाजनउयाच ॥कृतंचेताद्वापरंचकलिरित्येषुकेशवः॥नानावर्णाभिधाकारो
 नानैवविधिनेज्यते ॥२०॥ ॥टीका॥ ॥नानावर्णानानाकारं॥नानानामनानोपचारं॥कृतचेतद्वापरं॥भक्तनिधिरंकेश
 उयजिती॥१२॥ककारब्रह्मावकारविष्णु॥स्वकारस्वयंत्रिनयतु॥केशवतोऽगुणविहीन॥प्रकाशकपूर्णतिहींचा॥१३॥केश
 वकेशवअर्धमात्रा॥नयेव्यक्ताव्यक्तउच्चार॥व्यासेंवीणव्यापकपरा॥सबाह्याभ्यंतरायकत्वं॥५४॥तोचियुगपरत्वंस्वरूप
 नाम॥भजनविधीक्रियाधर्म॥भक्तपूजितीपुरुषोत्तम॥तोअनुक्रमअवधारी॥१५॥ ॥श्लोक॥ ॥कृतेशुकृश्वतुबा
 हुर्जटिलोवल्कलांबरः॥कृष्णाजिनोपवीताक्षान्बिभ्रदंडकमंडलू॥२५॥ ॥टीका॥ ॥कृतायुगींश्वेतवर्णधर॥जटिल-
 चतुर्भुजवल्कलांबर॥दंडकमंडल्वोक्तिनकर॥अजिनब्रह्मसूत्रअक्षमालाही॥१६॥ब्रह्मचर्यदृढव्रत॥येचिन्हीचिन्हांकि-
 त॥परमात्मासूनिमंत॥कृतायुगींभक्तयापरीयजिती॥१७॥ ॥श्लोक॥ ॥मनुष्यास्तत्तदाशांतानिर्वैराःसहृदःसमा-
 ॥यजंतितपसादेवंशमेनचदमेनच॥२२॥ ॥टीका॥ ॥तैकाजींचेसकजनर॥सदांशांतनिर्वैर॥समताबुद्धीनिरंतर॥स-
 हृन्मित्रपरस्परं॥१८॥तैतपेकरावेंदेवयजन॥त्यातपाचेंसुखलक्षण॥शमदमसाधूनि संपूर्ण॥भगवद्भजनस्वयंकरिती
 ॥१९॥तैदेवाचेंनामोच्चारण॥दशधानामीनामस्मरण॥तैचिनामंकोणकोण॥ऐकसावधाननृपनाथा॥२०॥ ॥श्लोक॥
 ॥हंसःसुपणोविकुंठोधर्मयोगेश्वरोमनुः॥ईश्वरःपुरुषोऽव्यक्तपरमात्मेतिगीयते॥२३॥ ॥टीका॥ ॥हंससुपणवै-
 कुंठ॥धर्मयोगेश्वरश्रेष्ठ॥आमळईश्वरवरिष्ठ॥पुरुषोत्तमनामपाठपरमात्माह्यगती॥२१॥तैकाजींचेभक्तश्रेष्ठ॥नामाचा
 नामपाठ॥गायनकरितीघडघडाट॥भक्तसंकरनिर्दक्षिणी॥२२॥हैंकृतायुगींचेयजन॥तुजसांगीतलेंसंपूर्ण॥आतांचेतायु-
 गींचेभजन॥मूर्तिचेंध्यानतैऐक॥२३॥ ॥श्लोक॥ ॥त्रेतायांरक्तवणोसौचतुर्बाहुस्त्रिमेखलः॥हिरण्यकेशश्चयात्मा

स्तुक्स्तुवाद्यपलक्षणः ॥ २४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ त्रेतीयस्तमूर्तीपुरुषोत्तम ॥ रक्तवर्णज्वलनोपम ॥ पिङ्गकेशनिर्धुम ॥ दे-
 वदेवोत्तमचतुर्बाहू ॥ २४ ॥ तयायज्ञपुरुषानिर्मळा ॥ त्रिगुणाची त्रिमेखळा ॥ वेदत्रयिचा पूर्णमेळा ॥ मूर्तिचा सोहळा तदा-
 त्मकची ॥ २५ ॥ स्तुक्स्तुवापाणिग्रहण ॥ हे चितयाचें उपलक्षण ॥ त्रेतायुगीनारायण ॥ येणेरूपे जाणनिज भक्तध्याती ॥ २६ ॥
 ॥ श्लोक ॥ ॥ तंतदामनुजा देव सर्वदेवमयं हरिम् ॥ यजंति विद्यया त्रय्या धर्मिष्ठा ब्रह्मवादिनः ॥ २५ ॥ ॥ टीका ॥
 तें चेजे मनुष्यजाण ॥ त्रेवेदीं करिती भजन ॥ सर्वदेवस्वरूप हरिपूर्ण ॥ यापरीजन त्रेतायुगी ॥ २७ ॥ त्रेतायुगीं सर्वहीनर ॥ वेदो-
 क्तीं नित्यसादर ॥ सर्वही भजन भजन तत्पर ॥ धर्मिष्ठसमय अतिधार्मिक ॥ २८ ॥ ते धर्मिष्ठ धार्मीक जन ॥ अष्टधानां मीनां मस्मर-
 ण ॥ गजरे करिती सदा पठण ॥ तेनामाभिधान ऐकराया ॥ २९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ विष्णुर्यज्ञः पृथिवीर्गर्भः सर्वदेव उरुक्रम ॥ वृ-
 षाकपिर्जयंतश्च रुद्रा गायत्रीर्यते ॥ २६ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ विष्णुर्यज्ञः पृथिवीं जन्मा ॥ सर्वदेव उरुक्रमा ॥ वृषाकपिर्जयंति मा ॥ रु-
 द्रा गायपरमानां मस्मरती ॥ ३० ॥ द्वापारीं भगवंत ध्यान ॥ ते युगीं चें पूजा विधान ॥ भक्तकैसे करिती भजन ॥ नामस्मरण तें ऐ-
 क ॥ ३१ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ द्वापारे भगवान् श्यामः पीतवासान्निजायुधः ॥ श्रीवत्सादिभिरंके श्वलवणैरुपलक्षितः ॥ २७ ॥
 ॥ टीका ॥ ॥ द्वापारीं घनश्यामवर्ण ॥ अतसि पुष्पप्रभासमान ॥ पीतांबर परिधान ॥ श्रीवत्सचिन्ह अंकित ॥ ३२ ॥ शंखचक्रप-
 द्मगदा ॥ चारी भक्तासायुधा ॥ यिहीलक्षणीं गोविदा ॥ लक्ष्मीती सदां निज भक्त भजनी ॥ ३३ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तंतदापुरुषं
 मर्त्यामहाराजोपलक्षणं ॥ यजंति वेद तंत्राभ्यां परं जिज्ञासवो नृप ॥ २८ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ शशांकलत्रमणिचामर ॥ राजलक्षणीं
 राजोपचार ॥ यापरी द्वापारींचेनर ॥ अतिसादर पूजेसी ॥ ३४ ॥ शीघ्रप्रावाचयापरात्पर ॥ वैदिकतां त्रिकपूजामिश्र ॥ तत्त्वजिज्ञा-
 सक करितीनर ॥ भजन तत्पर या रिती ॥ ३५ ॥ ते काळींचें नामस्मरण ॥ तेणें होय कलिमल दहन ॥ त्यानामाचें अभिधान ॥ ऐक

सांगेन नृपनाथा ॥ ३६ ॥ ॥ वलोक ॥ ॥ नमस्ते वासुदेवाय नमः संकर्षणाय च ॥ प्रद्युम्नायानिरुद्धाय तुभ्यं भगवते नमः ॥ ३९ ॥
॥ टीका ॥ ॥ वासुदेवा तु जलोत्सवः ॥ संकर्षणा तु जनमनः ॥ प्रद्युम्ना प्रणामपूर्णः ॥ अनिरुद्धः न अनिरुद्धः ॥ ३७ ॥ नारायणाऋ-
षिवरा ॥ महापुरुषासुरेन्द्रा ॥ विश्वरूपा विश्वेश्वरा ॥ महात्म्या श्रीविरानमनः तुज ॥ ३८ ॥ सर्वभूती भूतात्मा ॥ तुजनमोपुरुषोत्तमा ॥
द्वापारी ऐश्वर्यानामा ॥ नृपोत्तमा सदां स्मरती ॥ ३९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ इति द्वापार उर्वशिस्तु वंति जगदीश्वरं ॥ नानातंत्रविधा-
नेन कलावपियथाश्रुणु ॥ ३९ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ याहीनामीस्तु तीस्तवनः ॥ द्वापारी चैकरिती जनः ॥ आतां कलियुगीं चैभजनः ॥ तं चो-
क्तविधान ऐकराया ॥ ४० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ कृष्णवर्णो त्विषा कृष्णं सांगोपांगस्त्रपार्षदं ॥ यज्ञैः संकीर्तनं प्रायेयं जंति हि स्तमेधसः
॥ ३९ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ कलियुगीं श्रीकृष्णदेवो ॥ वर्णकृष्णचिप्रभावो ॥ प्रभाइंद्रनीलकीलसमुद्भावः ॥ मूर्ति तैशीपाहा होशोभाय-
मानः ॥ ४१ ॥ मूर्ति सर्वावयवी सांगः ॥ वेणुविषाणादिउपांगः ॥ चारीभजापराक्रमी चांगः ॥ आयुधं अव्यंगशस्त्रचक्रादिकः ॥ ४२ ॥ ए-
ष्टभागीं निजपार्षदः ॥ नंदकनंदादि सायुधः ॥ कलियुगीं प्रज्ञाप्रबुधः ॥ यापरी गोविंद चिंतिती सदां ॥ ४३ ॥ मधुपंकादिकविधानः ॥ सांग-
कैलेजें पूजनः ॥ तं हीमानो नियांगीणः ॥ आवडें कीर्तन कलियुगीं कृष्णा ॥ ४४ ॥ नवलकें सें राजाधिराजा ॥ कीर्तन तें चिमहापूजा ॥ ऐ-
शीज्या आवडी अधोक्षजा ॥ कीर्तन तें गरुडध्वजा उल्हास सदां ॥ ४५ ॥ कीर्तन पटियें गोविदा ॥ घालागीं सन्माननी नारदा ॥ तो कृष्ण-
कीर्ती पुटें सदां ॥ नामानुवादा गर्जतः ॥ ४६ ॥ कीर्तन करितां नामानुवादः ॥ संकटीं रक्षित प्रल्हादः ॥ कीर्तने तुष्टे गोविंदः ॥ छैदीभ-
वबंध दासां च ॥ ४७ ॥ गजेंद्रें नाम स्मरणा ॥ करिता पावलाना नारायणा ॥ त्याचें तोडून भवबंधनः ॥ निजधामा आपण स्वयें नेला ॥ ४८ ॥
अधमोधम अतिवोरवी ॥ तोडाराम आला अवघटी ॥ ते गणिका कीवें कुंटी ॥ कृष्णें नामा साठीं सरती केली ॥ ४९ ॥ महादोषांचा मर-
गचा ॥ अतिनष्ट अजामेळा ॥ तोहीनामें केलानिर्मळा ॥ प्रताप आगळाना पाचा ॥ ५० ॥ नामें विनटली गोविंदी ॥ ते संकटीं राखि-

लीलोपदी ॥ नाम तोडी आधिव्याधी ॥ जाण त्रिशूही दासांची ॥ ५१ ॥ अंतरशूही चें कारण ॥ मुख्य तें हरि कीर्तन ॥ नामापरतें साधन
 सर्वथा आन असेना ॥ ५२ ॥ कीर्तनी हरीची आवडी केशी ॥ वत्सालागीं धेनु जेशी ॥ कांन विसंवेजें विं मासी ॥ मोहळासी क्षणार्थ
 ॥ ३५३ ॥ तेषीं नाम स्मरत या भक्ता ॥ अति शयें आवडी अच्युता ॥ दासांची अणु मात्र अवस्था ॥ निजोंगें सर्वथानि वारी स्वयें ॥ ५४
 ॥ यालागीं हरि कीर्तनी गोडी ॥ जयासि लागली धडफुडी ॥ त्यासि नाना साधनाच्या बोटी ॥ सोसाव्यासांकडी कारण नाही ॥ ५५ ॥ ज्या-
 सिकीर्तनी कथा कथनी ॥ चौगुण अल्हाद उपजे मनी ॥ तो उतरला सर्व साधनी ॥ पवित्र आवडी त्याचेनी ॥ ५६ ॥ एकचि जरी नाम वाचि
 सदां वसे श्रीरामाचें ॥ तरी प्रवृत्त के दोनी पापाचे ॥ परमानंद चें निज स्वरुपाचे ॥ ५७ ॥ आवडी करितां हरि कीर्तन ॥ हृदयीं प्रगटेशी-
 जना दर्शन ॥ त्या होनि श्रेष्ठ साधन ॥ सर्वथा जाण असेना ॥ ५८ ॥ थोर कीर्तनाचें स्वरुप ॥ निष्ठा तुष्टेय दुनायक ॥ कीर्तनी तरले असं-
 ख्य ॥ साबडे लोक हरि नामें ॥ ५९ ॥ यालागीं कीर्तना हनि थोर ॥ अनसाधन नाही सधर ॥ माकवणां हतु पांमर ॥ कीर्तन नरनिंदि-
 ती ॥ ३६० ॥ एवंच नाम कीर्तनी विन्मुख ॥ ते स्वामी हीन देखती स्वरुप ॥ कीर्तन द्वेषें मूर्ख ॥ अति दुःख भोगिती ॥ ६१ ॥ ज्याचे हृदयीं
 द्वेष साचार ॥ जळो जळो त्याचा आचार ॥ सर्व काळ द्वेषीनर ॥ दुःख दुस्तर भोगिती ॥ ६२ ॥ कलधुगीं जे बुद्धिमंत ॥ ते नाम कीर्तनी सदा-
 निरत ॥ गौरव निनाम स्मरत ॥ हर्षयुक्त स प्रेम ॥ ६३ ॥ नाना अवतार अति गहन ॥ त्यांत श्रीराम कां भगवान् कृष्ण ॥ यांचें चरित्र अति
 पावन ॥ त्यांचें चरण वंदन सांगत ॥ ६४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ध्येयं सदा परिभवन्मम भीष्ट दोहं तीर्थास्पदं शिवविरिंचिनुतं शरण्यं
 ॥ भृत्यार्तिहृन्प्रणतपाल भवाब्धिपोतं वंदे महापुरुष ते चरणारविंदं ॥ ३३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ लक्षालक्ष ध्यान लक्षणें ॥ देवदेवी-
 ध्येय ध्याने ॥ तृणप्राय केलीं जेणें ॥ हरिचरणें तत्काळ ॥ ६५ ॥ यालागीं ध्यानासि ते वरिष्ठ ॥ ध्याताळे दी कल्पनादि कष्ट ॥ भक्ता
 चें अति अभिष्ट ॥ मनोरथ इष्ट सदां पुरवी ॥ ६६ ॥ नित्य ध्यातां हरिचे चरण ॥ करी भक्त देहरी गदुःख हरण ॥ इतु केंचरा पान व्हे-

जाण॥ करीनिर्दळणभवरोगा॥ ६७ ॥ भक्तांचेपुरवीमनोरथ॥ तेथें ह्यपासिविषययुक्त॥ परमानंदेंनित्यतुस॥ निववीनिजभक्तच-
रणामृतें॥ ६८ ॥ वानूंचरणाचीपवित्रता॥ शिवपायवणींवाहेमाथा॥ जेजन्मभूमीसकळतीर्था॥ पवित्रपणभक्तांचरणध्यानें॥ ६९
॥ अचूचेंलागल्याचरण॥ पवित्रझालेपाषाण॥ मांझेजाणोनिकरितीध्यान॥ त्याचेंपवित्रपणकायवानू॥ ७० ॥ जोसदांशचुल्ले-
वर्तता॥ जेणेंचोरूननेलीनिजकांता॥ त्याचाबंधूशरणागता॥ दिधलीआत्मतानिजभावे॥ ७१ ॥ कोरडीआत्मतेचीथोर॥ तैशी
नव्हेगानृपकेशरी॥ देऊनिसुवर्णाचीनगरी॥ अचूतेवरीस्थापिला॥ ७२ ॥ यालागींशरणागताशरण॥ स्वल्पजाणहरिचेचर-
ण॥ याचरीतेंनिर्भयस्थान॥ नाहीआननिजभक्तां॥ ७३ ॥ भक्तांचीअणुमात्रव्यथा॥ क्षणनसाहावेभगप्रता॥ प्रल्हादाचीअ-
तिदुःखता॥ होयनिवारितानिजार्गे॥ ७४ ॥ दावाग्नीगिळुनिअंतरीं॥ गोपाळराखिलेवनंतरीं॥ पांडवजळतांजोहरीं॥ काटि-
लेबाहेरीविवरहरीं॥ ७५ ॥ करूनिसर्वांगाचाबोटा॥ नित्येनिवारीभक्तांचिपिडा॥ जोकांभक्ताचियाभिडा॥ रणरंगणींफुडावाग-
वीरथ॥ ७६ ॥ तेचरणवंदितांसाष्टांगीं॥ भक्ताप्रतिपाळीउत्संगी॥ ऐसाप्रणतपाळकृपाबोधीं॥ दुसराजगींअसेना॥ ७७ ॥ तस-
व्याभवाधिप्रबळ॥ चरणाचीनायअदंडळ॥ अनन्यशरणसकळ॥ तारीतत्काळचरणानुसंगें॥ ७८ ॥ तेमहापुरुषाचेश्रीचरण
॥ शरणांगतानिजशरण॥ ज्याचेंसनकादिकांध्यान॥ अभिवंदनसद्भावे॥ ७९ ॥ अगाधचरणाचेंमहिमान॥ वानितांवेदांपडिलें
मोन॥ ब्रह्मासदाशिवआपण॥ करितांस्तवनतटस्तटेले॥ ८० ॥ अगम्यअतर्क्यश्रीचरण॥ जाणोनित्ब्रह्मादिकईशान॥ साष्टां-
गेंअभिवंदन॥ करूनियांस्तवनकरितीऐसें॥ ८१ ॥ ॥श्लोक॥ ॥त्यत्कासुदुस्त्यजसुरेसितराज्यलक्ष्मीं धर्मिष्ठआर्यच-
चसायदगादरण्य॥ मायाभृगंदयितयेसितमन्वधावहूंदेमहापुरुषतेचरणारविंदं॥ ३४ ॥ ॥टीका॥ ॥जेराज्यश्रियेकार-
णें॥ अमरलोलंगतमनें॥ तेराज्यश्रीरामेत्यागणें॥ वचनाकारणेंपित्याच्या॥ ८२ ॥ श्रीरामधर्मिष्ठचोरव॥ पितृवचनप्रतिपाळक

उद्धतराज्यसांडोनिदेख॥ निघेयेकायेकवनवासा॥ ८३॥ वनवासाचरणींजाता॥ सवेंघेतलीप्रियासीता॥ येणेंबोलेंश्रीकामता॥
 सर्वथाश्रोतानमानावी॥ ८४॥ तरीकेबळरुखीनहसीता॥ तेनिजभक्तजाणतत्त्वता॥ सांडुनिराजभोगासमस्ता॥ सवेच्यानिजस्वा
 र्थावनाआली॥ ८५॥ राज्यांआसतारघुवीरें॥ दास्यदासांवांरलेअधिकारें॥ तेमीयेकलीयेकसरें॥ सेवावनांतरीअवधीवि
 करीन॥ ८६॥ तेसेवायावयाहाता॥ सकळसेवेच्यानिजस्वार्था॥ चरणचालीचालोनिसीता॥ आलीतत्वतावनवासा॥ ८७॥ केसें-
 श्रीरामसेवेचेंकरव॥ चरणींचालतांनाठवेदुरव॥ विसरलीमायामोहपक्ष॥ अत्यंतहरिवसेवेचा॥ ८८॥ ऐशियामनोगतसज्जावा
 वनाआलीकराययासेवा॥ श्रीरामजाणेभक्तभावा॥ येरांदेवादानवांकळेना॥ ८९॥ निजभक्ताचेमनोगत॥ जाणतायेकरघुनाथ॥
 कांश्रीरामसेवेचास्वार्थ॥ जाणतीनिजभक्तभजनानेंदें॥ ९०॥ भगवद्भजनाचेंकरव॥ भक्तजाणतीभाविक॥ भावेंचीणभजनसुरव
 ॥ अनोळखसर्वासीं॥ ९१॥ पूर्णभाविकभक्तसीता॥ हेंकळलेंसेरघुनाथा॥ यालागींतिचिचावचनार्था॥ होयधांवनामृगामार्गे॥ ९२॥
 माईकमृगाचेंसुवर्णभान॥ जहीजाणेरघुनंदन॥ तरीभक्तलळेंपाळण॥ करीधावनमृगामार्गे॥ ९३॥ बाळकाचेनिछंदेजाण॥ जेबिंसा
 उलीनाचेपूर्ण॥ तेंवींमायामृगापाठीधावन॥ करीरघुनंदननिजभक्तवाक्यें॥ ९४॥ जोरामवानराचागोष्टी॥ ऐकतांविक्लप्यनधरीपोटीं
 ॥ तोसीतेचावचनासाठीं॥ धांवेमृगापाठीनबलकाधी॥ ९५॥ भलतेंसेंभक्तवचन॥ मिथ्यानहणेरघुनंदन॥ यालागींनिजचरणीं-
 धावन॥ करीआपणमृगामार्गे॥ ९६॥ एवेंभक्तवाक्यउठाउठी॥ जोपायींधांवेमृगापाठी॥ ज्याचेचरणरेणुअशुकुरी॥ वंदितीसुकुरीं
 शिवादिसर्व॥ ९७॥ तोमृगामार्गेधांवतांजाण॥ पावनकेलेपाषाण॥ त्याच्याचरणाअनन्यशरण॥ अभिवंदनसज्जावें॥ ९८॥ एवेंमहा
 पुरुषाचेचरण॥ अभिवंदनेकरितीस्तवन॥ कलयुगींकीर्तनेजन॥ परमपावननित्यमुक्त॥ ९९॥ ॥श्लोक॥ ॥ एवेंदुगानुत्तुपाभ्यां
 भगवान्द्युगवर्तिभिः॥ मनुजैरित्यतेराजच्छ्रेयसामीश्वरोहरिः॥ ३५॥ ॥टीका॥ ॥ एवंचेतादिकलियुगवरीं॥ इहीनामीह

पींअवतारीं ॥ सद्भावनेंचानरीं ॥ भजिजे श्रीहरीश्वेयार्थ ॥ ४०० ॥ यामाजीकलियुगाचीथोरी ॥ वानिजेसद्भावेंक वेश्वरी ॥ येथेंहरिकी-
 र्तनावरी ॥ मुक्तीचारीबोळंगल्या ॥ १॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ कलिसंभ्राजयंत्यार्यागुणज्ञाः सारभागिनः ॥ यत्र संकीर्तनेनैव सर्वप्रार्थो
 भिलभ्यते ॥ ३६ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ अवधारींरायासर्वज्ञा ॥ धन्यधन्यकलियुगजाणा ॥ जेथेंसर्वस्वार्थहरिकीर्तना ॥ नामस्मरणा-
 साठींहोती ॥ २ ॥ कलियुगींदोषबहुत ॥ केवीकीर्तनेहोयस्वार्थ ॥ तेथेंदोषत्यागेजेगुणघेत ॥ तेनित्यमुक्तहरिकीर्तनीं ॥ ३ ॥ हरिकी-
 र्तनेंशुद्धचित्त ॥ दोषत्यागेगुणसंग्रहित ॥ ऐसेंसारभोगीकलियुगांत ॥ परममुक्तहरिकीर्तनें ॥ ४ ॥ कलिन्यागुणातेंजाणने ॥ नामंमोक्ष-
 लोदेवेथें ॥ जाणोनिकरितीकीर्तनातें ॥ नेजाणनिधितेंनित्यमुक्त ॥ ५ ॥ कलियुगींहेंचिसार ॥ नामस्मरणेनिरंतर ॥ करितीनामाचा निज
 पमर ॥ तेमुक्तनरनृपनाथा ॥ ६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ध्यायन्कृतेयजन्यज्ञैस्त्रेतायां द्वापरं च यन् ॥ यदान्योति तदाप्नोति कलौ संकीर्त्य
 केशवं ॥ ३७ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ कृतायुगींशमदमसाधन ॥ त्रेतायुगींवेदोक्तयज्ञ ॥ द्वापारींआगलोक्तपूजन ॥ तंत्रविधानविधियुक्त ॥
 ॥ ७ ॥ यापरीत्रियुगींजिन ॥ परमसंकटसाधन ॥ करितांहिपरिमन ॥ अणुमात्रजाणउपरमुनक्के ॥ ८ ॥ तींअवदांचसाधनें ॥ कळींका
 जविडींकीर्तनें ॥ जेथेंगातनाचतांआपणें ॥ वस्यकरणेपरमात्मा ॥ ९ ॥ आरवरीहुंबळीगुणें ॥ ऐकतांगोंबळांचेंगाणें ॥ देवभुलळासर्व-
 प्राणें ॥ त्यासवेंनाचणेंस्वानंदें ॥ ४१० ॥ कृष्णाकांढेंगोपाळा ॥ याआरुपनामाचाचाळा ॥ धेडनगर्जतीबेळोवेळां ॥ तेणेंघनसांबळा
 सरवावे ॥ ४११ ॥ तेणेंसरवाचेनिसंतोषें ॥ देवपरमानंदेंउल्हासे ॥ एवंकलियुगींकीर्तनवशें ॥ भक्तअनायासेंउद्धरती ॥ ४१२ ॥ कीर्त-
 नआवर्तनमेळीं ॥ जळतीपापाच्याबडवाळी ॥ भक्तउद्धरतीतत्काळीं ॥ हरिनामंकलीदादुगा ॥ ४१३ ॥ कलियुगींहेंचिथोरी ॥ नामसं-
 कीर्तनावारीं ॥ चहूंवर्णांमुक्तकरी ॥ तेथेंनविचारीस्त्रीशूद्र ॥ ४१४ ॥ वेदअत्यंतकृपणझाला ॥ तिवर्णांचेकानींलागला ॥ स्त्रीशूद्रा-
 दिकांसिअबोला ॥ धरुनिठेलाअद्यापीं ॥ ४१५ ॥ तेवेदाचेंअतिन्यून ॥ उद्धरीहरिनामकीर्तन ॥ स्त्रीशूद्रअत्यजजन ॥ उद्धर-

ण हरिनामें ॥ १६ ॥ कीर्तनें स्वधर्म वादे ॥ कीर्तनें स्वधर्म जोदे ॥ कीर्तनें परब्रह्म आतुडे ॥ मुक्ती कीर्तना पुढें जालो निजाय ॥ १७ ॥
 कीर्तनानंदें चारी मुक्ती ॥ हरिभक्तां ते वरूयेनी ॥ भक्तव्याते उपेक्षिती ॥ तरी पांचाला गती दास्यसे ॥ १८ ॥ एवढी कलियुगीं प्रचीती
 कीर्तनाची परमख्याती ॥ राया जाण गा निश्चिती ॥ विकस्युचित्तिं झणीं धरिरी ॥ १९ ॥ कृतत्रेत द्वापारासी ॥ निषेधना हीं नामासीं ॥
 कलियुगीं नामापासीं ॥ च्यारी मुक्ती स्वयें दासिहोती ॥ २० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ न ह्यंतः परमोलोभो देहिनां भ्राम्यतामिह ॥ य-
 तो विंदे त परमांशांतिं नश्यतिसंस्तुतिः ॥ २१ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ जे जन्म मरणाचा अवती ॥ पडिले संसारीं सदां भ्रमती ॥ त्या प्रा-
 णियां कलियुगाप्रती ॥ कीर्तने गती नृपनाथा ॥ २२ ॥ कलियुगीं कीर्तना साही ॥ संसारा काढुनि कांटी ॥ परमशांती करव संतुष्टी ॥
 पडे मिठी परमानंदी ॥ २३ ॥ ऐसा कीर्तनी परमलाभ ॥ सिण तो सरन रां दुर्लभ ॥ तो कलियुगीं सुलभ ॥ यालागीं सभाग्यां लाभ ह-
 रिकीर्तनी ॥ २४ ॥ कीर्तनास्तव चारी मुक्ती ॥ भक्तां पासीं वोळंगती ॥ हें न घडे कोणी ह्याणती ॥ ऐकते स्थिती नृपनाथा ॥ २५ ॥ की-
 र्तनी हरिनामाचा पारा ॥ तेणे देवासीं रातो पमोठा ॥ वेगीं सांडोनि वे कुंठा ॥ धांवें अवचरा कीर्तना माजी ॥ २६ ॥ हरिकीर्तनीं लोधतां
 देवो ॥ विसरला वें कुंठासीं जावो ॥ तोचि आवडला रावो ॥ भक्तभावो देखोनी ॥ २७ ॥ जेथें राहिलाय दुनायक ॥ तेथें चिये वे कुंठलोक
 ॥ यापरीस मुक्तिसल्लोकि ॥ कीर्तनें देख पावती भक्त ॥ २८ ॥ नाम कीर्तन निज गजरीं ॥ भक्तां नि कट धांवें श्रीहरी ॥ तेचि समीपता मु-
 क्तारवरी ॥ भक्तांच्या करीं हरिकीर्तने ॥ २९ ॥ कीर्तनें तोषला अधोक्षज ॥ भक्तां प्रत्यक्ष गरुड ध्वज ॥ शामपीतवास चतुर्भुज ॥ तें ध्यान-
 सहज ठसावे ॥ ३० ॥ भक्त कीर्तन करी जेणे ध्याने ॥ तें ध्यान दृढ ठसावें मन ॥ तेव्हां देवाचीं निज चिन्ह ॥ भक्ते पावणे संपूर्ण ॥ ३१ ॥ शाम-
 चतुर्भुज पीतांबर धारी ॥ शंखचक्रादि अयुधें करी ॥ हे स्वरूपता भक्तां तेवरी ॥ कीर्तन गजरीं आळोनी ॥ ३२ ॥ तेव्हां देव भक्त सम स-
 मान ॥ समान अवयव सम चिन्ह ॥ भावें करि नां हरिकीर्तन ॥ येवढें महिमान हरिभक्तां ॥ ३३ ॥ दोघां एकत्र मादेखे ॥ देव कोण हें-

तेहीनोछवे ॥ ब्रह्मानमस्कारींचवके ॥ देवतात्विकेंनकळेत्यासी ॥ ३३ ॥ भावेंकरितांहरिकीर्तन ॥ तेणेंसंतोषेजनार्दन ॥ उभयतांपडे
 आलिंगन ॥ मिठीपरतोनसठेना ॥ ३४ ॥ तेव्हांसबास्यांतरीं ॥ देवप्रगटेचराचरीं ॥ दुजेदेवाचयासंसारिं ॥ सर्वथाउरीउठेना ॥ ३५ ॥ ऐशी-
 लाहनिपूर्णसायोज्यता ॥ तोजेंकरीहरिकथा ॥ तेकथेचीतल्लीनता ॥ जीवांसमस्तांअतिप्रिय ॥ ३७ ॥ यापरीहरिकीर्तनापासीं ॥ चारी-
 मुक्तीहोतीदासी ॥ भक्तलोधलेहरिभजनासी ॥ सर्वथामुक्तीसीनघेती ॥ ३८ ॥ एवंचोगायागादितपसाधनें ॥ पोरटींकेलींहरिकीर्त-
 नें ॥ कलियुगींनामस्मरणें ॥ जडउद्धरणेंहरिकीर्ती ॥ ३९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ कृतादिपुत्रजाराजन्कलाविच्छंतिसंभवं ॥ कलौरबलु-
 भविष्यंतिनारायणपरायणाः ॥ ३८ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ कीर्तनासाठींचारीमुक्ती ॥ हेचिकलियुगींमुख्यभक्ती ॥ यालागींइंद्रादिकदेव-
 पंक्ती ॥ जन्मइच्छितीकलियुगीं ॥ ४४० ॥ स्वर्गनव्हेभोगस्थान ॥ हेंविषयाचेंबंदिरवान ॥ कलियुगींसभाग्यजन ॥ जन्मोनिकीर्तन-
 हरिचेंकरिती ॥ ४१ ॥ तेथेंच्याजन्मादेवसकाम ॥ तेथेंकृतादियुगिंचेंउत्तमोत्तम ॥ प्रजाअवश्यवांछितीजन्म ॥ कीर्तनधर्मनिजभ-
 जना ॥ ४२ ॥ कृतायुगींचेसभाग्यजन ॥ यागींपावलेस्वर्गस्थान ॥ तेहीकलियुगींचेजाण ॥ जन्मआपणवांछिती ॥ ४३ ॥ कृतत्रेतआणि
 द्वापार ॥ तेथीलहीमुख्यनर ॥ कलियुगींजन्मनत्पर ॥ निरंतरवांछिती ॥ ४४ ॥ तेंचेलोककरितीगोष्टी ॥ चारीपुरुषार्थकीर्तनासाठीं ॥ क-
 लियुगींहेमहिमामोटा ॥ धन्यधन्यसृष्टीकलियुग ॥ ४५ ॥ जेअसतीधन्यभागी ॥ तेजन्मपावतीकलियुगीं ॥ ऐसेकलिचाजन्माला-
 गीं ॥ नरसुंदरगींउत्कंठा ॥ ४६ ॥ तरावयादीनजनें ॥ कलीमाजीश्रीनारायणें ॥ नामेंछेदीभवबधनें ॥ तारीहरिकीर्तनेंसकळांसी
 ॥ ४७ ॥ यालागींकलीमाजीपाहीं ॥ श्रद्धाहरिकीर्तनाच्यार्यां ॥ जनतरतीसरवोपार्यां ॥ संदेहनाहींनृपनाथा ॥ ४८ ॥ कलियुगीं
 बहुसालनर ॥ होतीलनारायणीतत्पर ॥ भक्तीचेंश्रोजविचित्र ॥ रूबीशूद्रमाजविती ॥ ४९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ क्वचित्क्वचिन्म-
 हाराजद्रविडेपुचभूरिशः ॥ ताम्रपणीनदीयत्रकृतमालापयस्विनी ॥ ३९ ॥ कावेरीचमनापत्तगादीनीनाना...

तिजलंतासोमनुजामनुजेश्वर ॥ प्रायोभक्ताभविष्यंति वासुदेवे भलाशयाः ॥ ४० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ विशेषद्वा विड देशाचाढयीं ॥
 अतिशयें भक्तीवाटे लपाहीं ॥ तेणें हि तीर्थें विशेष भुर्यां ॥ ते ते ठायीं अति उत्कर ॥ ४१ ॥ ॥ ताम्रवर्णाचा तीरीं ॥ हरिभक्तीची अ-
 गाध थोरी ॥ कृतमालेचा परिसरीं ॥ उत्साह करी हरिभक्तीनां दे ॥ ४२ ॥ ॥ निर्मळ जळें पयस्विनी ॥ तीचिये पय प्राशनीं ॥ रत्तिवाटे ह-
 रिचरणीं ॥ भगवद्जननीं दृढ बुद्धी ॥ ४३ ॥ ॥ देवतांकावेरीची थडी ॥ पळती पापाच्या कोडी ॥ जेथें श्रीरंगवसे आवडी ॥ तेथें भ-
 क्तिदुथडी उद्धवनां दे ॥ ४४ ॥ ॥ प्रतीची माजी देता बुद्धी ॥ चित्तशुद्धी जोडे जोडी ॥ भजनवाटे चढोवडी ॥ भक्तीची गुढी बेंकुंठी उभे ॥ ४५ ॥
 ऐकें नरवरचूडामणी ॥ यापंचनदीच्या तीर्थस्नानीं ॥ अथवा पय प्राशनीं ॥ भगवद्जननीं दृढ बुद्धी ॥ ४६ ॥ ॥ यातीर्थें चें केल्या दर्श-
 न ॥ होय कलिमलाक्षालन ॥ केल्या स्नान पय प्राशन ॥ भगवद्जनन उल्हासें ॥ ४७ ॥ ॥ दर्शन स्पर्शन स्नान ॥ यातीर्थें चें करितां जा-
 णा ॥ वासुदेवीं निर्मळ भजन ॥ नित्य नृत्न नटवाटे ॥ ४८ ॥ ॥ यापरीजे भगवद्भक्त ॥ ते रुणत्रयां सिनि मुक्त ॥ सरनरपितरां पंगिस्त-
 ॥ हरिभक्तसदां नव्ही ॥ ४९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ देवर्षिभूता सनृणां पितृणां न किंकरो गायमृणी चरान् ॥ सर्वात्मना यः शरणं शर-
 ण्यं गतो मुकुंदं परिहृत्य कर्तं ॥ ५० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ शरणागता निज शरण्य ॥ मुकुंदाचे श्रीचरणा ॥ सद्भावें रिघाल्या शरणा ॥ जन्म-
 मरण बाधीना ॥ ५१ ॥ ॥ जेथें बाधीना जन्ममरण ॥ तेथें देव ऋषी आचार्य पितृगण ॥ यांचा ऋणाचा पाड कोण ॥ ते झाले उत्तीर्ण भ-
 गवद्जननें ॥ ५२ ॥ ॥ जो विनटाला हरिचरणीं ॥ तो कोणाचानव्हे ऋणीं ॥ जे विं पुरसाचिये मिळणीं ॥ लोहकाळे पणीं निमुक्त ॥ ५३ ॥
 सकळ पापापासनी ॥ स्मृतिजे जे विंगंगास्नानीं ॥ ते विं विनटल्या हरिचरणीं ॥ निमुक्त त्रैऋणी भगवद्भक्त ॥ ५४ ॥ ॥ भावें करितां भ-
 गवद्भक्ती ॥ सकळ पितर उद्धरती ॥ ऋषेश्वरां नित्य तृप्ती ॥ भगवद्भक्ती स्वानंदें ॥ ५५ ॥ ॥ स्वानंदें भगवद्भक्ती ॥ तेणें सर्व भुतें सखा-
 होती ॥ पुत्रें केल्या भगवद्भक्ती ॥ आस उद्धरती माता पितरें ॥ ५६ ॥ ॥ सकळ देवांचा नियंता ॥ अति उल्हासे त्या तें भजतां ॥ देव ऋ-

पात्रीवार्ता ॥ भगवद्भक्तांवार्थीना ॥ ६५ ॥ ज्यासि अनन्यभगवद्भजन ॥ तेकदांनहती कर्माधीन ॥ कर्मज्याचें अजाधीन ॥ त्या-
 हरीसी शरणजो झाला ॥ ६६ ॥ तोनहे कर्माचा सेवक ॥ नहे देवाचा पाइक ॥ नहे प्राकृताचारक ॥ आनन्यभाविक हरिभक्त ॥ ६७
 जाहरीचा शरणगत ॥ तोकोणाचानहे अंकित ॥ कर्माकर्म तो अलिप्त ॥ नित्य मुक्तकृणत यासी ॥ ६८ ॥ वासदेव सर्वभूती ॥ हे
 दृढसविप्रीतीती ॥ यालागीं अलिप्त कर्मगती ॥ सकळ कृणनि मुक्ती भगवद्भक्तां ॥ ६९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ स्वपादमूलं भजतः प्रि-
 यस्य त्यक्तान्य भावस्य हरिः परेशः ॥ विकर्मयच्चोत्पतितं कथंचिद्दुना तिसर्वं हृदिसन्निविष्टः ॥ ७० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ सांडुनि देहाचा अ-
 भिमाना ॥ त्यजून देवतां अंतरभजना ॥ जे अनन्यशरण हरिभजना ॥ ते कर्मबंधनाना कळती ॥ ७१ ॥ यापरीजे अनन्यशरण ॥ ते बिह-
 रीसां पठियंते पूर्ण ॥ हरिप्रियां कर्मबंधन ॥ स्वर्माही जाणस्पर्शोनि शके ॥ ७२ ॥ राया ह्यणसी भगवद्भक्त ॥ विहित कर्मां नित्यनि मु-
 क्त ॥ ते जरी कर्म आचरत ॥ तरी प्रायश्चित्तनवार्थी त्यांसी ॥ ७३ ॥ जेवीं पंचाननचे पिले ॥ नवचे मदगजांचे दिले ॥ तेवीं हरिप्रियां-
 अकर्मकेले ॥ त्यांसिनवचे बांधले यसाचेनी ॥ ७४ ॥ स्मरतां एकहरीचें नाम ॥ महापातक्यांचे दीयम ॥ माहुरिचे पठियंते परम ॥ त-
 यां विकर्मयमके विंदी ॥ ७५ ॥ ॥ आशंका ॥ ॥ वेदाज्ञाविष्णुचिपरम ॥ वेदे बिहलें धर्माधर्म ॥ भक्त आचरतां विकर्म ॥ केवीं वे-
 दाज्ञाने मनवार्थी त्यांसी ॥ ७६ ॥ जेवीं रायाचा सेवक आस ॥ तो द्वारपाळांनहे अंकित ॥ तेथे रायाचा पठियंता सुत ॥ त्यांचा पंगि-
 स्त तो केविंदोय ॥ ७७ ॥ हरिनामाचें ज्यासी स्मरण ॥ वेद त्याचे वंदी चरण ॥ माजो हरिचा पठियंता पूर्ण ॥ त्यासि वेदविधानकदां-
 नवार्थी ॥ ७८ ॥ भक्तापासून विविक्त मतिती ॥ कदांन घडुंगा कल्यांती ॥ अवचटें घडल्यां देवगती ॥ त्या कर्मांनि मुक्ति अच्युत स्मरे-
 पो ॥ ७९ ॥ बाधून शकें कर्माकर्म ॥ एसा कोणा मागवत धर्म ॥ तं भक्तीचें निजधर्म ॥ उतमोत्तम अवधारी ॥ ८० ॥ त्यजून देहाभिमान
 पोढा ॥ सर्वाभूतीं हरिभक्ती गाढी ॥ तो कर्माकर्म पाय रगडी ॥ मुक्ती पाय झार्डी निजकेशी ॥ ८१ ॥ तो जाकडे कृपादृष्टी पाहे ॥ त्याचें नि-

भा.
१६.

दळेभवभय॥तो जे ये हणोराहे॥ते ये लाहे मुक्ती सरव॥८१॥ त्याचे नि अनुग्रह करी॥देव प्रगटे दिनाचा अंतरी॥त्याच्या कर्मा कर्मा
ची बोहरी॥स्वये श्रीहरिकरूलागे॥८२॥ जेवीं प्रघटल्या दिन मणी॥आंधार जाय पळोनी॥राम प्रगटल्या हृदय सुवनी॥कर्मा कर्मधु
णी सहजची॥८३॥ भगवंताची नाम कीर्ती॥याचि नामे परम भक्ती॥भक्ती पाशी चारी मुक्ती॥दास्य त्वे वसती नृपनाथा॥८४॥ ऐ-
कोनि भक्तीची पूर्ण स्थिती॥रोमांचित झाला नृपती॥आनंदाशु नयनी येती॥सरवा वलिया वृत्ती दुल्लत॥८५॥ सांगतां वेदेहाची
स्थिती॥नारद सरवावे निज चिती॥तो उल्लास वसुदेवा प्रती॥सांगे समाप्ती इतिहासाची॥८६॥ ॥श्लोक॥ ॥नारद उवाच॥
धर्मा भागवतानि स्थंश्रुत्वाथ मिथिलेश्वरः॥जायंते थान्मुनीन्प्रीतः सोपाध्यायोऽप्युपूजयत्॥४७॥ ॥टीका॥ ॥नारद इति
हास सांगतु॥ते विंचि आनंदें दुल्लतु॥तेणें आनंदें बोलतु॥भक्तीचे मथितु वसुदेवा प्रती॥८७॥ यापरी जयंती सुती॥भगवंताची उ-
द्भट भक्ती॥सांगीतली परम प्रीती॥मिथिलेशा प्रती निज बोधें॥८८॥ ऐकोनि त्या चिया वचना॥सरव जाहलें विदेहा चिया मना॥
मग अति प्रीती पूजना॥जयंती नंदना पूजिता झाला॥८९॥ श्रवणें झाली अति विश्रंती॥तेणें पूजे लागीं अति प्रीती॥विदेह उल्लास
चिती॥स्वानंद स्थिती पूजिता झाला॥९०॥ पूजेचा परम आदरु॥जयंती नंदना केला थोरु॥उपाध्याय जो अहिल्या कुमरु॥तेणें
हि अत्यादरु पूजे सिकेला॥९१॥ ॥श्लोक॥ ॥ततोऽनर्द्धिरे सिद्धाः सर्वलोकस्य पश्यतः॥राजा धर्मानुपातिष्ठन्नुवाप परमां
गतिं॥४४॥ ॥टीका॥ यापरी जो भागवत श्रेष्ठ॥नवही जण अति वरिष्ठ॥समस्तां देवतां विस्पष्ट॥झाले आदर उर्ध्वगमनं॥
॥९२॥ ते भागवत धर्म स्थिती॥अनुष्ठानि भगवद्भक्ती॥राजा पावला परम गती॥पूर्ण प्राप्ती निज बोधें॥९३॥ भावें करितां भगवद्भक्ती
॥देही प्रगटे विदेह स्थिती॥ते पावो निजन कनृपती॥परम विश्रंती पावला॥९४॥ ॥श्लोक॥ ॥समप्येतां नमहा भागधर्मान्भा
गवतां श्रुतान्॥आस्थितः श्रद्धया युक्तो निःसंगो यास्यसे परं॥४५॥ ॥टीका॥ सकळ भाग्यां चिया पंक्ती॥जे येथे कल्यायेती वि

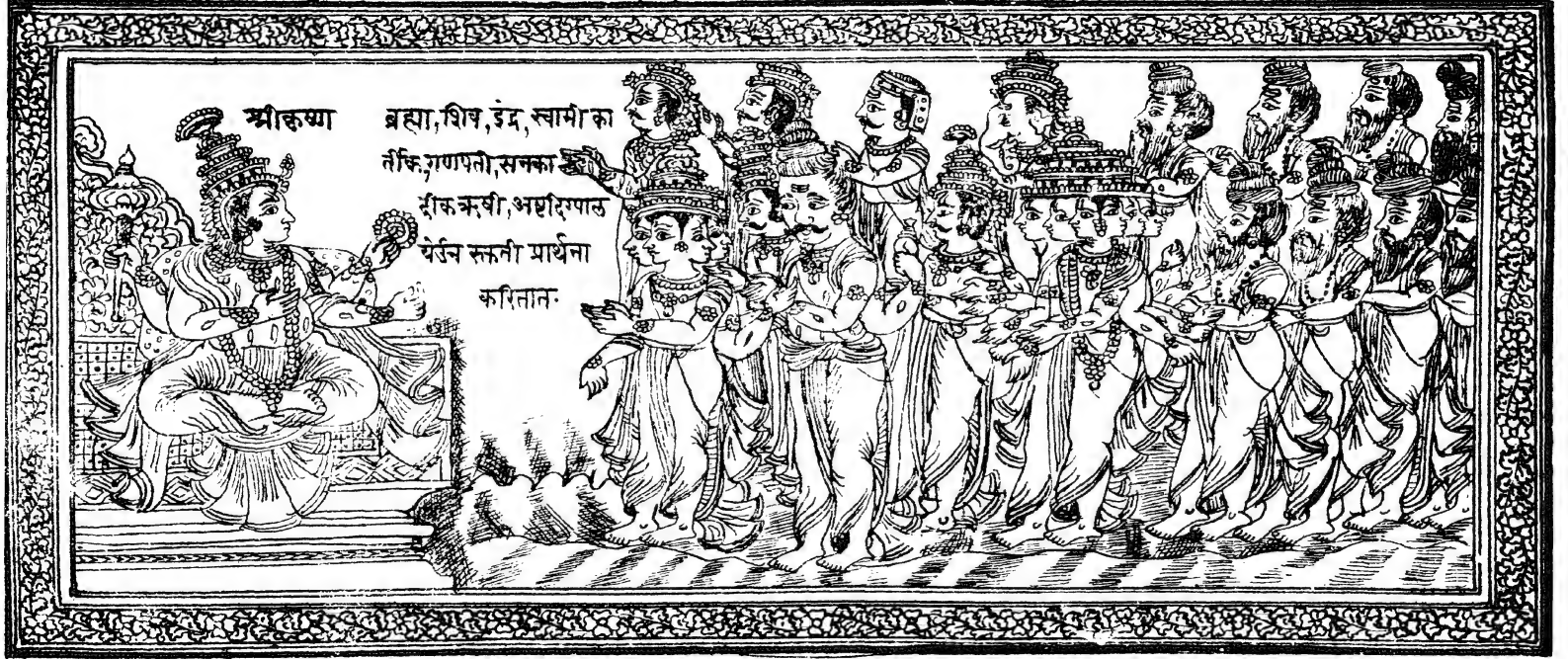
अ
५

श्रंती॥तेवसुदेवाभाग्यस्थिती॥तुझ्याघराप्रतीक्रीडत॥१५॥ वसुदेवातुझीनिनावें॥देवातेंवासुदेवह्यणावें॥तेणेंनामाचेनिगीर
 वें॥जनचेआघवेनिरसतीदोष॥१६॥यैवक्याभाग्याचाभाग्यनिधी॥वसुदेवातूंविभिशुद्धी॥तुचाभागवतधर्माचाविधी॥आ
 स्तिव्यबुद्धीअवधारिला॥१७॥श्रद्धेनेकैलियावस्तुश्रवणा॥मननयुक्तधराविधाना॥तेंनिःसंगहोऊनियांजाणा॥पावसीत-
 क्षणानिजधामासीं॥१८॥जयानिजधामाचाठायीं॥कार्यकारणदोन्हीनाहीं॥त्यापरमपदाचाठायीं॥निजसरुवेंपाहींसरवरूप-
 होती॥१९॥ ॥श्लोक॥ ॥युवयोःखलुदंपत्यार्यशसापूरितंजगत्॥पुत्रतामगमद्यद्वांभगवानीश्वरोहरिः॥४६॥ ॥टीका॥
 तुझ्यादंपत्याचीयेकीर्ती॥यशसिआलीश्रीमंती॥तुमचेंयशात्रिजगतीं॥परमानंदेक्षितीपरिपूर्णझाली॥५०॥जालागींकीजेय-
 जन॥जालागींकीजेदान॥जालागींकीजेतपाचरण॥योगसाधनजालागीं॥१॥जोनवणीवेवेदांशेषा॥जोदुर्लभसनकादि-
 कां॥त्यापुत्रत्वेयदुनायका॥उत्संगींदेवरावेळविसी॥२॥जोकळिकाळाचा निजशास्ता॥जोब्रह्मादिकांचानियंता॥जोसंहा-
 रकराचासंहरता॥जोप्रतिपाळितात्रिजगती॥३॥जोसकळभाग्याचेंभूषण॥जोसकळमंडणांमंडण॥जोषड्गुणांचेंअधिष्ठान
 तोपुत्रत्वेथ्रीकृष्णसर्वांगींलोके॥४॥ ॥श्लोक॥ ॥दर्शनालिंगनालापैःशयनारसनभोजनैः॥आत्माचांपावितःकृष्णोपुत्रस्ने-
 हेप्रकुर्वतोः॥४७॥ ॥टीका॥ ॥परब्रह्मभूर्तीश्रीकृष्ण॥सादरेकरितांअवलोकन॥तेणेंदृष्टीहोयपावन॥डोळ्यांसंपूर्णसरवा-
 वबोधू॥५॥कृष्णामुखींचींउत्तरें॥प्रवेशतोकर्णद्वारं॥पवित्रझालींकर्णकुहरें॥कृष्णकुमरेंअनुवादे॥६॥आळवितांश्रीकृ-
 ष्णकृष्ण॥आथवाकृष्णोंसींसंभाषण॥तेणेंवाचाझालीपावन॥जैसेंगंजाजीवनसंतप्त॥७॥नानायागविधीयजितांजातें॥ते-
 थेंनघेजोअवदानातें॥तोवारितांहीदोहींहातें॥बैसेसांगातेंभोजनींकृष्ण॥८॥जोदुर्लभयोगयागीं॥तोवेळराखेभोजना-
 लागीं॥मुखींचेंदोषदेतुझ्यालागीं॥लागवेगींबाळन्दीला॥९॥तेणेंसंतप्तसंतोरवीं॥तोहियासघालीतुझ्यामुखीं॥तुझ्याऐसेंभाग्य

विस्मयसमस्तोत्थोरझाला ॥ ४२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ अत्युक्त उवाच ॥ ॥ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॥ इति भागवतः ॥ देवकी
 च महाभागाजह तु मोहमात्मनः ॥ ५१ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ निमिजायंतमुनिगण ॥ इतिहासपुरातनजीर्ण ॥ कृष्णपरमात्माब्रह्मपूर्ण ॥
 नारद आपण निरूपी हर्ष ॥ ४३ ॥ श्लोक ॥ ह्यणेपरिक्षिती ॥ ऐको निनारद वचनोक्ता ॥ देवकी वसुदेव चिर्त्ता ॥ अतिविस्मिततदस्त ॥ ४४ ॥
 तयानारदचेनिवचने ॥ देवकी वसुदेव निजमने ॥ कृष्णपरमात्मा बोले यणे ॥ दोघे जणे विस्मित ॥ ४५ ॥ ती परमभाग्यवंत दोन्ही ॥ जो
 पुत्र स्नेहो होता श्रीकृष्ण ॥ तो सांडो नियांत क्षणी ॥ कृष्णपरब्रह्मपणी ॥ निश्चय केला ॥ ४६ ॥ श्रीकृष्ण ब्रह्मभावो ॥ धरितो निःशेष
 मोह स्नेहो ॥ हृदयी चा निघो निगे ला पाहा हो ॥ बापन वला वो भाग्याचा ॥ ४७ ॥ ॥ श्लोक ॥ इतिहासमिमं पुण्यं धारयेद्यः समाहितः
 ॥ सविधूयेह शमलं ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥ ५२ ॥ ॥ इति श्रीभागवते महापुराणे एकादशस्कंधे पंचमोऽध्यायः ॥ ॥ टीका ॥ जो नि
 मिजायंत संबादु ॥ वसुदेवासांगे नारदु ॥ हा इतिहास अतिशुद्ध ॥ जीवमंदूळेंदूक ॥ ४८ ॥ सावधानपणें श्रोतां ॥ तद्ज्ञान होऊनि तत्त्वतां
 हे इतिहासाची कथा ॥ सादरता जो परिसे ॥ ४९ ॥ तेणें सकळ पुण्याचारासी ॥ श्रवणें जोडल्या अहिर्निशी ॥ तो गा पुरुष अवश्य ते सी ॥
 ब्रह्मप्राप्तीसी सत्याच ॥ ५० ॥ सार्थक एक एक पद ॥ परिसंतां होय अंतर शुद्ध ॥ यालागीं पावे ब्रह्मपद ॥ परमानंद निज बोधू ॥ ५१
 ॥ हे पंचमाध्यायीं ह्यणें घडे ॥ पंचवक्त्रचंद्रचूडें ॥ एकादशांचें ज्ञान गांठें ॥ वर्णावया फुडें ध्वज उभविळा ॥ ५२ ॥ हे पंचाध्यायीन के जा
 णा ॥ एकादशाचे पंचप्राण ॥ उपदेशावया शुद्ध ज्ञान ॥ सामोरे आपण स्वभक्तां आले ॥ ५३ ॥ हे पंचसाध्यायीन के के वळा ॥ पंचमाज्जाप
 शुक्रकोकिल ॥ एकादशवसंतमूळ ॥ भक्त अक्षिकुळां कावळें ॥ ५४ ॥ हा हीन के प्रकार ॥ हे शर्करा पंचधार ॥ चारवों धाडिली सत्वर ॥
 ज्ञानगंभीर निजभक्तां ॥ ५५ ॥ हे पंचाध्यायीन के सिद्ध ॥ एकादशाचे पंचगंध ॥ भक्त आवंतावया शुद्ध ॥ धाडिले प्रसिद्ध गंधाक्षता
 ॥ ५६ ॥ एकादश अतिविषेकी ॥ यां वया पंचाध्यायी पालरवी ॥ पुढें धाडिली कयति की ॥ निजभक्त विरवीं कृपाळू वें ॥ ५७ ॥ हे कृष्ण उ

द्वधर्ममात्रा ॥ अर्धोदयोमहायात्रा ॥ तेयात्रेलागीहाकासा ॥ पंचाध्यायींवरसाधकांकरी ॥ ५८ ॥ श्रीकृष्णउद्धवमंला ॥ देखोनिब्रह्मसरवा-
चासोहळा ॥ तोसांगोआलीकळवळा ॥ मत्ताजवळापंचाध्यायी ॥ ५९ ॥ अहंकाराचेंमेढहोते ॥ तेंउठउनिश्रीकृष्णनाथ ॥ केलेआत्मती-
र्थमुक्त ॥ अभयहस्तेउद्धवासी ॥ ६० ॥ तेमुक्ततीर्थनवाई ॥ पुढेंसांगोआलीपंचाध्यायी ॥ संसारश्वांतजेजेकाहीं ॥ तेधांवालवळाहीवि-
श्वांतीसी ॥ ६१ ॥ कृष्णउद्धवगोडगोष्टी ॥ हेनिर्विकल्पकपिलाषष्टी ॥ तेपर्वकाळकसवटी ॥ सांगोउठाउटीपंचाध्यायीआली ॥ ६२ ॥ उद्धवा-
लागींभवसागरी ॥ तरावयापायउतारी ॥ भागवतमिषेश्रीहरी ॥ सुगमसोपारीपायवाटकेली ॥ ६३ ॥ पक्ष्णयाहुनीपायउतरा ॥ भागवत-
धर्मअतिसोपारा ॥ तोमार्गदारववाचयापुरा ॥ हाकींस्त्रीश्रुद्गोपंचाध्यायी ॥ ६४ ॥ पुढीलनिरूपणआवडी ॥ अतिशयेवाटेचढोवडी
॥ तेकृष्णवाक्यरसगोष्टी ॥ पंचाध्यायीकुडीवाधावसांगे ॥ ६५ ॥ कृष्णउद्धवसंवादी ॥ होईलपरब्रह्मगवादी ॥ साधकसुसुक्षाचीमा-
दी ॥ धांवात्रिशुद्धानिजस्वरुथ ॥ ६६ ॥ परब्रह्मझालेंसाव ॥ स्वरूपसंदरज्ञानगोरवा ॥ मनोहररूपेंभव ॥ स्वर्गचिंदवपाहोये-
ती ॥ ६७ ॥ तोदेवांचास्तुतिवादु ॥ सर्वविउद्धवाचानिवंदु ॥ कृष्णउद्धवमहाबोधु ॥ जेणेंपरमादुबोसडे ॥ ६८ ॥ तेपुढीलअध्यायी
कथा ॥ रसाळसांगेनआतां ॥ अवधानद्याविंशोतां ॥ ग्रंथार्थानिजबोधें ॥ ६९ ॥ स्वयेपावडीकरुनिपूर्ण ॥ तीसीउडविजेजेविंआप-
णा ॥ मगउडालेपणेंजाण ॥ आपल्याआपणसंतोषे ॥ ७० ॥ तेवीमजनावकविता ॥ करुनिस्वयेसद्गुरुवक्ता ॥ एवंचदऊनियां
ग्रंथार्था ॥ श्रोतेरूपेंसर्वथासंतोषेस्वये ॥ ७१ ॥ तोयेकपणेंवीणएकलायेक ॥ दुजेनवीणजनार्दनसरवा ॥ तेणेंपुढीलग्रंथआ-
वांका ॥ विषदार्थेंदेखाविंवधिला ॥ ७२ ॥ नातळोनिदुजेपण ॥ येकाजनार्दनाशरण ॥ धरोनिश्रीत्यांचेचरण ॥ पुढीलअनुसंधान
पावेल ॥ ७३ ॥ एकाजनार्दननावेदेख ॥ दोनार्थस्वरूपएक ॥ हेजाणेतोअवश्यक ॥ परमस्वरुचस्वयेपावे ॥ ७४ ॥ येकाजनार्दना-
शरण ॥ त्याचीकृपापरिपूर्ण ॥ पंचाध्यायीनिरूपण ॥ झालीसंपूर्णजनार्दनरुपा ॥ ५७५ ॥ इतिश्रीभा०एका०वक्त०नार०पं०५॥

अध्याय ६ वा.

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ओं नमोजीजनार्दना ॥ भावार्थेनमितांचरणा ॥ जनेसहीतमीपणा ॥ गेलेतुं पणघेउनी ॥ १ ॥ लिंगदेहा
 चेमर्दन ॥ तेंचिजनाचें अर्दन ॥ यालागींनामेजनार्दन ॥ प्रघटजाणप्रसिद्ध ॥ २ ॥ तुझीऐशीचकरणी ॥ कर्मकर्तानुरउनी ॥ सु
 खेंनादवीसीजनी ॥ समाधानीजनार्दना ॥ ३ ॥ स्वरुवेचि तुझेनामघेतां ॥ घातकरिसीजीविता ॥ जीवघेउनीतत्वता ॥ होसी
 सर्वथाकृपाळू ॥ ४ ॥ तुझेनामाचेंप्रबळबळ ॥ माथाउघवितीकळिकाळ ॥ चारीमुक्तीकेवळ ॥ होतीनिश्चळनिजदासी ॥ ५ ॥
 नामेंएवढेंतसाळदेणे ॥ यातुझेस्वरूपकोणजाणे ॥ सांडुनीजाणणेंनेणणें ॥ निवांतरहाणेतत्वता ॥ ६ ॥ तुझास्तुतीवादकर
 णें ॥ तवपरतलींश्रुतीपुराणें ॥ तेथमाझेआरुषबोलणे ॥ कोठेकोणेसारावें ॥ ७ ॥ तुझास्तुतिवादतेंमौन ॥ तुझाकळवळातें
 कीर्तन ॥ काहीनकरणेतेंअनुसंधान ॥ साचारजाणश्रीकृष्णा ॥ ८ ॥ ऐशियाहीअर्थीतुझावायीं ॥ अचारहांवउठिलीदेहीं ॥
 तेचिअर्थीचित्तदेई ॥ कृपानिर्वाहीगुरूराया ॥ ९ ॥ खद्योतप्रकाशरुपांहेंचांदा ॥ मश्यकगरुडासिधेरवादां ॥ तैसामीएकाद
 शस्कंदा ॥ मुखनुसधाटीकार्थी ॥ १० ॥ येविविषयींगुरूनाथा ॥ कृपाकरावीसर्वथा ॥ ग्रंथरचनाग्रंथार्थी ॥ सार्थकताकरावी
 ॥ ११ ॥ ऐशीविनवणीऐकतां ॥ कृपापदाकरूढेविलाभांथां ॥ तंवउद्योत्कारजालाग्रंथा ॥ यथार्थतानिजबोधें ॥ १२ ॥ नवल-
 कृपेचीकरणी ॥ अर्थचिंतामणीचीरवाणी ॥ उघडलीततक्षणी ॥ पदार्थश्रेणीकविसुद्धा ॥ १३ ॥ लेतांसिद्धअलंकारा ॥ कवण
 साकडेलेणारा ॥ तालारारवतारबाबसूत्रा ॥ लेपाचाकराप्रयासकाय ॥ १४ ॥ बापाचीपक्कानेंघेउनी ॥ बाळघालीबापविबदनी ॥
 तेणेसाचवितोसंतोषोनी ॥ होयमनींस्वरवाचा ॥ १५ ॥ तैशीचहेहीकथा ॥ तूंवीग्रंथतूंवीकविता ॥ तेथेंकोणीघ्यावीअहंता ॥ मी
 कर्ताह्मणोनी ॥ १६ ॥ गुरूनेसांडविलीअहंता ॥ शोषींराहोनदेचीअहंता ॥ तेथेंमीएककवीकर्ता ॥ हेहीसर्वथासरेना ॥ १७ ॥
 सूचिताअहंकाराचाझाडा ॥ सूचनाविहोयत्याचाजोडा ॥ जोआपणीयातेंह्मणवीवेडा ॥ तोचिंगाठाअतिचतुर ॥ १८ ॥ तैशीचहे

हीहोईलवार्ता ॥ यालागीजीगुरुनाथा ॥ चरणीवैविलासाथा ॥ कर्तकरवितातुंचितुं ॥ १९ ॥ मागीलग्रंथसंगती ॥ पंचमाध्या
 याचेअंती ॥ नारदवसुदेवाप्रती ॥ बोलिलाउपपत्तीतेऐशी ॥ २० ॥ हापरमात्माश्रीहरी ॥ लीलाविग्रहेंदेहधारी ॥ अवतरलातुम
 चाघरीं ॥ भाग्येंकरीनटनाथ्य ॥ २१ ॥ हाईशाचाहीनिजईश्वर ॥ वैकुंठीचानिवासू ॥ परमात्मापरेश्वर ॥ जगदीशूश्रीकृष्ण ॥ २२ ॥
 तेविनारदवचनप्रमाण ॥ प्रार्थिवयाश्रीकृष्ण ॥ मिळोनियांदेवगण ॥ द्वारकेसीजाणस्वयेंआले ॥ २३ ॥ ॥ श्लोक ॥
 श्रीशुकउवाच ॥ अथब्रह्मात्मजैर्देवैः प्रजेशैरावृत्तोऽभ्यगात् ॥ भवश्चभूतभव्येशोययौभूतगणैर्हृतः ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥ शुक
 ह्यणेपरिक्षिती ॥ पाहावयाश्रीकृष्णमूर्ती ॥ सरवरद्वारकेसीयेती ॥ विचित्रस्थितीतिहींकेली ॥ २४ ॥ श्रीकृष्णमूर्तीचिंकवतुक ॥ पा
 हावयादेवसकळिक ॥ चतुर्मुखपंचमुख ॥ वेगेंसत्पुरुषपातले ॥ २५ ॥ करावयाप्रजाउत्पत्ती ॥ पूर्वेनिमिलाप्रजापती ॥ तोहीआलाद्वा
 रकेप्रती ॥ कृष्णमूर्तीपाहावया ॥ २६ ॥ सनकादीकआत्माराम ॥ अवाससकळकाम ॥ तेहीहोउनीआलेसकाम ॥ मेघः श्यामपाहाव
 या ॥ २७ ॥ भूतनायकरुद्रगण ॥ आलेअकराहीजण ॥ पाहावयाश्रीकृष्ण ॥ भूतगणासमवेत ॥ २८ ॥ पाहावयाश्रीकृष्णारावो ॥ धि
 उनीगणाचासमुदावो ॥ द्वारकेआलामहादेवो ॥ भूतभविष्याचापाहावो ॥ त्रिकाळज्ञाता ॥ २९ ॥ श्रीकृष्णदर्शनाचीउत्कंठा ॥ थोर
 लागलीउत्कंठा ॥ थोरलागलीनीळकंठा ॥ धांवतांमोकळ्यासरल्याजरा ॥ कृष्णवरिष्ठापाहावया ॥ ३० ॥ ॥ श्लोक ॥ इंद्रोमरु
 द्भिर्भगवानादित्यावसवोऽश्विनौ ॥ ऋभवोऽगिरसोरद्राविश्वेसाध्याश्चदेवतः ॥ १ ॥ गंधर्वाप्सरसोनागाः सिद्धचारणगुह्यकः ॥
 ऋषयः पितरश्चैवसविद्याधरकिन्नराः ॥ २ ॥ द्वारकासुपसंजसुः सर्वेकृष्णदिदृक्षवः ॥ ३ ॥ ॥ टीका ॥ एकुणपन्नासमरुद्रगण
 ॥ तेणेसीइंद्रआलाआपण ॥ पाहावयाश्रीकृष्ण ॥ स्वयेंजाणसादर ॥ ३१ ॥ सांडोनियांरविमंडळ ॥ बाराआदित्याचामेळा ॥ पाहाव
 याकृष्णसोहळा ॥ तृषीतडोळांहोउनीआले ॥ ३२ ॥ सूर्यअधिष्टिलाडोळा ॥ देखेपदार्थासकळा ॥ कृष्णानेदेखतांडोळां ॥ सूर्योपाव

मा
२

लाअंधत्व ॥ ३३ ॥ पाहातां श्रीकृष्णाचें सुरवकमल ॥ फितलें सूर्याचें पडळ ॥ मगदेखणाजाहलाकेवळ ॥ सर्वंगे सकळें स्ययेरवी ॥ ३४ ॥ तिन्ही अस्नीते जागळे ॥ परीते धूमेझाकोळले ॥ कृष्णादेखतांच उजळले ॥ निधूमजाले निजतेजें ॥ ३५ ॥ आगांवसूचामेळा ॥ पाहो आले कृष्णलीला ॥ ३६ ॥ ह्यणों मदनाचा पुतळा ॥ तंव तो रवेळे लीला कृष्णाकीं ॥ ३६ ॥ अश्विनीकुमारधन्वंतरी ॥ तेही भवरोगेपी डिले भारी ॥ कृष्णदर्शनामृतकरी ॥ निरुजक्षणावरी तेजाले ॥ ३७ ॥ ऋषभदेव अंगीरस ॥ रुद्रमीनले असमसमास ॥ विश्वेसाध्यदेव बहुवस ॥ देवां आकाशादालें ॥ ३८ ॥ आसुची गायनकळा मोठी ॥ होतें गंधर्वाच्या पोटी ॥ ते कृष्णवेणुगीतां सारी ॥ जाली शोबतीं नसरती ॥ ३९ ॥ चालागीं दर्शनाची आशा ॥ क्षणक्षणा पाहाती वास ॥ त्यासी गायनकळा सावकाश ॥ दिधली स्वरसरुपाषात्रें ॥ ४० ॥ अक्षराह्य गती आही नाचणी ॥ तव काळियाचा फणिरंगणी ॥ एकेचितालें लाजउनी ॥ तक्षणी सांडिल्या ॥ ४१ ॥ त्यादी नवदनाकामिनी ॥ आल्या दर्शनाला गोनी ॥ नाचो शिकविल्या नाचणी ॥ सारंगपाणी मृकुटीमात्रें ॥ ४२ ॥ पाहावया श्रीरंग ॥ आले पानाळीचि पन्वग ॥ सिद्धिचारण अनेग ॥ विद्याधर सांगसमुदायें ॥ ४३ ॥ कश्यपादि ऋषेश्वर ॥ अर्यमादि पितर ॥ गुह्यक आणी किन्नर ॥ आले अपारस्वर्गणेसी ॥ ४४ ॥ एवं विमानाचिया पंक्ती ॥ दारलिया द्वारके प्रती ॥ पाहावया कृष्णमूर्ती ॥ आले स्वरपती स्वानंदें ॥ ४५ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ वपुषाये न भगवान् न रलोकमनोरमः ॥ यशोवितेने लोकेषु सर्वलोकमलोपहम् ॥ ४६ ॥ ॥ रिकी ॥ जेणेशरीरें श्रीहरी ॥ नानाचरित्रांतें करी ॥ यशविस्तारिलें संसारी ॥ दुराचारी तरावया ॥ ४६ ॥ ऐकतां श्रीकृष्णकीर्ती ॥ चतुर्विधप्रायश्चिताची गती ॥ खुंदली जी निश्चिती ॥ श्रवणार्थी सादर जालिया ॥ ४७ ॥ भावें घेतलिया कृष्णनाम ॥ सकळ पातकां करी भस्म ॥ देवीदेखिला पुरुषोत्तम ॥ विश्रामधाम जगाचें ॥ ४८ ॥ गणरुकरें अतिउत्तम ॥ स्वरनरां मार्जामनोरम ॥ डोळयां जाला विश्राम ॥ मेघः श्यामदेखोनी ॥ ४९ ॥ सुगुटकुंडलें मेखला ॥ कांसेकसिला सोनसळा ॥ कठीरुळे वनमाळा ॥ घनसांवळा शो

अ०
६

२

भन ॥ ५० ॥ लावण्यगुणनिधान ॥ अवतारमाळेसुरचरत्न ॥ देवीदेसिलाश्रीकृष्ण ॥ निवासस्थानद्वारका ॥ ५१ ॥ ॥ श्लोक ॥
 तस्यां विष्णुजमानायोसमृद्धायां महर्षिभिः ॥ व्यचक्षता विदुसास्तः कृष्णमद्भुतदर्शनम् ॥ ५२ ॥ ॥ टीका ॥ कृष्णोऽधिष्ठिलीपुरी
 ॥ कनककळसाचीयाहारी ॥ रत्नेजडिलीनानाकुसरी ॥ तेजअंबरीनसमाये ॥ ५३ ॥ जे द्वारकेभीतरी ॥ कामधेनूघरोघरी ॥ कल्पद्रु
 माचियाहारी ॥ खेळणीद्वारीचिंतामणीची ॥ ५४ ॥ द्वारकाजननिवासीयासी ॥ घरीनवरत्नाचासी ॥ ऋक्षिसिकरूनीदासी ॥ ह-
 रीकेशीनांदत ॥ ५५ ॥ कृष्णरूपाचियालालसे ॥ डोळ्यांतेणेंलाविलेंपिसें ॥ आवडीजालेंमोरविसें ॥ अतिडोळसेंहरीआंगी ॥
 केशीबरवेपणाचीशोभा ॥ पाहातांनयनीनिघतीजिभा ॥ रसाळपणेंतोवालभा ॥ उपनिषद्भासाकारिला ॥ ५६ ॥ कृष्णपाह
 वयाआवडी ॥ होताहेदेवासीवरपडी ॥ डोळ्यांथोरलागलीगोडी ॥ अर्घघडीनविसंबती ॥ ५७ ॥ कृष्णरूपाचेंकवतिक ॥ पाहातां
 नयानयनालागलीभुक ॥ अंतरींनिबिडदाटलेस्फुरव ॥ तरीअधिकाधीकभुकेले ॥ ५८ ॥ अवलोकितांश्रीकृष्णाशी ॥ दृष्टीशींदारणी
 होतसेकेशी ॥ मुंडपघसणीन्याहारासी ॥ हरीकेशीपाहावया ॥ ५९ ॥ मार्गेपुढेंश्रीकृष्णासी ॥ देखणेनेवेढिलेंचौपाशी ॥ भाग्यउपजळें
 डोळयासी ॥ पूर्णपुरुषासीदेखती ॥ ६० ॥ श्रीकृष्णघनमेघसांवळा ॥ निजात्मभावेंपाहतांडोळा ॥ सहजेंशामताआलीबुबुळा ॥ कृष्ण
 कळारसावली ॥ ६१ ॥ जौनकळेचीवेदविवंचना ॥ योगियांच्यानयेध्याना ॥ त्याप्रत्यक्षदेखोनीकृष्णा ॥ भाग्यगणनाअपूर्व ॥ ६२ ॥
 ऐसादेखोनियांश्रीहरि ॥ देवसमनत्वाशरधारी ॥ बहुवर्षलेपेंअंबरी ॥ राहोनिवरीविमानां ॥ ६३ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ स्वर्गीद्या-
 नोपरौर्माल्यैच्छादयंतोयदुत्तम ॥ गीर्भिश्चित्रपदार्थाभीस्तुष्टुवुर्जगदीश्वरं ॥ ६४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ मांदारपारिजातसंतान ॥ क
 ल्पद्रुमहरिचंदन ॥ ऐशियावृक्षांचीसमनेजाण ॥ कृष्णावरीसंपूर्णवर्षले ॥ ६५ ॥ श्रीकृष्णासीचहंकडा ॥ दिव्यसमनत्वाजाला
 सडा ॥ समस्तदेवींसन्मुखपुढी ॥ केलापैगादाजयजयकारू ॥ ६६ ॥ सार्थपदबंधरचना ॥ नानाप्रबंधहरिकीर्तना ॥ स्तंभेआदरिले

यदुनंक्ष्णा ॥ अमरसेनामिळोनी ॥ ६६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ देवार्जुः ॥ नताः स्मतेनाथपदारविंदंबुद्धिद्विप्राणमनोवचोभिः ॥ य
 श्रित्यतेः तद्वदिभावयुक्तैः सुमुक्तभिः कर्ममयोरुपाशात् ॥ ७॥ ॥ टीका ॥ ॥ विवेकशुक्तप्राणधारणा ॥ मनसावाचाकर्मणा
 नमस्कारतुझियाचरणा ॥ सविद्वनाश्रीकृष्णा ॥ ६७ ॥ इंद्रियउपरमालागीजाण ॥ सांडुनीविषयवासना ॥ दशइंद्रियांलागली
 चरणा ॥ नमनश्रीकृष्णासीनिजभावे ॥ ६८ ॥ विषयीहोऊनियांउदास ॥ सांडोनीसंसारचीआस ॥ चरणचिंतितीतापस ॥ क
 र्मपाशछेदावया ॥ ६९ ॥ ऐसेसुक्तीचियावासना ॥ सुमुक्तचिंतितीतुझियाचरणा ॥ त्यासीअर्धक्षणनयेसीध्याना ॥ दृढभावन
 करिळांही ॥ ७० ॥ तेप्रत्यक्षतुझेचरणा ॥ आह्लासीजालेजीदर्शना ॥ देवआपुल्याभाग्यालागुन ॥ अतिस्तवनकरिताती ॥ ७१ ॥ देरवु
 नीसगुणस्वरूपाशी ॥ एवढीश्लाघ्यताकांक्षणासी ॥ जेंक्षालेंआकारासी ॥ तेंनिश्चयेसीमायिक ॥ ७२ ॥ जैसेतुह्याशरीरधारी ॥
 तैसाचमीहीएकाशरीरी ॥ त्यामाझेनीदर्शनकरा ॥ तुह्याकैशापरीतराल ॥ ७३ ॥ ऐसेनहणावेज्जीअंता ॥ जेतूंमायेचाभियंता
 ॥ हंहीकळलेअसेतत्त्वता ॥ समूळकथापरियेसे ॥ ७४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ त्वंमाययात्रिगुणयात्मनिदिर्विभाज्यव्यक्तस्वरजस्य
 वसिलुंपसितद्रुणस्थः ॥ नैतैर्भवानजितकर्मभिरज्यतेवैयत्स्वेस्वरवे ॥ व्यवहितेऽभिरतो न वदः ॥ ८ ॥ ॥ टीका ॥ झोपल्यागल्या
 झोपनदिसेपाही ॥ जागेंजाल्यादिसतचीनाही ॥ तैसीमायाअतर्क्यदेही ॥ नपडेरांडीस्वरनरा ॥ ७५ ॥ मुळींचतुझीअतर्क्यमाया
 ॥ तीसीगुणक्षोभूजाहलासाह्या ॥ तेब्रह्मादिकांनयेवीआया ॥ देवरायाश्रीकृष्णा ॥ ७६ ॥ तूंधरोनीदेवीमायेसी ॥ ब्रह्मादिकांतेंस
 जिसी ॥ प्रतिपाळोनीसंहारिणी ॥ तूंत्याकर्मसीअलिप्त ॥ ७७ ॥ स्वमीस्वयेस्वरहीस्वरजिली ॥ प्रतिपाळुनीसंहारिली ॥ तेक्रिया
 कर्त्यासीनाहीलागली ॥ तेविस्तरष्टिकेळीत्वांअडिप्तत्वे ॥ ७८ ॥ मृगजळाचीभरणी ॥ सूर्यकरीनिनकिरणी ॥ शोषुनीनेअस्तमा
 नी ॥ अखिसण्यातैसातूं ॥ ७९ ॥ सकळधर्माचीवाढीमोडे ॥ अधर्माचीशीगचढे ॥ तैतुजअवतारधरणेघडे ॥ आसुचेंसांकडे

अ०
६

३

फेडावया ॥ ८० ॥ करोनी अधर्माचाघातू ॥ धर्मवादविशीयथास्थितू ॥ देवांसी निजपदीं स्थापितुं ॥ कर्मांनी तंतूं श्रीकृष्णा ॥ ८१ ॥
 तुज अखंड दंडायमान ॥ आत्मस्वरवाचे अनुसंधान ॥ तें आह्वासीनाही अर्धक्षण ॥ दीनवदनयालागीं ॥ ८२ ॥ जासी आत्मसु-
 खनिरंतर ॥ तो देहधारी परी अवतार ॥ त्याचे चरण पवित्र कर ॥ गंगासागरादी तीर्थांसी ॥ ८३ ॥ तो जरी वर्ते गुणां आंतु ॥ तरी तो
 जाणावा गुणांनीतू ॥ त्याचा चरणे गुणी घातू ॥ त्रैलोक्यांतु महापपा ॥ ८४ ॥ ऐशी तुझ्या दासाची कथा ॥ त्यातुझे चरण वंदूं
 माथां ॥ असो चरणार्च हे कथा ॥ कीर्त ऐकतां निजलाभू ॥ ८५ ॥ चरण देखती ते भाग्याचे ॥ त्याचें महिमान नवणें वंवाचे ॥
 पवित्रपण तुझिये कीर्तचें ॥ परिससाचें स्वामिया ॥ ८६ ॥ अग्नी शिरवास समसमानां ॥ इंधन घालितां वाटे अग्नी ॥ आशा वाटे दे-
 हा भिमानी ॥ श्रवण कीर्तनी ते त्यागावी ॥ ८७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रद्धिर्नृणां न तु तथेऽदुराशयानां विद्याश्रुताध्ययनदान-
 तपः क्रियाभिः ॥ सर्वात्मना मृषमते यशसि प्रवृद्धसच्चद्रुया श्रवणं संभृतया यथा स्यात् ॥ ९१ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ कृष्णास्तवनें स्त-
 वनांतरे ॥ श्रवणद्वारे ऐकतां उद्धरे ॥ यालागीं स्तव्यतूं विनिर्धारें ॥ स्तवनद्वारे नारकु ॥ ८८ ॥ एवंतु जे कीर्तचें स्तवन ॥ तें विमन-
 बुद्धीचीं कारण ॥ यावेगळें जें साधन ॥ तें केवळ जाण प्रयास ॥ ८९ ॥ ऐकें गा स्वरचरिष्टा ॥ तुझे या श्रवणाची उत्कंठा ॥ अंतरीं पापा-
 चा मळकरा ॥ धवो निचोरवटा कसां वृत्ती ॥ ९० ॥ तुझा श्रवणां हो उनी उदास ॥ तपेंत पतां तापस ॥ नानासाधनी कर्कश ॥ जाहत्या नि-
 राशगती त्याचा ॥ ९१ ॥ मंत्रविद्याग्रहण ॥ विकळ उच्चारितां वणे ॥ श्रद्धी नव्हे परी दारुण ॥ पातकपूर्ण आगीं वाजे ॥ ९२ ॥ करितां शा-
 स्त्रश्रवण ॥ चौगुणां गर्वचढे जाण ॥ तो ज्ञानाचा अभिमान ॥ न विवे जाण चतुर मुखी ॥ ९३ ॥ करितां वेदाध्ययन ॥ विसरंग लिया-
 उच्चारण ॥ श्रद्धी नव्हे चापरी मरण ॥ अवश्य जाण वृत्तास्तरा ऐसें ॥ ९४ ॥ दानदत्तां न हूष ॥ कृपीजाला कृकलाश ॥ प्राप्तीदुरी प-
 री नाश ॥ असमसमासरोकटा ॥ ९५ ॥ तपकरितां कृषिभृंगासी ॥ तो वशाजाला वैश्यासी ॥ श्रद्धाश्रवणाचिया ऐशी ॥ ९६ ॥

आणीकांपैनाहीं ॥९६॥ कर्मकरावेयथानिगुती ॥ तंवत्याकर्माचींगहनगती ॥ प्राचीनबत्याचीकर्मस्थिती ॥ नारदोक्तीसांडवि
ली ॥९७॥ कर्मिआचपनकरावे ॥ तेथमाषमात्रजळध्यावे ॥ न्यूनाधिकत्वासवे ॥ दोषपावेकरापानसम ॥९८॥ एवंदुष्टहृद
यजासी ॥ तपादिकसाधनेत्यासी ॥ शस्त्रीनव्हेहृदयकेशी ॥ श्रवणेकीर्तीसीनायकता ॥९९॥ श्रवणेपरिक्षितीतरला ॥ श्रवणे
कौंचउत्थरिला ॥ मकरादरीश्रवणपावला ॥ सिद्धजालामळेंद्र ॥१००॥ तुझेश्रवणदोपरी ॥ एकतेचित्तशुद्धीकरी ॥ दुसरीजी
वब्रह्मऐक्यकरी ॥ दोहीपरीउत्थारू ॥१०१॥ प्रत्यक्षपाहतांवाराणशी ॥ श्रवणीतारकब्रह्मउपदेशी ॥ मुक्तीक्षेत्रजालीकाशी ॥
श्रवणेजीवासीउत्थारू ॥१०२॥ तूंअवाप्तसकळकाम ॥ निष्कामाचेनिजधाम ॥ ऐशियातुजकारणेकर्म ॥ भक्तभ्रमंछेदावया ॥
॥१०३॥ नानाचरित्रांचीकरणी ॥ करिताजाहलासीचक्रपाणी ॥ मोक्षमार्गचीनिश्रेणी ॥ दिधलीरचूनीजनासी ॥१०४॥ चित्त-
शुद्धीसीकारण ॥ प्रेमयुक्तकीर्तश्रवण ॥ येथसत्त्वस्थ्याचीप्रमाण ॥ अकारणसाधने ॥१०५॥ अपेक्षाजेजेसाधनसाधिलें ॥
तेअपेक्षेनेचीफोलेकेले ॥ निरपेक्षाचेहृदयभले ॥ वेलीगेलेंपरमार्थी ॥१०६॥ हृदयाचेसबोळआळा ॥ स्वधर्मबीजेअंकुरला ॥ अ-
क्षेचावेलज्जगवला ॥ कोभनिघालातरितरितु ॥१०७॥ सत्त्वस्थेप्रबळजळे ॥ रूतलीवैराग्यदृढमुळे ॥ वेलगेलीनिजबळे ॥ अद्भामेळें
चिदाकाशी ॥१०८॥ तेचिदाकाशीचाचंद्रमा ॥ स्वप्रकाशेंतुंपुरुषोत्तम ॥ साधकशीणतीमेघः शामा ॥ तुझीप्रतिमापाहावया ॥
॥१०९॥ त्यातुझेअर्चचरण ॥ प्रत्यक्षजालेंदर्शन ॥ घालोनियालोरांगण ॥ चरणस्तवनकरिताती ॥११०॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ स्यान्
स्तवांगिरशभाशयधूमकेतुः क्षमाययौमुनिभिरार्द्रहृदोद्यमानः ॥ यः सात्वतैः समविभूतय आत्मवद्विद्व्यूहैर्वितः सवनश
स्वरितिक्रमाय ॥११०॥ ॥ टीका ॥ ॥ आमुचाअमुभाशयाचाघातु ॥ करितांचरणधूमकेतु ॥ तुझाचीजीविरव्यातु ॥ त्रैलो
क्यातुश्रीकृष्णा ॥१११॥ पापबंधनाचामेळु ॥ तेथतुझाचरणवडवानळु ॥ लागलातोअतितजाळु ॥ तिळातिळजाळित ॥

॥१२॥ ऐसापापियातेकांपवितां ॥ प्रेमळातेअभयदाता ॥ तुझाचरणजीअनंता ॥ हृदयींसर्वथावाहाती ॥ १३ ॥ तेंचिहृदयजिकैसें ॥
बोळलेंभक्तिप्रेमरसें ॥ तेथेतुझेचरणसावकाशें ॥ अनिउल्हासेंवाहताती ॥ १४ ॥ करितांचरणाचेंध्यान ॥ जेविसरलेभूकनान ॥ त्या
सीद्यावयाअभयदान ॥ चरणध्वजजाणपैतुझा ॥ १५ ॥ तेचिचरणसन्मति ॥ पावावयासमविभूती ॥ पूजिलार्ज्यापती ॥ चतुर्मु
र्तीव्यूहरूपें ॥ १६ ॥ वासुदेवसंकर्षण ॥ अनिरुद्धआणीप्रद्युम्न ॥ हार्वाचतुर्व्यूहजाण ॥ पूजास्थानभक्ताचें ॥ १७ ॥ भिन्नभिन्नचा
रीभूक्तो ॥ चहूंरूपीएकभूती ॥ ऐसेंजाणोनीपूजिजेभक्ती ॥ व्यूहस्थितीत्यानाव ॥ १८ ॥ सात्वतह्यणतीतेभक्त ॥ भगवत्पदऐश्व-
र्यातेवांछिती ॥ चतुर्व्यूहरूपेंपूजिती ॥ ऐश्वर्याचिनेठउनी ॥ १९ ॥ जन्ममरणप्रवाहस्थिती ॥ नासावयायेकभक्ती ॥ पूजाकीजे
चतुर्भूती ॥ आत्मवैतसज्ञानी ॥ २० ॥ त्रिसेवनत्रिकाळ ॥ पूजाकरितांअविकळ ॥ भजोनीजितिलाकळिकाळ ॥ जन्ममूळछे
दावया ॥ २१ ॥ आणीकहीभक्तजन ॥ तुझेकरितातीभजन ॥ यज्ञहारांहोमहवन ॥ विधिविधानवेदोक्त ॥ २२ ॥ श्लोक ॥ य
श्चिंत्यतेप्रयतपाणिभिरध्वराग्रौत्रय्यानिरुक्तविधिनेशहविर्गृहीत्वा ॥ अध्यात्मयोगउतयोगिभिरात्ममायांजिज्ञाभिःपर
मभागवतैःपरिष्टः ॥ ११ ॥ टीका ॥ दीक्षाग्रहणींअतिसादर ॥ यज्ञहाराभजनतत्पर ॥ क्रियेपासोनीनेमिलेकर ॥ हस्तव्यापारन
करिती ॥ २३ ॥ तेथवेदत्रयींचीविधानकळा ॥ राहेरत्रिगुणांचीभिरवळा ॥ आंतयज्ञपुरुषआह्वानिला ॥ चैतन्यतेजाळास
र्वात्मा ॥ २४ ॥ तेथओंकारवषट्कार ॥ बीजोक्तमंत्रउच्चार ॥ द्रव्येंअर्पितीअपार ॥ अतिपवित्रअवदानी ॥ २५ ॥ आणीकएक
योगमुक्त ॥ योगधारणातूतेंभजत ॥ प्राणापानाचीसमतादेत ॥ आसनस्थहोउनीयां ॥ २६ ॥ वज्रासनीदृढबंध ॥ भेदोनी
षड्चक्रांचेभेद ॥ कुंडलीनीचारकंद ॥ अतिसुबक्षयापरिला ॥ २७ ॥ तेरववळलीसाहाशक्ती ॥ वेगेंचालिलीउर्ध्वगती ॥ प
वनप्राश्रनीयासिती ॥ योगीस्थितीगगनातें ॥ २८ ॥ शोषूनिस्सहस्रदळाचेपार ॥ अउरपीठआणिगोल्हाद ॥ क्रमोनियांश्री

हार ॥ अतिउद्धटब्रह्मस्थान ॥ २९ ॥ परमानंदचातंथभोग ॥ शिवशक्तीचासंयोग ॥ यापरीअभ्यासोनीयोग ॥ हाभजनमा
गयोग्याचा ॥ ३० ॥ तुझीजाणावयामाया ॥ एकमजोलागलेतुझियापांया ॥ सर्वथाअतर्क्यतुझीमाया ॥ देवरायाश्रीकृष्णा
॥ ३१ ॥ मायानलक्षेचीलक्षिता ॥ तोविमायामोहजाहलाचिता ॥ मगतेसिद्धीलागीतत्वता ॥ चरणभगवंतापूजिती ॥ ३२ ॥ आ
णीकहीएकपक्ष ॥ तुजभजावयामुमुक्ष ॥ जाहलोगाअतिदक्ष ॥ अध्यात्मपक्षनिजयोगे ॥ आत्ममायेचानासू ॥ करावयाजिज्ञा
सू ॥ निजात्मबोधेसावकाश ॥ अतिउल्हासूपूजेचा ॥ ३४ ॥ विवेकाचियाभावना ॥ नित्यानित्याचीविंचना ॥ करुनीआणितो
अनुसंधाना ॥ सर्वत्रजाणानुंचितू ॥ ३५ ॥ जेंअनित्यपणीवाळिलें ॥ तेंमायीकलेंमिथ्याजालें ॥ मगचिन्मात्रेकउरलें ॥ निर्वाळिलें
निजरूप ॥ ३६ ॥ दणपाहतांचहूकडे ॥ तुझेविस्वरूपजिकडेतिकडे ॥ मगपूजितीवाडेकाडे ॥ निजस्वरवाडेसर्वत्र ॥ ३७ ॥ जेजेदेखती
जेजेठारी ॥ तेतेवाचूनीआननाही ॥ ऐसासर्वत्रचरणपाही ॥ ठाईचाठांयीपूजिता ॥ ३८ ॥ श्लोक ॥ पर्युष्यातवविभोवनमालये
यंसंस्पर्धिनीभगवतीप्रतिपबिवन्धिः ॥ यः स्तुप्रणीतममुया ऽहणमाददन्नोभूयात्सदा ऽघिरशभाशयधूमकेतुः ॥ १२ ॥ टीका
॥ ऐसेसर्वत्रतूतेंपूजिती ॥ तेभक्तपटियेंतेहोती ॥ त्याचीपूजातेहीअनीप्राती ॥ स्वयेंश्रीपतीवासिनी ॥ ३९ ॥ रानीचीरानवरवनमा
ळा ॥ भक्तीआणुनीघातलीगळां ॥ रमासांडोनीउताविळा ॥ स्वयेंभाळलामाळेसीं ॥ ४० ॥ भक्तीअर्पिलीआवडी ॥ ह्यणोनिअ
धिकतियेचीगोडी ॥ शिन्नीजालीतरानकादी ॥ अर्धघडीगळांची ॥ ४१ ॥ भक्तीभावायेअर्पिली ॥ देवेसर्वांगीधरिली ॥ यालागीं
सुकोविसरली ॥ रवटवीतसर्वदां ॥ ४२ ॥ तिचाआस्वादितांगधू ॥ भावेभुललामुकुंदु ॥ श्रीयेसींउपजलाक्रोधू ॥ सवतीसंमंधूमा
डिला ॥ ४३ ॥ मजनयेतांआधी ॥ भक्तीअर्पिलीनेणोकधी ॥ मीतरुणसांडोनीविश्रद्धी ॥ तेवृक्षखांदीवाहातसे ॥ ४४ ॥ देवनेणे
भोगाचीखणा ॥ तेवृक्षमीतरुण ॥ परीतीशींचभुललानिर्गुण ॥ गुणागुणहानेणे ॥ ४५ ॥ मजचरणसेवाएकादेवेळा ॥ हेसर्वका

ळपडलीगळां ॥ मजहुनीस्नेह आगळा ॥ नेलावनमाळासर्वथा ॥ ४६ ॥ मांतेंडावलुनीवेगीं ॥ हेबैसलींदोहींआंगीं ॥ ईसीबोलतो
थ्रीसारंगीं ॥ मजचीलागींत्यागील ॥ ४७ ॥ मजदिधलीचरणार्चीसेवा ॥ इचामत्सरुकितीसाहावा ॥ अपादआवरिलेंयादवा ॥ मा
झीसेवाहरितली ॥ ४८ ॥ मीकुलात्मजाक्षीराब्धीची ॥ हेरानवररानीची ॥ स्वांदीबैसलीदेवाची ॥ मीडभक्तांचीह्याणउनी ॥ ४९ ॥
हेभक्तीबळेबैसलीस्वादी ॥ कहीनुंतरेचिब्रिश्रुक्षी ॥ रमावनमाळेतेंवंदी ॥ द्वेषबुद्धीसांडोनी ॥ ५० ॥ ऐशाभक्तांचीपूजा ॥ तुजआवडेंगळ
डध्वजा ॥ सुप्रणीतभावोबोजा ॥ चरणींतुझाअर्पिला ॥ ५१ ॥ तोचरणधूमकेतुतुझा ॥ आमुचापापातेनाशबोजा ॥ पुनःपुन्हागळ
ध्वजा ॥ पापसमाजानिर्दळ ॥ ५२ ॥ करिताचरणार्चेंवर्णन ॥ नथायेदेवाचेंमन ॥ पुढतपुढतीचरणस्तवन ॥ ध्वजलक्षणवर्णिती ॥
॥ ५३ ॥ श्लोक ॥ केतुस्थिविक्रमयुतस्थिपतत्पताकोयस्तेभयाभयकरोऽसरदेवचम्वो ॥ स्वर्गायसाधुपुरवलेषितरायभूमन्पा
दपुनातुभगवन्भजतामयंनः ॥ १३ ॥ टीका ॥ बलिबंधनीअनंता ॥ विविक्रमीचरणवादता ॥ सत्यलोकाहीवरुता ॥ दिसेंझळक
ताथ्रीचरण ॥ ५४ ॥ चरणुवादलासर्वावरी ॥ तीकेतूबोलिजेकेश्वरी ॥ पताकाझळकतकवणंपरी ॥ झळझळीतनिजगंगा ॥ ५५
॥ बळीबंधनीआवेश ॥ चरणउचलिलादुराश ॥ नवेभेदलाआवरणकोश ॥ जळबहुवसचालिलें ॥ ५६ ॥ चरणस्पर्शभगवंता ॥ जा
लींजीवनाशीपवित्रता ॥ ब्रह्माकमंडलीघरिता ॥ शिवेंमाथावाहिली ॥ ५७ ॥ चरणध्वर्जापताकातेगंगा ॥ त्रिवाहिनीत्रिपथगा ॥
चरणशोभाथ्रीरंगा ॥ नयनब्रह्माउल्हास ॥ ५८ ॥ केतुझळकल्यापाठी ॥ असुरीसेनेसीभयउठी ॥ दैवीसंपत्तीचेपोठी ॥ अंत्यंत
उठीअल्हादु ॥ ५९ ॥ आणीकचरणार्चीकथा ॥ देवासीस्वर्गसरवदाना ॥ तोचचरणअधर्मवंता ॥ होयतत्वतानरकहेतु ॥ ६० ॥
एकतरलेचरणपूजितां ॥ एकतरलेचरणध्यातां ॥ चरणउपेक्षितीसर्वथा ॥ अधःपातातेजाती ॥ ६१ ॥ चरणवंदितीकांनिदिती
॥ नेनिजपदाप्रतीजाती ॥ सर्वथाजेउपेक्षिती ॥ अधोनीतयांसी ॥ ६२ ॥ चरणवंदितांतरलीशिळा ॥ निदितांउत्थरिलेंशिखा

का ॥ जेउपेक्षितीचरणकमळा ॥ तयाखळांरौरव ॥ ६३ ॥ ऐकेंस्वामियां व्यापका ॥ ऐसातुझाचरणनिका ॥ आमुचासकळपातका
 ॥ क्षणार्धदेखाउथारू ॥ ६४ ॥ जेथपापाचाजालाउथारू ॥ तेथसहजबीखुंढलादुराचारू ॥ ऐसातरावयासेसारू ॥ चरणसाचारू
 पैतुझा ॥ ६५ ॥ श्लोक ॥ नस्योनगावडवयस्यवशेभवंतिब्रह्मादयस्तनुभृतामिथुरर्ध्वमानाः ॥ कालस्थंतेप्रकृतिपूरुषयोःपरस्य
 शंनस्तनोतुचरणःपुरुषोत्तमस्य ॥ १४ ॥ टीका ॥ निजस्वरवातेविस्तारितो ॥ तुझाचरणजीअच्युता ॥ काळादिकर्माचाशास्ता
 ॥ आत्मानियंतादेवाचा ॥ ६६ ॥ तूंकाळाचानिजनियंत ॥ काळासीआकळेनकरवेसत्ता ॥ दंवांसीअनुकारीस्तापिता ॥ देवनियं
 तातूंरुणा ॥ ६७ ॥ कर्मस्वामीतूंरुणनाथा ॥ इंद्रियक्रियासमस्ता ॥ कोणानकरवेअन्यथा ॥ कर्मनियंताश्रीरुणु ॥ ६८ ॥ ब्र-
 ह्मादिकशरीरधारी ॥ तुजआधीनगाश्रीहरी ॥ जैसेनाथिलेवैलनांगरी ॥ कृषावळूधरीसामर्थ्ये ॥ ६९ ॥ तेथजोराहेगाभारोपुढे ॥
 तोझोडिजेआसडे ॥ तुझेआज्ञेवरीरोकडे ॥ वर्ततीगादेकळिकाळादिक ॥ ७० ॥ संसारलक्षणसेतासी ॥ अधिकारीजुंफोनीसवोशीं
 ॥ निजकर्मक्षेत्रासी ॥ तूंवाहवीसीनिजाज्ञा ॥ ७१ ॥ रोंवोनीअहंकाराचीमेढी ॥ महत्तत्वाचेंरवळझाडी ॥ त्रिगुणदोरंबापुडी ॥ बां-
 धिशीकडोविकडीजीवपशुंते ॥ ७२ ॥ उदोअस्ताचेनीझणत्कार ॥ देतांनिजकर्माचेफेरे ॥ जोरवांदचुकवोनीवोसरे ॥ तोविमारेमा-
 रिजे ॥ ७३ ॥ हाबोलजरीह्मणसीवाया ॥ स्रुष्टिकर्तधिरितीमाया ॥ मजसीसंबंधूनाहींयया ॥ देवरायाहेंनह्मणे ॥ ७४ ॥ मायेसीतू-
 चअधिष्ठान ॥ यालागींतूंपरमकारण ॥ तुझियेमाडीवरीजाण ॥ क्रीडास्तानप्रकृतीपुरुषा ॥ ७५ ॥ तूंमायेहुनीअपारू ॥ प्रकृ-
 तीपुरुषाहुनीपरू ॥ काळाचाकाळतूंदुर्यरू ॥ सर्वसंहारकर्तातूं ॥ ७६ ॥ आमुचानिजस्वरवाउत्तमा ॥ तुझाचरणुविस्तारूमेघ-
 शामा ॥ हंमागणेंपुरुषोत्तमा ॥ कृपाआह्मावरीकीजे ॥ ७७ ॥ श्लोक ॥ अस्यासिहेतुरुदयस्थितीसंयमात्तामन्यक्तःनीदम-
 हतामपिकालमाहुः ॥ सोऽयंत्रिणाभिरखिलापचयेप्रवृत्तः कालोगभीरयउत्तमपूरुषस्त्वम् ॥ १५ ॥ टीका ॥ जगाचीउ-

त्यत्तिस्थिती ॥ तुजचीपासोनीश्रीपति ॥ सकलसंहारिनांअंती ॥ तूचिनिश्चितीमहाकाळ ॥ ७८ ॥ होमदियातामसीशक्ती ॥ सृ
ष्टीचाप्रलयकरीअंती ॥ तेथेबीजरूपीअव्यक्ती ॥ जीवराहतासुदयत्वे ॥ ७९ ॥ मगउत्पत्तीचेकाळवेळे ॥ तींचबीजेधिरूढतीसकळे ॥
पालंजतीस्थितीकाळे ॥ पुष्पफलेसफलित ॥ ८० ॥ हेगुणसोभाचीअवस्था ॥ तेथमीनळेप्रलयकर्ता ॥ ऐसेंह्याणसीजरीकृष्णनाथा ॥
नरीहेकथापरियेसी ॥ ८१ ॥ तुझासाचास्जालियाभावा ॥ मायामहत्तत्वआणीजीव ॥ नसोनियांदासपाहाहो ॥ निजपदीनिर्वहो
भोगिती ॥ ८२ ॥ त्यातुजसकळसंहारिनां ॥ कोणनिर्घरताकृष्णनाथा ॥ कारणेसीप्रलयकर्ता ॥ तूचिसर्वथामहाकाळ ॥ ८३ ॥
कळोनेदिर्सासंसारस्थिती ॥ अतिसूक्ष्मकाळगती ॥ नाशकरितीअंती ॥ निजप्रकृतीसीविकार ॥ ८४ ॥ प्रळयासीप्रमाणमूळ ॥
लवनिमिथ्यघटिकापळ ॥ अहोरात्रधिकाळ ॥ त्रिनाभीवेवळजोह्याणपै ॥ ८५ ॥ ऐशियेगंभीरगतीसी ॥ मायामहत्तत्वनाशिती ॥
तोतूमहाकाळहोसी ॥ हृषीकेशीश्रीकृष्णा ॥ ८६ ॥ श्लोक ॥ त्वनःसुभान्समधिगम्ययथाऽस्यवीर्यधत्तेमहांतमिवगर्भममोघवी-
यः ॥ सोयंतयानुगतआत्मनआंडकोशहैमंससर्जबहिरावरणैरुपेत ॥ १६ ॥ टीका ॥ पुढतीसुष्टीचाश्रजिता ॥ तूचिहोशीगाअने
ता ॥ तेउत्पत्तीचीअवस्था ॥ मूळकर्तातूचितू ॥ ८७ ॥ तुझीलहोनीवीर्यशक्ती ॥ हायपुरुषासीपुरुषप्रामी ॥ तेणेअंगिकारुनीप्रकृ-
ती ॥ केलेउत्पत्तीगर्भाधान ॥ ८८ ॥ तेचितेवेळीप्रकृती ॥ महत्तत्वांहोयगर्भवती ॥ पंचतत्वांसीगर्भधिरिती ॥ हिरण्यवर्णअंडातें ॥
॥ ८९ ॥ तेंअमोघवीर्यप्रबळ ॥ गर्भीविश्वाकारबाळ ॥ धरितंजालीवेल्हाळ ॥ ब्रंहांडसकळअंडामाजी ॥ ९० ॥ जैसेगर्भासीसुख
जाण ॥ तैसेंअंडासीबहिरावरण ॥ समधानेमस्तप्रमाण ॥ तूनीर्माणकरविता ॥ ९१ ॥ पृथ्वीजळअनळअनिळ ॥ नमआणीअहं
कारस्थूळ ॥ सातवेतेंअतिसबळ ॥ जाणकेवळक्रियासूत्र ॥ ९२ ॥ त्यागर्भासीजतनेवरी ॥ तूचिआंतूआणीबाहरी ॥ रिघालासी
सत्रधारी ॥ स्वांबसूत्राजैसापै ॥ ९३ ॥ ऐसेंजगजालेंदोघांपासुनी ॥ परितिसरेनंदेखोकोणी ॥ अवधीसुष्टीदोघीजणी ॥ दुम

दुसूनीभरलीअसे ॥ १४ ॥ वातीलाईनीपाहतां ॥ तिसरेनलगेचीहाता ॥ दुसरीप्रकृतीनिर्धारिता ॥ तेहासर्वथारवाळ ॥ १५ ॥ ऐसा-
 दुजेनीवीणएकला ॥ एकलाचीविश्वजाला ॥ आकळीतकोसत्यकळा ॥ मल्लमर्दनाश्रीकृष्णा ॥ १६ ॥ एवंएकलेपणेतूंकर्ता ॥ त्या
 लागिलेपूनलगेसर्वथा ॥ कर्मकरूनीतूंकर्ता ॥ तेचिकथापरियेसीं ॥ १७ ॥ ॥ श्लोक ॥ तत्तस्तुषश्चजगतश्चभवानधीशो
 यन्माययात्यगुणविक्रययोपनीतान् ॥ अर्थान्जुषन्नपिहर्षाकपतेनलिसोये ॥ न्यस्वतःपरिहृतादपिबिभ्यतिस्म ॥ १७ ॥ ॥
 ॥ टीका ॥ ॥ चरेआणीअचरं ॥ जंगमेआणिस्थावरे ॥ याजगाचास्वामीनिर्धारं ॥ केलंरवरेगतश्लोकीं ॥ १८ ॥ तेंचि
 स्वामित्वकैसेंघडे ॥ हेंजरीपुससीघडफुटें ॥ तरीतेहींविस्वीरोकडी ॥ वचनगादीअवधारीं ॥ १९ ॥ निजमायेचिनीयोगें ॥ नाना
 भोगविषयभोगिसीआंगें ॥ तेंभोगिलेंपणआंगंनलागे ॥ अकर्तात्मसंगेंअलिम ॥ १०० ॥ तोचिअकर्तास्तबोधूकैसा ॥ जरीह्या
 णशीहृषीकेशा ॥ तेंआगमनीगमअतर्क्यदशा ॥ परमपुरुषापरियेसीं ॥ १ ॥ भोग्यभोगभोक्ता ॥ यातिहितेंतूंप्रकाशिता ॥
 जेवीघटींविंवोनीसविता ॥ अलिमतास्वभावं ॥ २ ॥ घरजळप्रतिबिंबासीं ॥ स्वयेंसविताप्रकाशी ॥ प्रकाशरूनीअलिमत्याशी ॥
 तेवीतूंभोगासीश्रीकृष्णा ॥ ३ ॥ अथवाकारणकार्यकर्ता ॥ यातिहींमाजीनिजात्मता ॥ देखेतोअभोक्ता ॥ भोगोनितत्वतानि
 जभोग ॥ ४ ॥ दर्पणाचाप्रतिबिंबाशीं ॥ जोप्रवर्तलाभोगासी ॥ व्यभिचाराचाआळत्यासी ॥ केवीआंगासीलागेल ॥ ५ ॥ जग-
 चीहेंअवघें ॥ जोहोर्डनीवाकेआंगें ॥ त्यासीबाधावंकोणेंभोगें ॥ निजात्मयोगेंयोगिया ॥ ६ ॥ ऐशियाबोधाचेनिबळे ॥ तोविष
 यावरीजरीलोळे ॥ तरीविषयाचेनीविटाळें ॥ बोधोनिमैळेतयाचा ॥ ७ ॥ तोघेणेंदणेकरी ॥ पाहातांदिसेव्यवहारी ॥ नांदतांही
 घरदारीं ॥ त्यामाझारीतोनाहीं ॥ ८ ॥ नेणोनियांबोधाचीमार्गी ॥ भोगूत्यागूकेलायोगीं ॥ तरीकांपतानीसर्वांगीं ॥ वासनाओं
 गींरुखलीसे ॥ ९ ॥ स्वप्नाविषयदेखती ॥ जागेजात्याप्रायश्चित्तघेती ॥ नाहींमावळलीअहंकृती ॥ चालागींभितीसर्वदा ॥ १० ॥

ऐशियाजीविषयभेडा ॥ नाहीं निजबोधधडफुडा ॥ तैसानव्हेसीतुंधडफुडा ॥ दिसेरोकडानिजबोधू ॥ ११ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥
 स्मयावलोकलवदर्शितभावहारीभ्रमंडलप्रहितसौरतमंत्रशौडें ॥ पक्षिस्तषोडशसहस्रमनंगवाणैर्यस्येंद्रियंविमथितुंकरणै
 नविष्य ॥ १८ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ मौनिधडानिजबोधेंसंपूर्ण ॥ ह्यणशीदेखोंशकेकवण ॥ येअर्थेंचिउपलक्षण ॥ ऐकतेखुण-
 स्वामिया ॥ १२ ॥ सोळासहस्रपत्नीचेघरीं ॥ आणीगोकुळीचापरनारी ॥ कुजादीमथुरेमाझारी ॥ कर्णकुमारीभोगिल्या ॥ १३ ॥ मुं
 जीनहतांआधी ॥ भोगिलीगोंवळीपेंदी ॥ धरोनियांसादीबिदी ॥ नदोंनदींअसंख्य ॥ १४ ॥ अविधीभोगितांनारी ॥ बोधूनमैळे
 चीश्रीहरी ॥ आंगेरिगालासीक्षीरसागरीं ॥ अर्जुनाकरांधरोनी ॥ १५ ॥ शेषनारायणा ॥ उत्कंवातुझियादर्शना ॥ तेणेउपावो
 केलाजाणा ॥ हरुनीब्राह्मणाचींबाळें ॥ १६ ॥ जैविआपुलेंस्वरूपआपण ॥ पाहावयाकीजेदर्पण ॥ तेवीपाहावयाकृष्णार्जुन
 स्वयेंनारायणआपत्येंआणवी ॥ १७ ॥ तूंअवतारनरनारायण ॥ तुझेध्यावयादर्शन ॥ ब्राह्मणआपत्येंजाण ॥ म्यांआपणआ
 णिलीं ॥ १८ ॥ ऐसेनारायणाचेबोल ॥ संप्रेमअतिसखोल ॥ आहीऐकिलेगासकळ ॥ तुझाबोधअकळश्रीकृष्णा ॥ १९ ॥ तीब्रा
 ह्मणाचीअपत्यें ॥ जीबहूकाळजालीहोतींमृते ॥ तुवांआणोनीदिधलींश्रीअनंतें ॥ तीदैखिलेंसमस्तेचरितेंआही ॥ २० ॥
 तुझीनारायणासीआस्था ॥ तेथआसुचीकवणकथा ॥ पारनकळेजीअच्युता ॥ गुणातीताश्रीकृष्णा ॥ २१ ॥ मांगांअवता
 रुजाले ॥ परीऐसेंचरित्रनाहीकेले ॥ विधिवेदांलाजविलें ॥ व्यभिचारियांदायलेंनिजपद ॥ २२ ॥ जेम्यांभोगिलेंस्त्रियांसी
 ॥ तेतूंउदासीनत्वंह्यणसी ॥ तेणेबाधुनपवेबोधासी ॥ हृषीकेशीतेनघडे ॥ २३ ॥ हावभावविलासासी ॥ आगेदावीचपळतेसी
 ॥ तुजलक्षोनीपुरुषोत्तमासी ॥ कामबाणासीयोजिती ॥ २४ ॥ वार्डनीभ्रमंडलाचेवेदे ॥ व्यंकटकराक्षेंबाणगाटे ॥ स्वरतमंत्रीरो
 कडे ॥ केलेधडफुडेसतेज ॥ २५ ॥ जावाणाचेधायीं ॥ इंद्रचंद्रखांचलेसहसांवाई ॥ शिर्उलोळविलापाहीं ॥ मोहनीव्यामोहीम

हाबाणे ॥ २६ ॥ जाबाणाचापिसारा ॥ लागतां विपैभेदरा ॥ तापसी घेतलापुरा ॥ सांडोनीघरदारापढाले ॥ २७ ॥ तैसे सोळा
सहस्रबाण ॥ अखंडतुजवरी अनुसंधान ॥ करितां नमळबोधूजाण ॥ अतिविंदाण हेतुझे ॥ २८ ॥ घरींच्या स्त्रिया सहस्रसो
ळा ॥ गोकुलादिमथुरेच्या अबळा ॥ तुजनिषयी करावया गोपाळा ॥ नव्हती राकळा समर्था ॥ २९ ॥ त्याचे निजकरवेन विष
यी ॥ परित्यात्वां केल्या निर्विषयी ॥ ऐसातूत्रैलोक्याचा रांगी ॥ स्वामी पाहीं श्रीकृष्णा ॥ ३० ॥ ऐशीतुझी कीर्ती ऐकतां ॥ अथ-
वाचरणा तीर्थघेतां ॥ याची दोहींची समर्थता ॥ पवित्रता जगारसी ॥ ३१ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ विषयस्तवामृतकथोदवहा
स्त्रिलोक्याः पादावने जसविनः शमलानिहंतुं ॥ अनुश्रुतं श्रुतिभिरंघ्रिजमंगसंगैस्तीर्थद्वयं शक्यं विषदस्त उपस्पृशंती ॥ १९
॥ ॥ टीका ॥ ॥ तुझिये कीर्तीचें श्रवण ॥ अंतरमलाचें क्षालन ॥ करूनियां वृत्तीजाण ॥ परमपावन कीर्तने ॥ ३२ ॥ तुझि-
याचरणीची गंगा ॥ सकलपानकें ने भंगा ॥ ने पायवणी श्रीरंगा ॥ पवित्रजगाते करी ॥ ३३ ॥ यादोही तीर्थीचें सेवन ॥ अखंड करि
ती साधूजन ॥ नेणे होउनी परमपावन ॥ समाधान निजवृत्ती ॥ ३४ ॥ अवताराचे अंती ॥ येदोर्नातीर्थी अतिदिरव्याति ॥ प्रगटके-
ली तुवां क्षिती ॥ तरावया श्रीपती निजदासा ॥ ३५ ॥ एक श्रवणे एक स्नाने ॥ दोर्नातीर्थे परमपावने ॥ प्रगटकेली जगजीवने ॥ म-
लीनजने तरावया ॥ ३६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रीवादरायणिरुवाच ॥ इत्यभिष्टुय विबुधैः सेशः शतधृतिर्हरिम् ॥ अप्यभाषन
गोविंदं प्रणम्यां बरमाश्रितः ॥ २० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ शुकह्मणे परिक्षिती ॥ यापरी देवीं समस्तीं ॥ स्तविला आनंदं श्रीपती ॥ पर-
मभक्ती भावार्थे ॥ ३७ ॥ ऐसा करूनी स्तुतीवाद् ॥ संतोषविला गोविंद ॥ देवासी होत असे अल्हाद ॥ परमविनोद नि सर्वांशी ॥ ३८
॥ स्तुती करावया अग्रणी ॥ ब्रह्माशिरुं पुढें येउनी ॥ तिहां जयजयकार करूनी ॥ लोटांगणे घातली ॥ ३९ ॥ देवराहूनिया गगनी ॥
हात जोडोनी यां विमानी ॥ विनंती करावया लागोनी ॥ ब्रह्मापुढें राहोनी बोलत ॥ ४० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ ॥ मूमे

भरिषतारायपुराविज्ञापितः प्रभो ॥ त्वमस्माभिरशेषात्मस्तनयैवोपपादितं ॥ २१ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ उत्तरावयाधरा
भार ॥ पूर्वेप्रार्थिलासीयदुविरा ॥ अभयदावयास्तरवरा ॥ आहोश्चीधराविनविले ॥ ४१ ॥ आहोविनविलेजैसे ॥ तुवांकार्य
केलेहणोंकैसे ॥ त्याहुनीयांविशेषे ॥ केलीनिजवित्यासेधर्मवृथी ॥ ४२ ॥ तूं सर्वेश्वरसर्वात्मा ॥ जेकार्यनकळेविआह्या ॥ ते
हीतुवांपुरुषोत्तमा ॥ धनःशामासंपादिले ॥ ४३ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ धर्मश्चरथापितः सत्कृत्यसधेषुवैत्यया ॥ कीर्तिश्च
दिक्षुविक्षिप्तसर्वलोकमलापहा ॥ २२ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ सत्यवादीसाधूजेकांहीं ॥ जाचासंकल्पतुझागंथी ॥ धर्मस्था-
पिलात्याचागई ॥ तुवांपाहीयथास्थित ॥ ४४ ॥ आणीकदशदिशांप्रती ॥ विस्तारिलीउदारकीर्ती ॥ तेणेंपावनत्रिजगती ॥
होयनिश्चितीश्ववणादरे ॥ ४५ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ अवतीर्ययदोर्वेशोविभ्रद्रुपमनुत्तम ॥ कर्णाण्युद्धानवृत्तानीहितायजग
तोऽकृथाः ॥ २३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ पूर्णपुरुषादृषीकेशी ॥ तूंअवतरलासीयदुवंशी ॥ सीमातुझियाकृपाशी ॥ बरवेपणा
सीनकरवे ॥ ४६ ॥ तूंसर्वांमाजीसर्वोत्तम ॥ देवतांवृत्तीसीउपरमू ॥ लीलाविग्रहांपुरुषानमु ॥ मनोरमुसकळीकां ॥ ४७ ॥ कर्म
केलीपरमाद्भुते ॥ गोवर्धनधरिलावामहस्ते ॥ सुखंप्राप्तनीवणव्याते ॥ गोपालांतेंवांचविले ॥ ४८ ॥ मृताआणिलेंगुरुपुत्रा
शी ॥ गमगर्भभेदविलेदेवकीशी ॥ गोपालवलंतूंजालासी ॥ विधात्यासीमुलविले ॥ ४९ ॥ जगाचियापरमहिता ॥ लागींना
नाचरित्रकथा ॥ करिताजालासीश्रीअनंता ॥ कृष्णनाथानिजजनका ॥ ५० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ यानितेचरितानीश
मनुष्याः साधवः क्लृप्तौ ॥ शृण्वंतः कीर्तयंतश्चतारिष्यंत्यंजसातमः ॥ २४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ कथाकौतुकेंविचित्रें ॥ नाना
परीचांचरिबें ॥ परमपावनपवित्रें ॥ येणेअवतारेंत्वांकेलीं ॥ ५१ ॥ कलियुगींसाधूजन ॥ याचरित्राचेंश्रवणकीर्तन ॥ क
र्तितांतरलेजाण ॥ मायामोहत्रिगुणोसीं ॥ ५२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ यदुवंशोवतीर्णस्यभवतः पुरुषोत्तम ॥ शरत्कृतं

नित्याय पंचविंशधिकं प्रभो ॥ २५ ॥ ॥ रीका ॥ ॥ अवतरत्यायदुवंशीं ॥ पुरुषोत्तमाहृषीकेशी ॥ संख्याया अवता
रासी ॥ जालीते तु जपाशीं संगेन ॥ ५३ ॥ मृत्युलोकीं मनुष्यमर्यादा ॥ शतवर्षजी गोविंदा ॥ नैऋतिकमोनी आवंदा ॥ अधिक
मुकुटा पंचवीसजालीं ॥ ५४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ नाधुना तेखिलाधार देवकार्यावशेषतं ॥ कुलंचविप्रशापेन नष्टप्रायमभू
दिदं ॥ २६ ॥ ॥ रीका ॥ ॥ आतां पुढें येथें काहीं ॥ देवकार्य उरलें नाहीं ॥ यादवकुळ ह्याणसीं तिंही ॥ नष्टप्राय पांही उरलें सें ॥
॥ ५५ ॥ उठवणी आले हतिरू ॥ कांपारवरु पडिल्या पारवरुं ॥ नैसायादवाचादळभासू ॥ भूमिये भासू उरला असे ॥ ५६ ॥
निवणाचा फुटका डेरा ॥ कांक्षयोलागल्या राजकुमरा ॥ वणवां आहाळल्या अजगरा ॥ यादववीरां ते दशा ॥ ५७ ॥ दारुणा
ब्राह्मणाचा शाप ॥ नासला वीर्यशौर्यप्रताप ॥ गळाला वारिचे चादप ॥ केवळ प्रेत रूप दि सती ॥ ५८ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ न
तः स्वधाम परमं विशस्वयदि मन्यते ॥ सलोकान् लोकपालान् पाहिवैकुण्ठकिंकरान् ॥ २७ ॥ ॥ रीका ॥ ॥ यालागीं जी
यादवराया ॥ आही वांछुं तुझ्या पांयां ॥ वेगूकी जे स्वधामाया वया ॥ सरवर्णा श्रीकृष्णा ॥ ५९ ॥ ऐकें देवकी नंदना ॥ जरी मा
नेल तुझिया मना ॥ तरी निघी जे जीया बिस्वणा ॥ सरसेना तिष्ठत ॥ ६० ॥ सलोक लोकपाळ जे ॥ त्यां वरी तुवां कृपा कीजे ॥ आ
ही कीकर गातुझे ॥ वचन मानिजे दासांचें ॥ ६१ ॥ ऐकें जे वैकुण्ठनाथा ॥ तुझी थोरू आह्या आस्था ॥ आदी करुनी उमाकांता ॥ आ
णी सभस्तां देवासी ॥ ६२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ अवधारितमेतन्मेयदात्यविबुधेश्वर ॥ कृतं वः कार्यमखि
लं भूमैर्भारोवतारितः ॥ २८ ॥ ॥ रीका ॥ ॥ जो योगज्ञानासुकुटमणी ॥ मेघगंभीरयावाणी ॥ ब्रह्मेयाप्रतीचक्रपाणी ॥ हा
स्यवदनीबोलिला ॥ ६३ ॥ नादब्रह्म सुसावले ॥ कीं निजानंदार्चें फळ पिकलें ॥ तैसें श्रीसुरवेगेलों आदरिलें ॥ भाग्यरुंदेलें श्रव
णाचें ॥ ६४ ॥ गौरवे ह्याणे ब्रह्मदेवा ॥ संतोषलों तुझिया भावा ॥ पुत्रस्नेहें करुनी ते द्वां ॥ उदित रेवाहरी जाला ॥ ६५ ॥ आ

वडी ह्यणे विबुधेंद्रा ॥ सत्यतुडी वाग्मुद्रा ॥ नुझेनी वचने ब्राह्मणेंद्रा ॥ धराभारा उतरिलें ॥ ६६ ॥ सकळ कार्य निःशेष ॥ म्यासं पा
दिलें देख ॥ तरी उरलें असेथेक ॥ थोर अरक मज लागीं ॥ ६७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तदिदयादवकुलं वीर्यशौर्यश्रियोद्भूतं ॥
लोकं जिघृक्षद्रुसं मेव लयेवमाहा ॥ २९ ॥ यद्यसंहृत्य इमानां यदूनां विपुलकुलं ॥ गतास्थ्यनलं कोयमुद्धलं न विनंस्त
ति ॥ ३० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ हेयादवकुळयेथें ॥ वीर्यशौर्यश्रयोद्भूत ॥ धर्मुना सावया उच्चत ॥ अतिदृप्त निजवळ ॥ ६८ ॥ हे
छेदुपाहाती धर्ममुळें ॥ म्या आवरिले असनीयांगवळें ॥ जे विसमुद्र निज मर्यादे वेगळें ॥ असेराखिलें नमूनी ॥ ६९ ॥ सांडो
नीं एशियाशी ॥ मज गेले या निज धामासी ॥ हे प्रवर्तनील अधर्मासी ॥ कोण या सी वारील ॥ ७० ॥ जैसा निर्मर्याद सागरू ॥
खवळल्या सर्व संहार करू ॥ त्यासी कोण शंकल आवरूं ॥ तैसा विचारू होईल ॥ ७१ ॥ हे अधर्म परहोती लंगाटे ॥ तुहांसी प
डेल सांकडें ॥ सांगां धांवाल मज पुढ्या ॥ यांचें रोकडें गां हाणें ॥ ७२ ॥ हे नारोपती ते व्हं ॥ नाकळती देवां दानवां ॥ हे अधर्म करि
नी जे व्हं ॥ तुहीच मज ते व्हं सांगांयाल ॥ ७३ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ इदानीनाश आरब्धः कुलस्य द्विजशापजः ॥ यास्यामि भ
वनं ब्रह्मन्नेतदं तेन वानघ ॥ ३१ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ आलागीं कुळनाशासी त्वरित ॥ आजिची पासोनी रसमुहूर्त ॥ केला असे गानि
श्रित ॥ यथोचित या देवां ॥ ७४ ॥ ऐकें सरवया प्रजापती ॥ या कुळनाशा चिया अंती ॥ तुझिया भुवनावरूनी निश्चिती ॥ नि
ज धामा प्रती येइन ॥ ७५ ॥ ऐसे बोलिला प्रभु ॥ ऐकोनी शंभु स्वयंभु ॥ आनंदला देवकदेबु ॥ समारंभूसाडिला ॥ २७६ ॥ ज
यजयकारू केला सकळीं ॥ परमानंद पीतिली टाळी ॥ चरणवंदुनी वनमाली ॥ पुष्पांजळी अर्पिल्या ॥ ७७ ॥ ॥ श्लोक ॥
॥ श्रीशक्र उवाच ॥ इत्थं लोकोक्तं नाथेन स्वयंभुः प्रणिपत्य तं ॥ सहदेवगणैर्देवः स्वधामसमपद्यत ॥ ३२ ॥ ॥ टीका ॥
॥ शक्र ह्यणे परिक्षिती ॥ ऐकोनी लुणावदंती ॥ सूरवर आनंद लेवित्ती ॥ अल्हादे करिती अभिवंदन ॥ ७८ ॥ धातासवि-

नाङ्गलपाणी ॥ मिळोनियां देवगणीं ॥ कृष्णासीयेउनीलोरांगणीं ॥ चरणवंदुनीनिघाले ॥ ७९ ॥ एवं वंदुनी श्रीपती ॥ आ
 पुलालियास्थानाप्रती ॥ निघात्याजीदेवपंक्ती ॥ पवनगतीविमानें ॥ ८० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ अथ तस्यां महोत्पातां नंदार
 वत्यान्समुत्थितान् ॥ विलोक्य भगवानाहयदुष्टान् स मागतान् ॥ ३३ ॥ ॥ टीका ॥ कुळनां शीकरणेरोकडे ॥ ऐसें कृष्ण
 नेमिलें धडफुटें ॥ तंव द्वारकसीयेरोकडे ॥ महोत्पातगादे उठिले ॥ ८१ ॥ गगनीनिघाले त्रिकेतु ॥ धूमकेतुदंडकेतु ॥ सिरवे
 सहित सिरवाकेतु ॥ गगनाआतु उगवले ॥ ८२ ॥ माध्याह्नी जाहला आघातु ॥ दिवसा उल्कापात होतु ॥ भुतेनागवींना
 चतु ॥ गगना आंतु रूद्रता ॥ ८३ ॥ रुक्मजंबुकनगरा आंत ॥ दिवसांचौ बारा कुंकात ॥ नगरीं भालुवाभुंकत ॥ जनकांपत
 देखोनी ॥ ८४ ॥ नगरा आंत वाहरी ॥ श्वानाचीं रडणीं भारी ॥ मार्जारकलहोनगरीं ॥ घोरोघरी होतसे ॥ ८५ ॥ गाई आ
 रडती मध्यरात्री ॥ लंकुरं रं वळती झंझारी ॥ माणसांतें झडपिती घारी ॥ घुंघाति घोरोघरी दिवाभीते ॥ ८६ ॥ वागेश्व-
 रीक्षोभली गाढी ॥ बोलो ह्याणती आलीयमधाडी ॥ कांरेधावतां तांतडी ॥ आगीं उडी घालूं पाहती ॥ ८७ ॥ भूस्फोटभूमी
 कंपु ॥ अग्नीकिरणीं तपे आतपु ॥ वारेनी सोडिला आहा कंपु ॥ लागे झडपुरवर शरपें ॥ ८८ ॥ धुळोरा उधळत नगरीं ॥ रजभ
 रती डोळ्यां माझारी ॥ डोळे नुघडवती नरनारी ॥ दिशाचारी धुमधुमिती ॥ ८९ ॥ ऐसें नानापरीचे उत्यात ॥ नगरीं रुधिरवृ
 ष्टी होत ॥ देखोनी यादवसमसे ॥ भयचकितपैजहाले ॥ ९० ॥ यादव मिळोनियो रथोर ॥ वृक्षवृक्ष करिती विचार ॥ येचि
 न्हें अरिष्टकर ॥ विघ्नथोर दिसतसे ॥ ९१ ॥ अवघे आले कृष्णापाशीं वृत्तांत सांगती तयाशी ॥ उद्दिग्ध देखोनी यादवाशी
 ॥ हृशीकेशी बोलिला ॥ ९२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ एते वैरमहोत्पातात्पुनिष्टंति हि सर्वतः ॥ शा
 पश्चनः कुलस्यासीद्वाह्येणभ्योदुरत्ययः ॥ ३४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ कृष्णा यादवासी सांगत ॥ दिविभू अंतरिक्षगत ॥

उठिलेजेमहोत्पात ॥ सर्वगतसर्वदां ॥ ९३ ॥ देवोनियांत्याचिन्हांसी ॥ मज्झहीआवबलेमानसी ॥ ब्राह्मणशापयदुकुळासी ॥
॥ चिन्हेंत्यासीसूचकें ॥ ९४ ॥ ब्राह्मणाचाशापुरवरा ॥ नुलंघवेहरहरा ॥ तुह्योआतांचीविचारविवरा ॥ नगराबाहिराजनकादा ॥
॥ ९५ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ नवस्तव्यमिहास्माभिर्जिजीविषुभिरार्कयाः ॥ प्रभासंरुमहत्युण्ययास्यामोऽद्यैवमाचिरं ॥ ३५ ॥
॥ टीका ॥ ॥ येथोनिद्वारकेचीवस्ती ॥ आह्मीसांडावीसमस्ती ॥ जीवायाचीचाडचिती ॥ तरीप्रभासाप्रतीनिघावें ॥ ९६ ॥ वेगींक
रारेतांतडी ॥ आजिचीनिघावेंलवडसवडी ॥ सांडाघरदाराचीगोडी ॥ येथअर्धघडीनराहावें ॥ ९७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ यत्रस्ना
त्वादक्षशापातृगृहीतोयक्ष्मणोऽदुराट् ॥ विमुक्तकिंखिषात्सद्योभजेभूयःकलोदयं ॥ ३६ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ ऐकासमस्तया
दवश्रेष्ठ ॥ प्रभासतीर्थमहावरिष्ठ ॥ जेथीचेनीस्नानेंउडुराट् ॥ निस्तरलाकष्टक्षयाचे ॥ ९८ ॥ दक्षेन्निजकन्याचंद्रासी ॥ सत्तावी
सजणीदिधल्यात्यासी ॥ तोत्रातलारीहिणीसी ॥ येरासर्वासीउपेक्षनी ॥ ९९ ॥ दक्षेशापिलेंचंद्रासी ॥ क्षयरोगलात्यासी ॥
तेणेयेउनीप्रभासासी ॥ स्नानदानासीपैकैलें ॥ ३०० ॥ स्नानमात्रेकैवळ ॥ क्षयरोगगोलातत्काल ॥ कळापावलासकळ ॥ दोभे
निर्मळनिजतेजे ॥ १ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ वयंचतस्मिन्नापुत्यतर्पयंत्यापितृचूराणान् ॥ भोजयित्वाशिजोविप्रान्नाना
गुणवत्तांऽधसा ॥ ३७ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ आह्मीहीतेथेस्नानदान ॥ पितृतर्पणदेवतार्चन ॥ करूंब्राह्मणपूजन ॥ जेंसंपन्न
श्रुतिशार्वी ॥ २ ॥ नानापरींचींपन्नानें ॥ गुणाधिक्यमिष्टानें ॥ देवोब्राह्मणासीभोजनें ॥ नानादानेंविधानोक्त ॥ ३ ॥ ॥
॥ श्लोक ॥ ॥ तेषुदानानिपात्रेषुश्रद्धस्त्वोवामहांतिवै ॥ वृजिनानितरिष्यामोदानैर्नैर्भिर्विवार्णवं ॥ ३८ ॥ ॥ टीका ॥
अथेचेनीनेटंपाटें ॥ पाहुनीदानपात्रेंचोखटें ॥ दानद्यावेंगोमटे ॥ भूमिचोलरेजेविबीज ॥ ४ ॥ ब्राह्मणाचेंसुखतेक्षेत्र ॥ पा
लवपंढीवीणपवित्र ॥ ऐसेपाहुनीसुक्षेत्र ॥ दानेंविचित्रपेरावी ॥ ५ ॥ विनितेचीसेलवोल ॥ अथेचेचाडेंनिर्मळ ॥ शमद

मादिबैलसकळ ॥ तेतळाळजुंपोनी ॥ ६ ॥ ऐशियाबोजापरी ॥ बीजंपेरिलियाक्षेत्री ॥ पाकपिकलेंघुमरी ॥ पुरुषार्थचारी
लगडले ॥ ७ ॥ त्यापिकाचेनिराबळें ॥ पापेंतरोनिवैसकळें ॥ जेविनावेचेनियांबळें ॥ समुद्रजळंतरीजेती ॥ ८ ॥ ॥ श्लोक ॥
॥ श्रीशुकउवाच ॥ एवंभगवतादिष्टायादवाः कुलनंदन ॥ गंतुकृतधियस्तीर्थस्यंदनान्समयूयुजन् ॥ ३९ ॥ ॥ टीका ॥
॥ शुकह्मणेकौरवनंदना ॥ ऐकेंपरिक्षीतीसज्ञाना ॥ कृष्णोद्विधलीअनुज्ञा ॥ तीर्थविधानाप्रभासा ॥ ९ ॥ यादवउठिलेगाटे
॥ रथीजुपिलेंगोडे ॥ येरधांवतीयेरांपुटे ॥ न्हंकडेलगबग ॥ १० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तन्निरिद्वयांद्द्वोराजंश्छुत्वाभागवातो
दितं ॥ दृष्ट्वा रिष्टानिघोराणि नित्यं कृष्णमनुव्रतः ॥ ४० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ थोरवीरांचेबांबार ॥ गजरथांचेघडघडार ॥ द्वारके
माजीनफुटघार ॥ प्रयाणउद्धरप्रभासाशी ॥ ११ ॥ हडबडलीदेखोनीद्वारावती ॥ ऐकराथापरिक्षिती ॥ उधवासआठवलेचि-
ती ॥ कृष्णवंदतीदेवांसी ॥ १२ ॥ कुळनाशासीत्वरित ॥ आजीपासुनीरसमुहुर्त ॥ तोचिदेवंप्रसूत ॥ कार्यार्थनिश्चितमांडि-
ला ॥ १३ ॥ उधवकृष्णासवेसतत ॥ कृष्णानुमत्तेतांवर्तत ॥ स्मरसंवादनिश्चित ॥ होतांश्रुतनयासी ॥ १४ ॥ असतांयेथकृष्ण
नाथ ॥ द्वारकेमाजीअतिउत्पात ॥ उठिलेतेमनोगत ॥ जाणनिश्चितकृष्णाचे ॥ १५ ॥ यादवनेउनीप्रभासासी ॥ अर्धक्षणेना-
शीलयांसी ॥ जावयानिजधामासी ॥ हृषीकेशीउत्थत ॥ १६ ॥ ह्मणालकांनलंदतुकेदुरी ॥ नाशूनकराचद्वारकापुरी ॥ तरी
तोसर्वत्राहीरी ॥ सूत्रधारीजाणता ॥ १७ ॥ यादवदेवांशनिश्चिती ॥ सातवीपुरीद्वारावती ॥ येथनिमात्यासोयांज्यमुक्ती ॥ हे-
जाणोनीथीपतीानाशी ॥ १८ ॥ यासीआहेपदाभिमान ॥ द्वारकामाजीनघडेनिधन ॥ हेजाणोनीजगजीवन ॥ करवीप्रमाण
प्रभासासी ॥ १९ ॥ ब्रह्मशापाचेंमूळदेख ॥ प्रभासासीनिघालींतयेरिक ॥ हेकळलेंसेयदुनायका ॥ तेथसकळिकांघाडिलें ॥ २०
स्वकृळनासोनीथीपती ॥ निघेलनिजधामाप्रती ॥ हेजाणोनीउधवविती ॥ बहुतांरितीकळवळला ॥ २१ ॥ बाप्येकंठनिरोधला

॥ नेत्रीं अश्रूचापूरलोदला ॥ सेदुसर्वीगींचालिला ॥ हृदयंदारलाहुंदका ॥ २२ ॥ कृष्णवियोगार्धक्षण ॥ तेणें निघोंपाहे प्राण
 ॥ विसरलां कार्य आठवण ॥ कृष्णवदन निराद्री ॥ २३ ॥ वियोग प्रार्थनेचा प्रबळ ॥ हृदयी रुतले अनीसवळ ॥ बुद्धी धेयेसी हो
 ती विकळ ॥ जीवीतळ मळ लागली ॥ २४ ॥ ऐकांतं दर्खोनी श्रीकृष्णासी ॥ धांवोनी लागला पायांसी ॥ मिठी घालोनी चरण
 सी ॥ उकसा बुकसां रंफुंदत ॥ २५ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ विविक्त उपसंगम्य जगातामीश्वरेश्वर ॥ प्रणम शिरसा पादौ प्रां
 जलिस्तमभाषत ॥ २६ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ जो जगाचा नियंता ॥ त्या काळाचा कृष्ण आकळिता ॥ त्याचे चरणी ठेवुनी माथा
 ॥ धिनीतता घालत ॥ २६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ उद्यव उवाच ॥ देवदेवेश योगेश पुण्यश्रवण कीर्तन ॥ संहृत्यैतत्कुलं नूनं लो
 कं संत्यक्षते भवान् ॥ विप्रशापं समर्थोऽपी प्रत्यहं नयदीश्वरः ॥ २७ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ उद्यव ह्मणेचा देवेंद्रा ॥ देवेंद्राच्या आ
 दि इंद्रा ॥ योगियांचा प्रबोधचंद्रा ॥ अकळ मुद्रापेंतुंडी ॥ २७ ॥ देवांमाजी इंद्र ईश ॥ त्या इंद्राचा तूं जगदीश्वर ॥ योगियांमाजी
 श्रेष्ठ महेश्वर ॥ त्याचा ही ईश्वर तूं श्रीकृष्णा ॥ २८ ॥ तुझे जे श्रवण कीर्तन ॥ तें पुण्यासी करी पावन ॥ छेदी संसार भवबधन ॥ स
 माधान कीर्तने ॥ २९ ॥ संहारुनी निजकुळासी ॥ सांडोनी यांया लोकासी ॥ निजधामा जावों पाहासी ॥ हर्ष किर्ती निश्चिन ॥ ३०
 ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ नाहंत वाधिक मलं क्षणार्धमपि केशव ॥ त्यक्तुं समुत्सहं नायस्वधाम नयमामपी ॥ ३१ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ अन्य
 था विप्रशापासी ॥ करावया समर्थ होसी ॥ तेन करुनी कुळसंहारि सी ॥ निजधामासी जावया ॥ ३१ ॥ ऐसं बोलतां रुदन ॥ न ध
 रत चालिं रुदन ॥ आसुवें पूर्ण जालें नयन ॥ धांवो निचरण धरीयेले ॥ ३२ ॥ माथावे विलाचरणावरी ॥ सरवास्वामी तूं श्रीहरी
 ॥ आह्वासी सांडो नियांदुरी ॥ कशापरी जाशील ॥ ३३ ॥ तुझा प्रयाणाची वार्ता ॥ ऐकतांची गा आच्युता ॥ उभडु सांगे वनाचिता ॥
 वियोग सर्वथानव्या ॥ ३४ ॥ जळावे गळीं मासोळी ॥ तें साजें जतळ मळी ॥ निष्ठुर जालासी अंतकाळी ॥ वनमाळी मजला

गीं ॥ ३५ ॥ तुजगेलियापाठी ॥ तीनवदनयेसुधी ॥ कोणासीसांगेगोंडगोधी ॥ स्वासपोर्तानसमाये ॥ ३६ ॥ निघोनिगेलियाआ
त्मा ॥ प्रेतरूपउरेप्रतिमा ॥ तुवांगेलियानिजधामा ॥ तैसेंआह्याहोइल ॥ ३७ ॥ तूंचिआह्याजनकजननी ॥ हाट्टदविश्वासआ
मुचेमनीं ॥ केवीजातोसीसांडोनी ॥ झणोनिलोणणीघातली ॥ ३८ ॥ तूनिघालासीनिजधामा ॥ कोणासीभिरविलेजी-
आह्या ॥ कांरुसलासीपुरुषोत्तमा ॥ बोलनिजकर्माआमुचा ॥ ३९ ॥ मुकैबाळसांडोनीक्षिती ॥ मानारिघोंपाहेसती ॥ तें
जेवीएकाकुलती ॥ तैसीगतीउस्यवा ॥ ४० ॥ गोडगिळीआमिषकवळ ॥ सवेंचीपारधीआंसडीगळ ॥ त्यामीनाऐसाविक
ळ ॥ होयप्रेमळउस्यव ॥ ४१ ॥ तुजगेलियावरंदवा ॥ म्याकोणार्चाकरावीसेवा ॥ कांरुसलासीयादवा ॥ आमुच्यादैवानि
श्रित ॥ ४२ ॥ कांदवणआडक्षिती ॥ आंधळेसांडुनीजायसांगार्ता ॥ तंग्लानीकरीवनांतीं ॥ तैसीतीउस्यवा ॥ ४३ ॥ धा
वधावोनीपायांपडे ॥ धायमोकलोनीरडे ॥ मजसांडोनीतूंचिपुटे ॥ कोणीकडेजातोसी ॥ ४४ ॥ मीनव्हेपायांवेगळा ॥
क्षणनसांडीचरणकमळा ॥ तुझेप्रयाणजागोपाळा ॥ आसकाळामजकाळू ॥ ४५ ॥ तुझीथोरलागलीसवे ॥ मजन्या
वेंआपणासवे ॥ हेविप्रार्थितसेजिवेंभावे ॥ कृपायादवेंमजकीजे ॥ ४६ ॥ तूंगरुडारुडहोसी ॥ तेव्हांकृपेनेवैसधिसीपा
ठीसी ॥ सांडोनकोहवीकेशीं ॥ निजधामासीमजनेई ॥ ४७ ॥ सलगदीधलीजन्मवरी ॥ अंतीकांत्यागिसीदुरी ॥ कृपा
ळगाअगाथ्रीहरी ॥ कृपाकरांसर्वथा ॥ ४८ ॥ झणासीमीनिजकुळासीकाळ ॥ तोतुजकेवीहोईनकृपाळ ॥ हेनझणोतूंदीन
दयाळ ॥ अतिस्नेहाळभक्तांसी ॥ ४९ ॥ तुझीकृपाभक्तांवरी ॥ यालागीमीसलगीकरी ॥ मातेउस्यरीथ्रीधरी ॥ झणोसंसार
सांडिसी ॥ ५० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तवविक्रिडंतंरुष्टानृणांपरममंगलं ॥ कर्मपीयूषमास्वाद्यत्यजत्यन्यस्पृहांजनः ॥ ४४
॥ टीका ॥ तुझीकीडानानारखेळ ॥ प्राण्यासांपरममंगल ॥ कर्णद्वारेवैव्हाळ ॥ निजनिर्मळसेविती ॥ ५१ ॥ तुझेकीर्तयि

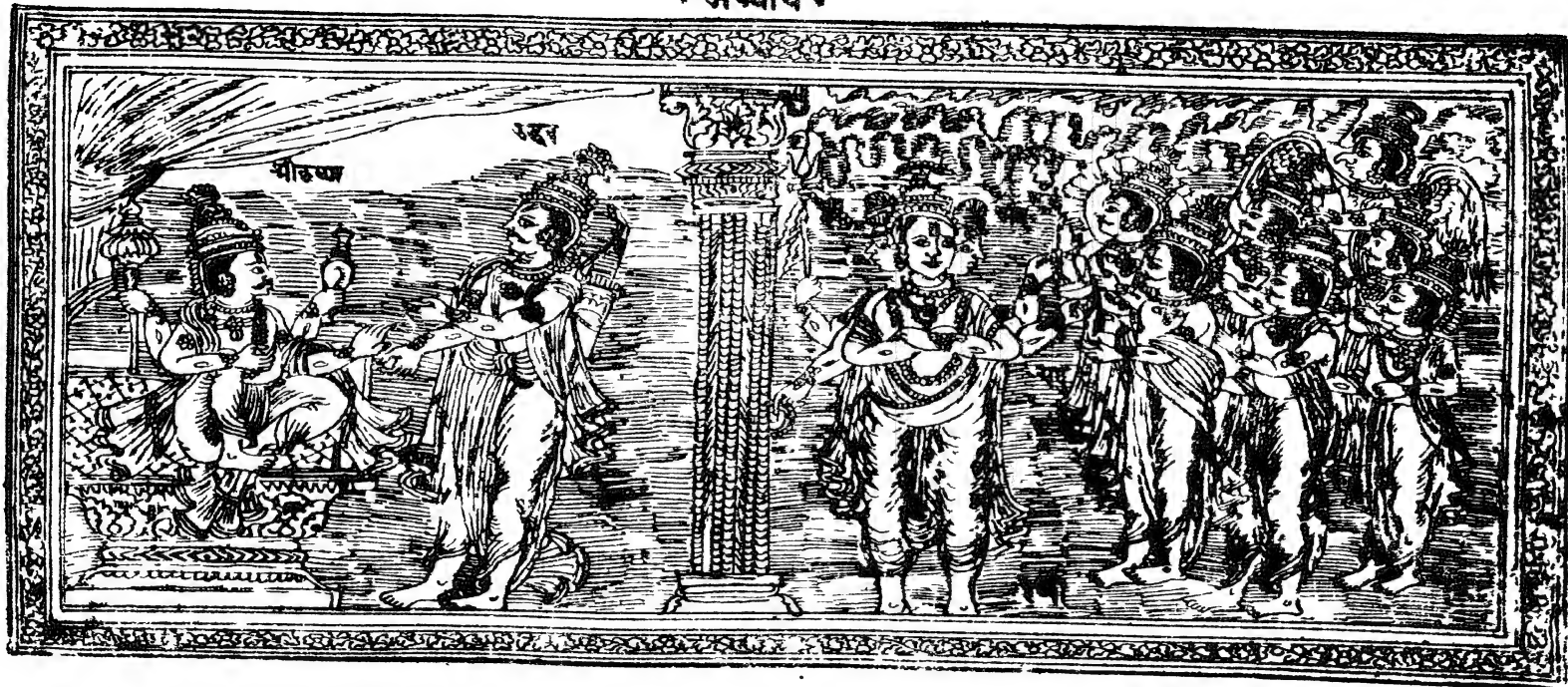
वणाची आवडी ॥ लागली कर्णपीयूषींगोडी ॥ तेथ अमृताची चवी थोडी ॥ होय अर्धघडी न लागता ॥ ५२ ॥ ऐशी ऐकनां रुपातु
 झी कीर्ती ॥ सवासनास्पृहानासती ॥ ते भक्त तुजन विसंबती ॥ हृदया वाहना सर्वदा ॥ ५३ ॥ त्या तुज प्रत्यक्ष श्रीकृष्णासी ॥ म
 जन साहं वियोगासी ॥ सवेला विला आह्वासी ॥ सौजन्येसी स्वामित्वे ॥ ५४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ शय्यासनादनस्थान
 स्नानक्रीडाशानादिषु ॥ कथं त्वाप्रियमात्मानं वयं भक्तास्त्यजेमही ॥ ५५ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ तूं तव आमुचा स्वामी होसी ॥
 मज अर्धासनी बेंसवीसी ॥ मज वेगळें हृषीकेशी ॥ निज गुजासी तूंनाही ॥ ५५ ॥ अचाट कार्य पंडेथोर ॥ तेव्हां मज पुससी वि-
 चार ॥ मी सांगेन जो जो विचार मंत्र ॥ तो साचार मानि सी ॥ ५६ ॥ जेव्हा भोजन करूं रीघसी ॥ माझे तारतारा सांमांडि सी ॥ जे
 विताना नाविनोद करि सी ॥ निज शोष देसी मज लागीं ॥ ५७ ॥ ब्रह्मादिका नलभे भक्ती ॥ तो मी बेंसे तुझी पंक्ती ॥ शेष विभागी
 जी श्रीपती ॥ केलें निश्चिती त्वां मज ॥ ५८ ॥ मातं धरोनियां हातीं ॥ येकला बेंस सी एकांती ॥ ब्रह्मादिकांची धिनेंती ॥ तुज प्रनीमी
 सांगे ॥ ५९ ॥ कळोने दितां कोणासी ॥ तुवां केलें रासक्रीडेसी ॥ तें गुह्य सांगोनी मज पाशीं ॥ गांकुळासी धाडिलें ॥ ६० ॥ संजे चिड
 ठरुनी मी मकीसी ॥ मज आपणाजवळ निज विशी ॥ ते निंदे बिया सखाशीं ॥ समाधी कायसी बापुडी ॥ ६१ ॥ ऐशिया तुझे संग
 ती ॥ रात्री भोगित्याने णो किती ॥ त्या मज सांगोनी श्रीपती ॥ जाणें निश्चिती करितो सी ॥ ६२ ॥ वेळ नग मेचक्र पाणी ॥ मज बो
 लाउं धाडि सी रुक्मिणी ॥ सारी पाट आह्मी दोघाजणी ॥ ऐकासनी रंवेळिजे ॥ ६३ ॥ जेव्हा विहाळिये निघसी ॥ मज आपुले
 रथी बेंसवीशी ॥ दोघांग मन एक्यारथें सी ॥ आजी उबगलासी सांगातां ॥ ६४ ॥ जेव्हा क्रीडा करितां जळीं ॥ करितां गोपिकां
 सी रांडोळी ॥ तेव्हां मी तुज जवळी ॥ स्नान काळीं सर्वदां ॥ ६५ ॥ ऐसे सांगोमी किती ॥ तुज वेगळा जी श्रीपती ॥ नाहीं जालो अ
 हाराती ॥ केव्हा अंती सांडावे ॥ ६६ ॥ तूं स्वामी सखा सर्वाच्या ॥ जीवाचा जी उपरुपोत्तमा ॥ तुझा वियोग जी मेघः शामा ॥ के

विआह्यासाहावेल ॥६७॥ आमुचाजीर्णआणीप्राण ॥ तेतुझेंगांश्चीचरण ॥ तेवियोगदुःखसाहावयाजाण ॥ समर्थपणमज
 नाही ॥६८॥ आमुचाहाचीलाभअव्यंगु ॥ जेतुझियाचरणाचासंगु ॥ त्याचानसाहावेवियोगू ॥ देहभंगुजालिया ॥६९॥
 देहराहिलातराराहो ॥ अथवाजाईलतरीजीवो ॥ तुझाचरणाचावियोगपाहाहो ॥ नशकेसाहोसर्वथा ॥७०॥ थोरदुस्त
 रतुझीमाया ॥ ब्रह्मादिकांनयेआया ॥ मजसंगसूजालातरावया ॥ यादवरायानिः शेष ॥७१॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ त्वयो
 पशुक्तस्वगंधवासोलंकारचर्चिनः ॥ उद्धिष्टभोजनोदासास्तवमायांजयेमही ॥४६॥ ॥ टीका ॥ ॥ तुझेगंधमाळा
 शेषमला ॥ धरितांकपाळींआणीगळा ॥ मीनागवेजीकळिकाळा ॥ दासगोपाळापेतुझा ॥७२॥ तुझेकांसेचापीवळा ॥
 वेउनीमाझेकांसेलागला ॥ तैचीकामुभ्यांजिकिला ॥ दृढजालानिजकांसे ॥७३॥ तुंवाआपुलेहृदयांचंपदक ॥ जेह्नांमजदीध
 लेंदेख ॥ तेह्नांचीमायाजालीविमुख ॥ दासांसन्मुखनराहे ॥७४॥ मायेसीअतेंमुख ॥ तरीहोलाहतीसन्मुख ॥ तेमिथ्यागा
 निःशेख ॥ वृथालोकप्रमलेपे ॥७५॥ तुझेउद्धिष्टसेवितांदेख ॥ लाजोनीजायसमाधीस्वर ॥ निडारलानिजात्मतोख ॥
 शेषप्रत्यक्षनिजलाभ ॥७६॥ ऐसातुझेनिदास्येंसरताजाला ॥ तुझेनिनिजशेषेंचचर्चिला ॥ तुझीमायामीतरला ॥ जिथाथा
 कुलाधियायोगियां ॥७७॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ वाताशनायप्रषयः श्रवणार्धध्वमंधिनः ॥ ब्रह्मारब्धधामतेयांतीशाताः
 संन्यासिनोऽमलाः ॥४७॥ ॥ टीका ॥ मिथ्यामायेचाधाकासार्दी ॥ योगीरिघालेकपाटी ॥ जरीसाडिलीलंगोटी ॥ तरीपो
 टींधाकती ॥७८॥ आसनस्थहोउनीजाणा ॥ आकळावयाप्राणापाना ॥ मूळबंधाआकोचना ॥ दृढधारणानेकरिती ॥७९॥
 अंगुलेंवारावारा ॥ जिणावयाजीवारा ॥ रात्रदिवसशरीरा ॥ अभ्यासहाराआरिती ॥८०॥ क्षधेनेखादलीभुक ॥ तृषातहानव्या
 लेंदेख ॥ जिणोनियांसखदुःख ॥ अतिनेटकनिधरिं ॥८१॥ सुबुद्धीधरोनीहारी ॥ आकळूनीइंद्रियवृत्ती ॥ वैराग्येंकरी

तरव्याती ॥ उर्ध्वगतीनिघाले ॥ ८१ ॥ भेदोनिमनिकर्णिकावावरी ॥ उसळलेजीब्रह्मरंध्रां ॥ जिणोनियांब्रह्मगिरी ॥ निशाण
भेरीलाविल्या ॥ ८३ ॥ तेथेंशांतीचेनियोगें ॥ विलसतसर्वीगें ॥ संकल्पत्यागवेंगें ॥ जालेआंगेचिब्रह्म ॥ ८४ ॥ ऐसेयोगबळेंयोगी
॥ मायाजिणतीआंगोआंगीं ॥ त्याहोनीअनिस्रगममार्गीं ॥ आह्यालागींलांकेली ॥ ८५ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ वयंविहमहा
योगिन्भ्रमंतःकर्मवर्त्मसु ॥ तद्दार्तयानारय्यामस्तावकैर्दुस्तरंतमः ॥ ४८ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ भजावेंतितुझ्यानिजभक्तां ॥
ऐकावीतुझीकथावार्ता ॥ इतुकेनतरावेंजीसर्वथा ॥ कृष्णानाथानिजमाया ॥ ८६ ॥ आह्याकर्ममार्गचियाकर्मटां ॥ तुवांउपका
रकेलामोठा ॥ तुझ्याकथेचाश्रवणपाठा ॥ मुक्तदारवटामोक्षाचा ॥ ८७ ॥ असोमोक्षाचीकथा ॥ वाडनाहींगासर्वथा ॥ तुझा
भक्तांचांतवकथा ॥ करितांभववेंथानबाधी ॥ ८८ ॥ तुझेअभेदभक्तांचेफोड ॥ आह्यासंसारुर्चागोड ॥ वेंचुनीयांविगुणांचेंतो
ड ॥ भक्तप्रचंडभजनाती ॥ ८९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ स्मरंतःकीर्तयंतस्तेकृतानिगदिनानिच ॥ गत्युत्तिनेक्षणक्ष्वेली
यन्मूलोकाविडंवनं ॥ ९० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ तुझाचरित्राचेंश्रवण ॥ आवडीकरितांकीर्तन ॥ त्याचाभवबंधळेदन ॥ बळेंवि
जाणतूकरिशी ॥ ९० ॥ पुसोनियांसंसारभावो ॥ निजपदांदेसीतायो ॥ हाश्रवणकीर्तनलाभपाहायो ॥ आह्यांसहजलांहां
निजभक्त ॥ ९१ ॥ स्वभावेकीर्तनकीर्तीकरितां ॥ येवढालाभहोयतत्त्वता ॥ मातुझियेसुखाचाकथागातां ॥ आपण्यांदेतातूहो
शी ॥ ९२ ॥ तुझीगोकुळींचींगमनपदे ॥ आवडीवर्णितीजेआनंदें ॥ त्यासांवाउनीयांखादींनिजबोधें ॥ कीर्तनळेंदेनाच-
शी ॥ ९३ ॥ तुवांजेकेलीलीला ॥ तेआवडीगातांजीगोपाळा ॥ नित्यत्यासेवकांजवळा ॥ आंगेंआंगवलातूंहोशी ॥ ९४ ॥
तुझावर्णितीजेहांस्यवदन ॥ त्याभक्तांचेंतूकरिशीध्यान ॥ त्यांचेनिबोलेसमाधान ॥ रूद्रोशूद्रांजाणतूंदेशी ॥ ९५ ॥ तुझेदृ
ष्टीचेदर्शन ॥ दृश्यानीननिरीक्षण ॥ सर्वत्रदेखणेपण ॥ कीर्तनीगानजेगाती ॥ ९६ ॥ त्यांचापाउलांपाउलांसी ॥ आपुलेंस

र्वागतुं वोवाळिसी ॥ आंगटाकुनीतिष्ठसी ॥ त्यांपाशीं सर्वदां ॥ ९७ ॥ आपुलीगुह्यज्ञानमुद्रा ॥ त्यांसीं अपि सीतू ज्ञाननरेन्द्रा ॥
 निजबोधचकोरचंद्रा ॥ त्यांच्या निजभद्रातुं करिशी ॥ ९८ ॥ रासक्रीडादिनानाछंद ॥ अंगनामंगनादिप्रबंध ॥ कीर्ती अतिविषद
 ॥ भावार्थ श्रद्धा जे गाती ॥ ९९ ॥ कां वकुनियां ब्रह्मयासी ॥ गोपाळवत्सैतुं जालासी ॥ ऐसो ऐसिया विनोदासी ॥ दृष्टी केशी जे गाती
 ॥ १०० ॥ त्यासीं सर्वभूतीं निजात्मता ॥ देशीतुं आपुलीसत्ता ॥ त्याचा बोला माजी वर्ततां ॥ कृष्णनाथातुं होशी ॥ १ ॥ मनुष्यना
 त्याचे नियोगें ॥ जें जें केलें तुवां आंगें ॥ तें गातां ऐकतां अनुरागें ॥ तरले वेगें निजभक्त ॥ २ ॥ माचिकेली जे जे आळी ॥ तें त्वां पु
 रविलां सर्वकाळीं ॥ त्यामज उपेक्षनी वनमाळी ॥ अंतकाळीं कां जाशी ॥ ३ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रीशक्त उवाच ॥ एवं वि
 ज्ञापितो राजन् भगवान् देवकी सुतः ॥ एकांतिनः प्रियं भृत्यमुत्सवं समभाषत ॥ ५० ॥ ॥ इति श्रीभागवते महापुराणे एकाद
 शस्कंधे षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ एवं यापरींदवकी सुतु ॥ पूर्ण पूर्ण शिं भगवंतु ॥ विनविला श्रीकृष्णनाथ ॥ नि
 जभृत्युत्सवं ॥ ५१ ॥ निजभृत्यह्मणणे ॥ उत्सवासी या कारणे ॥ निजगुण श्रीकृष्ण ॥ त्यासीं बोलणे सर्वदा ॥ ५ ॥ जेथ रिगमूना
 हीं कृष्णिणींसीं ॥ ठावाना हीं वसुदेवदेवकीशीं ॥ बळिभद्राप्रद्युम्नाशीं ॥ अनवसरू त्यासीं यंतायीं ॥ ६ ॥ तेतां यां कृष्णाप्रति ॥
 उत्सवअसे अहोराती ॥ यालागीं पै एकांतीं ॥ ज्ञाते ह्मणतीं तयासीं ॥ ७ ॥ श्रीकृष्णासीं ह्मणतीं वाडें कोडें ॥ जीवापरीस जें आ
 वडें ॥ तें उत्सवासी चंदणे पडें ॥ प्रेमगाते भक्तांचें ॥ ८ ॥ देतां तें जरि नेघे ॥ तरी धांवोनी आलिंगी वेगें ॥ नघेतां देवो पायां लागे ॥ भ
 क्तपांगे पागिला ॥ ९ ॥ यालागीं कृष्णासीं प्रियकर ॥ उत्सवची साचार ॥ याहुनी प्रेमथोर ॥ नाहीं सधर आनाचें ॥ १० ॥ यालागीं
 प्रियभृत्ययेकांतीं ॥ येव्हां उत्सवासी चंसाजती ॥ तें जे निजस्वामी सविनंती ॥ निजप्रीतीं पै केली ॥ ११ ॥ ऐकोनी उत्सवाचें व
 चन ॥ चातकां लागीं जे वीघन ॥ ते वीवोळला जगजीवन ॥ स्थानंदयन निजबोधें ॥ १२ ॥ चातकाची ताहान किती ॥ नृमक

रुनीनिवरीसिती ॥ उद्यवउद्देशीपती ॥ त्रिजगतीनिवरील ॥ १३ ॥ ऐकतांउद्यवाचेबोल ॥ येतातीश्रीकृष्णासीडोल
॥ भक्तभाग्यजीसरवोल ॥ जाहलीवालप्रेमाची ॥ १४ ॥ तेबोलवलेभक्तभूमीसी ॥ निजबीजपेरीलहृशकेशी ॥ तेंपीकपु
रेलजगासी ॥ सुक्तराशीसुमुक्षां ॥ १५ ॥ धेनुवल्साचेनिवोरसें ॥ घरीदुभतेपुरवार्जैसें ॥ तेविउद्यवाचेनउद्देशी ॥ जगहृषीके
शेंनिवविजे ॥ १६ ॥ घरीपाहुण्यालागीं ॥ कीजेतीपरवडीअनेगी ॥ तेथबाळकेंजिविभिभागी ॥ हातीवेगींनमागतां ॥ १७ ॥
पकानेसेउनेणतीबाळे ॥ तीमातासुरवीघालीबळे ॥ तैसेजनार्दननेआह्याकेले ॥ स्वयेदीधलेनिजशेष ॥ १८ ॥ नवलकृ
पाकेलीकेशी ॥ कृष्णउद्यवानेंउपदेशी ॥ तोविअर्थदीधलाआह्यासी ॥ देशभाषींअर्थिता ॥ १९ ॥ एकाजनार्दनह्मणे ॥
श्रोतांसावधानहोणे ॥ हेंबोलोमीकाणतोडे ॥ तीहांमजकरणेसावध ॥ २० ॥ निजभक्तेकेलीविनंती ॥ निजज्ञानबो
लेलभक्तपती ॥ श्रवणार्चासावधपंक्ती ॥ बैसवावृत्तीतहोथें ॥ २१ ॥ येथमुक्तांचेकोड ॥ पुरेसुमुक्षांचीचाड ॥ येविषयीं
कथागोड ॥ श्रवणकवाडउघडेल ॥ २२ ॥ उद्येवंश्रीकृष्णाविनविला ॥ नातोश्रवणीडांगोरापिटिला ॥ सुमुक्षांह्मणेचलाच
ला ॥ कृष्णवोळतानिजबोधें ॥ २३ ॥ मोक्षमार्गंचिकापडी ॥ अर्थतृपेतृषितबापुडी ॥ प्रबोधबोधाचीपद्मगाढी ॥ उद्येवंरोक
डीघालविली ॥ २४ ॥ भक्तीजननीमाझीतेथ ॥ कडेघेउनीहोतीनेत ॥ जनार्दनूपरमासृत ॥ जालेंप्रासतिचेनी ॥ २५ ॥ तेतुझी
भक्तीतत्वता ॥ आह्यासीअसाबीसर्वथा ॥ तुजमागावीसुक्तता ॥ तंवतेसूरवताभक्तांची ॥ २६ ॥ साचअसाबीवस्यता ॥ त
रीम्यांमागावीवस्यसुक्तता ॥ तेविनाहंगातत्वता ॥ मिथ्यामागतासूरवतें ॥ २७ ॥ मीतूपणेंवीणसहस्रस्थिती ॥ तुझीअसे
अमेदभक्ती ॥ हेंचिमागणेंपुढतापुढती ॥ संतांप्रतीसर्वदां ॥ २८ ॥ उद्यवासीज्ञानगुप्त ॥ उपदेशीलकृष्णनाथ ॥ एकाजनार्द
नाधिनविना ॥ दत्तचिन्तादीजे ॥ २९ ॥ ॥ इतिश्रीभागवतमाहापुराणेएकादशस्कंधेएकाकारटीकायांदेवीस्तुतीउद्य-

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ ओं नमो सद्गुरुचतुराक्षरा ॥ चतुरचित्तप्रबोधचंद्र ॥ जनार्दनाकरेण्डु ॥ ज्ञाननरेन्द्रा निजबोधा ॥ १॥ तुमीकरि
 तां चि गोदी ॥ प्रगटसी पाटी पोटी ॥ सन्मुखसखसी दृष्टी ॥ हृदयगांढी छेदुनी ॥ २॥ छेदूनि विषयवासना ॥ स्वयं प्रगटसी जनार्दना ॥ भ
 वआभावभावना ॥ नैदिसी मना आतकों ॥ ३॥ आतकतांतु श्रेचरण ॥ आकळलें राहें मन ॥ सहजें देशी समाधान ॥ आनंदधन अच्युता
 ॥ ४॥ ऐशिया नीगुरुनाथा ॥ समचरणीं साम्यमाथा ॥ पुढील परिसावी जीकथा ॥ जेथ वक्ता श्रीकृष्ण ॥ ५॥ उद्भवें विनविलिया वरी ॥ क
 पाकरु बळ ल्या श्रीहरी ॥ निजज्ञान अतिविस्तारी ॥ बोधकुसरी सांगत ॥ ६॥ होतें कृष्णाचे मानसी ॥ मज गेलिया निजधामासी ॥ माझे
 निजज्ञान कोणापासी ॥ अति यत्नें सीवे वाचें ॥ ७॥ तंव देखिली उद्भवार्ची आस्था ॥ सरवझालें श्रीकृष्णनाथा ॥ वैराग्ययुक्त उपदेशिनी ॥
 हांय सर्वथा निजज्ञान ॥ ८॥ एवंचांच वावया उद्भवासी ॥ कृष्णब्रह्मज्ञान उपदेशी ॥ शापन बाधा ब्रह्मवेत्यासी ॥ हेतू धीकेशी जाणत ॥
 ९॥ ब्रह्म उपदेशाची हातवरी ॥ उपदेशूं जाणे जगजेरी ॥ वैराग्य उपजवी उठाउरी ॥ जेणें पडे मिठी निजतली ॥ १०॥ नव्हतां वैराग्यरुप ॥
 उपदेशु केला ताच्या जाण ॥ हे श्रीकृष्णचि जाणें सुण ॥ वैराग्यविंदाण बोलत ॥ ११॥ पहिलें उद्भवार्चा बोलसी ॥ अनुमोदन देखी केरी
 ॥ तेणें अन्यें सावकाशी ॥ ज्ञान वैराग्य त्यासि बोलतु ॥ १२॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ यदा त्यं मां महाभाग तच्चिच्छिंत मेव मे
 ॥ ब्रह्माभवो लोकपालाः स्वर्वासं मे भिकांशिणः ॥ १॥ शिका ॥ जो वेदाचा वैद्यवक्ता ॥ जो ज्ञानियां ज्ञानदाता ॥ तो श्रीकृष्ण हाणे भा
 म्यवता ॥ ऐक निजभक्त उद्भवा ॥ १३॥ जें मूर्खो लिलासी भावयुक्त ॥ तें बचवतु श्रेयसत्यसत्य ॥ तें चि माझे मनोगत ॥ जाणनिश्चिन्ननिर्धारें ॥
 १४॥ माझी आस्था जावनीळा ॥ ब्रह्मादिदेवांस कळा ॥ येथ आले होतें मिळोनि मेळा ॥ लोकपालास मवेत ॥ १५॥ येऊनि माझी घेतली
 मदी ॥ अपेक्षा जे होती पोटी ॥ पुशिली माझा प्रयाणाची गोदी ॥ जेणें तुज मोठी अवस्था ॥ १६॥ म्यावेगीं यावे वैकुंठा ॥ हेस मस्तासि उ
 कंठा ॥ आदिकरून नीक कंठा ॥ सरवरिष्ठां झालीसे ॥ १७॥ ॥ श्लोक ॥ मयानिष्पादितं त्यज देवकार्यमशेषतः ॥ यदर्थमवतीर्णो

हंमंशेन ब्रह्मणार्थितः ॥२॥ ॥ टीका ॥ ज्यालागीं ब्रह्मणार्थितं ॥ ते देवकार्यं म्यासं पादिलें ॥ अवतारनटनाल्यधरिलें ॥ ज्येष्ठ
 तदिधले बळिमद्रा ॥१८॥ ज्येष्ठकनिष्ठभावना ॥ दोघां माजीनाही जाणा ॥ कृष्णा आणी संकर्षणा ॥ निजात्मतनिजांशे ॥१९॥ ॥
 श्लोक ॥ कुलं वैशापनिर्दग्धं नश्यत्यन्योऽन्यविग्रहात् ॥ समुद्रः सममेत्येतां पुरींचं क्वावधिष्यति ॥३॥ ॥ टीका ॥ उरलें असे आमु
 चें कुळ ॥ शापनिर्दग्ध केवळ ॥ अन्योन्यविग्रहें सकळ ॥ कलह मूळनासेल ॥२०॥ मूमी मागोनि समुद्रापासीं ॥ म्यारचिलें द्वार केसी
 मज गेलिया निज धामासी ॥ तो सात वेदिवसी बुडवील ॥२१॥ ॥ श्लोक ॥ यत्तु वायं मद्यात्यक्तो लोको यं नष्टमंगलः ॥ भविष्यत्यचिरा
 त्साधोकठिनाः पिनिराकृतः ॥४॥ ॥ टीका ॥ ऐकें उडूवाहित गोष्टी ॥ म्यासांडिलिया हे सृष्टी ॥ थोडिया चिकाळा पाटी ॥ नष्ट दृष्टी ज
 न होती ॥२२॥ अधर्म वाढेल प्रबळ ॥ लोह होतील नष्ट अमंगळ ॥ ते अमंगळ तेचें मूळ ॥ ऐक समूळ सांगेन ॥२३॥ मज नांदतां ये सृष्टी
 कली उघडून शके दृष्टी ॥ मज गेलिया पाटी ॥ तो उठा उठी उवेल ॥२४॥ कली वाढेल अति विषम ॥ ब्राह्मण सांडिलील स्वधर्म ॥ स्वभा
 वें नाचडें दानधर्म ॥ क्रिया कर्म दंभार्थ ॥२५॥ ॥ श्लोक ॥ नवस्तव्यं त्वयै वेह मया त्यक्ते महीतले ॥ जनोऽधर्मरुचिर्मद्र भविष्य
 तिकलौ युगे ॥५॥ ॥ टीका ॥ म्यासांडिलिया महीतली ॥ प्रबळ बळें वाढेल कली ॥ आजिच तुवां निघिजे तत्काळी ॥ जंव तो कली
 नातळे ॥२६॥ कली आतळे लजे व्हां ॥ जनी अधर्म वाढेल ते व्हां ॥ कुविद्येच्या उठती हांवा ॥ सैधधांवा निंदेच्या ॥२७॥ नलभे स्वा
 र्थाची कबडी ॥ तन्ही करिती निंदेच्या कोडी ॥ ऐसी कलियुगी वस्ती कुडी ॥ तुवां अर्धघडी नराहावे ॥२८॥ ॥ श्लोक ॥ तंतु सर्वप
 रित्यज्य ॥ स्नेहं स्वजनबंधुषु ॥ मय्यावेश्य मनः सम्यक् समदृग्बिचर स्वगाम् ॥६॥ ॥ टीका ॥ उडवातू ज्यालागीं ॥ एकलाची आंगो
 वांगीं ॥ हितालागी सर्वथा ॥२९॥ धनधान्य समृद्धीसी ॥ सांडावे स्वजन गोत्रजांसी ॥ भ्राता दुहिता निज भगिनीसी ॥ स्त्री पुत्रासि
 त्यजावे ॥३०॥ स्नेहांवे रुनिघरदारीं ॥ आंगें तू निघालासी बाहेरी ॥ तरितो त्या गूचि कठिण भारीं ॥ अनर्थकारी होईल ॥३१॥ आधी

रामूलस्नेहसांडावा ॥ गरी अभिमानहीदवडावा ॥ वासनाजराजूटमुंडावा ॥ मगसांडावा आश्रमु ॥ ३२ ॥ स्नेहकैसेनिसांडे ॥ अभिमान
 नकैसेनिरुडे ॥ हेतुजवाटेलासांकडे ॥ तरीरोकडेपरियेसे ॥ ३३ ॥ माझेस्वरूपजेसर्वगत ॥ तेथेवेवांनियांचित्त ॥ सावधानेंसुनिश्चित ॥
 राहानेंसनतनिजरूपी ॥ ३४ ॥ तयस्वरूपींचित्ता ॥ निर्धारेंसीधारणाधरिता ॥ निजमावेननम्रयता ॥ तद्रूपतापावेल ॥ ३५ ॥ भुंगीकाटक
 जहमूद ॥ ध्यानेंतद्रूपहोयहृद ॥ अभ्यासिकाहीनाहीअवघड ॥ तोअभ्यासगूढविषयीकेला ॥ ३६ ॥ माझेस्वरूपज्ञानघम ॥ ध्यातांती
 उखयेसत्तान ॥ यास्थितीकरितांध्यान ॥ सहजेजाणतद्रूप ॥ ३७ ॥ तेथेसमसाम्येसमस्त ॥ समत्वेपावेलचित्त ॥ तेणेंसमभावेनि
 श्रित ॥ जेथिचातेथराहाव ॥ ३८ ॥ आधागृहाश्रमानेत्यागावे ॥ मगत्याह्मणसीकोठेंसाहावे ॥ ऐसेंगानिसीलस्वभावे ॥ तेविरवीं
 रवेपरियेसे ॥ ३९ ॥ स्वरूपसाम्यसमदृष्टी ॥ समभावेविचरेसृष्टी ॥ निवासस्थानाचीआरादी ॥ सर्वथापोरीनधरावी ॥ ४० ॥ जेथब
 हुरालवस्तीघडे ॥ त्यागयाचाअभिमानचढे ॥ वस्तीस्थानऐसेंकुडे ॥ वसिचेंसांकडेसहसानधरी ॥ ४१ ॥ तूंसर्वीसर्वगतहोसी ॥ स
 वांधारसर्वदेशी ॥ ऐसामीहोरुनमजपावसी ॥ नहालतांयेसीनिजधामा ॥ ४२ ॥ मजनिजधामान्यावे ॥ होतेंपुशिलेंउद्धवे ॥ तेनिजबो
 धेंस्वभावे ॥ स्वयेंकेशवेसांगीतले ॥ ४३ ॥ नकरितांउपायस्थिती ॥ सर्वथानघडेमाझीप्राप्ती ॥ मगतूनिजधामप्रती ॥ केशागतीयेती
 ल ॥ ४४ ॥ गरुडीवाळुनिवेगेसी ॥ न्यावेनिजधामाह्मणसी ॥ गतीतेथनाहीपश्यांसी ॥ गम्यगरुडासीतेनवे ॥ ४५ ॥ सांडुनिउभय
 पक्षासी ॥ साधकपावतीमद्रुपासी ॥ पक्षाभिमानअसेगरुडासी ॥ गमनतेणेत्यासिनवे ॥ ४६ ॥ तूह्मणसीन्यावेघेवीनिरखोदी ॥ म
 जखांदचिनाहीत्रिशुद्धी ॥ तुजनसांडितांअहंबुद्धी ॥ गमनसिद्धीतेथनाही ॥ ४७ ॥ नत्यागितांअहंभावस्थिती ॥ केल्यानानाउपाय
 युक्ती ॥ तेणेंनिजधामाप्रति ॥ नवेगतीसर्वथा ॥ ४८ ॥ जेजेदेस्वसीसाकार ॥ तेतेजाणपानेश्वर ॥ तेचिविरवींचानिधीव ॥ करीसान्धारनि
 जवांधे ॥ ४९ ॥ श्लोक ॥ यदिदंमनसावाचाचक्षुष्यांश्रवणादिभिः ॥ निश्वरंमृत्पद्ममाजं च विहिमायामनोमयं ॥ १ ॥ टीका ॥ जेजेदे

हीदेखिलें॥ तें तें हश्यलें वाळिलें॥ जें जें श्रवणागोचर झालें॥ तें ही वाळिलें शब्दलें॥ ५०॥ जें जें शब्दवाचावदें॥ तें तें वाळिलें जे जल्पवाहें॥ वा-
चीकसांडविलें वेदें॥ नेतें शब्दें लाजिला॥ ५१॥ जें जें संकल्पें आकळिलें॥ तें तें कल्पितें पें झालें॥ जें जें अहंकारा झालें॥ तें तें वाळिलें विजति
य॥ ५२॥ जें जें इंद्रियागोचर॥ तें तें जाणपां नें श्वर॥ हेनित्यानित्यविचार॥ केले स्वरेनि श्रित॥ ५३॥ तो हि नित्यानित्यविवेक॥ जाणपां-
निश्चितमाइक॥ एवमायामयहालोक॥ करी संकल्पसृष्टीतें॥ ५४॥ जे वृद्धादेखसी संसार॥ ते वृद्धा माईक व्यवहार॥ हावोळख
तूं साचार॥ धैर्यनिर्धारधरोनी॥ ५५॥ जैशी स्वप्नीची राणिव॥ केवळ भ्रमचि जाणिव॥ तें संचि जाण हें सर्व॥ भववैभवविलास॥
५६॥ श्लोक॥ पुंसो युक्तस्य नानार्थो भ्रमः स गुणदोषभाक्॥ कर्माकर्मविकर्मैति गुणदोषधियोप्सिदा॥ ५७॥ टीका॥ परमात्मै-
सिजो विभक्तु॥ तो पुरुषबोलिजे अयुक्तु॥ त्यासि नानात्वे भेदभासतु॥ निजनिजत्वु विसरोनी॥ ५८॥ त्या विसराचे निउल्हासें॥
मिथ्या भेदसत्यत्वे भासे॥ त्या भेदाचे नि आवेशे॥ अवश्यदिसे गुणदोष॥ जरि भेदुचि नाहीं॥ तरी गुणदोष नाहीं॥ दिसावया-
ठावो नाही॥ शुद्धाचा ठायीं सर्वथा॥ ५९॥ त्यालागीं भेदाचा उद्गती॥ गुणदोष दृष्टी उबी॥ तेथे कर्माकर्मत्रिपुटी॥ भेद दृष्टी दसा-
वे॥ ६०॥ भेदे थोर केले विषम॥ कर्म अकर्म विकर्म॥ जन्ममरणादि धर्म॥ निजकर्म काशी॥ ६१॥ कर्म विकर्म नरकयातना॥ काम्य
कर्मे स्वर्गुजाणा॥ कर्म विकर्म मोचना॥ समाधानापाविजे॥ ६२॥ जेथ ह्युणसी कर्मकोण॥ अकर्माचें काय लक्षण॥ विकर्माचा
कवण गुण॥ तें ही संपूर्ण परीसपां॥ ६३॥ कायावाचा अथवा मन॥ करिजेति तु कें कर्मजाण॥ सूक्ष्मसूक्ष्मतेचें जें भजन॥ तें सूक्ष्म
जाण कर्माचें॥ ६४॥ ममसावाचा देही॥ सर्वथा कर्मबीजनाही॥ अकर्म ह्यणिजे तें पाही॥ न पडे वांछी देहवंता॥ ६५॥ जें कर्मावेग
कसवांग॥ जेथ कर्मलावितां हिनलगे॥ जें नव्हे कर्मदाजोगें॥ तें जाणसवेगें अकर्म॥ ६६॥ विधिनिषेध जोडे पाडें॥ जेथ विशेषकर्म
वाटे॥ विकर्म त्यातें ह्युणणें घडे॥ थोर सांकडे पें याचे॥ ६७॥ कर्म सर्वसाधारण॥ तें चिविवेकातें पावलें जाण॥ उठिले विधिनिषेध

दारुण॥ विकर्मजाणतेंहाणिएँ॥६८॥ जेंविधासीनातुडे॥ तेंनिषेधाचेंआंगचढे॥ कर्मितांचुकेवांकेविकल्पडे॥ तेंहीरोकडेंनिषेधची॥६९॥
 ऐसंकर्मविकारलें॥ तेंविकर्मपदंवासाणिलें॥ स्वकर्मकर्मदामिलें॥ विभागनिमित्ततुज॥७०॥ जीवासिअविद्यकरसनी॥ त्याचीकर्मअ
 विद्यकेंहोती॥ श्रीधरव्याख्यानाचीयुक्ती॥ तेहीउपपत्तीपरिसें॥७१॥ अविद्यायुक्तजीवपरम॥ त्यासिनित्यत्रियातेंचिकर्म॥ अनित्य
 करणेंतेंअकर्म॥ विकर्मतेंनिषिद्ध॥७२॥ ऐक्यकर्मविकर्मत्रिपुरी॥ भेदानुद्धेपवादलीसृष्टी॥ तेथगुणदोषबुद्धिचापोरी॥ भेदसृष्टीवादनी
 ॥७३॥ अभेदनेदकेंसाउठी॥ जेणेंगुणदोषांनांसेदृष्टी॥ विधिविधेधापाडीगांथें॥ तेहीगोडीपरिसें॥७४॥ पुरुषएकलाएकअसे॥ तो
 चिमनोरथुपूजेवैसे॥ ध्येयध्याताध्यानमिसं॥ वादवीपिसेंभेदाचें॥७५॥ तेधेनानापरीचेउपचार॥ पूजासामोघीसंभार॥ ऐसाएक
 पणीअपार॥ भेदसाचारवादवी॥७६॥ तेथध्येयहत्तमह्यणेजाण॥ ध्यातानीचहोयआपण॥ तदंगेंध्यानगौण॥ गुणदोषजा
 णवादवी॥७७॥ ध्यानीगुणदोषविचित्र॥ ध्येयह्यणेपरमपवित्र॥ ध्याताआपणहोयअपवित्र॥ शौचाचारदोषत्वे॥७८॥ स्वध्या
 नाचियेदृष्टी॥ आपणचिआपुल्यापोरी॥ गुणदोषाचीत्रिपुरी॥ भेददृष्टीवादवी॥७९॥ ध्येयध्याताध्यान॥ आधवाचीआपण
 ॥ तेंसांरोनियंजाण॥ गुणदोषलक्षणवादवी॥८०॥ उद्धवाहेअवधीमाधी॥ वादलीअसेभेददृष्टी॥ तेणेंभेदेउठाउठी॥ कर्मत्रिपु
 टीवादविधि॥८१॥ जंवजंवभेदाचाजिजाळा॥ जंवजंवविषयाचासांहाळा॥ पाकिजेंइंद्रियांचालळा॥ तंवतंवआगळासंसार॥
 ८२॥ आपापाजिजेपियुरव॥ तेंचिपरनेनिशायविरव॥ तेणेंइंद्रियांदिजेजंवजंवसंतोख॥ तंवतंवदुःखमोगिजे॥८३॥ श्लोक
 तसुखं बुद्धिं विषयं प्राप्नोत्युक्तचित्तं दृढं गतं॥ आत्मनीक्षसं विततमात्मानं मय्यधीश्वरे॥९॥ टीका॥ चाल्गाईंद्रियांचाहारी
 ॥ विषयेनेंद्रियांचावतुरी॥ जेंविचिषेसांधिटीक्षीरघारी॥ सांदिजेंदुरीनचारवतां॥८४॥ मधमधीतअमृतफळेंरसाळें॥ वरिसंपेघा
 तालियावरळें॥ तेनशिबतीकाउळे॥ सेवनीकळेविजघातु॥८५॥ तेंसंसेवितांविषयासी॥ कीणगोडीमुमुक्षासी॥ प्रतिपदी-

आत्मघातासी ॥ अहिर्निशीदेस्वतां ॥ ८६ ॥ आत्मघातेन देववती ॥ ते विषयी विषयो सेवितो ॥ जैशी दिवा सीता मध्यराती ॥ असतांग मत्सी
 मध्याह्नी ॥ ८७ ॥ तैसेंचि विषय सेवन ॥ मुमुक्षासी घडे जाण ॥ तेणें नचु के जन्म मरण ॥ आत्मपतन यातनेचें ॥ ८८ ॥ ह्मणसी प्राणिघाची
 स्थिती ॥ विषयावरी निश्चिती ॥ विषय त्यागें के विराहाती ॥ ते सगळी स्थिती अवधारी ॥ ८९ ॥ असतां इंद्रियांचा नेमु ॥ करी चित्ताचा
 उपरसु ॥ ऐसा दोही परी सगळी ॥ उत्तमीत मूहा त्यागु ॥ ९० ॥ इंद्रियें असो निविषयां वरी ॥ मनरिघों ने दयां भीतरी ॥ हा द्वितीया शू सर्व
 परी ॥ योगेश्वरी बोलिजे ॥ ९१ ॥ मनासि विषयाचें वळ ॥ विषय ध्यासें तेच पळ ॥ ह्मणसी केवि होय निश्चळ ॥ ऐक समूळ उपावो
 १२ ॥ माझे स्वरूप सर्वगत ॥ मनाबाहेर आणि आंत ॥ जेथ जेथ जाईल चित्त ॥ तेथ तेथ तें असे ॥ १३ ॥ मज वेगळें जावयासी ॥ वा
 यो नाहीं पें चित्तासी ॥ स्वदेशी हो परदेशी ॥ अहिर्निशी मज आंतु ॥ १४ ॥ ऐसें निजरूप सतत ॥ पाहातां थोरा वलें चित्त ॥ त्या चित्ता
 माजी आयंत ॥ पाहें समस्त हे जग ॥ १५ ॥ अथवा जीव स्वरूप तुझे चांग ॥ त्या माजी पाहातां हे जग ॥ जगची ही ईल तुझे आंग ॥
 अतिनिव्यंग निश्चित ॥ १६ ॥ चरें आणि अचरें ॥ लहान कां थोरें ॥ जीवरूपी सविस्तारें ॥ पाहें निर्धारें हे जग ॥ १७ ॥ म्हणसी जीव
 तो येक देशी ॥ त्या माजी केवीं पाहावें जगासी ॥ त्यासी ऐक्यतां करी मज सी ॥ जेविकन केंसी अकंकार ॥ १८ ॥ चिंतितां कीटकी-
 भिंगुरी ॥ ते चिते होऊन उठी ॥ ते सातू उठा उठी ॥ होसी निज दृष्टी निज तत्व ॥ १९ ॥ होकां सें धवांचार वडा ॥ पडल्या सिधू माजी वडा ॥
 तो होवो निवां के त्या एवढा ॥ ते सातू रोकडामी होसी ॥ १०० ॥ जेथ मीतू पणाचा सेदू ॥ फिरो निजाईल विषदू ॥ परमानंद शुद्ध बु-
 द्ध ॥ मुक्त सिद्धुतू होसी ॥ १०१ ॥ श्लोक ॥ ज्ञान विज्ञान संयुक्त आत्मभूतः शरीरिणां ॥ आत्मानुभवतु श्वात्मानं ते रायैर्विहन्त्यसे ॥
 १०२ ॥ वीका ॥ शास्त्रश्रवणें दृढ ज्ञान ॥ मननाभ्यासें होय विज्ञान ॥ यादोही ची जाणो निरवुण ॥ ब्रह्म संपन्नतू होसी ॥ १०३ ॥
 ऐशिया स्वार्थाचे निलवलाहे ॥ अविश्रम मज तांतुं पें पाये ॥ ह्मणती नवोदवती अंतराये ॥ त्यासिका येकरावें ॥ १०४ ॥ सांडो निदां

भीकलौकिक ॥ स्वजोनियां फळाभिलाख ॥ जोमजमजेभावि ॥ विघ्नेदेसत्याकेंचें ॥ ४ ॥ त्याचाविघ्ननाशासिदेख ॥ करीनचाची
 लखलख ॥ घेरुनिपाठीसीअचुक ॥ उभासचुरवमीअसें ॥ ५ ॥ यापरीगाउडवा ॥ जोमजमजेनिजभावा ॥ त्यासिविघ्नकरावयादे-
 वा ॥ नव्हेउठावामजअसतां ॥ ६ ॥ एवंब्रह्मसंपन्नजाहलियावरी ॥ आत्मातुंचिवराचरी ॥ जंगमांजाणीस्थावरी ॥ सरासरीतुंचितुं ॥
 ७ ॥ तुजहूनिकाही ॥ अणुमरीवेगळेंनाही ॥ तेअविघ्नकेंचेंकाई ॥ तुझावायींवाधाल ॥ ८ ॥ ब्रह्मादिकांसीजोग्रासी ॥ त्याकाळाचातुं
 आत्माहीसी ॥ पाठीथापडूनहवीकेशी ॥ उडवासीसांगतु ॥ ९ ॥ ऐशीबाध्यबाधकताफिटली ॥ संकल्पकल्पनातुरली ॥ ब्रह्मानंदेंपा
 हारफुटली ॥ वाटमोडलोकर्माची ॥ १० ॥ ऐसाब्रह्मानुभवीजोदेख ॥ कर्मतेथहोयरंक ॥ वेदतयाचेसेवक ॥ विधिविवेककामारी ॥
 ११ ॥ हेकितीकसांगोंकाई ॥ मीत्याचाआज्ञाधारूपाही ॥ प्रतिष्टितीजेजेठायी ॥ तेथपाहींप्रगटत ॥ १२ ॥ वचनमात्रासाठी ॥ प्रग
 टलोंकोरडेकाष्टी ॥ दुर्वासावाडलापाठी ॥ त्यांहीदिठीदेसिलें ॥ १३ ॥ म्हणसीदेवज्याचाआज्ञाधारू ॥ कर्मत्याचेंहोयकिंकरू ॥ तरि-
 ज्ञातेयथेष्टाचारू ॥ विषयींसाचारुविचरती ॥ १४ ॥ ज्ञात्यासिस्वेच्छाविषयाचरण ॥ सर्वआनघडेगाजाण ॥ तेहांविषयांचेक्ष
 ण ॥ सावधानपरिच्येसी ॥ १५ ॥ ज्यासिदध्यपदअभिधान ॥ मिथ्याप्रपंचाचेंमान ॥ मृषाविषयाचेंदर्शन ॥ विषयांचरणत्या
 नाही ॥ १६ ॥ ज्यासीप्रपंचाचीआवडी ॥ विषयांचीअतिगोडी ॥ यथेष्टाचरणाचीबोडी ॥ पडेसांकडीतयासी ॥ १७ ॥ ज्ञातया-
 चावयीं ॥ सत्यतेंविषयोहीनाही ॥ माभोगावयाकाई ॥ अभिलासींपाहींतोहोइल ॥ १८ ॥ आतांज्ञातयाचेंकर्म ॥ ऐकसांगोंत्याचे
 वर्म ॥ नातळतांमनोधर्म ॥ क्रियाकर्मआचरती ॥ १९ ॥ श्लोकादोषबुद्ध्योभयानीतोनिषेधान्ननिवर्तते ॥ गुणबुद्ध्याचवि
 हितंनकरोतियथार्थ ॥ १११ ॥ टीका ॥ गुणदोषातीतज्ञाता ॥ तोनिषेधान्नवर्ततेसर्वथा ॥ परिम्यालेपणचिन्ता ॥ नाहीतत्वा
 तयांसी ॥ २० ॥ तोविहितहीकर्मकरी ॥ तेथगुणतेंबुद्धीनधरी ॥ कुल्लालचक्राचियापरी ॥ पूर्वसंस्कारीवर्तता ॥ २१ ॥ संकल्पना

हीं हन्ती ॥ हेतुस्फुरेनाचिती ॥ ऐसीं कर्मज्ञाते करिती ॥ शरीरस्थिती केवळ ॥ २२ ॥ तेथ सत्कर्मसिद्धी गेलें ॥ तेणे फुगेना म्हाहें केलें ॥ अथवा मा
 झारी विकळ पडिलें ॥ तेणें तगमगिले पण नाही ॥ २३ ॥ निद्रिता मागें बैसला वागु ॥ अथवा पुढें आला स्वर्ग सोगु ॥ त्यासि नाही राग विरागु ॥
 तैसा लागु जाल्याचा ॥ २४ ॥ गुणदोषांचि चिह्नी ॥ सांडो नियांसहज स्थिती ॥ बाळकें जेरी क्रीडती ॥ तेशी स्थिती जाल्याची ॥ २५ ॥ अभि
 मानें कर्मप्राप्ती ॥ त्या अभिमानांत त्यागिती ॥ मग निराभिमानें केवें वर्तती ॥ कर्मस्थिती त्यां न घडे ॥ २६ ॥ ऐसा विकल्प जरी करिती ॥ ते-
 स्थिती न कळे इतरांसी ॥ निराभिमानता स्वानुभवेसी ॥ केवियेरासी कळे ॥ २७ ॥ देह प्रारब्धाचे निमेळे ॥ स्वभावे सर्व कर्मांचे ॥ ते
 थ अज्ञानाचे निमेळे ॥ अभिमानु नुखळे मीकर्तो ॥ २८ ॥ तेथ गुरुवाक्यें अनुह्नी ॥ अभ्यासनीय ध्यानिगुती ॥ अज्ञानें सहित निरसि
 ती ॥ अभिमान स्थिती निजबोधें ॥ २९ ॥ शेष प्रारब्धाचे निमेळे ॥ निराभिमानें देह चळे ॥ ज्ञाते कर्म करिती सकळें ॥ जाण केवळें शरीरें ॥
 ३० ॥ केवळ शरीरें कर्म होती ॥ तींच अहेतुकें बोलिजेति ॥ अर्भक दृष्टांते उपपत्ती ॥ हेचि स्थिती सांगीतली ॥ ३१ ॥ निराभिमानांचां लक्ष
 णें ॥ कृष्ण उद्धवातें ह्मणे ॥ येरु आनंदला अंतःकरणें ॥ सादर पणें परिसतू ॥ ३२ ॥ श्लोक ॥ सर्वभूत सुहृदांतो ज्ञानविज्ञान वि
 श्रयः ॥ पश्यन्मदात्मकं विश्वं न विपद्येत वै पुनः ॥ १२ ॥ टीका ॥ पहिलें शास्त्र श्रवणें ज्ञान ॥ तदनुभवे होय विज्ञान ॥ ऐसा ज्ञानविज्ञान
 संपन्न ॥ निराभिमान तो होय ॥ ३३ ॥ साचचि निराभिमानता ॥ जरी आली होय होय हाता ॥ तरी शांत ती तेथ सर्वथा ॥ उल्हासता पें
 पावे ॥ ३४ ॥ दाटूनि निश्चळ होणें ॥ दांत चारु निसाहाणें ॥ तेशांती ऐसें कोण ह्मणे ॥ आक्रोश पणें साहातसे ॥ ३५ ॥
 शांति ह्मणिजे ते ऐसी ॥ सागरी अक्षोभता जैसी ॥ चढवो हट नाही तिशी ॥ सर्वदेशी सर्वदां ॥ ३६ ॥ नानासरितांचेर बळाळ ॥ आणूनि
 घालिती समळजळ ॥ तो तिळभरी न व्हेडहुळ ॥ अतिनिर्मळ निजांगें ॥ ३७ ॥ तैशी नानाभूत विषमता ॥ स्वार्थविरोधें आंगी आदळतां ॥
 पालटून व्हे जाचा चिन्ता ॥ ते जाण सर्वथा निज शांति ॥ ३८ ॥ ऐसी शांती ज्यासि देखा ॥ तोचि सर्वभूतांचा सरवा ॥ आवडता सर्व लोकां ॥

सान्द्रतोकांसर्वोचा ॥ ३१ ॥ नवलसरव्यत्वाचीपरी ॥ सर्वस्वेदेनिजमेत्री ॥ स्वार्थीवंचनानकर ॥ कृपापात्रीउपदेशु ॥ ४० ॥ अनर्क्यत्याची
 पाहतीदिदी ॥ मद्रुपेंदेस्वेसकळसृष्टी ॥ जगासिमजअभिन्नगांठी ॥ निजदृष्टीबांधली ॥ ४१ ॥ मगतोजेउतेपाहे ॥ तेउतामींचितयाते
 आहे ॥ तोजरीमातेनपाहे ॥ तेनपाहणेंहिहोयमीत्याचें ॥ ४२ ॥ त्याचीपाहतीजेदिदी ॥ तेमीचिहोयजगजेदी ॥ ऐशीतयामजएकगांठी
 ॥ सकळसृष्टीसमवेत ॥ ४३ ॥ अवघेंजगचिमीहोय ॥ तेव्हांतोनीहेभाषजाय ॥ ऐसातोमजमाजीसमाय ॥ समसाम्यसपलें ॥ ४४
 सांडोनियांमनोधर्म ॥ ऐसाज्यासीमीझाल्येंस्रगम ॥ त्यासिपुढतीकेंचेजन्म ॥ दुःखदुर्गमजाचणी ॥ ४५ ॥ मातेच्याउदरकुहरी ॥ र
 जस्वलेचारुधिरामाझारी ॥ पित्याचेनिरेतहारी ॥ गर्भसंचारीसंसरण ॥ ४६ ॥ जेमातेच्याउदरी ॥ जंतुनाकींतोडींउरीशिरी ॥ विष्टामूत्रा
 चेदाथरी ॥ नवमासवरीउकडीजे ॥ ४७ ॥ जठराग्नीचातोडीं ॥ घालूनीगर्भाचीउडी ॥ उकडउकडूनिपिंडीं ॥ गर्भकांडींघडिजेती ॥ ४८ ॥ ते
 गर्भाचीवेदना ॥ कांनानापरीचीयातना ॥ नकोनकोरघुनंदना ॥ चिळसीमनायेतसे ॥ ४९ ॥ अवघ्याच्याशंवरी ॥ प्रसूतीवानुजोआ
 वी ॥ सर्वांवेदनाउठी ॥ योनिंसंकटीदेहजन्म ॥ ५० ॥ ऐसेअपवित्रजेजन्म ॥ तेनपवतीचनरोजम ॥ जिहीनांकिलेंनिजधाम ॥ तेषु
 रुषोत्तमसमसाम्ये ॥ ५१ ॥ मीअसतांपाठिपोटीं ॥ त्यासिकाइशाजन्मगेती ॥ कळिकाळातेनाणितीदिदी ॥ आलिउठाउठेमद्रुपा ॥
 ५२ ॥ जेथेंजन्मनाहींजाहलें ॥ तेथमरणनळगताचिगेलें ॥ ऐसेभजोनिमातेपावले ॥ भजनबळेंमद्रक्त ॥ ५३ ॥ कृष्णउद्धवातेआ
 परी ॥ ह्मणवेगेउठीउठी ॥ हेचिहातवशीहातवटी ॥ जन्ममृतीतेणेंहोय ॥ ५४ ॥ जेसंमेघसुरवींचेंउदक ॥ वरिचावरीझेळितीचातक
 तेसंकृष्णवचनासिदेख ॥ उद्धवेमुखप्रसरिलें ॥ ५५ ॥ कांचंद्रकीरणींचकोर ॥ जेविअत्यंतसादर ॥ तेविउद्धवाचाआदर ॥ दिसोथो
 रहरिवचनी ॥ ५६ ॥ होकांपक्षिणदेसोनिपिलें ॥ जोणोनिचान्याचेवेळे ॥ सांडोनियांआंविसाळे ॥ मुखकोवळेजेविपसरी ॥ ५७ ॥ ते
 विदेखोनि कृष्णमुख ॥ उद्धवासीअत्यंतहरिस ॥ श्रवणाचेमुखेंदेख ॥ कृष्णपियुखसेवित ॥ ५८ ॥ श्लोक ॥ श्रीशुकउवाच

इत्यादिशे भगवता महाभागवतो नृप ॥ उद्धवः प्रणिपत्या हतव्रजिज्ञासरन्मृतं ॥ १३ ॥ टीका ॥ शुक्लहाणे कौरवाणां ॥ कैसा ॥ प्रज
 ली भागवता ॥ उपदेशिले महाभागवता ॥ ज्ञानकथा निजबोधु ॥ ५९ ॥ तें ऐकोनि उद्धव ॥ श्रवणीं धोर उठी खव ॥ कैसी बोलीला ॥ नमो
 अति अपूर्व श्रीकृष्ण ॥ ६० ॥ श्रीकृष्ण श्रीमुखें सांगे कोड ॥ तें विरूपण अति मोड ॥ जीवी उठली श्रवणचाड ॥ नुळं धीभी हृदसाची ॥ ६१ ॥
 आवडी कळवळे चित्त ॥ घाली साशांगे देवत ॥ हात जोडोनि पुसत ॥ प्रेमळ भक्त उद्धव ॥ ६२ ॥ श्लोक ॥ उद्धव उवाच ॥ योगीश्वर्यो
 विन्यासयोगात्संयोगसंभव ॥ निःश्रेयसाय मे प्रोक्तस्त्यागः सन्यासलक्षणः ॥ १४ ॥ टीका ॥ ऐकें योगियाचा योगपती ॥ योग्यांचा दे
 वातूं श्रीपती ॥ योगी प्रगटतूं योगमूर्ती ॥ योग उत्पत्ती तुजपासी ॥ ६३ ॥ मज मोक्षासि कारण ॥ त्या गुसंन्यासलक्षण ॥ बोडिला सी अति
 कठिण ॥ फलमदारुण हा त्यागू ॥ ६४ ॥ श्लोक ॥ त्यागोऽयं दुष्करो भूमन्कामानां विषयात्मभिः ॥ स्मारांस्तथि सर्वात्मन भक्तैरिति मे
 मतिः ॥ १५ ॥ टीका ॥ पाहातां या त्यागाचीरीती ॥ मज तंव दुर्धर गतीपती ॥ मग इतरांची येथ गती ॥ कवण्या स्थिती होई ख ॥ ६५ ॥ का
 मुजयाच्या चित्ती ॥ विषयी आसक्त मती ॥ त्यासिया त्यागाची गती ॥ नव्हे श्रीपती सर्वथा ॥ ६६ ॥ तुझी कृपा जंवन न्हे ॥ तंव तो अभे
 क्ता केविकरवे ॥ त्या गुबोडिला जी देवें ॥ तो सर्वांसी न न्हे सर्वथा ॥ ६७ ॥ तूं सर्वात्मा असतां हृदयीं ॥ चित्त प्रवेशीना तुझा ठाई ॥ तें व्या
 वरिलें असे विषयीं ॥ नवल कार्द सांगावें ॥ ६८ ॥ ऐसे प्रपंचीं असक्त ॥ यालागीं विमुख झाले भक्त ॥ त्यासिया गुन देनि श्रित ॥
 चित्रदुश्चित्त सर्वदां ॥ ६९ ॥ त्या गुकां न न्हे ह्यणती ॥ तें परिसगाव्ही केशी ॥ कठिण त्वजें त्यागासी ॥ तें तुजपासीं सांगेन ॥ ७० ॥
 श्लोक ॥ सोहं ममाहमिति मूढमतिर्विगाढस्तन्मायया विरचितात्मनिसानुबंधे ॥ तत्त्वजसानीगदितं भवता यथाऽहं संसाध्यामि
 भगवन्ननुशाधि मृत्युं ॥ १६ ॥ टीका ॥ पुसों जावें ब्रह्मयासी ॥ तो गुंतला सृष्टिकर्मासी ॥ प्रजा उत्पत्ती मानसी ॥ अहिर्विशी नि
 तित ॥ ७१ ॥ जो आपुल्या निजस्वभावी ॥ संदां संसारूवाढवी ॥ तो केविसंसार तोडवी ॥ केलें न बुडवी सर्वथा ॥ ७२ ॥ तुझी

नायाविचित्र उपाधी ॥ शरीरीकैला आत्मबुद्धी ॥ आत्मियेशरीरसंबंधी ॥ विपरीतसिद्धीवादली ॥ ७३ ॥ मीमांसेवादलेंगाढ ॥ तेणेंमनी-
 झालीमूढ ॥ गृहासक्तिलागलीरुढ ॥ त्यागअवधइयालागीं ॥ ७४ ॥ ऐशीहीबुद्धिविवेके ॥ अप्रयासेंतलआकळे ॥ तैशीरूपाकीजे
 राउळें ॥ दासगोपाकेंतरावया ॥ ७५ ॥ ऐकेगापुरुषोत्तमा ॥ निजदासांआपुल्याआह्मा ॥ सोडवींगासंसारश्रमा ॥ आत्मयारामाश्री
 कृष्णा ॥ ७६ ॥ तुजसांडोनिहृषीकेशी ॥ पुसोंजावेंआणिकापासीं ॥ तेंनयेमाक्षियामनासी ॥ विषयींसर्वीसिच्यापिलें ॥ ७७ ॥ श्लो
 क ॥ सत्यरूपतेस्वरुशआत्मनआत्मनोःन्यंवस्तारमीशविबुधेषपिनातुचसे ॥ सर्वेविमोहितधियस्तवमाययेमेब्रह्मादयस्तनु
 मृतोबहिरर्थभावाः ॥ ७८ ॥ टीका ॥ वाढोंनेदासंसारसी ॥ कोपुआलाप्रजापतीसी ॥ शापूदीधलानारदासी ॥ ब्रह्मउपदेशीह्मा
 प्रोनी ॥ ७९ ॥ ऐसेसंसारिंआसक्त ॥ नित्यसंसारयुक्त ॥ त्यांसिपुसोनमनीचिन् ॥ जाणनिश्चितश्रीकृष्णा ॥ ८० ॥ पुसों जावेअर्थी
 प्रती ॥ तंवतेसदांआपमती ॥ आपुलेंमत्तप्रतिष्ठिती ॥ अन्यआदेतीशापातें ॥ ८१ ॥ जीवींधरोनिअथासक्ती ॥ शिष्यातेंउपदेशिती
 ॥ विषयोधरोनियांचिती ॥ जीविकावृत्तीउपदेशु ॥ ८२ ॥ गुरुसीचविषयासक्ती ॥ तेथशिष्यासिकेंचीविरक्ती ॥ ऐशियांसीजेपूस
 ती ॥ तैप्रशतीतत्काळ ॥ ८३ ॥ सत्यस्वरूपस्वप्रकाश ॥ आत्मानुंअविनाश ॥ सुक्तीप्रसुक्तीउपदेश ॥ विकल्पनिरासजाणसी ॥
 ८४ ॥ ब्रह्मज्ञानाचावक्ता ॥ तुजवेगळाश्रीकृष्णनाथ ॥ नदिसेगासर्वथा ॥ मजपाहातांत्रैलोकीं ॥ ८५ ॥ एवंआत्मानुंतलता ॥ नूं
 चिआत्मज्ञानदाता ॥ आत्मबोधीसंस्थापिता ॥ कृष्णनाथानुंक ॥ ८६ ॥ श्लोक ॥ तस्माद्भवंतमनवद्यमवंतपारसर्बज्ञमीश्व
 रमकुंठविकुंठधीष्यं ॥ निर्विण्णधीरहमुहृजिनाभितमोनारायणंनरसत्वंशरणंप्रपद्ये ॥ ८७ ॥ टीका ॥ यालागींजीया
 दवपती ॥ नित्यशुद्धपवित्रमूर्ती ॥ तुजमायामोहोनातळती ॥ पवित्रव्यातीयालागीं ॥ ८८ ॥ गोवळाचेनिउच्छिष्टकवळें ॥ ज्या
 चीपवित्रतानमेल्ले ॥ तेणेंचिउच्छिष्टकवळें ॥ गोवळेसकळतारिल्ले ॥ ८९ ॥ प्राणेंशोषिलेंपूतनेसी ॥ तरीपवित्रताअधीककेशी ॥

नेणंविउदरिलेंतिसी॥दोषदोष्यांसीतारकु॥८८॥करूनिकालीयमर्दन॥मर्दितात्याचाअभिमान॥तन्हीमैळनापवित्रपण॥त्रिविध
 जाणतारिला॥८९॥स्वकअखंजअखंत॥आतळेतयाअधःपात॥व्यांतमारूनियांनिश्चित॥केलेपुनीतसायुज्या॥९०॥करूनि
 गोपिकांसीनिंदकाम॥तेणेत्याकेल्यनिष्काम॥तेचिपवित्रताअनुत्तम॥सायुज्यधामपावल्या॥९१॥करितांस्कर्मकुर्म॥ज्या
 चीपवित्रताअनुत्तम॥यालागीनामंपुरुषोत्तम॥अकर्तात्मतानिजबोधें॥९२॥जोआकळेगुणांआतु॥त्यासितेगुणकरितीप्रांतु॥या
 गुणासितुजमाजीअंतु॥यालागींअनंतुसर्वथा॥९३॥देशताकाळताअपार॥तुजकरवेचिसाचार॥यालागींतूंअनंतअपार॥
 श्रुतीसिपारनकळेची॥९४॥तुजम्याकरावीविनंती॥कितीयावेंकाकुलती॥तूंलहदयस्थज्ञानमूर्ती॥जाणतात्रिजतीनूंएक॥९५॥ज्ञा
 नअज्ञानमायाशक्ती॥ईश्वराआधीनगाअसती॥त्याईश्वराचीतूंईश्वरमूर्ती॥सत्कीर्तीतूंश्रीकृष्ण॥९६॥तूंसर्वोचानिर्यता॥
 सर्वकरूनीअकर्ता॥ईश्वरतूंगाकृष्णनाथा॥भोगूनिअभोक्तानूंएक॥९७॥देशताकाळतास्वभावेसि॥नाश्रुनपावेज्यास्थाना
 सी॥तेथींचातूंनिवामवासी॥पूर्णपूर्णांशीअवतारु॥९८॥नराचेंअविनाशस्थान॥यालागींतूंनारायण॥तुसेनिजीवासी
 चळण॥चाळकपणतुजपासी॥९९॥ऐसाईश्वरतूंआपण॥नरस्वरानारायण॥सुद्धसमयींअर्जुनासिजाण॥ब्रह्मज्ञान
 त्यांदीधलें॥१००॥दारुणहोनांसंग्रामासी॥पाहुडापांवोयुद्धासी॥तेव्हांब्रह्मज्ञानसांगसी॥निजसरख्यासीअर्जुना॥१०१॥ऐ
 साकृपाकृतूंनारायण॥यालागींतुजआलेंशरण॥त्रिविधतापेंतापलोंजाण॥दुःस्वदारुणसंसार॥१०२॥संसारम्रणजेअंध
 कूप॥माजिकामक्रोधादिदुष्टसर्प॥निंदास्पर्धाकारेअमुप॥दुःस्वरूपमीपडिलो॥१०३॥तेथपडलियाहिपात्री॥ब्रह्मदोषाचाशूळ
 पोटी॥भरलाजेडडाउठी॥तेणोहिंपुटीहोतसे॥१०४॥तेथूननिघावयात्रिशुदी॥उपावनदिसेगानिजबुद्धी॥कृपाकृवाकृपानिधी॥आत्म
 बोधांमजकादी॥१०५॥ श्लोक॥श्रीभगवानुवाच॥मायेणमनुजालोकैलोकतत्त्वविचक्षणाः॥समुद्धरंतिस्थात्मानमात्मनैवाशु

माशयात् ॥ ११ ॥ टीका ॥ भूतसंचरन्त्यापाही ॥ सुदतीजल्पवादगोरी ॥ त्यातें गुण्यापाहोनिदिडी ॥ अक्षताहादीमंचोनी ॥ ६ ॥ पा हा
 तांपांचभूतीकसंसार ॥ सहजेंझालाअसेथोर ॥ माजीझोबलासेकृष्णवियोगसेचरु ॥ उडवलेंकंरूझडपिलें ॥ ७ ॥ मिसेंउड वा
 चीझडपणी ॥ अहंमहिषाकरलागलाझणी ॥ त्यासीकरावयाझाहणी ॥ कृष्णगुणीचालिला ॥ ८ ॥ तेथझाडणीलागींआतं ॥
 यदुअवधूतसंवादकथा ॥ त्याचीमंत्रूनिमंत्राक्षता ॥ होयझाडिताश्रीकृष्ण ॥ ९ ॥ श्रीकृष्णहृण्डेउधवासी ॥ सावधहोयीनिजमान
 सी ॥ येऊवियांमनुष्यलोकासी ॥ आपणआपणासीउद्धरिती ॥ १० ॥ पहातांयथापरमार्थ ॥ साह्यनव्हेमातापिता ॥ पुत्रघ्नातादु
 हिताकांता ॥ साह्यसर्वथायेनव्हेती ॥ ११ ॥ साह्यपरमार्थानव्हेव्याही ॥ शेरवींसाह्यनव्हेजांवयी ॥ आपण्याआपणसाह्य-
 पाही ॥ जोनिजदेहींविवेकु ॥ १२ ॥ मुमुक्षुमार्गींचेसजान ॥ लोकतत्त्वविचक्षण ॥ विचारूनिकार्याकारण ॥ स्वबुद्धीजाणउद्धरिले
 ॥ १३ ॥ नित्यानित्यविवेकें ॥ अनित्यसांडितीत्यागमुरवें ॥ नित्यतेंयथास्वरवें ॥ हितसंतोखेंअंगिकारिती ॥ १४ ॥ नित्यतेंजेंउर
 लेंजाण ॥ तेंस्वरूपमाझेचिह्न ॥ तेंसेंचिसाधकाचेंसाधनजाण ॥ अनन्यपणेंचिंतिती ॥ १५ ॥ भावितांमाझीरुढभावना ॥ मी
 चितेहोतीजाण ॥ कीटकीभृंगीचियारुणा ॥ आपआपण्याउद्धरिती ॥ १६ ॥ श्लोक ॥ आत्मनोगुरुराखेंवपुरुषस्यविशेष
 तः ॥ यत्प्रत्यक्षानुमानाभ्यांश्रेयोसावनुविंदते ॥ २० ॥ टीका ॥ पश्वादियोनिचाठयी ॥ हिताहितज्ञानअसेपाहीं ॥ मापुरुषा
 चापुरुषदेहीं ॥ ज्ञानपाहींस्फुरद्रुप ॥ १७ ॥ जेंकर्मकरितोमीदेहीं ॥ तेणेंतरेनकींनाहीं ॥ हेंज्याचेत्याचेठयी ॥ स्फुरद्रुपपाहींक
 ळतसे ॥ १८ ॥ सांडुनिअशुभवासना ॥ जोनकरीविषयकल्पना ॥ तोआपुलागुरुआपणजाणा ॥ नरकयातनाचुकविठी ॥ १९
 जोकराळलाजन्मगर्भासी ॥ मरमरोउचगलामरणासी ॥ आधीलागलीमानसी ॥ जन्ममरणासीनासावया ॥ २० ॥ आचडी
 नुपजेरुपुत्रासी ॥ निद्रानलगेअहिर्निशी ॥ काळेंग्रासिलेंआयुष्यासी ॥ निजहितासीनदेखिजे ॥ २१ ॥ तुझीचतुजदेखतां ॥

काळेंगिळिलीबालावस्था॥ तारुण्याचाग्रासिलासाथ॥ वार्धक्याभवंतालागलाअसे॥ २२॥ वार्धक्याचाजरगा॥ त्यासीहिकाबुला
 गलापेंगा॥ आयुष्यव्यर्थजातसेवेगा॥ हानिजनाडुजगाकळेना॥ २३॥ क्षणक्षणाकाळजातसेव्यर्थ॥ कांहीनसाधेजीपरमार्थ॥
 जन्ममरणावर्त॥ पुढेंअनर्थरोकडा॥ २४॥ स्वर्गनरककर्मब्रह्म॥ चहूंप्राप्तीसीमनुष्यधर्म॥ यालागींत्यजूनिपापकर्म॥ मोक्षधर्म
 धरावा॥ २५॥ नरदेहमोक्षाचावांटा॥ वृथाजातसेकटकटा॥ हृदयीआधीलागलामोटा॥ विषयचेष्टाविसरला॥ २६॥ प्रत्यक्षल
 क्षणेंअनित्य॥ संसारुदिसेनाशिवंत॥ यालागिंतोनव्हेअसक्त॥ होयविरक्तदहभोगी॥ २७॥ याचिपरीअनुमाना॥ परलोकभोग
 भावना॥ आतळीनेदीमना॥ नैश्वर्यपतनाजाणोनी॥ २८॥ कैंकृपाकरीलगोविंद॥ कैंतुतेलभबबंध॥ कैंदेखेनतोनिजबोध॥ परमा
 नंदजेणेंहोय॥ २९॥ धांवपावगाश्रीहरी॥ कृपाकरिंदीनावरी॥ मजउदरींभवसागरी॥ भक्तकैवारीश्रीकृष्णा॥ ३०॥ जैसीजी
 वनावेगळीमासोळी॥ तैसाबोधालागींतळमळी॥ प्रेमपडीभरांचामेळी॥ देहनसांभाळीसर्वथा॥ ३१॥ एकनेणोनिरदेहा-
 मुकले॥ एकींनटकेह्मणोनितुपेक्षिलें॥ एकज्ञानगर्वेंगिळिलें॥ एकभुललेविषयार्थी॥ ३२॥ एकसाधनाभिमानेठकिले॥ एकक
 रूंकरूंह्मणतांगेले॥ एककरितांअव्हाटाभरले॥ करणेंठेलेंतैसेंची॥ ३३॥ जरीविवेककळलामना॥ तहीनतुटतीविषयवास
 ना॥ तेणेंसंतमहोरुनिजाणा॥ नारायणाचिंतित॥ ३४॥ कृष्णह्मणेउडवासी॥ सविवेकवैराग्यअसेज्यासी॥ तोचिआपुलागुरु
 आपणासी॥ विशेषेंसिजाणावा॥ ३५॥ त्याचियेनिजबुद्धीसी॥ मीचिविवेकुप्रकाशी॥ तोस्वयेंजाणेनिजबोधासी॥ निजमान
 सीविवेकें॥ ३६॥ उडवायेथकेवळ॥ पाहिजेनिजबुद्धीनिर्मळ॥ तरिआत्मबोधतत्काळ॥ होयसफळसर्वथा॥ ३७॥ श्लोक॥
 पुरुषत्वेचमांधीराः सांख्ययोगविशारदाः॥ अविस्तरांप्रपश्यंतिसर्वशक्त्युपबृंहितम्॥ ३८॥ टीका॥ एवंवैराग्येंपूर्णभरित
 ॥ धीरपुरुषविवेकयुक्त॥ सांख्ययोगविवंचित॥ निजीनिप्राप्ततत्काळ॥ ३९॥ नरदेहींविवेकवशें॥ निजरूपपावलेकैसे॥ जेंसर्व

शक्तीयुक्त असे ॥ ते सावकाशें देखती ॥ ३९ ॥ जें प्रसवे सर्वशक्तीतें ॥ तें सर्वशक्तीशक्तिदाते ॥ जें नातळे सर्वशक्तीतें ॥ त्या स्वरूपातें पाहा
ती ॥ ४० ॥ उडवाकाय सांगों गोष्टी ॥ बहूत शरीरें सृजिली सृष्टी ॥ मज नरदेहीं आवड्यो दी ॥ उठा उठी मी होती ॥ ४१ ॥ ॥ श्लोक ॥ एक
द्वित्रिचतुष्पादो बहुपादस्तथाऽपदः ॥ बद्धसंति पुरःसृष्टास्तासां मे पौरुषी प्रिया ॥ २२ ॥ टीका ॥ केली एक चरणीं शरीरें ॥ दो पा
यांची अपारें ॥ ती पायांची मनोहरें ॥ अति सुंदरें चतुष्पदें ॥ ४२ ॥ सर्पादि मोतीचा ठायीं ॥ म्याचरण चिकले नाही ॥ एकें चाल
ती बहुपादें ॥ केली पाहीं शरीरें ॥ ४३ ॥ ऐशीं शरीरें नेणो किती ॥ म्यानिर्माण केली येक्षिती ॥ मज कर्त्या तें नेणती ॥ मूढ मतीया लागीं ॥
४४ ॥ मज कर्त्याची प्रामी ॥ व्हावया लागीं निश्चिती ॥ स्वांशें प्रकाशो निज्ञानशक्ती ॥ पौरुषीं प्रकृती म्या केली ॥ ४५ ॥ जेणें देह मज पा
वती ॥ त्या देहाची मज अति प्रीती ॥ या लागीं श्रुती नरदेह वर्णिती ॥ देव वांछिती नरदेहो ॥ ४६ ॥ ऐशी नरदेहाची प्रीती ॥ कृष्णासांगे उ
डवा प्रती ॥ येणें शरीरें मज पावती ॥ नाना युक्ती विचारें ॥ ४७ ॥ ॥ श्लोक ॥ अत्र मां मार्गयंत्यद्वा युक्ता हेतुभिरीश्वरं ॥ गृह्यमाणेर्गु
णैर्लिंगैरग्राह्यमनुमानतः ॥ २३ ॥ टीका ॥ ये रुनि नरदेहा प्रती ॥ कार्याची गवेषणा जे करिती ॥ जो मी ईश्वर त्रिजगतीं ॥ उत्पत्ति
स्थिती संहर्ता ॥ ४८ ॥ बुद्धियुक्ती विवेक करणें ॥ तें जडे प्रकाश पणें ॥ त्याचा हिमी प्रकाश कुह्याने ॥ येणें लक्षणे लक्षिती ॥ ४९ ॥ ऐशाना
ना परीच्या अनुमाना ॥ मी तव वश नव्हे जाणा ॥ जे लक्षिती सांडोनि अभिमाना ॥ साक्षात्पणा ते येती ॥ ५० ॥ ज्याची आशा होय निरा
श ॥ ते विब्रह्म पावे सावकाश ॥ तेणें कळीकाळावरी कांस ॥ जाण अवश्य घातली ॥ ५१ ॥ मुरवतं वस्वत सिद्ध असे ॥ तें निर्मळ अ
रिसांदिसे ॥ ते विंबुक्षिचे निविवेक वशें ॥ आत्मा प्रासे नरदेहीं ॥ ५२ ॥ येचि विरगींचा इतिहास जाण ॥ तुज मी सांगेन पुरातन ॥ यदु
अवधूत संवाद लक्षण ॥ ज्ञान साधन साधकां ॥ ५३ ॥ ॥ श्लोक ॥ अत्राप्युदाहरंती ममितिहासं पुरातनं ॥ अवधूतस्य संवाद
यदोरमिति तेजसः ॥ २४ ॥ टीका ॥ हरि स्वेच्छण तसे गोविंदु ॥ उडवा आमुचा पूर्वज यदू ॥ तेणें ब्रह्मज्ञानासी संवाद ॥ केला विषट अ

वधुतासीं ॥ ५४ ॥ राजायदूहणसीकैसा ॥ शात्रसूरीचासूर्येजैसा ॥ राजाचंद्राच्याप्रकाशा ॥ निजतेजवशालोपित ॥ ५५ ॥ तैणेंगुरु
चींलक्षणेऐकतां ॥ सायुज्यसुक्तीआलीहाता ॥ तेहेपुरातनकथा ॥ तुजमीआतांसांगेन ॥ ५६ ॥ श्लोक ॥ अवधूतं द्विजं कंचि
च्चरंतमकुतोभयं ॥ कविं निरीक्ष्य तरुणं यदुःप्रपञ्चधर्मवित् ॥ २५ ॥ टीका ॥ कोणीएकअवधूत ॥ निजतेजेंप्रकाशवतु ॥ ब्रह्मा
नंदेंडुल्लुतु ॥ यदुनेंयेतुदेखिला ॥ ५७ ॥ त्याअवधूताचेंलक्षण ॥ यदुनिरीक्षीआपण ॥ देखिलेंब्रह्मसूत्रधारण ॥ होयब्राह्मणब्र
ह्मवेत्ता ॥ ५८ ॥ ऐसातोअवधूत ॥ निर्भयनिःशंकवर्ततु ॥ यदुविहाकियेहोताजातु ॥ देखिलावनावूंसन्मुख ॥ ५९ ॥ आंतुलाप्राणतत्त्व
ता ॥ बाहेरनिघोंनेदीसर्वथा ॥ स्वभावेंप्राणापानसमता ॥ जहालीनधरितांधारणा ॥ ६० ॥ नवलतयाचेंपाहाणें ॥ दृश्यदृश्यलें
देखोंनेणें ॥ झालासर्वांगदेखणें ॥ देखणेंपणेंपाहातसे ॥ ६१ ॥ मीयेकुवनीवसता ॥ हेहीनाठवेत्याचाचिंता ॥ झालीसर्वत्रस
वगतता ॥ समसाम्यतासमलें ॥ ६२ ॥ कर्मकार्यकर्ताजाण ॥ अवघाजाहालातोआपण ॥ क्रियानीवाहूनियांआण ॥ निंबलो
णजिवेंकेलें ॥ ६३ ॥ देहाचियामाथा ॥ वेविलीहोतीअहंता ॥ तेंदेहमिथ्यत्वपावतां ॥ समूळअहंतापळाली ॥ ६४ ॥ नित्यानित्य-
होमहारे ॥ ब्रह्माग्निप्रज्वळलाएकसरे ॥ जाकूनिआश्रमाचीचारीघरे ॥ केलेस्वरेनिराश्रमी ॥ ६५ ॥ त्याआश्रमामाजीहोती ॥
शास्त्रश्रवणविधिवादपोथी ॥ तेजळालीजीनिश्चिती ॥ मस्महातीनलगेची ॥ ६६ ॥ विधिनियेधपेजा ॥ जळालीपंचायतनदे-
वपूजा ॥ होतासंचितक्रियमाणपुंजा ॥ तोहीप्रोजाजळाला ॥ ६७ ॥ याप्रगितोअवधूत ॥ ब्रह्मानंदेंजीडुल्लुतु ॥ निजस्वरवेंवेल्हावतु ॥
देखिलायेतूयदुरायें ॥ ६८ ॥ संकल्पविकल्परहित ॥ शुद्धसर्वांगीविभूत ॥ यालागीबोलिजेअवधूत ॥ येहींविरव्यातब्राह्मण ॥ ६९
समौवतासमस्त ॥ प्रपंचनिजबोधंधूत ॥ यालागीबोलिजेअवधूत ॥ येहवीविरव्यातब्राह्मण ॥ ७० ॥ अहंधूततोअवधूत ॥ तो
चियोगीतोचिपुनित ॥ जोकांअहंकारेंग्रस्त ॥ तोचिपतीतजन्मकमी ॥ ७१ ॥ वार्धिययावेंदेहासी ॥ तंवदेहपणनाहींदेहापासी ॥

रिगमुनदेचजरेसी॥ तारुण्यासीतेमूढ॥ ७२॥ आणीकहीत्याचींलक्षणें॥ नीचनवाबोधुंमैळींनेणें॥ भोगिजेनित्यनूतनपणें॥ पर
 मत्तासुखेंदवदवला॥ ७३॥ निजबोधाचिथासचा॥ हेंतजितिलेंतत्वता॥ ऐसाभिःशंकुविरचितां॥ भयसर्वथात्यानाही॥ ७४॥ ऐशो
 लक्षणेंनिर्धारितां॥ अवधूतनिजबोधेंपुरता॥ यदुसिउपजलीविनीतता॥ श्रद्धासर्वथाह्निवार॥ ७५॥ करुनिसाष्टांगदंडव
 त॥ अतिवभ्रश्रद्धायुक्त॥ हातजोडूनिपुसत॥ प्रसन्नेचित्तगयाचें॥ ७६॥ श्लोक॥ यदुरुवाच॥ कुतोबुद्धिरियं ब्रह्मन्नकर्तुः सु
 विशारदा॥ यामासाद्यमवालोकंविद्वांश्चरतिबालवत्॥ ७७॥ टीका॥ अपूर्वबुद्धीहेस्वामी॥ तुमच्यागयींदेखोंआह्मी॥ जे
 नलभेयमनियमी॥ धर्माधर्मीआचरतां॥ ७८॥ दिसतोसिसर्वार्थीकुशळ॥ यरिकहीनकरुनिनिश्चळ॥ अकर्तात्मबोधेंतुंकेव-
 ळ॥ जेसंबाळअहेतुक॥ ७९॥ तुंबालाऐसाचर्तसी॥ परिबालबुद्धीनाहीतुजपासीं॥ सर्वज्ञसर्वआहोसी॥ ऐसेंआह्मासीदिस-
 तसे॥ ८०॥ येवोनियांआलोकासी॥ पावोनियांनरदेहासी॥ सार्थकतातुह्माऐसी॥ आणिकापाशींनदेखों॥ ८१॥ श्लोक
 प्रायोधर्मार्थकामेषुविविक्तायांचमानवाः॥ हेतुनैवसमीहंतेआयुषोयशसःश्रियः॥ ८२॥ टीका॥ प्रायशायेलोकींलोक॥
 धर्मअर्थकामकार्युक॥ येचिविरवीज्ञानदेख॥ अवश्यककरितती॥ ८३॥ आह्मीस्वधर्मकरितोंह्मणती॥ स्नानसंध्येचीकीर्तीमिरवि-
 ती॥ शंखरीगायत्रीचेंफळदेती॥ तीर्थप्राप्तीलागोनी॥ ८४॥ वेदोक्तआह्मीकरितोंयाग॥ संस्थापितोंवेदमार्ग॥ शोखींतोकरिनीजीवि-
 कायोग॥ स्वर्गभोगहिवांछिती॥ ८५॥ एकह्मणतीआह्मीस्वकर्मक॥ कुशमृत्तिक्रनाशितीउदक॥ समयींआलियायाचक॥ नेवेळीं-
 सीकनघालिती॥ ८६॥ दांभीकवादवावयास्थिती॥ वैष्णवदीक्षाअवलंबिती॥ देवपूजाझळफळीतदाविती॥ शंखलावितीदोहातीं॥ ८७॥
 आयुष्यदानीपुण्यपुरुष॥ आह्मीचिकित्सकअहिंस॥ स्थावरजंगमजीवअशेष॥ मारूनियशमिरविती॥ ८८॥ यशवादवावयाचें
 कारण॥ तुळापुरुषकरितीदान॥ देहमृत्विष्टेपरिपूर्ण॥ धनत्यासमानजोस्विती॥ ८९॥ परिपरमार्थावियाचाडा॥ कोणीवेंचीनाक

बडा ॥ मूलकेशीपडलीमूदां ॥ स्वार्थरोकडाविसरले ॥ ८८ ॥ पूर्वीअदृष्टिनाहीप्राप्ती ॥ तेथ्रीकामाउपास्तीकरिती ॥ श्रियेचास्वामीश्रीपती ॥ त्यातेंन
 भजतीअभाग्य ॥ ८९ ॥ लक्ष्मीविश्वगुरुहरीचीपत्नी ॥ तीतेंजोतोराखेअभिळाषुनी ॥ नेदितीहरीचीहस्तिगोनी ॥ त्यातेंपतनीहरिपचवी ॥
 ९० ॥ रोगत्यागाआयुष्यमागती ॥ यालागींसविताउपासिती ॥ देहनेश्वरहेंनाढवेचिनी ॥ पडलीध्वांतीनिजपदा ॥ ९१ ॥ एवंआयुष्ययश
 श्रीकामी ॥ समस्तभजतांदेखोंआह्मी ॥ परिनवलकेलेंतुवांस्वामी ॥ परब्रह्मीनिजबोधू ॥ ९२ ॥ विषयबळअलोलिक ॥ मिथ्याफ्रमें
 भ्रमलेलोक ॥ ज्ञानसाधनेंसाधुनिदेख ॥ विषयस्वरवांछिती ॥ ९३ ॥ वेदांतवार्तिकवागस्फूर्ती ॥ अहेतब्रह्मप्रतिपादिती ॥ शेरवीपे
 रासायींविकिती ॥ नवलकितीसांगावें ॥ ९४ ॥ येकह्मणतीयोगज्ञानी ॥ वायुधारणादावितीजनी ॥ राखीलारुनिबैसतीध्यानी ॥ जीवि
 कामनीविषयांची ॥ ९५ ॥ ऐसेविधिविषदलोक ॥ साधनेंसाधुनिझालेमूर्ख ॥ तुवांकेलेजीअलोलिक ॥ आत्मस्वरसाधिलें ॥ ९६ ॥ ऐ
 सेंस्वामीअवधूता ॥ तुवांतृणप्रायकेलेजीविता ॥ तुळकरोनीलोकांसमस्तां ॥ निजात्महितामीनलासी ॥ ९७ ॥ निजानंदेनिवालासी
 ॥ अंतरांसितळझालासी ॥ ऐसेंदिसताहेआह्मासी ॥ उपलक्षणेसीपरियसें ॥ ९८ ॥ श्लोक ॥ तंतुकल्पः कविर्दक्षः सभगोऽमृतभा
 षणः ॥ नकर्तानेहसेकिंचिज्जडोन्मत्तपिशाचवत् ॥ ९९ ॥ टीका ॥ सर्वज्ञज्ञातातूंहोसी ॥ तेंज्ञातेपणदिसोंनदेसी ॥ कांहींकरिसीनां
 वांछिती ॥ जडलेंदवितीनिजशांती ॥ १०० ॥ सर्वथाउगाअससी ॥ परितूंअविकळनव्हसी ॥ अंगांअव्यंगांदिसतोसी ॥ स्वरूपक
 पेसीशोभीत ॥ १०१ ॥ ज्ञानएकलेंपणेंढेलें ॥ दुजेजवीणपरदेशीझालें ॥ तेंतुजमाजीसामावलें ॥ यालागींआलेंकविपद ॥ १०२ ॥ क
 रुनिझालासीअकर्ता ॥ हेचितुझीथोरदक्षता ॥ ब्रह्मरसेंसकळबोलतां ॥ चवीअमृतानेकैची ॥ १०३ ॥ ब्रह्मरसतूप्यालासी ॥ ब्रह्मानं
 देंभातलासी ॥ जगींउन्मत्तजाहलासी ॥ दृष्टानाणिसीकोणातें ॥ १०४ ॥ सदांसावधनिजरूपेंसी ॥ यालागींमाझेतुझेनह्मणसी ॥ तें
 चिपिसेपणतुजपाशीं ॥ दिसेजगासीसर्वथा ॥ १०५ ॥ निजबोधेंतुमझालासी ॥ परमानंदेनिवालासी ॥ तीहीलक्षणेंतुजपाशीं ॥ निर्धा

रेसीदिसताती ॥५॥ श्लोक ॥ जनं पुदन्धमानं पुकामलोभदवाग्निना ॥ नतप्यसेऽग्निना मुक्तो गंगाभस्थद्वहिपः ॥ २९ ॥ टीका ॥
 कामलोभदावाग्नि ॥ माजी जळतां लोकतीर्ह ॥ देखत असोजीनयनां ॥ वेगळा कोण दिसेना ॥ ६ ॥ तेदावाग्नी माजी असतां ॥ तूनपोळ
 सीणा अवधूता ॥ नवल तुझी असो मता ॥ नकळे सर्वथा आह्मासी ॥ ७ ॥ वणवाजळं दांनी थर ॥ गजे गंगाजळं दिधली बुडी ॥ त्यासी नला
 गतीता पाचावांढी ॥ तैसे निर्वडी तुज देसों ॥ ८ ॥ ऐशीं दुंदुतु जनातळती ॥ हटवा हिला सीं ब्रह्मस्थिती ॥ कांहीं एक करीन विनंती ॥ रूपा मूर्ती
 दयाळुवा ॥ ९ ॥ श्लोक ॥ त्वं हि नः पृच्छतां ब्रह्मन्नात्मन्या नंदकारणं ॥ ब्रूहि सर्गाविहीनस्य भवतः केवलात्मनः ॥ ३० ॥ टीका ॥ तूं ब्र
 वेचा ब्राह्मण ॥ निजानंदं परिपूर्ण ॥ त्या आनंदाचें कारण ॥ विषद करुनि सांगावं ॥ १० ॥ तू देही वर्तसी विदेहस्थिती ॥ तुज विषयो आनळून
 शकती ॥ हे अलिप्तपणाची प्राप्ती ॥ कवण पारिती तुज झाली ॥ ११ ॥ तुज नाहीं राखाची भीड ॥ न करि मी धनवंताची चाद ॥ दीन वचन मानि
 सी गोंड ॥ पुरविसी कोड निज बंधें ॥ १२ ॥ ऐसा केवळ तूं रूपाळू ॥ आर्त बंधू दीन दयाळू ॥ निजात्म भावं तूं केवळू ॥ भक्त वत्सल भावार्थ
 ॥ १३ ॥ ऐसा बद्धा संवाढु ॥ आवडी सांगे गांविंदु ॥ उद्दवा सी ह्मण सावधु ॥ न्दु श्रीबोधू धरावा ॥ १४ ॥ श्लोक ॥ श्री भगवानुवाच ॥ य
 दुर्नेवं महाभाग ब्रह्मण्येन स मेधसा ॥ एष्टः समाजितः प्राह प्रश्रया वनतं नृपं ॥ ३१ ॥ टीका ॥ श्री मुखें श्रीकांत ॥ यदुर्नें भाग्यव-
 र्णित ॥ ब्राम्हण भक्त सत्व युक्त ॥ बुद्धि मंत श्रद्धाळू ॥ १५ ॥ भगवद्भाग्यें भाग्यवंतु ॥ यदुसी मेरला तो अवधूतु ॥ त्यासी होऊनि अति
 विनितु ॥ असे विनविन निजहिती ॥ १६ ॥ मृदु मंजूळ वचनें प्रार्थिला ॥ मधुपर्क विधानें पूजिला ॥ अवधूत अति संतोषला ॥ बोलता झाला
 निज मुखें ॥ १७ ॥ श्लोक ॥ ब्राह्मण उवाच ॥ संति मे गुरवो राजन् बहवो बुर्युपाश्रिताः ॥ यतो बुद्धिमुपादाय मुक्तोऽरा-
 मीहतान् शृणु ॥ ३२ ॥ टीका ॥ शीरसागर उचंबळला ॥ किं रूपेचा मेध गर्जिल्ला ॥ निज सरवाचा वाधावा आला ॥ तैसें बो-
 लिला ब्राह्मण ॥ १८ ॥ ऐक राजयाचूडामणी ॥ यदु कुळदीप दिनमणी ॥ धन्य धन्य तुझी वाणी ॥ निज गुणीं निवविलें ॥ २० ॥

राजा आणि सात्विक ॥ सिद्धलक्षणें लक्षिक ॥ पृथ्वी माजी तुंचि एक ॥ नदिसे आणी क सर्वथा ॥ २१ ॥ संदर आणी सगुण ॥ उत्तमोत्त
मकेला प्रभ ॥ पुशिलें निजानंदकारण ॥ तें यथार्थ जाण सांगेन ॥ २२ ॥ गुरुवीण आत्मप्राप्ती ॥ सर्वथानघडे गानृपती ॥ तें गुरुहिमी
तुज प्रती ॥ यथा निगुती सांगेन ॥ २३ ॥ निजबुद्धीचा विवेक स्थिती ॥ बहुत गुरुम्याकेले असती ॥ जे जे सद्गुणम्यादेखिले मूर्ती ॥ ते ते स्थि
ती ते गुरू ॥ २४ ॥ बुद्धीने अंगिकारिलें गुण ॥ निजधैर्यें धरिली धारणा ॥ तेणें मी मुक्त झालों जाणा ॥ स्वेच्छा आटणा करीतसे ॥ २५ ॥ सं
सारत रावया ॥ मुख्य सद्बुद्धी गाराया ॥ रिगमूनाही आणि काउपाया ॥ व्यर्थ कात्याशिणावें ॥ २६ ॥ सद्बुद्धी नाही ज्यापासी ॥ तो
संसाराची आंदणी दासी ॥ असंत नाही अहिर्निशी ॥ दुःख भांगी असंत ॥ २७ ॥ सद्बुद्धी नाही तद्दय मुवनी ॥ तेथें वैराग्य नुपजे म
नी ॥ मांतो तरेल कैसे नी ॥ विवेक स्वप्नानंद रे ॥ २८ ॥ वैराग्याचे निपडि पाडे ॥ ज्यास सद्बुद्धी सांपडे ॥ तेथे संसार कोण बापुडे ॥ पा
ये रोकडे विमांडी ॥ २९ ॥ आर्धा संसार एक असावा ॥ मगतो स्वटारो पें नाशावा ॥ जो रिघावा विवेक गांवा ॥ त्यासिते व्हांतो नाही ॥
संसार नाशासि मूळ ॥ साध्य प्रजाचिके वळ ॥ तिचें झाल्या अढळ वळ ॥ होय मृगजळ संसार ॥ ३० ॥ जे मिगुरु सांगे नष्टणे ॥ ते
निज प्रजेचे निलक्षणें ॥ ह्यादेय उपाय पणें ॥ घेणें त्यजणें साविवेकें ॥ ३१ ॥ हेचिमराठिया मारवा ॥ सांगेन तें सावध ऐका ॥ जेणे
शिष्याचा आकांका ॥ पडेठाउका प्रत्यक्ष ॥ ३२ ॥ ऐक प्रजेचीं लक्षणें ॥ सांगेन दृष्टांत पणें ॥ सूपचाळणी राधणें ॥ घेणें त्यजणें वि
वेकें ॥ ३३ ॥ चाळणी माजी जे जें पडे ॥ सूक्ष्म निजतत्त्व ठांसां डे ॥ उरती गुणदोषाचे खडे ॥ करी बडबडे खडबडित ॥ ३४ ॥ ऐसी
जे अवस्था ॥ ते त्यागाची सर्वथा ॥ भ्रंश होईल स्वार्था ॥ हे राखतां त्रिशुद्धी ॥ ३५ ॥ सपाची दशा ते ऐसी ॥ त्यजीरजकण भुसासी
निहारल्या निजविजासी ॥ निज तद्दयें सिरारवत ॥ ३६ ॥ स्वयें वैराग्यें तापणें ॥ ते दशाराधणें म्हणे ॥ अपक्का परीपक्क करणें
निज निज गुणें निजांगे ॥ ३७ ॥ एवंचा दोन दशा ॥ दृढ धराव्या विरेशा ॥ तेणें परमार्थ होय आपेसा ॥ जेविं आरिसा हातींचा ॥

॥३९॥ यदसीह्यणे ब्राह्मण ॥ जें म्यां सांगितलें लक्षणा ॥ तेथें देऊनियां मन ॥ सावधान परिय सें ॥ ४० ॥ जो जो ज्याचा घेतला गुण ॥
 तो तो गुरु म्यां केला जाण ॥ गुरु सी आलें अपार पण ॥ जग संपूर्ण गुरु दिसे ॥ ४१ ॥ ज्याचा गुण घेतला ॥ तो सहजें गुरुत्वा आला
 ॥ ज्याचा गुण त्याग रूपें घेतला ॥ तो हि गुरु प्रामाण्य अहित त्यागें ॥ ४२ ॥ एव त्यागा त्याग सम तुकें ॥ दोहीं सी गुरुत्व आले निकें ॥ राया
 पाहे पां विवेकें ॥ जग निअसकें गुरु दिसे ॥ ४३ ॥ ऐसं पाहातां सावकाशी ॥ गुरुत्व आलें जगासी ॥ हें चि साधन जया पाशीं ॥ तो चि
 परमार्थाशी साधक ॥ ४४ ॥ ऐसं सांगतां अच्चाट ॥ तुज वाटे लहें कच्चाट ॥ तरि गुरु सांगो श्रेष्ठ श्रेष्ठ ॥ मानिलें वरिष्ठ निज बुद्धी
 ॥ ४५ ॥ श्लोक ॥ पृथिवी वायु राकाश मापोऽग्निश्चंद्रमारविः ॥ कपोतोऽजगरः सिंधुः पतंगो मधुकुट्टजः ॥ ३३ ॥ मधुहा हरिणो भी
 नः पिंगला कुररोर्मकः ॥ कुमारी शरकृत्सपे उर्णनाभिः सपेशकृत ॥ ३४ ॥ टीका ॥ गुरु सांगेन अशेष ॥ संख्या प्रमाण चो
 वीस ॥ त्यांचीं नावे तू परिस ॥ सावकाश सांगेन ॥ ४६ ॥ पृथ्वी वायु आकाश ॥ अग्नी आपसी तांश ॥ सात वातो चंद्रांश ॥ कपो
 ता परिस आठवा ॥ ४७ ॥ अजगर सिंधु पतंग ॥ मधुमक्षिका गजभृंग ॥ हरिण भीन वेश्या सांग ॥ नावें सभ गपिंगला ॥ ४८ ॥
 टिटवी आणीलें करु ॥ कुमारी आणी शारकरु ॥ सर्पकांतणी पेशस्कारु ॥ इतुकें न गुरु चो विसे ॥ ४९ ॥ पावावया तत्त्व पंचवि
 सावें ॥ चोविसां गुरु सी उपसावें ॥ विवेक युक्ती स्वभावे ॥ गुरु भजावे निज बुद्धी ॥ ५० ॥ दाका वया निज बोधासी ॥ निज विवेकें अहि
 निशी ॥ गुरुत्व देऊनि अनेकासी ॥ निज हितासि गुरु केले ॥ ५१ ॥ कोण युक्ती कोण विचारु ॥ कोणें लक्षणें कोण गुरु ॥ केला तो हि
 निज निर्धारु ॥ सविस्तर परिय सें ॥ ५२ ॥ श्लोक ॥ एते मे गुरोराज नृचतुर्विंशतिराश्रिताः ॥ शिक्षावृत्तिभिरेतेषां मन्त्रशिक्ष
 मिहात्मनः ॥ ३५ ॥ यतो यदनु शिक्षामियथावानाहुषात्मज ॥ तत्तथा पुरुषव्याघ्रनिबोधकथयामिते ॥ ३६ ॥ टीका ॥ ऐकें रा
 जवर्य नृपती ॥ विवेक धवक चतुरकीर्ती ॥ गुरु संख्यांतु जप्रती ॥ यथानिगुती सांगीतली ॥ ५३ ॥ यांचिया शिक्षिता वृत्ती ॥ शि

कलों आपुलियायुक्ती ॥ मनपावळें आत्मस्थिती ॥ विकल्पभांती सांडुनी ॥ ५४ ॥ नाहुषाचा पुत्र ययाती ॥ ययातीचा यदुनिश्चिती ॥
 ॥ नहुषनंदन यदुसिंहाणती ॥ मूळवित्तितेणें योगें ॥ ५५ ॥ यालागीं ह्मणेन हुषनंदना ॥ पुरुषामाजी पंचानना ॥ सांगेन गुरुच्या
 लक्षणा ॥ विचक्षणा परियसें ॥ ५६ ॥ ज्या गुरूचे जें सेशिक्षित ॥ मी शिकलों सुनिश्चित ॥ तें तें सांगेन समस्त ॥ सावधचित्त करी रा
 या ॥ ५७ ॥ ऐकावया गुरुलक्षण ॥ यदुनें सर्वांग केलें श्रवण ॥ अर्धी बुडुनियां मन ॥ सावधान परीसतूं ॥ ५८ ॥ शब्द सांडो नियां मागे
 शब्दार्थ माजीरिगे ॥ जे जें परिसतु ते तें होय आंगें ॥ विकल्प त्यागें विनीत ॥ ५९ ॥ श्लोक ॥ भूतैराक्रम्यमाणोपि धरो देव च
 शानुगे ॥ तद्दिहान्नचलोन्मार्गादन्वशिक्षंक्षितेर्ग्रंतम् ॥ ६० ॥ टीका ॥ परमार्थी मुख्यशांती ॥ साधकांसी पाहिजे निश्चिती ॥
 ॥ यालागीं ग्रंथमगुरुक्षिती ॥ निजशांती लागुनी ॥ ६१ ॥ पृथ्वी गुरुत्रिविधपाही ॥ पर्वत वृक्ष आणि मही ॥ यांचा लक्षणें धरितां दे
 ही ॥ गुरुत्वपाही पृथ्वीसी ॥ ६२ ॥ अंतरनिग्रहो ते शांती ॥ बाह्येंद्रियनिग्रहो ते दांती ॥ उभयतासहिष्णुता ते शांती ॥ शांती सिद्धि
 ती गुरुकेंली ॥ ६३ ॥ पृथ्वी ते नाना भूती ॥ माझी माझी ह्मणोनि शोबती ॥ नाना भेदी भिन्न करिती ॥ निजवृत्ती व्यवहारें ॥ ६४ ॥
 त्या भूतांचें भिन्नवर्तन ॥ पृथ्वी संपादी आपण ॥ मोडों नेंदी अभिन्नपण ॥ अखंड जाण सर्वदा ॥ ६५ ॥ तें सें योगियाचें लक्षण
 ॥ करितां कर्म भिन्नभिन्न ॥ वृत्ती अखंड दंडायमान ॥ सर्वदां जाण असावी ॥ ६६ ॥ देहासि अदृष्ट योगें गती ॥ भूतें अदृष्ट
 योगें आक्रमिती ॥ भूतीं निजात्मता भाविती ॥ ह्मंदें न बाधती साधकां ॥ ६७ ॥ येथ भूती पृथ्वी पूजिली ॥ नातरीं विश्वभूती गांजि
 ली ॥ हर्षविषादानाही आली ॥ निश्चळवेली निजक्षांती ॥ ६८ ॥ भूतें पार्थिवें चितवझालीं ॥ तेही पृथ्वी पूजिली सागांजिली ॥ ऐक्यें
 दंडभावा मुकली ॥ निश्चळ झाली निजरूपें ॥ ६९ ॥ तें सा योगिया हि जाणा ॥ भूतवैषम्यें दंडळाना ॥ सर्वभूतीं निजात्मभावना ॥
 विषयी समाना भावितां ॥ ७० ॥ आतां पृथ्वीची अभिनवशांती ॥ तें सांगेन राया तुज मनी ॥ जे शांति धरो नि संतां ॥ भगवद्भक्तीपा

बले ॥ ७० ॥ पृथ्वीदलहकरुनिजाकिली ॥ नांगरघालूनिफाकिली ॥ लातवरोतुडविली ॥ नोडिलाझाडिलापेभूती ॥ ७१ ॥ तो अपराधु
 नमानुनीक्षिती ॥ सर्वेचिभूतांतेप्रसन्नहोती ॥ तेथेचिपिकरुनिनानासंपर्त ॥ नृभिदेतीभूतांत ॥ ७२ ॥ ऐसऐशियानिजशांती ॥ लागी
 मुरुम्याकेलीक्षिती ॥ ऐकसमाग्याभूपती ॥ शांतीचीस्थितीअभिनवा ॥ ७३ ॥ ऐकेंअपसधुकेला ॥ दुजेनीउगाचीसाहिला ॥ इतुकेनि
 शांतकेविझाला ॥ उपेक्षिला अपराधी ॥ ७४ ॥ ऊसमोडित्यागोडपारी ॥ छेदितेंशस्त्रगोडकरी ॥ पिळिलियाआळिलियावरी ॥ स्वा
 दाचीथोरीअपकाव्यादेत ॥ ७५ ॥ अपराधसाहोनिआंगी ॥ त्याचाप्रवर्तेहितालागी ॥ तेचिशांतीपेजगी ॥ होयदादुगीनिहंद ॥ ७६
 ॥ अपराधसाहोनिअंगावरी ॥ अपराध्याहोइजेउपकारी ॥ हेंशिकलेंपृथ्वीवरी ॥ परोपकारीपर्वत ॥ ७७ ॥ श्लोक ॥ शश्वत्परा
 र्थसर्वहः परार्थैकांतसंभवः ॥ साधुःशिक्षेतभूभूत्तोनगशिष्यः परात्पतां ॥ ७८ ॥ टीका ॥ पृथ्वीपासोनिझालें ॥ तेपर्वतहीम्यागुरु
 केले ॥ त्यांपासोनिजेजेंशिकलें ॥ तेहीवहिलेंपरियगे ॥ ७८ ॥ रत्नादिकरूनीसमस्त ॥ पर्वतपरार्थचिवाहात ॥ नृणजळनानाअ
 र्थ ॥ तेहीपरार्थधरीतसे ॥ ७९ ॥ कोणासिनेमीनानिवारी ॥ उबगोनिनघालीबाहेरी ॥ याचकाचेइछेवारी ॥ परोपकारीदेतसे ॥
 ८० ॥ ग्रीष्माअंतीसर्वसरे ॥ परितोदेतामागेनसरे ॥ सर्वेचीभगवंतेंकीजेपुरें ॥ वर्षोनिजळधरेसमृद्धी ॥ ८१ ॥ जंवजंवउल्हासे
 दांतादेतु ॥ तंवतंवपुरवीजगन्नाथु ॥ विकल्पनधरितांमनातु ॥ देताअच्युतूननिवार ॥ ८२ ॥ सत्यअच्युतदेता ॥ हेंनमनेचितव
 ता ॥ यालागींदरिद्रता ॥ विकल्पवंतालागली ॥ ८३ ॥ एवंपर्वताचीजेउत्पत्ती ॥ तेपरोपकारार्थैकांती ॥ उपकारावांचूनिचिती ॥ दु
 जीवृत्तीजाणेना ॥ ८४ ॥ त्यापर्वताऐशीतत्वता ॥ असावीसाधकाशीउदारता ॥ कायावाचाचिन्ता ॥ सर्वस्वदेताउल्हास ॥ ८५ ॥
 चेष्टामात्रेपरोपकारता ॥ सर्वदांकरावीसमस्तां ॥ कोटिलाभाहाणोनिलाता ॥ उपकारितत्वताउदित ॥ ८६ ॥ परमार्थोचियाचाला
 ॥ स्वार्थसांडोनिरोकहा ॥ परोपकारार्थअवघडला ॥ रिघेसांकडाउपकारार्थे ॥ ८७ ॥ उपकारचीसाकारला ॥ कींपरोपकाररूपआ

ला ॥ तैसा जन्मो बिउपकारि झाला ॥ उपकारिला सर्वोसी ॥ ८८ ॥ उ सजै सा अवधारी ॥ सर्वो सिंगो डपणो उपकारी ॥ तैसा चियोगियांस
 सारी ॥ परोपकारी मधुरत्वं ॥ ८९ ॥ जै से पर्वती निर्झर ॥ तैसे उपकाराचे पाझर ॥ सकों नेणती निरंतर ॥ कृतोपकार जगकेलें ॥ ९० ॥ सांडो
 निरूपण वृत्तीची संगती ॥ उपकारी पर्वत एकांती ॥ राहिला से उपकार मूर्ती ॥ धैर्य वृत्ती निर्धारें ॥ ९१ ॥ परोपकारालागीं निश्चित ॥
 गुरुकेला म्या पर्वत ॥ आतां वृक्षापासो निजं शिक्षित ॥ तें हि समस्त परियसें ॥ ९२ ॥ सर्वो गे सर्व भावेसी ॥ सर्व काळ सर्व देशीं ॥ परा
 धीन व्हावे सर्वोसी ॥ हे वृक्षापाशीं शिकलों ॥ ९३ ॥ वृक्ष जेणे प्रतिपाळिला ॥ तो त्या आधीन जाहला ॥ कांजो छेदावया लारि घाला
 त्याही झाला स्वाधीन ॥ ९४ ॥ योगिया पालखीसी घातला ॥ तेह्नां त्या चिया आधीन झाला ॥ एकीं सळीं द्यावया चालविला ॥
 तेह्नां त्याच्या हिबोला आधीन ॥ ९५ ॥ सांड निदेहींची अहंता ॥ योगियां सी झाली पराधीनता ॥ विश्वमाझा आत्मा सर्वथा ॥ सर्वो
 चावर्तता बोलातू ॥ ९६ ॥ सर्व ते मीचि आहे ॥ यालागीं साधक बाधक न पाहे ॥ त्याचा बोला माजी राहे ॥ वर्तता हो ये संतोषें ॥
 ९७ ॥ प्राप्त जे जें सुरवदुःख ॥ तें तें अदृष्टा आधीन देख ॥ आत्मा मानी सकळ लोक ॥ पराधीन देख वर्तत ॥ ९८ ॥ सकळ लोकीं नि
 जात्यता ॥ देखतां झाली पराधीनता ॥ हे वृक्षापासो नित त्वता ॥ परात्पता सी कलों ॥ ९९ ॥ आणी एक लक्षण ॥ वृक्षापासो निशि
 कलों बाण ॥ अतिथीचें पूजा विधान ॥ तैसा वधान परियसें ॥ १०० ॥ अतिथी आल्या वृक्षापासीं ॥ वंचना करी चत्यासी ॥ प
 चपुष्प फल मूळ लायेसी ॥ त्वचा काढी सिंदूर से ॥ १०१ ॥ जो वृक्षासी प्रतिपाळी ॥ कांजो प्रजो घालूनि मुकी ॥ दोहीं सिही समसेळीं ॥ पुष्पीं
 फळीं संतुष्टी ॥ १०२ ॥ जैसा वृक्ष समूळ समझा ॥ अर्था लागीं सार्थक जाहला ॥ तैसा चितें त्रिनेंद्रें हे बोला ॥ साधु संतुष्टला अर्थासीं ॥ ३३
 अतिथी सिनव्हे पराङ्मुख ॥ हा साधू सिगुण लोलिक ॥ अन्न धन उदक ॥ यथा सुरवे देतसे ॥ १०४ ॥ अर्थी आल्या अर्था वयासी ॥ विमुरव
 न व्हावे सर्वस्व सी ॥ हे शिकलों वृक्षापाशीं ॥ विवेकें सी निज बुद्धी ॥ १०५ ॥ एवं पृथ्वी गुरू झाली ऐसी ॥ दुजे गुरुत्व वायु सी ॥ आलें जे जें

युक्तीसी॥ तेंपरियसींनरदेवा॥ ६॥ गुरुत्वजेंवायुसी॥ तेंदोंप्रकारेंपरियेसीं॥ एकतेंप्राणवृत्तीसी॥ वाह्यवायूसिदुसरे॥ ७॥ श्लोक॥
 प्राणवृत्त्यैवसंतुष्येन्मुनिर्नैवेन्द्रियप्रियैः॥ ज्ञानंयथाननश्येतनावकीर्येतवाङ्मनः॥ ३९॥ टीका॥ प्राणाचियेपरि॥ जीविषयींआ
 सक्तीनधरी॥ विषयसेविलीयाहिवरी॥ नळेअहंकारीप्राणजेंसा॥ ८॥ प्राणाभ्यासेंस्वधाअद्भुत॥ तेव्हांप्राणासीचक्षोभयेत॥ तेणेंकाया
 वाचाचित्त॥ विकळपडतइंद्रियें॥ ९॥ तयाप्राणासीआधारू॥ सलतसामिळोआहारू॥ परीधडगोडाचाविचारू॥ नकरीसाचारूंप्रेंप्रा
 ण॥ १०॥ तैसाचियोगियाहीपाहीं॥ तोअभिमाननधरींदेहीं॥ विषयोसेवीपरिकहीं॥ आसक्तीनाहींतयासी॥ ११॥ श्लुधेचियातोंडा॥
 मिळोकोण्डाअथवामांडा॥ परिसनेचापांगडा॥ नकरीधडफुडातयासी॥ १२॥ ज्ञानधारणानदळे॥ इंद्रियेंनव्हतीविकळे॥ तैसाआ
 हारयुक्तिवळे॥ सेविजेकेवळेनिजधेर्यें॥ १३॥ प्राणास्तवइंद्रियेंसबळे॥ प्राणयोगेंदेहचळे॥ त्यादेहकर्माप्राणानातळे॥ अलिप्त
 मेळेसर्वतूं॥ १४॥ त्याप्राणाचीऐशीस्थिती॥ योगीत्याचीवर्ततीवृती॥ सर्वकरूनीनकरीआसक्ती॥ देहस्थितीनातळे॥ १५॥ ब्रह्मा
 दिकांचादेहपाळू॥ कांश्रुकरांदिकांदेहगाळू॥ ऐसानमनीचविराळू॥ प्राणरूपाळूसमभावे॥ १६॥ तैसंयोगियांचेंकर्म॥ नधरी
 उंचनीचमनोधर्म॥ कदांनदेरेवेंअधमोत्तम॥ भावनासमसमभावे॥ १७॥ आवडीप्रतिपाळावारावो॥ रंकाचाटाळावादेहो॥ ऐसा
 प्राणासीनाहींभावो॥ शुद्धसमभावोसर्वत्र॥ १८॥ प्राणअपानसमानउदान॥ सर्वसंधीअसेव्यान॥ इतुकिंनामेंस्थानेंपावोनि
 जाण॥ नसंईप्राणयेकपणा॥ १९॥ तैसेउंचनीचवर्णावर्ण॥ अधमोत्तमादिगुणागुण॥ देखोनियांयोगीआपण॥ भावनापरि
 पूर्णनसंडी॥ २०॥ प्राणअसोनीदेहाभीतरी॥ बाह्यवायूसिंभेदनधरी॥ तैशीयोगियाभावनाकरी॥ सबाह्याभ्यंतरीऐक्यता॥
 २१॥ श्लो॥ विषयेष्टाविशन्व्योगीमानाधर्मेषुसर्वतः॥ गुणदोषव्यपेतात्मानविषज्जेतवासुवत्॥ ४०॥ पार्थिवेष्टिहृदेहेषुप्रविष्ट
 स्तद्गुणाश्रयः॥ गुणैर्नयुज्यतेयोगीगंधैर्वायुरिवात्महृक्॥ ४१॥ टी०॥ ऐक्यतासाधावीचतुरीं॥ तेवायुच्याऐशीदोहींपरी॥ बा

ह्यआणिअंतरां॥ ऐक्यकरींवर्तावें॥ २२॥ प्राणवृत्तीचींलक्षणे॥ तुजसांगीतलींसंपूर्ण॥ आनांबाह्यवायूचींविन्हें॥ सावधानपरियेस
 ॥ २३॥ वायुसर्वीतेंस्पशौनिजाये॥ परिअडकलाकोवेंनराहे॥ तेंसेविषयसेवितांपाहें॥ आसक्तनव्हेयोगिया॥ २४॥ असोनिद्रंद्रियांचेनि
 मेळे॥ तोविषयामाजीजरींलोळे॥ तरींगुणदोषआसक्तिमेळे॥ बांधुनमैकेतयाचा॥ २५॥ वस्त्रचंदनवनितामाळा॥ सदांभोगितां
 विषयसोहळा॥ वायुनातळेजेविंजळा॥ तेविंयोगीवेगळाविषयासी॥ २६॥ जेंसेंवारेनिजाळउडे॥ परिजाळींवारानातुडे॥ तेविंभोगभो
 गितांगाहे॥ भोगींनातुडेयोगिया॥ २७॥ जातयावायुचेमेरी॥ सुगंधकोरीघालितीमिरी॥ त्याचीआसक्तीनाहींपोरी॥ उठाउठा-
 सांडितु॥ २८॥ तेंसाआत्मखेंयोगियापाहीं॥ प्रवेशलासेसर्वादेहीं॥ देहगुणाश्रयोपाहीं॥ वांछिंचावांछींतोचितो॥ २९॥ निजात्माह
 णीचेनिबळें॥ तोदेहगुणासीनातळे॥ जेंसागंधावरीवारालोळे॥ परीनाकळेगंधासी॥ ३०॥ तेंचिपरिपूर्णआत्मस्थिती॥ रायामीसां
 गेनतुजप्रती॥ जेंसीआकाशाचीप्रतिती॥ सर्वपदार्थीअलिप्त॥ ३१॥ श्लोक॥ अंतर्हितश्चस्थिरजंगमेषुब्रह्मात्मभा
 वेनसमन्वयेन॥ व्यास्याऽव्यवच्छेदमसंगमात्मनोमुनिर्नभस्त्वंविततस्यभावयेत्॥ ४२॥ टीका॥ सर्वपदार्थी
 समत्व॥ आलागींआकाशासीगुरुत्व॥ असंगत्वअभेदत्व॥ निर्मळत्वजाणोनी॥ ३२॥ विषयींअसोनीसमत्व॥ संगींअ
 सोनीअसंगत्व॥ भेदुकरितांअभेदत्व॥ आलागींगुरुत्वआकाशासीं॥ ३३॥ वैरसर्पांमुंगुसासीं॥ आकाशदोहींचेहृदय
 यासीं॥ वैरभिर्वैरताआकाशासीं॥ तेस्थितीयोगियासीपाहिजे॥ ३४॥ तेणेंआकाशदृष्टांतें॥ ब्रह्मभावेंपापणियांतें
 योगीदेखिजेपुरतें॥ व्यापकत्वेंपापुल्या॥ ३५॥ ब्रह्मसमन्वयेंपाहातांपाहीं॥ स्थावरजंगमान्वाढायां॥ तिळ
 भरींवाडिरितीनाहीं॥ आपणपेंपाहींकोदला॥ ३६॥ आकाशसर्वपदार्थीअसे॥ परिअसेहेंसर्वासिनदिसे॥ तेवि
 दृश्यद्रष्टाअतितदृशे॥ सर्वत्रअसेयोगिया॥ ३७॥ नभनखोंचेंसांबळे॥ जळेनावणव्याचेनिजाळे॥ नळतांज्या

लावेगळे ॥ असेसगळेंदवरवित ॥ ३८ ॥ तैसीयोगियासिद्धेंसकळें ॥ बाधूनसकतीकवणेंकाळें ॥ नव्हतां हंक्षयेगळे ॥ स्वरूप
 सगळेंशोभत ॥ ३९ ॥ योगियाळेदावयालवलाहे ॥ सोडिलेशस्त्राचेसमुदाये ॥ तोंसस्त्रामाजीआणियातेंपाहिं ॥ नरूपती
 घायेंजेविगगना ॥ ४० ॥ जेंजेंहंक्षबाधूंआलें ॥ तेंतेंस्वरूपदेखेआपुलें ॥ सहजेंहंक्षभावाभुकलें ॥ अबाधितरुळिंनिज
 रूप ॥ ४१ ॥ गगनबुडालेंदिसेडोहीं ॥ परितेंउदकेंभिजलेंनाहीं ॥ तैसाअसोनियांसर्वदेहीं ॥ अलिप्तपाहींयोगिया ॥ ४२ ॥
 आकाशाचिस्वलमारवूंजातां ॥ तेंनमारवेमारवेलावितां ॥ तैसायोगियादोषीह्मणतां ॥ दोषसर्वआह्मणत्यासी ॥ ४३ ॥
 गगनअसोनियांजनीं ॥ मैळेनाजनघसणी ॥ तैसायोगियासकळकर्मकरूनी ॥ कर्मवपणीनमैळे ॥ ४४ ॥ मोदेबांधि
 तांआकाशातें ॥ चारीपालवपडतीरिते ॥ तेविंकर्मीबाधतांयोगियातें ॥ कर्मतेथेंनिष्कर्म ॥ ४५ ॥ घडामाजीआका
 शअसे ॥ तेंवाच्यकीजेघटाकाशें ॥ पाहातांघटासबाह्यसमरसें ॥ आकाशअसेपरिपूर्णा ॥ ४६ ॥ तैसाआत्माह्मणतीदे
 हीं ॥ तंवतोदेहासबाह्यपाहीं ॥ देहमिथ्मलेंवांइचेरायीं ॥ चिन्मात्रपाहींपरिपूर्ण ॥ ४७ ॥ ॥ श्लोक ॥ तेजोऽबन्धमयैर्मा
 वैर्मघाद्यैर्वायुनेरितैः ॥ नस्पृश्यतेनभस्तदूत्कालसृष्टैर्गुणैः पुमान् ॥ ४८ ॥ टीका ॥ नमस्पृश्यीरजेनगदळे ॥ उदकेंकरीन
 पघळे ॥ अग्निचेनिज्वाळेंनजळे ॥ वायुबळेंउडेना ॥ ४९ ॥ कडकडीतआभाळें ॥ येउनीआकाशझांकोळे ॥ त्यासमस्त
 नमनातळे ॥ अलिप्तबळेंसंस्थित ॥ ५० ॥ तैसेंचियोगियासी ॥ असतांनिजात्मसमरसी ॥ काळेंसृजिल्यागुणासी ॥ वश्य
 त्यासीतो नळे ॥ ५१ ॥ काळाचेंथोरसामर्थ्यजाण ॥ देहासिआणीजरामरण ॥ योगीदेहातीतआपण ॥ जन्ममरणनदे-
 खे ॥ ५२ ॥ स्वप्नोचिंतामणीजोडला ॥ सर्वेचिअंधकूपींपडला ॥ जागाजाह्यानह्मणेनाडला ॥ तैसाघडलादेहसंग ॥ ५३ ॥ वि
 ॥ ब्रह्मादिदेवांसिखाये ॥ तोकाळवंदीयोगियाचेपाये ॥ तोकाळाचाहीआत्माहोये ॥ निधडापहेंमहाकाळ ॥ ५४ ॥ वि

जूकडकडूनिआकाशी॥तेजेंप्रकाशीगगनासी॥गगननातळेतेंविजूसी॥असोनितिसीसबाह्य॥५४॥तेंसासत्त्वगुणप्रकाशी
 ज्ञान॥त्यासियोगियानातळेजाण॥ज्ञानस्वरूपनिखळआपण॥इत्तिज्ञानमगनेघे॥५५॥जाहलियासूर्यउदयासी॥
 दीपप्रभानयेउपेगासी॥तेविंसहजआलियाहातासी॥इत्तिज्ञानासीकोणपुसे॥५६॥सत्त्वेप्रकाशिलेंज्ञान॥तेंआवडोनि
 नेघेजाण॥अथवास्ववळल्यारजोगुण॥कर्मवपणत्यानये॥५७॥होकांतसोगुणाचेनिमेळे॥क्रोधमोहासिनातळे॥
 गुणातीतझालावळे॥बोधकळोळेस्वानंदे॥५८॥उदकासिगुरूपण॥आलेंतेंऐकलक्षण॥अवधूतह्मणेसावधान॥
 नृपनंदनयदविरा॥५९॥ श्लोक॥ स्वच्छः प्रकृतितः स्निग्धो माधुर्यस्तीर्थभूर्नृणां ॥ मुनिः पुनात्यपां मित्रमीक्षो
 पस्पर्शकीर्तनैः ॥ ४४ ॥ टीका॥ लक्षणं पाहातां जळ ॥ स्वभावं अतिनिर्मळ ॥ प्रकृतिस्तवकीमळ ॥ मधुरकेवळ स
 वींसीं ॥ ६० ॥ पवित्रह्मावयाप्राणियासी॥तीर्थीतीर्थत्वउदकासी॥इतुकींलक्षणेयोगियासी॥अहिर्निशीअसावीं॥
 ६१॥उदकींरिघालेजेसमेळ॥तेस्वभावंकरीनिर्मळ॥परीनधरीअहंबळ॥जेम्यामळक्षाळिले॥६२॥तेंसेंयोगिया
 सीभजनशीळ॥भावंभावीकजेकेवळ॥त्याचेनिरसूनिकळिमळ॥नधरीबळगुरुत्वं॥६३॥प्राणगेलियातरीप्राणि-
 यासी॥कठिणत्वउपजेनामानसी॥जेंजेंभेदेतयासी॥मृदताकेंशीवर्तत॥६४॥जेविंचंद्रकीरणचकोरासी॥पाखोवा
 जेविपिलियांसी॥जीवनजेंसेंकांजीवासी॥तेविसर्वासीमृदत्व॥६५॥जळवरिवरीक्षाळीमळ॥योगियासबाह्यकरीनि
 र्मळ॥उदकसरवीकरीएकवेळ॥योगीसर्वकाळसरवदाता॥६६॥उदकाचेंसरवतेंकिती॥सचेचिक्षणातृषितहोती॥
 योगियांदेस्वानंदतृप्ती॥सुखासिविहृतीपैनाही॥६७॥उदकाचीजेमधुरता॥तेरसनेसीचित्तता॥योगियांचेंगोड
 पणपाहातां॥होयनिवविनासर्वेंद्रियां॥६८॥लागलीयोगियांचीगोडी॥अमृताचीचवीथोडी॥ब्रह्मोद्गादिपदेंबा

पुडीं ॥ अर्धघडीमाजीकरीत ॥ ६९ ॥ तापलें आलें उदकापासी ॥ अंगस्पर्शनिववीत्यासी ॥ तैसीचिदशायोगियासी ॥ स्पर्शता
पासीनिवारी ॥ ७० ॥ उदकेंनिवविलें ज्यासी ॥ परतोनितापहोयत्यासी ॥ योगीकृपेनेस्पर्शज्यासी ॥ त्रिविधतापासीनिर्मु
क्त ॥ ७१ ॥ योगीज्यासीनिववीजिवेंभावे ॥ त्यासिजीवगेलियाहितापुनव्हे ॥ निवालेपणेंतोवोल्हावे ॥ स्वानुभवेंडुल्लुत ॥
७२ ॥ मेघसुरेंअधःपतन ॥ उदकाचेंदेखानिजाण ॥ अधःपातेंनिवतीजन ॥ अन्नदानसकळांसी ॥ ७३ ॥ तैसंयोगिया
सीरवालुतेंयेणें ॥ जेइहलोकींजन्मपावणें ॥ जननिववीश्रवणकीर्तनें ॥ निजज्ञानेंउद्धरी ॥ ७४ ॥ पर्जन्योदकदेखतांजाण ॥
जेविनिवतीसकळहीजन ॥ कांगंगादिकांपेंदर्शन ॥ करीमोचनपापाचें ॥ ७५ ॥ तैसंयोगियाचेंदर्शन ॥ भाग्येवीणनव्हेजाण
॥ ज्याणेंदेखिलेत्याचेचरण ॥ करीमोचनभवरोग ॥ ७६ ॥ नघडेदर्शनस्पर्शन ॥ तरींकरावेंनामस्मरण ॥ इतुकेनिभवम
ळजाण ॥ करीच्छेदनतेंनाम ॥ ७७ ॥ सांडुनीभगवंताचेंकीर्तन ॥ कैल्याभक्ताचेंनामस्मरण ॥ केविंतुदेभवबंधन ॥ ऐसै
नह्मणेसर्वथा ॥ ७८ ॥ देवासिपूर्वींनामचिनाहीं ॥ त्यासिभक्तींप्रतिष्ठनिपाहीं ॥ नामरूपादीसर्वही ॥ नानाविलासतेहिअ
पिले ॥ ७९ ॥ ऐसादेवभक्तींथोरकेला ॥ आणूनिवैकुंठीवैसविला ॥ भक्तउपकारेंदादला ॥ मगत्याच्याबोलामाजीवतें ॥ ८० ॥
देवभक्तवचनेंकरी ॥ झालानरनाकेसरी ॥ प्रगटलारवांचामाझारीं ॥ शब्दकरीभक्ताचा ॥ ८१ ॥ आतांहीप्रत्यक्षप्रमाण ॥
दासाचेनिवचनेंजाण ॥ पाषाणप्रतिमेदेवोआपण ॥ आनंदधनप्रगटेंपै ॥ ८२ ॥ भक्तभावेंआभारला ॥ देवोउपकारेंदा
दला ॥ यालागींउलंघवेनाबोला ॥ पांगेंपांगलाभक्तांचा ॥ ८३ ॥ एवंब्रह्माचेंजेथेंनामघेणें ॥ तेथेंअवश्यदेवेंधावणें ॥ भ
क्तउपकाराउत्तीर्णहोणें ॥ वेगेंपावणेंत्यालागीं ॥ ८४ ॥ यालागींभक्ताचेंनामघेतां ॥ तुवतीभवबंधनव्यथा ॥ ऐसैसांगतां
अवधूता ॥ प्रेमसर्वथानसंदे ॥ ८५ ॥ आतांअग्नीजोगुरुकरणें ॥ त्याचींसांगेनलक्षणें ॥ कानामनाएककरणें ॥ सावध

पणोंपरियसें ॥ ८६ ॥ श्लोक ॥ तेजस्वीतपसादीनोदुर्धर्षोदरभाजनः ॥ सर्वभक्षोऽपियुक्तात्मानादनेमलमभिवत् ॥ ४५ ॥
 टीका ॥ अग्नीनिजतेजेंद्विदीप्यमान ॥ साक्षात्तहातीनधरवेजाण ॥ उदरमात्रीसांभवण ॥ सर्वभक्षणनिजतेजें ॥ ८७ ॥ तैसा
 बियोगियाहिजाण ॥ भगवद्भवेद्विदीप्यमान ॥ त्यासींधरावया आंगवण ॥ नव्हेजाणसरनरां ॥ ८८ ॥ हातीनधरवेखदिरां
 गारु ॥ तैसायोगियाअतिदुर्धर्ष ॥ तयांसिनशकेआवरुं ॥ मायाव्यवहारगुणेंसी ॥ ८९ ॥ आगीसिजेविंमुखविपात्र ॥ तैसं
 योगियासीउदरयात्र ॥ वेषानेवणेंविचित्र ॥ नाहीपात्रगांठीसी ॥ ९० ॥ अग्नीनेजेंजेंसेवणें ॥ तेंतेंजाळूनिआपुल्याऐसेंकर
 णें ॥ यापरीसर्वभक्षणें ॥ नाहीस्पर्शणेंमळारी ॥ ९१ ॥ चंदनसुवासेंदुर्गंधधुरे ॥ निंबकडुंसगोडिरे ॥ तेंजाळूनिआकारवि
 कारे ॥ काजेवैश्वानेंआपणाऐसें ॥ ९२ ॥ तैसायोगीजेंअंगिकारी ॥ तेंआत्मदृष्टीनिर्भारी ॥ दोषदवडनियांदुरी ॥ मगस्विकारी
 निजबोधें ॥ ९३ ॥ भोग्यजेंभोगूजाये ॥ तैथेंआत्मप्रतीतीपाहे ॥ मोक्तातदपचिहोये ॥ हाभोगुपाहैयोगियो ॥ ९४ ॥ अग्नी
 पडलेंजेंसमैक ॥ तेंअग्निमुखेंहोयनिर्मळ ॥ योगियाजेंसेविअळुमाळ ॥ परममंगळतेंहोय ॥ ९५ ॥ अग्निमुखीयागुघडे ॥
 तेणेंअदृष्टेंस्वर्गभोगुजोडे ॥ योगियोचेमुखीजेंपडे ॥ तेणेजोडेनिजपद ॥ ९६ ॥ आणीकअग्निचेंचिन्ह ॥ ऐकरायासाव
 धान ॥ तेंचिसाधकांसिसाधव ॥ सिद्धलक्षणसिद्धाचें ॥ ९७ ॥ श्लोक ॥ क्वचिच्छन्नः क्वचित्पृष्ठउपास्यः श्रेयश्छ
 तां ॥ भक्तं सर्वदा तृणादहनं प्रागुत्तराशुमं ॥ ४६ ॥ टीका ॥ भीतरीतेजस्वीवरीक्षांक्विल्ला ॥ होमकुंडीअग्नीपूरिल्ला ॥
 कांयत्तशालेप्रज्वळला ॥ याज्ञिकींकेलामहायागू ॥ ९८ ॥ जोंजोंउपासकाभावोजिवां ॥ त्यात्याश्रेयातेंउपजवी ॥ पूर्वो
 त्तरअशुचितेंअमृषी ॥ जाळूनिहवीसेवित ॥ ९९ ॥ तैशीचियोगियाचीलीला ॥ साविकांमगददिसेडोळां ॥ एकांगुमचि
 होउनीलेला ॥ नदिसेपाहिलासर्वथा ॥ १०० ॥ ऐशियांचाहिठायीं ॥ भावबळेंभाविकपाहीं ॥ आपैतीजेंजेंकाहीं ॥ तेंणें

मोक्षपाहीमुमुक्षा ॥ १॥ तं पडतां च योगियां चासुरीं ॥ संचितक्रियमाणे असकीं ॥ जाळोनियां येकायेकीं ॥ करीं सरसी-
निजपदीं ॥ २॥ आणिकही एक अग्नीचें लक्षण ॥ रायातुजसांगेन जाणा ॥ जेणें सगुण आर्णो निर्गुण ॥ दिसे समान समसाम्य
॥ ३॥ श्लोक ॥ स्वमायया सृष्टमिदं ॥ सदसल्लक्षणं विभक्तं ॥ प्रविष्टं दयते तत्तत्स्वरूपोऽग्निविधेयं ॥ ४॥ टीका ॥
अग्निसहजे निराकार ॥ त्यासिकाष्ठानुरूपें आकार ॥ दीर्घकक्रवर्तुळथोर ॥ नानाकार भासत ॥ ४॥ तैसी चिभगवंताची भ-
गवद्रक्ती ॥ स्वमायाकल्पितकल्पनाकृती ॥ तेथें प्रवेशलासहजस्थिती ॥ बहुधाव्यक्तीतो भासे ॥ ५॥ जैसें गंगेचें एकजळ ॥
भासे प्रवरें लहरीकल्लोळ ॥ तैसा जगदाकावें अखिळ ॥ भासे सकळ जगदात्मा ॥ ६॥ कांछायामंदपीच्या चित्रासी ॥ दीप-
प्रभाभासे जैसी ॥ रामरावणया नावेसी ॥ दावीजगासी नटनाट्य ॥ ७॥ तैशानानाविधाव्यक्ती ॥ नानामत्तें नानाकृती ॥
तेथें प्रवेशोनि श्रीपती ॥ सहजस्थितीनाचवी ॥ ८॥ तैशी योगियांची स्थिती ॥ पाहातां नानाकारें व्यक्ती ॥ आपणिया तें दे-
खे समवृत्ती ॥ भेदध्वांती त्यानाहीं ॥ ९॥ तेथें जें जें काहीं पाहे ॥ तें तें आपणचि आहे ॥ याउपपत्तीउभउनी पाहे ॥ सांगता
हे अवधूत ॥ १०॥ देहासि जन्मनाशु ॥ आत्मानित्यअविनाशु ॥ हा हृदकेला विश्वास ॥ गुरुहिमांशूकरूनी ॥ ११॥ श्लोक
क ॥ विसर्गाद्याः श्मशानांताभावादेहस्य नात्मनः ॥ कलानामिव चंद्रस्य कालेनाव्यक्तवर्त्मना ॥ ४८॥ टीका ॥ शु-
कुरुष्णापक्षपादी ॥ चंद्रकळाची वादीमोदी ॥ ते निजचंद्रांनाही वोदी ॥ तैशी रोकरी योगिया ॥ १२॥ जन्मनाशादिषड्विकार-
र ॥ हे देहासीच साचार ॥ आत्मा अविनाशी निर्विकार ॥ अनंत अपार स्वरूपत्वे ॥ १३॥ घटस्वभावेनाशवंतु असे ॥ त्या-
माजी चंद्रमा बिंबलासे ॥ भैश्वरीं अनैश्वरदिसे ॥ विकारदोषें लिंपेना ॥ १४॥ घटासवें चंद्रमा सिउत्पत्ती ॥ नाहिनाशा-
सवें नाशप्राप्ती ॥ चंद्रमा आपुले सहजस्थिती ॥ नाशउत्पत्तीरहित ॥ १५॥ तैसा योगिया निजरूपपणें ॥ देहासवें ना-

हींहोणें ॥ देहनिमात्मानाहींनिमणें ॥ अखंडपणेपरिपूर्ण ॥ १६ ॥ काळाचीअलक्षगती ॥ दाखवीनाशआणितत्पत्ती ॥
तेकाळसत्तादेहाप्रती ॥ आत्मस्थितीनातळे ॥ १७ ॥ एवंचाळाचेंबळगादें ॥ ह्मणतीतेंदेहाचिपुढें ॥ पाहातांआत्मस्थि
तीकडे ॥ काळचापुढेंतेयेंनाहीं ॥ १८ ॥ सूक्ष्मकाळगतीसांगतां ॥ वेगेआठवळेअवधूत ॥ सिद्धावलोकनेंमागुता ॥ अ
निदृष्टांतासांगतु ॥ १९ ॥ श्लोक ॥ कालेनत्योघवेगेनभूतानांप्रभवप्ययौ ॥ नित्यानपिनदृश्येनेआत्मनोः-
नैर्यथाऽर्चिषाम् ॥ ४९ ॥ टीका ॥ काळनदीचामहावेगु ॥ सूक्ष्मगतीवाहातांबोधु ॥ तेथभूतरंगाजन्मभंगू ॥ देख
ताचीजगनदेखे ॥ २० ॥ जरजर्जरीतजाण ॥ वाहातनदीमाजीवोसण ॥ षड्विकारतेंचिपरिपूर्ण ॥ भंवरेदारूणभव
ताती ॥ २१ ॥ बाळतारुण्याचेखळाळ ॥ वार्धक्याचेंमंदजळ ॥ जन्ममरणाचेंउसाळ ॥ अतिकल्लोळउठती ॥ २२
बोपवेगाचाकडाडी ॥ पडतआयुष्याचीदरडी ॥ स्वर्गादिदेउळेंमोडी ॥ शिखरीचेंपाडीसरेंद्र ॥ २३ ॥ तळरिचवितांघोघें ॥ पाता
ळादिविवरेवेंगे ॥ नाशुनियांपन्नगे ॥ आंगभंगेंआदिमोडीकरी ॥ २४ ॥ ऐशियासीकाळबोघासी ॥ घडिमोडीभूतरंगासी ॥
होतसेअहिर्निशी ॥ तेंकोणासीलक्षेना ॥ २५ ॥ जेंमहाप्रळईमेघगडाडी ॥ तेंपूरचढेकडाडी ॥ ब्रह्मादिकतरुवरउपडी ॥ समू
ळसशेंडीवाहविले ॥ २६ ॥ जेंअत्यंतिकपूरचढे ॥ तेंवैकुण्ठकैलासहोबुडे ॥ तेंथेंकाळारिगूनघडे ॥ हेंअवचरघडेयेकादां ॥ २७
अनिवारकाळनदीचीगती ॥ सूक्ष्मलक्षेनानिश्चिती ॥ तेसूक्ष्मचिगतीस्थिती ॥ अतिनिगुतीपरियसें ॥ २८ ॥ दीपुतोचितोहाह्म
णती ॥ परिशिखाक्षणाक्षणाजाती ॥ तेंलक्षेनीसूक्ष्मगती ॥ अतिह्मणतीविशाला ॥ २९ ॥ प्रत्यक्षप्रवाहेगंगाजळ ॥ तेंकाली
चेंह्मणतीबरळ ॥ तेंशीकाळगतीअकळ ॥ लोकसकळनेंणती ॥ ३० ॥ प्रत्यक्षपाहापांदेहासी ॥ काळवयसेतेंयासी ॥ बाळ
कोमारतारुण्यासी ॥ निकटकाळासीनदेखती ॥ ३१ ॥ अलक्षकाळाचीकाळगती ॥ यालागींगुरुकेलागभस्ती ॥ त्यापा

सोनिशिकलेंस्थिती॥तेहीनृपतीपरियसें॥३२॥ श्लोक॥गुणीगुणानुषादनेयथाकालंविमुंचति॥नतेपुयुज्यतेयोगी
 गोभिर्गाव्वगोपतिः॥५०॥ टीका॥सूर्यकालेंनिजकिरणीं॥रसेंसहितशोषीपाणी॥तीविवर्षकाळींवर्षोनी॥नि
 वधीजनींसहश्रव्या॥३३॥सूर्यशोषूनिघेकिरणीं॥तेशोखिलेंलक्षणनेणेकोणी॥देतांमेघसुरवेंवर्षोनी॥विनवीअवनी
 जनेंसी॥३४॥तैसीचियोगियाचीपरी॥अल्पज्यांतंअंगिकारी॥त्याचेंमनोरथपूर्णकरी॥सहस्रप्रकारींहितलें॥३५॥
 ज्यांसीसेवितीयोगीआत्माराम॥त्याचेपुरतीसकळकाम॥अंतींकरोनियांनिष्काम॥विश्रामधामआणिती॥३६॥
 एवंयोगियाआपुलेयोगबळे॥विषयोसेवितीइंद्रियमेळे॥जेदेतीत्यासीयथाकालें॥रुपाचळेंनिवविती॥३७॥त्या
 सिविषयोदेतांकांधेतां॥आसक्तीनाहींसर्वथा॥रसशोरवूनिघेतांदेतां॥अलिप्तसवितातैसेते॥३८॥ श्लोक॥
 बुध्यतेस्वप्नमेदेनअकिंस्पर्शवतद्रुतः॥लक्ष्यतेस्थूलमत्तिभिराद्यान्नावस्थितोर्क्यत॥५१॥ टीका॥सूर्याधिल्लुरामा
 जीविंबला॥मूढह्मणतीधिल्लुरींबुडाला॥त्याचेनिकंपेंकंपुमानिला॥उहुळेंउहुळलह्मणतीतो॥३९॥त्याधिल्लुरातेंना
 तळतां॥गगनीअलिप्तजेविंसविता॥तैसीचयांगियाचीयोग्यता॥देहातीतादेहकर्म॥४०॥त्यासिदेहबुद्धिचेनिउंदें॥ह्म
 णतीयोगिआदेहीनांदे॥त्यादेहाचेनिनानाबोधें॥स्वबुद्धिसेंदेंबांधलाह्मणती॥४१॥त्यासिदेहाचेंअबाधीतपण॥हेन
 कळेत्याचेंगुत्यज्ञान॥दोराचेंनिशापेंजाण॥उसोनीकोणमारिला॥४२॥एवंआत्मातोचिदाकाशीं॥मिथ्यादेहींमिथ्यलें
 सी॥विंबोनिहावीदेहकर्मासी॥नव्हेतेंत्यासीबाधक॥४३॥देखेआपण्यांतेजकींविंबला॥परिमह्मणेमींजकींबुडाला
 ॥तैसादेहातीतबोधाला॥नाहींम्यालादेहकर्मा॥४४॥देखोनिमृगजळाचापुरू॥मूर्खकरूंधांवतीतारूं॥तैसाभि-
 थ्याहासंसारु॥मयंकुरूमूर्खासी॥४५॥यालागींदारागृहपुत्रमासी॥तैथेंनकरावीआतेमाती॥येचिविषयींरायाप्र

ती ॥ कथाकपोती सांगत ॥ ४६ ॥ श्लोक ॥ नाति स्नेहः प्रसंगो वा कर्तव्यः काणिकेन चित् ॥ कुर्वन्निन्देत संनापं कपोत इव दान
 धीः ॥ ५० ॥ टीका ॥ संसारदुःखाचें मूळ ॥ स्त्री आसक्तीच जाण केवळ ॥ स्त्रीला भाचें जथ प्रबळ ॥ दुःख सक्त कल्याणासी
 ४७ ॥ स्त्रीपासाव झाले पुत्र ॥ त्याचा ग्राही स्नेह विचित्र ॥ करितां दुःखासि पात्र ॥ संसारी नरहांताती ॥ ४८ ॥ आसक्ती आणित्से
 हसूत्र ॥ यादों पासाव दुःख विचित्र ॥ पदों पदों भोगिती नर ॥ आसतंत्र होउनी ॥ ४९ ॥ याला गें मळ तेन मळ ते ग्राही ॥ आसक्ति
 स्नेहोनकराया ग्राही ॥ अति स्नेहो मांडिजे जिही ॥ दुःख तिही भोगिजे ॥ ५० ॥ स्नेह दुःखाची चार्ता ॥ कपोता कपोतीची कथा
 ॥ तुज सांगेन गातु पनाथा ॥ स्वस्थ चित्तापरि यसे ॥ ५१ ॥ श्लोक ॥ कपोतः कश्चनारण्ये कृतनीडो वनस्पतौ ॥ कपोत्याभार्य
 या सार्थमुवा सवति चित्समा ॥ ५२ ॥ टीका ॥ कपोतीचे स्नेह गोड ॥ धरोनी स्त्री मुखची चाड ॥ वनी वृक्ष पाहो नियां गुढ
 ॥ करीनीड कपोता ॥ ५२ ॥ तें वनचरें वनस्थळी ॥ नीडामाजी स्त्री भेळी ॥ वास केला बहु कार्या ॥ भार्येजवळी मूलला ॥ ५३ ॥
 श्लोक ॥ कपोतौ स्नेहगुणित हृदयो गृहधर्मिणौ ॥ दृष्टिं दृष्ट्यां गमनेन बुद्धिबुद्ध्या वचं ध्रुतः ॥ ५४ ॥ टीका ॥ कपोता
 आणिकपोती ॥ परस्परें दोघां अति प्रीती ॥ स्नेह वादलासे चिती ॥ हृदयां आसक्ती नीच नयी ॥ ५४ ॥ हावभाव विलास स्थि
 ती ॥ येरयेरांकडे पाहाती ॥ परस्परें करवा किती ॥ बोढं गिती येरयेरां ॥ ५५ ॥ येरयेरां गेगळें होणें ॥ नाहीं जिवें अथवा मनं ॥ दो
 घें वर्तनी येके प्राण ॥ खाणें जेवणें एकत्र ॥ ५६ ॥ श्लोक ॥ शय्यामनाशनस्थानवातां क्रीडाशनदिकं ॥ मिथुनीभूय
 विस्त्रब्धो चैव तु वनराजिषु ॥ ५७ ॥ टीका ॥ सेवितां ज्याची अति गोडी ॥ तें मळति येरयेरांचा तोडी ॥ जिवें प्राणें सिणो निजा
 डी ॥ तें दे आवडी छिये सा ॥ ५७ ॥ स्त्रिये सिसाडु निदुरी ॥ पाउल्लन घालावा हेरी ॥ हात धरोनी परस्पर ॥ आंत बांहर हिंडुती
 ॥ ५८ ॥ सदां एकान्तां वसती ॥ एकेश्यानीं दोघें स्थिति ॥ दोघें चर्या विज्ञा रजगिती ॥ स्नेह स्नेह नो विनोते ॥ ५९ ॥ येकांनी गोडः

बोली॥ सासुसासन्वाविकल्पुषाली॥ हिराभाच्याच्यांमोहाचाली॥ बलाच्यामुलीमुलवित॥ ६०॥ एकैआसनीबैसती॥
 येरयेरांतेंदेंकती॥ एकैइष्ट्येनिद्राकरिती॥ अहोरात्रीएकन॥ ६१॥ मैथुनसुखाबैविंभवे॥ विश्वासोनिजिवेभावे॥ हिता
 हीतकांहींनाठवे॥ गृहणीगौरवेनाचनु॥ ६२॥ खेंडकुलियाआराम॥ त्यामाजीदोघांसंगम॥ नाममात्रगृहाश्रम॥ विषयसं
 भ्रमवनराजी॥ ६३॥ श्लोक॥ यंयंवांछतिसाराजस्तर्प्ययंत्यनुकंपिता॥ तंतंसमनयत्कामंछन्द्रेणाप्यजितेन्द्रियः॥ ६४॥
 टीका॥ जीवितापरीससमर्थ॥ जैजेमागेतेतेअर्थ॥ जिवेंप्राणेंसिशिणोनिदेत॥ काममोहीतहोउनी॥ ६५॥ जाणोनिजाविंचे
 खुणे॥ नमागतांअर्थदेणें॥ त्याहीवरीजरीत्यामागणें॥ तरिंविकुनिदेणेंआपण्यातें॥ ६५॥ धर्माचीवेळनाठवणें॥ दीनाव
 रीदयानेणें॥ कृपास्त्रियेवरीकरणें॥ जीवेंप्राणेंसर्वस्वें॥ ६६॥ बैसलीसाकरैवरीमाशी॥ मारितांहिनुदेजैरी॥ नैसाभोगितां
 विषयांसी॥ जरामरणासीनाठवी॥ ६७॥ जैशीपूर्वजांचीभाक॥ पाळितीसत्यवादीलोक॥ नैसास्त्रियेचेंचिसुरव॥ पा
 ळीदेखसर्वस्वें॥ ६८॥ जेसीआत्मउपासकासी॥ एकात्मताहोयत्यासी॥ नैसंस्त्रीवांचोनिदृष्टीसी॥ जगांआणिकासीन
 देसे॥ ६९॥ श्लोक॥ कपोतीप्रथमंगर्भेगृण्णतीकालआगते॥ अंडानिस्सृषुवेनीहेस्वपत्कः सन्निधौसती॥ ७०॥
 टीका॥ आधीचीभियापदियंती॥ तेहिझालीगर्भवती॥ जैशीलोभाचियेहती॥ सांपडेअवचितोधनलोहे॥ ७०॥ नैसं
 निच्यागर्भाचेंकोड॥ अधिकाधिकवादवीगोड॥ जैसंमदिरापेरुनिमाकड॥ नाचेतडतडडुल्लुत॥ ७१॥ नैसंगर्भाचेसोहळे
 ॥ सर्वस्वेंपुरवीडोहळे॥ तिचेलिळेमाजीरवेळे॥ मामकाळेंप्रसूती॥ ७२॥ स्वनीडाआतोती॥ जाहालीअंडांतेंप्रसवती॥ प्रसू
 तीवाधावासांगती॥ ऐकोनिपतीउल्हासे॥ ७३॥ श्लोक॥ तेषुकालव्यजायंतरचितावयवाहरेः॥ शक्तिभिर्दुर्विभाव्या
 मिःकोमलांगवनूरुहाः॥ ७४॥ टीका॥ अघटपरीहरीचीमाया॥ अलक्षलक्षेनाव्रह्मया॥ आवेवआंडामाजीतया॥

देवमाथारचियेले ॥ ७४ ॥ रसें मरलीं हांतीं आंदें ॥ त्यामाजीन खपसुचाचुवडें ॥ उघडिलीं डोळें याची कवाड ॥ करी कोडें हरिमा-
 या ॥ ७५ ॥ आंदें उलोनि आपण ॥ कोंबळीं पिलीनि घालां जाण ॥ पितरें दृष्टी देखोन ॥ जीवें प्राणें फललीं ॥ ७६ ॥
 श्लोक ॥ प्रजाः पुपुषतुः प्रीतौ दंपती पुत्रवत्सलौ ॥ शृण्वन्तौ कूजितं तासां निर्वृतौ कलभाषितैः ॥ ७७ ॥ टीका ॥ अत्यंत को-
 वळीं बाळें ॥ दोघें जणें पुत्रवत्सलें ॥ शांत विती मंजुळें ॥ अति स्नेहाळें प्रजांसी ॥ ७८ ॥ जे समर्थी जें सेंद्रक्षण ॥ तें सें प्रजां
 चें पोषण ॥ आंगें करिताती आपण ॥ दोघें जण मिळोनी ॥ ७९ ॥ गोड गोजिरे बोल ॥ ऐकोनि दोघां येती डोल ॥ धांवोनि
 यां वेळो वेळ ॥ निंबलोण उतरिती ॥ ८० ॥ श्लोक ॥ तासां पतत्रैः सस्पृशैः कूजितैर्मुग्धचेष्टितैः ॥ प्रत्युद्धमैरदीना-
 नां पितरौ मुदमापतुः ॥ ८१ ॥ टीका ॥ त्याचे नि आलिंगन चुंवने ॥ मृदु मंजुळ कोमळ भाषणें ॥ दोघें पक्षाचे नि स्पर्शनें
 ॥ दोघें जणें निवताती ॥ ८२ ॥ माता पिता दोघें बैसती ॥ सन्मुख आपलें धांवती ॥ लोलवक्र वेलंगती ॥ वेगें दाविती येरये-
 रां ॥ ८३ ॥ मग देवो नियां खेवे ॥ दूरि जाती मुग्ध भावें ॥ तेथूनि घेउनियां धांवे ॥ वेगें पावेत यापासी ॥ ८४ ॥ मायवापा-
 च्या पारखो व्यापासी ॥ हीन दीनताना हीं बाळांसी ॥ जे जन्मो नित्याचे कुशी ॥ त्या दोघांसी सभाग्यता ॥ ८५ ॥ लाडकीं
 लडवाळ बाळें ॥ दोघें धांवती एके वेळे ॥ उचलो नियां स्नेह बळें ॥ मुख कोंबळें चुंबिती ॥ ८६ ॥ श्लोक ॥ स्नेहानुब-
 द्ध हृदयावन्त्योऽन्यं विष्णुमायया ॥ विमोहितौ दीनभ्रियौ शिशून्युपुषतुः प्रजाः ॥ ८७ ॥ टीका ॥ अजार्चा जें अज-
 माया ॥ त्याकें सी फल विलीं गाराया ॥ अन्योन्य स्नेह बांधो नित्दया ॥ पिलीं पोसावया रुद्धि ॥ ८८ ॥ स्त्रीपुत्रांचा
 मोह गहन ॥ त्याचें करावया पोषण ॥ चिंतातु र अति दीन ॥ करी भ्रमण अन्नार्थ ॥ ८९ ॥ श्लोक ॥ एकदा जन्मतु-
 स्तासामन्मार्थौ तौ कुटुंबिनौ ॥ परितः कामनेतस्मिन्नर्थिनौ चैरतुश्चिरं ॥ ९० ॥ टीका ॥ एवंगणकीं जाहाली बाळें ॥

कुटुंब थोर थोरा वलें ॥ अन्न बहु साल पाहिजे झालें ॥ दोघें विव्ध कें गृह धर्म ॥ ८८ ॥ यापरी कुटुंब वत्सलें ॥ पुत्र स्नेहें स्प्रहा-
 रें ॥ दोघें जणें एकें वेळे ॥ अन्न बहु काळें अर्थिती ॥ ८९ ॥ सहसामिळेना अन्न ॥ यालागीं हिंडती वनोपवन ॥ बहु साल श्रम
 तां हि जाण ॥ पूर्ण पोषण मिळेना ॥ ९० ॥ बहु साल मेळुनी चारा ॥ दोघें जणें जारुं घरा ॥ मग आपुल्यालें करा ॥ नाना उप-
 चारा प्रतिपाळ ॥ ९१ ॥ ऐस ऐशिया वासना ॥ मेळवावया अन्ना ॥ दोघें जणें नाना स्थाना ॥ वना उपवना हिंडती ॥ ९२ ॥
 श्लोक ॥ दृष्टातान् लुब्धकः कश्चिद्यदृच्छती वने चरः ॥ जगृहे जाल मातल्य चरतः स्वाल्यांतिके ॥ ६३ ॥ टीका ॥
 माता पिता गेलीं दूरी ॥ उडती पिलें निडा मीतरी ॥ क्षुधेनें पीडिलीं सारी ॥ निघालीं बाहेरी अदृष्टें ॥ ६४ ॥ तेवनी कोणी ए-
 कलुब्धक ॥ पक्षबंधनी अतिसाधक ॥ तेणें नेंक पोत बाळक ॥ अदृष्टें देखे देखलीं ॥ ९४ ॥ तेणें पसरो निकाळ जा-
 रें ॥ पाशीं बांधिलीं तीं बाळें ॥ कपोत कपोतीचे वेळे ॥ राखत केवळ राहिला ॥ ९५ ॥ श्लोक ॥ कपोतश्च कपो-
 ती च प्रजापोषे स दोक्तको ॥ गतौ पोषणमादाय स्वनीडमुपजग्मतुः ॥ ६४ ॥ टीका ॥ बाळकांच्या अतिप्रीती ॥
 कपोता आणी कपोती ॥ चारा घेउनी येती ॥ निज प्रीती लवलाहें ॥ ९६ ॥ स्त्री सरवाची आसक्ती ॥ तेचि वाट त्यादुःखा-
 ची सूती ॥ स्त्री संगें दुःख प्राप्ती ॥ सांगो किती अनिवार ॥ ९७ ॥ पुरुषासिद्यावयादुःख ॥ स्त्रीसंगुची अवश्यक ॥ पु-
 त्रपौत्रदारा देख ॥ नानादुःख मांगवी ॥ ९८ ॥ श्लोक ॥ कपोती स्वात्सजान्वीक्ष्य बालकान् जाल संवृतान् ॥ नान-
 प्यधावत्क्रोशंती क्रोशतो भृशदुःखिता ॥ ६५ ॥ टीका ॥ तंव काळजाळी ऐके वेळे ॥ कपोतीं बांधलीं देखे बाळें ॥
 तोंद घेऊनि पीवी कपाळें ॥ आक्रोशें लोके दुःखित ॥ ९९ ॥ बाळें चर फडतां देखे जाळीं ॥ आक्रंदो निदे आरोळी ॥ बाळें
 सन्मुख धावे वेळी वेळीं ॥ दुःखें तळमळी दुःखित ॥ १०० ॥ श्लोक ॥ सासकृत्स्नेहगुणिता दीनचित्ताऽजमायया

स्वयंवापश्यतश्चिवावदान्ययत्यपस्पृतिः॥६६॥ टीका॥दुःखद्यावयाभ्रतारासी॥आक्रंदेंकपोतीचालिलीकेंसी॥शतगु
 णेस्नेहोवादलातिसी॥मृतपुत्रांसीदेखोनी॥१॥पुत्रस्नेहेकेंलेवेडें॥गुणआठआठरुनिरडे॥हिताहीतनदेखेपुटें॥बळेंचिपडे
 जाळांतु॥२॥मायामोहहेंफललीकेंशी॥जेथेंवांधलेंदेखेपुत्रासी॥तेजाळींघालीआपणासी॥मोहेंपिशीतेकेली॥३॥ ॥
 श्लोक॥कपोतश्चात्मजान्वद्धानात्मनोऽप्यधिकान्प्रियान्॥भार्याचात्मसमांदीनोविलल्यपानिदुःखितः॥६७॥ टीका॥
 अंतरलास्त्रीबाळकीं॥कपोतातोएकाएकीं॥रुदनकरीअधोमुखीं॥अतिदुःखीविलपत॥४॥जीवाहोनिप्रियाअधिकें॥
 तेंनिर्जिवदेखिलींवाळकें॥अनकूलअनुरूपकें॥भार्यादेखेअंतरां॥५॥ ॥श्लोक॥अहोमेपश्यतापाय॥मन्यपुण्यस्य
 दुर्मतेः॥अतृप्तस्याकृतार्थस्यगृहस्त्रैवर्गिकोहतः॥६८॥ टीका॥धर्मअर्थकाम॥यातिहींचाआश्रयोगृहाश्रम॥
 तोभंगलामीअनाश्रम॥अतृप्तकामसांडुनी॥६॥पूर्वपापाचाआवर्तु॥मजसांडुनिअकृतार्थु॥माझाकामनव्हतांतु॥ध
 र्मकामार्थुभंगला॥७॥गृहीत्रैवर्गुभंगला॥चौथापुरुषार्थअसेउरला॥तोसाधूनिघेवोंवहिला॥आश्रमभंगल्याक्षितीकाय
 ॥८॥ऐसेंहाणसीजरीनिगुती॥येअर्थामानीदुर्मती॥विषयवासनानसांडितांचित्ती॥केंसेनिमुक्तीसाधेल॥९॥म्यापूर्वीअ
 त्यपुण्यहोतेकेंले॥यालागींअंतरांघरघेतलें॥माझेपरलोकसाधनठेलें॥विधुरकेंलेमजलागीं॥१०॥होकांगृहींअसतां
 गृहस्था॥कायपरलोकसाधेसमस्तां॥इतरांचीअसोकथा॥मजसाधनतातवहोती॥११॥ ॥श्लोक॥अनुरूपानुकूला
 चयस्यमेपतिदेवता॥शून्येगृहेमांसंत्यज्यपुत्रैःस्वर्यातिसाधुभिः॥६९॥ टीका॥स्त्रीपुरुषांचीचित्तवृत्ती॥अनुकूलेंव
 र्तेधर्मप्रवृत्ती॥तरांचपरलोकसाधिती॥इतरांप्राप्तीतेनाहीं॥१२॥एकाच्याभार्यात्यातोडाळा॥एकाच्यात्याबहुवोडाळा
 ॥एकाच्यात्याअतिचांडाळा॥एकीदुःशिक्षादुर्भगा॥१३॥एकीचातोक्रोधगाढा॥एकीअत्यंतखादाडा॥एकीसोलितीदां॥

तदाहा ॥ आरिसापुढां मांडुनी ॥ १४ ॥ एकी ओंगळ आळसिणी ॥ एकी त्यामहांडां किणी ॥ एकी सकुमाराविलासिनी ॥ बरवेप-
णींगर्विता ॥ १५ ॥ तिशीनव्हा माझी पत्नी ॥ सदां अनुकूल मजलागुनी ॥ मजसीवर्ते अनुरूपपणी ॥ धर्मपत्नी धार्मिक ॥ १६ ॥ मीजेव्हा
धर्मात्तर ॥ तेव्हां धर्मासिने अतिसादर ॥ मजकामीजेव्हां आदर ॥ तेव्हांतेकामचतुरकामिनी ॥ १७ ॥ मजवांचोनितत्वतां ॥ नमजेआ
णिकादेवादेवता ॥ मजसांडानेनवचेतीर्था ॥ माझेवचनसर्वश्रानुलंघी ॥ १८ ॥ एवरूपगुणकुलशील ॥ मजसीसदां अनुकूल ॥ पति
व्रताजेकेवळ ॥ पत्नीनिर्मळपैमाई ॥ १९ ॥ मजसांडुनिशून्यगृही ॥ पुत्रेंसहीतसाध्वीपाही ॥ जातसेस्वर्गाचागयीं ॥ मजअपार्थीघा
लुनी ॥ २० ॥ श्लोक ॥ सोहंशून्यगृहेदीनोमृतदारोमृतप्रजः ॥ जिजीविषेकिमर्थेवाविधुरोदुःखजीवितः ॥ २० ॥ टीका ॥ ना
शिलीक्रीनाशिल्याप्रजा ॥ येथेभ्याराहावेकोण्याकाजा ॥ दुःस्वप्नाणजाईलमाझा ॥ लोकलाजानिंदित ॥ २१ ॥ एवढें आंगींदा
जलेंदुःख ॥ कायलौकिकींदाखळूंमुख ॥ भंगलेंसंसारचेंसुख ॥ जितामूर्खह्मणतील ॥ २२ ॥ जळोविधुराचेंजिणें ॥ सदांनिंद
लाजिरवाणें ॥ नयेआस्थींचेंआवतणें ॥ सदांवसणेंएकाकी ॥ २३ ॥ ऐसेनिवसतांयेलोकीं ॥ शून्यगृहींएकाकी ॥ धडगोडनमि
ळेंमुसी ॥ परमदुःखीमीहोईन ॥ २४ ॥ श्लोक ॥ तांस्तथैवावतान्शिग्मिर्मृत्युग्रस्तान्विचेष्टतः ॥ स्वयंचरुपणःशिक्षपरय
नष्यबुधोऽपतत् ॥ २५ ॥ टीका ॥ ऐसेंचोलोनिकेलेंकाये ॥ मृतस्त्रीपुत्राकडेपाहे ॥ काळपाशींबांधिलींआहे ॥ चेशराहंनःशे
ष ॥ २५ ॥ ऐसेंदेखतांहीअबुद्धी ॥ विवेकनधरीचिबुद्धी ॥ आपणजाऊनित्रिशुद्धी ॥ जाळामध्येंपडियेला ॥ २६ ॥ मैत्यामागेंमर
णें ॥ देखेहेंचिसर्वासिकरणें ॥ परिजन्ममृत्युनिवारणें ॥ हासार्थकवणेंनधरिजे ॥ २७ ॥ पाहापांस्त्रीपुत्राकारणें ॥ आपुलाहिजी
उदेणें ॥ परिभगवत्सदीसाधणें ॥ हेंनमनंननेसर्वथा ॥ २८ ॥ श्लोक ॥ तंलब्धालब्धकः क्रूरः कपोतंगृहमेधिनं ॥ कपोतकान्क
पातोचसिद्धार्थः प्रययौगृहं ॥ २९ ॥ जाळींपडलाकपोतादुबुद्धी ॥ शालीलुब्धकाचीकार्यसिद्धी ॥ सहकुटुंबघेउनीखांदी ॥ निघेपार-

धीनिजस्थाना ॥ २९ ॥ ऐसा जो कोणी गृहमेधी ॥ त्यासि सर्वथा काळसाधी ॥ जेशी कपोत्याची बुद्धी ॥ तैसी शिई गृहमेध्या ॥
 ३० ॥ बाळकाच्या काकुलती ॥ मरण पावली कपोती ॥ ऐसें देख देखत दुर्मती ॥ तेथे निश्चिती उडी घाली ॥ ३१ ॥ या परी कपोता ॥
 कुटुंबाची मेधावाहता ॥ मरण पावला सथा ॥ विवेकचित्तान धरीची ॥ ३२ ॥ श्लोक ॥ एव कुटुंब्यशा तात्मा ह्मं हारामः पत
 त्रिवत् ॥ पुष्पान् कुटुंबं कृपणः सानुबंधो वसीदति ॥ ३३ ॥ टीका ॥ जैसा कुटुंबी गृहस्थ ॥ कुटुंबपोषणी अशक्त ॥ निषयवा
 सना अशांतु ॥ पावेधातु सकुटुंब ॥ ३४ ॥ गृहासक्ती गृहाश्रम ॥ तो केवळ ह्मं ह्मं आराम ॥ कपोत्या ऐसा पदेध्रम ॥ वयाज
 न्मदवडावा ॥ ३५ ॥ श्लोक ॥ यः प्राप्य मानुषं लोकं मुक्तिद्वारमपावृतं ॥ गृहेषु स्वगवत्सक्तस्तमारुहच्युतं विदुः ॥ ३६ ॥
 इति श्री भागवते महापुराणे एकादशस्कंधे सप्तमोऽध्यायः ॥ ३७ ॥ टीका ॥ येवो नियां कर्मभूमीसी ॥ जो पावला उत्तम दे
 हासी ॥ त्याहि माजी उत्तमता केशी ॥ अग्रवर्णासिपेजन्म ॥ ३८ ॥ आलिया मनुष्य देहासी ॥ मुक्तिचा दार वंटा मुक्तन्यासी ॥
 लवनिमिथ्य सर्वदिशी ॥ यावज्जन्मेसी मोकल ॥ ३९ ॥ इतरां वर्णांची हे गती ॥ मात्रा ह्मणतरी पुण्यमूर्ती ॥ तंसदां मुक्तची अ
 सती ॥ रथा आसक्ती गुंतले ॥ ४० ॥ विद्वांस आणी वैराग्य ॥ तंत्रह्यादिकां नल संभाग्य ॥ रथा आसक्ती केले अभाग्य ॥ शि
 श्रोदरासांग वेचले ॥ ४१ ॥ मनुष्य देही गृहासक्त ॥ तो बोलि जे आरुहच्युत ॥ कपोत्याचे परी दुःसित ॥ सिद्धस्वार्थुना शिला
 ॥ ४२ ॥ विषयीं सर्व धानाही नृप्ती ॥ ऐसें श्रुती पुराणें बोलती ॥ करितां विषयाची आसक्ती ॥ थित्या मुक्ती नर देहा ॥ ४३ ॥ नव
 लनर देहाची रव्याती ॥ रामनामाच्या आवती ॥ चारी मुक्ती दासी होती ॥ तो देहो वंचिती विषयांसी ॥ ४४ ॥ विषयस्वरा
 ची आसक्ती ॥ कोणा नाहीं झाली तृप्ती ॥ मृगजळाचिये प्राप्ती ॥ केवीं निवती तृप्तार्त ॥ ४५ ॥ याला गिजाणते निमनुष्यें ॥ नर
 देहाचे नि आयुष्यें ॥ विषयाचे नि साध्यसें ॥ व्यर्थ कां पिसे कष्टती ॥ ४६ ॥ नर देहा ऐसें निधान ॥ अनायासें लाधले जाण ॥

सांईसांईअभिमान॥तेणेंसमाधानपावसी॥४४॥पुढतीनरदेहाचीप्राप्ती॥होईलयेथेंनाहींयुक्ती॥आलागींसांईनिवि
षयासर्त्ता॥भावेथ्रीपतीभजावा॥४५॥कलयुगींस्तगमसाधन॥नलगेयोगयागत्यागदान॥करितांनिलेज्जहरीकीर्तन॥
मुक्तीचरणवंदिती॥४६॥इत्येसाठींपरीसणालदे॥येतांकांमानितावोरवदे॥तेसाकीर्तनाचेनिनेपावे॥देवोमेदेप्रत्यक्ष॥-
४७॥एकाजनार्दनुह्मणे॥नेश्वरदेहाचेनिसाधने॥जनीजनार्दनुहोणे॥हेमुद्रानेणेंलाविला॥४८॥एकाजनार्दनाशरण॥तंव
जनार्दनुजाहालाएकपण॥जैसेंस्वर्णआणिकंकण॥दोनावीजाणएकचितें॥४९॥तोचिएकाएकादशी॥श्रीरुप्यासांगे
उद्भवसी॥अवधूतसांगेयदूती॥गुरुउपदेशींउपदेशु॥६५०॥ ॥इतिश्रीमहाभागवतेएकादशस्कंधेश्रीरुप्याउद्भवसं
वादेयदुअवधूतइतिहासेएकाकाररीक्यासप्तमोऽध्यायः॥७॥ ॥छं॥ मूळश्लोक ७४ ओव्या ६५० एवंसंख्या ७२४

अध्याय द्वा

सांगणेशायनमः ॥ ॐ नमोसद्गुरुतूंज्योतिषा ॥ येकात्मतेचैधटितपहासी ॥ चिह्नहासिन्धलाविशी ॥ ॐ पुण्येनीत
 त्वता ॥ १ ॥ वधुवरालग्नलाविती ॥ हेदेखिलेअसेबहुती ॥ आपुलीआपणालग्नमासी ॥ हेअलक्षगतीगुरुराया ॥ २ ॥ लग्नलाविती
 हातवठी ॥ पांचांपंचकांचीआटाटी ॥ चुकवूनिकाळाचीकाळट्टी ॥ घटिकाप्रतिष्ठा निजबोधे ॥ ३ ॥ चहंपुरुषार्थचेंतेलवण ॥
 लाडुवाडलेसंपूर्ण ॥ अहंभावाचेंनिंबलोण ॥ केलेजाणसर्वस्वे ॥ ४ ॥ साधनचतुष्टयाचासम्यक् ॥ यथोक्तसीमधुपर्क ॥ जीव-
 भावाचीमूददेख ॥ एकाएकसांडविली ॥ ५ ॥ विषयस्वरुमगेंसांडे ॥ तेचिपायातळीं पायमांडे ॥ सावधानह्याणतीदीहीकडे ॥ वच-
 नथडफुडेंतेंतुझे ॥ ६ ॥ व्यवधानाचेंविधानतुहे ॥ सहजभावेअंत्रपाटफिते ॥ शब्दउपरमोनिरवुंटे ॥ सुहृत्तगोमतेपेंतुझे ॥ ७ ॥ अर्धमात्रस
 मट्टी ॥ निजबिंबीपडेगांठी ॥ ऐक्यभावाच्यासिनल्यामुष्टी ॥ लग्नकसनदीअनुपम्य ॥ ८ ॥ तेथकाळानाधवळा ॥ गोरानव्हेनासांव-
 ला ॥ नोवरालक्षेनाडोळा ॥ लग्नसोहाळातेठायी ॥ ९ ॥ परीनवलकैसंकवतुक ॥ दुजेनवीणएकाएक ॥ एकपणीलग्नदेख ॥ लावितानूं
 निःशेषगुरुराया ॥ १० ॥ तुजगुरुत्वेनमूजातां ॥ आह्वातूंविआतीता ॥ आंतकीबाहेरपाहोंजातां ॥ सर्वोसर्वथातूंविनूं ॥ ११ ॥ तुझेतूंपणप
 हातां ॥ माझेसीपणगेलेसर्वथा ॥ ऐसंकरूनियांगुरुनाथा ॥ ग्रंथकथाकरबिसी ॥ १२ ॥ मार्गलकथासंगती ॥ सममाध्यायाचेअंती
 ॥ अवधुतयदुप्रती ॥ कथाकपोतीसांगीतली ॥ १३ ॥ पृथ्वीआदिअंतांचोरवट ॥ कपोतापर्यंतगुरुआठ ॥ सांगीतलेअतिश्रेष्ठ ॥ गुरुव-
 रिष्ठ निजबोधे ॥ १४ ॥ अस्त्रगुरुत्वीस्थिती ॥ अवधूतसांगेलयदुप्रती ॥ तेथेंसावधानठेवाचिंतवृत्ती ॥ श्रवणोस्थितीतदोथे ॥ १५ ॥
 ॥ श्लोक ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ स्मरुमेन्द्रियकराजन्स्वर्गेनरकएवच ॥ देहिनांयद्यथादुस्वतंस्मान्नेच्छेततद्बुधः ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥
 श्रवणीसादरतायदुसी ॥ देखोनीस्मरुब्रालेंब्राह्मणासीं ॥ तेणेंस्मरुवेंनिरूपणासीं ॥ उल्हासेसीं करीतसे ॥ १६ ॥ तोह्याणोरायासाव-
 धाने ॥ विषयस्मरुचेसेवन ॥ तेंस्वर्गेनरकींगासमान ॥ नाहींअनुमानयेअर्थी ॥ १७ ॥ भोगितांउर्वशीशीं ॥ जेंस्मरुस्वर्गोद्दिष्टासीं ॥

तेंचिविषेमाजीशूकरासीं॥शूकरीपासींनिश्चित॥१८॥हेंजाणोनिसाधूजन॥उभयभोगनिघालितीमन॥नेदवेपेतासिआलिंग-
 न॥तेवीसाधूजनविषयासी॥१९॥जीतसापुधरावाहातीं॥हेंप्राणिचांसिनुपजेचितीं॥तेविंविषयाचीआसक्ती॥साधुनधारितीस-
 र्वथा॥२०॥जैसेंनप्राथितांदुःख॥प्राणीपावतातिदेख॥तैसेंनदृच्छितांइंद्रियस्वरु॥भोगवीअवश्यकअदृष्ट॥२१॥मजदुःखभो-
 गुद्धावा॥हेंनावडेकोणाच्याजीवा॥तेंदुःखआणिअदृष्टतेव्हां॥तेंविंस्वरुचायावाअदृष्टें॥२२॥ऐसेंअसूनउद्योगकरितां॥आयु-
 ष्यनाशिलेंसर्वथा॥यालागींसांडुनिविषयावस्था॥परमार्थभिजावें॥२३॥केवळझालियापरमार्थपर॥ह्मणसीआहारेंवीणनरा-
 हेशरीर॥येचनिधारींसाचार॥गुरूअजगरम्यांकेला॥२४॥ ॥श्लोक॥यासंस्तमुष्टंविस्मयंतंस्तोकमेमवा॥यदृच्छयेवापा-
 तितंयसेदाजगरोडक्रियः॥२॥ ॥टीका॥उद्योगेंवीणआहारू॥अयाचितसेवाअजगरू॥उडळोनिनसांडाधिरू॥निथडानिधारी-
 रीपेंत्याचा॥२५॥स्वभावेंतोसुखपसरी॥सहजपडेजेंभीतरी॥सरसनिरसविचारनकरी॥अहारअंगिकारीसंतोषें॥२६॥ऐशी-
 चियोगियांचीगती॥सदांभावितीआत्मस्थिती॥यदृच्छाआलेंतेंसेविती॥रसआसक्तीसांडुनी॥२७॥योगियांचाआहारूयेणें॥
 कायसेविलेंहेंरसनानेणें॥रसनापंगिस्तनाहीहोणें॥आहारूसेवणेंनिजबोधें॥२८॥आंबटतिरवततरीजाणें॥परीएकेस्वादेंअवधे-
 रवाणें॥सरसनिरसकाहीनह्मणें॥गोडकरणेंनिजगोडिये॥२९॥सुखपसरलियानिधारी॥स्वभावेरिघालियावारा॥तोचिआहा-
 रूंपेंअजगरा॥तेणेंचिशरीरापोषण॥३०॥तेशीचयोगियांचीस्थिती॥वाताशनेंस्वरुवेंवर्तती॥आहारालागुनीपुटिलांप्रती॥नये-
 तकाकुळतीसर्वथा॥३१॥थोडेंबहूसरसनिरसासीं॥हेंकाहींह्मणणेंनाहीत्यासीं॥स्वभावेजेंआलेंसुखासीं॥तेंसावकाशींसेवि-
 तू॥३२॥ ॥श्लोक॥शयीताहानिभूरिणिनिराहारोनुपक्रमः॥यदिनोपनमोद्वासोमहाहिरिवदिष्टमुक्क॥३॥ ॥टीका॥अज-
 गरासिबहुकाळें॥यदृच्छाआहारूनमिळे॥तरीधारणेंसिनटळे॥पडिलाळोळेनिजस्थानी॥३३॥तैसेयोगियांसिअन्न॥बहुकाळें

नमिछेजाण ॥ तवीकरूनिलंबासन ॥ निद्रेवाणनिजतू ॥ ३४ ॥ निद्रानाहींतयासीं ॥ परिनिजेभिजींअहिर्निशीं ॥ बाह्यनकरीउपाया
 सीं ॥ भक्षदेहासींअदृष्टें ॥ ३५ ॥ अदृष्टअसेलजेजेंवेळे ॥ तेंतेंमिछेलतेणेंकाळें ॥ यालागींत्यांचेंज्ञाननमैळे ॥ धारणानटलेनिजबोधें ॥
 ३६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ओजःसहोबलयुतंविश्वदेहमकर्मकं ॥ प्रायानोवीतनिद्रश्चनेहैतेंद्रियवानसे ॥ ४ ॥ ॥ टीका ॥ अजगरासिबळ
 उदंड ॥ देहोपराक्रमेंप्रचंडा ॥ परीनकरीउद्योगाचेंबंड ॥ पसरोनितोडपडतसे ॥ ३७ ॥ तैसाचियोगियांकेवळ ॥ शरीरींअसेशरीरबळ ॥
 बुद्धीहिअसेअतिकुशळ ॥ इंद्रियबळपदुत्तर ॥ ३८ ॥ आहारालागींसर्वथा ॥ हेतुस्फुरींनेदीचिन्ता ॥ कायावाचातत्वता ॥ नेदीस्वभावतादं
 डळ ॥ ३९ ॥ स्वप्नजागृतीमुकला ॥ स्रष्टुमीसांडोनिनिजेला ॥ ग्रन्थाचापासोडाझालिला ॥ निजींपहुडलानिजत्वे ॥ ४० ॥ ॥ श्लोक ॥
 मुनिःप्रसन्नगंभीरोदुर्विगाह्योदुरत्ययः ॥ अनंतपारोक्ष्यक्षोभ्यस्मिन्नितोदइवार्णवः ॥ ५ ॥ ॥ टीका ॥ समुद्रजोरुसकरणें ॥ त्याचींपरिसा
 पालक्षणें ॥ गंभीरत्वपूर्णपणें ॥ निर्मळअसणेंइत्यादि ॥ ४१ ॥ समुद्रसदांसप्रसन्न ॥ योगीसदांप्रसन्न ॥ कोणाहीधुसमुशिलेपण ॥ न
 हेजाणनिजबोधें ॥ ४२ ॥ मीनल्यासरितांचेंसमरजळ ॥ समुद्रडहुळेनाअतिनिर्मळ ॥ तैसींनानाकर्मकरितांसकळ ॥ सदांअविकळयो-
 गिया ॥ ४३ ॥ जळेंगंभीरसागर ॥ योगियास्वानुभवेंगंभीर ॥ वेळानुलंघीसागर ॥ नुलंघीयोगेश्वरगुरुआज्ञा ॥ ४४ ॥ समुद्रांनरियवेम
 लत्यासीं ॥ तोबुडवीजळकल्लोछेसी ॥ योगियाबुडवीसंसाराशीं ॥ भावेंत्यापासींगेलिया ॥ ४५ ॥ रिघणेंनिघणेंजाणेजळीं ॥ तोसमुद्रांकर
 राआंगोळी ॥ येरांसिलाटांचाकडोळी ॥ कासाकुसीकरीतसे ॥ ४६ ॥ तैसीचियोगियांसीं ॥ सलग्नकरवेभलतीयासीं ॥ आपभयेंभी
 तीआपैसीं ॥ तोभाविकासींससेव्य ॥ ४७ ॥ जाहाल्याधनवंतवेहारा ॥ उपाईंनुलंघवेसागरा ॥ तैसेंनुलंघवेयोगेश्वरा ॥ नृपासरनरकि
 ल्लरां ॥ ४८ ॥ मळनराहेसागरीं ॥ लाटांसरिसाटाकीदुरी ॥ तैसामळयोगियांभीतरी ॥ ध्याननिर्धारीनराहे ॥ ४९ ॥ समुद्रांमीनलीतास
 पर्णी ॥ तेथझालीमुक्ताफळाचीरवार्णी ॥ योगियांमिनलीग्रहायेउनी ॥ तेथमुक्तरवाणीमुमुक्षा ॥ ५० ॥ जोसमुद्रामाजीरियोनिराहे ॥

तोनानापरीचीरलेलाहे ॥ योगियांमाजीसोमसाये ॥ त्याचेवंदितापायेचिद्वत्ने ॥ ५१ ॥ जैशीसमुद्राचीमर्यादा ॥ कोणासिनकरवेकदा ॥
 तैशीयोगियांचीमर्यादा ॥ शास्त्रांवेदांनकरवे ॥ ५२ ॥ प्रवाहेंवीणजळ ॥ समुद्रांजेवींनिश्चळ ॥ मृत्युमयेंवीणअचंचळ ॥ असेंकेवळयोगि
 यो ॥ ५३ ॥ समुद्रांप्रवाहोनव्हेकहीं ॥ सदांपूर्णठायींच्याठायीं ॥ तैसेंयोगियांजन्ममरणनाहीं ॥ परिपूर्णपाहींसर्वदा ॥ ५४ ॥ समुद्रल-
 क्षणेंसाधितां ॥ अधिकदशाआलीहानां ॥ तेयोगियांच्चीयोग्यता ॥ परीसतत्त्वतासांगेन ॥ ५५ ॥ समुद्रामाजीजळ ॥ लाटारखालींअ-
 तिवंचळ ॥ योगियांअंतरींनिश्चळ ॥ नाहींतळमळकल्पना ॥ ५६ ॥ समुद्रक्षोभेवेळोवेळे ॥ योगिक्षोभेनाकवणाकाळें ॥ सर्वथायोगीनु
 चंचळे ॥ योगबळेसावध ॥ ५७ ॥ समुद्राभरतेंपर्वसंबंधें ॥ योगियांपरिपूर्णसदानेदें ॥ समुद्रांचटवोहतुचंदें ॥ योगियांनिजबोधेंसदा
 सम ॥ ५८ ॥ समुद्रसर्पांप्रविष्टार ॥ तैसानव्हेयोगेश्वर ॥ तोसर्वजीवांसमधुर ॥ बोधसाचारपेट्याचा ॥ ५९ ॥ जयासिबोधुनाहींपुरता ॥
 अनुभवेंतेणेंनिजात्मवा ॥ त्यासिकेचीमधुरता ॥ जेविंअपक्वतासंदेची ॥ ६० ॥ सागरांवरुषल्यापन ॥ वृथाजायतेंजीवन ॥ तैसायोगियां
 नव्हेजाण ॥ सेकित्याच्यर्थपणयेवोनैदी ॥ ६१ ॥ अल्पहायोगियाहोययेता ॥ तेणेनिवारीभव्यया ॥ यालागींसुसुक्ष्मांसर्वथा ॥ मगवद्रक्षां-
 भजावें ॥ ६२ ॥ ॥ श्लोक ॥ समुद्रकमोहीनोवानारायणपरोसुनि ॥ नोत्सर्प्येतनसुष्येतसरिद्विरिवसागरः ॥ ६३ ॥ टीका ॥ वर्षाकाळीं-
 सरितासकळ ॥ घेऊनआल्याअमृपजळ ॥ तेणेंद्विर्जिनाप्रबळ ॥ नचढेजळजळाथी ॥ ६४ ॥ ग्रीष्मकाळाचिपेप्राप्ती ॥ सरितांचेयावेराहा
 ती ॥ तेमानूनियांरवती ॥ अपांपतीवोहनेट ॥ ६५ ॥ तैसेंचियोगियांच्याठायीं ॥ नानासंमृद्हीआलियापाहीं ॥ अहंनानधरीदेहीं ॥ गर्वकां-
 हीचटेना ॥ ६६ ॥ संमृद्हींचलियापाठी ॥ स्वन्निनाहींयोगियांपोटी ॥ तोनारायणपरदृष्टी ॥ स्वरुचसंतुष्टीवर्तत ॥ ६७ ॥ संपत्तीमाजीअसतां
 ॥ मीसंपन्नहेंनाववेचिता ॥ दरिद्रआलियादरिद्रता ॥ नेणेसर्वथायोगिया ॥ ६८ ॥ दरिद्रआणिसंपन्नता ॥ दोन्हीसमान्त्याचियाचिता ॥ ना
 हींपंचाचीआसकता ॥ नारायणपरतत्त्वतांनजबोधें ॥ ६९ ॥ यापंचाचाकठिणबागू ॥ नाशासोमूळरुखासंगू ॥ येविंविस्वीरुपतंगू ॥

केलाचंगुपरियेसं ॥ ६९ ॥ ॥ श्लोक ॥ दृष्ट्वास्त्रियं देवमायां तद्वावैरजिजेन्द्रियः ॥ प्रलोभितः पतत्यंधेतमस्य मोपतंगवत् ॥ ७० ॥ ॥ टीका ॥
 ॥ देवीगुणमयी जेमाया ॥ तिचेसंगुणस्वरूपे स्त्रिया ॥ तिथें प्रलोभउपजला प्राणिया ॥ भोगभोगाया स्त्रीस्वरूपे ॥ ७० ॥ हावभावविलास-
 गुणी ॥ व्यंकटकरासाच्या बाणी ॥ पुरुषधैर्यकवचभेदोनी ॥ हृदयकवची संचरती ॥ ७१ ॥ दारुणकरासाच्या धर्दी ॥ पुरुषधैर्यादिलेनाई
 ॥ योषिताबंदी पाडिले पाहीं ॥ भोगकाराग्रही घातले ॥ ७२ ॥ स्त्रीभोगाचे जें स्वरूप ॥ ते जाण पांके वळदुरव ॥ नोडीं घालितां मधुधिरव ॥ परि-
 पाकीं देख पाणांतु ॥ ७३ ॥ दीपाचिया अंगसंगा ॥ कोण स्वरूप आहे पतंगा ॥ बळें आलिंगावया जातो पैंगा ॥ मरणमार्गाला गला ॥ ७४ ॥
 पुढिला पतंग निमाला देखती ॥ तन्ही मागिल्यादीर्घां अति असक्ती ॥ तेवीं स्त्री कामें एकदकती ॥ एका अतिप्रीती पतंगन्याये ॥ ७५ ॥ तेवीं
 विवेकहून मूर्खा ॥ लालुप्य उपजे स्त्रीस्वरूपा ॥ तत्संसर्ग मरणलोकां ॥ नचुकें देख्या सर्वथा ॥ ७६ ॥ दीपस्वरूपाचे नि कोडे ॥ पतंग जखो नि स्तेहा
 बुडे ॥ तेवीं स्त्रीसंगें अवश्य घडे ॥ पतंगरोकडे अंधतमी ॥ ७७ ॥ ॥ श्लोक ॥ योषिद्विरण्याभरणांबरादिद्रव्येषु मायारचितेषु मूढः ॥ प्र-
 लोभितात्मा ह्यपभोगबुद्ध्या पतंगवन्मथ्यति नष्टदृष्टिः ॥ ८ ॥ ॥ टीका ॥ पाहा पांकांता आणिसोने ॥ वस्त्रें आभरणें रत्नें ॥ मायेनें रचि-
 लां पडणें ॥ पतनाकारणें जनाच्या ॥ ७८ ॥ एकली योषिता नरकां घाली ॥ स्वरूपं लोभें नरकबळी ॥ स्तेनं भूषणें तत्काळी ॥ नरकमेळीं या-
 लिती ॥ ७९ ॥ ते अवधेचि अनर्थकारी ॥ मीनले योषिता शरीरी ॥ ते देखतां चि पुरंधी ॥ जनासि उरी मग कैचेनी ॥ ८० ॥ आंगां चें ताळसंन-
 रा ॥ त्यावरी पाजिली यामदिश ॥ मग दुळतना चतां त्यानरा ॥ बोटावारी पेंनाही ॥ ८१ ॥ कां मांडाचे नोडीं भंडपुराण ॥ त्यावरी आला शिमण्या
 चासण ॥ मग करितां वागविटंबन ॥ आवरी कोणतयासीं ॥ ८२ ॥ होकां मोहकमदिश सर्वासीं ॥ त्यांत घातलें उच्चादद्रव्यासीं ॥ सेवनक-
 रितं त्या रसासीं ॥ पारुष्यमासीं पेंनाही ॥ ८३ ॥ ते सें सोलिव मोहाचें रूप ॥ ते जाय योषिता स्वरूप ॥ त्याहीवरी खटाटोप ॥ वस्त्रें पडपभू-
 षणें ॥ ८४ ॥ काजळकुंकूं अळंकार ॥ लेउनी विचित्र अंबर ॥ बनिता शोभत संदर ॥ मायेचे विकार विकारले ॥ ८५ ॥ माया अजितें दि-

याबाधी ॥ दासांसचुरवनसेविशुद्धी ॥ ज्याची अतिपीतागोविंदी ॥ त्यासि रूपानिधीरक्षिता ॥ ८६ ॥ जेशारीतीरसीभक्त ॥ सुखीं आ
 ह्याअह्मीनाहीतेथ ॥ स्त्रीरूपेंभासेभगवंत ॥ भक्तरसीतनिजबोधें ॥ ८७ ॥ वनितादेखोनिगोमटी ॥ विवेकाचीहोघनघट्टशी ॥ पलो-
 नेंउपभोगादेतीमिठी ॥ तेदुखवकोर्दाभोगिती ॥ ८८ ॥ देखोनिदीपरूपींझगमगी ॥ उपभोगबुद्धीपतंगी ॥ उहाधालितांवेगी ॥ जळो
 निआगीनासती ॥ ८९ ॥ एवयोपितारूपेंमाया ॥ उपभोगबुद्धीफलवीप्राणिया ॥ जेविमुरवहरीच्यापायां ॥ त्यासींचमायाफलवित ॥
 ९० ॥ मधुकराचेनिविंदाणें ॥ मधुकरन्यागुरूकरणें ॥ दुःखनेदितांकार्यसाधणें ॥ तींहीलक्षणेंपरीसपां ॥ ९१ ॥ ॥ श्लोक ॥ स्नोक्स्तो
 कंयसेद्वासंदेहोवर्तेतयावता ॥ ग्रहानहिंसन्नातिष्ठेद्वृत्तिमाधुकरांमुनिः ॥ ९२ ॥ ॥ टीका ॥ भ्रमररिघोनिपुष्पामधीं ॥ फूलनरीकुचुंबो
 नेदी ॥ आपुलीकरीअर्थसिद्धी ॥ चोरवदबुद्धीभ्रमराची ॥ ९२ ॥ तैसीचयोगियांचीपरी ॥ यासमावघरोघरी ॥ भिंसाकरूनिउदरभरी
 ॥ पीडानकरीग्रहस्ता ॥ ९२ ॥ प्राणधारणेंपुरतें ॥ योगीमागेभिसेतें ॥ समर्थदुर्बलविभागानें ॥ नमनूनिचितेंसर्वथा ॥ ९३ ॥ रिघोनि
 कमळणीपाशीं ॥ भ्रमरूलोधलाअमोदासीं ॥ पद्मसंकोचेंअस्तासीं ॥ तेंचिभ्रमरासींचंधन ॥ ९४ ॥ जोकोरडेकाष्टसेदोनिजाय ॥ तो
 कमळदळीं गुंतला राये ॥ मियोदुखवेलह्मणोनिराहे ॥ निर्गमनपाहेआपुला ॥ ९५ ॥ तैसाविजाणसन्यासी ॥ एकेठायीं राहेलालुप्येंसी
 ॥ तेंचिबंधनहोयत्यासी ॥ विषयभोगासिगुंतला ॥ ९६ ॥ ॥ श्लोक ॥ अपुण्यभ्रमहङ्गश्चशास्त्रोभ्यःकुशोनोरः ॥ सर्वतःसारमाद
 यात्पुण्येभ्यश्चपटपदः ॥ १०० ॥ ॥ टीका ॥ अतिलहानरुमनजेंकांहीं ॥ भ्रमरातेथउपेक्षानाहीं ॥ रिघोनित्याच्याहिठायीं ॥ अमोदपाहीं
 सेवितु ॥ १०० ॥ थोरथोरज्याकमळणी ॥ विकाशल्यासमर्थपणी ॥ त्याच्याहिठायींरिघोनि ॥ सारांशसेऊनिजातसे ॥ १०१ ॥ तैसाचियोगि
 यांनेदकु ॥ शास्त्रदृष्टीअतिविवेकु ॥ नकरीलहानतर्क ॥ सारग्राहकूहोतसे ॥ १०० ॥ वेदांतीं ब्रह्मस्थिती ॥ बोलिलीमानीयथानिगुती ॥ इ
 तरस्तोत्रीं ब्रह्मविस्ती ॥ तेहिअतिप्रातीमानित ॥ १०१ ॥ पंडितांचेंवचनमानी ॥ साधारणुबोलिलाहीतवचनी ॥ तेहिअनिआदरेमातुनी ॥

सारनिवडो नयेतसे ॥ २ ॥ प्रीतीहवयापतीच्यामानसीं ॥ कुळवधू मानी सासू सासय्यासीं ॥ मानू देतसे त्याच्यादासासीं ॥ त्याचे प्रीतीसीं ल
 स्फुनी ॥ ३ ॥ सेसळल्या क्षारनिरासीं ॥ निवडूनि येइजे राजहंसी ॥ तैसा विवेक युक्त मानसीं ॥ सारा भागासीं घेतसे ॥ ४ ॥ सर्वभूतीं भगवद्भा
 वो ॥ हा सारभाग मुख्य पहा हो ॥ हे निष्ठाज्या सिमहावा हो ॥ त्यासि अपावो स्वप्नांनीं ॥ ५ ॥ भरला या जगां आंतु ॥ सारभागी तो योग यु-
 क्त ॥ यदसि अवधूतू सांगतू ॥ गुरुवृत्तांतुल सणें ॥ ६ ॥ गुरुत्वे म्या मानिळी मासी ॥ ऐक्या यादों प्रकारें सी ॥ एकते मोहाळ मासी ॥ ग्रामवासी
 दूसरी ॥ ७ ॥ ॥ श्लोक ॥ सायंत नंश्वस्त नंवान संगृहीत भिक्षणं ॥ पाणि पात्रोदरामत्रो मक्षिके वनसंग्रही ॥ ११ ॥ ॥ टीका ॥ पा
 पोहा पांघरीचीं माशी ॥ वैसल्या सारखे चाराशी ॥ हातीं धरोनियालीं मुरवाशी ॥ संग्रहीतसीं पै नाहीं ॥ ८ ॥ हे होईल सायंकाळा ॥ हे मक्षी
 न प्रातःकाळा ॥ ऐसा संग्रहोनसे वेगळा ॥ नाहीं केला मक्षिका ॥ ९ ॥ ऐशी योगसन्यास गती ॥ ग्रामभिक्षा घेऊनि हातीं ॥ तीसि निक्षेपु मुखा
 प्रती ॥ संग्रहास्थिती त्यांना ही ॥ १० ॥ भिक्षेलगीं पाणि पात्र ॥ सांठवण उदरमात्र ॥ यावेगळे संतंत्र ॥ नाहीं घरपात्र सांठवणें ॥ ११ ॥ ॥
 श्लोक ॥ सायंत नंश्वस्त नंवान संगृहीत भिक्षकः ॥ मक्षिका इव संगृहं नृसहतेन विनश्यति ॥ १२ ॥ टीका ॥ सायंकाळ प्रातःकाळासी ॥
 मक्षी संग्रहोनसावा भिक्षुसी ॥ संग्रहे पावती नाशासीं ॥ येविशीं मधुमासी गुरुकेला ॥ १२ ॥ रियोनि नाना संकटस्थानासीं ॥ मधु संग्रहो
 करी मधुमाशी ॥ तो संग्रहो चिकरी घाताशी ॥ मधुन्यायासीं जियेती ॥ १३ ॥ संग्रहो यत्ना चियाचाडा ॥ मोहळ बांधिती अवघड कडां ॥ ते दुर्ग
 मारी गुरु करिती गाढा ॥ अर्थचाडामधुहर्ते ॥ १४ ॥ कडाडाडितां मोहळासीं ॥ नाश होतसे माशियांसी ॥ संग्रहाची जाती ऐशी ॥ जीच पा
 तासि करवित ॥ १५ ॥ ऐसें देखो नियांजनीं ॥ भक्त भिक्षक योगी सज्जनीं ॥ संग्रहोनसावा भरवसेनी ॥ नाश निदानीं दिसतसे ॥ १६ ॥ ॥ अ
 चरवे संसर्ग ॥ संग्रहावा शब्द धर्म ॥ हे चिनेणो नियांजनीं ॥ धनकामें अधमनाशी ॥ १७ ॥ अर्थविनाशाचें फळ ॥ दुसरे एकनाशाचें फळ ॥ वि
 शेवनाशाचें आळबाळ ॥ त्यावेळ ओळखपां ॥ १८ ॥ मूळनाशासीं जीवित ॥ कनक आणि योषिता ॥ जंवजवयांची आसक्तता ॥ तंवतंव

चैतनाभवरोसु ॥ १९ ॥ कनकआणिकासिनी ॥ ज्यासिनावडेमनीहुनी ॥ तोचिजनादेनुजनी ॥ भरवसानिबोळखपां ॥ २० ॥ जोसुख-
स्वइच्छीलसर्वसां ॥ तेणेनातळावेस्त्रियेसां ॥ येचिविषयांमदगजासां ॥ गुरुविशेषीम्याकेला ॥ २१ ॥ ॥ श्लोक ॥ पदाउपियुवतीभि-
क्षुनस्पृशेद्वारवीमपि ॥ स्पृशन्करीवबह्वेतकरिण्याअंगसंगतः ॥ १३ ॥ ॥ टीका ॥ पाहापांषाढ्यायनभद्रजाती ॥ त्यापुढेमनुष्येतेकि-
ती ॥ तेहस्तिणीचेअंगसंगती ॥ बंधनपावतीमनुज्यांचें ॥ २२ ॥ जोदृष्टीनाणीमनुष्यांसीं ॥ तोस्त्रियांवश्यकेलामानवांसीं ॥ त्याचेभिन्नो-
लेंउढीचैशी ॥ साथांअंकुशीमारिजे ॥ २३ ॥ एवंचिणावयासंसारसां ॥ जेस्वधर्मनिष्ठसन्यासी ॥ तिहीदेखोनियांयोषितांसीं ॥ लागवे-
गेसीपळावे ॥ २४ ॥ नकोस्त्रियांचीभेदा ॥ नकोस्त्रियांसिंगांदा ॥ स्त्रीदेखतांचिदिदा ॥ उढाउढांपळावे ॥ २५ ॥ पळतपळतपांयांतळीं
॥ आल्याकाष्टाचीपुतळी ॥ तेहिनातळावीकूशळी ॥ निर्जिवस्त्रीळळीलपुरुषातें ॥ २६ ॥ अनिरुद्धेंस्वप्नीदेखिलीउरवा ॥ तोधरुनिनेला-
चित्ररेखा ॥ बाणासुरेंबांधिलादेखा ॥ कृष्णसखाजयाचा ॥ २७ ॥ त्यासिसोडवणेंयाआळाहरी ॥ धांवतआडआलाआहारी ॥ युद्धसा-
लेंपरस्परी ॥ शस्त्रास्त्रींदारुण ॥ २८ ॥ एवंहरिहराभीडतां ॥ जोबांधलास्वप्नीचियाकांता ॥ तोसहसानसोडवेसोडवितो ॥ इतरांचीकथा
कायसी ॥ २९ ॥ पाहापांस्वप्नीचियाकांता ॥ अनिरुद्धासिकेलीनिरोधता ॥ मासाचचिस्त्रीहातींधरितां ॥ निर्गमतात्यांकेंची ॥ ३० ॥ पु-
रुषआपण्याम्हणाविता ॥ शेरवींस्त्रियांचेपायधरिता ॥ त्यांसिकैसेनिहोईलमुक्ती ॥ स्त्रीसंगतीअधःपात ॥ ३१ ॥ ॥ श्लोक ॥ नाधिग-
च्छेस्तियंभ्रातः कर्हिचिन्मृतमत्स्रनः ॥ बलाधिकैः सहन्येतगजैरन्यैर्गजोपथा ॥ १४ ॥ ॥ टीका ॥ कीडतांगनीमाजींगजपती ॥ त्याव-
रीसबळभद्रजाती ॥ येऊनियांयुद्धकरिता ॥ निजबळेंमारितातयातें ॥ ३२ ॥ तोमारोनियांहस्ती ॥ त्याहस्तिणीसमस्ती ॥ सबळभोगीभ-
द्रजाती ॥ नाशाप्रतीस्त्रीमुळ ॥ ३३ ॥ अहिल्येचियासंगती ॥ गौतमंचिदंविताअमरपती ॥ भस्मासुरासिनाशाप्राप्ती ॥ स्त्रीसंगतीस्त-
वजहाली ॥ ३४ ॥ देखोनिनिळोतमाउत्तमवधु ॥ संदउपसंदसरवेबंधू ॥ स्त्रीअभिळासेंचाखिलाक्रोधु ॥ सद्दसंबंधूविसरले ॥ ३५ ॥ मग

स्त्रीविरुद्धाच्या ठायीं ॥ दोघेनि माले येर येरांचे घाई ॥ शीखां स्त्री भोगूहि नाही ॥ मरण सूख पाहीं योषिता ॥ १६ ॥ ऐशीच पूर्व कल्पांची कथा ॥
 ॥ अवतारी श्री कृष्णानंदता ॥ तिणें शिशु पाळलां जो नि सर्वथा ॥ हिरोनिकांतापें नेली ॥ १७ ॥ पवंकर नर पक्ष पती ॥ नाशासि मूळ स्त्री सं-
 गती ॥ तिचे नि संगें ग्रहा सक्ती ॥ कलह प्राप्ती स्त्री मूळ ॥ १८ ॥ ग्राम्य स्त्रियांचे संगती जाणें ॥ तो विसला मरणा धरणें ॥ मरण आल्या हि-
 न करणें ॥ जिवं प्राणें स्त्री संग ॥ १९ ॥ वेश्येचे संगती जाता ॥ बळाधिक्य करी घाता ॥ निरंतर स्वर्ग भोगिता ॥ नाही बाध कता हेन ह्मणें ॥ २०
 ॥ अविश्रम स्त्री सेविता ॥ कामुगावे उन्मत्तता ॥ उच्चत कामें सर्वथा ॥ अधः पाताने इंजे ॥ २१ ॥ एवढा वावो वरी ॥ स्त्री संग कठिण भारी ॥ क-
 चित्संगु झाल्या वरी ॥ नरक दारीं घालिला ॥ २२ ॥ नरकीं घालील हेवार्ता ॥ उद्धाराची काय सी कथा ॥ नरकरूप ग्राम्य योषिता ॥ पाहे सर्व
 थानिधारी ॥ २३ ॥ स्त्री आणि दुसरा अर्थ ॥ हाचि ये लोकीं थोर अनर्थ ॥ येणें अंतर ला निज स्वार्थ ॥ शीखां करी घातु घाणाचा ॥ २४ ॥
 श्लोक ॥ नदेयं नोपभोग्यं त्वलुब्धैर्यद्दुःखं संचितं ॥ भंक्ते तदपि नञ्चाव्योमधु हे वार्य विन्मथ ॥ १५ ॥ ॥ टीका ॥ स्वयं स्नायना धर्म करी ॥ य-
 रच्यां सरवा ऊं नेदी दरिद्रा ॥ मधुमक्षिकेच्या परी ॥ संग्रहो करी कष्टोनी ॥ २५ ॥ नाशा मोह लांघिती वळे ॥ माजी साचले मथाचे गोळे ॥
 तें देवो निज गाचे दोळे ॥ उपाय वळे येरु पाहती ॥ २६ ॥ मग झाडी रवोडी धरडी तरडी ॥ तेथि न्याते थजग झोडी ॥ भरती मधाचिया कावडी ॥
 तसे विती गोडी श्रीमंत ॥ २७ ॥ माशामधुन रवार्ती काकूलती ॥ झाडी त्याचे हात मारवती ॥ स्वादु श्रीमंत सेविती ॥ ज्यांसिल स्त्री पती प्रसन्ना ॥ २८
 ॥ तें सैकृपणाचें यक्षधन ॥ नाही दान धर्म रक्षण ॥ त्यांत न स्कर नेती मारुन ॥ त्यांस ही दंडू निराजाने ॥ २९ ॥ जेशिणो न संग्रह करिती ॥
 त्यांसि न हे भोग प्राप्ती ॥ तेद्व्ये अपरिग्रह सेविती ॥ देव गती विचित्रा ॥ १५० ॥ प्रयासें ग्रहस्थ करवी अन्न ॥ तें सन्यासीन शिणतां जाण ॥ करू
 विजाय भोजन ॥ अदृष्ट प्रमाण ये अर्थी ॥ ५१ ॥ घालागी देवाधीन जो राहे ॥ तो संग्रहाची चाड न वाहे ॥ तें अदृष्ट चि सत्य आहे ॥ रूपण
 त्या बायें करिताती ॥ ५२ ॥ ॥ श्लोक ॥ सद्गुरुः स्वोपाजिती विचैराशासानां ग्रहा शिषः ॥ मधु हे वाग्रतो भंक्ते यतिर्वैग्रह मेधिनां ॥ १६ ॥ - ॥

टीका ॥ दुःखे उपार्जनिवित्त ॥ सहसामोघीनात्तापदार्थ ॥ त्याचे पाक करवी गृहस्था ॥ निजभोगार्थ आवडी ॥ ५३ ॥ तेथ समयीं आला अनी
 थ ॥ सन्यासी ब्रह्मचारी अन्नार्थ ॥ गृहस्था आधी ते सेवित ॥ तोड पाहात गृहमेधी ॥ ५४ ॥ जैसेंद वडून मोहळ मासियांसी ॥ मधुहत भिफ-
 मासीसी ॥ तैसें होय गृहस्थासी ॥ नेती सन्यासी सिद्धपाकू ॥ ५५ ॥ समयीं पराङ्मुख झालियायती ॥ सकळ पुण्यें क्षयाजाती ॥ यथाका-
 र्हीं आलिया अनीथी ॥ स्वधर्म रक्षितो सर्वथा ॥ ५६ ॥ अर्थसंग्रहची बाधकता ॥ तुजम्यां सांगीतली तत्त्वता ॥ मग गुरू केला सर्वथा ॥
 तेही कथापरियसें ॥ ५७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ग्राम्यगीतं न मृगयाद्यतिर्वनचरः क्वचित् ॥ शिखेत हरिणा हृद्वा मृगयोगीति मोहितात् ॥ १७
 ॥ ॥ टीका ॥ ग्राम्यजनवार्ता ॥ कां ग्राम्यस्त्रियांच्या गीता ॥ ऐके जो कांत तत्त्वता ॥ बंधन सर्वथा तो पावे ॥ ५८ ॥ अरवेंड पाहातां दीपाकडे ॥
 घटांनां देडाले वेडे ॥ मृगपाहों विसरला पुटे ॥ फांसां पडे सर्वथा ॥ ५९ ॥ ग्राम्ययोषितां चें गीत ॥ ऐकतां कोणाचें फले ना चित्त ॥ मृगाच्य
 ऐसामोहित ॥ होय निश्चित निजस्वार्था ॥ ६० ॥ जो बोलिजे तापसाचा मुकुटी ॥ ज्यां सिस्त्रियां सिनाही भेट गोष्टी ॥ तो ऋषीं मृग उठा उठी
 ॥ स्त्रीगीता साठीं भूलला ॥ ६१ ॥ ॥ श्लोक ॥ वृत्त्यवादि ब्रगीतानि जुषन् ग्राम्याणि योषितां ॥ आसां कीडन को वश्य भ्रष्ट मृगो मृगी सु-
 तः ॥ १८ ॥ ॥ टीका ॥ मधुरविणा गुणगुणीत ॥ ग्राम्यस्त्रियांचें गीत वृत्त्य ॥ देखतां पुरुष वश्य होत ॥ जैसें गळ बंधस्थवान्नर ॥ ६२ ॥ जो-
 तापसामाजी जगजेठी ॥ जो जन्मला मृगाच्या पोटी ॥ जो नेणें स्त्रियांची सोटी गोष्टी ॥ न पाहे दृष्टी योषिता ॥ ६३ ॥ तो ऋषीं मृग स्था दृष्टी ॥
 वश्य जाहाला उठा उठी ॥ थांबे योषितांचे पाटो वारी ॥ त्यांचे गोष्टी माजी वर्ने ॥ ६४ ॥ गारुड्याचें वान्नर जैसें ॥ स्त्रियां संगें नाचे तैसें ॥ प्रम-
 दा दृष्टी झाला पिसें ॥ विवेकुमानसें विसरला ॥ ६५ ॥ विसरला तपाचार वटा तोप ॥ विसरला विभांडक बाप ॥ विसरला ब्रह्मचर्य कृत संकल्प
 ॥ स्त्रियां लुरूप नाचतु ॥ ६६ ॥ स्त्रीबाधे एवढा बाधू ॥ संसारीं आणी कनाहींगा सकळ ॥ न कोन को स्त्रियां सि विनोद ॥ दुःख संबंधू सवेंसी
 ॥ ६७ ॥ वाफ्लें नाडकाचें ग्राम्यगीता ॥ हे सत्यसत्य गा सर्वथा ॥ तेथ हरिकीर्तन हरिकथा ॥ झाल्या परमार्थता ऐकावें ॥ ६८ ॥ रामनाम्यें

वा जत ॥ यामण बाल जतया म्यगान ॥ तेना इकवे निश्चिन ॥ कवति के तेथ न बचावे ॥ ६९ ॥ मीन गुरू करणे ॥ तेही अवधारालक्षणे ॥ रसने
 चेलिलालुप्यपणे ॥ जीवे प्राणे जातसे ॥ ७० ॥ ॥ श्लोक ॥ जिह्यातिप्रमाथिन्या जनोरसविमोहितः ॥ मृत्कमिच्छस्य सदुद्दिमनिस्तबडि
 शैर्यथा ॥ १९ ॥ ॥ टीका ॥ अर्थसंग्रहे जीवघातु ॥ स्त्रिया असक्ती अधःपातु ॥ रसनालालुप्ये वाटे मृत्क ॥ त्रिविध घानू जीवासां ॥ ७१ ॥
 ज्यासिरसनालालुप्यतागाटी ॥ त्यासि अनर्थचि जोडे जोडी ॥ दुरवाच्या भोगवी कोडी ॥ रसनागोडी बाधक ॥ ७२ ॥ रसना अवि साची गोडी
 ॥ लालुप्ये मीनु गिळी लुंडी ॥ सर्वे चि गळटाळू फोडी ॥ मग चरफडी अडकलिया ॥ ७३ ॥ पहातां रस उत्तम दिसत ॥ भीतरी रोगाचे गळगुप्त ॥ र
 स आसक्ती जे सेवित ॥ ते चरफडीत भव रोगें ॥ ७४ ॥ गळी अडकला जो मासा ॥ तो जिताना भरे चरफडी ते सा ॥ ते विरोग लागल्या मानसा ॥
 दुरव दुर्दशा भोगित ॥ ७५ ॥ रसनालालुप्ये प्रमादी ॥ त्यासि कैची स बुद्धी ॥ जन्म मरण निरावधी ॥ भोगी विशुद्धी रस दोषें ॥ ७६ ॥ रससे
 विलिंधा साठी ॥ भोगवी जन्माचिया कोटी ॥ हें न घडे ह्मण सी पोटी ॥ राया ते गोटी परि यसे ॥ ७७ ॥ इंद्रियांची स जीवता ॥ ते रसने आधीन सर्व
 था ॥ रसना द्वारे रस घेता ॥ उन्मत्तता इंद्रियां ॥ ७८ ॥ मातली जे इंद्रिय सत्ता ॥ तेने ऊन घाली अधःपाता ॥ रसनान जित तां सर्व था ॥ भव
 व्यथा चुकेना ॥ ७९ ॥ आहारे वीण देह न चले ॥ सेविल्या इंद्रिय बगुर ववळे ॥ रसना जयाचे मूळ कळे ॥ ते दुःखें सकळें मावळती ॥ ८० ॥
 ॥ श्लोक ॥ इंद्रियाणि जयंत्या शूनिराहारमनीषिणः ॥ वर्जयित्वा तुरसनंतं निरस्य कर्तते ॥ २० ॥ ॥ टीका ॥ आहार वर्जनी साधक ॥ इ
 तर इंद्रिये जितिली देरव ॥ तंव तवरसना वाटे अधिक ॥ ते अजिकन जिकवे ॥ ८१ ॥ इंद्रियांसि आहाराचे बळ ॥ तीं निराहारे झालीं विक
 ल ॥ तंव तवरसना वाटे प्रबळ ॥ रसने चे बळ निवाने ॥ ८२ ॥ ॥ श्लोक ॥ तावज्जितेन्द्रियो न स्याद्विजितां न्येन्द्रियः पुमान् ॥ न जयेदस
 नं यावज्जितं सर्वं जिते रसे ॥ २१ ॥ ॥ टीका ॥ निरान्ने इंद्रिये जितिली ॥ तीं जितिली हे मिथ्या बोली ॥ अन्न घेतां चि सरसावली ॥ साव
 ध झालीं निज कर्मी ॥ ८३ ॥ जंवरसना नाही जिकिली ॥ तंव जितेन्द्रिय मिथ्या बोली ॥ जें साचार रसना जिकिली ॥ ते वाट मोडिली विषयांची

८४॥ विषया आंतील गोडपण ॥ रसने आंतील जाडपण ॥ दोहींसी ऐक्य केल्या जाण ॥ रसनासं पूर्ण जितिली ॥ ८५॥ सर्वांगोडियं तें गोड आहे ॥ ते गोडीस जौ लागला आहे ॥ त्यासी चिरसना वश्य होये ॥ रस अपायेन बाधितो ॥ ८६॥ रसना जैताचें वाधावणें ॥ तेणे बहूसायुजीं पडेताणे ॥ सोहळापरमानें देणो गणें ॥ रसना जेणें जितिली ॥ ८७॥ श्लोक ॥ पिंगलानाम वेश्यासी द्विदेहनगरे पुरा ॥ तस्यामेशि सितं कंचिन्निबोध नृप-
 नंदन ॥ २२ ॥ टीका ॥ अवधूत म्हणे नृपनंदन ॥ वेश्यागुरूस्य केली जाण ॥ तिच्या शिकलों ज्या लक्षणा ॥ विचक्षणा अवधारी ॥ ८८ ॥
 पूर्वां विदेहाचेन गरां ॥ पिंगलानाम वेश्यावास करी ॥ तींशीं आसनिरासें वरी ॥ वैराग्यभारीं उपजलें ॥ ८९ ॥ श्लोक ॥ सांस्वैरिण्ये कदाकां
 तं संकेत उपनेष्यति ॥ अभूत्काले बहीद्विरी बिभ्रती रूपसुत्तमं ॥ २३ ॥ टीका ॥ तेस्वैरिणी स्वेच्छाचारी ॥ सायंकाळीं उभीद्वारां ॥ ना
 ना अळंकार अंबरीं ॥ शृंगारकुसरी शोभत ॥ ९० ॥ आधीं चरूप उत्तम ॥ वरी शृंगारिली मनोरम ॥ करावया ग्राम्यधर्म ॥ पुरुष उत्तम पहातसे ॥
 ९१ ॥ श्लोक ॥ मार्ग आगच्छतो वीक्ष्य पुरुषात्पुरुषर्षभ ॥ तानुश्लक्ष्णं दान्तिवतः कामान्मेनेर्थकामुका ॥ २४ ॥ टीका ॥ सगुण स्वरूप
 पधनवंत ॥ कामकोशल्यें पुरवीत आर्ता ॥ अर्थ देउनी करी समर्थ ॥ ऐसाकांत पहातसे ॥ ९२ ॥ ऐक्या पुरुष श्रेष्ठा ॥ पुरुष येतां देस्वेवाता ॥ त्यासि
 रघुणावीनेत्रवता ॥ कामचेष्टा दाउनी ॥ ९३ ॥ श्लोक ॥ आगतेष्वपयाथेषु त्वासंकेतोपजीवनो ॥ अथन्यो वित्तवाः कोपि मामुपेक्ष्यति भूरि-
 दः ॥ २५ ॥ टीका ॥ येत्या पुरुषास हाणेरवडा ॥ एकासी ह्याने ध्याजी विडा ॥ डोळा घाली जात्या कडा ॥ एका पुढां भंवरी दे ॥ ९४ ॥ वेऊनि सं-
 केतां जीवित ॥ ऐसे नाना संकेत दावित ॥ पुरुषाति कडेन पाहत ॥ येत जात कार्यार्थी ॥ ९५ ॥ गेल्या पुरुषातें निंदित ॥ इयही न हे असक्त ॥ रू-
 पें विरूप अत्यंत ॥ उपेक्षित धिः करें ॥ ९६ ॥ आतां येईल वित्तवंत ॥ अर्थ दानी अति समर्थ ॥ माझा धरोनियां हात ॥ काम आर्त पुरविला ॥ ९७ ॥
 ॥ श्लोक ॥ एवं दुराशया ध्वस्तनिद्रा दार्यबलं विनि ॥ निर्गच्छंती प्रविशती निशीथं समपद्यत ॥ २६ ॥ टीका ॥ ऐसें दुराशा भरलें चि-
 त्त ॥ निद्रानलगे उद्देदित ॥ द्वारधरोनि तिष्ठत ॥ काम बांछित पुरुषासीं ॥ ९८ ॥ रियों जाय घराभीतरी ॥ सांचल ऐको निरियों बाहेरी ॥ रिघतां नि-

पतांवेरजारी ॥ मध्यरात्रीपेंझाली ॥ ९९ ॥ सरलीपुरुषाचीवेळ ॥ रात्रझालीजीप्रबळ ॥ निद्राव्यापिलेलोकसकळ ॥ पिंगलाविवहळतेकाळीं ॥
 २०० ॥ ॥ श्लोक ॥ तस्यवित्तसयाश्रयद्वत्कायादीनचेतसः ॥ निर्वेदः परमोज्ञेचिंताहेतुः स्वरवावहः ॥ २७ ॥ ॥ टीका ॥ तुटलाआशे
 चाजिह्वाळा ॥ सकलेबोंठवाळलागळा ॥ कळाउतरलीसुरवकमळा ॥ खुबुदुआगळाचिंतेचा ॥ १ ॥ वित्तनयेचहाता ॥ तेणेंतेंझालीदीनवित्ता ॥
 वैराग्येपरमवाटलीचिंता ॥ सरवस्वार्थतिहेतु ॥ २ ॥ ॥ श्लोक ॥ तस्यानिर्विण्णचित्तायागीतंशृणुयथामम ॥ निर्वेदआशापाशानांपुरुषस्य
 यथात्यसिः ॥ २८ ॥ नदं गाजाननिर्वेदोदेहबंधंजिहासती ॥ ॥ टीका ॥ कैसेवैराग्यउपजलेंतिसी ॥ जेंचिंतीतहोतीविषयासी ॥ त्याविटलीवि-
 षयस्वरवासी ॥ छेदकआशेसीवैराग्य ॥ ३ ॥ तेणेंवैराग्येविवेकयुक्त ॥ पिंगलेनेंगाइलेंगीत ॥ तेआईकरायासमस्त ॥ चिंतींस्तचित्तहोउनी ॥ ४ ॥
 ऐकरायाविवेकनिधी ॥ वैराग्यनाहीज्याचेबुद्धी ॥ त्यासिजन्ममरणआधिव्याधी ॥ प्रतिपदीबाधक ॥ ५ ॥ अनुतापनाहीज्यासी ॥ विवेकनुप-
 जेमानशी ॥ तोसंसारचीआंदणीदाशी ॥ आशापाशीबांधिजे ॥ ६ ॥ त्यासिमोहममतेचीगाढी ॥ यालिजेदेहबुद्धीचीबेडी ॥ अहोरात्रविषय
 सरडी ॥ अर्धघडीनराहे ॥ ७ ॥ जराजर्जरीतवाकळे ॥ माजीपडेअरवडलोळे ॥ फुटलेविवेकाचेडोळे ॥ मार्गनकळेविध्युक्त ॥ ८ ॥ त्यासिअव्हा-
 सव्हाजातां ॥ अंधकूपींपडेदुचिता ॥ तेथूनिनिधावयामागुता ॥ उपावोसर्वथानेणती ॥ ९ ॥ तेथकायामनेवाचे ॥ निघणेंनाहीजीसाचें ॥ तंव-
 फणकाविलालोभविंचें ॥ चटणेत्याचेंअनिवार ॥ १० ॥ तेथनिंदेचियातिडका ॥ आंतबाहेरनिघतीदेखा ॥ वित्तहानीचाथोरभडका ॥ जळजळ
 देखाहेषाची ॥ ११ ॥ अभिमानाचेंआलेपिळे ॥ मोहउमासेयेतीबळे ॥ तरीविषयदळणेंआगळें ॥ दुःखेंलोळेराहेसेजे ॥ १२ ॥ ऐशींअवैराग्यें
 बापुडी ॥ पडलीदेहाचेबांदवडी ॥ भोगितांदुःखकोडी ॥ सबुडबुडीबुडाली ॥ १३ ॥ पहापांनीचवर्णासी ॥ निंदकर्मनिंदितीकैशी ॥ वैराग्यउप-
 जलेंवैश्येसी ॥ देहबंधासीछेदिलें ॥ १४ ॥ देहबंधछेदित्याउक्ती ॥ वेश्याबोलिलीनानायुक्ती ॥ झालीपिंगलेसिविरक्ती ॥ चक्रवर्त्तपिस्सिपां ॥ १५
 ॥ ॥ श्लोक ॥ पिंगलोवाच ॥ अहोमेमोहविततिपश्यताविजितात्मनः ॥ याकांतादसतः कामकामयेयेनबालिशः ॥ २९ ॥ ॥ टीका ॥

मिथ्यामोहाचाविस्तार ॥ न्यावाढविलासाचार ॥ माझ्यामूर्खपणाचापार ॥ पहातांविचारपोगुळे ॥ १६ ॥ नाहीअंतःकरणासिनेम ॥ अपार
 वाढविलाश्वम ॥ असंतपुरुषांचाकाम ॥ मनोरममानितां ॥ १७ ॥ जरीस्त्रीसिपुरुषपाहिजे ॥ तरीजवळीलपुरुषन्याहिजे ॥ हिंसिमूर्खपण-
 माझे ॥ सदांभजेअसतां ॥ १८ ॥ ॥ श्लोक ॥ संतंसमीपेरमणरतिप्रदं वित्तप्रदं नित्यमिमं विहाय ॥ अकामदंदुःखभयादिशोकमोहप्रदंतु
 च्छमहंभजेऽज्ञा ॥ ३० ॥ ॥ टीका ॥ सत्पुरुषाचीप्राप्ती ॥ जंवळीअसतांनेणेंअसती ॥ ज्यासिकळियारती ॥ कामनिवृत्तीनत्काळ ॥ १९ ॥
 कामनिवर्तऊनिदेख ॥ अनिवारपुरवीनित्यसरब ॥ वित्तदातातोचिएक ॥ अलोलिकपेंदेणें ॥ २० ॥ सकळऐश्वर्यनिजपदंसी ॥ संतोषोनिदे
 रतीसी ॥ रमऊंजाणेंनरनारीसी ॥ रमणूसर्वासीतोएक ॥ २१ ॥ सांडोनिऐशियाकांतासी ॥ माझीमूढमतीपहाकेशी ॥ नित्यअकामदापुरुषा
 सी ॥ कामप्राप्तीसीमजिनले ॥ २२ ॥ आपुलापूर्णनकरवकाम ॥ तेमजकेवांकरितोनिष्काम ॥ त्यांचेनिसंगेंमोहश्वम ॥ दुःखपरमपावळे ॥ २३
 त्यांचेनिसरबनेदवेचमातें ॥ परिज्ञालेदुःखाचेचिदाते ॥ सयशोकआधिव्याधीते ॥ त्याचेनिसांगातेंपावळे ॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ अहोमया
 त्मापरितापितोवृथासाकेतस्त्याऽतिविगर्ह्यवार्त्तया ॥ स्त्रेणानरादयंतृषोनुशोच्यात्कीतेनवित्तरनिमात्मनेच्छति ॥ ३१ ॥ ॥ टीका ॥
 जारपुरुषापासोनिसरब ॥ इच्छितेंतेमीकेवळमूर्ख ॥ वृथापरितापूकेळादेख ॥ मजअसरबम्यादिधले ॥ २२ ॥ ॥ स्त्रेणपुरुषतेनराधम ॥
 वैश्यागामीत्याहूनिअधम ॥ त्यांतरूपणतोअधमोथम ॥ त्यांचासंगममीवांछिनं ॥ २६ ॥ जितुक्याअतिनिंदकावृत्ती ॥ मजआतळतांत्या
 मीती ॥ योनिद्वारेंजीविकास्थिती ॥ निचयार्ताच्चपिचारू ॥ २७ ॥ अन्यद्रव्यजणेंदेणें ॥ त्याचीजानीकोणहंनहींपाहाणें ॥ याहोनिकाय
 नाजीरवाणें ॥ निंदातजिणेंपेंमाझे ॥ २८ ॥ ज्यापुरुषासिंदहविकणें ॥ नेअल्पनहीनदीनपणे ॥ कायसांगांत्याचींलक्षणें ॥ सर्वगुणेंअपू
 र्व ॥ २९ ॥ वित्तनदेवबैरूपणता ॥ कामनपुरवंपुरता ॥ प्रीतिनकरवंत्यता ॥ सेदिमागुतानोनेदी ॥ ३० ॥ ऐशियापासावसरब ॥ वांछितांवा
 टेपरमदुःख ॥ जळोत्याचेंनपाहंसुख ॥ बोकारीदेखचेतसे ॥ ३१ ॥ एंवजारपुरुषाचीम्यिती ॥ आववितांचिळसीयेती ॥ परेपरेनेसंगती ॥

चित्तवृत्तीवीटली ॥३२॥ ॥श्लोक॥ यदि स्थिर्निर्मितवंशवश्यस्थूणां त्वचारो मनरेवैपिनहं ॥ सरनं वदामगारमेतद्विष्णुमूत्रपूर्णमदुपेति
 कान्या ॥३२॥ ॥टीका॥ नरशरीरग्रहसंकटं ॥ आडां पास्वाड्यानुसंधीं हाडें ॥ अस्थीं च्यामेटी दोहीं कडे ॥ चोलेकातडे निमटियेले ॥३३॥ त्या-
 सिसवर्गीसंगळे ॥ दिधलेरोमावळीचेखिळे ॥ घातूनि नरवाचेखोबळे ॥ अर्गीअंगकळेबूजिले ॥३४॥ अस्थिमांसचर्मबांधा ॥ सर्वांगीआळुनि
 दिधलासांदा ॥ रंगीतचर्मरसास्वादा ॥ पुटिलेबांधाबाधिली ॥३५॥ वायुप्रसरणपरिचारं ॥ केलीं प्राणापानरंधं ॥ वरिलेडळमळीत शिरवरे ॥
 बालांकुरेलांबली ॥३६॥ बुजूनि भीतरीलसवडी ॥ बांधाटिलेनवनाडी ॥ विष्टामूत्राचीगाढी ॥ नित्यपरवडीसांठवण ॥३७॥ भीतरिलेअवकाशी
 ॥ दुर्गंधीउठलीकेशी ॥ तेचिप्रवाहअहिर्निशी ॥ नवद्वारांसीवाहाती ॥३८॥ अरवंडवाहातीमळें ॥ देखोनिज्याचेंतोकंटाळे ॥ अहिर्निशीं धूताजळें
 ॥ कदांनिर्मळतेनव्हीती ॥३९॥ सांगतांविहेगोष्टी ॥ ओकारीयेतसेपोटी ॥ ऐशियासमीफुल्ल्येकरंटी ॥ विवेकदृष्टीनपाहे ॥४०॥ अस्थिमांसाचा
 कोथळा ॥ इष्टामूत्राचागोळा ॥ म्याआलिंगिलावेळोवेळां ॥ जळोकंटाळानयेचि ॥४१॥ ॥श्लोक॥ विदेहानांपुरेत्यस्मिन्नहमेकैवमूतधाः
 ॥ याज्यमिच्छत्यसत्यस्मादात्मदाकाममच्युतात् ॥३३॥ ॥टीका॥ याविदेहाचेनगरीं ॥ मूर्खमीचि एकदेहधारी ॥ हृदयस्थसांडुनि श्रीहरी
 ॥ असुतांनरांच्यभिचारू ॥४२॥ असंतपुरुषनेणोकिती ॥ म्याभोगिलेअहोराती ॥ सरवनपवेचिनिश्चिती ॥ रतीभगवंतीजंवनाहीं ॥४३॥ जो
 निफटवृत्तहृदयस्थ ॥ पुरुषांपुरुषोत्तमअच्युत ॥ वीर्यच्युतीवीणरमत ॥ संतोषेंदेंतनिजात्मता ॥४४॥ अच्युतेंज्यासिनिजसरवदिधलें ॥ तो
 ससच्यवेनाकाहांकेले ॥ ऐशियाहृदयस्थविसरलें ॥ आणिकाभूलेंअकामदा ॥४५॥ अकामदनाशिवंत ॥ त्यासिसंगकेलियादुरवचि
 दंत ॥ कैसेमाझेमूर्खचित्त ॥ त्यासिअसक्तपैहोतें ॥४६॥ त्याअसक्तीचीझालीतडानोडी ॥ लागलीअच्युतसरवाचोगोडी ॥ ज्याचेंसरवभोगि
 तांचदोवटी ॥ पडियापडीवादतें ॥४७॥ ॥श्लोक॥ सहस्रेष्टतमोनाथआत्माचायंशरीरिणां ॥ तंविक्कीयात्वेनाहंरमेनेनयथारम्भा ॥
 ॥३४॥ ॥टीका॥ जोसोयराभाझाहृदयस्थ ॥ सरवप्रीतिपियअच्युत ॥ तोचिस्वात्मासर्वगतु ॥ नाथकानूतोमाझा ॥४८॥ त्यासींच

आपुलें संवसाटी ॥ विकतयेई न उठा उठी ॥ परमानंदें देई न मिठी ॥ गोठी चावटी सांडोनी ॥ ४९ ॥ रमाझाली पायांची दासी ॥ मी भोगी
 न अनारि सी ॥ सर्व काळ सर्व देशी ॥ सर्व रूपे सी सर्व स्त्री ॥ ५० ॥ ॥ श्लोक ॥ किय त्रियं ते व्यभजन् कामाये कामदानरः ॥ आद्यंतवं तो
 भार्याया देवावाकाल विदुताः ॥ ५१ ॥ ॥ टीका ॥ सांडूनि हृदयस्थी अच्युताते ॥ वरावे वरानर देवाते ॥ तंव ते द्वैत भये भयचकिते ॥ का
 लग्रस्ते सर्वदा ॥ ५२ ॥ जे निज भये सर्वदा दुःखी ॥ ते भार्ये सिकाय करिल सखी ॥ अवधी पडली काळ मुरखी ॥ न दिसे ये लोकीं सुखदाता ॥
 ५३ ॥ असो नराची ऐशी गती ॥ वरूं अमरां माजी अमरपती ॥ वेळान्त ते चौदा निमती ॥ पदच्युती अमरेंद्रा ॥ ५४ ॥ एवें स्मरन रलो दलो की ॥ आ
 त्म मरणें सदां दुःखी ॥ ते के विभार्ये सिकारिती सुखी ॥ भजावे सुखी ते ठायीं ॥ ५५ ॥ धन्य माझी भाग्यप्राप्ती ॥ ये विक्षणां ये चिराती ॥ झा
 ली विवेक वैराग्यप्राप्ती ॥ रमापती तुष्टला ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥ नूनं मे भगवन्धीतो विष्णुः केनापि कर्मणा ॥ निर्वदोऽयं दुराशायाय च ज्ञानः
 सखावहः ॥ ५७ ॥ ॥ टीका ॥ ये जन्मीचे माझे कर्म ॥ पाहतां केवळ निंदकर्म ॥ मज तुष्टला पुरुषोत्तम ॥ पूर्वजन्म सामग्या ॥ ५८ ॥ मज के
 चे पूर्वजन्मी साधन ॥ ज्याचे नाम पतीन पावन ॥ कृपाळू जोजनार्दन ॥ त्याचे रूपे न हें घडलें ॥ ५९ ॥ दुष्ट दुराशा व्यभिचारू ॥ भगदाराचालवी
 संसारू ॥ ती सिमज वैराग्य युक्त विचारू ॥ विष्णु साचारु तुष्टला ॥ ६० ॥ जरी असते पूर्वसाधन ॥ तरी निंदन व्हते मी आपण ॥ योनिद्वारा क-
 र्माचरण ॥ पतीन पूर्ण मी एक ॥ ६१ ॥ यापरी मी पूर्ण पतित ॥ पतित पावन जगन्नाथा ॥ तेथें कृपा करून येथ ॥ कैलें विवेक युक्त वैरागी ॥ ६२ ॥
 तेणें वैराग्य विचारे देख ॥ दुष्ट दुराशेचे फिटले दुःख ॥ मज झालें परम सुख ॥ निज संतोख पावले ॥ ६३ ॥ हें दुःख आदळतां आंगासी ॥ वैरा
 ग्यनुपजे अभंग्यासी ॥ भगवते कृपा केली ऐशी ॥ दुःखें निज सुखासी दीधलें ॥ ६४ ॥ ॥ श्लोक ॥ मैवंस्यु मे दभाग्यायाः क्लेशानिर्वेदहेतवः
 ॥ येनानुबंधं निहंत्य पुरुषः शममृच्छति ॥ ६५ ॥ ॥ टीका ॥ आंगां आदळतां दुःख हें द ॥ अभंग्यासिये प्रलय क्रोध ॥ थिता विवेक होय अं-
 ध ॥ भाग्यमंद ते जाणा ॥ ६६ ॥ दुःख देखतां चिह्नी ॥ ज्यासि विवेक वैराग्य उठी ॥ तेणें छेदूनियां संहृदस्मंहंगांठी ॥ पावे उठा उठी निज पद ॥ ६७ ॥

रुषाचैर्जेनिजभाष्य ॥ तेभगवन्तेदिधलेवैराग्य ॥ जाहाल्येस्साध्यमीतिहांलोकीं ॥ ६६ ॥ ॥ श्लोक ॥ तेनोपकृतमादायशिरसाधाम्यसंगताः
 ॥ त्यक्त्वा दुराशाः शरणं व्रजामिनमधीश्वरम् ॥ ३८ ॥ ॥ टीका ॥ कृपाकरोनिभगवन्ते ॥ निजवैराग्यदिधलेमाते ॥ तेणेंसांडविलेंदुराशेतें ॥
 ग्राम्यविषयातेछेदिलें ॥ ६७ ॥ तोउपकारमानोनियांमाथां- ॥ त्यासिमींशरणजाईनआतां ॥ जोसर्वाधीशनियंता ॥ त्याकृष्णनाथासिमीश
 रण ॥ ६८ ॥ ॥ श्लोक ॥ संतुष्टाश्च दृढत्येतद्यथा लाभेन जीवति ॥ विहराम्यमुनेवाहमात्मनारमणेनवै ॥ ३९ ॥ ॥ टीका ॥ शरणगेलियापाटी
 ॥ सहजसंतुष्टमीयेसृष्टी ॥ स्वभावेसत्त्वद्वापोटी ॥ जीविकागांटीअदृष्ट ॥ ६९ ॥ मुनीश्वरभोगिनीनिजात्मा ॥ त्यामीभोगीनआत्मचारामा
 ॥ जोकामपुरबीनिष्कामकामा ॥ तोपरमात्मावल्लभ ॥ ७० ॥ ब्रह्मादिकसमर्थअसनी ॥ तेसांडूनियांनिश्चिती ॥ भगवद्रजनाचीस्थिती
 ॥ अतिप्रीतिकांम्हणसी ॥ ७१ ॥ मजसारिखियादुराचारी ॥ जडजीवानेंउद्धरी ॥ तारकुतोचिभवसागरीं ॥ स्वामीश्रीहरीकृपाळु ॥ ७२ ॥
 ॥ श्लोक ॥ संसारकूपेपतितं विषयेमुषितेक्षणां ॥ यस्तं कालाहिनात्मानं कोऽन्यस्मानुमधीश्वरः ॥ ४० ॥ ॥ टीका ॥ संसारलक्षणकूपअं
 ध ॥ तेथविषयदृष्टीविषयांध ॥ पडोनिगेलेअंधांध ॥ बुद्धिमंदउपायी ॥ ७३ ॥ तेकव्यनाजळींबुडाले ॥ वासनाकल्लोळींकवळले ॥ दंभमदादि
 जळचरींतोडिले ॥ नृणोच्यापडलेकर्दमीं ॥ ७४ ॥ दुःखाच्यावरडकींआदळलें ॥ स्वर्गपायरीसअडकले ॥ तेथूनिहीएकपडले ॥ निर्बुजलेभव
 जळें ॥ ७५ ॥ नास्तिकेंगेलीसबुडबुडीं ॥ कर्मदीधारील्याकर्मदरडीं ॥ वेदवाह्यानीबापुडीं ॥ पडलींदेहूडीतळवटीं ॥ ७६ ॥ निंदेचेशूळकांटे ॥
 फिटोनिगेलेउपराटे ॥ द्वेषाचेपाथरमोठे ॥ हृदयफुटेलागतां ॥ ७७ ॥ कामाचीउकळीप्रबळ ॥ भीतरूनबाहेरियेसबळ ॥ तेणेंडहुळलेंतेजळ
 ॥ होयरबळबळजीवासी ॥ ७८ ॥ सटलेकोधाचेचिरे ॥ वरीपडल्याउरीतुरे ॥ बनितामगरीनेलेंपुरें ॥ विवरद्वारेंआतोतें ॥ ७९ ॥ तेथअवधि
 यांसींएकसरे ॥ गिळिलेंकाळेंकाळअजगरें ॥ विस्वेंधारलेंथोरघोरें ॥ ज्ञानपाठिमोरेंसर्वासी ॥ ८० ॥ सर्पचटलियामाणुसा ॥ गुळकडूलागे

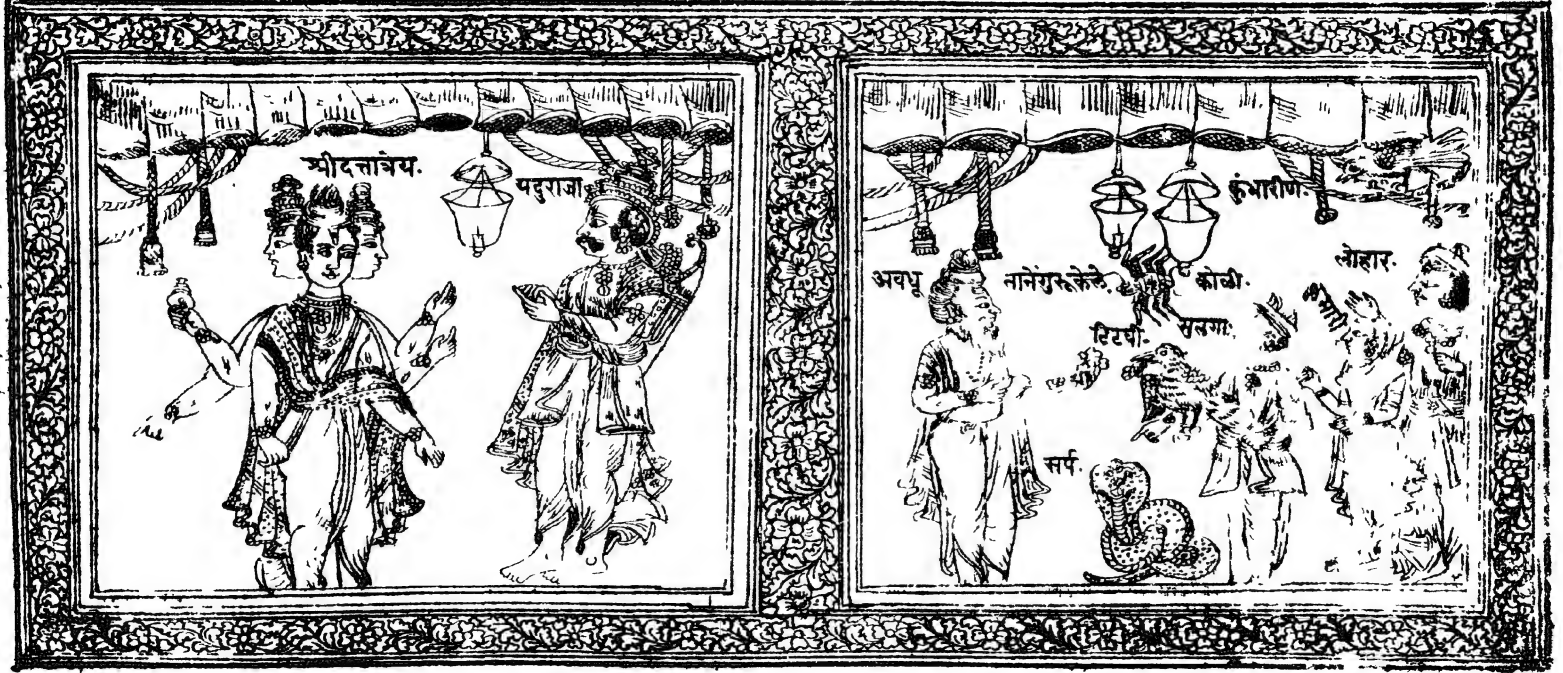
कैसा ॥ निंबरवाययसघसा ॥ गोडगूळसाह्मणोनी ॥ ८१ ॥ केवळविषयमायविषकडु ॥ तोप्रपंचियाझालागोड ॥ अमृतमायपरमार्थ-
 तोजाहालाकडूविषयासी ॥ ८२ ॥ कूपावाहेरीवासज्यांसी ॥ तेनदेखनीकूपासी ॥ कूपांतलेबाहेरिलासी ॥ कदांकाळेंसीनदेखती ॥ ८३ ॥ ऐशि
 यांपीडतयाजीवासी ॥ काटावयाधिवसानव्हेकोण्हासी ॥ तुजवांचेनिहर्षकेशी ॥ पाववेगेसींकूपाळुवा ॥ ८४ ॥ एवंदुःखरूपपतितां ॥ हृद-
 यस्थुभगवंतुभाता ॥ धांवपावकृष्णनाथा ॥ भवव्यथानिवारी ॥ ८५ ॥ ऐसेंजाणोनितत्वता ॥ त्याच्याचरणाशरणआतां ॥ शरणगेलिया
 सर्वथा ॥ सहजभवव्यथानिवारे ॥ ८६ ॥ ॥ श्लोक ॥ आत्मैवैवात्मनोगोमाभिर्विद्येतयदाखिलात् ॥ अधमत्तइदंपश्येद्रूपकालाहिनाज-
 गत् ॥ ४१ ॥ ॥ टीका ॥ ऐसेंकळलेंजातत्वता ॥ यथआपणनिआपणयाभाता ॥ सर्वपदार्थांसर्वथा ॥ निर्वेदताहृदझालें ॥ ८७ ॥ हृदवैराग्य
 तातेऐशी ॥ विषयोटेकल्याआंगासी ॥ चेतनानव्हेइंद्रियांसी ॥ निद्रिस्तांपासींजेविरंभा ॥ ८८ ॥ अथवावमिलियाअन्ना ॥ जेविंवांछिनारस-
 ना ॥ तेविंविषयदेखोनिमना ॥ नथरीवासनाआसकी ॥ ८९ ॥ तेवैराग्यकैसेनिजोडे ॥ तरीसावधानपाहतारोकडें ॥ जगकाळेंगिळिलेंचहूकडे
 वेगळेंपडेतेनाहां ॥ ९० ॥ पितापितामहकाळेंनेले ॥ पुत्रपौत्रांकाळेंगिळिलें ॥ वैराग्यनुपजेयेणेंबोलें ॥ तरीनागवलेनरदेहा ॥ ९१ ॥ मृत्युलोकया-
 चेंनाव ॥ अनित्यस्वर्गाचीकाइसीहाव ॥ वैराग्येंवीणनिर्देव ॥ झालेसर्वसव्या ॥ ९२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ब्राह्मणउवाच ॥ एवंव्यवसितमतिर्दुराशां
 कांततर्षजां ॥ छित्त्वोपसममास्थायशय्यामुपविशेसा ॥ ४२ ॥ ॥ टीका ॥ अवधूतझणोयदूसी ॥ अन्यभाग्यतयेवेश्येसी ॥ वैराग्यउपजलें
 तिशीं ॥ विवेकेंसिनिजोत्तम ॥ ९३ ॥ एंविवेचूनिजिजुद्धी ॥ परपुरुषदुराशाच्छेदी ॥ ज्याचेनिसंगेंआधिव्याधी ॥ बहुउपाधीबाधक ॥ ९४ ॥
 जेउपाधिचेनिकोडें ॥ जन्ममृत्यूचापूरचटे ॥ दुःखभोगाचेंसांकडे ॥ पाडीरोकडेंजीवासी ॥ ९५ ॥ येणेंवैराग्यविवेकबळें ॥ छेदूनिदुराशेचीं
 मूळें ॥ उपरमुपावलींएकेवेळे ॥ निजात्मसोहलेतेभोगी ॥ ९६ ॥ नित्यसिद्धस्वरदाता ॥ तोहृदयस्थकांतआश्रयिता ॥ विकल्पसांडुनिचिता ॥ वे-
 गीहृदयस्थार्मानली ॥ ९७ ॥ त्याशिंदगवनांअनुभवाचेदिटी ॥ ऐक्यभावेयांतलीमिठी ॥ निजस्वरुपावलीगोरदी ॥ उठाउठांतकाळें ॥ २९८ ॥

बालधऊनगलाबाला ॥ लाजलाजानयागला ॥ हृदयदृष्टादशाठेली ॥ वाटमोडिलीविषयाची ॥ ९९ ॥ स्फुरवेंस्फुरवावलेमानस ॥ तेंस्फुरव-
रूपझालेंनिःशेष ॥ संकल्पविकल्पपडलेवोस ॥ दोघांसावकाशनिजप्रीती ॥ १०० ॥ नाबदपडलियाउदकांत ॥ विरोनितयागोडकरित ॥ तेंवो-
निराशीपावोनिभगवंत ॥ समरसतत्त्वानंदें ॥ १०१ ॥ हेतूसिनाहंठावो ॥ निमालाभावाभावो ॥ वेडावलाअनुभवो ॥ दोघांप्रीतिपहाहोअनि-
वार ॥ १०२ ॥ सांडुनिमीतूपणासी ॥ क्षेमदिधलेसमरसी ॥ मगसमाधिचीयेसेजेशी ॥ निजकांतेसीपहुडली ॥ १०३ ॥ झणीमायेचीलागेदिटी
यालागींस्फूर्तीचियाकोटी ॥ निंबलोणागोरटी ॥ उठाउठीओंवाळी ॥ १०४ ॥ ऐशीसमाधिसेजेशी ॥ पिंगलानिधेनिजस्फुरासी ॥ अबधूतह्य
णोयदुसी ॥ वैराग्येवेष्येसीउपरसु ॥ १०५ ॥ वैराग्येछेदिलेआशापाश ॥ पिंगलाझालीगानिराश ॥ निराशेसीअसमसाहास ॥ स्फुरपसंतो
षसर्वदा ॥ १०६ ॥ ॥ श्लोक ॥ आशाहिपरमदुःखनैराश्येपरमस्फुरवम् ॥ यथासंछिद्यकांताशांस्फुरवेंस्फुरावपिंगला ॥ १०७ ॥
टीका ॥ आशानेथलालुप्यता ॥ आशोपासीअसेदीनता ॥ आशानेथममता ॥ असेसर्वथानाचनी ॥ १०८ ॥ आशोपासीमहांश्लोक ॥ आशा
करवीमहांदोख ॥ आशोपासीपापअशोख ॥ असेदेखतिष्ठत ॥ १०९ ॥ आशोपासीअधर्मसकळ ॥ आशामानीनाविटाळ ॥ आशानेणेंका
ळचेळ ॥ कर्मसकळउच्छेदी ॥ ११० ॥ आशाअंत्यजातेंउपासी ॥ नीचसेवनआशोपासी ॥ आशानसांडीमेत्यासी ॥ येतापाशीनेतसे ॥ १११ ॥
आशाउपजलीअनंतासी ॥ नीचवामनत्वआलेंत्यासी ॥ आशादीनकेलेंदेवांसी ॥ कथाकाइसीइतरांची ॥ ११२ ॥ जगाचाजोनित्यदाता
॥ तोआशेनेंकेलाभिकेसवता ॥ येत्याचेद्वारींझालामागता ॥ द्वारपाळतानेणेंत्यासी ॥ ११३ ॥ आशानेथनाहीस्फुरव ॥ आशोपासीपरमदुः-
ख ॥ आशासर्वसीबाधक ॥ मुख्यदेखतेआशा ॥ ११४ ॥ ज्याचीआशानिःशेषजाये ॥ तोचिपरमस्फुरवलाहे ॥ ब्रह्मादिकवंदितीपा-
ये ॥ अष्टमासिद्धिराहेदास्यत्वं ॥ ११५ ॥ निराशेचाश्रयभावो ॥ निराशोपासीतिष्ठेदेवो ॥ निराशेचेंवचनपहाहो ॥ रावोदेवोनुलंघी
॥ ११६ ॥ निराशानोचिसहुदी ॥ निराशानोचिविवेकनिधी ॥ चारीमुक्तीपदोपदी ॥ नैराश्यआधीवंदिती ॥ ११७ ॥ निराशातीर्थीचें-

[illegible]

॥ इति अष्टमोऽध्यायः समाप्तः ॥

अध्याय ९

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ॐ नमोसद्गुरु अमरपती ॥ अनुभवुं नोची एरावती ॥ स्वानंदमदेभद्रजाती ॥ उच्चतस्थिताडुल्लुत ॥
 ॥ १ ॥ उपदेशाचें वज्रनाख ॥ खेदीसंकल्पविकल्पपारख ॥ जडजीवते पर्वतदेख ॥ निजस्थानीसंम्यकस्थापिसी ॥ २ ॥ विवकाचें
 पारिजात ॥ वैराग्यसुमनांमघमथित ॥ मुमुक्षुभ्रमररिघोनितेथ ॥ आमोदसेवितीचित्करखें ॥ ३ ॥ उपशमनोचिवृहस्पती ॥
 विश्वासंतुझानिकटवर्ती ॥ त्यासीमानिसीअतीप्राती ॥ तौसभेप्रतीसदस्य ॥ ४ ॥ कृपाकामधेनूचीखिछारें ॥ श्रद्धावत्साचेनीहुंकारें
 ॥ वोळत्यावोरसाचेंनिभरें ॥ तेंदुभतेपुरेभाग्यवंता ॥ ५ ॥ सतेजचिंतामणीचेखडे ॥ सभोवतीलोळतीचहूंकडे ॥ भक्तनपाहानी
 त्याकडे ॥ चरणसरवाडेंसरवावले ॥ ६ ॥ स्वर्गांगनाअष्टमाशिर्द्धी ॥ तुजपुढेंनाचतीनानाखेदी ॥ त्यातेंदासनपाहतीभिषकुदी ॥
 मंदबुद्धीभाळले ॥ ७ ॥ समसाम्येंसमान ॥ अटळतुझेंसिंहासन ॥ सच्चिदानंदाचीगादीजाण ॥ तेथेंसरखासनपेंतुझें ॥ ८ ॥
 पावावयातुझियापदप्राप्ती ॥ साधनचतुष्टयसंपत्ती ॥ जोडूनियांयाजकयजती ॥ प्रत्यगावृत्तीचेनियोगें ॥ ९ ॥ जेंमनहोमितां-
 सावधानीं ॥ ऐसेंभक्तभजनदेखोनी ॥ तेणभावार्थयोगेंसंतोषोनी ॥ निजपददानीतूंहोशी ॥ १० ॥ त्यासीनिजात्मतादेउनी ॥
 वैसवितीनिजासनी ॥ मरणेवीणअमरकरुनी ॥ आमपर्णास्थापिसी ॥ ११ ॥ इंद्राअदित्येशींन्यमीचारू ॥ तुजवृंदेसींदुराच-
 रू ॥ इंद्रजालासहस्रनेत्रू ॥ तूंसर्वांगेंसर्ववृंदेखणा ॥ १२ ॥ इंद्रासीदैत्यकरितीदीन ॥ त्याचेंपदतेषेतीहिरोन ॥ तुजभक्तकरि-
 तीप्रसन्न ॥ षट्चिह्ननतेषेती ॥ १३ ॥ ककुस्थवैसलाइंद्राचेस्वधी ॥ दुर्वासबेसलातुझ्याखादी ॥ इंद्रवर्तेविष्णूचेंबुद्धी ॥ तूंभ-
 क्खंडीवर्तसी ॥ १४ ॥ रावणेवंदीघातलेइंद्रासी ॥ तुजवळीनेंराखीलेंद्वारेसी ॥ इंद्रयांचीयागअवदानासी ॥ तूंभूमिदाना-
 सीयाचिता ॥ १५ ॥ इंद्रासीअग्निमुखेंप्रार्त्ता ॥ तुजविश्वतांमुखीतुमी ॥ ऐसासद्गुरुतूंरुपासूर्ती ॥ अमरचक्रवर्तीगुरुरा-
 या ॥ १६ ॥ तुझीकरावीविनवणी ॥ तवेंतेथेनरिघवाणी ॥ याणिप्रवेशतुझीनी ॥ वत्तावदनीतूंसत्य ॥ १७ ॥ येकायेकुजना

दनी ॥ तो जनार्दन वक्ता वदनी ॥ ऐसा वचना माजी प्रवेशोनी ॥ यथ करणी करविता ॥ १८ ॥ तेथें मुळीं निमाली अहंता ॥ अहं दवडु
नीक विकर्ता ॥ एका जनार्दनु अभंगी स्तुता ॥ अभंगना गुरुचरणी ॥ १९ ॥ त्या गुरुचरण प्रतापें ॥ गुरुची लक्षणे विदग्दें ॥ बारवाणी
लीं यथा बोधें ॥ यदु संवादें अवधूतें ॥ २० ॥ मागा अष्टमाध्याचा अंती ॥ असतां पिगले सींगकांनी ॥ विवेक वैराग्य नीचनी ॥ निज
सरव प्रामी पावली ॥ २१ ॥ जंव जंव अपारिग्रह होणें ॥ तंव तंव निज सरव पावणें ॥ हें विप्रस्तुत बोलणें ॥ तेणें ब्राम्हणें बोलिजे ॥
॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ब्राह्मण उवाच ॥ परिग्रहो हि दुःस्वाययद्यभियतमनृणां ॥ अनंत सरव माप्नोति तद्दिद्वान्यस्त्व
किंचनः ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ ब्राह्मण ह्मण रायासी ॥ परिग्रहो जयापाशी ॥ वाटें दुस्वतयासीं ॥ अहर्निशी चटोवटी ॥ २३ ॥
कुटुंब परिग्रहाचे आसक्ती ॥ कपोता निमाला दुर्मती ॥ आतां येका की परिग्रहो करिती ॥ तेही पावती दुःस्वातें ॥ २४ ॥ गृह परिग्रहे गृह
स्था ॥ पापाणमृत्तिकेची ममता ॥ काडी कारणें करहो करितां ॥ सहृदना सांडिती ॥ २५ ॥ निःसंगा परिग्रहो लागला कैसा ॥ शि
ष्यसंप्रदाये घाली हांसा ॥ शास्त्र पुस्तक संग्रह वशा ॥ बटवी आशामठाची ॥ २६ ॥ त्या मठा शिष्याचें शांतवन ॥ करितां अत्यंत होय
दीन ॥ मग परिग्रहाचे उपसर्पण ॥ अपरिग्रही जाण करिनाती ॥ २७ ॥ त्या मठा चिया आशा ॥ शिष्यसंप्रदाय वशा ॥ कलहोला
गे आपैसा ॥ विरोक संन्यासा परिग्रहें ॥ २८ ॥ परिग्रहो जिणों निगाटा ॥ लंगोटी त्यजनी जाला उघडा ॥ नागवे माथां घेईनी घडा ॥
लाविल्या झाडा शिंपित ॥ २९ ॥ त्या वृक्षाचें कोणी पान तोडी ॥ त्यासी आक्रोशे कलह मांडी ॥ थोर परिग्रहाची सांकडी ॥ दुःखें पि
डी सर्वानें ॥ ३० ॥ आवडी केला जो परिग्रहो ॥ तो तो उपजवी दुःख कलहो ॥ हाहो तां हि अनुभवो ॥ वैराग्य पहाहो उपजेना ॥ ३१ ॥ ऐ
शी परीग्रहाची कथा ॥ देखोर्ना देखणा जो ज्ञाता ॥ आसक्ती सांडो निसर्वथा ॥ अकिंचन पंथाला गला ॥ ३२ ॥ प्रपंच अनित्य नाशि
वंत ॥ तेथील संग्रह कायशा श्वेत ॥ ऐसें विवंचु निसमस्त ॥ अकिंचन चित्त ते जाले ॥ ३३ ॥ परिग्रहा माजी गाटा ॥ देह परिग्रहा

बाखोडा ॥ जो मिथ्ये तें फोडीरो कडा ॥ तो विवेकें गाटा ज्ञाना पें ॥ ३४ ॥ जेथे देह परिग्रह मिथ्या जाला ॥ तो अनंत सरस्वाचा घरा आ
ला ॥ ज्या सरस्वासी अंत नवचें कला ॥ त्या पावला निज सरस्वा ॥ ३५ ॥ परिग्रहो दुःख वंतु ॥ हा करुनी गुरु त्वें वृत्तांतु ॥ तुज सांगेन सा
द्यंतु ॥ उपहासं अवधूत बोलिला ॥ ३६ ॥ तें वराजामनी चिमत्कारला ॥ झणे मीरा ज्य परिग्रहें गुंतला ॥ देह परिग्रहें बंदी पडला ॥ पा
हिजे केला हा त्यागू ॥ ३७ ॥ ऐसाराजा वैराग्यु ॥ करूं पाहे सर्व त्यागु ॥ श्रवणें जाला तो सभाग्यु ॥ होय योग्य निज ज्ञाना ॥ ३८ ॥ क
रुनि गुरु त्वें जाणा ॥ परिग्रह त्याग विचंचना ॥ आणावया जीमना ॥ सादर श्रवणा करीतसे ॥ ३९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ सामिषं कु
रं जघ्नु बली नो ये निरामिषः ॥ तदा मिषं पारित्यज्य स सरस्वत्समाविंदत ॥ २ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ कुरर बोलिजे इत्या ॥ पावला
आमिष कवळं परवा ॥ तें तें तें चिमत्कारा ॥ तोला भस्वभावा नेविला ॥ ४० ॥ तें आमिष देखा निघा फार ॥ बळी जे निरामिष कु
र ॥ ते धांविचले अतिसत्वर ॥ लहान थोर मिळोनी ॥ ४१ ॥ हिरो निघे उपाहती वळें ॥ हे जाणोनि या तो पुढें पळें ॥ पळतां देखोनी ए
क वळें ॥ त्वें ताका वळें वेढिला ॥ ४२ ॥ त्या आमिषाचें याचाडा ॥ थोर मांडला झगडा ॥ मांरुं लागलं फडफडा ॥ चहूंकडा निघुर ॥
॥ ४३ ॥ एक झडपिती पांखी ॥ एक चपेटे हाणिती नखी ॥ एक विदारीती मुखी ॥ परमदुःखी होतसे ॥ ४४ ॥ आमिष कवळें गुंतलें
मुख ॥ मारितां देई नशे हाक ॥ खस्ता वस्त करितां देख ॥ बोलावया मुख त्या नाही ॥ ४५ ॥ हे माझे स्वजाती पाहा हो ॥ सांडोनि या
सुद्ध भावो ॥ मज कां करूं आलं अपावो ॥ तो अभिप्रावो विचंचा ॥ ४६ ॥ झणे माझिया दुःखासि मूळ ॥ मज पाशील आमीष कव
ळ ॥ तो त्या जो भियांत कवळ ॥ सरुनी करुनि श्वळ बैसला ॥ ४७ ॥ जेथें आमीष कवळ पडे ॥ तेथे कलहाचा गोधळ मडे ॥ परस्परें फुट
तां मुंडे ॥ तें चिती तें डें येथे येरा ॥ ४८ ॥ आमिष त्या जो निबेसला देख ॥ तो पाहे कलहाचें कौतुक ॥ मूळ परिग्रहो तेथें दुःख ॥ परम
सरस्वत्या गिता ॥ ४९ ॥ माझ्या गोपुरें धवळारा ॥ धन धान्य नाना अंबरा ॥ रत्ने प्रवाल धन पुत्र दारा ॥ हा समुदावोर बरा परिग्रहो ॥

॥५०॥ यासमस्तपरिग्रहाचें मूळ ॥ देहबुद्धीगांकवळ ॥ तेही अभिमाने सवळ ॥ एवंचांसी मूळ अभिमानू ॥५१॥ तो अभिमानू जें
सांडे ॥ तें प्रपंचाचें मूळ पवडे ॥ मूळ छेदिल्या जे विडलंडे ॥ अतिप्रचंडें तरुवर ॥५२॥ अभिमान देहबुद्धी जीवन ॥ देहबुद्धी संगस्तवगह
न ॥ उभयसंगूतो आयतन ॥ निवासस्थान परिग्रहो ॥५३॥ एवंच अत्यंत साक्षेपक ॥ येरयेरा अवश्यक ॥ याचें त्यागीं परमस्वर ॥ अ
तिदुःखतो परिग्रहो ॥५४॥ परिग्रह त्यागाचें मूळ जाण ॥ आधीत्यजावा अभिमान ॥ तेणें वीण त्यागु तो विटवण ॥ केल्या जाण होई
ल ॥५५॥ अभिमान सहित सकळ सांडे ॥ तें पडती सरवाचें पाय मांडे ॥ तें सरवन बोलवें तांडे ॥ शब्द सुखे लाजेनी ॥५६॥ अभिमान
जाईनी वर्तण ॥ कैसैराया म्हणसी जाण ॥ तें अर्भक गुरुत्व लक्षण ॥ तुज संपूर्ण सांगेन ॥५७॥ ॥ श्लोक ॥ न ते मानव मानौ स्तो न
चिंतागेह पुत्रिणां ॥ आत्मक्रीडा आत्मरती विचरामि ह बालवत् ॥ ३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ बालमाझे तुझे न म्हणे ॥ उंचनीच काही
नेणे ॥ यालागीं मानापमान तेणें ॥ सरवें सहाणे सर्वथा ॥५८॥ तिसासाचेनी बाळकें ॥ मानू कोण हेनो बरे ॥ अभिमान तोही न देखे
आपुले नि सरवें क्रीडत ॥५९॥ दुजे पणा तेनातळे ॥ बालक आपुलिये चिलीले ॥ आप आपणी या शिंचि खेळे ॥ आपुले नि मेळे आ
पण ॥६०॥ देह गेहाची चिंता ॥ बाळासीनातळे सर्वथा ॥ स्वभावेची निश्चिंतता ॥ चिंता कथा त्या नाही ॥६१॥ नंदरवतां दुजी स्थिता
॥ बाळका आपुली आपण्या प्रीती ॥ आपुली आपण्या अतिरती ॥ तें शीगती योगियां ॥ योगियासी प्रपंचाचें भान ॥ सत्यत्वे नाही
जाण ॥ यालागीं मानापमान ॥ दोन्ही समान तयासी ॥६३॥ चित्रीचें निसापेखादला ॥ तो चित्रीचें नि अमृतें वांचला ॥ ते विजिण्या
मरण्या मुकला ॥ निश्चळ ठेलानि ईद ॥६४॥ गृहादारा पुत्र चिंता ॥ हेस मूळ मिथ्या वार्ता ॥ संदेहो सत्यत्वे असता ॥ तरी कसला हा
ता चिंतेंतें ॥६५॥ भवमूळ कल्पना जाण ॥ ते कल्पना मना आधीन ॥ तें मन स्वरूपी जालियालीन ॥ तेव्हां वस्तू चिद्ध न सर्वत्र ॥६६॥
॥ तेणें स्वरूपातु संधानें ॥ सरवें क्रीडतु चिद्धने ॥ क्रीडा देवयोगें करणे ॥ देहाभिमान विरहित ॥६७॥ पावोनि निज सरव प्राप्ती ॥

मनादिद्विद्वये उपरमती ॥ अशुभरीस्फुरेनावृत्ती ॥ समाधिबालनीयानाव ॥ ६८ ॥ तेविस्वरूपीवेदनामन ॥ बाह्यस्फुरतीचेंस्फुरेनाभा
 न ॥ नेदशागाव्युत्थान ॥ साधूजनबालनी ॥ ६९ ॥ उंचराचरीदेविलादिवा ॥ तोजेवीदेखे दोहीसवा ॥ तेसीव्युत्थानदशाजीवभावा ॥
 उभयस्वभावादेखणी ॥ ७० ॥ लवणजळासमरसता ॥ तेविस्वरूपीनिरुत्तीचिता ॥ समाधीव्युत्थानाहाणीन्याथा ॥ निजीनि
 जेस्वरूपतापावोनी ॥ ७१ ॥ त्यासीकोणाचामानापमान ॥ गृहपुत्रचिंताकरीकोण ॥ स्वरूपीहारपलेंमन ॥ निजसमाधानपावला
 ॥ ७२ ॥ मनेवीणजेविहरण ॥ तेंबालकाच्याऐसेजाण ॥ देवयोगेंचलनचलन ॥ रत्नाभ्युत्थवर्तन ॥ ७३ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ हवेव
 चित्तया मुक्तौ परमानंद आप्नोतौ ॥ योविमुग्धोजडबालो योगुणभ्यः परंगतः ॥ ७४ ॥ दिका ॥ ॥ थोरचित्तेचा आवर्त ॥ जे
 ध्वजव्यादिकगडबुडन ॥ ते आवर्तदोघेमुक्त ॥ परीसनिश्चितयदुविरा ॥ ७५ ॥ दोघोनाहीद्वैतभान ॥ दोघेनेणतीमानापमान
 ॥ दोघेस्वरवेस्वरवसंपन्न ॥ दोघेमनेवीणवर्तनी ॥ ७६ ॥ एकासिपुढेंभेदलदुःख ॥ दुर्जनजितिलेंस्वरवदुःख ॥ एकासीमुग्धने
 चेंस्वरव ॥ दुजादेखनिजज्ञान ॥ ७७ ॥ पाहताबालकाचेदाई ॥ गुमवासनाअसेदेही ॥ तेअंकुराजोनिपाही ॥ अवश्यअपाईपा
 लिला ॥ ७८ ॥ तेसाजकेयोगियागुणानीत ॥ जोपूर्णानंदपूर्णभारन ॥ त्यासीस्वरवदुःखाचीमान ॥ नाहीजगांतसर्वथा ॥ ७९
 ॥ देहींदिसेजीववर्तन ॥ तोकेवीजालागुणानीत ॥ ऐसंक्षयणसीतोवृत्तांत ॥ ऐकसाद्यंतसांगेन ॥ ८० ॥ साधकेंसेउनीसाधूज
 न ॥ वादवीन्दासत्वगुण ॥ वादलेनिसत्वेजाण ॥ ज्ञानसाधनसाधिलें ॥ ८१ ॥ साधिलेनिज्ञानसाधने ॥ उदीरजनमाचीविदो
 ने ॥ जेमोहममतेचांदारुणें ॥ उभयांभोगजन्येकर्मदे ॥ ८२ ॥ एवंबादलेनीसत्त्वो नमे ॥ निर्दललीरजनमं ॥ सत्वएकलेपणेनि
 मे ॥ स्वयेउपशमेनेजाणा ॥ ८३ ॥ जंबजंबकाएसंभारअसे ॥ तंवतंबअग्नीज्वाळुउल्हासे ॥ सरलेनिकाष्टदेशें ॥ अग्नीप्रवेशे
 भिजनेजी ॥ ८४ ॥ ऐसीजिणोनिगुणावस्था ॥ योगीपावन्गुणानीतता ॥ त्यासीनवाधीभवव्यथा ॥ प्रत्येकत्यांनाजाडिया

॥८४॥ जास्करवासीनाहींअंत ॥ तेस्करवस्वरूपेजालेप्राप्त ॥ तेदेहीवर्तनादेहानीत ॥ चिंताआवर्तत्यानाहीं ॥८५॥ एकाकी
जाल्यावीणतत्वता ॥ तेअवस्थानचदेहाथा ॥ येचिविशींचृपनाथा ॥ कुमारीगुरुकथासांगेन ॥८६॥ ॥श्लोक॥ क्वचिक्तु
मारित्वामानंवृणानानृहमागतान् ॥ स्वयंतानर्हयामासकापियातेषुबंधुषु ॥५॥ ॥टीका॥ ॥कोणीएककुमारीसी
॥ घरींरारवणठेउनीतीसी ॥ पितामातास्वगोत्रेसी ॥ गेलीयात्रेसुकुळदेवा ॥८७॥ तेकुमारीचेविवाहलग्न ॥ पूर्वेनेमिलेजा
ण ॥ त्यानिश्रव्यालागीब्राह्मण ॥ घरासंपन्नपेआले ॥८८॥ पुसतीघरींआहेकोण ॥ लाजानोवरीधरीमोन ॥ त्यासीनंदता
दर्शन ॥ पूजाविधानतेमांडी ॥८९॥ वातायनद्वारा आसने ॥ दिधलीसमस्तांकारणे ॥ गंधाक्षतासुमनेंपाने ॥ दिधलेमौनेउ
पचार ॥९०॥ देखोनिपूजेचेंविधान ॥ जाणोसरलेतेब्राह्मण ॥ घरीनोवरीधिआहेजाण ॥ हेंचतुरलक्षणतियेचें ॥९१॥ त्या
चापाहुणेशाचीचिंता ॥ उशिरायेईलमाझीमाता ॥ तेकाळींसाळीसडितांविलंबसर्वथाहोईल ॥९२॥ ॥श्लोक॥ तेषाम
भ्यवहारार्थंशालीन्रहसिपार्थिव ॥ अवघ्नत्याःप्रकाष्ठस्थाश्वकुःशंखाःस्वनमहत् ॥६॥ ॥टीका॥ ऐसेविचारुनीजाणा
साळीकांडुनीघेआपण ॥ तेकांडणकाळींचेंविंदाण ॥ चतुरलक्षणपरियसें ॥९३॥ घावोघालितांकांडणा ॥ उगीझणत्कारकर
कंकणा ॥ तेणेनादेलाजोनिजाणा ॥ विचारुमनामाजीकरी ॥९४॥ ॥श्लोक॥ सातज्जुगुप्सितंमत्त्वामहतीव्रीडितानतः
॥ बभ्रंजैकैकशः शंखान्द्वौद्वौपाण्योरशेषयत् ॥७॥ टीका ॥ यासंखबलयांचाध्वनी ॥ पडेलपाहुण्याचेंकानी ॥ तेअत्यंत
लाजमजलागून ॥ नववधूकांडणोवैसली ॥९५॥ त्याच्याकानींध्यनीनपडे ॥ कांडणतरीचालेपुटे ॥ ऐसेविचारोनीरोकडे ॥ कांक
णाकडेपाहिले ॥९६॥ पहातांदिसेतेअवला ॥ वीचारकृद्धाहोनीआगळा ॥ करीचाककणरवळाळा ॥ युक्तीवेल्हाळाविभागी ॥९७
जरीककणफोडूआतां ॥ तरीनेसुहुर्तचिअशभना ॥ शतायूहोमाझाभर्ता ॥ नफोडीसर्वथाहाहेतू ॥९८॥ अतिबुद्धीमनतेकुमा

च्छनैःशनैःसुचतिकर्मरणून् ॥ सत्त्वेन वृद्धेन रजस्तमश्च विधूय निर्वाणमुपेत्य निधनं ॥ १२ ॥ टीका ॥ कामक्रोधादिमा
हाशूर ॥ पुत्ररणीपडलेथोर ॥ तेणंदुःखेअनिजर्जर ॥ मरणतत्परदिसतानी ॥ ३१ ॥ ऐसीऐकोनीदुर्गाचीवार्ता ॥ उल्हासकविराचि
याचिन्ता ॥ उठावादीधलामागुता ॥ दुर्गसर्वथाच्यावया ॥ ३२ ॥ निजधैर्येवीरअदर ॥ निजसत्त्वेअनीउद्भट ॥ पुढेंनिर्धारिनांवार
थोरअचारदेखिलें ॥ ३३ ॥ कर्मरेणूचादुर्धरघाट ॥ विधिवोदेंअवघडवाट ॥ हळूहळूउल्लंघितांअचार ॥ समूळसपाटनोकेला ॥
॥ ३४ ॥ पुढारजनमाचेआगड ॥ खोलपणेअत्यंतगूढ ॥ घालुनीनिवृत्तीचेदगड ॥ सत्त्वेस्फुटवूजले ॥ ३५ ॥ साचलनव्हतांवाहे
री ॥ जिणोनमनकर्णिकावोवरी ॥ माळचढविलीब्रह्मगिरी ॥ ब्रम्हरेधीउसळले ॥ ३६ ॥ तेथजेंताचीएकघाई ॥ अनुहातनिशाण
लागलेंपाहीं ॥ शोधितांपारखेकोणीनाहीं ॥ केलेठाईसर्ववश ॥ ३७ ॥ तेथरजनमाच्यावाटा ॥ सहजेंजाहल्यासपाटा ॥ हरिखे
रामराज्याचाचोहरा ॥ धेडेंदारवटापाटिलें ॥ ३८ ॥ परिकेकोणीनपडेंदृष्टी ॥ ध्यानखर्गाचीसोडिलीमुष्टी ॥ वैराग्यकवचाचियागो
टी ॥ समदृष्टीसोडिल्या ॥ ३९ ॥ ध्येयध्यानध्याता ॥ त्रिपुटानंदिसेपाहतां ॥ ध्यानखर्गनत्वता ॥ नधरीसर्वथायाहेनू ॥ ४० ॥
दारुणयुद्धसामग्री ॥ सत्त्वेकैलीहोतीभारी ॥ तेसाधनेंसांडिलीदुरी ॥ कोणीवैरीअसेना ॥ ४१ ॥ तन्मयतेचेंछत्रधरुनी ॥ समसा
म्यसिंहासनीं ॥ बैसलासहजसमाधानी ॥ त्यागीवांचाकुर्नाजीवभावो ॥ ४२ ॥ शोधीतवाटलासत्वगुण ॥ तेणेसर्वस्वेकैलेंनि
बलोण ॥ पायांलागोनीआपण ॥ स्वयेजाणउपरमला ॥ ४३ ॥ जैसाअग्नीअसेकाष्टाचामेळीं ॥ मंथिल्याकाष्टाचीकरीहोळी ॥
काष्टनाशकनीतत्काळीं ॥ त्यजूनीइंगळीउपशमे ॥ ४४ ॥ तेंसंवाटोनीसत्वउत्तम ॥ नाशकनीसांडीरजतम ॥ पाठीसत्वाचाहीसंभ्र
म ॥ स्वयेउपरमपावला ॥ ४५ ॥ तेथेंनिमालेंजिवाचेंजीवपण ॥ ज्ञानृत्त्वेसंनिमालेंज्ञान ॥ निमालेप्रपंचाचेंभान ॥ चिन्मात्रपूर्ण
कोदलें ॥ ४६ ॥ ॥श्लोक॥ तदैवमात्मन्यवरुद्धचित्तोनवेदकिंचिद्बहिरंतरंवा ॥ यथेषुकारोनृपतींघ्रजंतमिषौगता

त्मानददर्शपाइर्वे ॥ १३ ॥ टीका ॥ ऐसीचिन्मात्रपरिपूर्णता ॥ तेथनिरोधुनीआणितांचिन्ता ॥ चिन्तापावेचैतन्यता ॥ जाणसर्वथा
नरवीरा ॥ ४७ ॥ तेव्हांअंतरांचैतन्यघन ॥ बाह्यचिन्मात्रपरिपूर्ण ॥ आणीकनदिसेगाजाण ॥ वृत्तीनेंआणवाहिली ॥ ४८ ॥ पाह
तांध्येयध्याताध्यान ॥ जेथउल्हासेविगुंतलेंमन ॥ तेसंप्रज्ञातसमाधीजाण ॥ विचक्षणबोलती ॥ ४९ ॥ तेथनिःशेषसमरसेमन
॥ जालास्वरूपचिद्रूपघन ॥ तेसमाधीपरमकारण ॥ गुणेंवीणभोगिती ॥ ५० ॥ ब्रह्मरधींगोचरनसे ॥ गुणगेलियाडोळांदि-
से ॥ हेंअनुभव्यासीभासे ॥ बोलावेंऐसेंतेनव्हे ॥ ५१ ॥ येथशास्त्रेविषमजालीजाणवादे ॥ नेतीनेतीम्हणीतलेंवेदे ॥ थोटाबली
योगवुंदें ॥ अनुभवीनिजबोधेंजाणती ॥ ५२ ॥ तेथहेतुमातूदृष्टांतु ॥ समूळबुडालासमस्त ॥ अद्वैतवादाचीमातु ॥ त्यागयांनुल्हा-
जिली ॥ ५३ ॥ सबाह्यसमदर्शन ॥ हेअनुभवाचीनिर्वाणखुण ॥ शरकारगुरुकैलाजाण ॥ हेंचिलक्षणलक्षुनी ॥ ५४ ॥ ताउनीउ
जूकरितांबाण ॥ दटलागलेंअनुसंधान ॥ इतुकेनप्रपंचाचेंभान ॥ खुरलेंजाणतयाचें ॥ ५५ ॥ निशाणभेरीवाजंतरे ॥ रथगज
सैन्यसंभारे ॥ राजागेलालतिगजें ॥ नेणिजेशरकारेशरदृष्टी ॥ ५६ ॥ मागूनिरायाचाहडपीआला ॥ तोपुसेयेमार्गेरियागेलाल
॥ येरूह्मणेनाहींदेखीला ॥ गेलाकींनगेलालकोण जाणे ॥ ५७ ॥ तोशरकारुदेखिलादृष्टी ॥ हेऐकोनीतयाचीगोष्टी ॥ जगींएकाग्रतामो-
दी ॥ प्रपंचदृष्टीयेवोनेदी ॥ ५८ ॥ हेंचिसाधावयासाधन ॥ ग्रहारेभेवीणएकपण ॥ सर्पगुरुकैलाजाण ॥ हेंचिलक्षणदेखोनी ॥ ५९
॥ श्लोक ॥ एकचार्यनिकेतस्यादप्रमत्तोऽगुहाशयः ॥ अलक्ष्यमाणआचारौमुनिरैकोऽत्यभाषणः ॥ १४ ॥ टीका ॥
॥ सर्पसांधातुनसाहे ॥ एकाकीस्वरवेंविचरतजाए ॥ सदासावधानराहे ॥ स्वाश्रवायेजावोनेदी ॥ ६० ॥ तेसीचयोगियांचीगती ॥
नसाहेद्वैताचीसंगती ॥ येकाकीवसेयेकांती ॥ जनाप्रतीअलक्ष ॥ ६१ ॥ विषमाचासंगुनकरी ॥ परिश्रमाचाहीसंगूनधरी ॥ निघे
देहसंगाबाहेरी ॥ लवचेचेपरीसर्पाचे ॥ ६२ ॥ सदांसावधानबुद्धी ॥ लवभिषिषवायां जावोनेदी ॥ अनुसंधानविशुद्धी ॥ तुटोनेदी

सर्वथा ॥ ६३ ॥ सर्पबिळामाजीरीधेवळें ॥ मार्गमागूदेखतीसकळे ॥ धालाभुकेलाहें त्यानकळे ॥ गेलाकळेसर्वांशी ॥ ६४ ॥
 तैसाचयोगियाहीयोगवळें ॥ नराहेजनामाजीजनमेळे ॥ गुहेमाजीपडिलालोळे ॥ एकलारवेळेएकपणी ॥ ६५ ॥ होकायो
 गियांचाआचार ॥ करितांदेखतीलाहानथोर ॥ सविकल्पनिर्विकल्पविचार ॥ नकळेसाचारकोणासी ॥ ६६ ॥ एकह्मणती
 कर्मट ॥ एकह्मणतीकर्मभ्रष्ट ॥ एकह्मणतीआत्मनिष्ट ॥ कळेनास्पष्टकोणासी ॥ ६७ ॥ सर्पासबोलणेंचनाही ॥ बोलेतरी-
 अत्यकांही ॥ तैसाचयोगियापाही ॥ वाग्वादीनाहीसादर ॥ ६८ ॥ आंतुलेरुपेचेनीबळे ॥ बोलमृदुमंतुळकोवळे ॥ श्रवणा
 सीदोंदेएकवेळे ॥ तेणेवचनमेळेंनिघाली ॥ ६९ ॥ बोलणेतरीअर्ताअत्य ॥ परीखेदीसंकल्पविकल्प ॥ त्याच्याबोलाचेंस्वरू
 प ॥ सत्यसंकल्पजाणती ॥ ७० ॥ जोएकाकीउदास ॥ जाचेंपरमार्थीमानस ॥ तेणेगृहारंभाचीआस ॥ वृथाप्रयासनकरा
 वे ॥ ७१ ॥ ॥ श्लोक ॥ गृहारंभोतिदुःखायविफलयाभ्रवात्मनः ॥ सर्पःपररुतंवेऽमप्रविश्यस्तरवमेधते ॥ ७२ ॥
 ॥ टीका ॥ मुळींगगृहारंभतेदुःख ॥ कष्टकरितांदुःखकारक ॥ निपजविलेंत्रिमाळिक ॥ तेंअभ्रवदेखसर्वथा ॥ ७२ ॥ जेथें
 संसारचीनाशिचंत ॥ देहप्रत्यक्षाकारेंअसंत ॥ तेथींचेंगृहकायशाश्वत ॥ मूर्खमानितीसत्यत्वं ॥ ७३ ॥ जेंगर्भचिनिमा
 लें ॥ तेंउपजताजातकंकलें ॥ मृताचेंजन्मनावेविलें ॥ तैसेंगृहकेलेंअसंत ॥ ७४ ॥ तोहिअसंतुआरंभकुडा ॥ मृत्तिकेसाठींला
 वीद्वगडा ॥ भांडवीद्वगडासाठींलाकुडा ॥ सहृदभिडासाठींला ॥ ७५ ॥ बोलंवाघरकरीसायासें ॥ त्यामाजीसर्पराहेसाव
 काशें ॥ नशिणतांअप्रयासें ॥ परघरवासेंसंतुष्ट ॥ ७६ ॥ तैसाचयोगियाहीजाण ॥ नधरीदेहगेहअभिमान ॥ परगृहींवसे
 निराभिमान ॥ स्तरवसंपन्नसर्वदां ॥ ७७ ॥ एकहीग्रहनकरावें ॥ हेंसत्यमानिलेंजीवें ॥ येवढीसृष्टीकेलीदेवें ॥ बांधूनपवेत्या
 केवी ॥ ७८ ॥ सृष्टीरचिलीकैसेनी ॥ निपजलीकोणापासनी ॥ येचिअर्थीगुरुकांतिणी ॥ लक्षणलक्षनीम्याकेली ॥ ७९ ॥

॥ श्लोक ॥ एकोनारायणो देवः पूर्वसृष्टं स्वमायया ॥ संहृत्य कालकलया कल्यांत इदमीश्वरः ॥ १६ ॥ टीका ॥ नरा
 चें आश्रयस्थान ॥ यालागीं बोलिजे नारायण ॥ जीवाचें तो जीवित ॥ स्वामी नारायण सर्वांचा ॥ ८० ॥ ऐसा एक नारायण ॥ ते
 णे पूर्वे जग स्रजिलें जाण ॥ उपकरण सामग्री वीण ॥ केलें निर्माण जगाचें ॥ ८१ ॥ एक लेनी सामग्री वीण ॥ केवी केलें जग संपू
 र्ण ॥ स्वमाया क्षोभ उनी जाण ॥ करवी निर्माण जगाचें ॥ ८२ ॥ तें निज मायेचा पोटी ॥ असंख्य जीव सामग्रीचा कोरी ॥ ते मा
 या अवलोकिली दृष्टी ॥ तोच उठा उठी निजकाळू ॥ ८३ ॥ ऐसी निज माया अवलोकिली ॥ ते निजांगावरी नादविली ॥ परी
 आगीं लागो नाहीं दीधली ॥ हे अलिमता केली तो जाणे ॥ ८४ ॥ धुई दाटली आकाशी ॥ आकाशनात छेधुईशीं ॥ तेसी निजांगें
 वाट उनी मायेसी ॥ अलिमतियेसीं वर्ततूं ॥ ८५ ॥ उदकें कमळणी वाटि नली ॥ तें जळ आवरी निजदळीं ॥ तेसी माया आनंद
 आकळी ॥ चित्सत्तामोकळी संदेशी ॥ ८६ ॥ स्वमायेसीं जो अधिष्ठान ॥ मायेसीं नादावया तोचि भुवन ॥ एवं माया नियंता
 नारायण ॥ सत्य जाण सर्वथा ॥ ८७ ॥ रजोगुणस्वजी सृष्टीशीं ॥ सत्वगुण प्रतिपाळी तीसी ॥ कल्यांती क्षोभोनी तमोगुणासी
 ॥ काळरूपेंसी संहारी ॥ ८८ ॥ हे मायेची क्षोभक शक्ती ॥ असे नारायणाचे हातीं ॥ यालागीं संहरिता अंती ॥ ईश्वरू म्हणती-
 याहेतू ॥ ८९ ॥ श्लोक ॥ एक एवा द्वितीयोऽभूदात्माधारोऽखिलाश्रयः ॥ कालेनात्मानुभावेन साम्यनीतास्त
 शक्तिषु ॥ १७ ॥ सत्त्वादिष्वदिपुरुषः प्रधानपुरुषेश्वरः ॥ परावराणां परम आस्ते कैवल्यसंज्ञितः ॥ कैवल्यानुभवा
 नंदसंदोहो निरुपाधिकः ॥ १८ ॥ टीका ॥ एवं संहारोनी कार्यकारण ॥ एक अद्वितीय नारायण ॥ एक पणे परिपूर्ण ॥ गुणा
 गुण निरसोनी ॥ १९ ॥ एकला एक नारायण ॥ हें ही तेथ हाणे कोण ॥ हें अद्वितीय लक्षण ॥ भेदू शून्य अवस्था ॥ २० ॥ विजातो
 य भेद ते ठायीं ॥ नसे सजाती भेदु कहीं ॥ स्वगत भेद तो हीनाहीं ॥ भेदू शून्य पाहीं येरिता ॥ २१ ॥ ऐसा अभेदू जो साचारू ॥ तो

एआ
७

विप्रकृतीपुरुषाचाइंद्रवरू ॥ नियंतातोपरावरू ॥ तोहीनिर्धाररूपरियेसें ॥ ९३ ॥ प्रकृतीपुरुषदेन्ही ॥ कल्पिलीनेणेअमनम
नीं ॥ तोइंद्रवरूहोयभरवसेनी ॥ त्याचेसामर्थ्यकरुनीचर्तनी ॥ ९४ ॥ प्रकृतीतेचेतवीसत्ता ॥ तेचितेपुरुषता ॥ यालागीं प्र
कृतीचाभर्ता ॥ होयसर्वथाहाचियेकू ॥ ९५ ॥ परजेअजबीप्रसुरव ॥ आवरमनुमुख्यस्थावरांतक ॥ याचानियंतातोदेख ॥ सर्व
चाळकसर्वाचा ॥ ९६ ॥ जाचेआज्ञेवरीपाहे ॥ सैरावायूजाईनलाहे ॥ समुद्रवेद्येमाजीराहे ॥ सूर्यवाहेदिनमान ॥ ९७ ॥ जाचीआ
ज्ञाकरुनीप्रमाण ॥ बाराअंगुळेंविचैरप्राण ॥ परताजाईनशेकाण ॥ आज्ञेभणेसर्वथा ॥ ९८ ॥ आज्ञाजाणोनियडकुडी ॥ मेरू
वैसकांसौडी ॥ चेतनाआज्ञाकरीगादी ॥ अचेतनकुडीचेतवी ॥ ९९ ॥ तोस्वयेतबनिराधार ॥ परीजालाविश्वासीआधार ॥ जेवी
सर्पाभासदोर ॥ दिसेसाचारआश्रयो ॥ २०० ॥ सत्वादिकजागुणशक्ती ॥ आवरुनीनिजकाळगती ॥ समत्वाआणिल्यास्थिती ॥
निजप्रकृतीमाझारी ॥ १ ॥ तेहीप्रकृतीउपरमोनी ॥ राहिलीअसेनिर्गुणस्थानी ॥ जेवीवटबीजींसामावोनी ॥ केवळपणीराहि
ला ॥ २ ॥ तैसाउपाधीगिळुनीसकळ ॥ निरुपाधीकूकेवळ ॥ जेवीकाटिलिबामंदराचळ ॥ राहेनिश्वळक्षीराब्धी ॥ ३ ॥ नानाअ
लंकारठसे ॥ घातलियाजेविमुसे ॥ पूर्वरूपसोनेतैसें ॥ होयजैसेंकेवळ ॥ ४ ॥ नानानक्षत्रावलोकू ॥ निजतेजेलोपीअकू ॥ तै
साउपाधीगिळुनीयेकू ॥ निरुपाधिकूउरलासे ॥ ५ ॥ होकांग्रीष्माचाअंती ॥ बीजेलीनहोतीक्षिती ॥ तैशीलीनहोउनीप्रकृती ॥
केवळसरवमूर्तीउरलासे ॥ ६ ॥ ऐसानिरुपाधिकूकेवळ ॥ सरवस्वरूपानंदकेवळ ॥ चिन्मात्रतेजेबहळ ॥ नित्यनिर्मळसदाशे ॥
॥ ७ ॥ नेणेज्ञानस्वरूपेअनंते ॥ रूजजनकाळअवस्थेते ॥ रुजिताजालासृष्टीते ॥ तेहीनिरुतेअवधारी ॥ ८ ॥ ॥ श्लोक ॥
केवलात्मानुभावेनस्वमायांभिगुणात्मिकां ॥ संक्षोभयंनृजत्योदौतयासुभ्रमरींदम ॥ १९ ॥ नामाहुस्त्रिगुणव्य
क्तिंस्वजंतीविश्वतोमुखं ॥ यस्मिन्मोतभिदविश्वयेनसेसरतेपुमान् ॥ २० ॥ टीका ॥ नेणेनिजात्मकाळसत्ते ॥ अवलौ

अ
९

किलेनिजमायेने ॥ तेहोभोनितेथे ॥ निजस्वरवतेउपजवी ॥ ९ ॥ तेचिवोलिलीक्रियाशक्ती ॥ करितीजालीत्रिगुणव्यक्ती ॥ अ
हंकारद्वारांस्तजिती ॥ जगउत्पत्तीतेमूळ ॥ १० ॥ तेथेंगुणागुणविभाग ॥ स्वरनरआणीपन्नग ॥ अधर्धर्ममध्यभाग ॥ रचिलेंजग
तत्काल ॥ ११ ॥ ब्रह्माडींस्तत्रजाण ॥ पिंडूवर्तवीप्राण ॥ पिंडब्रह्माडविंदान ॥ कर्तजाणक्रियाशक्ती ॥ १२ ॥ जीवकरावयासं
सारीं ॥ षड्विकारवाटवीशरीरीं ॥ षडोर्मित्यामाझारी ॥ जीवसाचारीसंचवी ॥ १३ ॥ एवदीसंसास्तत्पत्ती ॥ करावयाइचीव्य
त्यत्ती ॥ यालागींनावेक्रियाशक्ती ॥ सारव्यसंमत्तेबोलिजे ॥ १४ ॥ याक्रियाशक्तीस्तत्राचारगई ॥ जगवोतिलेंअसेपाहीं ॥
आडवेतिडवेठांयींचागई ॥ गोवूनलवलाहीवाटन ॥ १५ ॥ दृढबंधतोदेहाभिमाना ॥ देउनीसंसारीकरीजना ॥ उपजवीअ
निवारवासना ॥ योनीनानाजन्मवी ॥ १६ ॥ पित्याचेनिरेतमेळे ॥ स्जस्वलेचेनीरुक्षिरबळे ॥ उकडतांजठराग्नीज्वाळे ॥ बहुकाळें
गोठलें ॥ १७ ॥ तेथनिघालेअवयवांकुर ॥ करचरणादीकलाहानथोर ॥ देहजालाजीसाकार ॥ तद्हीअपारयातना ॥ १८ ॥ जठ
रागर्भाचीउकडतांउंडी ॥ नानादुःखाचीहोयपेडो ॥ रिघेविष्टाक्रीमीनाकीतोंडी ॥ तेणेंमस्तकझाडीपुरेपुरे ॥ १९ ॥ थोरगर्भा
चीवेधना ॥ आठवितांथरकांपूमना ॥ भगद्वारेजन्मजाणा ॥ परमयातनाजीवासी ॥ २० ॥ ऐसेंजन्मउनीजनी ॥ घालीस्वर्गा
चाबंदीरवानी ॥ कांपचतीअधःपतनी ॥ देहाभिमानेकरुनियां ॥ २१ ॥ ऐसीस्वरवदुःखाचीकडी ॥ घालोनित्रिगुणीदृढबेडी ॥
भोगवीदुःखाचाकोडी ॥ तरीनसोडीअविद्या ॥ २२ ॥ हाथोरमायेचास्वटारोपू ॥ रायातुजनाहीभयकंपू ॥ तुवांदृढधरोनीअ
नुतापु ॥ अभिमानदर्पूछेदिला ॥ २३ ॥ तुझीपालटलीदिसेस्थिती ॥ हृदयांप्रगटलीचिच्छक्ती ॥ मावळलीअविद्येचीरती ॥
बोधगमक्तीउगवला ॥ २४ ॥ जेथेछेदिलाअभिमान ॥ तेथेकामादिवैरीनिमालेजाण ॥ जेवीशिरछेदिल्याकरचरण ॥ सहजे
जाणनिमाले ॥ २५ ॥ यापरीतूंअरिमर्दन ॥ बोलिलोंतेसत्यजाण ॥ ऐकोनीअवधूतवचन ॥ स्वरवसंपन्ननृपजाला ॥ २६ ॥ ह्मणेध

न्यधन्यमीसनाथ ॥ मस्तकींवेविलाहस्त ॥ प्रेमेवोसंडलाअवधूत ॥ हृदयींहृदयांतआळिंगी ॥ २७ ॥ दोघांनिजात्मबोधेंजाल
भेटी ॥ यालागींखेवापडलीमिठी ॥ तेंणेआनंदेंवोसंडेसृष्टी ॥ सभाग्यभेटीसद्गुरीसी ॥ २८ ॥ बाळकाकीजेतिसोहळे ॥ ने
णेनिवतीजननीचेडोळे ॥ शिष्यासीनिजोबोधूआकळे ॥ तेस्वरुखसोहळेसद्गुरूी ॥ २९ ॥ करितांदोघासीसंवादु ॥ वोसंड
लापरमानंदु ॥ पुढीलकथेंचासंवादु ॥ अतिविषदुसांगत ॥ ३० ॥ ॥ श्लोक ॥ यथोर्णनाभिर्हृदयादूर्णांसंतत्यवल्कना
॥ यथाविहृत्यभूयस्तांयसत्येवंमहेश्वरः ॥ २१ ॥ टीका ॥ उर्णनाभिह्मणजेकांतिणी ॥ हृदयतंतुमुखेंकरुनी ॥ विस्त
रीबाहेरकादुनी ॥ निजगुणीस्वभावे ॥ ३१ ॥ त्याविस्तारिल्यातंतूवरी ॥ तळींआणीउपरी ॥ आपणचिक्रीडाकरी ॥ नाना
परीस्वलीला ॥ ३२ ॥ तंतुविस्तारेंखेळतीलीला ॥ प्रत्यक्षदेखतांचिडोळां ॥ यास्फुनीनेहृदयकमळा ॥ अहैतकळादारव
वी ॥ ३३ ॥ याचिरितीसर्वेश्वरु ॥ एकलारचीसंसारु ॥ अंतींकरुनीसंहारु ॥ उरेंनिर्विकारुनिजात्मा ॥ ३४ ॥ यालक्षणा
चानिर्धारु ॥ धरुनीउर्णनाभीकेलागुरु ॥ आतांसारुयतेचाविचारु ॥ पेशत्कारुगुरुकेला ॥ ३५ ॥ ॥ श्लोक ॥ यत्रयत्रम
नोदेहीधारयेत्सकलंधिया ॥ स्नेहाद्वेषाद्रयाद्रा ॥ पियातितनस्वरूपतां ॥ २२ ॥ टीका ॥ कायावाचाआणिमन ॥
पुरुषेकाग्रकरुन ॥ जेजेवरुचेंकरीध्यान ॥ तद्रूपजाणतांहोय ॥ ३६ ॥ स्नेहद्वेषेअथवाभये ॥ दृढज्ञानजेणेहोये ॥ तेंणेचित
द्रूपतालाहे ॥ उभउनीबाहेसांगतू ॥ ३७ ॥ देहगेलियांतद्रूपता ॥ होईलहेंवचनव्या ॥ येणंचिदेहेंयेथअसतां ॥ तद्रूपतापाविजे
॥ ३८ ॥ ॥ श्लोक ॥ कीदःपेशरुनध्यायनूकुड्यांतनप्रवेशनः ॥ यातितत्साध्यतांराजन्यवैरूपमसंत्यजन ॥ २३ ॥
॥ टीका ॥ भिंगुरीकीदकीतंधरी ॥ कोंडीभिंतिमाजिलेघरी ॥ तंमरणभयेंध्यानकरी ॥ निरतरीचमरीचें ॥ ३९ ॥ तेंणेनीवध्या
नेतीकीरी ॥ होउनीठकेभिंगुरी ॥ गगनाचटेउठाउरी ॥ प्रत्यक्षदृष्टीदेखिजे ॥ ४० ॥ भिंगुरीजडअसतं ॥ मूढकीडतीचेंध्यान

करित ॥ तेणेतद्रूपताप्राप्त ॥ तैसाभगवंततवनहो ॥ ४१ ॥ तोअजविद्रूपस्वरदाता ॥ ज्ञाताअधिकारीध्यानकरिता ॥ तेथतद्रूप
 तापावतां ॥ विलंबुसर्वथापैनाहीं ॥ ४२ ॥ कीरकीसभ्रमरत्वजोडे ॥ हेंतीव्रध्यानेनघडतेघडे ॥ विचारितांदोन्हीसूटे ॥ जडजडे
 वैधिलें ॥ ४३ ॥ भगवध्याननव्हेतैसे ॥ ध्याताभगवद्रूपविअसे ॥ ध्यानेभ्रममात्रनासे ॥ अनायासेतद्रूप ॥ ४४ ॥ येणेदेहेंया
 चिबुत्ती ॥ आपुलीआपणनजाणेसुक्ती ॥ नेघवेभगवत्प्राप्ती ॥ तेव्हाच्युत्पत्तीनरदेही ॥ ४५ ॥ वृथाव्याचेंज्ञानध्यान ॥ वृथाव्या
 चेंयजनयाजन ॥ वृथाव्याचेंधर्माचरण ॥ चैतन्यघनजरीनोहे ॥ ४६ ॥ ॥श्लोक॥ एवंगुरुभ्यएतेभ्यएतामेशिक्षितामतिः
 ॥ स्वात्मोपिशिक्षितांबुद्धिंशृणुमेवदत्तप्रभो ॥ २५ ॥ टीका ॥ अवधूतम्हणेयदुशी ॥ इतुकियागुरुपात्री ॥ शिकलांजेंजेंम
 तीत्री ॥ तेंतुजपात्रीसांगीतलें ॥ ४७ ॥ निजबुद्धिचियाच्युत्पत्ती ॥ कांहींएकशिकलांयुक्ती ॥ तेंहीसांगेनतुजप्रती ॥ अनन्यप्रा
 तीस्वभावे ॥ ४८ ॥ तोविसगुरुंचाहीगुरू ॥ विवेकवैराग्यविचारू ॥ हानरदेहींलाधेसधरू ॥ यालागींमुख्यगुरुनरदेहो ॥ ४९ ॥
 ॥श्लोक॥ देहोगुरुर्ममविरक्तिविवेकहेतुविभ्रत्समसत्त्वनिधनंसततास्युदंक ॥ तत्त्वान्यनेनवीमृशामियथातथापि
 ॥ पारव्यमित्यवसतोविचराम्यसंगाः ॥ २५ ॥ टीका ॥ देहासीजेगुरुत्वजाणा ॥ तेंदोंप्रकारीविचक्षण ॥ सांगेनत्याचालक्ष
 णा ॥ संरक्षणापरमार्था ॥ ५० ॥ देहाऐसेंवरवरें ॥ पृथ्वीमाजीनाहीकोटें ॥ देहाऐसेंगोमरे ॥ पाहातांनभेदेत्रैलोक्य ॥ ५१ ॥
 वारवरेंह्मणोनीत्यागावें ॥ तेंमोक्षस्वरवासीनागवावें ॥ होकांगोमरेम्हणोनिभोगावें ॥ तेंअवश्यजावेंनरकासी ॥ ५२ ॥ तरीहें
 त्यागावेंनाभोगावें ॥ मध्यभांगंविभागावें ॥ आत्मसाधनीरारवावें ॥ निजस्वभावेंहितालागीं ॥ ५३ ॥ जेंसेंभाडियाचेंघोडें ॥
 आसक्तीसांडोनीपुटें ॥ पेंणेवरीनेणेघडे ॥ स्वार्थचाडेलगुनी ॥ ५४ ॥ हेतुदेउनीपरमार्था ॥ गेहीवंस्तीकरुजेवींउरविता ॥
 देहआसक्तीचाकथा ॥ बुद्धीचापंथायेवेनेदी ॥ ५५ ॥ देहार्चनैस्वरगती ॥ नैस्वरत्वेउपजेधिरती ॥ नाशिवंताचीआसक्ती ॥

मुमुक्षुनकरितीसर्वथा ॥ ५६ ॥ जेणेउपजेविरक्ती ॥ तोविवेकजाणावानिश्चिती ॥ एवंविवेकवैराग्यप्राप्ती ॥ निजसुखीनरदेही ॥
 ॥ ५७ ॥ इतरदेहाच्याठाई ॥ हाविचारुचीनाही ॥ केवळशिरोदरपाही ॥ व्यवसावोदेहीकरिताती ॥ ५८ ॥ यालागीनरदेहनि
 धान ॥ जेणेप्रसन्नसुखीगमन ॥ देववाळितीमनुष्यपण ॥ वेदाचेस्तवननरदेहा ॥ ५९ ॥ ह्मणतीनरदेहपावन ॥ परीतोअत्यं
 तनिंचजाण ॥ योनीद्वारेजन्मजनन ॥ पाठीचमरणलागलेंसे ॥ ६० ॥ जंवजन्मलेंचिनाही ॥ तवमरणलागलेंपाही ॥ गर्भाचा
 चीठाई ॥ मरणघाईधाकती ॥ ६१ ॥ एंव्यादेहासरिसा ॥ नित्यमृत्कलागलाकैसा ॥ षोडशियांबालवयसा ॥ तारुण्यासरिसा
 लागला ॥ ६२ ॥ विसरोनियांआत्ममरण ॥ तारुण्यचढलेंजीदारुण ॥ चतुरशाहाणासज्ञान ॥ बळेंसंपूर्णमीएकू ॥ ६३ ॥ त्या
 तारुण्याचीनवाळी ॥ देउनीफेडितांकाळगिळी ॥ मगजराजर्जरीतमेळी ॥ मरणकाळींपातली ॥ ६४ ॥ धवलचामरेसीआ
 लेजाण ॥ जरासृत्कचेंप्रस्थान ॥ मागूनियावयाआपण ॥ वेळानिरीक्षणकरीतसे ॥ ६५ ॥ सर्वगीकंपायमान ॥ तोआलामृत्यु
 व्यजन ॥ मानकांपेतोजाण ॥ कोल्हारापूर्णमृत्कचा ॥ ६६ ॥ दांतपाडुनीसपार ॥ काळेंमोकळीकेलीवाट ॥ मृत्कसेनेचाघडघ
 डाट ॥ वेगीउद्धरिगावया ॥ ६७ ॥ पाठीजालीदुणी ॥ तेचिमृत्कचीनिशाणी ॥ दोनीकाळींस्वीळेदेउनी ॥ रुबुडकरुनीबाध
 ला ॥ ६८ ॥ येतियामृत्यूसीपुढारे ॥ नयनतेजधावेसामोरे ॥ मगन्याहाळतीनाअक्षरें ॥ अंजनोपचारेंशीणतां ॥ ६९ ॥ उभ
 ळीचाउजगरा ॥ उवगुसेजारित्याधरा ॥ ह्मणतीनमरेहाम्हातारा ॥ बाळाचीनिद्रामोडितो ॥ ७० ॥ देखोनिमृत्कचीधाडी ॥
 पायांबळतसेवेगडी ॥ जिंढेसीचाललीबोवडी ॥ तुटल्यानाडीसर्वगीं ॥ ७१ ॥ मरणनयेनांजाण ॥ थोरुनरेचेंविटंबण ॥
 विसुरवस्त्रीपुत्रजन ॥ अतिदीनतेकरी ॥ ७२ ॥ जन्मवरीसायासी ॥ प्रतिपाळिलेंजयांसी ॥ तेचिउबगलीत्यासी ॥ जरेनेदे
 हासीकवळित्या ॥ ७३ ॥ जरालागलियापाठी ॥ कोणीनाइकेत्याचीगोष्टी ॥ विटावोलागलीधाकुरी ॥ कुतरीपाठीमुंकती ॥

॥७४॥ ॥१॥ हाणीसांगती अबलांसी ॥ वागुल आलाह्मणती वृथासी ॥ निस्करपडोनदीटांसी ॥ कासाविसी हातसे ॥ ७५ ॥
 स्नातारा होहा आशिर्वाद ॥ दिधला ते ही केलें दंड ॥ जैरे एवढें विरुद्ध ॥ आणी कदू दूतें नाही ॥ ७६ ॥ ऐसी जरेची जाचणी ॥ दे-
 खो नियांतरुणपणी ॥ हेचि दशा मजलागूनी ॥ हात धरणी येईल ॥ ७७ ॥ देहो तितका षड्विकारी ॥ कौटी अनर्थ एकेके विकारी ॥
 षडोर्मिलागल्या मीतरी ॥ जेवि अग्नीवरी घृतधारा ॥ ७८ ॥ यादुःखाचें जें मूळ ॥ ते देहाचें अळवाळ ॥ देहो वाटवितां दुःख प्रबळ
 उत्तर फळ महादुःख ॥ ७९ ॥ एवं देहाची जे संगती ॥ ते निरंतर दुःख प्राप्ती ॥ यापरी सोडावी आसक्ती ॥ हेतु विरक्ती देह गुरु ॥ ८० ॥
 ॥ या देहाचे नि साधने ॥ अविनाश पद पावणे ॥ याही परी येणे गुणे ॥ गुरुत्व ह्मणणे देहासी ॥ ८१ ॥ देह उपकारी अपकारी ॥ यासी
 गुरुत्व दोन्ही परी ॥ येथ विवंचनी चतुरी ॥ निजहित करी तो धन्य ॥ ८२ ॥ करितां तत्त्व विवंचन ॥ देहाचें मूळ ते अज्ञान ॥ निजरूपाचें
 विवंचन ॥ तेचि भान प्रकृतीचें ॥ ८३ ॥ प्रकृतीस्तव त्रिगुण सूत्र ॥ त्रिगुणीं त्रिविध अहंकार ॥ येथुनि महद्भुत विकार ॥ इंद्रिय व्या-
 पार देईसी ॥ ८४ ॥ एवं ब्रह्मांड स्वराटोप ॥ हा अवघाची आरोप ॥ दोरू जाला नाही साप ॥ भ्रम संपनो म्हणती ॥ ८५ ॥ पहातां दे-
 हाचें यामूळ ॥ भासे जैसें मृगजळ ॥ भ्रमात्तीराणी व प्रबळ ॥ हा आरोपची केवळ वस्तु चाराई ॥ ८६ ॥ नसते जेह आभासे जेथें ॥ आ-
 रापू ह्मणणे घडेत्यानें ॥ आतां सांगेन अपवाद ते ॥ सावचि ते परियसें ॥ ८७ ॥ देह पांच भूतिक प्रसिद्ध ॥ तो मी ह्मणणे हें अब-
 ल्य ॥ देहो मलीन मी उरुद्ध ॥ अति विरुद्धा आह्मा ॥ ८८ ॥ पृथ्वी मी नळे जडत्वे ॥ जळ मी नळे द्रवत्वे ॥ तेज मी नळे दाहकत्वे ॥
 चंचलत्वे नळे वायू ॥ ८९ ॥ नभ मी नळे वरुण्यत्वे ॥ अहं मी नळे दृश्यत्वे ॥ जीवन नळे मी परिछिन्नत्वे ॥ माया मिथ्यत्वे मी नळे ॥ ९० ॥
 ॥ देव नळे मी नैश्वर्यत्वे ॥ विषय नळे मी बाधकत्वे ॥ यातला आणिताने ॥ सम धूयेथें असेना ॥ ९१ ॥ ब्रह्माहमस्मी अभिमान ॥ हे सपर-
 महंसासीं मान्य ॥ ते सत्वावस्थेचें साधन ॥ तोही अभिमान मी नळे ॥ ९२ ॥ जितुका तत्वांचा अनुवाद ॥ तितका मजवरी अपवाद ॥

हामाझाकुदीचाबोधू ॥ तुजम्यायदूसांगीतला ॥ ९३ ॥ हेमाझेगुप्तज्ञान ॥ तुझेदेखोनीअनन्यपण ॥ केलेंगानिरूपण ॥ भा
 वेसंपूर्णतुभावार्या ॥ ९४ ॥ एरवीकरावयाहेकथा ॥ मजचाडनाहीसर्वथा ॥ परीबोलवीतसेतुझीआस्ता ॥ नृपनाथातभाग्या
 ॥ ९५ ॥ ऐशियासंवादाचेसमेची ॥ अहंतबोधेपिरिलीताळी ॥ दोघेआनंदकल्होळी ॥ ब्रह्मसुकाळीमातले ॥ ९६ ॥ ऐसाउपका
 रीदेखा ॥ यादेहासारिवानाहीसरवा ॥ ह्यणसीरारवावानेदका ॥ तवतोपारकासुखीची ॥ ९७ ॥ यासीअत्यंतकरितांजतन ॥
 दिसेविपरीतनिदान ॥ श्वानशृगाळाचेभोजन ॥ कां होयभक्षणअर्घीचे ॥ ९८ ॥ यादोहीगतीवेगळेपडे ॥ तरीसुखबुद्धीतहोती
 किडे ॥ बोधीअवस्थायसीनघडे ॥ हेतूहीरोकडेजाणशी ॥ ९९ ॥ यालागींदेहाचीआसक्ती ॥ मीनधरीचंगानृपती ॥ निःसंगु
 विचरतसेक्षिती ॥ आत्मस्थितीचेनिबोधे ॥ ३०० ॥ देहासीउपभोगसाधने ॥ नितुकीजाणपाबंधने ॥ दृढवासनातेणे ॥ अनि
 वारपणेवाढते ॥ १ ॥ ॥ श्लोक ॥ जायात्यजार्थपशुभृत्यग्रहामवर्गान्पुष्पानियतप्रियचिकीरषयाविनन्वन् ॥ स्वातेस
 रुच्छउमवरुद्धधनेःसदेहः ॥ स्तृष्टाऽस्यबीजमयसीदृष्टधर्मः ॥ २६ ॥ टीका ॥ देहभोगीमुख्यगोडी ॥ स्त्रीभोगाचीअति
 आवडी ॥ सर्वस्ववेचोनिजोडी ॥ आणिरोकडीयोषिता ॥ २ ॥ स्त्रीहार्यांधरितांदेखा ॥ वाटेप्रपंचाचेथोरदुःख ॥ गृहपाहिजेअपरय
 क ॥ भोगार्थदेखास्त्रियेचा ॥ ३ ॥ त्यागृहाचेमहसिद्धी ॥ पाहिजेधनधान्यसमृधी ॥ जालीप्रजांचीवृद्धी ॥ तेणेअतिआधीअ-
 निवार ॥ ४ ॥ त्याप्रजाचाअतिलालस ॥ दासदासीमेळवापशु ॥ थोरकाष्टांचापडेसोस ॥ सुखलेइतपेनाही ॥ ५ ॥ व्याहीजाव
 याशीबोटी ॥ आमवर्गाचियाकोटी ॥ पडेउचिताचियासांकडी ॥ सोशितांरोकडीदेहाची ॥ ६ ॥ पोसावयापोष्यांसी ॥ रचीनाना
 उपायासी ॥ हिडेस्वदेशींपरदेशीं ॥ अहर्निशीव्याकुळ ॥ ७ ॥ देहासीद्यावयासुखा ॥ ज्ञानधावाटवीदुःखा ॥ देहाभिमानेजनमू-
 र्ख ॥ वृथाभिलाषवाटविती ॥ ८ ॥ देहसुखाचियाचाडा ॥ परंपरमहाचेरवोडी ॥ दारागृहलोभेकैलावेडा ॥ नंदरेवुढीनिजस्वा

र्थ ॥ ९ ॥ देहं वाट विली प्रीती ॥ गृहदारा पुत्रसंपती ॥ ते विवासना होय देहांती ॥ देहांतरा प्रती निजबीजा ॥ १० ॥ जैसा जो धव्वाक
 णिसाच दे ॥ कणशींचा क्षिती वरी झडे ॥ वाटी वाटलें झाड मोडे ॥ तें बीज गाढे उरलेसे ॥ ११ ॥ तेंचि बीज जळ भूमीचे संगती ॥ सवें
 ची झाड वाटे पुढती ॥ तैसा वासना उरें देहांती ॥ देहांतरा प्रती न्यावया ॥ १२ ॥ त्या वृक्षा चिया परी ॥ वासना बीज शरीरी ॥ उर उनी
 स्वर्ग संसारी ॥ योनी द्वारी जन्मवी ॥ १३ ॥ देही वासना केवी वाटे ॥ तें ही सांगेन तुज पुढें ॥ विषय सेवितां वाडे कोडे ॥ वासना वाटे
 अनिवार ॥ १४ ॥ ॥ श्लोक ॥ जिह्मै कनोऽमुमपकर्षतिकर्हितर्षा शिश्नोन्यतस्त्वगुदरं श्रवणं कुतश्चित् ॥ घ्राणोऽन्य
 तश्च पलं हृक्कचकर्मज्ञा कीर्तयः स पत्य इव गेहपतिं लुनंती ॥ २७ ॥ टीका ॥ जिह्मा सांकडे वाटी ॥ तृषा प्राज्ञाना लागी
 तोडी ॥ शिश्ना सीरति स्मरवाची गोडी ॥ तेच रफडीरमावया ॥ १५ ॥ त्वचा पाहे मृदुपण ॥ उदरवांछी पूर्ण अन्न ॥ श्रवण मागती गा
 यन ॥ मधुर ध्वनी अलापू ॥ १६ ॥ घ्राण उदित परिमळा ॥ रूप पाहावया वाटी डोळा ॥ हस्त वांछी ती रवेळा ॥ नाना लीला स्वभावे
 ॥ १७ ॥ पाय वांछिती गती ॥ ऐशी इंद्रिये वाटा वाटिती ॥ जेवा एकागेह पती ॥ बहुतास वती आठिती ॥ १८ ॥ एवं इंद्रियासी वि
 षया सक्ती ॥ तेणे वासना दृढ होती ॥ त्या देह देहांतर प्रती ॥ पुरुषासी नेनी सर्वथा ॥ १९ ॥ यालागीं करावया विषय त्यागू ॥ अ
 वश्य छेदा वादेह संगु ॥ इये अर्थी मनुष्य देहचांगु ॥ ज्ञान विभागु ते देही ॥ २० ॥ ॥ श्लोक ॥ सृष्ट्वा पुराणि विविधान्यजया
 त्मा ज्ञानया ॥ वृक्षान् सरीस्त्रपपशून् नरवगदंशमस्त्यान् ॥ तैस्तैरनुष्टः हृदयः पुरुषं विधाय ॥ ब्रह्मावलोकधिषणं मुद
 मापदेवः ॥ २८ ॥ टीका ॥ हेंचि जाणावया निजरूपातें ॥ पूर्वीं तेणे श्री अनंतें ॥ निज मायेचे निहातें ॥ केलीं बहु तें शरीरें ॥ २१
 ॥ एकें केलीं जे भूचरें ॥ येकें ते भूचरें रवेचरें ॥ एकें केलीं जळचरें ॥ चरें अचरें तीं एकें ॥ २२ ॥ वृक्ष सर्प पशू दंश ॥ राक्षस पिशाच बक
 हंस ॥ मच्छ उकळादि आसोस ॥ स्वजी बहु वशयों नीते ॥ २३ ॥ ऐशाचौ ज्याशीं लक्षयोनी ॥ स्वजूनि पाहे परतोनी ॥ नव निज

प्राप्तीलागोनी॥ नंदरेवेकोणी अधिकारी ॥ २४ ॥ ऐशीयेदेखोनी स्तुष्टीतें ॥ सरवनिवटेचिंदेवातें ॥ मगमानवीप्रकृतीतें ॥
 आदरेंबहुतेंनिर्मिली ॥ २५ ॥ बाहुलेंमनुष्यदेही ॥ निजज्ञानघातलेंपाहीं ॥ जेणेंज्ञानेंदेही ॥ विदेहपाहींपावती ॥ २६ ॥
 आहारनिद्राभयमैथुन ॥ सर्वांयोनीसीसमान ॥ मनुष्यदेहींचेंज्ञान ॥ आधीकजाणसर्वोसी ॥ २७ ॥ देखोनीमनुष्यदेहासी ॥
 सरवजालेंभगवंतासी ॥ अधिकारब्रह्मज्ञानासी ॥ येणेदेहासीजिजप्राप्ती ॥ २८ ॥ पावोनियांमनुष्यपणा ॥ जोनसाधीब्रह्म
 ज्ञान ॥ तोदाटीचाघोडाजाण ॥ विषयाचरणाविचरत ॥ २९ ॥ मनुष्यदेहींचेंनीज्ञानें ॥ सचिदानंदपदवीधेणे ॥ येवष्टाअधि
 कारनारायणे ॥ कृपावलोकनेदीधला ॥ ३० ॥ मनुष्यदेहींब्रह्मज्ञान ॥ पुढीलजन्मीमीकरीन ॥ ह्मणेतोनागवलाजाण ॥ सो
 लांबअज्ञानत्यापाशी ॥ ३१ ॥ श्लोक ॥ लब्ध्वास्तु दुर्लभमिदं बहुसंभवांते ॥ मानुष्यमर्थदमनित्यमपीह धीरः ॥ नूर्ण
 यतेननपतेदनुमृत्कयावन्निःश्रेयसायविषयः खलुसर्वतः स्यात् ॥ २९ ॥ टीका ॥ चैव्याशीलक्षयोनीप्रती ॥ कोटिको
 टीफेरेहोती ॥ तेंनरदेहाचीप्राप्ती ॥ अवचटलहातीनिजभाग्यें ॥ ३२ ॥ जोमनुष्यदेहींजन्मला ॥ तोपरमार्थासींलिगटला ॥ ये
 वढाअत्यभ्यलाभजाला ॥ पितरींमांडिलाउत्साहो ॥ ३३ ॥ झालियामनुष्यदेहप्राप्ती ॥ परमार्थसाधूंभोगाअंती ॥ येवढीयेथे
 नाहींनिश्चिती ॥ मृत्कप्राप्तीअनिवार ॥ ३४ ॥ मृत्कनविचारीगुणदोष ॥ नह्मणेंदेशविदेश ॥ नपाहेराश्रदिवस ॥ करीतनाश
 तत्काळ ॥ ३५ ॥ देहजैपासोनिजहाला ॥ तेंपासुनीमृत्कलागला ॥ जेवीसापेंबेडुकगिळिला ॥ गिळुंलागलाखबनिमि
 थें ॥ ३६ ॥ सापबेडुकातेंगिळी ॥ बेडुकसुरवेंमाशाकवळी ॥ तैशीमृत्कसुरवेंपडली ॥ विषयभुलीझोबती ॥ ३७ ॥ येथआ
 लसजेणेंकेला ॥ तोसर्वस्वेनागवला ॥ धितापरमार्थहातींचाभेला ॥ आवर्तपडलाभवचकी ॥ ३८ ॥ ऐसेंजाणोनीयदुराय ॥
 देहाचियालवलाह्या ॥ परमार्थसाधावया ॥ त्वरीतोपायाउदितव्हावें ॥ ३९ ॥ छंदोनियांआळसासी ॥ दवडूनियांनिद्रेसी ॥ आ

त्याचेतनअहर्निश ॥ अविश्रमसेसीसाधावे ॥ ४० ॥ रणीरिघालियाशूरासी ॥ नाजेणतापरचक्रासी ॥ विसावानाहीक्षत्रि
 याशी ॥ ४१ ॥ तेणेवेगीसाधावे ॥ ४१ ॥ साधावयाआत्मलग्न ॥ सावधाननिजवराचेमन ॥ तेणेंसाक्षेपेंआपण ॥ सायुज्य
 लग्नसाधावे ॥ ४२ ॥ रायाचेंएकुलतेंएक ॥ अवचटेंचुकल्याबाळक ॥ तोजेवीसोधीसकळलोक ॥ तेविनिजसरवसाधा
 वे ॥ ४३ ॥ काळाचाचपेटाघात ॥ जववाजलानाहींयेथ ॥ तंवसाधावयापरमार्थ ॥ आयुष्यव्यर्थनकरावे ॥ ४४ ॥ नरदे
 हींचेनिआयुष्यें ॥ प्रपंचाचेनीहरुषें ॥ विषयाचेनीवीलासें ॥ भोगपिसेनरजाले ॥ ४५ ॥ पशुबादिपोनीच्यागंडी ॥ विषया
 वांचोनीआननाहीं ॥ तोचिविषयो नरदेही ॥ वादवित्याकाईहितजाले ॥ ४६ ॥ विचारितांविवेकदृष्टी ॥ विषयांसीप्रारब्ध
 भेटी ॥ वृथाकरितांआराटी ॥ सुदलतुटीनरंदहा ॥ ४७ ॥ नरदेहपरमपावन ॥ पावोनीनसाधीब्रह्मज्ञान ॥ तोलांडाग
 धभजाण ॥ पुछेवीणदुपाई ॥ ४८ ॥ अपरोक्षज्ञानावीणवांझर ॥ उदरार्थदंभरवदपद ॥ जेवीमदिरापानीमर्कट ॥ उ
 डेउद्दटनडतडां ॥ ४९ ॥ ब्रह्मज्ञानेवीणशारुज ॥ तेआंधारचेसद्योतजाण ॥ अज्ञाननिशीमार्जातेगहन ॥ सूर्योदयीं
 कोणत्यांदरेवे ॥ ५० ॥ ब्रह्मज्ञानावीणसन्याशी ॥ नराच्याऐसेंमुडणत्याशी ॥ सोकलेमिष्टानभिक्षेसी ॥ वृथागेरुशीनाशिकें
 ॥ ५१ ॥ मनींविषयाचेंअभिलाषण ॥ धरुनीकरितीवेदाध्ययन ॥ तेवर्षाकाळींचेदूरजाण ॥ कर्मपानेंजल्यती ॥ ५२ ॥ विष
 यप्राप्तीलागींमौन ॥ तेवकाचेंवकध्यान ॥ विषयबुद्धिजेगायन ॥ तेखरीदेखोनीखरभुंके ॥ ५३ ॥ विषयालामीउपन्यास ॥ ना
 नायुक्तीचेविलास ॥ जेवीपिंडेखोनीवायस ॥ करितीबहुवसअतिशुद्ध ॥ ५४ ॥ पोटभरावयाभांड ॥ सैरावाजेंविनीतोड
 ॥ तेसैविषयालागींदिनंड ॥ शारुपाखंडबोती ॥ ५५ ॥ विषयवासनाधरुनीथोर ॥ बाह्यभिरविनीआचारा ॥ जेकालाचा
 शोबावार ॥ विष्टानत्यरमानसी ॥ ५६ ॥ हृदयींधरुनीजीविकाचांग ॥ करितीअग्निहोत्रयाग ॥ जेविदेउयाविकोनिआंग ॥

चालवीसांगसंसार ॥ ५७ ॥ नरदेहींचाहाचीस्वार्थ ॥ साधायाचिंथापुरुषार्थ ॥ तानकरितांजोकां अर्थ ॥ तोअनर्थजाणावा
॥ ५८ ॥ साधीनांदेहीं ब्रह्मज्ञान ॥ तेश्वानसकराप्रमाणें ॥ अथवा न्याहोर्नाहीन ॥ तेंविंचनपरियेसा ॥ ५९ ॥ पशूसीहा
णितल्यालाता ॥ द्वेषनधरीसर्वथा ॥ मनुष्यासीतूंक्षणतां ॥ जीवघाताप्रवर्ते ॥ ६० ॥ पशूसीलोभनाहींसंग्रहता ॥ एकआ
हारहोयभक्षिता ॥ मगउरलियाअर्था ॥ त्यागीसर्वथातत्काल ॥ ६१ ॥ मनुष्याचेलोभिशृपण ॥ गांठीअसत्याकोटिधन ॥
पोढानरवायआपण ॥ मात्यागितांप्राणत्यजील ॥ ६२ ॥ सायंप्रातरचिंता ॥ पशूसीनाहींसर्वथा ॥ मनुष्याचिंतप्राहतां ॥ ज
न्मशतांनराहे ॥ ६३ ॥ अमितधनअसतांगांठी ॥ नराचिंताअनिवारमोठी ॥ नाथिलेचिंभयघेपांठी ॥ अविश्वासीस्वर्गनर
देही ॥ ६४ ॥ जरीमरोटेकलेशरीर ॥ तरीवेद्वारांसाधीवृत्तीक्षेत्र ॥ पायाशोधोनिबांधेग्रह ॥ पुत्रपौत्रनांदावया ॥ ६५ ॥ ऐसीदुः
स्तरचिंता ॥ पशूसीनाहींसर्वथा ॥ आतांमैथुनाचीकथा ॥ ऐकतत्वतासांगेन ॥ ६६ ॥ पशूसींक्रतुकार्त्तामैथुन ॥ मगस्त्रिये
शींतातळेआपण ॥ पुरुषासीनित्यस्त्रीसेवन ॥ गरोदरहीजाणनसोडी ॥ ६७ ॥ कामक्रोधसलोभता ॥ चिंतानिंदाअतिगर्व
ता ॥ हेमनुष्याचेनीमाथां ॥ पशूसीसर्वथाअसेना ॥ ६८ ॥ नसाधिनांआत्मज्ञान ॥ केवळजंविषयीजन ॥ तेश्वानशकरापरी
सहीन ॥ माणुसपणात्यानाहीं ॥ ६९ ॥ विषयाचेंजंस्वरवजाण ॥ तेंस्वर्गोनिरकारीमान ॥ जंडहलोकांभोगाश्वान ॥ तेंस्वर्गजाण
इंझासी ॥ ७० ॥ मनुष्यदेहावांचोनी ॥ पशूपक्ष्यादिनानायोनी ॥ त्याविषयसांगालागुनी ॥ विषयछेदनीनरदेह ॥ ७१ ॥ तौन
रदेहकैसेनीजोडे ॥ तेप्राप्तीचेकठिणगांटे ॥ तेंसांगेनतुजपुढें ॥ परिसविष्णुनिवाडो ॥ ७२ ॥ अत्यंतसुकृतेंस्वर्गचिंदा ॥ अत्यं
तपापेंअधोगतीघटे ॥ पापपुण्यनिशेषझडे ॥ तेंआतुडेनिजमुक्ती ॥ ७३ ॥ जेंपापपुण्यसमानसमीं ॥ तेंमनुष्यदेहआक्र
मीं ॥ जन्मपावेकर्मभूमी ॥ आश्रमधर्मीस्वमेधा ॥ ७४ ॥ साक्षेपेंमनुष्यदेहजोडे ॥ ऐसेंकरितांतंवनघडो ॥ अवचटेदेहाथाच

ट ॥ भाग्यचोरबडेजयाचें ॥ ३७५ ॥ मोलें अनर्घ्य रत्ने येती ॥ तैसाचिंता मणी नये हातीं ॥ ते विबहुत योनिये जन्म होनी ॥ परी मनुष्य
 देह प्राप्ती दुर्लभ ॥ ३७६ ॥ ऐसा नर देह पावो निंदे रव ॥ जो न साधीची ब्रह्म स्वरव ॥ तो जना माजी परम मूर्ख ॥ विश्वास घातक देवाचा ॥ ३७७ ॥
 निजात्म प्राप्ती लागोनी ॥ देवें केली मनुष्य येनी ॥ तो देवाचा विश्वास बुडउनी ॥ विषय सेवनी निज पतन ॥ ३७८ ॥ होतां पितरांचा मना
 गत ॥ पुत्र होई लहरी भक्त ॥ कुळ उद्धरील समस्त ॥ विषयीं प्रतिहत ते केलें ॥ ३७९ ॥ होकां सकळ भाग्याचें फळ ॥ मनुष्य देह गाके वळ
 ॥ तें करावया सफळ ॥ वैराग्य अदळ म्या केलें ॥ ३८० ॥ ॥ श्लोक ॥ एवं संजात वैराग्यो विज्ञाना लोक आत्मनी ॥ विच
 रामि मही मेतां सुक्त संगो न हं कृतिः ॥ ३८१ ॥ टीका ॥ देहो निजात्म साधनी साधक ॥ तोचि विषय भोगी बाधक ॥ ऐसे
 हें देखावो नियां देख ॥ केलें निष्ठक वैराग्य ॥ ३८२ ॥ त्या वैराग्याचे नीबळें ॥ गुरुकृपा वचन मेळे ॥ विषय इंद्रियांचे पाळे ॥ एकेचि वेळे
 विभंजिले ॥ ३८३ ॥ अविद्या जंव घ्यावी जिवें ॥ तंव अविद्या येणे नावें ॥ मागे मी विद्यमान नोहे ॥ हें ही अनुभवे जाणी तलें ॥ ३८४ ॥
 ऐश्री मिथ्यत्वे अविद्या जातां ॥ चित्य काश पूर्ण लाभे हाता ॥ तेणे स्वदेह स्त अहंता ॥ गेली सर्व आनिशेष ॥ ३८५ ॥ ज्ञान साधन जो
 निज देहो ॥ त्याच्या ठांडी वैराग्य पाहा हो ॥ मादेह संमंथाचा स्नेहो ॥ कैसे निराहो शकल ॥ ३८६ ॥ ऐसे निअभु भवे पाही ॥ निःसं
 गर्मी विचरे मही ॥ अहंता स्वदेहांनाही ॥ पुशीलें तें पाही सांगी तलें राया ॥ ३८७ ॥ जै पुरुषाची अहंता गळे ॥ तें देह अदृष्ट योगेंच
 ठे ॥ जेवी सकलें पान वायू बळें ॥ पडिलें लोळे सर्वत्र ॥ ३८८ ॥ यालागीं ब्रह्म साक्षात्कार ॥ वृत्ती लय पावे जे वेदीरा ॥ तवरी जो वै
 राग्यें रवरा ॥ अभंग पुरा पुरुषार्थी ॥ ३८९ ॥ ह्मणसी एका गुरुचे ठांडी ॥ तुज सर्वथा विश्वास नाही ॥ ये अर्थ सावध हांडी ॥ विषद
 पाही सांगेन ॥ ३९० ॥ गुरुनी सांगतांची कानी ॥ जाची वृत्ती जाय विरोनी ॥ जेवी मिळतां लवण पाणी ॥ अभिन्न पणीं समरसे ॥
 ॥ ३९१ ॥ त्यासी साधकता बाध ॥ हें बोलणें अति अबद्ध ॥ जेवी निमालियासी वोरवद ॥ न पाजवे दुग्ध गर्भस्थ ॥ ३९२ ॥ यापरी-

आ.
१३

जासीकर्तव्यता ॥ नाहींनाहींगासर्वथा ॥ त्याऐशीहेअवस्था ॥ कदांकत्यांतानलभेची ॥ १२ ॥ गुरुनेसांगीतलेंकानीं
स्वरुपावबोधजालामनीं ॥ परीतेंनराहेचीनिश्चळपणीं ॥ बाह्यदर्शनीविक्षेपू ॥ १३ ॥ आसनीबैसत्यास्वरूपस्थिती ॥
आसनसोडिल्याप्रपंचस्फूर्ती ॥ ऐशीएकदेशीस्थिती ॥ नातळतीनिजयोगी ॥ १४ ॥ देहआसनीनिश्चळ ॥ अथवा
कमींहांचंचळ ॥ परीवृत्तीसर्वदांनिश्चळ ॥ तेचिनिर्मळनिजयोगी ॥ १५ ॥ परशरामेसीरणांगणीं ॥ भीष्मभिड
लानिर्वाणबाणीं ॥ तोडरींघातिलाजिणोनी ॥ वृत्तासमाधानाअचंचल ॥ १६ ॥ करितांनिर्वाणयुथीं ॥ ज्याचीनमोडे
समाधी ॥ हेंचिसाधावयात्रिशती ॥ चौवीसगुरुविधीचंदिलेम्यां ॥ १७ ॥ देहोनिश्चळत्वेवृत्तीनिश्चळ ॥ देहचंचलत्वे
वृत्तीचंचल ॥ तरीतेदेहबुथीचीसबळ ॥ नव्हेकेवळनिजबोधू ॥ १८ ॥ होतांप्रपंचदर्शन ॥ वृत्तीसांविक्षेपहोयजाण ॥
तोविक्षेपकरावयाछेदन ॥ बहुगुरुसाधनम्याकेले ॥ १९ ॥ निजगुरुनीसांगीतल्याअर्था ॥ त्यासाधावयापरमार्था ॥ ना
नाप्रपंचपदार्था ॥ गुरुसंस्थापनाम्याकेली ॥ ४०० ॥ जेथोनियाविक्षेपता ॥ तेचिलाविलीगुरुत्वपंथा ॥ ऐसेनीसाधने-
साधितां ॥ जगस्वभावतापरब्रह्मीं ॥ १ ॥ पूर्वेगुरुनीबोधिलेनाहीं ॥ तरीपृथ्व्यादीकबोधिनीलकाई ॥ तोचिनिजार्थसा
धावयापाहीं ॥ गुरुउपाईप्रवर्तलो ॥ २ ॥ ॥ श्लोक ॥ नह्येकरुणादुरोर्त्तानंतास्थिरंस्यात्सुपुष्कलं ॥ ब्रह्मेतद्वितीयवै
गीयतेबहुधर्षिभिः ॥ ३१ ॥ ॥ टीका ॥ गुरुनेसांगीतलेज्ञान ॥ हृदयीप्रकाशलेचिद्दान ॥ तेविद्युत्पायचंचळजाण ॥ स्थै-
र्यपणत्यानाहीं ॥ ३ ॥ जेमुळींचिचंचळ ॥ तेकदांनव्हेपुष्कळ ॥ क्षणाभासेक्षणाचपळ ॥ तेणेतळमळसाधकां ॥ ४ ॥ जेसेंमु-
खींचेआमिषजाये ॥ तेणेंसर्पडंरवाईलाराहे ॥ तैशीवेधनासाधकांहोये ॥ वियोगुनसाहेसर्वथा ॥ ५ ॥ येरव्हींब्रह्मअद्वैत
नित्य ॥ हेसकळसंमत ॥ त्यासीहीपुसोजाताबहुत ॥ विक्षेपतेथेउठती ॥ ६ ॥ एकहणतीब्रह्मसगुण ॥ एकहणतीतेनिर्गु

अ०
९

१३

ण॥ ऐसेवादकरितीदारुण ॥ युक्तीखंडणअभिमानें ॥ ७ ॥ एकह्यणतीब्रह्मसंप्रपंच ॥ एकह्यणतीनिःप्रपंच ॥ मिळोनपां
 चपांच ॥ शब्दकचकचवाटविती ॥ ८ ॥ प्रपंचदर्शनेविक्षेपता ॥ तेथसाधावयानिजऐक्यता ॥ सुषुप्तीनेनानापदार्था ॥ गु
 णग्राहकतागुरुरूपें ॥ ९ ॥ तेथसाधकाचेप्रश्न ॥ सहसानपावतीसमाधान ॥ यालागीं पुसावयामन ॥ नरिघेजाणतेठाई
 ॥ १० ॥ जेथुनीविक्षेपतावाटे ॥ तेथेंचीऐक्यताजोडे ॥ तेनानागुरुत्वेरोकडे ॥ साधनचौरवडेयोजिलें ॥ ११ ॥ जीजींसां
 गीतलीगुरुलक्षणें ॥ तींतींनिजबुद्धीचींसाधनें ॥ समूळविक्षेपूतेणें ॥ तीब्रध्यानेछेदिला ॥ १२ ॥ तेणेचंचलत्वेनिश्च
 ल ॥ फावलेनिजबोधाचेंमूळ ॥ दृश्यदेखतांकेवळ ॥ भासेसकळचिन्मात्र ॥ १३ ॥ जेंमाझानिजगुरुनी ॥ पूर्वीदिधलेहो
 तेंबोधूनी ॥ तेंचिनानागुरुत्वेसाधुनी ॥ विक्षेपछेदनींपावलों ॥ १४ ॥ निजगुरुतोएकचिजाण ॥ इतरगुरुसाधकत्वेसाधना
 हेंयथातथ्यलक्षण ॥ तुजनिरूपणम्याकिलें ॥ १५ ॥ येथेंप्रपंचाचेंभानाभान ॥ कर्मकरितांनकळेजाण ॥ लाधलीनिजबो
 धाचीरवुण ॥ समदर्शनसर्वदां ॥ १६ ॥ दृश्यदेखतांदृष्टी ॥ नव्हेदृश्येसीभेदी ॥ हारपलीकर्मत्रिपुरी ॥ बोधकसवरीअभिन
 ॥ १७ ॥ येथेष्टकरितांभोजन ॥ उष्टेनानिराहारलक्षण ॥ जगेंसीवागतांजाण ॥ एकलेपणमोडेना ॥ १८ ॥ तरंगसागरासी
 क्रीडतां ॥ नमोडेउदकाचीएकात्मतां ॥ तेवीजगामाजीवर्ततां ॥ दूजीवार्तामजनाहीं ॥ १९ ॥ नवलसद्गुरुचीनवाई ॥ सर्वोसर्व
 तोचिपाही ॥ गुरुवेगळरितेंकाहीं ॥ उरलेनाहींसर्वथा ॥ २० ॥ आतांमाझेंमीजेंपण ॥ तेंसद्गुरुजालाआपण ॥ बोलतेंतु
 झेंजेतूपण ॥ तेंहीजाणसद्गुरुची ॥ २१ ॥ याहीपरीपहनां ॥ माझागुरुएकएकलता ॥ तेथेंदुजेपणाचीवार्ता ॥ नाहींसर्व
 थायदुराया ॥ २२ ॥ ऐशीसद्गुरुकथा ॥ तुजसांगीतलीपरमार्था ॥ हर्षेआलिंगिलेंनृपनाथा ॥ दोघांऐक्यतानिजबोधू ॥
 ॥ २३ ॥ जीवीजीवापडलीमीठी ॥ आनंदेंबोसंडिलीरुष्टी ॥ तेणेंवाचेसीपडलीबेलवटी ॥ बोलोउफराटीविसरली ॥ २४ ॥

हर्षनमायहृदयभुवनीं ॥ बाहेरवोसंडेस्वेदजोनी ॥ आनंदघनवोळलानयनीं ॥ स्वानंदजीवनीं चर्षत ॥ २५ ॥ तुटली अहंका
राची वेडी ॥ पावलों भवार्णवापरश्रुती ॥ ह्मणोनी रोमांची उभविती गुंटी ॥ जितली गाढी अविद्या ॥ २६ ॥ समूळ दहभाव प
ळाला ॥ यालागीं गात्रकंपुचळ चळ्या ॥ संकल्पविकल्पनिमाला ॥ मनेसी बुडाला मनोरथू ॥ २७ ॥ जीवभावा उरविता ॥ यदू
ने अर्पिला गुरुनाथा ॥ ते विन्हे बाहेर तत्वता ॥ दावी सर्वथा निजांगीं ॥ २८ ॥ तो अवधूत जाण दत्तात्रया ॥ तेणें आली गुनीय
दुराया ॥ निजरूपाचा बोधूतया ॥ अनुभवावया दीधला ॥ २९ ॥ दत्तात्रय शिष्य परंपरा ॥ सहस्रार्जनयदूदसरा ॥ तेणे जना
देवूतीसरा ॥ शिष्यकेला स्वराकलियुगीं ॥ ३० ॥ गुरुप्राप्तीलागीं सर्वथा ॥ थोर जनार्दनासी चिंता ॥ विसरला तिन्ही अवस्था
॥ सद्गुरुचिंता चिंतनीं ॥ ३१ ॥ देवोभावाचा भोक्ता ॥ दृढ जाणोनी अवस्था ॥ येणें जाले श्रीदत्ता ॥ तेणे हातमाथां ठेविला ॥ ३२
॥ हात ठेविला चीतळाळ ॥ बोधू आकळिला सकळ ॥ मिथ्या प्रपंचाचें मूळ ॥ स्वरूपकेवळ स्वबोधें ॥ ३३ ॥ कर्मकरूनी अकर्ता
॥ तोचि अकर्तात्मबोधला लादेता ॥ देहीं असो निविदेहता ॥ तेही तत्वता आकळिली ॥ ३४ ॥ ग्रहाश्रमून सांडितां ॥ कर्मरेखानो
लांडितां ॥ निजव्यापारीं वर्तता ॥ बोधु सर्वथानें मेळे ॥ ३५ ॥ तो बोधू आकळतां मना ॥ मनमुकलें मनपणा ॥ अवस्थाना वरेची ज
नार्दना ॥ मूर्छापन्नपडियेला ॥ ३६ ॥ त्यासी सावध करूनी तत्वता ॥ ह्मणे प्रेमाहासत्वावस्था ॥ तोही गिळोनी सर्वथा ॥ होई व
र्तना निजबोधें ॥ ३७ ॥ पूजाविधी करोनियां ॥ जंव जनार्दनाला गला पायां ॥ तव अदृश्य जाला दत्तात्रया ॥ योगमाये चिये नियोगें
॥ ३८ ॥ कथेसी फांकलों सर्वथा ॥ तो कोण मानावा श्रोता ॥ प्रसंगे गुरुविवंचनाहीतां ॥ मीही गुरुकथा बोलिलों ॥ ३९ ॥ मज तव
बुकी पडली मोदी ॥ बुकूनी सांगीतली गुरुगौरी ॥ तेही संस्कृत नव्हे मराठी ॥ वृथाचावरीन ह्मणावी ॥ ४० ॥ जो असेल गुरुभ
क्त ॥ तो हें जाणेल मनोगत ॥ जो गुरुस्मरणे सदां दित ॥ त्यासी ह्मणत कळे ॥ ४१ ॥ जासी गुरुचरणी श्रद्धागादी ॥ जासी गुरु

रुमजनीअतिआवडी ॥ जिहीगुरुप्रेमजोडिलेंजोडी ॥ तेहेगोडीजाणती ॥ ४२ ॥ ज्यासहुरुचेंनांवघेतां ॥ च्यारीमुक्तीबोडविती
माथा ॥ मुक्तीनावडेगुरुभक्ता ॥ नित्यमुक्तागुरुचरणीं ॥ ४३ ॥ ज्याचेंघेतांचरणतीर्थ ॥ चारीमुक्तीपवित्रहोत ॥ पायांलागती
पुरुषार्थ ॥ धन्यगुरुभक्तत्रैलोकीं ॥ ४४ ॥ चैतन्यनित्यनिराधार ॥ निर्धर्मकनिर्विकार ॥ त्याचाकेलाजीर्णीद्वार ॥ सत्यसाचा
रसहुरू ॥ ४५ ॥ सहुरूकृपानक्ता ॥ नक्तादेवाचीकथावार्ता ॥ देवासीदेवपणींस्थापिता ॥ सत्यसर्वथासहुरू ॥ ४६ ॥ स
हुरूकृपेवीणपाहीं ॥ देवोअसतचीजालाहोतानाहीं ॥ त्यासीदेवपणेंवेवूनिपाहीं ॥ भजवितांपाहींगुरुरावो ॥ ४७ ॥ त्यासहुरू
चीकथा ॥ चुकोनिजालोंबोलता ॥ थोरअपराधहामाझेमाथां ॥ क्षमाश्रोताकरावें ॥ ४८ ॥ वृथाबोलिलोंनाहीजाण ॥ जालोवो-
लावयाकारण ॥ दत्तात्रयशिष्यकथन ॥ करितांजनार्दनआठवला ॥ ४९ ॥ मीजरीनाठवींजनार्दनासी ॥ परितोविसरोंनेदीच
आपणासी ॥ हटेंदेतसेआठवणेसी ॥ अहर्निशीसर्वदां ॥ ५० ॥ जिकडेजिकडेमीपाहीं ॥ तिकडेतिकडेचहोउनीराहे ॥ मी
जरीत्याकडेनपाहें ॥ तेंनपाहाणेंहीहोयतोमाझे ॥ ५१ ॥ जीकडेमीविसरोंजाय ॥ तिकडेचितोयेउनीराहे ॥ मीजरीत्याकडेन
पाहे ॥ तेंनपहाणेहोयतोमाझे ॥ ५२ ॥ घटसांडूपाहेआकाशासीं ॥ तंवआकाशनसांडीघटाशी ॥ तेवीजनार्दननुआम्हासी
॥ अहर्निशीलागला ॥ ५३ ॥ मीनकरीत्याचीकथा ॥ तंवतोविहोयसुखीवक्ता ॥ ऐसेनीबलात्कारेंबोलविता ॥ कायम्या-
आतांकरावें ॥ ५४ ॥ दइयमीदेरवावयाबैसें ॥ तवदइयासीवाह्यजनार्दनूदिसे ॥ श्रवणीऐकतांसीरसें ॥ षष्ठीप्रवेशेंजना
र्दवू ॥ ५५ ॥ आतांनइकेनपाहें ॥ ह्मणोनिमीउगाराहें ॥ तवउगेपणाचेअन्वये ॥ जनार्दननूपाहेंलागला ॥ ५६ ॥ ऐसाआक
ळलोंत्रिशुद्धी ॥ जनार्दननुउगंडूनेदी ॥ श्रोतासांगावीजीनिजबुद्धी ॥ मीअपराधीसर्वथा ॥ ५७ ॥ श्रोतेह्मणतीनवलावो ॥
येथेंनदेरवोंअहंभावो ॥ पाहातांबोलाचाअभिप्रावो ॥ प्रेमपहाहोलोटत ॥ ५८ ॥ तेथीलविचारितांबोल ॥ क्षीराब्धीहुनीस

खोल ॥ नवलप्रेमाचीवोल ॥ येतातीडोलस्वानंदें ॥ ५९ ॥ जेंत्वांकेंलेंगुरुनिरूपण ॥ तेंसप्रेमब्रह्मज्ञान ॥ थोरनिवधिलांजा
ण ॥ नाहींदूषणगुरुनिरूपणा ॥ ६० ॥ नित्यकरावेंगुरुस्मरण ॥ तेंगुरुजेकेंलेंनिजकथन ॥ करितांअमृताचेंआरोगण ॥ पु
रेकोणहणेल ॥ ६१ ॥ जनार्दनीदृढभावो ॥ हाहीकळलाअभिप्रावो ॥ निरूपणाचानवलावो ॥ रसाळपहाहोवोटावला
॥ ६२ ॥ तूंमूळकथानिरूपीसी ॥ अथवाआडकथासांगसी ॥ परीगोड्यानिरूपणींऐसी ॥ नदेखोंआणिकासीसर्वथा
॥ ६३ ॥ वृद्धनिरूपणेगुरुवर्णिसी ॥ वर्णूनीअपराधाम्हणसी ॥ ऐक्येंभोगिलीबुद्धीकेंसी ॥ मानुश्रोत्यासीवाढविला ॥
॥ ६४ ॥ तुझीजेअपराधबुद्धी ॥ तेप्रवेशलीभगवत्पदी ॥ जालीअपराधाचीवृक्षी ॥ देखणात्रिवृक्षीतूंहोसी ॥ ६५ ॥ गुरुस्त
वनीरतसी ॥ तेव्हांमूळकथाधिसरसी ॥ प्रेमाचीजातीऐसी ॥ कळलेंआह्लासीसर्वथा ॥ ६६ ॥ श्रोतेह्मणतांआतां ॥ विस्म
योदाटलाचित्ता ॥ वेगींचालवावेग्रंथा ॥ पूर्वकथामुळींची ॥ हेंसंतवचनमानोनिमाथां ॥ चरणवेदूनीतत्वता ॥ सावधानव्हा
वेंजीचित्ता ॥ पुढीलकथासांगेन ॥ ६८ ॥ यापरीतोअवधूतू ॥ यदूसीसांगेपरमार्थ ॥ संवादेंनिमालापरमाद्भुतू ॥ मननिवा
तुराहिला ॥ ६९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ इत्युक्त्वासयदुविप्रस्तमामंत्र्यगभीरधीः ॥ वंदितोभ्यर्थितो
राज्ञोययौप्रीतोयथागतम् ॥ ३२ ॥ टीका ॥ उद्यवासीह्मणेश्रीकृष्ण ॥ रायासीसांगोनीब्रह्मज्ञान ॥ जालेंदेखोनीसमा
धान ॥ नपुसतजाणनिघाला ॥ ७० ॥ राजाधांवोनीलागलाचरणा ॥ परमप्रेमेकरीपूजना ॥ करोनियांप्रदक्षिणा ॥ मागुता
चरणालागला ॥ ७१ ॥ जायऐसेंनबोलवेसर्वथा ॥ राहेह्मणताह्मणेस्वामिता ॥ विद्योगनसाहावेतत्वसा ॥ वोलूसर्वथाकुंठला
॥ ७२ ॥ तेदेखोनीअवस्था ॥ रूपाउपजलीश्रीदत्ता ॥ हातवेउनीमाथां ॥ प्रसन्नताउपजली ॥ ७३ ॥ येथूनीतुजमजआतां ॥ वि
योगनाहींसर्वथा ॥ ऐसेंआडवासोनीनृपनाथा ॥ होयनिघताश्रीदत्ता ॥ ७४ ॥ जेणेंस्वरवेंहाआला ॥ तेणेचिस्वरवेंभि

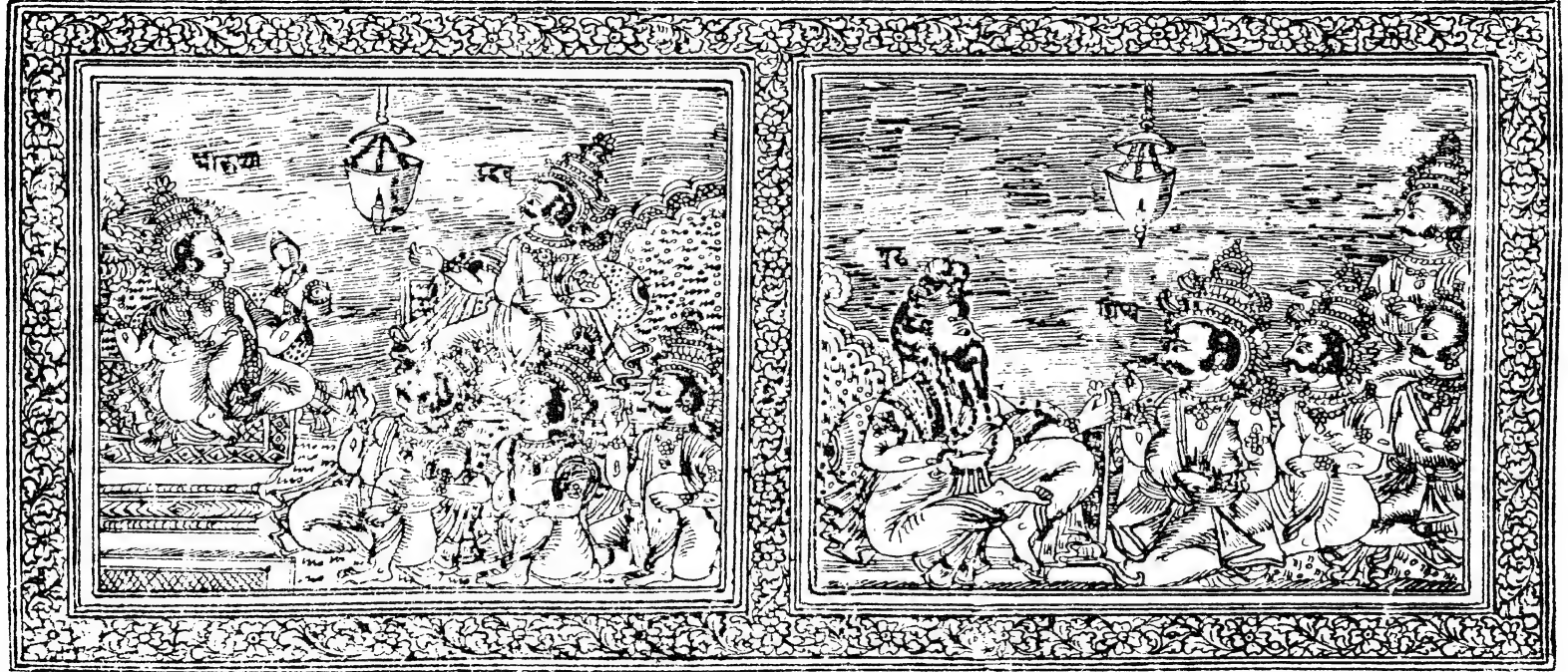
घताजाला ॥ राजाअतिप्रीतीनिवाला ॥ सरुवीजालानिजबोधे ॥ ४७५ ॥ ॥ श्लोक ॥ अवधूतवचः श्रुत्वापूर्वधानः सपूर्व
 जः ॥ सर्वसंगविनिर्मुक्तः समचित्तो बभूव ह ॥ ३३ ॥ इति श्री भागवते महापुराणे एकादशस्कंधे भगवदुद्धवसंबादे
 नवमोऽध्यायः ॥ टीका ॥ पाहोनी उद्यवाउज्ज ॥ बोलतसे अधोक्षज ॥ ह्मणे आमचे पूर्वजाचा पूर्वज ॥ राजध्वजूयदुवीर
 ॥ ७६ ॥ ह्मणसीमीनेणेत्याचेंनाव ॥ तूंसागतोसीहेअपूर्व ॥ परीजाचेनिनामं आहीसर्व ॥ वीरयादवह्मणवितो ॥ ७७ ॥ हरि
 खेंह्मणेनेदानंदू ॥ तोआमचापूर्वजयदू ॥ ब्रह्मानेंदाचासंबादू ॥ दत्तात्रयेसीकेला ॥ ७८ ॥ श्रीदत्तात्रेयाचावचनार्थी ॥ विश्वा
 सोनीजालाघेता ॥ तेणेसर्वसंगविनिर्मुक्तता ॥ आलीहातायदूचे ॥ ७९ ॥ जोसंगसोडुनीदूरगेल ॥ तेणेतोसंगूत्यागचीके-
 ला ॥ संगीअसोनीस्नेहसांडिला ॥ संगमुक्तजालातोजाणा ॥ ८० ॥ आकाशसर्वपदार्थासी ॥ मिळालेंअसेसर्वदेशी ॥ परी
 नातळेचीसर्वसंगासी ॥ संगमुक्ततात्यासीबोलिजे ॥ ८१ ॥ याहुनीविशेषसंगमुक्तता ॥ आलीयदूचियाहाना ॥ तेहीसांगेन
 कथा ॥ परिसंतत्वताउद्धवा ॥ ८२ ॥ दत्तात्रयबोधतत्वता ॥ सर्वसंगामाजीअसतां ॥ नदेखेसंगाचीकथावार्ता ॥ विशेषमुक्तता
 यानांव ॥ ८३ ॥ मजपूर्वद्वैतसंगूहोता ॥ तोजाईनीनिःसंगजालोंआतां ॥ यादोनीसमूळमिथ्यावार्ता ॥ विनिर्मुक्ततायानाव ॥
 ॥ ८४ ॥ दोरसापूनाहीजाला ॥ परीसापूषणाचाआळआला ॥ तोहीदोरेंनाहींसाकेला ॥ भ्रांतीकसिलानिजभ्रमु ॥ ८५ ॥
 दोरूहोरपणेअसे ॥ सर्पतोभ्रांतामनीवसे ॥ ऐसेंसांडुनीद्वैतपिसें ॥ रायासीसावकाशेंसमाधी ॥ ८६ ॥ समसाम्यसमानबु
 ढ्धि ॥ तेबोलिजेनिजसमाधी ॥ तेसमाधीपावोनीविश्रुती ॥ राजानिजपदींनिवाला ॥ ८७ ॥ कृष्णह्मणेउद्धवासी ॥ तूंजन्मु
 नीऐशियेवंधी ॥ जरीब्रह्मज्ञाननसांगशी ॥ तरीउणेंपूर्वजांशीयेईल ॥ ८८ ॥ यापरीदृष्टीकेशी ॥ तिरस्कारोनीउद्धवासी ॥
 झोचावयाअद्वैताशी ॥ पुरबुद्धीसीदेतसे ॥ ८९ ॥ आर्धाचिविरवारूकाळियाणा ॥ त्याचेंहीपुच्छरगडिलेंजाणा ॥ मगझों

बिन्नल्यासत्राणा ॥ नावरेकोणासर्वथा ॥ ९० ॥ आधीचिअनुतापडइवाशीं ॥ वरीतिरस्कारिलाहृषीकेशी ॥ तोगिळ्यायाब्र
ह्मेसां ॥ निजमानसीखवळला ॥ ९१ ॥ पुढलेअध्यायींनिरूपण ॥ कृष्णउत्सवसंवादजाण ॥ सांगेलगुरुशिष्यलक्षण ॥ श्रो
तेविचक्षणपरिसतूं ॥ ९२ ॥ एकाजनार्दनह्मणे ॥ अगाधकृष्णसरखमुखीचेंबोलणें ॥ तरीतेंमीजरीनिरोपूंनेणे ॥ परितेंगोड
पणेंनिववित ॥ ९३ ॥ सारखेंचाबोळूकेला ॥ परीतोकडूनाहींआला ॥ तैसाग्रंथूप्राकृतभाषाजाला ॥ असेसंचलास्वानंद
॥ ९४ ॥ जरीसोन्याचेंपडुकेंकेले ॥ परीदगडमोलांनाहींआले ॥ तैसेंभागवतप्राकृतजालें ॥ परीनाहींचुकलेंनिजज्ञाना
॥ ९५ ॥ मुक्ताफळांसागरींबुड्यादेतीनानापरी ॥ परीतेंसांपडलियाघरींचाविहरी ॥ जोअक्वेरीतोमुख ॥ ९६ ॥ तैत्री
संस्कृतव्याख्यानआटारी ॥ अतिकष्टेंपरमार्थमेटी ॥ तेंजोडल्यामहाठीसाठी ॥ उपेक्षादृष्टीनकरावी ॥ ९७ ॥ धनचंतरत्नपा
रखीपुरा ॥ तेगेधुळीमाजीदेखित्याहिरा ॥ गांठीबांधोनीआणिलाघरा ॥ पारखीखराजिजज्ञाने ॥ ९८ ॥ तैसेंज्ञानविहज्ज
न ॥ ग्रंथमराठेदेखोन ॥ उपेक्षानकरावीकरावायत्न ॥ पारखोनीचिदत्तसांडावें ॥ ९९ ॥ क्षुद्रदृष्टीपाहणेंपाहतां ॥ बोलूंलागे
लव्यासाचेग्रंथा ॥ माहेतरीमराठीकविता ॥ सांडूनीकुटिळतापाहावी ॥ ५०० ॥ जासीनिजसरवाचीआचडी ॥ तेप्राकृतींन
कादितीरवोडी ॥ घेतीलज्ञाकर्मार्थीगौडी ॥ अवस्थागादेपरमार्थी ॥ १ ॥ जेसाचारपरमार्थी ॥ तेअधिकारीयाग्रंथीं ॥ जासी
भागवतीभक्ती ॥ तेपावतीनिजसरव ॥ जासीभागवतींनाहींभक्ती ॥ कोरडीसुखतीभिरविती ॥ तेहिजरीनिंदाकरिती ॥ त
रीपुढंपावतीभक्तीने ॥ ३ ॥ निंदाबसेजाचेचिन्ता ॥ त्यासीगतींनाहींसर्वथा ॥ निंदासकळपापाचेमांथा ॥ दोषईपरताअसेना ॥
॥ ४ ॥ निंदकाचेंनावघेतां ॥ दोषवाचेशींहोयलागता ॥ निशांचावयाप्रायश्चिन्ता ॥ रामरामसर्वथाह्मणावें ॥ ५ ॥ निंदेमाजी
देखिजेस्वार्थ ॥ निंदकप्रवर्तलेभक्तहिता ॥ बुडउनीआपुलेस्वार्थ ॥ परदोषसर्वथाक्षाविले ॥ ६ ॥ सांडुनियांगुणदोष ॥ श्रो

तां ह्येवं सावकाश ॥ जेथे वक्ता हृषीकेश ॥ अतिस्फुरसते ज्ञान ॥ ७ ॥ कृष्ण उद्यवाचें ज्ञान ॥ तात्काळ निरसी अज्ञान ॥ ए
काविन वीजनार्दन ॥ सावधान परियेसा ॥ ५०८ ॥ इति भागवते महापुराणे एकादशस्कंदे कृष्ण उद्यवसंवादे एकाकार
टीकायां नवमोऽध्यायः ॥ ९ ॥ श्लोकसूक्त ३३ ओव्या ५०८ एवं संख्या ५४१ ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ६ ॥

इति नवमोऽध्यायः संपूर्णः ॥

अध्याय १०

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ओं नमो सद्गुरुधन्वंतरि ॥ ज्याची दृष्टीच निरुज करी ॥ त्याचांचो निसंगारी ॥ भव रोग दुर्शन करवे ॥ १ ॥ ज्या सव
 रोगांचे निदणें ॥ फुंफाततापलां निविधनापें ॥ मीमांशे येणें संकल्पें ॥ वागजल्पें जल्पती ॥ २ ॥ पडिलीं हेतां चिया दुखणा ॥ तोडींचीच
 रीगें लजाणा ॥ मुरवा आलाकड वटपणा ॥ कटकवचनाबोलती ॥ ३ ॥ जेव्हा धिचे निसन्निपाते ॥ निगेक हाणो नियां लाते ॥ उम
 रडुनियां धैर्य हाते ॥ वासनावनातें हिंडविती ॥ ४ ॥ मनोरथ कर्दसांचर फडित ॥ संकल्प मृगजळां बुडत ॥ वेंगी निसरोनियां प
 डत ॥ देंकच दतां स्वर्गाचें ॥ ५ ॥ वोरबडत स्वर्गाची आरादी ॥ गोंवातली भाची वारादी ॥ शिळिला प्रपंचा चिया कांदी ॥ मा
 रितां नुडी तेथुनी ॥ ६ ॥ रोग भ्रमं भ्रमले कैसे ॥ खावोच येतें खावों बेसे ॥ करूंन येतें करितां दिसे ॥ यापितां सरिरां धांवत ॥
 ७ ॥ तेथ धनभयाचें शारें यत ॥ तेणें थरथरां कांपत ॥ धाकें करूंनि घामे जन ॥ दडीदंत गुप्तलें ॥ ८ ॥ रोगाभिमानचें देह
 तेझां न राहें खावेना फड ॥ विधाचें वस्त्रटाकी पाहीं ॥ डोळाटाईलागेना ॥ ९ ॥ उभें न राहवें ऐक्य रत्नी ॥ शिणझाली शान
 शक्ती ॥ पडलीं जडलें लोळती ॥ पाणी मागती विषयाचें ॥ १० ॥ अन्य अल्प देतां तें जळ ॥ कडकडुनि झांबती प्रवळ ॥ आस्त्रा
 सिफार धाला जळ ॥ नृपाके वळबोळेना ॥ ११ ॥ कुपथ्य करितां निरंतर ॥ तंव तो झाला जीर्ण ज्वर ॥ दायोन्हा गला जीथोर ॥
 शीण शरीर पडियेले ॥ १२ ॥ क्षणक्षण अतिक्षीणता ॥ विकार संचरले जीविता ॥ तेणें प्रबळवादली चिंता ॥ सखसर्वथा बु
 डालें ॥ १३ ॥ नवल रोगाचा पडिपाडु ॥ गोड परमार्थ झाला कडु ॥ निषय प्राय विषय कडु ॥ तोची गोडपें झाला ॥ १४ ॥ नेव्याधी
 चिया उफाटा ॥ देतां संकथा काटा ॥ श्रवण मुरवीच्या भावार्थ दाटा ॥ पाडी फुडां दांत खिळी ॥ १५ ॥ देतां मकरंद तुळसीन सु ॥ वर
 ताजा वानें दीश्यासू ॥ मस्तक झाडी मानात्रासू ॥ रोग बहूच सख्या पिला ॥ १६ ॥ ऐसारांग देखो निगाटा ॥ वेद्य आचार्या धडफुडा ॥
 कृपा पाहे जयाकडा ॥ तो रोकडा वांचवी ॥ १७ ॥ निधडां वैद्यतां सुबुद्धी ॥ जीव गेलिया मरों नदी ॥ जीविणी वानचर्वी शिखरी ॥

अगाधशिर्षातयाची ॥ १८ ॥ शुद्धभाग्येकरूनिजाण ॥ तोकरीजेंकर्मावलोकन ॥ तेंचीरोगियाअमृतपान ॥ होयसावधानता-
 काळ ॥ १९ ॥ एवंशालियासावधान ॥ रोगीआपणियाआपण ॥ नित्यानित्याचेंपाचन ॥ करीसेवनसाक्षेपें ॥ २० ॥ तेणेंनफिदेचिजीणं
 न्वरू ॥ ननुतंक्षयाचामहापुरू ॥ देखोनियांसदुरू ॥ रसोपचारूमांडिला ॥ २१ ॥ तेणेंअक्षयरसअर्धमात्रा ॥ घाल्निब्रह्मवसंतरां
 ॥ मोडोनियांक्षयाचायारा ॥ अक्षयशरीरापेंकेंले ॥ २२ ॥ दारुणचुकवावयाकुपथ्य ॥ येराग्यरारवणठेविलेंनित्य ॥ लाऊनिअनु
 संधानाचेंपथ्य ॥ निर्दळिलातेथभवरोगु ॥ २३ ॥ रोगीउपचारिन्यावरी ॥ प्रबळक्षुधासवचंमारी ॥ चित्तचित्तेच्यालाह्याकरी ॥
 क्षणामाझारिरवादल्या ॥ २४ ॥ काळंगोरेंचनुवर्णचणे ॥ आश्रमैसिभाजिलेफुराणे ॥ अहंसोहंगुळेंसितेणें ॥ निःशेषखाणेता-
 काळ ॥ २५ ॥ फळासिलाशेंसिआशा ॥ बांढेंभरलांहोतींखसखसा ॥ तेहीखादलींघसघसां ॥ नलगतांघासागिळियेलीं ॥ २६
 गुळसाकरेंचापडपाडू ॥ खादलेकर्माकर्मलाडू ॥ खातांनह्मणेगोडुकडू ॥ लागलाझोडूंस्वइत्सा ॥ २७ ॥ ब्रह्माहमस्मीची
 गौमदी ॥ पक्कानेंदेखिलींदिठी ॥ तींहिखाउनीउवाउठी ॥ मायेपाटीलागला ॥ २८ ॥ तेधाकेंधाकेंचिनिमाली ॥ मिथ्यतेंनासोनि
 गेली ॥ स्वानंदेंतुमगाली ॥ झाडीकेंलीभवरोगा ॥ २९ ॥ ऐसासदुरूवेंद्यगाढा ॥ तेणुपचारोनिकेंलोंनिधडा ॥ शरणरिघावतुजपु
 ढां ॥ तंवचहुकडांतूचिंतू ॥ ३० ॥ तुजवेगळेंआपणयातें ॥ देखोनिशरणयावेतुनें ॥ तंवमीतूपणहारपलेंधितें ॥ कैसेनितुंतंमजावें ॥
 ३१ ॥ ज्यांच्यासरन्याजीनग्रंथ ॥ झालेआत्मारामनिश्चिती ॥ तेहीअहेतुकभक्तीकरिते ॥ प्रार्थीचीस्थितीहंजाणा ॥ ३२ ॥ गुरुस
 तनापरतेंसख ॥ मोक्षमानितीतेहिमूर्ख ॥ मोक्षगुरुचरणीचारंक ॥ विरळालोकहंजाणती ॥ ३३ ॥ आह्मीसदुरूदृष्टिमिपरमयो
 ग्य ॥ आह्मीसदुरूरुपाश्नाच्य ॥ गुरुसेवेआह्मीसभाग्य ॥ परमयोग्यगुरुस्तवनें ॥ ३४ ॥ सदुरूचेंनाममात्र ॥ तेंचीआह्मावेदशा
 स्त्र ॥ सकळमंत्रावरिष्ठमंत्र ॥ नामसर्वत्रगुरुचें ॥ ३५ ॥ सदुरूचेंतीर्थमात्र ॥ सकळतीर्थाकरीपवित्र ॥ गुरुचरणतेआमुचेंक्षेत्र ॥ रत्ना

स्वतंत्रते आह्वा ॥ ३८ ॥ तूंपुरेपुरे ह्मणसीं स्तवन ॥ परिवर्णितांतुझे उदार गुण ॥ अतृप्त सर्वथानुदीमन ॥ तुझी आणवाहातसे ॥ ३९ ॥
तुझे गुणवर्णवयातवता ॥ त्यांमजलाविलें भक्तिपंथा ॥ मीप्रवर्तलों भगवंता ॥ निजकथाकीतनीं ॥ ४० ॥ जयजयसदुरूजनादेना ॥ स
वगजपंचानना ॥ एकाकीषारण आलों जाणा ॥ तुझा श्रीचरणापावलों ॥ ४१ ॥ पावलों शास्त्रभागवत ॥ अवधारातेथिंचामथिनार्थ
उद्धवासी श्रीकृष्णनाथ ॥ परमपरमार्थसांगेल ॥ ४२ ॥ यदुअवधूतसंवादेंसी ॥ लक्षणांक्तचोविगांगुंसी ॥ परिगोनियांउद्धवासी ॥
भावनाग्रहेंसिल्लिगटली ॥ ४३ ॥ ब्रह्मसर्वगतसत्यहोये ॥ मजसचात्यकोंदलें आहे ॥ तेंहीमाझे मजदाउकेंनोहे ॥ कोणउपायकरवा ॥
ऐसीउद्धवाचीचिंता ॥ कळोंसरलीकृष्णनाथा ॥ तोचीउपावोसर्वथा ॥ होयसांगताअविरोधें ॥ ४४ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥
मयादितेषवहिनः स्वधर्मेषुमदाश्रयः ॥ वर्णाश्रमकुलाचारमकामात्मासमाचरेत् ॥ १ ॥ टीका ॥ पूर्वीवेदरूपेवर्णाश्रम ॥ मीचीबोळिलें
स्वधर्म ॥ पंचरात्रादिवैष्णवधर्म ॥ हेंउपासनावर्मगुह्यमाडों ॥ ४४ ॥ जावणेंजोआश्रम ॥ तेणेंचितेकरावेस्वधर्म ॥ आचरतांप
रधर्म ॥ दुःखपरमपाकिजे ॥ ४५ ॥ उद्धवायेथेंजाण ॥ कर्तापाहिजेसावधान ॥ तेंसावधानतेचेंलक्षण ॥ अतिविचक्षणजाणती ॥ ४६ ॥ क
र्मचतुर्विधयेथ ॥ नित्यआणिनैमित्तिक ॥ काम्यआर्णाप्रायश्चित्त ॥ जाणनिश्चितविभाग ॥ ४७ ॥ येथकर्मआचरतांस्थिती ॥ सावधानरा
खावीरनी ॥ आचरणानीवित्पती ॥ विचित्रस्थितीसांगेन ॥ ४८ ॥ नित्यआर्णनैमित्तिक ॥ हेंकर्मजाणअवश्यक ॥ सांठोनियांफळाभि
लाख ॥ विधीप्रमुखआचरावें ॥ ४९ ॥ नित्यकर्मअधिकवाढें ॥ तेंनैमित्त्याचेंआंगचढें ॥ काम्यविषयगळेंउंचावढें ॥ तेंनिपदेनिषिद्दी ॥
५० ॥ फळाभिलाषेविण ॥ नित्यनैमित्तिकजाण ॥ करावेंगाह्मपण ॥ अप्रितीखूणजाणोनी ॥ ५१ ॥ काम्यकर्मअवश्यक ॥ त्याजावेंगानि
शेख ॥ जेनिकांनमिलेंवमक ॥ तेंसेंदेखत्यंजावें ॥ ५२ ॥ समूर्णकामनेतेंदंडावें ॥ तेंनीकाम्यकर्मसांडावें ॥ येहवीकर्मत्यागनसंभवे ॥ का
मनाजीवेंराखतां ॥ ५३ ॥ अंतरीअनिवारकामना ॥ वात्यविरक्तीदावीजना ॥ तेसाहव्यानिनंनना ॥ त्यागविचक्षणानेनदे ॥ ५४ ॥ कामा

चेनि अधिकमदे ॥ कर्मेनिपजतीनिषिद्धे ॥ समुलकामनेचेनिछेदे ॥ सर्वनिशिद्धेमावळती ॥ ५५ ॥ अथवादेखतांचीनिशिद्धिदीती ॥
 जोहरिनामंगर्जतउठी ॥ निशिद्धपळेवारावारी ॥ प्रायश्चित्तकोटीहरिनामे ॥ ५६ ॥ जेथहरिनामाचेउमाळे ॥ तेथनिशिद्धतत्काळप
 ळे ॥ निशिद्धअभक्तांआदळे ॥ भक्तांजवळतेंनये ॥ ५७ ॥ काम्यनिषिद्धाचीकथा ॥ भक्त्यसिनातळेसर्वथा ॥ भगवंतरक्षांनिजभ
 क्ता ॥ दोषतत्त्वनात्मानाहीं ॥ ५८ ॥ नामेंप्रायश्चित्तान्याकोटी ॥ हेम्यासांगीतलीगुह्यगोष्टी ॥ प्रगटनकरावीसृष्टी ॥ गुप्तपोटींराखावी
 ॥ ५९ ॥ काम्यनिषिद्धाचात्याग ॥ तुजम्यासांगीतलाचांग ॥ नित्यनैमित्त्यविभाग ॥ तोहिविनियोगपरियसे ॥ ६० ॥ मदर्पणअवश्यक
 करावेंनित्यनैमित्तिक ॥ तेंचिचित्तचेंशोधक ॥ साधनमुख्यपरमार्थ ॥ ६१ ॥ येकह्मणतीस्वधर्मनिर्फळ ॥ वर्मनेणतीतेचिबरळ ॥
 स्वधर्मेंहोयजन्मसफळ ॥ परमार्थफळस्वधर्में ॥ ६२ ॥ किडाळझाडावयादृष्टी ॥ रजदेउनीपाठीपोरी ॥ सुवर्णांचालितांपुरी ॥ झळ
 कतउठीनिजतेजे ॥ ६३ ॥ तेंसामजअर्पितांस्वधर्म ॥ त्याचेंसफळहोयनिजकर्म ॥ ऐसेंनेणोनियांवर्म ॥ कर्मभ्रष्टकर्मवां ॥ ६४ ॥ मज
 अर्पितीहानवरी ॥ अवघडवाटेजगजेवी ॥ ज्यासीमाझीआवडुमोरी ॥ त्याचीदृष्टीमदर्पण ॥ ६५ ॥ रुष्णींनिश्चळज्याचेंमन ॥ त्या
 चेंकर्मनितुकेरुष्णापण ॥ यासिनअर्पितांहिजाण ॥ सहजेंमदर्पणहोतसे ॥ ६६ ॥ जोनिश्चळहोऊनियांवैसे ॥ तोनचालतांहीचाल
 तदिसे ॥ जाणस्वकर्मत्याचेंतैसें ॥ अनायासेंमजअर्प ॥ ६७ ॥ यापरीहोउनियांनिष्काम ॥ सखेंआचरावेस्वधर्म ॥ तेणेंसांडु-
 निरजतम ॥ सखेंपुरुषोत्तमपावती ॥ ६८ ॥ वर्णाश्रमसमुद्रवा ॥ मूळआश्रयोमीवोळखावा ॥ कुळकर्मनिजस्वभावा ॥ उपासो
 वामीयेकु ॥ ६९ ॥ वर्णासिआश्रयोमीप्रसिद्ध ॥ जेजन्मलेसुखबहुरूपाद ॥ आश्रमाआश्रयोमीविशद ॥ गर्जतीवेदयेअर्थी ॥ ७०
 देगांदवीकुळाचार ॥ याचेवस्तीचेंमीघर ॥ एवमीसर्वाधार ॥ हाकमीविचारदेखावा ॥ ७१ ॥ गुजपरिसेंउद्धवा ॥ कर्माध्यक्षमीजा
 णावा ॥ कमीमीचिअभिळासावा ॥ क्रियेनाधरावामीयेक ॥ ७२ ॥ एवंकर्मआदिमध्यअंती ॥ मीअविनाशधरितांचिती ॥ तींक

मैचिनिष्कर्मैहोती॥ जाणनिश्चितीउत्थना॥ ७३॥ ॥श्लोक॥ अविद्येतविशुद्धात्मादेहिनांविषयात्मनां॥ गुणेषुतत्त्वध्यानेनस
नारंभविषयं॥ ७४॥ टीका॥ यापरीस्वधर्मैजाण॥ ज्याचेंविशुद्धअंतःकरण॥ तेविषयीउदासीन॥ हेवोळखणतयाची॥ ७४
तयासीविषयाचीआस्था॥ नाहींनाहींगासर्वथा॥ परिसर्वार्थविपरीतता॥ विषयासक्तादेखती॥ ७५॥ भरलींमृगजळाचींत
ळी॥ तेंणेंनपकतीसाळीकेळी॥ तैसीविषयबुद्धीजवळी॥ स्वस्वफळींफळेना॥ ७६॥ पाहेपांविषयासक्त॥ कर्मारंभींसंकल्प
करित॥ आयुःकामार्थक्षेमार्थ॥ धनधान्यर्थसमृद्धी॥ ७७॥ याहेतुकर्मआरंभित॥ तेंस्वकर्मनव्हेनिश्चित॥ स्वधर्ममिमंम
नोरथ॥ उपासीतसर्वदां॥ ७८॥ बैलाचीकांसदहितां॥ सिंपीभरीदधनयेहाता॥ तेंविमनोरथउपासितां॥ नलभेमगर्वआनिज
स्व॥ ७९॥ एवंकर्मचिनेनव्हे॥ केल्याहिसिद्धीनपवे॥ तेंकर्मबाहुल्येनाशापावे॥ विघ्नसंभवेदेवांचें॥ ८०॥ विषयसेवनीआ
हेस्व॥ याबुद्धीमिणमिणीमूर्त॥ पावलेपरमदुःखदुःख॥ भुरव्याजीकघालनी॥ ८१॥ वेदत्रयजाणूनिचपळ॥ यज्ञकर्मी
अनिकुशळ॥ वांछितांस्वर्गादिकफळ॥ पतनकेवळअधोमुखें॥ ८२॥ ऐसेनिवितेकेंनिपुणदृष्टी॥ जोसर्गुनेणेतृणासादी॥ वै
राग्यलागेन्यापाठी॥ उठाउठाघररिघें॥ ८३॥ तेंवैराग्याचेंमाहेर॥ विश्रान्तिचेंविरावतेंघर॥ तोनरूपेंसाचार॥ विवेकसाक
रपेंझाला॥ ८४॥ ऐसेनिवितेकेंनिवेकदृष्टी॥ स्वर्गादिविषयमिथ्यासुष्टी॥ तेमिथ्यत्वाचीगोठी॥ ऐकजगजेनीउडवा॥ ८५॥
श्लोक॥ रूपमयविषयालांकां ध्यायतोवामनोरथः॥ नानात्मकत्वादिफलस्तथाभेदात्मधीर्गुणैः॥ ३॥ टीका॥ स्वप्नआणी
बनोरथ॥ मनोमात्रविलसित॥ तेंनिद्रितासीमत्पदार्थ॥ मिथ्याहोयजागृती॥ ८६॥ तेंमेकाभनेचेनिउल्हारीं॥ इंद्रियाचे
निसोरसें॥ उभयभोगपिसे॥ नाथिलेंसवेबुद्धीसी॥ ८७॥ शिंपीशिंपपणेंअसे॥ धनलोभ्यारूपेंभासे॥ तेंविषयाचेंनिअभि
नारीं॥ तेदपिसेंभलतेची॥ ८८॥ स्वप्नीदेखिलेंआत्ममरण॥ जागृतीमिथ्याह्मणेंआपण॥ तैसास्वरूपीजागाजाहल्याजा

ण॥ जनामरणत्यानाहीं॥ ८९॥ जंवरीभेदचीभेदसिद्धी॥ तंवरीजनामरणबाधी॥ भेदभिध्याझालियात्रिशर्धी॥ अपेक्षेवाधीतेना-
 हीं॥ ९०॥ तोभेदुकेसेनितुवे॥ निजस्वरूपकेसेनिभेदे॥ तेअर्थीसाधनगोमटे॥ एकचोरवटेविभगे॥ ९१॥ ॥ श्लोक॥ निवृत्तकर्म
 सेवेतप्रवृत्तमसरस्त्यजेत्॥ जिज्ञासायांसंप्रवृत्तोनाद्रियेत्कर्मचोदनां॥ ४॥ टीका॥ चित्तीवासनेचेमळ॥ तेणेभेदुहोयस
 बळ॥ तेनाशावयाचित्तमळ॥ कर्मनिर्मलसेवावे॥ ९२॥ मागेसांगीतलेनिश्चिती॥ जेकानित्यनैमित्तिक॥ तेचिकर्मगानिवृत्त
 क॥ साधकींप्रस्तुतसेवावे॥ ९३॥ जोप्रवर्तलामाझाभजनी॥ तेणेकाम्यसांडावेनिपटुनी॥ हेमागेसांगीतलेविचंचुनी॥ कामनाम
 नीनधरावी॥ ९४॥ धरोनिमदर्पणाचेंबळ॥ नित्यआचरतांनिर्मळ॥ चित्ताचेवेत्यमळ॥ जानीतात्काळनासोनी॥ ९५॥ झाल्या
 चित्तमळसाळणे॥ नित्यविवेकउपजेतेणे॥ ईहामुत्रालाताहाणे॥ अनित्यत्यजणेवैराग्ये॥ ९६॥ एवंवैराग्यझालियअटळ॥
 तेणेसत्वहोयप्रबळ॥ तेहामजजाणावयाकेवळ॥ वृत्तीनिर्मळतेकाळी॥ ९७॥ करितांमाझीचिंता॥ कामक्रोधनाटवनीचिंता॥
 थोरलागलीमाझीआस्था॥ नराहेसर्वथाअणुभरीं॥ ९८॥ होकांऐशियेअवस्थेसी॥ कर्मक्रियानावडेज्यासी॥ तेणेसन्यासूनिस्व
 कर्मासी॥ ब्रह्मज्ञानासीरिघावे॥ ९९॥ श्रवणमननकरितां॥ कर्मासीझालियाविगुणता॥ बाधकनहेमाझ्याभक्ता॥ कर्मकेक
 रतात्यानाहीं॥ १००॥ स्वधर्मकेलियाफळकाय॥ चित्ताचामळमात्रजाय॥ भक्तजननिर्मळहोय॥ बाधुनलाहेस्वकर्म॥ १॥
 एवंकर्माचीचोदना॥ मझ्झासीनाहींजाणा॥ करितांश्रवणकीर्तना॥ कर्मबंधनानातळती॥ २॥ ऐसियाजिज्ञासावस्थेसी॥ क
 र्मबाधानाहींत्यासी॥ मुख्यतात्पर्यब्रह्मज्ञानासी॥ हेंचीउद्धवासीसांगत॥ ३॥ ॥ श्लोक॥ यमानभीक्ष्णंसेवेतनियमान्मन्यरः
 क्वचित्॥ मदभिज्ञंगुरुंशांतमुपासीतमदात्मकं॥ ५॥ टीका॥ व्हावयारत्तीचाउपरम॥ अहिचसत्यादिधर्म॥ आचरावेअ
 विश्रम॥ बाह्यनेमअविरोधे॥ ४॥ आचरतांअहिंसासत्यादिकेसी॥ तंबनवदशाउजळेकेसी॥ अतिप्रीतीगुरुभक्तीसी॥ अहि-

निंशीगुरुचिन्ता ॥ ५॥ सद्गुरुवीणब्रह्मज्ञान ॥ सर्वयानव्हेनव्हेजाण ॥ हेउपनिषदार्थप्रमाण ॥ परमजिर्वाणसांगीतले ॥ ६॥ डोळा
 देखणाचिआहे ॥ व्यासीसूर्यनव्हेतांसाख्ये ॥ सिद्धपदार्थदेखोनलाहे ॥ स्तब्धराहेआंधारी ॥ ७॥ नावतारीहेसाचार ॥ माजीविसले
 थोरथोर ॥ परितारकेवीणपरपार ॥ समर्थनरनपावती ॥ ८॥ पर्जन्येभूमिमार्दवाआली ॥ बीजेकणिंगअसेमरली ॥ परिज्ञातेनेपे
 रणीनाहीकेली ॥ तंवपिकाचीवोलीपोंचरा ॥ ९॥ रत्नसांपडलेअवचिते ॥ परस्वरेरंगेसंशयेतेथे ॥ रत्नपाररवाकरीमोलाते ॥ अ
 तियत्वत्यातेमगकरिते ॥ १०॥ तेसेनिजस्वरूपआदते ॥ अहसद्गुरुचेनिहति ॥ स्वरेंकरूनियांज्ञाते ॥ निजस्वरातेपावले ॥ ११॥ -
 साधावयानिजज्ञान ॥ करितांसद्गुरुचेंसेवन ॥ निचालेंसंतराज्जन ॥ आनंदघनसद्गुरु ॥ १२॥ ह्यणसीसाधनेकेलीअनेक ॥ ते
 सेसद्गुरुहिसाधनएक ॥ ह्यणतांमुमुक्षुझालेमूर्ख ॥ निजात्मस्वरवुडले ॥ १३॥ सद्गुरुकेलातेसाधन ॥ त्याहूनिपरतेसाध्यप्रान ॥ ह्य
 णतांआलीनागवण ॥ नागवलाजाणसर्वस्व ॥ १४॥ जेचित्करवेंसदांसंपन्न ॥ चिद्रूपांजासीसमाधान ॥ तोचिन्मात्रहोउनीभिन्न
 नव्हेजाणसर्वथा ॥ १५॥ लवणसांगरीरिघालें ॥ तेव्हांचितेंसमुद्रझालें ॥ दीपेंवणवयाआलींगिलें ॥ वणवाचिझालेंतेतेज ॥
 १६॥ एवंचिद्रुपाचेंज्यासीज्ञान ॥ तोचिद्रूपचिसन्यसंपूर्ण ॥ गुरुब्रह्मअभिन्नजाण ॥ येअर्थप्रमाणउपनिषद ॥ १७॥ होकांघृताचीपुत
 ली ॥ नहतांघृतपणावेगळी ॥ घृतरूपेंरूपाआली ॥ तेसीमूर्तीजाहालीसद्गुरुची ॥ १८॥ तोचित्करवाचापुतळा ॥ कींसचिदानंदसोह
 ळा ॥ प्रत्यक्षदेखावयाडोळा ॥ धरीलीलाविग्रह ॥ १९॥ त्याचीव्हावयाभेरी ॥ पाहिजेतीभाग्याचियाकोरी ॥ हेळणेवरीदिसेदिठा ॥ तेसी
 गोठीत्यानाही ॥ २०॥ सद्गुरुजेउतीवासपाहे ॥ तेउतीस्वराचीट्टिहोये ॥ मोहणेतेथराहे ॥ महाबोधुआहेस्वानंद ॥ २१॥ त्यासद्गुरुचे
 देखिल्यापाय ॥ तानभूकतात्काळजाय ॥ कल्पनाउठोचिनलाहे ॥ निजस्वरुआहेगुरुचरणी ॥ २२॥ त्यासद्गुरुचेंलक्षण ॥ सांगतांशब्द
 थोडावेजाण ॥ जोसनातनब्रह्मसंपूर्ण ॥ उणारवूणत्यानाही ॥ २३॥ नहीस्फुरलीएकस्फूर्तीत्यासीसर्वार्थांदिसेंशान्ति ॥ शान्तिवेगळीउप

पत्नी ॥ प्रमाणनिश्चितीरिधेना ॥ २४ ॥ ऐसीसद्गुरूचीस्थिती ॥ ऐकोनिशिष्याचाचिती ॥ वाढलीअतिप्रीती ॥ गुरुभक्तिलागोनी ॥ १२५ ॥
 यालागींगुरुगवेषणा ॥ असंतघेवोनेदामना ॥ अष्टौप्रहरविचक्षणा ॥ गुरुलक्षणलक्षितु ॥ २६ ॥ कैतोस्वामीदेखेनऐसा ॥ कैहामाझाफि
 ठेलफांसा ॥ कैउपरहोईलमानसा ॥ सद्गुरुपिसातोझाला ॥ २७ ॥ आयुष्यवेचतांउगडडा ॥ अझूनिनव्हेसद्गुरुसिंहेरी ॥ झाल्यामनुष्यदे
 हासितुरी ॥ सर्वस्वसेवरीबुडेल ॥ २८ ॥ ऐकतांगुरुचेनाव ॥ मनापुढेंघेतधांव ॥ तेगोष्टीसीचदेतसेव ॥ येवढीहांवजयाची ॥ २९ ॥ सद्गु
 रूप्रत्यक्षभेटतां ॥ मनेचीपूजीगुरूनाथा ॥ परमआदरेंपूजाकरितां ॥ प्रेमतत्त्वतांनसंवे ॥ ३० ॥ सद्गुरूसेवावयाकारणें ॥ हिंदुतीर्थेन
 पावनें ॥ गुरुनविसंबेमनें ॥ नित्यविधानेंआचरतां ॥ ३१ ॥ सद्गुरूप्राप्तीचियाकाजा ॥ लहानथोराचीकरीपूजा ॥ अत्यादरेंमानी
 द्विजा ॥ गुरुभजमाझाभेतावा ॥ ३२ ॥ आस्वलाचियापरी ॥ गुरुनामाचाजपकरी ॥ गुरुवांचोनिनिरंतरी ॥ चिंतानकरीआनाची
 ॥ ३३ ॥ आसनींभोजनींशयनीं ॥ गुरुतेनविसंबेमनीं ॥ जागृतीआणीस्वप्नी ॥ निजध्यानींगुरुकेला ॥ ३४ ॥ गुरुस्मरणक
 रितंदेख ॥ स्मरणेंविसरेतानभूक ॥ विसरलादेहगेहसुख ॥ सदांसंभुरवपरमार्था ॥ ३५ ॥ ऐसीसद्गुरूचीआवडी ॥ ज्याचीआस्था
 चढोवडी ॥ त्यासीगुरूपंतांतडी ॥ भेरीरोकडीमीदेता ॥ ३६ ॥ जंवजंवआस्थाअधीक ॥ तंवतंवभेरीचीजवळिक ॥ साधनामाजी
 हेंसाधनमुख्य ॥ आस्थाचीएकविशेष ॥ ३७ ॥ करितांवविष्टसाधनेंकोडी ॥ बोधाचीजोडेनाकवडी ॥ सद्गुरूभजनाचीअर्धघडी ॥
 जोडीकोडीबोधाची ॥ ३८ ॥ सद्गुरूभजनालागवेगें ॥ मोक्षयेरुनिपांयालागे ॥ गुरुभक्ततोहिनेंघे ॥ चरणरंगेंरंगला ॥ ३९ ॥ श्री
 गुरुचरणांचीगोडी ॥ विसरवीमोक्षसुखाच्याकोडी ॥ गुरुभजनीआनावडी ॥ तेसंसारबांदवडीपडियेले ॥ ४० ॥ छंदावयासंसार
 बंधन ॥ करावेंसद्गुरूसेवन ॥ सद्गुरूसेवातेंमाझेभजन ॥ गुरुआह्माभिन्नभावोनाही ॥ ४१ ॥ गुरुभक्तांचीअध्यागादी ॥ आणिगु
 रुभजनाचीगोडी ॥ तेसांगीतलीआवडी ॥ प्रत्यक्षउघडीकरूनी ॥ ४२ ॥ सहजप्रसंगेंयेणें ॥ शिष्यांचीहीलक्षणे ॥ सांगेनतजकारणें

कृष्णहृणोउद्धवा ॥४३॥ श्लोक अमान्यमत्सरोदक्षोनिर्ममोदृढसौन्दरः ॥ असत्सरोऽर्थजिज्ञासुरनसूयरमोघवाक् ॥६॥ टीका
 मानदेखोनिसहसा ॥ शिष्यसांकडोंलागेकेंसा ॥ जेवीगळींलागलासासा ॥ चरफडीतेंसासन्मानें ॥४४॥ नामऐकोनिबागुलातें ॥ बाळसां
 हुंपाहेप्राणातें ॥ तेविऐकतांसन्मानातें ॥ सयेंप्राणातेंसांकडे ॥४५॥ चंडवातेंजेविकेळा ॥ समूळकांपेचळचळी ॥ कांलहरीच्याकळोळी ॥ कांपेज
 ठीरविचिंब ॥४६॥ सन्मानुतेणेंपाडें ॥ दृष्टीदेखोंचीनावडे ॥ महलेंथोरसांकडें ॥ आंगाकडेयेवोंनेदी ॥४७॥ आदरेंघेतांसन्मान ॥ दृढहोई
 लदेहाभिमान ॥ सांडोनिमानाभिमान ॥ हीनदीनहोऊनिअसे ॥४८॥ समूळनामरूपजाये ॥ मजकोणीदेखोनलाहे ॥ ऐसीदशाजेणेहो
 ये ॥ तेतेउपायकरीतसे ॥४९॥ कौलीकदेखोनितुहेग ॥ देहागेहाचाउबग ॥ एकलेपणीअतिचांग ॥ नधरीसंगहैताचा ॥५०॥ मजकोणी
 नदेखावे ॥ मजकोणीनवोळखावे ॥ मजकोणीनलाजावे ॥ ऐसेजीवीवाळितु ॥५१॥ मानुदेखोनियांदिठी ॥ लपेदेहउपेक्षापोटी ॥ जेवींचो
 रलागलियापाठी ॥ लपेसंकरीधनचंतु ॥५२॥ मीयेकुलोकिकींआहे ॥ ऐसेंकोणाठावेनोहे ॥ ऐशिऐशीदशापाहें ॥ मानुनसाहे
 यालागीं ॥५३॥ सांडावयाअहंममता ॥ मनुनसाहेसर्वथा ॥ लोकिकींसन्मानुघेतां ॥ दृढअहंताहोईल ॥५४॥ ज्याचेपोटीदृढअभिमा
 न ॥ तेसदांवांछिताअभिमान ॥ जोसांडुरिघेअभिमान ॥ तोमानापमाननपाहे ॥५५॥ जेणेंघेतलासन्मान ॥ त्यानेघवेअपमान ॥ ते
 थसहजेआलादेहाभिमान ॥ यालागींसन्माननावडे ॥५६॥ सन्मानघ्यावयातन्वतां ॥ ज्ञातेपणभिरवीज्ञाता ॥ तेसंधीवसेममता ॥
 अर्थस्वार्थाचेनिलोमें ॥५७॥ एवंनापेक्षीसन्मान ॥ हेंप्रथमशिष्याचेंलक्षण ॥ आतांनिर्मत्सरसंपूर्ण ॥ तेंसुलक्षणपरिघेसी ॥५८॥ सज्ञा
 नीमाजीवैर ॥ ज्ञातृत्वाचामत्सर ॥ तेथेदेहाभिमानेंकेलेधर ॥ अतिदुस्तरजीवासी ॥५९॥ ज्ञानाभिमानाचीगोमटी ॥ वेंचूनिनपाचिया
 कोटी ॥ दुजीकरीतहोतासष्टी ॥ अभिमानपोटीज्ञानाचा ॥६०॥ ज्ञानाभिमानदुर्वासासी ॥ व्यर्थशापिलाअंबर्षी ॥ म्यांसोशिलेंगर्भना
 सासी ॥ ज्ञानाभिमानासीभेउनी ॥६१॥ ज्ञानाभिमानब्रह्मयासी ॥ गेलेंगोपालकृष्णांसी ॥ मजहोणेंपरिलेंत्यावेशासी ॥ ज्ञानाभिमाना

सीमिउनी॥६२॥ उद्धवाज्ञानाभिमान॥ सर्वाभिमानामाजिकठिण॥ वसिष्ठविश्वामित्रजाण॥ ज्ञानाभिमानेभांडती॥६३॥ एवंज्ञा
 नाभिमानाभेण॥ म्याघेतलें गोवळपण॥ मजमूर्खहणतीयाहीकब्राह्मण॥ त्यांसज्ञानाभिमानकर्माचा॥६४॥ मुख्यमाझीचऐशीद
 शा॥ तेथेंइतरांचापाडकायसा॥ ज्ञानाभिमानाचारुढफांसा॥ नुगवेसहसाज्ञात्यासी॥६५॥ ज्ञानाभिमानाचीजातीकेशी॥ उभानठांके
 मूर्खापाशीं॥ वैरलावीसज्ञानासी॥ मत्सरेंसीवर्तवी॥६६॥ एवंविमत्सरहोणेंज्यासी॥ तेणेंसांडावेज्ञानाभिमानासी॥ येहवीतो ज्ञानया
 सी॥ समत्सरेंसीनांदवी॥६७॥ ऐकमत्सराचीसामग्री॥ देहीदेहाभिमानहृदकरी॥ तोहीज्ञानेपणाचेंबळधरी॥ जोभमादारीअर्थस्वार्थ
 ॥६८॥ इतुकीसामग्रीजेथेहोये॥ तोचिसमत्सरेंद्वेषुचाहे॥ शत्रुशिष्यहेंनसाहे॥ त्यागोनिजायेमत्सरू॥६९॥ मत्सराचीजातीकेशी
 ॥ अवश्यवसेज्ञात्यापाशीं॥ मत्सरूयोरपंडितोशी॥ यावज्जन्मासीनसांडिती॥७०॥ पंडीतभेटतीसमत्सर॥ लवनभजनअतिनम्र॥
 बोलबोलतीअतिमधुर॥ समत्सरळळणोक्ती॥७१॥ मत्सरेंपंडीतयेतीक्रोधा॥ असदारोपणेंकरितीनिंदा॥ येवढीमत्सराचीबाधा॥ ना
 तळेकदासल्लिष्यु॥७२॥ मत्सरूज्ञात्यानेंनसांडी॥ माइतरकाइसीबापुडीं॥ सल्लिष्यद्वेषाचीगोदीसोरी॥ मत्सरूतोडीसर्वस्वें॥७३
 ॥ मत्सरसांडूनितत्वतां॥ सल्लिष्येंराहावेसर्वथा॥ निर्मत्सरेंतोचिकथा॥ ऐकआतांसांगेन॥७४॥ पुढूनिस्वार्थनेता॥ द्वेषउपजों
 नेंदीचित्ता॥ भूतीभगवंतभावितां॥ द्वेषूसर्वथायेवीनेदी॥७५॥ निंदेचियागबाणी॥ दारुणविंधिल्यादुर्जनी॥ द्वेषउपजोंने
 दीमनी॥ हीतमानीनिंदेचें॥७६॥ जेणेंनिजनिंदाकेली॥ तोमानीहितमाइली॥ पापमळाचीक्षारुणताशाली॥ शुद्धकेलीमाझीचनी॥
 ७७॥ ऐसऐशियाविवंचना॥ द्वेषआतळांनेदामना॥ निर्मत्सरतातेहेजाणा॥ दुसरीलक्षणाशिष्याची॥७८॥ याचरीजेदक्षता॥
 तेहीतुजसांगोंआतां॥ शिष्याचीप्रगल्भता॥ निजस्वार्थालागोनी॥७९॥ उगवल्यासावधानभास्करा॥ नाशीनिंदेतंदेचाआ
 धारा॥ होयधारणेचादिवसरवरा॥ धृतीच्यादुपारावर्ततु॥८०॥ ज्यादिवसाचेंनिनयळाहे॥ शमदमादिसमुदाय॥ भक्तिपंथें

चालताहे ॥ मार्गेन राहें क्षणभरी ॥ ८१ ॥ तथेचुचलता पाउलीं ॥ निजबोधाची पंढेंता किली ॥ जेथ पाथिकाची निवाली ॥ निज आ
र्तकृष्णा ॥ ८२ ॥ तेथ निजग्रामीचे भेटले ॥ सोहं सांगाती एक वटले ॥ तेथूनि चुकणया मुकले ॥ नीटलागले निज पंथी ॥ ८३ ॥ ऐक
बापाविचक्षणा ॥ अकस्र आतळीं नेदी मना ॥ त्या नावदशता जाणा ॥ तिसरी लक्षणा शिष्याची ॥ ८४ ॥ जुनाट संग्रहो सचें होता ॥ ते
सर्व सांडिली ममता ॥ सांडिल्याची शिती मागुता ॥ नकरी सर्वथा निजबोधे ॥ ८५ ॥ दहीं हृदधरावी अहंता ॥ तेणें देहसमंथाची म
मता ॥ देहाभिमानात केचिना ॥ गेली ममतानलगता ॥ ८६ ॥ देह नैश्वर्यें देखिला ॥ विष्ठाभूत्राचामो धव्या ॥ यालागी अहंका
रुगेला ॥ सोहं लागला हृदभावो ॥ ८७ ॥ हृदवाढुनि सोहंता ॥ तेणें सांडविली अहंममता ॥ हेचोथीगा अवस्था ॥ जाणत त्वता
शिष्याची ॥ ८८ ॥ गुरुमाता गुरुपिता ॥ गुरुगणगोतत त्वता ॥ गुरुबंधूरी सत्तदता ॥ निज स्वार्था शिष्याचा ॥ ८९ ॥ गुरुप
रिचर्या नित्यकर्म ॥ गुरुसेवा हाचि स्वधर्म ॥ गुरुतोचि आत्माराम ॥ सत्तदसंभ्रम सद्गुरूसी ॥ ९० ॥ ऐसें सद्गुरूसी सत्तदपणे
असा नें शिष्यासी संपूर्ण ॥ हें पांचवें गालक्षण ॥ सत्यजाण उद्भवा ॥ ९१ ॥ चंचळतेच कुचिना ॥ येवो नें दीच मर्वथा ॥ निजानि
जरूपनिश्चिता ॥ सार्धा सर्वथा सर्वस्वें ॥ ९२ ॥ जरी चंचळ झालें आंग ॥ चित्तगुरुचरणीं निश्चळचांग ॥ आंगी वाजतां लग
वग ॥ हृत्ती अभंग गुरुचरणीं ॥ ९३ ॥ शरीरवर्तनां व्यापारा ॥ ज्याचे हृदयाना ही त्वरा ॥ गुरुचरणीं धरिल्या थारा ॥ हा शिष्य
स्वरापरमार्थी ॥ ९४ ॥ ज्यासी हृदयानें चंचळता ॥ तो शिष्य नव्हे निज स्वार्था ॥ ज्याचे अंतरीनि श्वळता ॥ तोचि परमार्था सा
धक ॥ ९५ ॥ ऐसी साधूनि श्वळता ॥ ज्यासी निज स्वार्थी जिज्ञासता ॥ तोचि क्षणार्थे परमार्था ॥ पावेत त्वतां गुरुवाक्यें ॥ ९६ ॥
जैसी दीपेंदीपलाविला ॥ लावितांची तत्समान झाला ॥ तेरा निश्चळेसी गुरुभेटला ॥ तो तत्काळ झाला तद्रूप ॥ ९७ ॥ एवं अंतरी
जें निश्चळपण ॥ तें शिष्याचें श्रेष्ठलक्षण ॥ तो साहावागा गुणजाण ॥ तेणे निर्दळण षड्विकारा ॥ ९८ ॥ षड्विकार देहावरी ॥ शिष्य

देहबुद्धीज्ञातीनधरी॥ यालागींमावळली जेविकारी॥ गुरुवाक्येकरीवर्तता॥१९॥ ऐसीसाध्यकरूनिनिश्चयता॥ सांप्रिघंजोपरमार्थो
 ॥ धरोनियांअर्थजिज्ञासता॥ होयभजतागुरुचरणीं॥२०॥ ज्यासिअर्थजिज्ञासतानाहीं॥ तोभजेनागुरुच्याठायीं॥ जरिभजेलकहिं
 हीं॥ तरीस्वार्थेपाहीविषयाचा॥१॥ सांडोनियांविषयस्वार्थो॥ इत्यंभूतजाणावयाअर्था॥ जोभजेपरमार्थो॥ जिज्ञासतात्यानाव॥
 २॥ ऐसीधरोनिजिज्ञासता॥ चढतीआवडीपरमार्थो॥ आराणुकनाहींचित्ता॥ निजस्वार्थाचेनिलोभें॥३॥ अतिप्रीतीपरमार्थो॥
 चढतीवाढतीअवस्था॥ हेसातवीलक्षणता॥ जाणतवताशिष्याची॥४॥ हेसातवेंलक्षण॥ परमार्थाचेंआंगण॥ पावलेअरोजा
 ण॥ जिज्ञासपणाचेनिनेदें॥५॥ गुरुबहुतांचीसाउली॥ शिष्यवर्गांचीमाउली॥ तेथेंआसूयाजेणेकेंढी॥ त्याचीबुडान्दीनिज
 प्रार्थ॥६॥ यालागींगुरुचाजोअंकितु॥ तोगुरुवेंचिमानितु॥ आसूयानाठवेमनातु॥ अतिविनितुसर्वासी॥७॥ गुरुबंधुकनि
 ष्टदीन॥ त्याच्याठायीउत्तमगुण॥ जाणोनिमनीआपण॥ असदारीपणतेथेंकरी॥८॥ पुढिलाचाउत्तमगुण॥ त्यासीमिथ्यान्दा
 ऊनिदूषण॥ नटिकेंदूषणेत्याचेंज्ञान॥ आसूयाजाणयानाव॥९॥ प्रत्यक्षसेल्ल्यावणींगुण॥ नम्रहोवोनिवंदीचरण॥ सवेंची
 मांगेंकरीछत्रा॥ आसूयासंपूर्णयानाव॥१०॥ सत्स्थिष्येअर्थीनिर्मळ॥ होवोनेदीआरुयेचाविराळ॥ उत्तममध्यमप्राक्त
 तत्रेळ॥ वंदीपरीछळकरूनेणे॥११॥ गुरुनेंशिकविलीवसूसमता॥ तेथनिरंतरवेउनीचिन्ता॥ समभावेवंदीसमस्ता॥ छळुस
 र्वथातोनेणे॥१२॥ यापरिगाडहवा॥ छळूनेणेकोणहज्जीवा॥ हाअनुसूयुद्गणाचा॥ गुणआववाशिष्याचा॥१३॥ हेअष्टौ
 महामणिमाळी॥ अरवंडज्याच्याहृदयकमळी॥ तोपावेसद्गुरुजवळी॥ नवनव्हाळीमेदीधी॥१४॥ यावरीनववेंलक्षण॥ तें
 जाणनवनिधान॥ सत्यधृतसंभाषण॥ वाग्विलापनसांडुन॥१५॥ सद्गुरुप्रतीजाण॥ मृदुविनितकरीप्रश्न॥ सत्याचेंसत्यतें
 गुरुवचन॥ मानीजाणनिजभावे॥१६॥ बुक्तीवादऊनउदंड॥ नानामतेंआकांडतांड॥ सात्यरांचरोनिपारवांड॥ गर्जततोडम

दावादे॥१०॥ साधकाबाधकायुक्ती॥ मार्जासंचरोनिलकणोक्ती॥ आपुलीभिरवावीयुक्ती॥ हेंनाहीचितींशिष्याचे॥११॥ सदुरुपुढें अ
 निजल्य॥ करणेंतेंचीमहापाप॥ हेजाणूनिसांडीवृथालाप॥ मिथ्यास्वल्पबोलेना॥१२॥ सिष्याचेंबोलणेंकैसें॥ वाचापरिपक्वअमृतजै
 रें॥ बोलघोकलेप्रेमरसें॥ प्रश्नपुसेयेकांती॥२०॥ मिथ्यावादाचींअपक्वफळे॥ तुरवेतिस्वरेंतोंडाळें॥ सदेतेंझडलींपूर्वकाळें॥ बोल
 प्रांजळेपरिपक्व॥२१॥ बोलोंनेणेंछळछळ॥ स्वशौंनेदीपरवर्म॥ बोलीनुपजवीअधर्म॥ मनोधर्मशोभक॥२२॥ व्यर्थनकरीआशंका॥
 निंदेलागींतांमुका॥ अकळनेणेलोकां॥ बाळांमूर्खीपंडितां॥२३॥ बोलींनेणेअतिकर्कश॥ करुंनेणेंउपहास॥ बोलांमाजीनधरीआ
 स॥ बोलेनैराश्यचैराग्य॥२४॥ बोलीबोलुंनेणेंआटु॥ छळपांतीनव्हेषतू॥ बहुबोलतांमानीवितू॥ मौनमिष्ठहोउनीराहे॥२५॥
 वादचंवादअतिवाद॥ नावडेकोणाचासंवाद॥ नकरीबोलाचाविनोद॥ ऐकिकशब्दनबोले॥२६॥ वक्रांतीनाहीजाण॥ बोलीनबोले
 बिंदाण॥ करुंनेणेंप्रतरण॥ मिथ्यावचननबोले॥२७॥ पोरींकार्यनाहीकरणें॥ होहोह्यणोनीअकवणें॥ हेहीनाहीतयांबोलणें॥
 सदांपठणेंहरिनाम॥२८॥ पश्चिमद्वारांचेंकबाड॥ सदांचारेनकरीखडखड॥ तैशीनकरीबडबड॥ वृथातांडुपिटीना॥२९॥ करि
 तांशब्दब्रह्मसंवाद॥ युक्तियोधेंविद्वांसाक्रोध॥ अनिवारदेखांनिबाध॥ नबोलेशब्दशाब्दिक॥३०॥ नमिरर्वाशब्दज्ञान॥ नदास्ववी
 आत्ममौन॥ नधरीवचनाभिमान॥ सदांस्मरणगुरूचें॥३१॥ बोलेंनुपजवीउद्देग॥ बोलावयानकरीउद्योग॥ बोलीनुठवीमहावे
 ग॥ अनुद्देगबोलणें॥३२॥ सत्यआणिअतिमधुर॥ ऐकतांअत्यंतअल्हादकर॥ सर्वांसिहीतलेंसाचार॥ बोलेसनागरहरि
 कथा॥३३॥ प्रार्थुनियांसदुरूसी॥ बहुबोलणेंनाहीत्यासी॥ पुसणेंएकाक्षरासी॥ निजकस्यसीसेवावया॥३४॥ एवंशिष्या-
 चीनवलक्षणें॥ नवरतंडुपृथ्वीचींआभरणें॥ निजकपेनेंनारायणें॥ भक्ताकारणेंदीधली॥३५॥ हेनवरत्नमाळागोमटी॥ जो
 घालीसदुरूचाकठी॥ तीवैसेसायुज्याच्यापाठी॥ उठाउठीतळाक॥३६॥ यानवरत्नाचेंपदक॥ ज्याशिष्याचेहृदयदेख॥

तोसद्रूचाअवश्यक॥विश्वासीकसर्वार्थी॥३०॥यानवरत्नाचींअभिन्नगांठी॥जोसद्रूखीआणिभेटी॥तोस्वराज्याच्या
 मुकुटी॥झळकतउठीमहामणी॥३८॥उद्धवायेथेंआशंकाधरिसी॥नांदतांस्त्रीपुत्रधनधान्येसी॥निर्ममताशिष्यासी॥कैसेनि
 त्यासीउपजवी॥३९॥ श्लोक॥जायाऽपत्यगृहक्षेत्रस्वजनद्रविणादिषु॥उदासीनःसमंपश्यन्सर्वेधर्ममिवात्मनः॥७॥ही-
 येविस्वांसादरऐक॥शिष्यनिरसावयानिजदुःख॥पावावयाआत्मस्वरु॥साधीविवेकसाधने॥४०॥विचारितांआत्मस्वरु
 ॥सर्वदेहींसमानदेख॥विजातियेस्त्रीपुरुषवेख॥करवविशेखतेयनाहीं॥४१॥पाहेपांस्त्रीपुरुषदेहीं॥आत्माआत्मीहेंतव
 नाही॥आत्मस्वरुआपुल्याठायी॥असेपाहीस्वतसिध॥४२॥करवाचिळागींसर्वथा॥झोंबतीप्रपंचपदार्थी॥ज्यासीगुरु
 वाक्यआलेहता॥अहेंतनानिजस्वरु॥४३॥एकपर्णांनिजात्मस्वरु॥हताआलेंनित्यनिर्दोख॥आतांहेंतवांछीतांअतिमू-
 र्ख॥थितेंस्वरुनासावया॥४४॥प्रपंचामाजीअसतेंस्वरु॥नरिकांत्यजितीसनकादिक॥हेंतनितुंकेंकेवळदुःख॥परमस्वरु
 खअहेंती॥४५॥हेंचीसाधकींसाधूनिज्ञान॥स्त्रीपुत्रस्वजनधन॥त्यासिझालेउदासीन॥अहेंतींमनलागले॥४६॥तेथको
 णाचेंगृहक्षेत्र॥कोणपुरोकलत्रपुत्र॥धनधान्यसमृद्धीविचित्र॥माझेस्वतंत्रदेहनहाणे॥४७॥एकउद्धवायापरी॥माझेभक्तसंसा-
 री॥उदासझालेघरदारी॥तत्वविचारीलिंगगेनी॥४८॥लिंगदोनियांगुरुचरणी॥केलीप्रपंचाचीसांडणी॥मगअत्यादरेंगुरुभ-
 जनी॥निजस्वरुदानीगुरुरावी॥४९॥गुरुसेवेसीअत्यादर॥कर्मितांनराहेंआंदेप्रहर॥विलेंगुरुचरणींअंतर॥निरंतरनिज
 भावें॥५०॥उद्धवायेथेआशंकाधरिसी॥जेदेहावेगळकोणेंचसूखी॥देखोनिपावलानिजस्वरुसी॥विदेहतासीअनुभ-
 उ॥५१॥देहींअसोनिविदेहता॥प्रपंचीअसोनीअहेंतता॥आलीशिष्याचियाहता॥तेहीकथाधरियसे॥५२॥ श्लोक
 विलक्षणःस्थूलसूक्ष्मादेहादात्मेशितास्वदक॥यथाऽग्निर्दारुणोदाह्राहकोन्यःप्रकाशकः॥८॥ ॥टीका॥स्थूलसूक्ष्म

देहाहुन ॥ आत्मातोसर्वदाभिन्न ॥ तेणेवेगळेपणेंजाण ॥ करावर्तनप्रपंची ॥ ५३ ॥ जीवउभयदेहांवर्ततां ॥ प्राणियासीदेहातीतना ॥
 स्फुरतअसेसर्वथा ॥ तंचित्तत्वतानेणती ॥ ५४ ॥ ह्मणेमाझाडोळादुखोलांगला ॥ परिह्मणेमीचिदुखोआला ॥ माझापावोचिमोडला
 ॥ परिमीमोडलाहेंनह्मणे ॥ ५५ ॥ यापरीदेहांवर्ततां ॥ प्रत्यक्षसांगेदेहातीता ॥ हेआपुलीआपणाअवस्था ॥ नकळेघांतादेहभ्रमें ॥
 ५६ ॥ द्रष्टादृश्यनहेसर्वथा ॥ तेंजडतोचैतविता ॥ एवंआत्म्यासिविलक्षणता ॥ जाणतत्वतायाहेतु ॥ ५७ ॥ विलक्षणतादोंप्रकारे
 सी ॥ एकतेंजाणद्रष्टेपणेंसी ॥ दुसरीतेस्वप्रकाशेसी ॥ देहहयासीविलक्षण ॥ ५८ ॥ द्रष्टादृश्याहोनिभिन्न ॥ तरितोह्मणसीझा
 लामन ॥ तेंचार्वाकमत्तजाण ॥ मनपणत्यानाहें ॥ ५९ ॥ अकरइंद्रियांमाजीजाण ॥ मनतेंहीएककरण ॥ करणतेंत्याजडप
 ण ॥ आत्मानव्हेजाणयाहेतु ॥ ६० ॥ प्रपंचीमनाचीदक्षता ॥ तेंमनपणेंचिनव्हेतत्वता ॥ जेवींप्राणेंवीणनृपनाथा ॥ नदिसेसर्वथा
 निजभाग्य ॥ ६१ ॥ शस्त्राचेनियेकधायें ॥ ठेदिलेंलोगार्गळसमुदाये ॥ तेंशस्त्राचेंसामर्थ्यनोहे ॥ बळपाहेशूरांचें ॥ ६२ ॥ लोहा
 चालोहगीळ ॥ अग्निसंगेंझालादंगळ ॥ धडधडांनिघतीज्वाळ ॥ तेंनव्हेबळलोहाचें ॥ ६३ ॥ त्यालीरवंडाऐसेजडमन ॥ त्या
 सीचप्रभाप्रकाशुन ॥ प्रवृत्तीमाजीप्रवर्तन ॥ करवीजाणश्रेष्ठतें ॥ ६४ ॥ पांव्यामाजीरागज्ञान ॥ केल्याअतिमधुरगायन ॥
 तोपांव्याचानव्हेगुण ॥ कळाजाणगाथाची ॥ ६५ ॥ तेंसामनाचाजोव्यापार ॥ तोजाणपांपरतंत्र ॥ नव्हेत्याचातोस्वतंत्र ॥
 जडविचारमनाचा ॥ ६६ ॥ सूर्याचेनीकिरणसंगें ॥ सूर्यकांतीअग्निनिघे ॥ तेंसैंआत्म्याचेनीप्रकाशयोगें ॥ मनसवेगेंवर्तन
 ॥ ६७ ॥ मनजडलेंजडजाण ॥ आत्मास्वप्रकाशेंप्रकाशघन ॥ मनतेंआत्म्याआधीन ॥ आत्मास्वाधीनआत्मतें ॥ ६८ ॥ प्र
 त्यक्षह्मणेमाझेंमन ॥ परिमीचिमननह्मणेजाण ॥ यालागिमनाहोनिआत्माभिन्न ॥ वेगळेपणसाक्षितें ॥ ६९ ॥ देहहयाहोनि
 भिन्न ॥ रूढसाधोनिआत्मज्ञान ॥ देहात्मवृद्धिचेंछेदन ॥ केलेंजाणशिष्याचें ॥ ७० ॥ यालागींदेहात्मवादी ॥ जेंसत्यमानितीउ

पाधी ॥ तैमिर्याकेली त्रिभुद्धी ॥ शुद्धबुद्धी तेन व्हे ॥ ७१ ॥ मनवेगळा साधिला पाहा हो ॥ तो तू ह्मणसी पितामहो ॥ तो देवामध्ये श्रेष्ठ
 देहो ॥ हाही संदेहो न धरावा ॥ ७२ ॥ हो का कल्याचिये आदी ॥ ब्रह्म्यासी मोठ्य हो ते आधी ॥ करूं शके सृजनविधी ॥ जडबुद्धीत
 याची ॥ ७३ ॥ त्यासी करूनि सावधान ॥ म्याचि प्रकाशिलें निजज्ञान ॥ तेव्हां तो झाला ज्ञान संपन्न ॥ सृष्टी सृजन करवया ॥ ७४ ॥ नाभी
 कमळी जन्मलें केवळ ॥ ब्रह्मा माझे पोदिचें बाळ ॥ माझ्यादीदां वरी खेळ खेळ ॥ आत्मा केवळ तो नव्हे ॥ ७५ ॥ जितका देवांचा स
 मुदावो ॥ तितुका प्रकाशची पाहा हो ॥ मी प्रकाशक अनादि देवो ॥ स्वप्रकाश स्वभावो आत्मा तो मी ॥ ७६ ॥ देहद्वय आणि मन ॥
 त्या हो नि आत्मा विलक्षण ॥ हिरण्यगर्भो नि जाण ॥ विलक्षण पण अत्यार्चें ॥ ७७ ॥ हिरण्यगर्भचि परमात्मा ॥ देही न घे
 गा भक्तोत्तमा ॥ मी हिरण्यगर्भाचा हि आत्मा ॥ माझी महिमा त्या केची ॥ ७८ ॥ एवं हिरण्यगर्भ उपासना ॥ ते साधन रूपें चि
 सेवना ॥ परिकेवळ आत्मपणा ॥ न ये जाणा माई कतें ॥ ७९ ॥ ते चि विलक्षणता ॥ आपो नियां दृष्टांता ॥ साधीत सेतवता ॥
 भक्ताच्या हाताचे दे जेणें ॥ ८० ॥ अग्निकाष्ठा माजी वसे ॥ परितो काष्ठ होऊन न दिसे ॥ मथिल्या काष्ठीं प्रगट दिसे ॥ जाळी उल्हासें
 काष्ठातें ॥ ८१ ॥ तैसा आत्मा देही असे ॥ तो देहो चि होउनि नसे ॥ ब्रह्मज्ञानें जेव्हां प्रकाशो ॥ जाळी अनायासें देहभाव ॥ ८२ ॥ अ
 सो नि एके गर्ई जाण ॥ दाट्या होनी दाहक भिन्न ॥ तैसें प्रकाशा हो नि जाण ॥ भिन्न पण स्वप्रकाशा ॥ ८३ ॥ अग्नि दृष्टांते निश्चिन्त ॥ अ
 त्याचें निजतत्व ॥ नित्यत्व आणी विभुत्व ॥ असे साधीत निजबोधें ॥ ८४ ॥ काष्ठाचे नियोगें अग्नीसी ॥ जन्म निरोधना मरुपासी
 ॥ पावे तेनी आत्मयासी ॥ विकारुना तैसी देह योगें ॥ ८५ ॥ ॥ श्लोक ॥ निसेधोसत्यं पुरुहन्नानात्वं तत्कृतानुष्ठान ॥ अंतः प्रति
 ष्ट आधन एव देहगुणान्परः ॥ १ ॥ टीका ॥ नानाकाष्ठाचा संयोगी ॥ काष्ठगुण अग्निचा आंगी ॥ आले असती परत्यक्ष जगी ॥
 अग्नि ते संगी अग्निस ॥ ८६ ॥ काष्ठमयनें अग्नि प्रगटला ॥ त्या नाव ह्मणनी उपजला ॥ काष्ठाकारें आकारला ॥ लहान थोर सा

लातद्योगे ॥ ८७ ॥ अग्निकाष्ठविकाशवर्षे ॥ त्रिकोणवर्तुळवक्रआभासे ॥ काष्ठाचेनीनिःशेषनासे ॥ नाशलाअसेमानिनी ॥
 ८८ ॥ तैसाअजनित्यअव्ययो ॥ त्यासीआकारविकारजन्मक्षयो ॥ हादेहासीसंबंधस्वभावो ॥ मिथ्यापाहाहोमानिनी ॥ ८९ ॥
 जेंसांगीतलेंअग्निदृष्टांतें ॥ तेंउध्वासीनमनेलचित्ते ॥ यालागीनिरूपणमागुमें ॥ श्रीअनंतेंमाडिलें ॥ ९० ॥ उद्धवातूंऐसेंक्षणासी
 मुळींसिद्धीसंयोगुअग्निकाष्ठासी ॥ तोकाष्ठधर्मलागलाअग्नीसी ॥ हेंआह्वासींमानलें ॥ ९१ ॥ आत्मानित्यमुद्गअविकारीस्वां
 गें ॥ जोगगनासीनातळेआंगें ॥ त्यासिदेहसंगुकेविलागे ॥ मगतद्योगेंविकारी ॥ ९२ ॥ आत्मासिदेहसंगुघडे ॥ हेंबोलणेचित
 वकुडें ॥ ऐसेंनघडेंतेंहिजरीघडे ॥ तरितोंसांपडेदेहबुद्धी ॥ ९३ ॥ जोदेहबुद्धीमाजीआला ॥ तोकेवळदेहधारीझाला ॥ पुढेंकेविजा
 यत्यागुकेला ॥ ऐसाउपजलासंदेह ॥ ९४ ॥ कृष्णह्मणोउध्वासी ॥ ऐसीआशंकाप्राणेंधरिनी ॥ मनघालोनिमनाचेमानसी ॥ याअर्थी
 सिपरियेसी ॥ ९५ ॥ हेशब्दचातुर्यासाठीं ॥ हातानयेगाजगजेठी ॥ हेमाझ्यागुसाचीहिगुप्तगोष्टी ॥ तुजसाठींबोलतो ॥ ९६ ॥
 श्लोक ॥ योभसोगुणैर्विरचितोदेहोऽयंपुरुषस्यहि ॥ संसारस्तन्निबंधोऽयंपुंसोविद्याच्छिद्रात्मतः ॥ १० ॥ ॥ टीका ॥ ऐकेंपुरु
 षजापुरुषोत्तम ॥ ज्याआधीनमायागुणग्राम ॥ ज्यासीईश्वरूऐसानामधर्म ॥ शास्त्रानुक्रमबोलती ॥ १० ॥ त्याईश्वराचीजिमा
 या ॥ ज्याउपजविलेंनानाकार्थी ॥ जीवसंसारीकरावया ॥ अमुवायांवाढविला ॥ १० ॥ तेंथेचैतन्यजेंप्रतिबिंबलें ॥ तेंचिजीवपणे
 वाच्यझालें ॥ जेविथिलरीचंद्रबिंबबुडालें ॥ दिसेनाथिलेंमूर्खासी ॥ ११ ॥ याथिल्लरासीनातळत ॥ चंद्रमाअसेगगनीअलि-
 म्न ॥ तैसाआत्माअविद्यातीत ॥ अविद्यानातळतप्रतिबिंबला ॥ १० ॥ अहमितिप्रथमाध्यासें ॥ सूक्ष्मलिंगदेहमायावर्षे ॥
 नानाअर्थकारीकैसेंवासनासौरसेंउपजले ॥ ११ ॥ जरिलिंगदेहजाहालेंसबळ ॥ विषयभोगादृढमूळ ॥ तरीभोगूनहेंस्थूळ ॥ सू-
 क्ष्मभूतगोळस्थूळावला ॥ १२ ॥ स्थूळपासोनिस्थूळदेहो ॥ पंचभौतिकघडलापाहाहो ॥ एंवउभयदेहअभिप्रावी ॥ झालानिर्वाहोया

विती ॥ ३ ॥ ऐसा उभयदेशी वर्तता ॥ हृदलागली देहात्मता ॥ तेणे वाढली अहंममता ॥ मी कोण हें तत्वतां विसरला ॥ ४ ॥ नकळे निज स्वरवा-
ची गोडी ॥ पडला विषयाचिये चोटी ॥ पाप पुण्याचिये जोडी कोडी ॥ पडिलीं वेडीं सबद्धा ॥ ५ ॥ देहाध्यासें देहधर्म ॥ सत्य मानी वर्णाश्र-
म ॥ मग आचरों लागे कर्म ॥ फळ संभ्रम बांधुनी ॥ ६ ॥ राजाचक्रवर्ती निज मंदिरी ॥ निजे लास मन सेजे वरी ॥ नो स्वामी होऊनि भि-
कारी ॥ अंत्यजाघरीं अन्न मागे ॥ ७ ॥ तेथ कुटका एक यावया हाता ॥ नीचा सिंहाणे तू राजा तत्वता ॥ परि मी राजा हें ना ठवे चित्ता ॥
स्वामी भिक्षकता दृढ झाली ॥ ८ ॥ तेसी विसरोनि निजात्मता ॥ फळें मागे देवा देवतां ॥ मी देवांचा देवो तत्वता ॥ हें त्यासी सर्वथा ना ठवे ॥
९ ॥ त्या स्वप्नाचे नि अति अध्यासें ॥ राजाचो सणे मी भिकारी ऐसें ॥ ऐकोनि सेवका येत हांसे ॥ राजा स्वप्न वशें जल्यतु ॥ १० ॥ येथ गा-
ढ मूढ अवस्था घोरि ॥ सर्वांग गडबडी निदस्करें ॥ नागवें उघडें न स्मरे ॥ निद्रा भरें घोरला ॥ ११ ॥ त्या सिंथा पटि पुरी हितु ॥ जागा होतां
होय विस्मितु ॥ मग नाग वेपणा आछादितु ॥ सांगों लाजत भिक्षकता ॥ १२ ॥ तेविं अविद्या निद्रा उड्डला ॥ जल्ये मीं देही मी करंदा ॥ मी सं-
पन्न मी ज्ञाता मोरा ॥ देहात्मनिष्ठा बडबडी ॥ १३ ॥ तेणे निदस्करपणाचे निलवला हें ॥ कर्मा कर्माचे पसरी पाये ॥ अविद्या बळें चारला
हे ॥ देह मोहें सो हितु ॥ १४ ॥ नो गाढ मूढ अवस्थे आंतु ॥ होता दीर्घ स्वर्ने लोळतु ॥ लोभें अति जल्ये जल्यतु ॥ वीसणतु मी माझे ॥ १५ ॥ तेथे दे-
व योगें बडबडितु ॥ अवचटें गुरुचरणीं आदळतु ॥ निकटता देखोनि ह्मणावंतु ॥ थापटीतू निज बोधें ॥ १६ ॥ ब्रह्माहमस्मि ऐशी वाणी
॥ एक वेळ पडली कानी ॥ अविद्या निद्रा गेली पळोनी ॥ ततक्षणी जागि नवला ॥ १७ ॥ जागतां चि होय विस्मित ॥ मी देह म्हणतां लाजत
॥ देह कर्म देखे निंदित ॥ कर्मातीत ब्रह्म मी ॥ १८ ॥ ब्रह्मवासांसार वधन ॥ त्यासि अविद्याचि गाकारण ॥ तीसी छेदावया जाण ॥
स्वदूतीक्ष्ण ब्रह्म विद्या ॥ १९ ॥ अविद्या निरसी ब्रह्म ज्ञान ॥ तें अवश्य ह्मणसी ब्रह्माहोनि भिन्न ॥ मोडलें म्हणसी अद्वैत पण ॥ तें नव्हे जा-
णसि द्वांती ॥ २० ॥ प्रपंच अज्ञाने लाटा ॥ ज्ञान अज्ञानाच्या सखवाटा ॥ फेडिजे कांटे न कांटा ॥ मग खटपटा निमाळ्या ॥ २१ ॥ अविद्या

जीवबंधनीं ॥ ब्रह्मविद्याबंधछेदनीं ॥ यासमूक्तुजलागुनीं ॥ सांणीतल्यादीनीं सविस्तर ॥ २२ ॥ तेचिब्रह्मविद्याजाणा ॥ कैसेनिप्रामहोय आप
णा ॥ तेंपूर्वपीठविचंचना ॥ सावधमनापरिचेंसीं ॥ २३ ॥ ॥ श्लोक ॥ तस्माज्जितासयात्मानमात्मस्यैकेवलंपरं ॥ संगम्यनिरसेदेतह-
स्तबुद्धियथाक्रमं ॥ ११ ॥ टीका ॥ उद्धवायाचिलागिनित्य ॥ जिज्ञासैंबैसवावेंचित्त ॥ त्यासिविवेकउपजवित ॥ सत्यासत्यविभागें ॥ २४
तेथअसत्यतितुकीअविद्या ॥ जीचेंनिजीवासीपरमबाधा ॥ तिच्यासमूक्तकरावयाछेदा ॥ सहिद्यासाधार्वा ॥ २२५ ॥ सहिद्यासाधिलि
यापाहीं ॥ केवळवस्तुतेदूरिनाहीं ॥ असेंआपुल्याचिठायीं ॥ येचिदेहींकूटस्थ ॥ २६ ॥ कार्यकारणसंघात ॥ त्यामाजीवस्तुअसेव्याम
॥ व्यापूनियांअलित ॥ नित्यमुक्तस्वभावे ॥ २७ ॥ करूविसहिद्यासाधन ॥ धरूनिआत्मानुसंधान ॥ देहहयाचेंनिरसन ॥ साधकेंजाण
साधार्वे ॥ २८ ॥ स्थूलनेश्वरहेंमिथ्याझालें ॥ सूक्ष्मवासनामयकल्पिलें ॥ तेकल्पनेसीमिथ्यत्वआलें ॥ ब्रह्मउरलेंनिर्विकल्प ॥ २९ ॥ ते
शागगनीनानामेयपंक्ती ॥ निजबळेंत्यावर्षती ॥ त्याचिशारदियेचेंअंती ॥ हरपोनिजातीआकाशीं ॥ ३० ॥ तैशीदेहींदेहात्मबुद्धी ॥ दृढ
केलीहोतीत्रिभुद्धी ॥ तेचिविवेकाच्याप्रबोधीं ॥ नास्तीकसिद्धापावली ॥ ३१ ॥ देहसद्भावाचापदवी ॥ ब्रह्मविद्येचासद्भावी ॥ रवघोतते
जाचोदिवी ॥ सूर्यदेखावीकैसेनी ॥ ३२ ॥ दोरभासलाहोताविस्वार ॥ त्याचाकरितांनिजनिर्धार ॥ हारपोनियांसंपाकार ॥ उरेंदोरनिजरूपें
३३ ॥ पाहातांविवेकाचेनिनिवाडे ॥ दोराचेंसर्पबजेवीउडे ॥ तेविंब्रह्मसद्भावांरोकडे ॥ देहनातुडेसत्यलें ॥ ३४ ॥ नरदेहआश्रुन ॥ ब्रह्मविद्या
बाढलीजाण ॥ तेंआपुलेंजन्मस्थान ॥ देहनिर्दळणकेविकरीं ॥ ३५ ॥ उद्धवातूँऐसऐशी ॥ आशंकाप्रणीधरिसी ॥ तेअग्नि
उत्पत्तीदृष्टांतेंसी ॥ तुजपाशींसांगेन ॥ ३६ ॥ ॥ श्लोक ॥ आचार्योऽरणिराद्यः स्यादंतेवास्युत्तरारणिः ॥ तत्संधानंप्रव-
चनंविद्यासंधिः सखावहः ॥ १२ ॥ टीका ॥ दोकांशुचियाधसणी ॥ अग्निकादिलामंथोनी ॥ तोकांशुकांशुजालुनी ॥
अग्निअग्नीपणीप्रबळ ॥ ३७ ॥ तैसीब्रह्मविद्याजाण ॥ गुरुशिष्यसंवादमथन ॥ त्यामथनाचेंनिरूपण ॥ सावधानपरिचेंसी ॥

॥३८॥ येथ आचार्या आद्य अरणी ॥ शिष्यतो झाला उत्तरारणी ॥ उपदेशतो मंथारथानी ॥ संवाद मंथनी मंथारवें ॥३९॥ ये मथनी जरी आकसू
 केला ॥ तरी ज्ञानाची चा अविर्भाव गेला ॥ आपणिया आपण वंचला ॥ थिस्त्रामुकला साधना ॥ ४०॥ धरितां आकसाची मागी ॥ येव्हा
 अनथुवाजे आंगां ॥ आठही पाहार शिणत तित्योगी ॥ यायोगालागीं साधवया ॥ ४१॥ निज स्वार्थां लागीं सावधान ॥ गुरु वचनाचें अनु
 संधान ॥ अविश्रम करितां मथन ॥ ब्रह्म ज्ञान तें प्रगटे ॥ ४२॥ प्रगटलें ब्रह्म ज्ञान ॥ उरों नेदी देहाचें भान ॥ दृश्यद्रष्टा दर्शन ॥ करी प्राशन त
 काळ ॥ ४४॥ कार्यकर्म आणि कर्ता ॥ ज्ञान ज्ञेय आणि ज्ञाता ॥ हे उरों नेदी सर्वथा ॥ निजात्मता निज बोधें ॥ ४४॥ निज बोधें संसार दुःख ॥
 निरसूनि दिधलें निज रस ॥ निजात्मस्वरवांनिः शेरव ॥ माया गुण दोष नासिले ॥ ४५॥ ॥ श्लोक ॥ वैशारदीसाः तिविशुद्धबु-
 द्धिर्धुनोति मायां गुणसंग्रसूतां ॥ गुणांश्च संदह्य यदात्ममेतत्स्वयंच शान्त्यस्य समिद्धयाग्निः ॥ १३॥ ॥ टीका ॥ नाशावया निज
 माया गुण ॥ शिष्य विशारद बुद्धि निपुण ॥ देवी संपदेचें अधिष्ठान ॥ सद्गुणी संपन्न सर्वदा ॥ ४६॥ ऐसामुमुक्षु अधिकार वंतु ॥ त्या
 सिशब्द आणि परनिष्ठातु ॥ गुरूला यां देविलाहातु ॥ निज बोध प्राप्तु तत्काळ ॥ ४७॥ निज बोधी वेंसतां दृष्टी ॥ गुण कार्य रिधे गु
 णाचा पोटी ॥ तेव्हां गुणचि गुणातें आदी ॥ तमातें घोंदी मध्यसु ॥ ४८॥ तम रसाळ निरजो गुण ॥ अत्यंत उन्मत्त झाला जाण ॥ त्या
 चें देवो निउन्मत्त पण ॥ सत्वे सत्व गुण रव वळला ॥ ४९॥ जेव्हां रव वळला सत्व गुण ॥ त्या सीन साहें दुजे पण ॥ रजो गुणाचें प्र
 शन ॥ केले जाण तत्काळ ॥ ५०॥ केवळ सत्वाचा स्वभावां ॥ तेणें सरवदुःखाचा अनुभवो ॥ क्षणक्षणाने च नवा पाहो ॥
 अतिनवलावो अनुभवी ॥ ५१॥ तेणें सरवानुभवें देवा ॥ रजत मान्या बीज कणिका ॥ ज्या सृष्टीस्रजनी सन्मुखा ॥ त्या
 ही निःशेखा जाळिल्या ॥ ५२॥ तेव्हां गुण प्रसवती माया ॥ शोधीत सत्वे आणि लीलया ॥ ते सत्व वृत्ती आणि लीलया ॥ अद्वै
 त तया उरलीसे ॥ ५३॥ तेव्हां ब्रह्माहमस्मीलक्षण ॥ तेही हों लागलें क्षीण ॥ सोहं हंसाची वोकसण ॥ ते संधी जाण होत से ॥ ५४॥ ते

यदेहीचेंगेलेदेहपण ॥ जन्ममरण ॥ आलेंमरण ॥ विश्वाचेंनहिसेभान ॥ आनंदघनकोंदला ॥ ५५ ॥ तेणेंसुखरूपजालीवृष्टी ॥ आनंदम
 यझालीसृष्टी ॥ परमानंदेंचढलीपुष्टी ॥ स्वानंदेंमिदीघातली ॥ ५६ ॥ त्यास्वरवाचीमर्यादा ॥ कासयानेंहिनव्हेकदा ॥ येथमौनपडिलेंवे
 दा ॥ वृत्तीसत्यादाणावली ॥ ५७ ॥ हेंतसर्वथानाहींपुढें ॥ यालागीं वृत्तीचीवादीमोडे ॥ तेव्हांतेंहीस्वरवरूपीबुडे ॥ पुढेंवाढेंतेनाहीं ॥ ५८ ॥
 जैसानिर्विघ्नअग्नी ॥ जायनिजतेजांमिळूनी ॥ तैशीवृत्ती अहेंतपणी ॥ मिळेमिळणीस्वरवरूपें ॥ ५९ ॥ गंगासागरामीनली ॥ तेसमु
 द्रचीहोऊनिवेली ॥ कांलवणजळामेढीझाली ॥ मिदीपडलीजळतें ॥ ६० ॥ दीपेंदीपूएकवटला ॥ मिळणीएकचिहोउनीढेला ॥ ते
 सावृत्तीचालयोझाला ॥ निर्व्यंगपावलानिजस्वर ॥ ६१ ॥ तेव्हां आत्माएकअहेंत ॥ तेंहीम्हणणेंनाहींतेथ ॥ एवढेंतहेंतातीत ॥
 नित्यनिश्चितनिजात्मा ॥ ६२ ॥ तोज्ञानरूपस्वप्रकाश ॥ अविकारीअविनाश ॥ अकर्ताअभोक्ताउदास ॥ निर्विशेषनिजरूप ॥ ६३ ॥
 तोअदहीअगोत्र ॥ अचक्षूअश्रोत्र ॥ अमनस्कअमंत्र ॥ मंत्रीमंत्रार्थजोकां ॥ ६४ ॥ जोआद्यअजअप्रमेय ॥ अतर्क्यअलक्ष-
 अव्यय ॥ नामरूपादिआभाव ॥ भावनाशून्य ॥ जोभोग्यभोगानव्हेभोक्ता ॥ जोकाम्यकर्मनव्हेकर्ता ॥ कर्ताअकर्तायावार्ता ॥
 जेथसर्वथानिमाल्या ॥ ६५ ॥ जोअविनाशीअभंग ॥ जोशब्दबुद्धअसंग ॥ देहदृयांचासंग ॥ ज्याचेंआंगस्पर्शना ॥ ६६ ॥ आत्म्या
 वेगळतेंअनित्य ॥ हापूर्वनिश्चयहोतांसत्य ॥ आतांबुडालेनित्यानित्य ॥ समरभरीतनिजात्मा ॥ ६७ ॥ नेणपणनिमालेंसर्वथा ॥
 बुडालीजाणपणाचीअवस्था ॥ गुणगुणीगुणातीतता ॥ देहीतत्त्वतातेथनाही ॥ ६८ ॥ उडवापरमात्मातोतत्त्वता ॥ हामाझानि
 श्वयोसर्वथा ॥ तोचिउपनिषदार्थेंअर्थितां ॥ निजात्मताप्रतिपाद्य ॥ ७० ॥ तेथपावलियावृत्ती ॥ होयसंसारनिवृत्ती ॥ हेंचीवेदांतींशि
 हांतीं ॥ निश्चयोनिश्चितीकेलाअसे ॥ ७१ ॥ येथूनिकार्यकर्तव्यता ॥ निःशेषखुंदलीसर्वथा ॥ निजीनिजरूपनिजात्मता ॥ जाणतत्त्व
 तापावल्य ॥ ७२ ॥ हेंअहेंतश्रुतीस्वरवाडे ॥ सद्गुरूकृपाउजियेडे ॥ वृत्तीनिजात्मपदांचढे ॥ भाग्यकेव्ढेपाहेंपां ॥ ७३ ॥ मीवंद्यदेवादिदे

वा ॥ त्यामाझाही निजज्ञानदेवा ॥ परमरूपेने उद्भवा ॥ तुजम्या आधवादीयला ॥ ७४ ॥ तुजव्यावयनिजवृत्ती ॥ हत्वी अर्थनानासंगती ॥
 सांगीतला परमप्रीती ॥ जाणनिश्चिती उद्भवा ॥ ७५ ॥ आतां देहादिकजे असंत ॥ अतिनिंदक कुश्रित ॥ तेथ आतळीने दीचित्त ॥ होई अ-
 लिप्त परमार्था ॥ ७६ ॥ हेतुजलागीं अलभ्यप्राप्ती ॥ परियत्नकरवा अतिनिगुती ॥ येथ मतांतरें छळूं येती ॥ तेही उपपत्ती परियेसीं ॥
 ७७ ॥ श्लोक ॥ अथैषां कर्मकर्तृणां भोक्तृणां सारवदुःखयोः ॥ नानात्वमथ नित्यत्वं लोककालागमात्मनां ॥ १४ ॥ टीका ॥
 नानाफळें अभिवाशितें ॥ कर्माचें जे कर्मकर्तें ॥ सारवदुःखाचें जे भोक्ते ॥ अनेकत्वं अनंत ॥ ७८ ॥ ह्यणिजे तिमानिती एकात्मता ॥ तरीं ए-
 काचें नीसरवें सरव समस्ता ॥ कां एकाचें निपापें पापता ॥ न घडे सर्व वासकळांसी ॥ ७९ ॥ ऐसें कर्मवादियाचें मत्त ॥ जीव नित्य आणि-
 अनंत ॥ मुख्य ईश्वरचि नाही ह्यणत ॥ कर्तें येथ निजकर्म ॥ ८० ॥ मीपणें जें रंफुरे स्फुरण ॥ तें प्रतिशरीरी जीवभित्त ॥ त्याचा स्वरूपा-
 चें प्रमाण ॥ कर्ता भोक्ता जाण म्हणताती ॥ ८१ ॥ ऐकें विवंचना सावचित्त ॥ लोककाळ श्रुती जीवित ॥ अनेकत्वं अनित्य ॥ हें वेदांत मत्तें पें-
 माझे ॥ ८२ ॥ उद्भवा कर्मवाद्यांचें ऐसें मत्त ॥ सत्यमानो लतु झेंचित्त ॥ तरी बुडवील निजस्वार्थ ॥ अति अनर्थवाजे ल ॥ ८३ ॥ तोचि अ-
 नर्थ ह्यणसी केंसा ॥ तरी कर्मवाद्यांचा भावो ऐसा ॥ हा पूर्वपक्षाचा ठसा ॥ अप्रिभावो ऐसा परियेसीं ॥ ८४ ॥ परमात्मानिर्विकाररूप ॥ ए-
 कनमनिती सर्वस्वरूप ॥ सन्यासु ऐकतां हाणती पाप ॥ मतजन्ममत्तवाद्यां ॥ ८५ ॥ त्यागसन्यास जे करिती ॥ त्यांतें अनाधिकारी ह्यणती ॥ क-
 र्म मुख्यत्वे मानिती ॥ वैराग्यनिंदिती निजमन ॥ ८६ ॥ कर्मकरोनि भोगिजे सरव ॥ तें कर्मव्यजिती निःशेष ॥ निष्कर्मासी केंचें सरव ॥ परम-
 दुःख तो त्यागु ॥ ८७ ॥ वैराग्यन घडावया कारण ॥ चौंभकारें बोलती जाण ॥ तें हीं सांगेन मीलक्षण ॥ सावधान परियेसी ॥ ८८ ॥ ह्यणती अनि-
 त्य असतें कांहीं ॥ तरीं वैराग्य घडे ते ठायीं ॥ येथ अनित्यची नाही ॥ वैराग्ये कांई करानें ॥ ८९ ॥ वैराग्य होय चौंभकारी ॥ मीमांसक नित्यमा-
 नितीचारी ॥ निजमत्ताच्या मर्माशी ॥ त्याही तरी निजवें ॥ ९० ॥ वाच्यकाद्वय वेदसूत्रा ॥ तौ कर्ता परित्यगारी ॥ ९१ ॥ ती निजनिज

णेसकछ॥ भोगकाळतोहीनित्य॥९१॥ स्वर्गादिलोकभोगआन॥ वेदुबोलिला आपण॥ मिथ्यानचे वेदवचन॥ चारीप्रमाणनित्यहो॥
 ९२॥ उद्वायापरीपाहीं॥ ह्मणती अनित्ययेथनाहीं॥ वैराग्येकरावेकाई॥ मिथ्यापाहीचैरागी॥९३॥ होकाभोग्यजरीनेश्वरहोते॥ अथ
 वामाईककाहीअसते॥ तरीवैराग्यसंभवते॥ तेतवयेथअसेना॥९४॥ श्लोक॥ मन्यसेसर्वभावानांसंस्थान्त्योत्पत्तिकीयथा॥
 तत्तदाकृतिभेदेनजायतेभिद्यतेचधीः॥९५॥ टीका॥ जीवाच्याभोग्यपदार्था॥ अक्षुब्धनादिवनिता॥ त्यासिप्रवाहरूपेंनित्यता॥
 ह्मणतीतत्त्वतास्वमत्ते॥९५॥ आत्माआहेजगनाहीं॥ हेंघडलेंचिनाहींकहीं॥ जळेवीणंसमुद्रपाहीं॥ उरलानाहींसर्वथा॥९६॥
 सृष्टीप्रवाहरूपेंनित्य॥ पितृपुत्रहेंअखंडवाहात॥ कर्मास्तवयातायात॥ सृष्टीअनित्यहेंनघडे॥९७॥ नित्यासिईश्वरूकर्ता॥ हेंहिन
 घडेगातत्त्वता॥ नित्याचाकोणनवेकर्ता॥ ईश्वरूसर्वथायेथनाहीं॥९८॥ वेदांतीस्वरूपभूत॥ आत्माज्ञानस्वरूपह्मणत॥ तेहीनघडे
 गायेथ॥ ऐसेंस्वमत्तबोलती॥९९॥ घटपटाकारपाहातां॥ ज्ञानासित्रीक्षणावस्था॥ आत्माज्ञानस्वरूपह्मणतां॥ लाजसर्वथात्यां
 नये॥१००॥ एवंवेदांताच्चाठार्थां॥ आत्मनिश्चयोदटनाहीं॥ मोक्षम्हणतीजोकाहीं॥ तोहीपाहींमिथ्याची॥१०१॥ इंद्रियसुखेंवीणास
 ख॥ मोक्षह्मणतीतेअविवेक॥ इंद्रियद्वारांसिहरिख॥ भोगितांहीमूर्खनमनिता॥२॥ देहेंवीणविदेही॥ स्वरभोगिजेकोणेंकहीं॥
 अद्वैतवादीजल्पतीकाहीं॥ तेंसत्यनाहींसर्वथा॥३॥ जीवासिजेणेंस्वरूपमाप्ती॥ तेइंद्रियेंचिनाहींम्हणती॥ होळेंफोडूनदेखणेहोती
 तैसीवंदीतीवेदांत्या॥४॥ येथईश्वरूचिनाहींफुडा॥ मातोफळदेईलहाबोलकुडा॥ अद्वैतवादीमूर्खगाढा॥ नागवीमूढावैराग्ये
 ॥५॥ गांवनायबोपदवी॥ तोमिथ्याईश्वरूधरोभिजीवी॥ कर्मनैराशयकरवी॥ अथवासांडीकर्माते॥६॥ नरदेहीज्ञानउपजले॥ तेणेंदे
 हचिनाशिलें॥ फळेंवृक्षमूळफळेंलेदिलें॥ कोणीदेसिलेंकोठेही॥७॥ ज्ञानाचेपरिपाकदो॥ म्हणतीअवधामंसारुचिनाशे॥ सृष्टी
 प्रवाहरूपेंनित्यअसे॥ नित्यनासेकैसेनी॥८॥ मनुष्याचेहृदयांचेंज्ञान॥ तेणेंसंसारार्चेंनिर्दळण॥ तरीखद्योततेजेजाळिजेजा

ण ॥ ग्रहगणशशीसूर्य ॥ १ ॥ एवंकरंजातांनिवृत्ती ॥ केनैककृतंमिथ्याहोती ॥ इन्द्रियेवाणस्सखप्राप्ती ॥ नन्देनिश्चितीजीवासी ॥ १० ॥
 यालार्गनिवृत्तितेवधाकष्ट ॥ सर्वामिप्रवृत्तान्प्रतिश्रेष्ठ ॥ कर्मकरोनियामुद्र ॥ फलैवरिष्ठमोगर्वा ॥ ११ ॥ संसारमूढणतीमाईक ॥
 तेजाणावेकैवळगूरव ॥ संसारावेगकेसरव ॥ नाहीदेखतीवासी ॥ १२ ॥ मनुष्याधिकारेस्सरवप्राप्ती ॥ यालार्गदिवमनुष्यत्ववांछि
 ती ॥ वेदंतीमनुष्यनिंदिती ॥ केविंतेयुक्तामानावी ॥ १३ ॥ वेदंअधिकारुवांछिल्ला ॥ तोवेदचिइहीवेडाकेला ॥ त्यांचेलागलाजीवो
 ला ॥ तोनागवलासर्वस्व ॥ १४ ॥ वेदान्चंवेदवचन ॥ सर्वार्थीतिप्रमाण ॥ मिथ्याद्राणतीवेदवचन ॥ थोरमज्ञानहेसाले ॥ १५ ॥
 ऐशिमिमांसकार्चावदंती ॥ नानापरीत्याचाकितीयुक्ती ॥ आपुनंमत्तस्थापित ॥ तेंमिथ्याचिनिश्चितीडुळुवा ॥ १६ ॥ लाफणि
 काणेंसंमिथ्यात्याचेंमत्त ॥ अंगिकारुनिप्रस्तूत ॥ प्रपंचअनर्थादावित ॥ दृढस्थापितवेंराग्य ॥ १७ ॥ श्लोक ॥ एवमप्यंग
 सर्वेषांदेहिनांदेहयोगतः ॥ कालावयवतः संतिभावाजन्मादयोः सकृत् ॥ १८ ॥ टीका ॥ ह्यणैकवापाडुवा ॥ ह्यामिथ्या
 मत्तवादुअधवा ॥ ह्यणरीकैसेनिजाणावा ॥ विवेककरावामत्तान्वा ॥ १९ ॥ निवृत्तितिकेवळकष्ट ॥ द्रवणतीप्रवृत्तीअतिश्रेष्ठ ॥ प्र
 वृत्तामार्जापरमकष्ट ॥ मरणअरिष्टअनिवार ॥ २० ॥ धरोनियोजन्ममूळ ॥ अखंडलागलासेकाळ ॥ नवनिमिषपळेंपळ ॥ का
 ळवेळसाधित ॥ २१ ॥ जैसंसवचोराचेंसाजणें ॥ तैसंकाळान्चंजोगवणें ॥ वेळआन्याजिवंप्राणें ॥ नाहीराखणेंसर्वस्व ॥ २२ ॥
 काळनह्यणेंहादघाट ॥ नह्यणेंआवशीपहाट ॥ नह्यणेंदेशविदेशवाट ॥ नाहीउदरनिजतेजें ॥ २३ ॥ करितांप्रवृत्तीचेकष्ट ॥ अव
 चितामृत्युचाचपेट ॥ आंगीवाजेजीउदर ॥ आहाकटकटतेकाळी ॥ २४ ॥ जीवावागनेचाआरहावा ॥ ह्यणेंगेलोंमेलोंधावापा
 वा ॥ कोणनिवारीमृत्युवसावा ॥ उपावेंतह्नांचानेना ॥ २५ ॥ काळसारीनिनसोडी ॥ यातनाभोगर्वागादी ॥ सर्वेचिगर्मवासीपाडी
 ॥ जेश्रंदुःखकोडीअनिवार ॥ २६ ॥ मातेच्याजठरकुहरी ॥ विष्टामृत्वाचादधर ॥ अधोमुखनवमासवरी ॥ उकडीसारीजठरागरी ॥

२६॥ विष्टालेपचहूंकडे ॥ नाकींतोडींकमीकिडे ॥ गर्भवासींचेकष्टगाढे ॥ कोणापुढेंसांगेल ॥ २७॥ कद्दाम्ललवणमेळे ॥ गर्भवतीचे
 पुरतीडोहळे ॥ त्वचेवीणगर्भोंगपोळे ॥ तेणेंदुःखेंलोळेअतिदुःखी ॥ २८॥ तेगर्भोदरेंचीव्यथा ॥ नेणतीमाताआणिपिता ॥ तेथनाहींको
 णीसोडविता ॥ जीवेंचीव्यथाजीवजाणे ॥ २९॥ ज्याठाय्याचीकरूंलयेगोठी ॥ प्रगटदाऊंनयेदिठी ॥ तेथेनिहारेंअतिसंकरी ॥ जन्मशे
 वरीजीवासी ॥ ३०॥ जैनित्यमूत्राचीनाहाणी ॥ कानवयानरकाचीस्वाणी ॥ रजस्वलासुधिराचीश्रेणी ॥ जन्मतेथोनीपावती ॥ ३१॥
 अपवित्रविराळशीचिरुधिर ॥ तेंगोठोनिझालेंजीशरीर ॥ निंद्यहारेंजन्मोनिर ॥ आह्मीपवित्रह्मणविती ॥ ३२॥ गर्भवासाहोनिगाढे
 ॥ दुःखकोणआहेपुढें ॥ मत्तवादीचोलेतेकुडें ॥ स्रस्वनाचडेप्रवृत्ती ॥ ३३॥ एकेजन्मेंजन्मनसरे ॥ एकेमरणेंमरणनोसरे ॥ कीटिकोरिज
 न्माचेफेरे ॥ काळयेनिहारेंकरवित ॥ ३४॥ पुढतीजन्मपुढतीमरण ॥ अनिवारलागलेजाण ॥ प्रवृत्तीमाजीसरवकोण ॥ दुःखदासुण
 भोगवी ॥ ३५॥ जन्ममरणामाजिलेसंधि ॥ आणिकहीथोरदुःखबाधी ॥ त्यादुःखाचीदुःखसिद्धी ॥ ऐकत्रिशुद्धीसांगेन ॥ ३६॥ धा
 डीमेणेंपळतांथोर ॥ आडवेनागवितीचोर ॥ तेंसेजन्ममरणोचेंअंतर ॥ षड्विकाराखती ॥ ३७॥ षड्विकाराच्यापतिव्रता ॥ पडोमीलाग
 ल्याजीविता ॥ एवंप्रवृत्तीमाजीपरमव्यथा ॥ स्रस्वसर्वथाअसेना ॥ ३८॥ कर्मवादियाच्यामना ॥ जीउस्वतंत्रकर्मकर्ता ॥ ह्मणतीते-
 मिथ्यावार्ता ॥ परतंत्रताप्रत्यक्षा ॥ ३९॥ श्लो० अत्रापिकर्मणांकर्तुरस्वातंत्र्यंचलक्ष्यते ॥ भोक्तुश्चदुःखसुखयोःकोन्वर्थोविवशंभ
 जेत ॥ १०॥ वी० जीवासिअसतीस्वतंत्रता ॥ तरितेंदुःखभोगुनभोगिता ॥ सदांसुखीचिअसता ॥ पापनकरिताअळुमाळ ॥ ४०॥ जी
 उबापुडेसदांदिन ॥ कर्मकरूनिकर्माधीन ॥ कर्मफळादातातोभिन्न ॥ स्रस्वदुःखजाणतोभोगवी ॥ ४१॥ यालागींईश्वराचीसत्ता ॥ तो
 कर्मफळादाता ॥ जीवस्रस्वदुःखाचाभीक्ता ॥ स्वतंत्रतात्यानाही ॥ ४२॥ ऐसेलक्षितांलक्षण ॥ जीउतितकपराधीन ॥ पसधीनपणें
 जाण ॥ भोगवीदारुणस्रस्वदुःख ॥ ४३॥ मजलागींदुःखहार्वे ॥ ऐसेकोणीभाविनाजीवें ॥ नवांछितांदुःखपावे ॥ येणेंनसंभवेस्वतंत्रता ॥

४४॥ श्रुतिस्मृतीतिविचारितां ॥ जीवासिनाहींस्वतंत्रता ॥ परार्थानपणवर्ततां ॥ भोगीअप्रार्थितांसुखदुःख ॥ ४५॥ वादीपरिहारकरिती ॥
 सांगकर्मजेनेणती ॥ तेतेजीवदुःखीहीती ॥ सुखवपावतीकर्मज्ञ ॥ ४६॥ जेसदाचारश्रोत्री ॥ जेयाज्ञिकअग्निहोत्री ॥ जेउभयलोकाव्यापारी
 ॥ सांगकरीतकर्माते ॥ ४७॥ जेअविकळअव्यंग ॥ कर्मैककूनियांसांग ॥ उभयलोकांसुखभोग ॥ कर्मयोगभोगिती ॥ ४८॥ कर्मिज्याचीयो
 ग्यता ॥ तोसुखभोगाचाभोक्ता ॥ हेहिनघडेगासर्वथा ॥ ऐकआतांसांगेन ॥ ४९॥ ॥ श्लोक ॥ नदेहिनां सुखीकंचिद्द्विद्यतेविदुषामपि ॥ तयान्वदुः
 खमूढानां च आहंकरणं परं ॥ १८॥ टीका ॥ कर्माचेजेनत्वताज्ञाते ॥ तेहिदुःखीदेखोंयेथें ॥ सुखीदेखिजेमूर्खाते ॥ जेकर्मातेनातन्ती ॥ ४५०
 चुकोनियज्ञपुरुषाअच्युताते ॥ अपिहोत्रिकरितीयागाते ॥ तेंसुखकर्मचित्याचेंत्याते ॥ विपरीतार्थैकळतसे ॥ ५१॥ अग्नितोतंवस्वरूपमाझे ॥ अ
 तिमंत्रतेनवमाझींवीजे ॥ आणिहोमद्रव्यहीजेजे ॥ तेहींमाझेंस्वरूप ॥ ५२॥ ऐशियामजसर्वगताते ॥ नास्तिस्मदेवोनिनिजचित्ते ॥ अनीश्व
 रवादीकरितीयागाते ॥ तोचीत्यातेबाधक ॥ ५३॥ श्रुकश्रुचाप्रणितापात्र ॥ मांडूसिकलेकर्मतंत्र ॥ मजनिजात्मयाचेंचुकलेंसूत्र ॥ तेणेचिअ
 पवित्रतोयायु ॥ ५४॥ सकळहेंसर्वमुखी ॥ मजअर्पतसेयज्ञपुरुषी ॥ हेंमनिजेयाज्ञिकां ॥ बुद्धीअन्यकीसकाम ॥ ५५॥ मजनअर्पितां
 जेंसकृत ॥ तेंचिजाणदुःखकरित ॥ विषानावअमृतह्मणत ॥ तेंसैंसकृतसकामा ॥ ५६॥ मातेनपावतांजोस्वर्ग ॥ तोजाणावाउपमर्ग ॥
 तेथिचाभोगतोमहारोग ॥ मूढउद्योगयाज्ञिको ॥ ५७॥ कर्मकर्मविगुणहोत ॥ तेथस्मराचामीअच्युत ॥ नामेंन्यूनतेंसंपूर्णहोत ॥ हेंसा
 मर्थ्यनामाचें ॥ ५८॥ तोमीआंगेंआपण ॥ याज्ञिकांमागोंगेलोंअन्न ॥ मजनेंदितीचतेब्राह्मण ॥ कर्मठपणकर्माचे ॥ ५९॥ मजयज्ञपुरुषाते
 सांडुन ॥ करितीइंद्रादिकांचेंभजन ॥ तेइंद्रादिकमजआधिन ॥ कर्मवैगुण्यहेंन्यासी ॥ ६०॥ जेकर्मनकरितीरुष्णापाण ॥ त्याचेंमला
 नप्राक्तन ॥ तेणेइंद्रलोकींदरिद्रताजाण ॥ पडेविघ्नपरलोका ॥ ६१॥ चुकउनियांनिजमुख ॥ सर्वांगीखरीसाखरेचादेन ॥ लेपुदेतां
 नवचैफक ॥ अधिकदुःखतेणेहोय ॥ ६२॥ तेंसैंमजचुकईनियज्ञपती ॥ जेयागातेआचरती ॥ बाळविधवेगभेमाती ॥ तेरींफळें

येति त्यागागा ॥ ६३ ॥ कर्म उद्देशेन्द्रव्यमागतं ॥ यज्ञफलनेद्रव्यदाता ॥ याज्ञिकतोराहेरिता ॥ मीकर्ताहा अभिमान ॥ ६४ ॥ जैसाचादुखि
री आंत ॥ चादुखेचिखिरीवादिजेत ॥ नादुखरकटव्यासांजित ॥ भोक्तेभोगीतपरमान्न ॥ ६५ ॥ सरसकुंसघालिजेघाणा ॥ सरपिछूनि
भरेभाणा ॥ रिताचोपदीकरकर्गपाणा ॥ तेगतीजाणायाज्ञिकां ॥ ६६ ॥ तेरोयाज्ञिकयज्ञआचरत ॥ द्रव्यदात्यासितेफळहीत ॥ प
शुहिंसायाज्ञिकांप्राप्त ॥ दीर्घहीतअभिमानें ॥ ६७ ॥ एवंकर्मकुशलयाज्ञिक ॥ यापरितेभोगीतीदुःख ॥ कर्मनेणतीजेमूर्ख ॥ तेप
रमस्वरभोगीती ॥ ६८ ॥ नेणतीकर्मन्याघडमोडी ॥ परिमार्झीश्रद्धापोटींगादी ॥ तेणेंडळंघोनिदुःखकोडी ॥ निजात्मगोडीभोगीती ॥
६९ ॥ कर्मिकर्मदरूतेणत ॥ माझाठायीश्रद्धायुक्त ॥ वाळेभोळेमाझेगक्त ॥ सरखअनंतपावले ॥ ७० ॥ कायकर्मकेलेगोपाळी ॥ जे
अखंडमजसवेगोकुर्ळी ॥ भोगिलीनिजस्वरवनव्हाळी ॥ करीनिहोळीकर्मार्ची ॥ ७१ ॥ पाहतांगोपिकांचेंकर्म ॥ कर्ममार्गीनिंयध
म ॥ पावन्यामाझेपरमधाम ॥ नीवींपुरुषोत्तमआवडला ॥ ७२ ॥ खगभृगंगासर्पादिममस्त ॥ माझेनिजपरींझालेप्राप्त ॥ याज्ञि
कांकर्मभिमानबहुत ॥ दुःखभोगीतीनिजकर्म ॥ ७३ ॥ केवळकर्मवकर्मजद ॥ आर्क्षीसर्वज्ञजातेदुःख ॥ हाअभिमानधरितीमृ
द ॥ दुःखवादतयांसी ॥ ७४ ॥ दीर्घपतंगाभरणदेख ॥ तोडईघालितांमानीस्वरय ॥ तेसंकर्मठावर्मकेनळदुःख ॥ मानितीस्वरय
अभिमानें ॥ ७५ ॥ अभिमानेंचिसर्वथा ॥ नसतीजीवासिस्वतंत्रता ॥ तेहीनघडंस्त्वारिता ॥ ऐकआतांसांगेन ॥ ७६ ॥ ॥ श्लो
क ॥ यदिप्राप्तिविधातिंचजानंतिसुखदुःखयोः ॥ तेःप्यद्धानविदुर्योगमृत्युर्नप्रसवेद्यथा ॥ ७७ ॥ ॥ टीका ॥ दुःखनिरसूनि
स्वरयप्राप्ती ॥ यालागींकर्म आचरती ॥ कर्मवादीजातेह्मणती ॥ तेहीनेणतीदुःखनानाशु ॥ ७८ ॥ कर्मकरितांनाशुनोहे ॥ ऐसेंदुःख
कोणअहि ॥ पुससीळतरीपाहे ॥ यथान्वयेसांगेन ॥ ७९ ॥ मरणावरतेंदुःखचंद ॥ ऐसेंदुःखनवनाहीपुढें ॥ तेनिवाकूनेणतीवा
पुढे ॥ अतिबळगादेमृत्यूचें ॥ ८० ॥ आनुघालितांहातपोळे ॥ तेणेंडहपणेंघरनजळें ॥ तेसाकर्ममृत्युनटके ॥ प्रबळबळेंअनि-

वार ॥ ८० ॥ मारीतमृत्यूजेणे मारिजे ॥ तोउपावोकर्मरीनेणिजे ॥ कर्मांमाजीजेणे असिजे ॥ अचुकपाविजेतेणे मृत्यू ॥ ८१ ॥ अंतीये
 ईलमरणदुःख ॥ जंवजीजेतवभोगिजे लसुख ॥ हेबोलणेबोलतीमूर्ख ॥ जीतांसूखल्याकेंचें ॥ ८२ ॥ श्लोक ॥ कौन्वयः सख्य
 त्येनं कामोवा मृत्युकरंतिके ॥ आघातं नियमानस्य वध्यस्य वनतुष्टिदः ॥ २० ॥ टीका ॥ जितां हि सख्याची वार्ता ॥ कर्मठानां हीं सर्वथा
 ॥ तेही सांगेन मीकथा ॥ ऐक आतां उद्वा ॥ ८३ ॥ विरेंतरांधिलें मिष्टान्न ॥ तें गोडन ह्मणती अज्ञान ॥ पुढें देखोनियां मन ॥ शेषतें अन्न
 सांदिती ॥ ८४ ॥ आगिला गलिये घरी ॥ क्षणन राहिजे चतुरी ॥ मरणानां दतां उरी ॥ सांडुनि दूरी पळताती ॥ ८५ ॥ धाडी आल्या निजहारी ॥
 गोडन लागे साखर रिवरी ॥ तें सा मृत्यू आलिया शरीरी ॥ विषया कारी सख्यकेंचें ॥ ८६ ॥ दासिला गलिया आगी ॥ तो शृंगारुन मनीस
 खालागी ॥ तें सानीचन वा मृत्यू आंगी ॥ विषय संगी सख्यकेंचें ॥ ८७ ॥ उठिल्या मरणांत व्यथा ॥ जनधन अन्न आणि कांता ॥ सुरख
 नेंदी सर्वथा ॥ झालीं तत्तां दुःख मूळ ॥ ८८ ॥ अंतकाळीं स्त्रीधन ॥ झालां दुःखासी चकारण ॥ त्यांसी सांडुनि निघती प्राण ॥ तळमळी
 जाण प्राणांती ॥ ८९ ॥ जें सासळीं घावया जो नईजे ॥ त्यासी नाना समारंभ कीजे ॥ मूर्खां घालिती पंचरवाजे ॥ तें नेतो नव्हीजे सखीयाकीं
 ॥ ९० ॥ तें सें सन्मुख असतां मरण ॥ विषय सखें सख्यावेकोण ॥ विषय त्यागिती सज्ञान ॥ मूर्खां सिजाण आसकी ॥ ९१ ॥ हेतुः सखाची
 अर्थ घडी ॥ नाशी विषय सख्याची कोडी ॥ विषया लागीं शिणती वेडी ॥ अविनाशा गोडीनेणती ॥ ९२ ॥ एवंचाली कांठायां ॥ सख्यस
 र्वथैव नाही ॥ लोकांतरी ह्मणती काहीं ॥ न घडे तेही उद्वा ॥ ९३ ॥ श्लोक ॥ श्रुतं च दृष्टं च ह्यं स्पृष्टं ॥ सूयाः ययव्ययैः ॥ बहून्
 रायकामत्वात्कषिपवच्चापि निष्कलं ॥ २१ ॥ टीका ॥ जें सा देखिला हा लोक ॥ तें साचि श्रुत स्वर्गादिक ॥ अनादि दोष युक्त देख ॥
 सदोख मूर्ख वांछिती ॥ ९४ ॥ स्वर्गी ह्मणसी दोषकोण ॥ ऐकत यांचें लक्षण ॥ स्पर्धा असल्यानां शजाण ॥ तपहीण दिविभोग ॥
 ९५ ॥ तपसंपत्ती समान पाहीं ॥ स्पर्धा मांडी त्याचा ठायीं ॥ मज समान भोगुया हीं ॥ तें सख्य नाही मानसीं ॥ ९६ ॥ आपणा होनीः

अधिकपदी ॥ व्यासीदांष प्राशोपोनिनिदी ॥ ते येहाऐसीविषमबुद्धी ॥ सरवत्रिशुद्धतेयेकेंचें ॥ ९७ ॥ ग्यालागींस्वर्गभोगजेंसरब ॥ स
 कळांसारिखेंनाहीदेख ॥ तपानुसारिखेंन्यूनाधिक ॥ भोगिर्तालोकनिजकर्म ॥ ९८ ॥ एकउर्वशीभोगूलागला ॥ एककाळीविदुष
 गावला ॥ भोगेंतपक्षयोझाला ॥ नाशआलाअनिवार ॥ ९९ ॥ जंवजंवस्वर्गभोगभोगिर्ता ॥ तंवतंवतपाचीशीणराती ॥ तपस्ये
 क्षयाजाती ॥ नाशपावतीस्वर्गस्थ ॥ १०० ॥ स्वर्गप्राप्तीचियेविधी ॥ कर्मकरितांविघ्नबाधी ॥ तेणेंनवेस्वर्गसिद्धी ॥ जाणअशुद्ध
 उद्दवा ॥ १०१ ॥ जेंगर्मचिसरवले ॥ त्याचेंबारसेंनवचेकेले ॥ तेविकर्मांचिविघ्नउद्भवले ॥ पावणींठेलेकर्मांचें ॥ १०२ ॥ हाणशीविघ्नक
 रीकोण ॥ कर्मकरितांहोयविगुण ॥ तेकर्मचिकर्मांसिजाण ॥ विघ्नदारुणउपजवी ॥ १०३ ॥ कर्मचिकर्मांसिसाधक ॥ कर्मचिकर्मां
 सीबाधक ॥ कर्मचिकर्मांसीमोचक ॥ हेंनेणोनिलोकगुंतले ॥ १०४ ॥ काम्यकर्मांविघ्नविचित्र ॥ देशकाळमंत्रतंत्र ॥ द्रव्यदक्षणावि
 धिपात्र ॥ शुद्धीसर्वत्रपाहिजे ॥ १०५ ॥ जेंसेंहायरोगाचेंरोगियासी ॥ अन्यकुपथ्यबाधीत्यासी ॥ तेसेंजाणकाम्यकर्मांसी ॥ अन्यदो
 षीयविघ्न ॥ १०६ ॥ प्रचंडदुधाचेंभांडें ॥ माजीघेंबुएककांजीपडे ॥ तेणेदहीदुधनातुपजोडे ॥ करीखवडेदुधाचें ॥ १०७ ॥ तेसेंकाम्य
 कर्मजाण ॥ अन्यहिहोतांविगुण ॥ फळनव्हेपरिदारुण ॥ तेकर्मचिविघ्नउपजवी ॥ १०८ ॥ कशेनियांवारामासीं ॥ जेंसाहृषिक
 करीरुषी ॥ त्याच्याफळाआडविघ्नैकरीं ॥ केल्याकृष्णासीनाशक ॥ १०९ ॥ भूमीशुद्धशुद्धबीज ॥ काळींमज्जन्यकर्तानिरुज ॥ उप
 करणसामोघ्रीसमाज ॥ पाहिजेहेवोजपाहिजे ॥ ११० ॥ पेरणीझालीयापावी ॥ देखणेंराखणेंकूपकांही ॥ सोकरावेंआवशीपाहा
 दी ॥ आळसपोटींसांडुनी ॥ १११ ॥ पीकयेतयेतांकणशीं ॥ आभाळेंहिंसळांपडेल्यासी ॥ कांकान्दींपडेपिकासी ॥ घालीगेतासीनिं
 दणें ॥ ११२ ॥ गर्वाचातांबेरापडे ॥ कांअहंतेचरोगपडे ॥ कींअधर्माचीआळावाटे ॥ पीकनुडेतेणेही ॥ ११३ ॥ सवळसोंकरणेंन
 थडी ॥ तरीआशेनृष्येन्याभोरडी ॥ कींजेपिकाचीओरबडी ॥ दाणाबुडीउरेंना ॥ ११४ ॥ दंभाचीघांटीपडिल्यावायीं ॥ घांटादिसे

परिदाणानाहीं ॥ कामक्रोधाचाउदरीपाहीं ॥ मुळाचाठायींकरांडी ॥ १५ ॥ आल्याविकल्याचीधाडी ॥ शेतामाजीनुरेकाडी ॥ कुवासनादोळा
 चीपडेउडी ॥ समूळसशेंडींखुराट ॥ १६ ॥ एवंचूषिवळाचेपरी ॥ सकामासीविघ्नेंभारी ॥ फळअंतरळेंदुरी ॥ विघ्नसागरींबुडाले ॥ १७ ॥ स्वर्ग
 येकयाज्ञिकबहुत ॥ यालागींदेवविघ्नेंकरित ॥ मुख्यइंद्रविघ्नप्रवर्तत ॥ स्वर्गराखतनिजभोगा ॥ १८ ॥ जेविंवेश्यायेकीराती ॥ येथसका
 मबहुतयेती ॥ तेजैसेकलहोकरिती ॥ तैशीगतीयाज्ञिकां ॥ १९ ॥ कांशुर्णजैसीभ्रतुस्नात ॥ तिसीभोगूंयेतीश्वानबहुत ॥ परस्परेंगुर
 गुरित ॥ तेसास्वर्गभोगतसकामा ॥ २० ॥ तेथज्यासीभोगघडे ॥ भोगूंजातांआडकोनिपडे ॥ भंडिमाहोयजगापुढें ॥ सज्ञानतोडेंशुंकिती
 ॥ २१ ॥ जीचेंभोगूंजायसरब ॥ अडकल्यातेंहोयविमुख ॥ मैथुनहारेंगुंतल्यादेख ॥ शुंकितीलोकमुखामुखी ॥ २२ ॥ तैशीयाज्ञिकांस्वर्गप्रा
 प्ती ॥ भोगेंहोयपदच्युती ॥ स्वर्गभोगींगुंतलीआसर्त्ता ॥ विमुखपडतीइहलोकीं ॥ २३ ॥ एवंचूषिवळाचियापरी ॥ स्वर्गप्राप्तीसीविघ्नेंभारी
 ॥ केलेकष्टथाकरी ॥ भोगुकैशापरीघडेल ॥ २४ ॥ एकह्मणतीकर्मकुशळ ॥ आह्मीकर्महीनेंदूविकळ ॥ अछिद्रसाधुनीसकळ ॥ स्वर्ग
 फळसरबभोगूं ॥ २५ ॥ उडवाऐसेंहिनघडे ॥ तेंमीसांगेनतुजपुढें ॥ पंचभ्लोकींफाडोवाढें ॥ विषदनिवाडेंपरियेसीं ॥ २६ ॥ श्लोक ॥
 अंतरायैरविहतोयदिधर्मः स्वनुष्ठितः ॥ तेनापिनिर्जितंस्थानंयथागच्छतितच्छृणु ॥ २७ ॥ टीका ॥ जेणेअंतरायनपदती ॥ ऐशीं
 अछिद्रकर्मनव्हीती ॥ जरीझालीदेवगती ॥ तरीस्थानप्राप्तीतेंनैश्वर ॥ २८ ॥ कर्मज्यास्थानाप्रतिजाये ॥ तेथगेलियाजेंजेंलाहे ॥ तेंतें-
 सांगेनमीपाहे ॥ सावधहोयेउद्यवा ॥ २९ ॥ श्लोक ॥ इष्टेहदेवतायज्ञैः स्वर्लोकंयातियाज्ञिकः ॥ भ्रंजीतदेववत्तत्रभोगान्दिव्यान्
 निजार्जितान् ॥ ३० ॥ टीका ॥ पावनिकर्मभूमीउत्तम ॥ वर्मवरिष्ठब्राह्मणजन्म ॥ ज्योतिष्टोमादिककरितीकर्म ॥ नित्यकाम्यअ-
 भिहोत्र ॥ ३१ ॥ त्रैविद्याजाणतीसकळ ॥ कर्मकलापीअतिकुशळ ॥ ऐसेसज्ञानमूर्खकेवळ ॥ स्वर्गफळवांछिती ॥ ३२ ॥ जेणेंपुण्यें
 मीनजोडे ॥ तेंपुण्यह्मणतांवाचारडे ॥ याज्ञिकविषयासक्तगाडे ॥ स्वर्गभोगाकडेधांविनले ॥ ३३ ॥ यजुनिर्इंद्रादिदेवांसी ॥ जेणें

अंतरपडे मजसी ॥ त्यापावले स्वर्गलोकासी ॥ दिविभोग नीभोगावया ॥ ३२ ॥ बहुतींच घडिले जुने दाड ॥ ते श्वान स्वलीला करी गोड ॥ स्वपुण्य
गोड करिताती ॥ ३३ ॥ कांस्तशान दळिले अन्न ॥ कळुं श्वान शी परवाय श्वान ॥ ते साविस्वर्गभोग जाण ॥ शेषभाजन बहुतांचे ॥ ३४ ॥ गो
रीचें वेचून शुद्ध करत ॥ उच्छिष्टभोगावक न घेत ॥ याज्ञिकपवित्र ह्या पवित्र ॥ मोले सेंदात बहु शेष ॥ ३५ ॥ केवळ वायसाचें भांस ॥ ते ही राव
न मुखीचें शेष ॥ मोले न मिळे चिबहुवस ॥ ते सीर सकस याज्ञिका ॥ ३६ ॥ स्वर्ग उच्छिष्ट बहुतांचे ॥ त्यासी मोल वेचे अतिकष्टाचें मते ही न
मिळे चिधणिवें ॥ मयपतनाचें अहिर्निशी ॥ ३७ ॥ स्वर्गभोग भोगिती देव ॥ ते हि ह्याणताती आह्मी निरे देव ॥ याज्ञिकां ठायीं थोर हांव ॥
दिव्य वेभ्रभोगार्थ ॥ ३८ ॥ एवं झालिया स्वर्गप्राप्ती ॥ ते यजेजे भोगभोगिती ॥ ते भीसांगे ननु जपती ॥ ऐकनि श्रुती उद्भवा ॥ ३९ ॥ स्व
र्गी समान भोगुस मस्तां ॥ नाही जाणगा सर्वथा ॥ ज्यासी जेशी पुण्य अवस्था ॥ ते शी प्राप्ततात यासी ॥ ४० ॥ श्लोक ॥ स्वगुणयोप
चितेश्च भवे विमान उपगीयते ॥ गंधर्वैर्विहरन्मध्ये देवीनां हृद्यवेषधृक् ॥ ४१ ॥ टीका ॥ आपुले पुण्याचे निमोलें ॥ चंद्रप्रभाविमा
न आलें ॥ त्यामाजी आरूढले ॥ भोगूलागले दिभोगू ॥ ४२ ॥ तें थें दिव्य देहाचि प्राप्ती ॥ मनोहरवेशातें धरिती ॥ अतिमधुरगंधर्वगाती ॥
स्वेच्छाक्रीडती स्त्रियांसी ॥ ४३ ॥ त्या स्वर्गाच्या स्वर्गांगना ॥ देखतां भुली पडली मना ॥ मग त्याचे नीळें दे जाणा ॥ नानास्थानाक्रीडतु ॥ ४४ ॥
॥ श्लोक ॥ स्त्रीभिः कामगयानेन किंकिणीजालमालिना ॥ क्रीडन् वेदात्मपातं सराक्रीडे पुनिर्वृतः ॥ ४५ ॥ टीका ॥ त्या स्त्रियां स
मवेत आपण ॥ विमानीं करोनी आरोहण ॥ स्वेच्छागामी गमन ॥ शोभे विमान ते केंसे ॥ ४६ ॥ घंटाघंटिका जाळमाळा ॥ क्षुद्रघंटि
कारत्वमेरवळा ॥ किंकिणीलाविलिया सकळा ॥ विमानलीलाविचित्र ॥ ४७ ॥ इच्छित्या ठायाने विमाना ॥ चैत्रवनाकांनंदनव
ना ॥ भोगावया स्वर्गांगना ॥ आसक्त जाणा झालासे ॥ ४८ ॥ वनीसुमनाचे संभार ॥ परागउधळत संदर ॥ कोकिळांचे मधुर
स्वर ॥ झणत्कारभ्रमरांचे ॥ ४९ ॥ मंदसंगंधसुशीतळ ॥ झळकतसे मलयानिळ ॥ स्वर्गांगनासिगदारीळ ॥ काळसकाळसका

मा॥४८॥ आणीकापुराहोतींभेदी॥ एकवेळेभडकाउडी॥ तैसेंपुण्यवेचनेंउनाउडी॥ भोगासाठींसकाम॥ ४९॥ मजपतनहोईलयेथ॥ भोगजा
 तीलसमस्त॥ हेंहीनाठवीत्याचेंचिन्त॥ कामासक्तझालेंसे॥ ५०॥ दीपासिंदेतांआलिंगन॥ पतंगानाठवेनिजमरण॥ तैसेंनाठवेआत्मपतन
 ॥ भोगांमनविगुंतलें॥ ५१॥ श्लोक॥ तावत्प्रमोदतेस्वर्गेयावत्पुण्यसमाप्यते॥ क्षीणपुण्यःपतत्यर्वागनिच्छन्कालचालितः॥ ५२॥ टी
 का॥ जंवअसेपुण्यसंपत्ती॥ तंवस्वर्गभोगभोगिनी॥ क्षीणझाल्यापुण्यशक्ती॥ पतनपावतीतत्काळ॥ ५३॥ जंवरीगांठीअसेधन॥
 तंवरीवेश्येचेंसोजन्य॥ निःशेषवेचल्याधन॥ मुरवपरतोनापाहेना॥ ५४॥ तेंहीस्वर्गाचीवस्ती॥ निजपुण्येंभोगभोगिनी॥ पुण्यक्ष
 येक्षयाजाती॥ पतनपावतीअनेछा॥ ५५॥ कष्टकरूनियांयाज्ञिकीं॥ स्वर्गसाधिलाव्यावयासरवी॥ तेझालेजीपरमदुःखी॥ पतन
 अधोमुखीपावले॥ ५६॥ उडालेंस्वर्गभोगाचेंसरव॥ आलेंगर्भवासाचेंदुःख॥ जळोसकामाचेंमुख॥ ठकलेयाज्ञिकसरवलोभें॥
 ५७॥ उद्धवाजेह्मणतीस्वर्गसरव॥ तेयारितीपावलेदुःख॥ स्वर्गसरवमानितीमूर्ख॥ नव्हेनिर्दोखतीमार्ग॥ ५८॥ विधियुक्तआ
 चरतांयाज्ञिक॥ पुढतीपावलेथोरदुःख॥ तरिअविधीनेंहोईलसरव॥ झणीदेखह्मणशील॥ ५९॥ येथप्रवृत्तीमार्गींचीप्रवृत्ती॥
 दोंप्रकारेंअसेवर्तती॥ एकीविधिरूपेंआचरती॥ दुजीस्थितीअविधीनें॥ ६०॥ आतांसांगीतलीतुजप्रती॥ तेवेदीक्षविधानस्थिती
 ॥ जेविधीनेंस्वर्गप्राप्ती॥ हेप्रवृत्तीउत्कट॥ ६१॥ पुण्यक्षयेस्वर्गपतन॥ तेहीसांगीतलेंकथन॥ आतांअविधीजेआचरण॥ तेहीलक्ष
 णपरियेसी॥ ६२॥ वेदउलंघनेंकुमती॥ कुश्चितजनाचेसंगती॥ अप्रवृत्तीचीप्रवृत्ती॥ अधर्मस्थितीअवधारी॥ ६३॥ श्लोक
 यद्यधर्मरतःसंगादसतांवाजितेन्द्रियः॥ कामात्माकृपणोलुब्धःस्त्रेणोभूतविहिंसकः॥ ६४॥ टीका॥ सहजेप्राणीकामासक्त॥
 प्राप्तकामेंअतिलुब्धहोत॥ कामनपावतांदेनचिन्त॥ स्वभावोनित्यजीवाचा॥ ६५॥ ऐसयास्वभावनिष्ठासी॥ जरीसंगहोयअसं
 तपुरुषी॥ तरिरतिवाटेअधर्मासी॥ अकर्मासीप्रवर्ते॥ ६६॥ चंचळत्वेंकर्मठमन॥ त्यासअसत्संगमदिरापान॥ कामवृश्चिकेंद

शिलेंजाण॥ तेव्हांवर्तन अद्वातद्वा॥ ६५॥ पिशाहाते धेंडेंवोंवाळी॥ दिधल्यातोसर्वत्रजाळी॥ तेवीं आसत्संगेंकरीहोळी॥ स्वधर्मस
मुळींजाळित॥ ६६॥ बाळकाहार्तांदिधलेंशस्त्र॥ स्वोचितानं ह्मणे आपपर॥ छेदि आपुलेंचीशरीर॥ हीतविचारतेनेणे॥ ६७॥ जेंवि
जनीं आंवतरेदेव्हारा॥ तिच्यातोंडानाहीवोंटावारा॥ कांबहु रुप्याच्यादिगंतरा॥ नाहींप्यारवैराग्या॥ ६८॥ तेंसा असत्संगेंसरा
घालीदंभाचापसारा॥ नाहींविवेकाचाथारा॥ कामशास्त्राप्रवर्ते॥ ६९॥ कामशास्त्रेंअतिसकाम॥ कामास्तवयजीअधर्म॥ अध
र्मास्तवअकर्म॥ निंदधर्मआचरे॥ ७०॥ निंदकर्मचासंयोग॥ यासिमुहलुब्धभोग॥ लुब्धभोगामाजीचांग॥ अधर्मसांगसवि
स्तर॥ ७१॥ अधर्मवादतांडवारा॥ परद्रव्यआणीपरहारा॥ याचिलागींशरीरा॥ उपायद्वाराकष्टवी॥ ७२॥ अंगनेलागींअतिदीन॥
स्त्रीध्यानेंहोयस्त्रेण॥ स्त्रीसाधावयाजाण॥ भूतहननआरंभीं॥ ७३॥ श्लोक॥ पशूनविधिनालभ्यमेतभूतगणान्ययन॥
नरकानवशोजंतुर्गत्वायात्युल्बणंतमः॥ ७४॥ हीका॥ जारणमारणउच्चाटन॥ संभनमोहनवशीकरण॥ असाध्यसाधूनि
अंजन॥ करीलागवणस्त्रियांसी॥ ७५॥ लोणरार्आणिबिबवे॥ मधुरसींकालवीआघवे॥ साबरीमंत्राचेनिवैभवे॥ होमककं
धावेमानस॥ ७६॥ कर्मकरावयाअभिचार॥ मेषजंबूकवांनर॥ सरडबेडूकमछमगर॥ गीधघारहोमिती॥ ७७॥ नग्नभैरव
वेताळ॥ श्रोतिंगपिशाचकंकाळ॥ मारकोमेसकोमैराळ॥ भूतेंप्रबळउपासी॥ ७८॥ काळीचिडीकांकणघारी॥ कागबगडलूक
मारी॥ आवंतूनीकाळीमाजरी॥ साबरमंत्रांदांमिती॥ ७९॥ वाहत्याघाण्याचेंतेलचोरी॥ प्रदोषसंधीन्हायशनिवारीं॥ शाकिनी
डाकिनीमध्यरात्री॥ होमामाझारींचेतवी॥ ८०॥ मद्याचेघटपूर्णभरी॥ मातांगीचीपूजाकरी॥ रुधीरघालीमेतपात्रीं॥ मोहनी
मंत्रजपोनी॥ ८१॥ घेनीहळदीचीउरी॥ सेंदूरलावितीमळवरी॥ कामसाधावयाहरी॥ अंजनकष्टींसाधिती॥ ८२॥ होमपात्रीं
करावयातांतडी॥ समूळअश्वस्तानेतोडी॥ फळीतपुष्पीतऔषधीउपडी॥ आसनाबुडींघालावया॥ ८३॥ बीजपावावयामं

चाचें ॥ बोलेकानडेप्रेताचें ॥ आणवीमृगअश्वलाचें ॥ भयपापाचेंमानीना ॥ ८३ ॥ स्वेचरभूचरजळचर ॥ जीवपीडितीअपार ॥ घे
 ऊनिब्राह्मणाचेंरुधिर ॥ अभिचारआचरती ॥ ८४ ॥ गायीब्राह्मणासीजाण ॥ पीडाकरितीदारुण ॥ होत्रचित्तदाराहरण ॥ स्वार्थेप्राण
 घेताती ॥ ८५ ॥ देवालईचेदेवशेष ॥ कांशिवालयांचेंशिवशेष ॥ घेतांनकरितीआळस ॥ वासनाअसोसआधमी ॥ ८६ ॥ एवंकरितां
 ऐसें ॥ तेणेंअकर्मकर्मवशें ॥ अंधतमींतेप्रवेशे ॥ जेविकांअंवसेचंद्रमा ॥ ८७ ॥ अकर्मजाणअतुबंकी ॥ जीवाचेंनिजज्ञानछळी ॥ -
 अतिमूढकरूनितेकाळीं ॥ निरयकळोळींघालित ॥ ८८ ॥ तेनरकींचीनवलकथा ॥ कोदिवर्षेतळींजातां ॥ गबनलगेगसर्वथा ॥
 केविवरुतायेईल ॥ ८९ ॥ त्यांतेंअंधतमह्यणती ॥ जेदेस्वतांअंधहोयवृत्ती ॥ निघतांनिर्गम्विसरती ॥ नरकींवसतीमूढतें ॥ ९० ॥ जं
 वहोयकर्मभोगांत ॥ तंबनरकभोगीअकल्यांत ॥ मगस्थावरत्वपावत ॥ वृक्षहोतकांपाषाण ॥ ९१ ॥ ऐशीअवस्थागाढमूढ ॥ के
 वळजाळ्यघालेंजड ॥ स्वप्नीसुखनेणतीगोड ॥ दुःखदुर्वादभोगिती ॥ ९२ ॥ एवंअधर्मवृत्तीवर्ततां ॥ सरस्वलेशनलभेसर्वथा ॥ दुः
 खअविचारभोगितां ॥ निर्गमतात्यानाहीं ॥ ९३ ॥ ॥ श्लोक ॥ कर्माणिदुःखोदकर्माणिकुर्वन्देहेनतैः पुनः ॥ देहमाभजतेतत्रकिं
 सरवंमर्त्यधर्मिणः ॥ ९४ ॥ टीका ॥ ऐकेंबापाउद्धवा ॥ मरणधर्मात्मकाजीवा ॥ सरस्वभेदेत्याच्याभावा ॥ दुःखप्रभवामा-
 जिवास ॥ ९४ ॥ नरदेहायेवोनिकेवळ ॥ करेकर्मकरितीप्रबळ ॥ ज्यासिउत्तरोत्तरदुःखफळ ॥ यातनासकळभोगी ॥ ९५ ॥
 मरमरोदुःखभोगीदारुण ॥ उपजोनिकर्मकरीहीन ॥ दुःखावर्तीपडिलेजाण ॥ आपण्याआपणघातक ॥ ९६ ॥ जेसंतचर
 णींविमुख ॥ त्यांसिस्वप्नीहिनाहींसरव ॥ करकर्मकरीकामुक ॥ बढेदुःखसकाम ॥ ९७ ॥ एवंप्रवृत्तिमाजीअसतां ॥ सकाम
 कर्मआचरतां ॥ सविधीकर्मकरितां करितां ॥ दुःखसर्वथाअनिवार ॥ ९८ ॥ सविधीकाम्येंस्वर्गपतन ॥ अविधीकाम्येंन
 रकदारुण ॥ एवंप्रवृत्तिमाजीजाण ॥ सरस्वकोणसकामा ॥ ९९ ॥ ह्यणशीलोकपाळांवाक्यां ॥ नित्यसरवअसेलयाही ॥ त्या

भिज्जामरणनाही ॥ अमरत्व आह्मी साधावे ॥ ६०० ॥ लोकपाळाचे नित्य लोक ॥ लोकपाळही नित्य देख ॥ तेथें असेल नित्य
 सत्त्व ॥ ऐसें मूर्खकल्पिती ॥ १ ॥ ॥ श्लोक ॥ लोकानां लोकपालानां मद्रुवंकत्य जीविनां ॥ ब्राह्मणोऽपि भयं मत्तो हि पुरार्धपरा
 युषः ॥ ३० ॥ ॥ टीका ॥ लोकपाळां माजी असरेंद्र ॥ मरुदूणाचारजाइंद्र ॥ ज्यासीमानिती सूर्यचंद्र ॥ वरुणकुबेरयमादि ॥ २ ॥
 ज्या अमरावती सिंहासन ॥ ऐरावताचें आरोहण ॥ उच्चैश्च वा अश्वजाण ॥ पुढें आपण खोल गिये ॥ ३ ॥ ज्या सीउर्वशी भोग
 पत्नी ॥ रंभा मुखविलसिनी ॥ जेथ तिलोत्तमानाचणी ॥ चिंतामणी लोळती ॥ ४ ॥ अष्टमासिद्धीचीं मांडारे ॥ रत्नजडोत धवळारे ॥ मरग
 जाचे डोल्हारे ॥ सुवर्णसूत्रें लाविले ॥ ५ ॥ वैडूर्याचे शाहाडे ॥ कामधेनुचे वाडे ॥ कल्पद्रुमाचे मांडोडे ॥ चहूंकडे शोभती ॥ ६ ॥ लोक
 पाळ आत्तेचे ॥ सरसेनासेन्य ज्याचें ॥ एवढें ऐश्वर्य ज्याचें ॥ राज्य स्वर्गाचें भोगित ॥ ७ ॥ त्यासि माझी काळशक्ति ॥ ब्रह्मयाचे
 दीनांती ॥ चौदा इंद्र क्षयाजाती ॥ येरांची गती कायशी ॥ ८ ॥ ब्रह्मा युहणती समता ॥ जो हि पुरार्ध आयुष्य वेता ॥ जंवन पवे मा
 झी काळ सत्ता ॥ तंव म्हाघ्यता आयुष्याची ॥ ९ ॥ ज्यासि अग्रपूजेची मान्यता ॥ जो लोकलोकपाळांचा कर्ता ॥ त्या ब्रह्मासि
 माझी काळ सत्ता ॥ घासी सर्वथा सलोकें ॥ १० ॥ मी काळात्मा देउ धरु ॥ शास्त्रानियंताई श्वरू ॥ अंतर्गामी सर्वेश्वरू ॥ अतिदुर्धरू
 व्यापकू ॥ ११ ॥ माझा काळ शोभदारुण ॥ त्यातें आवरूं शके कोण ॥ धर्म अर्थ काम जाण ॥ निवारण त्या नहे ॥ १२ ॥ प्रळय कळी
 महाकाळासी ॥ माझी कीर्ती प्रासी ॥ माझे महाभय सर्वांसी ॥ लोकपाळांसी सरवकेंचें ॥ १३ ॥ लवनि मिश्र पळा पळें ॥ माझे निभयें
 सूर्यचळे ॥ माझे निभयें प्राणखेळे ॥ वायुचे माझे निभेणें ॥ १४ ॥ माझे आत्तेवरी अग्नी जाण ॥ वसवीत सेजवर स्थान ॥ महद्भयें
 नव्हे अधिक न्यून ॥ पचवी अन्नचतुर्विध ॥ १५ ॥ यथाकाळी प्रजन्य धारी ॥ इंद्रवर्षें मद्रये करी ॥ मृत्यु स्वकाळें प्रळय करी ॥
 भयभरी त्या माझे ॥ १६ ॥ माझे निभयें करी देख ॥ समुद्र नोलांडी निजरेखा ॥ माझिया भयाची थोर शंका ॥ तिहीं लोकां कांपवी ॥ १७ ॥

तिहींलोकांचाशास्ता॥ ईश्वरतोमीनियंता॥ तेणेंकर्मजडाचीवार्ता॥ अनेश्वर्यताछेदिली॥ १८॥ प्रवृत्तीसिअनर्थता॥ मागांदाविलीतत्त्वता॥ वै
 राग्यस्थापिलेंसदृढता॥ निवृत्तीसर्वथाअतिश्रेष्ठ॥ १९॥ आपुल्याऐश्वर्याच्याअविकारें॥ साधूनिईश्वरत्वकेलेंरवरें॥ मिमांसकमननिरा
 कारें॥ निरूपणपुढारेंचालवी॥ २०॥ मीमांसकवार्ता॥ बोलिलेजीवासिअनेकता॥ तोचिकर्ताआणिभोक्ता॥ हेचिसर्वथानिराकारी॥ २१॥
 श्रुतीक॥ गुणासृजतिकर्माणिगुणोऽनुसृजतेगुणान्॥ जीवस्तुगुणसंयुक्तोभुंक्तेकर्मफलान्यसौ॥ २२॥ टीका॥ कृष्णह्मणेउद्भू
 वाते॥ एकादशइंद्रियेंसमसें॥ करितीनानाविधकर्मते॥ आत्मातोयेथेंसर्वसाक्षी॥ २३॥ दीपुजळलियावरी॥ लोकवर्तनेव्यापारी
 तोनेमीनानिवारी॥ तैशापरीजीउयेथें॥ २४॥ जीउप्रेरोनिइंद्रियांतें॥ झणालकरवितसेकर्मते॥ जेविकुन्हाहीघेउनिहाते॥ छेदीवृक्षांतेंह
 शिवळु॥ २५॥ ऐशीइंद्रियांचीप्रेरणता॥ जीवासिनघरेसर्वथा॥ तेनघटायाचेंएककथा॥ तुजतत्त्वतांसांगेन॥ २६॥ इंद्रियांकर्मीप्रेरण॥ क
 रितेसत्त्वादिकगुण॥ जीउउभयसाक्षीजाण॥ कर्मकारणत्यानाही॥ २७॥ अंगेंनातळतांआपण॥ चुंबकसंनिधमात्रकारण॥ अचेतनलोहाक
 रीचळण॥ तेसाजाणजीवयेथें॥ २८॥ कांडगवल्यादित्वाकर॥ सद्गुरुलोकव्यापार॥ तोसूर्यासिनातळेकर्मभार॥ साक्षीसाचारकर्माचा
 ॥ २९॥ तेसीजीनासीकर्तव्यता॥ सत्यनाहींगासर्वथा॥ दिसेजेकाहीअपादता॥ तेंअध्यासकतामिथ्यत्वे॥ ३०॥ कवलेअध्यासिलाडोळा॥ तो
 चंद्रमादेरेपेणिवळा॥ तेविआन्हाकर्ताभासेस्थुळा॥ केवळनिश्चळानेणती॥ ३१॥ सवेगचालतांआभाळी॥ राळेंह्मणतीचंद्रमापळे॥ तेवि
 आत्माकर्तामानितीस्थुळें॥ उपाधिमेळेअध्यास॥ ३२॥ देहमीकर्ममाझे॥ हेंआत्मेनिस्वप्नेनिणजे॥ मृगजळींबुडालेराजे॥ सत्यमानिजेतें
 संहें॥ ३३॥ एवंआत्मासकर्तव्यता॥ सत्यनाहींगासर्वथा॥ त्यासिह्मणतातिफळभोक्ता॥ तेहीवार्तामिथ्यत्वे॥ ३४॥ सतीतोडिल्यासह
 स्त्रगायी॥ जागृतीत्यांचेंदुर्भतेनाही॥ आत्माभोक्तातेसापाही॥ उपाधिच्यावायींमिथ्यारूपें॥ ३५॥ डबकींप्रतिबिंबलारवी॥ तोजेतेंथी
 लकटंमसेवी॥ तेभोक्ताआत्मादेहगांवी॥ सत्यमानवींमानवा॥ ३६॥ मृगजळामाजीमासे॥ बिंबलाचंद्रगिळितीअंवसे॥ तेसाआत्मा

देहाभिमानवशे ॥ भोगविशेषे भोगिता ॥ ३६ ॥ एवं आत्मा जो मोक्ता ॥ तैसा पाधिकवार्ता ॥ उपाधी भिथ्या गातवता ॥ आत्मा मोक्ता कैसे नी ॥
३७ ॥ आत्मा अकर्ता अमोक्ता ॥ सदृश साधिलें तत्त्वना ॥ जीवासिबोलिनी अनेकता ॥ तै भिथ्या आतां साधितु ॥ ३८ ॥ श्लोक ॥ यावत्प्रादु
णवैषम्यं तावन्नानात्वमान्ननः ॥ नानात्वमात्रेण यावत्प्रातर्न च्यंतदेव हि ॥ ३९ ॥ टीका ॥ सत्वरजतमात्रा ॥ अंतरांधुमादु गुणकर्मांचा ॥ नवजीवा
सि अनेकत्वाचा ॥ आभासमात्रा मानला ॥ ४० ॥ अहंकारादिदेहपर्यंत ॥ नवजीवासिमीपणाभासन ॥ नवनानात्वमानीसत्य ॥ तै भिथ्या निश्चि
त उद्भवा ॥ ४१ ॥ जैसें आपुलें चिनिजमुख ॥ आरिसाकरी आपणा सचुरव ॥ तैसें अविद्यायोगें माइक ॥ हेंत देखदाखवी ॥ ४२ ॥ आरिशामाजी
आपुला ॥ जो हेंत भावें स्वयें देखिला ॥ तैणें आपण नाहीं द्विधा झाला ॥ मिथ्याभासला आभास ॥ ४३ ॥ तो आभास झालिया समोर ॥ त्रिगु
णगुणांचे विकार ॥ एकचिदातीनाकार ॥ दिसे साचारगुणक्षोभें ॥ ४४ ॥ जैसें आपुलें चिमुख केवळ ॥ शस्त्र अदर्श आणि जळ ॥ लांबचं
चळनिश्चळ ॥ करी प्रबळविकारी ॥ ४५ ॥ एवं त्रिप्रकार कार्यविशेषें ॥ मुखचि देखिजे नजमुखें ॥ तैसें तें नानात्व लटिकें ॥ गुणक्षोभकें भा
सत ॥ ४६ ॥ सूत्रचि विणिलें पटाकारी ॥ पटाचरी तंतु च्याहारी ॥ दिसतो ते विचराचरी ॥ नानाकारी एकची ॥ ४७ ॥ साखरेचा केला रुंसु ॥
वरकठीण आंत बाकस ॥ मधील पिळून घ्यावारस ॥ हा त्रिगुण दोषूत्या नाही ॥ ४८ ॥ तैसा परमात्मा श्रीहरी ॥ अहितीय येक चराचरी ॥
यासि अनेकत्वाचा परी ॥ सत्वादिकरी गुणक्षोभ ॥ ४९ ॥ जैसा बहुरूपी आपुल्या ठायीं ॥ नानासो गें धरीदेहीं ॥ तितुकीं रूपें त्यासि नाही
॥ एकलाणीं अहेंत ॥ ५० ॥ तैसा सच्चिदानंद श्रीहरी ॥ आत्मा एकचराचरी ॥ नांदता हे नानाकारी ॥ हेंता माझरीं अहेंतें ॥ ५१ ॥ अहेंत
साधिलें जीवारी ॥ ससमानलें आत्मासी ॥ परियेकी आशंका ऐसी ॥ निजमानसी वतंत ॥ ५२ ॥ नृचि ह्मणसी जीवपरतंत्र ॥ आतां अ
हेंत पणें स्वतंत्र ॥ बोलरी बोलणें विचित्र ॥ कैविसाचारमानावें ॥ ५३ ॥ अहेंत पणसंपादिसी ॥ माझें मय लोक पाळां ह्मणरी ॥ हेंत मने
गा आत्मासी ॥ अहेंतासि मयकेंचें ॥ ५४ ॥ ऐशियारी तिरुद्वा ॥ झाल्यासंदेहासी रिधावा ॥ तोतू आतळों नेदीं जीवा ॥ ऐकवरानि-

धारु ॥ ५४ ॥ जीवासिउपाधीसितदात्मता ॥ तंवतंव आभासेनानात्मता ॥ नानान्वीं परतंत्रता ॥ ईश्वरसत्तानेमक ॥ ५५ ॥ अमीतमिनलियादळ
 ॥ सेनापतीवीणविकळ ॥ आंबापिकलियारसाळ ॥ राखणसबळल्यापासीं ॥ ५६ ॥ तेंसीजीवासिजंव अनेकता ॥ तंवसृष्टीसिकताहता
 नियंता ॥ जाणईश्वरूचिसर्वथा ॥ परतंत्रताजीवासी ॥ ५७ ॥ अनेकत्वेपरतंत्रता ॥ यालागींईश्वरनियंता ॥ ऐशीदेखोनिईश्वरस
 ता ॥ मयसमस्ताजीवांसी ॥ ५८ ॥ माझेईश्वरीसत्तंचेंमये ॥ देखोनिअंतकूहिमीताहें ॥ इंद्रादिकांचापाहुकाये ॥ मयवाहेविधाता ॥ ५९
 ॥ माझीअत्यंतप्रळयीचीसत्ता ॥ वाजेहरिहरांचेमाथा ॥ अनेकत्वाचासंदर्ता ॥ गीत्चीमर्वथा निजकाळ ॥ ६० ॥ यालागींअनेकत्वजंव
 आहें ॥ तंवरीदुस्तरकाळमये ॥ जेव्हांअनेकत्वनाहीहोये ॥ तेव्हांकाळकायेनाशिल ॥ ६१ ॥ एवंअनेकत्वताचेमाथा ॥ ईश्वरभया
 चीकाळसत्ता ॥ अनेकत्वेपरतंत्रता ॥ जाणसर्वथाउद्धवा ॥ ६२ ॥ तेंअनेकत्वजेंजाये ॥ तेंकाळनाहीमाकेंचेंमये ॥ परनसतांपरतंत्र
 नहोय ॥ एकत्वांआहेस्वानंदु ॥ ६३ ॥ तेथअहैताचासळूनुठी ॥ ऐक्यदेखेसकळसृष्टी ॥ तेव्हांस्वानंदाचियाकोटी ॥ भोगीतउठी
 निजबोधें ॥ ६४ ॥ ज्यासरवाचीमर्यादा ॥ देशंकाळेंनकरवेंकदां ॥ त्यासरवाचीसरवसंपदा ॥ भोगीतसदांअहैतें ॥ ६५ ॥ निजात्म
 ज्ञानअलोलिक ॥ दुजेनवीणअहैतसरव ॥ सांडनिकर्मवादीपरममूर्ख ॥ नानालोकवांचिती ॥ ६६ ॥ मागांकर्मवादीकर्मव ॥ बो
 लिलेप्रवृत्तिअतिश्रेष्ठ ॥ कर्मैकरूनियांउद्धट ॥ भोगवरिष्ठभोगावे ॥ ६७ ॥ तेचिनिरसोनिआतां ॥ पुढारीचालविलीकथा ॥ उद्धवा
 सीअहैतता ॥ दृढसर्वथासांगत ॥ ६८ ॥ श्लोक ॥ यावदस्यास्वतंत्रत्वंतावदीश्वरतोमयं ॥ यातत्समुपासीरंस्तेमुत्थंति
 शुचार्पिताः ॥ ३२ ॥ टीका ॥ गुणवैषम्यज्याचेठांथी ॥ तेनरुक्भोगासक्तपाहीं ॥ यागादिकर्मकरूनिदेहीं ॥ भोगस्थानते
 हीराकिलें ॥ ६९ ॥ जेजेवांकुर्नागेलेलोक ॥ तेथूनियात्तिकापतनधाक ॥ तंवदुःखदेखेलोकनायक ॥ अनित्यलोकदेखोनी ॥
 ७० ॥ पदच्युतीलोकच्युती ॥ भोगकर्मभोगाच्युती ॥ केलेकष्टहआजाती ॥ दुःखीहोतीनिजपतनें ॥ ७१ ॥ घायाळाकीजेत

रदप्रार॥ तैसैं वीत मोनरु॥ स्वप्नार॥ भवे जन्म मरण वाहार॥ भोगी अधोर गर्भवास॥ ७२॥ राहा दमा के चै करे॥ पुदतीरिता पुदती
 मेरे॥ तैसा अविश्रम फिरे॥ गर्भद्वारं मरणांत॥ ७३॥ विंचें रसादिल्यादुःखितासी॥ दादीसि आगला गेल्यासी॥ तैवि भोगक्षये पति
 तासी॥ गर्भवासी पीड़ा होय॥ ७४॥ लौकांसि अनित्यतानेणती॥ आलागीं परमदुःखी होती॥ कष्टाचें फळदुःख प्राप्ती॥ संसाराव
 तीं अडकले॥ ७५॥ केवळ लोक भोगनिय॥ हेहीन घड़े गयेथ॥ भोगलोक होत सत्य॥ तरी अनित्य ह्यणावे॥ ७६॥ जे विंरोरी
 सर्पाभास॥ तैवि लोकचतुर्दश॥ केवळ मायामय विलास॥ सरवले शनैथे केंचा॥ ७७॥ केवळ जें कामादक॥ त्यामाजी केंचें
 भोगसरव॥ कर्मदने केवळ भूरव॥ विषयमाई कवां छिती॥ ७८॥ भरलें मृगजळाचें तळें॥ तेणे जें पिकती साळिकळें॥ तैविष
 यभोगी सरवफळें॥ हें नकळे फ्रांतासी॥ ७९॥ जगदुमदुमीत भरलें दिसे॥ तैतूं माईक ह्यणसी केंसे॥ हेंचिकळे अनायासे
 ॥ तुजमी तैसें सांगेन॥ ८०॥ श्लोक॥ काल आत्मागमोलोकः स्वभावो धर्म एव च॥ इति मां बहुधा प्राहुर्गुणव्यति
 करे सति॥ ८१॥ टीका॥ केवळ मायामय कल्पित॥ संसारतो अज्ञानजनित॥ एकानें अनेक ह्यणत॥ चित्तें दुश्चिंत
 होउनी॥ ८२॥ कनकबीज सेवणें जैसें॥ शाहाणें माणूस होय पिसें॥ मग त्यासिन सतेंचि आभासे॥ ससें मासे गोसर्प॥
 ८३॥ तैसें मायावशें अति फ्रांता॥ तैसे अनेक लभासे चित्ता॥ नभीगंधर्व नगर पाहातां॥ दिसे शोभिता पुरदुर्गु॥ ८४॥ कां
 आंधारी दोडोळां॥ ह्यणें सर्पदंड कीं समनमाळा॥ नाना एकावळी मुक्ताफळा॥ कोणी अवळ विसरली॥ ८५॥ तैवि निजात्मा
 मी पुरुषोत्तम॥ त्यामज नाना रूपें नामें कर्म॥ काळ आत्मा आगम॥ स्वभाव धर्म मज ह्यणती॥ ८६॥ काळ ह्यणती प्रकृती क्षो
 भकु॥ आत्मा ह्यणती प्रकृती नैमकु॥ वेद ह्यणती कर्मबोधकु॥ अदृष्ट द्योत कुधर्म तोमी॥ ८७॥ अदृष्ट दृष्ट करूनी भोग विजे
 ॥ आलागीं धर्म तो ह्यणिजे॥ आतां स्वभावो जेणें बोलिजे॥ तैहि सहजें परियेसी॥ ८८॥ आत्मा भोक्ता हा स्वभावो॥ जेणें प

रिणभेदेवाधिदेवो ॥ इत्यादिकहेतुपाहाहो ॥ मजचिस्वभावो ह्यणनाती ॥ ८८ ॥ अदृष्टाचें पळनानालोक ॥ लोकह्यणावयाहेतुदेख
 ॥ एवमजएकातें अनेक ॥ मिथ्यामूर्खमानिती ॥ ८९ ॥ नानारंगाचियाहत्ती ॥ विचलिहिलेयथानिगुति ॥ तेहीनानाकारेंदिसेभिती
 ॥ सर्वव्यक्तीद्योतक ॥ ९० ॥ तेसेनानाकारनानाधर्म ॥ नानानामेंनानाधर्म ॥ तेमीश्रवद्याआत्माराम ॥ सर्वोत्तमसर्वथा ॥ ९१ ॥
 मजवेगळारिताकाही ॥ अणुभरीवावउरलानाहीं ॥ मीसर्वात्मासर्वदेही ॥ सर्वगतपाहींसर्वदां ॥ ९२ ॥ जेसेसागरामाजीतरंग ॥
 तेसेमजमाजीदिसेजग ॥ जगनव्हेतिंमीचिचांग ॥ सरवअव्यंगमजमाजी ॥ ९३ ॥ मीशुद्धबुद्धमुक्तस्वभावो ॥ त्यामजनानाखें
 ठेवितीनावो ॥ उद्बुवाज्यासिंजेसाभावो ॥ तेसासीदेवोनयासी ॥ ९४ ॥ नास्तिक्यवसेज्याचेठार्यां ॥ त्यासिमीसर्वथाकोठेना
 ही ॥ आस्तिक्यवंतालागींपाटीं ॥ मीसर्वावार्थानिष्टतु ॥ ९५ ॥ भावार्थेंजामजजेथेंपाहे ॥ त्याशिमीतेंहोचितेंश्रेंआहे ॥ मजपावाव
 याउपाये ॥ बहूतपाहेनलगती ॥ ९६ ॥ मीसर्वात्मासर्वगतयेकु ॥ ऐसाजयाचाभावनिष्ठकु ॥ तोचिपदियंतामजयेकु ॥ ज्ञानतिल
 कुतोमाझा ॥ ९७ ॥ तोआत्मासीत्याचेंदेहे ॥ मीध्यातानोमाझेथ्ये ॥ मीज्ञाताशुद्धजेथे ॥ ऐसापटियेतोआझा ॥ ९८ ॥ उद्बुवाहेएका
 त्मभक्ती ॥ सज्ञानज्ञातेथेणेंमजती ॥ तयांमजअभेदप्रीती ॥ तुवांहियारितोभजावें ॥ ९९ ॥ परमात्माएकनित्यशुद्ध ॥ त्यासिमा
 यामयसंसारबंध ॥ मिथ्याजाणदेहसंबंध ॥ हानिजातबोधपेंमाझा ॥ १०० ॥ हामिथ्याबंधपडेजीवासी ॥ आत्मज्ञानेमुक्तीत्मा
 सी ॥ हेमागेंबोलिलोंतुजपासी ॥ तेचिंमतनिरासींदृढकेलें ॥ १ ॥ धरोनिश्लोकचोदावा ॥ अंतीश्लोकचोतिसावा ॥ मिमांसक
 मत्ताचाआपवा ॥ निरासुखरवायेणेंकेला ॥ २ ॥ एवंपरिसोनिमत्तांतर ॥ अद्वैतस्थापिलेंदृढतर ॥ हेचिनिजज्ञानसाचार ॥
 चरान्तरवरिष्ठ ॥ ३ ॥ अद्वैतज्ञानशुद्धचोरव ॥ ऐकोनिउद्बुवाझालेंसरव ॥ हृदयींदाटलाहरिव ॥ पाहेश्रीमुखरुणांचें ॥ ४ ॥
 चालिलेंसात्विकाचेंभरितें ॥ चित्तविसरलेंचित्तनातें ॥ अभुलोदलेजीतेथें ॥ आपआपण्यातेंविसरलें ॥ ५ ॥ उद्बुवामिनावे-

क॥ पदोनिनेले जीतक॥ गावधहोऊनियांदेख॥ कृष्णासन्मुखवतोआला॥ ६॥ अहेतमजननेजेमजने॥ तेभक्तकृष्णासिआवडते॥ तेकेवि
 प्राप्तहोयमाते॥ घालागांहिगितंपुसत॥ ७॥ श्लोक॥ उद्धवउवाच॥ गुणेषुवर्तमानोऽपिदेहजेचनपावृतः॥ गुणैर्नवध्यतेदेही॥ बभूव
 तेषांयंविभो॥ ३५॥ टीका॥ उद्धवह्मणैकृष्णनाथा॥ आत्मादेहामाजीअसतां॥ बंधनपावेजीतत्वता॥ कींसर्वथापावेना॥
 ८॥ गुणअसतांमुक्तिघडे॥ कींगुणगेलियामुक्तिजोडे॥ हेचिसांगावेमजपुटे॥ अतिनिवाडेनिश्चित॥ ९॥ गुणअसतांमुक्तिघडे॥ हे
 सर्वथाबोळणेंकुडे॥ ज्वरअसतांआरोग्यनघडे॥ वृक्षनवाडेभिरुडेंसी॥ १०॥ बाहीबांधोनिपाषाण॥ समुद्रामाजीतरेकोण॥ तेसे
 देहीअसतांविगुण॥ मुक्तपणकैसेनी॥ ११॥ गुणजेरजतमादिक॥ त्यांचेंकार्यदेहदेख॥ गुणासारिखीअवश्यक॥ कमेंअनेकआ
 चरे॥ १२॥ कर्मांचेंफलसुखदुःख॥ भोगणेंपडेगाअचुके॥ गुणासिमुक्तिनघडेदेख॥ हेज्ञानेलांकहाणताती॥ १३॥ गुणगेलियामुक्ति
 ॥ हेहीनघडेगाश्रीपतां॥ येहीविषयीविनंती॥ कृष्णामूर्तीअवधारी॥ १४॥ गुणांचेंकार्यदेहेद्वियें॥ तेगुणजाऊनिदेहराहे॥ भूमीवीणा
 वृक्षहोये॥ हेअबद्धाहेबोळणें॥ १५॥ कजरणजाऊनिकार्यराहे॥ हेबोळणेंघडेकाये॥ गुणजातांदेहोचिजाये॥ मुक्तवर्तताहेकैसेनी
 ॥ १६॥ एवंगुणअसतांनसतां॥ मुक्तिनघडेगासर्वथा॥ येचिविषयीकृष्णनाथा॥ तुजमीतत्वतापुसतू॥ १७॥ आणीकयेकजगन्ना
 था॥ तुजमीविनतीकरीनआतां॥ गुणाआत्म्यासिएकत्रता॥ नघडेसर्वनिश्चित॥ १८॥ मरलेमृगजळाचेंतळें॥ चंद्रमाबिंबेना
 तेणेंजळें॥ तेविआत्मागुणांमिनातळे॥ स्वभावेनातळेगुणांसी॥ १९॥ गुणतेअज्ञानाचीराती॥ आत्मास्वप्रकाशगमस्ती॥ त्यास
 मोरतेपेक्षेस्वेयेति॥ मगबांधितीआत्म्यातें॥ २०॥ आंधारसूर्यातेगिळी॥ काउळाकेलासआतळी॥ बागुलहनुमंनानेंसळी॥ म
 प्रयकगिळीगजातें॥ २१॥ मासीपारेंगगनउडे॥ मगळामेरूथिलुरींबुडे॥ मृगजळीजैतारूपडे॥ तेआत्मासांपडेगुणांत॥ २२॥ जे
 विंआकाशनातुडेजाळीं॥ तेवीआत्मानाकळेगुणमेळीं॥ मासुखदुःखाचीनवाळी॥ गुणकळोळीकांभोगी॥ २३॥ यापरीनघडे

गबद्धता ॥ मामुक्ताचीकार्यसीकथा ॥ कैसेनिबद्धमुक्तअवस्था ॥ घडेकृष्णनाथातेसांग ॥ २४ ॥ येथबद्धासीकायकारण ॥ आ
 णिमुक्ताचीकोणखुण ॥ एवंबद्धमुक्तलक्षण ॥ मजसंपूर्णसांगावे ॥ २५ ॥ ॥ श्लोक ॥ कथंवर्तेतविहरेकैर्वाजायेतलक्षणैः ॥
 किंमुजीतोतविसृजेच्छयातासीतयातिवा ॥ २६ ॥ ॥ टीका ॥ आतांबद्धमुक्ताचीस्थिती ॥ मजसांगावीश्रीपती ॥ कोणेंल
 क्षणेंजाणिते ॥ दांघेकळतकैसेनी ॥ २६ ॥ पावोनिचांविदेहावस्था ॥ देहीकैसेनिवर्तता ॥ वश्यकसूनीगुणीतीतता ॥ गुणीक्रीड
 ताकैसेनी ॥ २७ ॥ पावोनिचांमुक्तदशा ॥ देहीभोगभोगीकैसा ॥ त्यासित्यागाचाकोणठसा ॥ तृपीकेशासांगिते ॥ २८ ॥ त्याचे-
 निद्वेचेंकोणलक्षण ॥ कोणबैसकाकोणआसन ॥ वस्तुजाणोनिसंपूर्ण ॥ गमनागमनत्याकैसं ॥ २९ ॥ ऐशीमुक्ताचील
 क्षणें ॥ त्याहोनिबद्धाचीविलक्षणें ॥ रूपाकरोनिनारायणें ॥ मजकारणेंसंगिते ॥ ३० ॥ ॥ श्लोक ॥ एतदच्युतमेब्रूहिप्रश्नं
 प्रश्नविदांवर ॥ नित्यमुक्तोनित्यबद्धएकएवेतिमेप्रमः ॥ ३१ ॥ ॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेएकादशस्कंधेभगवद्बुध
 संवादेदशमोऽध्यायः ॥ १० ॥ ॥ टीका ॥ याप्रश्नोत्तराचीउत्कंठा ॥ यांरवर्ततसेवैकुंठा ॥ प्रश्नवैल्यांमाजिश्रेष्ठा ॥ अतिव
 रिष्ठागोविंदा ॥ ३१ ॥ अनादिअसेगुणसंबंध ॥ तेणेंआत्माझालानित्यबद्ध ॥ तरिनित्यमुक्तहाशब्द ॥ असंबद्धसर्वथा ॥ ३२ ॥ ज
 रीआल्यासीनित्यमुक्तता ॥ तरांबोलोचिनयेबद्धता ॥ एकचिबद्धमुक्तहणतां ॥ प्रमअच्युतावाटत ॥ ३३ ॥ आत्मायेकचि
 तत्वता ॥ त्यासिबद्धताआणिमुक्तता ॥ एकासीचदोनीअवस्था ॥ कृष्णनाथाकैसेनी ॥ ३४ ॥ जोधालातोचिभकेला ॥ जागतो-
 चिनिजेला ॥ जोजितातोचिमेला ॥ सत्यत्वयाबोलाकैसेनी ॥ ३५ ॥ काळेंतेंचिधवळें ॥ देखणेंतेंचिआंधळें ॥ अर्धेंतेंचिसगळें ॥
 कुहिन्याकैळेंकैविंहीती ॥ ३६ ॥ लोणतेंचिअलवणी ॥ कोरडेंचिहेंपरिपाणी ॥ अतिशीतळतोदारणअग्नी ॥ मुकेंपुराणीबोलिगडे ॥
 ३७ ॥ लुगडेंचागवेपणेंलाजाळू ॥ अन्वभकेलेपणेंभकाळू ॥ मुक्तीसिमुक्तिचादुकाळू ॥ कापुरापरिमळूमिळेंना ॥ ३८ ॥ तेंसेसंततेचि

असंत ॥ अहंततेचिहोयहंत ॥ तेह्नांहितनेचिअनहित ॥ दिसेमस्तुत आह्मासी ॥ ३९ ॥ आत्मानित्यमुक्तमुदबुद्ध ॥ ऐसातुवा-
 चिकेलासनबोध ॥ तीगुणसंगेक्षणसीबद्ध ॥ अमुअगाधयेणेमज ॥ ४० ॥ एकासचिवद्धमुक्ता ॥ कैसेनघडेकृष्णनाथा ॥ कृपा-
 लुवाअनंता ॥ हेमजतलतांसांगार्वे ॥ ४१ ॥ क्षणसीमुक्तिसीआगांतुक्ता ॥ तेणेमोक्षासिआलीअनित्यता ॥ बद्धआगांतुकृ-
 णतां ॥ त्यासिसांदितांयेउपाहे ॥ ४२ ॥ पूर्वेबद्धचिबद्धता ॥ येथूनिउपजलाआतां ॥ ऐशीसंदिक्ताबोलतां ॥ होईलशास्त्रार्थावि-
 रुद्ध ॥ ४३ ॥ श्रुतिस्मृतीशास्त्रसिद्ध ॥ अनादिमुक्तीअनादिबद्ध ॥ आत्माएकअवस्थाद्विविध ॥ त्याहीविरुद्धपरस्परें ॥ ४४ ॥ उठि-
 लीबद्धतामुक्तितेंछली ॥ खवळलीमुक्तीबद्धतागिळी ॥ ऐशाविरुद्धताआत्म्याजवळी ॥ केविंवनमाळीराहाताती ॥ ४५ ॥ जें
 सांजवेळेमेरेपाहार ॥ तेंविद्याअविद्याहोययेकवार ॥ सूर्यआंधाराचीबांधेमोह ॥ तेंआत्म्यानिकटअवस्था ॥ ४६ ॥ द्विंमि-
 कापुराचावास्तुजोडे ॥ तेंविद्याअविद्येमाजीपरे ॥ ससासिंहावरीजेंचढे ॥ तेंआत्म्यापुढेंअवस्था ॥ ४७ ॥ उद्वस्वस्वणेकृष्णनाथा ॥
 याजेंकळल्यादोनीअवस्था ॥ तेंचिमुक्तीआलीहाता ॥ मजसर्वथामानलें ॥ ४८ ॥ मगक्षणेत्रीअनंता ॥ निषदसांगाव्याअवस्था ॥
 क्षणोनिचरणीठेविलामाथा ॥ मोक्षदातानूमज ॥ ४९ ॥ सस्योलउद्ववाचाप्रश्न ॥ ऐकोनस्तरावळानारायण ॥ साझाउद्वस्वाच्या
 सज्ञाना ॥ हरिखंजगजीवनडोलत ॥ ५० ॥ परमार्थीअवस्थागाढी ॥ देखोनिप्रश्नार्चीअतिगोडी ॥ उद्ववासिओवाळायाआवडी ॥
 जीवेकुरवंडीकरूपाहे ॥ ५१ ॥ तुल्यभिक्ताचेंउत्तर ॥ फोडिलेंगुत्यज्ञानमांजूर ॥ मक्तलुपाजीअपार ॥ हरिसाचारतुष्टाला ॥ ५२ ॥
 उद्ववाचाप्रश्नगहन ॥ कृपेद्वलाजगजीवन ॥ एकाविनवीजनादन ॥ आनंदघनबोलला ॥ ५३ ॥ त्याआनंदाचामहापुरु ॥ शिष्य
 सरितेसीयेईलथोरु ॥ तेणेचिद्वंगासागरु ॥ शिष्यसत्वरूढाकील ॥ ५४ ॥ बांकोनियांसंसारआस्था ॥ जोलागलाभक्तीपं-
 था ॥ तोचिअधिकारीमागवता ॥ परमार्थाग्राहका ॥ ५५ ॥ ज्याचेपोरीसंसारविना ॥ तोकथाऐकताचिदुखिता ॥ चित्तिचिंता-

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ओं नमो श्रीगुरुसच्चिदानंद ॥ वर्षतां हस्वानंदजीवन ॥ मुमुक्षुसमयूर आनंदले जाण ॥ हरिखंड उड्डाणक
 रिताती ॥ १ ॥ तोसजलदेखोनिमेहो ॥ सोहं भावें फोडितीराहो ॥ रोमांच पिच्छं पमरुनी पाहाहो ॥ सत्त्वलवलाहो नृत्याचा ॥
 ॥ २ ॥ नाचेस्वानंदाचे निमळे ॥ तेणें सर्वांगी निघालोडोळे ॥ पिसंदेखणी जाहली सकळ ॥ तेशिरींगा पाळेवाहिली ॥ ३ ॥ तोमे
 घेदेखोनी सत्सुख ॥ आर्तचातक पसरिती सुख ॥ बिंदू मात्रे पावती सुख ॥ नित्य निंदीरवते जाले ॥ ४ ॥ आर्ततृषातात्काळ
 बोल ॥ निवालितेणें स्वानंद जळ ॥ मग हरिखांचे निकळोळे ॥ स्वरसोहळे भांगिती ॥ ५ ॥ सभूमिंदेखोनि निमळे ॥ नपाहतां
 काळवंळ ॥ वर्षोलागले जी प्रबळ ॥ जळकळोळ अनिवार ॥ ६ ॥ तेणें वोळलेनी कृपाभरें ॥ शिष्यसरितेसी पूरभरें ॥ विकल्पवो-
 सणेण भरभरें ॥ महापुंरवाहाविली ॥ ७ ॥ तेणें प्रवाहनिर्मळ जळ ॥ चिदैक्यसागरीं सरितामिळे ॥ मग समरसोनी तेणें जळ ॥ राहें
 निश्चल निजरूप ॥ ८ ॥ वैराग्यरावेशधकेली ॥ पृथ्वीनिजबोलावोळली ॥ कविणत्वे मारदा आली ॥ नौही अंकुरली बहुबीजें ॥ ९ ॥
 अखंड वर्षतां जळमेळीं ॥ वासनेचे देपें विराली ॥ सद्भावची वोळजाली ॥ वाफलागली बोधाची ॥ १० ॥ तेथे नफेरितांची जाण
 ॥ सहजें निजबीजें परिपूर्ण ॥ अंकुरली आपण्या आपण ॥ सिद्धसंपूर्ण स्वभावे ॥ ११ ॥ तेपरमरूपेचिये पुष्टी ॥ स्वानंदेपीक
 लीसमदृष्टी ॥ परमानंदकोंदली रष्टी ॥ ऐक्यसवसाठी जीवशिवा ॥ १२ ॥ फिटला दुःखदुःकाळ ॥ पहाला स्वरवाचासकाळ ॥
 वोळला सद्गुरुकृपाळ ॥ आनंदकळोळ सल्लिण्या ॥ १३ ॥ वर्षतां निजप्रजन्यधारा ॥ वर्षलाना नावतारगारा ॥ कार्यां नुरुपें
 तदाकारा ॥ विरोनि निराकारा त्याहोती ॥ १४ ॥ त्यापर्जन्याचा बोसाडा ॥ दैवंलागला जडमूढां ॥ तोसरताहोय संतापुढां
 अवचरे सितोडा जैलागे ॥ १५ ॥ तोमहामेघश्रीहरी ॥ सद्गुरुकृपावोळे जयावरी ॥ तोविधन्यचराचरीं ॥ पूज्यस्वरनरीतो
 कीजे ॥ १६ ॥ गुरुनामें अतिघनदर ॥ शिष्यनारुनी अतीहकुवद ॥ जाचा आदिमध्यशेवद ॥ नकळे स्पष्टवेदांसी ॥ १७ ॥ तो

सद्गुरुश्रीजनार्दन ॥ वोळलासेआनंदधन ॥ तेणेंएकाएकुकेलापावन ॥ सांडवोनियेकपणें ॥ १८ ॥ एकतेंचीअनेक ॥ अनेक
तेंचीएक ॥ हेहांकलेंनिष्ठक ॥ स्वबोधेदेखबोधोनी ॥ १९ ॥ बोधोनियांनिजऐक्यता ॥ ऐक्येंलाविलेंभक्तिपथा ॥ मजप्रवतविलें
श्रीभागवता ॥ निजकथागावया ॥ २० ॥ तंचिश्रीभागवतींचीकथा ॥ दशमाध्यायसंपता ॥ बक्षमुक्ताचीव्यवस्था ॥ उद्यवे
कृष्णात्मापूशिली ॥ २१ ॥ सरवोलउद्यवाचाप्रश्न ॥ ऐकोनियांश्रीकृष्णा ॥ निजहृदयचिंतुत्यजान ॥ उद्यवासीजाणसा
गेल ॥ २२ ॥ येणेंप्रश्नोत्तरश्रवणें ॥ उदेजन्ममरणाचेधरणें ॥ संसाराचेखतफाडणें ॥ फिरलेहाणेंविषयाचें ॥ २३ ॥ मो
क्षमार्गचिकापडी ॥ साधनींशिणतीबापुडी ॥ तिहींशीघ्रयावेतांतडी ॥ जिणावयावोटीबंधमोक्षाचा ॥ २४ ॥ जेंकष्टती
जपतपसाधनें ॥ शिणतीध्येयध्यानअनुष्ठानें ॥ तेंतेंशीघ्रयाविंदानें ॥ ज्ञानज्ञानेंजिणावया ॥ २५ ॥ ऐशीकथाआहे
गहन ॥ श्रोतांदाविसावधान ॥ एकाविनधीजनार्दन ॥ स्वानंदधनतुष्टला ॥ २६ ॥ अकरावेअध्यायींजाण ॥ इतुकेंसां
मेलश्रीकृष्णा ॥ बक्षमुक्ताचेवैलक्षण ॥ आणीकलक्षणसाधूचें ॥ २७ ॥ तेणेंचप्रसंगेंजाण ॥ सांगेलभक्तीचेंलक्षण ॥
अकराहापूजेंसीअधिष्ठान ॥ इतुकेंनिरूपणहरीबोलें ॥ २८ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ बद्धोमुक्तइति-
व्याख्यागुणतोमेनवस्तुतः ॥ गुणस्यमायामूलत्वान्ममेसाक्षोनबंधनं ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ उद्यवाबक्षमुक्त
अवस्था ॥ जरीसत्यह्यणींशीवस्तुता ॥ तरीनघडेगासर्वथा ॥ ऐकआतांसांगेन ॥ २९ ॥ बक्षमुक्तअवस्था ॥ माझेस्वरू
पांनाहांसर्वथा ॥ हेगुणकार्याचीवार्ता ॥ समंभूतत्वतामजनाहीं ॥ ३० ॥ माझ्यानिजस्वरूपाचावायीं ॥ बक्षमुक्ततादोनी
नाहीं ॥ बक्षतामुक्ततागुणाच्यावायीं ॥ आभासेकाहींगुणकार्यें ॥ ३१ ॥ गुणतेसमूळमाइक ॥ मीगुणातीतअमाईक ॥ स
त्यासीजैबांधेलटिक ॥ तैमृगजळीलोकबुडालें ॥ ३२ ॥ चित्रींचेनिहुताशने ॥ जेंजाळिजतीपुरेपट्टणें ॥ कांस्वप्नींचेनीमहा

धने ॥ वेङ्गाराहोणे जागृती ॥ ३३ ॥ सूर्यासी प्रतिबिंबगिळी ॥ छाया पुरुषाते आकळी ॥ समुद्र बुडे मृगजळी ॥ तैमंज गुण
मेळी बंधना ॥ ३४ ॥ जैजिभेसी केसुनिधे ॥ जैतळ हाती चंद्र लागे ॥ डोळ्यां माजी पर्वत रिगे ॥ तैमी गुण संगे अतिबधु
॥ ३५ ॥ आकाश राखो वेसांबळी ॥ काजळ लागे वारया निडळी ॥ कांविजूचे कपाळी ॥ बाशिंंग सकळी बांधावे ॥ ३६ ॥
गगन तुटो निसमुद्री बुडे ॥ सपर्वत धरा वारे निउडे ॥ सूर्य अडखळोनी आधारी पडे ॥ तरि मी सांपडे गुणांत ॥ ३७ ॥
अंतरिक्ष गगनी सरोवर ॥ त्या माजी समने मनोहर ॥ तो आमोद सेविती भ्रमर ॥ ऐसे साचार जे घडे ॥ ३८ ॥ तैमी-
आत्मा गुण संगे ॥ नाना विषय भोग संभोगे ॥ मग त्या विषयाचे निपांगे ॥ होईन आंगे गुण बधु ॥ ३९ ॥ त्रिगुण अंगि
करे वर्तता ॥ गुण कार्यतदात्मता ॥ तेणे बधु मुक्त अवस्था ॥ भासे वृथा भ्रांता सी ॥ ४० ॥ गुणा आत्म्यासी भिन्नता ॥ ह्य
णासी मानली तत्त्वता ॥ परी गुण संगे आत्मा असता ॥ अवश्य विकारता येइल ॥ ४१ ॥ अग्नी संगे पात्र तम ॥ पात्र सं
गे जळ संतम ॥ जळ तापे धान्य पाक होत ॥ तेथे आकाशन व्हे संतम ॥ ते विविकारातीत निजात्मा ॥ ४२ ॥ अग्निसंगे पा
त्र संतम ॥ जळ तापे धान्य पाक होत ॥ तेथे आकाशन व्हे संतम ॥ ते विविकारातीत निजात्मा ॥ ४३ ॥ अग्नी तापा आंत ॥ आ
काशन व्हे संतम ॥ ते विगुण संगे आंत ॥ विकार वंत न व्हे आत्मा ॥ ४४ ॥ नद अंधत्व अवगला ॥ परी तो आंधळाना हीं जा
ला ॥ तैसा आत्मा गुण संगे क्रीडला ॥ तरी असे संचला निगुण ते ॥ ४५ ॥ नदु अंधत्वे न व्हे अंधु ॥ आत्मा गुण संगे न व्हे ब
धु ॥ गुण माईक आत्मा शत्रु ॥ या त्या संमधू असेना ॥ ४६ ॥ आत्मव्यापक गुण परिछिन्न ॥ याही हेतून घडे बंधन ॥ सक
ळा समुद्राचे प्राशन ॥ केविराजण करूं शके ॥ ४७ ॥ मोहरी माजी मेरु राहे ॥ पश्या माजी पृथ्वी समाये ॥ मुंगी गज गिळो नि
जाये ॥ खद्योतरवा ए सूर्याते ॥ ४८ ॥ मश्यक ब्रह्मांते आकळी ॥ पतंग प्रळयानळ गिळी ॥ तरी आत्मा गुणाचे मेळी ॥

गुणकल्लोळीबांधवेना ॥ ४९ ॥ यापरीनसंभवेबधता ॥ बधतेसवेगेलीमुक्तता ॥ बधसुक्तअवस्थांपरुता ॥ जाणतत्वता
आत्मासीं ॥ ५० ॥ स्वप्नींचाअत्यंतसुकृती ॥ अथवामहापापीदुष्टती ॥ दोन्हीमिथ्याजेविजागृती ॥ तेवीबधसुक्तीआत्मत्वा
॥ ५१ ॥ होकांजीवात्म्यासीबधता ॥ सत्यनाहींगातत्वता ॥ मांसजपरमात्म्यासीअवस्था ॥ बधसुक्ततातेकैची ॥ ५२ ॥ बिंबी
प्रतिबिंबनाही ॥ मध्येचआरिशाचेठाई ॥ मळबैसलेतेपाहीं ॥ प्रतिबिंबाचेदेहीलागलेदिसती ॥ ५३ ॥ तोमळूजैपडेफेडा
वा ॥ परिप्रतिबिंबत्यासाहाणेधरावा ॥ हेसद्भावामिळेना ॥ ५४ ॥ जेविजीवशीवभेदनाहीं ॥ दोषअतः करणाचाठांयीं ॥
तेंचित्तसुखकेल्यापांहीं ॥ बधमोक्षदोहीबोळवण ॥ ५५ ॥ सर्वेहेअविद्यकसकळ ॥ गुणकार्यनानामळ ॥ जिवांआंगीप्रब
ळ ॥ मूढमतीस्थूळस्थापिती ॥ ५६ ॥ जैसत्वगुणनिरसेसबळ ॥ तेअविद्यकपिटतीमळ ॥ तेचिसद्विद्याहोयनिर्मळ ॥ जी
वचीकेवळशीवहाये ॥ ५७ ॥ तेव्हांजीवशीवनामेसिदोनी ॥ जातीमजमाजीसमरसोनी ॥ तेमींचएकूवांचूनी ॥ आनजनी
वनीअसेना ॥ ५८ ॥ जीवभावनेमीचिजिऊं ॥ शिवभावनेमीविशिऊं ॥ मीएकनानहेबहू ॥ माझाअनुभउंमीविजाणे
॥ ५९ ॥ झणीआशंकाधरिशीयेथ ॥ जरीजीवशीवतूंचिसमस्त ॥ तरीतेशकवामदेवचीकांसुक्त ॥ येरांझणतजडजी
व ॥ ६० ॥ तूंचिजीवरूपेतत्वता ॥ तरीहेऐशीकांविषमता ॥ शकवामदेवाचीअवस्था ॥ वेदशास्त्रार्थासम्मत ॥ ६१ ॥ ति
हीलोकांमाजीजाण ॥ वेदवचनतवप्रमाण ॥ हेबोलणेंविलक्षण ॥ अप्रमाणजैमानिशी ॥ ६२ ॥ होकांवेदह्यणेजेनिश्चि
त ॥ तेबोलणेंमाझेसत्य ॥ तोविर्मास्वमुरवीबोळत ॥ तेतूंअयुक्तह्यणतोशी ॥ ६३ ॥ जोमीवेदांचावेदवक्ता ॥ समूळशा
स्त्रांचामूळकर्ता ॥ त्यामाझेवचनह्यणशीनृथा ॥ अतियोग्यतातुजआली ॥ ६४ ॥ वेदाचेजाणत्रिविधबंध ॥ त्रिका
डीकेलानोत्रिवंध ॥ वेदबळबापारवांड ॥ वाजवीतोडअह्मासह्मा ॥ ६५ ॥ भासलेबहूसालमत्तभेद ॥ वेदबळेंनानावा

ए.भा.
३

द ॥ तं वेदमाज्ञापरोक्षवाद ॥ तेषां तत्त्वावबोधके विहीय ॥ ३६ ॥ शब्दज्ञानब्रह्मज्ञान ॥ बाह्यसृष्टीसमसमान ॥ जे
विवालाआणीवालभरस्वर्ण ॥ तुकितांपूर्णसमताआली ॥ ६७ ॥ परीवालास्वर्णसमता ॥ मोलेंकदांनहेतत्व-
नां ॥ तेविवेदवादयोग्यता ॥ ब्रह्मानुभवतासमनहे ॥ ६८ ॥ जोमीहरिहरांप्रमाण ॥ त्यामाझेवचनअप्रमाण ॥ ते
ह्यणशीहाज्ञानाभिमान ॥ हेहीजाणपणसांडावे ॥ ६९ ॥ माझेवचनत्यांचेसत्या ॥ सत्यमानुर्नाश्रित ॥ येणेभावार्थेप
रमार्थ ॥ हेब्रह्मलिखितमहाव्य ॥ ७० ॥ उद्यवामजपाहतां ॥ वसिष्ठवामदेवादिसमस्तां ॥ नदेखेबध्दआणीमुक्ता ॥ हा
माज्ञातत्वतानिजबोध ॥ ७१ ॥ मुक्तांचियेदृष्टी ॥ मुष्टिचिसेसकलसृष्टी ॥ तेथेश्रुतकवामदेवाचीगोष्टी ॥ वेगळीपाठीके
विराहे ॥ ७२ ॥ बद्धमोक्षाहुनीभिन्न ॥ परमात्माचीचिद्धन ॥ जरीह्यणशीजीवाशीबंधन ॥ तेहीसत्त्वेनजाणघडेना ॥
॥ ७३ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्लोकमोहोसरवंदुःखं देहोत्पत्तिश्चमायया ॥ स्वप्नोयथात्मनः स्यान्निःसंश्रुति
र्नतुवोस्तवी ॥ २ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ दोःनीमुहुर्तेस्वप्रवृत्ती ॥ त्यामाजीदेखेजन्मपंक्ती ॥ तेथेपावलानानायाती ॥
तेविमिथ्याप्रवृत्तीभवभाव ॥ ७४ ॥ नसतांआभासमावळेठाई ॥ त्यालागीहाहाकारूउतेदेहां ॥ गेलेमेलेनाहीं
नाहीं ॥ श्लोकपांहीत्यानाव ॥ ७५ ॥ भग्नपात्रीभरिलेंजळ ॥ तेथेविंबलेंचंद्रमंडल ॥ तेंपात्रपोटीशीधरीवाळ
रत्नप्रबळहेमाझे ॥ ७६ ॥ जळगळोनीजायसकळ ॥ चंद्रमाहरपेतात्काळ ॥ यालागीतळमळीतेंबाळ ॥ श्लोक
वळयानाव ॥ ७७ ॥ अथवाघटचंद्रधरूजातां ॥ तोनयेबालकाचेहाता ॥ यालागीकरीजेजेव्यथा ॥ श्लो
कसर्वथायानाव ॥ ७८ ॥ काढावयाआरशांतीलधन ॥ करीदुर्पणामाजीखनन ॥ फुटत्यानागवलोह्यणेजाणाश्लोक

अ०
११

३

रुणयानाव ॥ ७९ ॥ नसतेवस्तु चाठायीं जाण ॥ मीमांसें हा अभिमान ॥ तेंचि मोहाचें लक्षण ॥ ममता दारुण ते संधी ॥ ८० ॥ दे
खोनि मृगजळीचें तळें ॥ येणें पिकती राय केंळें ॥ या लागीं मृग तृष्णेचीं जळें ॥ ओठ काळें राखतु ॥ ८१ ॥ मृग जळ कडे को
ही भंवें ॥ त्यासि सकोधें भांडु धांवें ॥ अति मोहित मोह स्वभावे ॥ धिवे कुन करवे सत्याचा ॥ ८२ ॥ तेंवि पुत्रापासोन
स्वरूप प्राप्ती ॥ माता पिता होईल म्हणती ॥ शोखा पुत्र आंगोठा दाविती ॥ केवळ भांती मोहो ॥ ८३ ॥ गंधर्व नगरी
ची रचना ॥ देखोनि अभिळासी होय मना ॥ ते घ्यावया मेळवी सेना ॥ नाना सूचना उपायें ॥ ८४ ॥ तैसा मिथ्या देहीं अभि
मान ॥ देह संबंधाची ममता गहन ॥ हेचि मोहाचें मूळ लक्षण ॥ ममता भिमान प्राणिया ॥ ८५ ॥ एवं अहं आणि मम
ता ॥ येचि मोहाची माता पिता ॥ त्याचे निउत्तरोत्तर वाढता ॥ जन मोहिता व्यामोह ॥ ८६ ॥ प्रिय विषयीं आसक्ति
देख ॥ याची नित्य प्राप्ती अनेक ॥ त्याची नाव म्हणती स्वरूप ॥ जेविचाखितां विरव अति मेधुर ॥ ८७ ॥ विषय प्राप्ती
जो हरिख ॥ तया नाव म्हणती स्वरूप ॥ विषय विनाश तेंचि दुखा ॥ परम असुरव त्या नाच ॥ ८८ ॥ शोक मोह स्वरूप दुः
ख ॥ येणेचि देहाची प्राप्ती देख ॥ देहा भिमानें देह अनेक ॥ दुखदायक भोगवी ॥ ८९ ॥ जो जे तीव्र ध्यानें मरे ॥ तो तेंचि हो
उनि अवतरे ॥ कांजोनि मे अति द्वेषा करे ॥ तो द्वेषालु सारें जन्मतु ॥ ९० ॥ सर्प सुंगुस पूर्व वृत्ती ॥ वैरा करे जन्म पावती ॥
जे जे वासनाउरे अंती ॥ ते ते गती प्राण्यासी ॥ ९१ ॥ या लागीं हृदया माजी निश्च्यती ॥ जे सबळ वासनाउते अंती ॥ तो तो
प्राणि पावे तये गती ॥ शुती बोलती पुराणे ॥ ९२ ॥ पुरुषा सवें दृष्टा छाया ॥ तैशी बह्नीं मिथ्या मांया ॥ ते उपजवी गुणका
र्या ॥ देह भासावया मुळ ते ॥ जेविंकां स्वप्नां एकलें मन ॥ नानाकार होय आपण ॥ तेविंचै तन्याचें अन्यथा भान ॥ तेहें जाण
चराचर ॥ ९३ ॥ एवं वस्तुता संसार नाहीं ॥ तेथें स्वरूप दुःख केंचें काई ॥ देहें वीण छाया पाहीं ॥ कोणे ठायीं उपजेळ ॥ ९४ ॥ जें उ

पजेलेचनाहीं ॥ तेंकाळें गोरें सांगोंकाई ॥ अवधें स्वप्न माय पाही ॥ वस्तुता नाहीं संसार ॥ ९६ ॥ इही दोहीं श्लोकीं अगाध
 ॥ परिहरि लावस्त विरोधु ॥ आतां प्रतितीनें जो अतुरोधु ॥ ती सत्याबाधु करूं न शक ॥ ९७ ॥ दोळां अंगुळी लाविती ॥ तेणें
 दोन चंद्र आभासती ॥ गगनी दोंचंद्रांनाहीं वस्ती ॥ मिथ्या प्रतिती निराकारी ॥ ९८ ॥ ॥ श्लोक ॥ विद्या विद्ये मम तनु
 वित्युद्धवशरीरिणां ॥ मोक्षबंधकरी आद्यमाययामे विनिर्मिते ॥ ३ ॥ ॥ टीका ॥ निज बोधें येत बोधा ॥ ब्रह्माहमस्मि
 रे सदां ॥ ते जाण शुद्ध विद्या ॥ जे अविद्या छेदक ॥ ९९ ॥ मी पापी मी सदां निर्द्वेषी ॥ ऐसानित्य स्फुरे भावो ॥ तेचि सबळ अ-
 विद्या पाहा हो ॥ जे नाना संदेहो उपजवी ॥ १०० ॥ एकी जीवातें घाली बंदी ॥ एकी जीवाचें बंधन छेदी ॥ या दोनी माझ्या अच-
 स्थाशक्ति अनादी ॥ जाण त्रिशुद्धी उत्थवा ॥ १०१ ॥ तूं चिन्मात्र चैतन्य घन ॥ चितवरूपें वृत्तिशून्य ॥ तुज शक्ती केंच्या जाण ॥
 निर्धर्म कपणें सर्वदां ॥ १०२ ॥ उद्धवाहे आशंका वाचां ॥ कारण नाहीं करावया ॥ या शक्ती जन्मवी माझी माया ॥ जे नये आयां सु-
 रनरा ॥ १०३ ॥ सत ह्मणों तरितळाळनासे ॥ असत ह्मणो तरि आभासे ॥ जीणें नामरूपाचें पिसें ॥ लाविले असे जगासी
 ॥ १०४ ॥ ना तुडे संता संत बोली ॥ माया अनिर्वचनीय झाली ॥ तिणें विद्या अविद्या ये पिली ॥ वाढविली निज पक्षी ॥ १०५ ॥ आ-
 जिकाळी कल्याणवृत्ती ॥ विद्या अविद्या अनादि शक्ती ॥ बंध मोक्षाते भासविती ॥ या दोनी वृत्ति या येच्या ॥ १०६ ॥ ते माया तूं म्हण-
 सी काणे ॥ तुझी कल्पना ते माया पूर्ण ॥ बल्यमुक्तता स्फुरण ॥ ती माजी जाण स्फुरता ती ॥ १०७ ॥ बंध मोक्षाची राहाती स्थिती
 ॥ ते मी सांगे न तुज प्रति ॥ ऐक उत्थवा निश्चिती ॥ यथानिगुती निवीं डें ॥ १०८ ॥ जो स्वप्नानंदेखे आराधन ॥ ज्यासी नाहीं मा-
 झें भजन ॥ अविद्या त्या माजी संपूर्ण ॥ प्रबळ जाण वाढत ॥ १०९ ॥ जो माझ्या रायीं अतिसादर ॥ भजन शीळ आठो प्रहर ॥
 तें ब्रह्म विद्येचें घर ॥ तेथ निरंतर ते वाढे ॥ ११० ॥ जेथ माझा भजनाचा उल्हास ॥ तेथ अविद्येचा निरास ॥ तोचि ब्रह्म विद्ये-

चाप्रवेशः ॥ हाअनिविश्वासभक्तांचा ॥ ११ ॥ येथबद्धानेकारण ॥ आणीमोक्षाचेसाधन ॥ भक्तीचेदृढस्थापन ॥ अर्थास्तवजाणबोलिलो ॥
 ॥ १२ ॥ ज्याबंधमोक्षादोनीवृत्ती ॥ त्यातुमायेच्याह्मणशीशक्ती ॥ तेव्हांमायाजालीमोक्षादानी ॥ हेकेवीश्रीपतीघडेल ॥ १३ ॥ जरीमाया
 जालीमोक्षादानी ॥ तरीकाकरावीतुझीभक्ती ॥ हेचिसत्यगाश्रीपती ॥ सांगनिश्चितीनिवाड ॥ १४ ॥ कृष्णह्मणेउत्सवाशी ॥ स्वयेचल
 ननाहींछायेशी ॥ नेविसामर्थ्यानाहींमायेशी ॥ केविमोक्षासीदेईल ॥ १५ ॥ जोमायेचानियंता ॥ तोविष्णुमोक्षाचादाता ॥ तोडुनीजि
 वाचीबध्ना ॥ सायुज्यतादेतसे ॥ १६ ॥ ह्मणशीअविद्याकामकर्माद्वेष्टे ॥ जिवासीबंधनलागेमोने ॥ नेब्रह्मविद्यानिष्कर्मेतुटे ॥ हावो
 धकरीनेतेगुरुश्रुतीद्वारा ॥ १७ ॥ येथविष्णुकायजालाकर्ता ॥ मातोहोईलमोक्षादाता ॥ हेविकल्याचीवार्ता ॥ नघडेसर्वथाउत्थवा ॥
 ॥ १८ ॥ गुरुसूर्येविष्णुजाण ॥ श्रुत्यर्थविष्णुचीआपण ॥ शमदमादीसाधन ॥ नेहंजाणविष्णूची ॥ १९ ॥ शिष्यबुद्धीसीबोधकता ॥ वि
 ष्णूचीजाणतत्त्वता ॥ यापरीगानिजभक्ता ॥ मोक्षादानीश्रीकृष्ण ॥ २० ॥ त्यामोक्षाचाजोपरिपाक ॥ तेसमाधीसीविष्णूचीदेख ॥
 समाधीचेसमाधीसरव ॥ अवश्यकश्रीविष्णू ॥ २१ ॥ परमात्मापरिपूर्ण ॥ तोसीविष्णूब्रह्मसनातन ॥ भक्तभवपाशमोचन ॥ कृपा
 कूजाणकरीतसे ॥ २२ ॥ गतश्लोकाचेनिअनुवादें ॥ शरीरिणांयेणेपदे ॥ जीवासीबध्मपणउद्बोधें ॥ तेहीविनोदेनिवारितो ॥ २३ ॥ ए
 काशीचबध्ममुक्तता ॥ घेडेनघडेनत्वता ॥ याउत्थवाच्याप्रश्नार्था ॥ विषयआतांकरीतसे ॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ एकस्यैवममा
 शस्यजीवस्यैवमहामते ॥ वेद्योऽस्याविद्ययाऽनादीविद्ययाचतुर्थोत्तरः ॥ ४ ॥ ॥ टीका ॥ रितीवाडीअसेअग्नीशी ॥ नेथफुण
 गेउसळलेआकाशी ॥ रितीवाडीनाहींस्वरूपाशी ॥ असभाज्यासीताबेकेचा ॥ १२५ ॥ जेणेपाविजेनिजबोधातें ॥ तेबुद्धीउत्थवापा
 शीवर्ते ॥ यालागींकृष्णह्मणेमहामते ॥ उत्थवातेंअतिप्रीती ॥ २६ ॥ अतिप्रीतीपुरस्कृत ॥ उत्थवाशीह्मणेसावधान ॥ येथो
 कींचाअर्थगहन ॥ नेधारणाजाणधरावी ॥ २७ ॥ यालागींकृष्णजगजेरी ॥ उत्थवाचीपाटीथापरी ॥ अतिगुह्याचीगुह्यगोष्टी

एभा
५

॥ तुझे रूपे सारीं मी बोलत ॥ २८ ॥ पारीथा परावया मीसे जाण ॥ करीत स्वशक्ती संचरण ॥ नेणे अहय बोध लक्षण ॥ उद्यवाशी जा
ण प्रकाशी ॥ २९ ॥ जीव एकची प्रिज गति ॥ हे जाण उद्यवानि श्रिती ॥ जे विना नारी पांचिया दीमी ॥ ते ज्याची ज्योती आशी जा
॥ ३० ॥ दोनी दीप एक होती ॥ ते जी दिवळी ऐक्या नयेती ॥ जडत्वा पाशीं भेद प्रामी ॥ ऐक्यवृत्ती अजडत्वीं ॥ ३१ ॥ चंदन कुरक ब
हुवस ॥ परी सर्वा एकची सवास ॥ ते बीज विरूपे मी अविनाश ॥ परम परेश आभासे ॥ ३२ ॥ जीवरूपे तू श्रीकृष्ण ॥ हे सत्य
माना वेंवचन ॥ ते भव पाशादी बंधन ॥ तुज विजाण आदळले ॥ ३३ ॥ एशी कथिशी जरी वार्ता ॥ ते मजन घडे गा सर्वथा ॥ जे बी
शरिराशी प्राणचाजिता ॥ शरीर अवस्था त्या नाही ॥ ३४ ॥ लिंग शरीर स्वयंभ ॥ जीव तो मदेशे प्रतिबिंब ॥ त्यासी देहादि बंधन
भांब ॥ मिथ्या विरंब आभासे ॥ ३५ ॥ घटे आवरिले आकाश ॥ त्यानां वहाण ती घटाकाश ॥ घट भंगे त्या नव्हे नाश ॥ ते बी मी अवि
नाश जीवत्वी ॥ ३६ ॥ थिल्लरीं प्रतिबिंब लासविना ॥ तो गगन सांडोनी थिल्लरा आनोता ॥ नाही रिघालान त्वना ॥ ते बी मी जीवित्वा
अलिम ॥ ३७ ॥ रवी थिल्लरीं विंबलादिसे ॥ ते बी मी लिंग देही वसे ॥ मिथ्या तेथींचे भोग पिसे ॥ ते बंधन कैसे मज लागे ॥ ३८ ॥ येथे बो
लणे नलगे बहू ॥ प्रतिबिंबाना वजिरे ॥ मुख्य बी जतो मी शिर ॥ विषद रगवू हा जाण ॥ ३९ ॥ नळा विहरी नाना थिल्लरीं ॥ सूर्य प्रतिबिंबे
त्मा माझारी ॥ नित की रूपे दिवाकरी ॥ पाहाना अंवरी नवनाही ॥ ४० ॥ तैसे एकासी जे अनेकत्व ॥ ते मिथ्या जाण जीवित्व ॥ हे भाग्य
ताचे निज तत्व ॥ श्रुत्य सत्वज्ञानाचे ॥ ४१ ॥ थिल्लरीं प्रतिबिंब लासविता चंचल निश्चल मलीनता ॥ हे थिल्लराचे गुण तत्वता ॥ प्रतिबिंब-
माथां मानिती ॥ ४२ ॥ ते बी शिवासी बाधकता ॥ पहाना नाहीं गा सर्वथा ॥ हे अविद्या कार्य तत्वता ॥ जीवांचे माथां मानिती ॥ ४३ ॥ ए
वं मिथ्या जीव भेद सर्वथा ॥ त्यासी बद्धता आणी मुक्तता ॥ विद्या अविद्या निज पक्ष पाता ॥ दावीत त्वना निज कर्मे ॥ ४४ ॥ त्या भासा
सी प्रकृत ॥ नित्य बद्ध नित्य मुक्त ॥ एकासी दोन अवस्था येथ ॥ असे दावित विद्या अविद्या ॥ ४५ ॥ जे बी जळी बिंबलासविता ॥ त्या

३
१

जळाचांचळनिश्चळता ॥ याप्रतिबिंबासीचअवस्था ॥ सुरव्यसवितातेनेणे ॥ ४६ ॥ तेविजीवांचीवक्ष्यसुक्तता ॥ परमात्मासीनलागे
सर्वथा ॥ जेविकाअधारीच्याखद्योता ॥ नदरेवेसविताकल्यांती ॥ ४७ ॥ जळींआकाशादिसेबुडालं ॥ परीतेकाहीनाहीझालंवोलं ॥
तेविद्येचंअलिमठेलं ॥ असेंसचलेनिजरूप ॥ ४८ ॥ एकबद्धएकसुक्त ॥ हेजीवाभाजीभासत ॥ तेहीसीसांगेननिश्चित ॥ सावध
चित्तेपरियेसी ॥ ४९ ॥ सहस्रघटीजळभरिता ॥ एकचीसहस्रथादिसेसविता ॥ तेथयेविघटीचीअवस्था ॥ त्याघटस्थालागेना
॥ ५० ॥ तेथजोघटहोयचंचळु ॥ त्यानीलप्रतिबिंबलागेअंदोलु ॥ परीदुजेघटीजेचंचळू ॥ तेनहेनिश्चळूयाचेनी ॥ ५१ ॥ तेथेएकेरे
वबळं ॥ सूक्ष्मछिद्रेघटेजळगळे ॥ तेप्रतिबिंबनिजबिंबींमळे ॥ येरसकळेतेसेची ॥ ५२ ॥ तेविरुरुरुपाउजियेडं ॥ जाचेलिंगदेह
विघडे ॥ व्यासीपरमास्यासीऐक्यघडे ॥ येरबापुडेदेहबंदी ॥ ५३ ॥ हेचिनिरूपणपुटे ॥ श्लोकसांगतीसरवाडे ॥ तेमीसांगेनवा
डंकोडे ॥ अतिनिवाडेनिश्चित ॥ ५४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ अथबद्धस्यसुक्तस्यवैलक्षण्यं वदामि ते ॥ विरुद्धधर्मिणोस्तान-
स्थिनियोरैकधर्मणी ॥ ५ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ येणेचिप्रसंगंजाण ॥ मागीलतुझेप्रश्न ॥ बक्ष्यसुक्ताचेवैलक्षण ॥ तेहीनिरू-
पणसांगेन ॥ ५५ ॥ दोघांहीदेहीअसता ॥ दिसेविरुद्धधर्मस्वभावना ॥ एकनोसदासरवीसर्वथा ॥ एकदुःखभोक्ताअहिनिशी
॥ ५६ ॥ येथविलक्षणतादोप्रकारी ॥ एकनोजीवईश्वराभाझारी ॥ एकतेजीवासीपरस्पर ॥ बक्ष्यसुक्तनिर्धारिनिर्धास्त ॥ ५७ ॥
पहिलीजीवेश्वराचीकथा ॥ तुजसीसांगेनविलक्षणता ॥ मगजावाचीबक्ष्यसुक्तता ॥ विषदव्यवस्थासांगेन ॥ ५८ ॥ जीवेश्वराचेवैल-
क्षण ॥ अडीचश्लोकीनिरूपण ॥ स्वयेसांगताहेनारायण ॥ भाग्यपूर्णउद्यवाचें ॥ ५९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ रूपर्णावैतौ सदृश्यौ
सरवायौ यदृच्छयैतौ कृतनीडौ च वृक्षे ॥ एकस्तयोः स्तारति पिपलान्मन्यो निरन्योऽपि बलेन भूयान् ॥ ६ ॥ ॥ टीका ॥ ॥
रूपर्णाह्यणतांपक्षी ॥ येवृक्षीचाजायतेवृक्षी ॥ तेसादेहीदेहांतरातेलक्षी ॥ यालागींपक्षीह्याणीजेनी ॥ ६० ॥ पक्षाच्याऐशियाचंग

ती ॥ हा देह सांडुनी त्या देहा जाती ॥ पक्षी ह्या वाऱ्या हे उपपत्ती ॥ जाणनि श्विती उरुवा ॥ ६१ ॥ एवं आत्मा देहा हुनी भिन्न ॥ ते सांगीत
लेउ पलक्षणा ॥ देहात्मवादाचे रवंडन ॥ प्रसंगी जाण दाखविलें ॥ ६२ ॥ आत्मा देह सर्वथान घडे ॥ देह बुद्धी धरणें ते तव कुडे ॥ हे उरु
वासी फाडोवाडे ॥ निज निवाडे दावित ॥ ६३ ॥ देह बुद्धी चिया पोरी ॥ जन्म मरणाची या कोरी ॥ स्वर्ग नरकाची आराटी ॥ देह बुद्धी
गावी जीव शीव पणे ॥ ६४ ॥ दोघे ही चिद्रूपे सारी रवे ॥ कधी नो हे आनासारि रवे ॥ अनादी हे दोघे सरवे ॥ अति नेटके जिवलग ॥ ६५ ॥
काळे अकळे सकाळे ॥ नवनी येराये रवे घळे ॥ एकत्र वर्तती रवे न मेळे ॥ निज प्रांजळे सरव्य त्वें ॥ ६६ ॥ प्रभादी पदवडि नावे गळा ॥ दिप
प्रभेसी नळे निराळा ॥ तेवी जीव शिवाचा मेळा ॥ एकत्र स्वर्लालानां दती स्वये ॥ ६७ ॥ जीव इच्छिजे कांहीं ॥ ते ते वासने सारि रवे पांहीं
॥ ईश्वर पुरवी सर्व ही ॥ विसुख काही हो नेणें ॥ ६८ ॥ अंत काळी जे जी उमागे ॥ ते अलोट ईश्वर दे उलागे ॥ आणी ईश्वर आज्ञेचे नियो
गे ॥ जीव सर्वांगे वर्तन ॥ ६९ ॥ ईश्वर आज्ञा त्रिशुद्धी ॥ जीवें जीव सर्व रवे वंदी ॥ होय न केन ह्याणे कधी ॥ अभिनव सिद्धी सरवे पणा ॥ ७०
॥ नवल सरव्यत्वाची परी ॥ ईश्वरू जेसे जेसे प्रेरी ॥ जी उतैसे ते सेकरी ॥ निमिष्य मरी दळेना ॥ ७१ ॥ निमिष्य आरंभोनी जन्मवरी ॥
जी ईश्वराची आज्ञा करी ॥ ईश्वरू जीवाचा साहाकारी ॥ परस्परानिज सरव्य ॥ ७२ ॥ जीव अत्यंत अडले पणें ॥ ईश्वरासी धांव धाव ह्या
णे ॥ ते तत्काल पावे धांवणें ॥ करी सोडवणें जीवाचें ॥ ७३ ॥ एवं शिवाचे आज्ञे जी उराहे ॥ जीव पणगे लिया शिची समाये ॥ जीवालागीं
हा शिव पणलाहे ॥ ये हवीं राहे सांडुनी ॥ ७४ ॥ ऐसें सरवे पणयाचें ॥ कंवि अनुवाद वेवाचे ॥ उरुवा हे मिची जाणे साचें ॥ या सरवे पणा
चे सो जन्ये ॥ ७५ ॥ जीव ईश्वरा आधीन ॥ हे टटकेलें संस्थापन ॥ अनीश्वरवादाचे रवंडण ॥ प्रसंगी जाण दाखिलें ॥ ७६ ॥ अनीश्वरवा
दाचे रवंडता ॥ रवंडली कर्म पारवांडवार्ता ॥ कर्म पारवांडाच्या मत्ता ॥ ईश्वरनामानिती ॥ ७७ ॥ ह्याणी चित्त धर्म ईश्वरासी ॥ तव चिद्रूपता
स्थापुनी त्याशी ॥ निराकारिलें चित्त धर्मासी ॥ अनायासी चिद्रूपे ॥ ७८ ॥ नाना परिचें अति चिंतन ॥ त्याची नाव चित्त जाण ॥ चित्तेची

णनिश्चयपण ॥ तेंविचैतन्यउत्थवा ॥ ७९ ॥ धर्माधर्मनविचारिता ॥ क्षणतीर्दश्वरमोक्षदाता ॥ हेभक्तपारवाडीकथा ॥ स्थापुनीचिद्रूपता
निवारी ॥ ८० ॥ दिळेमाळामुद्राधारणें ॥ लाउनीसंतासीनिंदिलेंजेणें ॥ पापराहादेभक्तपणे ॥ त्यासीनारायणेउत्थारिलें ॥ ८१ ॥ अंतरीं
चेंसर्वज्ञाणतामी ॥ यालागींनावेंअंतरयामी ॥ तोमीशाब्दीकवचनधर्मी ॥ चालविलाधर्मिकिविजाय ॥ ८२ ॥ मीज्ञानरूपतत्त्वता ॥ स
र्वदृष्टासर्वज्ञज्ञाता ॥ तोमीधर्माधर्मनविचारिता ॥ मोक्षदाताहेनघडे ॥ ८३ ॥ धरोनियांभक्तभावो ॥ पापराहादेजोस्वयंमेवो ॥ यावि
नामीदाभीकपाहाहो ॥ त्यातेदेवोत्तुद्धरी ॥ ८४ ॥ सदृशौआणिसरवायौ ॥ धरोनियांपदांचाअन्वयो ॥ पाखांडमात्रतोपाहाहो ॥ स्व
येदेवाधिदेवोउद्धेदी ॥ ८५ ॥ निरसोनीनानामत्तांतरे ॥ स्वमतकरावयारवरे ॥ म्लोकींचींपदेअतिगंभीरे ॥ सारंगधरेवर्णिनी ॥ ८६ ॥
तेदोनीमिळोनियांपक्षी ॥ निडकेलेदेहवृक्षी ॥ वृक्षह्याणीजेकोणेपक्षी ॥ तीहीलक्ष्मीलक्षणे ॥ ८७ ॥ जननीउदरतेंचिआळ ॥ पित्या
चेरेंतंबीजसकळ ॥ गर्भाधानपेरणीकेवळ ॥ संकल्पजळवृक्षीसी ॥ ८८ ॥ सोहोभावाचागुप्तअंकुर ॥ त्रिगुणभुमीतीवडीरू ॥ कोहं
भावेवादलाथोरू ॥ वृक्षसाकारूतेणेजाला ॥ ८९ ॥ करचरणादीनानाशारवा ॥ प्रबळबळेवादल्यादेरवा ॥ अधर्तुध्वनरवशिरवा
॥ वृक्षाचानिकाविस्तारू ॥ ९० ॥ तयादेहबुद्धीचींददमुळें ॥ विकल्पपारंब्यातेणेंमेळें ॥ भूमीकतल्याप्रबळबळें ॥ कामाचेकोवळेफु
रतीकोंब ॥ ९१ ॥ तेथकर्मकर्मचीपानें ॥ निबिडदारलींअतिगहने ॥ मोहममतेचेघोसतेणे ॥ सलोभपणेंदारले ॥ ९२ ॥ जाउं
चावल्याथोरशारवा ॥ त्याफळीफळोनीसरवदुरवा ॥ उतरल्याजीअधोसुरवा ॥ अधःपतनेदेखालोळती ॥ ९३ ॥ ऐशियावृक्षामा
जीजाण ॥ अतिगूढगुप्तगहन ॥ नीडकेलेहृदयस्थान ॥ जीवशीवआपणबैसावया ॥ ९४ ॥ जेथजीवपरमात्मावसती ॥ तरीदेहाची
जालीसत्यप्राप्ती ॥ ऐसेकोणीकोणीह्याणती ॥ तेमत्तश्रीपतीनिराकारी ॥ ९५ ॥ पुरुषासवेंलटकीछाया ॥ तोडितांमोडितांना
डळेघाया ॥ तैशीअनिर्वचनीयमाझीमाया ॥ तेणेयदृष्टयानीडकेले ॥ ९६ ॥ जेविस्वभगृहाचारूनिद्रिस्ता ॥ तेविजीवात्मानि

हिवसता ॥ हेमायामयसर्वथा ॥ नव्वेवस्तुतासाचार ॥ १७ ॥ येणेनिरूपणेगोविंदु ॥ नैय्यायीकमत्ताचाकंदू ॥ समूळकेलात्याचा
उच्छेदू ॥ देहसमंधुमिथ्यत्वे ॥ १८ ॥ ऐशियाहियावृक्षाशी ॥ जन्मादिनिमिषोन्मेषी ॥ काळछेदीनसअहर्निशी ॥ बाळादिवयसा
सीछेदकू ॥ १९ ॥ तयावृक्षाचीफळे ॥ तुरेदेनिरवदेतोडाळे ॥ पक्कअपक्केसकळे ॥ त्यासीपिपळेह्यणतानी ॥ २० ॥ त्यादोपक्षामा
जीतत्वता ॥ जोजीवपणेबोलिजेता ॥ तोयाकर्मफळाचाभोक्ता ॥ जोनाचाव्यथादायक ॥ १ ॥ जीफळेखातांपोदनभरे ॥ खाद
व्यादारुणजर्जरें ॥ जेणेभवचकीपडोनिफिरे ॥ तरीअत्यादरेसेवितु ॥ २ ॥ दुजाफळखातांखुणावारी ॥ जिवासीत्याफळाचीगो
डीभापी ॥ अखंडजालाफळाहारी ॥ वारिलेंनकरीशिवाचें ॥ ३ ॥ फळेसेवितांअहर्निशी ॥ निळमरीशक्तीनाहींजिवाशी ॥ आ
सक्तदेखोनियांत्याशी ॥ काळापाशींबाधित ॥ ४ ॥ जोइयेसेवीकर्मफळे ॥ तोतत्काळबाधिजेकाळे ॥ दुजाकर्मफलानातळे ॥
त्यांतदेखोनीपळेकळिकाळू ॥ ५ ॥ जोकर्मफळातेनसेवितु ॥ तोज्ञानशक्तीनेअधिकअनंतु ॥ सदांपरमानंदेंतुमु ॥ असेडुल्लुतुसा
नेदें ॥ ६ ॥ उद्यवासीहोयनिजबोधू ॥ यालागींजीवशिवाचाबोधू ॥ अत्यादरेसांगेगोविंदू ॥ निजात्मबोधूभ्रांजळू ॥ ७ ॥ ॥ श्लो
क ॥ ॥ आत्मानमन्यंचसवेदविद्वानपिप्यलादानतुपिप्यलादः ॥ योऽविद्ययायुक्स्तुनित्यबद्धोविद्यामयोयुक्स्तुनित्य
मुक्तः ॥ ७ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ जोकर्मफळातेनसेविता ॥ तोस्वरूपाचाजाणता ॥ दृष्टादेप्रपंचाचातत्वता ॥ अलिसतानिज
ज्ञानें ॥ ८ ॥ जीवप्रपंचाचाज्ञाता ॥ परीपरमात्मानेणेतत्वता ॥ यालागींभोगीभवव्यथा ॥ कर्मफळेखातांअतिबधू ॥ ९ ॥ जोकर्म
फळेसेवीबापुडा ॥ तोअंधपंगूजालावेडा ॥ सीकोणहेनेणफुडा ॥ पडिलाखोडादेहाचे ॥ १० ॥ देहसंबंधाआंतु ॥ प्रतिपदीहोयअ
त्मघातु ॥ नाहींजन्ममरणासीअंतु ॥ दुःखहीहोतुअतिदुःखें ॥ ११ ॥ नैश्वरविषयाचाछंदु ॥ तेणेजीवजालाअतिबद्ध ॥ हाअविद्ये
चासंबंधु ॥ लागलासबस्वदेहवंतां ॥ १२ ॥ जितुकीविषयाचीअवस्था ॥ तितुकीजीवासीनित्यबद्धता ॥ जोविषयानीतसर्वथा

॥ नित्यमुक्ततातेठाई ॥ १३ ॥ जोविद्याप्राप्येनित्यमुक्त ॥ जोज्ञानप्राप्तीनेशक्तिमंत ॥ सर्वव्यापकूसर्वीअलिप्त ॥ तोनित्यमुक्त
 बोलिजे ॥ १४ ॥ सांगीतलीजीवाचीनित्यबद्धता ॥ प्रगटकेलीशिवाचीनित्यमुक्तता ॥ जीवाचीजबद्धमुक्तता ॥ तेहीआतांसांगतूं
 ॥ १५ ॥ उद्धवाप्रतीश्रीकृष्ण ॥ बद्धमुक्ताचेचलक्षण ॥ दोघांचीहीउणखुण ॥ विचित्रजाणसांगेल ॥ १६ ॥ ॥ ॥
 ॥ श्लोक ॥ ॥ देहस्थोपि न देहस्थो विद्वानस्वप्नाद्ययोश्चितः ॥ अदेहस्थोऽपि देहस्थः कुमतिः स्वप्नदृश्यथा ॥ ८ ॥
 ॥ ॥ टीका ॥ ॥ बद्धमुक्ताचीमिथ्यादृक्क्षण ॥ तोस्थोकींसांगलजाण ॥ केवलमुक्ताचेस्मरणक्षण ॥ गोडनिरूपणसा
 तस्थोकीं ॥ १७ ॥ देहांअसोनीदेहबुद्धीनाहीं ॥ हेमुक्ताचेमुक्तलक्षणपाही ॥ यालागीदेहांअसोनीविदेही ॥ ह्यणिपेपाहींयाहेतु ॥
 ॥ १८ ॥ स्वप्नाचेराज्यआणिर्माक ॥ जागृतीमिथ्यादोर्हदेख ॥ तेसेंदेहादिजेकरवदुःख ॥ तेमिथ्यादेखमुक्तासी ॥ १९ ॥ जो-
 स्वप्नांमरांनीजाळिला ॥ तोजागृतीनाहीराखजाला ॥ तेसाप्रपंचमिथ्याजाणीतला ॥ मुक्तबोलिलाव्यानाव ॥ २० ॥ स्वप्नां
 चेसाधकबाधक ॥ जागृतीआठवेसकळिक ॥ त्याचेबाधनाकरवदुःख ॥ तेसेंसंसारिकमुक्तासी ॥ २१ ॥ आतांऐकबद्धाचीहे
 स्थिती ॥ तोवस्तुताअसंदहानीती ॥ परामीदेहमानीकुमती ॥ दुःखप्राप्तीनेणेंत्याशी ॥ २२ ॥ जळीदेखप्रतिबिंबाते ॥ मीबु
 डालोह्यणोनीकुंथे ॥ कोणीकाढाकाढामाते ॥ पुण्यतुमनेलांगल ॥ २३ ॥ स्वप्नांचायलागलेखर्गाचे ॥ तेणेंजागृतीह्यणेमी
 नवांचे ॥ ऐसेंनिबिडभरितेश्रमाचे ॥ तेबलक्षण ॥ २४ ॥ स्वप्नांचेकरवदुःखनसते ॥ तेस्वप्नप्रमेभोगितांकुंथे ॥ तेविदेह
 माह्यणोनियेथे ॥ नानादुःखातेभागीतूं ॥ २५ ॥ स्वस्वरूपाचेविस्मरण ॥ तेणेंविषयासक्तीदृढजाण ॥ संकल्पविकल्पअति
 गहन ॥ तेचलक्षणवस्थाचे ॥ २६ ॥ आणीकलक्षणेंत्याचींआतां ॥ सांगतअसेंतत्त्वता ॥ भोगभोगोनीअभोक्ता ॥ तेमुक्तावस्थापरि
 येशी ॥ २७ ॥ श्रीश्लोक ॥ इंद्रियैरिन्द्रियायैषुगुणैरपिगुणेषुच ॥ गृह्यमाणेष्वहंकुर्यान्नविद्वान्यस्त्वविक्रियः ॥ ९ ॥ ॥ टीका ॥

॥ अवशेषप्रारब्धगती ॥ मुक्तांचे देहांदिसेवस्ती ॥ परीजागृतीस्वप्नसुषुप्ता ॥ देहस्थितीनानळे ॥ २८ ॥ छायापुरुषाचे निचळे ॥ ते
 छायासीपुरुषनातळे ॥ तेविमिथ्यादेहमुक्ताजवळे ॥ कल्यांतकाळें येवोनशके ॥ २९ ॥ आपुले छायेसिजाण ॥ जेविबैसोनशकेआ
 पण ॥ तेवीमायादितिहीगुण ॥ जवळीअसोनीस्पर्शेना ॥ ३० ॥ इंद्रियद्वारायथानिशुती ॥ प्राप्तविषयांतेंसेविती ॥ परीसेविळेंऐसेहीने
 णाती ॥ विषयस्फूर्तीस्फुरेना ॥ ३१ ॥ गुणपोस्वितीगुणावस्था ॥ इंद्रियेंधेनीइंद्रियार्थी ॥ मीउभयसाक्षाअकर्ता ॥ चिन्मात्रताअलिम
 ॥ ३२ ॥ तोइंद्रियांचेनीस्वेळेमेळें ॥ सरखेंविषयामाजीजरीलोळे ॥ तरीविकाराचेनिविटाळें ॥ कदांकाळेंमेळेना ॥ ३३ ॥ जेथकामाचीअ
 तीप्रीती ॥ तेथलोभाचीदृढवस्ती ॥ अथवाकामाचीजेथअप्राप्ती ॥ तेथमहास्व्यातीक्रोधाची ॥ ३४ ॥ मुक्तजालानित्यनिष्काम ॥ को
 धलोभेसीनिमालाकाम ॥ तोस्वयेजालाआत्माराम ॥ विश्रामधामजगांत ॥ ३५ ॥ एवंमुक्ताचावांईजाण ॥ उपजोनशकेपापपु-
 ण्य ॥ कामक्रोधादिवृत्तीशून्य ॥ जालापरिपूर्णचिद्ब्रह्म ॥ ३६ ॥ मुक्तांचीविषयस्थिती ॥ विषयांस्फुरेब्रह्मस्फूर्ती ॥ यालागीपापपुण्येंतुप
 जती ॥ नित्यमुक्तीतेणेंत्यासी ॥ ३७ ॥ ऐशीमुक्तांचीहेकथा ॥ ऐकबधाचीहेवातां ॥ अकर्ताचीह्याणेमीकर्ता ॥ येणेचिसर्वथागुंतला ॥ ३८
 ॥ श्लोक ॥ देवाधिनेशरीरेस्मिन्नगुणभाच्येनकर्मणा ॥ वर्तमानोबुधस्तत्रकर्ता ॥ स्मृतिनिबध्यते ॥ १० ॥ ॥ टीका ॥ अदृष्टाआधीन
 जेशरीर ॥ तेथेंआलियाहरिहर ॥ अन्यथानकरवेअणुमात्र ॥ हेवैदशास्त्रसंसत ॥ ३९ ॥ देहांजागुणाचेंप्राधान्य ॥ तैसेंचीकर्मनिप
 जेजाण ॥ इंद्रियेंतयागुणाआधीन ॥ तदनुसारजाणवतेती ॥ ४० ॥ एवंदेवगुणेदेहवर्तत ॥ तेथमीकर्ताह्याणवीआपण ॥ तेचीत्यासीदृढ
 बंधन ॥ आपुल्याआपणघातक ॥ ४१ ॥ नळीमाजीलचण्याचाआशा ॥ वानरमुठीधरणेतोचिफांसा ॥ तेंवीदेहचाविषयविलासा ॥ अभिमा
 नेतेंसागुंतला ॥ ४२ ॥ जोदेहातीतवस्तुता ॥ जोगुणकर्माचाअकर्ता ॥ तोह्याणेमीकर्मकर्ता ॥ अहंममताभूलला ॥ ४३ ॥ जोनकरितां
 चीचेरी ॥ मीचोवह्याणेरजहारी ॥ तोमारिजेल्हानथोरी ॥ तैशीपरीजडजीवा ॥ ४४ ॥ प्रकृतचित्कर्मआपुलेमाथां ॥ घेउनीनाचेअहंम

मता ॥ तेणे अभिमाने हृदबसता ॥ अकल्यांता अनिवार ॥ ४५ ॥ तळीं घालुनी कांजळा ॥ वरीठे विलास्यारिक सोज्जळा ॥ श्वेत तालो पूनि दिसे
काळा ॥ तेवि आंधळा जी उंजाला ॥ ४६ ॥ कां आंधळे मातले हंतिरू ॥ नेणे निजपत्तन निर्धारू ॥ तैसा जीवलागे कर्मकरू ॥ पत्तन विचारून देखे ॥ ४७
॥ मी देह मी कर्मकर्ता ॥ मी ज्ञाता मी विषयभोक्ता ॥ ऐशी जे कां देहात्मता ॥ हृदबसता तिये नावा ॥ ४८ ॥ एवंबस्य मुक्तवर्तन ॥ विषद केले निरूपण
॥ आतां केवळ मुक्तांचे लक्षण ॥ आवडी श्रीकृष्णा सांगत ॥ ४९ ॥ ज्ञानिया तो तव आत्मा माझ ॥ हे अनिप्रीती गुरुध्वजा ॥ हे गुरु सांगीतले
कपिध्वजा ॥ रणसमाज रणरंगी ॥ ५० ॥ तेवि आतां उद्यवाप्रती ॥ अत्यादरे सांगे श्रीपती ॥ ज्ञानियाची मुक्तस्थिती ॥ यथा निगुनी निजगुरु
॥ ५१ ॥ ज्ञानलक्षणे सांगतां ॥ धणी न पुत्रकृष्णा नाथा ॥ निरूपण मिसें ज्ञानकथा ॥ मागुत मागुतां सांगत ॥ ५२ ॥ यालागीं ज्ञानभक्तांची गो
डी ॥ श्रीकृष्णाची जाणो फुडी ॥ कृष्णभजनाची आवडी ॥ भक्ते गोडी जाणती ॥ ५३ ॥ आधींच तव हे मुक्तांची कथा ॥ वरी श्रीकृष्णासारिखा
वक्ता ॥ उद्यवाचे भाग्यवर्णितां ॥ नवण विसर्वा शेषादिकां ॥ ५४ ॥ उद्यव अर्जुन समान ॥ त्याहुनी हा दिसे गहन ॥ ते परस्परें न रना रायण ॥
गुरु ज्ञान बोलिले ॥ ५५ ॥ तेवि उलथोनी ज्ञानकथा ॥ उद्यवासी होय सांगता ॥ उद्यवाऐसें भाग्यतत्त्वता ॥ न दिसे सर्वथा आनासी ॥ ५६ ॥
जेणें सोडुनि निजधामा ॥ मागे ठेउनी आपुल्या कामा ॥ उद्यव आवडला पुरुषोत्तमा ॥ त्याच्या प्रमाविंगुतला ॥ ५७ ॥ यालागीं उद्यवाचे श
स्थपुण्य ॥ जगीं उद्यवची धन्य धन्य ॥ जालागीं स्वयं नारायण ॥ स्वानंद घन बोलला ॥ ५८ ॥ जो नातुडे योगयाग संकरी ॥ तो उद्यवाचा बोला सा
री ॥ जे वा व्यापिली धेनु वत्सात्तारी ॥ तेवी गुरुगोष्टी सांगत ॥ ५९ ॥ जो निजकुळासी काळू ॥ तो उद्यवासी अती स्नेहाळू ॥ बापभक्ता कांज रुपाळू
॥ ज्ञानकष्टोळू तुष्टला ॥ ६० ॥ यालागीं उद्यवाचे नाम घेतां ॥ श्रीकृष्ण निवारी भवव्यथा ॥ ऐशी भक्तप्रीती भगवंता ॥ भक्तां तें स्मरतां हरीतारी ॥
॥ ६१ ॥ मुक्तांची लक्षणे निर्धारितां ॥ लाभे आपुली निजमुक्तता ॥ एका जनार्दन विनवीसता ॥ मुक्तकथा हरिबोले ॥ ६२ ॥ कृष्ण उद्यवासी ह्याने मी तु
ज ॥ सांगेन आपुलें निजगुज ॥ मुक्तलक्षणाचे भोजन वलचो जपरियेशीं ॥ ६३ ॥ श्लोक ॥ एवंबिरक्तः शयन आसनादन मज्जने ॥ दर्शनस्यशी

नद्याणभोजनश्रवणादिषु ॥ ११ ॥ टीका ॥ एकमुक्ताचे लक्षण ॥ आसनभोजनशयन ॥ दर्शनस्पर्शनघ्राण ॥ अरणमज्जनकरीकैसे ॥ ६४ ॥ मागी
लअध्यायसंपता ॥ प्रकृतीकर्मअभिमानता ॥ तेणेलागलीहृदबध्दता ॥ तोअहंकारुज्जातानातळे ॥ ६५ ॥ सर्वकर्मस्वभावता ॥ ज्ञात्याचीनि
राभिमानता ॥ तेमीससूक्ष्मसंगेनकथा ॥ सावधानताअवधारी ॥ ६६ ॥ जेविछायेचामानापमान ॥ पुरुषानबाधीअणुप्रमाण ॥ तेवीदेहाचे
कर्माचरण ॥ निराभिमानमुक्तांसी ॥ ६७ ॥ अधिष्ठानतेविआसन ॥ अखंडत्याचरीआरोहण ॥ तेथेयेउचिनेणेअभिमान ॥ बैसलेननउठे
ना ॥ ६८ ॥ नवलआसनाचेमहिमान ॥ हारपोनीगेलेविस्मरण ॥ कदांकांतनमोडेजाण ॥ हेसहजासनमुक्तांचे ॥ ६९ ॥ जेआसनीचेसमा
धान ॥ समाधिआणिव्युत्थान ॥ करीदोहीचीवोच्छ्रवण ॥ चालतेआसनमुक्तांचे ॥ ७० ॥ चालताहीचपळपदी ॥ मीचालतांनारवंबुद्धी ॥ च
लतांनमोडेसमाधी ॥ हलक्षणसिद्धीमुक्तांची ॥ ७१ ॥ जरीवैलोव्यहिंडला ॥ तरताईहूननाहीहालला ॥ ऐसानचलोनीमुक्तचालला ॥
जेविअत्रोधावलादिसेचंद्र ॥ ७२ ॥ कुद्धाळचक्रीबैसलीमाशी ॥ तेनहालतांभवेवंचक्रासरशी ॥ मुक्ताचीगमनसिद्धीतेशी ॥ देहगमने-
सीआभासे ॥ ७३ ॥ देहप्रारब्धास्तवहिंडे ॥ बैसकाखस्वरूपीचांनसंड ॥ जेवीरथांधावतांसेवेगघोंड ॥ निद्रानमोडेरथस्थाची ॥ ७४ ॥ जेआ
सनीबैसत्यासमाधान ॥ त्याचीस्थितीगमनागमन ॥ उठलेबैसलोनातवजाण ॥ चाललेपणस्फुरना ॥ ७५ ॥ ऐसेनचळतांजेजळण ॥ तेजाणमु-
क्तांचेगमन ॥ आतांऐकस्मान ॥ निमज्जननिजरूपी ॥ ७६ ॥ स्नानकरीगंगाजळे ॥ परीगंगाजळातंनातळे ॥ मनचित्स्वरूपीकेलेसोचळे ॥ तंवो
वळेहेनेणे ॥ ७७ ॥ त्यासीनिजस्वरूपींनाहता ॥ जालीपरमपवित्रता ॥ तीथेमागतीचरणीतीर्था ॥ ऐशीकस्मानतामुक्तांची ॥ ७८ ॥ तोचिच्या
बंदरेवेजीवन ॥ अखंडविद्रुपीअवगाहन ॥ इतरहणतीकेलेस्मान ॥ त्याचीमज्जननिजरूपी ॥ ७९ ॥ जाचेचरणीचेरजकण ॥ लाहोनिधराप
रमपावन ॥ त्याचेनिप्राणसंगेजाण ॥ पवित्रपणवायूसी ॥ ८० ॥ ज्याचेचरणास्पर्शतत्वता ॥ पवित्रजात्यागंगादीसरिता ॥ त्याचेजतरसंगे
सर्वथा ॥ अतिपवित्रताअग्नीसी ॥ ८१ ॥ जाचाहृदयावकाशीआकाश ॥ सगळेराहिलेसावकाश ॥ तेणेपवित्रजादेआकाश ॥ अलिप्त

उदाससर्वत्र ॥८२॥ जेचदोनीबेंसलेवैकुटी ॥ तेसदांवाळितीयाचीभेरी ॥ वेदऐकांधावेगोष्टी ॥ नोपहावयादिईदेवयेती ॥८३॥ एंवंचित्स्वरू
 पीकस्तुनियंस्नान ॥ जालासर्ववंचअनिपावन ॥ हेसुक्ताचेंज्ञानलक्षण ॥ आतांनिरीक्षणतेंऐक ॥८४॥ अवघेंचराचरदेखता ॥ तोदेखो
 नीहीनदेखता ॥ दर्शनदृष्टीसीअलिमता ॥ दृश्यदेखतांहरीदिसे ॥८५॥ दृश्यंदुमदुमितदिसेस्तृष्टी ॥ परीदृश्यनपडेत्याचेदृष्टी ॥ हातांही
 दृश्येसीभेरी ॥ पडेमिठीअदृश्यी ॥८६॥ दृष्टीप्रकाशेदेखणेपणीं ॥ तेदेखणेंदेखेदृश्यस्थानीं ॥ जेविडोळयांडोळादिसेदर्पणीं ॥ निजदर्शनीं
 देखतूं ॥८७॥ डोळेनिदर्शनप्रकाशे ॥ त्यामार्जाडोळेनडोळादिसे ॥ मुक्ताचेदेखणेतैसें ॥ आपणाऐसेजगदेखे ॥८८॥ दृश्यदृष्ट्यादर्शनीं ॥
 त्रिपुरीगेलीहारपोनी ॥ देखणेदेखेदेखणेंनी ॥ देखणाहोउनीसर्वांगी ॥८९॥ हातांनापदार्थेसीभेरी ॥ तेदेखणेपणेंदृश्यलोरी ॥ दृश्यानी
 तानिजदृष्टी ॥ सरखेंस्तृष्टीदेखत ॥९०॥ मुक्ताचेदेखनीस्थिती ॥ देखणेपणेंयथानिगुनी ॥ उरवाचेदृष्टीचांजाशीप्रामी ॥ तोचिनिजगतीकारणी
 ॥९१॥ यादृष्टीजेनित्यवर्तत ॥ तेजाणपांपरममुक्त ॥ यादृष्टीजेमजपाहत ॥ तेपरमभागवतप्रियमाझे ॥९२॥ परादिवाचामाजीवचन ॥ उपजे
 तेथेंयाचेश्रवण ॥ श्रोतावक्ताकथाकथन ॥ अवघेआपणहोउनीऐके ॥९३॥ शब्दजातेसीकाज ॥ अखंडजडलेसावधान ॥ श्रवणामाजीहार
 पेगगना ॥ परमसमाधानश्रवणाचें ॥९४॥ ऐकतांलोकीकशब्द ॥ कांनारायणउपनिषद ॥ परिसतांनामहरीगोविंद ॥ अर्थावबोधसमत्वं ॥
 ॥९५॥ बोलातेजोबोलविता ॥ तोचिश्रवणामाजीश्रोता ॥ येणेअन्वयेंश्रवणकरितां ॥ शब्दांनिःशब्दताअतिगोड ॥९६॥ जोजोश्रवणींय
 डेशब्द ॥ तोतोहोतजायनिःशब्द ॥ यापरीश्रवणींश्रवणानंद ॥ स्वानंदबोधमुक्तात्वा ॥९७॥ आकारादिवर्णत्रिपुरी ॥ प्रणवसूक्तशब्दशस्तृष्टी
 ॥ तोओंकारब्रह्मरूपेंउरी ॥ हेश्रवणसंपुरीमुक्ताची ॥९८॥ श्रवणींपडतांशब्दज्ञान ॥ सहजेंशब्दीकजायजडोन ॥ श्रवणेंढसावेंब्रह्मपरिपूर्ण ॥
 स्वानंदश्रवणमुक्ताचें ॥९९॥ परिसतांउपनिषद ॥ कांलौकिकादीनानाभोगशब्द ॥ मुक्ताचापालटेनाबोध ॥ श्रवणींस्वानंदकोदला ॥३००
 ॥ एकअद्वितीयब्रह्म ॥ हेवेंदशास्त्राचेंगुह्यवर्म ॥ तेसुक्ताचेंजालेंसंगम ॥ शब्दींपरब्रह्मकांदलें ॥१॥ लौकीकवैदीकशब्दजाण ॥ शब्दमात्रांध

ह्यपूर्ण ॥ गेसें मुक्ताचे हे श्रवण ॥ घ्राणलक्षणपरियेशीं ॥ २ ॥ घ्राणासीयेतां सुगंधू ॥ मुक्तासीने हे विषय बोधू ॥ गंधमीसें स्वानंदकंदू ॥ परमानंद
उल्हासे ॥ ३ ॥ घ्राणसुमनचंदन ॥ अवघेतो होय आपण ॥ यापरी गंधभोगी जाण ॥ भोक्ते पण सांडोनी ॥ ४ ॥ घ्राणायेतां विस्ववासू ॥ सुखासीम
गटे परे शू ॥ तेव्हां सुवास आणी दुर्वसि ॥ हा विषय विलासू सुरेना ॥ ५ ॥ मलधानीलसंगें जाण ॥ जेथें जेथें गंधाचें गमन ॥ तेथें तेथें मुक्ताचे घ्राण
॥ अगम्य पण या भोगा ॥ ६ ॥ जितका चळता वायू जाण ॥ तितकें मुक्ताचें घ्राण ॥ यापरी गंधग्रहण ॥ स्वभावे जाण होतसे ॥ ७ ॥ यापरी जाण तत्त्वता
॥ होय गंधाचा भोक्ता ॥ हे घ्राण क्रिया जाण मुक्ता ॥ रसभोग्यता अवधारी ॥ ८ ॥ रसरसना भोजन ॥ तो स्वयेचा आहे आपण ॥ हातून मासितां सर्वा
पोशन ॥ रसने वीण सेवितू ॥ ९ ॥ षड्सांचा स्वादू जाण ॥ परी एकीचवी अवघें स्वाणें ॥ भोक्ते पणा आनंदो नेणें ॥ ऐसेनी भोजने नित्य तृप्त ॥ १० ॥
भूक उपजोचि नेणें ॥ जे उबें सत्यापुरे न हाणें ॥ सर्व भक्षी न रावते पणें ॥ उद्धाष्ट होणे त्यांना हीं ॥ ११ ॥ तार अन्न आणि आपण ॥ तो न देखे भिन्न पण
॥ रसमीसें स्वानंद पूर्ण ॥ सर्व गें जाण सेवित ॥ १२ ॥ जंवर सना येवें जाय रस स्वादू ॥ तंव तेथें प्रगटे परमानंद ॥ करूनी रसरसने उड्डेदु ॥ निजानंद
सेवित ॥ १३ ॥ सकळ गोडियांची मूळ गोडी ॥ तेथे बैसली निज आवडी ॥ सेवितां ना ना परवडी ॥ ते विगोडी गोड पणें ॥ १४ ॥ सकळ गोडियां गें गोड-
आहे ॥ ते गोडी चते जाला स्वये ॥ ना जो जो रस विषयोखाये ॥ तेथे तेथे आहेत गोडी ॥ १५ ॥ कैसा मुक्ताचा निज बोधू ॥ घेवें जातां सर्व स्वादू ॥ र-
स ल्लो पूर्ण स्वानंदकंदू ॥ परमानंद वोसंडे ॥ १६ ॥ यालागीं जो जो रस सेवित जाये ॥ तो तो ब्रह्मरसूच होये ॥ मुक्तांवीर सना यापरी पाहे ॥ घेत आहे र-
साते ॥ १७ ॥ एवं मुक्ताचे रस भोजन ॥ ते क्रिया करिती ऐशी जाण ॥ आतां न याचें स्पर्शना ॥ ते हलक्षणपरियेशीं ॥ १८ ॥ मुक्तांसीला गतांची जा-
णा ॥ शीतसांडी शीतळ पण ॥ स्पष्ट उष्ण सुकळ उष्णा ॥ स्पर्शलक्षणा हे त्याची ॥ १९ ॥ जेविकां देकितां अग्नीशीं ॥ धुरें आणी चंदनाशीं ॥ जा-
णुनी त्याचा विकाराशी ॥ आपणा ऐशी करी वही ॥ २० ॥ ते विमुक्तांसीं हं हं आदळतां ॥ हं हं चिबुडाली हं हं ता ॥ तो सर्वगीं सर्व पणीं असतां ॥
सहजे हं हं तानि माली ॥ २१ ॥ तेथे कैचें मृदू कैचें कठीण ॥ कैचें सीत कैचें उष्ण ॥ सर्वां सर्वां त्मातो जाण ॥ हं हं चें भान स्पर्शना ॥ २२ ॥ आगीसी

पोळीनाउन्हाळा ॥ हावपीडीनाहिमाचळा ॥ तैशीं हें हाची हेमाळा ॥ मुक्तांचे गळापडेना ॥ २३ ॥ सुवर्णाचे अलंकार नले ॥ सुवर्णपेरीमाजी
 झांकिले ॥ झांकिले ह्यणतां उघडेदेविले ॥ तेविहेंसकळे परब्रह्म ॥ २४ ॥ त्यासां आंगीजेजे आदळे ॥ तें आंगची होयनत्ताले ॥ काहीनुरत्यावेगळे
 ॥ हें हेसकळे निमाली ॥ २५ ॥ हातीलीलामळसांपडे ॥ तवकर्मळ किमळत्वउडे ॥ कमळजन्मातोहिबुडे ॥ करीरोकडे भिजरूप ॥ २६ ॥ स्पर्श
 स्पर्शांतें स्पर्शचे ॥ हें ही त्रिपुरीनसंभवे ॥ किंबहुना आपणची अघवं ॥ निजस्वभावे हो उनीवेला ॥ २७ ॥ तो देवपूजा हातीं धरी ॥ तंवमीची
 देवपुजेमीतरी ॥ अथवारवेळोरिगात्यापाथरी ॥ त्याहीमाझारीमीत्यासी ॥ २८ ॥ भिंतीनानावर्णविचित्राकृती ॥ नेथेजेस्पर्शनेतेभिंती
 ॥ नेविमुक्तांची सर्पेनस्थिती ॥ पूर्णअद्वैतीनिजबोधू ॥ २९ ॥ यापरीगतत्वता ॥ स्पर्शलक्षणवर्तेमुक्तां ॥ त्यांचेबोलणेजेसर्वथा ॥ ऐकआतांसां
 गेन ॥ ३० ॥ सरसकथासांगवाडेंकोडें ॥ अथवालौकीकबोलणेघेडे ॥ परीत्याचीसमार्थांमुद्गनखंडें ॥ मौननबोडेंनबोलतां ॥ ३१ ॥ बोलतां
 हीनमाडेमौन ॥ हेचीअनुभवाचीआतुलीखुण ॥ शब्दामार्जानिशब्दगुण ॥ सज्ञानजाणजाणती ॥ ३२ ॥ स्त्रीपुरुषेअबोलाचालती ॥ तो
 अबोलाकीअतिप्रीती ॥ तिविमुक्तांचीबोलतीस्थिती ॥ शब्दशब्दार्थीनिशब्द ॥ ३३ ॥ जयाचाबोलतीअक्षरें ॥ अक्षररूपेचिसाचारे ॥ त्यां
 चीऐकतांउत्तरे ॥ चमत्कारेंमननिवे ॥ ३४ ॥ मीएकचतुरबोलका ॥ हाहीनाहीआवांका ॥ अथवारंजवावेलोको ॥ हेंहीदेस्वास्मरेना ॥ ३५
 ॥ निःशब्दीउतर्तीशब्द ॥ शब्दामीजीतेनिःशब्द ॥ यापरीकरितांहाअनुवाद ॥ बोलोनीशब्दबोलणा ॥ ३६ ॥ जळामाजीउपजेतरेगा ॥
 जळतरेगाचेभिजांग ॥ तेवीनिःशब्दीशब्दसांग ॥ शब्दचीसर्वांगनिःशब्द ॥ ३७ ॥ वाच्यवाचकतात्रिपुरी ॥ लोपुनीसांगेगोडगोवी
 करितांसैराटचावटी ॥ नसूदेमिठीमौन्याची ॥ ३८ ॥ म्यांसत्यचीबोलावे ॥ हेंहीत्यासीजिवेनावं ॥ मिथ्याबोलोलांमस्वभावे ॥ हेंहीनसंभ
 वेमुक्तांशीं ॥ ३९ ॥ सत्यमिथ्यजीबोलणी ॥ निःशेषप्राशस्तीनेलींदोनी ॥ स्रष्टांचिमौनेजाहलामौनी ॥ नानावचनीबोलतां ॥ ४० ॥ ते
 थेंसैराटहाकदेतां ॥ कांसिंहनादेत्यागर्जतां ॥ शब्दींउसावलीनिःशब्दता ॥ मौनसर्वथामोडेंना ॥ ४१ ॥ जरीतोमाझेस्तवनकरी ॥ तरी
 मीत्याच्यास्तवामाझारी ॥ तोजरीसैराबडबडकरी ॥ त्याहीमाझारीमीत्यासी ॥ ४२ ॥ जरीत्यासीचेउनीभांडणपडे ॥ तरीभांडणही

करणेघडे ॥ त्याकलहामाजीमागेपुढें ॥ चहूंकडेमजदेखे ॥ ४३ ॥ त्याचेवांकडंतिकडेबोल ॥ तेंजाणब्रह्मचीकेवल ॥ तथाआह्याअभिन्नमेळ
॥ निजात्परसाळभक्तीशीं ॥ ४४ ॥ अवचरेत्याचासुखाबाहेरी ॥ जासीह्याणेतुजदेरोतरी ॥ त्यासीचारुनीमीशीरी ॥ ब्रह्मसाक्षात्कारीपाव
वीं ॥ ४५ ॥ यालागीत्याचावचनाआधीन ॥ मीसर्वथाअसंजाण ॥ त्याचेंवचनतेंप्रमाण ॥ सर्वस्वेंजाणमीमानी ॥ ४६ ॥ आतांतोमीहे
ऐशीबोली ॥ बाहेरसवडीचादिन्बली ॥ मीतोचितोहंफिली ॥ मागींचौजविलाभिजभक्तां ॥ ४७ ॥ यालागींतोमाझाजीवप्राण ॥ मी
त्याचेभिजजीवन ॥ तथासीमजभिन्नपण ॥ कल्पांतीहीअसेना ॥ ४८ ॥ एवंचोसगळामजभीतर ॥ मीतयाआंतबाहेरी ॥ ऐसेना
अभिन्नपणेकरा ॥ सरवेसंसारानांदत ॥ ४९ ॥ त्यांचेसुखींचेजेजेबोल ॥ तेचिमीबोलतासकळ ॥ सुक्तांचेबोलणेंकेवल ॥ तुजप्रतिवि
बळम्यांकेले ॥ ५० ॥ हातींकांहींघेवोंजाये ॥ तंवतोघेवोदेवांहीये ॥ देतांकांहींदेवोपाहे ॥ तेहंहीयेतद्रूप ॥ ५१ ॥ तेंव्हांदानआणीदेंतेघे
ते ॥ भिन्नपणेंनंदरेतेथें ॥ यालागींकरोनियांअकर्ते ॥ यापरिकरातेवर्तती ॥ ५२ ॥ निजस्वभावेतेंकर ॥ जोकांहींकरितीव्यापार ॥ ते
थेंनकेलेपणाचेसूत्र ॥ सहजीसाचारवसावे ॥ ५३ ॥ करीपडलियाशस्त्र ॥ करूंजाणेतोव्यापार ॥ परीमीकर्ताहाअहंकार ॥ अणुमा
त्रअसेना ॥ ५४ ॥ पुढेंवोदवलेंअवचितें ॥ परीखेळोंजाणेदूतकर्मति ॥ हारीजेतनावेचितें ॥ निजस्वभावेतोरंवेळे ॥ ५५ ॥ वोडवल्या
ब्राह्मणपूजा ॥ करीजाणेअतीवोजा ॥ पूज्यपूजकत्वेभावदुजा ॥ नमनूनीद्विजांपूजित ॥ ५६ ॥ धनुष्यांकांडूंजाणेबोटी ॥ अनुसं
धानेबाणसोडी ॥ लक्षलक्षनीभेदांनिरवडी ॥ परीनधरंगोडीभ्रमाव्येची ॥ ५७ ॥ केसेंकर्मनिपजेकरा ॥ जेशासमुद्रामाजीलह
री ॥ तेंसानिजस्वरूपामाझारी ॥ नानाव्यापारीनिश्चळ ॥ ५८ ॥ सूर्यनृगजळातेभरी ॥ तेंसाव्यापारनिजनिर्विकारी ॥ परीकेलेपणार
री ॥ तिळभरीअसेना ॥ ५९ ॥ सूर्यकांतीअग्नीखवळे ॥ तेंकर्महणतीसूर्यकेले ॥ तेंसेहस्तव्यापारेजेजेजाले ॥ नाहींकेलेतेंत्याणें ॥
॥ ६० ॥ सूर्यकांतीपडावाअग्नी ॥ हेंनाहोसूर्यचिंमनी ॥ तेविसुक्तनिराभिमानी ॥ क्रियाकरणीविचरत ॥ ६१ ॥ त्यासीचालुंजातांपा
थें ॥ तळीपृथ्वीनाहीहोये ॥ आपआपणीयावरीपाहे ॥ चालतजायेस्वानंदें ॥ ६२ ॥ जळींचाजळावरितरंग ॥ अभिन्नपणेचालेचांग

॥ तैसातो निजरूपीसांग ॥ चालवा आंगचिद्रूपे ॥ ६३ ॥ तयासी असतां ही चरण ॥ आवडी चाले चरणे वीण ॥ करी सर्वांगिगमन ॥ सर्वत्र जाण
जालासे ॥ ६४ ॥ जेविअस्वंडं डायमान ॥ पायं वीण चालि जवन ॥ तेवी चरणे वीण गमन ॥ गित्य रावधान भक्तांचें ॥ ६५ ॥ सर्वथा पायें वीण ॥ वायू
चें सर्वत्र गमन ॥ तैसेंच मुक्ताचें लक्षण ॥ स्वरूपी जाण सर्वत्र ॥ ६६ ॥ यापरी न हालतां जाण ॥ त्याचें सर्वत्र गमन ॥ नातें चालत पण ॥ ऐसेंच लक्षण
मुक्ताचें ॥ ६७ ॥ मुक्तीं आत्मा आत्मीना हीं जाण ॥ यालागीं स्त्री पुरुषावना ॥ त्यासीं सर्वथा आठवेना ॥ दैवें आंगना तो भोगी ॥ ६८ ॥ ननु नाटक अवगला
पुरुष स्त्रीवेशे दिसे आला ॥ स्त्री पुरुषभाव संपादिला ॥ तेवी हा जाला गृहस्थ ॥ ६९ ॥ कां अर्धनारी न देखरी ॥ जो पुरुष तो चिनारी ॥ मुक्तांशी जाण तैशा प
री ॥ स्त्री पुरुषांपरी निजबोधू ॥ ७० ॥ जेवी कां आपुली सासली ॥ आवडी आपण आलिंगिली ॥ तेवि मुक्ते स्त्री भोगिली ॥ दैताची सुली सांडोनी ॥ ७१ ॥ लाया
कोतें असे कोतें वसे ॥ सरशी असतां जाची तो पुसे ॥ मुक्तांसी जाण तैशी ॥ लालुष्य न संख्येचे ॥ ७२ ॥ एवं स्त्री पुरुष विकार प्राप्ती ॥ त्याची न मोडे आत्मस्थिती
॥ दैवें जालिया संतती ॥ आत्मप्रतीर्त तिथें नाही ॥ ७३ ॥ आत्मा वे पुत्र नामासी ॥ सत्यत्व आले ये श्रुतीशी ॥ पुत्र ते देखे आपणासी ॥ निजरूपेसी सर्वदा ॥ ७४ ॥
स्वयं जनक स्वयं जननी ॥ स्वयं क्रीडे पुत्रपणी ॥ आपणा वांचुनी जनीवनी ॥ आणीक कोणी देखेना ॥ ७५ ॥ एवं स्त्री पुत्र संतती ॥ जेवि आकाशी मेषपंक्ती ॥ का
ळ येतो काळ जातो ॥ तैशी स्थिति मुक्तांची ॥ ७६ ॥ स्त्री संभोगी जे होय सरव ॥ तें सरव मुक्तांसी सदां देख ॥ यालागीं स्त्री कामी अभिचारव ॥ नाहि विशेष मुक्ता
सी ॥ ७७ ॥ जैसे राजहंसा पाशीं शेण ॥ तैसें मुक्ता पाशीं जाण धन ॥ त्यावरी त्याचें नाहीं मन ॥ उदासीन सर्वदा ॥ ७८ ॥ व्याघ्रासी वाढिलें भिष्टान्न ॥ तें त्यासी जेसे
नांवडे जाण ॥ तैसें मुक्तासी नांवडे धन ॥ धनलो भोपण त्यांना हीं ॥ ७९ ॥ पाहतां का पुरपडला ॥ जेवी नातळे का उड्या ॥ तेवी अनर्घ्य रत्नमाळा ॥ मुक्ते सांडिल्या थुकोनी
॥ ८० ॥ जासी धनलो भावी आस्था ॥ त्यासी कस्योती न घडे मुक्ता ॥ तैसें स्त्री कामिया सर्वथा ॥ नद्वेपरमार्थता निजबोधू ॥ ८१ ॥ मुक्तांचे ये निद्रे पाशी ॥ समाधिये
विश्वातीशी ॥ शिणली थांवे माहेरा जैशी ॥ तैशी विसाव्यासी येत सो ॥ ८२ ॥ जागृती स्वप्न स्रष्टुतीसी ॥ नातळोनी तीं हीं अवस्थांसी ॥ निजी निजला निजतेसी ॥ अह
निशी निजरूपे ॥ ८३ ॥ निजी नीजे जाना निर्धार ॥ तळीं हरपली धरा ॥ वरी वावो नाहीं अंकरा ॥ ऐशिया सेजारा मार्जा निजे ॥ ८४ ॥ नवल निज त्याची वोज ॥ चालतां बो
लतां न मोडे निज ॥ स्वातां जेवितां अरवंड निज ॥ सहजी सहज निजरूप ॥ ८५ ॥ निजविते कां उरविते ॥ दोनी तोचि आहे तेथें ॥ कोण कोणा जागविते ॥ निजे सचि ते नि

जरूपे ॥८६॥ जागतां निजेशीवागे ॥ वागतां हीनी जलागे ॥ एवं निजरूप जाला आगे ॥ निद्रे च निपांगे पांगेना ॥८७॥ शय्याशयन सेजार ॥ अवधे तो चिअसे साचार ॥ आ-
पुल्या निजाचे आपण घर ॥ नित्य निरंतर निजी निजे ॥८८॥ ऐसें जे जे करूं जाय कर्म ॥ तेथ तेथ प्रगटे परब्रह्म ॥ मुक्तांसी एक ही ना ही निम ॥ हे मुख्य वर्म मुक्तांचे ॥८९॥
मुक्तांसी निमबंधन ॥ ते आंगी लागले साधन ॥ साधन असतां मुक्तपण ॥ नघडे जाण सर्वथा ॥९०॥ मुक्तासी तव आसकी ॥ सर्वदाना ही सर्वार्थी ॥ शेष प्रारथ्याचे-
स्थिती ॥ कर्म निपजनी निरापेक्ष ॥९१॥ जाचानि माला अहंकार ॥ तो माझे स्वरूप साचार ॥ ये अर्थ नित्य गे विचार ॥ घेउ शास्त्र संमत ॥९२॥ जो नित्य मुक्त निर्वि-
कारी ॥ तो वर्तता वर्तमज माझारी ॥ मीतया आंत वाहेरी ॥ जे विसागरीं कळे छे ॥९३॥ या परी झाली जो परब्रह्म ॥ त्यासी स्वप्रप्राय धर्म धर्म ॥ बांधून उगे इंद्रिय कर्म
हे त्याचे वर्म तो जाणे ॥९४॥ श्लोक ॥ न तथा विध्यते विदोस्तत्र तदयन गुणान् ॥ प्रकृतस्योऽप्यसंस्तोयथारवं सवितानिलाः ॥९५॥ टीका ॥ जी ही इंद्रियां कर्म करि-
तां ॥ मूर्खासि जाली दृढ वधना ॥ निही इंद्रियां वर्ततां ज्ञाता ॥ नित्य मुक्ता अभिवार ॥९५॥ मूर्खासी कर्म अभिमान ॥ ज्ञाता सर्व कर्म निराभिमान ॥ बक्ष मोक्षा-
चे कारण ॥ अहंकार जाण जीवासी ॥९६॥ अहं कर्ता अहं भोक्ता ॥ हे विमूर्खाची दृढ वधना ॥ ते प्रकृती कर्म आपुले सांथा ॥ ने घे ज्ञाता अभिमान ॥९७॥ ते विज्ञात्या-
ची निराभिमानता ॥ तुज म्यां सांगीतली आतां ॥ इंद्रियां विषयो भोगवितां ॥ आपुली भोक्तृता नां जाणे ॥९८॥ आपुली छाया विष्टवरी पडे ॥ अथवा पालखी-
माजी चंदे ॥ तो भोगू आपणियां न घडे ॥ ते संविदे हरे कडे मुक्तांसी ॥९९॥ मज तो द्वावी विषय प्रार्थी ॥ इंद्रियां तेन बाळित ॥ विषय मिथ्ये देखती ॥ जे विकां संपत्ती
स्वप्नार्थी ॥१००॥ यालागीं असो नियां देही ॥ तो नित्य मुक्त विदेही ॥ उधवा ऐसें कर्म प्रार्थी कोही ॥ तो दृष्टांत पाही सांगेन ॥१०१॥ आकाश सर्वा मारजा असे ॥ सर्व पद-
र्थी लागले दिसे ॥ परी एके ही पदार्थ दोषे ॥ मलीन केसें हे नेणे ॥१०२॥ त्या गगनांचे परी पाही ॥ ज्ञाता असो नियां देही ॥ देह कर्माचा ठायी ॥ अलिप पाही सर्वदा ॥१०३॥
प्रचंड आणतां पाषाणी ॥ आकाश नचे पचे पणी ॥ ते विदो भ्रष्टिया ही प्रकृती गुणी ॥ ज्ञाता जडपणीं न बांधवे ॥१०४॥ आकाश असो नियां जनी ॥ कदां कळे ना जन घसणी ॥
ते सा प्रकृती कर्म वितीनी ॥ प्रकृती गुणी अलिप्त ॥१०५॥ गगन जळी बुडाले दिसे ॥ परी ते जळामाजी कोरें असे ॥ ते विपुत्र कलत्री ज्ञाता वसे ॥ तेणे दोषे अलिप्त ॥ आकाश
मशी लाई ज्ञाता ॥ मसी माखे तो लावितां ॥ ते विमुक्तांसी दोषी ह्यणतां ॥ दोष सर्वथा ह्यणत्यासी ॥१०६॥ सीत उद्यापज न्यघारा ॥ आंगी नलागतीं अंबरा ॥ ते विनाना इंद्र-
संभारा ॥ मुक्तांचा उभारा निंदू ॥१०७॥ येउनी नाना मेघ पडले ॥ विमृगने गगन झोकोडे ॥ त्या माजी असो न त्या वेगळे ॥ गगन नाना मेघाची ॥ ते विमोह मने चाकडाडी ॥ मुक्ता

सिकरितीवडातोडी ॥ तेतक्यासनसगेवोही ॥ परापर थडी अलिम ॥ ११ ॥ गगनासि आगीलाऊंजातां ॥ अग्नीविज्ञो निजाय सर्वथा ॥
तेवित्रिमुणीमुक्तासीबांधतां ॥ गुणीसगुणतानिमाती ॥ १२ ॥ प्रलयवायूचेनिझडाडें ॥ आकाशनिजस्वभावेनुडे ॥ सगलावायूग
गनीबुडे ॥ पाहानांनानुडेगगनीही ॥ १३ ॥ तेवींअविद्यानिजस्वभावता ॥ मुक्तासिनकरवेबहुता ॥ अविद्यानवेमिथ्यावार्ता ॥ मुक्तत-
त्तादेखेना ॥ १४ ॥ गगनाच्याऐशीअलिमता ॥ सर्वकर्मविर्तेज्ञाता ॥ जनींअलिमवर्तेसविता ॥ तेवींमुक्ताअवधारीं ॥ १५ ॥ घृतमद्य
जळाआतोता ॥ बिंबोनअलिमसविता ॥ तेविंबाळतारुण्यवृद्धता ॥ वयसाचाळिताअलिम ॥ १६ ॥ नातरीसूर्याचेनिप्रकाशें ॥ शुभाशु-
भकर्मवाटलेंअसे ॥ सविताअलिमतेणेंदोषें ॥ निजप्रकाशेंप्रकाशकू ॥ १७ ॥ तेवींआश्वमधमींअसतां ॥ नित्यादिकर्मिआचरितां ॥ मुक्ता
सिनाहींकर्मबहुता ॥ अकर्तव्यतानिजबोधें ॥ १८ ॥ सूर्यकांतींसविता ॥ अग्नीउपजवूनिअकर्ता ॥ तेसानिजतत्वाचाज्ञाता ॥ करोनिअक-
र्तांकर्मासी ॥ १९ ॥ जळींसविताप्रतिबिंबला ॥ परीतोनाहींबोलाझाला ॥ तेसास्त्रीसंगेंप्रजाव्याला ॥ नाहींमुक्ताब्रह्मचर्या ॥ २० ॥ स-
वित्याचेंअलिमपण ॥ तेंनिरूपिलेंनिरूपण ॥ आनांदेहींअसोनिअलिमपण ॥ तेंहीलक्षणअवधारीं ॥ २१ ॥ जेवींदेहामाजीअसेप्राण ॥
प्राणास्तवदेहचलन ॥ देहदोषानानळेप्राण ॥ अलिमजाणसरवदुखवा ॥ २२ ॥ तेसामुक्तअसोनिसंसारिं ॥ संसारच्यवहारसर्वकरी ॥
परीसंसारदोषअंगावरी ॥ निळहीमरीअसेना ॥ २३ ॥ वायूसर्वांतेंस्पर्शत ॥ परीस्पर्शदोषासिअलिम ॥ तेवीअहंममतानानळत ॥
मुक्तवर्ततदेहगंहीं ॥ २४ ॥ वायूसिजेविंसर्वत्रगहन ॥ परिकोठेंअसक्तनव्हेजाण ॥ तेवीविषयींनहोनिआपण ॥ विषयसेवनमुक्ताचें
॥ २५ ॥ वायूसि एकेठायींनाहीवस्ती ॥ मुक्तासिदेहगेहांनाहींआसक्ती ॥ वायूसिनभामाजीविश्वांवी ॥ मुक्तासिंगुणातितीविश्वा-
म ॥ २६ ॥ येवटेंजेंअगाधपण ॥ तेंमुक्ताचेंमुक्तीकारण ॥ उद्दवासिह्मणेथील्लण ॥ प्रथमजाणविवेकु ॥ २७ ॥ ॥ श्लोक ॥ वैश्या-
रदोषयासंगीशितयाच्छिन्नसंशयः ॥ प्रतिबुद्धइवस्वभान्नानात्वादिनिवर्तते ॥ १३ ॥ ॥ टीका ॥ विवेकेंबुद्धीअतिसंपन्ना

नोसिउपजेनित्यानित्यज्ञान ॥ परीतेरिवरगतलें असे जाण ॥ वैराग्यें वीण वाटेना ॥ २८ ॥ विवेकें वीण वैराग्य गहन ॥ ते केवळ अंध
 वें जाण ॥ तेणें आपुलें निजात्मपतन ॥ अंधकूपी जाणें तें पडे ॥ २९ ॥ मानलें हतिरू अंध ॥ सैराधा वें सुबद्ध ॥ नेणे निजस्वपतन वाधा ॥
 नेवीं वैराग्यमंद विवेकें वीण ॥ ३० ॥ जेथ विवेक वैराग्य संयोग ॥ तेथें नित्यसंगह अ नित्य त्याग ॥ तेचि सद्विद्यालक्षण रवर्ग ॥ झळक-
 नचांगने राख्यें ॥ ३१ ॥ तेंचि गुरुवचन साहाणे सी ॥ लाऊनि अति तीक्ष्ण केले त्या सी ॥ पायें छेदिले संशया सी ॥ संकल्प विकल्पे सी
 समूळ ॥ ३२ ॥ असंभावना विपरीत भावना ॥ निःशेष तुटलिया वासना ॥ निजस्वरूपी तेव्हां आपणा ॥ जागे पणा तो आला ॥ ३३ ॥
 जो अविद्यालक्षण दीर्घस्वप्न ॥ नाना तत्वे भोगितां आपण ॥ तो अद्वैती जागा झाला जाण ॥ रूपायापटण गुरुवचने ॥ ३४ ॥ तेव्हां नाना
 त्वासींना हांठावो ॥ मीमांसे हें झालें वावो ॥ फिटला अविद्या भेद संदेहो ॥ आत्मानुभव तो भोगी ॥ ३५ ॥ जागा झाल्या स्वप्न भासे ॥ प-
 रीतें मिथ्या झालें अनायासे ॥ मुक्तासि जगें तेसे दिसे ॥ यालागीं तें णें दोषें अलिप्त ॥ ३६ ॥ एवं मुक्ताचें जें जें वर्तन ॥ तें अलिप्त पणें ऐस
 जाण ॥ कथं वर्तते हा प्रश्न ॥ प्रसंगें लक्षण सांगी तलें ॥ ३७ ॥ कथं विहरे तु या प्रश्नाचें ॥ उत्तर ऐकावया साचें ॥ उदीत मन उद्बोचें ॥
 जाणो निजी विचें हरि बोले ॥ ३८ ॥ ॥ श्लोक ॥ यस्य स्युर्वीत संकल्पाः प्राणेंद्रियमनो धिया ॥ वृत्तयः स विनिर्मुक्तो देहस्थोऽपि हि
 तद्रूपे ॥ १४ ॥ ॥ टीका ॥ विद्यमान देही असता ॥ देहस्थ गुणनातळ ती मुक्ता ॥ पापपुण्यादि हे कथा ॥ सरस्वदुःखवार्ता तो ने
 णे ॥ ३९ ॥ सांडिल्या संकल्प विकल्पा सी ॥ कल्पांती ही नानछल्या सी ॥ जे विकांयो कित्या बोका सी ॥ परतो नि कोणासिन घेवचे ॥ ४०
 ॥ यालागीं मन बुद्धी इंद्रिय प्राण ॥ मुक्तांचीं झालीं संकल्प शून्य ॥ यालागीं पापपुण्य ॥ नलगे जाण मुक्ता सी ॥ ४१ ॥ इंद्रिय विषय-
 कीडण ॥ करितां संकल्प शून्य ॥ मुक्तासि मन पणें नाहीं मन ॥ वृत्ति शून्य यालागीं ॥ ४२ ॥ बाळकलेण या प्रमाण नेणे ॥ तरी आंगीले
 झले पणे ॥ ते विकर्म विगुंतलीं करणे ॥ मुक्त अकर्म पणें अलिप्त ॥ ४३ ॥ संकल्प विरहित विहार ॥ तोचि मुक्त जाणणों साचार ॥ कथं विहरति हे

उत्तर ॥ थोडे निपणें सांगीतलें ॥ ४४ ॥ म्यासांगीतलीं जीं जीं लक्षणें ॥ तीं तीं मुक्ताचीं मुक्तचजाणें ॥ आणिकासीं व्युत्पत्ती पणें ॥ मुक्तजाणणें
 हें न घडे ॥ ४५ ॥ सकळ वेदशास्त्र संपन्न ॥ त्यासि ही मुक्तन कळे जाण ॥ देही असे ज्यासि देहाभिमान ॥ त्यासि मुक्तलक्षण कळे ना ॥ ४६ ॥ म्याबो
 लिले लक्षणाची पोथी ॥ साक्षेपें घेऊनि हातीं ॥ जरी हिं डिनला भ्रिजगती ॥ तरी मुक्ताची स्थिती कळे ना ॥ ४७ ॥ जेणे साचार मुक्तजाणीतला
 तो ही सत्यजाण मुक्त झाला ॥ अनुमान योग्य ते व्याबोला ॥ मुक्तजाण हें मिथ्या ॥ ४८ ॥ जेणें सूर्य देखिला यथार्थता ॥ जो जग देखत त्याकाशना
 ॥ तेणें मुक्तजाणीतला तत्वता ॥ तो सुरव्य मुक्तता जग देखे ॥ ४९ ॥ तेथ हा मुक्त हा बद्ध ॥ देखणे हें अति अवद्ध ॥ ऐसे देखती ते महामंद ॥ अज्ञा-
 नांध अज्ञानी ॥ ५० ॥ मुक्तन कळे सर्वथा ॥ ऐसे बोलणें ऐकतां ॥ उद्धवासिंहों लागली चिंता ॥ तें कृष्णनाथा कळौ सरलें ॥ ५१ ॥ मागां सांगीत
 लीं मुक्तलक्षणें ॥ ते मुक्ताचीं मुक्तचजाणें ॥ लौकिकीं मुक्त कळे जेणें ॥ तिहीं लक्षणें परियेसीं ॥ ५२ ॥ अम्बा सावया उद्धवाचें मन ॥ मुक्ता
 चें जाणतें लक्षण ॥ सांगेन म्हणेशी कृष्ण ॥ येरू सावधान सर्वस्वें ॥ ५३ ॥ कळती मुक्ताचीं लक्षणें ॥ उद्धव पैकावया उत्तम मन ॥ ते जाणो
 नियां श्रीकृष्ण ॥ विचित्र निरोपणें निरोपी ॥ ५४ ॥ ॥ श्लोक ॥ यस्यात्मा हिंस्वत हिंस्त्रे येन किंचिद्यदृच्छया ॥ अर्च्यते वा क्वचित्तत्र न-
 व्यतिक्रियते बुधः ॥ १५ ॥ ॥ टीका ॥ ज्याचिया देहासि जाण ॥ हिंसा करिती हिंसक जन ॥ छेद भेद दंड मुंडण ॥ गर्जन तर्जन जव्ही के-
 लें ॥ ५५ ॥ तही ते देहाची व्यथा ॥ मुक्तासि नाहीं सर्वथा ॥ नाना उपचारी पूजितां ॥ नेघे श्लाघ्यता सन्मान ॥ ५६ ॥ देही वर्तमान अस-
 तां ॥ देह बुद्धी नाहीं सर्वथा ॥ त्यासीं च बोलिजे जीव मुक्ता ॥ यालागीं देह व्यथा त्या नाहीं ॥ ५७ ॥ जैशी पुरुषास बेंछायीं असे ॥ पुरुष
 योगें चळती दिसे ॥ तेछायेची अहंममता नसे ॥ निजमान सें पुरुषासीं ॥ ५८ ॥ ते सावि मुक्ताचा देहो ॥ मुक्ता सवें वर्ते पहाहो ॥ परि-
 त्यासि नाहीं अहंभावो ॥ हानित्य स्वभावो मुक्ताचा ॥ ५९ ॥ त्यासि चोरु हेरुकातरू ॥ म्हणोनि दंड केला थोरू ॥ कां पूजिला ईश्व-
 रू ॥ पुरुष ह्मणोनि ॥ ६० ॥ परिपूजितां कां गांजितां ॥ त्यांचीं डंडळिना समता ॥ जे विछायेची माना पमानता ॥ नं करी व्यथा

सा.
४

पुरुषासीं ॥ ६१ ॥ देहव्याघ्रमुस्वींसांपडला ॥ दैवेंपालखीमाजीचटला ॥ तोहर्षविषादानाहींआला ॥ समखेंशालानिईद ॥ ६२ ॥ देहोद्या
वयानेतांस्कळीं ॥ मीमरतोऐसेनकळवळी ॥ कांगजस्कंधींपूजिल्यासकळी ॥ तेणेंसरबावलीचनीनदे ॥ ६३ ॥ सरबदुःखादिनाना-
व्यथा ॥ आगमापायींअविद्यकता ॥ देहाचेंमिथ्यत्वजाणता ॥ यालागींच्यथापावेना ॥ ६४ ॥ अतीसन्मानजेथेंदेखे ॥ तेथेंनराहेतेणें-
सरबें ॥ अपमानाचियेअडके ॥ देखोनिनफडकेअयाभीनू ॥ ६५ ॥ देहासिनानाविपत्तीहोये ॥ तेंहीत्यादेहाचेंकोतूकपाहे ॥ देहमीमज
व्यथाआहे ॥ हेंहीठावेंनोहेमुक्तासीं ॥ ६६ ॥ येथवरदेहातीतता ॥ दृढबाणालीजीवमुक्ता ॥ यालागींदेहदुःखाचीकथा ॥ त्यासींसर्वथा-
बाधेना ॥ ६७ ॥ नानाजनपदवार्ता ॥ अतिस्तवनेंस्तुतीकरितां ॥ कांस्पर्शवचनींनिंदितां ॥ मुक्तासींव्यथाउपजेना ॥ ६८ ॥ ॥ श्लोक
॥ नस्तु।वीनननिंदेनकुर्वतःसाध्वसाधुवा ॥ वदतोगुणदोषाभ्यांवर्जितःसमदृढमुनिः ॥ १६ ॥ ॥ टीका ॥ निंदेच्यातिरवटबाणीं ॥ दृ-
ढविंधिल्यादुर्जनीं ॥ हेअसाधुहेंनुपजेमनीं ॥ नबोलेवचनींतेदोष ॥ ६९ ॥ भावीकसालोकसाधू ॥ मिळोनिकरितीस्तुतीवाहु ॥ नूईश्व-
रीपुरुषशरदू ॥ हागुणानुवादुऐकोनी ॥ ७० ॥ मीमुक्तहेंनुपजेमनीं ॥ उंचनीचनदेखेजनीं ॥ हेसाधुलोकभलेगुणीं ॥ हेमुक्ताचीवाणी
वदेना ॥ ७१ ॥ साधुअसाधुपहातांजनीं ॥ तोब्रह्मरूपदेखेदोनी ॥ देखतेंदेखेतदृपणीं ॥ निजस्वदर्शनींनिजबोध ॥ ७२ ॥ तेथको-
णाचीकरावीनिंदा ॥ कोणाच्याकरावेंगुणानुवादा ॥ मीचिविश्वहेंआलेंबोधा ॥ स्तुतीनिंदानिमाळा ॥ ७३ ॥ त्यासिआत्मसाक्षात्कारी
विश्राम ॥ नित्यनिजात्मपदींआराम ॥ साधुअसाधूहाफिटलाभ्रम ॥ स्वयेंआत्मारामतोशाला ॥ ७४ ॥ असाधुत्वेनिंदावेंज्यासीं ॥ त-
वआत्मस्वरूपेंदेखेत्यासीं ॥ साधुम्हणोनिवर्णितागुणासीं ॥ देखेत्यासींनिजरूपें ॥ ७५ ॥ उजव्याबंद्यत्वेसुदृभावी ॥ डाव्यानिंद-
त्वेनिजनिर्वाही ॥ पुरुषासींदोहीचासमभावी ॥ वद्यनिंदपाहाहोसमत्वेतैसे ॥ ७६ ॥ तेथेंसाधुअसाधुअनुवादा ॥ वर्जिलीस्तु-
तीआणिनिंदा ॥ समत्वेंपावलासमपदा ॥ सरवस्वानंदाचेनिबोधें ॥ ७७ ॥ मुक्ताचीहेबोळरवण ॥ यापरीऊदवानुजाण ॥ आतां-

३
१

१

आणि कहीलक्षण ॥ तुजमीरवूणसांगेन ॥ ७८ ॥ प्रगटमुक्ताचेंलक्षण ॥ स्यातुजसांगीतलेंजाण ॥ तेंलौकिकींमानीकोण ॥ विकल्पगह
 नजगाचें ॥ ७९ ॥ प्रारब्धवशास्तवजाण ॥ एकादेंअवचटदिसेचिन्ह ॥ इतुव्यासाढींमुक्तपण ॥ मानीकोणजगामाजी ॥ ८० ॥ मुक्तमु
 क्तपणाचीपदवी ॥ सर्वथाजगामाजीलपवी ॥ जोआंपुढीमुक्तताभिरवी ॥ तौलोमस्वभावांदाभिक ॥ ८१ ॥ वक्तवामदेवमुक्तम्हण
 ना ॥ सर्वोमिनम्हणवेसर्वथा ॥ माइतराचीकायकथा ॥ माझीहीमुक्ततानमानिता ॥ ८२ ॥ म्यागोवर्धनउचळिला ॥ दावाभीमा
 विला ॥ अगबकविदारिला ॥ प्रत्यक्षनाशिलाकाळया ॥ ८३ ॥ जोंजोंहादेहाडा ॥ तोंतोंनीचनवापवाडा ॥ निजस्वरवाचाउघडा
 ॥ केलारोकडासकाळ ॥ ८४ ॥ त्यामाझेंमुक्तपण ॥ नमनितीयाज्ञिकब्राह्मण ॥ इतरांचीकथाकोण ॥ विकल्पदारुणलौकिकीं ॥
 ८५ ॥ यालागींमुक्ताचेंमुक्तपण ॥ मुक्तचिजाणेंआपण ॥ इतरांसींनकळेतेंलक्षण ॥ श्रुतिविचक्षणजरीझाला ॥ ८६ ॥ मुक्तलौकि
 कींवर्तन ॥ जडमूढपिशाचवत ॥ तींहीचिन्हेंसमस्त ॥ ऐकनिश्चिनसांगेन ॥ ८७ ॥ ॥ श्लोक ॥ नकुर्यान्नवदेक्षिंश्चिन्मध्यापेत्सा
 ध्वसाधुवा ॥ आत्मारामोऽनयावृत्त्याविचरेज्जडवन्मुनिः ॥ १७ ॥ ॥ टीका ॥ कायिकवाचिकमानसिक ॥ उदेवोंकर्मनकरीएक ॥
 जेंनिफजेतेंस्वभावाधिक ॥ अहेतुकयानाव ॥ ८८ ॥ हेतुहेतुनीगुणगुणीं ॥ स्तुतीनिंदेचींबोलीं ॥ सांडोनिचांझालामोनी ॥ परीमो
 नाभिमानीहेतुनाहीं ॥ ८९ ॥ जरीतोझालामोनाभिमानी ॥ तरीमुक्तपडलाबंधनीं ॥ यालागींबोलणेंबोलणेंदोन्हीं ॥ सांडुनिमोनी
 तोझाला ॥ ९० ॥ अवध्यावृत्तीनेंजाण ॥ करावेंअसंतनिरशन ॥ मगसदस्तूचेंध्यान ॥ अरवंडजाणकरावें ॥ ९१ ॥ तंवपावेलीसद्गु
 रूचीरवूण ॥ उडालेंध्येयध्याताध्यान ॥ बुडालेंभेदाचेंभेदमान ॥ चैतन्यधनकोंदला ॥ ९२ ॥ मेळवूनिशस्त्रसंभारा ॥ बोधलासंतांस
 तबांधारा ॥ तोचैतन्याच्यामहापुरा ॥ माजीरवराविराला ॥ ९३ ॥ तेव्हांबुडालेंसंतासंतमान ॥ निबिडदाटलेचैतन्यधन ॥ मोडु
 लेंसत्ताचेंसनपण ॥ वृत्तीशून्यअवस्था ॥ ९४ ॥ मनेंध्यावेंचैतन्यधन ॥ तंवचैतन्यचिझालेंमन ॥ सहजचिरुंढलेंध्यान ॥ हेमु

५- ५ खलक्षणमुक्ताचें ॥९५॥ चेतन्यांहरपलेंचित ॥ जडमूकपिशाचवत ॥ लौकिकीं वर्तनां दिसे मुक्त ॥ जाणनिश्चित उद्धवा ॥ ९६ ॥ ने-
 ५ कर्मब्रह्मपावला दृढ ॥ अंतरीनिजबोधे अतिगोड ॥ बाह्यलौकिकीं दिसे जड ॥ चेतन दगड होऊनि असे ॥ ९७ ॥ उठी बेंसी करि ते मन
 ॥ तें स्वरूपीं झालें लीन ॥ पडले लयीं हूनि नुही जाण ॥ यालागीं जडपण आभासे ॥ ९८ ॥ शब्दब्रह्म गिळोनि वेगें ॥ निःशब्द वस्तू झाला
 ॥ अंगी ॥ निंदा स्तुती चें नाव नेधे ॥ मुक्ता सर्वांगें सर्वदां ॥ ९९ ॥ ब्रह्म सर्वथान बोलवें कोणा ॥ जरी सांगवें तरी दारवरी खुणा ॥ याला
 ॥ गीं मुक्ता म्हणती जाणा ॥ अबोलणा स्तुती निंदा ॥ १०० ॥ द्रव्यलोभना हीं चितीं ॥ कदां द्रव्याना तळती ॥ यालागीं लोक पिशाच्य म्ह-
 ॥ णती ॥ जाणनिश्चिती उद्धवा ॥ १०१ ॥ नवलया बेंपिसे पण ॥ जगासन करवें जें प्राशन ॥ नेवस्तू चें करी आपेय पान ॥ आभक्ष जाण म-
 ॥ क्षितू ॥ १०२ ॥ जेथ जगासीं गमन नव्हे जाण ॥ तेथें हाकरी अगम्या गमन ॥ जगाचें जेथ नरिथे मन ॥ तेथे सर्वांगी जाण हावे घे ॥ १०३ ॥ न
 ॥ धरी विधीनि षेध विभाग ॥ न करी कर्मा कर्माचा पांग ॥ स्वानंदें नाचती सर्वांग ॥ यालागीं जगपिसे म्हणें ॥ १०४ ॥ एवजड मूढ मूक पिशाच
 ॥ समूळ लक्षणीं तो विसाच ॥ मिथ्यान वृत्ती अहाच वहाच ॥ वृथा कचकच तो नेणें ॥ १०५ ॥ जाणपां मुक्ताच्या रायीं ॥ कोण विषयी
 ॥ आग्रह नाही ॥ जो अतिशये सी आग्रही ॥ तोच दूपाही निश्चित ॥ १०६ ॥ जीं बोलिलीं मुक्ताचीं लक्षणें ॥ तीं विसाधकाचीं साधनें ॥ सिद्धा-
 ॥ सीं असती सहज गुणे ॥ साधकें करणे ग्रह निष्ठा ॥ १०७ ॥ बोलिलीं धालक्षणा ॥ सिद्धचि मोक्षा जाणा ॥ साधकृदियेय लक्षणा ॥ जो या सा-
 ॥ धना साधू जाणे ॥ १०८ ॥ इतर जे पंडिताभिमाना ॥ आम्हीं शास्त्रतज्ञा ते म्हणुनी ॥ ते वाळिले येथुनी ॥ जेवीं सज्जनी दुबुद्धी ॥ १०९ ॥ जो न-
 ॥ साधीयेयीच्या साधना ॥ कोरडा शास्त्राभिमान जाणा ॥ सदां वांछितां धनमाना ॥ तो येथिच्या ज्ञाना अलिप्त ॥ ११० ॥ आम्हीं कर्मकुश-
 ॥ ल्याजिक ॥ शास्त्र संपन्न वेदपाठक ॥ सदां जर्थ कामकां मुक्त ॥ त्यासीं हें सरव अप्राप्त ॥ १११ ॥ तिहीं जे कष्ट केले सर्वथा ॥ ते समस्त जाण झाले
 ॥ वृथा ॥ उद्धवा तेही विषयी तत्त्वता ॥ ऐक आतां संगेन ॥ ११२ ॥ श्लोक ॥ शब्दब्रह्म गिनिष्णा तो न निष्णा यास रेय दि ॥ श्रमस्तस्य श्रम फलोत्पद्ये न

अ- ११

१५

मिवरस्तनः॥१८॥ ॥टीका॥शब्दब्रह्मवेदशास्त्रार्थ॥पटोनिवाचोनीअंतीपडित॥चारीवेदमूर्तिमंन॥सदोतिष्ठतवाचेसीं॥१३॥सं
हितापदक्रमस्वरयुक्त॥अरणब्राह्मणसूत्रनिरुक्त॥जटावळीध्वजरथ॥पटोंजाणतवर्णक॥१४॥आयुर्वेदधनुर्वेद॥गंधर्ववेदांचा
जाणेंभेद॥काव्यनाटकीअतिरक्त॥वेदउपवेदनोंजाणें॥१५॥व्याकर्णअनीनेटक॥सांख्यपातंजळजाणेतर्क॥शास्त्रजाणेंवैशे
षिक॥कर्ममीमांसकयज्ञांत॥१६॥विषणवांचस्पतीवेदांत॥शास्त्रजाणेंवार्तिकांत॥तिन्हीप्रस्थानेंमूर्तिमंत॥पुटोनिष्ठनयोगत्वे
॥१७॥शिल्पशास्त्रीअतिनिपूण॥सूपशास्त्रामाजीप्रवीण॥रत्नपरीक्षालक्षण॥जाणेआपणवाजिवाह॥१८॥आगमीनेटकामंच
मांवी॥शैववैष्णवदीक्षेचीपरी॥सौरशाक्तअभिचारी॥नानामंवीप्रवीण॥१९॥कोंकशास्त्रींचीअधिष्ठात्री॥अतिप्रवीणसंगीत
शास्त्री॥प्रबेदकरूंजाणेंकुसरी॥राजमंवीराजस॥२०॥नियंतवसेप्रज्ञेपुटां॥चमत्कारजाणेंगारुडा॥पंचाक्षरीअतिगाटा॥वैद्यध
डफुडारसज्ञ॥२१॥रसौषधीसाधावीनेणें॥भूतअविष्यज्योतिषजाणें॥अमरकोशअभिधानें॥अटरापुराणेंमुरबोद्धत॥२२॥प्रश्ना
वलीपाहोंजाणे॥स्वमाध्यायसांगावेनेणे॥इतिहासादिप्रकरणें॥जाणेंलक्षणेंगर्भांचीं॥२३॥शब्दज्ञानाचीच्युत्यनी॥जाणेंसाधक
बाधकयुक्ती॥समयाचीसमयींस्फुरेस्फूर्ती॥अपारचहस्पतीबोलावया॥२४॥जेवीनळहानींचाआंबळा॥तेवीब्रह्मज्ञानबोलेप्रांज
ळा॥परीअपरोक्षसाक्षात्कारीआंधळा॥नेणेंजिह्वाळातेयींचा॥५२५॥मोराआंगीअनीडोळसे॥आंगभरीभरलींपिसें॥एकदृष्टी-
वीणआंधळेंजेसे॥२६॥जेथुनीक्षीरश्रवतीसड॥तेथेंनागोनिगोचिड॥अशुद्धसेवितातिसूट॥तेवींविद्वांसदृढविषयांसीं॥२७॥
गोचिडाचेमुरवींक्षीररिधे॥तोंअशुद्धावांचोनिनेंनेये॥तेवीज्ञानविकूनिआंगें॥विद्वांसुमारेविषयातें॥२८॥सांडूनिस्तगंधचंद
नासीं॥आवडीदुर्मधाधंवेमाशी॥तेवीसांडूनिनिजात्मज्ञानासीं॥पंडीनविषयासींझोबत॥२९॥असोनिकमळअमोदापासीं
॥दंदूरसेविनीकदमासीं॥तेवीसांडूनिनिजात्मज्ञानासीं॥पंडीनविषयासींलोलुप्त॥३०॥करूनिअद्वैतविपती॥तेंज्ञानविकू

देशानराजानी ॥ मूर्खनात्यातेउपहासिनी ॥ तरीवांछितीसन्धान ॥ ३१ ॥ सांगतांब्रह्मनिरूपण ॥ सात्विकांचेंपरमार्थमिन ॥ व्या-
 ख्यानातोवांछाधन ॥ विपरीनज्ञानविद्वांसा ॥ ३२ ॥ सांगेआनकरीआन ॥ तेथेकैचेंब्रह्मज्ञान ॥ जेथवसेधनमान ॥ नेथआत्मज्ञा-
 विअसेना ॥ ३३ ॥ दृढधनमानकरोनिपोटी ॥ सांगतांब्रह्मज्ञानगोटी ॥ त्यासआत्मसाक्षात्कारभेटी ॥ नव्हेकल्पकोटीगेलिया ॥ ३४
 ॥ नावापदवित्पत्तीविंदाम ॥ एकेस्योकींदवाध्याव्याख्यान ॥ पोटीअसतांमानाभिमान ॥ ब्रह्मज्ञानत्याकैचें ॥ ३५ ॥ मीपंडितअतिज्ञा-
 ना ॥ एशिषांनागवलेअहंता ॥ जेवींआंधळेंनोळखेपिता ॥ नित्यअसतांएकच ॥ ३६ ॥ तैशीगतीविद्वांसासी ॥ नित्यअसनीआत्म-
 समरसी ॥ तेंचिचारवाणिनीअहिर्निशी ॥ परीत्यास्वरूपासीनिणती ॥ ३७ ॥ करावयाविषयभरण ॥ कैलेंशास्त्रव्युत्पत्तीव्याख्या-
 न ॥ तेथ्याकष्टगेलेजाण ॥ जेवींबंध्याधेनुपोशिती ॥ ३८ ॥ जेकधींचोळेनाफळे ॥ स्फटलीतरीसेरांपळे ॥ नित्यवोटाळीराजमळे ॥
 तेंदुखआदळेस्वामीसी ॥ ३९ ॥ तैशीगतीराजमांन्याची ॥ व्युत्पत्तीपोशिलेंवाचेसी ॥ तोवोटाळजाळीविषयासी ॥ ज्याचीत्यासी
 नाचरे ॥ ४० ॥ जेविकांनिर्देवाहानी ॥ कनकपडल्याहोयमानी ॥ तेवीपंडितमान्याचीव्युत्पत्ती ॥ विषयासक्तीनाशिली ॥ ४१ ॥ -
 दिजादिधलाभद्रजाती ॥ त्यासींनपोसवेतोनिश्चिती ॥ मगफुकासाठींविकिती ॥ तेवीचित्पत्तीविद्वांसा ॥ ४२ ॥ अद्वैतशास्त्राचीवित्प-
 ती ॥ तेत्यासींझालीअभयघासी ॥ जेविषयालागांविकिती ॥ तोमूर्खनिश्चितीविद्वांस ॥ ४३ ॥ मूर्खांकुसघालिजेघाण ॥ तोरसपि
 छूनिभरेमांदण ॥ पिकाचोपटींकरकरीघाणा ॥ तेगतीजाणाविद्वांसा ॥ ४४ ॥ विद्वांसकरितांज्ञानकथन ॥ सारांशसात्विकांनेला-
 जाण ॥ शब्दसोपटीकरकरीवदन ॥ गोडपणतेथकैचें ॥ ४५ ॥ जेवींकांनपुंसकाच्याकरी ॥ वोपिलीपट्टिणीसुंदरी ॥ तेअखंडरंडेज-
 यापरी ॥ तेवीविद्वांसायरीवित्पत्ती ॥ ४६ ॥ पाहेंपांब्रह्मज्ञानेवीण ॥ शब्दज्ञानेसन्यासग्रहण ॥ कैलेंतेहीथ्याजाण ॥ जरधारणाध्य-
 नधरीना ॥ ४७ ॥ जैसीजैसीशब्दज्ञानवित्पत्ती ॥ तैशीतैशीनकरितांस्थिती ॥ वर्तणेजेविषयासक्ती ॥ तैनिजमूर्खमांन्याघातली ॥

वेदशास्त्रसंपन्न झाला ॥ त्यावरी पोटभरू लागला ॥ तरी तो उद्यमी थोर झाला ॥ परि श्रित्या मुकला मुदलासीं ॥ ४९ ॥ रत्न देऊनि कोण्डा घेत
 ला ॥ कां अमृत देउनी कांजी प्याला ॥ तैसा परि पाकूपेंडितां झाला ॥ श्रित्या नागवला निज ज्ञाना ॥ ५० ॥ शब्द ज्ञान जो दिलें कष्टें ॥ तेणेचि
 साधनें परब्रह्म भेटे ॥ इटें साटी परीस पालते ॥ सूर्य वीरवदे मांनिनी ॥ ५१ ॥ पोटे भरावयाची युक्ती ॥ आपुली मिरवावया वित्पत्ती ॥ पचावलं
 बनें करिनी ॥ द्वारा प्रती साधनाच्या ॥ ५२ ॥ जैवीं पोटे भरावया मांड ॥ नाना परी वाजवी तोड ॥ तेवी नाना वित्पत्ती वादविनड ॥ करिनी अ
 रबंड उदरार्थ ॥ ५३ ॥ करूनि वित्पत्ती शब्द ब्रह्म ॥ जरी न साधिनी परब्रह्म ॥ तरी त्या श्रमाचे ही फळ श्रम ॥ जैवी रत्ने उजम घाणा गाळी ॥ ५४
 तेथें तेल ना पेंडी ॥ झाली रत्नाची राखोडी ॥ तैशीं विद्वासें झालीं वेडी ॥ श्रमं श्रम कोडी भोगिनी ॥ ५५ ॥ श्रमं श्रम विपावनी ॥ दुःखें दुःखचि
 भोगिनी ॥ हेंचि कथन बहु दृष्टांनीं ॥ उद्धवा प्रती हरि बोले ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥ गां दुग्ध दोहामसनी च भायें देहं पराधीन मसत्य जांच
 वित्तं त्वनीर्थं किं नमंगवाचे हीनां मयारक्षति दुःख दुःखी ॥ ५७ ॥ ॥ टीका ॥ दुग्धाचिया लो लुप्यता ॥ माकड गाय दोहूं जातां ॥ शिंपी भरी
 दूध न येहाता ॥ हाणे लातां तत्काळ ॥ ५८ ॥ जे कुडी कुचरडी वरी ॥ विषय मेळवणा अति स्वादरी ॥ अधर्म शीळला तरी ॥ सर्वा परी अन्हाड
 ॥ ५९ ॥ सटली राजा घरी भरे ॥ धर्म दंडें सांगे नसरे ॥ सद्बुद्धी धरितां न धरे ॥ सैरचरे सनाट ॥ ६० ॥ जीचें कधीं न द्हे दुभते ॥ जे धरू तेणे गर्भा
 तें ॥ पोषितां ऐशा गाथीतें ॥ पावे दुःखातें पोषक ॥ ६१ ॥ गृहिणी लागला गृहाचार ॥ तो अनुकूल स्त्री न सतांनर ॥ अति दुःखी दुःखिया थो
 र ॥ सदां कर कर कपाळां ॥ ६२ ॥ निंदा अवज्ञा हेळण ॥ ज्वताराचें करी जाण ॥ स्वये भक्षी मिष्टान्न ॥ हे असंतल क्षण स्त्रियाचें ॥ ६३ ॥
 रवानां जे वितां द्रव्य देतां ॥ गोड गुळ शी सर्वथा ॥ धर्म देखोनि फोडी माथा ॥ तेही सर्वथा असंतचि ॥ ६४ ॥ जे न विचारिनी पाप पुण्य
 ॥ कामाचारी धर्म शून्य ॥ हे ही असे निचें लक्षण ॥ उद्धवा जाण निश्चित ॥ ६५ ॥ असो निचो ये संगती ॥ कैची होईल सख प्रामाणी ॥ अ
 ति दुःखें दुःखी होनी ॥ जाण निश्चिती नेनर ॥ ६६ ॥ ज्याचें देह पराधीन ॥ तो जीवे जीतासदा दीन ॥ पराधीनास समाधान ॥ न द्हे

जाणकल्यांतीं ॥ ६६ ॥ सांडोनी आपली निजसत्ता ॥ ज्यासीं लागली परार्थीनता ॥ तो स्वप्नीही स्वरवाची वार्ता ॥ नंदेखे सर्वथानि
 श्वित ॥ ६७ ॥ परह्मणि जे माया जाण ॥ जो झाला तिचे आधिप ॥ त्यासि स्वरवाचें न दिसे स्वप्न ॥ दुःखसंपूर्ण सर्वदां ॥ ६८ ॥ परार्थी
 नासीं स्वरव ॥ आह्मणे तो केवळ मूर्ख ॥ सोडीव दुःखाचें दुःख ॥ अवश्य देख परार्थीना ॥ ६९ ॥ ऐक प्रजांचा विवेक ॥ येक पुत्र येक
 लिंग ॥ येकने केवळ मूर्ख ॥ दुःखदायक पितरांसी ॥ ७० ॥ जो नरकापासो नितारी ॥ जो पूर्वजांनै उद्धरी ॥ जो मात्यापित्याची भक्ती
 करी ॥ अव्यभिचारी हरी रूपे ॥ ७१ ॥ जो सांडो नियां माना पिना ॥ जाऊं नेणें आणिके तीर्था ॥ त्याचे निनीर्थें पवित्रता ॥ सानिनी
 सर्वथा अनिवार ॥ ७२ ॥ जेशीरमा आणिनारायण ॥ तेहीं माना पिना मानी जाण ॥ चट्या आवडी करी भजन ॥ नुबगे मन सेवे
 सीं ॥ ७३ ॥ जो अतिसत्त्वे सावित्र ॥ जो पितृवचन पाळु ॥ जेणें धर्मधर्म विवेक ॥ हांनै सर्गिक स्वभावो ॥ ७४ ॥ जो मात्यापित्याचे संव
 वरी ॥ आप आपणीयानें तारी ॥ सकळ पूर्वजांनै उद्धरी ॥ तो संसारीं स्फुट ॥ ७५ ॥ ऐशिया पुत्रांसीं परिपाळितां ॥ स्वरवाचे मा
 ता पिना ॥ पूर्वजांनै उद्धरितां ॥ स्वयं तरना पितृभक्ती ॥ ७६ ॥ झालिया स्फुट संतती ॥ येवढी होय स्वरवासी ॥ आनां असत्य जां
 ती स्थिती ॥ ऐक नुज प्रती सांगेन ॥ ७७ ॥ सुळींचें पद असत्यज ॥ त्याचे वर्तणुकेची वोज ॥ सांगनां अत्यंत निर्लज्ज ॥ तेहीं मी नृज
 सांगेन ॥ ७८ ॥ पोटां उपजले जे लेंक ॥ त्यांची वर्तणुक ऐशी देख ॥ आवडें कांता आणिक नक ॥ उपोक्षिती निःशरव माता पिना ॥ ७९ ॥
 जे कुडे कुचर कुलट ॥ जे कां अत्यंत बढनष्ट ॥ जे अनाचारी कर्मचष्ट ॥ अति दुष्ट दुर्जन ॥ ८० ॥ त्यासीं भांडवल नटिक ॥ नटकी घ्यावी
 आपण भाक ॥ माता पिना ठकवी देख ॥ सात्वी कलोकना हावे ॥ ८१ ॥ आपण नरका जावें नें जाती ॥ परी पूर्वजांनै अधोगती ॥
 ऐशिया प्रजांनै प्रतिपाळिनी ॥ ते दुःखी होनी अति स्वरवा ॥ ८२ ॥ पोटा माजी उठिला फोडू ॥ त्यासीं करिनां नये फाडू ॥ नैसा असत्य
 ना संसार कडू ॥ दुःख दुर्वाड भोगवी ॥ ८३ ॥ ऐशिया पुत्रांचें जिनां दुःख ॥ संत्या पाठी देनी नरक ॥ असत्य जा केवळ तुक ॥ दुःखें दुः

खअनिवार ॥ ८४ ॥ गोंढीअसोनियांधन ॥ जोसत्तावीनकरीदान ॥ तेंसर्वदुःखाचेंमूळजाण ॥ दुःखदारुणधनलोभ्या ॥ ८५ ॥ धनअर्जा
वयाअनेक ॥ उपायअपायकरीनीलोक ॥ नानाक्लेशभोगोनिदुःख ॥ द्रव्यदेखसांचिलें ॥ ८६ ॥ प्रथमदुःखद्रव्यसंचिता ॥ दुसरेदुःखद्र-
व्यरक्षिना ॥ स्त्रीपुत्रप्रवर्तेघाता ॥ इतरकथातेभिन्न ॥ ८७ ॥ सत्तावीनकरीनांदान ॥ जेणेंरक्षिलेंअक्षयधन ॥ नेथेंदुःखबाहुल्येउठेवि-
घ्न ॥ धर्मरक्षणतेथनाहीं ॥ ८८ ॥ ऐसेंहीधनगेलियापाटी ॥ अनीदुःखेंभडकाउठी ॥ धनवंनजन्मासार्ता ॥ दुःखकोटीभोगिनी ॥ ८९
॥ येचांनियानरदेहासीं ॥ अविकळवाचाअसेज्यासीं ॥ जोनुच्चारीहरिनामासीं ॥ पापत्यापासांरवनलें ॥ ९० ॥ पुशिलेलोहामातीखाये
नेंउपेगानयेवायांजाये ॥ तेंसीनामेंवीणवाचापाहें ॥ दृथाजायेसर्वथा ॥ ९१ ॥ आसनध्यानपरिश्रम ॥ नकरूनिहाणेजोरामराम ॥ तेंणें
कोटिजन्माचाहरेश्रम ॥ उत्तमोन्नमतेवाणी ॥ ९२ ॥ जोनित्यजपेरामनाम ॥ नोजाणावामजचिसम ॥ नेणेचिकेलेसकळहीनेम ॥ पुरुषों
पुरुषोत्तमतोजाणा ॥ ९३ ॥ चतुर्वर्णामाजीजोकोणी ॥ अविश्रमूरामजपेवाणी ॥ तोचिपढियेनामजलाशुनी ॥ आनत्रिभूवनींनावडे ॥
९४ ॥ ऐसेंरामनामनावडेज्यासीं ॥ नेंपापसुरवरोगआलामुखासीं ॥ नोस्वयेंमुक्लानिजसरवासीं ॥ आपआपणासींघातक ॥ ९५ ॥
रामनामेंवीणजेनोड ॥ तेंजाणावंचर्मकुंड ॥ भीतरीजिह्वानेंचामखंड ॥ असत्यकांटेडकांढली ॥ ९६ ॥ होकांहरिनामेंवीणजेवाणी ॥ ने-
गलिनकुष्ठेझालीकुष्ठिणी ॥ असत्यकुष्टाचेंगेलेपाणी ॥ उठीपोहाणीनिंदेची ॥ ९७ ॥ ऐशियावाचेसींरोकडे ॥ पडनीअधर्माचेकिडे ॥ चु-
ळबुळतीचहूंकडे ॥ मागेंपुढेंबळवळती ॥ ९८ ॥ तेवाचाहोयज्यासमोर ॥ देखेनो ॥ ठीमोराठांकनर ॥ नाकझांकूनिहाणेहरहर ॥ लहानथा-
रशंकृतिनी ॥ ९९ ॥ तेवाचेचीजेदुर्गंधी ॥ मजहीनसाहवेविशह्दी ॥ हेवाचावाहेतेदुर्बुद्धी ॥ नामांविमुखजेवाणी ॥ १०० ॥ सोलीवदुःखा-
चेंअनिदुःख ॥ त्यानराचीवाचादेख ॥ केवळनिरयतेंत्याचेंमुख ॥ नामांविमुखजेवाणी ॥ १०१ ॥ होकांवेदशास्त्रसंपन्नवाणी ॥ करू-
निनिंदाकुनामकीर्तनी ॥ तोपापीसहांपाप्याहूनी ॥ त्याचेनअवनीअतिदुःखी ॥ १०२ ॥ नामकीर्तनेंधन्यवाणी ॥ येचिअर्थीसारंग

पाणी ॥ प्रवर्तलानिरूपणीं ॥ विशदकरुनिसंगावया ॥ ३ ॥ ॥ श्लोक ॥ यस्यां नमेषावनमंगकर्मस्थित्यद्वयप्राणनिरोधमस्थ-
लीलाऽवतारेषितजन्मवास्याद्वंध्यांगिरतां बिभृयान्नधीर ॥ २० ॥ ॥ टीका ॥ जगते पवित्र करिती ॥ महादोषां हरिती ॥ मा-
झीनामकर्मगुणकीर्ती ॥ जडउद्धरती हरिनामं ॥ ४ ॥ ॥ ह्मणसीतूबोलिलासीनिजवर्म ॥ मीविद्याअविद्यातीतब्रह्म ॥ त्यातुजकैचे-
गुणनामकर्म ॥ कीर्तनधर्मजेवीयडे ॥ ५ ॥ ॥ उद्धवाहेंमनींनधरीं ॥ मीस्वलीलास्वभायेंकरीं ॥ नानाअवतारातेंधरीं ॥ नकरुनिकरीस्थि-
त्यंत ॥ ६ ॥ ॥ त्रिगुणगुणीगुणावतार ॥ ब्रह्माआणिहरीहर ॥ तिहींरूपींमीचसाचार ॥ चराचरकरींहरी ॥ ७ ॥ ॥ स्मष्टारूपीमीस्व-
जिता ॥ विष्णुरूपेंमीप्रतिपाळिता ॥ रुद्ररूपेंमीसंहर्ता ॥ जाणतत्वतामीचि एक ॥ ८ ॥ ॥ बाळतारूपयवयासांसीं ॥ एकपुरुषीं
अवस्थासीं ॥ तेवीविस्पतीस्थितीप्रळयासीं ॥ गुणकर्मासींमीकर्ता ॥ ९ ॥ ॥ मीकर्ताचिअकर्ता ॥ अकर्तेपणेंकर्ता ॥ हेंमाझेमी-
चिजाणेतत्वता ॥ आणिकासींसर्वथाकळेना ॥ १० ॥ ॥ येधिमाझीनामकर्मंगातां ॥ माझीपदवीलाभेवक्ता ॥ माझीलीलाव-
तारकीर्तितां ॥ कीर्तिवंतनिजलाभ ॥ ११ ॥ ॥ अवतारांमाझीउत्तमोत्तम ॥ श्रीरामकृष्णादिजन्मकर्म ॥ नानाचरित्रेंसंश्रम ॥
अविश्रमजेगाती ॥ १२ ॥ ॥ सेतुबांधिलाअवलीला ॥ सागरींतारिल्याशिळा ॥ गोवर्धनउचलिलाहेळा ॥ दावानळाप्राशिलें ॥
१३ ॥ ॥ ताटिकावधिलीएकबाणी ॥ पूतनाशोषिलीतानेपणीं ॥ अहिल्यातारिलीचरणीं ॥ विमलार्जुनदोहीउद्धरिले ॥ १४ ॥
रावणआदळलाधनुष्यवाहातां ॥ तेंमंगोनिप्रणिलीसीता ॥ मथुनीचैद्यादिसमस्तां ॥ मीमकदुहिनाआणिला ॥ १५ ॥ ॥ मा-
रिलासबाहूस्वरदूषण ॥ अधबघकेवीयामारीश्रीकृष्ण ॥ सखीवस्थापिलाराज्यदेऊन ॥ येरेंउग्रसेनस्थापिला ॥ १६ ॥ ॥ मेळवूनी
वान्मरांचापाळा ॥ वधूकेलाराक्षसकुळा ॥ मेळवूनबाळागोपाळा ॥ मल्लासकळांमदिलें ॥ १७ ॥ ॥ रावणकुंभकर्णकेलामारु ॥ मा-
रिलाकंसचाणुरू ॥ रामेंठकिलावाळीवानरू ॥ ठकीलामहाविरूकाळयवन ॥ १८ ॥ ॥ रामेंबिभीषणस्थापिला ॥ कृष्णेंधर्मसंस्थापि-

ला ॥ एकपितृवचनं वनागोला ॥ एकघं उनि आलागन पुत्र ॥ १९ ॥ येन अवतार चरित्रं वर्णितां ॥ चोरटावाल्मीक द्वाला नत्वता ॥ व्यास
 जार पुत्र सर्वथा ॥ केला सरनाति हीलां कीं ॥ २० ॥ यादो हीं अवतारांची पदवी ॥ वर्णितां दोह्यां झाले महांकवी ॥ व्यासवाल्मीक वंदिजे-
 वां ॥ कीर्ती गौरवी गौरवले ॥ २१ ॥ यामहांकवींची कविल कथा ॥ गोषनेत्रद्वारे श्रवण करितां ॥ दोस हसून यनीं आई कतां ॥ धणी सर्व
 थावाणेना ॥ २२ ॥ हेचिकया स्वर्गाच्या टायीं ॥ श्रवण करावया पाहीं ॥ इंदुलांगं हृदस्पतीचे पायीं ॥ कीर्ती नोकवरीं वर्णितां ॥ २३ ॥
 असोकथेचें महिमान ॥ नाझे निनामगात्रिं जाण ॥ नारिना अजामीळ बाह्यण ॥ गजेंद्र उद्धरण हा गिमास ॥ २४ ॥ पक्षांचे मिसंकरू-
 नी ॥ रामाया दो अक्षर स्मरणी ॥ महादोषांची श्रेणी ॥ नक्काळ कुंठिणी नारिनी ॥ २५ ॥ माझिया नामासमान ॥ नव्हे वेदशा-
 स्त्राद् ज्ञान ॥ वेदशास्त्रांचा बोध जाण ॥ नैसं जाण नाम नव्हे ॥ २६ ॥ पढण मात्र वेदशास्त्र यत्ना ॥ नव्हे मज माजी येणे चिसरना ॥
 स्वभावं माझे नाम घेतां ॥ अर्ता पटियेतां मज होय ॥ २७ ॥ वेदशास्त्रांचा अधिकारी बाह्यण ॥ नामासि अधिकारी चारी वर्ण ॥ ज-
 ग उद्धरावया कारण ॥ नाम जाणें माझे ॥ २८ ॥ जेथ नित्य नामाचा उच्चार ॥ तेथे मी असें साचार ॥ येथ कारणें नसणे विचार ॥ नाम
 मधर्ग नारायण ॥ २९ ॥ माझे जन्म नाम कीर्ती गुण ॥ जेवाचे सीं नाहीं पदण ॥ तेवाचा पिशाच काजाण ॥ रथाला पण पद द्या ॥ ३० ॥
 ॥ माझे कीर्तीची जेवदन ॥ तेथे येळ मद्य पाचें माजन ॥ या उच्चाद पिराळ भेण ॥ नाम जाण तेथे नये ॥ ३१ ॥ तेथ नच्चा रूना नामाचा
 ॥ नेजाणावी वांझवाचा ॥ गर्भ न धरी हरिकथेचा ॥ नेफळ तिचा उद्योग ॥ ३२ ॥ उद्धवासी ह्यणे श्रीरंग ॥ ऐक्यापा उपाय चांगु ॥ नाम मा-
 र्ग सुगम सांगूं ॥ न पडे पांगू आणि कांचा ॥ ३३ ॥ हरिनामें वीण वाणी ॥ कदोन राखावी सज्जनीं ॥ हाचि अभिप्राय चक्रपाणी ॥ प्रीती
 कराना सांगितला ॥ ३४ ॥ करूनि यां शब्द ज्ञान ॥ अतियोग्यता पंडित पण ॥ नेणें माझ्या प्राप्ती नव्हे जाण ॥ वैराग्ये वीण सर्वथा ॥ ३५ ॥
 अथवा वैराग्याह झाले ॥ परी नें विवेक हीन उपजले ॥ जैसं धृतराष्ट्राज्येष्ठत्व आले ॥ नेवें वीण गेलें स्वराज्य ॥ ३६ ॥ नेमें वैराग्य विवेक वीण

केवळ आंधळे अनाधिकारी जाण ॥ नाहीं सच्चागदिखणे पण ॥ दृष्ट्या भ्रमणतयाचें ॥ ३७ ॥ जो विवेकें पूर्ण भरित ॥ त्याचरी चैरा
ग्य ओसंडून ॥ माझी जिज्ञासा अद्रुत ॥ ते निश्चित सांगतू ॥ ३८ ॥ ॥ श्लोक ॥ एवं जिज्ञासयाऽपो ह्यनाना त्वभ्रममात्मनि ॥ उपार
मेत विरजं मनो मय्यर्प्य सर्वजे ॥ २१ ॥ ॥ टीका ॥ नित्यमुक्त अव्ययो ॥ स्वरूपजाणा वयापहा हो ॥ ज्याचा लागला दृढभावो ॥
आनठाचें नाटवें ॥ ३९ ॥ ऐशी मज जाणा याची आस्था ॥ याना वबोलिजे जिज्ञासता ॥ माझे माती लागीं सर्वथा ॥ पांडित्य मान्यता
तो नेधे ॥ ४० ॥ हे दाहि अध्यास आपुला ठायी ॥ श्रवण मननें मिथ्या केला पाहीं ॥ दृढ विश्वास गुरूच्या पायी ॥ पूर्ण ब्रह्माच्या ठायी नि
ज निर्धार ॥ ४१ ॥ तेथ पुढारी चालवा वयावाट ॥ भगवद्गुजनीं अती उद्भट ॥ ध्यान निष्ठ तो होय ॥ ४२ ॥ तेथ ध्येय ध्यायता ध्यान ॥
न दिसे त्रिपुटीचें भान ॥ कोंदलेचें तन्य घन ॥ वस्तुसनातन तो पावे ॥ ४३ ॥ तेथ केंचा कर्ता क्रिया कर्म ॥ फिटलाना ना त्वाचा भ्रम
॥ सचाह्य कोंदले परब्रह्म ॥ झाला उपरम गुरुकृपा ॥ ४४ ॥ सर्वगत सर्वकाळ ॥ सर्वदेशीं सर्वसकळ ॥ वस्तुअसे जे केवळ ॥ तेथ
निश्चळ निजबोधु ॥ ४५ ॥ ऐशिये वस्तूची धारणा ॥ ज्याचे निकरवे जाणा ॥ तरी सगळीं उपाया आना ॥ ऐकविचक्षणा सांगेन ॥
४६ ॥ ॥ श्लोक ॥ यद्यनि शोधारयितुं मनो ब्रह्मणि निश्चलं ॥ मयि सर्वाणि कर्माणि निरपेक्षः समाचर ॥ २२ ॥ ॥ टीका ॥ स्व
भावतामनचंचळ ॥ विषयवासना अतिचपळ ॥ निर्गुण ब्रह्मी केवळ ॥ नाहीं बळ प्रवेचा वया ॥ ४७ ॥ तरी सारव्ययोग सन्या
स ॥ हान करावा आयास ॥ माझिया भक्तीचा विलास ॥ अति उल्हास करावा ॥ ४८ ॥ मार्गे बद्ध सुक्ताचें निरुपण ॥ सांगीतले सु
क्ताचें लक्षण ॥ दृष्ट्या शब्दिकांचें शब्दज्ञान ॥ तेही व्याख्यान दाविलें ॥ ४९ ॥ आतां आपुली निजभक्ती ॥ सांगा वया उद्धवा प्रती ॥ अ
ती आदरेन शीपती ॥ भक्तीची स्थिती सूचितु ॥ ५० ॥ उद्धवाच दया आवडी मत्कर्म ॥ जे भक्तीसीं विकावामनो धर्म ॥ माझे स्मरणें गुण
कीर्तिनाम ॥ नाना संभव विनोदें ॥ ५१ ॥ माझे भजनें रक्त रक्त्यता ॥ दृढ विश्वास धरो निचित ॥ भजनीं प्रवर्तवें सर्वथा ॥ अविश्वमता अहि

निर्णी ॥ ५२ ॥ माझ्याभजनाच्या आवडी ॥ नुरेविभारागुकेसिवाडी ॥ वायांजावोनेदीअर्धघडी ॥ भजनपरवडीयानाव ॥ ५३ ॥ मा-
झ्याभजनीप्रेमाअधिकु ॥ नसांडावेनित्यनैमित्तिकु ॥ वैदिकलौकिकदेहिक्कु ॥ भक्तासिबाधकुनव्हेकर्म ॥ ५४ ॥ आचरतांसकळकर्म
॥ नकल्पावाफळसंभ्रम ॥ हेचिभक्तीचेंगुह्यवर्म ॥ उत्तमोत्तमअधिकारु ॥ ५५ ॥ उबगनमानूनिअंतरीं ॥ माझ्याप्रीतीसर्वतेंकरी ॥
जोफळाशेतेंकहींधरी ॥ भक्तीचाअधिकारीतोजाणा ॥ ५६ ॥ पिंपरेंरवावयाचेचाटे ॥ नलावितीपिंपळाचींझाडे ॥ तेवीकर्मकरि-
तांवाडेकोडे ॥ फळावापुढेंउठेना ॥ ५७ ॥ माझेभजनकरितां ॥ नपडेज्ञानाचापंगिस्तता ॥ माझेभजनीनित्यमुक्तता ॥ जाणमद्द-
क्तांमद्गावे ॥ ५८ ॥ ज्ञानेवीणभक्तीनघडे ॥ ह्मणतीतेशब्दज्ञानधडफुडे ॥ भक्तीस्तवजाणरोकडे ॥ ज्ञानजोडेअपरोक्ष ॥ ५९ ॥
यालागींमाझेभजनकरितां ॥ ज्ञानाचापांगनपडेभक्तां ॥ दिहगेहामाजीवर्ततां ॥ बंधनमद्दक्तांलागेना ॥ ६० ॥ ज्याच्यासुखींमा-
झेनाम ॥ ज्यासिमाझाभजनसंभ्रम ॥ ज्याच्यामनींमीआत्माराम ॥ त्याचेंदासीकाममुक्तीकरी ॥ ६१ ॥ मुक्तीमाजीविशेषकाई ॥
वृत्तीनिर्विषयअसेपाही ॥ भक्तासिसर्वकर्माच्यादायी ॥ स्फुरणनाहींविषयाचें ॥ ६२ ॥ भक्तांचेंविषयांनाहींचित्त ॥ त्याचाविषय-
तोमीभगवंत ॥ तेसदांमजमाजीलोलुस ॥ नित्यमुक्तयालागीं ॥ ६३ ॥ भक्तविषयोसेविती ॥ तेग्रासोयासींमजअर्पिती ॥ तेणोचित्या-
सीवंदीमुक्ती ॥ सर्वभूतींमद्गावो ॥ ६४ ॥ यालागींकर्मबंधन ॥ मद्दक्तांसींनलगेजाए ॥ करितांमाझेस्मरणकीर्तन ॥ जगाचेंबंध-
नछेदिती ॥ ६५ ॥ माझ्याभक्तांचेंवसतेंघर ॥ तेंजाणमाझेनिजमंदिर ॥ मुक्तीतेश्चेंआठेंप्रहर ॥ वोळंगेद्वारतयाचें ॥ ६६ ॥ माझेभ-
जनकरितां ॥ कोणाअर्थाचीदुर्लभता ॥ चहंपुरुषार्थचिमाथां ॥ भक्तीसर्वथामजपदियें ॥ ६७ ॥ ज्ञाननित्यानित्यविवेक ॥ भक्तीमा-
झीमाझेप्रेमअधिक ॥ प्रेमळाचेंमजलागींसरव ॥ चटतदेरवअहिर्निशी ॥ ६८ ॥ जेवीयेकुलतेंबाळक ॥ जननींसीआवडेअधिक
॥ तैसेंप्रेमळाचेंकोतुक ॥ चटतेंसरवमजलागीं ॥ ६९ ॥ यालागींआपुलियेसंवसारी ॥ मीप्रेमळधेंउठाउठी ॥ बरीनिजसरवदेसदेती ॥

आणिमीशोवटीसेवकूहोये ॥७०॥ प्रेमाचियापरमप्रीती ॥ जेणेमजअर्पिलीचिनरुनी ॥ तेकांचित्याचेसेवेचीसुता ॥ जाणनि-
श्चितीम्यांघेतली ॥७१॥ प्रेमळाचेशेषरवातां ॥ मजलाजनाहीघोडीधुतां ॥ शेरवींउच्छिष्टकाटितां ॥ लाजसर्वथामजनाही ॥
७२॥ मजसप्रेमाचीआस्था ॥ त्याचेमोचेवाहेमाथां ॥ ऐशीप्रेमळाचीसांगतांकथा ॥ प्रेमकृष्णनाथाचालिलें ॥७३॥ कंदझाला
सद्दीन ॥ आंगझालेंरोमांचित ॥ धावोनिउद्धवासीरखेवदेत ॥ प्रेमअद्भुतहरीचें ॥७४॥ सजलजाहालेलोचन ॥ वर्षतातीस्वाच
दजीवन ॥ भक्तिसाम्राज्यपहाभिषिंचन ॥ उद्धवासींजाणहरीकरी ॥६७५॥ सहजेप्रेमळाचीकरितांगोदी ॥ सन्मुखउद्धव
देखिलादृष्टी ॥ धावोनियांघातलीमिठी ॥ आवडीमोठीभक्तांची ॥७६॥ आवडीपडलेंआलिंगन ॥ विसरलाकार्यकारण ॥ वि-
सरलास्वधामगमन ॥ मीतूपणनाठवे ॥७७॥ नाठवेदेवभक्तपण ॥ नाठवेकथानिरूपण ॥ नाठवेउद्धवाउद्धवपण ॥ कृष्णाकृष्णपणना
ठवे ॥७८॥ प्रेमळाचेगोडीसादी ॥ परात्परपरतटी ॥ दोघांऐक्येंपडलीमिठी ॥ आवडीमोठीप्रेमाची ॥७९॥ आजभक्तीचेंनिजसरख ॥
उद्धवासींफावलेंदेख ॥ भक्तीचेंप्रेमअलोलिक ॥ उद्धवेंसम्यकविस्तारिलें ॥८०॥ श्रीकृष्णानिजधामासींजातां ॥ उद्धवजरीहेंनपुसता
॥ तरीज्ञानवैराग्यभक्तीकथा ॥ कांसांगताश्रीकृष्ण ॥८१॥ विशेषभक्तिप्रेमअचुंचित ॥ उद्धवेंकाटिलेंनिश्चित ॥ उद्धवप्रभेंश्रीभा-
गवत ॥ झालेंसनाथतिहींलोकीं ॥८२॥ यालागींननुमनप्राणें ॥ उद्धवाजीवेंबोवाळणें ॥ याहूनअधिकवानणें ॥ तेंबोलणेंनसाहे
॥८३॥ जेबोलाबुद्धीनयेसहज ॥ तेंभक्तिप्रेमनिजगुज ॥ उद्धवायावयागरुद्धवज ॥ कशीव्याजरखेवाचें ॥८४॥ भक्तीचेंशोधनप्रे-
म ॥ उद्धवासींअनीउनम ॥ देनाझालापुरुषोत्तम ॥ मेघश्यामनुष्टला ॥८५॥ प्रेमळाचीगोडीसांगतां ॥ विसरलोंजीभ्योकार्था
॥ कृष्णासींआवडलीप्रेमकथा ॥ तेआथरितांनावरे ॥८६॥ प्रेमाचीनवजातीऐशी ॥ आठवयेउंनेदीआठवणेशी ॥ हाभावजाणविस-
ज्जनासीं ॥ तेभक्तीप्रेमासींजाणती ॥८७॥ होकांऐसेंहीअसतां ॥ माझाअपराधजीसर्वथा ॥ चुकोनीफांकलोंभ्योकार्था ॥ क्षमा

श्रोतांकरावी ॥८८॥ तंव श्रोता म्हणती राहे ॥ जेथें निरूपणीं सूरव आहे ॥ त्याचरी बोलणें हें नसाहे ॥ ऐसें रहस्य आहे अतिगोड ॥८९॥
 ॥ आधीच भागवत उत्तम ॥ तेथें हे वाखाणिलें भक्तिप्रेम ॥ तेणें उल्हासे परब्रह्म ॥ आमुचे मनो धर्म निवाले ॥९०॥ श्लोक संगतीची भं
 गी ॥ दूर ठेली कथेची मागी ॥ हे प्रार्थनानल गे आह्यां लागीं ॥ आह्मी हरार गीं रंगलों ॥९१॥ ऐकतां भक्तिप्रेमाचा जिह्वाळा ॥ श्रवण सु
 खाचा पुरुआला ॥ झाडानसू विउगवला ॥ निरूपण व हिलाचालवी ॥९२॥ सांगतां प्रेमळाची गोडी ॥ कृष्ण उद्धवा ये कगांठी ॥ प्रेम
 पडली होती मिठी ॥ ते कृष्ण जग जेठा सोडवी ॥९३॥ ह्मणे हे अनुचित सर्वथा ॥ आतां विउद्धव जरी ऐक्यायेना ॥ तरी कथेचा निज भो
 क्ता ॥ ऐसा श्रोता कैंचा मग ॥९४॥ माझिया भक्तिज्ञान विस्तारा ॥ उद्धव निजांचा सोयरा ॥ यालागीं ब्रह्मशापावाहिरा ॥ काढितू
 खरा निज बोधें ॥९५॥ जितुकी गुह्यज्ञान गोडी ॥ भक्तीप्रेमाची आवडी ॥ ते उद्धवाचि कडे रोकडी ॥ दिसते गाढी कृष्णाची ॥९६॥
 भक्तिप्रेमाचा कृष्ण भोक्ता ॥ कृष्ण कृपा कळली से भक्तां ॥ हे अनिर्वचनीय कथा ॥ नये बोलतां बोलनी ॥९७॥ कृष्ण उद्धवासीं ह्मणें
 आतां ॥ सावध होईगा सर्वथा ॥ पुढारीं परियेसी कथा ॥ जे भक्तिपथा उपयोगी ॥९८॥ सर्वकर्में भटपण ॥ फळ त्यागेन कर वेजाण
 ॥ तरी अतिसोपें निरूपण ॥ प्रेमलक्षण सांगेन ॥९९॥ ॥ श्लोक ॥ श्रद्धालु मेकथाः शृण्वन्समद्रालोकपावनीः ॥ गायन्नुः स्मरन्
 र्मज्जन्वाभिनयन्मुहुः ॥१००॥ ॥ टीका ॥ करितां माझी कथा श्रवण ॥ काळासीं रंगमूनाही जाण ॥ इनरांचा पाडकोण ॥ कर्मबंधन तेथें कै
 चें ॥१००॥ जो हरिकथेनें गेला क्षण ॥ तो काळासीं नव्हे श्रावण ॥ काळसार्थकतया नावजाण ॥ जें श्रद्धा श्रवण हरिकथा ॥१०१॥ परिसकथेचें
 महिमान ॥ श्रद्धा युक्त करितां श्रवण ॥ तिहां बोकींचे दोष दहन ॥ अक्षरें जाण होतसे ॥१०२॥ ऐक्यदेचें लक्षण ॥ करितां हरिकथा श्रवण ॥
 ज्याचें अथरूट मन ॥ श्रद्धा श्रवण त्या नाव ॥१०३॥ श्रवण ऐकोनि नास्तिक ॥ देवोचि नाहीं ह्मणती देख ॥ आहे ह्मणती तेथों टपाडक ॥ आह्यां
 सांनित्रांकठां केना ॥१०४॥ नास्तिका देवो भित्ति छोदक ॥ ज्याचें शरलें आनिक्य ॥ श्रद्धा त्या नाव अलोलिक ॥ अगाध स्वती माजी ॥१०५॥ श्र

वणीं ध्यानीं अंतराय ॥ लयनिक्षेपकषाय ॥ कांरसस्वादुही होय ॥ हेचारी अपाय चुकावे ॥ ६ ॥ ऐकतां ही हरिकथा ॥ विषयचिंतनीं गो
 डी चिन्ता ॥ तेथ दानदेगा सर्वथा ॥ सुखविक्षेपताती नाव ॥ ७ ॥ हावभावकटाक्षगुण ॥ स्मरतकामनिरूपण ॥ तेथ ज्याचें थदाश्रवण ॥ र
 सस्वाद न त्या नाव ॥ ८ ॥ हरिकथे पाशीं बैसला दिसे ॥ परीकथे पाशीं मन हीन से ॥ चित्तप्रवेपिसें जैसें ॥ तो मर्कटविशेषी ॥ ९ ॥ नात
 रीना नाउद्वेगें ॥ ऐकतां कथामनो नलगे ॥ कां कथे लागीं सोपलागे ॥ तो जाणावा वेगें लयविक्षेपु ॥ १० ॥ श्रवणीं ध्यानीं बैसल्या पाठी ॥ सगु
 ण निर्गुण काही नुढी ॥ निळें पिवळें पडे दिढी ॥ गुणसोभति पुरीं कषाय ॥ ११ ॥ श्रवणीं ध्यानीं हे अवगुण ॥ ते साचि विविध प्रेमाजाण ॥ तो
 बोलखती विचक्षण ॥ ऐकलक्षण सांगेन ॥ १२ ॥ महावीराचें शौर्यपण ॥ ऐकोनि युद्धदारुण ॥ अत्यंत हर्षें उल्लासे मन ॥ तो प्रेमाजा-
 णराजस ॥ १३ ॥ दुःशोकाची अवस्था ॥ कांगेल्यामेल्याची वार्ता ॥ अत्यंत विलापाची कथा ॥ ज्यासीं ऐकतां न कंठे ॥ १४ ॥ नेत्रां अश्रुवियाधा
 रा ॥ स्फुंदने कांपेथरथरां ॥ प्रेमविलाप अवसरां ॥ तो जाणखरातामस ॥ १५ ॥ सगुणमूर्तची संपदा ॥ शंखचक्रपद्मगदा ॥ पीतांबर-
 धारी गोविंदा ॥ ऐकोनि आनंदाजो भरे ॥ १६ ॥ नेत्रां आनंदजीवन ॥ हृदयानं संठे स्फुंदन ॥ कृष्णमय झालें मन ॥ तो प्रेमाजाण सात्विक ॥
 १७ ॥ यावरी जो प्रेमाचो था ॥ अतर्क्य तर्कना सर्वथा ॥ उद्धवातूं मज लागीं पडियंता ॥ तोही आतां सांगेन ॥ १८ ॥ तुझ्या भावार्थाची आस्था
 मोठी ॥ ते बोलविते गुह्यगोपी ॥ तुजवेगळा पहातां दृष्टी ॥ अधिकारी सृष्टादिसेना ॥ १९ ॥ श्रीकृष्णहस्त्रे सावधान ॥ ऐकोनि निर्गुण श्रव
 ण ॥ ज्याचें चिन्मात्रां बुडें मन ॥ उन्मज्जन होऊं नेणें ॥ २० ॥ जेवां कांसें धवाचारबडा ॥ पडला सिंधुमाजी बडा ॥ तो झाला सिंधूचिये बटा ॥ ते
 विंतो धडफुडा ब्रह्म होय ॥ २१ ॥ चित्तचैतन्यापडनां मिठी ॥ स्मरतां लिंगदेहाची गांठी ॥ नेत्रां अश्रूचा पूरदारी ॥ रोमांच उठी सर्वांगीं ॥ २२ ॥ जी
 वभावाची दशा आटे ॥ अनिवारबाध्य कंठीं दाटे ॥ कांहीं केल्या शब्दन फुटे ॥ पूरलो तें श्वेदाचा ॥ २३ ॥ नेत्रझाले उन्मिलित ॥ पुंजाळले जेथिचे
 तेथ ॥ विस्मयाचें भरते येत ॥ बोसंडत स्वानंदें ॥ २४ ॥ हा जाणपां प्रेमाचो था ॥ उत्तम भागवत आस्था ॥ तुजम्यां सांगीतली न तत्ता ॥ २५ ॥

चाजाणतामीयेकु ॥ ७२५ ॥ निर्गुणजोप्रेमाजाण ॥ नेशोधीतसत्वाचेंलक्षण ॥ हंमीजाणेंउणरबूण ॥ कांब्रह्मसंपन्नह्मणती ॥
२६ ॥ उद्धवाश्रद्धायुक्तश्रवण ॥ तेणेंयेवदीप्राप्तीआहेजाण ॥ श्रद्धाश्रवणाचेंमहिमान ॥ अतीगहनतिहींलोकीं ॥ २७ ॥ सधि
कनेराश्यवक्ता ॥ जोडल्याश्रद्धेनेंऐकावीकथा ॥ कांसत्तानमिनलियाथोता ॥ स्वयेंकथासांगावी ॥ २८ ॥ जोश्रोतावक्तादोहीना
हीं ॥ तेंरिघावेंमनाच्यादारीं ॥ कांमाझीजन्मकर्मजेकांहीं ॥ एकदाचिपाहींचिचारी ॥ २९ ॥ सांडुनिविषयाचीआस ॥ घालोनि
कळिकाळावरीकास ॥ माझ्याकीर्तनीउदास ॥ अतीउल्हासकरावा ॥ ३० ॥ त्यजूनियांकामाचेंबीज ॥ सांडुनिलोकिकाचीलाज
॥ कीर्तनीनाचावेंवोज ॥ गरुडध्वजस्मरोनी ॥ ३१ ॥ रामकृष्णहरीगोविंद ॥ ऐशियानामाचेप्रबंद ॥ गातांनानापदेंछंदबंद ॥ करा-
वाविनोदकीर्तनीं ॥ ३२ ॥ जेणेआत्मतत्वजोडेजोडी ॥ ऐशियापदांचीघडमोडी ॥ कीर्तनींगातीआवडी ॥ संतपरबडीबेंसबुनी ॥
३३ ॥ श्रुतीमृदंगराळघोळ ॥ मेळवूनिवैष्णवांचामेळ ॥ कीर्तनीकरावागदासोळ ॥ काळवेळनह्मणावा ॥ ३४ ॥ दशमीदंडीजाग
रणें ॥ आळससांडुनिगावेंगाणें ॥ हावभावदारखवणें ॥ कर्मस्मरणेंमाझींची ॥ ३५ ॥ वोढूनिधनुष्याचीवोढी ॥ व्यंबकमोडिलें
कडाडी ॥ मीरामह्मणोनिहांकफोडीं ॥ जैताचीगुटीकीर्तनीं ॥ ३६ ॥ गोवर्धनउचलिला ॥ दावाभीप्राशियेला ॥ तोतोविन्यास-
दाविला ॥ सेतुबांधिलाअनुकारू ॥ ३७ ॥ आळसदवडूनिदुरी ॥ अभिमानघालोनियांबाहेरी ॥ अहिर्निशीकीर्तनकरी ॥ गर्व
नधरीगाणिवेचा ॥ ३८ ॥ गाणीचजाणाचराहाणीच ॥ बोंवाळनिसांडावेंसर्व ॥ सप्रेमसाबडीकथागोरब ॥ स्मरवअभिन्नव
तेणेंमज ॥ ३९ ॥ गर्जतनामाचाकळोळी ॥ नामासरिसीवाजैलाळी ॥ महापातकांझालीहोळी ॥ तेवैष्णवमेळींमीउभा ॥
४० ॥ जेंस्मरवसीरसागरींनसे ॥ पाहातांवेकुंढींहीनसे ॥ तेंस्मरवमजकीर्तनींअसे ॥ कीर्तनवशेंडुल्लत ॥ ४१ ॥ मजसप्रेमाची-
आवडीभारी ॥ भक्तीभावाचियाकुसरी ॥ मीहीकीर्तनींनृत्यकरीं ॥ छंदनालावरीविनोदें ॥ ४२ ॥ ऐशियाकीर्तनपरिपाटी ॥ बु-

डाल्याप्रायश्चित्ताच्याकोटी ॥ खुंटलीयमदूतराहाटी ॥ काटिलीकांटीपापाची ॥ ४३ ॥ नामस्मरणान्याआवडी ॥ लाजयामत्र
बिजांच्याकोटी ॥ तपादिसाधनेबापुडी ॥ झालीवेडीहरिनामें ॥ ४४ ॥ ऐकोनिहरिनामाचाघोष ॥ योगयागीलपविलेंसुरव ॥
धाकेंपळालेंविषयसुरव ॥ विरालेदेखअधर्म ॥ ४५ ॥ हरिनामाच्याकडकडाटी ॥ दोषरिघालेदिक्पटी ॥ तीर्थांचीउतरलाउटी
कीर्तनकसवटीहरिप्रिय ॥ ४६ ॥ माझेनिघेमेंउत्तमहोउनी ॥ आवडीकीर्तनअनुदिनी ॥ मनसावाचाकर्मकरूनी ॥ मजवाचू-
नीनेणती ॥ ४७ ॥ ॥ श्लोक ॥ मदर्थधर्मकामार्थनाचरन्मदपाश्रयः ॥ लभतेनिश्चलाभक्तिमय्युद्धवसनातने ॥ २४ ॥ ॥
टीका ॥ माझेभक्तजेउत्तम ॥ त्याचाधर्मअर्थमीचिकाम ॥ मजवेगळामनोधर्म ॥ अन्यथाकर्मकरूनेणें ॥ ४८ ॥ माझेभजनउ-
त्तमकर्म ॥ त्याचाधर्मअर्थमीचिकाम ॥ मजकामनेंहावढकाम ॥ ज्याचाआराममजमाजी ॥ ४९ ॥ वेंचूनियांनानाअर्थ ॥ सं-
ग्रहकरितीपरमार्थ ॥ नैश्वर्यअर्थजेंवित्त ॥ तेंमाझेभक्तनसंचिती ॥ ५० ॥ ज्याचेंधनावरीचित्त ॥ तेंकेवळजाणअभक्त ॥ ते
जेंजेंकाहीभजनकरित ॥ तेंद्रव्यार्थनटनाट्य ॥ ५१ ॥ मनसावाचाकर्मजाण ॥ जेथेंनाहीमदर्पण ॥ तेंतेदांभीकभजन ॥ केव-
ळजाणउदरार्थ ॥ ५२ ॥ भक्तीभासीविरुद्धपण ॥ विरुद्धधर्मचेंलक्षण ॥ तेंहीकरीननिरूपण ॥ सावधानअवधारी ॥ ५३ ॥ मा-
झेभजनकरूनिगोण ॥ जोकरूनिघेधनार्जन ॥ हेभजनविरुद्धलक्षण ॥ मुख्यजाणभक्तांचें ॥ ५४ ॥ गांठीचेंवेंचूनेणेंधन ॥ कोर-
डेंकरीमाझेभजन ॥ मजसींजेंणेंकेलेंवचन ॥ विरुद्धलक्षणमुख्यत्वं ॥ ५५ ॥ यानावअर्थविरुद्धता ॥ आतांदुष्टकर्मजोविचरता ॥ मी
भजतसेंभगवंता ॥ दोषसर्वथामलनलगे ॥ ५६ ॥ ऐसऐशियाभावना ॥ जोदुष्टकामांविचरेजाणा ॥ हेभजनींविरुद्धलक्षण ॥
भक्ताअभक्तपणाआणित ॥ ५७ ॥ मजनार्पितांजेजेंआहु ॥ तेंत्याचीकल्पनाविरुद्ध ॥ आहुसंकल्पअविध ॥ मदर्पणेंवेदगर्जता
॥ ५८ ॥ आहुंमुख्यसंकल्पन ॥ पितरस्वरूपीजनार्दन ॥ ऐसेंअसोनियांजाण ॥ नैवेद्यमदर्पणनकरिती ॥ ५९ ॥ अन्नब्रह्मअहं-

ब्रह्म ॥ हे श्याद्वीचें गुह्यवर्म ॥ ऐसेनेणो निशहकर्म ॥ रथाभ्रमणवाढविनी ॥ ६० ॥ मी सकळ जगाचा जनिता ॥ मुरव्य पितरांचाही मी पि-
 ता ॥ त्या मज कर्मनापिता ॥ विरुद्ध सर्वथा ते श्याद्व ॥ ६१ ॥ मज नापितां जें कर्म करणें ॥ ते तें उपजे अभक्तपणें ॥ विरुद्ध धर्माची लक्षणें ॥ दु-
 खदारुणें अनिवार ॥ ६२ ॥ उत्तम भक्तांचें लक्षण ॥ संकल्पें वीण जाण ॥ अन्न पानादि मदर्पण ॥ करिती रवूण जाणती ॥ ६३ ॥ ध्याच्या परी-
 अदळ ॥ जे माझ्या ठायी भजनशीळ ॥ ते माझी भक्ती अचंचळ ॥ अनी निश्चळ पावती ॥ ६४ ॥ आर्तो जिता स्मरार्थी ॥ या निघां सी जीन-
 व्हे पासी ॥ ते माझी जे चौथी भक्ती ॥ येमें पावती उद्धवा ॥ ६५ ॥ आर्त आर्त हिरण काजे ॥ जिता रूजाण पणालागीं भजे ॥ नीजे निवां छिजे ॥
 अनी अर्थ सिद्धी ॥ ६६ ॥ यावरी चौथी याचे ठायी ॥ या कल्पनांचा माग मोसनाही ॥ यालागीं चौथी भक्ती पाही ॥ त्याच्या ठायीं घर रिघे ॥ ६७ ॥
 ज्या भक्ती माजी वाडें कोडें ॥ मीच मीच हूंकडे ॥ जे थिंच्या तेथें सांपडे ॥ हे भजनें जोडे त्यांसीं ॥ ६८ ॥ संकल्प केलिया वीण ॥ सहजें होतसे मर्द-
 र्पण ॥ हेच वथे भक्तीचें लक्षण ॥ अतक्यें भजनें पें माझें ॥ ६९ ॥ तेथ जें करणें तें विपूजा ॥ जें बोलणें तो जपू माझा ॥ जें देव तें तें अधोक्षजा ॥
 दर्शन बोजा होतसे ॥ ७० ॥ तेथ चालणें ते याचा माझी ॥ जें भक्ती नें मज चिय जी ॥ त्याची निदाने समाधी माझी ॥ ऐसा मज माजी भजतसे
 ॥ ७१ ॥ यापरी अनायासे जाण ॥ महजें होतसे मदर्पण ॥ हे चौथी भक्ती सनातन ॥ उद्धवासं पूर्ण तोलाभे ॥ ७२ ॥ उद्धवा ऐसे मानि सी विनी ॥
 जे मुळीं हनिचारी भक्ती ॥ पहिली दुजी तिजी चौथी ॥ मिथ्या वंदती कल्पना ॥ ७३ ॥ सहज माझी जे प्रकाश स्थिती ॥ ते भक्ति बोलि जे भागवती
 ॥ सविनी बोलि जे वेदांनीं ॥ शैबीशक्ती हे बोलि जे ॥ ७४ ॥ बोध्य जीने शनी मनाया ॥ जोगी ह्मणनी आदिनाथा ॥ भैरव वंदे राघाण पत्नी
 ॥ अव्यक्त ह्मणत येक पें ॥ ७५ ॥ एक ह्मणती हे आदिमाता ॥ सौर ह्मणती नोहासविना ॥ असो नावाची बहुकथा ॥ उपासकता विभागें ॥ ७६ ॥
 ऐशी जे कां प्रकाश स्थिती ॥ त्या नाव बोलि जे भक्ती ॥ तेणें प्रकाशें विजगती ॥ उत्पत्ती स्थिती लय भासे ॥ ७७ ॥ माझ्या नावावरता माळा ॥
 येणें प्रकाशें प्रकाशनी सोजळा ॥ देवो देवी सकळा ॥ येणें प्रकाश मेळा भासती ॥ ७८ ॥ माझ्या अवतारांची उत्पत्ती ॥ तेणें प्रकाशें असे

होनी ॥ नानाचरित्रे अंती ॥ प्रवेशती ते प्रकाशी ॥ ७९ ॥ ऐशिया प्रकाशाची जेवामी ॥ तेजाण सनातन माझी भक्ती ॥ उद्वास्या हेतु जपनी
यथानिगुनी सांगितली ॥ ८० ॥ निश्चळ भक्ती सनातन ॥ हे सुळीचे पदव्यारव्यान ॥ यालागी भक्ती सनातन ॥ समूळ जाण बोलिली ॥
८१ ॥ सांडूनि पदपदार्थ ॥ नाहीं बोलिली जीव्या ॥ सावधान व्हावे श्रोतां ॥ पुढील कथा असुपम्य ॥ ८२ ॥ उद्वाहे ऐशी माझी भक्ती ॥
कैसे निहोय ह्मणसी प्रामी ॥ भावे धरिलिया सत्संगनी ॥ माझी भक्ती उद्बोधे ॥ ८३ ॥ ॥ श्लोक ॥ सत्संगलब्धया भक्त्या मयि मांस
उपासिता ॥ सर्वमेदर्शितं सद्गिरंजसा विंदते पदं ॥ ८४ ॥ ॥ टीका ॥ सुरव्यत्ये संतांची सेवा ॥ हे विसाधन आवडे देवा ॥ संनवचनें निज
भावा ॥ देत से ते व्हां निज भक्ती ॥ ८४ ॥ ज्यासि आवडे संतसंगाचा मेळ ॥ जो साधुवचनीं अति फळाळू ॥ जो पडिले वचन नेणें उगळूं ॥
तोचि पायाळु निज भक्ती ॥ ८५ ॥ साधुवचनीं श्रद्धा बरी ॥ देखोनियां निज निर्धारी ॥ त्या बरी सद्गुरू पाकरी ॥ साधुचराचरीं गुरुरावो
॥ ८६ ॥ गुरुवांचो नितत्वता ॥ नाहीं संसारीं तारिता ॥ गुरुवचनें निज भक्ती दाना ॥ मी विसरवया भक्तांसीं ॥ ८७ ॥ सद्गुरू जो संसारीं ॥
त्याची आत्मा मी वाहे शिरीं ॥ तो ज्या वरी पाकरी ॥ तो मी उद्दरीं ताकाळ ॥ ८८ ॥ त्या सद्गुरूचे भजन ॥ जो मद्गुपें करी जाण ॥ त्याचें
मज पटियें ते पण ॥ माझे निजाण न बोलवे ॥ ८९ ॥ त्याचा इहलोक परलोक ॥ दोन्हींचाल वितामी चिदेख ॥ त्याचें मज अत्यंत सुख
हरि रवे हरि रवो संडे ॥ ९० ॥ त्यासीं गुरू जे जो दाविला मार्ग ॥ चालनां पडे प्रयास पांग ॥ मी सा मोरा धां वें शरींग ॥ आपुलें सर्वांग मी
बोडवीं ॥ ९१ ॥ तेणें जावें ज्या पदार्थां ॥ तें पदचि मी आणी त्यासीं ॥ संत भजनीं प्रीती ऐशी ॥ हृषीकेशी सांगतु ॥ ९२ ॥ ऐसें ऐको-
नियां वचन ॥ उद्वाचे कळवळलें मन ॥ कोण कोण ते साधुजन ॥ त्याचें निज चिन्ह पुसों पां ॥ ९३ ॥ कोण ते भक्तीचें लक्षण ॥ भजनीं रबु
ण कोण कोण ॥ हे समूळ जाणावया आपण ॥ उद्बवे प्रश्न माडिला ॥ ९४ ॥ ॥ श्लोक ॥ उद्बव उवाच ॥ साधुस्तवो नमः श्लोकमतः कीदृक्
विधः प्रभो ॥ भक्तिस्त्वय्युपयुज्ये तकीदृशी सद्गिराहता ॥ ९५ ॥ ॥ टीका ॥ ज्ञानेव के आहेत बहुत ॥ परी ते रजतमगुण युक्त ॥ गुणानु

सारं निरूपित ॥ त्यासीं पुसों चित्त मानीना ॥ ९५ ॥ अथवा सात्वीक केवळ ॥ तो सत्त्व गुणें विव्दळ ॥ बोलणें बोलतां जाय बरळ ॥ नव्हे
 केवळ निज बोधू ॥ ९६ ॥ तैसा तूं नव्हे सी कृष्णनाथा ॥ तुज आधीन गुणतत्त्वता ॥ लीला विमहें देह धरितां ॥ निज ज्ञान वक्ता तूं एक ॥ ९७
 ॥ यालागीं जो उत्तम श्लोक ॥ तुज ह्मणती तिनी लोक ॥ तुज वेगळा आणि क ॥ आह्वासीं देख मानेना ॥ ९८ ॥ माझिया प्रभावा बक्ता ॥
 तूं चि एक कृष्णनाथा ॥ तरी साधू कोण तत्त्वता ॥ तुज सर्वथा मानला ॥ ९९ ॥ तुज मानले जे साधुजन ॥ त्यांचें संपूर्ण सांगलक्षण ॥ तुज प
 टियंती भक्ती कोण ॥ तेंही लक्षण सांगावें ॥ ८०० ॥ भक्ती माझी भक्ती सधर ॥ जे कां तुझी प्राप्ति कर ॥ अति उत्तम परात्पर ॥ संती निरं
 तर आदरिली ॥ १ ॥ संती आदरिले जे भक्ती सी ॥ संतां सीं पुसूं जाह्मणशी ॥ मज विश्वास तुझिया वचनाशीं ॥ पुसों आणि कां सीं मानेना ॥
 २ ॥ जे ज्या देवता नरा भजती ॥ ते ती उत्तम भक्ती म्हणती ॥ तुज मानली जेशी पती ॥ ते मज प्रती सांगावी ॥ ३ ॥ समान कुळ शिळ संवादु ॥
 तैसी या सींच ह्मणती साधु ॥ तूं निज मुखें जो म्हणशी शब्दु ॥ तो मज वंदू सर्वथा ॥ ४ ॥ तीं संबोधनी सारंग धरू ॥ उद्धव मार्थूनिकरी साद
 रू ॥ तो विशेष विचारू ॥ श्रवणाधिकारी सांगत ॥ ५ ॥ ॥ श्लोक ॥ एतच्चे पुरुषाध्यक्ष लोकाध्यक्ष जगत्प्रभो ॥ प्रणनाया तुरक्ताय प्रप
 न्नाय च कथ्यतां ॥ २७ ॥ ॥ टीका ॥ पुरुषां पुरुषोत्तम तूं चिकीं ॥ तूं चिकर्म धर्माचा विवेकी ॥ यालागीं बोलिजे पुरुषाध्यक्षां ॥ सर्व साक्षा
 गोविंदा ॥ ६ ॥ जैसें कर्म तैसा फलदाता ॥ यालागीं बोलिजे कर्माध्यक्षता ॥ तूं चि ब्रह्मादिकांचा नियंता ॥ प्रतिपाळिता जगाचा ॥ ७ ॥ होकां
 मी जगाचा प्रतिपाळिता ॥ त्या जगामाजी तूही असतां ॥ तुज ची सांगावी ज्ञान कथा ॥ हे अधिक नाकां ह्मणसी ॥ ८ ॥ जरी तूं सर्व ज सर्वेश्व
 रू ॥ अंनर्यामी नियंता ईश्वरू ॥ जरी देखसी माझा अधिकारू ॥ तरी ज्ञान निर्धारू सांगावा ॥ ९ ॥ होकां मज अधिकारू नाहीं ॥ तरी श
 रण आलों पाहीं ॥ शरणागताची तुझ्या रायां ॥ उपेक्षानाहीं सर्वथा ॥ १० ॥ विषदेस्वो निथोर दुःख ॥ झालों तुझिया चरणास नुरव ॥
 अनिदीन मी तुझारंक ॥ रूपा अवश्य तुवां कीजे ॥ ११ ॥ माझ्या दुर्जय वासना ॥ अनिवार मज निवारतिना ॥ त्यां तू निवारीं श्री कृष्णा ॥ श्र

णचरणायालागी ॥ १२ ॥ मी एक भक्त अनुरक्त ॥ ऐसे बोलतां गर्व दिसत ॥ तूं सर्वज्ञाची अनंत ॥ कृपावंत दीनाचा ॥ १३ ॥ मी येक श्रव-
 णाधिकारी ॥ हें हीन ह्मणोगा सुरारी ॥ ऐसे बोलोनियां पाय धरी ॥ कृपा करी कृपा निधी ॥ १४ ॥ आह्मी स्वगोत्र सरवे सहज ॥ पाय धरणे न
 घडे तुज ॥ या ह्मणियांचें निज बिज ॥ कळलें मज गोविंदा ॥ १५ ॥ ॥ श्लोक ॥ त्वं ब्रह्म परमं ब्योम पुरुषः प्रकृतेः परः ॥ अवनीर्णो मिम-
 गवन्स्त्वेच्छोपास्थ्य पृथग्बभूवुः ॥ २० ॥ ॥ टीका ॥ तूं निर्गुण निर्विशेष ॥ चित्ताभैक चिदाकाश ॥ पुरुषा माजी उत्तम पुरुष ॥ वंद्य सर्वा-
 सां तूं एक ॥ १६ ॥ तूं ब्रह्म गानिर्विकार ॥ प्रकृती पुरुषाह निपर ॥ तुझा वेदशास्त्रांन कळे पार ॥ अगोचर इंद्रियां ॥ १७ ॥ ऐक आमुचे भोग्या-
 ची कळा ॥ त्या तुज प्रत्यक्ष देस्वतों डोळां ॥ सुकुटकुंडलें वन माळा ॥ घन सांवळा शोभत ॥ १८ ॥ संदर राजीव लोचन ॥ पीतांबर परि-
 धान ॥ देस्वोनि निवता हेतु मन ॥ तू जगज्जीवन जगाचा ॥ १९ ॥ त्या तुझें दर्शन अति गोड ॥ देस्वतां पुरे जगाचें कोड ॥ त्या ही देहाची
 तुज नाही चाड ॥ ऐसा निचाड तूं देवा ॥ २० ॥ तरी भक्त रूपेचा कळवळा ॥ धरीसी नानावतार माळा ॥ भक्त इच्छा तूं स्वलीला ॥ देहाचा सो-
 हाळा तूं दाविसी ॥ २१ ॥ भक्त रूपे नें तत्त्वता ॥ तूं अवतार लासी कृष्ण नाथा ॥ तरी माझिया प्रभूचा वक्ता ॥ न प्रार्थितों जाहा लासी ॥ २२
 ॥ जेवीं वत्सा हंकारे गाय ॥ वोर सली धांवता हे ॥ तेवी उद्धव प्रभू देव पाहे ॥ बोलिला हे निज बोधें ॥ २३ ॥ धन्यासी दुमने दोनी सांजे ॥ नेंही
 वत्सयोगें पाविजे ॥ वत्सासी बोलली सदां सहजे ॥ तेवी अधोक्षज उद्धवासी ॥ २४ ॥ उद्धव आवडला आवडी ॥ त्याच्या प्रभूची अति-
 गोडी ॥ बाप भाग्याची परबडी ॥ जोडिल्या जोडी श्री कृष्ण ॥ २५ ॥ जे जें काही उद्धव पुसत ॥ त्यासीं अंजुली ओढवा श्री कृष्ण नाथ ॥ आ-
 वडी त्या तेंचा हंपहात ॥ भावार्थ अनंत भूलला ॥ २६ ॥ जैशीं अजातपक्षपिलीं ॥ त्याचीं पक्षिणी चारा घाली ॥ नैसी निज ज्ञान गुह्य रो-
 छी ॥ कृष्ण हृदयीं घाली उद्धवाचे ॥ २७ ॥ उद्धव प्रभूचें उत्तर ॥ पांच श्लोकीं शार्ङ्ग धर ॥ साधु लक्षणें विचित्र ॥ अति पवित्र सांगेल ॥ २८ ॥
 साधु लक्षणें अपार जाण ॥ त्यांत उत्तमोत्तम ती सगुण ॥ निवडो नियां श्री कृष्ण ॥ उद्धवासीं आपण सांगत ॥ २९ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्री भग-

वानुवाच ॥ कृपालुरक्तद्रोहस्तितिक्षः सर्वदेहिनाम् ॥ सत्यसारो न वद्यात्मा समः सर्वोपकारकः ॥ ३९ ॥ ॥ टीका ॥ कृपेसीं स्वतंत्रज
न्यनाहीं ॥ जेथ उपजे तो साधु पाहीं ॥ कृपावसे संतांच्या देहीं ॥ त्याचे निते पाहीं दादुगी जगी ॥ ३९ ॥ कृपा त्याचे निमहि मे आली ॥ दया
त्याचे निजिवे जाली ॥ कठिणत्वाची कांटी काढिली ॥ समुळीं पटिली निघुरता ॥ ३९ ॥ कृपा मूतं मात्रांच्या ठायीं ॥ सारिरवीच सर्वदे-
हीं ॥ येथ तेथे हें त्यांनाहीं ॥ अवकृपा ठायीं निमाली ॥ ३२ ॥ दुःख हरो निःस्वरुदेत ॥ नवल कृपालुत्वाचें चित्त ॥ जीवाचा जीव जीवां स्तन ॥
कृपा अद्भुत तया परी ॥ ३३ ॥ जेणें आपणासीं होय दुःख ॥ ते परासीं न करी निःशेख ॥ जेणें आपणया होय सुख ॥ ते करी अवश्य कृपाणि
मात्रां ॥ ३४ ॥ यानाव कृपाळता ॥ हें पहिलें लक्षण संतां ॥ दुसरे जें अद्रोहता ॥ ऐक आतां सांगेन ॥ ३५ ॥ लोकीं हिंडतां अद्रोहता ॥ दावो नल
भेचि सर्वथा ॥ मग शरण आला साधु चित्ता ॥ सावकाशात वस्तीसीं ॥ ३६ ॥ ते दयाळु वारणागता ॥ तिहीं प्रतिपाळिली अद्रोहता ॥ भू-
तीं भगवंत देखतां ॥ द्रोहाची वार्ता निमाली ॥ ३७ ॥ व्याघ्र सर्पादि देहांसी ॥ कदां द्वेष नुपजे त्यांसीं ॥ जरी देऊं आले उपद्रवासीं ॥ तरी द्वे-
षासीं करीना ॥ ३८ ॥ देहास आली आपदा ॥ तेणें सोडी करी शरणा ॥ द्वेष येवो न देह कदां ॥ नातळे क्रोधा निज बळें ॥ ३९ ॥ हे जाण पां अ-
द्रोहतां ॥ दुसरे लक्षण तत्त्वता ॥ तिती क्षाते ऐक आतां ॥ सहनशीलता साधूंची ॥ ४० ॥ शांती परदेशी झाली होती ॥ जेथें जाय तो दयडी प-
रती ॥ मग येतां काकूलती ॥ निज धामा संतां आणिली ॥ ४१ ॥ संतांचा दविला अति प्रीती ॥ ते भगवंतासीं झाली पटियंती ॥ तेणें आपु-
ली निज संपत्ती ॥ शांतीच्या हातीं दीधली ॥ ४२ ॥ शांती सकळ वैभवेसीं ॥ अखंड असे संतां पारीं ॥ यालागीं सहनशीलता तयांसीं ॥
अहिर्निशी अनिवार ॥ ४३ ॥ हिंडतां सकळ भूतीं सैराटा ॥ न ह्मणे हा भला चोरवटा ॥ नाचत निज शांतीचे चोहटा ॥ संत गोमटा त्या नाव
॥ ४५ ॥ ऐशी जे सहनशीलता ॥ ते तिती क्षाजण तत्त्वता ॥ हे तिसरी लक्षणता ॥ सत्याची सत्यता अवधारीं ॥ ४५ ॥ सत्य अत्याधुपा झाले येथें
मेर उपजे तेथि च्यानेथें ॥ कोठें काहीं न व्हे धिवाढें ॥ तेणें संतां तें दाकिलें ॥ ४६ ॥ सत्यासी संतासीं होता भेदी ॥ तें सत्य स्वरूपां पडली गांठी

सत्यसदसत्येंउठी ॥ झालेंसृष्टीचिरायु ॥ ४७ ॥ यापरी सत्यसंतदृष्टी ॥ सत्यसारेंआलेंपुष्टी ॥ तंचबळेंवाटलेंसृष्टी ॥ सत्येंमेढीपरब-
 ह्नीं ॥ ४८ ॥ संतांसीव्हावयाउतराई ॥ सत्यलागलेंत्यांचेपायीं ॥ संतचरणावेगळापाहीं ॥ थारानाहींसत्यासीं ॥ ऐसेसत्यासआधारसू-
 त ॥ ज्यांचेपारवोवासत्यजात ॥ ज्याचेनिबळेंसत्यसमर्थ ॥ तेशास्त्रसंतजाणावे ॥ ५० ॥ ज्यांसीसबाह्यसत्यत्वेतुष्टी ॥ जेसत्यस्वरूपेंआले
 पुष्टी ॥ सत्येंधालीदेदेकरदृष्टी ॥ ज्यांचीवाचाउठीसत्यत्वे ॥ ५१ ॥ यानावजाणसत्याचेंसार ॥ हिंसंतांचेवसतेंघर ॥ हेमजमान्यसंतसा-
 चार ॥ मीनिरंतरत्यांपाशीं ॥ ५२ ॥ जीहींअसत्याचीवाऊनिआण ॥ ज्यांमाजीसत्यसप्रमाण ॥ जेसदासत्यत्वेसंपन्न ॥ हेसुरव्यल-
 क्षणसाधूंचें ॥ ५३ ॥ यानावसत्यसार ॥ संतलक्षणसाचार ॥ हाचौआगुणसधर ॥ आनवंद्यअपारतेंऐका ॥ ५४ ॥ निंदाआसुयादिदोष
 समस्त ॥ निजात्मबोधेंमसाळित ॥ अत्यंतपवित्रकेलेंचित्त ॥ अनिंदितनिजबोधें ॥ ५५ ॥ गुरुआज्ञानीर्थन्हाला ॥ न्हाबोविसर्वांगी-
 निवाला ॥ त्रिविधतापेंसोडवला ॥ पवित्रझालामदुपें ॥ ५६ ॥ कायसांगूंत्याचीपवित्रता ॥ तीर्थेंमागतीचरणतीर्था ॥ मीहीपदरजवां-
 छिता ॥ इतरांचीकथाकायती ॥ ५७ ॥ कृष्णह्मणेंऊढवा ॥ हाआनवंद्यगुणपांचवा ॥ ऐकआतांसहावा ॥ समसर्वासमभावे ॥ ५८ ॥ नि-
 जरूपेंसर्वसमता ॥ समचिदेखेसर्वभूतां ॥ निःशेषनिमालाविषमता ॥ जेवीसैंधवतासागरीं ॥ ५९ ॥ नानाअलंकारपदार्था ॥ सोनेपणेंवि-
 कतघेनां ॥ तेतेपदार्थनमोडितां ॥ स्वभावतासमसोनें ॥ ६० ॥ तैसेनानाकारनानानाम ॥ अवघेंचित्तचिदेखेविषम ॥ साधुचिचिदपेंसर्व
 काम ॥ नदेखेविषमनिजबोधें ॥ ६१ ॥ ऐशियासमसाम्यअवस्थेसीं ॥ देवेंआलियासरवदुःखासीं ॥ तेहीसुकलीहंढूभावासीं ॥ सहजे-
 समरसींनिजसाम्यें ॥ ६२ ॥ सव्यनिनलियामहानदीसीं ॥ अपसव्येंआल्यागांवरसासीं ॥ गंगादोहीतेंहीसमरशी ॥ गुणदोषासींउडवू-
 नी ॥ ६३ ॥ तेथपवित्रअपवित्रता ॥ बोलूंचिनयेसर्वथा ॥ गोडकडूपणाचीवार्ता ॥ निजांगेंसमनाकरीगंगा ॥ ६४ ॥ तैसेंसरवदुःखाचेंमान
 ॥ साधूसींसमत्वेसमान ॥ सदा निजबोधेंसंपन्न ॥ हेअगाधलक्षणसंतांचें ॥ ६५ ॥ नदियायेकनियेंनला ॥ गायत्याघाचेंसांगअवग

ला ॥ भीतरीखेळजेंवोळखिला ॥ तेंफिटलाभवभ्रमु ॥ ६६ ॥ तेंशीभयाभयचार्ता ॥ द्वैतभावोउठीसर्वथा ॥ साधुउभयसाम्येंपुरता ॥ भ
 यनिर्भयनातोनेणें ॥ ६७ ॥ द्वंद्वसाम्येपरीपूर्ण ॥ साधूचाहासहावागूण ॥ ऐकसातवेलक्षण ॥ परोपकारीपणतयाचें ॥ ६८ ॥ पत्रपुष्प-
 छायापल ॥ त्वचाकाष्ठसमूळमूळ ॥ वृक्षसर्वंगेंसफळ ॥ सर्वांसींकेवळउपकारी ॥ ६९ ॥ जोवृक्षप्रतिपाळी ॥ कांजोधावघालीमुळीं
 दोनीतेवृक्षपुष्पींफळीं ॥ समानमेळींतुष्टला ॥ ७० ॥ मोडूनफळेंआलियावृक्षें ॥ तोएकहीस्वयेंनचारवें ॥ तेवींकर्मफळाजोनदेंके ॥ तोय
 यास्वरवेंपरब्रह्म ॥ ७१ ॥ तेंसाकायावाचामनेंप्राणें ॥ साधुवाटलाउपकाराकारणें ॥ आपुलेंपाररवेंह्मणोनेणे ॥ उपकारूकरणेंसर्वांसीं ॥
 ७२ ॥ होकांचंद्रउगवोनीअंबरीं ॥ जेंवीजगाचेंआधोरनिवारी ॥ विश्वाचातापदूरकरी ॥ निववीनिजकरींसर्वीतें ॥ ७३ ॥ तेथचंद्रामृतचको
 रीसेवांचें ॥ येरांसींचंद्रनह्मणोनद्याचें ॥ जोजोभजेजेणेंभावे ॥ तोतोपावेतेंसरव ॥ ७४ ॥ तेंसेंचिजाणसाधूपात्रीं ॥ जोजोश्रद्धाकरजे-
 रीं ॥ त्यान्यादेनसेसरवासीं ॥ होतजगानेंउपकारी ॥ ७५ ॥ काउळेचंद्रासींहेळसिती ॥ चकोरचंद्रामृतसेविती ॥ तेवीदुष्टसाधूतेंधिः
 कारिती ॥ भावार्थापावतीनिजलाभु ॥ ७६ ॥ सातव्यालक्षणाचाउभारा ॥ सांगीतलेंपरोपकारा ॥ पुढीलश्लोकींलक्षणेंअकरा ॥ साधुनि
 र्धारसांगत ॥ ७७ ॥ ॥ श्लोक ॥ कामैरुहतधीर्दोतोमृदुःशतचिरकिंचनः ॥ अनीहोमितभुकृशांतःस्थिरोमच्छरणोमुनिः ॥ ३० ॥ ॥
 टीका ॥ ऊर्वसीआलियासेजेसीं ॥ कामक्षीमनुपजेज्यासीं ॥ स्वानंदेंभोगितांअहिर्निशी ॥ विषयकामासींविसरला ॥ ७८ ॥ रंकुपालखि
 येबैसला ॥ तोपूर्ववाहनाविसरला ॥ तेंविहानिजानंदेंतुमझाला ॥ कामविसरलानुच्छलें ॥ ७९ ॥ काहींअप्राप्तपावावयाकामाचें ॥ साधूसीं
 अप्राप्ततानसंभवे ॥ प्राप्तपदांयथागौरवें ॥ निजालुभवंविराजतू ॥ ८० ॥ रवद्योतासूर्यभेटोंजातां ॥ रवद्योतानभेटेसविता ॥ सूर्यासींनभे
 रवेरवद्योता ॥ तेवीअप्राप्ततासाधूसीं ॥ ८१ ॥ एवेंउभयपरीपहातां ॥ कामुनिवाचनासर्वथा ॥ हेआढींलक्षणता ॥ अकामतासाधूची ॥
 ८२ ॥ सावधानेंअंतरनेमितां ॥ तेचिबाहेंद्रियान्यामकता ॥ जेविकांलेकीसींशिकवणदेतां ॥ सूनसर्वथाचळींकांपे ॥ ८३ ॥ सुरव्यधूर

रणीलागल्याहाता ॥ येरकटकजितिलेनंझंजनां ॥ कांमूळछेदिलेंअसतां ॥ शास्वासमस्ताछेदिल्या ॥ ८४ ॥ एवंअंतरवृत्तीचाजोनेम ॥
 तोंचिबाह्येंद्रियांउपरम ॥ ऐसेंनिहिजेउपजेकर्म ॥ तेनिष्कमअहेतुक ॥ ८५ ॥ अनंरजडलेंआत्मस्थिती ॥ बाह्यरंगलीमहती ॥ तेथेंजांजांकर्म
 निपजती ॥ तींतींहोतीब्रह्मरूप ॥ ८६ ॥ बाह्येंद्रियांकरितांकर्म ॥ अंतरांचिप्रगटेकर्मब्रह्म ॥ हाबाह्येंद्रियांचानेम ॥ आत्मारामजाणती ॥ ८७
 ॥ ऐशीबाह्येंद्रियनामकता ॥ हेजाणावीसाधूचीदांतता ॥ हानववागुणतत्त्वता ॥ ऐकआतांदशमार्ति ॥ ८८ ॥ आकाशसर्वांहिलगे ॥
 परिकठीणनळेकोणीभागे ॥ तेवांसाधुजाणसर्वेगिं ॥ मृदुलागेसर्वेसीं ॥ ८९ ॥ पिंजल्याकापुसाचागोळा ॥ फोडुनेणेंकोणाच्याकपाळा
 ॥ तैसासाधूचाजिह्वाळा ॥ अतीकोंवळासर्वेसीं ॥ ९० ॥ पाहेंपंजैसंगंगाजळ ॥ गाईव्याघासींकरीशीतळ ॥ तैसाचिसाधुकेवळा ॥ मृदु
 मंजुळसर्वेसीं ॥ ९१ ॥ साधूसींअतिमृदुता ॥ यानावजाणसर्वथा ॥ हेंदशमलक्षणयोग्यता ॥ ऐकआतांअकरावें ॥ ९२ ॥ साधूचीजेश
 चिष्मंतता ॥ तेभगवद्भजनेचित्तत्वता ॥ ब्रततपदानादितीर्था ॥ श्रुचिष्मंततात्याचेनी ॥ ९३ ॥ परदाराआणिपरधन ॥ सर्वथानातळेज्या
 चेंमन ॥ गंगादितीर्थेंत्यांचेंजाण ॥ चरणस्पर्शनवांछिती ॥ ९४ ॥ स्वदारास्वधनसलोभता ॥ अवश्यजाणेंअधःपाता ॥ इव्यदाराभिरापे
 क्षता ॥ श्रुचिष्मंततासाधूची ॥ ९५ ॥ ऐशीअसोनिश्रुचिष्मंतता ॥ तोनिंदिनाव्रततपादितीर्था ॥ तेतेविधीतेंआचरितां ॥ सदाचारता
 अतिथोत्री ॥ ९६ ॥ पाहिलियाभगरमिठी ॥ तेनसोडीपाणसंकटां ॥ सांपडेतेसगळेंचिघोंटी ॥ तैशीपड्यामिठीजीवब्रह्मा ॥ आश्रमधर्मा
 दिस्वकर्म ॥ आचरोनीदावीउत्तमोत्तम ॥ कर्मब्रह्मपतीती ॥ तेंपुटेसूनिपरब्रह्म ॥ ९७ ॥ कर्मकरितो लोकह्मणती ॥ तोवर्तताहेब्रह्मस्थि
 ती ॥ हेज्याचेंतोजाणेंनिष्प्रिती ॥ लोकप्रतीतीकळेना ॥ ९८ ॥ कुळाळभांडेंकरूनिउतरी ॥ चक्रमोवेंपूर्वीलभंवरी ॥ तैसासाधूपूर्वसं-
 स्कारी ॥ स्वधर्मेकरीवृत्तिशून्य ॥ ९९ ॥ हेसाधुलक्षणअत्यंतथोर ॥ ऐकतांअकर्मकरितांदुर्धर ॥ हेअकरावेंअतिपवित्र ॥ ऐकवि
 चित्रतेंबारावें ॥ १०० ॥ साधूचीअपरिग्रहता ॥ परिग्रहोनातळेचित्ता ॥ देहगेहेनिःसंगता ॥ अकिंचनतात्यासींनाव ॥ १०१ ॥ स्फ

टिकजपाकुसुमीं ठेविला ॥ पाहातां दिसेतां बडा झाला ॥ नीळवर्णी भासे निळा ॥ तरी तो वेगळा शकू न्हवें ॥ ३ ॥ स्फटिकजपाकुसुमीं
 ठेविला ॥ पाहातां दिसेतां बडा झाला ॥ परी तो अलि सपणें संचला ॥ नाहीं मारवला तेणें रंगें ॥ ४ ॥ तैसा साधू परिग्रहामाजी वसे ॥ प
 रीग्रही झाला ही दिसे ॥ परी जागृती स्वप्नसुषुप्ती वसे ॥ परीग्रहो न स्वप्ने निज बोधें ॥ ५ ॥ परी ससर्वधा तूं सीखे वदेतां ॥ मिळणी सोनेक
 रीत त्वता ॥ तो सुवर्णाचांचूनि सर्वथा ॥ आणिका पदार्थांना तळे ॥ ६ ॥ तैसा साधू ह्मणे जे जे माझे ॥ तें तें त्या सीना ठवे दुजे ॥ ऐक्यभावा
 चे नाचत भोजे ॥ अधोक्ष जे अंकितु ॥ ७ ॥ चिन्मात्रां जडले मन ॥ विश्वजहाले चैतन्य घन ॥ बुडाले परिग्रहाचे मान ॥ अकिंचन पण याना
 व ॥ ८ ॥ सकळ सांडूनि वना गेला ॥ वनीं वनिता चिंतुं लागला ॥ तो त्यागचि बाधकत्वा आला ॥ उलथोन पडिला परियहीं ॥ ९ ॥ उडणीं
 भिंती चढीं आले ॥ चढते कष्टव्यर्थ पाहें ॥ ते पूर्वात्या परी सतळां जाये ॥ उलंडूनि ठाये अति दुःखा ॥ १० ॥ तेशीं सुंगीन व्हे पाहें ॥ उडणीं घेऊ
 नि वृक्षावरी जाये ॥ सत्संगती मूर्ख उद्धारीला हे ॥ परी ते उपाय न करिती ॥ ११ ॥ सुंगील हान उडणी थोर ॥ ते तिचा करुं राके उद्धार ॥ तैसे
 अंकित नर ॥ ते करिती उद्धार सकळांचा ॥ १२ ॥ असो मूर्खांची जेत्या गिता गती ॥ ते अत्यंत बोधें बाधक होता ॥ जंव धरिली नाहीं
 संत्संगती ॥ तंव त्यागस्थिती कळेना ॥ १३ ॥ प्रपंच सांडूनि वना गेला ॥ तो देह प्रपंचें दृढ अडकला ॥ देहां देहोजेणें मिथ्या केला ॥ तो स-
 त्य झाला अकिंचन ॥ १४ ॥ मूर्खां सां त्याग तो झाला बाधू ॥ परिग्रही असो निमुक्त साधू ॥ सबाह्य त्यागें अति शकू ॥ शकनार दु तिहीं-
 लोकीं ॥ १५ ॥ ते दोघे हाला गती जनकाच्या पायीं ॥ तो राज्य करितां हि विदेही ॥ त्यासीं जाणीतसें मीही ॥ नवल न वाई साधूची ॥
 १६ ॥ यानाच मुख्य अकिंचनता ॥ तुजम्यां सांगीतली तत्वता ॥ हे बारावी लक्षणता ॥ ऐक आतां अनीहा ॥ १७ ॥ अनीहा झाला-
 चा पुढा ॥ जेथ जाय तो दूर दवडा ॥ कोणी राहों नेदी अर्धघडी ॥ अति चरफडी निराश्रये ॥ १८ ॥ अनिहा हिंडतां लोकीं तिहीं ॥ तिळ-
 मशीठा बोव सवयानाहीं ॥ इहा वैरिणी लागली पाहीं ॥ ठायींच्या ठायीं दंडवी ॥ १९ ॥ कोणी येवें नेदी दाराकडे ॥ अति दीन झाले

बापुडे ॥ धायमोकलूनिरडे ॥ गाहाणेंसंतांपुटेंदेवोंआली ॥ २० ॥ तेरुपाळूदयामेळे ॥ निजकरेंपुसोनिडोळे ॥ प्रतिपाळिलीस्वहि-
तकाळें ॥ संतबळेवाटली ॥ २१ ॥ त्यापूर्वीलवैरस्मरोनियां ॥ इहवैरिणीसाधावया ॥ संतांसांपुसोनीउपाया ॥ तिच्याआयाप्रवर्ते-
ली ॥ २२ ॥ इहेसीनानाचेष्टांचेष्टावती ॥ अहंआणिसमता ॥ कामेंआगींघातलीतत्वता ॥ कामकांतातेझाली ॥ २३ ॥ इहाकाम-
बळेंवाटलीथोर ॥ व्यापूनिराहिलीघरोघर ॥ तीसांसाधावयावैर ॥ अनिहासत्वरचालिली ॥ २४ ॥ अनिहापाटीलागल्याजा-
ण ॥ अहंममतेसींझातारपण ॥ थरथरांकांपोनीप्राण ॥ घायेंवीणसांडवी ॥ २५ ॥ असंगशस्त्रमागोनि संतां ॥ इहेच्याकराव-
याघाता ॥ आधीमारूंधांवेअहंममता ॥ दोघेंधाकतांनिमालीं ॥ २६ ॥ अनिहादेखोनिदिठी ॥ कामपळेबारावाही ॥ संकल्याचेशेव-
टिलेगांठी ॥ उठाउठीसाधिला ॥ २७ ॥ कामपडलारणांगणीं ॥ क्रोधादिदूरपडियेलेरणीं ॥ इहेचाकैवारीनुरेचकोणी ॥ एकेकशो-
धूनिमारिले ॥ २८ ॥ एवंअनिहेसमोर ॥ राहाऐसानाहींवीर ॥ मारूनिअवघ्यांचाकेलानूर ॥ क्रियाकरणारकोणीनाहीं ॥ २९ ॥
कामनिमाल्यासर्वथा ॥ इहारांडलीवस्तुता ॥ मूरवनदावीचसंतां ॥ अधोगमनतापळाली ॥ ३० ॥ यालागींइहेसवेंजोलागला
॥ तोजाणावाअधोगतीगेला ॥ अनिहेचाजोअंकितझाला ॥ तोआवडलागोविंदा ॥ ३१ ॥ ह्यणसीअनिहानेकोण ॥ कायतिथेचें-
लक्षण ॥ ऐकसांगेनसंपूर्ण ॥ जेणेबाणेंरबुणजिह्वाशी ॥ ३२ ॥ कामकर्मादिक्रियाजाळ ॥ तेचिइहाजाणावीअतीचपळ ॥ अंत-
रीजेसुनिश्वळ ॥ तेचिकेवळअनिहा ॥ ३३ ॥ अंतरांकामाचीवार्ता ॥ नुपजेकर्माचीकर्मावस्था ॥ अणुभरीनरिघेउद्देगता ॥
अनिहातत्वतातेजाणा ॥ ३४ ॥ ऐशीअनिहाअसेज्याशी ॥ देवआज्ञाधारकृत्यापारी ॥ तेअनिहासंतांचीदासी ॥ अहिर्निशी-
जिवेंभावे ॥ ३५ ॥ हेअनिहाअतिगौरवें ॥ साधुलक्षणतेरावें ॥ मीतभोजनतेंचौदावें ॥ लक्षणवैभवंअवधारी ॥ ३६ ॥ नकोडे
रसनेचियाचाडा ॥ नपडेक्षधेचापांगडा ॥ आवडीनावडीचाउपाडा ॥ करूनिनिधडाभोजनीं ॥ ३७ ॥ प्राणुआकांक्षी-

अनाते ॥ जठराग्नीभक्षीत्याते ॥ उभयसाक्षीमीयेथे ॥ जाणोनिनिरुतेरससेवी ॥ ३८ ॥ जेजेआलेभोजनासी ॥ दृष्टीनेत्याचे
दोषहरती ॥ अतिपवित्रकरूनीत्यासी ॥ निजसमरसीसेवितुं ॥ ३९ ॥ नदेरवेमोग्यपदार्था ॥ नाठवेसीएकभोक्ता ॥ ग्रासीसमर
सीअच्युता ॥ भोगुनीअभोक्तामितभोजी ॥ ४० ॥ अंगीआर्धाआपण्याऐसेंकरी ॥ मगत्याआहातेअंगिकारी ॥ साधूआर्धादे
तातेनिवारी ॥ मगस्वीकारीअहाराते ॥ ४१ ॥ याविनावमितभोजन ॥ साधूचेअहारातेलक्षण ॥ युक्तीवीणअल्पभोजन ॥ तेंप
थ्यजाणोग्याचे ॥ ४२ ॥ ग्रासोग्राशीब्रह्मार्पण ॥ त्यानावपरिमितभोजन ॥ हेचोदावेलक्षण ॥ साधुचेजाणउद्धता ॥ ४३ ॥ सम
ळजळसंभारी ॥ सरितामेळूभिळेसागरी ॥ तोडहुळेनातिळभरी ॥ निर्विकारीनिर्मळ ॥ ४४ ॥ ऐशाआलियानानाउर्मी ॥ जासी
गजबजनाहीमनोधर्मी ॥ शांतीसंताचापराक्रमी ॥ उपक्रमीनिजशक्ती ॥ ४५ ॥ जेविकांनागवेलीचीवेली ॥ आधारावीण
नवचेवेली ॥ तेसीसंतबळेशांतीवादली ॥ मंडपाचदलीचिन्मात्रा ॥ ४६ ॥ झांकळोनीदशदिशांसी ॥ आभाळदाटल्याआ-
काशी ॥ गगनअधिकारीत्यादोषासी ॥ आभाळासीनातळे ॥ ४७ ॥ सीतउष्णपर्जन्यधारा ॥ आंगीनलगतीअंबरा ॥ तेवि
साधूचाउभारा ॥ हृदसंभाराभिर्हृद ॥ ४८ ॥ तेराउंचनीचनानाअवस्था ॥ निविडदाटल्यामोहममता ॥ क्षोभुनुपजेजाचाचित्ता
॥ त्यानावतत्वतानिजशांती ॥ ४९ ॥ संताचेनीशांतीगहन ॥ शांतीचेनीसंतपावन ॥ हेअन्योन्यनिजलक्षण ॥ पंधरावागुणसंता
चा ॥ ५० ॥ जैमीपणेनवतेजन्मनाम ॥ तेचपूर्वजाचेनिजधाम ॥ आतुलीमिरासीजेकेवळ ॥ तेथमनोधर्मस्थिररूजाचा ॥ ५१ ॥ म
जजन्मचीनाहीझाले ॥ मरणम्यानाहीदेविले ॥ ऐसेमनमुळीस्थिरावले ॥ स्थिरताबोलिलेयानाव ॥ ५२ ॥ चहुंआश्रमाहुनी
उत्तम ॥ आपुलाजोनिजाश्रम ॥ तेथेस्थिरावोनीमनोधर्म ॥ वर्णाश्रमचालवी ॥ ५३ ॥ चहुंवर्णमाजीपवित्रता ॥ जेणेब्राह्मणाची
ब्राह्मण्यता ॥ तेथेस्थिरावलेजेणेवित ॥ जाणस्थिरतावीनाव ॥ ५४ ॥ तिहींलोकींस्थिरता ॥ सरोरेकलीसर्वथा ॥ कोणीनाहीप्रनी

पाळिता ॥ हातीं धरितानंदरेवं ॥ ५५ ॥ दारीं राहों नैदी कोणां ॥ कोण देईल पथ्य पाणीं ॥ अवधीं दाकिलीं निराजनीं ॥ ते सज्जनी प्रति
पाळिली ॥ ५६ ॥ स्थिरता वाटली संतबळे ॥ जिणे नीवणीं श्रमा दिवळे ॥ भेदोनी आकारा दीवणी पडळे ॥ ऐकवेळे वाटलीं ॥
॥ ५७ ॥ स्वस्वरूपीं सायुज्यता ॥ पावोनी स्थिरावली स्थिरता ॥ तेथ वाट मोकळी संता ॥ स्वभावता त्यां केली ॥ ५८ ॥ तेथ स्वस्वरूपे
स्वकर्म ॥ स्वस्वरूपे वणीं श्रम ॥ स्वस्वरूपे स्वधर्म ॥ स्थिरता संत मयानाव ॥ ५९ ॥ ऐसी स्वधर्म कर्म अवस्था ॥ ती नाव उत्तम थार
ता ॥ हे सोळावील क्षणता ॥ मत्खरणाता ते ऐक ॥ ६० ॥ सरिता सागरा शण आली ॥ ते समर सोनी सिंधू आली ॥ तैशी जेमरण जेव
ती आली ॥ ते पावली दशा माझी ॥ ६१ ॥ लवण जीवना आले शरण ॥ ते तात्काळ जाले जीवन ॥ तैसा अनन्य मज जो शरण ॥ तो-
चिमी जाण होउनी रांके ॥ ६२ ॥ मजरि घोंबियां शरण ॥ जेवां लीला महिमा सन्मान ॥ तो गुळां ताल पाषाण ॥ केवळ जाण गुळदगडू
॥ ६३ ॥ जो कागुळे माखिला दगडू ॥ तो पाहानां दिसे वरी वरी गडू ॥ शोखां परिपाकीं निवाडू ॥ अतिजडू कठिणत्वे ॥ ६४ ॥ तैस व
री वरी दावी माझे भजन ॥ हृदयां विषय अभिलाषण ॥ तो नव्हे मोझा अनन्य शरण ॥ अतिदूषण लोभाचे ॥ ६५ ॥ सर्वांगी संदरस
रेख ॥ जिवाना कावरी पांढरी रीक ॥ तिसां वर्तना साधू लोक ॥ तैसा विषय लोभे देख मज्जनी ॥ ६६ ॥ रोडवाकेंलं काजळ कुंकुं ॥
देखोनी जगलागे थुंकुं ॥ तैसा विषयाचा अभिलाषु ॥ जे विवां किलावां कू अति निंद्य ॥ ६७ ॥ त्रैलोक्य साम्राज्य वैभव जाण ॥ जो थुं
कोनी पिगाला मज शरण ॥ तो समर समीची जाण ॥ मानाभिमान त्या केसा ॥ ६८ ॥ यानाव मत् शरण ॥ हे सतरा वेंल क्षण ॥ उद्य
वाजाण संपूर्ण ॥ मनन गूण तो ऐक ॥ ६९ ॥ श्रुती गुरुवाक्यें निरूपण ॥ ऐकतां अद्भुत शरण ॥ युक्ती परीया लोचन ॥ मनन गूण त्या नाव
॥ ७० ॥ आर्गा कापुरा भेदी होता ॥ तो अग्नीची होय वस्तुता ॥ तेथि माझे स्वरूपीं मन ठेवितां ॥ मन चित्स्वरूपता पावले ॥ ७१ ॥ म
न चिंदशे असे जाण ॥ ते चिन्मात्र जाले करितां मनन ॥ जेवीं जीवन जन्मले जीवन ॥ ते होय जीवन निज मिळणीं ॥ ७२ ॥ ऐसे म

ननाचेनिलवलाहं ॥ मनजेथवरीजावोपाहं ॥ नेथवरीतयामीचआहं ॥ नवचतांराहंतेथमीची ॥ ७३ ॥ दीपजेउनाजाउबैसे ॥ तेउताप्र-
 काशचीतयाअसे ॥ कोरेंहीनवचोनीठांयीवसे ॥ तेथेहि वसेप्रकाश ॥ ७४ ॥ तेथेमाझेकरितांमन ॥ मद्रूपचीजालेंमन ॥ मकरितांगम-
 नागमन ॥ मद्रूपताजाणमोडेना ॥ ७५ ॥ एवमाझेस्वरूपजेकेवळ ॥ तेथेमद्रूपमननिश्चळ ॥ ध्रुवाचेपरीअचंचळ ॥ मननशीलत्यानाव-
 ॥ ७६ ॥ मुनियापदांचेंव्याख्यान ॥ मननशीलताजाण ॥ हेंअठरावंलक्षण ॥ निरूपणसांगीतलें ॥ ७७ ॥ अत्यंतगोडनिरूपण ॥ पु-
 दिलेहोकींदशलक्षण ॥ तेऐकावयाउद्यवसावधान ॥ सर्वांगीकानहोउनीठेला ॥ ७८ ॥ श्लोक ॥ अप्रमत्तोगर्भीरात्माधृतिमान्जिति-
 षड्गुणः ॥ अमर्नामानदः कल्येमैत्रः कारुणिकः कविः ॥ ७९ ॥ टीका ॥ जवहृत्तीशून्यनक्षेमन ॥ तवविश्वासेनाविचक्षण ॥ हृत्तीरूपेसीत-
 रीलजाण ॥ यालागींसावधाननिजबोधें ॥ ७९ ॥ हांहोदुर्वासाऐसासज्जन ॥ त्यासीक्षणक्षणासीतरीमन ॥ नविचारितांगुणागुण ॥ शा-
 पदासुगंदेवांधावे ॥ ८० ॥ दुर्गंधाजन्मलीमखोचंपोरी ॥ पराशरनाडलार्तासारंग ॥ नारदकौतुकपाहतांदिदी ॥ केलारंगगातरीनारदी ॥ ८१ ॥ आपु-
 लाक्यादेखोनिगोमरी ॥ मनक्षोभेभोगावयाउरी ॥ ब्रह्माधांवेसरस्वतापाटी ॥ जोकांस्पर्ष्टीपितामहो ॥ ८२ ॥ यामनाऐसेनारक ॥ जगा-
 माजीनाहीआणिक ॥ छळछळोर्नानाडिज्ञानेलोक ॥ साधूधातकमनाचें ॥ ८३ ॥ ह्मणालमनेवीणभोगघडे ॥ तरीहृत्तीसीक्षोभकांपाचंदे-
 ॥ हेबोलंबोलतीतसज्जनवेडे ॥ साधूसीनाचंदेहेगोष्टी ॥ ८४ ॥ अधिष्टुनीसत्वगुण ॥ सूक्ष्मरूपेहृत्तीजाण ॥ तेक्षोभवउनीयांमन ॥ मीउ-
 नमह्मणोनीपिसेंकरी ॥ ८५ ॥ मुक्ताभिमानेविषयासक्ती ॥ हेचिमनक्षोभाचीप्राप्ती ॥ हृत्तीअसोनियांमुक्ती ॥ साधूनमानितीसर्वथा ॥ ८६ ॥
 अतिनारकीनारकमन ॥ सुक्तेधरीअर्भीमान ॥ त्याचेंकळावयानिर्दळण ॥ साधूसावधाननिजबोधें ॥ ८७ ॥ सुखींधरिल्याकृष्णसपत्नी ॥
 टीलकरितांतोतत्काळयाशी ॥ मरेतकआवरावेंत्याशी ॥ तेविमनाशीनिर्दाळिती ॥ ८८ ॥ मननिर्दाळावेंसावधानता ॥ बोलिलेंतेंसाधुसंना ॥
 हाएकुणिसायागूणसर्वथा ॥ ऐकआतांविसावा ॥ ८९ ॥ वर्षाकाळीजळबळेसरिता ॥ आल्यासमुद्रतुचंबळेसर्वथा ॥ उष्णकाळीत्यानये

तां॥क्षोभोनीसर्वथाआरेना॥१०॥तैसेंजालियासमृद्धीधन॥साधूचेंउल्हासेनामन॥सकळजाउनीजालानिर्धन॥दानवदनतोनहे॥११॥
॥दिवसरातीयेतांजातां॥प्रकाशेपारुटेनासविता॥तेविआल्यागेत्यानानाअवस्था॥गंभीरतांअक्षोभ॥१२॥कडकडीतविजेचेकळोळ॥
तेणेगगनासीनहंरवळबळ॥तैसेनानाउर्मिमाजीनिश्चळ॥गांभीर्यकवळयानाव॥१३॥हेसंतांचीगंभीरता॥विसावाजीवशिवासीतत्वता
॥हेविसावांसंतांचीअवस्था॥धूर्तांचीव्यवस्थाअवधारी॥१४॥मनबुद्धांद्रियेप्राण॥निजधर्येयरोनीआपण॥नित्यकेलियाआत्मारपण
॥परतोनीजाणयेवोनेदी॥१५॥स्वयंवर्राजिणोनिअरिरायासी॥बळंआणिलेनोवरीशी॥तोजारुनेदीआणिकांपारी॥तेविवृत्तीसीनिज
धैर्य॥१६॥वागुरेबाधिल्यामृगासी॥पारधीनजाउंदयावनासी॥तेवीधैर्येआकळुनीमनासी॥देहापाशीयेरुनेदी॥१७॥देहासीनानाभो
गसमृद्धी॥वाउनीयांगजस्कंधी॥ऐसेसरवहोतांविश्रुद्धी॥मनासीदेहबुद्धीधरुनेदी॥१८॥प्रळयकाळाचाकडकडाटी॥महाभूहोतां
होयआटाआटी॥तरीमनासीदेहाचीभेरी॥धैर्येजगजेरीहोनेदी॥१९॥तैकाळाचेनीहटतरे॥वृत्तीपरब्रह्मेसीनीटवाटे॥लाउनीयां
आरेपारे॥चिन्मात्रपेरेवीकिली॥१०००॥तेथस्वानंदाचाग्राहक॥तात्काळभेटलानेरकू॥त्यासीजीवेसहितविवेकू॥घालुनीअंकुस
वसरीकेली॥११॥यानावधूर्तांचेलक्षण॥हाएकविसावासाधूचागुण॥आतांजितिलेजेषड्गुण॥तेहीलक्षणअवधारी॥१२॥स्वानंदतृप्तजा-
ला॥यालार्गक्षधेसीसुकला॥जगाचेजीवनीनिमाला॥तृष्णाविसरलानिशेष॥१३॥भोगितांनिजात्मसरव॥विसरलाशोकदुःख॥चिन्मा
त्रज्ञानेनिष्ठक॥व्यासनुस्रमोहांनये॥१४॥तिहींअवस्थावाहिरा॥वशिन्नलानिजभक्तवोवरा॥तेथेजराआलीअतिजर्जरा॥कांपतथर
थरांपळाली॥१५॥मिथ्याजालंकार्यकारण॥देहाचिंनंदरवदेहमान॥तवमरणासर्वाआलेमरण॥काळाचेंप्राशनतणेकेले॥१६॥याप
रीगाहेषड्गुण॥अनायासेंजितेन॥सरवेवर्तनीसाधूजन॥हेलक्षणबाविसावें॥१७॥आपुलास्वामीदेखेसवोभूती॥तेथेमानइच्छावाक
वणाप्रती॥मानाभिमानसोडिलेनिश्चिती॥अतिनम्रवृत्तीवर्तणे॥१८॥आधीदेहींधरावाअभिमान॥मगइच्छावाअतिसन्मान॥तव

देहाचें खुंटलें भान ॥ मानाभिमान पळाले ॥ ९ ॥ या नावगा अमानीता ॥ हे ते विसावी लक्षणता ॥ साधू सन्मानाचा दाता ॥ ते ही कथा अ
 वधारी ॥ १० ॥ ब्रह्मादि सशकवरी ॥ सर्व ते वंदोषीरी ॥ एव निष्ठाचराचरी ॥ बुद्धीबुसरी जाणेना ॥ ११ ॥ सर्वभूतीं स्वामी देखे ॥ लोरांगण
 घाली हरिखें ॥ सरनरहर हंनोळखे ॥ अतिसंतोखें वंदित ॥ १२ ॥ नानाअलंकार घडिले गुणें ॥ सोने सोने पणें नव्हे चउणे ॥ तेवी नाना रूपींचे
 विंदाणे ॥ पालदुमनेने पणें ॥ १३ ॥ साकरेची निबोळी केली ॥ परी ते कडुपणानाही आली ॥ ते विसकरादीयांनी जरी जाली ॥ तरी नाही भंग
 ला वित्तता ॥ १४ ॥ सागरी नाना परींचे धिकाळ ॥ जरी उठिले अनंत कडोळ ॥ ते गांवे वळजे विजळ ॥ ते विवस्त सकळ भूतमात्री ॥ १५ ॥ या
 परी सकळ भूतां ॥ साधू सन्माना ते देता ॥ हेचो विसावी लक्षणता ॥ परबोधकता ते एक ॥ १६ ॥ जें साभावे जें शाश्र्वा ॥ ते सतेशाक
 रूजाय बोधा ॥ ज्ञानपावोनी नव्हे तमोधा ॥ स्वरूपी श्र्वा प्रबोधा ॥ १७ ॥ एक ज्ञानपावोनी जाला पिता ॥ पडिला अव्यवस्त रसा ॥ नोळ
 खेची सल्लिष्याची दशा ॥ योग्य उपदेशा तो नव्हे ॥ १८ ॥ एक ज्ञान ऐश्वर्यें दला ॥ विस्मयेत रस्त हो उनीदला ॥ काष्टलोष्टाचे परी पडला ॥
 नाही उरला उपदेश ॥ १९ ॥ एक ज्ञानपावोनी अतिकृपण ॥ जीवरोलियान बोले जाण ॥ भेणे भेणे धरोनी मोन ॥ नबोले वचन सर्वथा ॥
 ॥ २० ॥ जासी धन कोडी जोडी जाली ॥ तें पुरूनी वरी दगड घाली ॥ दान नंदता प्रथा गेली ॥ संपत्ती केली भूमिसाविनी ॥ २१ ॥ ते सें कष्टी जोडु
 नी ज्ञान ॥ सत्याची नकरी चदान ॥ हें ज्ञानाचे कृपण पण ॥ वंचक पण स्वभावे ॥ २२ ॥ येक ज्ञानपावोनी सांगों जाये ॥ उपदेशी शिष्याबो
 धूनव्हे ॥ ते ज्ञान अबाज जालें पाहे ॥ अंकुरेन लाह्ये सखेंत्री ॥ २३ ॥ सधन शिष्य करावया जाण ॥ स्वयं प्रेत्न करी पूर्ण ॥ आसुची दीक्षा
 अनुभव गहन ॥ या परी ज्ञान विकारा घाली ॥ २४ ॥ जेणे प्रत्येक भेच मन ॥ ते सें निरुपी निरूपण ॥ अर्थस्वार्थ अपदंश पूर्ण ॥ धनलोभे ज्ञान
 निर्विर्य ॥ २५ ॥ बिजरी घालिया पाणी ॥ त्याधान्याची नव्हे पेरणी ॥ ते धनलोभरि गालिया ज्ञानी ॥ उपदेशे काणी सरखें नव्हे ॥ २६ ॥ जी
 ष्यबोधे वीण करे अंतरी ॥ गुरू गुरु पणें गुरुरी ॥ ते बोधकता नव्हे रवरी ॥ घरच्या घरी चुका सुकी ॥ २७ ॥ शब्द ज्ञाने परगत ॥ जो ब्रह्म

नदेसदांडुलत ॥ शिष्यप्रबोधनीसमर्थ ॥ तोसूतिमंतस्वरूपमाझे ॥ २८ ॥ हाकांमीजैसाअवतारधारी ॥ तैसाचितोहीअवतारधारी ॥ वि
द्रत्वाचाअलंकारी ॥ अलंकारुत्सल्लिष्यां ॥ २९ ॥ तोमीयाशहकुसरी ॥ नावाचीअंतरेबाहेरी ॥ आंतुवटेनिजनिधारी ॥ एकेघरीनांदत
॥ ३० ॥ येकचीबहुतांचेउपदेशी ॥ ऐकाचीप्राप्तीकरुंकेशी ॥ येकैअज्ञानेजैशीनैशी ॥ हाबैलूकोणासीहणाल ॥ ३१ ॥ कृषीवळपेरणी
करी ॥ भूमीपाडेंपिकतीघुमरी ॥ अंकुरेनाक्षितीतळीउकरी ॥ तेबीजतरीअतिशुद्ध ॥ ३२ ॥ भूमिचीसरवरनिकर ॥ बीजपावनगासाचार ॥
भाविकीउपजेसविलार ॥ विकल्पीनरसुनार ॥ ३३ ॥ जोजैसांदेखअर्थ ॥ तोचिंदेखोनीकरीपरमार्थ ॥ ऐसापरबोधनीसमर्थ ॥ गुणविरच्य
तपंचविसावा ॥ ३४ ॥ साधूचीमैत्रीचोरवर ॥ वोळखीसर्वासीजुनार ॥ सर्वाचासरवाश्रेष्ठ ॥ सर्वासकटसारिखा ॥ ३५ ॥ सहृदसर्वाचा
सोयरा ॥ सर्वाचाजिवलगरवरा ॥ होडनीसर्वाहीबाहिरी ॥ मित्राचाराचालवी ॥ ३६ ॥ सांगतांआपुलीगुह्यगोष्टी ॥ अछोचावयावेगळानु
ठी ॥ आसभावेदेखेखष्टी ॥ आवंचुकोपोटीसर्वासी ॥ ३७ ॥ क्षीरनीराचंमैत्रीजैशी ॥ भेदनाहींमिळणीपाशी ॥ साधूसर्वजीवसमरशी
॥ अभेदभावेसिमित्रत्वं ॥ ३८ ॥ परममैत्रीचाभोवोदेख ॥ दुःखहिरोनीद्यावेसरव ॥ साधूजीवाचेंनिरसोनीदुःख ॥ परमसरवदेतसे ॥
॥ ३९ ॥ नवलमैत्रीचेंमहिमान ॥ सरवासर्वाचापुरातन ॥ सर्वासीनीचनेवेसोजन्य ॥ अवंचकपणसर्वदां ॥ ४० ॥ बंधूहुनीमित्रअधिक ॥
पुत्राहुनीमित्रविश्वासिक ॥ तोमित्रजैजालावंचक ॥ तैकेवळतकतोजाण ॥ ४१ ॥ मनेधनेकर्तव्यता ॥ जाचीअनन्यअवंचकता ॥ त्या
नावपरममित्रता ॥ हेखुणतत्वताजाणार्वा ॥ ४२ ॥ समूळमैत्रीचेंनिरूपण ॥ विषदसांगितलेंजाण ॥ हेंसधिसावेसाधूलक्षण ॥ कारु
ण्यपणतेऐका ॥ ४३ ॥ प्रत्यपकारनवांछितां ॥ मीकारुणीकदेहींअहंता ॥ ऐसेनीदीनदुःखनिचारिता ॥ कारुण्यसर्वथानाव ॥ ४४
॥ रसपूजाधरोनीपोटी ॥ वैद्यऔषधाचासोडीगांठी ॥ कोसभाग्यादेखोनिदिठी ॥ सांगेगोष्टीपुराणिक ॥ ४५ ॥
ऐशीवर्तणूकसर्वथा ॥ तेलागलीविषयस्वार्था ॥ साधूचीनव्हतेशीकथा ॥ नैराश्यतादयाळू ॥ ४६ ॥ दया-

णंवेद्रबलीदृष्टी॥ तनुमनधनवेचूनिगांठि॥ अनाथावरारूपा मोदी॥ उदरीसंकटीदीनाने॥ ४७॥ जेसाकळबळानिजस्वार्थ॥ त्याहूनअ
 धिकअनाथभूता॥ तिचेनावपरमेकारुण्यता॥ जाणतलतांडुदवा॥ ४८॥ हेसत्ताविसावेळक्षण॥ साधूचेंजाणसंपूर्ण॥ कविपदाचं-
 व्याख्यान॥ सावधानअवधारी॥ ४९॥ वेदशास्त्राचेंमथितार्थ॥ झालेंकरतळामळसमस्त॥ तेसाचब्रह्मानंदेंदुल्लत॥ कविनिश्चि
 तयानाव॥ ५०॥ उपनिषदाचामथितार्थ॥ ज्याचा मुखाचावासपाहात॥ परोक्षापरोक्षज्याचेंनिसत्य॥ कविविख्यातल्यानाव॥ ५१॥
 कवियापदाचेंव्याख्यान॥ झालीं अद्वावीसलक्षणें॥ उरलीं जेअतिगहने॥ तेदोश्लोकीं कृष्णेआदरिलेंसांगें॥ ५२॥ ॥ श्लोक॥
 आज्ञायेवंगुणान्दोषान्मयादिष्टानपि स्वकान्॥ धर्मान्संन्यज्ययः सर्वान्मांभजेतस सत्तमः॥ ३२॥ ॥ टीका॥ प्रपंचनगरामम
 फली॥ कर्मनदीचीमहारव्याती॥ तिचेंनिजलेंजीववर्तती॥ उत्पत्तिस्थित॥ आरतिरी॥ ५३॥ तेनदीचेंनिजीवनमेळें॥ कर्मासियेनीकमं
 फळें॥ स्वर्गनरकादिसोहळें॥ तेणेंजळबळेंमोगिती॥ ५४॥ प्रपंचनगराहनिनिघतां॥ वेणेंपरमार्थासियेतां॥ जोतीकर्मनदीआतो
 तां॥ बुडेंसर्वथानिर्बुजला॥ ५५॥ एकतरुंऐसेंझणती॥ तेकर्मकंमंगुचकियारवाती॥ स्वयेंबुडोनिआणिकाबुडविती॥ तरलोंझण
 तीतोडाळ॥ ५६॥ ऐसेबुडालेंनेणोंकिती॥ बुडतांशिकवणेंतेचिदेती॥ कर्मचिगुपावोनरुणोपायप्राप्ती॥ झणोनीबुडवितीसर्वांते॥ ५७॥
 नकर्मणाहेवेदवचन॥ कर्मनक्षेत्रज्ञान॥ तेनमनितीकर्मवजन॥ त्यासिकर्माभिमानकर्माचा॥ ५८॥ कर्मदेहाचेंमाथ्यापूर्ण॥
 नोनसांडितांदेहाभिमान॥ कर्माचात्यागनक्षेत्रज्ञान॥ कर्मबंधनदेहबुद्धी॥ ५९॥ एकअरतिरींअसतीनष्ट॥ तरलोंझणतीअकर्मनि
 ष्ट॥ स्वकर्मत्यागीकर्मनिष्ट॥ जाणपापिष्टपाषांडी॥ ६०॥ याकर्मनदीनेतरला॥ ऐसानंदेंसोंदादुला॥ बुडाल्याधुराचिसुदला॥ पाड
 केतुलाइतरांच्च॥ ६१॥ याकर्मनदीचीउत्पत्ती॥ मजचिपामोनिनिश्चिती॥ तेहोसांगेनतुजमती॥ यथानिपुतीनिजबोधें॥ ६२॥ आज्ञा
 येवज्जेमुळीचेंमुळ॥ श्लोकींचेंप्रथमपदकेवळ॥ येणोंचि कर्मनदीझालीस्युळ॥ करूनिविवळसांगत॥ ६३॥ मदाज्ञामेधगंभिरा॥ नि

श्वसीतपवनहारा ॥ चतुर्वेदविधिचाधारा ॥ अतिअनिवारावर्षले ॥ ६४ ॥ तेणेंकर्मनदीआतेंतें ॥ अनिवारुल्लयलेंभरतें ॥ पूरदादलाजेथि
 चातेथें ॥ उतारकोणातेंदिसेना ॥ ६५ ॥ तेथगुणदोषाचावळसा ॥ विधिनिषेधाचाधारसा ॥ कर्माकर्माचा आवर्तकैसा ॥ सबात्यसरि
 साभंवतसे ॥ ६६ ॥ संकल्पविकल्पाचेमेहुडे ॥ नदीदादलीचहूंकडे ॥ तरोजायेतो गुंतोनिबुडे ॥ पाउलपुढेंनयालवे ॥ ६७ ॥ प्रत्यवायाचीमग
 रमिरी ॥ पडल्यासगळेंचिघालीपांटी ॥ उगळोनिसांदीसंकटी ॥ नेउटाउठीअधोगती ॥ ६८ ॥ अणविकळतेचेमासे ॥ तळपतातिघ्यावया
 आंविसे ॥ कर्मरतेचेकर्मवकैसे ॥ खटकतेंसेनिबर ॥ ६९ ॥ काळविसंपसर्पासी ॥ येकसांपडेविलासआळशी ॥ विकळविचारचोदियेसी
 तेणेंवेगेंसीबुडाले ॥ ७० ॥ एकंतरावयाच्याआशा ॥ पडिलेकर्माचाधारसा ॥ तेविधिनिषेधवळसां ॥ पडिलेसहसानुगंडती ॥ ७१ ॥ एक-
 स्वकर्मधारी ॥ पडोनिवाहवलेदुरी ॥ तेसत्यलोकमगरी ॥ आपुल्याविवरीसूदले ॥ ७२ ॥ एकानवचेपरतरी ॥ माझरीचिफळेंगांमदी ॥ दे
 खोनिधांविन्नलेअच्छारी ॥ सर्गसंकटीगुंतले ॥ ७३ ॥ आह्मीतरोयुक्तिबळें ॥ हाणोनिरिघालेएकेवेळे ॥ तेअहंकारखळाळें ॥ अथ
 तमशिकेचूर्णहोती ॥ ७४ ॥ येकीवेदत्रयाचापेदी ॥ दीक्षेचीदोरीबांधलीपांटी ॥ तेस्वर्गागनाकुचतरी ॥ गुंपोनिशेवरीबुडाले ॥ ७५ ॥ मं
 चतंत्रादिदीक्षितें ॥ गुंतोनिबुडालांजेथिचातेथें ॥ कर्मनदीच्यापरपारातें ॥ कोणहीपावतेंदिसेना ॥ ७६ ॥ विरळाकोणीएकसमाग्यये
 थें ॥ हेसकळउपायहाणोनिलाते ॥ जोअतिआवडीमजेमातें ॥ कर्मनदीत्यातेंकोरडी ॥ ७७ ॥ माझेभक्तीचेंतारूंनातुडे ॥ जंवसंभ्रमाचेंशी
 डनचढे ॥ तंवतरुणोपायवापुडे ॥ दृथाकांवेडेशिणताती ॥ ७८ ॥ धरूनिअनन्यभक्तीचाभार्ग ॥ करूनि सर्वधर्मकर्मत्याग ॥ हातरुणो
 पायचांग ॥ येरुतोव्यंगअधःपाती ॥ ७९ ॥ अथवाशरीरकेशाभेण ॥ किंवासर्वथाउद्यगोन ॥ कांधरोनिज्ञानाभिमान ॥ स्वकर्मजाणसां
 डीना ॥ ८० ॥ माझेवेदरूपआज्ञाशुद्ध ॥ तेवेदविवंचनाविषद ॥ स्वधर्मकर्माचेकर्मवाद ॥ अतिअविरुद्धजाणता ॥ ८१ ॥ नेणोंनिस्वध
 र्मकर्मातें ॥ कांनास्तिक्यमानूनचिजें ॥ किंवाधरोनियांआळसातें ॥ त्यागीकर्मातेंतैसानव्हे ॥ ८२ ॥ स्वधर्माचारुत्तमगुण ॥ प्र

ल्यवायें अधः पतन ॥ यादों ही तें जाणोन ॥ मदृक्तीसी प्राण विकिला ॥ ८३ ॥ विसरोनि अन्य आठवण ॥ अखंडता हरि स्मरण ॥ त्या नाव
 भक्तीसि विकिला प्राण ॥ इतर भजन अनुमानिक ॥ ८४ ॥ माझे निज भजन प्रेमें जाण ॥ विसरला कर्माची आठवण ॥ कर्मचा पुढें रंक को
 ण ॥ बाधक जाण नव्हे भक्तां ॥ ८५ ॥ संप्रेम करितां भजन विधी ॥ सर्व कर्मां तें विसरली बुद्धी ॥ ते जाणावी भजन समाधी ॥ तेथ कर्म नि
 शुद्धी बाधेना ॥ ८६ ॥ ज्याची श्रद्धा कर्मावरी ॥ तो चि कर्माचा अधिकारी ॥ ज्याची श्रद्धा श्राधरी ॥ तो नव्हे अधिकारी कर्माचा ॥ ८७
 ॥ जो जीवें प्राणें भक्तीसि विकिला ॥ तो तेव्हां चि कर्म वेगळा जाहला ॥ त्याच्या भावार्थां मीं नि कला ॥ तो कर्मांचा धला केविं जाये ॥ ८८
 ॥ गुण दोषाची जननी ॥ तें निःशेष अविद्या निरसनी ॥ जो प्रवर्तला माझे भजनी ॥ तो साधु मी मानी मस्तकी ॥ ८९ ॥ निज कल्पना जे देही
 ते चि मुख्य त्वें अविद्या पाहीं ॥ तें कल्पना निवाली या ठायीं ॥ जगं अविद्या नाहीं निश्चित ॥ ९० ॥ अविद्येच्या त्यागा सवें ॥ धर्माध
 र्मादि आघवे ॥ न त्यजितां चि स्वभावे ॥ त्याग फावे अनायासे ॥ ९१ ॥ शिर तुटलिया पाठीं ॥ शरीर निज कर्मासि नुठी ॥ ते विं अवि
 द्या त्यागितां शेवटीं ॥ त्यजिले उठा उठी सर्व धर्म ॥ ९२ ॥ दिवसा चंद्र उदयो पोह ॥ तो झाला तें साना हीं होय ॥ ते विं अविद्येचे निविल
 ये ॥ सर्व धर्म लाहे ते देशा ॥ ९३ ॥ स्वद्योत सूर्योदया पाठीं ॥ शोधूनि पाहतां न ये दिठी ॥ ते विं अविद्येचा शेवटीं ॥ धर्माधर्म कोटी मा
 वळती ॥ ९४ ॥ जे विं नक्षत्र माला ॥ स्वद्योत ते न उमाळा ॥ रात्री सोकटवोळवण सकळां ॥ ते विं धर्माधर्म कळा अविद्ये सवें ॥ ९५ ॥
 सर्व धर्म त्यागाची खुण ॥ उद्धवा मुख्य त्वें हे चि जाण ॥ याही वरी माझे भजन ॥ मुख्य भागवत पण या नाव ॥ ९६ ॥ झणसी अवि
 द्या विके विनासे ॥ माधर्माधर्म नाशतीर्ता सरिसे ॥ ते अविद्या नाशें अनायासे ॥ भक्ति उल्हासे माझे नी ॥ ९७ ॥ सूर्योदय देखतां दृष्टी ॥
 चंद्र नक्षत्राची मावळे सृष्टी ॥ ते विं माझा भक्ती उल्हासा पाठी ॥ अविद्या उठा उठी निमाली ॥ ९८ ॥ अविद्येचा नाशा सवें ॥ नामनी धर्मा
 धर्म आघवे ॥ जे विं गरोदर मारितां जीवें ॥ गर्भहिती सवें निमाला ॥ ९९ ॥ जेव्हां माझे भक्तीचा उल्हास ॥ तेव्हां नि अविद्येचा निरास ॥

अविद्येसर्वे होयनाशु ॥ अनायासें सर्वधर्मा ॥ ११०० ॥ तेतुं भक्ती ह्यणसीकोण ॥ जीचें मागां केलें निरूपण ॥ ते माझी चौथी भक्ती जाण ॥
 अविद्या निरसन तिचेनी ॥ ११ ॥ येर आर्त जिज्ञास अर्थार्थ ॥ तेने भक्ती तें आदरिती ॥ ते अविद्या युक्त निश्चिती ॥ चौथी भक्ती मुख्य वेणें माझी
 ॥ २ ॥ जे भक्ति माजी कहीं ॥ अविद्येचा विटाळ नाही ॥ भजन न तरी ठायिंचा ठायी ॥ अनायासें पाही होतसे ॥ ३ ॥ ते माझी आवडती भक्ती ॥
 उद्धवा जाण निश्चिती ॥ जीसि अविद्या असे धाकती ॥ सर्वधर्म कांपती सर्वदा ॥ ४ ॥ ते भक्तीची देखो निगुदी ॥ अविद्या धाकें चिमाण सां
 डीं ॥ सर्वधर्मांची आवडी ॥ घायेवीण बापुडी निमाली ॥ ५ ॥ ह्या मद्रक्तीचा पर्यावो ॥ आवडि च्या गोडिया सांगे देवो ॥ ऐक भक्ताचा भजन
 भावो ॥ जेणें निर्वाहो भक्तीचा ॥ ६ ॥ माझे नि अनुसंधाने विण ॥ स्नान संध्या जप होमदान ॥ ते अवघेचि अधर्म जाण ॥ मद्रजन ते न व्हे ॥
 ७ ॥ गोडी आवडी ने पर पुरुषीं ॥ मिथ्या लुडबुडी निजपती पासीं ॥ ते पतिव्रतान व्हे जें सो ॥ जाण भक्ति तें शीव्य भिचारि ॥ ८ ॥ नाना वि
 षयीं वेउनी मन ॥ जो करी ध्यान अनुष्ठान ॥ ते तारस्त्रियेच्या ऐसें जाण ॥ न व्हे पावन ते भक्ती ॥ ९ ॥ कायावाचा मनसा ॥ माझे भक्ति
 चापडला ठसा ॥ भजतांना ठवे दिवस निशा ॥ भक्तिची दशा या नाव ॥ १० ॥ जपे वीण नाम वदनां ॥ धारणे वीण ध्यान मनीं ॥ संकल्पे वीण
 मदर्पणी ॥ सर्वकर्मणीं सर्वदा ॥ ११ ॥ निरोधे वीण बायुरोध ॥ मर्यादे वीण स्वरूप बोध ॥ विषये वीण सदां स्वानंद ॥ मद्रक्त शुद्ध या नाव
 ॥ १२ ॥ भक्त ह्यण वितांगोदवाटे ॥ परिभजन मार्ग हृदय स्फुटे ॥ अकृत्रिम भक्ति जें उमटे ॥ ते मी भेटें उद्धवा ॥ १३ ॥ ऐसी निभजन जे भज
 त ॥ तो भज माजी मी त्या आंत ॥ भक्तां माजी जो उत्तम भक्त ॥ साधु निश्चित या नाव ॥ १४ ॥ तो पुरुषा माजी पुरुषोत्तम ॥ साधु माजी
 अति उत्तम ॥ तो माझा अति विश्राम ॥ अकृत्रिम उद्धवा ॥ १५ ॥ तया लार्गी मी आपण ॥ करीं सर्वांगाचें आथरुण ॥ जीवें सर्वस्वे नि
 बलोण ॥ प्रतिपदीं जाण मीं करीं ॥ १६ ॥ तो भजक देह्यण शिकें सा ॥ जंवा सिपुडियें प्राण जें सा ॥ सांगतां उत्तम भक्त दशा ॥ प्रेमपिसाटे
 वोझाला ॥ १७ ॥ भगन धरत सांवरत ॥ उद्धवासि कडिये धेत ॥ फलला स्वानंदें नाचत ॥ विस्मये स्फुंदत उड्ड ॥ १८ ॥ मी एक देव हा एक

॥ हेही विसरला श्रीकृष्णनाथ ॥ हा देवो मीचेक भक्त ॥ तें उद्धवा आंत नुरेची ॥ १९ ॥ ऐसा भक्तिसा प्राज्यपादी ॥ दोघांपडली ऐक्य
 गोदी ॥ तव देवो चिकळवळला पोदी ॥ निज भक्तिगोदी सांगावया ॥ २० ॥ ऐसी उत्तम भक्तांची कथा ॥ अतिशयें आवडे कृष्णनाथा ॥ रु-
 चले पणें सर्वथा ॥ मागुतां मागुतां सांगता ॥ २१ ॥ श्लोकीं प्रमेय दिसतां अनेगे ॥ तें श्रीकृष्णो सांडनि मार्गे ॥ हा ग्रंथु श्रीरंगें ॥ साक्षपे-
 स्वांगें लिहविला ॥ २२ ॥ हे माझे युक्तीची कथा ॥ नव्हे नव्हे जी सर्वथा ॥ सत्यमाना वेंथोता ॥ ते अर्थी चावक्ता श्रीकृष्ण ॥ २३ ॥ श्रोता हा
 वेंसावधान ॥ मागील कथा अनुसंधान ॥ दोघांपडिलें होतें आलिंगन ॥ विस्मयपूर्ण उद्धवा ॥ २४ ॥ चढत प्रेमाचे भरितें ॥ तें आव-
 रोनि कृष्णनाथें ॥ थापटुनि उद्धवातें ॥ सावध त्यातें करी हरी ॥ ११२५ ॥ उद्धवातें ह्मणेत त्वता ॥ तुज आवडली भक्तिकथा ॥ तेचि मी-
 सांगें न आता ॥ सावधानता अवधारीं ॥ २६ ॥ येक जाणोनि भजती मातें ॥ एक ते केवळ भावार्थें ॥ मी दोहींच्या भल्लो भावातें ॥ दोघे
 मातें गढियेंते ॥ २७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ज्ञात्वा ज्ञात्वाऽथ येवै मां यावानयश्चास्मियादृशः ॥ भजंत्यनन्यभावेन ते मे भक्ततमामताः ॥ ३३ ॥
 टीका ॥ मी स्वरूपी साच्चिदानंद ॥ जगदादि आनंदकंद ॥ नित्यरिद्वपरमविशद ॥ माझे स्वरूप शुद्ध जाणता ॥ २८ ॥ देशकाळवर्तमान
 ॥ सर्वां सर्वदा अनविच्छिन्न ॥ सर्वात्मा साच्चिदानंद धन ॥ भेद शून्य मी एक ॥ २९ ॥ सत्यज्ञान अनंत ॥ परब्रह्म मी निश्चित ॥ ऐसें जा-
 णूनियां भजत ॥ उत्तम भक्त ते जाण ॥ ३० ॥ शुद्ध झालिया स्वरूप माती ॥ ह्मणशी भजन कैशारीती ॥ देव भक्त ते चिते होती ॥ मी हो
 ऊन भजती मजमाजी ॥ ३१ ॥ वामसव्यदोर्ना भाग ॥ दोनोर्वां एकचि अंग ॥ ते विंदेव भक्त विभाग ॥ मदीं सांग भासती ॥ ३२ ॥ पा-
 हातें कोरवंडा ना आरिसा ॥ जोखंडें चिघडे जैसा ॥ जोखंडें उजळें कैसा ॥ स्वपकाश निज तेजें ॥ ३३ ॥ दर्पण उजळलिया पाही ॥ शशि-
 सूर्य गगन मही ॥ विंधरी आपल्या ठायीं ॥ अप्रयासें पाहीं स्तलीला ॥ ३४ ॥ तें से मा होऊनि माझे भक्त ॥ अनन्य भावे भजति भज-
 त ॥ तें माझे ऐश्वर्य समस्त ॥ प्रतिबिंब तया माजी ॥ ३५ ॥ हा कांतर गंजै सा सागरी ॥ त्यासी जळचि तळीं वरी ॥ तें सा माझा भक्त म-

॥ ३५ ॥ तेसां सवर्णं ज्ञानरदसि ॥ सवर्णं हिरण्यकश्यपानेवितारी ॥ सवर्णं यत्तादृशं सिद्धं ॥ ते
 श्रीगुरुमदजन ॥ ३६ ॥ ते ये सगुण आर्मा ॥ नगुण ॥ उभयसूत्रं मीचिजाण ॥ जेसे सवर्ण आणिकं कण ॥ तेसे अभिन्नजाण मद्रूप ॥ ३७ ॥
 ते जे जे नंद इष्टदेसि हरी ॥ ते ते मद्रूपे सिपरे भिरी ॥ इष्टदुष्टाकां प्रातः पुरी ॥ उवाच उवाच जमिचे ॥ ३८ ॥ ऐसें जाणोनि मजमजत ॥ ते जग
 यो उचमभक्त ॥ ऐसे जे पोनियां मजमजत ॥ मोळे भक्त ते माझे ॥ ३९ ॥ नाहीं श्रुतीचें पठण ॥ नाहीं वेदांत शास्त्र श्रवण ॥ नाहीं विकल्प
 लक्षण ॥ अनन्यजाण भावार्थी ॥ ४० ॥ सगुणनिर्गुणनेणे कांही ॥ परिदेवो आहे ह्याने हृदयी ॥ जडत्व असे देहाचा ठायी ॥ ते देवो पा
 हीं वागवित ॥ ४१ ॥ या लागि देहाचे जे चळण ॥ ते हृदयस्थ करवी नारायण ॥ इष्टीचें जे देखणे पण ॥ त्याचे निजाण होतसे ॥ ४२ ॥ का
 हुनि आपुला डोळा ॥ दूरि ठेविला वेगळा ॥ तो हृदयस्थें वाण आंधळा ॥ देखणी कळा देवाची ॥ ४३ ॥ रसना केवळ चांबडी ॥ ते काय जा
 पोवस गोडी ॥ कापुनि तां किल्या बापुडी ॥ गोडी भगोडी ते नेणे ॥ ४४ ॥ रसना द्वारें रस स्वादु ॥ घेतां हृदयस्थ परमानंद ॥ बुद्धी सिकरि
 तां उडो धु ॥ सत्यगोविंद हृदयींचा ॥ ४५ ॥ मनाचें गमनागमन ॥ हिसे हृदयस्थ आधिन ॥ या लागीं दूरि जावोनि परतोन ॥ हृदय
 ॥ ४६ ॥ आधीन येतसे ॥ ४७ ॥ इंद्रियें प्रेरितावारिता ॥ हे सत्ता आधीन हृदयस्थ ॥ या लागि नावे लषी केशता ॥ त्यास चित्तत्वता ह्या ना
 ॥ ४८ ॥ एवंचा विचारिवा हो ॥ करितां निज हृदयीं असे देवो ॥ तो पाहावया बाहेरि धांवो ॥ ते गूरुवपाहा हो मी झालों ॥ ४९ ॥
 तिथीं सेवीं मेरे लदेवो ॥ हा यापले हृदयींचा भावो ॥ निज भावे वाण पाहा हो ॥ तीर्थीं हि देवो असेना ॥ ५० ॥ एवंच देवो तो मजमाजि आ
 हो ॥ त्याचे मित्र बरिती इंद्रियें ॥ क्रियाकर्म जे जे होये ॥ ते त्याचे निपाहे निपजत ॥ ५१ ॥ देह तंव बापुडे ॥ केवळे सचेतन मडे ॥ त्या
 ॥ ५२ ॥ हेतु वचुनि सर्वथा ॥ ५३ ॥ इंद्रियांतें चेतविता ॥ कर्म क्रिया कर्म व्यता ॥ देहाचे निमोहेतुता ॥ मुख्य लेंक ना
 ॥ ५४ ॥ यापरिजे कांहीं जे व्यता ॥ ते मोळे पणें ने घे माथा ॥ सर्व कर्मांचा अन्तर्भाव ॥ विश्वास सर्वथा हृदयभा ॥

मग अन्नपानादिसेविता ॥ मानी आत्माराम भोक्ता ॥ सर्वकर्मकर्तव्यता ॥ अहं कर्ता हें द्वेषणें नें ॥ ५५ ॥ ऐसे भोक्ते वेंचें निसमजें ॥ मा
झे भजन निपजेवोजें ॥ ते म्यां आवडी सेविजे ॥ जाणते माझे स्वाजुकें ॥ ५६ ॥ सर्व भावें सर्वथा ॥ बाळकां रिजे विंमाता ॥ तें विं माझिया भो
व्या भक्ता ॥ मी सर्वथा सर्वसे ॥ ५७ ॥ धांवो निमिर्दा घालानयासी ॥ हितगुज आळों चासी ॥ स्वाणें जे वणें विश्रान्तीरी ॥ जे विं बाळका
सी निज जननी ॥ ५८ ॥ तें विं माझिया भोव्या भक्ता ॥ मी निजाण जिवलग माता ॥ अर्थ सार्थ परमार्थता ॥ जाणतवतामी न्यासी ॥ ५९
तों दिचें पोदिचें गाठिचें ॥ माता बाळकालागीं वेंचें ॥ तें विं माझिकां नागिं आमुचें ॥ सर्व स्वसानें मी वेंचें ॥ ६० ॥ बाळकन मागतां धां
वोनी ॥ कळकळोनि माता लावीरतनी ॥ तें विं भोव्या भक्ता नागुनी ॥ मी अनुसंधानां लाविता ॥ ६१ ॥ ज्येष्ठक निष्ठपुत्रातें पिता ॥ एक
विजाण प्रतिपाळिता ॥ ज्येष्ठातें निष्ठ होकरिता ॥ लळं पुरविता बाळकानें ॥ ६२ ॥ ज्येष्ठनांकुडें पोळतां ॥ तों डावरी हाणों पिता ॥ बाळ
क बोबडें पोळतां ॥ संतोषें सर्वथा सवसे ॥ ६३ ॥ सजानासि अवहृपडतां ॥ दोप वाजती त्याचें माथां ॥ भोव्या भक्ताचीं अवहृकथा ॥
तेणें दंतवतना संतोषे ॥ ६४ ॥ कर्म कर्म प्रत्यनयता ॥ हं सजाना मीच सर्वथा ॥ भोव्या भक्तासि कर्म बाधकता ॥ मी सर्वथा येऊन
दी ॥ ६५ ॥ भोजन वेंचतां वापासी ॥ दूरे वेंचतां ज्येष्ठपुत्रासी ॥ अंकी वाळुनि बाळकासी ॥ तृप्ति निजग्रासी दंतसे ॥ ६६ ॥ तेथें जे जे गो
ड आपणासी ॥ तें तें दबाळकासी ॥ नयें तां प्रायुं नित्यासी ॥ निज तृप्ती करवित ॥ ६७ ॥ तें विं साधनां शीणतां सजानामी ॥ ग्रामी हो
य अतिप्रयासी ॥ माझिया भोव्या भक्तासी ॥ मी अनायासें उद्धरीं ॥ ६८ ॥ वाट चुकल्या भुयाळासी ॥ फरापडे चाळों जाणत्यासी ॥ वा
ळक बापाचें कडियें मी ॥ अपुतयासी येवोन शकें ॥ ६९ ॥ तें विं साधनां आंग विकळता ॥ तेवजे सजानाचे माथां ॥ भोव्या भक्तातें मी
उद्धरिता ॥ प्रयास सर्वथा या नही ॥ ७० ॥ न्यासि वाडनी आपुल्याखादीं ॥ मी पावर्वा मायुज्यशिद्धी ॥ नवलन्याचीं मांळीं नुद्धी ॥ तेथ
हि भजनविधीन सांही ॥ ७१ ॥ हृदयीं कपलनाथारा ॥ तों निभजनासी आडवारा ॥ करितां युक्तिप्रयुक्ती विचारा ॥ विचार बाहीरा

मीत्यासी॥७३॥ नेणं आचाराविचारा ॥ केवलभावर्या मोळाखरा ॥ नधरतनरावरत एकसरा ॥ ननसातरनासरा ॥ ७४॥ दवना
 व्यामक्तामी ॥ मीचिसामोराधंवेत्यासी ॥ त्यापार्शमीअहिर्नरी ॥ मल्लोभावासीरारंथा ॥ ७५॥ केवलजेमोळेभक्त ॥ तेभगवता
 सीआवरत ॥ सांगतांघृष्णभिरियातेत ॥ लाळघांततडुडु ॥ ७६॥ मजमोळ्याभक्ताची आवडी ॥ कायसांगोत्याचीगोडी ॥ त्या
 वेगळअर्धघडी ॥ कोडीपरवरीनावडती ॥ ७७॥ यापरिचेजेमोळेभक्त ॥ तेमीमानंउत्तमभागवत ॥ त्याचापायांमीलागेभगवंत ॥
 उत्तमनिश्चितनोजाणा ॥ ७८॥ त्यालागींमीआर्तमृत ॥ त्यालागींसदांसावचित ॥ त्यालागिर्मदशदिशाधांवत ॥ मोळाभक्तदुर्ल
 भ ॥ ७९॥ उडवाकायसांगोगोडी ॥ मोळाभक्तदेखोनिदिडी ॥ मीहिआपुलीयेसवसार्व ॥ उवाउदीयेतसें ॥ ८०॥ येहवींमोळकरितां
 जाण ॥ मजहनिमाझेभक्तगहन ॥ यालागींमीत्यांआधिन ॥ भक्तवचननुलंघी ॥ ८१॥ मोळ्याभक्तांचेंवचन ॥ माझेनिनुलंघवे
 जाण ॥ देवकीवसुदेवाचीआण ॥ भावेप्रमाणमजनासी ॥ ८२॥ दृथाघृतेर्वाणमांजन ॥ दृथावंध्येचेंमैश्वन ॥ दृथाभावेवीणभजन
 ॥ सत्यजाणउडवा ॥ ८३॥ भावोतेथभाग्यपाहाहो ॥ भावोतेथनिःसंदेहो ॥ भावोतेथप्रगटेदेवो ॥ निजस्वभावोस्वानंदे ॥ ८४॥ भावोते
 थविरक्ती ॥ भावोतेथप्रगटेशांती ॥ भावोतेथमाझेभक्ती ॥ उल्हासतीनिजवांधं ॥ ८५॥ एवंपाविकामार्जाभक्ती ॥ मजराहितस्वानं
 देनाचर्त ॥ यालागिंमोळेजेभानार्थी ॥ तेउत्तमहोतीभागवत ॥ ८६॥ नेणतेभक्तजेमातेभजती ॥ तेमजपावलेयारीती ॥ सांगीतलीते
 म्यांवित्ती ॥ आतांउत्तमभक्तीअवधारी ॥ ८७॥ ॥ श्लोक ॥ मल्लिङ्गमदभक्तजनदर्शनस्पर्शानाचनं ॥ परिचर्यास्तुतिः प्रद्वगुण
 कर्मानुकीर्तनं ॥ १४॥ ॥ टीका ॥ नानाअवतारअनुक्रमा ॥ शैववेण्यावर्तितउत्तमा ॥ शास्त्रोक्तमाझ्याप्रतिमा ॥ तीर्थक्षेत्रांम
 हिमाविशेषज्यांचा ॥ ८८॥ ज्याप्रतिमादेवीप्रतिष्ठितिया ॥ ज्यानराकिंनरीं संस्थापिलिया ॥ ज्यास्वयंस्वयंभगवदलिया ॥ शा
 स्त्रीबोलिलियागंडकी ॥ ८९॥ येकांभक्तअनुग्रहं आल्या ॥ आसरींनिशाचरींन्याकल्या ॥ आपुलान्याघरींपूजिल्या ॥ भक्ती

करविल्याबैवर्णिकी॥८९॥ ऐशामाझाप्रतिमांचीभेद॥ पाहोंधावेउताउता॥ पूजाकरावयापोंरी॥ आवडीमोरीउल्हासे॥९०॥ मा
झेस्वरूपतेंमाझेभक्त॥ मीतेंसंचिमाझेसंत॥ त्याचेमंदिरांगीआतंभूत॥ जेंसेरूपणाचेंचित्तधनालार्गी॥९१॥ माझाप्रतिमांहीनि
अधिक॥ संतभजनीअत्यंतहरिब॥ साधसंगतीचेंअतिसरव॥ सांडुनिदेखधरदारा॥९२॥ चिंतामणीमिर्कीजेजतन॥ तेंसी
मर्यादाशरवेसज्जन॥ नीचनवेंअधिकभजन॥ नधायमनपूजितां॥९३॥ सिद्धकरूनिपूजासंभार॥ माझेपूजेचाअत्यादर॥ पूजा
करितांएकाग्र॥ जेंसाधुनरघरायेत॥९४॥ त्यासाधूंचीपूजानकरितां॥ जोमाझापूजाकरीसर्वथा॥ तेणेंमजहाणितल्याळाता॥
कांतांमाझाघाताप्रवतला॥९५॥ बालकाकएकूलता॥ तेणेंमाताहाणितलाता॥ मगपांदाळाहीनेसावितां॥ क्षोभलीमातास
मजेना॥९६॥ तेंविअळेरूनिमाझियासंतां॥ मीचिक्षांमंभजपूजितां॥ तेंसेवानंदेसर्वथा॥ अतिक्षांभक्तामजकेली॥९७॥
संतमाझेलळेवाड॥ त्यांचीपूजामजग्यागेगोड॥ संतसेवकांचेंमीपुरवीकोड॥ मजनिचाडाचाडसंतांची॥९८॥ सांडुनिमाझे
पूजाध्यान॥ जोसंतांमिघालील्लोटांगण॥ कोटियज्ञाचेंफळजाण॥ मदपणतेणेंकळे॥९९॥ प्रतिमामाझ्याअचेतनव्यक्ती॥ स
तसचेतनमाझ्याभूर्ता॥ इदंभावेकेंल्यान्यार्चभक्ता॥ तेंमजनिश्चिर्तापावली॥१००॥ सकळतीर्थीतोचिन्हाला॥ जपतपा
चेंफळतोचिलाधला॥ सर्वपूजांचेंसारपावला॥ जेणेंसाधुवंदिलासन्मानें॥१०१॥ प्रतिमानिजकन्यनाउत्तम॥ संतप्रत्यक्षपुरु
षोत्तम॥ चालतेंबोलतेंपरब्रह्म॥ अतिउत्तमसाधुसेवा॥१०२॥ माझ्याप्रतिमाआणिसाधुनर॥ तेंथंयारितंभजनतत्पर॥ हातंवसांगित
लानिर्धार॥ भजनप्रकारनोएक॥१०३॥ प्रतिमाआणीसाधुसोजळे॥ आवडीनपाहातीज्याचेडोळे॥ दृष्टीअरोनितेआंधळे॥
जाणकेवळेंमोरपिच्छें॥१०४॥ जेंविंकांप्रियापुत्रधन॥ देवोनित्र्यांकरवावर्तानयन॥ तेंसेंसंतप्रतिमाचेंदर्शन॥ आवडीज्जा
णजोकरि॥१०५॥ अतिउल्हासेंजेंदर्शन॥ यानावगाट्स्वणेपण॥ तेणेंसार्थकनयन॥ दृष्टिचेंभजनयारती॥१०६॥ देखोनिसें

तमाश्रीरूपदीं ॥ जोधांचो नियांठवडसवडी ॥ सेंवदेरुनियां आवडी ॥ मिथानगोंदीं निरमये ॥ ७ ॥ ऐसें संतांचें आळिं गन ॥ तेंणें सर्वो गहो-
 यपावन ॥ कां मूर्तिस्पर्श जाण ॥ शरीर पावन होतसे ॥ चार्तीर्थयात्रेन चालतां ॥ संतां समीप नवचतां ॥ हरिरंगीं निनाचतां ॥ चरणगर्व
 थानिरर्थक ॥ ८ ॥ जोकां नानाविषय स्वार्थ ॥ नलाजेनीचा पुढें पिलगतां ॥ तो हरिरंगीं निनाचतां ॥ आत्मा सर्वथा उठवण्या ॥ ९ ॥ तीर्थ
 यात्राक्षेत्रममनता ॥ हरिकीर्तना जागरणा जातां ॥ संतसमागमें चालतां ॥ यां नृत्यकरितां हरिरंगीं ॥ १० ॥ यानावगासार्थक-
 चरण ॥ इतर संसार अधोगमन ॥ चरणानें पावनपण ॥ यानावजाण मुद्रया ॥ ११ ॥ सर्वपापें अचंचन ॥ कवदी धरून कोटी धन
 जेणें केलें मदर्पण ॥ माझे अचंचन यानाव ॥ १२ ॥ धनधान्य वेंचुनि गोंदीं ॥ माझी पूजा आहाच दर्प ॥ तें नसे अचंचन हातवडी ॥ तो जाण-
 कपटी मजसपिं ॥ १३ ॥ लोभें स्वावया आपण ॥ वेंची प्रतिमे पुढें पडान्न ॥ अति आळिया न घाली कण ॥ मदचंन तें नसे ॥ १४ ॥ करप
 विचकरितां पूजा ॥ ते आवडती अशोकजा ॥ जेन पूजिती गरुडभजा ॥ त्या जाण मजा येताच्या ॥ १५ ॥ न वरितां हरिपूजन ॥ न देतां
 सत्पात्रीं जाण ॥ जडित मुद्राचा हृमपण ॥ तें येता सिलेंणें लेवविडं ॥ १६ ॥ याचा गार्थक हरिकीर्तनें ॥ कां अनिवारना मस्मरणें ॥ जय
 जयकाराचें निगजनें ॥ केलें चिन्मन पावन ॥ १७ ॥ रामनामाचा गजरी ॥ सदां गजें न्यार्न विंगरी ॥ तें थकळिवाळा चानुरेडरी ॥
 दूरिचा दूरीपळालं ॥ १८ ॥ हरिनामसांडुनिकरंती ॥ मिथ्याकरितां तिचावडी ॥ जेविं हागवणी पडपटी ॥ तें गागोंदीं जल्पती ॥ १९ ॥
 हरिनामाचा मग्न मारवाड ॥ त्याचे मुखीं लागला गोड ॥ त्याचें सतपागें सरतें तोंड ॥ मी असं दुन्याजवळी ॥ २० ॥ गद्यपद्यें स्तवन
 माळा ॥ नानापदवदाची कळा ॥ उंदकुररी विचित्रन्दीला ॥ स्तुतिगोपाळा अपावी ॥ २१ ॥ धैर्यं स्थैर्यं ओढायें ॥ घनशाम अतिसें
 दयें ॥ गौर्यवीर्यमाधुर्य ॥ गुणगोमयिगोंविंद ॥ २२ ॥ विविक्तमग्नमावर्च्य च्छाहारी ॥ हारन सांनूनि हारगरी ॥ तें हारें हारके मीति
 शी ॥ येरुनि उहरी वृक्षातें ॥ २३ ॥ तो अधार्पां श्रीहरी ॥ स्वयें रुमास मुद्रतीरि ॥ गोमा विराजमान राजिरी ॥ सरासर नरीं विंदिते

॥२५॥ मच्छालातोसागरी ॥ वराहशालानासिकद्वारं ॥ उपजन्मसावामाझारी ॥ यशोदेघरीषोषणा ॥ २५ ॥ जठरपाठीशाला
 कमठ ॥ बकिल्लुळणीतोखुजट ॥ वेदवादेअतिवांजट ॥ फुरफुराहुनिश्वासं ॥ २६ ॥ वाईलचोरीनेलीपरदेश ॥ तीलाधिरडेपदेवनवा-
 सी ॥ ऐकहीगुणनाहीत्यापसी ॥ शेरवीदासीकुब्जोसिरगतला ॥ २७ ॥ स्तुतीगुणकर्मानुर्वर्तन ॥ यानांवगायनतृजाण ॥ प्रहृष्टमणिजे
 तेंनमन ॥ तेंहिव्याख्यानअवधारी ॥ २८ ॥ माझेप्रतिमांचेंदर्शन ॥ कांदेखेनिसंतजन ॥ जोसावेंधालीलोटंगण ॥ देहाभिमान
 सांडनी ॥ २९ ॥ साधुजनासिपंढित ॥ धरणीनवाणोचिता ॥ पुनः पुन्हाचरणीमाया ॥ विनीतताअतिनम्र ॥ ३० ॥ मागवत्सचे
 रजकण ॥ जोमस्तकीवंदीनाअपिण ॥ तोनेवेंजीतांप्रेतजाण ॥ अपविचरणतेंसंतया ॥ ३१ ॥ सांडुनिलौकिकाच्यालाजा ॥ -
 जोवैष्णवांच्यारेणुरजा ॥ गडवडालोळेवोजा ॥ हाभक्तिनामाझाउल्हास ॥ ३२ ॥ याआवडीकरितांभजन ॥ सहजेंजातिमा
 नाभिमान ॥ हेसुरव्यभक्तीचेंलक्षण ॥ जेमानाभिमानसांडावे ॥ ३३ ॥ त्यजूनियांमानाभिमान ॥ करावेंभक्तीर्तनश्रवण ॥ श्रवण
 दिभक्तीचेंलक्षण ॥ ऐकसंपूर्णरुद्रवा ॥ ३४ ॥ ॥ श्लोक ॥ मलयाश्रवणेश्रद्धामदनुश्रवणमुद्भव ॥ सर्वलासोपहरणंदास्येना-
 लविवेदनं ॥ ३५ ॥ ॥ टीका ॥ तदआस्तित्वसमाधान ॥ श्रद्धाश्रद्धात्यानावजाण ॥ भावार्थनडंडळामन ॥ कथाश्रवणसाद-
 रें ॥ ३६ ॥ वक्त्याच्यावचनापार्सी ॥ जडुनिधालीकानामनासी ॥ श्रवणार्थवादवीबुद्धीसी ॥ विकलाकथेसीभावार्थ ॥ ३७ ॥ जेवि
 दुधालागींमाजर ॥ संधीपादात्यासादर ॥ तेविसेवाकथासार ॥ निरंतरउल्हास ॥ ३८ ॥ जडितकुंडलेंमंडीतकान ॥ तेंश्रव-
 णासिनोहेमंडण ॥ श्रवणासिश्रवणभूषण ॥ श्रवणेंश्रवणसार्थक ॥ ३९ ॥ जरीस्वयेंशालाव्याख्याता ॥ पुराणपठणेंपुर-
 ता ॥ तरिनाधुमुखेंहरिकथा ॥ एकेसादस्ताअतिप्रीती ॥ ४० ॥ श्रवणेंश्रवणार्थसावधान ॥ तोचिअर्थकरीमनन ॥ संप-
 न्याकथाव्याख्यान ॥ मनीमननसंपेना ॥ ४१ ॥ ऐसेंठसावल्यामनन ॥ सहजेंचिल्लागेमाझेध्यान ॥ सगुणअथवानिर्गु

ण ॥ आवर्डीप्रमाणध्यानासी ॥ ४२ ॥ तैथध्येयध्यानध्याता ॥ तिहींसियेकिगांनोनसतां ॥ तंवचिवरीध्यानावस्था ॥ जाणतव्य
तांउद्धवा ॥ ४३ ॥ ज्याच्याजीर्वाध्यानाचीआवडी ॥ ज्याच्यामनासिमाझीगोदी ॥ उद्धवाहेतेंचिजांहेजीदी ॥ जेंजन्मकांडीनिजभा
ग्य ॥ ४४ ॥ निःकामकरांनियांमन ॥ जन्मजन्मांतरांसाधनु ॥ केलेंअसेलतेंमाझेध्यान ॥ विश्वारोंजाणदृढलागी ॥ ४५ ॥ दृढ
लागल्यामाझेध्यान ॥ अनन्यभावेमाझेभजन ॥ सर्वपदार्थसिजाण ॥ आत्मसमर्पणमजकरी ॥ ४६ ॥ वैदिकलोकिकदेहिक ॥
याक्रियांचेलाभदेख ॥ जरीआल्याअलोलिक ॥ भक्तभाविकतेनेपे ॥ ४७ ॥ वैदिकलामदिव्यसामग्री ॥ स्वर्गादिसत्यलोकव
री ॥ भक्ततेहिहातींनधरी ॥ भजनकरवेंकरीसतंक ॥ ४८ ॥ लोकीकलाभाचीश्रेणी ॥ कल्पतरूकामधेनुचिंतामणी ॥ भक्त
अर्पिकापणी ॥ हरिभजनीसंतुष्ट ॥ ४९ ॥ देहिकलोभाचीथोरी ॥ गजांतलक्ष्मीआल्याघरी ॥ भक्तकृष्णार्पणकरी ॥ भज
नकरवेंसंतुष्ट ॥ ५० ॥ विरिंच्यादिलाभजाण ॥ सर्वमानोतियांगोण ॥ माझेभक्तीसिविकिलाप्राण ॥ सर्वमदर्पणमजकरी ॥ ५१
॥ जेणेंसेवेसिविकिलाप्राण ॥ दृश्याजावोंनेंदीअर्धक्षण ॥ माझीकथामाझेध्यान ॥ महोल्हाहोजाणमाझाची ॥ ५२ ॥ ॥
श्लोक ॥ मज्जनमकर्मकथनंममपर्वानुमोदनं ॥ गीततांडववादिचगोष्ठीभिर्मदूहोत्सवः ॥ ३५ ॥ ॥ टीका ॥ ध्यानावस्थेकरी
ध्यान ॥ नातरिकथानिरूपण ॥ अनुसंधानीसावधान ॥ रितेंमनराहूंनेदी ॥ ५३ ॥ माझीजन्मकर्मेनिरूपितां ॥ आवडीउल्हा
सयोरचिंता ॥ स्वंदरोमांचद्वतां ॥ सप्रेमकथाउल्हासे ॥ ५४ ॥ ऐकूनिरहस्यहरिकथा ॥ द्रवतुपजेज्याचियाचिंता ॥ तोपा
षाणजाणसर्वथा ॥ जब्देंअसतांकोरला ॥ ५५ ॥ ऐकमाझेभक्तिचेंविन्ह ॥ माझ्यापर्वाचेंअनुमोदन ॥ करीकरवीआपण ॥ दी
नोदरणउपावी ॥ ५६ ॥ पर्वविशेषभागवतधर्मी ॥ नृसिंहजयंतोरामनवमी ॥ वामनजयंतीजन्माष्टमी ॥ उत्तमोत्तमीशिव
रात्र ॥ ५७ ॥ वैष्णवांरिशिवराचीविरुद्ध ॥ हेंबोलणेंअतिअबद्ध ॥ सकळपुराणीअविरुद्ध ॥ व्यासविशुद्धबोलिला ॥ ५८ ॥

शिवश्यामनमोगुणी ॥ तोशुहशालविष्णुच्याध्यानी ॥ विष्णुश्यामशिवांचितनी ॥ विनदलेगुणीयेरयेरा ॥ ५९ ॥ शिवधवलधा
 मगोक्षीर ॥ विष्णुघनश्यामअतिसुंदर ॥ बापश्यानाचाबलिवार ॥ येरंयेरज्यापिला ॥ ६० ॥ मुदलीदोहींसिणैक्यशुद्ध ॥ माउपास
 कांसिकांविस्तू ॥ शिवरात्रीवेंष्णावांसिअविरुद्ध ॥ व्रतविशुद्धसर्वासी ॥ ६१ ॥ जेंपर्वप्रियचत्रायणी ॥ जेसकळकल्याणाची
 श्रेणी ॥ उभयपक्षांतारिणी ॥ वेंष्णावजननंएकादशी ॥ ६२ ॥ जेशुकूकृष्णपक्षविधी ॥ भक्तवारनयांखांदीं ॥ नेहुनियांसायुज्य
 सिद्धी ॥ मोक्षपदांबेसवी ॥ ६३ ॥ करावीशुकूएकादशी ॥ अजावेंकृष्णपक्षासी ॥ उपडलियाएकापारवासी ॥ सायुज्या
 सीकेविपावं ॥ ६४ ॥ दोपारंगीउडाणपक्षासी ॥ येवउपडिल्यानुडवेत्यासी ॥ तेनिंपांत्यजितांकृष्णपक्षासी ॥ सायुज्यासीनपा
 विजे ॥ ६५ ॥ तेविंएकादशीपाहीं ॥ जोजोउत्तानोजेजेसमर्थी ॥ तोतोउपतिष्ठेमाझाठायीं ॥ संदेहनाहींसर्वथा ॥ ६६ ॥ जोए
 कादशीचाव्रतधारी ॥ मानित्यनादेल्याच्याघरी ॥ सर्वपर्वकाळाचाधारी ॥ एकादशीखरीपेमाझी ॥ ६७ ॥ जोएकादशी
 चाव्रतमाझा ॥ तोव्रतनपतार्थीचाराजा ॥ मजआवडेतोअधोक्षजा ॥ परिग्रहोमाझातोएकु ॥ ६८ ॥ जेंमाझेभक्तयेतीघरा ॥
 तेंसर्वपर्वकाळयेतीदारा ॥ वेंष्णावांतोदिवाळीदसरा ॥ तीर्थेवरपेयेती ॥ ६९ ॥ चंडसूर्यग्रहणासी ॥ योंवाळुनिसांडीते
 दिवसीं ॥ कपिलापक्षीतिचीदासी ॥ माअर्धोदयासिकोणपुसे ॥ ७० ॥ ऐसेंमद्रक्तांचेंआगमन ॥ तेणेंउल्हासेंनसंरेमन ॥ सर्व
 स्ववेंचितांधनधान्य ॥ हरिखेंजाणनाचत ॥ ७१ ॥ ऐशीमाझ्याभक्तांचीआवडी ॥ त्याचेसंगतीचीअतिगोडी ॥ त्यानावभ
 ञ्जीचीकुळवाडी ॥ पर्वकांडीतेदिवशीं ॥ ७२ ॥ पर्वनिशेषआदरें ॥ संतआलेनिअवसरें ॥ शृंगारिहरिमंदिरें ॥ गुढियामरव
 रेंमहोत्साह ॥ ७३ ॥ संतयेसरुनिपरवडी ॥ कीर्तनमांडितीनिरवडी ॥ हर्षेनाचतोआवडी ॥ धरितीबागडीविन्यासें ॥ ७४ ॥
 नाळगोळभृंगकुसरी ॥ नानाचरित्रेंगातीगजरी ॥ गर्जतीस्वानंदअवसरी ॥ जयजयकारीहरिनामे ॥ १२७ ५ ॥ ॥

श्लोक॥ यात्रावलि विधानं च सर्ववार्षिक पर्वसु ॥ वैदिकी तांत्रिकी दीक्षा ॥ मदीय व्रतधारणं ॥ १७ ॥ ॥ टीका ॥ ऐकदीक्षे चैलक्षण ॥ वै
 दिकी तांत्रिकी दोन्ही जाण ॥ वैदिकी वेदोक्त ग्रहण ॥ तांत्रिकी जाण सागमोक्त ॥ १८ ॥ वैष्णवी दीक्षा व्रत ग्रहण ॥ पंचरात्रीक मंत्रानुष्ठान ॥
 हेन आगमोक्त शुद्ध लक्षण ॥ व्रतधारण ते माझे ॥ १९ ॥ वैष्णव व्रत धर्मासी ॥ पर्वेकरावी वार्षिकेसी ॥ जेबो लिलीं चातुर्मासी ॥ एकाद-
 श्यादिजयंत्या ॥ २० ॥ शयनीक दिनी प्रबोधिनी ॥ पविचारोपणी नीरांजनी ॥ वसंतदमनिकारोपणी ॥ जन्मदिनी जयंत्या ॥ २१ ॥ इत्यादि
 नाना पर्वकाळी ॥ महामहोत्साहो पूजावळी ॥ नीरांजने दीपावळी ॥ मृदांगताळ गर्जत ॥ २२ ॥ उचं वळले नि अतिसरवे ॥ यात्रे निघावे
 येणे हरि रवे ॥ दिंडी पताका गरुड टके ॥ नामघोषें गर्जत ॥ २३ ॥ यात्रे जावे ज्या देवासी ॥ तो देवो आणी निज गृहासी ॥ आपली आवडी जे मु-
 र्तीसी ॥ ते प्रतिमेसी प्रतिष्ठा ॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ममाच्चास्थापने श्रद्धा स्वतः संहत्य चोद्यमः ॥ इद्यानापवना क्रीडपुरमंदिरकर्मणि
 ॥ २५ ॥ ॥ टीका ॥ मूर्ति निपजावी वरिष्ठ ॥ नेदुगी देदुगी चोरवट ॥ साधु मुखें अति निर्दुष्ट ॥ घवघवीत साजिरी ॥ २६ ॥ मूर्तिकरावी अति
 सररव ॥ कशनकरावी अधोमुख ॥ स्थूलनकरावी उर्ध्वमुख ॥ रडकी दुर्मखनकरावी ॥ २७ ॥ आंगस्थूल वदनहीन ॥ मूर्तिनकरा-
 वी अति दीन ॥ रवेचरी भूचरी जीचेन यन ॥ विक्काळ वदनकरावी ॥ २८ ॥ आंग साजिरे नाकहीन ॥ वरदळचांग चरणक्षीण ॥ मोदळी बु-
 दगुली तें गणें ठाण ॥ अति दीर्घ जाण नकरावी ॥ मूर्ति साजिरी सूनयन ॥ समसषोष सप्रसन्न ॥ आंगी प्रत्यांगी न व्हेन्यून ॥ सवि-
 न्हलक्षण सायुध ॥ २९ ॥ पाहातां निवेतन मन ॥ देवतां जाय भूकतान्ह ॥ घवघवीत प्रसन्न वदन ॥ रूपा लक्षण स कुमार ॥ ३० ॥ जे देव
 तांचि जीवां जडे ॥ अति शयें सर्वांसि आवडे ॥ पाहों जातां निज निवाडे ॥ पूरुचढे प्रेमाचा ॥ ३१ ॥ इक्षित दिसे हां स्पवदन ॥ अति शयें
 सिसप्रसन्न ॥ जीचे निघवघवारें निवेतन ॥ प्रतिमा संपूर्ण ती नाव ॥ ३२ ॥ तेथें मेळऊनि साधु श्रेष्ठा ॥ आज्ञाचारण करावे निष्ठा ॥ च-
 स्तोत्रिच्छण प्राण प्रतिष्ठा ॥ करावी वरिष्ठाचे निहाते ॥ ३३ ॥ देवालय करावे गहन ॥ वनउद्यान उपवन ॥ रवेड कुडिया विश्रामस्थान ॥ आ-

शसजपाकरावे ॥१२॥ जानातीचे वृक्षनेवन ॥ फळमसि वृक्षनेवन ॥ कल्याणपूजेसी ॥१३॥ होतरी
 रविविद्याचोपासी ॥ नगरवसवावे देवपासी ॥ वेदराध्ययनचाल्यावपासी ॥ अहिनिषाकितीने ॥१४॥ देविकेकरावया असमर्थ ॥
 आदे आदे परिते सीचने ॥ नरिसाली मळकन समर्थ ॥ मंडावयुक्तकरावे ॥१५॥ कामाळकन मग गवईत ॥ त्यांत अहो जे वन
 ॥ मावपूवक दिव्यावित ॥ नोहिं समसमकरावे ॥१६॥ देउळकरि मूर्ति प्रतिष्ठा ॥ परतीने नवचे नो आवाता ॥ नो अळशी जाणा
 वाकंदरा ॥ नळेचो वरमावावा ॥१७॥ नोकरे जो मूर्ति प्रतिष्ठा ॥ धनवेचन मावाथी माता ॥ नचसेवा नो मादी वाता ॥ साहिती
 रवरांन साही ॥१८॥ ॥ अळक ॥ समानना पळ पाव्यांन क मळक वनेने ॥ गेइइ अंधूपा मळदेरास वदत माव्या ॥१९॥ ॥
 असतां शोभसे वकजन ॥ नेमनिष्टा सीही नि ससा ॥ स्वयंकरी सहासं मानन ॥ देवाळदेना पातीने देम ॥२०॥ रंगमाळा घाली कुस
 रो ॥ नाना यंत्रना काटो ॥ नाना पर्वि रंगमासी ॥ जावई मारी मंडननी ॥२१॥ ॥ नसेकाना चरंक ॥ नो सीसेवा करी देस ॥ नीच
 सेवेसी अति करन ॥ निमांडक मंडननी ॥२२॥ ॥ अणारं चूर्णना ना अथ ॥ प्रसादं प्रतिष्ठा माकेळी चंथ ॥ मीनाक देवाचा मोटा मळ ॥ न पदी पोरात
 बुज्यानि न वेदिने ॥२३॥ ॥ अणारं चूर्णना ना अथ ॥ प्रसादं प्रतिष्ठा माकेळी चंथ ॥ मीनाक देवाचा मोटा मळ ॥ न पदी पोरात
 अलिमान ॥२४॥ अणारं चूर्णना ना अथ ॥ प्रसादं प्रतिष्ठा माकेळी चंथ ॥ मीनाक देवाचा मोटा मळ ॥ न पदी पोरात
 केन पुरावा अलिमान ॥ न पुरावा मनास मान ॥ न करी वेदं मीनाक मान ॥ अलिळा पजापा न पुरावा ॥२५॥ अने मव आता
 आपण ॥ कादे वाटें वीचने ॥ अथवा नो देयक वन ॥ नोवाच्या पावन करावे ॥२६॥ यजमान जे केळीवे ॥ नो केळीक मंदे आ
 साळे ॥ माणव पात्रने ॥ नो संपाळने पय ॥२७॥ केळीवळ पुढे नया पय ॥ सर्वे अति हो आ पण ॥ नो सवळी पुरे
 पा ॥ नो संपाळने नो जना ॥२८॥ देवा सिसमा पुरे आ पण ॥ कां आता केळीवे ॥ नो देन ॥ नो देन ॥२९॥ देवळक

पणतोदोष ॥ ८॥ देवाचा प्रसादघेतां ॥ लोभनेघाचा सर्वथा ॥ आधीवांटासमस्ता ॥ अल्पमात्रनास्वये व्यावा ॥ ९॥ दीपुसमर्पि
 लाश्रीहरी ॥ तेणेंनवर्तावेगृहव्यापारी ॥ हेवोलिलेंअगमशास्त्री ॥ स्मृतिकारिसज्जानी ॥ १०॥ हेतवअवधीसाधारणबाह्यपूजा
 ॥ परिहृदविश्वासेभावोमाझा ॥ तेभक्तिआवडेअधोक्षजा ॥ भाविकांचीपूजाभावार्थ ॥ ११॥ ऐक्याभक्ताचादुर्त्य ॥ जेणेंभजनें
 सणिजेभक्त ॥ तरिजेजेउत्तमयालोकांत ॥ आवडीपदार्थमजअर्पिला ॥ १२॥ ॥ श्लोक ॥ यद्यदिष्टमंलोकेयच्चातिप्रियमा
 त्मनः ॥ तत्तन्निवेदयेन्मद्यंतदानंत्यायकल्पने ॥ १३॥ ॥ टीका ॥ होकांचंद्रामृततत्वा ॥ अवचटेंआदेंभक्ताचेहाता ॥ तेअवघे
 चिअर्पीभगवंता ॥ देहलोभतानसंवी ॥ १४॥ देहासियावयाअमरता ॥ येणेंलोभेंसेवावेअमृता ॥ अमरअमृतपानकरितां ॥ म
 रतीसर्वथासकाळें ॥ १५॥ नैश्वरदेहाचिचाममता ॥ भक्तसंवीनाअमृता ॥ तेचिभगवंतासिअर्पिता ॥ अक्षयताअनैश्वर ॥
 १५॥ परिसंचिंतामणिनप्रार्थितां ॥ देवेंआलेयाभक्ताच्याहाता ॥ तोलोभेंनरेवीसर्वथा ॥ अर्पीभगवंतातत्काळ ॥ १६॥ लोभें
 कल्पत्तरुरारवतां ॥ कल्पनावाढेअकल्पिता ॥ तोचिभगवंतांअर्पितां ॥ निर्विकल्पतास्वयेवाढे ॥ १७॥ स्वार्थेचिंतामणीराखि
 तां ॥ अत्यंतहृदयीवाढेचिंता ॥ तोचिभगवंतांअर्पितां ॥ अचिंतताचिंतासी ॥ १८॥ कामधेनुरारवतांआपण ॥ अनिवारकामना
 वाढेजाणा ॥ तेचिकरितांरुष्णार्पण ॥ निरपेक्षतापूर्णांगीबाणे ॥ १९॥ लोभेंस्पर्शमणीराखतां ॥ तोवाढवीधनलोभता ॥ तोचि
 भगवंतीअर्पितां ॥ अर्थस्वार्थतानिर्मुक्त ॥ २०॥ होकांदेशकालक्रतुमेंढे ॥ उन्नमपदार्थअथवाफळें ॥ नवधान्यादिकेंसकळें ॥ अ
 र्पीभावबळेंमजलागां ॥ २१॥ पोटांतूनिआवडता ॥ ग्रामझालियापदार्थां ॥ मजचिअर्पितीसर्वथा ॥ लोलिंगतासांडुनी ॥ २२॥ आ
 पुलेहृदयींचीआवडी ॥ हरिचरणोलाविलांफुडी ॥ आतांनानापदार्थांचीजेगोडी ॥ तेमजचिरांकडीअर्पिती ॥ २३॥ मजअनंताच्या
 हातीं ॥ आवडीअर्पिलीभद्रकी ॥ त्याचींफळेंसांगतांश्रुती ॥ मुक्याहांतीसर्वथा ॥ २४॥ मीवेदांचावेदवक्ता ॥ मजहिनचोला

वे सर्वथा ॥ त्याचें फळ तें चिमी आतां ॥ जाणत लतां उद्धवा ॥ २५ ॥ जीवाहो निवृत्ती ॥ माझ्या ठायीं अत्यंत मीती ॥ ती येना वगमा-
 झी मन्त्री ॥ जाणनि श्रिती उद्धवा ॥ २६ ॥ तत्काळ मज पाविजे जेणें ॥ ते माझे पूजेचें स्थानें ॥ अति पावित्र जें कल्याणें ॥ तुज कारणें
 सांगेन ॥ २७ ॥ ॥ श्लोक ॥ सूर्योऽग्निर्ब्राह्मणो गार्वाक्षेष्वावः सर्वं प्रकृज्जलं ॥ सूर्यात्मा सर्वं भूतानि मद्रूपजापदानि मे ॥ ४२ ॥
 दीका ॥ एकादशी एकादशाध्यायी ॥ एकादश पूजा स्थान गार्वा ॥ एकाजनादं नुते हि ॥ एकरूप गार्वा विर्णिल ॥ २८ ॥ सूर्य अग्नि आणि
 ब्राह्मण ॥ गार्वा वैष्णव आणि गगन ॥ अनिल जळ मही जाण ॥ पूज्य आपण आपणासी ॥ २९ ॥ अक गवें पूजा स्थान ॥ सर्व भूतें पू-
 ज्य जाण ॥ ऐक पूजेचें विधान ॥ यथा योग्य लक्षण अवधारी ॥ ३० ॥ ॥ श्लोक ॥ सूर्ये तु विद्यया त्रय्या हविषामौ यजेत मां ॥
 आतिथ्येन तु विप्राग्र्ये गोश्वगयवसादिना ॥ ४३ ॥ ॥ दीका ॥ सविता माझे अधिष्ठान ॥ माझे निते जें विराजमान ॥ जेणें ते जें
 जगाचें नयन ॥ देखणे जाण होताती ॥ ३१ ॥ दीपला विल्या गृहाभीतरी ॥ तो प्रकाश दिसे गवाक्षद्वारी ॥ ते सें माझे निज ते जें अंत-
 री ॥ सूर्यद्वारी प्रकाशे ॥ ३२ ॥ तो सविता मंडळ मध्यवर्ती ॥ जाण नारायण मी निश्चिती ॥ त्या मज सूर्याची रुपपती ॥ सो सनि-
 श्रित त्रैविद्या ॥ ३३ ॥ अग्नेदादि वेद तीनी ॥ सांग सौर मंत्र जाणोनी ॥ सूर्यसूक्तें सन्मुख पठणी ॥ पूजा सजानी करावी ॥ ३४ ॥ हे
 देवकी उगा सकता ॥ वेदज्ञासी चित्तवता ॥ नेण त्या योग्य नव्हे सविता ॥ ऐशें सर्वथान ह्मणावें ॥ ३५ ॥ तत्काळ प्रसन्न होय स-
 विता ॥ ऐशें सकल मनुषा सकता ॥ तुज सांगेन आतां ॥ सावधानता अवधारी ॥ ३६ ॥ सकळ वेदांचा जननी ॥ सकळ मंत्रांचा सु-
 गुहमणी ॥ ते गार्वा उक्त मवणी ॥ सकळ ब्राह्मणी जाणिजे ॥ ३७ ॥ तीचा अर्थ विचारितां ॥ ती आधीन असे सविता ॥ त्रिप-
 दा त्रिकाळी अर्थ देतां ॥ त्रैविद्या तलता त्या नाव ॥ ३८ ॥ अर्ध सात्रा अर्ध विं व भ्यान ॥ त्रिपदा त्रिकाळी अर्थ देतां ॥ तेणें सं-
 तोषें चिदान ॥ आपण समान मज करी ॥ ३९ ॥ हे प्रथम माझे अधिष्ठान ॥ सूर्य पूजा याचि नाव जाण ॥ आतां अग्नि पूजेचें

लक्षण ॥ सांगसंपूर्णतेनेक ॥ ४० ॥ सर्वांगामुखप्रधान ॥ तेतुझेमुखअग्नीजाण ॥ येअर्थीवेदशास्त्रपुराण ॥ साक्षजाणगर्ज
 तांती ॥ ४१ ॥ ब्राह्मणमाझेआवडते ॥ माझेमुखीहूनिसरते ॥ म्यालाविलेअग्निसेवेते ॥ तेहितेथेचूकले ॥ ४२ ॥ घालुनिमजमुखी
 अवदान ॥ इंद्रादिस्वाहाह्मणतीजाण ॥ कर्मकांडेंवकिलेब्राह्मण ॥ शुद्धमदर्पणचूकले ॥ ४३ ॥ केवळमजमुखीअर्पितां ॥ -
 आडघालीत्याचीयांग्यता ॥ इंद्रयमवरुणसविता ॥ नानाविकल्पताअवधानां ॥ ४४ ॥ देवोदेवींमीचिआहे ॥ हेहिसत्यन
 मनिर्तापाहे ॥ मजवेगळविनियोगहोये ॥ नवलकायसांगावे ॥ ४५ ॥ जेजेसेविजेतिहांलोका ॥ तेतेअर्पेमाझामुखी ॥ हेनम
 निजेयाज्ञिकीं ॥ कर्माविरवींविकल्प ॥ ४६ ॥ विकल्पबुद्धीब्राह्मण ॥ अद्यार्पासंग्रयोपडिलेजाण ॥ करुनिवेदशास्त्रपठण ॥ शु
 द्धमदर्पणबोलती ॥ ४७ ॥ माझेमुखश्वानर ॥ येणेंभावेविनवेनर ॥ सांडुनिभेदेदेवतांतर ॥ मजचिसाचारअर्पितां ॥ ४८ ॥ त्यां
 चेसमिधानांमनतृप्तझालें ॥ तेथहीजरीहंविद्वयआलें ॥ तरिमाझेनिजेसरस्वरुखावले ॥ सर्वस्वआपुलेंत्यासिदे ॥ ४९ ॥ जन
 नैराश्यात्याचीआस ॥ त्याच्याहाताचीपाहेवास ॥ त्यालागींसदांसावकाश ॥ अल्पहीग्रासजेदेती ॥ ५० ॥ त्याचेनिहातेनि
 र्विकल्पें ॥ मद्रावेजेअग्नीसअर्पें ॥ तृणकाष्ठतिळतुपें ॥ तेम्याचिदपेंसेविजे ॥ ५१ ॥ यापरीअग्नीचीउपास्थी ॥ जेदुजेस्थानींची
 पूजास्थिता ॥ सांगीतलीम्यातुजप्रती ॥ ब्राह्मणामत्तीअवधारीं ॥ ५२ ॥ पूजेमाजीअतिश्रेष्ठजाण ॥ शीघ्रमत्यामीचेंकारण
 ॥ ब्राह्मणमाझेपूजास्थान ॥ अतिगहनउद्धवा ॥ ५३ ॥ याचियांमजनाचीनवलपरी ॥ आडपडावेदेखोनिदुरी ॥ मस्तकवेवा
 वानरणावरी ॥ चरणरजशिरिवंदावे ॥ ५४ ॥ आवाहनविसर्जन ॥ शालिग्राममाझेअधिष्ठान ॥ परितेकेवळअचेतन ॥ ब्रा
 ह्मणसचेतनमदपें ॥ ५५ ॥ मीअव्यक्तरूपेंजनार्दन ॥ तोमीव्यक्तरूपेंजाण ॥ धरातळींमीअसेंनारायण ॥ धरामरब्राह्मण
 आलागीं ॥ ५६ ॥ ब्राह्मणमुखेंवेदासिमहिमा ॥ यज्ञदानतीर्थासिगरिमा ॥ ब्राह्मणदेवासिपरमप्रेमा ॥ ब्रह्मब्रह्माब्राह्म

णमुखे ॥ ५७ ॥ त्याब्राह्मणासीं अपमानितां ॥ अपमानित्यायज्ञदेवता ॥ वेदादितपदानतीर्था ॥ परब्रह्मनत्वना अपमानितं ॥ ५८ ॥ मज
 भेलोर्कानाहीं सांठवण ॥ मजहूनिअर्धाकमाझे ब्राह्मण ॥ त्यामाजी मी वेदरूपनारायण ॥ सगळ्याजाणसांठवलों ॥ ५९ ॥ ब्रा-
 ह्मणपदत्तदवींधरितां ॥ मजआळीपरमपवित्रता ॥ लक्ष्मीपायांलागेउपेक्षितां ॥ चरणतीर्थमाथांशिउद्धरी ॥ ६० ॥ यालागि
 ब्राह्मणपूज्यजाण ॥ आंगेंमीकरीचरणक्षालना ॥ त्याचेंउच्छिष्टर्मकाढींआपण ॥ पादूकोणइतरांच्चा ॥ ६१ ॥ मुख्यमाझे
 अधिष्ठान ॥ सर्वांपचारपूजास्थान ॥ दानमानमिष्टान्न ॥ विधिपूजनविप्राचें ॥ ६२ ॥ एकानेमुशालिग्रामाचा ॥ एकास्थानवर
 लिंगाचा ॥ एकानेमुगणेशाचा ॥ एकासूर्याचादर्शननेमू ॥ ६३ ॥ एकानेमुतुळशीचा ॥ एकाबांधल्याअनंताचा ॥ नित्यनेमस्त
 ब्राह्मणाचा ॥ सभाग्यभाग्याचादुर्लभ ॥ ६४ ॥ नित्यनेमस्तगुरुपूजा ॥ षोडशोपचारेंकरीपूजा ॥ माझेमाजीचातोराजा ॥ आ-
 त्माभाझातोएकु ॥ ६५ ॥ जोदेवतांतरानुपासिता ॥ जीवेंभावेंब्राह्मणभक्त ॥ त्याचाचुकळुनियांअनर्थ ॥ निजस्वार्थमीकर्ता ॥ ६६
 ॥ ऐसेजेब्राह्मणभक्त ॥ त्याच्यापायांपृथ्वीपुनित ॥ गंगाचरणतीर्थदांलित ॥ गिरीनंदीतमीत्यारी ॥ ६७ ॥ त्याचेसर्वेचासेव
 क ॥ मोलेवीणमाझालोंदेख ॥ ब्राह्मणसेवेचेंमजसख ॥ अलोलिकअनिवार ॥ ६८ ॥ नित्यनेमस्तहरिपूजा ॥ करीनोआव
 डेअधोक्षजा ॥ यालागिपसरूनिचारिफुजा ॥ आलिंगनीमाझाजीवनिचे ॥ ६९ ॥ ब्राह्मणाच्यास्नानप्रवाहानळीं ॥ जेणेंभाषा
 र्थेंकेळांआघोळी ॥ कोरिअवभूतपायांतळीं ॥ तेणेंतळाळींघातलीं ॥ ७० ॥ ब्राह्मणचरणतीर्थदेखनां ॥ पळसुदेदोषदुरि
 ता ॥ तेंभावाथेंतीर्थयेतां ॥ दोषसर्वथानिमाले ॥ ७१ ॥ जोकोणीनित्यनेमस्त ॥ सेवीब्राह्मणाचेंचरणतीर्थ ॥ तोस्वयेंभाला
 तीर्थरूपसत्य ॥ त्याचेंनितरतीजडजीव ॥ ७२ ॥ त्याब्राह्मणाचेठायींजाण ॥ अभ्यंगादिसुमनचंदन ॥ आसनभोजनध-
 नधान्य ॥ शक्तिप्रमाणपूजेसी ॥ ७३ ॥ ब्राह्मणासिप्रियभोजन ॥ दानींअष्टअन्नदान ॥ निफजरुनियांमिष्टान्न ॥ द्यावेंभो

जनमद्रावे ॥ ७४ ॥ एकहेळसूनिदेतीअन्न ॥ येकउवगल्यासार्दजाण ॥ एकदेतीनिर्मलुन ॥ एकचमवसोनिघालिती ॥ ७३ ॥
 तेसेनकरावेआपण ॥ ब्राह्मणमाझेस्वरूपजाण ॥ त्यासिंदुनियांसन्मान ॥ चावेभोजनयथाशक्ती ॥ ७५ ॥ अज्ञानअतीतआ
 ल्यासमयी ॥ खोदीकादूनयेत्याचार्या ॥ तोहिमाझेस्वरूपपार्श्व ॥ अन्नतेसमयीअर्पण ॥ ७७ ॥ अतीतजातांपराङ्मुख ॥
 त्यासतेजायपुण्यनिःशेष ॥ अन्नद्यावेसमयीअशेष ॥ नातरीउदकतरीद्यावे ॥ ७८ ॥ ब्राह्मणवेसरुनिपंक्त ॥ जेकांणीपंक्तुं
 दकरिती ॥ तेमोलेपापविकृतघेती ॥ त्यासिद्धाधोगतीनिश्चित ॥ ७९ ॥ ब्राह्मणसेवेनागिजाण ॥ कायावाचामनधन ॥ यथासा
 मर्थ्येअर्चन ॥ अतिथीपूजनस्यानाव ॥ ८० ॥ त्रिपदाजपेपवित्रपूर्ण ॥ घान्तागिंवहावेनिवासस्थान ॥ ब्राह्मणमाझेस्वरूपजाण
 ॥ श्रेष्ठअधिष्ठानपूजेचे ॥ ८१ ॥ ब्राह्मणपूजेन्दार्गजाण ॥ अतिसादरज्याचेमन ॥ देणेंदेववर्णदान ॥ श्रद्धासंपूर्णयानाव ॥ ८२ ॥
 ब्राह्मणसेवाधनेविणे ॥ सर्वश्रानघडेऐसेनसुण ॥ सेवेसिअद्वाप्रमाण ॥ उन्हाससंपूर्णभजनान्वा ॥ ८३ ॥ एकाचीशरीरेसे-
 वाजाण ॥ एकाचेवाचीकपूजन ॥ एकाचेमानसीकभजन ॥ दयापूर्णद्विजांवे ॥ ८४ ॥ ब्राह्मणभक्तिलागिजाण ॥ हेंपैनिर्मरअंतःकर
 ण ॥ श्रद्धायुक्तउल्हासपूर्ण ॥ अतिथ्यजाणयानाव ॥ ८५ ॥ आपरीब्राह्मणभजन ॥ तिसरेपूजेचेअधिष्ठान ॥ हंसांगीतलेजाण ॥
 गोसुश्रूषणतेऐक ॥ ८६ ॥ जोगाईचाकेंवारा ॥ घायेंसहस्रवाहोकेलापुरा ॥ तीनसप्तकेंवसंधरा ॥ मुख्यधुराम्यामारिल्या ॥ ८७ ॥
 रामवतारांअतिमहिमान ॥ तेनघडेचिंगोसश्रूषण ॥ थालागिंगोकर्तजाण ॥ गाईचेसेवनम्याकेलें ॥ ८८ ॥ गाडचेसेवेझालीपुष्टी
 ॥ बाळपणीमारिलेजेठी ॥ कंसचाणूरमारिंठहरी ॥ विसविल्लराज्यपदंडुग्रसेन ॥ ८९ ॥ गाडचेसेवेचिअतिगोडी ॥ तेणेमाझीकीर्ति-
 झालीचोरवडी ॥ फोंडिलीकंसाचीबांदोडी ॥ तोडिलीवेदीपितरांची ॥ ९० ॥ थालागिंगाईब्राह्मण ॥ माझाजाणजीवप्राण ॥ माझे
 पूजेचेअधिष्ठान ॥ सत्सभजाणइयंदोन्ही ॥ ९१ ॥ आसकार्जंगोरक्षण ॥ करितोपदियंताभजजाण ॥ त्यासवेमीआपण ॥ गोरक्ष

णकरीतसे ॥१२॥ गाइचेसेवेचेंविधान ॥ गोप्रासद्यावाजेतृण ॥ करावेंआंगकुरवाळण ॥ इतुकेनप्रसन्नमाहोयें ॥१३॥ निलों
 भागाईची सेवा ॥ करितांमार्जीप्राप्तीउद्धवा ॥ एकवैष्णवाचीसेवा ॥ पूजासद्गवाविभागू ॥१४॥ ॥श्लोक॥ वैष्णवेबंधुसत्त्वह्य
 त्दिरवेध्याननिष्ठया ॥ वायोमुख्यधियातोयेद्व्येस्नायपुरम्भते ॥१५॥ ॥टीका॥ वैष्णवसेवाअत्यंतकठिण ॥ तेथेंजानिचें-
 नाहोंगाप्रमाण ॥ नक्षणावाश्रुदुब्राह्मण ॥ भक्तिप्राधान्यभावार्थ ॥१६॥ विदुरदासीपुत्रप्रसिद्ध ॥ त्यासिआवडलागोविंद ॥ झा-
 लावैष्णवांमार्जीअतिशुद्ध ॥ केसेनिनिंद्यह्मणावा ॥१७॥ यांनिजन्मलामकंद ॥ तोवैष्णवामार्जीश्रेष्ठ ॥ हनुमंतह्मणावाकनिष्ठ
 ॥ ऐसापापिष्टकोणआहं ॥१८॥ राक्षसांमार्जीविर्भाषण ॥ देख्यांमार्जीप्रल्हादजाण ॥ भगवंतासीअनन्यशरण ॥ वैष्णवपण
 तेंणेंन्यासी ॥१९॥ जार्ताउत्तमभक्तिहीन ॥ तोवैष्णवनलंजाण ॥ अथवाकरीदांभीकभजन ॥ वैष्णवपणत्यानाहीं ॥२०॥ वैष्ण
 वमार्जीजातीप्रमाण ॥ शालिग्राममानीपाषाण ॥ गुरूसिमानीमाणुसपण ॥ तोपापिष्टजाणसर्वथा ॥२१॥ जाणीवशाह
 णीचज्ञानेपण ॥ सांडनिजतिचाअभिमान ॥ जोमजहोयअनन्यशरण ॥ वैष्णवजाणतोमाझा ॥२२॥ त्यावैष्णवाचेंपूजन ॥ वा-
 न्यउपचारनव्हेजाणी ॥ बंधुस्नेहेंकळवळीमन ॥ साचारपूजनत्यानाव ॥ शोणैकसरव्याचंधूचास्नेहो ॥ बंधूसिरणीलागतांघा-
 वो ॥ घायाआडस्वयेंरिगोनिपाहाहो ॥ शत्रुसमुदायोविभांटी ॥२३॥ तैसापोटाआंतकळवळो ॥ तोचिवैष्णवपूजेचासोहळा ॥
 स्नेहेवीणरिकेमाळा ॥ सरवगोपाळानेणेंनव्हे ॥२४॥ एकापितयाचेपुत्रसाधू ॥ अरुत्रिमहोतीबंधू ॥ मार्जीसापत्नविरोधू ॥ स्ने-
 हशुद्धतांनवे ॥२५॥ भक्ताअभक्तांउत्पत्ती ॥ मजगसूननिश्चिती ॥ भावाभावसापत्नप्राप्ती ॥ विरुद्धस्थितीपरस्परें ॥२६॥ वैष्णव-
 विष्णुउदरीजाण ॥ तेउदरींउदरस्थद्धावेंआपण ॥ तैसहजेंशालेंसखेपण ॥ अरुत्रिमजाणकळवळा ॥२७॥ ऐसाबंधुस्नेहेंजो
 कळवळा ॥ तेचिपूजावैष्णवकुळा ॥ वैष्णवपूजकाजवळा ॥ भावेंभललामीतिहें ॥२८॥ वैष्णवपूजेचेंलक्षण ॥ तेंपांचवेंमासेंअ

धिष्ठान ॥ एक आकाशाचे पूजन ॥ वैवल्मासे ध्यान ते ठायीं ॥ ११ ॥ आकाशनिर्लेपनिर्विकार ॥ अतिसूक्ष्मनिराकार ॥ तें सें माझे ध्या-
न निरंतर ॥ हृदयां साचार करावें ॥ १० ॥ ध्यानीं विसोनि सावकाश ॥ सगळें सर्व महदाकाश ॥ जो आपुलें करी हृदयावकाश ॥ तेणे मीं
परेश पूजिला ॥ ११ ॥ अतिसूक्ष्मनिर्विकार ॥ हृदयां माझे ध्यान सधर ॥ तेचि पूजा साचार ॥ अपरंपारमी पूजिला ॥ १२ ॥ आका-
शाले पलाऊं जातां ॥ लावितां नलागे सर्वथा ॥ तेविं सर्व कर्म चिंतनां ॥ आपुली मुक्ता जो देखे ॥ १३ ॥ आकाश सर्व दार्थी व्याम ॥
व्याम असोनि अलिप्त ॥ तेविं सर्व कर्म चिंतन ॥ कर्माति तन मन निष्ठा ॥ १४ ॥ आकाश माझे पूजा स्थान ॥ तेथील पूजेचें जे विधान ॥ हें
साहाचें पूजा अधिष्ठान ॥ वायूचें अर्चन तेणें ॥ १५ ॥ वायूचा ठायीं भगवद्बुद्धी ॥ ज्याची चळूनेणे कधीं ॥ वायूचे निभूतां चलन सिद्धी
जगातें त्रिशुद्धी धरिता तो मी ॥ १६ ॥ वायूरूपें मीचि जाण ॥ झालों सर्व भूतांचा प्राण ॥ प्राणाचा मी मुख्य प्राण ॥ मद्रूपें पवन या
हेतू ॥ १७ ॥ वायूचो मी जन्म पावे ॥ जन्मो निव्यो मावे गळानहे ॥ सर्व कर्म तिथें चिंतन ॥ अंती स्थिरावें निज व्योमी ॥ १८ ॥ तेविं ज-
न्म कर्मा निदान ॥ पावोनि न सांडी अधिष्ठान ॥ प्राणाचा जो होय प्राण ॥ हें निज पूजन वायूचें ॥ १९ ॥ प्राणाचें गमनागमन ॥ तेथे सोहं
हंसाचें नित्य ध्यान ॥ तेंचि करितां नित्य सावधान ॥ हेंचि पूजन वायूचें ॥ २० ॥ मद्रूपें हृदमावन ॥ वायूचें जां करी आपण ॥ तें पव-
नाचें पूजन ॥ पूजा स्थान सातवें ॥ २१ ॥ जीवाजीवजीवन ॥ त्याजीवना ॥ निज जीवन ॥ जीवनें पूजिजे जीवन ॥ जेंविं समुद्र पूज-
न तरंगी ॥ २२ ॥ नद्यस्तृप्यतु समुद्रस्तृप्यतु ॥ देह जळेंचि जळ पूजिजेत ॥ पूज्य पूजक एकलयेथ ॥ हेचि वेदोक्त विधि पूजा ॥ २३ ॥
जीवन जीवनाची पूजा ॥ जीवनें चिनिषजे वीजा ॥ ते पूजा पावे अधोक्षजा ॥ तो भक्त माझा पदियंता ॥ २४ ॥ आपो नारायण साक्षां-
त ॥ यामंत्राचा जो मंत्रार्थ ॥ देवेंदोचि पूजिजेत ॥ जाणनिश्चित उद्धवा ॥ २५ ॥ क्षीरें पूजिला क्षीरसागर ॥ तेविं द्व्येंद्रव्योप-
धार ॥ हा जीवन पूजा प्रकार ॥ जाणनिर्धार उद्धवा ॥ २६ ॥ जीवनें पूजिजे जीवन ॥ हें आठवें पूजा स्थान ॥ ऐक पृथ्वीचें पूजन ॥ -

श्लोकार्थसंपूर्णसांगेन ॥२७॥ ॥श्लोक॥ स्थंडिलं मंत्रद्वये भोगं शक्त्या न मात्सनि ॥ क्षेत्रज्ञं सर्वभूतेषु समत्वेन यजेत मां ॥ ४५॥
 टीका जळामाजी धरा अधर ॥ विरोनिहो पाहे नीर ॥ तीमार्जा मीप्रवंशलां धरा धर ॥ अधर ते स धर ते णे झाला ॥ २८ ॥ यान्मार्गां पृथ्वी
 मार्जा पूजा स्थान ॥ ऐक पूजे चें विधान ॥ गोसदृश स्थंडिली जाण ॥ आवाहन पै माझें ॥ २९ ॥ गोसदृश स्थंडिली कां ह्मण सी ॥ पृ
 थ्वी आहे गाड्या ऐशी ॥ जें पूजा करावी पडे तिसी ॥ तें तदाकारें स्थंडिल ॥ ३० ॥ तें स्थंडिली पूजा वया धरा ॥ आवाहन करा वें धरा
 धरा ॥ तल्लिंग हृदय मंत्रा ॥ मंत्रद्वारां पूजावी ॥ ३१ ॥ हृदय कवच शिखानेत्र ॥ शर्करा बाज मंत्रा स्त्र ॥ स्थंडिली रं रं वृत्तिया यंत्र ॥ धरा
 धर महा पूजा ॥ ३२ ॥ यापरी पृथ्वी पूजन ॥ सांग सांगीतलें जाण ॥ आपलें आपण पूजा स्थान ॥ दाह वेल क्षण ते ऐक ॥ ३३ ॥ आपी
 एक पुढें पूर्ण ॥ त्या नाव दाहा वेल क्षण ॥ आपलें आपण पूजा स्थान ॥ विचित्र विंदाण पूजे चें ॥ ३४ ॥ पूज्या पुढें पूज्यें कोटी ॥ केल्या
 गणिता सा पडे तुदी ॥ पहिल्या पूज्या सी जें फांदा उदी ॥ तो गणित सृष्टी असंख्य ॥ ३५ ॥ पूर्णा सि फांदा का दिजे ॥ त्या नाव एक द्वाणि
 जें ॥ एक पणो हि पूर्ण असि जें ॥ सहज निजे परि पूर्ण ॥ ३६ ॥ पूर्णा पुढें पूर्ण पडे ॥ तें गणित काय आतुडे ॥ जें निचा दाचा दाढे ॥ तें निज
 निवाडें पाविजें ॥ ३७ ॥ येका सियेक मेळ विजे ॥ तें दानी पणें होय दुजें ॥ जें ऐकें एक मागिजे ॥ तें दंखिजे निज पूज्य ॥ ३८ ॥ आपणचि
 आपला देवा ॥ आपला पूजक आपण पाहा हो ॥ आपला आपणचि मागी ॥ नवल नवला वां पूजेचा ॥ ३९ ॥ हृदयां माउनी चें त
 न्यघन ॥ स्वयंतद्रुप होऊनि जाण ॥ मग जें भोग भोगी आपण ॥ ब्रह्मार्ण सह जेंची ॥ ४० ॥ तो ग्रास घाली स्वमुखी ॥ तें णें
 मुखें मीहांय सरवी ॥ तृप्ति उपजे परम पुरुखां ॥ पूजाने टकी हे माशी ॥ ४१ ॥ तो जें जे काहीं भोग भोगी ॥ तें अर्पति मज चिलांगी
 ॥ मी रंगलां त्या चें रंगी ॥ पावे श्री रंगी ते पूजा ॥ ४२ ॥ मुख्य पूजे मार्जा हे पूजा ॥ तें णें पूजिलें मज वोजा ॥ पूजा भिसें गरुड ध्य
 जा ॥ अधोक्ष जा तें णें केलें ॥ ४३ ॥ हे आवडती मार्जा पूजा ॥ अत्यंत प्रिय अधोक्ष जा ॥ हे भक्ति पदियंत अधोक्ष जा ॥ जाण

भा
४२

तोमाझापियभक्त ॥ ४४ ॥ होकांसगुणअथवानिर्गुण ॥ दोहीरूपेंमीचिजाण ॥ तेथजोकरनिजभोगअर्पण ॥ शुद्धपूजनतेंमा
झें ॥ ४५ ॥ निजात्मभोगीअधांशजा ॥ पूजिजेतेंहंजाणपूजा ॥ सर्वभूतानेंजाणिजेवोजा ॥ समसाम्यसमजासमभावं ॥ ४६ ॥ अक
रावेपूजेचाविवेक ॥ मागांपुढांएकएक ॥ अकराहंदियांपडेआंख ॥ तीचिपूजकसर्वभूतां ॥ ४७ ॥ मागांपुढांएकएककीजे ॥ त्याना
वएकादशह्यणिजे ॥ होचिविवेकजेणेंजाणिजे ॥ तेंणंपूजिजेसर्वभूतां ॥ ४८ ॥ आत्मभोगमदर्पणपाहां ॥ वस्तूजाणितलीस्वदेहीं ॥
तोचिसर्वभूतांचाठायीं ॥ देहविदेहींसमसाम्यें ॥ ४९ ॥ सर्वक्षेत्रांतेंवागविता ॥ मीक्षेत्रज्ञजाणतत्वता ॥ देखतांहीविषमभूतां ॥
ज्याचीसमतामोडेना ॥ ५० ॥ उंचनीचविषमन्यूनता ॥ वस्तूसिनदेखेविषमता ॥ समसाम्यदेखेसमस्ता ॥ सर्वभूतांसमत्वं
॥ ५१ ॥ माझियासाम्येंसर्वसमता ॥ तेपूजासर्वभूता ॥ तांचिपूजकतत्वतां ॥ ज्यासिविषमताचार्धना ॥ ५२ ॥ जोभाचार्येंम
जमाजिआला ॥ तेंसर्वभूतेंतोचिझाला ॥ समत्वंसहजपावला ॥ पूज्यपूजाआत्मत्वं ॥ ५३ ॥ पूजंजाणोरंकरावो ॥ परिगालंदेना
समभावो ॥ नसंहितांसमतेचाठावां ॥ यथायोग्यपाहाहोपूजित ॥ ५४ ॥ ऐक्यद्वंशध्वजा ॥ सर्वभूतांमाझीपूजा ॥ माझे-
निसमत्वंनिफजेवोजा ॥ याअकराहिपूजासमत्वं ॥ ५५ ॥ इयेंअकराहिअधिष्ठानें ॥ मत्प्रापीकरअतिपावनें ॥ म्यांसांगीतनें-
अनुसंधानें ॥ पूजाकरणंयथाविधी ॥ ५६ ॥ म्यांमांगीतलेंजानिगुती ॥ पूजाकराव्याचीस्थिती ॥ सर्वांथींमाझामूर्ती ॥ स-
चित्तचिनीचिंतावी ॥ ५७ ॥ ॥ श्लोक ॥ धिष्ण्येष्वेषितिमद्रूपंशंखचक्रगदांबुजैः ॥ युक्तंचतुर्भुजंशानं ध्यायन्नर्च्यैस्समा
हितः ॥ ४६ ॥ ॥ टीका ॥ निर्गुणाहूनिसगुणन्यून ॥ स्वर्णोक्तैवेकमूर्खजाण ॥ सगुणनिर्गुणदानीसमान ॥ न्यूनपूर्णअसे
ना ॥ ५८ ॥ विधुरलेंतेंतूपहोय ॥ धिजलेंत्यापरीसगोंदआहं ॥ निर्गुणपरिससगुणीपाहें ॥ अतिलवलाहेंस्वानंद ॥ ५९ ॥ नि
र्गुणाचाबोधकठिण ॥ मनबुद्धीवाचेअगम्यजाण ॥ शास्त्रांसिनकळंखूण ॥ वेदींमोनधरियेनें ॥ ६० ॥ गारागुमाणावावांवे ॥

आकाश आकळावे रवेवे ॥ भावना भांबावली धावे ॥ काय धरावे स्फुरेना ॥ ६१ ॥ तैशी सगुण मूर्ती नहे जाण ॥ सलभ आणी सलक्षण
॥ देखतां जाय भूकता न्ह ॥ निवता हे मन सप्रेम ॥ ६२ ॥ जी नित्य शुद्ध सच्चिदानंद ॥ प्रकृती परपरमानंद ॥ सगुण जाह्या निज गोविंद ॥
स्वानंद कंद स्वलीला ॥ ६३ ॥ सांख्येची गोडी बाखाणिली ॥ तिची नाचद निगुती केली ॥ गोडिये अधिकारी भली ॥ तैशी झाली सा-
कार ॥ ६४ ॥ लाउनियां कसवरी ॥ उत्तम सवणींची रवोरी ॥ बांधल्या नववधूच्या कंठी ॥ तेणें तें गोंमटी दिसे काय ॥ ६५ ॥ त्या
चींच करुनियां भूषणें ॥ आंगीं प्रत्यांगीं बाणलें लेणें ॥ नववधू शोभली तेणें ॥ निंबल्येणें उतरिती ॥ ६६ ॥ तैसे जें निगुण निर्विकार
॥ त्याची सगुण मूर्ती सिकुमार ॥ चिन्मात्रैक अतिसुंदर ॥ मनोहर स्वलीला ॥ ६७ ॥ घवघवित घन सांवळा ॥ मुकुट कुंडलें मेख-
ळा ॥ कंठीं कौस्तुभवन माळा ॥ सोन सळा झळकत ॥ ६८ ॥ आधींच तो अति सांवळा ॥ वरिठिळ करे खिलो पिवळा ॥ आरक्तता ये
हीं डोळां ॥ कमळ दळा लाजवी ॥ ६९ ॥ चिन्मात्रो चें देखणें पण ॥ त्या डोळ्यां आलें शरण ॥ सैराट हिंडता शिणला पवन ॥ हरिचे
घ्राण ठांकला ॥ ७० ॥ जैशा ओंकारा माजी श्रुती ॥ तैशा मुखामाजी दंतपंक्ती ॥ चौकीचे चारी झळकती ॥ सच्चिदानंद सोडिब ॥
७१ ॥ जेविं जीव शिव भिन्न पणी ॥ तें विं अथरु र्व अंधर दोन्ही ॥ हरि आंगीं मिळाले मिळणी ॥ समान पणीं समलें ॥ ७२ ॥ देखो नियां
कृष्णचदन ॥ चंद्रमा कृष्णपक्षीं क्षिण ॥ तो तंव पूर्ण मेसी पूर्ण ॥ सदां संपूर्ण वदनें दु ॥ ७३ ॥ दिवसा चंद्राची क्षीण प्रभा ॥ वदनें दूची
नवल शोभा ॥ लांपो निचंद्र सूर्य प्रभा ॥ स्वयें स्वयं भा प्रकाश ॥ ७४ ॥ तो आर्तचकोरा अमृत पान ॥ मुमुक्षुचातका स्वानंद घन ॥ सगु-
ण पणें नारायण ॥ भूषणा भूषण तो झाला ॥ ७५ ॥ चहूं रंगाणी चाक्रिया विविधा ॥ तैशा चहूं फळी उदावादा ॥ सगुण देखो निगोविंदा
॥ वेद निज बोधा आयुधें झाले ॥ ७६ ॥ देवो न कळे श्रुतीसी ॥ लाज आली होती वेदासी ॥ गिज मिरवावया प्रतापासी ॥ आयुधें हरिपा-
सीं ते झाले ॥ ७७ ॥ मास वेद झाला शंख ॥ यजुर्वेद चक्रदेख ॥ अथर्वण गदातिख ॥ कमळ साजु कच्छदेव ॥ ७८ ॥ साकार पणें स

बिहानंदा ॥ शंखचक्रपद्मगदा ॥ चंद्रकरीचंद्रवंदा ॥ निवहीसदानिजांगे ॥ ७९ ॥ जगीमिरवावयाउपनिषदे ॥ झालीचहुमूषणेअ
 गदे ॥ करकंकर्णअतिमुद्धे ॥ सीहंशब्देरुणझणती ॥ ८० ॥ नखकेशअंगुलिका ॥ कराग्रजडितमुद्रिका ॥ त्रिकोणषट्कोणत्या
 देखा ॥ उपासकाविधीपीठ ॥ ८१ ॥ अगम्यतेजहृदयोच्यापदका ॥ गुणत्रिवेणीउद्देशदेखा ॥ मध्येकळासूनेतका ॥ सद्गुणदिकामे
 खळ ॥ ८२ ॥ कांतीवमर्गजस्तमजाण ॥ तैसेशोभतातीदोन्हीचरण ॥ तेकेवलअचेतन ॥ हेसचेतनहरिआंगी ॥ ८३ ॥ ध्वजचक्र
 अंकुशउर्ध्वदेखा ॥ दोन्हीपाईपद्मदेखा ॥ यवांकीतसामुद्रिका ॥ अतीनेतकापदबंधू ॥ ८४ ॥ आरक्षरंगचरणतळा ॥ वरिलघनसांव
 छीकळा ॥ नभीइंद्रधनुष्यमेळा ॥ तैसेलीलाहरिचरणी ॥ ८५ ॥ सगुणदेखोनियांजगन्तायका ॥ दशदिशासीचरणींआवाका
 णवावयानिजस्वखा ॥ दशांगुलीकाहोऊनिवेत्या ॥ ८६ ॥ चंद्ररुष्णपक्षीक्षीण ॥ तेणेंठाकिलेहरिचरण ॥ नखींचंद्रजडोनियांजाण ॥
 परमपावमतीझाला ॥ ८७ ॥ हेजाणोनींअिनयनें ॥ चंद्रमामस्तकींधरणें ॥ पायवणीमाथांवाहणें ॥ जगउद्धरणेंतेणेंझालें ॥ ८८ ॥ स
 गुणदेखोदेखोनियाही ॥ चारीमुक्तीलागल्यापाई ॥ यालागींसंतचरणाचाढाई ॥ तत्परपाहीसर्वदा ॥ ८९ ॥ सलोकतासमीपता ॥
 दोहीपाईवांकीगर्जता ॥ अर्द्धझालीस्वरूपता ॥ सायुज्यतातोडरू ॥ ९० ॥ ज्यातोडराचाधाकपाही ॥ अहंगर्वितप्रस्तरवाहानीदेही ॥
 सर्वस्वरतेंहरिच्याठाई ॥ त्याचापायींसमाधी ॥ ९१ ॥ धैर्यवीर्यउदारकीर्ती ॥ गुणगंभीरशौर्यरच्यती ॥ यासीकारणमाझीसगुणमू
 र्ती ॥ जाणमिश्रितोद्धवा ॥ ९२ ॥ माझेयेमूर्तीचेनिदर्शन ॥ होतडोळ्यांपारणें ॥ उठीजन्ममरणोचेंधरणें ॥ स्वतफाडणेंविषयांचें
 ॥ ९३ ॥ माझीमूर्तीदेखिल्यापाटी ॥ नलगेयोमयागआराआरी ॥ नलगेरिधाचेंगिरीकपारी ॥ नाबासंकटांनपडावें ॥ ९४ ॥ नलगे
 आसनध्याव ॥ नलगेसमाधीसाधन ॥ माझीयेप्राप्तीसीकारण ॥ माझीमत्तीजाणउद्धवा ॥ ९५ ॥ एकादशगुजाअधिष्ठान ॥ ते
 येमाझेकरांनीआळान ॥ म्यांसांगीतलेमूर्तीचेंध्यान ॥ सावधानकरावें ॥ ९६ ॥ माझेअर्चनमाझेध्यान ॥ माझेकरावेंकीर्तन ॥ मा

ज्ञानाभावेनामस्मरण ॥ मायेगुणवर्णने ॥ ९७ ॥ अहिर्निशीमाझीकथा ॥ अहिर्निशीमाझीवाती ॥ अहिर्निशीमातेध्याता ॥ भक्तीन
 लेनातीनाव ॥ ९८ ॥ दीपकळिकाहातीचंदे ॥ तेंधराभीतरीप्रकाशूसांपडे ॥ माझीमूर्तीजेंध्यानीजडे ॥ तेंचैतन्यआतुडेअवघेची ॥ ९९ ॥
 याउपपत्तीउद्धवादेख ॥ सगुणनिर्गुणदोहीयेक ॥ जाणपांनिश्चयोनित्ठंक ॥ राक्षिदानंदकरवसमखें ॥ १०० ॥ जोकसूसवर्णाचीये-
 रवादी ॥ तोचिवालायकाकसवरी ॥ सगुणनिर्गुणपरिपाठी ॥ नाहीतुदीचित्करवा ॥ १०१ ॥ तेंविसगुणनिर्गुणनिःशेष ॥ जाणनिश्चयेंदो
 हींएक ॥ समवेसारवरेचेंतेक ॥ नानवर्ताकसमगोडी ॥ १०२ ॥ हेंअंतरंगमाझेध्यान ॥ तेथेंमनकरोनीसावधान ॥ अतीहर्षेमदर्पण ॥ म
 द्रक्ताजाणकरावें ॥ १०३ ॥ उद्धवांसेंद्रणसीमनी ॥ हेभक्तिपाविजेकैसेनी ॥ हेंसाध्यहोयजिहींसाधनी ॥ तेंतुजळागोनीसांगेन ॥ १०४ ॥
 श्लोक ॥ इष्टापूर्तेनमामेंवयोयजेतसमाहितः ॥ लभतेमयिसद्गतिमत्स्मृतिः साधुसेवया ॥ १०५ ॥ ॥ टीका ॥ करितांनानायोगया
 ग ॥ वापीकूपयनतडाग ॥ श्रौतस्मार्तवनचांग ॥ मदर्पणसांगजिहींकेलें ॥ १०६ ॥ श्रौतअग्निहोत्रसोमयाग ॥ स्मार्तवापीकूपतडाग ॥
 भजनार्पितांदोहीव्यंग ॥ सत्कर्मसांगमदर्पणें ॥ १०७ ॥ कर्मकरितांमदर्पण ॥ अवचटफळवांछीमन ॥ इतुकियासारीभक्तासिविघ्न
 ॥ सर्वथाजाणयेवोनेंदें ॥ १०८ ॥ सकामकर्मकर्त्यासी ॥ जेप्राप्तिनहेअतिप्रयासी ॥ त्याउत्तगलोकगतिभोगासी ॥ मद्रक्तासिमीदे
 तां ॥ १०९ ॥ पोदानुनीमाझीभक्ती ॥ दिव्यभोगासीहोयविरक्ती ॥ तेभोगभोगितांमातेस्मरतू ॥ भोगासक्तूनोनहे ॥ ११० ॥ साधूदेवालयजा
 तां ॥ पर्जन्येपीडिलेंधारावती ॥ तांचेश्यागृहासीनेणतां ॥ आलाअवचितावोसरिया ॥ १११ ॥ तोवसोनिवेश्येसीनानळे ॥ तेविभक्तदि
 व्यभोगासीकंठाळे ॥ ठकलोंम्हणेअनुतापबळे ॥ पितृनिकपाळेंहरिस्यरे ॥ ११२ ॥ ऐशियाअनुतापरिथी ॥ तत्काळभोगसयाजाती
 तोजन्मपावेमहामती ॥ माझीभक्तीजियेगृहीं ॥ ११३ ॥ त्यासिपूर्वसंस्कारस्थिती ॥ सकळविषयांचीविरक्ती ॥ उपजतचित्तनेस
 क्तिपंथी ॥ भक्तआवडतीजिचेंप्राणें ॥ ११४ ॥ तोभुक्तीतेंहाणोनित्यते ॥ निजसर्वस्वेंभजेमाते ॥ यापरिनिजभक्तते ॥ नेंदोविघ्नातेंआ

नकुं॥१४॥ यापरीज्यासविषयविरक्ती॥ तैहीइष्टपूतजेंकरिती॥ योगयागसाधिती॥ माझीभक्तीतेंउपजे॥१५॥ समाहितकरोनिमन
॥ श्रौतस्मार्तकर्मनुष्ठान॥ योगयागत्यागसाधन॥ निष्ठेनेंजाणतेंकरिती॥१६॥ तेणेंशुद्धहोयचिंतवृत्ती॥ झालीचिह्नस्वरूपाचीप्रा
प्ती॥ तेंउपजेमाझीसद्गुती॥ जाणविश्रितीउद्वा॥१७॥ इतुकीनकरितांआरादी॥ माझेभक्तीचीहोयमेरी॥ हेंअतिगुह्यआहंमा
झेपरी॥ तेनुजमीगोठीसांगेन॥१८॥ सांडोनि सकळसाधन॥ जोकरीसाधुभजन॥ तेह्नांचित्याचेंशुद्धमन॥ सत्यजाणउद्वा॥१
१९॥ झणसीसाधूतोकेसाकोण॥ सांगांसांगीतलेंलक्षण॥ बहुबोलावयानाहींकारण॥ साधूतोजाणसदुरू॥२०॥ त्यासदुरूचेंभ-
जन॥ जोभावार्येकरीआपण॥ सर्वशुद्धीचेंकारण॥ सदुरूजाणसर्वोसी॥२१॥ त्याचेमुखीचेंवचन॥ ब्रह्मसाक्षात्कारापाववी
जाण॥ त्याचेसेवितांश्रीचरण॥ शुद्धीकोणाहोइना॥२२॥ गुरुनामघेतांमुखें॥ कळीकाळपाहूनशके॥ त्याचीसेवाकरितां
हरिरेवे॥ पायांमोक्षकरवेंलागती॥२३॥ ज्यासिसदुरूचीआवडीचिती॥ ज्यासिसदुरूभजनीमीती॥ त्यासिभाळलीमाझीभ-
क्ती॥ पाठिलागेनिश्रितीवरावया॥२४॥ जोगुरुभजनीभावार्यी॥ जेंगामाजीतौचिस्वार्थी॥ त्यापासींमाझीसद्गुती॥ असेति
वृत्तपायांतकीं॥२५॥ सद्गुतीबापुडीकाइसी॥ आंगेंमीहिअहिर्निशी॥ तिष्ठतसेस्वानंदेसी॥ गुरूप्रेमार्सीभूलकीं॥२६॥ मजमाझाप्रक्ता
चीथोरगोडी॥ परिगुरुभक्ताचीअतिआवडी॥ सत्संगेंवीणरोकडी॥ सद्गुतीचोरवडीउपजेना॥२७॥ ॥श्लोक॥ प्रायेणभक्ति
योगेनसत्संगेनविनोद्भव॥ नोपायोविद्यतेसध्यद्प्रायणंहिसतामहं॥ ॥टीका॥ माझीयेप्राप्तीलागुनी॥ भक्तीज्ञानमार्गदो-
न्ही॥ ज्ञानअत्यंतकठीणपेणी॥ भक्तीनिर्विघ्नीपाववीमज॥२८॥ संसारतराययालागीं॥ अनेकसाधनेंअनेगीं॥ बोलिलींतेजाणवा
उगीं॥ उचमप्रयोगींमद्गुती॥२९॥ उपायामाजीअतीप्रांजळ॥ निर्विघ्नआणीनित्यनिर्मळ॥ माझाभक्तिमार्गकेवळ॥ ज्ञानतेंविक
ळमध्यपातीं॥३०॥ मळाशिपावयालागुनी॥ मोटपाटउपायदोन्हीं॥ मोटांकाढिजेविहारवणें॥ बहूतकष्टोनीअर्तअल्य॥३१॥ यो

रनाडाबैलजोडी ॥ अखंड सोडितां आसुडी ॥ येनांजातां वोढावोढी ॥ भोयभिजे थोडी भागएक ॥ ३२ ॥ तेथहि मोटफुटेकांनाडातुटे
॥ वोढवपडेबैलअवचटे ॥ तरीहातायेतां पीकआटे ॥ वोळतुटेतळाळ ॥ ३३ ॥ तेमानहेसरितेचापाट ॥ येकवेळकेल्यावाट ॥ अहि
निशीघडघडार ॥ चालतीलोदजीवनाचे ॥ ३४ ॥ मोटेचैपाणीतैसेंज्ञान ॥ करूनिवेदशास्त्रप्रवण ॥ नित्यानित्यविवेकासीजाण ॥
पंडीतविचक्षणत्रैसती ॥ ३५ ॥ येककर्माकडेवोढी ॥ येकसंन्यासाकडेवोढी ॥ येकह्मणतीहेगोष्टीकुडी ॥ देहोवोढावोढीनघाला
बा ॥ ३६ ॥ येकह्मणतीप्रारब्धप्रमाण ॥ येकह्मणतीसत्यशब्दज्ञान ॥ येकह्मणतीधरावेंमोन ॥ अतीजन्यनकरावा ॥ ३७ ॥ ये
कह्मणतीसांडावित्पत्ती ॥ ज्याचीचढेअधिकयुक्ती ॥ तोचिज्ञानानिश्चिती ॥ सांगोंकितीमूर्खासी ॥ ३८ ॥ येकह्मणतीतपप्रमाण
॥ येकह्मणतीपुरश्चरण ॥ येकह्मणतीवेदाध्ययन ॥ द्यावेंदानएकह्मणती ॥ ३९ ॥ येकतोअवघेंचिमोडी ॥ घालीयोगाचियेक
डाडी ॥ लावीआसनमुढेचीवोढी ॥ बैसवीरोकडीवारयावरी ॥ ४० ॥ ऐसेनानावादकरितां ॥ येकनिश्चयोनहेसर्वथा ॥ ज्ञानाभि
मानअतीपंडिता ॥ ज्ञानतत्त्वताकळेना ॥ ४१ ॥ ऐसीज्ञानमार्गीचीगती ॥ नानापरीचीविघ्नेयेती ॥ विकल्पेंनासिल्यावित्पत्ती ॥ मीझीनि
जप्रासीयेथेंनाहीं ॥ ४२ ॥ तैसीनहेमाझीभक्ती ॥ नाममात्रेंमजपावती ॥ नामेंउद्धरलेनेणोकिती ॥ हेंचिभागवतीबोलिलें ॥ ४३ ॥ मा
झेकरितां गुणवर्णन ॥ कांहरिकथानामसंकीर्तन ॥ तेथेरिघोंनशकेविघ्न ॥ गडगर्जनंहरिनामें ॥ ४४ ॥ जेथेंहरिनामाचेपवाडे ॥ ते
थेंविघ्नकेंचेंबापुडें ॥ विघ्नपळेसद्गुत्तापुडें ॥ उघडतीकवाडेंमोक्षाची ॥ ४५ ॥ माझेभक्तअतिनिराश ॥ नधरितोमोक्षाचीआश ॥ या
लागींमीहृषीकेश ॥ त्यांचाभावार्यासमूललों ॥ ४६ ॥ एवंनिर्विघ्नमजमाजीसरता ॥ मार्गनाहींभक्तीपरता ॥ हेंसत्यसत्यगासर्व
था ॥ भक्तीतत्त्वतामजपढीये ॥ ४७ ॥ ऐसीनिजभक्तीसुलभफुडी ॥ देवोसांगेअतीआवडी ॥ उद्धवासीहरिभक्तीचीगोडी ॥ ह
र्षाचायुढीउभारिलीतेणें ॥ ४८ ॥ जेंउद्धवाच्याजीविहोतें ॥ तेंचिनिरोपिलेंश्रीअनंतें ॥ हर्षनाचोलागलातेथें ॥ जेवेंश्रीकृष्णातें-

वोंगळी ॥ ४९ ॥ ऐसीतुझीसुलभभक्ती ॥ तरिअवघेचिभक्तिकांनकरिती ॥ देवोद्गणोभाग्येवीणप्राप्ती ॥ नघडेनिश्चितीउडवा ॥ ५० ॥
 कोरीजन्माचीपुण्यसंपत्ती ॥ जरीगंठीअसेआदती ॥ तेजोदेमाझ्यासंतांचीसंगती ॥ सदांगेभक्तीउल्हासे ॥ ५१ ॥ सत्संगभ
 क्तीचीप्राप्ती ॥ उडवाजाणनिश्चिती ॥ संतापासींमाझीभक्ती ॥ वासपाहातीउभीअसे ॥ ५२ ॥ दोकांतुंसंतमाझेहाणसी ॥ येर-
 लोकसांडिलेकोणापासीं ॥ तुझीभक्तीअहिर्निशी ॥ संतांपासींकांअसे ॥ ५३ ॥ उडवाऐसाविकल्पभावो ॥ येथेंधरावयानाहीं
 गावो ॥ संतभजनीमाझासद्भावो ॥ केवाकोणपाहाहोभक्तीचा ॥ ५४ ॥ संतसेवाकरावयासी ॥ कोणकारणतूंमजहणसी ॥
 अनावरामजअनंतासी ॥ तिहींनिजभावेसीआकळिलें ॥ ५५ ॥ मजेआकळिलेंज्याहेतू ॥ तेहीसांगेतुजमातू ॥ मजवांचू
 निजगाआतू ॥ दुसराअथेनेणती ॥ ५६ ॥ आपलेंजेंस्वकर्म ॥ मजअर्पिलेंसर्वधर्म ॥ देहगेहेरूपनाम ॥ आश्रमधर्ममदर्शण ॥
 ५७ ॥ कल्यांतीचेनीकडकडारें ॥ जेंधाकेंधाकेंविराटआरे ॥ ऐसीवोदवल्याअचारे ॥ मजवेगळनेटेंनदळती ॥ ५८ ॥ तुटोनीपड
 तांआकाश ॥ अणिकाचीनपाहातीयास ॥ यालागींमीहृषीकेश ॥ त्याचादासमीझालों ॥ ५९ ॥ नवलभावार्याचामहिमा ॥ म
 जविश्वात्याचाझालाआत्मा ॥ ऐसेलाहाणंतयाआत्मा ॥ मजपुरुषोत्तमावशकेलें ॥ ६० ॥ संतांसीमजमिन्नपण ॥ कल्यांति
 हींनाहींजाण ॥ हेजिहारीचीउणखुण ॥ तुजसंपूर्णसांगीतली ॥ ६१ ॥ संतमाझेझालेमाझ्याभक्ती ॥ येरलोकमजनभजती ॥ तें
 म्यादीधलेकाळाच्याहाती ॥ आदृष्टगतीबांधोनी ॥ ६२ ॥ माझियासंतापाशी ॥ यावयाप्राप्तीनहींकाळासी ॥ मीसदांसंरक्षित
 त्यासी ॥ तेकळिकाळासीनागवती ॥ ६३ ॥ यापरीसंतांचेंसर्वकाज ॥ करितांमजनाहींलाज ॥ उडवामाझेअत्यंतनिजगुज ॥
 फोंडनितुजहाविलें ॥ ६४ ॥ ॥ श्लोक ॥ अथेतत्परमंगुल्यंशृण्वतोयदुनंदन ॥ सगोप्यमपिवक्ष्यामितंमेषृत्यः सुहृत्सखा
 ॥ ४९ ॥ ॥ टीका ॥ ऐकबहुवंशकुळदीळका ॥ तूंस्वगोत्रसुहृत्सृत्यसरना ॥ तुजनसांगितेहाआवाका ॥ सर्वथादेखा

नधरवे ॥ ६५ ॥ मजगुसाचेंगुससार ॥ साराचेंगुसभांडार ॥ तेंभांडारीचेंनिजसार ॥ तुजमीसाचारसांगेन ॥ ६६ ॥ ऐसें
 गुह्याचेंगुह्यनिश्चिती ॥ नाहोसांगीतलेंकाणाप्रती ॥ तूंसरवाजीबलगसंगाती ॥ अनन्यप्रीतीमजलागी ॥ ६७ ॥ कैवळको
 रडीनव्हेप्रीती ॥ तेंसीचमाझीअनन्यभक्ती ॥ भक्तीसारिखीविरक्ती ॥ अवंचकस्थितीतुजयासी ॥ ६८ ॥ यादवांशींगाहा
 तांदेखा ॥ मजसमानतूंचियेक ॥ समानस्वगोत्रआणिसेवक ॥ हेंआलोलिकउद्धवा ॥ ६९ ॥ नव्हेसीकार्यार्थीसेवक ॥ सर्व-
 भावेंविश्वासक ॥ कितीबाणगुणयेकायेक ॥ परमहरीस्वमजझाला ॥ ७० ॥ यालागींगुह्यतेहीतुझावई ॥ वंचावयामजधी
 रुनाहि ॥ हृदयआलिंगिलेंहृदयी ॥ चिदानंदपाहीतुष्टला ॥ ७१ ॥ मगह्मणेसावधान ॥ सादरआईकमाझेवचन ॥ तुजफा
 वल्यामाझेगुह्यज्ञान ॥ वंशउद्धरणतुझेनी ॥ ७२ ॥ जेवंशीहोयब्रह्मज्ञानी ॥ तोवंशपवित्रत्याचेनी ॥ हेसत्यजाणमाझीबाणी
 ॥ विकल्पमनीनधरावा ॥ ७३ ॥ ह्मणसीस्वयेंतूंब्रह्मपूर्ण ॥ वंशीअवतारश्रीकृष्ण ॥ तेणेंवंशउद्धरण ॥ माझेज्ञानतेंकिती ॥
 ७४ ॥ तरीनामरूपजातीगोत ॥ याअवध्यासीमीअलिप्त ॥ सकळकुळामीकुळवंत ॥ गोतसमस्तमजमाझे ॥ ७५ ॥ ऐसेंजा
 णोनीनिजगुह्यसार ॥ तुजमीसांगेनसाचार ॥ होईलजगाचाउद्धार ॥ ऐसेंसारंगधरबोलिला ॥ ७६ ॥ तेंएकावयागुह्य
 ज्ञान ॥ उद्धवेंमनाचेउघडिलेकान ॥ सावधपाहाताहरीचेंवदन ॥ नयनीनयनवेचले ॥ ७७ ॥ यापरीउद्धवसावधान
 ॥ त्यासीकृष्णसांगेलगुह्यज्ञान ॥ पुढिलेंअध्याईअतीगहन ॥ रसाळनिरोपणहरीचें ॥ ७८ ॥ एकाविनवीजनार्दन ॥
 श्रोतांकावेंसावधान ॥ संतोद्यावेंअवधान ॥ मस्तकींचरणवंदिले ॥ ७९ ॥ तुमचेनिपादप्रसादें ॥ श्रीभागवतीचींश्लो-
 कपदें ॥ बारगाणिनअर्थाविबोधें ॥ संतस्वानंदेंतुष्टलेया ॥ ८० ॥ यालागींएकाशरणजनार्दनी ॥ तंवजनार्दनचिएकपणी
 ॥ जेविकांसागरीचेंपाणी ॥ तरंगपणीविराजे ॥ ८१ ॥ ॥ इतिश्रीमद्भागवतेमहापुराणेएकादशस्कंधेएकाकार-

भा. टीकायां श्रीकृष्णउद्धवसंवादे एकादशपूजाविधानयोगीनामएकादशोऽध्यायः ११ ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥

१६

॥ गुच्छचयथा अध्याय ११ याचीसंख्या श्लोक ४९ ओव्या १५८१ ॥ मिळून ॥ १५३० ॥

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ ओं नमो सद्गुरुवसंतु ॥ ऐक्यक्रतुकाळें तुझा क्रतु ॥ तथा क्रतुकाळीं चामां क्रतु ॥ ज्ञानवना
 तुजें रिये ॥ १ ॥ तें अविद्येचीं जुनीं पानें ॥ गळूनि जाति तत्क्षणें ॥ नवपल्लवा विराजमानें ॥ विरक्तपणें आरक्त ॥ २ ॥ अत्यंत
 वैराग्याचीं हांव ॥ खां कर झाले वृक्षसर्व ॥ त्यासि निघाले नवपल्लव ॥ अतिलव लवकों वळिक ॥ ३ ॥ जाहाल्या वसंताचें
 रिगवणें ॥ वृक्ष आड वेफुटले तें ॥ सोहं भावाचीं सुमनें ॥ तें गेणें विकाराशीं ॥ ४ ॥ कृष्णसारूप्य कृष्णभ्रमर ॥ तेथें झंपा
 वले अती सत्वर ॥ अमोद संविती अरु वार ॥ कैसे निकेशर कुंचबे ॥ ५ ॥ सद्वाचाच्या अमोद धारा ॥ संवितां सरव झाले भ्रमरा ॥
 हृदय कमळां केला धारा ॥ मध्यम हारा चालिले ॥ ६ ॥ भेदोनि यां साही कमळें ॥ द्विदळादि पोंड शब्दें ॥ झंपा वले मलयानि
 वें ॥ सहस्रदळीं मिसळले ॥ ७ ॥ तेथे सेऊनि पराग धवळ ॥ उच्चतमा तलें अळिकुळ ॥ करिती आनंदाचा गोंधळ ॥ सरव कल्लो
 वस्वानंदें ॥ ८ ॥ लागल्या अनुहात ध्वनी ॥ रुणझणितो दशलक्षणी ॥ त्याहिनादा तें प्राप्नुनी ॥ निःशब्दपणी निवांत ॥ ९ ॥ तेथें
 मोक्ष सरवाचे घड ॥ डोलतां दिसे अति गोड ॥ तें जे जांचें पुरत कोड ॥ करिती धुमाड सोहं शब्दें ॥ १० ॥ मुमुक्षु मयोर अति भीनी
 ॥ पिछें पसरुनि नाचती ॥ येऊन वसंत वना प्रती ॥ दाहो फोंडितो गुरुनामें ॥ ११ ॥ नेमस्त कोकिलां होतें मौन ॥ वसंत क्रतुराज देखी
 न ॥ तिहीं करी निविसर्जन ॥ मधुरस्त वनें गर्जती ॥ १२ ॥ भक्तिसरो वरीं निर्मळ पाणी ॥ विकाशल्यान वविध कमळणी ॥ भक्त स
 स्नातति ये स्थानी ॥ निमज्जनीं निश्चळ ॥ १३ ॥ तें सरो वरींचें संवितां पाणी ॥ जीव शिव चक्र वाकें दोनी ॥ सद्गुरुचिद्बालु वसंत वनी
 ॥ देवो निमिळणी मिळाली ॥ १४ ॥ वसंतें उल्हास तरवरा ॥ उलोनि लागल्या स्वानंद धारा ॥ पारंब्या भेदुनियां धरा ॥ धरा धारा विगुं
 तल्या ॥ १५ ॥ बोधमलयानीं वळ झळकत ॥ तें जे वन श्रीमधमघित ॥ मोक्षमार्गींचे पाथिक तेथ ॥ निजीं निजत निजरूपें ॥ १६ ॥ ऐसा
 सद्गुरु वसंतरावो ॥ निज भक्त वना दे उल्हावो ॥ तो भागवत भजन अध्यावो ॥ उडवासी देवो सांगत ॥ १७ ॥ बारावे अध्यायीं निरूपण

सत्संगाचामहिमागहन॥कर्माचकर्त्तातेथकोण॥त्यागितेंलक्षणकर्माचें॥१८॥संपतांअकरावाअध्यायो॥गुत्थसांगेनहाणे
देवो॥तेंपरिमावयाउद्धवो॥न्याहाळीपाहाहाहरीबदन॥१९॥कायसांगेलगुत्थगोष्टी॥कोणअक्षरेंनिघतीचोटी॥त्यावचनार्थी
घालावयामिठी॥उल्हासपोटीउद्धवा॥२०॥जैसेमेघसुखीचेंउदक॥वरचावरीझेलीचातक॥तैसेंरुणावचनालगिंदेरव॥प
सरीसुरकडद्धवु॥२१॥स्नानसंध्याभोजन॥करावयाएकेकाळेंजाण॥तैसेंज्ञेयज्ञाताज्ञान॥ध्यावयासावधानउद्धव॥२२॥ऐसाउ
द्धवाचाआदरु॥देखोनिहरीझालासादरु॥भक्तकृपाकूअतीउदारु॥निजगुत्थसारूसंगत॥२३॥ ॥श्लोक॥श्रीभगवानुवाच
॥ ॥नरोधयतिमांयोगोनसारव्यं धर्मवच॥नस्वाध्यायस्तपत्यागोनेष्टापूर्त्तनदक्षिणा॥१॥ ॥टीका॥ ॥यजवश्यकराव
यालागीं॥सामर्थ्येनाहींअष्टांगयोगीं॥नित्यानित्यविवेकजरीं॥गांवोगावींमजनपवे॥२४॥प्रकृतीपुरुषविवंचना॥अखंड-
आलोदितोमना॥पावावयामाझियास्थाना॥सामर्थ्यजाणत्यानाहीं॥२५॥धर्मअहिसादिसमस्त॥सत्यातेंमीनव्हेप्राप्त॥मुख्य
वेदाध्ययनेंहमीअप्राप्त॥सांगसमस्तजहींपटिले॥२६॥तेथतपेंकायसींबापुडीं॥पंचाग्निअसारपरवडी॥कृच्छ्रचांद्रायणे
झालींवेडीं॥त्यांचेजोडीमीनजोडें॥२७॥देहगोहसांडुनिउदास॥विरजाहोमीहवीसर्वस्व॥साधनीअतिश्रेष्ठसन्यास॥त्यासि
मीपरेशनातुडें॥२८॥करितांश्रोतस्मार्त्तकर्मासीं॥कर्मदेंझालींपानपिसीं॥तरींमीनाकचेत्यासीं॥कुशहोमेंसीकष्टतां॥२९॥
गोदानभूदानतिलदान॥दानदेतांधनधान्य॥त्यासिमीनादोपेंजाण॥दानाभिमाननवचतां॥३०॥संकटचतुर्थक्रिषिपंचमी
॥विष्णुपंचकबुधाष्टमी॥अनेकव्रतेंकरितांनेमीं॥मीतेकर्मांनातुडें॥३१॥अश्वमेधराजसूयाग॥सर्वस्ववोचूनिकरितांचो
ग॥माझीप्राप्तीनव्हेचिसंग॥तेणेंमीश्रीरंगतातुडें॥३२॥होकांबापीकूपआराम॥दृक्षरोपणंमनविश्राम॥आचरतांस्मा
र्त्तकर्म॥मीआत्मारामनभेंदें॥३३॥नानाछंदरहस्यमंत्र॥विधिविधानेंअतीविचित्र॥सामर्थ्येअतीविशेषविचित्र॥नव्वती

स्वतंत्रमत्यासी ॥३४॥ पुष्करादिना नातीर्थी ॥ पापनिर्दोषां अतिशयार्थ ॥ शीघ्रपाचावयामाते ॥ सामर्थ्यत्यांते असेना ॥३५॥ यम
 नियम अहिर्निशी ॥ जेसदां शिणती साधनेंसी ॥ तेयावयामाझादारासी ॥ सामर्थ्यत्यासिअसेना ॥३६॥ उद्धवायमनियमनिर्धा
 र ॥ एकुणिसावेअध्यायीं संविस्तर ॥ तुजमीसांगेन साचार ॥ साक्षणाकारबारावा ॥३७॥ तंयमनियमबारावारा ॥ आणिसकळ
 साधनसंभारा ॥ यावयामाझिया नगरा ॥ मार्गपुढारांचालेना ॥३८॥ तेगेल्यासंताच्यादारा ॥ यरूनि साधूचा आधार ॥ अवधी
 आलीयाझाघरा ॥ एवंपरंपरामत्यासी ॥३९॥ तेंशीनवेसत्संगती ॥ संगेसकळसंगातेंछेदिती ॥ राकटोकमोझीमासी ॥ पंभिस्तन
 कृतीआणिका ॥४०॥ किरिभिंशुरदीचासंगती ॥ पालदेस्वदेहस्थिती ॥ तेविंधरिल्यासंतांचीसंगती ॥ भक्तपालदतीमद्रूपता
 ॥४१॥ कैबळपाहेपाजडमुढें ॥ चंदनासभेंवतीझाडें ॥ तेसगंधहोउनिळांकडें ॥ मोलगाटेपावलीं ॥४२॥ तेंअचेतनझाडसर्वथा
 ॥ चटलेंदेवब्राह्मणाचेमाथां ॥ त्याचापांगपडेंश्रीमंता ॥ राजेतत्वतावंदिती ॥४३॥ तेंशीधरिल्यासत्संगती ॥ भक्तमाझीपदवी
 पावती ॥ शेरवींमजहीं पूज्यहोती ॥ सांगोकितीमहिमान ॥४४॥ संतसंगतीवेगळेंजाण ॥ तत्काबपावावयामाझेंस्थान ॥ आ
 णिकनाहींचसाधन ॥ सत्यजाणउद्धवा ॥४५॥ मागोबोलिलंजींसाधनें ॥ तींअवधीं हिमलीनअभिमानें ॥ ऐकतयांचीलक्षणे
 ॥ तुजकारणेंसांगेन ॥४६॥ अष्टांगयोगीं दुर्जयोपवन ॥ सर्वथासाधेनाजाण ॥ साधलातराभागवण ॥ अनिवारजाणसिद्धी
 ची ॥४७॥ नित्यानित्यविवेकज्ञान ॥ तेथेंबाधीपंडिताअभिमान ॥ प्रबळवांछीधनमान ॥ ज्ञानचिविघ्नज्ञात्यासी ॥४८॥ अ
 हिंसाधर्मकरितांजनी ॥ धर्मिष्टपणीगाळितीपाणीं ॥ गाळितांनिमात्याजीवश्रेणी ॥ अधर्मपणीतोधर्म ॥४९॥ करितांवेस
 धयन ॥ मुखदेवेंपरिलेंमोन ॥ षट्ठणमात्रेंमीनातुडेंजाण ॥ याजनदानवांछितांही ॥५०॥ तपकरूंजातांदेही ॥ क्रीडतां
 साच्यारायीं ॥ परताजावोंनेदिकाही ॥ वाटलापाहींनीचनवा ॥५१॥ सर्वस्वत्यातेंसत्यासग्रहण ॥ तेयहिनजळेदेहीभिमा

न॥ व्यर्थविरजा होमगेला जाण॥ मानाभिमान बाधिती॥ ५२॥ श्रौतस्मार्त कर्मसांग॥ इष्टापूर्तजे कांयाग॥ तेथ आडवाठां के
 स्वर्गभोग॥ कर्मक्षयरोगसाधकां॥ ५३॥ नानादानें देतो सकळ॥ वासना वांछी दानफळ॥ कांदाते पणें गर्वप्रबळ॥ लागला अद
 ळदळेना॥ ५४॥ अनंतघनतें घती द्याला॥ चौदागांठा देववांधला॥ शेरबीं अनंता तें विसरला॥ देवोहार विलाहातींचा॥ ५५॥ ना
 नायज्ञ करितां विधी॥ मंत्रतंत्र पात्रशुद्धी॥ सहसा पावों नशकें सिद्धी॥ पावल्या बाधी फळभोग॥ ५६॥ नानाछंदर हस्यमंत्र॥ वि
 कळहों नये उच्चार॥ मंत्रां मंत्र चिले साचार॥ चळले अपार मंत्रवादी॥ ५७॥ भगवीं करूनि तांबडीं॥ तीर्थाभिमानें कापडीं॥
 भिकेलागलीं बापुडीं॥ नाहीं अर्धघडी विश्वांती॥ ५८॥ यमनियम बारबारा॥ करितां अखंड वोरबारा॥ चौधिसां माजीयांचा उ
 भारा॥ नेणती सोयरा पंचविसावा॥ ५९॥ एवंगांगीतल्या साधनासी॥ आपमती करितां त्यासी॥ बाधकता आहे सर्वसी॥ ते
 म्या तुज पासीं सांगीतली॥ ६०॥ करितां साधनें आपमतीसी॥ तेथें विघ्नें उपजती ऐशी॥ तींच साधनें साधु उपदेशीं॥ सर्वही सि
 द्दीस पावती॥ ६१॥ साधुन सांगतां निर्धारी॥ नानासाधना हा काय करी॥ कोण विधान केशीपरी॥ निजनिर्धारी कळेना॥ ६२॥
 न करितां साधन वित्यर्त्ता॥ केवळ जाण सत्संगती॥ मज पावले नेणों किती॥ तें मी तुज प्रती सांगेन॥ ६३॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ अ
 तानिय जश्रुंदां सितीर्थां निनिय सायमा॥ यथाऽदरुंधे सत्संगः सर्वसंगा पही हि माम्॥ २॥ सत्संगेन हि दैते या या तु धाना मृगाः
 खगाः॥ गंधर्वाप्सरसो नागाः सिद्धाश्चरणगुल्फकाः॥ ३॥ विद्याधरा मनुष्येषु वैश्याः शूद्राः स्त्रियाः॥ त्यजाः॥ रजस्तमः प्रकृतय
 स्तस्मिंस्तस्मिन्पुगेऽनय॥ ४॥ ॥ टीका ॥ ॥ पाहातां केवळ जडमूढा॥ रजतमयोर्ना जन्मले गुद॥ सत्संगती त्या गोनि दृढ॥ मा
 तें सहट पावले॥ ६४॥ दैत्य दानव निशाचर॥ खग मृग गंधर्व अप्सर॥ सिद्धचारण विद्याधर॥ नागविरवार गुल्फक॥ ६५॥ खग
 मृग सर्प पावले मातें॥ मानव तंव सहजें सरतें॥ वैश्य शूद्र स्त्रियादि समस्तें॥ पावले मातें सत्संगें॥ ६६॥ जे सकळ वर्ण धर्मा

करसी॥ म्याचितयासीउद्धरिलें॥८२॥ राक्षसकुळींजन्मलाजाण॥ शत्रूचावंधूविभीषण॥ माझाठाचीअनन्यशरण॥ जीवप्रा
 णतोमाझा॥८३॥ स्फुटीचहनुमंतजांबुवंतु॥ यांचापवाडाविरव्यातु॥ जटायुउद्धरिलावनातु॥ जोरावणेंरवस्तुकेलाहोता॥८४
 ॥ गजसरोवरींग्रहग्रस्त॥ स्त्रियापुत्रींसांडिलाजीत॥ तोअंतकाळींमातेंस्मरत॥ आर्तधूतअतिस्वरें॥८५॥ सोडुनिसमस्तांची
 आस॥ पाहोनिवैकुंठाचीवास॥ राजीवउचलूनिराजस॥ पावपरेशाह्मणेवेगीं॥८६॥ त्यागजेंद्राचेतांतडी॥ वैकुंठोंहोनिलवड
 सवडी॥ म्यागरुडापुढेंघालोनिउडी॥ बंधनतोडींगजाचें॥८७॥ त्यासिपशयोर्नाजन्महोतें॥ परीतोअंतींस्मरलामातें॥ पावला
 माझानिजधामातें॥ गाइजेत्यांतेंपुराणीं॥८८॥ वैश्यतुळाधारवाणी॥ सत्यवाचासत्यजोरवणी॥ सत्यंपावलामजलागुनी॥ स
 त्यतोलणीत्याचेंनाव॥८९॥ अंत्यजामाजीधर्मव्याध॥ माझीपावलांनिजपद॥ जराव्याधगाप्रसिद्ध॥ करोनिअपराधउद्धरिला
 ॥९०॥ चरणींबांधोनियांवाण॥ घायेंघेतलामाझाप्राण॥ तोजराव्याधजाण॥ कृष्णोंआपणतारिला॥९१॥ कौळिकामाजीगुह्य
 कदेख॥ आलाश्रीरामासन्मुख॥ कर्मनिरसलेंनिःशेख॥ निजधामदेखवावला॥९२॥ कुबजातींठार्यांचांकुडी॥ नीटनिजभावं
 घोरवडी॥ तिच्याचंदनाचीशरदगोडी॥ अतीआवडीमजलागीं॥९३॥ तिणेंचर्चूनियांचंदन॥ मनकेलेंमदपण॥ मीझालोंतिज
 आधीन॥ निजधामतेजाणपावली॥९४॥ गोकुळींचियागोंपिका॥ संसारासिहोऊनिविमुख॥ तनमनप्राणमजलागींदेखा
 ॥ भावोनिनिजसरवापावल्या॥९५॥ माझीगोंपिकांसीपरमआवडी॥ कींमजचिगोंपिकांचीगोडी॥ पाहातांयाचेसमानपाडी
 ॥ जाहालींबापुडींसाधनें॥९६॥ सोडुनिसंसाराचीचाड॥ नधरुनिपित्यापुत्राचीभीड॥ यज्ञपत्यांसिमाझेंकोड॥ भावार्थदृढभा
 विकां॥९७॥ तिहींमजअर्पोनियांअन्न॥ माझेंनिजधामपावल्याजाण॥ मजनपवतीचतेब्राह्मण॥ ज्यांसिकर्माभिमानकर्मचा
 ॥९८॥ एकब्राह्मणअतिशास्त्रबळें॥ पत्नीसियेवुंनेदीमजजवळें॥ तुझीवेदशास्त्राहिवंगळे॥ गोरक्षगोंवळेकोविंपूजा॥९९॥ येरी

समस्ता जातां देखोन ॥ तिचें मज लागीं तळमळीं मन ॥ अतिकर्म दतो ब्राह्मण कठिण ॥ अवरो धून राखिली ॥ १०० ॥ पित्यानें ला-
 बिली समाझा हातीं ॥ तेकांचमी तुझा देहाचा पती ॥ मज सांडुनि केउती ॥ गोकुळाप्रति जाव्येसी ॥ १०१ ॥ येरि द्याणे तूया देहाचा पती ॥
 ॥ तो देह ठेऊनियां तया प्रती ॥ जीवितें मी नलेया मज प्रती ॥ साधुज्यमुक्ती पावली ॥ १०२ ॥ ज्या माझिया प्राप्तीसी ॥ साधक शिणती न
 नासायासी ॥ तीं साधनें न करितो त्यासी ॥ अनायासी मज पावल्या ॥ १०३ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तेनाधीत श्रुतिगणानोपासित महत्त
 माः ॥ अग्रतात सतपसः सत्संगान्नामुपागताः ॥ १०४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ तिहीं नाहीं केलें वेद पठण ॥ नाहीं गुरू केलें केवळ शास्त्रज्ञ
 ॥ व्रततपादिना नासाधन ॥ नाहीं जाण तिहीं केलें ॥ १०५ ॥ ॥ केवळ गासत्संगती ॥ मज पावल्यानें णोकिती ॥ एक भावें जे भावार्थी ॥
 त्यासी मी श्रीपतीसुलभ ॥ १०६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ केवलेन हि भावेन गोप्योगाचो न गामृगाः ॥ येऽन्ये मूढाधियो नागाः सिद्धाया मीयु
 रंजसाः ॥ १०७ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ केवळ स्वरूप जे संत ॥ त्या माझी संगती झाली प्राप्त ॥ काय करि सीत पव्रत ॥ भावार्थें प्राप्त मज जा
 लिया ॥ १०८ ॥ होविया माझे पद प्राप्त ॥ त्यां सिंभांडवल गाभावार्थ ॥ भायबळें गासमस्त ॥ पदनिश्चित पावल्या ॥ १०९ ॥ ऐकोन माझे
 वेषु गीत ॥ गोपिका सांडुनि समस्त ॥ निज देहातें न सांभाळित ॥ मज गिवसीत पावल्या ॥ ११० ॥ सांडुनि पति पित्याची चाड ॥ न ध
 रीनि वेदशास्त्राची भीड ॥ माझे ठायीं निज भाव दृढ ॥ प्रेम अति गोड गोपिका ॥ १११ ॥ पुत्र स्नेहतोडुनि घायें ॥ विधीतें रंगडुनि घायें
 ॥ माझे आवडीचे निलवलाहें ॥ गोपिका मज पाहें पावल्या ॥ ११२ ॥ त्याच परी जाण गार्ड ॥ वेषु धनी वैधल्या पाहीं ॥ व्याघ्र भयविम
 दल्या देहीं ॥ माझा ठायीं विनटल्या ॥ ११३ ॥ माझ्या वेषु धनी वैधलें मन ॥ वत्सें विसरलीं स्तनपान ॥ मुरवींचा कवळ मुरवीं जाण ॥
 यां ध्यान लागलें ॥ ११४ ॥ माझा वेषु श्रवणास्तव जिहीं ॥ निज येर सांडुनि देहीं ॥ येर येरां वरी माना पाहीं ॥ व्याघ्र हरिणें तें हि वि
 सरलीं ॥ ११५ ॥ म्याउ पडिले विमलार्जुन ॥ तेतरलेहें नवल कोण ॥ वृंदावनीचे दृक्षतण ॥ माझ्या सांनिध्यां जाण उडरिले ॥ ११६ ॥

मयूरतरलेमोरविसी॥गुल्यलतातृणपाषाणासी॥जडमूढदृढावनवासी॥मत्सनिधेत्यासिउद्धारु॥१५॥माझेसंगतीअन-
न्यप्रीती॥तेचित्यांसरुधभक्ती॥तेणेंकृतकृत्यहोउनिनिश्चिती॥माझीनिजप्राप्तीपावले॥१६॥माझेनिचरणघातेंसाचार॥
कालितरलादुराचार॥नागनागिणीसपरिवार॥माझेनविरवारउद्धरले॥१७॥आपुलीजेनिजपदप्राप्ती॥तेसत्संगेंविणनि-
श्चिती॥दुर्लभहेंउद्धवाप्रती॥स्वयेंथीपतीसांगत॥१८॥ ॥श्लोक॥ ॥येनयोगेनसारव्येनदानघृततपोऽध्वरैः॥व्यारव्यास्व-
ध्यायसंन्यासैःप्राप्नुयाद्यत्नवानपि॥१९॥ ॥टीका॥ ॥योगयागघृतदान॥वेदाध्ययनव्यारव्यान॥तपतीर्थज्ञानध्यान॥स-
न्यासग्रहणसादरें॥१९॥इत्यादिनानासाधनें॥निष्ठाकरितांनिर्वंधनें॥माझीप्राप्तीदुरासदतेने॥जिवेंप्राणेंनपविजे॥२०॥
यापरीशिणतांसाधनेसी॥माझीप्राप्तीनव्हेअतिप्रयासी॥तेगोपीपावल्याअप्रयार्सी॥सत्संगासीलाहोनी॥२१॥त्यागोपिकां
सिमाझीप्राप्ती॥मीचित्यांचीसत्संगती॥सत्संगेंनिजपदप्राप्ती॥जाणनिश्चितीउद्धवा॥२२॥गोपिकांचीसप्रेमस्थिती॥तेतुज
गोकुळींझालीप्रतीति॥तुजहीनतर्केचल्यांचीप्राप्ती॥तेंमीतुजप्रतीसांगेन॥२३॥गोपिकांचेंअत्यंतप्रेम॥स्वमुखेंसांगेपुरुषोत्त-
म॥उद्धवाचेंभाग्यउत्तम॥आवडीचेंवर्मदेवोसांगे॥२४॥ ॥श्लोक॥ ॥रामेणसार्वभृमथुरांप्रणीतेश्वाफल्किनामय्यनुरक्त-
चित्ताः॥विगादभावेननमैवियोगतीव्राधयोऽन्यंददृशःसुरवाय॥१०॥ ॥टीका॥ ॥बळिभद्रासमवेततत्त्वता॥अङ्कुरेंम-
जमथुरेनेतां॥तेंगोपिकांसीजेझालीव्यथा॥तेसांगतांमजनये॥२५॥तेत्यांचीअवस्थासांगतां॥मजअद्यापिधीरनधरवेचित्ता
॥ऐसेंदेवोसांगतसांगतां॥कंठीबाण्यतादाटली॥२६॥सांगतांभक्तांचेंनिजप्रेम॥प्रेमेंद्रवलापुरुषोत्तम॥जोभक्तकामकल्पद्रुम
॥रूपानिरूपमभक्तांची॥२७॥मजमथुरेजातांदेवोनी॥आंसुवांचापूरनयनीं॥हृदयफुटेमजलागुनी॥प्रेमेंलाळणीघात-
ली॥२८॥पोटांतीलप्रेमप्रीती॥सारितांमाणेंनसरती॥धरिलेचरणनसोडिती॥येतीकाकूलतीमजलार्गी॥२९॥नवलभा

वार्थत्याचापोटीं॥माझ्यारूपींघातलीमिठी॥सोडवितांनसुटेगांटी॥श्वासपोटींपरतेना॥३०॥लाजविरल्यासर्वथा॥सासुराप
 तिपित्यादेखतां॥माझेचरणींठेऊनिमाथा॥रडतीदीर्घताआकंदें॥३१॥मजयीणअवघेदेखतीचोम॥माझीचपुनःपुन्हापाहार्त
 वास॥थोरघोलोनिश्वासोश्वास॥उकसाबुकसींस्फुंदत॥३२॥आमुचाजिवलगसांगाती॥घेऊनिजातोहादुष्टमूर्ती॥अक्रुरा-
 सन्मुखशिव्यादेती॥येतीकाकुलतीमजलार्गी॥३३॥उभ्याठांकोनिसन्मुख॥माझेपाहार्तीथ्रीमुख॥आठवेवियोगाचेंदुःख॥ते
 णेंअधोमुखविलपती॥३४॥ऐशियामजलार्गीआसक्त॥माझ्याठायींअनन्यचित्त॥विसरल्यादेहसमस्त॥अतिअमुरक्तम-
 जलार्गी॥३५॥माझेनिवियोगेंतत्त्वता॥त्यांसीमाझीतीप्रव्यथा॥तेव्यथेचीअवस्था॥बोलींसांगतोमजनये॥३६॥मजवंगळे
 जेंजेंसरव॥तेंगोपिकांसीकेवळदुःख॥कैशीआवडीअलोलिक॥मजहृदयींदेखनविसंबती॥३७॥मजगोकुर्छांअसतां॥मा
 झेठायींआसक्तचिंता॥तेआसक्तीचीसमूळकथा॥ऐकआतांसांगेन॥३८॥ ॥श्लोक॥ ॥तास्ताःक्षपाःप्रेष्टमननर्नातामये
 वचंदावनगोचरेण॥क्षणार्द्धवत्ताःपुनरंगतासांहीनामयाकल्पसमाबभूवुः॥११॥ ॥टीका॥ ॥नवलगोपिकांचाहरिरव
 ॥मजहृदावनाजातांदेख॥माझेपाहोनिथ्रीमुख॥प्रातःकाळींसरवभांगिती॥३९॥गाईपाजेनियांपाणीं॥गोठणींवेसवींमा
 ध्यान्ही॥तेथेंउदकमिसेंगोळणीं॥पाहायालागूनिमजयेती॥४०॥तेथेंनानाकोतुकेंनानालीला॥नानापरीच्यारवेळतारवेळा
 ॥तोतोदेखोनिहोहाळा॥सरवेवैल्हाळासरवावती॥४१॥मजसायंकाळींयेतांदेखोनी॥आरत्यानिंबलीणघेउनी॥साथोचो
 येतिधांवोनी॥लागतीचरणींस्वानंदें॥४२॥माझीगोपिकांसिआवडी॥कींगोपिकांचीमजगोडी॥पाहातांयाचीसमानपा
 डी॥झालींबापुडींसाधनें॥४३॥सांडूनिंसंसारचीचाड॥नधरोनिपतिपुत्रांचीभीड॥माझेठायींनिजभावहृद॥प्रेमगोडगोपि
 कां॥४४॥ऐशींत्रिकाळदर्शनेंघेतां॥धणीनपुरेत्यांचेचित्ता॥त्याहिवरीवर्तलीकथा॥एकंतताअतिगुह्य॥४५॥त्यागत्याचें

निजगुज॥ उदवासी सांगेन तुज॥ महासुरवाचें सुरवभोज॥ मी अधोक्षज नाचन ला॥ ४६॥ तसुरवगापका जाणती॥ कामाक्षी
मी जाणोत्री पती॥ जे रासक्रीडे चाराती॥ झाली सुरवप्रासी सकळिकांसी॥ ४७॥ त्या सुरवाची सुरवगोडी॥ रमा काय जाणें बापुडी॥
ब्रह्मादि कें केवळ डेटी॥ त्या सुरवाची गोडी नेणती॥ ४८॥ पावावया त्या सुरवासी॥ सदाशिव झाला योगाभ्यासी॥ तरो प्राप्ति नव्हेत
बाशि॥ मुललामोहनासी देवतां॥ ४९॥ उमा होनि भिल्लुटी॥ तेंणें मुलविला धूर्जटी॥ त्या सुरवाची हातवडी॥ नेणती हरीताप
सी॥ ५०॥ जबळी असो निनिश्चिती॥ संकर्षण महामूर्ती॥ त्यासी त्या सुरवाची प्राप्ती॥ नव्हे निश्चिती उदवा॥ ५१॥ रासक्रीडा गोपि
कांपती॥ कोणी हणेल कामासक्ती॥ तेथ कामाची केंची प्राप्ती॥ ऐक निश्चिती उदवा॥ ५२॥ शिवा तें जिणोनि फुडा॥ काम हणोयी
सबळ गाटा॥ माझी भेदांच्यारासक्रीडा॥ वाऊनि मेढाचालिला॥ ५३॥ तेथ माझ्या स्वरूपाचें वोडप॥ तेथ नचले कामाचें काम
पण॥ मोडले मदनाचे बाण॥ दृढ वोडण स्मरणाचें॥ ५४॥ काम कामिकांच पळवृष्टी॥ निज बोधाची ती क्षणवाणाटी॥ संधिसा
धुनि विंधे हरी॥ ते नव्हे चिपेंटी हरिरंगां॥ ५५॥ जेथ क्रीडे आत्मारामु॥ तेथ केविं रिघे बापुडा कामु॥ माझे कामें गोपिका निष्का
मु॥ काम संप्रभु त्या नाही॥ ५६॥ जो कोणी स्मरे माझें नामु॥ तिकडे पाहूं नशके कामू॥ जेथ मी रमें पुरुषोत्तमु॥ तेथ कामु कर्मस
रिना॥ ५७॥ काम हणो कटकटा॥ अभाग्य भाग्यें झालों मोटा॥ रासक्रीडे चिया शोधली लगेटा॥ आज मी करंटा नपचेची॥ ५८॥
देवो निरासक्रीडा गोमटी॥ काम घट घटां लाळघोंटी॥ लाजसांड निज नमला पोटी॥ त्या सुरवाचे भेटी लागोनी॥ ५९॥ तो कामम्य
आपुले अंर्त्री॥ केला निज भावें निज सुस्वी॥ तें माझें निज सुरवगोपिकां॥ रासमि सें कीं भोगिलें॥ ६०॥ ते रासक्रीडे चाराती॥
व्याघ्र हणु मासके लिहोती॥ गोपिका अर्धक्षण मानिती॥ वेगी कांगभस्ती उगवला॥ ६१॥ जेथ माझी क्रीडा सुरवकळोळ॥ ते
थ कोण स्मरे काळवेळ॥ गोपिकांचें भाग्य प्रबळ॥ माझें सुरवके वळ पावल्या॥ ६२॥ ऐशा माझिया संगती॥ भोगिल्याराती ने

जोकिती॥ तरीं त्यांमिनव्हे नृती॥ चढती प्रीति मज लागीं॥ ६३॥ गोपिका करुनि माझी भक्ति॥ मी प्रसन्न केलों श्रीपती॥ रासमार्ग
 तला एकांती॥ माझे सरव प्राप्ती पावावया॥ ६४॥ त्या जाणवेद गर्भ चाश्रुती॥ श्रुति रूपें नव्हे मत्याप्री॥ तें परत त्या हाणोनि नेति
 नेती॥ माझे सरव संपती न पवेची॥ ६५॥ विषय बुद्धी ते मुख्य अज्ञान॥ तें असतां मी न भेटें जाण॥ असतां वेदोक्त जाण पण॥ ते
 णे ही संपूर्ण न भेटें मीं॥ ६६॥ जाणि वने णिव गेलिया विशेष॥ माझे पाविजे निजात्म सरव॥ श्रुति जाणोनि हें निष्टं॥ गोकुळीं
 त्या देख सुरवार्थ आल्या॥ ६७॥ त्याचि जाण समस्त श्रुती॥ गोपिकारूपें गोकुळा येती॥ रास क्रीडामिसें एकांतीं॥ माझे सरव प्रा
 प्ती पावल्या॥ ६८॥ हा हि असो अभिप्रावो॥ उद्धवा ज्यांसि जें साभावो॥ त्यां लागि मी तें सादेवो॥ यदर्थ सिंदेह असेना॥ ६९॥ उद्धव मीं
 भक्तांसि देख॥ कोण काळीं नव्हे विमुख॥ जो जें साभावी भाविक॥ तें सार्ग देखत यासी॥ ७०॥ मी सकाम सकामाचा ठायीं॥ नि
 ष्काम सि निष्काम पाहीं॥ नास्तिकामी लोकीं तिहीं॥ असत चि नाहीं नास्तिक्यें॥ ७१॥ असो हे किर्ता उपपत्ती॥ ऐक गोपिकांसी मा
 झी प्रीती॥ माझे सरवें ज्या भोगिल्याराती॥ त्या मानिती निमिष्यार्थ॥ ७२॥ माझ्या वियोगें त्या सिराती॥ ज्या आलियायथा स्थि
 ती॥ त्या गोपिका कल्प प्राय मानितीं॥ सन्निध स्वपती असतां ही॥ ७३॥ त्यांच्या दुःखाची अवस्था॥ बोलें न बोलवें सर्वथा॥ माझे
 निवियोगें मातें स्मरतां॥ समाधी अवस्था पावल्या॥ ७४॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ताना विदम्य नुषंग बद्ध धियः स्वमात्मान मन
 स्तथेदम् ॥ यथा समाधौ मुनयोऽब्धितोये नद्यः प्रविष्टा इव नाम रूपे ॥ १२० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ मज गोकुळीं असतां॥ माझे ठा
 यीं आसक्त चित्ता॥ हे अवधी समूळ कथा॥ तुज म्या तत्वता सांगितली॥ ७५॥ ऐशियासी म्या निचाडता॥ कृतघ्नाचे परी सांडू
 निजातां॥ माझ्या वियोग काळींची व्यथा॥ षाषाण पाहातां तट नदी॥ ७६॥ या परी मज वेगळ्या असतां॥ मार्गे माझी कथा
 वार्ता॥ सदां माझे स्मरण करितां॥ मदाकारता पावल्या॥ ७७॥ करितां दळण कांडण॥ माझे दीर्घ स्वरें गाती गुण॥ की आद

॥रल्यादाधमथन॥माझचारत्रगायनकारता॥७९॥पारतासडासमा॥३॥समाझध्यान॥माझानेस्मरणजाण॥पास
येदेणेंबाळकां॥७९॥गाईचेंदोहनकरितां॥१॥सस्मरणींआसकता॥एवंसर्वकर्मवर्ततां॥माझाविसराचीवार्ताविसरल्या
॥८०॥करितांगमनागमन॥अरवंडमायेठईमन॥आसनभोजनप्राशन॥करितांमत्थ्यानतयांसी॥८१॥एवंमजगेलिया
पाठीं॥ऐशीमाझीआवडीमोठी॥अ॥दुमाझ्याठायींहृष्टी॥माझ्याचिगोष्टीसर्वदां॥८२॥ऐशाअनन्यठायींच्याठायीं॥गो
पिकांसिमाझीप्रीतिपाहीं॥त्यावर्त॥हृदेहगेहीं॥माझ्याठायींविनटल्या॥८३॥यापरीबुद्धिमदाकार॥ह्मणांनिविरसल्या
घरदार॥विसरल्यापुत्रभ्रतार॥नि॥यापारविसरल्या॥८४॥विसरल्याविषयकरुण॥विसरल्यादंडदुःख॥विसरल्याता
हानभुक्क॥माझेनियेकनिजध्यासें॥३॥जेणेंदेहेंपतिपुत्रातें॥आप्तनिमालेहीतेचितें॥तेंचित्तरतलेंमातें॥त्यादेहातेंवि
सरीनी॥८५॥विसरल्याइहलोकपर॥३॥विसरल्याकार्यकारणनिःशेख॥विसरल्यानामरूपदेख॥माझेध्यानसुरबो
गितां॥८७॥निरसोनि तत्वांचेविकार॥२॥याधीपावेमुनेश्वर॥तोविसरेजेविसंसार॥तेविंमदाकारगोपिका॥८८॥जेविकांना
नासरिता॥आलियासिंधूतेंठाकितां॥तें॥यावोनिसमरसता॥नामरूपताविसरल्या॥८९॥तेविंगोपिकांअनन्यप्रीती॥मा
झीलाहोनियांप्राप्ती॥नामरूपाचीवित्पत्ती॥विसरल्याप्रकृतीस्फुरेना॥९०॥सच्चिदानंदस्वरूपप्रभावो॥नेणतांमाझानि
जस्वभावो॥गोपिकांचाअनन्यभावो॥परब्रह्म॥विंआपणेंया॥९१॥ ॥श्लोक॥ ॥मत्कामारमणंजारमस्वरूपविदोऽ
बलाः॥ब्रह्ममांपरमंप्रापुःसंगाच्छतसहस्रशः॥१॥॥२५॥धुरण॥त्याकेवळअबळानिश्चिती॥मत्संगाचीअतिप्रीती॥
तेहिसंगतीकामासक्ती॥शास्त्रप्रवृत्तिविरोधु॥९२॥मी॥आरुवृत्तिशास्त्रविधी॥रूपेंमदनमोहननिश्कळी॥मजरतुल्याज्या
अविरुद्धी॥जारबुद्धीअविचारें॥९३॥चौप्रकारींच्याकामिनी॥हस्तिनीइत्यादिषट्पद्मिणी॥चौधीसिचौमुक्तिस्थानी॥काममोहि

नीमिरवती॥१४॥ इतरपुरुषाचे संगती॥ क्षणभंगुरसरस्वभोगिनी॥ अविनाशनित्यसुरवप्राप्ती॥ का
 स्वपतीसंगेक्षणकआनंद॥ माजासुरवाचानिजबोधु॥ पुरव्यअज्ञातीपरमानंद॥ स्वानंदकंदुसर्व॥ १५॥ यालागिभवस्था
 चपळा॥ सांडुनिस्वपतीचासोहळा॥ मजचिरतल्यप्राविशेष॥ मायेचाअभि
 डामीचएक॥ यालागिमाझाकामीकामिक॥ १६॥ जीवीआतुलियंगुणें॥ माचियेकजिवकजाणें
 ॥ ऐसेंजाणोनिमजकारणें॥ जीवेंप्राणेंविन
 त्वता॥ कामासक्ततामजलागीं॥ २०॥ विभावकटाक्षगुण॥ मीचिजाणेंउणरगुण॥ कोणवेळेकोणनक्षत्रा॥ कोणस्थान
 मिळणीवें॥ १॥ जेनिजोनियांनिजशेज
 जकुडकुडेनाहीयेणें॥ नित्यनिजसेजे
 मतापसी॥ ज्यासिभाळलेयोगीसा
 षामाजीमीचिएक॥ हागोपिकांजा
 महरिला॥ विचारितांअर्थइतुला॥ २॥ क्षपावलामत्कामें॥ ६॥ आंधारींएळरवातां॥ कडनलगेतोसर्वथा॥ तेविंनेणोनिमा
 शीसच्चिदानंदता॥ मातेंसेवितांमी
 तैशाजाणगोपिका॥ ८॥ ज्यासिझाल
 ॥ विषहणोनिअमृतघेतां॥ मरणजाडु
 मणीप्रवी॥ खडेलालेहिरेंहोती॥ तैशागोपिका
 ॥ १७॥ मीपरब्रह्ममतीचोरवडी॥ १८॥

॥ इत्याद्याभचारपरवडा ॥ धृतल्या आवद्या पापकाडा ॥ सुक्ता राकडा पापल्या ॥ १२ ॥ माअथयामा ॥ अभक्त ॥ सगता हा इलज्या ॥
सिप्राप्त ॥ तेमजपावलेनिश्चित ॥ संदेहयेथनधरावा ॥ १३ ॥ माझेस्वरूपावरीलोक ॥ विकल्पेंदोंवितीनानादेख ॥ संतमाझेनि
त्यनिदेख ॥ सत्संगेंसूरवेंनिर्दृष्ट ॥ १४ ॥ उद्धवातुवांयेचिअर्थी ॥ बहुतनधरावीवित्यत्ती ॥ धरोनियांसत्संगती ॥ संसारगुंतीउगवा
वी ॥ १५ ॥ ॥ श्लोके ॥ ॥ तस्मात्त्वमुद्धवोत्सृज्यचोदनांप्रतिचोदनाम् ॥ प्रवृत्तंचनिवृत्तंचश्रोतव्यश्रोतमवच ॥ १६ ॥ ॥ टी
का ॥ ॥ माझेस्वरूपनित्यनिर्गुण ॥ वेदतितकात्रिगुण ॥ त्यावेदाचेंजेंप्रेरण ॥ तेंगोणजाणमत्प्राप्ती ॥ १६ ॥ त्यावेदार्थश्रुति
स्मृती ॥ नानाकर्मेंकरविती ॥ त्याकर्माचीकर्मगती ॥ नकळेंनिश्चितीकोण ॥ १७ ॥ ॥ कर्मस्वरूपपरतत्तुल्य ॥ विधिनिषेध
अतिअवयड ॥ सज्ञानासीनह्नेनिचाड ॥ शास्त्रेंदढविचारितां ॥ १८ ॥ केवळकर्मचिकर्माआंत ॥ एप्रवृत्तएकनिवृत्त ॥ सका
मनिष्कामअद्भुत ॥ आंगीआदळतसाधका ॥ १९ ॥ कर्मतितकेंअविद्यक ॥ वेदतोत्रिगुणात्मक ॥ सत्संबंधावघणदेख ॥ सा
धनरूपवेदांत ॥ २० ॥ तमोगुणकर्मकर्मकांड ॥ रजोगुणेंउपासनाकांड ॥ सत्वगुणेंज्ञानकांड ॥ वेदत्रिकांडत्रिगुणात्मक ॥ २१
॥ वेदशास्त्रविधानविधी ॥ याचेंमूळअविद्याआधी ॥ तेअविद्येंस्तवदेहबुद्धी ॥ विधिनिषेधांगोवित ॥ २२ ॥ यात्प्राणीउद्धवा
तूंआधी ॥ सांडोअविद्यापात्रीशुद्धी ॥ अविद्यासांडिल्यासंबंधी ॥ सहजवेदविधीसांडिली ॥ २३ ॥ आधीअविद्यातेकोण ॥
हेंचआह्मांनकळेज्ञान ॥ मगतिचेंनिराकर ॥ केविंआपणकरावें ॥ २४ ॥ निजकल्पनेचाजोबोध ॥ तेचिअविद्यास्वतःसिद्ध
॥ तेणेंचिबाधेविधिनिषेध ॥ तेंत्यागिल्याशुद्धब्रह्माचितो ॥ २५ ॥ धुरपडिलियारणी ॥ सहजेंकटकजायपळोनी ॥ तेविंअवि
द्यासांडितांसांडणी ॥ विधिविधानदोनीसहजेंची ॥ २६ ॥ आरबुछेदिलियापडिपाडें ॥ रथनचलेअसतांहिघोडे ॥ तेअविद्याछे
दिलियासुरवाडे ॥ विधिनिषेधपुढेंनचलती ॥ २७ ॥ मूळछेदिलियाएकेघाथी ॥ शाखापल्लवछेदिलेपाही ॥ तेविंअविद्याछेदि

लियालवलाही॥विधिनिषेधराहीसहजेंची॥२८॥ऐकेंवेदांचातात्पर्यार्थ॥मुख्यभजवामीभगवंत॥तोचिशास्त्रिंविषयार्थ
 ॥करीवेदार्थश्रवणार्थ॥२९॥श्रवणकेलियाचेंफळजाण॥करावेंअविद्यानिरशन॥अविद्यानिरशिलियाश्रवण॥पुढारेंजाण
 लागेना॥३०॥जेविंठाकिलियास्वस्थान॥पुढारेंनलगेमनागमन॥तेविंझालियाअविद्यानिरशन॥श्रवणमननलागेना
 ॥३१॥ह्यणसीअविद्याकेविंसांडे॥हेंचिअवद्युत्थोरमांडे॥जेअवघेंउगवेसांकडे॥तेंमीतुजपुढेंसांगेन॥३२॥वेदशास्त्रक
 र्मविधान॥हेंअविद्यायुक्तसाधन॥तेंअविद्याजावयाजाण॥मजलागींशरणरिघावें॥३३॥ ॥श्लोक॥ ॥मामेकमेवश
 रणमात्मानं सर्वदेहिनाम्॥याहिसर्वात्मभावेनमयास्यात्तद्वक्तुमभयः॥१५॥ ॥टीका॥ ॥सांडुनिस्त्रीपुत्रविषयध्यान॥
 सांडुनियोगयोग्यताशाहाणपण॥सांडुनिकर्मरताकर्माभिमान॥मजलागींशरणरिघावें॥३४॥सांडुनियांवेदाध्ययन
 ॥सांडोनियांशास्त्रश्रवण॥सांडोनिप्रवृत्तीनिवृत्तीजाण॥मजलागींशरणरिघावें॥३५॥सांडोनियांवेदिकलौकिक॥सांडु
 निआगमतांत्रिक॥मजशरणरिघालियादेख॥माझेंनिजस्वरुपावसी॥३६॥सांडुनिकुळाचेंउंचपण॥सांडुनिजाती
 चाअभिमान॥सांडुनिआश्रमाचेंश्रेष्ठजाण॥मजलागींशरणरिघावें॥३७॥सर्वत्यागाचेंत्यागितेपण॥उद्धवातुजमीसांगे
 नरवुण॥सर्वसांडावांअभिमान॥हेंमुख्यलक्षणत्यागाचें॥३८॥सर्वहिंसांडोनिअभिमान॥मजरिघालियाशरण॥तुजकेंचें
 जन्ममरण॥माझेप्रतापेंजाणतरशील॥३९॥ह्यणसीशरणरिघावेंकवणेठायीं॥तरिंमीअसेंतुझ्यात्तदयीं॥त्यात्तदयस्था
 मिलवलाहीं॥शरणपाहींरिघावें॥४०॥सर्वभावेसर्वस्वसी॥मजत्तदयस्थाशरणयेसी॥तेंमाझीसर्वगततापावसी॥सर्वध
 तनिवासीत्तदयस्थ॥४१॥तिळभरीरारवोनिअभिमान॥जरींमजरिघसीशरण॥तरिमाझीप्राप्तीनव्हेजाण॥अभिमानवि
 घ्नप्राप्तीसी॥४२॥श्वानेंस्पर्शिलेंपक्षान्न॥तेंजेंविंतातळतीब्राह्मण॥तेंविंजीघेंअभयनंअभिमान॥माधकामीमीजाणना

तकें॥४३॥ रजस्वलेची ऐकोनि वाणी॥ दूर पकिं जें पुरश्चरणी॥ तेविं अहंकाराच्या साधनीं॥ थिताजवळुनी मी जायें॥४४॥ रजकवि
टाळाचें जीवन॥ जेविं नातळती सज्जन॥ तेविं हृदयीं असतं अभिमान॥ उद्धवा मी जाण न भेटें॥४५॥ डोळां हरळ न जिरें॥ घांथी
चाकोत न जिरें॥ सरांदा जेविं न सरें॥ विरि माजी॥४६॥ तेविं मज माजी अभिमान॥ उद्धवा न रिघे गाजाण॥ हे त्यागता त्याची
खुण॥ तुज म्या संपूर्ण सांगीतली॥४७॥ पत्नी विचरतां परपुरुषीं॥ देखोनि पिजयती न्यागीति सी॥ तेविं अभिमान रत भक्ती
सी॥ मी हृषीकेशी नातळें॥४८॥ धाला गि सांडुनि अभिमान॥ गज हृदय स्थारि घालि राशरण॥ तुज मी रज्जरी न जाण॥ देव
कीची आण उद्धवा॥४९॥ ह्यण सी तुज दोधी माता॥ कोणतीची आण गात्रं सत्यता॥ मज तुझीचि आण तत्वता॥ तुज निभयता
माझेनी॥५०॥ तूं बोली ना तुडरी कहीं॥ तुज सर्वथा क्रिया नाही॥ तुझी आण भाक्याना वीकाई॥ ऐसें जरीं काहीं कल्पि सी॥
॥५१॥ पाते जूनि तुझिया बोला सी॥ थितें सोडा दे स्वधर्मा सी॥ लटकें जाहलिया आणे सी॥ कोणे सभर्था सी भांडावें॥५२॥ उद्ध
वा ऐसें न ह्यण॥ म्या जे वाहिली तुझी आण॥ तें परमात्मा वरी प्रमाण॥ सत्य जाण सर्वथा॥५३॥ उद्धवा तूं आत्मा परिपूर्ण॥ मज
तुज नाही मी तूं पण॥ त्या तुझी म्या वाहिली आण॥ परम प्रमाण परमात्मना॥५४॥ असतां मत्पक्ष प्रमाण॥ कां लागे भाकअ
ण॥ सर्व भावें मज आलिया शरण॥ आतां विजाण तर शील॥५५॥ मज शरण रिघाल्या बाडें कोडें॥ कळिकाळ तुझिया पा
यां पडे॥ काडें सभच मय वापुडें॥ कोण तुज कडे पाहिला॥५६॥ शरण रिघतां चित्त त्काळ॥ तूं लाहा सी माझे वळ॥ तेकां भवभ
य पळे सकळ॥ तुज कळिकाळ कोपनी॥५७॥ तुजो वेळ ति ता अभिरुक्त रणि॥ तो जार्थी ना नाचनाचे दांग॥ तेसें शरण आ
लिया लवंग॥ संसार दाग जे जाळि सी॥५८॥ अतः पावें हृदय स्थारि सी॥ तो हृदय स्थान कळे आत्मो सी॥ उद्धवा तूं ऐसें हा
ण सी॥ न रिघे मत्पक्ष मासि सोगेन॥५९॥ उद्धवा उभि राशरण कभिमान॥ स्फुरे जे को उद्धव पण॥ ते गज हृदय स्थारि चें रूप जाण

त्यातुवांशरणरिघावें॥६०॥नामरूपगुणवार्त्ता॥हेमायाजाणतत्वता॥तेंसाडूनिजेस्फुरसत्ता॥तेंमज्जदयस्थाचरूप॥६१॥
 ऐसेनिहृदयस्थजोडल्यापाहाहो॥तेव्हांसर्वभूतीपाहातांदेवो॥तेथवेगळाउराचयाउद्धवो॥रिताढावोनादसंचो॥६२॥तेव्हां
 सर्वभूतीमोएकु॥निश्चयेजाणनिष्टंकु॥देखतांहिअनेकलोक॥त्यासिमीएकुएकत्वा॥६३॥ऐसातृप्तिव्हीनिहृदयस्थासी॥
 भीहोऊनिमजपाहासी॥माझीप्राप्तीउद्धवाऐशी॥निर्भयेसिनिश्चित॥६४॥ऐशीसांगोनिगुह्यगोष्टी॥देवोउद्धवाचीपाठी
 थापटी॥येरेंचरणींघातलीमिटी॥उठितांनुठीसर्वथा॥६५॥तुवांजेंसांगीतलेंगुज॥तेंमजमानलेंगामहज॥बोलाएकाचा
 संशयमज॥तेंमीतुजपुसेन॥६६॥ ॥श्लोक॥ ॥उद्धवउवाच॥ ॥संशयःशरणवतोवाचंतवयोगेश्वरेश्वर॥ननिवर्ततअ
 त्वस्थोयेनभ्राम्यतिमेमनः॥६७॥ ॥टीका॥ ॥वेदशास्त्रांचेंमथितसार॥योगदुर्गाचेंगोदार॥पिकल्यासुरवाचासागर॥
 मजसाचारउपदेशिला॥६८॥स्वेस्वेकर्मण्यभिरत॥येणेचिह्मणशीवस्तुप्राप्त॥तेंहिसाडूनिममस्त॥शरणनिश्चिनरिघा-
 द्यणसी॥६९॥तूंयोगियांचायोगेश्वर॥सकळजगाच्चाईश्वर॥तुझेंसत्यगाउत्तर॥संशयकरमजवादे॥७०॥तुवांचसां
 गीतलेंसाक्षेपेंजाण॥करावेंगास्वंधर्माचरण॥तेंसत्यमानूनिवचन॥सर्वस्वेंजाणविश्वासलों॥७१॥करावेंजेंस्वधर्माच
 रण॥तेंचह्मणशीमाझेभजन॥शिरवीतेंहिआतांसांडउन॥रिघावेंशरणह्मणतोसी॥७२॥तरींआत्माकर्त्तीकींअकर्त्ती॥
 हेंचिनकळेतत्वता॥कर्मकरावेंकींसर्वथा॥आह्मीआतांसांडावें॥७३॥तुझीविषमउपदेशवित्यत्ती॥सांगतांआह्मांअघ
 ळांप्रती॥थोरसंदेहवादेचितीं॥कायश्रीपतीकरावें॥७४॥जरींआत्माज्ञालाअकर्त्ती॥तरीकर्मचाकांणकर्त्ती॥जेंआ
 त्मासिअकर्तव्यता॥तेंत्यागसर्वथाघडेना॥७५॥ऐकोनिउद्धवाचाप्रभ॥सांवळाराजीवलोचन॥कायबोडिलाहांसो
 न॥सावधानपरिसावें॥७६॥ ॥श्लोक॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥सण्णजीवोधिवरप्रसूतिःप्राणेनयोषेणगु

होप्रविष्टः॥मनोमयंसूक्ष्ममुपेत्यरूपमात्रास्वरोषणइतस्याविष्टः॥१७॥ तदकां ॥ एकावाचउद्भवतामात्मजमायच्या
स्वभावा॥अनुसरोनिजीवभावा॥कर्तृत्वजीवाजीवत्वे॥१८॥ जखींप्रतिबिंबलासविता॥तोजळकंपेंदिसेकांपतां॥तेविंकर्ती
विमीदिसेकर्ता॥जीवअहंतास्वभावें॥१९॥ राजाझालियानिद्रेआधिन॥तोस्वप्नीरंकट्टोयआपण॥तेविंप्रकृतिस्तवमजजाण
॥जीवपणआभासे॥२०॥ स्वयेराजाआहेआपण॥तोस्वप्नीरंकट्टेकराकोरान्न॥तेथेंजोदेपसाभरण॥त्यासिवानीआपणरा
जारेतूं॥२१॥ आपणचिराजाआहे॥हेंत्याचेंत्यासनाउकेंनळे॥तेंसेंचजीवासहीहोये॥पूर्णत्वस्वयेंस्मरेना॥२२॥ जैविंस्वप्नाचिया
याअवस्था॥राजारंकक्रियाकरीसमस्ता॥तेविंअविद्येंस्तवतत्वता॥कर्मकर्त्तासींझालों॥२३॥ तेथेवेदाक्षाविधिविद्यान॥जीवां
गींआदळेजाण॥जीवनळेब्रह्मज्ञान॥तंवस्वधर्माचरणकरावें॥२४॥ राजाराजपदींजागानळे॥तंवरंकक्रियात्यासिसंभवे॥
जंवब्रह्मज्ञाननळे॥तंवसर्वकरावेस्वधर्म॥२५॥ राजाराज्यपदींजागाझाला॥तोभीकस्मारतांचिलाजला॥तेविंब्रह्मज्ञानजो
पावला॥तोभीकर्त्तायाबोलानबोलेकदां॥२६॥ जैसेंरायासमिथ्यारंकपण॥तेविंपरमात्म्यासिजीवत्वजाण॥ त्याजीवासशरी
रीसंचरण॥तेंउपलक्षणअवधारों॥२७॥ जैसाजीवजडातेंजीवविता॥यालागींजाउरेशीवार्ता॥सहजेंतरिस्वभावता॥चैत
न्यरूपताजीवाची॥२८॥ घटामाजीदीपघानला॥तेंघटभरींप्रकाशझाला॥तोचिघरामाजीठेविला॥घरभरींझालाप्रकाश॥
२९॥ तेविशरीरामाजितरिजीउ॥सहजेंतरिंहासदाशिउ॥येथेंबोलणेंनलगेबहु॥जीवशिवअनुभवुतोऐसा॥३०॥ आरिसां
चासूर्यदिसेहातीं॥तेविंशरिरींजीवाचीप्रसूर्ती॥प्रकृतिशोधाराहातीस्थिती॥यालागींप्रसूर्तीबोलिजे॥३१॥ थिलुरींचंद्रासि
अम्बिव्यक्ती॥तोगगनीचादिसेअधोगती॥तेविंशरिरींजीवासिप्रसूर्ती॥अव्यक्तव्यक्तींप्रवेशे॥३२॥ जखींसविताप्रतिबिंबला
॥परिताजळेंनाहीबोळाझाला॥तेविंकर्मकरोनिसंचला॥अलिप्तटेलानिजआत्मा॥३३॥ जखींप्रतिबिंबऑलोढायमान॥

तेविजीवामिजन्ममरण॥थिलूरीचंद्रआडलापूर्ण॥तेविंकर्मबंधनजीवासी॥१२॥थिलूरजळआटलें॥तेथेंकायचंद्रविंबनिमालें
 मातेंचंद्रविंबविबोनिठेलें॥ज्यालेंमेलेंदोनीमिथ्या॥१३॥थिलूरीचाचंद्रकाटंजातां॥तोमिथ्यत्वेनयेहाता॥तेविंदेंदोमिथ्याजीव-
 ता॥तेंसत्यमानितांअतिदुःखी॥१४॥आरसाथोरअथवालहान॥तेथेंसूर्यविंदेंसंपूर्ण॥तेविंमोअंतर्यामीजाण॥सर्वाभूतीसभा
 नसमग्रअसें॥१५॥सूर्यथिलूराआतोता॥अडकलादिसेसमस्तां॥तेविजीवामिकर्मबंधता॥मूर्खत्वतामानिती॥१६॥भागनीचा
 सूर्योनदेखती॥थिलूरीअडकलामानिती॥तेविंनिर्गुणोजयांनाहीप्रतीती॥तेबद्धहणतीजीवानें॥१७॥अग्निज्वाळाज्वाळी
 आवळितां॥जाळेंजाळआकळितां॥तेविंआत्मयाकर्मीबद्धकता॥कर्मीकर्मतानिष्कर्म॥१८॥ ॥संमत॥ प्राणेंनघोषेण॥
 नादस्त्वत्तीसिदावो॥सुरव्यवावोकादुसराभावो॥योदोहीवंगळानित्यनिर्वाहो॥तोनादुपाहाहोअनुहात॥१९॥अनुहाताचासो
 लीवशब्द॥परापरतापरारव्यनादु॥ज्याचायोगियांसदाछंदु॥बोलिन्नाअनुवादुनळेत्याचा॥२०॥ज्यानादाचीसुरवगाडी॥स-
 दाशिवुचजाणेफुडी॥कंसनकादिकीचोरवडी॥चाखिलीगाडीतेचवी॥२१॥वायुचेंशोधितांसत्व॥त्यासिएकवदशब्दतत्व॥
 उभयचेतनेजीवित्व॥मनोमयत्वधरूपाहे॥२२॥जेचेतनेचेंचेतत्व॥तेवायुचेंशोधितमत्व॥तेंचिशब्दाचेंनिजतत्व॥तेणेजीवि-
 त्वमनोरुपहोय॥२३॥जीवाचाशरीरसंयोग॥स्वयेंसांगेतोश्रीरंग॥आधारादिचक्रप्रयोग॥क्रमेंविसागसांगन॥२४॥अहंमि-
 तिप्रथमाध्यासें॥जीवामिजीवत्वआभासे॥तोजेजेतत्वांप्रवेशे॥तेंमीएसेहणतची॥२५॥तेथमीदेहोहणतो॥तत्त्वळजाया
 पूर्णता॥तोहाएकदेशीपरिच्छिन्नता॥देहात्मतालागली॥२६॥निर्विशेषनादअतिसूक्ष्मप्राण॥त्यासहितआधारींप्रवेशोन॥अ-
 तिसूक्ष्मप्रथमस्फुरण॥पावोनिजाणपराझाला॥२७॥आधारचकींसूक्ष्मप्राण॥परावाचातेथिंचीजाण॥यनाचेंकोवळेंस्फु-
 रण॥अतिसपुरणसूक्ष्मत्वे॥२८॥स्वाधिष्ठानचक्राचार्या॥मत्ताचेंबादतेंबाळसेंपाहीं॥पश्यंतिवाचातयेमारी॥नोव्हेंदेहे

परिकाहीबोलेना ॥९॥ तियेचकीं एकवटला प्राण ॥ पुढारांनचलेचिगा जाण ॥ प्राणापानाआलेंभांडण ॥ दोघेजणरूसले ॥
१०॥ घरकलहोलागलाभारीं ॥ मगनिधालेवेगळचारीं ॥ पांचैराहिलेपांचापरी ॥ ऐकनिधारींविचारू ॥११॥ मार्गेरूसोनि
गेलाजाण ॥ त्यानावट्यणतीअपान ॥ रागेंपुढारांआलापवन ॥ त्यानावप्राणक्षणतानी ॥१२॥ दोहिंमाजीसमवेजण ॥
नाहीराहिलातोसमान ॥ कंठीराहिलाउदान ॥ त्यानासिस्थानअसेना ॥१३॥ अद्यापीशरीरींजाण ॥ व्यानासिनाहीएक
स्थान ॥ तोसर्वांगीसर्वलाजाण ॥ परिभ्रमणकारितची ॥१४॥ याहुनधाकटेपांचप्राण ॥ तेहवेगळेरागिलेजाण ॥ तिहीवेग
ळालेआपण ॥ वर्त्तासिस्थानयोजिलें ॥१५॥ नागकूर्मकृकळदेवदत्त ॥ पांचबाधनंजयजाणतथ ॥ याचावस्ताशारातु
॥ ऐकुनिश्चितुभांगेन ॥१६॥ शिंकजांभयोआणिदेकर ॥ नागकूर्मकृकळचेंघर ॥ उचकींदेवदत्ताचेंविदार ॥ धनंजयासि
थारमिळविता ॥१७॥ जीवदेहाचेंआनवादापारीं ॥ धनंजयोराहिलावस्तीसी ॥ जावेंमांडिल्याशागिरीसी ॥ मुहूर्तार्घदे
हामितोपांचवी ॥१८॥ स्वाधिप्राणाहोनिजाण ॥ अनुक्रमेंदशथाहोतीप्राण ॥ त्याचेंस्थानमानउपलक्षय ॥ तुजम्याजाणसां
गीतलें ॥१९॥ मार्गेस्थामांगीतलीगोदी ॥ प्राणापानरुसत्यापाटी ॥ दोघोंअद्यापिनाहीभेदी ॥ महाहरीछांदस ॥२०॥ त्यादो
घांसिकरीबुझावण ॥ तोमाझापडियंताजाण ॥ त्यासर्वस्वदेसींआपण ॥ योगसाधनयानाव ॥२१॥ उचवाप्राणलक्षण-
सांगतां ॥ अक्वदेंप्राणापानगयना ॥ प्रसंगींआलीकथा ॥ त्यांदिस्वभावताऐकावी ॥२२॥ स्वाधिष्ठानाहोनिबुधिसुताये
तां ॥ जीवामनाचींएकात्मता ॥ मुरव्याप्राणतंथअसतां ॥ परच्याऐक्यतापर्यति ॥२३॥ तेथमनाचेंवेगळेपण ॥ कुमारभव
स्थावाणलीजाण ॥ तक्डोलतपुढेंचालेप्राण ॥ अनुहातस्थानटाकिलें ॥२४॥ धरोनिपश्यंतीचेंअनुसंधान ॥ मध्यमावा
चाउपजेजाण ॥ मोंनाचीमिठीनसोडुन ॥ करीगुणगुणआपण्यांत ॥२५॥ तेथमनाचींपांगंडअवस्था ॥ मार्गेपुढेंसांभाळि

ता॥ योही नानाभोग अवस्था॥ लाजासर्वथा बोलें ना॥ २४॥ मग वेगें दाकिलें विशद स्थान॥ तें थडसळत उदात्त पाथ॥ तें वय
 नासितारुण्यपण॥ पुरतें जाणवाणलें॥ २५॥ त्या विशद चक्राप्रती॥ परासिच्छांनि आतोंती॥ पश्यति मध्यमाय कहीती॥ या
 चादुमदुमती अणत्कारें॥ २६॥ त्या अणत्कारापरिपाटी॥ वर्त्तायाचा तत्काळ उर्द॥ तारुण्यें उच्चत आनी योदी॥ या स्वरवर्ण
 चावटी सांदिती॥ २७॥ अग्निचक्रभूस्थान॥ तें या हनिवेंगळें जाण॥ तें थें याचें सिनाही गमन॥ हेमलक्षण॥ २८॥
 येसाही चक्रें अनुक्रमें जाण॥ चारमातृका अष्टावर्णमवर्ण॥ सोळा हिस्वर संपूर्ण॥ तें हिलक्षण अवधारी॥ २९॥ या चक्रांकोण
 वर्ण॥ मातृकांचें काणतें स्थान॥ कोटें उर्दती स्वर संपूर्ण॥ तें हिलक्षण अवधारी॥ ३०॥ आधारचक्रांचे तुर्दें उच्चत॥ तें थन्य
 सिल्याचारिमात्रा॥ विशेषतायां अक्षरा॥ योनिजेमात्राशास्त्र जी॥ ३१॥ स्वाधिष्टाय उदळ जेथ॥ माहीवर्णस्य पत्तें तें थ॥
 बकारादिलकारांत॥ जाणनिश्चित तें स्थानी॥ ३२॥ मणि पुरदशदळ निश्चित॥ दाहावर्ण स्थापितें तें थ॥ ३३॥ पकारांत
 त॥ वर्णनांदत तें चक्रां॥ ३४॥ विशद चक्रांच्या सोळा दळा॥ अडउरु नृद्वेवर्ण सोळा॥ कंदस्थानीं मिनळासे जा॥ या वाचेंदी
 आगळा प्रताप॥ ३५॥ अग्निचक्र अती अवघड॥ सुधटें काकीं मुखाचें कवाड॥ नचले प्राणार्चाच दफड॥ सारीं अतिगूढ ल
 क्षेना॥ ३६॥ तें अग्निचक्र गाढ दळ॥ केवळ हंसाचें राउळ॥ तें थपावा वयायोग वळ॥ अतिप्रबळ पाहिजे॥ ३७॥ हे स्थान पा
 वावयासाठी॥ योगी आले महाहरी॥ अभ्यास करितां अति संकरी॥ तें हिशेंवदीं न पावती॥ ३८॥ हे पावावया माझे स्थान॥ अति
 गुह्य आहे अनुष्ठान॥ सोहं हंसाचें साधन॥ सावधान जो साधी॥ ३९॥ प्राणाचें निगमनागमन॥ सोहं हंसाचें निस्सरण॥ साव
 धान जो साधू जाणें॥ तें पावणें हे स्थान॥ ४०॥ त्या सर्वांचे पवन जयो घडे॥ तोंचि अग्निचक्रा माजी चदे॥ तें थनि मार्ग काढी पु
 रें॥ अतिनिवाडें अनुक॥ ४१॥ तें थनानाभोग समृद्ध फळें॥ आणितो कृद्धि सिद्धिचें पाळें॥ तें डावळ नियो मकळें॥ निघे विर

बेनिजपंथें ॥४३॥ जो कोरि द्विसिद्धी सो भुलला ॥ मीसि दूयें भ्राघे आला ॥ तो अपि चक्रावर्ग निचें वला ॥ केल्या मुकलाक
दासी ॥४४॥ ज्यामि वेराग्य असे पुरतें ॥ तो कदां भुले ना सिद्धी तें ॥ ना ता हाणो निभोग मान्य ते तें ॥ निजें निजपंथें मंजुलार्गी ॥४५॥
तें ओठपीठ गोल्हाट ॥ सांडुनि भ्रमर गुंफा कचाट ॥ शोरवृनि सहस्रदळाचें पाट ॥ मजमार्जी सुभटमिसळलें ॥४६॥ सांग
तां अभिचक्राची मंस्था ॥ पुढें गोडी लागली योगपंथा ॥ मागील विमरलों जी कथा ॥ क्षमा श्रोता करावी ॥४७॥ क्षणान्
वाहवटी पडला मासा ॥ तो परते ना जेविं सहसा ॥ ग्रंथ निरूपणांतें तें सा ॥ जन्मगागणो बान्निमि ॥४८॥ जेविं नुन विरा
जळकातें ॥ माता शिकवण देत्या तें ॥ तेविं तुमचें वचन मातें ॥ निजहि तातें द्योतक ॥४९॥ करितां चक्रांचें निरूपण ॥
योगारूढ झालें मन ॥ विसरोनि मागील आठवण ॥ गेलें निधान शेंवटा ॥५०॥ हें ऐकोनि हांमिले श्रोतें ॥ तूं ग्रंथ कती न
नक्ष्मी येथें ॥ हें कळोनि गेलें आमुतें ॥ नको परिहारा तें उपपादूं ॥५१॥ आलो दिनां ग्रंथ कोडी ॥ नकळे योग ज्ञानाची गांढी
॥ तेनुवां विषद केली फुडी ॥ निजपंथडी विभागी ॥५२॥ तुझे निमुखें कृष्णार्थें ॥ श्रीभागवत जें काठिण होतें ॥ तें अर्थ दि
लें यथार्थें ॥ सत्य आमुतें मानलें ॥५३॥ हाबारा वा अध्यावो ॥ अतिगूढ वोलिला देवो ॥ तें थिंचा हान्वा अभिप्रावो ॥ विषद भा
वो विवर्जिला ॥५४॥ ऐसा संती करीनि आदरू ॥ निर्भया दधनाना भिकारू ॥ एका जनार्दना हर्षी निर्भरू ॥ केलान मस्का
रू संतासी ॥५५॥ वैरवरी मात्रा स्वरवर्णा ॥ यापदाचें झालें व्याख्यान ॥ तेचि दृष्टांतें श्रीकृष्ण ॥ उद्दयासि जाण सांगत ॥५६॥
सूक्ष्म जीव शिवाचें मूळ ॥ तोचि वाग्दोरा झाला स्थूल ॥ येचि अर्थ अतिविबळ ॥ करुनि प्रोजळ सांगत ॥५७॥ ॥ श्लोक
॥ ॥ यथानलः स्येन्निलबंधुरूपः सदा रूप्यधिमथ्यमानः ॥ अणुः प्रजातो हविषा समिद्धते तथैव मे व्यक्तिरियं
हि वाणी ॥५८॥ ॥ टीका ॥ ॥ अव्यक्त रूपें उद्दयागगनी ॥ व्यापक पणें असे वन्ही ॥ तो अरमणी माजी मथिता मथनी

अतिसूक्ष्मपणीप्रमदः ॥ ३ ॥ अनन्ता अनिच्छनिजसखा ॥ कोमलतुल्यं फुल्लं कलां देवता ॥ दमस्तखनमपीतनं क ॥ ज्या
 कासाजुकाको वलिया ॥ ४ ॥ तैथपा वलादशामध्यम ॥ मगहवनद्वयकृतितां होम ॥ तैथपा वलानिरूपम ॥ ददत्ता
 व्योमचुंबित ॥ ५ ॥ तैसासुदक्षनादशिवसंयोगे ॥ प्राणमंगमलागवेगे ॥ पदचक्रादिप्रयोगे ॥ वैवरीयोगे अभिव्यक्त ॥ ६ ॥
 ॥ जैशागाचेची अभिव्यक्ती ॥ तैशीचइतरइंद्रियप्रवृत्ती ॥ संक्षेपेनेहिस्थिति ॥ उद्धवाप्रतीसंगतु ॥ ७ ॥ ॥ श्लोक ॥
 एवंगदिः कर्मगतिविगर्गो प्राणोरगो दृक्स्पर्शः श्रुतिश्च ॥ संकल्पविज्ञानमथाभिमानः सूत्ररजः सत्वतमो विकारः
 ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ जैसीवाचेची वित्यक्ती ॥ तैशीचकर्मेंद्रियांची प्रवृत्ती ॥ चरणाचाटायींगती ॥ ग्रहणशक्ती हस्ता-
 ची ॥ २ ॥ विसर्गजाणवायुचा ॥ स्रवउद्देगतो लिंगाचा ॥ कर्मेंद्रियांपांचर्वाचा ॥ विस्तारजीवाचा संगीतला ॥ ३ ॥
 तैशीचिजाणज्ञानकरणे ॥ दृष्टीउद्दीदेखणेपणे ॥ रसनागसाने चारुणें जाणे ॥ श्रवणश्रवणे अधिकार ॥ ४ ॥ शान्तउणासृदु
 कठिण ॥ हंतवचेंद्रियांचें लक्षण ॥ सूर्येधुर्गंधजाणतेपण ॥ प्राणविचक्षणते कर्मी ॥ ५ ॥ संकल्पविकल्पमनाचे ॥ निश्च
 यो कर्मबुद्धीचे ॥ चिंतनजाणचित्ताचे ॥ अहंकारानेर्मापण ॥ ६ ॥ सूत्रतवप्रधानाचे ॥ विकाररजतमसत्वाचे ॥ संक्षेपे
 विवरणतिहीचें ॥ कसाचेंसांगेन ॥ ७ ॥ आधिदेव आधिभूत ॥ ज्यासि अध्यात्मग्रणन ॥ वादनाजो प्रपंचयय ॥ ईश्वरा
 चें अभिव्यक्तस्वरूप ॥ ८ ॥ जगाचेंमूळकारण ॥ आंगें ईश्वरचि आपण ॥ त्याकारणाहूनि कार्यभिन्न ॥ नहंजाण
 सर्वथा ॥ ९ ॥ होकाघृताची एकेकाळी ॥ धिजोनिझाची पुतळा ॥ तेघृताहोनि वेगळी ॥ नार्हीदेखिली प्रत्यक्ष ॥ १० ॥
 काष्ठाचाघोडाकला ॥ आंगेंटाणें अतीमिरवला ॥ तोकाष्ठपणानाहीसुकला ॥ सर्वोंगें शोभलाकाष्ठत्वं ॥ ११ ॥ त्याचेपा
 हातांवेगळाले अवयव ॥ त्पूररवांदकाष्ठचिसर्वा ॥ नेविमहाभूतेणुणप्रभाव ॥ स्वरूपसावेचशिवचें ॥ १२ ॥ ॥ सुवर्णा

श्याल लया ॥ तजावामर वसानपण ॥ ताव महाभूतावषयकरण ॥ अभिन्नपणाशवरूपा ॥ ७४ ॥ फडा पुठ वा कडा वाग ॥
 येणें आकारें त्याणतीनाग ॥ तोनागनक्षे सोनेचिचांग ॥ तेविहें जगमद्रूप ॥ ७५ ॥ प्रपंच ईश्वरसि अभिन्न ॥ येचिअर्थीना
 राखण ॥ उडवामांगे आपण ॥ अभिन्नपणें जीवशिवा ॥ ७६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ अयं हि जीवस्त्रिवृत्तज यो नैरव्यक्त एको व
 यसास आद्यः ॥ विश्लिष्टशक्तिर्वहुधेव भाति बीजानियोनिप्रतिपद्य इह ॥ २० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ जीवाच्चाजी उदापण ॥ यास्य
 गिबोलिजे जीवपण ॥ जीवशिवरूपें हाभिन्न ॥ जीवत्व जाणया हेतु ॥ ७७ ॥ सागरु आपुल्या आगा वरी ॥ वतुं क अवक्त करी
 धरी ॥ तेविं लोक पद्यातें श्रीहरी ॥ करी धरी निजनभि ॥ ७८ ॥ त्रिष्टं द अज्जल्यणि जे वानसि गत्याकति नय नाना ज्ञातें तत्त्व
 लात्रैलोक्यातें धरी ॥ पद्मनाभहरीया हेतु ॥ ७९ ॥ सुवर्णाच्या सिंहा मनी ॥ सुवर्णमूर्तीचें सडनी ॥ पूजिजे सुवर्णस्य मनी ॥ ए
 कपणीतीन्ही भासती ॥ ८० ॥ तेविनाभीचैलोक्यधारिता ॥ तिहीतें भासवी अभिन्नता ॥ यालागि पद्मनाभ तत्वता ॥ आलें वा
 क्यथाश्रुतीचिया ॥ ८१ ॥ इतिमार्दवपिंबळी ॥ एकलभासेचांपे कळी ॥ विकासं जेविं नाना दळी ॥ तेविं मीवनमाखी लोक
 लें ॥ ८२ ॥ हें नसतां कय कारण ॥ यापूर्वीं मी अव्यक्त जाण ॥ जोमी प्रमाणाचा ही प्रमाण ॥ भेदें जेथ आण वाशली ॥ ८३ ॥ हे
 तुमातुष्टांत ॥ रिघों नशके ज्यागो वात ॥ अपार अनादि अनंत ॥ आद्य अव्यक्त मी ऐसा ॥ ८४ ॥ एवं के वळ जे अक्षे ॥ ते ये
 केंचें त्रिविध भेद ॥ जेथला जो निपरतले वेद ॥ स्वरूप श्रुतें माझें ॥ ८५ ॥ तोमी नमोळवितां साद्यमेळ ॥ स्वलीलाक्षोभें हो
 भककाळ ॥ स्वशक्तिनें श्यालों सबळ ॥ शक्तिवळु चेतविला ॥ ८६ ॥ तें निजशक्तीचे भाग ॥ म्याचि विभागिलें चांग ॥ त्याविभा
 गाचें भाग ॥ ऐकसांग सांगेन ॥ ८७ ॥ गुणशक्तिदेवताशक्ति ॥ मनोशक्ति इंद्रियशक्ती ॥ महोभूतांची भूतशक्ती ॥ शक्ति
 शक्ती सुरव्यत्वे ॥ ८८ ॥ जीवापासाव अदृष्टशक्ती ॥ शाली अनिवार विजगती ॥ हरिहरांनावरेनि श्रिती ॥ अदृष्टशक्ती अनि

वार॥८९॥ जें अहृष्टशक्तीनें जीवाते ॥ बाधोनि के लें आपेते ॥ तिसी आवगवया माते ॥ सायथ येये आधिना ॥ ९० ॥ जे विंकाश जा
ज्ञाजाण ॥ राजा प्रतिवाळी आपण ॥ ते विं अहृष्टशक्ती लंघन ॥ मी सर्वथा जाण करीना ॥ ९१ ॥ जीमका पूनि देवा सिवा हाती ॥ ते
सेनासीकन छेदितो ॥ ते विं छेदी कर्ये स्थिती ॥ परि अहृष्टगती छेदीना ॥ ९२ ॥ अधवाविशें ये सिनि स्थिती ॥ मी माया आलिशि
ली निजशक्ती ॥ तो मी एकूचि विजगती ॥ बहुधा व्यक्ती आभासे ॥ ९३ ॥ या झिया साक्षात्कारा आला ॥ जी जीव नुक्त त्वपावला
॥ तो हि अहृष्टें बांधला ॥ वर्त्तुंगला देह गंदी ॥ ९४ ॥ जनकराजा निजपदीनां दे ॥ शुकनाग वायारव्ये ॥ कळीला विजेनार दे
॥ अहृष्ट छेद विनो दे ॥ ९५ ॥ वसिष्ठ पुरोहित त्व करी ॥ भीष्मापहुडेशर पंजरी ॥ या जवळ्या दोनी नारी ॥ अहृष्टा कर विवर्तन ॥
९६ ॥ या परीगा अहृष्टशक्ती ॥ अनिवार वाढली विजगती ॥ त्या जीव बांधले अहृष्टगती ॥ जे विंगारोडिया हातीं वानरा ॥ ९७ ॥
त्या जीव अहृष्टें बहुधा व्यक्ती ॥ मी एक भासें विजगती ॥ विश्वतश्चक्षुःश्रुती ॥ बहुधा मूर्त मी एक ॥ ९८ ॥ मूर्तिके चींगो कुळ
केली ॥ नानानाम करणें पूजिली ॥ परांते मूर्तिका चिसंचली ॥ ते विं हृष्टि झाली मद्रूप ॥ ९९ ॥ जें विं एकला एक आपण ॥ निद्रे सि
देतां आलिंगना ॥ स्वप्नीदेखे बहुविध आपण ॥ ते विं मी जाण विश्वात्मा ॥ १०० ॥ जें विं सृक्ष्य वढ बीज के वळ ॥ त्या सिमिन त्या
भूमीजळ ॥ वाढीनियां अतिप्रवळ ॥ दृष्टविशाळ आभासे ॥ १०१ ॥ तेथ नामरूप पुण्य फळ ॥ ते बीज चि आभासें समूळ ॥ ते विं ज
गदाकारें सकळ ॥ भासे के वळ चि दात्मा ॥ १०२ ॥ जें कां मूळ बीजाची गोडी ॥ तो चि स्वाद वाढला वाढी ॥ कांडो कांडा स्वादु परवडी
अविकार गोडी उसाची ॥ १०३ ॥ ते विं मुळी चि दात्मा चि कारण ॥ तेथूनि जें जें तत्व झालें जाण ॥ ते ते निखळ चैतन्य घन ॥ जगसंपू
र्ण चिद्रूपें ॥ १०४ ॥ ऊससर्वांगें बीज सकळ ॥ बीजरूपें ऊससफळ ॥ ते विं जगाचें चि न्मात्र मूळ ॥ जगमूळ ते चिद्रूप ॥ १०५ ॥ बीज
ऊस दोनी एक रूप ॥ तें साप्रपंच जाण चित्त्वरूप ॥ ओचि अर्थ अतिसाक्षेप ॥ रूपापूर्वक संगत ॥ १०६ ॥ ॥ श्लोक ॥ यस्मिन्नि

दंप्रोतमशेषमोतंपदोयथानंतुवितानसंस्थः॥ ॥टीका॥ ॥यात्तागिसंसारजोसमस्त॥माझाठायींचोतंप्रोत॥मजवे
 गळेकांहीयेथ॥नाहींनिश्चितअणुमात्र॥७॥येचिअर्थींचादृष्टांतु॥देवोउद्धवासिसांगतु॥जेविंकापुसाचेसूक्ष्मतंतु॥
 कांतोनिनिश्चितुपटकेला॥८॥आडवेतिडवेविणिलेतंतु॥त्यावस्त्रनाममृयामातु॥तेंविसंसारशब्दहाव्यर्थु॥स्फुरेभ
 गवंतुमीतिद्रूपें॥९॥पाहातांसूतचिदिसेउघडें॥त्याचेंनामह्मणतीलुगडें॥प्रत्यक्षचैतन्यस्फुरतांबुडें॥ह्मसितंसारवे
 डेह्मणताती॥१०॥सूतावेगळेंवस्त्रनदिसे॥मजवेगळाप्रपंचनभासे॥उद्धवाअप्राप्ताचेंभाग्यकैसे॥मीचिनसेह्मणताती॥
 ११॥यापरीमीसर्वगत॥विश्वान्माविश्वभरित॥हृक्षदृष्टांतेंप्रस्तुत॥तुजम्यायेथसांगीतलें॥१२॥मजदेखणाज्याचानिधी
 रू॥त्यासिमीकेवळसर्वेश्वरू॥मजअप्राप्तजोनरू॥स्वयेंश्रीधरूसोगत॥१३॥जोसर्वाच्यासर्वेश्वरू॥भ्रांतासिभासेभवदुस्त
 रू॥त्याभवतरूचाविस्तारू॥स्वयेंश्रीधरूसोगत॥१४॥ ॥श्लोकार्द्ध॥ ॥याणसंसारतरुःपुराणःकर्मात्मकःपुण्यफले
 प्रसूते॥२१॥ ॥टीका॥ ॥भ्रांतीस्तवभवतरू॥कर्माकर्मजळेंवादलाथारू॥जीर्णजुनाटअपरांपरू॥तोतरुवरूफळ
 पुष्पी॥१५॥त्याचेंकोणबीजकोणमूळ॥जेणेभ्रमलेजीवसकळ॥कोणारसकोणफळ॥तेंमीसमूळसांगेन॥१६॥ ॥श्लो
 क॥ ॥द्वेअस्यबीजंशतमूलस्त्रिनालःपंचस्कंधःपंचरसप्रसूतिः॥दशैकशारवोद्विरूपर्णनीडस्त्रिवल्कलोद्विफलोर्ज्जु
 प्रविष्टः॥२२॥ ॥टीका॥ ॥भ्रममूलभूमिमाजीवाडे॥पापपुण्यजोडीवाडे॥बीजपडतांचिहृक्षविरुडे॥अग्नीवादेकल्प
 ना॥१७॥पानफूलनदिसंफळ॥वेलाआंगांदेखासकळ॥तेणेंचिवेलावादप्रवळ॥संसारसबळकल्पनाग्रें॥१८॥कर्मा
 कर्मप्रवाहजळें॥भरिलेअविद्येचेंआळें॥अनंतवासनातंचिमुळें॥हृक्षतेणेंबळेंदळेना॥१९॥सूक्ष्मवासनाकल्पको
 डी॥अधोगतीरुतल्याबुडी॥संकल्पाविकल्पचहुकडी॥पसरल्याबुडीबुचबुचित॥२०॥संचितक्रियमाणवाफेभारी॥

सुबुद्धभरलेजळें करी॥ भरिलेचमागुतेभरी॥ प्रवाहयापरीवाहात॥ २१॥ तेणें वृक्षसबळभारी॥ नित्यनूतनवादीधरी॥ सिग
णगुणाचेवादीवरी॥ त्रिगुणअहंकारीविनाळ॥ २२॥ त्रिगुणाचीपरवडी॥ येरांचीयेरांमाजीसुरडी॥ येरांचीयेरांचीबुडी॥
मिसळेवादीवाढती॥ २३॥ पंचभूतोच्यारवांघाथोरी॥ प्रपंचवादल्यावाहेरी॥ पसरल्यायेरायेरावरी॥ मीनल्यापरस्परीवा
ढती॥ २४॥ समूळगर्भसाधूनिरुखा॥ मनोमयवादलियाशारवा॥ अग्नीदगोंदियफांदेदेखा॥ तिच्याझळकाडोलती॥ २५
॥ यात्याशारवांमाजीदेखा॥ देवतेआलीवस्तीसरवा॥ करूनि कर्माचाआवांका॥ आपुलालिशारवातेधरिती॥ २६॥ दशधा
वायूचीझडाड॥ तेणेंतेंडोलतदिसंझाड॥ त्यांमाजीदोपक्षाचेंनीड॥ अतिगूढअतर्क्य॥ २७॥ जीवसंकल्पविकल्पप्राप्ती॥ परमा
त्मानिविकल्पस्थिती॥ दोहींचीहृदयामाजीवस्ती॥ निजनिश्चितीयाहेतु॥ २८॥ पाहेपांघातपित्तश्लेष्मा॥ अंतरत्वचायामचडु
मा॥ वल्कलेंम्हणावयाचायहिमा॥ भक्तोत्तमायाहेतु॥ २९॥ गगनाहूनिवादलावरुता॥ शून्यासहितलांबलाआरुता॥ सैद्यप
सरलासभोंवता॥ दिशांचाप्रोतासांडुनी॥ ३०॥ एवेविस्तारलेनिविस्तारा॥ वृक्षउन्हाचोनिमदफारा॥ पंचविषयरसधारा॥ अ
तिमधुरावर्तती॥ ३१॥ श्रुतीस्मृतीहीचपानें॥ यामाजीउगवलींस्वर्गसुमनें॥ दीक्षितभ्रमरज्याकारणें॥ अतिसत्राणेंउडता
ती॥ ३२॥ त्यावृक्षाचींजावळफळें॥ सुरबदुःखेंदोनीएकेमेळीं॥ शेंडाधरोनिसमुळें॥ दोनीचिफलेपैत्यासी॥ ३३॥ जितकींसू
र्यमंडळभासती॥ तितकींजाणयाचीस्थिती॥ सुखदुःखफळेंतितुक्यांप्रती॥ कर्मप्राप्तीदेतसे॥ ३४॥ सूर्यमंडळआरुतें॥
सांगीतलेंभववृक्षातें॥ चंद्रमंडलादिसमस्तें॥ भवभयतेंथेंनाहीनक्षणे॥ ३५॥ मीसूर्यमंडळमध्यवर्ती॥ त्यामजवेगळीजे
स्फुरेंस्फूर्ती॥ तेथवरिभवभयाचीप्राप्ती॥ जाणनिश्चितीउद्भवा॥ ३६॥ सूर्याचेंजेसूर्यमंडळ॥ तेंहिंसंसारामाजीकेवळ॥ जो
नरचाययावृक्षाचेंफळ॥ तोचिरविमंडळभेदकु॥ ३७॥ वृक्षांचींदोनीफळेंयेथें॥ दोहोंफळांचेदोनभोक्ते॥ दोघेसंसारआ

तोते॥ एकतूतेंसांगेन॥३८॥ ॥श्लोक॥ ॥अदंतिचैकंफलमस्यगृध्राग्रामेचराएकमरण्यवासाः॥ हंसायएकंबहुरूप
 मिज्यैर्यायामयंवेदसवेदवेदम्॥३९॥ ॥टीका॥ ॥दुःखफळाचेभोक्ते॥अत्यंतविषयाशक्तिचिन्ते॥गीधयुधकांजेयेथें
 ॥अविधीविषयातेसेविती॥३९॥ग्राम्यविषयांअतितप्तर॥यालागिंबोलिजेग्रामचर॥ग्राम्यगीधजेंसेधार॥तैसासादर
 विषयासी॥४०॥जेविकांधारगगनाचढे॥तेथूनिआविसाउडीपडे॥तैविनरदेहपायोनितोरपडे॥विषयीसुडपडेद्योबती
 ॥४१॥एवंविषयासक्तजेचित्तें॥जेअयोगतीतेंपावतें॥तेदुःखमळाचेभोक्ते॥जाणनिश्चितेंउडवा॥४२॥सांडोनियांगाई
 सत्य॥वनवासीवानप्रस्थ॥त्यासचीस्करवफलप्राप्त॥जाणनिश्चितउडवा॥४३॥त्यास्करवफळाचेंवेभाग॥ब्रह्मसदन
 दिइतरस्वर्ग॥कर्मकरूनियांसांग॥जेथिंचामार्गचालिजे॥४४॥ब्रह्मचर्यवेदाध्ययन॥गार्हस्तीपूजाअग्निब्राह्मण॥
 वानप्रस्थाधर्मांजाण॥वनफळभोजनवनवासी॥४५॥येणेंकर्मचिमुक्तिस्थान॥जिहींठाकिलेंब्रह्मसदन॥स्करवफळा
 चेभोक्तेजाण॥ब्रह्मभुवननिवासी॥४६॥इतरस्वर्गस्करवप्राप्ती॥जेथेंआहेपुनरावृत्ती॥ब्रह्मसदनीपावल्यावस्ती॥
 त्यासिकर्ममुक्तीहोईल॥४७॥मूळचिपदअरण्यवासी॥तेंघेतलेंवानप्रस्थासी॥तेथनाहींघेतलासंन्यासी॥त्यासिवन
 वासीसुखीनये॥४८॥संन्यासासिनिवासस्थान॥वेदीबोलिलेंनाहींजाण॥तिहींस्वदेहाचेंकेलेंदहन॥नेमलेंस्थानत्या
 नाहीं॥४९॥जेअविद्यादिकर्मप्रवृत्ती॥विरजाहोमीस्वयेंजाळिती॥तेभवदृक्षाचींफळेखाती॥होहियुक्तीघडेना॥५०॥
 जागृतीच्यापाहुण्यासी॥जेउंधाडवेंस्वप्नगृहासी॥तेविनिरस्तसंकल्पसंन्यासी॥संसारस्करवासीकेदींभोक्ते॥५१॥
 स्वकर्मजाळोनिविरजाहोमी॥जिहींसाध्यकेलेंब्रह्माहमस्ती॥त्यासिवासस्थानकोणनेमी॥बन्यांघामीनेमस्त॥५२॥
 बिहाडद्याययाआकाशी॥कोणघरनेपावेंत्यासी॥तेविनिरस्तसंकल्पसंन्यासी॥त्याच्यानिवासासिकोणनेमी॥५३॥

जेनेमस्तसंकल्पसन्धासी॥ त्यासिकोणह्मणेअरण्यवासी॥ मारीकभवहृक्षाच्याफळासी॥ भोक्तेपणत्यासिमृणोनये॥
५४॥ मुळीचेंपदअरण्यवासी॥ तेंभागाअलेंवानप्रस्थासी॥ वानप्रस्थसदोवनवासी॥ दुसऱ्याफळासितोभोक्ता॥ ५५॥ ऐक
सन्धासाचीसरवप्राप्ती॥ इथेंदोनीफळेंमिथ्याजाणती॥ मीचि एकत्रिजगती॥ हेप्रचितनिश्चितीत्याश्राली॥ ५६॥ जोहाबहु
रूपेंविस्तारू॥ तोमीचिदात्मासाचारू॥ जाणोनिरुगुरुंवेनिर्धारू॥ माझेसरवसाचारूपावले॥ ५७॥ तेमद्रुपेंमजपावले॥
माझेनिसरवेसरवरूपझाले॥ सरवदुःखफळातेंमुकले॥ येवोंचुकलेसंसार॥ ५८॥ संसारयायामिथ्याभास॥ जाणेतोचि
वेदज्ञविद्वांस॥ त्यासीचबोलिजेपरमहंस॥ विश्वनिवासनिवासी॥ ५९॥ ऐशीव्हावयापदप्राप्ती॥ सदृढकरावीगुरुभक्ती
॥ जेणेहोयसंसारनिवृत्ती॥ तेंचिश्चीपतीसांगत॥ ६०॥ ॥श्लोक॥ ॥एवंगुरूपासनयैवभक्त्याविद्याकुटारेणशिनेनधी
रः॥ विवृश्यजीवाशयमप्रयत्तः संपद्यचात्मानमथत्यजास्वम्॥ २४॥ ॥टीका॥ ॥नकरितांगुरूभजन॥ नव्हेभवहृक्षा
चेंछेदन॥ जन्हींकोटिकोटीसाधन॥ आनंआनकेलिया॥ ६१॥ भवहृक्षातेंछेदित॥ केवळजाणगुरुभक्ती॥ अग्निनिर्दळणीं
निश्चिती॥ जेविनिजशक्तीकराची॥ ६२॥ दूरकरावयादुरित॥ जेविंगंगाजळेंसमर्थ॥ तेविभवभयाभस्मकरीत॥ जाणनिश्चि
तगुरुभक्ती॥ ६३॥ करितांसत्यव्रतग्रहण॥ पापस्वयेंजायपळोन॥ तेविंकरितांगुरूभजन॥ भवनिर्दळणहोयवेणीं॥ ६४॥ द्र
मुमंतदेखतांदिठी॥ शुभेंपळतीबारावाटी॥ तेविंगुरुभजनपरिपाटी॥ पळेउठाउठीभवभय॥ ६५॥ मरत्याघडेअमृतपान॥
तेंमरणासचिआलेंमरण॥ तेविंकरितांगुरूभजन॥ जन्ममरणनिमालें॥ ६६॥ अंतीअवचटेहरित्पणतां॥ पापराहाणेयम
दूतां॥ तेविंसदुरूतेंभजता॥ हाणेलाताभवभया॥ ६७॥ करावयाभवनिर्दळण॥ मुख्यकरावेंगुरुभजन॥ हेंचिश्चेष्टासा
धन॥ सभाग्यजाणगुरुभक्त॥ ६८॥ कोणसदुरूकैशीभक्ती॥ ऐसेंकाहींकल्पसीचिती॥ तेंहिमियांयथानिरुती॥ सांगेन

तुजप्रतीउद्धवा॥६९॥जोशब्दपरनिष्ठात॥शिष्यप्रबोधनीसमर्थ॥तोचिसद्गुरुयेथ॥जाणनिश्चितउद्धवा॥७०॥जोस्वरूपीक
 रीसमाधान॥तोचिसद्गुरुसत्यजाण॥त्यावेगळेंसद्गुरूपण॥व्यावयाकारणअसेना॥७१॥त्यागुरुभजनाचीपरी॥तुजमीसांगे
 ननिर्धारि॥स्वकर्मधर्माचियासिरीं॥जोकांकरीगुरुभजन॥७२॥गुरुद्वणोंपित्यासमान॥तवतोएकजनिताजाण॥हामाय-
 बापसमान॥जनकपूर्णजगाचा॥७३॥गुरुमातेसमानपाहों॥तंवगर्भजनेंतिचामोहो॥गर्भवासनिवारीगुरुगवो॥अधि-
 कस्नेहोपुत्रापरिसा॥७४॥उदराबाहेरपडल्यापाठीं॥पुत्रमोहेमाताउरी॥तेंबाहेरीलघाल्निपोटीं॥स्नेहाळगोमटीगुरुमा-
 ता॥७५॥गुरुमानूंस्वामीसमान॥तरिंतोनिवारूंनशकेमरण॥सद्गुरुचुकवीजन्ममरण॥स्वामीसंपूर्णगुरुगवो॥७६॥
 गुरुमानूकुळदेवता॥तंवतीसिकुलधर्मीपूज्यता॥हाकुळदेवतेचीदेवता॥नित्यपूज्यतानिजकर्मी॥७७॥गुरुमानूकल्प-
 तरुसमान॥तंवकल्पतरूदेकल्पिलेंदान॥सद्गुरुदेनिर्विकल्पतापूर्ण॥अगाधदाननिलोभ॥७८॥चिंतामणीदेचितित्या
 अर्था॥सद्गुरुकरीचिंतेच्याघाता॥चित्तामारूनिदेचैतन्यता॥अक्षेपतानिजदान॥७९॥कामधेनुदेदुभते॥तेंदेकामनेचपुर-
 ते॥सद्गुरुदेतस्वानंदाते॥कामनेतेंनिर्दळी॥८०॥गुरुसमानद्वणोंसागरू॥तोंगंभीरपरीसदाक्षारू॥स्वानंदेंनित्यनिर्भरू॥
 अतिसधरूनिजबोये॥८१॥गुरुपरब्रह्मासमान॥हेंहिबोलणेंकिंचितन्यून॥गुरुवाक्येंब्रह्मसप्राण॥येहवींब्रह्मपणशब्द
 मात्र॥८२॥शब्दीलोपूनिशब्दार्थी॥गुरुप्रबोधीसंविदार्थी॥त्याहूनिपूज्यपरता॥नाहीसर्वथानिलोकीं॥८३॥गुरुमातागुरु-
 पिता॥गुरुस्वामीकुळदेवता॥गुरुवांचोनि सर्वथा॥आणिकदेवतास्मरेना॥८४॥थोरमांडलीयासांकडे॥जेंगगजगडग-
 डनिपडे॥तेंहिनपाहेआणिकाकडे॥नामपदेगुरुचें॥८५॥कायावाचामनेप्राणें॥जोंगुरुवांचोनिआननेणें॥तेंसाविभ
 जैअनन्यपणें॥गुरुभक्तिद्वणोंत्यानाव॥८६॥पक्षिणीचैअपक्षपिलें॥तीतिसीचस्मरतीसार्वकाळें॥नैविंजागृती

स्वप्नसुषुप्तीमेळे ॥ जोगुरु वेगळे सगरेना ॥ ८७ ॥ मागां सांगीतलें भगवद्भजन ॥ आतां सांगसी गुरुसेवन ॥ नाही एक विधानिरू-
पण ॥ ऐसा विकल्प जाण न धरावा ॥ ८८ ॥ सदुरुक्तोचिमाझी मूर्ती ॥ निश्चयेसि निश्चिती ॥ विकल्प न धरावा ये अर्थी ॥ अनन्य भक्ती
यानाव ॥ ८९ ॥ एकाग्रता जे गुरुभजन ॥ तेचि माझें परम पूजन ॥ गुरुसिमज वेगळे पण ॥ कल्यांती जाण असेना ॥ ९० ॥ माझिया ऐ-
क्यता अति प्रीती ॥ जेणें आदरिली गुरुभक्ती ॥ तोचि धन्य त्रिजगती ॥ भजती स्थिती ते ऐक ॥ ९१ ॥ करावया गुरुसेवे ॥ मनासुद्धें
देह धांवे ॥ एकला करीन सर्वसेवे ॥ येवटें हांवे उद्यतु ॥ ९२ ॥ सेवेच्या दाटणी जाणा ॥ अधिकचि होय ठाण मना ॥ अंग अंग उनि
अंगवणा ॥ सेवे माजी जाणा विसावा त्यासी ॥ ९३ ॥ सेवे चिया आवडी ॥ आरायेना अर्ध घडी ॥ आवडीचे चढोवटी ॥ चढती गोडी
गुरुभजनी ॥ ९४ ॥ नित्य करितां गुरुसेवा ॥ प्रेमपडि भरूनी चनवा ॥ सद्भाव चिया हांवा ॥ गुरुचरणीं जिवाविकिलें ॥ ९५ ॥ अ-
ढस येवोंचि विसरला ॥ आराणु केचाठावो गेला ॥ गुरुसेवासंभ्रमें भुलला ॥ घेवों विसरला विषयातें ॥ ९६ ॥ तहान विसरला
जीवन ॥ क्षुधा विसरली मिष्टान्न ॥ करितां गुरुचरणसंवाहन ॥ निद्रा जाण विसरला ॥ ९७ ॥ जांभयीया वया पुरती ॥ सचडि
उरेनारिती ॥ तेथें निद्रेलागीं केउती ॥ राहावयावस्ती मिळेल ॥ ९८ ॥ सुखी सदुरुक्तें नाम ॥ हृदयीं सदुरुक्तें प्रेम ॥ दोहें सदुरुक्तें
कर्म ॥ अविश्रम अहिर्निशी ॥ ९९ ॥ गुरुसेवेसि गुलें मन ॥ विसरला स्त्रीपुत्र धन ॥ विसरला मनाची आठवण ॥ मीकोण हें सु-
खेना ॥ १०० ॥ नवल भजनाचा उत्सावो ॥ भजतांना ठवे निज देहो ॥ थोरसे वेचान वलावो ॥ निजात्मभावो गुरुचरणीं ॥ १०१ ॥ ऐसा
हि प्रारब्ध मेळा ॥ अवचटें झालिया वेगळा ॥ नतु दे प्रमाचा जिह्वाळा ॥ भजनी आगळा सद्भवो ॥ १०२ ॥ गुरुचा वसता जो ग्राम ॥
तेथेंचि वसे मनो धर्म ॥ गुरुध्यान स्वधर्म कर्म ॥ सेवासंभ्रम सांडीना ॥ १०३ ॥ गुरुमूर्तीची संवैज्यासी ॥ ते मूर्ति बैसली हृदयासी ॥
मगना ना भजन विलासी ॥ आवडी कैशी भजनाची ॥ १०४ ॥ चिन्मात्र पूर्णिमा गुरु पूर्णचंद्र ॥ तळीं आपण होय आर्तचकोर ॥

मगस्वानंदबोधाचेचंद्रकर॥निरंतरस्वर्यंशेवी॥५॥सद्गुरुसूर्यकरीचिद्गनी॥आपणहोयसूर्यकांतमणी॥त्याचेनितेजे
प्रजळोनी॥स्वभावेमायाचनहोळीकरी॥६॥सद्गुरुकृपांमृताच्याडोही॥स्वर्यंतरंगुहोयतयेठायीं॥सबात्थतडुपेंपाहीं॥भा
वनाहृदयींभावितु॥७॥आपुलानिजस्वामीजोसद्गुरु॥भावीनिर्विकल्पकल्पतरू॥त्याचेछायेबैसोनिसाचारू॥मागेवरू
गुरुभक्ती॥८॥सद्गुरूकामधेनुजाण॥वत्सरूपभावीआपण॥आवडीचाटवीबोधरसना॥स्वानंदपान्हासेवित॥९॥तुझ्यास
कळवृत्तिचीसेवा॥म्यांचिकरावीगादेवा॥ऐसेंप्रार्थूनिसद्गावा॥हावरूमजद्यावारूपानिधी॥१०॥तेथेंसंतोषोनिगुरुनाथें॥व
रुदिधलावरदहस्तें॥हर्षेवोसंडतचित्तें॥धन्यमीवरातेंलाधलें॥११॥ऐशीलाहोनिवरदस्थिती॥तेचिसेवाआदरीप्रीती॥
अतिधन्यभावार्थगुरुभक्ती॥नानाउपपत्तिगुरुभजनीं॥१२॥सद्गुरूचींदाहाहिकरणें॥मनबुद्धीअंतःकरणें॥क्रियामात्रमी
चिहोणें॥ऐसेंजीवेंप्राणेंभावित॥१३॥सद्गुरूजोभोगभोगिती॥तोमीचहोईननिश्चिती॥एवंमीचिएकगुरुभक्ती॥दुजीस्थि
तीहोनेदी॥१४॥सद्गुरूजेथेंउभेठाकती॥तेंपांयातळींमीचिक्षिती॥सद्गुरूजेथेंचालती॥तेमार्गींचीमातीमीहोइन॥
१५॥चरणक्षालनासिसमस्त॥मीचिउदकमीचितस्त॥मीचचरणक्षालित॥चरणतीर्थमीसेवीं॥१६॥सद्गुरूचेचरणरजः
कण॥मीचिहोईनआपण॥सद्गुरूकरितीआरोहण॥तेंसिंहासनहोईनमी॥१७॥सद्गुरूचेंसिंहासन॥तेंमीचिहोईनआप
ण॥त्यावरीचैसतेंआसन॥तेंहिजाणहोईनमी॥१८॥सद्गुरूसिस्नेहलागे॥तेंमीहोईनसर्वांगें॥गुरूसिवोटंगावयापुढेंमा
गें॥मृदाळीसर्वांगेंमीहोइन॥१९॥मनिचाऐसाआवांका॥सद्गुरूच्यासिद्धपादुका॥त्यामीहोईनदेखा॥नेदीआणिकांआतळें॥
२०॥मीहोईनगुरूच्याश्वासोश्वासा॥वेगींबाहेरनिघेननासा॥गुरुघेतीलज्यासुवासा॥त्यात्याविलासामीहोइन॥२१॥गुरुआ
वलोकितिकृपादृष्टी॥त्यादृश्याचीमीहोईनसृष्टी॥गुरुचिदेरवतीदेखणीपुष्टी॥तेमीउठाउठीहोईन॥२२॥गुरूसिआवडतें

निरूपण॥तेमीश्रवणीहोईनश्रवण॥अथवारुचेलतेंकीर्तन॥तेंगातागायनमीहोइन॥२३॥गुरुचाउगाकुध्यावयादेख॥मीहो
ईनअंटावलासेवक॥नातरींलडिवाळबाळक॥गुरुअंकींदेखमीहोइन॥२४॥सद्गुरुमुखींचीजेकथा॥तेमीआदरेंहोइनतत्व
ता॥अक्षरीअक्षरअक्षरता॥मीचसर्वथाहोईन॥२५॥सद्गुरुजेथकरितीस्नान॥तेंअंगस्पर्शनाचेंजीवन॥गुरुकरितीजें
आचमन॥तेंहिजाणहोईनमी॥२६॥गुरुपरिधानकरितीवास॥तेंमीहोईनसुवास॥गुरुचरणपुसावयास॥तेंहिधुतवास
मीहोइन॥२७॥गुरुसिकरितीविलेपन॥तेंमीहोईनशुद्धचंदन॥चरणीअर्पितेंसुमन॥मीचिजाणहोईन॥२८॥सद्गुरुकरि
तीभोजन॥तेथमीचिताटमीचिअन्न॥रसस्वादपक्वान्न॥पंक्तिकारुजाणमीहोइन॥२९॥मथोनियांदहीमथित॥सारांशते
नवनित॥वैराग्यअग्निसंतप्त॥भोजनीसुरव्यघृतमीहोइन॥३०॥परिपाकींस्वादिष्टपण॥सर्वांचवींचेंकारण॥मीहोईनव
रलवण॥न्यूनतेंपूर्णगुरुकरिती॥३१॥गुरुकरितीप्राशन॥तेंमीहोइनजीवन॥सद्गुरुचेंधालेपण॥तेउद्गारजाणमीहोइ
न॥३२॥गुरुसिजेजेंगोडलागे॥तेतेपदार्थमीहोईनआंगें॥सद्गुरुसिज्याचीरुचीलागे॥तेंमीसर्वांगेंहोईन॥३३॥सद्गुरु
आंचवतीजेथ॥मीउष्णोदकमीतस्त॥शितोडेलागतीजेथजेथ॥तोहिसमस्तहोईनमी॥३४॥गुरुसिअर्पितीजेंफळ॥तें
मीहोईनतत्काळ॥गुरुअर्पणेंसफळ॥फळाचेंफळमीहोईन॥३५॥सद्गुरुचेंध्यावयाउच्छिष्ट॥मजचिमोठालवलवाट॥
माजरहोऊनियांताट॥चरचराटचाहिनमी॥३६॥गुरुकरितीकरोद्वर्तन॥तोमीहोईनसुगंधचंदन॥मुखवासासुवासप
ण॥मीचिजाणहोईन॥३७॥फळाशाफोडूनिफोडी॥वासनाशिराकाहुनियांचिडी॥रिघोनियांसद्गुरुच्यातोडी॥तांबूलगो
डीमीहोइन॥३८॥जालुनियांअहंकठिणपणा॥मीहोईनसोहंशुद्धचुना॥शांतिपरिपक्वलागोनिपाना॥सद्गुरुवदनापा
वेन॥३९॥सर्वसाराचेंसरवसार॥तोमीहोईनरवदिर॥सद्गुरुमुखवरंगाकार॥मीचिसाचारशोभेन॥४०॥सद्गुरुमुखीचें

पवित्रपीक॥ वरच्या वरिमी घेई न देरव॥ पिकदाणीचे सुख त्वें सुख॥ अवश्यकमी होई न॥ ४१॥ गुरुचा उगाळूमी होई न॥ पी-
 कपिकदाणी धरो निजाण॥ चवरी जीमक्षिकानि वारण॥ तीमी होई न निजांगें॥ ४२॥ गुरुचा उगाळु घ्यावया देरव॥ मी होई न
 आगळा सेवक॥ ना तरिलडि बाळ बाळक॥ गुरु अंकीं देरवमी होई न॥ ४३॥ सद्गुरु सुखीची जे कथा॥ ती अक्षरें मी होई न सर्व
 था॥ अक्षरीं अक्षर अक्षरार्थी॥ मीचि सर्वथा होई न॥ ४४॥ माझिया गुणाची सुमनमाळा॥ आवडी घाली न गुरुच्या गळां॥ गु-
 रू झेलिती लीला कमला॥ त्या कर कमळामी होई न॥ ४५॥ गुरू सिनी रांजन करिती॥ ते मी निज तेजें उजळी न ज्योती॥ गुरु जेणे
 प्रकाशे चालती॥ ते दीप्ति दीपिकामी होई न॥ ४६॥ जीवभावाचें निंबलोण॥ गुरू सिमी करी न आपण॥ इडा पिडामी घेई न जा-
 ण॥ तें लोण लक्षण मजलागो॥ ४७॥ मी छत्र मी छत्रा कारू॥ मी चवर मी चिचवर धरू॥ मी चि विंजणामी चि वारू॥ गुरु-
 चा परि वारुमी होई न॥ ४८॥ गुरु करिती आरोहण॥ तो मी होई न शाम कर्ण॥ गुरूचा भर भार साहावया जाण॥ वाजी वाह-
 न होई न मी॥ ४९॥ गुरु पुढें मी वाट सुभटु॥ गुण वर्णनि मी गजेंता भाटु॥ गुरु गृही शांति पाटु॥ पदता भटु मी होई न॥ ५०॥
 मी चि बारी मी कळेरी॥ मी हडपी मी कुसारी॥ मी झाडणामी खिळारी॥ मी द्वार पाळ द्वारी होई न॥ ५१॥ गुरु जेथें देती
 अवधान॥ ते ते कळामी होई न जाण॥ गुरु वेगळा अर्धक्षण॥ गेला प्राण तरां न वचें॥ ५२॥ गुरू सांगती जे कथा॥ तेथ मी हो-
 ई न सादर श्रोता॥ गुरु रुपा मी होई न वक्ता॥ निजात्मता बोलका॥ ५३॥ गुरु गंभीर दान देता॥ तेथ दीन मी होई न माग-
 ता॥ मी होई न दान वांढिता॥ सादर एकांता मी होई न॥ ५४॥ गुरु बैसती सायकाश॥ तें मी होई न अवकाश॥ गुरु हृदयींचें
 चिदाकाश॥ निरावकाश मी होई न॥ ५५॥ गुरू बैसती आसन॥ तें मी होई न सुख आसन॥ तें मी चि वाहे न आपण॥ भोई होई
 न चालणा॥ ५६॥ स्वामी सुनिधां दिठी॥ चपळ पाउलां चानेदी॥ चाले न मी उठाउठी॥ धुरे सिंगोठी सांगे न॥ ५७॥ आंतुले हरी

पुढि ले चाली ॥ गोविंचें पाऊल उगवोनि घाली ॥ ऊचनीच भूमिची रवोली ॥ चुकऊनि चाली चालणें ॥ ५८ ॥ संकल्प विकल्पाचे
 झोंक ॥ ज्यांत वा मसव्य अनेक ॥ ते आवरूनि यां देखा ॥ पाहात श्री सुरव चाले नमी ॥ ५९ ॥ नचुकतां निज मार्ग ॥ न्याहाळुनि धुरे
 चें अंग ॥ न करितां आणिकांचा पांग ॥ भोई चांगमी होई न ॥ ६० ॥ सुरवासनाचे निपडि पाडें ॥ चालतां सुरव अधिक वाढे ॥ मा
 गील सुडका दूनि पुढें ॥ सुरव सुरवाडे चाले न ॥ ६१ ॥ चढणें पडणें अडखळणें ॥ दडकणें फडकणें अडकणें ॥ सांभाळुनि यां
 निष्ठेने ॥ टणक पणें चाले न ॥ ६२ ॥ उरीं शिरीं रवांद कोंपरी ॥ मागील सूड पुढें करी ॥ दृष्टीने ऊनियां वरी ॥ निर्विकारी चाले न ॥ ६३
 ॥ आदी सुरडी उलट लोट ॥ धापकां पपडे मेट ॥ आधार धरूनि सुभट ॥ चढती वाट चाले न ॥ ६४ ॥ उलंघूनि कामाचा पाट ॥ आ
 वरूनि कोधाचा लोट ॥ चुकऊनि खोला व्याची वाट ॥ धुरे सकट मी चाले न ॥ ६५ ॥ ममतेची ओल प्रवळ ॥ ते ठाई रुतिगुंती सब
 ळ ॥ तेथ न मारवतां पाउल ॥ लघूनि तत्काळ जाई न ॥ ६६ ॥ मोहन दीची थोर कडाडी ॥ मार्जिजळ प्रवळ वोढी ॥ शिंतोडान ल
 गतां धूरमी काढी ॥ परापर थडी तत्काळ ॥ ६७ ॥ दृष्टी ठेऊनि स्वामी कडे ॥ सवेग चालतां मार्गे पुढें ॥ भोई होई न दोही कडे ॥ सू
 ड सुडें काढी न ॥ ६८ ॥ एवंची मार्गे पुढें ॥ सुरवासनाचे नि सुरवाडे ॥ स्वामीची निज निद्रान मोडे ॥ तेणें पडि पाडें चाले न ॥ ६९
 ॥ उच्छिष्ट अन्नाचा पोसणा ॥ आठ पाहारांचा जागणा ॥ सदां गुरु गुरु करी तजाणा ॥ गुरु द्वारीं स्मणामी होई न ॥ ७० ॥ जीवती दे
 खोनि नयना ॥ सोहं भावें भुंके जाणा ॥ भजन रवाळोरां बैसणा ॥ गुरु द्वारीं स्मणामी होई न ॥ ७१ ॥ ऐस ऐशिया भावना ॥ गुरु से
 वेला गिजाणा ॥ अति शयें आवडी मना ॥ नाना विवंचना विवंची ॥ ७२ ॥ जन्हीं देंव वशें दूर गेला ॥ परितो भाव बळें जवळी आ
 ला ॥ गुरु से वेजो जीवें विकला ॥ तो शास्त्र पावला सद्विद्या ॥ ७३ ॥ असो जवळी अथवा दुर्गा ॥ परि गुरु भक्तीची आवडी भारी ॥
 जीवित ठेविलें सेवे वरी ॥ गुरुच्या द्वारीं भजनासी ॥ ७४ ॥ ऐसा गुरु भक्ती सिसादर ॥ चढत्या आवडी एकाग्र ॥ तेंचि सद्विद्याल

क्षणशस्त्र॥ गुरुकृपाकुठारपेंपावे॥ ५७५॥ लावोनिवैराग्याचेसाहाणे॥ प्रत्यावृत्तीबोधकपणे॥ शस्त्रकेलेंजीसणाणें॥ ती
क्षणपणेंअतिसज्ज॥ ७६॥ शस्त्रसजिलेंनिजदृष्टी॥ दृढधरिलेंऐक्याचेसुष्टी॥ शस्त्रआणिशस्त्रधराएकीगांठी॥ करूनिउठी
भवछंदा॥ ७७॥ दृढसाधोनियांआवो॥ निजबळेंघालितांघावो॥ झालाभवदृष्टाचाआभावो॥ घायेंवीणपाहाहोछेदिला
॥ ७८॥ जीर्वांविषयवासना॥ तेछेदावीनिजकल्पना॥ तांचिमवदृष्टाचाछंदुजाणा॥ सावधानाधृतिबळें॥ ७९॥ झालियोचे
तन्यघनप्राप्त॥ सकळसाधनेंसहजेंजाती॥ भोजनींझालियापूर्णतृप्ती॥ ठाईचराहतीपक्वान्ने॥ ८०॥ परमतृप्तीउथळल्या
पांटी॥ अमृतहीनलावीवांटी॥ तेविंब्रह्मपदपावल्यापाटी॥ साधनआटादीसांडती॥ ८१॥ हाचिभावोधरोनिचिती॥ मागां
सांगांतलेतुजप्रती॥ सांडीसाधनधित्यक्ती॥ प्रवृत्तिनिवृत्तीसमवेत॥ ८२॥ पावलियापरब्रह्म॥ मिथ्यावेंदांनसकळकर्म
॥ मिथ्याआश्रमादिवर्णधर्म॥ हेंत्यागितेंवर्मकर्मचें॥ ८३॥ स्वर्गांचालतांलवडुसबडी॥ जोअडवळूनिपडलाआडी॥ तो
जागाहोऊनिआपणानकाटी॥ तैशीवृथाबोदीसाधनी॥ ८४॥ पीकआलियाधुमरी॥ तेसेतांकोणीनांगरनधरी॥ गजां
तलक्ष्मीआलियाघरी॥ भीकदारोदारीकोणमागे॥ ८५॥ हातींलागलियानिधान॥ नयनींकोणघालीअंजन॥ साधलि
यानिजात्मजान॥ वृथासाधनकोणसोशी॥ ८६॥ अंगिकारोनिज्ञानशक्ती॥ केलीसंसारनिवृत्ती॥ तेहेत्यागाचीनिजवृत्ती
॥ जाणनिश्चितीउद्धवा॥ ८७॥ अग्निस्तवनिपजेअन्न॥ तेंवाफनजिरतांजाण॥ पोळीअवशेषतापलेपण॥ रांधितेंद्विजाण
चवीनेणे॥ ८८॥ आंबयापाडुलागलाजाण॥ तन्हींआंगीअसेआम्लपण॥ सेजेसिमुरालियामधमद्योन॥ नचारवतांघ्रा
णचविसांगे॥ ८९॥ शेजेमुराल्याचीगोठी॥ तेथनद्धावीद्वैताचीदिठी॥ येरयेगजाहालियाभेटी॥ दोनीशेवटींठिकाळ
ती॥ ९०॥ ठिकाळलींसेजेघालिती॥ तत्संगेंआणिकेंनासती॥ निश्चळराहिल्याएकांती॥ परिपाकेवृत्तीघ्राणसंगें॥ ९१॥ श

बुजिणो नियां कडाडी ॥ रणांगणी उभवितांगुदी ॥ शस्त्रेभिक वच जंवन फेडी ॥ तं वविश्रांतिगादीन पाविजे ॥ १२ ॥ गरोदरेसि प्रसू
 निहोये ॥ पुत्रजन्मे सुरवावली ठाये ॥ तेहि बारावळी जें पाहे ॥ तें भांगुं लाहं पुत्रसुरव ॥ १३ ॥ पुरुषनिमो नियां जाये ॥ त्यांदे हाचें द
 हन होये ॥ तन्ही अवशेष सूत कराहे ॥ तेगे लिया होये निज शब्द ॥ १४ ॥ तेविं जायां नियां अज्ञान ॥ उरला जो ज्ञानाभिमान ॥ तोहि
 त्यागिलिया जाण ॥ चित्समाधान स्वानंदें ॥ १५ ॥ रेवेगचा शृङ्खल तत्वता मारी ॥ माचंदनाचा काय आनकरी ॥ तेविं अभिमान दो-
 हीं परी ॥ बाधकता थरी ज्ञाना ज्ञानें ॥ १६ ॥ लोखंडाची वेडी तोडी ॥ आवडी सांनेयाची जडी ॥ चालतां देहि तें शीच अडी ॥ बाधारो
 कडी जेशी तें शी ॥ १७ ॥ ब्रह्माहमस्मीहा अभिमान ॥ शब्द ब्रह्मन कं जाण ॥ अहंपण तें चिकटिण ॥ नव्हे साधन सर्वथा ॥ १८ ॥ जळ
 पासो निलवण होय ॥ तें जळिचें जळीं विसरो निजाय ॥ मोतीं झालें तें कठीण पाहें ॥ उदकीं न जाये विरोनी ॥ १९ ॥ मुक्तपणें मोलाच
 दलें ॥ तें वनिता अधरीं फांसा पडिलें ॥ मुक्तचि परीना सा आलें ॥ कटिण केलें अभिमानें ॥ २० ॥ तेविं अज्ञान अभिमान आहे ॥
 तो सर्वथा तत्काळ जाये ॥ ज्ञानाभिमान कठीण पाहें ॥ गोविता हें मुक्तत्वं ॥ २१ ॥ अवघड दुतत्काळ गळे ॥ तो पृथ्वीचा पृथ्वीस मि
 छे ॥ भाजिलें रवापर अति काळें ॥ पृथ्वीस न मिछे कटिणत्वं ॥ २२ ॥ प्रपच अज्ञानें झाला लाटा ॥ ज्ञान अज्ञानाचा सेल बांटा ॥ फेडू
 निकांटेन कांटा ॥ दोनी अक्का दासां डावे ॥ २३ ॥ जरि सांडिले बादे वरी ॥ तरि आपणासीं चि बाधु करी ॥ यालागिं सांडावेदुरी ॥ निज
 निर्धारी हात्यागु ॥ २४ ॥ जेथ वरी अहंपण ॥ तेथ वरी वद्धकता जाण ॥ शब्दा शब्दा अभिमान ॥ निःशेष सज्ञान सांडिती ॥ २५ ॥ उ
 द्भवतु ज करितां माझी भक्ती ॥ झाली माझ्यापदाची प्राप्ती ॥ आतां नानासाधन उपपत्ती ॥ शास्त्रयुक्ती कां करि सी ॥ २६ ॥ सद्भावें
 करितां माझे भजन ॥ तूं झालासि ब्रह्मसंपन्न ॥ आतां त्रिगुणात्मक सर्वसाधन ॥ शास्त्रवर्णन सांडापां ॥ २७ ॥ तस्मात्तु उद्ध
 वउत्सृज्य ॥ ये श्लोकीचें हें त्यागबीज ॥ विशद सांगितलें म्या तुज ॥ स्मरावें निज नृदयस्ता ॥ २८ ॥ सकळा साधना श्रेष्ठ साधन ॥

शिष्यासिसद्गुरुचें भजन ॥ तेणें पाविजे ब्रह्म समाधान ॥ सत्य जाण उद्भवा ॥ ९ ॥ जो भावें भजे गुरुचरणीं ॥ तोनां देस च्छिदानंद-
भुवनीं ॥ हे सत्य सत्य माझी वाणी ॥ विकल्प कोणी न धरावा ॥ १० ॥ ऐसें बोलोनि श्रीहरी ॥ आवडी चारी बाह्य पसरी ॥ उद्भवा तें प्री-
तिकरीं ॥ नृदयीं धरी स्वानंदें ॥ ११ ॥ देवें सद्गुरूं मदीं धलें ॥ निज नृदयीं नृदय एक झालें ॥ सांगणें पुसणें सहज ठेलें ॥ बोलणें
बोलें प्राशिलें ॥ १२ ॥ चहूं वाचां पडलें मोन ॥ जी उविरला जी वपण ॥ एका तुष्टला जना दर्शन ॥ स्वानंद घन वर्षला ॥ १३ ॥ तो चिस
इत्की भावार्थ ॥ विषद बोलिला बाराव्यांत ॥ निज भावें श्रीकृष्णा नाथ ॥ निन्य नृसभाविका ॥ १४ ॥ निजान्म प्राप्तीचें कारण ॥
केवळ भावार्थ चिजाण ॥ भावार्था वेगळें साधन ॥ वृथा जाण परिश्रमु ॥ १५ ॥ जपत पयज्ञ दानें ॥ भावार्थालागीं करणें ॥ तो
भावार्थ लिहिजे जेणें ॥ धन्य जिणें तयाचें ॥ १६ ॥ धन्य नर देहार्चा प्राप्ती ॥ धन्य साधूंची संगती ॥ धन्य धन्या ते भावार्थी ॥ जे भ-
गवद्भक्तीरंगलें ॥ १७ ॥ जें रंगलें भगवत्पथा ॥ त्यांचें चित्तीं विमरलें विषयावस्था ॥ ते हंसगीतार्ची कथा ॥ उद्भव कृष्णा
थापुसेल ॥ १८ ॥ तें अतिरसाळ निरूपण ॥ केवळ श्रद्धा ह्म ज्ञान ॥ श्रोतां व्हावें सावधान ॥ एका जनार्दन विनवितु ॥ १९
॥ ॥ इति श्रीभागवते महापुराणें एकादशस्कंदें श्रीकृष्ण उद्भव संवादे एकाकारटीकायां द्वादशोऽध्यायः ॥ २०
॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ मूळश्लोक २४ बोध्या ६२० मिळून एकंदर संख्या ६४४ ७ ७

अध्यायबाराचासमाप्त

अध्याय १३

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ओं नमो जीअनादिहंसा॥ हंजरूपाजीजगदीश॥ तूं सद्गुरुपरमहंसा॥ परमहंसापरिपूर्णा॥ १॥ उभय
 पक्षेंवीणदेख॥ तुझे शोभतीदोनीपाख॥ शब्दसत्ताहोनिचोरव॥ स्वरूपस्वरैरवसोज्ज्वळ॥ २॥ हंसबोलिजे शब्दवर्ण॥ तुझीहंस
 नाविलक्षण॥ सांडोनियांसकळवर्ण॥ हंसपणतुजशोभे॥ ३॥ विकाशल्यासुवर्णपंकजें॥ इतरहंसीतेथेंकीडिजे॥ प्रेमेंउत्फु-
 ल्लितकमळजें॥ तुंवाकीडिजेतेठाई॥ ४॥ मानससरोवरीं वस्तीहंसासी॥ तूं मानसातीतरहिवासी॥ हंसाउत्पन्नतावनआका-
 शीं॥ तुझेचिदाकाशीउड्डाण॥ ५॥ विवेकचुंचीचियासुद्रा॥ स्वभावेंनिवडिसीक्षीरनीरा॥ मगसांडोनियांअसारा॥ शब्दसा-
 रासेवीसी॥ ६॥ ऐशियाहंसाजीसकुमारा॥ मुक्तमोतियांचातुजचारा॥ जेकांवेराग्ययुक्तिद्वारा॥ चित्सागरामाझीझाली॥ ७॥
 सर्वथानातळोनिक्षिती॥ निरालंबमार्गाप्रती॥ चालणेंचालिसीहंसगती॥ हेगमनशक्तीअभिनव॥ ८॥ अभिन्नस्वभावता
 निजअंशीं॥ चिन्मात्रवागेश्वरीतूंवाहासी॥ हंसवाहिनीआख्याऐशी॥ तुझेनिअंशेंसितीसझाली॥ ९॥ तुझेनिचालविल्या
 सरस्वतीचाले॥ तुंवाबोलविल्यावेदबोले॥ तुवांचेतविल्याप्राणहाले॥ तुझेनिवाचाळेंवाग्देवीवदे१०॥ झालीवागेश्वरी-
 वाग्देवता॥ तियेतुझेनिवाचाळता॥ जेविकांवेणुवाजेमधुरता॥ परिवाजवितातोभिन्न॥ ११॥ एवंवाच्यवचनवक्ता॥ तूं
 चिवागेश्वरीतूंचिवदता॥ आपुल्याहंसरूपाचीकथा॥ स्वभावताबोलविसी॥ १२॥ बोलावयामहाकवीचाठायीं॥ तुंवावा-
 गेश्वरीद्योतिलीपाहीं॥ तेहंसरूपाचीनवाई॥ अभिन्नवकांहींबोलवी॥ १३॥ तोतूंसर्वभूतींसमान॥ हंसस्वरूपीजनार्दन॥
 त्याचेवंदितांनिजचरण॥ जन्ममरणपळालें॥ १४॥ आपभयेंपळतांत्यासी॥ लपणीमिळालीभ्रमापार्शीं॥ जन्मामार्गेंमर-
 णासी॥ ठाउवस्तिसीदीधला॥ १५॥ यालागिभ्रमामाजीजोपडला॥ तोजन्ममरणासिआतुडला॥ मगनसुटेकांहिकेल्या॥
 यंत्रांपडलाभ्रमचक्रीं॥ १६॥ तेथराहातमाळेच्यापरी॥ जन्ममरणाचेपडेयंत्रां॥ एकाचीसोसभरोवरी॥ तंवदुसरेशिरींआदळे१७॥

तेनिस्तरावयाजन्ममरण॥तुजसोहं हंसाचेंस्मरण॥जोकां करीसावधान॥भ्रममोचनतें होय॥१८॥ तोतूं परमात्मापरमहंसु॥
परब्रह्मेकपूर्णपरेश्वर॥ब्रह्मपुत्रासिउपदेश्वर॥करावयाहंसु झालासी॥१९॥ तेंहंसमुरवीचेंनिरूपण॥बोलावयाबोलकाश्रीशक्त
जाण॥त्यावचनार्थीतेंसेउन॥परमपावनपरिक्षिती॥२०॥ त्याहंसाचेहंसगीत॥कृष्णउद्धवासिसंगत॥श्रोतांघावेंदत्तचित्त
॥अचुंबितनिजबोधू॥२१॥ तोहातेरावाअध्यावो॥अत्यादरेंसांगेदेवो॥तेंऐकतांउद्धवो॥विषयविलयीदेखेल॥२२॥ तेरावेअ
ध्यायींनिरूपण॥सत्वृद्धीचेंकारण॥विद्याउद्धवकमुजाण॥अतिसुलक्षणसोपारा॥२३॥ हंसइतिहासाचायोगु॥स्वयेंसांगेल
श्रीरंगु॥तेणेंचित्तासिविषयवियोगु॥सुगमसांगसांगेल॥२४॥ द्वादशाध्यायाचेअंती॥करूनि सद्गुरूचीभक्ती॥पावोनिविद्या
कुठारप्रांसी॥छेदावयानिश्चितीजीवाशयो॥२५॥ छेदिल्याजीवाचेंजीवपण॥सकळसांडावेंसाधन॥हेंउद्धवेंऐकूनिजाण॥
प्रतिवचननेदीच॥२६॥ उद्धवाचेजीविंचाभावो॥सरबोलतृदयींचाअभिप्रावो॥सकळआकळोनियांसद्भावो॥स्वयेंश्रीकृष्ण
देवोबोलत॥२७॥ ह्मणसीलागोनि सूत्रत्रिगुण॥जीवासिआलेंजीवपण॥तेआंगीअसतांतिनीगुण॥सद्दिद्याजाणउपजेना॥
२८॥ तोंढींचिरवलनव्हतांदुरी॥नारेळजळनचढेकरीं॥तेविंगुणनवचतांनिर्धारी॥विद्याकैशापरीउपजेल॥२९॥ ऐसाआ
शंकेंचाभावो॥जाणोनियांश्रीवासुदेवो॥तिहींश्लोकींतोपाहाहो॥गूढाभिप्रावोनिरसितु॥३०॥ ॥श्लोक॥ ॥श्रीभगवानु
वाच॥ ॥सत्वरजस्तमइतिगुणाबुद्ध्येर्नचात्मनः॥सत्वेनान्यतमोहन्यात्सत्वंसत्वेनचैवहि॥१॥ ॥टीका॥ ॥सत्वरजतमा
दिगुण॥निश्चयेसिमायेचेंजाण॥हेंद्वादशाध्यायींनिरूपण॥तुजम्यासंपूर्णसांगितलें॥३१॥ सदचिदआनंदजोयेथ॥आत्म्या
सिअभिन्ननित्य॥तेंसेगुणनव्हतीसमस्त॥तेप्राकृतप्रकृतिकार्य॥३२॥ जेंसदतेंचिद॥जेंचिदतोचिआनंद॥स्वरूपींत्रिविधभेद
॥तेएकवदसच्चिदानंद॥३३॥ जेविश्वेततामृदुमधुर॥त्रिविधभेदेकसारवर॥तेविंसच्चिदानंदअविकार॥वस्तुसाकारएक

वद॥३४॥प्रकृतीगुणानैउपजवित्ती॥गुणस्तवसम्यक्प्रकृती॥गुणासिआत्म्यासिसंगती॥नघडेकल्पांतीउद्धवा॥३५॥येथविद्याउ
त्पत्तिलक्षण॥स्वयेसांगेनारायण॥करूनिगुणेंगुणाचेंमर्दन॥सद्विद्याजाणसाधावी॥३६॥सत्ववादूनसरवाडे॥जेंरजतमनिःशे
षवडे॥तेंसद्विद्याहाताचदे॥सत्वाचीवादीमोडेनिजसत्वेकरूनी॥३७॥सर्पुलागलाहोयज्यासी॥विषरवादल्याउतारत्यासी॥
तेंविषरवातांयेरेदिशि॥आत्मघातासिवादवी॥३८॥तेंसेरजतमलोपेंसत्ववादे॥वादलेंसत्वबाधककुडें॥तेहिबाधामीतुजपुढें
॥अतिनिवाडेंसांगेन॥३९॥मीअलिप्तकर्मकार्या॥मीजातामीमहासुखिया॥ऐशावादुनिअभिप्राया॥गुणेंगुणकार्यागोविजे
सत्वे॥४०॥ऐसावादलाजोसत्वगुण॥त्यासिउपशमात्मकनिजसत्वेजाण॥समूळकरावेंनिर्दळण॥तेंसमाधानपाविजे॥४१॥
उद्धवातूंऐसेह्यणसी॥समानतातिहींगुणासी॥केविंवादीहोईलसत्वासी॥गुणगुणांसिरारवण॥४२॥वादल्यातमोगुण॥नाव
डेतेव्हांज्ञानध्यान॥नावडेत्यागभोगचंदन॥निद्रादारूणकांकलहो॥४३॥वाहत्यारजोगुण॥ऐकतांज्ञाननिरूपण॥त्यांचें
भोगासक्तमन॥सदाध्यानविषयाचें॥४४॥धनलोभसुदल्यदिदी॥पापरांघेतल्याक्रोधलुठी॥हैरजोगुणाचीकीटी॥लो-
भिष्टपोटीस्त्रीपुत्रां॥४५॥वादलियासत्वगुण॥स्त्रियादिभोगांउदासीन॥सदांकराभगवच्चिंतन॥कांकराकीर्तनहरिभक्ती
॥४६॥क्रोधलोभमोहलक्षण॥सत्वकाळीनुढेजाण॥परियेकलाकेविंवादेसत्वगुण॥गुणासिरारवणगुणहोती॥४७॥मागें
तमपुढेंरजपूर्ण॥मध्येअडकलासत्वगुण॥तोकेसेनिवाढेलजाण॥अडकलेपणसुबद्ध॥४८॥ऐशीआशंकाधरूनिजाण
॥ह्यणसीवादेनासत्वगुण॥तेंसत्वशुद्धीचेंलक्षणा॥ऐकसंपूर्णसांगेन॥४९॥ ॥श्लोक॥ ॥सत्वाद्भूमोभवेद्बुद्धात्पुं-
सोमद्भक्तिलक्षणः॥सात्विकोपासयासत्त्वंतमो धर्मः प्रवर्त्तते॥२॥ ॥टीका॥ ॥येश्लोकांचेंनिरूपण॥पाहिलेउत्त-
रार्थव्याख्यान॥तेथेंसत्ववृद्धीचेंकारण॥सात्विकसेवनकरावें॥५०॥सात्वीकपदार्थसेवितां॥सत्ववृद्धीहोयसर्वथा

सत्त्वविजयें वर्ततां ॥ पवित्रता जीवाची ॥ ५१ ॥ सत्त्व उत्कर्षाचें लक्षण ॥ धर्मनिष्ठा स्वधर्माचरण ॥ तैसें ते धीलवासनाबंध
न ॥ इहामूत्रजाणवांछीना ॥ ५२ ॥ झालिया शूद्र अंतःकरण ॥ ते कानिशी मवाटे सत्त्वगुण ॥ पुरुषासि मद्रक्तिलक्षण ॥ धर्म
जाणउपतिष्टे ॥ ५३ ॥ सत्त्व वाढल्या धर्मप्रवृत्ती ॥ तें गुरुभजनीं अतिप्रीती ॥ कांसत्त्वविग्रहीमाझी मूर्ती ॥ ते ठायीं भक्ती उल्ल
से ॥ ५४ ॥ कायिकवाचिकमानसिक ॥ मदर्यण करी स्वभाविक ॥ मज वेगळा आणि क ॥ भावार्थ देव स्फुरेना ॥ ५५ ॥ गुरुभग
वंत अभिन्न ॥ हे ते काळीं प्रगटे चिन्ह ॥ ते अतिसत्त्वाची ओळखण ॥ हे धर्मपूर्ण सात्विक ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ धर्मे रजस्त
मोहन्यात् सत्त्ववृद्धिरनुत्तमः ॥ आश्रयति तन्मूलेद्यधर्म उभये ह ते ॥ ३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ ऐसा वाढलिया सात्विक धर्म ॥
तें सत्त्ववृद्धी पुरुषोत्तम ॥ जे सत्त्वां प्रगटे सर्वोत्तम ॥ विश्राम धाम मुमुक्षां ॥ ५७ ॥ एवं सत्त्ववृत्ती वाढला धर्म ॥ तो तत्काळ नाशी
अधर्म ॥ धर्माचें मूळ रजतम ॥ त्याचें रूप नाम उरो नदी ॥ ५८ ॥ सात्त्विक सेवनें सत्त्ववृद्धी ॥ तेणें सद्दिद्येची उपलब्धी ॥ हे उपाया
ची विधानविधी ॥ कृष्णकृपानिधी बोलिला ॥ ५९ ॥ करावें सात्विक सेवन ॥ ते सात्विक पदार्थ कोण कोण ॥ ऐक त्याचें ही निरू
पण ॥ दशलक्षण सांगेन ॥ ६० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ आगमोऽपः प्रजादेशः कालः कर्मच जन्मच ॥ ध्यानं मंत्रो थसंस्कारो दशौ ते
गुण हेतवः ॥ ४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ गुणवृद्धीचें कारण ॥ आगमह्यणि जेशास्त्रजाण ॥ प्रजाह्यणि जेत्रिविधजन ॥ जैशी ज्यासि सं
गती ॥ ६१ ॥ आपह्यणि जतें जीवन ॥ तो देश आवडतें स्थान ॥ ऐक त्याचें विंदाण ॥ तें लक्षण तो पावे ॥ ६२ ॥ काळह्यणि जे दिवस
भाग ॥ कर्मह्यणि जे करी आंग ॥ जन्मह्यणि जे दीक्षा सांग ॥ मंत्राचें लिंग यथारुची ॥ ६३ ॥ कर्त्ताचा जेथ अत्यादरू ॥ त्या नायबो
लि जे संस्कारू ॥ हा दशलक्षण प्रकारू ॥ गुणवृद्धि विचारू तो ऐक ॥ ६४ ॥ येथ सत्त्ववृद्धी सी प्रकृत ॥ साधकां सि शास्त्रनिवृत्त ॥ उ
पनिषद्भागे सि वेदांत ॥ त्याचा मथितार्थ सेवावा ॥ ६५ ॥ आपह्यणि जे जळ पवित्रता ॥ गौतमी भागीरथ्यादि पुण्यसरिता ॥ ज्यां

चाअवचदेशितोडालागतो॥पापसर्वथाउरेना॥६६॥कांमाझ्याप्रतिमाचेंचरणामृत॥ज्यालागीं ब्रह्मादिक आर्तभूत॥किंवा
 शालिग्रामशिखेचेंतीर्थ॥सकळदुरितनिवारी॥६७॥जेणेंसकळतीर्थेंहोतीं गवना॥तेंब्राह्मणाचेंचरणतीर्थजाण॥स्वयेंवंदी
 श्रीनारायण॥निजहृदयींचरणवाहातसे॥६८॥भलतेमेंहोकांपाणी॥जेंलागेसद्गुरुचरणी॥तेंसकळतीर्थशिरोमणी॥से
 वितांतत्क्षणीउद्धरी॥६९॥सत्वघृहीचेंकारणआप॥तेंयेतीर्थीजाणपुण्यरूप॥सेवितांसत्वघृहीचेंस्वरूप॥आपेंआपप्रका
 शो॥७०॥प्रजाह्यणिजेमहाजन॥सेवावेसाधुनिवृत्तजन॥ज्याचेसंगतीस्तवजाण॥उद्धरणजडजीवा॥७१॥सत्वघृहीसिका
 रण॥मुख्यत्वेससंगतीचिजाण॥त्यासत्संगाचेंमहिमान॥केलेंनिरूपणद्वादशी॥७२॥देशपुण्यभूमिकासिद्धिस्थळ॥विजन
 वासूएकांतशिळ॥जेथबैसतांचितत्काळ॥सत्वासिबळचढोवढी॥७३॥एकांतींस्थिरावल्याआसन॥सहजेंवाढेसत्वगुण॥
 मनीहव्यासचढतांजाण॥वस्तुचिद्वनसाधावया॥७४॥साधकांमिकाळयथोचित॥अवश्यब्राह्म्यमुहूर्त॥कांजेकाळींउद्दे
 गरहित॥हर्षयुक्तमनहोय॥७५॥प्रेमयुक्तअंतःकरणें॥जोकाळजायकथाश्रवणें॥संजयंत्यादिमहापूजाकरणें॥जागरणें
 सिहरिदिनी॥७६॥थोरकाळाचीसार्थकता॥हरिकीर्तनीगातांनाचतां॥त्याकाळाचामहिमातत्वता॥माझेनसर्वथानबोल
 वे॥७७॥निराभिमानकीर्तनकरणें॥निलोभगाणेंनाचणें॥तोकाळुबंदिजेम्याश्रीकृष्णो॥महिमाकोणेंबोलावा॥७८॥कर्मह्य
 णिजेतेंनिवृत्त॥जेंआशापाशफळरहित॥कांक्रियाजेउपकारार्थ॥सात्विकनिश्चिततेंकर्म॥७९॥गुरुपासोनिदीक्षायहण॥
 तोपुरुषासिनवाजनाजाण॥गुरुमायबापसंपूर्ण॥तेंऐकलक्षणउद्धवा॥८०॥उपजलियाबाळकासितत्वता॥पंचविधमा
 तापिता॥जनिताआणिउपनीता॥तिजाप्रतिपाळिताअन्नदानें॥८१॥जोभयापासूनिसोडविता॥जोबंदिविमोचनकरवि
 ता॥जोदेहाचेंमरणचुकविता॥तोहिपिताशास्त्रार्थें॥८२॥यावेगळापांचवापिता॥जोझाडणीकरीपंचभूतां॥मृत्युपासोनि

सोडविता॥ ज्येष्ठार्धव्यथानिवारी॥ ८३॥ ज्याचेदेखिलियाचरण॥ बाधूनशकेभवबंधन॥ तोसद्गुरुपिताजाण॥ भाग्येवोणनपाविजे
 ॥ ८४॥ उपजल्यावाळकासिसर्वथा॥ वेगळाला मातापिता॥ एकवीर्यातेंनिक्षेपिता॥ धारणीपोषताजननीची॥ ८५॥ तैसासद्गुरुन
 हेपिता॥ निजवीर्यनवेचिता॥ योनिद्वारेनुपजविता॥ जननीजनितास्वयेमाला॥ ८६॥ उदराबाहेरनिघाल्यापाठी॥ मातापितापुत्र
 स्निहेकळवळाउठी॥ बाहेरिलेसूनिआपुलेपोठी॥ निजस्नेहेगोमटीगुरुमाता॥ ८७॥ यालागींशिष्यासितत्वता॥ सद्गुरुचियातापिता
 ॥ निजस्नेहेवाढविता॥ तदात्मताअभेदे॥ ८८॥ मागीलपितेजेचौघेजण॥ तेयाचेसावत्रबापजाण॥ मातापिताभिन्नभिन्न॥ सगवेप
 णत्याकेंचें॥ ८९॥ यालागिसद्गुरुसकृप॥ तोसल्लिष्यासिसरबाबाप॥ पित्यापुत्रामाजीअल्प॥ काहींविकल्पउपजेना॥ ९०॥ त्यासद्गुरु
 पासूनजाण॥ शेंववेष्णवदीक्षाग्रहण॥ अथवाउपदेशीनिर्गुण॥ चैतन्यघननिजबोध॥ ९१॥ ऐकदीक्षानामाचीयुक्ती॥ देचारीपुरुषा
 र्थचारीमुक्ती॥ निःशेषअविद्येचीनाशीस्थिती॥ दीक्षावित्युक्तीत्यानाव॥ ९२॥ एवंदीक्षाजन्माचिजेकथा॥ उद्भवासांगीतलीम्यातत्व
 ता॥ ध्याननिष्ठजेमात्त्विकता॥ ऐकआतांसांगेन॥ ९३॥ सत्वांपार्थीशरीरसाचें॥ चैतन्यघनस्वरूपसाचें॥ तोश्रीविष्णुध्ययसात्विका
 चें॥ ध्यानत्याचेंकगवें॥ ९४॥ अथवाधवळधामगोक्षीर॥ कर्पूरगौरपंचवत्स॥ ध्यानीआणावाशंकर॥ संसारपारतरावया॥ ९५॥ या
 मूर्त्तिचिंध्यानकरिता॥ हारपेध्येयध्यानध्याता॥ ठसावेचैतन्यघनता॥ सार्त्तकताहेंध्यान॥ ९६॥ जैशीदीक्षातेंसेंध्यान॥ हेआगमशा
 स्त्रीचिंप्रमाण॥ त्याध्यानाचेंपरिअवसान॥ चैतन्यघनपावावें॥ ९७॥ केवळजेंचैतन्यघन॥ तेंसद्गुरुस्वरूपजाण॥ त्याचेंकरावेंनिजध्या
 न॥ अनुसंधाननित्यनिष्ठा॥ ९८॥ पंचभूतदेहार्चामुस॥ तेथचोतलाब्रह्मरस॥ गुरुस्वरूपतेंसविलास॥ ध्यानरात्रदिवसकरावेंत्याचें॥
 ९९॥ सात्विकांचेंजेंकांध्यान॥ तेंहेतुंउद्भवाजाण॥ आतांमंत्राचेंमंत्रग्रहण॥ तेंहिनिरूपणअवधारी॥ १००॥ सकळमंत्रांचीजननी॥
 जेहिजन्माकरीतत्क्षणी॥ गायत्रीचामंत्रग्रहणी॥ ब्राह्मणपर्णीअधिकारू॥ १०१॥ जेसकळमंत्रांचाराजा॥ जेवाक्याआलीअसेदिजा

जिचेनिधा केंद्विजपूजा॥ मजअधोक्षजाकरणेंपडे॥२॥ तेगायत्रीस्वभावता॥ आलीअसेब्राह्मणाच्याहाता॥ निचीउपेक्षाकरिता॥
 लोकदरिद्रतापावले॥३॥ गायत्रीनिष्ठजोब्राह्मण॥ त्याचेमस्तकींमीवंदीचरण॥ मंत्रांगायत्रीश्रेष्ठजाण॥ वेदप्रमाणयेअर्थी॥४॥
 ॥ गायत्रीरिघाल्यावाणकाहीं॥ इतरमंत्रांरिगमुनाहीं॥ मुख्यत्वेगायत्रीच्याठाई॥ तेलामनेपाहांसकळमंत्र॥५॥ नव्हांतांगायत्री
 संमंथ॥ मुख्यरिघोनशकेवेद॥ इतरमंत्रांकेविसंवाद॥ वेदावंद्यगायत्री॥६॥ गायत्रीचेंगुह्यपरम॥ चिन्मात्रेकपरब्रह्म॥ नोमंत्र
 ब्राह्मणासांचरुगम॥ परितंहीवर्मयुकले॥७॥ एवंगायत्रीमंत्रब्रह्मपूर्ण॥ सकळसिद्धीचेंकारण॥ शैववैष्णवमंत्रग्रहण॥ तेणें
 कुरतजाणसन्वशब्दही॥८॥ सत्वशब्दहीचेपरिपाठी॥ शैववैष्णवमंत्रकोटी॥ तेणेंसत्वशब्दहीउठाउठी॥ होयनिजात्मदृष्टीसाधकां
 ॥९॥ मंत्रग्रहणावचार॥ उद्धवाजाणहासाचार॥ आतांवांनिलजोसंस्कार॥ तोहिप्रकारपरियेसी॥१०॥ मनाचेसंकल्पविकल्प॥
 तोडावयाअतिसाक्षेप॥ येचिअर्थचारवटाटाप॥ महासाटोपजोमांडी॥११॥ संकल्पउठूंचनलाहे॥ जेथउठीतेथेंठेंचितजाये॥
 विवेकाचेनिबळेंपांहे॥ मोकळुहोयमनाचा॥१२॥ परमात्मनिष्ठापरवडी॥ अरवंडमनार्चामोडापाडी॥ उसंतघेवोंनेदीअर्थयडी॥
 स्मरणनिरवडीमनरारवे॥१३॥ वैराग्यवळेंदमीमन॥ तेणेंभेणेंकरीहरिचिंतन॥ दासीनुलेंघीस्वामिचेंवचन॥ तैसेंस्मरणाधीन
 मनकरी॥१४॥ इंद्रियेंपाहातीनानापदार्था॥ मननपाहेआणिकाअर्था॥ जागृतीस्वप्नीस्वभावता॥ अरवंडताहरिस्मारे॥१५॥ ऐ
 शासंस्कारीसंस्कारिलेंमन॥ निमिषोन्मेषीहरिचिंतन॥ श्वासोश्वासाचेंगमनागमन॥ सोहं ध्यानत्याठाई॥१६॥ स्वभावेस्मरणा
 दर॥ यानावआत्मसंस्कार॥ हासत्वदृष्टीप्रकार॥ सारंगधरबोलिला॥१७॥ आत्मशब्दहीचेंमहाकारण॥ बोलिलोंतेंहेदशलक्षण
 ॥ साधकींसेवावयाजाण॥ निषदनिरूपणम्याकेलें॥१८॥ जेणेंखवळलावादेनमोगुण॥ तेंतमोहृद्धीचेंदशलक्षण॥ केवळत्यागा
 वयाजाण॥ तेंहिनिरूपणसंगेन॥१९॥ तेथिंचाआगमअभिचारिक॥ वेदाविरुद्धमार्गदेख॥ वारुणीमाध्वीमद्योदक॥ अवश्यकसे

विती ॥१२॥ जे उभय भ्रष्ट पाषांड ॥ वेषधारी वृथा सुंदी ॥ त्याचे संगतीचा अतिगोड ॥ जेथ परवडी विधि वेदा ॥ २१ ॥ हे षजु वाटक पर
 हार ॥ तेथें चिं वैसकानिरंतर ॥ काळ तो त्यांसि मध्यरात्र ॥ तें त्या पारकर्माचा ॥ २२ ॥ क्रियारंभजारण मारण ॥ मोहनस्तंभन उच्चाटण
 ॥ कांकरा वेंवशी करण ॥ हे कर्म जाणतामसां ॥ २३ ॥ जन्म ह्यणि जे दीक्षाग्रहण ॥ प्रेतभूत पिशाच्च विद्या जाण ॥ कर्गितां प्रेतभूत आराध
 न ॥ प्रेत जन्म जाणतामसां ॥ २४ ॥ जेथ तमांगुण प्रधान ॥ तो क्रोध युक्त पुरुष जाण ॥ सदाशत्रु चें करी ध्यान ॥ करावया हत कुटुंबत ॥
 २५ ॥ तामसी मंत्रमुक्ती मैत्री ॥ अथवा उच्छिष्ट चांडाळी ॥ कां प्रेत देवता कंकाळी ॥ मंत्रशैली हे तेथें ॥ २६ ॥ संस्कार दगड माती ॥ माझे
 घर हें माझी क्षिती ॥ स्वर्गी निजला घाली भिंती ॥ येवढी आसक्ती गृहाची ॥ २७ ॥ घर करावया आसक्ती ॥ तंहि तो रिविंदरां अति स्मर
 त ॥ सदा दगड माती राखत ॥ नांदतें तेथे येवोनेदी ॥ २८ ॥ देहालगीं गेह करणें घडे ॥ तेही देह कष्टवी अति दुर्वाडे ॥ तामस संस्कारें
 रोकडे ॥ कावळ वेडे गृहासक्ती ॥ २९ ॥ गृहासक्तीचा व्यापार ॥ जो मरणांत न मोडी नर ॥ तो जाणतामस संस्कार ॥ त्याचा संसार तो
 मारता ॥ ३० ॥ जेणे योग वेतमोगुण ॥ तें हें जाण दशलक्षण ॥ एक गजसा चें चिन्ह ॥ त्याचें भिन्न स्वरूप ॥ ३१ ॥ करावया सत्वाचा
 अंगिकारा ॥ त्या गावातमोगुण दुसरा ॥ पुढें चाविरामागें लातिरा ॥ एक तिसरा रजोगुण ॥ ३२ ॥ जेसे कांकुचर घोडे ॥ बरे दिसे परा
 दुर्वाडे ॥ कां हां कें त्यान वळे पुढें ॥ मागिली कडे सरोलागे ॥ ३३ ॥ तैशी रजोगुणाची स्थिती ॥ त्या गुंन संभवे कल्यांती ॥ धर्म वरि
 तो केवळ स्थिती ॥ भर्ता आसक्ती का माची ॥ ३४ ॥ सर्व स्वध्यावया संवचरे ॥ सर्वेधां वें होऊनि न फुर ॥ तैसार जोगुणाचा विचार ॥ का
 मना संसार वाटवी ॥ ३५ ॥ पर्यं करी का आसक्ती ॥ केलें भोगवी निश्चिती ॥ पाडी जन्म मरण आवर्ती ॥ कदा कल्यांती सुदेना ॥ ३६ ॥ सा
 त्विकतर ले माझे निभजने ॥ नामस्तर ले मद्दिरो ध्याने ॥ राजसा चें जन्म मरण धरणें ॥ रजोगुणें उठीना ॥ ३७ ॥ जेणे प्रवळ वाट रजो
 गुणा ॥ त्या सांगेन मी दशलक्षणा ॥ केवळ त्या गावया काम्य कल्पना ॥ त्या निरूपणा अवधारी ॥ ३८ ॥ राजसा चें प्रवृत्ति शास्त्र ॥ जे के

बळकामनापर॥जेणें होयई हा सुत्र॥तेथें अत्यादर राजसा॥३९॥ आपह्मणिजे तें तें वजळ॥वेळावाळासुपरिमळ॥कपूरयुक्तअति
शीतळ॥प्रीयप्रबळतें राजसा॥१४०॥प्रजासंगतीत्याची ऐक॥राजवर्गसिभानायक॥व्यवहारीचतुरअतिरंजक॥प्रवृत्तिलोकप्रिय-
त्यासी॥४१॥राजहारीकांसभेमाझारी॥बैसावेंपारीअथवावेहारी॥कामंडपतोरणार्मातरी॥सन्मानेकरीउपविष्टा॥४२॥वेळुनग
मेजेंघरिच्याघरी॥तेंकर्मचौहादानगरी॥कांबैसेबुद्धिबळां वरी॥अत्यादरसादर॥४३॥ऐकरजोगुणाची वेळ॥सूर्योदयउपरि
जोकाळ॥कांराजसजेसांजवेळ॥तोतोकाळप्रियत्यासी॥४४॥राजसाचेंसकामकर्म॥धनधान्यार्थकरितीधर्म॥वारनातेपक्ष
पुत्रकाम॥स्वप्नीनिकामनेणती॥४५॥राजसासिकामगहन॥कामासक्तीदीक्षाग्रहण॥तेचित्याचेजन्मजाण॥सदाध्यानस्थि
येचें॥४६॥मंत्रद्यावाअभिचारवें॥जेणेंसन्मानहोयलौकिकें॥ज्याचासुगरावाथोरदेख॥त्याचामंत्रअवश्यकेंआदर॥४७॥सं
स्कारआर्तिराजसा॥शरीरभोगाचेविलास॥नानापरिमळबहुवस॥उत्तमवाससुधौता॥४८॥संस्काराचीअंतरनिष्ठा॥लौकि
कींकावीदेहप्रतिष्ठा॥माझीआज्ञावेंघवरिष्ठा॥सभेचेचौहादामीपूज्य॥४९॥रजोगुणदशलक्षण॥उद्बवात्याचीहीचोळरव-
ण॥राजसासिजन्ममरण॥सर्वथाजाणसोडीना॥१५०॥सात्वीकत्यागकरीविवेकनिष्टे॥तामसत्यागकरीकडकडाटे॥राजसा
सित्यागनघडेस्पष्टें॥द्रव्यदारालोभिष्टेंलोभाळ॥५१॥तिर्हीगुणाचेंलक्षण॥म्यासांगीतलेंभिन्नभिन्न॥तिर्हीचेंसर्वस्वधारण॥सं
गेनचिन्हतेंऐक॥५२॥ ॥१लोक॥ ॥तत्तत्सात्विकमेवैषांयद्यद्बुद्धाःप्रचक्षते॥निंदंतितामसंयत्तद्राजसंतदुपेक्षितम्॥५॥
टीका॥ ॥विवेकवृद्धवृद्धाचारें॥ज्यातेंस्तवितीअत्यादरें॥तेतेंसात्विकजाणरवरें॥निजनिर्धारेंनिश्चित॥५३॥विवेकियाचेंअनु
बादा॥ज्यापदार्थाचीकरितीनिंदा॥तेतेजाणतामसवाधा॥माझानिजबोधामानलें॥५४॥ज्यातेंस्तविननानिंदित॥जियेंसावेंउपे
क्षित॥तेंराजसजाणनिश्चित॥बाधाअद्भुततयाची॥५५॥जैसंकांविखेरांधिलेंअन्न॥वरिवरिगोडअंतरींमरण॥तेंसाजाणराजस

गुण॥अतर्क्यबंधनतयाचें॥५६॥राजसासिज्ञानबोधु॥करितांथोंदावलावेदु॥त्यासउदेशब्रह्मानंदु॥माझेनिहिबोधूनकरवे॥
५७॥याचित्तांगीरजागुण॥विवेकींसांडिलाउपेक्षुन॥उपेक्षेंचेंहेंचकारण॥तुजम्याजाणसांगीतले॥५८॥यालागिंसात्वीकसे
वन॥साधकींअवश्यकरावेंजाण॥सात्विकसेवनाचागुण॥तुजमीसंपूर्णसांगेन॥५९॥ ॥१लोक॥ ॥सात्विकान्येवसेवे
तपुमानसत्वविद्वद्ये॥ततोधर्मस्ततोज्ञानंयावत्स्मृतिरपोहनम्॥६०॥ ॥टीकी॥ ॥सात्विकद्रव्यसंविता॥सात्विकवृद्धी
होयतत्त्वता॥सत्ववृद्धीपुरुषीहोतां॥स्वधर्मभावताप्रवर्ते॥६१॥धर्मप्रवृत्तिमाझेभजन॥माझ्याभक्तिउल्हासेंजाण॥भक्तां
सिमींहोयेप्रसन्न॥तेंस्वभावेज्ञानप्रकाशे॥६२॥तत्वमस्यादिवाक्यवित्पत्ति॥तेगुरुद्वारांज्ञानाचीप्राप्ती॥तरिसत्वशुद्धित्वे
धर्मभक्ती॥कोणेअर्थीसेवावी॥६३॥ऐसाविकल्पजरींतूंधरिसी॥उद्धवाऐकत्याहिविचारसि॥यथार्थसांगेनतुजपासी॥स
त्वशुद्धीसिउपयोगु॥६४॥केवळसत्वशुद्धीविण॥जाहाल्यागुरुवाक्याचेंस्मरण॥तेंहादगाण्याऐसेंजाण॥आनोळखवपणस
स्वरूप॥६५॥आंधळेंउपजलेंजेकुशी॥स्तनपानकरीअहिर्निशी॥परितेनदेखेमाउलीसी॥दशांतेसीउपदेशा॥६६॥इंद्रिय
संचेतनमेळीं॥भगवंतमर्वातेप्रतिपाळी॥त्यातेनदेखतीविषयांधळीं॥अतिअंधझालींचित्तशुद्धीविण॥६७॥अजागळाले
बतेजाण॥मिथ्याभाषणेंह्मणतीतेस्तन॥त्यापरिसत्वशुद्धीविण॥वृथाजाणउपदेश॥६८॥वाहातेउदकींलिहिलेलेख॥त
ळीअक्षरनुमठेएक॥तेविसत्वशुद्धीविणदेख॥निजज्ञानसूटंकप्रगटेना॥६९॥झाल्याअपादतासत्वशुद्धी॥जेविंप्रगटेनाध
र्मबुद्धी॥तेविनिजज्ञानाचीनव्वसिद्धी॥जेविंग्रहणामधींचंद्रमा॥७०॥एकतांहरिकथाश्रवण॥बाप्यगेमांखेदेरुदन॥रुकावें-
चितांजायप्राण॥तेथेहिब्रह्मज्ञानप्रगटेना॥७१॥हृदयींचालोभजवनतुटे॥तंवनिश्चयज्ञानकेंचेंभेदे॥सत्वशुद्धिधर्मुजेंप्र
गटे॥तेंनिजज्ञाननेटेंसुपंथींलागे॥७२॥तेचालतांधर्मपंथीं॥जेंमाझीभक्तिहोयसांगाती॥तेंचोरांहेरांचीनपडेगुती॥शीघ्रगती

भजपाये॥७२॥तैभक्तिचासांडितांसांगातु॥पुढीलअनोळखमहापंथु॥तेथकामक्रोधकरितीयातु॥विकल्पआवर्तबुडविती॥७३॥
 भाग्येवीणमाझीभक्ती॥प्राण्यासिनव्हेगासांगाती॥जिचेसंगेचालतांपंथी॥अल्पहिगुंतीपडेना॥७४॥माझेभक्तिसर्वमहाभू
 र॥नावानिकेनवविधवीर॥सन्नधबद्धसदांसमोर॥महाजुंझारनिजबोधे॥७५॥यालागिंमाझेभक्तिविण॥सहस्रधाकेल्यभ्र
 वणमनन॥माझीप्राप्तीनव्हेजाण॥भजनंपूर्णमत्प्राप्ती॥७६॥सर्वभूतंभगवद्भावो॥यानावमुरव्यभक्तीपहाहो॥तेसांगाती
 झालियास्वयंमेवो॥कामक्रोधमोहोनशकतीबाधू॥७७॥साक्षेपेनेऊनिघागरी॥पालथीघातल्यागंगासागरी॥जळबिंदुरि
 घेनाभीतरी॥तेशीपरीमहावाक्या॥७८॥यालागिंअत्यादरेसिजाण॥धर्मयुक्तमाझेभजन॥करितांमीहोयप्रसन्न॥मत्प्रका
 शेज्ञानप्रकाशे॥७९॥लोभठेऊनिअर्थस्वार्थी॥कोरडीकरितांमाझीभक्ती॥मीप्रसन्ननव्हेश्रीपती॥जाणनिश्चितीउद्धवा॥८०॥
 ॥जोधनेमनेकायावचने॥वेचूनिभजेमजकारणे॥त्यासीचम्यांप्रसन्नहोणे॥जेविंचंद्रकिरणेंचकोरा॥८१॥व्यालीधेनूवत्सयो
 सरें॥तेविमीतुष्टेंअतिसंतोषे॥तेणेंमाझेनिप्रसादवशे॥माझेज्ञानप्रकाशेमदक्ता॥८२॥सगुणसुंदरआणीपतिव्रता॥अतिश
 यंपटियंतीहोयकांता॥तीसिसर्वस्वदेनमागतांभक्ती॥तेविमीमदक्ताप्रसन्न॥८३॥माझेनिप्रकाशेंप्रकाशेज्ञान॥स्मृतीनीतें
 ह्मणणेंजाण॥सविलासअविद्यानिरशन॥आपोहनयानाव॥८४॥गुणास्तवदेहजाण॥देहास्तवउपजेज्ञान॥तेणेज्ञानेंगुण
 निर्दळण॥देहनिरशननघडेह्मणसी॥८५॥हेगोष्टीतूह्मणसीकुडी॥कींपक्षांआपुलेंपारवमोडी॥नारळनारळीतेंतोडी॥स्वमां
 साचीगोडीव्याघ्रचारवे॥८६॥हेंनघडेजेंघडेंबैसे॥तेंदेहीचेनिज्ञानेगुणदेहनासे॥हाविकल्पुधरिसीमानसे॥एकअबायासंतो
 निरासु॥८७॥॥श्लोक॥॥वेणुसंघर्षजोवन्हिर्दग्धाशाम्यतितहनम्॥एवंगुणव्यत्ययजोदेहःशाम्यतितस्त्रियः॥८८॥॥दी
 का॥॥दैवेंवायुचाकल्लोळी॥परस्परेंवेळूजार्ची॥स्वजातिकांचणींइंगळी॥पेटलीतेहोळीयनाचीकरा॥८९॥अग्निउपजलाजे

कांडी॥तेहिंकांडेंजाळूनसांडी॥बनीनुरऊनियांकांडी॥स्वयेंगरावांडीहोऊनिविझे॥८९॥तेविंवेराग्याम्यासवायुनी॥होतोत्रिगुणाची॥
 कांचणी॥तेथेंप्रगटलाज्ञानाग्नि॥अविद्यावनींदाहकू॥१९०॥तोहरिगुरुकृपाखवळला॥वृत्तिरूपेंप्रज्वळला॥देहत्रयेंसिलागला॥
 प्रवर्तलागुणातेंजाळू॥१९१॥जळाल्याआशातुणोच्यापाळी॥जळालींकामलोभाचींकोल्हीं॥क्रोधव्याघ्राचीहोळीझाली॥आर्गला
 गलीमदगजा॥१९२॥जाळिलीस्नेहाचीआरंढी॥जाळिलीअसत्याचीबोरांढी॥जाळिलामोहआखूजडो॥जाळिलारोवटीकाळवि
 टकाळू॥१९३॥उठिलाअहंकारचासोरु॥धरितांनधरेअनिवारु॥तोहिलाजिलादुर्धरु॥वणवाचोंफेरुकोंडला॥१९४॥पळूनिजाव-
 यापुरता॥अणुभरीठावोनुरेचिरिता॥एवंजळालातोपळतपळतां॥अहंसोरुसर्वथानिमाला॥१९५॥नवलअग्नीचेंविंदाण॥आप
 णयाजाळींआपण॥दाहकशक्तीतेंजाळून॥सस्वरूपांजाणउपरसे॥१९६॥ऐसेंऐकोनिनिरूपण॥उद्धवासिविस्मयोगहन॥जना
 सकेवटीनागवण॥आपण्याआपणबोदवली॥१९७॥तेश्वरदेहाचियेसाठीं॥पाविजेपरब्रह्माचीपुष्टी॥तेसांडूनियांकरंटी॥वि
 षयसक्तीधरधरोनिमरती॥१९८॥सात्वीकसेवनेसत्ववृद्धी॥तेणेअलम्यलाभेसिद्धी॥तेसांडोनियांदुर्बुद्धी॥विषयविधीरातले॥
 १९९॥केवदानाडुमांडलालोकां॥ऐशीजीविचीआशंका॥यालागींयदुनायका॥आदरेंदेरवापुसता॥२००॥ ॥१००॥ ॥उद्धवउ
 वाच॥ ॥विदितिमर्त्याःप्रायेणविषयान्पदमापदाम्॥तथाऽपिभुंजतेकृष्णतत्कथंश्वरवराजयत्॥८॥ ॥टीका॥ ॥उद्धवब्रह्म
 णेश्रीमुकुंदा॥ऐकसर्वज्ञागोविंदा॥विषयांचीपदोपदांआपदा॥सर्वसिर्वदांकळलीसं॥१॥जोझालाविषयाआधीन॥तोसर्वसि
 र्वत्रसदादीन॥ऐसेंजाणतजाणतांजन॥आसक्तीगहनविषयांसी॥२॥जैसेकांश्वानआणिरवरअज॥तेसेविषयांसीलोकनिलज्ज
 ॥सांडूनिस्वहिताचेंकाज॥कांविषयांचेंभोजनाचर्ती॥३॥शुनीवसवसोनिपाठिलागे॥श्वानसर्वेचलागेमागे॥पुच्छहालऊनिहुंगे
 ॥लाजनेघेजनाची॥४॥काणाकुंटाव्याधिप्राप्त॥चिंताकाठफरागळांवाहता॥तोहिशक्तीमागेधोवत॥कामासक्तअविचारी॥५

शक्नीसक्रोधेवसवसी॥नेंगोडलागेश्वानासी॥जीवितबांधलेचेतापुच्छी॥तीमागेसीहिंडत॥६॥आंगीआंगाहोतांभेदी॥सक्रो-
 धशुनीलागेपाठी॥तन्हीनसोडीपुसांटी॥कुंकातउठीकामासी॥७॥ऐसासंकटीजेंभोगचदे॥तेंभोगासवेंअडकोनिपडे॥हडहड
 करितीचहूंकडे॥जगापुटेंफजिती॥८॥निंदेचेंसैघवाजतीथोंडे॥मूर्खतेहीथुंकितीपुटें॥ऐसेंचिपुरुषासहिघडे॥तरीहिआव
 डेअतिकामु॥९॥श्वानाचेंहेंडतत्काळमुटे॥मनुष्याचेंअकल्पनसुटे॥स्त्रीलोभाळूअतलोभिष्टें॥तीलागींसंकटेनानासोसी॥१०॥
 ॥नातरीगादवाचापरी॥दुरीदेखोनियारवरी॥भुंकतधांवेतीवरी॥लाजनधरीसर्वथा॥११॥खरीपळेपुटेंपुटें॥खरुधांवेवाडेंको
 डें॥लाताहाणोनिफोडीजबाडें॥तरिपुटेंपुटेंधसोलागे॥१२॥लाताहाणेउरावरी॥तरीतीचीप्रीतिधरी॥ऐशियास्त्रियांचेघराचा
 री॥खराचापरीनांदती॥१३॥नातरीचोकडाचीगतीजेंसी॥तेशीदशादिसेपुरुषासी॥मारूंआणिल्यापशुहत्यापासी॥तरीसेळ्या
 सिसेविता॥१४॥स्वयातीमारितांदेखे॥अनुतापनेघेतेणेंदुःखें॥मृत्युसप्रीपहीअभिळारवें॥कामसरवेंवांछिती॥१५॥पूर्णमृत्यु
 चीपायरी॥तेंवार्थिक्यवाजलेंउरी॥तरीधांवेविषयावरी॥आठऊनधरीमरणाची॥१६॥मेषमारूंआणिलाघातकें॥निजसरच्य
 तेंमारितांदेखे॥तेंनमनुनियांयथासुरवें॥अर्जासिसुरेंवरमोंधांवे॥१७॥मेषश्वानआणिरवरा॥हेऋतुकाळींचिअतितत्पर॥त्या
 हूनिविशेषेंसीनर॥कामादुर्धरसर्वदा॥१८॥गर्भसंभवल्यापाठी॥श्वानहीस्त्रीभोगासिनुटी॥पुरुषाचीअभिनवगोटी॥ग
 रोदरगोमटीभोगिती॥१९॥गादवगादवीसिबुथड॥नकरीअलंकारमोतड॥मनुष्यासिस्त्रियेचेंकोड॥तिचेंवालंभबादुवाढ
 वी॥२०॥दांडागोंडामुदवेणी॥टिकुलीवरीरत्नखेवणी॥नाकीचेंहालेसुपाणी॥हेंमनुष्यपणींवालंभ॥२१॥जरींप्रसूतीनिक
 टा॥गाड्याएवढेंवाढलेंपोट॥तरीकामाचारीविवेकनष्ट॥रमतातीदुष्टस्त्रियांसी॥२२॥अस्थीमांसविष्टामृत॥तेंणेंकामिनीपू-
 णंभरित॥तेकुश्वळींजनकामासक्त॥जाणोनिहोतकांदेवा॥२३॥याप्रश्नाचेंप्रत्योत्तर॥तींश्लोकींसांगेसारंगधर॥कामा-

सक्तीचाविचार॥ऐकसादरउद्धवा॥२४॥ ॥श्लोक॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥अहमित्यन्यथाबुद्धिःप्रमत्तस्ययथाहृदि॥उ
 त्सर्पतिरजोघोरंततोवैकारिकंमनः॥२५॥ ॥टीका॥ ॥मोहप्रमत्तविवेकश्चन्य॥त्यापुरुषांचाठायीजाण॥देहात्मवादेअभि
 मान॥रजोगुणेंरववळला॥२२५॥जेंसामदिरापानेंउत्पत्तु॥विसरूनिआपुलानिजस्वार्थु॥मगअन्योन्यअनर्थु॥आत्मघातकरूं
 धांवे॥२६॥तेंविशहृदबुद्धिनिवमुक्त॥हाविसरोनिनिजस्वार्थु॥रजोगुणेंलोलंगत॥कामासक्तनरुकिजें॥२७॥रजोरंगल्याअभि
 मान॥दुरवरूपदारुण॥दुर्धरवाढेरजोगुण॥विकारीमनतेणेंहोय॥२८॥ ॥श्लोक॥ ॥रजोयुक्तस्यमनसःसंकल्पःसविक
 ल्पकः॥ततःकामोगुणध्यानाद्दुःसहःस्याद्भिर्दुर्मतेः॥२९॥ ॥टीका॥ ॥जेंरजोयुक्तझालंमन॥तेंसंकल्पविकल्पगहन॥ए
 कांतींघातल्याआसन॥ध्यानीचिंतनस्त्रियेचें॥२९॥रजोगुणेंकामासक्ती॥होयदुष्टवासनादुर्मती॥कामावांचूनिचिंती॥आणि
 कस्फूर्तस्फुरेना॥३०॥जनीवनीआणिविजनी॥जागृतीसुषुप्तीस्वप्नी॥ध्यानीमनीचिंतनी॥स्त्रीवांचूनिस्मरेना॥३१॥कामिनीका
 माचाअध्यास॥हावभावअतिविलास॥गुणलावण्यसुरतरस॥आसक्तमानसतेठायीं॥३२॥रतिसुरवाचाआराम॥कामिनीक्रीडे
 चासंभ्रम॥तेणेंदुर्धरझालाजोकाम॥तयासिनियमचालेना॥३३॥धनधान्यपुत्रसुरव॥वांछीइहलोकपरलोक॥हारजोगुणाचा
 देरव॥अलोलिकअतिकासु॥३४॥ ॥श्लोक॥ ॥करोतिकामवशगःकर्माण्यविजितेंद्रियः॥दुःखोदकीणिसंपश्यन् रजोवेगविमो
 हितः॥३५॥ ॥टीका॥ ॥जथरजाचावेगउदित॥तेथकामग्रहोरववळेअदुत॥जोपुरुषझालाकामाग्रस्त॥तोसदाअंकितकामा
 चा॥३५॥ज्यासिविवेकनाहींमानसीं॥तोजाणपांकामाचीआंदणीदासी॥कामनाचवीजेंसेत्यांसी॥तेणेंविकारेसिनांचती॥३६॥क
 मांकितझालियापुढें॥सकामकर्मकरणेंपडे॥ज्याचेंउत्तरोत्तरदुःखवाढे॥अतिदुर्वाडेंगर्वितें॥३७॥रजोगुणेंअतिमोहित॥यात्या
 गींअजितेंद्रियअयुक्त॥जन्ममरणाचाअंकित॥कर्मैकरिततदुपें॥३८॥रजोगुणाचाअतिबाध॥तेणेंजनकेलेविषयांध॥रजरा

गीमहामद॥ प्राणप्रसिद्धउद्धवा॥३९॥ रजेबांधल्यापाठीजाण॥ होयमहामोहाचेंसंचरण॥ तेव्हांभ्रमाचेंउंधेपण॥ सैगतमोगुणउ-
ल्हासे॥२४०॥ ऐशीप्राणियाचीगती॥ उद्धवाजाणनिश्चिती॥ यालागिकामतेसेविती॥ नव्हेविरक्तीविषयाची॥२४१॥ तुजऐसेवाटेल
चिती॥ बुडालीतरुणोपायस्थिती॥ रबुंदलीप्राण्याचीपरमगती॥ विषयासक्तीअनिवार॥२४२॥ जीवाअविद्याविषयसंभू॥ याचा
बाधुअतिसुबद्ध॥ अविद्यायोगअनादिसिद्ध॥ तेणेंदृढभेदुर्जावार्सा॥२४३॥ अंतःकरणहिअनादि॥ प्रवाहरूपेत्याचीसिद्धी॥ तेणेंदृढ
झालीविषयबुद्धी॥ त्यागत्रिशब्दीघडेना॥२४४॥ सत्वाउत्पन्नअंतःकरण॥ परितेंप्रकृतिकार्यजाण॥ तेथेंभोगध्यासंरजोगुण॥ स्वव
ळलाकोणआवरी॥२४५॥ विषयबाधिलेंविवेकीं॥ तोविषयत्यागनव्हेयेलोकीं॥ उद्धवातुझीआशंकाहेचकीं॥ ऐकतेविरवीउपावी॥
२४६॥ विवेकीयांचाठार्ड॥ विषयबुद्धीनुपजेपार्ही॥ विक्षेपुझाल्याकहिबर्ही॥ अभ्यासूतिहीकरावा॥२४७॥ ॥१॥ ॥१॥ ॥रजस्तमो
भ्यांयदपिविद्वान्विक्षिसधीःपुनः॥ अतंद्रितोमनोयुंजनूदोषदृष्टिर्नसज्जते॥१२॥ ॥टीका॥ ॥होकारजतमाचेनिगुणें॥ जरीबुद्धी
विक्षिसकेलीतेणें॥ तरीआळससांडुनिसज्ञानें॥ आवरणेंमनातें॥२४८॥ अस्थिमांसाचाघडिला॥ विष्टामूत्राचाकोथळा॥ स्त्रीविचारि
तांकटाळा॥ नरकजिह्वाळातोभोगू॥२४९॥ भोगींदाऊनिदोषदृष्टी॥ मनांसिविषयांचीतुटी॥ करावीगाउठाउटी॥ नेमूनिनिहटीमनातें॥
२५०॥ ऐसंनिहीमनअतिदुर्धर॥ नियमासिनावरेंअनावर॥ साधकांसिअतिदुस्तर॥ आसक्तनरयेअर्थी॥२५१॥ तरिऐंकबापासाव
धान॥ मनोनिग्रहाचेंलक्षण॥ तेंहिसांगेनसाधन॥ जेणेंप्रकारेंमनआकळे॥२५२॥ ॥१॥ ॥अप्रमत्तोनुयुंजातमनामय्यर्पयं
श्रद्धनैः॥ अनिर्विण्णोयथाकालंजितश्वासोजितासनः॥१३॥ ॥टीका॥ ॥आळसनिद्रेंसिदवडुनिदूरी॥ जोसावधाननिजवृ
त्तीधरी॥ माझेचिद्रूपनिर्धारी॥ शनैःशनैःकराअभ्यास॥२५३॥ अभ्यासीप्रथमभूमिका॥ शिकावीआसनगाढिका॥ मूळबंध-
अतिनेटका॥ आसनजयोदेरवाशिकावी॥२५४॥ आसनजयोआल्याहाता॥ सहजेंचदेयोगपंथा॥ तेथेंप्राणापानसमता॥ अभ्या

सितां होलांगे ॥५५॥ विषय ते मना आधिना ॥ मन पवना मि वश्य जाण ॥ अभ्यासे वश्य के ला पवन ॥ सहजे मन स्थिरावे ॥५६॥ यापरीओ
 हकु हकु ॥ अभ्यासे सार्थक करी काळ ॥ अविरक्त ही परि प्रबळ ॥ होय भुकाळू परमार्थी ॥५७॥ हरि चिंतनी काग्र मन ॥ ते एक होनी प्रा
 णा पान ॥ हाचि पवन जयो पूर्ण ॥ योग साधन सहजेची ॥५८॥ तंव प्राणा पान समजोडी ॥ पट्ट चक्राचे पदर फोडी ॥ तें विषयां तें चित्त
 सांई ॥ विषयो वो संहि चित्ता तें ॥५९॥ यापरिया अभ्यास वाटे ॥ सकाम कामाचा तण कातुटे ॥ सनकादिक यणे परि पाठे ॥ म्या आत्म
 निष्ठे लाविले ॥६०॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ एतावान्योग आदिष्टो ॥ छिद्यैः सनकादिभिः ॥ सर्वतो मन आकृष्य मय्यद्वा वैश्यते यथा ॥६१॥
 ॥ टीका ॥ ॥ येणेचि उपदेशें देखा ॥ माझे शिष्य सनकादिक ॥ अभ्यास बळें अलोलिक ॥ निजात्म सुरव पावले ॥६२॥ तो उपदेश
 कोण ह्मणसी ॥ जो वियोग चित्त विषयासी ॥ हें म्यां सांगोनियां त्यांसी ॥ आत्माभ्यासां लाविले ॥६३॥ मन जेथे जेथें जाये ॥ तेथें तेथें व
 स्तूचि आहे ॥ येणें अभ्यासे लवला हें ॥ सनकादिक पाहें सिद्ध झाले ॥६४॥ चित्तासि विषयांचा वियोग ॥ हा सनकादिकां साधिला
 योग ॥ त्यांसि उपदेशावया सांगू ॥ मी स्वयं श्रीरंगु उपदेशा ॥६५॥ तें ऐकोनि उद्धव पाहीं ॥ विचारी आपुलिया ठायीं ॥ मी श्रीकृष्णावे
 गळा कां हिना हीं ॥ सनकादिक कै उपदेशिले ॥६६॥ सनकादिक ब्रह्म शिष्ठ ॥ पूर्वजां ह्याले बहु काळ ॥ कृष्ण येकाळिंचें देव की बा
 ळ ॥ गुरुत्व केवळ घडे कैसे ॥६७॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ उद्धव उवाच ॥ ॥ यदा त्वं सनकादिभ्यो येन रूपेण केशव ॥ योगमादिष्टवानेत
 द्रूपमिच्छामि वेदितुम् ॥६८॥ ॥ टीका ॥ ॥ उद्धव ह्मणो गा केशवा ॥ सनकादिकां सिकेळा ॥ उपदेश केला गा तुवां ॥ जवळी ते व्हांमी
 कोन व्हतो ॥६९॥ येणें चिरूपें व्हावी केशी ॥ योग सांगीत लातया सी ॥ किंवा रूपांतरें ह्मणसी ॥ तें जाणावया सी मज इत्सा ॥७०॥ कोण
 काळ समयो कोण ॥ कोण योग कै सा प्रश्न ॥ तो कृपा करोनि आपण ॥ मज संपूर्ण सांगावें ॥७१॥ ऐकोनि उद्धवाचा प्रश्न ॥ कृपेकळवळ
 लानारायण ॥ हंस इति हास निरूपण ॥ आपुलें आपण सांगता ॥७२॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ ॥ पुत्राहिरण्यगर्भ

स्यमानसाःसनकादयः॥पप्रच्छुःपितरं सूर्यायोगस्येकांतिकींगतिम्॥१६॥ ॥टीका॥ ॥ब्रह्माचेमानसपुत्र॥महाप्रसिद्धस
 नकुमार॥तिहांसत्यलोकींप्रभयोर॥अतिदुस्तरपूशिला॥७१॥अतिसूर्ययोगगर्त॥दुर्जयस्वस्वरूपस्थिती॥परमकठिणप्र-
 श्नोन्ती॥पित्याप्रतीपुशिली॥७२॥ ॥श्लोक॥ ॥सनकादयउचुः॥ ॥गुणधविशतेचेतांगुणाश्चेतसिचप्रभो॥कथमन्योन्य
 संत्यागोमुमुक्षोरतितीर्षुगोः॥१७॥ ॥टीका॥ ॥सनकादिकपुसत॥विषयांचाठायींचित्त॥स्वभावेअसेविषयासक्त॥तेविष-
 यांसततअवेशले॥७३॥तेसेचिविषयपाहीं॥प्रवेशलेचित्ताचाठायीं॥बासनारूपेजडलेतेही॥निघोंकहीनेणती॥७४॥फळ
 काळदोनीनाही॥तहीतेसेआवेगोडपाहीं॥ऐसेविषयचित्ताचेठायीं॥रिघालेकहीननिघती॥२७५॥प्रणितीकांतामाहेराजाये॥
 चित्तांरिघालीदुरीनराहे॥यापरीविषयोपाहे॥जडलाठायोचित्तासी॥७६॥चित्तविषयअन्योन्यत्यागु॥मुमुक्षांकेंविघडेचांगु॥येउ
 पायींउपाययोगु॥स्वामिनिसांगुसांगावा॥७७॥ ॥श्लोक॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ ॥एवंपृष्टोमहादेवःस्वयंभूर्भूतभावनः॥
 ध्यायमानःप्रश्नर्वाजंनभ्यपद्यतकर्मधी॥१८॥ ॥टीका॥ ॥ज्यासिअग्रपूजेचासन्मान॥श्रेष्ठदेवांमाजीमहिमान॥महादेवह्म-
 णावयाकारण॥ब्रह्मणसिजाणयाहेतु॥७८॥जोआंगींसूर्जाचराचर॥जोवेदांचेंनिजमंदीर॥त्याब्रह्माप्रतिअतिगंभीर॥प्रश्नम
 हायोरपुत्रींकेला॥७९॥त्याप्रश्नाचीप्रश्नोत्तरविधी॥ब्रह्मसिनकळेविशह्दी॥कर्मजडझालीबुद्धी॥बोधकसिद्धीस्फुरेना॥८०॥
 ॥प्रश्नअत्यंतसरबोलपडिला॥तेणेंब्रह्मावेडावलाठेला॥कांहीनबोलवेजीबोला॥तोचितूलागलामजतंकां॥८१॥सनकादिकां
 चीप्रश्नावस्था॥सत्यलोकींसमस्तादेरवतां॥नकळेनह्मणवेसर्वथा॥सांगोंजातांनकळेबोधा॥८२॥ऐसेंब्रह्मासिदुर्घट॥कांहीनबो-
 लवेस्पष्ट॥परमदेरवोनिस्कट॥मीज्ञानवरिष्ठचिंतिलें॥८३॥ ॥श्लोक॥ ॥समामचित्तयदेवःप्रश्नपारतितीर्षया॥नम्राहं
 हंसरूपेणसकाशमगमेतद्रा॥१९॥ ॥टीका॥ ॥निरसावयापुत्राचेंअज्ञान॥आणितरावयात्यांचाप्रश्न॥ब्रह्माकरीमाझेचिंत

न॥ ते वहां माझे हिमन कळवळ लें॥ ८४॥ ब्रह्मा माझे पोटी चें बाळ॥ त्यासिकर्म जाड्यें आलें पडळ॥ तें निगमावया तळाळ॥ हंसके
वळभीजा हा लें॥ ८५॥ प्रभू केला अपरांपर॥ जो परम हंसा चें परम सार॥ त्याचा पाववावया परपार॥ हंस रूप धरणी झालें॥ ८६॥
नातळे वर्ण व्यक्ती विलास॥ तो मी श्वेत वर्ण स्वप्रकाश॥ स्वयें झालों राज हंस॥ ब्रह्म पुत्रां मिउपदेशावया॥ ८७॥ सृष्टी स्रजा व
याचे विधी॥ विधाता लागला त्रिशूळी॥ तेणें कर्म जड झाला बुन्दी॥ निज ज्ञान सिद्धी विसरला॥ ८८॥ जो ह्मणे मी कर्मधिकारी
॥ ते वहां चितो देह धारी॥ तो परमार्थ चैन गरी॥ नसरे निर्धारी बाह्य मुद्रा॥ ८९॥ न कर्मणान प्रजया ऐशी वेदोक्ती॥ कर्मनिषेधें
त्याग वीथुती॥ तेणें कर्म ब्रह्म प्राप्ती॥ जे ह्मणती ते अज्ञान ज्ञाते॥ ९०॥ म्याउपदेशिलें ब्रह्म शी॥ शेरवी कर्म जाड्यें आलें त्यासी
॥ केवळ कर्म कर्म दासी॥ मुक्ती न यासिकें सेना॥ ९१॥ ब्रह्मा अदृष्ट दृष्टालो कीं तिहीं॥ तो कर्म जाड्यें झाला विषयी॥ इतकांचा
तो पाडकाई॥ ठकले येठायीं स ज्ञान॥ ९२॥ सांगतां पुत्राचा प्रभू॥ उजवेल ब्रह्मा चें निज ज्ञान॥ ऐसें साधोनियां विंदाण॥ सत्य
लोकीं जाणउतर लें॥ ९३॥ प्रभू कर्ते सनकादिक॥ वक्ता सत्य लोकनायक॥ दोहीं सिद्धी पडली अटक॥ ते काळीं देव मी आलों॥
९४॥ नासों न देतां साचार॥ हंस निवडी क्षीर नीर॥ तैसें निवडावया सारासार॥ ज्ञानचतुरराज हंस॥ ९५॥ पूर्वपुण्य संचये विण
॥ विमाने वीण स्वये गमन॥ सत्य लोकीं आगमन॥ कोणाचें हिजाण कदां न व्हे॥ ९६॥ मी पाप पुण्यातीत पाहीं॥ यालागीं मज पु
ण्य नाहीं॥ पारवीं कांचालो निपायी॥ तोयी सर्वां ठायीं सर्वगत॥ ९७॥ त्या सत्य लोका मी अवचिता॥ हंस स्वरूपें झालों येता॥ त्या
मज देवोनियां समस्तां॥ परमाश्चर्यता वाटली॥ ९८॥ ॥ ११ लोक ॥ ॥ दृष्ट्या मांत उपव्रज्य कृत्वा पादाभि वंदन॥ ब्रह्माणम
ग्रतः कृत्वा प्रपच्छुः को भवानिति॥ १०॥ ॥ टीका ॥ ॥ परब्रह्मैक परममूर्त्ति॥ मज येतां देवोनि हंसस्थिती॥ उभेठाको निरमा
यो रे येत॥ चरणं वंदिती साष्टांग॥ ११॥ ब्रह्म सदनीं वेदमूर्त्ति मंत॥ पुण्यही मूर्त्ति मंत तेथ॥ सत्य लोकीं मूर्त्ति मंत सत्य॥ तपादि

समस्तमूर्तिमंतें॥३००॥ त्यासमस्तांदेखतांजाण॥ ब्रह्मानेपुसावेंतूकोण॥ पुसतांयेईलनेणतेपण॥ यालागींमौनधरोनिठेला॥
 १॥ ब्रह्मापुढेंकसूनिजाण॥ सनकादिकीआपण॥ मजकेलागातिहींप्रभ॥ तुह्मीकोणकोटिला॥२॥ ॥श्लोक॥ ॥इत्यहंमुनि
 भिःपृष्टस्तत्त्वजिज्ञासूभिस्तदा॥ यद्वचोचमहंतेभ्यस्तदुद्धवनिबोधमे॥२॥ ॥टीका॥ ॥ब्रह्मासिपुसिलाजोप्रभ॥ त्याचात
 त्वार्थजाणावयाजाण॥ मजपुशिलेंतिहींतूकोण॥ अतिविचक्षणजिज्ञासू॥३०३॥ त्यासिस्थूळलिंगकारण॥ यावेगळीवस्तु
 चिद्धन॥ सांगावयाप्रभरवंडण॥ तींश्लोकींजाणम्याकेलें॥४॥ करोनियांप्रभरवंडण॥ नित्यानित्यविवेकज्ञान॥ त्यांसिध्यांसां
 गीतलेंजाण॥ तेंचिनिरूपणतूंऐक॥५॥ सनकादिकांसमान॥ उद्धवातुजमीमानंजाण॥ यालागित्यांचेंज्ञानकथन॥ ऐकसां
 गेनह्णतसेधा॥ तेंअतिश्रेष्ठजुनाटज्ञान॥ उद्धवापरिसेंसावधान॥ ऐसेंऐकोनियांवचन॥ येरेंमनाचेकानपसरले॥७॥ देह
 द्वयसांडोनिमार्गे॥ उद्धवश्रवणझालासर्वांगें॥ यालागिंस्वयंश्रीरंगें॥ गुरुज्ञानस्वांगेंसांगीतलें॥८॥ देवालईरत्नरवाणी॥
 त्यामाजीसांपडलास्पर्शमणी॥ अमृतस्रवेत्यापासोनी॥ तेसासभाग्यपणींउद्धवा॥९॥ सांगतांश्रीमहभागवता॥ श्रीकृ
 णासारिरवावक्ता॥ त्याहिमाजीहंसगीनकथा॥ आदरेंसांगताहरिझाला॥३१०॥ सनकादिकांचीजेप्राप्ती॥ तेदादूनिउद्धवा
 चेहातीं॥ स्वयेंदेतसेंश्रीपती॥ त्याचेंभाग्यकितीवर्णावें॥११॥ ब्रह्मरूपस्वयेंवक्ता॥ तोहीउपदेशीब्रह्मकथा॥ गुरुब्रह्मचिस्व
 भावता॥ हेसभाग्यताउद्धवां॥१२॥ यालागींनिजभाग्यंभाग्यवंतु॥ जगींउद्धउअतिविरच्यातु॥ ज्यालागींस्वयेंजगन्नाथु॥ ज्ञा
 नसमर्थुतुष्टला॥१३॥ ॥श्लोक॥ ॥वस्तुनोयद्यनानात्वआत्मनःप्रभृद्दृशः॥ कथंघटेतवोविप्रावक्तुर्वामेकआश्रयः॥२२
 ॥ ॥टीका॥ ॥परमात्माअवघाएक॥ तेथमीतूहेंनरियेदेखा॥ तूकोणहेंजेंवाचिक॥ वृथाशब्दिकवाचाळ॥३१४॥ तुह्मीके-
 लाजोप्रभ॥ त्यासिद्यावयाप्रतिवचन॥ वक्त्यासिआश्रयोनाहीजाण॥ मीतूपणदिसेना॥१५॥ तुह्मीपुसिलेंनेणोन॥ म्याकाय

सांगावेंजाणोन॥सुखींनाहीमीतूपण॥पुसिलाप्रश्नतोमिथ्या॥१६॥नामरूपवर्णव्यक्ती॥नाहीस्वजातीविजाती॥विप्रहोतुम-
 चीवचनोक्ती॥नघडेनिश्चितीसत्यत्वं॥१७॥चारीपुरुषार्थपूर्णकरिती॥हेविप्रनामाचीपरमख्याती॥त्यातुह्यासज्ञानाचीप्रश्नो-
 क्ती॥नघडेनिश्चितीविप्रहो॥१८॥असावेंजरिबहूपण॥तरिपुसणेंघडेतूकोण॥आत्म्याचेठायींऐसाप्रश्न॥नघडेजाणसर्वथा
 ॥१९॥प्रश्ननघडेआत्माचाठायीं॥जरिह्यणालदेहविषयीं॥तेंहिनघडेगपाहीं॥तोदेहाचेठायींयोजेना॥२०॥ ॥३लोक॥
 पंचात्मकेषुभूतेषुसमानेषुचवस्तुतः॥कोभवानितिवःप्रश्नोवाचारंभोत्यनर्थकः॥२३॥ ॥टीका॥ ॥आदिब्रह्माअंतीमश्यक
 ॥देहतितुकापंचभूतिक॥तेथतूकोणह्यणावयादेख॥वेगळीकदिसेना॥२१॥कडेंकुंडलेंमुकुटमाळा॥करमुद्रिकाकटिमेख
 ला॥अळंकारपाहातांडोळां॥सुवर्णवेगळाअशुनाहीं॥२२॥कांघडागाडगेंवेळणी॥परेकरांजणमाथणी॥हेंसृत्तिकेवांचुनी॥
 आनकाहींअसेना॥२३॥तेविंसर्वदेहींदेहत्वजाण॥पंचभूतिकसमसमान॥तेथह्यणावयातूकोण॥वेगळेपणअसेना॥२४
 वस्तुवस्तुत्वंसमसमान॥भूतेंभूतत्वंसमानजाण॥तेथप्रश्नोक्तीवाचारंभण॥तूकोणहेंअनर्थु॥२५॥होकांआपणियाआप
 ण॥जोकोणीपुसेलतूकोण॥तोअतिभ्रमेंभूललाजाण॥निजात्मज्ञानविसरला॥२६॥विचारितांप्रश्नाचाअर्थु॥येवढादिसतसे
 अनर्थु॥काहींभासेनापरमार्थु॥तूकोणहाव्यर्थुप्रश्नतुमचा॥२७॥देहासितूकोणऐसें॥आत्माजेंस्वयेंपुसे॥तेंआत्मत्वालागलें
 पिसें॥अतिभ्रशेंभूलला॥२८॥दोराआंगीसर्पनसे॥त्यावरीतोभ्रमेंभासे॥त्यासर्पातेंदोरुपुसे॥तूकोणऐसेंतेंमिथ्या॥२९॥या
 शितित्याचेंप्रश्नरवंडन॥उद्धवातेंम्याकेलेंजाण॥तेणेंभेदाचेंनिरशन॥वचनोक्तीजाणदाविलें॥३३॥प्रश्नरवंडणाचेअर्थे॥केंचीं
 मरणेंकेंचींभुतें॥भेदनाहींजीवशिवातें॥हेंहीत्यातेंसूचिलें॥३१॥याहिवरीजेकथागहन॥परमकारणोसिअभिन्म॥त्यासिम्यां
 सांगीलेंनिजज्ञान॥ऐकसावधानउद्धवा॥३२॥ ॥श्लोक॥ ॥मनसावचसादृष्ट्यागृह्यतेऽन्यैरपींद्रियैः॥अहमेवममत्तोऽन्य

दितिवुद्धध्वमंजसा॥२४॥ ॥दीक्षा॥ ॥मजवेगळातिळाएका॥रिताठावोनाहींदेखा॥तेथव्याय्यआणिव्यापका॥अभिन्नत्वदे
खासहजची॥३३॥मनाच्यासंकल्पाआलेंजेंजाण॥त्यासिशब्दिकहणतीभिन्न॥माझ्यास्वरूपाचाविवर्तंतेंमन॥हेअभिन्नस्व
णकळेना॥३४॥मनलक्षितांसावधान॥सर्वेथालक्षेनातेंजाण॥परब्रह्महीअलक्षपूर्ण॥दोनीसमानचिद्रुपें॥३५॥शिपीचाआं
गीरुपेंअभासे॥तेंचितेथेंसाचेंनसे॥माझ्यास्वरूपांमनतेंसें॥मिथ्याभासेकल्पनामात्र॥३६॥विचारितांशब्दमहिमान॥शब्दस्व
रूपेंज्ञानघन॥ज्ञानार्थेवीणवचन॥अल्पहिजाणअसेना॥३७॥वक्तावाच्यवचन॥निनीमीचिआहेजाण॥बोलुबोलकामजवी
ण॥दुसराजगींकोणअसे॥३८॥मीचेंदुजाणपांवेदांचा॥प्रणवरूपमीचिसाचा॥सुरव्यवाचेचीमीचिदाचा॥वेगळाशब्दाचाठाव
नाहीं॥३९॥दृष्टीचेंजेंदेखणेंपण॥देखणेंतेंचिसुरव्यज्ञान॥तेंचिजाणब्रह्मपूर्ण॥चेतन्यघननिजदृष्टी॥४०॥मीचिडोळामीचिदे
खता॥दृश्यद्रष्टामीचितत्वता॥मजवेगळीदेखणीवस्था॥नाहींसर्वथातिहिलोकीं॥४१॥मीचिडोळियांचाभिजडोळा॥मीसर्वी
गदेखणासोज्वळा॥मजवेगळीदेखणीकळा॥नाहींजिह्वाळाआणिकांचा॥४२॥मीचशब्दातेंशब्ददिता॥मीचश्रवणांमाजीश्रोता
ऐशियाएकात्मतापाहातां॥शब्दनिःशब्दतापरब्रह्म॥४३॥कानवचनमीचश्रोता॥मीचिजाणताशब्दार्था॥ऐकणामजहीपरत॥
नाहींतत्वताश्रवणाचा॥४४॥मीचिघ्राणमीचिवास॥मीचिजाणतासुवास॥मजवेगळारहिवास॥परिमळासअसेना॥४५॥रस
नारसत्वेचोरवडी॥परितेकेवळचामडी॥कापूनसोडिल्याबापुडी॥गोडीअगोडीतेनेणें॥४६॥मीचिरसुमीचिरसना॥स्वादुसेवि
तामिचिजाणा॥मजवेगळाचविचारवणा॥रसज्ञपणाआननाहीं॥४७॥इतरइंद्रियप्रवृत्ता॥त्याहिमद्रूपजाणनिश्चिती॥मीसर्वी
त्याआत्ममूर्ती॥क्रियाशक्तीतेहिमीचि॥४८॥पंचभूतिकदेहाचागोळा॥भ्रांतहणतीमजवेगळा॥बुकोनिव्यापकाकळा॥तोंको
ठेंनिराळाहोलाहे॥४९॥जैसेजळींचेंजळतरंग॥जळरूपीजळींर्काडनीचांग॥तैसेमाझ्यास्वरूपांसांग॥देहअनेकमद्रुपें॥३५०॥

होका घृताची पुतळा ॥ धिजोनि अवयवें आकारली ॥ मरीन व्हे घृतापणा वंगळी ॥ होवि भूतें झालीं यय ॥ ५१ ॥ जळीं जळाची ज
 ळगार ॥ जळामा जिभासली साकार ॥ तें सें मज जी चरचर ॥ अभिमानाचार मद्रूपें ॥ ५२ ॥ असा एक का एक तंतू ॥ सुने चिविणि
 लासुता आंतु ॥ त्या वेगळाले ह्यणती तांतू ॥ तें सें मज आंतु जगभासे ॥ ५३ ॥ तंतु पाहातां बस्युनि दिसा ॥ आत्मा लक्षितां जगचिन
 से ॥ येणें अहेत तत्व सौर सें ॥ पाहें अनायासे परब्रह्म ॥ ५४ ॥ ऐक्य अहेत बांधें मी एक ॥ सर्वात्मा सर्वात्मा कु ॥ हानि नये सि विवेकु
 ॥ बुद्धि बोधनिष्टं कुजाणावा ॥ ५५ ॥ मी चि एक सर्वां ठायीं ॥ मानि त्या हे विदुद पाहीं ॥ मग साधना चें काय नाहीं ॥ ठायीं च पाहीं नि
 त्यमुक्त ॥ ५६ ॥ सर्वात्मा चैतन्य धन ॥ अति सुलभ हें निज ज्ञान ॥ रूपा म्या हें सांगे न जाण ॥ भेद असं उक्ते त्या चें ॥ ५७ ॥ सन का
 दिकांचा पूर्वाल प्रश्न ॥ जो ब्रह्मादिकां अटक जाण ॥ त्या चें हिम्यां प्रतिवचन ॥ विवंचूनि ज्ञान सांगीतलें ॥ ५८ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ गुणे
 षाविशते चैतोगुणाश्चेतसि च प्रजाः ॥ जीवस्य देह उभयं गुणाश्च तोमदात्मनः ॥ ५९ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ तुल्यी ब्रह्मासि पुसिले पाहीं
 ॥ विषय रिघाले चिनाचा ठायीं ॥ चित्त जें रियालें विषयीं ॥ तें वेगळे कांही निवडे ना ॥ ५९ ॥ विषय त्या गें विण ॥ कदां न व्हे ब्रह्म ज्ञान ॥
 त्या हि त्या गाची त्या गिती रवुण ॥ ऐक्य संपूर्ण सांगे न ॥ ६० ॥ चित्त विषय दोनी पाहें ॥ तें जीवाचें निज स्वरूप न व्हे ॥ या उपाधि वशें दो
 नी देहें ॥ लागलीं पाहें प्रवाहरूपें ॥ ६१ ॥ कर्तृत्व भोक्तृत्वरूपें जाण ॥ विषयी जाहालें अंतःकरण ॥ तेणें उभय देहाचें कारण ॥ अहं
 कार जाण रव वळला ॥ ६२ ॥ तेणें भुलविलें चित्त विषयासी ॥ विसरला निजात्मरूपासी ॥ तेणें तदात्मता जीवामनासी ॥ अति श
 येमि दृढ झाली ॥ ६३ ॥ चित्त जीवाचें स्वरूप होतें ॥ तरि विषय लोभुत्वन वृत्तें ॥ हे उभय उपाधी जीवातें ॥ अभिमान तेथें वाढला ॥
 ६४ ॥ जे विंका विसरी नि आपणासी ॥ स्वप्नीं चिया स्वप्न देहासी ॥ अति प्रीति वाटे पुरुषासी ॥ तैशी दशा जीवासि येथ झाली ॥ ६५
 नित्य शब्द मुक्त जाण ॥ जीवाचें स्वरूप चैतन्य धन ॥ त्यासि अभिमानें हें जाण ॥ मिथ्या वंधन लाविलें ॥ ६६ ॥ या लागिं सांडावा

अभिमान॥तैतुदेसकळबंधन॥अभिमाननिरसावयाजाण॥माझेभजनकरावें॥६७॥परिवेराग्येवाणमाझीभक्ती॥पोंचट-
जाणपांनिश्चिती॥जेंवैराग्ययुक्तउपजंभक्ती॥तेंमदूपप्राप्तीजीवासी॥६८॥हृदयाविषयांचाआभावो॥अणिसर्वाभूतांभग-
वद्भावो॥हेवैराग्ययुक्तीपाहाहो॥तेंजीवासिनिर्वाहोमदूपां॥६९॥जीवमदूपचितत्वता॥त्यासिदेहाभिमानजीविता॥सदाभूतीं
मद्भावोपाहातां॥सिद्धमदुपताउद्योधे॥७०॥जीवासिजाहाल्यामदुपता॥सहजत्यागविषयचित्ता॥देखेउभयासिमिथ्यता॥
नत्यागितांहात्यागु॥७१॥चित्तविषयाचात्यागु॥पुनहोतुद्धीपुशिलाचांगू॥तोम्यांसांगीतलाअव्यंगु॥हाज्ञानमार्गअतिशुद्ध॥
७२॥ह्मणालमिथ्याउभयांचेंभान॥तरियेवदेजीवासिबंधन॥लागावयाकाहंकारण॥ऐसेंकाहींमनकल्पिलजरी॥७३॥ग-
गनसुमनाचिमाळा॥कधींकोणीलेइलीगळां॥तारूंबुडेमृगजळा॥हेकोणीडोळांदेखिलेंकाय॥७४॥सत्यासितरींवाधक॥
कदांबाधूंनशकेलटिक॥ऐसेंकल्पालतुद्धींकल्पक॥तोहिपरिपाकअवधारा॥७५॥तरींपरिसासावधान॥तेंमीसांगोननि-
रूपण॥जेंजेजीवासिबंधन॥लटिकेंचिजाणदृढझालें॥७६॥॥श्लोक॥॥गुणेषुचाविशच्चित्तमभीक्ष्णगुणसेवया॥गु-
णाश्चचित्तप्रभवामदूपउभयंत्यजेत्॥७७॥॥टीका॥॥अनादिसंसारमाळेचाठायीं॥नित्यविषयभोगिलेपाहीं॥तेढसा-
वलेचित्ताचाठायीं॥वारंवारदेहींसेवितां॥७८॥चित्तासिविषयाचीअतिप्रीती॥तेणेंवादलीविषयासक्ती॥तेंप्रवेशलेंविषयां
प्रती॥ननिघेमागुतीसर्वथा॥७९॥बुद्धीसिविषयांचेंध्यान॥चित्तींविषयांचेंचिंतन॥विषयांलागींतळमळीमन॥विषयाभिमान
तेणेंझाला॥८०॥विषयींरववळल्याअभिमान॥देहद्वयंचेंदृढबंधन॥जीवासिलागलेंअतिकठिण॥परमदारुणदुस्तर॥८१॥
मगत्यादेहाचेविकार॥तेआपुल्यामानींसाचार॥अंधपंगूमींकुटीनर॥स्वरूपसुंदरमीजाता॥८२॥मीदेहहेमानोनिचितें॥निज-
रूपविसरलाभावार्थें॥हेमिथ्याबंधनजीवातें॥सत्यत्वेत्यातेंअभिमानु॥८३॥मिथ्याबुद्धिवळाचारवेळ॥हारीजेंतीनिर्फळ॥तरी

रवेळत्याअभिमानप्रबळ॥तेंसेंदेहबळजीवासी॥८३॥त्यारवेळाचेयोडेहर्सा॥पहिळींकायजीतहोती॥मामारिलेंह्मणोनिभांडती॥
 तेविंजन्मपंक्तीजीवासी॥८४॥हेंनिरसावयाजीवबंधन॥निःशेषसांडावादेहाभिमान॥अभिमानसांडितांचिजाण॥मद्रूपपणसहजें
 ची॥८५॥जीवेंसाधित्यामद्रूपता॥सहजेंचित्यागविषयचित्ता॥माझेस्वरूपीअहंता॥नाहींवार्त्ताविषयांची॥८६॥जेविंबुद्धिबळा
 चारवेळमोडे॥तेव्हांराजाप्रधानादिलांकुडें॥तेविंअहंकारुनिमाल्यापुढें॥प्रपंचउडेमिथ्यत्वे॥८७॥जेविंस्वप्नांचास्वप्नाभिमा
 न॥दारापुत्रस्वजनधन॥स्वदेहेसिमिथ्याजाण॥जागेपणझालिया॥८८॥तेविंपावलि यामाझीस्वरूपता॥केंचादेहकेंची
 अहंता॥विषयचित्ताचीवार्त्ता॥नाहींअवस्थागुणत्रय॥८९॥तिहींअवस्थांअवस्थाभूत॥जागृतीस्वप्नसुषुप्तिवंत॥तोहोऊनी
 जीवनिरवस्थ॥परमात्म्यांतमिळेकैसा॥९०॥ऐसाकाहींकल्यालभावो॥त्याजीवासिअवस्थांचाआभावो॥त्रिगुणगुणांचास्व
 भावो॥यायुक्तिपाहाहोबुद्धीच्या॥९१॥ ॥श्लोक॥ ॥जाग्रत्स्वप्नःसुषुप्तंचगुणतोबुद्धिद्वत्तयः॥तासांवलक्षणोजीवःसा-
 क्षित्वेनविनिश्चितः॥९२॥ ॥टीका॥ ॥तिन्हीगुणांच्यातिन्हीवृत्ती॥सत्त्वगुणाचीजागृती॥स्वोद्युणेंसत्त्वप्राप्ती॥केवळसुषु
 प्तीतमार्त्ता॥९३॥यातीनिअवस्थापाहीं॥दृढजडल्याबुद्धीच्याठायीं॥जीवासियाचासंबंधनाहीं॥तोवेगळापाहींसाक्षित्वें॥
 ९३॥जेजीवाआंगीअवस्थाजडे॥तेंतोअवस्थेमाजीबुडे॥तिहींचेंसाक्षित्वत्यामिनघडे॥ऐकनिवाडेंअवस्था॥९४॥जागृती
 माजीनाहींस्वप्न॥स्वप्नजागृतीसितेणेंजाण॥सुषुप्तीनेणेंजागृतीस्वप्न॥सुषुप्तीचेंभान्त्यानेणती॥९५॥जीउअवस्थांचाअभि-
 मानी॥हेंहिनघडेजीवालागुनी॥विश्वतैजसप्राज्ञतिही॥अवस्थाभिमानीहेतिहींचे॥९६॥जोजेअवस्थेचाअभिमानी॥तोअव-
 स्थेसवेंजायनिघोनी॥जीववेगळासाक्षीपणी॥अवस्थाभिमानीतोमळे॥९७॥देहातीतगुणातीत॥तिहींअवस्थांअतित॥द्रष्टा
 साक्षानिश्चित॥जाणतायेथतोजिऊ॥९८॥अवस्थाभिमाननांहीर्जाविता॥तरिकवणभोगीतिनीअवस्था॥मीनिजेलोंमीचि

जाणता॥ म्यास्वप्नावस्थादेखिली॥९९॥ ऐसा प्रत्यक्ष अनुभूत॥ स्वयं बोलता हे जीऊ॥ हा हाणालजीवाचा स्वभाऊ॥ ऐक अभिप्राउ
 सांगेन॥४००॥ ॥श्लोक॥ ॥यर्हिसंस्तुतिबंधोऽयमात्मनोगुणवृत्तिदः॥मयितुर्येस्थितोजत्यात्यागस्तद्गुणचेतसाम्॥२८॥ ॥टी
 का॥ ॥जोडोल्हारांबैसेयथासुखें॥तोनहालतांहालेतेणेंहरिखें॥उंचनीचखायझोंके॥निजकवतिकेंहिदोळे॥१॥हिंदुळतांहिप्र
 वळ॥डोल्हाराचिअतिचंचळ॥बैसलातोनिजनिश्चळ॥मानीकेवळमीहालतां॥२॥जीवासीझालीतेशीवाणी॥अहंममतेचाअभि
 मानी॥तिनीअवस्थास्वयेंमानी॥जेविकास्वप्नीगृहदारा॥३॥होकांलोखंडकामघडतां॥लोहाचेघायअग्निचेमाथां॥प्रत्यक्षदिसती
 वाजतां॥लोहतदात्मतासंयोगें॥४॥तेणेंअग्निसंगेंवाडेकोडें॥लोहकामचिघडेमोडे॥परिअग्नीसघडमोडनघडे॥तेविंपडिपाडेंजी
 वयेथें॥५॥जेविंअग्निवीणलोहनघडे॥तेविंआत्मसंयोगेंविणपुडें॥बुद्धिकेवळजडवेडें॥कर्मक्रियानातुडेसर्वथा॥६॥लोहघडउनि
 अग्निनघडता॥कर्मकरउनिजीवात्माअकर्ता॥तरिवृत्तिसंयोगेंतदात्मता॥अहंकर्ताहेंमानी॥७॥जीवआपलेप्रकाशता॥झालावृ
 त्तीतेंप्रकाशकरिता॥वृत्तीजीवासिनानावस्था॥निजस्वभावतादेतसे॥८॥सूर्येप्रकाशिलेंजळ॥जळेंकेलेंप्रतिमंडळ॥खळाळचंचळ
 निश्चळ॥कांपेचळचळजळकंपें॥९॥सूर्याचीगगनीनित्यवस्ती॥जोजळींआणिलाअधोगती॥तेविंवृत्तिचियानिजख्याती॥मुक्ता
 तेंदावितोबद्धकरुनी॥४१०॥आत्मानेंप्रकाशिलीवृत्ती॥वृत्तीनेंआत्म्यासिजाचप्राप्ती॥जीवाजीवत्वेदेहासक्ती॥सुरकुदुःखप्राप्तीते
 णेंभोगी॥११॥एवंवृत्तिचियासंगती॥बादलीविषयाचीआसक्ती॥तेणेंसंसारबंधप्राप्ती॥झालीनिश्चितीजीवासी॥१२॥होकांगुणचि
 त्तविषयावृत्ती॥जरिंझालीजीवासिबंधप्राप्ती॥तरिंआवराविषयासक्ती॥वैराग्ययुक्तीगुरुरूपा॥१३॥ऐकगुरुरूपेचीमातु॥निर्हीअव
 स्थांमाजीसततु॥जोमीतुरीयगुणातीतु॥तेअभ्यासवीतनिजबोधें॥१४॥नवलअभ्यासाचीकोटी॥विषयवृत्तिचापाठीपोटी॥मजतु
 रियातेंदावोदिदी॥बोधपरिपाटीनिजबोधें॥१५॥मीतुरीयतंवसतत॥सर्वांसंसेसर्वगत॥शिष्यवृत्तिसीमजआंत॥गुरुनिजस्वा

धंदारवविला॥१६॥सुतावेगळें लुगडें॥करूंजातांगाउघडें॥तेथक्रियाचीलाजोनिबुडें॥मार्गेपुढेंसूतची॥१७॥तेविंसाधकासिजा
ण॥विषयासिविषयभान॥माझेस्वरूपीनव्हेचिभिला॥चैतन्यघनमीचिमी॥१८॥तेथनामरूपवर्णभेद॥नाहीकर्मकर्ताविधि-
वाद॥बुडालेप्रणवेसिवेद॥केवळशुद्धमीएक॥१९॥तेथेंभ्रमेंसहीतपळालींभांती॥क्रियेसहीतपळालींप्रवृत्ती॥लाजानिवली
निवृत्ती॥स्वस्वरूपींवृत्तीविनटली॥४२०॥सूर्योदयोजाहल्यापाठी॥समूळआंधारातेंघोंदी॥खद्योताचीनळीनिमदी॥नक्षत्रको
टीतत्काळगिळी॥२१॥तेविंमाझीस्वरूपप्राप्ती॥मायेचीमावळेस्फूर्ती॥लाजविसरेप्रवृत्तिनिवृत्ती॥नित्यवृत्तीस्वानंदें॥२२॥ऐशी
माझ्यास्वरूपाचीगोडी॥जेंसाधकांलागेधडफुडी॥तेंचित्तविषयातेंसांडी॥विषयोवोसंडीचिन्नातें॥२३॥जांदेठीवादलीफळे॥तीं
चिपरिपाकाचेवेळे॥होतीदेंठावेगळे॥देंदुतोफळेंधरीना॥२४॥कामधूनिकाटिलेंनवनित॥तेंपरतोनिघातल्यानाकाआंत॥तेंता
केसिहोयअलिस॥तेंसेंचित्तविषयांसी॥२५॥पावल्यामाझीस्वरूपता॥दैवबळेंविषयोदेतां॥चित्तासिनुपजेविषयावस्था॥स्व
भावताअलिस॥२६॥एवंसाधिल्यामहायोगु॥चित्तविषयाचावियोगु॥सहजेंचिहोयचांगु॥हासुगमसांगुउपावो॥२७॥येथेंझ
णेंआशंकाधरालदेव॥स्वरूशुद्धअवयेंयेक॥तेथेंकेंचेंबाध्यबाधक॥कायसाधकसाधिती॥२८॥ऐशाहिसंधीमार्जाजाण॥अहं
ताबंधाचेंकारण॥त्याचेंसांगेनमीलक्षण॥सावधानपरियेसी॥२९॥ ॥श्लोक॥ ॥अहंकाररुतंबंधमात्मनोऽर्थविपर्ययं॥बिद्वा
निर्विद्यसंसारचिंतांतुर्येस्थितस्त्यजेत्॥३०॥ ॥टीका॥ ॥जेथमुहूर्तमात्रवस्तीघडे॥त्याठायीचाअभिमानचदे॥ऐसेंअभिमाना
चेंसांकडें॥पाहेपारोकडेंकोतुकत्याचें॥४३०॥बुद्धिअहंकारअलुमाळ॥उदतांशुद्धासिकरीशबल॥तेणेंदेहयोगेंधरिल्याबळ॥क
रीतत्काळविपरीत॥३१॥अहंकाररववळल्याजाण॥करीआनंदाचेंआवरण॥बुडेपरमात्मस्फूर्तीचेंस्फुरण॥देहाचेंमीपणबाढ
वी॥३२॥जेविंकूमीच्यापिलियां॥चक्षुरांमृतेतृप्तीतयां॥तेंचिमातेसिन्नुकलिया॥मगभुकेलियाकिंदमसेवी॥३३॥तेविंखुंदलिया

आनंदअभिव्यक्ती॥जीवासिवादेविषयासक्ती॥कामिनीकामापंगिस्तहोती॥चिंताचिंतीविषयांची॥३४॥विसरलाआपुलेंपूर्णपण
॥धनालागींअतिहीनदीन॥मीदेहवंतपरिच्छिन्न॥ऐसादेहाभिमानहृदहोय॥३५॥तेणेंकर्माकर्माचेआयात॥नानानरकयातना
होत॥जनमरणादिआवर्त॥तेणेंदुःखीहोतअतिदुःखें॥३६॥भोगितांदुःखयातना॥आसुउपजेज्याच्यामना॥नसाहवेभयवेदना
॥तेणेंदेहाभिमानासांडावें॥३७॥अभिमानसांडितांनसंडे॥हेचिदुर्घटथोरमांडे॥यालागींसाधनांचेंसांकडें॥सोसणेंपडेसाधकां
॥३८॥जेजेकरावेंसाधन॥साधनीरिघेसाधनाभिमान॥धांवणेनागवीसंपूर्ण॥साधनींविघ्नहोयतेंसें॥३९॥ऐकसाधकांचेंसाधन
॥वेदोक्तस्वधर्माचरण॥साधावेंवैराग्यपूर्ण॥माझेभजनअतिप्रीती॥४०॥तत्काळजावयादेहाभिमान॥अखंडमाझेनामसंगण
गीतनृत्यहरिकीर्तन॥सर्वाभूतंसमानमद्रावो॥४१॥मद्रावेंभूतेंसमस्त॥सर्वदांपाहातांसतत॥मीतुरीयजोसर्वगत॥तेंठार्यांचित्तप्र
वेशो॥४२॥तिहींअवस्थांमाजीमीसतत॥तिनीअवस्थातेंप्रकाशित॥तिहींअवस्थाहूनिअतित॥तोजाणनिश्चिततुरीय॥४३॥ते-
हीगुणाहूनिपरता॥चौथेपणेवीणचौथा॥तोमीतुरीयजाणतत्वता॥तेठार्यांचित्ताजोदेवी॥४४॥तेथेंठेवितांचित्ता॥जीउपावे
मद्रूपता॥निमालीसंसारिकचिंता॥विषयावस्थाबुडाली॥४५॥तेव्हाचिन्तचिंताचिंतन॥विषयवासनाअभिमान॥अवधियांचे
होयभून्य॥मीस्वानंदधनस्वयेंप्रगटें॥४६॥नतुदतांभेदाचेंभेदभान॥जोह्मणवीमीसज्ञान॥व्याधरीज्ञानाभिमान॥तोहिअ
ज्ञानतेंऐको॥४७॥ ॥श्लोक॥ ॥यावन्नानाउर्थधीःपुंसो न निवर्त्तत युक्तिभिः॥जागर्त्यपि स्वपन्नज्ञः स्वप्ने जागर्णयथा॥३०॥
टीका॥ ॥नानावर्णनानाव्यक्ती॥नानागोत्रेंनानाजाती॥अधमोत्तमविधानस्थिती॥भेदुचिंतीहृदभासे॥४८॥मीकाळागोरासो
वळा॥मीसज्ञानत्वेआगळा॥मीउत्तमपवित्रलीला॥मीकुळेंआगळ्यासकुलिन॥४९॥ऐशीज्ञात्याभेदप्राप्ती॥पाहातांअभेदप
राश्रुती॥साधकांशास्त्रार्थयुक्ती॥भेदनिवृत्तिज्यांनव्हेची॥५०॥त्यांचाव्यर्थज्ञानाभिमान॥त्याचेंव्यर्थकर्माचरण॥तोजाणां

विनिजेलाजाण॥जागेपणत्यानाहीं॥५१॥ दृढजोकांदेहाभिमान॥तेंचिकनकबाजसेवन॥करूनिथोरभ्रमलाजाण॥अविद्यादी
र्घस्वप्नभेदुदेरवे॥५२॥बोसणतांबोलीनलभेअर्थ॥तेविंपठणमात्रेंपरमार्थ॥श्रुतिशास्त्रांचानिजशास्त्रार्थ॥नव्हेप्राप्तुतयांसी॥
५३॥वेदाध्ययननित्यकरिती॥अरणब्राह्मणसूत्रनिरुती॥नव्हेचकामक्रोधनिवृत्ती॥पठणेंपरप्राप्तीकदानघडे॥५४॥देहाभिमा
नेभेदहृष्टी॥पदतांश्रुतिशास्त्रांच्याकोटी॥परमार्थेंसिनव्हेभेदी॥भेदहृष्टीनवचतां॥५५॥जोकांस्वप्निचेंस्वप्नीजागाजाहाला॥स्वप्नी
वेदशास्त्रपटिनला॥जागाह्मणतांअसेनिजेला॥तैसाव्यवहारुझालाशास्त्र्यांसी॥५६॥देहाभिमानेसीभेदभान॥निःशेषजंवनव
चेजाण॥तंवचरीनव्हेनिजज्ञान॥अत्यंतबंधनतोभेद॥५७॥सनकादिकांचीआशंका॥घेऊनिदेवबोलेदेरवा॥वेदविभागनेटका॥
सकळलोकांकडेतैसा॥५८॥स्वयेंप्रकाशोनिसकळभेद॥गर्जतउटीतुझावेदु॥भेदवेदेंचिप्रतिपाद्यु॥वेदालुवादुनव्हेमिथ्या॥५९
॥वेदवचनतैसातिक॥मानावेंपेंअवश्यक॥हेतुझीचशिकवणदेख॥तोवेदुलटिकह्मणावाकैसा॥६०॥वेदाज्ञेचापरमनेम॥वेदें
प्रतिपाद्यक्रियाकर्म॥वेदबळेंवर्णाश्रम॥निजस्वधर्मचालविती॥६१॥वेदह्मणेजोलटिक॥तोवेदबाह्यअवश्यक॥हेंतूंचिबोलसी
देख॥तोवेदलटिककेविमानु॥६२॥ऐशीमानालआशंका॥तेहिविषयींसीचिदेरवा॥वेदवादाच्याविवेका॥विभागनेटकासांगेन॥६३
॥अविद्याभेदसबळज्यासी॥वेदुनियमकम्याकेलात्यासी॥मद्रूपांअभेदताज्याभक्तासी॥मिणधात्यापाशींवेदवादु॥६४॥वेदतिनु
कहिबिगुण॥अभेदभजनेंभक्तनिर्गुण॥त्यासिवेदाचेंन्यामकपण॥नचलेजाणममाज्ञा॥६५॥रायाचाजिबलगसेवकु॥त्यासी-
द्वारपाळनव्हेन्यामकु॥कांदासीसलागल्याराजांकु॥तीसमानीलोकप्रधानादी॥६६॥निजकन्येसिसिकवीमाता॥लाजधरींलो-
कादेखतां॥येकांतींमिनल्याकांता॥लाजसर्वथासोडावी॥६७॥सबळभेदाचेंभेदभान॥तंवदुर्लभवेदवचन॥अभेदभक्तमाझे
बाण॥वेदविधानन्यांनबाधी॥६८॥आशातेचिअविद्याबाधू॥छेदिल्याबाधिनावेदवादु॥जेर्विसूर्योदयापुढेंचांदु॥होचमंदुनिज

तेजं॥६९॥ ॥१लोक॥ ॥असत्त्वादात्मनोऽन्येषांभावानांतत्कृताभिदा॥गतयोहेतवश्चास्यमृदारवद्ब्रह्मशोयथा॥३१॥ ॥टीका॥
 गुरुकृपेजोसज्ञान॥त्यासिदेहाचेंअबाधितभान॥मिथ्याप्रपंचाचेंदर्शन॥कर्मैककर्तृपणत्यानाही॥७०॥अविद्याद्योतिलेवणीश्चम॥
 तेथिचेंअविद्यकक्रियाकर्म॥तेथीलजोवेदोक्तधर्म॥तोअविद्याचेंअज्ञाना॥७१॥सज्ञानमक्तांचाठायी॥तेअविद्यानिशेषनाही॥
 मावेदविधानतेथेपाही॥रिघाव्याकाईकारण॥७२॥आंबासफळीतजबअसे॥तेवनेटेपाटेरारवणबैसे॥फळहाताआल्याआपैसे
 ॥गरवणवायसेंरारवेना॥७३॥तेविंअविद्येचेंजंबंधन॥तववेदाचेंवेदविधान॥अविद्यानाशिल्याजाण॥विधीनेतेंस्थानसोडिलें॥
 ७४॥अविद्याजाऊनिवर्ततांदेही॥देहाचादेहलेंहेतुनाही॥हेंह्मणालनयडेंचकाही॥ऐकतेंहीसांगेन॥४७५॥स्वप्नाचेंदेहादिप्रपंचभा
 न॥स्वप्नाचमाजीसत्यजाण॥जागेंहोतांतेंअकारण॥संस्कारेंस्वप्नादिसताही॥७६॥स्वप्नीराज्यपदपावला॥कांव्याघ्रमुरवीसांपडला
 ॥अथवाधनादिलाभझाला॥रत्नेंपावलाअनर्घ्य॥७७॥तेथिचेंसुरवदुःखहरिख॥जागत्यासिनाहींदेरव॥तेविंसज्ञानासिअविद्यक
 ॥नोहेबाधकनिजबोधें॥७८॥देहीअसोभिविदेहस्थिती॥ऐशाबोचसाधकाज्यायुक्ती॥स्वयेंसांगेनह्मणेश्रीपती॥भेदाचीउत्पत्ती
 छेदाचया॥७९॥ ॥१लोक॥ ॥योजागरेबहिरनुक्षणधर्मिणोऽर्थानुभुंक्तेसमस्तकरणैर्हृदितत्सदृशान्॥स्वप्नेषुषुसउपसंहर
 तेसएकःस्मृत्यन्वयाच्चिगुणवृत्तिदृग्निद्रियेशः॥३२॥ ॥टीका॥ ॥तिहींअवस्थांचाठायी॥आत्माएकचिअसेदेही॥तोचिदेहाचा
 ठायींविदेही॥साक्षीपाहींसर्वोचा॥८०॥मीबाळतोचिझालेंतरुण॥आतांआलोह्यातारपण॥ऐशावयसांचेसाक्षीपण॥आपण
 आपणदेरवता॥८१॥जागृतीसिनानाभोग॥सविस्तरभोगअनेग॥तेचिस्वप्नामाजीचांग॥निजहृदयींसांगविस्तारी॥८२॥जा
 गृतीभोगाचासंस्कार॥तोचिस्वप्नामाजीविस्तारु॥मनोमयविश्वाकारु॥निजहृदयींचेकारुवादवी॥८३॥गजतुरंगरवरु॥गि
 रीदुर्गदूरनगर॥विशाळसरितासमुद्र॥वासनेचेंविचित्रस्वप्नींदेरवे॥८४॥नाहोंजागृतीनाहींस्वप्न॥अंतःकरणहीकरांमिलीन॥

सुषुप्तिकाळीं तोचि जाण ॥ अहंकारें वीण उरलासे ॥ ८५ ॥ विश्वाभिमानां इंद्रियवृत्ती ॥ तेणे तो देखतसे जागृती ॥ तेजस अभिमाना अ
 विद्यावृत्ती ॥ स्वप्नस्थिती तो देखे ॥ ८६ ॥ प्राज्ञ अभिमाना गूढवृत्ती ॥ तो देखतसे सुषुप्ती ॥ एक आत्मानि हीं प्रती ॥ न घडे निश्चिती ह्य
 णाल ॥ ८७ ॥ तिहीं अवस्थांचे अभिमाना ॥ हाणाल देखणे भिन्नतिनी ॥ तरियेक आत्मा द्रष्टे पणी ॥ उरलानि दानी ते ऐका ॥ ८८ ॥ प
 हिला जो कांमी जाणता ॥ तेणे म्या देखिला स्वप्नावस्था ॥ तोचि मी सुरेयं निजे लाहोता ॥ या निनी अवस्था स्वये मी जाणें ॥ ८९ ॥ जेणे
 जें देखिलें नाहीं ॥ तो ते अवस्था सांगेल काई ॥ या लागिति हीं अवस्थांचे ठायीं ॥ आत्मा पाहीं अनसूत ॥ ९० ॥ जागृती इंद्रियां देखणे
 पण ॥ स्वप्ती देखणे ते व मन ॥ सुषुप्ती गाढ मूढ अजाना ॥ केंचें देखणे पण आत्म्यास ॥ ९१ ॥ ये हि आशंके चें वचन ॥ ऐका हि जहां साव
 धान ॥ मन इंद्रियें जे जाण ॥ देखणे पण त्या केंचें ॥ ९२ ॥ जो मनाचा चाळकु ॥ जो इंद्रियांचा प्रकाशकु ॥ जो सुषुप्तीचा घोटकु ॥ सा
 शि देखे कु तो आत्मा ॥ ९३ ॥ ह्या लसुषुप्ती आत्माना हीं ॥ हे बो लणे न घडे काही ॥ मी सुरेयं निजे लो हो तो पाही ॥ हे कांणाचे काई जाण
 वे ॥ ९४ ॥ प्रकृतिकार्या हूनि परता ॥ देहादि अवस्थां ते प्रकाशिता ॥ गुण इंद्रियांचा नियता ॥ जाणतवता तो आत्मा ॥ ९५ ॥ इंद्रियें आ
 त्मानकृती हाने सा ॥ त्याचें सदां एक देशी कर्म ॥ आत्मा सर्व कर्ता सर्वोत्तम ॥ करोनि नि कर्म सर्वदा ॥ ९६ ॥ मन आत्मानकृते ऐकवर्म ॥
 सकल्प विकल्प त्याचें कर्म ॥ आत्मानिर्विकल्प निरूपम ॥ विश्रामधाम जगाचें ॥ ९७ ॥ जो सुषुप्ती मग्न होता ॥ जो देखणे पणें
 तिहि लोकी ॥ तो मी आत्मा गाएका की ॥ जाणनिष्ट की निश्चिंत ॥ ९८ ॥ एवं युक्ति चि य विभाग लांया ॥ परमात्मा जो येक साधिला ॥ तो
 साधकांसि उपयोगा आला ॥ योग सिद्धि नला तेणें वं ॥ ९९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ एवं विमृश्य गुणतो मन सरूपावस्था मन्नाय यामयि
 कृता इति निश्चितार्थाः ॥ संख्ये हा दे मनुमानस दुक्ती क्षणज्ञानासिना भजत मां ॥ रित्यसंशया धिम् ॥ ३३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ म्या
 सांगीतल्या ह्या युक्ती ॥ ज्या कां श्रुतिशास्त्रार्थ समती ॥ त्या विचारूनि परमार्थ गती ॥ संसार गुंती उगावावी ॥ ५० ॥ संसार गुंती सिका

रणगुण॥ गुणानस्थित्यापिलेखन॥ योमिमाद्रीमायाबुद्धजाण॥ जियाकेलेंआवरणमाझेंचि॥ १॥ माद्रीमायामाहीनिसबळ॥ त्या
मजचिआवरिलेंतत्काळ॥ जेसंदोळांचेचिदोळांजळा॥ गौरीनिपडळहोइगिटांके॥ २॥ कांपूर्णचंद्रभ्रतिनिर्मळ॥ तेथपृथ्वीबिंबलीस
बळ॥ तेणेंसत्यांछनचंद्रमंडळ॥ लोकमकळंदखता॥ ३॥ पृथ्वीचंद्रासिभंतरा॥ विचारितांदूरांतरा॥ मिथ्याबाधिलारजनीकर॥ तेलो-
कसाचारमनिती॥ ४॥ यापरिमायाभाझादार्था॥ आगळलीनाहींकहीं॥ मिथ्याभासेंलोकपाहीं॥ तांचादार्थाभूलें॥ ५॥ तेणेंना
थिलगुणावस्था॥ अहंकर्तृत्वेंयेतलीमाथा॥ तेणेंविषयभोगअवस्था॥ वासनायुक्तावादवी॥ ६॥ एवंग्रभयदंहबंधन॥ मिथ्याजीव
लेंलागलेंजाण॥ त्याचेंकरावयाछेदन॥ माझ्याधुनीजाणविवराव्या॥ ७॥ कर्तायुक्तीचेंअनुमान॥ तेणेंअनुमानिकहोयज्ञान॥
नतुदेअविद्याबंधन॥ थालागिंसाधुसज्जनसेवावे॥ ८॥ साधुंमाजीसाधुत्वपूर्ण॥ सेवावेसदुस्त्वरण॥ तेणेंनिरसेभवबंधन॥ साधुस
ज्जनसदुस्त्वं॥ ९॥ त्यासाधुंचियासदुस्त्वी॥ शुभ्यर्थेंउद्देशागिती॥ तेणेंहोयज्ञानरवडमाती॥ जेंबुद्धिच्याहातींहातवशीं॥ १०॥ तेंहीवै
राग्यनेशश्चसाहाणें॥ लाज्जनिस्तजेशस्त्रकरणें॥ धृतिव्याधारणेंदृढधरणें॥ सावधपणेंनिःशंक॥ ११॥ शस्त्रासिआणिआपणा
॥ एकपणाचीधारणा॥ दृढसाधनींसाधना॥ देताभिमानाछेदावें॥ १२॥ जोसकळसंशयाचाकंदू॥ जेणेदेहदुःखाचाउद्धोधा॥ ज्याचे-
निसदंविषयछंदू॥ जोकामक्रोधपोषकु॥ १३॥ जेंवादर्वतिनीगुण॥ जोशुद्धासिआणीजीवपण॥ ज्याचेनिजीवाजन्ममरण॥ दु-
र्निवारजाणलागलें॥ १४॥ जोसकळअनर्थांचादाता॥ ज्याचीलडेबाळकन्याममता॥ तियेसिवादवीमायामाता॥ तिचासत्ताहादादु-
गा॥ १५॥ तेथेंशस्त्राचेनिलखलखरादे॥ राहोभियांनेदेपाटें॥ समरंगणींसुभटें॥ धावोयेणेंनेटेंहाणावा॥ १६॥ एकेचियायेंजाण॥ माया
ममताअभिमान॥ त्रिपुटीचेंहोयछेदन॥ येणेंबळेंजाणछेदावा॥ १७॥ भोग्यभोगुभोक्ता॥ कर्मकार्यकर्ता॥ ध्येयध्यानध्याता॥ त्रिपु-
टीतत्त्वताछेदावी॥ १८॥ अहंकोहंसोहंसवभावो॥ हाहिछेदूनिअहंभावो॥ साधकांनिजपदांठावो॥ ब्रह्मस्वयंमेवोहोइनिठाकती

॥१९॥ ह्यणाल सांगताजो प्रकारू॥ तो शब्द ज्ञान वेदासू॥ बोलाचा कड कडा टथोरू॥ कैसेन अहंकारु मार वे॥ ५२॥ शब्दमात्रें अभिमा
 न॥ जरि पावतानिर्दळण॥ तरिं कां पो विद्वज्जन॥ अभिमान मग्न होताती॥ २१॥ अभिमान सत्पुत्र वदिसता॥ तरि धां वीनिक संये घाता॥ तो
 अतर्क्य जासर्वथा॥ शब्दें अहंता मरेना॥ २२॥ घटें अपरोक्ष साक्षात्कारू॥ तो शब्दमात्रें व्हे प्रकारू॥ ऐसा आशंकेचा विचारू॥ ऐकानि र्थासू
 सांगेन॥ २३॥ जो अनन्य भावें माझे भजन॥ सर्वदां करी सावधान॥ कांसु दुरुचे चरण॥ सद्गुरु वें जाण जो सेरी॥ २४॥ मज भाणि सद्गुरु मू
 र्ती॥ भेदना हीं गा कल्यांती॥ येणें अभेद भावें जे भजती॥ ते ज्ञान पावती सहजची॥ ५२५॥ त्यासि स्वभावें भजन स्थिती॥ ज्ञान रव डू
 चा हांय प्रामा॥ सहजे सांपडूं हाती॥ ज्या शस्त्रा दीर्घा काळ कां पे॥ २६॥ ज्या शस्त्राच्या धाका भेणें॥ माया ममता अभिमान॥ सांडुनि यां
 जीव पण॥ समूळ जाण पळाली॥ २७॥ हाणा वया पुरता यावा॥ अहंममते सिना हीं ठावो॥ अविद्येचा हि आभावा॥ आपभयें पाहा हो आ
 पणची॥ २८॥ सद्गुरु वें जे माझे भजन॥ करितां येवें दे हांय ज्ञान॥ येथ आशंका करील मन॥ कोठें भजन करावें॥ २९॥ तुझे स्वरूप अतर्क्य जा
 ण॥ अतिसूक्ष्म आणि निर्गुण॥ तुज भजावया कवण स्थान॥ आत्मासि जाण कळेना॥ ३०॥ ऐसें कल्पील जरिं मन॥ तरीं ऐक सावधान॥
 अतिसुगम भजन स्थान॥ मी सांगेन ते ऐक॥ ३१॥ तुलंघितां पर्वत कोटी॥ नरि घतां गिरी कपाटी॥ दुरीन करितां आटाटी॥ जे स्थानी भे
 दीस दां माझी॥ ३२॥ भजन स्थान निरूपम॥ जेथ मी वसें पुरुषोत्तम॥ प्रामिलागीं अतिसुगम॥ विश्राम धाम भक्तांचें॥ ३३॥ सर्व सुखा
 चा आराम॥ निज नृदयीं आत्माराम॥ सर्वदा असे सस॥ भजावें स प्रेम ते ठायी॥ ३४॥ आदि ब्रह्मा अंती मशक॥ सर्वोचे नृदयीं मी नि
 येक॥ ऐसें पाहें तो स भामय देव॥ हें भजन चोरव मत्वाती॥ ३५॥ ज्या मज नृदय स्थाचे दीर्घा॥ मन बुद्ध्यादिकें वर्तती॥ ज्या माझे या
 स्फुरण स्फूर्ती॥ ज्ञान वित्ति निपाया लागी॥ ३६॥ ज्या मज नृदय स्थाचा ठायी॥ भजन शीळ कोणी चनाही॥ शिणतां वात्सल्य पायीं
 ॥ जन अपायी पडताती॥ ३७॥ ऐशांत स देव दयावी एक॥ निज भाग्यें अत्यंत चोरव॥ मज नृदय स्थाचा विवेक॥ कसूनि निष्टं कस

इजनीं॥३८॥ करितां हृदयस्थानं भजन॥ साक्षं यावे निजज्ञान॥ वेंगय्य युक्तसंपूर्ण॥ जे ज्ञानी पतनरि दैना॥३९॥ ज्या ज्ञाना भे-
 णें जाण॥ ध्याकें चिपळें अभिमान॥ तें मी आखुं नें पमि दें ज्ञान॥ जे हृदयस्थानं भजन करितां सदा॥४०॥ ज्या ज्ञाना चि यें ज्ञान सिद्ध
 ॥ अखिल ज्ञानी आधिव्याधी॥ संसार पळतीं न पळतीं॥ जप दीपा वर्तनी॥४१॥ सवळ वळें सदा दे॥ शास्त्राचें निलखलखांदें
 ॥ संशय छेदा वाकडकडा दे॥ हे म्या ने देण दे सांगीत लें॥४२॥ यावरी भसंगम लें चिर्ता॥ संसारची सत्य प्रामा॥ व्यासिशस्त्र पंड
 निहार्ती॥ कोणें मुक्ती छेदा वा॥४३॥ तें संसार तितु की धोर्ता॥ हे विसांगा वया दृष्टांती॥ पुढील म्यो काची म्यो कोर्ती॥ स्वयें श्री
 पती सांगतु॥४४॥ ॥ म्यो क॥ ॥ भिंत विभ्रम मिदं मन सो विळा सं दृष्टं विनष्ट मति लां ल मला तच कम॥ विज्ञान मेक मुरु धे
 व विभानि माया स्त यस्त्रिधा गुण दि स र्ग दुर्गा वि कल्पः॥४५॥ ॥ श्री क॥ ॥ देहादि अहंकार पर्यंत॥ पिंड द्रव्योद जे भासत॥ तें म
 नां मारि वळसत॥ मिथ्या भूत संसार॥४६॥ जे सें स्व प्रीति मा जी पत॥ स्वयें देव विभुवन॥ तें सें चि हें दीर्घ स्वप्न॥ अधिद्या जाण वि-
 काशी॥४७॥ आन असूनि आन देव र्ग॥ या ना व आभास हा पती॥ शुक्तिके मार्जा जत भोर्ती॥ दोस तें ह्य पती म हा सर्प॥४८॥ सू-
 र्याचें चिरण निरवळ॥ तेढा र्ग देव ती मृग जळ॥ कैरी श्रुत वस्तु जे के वळ॥ तो सें सार वरळ ह्य पती॥४९॥ तया आरोप मि
 अधिष्ठान॥ र्ग विराचा र असें जाण॥ जे विं कां कोलिता चें कां कण॥ अग्नितें जे जाण आभासे॥५०॥ अलात चर्कांचा निर्धार॥
 अग्नी सत्य मिथ्या चक्र॥ तें विं निर्धारितां संसार॥ द्रव्य साचार संसार मिथ्या॥५१॥ तें थ अधि देव अधिभूति क॥ अध्यात्मा दि स
 काल क॥ अलात चक्राचें सें देव॥ त्रिगुण मार्या क प्रमाण॥५२॥ कोलिता चें निभ्रम भासं॥ भ्रमण वळें तें चक्र दि स॥ क्षणा
 दि सें क्षणा भासं॥ तें सा असं संसार॥५३॥ जंव भ्रमणा चें दृढ पण॥ तें व कोलितां चें कां कण॥ भ्रम गेलिया जाण॥ कां कण पण अ
 सेना॥५४॥ तें विं जं व ज व भ्रमु भासे॥ तें व तें व द संसार असं॥ भ्रम गेलिया अनायासे॥ संसार न से पा हा तां ही॥५५॥ मी दे हो

माझे कलत्र पुत्र ॥ हे भ्रमाचे मुख्य सूत्र ॥ तेन छेदितो पामर ॥ मुक्तता अहंकार मिरविती ॥ ५५ ॥ एवं माया मय संसार ॥ ऐसा जा-
 णोनि निर्धार ॥ तेथील सांडूनि अत्यादर ॥ उपरम प्रकार सांगत ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ दृष्टिं ततः प्रतिनिवर्त्य निवृत्त तृणास्तूष्णीं
 भवेन्निजस्मरवानुभवं निरीहः ॥ संदृश्यते कचयदीदमवस्तु बुद्ध्या त्यक्तं भ्रमाय न भवेत्स्मृतिरानिपातात् ॥ ३५ ॥ ॥ टीका ॥
 पूर्विल्या भजन परिपाटी ॥ सहजे निर्मळ होय दृष्टी ॥ मिथ्या संसारिक त्रिपुटी ॥ हानि धार पोटी इद होय ॥ ५७ ॥ तेथें संसारिक त्रिपुटी
 ॥ सांडूनि उपरम वितां दृष्टी ॥ मज्जदयस्थासि होय भेटी ॥ जेविंसुवर्ण दृष्टी अळंकार ॥ ५८ ॥ तेथे दृश्य दृष्टा दर्शन ॥ मोडूनि त्रिपुटीचे
 भा न ॥ तेचि धारणा तेचि ध्यान ॥ तेथे समाधान धरावें ॥ ५९ ॥ तेचि आंगें कायया आपणा ॥ सांडावी सकळ तृणा ॥ वाचें सिधरावें म-
 हामोना ॥ देह चेष्टा जाणा आवरावी ॥ ६० ॥ सांडावी वेदशास्त्र वित्पति वाड ॥ सांडावी वाग्वा द बुड बुड ॥ भगवद्वा बोधरावा दृढ ॥ जे-
 णे आशेचें बुडस मूळ छेद ॥ ६१ ॥ काया वाचा आगि मन ॥ दृढ आवरावें आपण ॥ तुला ने दावें अनुसंधान ॥ सदा सावधान निजरूपी ॥
 ६२ ॥ ते स्व रूप सुखी लोभ त्या जाणा ॥ देहाचें स्फुरे ना देह पण ॥ अहंकार सिमा बळं मन ॥ स्वानंद पूर्ण वो संडे ॥ ६३ ॥ तेथे सन्मुख ना-
 पाठि मोरें ॥ एक पण ना दुसरें ॥ देव भक्त हें हि नुरे ॥ सुखें सुख भरें सुख रूप ॥ ६४ ॥ गी ॥ एक सुख रूप आहे ॥ हें वेगळे पण रावें नो हे ॥
 येणें आत्मानुभव राहे ॥ येवदी प्राप्ती होय मद्रक्त ॥ ६५ ॥ त्या लाल काष्ठाच्या परित्यासी ॥ पडला असेल अहिर्निशी ॥ हें हिन थडे गान्ध्या-
 सी ॥ सांडूनि हें तू सिद्ध होव तें ॥ ६६ ॥ तो हि प्रारब्धाचे निवडे ॥ आहार निद्रा दिखे वळें येथें ॥ देहीं किं कर्म करितां सकळें ॥ सर्वथाना तळे-
 देह बुद्धी ॥ ६७ ॥ दंड काटी निनेलिया कुंभारें ॥ पांढले भवंडी चक्र फिरें ॥ तेवि प्रारब्धाचे नि संस्कारें ॥ कर्मानुसारें देह वर्ते ॥ ६८ ॥ कुला-
 कचर्क विसली गासी ॥ नहाल तां भोंवेच कासर मी ॥ कोटी फेरे त्याणी तिती ॥ तेविं मुक्ता सिद्धे हक मी ॥ ६९ ॥ यापरी देह कसी चि-
 तता ॥ ज्ञाता न ह्या अहं कर्ता ॥ जेविं धान्या चिया स्वभा वता ॥ दिसेच पळतारा लित पत्री ॥ ७० ॥ जेविं कां पुरुषास वेंछाया

असे॥परितेछायेसिपुरुषनवेसे॥तेविंज्ञात्यासवेंहदेहदिसे॥परितोदेहदोपेमेळेना॥७१॥निजछायेसिबेंसोंजातां॥छायाचिपळे
तत्वता॥तेविंमूर्च्छांमायापाहातां॥देहस्वभावतामिथ्यत्वेपळे॥७२॥होकांमुक्ताफळांचामाळा॥भ्रमेसर्परूपभासेडोळां॥तेचि-
भ्रमांतींघालितांगळां॥नृपजंकंटाळासर्पभयाचा॥७३॥तेविंअधमोत्तमयोनी॥कांवेद्यनिंयजेजनीं॥तेमीह्मणतांज्ञानी॥शंका
नमानादेहमिथ्यत्वे॥७४॥यापरितेअतिसज्ञान॥जाणोनिदेहाचेमिथ्यामान॥देहकर्मवर्ततांजाण॥देहाचेदेहपणस्फुरेना॥७५॥
॥तोदेहोसर्वांगीतोडितां॥कांरुक्म्याघ्रादिकांफाडितां॥कांअग्निमार्जीघडाडितां॥त्यासिदेहअहंतास्फुरेना॥७६॥आपुलीछाया
हेस्वलीसुखी॥तीलागींपुरुषनतळमळी॥तेविंदेहाचीहोतांहोळी॥ज्ञातानडळमळानिजबोधे॥७७॥ह्मणालदेहसंगेवर्ततां॥
कविबार्धनादेहअहंता॥सांडुनिआंगींचीक्षारता॥लवणवर्ततांउरेकैसें॥७८॥हिंगसांडुनिआपुलीघाणी॥केविंराहेलसंगंधपणी
॥निःशेषसांडोनिआंगिचेपाणी॥केळीकेळपणोउरेकेंची॥७९॥नजुंझेह्मणोनिरणीरियेतां॥जेविंकांघायवाजतीमाथां॥तेविंदेहा
संगेवर्ततां॥देहअहंतासोडीना॥८०॥येविषयांऐकासावधान॥ज्ञात्यासिदेहाचंबाधितभान॥तेथेंस्फुरेजोअभिमान॥तोभर्जिनजा
णबीजजैसें॥८१॥भर्जितबीजेजाण॥होशकेशुधाहरण॥परिकरितांबीजरोपण॥अंकुरजाणत्यानाही॥८२॥चित्रामार्जीव्याघ्रदिसे
॥परिबाधकत्वत्यासिनसे॥तेविंभर्जितअभिमानशेषे॥बाधानसेज्ञात्यासी॥८३॥चिचींचावाघासिजाण॥निःशेषनाहीव्याघ्र
पण॥तेविंसुक्तांचादेहासिजाण॥देहपणअसेना॥८४॥दृढसावल्याचैतन्यघन॥स्वरूपींवृत्तिहोयनिमग्न॥तेव्हांदसतोंहभ
र्जितभान॥तेहिस्फुरणनिमालें॥८५॥ऐशीमावळल्यास्मृती॥ज्ञात्यासिवर्ततीस्थिती॥स्वयेसांगतश्रीपती॥यथाभिगुतीनिज
बांधे॥८६॥सर्वकर्मवर्ततांजाण॥देहाचेस्फुरेनादेहपण॥तेसुरव्यसमाधीलक्षण॥स्वयेश्रीपतीसंगत॥८७॥॥श्लोक॥
देहंचनश्चरमवस्थितमुत्थितंबासिद्वोनपश्यतियतोऽध्यगमत्स्वरूपम्॥देवादपेतमुतदेववशादुपेतवासोयथापरिकृतंम

तिरामदांथः॥३६॥ ॥टीका॥ ॥जयादेहाचेनिमद्भजे॥माझेभुद्धस्वरूपपावणे॥त्यादेहासिविसरिजेतेणे॥मीमाझेपणेदेखेना॥८८॥
 जीविकांभाडियाचेंघोडे॥जेणेआणिलेंनिजधामारोकडे॥तेंआहेकींगेलेकोणीकडे॥हेंस्मरेनापुढेंतोजैसा॥८९॥होकांभेटावयाभ्रतारा
 सी॥स्वयेमजुरआणीविश्वासी॥तेपतीसिंपहुडल्याराणिवसी॥त्यामजुरासिविसरली॥९०॥कांजोदेवयोगेपालरवीचंद॥तोपूर्वीलतु
 टकेघोचडे॥आहेतकींगेलेकोणीकडे॥हेंस्मरेनाफुडेंतेणेहरिखें॥९१॥होकांबहुकाळेंपक्षांजैसी॥भर्ताकृपिनन्यानिजमेजेसी॥तोनि
 शेषविसरलाजैसी॥देहाचीतेशीदशाजाहली॥९२॥त्यादंपत्याचेसरबभेदी॥पारकेंदेखतांलाजउठी॥तेविंदेहाचेभानहेंतट्टी॥म
 देंक्यपुष्टीदेहंकेचें॥९३॥एवंपाचोनिमाझास्वरूपासी॥स्वानंदपूर्णसाधकासी॥सरखेंसरवरूपताजाहलीत्यासी॥निजदेहासिवि-
 सरोनी॥९४॥मगउठलेंकींबैसलें॥चालतेंकींराहिलें॥जागतेंकींनिजलें॥हेंस्मरणठेलेंदेहाचें॥९५॥हेंधालेंकींभुकेलें॥हिवलेंकींता
 पलें॥प्यालेंकींताहेलें॥हेंकाहांस्मरेनातो॥९६॥हेंयेथेंकींतेथें॥मुकेंकींबोलतें॥होतेंकींनव्हतें॥स्मरेनातो॥९७॥हेंओवळेंकींसां
 वळें॥चोरवटकींमैळें॥डोळसकींआंधळें॥स्मरेनातो॥९८॥हेंआलेंकींगेलें॥होतेंकींकेलें॥ज्यालेंकींमेलें॥स्मरेनातो॥९९॥हेंबाळकीं
 मोठ॥मोटेंकींरोड॥हळकींजड॥स्मरेनातो॥१००॥हेंखाटेकींभुई॥ठाईकींकुठारी॥आहेकींनाही॥हेंस्मरेनातो॥१०१॥हेंमंत्राकींतंत्री॥
 तीर्थाकींशेत्रां॥विष्टीकींमूर्ती॥स्मरेनातो॥१०२॥हेंजनींकींचनीं॥अथवानीरंजनीं॥जर्पाकींध्यानीं॥स्मरेनातो॥१०३॥हेंसुजनींकींदुर्जनीं॥
 बंदीकींविमानां॥मंदिरांकींसरणीं॥स्मरेनातो॥१०४॥हेंगजींकींतुरगीं॥कींअनंगासंभोगीं॥रवरींकींउरगीं॥स्मरेनातो॥१०५॥हेंकासीकीं
 कैंकर्तां॥नरकींकींवैकुंटीं॥घरींकींकपटीं॥स्मरेनातो॥१०६॥मीशेषशयनाचरी॥कींमातांगाचाघरीं॥कींचैसलोंभुळाचरी॥हेंस्मरेना
 तो॥१०७॥ऐशाज्ञान्याचीनिराभिमानता॥माझेनिनसांगवेल्वता॥जेपावलेमाझीसायोज्यता॥त्याचीकथानबोलवो॥१०८॥जेथवेदांमो
 नपडे॥स्वरवर्णसिवाचाबुडे॥त्यासंतांचेपवाडे॥माझेनिहीनिवाडेनसांगवर्त॥१०९॥ऐकोनमजानाचीस्थिती॥तुझासिगमेलणेसेचि

नीं॥ केवळ जड मूढ झाली प्राप्ती॥ एकही स्फूर्ती स्फुरेना॥ १०॥ जेविकां केवळ पाषाण॥ तें सें झालें अंतःकरण॥ एकही स्फुरेना स्फुरण॥
 ज्ञाते पण घडें कें सें॥ ११॥ ऐश्वर्या रिल्या आशंका॥ ते विषयां सावध ऐका॥ ज्ञान अज्ञान भूमिका॥ अतर्क्य लोकां निश्चित॥ १२॥ केवळ जें श्रु-
 द्ध ज्ञान॥ आणि जड मूढ अज्ञान॥ दोहीं चें दशा समान॥ तेथील हिरण्मयी जाणें॥ १३॥ निबिड दाट लांछः कारु॥ त्या माजी काजळाचा
 डोंगरू॥ तेथे आंधळा आला विभाग करूं॥ तेसाव्यवहारु अज्ञाना॥ १४॥ शोधावया अध्यात्म ग्रंथ भले॥ ग्रंथ मूकां हातीं दिधले॥ ते ऐके-
 नादेखेना बोले॥ तें सें जड त्वें झालें अज्ञान॥ १५॥ ऐशी अज्ञानाची गती॥ ऐकास ज्ञानाची स्थिती॥ अपरोक्ष साक्षात्कार प्रतीती॥ देही
 वर्चती विदेह त्वें॥ १६॥ जे विंकां रत्ने आणि गारा॥ दोहीं चासारिखा उभारा॥ मोल वेंचूनि नेती हिरा॥ फुकट गारान घेती॥ १७॥ जे सें क-
 ण आणि फल कट॥ दोहीं सिवादी एक वाट॥ तें सें ज्ञाना ज्ञान निकट॥ दिसे समसकट सारिखें॥ १८॥ जे विंकां रत्ने कुडें नाणें॥ पाहातां
 दिसे सारिखे पणें॥ खरें पारखें न घेती देखणें॥ मूर्खीना डणें ते ठायीं॥ १९॥ ते विं ज्ञाना ज्ञानाची पेठ॥ भेसळी दिसे येक वट॥ तेथे
 अणुभरी चुकल्या वाट॥ पारवंडु डट आंगीं कजे॥ २०॥ याला गिंम द्रुक्ती पार्शी आले॥ जे माझा विश्वासा दे कले॥ त्या म्यानिजरूप-
 आपुलें॥ खरें दिधलें अति शूद्र॥ २१॥ माझा विश्वासा सार्दी॥ प्रल्हाद हें द्वेपायें पिदी॥ न घेतां मुक्ती लागे पार्दी॥ विश्वासें भेदी माझा
 रूपी॥ २२॥ पावोनि माझा निजस्वरूपासी॥ तें चितें झाले मद्रावेसी॥ जे विलवण मी नल्याजळासी॥ लवण पणासि मूकलें॥ २३॥ ते-
 थमी एकलवण॥ हे हि विराली आठवण॥ स्वयें समुद्र झालें जाण॥ ते विं सज्ञान मद्रूपें॥ २४॥ ऐसें पावोनि माझ्या स्वरूपासी॥ वि-
 सरले देह अभिमानेसी॥ झाले चैतन्य घन सर्वासी॥ आनंद समरसीं निमग्न॥ २५॥ जे विंदोरीं सर्प उपजला॥ नांदोनि स्वयें निमा-
 ला॥ तो दोरीं नाही देखिला॥ तें साझाला देह भाव मुक्तां॥ २६॥ ते व्हांमीतू हें आठवण॥ आठवितें आद्रे कोण॥ विसरोन गेलें अंतः-
 कुरण॥ आपण्या आपण विसरला॥ २७॥ तेथे केंचा स्वर्ग केंचानरक॥ केंचें चोरव केंचें वोरव॥ केंचें चतुर्दश लोक॥ ब्रह्म एक एक

लें॥३८॥कैंचेंपवित्रअपवित्र॥कैंचेंतीर्थकैंचेंक्षेत्र॥कैंचेंदानकैंचेंसत्यात्र॥ब्रह्मस्वतंत्रअद्वय॥३९॥तेथकैंचाउत्पत्तिविनाश॥कैंचावैकुं
 ठकैलास॥कैंचाब्रह्माविष्णुमहेश॥एकअविनाशउरलासे॥४०॥तेथकैंचाबोधुकैंचाबुद्धी॥देवपणबुडालेंविशुद्धी॥सज्जानिमाती
 मोक्षसिद्धी॥कैंचाक्षीराब्धीशेषशायी॥४१॥तेथमाझीहीभगवंतता॥हारपोनिजायतत्त्वता॥प्रणवाचाबुडालामाथा॥ऐशीसायो-
 ज्यतापावले॥४२॥यालागिंदेहाचेंकेलेंठेलें॥अथवाआलेंकांगेलें॥हेंस्फुरेनाजेंबोलिलें॥तेंविघटकेलेंगगिती॥४३॥अविद्याकार
 णदेहकार्ये॥तेअविद्यानासोनिजाय॥कारणनसल्याकार्यराहे॥हेंनघडेकायह्मणाल॥४४॥वृक्षसमुळीउपडिलाजाये॥सार्इता
 तत्काळनजाये॥पत्रपुष्पफळसार्इराहे॥शकहोयेअतिकळें॥४५॥तेविंअविद्यानासोनिजाये॥भोगानुरूपदेवजेंराहे॥तेणेंज्ञा
 तावर्त्तताहे॥निजदेहीपाहेंविदेहत्वे॥४६॥ह्मणालवादवितावाडेंकोडें॥प्रतिपाळितांसुरवाडें॥राखतराखतांदेहपडे॥प्रत्यक्षरो
 कडेंदिसताहे॥४७॥ज्याचेंदेहत्यासिद्धनळे॥तरितेंतत्काळचिपडावें॥वांचलेंअसेकोणभावे॥ऐसेंकांहींजीवेंकल्याल॥४८॥ज्या
 चेंदेहतोनपुसेत्यातें॥तरितेंदेहकेविंकर्मविर्त्तें॥ऐशीआशंकातुमातें॥ऐकासावचित्तेंसांगेन॥४९॥देहाचेंउत्पत्तिस्थितीनिधन॥पुरु
 षासिवश्यनळेजाण॥त्यासिअदृष्टचिप्रमाण॥देवयोगेंचळनदेहाचें॥५०॥उठणेंकावेसणें॥तेंदेहासिदेवगुणें॥अदृष्टगतीदेणें
 घेणें॥रवाणेंजेवणेंअदृष्टें॥५१॥स्वदेशीकांपरदेशी॥अदृष्टनेतसेदेहासी॥स्वर्गनर्कभोगासी॥अदृष्टदेहासिउपजवी॥५२॥यश
 लाभहानिमृत्यु॥देहासिअदृष्टेंअसेहोतु॥ज्ञातादेहासिअलिप्तु॥जैसाघटांतुचंद्रमा॥५३॥जैशीछायापुरुषासरसी॥तैशीका-
 यासज्ञानासी॥तेराहिलीअदृष्टापार्शी॥निजकर्मसिभोगावया॥५४॥जन्मोनिछायासरसीवादे॥माझीऐशीअहंतानचदे॥तै
 मंचदेहज्ञात्याकडे॥मीह्मणोनिपुढेंयेवोनशके॥५५॥सदाछायासरिसीअसे॥परिकोठेंअसेकोठेंबसे॥हेंज्याचीतोनपुसे॥देहा
 चेंतेंसेंवर्त्तनझालें॥५६॥छायाविष्टेवरिपडे॥कांपालरवीमाजीचदे॥पुरुषासिसुरवदुःखनजोडे॥ज्ञात्यासितेणेंपाडेंदेहभोग

॥४७॥ तथ वरीनि जदे हासी ॥ कैसे न विसर पडिला त्यासी ॥ ऐक त्याहि अभिप्रायासी ॥ दृष्टांते सिसांगेन ॥ ४८ ॥ जो मोलें मदि रापिवो नि
ठाये ॥ तो तेणे प्रदेनाचे गाये ॥ देह वंत देह विसरो निजाये ॥ वस्त्रनाही आहं स्मरेना ॥ ४९ ॥ हात व ब्रह्मरम्याला ॥ परमानंदें तुम झाला
॥ देहोज्याला कीमिला ॥ आठऊठे ला नेणें मंदें ॥ ५० ॥ एवंदे हाचें भरण पोषण ॥ जन्म अथवा मरण ॥ तें देव योगें जाण ॥ तें चि निरूपण हं
सबोले ॥ ५१ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ देहोऽपि देव वशाः खलु कर्मयावत्स्वारंभकं प्रतिसर्माक्षत एव सा मुः ॥ तं सप्रपंचमधिरूढ समाधि-
योगः स्वां पुनर्न भजते प्रतिबुद्धवस्तुः ॥ ३७ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ जितुकें देहाचें वर्त्तन ॥ तितुकें देहास्त वजाण ॥ अज्ञानासिंदेहाभिमा
न ॥ ज्ञाते स ज्ञान न धरिती ॥ ५२ ॥ जैसें अदृष्ट पूर्व स्थित ॥ तेरा देह उपजंयथ ॥ सावेच प्राणें सहित ॥ ऐसें वर्त्तन जं वदेवें ॥ ५३ ॥ ह्यणाल
देह योगें देही असता ॥ अवश्य वा देह देह अहंता ॥ जेविं एक वगमने मार्ग स्ता ॥ येर येरांच्या व्यथा भोगिती ॥ ५४ ॥ लवणाच्या मिळणी
पाणी ॥ होऊनि ठाके रवार वणी ॥ तें व ज्ञाता हि देहाचें मिळणी ॥ देहाभिमाना होईल ॥ ५५ ॥ जेविं लोह संगी चिये प्राप्ती ॥ दुर्धर अग्नि
घणवरी घेती ॥ तेविं देहाचिया संगती ॥ ज्ञाते भोगिती स्मरवदुःखें ॥ ५६ ॥ ऐसाक त्याल अभिप्रावो ॥ तो स ज्ञानासिन घडें भावो ॥ तिहीं
निवटूनियां अहं भावो ॥ चिदानंदें पाहा हो समाधिस्त ॥ ५७ ॥ अधिरूढ समाधियोग ॥ हे मूर्च्छिचें पद अभंग ॥ येणें समाधि अति निर्व्यं
ग ॥ साधिनीचांग निज बोधें ॥ ५८ ॥ तसि समाधी ते कैश असें ॥ तदस्थकाष्टाचे परिदिसे ॥ कोसमाधी ते केवळ पिसें ॥ अथवा असें स
ज्ञान ॥ ५९ ॥ ते समाधीचीं लक्षणें ॥ ऐक सांगेन संपूर्णें ॥ देही असो नि देह वंधन ॥ नाहीं अडकणें स ज्ञाना ॥ ६० ॥ केवळ तादस्थाना व स-
माधी ॥ ह्यणतां ज्ञात्याची ठकली बुद्धी ॥ ते समाधी न व्हंनिश्टी ॥ मूर्च्छित न संध्य असे वृत्ती ॥ ६१ ॥ निराभिमान निरावधी ॥ त्या नाव
अरवंड समार्थ ॥ परिकाष्टा तें विशुद्धी ॥ नव्हे समाधी सर्वथा ॥ ६२ ॥ तादस्थ चिसमाधिमाचें ॥ जेमानिती न्यांमिस्वरूपमाचें ॥ ज्ञान ना
ही निश्चयाचें ॥ अनुमानाचें बोलणें ॥ ६३ ॥ प्रपंच आघाताच्या भुली ॥ तत्काळ तदस्थता बाणली ॥ तरिकाय तेणें झाली ॥ सत्याची

भलीसमाधित्यासी॥६५॥ओंवाळणीचेयाआस्था॥बहुरूपीसोंगसंपादितं॥वायुस्तंभविलाअवचिता॥तेणेंतदस्थताबहुकाळ
॥६५॥परिवासनाजंवउरलीआहे॥मगसमाधीकैसेनिहांलाहे॥सावधहोतांचित्पणेकाये॥येंदान्याचेंरायेंउचितद्यावें॥६६॥सर्व
संकल्पांचीअवधी॥त्यानावनिर्विकल्पसमाधी॥सकळशास्त्रहेंचिप्रतिपादं॥समाधीभिशह्दीन्यानांव॥६७॥सापुआल्याशे-
ळीप्रती॥तदस्थहोयसकळवृत्ती॥तेशीझालियातादस्थस्थिती॥नव्हेनिश्चितीतंसमाधी॥६८॥जकस्मातअवचिता॥घवक
रीस्वरूपदेखतां॥आश्चर्येंझालीतादस्थता॥तेथजाणावीतत्वतावृत्तिआहे॥६९॥स्वरूपदेखतांप्रथमदृष्टी॥नावरतविस्मयो
उठी॥तोहिजिरडुनियांपोंदी॥दशाजेउठीतंसमाधी॥७०॥निःशेषकल्पनाजेथिवरे॥तेथविस्मयोकांठेंस्फुरे॥सूक्ष्मकल्पना
थावरे॥तेणेवोसरेविस्मयो॥७१॥जेथसाचारब्रह्मप्राप्तीहोय॥तेथेंदेहचिस्फुरोंनलाहे॥तेथेंतदस्थकींचालताहे॥हेंदेखणें
होयपुढिलाचें॥७२॥एवंदेहचिजेथमिथ्यापणें॥त्याचींकवणलक्षालक्षणें॥होकांमृगजळींचेनिनाहाणें॥जेथिकांनिवणेस
ज्ञान॥७३॥मिथ्यादेहासितादस्थता॥झाल्यामानावीसमाध्यवस्था॥ऐशीलक्षणेंसत्यमानितां॥ठकलेतत्वतापरीक्षक॥७४॥
होकांस्वप्नीचेसज्जानासी॥तादस्थमुद्रालागल्यात्यासी॥तरिमान्यझाल्यास्वप्नीच्यासी॥परिजागृतीसिनाहीआला॥६७५॥होकां
स्वप्नीचालोकांप्रती॥थोरझालीसमाधिचीरव्याती॥तरिनाहिंआलातोजागृती॥जाणावानिश्चितीनिद्रिस्त॥७६॥जेथितादस्था
नावसमाधी॥तेविंअविद्यास्वप्नमूर्च्छासिद्धी॥परिस्वस्वरूपप्रबोधी॥जागाभिशह्दीनाहीझाला॥७७॥जोजागाहोऊनिस्वप्न
पाहे॥तेंमिथ्यत्वेंदेखताहे॥त्यांतुआपुलादेहोसत्यकाये॥मातादस्थराहेतंठार्या॥७८॥जोजागाहोऊनीतत्वता॥स्वप्नदेहासिता
दस्थता॥साक्षपपूर्वकलांजातां॥लाजेपरिअधिकतादशानमनी॥७९॥तोजागाहोऊनिस्वप्नसांगें॥तेंमिथ्यापणचिअवघें॥
परिसत्यत्वाचेंनिपाणें॥कदांनिजांगेंनातळे॥८०॥तेशीसाचारवस्तूप्राप्ती॥तोनातळेदेहस्थिती॥तरिदेहवर्तेकांणोरिती॥तो

प्रारब्धगतांचनिशेयं॥८१॥स्थंडिलंअग्निंविद्वांनजाये॥तरिभूमिंयथाताराह॥कंपूरसरल्याहिपाह॥सुवासुआहंतदेशी॥८२॥
 पाळणाहालवितांवासरं॥तरितोहालेपूर्वसंस्कारं॥तेविंअविद्यानाशंप्रारब्धउरं॥तेणेदेहोवाचरेमुक्तांचा॥८३॥शरीराचेनिछाया
 चळे॥परिशरीरछायेवेगळें॥तेविंदेहमिथ्यामुक्ताजवळं॥चळेवळेप्रारब्धं॥८४॥हेतुवाणअनायासं॥पुरुषासवेंछायाअसे॥ते
 विसजानासरिसं॥देहदिसेमिथ्यत्वं॥८५॥लक्षभेदोनियांतरे॥बळेंचालिजेपुढारं॥तेविंअविद्यानाशंदेवउरं॥तेणेदेहोवाचरेमु
 क्तांचा॥८६॥जेसंगलितपत्रवारेनिचळे॥तेसंदेहवर्तेप्रार्चनमंळं॥परिदेहकर्माचेनिविदाळें॥ज्ञातानमैंळेभिजबोधें॥८७॥त्या
 प्रारब्धाच्यापोटी॥सांगोसकळजगेसिगोटी॥कांधरोनिमोनाचीमिठी॥गिरीकपाटीपडोसरुवें॥८८॥तोआचरांसकळकर्म॥अ
 थवापिसाहोकांनिभ्रमं॥तेणेतेणेअनुक्रमं॥जाणपरिणमंप्रारब्धं॥८९॥तोचहोपालर्यागजस्कंधी॥कांपडोविष्टामूत्रसंधी॥
 तेतेप्रारब्धाचींसिद्धी॥जाणत्रिशूद्धीज्ञात्याची॥९०॥जेथबाध्यबाधकताफिटली॥सकळअहंविद्यातुटली॥सहजसमाधीत्या
 नावझाली॥हेसंख्याकेलीसिद्धांती॥९१॥ऐशेजेसैरसमाधीअवस्था॥तोचिभोगभोगोनिअभांता॥कर्मकरोनिअकर्ता॥जा
 णतत्वतातोएक॥९२॥तोक्रियाकारणसंयोगें॥दुल्लतदेखिजेविषयभोगें॥परिसमाधिसुज्ञानभंगे॥भोगसंगेंअलिस॥९३॥त्या
 सिद्धीत्यणेमाझाभर्ता॥पुत्रह्मणेमाझापिता॥शिष्यह्मणेस्वामीतत्वता॥त्याह्मनिपरतात्यामाजीवर्तं॥९४॥होकांकाष्ठास्तव
 उत्पत्ती॥काष्ठाचरीज्याचीस्थिती॥तोआकळितांकाष्ठीबहुती॥नाचरेनिश्चितीअग्निजेसा॥९५॥कुंकितांलखलखिला॥जोफुं
 कास्तवप्रगटला॥तोफुंकनसाहतांढेला॥नियांतीचासंचलादीफजेसा॥९६॥तेविंकर्मास्तवउत्पत्ती॥कर्मचिझालीपरमप्राप्ती
 ॥त्याकर्मांमाजीवर्तती॥निष्कर्मस्थितीमहायोगी॥९७॥तोव्यवहारीदिसेजनीं॥कींपिसेपर्णानाचोवनीं॥अथवातदस्थरा
 होविजनीं॥दशाअधिकउणींचोलूनये॥९८॥जेसिंहासनीराज्यत्वजोडे॥तेवसंतखेळतांगमोडे॥कींभांयतांच्याहाकींपुढें॥

राज्यपदचोरवडेंदहं नेणे ॥९९॥ रावोरानी वशिन्नला ॥ त्यारानासिराजभोगआला ॥ रावीरावो राज्यत्वा मुकला ॥ मूर्खहीयाबो लान
 नचोलता ॥१००॥ तेंविंपावोनिस्वरूपप्राप्ती ॥ योगीप्रारब्धाच्यास्थिती ॥ नानाकर्मकरितांदिसती ॥ परिनिजात्पस्थितीभंगेना ॥
 १॥ यालागींसमाधीआणित्युत्थान ॥ यादोहीअवस्थाचेंलक्षण ॥ अपक्वामीचि यदेजाण ॥ पूर्णासिलक्षणतेंकेंचें ॥ २॥ स्वरूपा
 वेगळेंकाहियेक ॥ पूर्णासिउरलेंनाहीदेख ॥ समाधियुत्थानाचेंमुरन ॥ त्यासमुरचयेयोंलाजे ॥ ३॥ अर्जुनादेवोभिसमाधी ॥ सर्वे
 चियातलमहायुद्धी ॥ परीकृष्णाकृपानिधी ॥ तत्स्थविश्रुद्धीनधरीच ॥ ४॥ यालागींसमाधीयुत्थानविधी ॥ तादस्त्येसहितनि
 रावधी ॥ गिळुनिझालीसैरसमाधी ॥ पूर्णनिजपदीं विलसता ॥ ५॥ एवंप्रारब्धजंवअसे ॥ तंवमुक्ताचेदेहवर्त्तेऐसें ॥ परिअहंमम
 तेचेंपिसें ॥ पूर्वाल्याऐसेंबाधीना ॥ ६॥ जैविंस्वप्नदेहाच्यानानाअवस्था ॥ जागृतींआलियातत्वता ॥ पुरुषनेयेआपुलेमाथा ॥ ते
 विंसमाधिस्थादेहकर्म ॥ ७॥ हेचिपरमार्थताब्रह्मस्थिती ॥ नानापरीच्याउपपत्ती ॥ म्यासांगीतल्यातुह्याप्रती ॥ ज्ञानसंपत्तोनिज
 गुह्य ॥ ८॥ तूकोणहेंपुसिलेंहोतें ॥ सांगावयातेंसनकादिकांतें ॥ सांगतसेनिजरूपातें ॥ विश्वासल्यांतेंदृढव्यावया ॥ ९॥ ॥ श्लोक
 ॥ ॥ मयैतदुक्तंवांविप्रागुह्यंयत्सांख्ययोगयोः ॥ जानीतमागतंयज्ञंयुष्मद्मविचक्षया ॥ ३८ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ अतिगुह्यज्ञानप
 रंपर ॥ जेंउपनिषदाचेंभांडार ॥ म्यासांगीतलेंसाचार ॥ योगसारयोग्याचें ॥ १०॥ ज्याज्ञानालागींसाधनकोटी ॥ मुमुक्षूकरितीह
 दतटी ॥ योगीरियोनकपाटी ॥ महामुद्रानेदींसाधिती ॥ ११॥ वेदशास्त्रांचियायुक्ता ॥ थोंदावल्याजियेअर्थी ॥ तेंनिजज्ञानम्यातु
 ह्याप्रती ॥ यथानिगुतीसांगीतलें ॥ १२॥ येवढियाज्ञानाचावक्ता ॥ मीकोणहेंनकळेसर्वथा ॥ तरियज्ञाचायज्ञभोक्ता ॥
 जाणतत्वतामीविष्णू ॥ १३॥ मजयावयाहेंचिकरण ॥ तुह्याब्रह्माप्रतिकेलाप्रश्न ॥ तेंउपदेशावयाब्रह्मज्ञान ॥ स्वयेंआपण
 येथेंआलों ॥ १४॥ ज्याउपदेशाच्यापोटी ॥ वर्णाश्रमपरिपाटी ॥ नसांडितां होयमाझीभेदी ॥ तेंहिगोष्टीध्वनिलीसे ॥ १५॥

सांडावे ब्रह्मपण॥मगमांडावे सन्यासग्रहण॥हे दोनी धर्म देहिं चें जाण॥उपदेशा दे हपण मुख्य त्वें मिथ्या॥१६॥उपदेश करूनि
प्रमाण॥सनकादिकीं ब्राह्मणपण॥अद्यापि सांडिलें ना ही जाण॥माझे गुण ज्ञान पावले॥१७॥तेणेंच उपदेशोंनि श्रित॥नार
द ब्राह्मणपणें वर्तत॥ब्रह्मानंदें दुद्धत॥गान नाचत निज बोधें॥१८॥ऐसें जें चेंत न्यघन॥आपुलें स्वरूप आपण॥स्वयें करिता
हेस्तवन॥निज महिमान द्योता वया॥१९॥॥२०॥॥अहं योग्यस्य सारव्यस्य सत्यस्य तत्त्वस्य तेजसः॥परायणो ह्यजश्रेष्ठाः
श्रियः कर्तेर्दृमस्य च॥२१॥॥टीका॥॥सारव्यजं परमज्ञान॥योग अष्टांगसाधन॥सत्याचें सत्यपण॥सत्यस्वरूप जाणमी ए
क॥२२॥पाहापां असत्याचा ठायीं॥संत सद्धर्म गहिलें पाहीं॥मुनूत जे वाचा ते ही॥मज वेगळी काहीं हो नेणें॥२३॥ते जाची जे प्र
गल्भता॥ते माझे नि ते जें स ते जता॥श्रियेची जे ऐश्वर्यता॥जाणत त्वता माझे नी॥२४॥कीर्ति माझे नि कीर्तने॥सदां वंदिजे साधु
जने॥मज वेगळी कीर्ति चें निणें॥कोणी पोसणें न घेती॥२५॥माझे नि ते जें निग्रहता॥निग्रहो करी समस्ता॥अदम्यादमूद मिता
॥जाणत त्वता माझे नी॥२६॥येथ ध्येय आणि ध्यान॥कांसाध्य आणि साधन॥या अवधियांमी अधिष्ठान॥मज वेगळे भानयां
केंचें॥२७॥तुह्या ब्राह्मण अति श्रेष्ठ॥मज ही पूज्यपणें वरिष्ठ॥या लागीं निज ज्ञान चोरवद॥तुह्या सिध्या प्रगट सांगीतलें॥२८॥
॥१९॥॥२०॥॥मांभजंति गुणाः सर्वे निर्गुणं गुणपेक्षकम्॥सुहृदं प्रियमात्मानं साम्यासंगो दयोगुणाः॥२१॥॥टीका
॥॥मी वस्तुता निरपेक्ष निर्गुण॥त्यामाझा ठायीं भजो निर्गुण॥सुहृद आत्मा प्रिय जाण॥ऐसें लक्षण मज करिती॥२२॥संग
ता आणि असंगता॥या ही गुणांच्या अवस्था॥आणूनि देविती माझा माथा॥गुण स्वभाव तालक्षणें॥२३॥हो कां सबळ बळ
अंधकार॥कें युद्धा आला सूर्यास मार॥तरित मारी हाथ दिवार॥सूर्या आंधार जे विंदेत॥२४॥कोणें धर्गे नियां आकाश॥घटीं
घातलें सावकाश॥तरिं घट योगें घटाकाश॥मिथ्या गगनास नाव आलें॥२५॥नाहीं घटासि आतळला॥गगनीं चागनीं

चसंचला॥ तोघटेंघटचंद्रमाकेला॥ मूर्वासिमानलासत्यलें॥३१॥ तोवेंमीकेवळनिर्गुण॥ त्यामाझाठायींभजोनिगुण॥ स
 त्ददआत्माइत्यादिजाण॥ असंगादिलक्षणमजदेती॥३२॥ गुणासिमीनातळेंजरी॥ तरिमजह्मणतीलीलाधारी॥ एचंगुणचि
 गुणामाझारी॥ मिथ्यामजवरीअवलाही॥३३॥ तेथमीघेतानादेता॥ कर्तानाकरविता॥ हेमाझीनिजस्वभावता॥ येरतेअव
 स्थागुणांची॥३४॥ एवंपूर्वापरअतिविचित्र॥ सांगोनिज्ञानविज्ञाननिर्धार॥ त्याइतिहासाचाउपसंहार॥ स्वयेंसारंगधरकरी
 तसे॥३५॥ ॥१लोक॥ ॥इतिमेष्ठिनसंदेहासुनयःसनकादयः॥ सभाजयित्वापरयाभक्त्यागुणतसंस्तवैः॥३६॥ ॥टीका॥
 आत्मज्ञानीपरमदक्ष॥ मुमुक्षुमार्जीअतिनेटक॥ सदेहापन्नसनकादिका॥ म्यायापरिदेखनिःसंदेहकेलें॥३६॥ सदासावधा
 नेनिर्मळ॥ माझ्याभजनींअतिप्रेमळ॥ सदांमदुपेंमननशिळ॥ अव्याकुळअचणार्थी॥३७॥ उद्घातिहीऐकतांमाझीगोष्टी॥ मा
 झास्वरूपींचातलीमिठी॥ मदूपझालेंउठाउठी॥ बापजगजेठीब्रह्मपुत्रा॥३८॥ तिहींदृश्यद्रष्टादर्शन॥ त्रिपुटीचेंकेलेंभूत॥ परब्र
 ह्मचिआलेंपूर्ण॥ माझेनिजाणउपदेशी॥३९॥ परमपावलेसमाधान॥ गद्यपद्यादिसलक्षण॥ माझेकरोनियांस्तवन॥ पूजाविधा
 नमांडिलें॥४०॥ ॥श्लोक॥ ॥तेरहंपूजितःसम्यक्संस्तुतःपरमर्षिभिः॥ प्रत्येयायस्वकंधामपश्यतःपरमेष्ठिनः॥४१॥ ॥
 इतिश्रीभागवतेमहापुराणेएकादशस्कंधेत्रयोदशोऽध्यायः॥१३॥ ॥टीका॥ ॥जरीपूज्यपूजकतागेली॥ तरींतिहींगुरू
 चीपूजाकेली॥ सांडुनिदेंताचीमुली॥ पूजामांडिलीअतिप्रीती॥४१॥ शिष्यशालियाहिब्रह्मसंपन्न॥ त्याहिवरीत्यासिगुरूपूज्य
 जाण॥ सद्गुरूतोचिब्रह्मपूर्ण॥ हेपावलीरवूणसनकादिक॥४२॥ ज्याच्याबोलासरिसेंचिपाहें॥ अवघेब्रह्मचिहोऊनिठायें॥ त्यास
 सद्गुरूचेपूज्यपाये॥ सांगूंकामवालवरी॥४३॥ ज्यासिपरब्रह्मआलेंह्याता॥ तोचिजाणोसद्गुरूचीपूज्यता॥ इतरांसिहेनकळेक
 था॥ अनुमानताबोलवरी॥४४॥ तेसनकादिकसमस्त॥ माझीपूजाकरोनियथोक्त॥ वारंवारस्तवनकरित॥ चरणाल्पगतपुनःपु

नः॥४५॥ माझ्याभजनीं एकसुरव॥ माझिया निज भावें अतिमाधिक॥ मज अवास कामासि सरव॥ त्याचें पूजनीं देख उलथलें॥४६॥ म
ग करूनि प्रदक्षिणा॥ तेलगले पाझिया चरणा॥ परमसूरव झालें ब्राह्मणा॥ वचनार्थें जाणा माझेनी॥४७॥ पाहान असतां प्रजाप
ती॥ सनकादिक उभे असती॥ त्या देवतां निज धामाप्रती॥ शीघ्रगती मी आलों॥४८॥ माझे शिष्य सनकादिक॥ उद्भव या रीति झाले
देख॥ तो इतिहास अलोलिक॥ तुजव्यासस्य कसांगीतला॥४९॥ ते योगियां माजि अति उद्भट॥ भक्तां माजी अति श्रेष्ठ॥ ज्ञानिया
माजी अति चरिष्ठ॥ शिष्य चोरवट सनकादिक॥५०॥ हंसगीत निरूपण॥ पुरातन जें ब्रह्मज्ञान॥ तें उद्भवसि श्रीकृष्ण॥ प्रसन्न हो
ऊनि दीधलें॥५१॥ भागवत पंथें चालतां॥ हे पुरातन ब्रह्मकथा॥ येका येकादशरूपा हातां॥ स्वभावे हातापें आली॥५२॥ जे हंसमु
खींचीं चिद्रत्ने॥ जे सनकादिकां झालीं भूषणें॥ उद्भव अळकारिला श्रीकृष्णें॥ तें शेषजनार्दन मज दीधलें॥५३॥ सनकादिक उद्भ
वाचें शेष॥ हाता आलें हाबांल बांस॥ ते गोष्टासि जाहाले बहु दिवस॥ ह्मणाल वायस हा जल्लु॥५४॥ कृतायुगीं शंकासुरासी॥ दे
वें मर्दिलें होतें त्यासी॥ ते दार्यां अद्यापि सभाग्यासी॥ अद्वादश रवामि पावती॥५५॥ रामें पूर्वा अयोध्येसी॥ केले हो ने महायागां
सी॥ ते येंह किशोर्बलो कांसी॥ अद्याप हातासि येतसे॥५६॥ ते सें चियेथें भागवती॥ जनार्दन कृपापद्वती॥ सनकादींची शेषप्राप्ती
॥ एकादशार्थी आह्मां झाली॥५७॥ मागे पुढें अयये एक॥ हा एकादशाचा विवेक॥ तें गें सनकादिक उद्भव शेष॥ आह्माहि देवमास झाल
लों॥५८॥ करूं नेदितां गयावर्जनीं॥ नरिगवेसमर्थजनीं॥ ते पदां मासीला गुनी॥ निवारण कोणी करीना॥५९॥ ते विनाना शास्त्रयु
क्तीसी॥ शिणतां समर्थ साधकांसी॥ प्रामिन व्हे ज्ञानशेषासी॥ ते द्वाती आह्मासि एकादशें॥६०॥ हंसकृष्ण जनार्दन॥ स्वरूप ए
कनामंभिन्ना॥ तेणें घालून बोधां जन॥ जुना देवाजाण दारवविला॥६१॥ तें थर्म एका देवतां॥ आणि तो एक मातें दारवविता॥ हे
हिनुरेचि बोध्यबोधकता॥ पाहता पाहविता तो चितो॥६२॥ आरसा आलिया सुरवदिसे॥ तो गेलिया ते नदिसे॥ परिचेणें जाणें

सुरवासिनसे॥ तेंसहजेंचिअसेसंचलें॥६३॥ आरिसांचेंमुखआरिसेंनेलें॥ परिपाहातयानाहिंऐसेंझालें॥ जेकटकदामाझेंसु-
खगेलें॥ तोअसेसंचलेंतोजाणें॥६४॥ तेंविअज्ञानेनयावें॥ कांज्ञानझालियायावें॥ तैसेंयस्तूसिनसंभवे॥ तेंअसेस्वभावंसंचलें
॥६५॥ तैसेंदेखतेंआणिदारववितें॥ दोनीजाऊनियांतेथें॥ माझेंमीपणजेजुनंहांतें॥ तेंदारवविलेंमातेंजनादनें॥६६॥ जेंविसू-
र्यांचेनिप्रकाशें॥ सूर्योचिकीसूर्योदिसे॥ तेंविंमाझेनिप्रकाशें॥ मजमांचिअसेंदेखत॥६७॥ ऐशियाहिदयांजाण॥ केंचेंनवेंजुनें
ज्ञान॥ बहुकाळठेविलेंसुवर्ण॥ त्यासिह्मणोकोणकुहजक॥६८॥ कालचाचिआजिउगवला॥ तोसूर्यकायह्मणावाशिळा॥ की
आजिचाअग्निसोंवळा॥ कालिचाकाययोंवळाह्मणोंये॥६९॥ तेंविसनकादिकांचेंजेज्ञान॥ तेंचिमराठेभाघेमाजीजाण॥ येथेंठे
ऊंजातांदूषण॥ दोघीआपणहोइजे॥७०॥ कांसुवर्णांचेंकेलेंसुणें॥ परितेंमोलेंनव्हेचिउणे॥ तेंविंसनकादिकांचींज्ञानें॥ देशभा-
षाहिनेंनव्हेतीच॥७१॥ जेविंकांगुळांचेंकारलेंकेलें॥ परितेंकडूपणानाहींआलें॥ तेंविहंसगीतमराठेंझालें॥ नाहींपालटलें-
चिच्यात्र॥७२॥ जेंमोलमुगुर्दीच्याहेमासी॥ तेंचिमोलसुवर्णश्यानासी॥ जोकांग्राहिकसुवर्णासि॥ दोघेदोघींसिसमत्वे॥७३॥
तेंसंआत्मानुभविजेयेंथें॥ तेमानितीलयाग्रंथातें॥ येरतेहेळसितीलयातें॥ निजभावार्येंनघेती॥७४॥ जेचंदितीकांनिंदिती
॥ तेदोघेआह्माग्रह्यमूर्ती॥ हेनिजात्मभावाचीप्रतीती॥ केलीनिश्चितीजनादनें॥७५॥ एकाजनार्दनाशरण॥ रिघतांविरालेंए-
कपण॥ जेविंकांसमरसोनिलवण॥ स्वयेंजाणसमुद्रझालें॥७६॥ तेथेंएकाआणिजनादना॥ एकझालेहेह्मणोकोण॥ जेविंडो-
ळ्याचेंदेखणेपण॥ डोळाचिआपणस्वयेंजाणें॥७७॥ डोळेनिआरिसाप्रकाशिजे॥ तेथेंडोळेनिडोळापाहिजे॥ तेविहेंज्ञानजा-
णिजे॥ देखणेंदेखिजेदेखणेना॥७८॥ सांडांनियांएकपण॥ एकाजनार्दनाशरण॥ हेचिहंसगीतनिरूपण॥ झालेंपरिपूर्णपूर्ण-
त्वे॥७९॥ ॥ इतिश्रीभा० दश० एकाकारटीका० कृष्णउद्भवसं० हंसगीतनि० त्रयोद० ३३ ॥ १३॥ मू० श्लो० ४२ ओ० ७७९ एकंदरसं० ८२१॥

A rectangular decorative border with a repeating pattern of stylized flowers and leaves. The border is composed of multiple layers: an outermost layer of small, repeating floral motifs, followed by a layer of larger, more detailed flowers and leaves, and an innermost layer of a repeating geometric pattern. The central area is a white rectangle with a thin black border.

इतित्रयोदशोऽध्यायसमाप्तः

अध्याय-१४

श्रीगणेशाय नमः॥ ॥ ओं नमो स्वामि सद्गुरु ॥ तं निजोंगो क्षीरसागरू ॥ तुझा उगवल्या प्रबोधचंदु ॥ अल्हाद करू जीवासी ॥ १॥ ज्याचं
 दाचें चंद्र करी ॥ निविड अज्ञान आंधारी ॥ विविधता पदूर करी ॥ तू दयचिंद बरी उगवोनी ॥ २॥ ज्याचें दाचें चंद्र करी ॥ आर्तच को-
 राला गिजाण ॥ स्वानंदचंद्रा मृते श्रवोनी ॥ स्वभावं पूर्ण करिताती ॥ ३॥ अविद्या आंधारी अंध बंदें ॥ संकोचली जीवदं हकुमुदें ॥ ती-
 ज्याचे निरीकरण प्रबोधें ॥ अतिस्वानंदें विकासली ॥ ४॥ जो चंद्र देवतांचि दिदी ॥ स्वरुच होय जीवाच्या पोदी ॥ अहं सोमकांतरवोदी ॥ उ-
 षा उदी विरवितु ॥ ५॥ पूर्णिमा पूर्णत्वे पूर्णवादे ॥ देवो निक्षीराब्धी भरते गादें ॥ गुरु आज्ञा मर्यादानमोदे ॥ स्वानंदचंदें भूयें ॥ ६॥ स-
 द्गुरु क्षीराब्धी अतिगहन ॥ सादरें करितां निरीक्षण ॥ वेदांत लहरी माजी जाण ॥ शब्दचिद्रत्ने भासती ॥ ७॥ तेथ निश्वासाचा गिरिवर
 ॥ वेराग्य वासुकीरविदोर ॥ निजधैर्याचे सरासर ॥ मथन तत्पर समसाम्यें ॥ ८॥ मथनी प्रथम रवळ रवळारी ॥ लग्न विक्षेप हळू हळू
 उडी ॥ तें विवेकनीळ कंठें कंठी ॥ निजात्मदृष्टी गांठिलें ॥ ९॥ मग अभ्यास प्रत्यगावृत्ती ॥ क्रियेसिद्धाली विश्रान्ती ॥ मग दलीर मानिज
 शांती ॥ जीस श्रीपती वश्य झाला ॥ १०॥ तेथ ब्रह्मरस आणि भ्रमरस ॥ इहीं युक्त अमृत कलश ॥ मथनी निघाला सावकाश ॥ ज्याचा
 अभिषेक सरासरी ॥ ११॥ तें विभागावया लागुनी ॥ माधवचिद्माला मोहनी ॥ अहं राहू चें शिर छेदुनी ॥ अमृतगुनी निवविले ॥ १२॥
 ते वृत्तिरूप मोहनी ॥ पालदली तत क्षणी ॥ ठेली नारायण होउनी ॥ पहिले पण उठेना ॥ १३॥ ते क्षीरसागरी नारायण ॥ समाधी शो-
 वशायनी आपण ॥ सरुवें सरुवावला जाण ॥ अद्यापि शयन केले असे ॥ १४॥ ऐसा सद्गुरु चित्सागरू ॥ ज्याचा वेदांति न कळे पारू ॥
 नारायणादिना नावतारू ॥ ज्याचें नसाचारू उपजती ॥ १५॥ ज्याचीं चिद्रत्नें गोमटी ॥ हरिहराचे कंठीं सुकुटी ॥ बाणली शोभती वेदपा-
 ठी ॥ कबीवरिष्टीं वानिली ॥ १६॥ ऐशियाजी अतिगंभिरा ॥ जनार्दन सुखसागरा ॥ अनंतरूपा अपारा ॥ तुझा परपारा काण जाणो ॥ १७॥
 विवेकनंद देवो दिदी ॥ वेदांन बोल वेगोदी ॥ तेथ हे माझी म्हादी ॥ कोणे परिपाठीं सरेल ॥ १८॥ हो कांराज चक्रवर्ति चें म्हाणें ॥ कोणासि

नबेसवेसर्वथा॥तेथमाशाजाऊनिबेसतां॥दुर्गमतावंतनाहीं॥१९॥कांराजफत्तीचेस्तन॥देखावयाशकेकोण॥परानिजपुत्रनेथेंजा
 ण॥बळेस्तनपानकरीतसे॥२०॥तेविंमाझीहेमन्हाडी॥जनार्दनरूपापरिपाटी॥निःशब्दाच्यासांगेगोटी॥चिन्मात्रेंमिटीघालुनी॥२१॥
 असोआकाशघटासबाह्यआंतु॥तेविशब्दामाजीनिःशब्दवस्तु॥रिताबोलरिघावयाप्रांतु॥उरलाप्रस्तुतिसेना॥२२॥बाळकबो
 लोंनेणेंतत्त्वता॥त्यासिबोलिकेबोलबालवीपिता॥तैसीचहेहीजाणावीकथा॥वाचेचावक्ताजनादेन॥२३॥त्याजनार्दनाचकृपा
 दृष्टी॥भागवतसांगोंमन्हाडियेगोष्टी॥जेंकांअलोदितांप्रथकोटी॥अर्थदिष्टीपडेना॥२४॥तेंचिश्चीमहाभागवत॥जनार्दनकृपेये
 थ॥देशभाषाहंसंगीत॥ज्ञानसुनिश्चितसांगीतलें॥२५॥सद्भावेंकरितांमाझीभक्ती॥तेणेज्ञानरवडूचीहोयप्राप्ती॥छेदोनिस्सा
 रआसर्की॥सायुज्यमुक्तीमद्भुतां॥२६॥माझेनिभजनेमीक्षपावे॥ऐसेंबोलिलेंजेंदेवें॥तेंऐकोनियांउद्धवें॥विचारुजीवेंआदरिला
 ॥२७॥देवोसांगेभजनेचिमुक्ती॥आणिकाज्ञात्यांचीउत्पत्ती॥अनेकसाधनेंमोक्षाप्रती॥सांगतातिआनआनों॥२८॥एवंयादोहींप
 क्षींजाण॥मोक्षींश्रेष्ठसाधनकोण॥तेंचिआशंकेचाप्रश्न॥उद्धवेंआपणमांडिला॥२९॥॥श्लोक॥॥उद्धवउवाच॥॥वदंनि
 कृष्णश्रेयांसिबहूनिप्रत्यवादिनः॥तेषांविकल्पप्राधान्यमुताहोएकमुख्यता॥१॥॥टीका॥॥उद्धवह्मणोगाश्रीपती॥मोक्ष
 मार्गसाधनेंकिती॥वेदवादियांचीवित्पत्ती॥बहुतसांगतीसाधनें॥३०॥तींअवर्धांचसमान॥कींयेकगोणएकप्राधान्य॥देवेंसा
 गीतलेंआपण॥भक्तीविचारणमुक्तीसी॥३१॥॥श्लोक॥॥भवतोदाहृतःस्वामिनुभक्तियोयोऽनपेक्षितः॥निरस्यसर्वतःसंगं
 येनत्वय्यावशेन्ननः॥२॥॥टीका॥॥आणिकासाधनानापेक्षिती॥सर्वसंगातेंनिरसिती॥मोक्षमोर्गामुख्यभक्ती॥जेणेस्वरूप
 प्राप्तीतत्काळ॥३२॥माझ्यास्वरूपीटेऊनिमन॥फळाशोवीणमाझेभजन॥हेंचिमोक्षाचेंमुख्यसाधन॥देवेंआपणबोलिला॥३३॥स्वा
 मीबोलिलेमुख्यभक्ती॥इतरजेसाधनेसांगती॥त्यांसिप्राप्तीचीआस्तिनास्ती॥देवेंमजप्रतीसांगावें॥३४॥याचिप्रश्नाचीप्रश्नस्थिती॥

विवंचितसेवापती॥ त्रिगुणज्ञात्याची प्रकृती॥ साधनेमानितीयथारुची॥ ३५॥ ज्याची आसक्ताजियेगुणी॥ तो तेंचिसाधनेसत्यमानी॥
यापरी ज्ञानीभिमाना॥ नानासाधनी जल्यती॥ ३६॥ परंपराबहुकाळें॥ ज्ञात्याचें ज्ञान झालें मेलें॥ तें सत्यमानिती तुच्छ फळें॥ ऐक प्रांजळें उ-
द्धवा॥ ३७॥ चौदाव्या माजी निरूपणस्थिती॥ इतुकें सांगेल श्रीपती॥ साधनामाजी मुख्यभक्ती॥ ज्ञानयोगस्थिती समाधियुक्त॥ ३८॥ इ-
तर साधनाचे नि कारण॥ तुच्छ फल तें तें हे जाण॥ सात भोकी श्रीकृष्ण॥ स्वसुरें आपण सांगत॥ ३९॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रीभगवानु-
वाच॥ ॥ कालेन नष्टा प्रलये वाणीयं वेदसंज्ञिता॥ मया दौ ब्रह्मणे प्रोक्ता धर्मो यस्यां मदात्मकः॥ ३॥ ॥ टीका ॥ ॥ माझी वेदवाणी प्रो-
जळी॥ ज्ञानप्रकाशें भतिसोज्वळी॥ तेना शिली प्रळय काळी॥ सत्यलोक होळी जेव्हां झाली॥ ४०॥ ब्रह्मयाचा प्रळय होतां॥ वेदवाणी-
स्वावक्ता॥ कोणी नुरेचितत्वता॥ याला गि सर्वथा बुडाली॥ ४१॥ तेचि वेदवाणी कल्पादि सी॥ म्याचि प्रकाशिली ब्रह्मयासी॥ जीचा दायीं म-
झुक्तीसी॥ यथार्थें सिबालिलों॥ ४२॥ जें जीवाचें अनुसंधान॥ माझे स्वरूपी समाधान॥ ऐसें माझे निज ज्ञान॥ ब्रह्मयासी म्या जाण सांगीत-
लें॥ ४३॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तेन प्रोक्ता च पुत्राय मनवे पूर्वजाय सा॥ ततो भृगुवा दयोगृण ह नृसम ब्रह्म महर्षयः॥ ४॥ ॥ टीका ॥ ॥ तोस-
कळ वेद विंचुनु॥ ब्रह्मे निउपदेशिलामनु॥ सम महर्षी त्या पासुनु॥ वेदसंपूर्ण पावले॥ ४४॥ ब्रह्मे निदक्षादि प्रजापती॥ उपदेशिले-
त्याचि स्थिती॥ यापासून नेणोकिती॥ ज्ञानसंपत्ती पावले॥ ४५॥ सम ऋषींची जे मानु॥ भृगु मरीची अवि विख्यातु॥ अंगिरा पुल-
स्त पुलहः क्रतु॥ हा जाण निश्चितु ऋषिभाग॥ ४६॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तेभ्यः पितृभ्यस्तत्पुत्रा देवदानवगुह्यकाः॥ मनुष्याः सिद्धगंध-
र्वाः स विद्याधरचारणाः॥ ५॥ किंदेवाः किन्नरा नागारक्षः किंपुरुषादयः॥ ब्रह्मस्तेषां प्रकृतयोरजः सत्त्वतमो भुवः॥ ६॥ ॥ टीका ॥
निहं कषे चरी पुत्रपोष॥ उपदेशिले नर किन्नर॥ देवदानव अपार॥ सिद्ध विद्याधर चारण॥ ४७॥ गुह्यक गंधर्व राक्षस॥ कींदेव आणि
पुरुष॥ नाग सर्पादितामस॥ परंपरा उपदेश पावले॥ ४८॥ मुरवाकृती दिसती नर॥ शरीरें केवळ वनचर॥ ऐसे जे कौरी सथोर॥ त्यां

सिक्किन्नरबोलिजे॥४९॥गुरवाभासैंदिसतीपुरुष॥शरीरपाहातांश्वापदवेष॥ऐसेजेवान्नररामदास॥त्यासिकिंपुरुषबोलिजे॥५०॥
 वेददुर्गंधीकर्मरहित॥शरीरेंअतिभव्यभासत॥मनुदेवांऐसेदिसत॥तेबोलिजेतकींदेव॥५१॥यापरिच्यावहुधाव्यक्ती॥रजत
 मादिसत्वप्रकृती॥उपदेशपरंपराप्रासी॥ज्ञानबोलतीयथारुची॥५२॥ ॥श्लोक॥ ॥याभिर्भूतानिपद्यंतेभूतानांमतयस्तथा
 ॥यथाप्रकृतिसर्वेषांचित्रावाचस्त्ववंतिहि॥७॥ ॥टीका॥ ॥जैशीप्रकृति तैशीभावना॥जैसागुण तैशीवासना॥जेवासनेस्तव
 जाणा॥भूतेंविषमपणाआणिभेदु॥५३॥देवमनुष्यतिर्यगता॥हेवासनेचीविषमता॥येवदाभेदकराभुतां॥अनेकतायथारु
 ची॥५४॥ज्याचीजैशीप्रकृती॥तेतैसावेदार्थमानिती॥तेंचिशिष्यांसिसांगती॥परंपरास्थितीउपदेशु॥५५॥विचित्रवेदार्थ
 मानणें॥विचित्रसंगतीसाधनें॥विचित्रउपदेशकरणें॥प्रकृतिगुणेंमत्तवाद॥५६॥ ॥श्लोक॥ ॥एवंप्रकृतिवैचित्र्याद्भिद्यं
 तेयतयोनृणां॥पारंपर्येणकेषांचित्यारवंडमतयोपरे॥८॥ ॥टीका॥ ॥यापरीगानिजप्रकृती॥वादलीजाणनानामतीं॥
 तोमत्तवादढसावलाचितीं॥यथानिगुतीसत्यत्वे॥५७॥मिथ्यास्वप्नजेविंनिद्रिस्ता॥सत्यमानलेंसेसर्वथा॥तेविंनानामत्तवा
 दकथा॥सत्यतत्त्वतामानिती॥५८॥हेवेदपढियंत्याचीकथा॥ज्यांसिवेदीनाहीअधिकारता॥त्यासिउपदेशपरंपरता॥नाना
 मत्ततासत्यमाने॥५९॥एकाचीवेदवात्यवित्यक्ती॥तेआपुलालियेस्वमतीं॥पाषांडातेंप्रतिष्ठिती॥तेंचउपदेशितीशिष्यातें॥६०॥
 ॥श्लोक॥ ॥मन्मायामोहितधियःपुरुषाःपुरुषर्षभ॥अथोवदंत्यनेकांतंयथाकर्मयथारुचि॥९॥ ॥टीका॥ ॥नानावा
 सनागुणानुवृत्ती॥नानापरिच्यापुरुषप्रकृती॥यांसिमाझीमायामूढकर्ती॥जाणनिश्चितीउद्धवा॥६१॥माझियामायेमोहिलें
 धरिष्ट॥जनकेलेविवेकनष्ट॥मुलूनियांमोक्षाचीवाटा॥विषयनिष्ठविवेकु॥६२॥ऐकउद्धवापुरुषश्रेष्ठा॥यापरिभ्रंशलीजनाची
 निष्ठा॥बुकोनिमोक्षाचादारवटा॥साधनकचाटाजल्यती॥६३॥त्यानानासाधनाच्यायुक्ती॥ज्यामत्तवादेंप्रतिपादिती॥त्याहि

दीडश्लोकीं श्रीपती ॥ उद्वाप्रती सांगत ॥ ६५ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ धर्ममेकेयश्रान्येकामसत्यं दमंशमं ॥ अन्येवदंतित्स्वार्थं चापेव्यंत्या
 भोजनं ॥ केचिद्यज्ञतपोदानंघतानिनियमान्यमान् ॥ १० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ मीमांसकाचेंमतयेथ ॥ काम्यनिषिद्धरहित ॥ कर्मविसा
 धनमानित ॥ मोक्षयेणें प्राप्तिमानिती ॥ ६५ ॥ काव्यबाटकअळंकारकरिती ॥ तेकवित्वचिसाधनमानिती ॥ कविताप्रबंधवित्पत्ती
 ॥ मोक्षमानितीतेण्यशें ॥ ६६ ॥ कवीश्वराचेंमत्तऐसें ॥ आपुलेकवित्वाचेंनियशें ॥ मोक्षलाहोनिअनायासें ॥ हेंकवितापिसंकवेश्वरां
 ॥ ६७ ॥ आत्त्यायनकोकशास्त्रमन ॥ त्याचाअभिप्रायोविपरीत ॥ कामस्वरंमोक्षमानित ॥ कामसततसेवावा ॥ ६८ ॥ सारथ्ययागाचीव
 दंती ॥ सत्यशमदमादिसंपत्ती ॥ हेंचिसाधनमोक्षापती ॥ नेमनिश्चितीतिहींकेला ॥ ६९ ॥ नीतिशास्त्रकराचेंमत्त ॥ सार्वभौमराज्यप्रा
 प्ति ॥ त्यातेंचिमोक्षमानित ॥ सामदामार्दातेथसाधन ॥ ७० ॥ एकाचामत्तविभाग ॥ शिखासूत्रमात्रत्याग ॥ याचेंनावमोक्षमार्ग ॥ पर
 मश्लाघ्यमानिती ॥ ७१ ॥ देहात्मवाद्याचायोग ॥ स्वेच्छाभोगावेयथेष्टभोग ॥ केंचानरकेंचस्वर्ग ॥ मेल्याममकोणजन्मे ॥ ७२ ॥ अ
 श्वमेधराजसूयाग ॥ हाचिएकाचामोक्षमार्ग ॥ एकामूर्तिउपासनासांग ॥ पूजाविभागतेंसाधन ॥ ७३ ॥ एकाचेंमत्तसाक्षेप ॥ कडक
 दादोसिखदादोप ॥ शरीरशोषणादिजेतप ॥ तोमार्गसमीपमोक्षाचा ॥ ७४ ॥ एकस्मणतीथ्रेष्टसाधन ॥ मोक्षमार्गाकेंबळदान ॥ दीक्षि
 तस्मणतीघतग्रहण ॥ हेंचिसाधनमोक्षाचें ॥ ७५ ॥ एकाचामत्तत्वाअनुक्रम ॥ अवश्यकरावेघतनियम ॥ एवमत्तानुसारेउपक्रम ॥
 नानासाधनसंश्रमबोलती ॥ ७६ ॥ यासाधनांचीपाहतांस्थिती ॥ आद्यंतवंतनिश्चिती ॥ तेंचिपेंउद्वाप्रती ॥ कृष्णाकृष्णामूर्तीसांग
 त ॥ ७७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ आद्यंतवंतएवैषांलोकाः कर्मविनिर्मिताः ॥ दुःखोदकास्तमोनिष्ठाः क्षुद्रानंदाः श्रुचाऽर्पिताः ॥ ११ ॥ ॥ टीका
 ॥ सांडूनिफळाशादेहाभिमान ॥ मजनार्पितजेंसाधन ॥ त्याचेंफळदुःखरूपजाण ॥ जन्ममरणदायक ॥ ७८ ॥ तिहींसाधनांसाधिले
 लोक ॥ तेंअंतवंतनैश्वरदेखा ॥ तेंलोकिकेंजेंस्वरव ॥ सारवरेसिविरवराधिलें ॥ ७९ ॥ त्याचेंजिह्वाग्रीगोडपण ॥ परिपाकीअचूकमरण ॥

तेसातोक्षद्रानंदजाण॥शोकासिकारणसमूळ॥८०॥निजकर्ममलीनलोक॥त्याच्याठाईकेंचेंसरव॥उत्तरोत्तरवाढतेंदुःख॥अधतमदा
यकपरिपाकु॥८१॥भोगासक्तजेंझालेंमन॥त्यांसिअरवंडविषयांचेंध्यान॥विषयाध्यासेंतमोगुण॥अधःपतनदायक॥८२॥इहंच
साधनीमाझीभक्ती॥जोकोणीकरीलपरमप्रीती॥तेभक्तीचीसुरख्यतेंस्थिती॥स्वयेंथीपतीसांगत॥८३॥॥श्लोक॥॥मय्यर्पितात्म
नःमभ्यनिरपेक्षस्यसर्वतः॥मयात्मनासरवंयत्तत्कुतःस्याद्विषयात्मना॥९२॥॥टीका॥॥भक्तीनिजसुरवाचीमातु॥सांगावयाउ
द्वासिसंबंधितु॥भक्तिसरवालागीभाग्यवंतु॥तेंचिनिश्चितुउद्वा॥८४॥भक्तिसरवाचेंभाग्ययासी॥ह्मणोनिसभ्यह्मणणेत्या
सी॥ऐसेंपुरस्करोनिउद्वासी॥भक्तिसरवासिदेवोसांगे॥८५॥पावावयामाझीस्वरूपप्राप्ती॥इहलोकींचीभोगासक्ती॥निःशेषना
तळेचित्तवृत्ती॥जेंविनिजपतीरजस्वला॥८६॥साधूनिमाझियाअनुसंधाना॥परलोकनातळेवासना॥धिकारीपेंब्रह्मसदना॥इ
तरगणाणाकोणपुसे॥८७॥ऐशियागानिरपेक्षता॥माझेनिभजनेंसंप्रमता॥तेथमीजाणस्वभावता॥प्रगटेतत्वतानिजरूपें॥८८॥
मीप्रगटलोंहेंऐसें॥बोलणेंतेंआहाचिदिसे॥सदामांत्वेदयांचिवसे॥प्रगटलोंदिसेंनिर्विकल्पें॥८९॥आभाळगेलियासविता॥सह
जेंचिदिसेआतोता॥तेविंगेलियाविषयावस्था॥मीस्वभावताप्रगटची॥९०॥एवंभक्ताचियाभावार्थी॥भाववळेंमजप्रगटतां॥ते
झांभक्ताचियाचिता॥विषयवार्तासुरेना॥९१॥सांडुनिविषयावस्था॥मदुपींलागल्याचिता॥भक्तासिहोयमदुपता॥स्वभावता
निजबोधें॥९२॥लाहएकांगेंस्पर्शमणी॥लागतांसर्वांगहोयसुवर्णी॥तेविमद्वक्तमाझाध्यानी॥चिद्रूपपणीसर्वांग॥९३॥तेकाळी
सहजसरव॥भक्तांसिजेंहोयदेख॥त्यासितुकावयातुक॥केंचेंआणिककाटाळें॥९४॥ज्यानिजसरवाकारणें॥सदाशिउवसवी
स्मशाने॥ब्रह्मातेंसरवकायजाणें॥त्याकारणेंम्याउपदेशिला॥९५॥भक्तींभोगितांमाझेसरव॥विसरलेदेहादिजन्मदुःख॥वि
सरलेतेतहानभुक्॥निजात्मसुरवकोंदलें॥९६॥ऐशियानिजसुरवाचीगोडी॥विषयीकायजाणतीबापुडी॥वेंचितांलसालक्षकोडी

त्यासुरवाची कवडीलाभेना॥९७॥ धनधान्यपुत्रस्वजन॥ सर्वस्ववेंचितां हि जाण॥ त्यासुरवाचारजः कण॥ विषयीजननलाभती॥
 ९८॥ हांकांसत्यलोकनिवासी॥ तोहीनपावतीत्यासुरवासी॥ इतराची कथा कायसी॥ मुख्यप्रजापतीसिंहें सरवकेंचें॥९९॥ मजनि
 जात्याचे सरवप्राप्ती॥ सकळ इंद्रियें सरवरूप होती॥ त्यासुरवाची सुरवस्थिती॥ लोकांतरप्राप्ती कोठ्यांशीं न तुके॥१००॥ निष्काम-
 निलोभनिर्दंभभजन॥ निर्मत्सरनिराभिमान॥ ऐशिया मद्रकांसिजाण॥ माझे सरवसंपूर्णमी देतो॥१०१॥ जे कोदेशता काळता॥ अ-
 नवच्छिन्नगावस्तता॥ ऐशिया निजसरवाचे माथां॥ आझिया निजभक्तां रहिवासु॥२॥ ॥श्लोक॥ ॥अकिंचनस्य दांतस्य शांत-
 स्य समचेतसः॥ मया संतुष्ट मनसः सर्वाः सरवमयादिशः॥१३॥ ॥टीका॥ ॥एकअकिंचनाची गोटी॥ नाही मठमठिका पर्णकु-
 टी॥ पांचापालवीमोकळ्यागांठी॥ त्यांसिये भेटी निजसरवमाझे॥३॥ जोदमनशीळ जगजेठी॥ अकरांची ही नळी निमटी॥ तो
 निजसरवाचे सांभ्राज्यपाटी॥ बैसे उठा उठी तत्काळ॥४॥ देवतांना ना भूलविषमता॥ ज्यासि साचारदिसे समता॥ तो माझी
 यानिजरवाचे माथां॥ क्रीडे सर्वार्थता समसाथ्ये॥५॥ सर्पत्वचा जे विंपापरी॥ माथां हा लविल्या फडान करी॥ ते विंधन दारां गृह-
 पुत्री॥ छळितां ज्याभीतरी क्रोधनुमसे॥६॥ कामक्रोधमावळ ले दे हीं॥ साचारशांती त्याचा ठायी॥ माझे निजसुरवत्याच्या पांथी
 ॥ लोळत पाहीं सर्वदां॥७॥ तो जरी तो सरवनेधे॥ तरितें सुरवतया पुढें मागे॥ जडो निठे लें सर्वंगें॥ सांडितां वेगें सांडेना॥८॥ तो
 जे उती वास पाहे॥ तें दिगं डळसुरवाचें होये॥ तो जेथ कां उभारा हे॥ तेथ मुसा वलें राहे महासुरव॥९॥ त्याचें पाऊल जेथें पडे॥ तेथें
 निजरवाची रवाणी उघडे॥ तो प्रसंगें पाहे ज्याकडे॥ तेथें वाटे परमानंद॥१०॥ तो ज्यासि भेटे अहृष्टें॥ त्यास सरवाची पहाद फु-
 टे॥ त्यासि पावों लागडिया अवचटे॥ सुरवाचें गोमटें निजसुरवलाभे॥११॥ ज्याचे श्वासोश्वासाचा परिचार॥ कीं निमिषो निमिषा-
 चें व्यापार॥ माझे निजसुरवें साचार॥ तेथें चिघर बांधलें॥१२॥ तो सकळसुरवाचा मंडपू॥ कीं निजसुरवाचा कंदरू॥ तो सर्वंगें सु-

स्वस्वरूप॥ सबाह्यसुरस्वरूपसमस्वरूपत्वे॥ १४॥ ॥ ११लोक॥ ॥ नपारमेष्ठ्यं नमहेंद्रधिष्यं नसार्वभौमं नरसाधिपत्यं॥ नयोगसिद्धि
नपुनर्भवामय्यर्पितात्वेच्छतिमद्दिनाऽन्यत्॥ १५॥ ॥ टीका॥ ॥ माझे ठायीं अर्पितचित्त॥ ऐसे माझे निजभक्त॥ माझे निजसुरवे सं
खीसतत॥ ते अनासक्तसर्वार्थी॥ १५॥ माझा ठायीं नित्यभक्ती॥ आणि लोकांलोकांतरासक्ती॥ ते भक्तिनद्धे कामासक्ती॥ जाण
निश्चिती उद्भवा॥ १६॥ सकळ ही पांसमवेत॥ सार्वभौमवलयांकित॥ ये इन्धियां होतां प्राप्त॥ माझे निजभक्त थुंकिती॥ १७॥ विष्टे मा
जीलसगळे चणे॥ ते शुकरासिगोडपणे॥ त्यातें कंटाळती शाहाणे॥ ते विंमद्भक्तीं सांडणें सार्वभौमता॥ १८॥ रसातळादिसमस्त॥
पाताळी भोगअमृतयुक्त॥ ते प्राप्त होतां माझे भक्त॥ लाता हाणत अनेच्छा॥ १९॥ रवात्या सांडुनि अमृतफळा॥ शाहाणा नये पेंडिचा
गोळा॥ तें विसांडुनि माझा स्वरूप सोहळा॥ भक्तरसातळा नवचती॥ २०॥ सुरनरपन्नगवंदिती॥ येणें महत्वे आलिया अमरावती॥ जि
विंकां कस्तूरी पुढे माती॥ ते विंउपेक्षिती मद्भक्त॥ २१॥ जें इंद्रादिकां वंद्यस्थान॥ उत्तमोत्तम ब्रह्मसदन॥ तें तुच्छ करिती भक्तजनी॥ जे
स्वरूपसंपन्न मद्भक्तीं॥ २२॥ ताकदूध पाहातां दिठी॥ सारिरवे पणें होतसे भेटी॥ सज्ञानदुधलाविती बोंदी॥ त्या गितीवादी ताकाची॥
२३॥ ते विंसत्यलोक आणि भक्तिसुरव॥ समानमानिती केवळ मूरवे॥ मद्भक्तीं माझे भक्त जे चोरव॥ ते सत्यलोकधिः करिती॥ २४॥ इंद
पद ब्रह्मसदन॥ पाताळभोगअमृतपान॥ एके काळें घ्यावया जाण॥ सर्वसिद्धी आपण आलिया॥ २५॥ ज्या साधावया महासिद्धी
॥ योगी शीणताति नानाविधी॥ त्या प्रगटल्या निशुद्धी॥ भक्तसद्गुद्दीना नळती॥ २६॥ त्या आणि मादिसिद्धीच्या माथां॥ मद्भक्ती हाणो
निलाता॥ लागले माझ्या भक्तिपथा॥ जाणत त्वता उद्भवा॥ २७॥ या सिद्धींची काय सीकथा॥ सलोकता समीपता॥ माझी देता स्वरू
पता॥ भक्तसर्वथानयेती॥ २८॥ जेथन रियेचिकाळसत्ता॥ नाहीं जन्ममरणचार्ता॥ ऐशी देतां माझी सायुज्यता॥ भक्तसर्वथानये
ती॥ २९॥ आधी असावे वेगळे पणें॥ मग सायुज्यें एक होणें॥ हें मुळचें अबद्धबोलणें॥ सायुज्यनयेणें मद्भक्ती॥ ३०॥ भक्तिसुरवे सुरव

वलीस्थिती॥यालागिंआवडेमाझीभक्ती॥पायांलागतीचारीमुक्ती॥भक्तनघेतीमजविण॥३१॥येकमजवांचूनिकाही॥भक्तासि-
 आणिकप्रीयनाही॥माझेनिभजनसुरवेंपाही॥लोकींतिहींनसमाती॥३२॥आदिकरूनिचारीमुक्ती॥मजवेगळीजेसरवप्राप्ती॥
 भक्तसर्वथानघेती॥माझाअभेदभक्तीलोधले॥३३॥मजवेगळेंजेजेंसरव॥तुच्छकरूनिसाठींतीदेख॥माझाभजनाचापरमहरि-
 रव॥अलोलिकमद्रक्ता॥३४॥ह्मणालभक्तकेवळवेडी॥तुझाभजनीं धरितीगोडी॥परितुजतयांचीआवडी॥नसेलगादीअतिप्री-
 ती॥३५॥जेविंगोंचिडांआवडेह्मशी॥परिगोंचिडनावडेतिसी॥तेविंभक्तांचीप्रीतितुजसरिसी॥तुजत्याच्याऐशीप्रीतिनसेल॥३६॥
 भज्यभजनभजता॥हेत्रिपुटीअविद्यकता॥अविद्यायुक्तभजनपंथा॥नसेलसर्वथातुजप्रीती॥३७॥जेविंकांस्वप्रीचेंआवतणें॥
 जागत्यासिनाहींजेऊंजाणें॥तेविंअविद्यायुक्तमिथ्याभजनें॥तेविंप्रीतिकरणेंहेंघडेना॥३८॥ऐसाआशंकेचाअभिप्रावो॥तेचिअ-
 र्थीसांगताहेदेवो॥भजनीभक्ताचाशुद्धभावो॥तेथमजहीपाहाहोअतिप्रीती॥३९॥जोजेंसामजकारणें॥मीतेंसाचीत्याकारणें॥भ-
 क्तअनन्यमजकारणें॥मीत्याहिकारणेंअनन्य॥४०॥ ॥३लोक॥ ॥नतथामेंप्रियतमआत्मयोनिरुनंशंकरः॥नचसंकर्षणोचम-
 नैवात्माचयथाभवान्॥१५॥ ॥टीका॥ ॥माझाभक्तांचीमजप्रीती॥तेमीचिजाणेश्रीपती॥तेउपमेलागींविजगती॥नाहींनि-
 श्चितीकाटाळें॥४१॥जोअनन्यझालामाझेभक्ती॥तेव्हांचित्याचीअविद्यानिवृत्ती॥ऐशियाभक्तांचीजेमजप्रीती॥तेसांगूंमीकि-
 तीउडवा॥४२॥ब्रह्मामाझेपोटिचेंबाळ॥त्याचेलळेमीपुरवींसकळ॥परिभक्तांचाऐसाप्रबळ॥प्रीतिकल्लोळतेथनाही॥४३॥व्या-
 ब्रह्मालाविलाकर्मपंथा॥भक्तांसिद्धिदलीनिष्कर्मता॥यालागिनवचेंमींब्रह्माप्रार्थितां॥होयभातरवातागोंबळ्यांचा॥४४॥उपोआ-
 णूनब्रह्मासी॥मीतोंझालोंचत्सेंवत्सपासी॥एवंनिजभक्ताच्याऐशी॥प्रीतिब्रह्मासींमजनाही॥४५॥असोब्रह्माचीऐशीकथा॥
 संकर्षणमाझाश्रेष्ठभ्राता॥परिभक्तांच्याऐशीसर्वथा॥नसेप्रीतितत्वतातयासी॥४६॥कोरवांच्यापक्षपातासी॥उपोआणोनिब

बिभ्रद्रासी॥ म्यावांचविलेंनिजभक्तांसी॥ पांडवांसिनिजंगें॥ ४७॥ तुजदेखतांभीष्माच्यापणी॥ म्याहाराघेउनीरणंगणी॥ वांच
विलाकोदंडपाणी॥ भक्तचूडामणीअर्जुन॥ ४८॥ रमामाझ्यापट्टाचीराणी॥ तेम्यासेवेसिलाविलीचरणें॥ रवांदीवाहिल्यागोळणी॥
भक्तशिरोमणीगोपिका॥ ४९॥ जेलक्ष्मीनिःशेषउपेक्षिता॥ तेमजपूज्यपरमप्रीती॥ जेमजलक्ष्मीमागती॥ त्यांसिध्दनाथीपतीऐवें
होया॥ ५०॥ लक्ष्मीउपेक्षुनिनिश्चिती॥ मजनिजभक्तआवडती॥ मजपदियंताउमापती॥ त्याहूनअतिप्रीतिभक्तांची॥ ५१॥ ज्याम
हादेवाचेनिगुणें॥ म्याहिश्यामवर्णधरणें॥ ज्यामहादेवाचेनिवचने॥ म्यामोहिनीहोणेंदुसरनी॥ ५२॥ तेमोहिनीच्यादर्शनी॥ म्या
शिऊभुलविलातक्षणी॥ रुक्मांगदमोहिनीपासुनी॥ अर्थक्षणांतरिला॥ ५३॥ यापरीमाझ्याभक्तांहूनी॥ मजप्रीयनक्षेत्रपाणी
मजपदियंतात्रिभुवनी॥ भक्तांचाचूनिआननाही॥ ५४॥ आगमनिगमीप्रतिपाद्य॥ माझीचतुर्भुजमूर्तिशुद्ध॥ तेनिजहृदयीमी
परमानंद॥ भक्तनिजपदवाहातसे॥ ५५॥ मजनिजदंहाचीनाहीगांडी॥ गांवळझालेंअतिआवडी॥ गाईरारवेंअरडीदरडी॥ की
थापडीघोडीभक्तांची॥ ५६॥ मीअवाप्तसकळकाम॥ परिप्रेमळांलागींसदासकाम॥ देवतांप्रेमळांचाभावपरम॥ मीआत्मासम
डीघाली॥ ५७॥ प्रेमळदेवतांचिदिदी॥ मीघेंआपुलियेसंवसादी॥ नकतांचरिवदेसरवकोदी॥ नयेंतरिउठाउटीसेवकहोय॥ ५८
सांडूनिमहत्त्वपरवडी॥ मीनिजभक्तांचीउच्छिष्टकादी॥ भक्तकाजाचेसांकडी॥ करीकुरवंडीदेहाची॥ ५९॥ उपेक्षुनिनिजदेहासी॥
उडवातुजसारिवियाभक्तांसी॥ मजआवडतीतेअहिर्निशी॥ जीवेंसर्वस्वेंसिपदियंते॥ ६०॥ आवडीकरितांमाझेभजन॥ मजपूज्य
झालेभक्तजन॥ त्याभक्तांचेंनिजलक्षण॥ स्वयेंश्रीकृष्णसांगत॥ ६१॥ ॥श्लोक॥ ॥निरपेक्षंमुनिंशांतंनिर्वैरंसमदर्शनं॥ अनुग्रहो
म्यहंनित्यंपूयेयेत्यंघ्रिरेणुभिः॥ ६२॥ ॥टीका॥ ॥अनन्यकरितांमाझेभजन॥ माझास्वरूपंझगदलेंमन॥ सकळवासनागेल्या
विरोन॥ वृत्तीभूत्यअवस्था॥ ६३॥ आटाटीवीणनप्रार्थितां॥ अयाचितअर्थप्राप्तहोतां॥ तोहिहातीघेवेंजातां॥ निरपेक्षताबुडाली॥ ६४॥

भा.
६.

अर्थदेखोनिजोलविन्नला॥ तोजाणलोभंघोणवाकेला॥ तोहिउपेक्षूनिजोनिघाला॥ तोम्यावंदिलासर्वस्यो॥ ६४॥ मार्गाअर्थपडलाअसतां
कोणानाहींमाझाखणतां॥ तोहिस्वयेंहातीघेतां॥ निरपेक्षताबुडाली॥ ६५॥ वृत्तिभूत्यजेअवस्था॥ तीनावजाणनिरपेक्षता॥ तेकाक्षिची
जेमननता॥ ऐकतत्वतासांगेन॥ ६६॥ वेदशास्त्रार्थपरमप्रमाण॥ तेंमाझेभुद्धस्वरूपजाण॥ तयेस्वरूपांभिजनिधारण॥ त्यानावम-
ननबोलिजे॥ ६७॥ करितांस्वरूपविवंचन॥ स्वरूपरूपझालेंमन॥ तेथेंधारणेवीणमनन॥ करितांस्मरणहोतसे॥ ६८॥ यानावमनना
वस्था॥ सत्यजाणपांसर्वथा॥ याहिवरिशांतिचीजेकथा॥ ऐकतत्वतासांगेन॥ ६९॥ कामक्रोधसलोभता॥ समूळमुळेंसिनवचतां॥ देहीं
आलीजेनिश्चळता॥ तेनसरेसर्वथायेथशांती॥ ७०॥ मच्छधरूनियांमनी॥ बकनिश्चळराहिलाध्यानी॥ तेशांतीकोणमानी॥ अंतःक-
रणीसकाम॥ ७१॥ देहींस्फुरेनादेहअहंता॥ विरालीकामक्रोधसलोभता॥ हेशांतिबाणेसभाग्यवंता॥ मुरव्यशांततायानावा॥ ७२॥
उद्धवाजाणपांनिश्चिती॥ मजहिमानलीहेचिशांती॥ याहिवरीसमतेचीस्थिती॥ ऐकतुजप्रतीसांगेन॥ ७३॥ विचित्रश्रुतेंविचित्रनाम॥
विचित्राकारेंजगविषम॥ तेथेंदेखेसर्वसिर्वसम॥ परब्रह्मसमत्वे॥ ७४॥ फडाफाडीनशिणतां॥ तडातोडीनकरितां॥ माझेभिभजनेम-
द्रुक्ता॥ सर्वसमतामझावें॥ ७५॥ सझावेंसमताआल्याहाता॥ खुंदलीभूतमेदाचीवार्ता॥ भेदभूत्यस्वभावता॥ निर्वैरतासहजेची॥
७६॥ जंवरीद्वैताचेंभान॥ तंवचिविरोधाचेंकारण॥ अवघायेकचिआपण॥ तेथेवैरीकोणकोणाचा॥ ७७॥ गगनगगनासिकेंभांडें॥ कीं
चंद्रचंद्रेसिजुंझमांडें॥ दावीपरिमळपरिमळापुढें॥ कींजिह्वेचेदुरवंडेंजिह्वाकरी॥ ७८॥ जेंभेदाचेंनिराकरण॥ तेंचिनिर्वैरतेचेंलक्षण॥ उ-
द्धवाहेंसत्यजाण॥ निर्वैरपणयानाव॥ ७९॥ निरपेक्षताआणिमाझेमनन॥ शांतिआणिसमदर्शन॥ पांचवेंतेंनिर्वैरजाण॥ पांचलक्ष-
णहेंमुरव्यत्वे॥ ८०॥ असोपंचलक्षणकथा॥ एकनिरपेक्षताआल्याहाता॥ पायांलागेसायुज्यता॥ पूर्णब्रह्मताठसावे॥ ८१॥ निरपेक्षा-
चेंनिश्चळमन॥ निरपेक्षतोनिर्वैरजाण॥ निरपेक्षतोशांतसंपूर्ण॥ निरपेक्षाचीजाणसेवामीकरी॥ ८२॥ कडेकपाटीनरिघतांजाण

३.
११

६

नसोशितांअतिसाधन॥हैंहाताआल्यापंचलक्षण॥विश्वउद्धरणत्याचेनी॥८३॥ऐशियाभक्तांचेंदर्शन॥झाल्यातरतीहेंनवलकोण॥
त्याचेंकरितांनामस्मरण॥उद्धरणजडजीवा॥८४॥हेंपंचलक्षणआल्याहाता॥मजहोनिअधिकपवित्रता॥जोडलींमाझाभिजभक्ता॥मी
हिवंदीमाथांचरणरेणु॥८५॥समुद्रोदकमेघांचंदे॥त्यासिमधुरताअधिकवादे॥जगनिववीचाडेंकोडें॥फेडीसांकडेंदुकळाचें॥८६॥तें
चिउदकसमुद्रांसता॥उपेगानवेगासर्वथा॥तेविंमाझेभिजभक्त॥झालीपवित्रतामजहनी॥८७॥केळीचारवतांचवीनातुडे
॥तिचीचकेळेतेअतिगोडें॥तेविंमजहनिमाझ्याभक्ताकडे॥पवित्रतावादेअनिवार॥८८॥माझायांजेंपवित्रपण॥तेंभक्तांचेभिज
जाण॥यालाभिभक्तामागेमीआपण॥धांवचरणरेणूवंदावया॥८९॥भक्तचरणरेणूवंदितां॥मजकेवदीआलीपवित्रता॥माझेपा
यवणीवाहेमाथां॥जाणतत्त्वतासदाशिउ॥९०॥एवंमाझ्याभक्तांचेंजेंसुरवा॥सरवपणेंअलोलिक॥तेंसुरवनेणतीआणिक॥तेंबो
लावयामुखशिरेना॥९१॥॥११लोक॥॥तिक्चिनामय्यनुरक्तचेंनसःशांतामहांतो॥खिलजीववत्सला॥कामेरनालब्धधियोजुषं
तियत्तन्नैरपेक्ष्यनविदुःस्वरवमम॥१२॥॥टीका॥॥मीवांचूनिज्यांचेंगांठी॥नाहीफुटकीकांचवदी॥मजवांचूनिसगळेसुष्टी॥
आणिकांतेंहृष्टीनंदरवती॥१३॥ऐसेंकरितांमाझेभजन॥जातीकुळदेहाभिमान॥सहजेंजायनिरसोन॥अकिंचनयानाव॥१४॥या
हिवरीसप्रेमयुक्त॥माझ्यास्वरूपीरंगलेंचित्त॥अतएवनिजशांतीतेंथ॥असेनांदतनिजरूपें॥१५॥ऐशियागानिजशांती॥परिपा
कातेंपावलीभक्ती॥तेंमीवांचूनिसर्वभूत॥दुर्जास्थितीजाणेना॥१६॥जोजोजीउजेथेंदेरवे॥तोतोमहुपेंवोळरवे॥नेवोळरवीचे
निहरिरवें॥प्रीतियथासुरवेंअनन्यकरा॥१७॥ऐशियानद्रूपस्थिती॥जीवमार्चाअनन्यप्रीती॥एवंमझावेमाझीभक्ती॥महंतस्थिताया
नाव॥१८॥ऐसामझावनायुक्त॥सर्वसर्वत्रमाझाभक्त॥तथकामादिदोषसमस्त॥अस्तमानाजाततेकाळी॥१९॥सवितायेतांमा
नीजवर्ज॥मावळेनक्षत्रमंडळी॥तेविंभक्तिच्याप्रबोधकाळी॥झालीहोळीकामादिकां॥२०॥झालियाकामाचीनिरुती॥सहजें

चिनिर्विषयस्थिता॥ तेथें माझ्यासुरवाची स्वरूपप्राप्ती॥ सुरवंसुरवमोगिता स्वरूप॥ १००॥ देशें काळें वेदानुवादा॥ ज्यासुरवाची न करवे म-
 र्यादा॥ त्यासुरवाची सुरवसंपदा॥ मद्रक्तसदां भोगिता॥ १०१॥ ज्यासुरवाचे स्वरूपप्राप्ती॥ विरौ निजाय चित्तवृत्ती॥ स्वरवंसुरवरूपसर्वगें हो-
 ती॥ येवढी सुरदप्राप्ती मद्रक्ता॥ १०२॥ इतर मीसांगों काई॥ सोक्षसुरवाचा हिठायीं॥ त्यासुरवाची गोडी नाही॥ धव्यपाहीं हरिभक्ती॥ १०३॥ ऐशि-
 यासुरवाकारणें॥ साधकशिणती जीवें प्राणें॥ तपादिशरीरशोषणें॥ व्रतधरणें विषयांचें॥ १०४॥ एक करिती योगयाग॥ एक करिती शास्त्र-
 संग॥ एक करिती सर्वभूत्याग॥ एकीं सांडिला संग गृहदारा॥ १०५॥ एक फळा हारी निराहारी॥ एक तेन मन ब्रह्मचारी॥ एक कडाकपादशि-
 खरी॥ गिरीकंदरी रियाले॥ १०६॥ एक तेजटाळगांठ्याळ॥ एक नखधारी दिसाळ॥ एक महाहृदी विशाळ॥ एक पिंसाळ मत्तसुद्धा॥ १०७॥ ए-
 कतां बडे बोडवे॥ एक ते केवळ सुडके॥ एक तीर्थारणें रोडके॥ एक ते मुकें मोननिष्ट॥ १०८॥ एक रारखे एक संगें॥ एक ते अत्यंत बोलकें॥
 एक पाणी पिशांझालीं उदकें॥ कुशमृत्ति कें विगुंतलीं॥ १०९॥ ऐशानानापरीच्या वित्तवृत्ती॥ साधकशिणती नेणोकिती॥ माझ्या भजनसु-
 रवाची प्राप्ती॥ नव्हे निश्चिती कोणासी॥ ११०॥ जें माझ्या भक्तांचें निजसुरवा॥ तें कोणासिन फावेचि देव॥ स्वप्नी ही त्यासुरवाचें स्वरव॥
 अनोळख पें झाले॥ १११॥ चंद्रकीर्णांचें अमृत॥ जे विवायसां अप्राप्त॥ ते विमाझें निजसुरव निश्चित॥ नव्हे विमास अभक्तां॥ ११२॥ धानीं
 लागल्या गोंचिडा॥ अशुद्धि आवडे मूढा॥ जं वळिल्या क्षिरावरपडा॥ नव्हे चिरो कडा अभग्य॥ ११३॥ ते विंसां उंनिमाझी भक्ती॥ ना-
 नासाधनीं व्यर्थ शिणती॥ त्यासि माझ्यासुरवाची स्वरूपप्राप्ती॥ नव्हे निश्चिती उद्धवा॥ ११४॥ जिहीं माझ्या भजनवरपडा॥ केली भक्ति-
 ची कुळवाडी॥ ते माझ्या निजसुरवाची गोडी॥ पावलेरी कडी अत्यंतिक॥ ११५॥ ज्या निजसुरवाच्या ठायीं॥ शिळे पणाची भाषाचि नाही॥
 विटोनेणे कल्यांति हीं॥ इंद्रियांचा काहीं पडे पांगु॥ ११६॥ जें जें विषयांचें सुरव॥ तें तें इंद्रियां पगिस्त देव॥ अपंगीस्त भक्ति सुरवचोरव॥
 सभाग्यलोक पावती॥ ११७॥ जें सुरवमोगितां पाहीं॥ देहीतोचि होय विदेही॥ तें सुरव माझ्या भक्ताच्या ठायीं॥ प्रगटलें काही लोपेना

१८॥ हे उत्तमोत्तम भक्तपाही ॥ सरवपावलेन बलकाई ॥ परिकेवळ जे विषयी ॥ भजने त्यांही सरवप्राप्ती ॥ १९॥ भाग्यवशें सत्संगती ॥
 आस्तिक्य भावें अनन्यस्थिती ॥ अल्पही माझी घडल्या भक्ती ॥ विषय निवृत्ति तेणे होय ॥ २०॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ भाग्यमानोऽपि मद्भक्तो
 विषयैरजिनेंद्रियः ॥ प्रायः प्रगल्भया भक्त्या विषयेनाभिभूयते ॥ २१॥ ॥ टीका ॥ ॥ माझा ठायीं अनन्यप्रीती ॥ सप्रेम युक्त भजनस्थि
 ती ॥ ऐशिया भक्तां विषय बाधित ॥ हेव्याख्यानस्थिती कां विघडे ॥ २२॥ आवडी करितां माझी भक्ती ॥ विषय वासना जळून जाती ॥ तेथ
 उपजे विषयासक्ती ॥ हे कोणे युक्ती मानावी ॥ २३॥ आरिमा उडितां उजळे ॥ ते विभक्तीने विषयोक्षाळे ॥ तेथ विषयासक्ती रवळे ॥ हे नि
 रूपण को वळे साधारण ॥ २४॥ केवळ जो विषयासक्त ॥ संसारी प्रपंच युक्त ॥ तो हि प्रसंगें झालिया भक्त ॥ होय विरक्त ते ऐक ॥ २५॥ जी
 विभक्तिलागली गोड ॥ नाहीं मावळली विषयचाड ॥ ऐस उभय अवघड ॥ अतिसांकड जयासी ॥ २६॥ तेणें मुरव्य त्वें घ्यावी भक्ती ॥ गो
 णधरावी विषयासक्ती ॥ तिची हा होय विरक्ती ॥ ऐक ते युक्ती सांगेन ॥ २७॥ लवणासि मिळतां जळ ॥ विरऊनि सांडी तत्काळ ॥ ते विभ
 क्ती वाढविल्या प्रबळ ॥ विषय मंडळ विभांडी ॥ २८॥ यापरी भजन परिपाठी ॥ विषयांसि पडे तुदी ॥ निज सरवाची लाभे भेदी ॥ पडे मि
 ठी स्वानंदें ॥ २९॥ मज पाहिजे विषय निवृत्ती ॥ या हे तु केली नाहीं भक्ती ॥ म्हणाल विषयाची विरक्ती ॥ कोणे युक्ती घडे त्या ॥ ३०॥ येचि
 विषयां उत्तर ॥ सांगता हे शारंगधर ॥ दीपाचा पेटल्या वैश्वानर ॥ तो जाळी लघरनगर ते सें हैं ॥ ३१॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ यथाग्निः समष्टि
 हार्चिः करोत्येधांसि भस्मसात् ॥ तथा मद्भिषया भक्तिरुद्धवेनांसि कलूषशः ॥ ३२॥ ॥ टीका ॥ ॥ दीपलावा वयालागुनी ॥ सोज्वळ
 केला जो वन्हि ॥ तो अवचटे पडला वनी ॥ तिणकी उडोनि नृणां कुरी ॥ ३३॥ तो अने छितुचिए कसरे ॥ कोपटें आणि धवळारें ॥ नगरे पुरे
 मंदिरें ॥ गिरिकंदरें भस्म करी ॥ ३४॥ तैशी अल्पही माझी भक्ती ॥ श्रद्धा युक्त प्रवेशल्या चिती ॥ संचित क्रियमाण पापपंक्ती ॥ होय जा
 ळिती निःशेष ॥ ३५॥ पूर्वपापाचे समूळ मळ ॥ चिती जडले हांतें प्रबळ ॥ नें चित्त अति चंचळ ॥ विषयां व्याकुळ सर्वदां ॥ ३६॥ त्यासि मा

श्रियाभक्ति लेशें ॥ पूर्वपापाचा समूह नासे ॥ जेविकां कर्पूरदापस्पर्शें ॥ निःशेषनासे तत्काळ ॥ ३५ ॥ ऐसें निर्मळ झालिया चित्त ॥ प्रहस्य
 काशे सदा दित ॥ मग तेन व्हे विषयासक्त ॥ ह्रीय विरक्त अनेच्छित ॥ ३६ ॥ भक्तिलेशाची एवढी गरिमा ॥ तोसं पूर्ण भक्तिचामहिमा ॥ कोण
 जाणे भक्तोत्तमा ॥ आगमनिगमा अतर्क्य ॥ ३७ ॥ अलक्षलक्षेनामाझी भक्ती ॥ अतर्क्यतर्कनाशास्त्रयुक्ती ॥ अगाधनाकळे निश्चिती
 ॥ साधनवित्पत्ती शिणतां ही ॥ ३८ ॥ पूर्णमाझे भक्तिचा पार ॥ मज हीन कळे साचार ॥ याला गिमी भक्तांचा आज्ञाधार ॥ नुलंघी उत्तर
 सर्वथा ॥ ३९ ॥ अगाध भक्तीची थोरी ॥ याला गिमी हीं सेवा करी ॥ भक्तपद धरिले उरी ॥ वंदी सिरिं अंग्रि रणू ॥ ४० ॥ भक्तह्यणवितां वा
 देगोड ॥ भजनमुद्रा अति अवघड ॥ भक्तीचें अंतर अति गूढ ॥ न कळे उघड श्रुतिशास्त्रां ॥ ४१ ॥ ज्ञानसांगतां अति सुगम ॥ भक्तिरहस्य
 मुद्दपरम ॥ अकृत्रिम उपजे प्रेम ॥ ऐसें हें वयाला विल्यानलगे ॥ ४२ ॥ कृपण जरि दुर्गि जाये ॥ तो घरिचें देवणें जीवि वाहे ॥ तैसें माझे प्रे
 म पाहें ॥ जो लहदयीं वाहे सर्वदा ॥ ४३ ॥ वंछागर्भ संभवल्या पाठी ॥ उल्हासें वादवी गोरदी ॥ तैशी माझ्या प्रेमाची पोदी ॥ आवडी मोदी जें
 होय ॥ ४४ ॥ जैसे वंछागर्भाचें डोहळे ॥ तैसें माझ्या प्रेमाचे सोहळे ॥ पोटांत लेन कळवळे ॥ उल्हास बळे चढोवदी ॥ ४५ ॥ सदैव जांवयी
 आल्या घरा ॥ जेविंसर्वस्व वेंची सुंदरा ॥ तेविं माझा कळवळा पुरा ॥ ज्याच्या जिह्वारां बोसंदे ॥ ४६ ॥ बीज अधिकाधीक पेरितां ॥ उल्हास क
 षि वळाचे चित्ता ॥ तेविंसर्वस्व मज अर्पितां ॥ तैशी उल्हासता जें होये ॥ ४७ ॥ सगुणस्वरूप समर्थ भक्ती ॥ निघोन गेलिया तत्वता ॥ त्या
 ला गिंतळ मळी जैशी वनिता ॥ तैशी कळवळ ताजें उदी ॥ ४८ ॥ त्यांना वगामाझी भक्ती ॥ उद्भवा जाण निश्चिती ॥ जे भक्ती सिमी भुलोनि श्री
 पती ॥ भक्तां हातीं आतुडलों ॥ ४९ ॥ चढत्या आवडीमाझी प्रीती ॥ तेचि जाण पांमाझी भक्ती ॥ ऐसा भक्तिचामहिमा श्रीपती ॥ स्वयें उद्भवा
 प्रती सांगता ॥ ५० ॥ आवडी धरोनि पोदें सी ॥ देवो सांगे उद्भवासी ॥ माझी भक्ति ते जाण ऐशी ॥ अरवंड जीपाशीं मी असें ॥ ५१ ॥ संसार तरणो
 पायीं ॥ हें विद्येक मुरख पाहीं ॥ मोक्ष लागे इच्छा पायीं ॥ इतर माधने काई वापुडी ॥ ५२ ॥ मी नव अजीत लोकीं तिहीं ॥ त्यां मज भक्तप्रतापें

हां॥ जितेंनियां ठाड्या ठायीं॥ भावबळें पाहीं स्ववस्य केलों॥ ५३॥ यावरी सर्वविजयाचे माथां॥ माझे भक्तीची गा सर्वथा॥ ऐकपांतें हि कथा॥
तुजमी तत्त्वता सांगेन॥ ५४॥ ॥ श्लो॥ ॥ नसाधयंति मां योगो न सांख्यं धर्म उद्धव॥ न स्वाध्यायस्तपस्त्यागो यथा भक्तिर्ममोर्जिता
॥ २०॥ ॥ टी॥ ॥ सांख्यजं कानित्या नित्य॥ कर्मजं कानित्य नैमित्त्य॥ अष्टांगयोगसमस्त॥ न वृत्तीसमर्थ मत्प्राप्ती॥ ५५॥ स्वाध्याय
जें वेदाध्ययन॥ तपजें वाताहु पणोशन॥ त्याग जो सन्यासग्रहण॥ माझे भक्तीची वाण वा पुडी॥ ५६॥ जैशी ना कें वाण बरव॥ कोशिरें वा
ण अवयव॥ भर्तारें वाण अहव॥ जाण पांतो सर्व विटंबु॥ ५७॥ तैसें माझे भक्तीची वाण॥ सकळ साधनें वा पुडी जाण॥ मज पावावया
समर्थ पण॥ नाही आंग वण समस्त॥ ५८॥ तैशी न व्हे माझी भक्ती॥ चढती वाढऊन माझी प्रीती॥ तत्काळ करी माझी प्राप्ती॥ न व्हे
पंगिस्ती आणिकाची॥ ५९॥ जेव्हां उपजली माझी भक्ती॥ तेव्हां च झाली माझी प्राप्ती॥ हें पुनः पुन्हा उद्धवा प्रती॥ हरि रवें श्रीपती सां
गत॥ ६०॥ रत्नासवें जैशी दीप्ती॥ अरुणासवें जे विंग भस्ती॥ ते विं भक्तिपासीं मी श्रीपती॥ असें निश्चिती उद्धवा॥ ६१॥ ते भक्तिलागे
ज्याच्या चितीं॥ तें मी सांपडलों त्याच्या हातीं॥ आणिका साधनाचे प्राप्ती॥ विना भक्तीमी ना तुडें॥ ६२॥ ॥ श्लो॥ ॥ भक्त्याऽहमेकया
प्राप्त्यः श्रद्धयात्मा प्रियः मताम्॥ भक्तिः पुनाति मन्निष्ठाश्च पाकानपि संभवात्॥ २१॥ ॥ टी॥ ॥ इतर साधनें च्युत्पत्ती॥ दूर सांडुनि
परती॥ श्रद्धा युक्त माझी भक्ती॥ धरिल्या हातीं मी लाभें॥ ६३॥ निर्विकल्पनिःसंदेहो॥ सर्वभूतां भगवद्भावो॥ हा भक्तिचा निजनिर्वा
हो॥ भजनभावो या नाव॥ ६४॥ होऊनि सर्वार्थ उदास॥ माझ्या भजनाचा उल्हास॥ न धरी मोक्षाचा अभिळास॥ एवढा विश्वासु मझ
जनीं॥ ६५॥ तेथें तरे कानतरे॥ हा विकल्प कोठें उरे॥ माझे निभजने निर्धारें॥ केले पाठि मोरें विधिवाद॥ ६६॥ एवढा विश्वासि ज्याचा
भावो॥ न धरी भक्तिवेगळी पावो॥ आद्यात्याचे निजी वें जीवो॥ तो आत्मा पाहा हो पै माझा॥ ६७॥ तो मी ज्ञानियाचा आत्मा॥ भक्ती
चा प्रिय परमात्मा॥ शास्त्रां प्रतिपादिती पुरुषोत्तमा॥ तो मी साउमत्याधावे॥ ६८॥ मज आवडे अनन्य भक्ती॥ मी त्याचा अंकितनि

मा.
६

श्रितो॥ त्याचे निमाझे लोकीं रव्यात॥ मज महंती त्याचे नी॥ ६९॥ त्याचे निमजरवाणे जेवणें॥ त्याचे निमजलेणे नेसणे॥ त्याचे निजविं
प्राणें॥ त्याचे रत्तणें सवत्रा॥ ७०॥ माझे गोंदी काहीं नाही॥ भक्ती सर्वस्यें वेंचूनि पाहीं॥ नाना उपनार उपाई॥ महत्विही मज दीधलें॥ ७१॥
मज अचक्षु सिद्धिले डोळे॥ अथोत्राथ वणदीधलें॥ मज अमुरवाति हीं सुरवकेलें॥ त्याचे निबोलें मी बोलका॥ ७२॥ मज त्याचे निगम
नागमन॥ त्याचे निअवयव अळं करण॥ त्याचे निमजने मस्तन्यान॥ मज समर्थ पण त्याचे नी॥ ७३॥ मज नामरूप तिहीं करणें॥ मज
पवित्रता त्याचे निगुणें॥ मज वैकुंठी चें ठाणें॥ भक्ति अचळ पणें दीधलें॥ ७४॥ येथ वरी निज भक्तां सी॥ मी वश्य झालों भक्ती पाशी॥ या
लागीं अहिर्निशी॥ मी भक्तां पार्शी तिष्टतु॥ ७५॥ मी अजन्मा त्याचे निजन्म धार॥ मी अकर्म त्याचे नि कर्म करी॥ त्याचे निबोलें उद्दरी॥
नाम मावें महापापीया॥ ७६॥ नारद वचना सार्दी॥ वाल्मिक परमपापी सुटो॥ म्या वंद्य केला वैकुंठी॥ नाम परिपार्थी पवित्र त्वें॥ ७७॥
येथ वरी भक्तीची सत्ता॥ मज वरीचालें तत्वता॥ भक्ति वेगळा सर्वथा॥ मी नये हाना कोणाचे॥ ७८॥ भक्तांच्या उपकारता॥ मी थोर
दादलों तत्वता॥ नव्हे विप्रत्युपकारता॥ आधीन सर्वथा या लागीं॥ ७९॥ त्यां लागीं व्हावया उतराई॥ माझे गोंदी काहीं च नाही॥ लढु
फटु दिधलें काहीं॥ देह हूनि पाहीं सांगेन॥ ८०॥ भक्त माझे निसनाथ॥ माझे निझालें ते कृतकृत्य॥ माझे निआनंदें ते तृप्त॥ सदां यो-
संडत निज बोधें॥ ८१॥ माझे निबळें जग जेठी॥ घायें वीण छेदिती सुट्टी॥ माझे निबळें त्यांचे दृष्टी॥ संसुरवतुठी कळिकाळ॥ ८२॥ मा-
झे निनमानिती लोकीं तिहीं॥ माझे निते देहीं विदेहीं॥ माझे निबळें पाहीं॥ प्रलय काळ तिहीं प्राशिला॥ ८३॥ माझे निबळें जाण॥ वि-
भांडिलें जन्म मरण॥ माझे करोनियां भजन॥ ब्रह्म सनातन ते झाले॥ ८४॥ हे हि नाही म्या दीधलें॥ भजन बळें तिहीं नेलें॥ त्यांसि माझे
काहीं नचले॥ सर्व स्वलुटिलें निज भक्ती॥ ८५॥ भक्ती भजन भाव बळें॥ अजिता मातें तिहीं जितिलें॥ जिंकोनि आपण्या वश्य केले
॥ माझे निज पदनेलें हरि भक्ती॥ ८६॥ एवं निज पदाची माझ्या सत्ता॥ जरी आली भक्तांच्या हाता॥ तरि स्वामित्व ठेऊनि माझे माथा

अ.
१४

माझे भक्ति पथाविनटले ॥८७॥ ते माझी भक्तीची पवित्रता ॥ अश्विर्य वाटे लुज ऐकतां ॥ संदेहो नाही मज सांगतां ॥ ऐकत त्वना तो महि
मा ॥८८॥ सांडोनि दोषी कलौकिक ॥ माझा भजनी भावार्थें चोरव ॥ तो न्याती जरी झाला भवपाक ॥ तरी अवश्य कमज पूज्य ॥८९॥ केवळ जें
अपवित्रें ॥ हि सें आणिवानरें ॥ म्या पूजिलों गोक्याचीं पोरें ॥ ताक पिडरे रानटें ॥९०॥ जो न्यातिने नीचत्वा नेला ॥ परि भक्ति भावें उंचावला
॥ तो मद्रुपता पावला ॥ पूज्य झाला तिहि लोकीं ॥९१॥ विप्रादि षट् गुण युक्तता ॥ येथ्लो कींची हे कथा ॥ जळो त्या हिजाची पवित्रता ॥ जो मा
झा भजन पथाविनुरव ॥९२॥ त्या हून भवपचगावरिष्ठ ॥ जो माझा भजनी भजन निष्ठ ॥ त्यानें वंदित पुराण थेंष्ठ ॥ कवि वरिष्ठ महा कवी
॥९३॥ विदूरदासी पुत्र नत्वता ॥ भावें पढिया भगवंता ॥ भावो प्रमाण परमार्थ ॥ जात्याभिमान तासरेना ॥९४॥ मज पावावया साचो का
रें ॥ भावें सरोजाती नसरे ॥ यालागीं अकथ्यांचे धुरें ॥ म्या वनचरें उद्धरिलीं ॥९५॥ पक्ष्यां माजी केवळ निंद्य ॥ जटा युद्ध रिला म्या गिध ॥ अं
त्यज उद्धरिला धर्म व्याध ॥ भाव सुद्ध मदर्था ॥९६॥ भलता हो भल तेजाती ॥ ज्यासि माझी भावार्थें भक्ती ॥ तो चिजाण पां पवित्र मूर्ती ॥ मा
झी प्राप्ती मज्जनें ॥९७॥ सांडो निया माझी भक्ती ॥ नाना साधने व्युत्पत्ती ॥ करितां न के माझी प्राप्ती ॥ तें चिथ्री पर्ता सांगत ॥९८॥ ॥ श्लो०
धर्मः सत्यदयोपेतो विद्यावातपसान्विता ॥ मज्जत्यापेतमात्मानं न सम्यक्प्रपुनाति हि ॥२२॥ ॥ टी० ॥ ॥ माझे भक्ति वीण कर्म धर्म ॥
जाण पां तो केवळ भ्रम ॥ चुकलें मत्प्राप्ती चें धर्म ॥ तो धर्म अधर्म परिणमे ॥९९॥ माझे भक्ति वीण सत्य वादु ॥ तो जाण पां जें साग भोधु ॥ प्रति
पादीं घडे प्रमादु ॥ अधः पतन वाधु देरवेना ॥३००॥ भक्ती वीण दयेची थोरी ॥ जे विपुरुषें वीण सुंदरी ॥ ते विधवा सर्व धर्मा बाहेरी ॥ तें सा
परी दयेची ॥१॥ माझे भक्ति वीण जे विद्या ॥ ते केवळ जाण पां अविद्या ॥ जे विंवाय सनेण ती चांदा ॥ ते विंमाझा निज बोधानोळरवती ॥२॥
बंदन भार वाहेर वर ॥ परितो नेणो सुवासा चें सार ॥ माझे भक्ति वीण विद्या शास्त्र ॥ केवळ भार वाहक ॥३॥ माझे भक्ती वीण जें तप ॥ श
रीर पोषणादि असुप ॥ तें पूर्व अदृष्ट भोगी पाप ॥ नव्हे सद्रुप तपः क्रिया ॥४॥ माझे भक्ति वीण जें साधन ॥ तें कोशकीटाच्या ऐसें जाण

आपण्या आपणबंधन॥भक्तिहीनक्रियाते॥५॥एवंमाझेभक्तिविण॥जेंकेलेंतेंअप्रमाण॥तेंभक्तीचेंशुद्धलक्षण॥स्वयंश्रीकृष्णसांग
 त॥६॥॥श्लो॥॥कथंविनारोमहर्षद्वयताचेतसाविना॥विनानंदाश्रुकलयाशुद्धइत्त्याविनाशयः॥२३॥॥टी॥॥आवडीहरिक
 थाएंकतां॥नानाचरित्रंश्रवणकरितां॥माझीआत्मचर्चाहृदयांधरितां॥पालटूचिंतातणेंहांये॥७॥तेणेंचिउपजेमाझीभक्ती॥माझा
 भजनाच्याअतिप्रीती॥आवडीमाझीनामंगाती॥रंगीनाचर्तासझावें॥८॥पोटांतुलियाउल्हासता॥रंगीगातांपेंनांचतां॥अंतरांद्रवो-
 झालाचिंता॥तेअवस्थाबाह्यदिसे॥९॥अंतरांसुरवाचीझालीगोडी॥बाह्यरोमांचीउभिलीगुडी॥त्यास्वानुभवसुरवाचीगोडी॥नयनारो
 कडीप्रवाहे॥१०॥माझेभक्तीचियाआवडी॥अहंसोहंदोनीकुडी॥तुदलीअभिमानाचीबेडी॥विषयगोडीनिमाली॥११॥तेकाळिचेंहें
 चचिन्ह॥रोमपुलकांकितदेहोजाण॥नयनीआनंदजीवन॥हृदयीपरिपूर्णस्वानंदु॥१२॥पुंजाळलेदोर्नानयन॥सदासर्वदासुप्रस-
 न्न॥रफुरेनादेहाचेंभान॥भगवंतींमनरंगलें॥१३॥ऐशिनूपजतांमाझीभक्ती॥केंचीहोयविषयविरक्ती॥विरक्तीवीणमाझीप्राप्ती॥न
 हेंनिश्चितीउद्धवा॥१४॥माझीशुद्धभक्तीतत्त्वता॥साचारआलीजयाचेहाता॥ऐकल्याच्याचिन्हाचीकथा॥आणिपवित्रतातयाची॥१५
 ॥माझेभक्तीसजोलागला॥तोनत्काळपवित्रझाला॥त्याणेंत्रैलोक्यपवित्रकेला॥हेंगर्जेनिबोलिलाश्रीकृष्ण॥१६॥॥श्लो॥॥वाग्ग
 दूदाद्वयतेयस्यचित्तरुदत्यभीक्ष्णहसतिक्वचिच्च॥विलज्जुद्गायतिनृत्यतेचमद्रक्तियुक्तोभुवनंपुनति॥२४॥॥टी॥॥आंगांरोमांच
 रवरवित॥श्वेदबिंदूडळमळित॥चित्तचैतन्येंद्रवत॥तेणेंसद्गदीतपेंवाचा॥१७॥हर्षवोसंडतांपोटी॥अर्थोन्मीलितहोयहृष्टी॥जीव
 शिवापडलीमिठी॥ध्यानत्रिपुरीमावळली॥१८॥नयनींअश्रूचापूरलोटी॥उभंडूनसंढेचिपोटी॥होतजीवशिवाचीतुटी॥पडेसृष्टीमू-
 र्छित॥१९॥आक्रंदेंथोरआक्रोशें॥वारंवाररडतादिसे॥रडण्यामाजीगदगदांहांसे॥जेंबिलागलेंपिसेंब्रह्मग्रहो॥२०॥रडणेंहांसणेंनसां
 डी॥त्याहिमाजीनवलआवडी॥अर्थावबोधंगाणेंमांडी॥निजात्मगोडीचेनियोगें॥२१॥विसरोनिमाझेंतुझे॥सांडोनियांलोकलाजे॥

हरिरवंप्रेमाचेनिभोजें॥ तेणेनाचिजेनिःशंक॥२२॥ गाणेंनाचणेंहांसणें॥ तोरडेकासयाकारणें॥ ऐकतेहिलक्षणें॥ तुजकारणेसांगेन॥२३॥
 माउलीवेगळबाळकपडे॥ जननीं पाहातांकोठेंनातुडे॥ भेटतांओरडुनिरडे॥ मिठीपडेंसप्रेमा॥२४॥ जावपरमात्मादोनीं॥ तुकामुकीझा-
 लीभ्रमपाटणी॥ त्यासिएकाकीं होतांमिळणीं॥ रडेंदीर्घस्वरंस्फुंदत॥२५॥ बहुकाळेंझालीभेदी॥ ऐक्यभावेंपडलीमिठी॥ तेणेंउभंडन
 संटेपोटी॥ रुदनउठीसप्रेमा॥२६॥ देवोलाघवीनानापरी॥ मायार्थानातुडेनिर्धारी॥ तोसांपडलाघरिंच्याघरी॥ तेणेंविस्मयकरीदवकारें
 ॥२७॥ देवसदाजवळीचअसे॥ त्यालागींजनकेंसेपिसे॥ पाहोंजातीदेशोदेशें॥ तेंदेखोनिहांसेगदगदां॥२८॥ देवसर्वांसिअजितु॥ तोस्यां
 जिंकिलाभगवंतु॥ धरोंनिराखिलातुदयांतु॥ थालागिंनाचतुउल्लासें॥२९॥ निवटूनिदुजयाचीमातु॥ आंगेंजितिलाभगवंतु॥ जगींझा-
 लायेशवंतु॥ थालागींगतनाचतुउल्लासें॥३०॥ पाहातांदुसरेंनदिसेमज॥ थालागिंधरुंविसरलालज॥ जगींझालातोनिर्लज्ज॥ निर्लज्ज
 तेचीचोजहत्याची॥३१॥ यापरीभक्तियुक्त॥ हांडुनियांमाझेभक्त॥ निजानंदेंगातनाचत॥ तेणेकेलेपुनातलोकरय॥३२॥ जयाचेदेख
 तांचरण॥ जडजीवाउद्धरण॥ ज्याचेलागतांचरणरेण॥ पशुपापाणउद्धरती॥३३॥ कीर्तनाचेनिमहाघोकें॥ नाशिलींजगाचींसर्वदुखें
 ॥ अवघेंविश्वचिहरिरवें॥ भरिलेंमहासुरवेंउचवळत॥३४॥ दर्शनेस्पर्शनेवचने॥ एकतारिलेकीर्तने॥ एकतारिलेनामस्मरणें॥ यापरि
 जगउद्धरणेंउद्धवा॥३५॥ अविद्यायुक्तजीवमलिन॥ त्यासिथुड्ढावयाजाण॥ माझीभक्तीचिप्रमाण॥ हेचिथ्रीकृष्णस्वयेंसांगे॥३६॥
 ॥ यथा॥ अग्निनाहेममलंजहानिध्यांतपुनःस्वभजतेस्वरूपम्॥ आत्माचकर्मानुशयंविधूयमद्भक्तियोंगेनभजत्यथोमां॥२५॥
 टी०॥ ॥ डांकमिळणीसुवर्ण॥ हीनकसेंझालेंमलिन॥ उदकेंधूतांहिजाण॥ निर्मळपणनयेत्या॥३७॥ त्याचसुवर्णाचेंतगरा॥ अग्निसु-
 खेंदेतांपुढ॥ मळत्यागेंहोयचोरवट॥ दिसेप्रकरूप्वरूपें॥३८॥ तेंविंअविद्याकामकर्मांमलिन॥ त्याचेशहिलार्गीजाण॥ माझीभक्तीचि
 परमप्रमाण॥ मलक्षालनजीवाचें॥३९॥ जंवजंवभक्तीचेंपूटचढे॥ तंवतवअविद्याबंधविघडे॥ मायेचेंमूळचिरकुडे॥ जीउचढेनिजपदा

॥४०॥ तु वो नि यां अविद्या बंधु ॥ चित्वा त्रैकं अति विशुद्ध ॥ जीव पावे अगाध बोधु ॥ परमानंद निज बोधे ॥ ४१ ॥ जीवा सि अविद्ये चा प्राप्ता ॥ ते ज्ञाना
स्त व होय निवृत्ती ॥ ते थ कां पो ला ग ती भक्ती ॥ ऐश आश का चित्तं ज रिं ध रि सी ॥ ४२ ॥ त रि मा झे भ क्ति र्वा ण ज्ञान ॥ सर्व था नु प जे जा ण ॥ ते चि प्र र्था
चै नि रू प ण ॥ स्व ये श्री कृ ण सां ग त ॥ ४३ ॥ ॥ श्लो ॥ ॥ य था य था त्मा प रि मृ ज्य ते सो म न्यु ण्य गा था श्र व णा भि धा नैः ॥ त था त था पश्य ति वा स्तु सू
क्ष्मं च क्षु र्यं थै वां ज न संप्र यु क्त म् ॥ ४४ ॥ ॥ टी ॥ ॥ मा झी प्र ति पाद्य स्वरू प ता ॥ ना ना च रि त्रै प वि त्र क था ॥ ते थै श्र व ण म न नै चित्ता ॥ प्र क्षा णि ता
की र्त नै ॥ ४५ ॥ ज व ज व क री मा झी भ क्ती ॥ त व त व अ वि द्या नि वृत्ती ॥ ते णे मा झे स्वरू पा र्ची प्राप्ती ॥ जे शु ति वे दां ती अ त र्क्य ॥ ४६ ॥ जे कां अ ति सू क्ष्म
नि र्गु ण ॥ अ ल क्ष ल क्षे ना ग ह ना ॥ ते णे स्वरू पे हो य संप न्न ॥ जी व स मा धा न म द्र ज नै ॥ ४७ ॥ न य नीं सू द त्या अं ज न ॥ दे र वे पृ थ्वी ग र्भं चिं नि धा न ॥ ते
विं म द्र ज नै ला हो नि ज्ञान ॥ चै त न्य घ न जी व हो य ॥ ४८ ॥ उ द्भ वा णे क पां नि श्चि ती ॥ ब हू त न ल गे व्यु त्प त्ती ॥ जे सा भा वो ज्या चे चि ती ॥ ते र्शा प्राप्ती तो
पा वे ॥ ४९ ॥ ॥ श्लो ॥ ॥ वि ष य न्ध्या य त श्चि त्तं वि ष ये षु वि ष ज्ज ते ॥ मा म नु स्म र त श्चि त्तं म य्य व प्र वि ली य ते ॥ ५० ॥ ॥ टी ॥ ॥ जो क री वि ष
या चे न्ध्या न ॥ तो हो य वि ष र्था नि म ग्न ॥ जो क री स दां मा झे चिं त न ॥ तो चै त न्य घ न मी चि हो य ॥ ५१ ॥ र्त्वा गे र्त्वा अ स तां मा हे रं ॥ ध्या नां चि प्र ग टे
जि ह्वा री ॥ हा व भा व क दा क्षे व री ॥ स का म क री पुरु षा तें ॥ ५२ ॥ न स तं स्त्रि यं चे न्ध्या न क रि तां ॥ प्र ग ट दि से य था र्थ ता ॥ मी स्व त सि द्ध त्वा द र्था अ स
तां ॥ स ह जे म द्रू प ता चिं ति ता म ज ॥ ५३ ॥ आ व डी मा झे जे चिं त न ॥ चि त्त चिं ता चिं ति ते प ण ॥ वि रो नि हो य चै त न्य घ न ॥ म द्रू प प ण या ना व ॥ ५४
॥ मा झे प्राप्ती ला र्ग जि ण ॥ हें वि गा मुर व ल क्ष ण ॥ मा झे ध्या न मा झे भ ज न ॥ म द्रू प प ण ते णे हो य ॥ ५५ ॥ म ज वे ग के जे जे ध्या न ॥ ते चि जी वा सि
दृ द्बं ध न ॥ या ला गिं सां दु नि वि ष या चे न्ध्या न ॥ मा झे चिं त न क रा वे ॥ ५६ ॥ ॥ श्लो ॥ ॥ त स्मा द स द भि ध्या नं य था स्वप्न म नो र थ म् ॥ द्वि त्वा म
यि स मा ध त्स व म नो म द्रा व भा वि त म् ॥ ५७ ॥ ॥ टी ॥ ॥ सा चा च्या प री दि स त ॥ प रि णा मी ना शि वं त ॥ त्या सी च बो लि जे अ स त ॥ जे मि थ्या भू त
आ भा सू ॥ ५८ ॥ ते विं ई हा मु त्र का म नी य ॥ जे अ वि च्चारि त र म णी य ॥ त्या ला गिं प्रा णि पा हे ॥ ना ना उ पा ये शी ण ती ॥ ५९ ॥ क र्ते से ऊ नि सा ध न ॥

साधिलें सर्वभोगस्थान॥ तें हि नैश्वरगाजाण॥ जेविकां स्वप्नमनोरथ॥ ५७॥ घालागीं विषयाचें ध्यान॥ सांडुनिकरावें माझे भजन॥ माझि
याभावनामन॥ सावधानरारवावें॥ ५८॥ सावधानकरितां भजन॥ एकाग्रधरितां माझे ध्यान॥ तेथ अत्यंत जें बाधकपण॥ तें त्यागलक्षण
हरिबोले॥ ५९॥ ॥ श्लो॥ ॥ स्त्रीणां स्त्रीसंगिनां संगंत्यत्कादूरत आत्मवान्॥ क्षेमे विविक्त आसीन श्वितयेन्मामतें दितः॥ २९॥ ॥ टी॥
जो मजलागीं आर्तभूत॥ तेणें सांडावी स्त्रीसंगाची मात॥ मीचिंतावा भगवंत॥ तेणें एकांतसे वाचा॥ ६०॥ स्त्रियेच्या हि परीस बोरवटी॥ सं
गती स्त्रेणाची अतिरबोटी॥ त्यासिन व्हावी भेंदिगोटी॥ न पाहावी दिठीदुरोनी॥ ६१॥ साधकें कायावाचाचिंती॥ सांडुनि दोहींची संगती॥
परतो निस्फुरेना स्फूर्ती॥ ऐशी हृदस्थिती धरावी॥ ६२॥ केवळ एकांत जेविंजन॥ प्रशस्त आणि पवित्रस्थान॥ तेथें घालोनियां आसन॥ मा
झे चिंतन करावें॥ ६३॥ करोनि आळसाची बळवण॥ धरूनि निजवृत्ती सावधान॥ त्यावरिकरावें माझे ध्यान॥ एकाग्रमनराखूनी॥ ६४॥ मा
झे विध्वंसोनि ध्यान॥ माझे प्रार्थनाडविघ्न॥ साधकांसि अतिबंधन॥ स्त्री आणि स्त्रेण संगती॥ ६५॥ ॥ श्लो॥ ॥ न तथाऽस्य भवेच्छो वा
धश्चात्यप्रसंगतः॥ योषित्संगाद्यथापुंसो यथातत्संगिसंगतः॥ ३०॥ ॥ टी॥ ॥ अविद्येच्या अननंकाटीं॥ जाणपां स्त्रिसंगाचे पोटीं॥ अ
धर्माचा भडकाउटी॥ योषिता हृष्टीदेखतां॥ ६६॥ जे महामोहाचें मेळवण॥ जे स्वबळ त्याकामाचें इंधन॥ जे वाचेचें परम मोहन॥ अधःपत
न ते योषिता॥ ६७॥ जे मदनाचे तिरबटवाण॥ जे मायेचें चक्रजाण॥ जे अंधतमाचे पूर्ण॥ भरितें तें जाणयोंपिता॥ ६८॥ हो कांजीचिये संग
ती॥ आंधळी होय ज्ञानशक्ती॥ जे वाटवीनाना आसर्की॥ जीचे निविस्मृती निजस्वार्थी॥ ६९॥ जीचे नि संसरबहुवसा॥ जीचे नि असो संग
र्भवास॥ जीचे नि विषयविलास॥ जे वज्रपाशजीवाचा॥ ७०॥ जे अखंड सोशी दुःखशोक॥ जे सदां सोसीन कवोक॥ ते माताअतामकरू
नि देख॥ स्त्री अवश्यक आस होय॥ ७१॥ जे मातृस्नेहातें तोंडवी॥ जे बंधुस्नेहातें विघडवी॥ जे सदांगोविहाभावी॥ अधर्मा अडवी जे पाडी
७२॥ जीचे कटाक्ष अति तिरवी॥ जिह्मारी रुतले देख॥ जे जीवाची व्यामोहक॥ जीचे चटलें विरवउतरना॥ ३॥ एवटी वाचा जाण स्त्रीसंग

ती॥ जोंवांछुं पाहेमाझीप्राप्ती॥ तेणेंसांडावस्त्रियेचीआसक्ती॥ त्दर्यांप्रीतिनराखावी॥ ७४॥ स्त्रीआठवतोचिन्ता॥ उछेदीज्ञानध्यानअवस्था॥
 येवदीस्त्रिसंगबाधकता॥ त्याहूनअधिकतरस्त्रेणसंगं॥ ७५॥ स्त्रीसंगाच्यामोहमदा॥ सुटकाआहेयदाकदा॥ परिस्त्रेणसंगतीचीबाधा॥
 तेंआपदाअनिवार॥ ७६॥ बुडालस्त्रियेचेसंगती॥ तरलाशिरवध्वजभूपती॥ नातरामदलसेंचेंसंगती॥ तरलानृपतीकुबलयासू॥ ७७॥
 ॥होकांलीलेनेकरांनिभक्ती॥ प्रसन्नकेलीसरस्वती॥ तियाउद्धरिलानिजपती॥ हेबोलिलेंग्रंथीवसिष्ठं॥ ७८॥ यापरीस्त्रीसंगती॥ उद्धरले
 एकजंती॥ परिस्त्रेणाचेसंगती॥ उद्धरागतीअसेना॥ ७९॥ जोंकांस्त्रियेचाअंकिला॥ जोंस्त्रियेसिर्जावेंविकला॥ जोंस्त्रियेचापोसणाझा-
 ला॥ तिचेबांलामाजीवर्त्ते॥ ८०॥ जैशीकुलदेवतारवंचरी॥ तेंसंस्त्रियेसिपूज्यकरी॥ मगातिचेचिसंवेवरी॥ नानाउपचारींनाचन॥ ८१॥ पा-
 लिल्याश्वानाचेपरिपारी॥ लाविल्यालागेसुतुदापारी॥ त्याहडकिलियाशेवरी॥ कामथाळारांपुढींघालनिपडे॥ ८२॥ धडगंडउत्तम
 पदार्थी॥ आपणभोगीनासर्वथा॥ तंदेऊनस्त्रियेच्याहाता॥ आपुलीसत्तानिवर्त्तवी॥ ८३॥ इंसिजेंविरुद्धवाटेल॥ तेंहेब्रह्मांडपालथेल॥
 इचाउलंघितांबाल॥ क्षीराब्दासुकेलसुरवाचा॥ ८४॥ नाहीदेवोकुळदेवोंपूजणें॥ मायचापातेंवंचणें॥ शेखीगुरुतंहिठकणें॥ परिसर्व
 स्वदेणेंस्त्रियेसी॥ ८५॥ एवमाकडजेंसंगारुड्याचें॥ तेंसास्त्रियेचेंनिछेदेनाचें॥ ऐशियास्त्रेणाचेसंगतीचें॥ तेथसुरवेकेंचेंसाधकां॥ ८६॥
 ज्याच्याऐकतांस्त्रियेच्यागोटी॥ सजानासहीकामउटी॥ जोंलावीयांषितापारी॥ उठाउटीसकामत्वं॥ ८७॥ ऐशियास्त्रेणाचेसंगती॥ केंची
 साधकासुरवप्राप्ती॥ तोयालीलअधांगती॥ अंधतमाप्रतिनेइल॥ ८८॥ यात्तार्गीस्त्रेणाचीकथा॥ कार्त्तनायकावीवार्त्ता॥ त्याचावारा
 हिलागतां॥ तेंथूनिसर्वथापळावें॥ ८९॥ त्याचीनध्यावीभेदी॥ त्याचीनकरावीगोटी॥ तोनपाहावादिटी॥ नलागावेंपारींस्त्रेणाचिये॥
 ९०॥ स्त्रेणपुढेंवाटजाय॥ त्याचामार्गीमागुउरलाराहे॥ तेहिआपणचुकवावीमोये॥ येथवरिपाहेन्यागावा॥ ९१॥ स्त्रीआणिस्त्रेणाचे
 संगती॥ जैशीहोयदुरवप्राप्ती॥ तेंसंदुःखत्रिजगती॥ माजीनिश्चितीअसेना॥ ९२॥ अत्यंतस्त्रीकामीवशता॥ तीनावसुरव्यस्त्रेणता॥

केवळस्त्रियेचा आधीनता॥ तो बाधुपरमार्था अतिनिंद्यत्वे॥ १३॥ आपुले हृदयाची कामासक्ती॥ तेचि स्त्रीसंगाची हृदप्रामी॥ तेथ उपजलि
याविरक्ती॥ मग स्त्रियेचा प्राप्ती कोण पुसे॥ १४॥ ऐसे हृदयाचे कणवे॥ उद्धवासिसांगी नलें देवें॥ हें ऐकोनियां उद्धवें॥ विचारुजी वें आदरिला
१५॥ अनिवार उपजे विरक्ती॥ जेणें बाधिना विषयासक्ती॥ ऐशे जे ध्यानस्थिती॥ तेचि देवाप्रती पुसत॥ १६॥ जें लागलिया ध्यान॥ नदिसे
स्त्री पुरुषमान॥ जीविं उपजे चित्समाधान॥ तैसें विधान पुसत॥ १७॥ ॥ १८॥ ॥ उद्धव उवाच॥ ॥ यथात्मा मरविंदाक्षया दृशं चाय
दात्मकम्॥ ध्यायेन्मुमुक्षुरेतन्मध्यानं मे वक्तुमर्हसि॥ १९॥ ॥ टी० ॥ ॥ उद्धव ह्मणे कमळनयना॥ मुमुक्षु करिनी तुझिया ध्याना॥ त्या ध्यानाची
ध्यानलक्षणा॥ जगजीवनामजसांगी॥ २०॥ तें सगुणकीं निर्गुण॥ कोण रूप कैसा वर्णा॥ तें अवघें हि संपूर्ण॥ कृपा करून मजसांगा॥ २१॥ जे
थरि घतां नुभगे मन॥ ज्याचें अत्यंत गोडपण॥ जें तुज ही आवड तें जाण॥ तें मज ध्यानसांगावें॥ २२॥ ऐकोनि उद्धवाचा प्रश्न॥ सांगा वयाउ
त्तम ध्यान॥ पूर्वपीठिका आसन॥ प्राणायामलक्षणसांगती॥ २३॥ ॥ श्लो० ॥ ॥ श्रीभगवानुवाच॥ ॥ सम आसन आसीनः सम कायो य
थासुरवं॥ हस्तावुत्संग आधाय स्वनासाग्र्य कृतेक्षणः॥ २४॥ ॥ टी० ॥ ॥ ऐक आसनाचें लक्षणा॥ पाषाणां व्याधिसंभवे जाण॥ केवळ धर
णाचें आसन॥ तें अतिकठिण दुःखरूपा॥ २५॥ दारुकासनें निर्दय मन॥ कोरड्या काष्ठारें सें होय जाण॥ तृणासनीं विकल्प गहन॥ जे सें कां
तृणविचित्रां कुरें॥ २६॥ वृक्षपल्लवावरी आसन॥ तें चित्त आंदोलायमान॥ जारण मारण स्तंभन॥ तेथ काळें आसन साधका॥ २७॥ ज्ञानो
पलब्धीं मृगां जनी॥ मोक्षसिद्धीच्या प्रांजनीं॥ मोक्षादिसर्वसिद्धींची श्रेणी॥ श्वेतकंबलामनीं साधका॥ २८॥ भूमिका शुद्ध आणिसमाना॥
पाहोनि निरुपद्रवस्थान॥ तेथ रचावें आसन॥ सुलक्षण अनुक्रमें॥ २९॥ कुशवस्त्रकंबलाजिन॥ इही युक्त घालवें आसन॥ उंचनीचन
कावें जाण॥ समसमान समभागें॥ ३०॥ उंच झालिया आसन डोले॥ नीची भूमी दोष आदळे॥ यालागीं समत्वे प्रांजळें॥ रचावें कोवळें मु
हु आसन॥ ३१॥ तेथ शुद्ध मुद्रा वजासन॥ कोअं बुजासन ही जाण॥ अथवा घालावें सहजासन॥ जे आसनीं मनसुरवावे॥ ३२॥ तेणें मे

रुदंड अवक्र शुद्ध॥ समकायागरवोनिप्रसिद्ध॥ मूळाधारादिनिनी बंद॥ अतिसुबद्धपैद्यावें॥ १०॥ ऐसैं आसन लागतां॥ आसनावरी स्वभा
 वता॥ करांबुजाची विकासता॥ उत्संगता शोभती॥ ११॥ नाकाचें अग्रसांड निदुरी॥ दृष्टि दवावीना सिकाग्र्यां॥ तेठायीं बैसे अग्निचक्रां॥ यो
 गगंभीरी योग्यता॥ १२॥ तें अभ्यासां निजनिश्चयें॥ योगाभ्यासंयोगवळें॥ अर्धोर्त्वालितहोतीडोळे॥ धारणामेळें तेकाळीं॥ १३॥ भेदापासा
 वडठाउठी॥ उपरमतां अभेद दृष्टी॥ तिचीना साग्र्यां दिसेमिठी॥ इतर दृष्टी लक्षितां॥ १४॥ आसनजयोत्रिवधप्रार्त्ता॥ दृष्टीची उपरमस्थिती॥
 हे अकस्मात कोणरीति॥ साधकाहार्ती आतुडे॥ १५॥ ऐशी आशकाधरि सर्वाचिर्त्ता॥ त्याहि अभ्यासाची स्थिती॥ उद्धवार्त्ता तुज प्रती॥ यथा नि
 शुती सांगेन॥ १६॥ ॥ श्लो० ॥ प्राणस्य शोधयेन्मार्गं पूरकुंभकरेचकं॥ विपर्ययेणापि शनैरभ्यसेन्निर्जितेन्द्रियः॥ ३३॥ ॥ टी० ॥ ॥ अ
 भ्यासाचें लक्षण॥ प्रथम प्राणमार्गशोधन॥ पूरकुंभकरेचकजाण॥ प्राणपानशोधक॥ १७॥ जिह्वा उपस्थ उपमर्दवे॥ ऐसा इन्द्रियने
 मजें संभवे॥ त्यासीच हा प्राणजयो फावे॥ येरां नव्हे श्रमतां ही॥ १८॥ प्राणशोधन ते तू ऐक॥ पूरकुंभकरेचक॥ सर्वेचिरेचक पूरकुं
 भक॥ हाउभयद्वरे व अभ्यास॥ १९॥ इडेनी करावा प्राण पूर्ण॥ तो कुंभार्त्तारवावा जाण॥ मग तिनेचि करावारेचन॥ हें एक लक्षण अथा
 सी॥ २०॥ कांपिंगलेन करावा पूर्ण॥ तो तिनेचि करावारेचन॥ हें एक अपार लक्षण॥ विचक्षणवा लती॥ २१॥ सर्वसंमत योगलक्षण॥
 इडेनी प्राण करावा पूर्ण॥ तो कुंभकें रारवावास्तुन॥ करावें रेचनी पिंगलया॥ २२॥ हो कांपिंगलेनि पुरावा प्राण॥ तो हि कुंभकें रारवावा कुं
 भुन॥ मग इडेनिसांडा वारेचुन॥ हें विपरीत लक्षण अभ्यासी॥ २३॥ तें थन करावी फाडा फोडी॥ नसांडावी ताडा तोडी॥ सांडां नियां लबड
 सबडी॥ अभ्यास परवडी शनैः शनैः॥ २४॥ धेंथ मांडलिया तां नडी॥ तें प्राण पडेल अनाडी॥ मग हे थडी ना ते थडी॥ ऐशी परवडी साधका
 ॥ ४२५॥ जेविं मुंगी वळये पर्वता॥ तेच देपरि पडेना सर्वथा॥ तेथ जा न्या जालें जाणतां॥ नच दंतवता अति कर्प॥ २६॥ तें संयोगाभ्या
 सां जाण॥ नचले जाणी वशा हाणपण॥ जाणिचां येथ होय पतन॥ सर्वथा गमन घडेना॥ २७॥ ते मुंगिचा परियोग पंथा॥ जो शनैः शनैः

अभ्यासता॥ प्रणवाचाच देमाथा॥ जाणत त्वताउद्धवा॥ २८॥ हृद अभ्यास आल्या हाता॥ जेशी साधकाची मनोगतता॥ तैसा पवनचा
 लेत त्वता॥ जे विरेणा आतोता महाशूर॥ २९॥ अभ्यासाचा गडाडी॥ प्राणस्ववळला कडाडी॥ तो प्राणा पानाचे भेद मोडी॥ पदर फोडी चक्रा
 चे॥ ३०॥ येथ द्विविध माझे भजन॥ एक योग युक्त निर्गुण॥ एक ते प्रणवाभ्यासे भक्त सगुण॥ तों हलक्षण भवधारी॥ ३१॥ ऐक प्राणायामा
 चे भेद॥ सगर्भ अगर्भ द्विविध॥ सगर्भ आगमोक्ते गृह्य॥ सगुण संबंध ध्यानादी॥ ३२॥ ॥ श्लो॥ ॥ हृदयिच्छिन्नमोकारं घंटानादं बि
 सोर्णवत्॥ प्राणेनोदीर्यतत्रापुनः संवेशयेत्स्वरम्॥ ३३॥ ॥ दी॥ ॥ वार्चेसिनदतांगोचरु॥ दीर्घ प्रणवाचा उच्चारु॥ हृदयि अनव
 च्छिन्न ओंकारु॥ अरवंडाकार उल्हासे॥ ३४॥ घंटानादसदृशस्थितु॥ जैसा कमळमृणाळसदृशमंतु॥ तैसा मुळादारभ्य ब्रह्मरंध्रातु॥
 प्राणायामयुक्त प्रणउभासे॥ ३५॥ तेथ दीर्घस्वरें उच्चारु॥ तेणें प्रणउभासे अतिस पुरु॥ तो प्राणायामे करावा स्थिरु॥ अरवंडाकारु स्वर
 युक्त॥ ३६॥ ॥ श्लो॥ ॥ एवं प्रणवसंयुक्तं प्राणमेव समभ्यसेत्॥ दशह्रस्वस्त्रिषु वणं मासाद्वर्गजितानिल॥ ३७॥ ॥ दी॥ ॥ स्वरव
 णं मात्रातीव पर॥ प्रणवजोकां अगोचर॥ तो अभ्यास बळें नर॥ हृत्तिगोचर स्वयं करिती॥ ३८॥ नवल उच्चारवाचमत्कार॥ ऊर्ध्वमूरव
 अरवंडाकार॥ अभ्यासे प्रण उकरिता स्थिर॥ झणत्कार स्वर युक्त॥ ३९॥ ऐसा प्राणायाम युक्त प्रणवाभ्यास॥ त्रिकाळ करितां सांडुनि आ
 चरु॥ काळीं आवर्त्तनं दशदश॥ सावकाश करितां पै॥ ४०॥ तरि एक मास न लागतां॥ हा प्राण जयो आतुडे हाता॥ जे विकांस तीपेति प्र
 ता॥ मुलं घांस दांपर्ता वचन॥ ४१॥ ये अभ्यासी अतितत्पर॥ झालिया गा निरंतर॥ योगाभ्यासाचें सार॥ सहजें चिनर पावती॥ ४२॥ ऐसा
 प्राण जयो आलिया हाता॥ दो प्रकारीं भजनावस्था॥ एका सगुण आगमोक्ता॥ दुजी योगाभ्यासता निर्गुणत्वे॥ ४३॥ परि दोहिचें समाधा
 न॥ निर्गुणीच पावे जाण॥ त्या दोहींचें उपलक्षण॥ संक्षेपें श्रीकृष्णासांगत॥ ४४॥ अगाओं हें स्मरों सरें॥ स्मरतां स्वरें सि प्राण प्राणवीं भरे॥
 मग प्रण उचिते व्हां स्फुरे॥ अरवंडाकारें उल्हासतु॥ ४५॥ जेथूनि अक्षरें उपजती॥ शब्द व दोनि जेथ समावती॥ मग जे उरे जाणतीं स्फूर्ती॥

प्रणउनिश्चितत्यानावा॥४४॥ त्याप्रणवाचंनिआधारं॥ जाणोनियांसाहीचकें॥ तांप्रणवूसूनिधुरं॥ निजनिधरेंचलिले॥४५॥ तेथउल्लाटश
 किचालोट॥ वेगग्याचानेटपाट॥ जाणोनिकाकीसुरवाचीवाट॥ सवेगेंत्रिकुटघेतलें॥४६॥ तेव्हाअनुहाताचाघाई॥ निशाणलागलेंपाहीं॥
 तवपुढीलजेयोगभुंयी॥ तेआपेंतिपाहींहोसरली॥४७॥ तेथेहरिवेंअतिउद्भट॥ ओढपीठअणिगोलांत॥ तेहिजाणोनियांवाट॥ घडघ
 डाटचालिला॥४८॥ मार्गालढेलीआटवण॥ झालीविकल्पाचीबोळवण॥ सचावीबोळलीजाण॥ स्वानंदजीवनजीवाचें॥४९॥ तेसहस्र
 दळाचेपाट॥ वरूनिउतरलेघडघडाट॥ स्वानंदजीवनानिकट॥ नाटवाटपेंआलें॥५०॥ तेंसेवितांसंतोषेपाणी॥ निवालीसंतसअवनी
 ॥ इंद्रियांचीपुरलीधर्णा॥ गुणाचीनिवेणीबुडाली॥५१॥ तवभ्रमरगुंफेआंत॥ जीवशिवाचाएकांत॥ तेणेजीवपणाचाप्रांत॥ वृत्तिंसीघा
 तहोंसरला॥५२॥ तेथजीवशक्तिसंयोग॥ निजऐक्येंझालाचांग॥ परमानंदेंकोंदलेंआंग॥ सुरवाचासुरवभोगसुरवरूपझाला॥५३॥ ते
 व्हाहेतुमातुटष्टांतु॥ खुंटलीवेदवादाचीमातु॥ झालामीतूपणाचाप्रांतु॥ एकलाएकांतुएकलें॥५४॥ तेंएकलेपणाचेंएक॥ ह्यणाव
 याह्यणतेंनाहिंदेरव॥ ऐसेयोगबळेंजेनेटक॥ माझेनिजसुरवपावले॥५५॥ हेयोगमार्गंचीवाट॥ अतिअवघडपरमकष्ट॥ धोर
 विघ्नाचाकडकडाट॥ प्राप्तीअवचटएकाद्या॥५६॥ तेंसानकेमाझाअतिभक्तिपंथु॥ तेथनाहीविघ्नाचीमातु॥ भक्तांसिहीहाचिठाबो
 प्राप्नु॥ ऐकतेहिमातुर्मासांगेन॥५७॥ मुखीयोगहानाहींस्पष्ट॥ ह्यणालकेंचेंकाटिलेंकचाट॥ पदबंधाचीचुकलीवाट॥ चथावटव
 टहेह्यणावी॥५८॥ येचम्लोकींदेवोबोलिला॥ माझाद्वार्वाकप्राणजयोजाहला॥ यांतुध्वनितुयोगबोलिला॥ तोम्याकेलाप्रकटार्थ
 ॥५९॥ जेथप्राणापानजयोझाला॥ तेथमहायोगुहाभागाआला॥ हायोगुशास्त्रार्थबोलिला॥ विषटकेलाअकुलागसी॥६०॥ प्रा
 णापानजयोझालापाहाहो॥ जैसासाधकाचाभावो॥ सगुणनिर्गुणउपावो॥ प्राप्तीटावोसहजची॥६१॥ प्राणापानजयोप्राप्ती॥ स
 गुणउपासनास्थिती॥ तहारानिर्गुणप्राप्ती॥ उद्भवाप्रतीहरिबोले॥६२॥ कशासारिवेंतुझेध्यान॥ ऐसाउद्भवेकेलाप्रश्न॥ यालागिसां

गानयासगुण॥ सर्वाचानगुणसंस्थापी॥६३॥ मच्छसाधावयाबडाशजाण॥ चिंतसाधावयामूर्त्तिसगुण॥ तेचिमूर्त्तिचेंसगुणधा-
 न॥ स्वयेंश्रीकृष्णसांगत॥६४॥ ॥श्लो॥ ॥तत्सुंदरीकमंतस्थमूर्ध्वनालमधोमुखं॥ ध्यात्वोर्ध्वमुखमुनिंद्रमष्टपत्रंसकर्णिकं
 ३६॥ ॥टी॥ ॥जैसंकेळाचेंकमळा॥ तैसंहृदयअष्टदळा॥ अधोमुखवर्ध्वनाळा॥ अतिकोमळसलसिता॥६५॥ धरोनिप्राणा-
 यामाचेंबळा॥ ऊर्ध्वमुखवहृदयकमळा॥ विकसितकरावेंअष्टदळा॥ ध्यानैप्रबळध्यातांपें॥६६॥ तेथऊर्ध्वमुखअधोनाळा॥ ध्याना-
 आलियाहृदयकमळा॥ अतिउनिंद्रअष्टदळा॥ ध्यानींअचंचळस्थिरावल्या॥६७॥ ॥श्लो॥ ॥कर्णिकायांन्यसेत्सूर्यसोमाग्नी-
 नुत्तरोत्तरम्॥ वह्निमध्येस्मरेद्रूपममैतद्धानमंगलम्॥३७॥ ॥टी॥ ॥कर्णिकेमाजीचंद्रमंडळा॥ ध्यावेंसोळाकळांअविकळा॥ त्याहि-
 माजीसूर्यमंडळा॥ अतिसोज्वळबाराकळां॥६८॥ त्याहिमाजीवह्निमंडळा॥ दाहकाळांअतिजाज्वल्या॥ तेअग्निमंडळांसमंगला॥ ध्या-
 वीसोज्वळमूर्तिमाझी॥६९॥ ॥श्लो॥ ॥समंप्रशांतं सुमुखं दीर्घचारुचतुर्भुजम्॥ सुचारुसुंदरग्रीवंसुकपोलं शुचिस्मितम्॥
 ३८॥ समानकर्णविन्यस्तस्मरन्मुकुटकुंडलम्॥ हेमांबरधनश्यामं श्रीवत्सश्रीनिकेतनम्॥३९॥ ॥टी॥ ॥तैनिमाझेमूर्तिचेंध्या-
 न॥ उद्वाणैकसावधान॥ आपुलेमूर्त्तिचेंआपणध्यान॥ स्वयेंश्रीकृष्णसांगत॥७०॥ अतिदीर्घनाटेंगणेपण॥ समआवेवसमानधा-
 ण॥ समसपोषअतिसंपूर्ण॥ मूर्त्तिस्फलक्षणचिंतावी॥७१॥ मूर्त्तिचिंतावीसत्पुख॥ प्रसन्नवदनअतिसुरेख॥ जीचेंदेखतांचिसुरवं-
 हृदयींहरिरवकोंदाटे॥७२॥ जैशींविशाळकमळदळें॥ तैसेआकर्णांतदोनीडोळे॥ भवयारेखित्याकाजळें॥ तैशीरेखाकळेंध-
 नुष्याकृती॥७३॥ कपाळमिरवतसांवळें॥ त्याहिवरीचंदनपिवळें॥ माजीकस्तुरीचींदोनीअंगुलें॥ कुंकुममेळेंअक्षता॥७४॥ दो-
 र्घनासीकआणियाळें॥ लखलखितगंडस्थळें॥ मुखसकुमारकोंवळें॥ अधरप्रवाळेंआरक्त॥४७५॥ शामचंद्राचीसपोषकोर॥
 तैशीचुबुकाअतिसुंदर॥ मुखनिमासुरमनोहर॥ भक्तचकोरचंद्रमा॥७६॥ जैशाहिरयाच्याज्योती॥ कींदाळिंबविजाचीदीसी

तैशी मुखामाजीदनपंक्ती॥ दशन झळकती बोलनां॥ ७७॥ समान कर्ण दोनी सधरा॥ स्फुरत कुडलें सकराकार॥ ईसित हास्य मनोहर॥
 ग्रीवासुंदर कंबुजेशी॥ ७८॥ कंठीची त्रिवळी उभवणी॥ माजी भिरबें कोस्तभमणी॥ तें प्रकाशली दीप्ती कवणगणी॥ तें जे दिन मणीलां
 पला॥ ७९॥ भुजंगाकार स्वभावो॥ चतुर्भुज अजान बाहो॥ विशाळ वक्षस्थळ निर्वाहो॥ श्रीवत्स पाहा होचिन्हित॥ ८०॥ श्रीवत्स श्रीनि
 केतन॥ तद्दृष्ट्या दोही भागीजाण॥ त्रिवळी युक्त उदर गहन॥ दामोदर चिन्ह त्या आलें॥ ८१॥ विजुनळ पेंजे सापिं वळा॥ लरव लरवीत दिसे
 डोळां॥ ते विकसिला सोन सळा॥ तें घन सोवळा शोभत॥ ८२॥ जें सेंचां दिणें गगनामाझारी॥ शब्दतावें सेशाम तेवरी॥ ते विंश्यामां
 गें चंदनाची भुरी॥ तें गें श्रीहरी शोभत॥ ८३॥ ॥ श्लो॥ ॥ शंखचक्रगदापद्मवनमालाविभूषितम्॥ नूपुरैर्विलसत्यादं कोस्तभप्रभया
 युतम्॥ ८४॥ घुमत्किरीटकटकटिसूत्रांगदायुतम्॥ सर्वांगसंदरं द्यं प्रसादसुमुखेक्षणम्॥ ८५॥ ॥ टी॥ ॥ कोस्तभासिसंलग्न
 गळा॥ आपादरुळे वनमाळा॥ कटी बाणली रत्नमेखळा॥ किंकिणी जाळमाळा संयुक्त॥ ८६॥ करकंकणे बाहु अंगदें॥ शंखचक्रपद्म
 गदादि आयुधें॥ जडित सुद्रिकानाना छंदें॥ कराग्रिं विनोदें बाणल्या॥ ८७॥ नाभी सखोल निर्मळ॥ जेथ ब्रह्माज्ञाला पोदें चें बाळ॥ जें लो
 कपद्माचें समूळ मूळ॥ तेनाभी कमळ हरीचें॥ ८८॥ जे से सचेतन मर्गजस्तंभ॥ ते से घोंटी वसाजि रे स्वयंभ॥ उभयचरणाची अभिन
 वशोभ॥ हरि आंग स्वयंभ शोभती॥ ८९॥ ध्वजवज्र अंकुश देखा॥ यवांकित ऊर्ध्वरेखा॥ पद्मचक्रादिसा मुद्रिका॥ चरण नेटका हरी
 चा॥ ९०॥ त्रिकोणकांती वडूं दनीं॥ तैशी साजिरीं घोंटी वसां वळीं॥ पाउलें सकुमारें कोवळीं॥ आरक्त तळीं पदप्रभा॥ ९१॥ पाउलावरी
 लसां वळी प्रभा॥ तळवातळीं आरक्त शोभा॥ जे विंसे ध्यारागर्मानलानभा॥ तैशी शोभा हरिचरणां॥ ९२॥ नभमंडळी चंद्र रेखा॥ ते
 शी प्रपदाग्रिं मांडणी नखा॥ पोदया सकुमार नेटका॥ जंघासुरेखा जानुद्वय॥ ९३॥ अतिशयें माजसाना॥ होता अभिमान पंचानना
 ॥ मध्यदेखो निजगर्जना॥ लाजो निराना तो गेला॥ ९४॥ अद्यापितो झाला अरण्यवासी॥ लाजासुर वनदार वीकोणासी॥ पाहा

वयाहरिमध्यासीलेपमेखलेसीतोजाला॥९३॥चरणीनेपुराचागजर॥वांकीनोडरांचाझणत्कार॥मस्तकीकुटिलालकजाण॥सुम
 नीकवरशोभती॥९४॥नानारत्नोंअतिगहन॥मस्तकीमुगुटददीप्यमान॥सर्वांगीसुलक्षण॥मूर्तसिंपूर्णहरीची॥९५॥जंमूर्तचीधरि-
 त्यासोयें॥ताहानभूकविसरोनीजाये॥जेध्यानीआतुडल्यापाहे॥सरवाचाहोयसुदीन॥९६॥सर्वांगसुंदरशामवर्णा॥जेष्टवरिष्टगंभी-
 रगहन॥सुमुखवआणीसुप्रसन्न॥मूर्तचिंध्यानकरावे॥९७॥श्लोक॥सकुमारमभिध्यायत्सर्वांगपुमनोदधत्॥इंद्रियाणांद्रियार्थभ्या
 मनसाकर्ष्यतन्मनः॥बुध्यासारथिनाधीरःप्रणयेन्मयिसर्वतः॥९८॥तत्सर्वव्यापकं चिन्माकर्ष्येकचधारयेत्॥नान्यानिचितयेदुयःस
 स्मितंभावयेन्मुखं॥९९॥टीका॥झणीदृष्टीचारुपेलन्याहारु॥लागतांखुपेलचंद्रकरु॥तैशीमूर्तीध्यावीसुकुमारु॥
 अतिअरुवारुध्याननिष्ठा॥१००॥इंद्रियार्थीअतिलोलुप्त॥तैवैराग्येआवरोनीचित्त॥माझेध्यानीसुनिश्चित॥बुद्धिमंतलाविती॥
 ॥१०१॥विषयआवरोनीमन॥अखंडकरितांमाझेध्यान॥मद्रूपचीहांयजाण॥ऐसेंचित्तनकरावे॥१०२॥चित्तनीबिचकतांमन॥स
 विवेकबुद्धीबळेजाण॥निःशेषकरितांमाझेस्मरण॥धारणेवाणध्यानवसावे॥१०३॥धारणाजरीतुरोनिजाये॥ध्यानवसानतुटमसाहे॥
 मन्मूर्तचिंतांगीपाहे॥जडलेंटांगेंसर्वांगी॥१०४॥अंगप्रत्यंगीध्यानयुक्त॥जडोनीठिलेंजेचित्त॥तेंआवरुनीसमस्त॥चिंतावेनिश्चितहा
 स्यवदन॥१०५॥सर्वहीसांडोनियांजाण॥सांगोपांगमूर्तध्यान॥चिंतावेंगाहास्यवदन॥स्वानंदधनहरीचें॥१०६॥अंगप्रत्यंगमूर्तध्या
 न॥पुढतीनकरावेविगाजाण॥ध्यातांमाझेहास्यवदन॥तल्लीनमनकरावे॥१०७॥उध्वेकैलाहोताप्रश्न॥कशासारिखेतुझेध्यान॥तेंसा
 गोनियांजाण॥यदात्मलक्षणहरोबोले॥१०८॥ध्यानाआलेंजेहास्यवदन॥त्यातुलहीसांडोनीवदन॥केवळहास्याचेंकरावेध्यान॥हांस्था
 मार्जीमनघालुनी॥१०९॥त्याहीहांस्याचेंसांडुनीध्यान॥हास्यामार्जीजोआनंदधन॥तेथप्रवेशवावेमन॥अतिसावधाननिजनिष्ठा॥
 ॥११०॥तेआनंदींआनंदयुक्त॥जालियाआपुलेंचित्त॥आनंदाचीउपलब्धीतिथ॥होयसुनिश्चितसाधकां॥१११॥श्लोक॥तत्र

लब्धपदं चित्तमाकुर्व्यव्योप्तिधारयेत् ॥ तच्च तत्कामदारोहो न किंचिदपि चिंतयेत् ॥ ४४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ जालिया आनंदपदप्राप्ता ॥
 चिदाकाशादिसेसमस्त ॥ तं विदाकाशाच्चित्तं ॥ अतिसावचित्तं तवावे ॥ १० ॥ तेह्नां चिदाकाशाच्चित्तं चिंतन ॥ हेही सांडुनि विविधमेदध्या
 ना ॥ जोमी परमानंदपरिपूर्ण ॥ भेदरुच्यविदात्मा ॥ ११ ॥ तेथें वृत्ती करूनी निमग्न ॥ सांडावें चिदाकाशाचें ही ज्ञान ॥ तेह्नां ज्ञेयज्ञानाज्ञान
 हेही स्फुरणस्फुरेना ॥ १२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ एवं समाहितमतीर्णमिवात्मानमात्मनि ॥ विचष्टेमयि सर्वात्मन् ज्योतिर्ज्योतिषि संयु
 तं ॥ ४५ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ यापरी साधकांची निजवृत्ती ॥ माझा स्वरूपीं मी न त्या स्वरूपस्थिती ॥ तेह्नां मी पणाची स्फुरे जे स्फूर्ती
 ॥ तेही अद्वैती विराली ॥ १३ ॥ तेथें मी तू पणाचा भास ॥ यापरी निमीलानिःशेष ॥ माझे परमानंद निजस्वरव ॥ अद्वैतदेखकोदलें ॥ १४
 ॥ जे विज्यो निसीं मी न त्या ज्योती ॥ दोहींची होय एकची दीमी ॥ ते विजीवचैतन्याची स्फूर्ती ॥ अद्वैतस्वरवप्राप्तीस मरसें ॥ १५ ॥ कोटीं स्ने
 हस्वरुपां मांडिती ॥ तेणे कोटी दीपनामा भिव्यक्ती ॥ ते कोटी दीपां एकदीमी ॥ ते वा जीव अद्वैतींचिन्मात्र ॥ १६ ॥ देहें द्विधुपाधी वशें ॥ जी
 वार्श ॥ भिन्नत्व आभासे ॥ अद्वैतबोधसौरसे ॥ जीवप्रवेशे स्वरवस्वरूपी ॥ १७ ॥ तेह्नां हेक परमस्वरव ॥ हेही ह्यणतें नाहीं देख ॥ एका
 कीयेक लेयेक ॥ स्वरवें सी निजस्वरवकोदलें ॥ १८ ॥ जे विसारवरे सारवरचाखित ॥ कां उदकी उदकस्नान करित ॥ होकां घृतजालें घृताभां
 त ॥ स्फुनिश्चित स्फवासा ॥ १९ ॥ यापरी माझी ध्यानस्थिती ॥ साधकां जाली परमप्राप्ती ॥ ते विउपसंहारे श्रीपती ॥ उक्तावप्रती सांग
 त ॥ २० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ध्यानं नैत्यं स्फुटीणैर्नायुजितो योगिनो मनः ॥ संयास्यत्याशुनिर्वणिं ॥ द्रव्यज्ञानक्रियाभ्रमः ॥ ४६
 ॥ ॥ इती श्रीभगवते महापुराणे कादशस्कंधे भगवदुधवसंवादे चतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ यापरी नी
 व्रध्यानस्थिती ॥ समाधीपर्यंत माझी प्राप्ती ॥ साधकासी होय शीघ्रगती ॥ यथानिगुती ध्यानकरितां ॥ २१ ॥ हे माझे ध्यान उत्तमोत्त
 म ॥ सर्वदा तसावलें जें निशीमी ॥ ते अधिभुत अधिदेव अध्यात्म ॥ हा विविध भ्रम उरोने दी ॥ २२ ॥ विषयां विषयो विषयसंभव ॥

॥ ज्ञेयज्ञाताज्ञानोपक्रमः ॥ कर्मकर्ताक्रियाभ्रमः ॥ याचिरूपनामउरोनेदी ॥ २३ ॥ तेथध्येयध्याताध्यान ॥ दृश्यद्रष्टाआणीदर्शन ॥ मनम
नताआणीमनन ॥ याचिसमूळभानउच्छेदी ॥ २४ ॥ देवोदेवीदेवता ॥ भजभजनभजता ॥ लक्षलक्षणलक्षिता ॥ हेहकथातुर्सेवी ॥ २५ ॥
तेथयोग्यनेशीसाहायोग ॥ समाधीस्वखाचास्वभावगू ॥ जीवशिवाचानिजसंख्योगू ॥ हाहीउपयोगूउडाला ॥ २६ ॥ तेथेबोधकैचाकैची
बोधकता ॥ कैचीबधनाआणीमुक्तता ॥ ब्रह्मनामहेहीवार्ता ॥ जाणसर्वथाबुडाला ॥ २७ ॥ सविदआणीआनंद ॥ यानावाचाजोप्रवा
ध ॥ तोमज्जमायावीसंमध ॥ एकतोहीविषदविभाग ॥ २८ ॥ असंताचेव्यावृत्तीसंतमातेह्यणतीश्रुती ॥ करिनांजडाचीसम्मसी ॥
चिन्मात्रह्यणतीमजलागी ॥ २९ ॥ तोडितांदुःखाचासंमधू ॥ मातेह्यणतीपरमानंद ॥ एवंसविदानंदप्रवाद ॥ हाविपरितबोधूविद्येचा
॥ ३० ॥ जेथअसंतचीनाही ॥ तेथसंतह्यणणेघडेकायी ॥ समूळअज्ञानचीजेह्नाजोही ॥ तेह्नांसच्चात्रहेहीह्यणेकोण ॥ ३१ ॥ जेह्नां
दुःखाचालेश्चनाही ॥ तेह्नांस्वखह्यणाविकोणेठांयी ॥ यालागीनामरूपमजपाही ॥ ठांवितांठांईतुकेना ॥ ३२ ॥ समूळउडेत्रिपुटीचेभान
॥ यानावगतीब्रध्यान ॥ माझेकरूनीयांभजना ॥ निजसमाधानपावले ॥ ३३ ॥ एवंमाझेनीध्यानप्रकारे ॥ संसारउडेचमत्कारे ॥ माझे
केवळस्वरूपचीउडे ॥ निजनिधिरिउद्यवा ॥ ३४ ॥ तेस्वरूपींस्वखनादुःख ॥ नाहीसंतासंताचेलेख ॥ ज्ञानाज्ञानाचीअटक ॥ तेठांयीदे
खअसेना ॥ ३५ ॥ तेथनामरूपगुण ॥ नाहीमीतूपणाचीखुण ॥ अविद्याअविद्यमान ॥ आनंदघननिजरूप ॥ ३६ ॥ भक्तीस्वखचेहेल
वे ॥ नानाउपायगौरवं ॥ उद्यवालागीदेवं ॥ निजानुभवेदीधल ॥ ३७ ॥ वसावल्यामाझीभक्ती ॥ सकळसिथीचीहोयप्राप्ती ॥ संदेहना
हीयेअर्थी ॥ जाणनिश्चतउद्यवा ॥ ३८ ॥ भजनपंथेनिरंतर ॥ दोहोनीभक्तीस्वखक्षार ॥ त्याचेहंसंथोनियांसार ॥ उद्यवासीश्रीधरवद
नाजाला ॥ ३९ ॥ तोहाचोदावाअध्यावो ॥ स्वमुखेबोलिलोदेवो ॥ भक्तीसीमीवश्यपाहाहो ॥ येउपावेतोंगोण ॥ ४० ॥ सकळयोगा
चेयोगगद्गार ॥ वेदांतनिजभंडार ॥ सकळसिथीचेपरमसार ॥ भक्तीसाचारहरीची ॥ ४१ ॥ निजभाग्याचीपरमजोडी ॥ महास

खार्चा आवडी गाढी ॥ सकळ गोडियांची गोडी ॥ भक्ती रोकडा हरीची ॥ ४२ ॥ भावे करितां भगवद्जन ॥ श्वपचिजालें पावन ॥ जेणें भ
 क्तीशीं विकिलें मन ॥ त्या आर्धान सदां देवा ॥ ४३ ॥ उपेक्षनियां निज सुक्ती ॥ एका जनार्दना पडिये भक्ती ॥ त्याचे निमिषा दे भगवत्
 प्राप्ती ॥ जाली अहोराती रेवेळणें ॥ ४४ ॥ तौ जरी भगवत्प्राप्तीने धे ॥ तरिते दादना घर रिघे ॥ ऐसे गुरु भक्तीचे नियोगें ॥ देवो
 सर्वांगें भुलला ॥ ४५ ॥ भगवत्प्राप्ती पाहिजे ज्याशी ॥ तेणें न विसं बावे सद्भक्तीशी ॥ अखंड स्मरे जो हरिनामाशी ॥ देवो त्या
 पाशी तिष्ठत ॥ ४६ ॥ सकळ भजनचे शिरी ॥ रामनाम दो अक्षरी ॥ सदांग जे जार्च वैखरी ॥ धन्यचराचरी च तो येक ॥ ४७ ॥
 एका जनार्दना शरण ॥ इतुके करितां नाम स्मरण ॥ पाठि मोरे होय जन्म मरण ॥ महासिद्धी आगणी वोळगती ॥ ४८ ॥ इती
 श्रीभागवते महापुराणे एकादश स्कंधे एकाकार टीकायां श्रीकृष्ण उद्धव संवादे भक्ती रहस्य अवधारणे योगो नाम चतुर्थो
 ध्यायः ॥ ११४ ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ श्लोक ॥ ४६ ओव्या ५४८ एकुण संख्या ५९४ ॥ ७ ॥

अध्याय-१५

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ ओं नमो जी जना देना ॥ सकळ सिद्धी चें सिद्ध स्थान ॥ सकळ सिद्धी चें परम निधान ॥ तुझे श्रीचरणमवां र्या ॥ १ ॥ निधा
न साधा वया अंजन ॥ नयनी काळिमा घालितां जन ॥ तें पों काळ बंड लेन यन ॥ धिनें निधान दिसेना ॥ २ ॥ तें सेन कृती तुझे चरण ॥ करिती
चरण रज वंदन ॥ निःशेष काळिमा निरसं जाण ॥ पूर्ण निधान दाविसी ॥ ३ ॥ अंजनें साधितां निधान ॥ तेथ छळा वया पावे विप्र ॥ बळी दे
प्रति साधिल्या जाण ॥ नेश्वर पणतया सी ॥ ४ ॥ हे साधुनियां निधान ॥ झालें सनकादिक संपन्न ॥ नारदाचें उदार पण ॥ येणें चि जाणवा
खाणें ॥ ५ ॥ तें सेन कृती तुझे चरण ॥ अवलीला करिती स्मरण ॥ नित्य सिद्ध अव्यय जाण ॥ निज निधान ठसावे ॥ ६ ॥ वज्र कवच प्रह्लादा
सी ॥ हे विभांडवल गांठी सी ॥ शुक्रादि वामदेवा सी ॥ महिमा येणें सिपावले ते ॥ ७ ॥ व्यासवाल्मीक महा वेद्वार ॥ येणें विभांडवलें झालें
स्वरे ॥ त्याचे निभांडवलें लहान थोरें ॥ छंदू निदरिदें नांदती ॥ ८ ॥ त्यास दुरूचे श्रीचरण ॥ परम निधी चें निधान ॥ एका जना देना शरण ॥
हे आह्यापरि पूर्ण भांडवल ॥ ९ ॥ येणें चि भांडवलें प्रस्तुत ॥ प्राप्त झालें श्रीभागवत ॥ तेथ उद्भवसि श्री अनंत ॥ ज्ञानमथि नार्थ मांगत ॥
॥ त्या दोघांची एका तमा तु ॥ प्रगट जाहाली जगा आंतु ॥ हापरि क्षितीचा विख्यातु ॥ उपकारिलो कांतु थोर झाला ॥ १० ॥ ज्याचे अहं च्या
आवडी ॥ शुक पावला लवड सवडी ॥ तें पों गुह्य ज्ञानाची गोडी ॥ प्रगट उघडी दाखविली ॥ ११ ॥ त्या शुकाचें नवल महिमान ॥ कारी न सांग
तां गुह्य ज्ञान ॥ श्रवणें तांडो निभव बंधन ॥ परीक्षिती जाण उद्दरिला ॥ १२ ॥ येथ वरी श्रवणाची गोडी ॥ प्रसिद्ध दाविली उघडी ॥ तरि अभा
ग्यें दांत रिखळी पाडिली ॥ कानाची निमटलं तुघडी मिदी ॥ १३ ॥ श्रवणां घालितां वाडें कोडें ॥ कथासारां मृत वाहेरि संडे ॥ श्रवणा आतों
ताथें बनपडे ॥ घाला गिरडे विपया सी ॥ १४ ॥ असे हें श्रीत्याचि कथा ॥ कथासंगे जो वक्ता ॥ तो हिने साचि रिता ॥ घोंटू आनो नाणवें नेरी
॥ १५ ॥ जें सांगुळं मात्ता वाणा ॥ रसुबाहेरि जाये माणा ॥ फिकें परिकर करी जाणा ॥ ते गती वदना वक्त्याचे ॥ १६ ॥ जें कथा मृताचें गोंड प
ण ॥ तें सद्गुरूची चारवर्षा काण ॥ घाला गी जना देना शरण ॥ तें पों गोंड पण चारवर्षा लें ॥ १७ ॥ परिचारवर्षा उणरपुण ॥ ते हि अभिनव

आहेजाण॥स्वादस्वादितानापण॥होऊनिगोडपणचारखवी॥१९॥वाळकाहातींदिधृत्याफळा॥खावेंहेंनकळेत्याअवळा॥त्याचेमु
 र्वांघालूनिगळाळा॥गोडीजिळाळाजनकदावी॥२०॥गोडीलागल्याबाळकासी॥तेंचिफळरकायअहिर्निशी॥तेविंजनादेनेआह्मा
 सी॥गोडीभागवतासिलाविली॥२१॥ऐशांलाविलीगोडी॥तेणेंझालानवलपरवडी॥मजसांडितांहितेगोडी॥गोडीनसोडीमजला
 गी॥२२॥तेगोडीनेंगिळिलेंमातें॥मीपणगेलेंगोडीआतांतें॥तेगोडीचेंउथळलेसरिवें॥सवाटपरितेंउरेंचेंदी॥२३॥हेंशुनयुगिनेथेष्ट
 फळा॥गोडपणेंअतिरसाळा॥त्वचाआंठोळीवाणकेवळा॥गोडीचसकळफळरूपें॥२४॥तेश्रीभगवतीचीगोडी॥श्रीकृष्णोनिजआव
 डी॥उद्वासिकडोविकडी॥भक्तीचोरवडीचालविली॥२५॥करितांमाझेभजन॥करितांमाझेमूर्तिचेंध्यान॥समाधीपर्यंतसमाधा
 न॥उद्वासिसंपूर्णसांगितलें॥२६॥तेकृष्णसुखाचीआतु॥ऐकोनिचोंदाव्याअध्यायांतु॥उद्भवहरिवलाअद्भुतु॥माझानिजस्वार्थु
 फावला॥२७॥मजकृष्णमूर्तिचेंध्यान॥सहजेंसदांसंजाण॥तेणेंचहोयसमाधान॥तरिकांप्रभकरूंआतां॥२८॥ऐकोनिचोंदा
 वाअध्यावो॥झालाउद्वासिहादृढभावा॥हेंदेखोनिस्वयंदेखो॥पुढीलअभिप्रावोसूचितु॥२९॥दृढविश्वासेंसंजाण॥करितांमाझे
 भजनध्यान॥पुढांपजसिद्धीचेंविघ्न॥तेंअर्थीकृष्णउपदेशी॥३०॥पंधवेंअध्यायीनिरूपण॥भक्तीमाझेकरितांभजन॥अवश्य
 सिद्धीउपजतीजाण॥त्यात्यागवविघ्नघ्नांनी॥३१॥॥श्लोक॥॥श्रीभगवानुवाच॥॥जितेंद्रियस्ययुक्तस्यजितश्वासस्ययोगि
 नः॥मयिधारयतश्चेतउपतिष्ठतिसिद्धयः॥१॥॥टीका॥॥प्राणापानजयोजयासीं॥इंद्रियजयोअसेज्यासीं॥यावरिउल्हासमं
 दृक्तीसीं॥चित्तअहिर्निर्गमयुक्त॥३२॥उद्वागात्याच्यादार्ढ्यां॥अनिवारसिद्धीउपजतीपाहीं॥येअर्थीसंदेहनाहीं॥जेजेसमयींजेंइ
 च्छा॥३३॥ऐसेंउद्भवेंकतां॥चमत्कारझालाचित्ता॥समूळसिद्धीचीकथा॥श्रीकृष्णनाथापुसोंपां॥३४॥॥श्लोक॥॥उद्भवउवाच
 ॥कथाधारणयाकास्वित्कथंवासिद्धिरच्युत॥कतिवासिद्धयोब्रह्मयोगिनांसिद्धिदोभवान्॥२॥॥टीका॥॥कोण्याधारणाकोण

सिद्धि॥ तेसांगावाविधानविधी॥ संख्याकीर्त्तिसकळसिद्धी॥ तेंहि कथानिधासांगिजे॥ ३५॥ यासकळसिद्धींचीकथा॥ तूंचेकजाणतात
 त्वता॥ तेजसांगिजेजोअच्युता॥ तूं सिद्धिदातायोगिया॥ ३६॥ ॥श्लोक॥ ॥ श्रीभगवानुवाच॥ ॥ सिद्धयोऽष्टादशप्रोक्ताधारणावो
 ग्यारगो॥ तासामष्टौमत्प्रधानादशैवगुणहेतवश्चा॥ ॥ टीका॥ ॥ सिद्धीअष्टादशजाण॥ त्याचीधारणाभिन्नभिन्न॥ ऐसेबोलि
 लेयोगज्ञा॥ योगसंपन्नमहासिद्ध॥ ३७॥ यानाचगसिद्धीसमस्ता॥ यांतअष्टमहासिद्धिविरच्यता॥ त्यामाझेस्वरूपीस्वरूपस्थिता
 ॥ अणिकासितत्वतात्यानाही॥ ३८॥ मनसाचाचाकर्मणाजाण॥ विसरोनिदेहाचेदेहपण॥ यात्रेभिस्वरूपीअनिसंपन्न॥ चेतन्य
 धनजेमाले॥ ३९॥ त्यापासियासिद्धीजाण॥ उभ्याअसतीहातजोडन॥ परितोनपादंशुकोन॥ निचाडजापरी॥ ४०॥ इतरदा
 हासिद्धींचीकथा॥ ज्यागुणात्पकेशुगभूत॥ साधकबुद्धसत्वात्माहोता॥ त्यापासीं सर्वथाप्रकटनी॥ ४१॥ अष्टमहासिद्धींची
 कथा॥ तुजमीसोगेनतत्वता॥ ज्यापाझेस्वरूपीस्वभावता॥ असतीवर्त्तताअहिर्निशी॥ ४२॥ ॥श्लोक॥ ॥ अणिमामहिमामु
 र्त्तिसंधिमाप्रसिद्धिरिदिये॥ प्राकाश्यंश्रुतदृष्टेषुशक्तिप्रेरणमीशिता॥ ४३॥ गुणेषुसंगोवशितायत्कामस्तदवश्यति॥ एतामेसिद्ध
 यसौम्यअष्टावोत्पत्तिकामताः॥ ४४॥ ॥ टीका॥ ॥ अणिमामहिमालघिमास्थिबी॥ यानिन्हादेहसिद्धीचेप्राप्ती॥ प्राप्तिमिद्विष
 जेवदंती॥ तेजाणचौथीमहासिद्धी॥ ४५॥ प्रकाश्यश्रुतदृष्टाता॥ तेपाचवीसिद्धीगासवंश॥ शक्तिप्रेरणअसंगार्इषिता॥ हेजाण
 तत्वतासाहावीसिद्धी॥ ४६॥ प्राप्तेधर्मजेथवशहोता॥ तोवशिताबोलिजेसिद्धांती॥ तेसंतीवीसिद्धीवदंति॥ जाणनिश्चितीउद्
 वा॥ ४७॥ त्रिलोकींमोगिजेनेस्त्वम॥ तेनकरितापरिभ्रम॥ इच्छामात्रेउत्तमोत्तम॥ भोगसंगमोलांती॥ ४८॥ ॥ यत्कामस्तद
 वश्यति॥ ॥ इच्छित्वाकामसुखाचीप्राप्ती॥ त्रिषुवर्वाचीभोगसंपत्ती॥ एकेचकाळेंअवचिती॥ तेजाणपांस्यातीआठवीसि
 ण्ही॥ ४९॥ याअष्टमहासिद्धींचीसमा॥ स्वभावेअसेमजपासी॥ साधकशिणतांप्रयासी॥ येखादीकोणसिउपतिष्ठे॥ ५०॥ हेम

हासिद्धीची वित्तनी ॥ इतर दाहाज्या बोळिजेत ॥ त्याही सांगेन तुज प्रती ॥ यथानिगुती उद्भव ॥ ४० ॥ ॥ श्लोक ॥ अनृमिसन्वदेहे ॥ मि-
 न्दूर भवण दर्शन ॥ मनोजवः कामरूप परकाया प्रवेशन ॥ ४१ ॥ ॥ टीका ॥ स्वच्छंद मृत्क देहानां सहक्रीडा नु दर्शन ॥ यथासंकल्प संसिद्धिराज्ञा प्र-
 तिहता गतिः ॥ ४१ ॥ ॥ टीका ॥ देहावाधितना उर्मिमाही ॥ ते अनां र्मिमाही ॥ पहिल्या पाही ॥ दूरल वाचाएं केगार्य ॥ दूर भवण न वाई दु-
 सरी सिद्धी ॥ ४२ ॥ ॥ टीका ॥ त्रैलोक्यांचा सोहळा ॥ वेसले ठायीं दखंडोळा ॥ हेति सरं सिद्धि चील्लिका ॥ दूर दर्शन कलातीना वा ॥ ४३ ॥ ॥ मनोजव सिद्धी ए-
 शी आहे ॥ कल्पित्या ठायी सिपा हे ॥ मन्मि वेंगं शरीर जाय ॥ चैथी होय हे मिद्धी ॥ ४४ ॥ ॥ कामरूप सिद्धीची परी ॥ जेशिया रूपार्ची कामना
 करी ॥ ते संरूप तत्काळ धरी ॥ हे पांचवी स्वर्ग कामना मिद्धी ॥ ४५ ॥ ॥ आपुलें शरीर देऊनि दुरी ॥ पर शरीर प्रवेश करी ॥ हे परकाया प्रवे-
 श परी ॥ साहावी साजरी ॥ अति सिद्धी ॥ ४६ ॥ ॥ काळा सिवश्य नाही द्रोण ॥ आपुलिये छेने मरण ॥ हे गतवी सिद्धी जाणणें ॥ स्वच्छंद
 मरणेती नाव ॥ ४७ ॥ ॥ स्वर्गी देवांचें जें क्रीडन ॥ त्याचें हा देखे दर्शन ॥ स्वयं क्रीडा वया अंग वण ॥ ते सिद्धि जाण आठवी ॥ ४८ ॥ ॥ जे सासंक-
 ल्य ते सां सिद्धी ॥ ते न वची जाण पां निशुद्धी ॥ राज्या हि आज्ञा गिरी वंदी ॥ ज्याची गमन सिद्धी सर्व ॥ ४९ ॥ ॥ जीस आज्ञा आणि गमन ॥ की-
 टें ही अवरोधेना जाण ॥ हे दाहा ये सिद्धी चें लक्षण ॥ ज्ञान विचक्षण जाणती ॥ ५० ॥ ॥ या गुण हे तुमिद्धीची विधी ॥ म्यासांगी तली हे त्रि-
 ष्टी ॥ याही हो निश्कट सिद्धी ॥ त्याही निज बुद्धी अवधारी ॥ ५१ ॥ ॥ श्लोक ॥ त्रिकाल जन्म मर्त्य परचि ताद्य भीजता ॥ अग्न्यर्क बु-
 विषादीनां प्रतिष्ठोऽपराजयः ॥ ५२ ॥ ॥ टीका ॥ क्षुद्र सिद्धी पंचलक्षण ॥ भूत भविष्य वर्तमान ॥ या त्रिकाळाचें जें ज्ञान ॥ तें पहिलें
 जाण ये ठायीं ॥ ५३ ॥ ॥ सुरवदुःख र्थात उळा ॥ मृदु आणि अति कठिण ॥ या द्वंद्व सिवस्य न द्वे जाण ॥ ते दुसरें लक्षण सिद्धीचें ॥ ५४ ॥ ॥ पराचें
 स्वप्न स्वयं सांगणें ॥ पुढिल्ल चें चितीचें जाणणें ॥ हेति मरी सिद्धी जाणणें ॥ ऐकल क्षणें चैथीचीं ॥ ५५ ॥ ॥ अग्नि वायु आणि उदक ॥ शस्त्र
 विष आणि अक ॥ याचें प्रतिस्तंभन देख ॥ ते निष्ठं क सिद्धीचें र्था ॥ ५६ ॥ ॥ कोणा सिजिं किलान वचें वा हे ॥ जेथिंचा तेथ विजयी होये ॥ ५७

कलासवत्रविजयोलाहे॥हेपांचयीआहेविजयसिद्धी॥६४॥ ॥श्लोक॥ ॥एताश्चोद्देशतः प्रोक्तायोगधारणसिद्धयः॥यथाधारणयाया
 स्याद्यथवास्यान्निबोधये॥६५॥ ॥टीका॥ ॥उद्देशमात्रेणसिद्धीनांगती॥म्यासांगीतलतुजप्रती॥आतांकोणेधारणेकांणेस्थितं॥सिद्धी
 चीप्राप्तीहोयतेऐका॥६५॥अष्टमहासिद्धीचीधारणा॥गुणहेतुदाहासिद्धिजाणा॥क्षुद्रसिद्धीपंचलक्षणा॥त्याचेंसाधित्यासाध
 नाहरियोले॥६६॥ ॥श्लोक॥ ॥भूतसूक्ष्मात्मनिमयितन्मात्रंधारयेन्मनः॥अणिमानमवाप्नोति तन्मात्रोपासकंमम॥६७॥ ॥टीका॥
 अष्टमहासिद्धीस्यासाधिका॥माझाटार्याअसतीदेरवा॥याअसाध्यसाधावयाआवांका॥करित्यासाधकासाधनसांगे॥६७॥मीअणु
 रेणुचाहीअणुरेण॥जीवाचाहित्दयस्थजाण॥तेथअणुतन्मात्रकरूनिमन॥माझाटार्याजाणजोरावे॥६८॥अणुतन्मात्रध्यानस
 दांसहे॥त्याचाअणुमात्रचिदेहहोये॥किटिकीधुंमीच्याऐसेंपाहे॥अणिमेचीलाहेतोसिद्धी॥६९॥तोअछिडानियांनिजाये॥जगा
 चाडाळयामाजीसामाये॥कोटेंहरवुपेनापाहे॥अणिमेचीलाहेतोसिद्धी॥७०॥ ॥श्लोक॥ ॥महत्यात्मन्याधिपरंयथासंभ्यंमनो
 दधत्॥महिमानमवाप्नोतिभूतानांचपृथक्पृथक्॥७१॥ ॥टीका॥माझेस्वरूपअनंतअपार॥महत्तत्वाहोनिअतिथोर॥आणिमहत्त
 त्वाचाहिसाचार॥नियंताईश्वरजोकांमी॥७१॥तेसिद्धीसाधावयाजोनर॥माझीधारणाधरीअपरांपर॥तेवदेचहोयत्याचेंशरीर
 ॥हेसिद्धीमहाथोरमहिमाने॥७२॥सूक्ष्मकापुसाचेतंतूपाहे॥तोकत्यनेऐसापटूहोये॥माझीमहंतीधारणावाहे॥तोमाझीसि
 द्धीलाहेमहितें॥७३॥तुकितांत्याचासमानभारा॥नपुरेसपयंतसगळ्याधारा॥एवढ्यामहत्तत्वाचाउभारा॥सिद्धीद्वारातोपावे॥
 ७४॥ ॥श्लोक॥ ॥परमाणुमयेचिन्नेभूतानांमयिरंजयन्॥कालसूक्ष्मार्थतांयोगीलधिमानमवाप्नुयात्॥७५॥ ॥टीका॥ ॥वायवादि
 प्राणप्रमाण॥जेणेंकाळसूत्राचेंगणन॥तोपरमाणुरूपभगवंतजाण॥त्याचेंचिह्दध्यानसदाजोकरा॥७५॥परमाणूधारणेचा
 महिमा॥त्याच्यादेहासियेअतिलघिमा॥तोश्यामकीचटोनिपाहामा॥उड्योमामाजीसुरेवें॥७६॥अणिमादितिनीधारणा॥या

देहांच्यासिद्धीजाणा॥ लहानथोरह रूपणा॥ हे लक्षणा उपजवी॥ ७७॥ उरल्या ज्या पंच महासिद्धी॥ त्याच्याधारणेचा विधी॥ तो हि सां-
 गेन निश्चिद्धी॥ ऐक सख्खुद्धी उद्धवा॥ ७८॥ ॥ श्लो॥ ॥ धारय न्यय्य हंत त्वेमनो वै कारिकेऽखिलं॥ सर्वेन्द्रियाणामात्मत्वं प्राप्तिं प्राप्नोति
 मन्वानाः॥ १३॥ ॥ टी॥ ॥ मुळीचा शुद्ध अहंकारु॥ ज्यापासून हि इन्द्रियविकारु॥ इन्द्रिय अधिष्ठात्री सुरवरु॥ चेतविता ईश्वरजो कामी॥
 ७९॥ त्यामाझ्या ठायीं धारणा धरिता॥ इन्द्रिय अधिष्ठात्री देवता॥ त्यासि पावोनि येकात्मता॥ इन्द्रिय प्रकाशना स्वये लाहे॥ ८०॥ जे कां इं-
 द्रिय व्यापार जगाचे॥ प्रकाशूनि हा देखे साचे॥ येवटिये इन्द्रिय प्रार्ताचे॥ साधी सिद्धीचें वैभव॥ ८१॥ तेव्हां ज्याचा जो जेथ पाहे॥ इंदि-
 यांचा व्यापारु होये॥ तो येणोचि केला आहे॥ ऐशी प्रतिती होये इन्द्रिय प्रार्ता॥ ८२॥ ॥ श्लो॥ ॥ महत्वात्मनियः सूत्रे धारयेच्च धिमा-
 नसः॥ प्राकाश्यं पारमैष्ठ्यमेविंदते व्यक्तजन्मनः॥ १४॥ ॥ टी॥ ॥ महत्तत्त्व गाजाण॥ तें मायेचें प्रथम स्फुरण॥ ज्यासि क्रियासूत्र प्र-
 धान॥ नामाभिधान बोलती॥ ८३॥ तेथ अजन्मा मी आपण॥ जालों सूत्राचा सूत्रात्मा जाण॥ त्यामाझ्या स्वरूपाचें ध्यान॥ सावधा-
 न जो करी॥ ८४॥ ज्यासूत्राचें नि प्रकाशवाहे॥ ब्रह्मांड हिरण्य प्रकाशलाशहे॥ ते प्रकाशता त्यासि वश्य होये॥ येणें सूत्रात्मा पाहे नि-
 दिध्यासने॥ ८५॥ त्यानि दिध्यासना पोटी॥ करूं शके ब्रह्मांड कोटी॥ येवटी प्रकाश सिद्धी ग्ने मदी॥ हे मज वीण लुढी साधका॥ ८६॥
 ॥ श्लो॥ ॥ विष्णोऽप्यधीश्वरे चित्तं धारयेत्कालविग्रहेऽक्षरं ईशित्वमवाप्नोति क्षेत्रक्षेत्रज्ञचोदजो॥ १५॥ ॥ टी॥ ॥ मायादि त्रिगुण-
 नियंता॥ जो कळिकाळातें आकळिता॥ उत्पत्तिस्थिती प्रलयकर्ता॥ जाणत त्वता अंतर्गामी॥ ८७॥ त्यामज विष्णूचें ध्यान॥ निरंतर जो
 करी जाण॥ त्यासि अदृष्ट दृष्ट पण॥ शक्ती प्रेरण ईषत ये॥ ८८॥ मिथ्या बुद्धि बळाच्या रेळा प्रती॥ स्वामीची जाणें गतिविगुती॥ ते विं-
 मिथ्या संसार प्रतीती॥ भूतांची आगती निर्गती स्वये जाणे॥ ८९॥ तो जीवादि शरीर प्रेरण॥ स्वये करूं शके आपण॥ करितां अंतर्ग-
 म्याचें ध्यान॥ येवटी सिद्धी जाण उपतिष्ठे॥ ९०॥ तो आपुले नि प्रताप स्वभावी॥ मशका हातीं मेरु विभंडवी॥ कां इंद्रातें मारवी॥ उंवि

राहती॥११॥ यापरीएकानेमारवी॥जीवंगेलियाजीववी॥अचेतनातेपलेजवी॥येसिद्धाचापदवीईशान्व॥१२॥ ॥श्लो॥ ॥नाराय
 णेतुरीयारव्यभगवच्छब्दशब्दिते॥मनोमस्यादध्यागीमद्वसावशितामियात्॥१३॥ ॥टी॥ ॥जावशिवआणीप्रकृती॥याहनिप
 रचौथीस्थिती॥ज्यातेनारायणह्मणती॥जाणनिश्चितीसज्जान॥१४॥जागृतीस्वप्नसुषुप्ती॥यावंगळीतुरीयस्थिती॥त्यातेनाराय
 णह्मणती॥यथानिगुतीसज्जान॥१५॥दृश्यदृष्टादर्शन॥याअतीतचौथाजाण॥त्यातेह्मणतीनारायण॥ज्ञानविचक्षणनिजबोधे॥
 १५॥त्रिपुटावेगळीजेमातु॥असोनियांत्रिपुटाआंतु॥जोकांत्रिपुटासिअलिनु॥तोमाविरव्यातुनारायण॥१६॥यशस्वीवैराग्यज्ञान॥
 ऐश्वर्यऔदार्यहेषुदुण॥नित्यवसतीपरिपूर्ण॥तोमानारायणभगवंत॥१७॥त्यामजनारायणातेध्याता॥माझीवशितामिद्वियेहा
 ता॥सर्वकर्मअलिमिता॥भोगूनिअभोक्ताभोगाते॥१८॥ ॥श्लो॥ ॥निर्गुणोब्रह्मणिमयिधारयन्विशदंमनः॥परमानंदमाप्नोति
 यत्रकामोदस्यते॥१९॥ ॥टी॥ ॥चित्तदेवतामन्त्रगुण॥इंद्रियंतोरजोगुण॥विषयकंबळतमोगुण॥हेंचिआवरणपम्मानहा॥२०॥
 ॥परमानंदमिआवरण॥आडवेअसतोनिह्मगुण॥ज्यातेसांडूनिनिर्गुण॥ब्रह्मपरिपूर्णमजजोध्याये॥२०॥त्यासिमाझियेध्या
 नस्थिती॥होयपरमानंदअचाती॥ज्याआनंदमाजीउपशान्ती॥होयनिश्चितीसकळकामा॥२१॥आलियापरमानंदप्राप्ती॥सकळक
 मनिमग्नहोती॥जोवेंसूर्यादयाप्रती॥ताराहारपतीसचंद्र॥२२॥तेविपरमानंदच्यापोटी॥हारपतीकामकोटी॥तेथइंद्रियसुरवाचा
 गोठी॥लाजेनिउठाउटीविरताती॥२३॥उद्धवाएकपांनिश्चिती॥नकतोपरमानंदप्राप्ती॥कदांनकंकामनिवृत्ती॥नानायुक्तीकरिता
 ही॥२४॥याअष्टमहासिद्धीच्याधारणा॥तुजम्यासांगीतल्याजाण॥यांसिसाधावद्याआंगवणा॥सुरनरगणापनाहा॥२५॥यापरि
 अष्टमहासिद्धी॥तुजम्यासांगीतलीधारणाविधी॥आतांगुणहेतुकाचेंप्रबोधी॥सावधबुद्धीअवधारी॥२६॥ ॥श्लो॥ ॥श्वेतही
 पपतौचित्तंशुद्धधर्ममयेमयि॥धारयन्श्वेततांयातिषड्मिरहितोनरः॥२७॥ ॥टी॥ ॥सांडूनिकार्येसिरजतमेदुरी॥जोमी

सत्त्वाधिष्ठाता श्री हरी ॥ त्यामाजी जोधारणा धरी ॥ अखंडाकारी सर्वदा ॥ ७ ॥ तोमाझे निसर्ग सत्त्व वंतु ॥ होय पदुर्मासिरहितु ॥ शोक मां ह
 जरा मृत्यु ॥ क्षुधा तृषा हातुलां न शकें ॥ ८ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ मय्याकाशात्मनि प्राणे मनसा घोषमुद्रहन् ॥ तत्रोपलब्धाभूतानां हं सो वाचः
 शृणोत्यसौ ॥ ११ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ सघोष प्राणेशि शब्द महिमा ॥ अवश्य विश्रान्ति सये व्योमा ॥ त्या आकाशाचा हिमी आत्मा ॥ मज माजी व्योमा
 रहि वास ॥ ११ ॥ तो मांसघोष प्राणाचा हि प्राण ॥ सकळ वाचांचा वाचा जाण ॥ वागेश्वरी चें जीवन ॥ सत्य मजाण उद्धवा ॥ १२ ॥ ऐसें माझे द
 ध्यान ॥ निज हृदयां जां करी जाण ॥ तो विश्रान्ता वाचांचें श्रवण ॥ जीव स्वरूपें जाण स्वये ऐके ॥ १३ ॥ सनाद माझी धारणा पोटी ॥ धरितां जग
 च्या गुह्य गोष्टी ॥ त्याचे पद ती कर्ण पुटी ॥ ते काळीं रुढी दूरि श्रवण सिद्धी ॥ १४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ चक्षुस्त्वष्टिरसंयोज्य त्वष्टारमपि चक्षुषि ॥ मां
 तत्र मनसा ध्यायन् विश्वं पश्यति सूक्ष्मदृक् ॥ १५ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ सवितातां मानारायण ॥ ऐसें डोळ्यां माजी करी ध्यान ॥ ते व्हाडोळाचि मद्रूप
 जाण ॥ सविता आपण स्वये होये ॥ १६ ॥ एवढो व्हासविता हं माझे ध्यान ॥ तिहीं स एकात्मता झाल्या जाण ॥ ते व्हासूक्ष्म दृष्टा होय आपण
 जगसं पूर्ण तो देखें ॥ १७ ॥ वैसेलें चिदाया जाण ॥ चतुर्दश भुवनांचें दर्शन ॥ एके काळें देखे आपण ॥ दूर दर्शन हे सिद्धी ॥ १८ ॥ ॥ श्लोक ॥
 मनोमयि सुसंयोज्य देहं तदनुवायुना ॥ मद्भारणां भुभावेन तत्रात्मा यत्र वै मनः ॥ १९ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ अत्यंत संवेग तें मन ॥ त्यामनाचें हि
 मी मन जाण ॥ त्यामनासि मज सी अभिन ॥ प्राणधारण युक्तरावे ॥ २० ॥ ऐसें प्राणधारण युक्त मन ॥ मज सी राखतां अभिन ॥ त्या धा
 रणाप्रभावे जाण ॥ मनोवेगे गमन देहासि होय ॥ २१ ॥ जेथें संकल्पें जाय मन ॥ तेथें होय देहाचें हि गमन ॥ हेमनां जवसिद्धी जाण ॥ धार
 णालक्षणा हेतू ॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ यदा मन उपादाय यद्यद्रूपं बुभूषति ॥ तत्तद्भवे मनो रूपं मद्योगबलमाश्रयः ॥ २३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ प
 हिली मनोजवधारणा ॥ त्या हि वरी माझी भावना ॥ अचिंत्य सामर्थ्य माझे जाण ॥ अनुसंधाना जां आणी ॥ २४ ॥ मानाना रूपातें धरिता ॥
 सर्वेचिरूपांतरें विसृजिता ॥ ऐसी माझी जे संपूर्ण सत्ता ॥ ते त्याच्या हातापेला भें ॥ २५ ॥ एवमां झिया दृढ धारणा ॥ माझे सामर्थ्य येत्याच्या

मना ॥ मगज्यारूपाची करी भावना ॥ तद्रूपजाणा स्वयें होय ॥ २१ ॥ सुरनरपन्नगामाजी जें रूप ॥ धरायया करी जो संकल्प ॥ तो तत्काळ गा
तद्रूप ॥ हे कामरूप सिद्धी माजी ॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ परकाय न विशिं सिद्ध आत्मानं तत्र भावयेत् ॥ पिंडं हित्वा विशोत्प्राणो वायुभूतः षडं
ध्रिवत् ॥ २३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ परकाया प्रवेशु करितां जाणा ॥ आवरुनि स्वदेहिं च्या सर्व प्राणा ॥ जेथ प्रवेश करितां आपणा ॥ तेथ आपुली
भावना करावी ॥ २३ ॥ तेह्नां लिंग देहाचे माथां ॥ जीव प्राणाची एकात्मता ॥ धरानि देहांतर अहंता ॥ बाह्य वायुचा पथामिळोनि जाय ॥
२४ ॥ तेथ मिळतां चिमिळणी ॥ या देहाचा अभिमान सांडुनी ॥ देहांतरां प्रवेशोनी ॥ मीह्मणोनि उठे तेथें ॥ २५ ॥ जें सें कमळां हूनि कमळां
तरा ॥ वायुचें प्रवेशो भ्रमरा ॥ तें सें सांडोनि यां स्वशरीरा ॥ देहांतरा जा उजाये ॥ २६ ॥ हें परकाया प्रवेशन ॥ म्यासांगितलें संपूर्ण ॥ माझि
या स्वरूपाचें धारण ॥ तें निजलक्षण अवधारी ॥ २७ ॥ दृढ ध्यातां माझे स्वरूपासीं ॥ तें सर्व देहांतूंचि आहासी ॥ न सांडितां निज देहासी
॥ हा परकायेसि प्रवेशु ॥ २८ ॥ स्वसत्ता स्वदेह सांडणें ॥ तें चि अर्थाचें लक्षणें ॥ पुढिले श्लोकां नारायणें ॥ विषद निरूपणें निरूपी ॥ २९ ॥
श्लो ॥ ॥ पाषाण्यापीड्यगुदं प्राणं तद्दुरुकंठमूढं ॥ आरोग्यं ब्रह्मरंध्रेण ब्रह्मनीत्वोत्सृजेत्तनुं ॥ ३० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ देहत्यागाचें प्राणाधार
ण ॥ तें च स्वच्छंदमृत्यूचें लक्षण ॥ तदर्थी जें प्राणोत्क्रमण ॥ तें योगधारण अवधारी ॥ ३१ ॥ मूळाधारीं वा मचरण ॥ रांचेचें निने दें जाण ॥ अ
पानाचें अधोगमन ॥ गुदपीडुन रारवावें ॥ ३२ ॥ तदर्थी विचरता जो प्राण ॥ त्याचें सदां ऊर्ध्वगमन ॥ तो प्राणाचा में आवरुन ॥ अधो सुरव
जाण करावा ॥ ३३ ॥ अपानाचें ऊर्ध्वगमन ॥ स्वाधिष्ठान पर्यंत जाण ॥ प्राणाचें अधःसंचरण ॥ तेचि चक्रीं जाण जें घडे ॥ ३४ ॥ तेथ प्राणा पा
नाची बुझावण ॥ त्याच कामाजी करी समान ॥ ऐक्यें पडिलें आलिंगन ॥ एकात्मता जाण चालिले ॥ ३५ ॥ सांडोनि अपानाची अधोबाद ॥
प्राणें त्याजिला हृदयकंठ ॥ फोडुनि सुषुम्नेचें कपाट ॥ ऊर्ध्वसुरवेना दचालिले ॥ ३६ ॥ जीणतां सुषुम्नेचें घर ॥ भोदिले साहिचकाचे पदर ॥
उघडुनि काकिसुरवाचें द्वार ॥ ब्रह्मरंध्रां किलें ॥ ३७ ॥ तेथ पावल्या यथानिगुती ॥ या देहाची सांडुनि स्थिती ॥ जो कासुभोगवा हेचिती ॥

त्यादेहाचीप्राप्तीतोपावे॥३॥ वैकुण्ठकेलासअमरावती॥सर्वभोगचक्रवर्ती॥जेकामनाकामींचिंती॥तेपावेगतांतत्काळ॥३॥ ज
 तोब्रह्मसायुज्यतावाहे॥तरिसांडूनिदेहाचीसोय॥शुद्धब्रह्मधारणापाहे॥तोब्रह्मचिह्नोयस्वतामिद्ध॥३१॥ यापरीप्राणधारण॥करु
 निनिवर्तेजोजाण॥तेस्वच्छंदमृत्युचेंलक्षण॥त्याआधीनकळिकाळ॥३॥ ॥श्लो॥ ॥विहरिष्यन्सुराक्रीडेमत्स्थंसत्त्वंविभाचयंत
 ॥विमानेनोपतिष्ठंतिसत्ववृत्तीःसुरस्त्रियः॥२५॥ ॥टी॥ ॥देवाचेंदिव्यभांगीआसक्त॥योगियांचेंआन्याचित्त॥तेप्राप्तिलागींच
 था॥माझेसत्त्वनिश्चितचिंतावे॥४॥ जेणेंसत्त्वेम्याजाण॥स्वर्गस्थिपिलेसुरराण॥त्यासत्वगुणाचेंधारण॥निजहृदयजाणजोरा
 रवे॥४२॥ ध्यातांसुरस्त्रियांचीकामनिष्ठा॥तोपावेसुरस्वर्गाचीप्रतिष्ठा॥विमानांचटोनिवरिष्ठा॥करीकामचेंष्टाअप्सरसी॥४३॥
 ॥श्लो॥ ॥यथासंकल्पयेदुध्यायदावामत्परःपुमान्॥मयिसत्येमनोयुंजनृतथातत्समुपाश्रुते॥२६॥ ॥टी॥ ॥संकल्पमाचेंकरीस
 मस्त॥जोमीसत्यसंकल्पभगवंत॥त्यामाझेदायांचित्त॥विश्वासयुक्तजोगारवे॥४४॥ तोजेजेकाळींजेजेदेशीं॥जेजेकर्मजेजेअवस्थे
 सी॥जेजेकांहींचांछीमनासी॥तेसंकल्पत्याप्राप्तीसदांसफळ॥४५॥ मीसत्यसंकल्पभगवंत॥हृदयाधरित्याध्यानयुक्त॥त्याचें
 जेजेकामकामींचित्त॥तेसंकल्पप्राप्तहोतीत्यासी॥४६॥ ॥श्लो॥ ॥योवेमद्वाचमापन्नईशितुर्वशितुःपुमान्॥कुतश्चिन्नविह्वये
 ततस्यचाज्ञायथामम॥२७॥ ॥टी॥ ॥जोकामींसर्वांचानियंता॥स्ययेंस्वतंत्रतत्त्वा॥त्यामाझेध्यानकरितां॥मद्वाचताउपतिष्ठे॥
 ४७॥ मीचिभगवंतसुनिश्चित॥ऐसेंबोधाआलेंयथास्थित॥त्यार्चाआज्ञासुखरवंदित॥पशुपक्षीतुलंधिततेआज्ञा॥४८॥ जेंशीमा
 झीआज्ञासर्वोवरी॥तिशीत्याचाआज्ञाचराचरी॥कोणीतुलंधितानिळभरी॥हेआज्ञासिद्धीखरीतोलाहे॥४९॥ एवयागुणहेतुसिद्धी
 दाहाही॥धारणायुक्तसांगीतल्यापाहीं॥आतांक्षुद्रपंचसिद्धीज्याही॥तुजमीत्याहीसांगेन॥५०॥ ॥श्लो॥ ॥मद्भक्त्याशुद्धसत्त्वस्य
 योगिनोधारणाविदः॥नस्यत्रैकालिकीबुद्धिर्जन्यमृत्युपबृंहिता॥२८॥ ॥टी॥ ॥जगाचेंउत्पत्तिस्थितीनिधान॥सत्यअसेमजआ

धीन॥ त्यामाझ्याठायीं करितां भजन॥ अंतःकरण अतिशुद्ध॥ ५१॥ ते शुद्ध अंतःकरणा जाण॥ भूतभावस्थवर्तमान॥ जगाचें जन्मभोग
 मरण॥ हे त्रिकाळ जसिद्धी प्रगटे॥ ५२॥ ॥ श्लोक ॥ अन्यादिभिर्न हन्येत सुनेर्योगमयं वपुः॥ मद्यां गन्तव्यं तच्चित्तस्य यादसा मुदकं य
 था॥ ५३॥ ॥ टीका ॥ अतिप्रयास करितां चित्त॥ मजसां योगांतें झालें प्राप्त॥ नेणें योगें शरीर योगयुक्त॥ अवाधीत महादंडी॥ ५३॥ त्या
 सिबाधिना शीत उष्ण॥ मृदु आणिक कठिण॥ अग्नि लागल्या दिजाण॥ देह दहन न व्हे त्याचा॥ ५४॥ ते अग्नि याजि विभ्रानि न्याम॥ जे
 विंकां जळीं जळचरांसी॥ अहं हतासिद्धी ऐसी॥ साधकासि उपनिष्ठे॥ ५५॥ येचि सिद्धीच्या धारणा॥ प्रतिष्ठं भमिद्धी प्रगट जाणा॥ ऐकनि
 चाही लक्षणा॥ जीचे तोडरीं जाणा सकळ बाधा॥ ५६॥ त्यासि बान्धवायुचें निद्रा डों॥ बाधकता कदां न घडे॥ प्राणजिंतोनि आनुली कडे
 करी रोकडें दासी त्यासी॥ ५७॥ दंटे फेडूनिस मनसे जे॥ जे विंकां सुरें निद्रा कीजे॥ ते विंकां छावरी दानिजे॥ बाधानुपजे अर्गनाचें॥ ५८॥
 शीतळ जळीं शीतळ काळीं॥ सिद्ध बुडविल्या कोतु केंजळीं॥ तो वाहें रनि घाव या न तळमळीं॥ जळीं मासोळी जे विंकां डे॥ ५९॥ ग्रीष्म
 काळीचें निदाय उष्ण॥ त्यामाजी सिद्ध घातल्या जाण॥ रविकरीं पद्म उल्हासे गहन॥ नेसें लागतां उष्ण दवदवी॥ ६०॥ यापरी अर्क बाध
 कता॥ त्यासि बाधाना सर्वथा॥ तैशींच सिद्धासि शस्त्रें लागतां॥ शस्त्र घाताना तुडे तो॥ ६१॥ आकाशाखों चूं जातां पाहें॥ शस्त्रें मिद्यावोया
 यां जाये॥ ते विंकां सिद्धासि न लागता घाये॥ शस्त्र उपाये सुनाद॥ ६२॥ सिद्धासि दिधलिया विषय॥ विरवहीन व्हे त्या बाधक॥ जे विंकां विरवकी
 डे विरवीं देखा॥ यथास्वरवर्काडती॥ ६३॥ छाया पर्वतातळीं दडपितां॥ ते दाटे नाज विंकां पर्वता॥ ते विंकां अग्नि अर्क विष अंगुवाता॥ सिद्धा-
 सिसर्वथा बाधेना॥ ६४॥ ऐकोनि सिद्धीचीं कथा॥ उल्हास जरीं मानें चित्ता॥ तरि माझे प्रामीसित त्वता॥ सिद्धासर्वथा बाधक॥ ६५॥ माझे
 स्वरूप शुद्ध अहं त॥ तेथ सिद्धिचे जे मनोरथा॥ लोकं जन समस्त॥ ना हांपरमार्थ सिद्धीमाजें॥ ६६॥ मागि न व्हे चि श्लोक संधी॥ परचित्ता
 भिजतेची सिद्धी॥ ध्वनीतें सूचिली विशुद्धी॥ तिबाहि विधी अवधारी॥ ६७॥ तेच श्लांकीं व्याख्यान॥ करितां भगवंताचें ध्यान॥ प्रक-

निनियंता आपण ॥ साक्षां जाणसवीं चा ॥ ६८ ॥ ऐसें ईश्वरत्व हृदयांतो ॥ चित्ता क कता येत्याहाता ॥ तेकांचिनाची अभिज्ञता ॥ स्व
भावता उपतिष्ठे ॥ ६९ ॥ तेकांजी वार्चा स्वभावस्था ॥ हासासर्वें देवता ॥ जो जो संकल्प ज्याच्या चित्ता ॥ तो स्वभावता हा जाणो ॥ ७० ॥ जिह्वा
रीची जे आवडी मोठी ॥ तो हा अवलीला सांगे गोष्टी ॥ येवढी ये सिद्धीची कस वर्ता ॥ उठा उठी तो ला मे ॥ ७१ ॥ ॥ श्लो ॥ ॥ मदिभूती रभिध्या
ये श्रुती वत्सल विभूषिताः ॥ ध्वजात पत्रव्यजनैः सभवेद पराजितः ॥ ३० ॥ ॥ टी ॥ ॥ अवरज यमिद्धीची प्रार्थना ॥ ध्याना आपावी भा-
झी मूर्ती ॥ जीचे निनावें जयो पावती ॥ जाणनिश्चिती सुरवर ॥ ७२ ॥ चतुर्भुज धनश्याम ॥ शंखचक्रगदापद्म ॥ छत्रात पत्रचामर सुग-
म ॥ ध्वजां उत्तम गरुडलां छन ॥ ७३ ॥ स्तब्धं दण्डाणत्कार ॥ व्यजन वीजिती सनागर ॥ चरणीं गजिती तो डर ॥ तो डरीं अपार हरि रवा ॥ ७४ ॥
ऐशिये माझे मूर्तिचें ध्यान ॥ जो सर्वदां करी सावधान ॥ तो सर्वत्र विजयी जाण ॥ अभंग पण माझे नी ॥ ७५ ॥ तो माझे नि ध्याने पाहें ॥ को-
णी न मेळवितां सात्वे ॥ एकला सर्वत्र विजयी होये ॥ ऐशां सिद्धीला हे या निष्ठा ॥ ७६ ॥ जो मी हृदयां धरी अजितु ॥ तो सर्वत्र होय अपराजि-
तु ॥ ऐसें सांगो निभग वंतु ॥ उपसंहारितु सिद्धीतें ॥ ७७ ॥ ॥ श्लो ॥ ॥ उपासकस्य मा मे वं योगधारणया मुनेः ॥ सिद्धयः पूर्वकथिता उ-
पतिष्ठंत्यशेषतः ॥ ३१ ॥ ॥ टी ॥ ॥ ग्पासां गीत त्या ज्या योगधारणा ॥ मज भजतां त्या भावन ॥ त्या त्या सिद्धी त्या सिजाणा ॥ पूर्वोक्त ल-
क्षणा उपजती ॥ ७८ ॥ अनेक भावना धरितां चित्ती ॥ त्या त्या धारणेच्या विलक्षण ॥ अनेक सिद्धींची होय प्रार्थना ॥ जाणनिश्चिती उद्भवा ॥
७९ ॥ नाना योगधारणा व्युत्पत्ती ॥ न करितां सकळ सिद्धींची प्रार्थना ॥ ये के धारणेने होय निश्चिती ॥ ते मी तुज प्रती सांगेन ॥ ८० ॥ ॥ श्लो ॥
॥ जितेंद्रियस्य दांतस्य जितश्वासास्य नमुनेः ॥ मद्धारणा धारयतः कासा सिद्धिः सुदुर्लभाः ॥ ३२ ॥ ॥ टी ॥ ॥ पांच पांच दंडेंद्रियांची जो-
डी ॥ जाणो निगम दम भरवडी ॥ उभय निवेग ग्याची मुदी ॥ कणा पान वोटी जिंकल्या ॥ ८१ ॥ विवेकाचे निबळे जाण ॥ हतिरारवोन सा-
वधान ॥ सदां करितां माझे मनन ॥ मनन मनजिं किं ॥ ८२ ॥ या परिगा साधकांसी ॥ धारणा धरो निमानसी ॥ मी एक ध्यातां अहि-

धा.
३

निर्णी॥ सकळ सिद्धी दासी त्या सिद्धी होती॥८३॥ सांडूनि सकळ उपाय॥ ध्यायेक ध्यानी धरित्या पाहें॥ साधकासि काय उणे आहे॥ दुर्लभ
काय सिद्धीचें॥८४॥ माझे भजनें सावकाशी॥ सिद्धी प्रगटती साधकासी॥ त्यासे व्यन वृत्ती त्यासी॥ तें चव्दशी केशी लागत॥८५॥
श्लो॥ ॥ अंतराया त्वदंत्येता युंजते योगसुत्तमं॥ मया संपद्यमानस्य कावक्ष्यपणहेतवः॥३३॥ ॥ टी०॥ ॥ अहेतुक करितां माझे
भजन॥ तेणें शोध माझे प्राप्ती जाण॥ तेथें सिद्धीं वरी घालितां मन॥ आली नागवण मत्प्राप्ती॥८६॥ ज्यासि विषय भोग लागे गोड॥ तो
च विषय सिद्धींची वाहे चाड॥ ज्यासि माझे प्राप्तीचें कोड॥ तो वांछीना वंडरिद्धि सिद्धीचें॥८७॥ ज्यासि लौकिकीं अनिप्रतिष्ठा॥ तो सिद्धीच्या
सोसीर वटपटा॥ ज्यासि मत्प्राप्तीची निष्ठा॥ तो वचेना वाटा सिद्धीच्या॥८८॥ पावत पावतां वाराणसी॥ जो वस्तीसि गेला वेश्यागृहासी॥
तेथे भुलोन तिच्या भोगासी॥ सर्व स्वतियेसि समर्पि॥८९॥ इथे पासून निजि वें प्राणें॥ सर्वथा वेगळें नाहीं जाणें॥ ऐसा संकल्प करो नितेणें
॥ वश्य होणें वेश्येसी॥९०॥ जंव असे गांढी गांढोडी॥ तंव ते त्या पाशीं लुडबुडी॥ निःशेष वेंचलिया कवडी॥ बाहेरि दवडी तत्काळ॥९१॥
तो दवडितां हिन जाये॥ निर्लज्ज निःसंग होऊ निराहे॥ तरि आपण चिसांडो निजाये॥ तेश्याचि पाहे महांसिद्धी॥९२॥ सकळ पापातें निर्दळ
णें॥ सकळ कुळातें उद्धरणें॥ तें काशीचें रुंद लें पावणें॥ वेश्या नागवणें भोग लिप्सा॥९३॥ तें सीचि सिद्धींची ही कथा॥ माझे प्राप्तीसि प्र
तिबद्धता॥ माझे ध्यान ज्ञान वैराग्यावस्था॥ नागऊ निरिता सांडिती॥९४॥ माझे प्राप्तीने कट जाण॥ उठे सिद्धींची नागवण॥ भोगें छळ
वयामोह कपण॥ विलंब कारण मत्प्राप्ती॥९५॥ माझे स्वरूप अहेतुता॥ तेथें सिद्धीच्या नावावस्था॥ ते मायेची व्यामोहकता॥ जा
णत त्वता उद्धवा॥९६॥ माझे प्राप्ती आड सिद्धीचें विघ्न॥ हें चितुज कळावया विघ्न॥ म्या सर्व सिद्धीचें निरूपण॥ समूळ संपूर्ण सांगीत
लें॥९७॥ माझा ठायीं धरितां ध्यान॥ एकाग्रता होतां मन॥ तेथे भोगलिया सिद्धी जाण॥ करितां नागवण साधका॥९८॥ सिद्धीचे प्रा
प्तीचें कारण॥ जन्मोषधी मंत्रन पजाण॥ कांसाधल्या प्राणा पान॥ सकळ सिद्धी जाण योगाभ्यासी॥९९॥ ॥ श्लो०॥ ॥ जन्मोषधि-

३
१

तपोमंत्रैर्षावतीरिहसिद्धयः॥योगेनाप्नोतिताःसर्वानान्यैर्योगगतिं व्रजेत्॥३४॥ ॥टी॥ ॥एकीजन्मास्तवसहजसिद्धी॥एकीत्यासाधि
तीओषधी॥एकीत्यातपादिमहाविधी॥एकीत्यात्रिशुद्धीमंत्रद्वारा॥२००॥सर्पासिवायुधारण॥मीनासिजलतरण॥पक्ष्यासिनभौगम
न॥हेजन्मसिद्धीजाणस्वभाविक॥१॥हंसनिवर्डीक्षीरनार॥कोकिछेसिमधुरस्वर॥चंद्रामृतसेवीचकोर॥हंसिद्धिसाचारजन्मास्तव॥२
॥जन्मास्तवसहजसिद्धी॥त्याम्यांसांगीतल्यासुबुद्धी॥आतांसाधलियाओषधी॥लाभतीसिद्धीत्याएक॥३॥श्वतमांदारींगजानन॥
अंगारिकचतुर्थीसाधिल्याजाण॥सकळविद्याचेंहोयज्ञान॥धनधान्यसमृद्धी॥४॥अजानवृक्षाचीवोळरवण॥त्याचींफळेंश्वान
मुरवेंजाण॥त्याचेंघडल्याक्षीरपान॥होयआपणअजरामर॥५॥पिचुमंदनित्यसेविल्यादेख॥त्यासिबाधिनाकोर्णाविरव॥पा
ताळगरूडाचेंप्राशिल्यामुरव॥त्यासिदेहदुःखबाधीना॥६॥पूतिकावृक्षाचेमुळीं॥असेमहाशक्तीचीपुतळी॥तेसाधल्याअप्स
राचेंमेळीं॥क्रीडेतत्काळीसाधक॥७॥अनंतओषधीअनंतसिद्धी॥त्यांचीसाधनाकठिणत्रिशुद्धी॥तपादिसिद्धीचीविधी॥ऐकसु
बुद्धीउद्भवा॥८॥कृष्णपराक्चांद्रायण॥आचारजलाशयधूम्रपान॥तपकरीजेजेभाउन॥तेतेसिद्धीजाणतोपावो॥९॥ऐकमंत्रसि
द्धीचेंलक्षण॥प्रेतावरिबैसोनिआपण॥एकरात्रकेल्याअनुष्ठान॥प्रेतदेवतासंपूर्णप्रसन्नहोय॥१०॥तेणेंभूतभविष्यवर्तमान
॥तैसिद्धीप्राप्तहोयजाण॥करितांसूर्यमंत्रविधान॥दूरदर्शनसिद्धीउपजे॥११॥जैसामंत्रजेसीबुद्धी॥तैसीत्यासप्रगटैसिद्धी॥
यासकळसिद्धीचीसमृद्धी॥योगधारणाविधीमार्जाअसर्ता॥१२॥नेहटूनियांआसना॥ऐक्यकरोनिप्राणापाना॥जोधरीयोगधा
रणा॥सकळसिद्धीजाणातेदायां॥१३॥म्यासांगीतलीसिद्धींचीकथा॥झालियाप्राणापानसमता॥आलियायोगधारणाहा
ता॥तैसिद्धीसमस्ताप्रगटती॥१४॥प्राणापानसमानकरितां॥योगधारणाहिनधरितां॥मजएकांतींतदृढर्याधरितां॥सिद्धीस
मस्तादासीहोती॥१५॥मजपावावयातत्वता॥मजएकांतेस्मरतांध्यातां॥पांवादेऊनसिद्धींचेंमाथां॥चारीमुक्तीस्वभावतादा

भा.
८

अ
१८

८

सीहोती॥१६॥ नानासिद्धींचाधारणाधरिना॥ माझीसलोकतासमीपता॥ हातानयेगास्वरूपता॥ मगसायुज्यतातेकेंची॥१७॥
माझीअतिशयेंभुद्धभर्त्ता॥ तेमुक्तीसीदूरदवडिनी॥ माझेनिभायार्थेनियतसी॥ तेपूज्यहोतमजलार्गी॥१८॥ जोसकळसिद्धीं
चारिंश्वरू॥ तोमीलागेत्याचीपूजाकरू॥ तेथेंलाजोनि सिद्धीचासंभारू॥ घेऊनिनिजवेडाफपठताती॥१९॥ सकळसिद्धींच्या-
स्वामित्वेसी॥ मीभगवंततिष्ठेभक्तापारी॥ तेंचिश्लाकारेंतुर्घाकेशी॥ उद्धवासिसंगत॥२०॥ ॥श्लोक॥ ॥सर्वासामपिसिद्धी
नाहेतुःपतिरिहंप्रभुः॥ अहंयोगस्यसारस्यधर्मस्यब्रह्मवादिनाम्॥३५॥ ॥टीका॥ ॥सकळसिद्धींचेंमीजन्यस्थान॥ माझेनि
सिद्धींचेंथोरमहिमान॥ सिद्धींसिमजमार्जानिदान॥ यापरिमीजाणस्वामीत्यांचा॥२१॥ जेजीवाव्यार्चाऐक्यता॥ त्यायोगाचा-
स्वामीमीतत्वता॥ जेथजीवत्वाचीमिथ्यापार्त्ता॥ त्याज्ञानाचाहिसर्वथास्वामीमीची॥२२॥ ज्ञानोपदेशाजेंसाधू॥ त्यांचाहिस्वा-
मीमीप्रसिद्ध॥ माझेनिप्रसादेज्ञानबोधू॥ होतसेविषदुसज्ञाना॥२३॥ उपदेशाउपनिषद्गोंवेदु॥ त्यावेदाचाहिस्वामीमीगो-
विंदू॥ मजवेगेळावेदवादु॥ उच्चाशीशब्दलुच्चारि॥२४॥ परमेश्वरिजेज्ञानमाधन॥ त्याचाहिस्वामीमीचिजाण॥ मीसबात्यपरि-
पूर्ण॥ चैतन्यधनसवात्मा॥२५॥ मीसर्वात्यासर्वव्याप्त॥ सबात्यपरिपूर्णअमस्त॥ हेमाझाढायांसहजस्थित॥ ऐकसुनिश्चित
उद्धवा॥२६॥ ॥श्लोक॥ ॥अहमात्मानरोवात्योऽसाहकःसर्वदेहिनाय॥ यथाभूतानिभूतेषुबहिरंतःस्वयंतथा॥३६॥ ॥
इतिश्रीभागवतेमहापुराणेएकादशस्कंधेभगवदुद्धवसंवादेपंचदशोऽध्यायः१५॥ ॥टीका॥ ॥जीवाच्याजीवामाजी-
माझावास॥ जीवमजमाजीसावकाश॥ माझेस्वरूपगाआसमसहास॥ गुणमायेसअनावृत॥२७॥ जेविंद्याचीवस्तीआ-
काशी॥ आकाशसबात्ययाघटासी॥ तेविंसीजीवमात्रांसी॥ सबात्यवृष्टीकेशीपरिपूर्ण॥२८॥ जेजीवमहाभूतेसोनिकासी
॥सबात्यअसतीसर्वासी॥ तेविंसीसकळजगासी॥ सबात्यवृष्टीकेशीपरिपूर्ण॥२९॥ जीवनजैसेंतरंगासी॥ कांगोडीजैसी

गुच्छासी॥तेवेंअनंतकोटीब्रह्मांडासी॥मीपूर्णतेसिपरिपूर्ण॥२३०॥मजपूर्णचीपूर्णप्राप्ती॥निकटयेतयेतांहातीं॥तेसंधीसिद्धीना
 गविती॥भोगसंपत्तीउपचारे॥३१॥ज्याचेरायापाशींचलन॥त्याचेहातायेलांचसंपूर्ण॥तेणेचितोपावेमरण॥तैशासिद्धीजाणघा
 तका॥३२॥येअध्याईचेनिरूपण॥सांगावयाहेंचिगाकारण॥माझेप्राप्तीसिद्धीविघ्न॥उद्धवाजाणनिश्चिती॥३३॥एकाग्रभजनै
 माझीप्राप्ती॥होतांतेसंधीसिद्धीयेती॥त्याभुलवोनियांभोगासक्ती॥नागवितीसाधका॥३४॥जनेणतांमाझेंनिजसुरव॥ऐसेजे
 कांकेवळसूरव॥त्यासींचसिद्धीचेंकवतुक॥अलोलिकभांगलिप्ता॥३५॥जैसेवेंश्येचेहावभाव॥तैसेंसिद्धीचेंवेभय॥हेत्यागावया
 गासर्व॥देवेंहाअध्यावोनिरूपिला॥३६॥ज्यासिप्राप्तमाझेंनिजसुरव॥त्यासिसिद्धीतुच्छप्रायदेख॥नदेखतीजन्ममरणाचेंसुरव
 ॥माझापूर्णहरिवकोंदादे॥३७॥संवितांसद्गुरुचरण॥कोंदादेब्रह्मपरिपूर्ण॥तेथसिद्धींसिधुसेकोण॥हेजाणतीरवूणहरिभक्त
 ॥३८॥हरिभक्तीसिविकिलाभावो॥भजनेफिटलाअहंभावो॥तेथसिद्धीचाभोगसंदेहो॥नुपजेपाहाहोसर्वथा॥३९॥भुक्तिमुक्ती
 रिद्धिसिद्धी॥सद्गुरुचरणींगात्रिभुद्धी॥हेनेणतीजेमंदबुद्धी॥तेतेनानासिद्धीचांछिती॥२४०॥सकळसिद्धीचेंसाधन॥निरपे
 क्षतासत्यजाण॥निरपेक्षाचेंआंगण॥सिद्धीसंपूर्णओळगती॥४१॥सिद्धीचीअपेक्षताज्यांचेचितीं॥सिद्धीत्याकडेनथुंकिती॥
 निरपेक्षाचेंपार्याचीमाती॥सिद्धीवंदितीसर्वदां॥४२॥ज्ञानवैराग्यभक्तिचेमाथां॥सत्यजाणपांनिरपेक्षता॥तेनिरपेक्षताआ
 लियाहाता॥सुक्तीसायोज्यतापायांलागे॥४३॥निरपेक्षतेपासींसर्वसिद्धी॥निरपेक्षतेपासींविधी॥निरपेक्षतेपासींसुबुद्धी॥
 चरणवंदीअहिर्निशी॥४४॥निरपेक्षतातेथनिर्वाहो॥निरपेक्षतातेथसद्भावो॥निरपेक्षतेपासींभगवद्भावो॥यथार्थपाहा
 होतिष्ठतु॥४५॥निरपेक्षतेपासींउपनिषद्भागू॥निरपेक्षतेपाशींसाचारयोगू॥निरपेक्षतास्वानंदभोगू॥सांपडेथीरंगुनिर
 पेक्षता॥४६॥यथाज्ञानार्जनाशरण॥त्याचेनेनियंतीवदण॥चढींनिर्वाणतजाण॥मदंमंहुर्णतानेहो॥४७॥आहंतास्वा

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ ओं नमो सद्विरुद्धीमूर्ती॥ चराचरतुङ्गीविभूती॥ विश्वात्माविश्वस्फूर्ती॥ अमूर्तमूर्तीगुरुराया ॥ १ ॥
 ॥ तुझेमूर्तीचेंमहिमान॥ सकळगारुड्यातकथ्यजाण॥ श्रुतीनेधनलेभान॥ शब्दआणवाहिली॥ २ ॥ आणवाहिलीदृष्टती॥
 ॥ तुजसमाननाहींदुजीस्थिती॥ जेजेयोजावेउपपत्ती॥ तेतेविभूतीपेंतुङ्गी॥ ३ ॥ नुस्रियाप्रभावाचीऐरीगेडी॥ जेदुजपणा
 चेंमूळतोडी॥ मगएकपणाचेपरवडी॥ दृष्टांतकादीकोणकोटे॥ ४ ॥ कोटेंतुजेंस्थानमान॥ हेंचसर्वथानकळेजाण॥ अ-
 गाधतुझेमहिमान॥ कैसेनिध्यानकरावे॥ ५ ॥ हेतुमातुदृष्टांतु॥ नरिधेजाचेशिवेआंतु॥ तोभागवतीचाभागवतार्थु॥ वो-
 वियांतुबोलविशी॥ ६ ॥ तेमाझेमहाटेआरीखबोल॥ सद्विरुद्धीकेंलसरबोल॥ तेथीच्याप्रेमाचेजेबोल॥ जाणतीकेवलगुरुभक्त
 ॥ ७ ॥ जासीनाहींगुरुचरणीभक्ती॥ त्यासीकैसेनहोईलविरक्ती॥ जरापढेलश्रुतिस्मृती॥ शास्त्रव्युत्पत्तीकेल्याही॥ ८ ॥ करिनां-
 साधनाच्याकोटी॥ साधनीसमाधाननुठी॥ आलियासद्विरुद्धपादही॥ ब्रह्मत्वेपुर्णगुरुभक्ती॥ ९ ॥ नातूंसद्विरुद्धीजनार्दन॥ स-
 कळजगाचेंअधिष्ठान॥ भूतीभूतात्मातूंआपण॥ सहजेजाणसमसाम्य॥ १० ॥ समसाम्यसर्वभूती॥ जासीघडसद्विरुद्धभक्ती
 तेचियेश्रीमहाभागवती॥ अर्थप्राप्तीप्रविष्ट॥ ११ ॥ आलियासद्विरुद्धपादरिष्ट॥ नकरिनांव्युत्पत्तीचेंकष्ट॥ भागवतार्थीद्वेय
 प्रविष्ट॥ भक्तसुभटभावार्थी॥ १२ ॥ हृदयीआलियासद्भावो॥ भावेप्रकटेदेवाधिदवो॥ तेथेभागवताचाअभिप्रावो॥ सहजेचिपा-
 हाहोठसावे॥ १३ ॥ यालागींकरिनांगुरुभक्ती॥ प्राप्तहोईजभागवतार्थी॥ तेथकाव्यादिव्युत्पत्ती॥ नानायुक्तीकिमर्थ॥ १४ ॥ कि-
 मर्थकरावेंशास्त्रज्ञान॥ किमर्थकरावेंवृथाध्यान॥ चालतेंबोलतेंब्रह्मपूर्ण॥ सद्विरुद्धरणसाधको॥ १५ ॥ वीचूनियांगुरुभजन॥ शि-
 शिध्यासीनोहेसमाधान॥ याहुनियोंश्रेष्ठसाधन॥ नाहीजाणसर्वथा॥ १६ ॥ त्यासद्विरुद्धपादपरिपाटी॥ एकादगीपूवार्धकोटी
 वारवाणिजीमहाटी॥ यथार्थदृष्टीनिजबोथें॥ १७ ॥ उंसगाळियारसहोय॥ तोटिविलियानरोहे॥ त्याचाआळनीयापाहे॥

गुळहोयसपिंड॥१८॥तोहीठेवितोळिगाडधरी॥मगसाखरकीजेरायपुडी॥तेहीघोटूनियोचनुरी॥नावदकरिजेगेकडी
 ॥१९॥तेसेहेश्रीभागवतजाण॥मुळीबोलिल्लार्थीनारायण॥तेचिश्रीव्यासेआपण॥दशलक्षणवर्णिले॥२०॥तेदशलक्षणव
 रवडी॥श्रीशुकमुखेचढलीगोडी॥तेथीलकवीणपदबंधमोडी॥दीकाचाखडीश्रीधरी॥२१॥तेश्रीधरीचेव्याख्यान॥भावाथ
 दीपिकाजाण॥त्याभावाथ्याचीसद्भावखूण॥केलेनिरूपणदेशभाषा॥२२॥मूळयक्षाएकनारायण॥व्यासशक्तश्रीधरव्याख्य
 न॥त्यांतमुळीचेंलक्ष्मीगोडपण॥एकजनादेनकविकर्ता॥२३॥मुळीवीजश्रीनारायण॥ब्रह्म्याचेताईप्रसिद्धेजाण॥तेनार
 ददेचींसेपूर्ण॥पीकपरिपूर्णनिडारले॥२४॥त्याचीव्यासेदशलक्षण॥सेपूर्णकलीसंयगण॥शुकेंपरीदितीचारवळाजा
 ण॥मिळूनिनिजकणकाढिले॥२५॥तेचिशार्वार्थेजाण॥श्रीधरेनिजबुद्धीपाखडून॥काढिलनिडारांचकण॥अति
 सद्यणसूटेक॥२६॥त्यार्थापद्मान्नेचोरवडी॥महार्थायादमोडी॥एकाजनादेनेकलीपरवडी॥तेजाणर्तागोडीनिजात्मभक्त
 ॥२७॥त्याश्रोत्यांचेनिअवधाने॥जनादेनरूपासावधाने॥पूर्वाधीएकाजनादेने॥सेपूर्णकरणेदेशभाषा॥२८॥तेप्रथमाध्यायी
 अनुक्रम॥चैराग्यउत्पत्तीचारसंभ्रम॥कुलक्षयाशीपुरुषोत्तम॥करीउपदेशब्रह्मभाषे॥२९॥दुसऱ्यापांडेअनुक्रमवरी॥नार
 देवरुदेवाच्याधरी॥निमिजायंतप्रश्नोत्तरी॥पंचाध्यायीखरीसंपटी॥३०॥षष्ठाध्यायीश्रीकृष्णमूर्ति॥पाहोआलियासु
 रवरपंक्ति॥तीहीप्रार्थिलार्थापती॥निजधामाप्रतिजावया॥३१॥एकेनिसुरवरचीविनेती॥दखोनिअरिष्टभूतद्वारावती॥उद्द
 विंप्रार्थिलार्थापती॥निजधामाप्रतिमजनेई॥३२॥त्याचेप्रश्नांचेप्रश्नोत्तर॥त्यागयुक्तज्ञानगंभीर॥सप्तमाध्यायीशारंगधर॥
 थोडेनिफारबोलिला॥३३॥तेथत्यागसंगहलक्षण॥यदुअवधूतसंवादजाण॥चोविसांगुरुचेप्रकरण॥केलेसंपूर्णअष्टमान
 वर्य॥३४॥श्रद्धासंगहज्ञानविश्वास॥तेथनानामतांचामतनिरास॥दशमाध्यायीहृषीकेश॥ज्ञानविलासबोलिला॥३५॥श्र

करावे अर्थायी जाण ॥ बद्धमुक्तचें वैलक्षण्य ॥ सांगो निसाधुचें लक्षण ॥ मक्तांचें संपूर्ण दाखिलें रूप ॥ ३६ ॥ भागवती वाराव अ-
 ध्याये ॥ अनी गुलबो लिला देवो ॥ तेथील लाविनो अभिप्रावो ॥ पडे संदेह सजाना ॥ ३७ ॥ वाराव अध्यायाची किली ॥ युक्ती प्रयुक्ती
 ना तुडे बोली ॥ जनार्दन कृपा माउली ॥ तेणे मार्गी दाखिली ग्रंथाची ॥ ३८ ॥ तद्वादशाध्यायी निरूपण ॥ सत्संगाचा मदिमा महन ॥
 कर्मांचा कर्ता कोण ॥ त्यागी तेलक्षण कर्ताचें ॥ ३९ ॥ तद्वादशाध्यायो एकता ॥ ज्ञान संलग्न होय चित्ता ॥ आडवी ठोव विषया व-
 स्था ॥ तेणे बाध कर्ता साधकां ॥ ४० ॥ गुणो वैषम्यचें लक्षण ॥ तेणें विषया वस्त्यागहन ॥ तेथ सत्त्वशब्दोचें कारण ॥ केल निरूपण
 त्रयोदशी ॥ ४१ ॥ तेथ प्रसंगेय थोचित ॥ चित्तविषयाचें जें ग्रथित ॥ उगवावया हंसगीत ॥ सुनिश्चित सांगीतलें ॥ ४२ ॥ हंस-
 गीती जें निरूपिलें ज्ञान ॥ समाधी पर्यंत समाधान ॥ तेथ साध्यावया साधन ॥ चवदाता आपणवो लिला देवें ॥ ४३ ॥ साधना
 माजी मुख्य भक्ती ॥ सगुण तेची माझी निर्गुण मूर्ती ॥ योग युक्त ध्यान स्थिती ॥ वो लिला श्रीपती चतुर्दश ॥ ४४ ॥ विविधा सिद्धी-
 ची धारणा स्थिती ॥ देवें सांगीतली उद्धवा प्रती ॥ सिद्धी बाधका गाझे प्राप्ती ॥ हंपंधराच्या अंती निरूपिलें ॥ ४५ ॥ एवंपंधराध्या-
 पूर्वार्थ ॥ निरूपण झालें अति शुद्ध ॥ आतां उंचलेले उत्तरार्थ ॥ नोकथासंबंध अवधारा ॥ ४६ ॥ षोडशी मग वदिभूती ॥ सतरा
 अठरा अध्याया प्रती ॥ वर्णाश्रम कर्मगती ॥ विधान स्थिती निरूपण ॥ ४७ ॥ एकुण सावा अध्याय गहन ॥ ज्ञान निर्णयाचें
 महिमान ॥ उद्धवाचें यम नियमादि प्रश्न ॥ सांगीतले ज्ञान परिपक्वें ॥ ४८ ॥ त्या ज्ञानाधिकाराचा वेग ॥ अज्ञान ज्ञान मध्यस्थ-
 भाग ॥ विसावे अध्यायी श्रीरंग ॥ त्रिविध भागवो लिला ॥ ४९ ॥ तेथ गुण दोषाची अगस्त्या ॥ उद्धवें हे विलीवेदांच माया ॥ तेचे दवा
 दसे स्था ॥ केली तत्त्वता एक विसांत ॥ ५० ॥ तेचें वेदवाद व्युत्पत्ती ॥ तत्वांची संख्या किती ॥ ते तत्त्व संख्या उपपत्ती ॥ केली श्रीपतिनियथा
 न्वये ॥ ५१ ॥ सकळ तत्वांचें विवेचन ॥ प्रकृती पुरुषाचें लक्षण ॥ जन्म मरणांचें प्रकरण ॥ केलें निरूपण बाविसावा ॥ ५२ ॥ साहो नियांपरापरध

स्वयेराहावेभिर्द्वे ॥ हाभिक्षगीतसंवाद ॥ केलाविषदतेविसावा ॥ ५३ ॥ अद्वैतींगदावयास्थिती ॥ चोविसावासेख्यावित्पती ॥
निर्गुणायासोनिगुणोत्पत्ती ॥ गुणक्षया अंतीनिर्गुणदरे ॥ ५४ ॥ आदीनिर्गुण अंतीनिर्गुण ॥ मध्येभासेन्दमिथ्यागुण ॥ येअद्वे-
तप्राप्तीलागीजाण ॥ केलेनिरूपसंख्याचे ॥ ५५ ॥ तेमिथ्यागुणप्रवृत्तायुक्त ॥ विगुणगुणाचासन्निपात ॥ योलिलापंचविसा-
व्यांत ॥ निर्गुणोक्तनिजनिष्ठा ॥ ५६ ॥ सविसावेअध्यायाप्रती ॥ अनिवारअनुतापार्चीशर्का ॥ भोगितांउर्वशीकामप्राप्ती ॥ पावला-
विरक्तीपुस्तखा ॥ ५७ ॥ सज्जनक्रियामुक्तलक्षण ॥ वेदीकतांचीकमिथसज्जन ॥ याउद्धवप्रश्नांचेनिरूपण ॥ केलेसंपूर्णसत्तावि-
सावा ॥ ५८ ॥ महायोगाचेयोगभांडार ॥ परमज्ञानेजानगंभीर ॥ निजरुखांचेरुख्यसार ॥ केवळचिन्मात्रअद्वैतविसावा ॥ ५९ ॥ त्या-
अध्यायामाजीजाण ॥ संसारअसेमवाचाप्रश्न ॥ उत्थयेकेलाअतिगहन ॥ त्याचेहाप्रतिवचनदीधेलेदेवे ॥ ६० ॥ एकादशाचा
स्वरूप ॥ भक्तिप्रेमाचेअतिविलासू ॥ एकुणतिसावाग्रसर ॥ ज्ञानोपदेशभक्तियुक्त ॥ ६१ ॥ पुढिलेदोअध्यायांत ॥
दकुळाचाघात ॥ होनांदेडलीनाजानसमर्थ ॥ तेप्रत्यक्षभूतद्वारदावी ॥ ६२ ॥ ब्राह्मणाचाशापकटीण ॥ शापेबांधिला
॥ ६३ ॥ जतरांनीकथाकोण ॥ कुळनिर्दळणब्रह्मशापे ॥ ६४ ॥ ब्राह्मणाचाकोपसमर्थ ॥ सगळासमुद्रकेळामून ॥ शिवाचा
केलालिंगपान ॥ ब्रह्मक्षोभातनिमेषार्थ ॥ ६५ ॥ यालागींसज्ञानअथवासुख ॥ तोहीनकरावाब्रह्मविरोध ॥ हेचदावावयामुकु-
द ॥ कुलक्षयोप्रसिद्धदारवरी ॥ ६६ ॥ निजदेहाशीजोकराघात ॥ तोजराव्याधकळानुक्त ॥ येथवरदेहार्तान ॥ क्षमायुक्तनो-
सज्जन ॥ ६७ ॥ एकूणतीसपर्यंतअध्यायांत ॥ कृष्णेंउपदेशिलेज्ञानार्थ ॥ पुढीलदेनअध्यायांत ॥ स्वयेदावीनविदहले ॥ ६८ ॥
रामअयोध्यायेउनगेला ॥ कृष्णेंनिजदेहहीसांडिला ॥ येणेंदेहाभिमानमिथ्याकेला ॥ तरावयापुढिन्यामुमुक्षा ॥ ६९ ॥ साद्यसद्गुरूज
पंधराअध्यायपूर्वार्थ ॥ व्याख्यानझालेंअतिशुद्ध ॥ सूत्रप्रायउत्तरार्थ ॥ दाविलेविषदअध्यायार्थ ॥ ७० ॥ साद्यसद्गुरूज

नार्दन॥ श्रोतों द्योवें अवधान॥ पुढील उत्तरार्ध व्याख्यान॥ एका जनार्दन बोलवी॥ ७०॥ झालिया वसेताचे रघुपें॥ वृक्षसपुष्प
सफळतेणें॥ तेवी जनार्दन कृपागुणें॥ सार्थक वचनें व वित्यावी॥ ७१॥ गगनी उगवला अंशुमाळी॥ तेवीं विकासेक मळमळी
तेवी जनार्दन कृपामेळी॥ कवित्वनव्हाळी विकासे॥ ७२॥ वेणू घेऊनी यां हांते॥ विश्वामोहि लेकृष्णनाथें॥ तेवी कवी श्वरकरोनि
माते॥ यत्नायेथें जनार्दन॥ ७३॥ तो जनार्दन कृपाक्षीराथी॥ जाचे कृपे शी नाही अवधी॥ तेणें उत्तरार्थी प्रवेशे बुद्धी॥ अर्थसि-
द्धी समवेत॥ ७४॥ मोगील कथा संगती॥ पंधरावें अध्याय अंती॥ सिद्धी बाधकामासे प्राप्ती॥ ऐसं श्रीपती बोलिला॥ ७५॥ ए-
वं खांडूनी सिद्धीचे ध्यान॥ माझे स्वरूपी राखावें मन॥ हे ऐकोनि कृष्ण वचन॥ उद्देवं प्रश्न मांडिला॥ ७६॥ उद्देव द्वाणें ब्रह्मणा-
था॥ विनंती अवधारी समर्था॥ तुझ्या विभूती समरता॥ मज तत्त्वनासांग्या॥ ७७॥ ॥ श्लोक॥ ॥ उद्देव उवाच॥ त्वं ब्र-
ह्म परमं साक्षादनाद्यंतमपावृतं॥ सर्वेषामपि भावानां त्राणस्थित्यप्ययोद्भवः॥ ७८॥ टीका॥ भूतभौतिकोचें तूं कारण
तुझे निजन्मस्थितिनिधन॥ इतुं केकरोनि अकर्ता जाण॥ ब्रह्मपरिपूर्णं तूं या लागी॥ ७९॥ द्वाणजी उच्यत्ति स्थितं मरण॥
भूतानें प्रकृती करी जाण॥ ते प्रकृती तुझे अधिन॥ तुझे निचळण प्रकृतीगी॥ ८०॥ या लागी प्रकृती सांपर्तित्त॥ तूं परमात्म-
स्वतंत्र॥ अनादि अव्ययो अपार॥ श्रुतीशी पारनकळेची॥ ८१॥ प्रकृतीगी तुझे आचरण॥ तूं अनंत गात्री रावण॥ जीवांचें स्व-
रूप गातूं आपण॥ परी जीव पण तुज नाही॥ ८२॥ जीवूनि तुका अज्ञान युक्त॥ तूं जानातीत निश्चित॥ या लागी ब्रह्म तूं माझीं
अविनाश वत अपरोक्ष॥ ८३॥ तो तूं अपरोक्ष केसा द्वाणगी॥ सर्वां सवंच अबाह्य असशी॥ ऐसा असोनि अनर्क्य हाशी॥ हणी
किरीतें एक॥ ८४॥ ॥ श्लोक॥ उच्चावचेषु भूतेषु दुर्ज्ञेयमकृतात्मभिः॥ उपासन्ते त्वां मग वन्याथा तथ्येन ब्राह्मणाः॥ ८५॥ टीका
मशकादि हिरण्यगर्भपर्यंत॥ तूं सबाह्य सर्वभूतीं सतत॥ ऐशिया तूं निश्चित॥ ब्राह्मण जाणतें पदार्थें॥ ८६॥ आकलूनि उपनिष

दार्थ ॥ तुझा ठाई भजन युक्त ॥ ते तुज सर्वगत ते जाणत ॥ कनिश्चित सर्वात्मा ॥ ८५ ॥ त्या सर्वा त्याचा पाहतां पार ॥ अचिंत्या
 न्त एवयं धर ॥ त्या तुज नेणती प्राकृत नर ॥ ऐक विचार तयांचा ॥ ८६ ॥ जे मनाचे विकले ॥ उपस्थाचे अंकिले ॥ जे रसेने
 च पोसणे डाले ॥ निदने केले घर जांवडं ॥ ८७ ॥ त्यांसि स्वतः सिद्ध स्वरूपों हि ॥ सर्वगत न पडे चिठायीं ॥ निजात्मतान कळे
 देहीं ॥ सदा विषयीं भूलले ॥ ८८ ॥ विषयींचे चळ अंतःकरण ॥ त्यासीन व्हे ध्यानसगुण ॥ निर्गुणी प्रवेशेना मन ॥ अज्ञानजन
 केयीं नरती ॥ ८९ ॥ न करितां नाना वित्ती ॥ न धरितां ध्यानस्थिती ॥ तुझ्या उत्तमा जाविभूती ॥ त्यासांग निश्चिती भजनासी ॥
 ॥ ९० ॥ ॥ श्लोक ॥ येषु येषु च भावेषु भक्त्या त्वां परमर्षयः ॥ उपासीनाः प्रपद्यंते संसिद्धिं तद्ददस्व मे ॥ ३ ॥ टी० ॥ ॥
 ज्या ज्या तुझ्या विभूती ॥ पूर्वी उपासिल्या संती ॥ हृदभावे करोनियां भक्ती ॥ तुझी स्वरूप प्राप्ती पावले ॥ ९१ ॥ त्यास कळतु
 झ्या विभूती ॥ कवण स्थिती कवण व्यक्ती ॥ कवण भावो कवण गती ॥ हे निश्चिती मज सांगा ॥ ९२ ॥ ह्या णशी सकळ भूतां प्रती
 तूं चिंते स्वमाझ्या विभूती ॥ तरिते तुझी अंतर्क्य स्थिती ॥ न कळे श्रीपति आमुचेनी ॥ ९३ ॥ ॥ श्लोक ॥ गूढश्वरसिभूतात्मा भू
 तानां भूतभावतः ॥ न त्वां पश्यंति भूतानि पश्यंतं मोहितानि ते ॥ ४ ॥ टी० ॥ सर्वभूतांचा हृदयस्थ ॥ हृदयीं असोनि अति
 गुप्त ॥ त्या तू ते भूते समस्त ॥ नेदें स्वतः देह भ्रमे ॥ ९४ ॥ त्या देह भ्रमासी देवराया ॥ समूळ कारण तुझी माया ॥ तेथें तुझी रूपाझा-
 लिया ॥ माया जाय विलया गुणें सी ॥ ९५ ॥ मग सर्वत्र सर्वा ठाई ॥ सर्वभूतीं सबाह्य देहीं ॥ तुझे स्वरूप ठाई ठायीं ॥ प्रगटे पा-
 हीं सदा दित ॥ ९६ ॥ ये वंदें तुझे रूपेचे करणें ॥ ते रूपा लाहिजे कवणें गुणें ॥ यालागी तुझ्या विभूती उपासणे ॥ तुझे रूपे का-
 रण गोविंदा ॥ ९७ ॥ या बिलागी विभूतीची स्थिती ॥ समूळ सांगावी मज प्रती ॥ तेची अर्थीची विनंती ॥ पुढत पुढती करीतसे
 ॥ ९८ ॥ ॥ श्लोक ॥ याः काश्च भूमीदियै रसायां विभूतयो दिक्षु महविभूते ॥ तामह्यमारब्धाद्यनुभावितास्ते

नमामितेनार्थपदोधिपद्यं ॥५॥ ॥ टी० ॥ स्वर्गमृत्युपानाद्यस्थितिं ॥ विस्मयान्यादशदिशांप्रती ॥ व्यासमस्तद्विनुज्या
 विभृती ॥ सांगश्रीपनीमजलार्गी ॥ ९९ ॥ एसाकरो ॥ योयपव ॥ उद्धेवधानेनेलोटांगण ॥ सकळतीर्थोवेजनाख्यान ॥ मस्त
 कींथीचरणवेदिले ॥ १०० ॥ एकेनिउद्धवाच्याप्रश्नी ॥ परमसंतोपदपीकेशी ॥ पुरस्करोनिउद्धवासी ॥ कायत्यासीबोलि
 ला ॥ १ ॥ वैरागजयोद्वाजोपेचानन ॥ कोदंडदीक्षाप्रतापगहन ॥ सखात्रिचलगपदियेनाजाण ॥ जीउप्राणजोमाझा ॥ २ ॥
 ज्याचेरर्थचिमीधुरेरी ॥ ज्याचाअश्वोचेवाकदोरधरी ॥ जोउपदेशिलाकुरुक्षेत्री ॥ उभयसेनेमाझाशरणरंगी ॥ ३ ॥ तो
 नरावतारअर्जन ॥ त्याच्याऐसातुझाप्रश्ना ॥ ऐसेंउद्धवासीसंतोपेन ॥ कायश्चाकृष्णबोलिला ॥ ४ ॥ ॥ श्लो० ॥ श्रीम
 गवानुवाच ॥ एवमेतदहंपृष्टप्रश्नप्रश्नविदोवर ॥ युयुत्सुनाविनशनेसपत्नैरर्जुनेनैव ॥ ६ ॥ टी० ॥ हाचिप्रश्न-
 मजकारणं ॥ पूर्वीपुशिलाअर्जने ॥ जेव्हांतिरस्कारुनीदुर्योधने ॥ युद्धसत्राणेंमांडिले ॥ ५ ॥ अरिनिर्दळणींप्रतापपूर्ण ॥
 धीरवीरआर्णोसजान ॥ प्रश्नकर्त्यामाजीविचक्षण ॥ माझाआत्माजाणअर्जन ॥ ६ ॥ तेणेंअर्जनेंकुरुक्षेत्री ॥ युद्धसम-
 यींमहामारी ॥ स्वजनवधाचेभयभारी ॥ हाचिप्रश्नकरीमजनेहां ॥ ७ ॥ ॥ श्लो० ॥ जालाजातिवधगर्ह्यमधर्मराज्यहे
 तुकं ॥ तनोनिवृत्तेहंताहंतोयमितिलौकिक ॥ ८ ॥ सतदापुरुषव्याघ्रोयुक्तयामेप्रतिबोधित ॥ अभयभाषत
 मामेवंयथात्वरणमूर्धनि ॥ ९ ॥ टी० ॥ केवळराज्यलोभाकारणें ॥ गुरुगोत्रपितृव्यवधेणें ॥ हेअतिनिंद्यमजकार-
 णें ॥ नाहीजुंझणेंप्राणें ॥ ८ ॥ लौकीकधर्मप्रवृत्ती ॥ मीमारितांहंमरती ॥ हेमहामोहाचाभांती ॥ उपजलाविनीअ-
 र्जना ॥ ९ ॥ राजभोगाचेंधरोनिवर्म ॥ जातीवधाचेंनिंद्यकर्म ॥ हाकेवळमजअधर्म ॥ धर्माचास्वधर्मबुडुट ॥ १० ॥ ज्या
 चेंतीर्थव्यावेंप्रतिदिनी ॥ जपुजावेवराखनी ॥ तेरेवोचूनिस्वटाबाणें ॥ भोगाचाअवनीस्वगोत्ररुधिरें ॥ ११ ॥ स्वगोत्र-

रुधिराचा पूर ॥ पृथ्वीवरी वाहदुस्तर ॥ नेणे आदी होइंग ज्यथरा ॥ हे कमंडोरन करे मज ॥ १२ ॥ कुळीं सपुत्र वांछिजे निही ॥ वा
णखें चावे त्यांचे हृदयी ॥ यापरी पूर्वजा पाही ॥ झालो उत्तराई मानावे ॥ १३ ॥ ज्यांचे करावे श्राद्ध तर्पण ॥ त्यांचे वाणवरी ध्यावे
प्राण ॥ भलें पूर्वजां झालो उत्तीर्ण ॥ आनी नाश वणनि जयर्मा ॥ १४ ॥ श्लोक संगत ॥ हो मोठा पाप्यासि सर्ग जिना ना भोक्ष्य
सेमहीम् ॥ टीका ॥ कुडीं निमालिया स्वर्ग गती ॥ तया आलिया गत्य प्राप्ती ॥ दोन्हीं ने श्वरें गा श्रीपति ॥ कोणें हितार्थी नुं
झावें ॥ १५ ॥ लेसेने अनुतापें जाण ॥ मांडुनिया श्रनु ध्याण ॥ शोका कुन्धित अर्जुन ॥ म्दानव दनरं रं रं ॥ १६ ॥ नेका
काळीं म्यां धिजाण ॥ तो महावीर पंचानन ॥ नाना युक्ती समाधान ॥ ने ही लक्षण अवधारी ॥ १७ ॥ अर्जुना देह तितु कोने
श्वर ॥ मळ मूत्रांचे कोदार ॥ करितां नाना उपचार ॥ मरण तत्पर दणिक ॥ १८ ॥ जीवनि जनि नित्य निर्मळ ॥ अज अव्यय अ
चळ ॥ अच्युत अमोघ अमळ ॥ अचंचळ निज नित्य ॥ १९ ॥ अर्जुना एक साचें ॥ देह तुसे निप्रयत्नेन वंचे ॥ जीउ तुझे
निमारिलां वंचे ॥ पातक हत्येचें अहं भावें ॥ २० ॥ हो कांत्वो असंते केले ॥ नरितुसे निजा ते मारिले ॥ मी मारितां येणें बो
वेलें ॥ तुजविगो विलें अभिमने ॥ २१ ॥ जो देहाचा निर्माणकर्ता ॥ तो निज याचा संहर्ता ॥ तूं करण्या मारण्या परता ॥
व्यर्थ अहंता कायेसी ॥ २२ ॥ जरि हे अहंता तूं नसाडिशी ॥ नरि सकळ हत्ये चियाराशी ॥ साचचि आज्या तुज पाशी ॥
दोषी ज्ञात्तासि अर्जना ॥ २३ ॥ ऐक पांवा पाप्या ॥ देहाचि कर्माचो अहंता ॥ जो ये आपुले माथा ॥ तो दोषी संपत्ता निही
लोकी ॥ २४ ॥ हा ज्ञान स्वधर्म तूं पुरशी ॥ तारि ऐक श्रुत्याचा क्षात्रधर्मासी ॥ समरं गणीं पित्या पुत्रासी ॥ वधितां श्रुत्यासी दो
षनाही ॥ २५ ॥ युद्ध हाणिजे स्वधर्म तीर्थ ॥ समरं गणीं निमे तो निज मुक्त ॥ जें तुज निज भाग्यें प्राप्त ॥ तें तूं अहंता मानिशी ॥ २६
कर्ता तोय अहंतेच्या माथा ॥ ते जो नातळे देह अहंता ॥ तो चिकंमं करूनी अकर्ता ॥ भोगूनि अमोक्ता तोचि एक ॥ २७ ॥ तोचि-

संगामाजीनिःसंग॥ अवधेजगतो एकलासंग॥ जो निरभिमाना अभ्यंग॥ तो सोराचांग समरंगी॥ २८॥ अर्जुना अभिमानसो
 डितो॥ तूं माझी पावशी समसाम्यता॥ तेहो सकळ पापाची वार्ता॥ तुज सर्वथा स्पर्शना॥ २९॥ ह्यणशी किरी जाय अहंता॥
 तरिमजल क्षूणितत्वता॥ स्वधर्मकर्मनें आचरिता॥ चित्तशोधकता तेणें होय॥ ३०॥ निर्मळत्व आलियाचिना॥ तोलागे
 माझिया भक्तिपंथा॥ भजनें माझी समरसता॥ माझ्यानि जमनांत त्काळ॥ ३१॥ अर्जुना सोडावया अभिमान॥ तूनाइ
 कसी माझे वचन॥ तरी जन्ममरणाचें भूषण॥ सकळ दोष जाण भोगिसी॥ ३२॥ तूं नित्य मुक्त भज अव्ययो॥ हा बुडेल तु-
 झा सद्भावो॥ मग जन्ममरणाना निर्वाहो॥ अविश्रम पहा हो भोगिसी॥ ३४॥ या कारणेन करणें दोहों॥ प्रकृतीचे माथाठे
 बुनी॥ तू कायावाचमनी हुनी॥ मजला गुनी शरण रियें॥ ३४॥ यापरी गानत्वता॥ सद्भावें शरण येतो॥ तुज सकळ कर्मा-
 ची वार्ता॥ मी सर्वथा शिवो नेदी॥ ३५॥ याळार्गी गाको दुंदुपाणी॥ मरतें मारितें सोडुनि दोहों॥ सेरा होइ रणो गणी॥ मी तु-
 जलागो निउत्थरीन॥ ३६॥ तूं एक येथें करिता॥ मी एक तूं तें उथरिता॥ ऐसें भिन्नत्व गा पार्थी॥ माझ्या शरणागता असेना
 ॥ ३७॥ मज अनंता शरण येणें॥ आणी जीव तें वेगळें उरणें॥ तें गुळ दगडा ऐसें जियें॥ अनन्यपणें नव्हे शरण॥ ३८॥ स-
 रिता सागरा शरण गेली॥ ते समुद्रचि होऊनि ठेली॥ पुढती परतावया मुकली॥ समरसिली सिंधुत्वे॥ ३९॥ गंगा पावोनि
 सिंधुत्वासी॥ मागील यावाचें ना त्यासी॥ तेविं सवाह्य आत्म समरसी॥ शरण अहर्निशीं अखंडत्वे॥ ४०॥ दीपदावाघी
 भटों गेला॥ तो तेह्म डार्चा होऊनि ठेला॥ तेवीं मजलागीं शरण आला॥ तो मी चि ज्यो अर्जुना॥ ४१॥ पार्थापरी सपांचि
 न्हापार्सचें॥ हें भूताकार मज अच्युताचें॥ ऐसें सद्भावें जोदरे येसाचें॥ त्यासी ब्रह्मसायु ज्याचें साम्राज्य लाभे॥ ४२॥ मज आ-
 त्मयाचें निर्जंस्थिती॥ संसार मुळीं मुख्य भ्रांती॥ तेथ मारिता मी हे मरती॥ कोणे हे युक्ती मानावी॥ ४३॥ मृगजळ जेथें

से ॥ तेथे न वनारें डोंचे असे ॥ माथें जेथें विलसे ॥ तेथें कहीं असे जळले ॥ ४५ ॥ तेथें मंसाचे रूपा नाम ॥ ठेवितां तेथें निरव-
 क्त ब्रह्म ॥ हा विज्याचा स्वभाव परम ॥ तें चालें तें ब्रह्म वर्तनां देही ॥ ४५ ॥ देहा जडें न वधी कर्म ॥ आत्मानांत बंध मांथरी ॥ हे
 ज्यासिके बंध ॥ तें चालें तें ब्रह्म वर्तनां देही ॥ ४६ ॥ देही वर्तनां तो विदेह ॥ विदेह ते वत्साचे देह ॥ हे माझे परम गुह्य ॥ अर्जुनासि
 पाहे सांगितले ॥ ४७ ॥ यापरी म्याना ना युक्ती ॥ युद्धी पोथिला सुभद्रा पती ॥ तणे ही मज करोनि विनंती ॥ पुशिल्या विभूती-
 नुस्थि ऐशा ॥ ४८ ॥ ज्या मां गीत न्या अर्जुनासी ॥ त्याचि मी सांगेन तुज पारी ॥ ऐसे पुरस्कस्त नि उद्घासी ॥ निज विभूती त्या
 मी सांगत ॥ ४९ ॥ उद्घवा ज्या पुशिल्या विभूती ॥ त्या माझ्या मज न गणवती ॥ मी जगदात्मा त्रिजगती ॥ संख्या मंस्थिती-
 गणी कोण ॥ ५० ॥ ॥ श्लोक ॥ अहं मात्मे ह्यहं मां भूतानां संहृदीश्वर ॥ अहं सर्वाणि भूतानि तेषां स्थित्युद्घवाप्य-
 यः ॥ ५१ ॥ दीन ॥ मी हृदयस्य समर्थ हृदयी ॥ त्या मज जी उमागे जे काहीं ॥ त्यासी विमुख मी न कै कहीं ॥ पुरवीं सर्व हीं ईश्वर
 तें ॥ ५२ ॥ जी उ अति अडले पणे ॥ जें मागे मज कारणें ॥ तें मी त्यासी अलाट देणें ॥ याला गीत लणें ईश्वर मज ॥ ५३ ॥
 मी आत्मा असें हृदयी ॥ हा विश्वास जयासि नाहि ॥ ते मृग जन्माचे डोही ॥ नावे सगट पाहीं बुडों गेले ॥ ५४ ॥ तेथे ना-
 व करावयाचे कष्ट ॥ वृथा गेले फुकट ॥ तेवीं साधनें सोसूनिक चाट ॥ साधनें सकट बुडों गेले ॥ ५५ ॥ माझे प्राप्तीचे मु-
 ख्य वर्म ॥ मी हृदयी असें परब्रह्म ॥ हे विज्याचे नित्य कर्म ॥ तो विभूती परम पें माझी ॥ ५६ ॥ मी सर्व भूत हृदय वासी ॥ सुहृ-
 द सोयरी मी सर्वासी ॥ मी नियंता ईश्वर सत्तेसी ॥ न्यामक भूतां मी मी एक ॥ ५७ ॥ एवं सर्व भूतांचा मी स्वामी ॥ इये सर्व भूतें
 ते हीरी ॥ भूतांचे जन्म भूमीची मी भूमी ॥ उत्पत्त्यादिक मी मी कर्ता ॥ ५८ ॥ कृषिवत्साचिये परी ॥ मी सृजी पाकीं संहारी ॥
 ब्रह्मा विष्णु धि पुरारि ॥ गुणावतारी मी एक ॥ ५९ ॥ कर्माची जे क्रिया शक्ती ॥ तेही मी हाणे श्रीपती ॥ हे सामान्ये वोलिली-

रिद्धिनी॥विशेषनिर्मुक्तीत्याएक॥५९॥ ॥श्लोक॥अहंगतिर्गतिमतो कालः कल्यतामहे॥गुणानोवाप्यहं साम्यं गुणि
 न्यौत्सन्निकोगुणः॥१०॥ ॥टी॥गतिमनामाजिजेगती॥तेमीह्यणलक्ष्मीपती॥गतीमीमांसनिगती॥जाणनिश्चिन्ताउद्
 वा॥६०॥चेतनेनेसर्वोगती॥तेचेतनाचेतन्याची॥शक्ती॥चेतनेस्तवइंद्रियप्रवृत्ती॥एवंगतीत्यागतीमीएक॥६१॥सकळगती
 चीपरमगती॥प्राण्यासिमुख्यत्वेमुक्ती॥तेमुक्तीसीमजमार्जीमुक्ती॥एवंगतीचीमतीमीएक॥६२॥सुरनरो आकळिता॥
 तेजाणकाळाचीसत्ता॥त्याकाळाचीमीआकळिता॥जाणतत्त्वतामहाकाळ॥६३॥निर्हंगुणाचीसाम्यावस्था॥तेमीजा
 णगानिजभक्ता॥अकृत्रिमगुणजोधर्मता॥तोमीतत्त्वताह्यणेहर्ग॥६४॥ ॥श्लोक॥गुणिनामहंस्वप्नमहंतोचमहान
 हम्॥सूक्ष्माणामहंजीवोदुर्जयानामहंमनः॥११॥ ॥टी॥गुणीह्यणावयाहंचिकारण॥ज्यामजमार्जीसूत्रक्रि
 याप्रधान॥मायेचेंप्रथमकार्यजाण॥तोगुणीमीसंपूर्णउद्वा॥६५॥जर्गीआकाशथोरपाही॥तंमजमार्जीरेवळे
 लपंडाई॥माझ्यामहत्तत्वाचीनवाई॥मजहीनिश्चयीनेमेना॥६६॥महत्तत्त्वजेंजानप्रधान॥तेमीह्यणेनारायण॥
 सूक्ष्मामाजीजीउमीआपण॥ब्रह्मादिकोजाणअतर्क्य॥६७॥दुर्जयामार्जीमन॥त्यासीजिकावयाजाण॥मजवेगळी
 आंगवण॥नाहीसंपूर्णआणिकार्सी॥६८॥मजलक्षितांमनआकळे॥मजविसरतांमनंचातोळे॥मगनथरचवेदशा
 स्त्रबळे॥मननाकळेमजवीण॥६९॥मननेचीमीआहे॥मजविंनितांतंविरोनिजाये॥मजविसरतांतंपाहे॥मनसे-
 राजायेसुनाद॥७०॥ ॥श्लोक॥हिरण्यगर्भोवेदानांमंत्राणांमणवस्त्रिचत॥अक्षराणामकारोऽस्मिपदानिष्ठंद
 सामहम्॥१२॥ ॥टीका॥वेदअध्यापकप्रसिद्ध॥हिरण्यगर्भमीह्यणगोविंद॥माझंनिजमीअनुष्ठंध्यवेद॥वेदवा
 दतोहीमी॥७१॥ओंकारावीणमंत्रश्रेणी॥तेजाणबाळकाचीकाहणी॥मंत्रांओंकारमीचक्रपाणी॥सकळमंत्रत्याचे

निषावन ॥ ७२ ॥ अकार उकार मकार ॥ अर्धमात्रा उच्चार ॥ यानावधिविध ओंकार ॥ पावन मंत्रयेणसीं ॥ ७३ ॥ अक्षरा-
 च्या उच्चारसी ॥ अकार लागला सर्वोसी ॥ तो अकार मी तृतीयेसी ॥ जाणनिश्चयेसी उद्भवा ॥ ७४ ॥ छंदामार्जा गायत्री-
 छंद ॥ सकळ इंद्रामार्जा निहेंद्र ॥ तो मी ह्येण गोविंद ॥ पूज्य हि जगेंद्र येणे निमज्ज ॥ ७५ ॥ ॥ श्लोक ॥ इंद्रो इंद्र मर्वदेवा
 नो वसूनामस्मि हव्यराट् ॥ आदित्यानामहं विष्णुरुद्राणां नीललोहितः ॥ ७६ ॥ ॥ टी० ॥ देवामार्जा मी इंद्रजाण ॥ व-
 सूमार्जा मी हुताशन ॥ आदित्यामार्जा मी यामन ॥ रुद्रामार्जा जाणनीललोहित ॥ ७७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ब्रह्मर्षीणां भृगुरहं
 राजर्षीणामहं मनुः ॥ देवर्षीणां नारदो हं हविर्धान्यग्निधेनुषु ॥ ७८ ॥ ॥ टी० ॥ शापूनि ब्रह्मा अपूज्यकेला ॥ शिवाचोने
 वेद्यत्यागिला ॥ विष्णूचे हृदयी लाता हाणिला ॥ भृगुवाखाणिला श्रीवले ॥ ७९ ॥ ब्रह्मर्षीमार्जा मी पान्न ॥ भृगुतो मी
 ह्येणे आपण ॥ मनुरुपे मी श्रीरुष्णा ॥ राजर्षी जाण सुग्वेत्ते ॥ ८० ॥ देवर्षीमार्जा मुनि नारद ॥ तो मी ह्येणे गोविंद ॥ कामधेनु
 अनिशुद्ध ॥ स्वरूप प्रसिद्ध ते माझे ॥ ८१ ॥ ॥ श्लोक ॥ सिद्धेश्वराणां कपिलः स्वरूपो हंपतत्रिणाम् ॥ प्रजापतीनां दु-
 क्षो हंपितृणामहमर्यमा ॥ ८२ ॥ ॥ टी० ॥ सिद्धामार्जा कपिल मुनीश्वर ॥ तो मी ह्येण शरंगधर ॥ पक्ष्यां मार्जा रवगेश्वर ॥
 तो मी श्रीधर गरुडरूपे ॥ ८३ ॥ प्रजापतीमार्जा मुरख ॥ रुष्णा ह्येणे तो मी दक्ष ॥ पितृगणामार्जा अध्यक्ष ॥ अर्यमा प्रत्यक्ष स्वरू-
 प माझे ॥ ८४ ॥ ॥ मां विष्णुं हव्यदेत्यानां प्रहादमसुरेश्वरं ॥ सोमेन दक्षो षधीनां धनेशं यक्षरक्षसाम् ॥ ८५ ॥ ॥ टी० ॥
 भक्तिप्रतापे अगाध ॥ तो देवामार्जा प्रहाद ॥ नक्षत्र ओषधींचा जो रवामीचंद्र ॥ ते ह्येणे गोविंद स्वरूप माझे ॥ ८६ ॥ यक्षराक्ष-
 सां मार्जा थोर ॥ माझे स्वरूप तो कुबेर ॥ ज्याचे विश्वास निरंतर ॥ असे भांडार हरीचें ॥ ८७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ऐरावतं गजेंद्राणां
 यादसं वरुणं प्रभुं ॥ तपतां दक्षमतं सूर्यमनुष्याणां च भूपतिम् ॥ ८८ ॥ ॥ टी० ॥ ऐरावत जोगेंद्र ॥ तो मी ह्येणे-

यादवेद ॥ वरुणजो जलचरेंद्र ॥ तेह्यणे उपेंद्र स्वरूपमांद्र ॥ ८४ ॥ स्वप्रभाप्रकाशानष्ट ॥ जगप्रकाशूनि उद्भट ॥ तो सूर्यमी-
 हाणें चेंकुठ ॥ अनिखट निजतेजें ॥ ८५ ॥ मनुष्यामाजी जो भोगक्षिती ॥ सर्वभूतें ज्याचा हाती ॥ ज्यानें बोलती भूपती ॥ ते
 माझी विभूती हरि हाणे ॥ ८६ ॥ ॥ श्लोक ॥ उच्चैः श्रवास्करंगाणां धातूनामस्मि कांचनं ॥ यमः संयमतां चाहं स-
 र्पाणामग्निवासुकिः ॥ १८ ॥ नागेंद्राणामने तो हं भृगेंद्र शृंगिदंष्ट्रिणां ॥ आश्रमाणां महंतु यो वर्णानां प्रथमोऽनघ
 ॥ १९ ॥ ॥ टी० ॥ उच्चैः श्रवातुरंगजाती ॥ तोमी हाणे कमळापती ॥ सवर्ण धातुमाजी विभूती ॥ जीला रंगालुलातीतीनीले-
 क ॥ ८७ ॥ दंडधर्त्यामाजी गहन ॥ यमधर्ममी आपण ॥ सर्पामाजी जाण ॥ मीनारायण वासुकी ॥ ८८ ॥ अनंतयानामातेजो
 धरी ॥ तो नागमी हाणे श्रीहरी ॥ नखदंष्ट्राशृंगधरी ॥ त्यामाजी केसरमी हाणे देवी ॥ ८९ ॥ चतुराश्रमी संन्यासजाण ॥
 तोमी हाणे नागयण ॥ वर्णाग्रज जे ब्राह्मण ॥ ते ब्रह्मजाण बोलते ॥ ९० ॥ ॥ श्लोक ॥ तीर्थानां स्रोतसो गंगा समुद्रः सर-
 सामहं ॥ आयुधानां धनुरहं त्रिपुरघ्नो धनुष्प्रताम ॥ २० ॥ ॥ टी० ॥ तीर्थसरितामाजी गंगा ॥ तोमी हाणें श्रीरंग ॥ न
 डागीं अष्टतडाग ॥ समुद्रसो गमी हाणे हरी ॥ ९१ ॥ आयुधीं धनुष्यहा नित्य ॥ तेमी हाणे सारंगधर ॥ त्रिपुरारिमी धनु-
 र्धर ॥ जणे केलालासंहार त्रिपुराचा ॥ ९२ ॥ ॥ श्लोक ॥ धिष्ण्यानामस्म्यहं मरुर्गहनानां हिमालयः ॥ वनस्पतीनामश्व-
 त्योषधीनामहं यवः ॥ २१ ॥ ॥ टी० ॥ त्रिभुवननिवासस्थानमहामरु ॥ तोमी हाणें शारंगधर ॥ दुर्गमत्वे अनिदु-
 र्धर ॥ तोमी हिमगिरिवरु हाणे कृष्ण ॥ ९३ ॥ वृक्षांमाजी जो अश्वत्थ ॥ तोमी कृष्णनाथ ॥ ओषधीमाजी अनिविग्न्य-
 तु ॥ यवमी अच्युत हाणें वेंगें ॥ ९४ ॥ ॥ श्लोक ॥ पुरोधसां वसिष्ठो हं ब्रह्मिष्ठानां वृहस्पतिः ॥ स्कंदो हं सर्वसेनान्या-
 नग्रण्यां मगवानजः ॥ २२ ॥ ॥ टी० ॥ श्रीरामपुरोहित अष्ट ॥ देवो हाणे तोमी वसिष्ठ ॥ वेदवंत्यांमाजी उद्भट ॥ सर-

गुरूवरिष्ठगीउद्धवा ॥१५॥ स्कंदसेनापतीशिरोमणी ॥ तोमीह्यणेचक्रपाणी ॥ स्वधर्मप्रवर्तकुअग्रगणी ॥ वंद्यब्राह्म
 णीतोब्रह्मामी ॥१६॥ ॥ श्लोक ॥ यज्ञानां ब्रह्म यज्ञो हं ब्रतानामविहिंसनं ॥ याय्यग्न्यकोवुवागात्माश्रुचीनामप्य
 हं शुचिः ॥ २३ ॥ ॥ टीका ॥ यज्ञाभार्जीब्रह्मयज्ञ ॥ तोमीह्यणेसर्वज्ञ ॥ देवर्षीपितृभृतगण ॥ आब्रह्मभुवनजेणेनृम
 ॥१७॥ जीवमात्रासिपैजाण ॥ नेदावेदुःखवचन ॥ ब्रतमाभार्जीनेअविहिंसन ॥ तेमीश्रीकृष्णस्सयेह्यणे ॥१८॥ एकावा
 युचेनिपवित्रपण ॥ एकअर्शास्तवपवित्रजाण ॥ एकतेपवित्रकरीजीवन ॥ एकपावनवचनमात्रे ॥१९॥ एकबुद्धास्त
 वपवित्रजाण ॥ यांसमस्तोमाजीपवित्रपण ॥ तेमाझेस्वरूपद्वेणेश्रीकृष्ण ॥ पावनापावनमीएक ॥२०॥ जगमा
 शेनिनामैपुनीत ॥ हेसर्वोनें सर्वसंगत ॥ न्यामाझेस्वरूपजेयथ ॥ परमपुनीतपुनीतां ॥२१॥ ॥ श्लोक ॥ योगाना
 मात्मसंरोधोमंत्रोस्मि विजिगीषतो ॥ आर्वाक्षिकीकौशल्यानोविकल्पख्यातिवादिनाम ॥२४॥ ॥ टीका
 यिविधयोगाभाजीआत्मरोधु ॥ तोयोगमीह्यणेगोविंदु ॥ जेणेप्रकटेपरमानंदु ॥ समाधिवोधुसाधको ॥ २॥ मुख्यत्वे
 विवेकधरोनिहानी ॥ जोन्यायतावेजयोवांछांविनी ॥ तेनीनिचीनीतीमीश्रीपती ॥ जाणनिश्चितीउद्धवा ॥ ३॥ आत्माना
 त्मविवेककेवल ॥ तेआर्वाक्षिकीविद्याकुशल ॥ तेविद्याह्यणेमीगोपाळ ॥ विवेकप्रवळमाझेनी ॥ ४॥ वादामाजीवा
 दअनंत ॥ जेथविकल्पानाहीअंत ॥ तोवादुमीह्यणेअन्युत ॥ एकनिश्चिनविकल्प ॥ ५॥ आख्यातिअन्यथाख्याती
 ॥ शून्यख्यातीसख्याती ॥ अनिर्वचनीयजेख्याती ॥ तोवादुनिश्चितीउद्धवा ॥ ६॥ ॥ श्लोक ॥ स्वीणांतुशतरूपा
 हंपुंसांस्वायंभक्तयोमनुः ॥ नारायणांमुनीनांचकुमारोब्रह्मचारिणो ॥२५॥ ॥ टीका ॥ शतरूपाआणीमनु
 इयेदोनीमीह्यणेजनार्दन ॥ मुनीमाभार्जीमानारायण ॥ वदर्गसेपुनीसदाअसे ॥ ७॥ नेष्टिक्यब्रह्मचर्यधर ॥ माझे

हरिहृणं मांगपदकछातोमी ॥ ३५ ॥ दशदर्भा माधारी ॥ कुशतोमी हृणेश्रीहरी ॥ सकळ हविषा वासिरी ॥ गोघृतश्रीहरी-
 स्वयं हृणेश्री ॥ ३६ ॥ ॥ व्यवसायिनाम हेलक्ष्मी किंनर नाछलग्रह ॥ तितिक्षास्मि तितिदृणां सत्वं सत्ववनामहे ॥ ३७ ॥
 टीका ॥ व्यवसायाने व्यवस्थिती ॥ दानयुक्त अनिसंपत्ति ॥ तेलक्ष्मी माहृणेश्रीपती ॥ जाणनिश्चिती उद्धवा ॥ ३८ ॥ कपटा
 चिंचकपटगती ॥ अगम्य जे छळणस्थिती ॥ तोमी कृणामाडकमूर्ती ॥ अनवययुक्ती छळणार्थी ॥ ३९ ॥ ब्रह्मचे आर्गा निज
 जीविता ॥ जीवासि ब्रह्मसायुज्यता ॥ त्याकपटाचामी निकर्ता ॥ देवादेवतां अतर्क्य ॥ ४० ॥ आर्ह्यमायानियंते हृणविनी ॥
 तोशिउठकिलामोहिनी प्रती ॥ ब्रह्माठकिलावत्माहरणार्थी ॥ ठकडानिश्चितीमी एकु ॥ ४१ ॥ सहनशीर्ळा सहनशक्ती ॥ तेमी
 हृणेश्रीकमळापती ॥ सात्विकांची निजसत्त्ववृत्ती ॥ तेमीर्थीपतिस्वयं हृणेश्री ॥ ४२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ओजःसहो बलवतां कर्माहं
 विद्धि सात्वतां ॥ सात्वतां नवमूर्तीनामादिमूर्तिरहंपरः ॥ ४३ ॥ ॥ टीका ॥ बळवंताचा ठांड प्रबळ ॥ मनाबळ शरीरबळ
 धैर्यबळ तेमी गोपाळ ॥ जेणे आळुमाळ दुंडळिना ॥ ४४ ॥ भक्तांच्या ठायी भजनकर्म ॥ जेणे माझे अनिवारप्रेम ॥ ते कर्ममी
 पुरुषोत्तम ॥ भक्तकामनिर्दळणु ॥ ४५ ॥ नवव्यूह अर्चनस्थिती ॥ सात्वतांच्या नवमूर्ती ॥ त्यांत वासुदेवप्रथमस्थिती ॥ ऐक
 व्युत्पत्ती नवांची ॥ ४६ ॥ वासुदेवसंकर्षण ॥ अनिरुद्ध आर्णाप्रदुस्त ॥ हयग्रीव नारायण ॥ वराह वामन नरसिंह ॥ ४७ ॥
 हेनवव्यूहाची व्युत्पत्ती ॥ यांमार्जीमी प्रथममूर्ती ॥ येर आटही माझ्या विभूती ॥ जाणनिश्चिती उद्धवा ॥ ४८ ॥ हयग्रीव वेद
 मूर्ती ॥ नेथंथीव्यासंकरुनिभक्ती ॥ साधिल्या वेदप्राप्ती ॥ हेकेळीरव्यातीतिही लोकी ॥ ४९ ॥ नारायण निजमूर्ती ॥ श्रद्धेने करु
 निभक्ती ॥ चतुःश्लोकीं ज्ञानस्थिती ॥ पावेन निश्चिती ब्रह्मत्वा आला ॥ ५० ॥ श्वेतवराह महामूर्ती ॥ धेनेने करु निपूणभक्ती
 तीस उद्धरुनिरुपा मूर्ती ॥ अभिनवशांती अपिली ॥ ५१ ॥ माझी निजमूर्ती वामन ॥ देवींकरुनी पूर्णभजन ॥ त्यांचा छेळें बडी

बोधोन ॥ देवां वासन्मानस्याधिकारं कला ॥ २५ ॥ नरहरी दिव्यमूर्ती ॥ प्रहोदं कर्तुं न अनन्यभर्त्ता ॥ मीमांसायां सवांभुती ॥
 लोकप्रतीतिविश्वासिलज्जेण ॥ ५१ ॥ संकर्षणश्चेष्टमूर्ती ॥ ब्रह्मोरेव ते केलीभर्त्ता ॥ अर्पुनियारेवती ॥ स्वानंदस्थितीनिमा-
 ला ॥ ५२ ॥ प्रद्युम्नकाममूर्ती ॥ सकामकामुक्तीकरुनियोभर्त्ता ॥ जेजेकामवांछिती ॥ तेनेभिश्चितीतोपुरी ॥ ५३ ॥ अनि-
 रुद्धमाझानिजसखा ॥ शिवाज्ञाकेलीउरवा ॥ बाणास्करनारिल्लांदेखा ॥ साह्यविचरेखानारदाजा ॥ ५४ ॥ पूर्णेशोब्रह्मस्थि-
 ती ॥ वास्तुदेवमीआदिमूर्ती ॥ लीलेनेतारिलेनणोकिती ॥ तेथीलनिजभर्त्ता उडवा जेनीनांदे ॥ ५५ ॥ नवभर्त्ता नवमूर्ती
 तेथीलभर्त्ताचीस्थिती ॥ उडवा म्यातुजप्रती ॥ यथार्थगतीसंगीतली ॥ ५६ ॥ ॥ श्लो ॥ विश्वावरकः पूर्वविनिर्गंधवोस-
 रसामहं ॥ भूथराणामहं स्थैर्यमंधमात्रमहं भक्तः ॥ ३३ ॥ ॥ टी ॥ ज्योतिर्गायनप्रतिअपूर्व ॥ जोविश्वावरकगंधर्व ॥
 तोमीह्येणमाधव ॥ ऐक उडवासावध ॥ ५६ ॥ नृत्यकरुनिमनाहरा ॥ सबाह्यसद्गोवेंसंदरा ॥ पूर्वविर्नजिअसरा ॥ तेमीह्येण
 नोवराभीमकीना ॥ ५७ ॥ पर्वतामार्जा जेरेष्ठैर्यपण ॥ तेमीह्येणनारायण ॥ पृथ्वीमार्जा जोगंधजाण ॥ तोमीश्रीकृष्णस्वयं
 ह्येण ॥ ५८ ॥ ॥ श्लोक ॥ अपोरसश्च परमस्तेति प्रानो विभावकः ॥ प्रभासूर्येन्दुताराणां शब्देहं नभसः परः ॥
 ॥ ३४ ॥ ॥ टी ॥ उदकाचाठायीस्करसु ॥ तोमीह्येणश्रीनिवाक ॥ तेजिष्टामार्जा जोगंधजाण ॥ तोमीनिजनेजांश उड-
 वा ॥ ६० ॥ चंद्रसूर्यतारोचाठई ॥ जेतेजतेमाझोपाई ॥ अनाहतशब्दतोमीही ॥ जोगगनासिकहीनातळे ॥ ६१ ॥ ॥ श्लो ॥
 ब्रह्मण्यानां वलिरहं वीराणामहमर्जुनः ॥ भूतानां स्थितिरुत्पत्तिरहं वै प्रतिसंक्रमः ॥ ३५ ॥ ॥ टी ॥ ब्राह्मण
 भजनीवर्दीनीयोगी ॥ तोमीकृष्णह्येणनिर्गरी ॥ ब्राह्मणभजनप्रेमं करी ॥ मीवर्दीचादारींदारपाळ ॥ ६२ ॥ नरावतोरं प्रति
 संपन्न ॥ पोंडवामार्जीवीर अर्जुन ॥ तोमीह्येणनारायण ॥ जीवप्राणतोमाझा ॥ ६३ ॥ भूतांचीउत्पत्तिस्थिती ॥ तेमीह्येणश्री

पत्नी ॥ भृतांसि जे प्रव्यगती ॥ तेही मी निश्चिती उडवा ॥ ६४ ॥ ॥ श्लोक ॥ गत्युत्पत्युत्पत्ती पादानमानंद ॥ अशान्दक्षणे ॥ आन्याद
 श्रुत्यवद्याणमहंसैर्वेदियेदिये ॥ ३६ ॥ ॥ टीका ॥ ज्ञानकर्म उभयदंडिये ॥ त्यादंडियांचे मी दंडिये ॥ त्यांची क्रिया जे जे आहे ॥
 ते माझे निहोये अभिव्यक्त ॥ ६५ ॥ गतिग्रहणगमन ॥ उत्सर्ग आर्णा मोहन ॥ दर्शन स्पर्शन घ्राण ॥ श्रवण रसादन माझे ॥ ६६ ॥ ते दंड
 द्वियक्रियेचे चलन ॥ तिळभरि न के मज विण ॥ ऐकत्यांचे ही नक्षण ॥ तुज मी संपूर्ण संगेन ॥ ६७ ॥ मी मनचे ही महामन ॥ नयनांचे
 ही नयन ॥ स्पर्शांचे ही स्पर्शन ॥ जिळेची जाण निज जिह्वा ॥ ६८ ॥ मी घ्राणाचे ही निज घ्राण ॥ श्रवणाचे आदि श्रवण ॥ ग्रहणाचे नि
 ज ग्रहण ॥ गतीची जाण मी गती ॥ ६९ ॥ मी आनंदाचा आनंद ॥ मी बुद्धीचा ही प्रबोध ॥ सकळ दंडियांचा म्याद ॥ तो मी मुकुंद उडवा ॥
 ॥ ७० ॥ मी वाचेची वाचा सावकाश ॥ मी पेरचा ही पेरेश ॥ सकळ दंडियांचा मी ईश ॥ या लार्गा त्दृष्टी कराना व माझे ॥ ७१ ॥ ॥ श्लोक ॥
 पृथिवी वायुराकाश आपोज्योतिरहं महान् ॥ विकार पुरुषोऽव्यक्तेरजस्तत्तमोऽपरं ॥ ३७ ॥ ॥ टीका ॥ तत्त्व संख्या पंचवी
 स ॥ विगुण घालितां अट्टावीस ॥ ऐकत्यांचा ही विलास ॥ सावकाश संगेन ॥ ७२ ॥ अहं महत्त्व पंचतन्मात्रा ॥ हा म्लुच्छ प्रकृतिव
 उभारा ॥ महाभूतें दिये अकरा ॥ हे षोडश विकारांची संख्या ॥ ७३ ॥ योन मिळाल्या प्रकृती पुरुष ॥ तत्त्व संख्या पंचवीस ॥ प्रकृती
 माजी गुणाचा वास ॥ हा तत्त्व विलास तत्त्वाचा ॥ ७४ ॥ प्रकृती गुण विकार ॥ तत्त्व संख्या निर्यार ॥ ह्या म्या मागी तत्त्वा जो विचार ॥
 नंपरात्पर स्वरूप माझे ॥ ७५ ॥ ॥ श्लोक ॥ अहमेतत्त्व संख्याने जानें तत्त्व विनिश्चयः ॥ मये श्वरेण जीवेन गुणेन गुणिना
 विना ॥ सर्वात्मनापि सर्वेण न भावो विद्यते क्वचित् ॥ ३८ ॥ ॥ टीका ॥ एवंपंचवीस तत्त्व व्याख्यान ॥ ते अवघे मी चि जाण ॥ या
 गणण्याचे गणित ज्ञान ॥ ते ही मी आपण ह्ये देवो ॥ ७६ ॥ हे ही जाण ते जें नक्षण ॥ ते ही देवो ह्ये मा आपण ॥ मज वगळा भणु
 प्रमाण ॥ सर्वथा जाण असेना ॥ ७७ ॥ जीव आणी ईश्वर ॥ गुणी आणी गुणानार ॥ क्षेत्र क्षेत्रज्ञ निर्यार ॥ सर्वही साचार मी चि मी

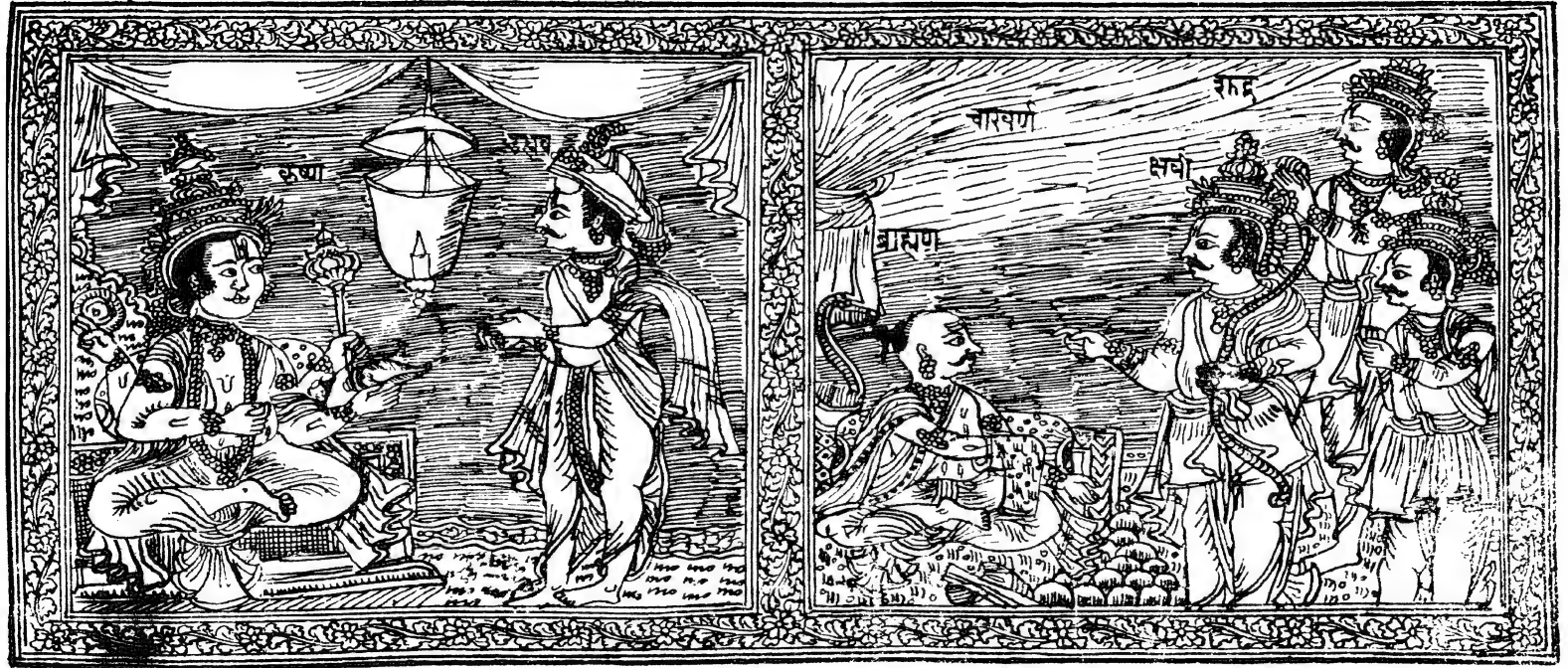
॥७०॥ मज्जेवगळअणुमात्र॥ उरलेना ॥ गास्वतंत्र॥ मीसर्वात्मासर्वत्र॥ केवळचिन्मात्रतेहीमी॥७१॥ मज्जेवगळेयेयकोही॥
 उड्डवागाउरलेनाही॥ सर्वसाधारणपाही॥ सर्वादेहीअसेमी॥८०॥ उड्डवाऐसेह्मणसीकाही॥ संज्ञेपुनकरावापाही॥ विस्ता
 रुनचलेयेठायी॥ ऐकतेहीसांगेन॥८१॥ ॥श्लो॥ संख्यानेपरमाणूनांकोलेनक्रियेतनया॥ नतथांमविभूतीनांरु
 जतोंडानिकोटिशः॥३९॥ ॥टी॥ एश्वीवियापरमाणुकणा॥ मीकाळरूपेकरांगणना॥ परिविभूतीसंख्याप्रमाणा॥
 माझेनिहीजाणनगणवती॥८३॥ म्यासृजिलेअनंतब्रह्मगोळ॥ तेमजगणवतीनामकळ॥ माविभूतीमाझ्याकेवळ॥
 कोणतोंडाळगणूंशके॥८३॥ मीसर्वजथीनारायण॥ माझ्याविभूतीमजजाण॥ गणावयानाहीआंगवण॥ मानिरूपण
 कर्वासांगे॥८४॥ मनुष्यामाजीमाझीविभूती॥ नांदतसेकाणेस्त्रिती॥ नेरवृणसांगेनतुजप्रती॥ ऐकनिश्चितीउड्डवा॥८५॥
 श्लो॥ ॥तेजःश्रीःकीर्तिरेश्वर्येहीस्व्यागमोभगंभगः॥ वीर्येनिनिष्ठाविज्ञानेयत्रयत्रसंमंशकः॥४०॥ ॥टी॥ ज्याची
 प्रबळप्रतापशक्ती॥ तेथनिरंतरलक्ष्मीचीवस्ती॥ ज्यामीमयादानाहीसंपत्ती॥ ज्याचीउदारकीर्तीस्वयंमी॥८६॥ ज्याच्याएश्वर्यती
 परमगती॥ आज्ञेवरीनेमीत्रिजगती॥ ज्याचीअनावरदानस्त्रिती॥ जेयमाग्याचीउत्पत्तीनीचनवीटिमे॥८७॥ ज्यानेसामर्थ्यअ
 निदुर्धर॥ कोणीवालोंशकेनाउत्तर॥ ज्यावेसोभाग्यमनोहर॥ आल्हादकरजननयना॥८८॥ ज्यासीसहनशीलतेचीवोज॥ त्या
 सिनिंद्यकर्मावीलाज॥ जोविज्ञानाचेमोज॥ सहजेचिनिजनाचत॥८९॥ इयेलक्षणेजेयवर्तती॥ तोजाणमाझीविभूती॥ यांत
 एकाळक्षणाचीजेथप्राप्ती॥ तेहीविभूतीपैमाझी॥९०॥ ॥श्लो॥ एतास्तेकीर्तिनाःसर्वाःसंक्षेपेणविभूतयः॥ मनोविषा
 राएवेतेयथावाचाभिधीयते॥४१॥ ॥टी॥ केवळसंकोचसंक्षेपस्थिती॥ म्यासांगीनत्याज्याविभूती॥ त्यामनोविकारप्र
 तीती॥ जाणनिश्चितीउड्डवा॥९१॥ साधकांचेसाधनस्त्रिती॥ सत्यजाणाव्यामाझ्याविभूती॥ विचारितांपरमार्थगती॥ नांजक

लितायामनोजन्या ॥१०॥ माझे स्वरूप अहेतु जाण ॥ नाही नामरूपगुणवर्ण ॥ तेथ नानाविभूती लक्षण ॥ मिथ्या जाणवा बिक ॥१३॥
 श्लो० ॥ वाचं यच्छ्रुमनो यच्छ प्राणानयच्छेन्द्रियाणि च ॥ आत्मानमात्मना यच्छ नभूयः कल्पसेऽध्वने ॥४२॥ टीका ॥
 माझे स्वरूप नित्य निर्विकार ॥ मन बुद्धी वाचानकले पार ॥ तेथ वापुढी इंद्रिये किं कर ॥ प्राण निर्धारतें नेणे ॥१४॥ यालागीं भिमदमा
 चा अनुक्रमी ॥ मन बुद्धी ये वाचनेमी ॥ प्राणने मुनी प्राणधर्मी ॥ आत्मारामी पावशी ॥१५॥ मन बुद्ध्यादि इंद्रियनेम ॥ करावयाचें
 कळे वर्म ॥ ह्यणशीतरितो अनुक्रम ॥ ऐकरुगमसांगेन ॥१६॥ वाचने मावी माझे निनामें ॥ मनने मावें ध्यानसे भ्रमे ॥ प्राणनेमा
 वा प्राणायामे ॥ इंद्रियदमनेने मावी ॥१७॥ बुद्धिने मावी आत्मनिवेक ॥ जीवने मावापरमात्मस्वरूपे ॥ इतें कनतुं अवश्येक ॥ होशी-
 कौतुके मद्रूप ॥१८॥ मद्रूप झालिया पाठी ॥ मग संसार न पेंड दिदी ॥ खुंटल्या जन्ममरणा चिया गोठी ॥ गमनागमन आटा आटी नि-
 माळि ॥१९॥ म्यासांगीतल्यानेम परिपाटी ॥ हाने मकरणे नाही न्याचा पोटी ॥ नो भोगी दुःखा चिया कोटी ॥ ऐकने गोटी सांगेन ॥२०॥
 ॥ श्लोक ॥ ये वेवाङ्मनसीसम्यगसंयच्छन्धियायतिः ॥ तस्य व्रतं न पो ज्ञाने स्तवत्यामयदां वुवत् ॥४३॥ टीका
 म्यासांगीतल्यानेमाचे निगुती ॥ मन बुद्धि इंद्रिय पंक्ती ॥ जेने मिना साक्षे पस्तिती ॥ त्याची साधने होती नेश्वर ॥१॥ त्याचे व्रत न पदा-
 न ॥ योगयागशब्दज्ञान ॥ काचे भांड्याती लज्जीवन ॥ तेशी जाणना सती ॥२॥ जेवीं राखे माजी केला होम ॥ कां अशोच आचरला-
 कर्म ॥ कृपाचीं दानधर्म ॥ तेसासे भ्रम साधना ॥३॥ उखरी पोरे लेंबी ज ॥ कांगोळक भावें तिला द्विज ॥ डोहल्याचे मोह के भोगी वां-
 ज ॥ तेशी वेज साधना ॥४॥ या परिगानि भिती ॥ विध्युक्तने मनाही निती ॥ त्याची साधने नृथा जाती ॥ हा तो हाती उडवा ॥५॥
 यालागीं मना इंद्रिय चती ॥ नेमा व्यायथानिगुती ॥ हे विउडवा प्रती ॥ स्वयं श्रीपती सांगत ॥६॥ ॥ श्लो० ॥ तस्माच्च मनो वक्त्रं प्रा-
 णान्नियच्छेत्तत्परायणः ॥ मद्रक्तियुक्त्या बुद्ध्या ततः परिसमाप्यते ॥४४॥ ॥ इति श्रीमद्भागवते महापुराणे

एकादशस्कंधेषोऽष्टाध्यायः ॥१६॥ ॥ टीका ॥ मनबुद्धिइंद्रियप्राण ॥ अवश्यनेमार्वागा ज्ञाण ॥ वृत्तीकरोनीसावधान ॥ मा
 झेभजनजोकरो ॥ ७ ॥ भवेकरितोमाझीभक्ती ॥ विषयवासनाज्योनिजाती ॥ निर्विकल्पउपजेगांती ॥ माझेभक्तिपथीचालतो
 ॥ ८ ॥ चालतोमाझेभक्तिपथी ॥ सकलसाधनेंज्योनिजाती ॥ भवेप्रकटेमार्थीपती ॥ करीचेसारनिवृत्तीनिजभक्ती ॥ ९ ॥ होकोमा
 झियानिजभक्ती ॥ संसारवाधेचीव्यथा ॥ नेलाजमजमगवेता ॥ गानुंनिजभक्तीमीनेदी ॥ १० ॥ प्रह्लादगोजितोजगजेटी ॥ मीप्रग
 ट्योकोरडेकाष्टी ॥ वैकुण्ठसांडूनिउदाउटी ॥ गजेन्द्रासाटीपावळी ॥ ११ ॥ द्रौपदीगोजितोतत्काळी ॥ म्याकोरवांचीतोडेंकेलीका
 ळी ॥ आगीनेगोजितोगोवर्ळी ॥ म्याप्राशिन्हातेकाळीदावार्ळी ॥ १२ ॥ गोकुलगोजितोसरपती ॥ म्यागोवधनथरिलाहानी ॥ की
 गोपिकांचीपुरवाचयाआर्ती ॥ मीझालोथीपतीकामारी ॥ १३ ॥ अमुंनप्रतिजेचेप्रार्थी ॥ म्यादिवसान्धपविलागभस्ती ॥ लाउनिज
 यदथासिरयाती ॥ सभद्रापतीवांचविला ॥ १४ ॥ अंबकरीचेगर्भवास ॥ म्यामोशिन्हेसावकाश ॥ उणेआपुल्यानिजभक्तीस ॥ मीहृषी
 केशवेवांनेदी ॥ १५ ॥ भक्तीचेपायींचीयाती ॥ मीहृदयीवांहेथीपती ॥ वानेरेंवनचेंभावार्थी ॥ म्याआपुलेपातीचैसविळी ॥ १६ ॥ आलागीं
 उडवापुढनपुढती ॥ मीसोंगेकरावीमाझीभक्ती ॥ माझेभजनीमाझीप्रार्थी ॥ अवलीलापावतीमहापे ॥ १७ ॥ मद्रोवेकरितोमाझीभ
 क्ती ॥ मीअनंतआतुडेंत्याच्याहाती ॥ शेखांकामाराहोयभक्तीप्रती ॥ भक्तीचीप्रार्थीमजऐसी ॥ १८ ॥ माझियेभक्तीपरते ॥ सरगम-
 साधनताहीयेथे ॥ हेजाणानिम्यावृत्ते ॥ भजनपथेंन्याविंद ॥ १९ ॥ न्यानिन्यान्यागेसद्धर्ती ॥ नेंसंसारवापुडेंतंकिनी ॥ हेरखनचारी
 मुक्ती ॥ निजस्वरूपमोगिनीमदक्ती ॥ २० ॥ मद्रक्तीचेमहिमान ॥ अतिरायेअगम्यगहन ॥ ऐसेगोवृत्तियांभीळ्या ॥ उडवासीजाण
 कुरवार्ळी ॥ २१ ॥ नेणेंकुण्याकराग्रस्यरी ॥ उडवासिम्यानेकेसे ॥ व्यालधेनुयेनिवाररी ॥ वल्मजेमेंहुंवर ॥ २२ ॥ जेवीकांलागतंतं
 वकर ॥ सवाद्यनिवोलांगनकां ॥ मेघदेखांनिमचार ॥ नृत्यनन्यस्वानंद ॥ २३ ॥ यापरीउडवजाण ॥ स्थानेंदेझालापरिपुर्णी ॥

विसरलादेवभक्तपण॥कृष्णहीकृष्णपणविसरला॥३४॥यापरीभक्तिस्वरवाओन॥दामिहीएकेयडावेउन्मन॥परमानंदना
नेथ॥थंडानाचनस्वानंद॥३२९॥यालागीभक्तीस्वरवाचीगोडी॥भाय्येवीणनकळफुडी॥उद्धवभजननकुळवाडी॥जोड्याजो
डीश्रीकृष्ण॥३६॥एकाजनार्दनाशरण॥भजनस्वरवाचीउणखुण॥नोएकजाणेसंपूर्ण॥भक्तिजीवनतिहाळा॥३७॥जोनिज
भक्तांचाजिहाळा॥तोगोकुर्छाहोउनिगोवळा॥कीडोनित्याचियाखेळामेळा॥गोपीगोपाळाउद्धाग्ये॥३८॥खेयेखेळोनित्या
चियाखेळा॥उद्धारिलेगोपाळा॥हेनवलनखेळ्याचीकळा॥उद्धारलीनानेएका॥३९॥पर्वनपापाणनृणनखर॥भृंगमगमस्त्य
मृग॥व्याघ्रवनचरगिस्वार॥पारापनेमयूरआदीकरुनि॥४०॥येणेसींगमवेन॥गोकुर्छाचेजीवसमस्त॥ज्वयेउद्धरीश्रीकृष्ण-
नाथ॥कृपाळुसमर्थस्वलीला॥४१॥कोपितुनचनपुढारा॥सीनेनियावियोगद्वारा॥रीसांआणीवानरा॥उद्धरीनिशाचरां-
रघुनाथ॥४२॥सेयेननरलेरीसवानरा॥बुद्धेतारिलेनिशाचरा॥हेनवलकाहीनहेयोर॥एकउद्धारलीलात्याची॥४३॥अयो
ध्येपासूनलेकपर्यंत॥मार्गीवृक्षवृक्षपापाणपर्वत॥नृणादिजीवसमस्त॥उद्धरीरघुनाथस्वलीला॥४४॥एवंनानावता
रीजनार्दन॥यापारिउद्धरीसकळजन॥तेणेंयेकायेकुकेंद्रापावन॥हेनवलकोणेंमानावे॥४५॥परिनवलएककेंद्रंमो
ठें॥मजमूर्खाचेमुखवेटें॥श्रीभागवतकेंद्रबोल्सद्दांत॥हेआश्चर्यवाटमाझेमज॥४६॥यालागींएकाजनार्दनाशर
ण॥ज्याचीकृपांएशीपरिपूर्ण॥ज्याचेस्मरणनिचरण॥केंद्रासंपूर्णसोळावा॥४७॥ ॥इतिश्रीभागवतेमहापुराणे
एकादशस्कंधेश्रीकृष्णोद्धवसंवादेएकाकारटीकायांविभूतियांगोनामपौडशाःआयः॥ ॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥
॥ ॥श्रीविद्वत्पामस्तु॥ ॥श्लोकसंख्या॥४४॥ओव्या॥३३१॥एकुणसंख्या॥३८१॥ ॥छं॥ छं॥ छं॥
॥ छं॥ ॥कृष्ण गोविंद हे राम नारायण श्रीपंत वासुदेवाः त्रिनश्रीनिधे ॥ अच्युतानंत हे माधवाद्योक्ष जहास्वनायक ॥ ॥

अध्याय १७

श्रीगणेशायनमः ॥ ओं नमो नमो गुरु नमो नमः ॥ सूक्ष्मस्वरूपं तुंगिरिवरू ॥ चैतन्यस्वभावं अतिथोरू ॥ तूं आधा रू जगत्वा ॥
 ॥१॥ तुझा निजवोधाचीं शिखरे ॥ वैकुण्ठकैलासादि आनथारे ॥ तेथे ब्रह्मा विष्णु महारुद्रे ॥ तुझा निआधारे नादिजे ॥ २॥ तुझि
 या आधारस्थिति ॥ नांदत त्रैलोक लोकपत्नी ॥ सकळ भूतांची उत्पत्ती स्थिती ॥ निदान अनीतु जमाजी ॥ ३॥ सखा सरलाहान
 थोर ॥ एकसौ म्य एकभूर ॥ इये भूतें धरुनी निर्विकार ॥ स्वरूप साचारु पै तुझे ॥ ४॥ तेथे विंवकाचें आगर ॥ सर्वोदानंद चैरत्ना
 कर ॥ तेथील लाधल्या कें कर ॥ नीच थोर पेढारे होता ॥ ५॥ जाचा औषधीचा चमत्कार ॥ सेवितां करी अजरामर ॥ जेथे चिदंगे
 चें निझर ॥ निरंतर प्रवाह वाहती ॥ ६॥ जो सरल रंगचा विश्राम ॥ जो सकळ आश्रमा आश्रम ॥ जो क्रियाकर्माचें निष्कर्म ॥ जो
 निजधाम जिवाचें ॥ ७॥ जो भजनाची कुळवाडी ॥ जो भक्तजीवनाची आवडी ॥ आवडीची जो निज आवडी ॥ जो गोडिचेंची गो
 डी निजात्मता ॥ ८॥ ऐसा सद्गुरु महा मेरू ॥ जो कठिण तंव वीण आधारू ॥ जाचें निभोंगें संसारू ॥ होय सरस्वकरू साधका ॥ ९
 ॥ त्या साधकाचें समाधान ॥ शिष्यां सांख्यानंद घन ॥ आर्तचातकानिज जीवन ॥ स्वामी जनार्दन तुष्टला ॥ १०॥ त्याचा जो चर
 णप्रसाद ॥ श्रीभागवती एकादशस्कंद ॥ पूर्वाधाचा विनोद ॥ भाषाप्रबंधू वारवाणिला ॥ ११॥ तेथे उत्थवें पुशिल्या विभूती
 ॥ त्याषोडशा ध्यायां श्रीपती ॥ सांगी तल्या यथानिगुती ॥ भजनस्थिती लागोनी ॥ १२॥ त्या विभूतीमाजो निजवर्म ॥ भक्तां
 चें जें भजनकर्म ॥ तें मी केवळ आत्माराम ॥ ऐसें पुरुषोत्तम बोलिला ॥ १३॥ तेथे आशंकेची वित्यती ॥ करितां कर्माची कर्म
 गती ॥ कर्मटजाले नेणो किती ॥ तराकर्म मुक्ती घडे केवि ॥ १४॥ कर्म करितां वाडे कांडें ॥ कर्म कर्मठतान चढें ॥ कर्मांमाजो मोक्ष
 आतुडे ॥ हेचि रोकडे पुसोपां ॥ १५॥ स्वये बोलिला श्रीपती ॥ सात्वतांची जे कर्मस्थिती ॥ तें कर्मची माझी विभूती ॥ हे सोळा
 व्या अंतानिरोपिलें ॥ १६॥ स्वये आचरितां स्वकर्म ॥ तें कर्मची होय ब्रह्म ॥ हेचि कर्म क्रियेचें वर्म ॥ देवासीं रूपां मनुष्यां ॥ १७॥

॥ ऐसा पोटींचा आवांका ॥ तेचि पुसावया आशंका ॥ वर्णाश्रमाची स्वधर्मपठिका ॥ देवासिंदर वापुसत ॥ १८ ॥ ॥ श्लोक ॥
 ॥ उद्भव उवाच ॥ यस्त्वया ऽभिहितः पूर्वधर्मस्त्वद्वक्तिलक्षणाः ॥ वर्णाश्रमाचारवतां सर्वेषां हि पदामपि ॥ १ ॥ टीका ॥
 उद्भवह्यणे गाभक्तपती ॥ ऐकतां तुझा निजविभूती ॥ मज ऐसेंगमलें चिती ॥ स्वधर्मसिध्दी घडे केसी ॥ १९ ॥ तुवांक त्या दिवा
 डेंकोडें ॥ स्वधर्मकर्मभक्ती जोडे ॥ हे वर्णाश्रमनिजनिवाडे ॥ निरूपणचोरखडे निरोपिलें ॥ २० ॥ सर्वां मानवां परमगती ॥ स्वध
 र्मे घडे भगवद्भक्ती ॥ यानि रूपणाची निगुती ॥ तुवां निश्चिती निरोपिली ॥ २१ ॥ ॥ श्लोक ॥ यथा ऽनुष्ठित्यमानेन त्वयि
 भक्तिर्नृणां भवेत् ॥ स्वधर्मेणारविंदाक्षतत्समारव्या तु मर्हसि ॥ २ ॥ टीका ॥ ऐक कमलनयना अच्युता ॥ जोकां स्वधर्म अ
 नुष्ठिता ॥ तुझी निजभक्ती स्वभावता ॥ प्राणाचा हाता जेणे लाभे ॥ २२ ॥ ते कर्म कुशल तेचो स्थिती ॥ मज सांगावी स्तानिश्चिती ॥ क
 मलनयना कमलापती ॥ कृपामूर्ती माधवा ॥ २३ ॥ तूं ऐसें ह्यणशील श्रीपती ॥ म्याक त्या वे आधी कवणा प्रती ॥ सांगी नली स्वध
 र्मस्थिती ॥ तरी ते विनंती अवधारीं ॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ पुरा किल महाबाहो धर्मपरमकंप्रभो ॥ यत्नेन हं स्वरूपेण ॥ ब्रह्मणे ऽ
 भ्यात्थ माधव ॥ ३ ॥ टीका ॥ जाच्या वाह्या प्रताप अद्भुत ॥ विद्वमर्थादा धर्मसेत ॥ राखों जाणे यथास्थित ॥ चालागीं ह्यणी जंत
 महाबाहो ॥ २५ ॥ स्वधर्मकर्माचा घोनकु ॥ अनादिवक्ता तूं यंकू ॥ वर्णाश्रमादिविवेकु ॥ उपदेशकु तुं स्मृत्याचा ॥ २६ ॥ पूर्वाहंसरूपें स
 विस्तर ॥ बोलिला स्वधर्माचा निर्धार ॥ त्यांतील तुवां अध्यात्मसार ॥ निवडुनी साचार मज सांगीतलें ॥ २७ ॥ तेथील स्वधर्माचें लक्ष
 ण ॥ मजन कळेची निरूपण ॥ जेंतू हंसरूपें आपण ॥ स्वधर्मजाण बोलिला सी ॥ २८ ॥ तुझे निमुखें ययांचितें ॥ भक्तियुक्त आश्रमध
 र्मातें ॥ सनत्कुमार जाले श्रोते ॥ तेंचि मातें सांगवें ॥ २९ ॥ ह्यणशी सनत्कुमार हारा ॥ धर्मविस्तारला परंपरा ॥ तो विचारुनि करी निर्धार
 रा ॥ हंसारंगधरा घडेना ॥ ३० ॥ ॥ श्लोक ॥ सद्गुणानीं रक्तमहना कालेना मित्रकरीनं ॥ न प्रयो भविता मर्त्यलोके प्रागनुज्ञा-

शिनः ॥ ४ ॥ टीका ॥ कामक्रोधलोभअभिमान ॥ हेभक्ताचेवैरीसाहजण ॥ त्याचेंतूंकरीत्रीनिर्दळण ॥ अरिमर्दनयाहेतू ॥ ३१ ॥ भ
 क्तांचेंअरिनिर्दळण ॥ तुजवांचोनीकर्नाआन ॥ तिहींलोकींनाहीजाण ॥ अनन्यशरणयालागीं ॥ ३२ ॥ तुवांकल्याचियेआदिसी ॥
 उपदेशिलेंसनकादिकाशीं ॥ बहूकाळजालेत्याबोलाशीं ॥ नेधर्मकोणापाशीं प्रायशानाहीं ॥ ३३ ॥ प्रायशायेंकाळीनर ॥ नाहींस्व
 धर्मंतित्पर ॥ शिश्नोदरींअत्यादर ॥ स्वधर्मविचारविसरोनी ॥ ३४ ॥ यथानथ्यधर्मप्रतिष्ठा ॥ करीऐसानाहींउपदेष्टा ॥ यालागींजी
 वैकुंठा ॥ स्वधर्मनिजनिष्ठामजसांग ॥ ३५ ॥ ॥ श्लोक ॥ वक्ताकर्त्ता ॥ वितानान्योधर्मस्याच्युततेभुवि ॥ सभायामपिवैरी
 च्यांयत्रमूर्तिधराःकुलाः ॥ ५ ॥ कर्त्ता ॥ वित्राप्रवक्ताचभवतामधुसूदन ॥ त्यक्तेमहीतलेदेवविनष्टकः प्रवक्ष्यति ॥ ६ ॥
 ॥ टीका ॥ आलुप्तज्ञानधर्मवक्ता ॥ येभूलोकींगातत्वता ॥ तुजवांचोनीअच्युता ॥ आणिकसर्वथाअसेना ॥ ३६ ॥ एकशस्त्रमर्या
 दावित्पत्ती ॥ कर्मकलापबोलोजाणती ॥ परीकर्मचीआचरनीगती ॥ तेहीनेणतीतत्वता ॥ ३७ ॥ यालागींगाभगवंता ॥ धर्माचाक-
 र्तावक्ता ॥ धर्मविस्तारुनिरक्षिता ॥ आणिकसर्वथाअसेना ॥ ३८ ॥ पहापांयालोकां च्याटांयीं ॥ तुजऐसासर्वज्ञनाहीं ॥ ऐसेंविचा-
 रिनांलोकींतिहीं ॥ तुजसमाननाहींसांगता ॥ ३९ ॥ जरीसत्यलोकपाहाणे ॥ येथेंचारीवेदपट्टदर्शने ॥ इतिहासस्मृतीपुराणे ॥ मूर्ति-
 मंतपणेंउभींअसती ॥ ४० ॥ तेथेंसनकादिकांचाप्रश्न ॥ ब्रह्मार्सनसांगवेंजाण ॥ तुवांहंसरूपेयेउन ॥ समाधानदीधले ॥ ४१ ॥
 तेब्रह्मसभेच्याटांयीं ॥ तुजऐसावक्तानाहीं ॥ तोतूंभक्तानुग्रहीपाहीं ॥ यालोकाचाटांईमूर्तिमंत ॥ ४२ ॥ नेणेतुवांकर्मधर्मसंस्था
 ॥ करुनीदाविलीतत्वता ॥ तोतूनिजधामांगेलियाआतां ॥ स्वधर्मवक्तामगकेंचा ॥ ४३ ॥ भक्तियुक्तस्वधर्मगता ॥ सांगावयायथा-
 स्थिती ॥ तुजवांचोनियांश्रीपती ॥ आणिकासीशक्तिअसेना ॥ ४४ ॥ तूंभक्तसात्यजगजीवन ॥ भक्तमदगजभंजन ॥ यालागिंनावेंम
 धुसूदन ॥ ऐसेंप्राथुनबोलत ॥ ४५ ॥ ॥ श्लोक ॥ तत्त्वंनः सर्वधर्मज्ञधर्मस्त्वद्भक्तिलक्षणः ॥ यथावस्यविधीयेततथावर्ण

यमेप्रभो ॥ ७ ॥ टीका ॥ नृसर्वज्ञज्ञानमूर्ति ॥ तर्हामनुष्यार्चाकर्मगतो ॥ वर्णाश्रमाचीधर्मस्थिती ॥ यथानिगुतीमजसांग ॥ ४६ ॥ व
र्णबाह्याचेंनिजकर्म ॥ तोहीसांगावाविहितधर्म ॥ उत्थवंप्रार्थिलापुरुषोत्तम ॥ तेणेमेघः श्यामनुष्टला ॥ ४७ ॥ सकळजणाचाहितकर
॥ उत्थवंप्रश्नंकलासधर ॥ तोऐकोनीशकयोगींद्र ॥ आनंदनिर्भरतेणंप्रश्ने ॥ ४८ ॥ शुकह्मणंपरिदितासी ॥ धन्यबुद्धीतेउत्थवाचीं
॥ जेणेप्रार्थुनीहृषीकेशी ॥ जालाजगासीउपकारी ॥ ४९ ॥ श्लोक ॥ श्रीबादरायणिरुवाच ॥ एवंस्वभृत्यमुरव्येनपृष्टः सभ
गवान्हरिः ॥ प्रीतः क्षेमायमर्त्यानांधर्मानाहंसनातने ॥ ८ ॥ टीका ॥ शुकह्मणेंगापरिती ॥ सावधानहोईचिती ॥ धन्यउत्थ
वाचीप्रश्नोत्ती ॥ स्वधर्ममुक्तीपुशील ॥ ५० ॥ जोभृत्यांमार्जापरिदयंता ॥ अत्यंतआवडेकृष्णनाथा ॥ त्यावेगळेंशीअनंता ॥ क्षण
हीसर्वथाक्रमेना ॥ ५१ ॥ जोचावचनासीविलंबु ॥ क्षणनकरीचरमावल्लभु ॥ जोब्रह्मादिकांदुर्लभु ॥ तोजालासुलभुउत्थवा ॥
॥ ५२ ॥ याजगीभृत्यमुरव्यता ॥ आलीउत्थवाचेहाता ॥ तेणेप्रार्थुनियांभगवंता ॥ स्वकर्ममुक्तापुशीली ॥ ५३ ॥ होकांजाचेनीप्र
श्नधर्मे ॥ जगउत्थरिलेंयथानुक्रमे ॥ यालागींगापुरुषोत्तमे ॥ मोक्षस्वधर्मेप्रगरिजे ॥ ५४ ॥ स्वधर्मकरितांस्वभावता ॥ निजमोक्षलाभे
आइता ॥ येवढ्याउपकारार्चाकथा ॥ उत्थवेंतत्त्वतापुशीली ॥ ५५ ॥ ऐकोनीचातकाचेंवचन ॥ गर्जेनिवर्षेजेवीघन ॥ कांवरुहुंकारेंजा
ण ॥ येहुंबरोनीधेनुजेंशी ॥ ५६ ॥ तेवीऐकोनीउत्थवाचाबोला ॥ कृष्णनिजबोधेंगर्जिन्बला ॥ अतिस्वानंदेंसंतोषला ॥ कायबोलिला
गोविंदु ॥ ५७ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ धर्म्यएषतवप्रश्नोनैः श्रेयसकरोत्तृणां ॥ वर्णाश्रमाचारवतां ॥ तमुद्धवनिबो
धमे ॥ ९ ॥ टीका ॥ जैविकांपुत्रयेकुलता ॥ त्यासीकांहांवंचीनामाता ॥ तेवीउत्थवश्रीकृष्णनाथा ॥ त्याचेंवचनवृथाहोनेदी ॥
॥ ५८ ॥ हरिखेंह्मणेंसारंगपाणी ॥ धन्यउत्थवातुझीवाणी ॥ मोक्षमार्गीचीनिशाणी ॥ हेजनालागोनीत्वांकेली ॥ ५९ ॥ तुझ्याप्र-
श्नाचेंप्रश्नोत्तर ॥ वर्णाश्रमीजेकोणीनर ॥ त्यासीस्वधर्मचीमोक्षकर ॥ ऐकसाचारसांगेन ॥ ६० ॥ कल्यादिपासोनीस्वधर्मसंस्था ॥ पु

राननयुगवर्तीकथा ॥ तुजमीसांगेनतत्वता ॥ एक आतां उद्वा ॥ ६१ ॥ ॥ श्लोक ॥ आदौ कृतयुगे वृणो नृणां हंस इति श्रुतः ॥ कृतक
 त्याः प्रजाजात्या तस्मात्कृतयुगे विदुः ॥ १० ॥ वेदप्रणवणवाग्नेधर्मो ॥ हं वृषरूपधृक् ॥ उपासते तपोनिष्ठा हंसं मां मुक्तकिल्बिषः ॥
 ॥ ११ ॥ टीका ॥ पूर्वी कृतयुगे चैलक्षण ॥ तैत्तिरीयगाचारावर्ण ॥ बहूशाखां वेदपठण ॥ कर्माचरणनैनाही ॥ ६२ ॥ तैत्तिरीयमनुष्ठा
 सीजाण ॥ सोहं हंसाचे अखंडध्यान ॥ यालागीं हंसाचा एकचि वर्ण ॥ सर्वीसही जाणते काळी ॥ ६३ ॥ तैत्तिरीयमात्रे वेदपठण ॥ वृषरू
 पेमी आपण ॥ धर्मचतुष्पादसंपूर्ण ॥ अधर्माचे जाणना वहीनाही ॥ ६४ ॥ ते काळी श्रेष्ठसत्त्वगुण ॥ सत्यवादि यालागीं जन ॥ अव
 धे धर्मपरायण ॥ कपटते जाण जन्मलं नाही ॥ ६५ ॥ परद्रव्य आणी परदारा ॥ यांचा अभिलाषाचा धारा ॥ स्पर्शलानाहीं निदारा ॥ ते
 काळींचानराधर्मिणी ॥ ६६ ॥ ते काळींचा जनाधर्मिणी ॥ सोहं हंसाची आत्मनिष्ठा ॥ हं चि भजनमजवारीष्टा ॥ तपोनिष्ठा तयानां व
 ॥ ६७ ॥ तैत्तिरीयजाचे हे नाही कथा ॥ नेणती नरकाची वार्ता ॥ अधर्माची अवस्था ॥ स्वर्गाची चिन्ता स्पर्शना ॥ ६८ ॥ यापरी प्रजासमस्त
 ॥ स्वधर्मस्वभावं कृतकृत्य ॥ यालागीं जाणनिश्चित ॥ त्यानें बोलत कृतयुग ॥ ६९ ॥ ॥ श्लोक ॥ त्रेतासुरवे महाभाग प्राणान्मे ह
 दयान्मयी ॥ विद्यामादुरभूतस्या अहमासं ब्रिवृन्मखः ॥ १२ ॥ टीका ॥ उद्वाया कलियुगाचा वांछी ॥ तुझ्या भाग्याची परम
 नवाची ॥ कृतयुगांचा प्रजापारिसपाही ॥ तुजमाझ्या वांछी विश्वास ॥ ७० ॥ त्रेतायुगीं प्रगटले कर्म ॥ जेव्हा राजर्षी पुरोषोत्तम ॥ त्या
 माझे नीतिश्वसें त्रैधर्म ॥ वेदसंश्रमवाटला ॥ ७१ ॥ तेथ त्रैविद्या विविधभेद ॥ नाना मंत्र नाना छंद ॥ ऋग्वेदादि तन्ही वेद ॥ प्रगट
 ले प्रसिद्ध निजशाखा ॥ ७२ ॥ त्यांचे शाखासो विविध मख ॥ त्रिमैखला युक्त मां चिंदख ॥ जेथ ज्ञानगे उर्य हो चि ॥ कर्मविशेष
 जे ठार्या ॥ ७३ ॥ ऐसें मद्रूप यज्ञकर्म ॥ तेथ त्या अधिकारांचे वर्म ॥ दो श्लोकी पुरुषोत्तम ॥ वर्णाश्रमसांगतो ॥ ७४ ॥ ॥ श्लोक ॥ वि
 प्रक्षत्रियविदुः शूद्रासुरवबाहुरुपादजाः ॥ वैराजात्पुरुषा जाता य आत्माचारलक्षणाः ॥ १३ ॥ टीका ॥ वैराजपुरुषापासाव-

जाण ॥ मुखीं उपजले ब्राह्मण ॥ बाहूपासनी राजन्या ॥ उरुजन्मस्थान वैश्याचे ॥ ७५ ॥ शूद्रवरणी जन्मले जाण ॥ यापरी जाले चा
 रीवर्ण ॥ याचे ऐक मुख्यालक्षण ॥ स्वधर्माचरण सर्वोशी ॥ ७६ ॥ चतुर्वर्णांची उत्पत्ती ॥ पुरुषापासूनियारिती ॥ आत्मोभाश्रमाची
 स्थिती ॥ ऐक निश्चिती सांगेन ॥ ७७ ॥ ॥ श्लोक ॥ गृहस्थमोजघनतो ब्रह्मचर्यं वृद्धो वनम ॥ वनस्थलाद्वने यासो त्यास शीर्ष
 णिसंस्थितः ॥ १४ ॥ टीका ॥ गृहस्थाश्रमासी जघनस्थान ॥ ब्रह्मचर्यमाह्मद्वयी जाण ॥ वानप्रस्थासीसी आपण ॥ वाट
 वीस हिमानवक्षस्थली ॥ ७८ ॥ जो चतुर्थाश्रमसत्यास ॥ त्याचे माझे शिरीस हिवास ॥ एवं वर्णाश्रमविलास ॥ तुजसावकाश सांगीत
 ला ॥ ७९ ॥ ॥ श्लोक ॥ वर्णानामाश्रमाणां च ॥ जन्मभूष्यलुषारणिः ॥ आसन्न्यकृतयोर्जुणां नीचे निचोत्तमोत्तमैः ॥ १५ ॥ टी
 का ॥ जैसंजच जैसंस्थान ॥ त्यावर्णाश्रमामाजी तैसे गुण ॥ उत्तमी उत्तमत्व जाण ॥ नीची नीचपण सहजची ॥ ८० ॥ सत्वप्राधान्ये
 ब्राह्मण ॥ सत्वरजें क्षत्री जाण ॥ रजनमें वैश्यवर्ण ॥ शुद्रते जाण तमें भिष्ट ॥ ८१ ॥ तेचि ब्राह्मणादि चारी वर्ण ॥ त्यांचे प्रकृतींचे लक्ष
 ण ॥ वेगळे वेगळे पै जाण ॥ स्वयेनारायण सांगत ॥ ८२ ॥ ॥ श्लोक ॥ शमोदमस्तपःशौचं संतोषांति राजर्जवं ॥ मद्भक्तिश्च द
 यासत्यं ब्रह्म प्रकृतयस्त्विमाः ॥ १६ ॥ टीका ॥ उत्थवासी ह्यणेश्री कृष्ण ॥ ब्राह्मण प्रकृतीदालक्षण ॥ तुजमी सांगेन निरूपण
 ॥ सावधान अवधारी ॥ ८३ ॥ सनर्पादि क्षुनिदियवृत्ती ॥ बाह्यदृष्टी परिचारस्थिती ॥ ते आबरूनी विवेक युक्ती ॥ आत्मप्रतीती ध
 रवी ॥ ८४ ॥ तेचि वृत्तींचे धरणे ऐसे ॥ कृष्णसर्पाचे मुख धरणे तैसे ॥ तो वेदे उकली आपेसे ॥ तव धारणा सौरक्षेने हटारी ॥ ८५ ॥ तेवींचे
 राख्य प्रताप वशी ॥ गुरुवचनचे निविश्वास ॥ अंतरवृत्ती तेने हटावे ऐसे ॥ जंवये आत्मसमरसे निजात्मता ॥ ८६ ॥ मुख्य करूनी गुरुवचन
 ॥ तदर्थ बुद्धीनि मग्न ॥ तत्प्रवीण होय मन ॥ राम तो जाणयानाव ॥ ८७ ॥ ब्राह्मण प्रकृती माजी जाण ॥ हे स्वाभावीक निजलक्षण ॥ या
 नाचगा रामो गुण ॥ ऐक निरूपण दशमाचे ॥ ८८ ॥ विषय प्रवृत्ती प्रचंड ॥ कर्मेदियांचे बाह्य बंड ॥ विधिने त्यांचे वृत्ति नोड ॥ सैरा

धितडधिवरोनेदी ॥ ८१ ॥ वेदविधीचेनिहाते ॥ देहनिर्वाहापुरते ॥ स्वाणेजेवणेइंद्रियाते ॥ नोजाणयेथेंदमोगुण ॥ ९० ॥ तेथशमतोजा
 णसुखराजा ॥ दमादिइतरत्याचाप्रजा ॥ तेदोनीसांगीतलेवोजा ॥ ऐकनीजातपोनेमू ॥ ९१ ॥ शमेज्ञानेद्रियउपशमू ॥ तोचीकर्मद्रियमु
 ख्यदमू ॥ याहीवरीवेदोक्तकर्म ॥ तेज्ञानपरमूगौरवाचे ॥ ९२ ॥ शरीरशोषणानावनप ॥ तेप्रारब्धभोगानुरूप ॥ हृदयहंरीचिंतणेसद्रुप
 ॥ हेमुरखतपतपामाजी ॥ ९३ ॥ जोवर्ततांस्वधर्मस्थिती ॥ हरितेविसंबेनानिजवृत्ती ॥ जोआत्मनिश्चयोचित्ती ॥ अहोरातविचिंत ॥ ९४
 ॥ जेविलोभियावाहधन ॥ कांतरुणालागीतरुणीजाण ॥ तेसेनिजात्यविचंचन ॥ जयाचेमनसदाकरी ॥ ९५ ॥ त्यानावगातपोनिष्ठ
 ॥ हेतपामाजीतपवरिष्ठ ॥ ब्राह्मणप्रकृतीमाजीश्रेष्ठ ॥ तपतंउद्भटयानाव ॥ ९६ ॥ ऐकश्रीचाचाविचार ॥ तोआहेद्विप्रकार ॥ अंतरीज्ञा
 ननिर्धार ॥ बाह्यआचारवेदोक्त ॥ ९७ ॥ बाह्यमळाचेक्षालण ॥ मृज्जलादिवेदविधान ॥ अंतरमळाचेनिर्दळण ॥ आत्मज्ञाननिज-
 निष्ठा ॥ ९८ ॥ शक्त्यशौचेनिर्मळपण ॥ मुख्यत्वेउत्सवाहेचीजाण ॥ आतांसंतोषाचेंलक्षण ॥ ऐकसंपूर्णसांगेन ॥ ९९ ॥ पुत्रजन्मलाए
 कहोयस्फुरव ॥ नोगेलियासवेंचिदुःख ॥ धनजोडलियाहोयहरारव ॥ सवेंचिशोकतन्नाशी ॥ १०० ॥ जास्फुरवाचीहोतांभेदी ॥ निःशे
 षमावळेदुःखकांटी ॥ यानावसत्यस्फुरवसृष्टी ॥ इतरचावटीतेमिथ्या ॥ १०१ ॥ निरोपचारअंतरगती ॥ मद्रावेजेस्फुरवप्राप्ती ॥ जालि
 यासंपत्तीविपत्ती ॥ जेसंषाषप्राप्तीसमसाम्ये ॥ २ ॥ येचिपदींपाठांतर ॥ तितिक्षाह्मणतीथोरथोर ॥ ऐकत्याचेंहीअर्थंतर ॥ पदार्थ
 विचारतोऐसा ॥ ३ ॥ शीतउष्णमृदुकटीण ॥ आंगीआतळतांजाण ॥ जाचेडळमळीनामत ॥ भावनापूर्णमद्रावे ॥ ४ ॥ संतोष
 तितिक्षाव्याख्यान ॥ हेपांचव्यापदाचेंलक्षण ॥ उभवासीह्मणेथीकृष्ण ॥ ऐकनिरूपणशांतीचे ॥ ५ ॥ साझानिर्धारितांनिजबोध
 ॥ अंतरींनिमालेकामक्रोध ॥ त्यासीकेलियाअपराध ॥ नमनींविस्मयपुटीलांचे ॥ ६ ॥ परितेथीचीनवलपरी ॥ अपकायाहोयउ
 पकारी ॥ धिकारनाहीजाचेंअंतरीं ॥ जाणतेरषीनिजवांनीं ॥ ७ ॥ ऐशीसदांशांतीसंपूर्ण ॥ तेब्राह्मणाचेंषष्ठेंलक्षण ॥ ऐकआर्ज

वाचेंनिरूपणा ॥ जीवींचीखुणासांगेन ॥ ८ ॥ कुरुपजरीजालीमाना ॥ परीस्नेहाशींनाहींकुरुपता ॥ कांस्रवर्णाचेनागकरितो ॥ सो
 नेसर्वथानव्हंसर्प ॥ ९ ॥ तेवींकुटिळांसीकुटिळता ॥ करावीह्मणोनीशिकवितां ॥ कुटिळत्वनुपजेचित्ता ॥ जाणतत्त्वनातेंआर्जव
 ॥ १० ॥ गार्ईसीगोडव्याप्रासीकडू ॥ हागगाजळींनाहींपवाडू ॥ तेवीआर्जवाचापडिपाडू ॥ विषमाहिगोडसमसाम्य ॥ ११ ॥ याना
 वजाणआर्जव ॥ सातवेंलक्षणअपूर्व ॥ आजिनिजभक्तीचास्वभाव ॥ देवाधिदेवसांगत ॥ १२ ॥ वनउद्यानगंगाजीवन ॥ यास
 पृथ्वीजेवीअधिष्ठान ॥ तेवीसकळलक्षणाचेंजन्मस्थान ॥ माझीभक्तिजाणउत्थवा ॥ १३ ॥ सकळपिकांचियेप्रार्थी ॥ आधारभू
 तजेवीक्षिती ॥ तेविसकळलक्षणाउत्पत्ती ॥ माझियेभक्तीमाझारी ॥ १४ ॥ ऐकतेभक्तीचाइत्यर्थ ॥ सांडोनियांविषयस्वार्थ ॥ जि
 वाहुनीमजलागींभावार्थ ॥ तोनिजभक्तपैमाझा ॥ १५ ॥ भक्तआणीधनाचेंआर्जन ॥ हेंचिमुख्यत्वेभक्तीसीविघ्न ॥ धनलोभीतोअ
 भक्तपूर्ण ॥ सत्यजाणउत्थवा ॥ १६ ॥ माझाभावनाहींजिह्वारी ॥ अहाचवाहाचमाझीभक्तीकरी ॥ तोआंधळ्यागरुडाचेपरी ॥ उ
 डेपरीनिर्धारीस्थाननेणे ॥ १७ ॥ माझाभावार्थजेथहोये ॥ तेथमींजानीकुळनपाहीं ॥ मीभावार्थेनीलवलाहें ॥ वडयहोयेनिजभ
 क्तां ॥ १८ ॥ जेथभावार्थमाझीआवडी ॥ तेथअवश्यमाझीपडेंउडी ॥ जेणेभावार्थाचीउभविळीगुडी ॥ तोजाणोगोडीमदभक्तीची ॥
 ॥ १९ ॥ जेंजेभेटोतोचिदेवो ॥ ऐसाभावार्थजाचाभावो ॥ तोएकपटियंतामजपाहाहो ॥ त्याचेंभावेंजीवोंआह्मीउत्थवा ॥ २० ॥
 तोविमाझाजीवप्राण ॥ त्यासीमीकरीतींबलोण ॥ मीसर्वदोत्याआधीन ॥ जेवीधेनूजाणवत्सासी ॥ २१ ॥ ऐंभनिशीमभावार्थाची
 स्थिती ॥ त्यानावउत्थवामाझीभक्ती ॥ यापरीभक्तीचीवित्पती ॥ ऐकपारव्यातीदयेची ॥ २२ ॥ वाळकंदेखोनीसंकटी ॥ जेवीनसांच
 रतमाभ्राउठी ॥ तेवीदीनंदेखोनीदृष्टी ॥ जाचेपारींदयाद्रवे ॥ २३ ॥ ऐशियादयेचाठोयींजाण ॥ आपुलेंपारकेंपुसेकोण ॥ स्वजानीवि
 जार्तालक्षण ॥ पुसायाहीपुणर्धारनाहीं ॥ २४ ॥ महापुरींबुडतयाते ॥ कृपाकूजानीनपुसेनेथे ॥ उडीघालुनीवाचवीयाते ॥ दया

ए. भा.
४

निश्चितेतीनाव ॥ १२५ ॥ दिनाचियेदयेलागी ॥ जोरिघेजळ त्याआगी ॥ त्याचेचरणमीवंदीवेगी ॥ धन्यजगींदयाळू ॥ १२६ ॥ ऐशियेदये
चेनिगुणे ॥ मजअनंतालागीतेणे ॥ विकतघेतलेंजीवेंभावे ॥ कींजालोंपोसणेंमीत्याचें ॥ २७ ॥ यालागींदयाळुवाचेघरी ॥ मीसदांनारि
काकामकरी ॥ जेदयावंताचेअवसरी ॥ तेमाझेशिरीसंबेदो ॥ २८ ॥ जोजाणेदीनाचाविचार ॥ तोदीनदयाळुसाचार ॥ उधवातेमाझेनिजभो
डार ॥ स्फुरवाचेंस्फुरवसारतोमज ॥ २९ ॥ यानावगादयाजाण ॥ तेहेंनववेलक्षण ॥ आतांसत्याचीउणारुण ॥ तुजमीसंपूर्णसांगेन ॥ ३०
॥ सत्याचेंसत्यत्वहेंऐसें ॥ जागृतीस्वप्नसुषुप्तीवरी ॥ जाशीअसत्यतानस्यरी ॥ निजसत्यऐसेंनिडारिलें ॥ ३१ ॥ ऐसेंसत्यपरिपक्षत्यापो
री ॥ सत्यवाचासत्यदृष्टी ॥ निजसत्यत्वेसत्यस्मृष्टी ॥ पडिलीतुरीअसत्या ॥ ३२ ॥ यापरागासत्यत्वजाण ॥ त्यानावदहावेलक्षण ॥ हेंब्राह्म
णाचेंसंपूर्ण ॥ कर्माचरणस्वभावे ॥ ३३ ॥ ब्राह्मणप्रकृतीचेक्षिती ॥ यादशलक्षणाचीउत्पत्ती ॥ स्वाभावीकसहजगती ॥ अरुत्रिमस्थितीउ
त्थवा ॥ ३४ ॥ ॥ श्लोक ॥ तेजोबलंधृतिः शौर्यंतिथिस्तौदार्यमुद्यमः ॥ स्वैर्यब्रह्मण्यतैश्वर्यक्षेत्रप्रकृतयस्त्रिमः ॥ १७ ॥ टीका ॥ ब्रा
ह्मणप्रकृतीदशलक्षण ॥ तुजम्यांसांगीतलीसलक्षण ॥ आतांक्षात्रवृत्तीचेंदशगुण ॥ ऐकसंपूर्णउधवा ॥ ३५ ॥ तेजह्मणजेप्रतापशक्ती
॥ जैसाक्षितितळीचागभस्ती ॥ जाचियाप्रतापदीप्ती ॥ लोपलंजातीमहींद्र ॥ ३६ ॥ क्षात्रधर्मीप्रथमकाज ॥ तयानावजाणतेज ॥ आतांक्षात्र
बळाचीवोज ॥ ऐकचोजसांगेन ॥ ३७ ॥ त्याचाशरीरबळाचेंकोड ॥ एकलालक्षावरीदेझड ॥ जरीतुटलादुधड ॥ तरीवैरीयांचेंतोडविभांडी
॥ ३८ ॥ रिगतारणामाझारी ॥ दुजयाचेंसाह्यनधरी ॥ जेवीवनगजीकैसरी ॥ तेवीरिघोनीदळभारीविभांडीवीर ॥ ३९ ॥ आकाशदाटत्या
जिशाचरी ॥ भूमंडळीकोंदत्याअसरी ॥ ऐसेप्रबळबळेंआल्यावैरी ॥ जाचेधृतीमाझारीविस्मयोलुटी ॥ ४० ॥ आकाशपडावयागडाडी
॥ पृथ्वीउलथावयाहडबडी ॥ तरीजाचेधृतीचीरोकडी ॥ नळेवांकुडीरोमावळी ॥ ४१ ॥ बोटवलीयाहीकत्यांता ॥ धाकरिघोनेणेजाचाचि
त्ता ॥ ऐसेनिजधैर्यस्वभावता ॥ धृतीतत्वतातीनाव ॥ ४२ ॥ चौआशीदंडायुधेंधरूजाणती ॥ शस्त्रास्त्रंधारणाशक्ती ॥ स्वधर्मेअवश्यकेंक

रिती ॥ यानावधूतीक्षत्रियांची ॥ ४३ ॥ शत्रुचेंनिशेषनावपुसे ॥ वैरीकोणीकोठेंचिनसे ॥ करणेंऐसेतेंशौर्य ॥ ४४ ॥
 धर्मयुधाचीशौर्यवृत्ती ॥ जेणेविजयश्रीचढेहाती ॥ दुचितनिःशस्त्रीनहाणितो ॥ पळतयानमारितीमहाशत्रु ॥ ४५ ॥ सन्मुखआलिया
 रणांगणीं ॥ मांगेंपावोनठेवीरणीं ॥ एकलाविभांडीवीरक्षोणी ॥ हेस्वधर्मकरणीनिजशौर्य ॥ ४६ ॥ मृत्कयेनदामहवैरी ॥ जोनिशेष
 नाहीकरीं ॥ त्याचाशौर्याचीथोरी ॥ सरासरीवानिजे ॥ ४७ ॥ एवंनिजशौर्यनिधारा ॥ निर्वैरकरणेधरा ॥ हाचोथागुणखरा ॥ जाणक्षा
 त्रद्वाराक्षत्रियांचा ॥ ४८ ॥ शस्त्रांचेघायवाजतांमाथां ॥ कांसपिष्टबाणखडतरतां ॥ रणांगणींनसरेमागुता ॥ हेसहिष्णुताक्षत्रियांची ॥
 ॥ ४९ ॥ अमलियागजदळाचेयाट ॥ महावीरांचाघडघडाट ॥ तोयावासाहेसुभट ॥ सहिष्णुताचोरवटतीनावा ॥ ५० ॥ समुद्रलहरीचा
 संपाता ॥ कुलाचलनसरेपरता ॥ तेवीपरसैन्याचाआघाता ॥ नसरेमागुतारणांगणीं ॥ ५१ ॥ तेथयशअपेशाचीव्यथा ॥ हर्षशोकवि
 षमता ॥ बाधीनाक्षत्रियांच्याचित्ता ॥ सर्वसहिष्णुतायानाव ॥ ५२ ॥ यानावतिनिक्षाजाण ॥ हंक्षात्र्याचेंपांचवेंलक्षण ॥ ऐकओंदार्याचा
 गुण ॥ दातेपणक्षत्र्यांचें ॥ ५३ ॥ क्षेत्रियांचेप्रकृतीसजाण ॥ द्रव्यतेंतृणासमान ॥ यात्वकाचेंनिवेमन ॥ तवदेणेदानसर्वस्वें ॥ ५४ ॥
 देशकालसत्पात्रस्थान ॥ तेथदेउनीसन्मान ॥ निर्विकल्पभावेंगहन ॥ देणेंदानविध्युक्त ॥ ५५ ॥ चंद्रचकोरातेंपाही ॥ सदादेतांनुबगेक
 हीं ॥ तेवीहायाचकाचेराई ॥ पराङ्मुखतानाहीक्षत्रिया ॥ ५६ ॥ ऐसेंस्वाभार्थकजेंदान ॥ हाक्षत्रियांचाप्रकृतीगुण ॥ यानावगाउदा
 रपण ॥ साहवेंलक्षणक्षत्रियांचें ॥ ५७ ॥ परमार्थप्राप्तीउपाई ॥ स्वधर्मनिष्ठाक्षत्रियांराई ॥ जोजोव्यवसावोकरणेकांहीं ॥ तोउद्यमपाहीबो
 लिजे ॥ ५८ ॥ वेंचूनियांनिजप्राण ॥ गोब्राह्मणाचेंसंरक्षण ॥ स्वधर्मेप्रजापालन ॥ पृथ्वीरक्षणनिरुपद्रवें ॥ ५९ ॥ यानावगाउद्यमजाण ॥ क्षेत्र्या
 चेंसातेवेंलक्षण ॥ आनांस्वधर्मस्थैर्यगुण ॥ तेहीनिरूपणअवधारीं ॥ ६० ॥ गौब्राह्मणसंरक्षणना ॥ स्वधर्मेप्रजापाळकता ॥ येराईउबगूनयेचि
 ता ॥ यानावस्थिरताक्षत्रियांची ॥ ६१ ॥ स्वधर्मजेस्थिरता ॥ तेंआवेंलक्षणतत्वता ॥ ब्राह्मणभक्तीचीजेकथा ॥ ऐकआतांसांगेन ॥ ६२ ॥ पर

मार्यप्राप्तोचेंकारण ॥ क्षत्रियासीं मुख्यत्वेगुरुब्राह्मण ॥ त्याब्राह्मणाचेंब्रह्मभजन ॥ सर्वस्वेजाणकरावे ॥ ६३ ॥ ब्रह्मभावेब्राह्मणभजन ॥ वि-
 धियुक्तेदेवोनीसन्मान ॥ अनुदिनब्राह्मणपूजन ॥ सद्भावेजाणजेकरी ॥ ६४ ॥ जोमद्भावेब्राह्मणपूजा ॥ सन्मानेसुखीकरीदिजा ॥ उद्यवा-
 तोआत्माभाद्रा ॥ तेणेंमजअधोक्षजापूजिलें ॥ ६५ ॥ क्षेत्रीसन्मानेद्विजपूजिती ॥ तेणेत्यासींऐश्वर्यप्राप्ती ॥ ब्राह्मणब्राह्मणाद्वेषिती ॥
 तेणेंपावतीदरिद्रदुःख ॥ ६६ ॥ करिताब्राह्मणभजन ॥ मीपरब्रम्हहोयत्याआधीन ॥ त्याचाऐश्वर्याचेंचिन्ह ॥ दाहावेलक्षणतेंएक ॥
 ॥ ६७ ॥ नकारब्राह्मणभजन ॥ आंगाऐश्वर्यनव्हेजाण ॥ मींजालोषडुणैश्वर्यसंपन्न ॥ सदाद्विजचरणहृदयींदृढवाहतां ॥ ६८ ॥ ब्रा-
 ह्मणभजनमार्गे ॥ ब्रह्मस्वरूपायांलागे ॥ ब्रह्मसायुज्यधरिधे ॥ तरीभक्तनेधेद्विजभजनें ॥ ६९ ॥ ब्राह्मणभजनेस्वभावता ॥ माझीस-
 नायेत्याचाहाता ॥ तेव्हांत्याचीआज्ञावंदितीमाथां ॥ जाणतत्त्वतास्तरास्तर ॥ ७० ॥ त्याचेआज्ञेभेण ॥ पडोनशकेआकर्षण ॥ न्यायताप्र-
 जापालन ॥ धर्मसंरक्षणत्याचेनी ॥ ७१ ॥ येणेचस्वधर्मंअतिचोरव ॥ भरतपुरूरवाजनकादिक ॥ महाऐश्वर्यपावलेदेखा ॥ आलोलिकदि-
 जभजनें ॥ ७२ ॥ एवंक्षत्रियांचेंदशलक्षण ॥ तुजम्यांकलेंनिरूपण ॥ यांतमुख्यत्वेब्राह्मणभजन ॥ श्रेयस्करसर्वासीं ॥ ७३ ॥ वैश्याचे
 प्रकृतीसजाण ॥ स्वाभावीचपंचलक्षण ॥ ऐकत्याचेंनिरूपण ॥ आचरणयथार्थ ॥ ७४ ॥ ॥ श्लोक ॥ आस्तिक्यदाननिष्ठाचअदं-
 भोब्रह्मसेवनं ॥ अनुष्ठिरर्थोपचयैवैश्वप्रकृतयस्त्विमः ॥ ७८ ॥ टीका ॥ वैश्यांचेंप्रकृतीशीजाण ॥ अर्थनृणांअतिगन ॥ जा-
 लिकोल्यानुकोटीधन ॥ नृणांपरिपूर्णहोनेणे ॥ ७९ ॥ आस्तिक्यताअर्थसंचयासीं ॥ द्विपींहुनीद्वीपांतरासीं ॥ नानावस्तुवि-
 श्वासेंसीं ॥ साधावयाअर्थ्यासींभावार्थ ॥ ७६ ॥ कांवेदशास्त्रांअतिविश्वासीं ॥ हेमुख्यत्वेऐश्वर्ययैश्यासीं ॥ वेदांविहित्यास्वधर्मा-
 सीं ॥ नव्हेउदासीअनुमात्र ॥ ७७ ॥ वैश्यांचेंस्वर्धाचरण ॥ नेमेसाद्यांनित्यदान ॥ प्राणांतमाडल्याजाण ॥ दानरवंडणहोनेदी ॥ ७८
 ॥ परलोकप्राप्तीचेंकारण ॥ ब्राह्मणाचीसेवाजाण ॥ ब्राह्मणआज्ञापरमप्रमाण ॥ विशेषजाणगुरुसेवा ॥ ७९ ॥ वेदशास्त्रार्थेप्रमाण ॥

सद्गुरुपरब्रह्मजाण ॥ तद्रूपेदेखावेब्राह्मण ॥ सेवेसीं प्राणअर्पावा ॥ ८० ॥ मीमान्यहोईनअतिश्रेष्ठा ॥ कांलोकींकीजोडावीप्रतिष्ठा ॥ ऐशा
परीचीदांभिकनिष्ठा ॥ वैश्यावरिष्ठास्यर्जिना ॥ ८१ ॥ सांडुनियां धूर्तपण ॥ निर्लोभनिर्दमजाण ॥ विसेवेशीवेचितीप्राण ॥ हेमुरव्यलक्षण
वैश्येचें ॥ ८२ ॥ येणेविपरमार्थप्राप्ती ॥ सत्यजाणवैश्याती ॥ हेस्वाभावाकगाप्रकृती ॥ जाणनिश्चितीवैश्यासी ॥ ८३ ॥ आतांशूद्राची
याप्रकृती ॥ त्रिविधिकर्माचीपैप्राप्ती ॥ तेहीसांगेनतुजप्रति ॥ ऐकनिश्चितीउत्तवा ॥ ८४ ॥ श्लोक ॥ स्रष्टृषूषणं द्विजगवांदेवानां चाप्य
मायया ॥ तत्र लब्धेन संतोषः शूद्रः प्रकृतयस्त्विमः ॥ १८ ॥ टीका ॥ स्वधर्मवद्वाचियेज्ञाती ॥ द्विजसेवायथानिरुति ॥ त्याचेनिप्र-
तापेंजीविकावृत्ती ॥ निष्कपटस्थितीसेवेची ॥ ८५ ॥ करावेंगृहस्थांचेगोरक्षण ॥ चाराव्याजेयेंतृणजीवन ॥ उवापदभयआलिया
जाण ॥ वेत्तुनीप्राणरक्षावा ॥ ८६ ॥ गोरक्षणीवेचिल्याप्राण ॥ त्यासीउत्तमगतीजालीजाण ॥ जासीगाईचाकळवळाजाण ॥ त्यासी
श्रीकृष्णमीसदांसाह्य ॥ ८७ ॥ द्विजसेवागोरक्षण ॥ दोनहीवृत्तीनमिळतांजाण ॥ तरीदेवालयींसमार्जन ॥ जीविकार्थजाणकरावें ॥ ८८ ॥
निष्कपटभावेआपण ॥ निर्मळकरावेंहरिरंगण ॥ तेयीलप्राप्तीचेनिजाण ॥ करावीपूर्णजीविका ॥ ८९ ॥ तेथेंजेजेकार्यजेजेप्राप्ती ॥
तेणेस्वरवेंअसावेभिजवृत्ती ॥ स्वधर्मकर्मस्थिती ॥ शूद्रप्रकृतीस्वभावो ॥ ९० ॥ विप्रासीअग्निहोत्रादिककर्म ॥ शूद्रनमीद्विजोत्तमा
॥ तेथदोहींचास्वधर्म ॥ सहजेंसमहोतसे ॥ ९१ ॥ गृहस्थाश्रमाचेंवर्तन ॥ तिन्हीआश्रमाआश्रयोआपण ॥ अन्नवस्त्रदेउनीजाण ॥ सं-
रक्षणकरावें ॥ ९२ ॥ ब्रह्मचर्याश्रमवर्तन ॥ गुरुसेवावेदाध्ययन ॥ त्यासीयावयादान ॥ अधिकारजाणअसेना ॥ ९३ ॥ ब्रह्मचार्यासीजें
जेंयोजलें ॥ तेंपाहिजेगुरुसींसमर्पिलें ॥ गुरुसींवांचुनीदानदीधलें ॥ तेतेणेकेलेअधर्म ॥ ९४ ॥ वानप्रस्थाश्रमींजाण ॥ मुख्यत्वेतप
प्रधान ॥ करावेंअग्नीस्रवर्षण ॥ वेदोक्तलक्षणप्रकारें ॥ ९५ ॥ संन्यासीब्रह्मचारीदान ॥ समईआश्रमाआत्याजाण ॥ यथानुज्ञा
न्यायावेअन्न ॥ हेआश्रमरक्षणवानप्रस्था ॥ ९६ ॥ संन्याशासींअहिंसाप्रधान ॥ ज्ञानपरिपाकेंज्ञानीसंपूर्ण ॥ अनोळखीभिक्षाट

ण ॥ हासुख्यधर्मचतुर्थधर्मा ॥ १७ ॥ वर्णाश्रमाहुनीबाद्यजाण ॥ केवळ अंत्यजादंजंजन ॥ त्यांचेप्रकृतीचे जे लक्षण ॥ स्वयंनारायणसां
 गत ॥ १८ ॥ श्लोक ॥ अशौचमद्वनंस्तेयनास्तीक्ये शष्कविग्रहः ॥ कामक्रोधश्चतर्षश्च ॥ स्वभावेनैवसाइनो ॥ २० ॥ टी
 का ॥ ये श्लोकींचे अष्टगुण ॥ त्यांवावधानमनीजाचे मन ॥ तोही अंत्यजासमान ॥ हे प्रकृतीलक्षण अतिनिंद्य ॥ १९ ॥ जासीस्नानसं
 ध्याशौचाचार ॥ स्वकर्मनावडेसाचार ॥ अंतरीविकल्प अपार ॥ जैसाविस्वारकाळिया ॥ १०० ॥ कनकफळनामंगोमंदं ॥ आंतसाजी
 रंबाहेरकोटे ॥ तैसेंसबात्यवोरवंटे ॥ अशौचमोटे त्यानाच ॥ १ ॥ शरीरश्चेतनिर्नासिक ॥ तोडाळपोसळपतिनिंदक ॥ ते स्थियेचा
 ऐसेदेख ॥ आशौचकसबाह्य ॥ २ ॥ यापरीगाआशौचता ॥ जाचे आर्गस्वभावता ॥ तोजाणपांतत्वता ॥ गुणप्रथमता अंत्यजाचा ॥
 ॥ ३ ॥ असत्यताजे प्रकृतीपारी ॥ अखंडवसे अहर्निशी ॥ मातापितादिगुरूसी ॥ झकवणे त्यासी मिथ्यत्वं ॥ ४ ॥ जेवाकाशिमग्याचा
 सणी ॥ रामकृष्णमृणकोणी ॥ उपस्थनामंगर्जेवाणी ॥ संतोषोनीस्नानदं ॥ ५ ॥ जेवीजागृतीस्वप्रसृष्टी ॥ असत्यआवडेजाचाचिती ॥
 तोजाणपांनिश्चिती ॥ अंत्यजप्रकृतीस्वभावं ॥ ६ ॥ पंडितियादृष्टीबुडी ॥ मायबाचेठेवणेकाठी ॥ नानाविश्वासपरकडी ॥ बुडवीगांठीडीगु
 रूची ॥ ७ ॥ सधनसांपडल्याहाता ॥ नानायुक्तीअतिदुद्रता ॥ नातरीबलात्कारेसर्वथा ॥ घ्यावंतत्वतासर्वस्व ॥ ८ ॥ यापरीगाअधर्म
 ता ॥ परद्रव्यावयाहाता ॥ आसक्तीजावियाचिन्ता ॥ जाणतत्वतातेचोरी ॥ ९ ॥ स्वधर्मकर्मस्वभावता ॥ विश्वासनाहीजाचाचिन्ता
 ॥ वेदशास्त्रपुराणार्थी ॥ मिथ्यासर्वथाजोमानी ॥ १० ॥ उद्यवाजाणतत्वता ॥ यानावगानास्तिकता ॥ आस्तिक्याभावोस्वभावता ॥ अनुमा
 भ्रताजेथनाही ॥ ११ ॥ गांठीअसतांलक्षकोठी ॥ सदांनस्तीकताजाचेतोडी ॥ घरींचाआपदालावीगाठी ॥ तेप्रकृतीरोकडीअंत्यजाची ॥
 ॥ १२ ॥ कार्येवीणकोरडीकळी ॥ संबधेवीणव्रथासळी ॥ अखंडकरीदांतकसार्थी ॥ तेअंत्यजजालीनिजवृत्ती ॥ १३ ॥ ज्यासदाविरोधपो
 टी ॥ वरीवरीगोडमैदगोटी ॥ मीनरोह्याचाभडकाउठी ॥ जोकूरदृष्टीसर्वदां ॥ १४ ॥ जन्मवरीकेल्याउपकारकोटी ॥ त्यासीएकाचीउत्तरा

सार्धां ॥ अपकाररूपाव्यापारं ॥ छिद्रदृष्टीसदंटेवा ॥ १५ ॥ उपकाव्याअपकारस्थिती ॥ अंत्यजनकरीप्राणांती ॥ ऐशियाविरोधानंजेवाहनी ॥
 शतकविग्रहगतीत्यानाव ॥ १६ ॥ सहदांमार्जापाईवैर ॥ अपाईघालीयोरयोर ॥ अशौच्यनास्तिव्यघोर ॥ जाणावानरअतिविग्रह ॥ १७ ॥
 स्वार्थेवीणपरकार्यनाशी ॥ शतकविग्रहं ह्यणजेत्यासी ॥ उधवांएगीप्रकृतीज्यासी ॥ अत्यंतयादीपैंगीती ॥ १८ ॥ ऐककामार्जाकथा ॥ क
 नकआणीकातां ॥ येविपयींअतिलोभता ॥ उपरमुचिताअसना ॥ १९ ॥ स्त्रीकामाचेनिनावें ॥ लिंगमात्रअसायें ॥ मगसेव्यासेव्यभावं ॥ वि
 चारुजीवंस्मरेना ॥ २० ॥ तैसीचनावद्व्यार्था ॥ भलतेसंपावोहाना ॥ नाविचारीविहिता ॥ अविहिता ॥ अतिकामताअर्थाया ॥ २१ ॥ अविहितका
 मस्थिती ॥ हास्वभावजाचेवृत्ती ॥ तेअत्यंजादीप्रकृती ॥ जाणनिश्चितीउत्थवा ॥ २२ ॥ पांहेपांकाभिकांच्यापोटी ॥ सदांक्रोधाचीआगरी ॥ का
 मप्रार्माचाऐकतांगोष्टी ॥ भडकाउठीप्रज्वलिता ॥ २३ ॥ जाचियेगरीरस्थिती ॥ असंतुनाहीक्रोधादांती ॥ सदांधुपधुपीतदृष्टी ॥ तेजाणप्रकृती
 अतिनीच ॥ २४ ॥ प्रामभोगेनृष्णानजाणे ॥ ऐकित्याहीभोगाकारण ॥ अखंडभरण ॥ चेंवेसेधरणें ॥ तेप्रकृतीजाणअतिनीच ॥ २५ ॥ म्यां
 सांगीतलेआठहीगुण ॥ हेजाचेप्रकृतीसलक्षण ॥ मोहोकांभलनावणी ॥ पराअंयजपणव्यामार्जा ॥ २६ ॥ अवगुणसांगीतलेसमस्त ॥ एक
 एकनरकदानीविरव्यान ॥ म्याआठहीमिळालेजेथ ॥ उंगडनेथेंमगकेंचा ॥ २७ ॥ त्यागावयानिजस्थिती ॥ याअवगुणाचीविन्यती ॥ म्यां-
 सांगीतलीतुजप्रती ॥ जाणनिश्चितीउत्थवा ॥ २८ ॥ यागुणांतेंअंगिकारिती ॥ तेनरकगामागानिश्चिती ॥ त्यागुणांतेंजेत्यागिती ॥ तेपाव
 तोपदमाझे ॥ २९ ॥ नेणेंमाझापदार्चाप्रामी ॥ सर्वविणीउत्तमगती ॥ ऐडायागुणाचीविन्यती ॥ सांगेनतुजप्रतीउत्थवा ॥ ३० ॥ सकळलक्षणां
 चेंनिजसार ॥ जेगुह्यगुणाचेंमांडार ॥ जेणेपाविजेसंसारपार ॥ ऐकसाचारउत्थवा ॥ ३१ ॥ सर्वविणीचासद्वजधर्म ॥ जेणेपाविजेपरब्रह्म ॥ जे
 नाशितोचितप्रमम ॥ तेगुणउत्तमअवधारी ॥ ३२ ॥ ॥ श्लोक ॥ अहिंसासत्यमस्तेयमकामक्रोधलोभता ॥ भूतप्रियहितेहा
 चधर्माऽयंसार्ववर्णकः ॥ २१ ॥ टीका ॥ होशंउपायं जेणेनेणं ॥ पुढिलासीजेंकरवेंदणें ॥ तेउपनिषमजकारणें ॥ तेगुणम्याश्री

कृष्णो बंदिजे ॥ ३३ ॥ तैसेच परपीडा असुर ॥ पुढीलिया नेदणे दुःख ॥ तेही करुनी मज होय सरव ॥ जाणनिष्ठं करुखा ॥ ३४ ॥ दुःखने दुनी
 सरव देणे ॥ यानाच अहिंसा गुण जाणणे ॥ हा पहिला गुण जाणणे ॥ ऐकलक्षणें सत्याचीं ॥ ३५ ॥ सत्य ते जाण पोऐसे ॥ जाचें मन वाचा
 असत्य दोषें ॥ जागृती स्वप्न सुषुप्ती वशें ॥ स्पर्श लें नसे अनुमात्र ॥ ३६ ॥ निंदा आर्षा परस्तवन ॥ कदां मिथ्यान बोले वचन ॥ वाचा अन
 स्मृत् धरणें जाण ॥ सत्य संपूर्ण यानाच ॥ ३७ ॥ हो कां अधर्माचिये जोडी ॥ कोडी धरोनियां कवडी ॥ जोरि घांनी दष्टी बुडी ॥ फुटकी कव
 डी स्पर्शे ना ॥ ३८ ॥ तेथे ही चोरी करणे ॥ कां दष्टी चुकवुनी वस्तु घेणें ॥ अथान पुसतानेणें ॥ जिवें प्राणें नसे भवें ॥ ३९ ॥ अन्यायोपा
 जीति घन ॥ स्वप्नी ही नातळे मन ॥ हे अचौर्याचें लक्षण ॥ तिसरा गुण उद्यवा ॥ ४० ॥ स्वधर्म धन या वेवहाता ॥ हे ही नसे धन कामता ॥ का
 मिनी कामाची वार्ता ॥ परस्त्री ते मातने मस्त ॥ ४१ ॥ हो कां स्वदाराभिगमन ॥ तेथे ही आसक्त नसे मन ॥ आश्रम धर्मार्थ जाण ॥ प्रति
 पादन स्थियेचें ॥ ४२ ॥ यानावगा अकामता ॥ उद्यवा जाणत त्वना ॥ हे चौथी लक्षणता ॥ ऐक आतां आक्रोध ॥ ४३ ॥ जेथ कामाचा
 आदरुनाही ॥ तेथ कोधाचें नचलें कांही ॥ जेवी आकाशाचें वाई ॥ नरुपती पाहीं निज राखें ॥ ४४ ॥ जरी बीज जालें गोमटें ॥ तरी भू
 र्मावाण अकुल फुटें ॥ तैसे कामाची चुनी कोटें ॥ क्रोध उदरें न वाढजे ॥ ४५ ॥ एवें कामाची जे बाळवण ॥ तेचि कोधाची ही जाण ॥ जे
 संगरोदराचें मरण ॥ करी निंदळण गर्भाचें ॥ ४६ ॥ शीर तुटलिया पाठी ॥ हस्त पादादि क्रिया तुठी ॥ काम निमाले या पाठी ॥ निमा
 ली गोष्टी कोधाची ॥ ४७ ॥ जेथ काम क्रोध नाहीं ॥ तेथ लोभ उटी कोणे गंयी ॥ नळवटी नसतां सुई ॥ वृक्ष कहीं वाटे ना ॥ ४८ ॥ शीस
 वाडिलें सैकरी ॥ तेथ राहूं नशें कुंजें सी ॥ तेवि गेलिया काम क्रोधासी ॥ वस्ती लोभासी असे ना ॥ ४९ ॥ यानाच निलोभता ॥ सत्य
 जाण सर्वथा ॥ क्रोध लोभा ते वाढविता ॥ जाणत त्वता कामची ॥ ५० ॥ जेवी कां भर्ताराचें मरण ॥ धडनी जाय अहवपण ॥ तेवी
 काम क्रोधेवीण ॥ लोभ लक्षण असे ना ॥ ५१ ॥ जेथ कामाचें अपूर्ण काज ॥ तेथ क्रोधाचें खळ तेज ॥ तेव्हां कामाचें पूर्ण निज ॥ तेव्हां

नाचिभोजलोभाचें ॥ ५२ ॥ जेवीदीपाचीदीपकळा ॥ तेसवेंवागवीतेजकाजळा ॥ तेवीक्रोधलोभाचासोहळा ॥ कामाजवळासंतत ॥ ५३ ॥ तेंवीक्रोधाप्रि
 याचेंशीत ॥ घामज्वरासमवेत ॥ तेवीक्रोधलोभयुक्त ॥ जाणनिश्चितकामची ॥ ५४ ॥ जेथकामाचानार्हापांग ॥ तोचीक्रोधलोभाचासाग ॥ हास
 मूळउपावाचाग ॥ स्वयेप्रारंगबोलिला ॥ ५५ ॥ एवेंकामत्यागेंसर्वथा ॥ त्यागूपावेक्रोधलोभता ॥ भूतांसीजेप्रियहितना ॥ ऐकतत्त्वतासंगेन ॥ ५६
 ॥ जैशीशक्तीआपणासी ॥ तेसंमीयकरावेंभुतांसी ॥ अगत्यविचंपुजाचात्याशी ॥ तेतेत्याशीअर्पीवें ॥ ५७ ॥ अन्वचक्रदानमान ॥ पोटीकळ
 वळ्यानेजाण ॥ करावेंभूतीप्रियभाषण ॥ हास्वधर्मजाणसर्वाचा ॥ ५८ ॥ ऐसंप्रियकरावेंभूतां ॥ तेंपरिपाकीयेत्याचाहिता ॥ जंप्रियत्वाउ
 पजेबाधकता ॥ तेसर्वथानकरावें ॥ ५९ ॥ भूतप्रियहितकारी ॥ ऐसाजोपुरुषसंसारि ॥ मीभगवेंतत्याचाघरी ॥ सर्वहितकरीसर्वदा ॥ ६०
 ॥ त्याचाअवतभाचीहोळी ॥ भूतहितप्रियसेची ॥ मांस्वयंकरीवनमाळी ॥ तंचिकाळीतत्वता ॥ ६१ ॥ जोसद्भावेसत्यसंसार ॥ भूतांसीहि
 तवंप्रियकर ॥ त्यासीमाभूतात्याश्रीधर ॥ करींसंसारस्वरूप ॥ ६२ ॥ अहिसादिसत्यलक्षण ॥ हासर्वाचास्वधर्मजाण ॥ सर्वांममस
 र्ववर्ण ॥ त्यासीसुरव्यत्वेजाणहावर्ण ॥ ६३ ॥ चतुर्वर्णस्वभावप्रकृती ॥ वर्णाबात्याचीलक्षणस्थिती ॥ सर्ववर्णाचीस्वधर्मगती ॥ तेम्यांतुजप्र
 तीसांगीतली ॥ ६४ ॥ यावरीआश्रमस्वधर्मता ॥ तुजमीसांगेनआतां ॥ उद्यवाएकगातत्वतां ॥ प्रथमताब्रह्मचर्य ॥ ६५ ॥ ब्रह्मचर्यद्विविधजा
 ण ॥ एकाचेनैष्ठिक्यसंपूर्ण ॥ एकनोउपकुर्वाण ॥ एकलक्षणदोहाचें ॥ ६६ ॥ रतबंधवेदाध्ययनजात्यापावी ॥ जोपरमार्थीठेउनीदृष्टी ॥ गृ
 हस्थाश्रमाचीनकरीगोटी ॥ नैष्ठिक्यपरिपाटीत्यानाव ॥ ६७ ॥ वेदशास्त्रसंपूर्णपठण ॥ गुरुदक्षिणाव्रतविसर्जन ॥ करुर्नाकरीपाणिप्र
 हण ॥ उपकुर्वाणयानाव ॥ ६८ ॥ श्लोक ॥ द्वितीयप्राप्यानुपूर्व्यज्जन्मोपनयनं द्विजः ॥ वसन्तुरुकुलेदांतोब्रह्माधियितचाहृत
 ॥ २२ ॥ मेखलाजिनदेडाक्षब्रह्मस्तत्रकमंडलून् ॥ जरितोऽधौनदद्दासोरक्तपीठः कुशान्दधत् ॥ २३ ॥ स्नानभोजनहोमेषु
 जपोऽत्रैववाग्यतः ॥ नःखिंदान्तरवरोमाणी ॥ कक्षोपरस्थगतान्यपि ॥ २४ ॥ टीका ॥ गर्भाधानपुंसवन ॥ जातकर्मअन्नप्रा

शन॥ हीं समस्तकर्मपूर्वाजाण॥ केलीं संपूर्णचौलांत॥ ६९॥ याउपरी उपनयन॥ गुरुद्वारा गायत्री ग्रहण॥ सावित्रजन्महंसं पूर्ण॥ व्रत
 बंधजाणया नाव॥ ७०॥ एवंगायत्रीसंवे जाण॥ हिजन्मे होतीतीनीवर्ण॥ हां ब्रह्मचर्याश्रमसंपूर्ण॥ व्रतधारणवेदार्थ॥ ७१॥ तेथे वे
 दाध्ययननिर्धारि॥ गुरुगृहीं असे ब्रह्मचारी॥ त्याचा व्रतने माची कुसरी॥ एकते परी सांगेन॥ ७२॥ मुनीं जानवें कृष्णाजिन॥ पळ
 साचा देउग्रहण॥ कर्मंडलुवागवावा जाण॥ जळाचरण करावया॥ ७३॥ नकरावें मस्तकवपन॥ नकरावें तें लाभ्यंगस्नान॥ नक
 रावे दंतधावन॥ केशांचि चरणनकरावे॥ ७४॥ नकरावें नखनिष्कृतन॥ नकरावे रों मखें दन॥ बाहुमूलादिक जे जाण॥ मुख्यस्थान अ
 तिथ्यास॥ ७५॥ स्नकक्षाळित वस्त्रे जाण॥ त्याचें नकरावें परिधान॥ प्रवाहीं करावें स्नान॥ प्रातर्मध्यान्ह दोहीं काळीं॥ ७६॥ आ
 सनी श्वेतपीठासन॥ स्वेतवस्त्राचे धारण॥ रुद्राक्ष अथवा पद्माक्ष जाण॥ मानागृहण जपार्थ॥ ७७॥ कुशादि दर्भपवित्र॥ तिहीं यु
 क्त असावे कर॥ ऐकमौनाचा विचार॥ तुजर्मासाचार सांगेन॥ ७८॥ मळमुत्रकारितां स्नान॥ जपहोम आर्णाभोजन॥ उभयसं
 ध्याकाळी जाण॥ व्रतनिश्चितमौनधरावें॥ ७९॥ नाहीं अभ्यंगं केशविचरण॥ तेणे जटावळत्या आपण॥ हे ब्रह्मचारी यासी जाण॥
 व्रतधारणनें मस्त॥ ८०॥ इतुकेनी व्रतेसी जाण॥ सदां गुरुसेवेसी सावधान॥ गुरुकृपेने सांगे अध्ययन॥ तेढां वेदपठण करावें॥ ८१॥
 मजपदों सांगावें आतां॥ हा आग्रह न करावा गुरुनाथा॥ त्याची आज्ञा वंदुनी सांथां॥ निष्कपटना गुरुसेवा॥ ८२॥ अध्ययनसांगेना लवळ
 त्या॥ तरी सांडुनी कुलाचार्या॥ पदों गेलिया आणिकावाया॥ गुरुत्यागिलिया महादोष॥ ८३॥ सेवाकरावी अहर्निशी॥ जेणे कृपासुपजे
 स्वामीसी॥ ते कृपेस्तव अध्ययनासी॥ अहर्निशी सांगेल॥ ८४॥ वेउनी गुरुचरणां भावार्थ॥ पदावे गावे दशास्त्राथां॥ आकळावे वेदा
 र्थां॥ परमार्थता निजबुद्धी॥ ८५॥ श्लोक॥ रे तो नावकिरे ज्ञातु ब्रह्म व्रतधर स्वयं॥ अवकीर्णें बगाद्या प्लयता सत्स्वीपदीं ज
 पित॥ ८५॥ टीका॥ यारिती ब्रह्मचारी देखा॥ धिर्यन्यागवर्धा पूर्वक॥ करूनये अवश्यक॥ व्रतविशेष ब्रह्मचर्य॥ ८६॥ स्वामीं जा लिया

वीर्यपतन ॥ शास्त्रोक्तविधीकरावेस्मान ॥ मगप्रायश्चित्तार्थजाण ॥ गायत्रीस्मरणकरावे ॥ ८७ ॥ ब्रह्मचारीवानप्रस्थसन्याशी ॥ प्रयत्नेवीर्य
 त्यागुनाहीत्याशी ॥ जोकरीतोअतीदोषी ॥ आश्रमधर्मासीबुडविले ॥ ८८ ॥ स्वप्नीजालियावीर्यपतन ॥ करावेमृत्तिकासचैलस्मान ॥
 मगप्रायश्चित्तार्थजाण ॥ विहिताचरणजपकीजे ॥ ८९ ॥ श्लोक ॥ अग्न्यर्काचार्यगोविप्रगुरुबृहस्पतरान्शक्तिः ॥ समाहितउ
 पासीनसंध्येचयत्वाग्नपन ॥ २६ ॥ टीका ॥ गायत्रीदात्याआचार्यपण ॥ मातापितातेगुस्थान ॥ अग्नीसूर्यादिसरगण ॥ गौ
 ब्राह्मणआणीज्येष्ठ ॥ ९० ॥ त्याचेकरावयाउपासन ॥ बाह्यवृत्तीअंतरीसमाधान ॥ गुरुचरणीअनन्यशरण ॥ आज्ञापालनपितरांचे
 ॥ ९१ ॥ अग्नीचेठाईहवन ॥ इंद्रादिदेवांचेस्तवन ॥ ब्राह्मणतेपूज्यस्थान ॥ अर्घ्यदानसूर्यास ॥ ९२ ॥ श्रेष्ठांसीसाष्टांगनमन ॥ गार्हसीअ
 गकुरवाळण ॥ सायंप्रातःसंध्येसीमौन ॥ माध्याह्नीजाणमौननाही ॥ ९३ ॥ सहुरुचासमर्थवादु ॥ सर्वावरिष्टसर्ववदु ॥ जाचाप्रतापप्र
 सिधु ॥ स्वयेगोविंदुसंगत ॥ ९४ ॥ श्लोक ॥ आचार्यमाविजानीयान्नाचमन्नातिकहचित् ॥ नमर्त्यबुद्ध्याऽसूयैतसर्वदेवमयो
 गुरुः ॥ २७ ॥ टीका ॥ जोअंतरयामीइश्वरु ॥ जोविश्वान्माविश्वभरु ॥ जोअनंतअपरपारु ॥ तोमीश्रीगुरुशिष्यासी ॥ ९५ ॥ गु
 रूनामाचीजेमातु ॥ तोमीसाचारभगवंतु ॥ देवोभिभजनभावार्यु ॥ पुरवीमनोरथुशिष्याचा ॥ ९६ ॥ जासहुरुचाअंगुष्ठां ॥ ब्रह्मादि
 देवाचियाकोटी ॥ जाचानावाचीगोटी ॥ वंद्यवैकुंठीकैलासीं ॥ ९७ ॥ जाचेनावेकतांकानीं ॥ यमकाळकापतीदोनीं ॥ ब्रह्माविष्णु
 द्रुतिर्ही ॥ हातजोडुनीतिष्ठत ॥ ९८ ॥ सकळवेदांचंनिजसार ॥ तेसंदुरुस्वरूपसाचार ॥ ऐसाशिष्याचीनिर्धार ॥ निरंतरअसावा ॥ ९९
 ॥ त्यासीमनुष्यबुद्धीआपण ॥ कदांनकरावेहेंछण ॥ गुरुनिदाबोलतांजाण ॥ आलीनागवणसर्वार्यीं ॥ ३० ॥ सहुरुनिदेचाएकांत
 करुंआलापरसआसु ॥ तोत्यागावाजेवीपतितु ॥ हानविजेअर्थनैपळावे ॥ १ ॥ सहुरुनिदेचीवाणी ॥ ऐकतांबोटेंध्यावीकानीं ॥ सहुरु
 भावेस्मरोनी ॥ तेस्थानहीत्यजोनीपळावे ॥ २ ॥ त्यासहुरुनिदेचीस्वयेमातु ॥ करितांबुडालानिजस्वार्थ ॥ धुळीसमिचालापरमार्थ ॥

आ
१

आलाअपघातुआंगासीं॥३॥ऐशियागुरुचाठाईजाण॥पत्रपुष्पअन्नधन॥शिष्येकरूनयेवंचन॥तेस्वयंभीकृष्णसांगन॥४॥
 ॥श्लोक॥सायंप्रातरुपानीयभैक्ष्यंतस्मैनिवेदयेत्॥यश्चात्यदध्यतुज्ञानमुपयुंजीतसंयुतः॥२८॥टीका॥अन्नधनपुष्पां
 फलीं॥सायंप्रातर्मध्याह्नकाळीं॥भिक्षामिच्छेतेगुरुजवळीं॥अर्पणीकृतान्तुलीरहावे॥५॥तेथगुरुआज्ञाजाल्याहिजाण॥उदरापु
 रंतेंद्यावेअन्न॥अन्नावेगळापदार्थभरण॥सर्वथाजाणघेउंनयं॥६॥सायंप्रातःकाळींजाण॥ब्रह्मचार्याविहितभोजन॥गुरुआज्ञा
 जेंदिधलेंअन्न॥तेणेप्रणतर्पणकरावे॥७॥तेथनहाणावेधडगोड॥नकरावेरसनाकोड॥नवाटवावाविषयवाट॥देहनिर्वाहचाड
 शिष्यासी॥८॥भोजनीकांहींनमागावेजाण॥यालागींदुधरावेमौन॥अधीकरवादलियाअन्न॥तेंप्रतिबंधनगुरुसेवे॥९॥आहा
 रींअधिकघेतलियाअन्न॥निद्राआलस्यदाटीगहन॥अत्यंतअल्पजेभोजन॥तेणेविकळचळणदेहाचे॥१०॥गुरुसेवेलागींजाण
 ॥वृत्तीराखावीसावधान॥तेंगुरुसेवेचेंलक्षण॥स्वयंजनार्दनसांगत॥११॥गुरुसेवेलागींजाण॥शरीररारवावेसावधान॥यालागीं
 शिष्यासींभोजन॥युक्ताहारपणसर्वदां॥१२॥श्लोक॥शुश्रूषमाण आचार्यसदोपासीतनीचवत्॥यान्नशय्यासनस्थाने
 नातिदूरेकृतान्तुलीः॥२९॥टीका॥सर्वदांअनीसादर॥नपडतीहीअंतर॥गुरुसेवेसीनिरंतर॥अतिनत्परउल्हासें॥१३॥गुरुव
 हनारूढअसतां॥पुंदंचालावेसादोपतां॥पारीसीयावेचरणांचालतां॥उपचारतासमवेत॥१४॥समयोचितजाणोन॥द्यावेतांबुल
 जीवना॥करावेचरणसंवाहन॥घालावेआसनबैसतीतेथं॥१५॥सद्गुरुसेवेसत्याआसनीं॥शिष्येनवेसावेनेहडुनी॥दूरीनवजावेतेथु
 नी॥नयनोन्मिलनारहावे॥१६॥अंतुळीसंपुटजोडुनी॥सन्मुखराहावेसावधानी॥गुरुचीसंज्ञाजालागुनी॥तेअविलंबनीकरावे॥
 ॥१७॥गुरुसेजेवरीनिजलेअसतां॥जवळीनसावेतत्वता॥दूरीनवचावेसर्वथा॥जेथुनीऐक्येवचनार्था॥तेथेनिशीक्रमावी॥१८॥
 मीएकसेवेनेसंपन्न॥ऐसाधारिलियाअभिमान॥हेलेसेवेसींआचवण॥सवेचीजाणहोईल॥१९॥सेवकांमाजीमीएक॥केवळरंका

अ
१५

१८

चाहीरंक ॥ ऐसाभावोनिष्टंक ॥ सेवेसीदेखकरावा ॥ २० ॥ तैसेंचनीचकामकरिती ॥ लाजनधरावीसर्वया ॥ उबगनमानुनीचिन्ता ॥
 उल्हासनागुरुभजन ॥ २१ ॥ श्लोक ॥ एवंवृत्तोगुरुकुलेवसेद्भोगविचर्जितः ॥ विद्यासमाप्यतेयावद्विष्णुद्वितमखंडितं ॥ ३० ॥
 ॥ टीका ॥ सांडानीसकळभोगाते ॥ गुरुकुळीराहोनिराहोनीतेथें ॥ गुरुसेवेचेनिघेतें ॥ प्रियसेवार्तेंतोजाला ॥ २२ ॥ एवंगुरुसेवायुक्त
 ॥ धरोनीयांअखंडव्रत ॥ पाचलावेदशास्त्रसमस्त ॥ पठणेंसमाप्तपैजालें ॥ २३ ॥ एवंविद्याजालीयासमाप्त ॥ उपकुर्वाणनैष्टिक्यव्रत ॥ स्व
 येसांगावयासअनंत ॥ पुढीलश्लोकार्थपैदेखा ॥ २४ ॥ श्लोक ॥ यद्यसौखंडसालोकमारोक्षंब्रह्मविष्टपं ॥ गुरवेधित्यसेद्देहंस्वाध्या
 यार्थबृहद्भूतं ॥ ३१ ॥ टीका ॥ जरिब्रह्मचारीव्रतस्थ ॥ येणेविआश्रमेनिश्चित ॥ सत्यलोकवैकुण्ठपर्यंत ॥ वाळीदेदोक्तमत्प्राप्ती ॥ २५ ॥
 तेणेयाज्जन्मआपण ॥ दृढकरावयागुरुभजन ॥ निजदेहाचेंहीजाण ॥ करीसमर्पणगुरुचरणीं ॥ २६ ॥ सहुरुभजनाचीपरवडी ॥ नित्यनू
 तनआवडी ॥ निजात्मभावेचोस्वडी ॥ लागलीगोडीगुरुचरणीं ॥ २७ ॥ पूर्वलिब्रतेव्रतधरी ॥ तेंचिव्रतदृढकरी ॥ होयनैष्टिक्यव्रह्मचारी ॥
 गुरुभजनावरीनिर्धारू ॥ २८ ॥ नमनीसंन्यानाचेंकोड ॥ नहणेंहेंविषयगोड ॥ नधरीसंसाराचीचाड ॥ व्रतदृढव्रतस्थ ॥ २९ ॥ ऐसाथोरव्रते
 व्रतधर ॥ तैसाचीगुरुभजनीसादर ॥ करीसहुरुशींविचार ॥ वेदांतसारस्वाध्यायें ॥ ३० ॥ स्वहणीजेआत्माजाण ॥ तेगार्ईनित्यअनुसंधान ॥
 तोस्वाध्यायहणतीसज्ञान ॥ ज्ञानविचक्षणनिजद्वेषे ॥ ३१ ॥ ऐशियासाधकांशीजाण ॥ सर्वत्रब्रह्मभावन ॥ हेंविस्वमुखेंमधुसूदना ॥ स्व
 येआपणसांगत ॥ ३२ ॥ श्लोक ॥ अग्रौगुरावात्पनिचसर्वभूतेषुमांपरंम् ॥ अप्रथग्धीरुपासीतब्रह्मवर्चस्यैकत्वषः ॥ ३२
 टीका ॥ ब्रह्मचर्यव्रतधारणे ॥ ब्रह्मवर्चस्वचंदेतेणे ॥ आणिसहुरुचेनिभजनें ॥ निष्पापहोणेनिजवृत्ती ॥ ३३ ॥ तेथेअग्नीगुरुआप
 ण ॥ सर्वभूतांच्यागार्ईजाण ॥ अभिन्नब्रह्मभावन ॥ अनुसंधानसर्वदां ॥ ३४ ॥ जेव्हांजेजेदेखेदृश्यजात ॥ तेथेंब्रह्मभावोअचुंबित
 ॥ यापरीमातेउपासित ॥ ब्रह्मयुक्तसद्भावे ॥ ३५ ॥ नैष्टिक्यब्रह्मचर्याचानेम ॥ वानप्रस्तसंन्यासाश्रम ॥ तेथीलअवश्यकजोधर्म ॥

सुखवर्मत्यागाचें ॥ ३६ ॥ श्लोक ॥ स्त्रीणां निरीक्षणं स्पर्शसैलापद्वेचनादिकं ॥ प्राणिनामिथुनी घृतानयदस्थोऽयस्य
 जेव ॥ ३३ ॥ टीका ॥ नैष्ठिक्यब्रह्मचारीसंन्यासी ॥ वानप्रस्थवनवासी ॥ तिंहीनपाहंवेक्षियांसी ॥ हासुरव्यत्वेत्यांसीस्वधर्म ॥ ३७ ॥
 स्त्रीदेवतांचीद्विती ॥ सांडुनियां पर्णकुटी ॥ पद्मावेंगाउठावटी ॥ माकराव्यागोरीघडेकेवी ॥ ३८ ॥ स्वप्रीहीस्त्रीयेचास्पर्शसी ॥ करून
 येयातिघांसी ॥ करितांचीमदमुत्यासी ॥ वीर्यपातासीउपजवी ॥ ३९ ॥ स्त्रियांसीकीडाविनोद ॥ करितांविध्वंसेधर्मकंद ॥ या
 लागींस्त्रीगुणालुवाद ॥ नकरितांशुसज्ञान ॥ ४० ॥ स्त्रियांचेंहाविभावदर्शन ॥ एकांतगुह्यसंभाषण ॥ नानाविनोदआगस्पर्शन ॥
 परिहासनमदनोक्ती ॥ ४१ ॥ इतुकेंजेथघडे ॥ तेथकामाचाघालापडे ॥ स्वधर्मसमूळबुडे ॥ धैर्याचेंउडेनिजसत्त्व ॥ ४२ ॥ गृहस्थाचिये
 प्रकृती ॥ परस्त्रियेसीऐसीगती ॥ जालियाजाणनिश्चिती ॥ अपावोअंतीपावेल ॥ ४३ ॥ स्त्रीतेअधिकुंडासमान ॥ पुरुषनोघृतकुंभ
 जाण ॥ तेथद्रवतांअंतःकरण ॥ अर्धक्षणलागेना ॥ ४४ ॥ घृतवेचलियापाठी ॥ घृतासीजात्याचेंपसाठी ॥ तरीअग्नीशींजाल्याभे
 टी ॥ द्रवतापोटीतोहीधरी ॥ ४५ ॥ तेवीवार्धिक्यवयसेसी ॥ एकांतजालियास्त्रियेशी ॥ गोष्टीमातविनोदेसी ॥ कामाचात्याशीघालाप
 डे ॥ ४६ ॥ त्यागावीकामिनीसंगती ॥ हासुरव्यत्यागपरमार्थी ॥ हेचिस्वसुरेवंशीपती ॥ उद्यवाप्रतबोलिजेला ॥ ४७ ॥ पराशराऐसाम
 हन ॥ मच्छेदरीशींजालारत ॥ यालागींस्त्रीयेचाएकांत ॥ अनर्थभूतपुरुषासीं ॥ ४८ ॥ मैथुनभूतजेप्राणी ॥ पशुपक्षीआदिकरु
 नी ॥ सादरनपाहंवेनयनीं ॥ पाहातांकडकडूनीकामरववळे ॥ ४९ ॥ मच्छेमैथुनदेखिल्यासाठी ॥ रववळत्याकामाचापरिपाठी
 ॥ सौभरभ्रूषेश्वरेंतपकोटी ॥ मैथुनासाठींनाशिलें ॥ ५० ॥ यालागींकामाचेंदर्शन ॥ कांकामाचीआठवण ॥ पुरुषासींबाधक
 जाण ॥ कामस्मरणनकरावें ॥ ५१ ॥ हृदयानिंदेकामसंचार ॥ तैसाकरावासदाचार ॥ भूतेंपहावीमंदाकार ॥ हासुरव्यप्रकार
 हरीबोले ॥ ५२ ॥ श्लोक ॥ शौचमाचमनस्नानसंध्योपासनमार्जव ॥ तीर्थसेवाजपौःस्पृश्याभक्ष्यासंभाष्यवर्जन

॥३४॥ टीका ॥ शौचआचमस्नान ॥ संध्यातर्पणउत्सर्जन ॥ जपादिकअनुष्ठान ॥ तीर्थसेवनविउवासे ॥ ५३ ॥ अधर्मधर्माचाविटा
 कू ॥ होनद्यावाअळुमाकू ॥ आलियाहीसंकटकाळ ॥ अमक्षणशिळूनव्हेभावो ॥ ५४ ॥ जासीअसेवनधारण ॥ तेणेरजस्वलादिनि
 दजन ॥ त्यासीनकरावेसंभाषण ॥ धरावेमौननिदास्तवनी ॥ ५५ ॥ सर्वाहीआश्रमासीजाण ॥ स्वधर्मनियमाचेंलक्षण ॥ सांगेन
 ह्मणेश्रीकृष्ण ॥ ऐकसावधानउसवा ॥ ५६ ॥ श्लोक ॥ सर्वाश्रमप्रयुक्तोऽयंनियमः कुलनंदन ॥ मद्भावः सर्वभूतेषुमनोवा
 क्कायसंयमः ॥ ३५ ॥ टीका ॥ यदुवंशकुलनंदन ॥ ऐकउसवासंज्ञाना ॥ वर्णाश्रमस्वधर्मलक्षणा ॥ सर्वोसजाणनिष्ठायेक ॥ ५७ ॥
 मनसावाचाकर्मणा ॥ नेसुनीआपआपणा ॥ सर्वभूतींब्रह्मभावना ॥ अखंडभावनारारवावी ॥ ५८ ॥ ऐसामद्भावसर्वभूतीं ॥ दृढ
 सावल्याचित्तवृत्ती ॥ ऐशानैष्ठिक्यब्रह्मचायाप्रती ॥ मोक्षफलप्राप्तीहरिबोले ॥ ५९ ॥ श्लोक ॥ एवंबृहद्भूतधरोब्राह्मणोऽग्निरिवज्ज्व
 लन् ॥ मद्भक्तस्तीव्रतपसादग्धकर्माशयोऽमलः ॥ ३६ ॥ टीका ॥ यापरीजोब्रह्मचारी ॥ महाव्रतव्रतधरी ॥ मद्भावनाभूताकारी
 ॥ धारणाधरीअविश्रम ॥ ६० ॥ यापरीकरितांमद्भजन ॥ जव्हाल्याकर्मबीजेसीवासना ॥ तेव्हांपूर्णभक्तीमाझीजाणा ॥ बरीअंतःकर
 णाभक्तांच्या ॥ ६१ ॥ तेव्हांनिरूपचारनिजस्थिती ॥ सहजविधडेमाझीभक्ती ॥ जेथजादेखेदृश्यव्यक्ती ॥ मद्भावप्रतीतीचिद्रूप ॥
 ६२ ॥ ऐशीघडतांमाझीभक्ती ॥ आर्तजिज्ञासुअर्थार्थी ॥ यांचीउठउनीयांपंक्ती ॥ चिन्मात्रैकचौथीभक्तीतोलाभ ॥ ६३ ॥ सांचविजेभ
 क्तीचाठोयीं ॥ चरामुक्तीलोळतीपाई ॥ तेस्वानंदंमद्भक्तांचादेही ॥ संपूर्णपांहीउल्हासे ॥ ६४ ॥ तेव्हांमजव्हावीमुक्ता ॥ हेहीनारवेल्या
 चाचिन्ता ॥ कांगेलीमाझीबद्धता ॥ हेहीसर्वधाय्यरेना ॥ ६५ ॥ एवंमाझेनिजभजनसरंवे ॥ विसरलासकळसरंखदुःखं ॥ माझेभक्ती
 चेनिहरिरवं ॥ स्वानंदतोखेंसंतुष्टे ॥ ६६ ॥ ऐसानैष्ठिक्यब्रह्मचारी ॥ मजपावलास्वधर्मकरी ॥ आतांउपकुर्वाणाचीपरी ॥ ऐकदुसरी
 अवस्था ॥ ६७ ॥ श्लोक ॥ अथानंतरमावेक्षन्ययाजिज्ञासितागमः ॥ गुरवेदक्षिणादत्वास्नायाहुर्वनुमोदितः ॥ ३७ ॥

टीका ॥ संपूर्णकेलियाअध्यन ॥ जालीयावेदशास्त्रसंपन्न ॥ गुरूशीआज्ञापुसोन ॥ व्रतविसर्जनसकामा ॥ ६८ ॥ सकामनिष्का
मनेचाभिरू ॥ देसवोनिविवेकविचारू ॥ तैशीचआज्ञादेनीगुरू ॥ जैसाअधिकारूशिष्याचा ॥ ६९ ॥ जासीगृहाश्रमाचीआसक्ती ॥
तेणेंआपुल्यायथाशक्ती ॥ दक्षिणादेउनीगुरूव्रती ॥ व्रतसमाप्तीकरावी ॥ ७० ॥ करावयासमार्बतेन ॥ घेउनीगुरूचेंअनुमोदन ॥
करावेंमंडस्नान ॥ विसर्जनव्रतबंधा ॥ ७१ ॥ येथअधिकाराचाभेदू ॥ स्वयेंसांगतोगोविंदू ॥ तोचिश्चोकार्थीविषदू ॥ वैराग्यसंमंधुअ
वधारी ॥ ७२ ॥ श्लोक ॥ गृहचनंवेपविशेत्त्रमजेद्वाह्निजोत्तमः ॥ आश्रमादाश्रमंगच्छेन्नान्यथामत्परश्चरेत् ॥ ३८ ॥ टी०
॥ जासीवैराग्यनाहीसर्वथा ॥ दृढयीस्त्रीकाचीआस्था ॥ तेणेद्वितीयाश्रमसंस्था ॥ गार्हस्थ्यासीकरावें ॥ ७३ ॥ स्त्रीकासुतरीनावडे ॥
विवेकवैराग्यजासीथोडे ॥ तेणवानप्रस्थाकडे ॥ रिषावेरंकडेतत्काल ॥ ७४ ॥ जोविवेकतेजेंदीप्तिमंत ॥ जासीसदांवेराग्यधडधडी
त ॥ जोसर्वार्थीदिसेविरक्त ॥ त्यासीचनिश्चितचतुर्थ्याश्रम ॥ ७५ ॥ सुरव्यत्वेजासीब्राह्मणधर्म ॥ तोचिबोलिजेद्विजोत्तम ॥ त्यासीबो
लिलाचतुर्थ्याश्रम ॥ वैशासहानेमसन्यासनाही ॥ ७६ ॥ क्षेत्रींसन्यासअंगिकारिनी ॥ तेणेरिषाचेंमहापंथी ॥ दंडकमंडलादिप्रवृत्ती
॥ व्यवहारस्थितीत्यानाही ॥ ७७ ॥ ब्राह्मणासीब्रह्मचर्याचापोठी ॥ धडधडातजंववैराग्यउठी ॥ तेंसन्यासपरीपाठी ॥ उठाउठीअं
गिकारू ॥ ७८ ॥ वैसनांभार्येचापाठी ॥ बहुल्यावरीवैराग्यउठी ॥ त्यासीसन्यासग्रहणागोरी ॥ अधिकारूश्रेरीबोलिला ॥ ७९ ॥ स
न्यासग्रहणाजाचें ॥ वैराग्यदिसेअर्धकाचें ॥ त्यासीसंन्यासग्रहणाचें ॥ योग्यत्वसाचेंअसेना ॥ ८० ॥ जैसाकावोकितीवोक ॥ ज्या
चात्यासनावडेदेसव ॥ तेंसंविषयभोगसरव ॥ जाशींनिःशेषनावडे ॥ ८१ ॥ त्यासीसंन्यासाअधिकारू ॥ तोचिसंज्ञासीसाचारू
॥ जासीविषयाचाविकारू ॥ अणुमात्रबाधेना ॥ ८२ ॥ प्रथमब्रह्मचर्ययुक्त ॥ वैराग्यानचदेचिहाथ ॥ तरीहोउनीगृहस्थ ॥ स्वधर्मयु
क्तवर्तचें ॥ ८३ ॥ तेथेंस्वधर्मविषयसेवता ॥ दृढसाधावीविरक्तता ॥ जरीवैराग्यनयेहाथा ॥ नारीवानप्रस्थाश्रमीह्वाचें ॥ ८४ ॥ या

परीआश्रमास्वर्मांजातां ॥ वैराग्येसंन्यासग्रहणता ॥ परीअनाश्रमीतत्त्वता ॥ नाहींसर्वथाअधिकास्तु ॥ ८५ ॥ सांडुनीपूर्वाश्रमासी ॥
 ॥ जोगेलाआश्रमांतरासी ॥ तेशुनीपुढारामार्गत्याशी ॥ परीमाधारेयावयासीविधीनाहीं ॥ ८६ ॥ कामत्परजोमाझाभक्त ॥ त्या
 सीआश्रमनेमनाहीतेथा ॥ तोमाझेनिभजनेकृतकृत्य ॥ जाणनिश्चितउत्सवा ॥ ८७ ॥ सद्भावेमाझीभक्तीकरीतां ॥ विकववैराग्य
 योग्यता ॥ पावोनीमाझीपूर्णसत्ता ॥ सायुज्यतानदेती ॥ ८८ ॥ ऐसेजेमाझेभक्तोत्तम ॥ त्यासनलगेआश्रमनेम ॥ त्याचासवेहीमी
 स्वधर्म ॥ ऐसेंपुरुषोत्तमबोलिला ॥ ८९ ॥ उत्सवाएकपांनिश्चिती ॥ गृहस्थाचीआश्रमीस्थिती ॥ समूळसंगेनतुजप्रती ॥ ऐसें
 श्रीपतीबोलिला ॥ ९० ॥ श्लोक ॥ गृहार्थसिद्धीभार्यामुद्धेदजुगुप्सितां ॥ यवीयसीतुंवयसाम् ॥ यांसवर्णामनुक्रमात् ॥
 ॥ ३९ ॥ टीका ॥ करोनियांसमावर्तन ॥ व्रतबंधाचेविसर्जन ॥ गुरुआज्ञाघेउनीजाण ॥ पाणिग्रहणकरावे ॥ ९१ ॥ भार्याप्रणावीस
 वर्ण ॥ इतरवर्जिलेतिन्हीवर्ण ॥ स्ववेदस्वशाखेचेवर्ण ॥ स्वगोत्रपणचुकुर्नी ॥ ९२ ॥ जेंउभयकुळींविशुद्ध ॥ दोषजेलक्षणांअनिष्ट
 ॥ देत्यामाजीपित्यासीअल्हाद ॥ तोश्लाघ्यसंबधपर्णावा ॥ ९३ ॥ जिचीजन्मोत्तरीपाहतां ॥ वयवरापरीसअधिकता ॥ कांसमानवयेस
 मता ॥ यादोनीसर्वथात्यागाव्या ॥ ९४ ॥ जन्मपत्रपाहतांदिठी ॥ वरुषेसातेपांचेधाकुदी ॥ तेप्रणावीस्वधर्मदृष्टी ॥ भार्यागोमटीतीनाव ॥ ९५
 ॥ नोवरीपाणिग्रहणायुक्त ॥ आठांपासुनीदशवर्षांत ॥ अधिकतेवृषलीनिश्चित ॥ शास्त्रार्थप्रयोगे ॥ ९६ ॥ गर्भाष्टमाहुनीखालती ॥ जि
 चीवयसाअसेनिश्चिती ॥ तेनारीवराधिकारीअप्राम ॥ ऐसेंशास्त्रीबोलिलेले ॥ ९७ ॥ ऐशालक्षणाचानाहीबोधू ॥ तैशीप्रणावीशुद्धवधू
 ॥ मगआश्रमधर्मअतिशुद्ध ॥ शास्त्रअविरुद्धतोएक ॥ ९८ ॥ श्लोक ॥ इज्याऽध्ययनदानानिसर्वेषांचिद्विजन्मनां ॥ प्रतिग्रहो
 ऽध्यापनंच ॥ ब्राह्मणस्यैवयाजनम् ॥ ४० ॥ टीका ॥ ब्राह्मणाचेषट्कर्मजाण ॥ यजनयाजनअध्ययन ॥ अध्यापनप्रतिग्रहोदान
 ॥ नेमस्तजाणहींसाहा ॥ ९९ ॥ होकांद्विजन्मेतिन्हीवर्ण ॥ त्यांतक्षत्रवैश्यदोषेजण ॥ त्यांसतीकर्मधिकारपण ॥ यजनदानअध्या

यन ॥ ४०० ॥ जेउन्नमजनें ब्राह्मण ॥ त्यासी षट्कर्म अधिकारजाण ॥ तिनी परमार्थाशी पूर्ण ॥ जीविकावर्तनती कर्म ॥ १ ॥ कोण कर्म जी
 विकेसी ॥ कोणे पाविजे परमार्थासी ॥ त्या ब्राह्मण कर्म विभागासी ॥ एक तुजपाशी सांगेन ॥ २ ॥ यजन यज्ञाचरण ॥ अध्ययन ते वेद पठण ॥ दान
 जे दणें आपण ॥ हे त्रैकर्म जाण परमार्था ॥ ३ ॥ गुरुत्व घेउनी आपणें ॥ याजन याग करवणें ॥ अध्ययन वेद पठवणें ॥ स्वयें दान घेण तो प्रतिग्र
 हो ॥ ४ ॥ जाहलिया सच्छीष्य संपती ॥ इयेनि ही कर्म जीविकावृत्ती ॥ गुरुत्वे गुरुपूजा प्राप्ती ॥ तेणे जीविका स्थिती ब्राह्मणा ॥ ५ ॥ क्षेत्री वैश्य
 द्विज न्यासी ॥ गुरुत्व बोलिलें नाही यासी ॥ हीं तिन्ही कर्म त्यांसी ॥ निषेध ते सोया लागीं ॥ ६ ॥ आतां ब्राह्मणाचें लक्षण ॥ स्वयें सांगता हे श्री
 कृष्ण ॥ मुख्य मुख्योत्तम साधारण ॥ त्रिविध जाण उद्यवा ॥ ७ ॥ श्लोक ॥ प्रतिग्रहं मन्यमानस्तपस्तेजो यशोनुदं ॥ अन्याभ्यावेच
 जीवेत शिलेचा दोष टकतयोः ॥ ४१ ॥ टीका ॥ स्वधर्म निष्ठ ब्राह्मणा पाशी ॥ तप तेज धैर्य यशो रासी ॥ प्रतिग्रहो इतुका यांसी ॥ मूळ ना
 शासी कारण ॥ ८ ॥ जो स्वधर्म निष्ठ ब्राह्मण ॥ परी प्रतिग्रहो अंगिकारण ॥ जो जाण पासाधारण ॥ हे एक लक्षण द्विजोच ॥ जो प्रतिग्रहापराडु
 रव ब्राह्मण ॥ तेणे याजन अध्यापन जाण ॥ स्वधर्मे करुनी द्रव्यार्जन ॥ जीविकावर्तकरावे ॥ १० ॥ धरोनी द्रव्याचा मानसी ॥ करवावे यागांन क
 मासी ॥ कांसांगोनी वेदाक्षरासी ॥ द्रव्य त्या पाशी इच्छीना ॥ ११ ॥ करुनी वेदाक्षरदान ॥ जो शिष्याचे हीन घेधन ॥ ऐसावे राग्ये परिपूर्ण ॥ तो
 शत्रु ब्राह्मण सर्वथा ॥ १२ ॥ ऐक त्याचे जीविकावर्तन ॥ शीलकां उखवृत्ती जाण ॥ ऐक त्याचे हीलक्षण ॥ सकारण सांगेन ॥ १३ ॥ शीत सक्कुनीने
 त्या जाण ॥ तें शीती प्राप्त कणशी कां कण ॥ तें शीलवृत्ती संपूर्ण ॥ ऐक लक्षण उखवृत्ती ॥ १४ ॥ स्वामीन सतां सांपडलें जाण ॥ ऐसे हाटवाटी पड
 लें कण ॥ तेवें चुनी घेणे आपण ॥ जीविकावर्तन यावरी ॥ १५ ॥ यानाव उंखवृत्ती ॥ ब्राह्मणाची अनिश्रु स्थिती ॥ नोही प्रकार उद्यवा प्रती ॥
 स्वयें श्रीपती सांगत ॥ १६ ॥ श्लोक ॥ ब्राह्मणस्य हि देहोऽयं क्षद्रकामायनेष्यते ॥ कृच्छ्रायतपसे च ह प्रेत्यानंतस्करवाय च ॥ ४२
 ॥ टीका ॥ वर्णांमाजी उत्तम वर्ण ॥ त्या ब्राह्मणाचा देहो जाण ॥ क्षद्रकामार्थ निर्माण ॥ देवें आपण नाही कला ॥ १७ ॥ पशुपक्षादियोनी

चागंडे ॥ कामावांचुनी आननाही ॥ तेंचि ब्राह्मणाचे देही ॥ तेंचि शेषकाई उत्तमत्वं ॥ १८ ॥ ब्राह्मणाचे देही जाण ॥ करावें स्वधर्म अनुष्ठान
 ॥ माझे नीउद्देशें संपूर्ण ॥ तपसाधन कृष्णादिकें ॥ १९ ॥ मी हृदयांधरोनी अनंत ॥ जो पूर्ण वैराग्ये वैराग्ये युक्त ॥ तपादिसाधनी संतत ॥ सदा
 शीणत ब्राह्मण जे ॥ २० ॥ त्यासी देह पाताच्या अंती ॥ माझा अनंत सरवाची प्राप्ती ॥ तेथ स्वर्ग सखादिसंपत्ती ॥ सावळी तात्काळ ॥
 ॥ २१ ॥ जा सरवाचें सरवस्थिती ॥ स्फुरेना संसार स्फूर्ती ॥ जेथुन नाही पुनरावृत्ती ॥ तें सरव प्राप्ती त्या ब्राह्मणा ॥ २२ ॥ वृक्षदीसाधन
 युक्ती ॥ ब्राह्मणा ब्रह्म सरव प्राप्ती ॥ त्याची सरवाची सरव संपत्ती ॥ शीलोड्डवृत्ती साधका ॥ २३ ॥ श्लोक ॥ शीलोच्छ्रित्यापरितु
 ष्टचित्तो धर्ममहांतं विरंजमृजुषाणः ॥ मय्यर्पितात्मा ग्रह एव तिष्ठन्वातिप्रसक्तः समुपैति वांतिः ॥ ४३ ॥ टीका ॥ शील
 अथवा उच्छ्रित्य ॥ करूनी संतुष्ट सदांचिती ॥ विषय वैराग्यें मन्त्राप्ती ॥ वृत्तिनी अतीथी मद्भावे ॥ २४ ॥ अतिथी आलियादेख ॥ प्राणा
 तीही नव्हे पराड्डमुख ॥ नाठवे निजतहान भुक्त ॥ समयी अवश्य कंद अन्न ॥ २५ ॥ तेथ अत्यादरेसी जाण ॥ देउनी अत्यंत सन्मान ॥ यथा
 नुराक्त्या देतां अन्न ॥ मीज नार्दन संतुष्टें ॥ २६ ॥ सांडूनियां अर्भा मान ॥ सर्वजावासी सर्वदां लीन ॥ यानावम हृदय मजाण ॥ उक्त
 क्षण हे धर्मोचे ॥ २७ ॥ ऐसे जे स्वधर्म चरण ॥ तें कत्यासी अती भूषण ॥ ये धर्म निरिंध दूषण ॥ अतिशयाचरण यानाव ॥ २८ ॥ मज
 माजी रंगली चित्तवृत्ती ॥ यालागीं विसरला गृहासक्ती ॥ त्यासी गृहाश्रमी माझी प्राप्ती ॥ सरव संपत्ती निजबोध ॥ २९ ॥ निर्धनासी
 ऐशियारीती ॥ गृहाश्रमी माझी प्राप्ती ॥ आतां साधनाचे प्राप्तीची स्थिती ॥ ऐकतुज प्रती सांगेन ॥ ३० ॥ साधन होय जें संज्ञान ॥ तें न क
 रितां अती साधन ॥ माझी प्राप्ती अति सरगमज्जाण ॥ ऐकलक्षण नयाचें ॥ ३१ ॥ श्लोक ॥ समुद्धरति ये विप्रं सदांतं मत्परायणं ॥
 तानुद्धरिष्ये न चिरादापद्ध्येनोरिवार्णवात् ॥ ४५ ॥ टीका ॥ आर्धाच पुज्य ब्राह्मण ॥ त्याही वरी माझा भक्त जाण ॥ माझे निजभ
 जने अतिसंफुल्ल ॥ मद्भावे पूर्ण परिपक्व ॥ ३२ ॥ सांगणे नाही सर्वथा ॥ हाने ममाक्षिया निजभक्ता ॥ त्यासी पिडी जे क्षयादिव्यथा ॥

तेनिवारिताजोहोय ॥ ३३ ॥ देउनीअन्वधनजीवम ॥ वस्त्रआदिकरूनीलवण ॥ ऐसेवेचुनीयांनिजधन ॥ भक्तसंरक्षणजोकरी ॥ ३४ ॥
 ॥ नाहीदेणेनिर्भर्छितां ॥ देउनीआभारनरेवीसांथो ॥ सन्मानेअतीनम्रता ॥ जोमद्रक्तांसंरक्षी ॥ ३५ ॥ जेवीपोटांतलेकळवळेसी
 ॥ मातागोडतेदेवालकासी ॥ तेवीसांडोनीनिजस्वार्थासी ॥ माझ्याभक्तासीजोरक्षी ॥ ३६ ॥ तेंमांगेंसांडुनीनिजभक्ता ॥ त्यासीमी
 वाहींआपुलेसांथो ॥ मगवैकुंठाहीवरुता ॥ त्याहीपरतापाववीं ॥ ३७ ॥ ज्यासीम्यांचाहिलेंनिजमाया ॥ त्यासीकोण्याअर्थाचीदु
 र्लभता ॥ जोसंरक्षीमाझ्यानिजभक्तां ॥ त्यासीउत्थरितामीउत्थवा ॥ ३८ ॥ माझेभक्तांजींसांकडीं ॥ जोकोणीनिजांगेंदवडी ॥ त्या
 सीभवारणवपरथडी ॥ तत्काळरोकडीमींपाववीं ॥ ३९ ॥ जेवीकांजळसागरीं ॥ नावीकभगवंताआदीतारी ॥ तेवीभक्तरक्षकासंसा
 रीं ॥ मीसंरणकरींउत्थवा ॥ ४० ॥ यापरीधनवंतजाण ॥ जोकरीभक्तसंरक्षण ॥ देवकीवस्तुदेवाचीआण ॥ त्याचेंउत्थरणमीकरीं ॥ ४१ ॥
 सर्वचिआपत्तीचेंनिवारण ॥ राजेनिकरावेंआपण ॥ त्याराजधर्माचेंलक्षण ॥ स्वयेंश्रीकृष्णसांगत ॥ ४२ ॥ श्लोक ॥ सर्वाःससुद्धरेद्वा
 जापितेवव्यसनात्मजाः ॥ आत्मानमात्मनाधीरोयथागजपतिर्गजान् ॥ ४५ ॥ टीका ॥ सर्वांचीआपत्तीरक्षण ॥ रायेंकरावें
 आपण ॥ दीनदुर्बळब्राह्मण ॥ अयाचितजनशोधिनी ॥ ४३ ॥ व्यसनप्राप्तनिजात्मजा ॥ पितासंरक्षणीनिघेपैजा ॥ तेवीआपत्तीपासो
 नीप्रजा ॥ संरक्षणीराजासादर ॥ ४४ ॥ करुतीप्रजाचेंसंरक्षण ॥ आपुल्याआपत्तीसींआपण ॥ स्वयेंकरावेंनिवारण ॥ हास्वधर्म-
 जाणारायाचा ॥ ४५ ॥ चिरवलीरुतल्याभद्रजाती ॥ स्वयेंनिघेआत्मशक्ती ॥ गजीगजगावेंनेणोकिती ॥ काटीरुतीबाहेरी ॥ ४६ ॥
 ॥ तेवीराज्याजोभूपती ॥ तेणेंप्रजारक्षाच्याआपत्ती ॥ आपुलेहीआपत्तीचीनिवृत्ती ॥ निजात्मशक्तीजोकरी ॥ ४७ ॥ ऐशियास्व
 धर्मस्थिती ॥ सादरेवर्तेजोभूपती ॥ त्याचास्वधर्माचीफलप्राप्ती ॥ स्वयेंश्रीपतीसांगत ॥ ४८ ॥ श्लोक ॥ एवंविधोनरपतिर्विमा
 नेनार्कवचसा ॥ विधूयेहाशुभंकृत्स्नमिद्रेणसहमोदते ॥ ४६ ॥ टीका ॥ यापरीजोकांचपती ॥ इहलोकीचाराज्यप्राप्ती ॥ अ

धर्मासोनिस्वधर्मस्थिती ॥ स्वर्गप्राप्तीजोचाले ॥ ४९ ॥ राजाचेअंतीनरक ॥ ऐसेबोलतीन्यातेलोक ॥ तेनीर्यगतीनासोनीदेख ॥ स्वध
 र्मपरलोकपावले ॥ ५० ॥ तेस्वर्गलोकींगाजाण ॥ अर्कप्रकाशासमविमान ॥ तेथआरुढोनीआपण ॥ इंद्रासमानसरवभोगी ॥ ५१ ॥
 ॥ गृहस्थाश्रमअतिविषम ॥ तेथआचरतांस्वधर्म ॥ वोडवेजेकादुर्गम ॥ तेअपधर्मअवधारी ॥ ५२ ॥ श्लोक ॥ सीदन्विप्रोवणिकृ
 वृत्यापणैरेवापदंतरेत ॥ खड्गेनवापदाक्रांतोनश्चवृत्याकथंचन ॥ ४७ ॥ टीका ॥ स्वधर्मपीडितांब्राह्मणासी ॥ तेणेंकरावेंवणिकृ
 तीसी ॥ कांदिलेक्षात्रधर्मासी ॥ तेसदादोषीअतिदुःख ॥ ५३ ॥ ब्राह्मणासीहिंसाकर्म ॥ तोजाणपांपरमअधर्म ॥ लागल्याअनुपत्तीप
 रमदुर्गम ॥ तेक्षात्रधर्मकरावा ॥ ५४ ॥ करितांवाणिजीज्यकर्मास ॥ तीळसर्पिषकार्पास ॥ कांलवणांदितेजस ॥ ज्याचामहादोषीविक्र
 यी ॥ ५५ ॥ यासोडोनीसदोषासमस्तां ॥ लागावेंवाणिजपंथा ॥ तांबूलपर्णेश्वेनवरुना ॥ हेंविकितांनिर्दृष्ट ॥ ५६ ॥ ऐशियावाणिज्यस्थि
 ती ॥ जाचीढळेनाअनुपत्ती ॥ तेणेंरवर्गघेउनीहाथा ॥ क्षात्रवर्त्ताकरावी ॥ ५७ ॥ तेथेचोरावींनाआंगें ॥ रणींसरावेंमागें ॥ स्वामीकार्याचे
 नियोजें ॥ देइत्यागेंउठावें ॥ ५८ ॥ ऐशियाशूद्रक्षेत्रवृत्ती ॥ ब्राह्मणंकंठावीअनुपत्ती ॥ परीनीचसेवाप्राणांती ॥ स्ववृत्तीनकरावी ॥ ५९ ॥
 क्षेत्र्यासीस्वधर्मअनुपत्ती ॥ लागल्यावर्तावेंकोणेस्थिती ॥ तेंविषदकरूनीश्रीपती ॥ उद्यवाप्रतीसांगत ॥ ६० ॥ श्लोक ॥ वैश्यवृत्यातुराज
 न्योजीवन्मृगययापरी ॥ चरेद्वाविप्ररूपेणनिश्चवृत्याकथंचन ॥ ४८ ॥ टीका ॥ क्षेत्र्यासीलागल्याअनुपत्ती ॥ पूर्वोक्तकरावीवणिकृ
 वृत्ती ॥ कापारधीकरावीवनांती ॥ तेणेअनुपत्तीकठावी ॥ ६१ ॥ येणेहीनकंठेअनुपत्ती ॥ तरीभीकमागावीविप्रगती ॥ परीनीचसेवाप्रा
 णांती ॥ स्ववृत्तीनकरावी ॥ ६२ ॥ स्वधर्मवैश्यासीअनुपत्ती ॥ लागल्यावर्तावेंकोणेस्थिती ॥ तेविवंचनाउद्यवाप्रती ॥ कृष्णरूपासूर्तीसां
 गत ॥ ६३ ॥ श्लोक ॥ शूद्रवृत्तींभजेद्वैश्यः शुद्रः फारुकदक्रिया ॥ कृद्धान्मुक्तोनगर्ह्येणवृत्तींलिखेतकर्मणा ॥ ४९ ॥ टीका
 ॥ वैश्यासीलागल्याअनुपत्ती ॥ तेणेंधरावीशूद्रवृत्ती ॥ निष्कपटसेवायथास्थिती ॥ तीवर्णाप्रतीकरावी ॥ ६४ ॥ वैश्यपीडिल्याहीअनुप

नी ॥ ब्राह्मणसत्रियांचीवृत्ती ॥ सर्वथाधरूतयेहातीं ॥ जाणनिश्चितीउत्थवा ॥ ६५ ॥ वैश्यासींअतिअनुपत्ती ॥ मांडल्याहीप्राणांतग
 ती ॥ तरीनीचसेवेचीप्रवृत्ती ॥ कोणेहीअर्थीनकरावी ॥ ६६ ॥ शूद्रासींलागलियाअनुपत्ती ॥ तेणेंकरावीविश्ववृत्ती ॥ धरूनीबुरुड-
 क्रियाहातीं ॥ जीविकावृत्तीकरावी ॥ ६७ ॥ विकाचींदोरदावींशिंकीं ॥ पाटेवरवंटेरवळींनिकीं ॥ कांकाष्टेवहावींमस्तकीं ॥ जीविकेवि-
 र्वांउदरार्थ ॥ ६८ ॥ आपनकाळाचियेगती ॥ चतुर्वर्णाजीविकास्थिती ॥ म्यांसांगीतलीतुजप्रती ॥ परीसर्वथावृत्तीनसांडावी ॥ ६९ ॥ ए-
 वंक्रमिलियाअनुपत्ती ॥ म्यांसांगीतल्याज्याजिविकावृत्ती ॥ तेथेदेखिलियाहीलाभप्राप्ती ॥ सर्वथाहातींनधरावी ॥ ७० ॥ आपनकाळीं
 चाआपत्यवृत्ती ॥ अनुतापेंक्रमित्याअंती ॥ सांडूनियांस्वधर्मस्थिती ॥ यथानिगुतीराहावे ॥ ७१ ॥ गृहस्थत्विर्विहितकर्म ॥ त्यांतोल्-
 हीअवश्यकधर्म ॥ नेथीलब्रह्मार्पणवर्म ॥ स्वयेंपुरुषोत्तमसांगत ॥ ७२ ॥ श्लोक ॥ वेदाध्यायस्वधास्वाहावत्यन्मायेर्थयोदयम् ॥
 देवर्षिपीतृभूतानीमद्रुपाण्यन्वहंयजेत् ॥ ५० ॥ टीका ॥ स्वाध्याईवेदाध्ययन ॥ वेदप्रोक्तब्रह्मयज्ञ ॥ स्वधाह्यणोजेपितृतर्पण ॥
 स्वाहाजाणदेवतादिको ॥ ७३ ॥ बळोदानादिकींजाण ॥ तृत्पहंयभूतगण ॥ मनुष्यासींअन्योदकदान ॥ हेपंचयज्ञजाणनित्यकर्म ॥
 ॥ ७४ ॥ हेंचीब्रह्मकर्मजाण ॥ जेणेहोयब्रह्मार्पण ॥ त्याअर्पणाचीनिजस्वुण ॥ तुजमीसंपूर्णसांगेन ॥ ७५ ॥ मीएककर्मकर्तायेथे ॥ हे
 सांडोनियांजिवित्ते ॥ भगवद्रूपभावितांभूत ॥ ब्रह्मार्पणतेयंहोयकर्म ॥ ७६ ॥ सांडितकर्मभिमान ॥ कर्महोयब्रह्मार्पण ॥ हेसंक-
 र्मवीणजाण ॥ अर्पितस्वुणउत्थवा ॥ ७७ ॥ माझेनिकर्महेजालें ॥ तेंम्याकृष्णार्पणकेलें ॥ येणेसंकल्पविनिवां ॥ आंगाआलेकर्तृ-
 त्व ॥ ७८ ॥ जोमीह्यणेकर्मकर्ता ॥ तोहोयकर्मफलभोक्ता ॥ मुख्यबाधकनेअहंता ॥ जाणतत्वताउत्थवा ॥ ७९ ॥ जाचाठांयींअहंम-
 मता ॥ त्याचेआंगीनित्यबद्धता ॥ जोनिराभिमानीनिममता ॥ नित्यमुक्ततान्यापाशीं ॥ ८० ॥ यालागींसांडनीअभिमान ॥ पंचम-
 हायज्ञाचरण ॥ गृहस्थेप्रत्यहीकरितांजाण ॥ कर्मब्रह्मार्पणसहजेची ॥ ८१ ॥ ऐसेनीअर्पणभगवंता ॥ तगृहस्थाचीनित्यकर्मता ॥

तुजम्यांसांगीतलीतत्वता ॥ यज्ञादिकथातेऐक ॥ ८२ ॥ यज्ञकरावयाअधिकारवंत ॥ गांठीशुभबारासहस्रअर्थ ॥ जासीवेदींज्ञान
 यज्ञ ॥ त ॥ तोंवियेथअधिकारी ॥ ८३ ॥ श्लोक ॥ यदृच्छयोपपन्नेनशक्तेनोपार्जितेनबा ॥ धनेनापीडयन्भक्त्याच्यायेनैवा
 भवेत्कतून ॥ ५१ ॥ टीका ॥ उदीमव्यापारेजोडिलें ॥ कांजेंअसत्येंगृहाआलें ॥ नातरीपरपीडाप्राप्तजालें ॥ कांअडउनीघेतलें
 जेंद्रव्य ॥ ८४ ॥ द्रव्यदंतांचरफडी ॥ तेंशिष्याघालूनसांकडी ॥ असाअर्थजोडिलाजाडी ॥ तअपरवडाद्रव्याचा ॥ ८५ ॥ जेंयदृष्टा
 सहजआलें ॥ कांजेंशक्तेवृत्तीजोडिलें ॥ जेंस्वरुपापयेंहाताआलें ॥ तेंद्रव्यविहिलेंयथार्थ ॥ ८६ ॥ पाडुनीकुटुंबासीलंघना ॥ सर्व
 द्रव्यवंचुनीजाण ॥ करूनयेयज्ञाचरण ॥ अधर्मपणतेणेंही ॥ ८७ ॥ कांजिविकाजीवनवृत्ती ॥ यागकरूनयेनिश्चिती ॥ तोंकिर्की
 मिरवावयास्फुर्ती ॥ यागकरितेमंद ॥ ८८ ॥ नधरितांकर्माभिमान ॥ शक्तेद्रव्यजोडिल्याजाण ॥ करावेंयज्ञाचरण ॥ हेंस्वधर्मलक्षणगृ
 हस्थाचें ॥ ८९ ॥ सांडुनीयांविषयलिप्साचिती ॥ त्यज्जनीगृहाचीगृहासक्ती ॥ गृहस्तेंधरावीनिवृत्ती ॥ हेंस्वयेंश्रीपतीसांगता ॥ ९० ॥ ॥
 श्लोक ॥ कुटुंबेषुनसज्जेतनप्रमाद्येकुटुंब्यपी ॥ विपश्चीनंश्वरंपश्येददृष्टमपिदृष्टवत् ॥ ५२ ॥ टीका ॥ जरीजालीस्त्रीपुत्र
 गृहस्थिती ॥ परीनधरावीत्याचीआसक्ती ॥ सावधारावाचीचित्तवृत्ती ॥ परमात्मयुक्तीसाधने ॥ ९१ ॥ सांडुनीकल्याणाप्रमादसंग
 ॥ चुकउनीप्रमदाचेंअंग ॥ ईश्वरनिष्ठाअतीचांग ॥ वृत्तीअभंगरारवावी ॥ ९२ ॥ गृहस्थकुटुंबविषयासक्ती ॥ पाहानांविवेकाचि
 येस्थिती ॥ परिपाकेंनैश्वरप्राप्ती ॥ जाणनिश्चितीउद्यवा ॥ ९३ ॥ जेंसाइहलोकांचापरिपाक ॥ तेंसाचीजाणस्वर्गलोक ॥ उभ-
 यनांनैश्वरदेखु ॥ केवळमायिकूमिथ्यत्वं ॥ ९४ ॥ स्त्रीपुत्रआणीधन ॥ हेंनैश्वरजेंसेकांस्वप्न ॥ येचिविषयींनिरूपण ॥ स्वयें
 नारायणसांगता ॥ ९५ ॥ श्लोक ॥ पुत्रदारासबंधूनांसंगमः पांथसंगमः ॥ अनुदेहंविद्यंत्येनेस्वप्नेनिद्राः नुगोयथा
 ॥ ५३ ॥ टीका ॥ जेंसेइहान्तांचीपांथिक ॥ एकमीनिलेक्षणएक ॥ तेंसेपुत्रदारासलोक ॥ सर्वहीक्षणिकसंगम ॥ ९६ ॥ उभ

यनदीप्रवाहेत्सी ॥ काष्टेमीनलीसंगमीजैशी ॥ सोयरीसर्वजाणतैसी ॥ हेलाव्यासरसीफांकती ॥ ९७ ॥ जेयेनांजीवंदेहधारी ॥
 तेथेंतेचियोनीचीसोयरी ॥ ऐशीअनंतजन्मेंसंसारि ॥ तेंअभितसोयरीजीवाची ॥ ९८ ॥ परियेयोनीचींयोन्यंतरां ॥ येरयेरांनो
 छस्वर्तासोयरी ॥ जैसीयेस्वप्नीचीपदार्थपरी ॥ स्वप्नांतरांरिघेना ॥ ९९ ॥ यापरीहेसमस्त ॥ स्त्रीपुत्रबंधुआम ॥ मायामयक
 स्थित ॥ जाणेनिश्चिततोधन्य ॥ ५०० ॥ श्लोक ॥ इत्थंपरिमृशन्मुक्तोगृहेष्वतिथिवद्सत् ॥ नगृहेरनुबध्येननिर्मनो
 भिरद्वंकृतः ॥ ५८ ॥ टीका ॥ ऐसेनीविवेकेविवेकवंता ॥ कदांनषार्थमोहममता ॥ अतिथीचापरीसर्वथा ॥ अनासक्ततागृ
 हवासी ॥ १ ॥ एवंनिर्मानमोहममता ॥ जोउदासीनगृहावस्था ॥ जासीनिष्कामनिर्लोभता ॥ त्यासीअहंताबाधीना ॥ २ ॥ नि
 र्ममतानिराभिमान ॥ द्वावयासुरव्यगुरुभजन ॥ तेंणवैराग्यविवेकज्ञान ॥ सहजचीजाणगुरुभक्तां ॥ ३ ॥ ऐशियावैराग्य
 विवेकस्थिती ॥ गृहीवसतांगृहस्थाप्रती ॥ प्राप्तहायनिजमुक्ती ॥ जाणनिश्चितीउद्यवा ॥ ४ ॥ आतांआश्रमांनराचीगती
 ॥ स्वयेंसांगताहेलक्ष्मीपती ॥ भक्तीविरक्तीनिजशांती ॥ आश्रमस्थितीविभाग ॥ ५ ॥ श्लोक ॥ कर्मभिर्गृहमेधीयैरि
 ष्टामासेवभक्तिमान् ॥ तिष्ठेदूनवोपविशेत्प्रजावान्वापरिव्रजेत् ॥ ५५ ॥ टीका ॥ गृहांअसोनीआश्रमस्थिती ॥ जासी
 मुख्यत्वेभगवद्वक्ती ॥ त्यासीआश्रमांतरप्राप्ती ॥ नलगेनिश्चितीमद्वक्तां ॥ ६ ॥ तेंचिमाझेकैसेभजन ॥ स्वाहास्वधायज्ञदा
 न ॥ जेंजेयेथेअर्पजाण ॥ तेंतेंमद्वर्पणनिश्चित ॥ ७ ॥ काळींअकाळींसर्वथा ॥ भजनींपालटनाहींचिता ॥ ऐशीजागृहस्था
 चीअवस्था ॥ तेंणअसावेंसर्वथागृहाश्रमीं ॥ ८ ॥ ज्याकर्माचीअतिआसक्ती ॥ आणीविषयांचीअनासक्ती ॥ नाहीज्ञानयु
 क्तनिजशांती ॥ त्यासीवानप्रस्तीअधिकारू ॥ ९ ॥ जासीविरक्तीशांतीज्ञानस्थिती ॥ करतछामळहस्तप्राप्ती ॥ संन्यासग्रह
 णस्थिती ॥ जाणनिश्चितीअधिकारी ॥ १० ॥ जालियापुत्रसंनती ॥ भार्यादेउनीपुत्राचाहाती ॥ संन्यासकरावानिश्चिती ॥

श्रुतीयाअर्थसिमत॥११॥ जासीगृहस्थाश्रमींनावडेभक्ती॥ अपारपोरांचीसंतती॥ जाल्याहीनधरीविरक्ती॥ जोबानप्रस्थींरिघे-
 ना॥१२॥ जाचानफिदेविषयभ्रम॥ जोसन्यासीनहेनिष्कर्म॥ त्याचेंजाणनिंद्यकर्म॥ स्वयेपुरुषोत्तमसांगत॥१३॥ श्लोक॥
 यस्त्वासक्तिमतिर्गेहेपुत्रवित्तेषणाकुरः॥ स्त्रेणःकृपणाधिर्मूढोममाहमितिबद्धते॥५६॥ टीका॥ जेगृहासक्तीस
 भट्ट॥ तोईषणात्रयींवरिष्ठ॥ जोविषयालार्गीलपट्ट॥ अतिलोभेछुधनेछा॥१४॥ जोविकारांचाअंकिला॥ जोअहंममतेच
 पोषणाजाला॥ जोस्त्रियेसीजीवेंविकला॥ जोमूढतेचापडिलामहादुर्गी॥१५॥ जोआशेचियावचना॥ सर्वांगांचावोळवणा॥
 यालार्गीबद्धतेचाजाणा॥ जालाआदणाजिवेंभावे॥१६॥ तेचिबद्धतेचीगती॥ त्याचीसूरवाचीवदती॥ स्वयेसांगताहेश्रीपती
 उत्थवाप्रतीउद्देशी॥१७॥ श्लोक॥ अहोमेपितरौवृक्षौभार्याबालात्मजात्मजः॥ अनाथामामृतेदीनाःकथंजीवेंतिदुःखी
 ताः॥५७॥ टीका॥ मातापितावृक्षकेवळे॥ भार्याधाकुरीतान्हीबाळे॥ मजहोतांयवैगळे॥ तेणेचिकाळेंमरतील॥१७॥ ऐ-
 शियानानावस्था॥ आपुल्यामरणाहीपरता॥ वाहेकुटुंबाचीचिंता॥ ऐकआतांसांगेनते॥१८॥ येखोदेनीअकाळकाळें॥ मजची
 जेंमरणआलें॥ तेंकायकरितीलस्त्रियाबाळें॥ आसुर्वांडोळेलेरती॥१९॥ मातापित्याचीपडोवाट॥ स्त्रियेसीहोईलहृदयस्फो-
 ट॥ बाळांचाशोषेलकंठ॥ पिटीललारमेणेंदुःखें॥२०॥ मजनिमालियाअंती॥ हींअतिदुःखीकैशीजीती॥ ऐशीजीतांचीकरीरवंती
 ॥मूढमतीयालार्गी॥२१॥ गाढमूढतेचेंभरितें॥ अपारउथळलेजेथें॥ विवेकाचेंतारूतेथें॥ विपरितार्थेंबुडाळें॥२२॥ श्लोक॥ एवं
 गृहाशयाक्षिमहदयोमूढधीरयं॥ अतृप्तस्थाननुध्यायन्मृतोऽधंविशतेतमः॥५८॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणे-
 कादशस्कंधेसप्तदशोऽध्यायः॥१७॥ टीका॥ यापरीगृहासक्तीआसक्त॥ सदांविषयीअतृप्तचित्त॥ अखंडस्त्रीपुत्रातेंध्यान
 ॥हृदयाआंतमोहित॥२४॥ त्यामोहाचेमोहविधी॥ मूढजालीहृदयबुधी॥ ऐसानिमालाजोभ्रिशस्त्री॥ तोप्रवेशोआधीमहात

मी॥२५॥ जातमाचेनीमहांबळें ॥ ज्ञानहोउनीठोकेआंधळें ॥ तेथसूर्याचेफुदतीडोळे ॥ तमीलोळेतामसू ॥२६॥ जातमापासूनी
 उपरती ॥ होनेणेगाकल्यांती ॥ त्याअंधतमानेंपावती ॥ मूढमतीअतिमंद ॥२७॥ महामोहाचेपरिपाठी ॥ नैश्वरविषयाचीसाठी
 चुकोनीअनंतसरवाचीपुष्टी ॥ दुःखकोटीभोगित ॥२८॥ यालागींमनुष्यदेहीजाण ॥ करोनीयांभगवद्भजन ॥ चुकवायेंजन्ममरण
 आपणाआपणउत्तरावें ॥२९॥ जिवाजेजेयोनीजन्मगती ॥ तेथेतथविषयासक्ती ॥ तेचिमनुष्यदेहीविषयस्थिती ॥ तेंपरमामप्राप्ती
 कोणेदेही ॥३०॥ विशेषेंउत्तमोत्तम ॥ प्राप्तजाल्याब्राह्मणजन्म ॥ जाचेनित्यकर्मांपरब्रह्म ॥ अतिसुगमसहजची ॥३१॥ जासीवर्ततां
 अहोराती ॥ संध्यावंदनविधानस्थिती ॥ त्रिकाळपापाचीनिष्कृती ॥ जाणनिश्चितीब्राह्मण ॥३२॥ सकळसाराचीसारमूर्ती ॥ तोगाय
 त्रीमंत्रजाचेहाती ॥ वेदसुरवाचीवाहसपाहती ॥ एवढीप्राप्तीब्राह्मणा ॥३३॥ ब्राह्मणाचेहृदयांजाण ॥ वेदरूपेंनारायण ॥ स्वयेंराहिला
 आपण ॥ धन्यब्राह्मणभिलोकी ॥३४॥ जाब्राह्मणांसदांजाण ॥ शीरीवंदितीसरगण ॥ जाब्राह्मणाचीश्रीचरण ॥ स्वयेंनारायणहृद-
 यांवाहे ॥३५॥ जयाआंगीएकरती ॥ पापनराहेंसंध्येहाती ॥ यालागींब्राह्मणपूज्यमूर्ती ॥ स्वयेंरमापतीबोलिला ॥३६॥ जाचीभगवंत-
 करीवर्णना ॥ किंपुनर्ब्राह्मणाः पुण्याः ॥ त्याभगवद्भितावचना ॥ सत्यत्वजाणायहेतू ॥३७॥ ब्राह्मणआणीभगवद्भक्त ॥ तेंसकळभाग्य
 आलेंतेथ ॥ त्यासीकोणअर्थअप्राप्त ॥ त्याचेबोलांतहरितिष्ठे ॥३८॥ तेकाष्टपाषाणप्रतिमेषाहाहो ॥ प्रतिश्चितीतेथप्रगटेदेवो ॥ एवढाब्रा-
 ह्मणीसम्भावो ॥ सहजस्वभावोसामर्थ्य ॥३९॥ पावेनियांब्राह्मणजन्म ॥ जोकरीशुद्धविषयकर्म ॥ त्याचेहातींचागेलापुरुषोत्तम ॥ अं-
 धतमतोपावे ॥४०॥ एकाजनार्दनाचीविनंती ॥ येउनीमनुष्यदेहाप्रती ॥ करोनियांभगवद्भक्ती ॥ निजात्मप्राप्तीसाधावी ॥४१॥ इति
 श्रीभागवतेमहापुराणेएकादशस्कंधेश्रीकृष्णउद्धवसंवादेब्रह्मचर्यगृहस्तकर्मधर्मनिरूपणं नामएकाकारटीकायांसमदर्शोऽध्या-
 यः ॥१७॥ संख्या ॥ श्लोक ५८ ओव्या ५४१ एकुणसंख्या ५९९ ॥ ७॥ ॥ ७॥ ॥ ७॥ ॥ ७॥ ॥ ७॥ ॥

अ०
 १७

१७

अध्याय १८

कारणं॥देशकालबलाभिज्ञोनाददीतान्यदास्तु॥६॥ ॥टी॥ऋतुफळांफळेंसंपूर्णें॥तेकालांतराकारणें॥संग्रहोसर्वथानक
रणें॥व्रताधारणेंवनस्था॥३२॥पूर्वदिवसांफळेंआणिळीं॥अपरदिवसांजरीडरलीं॥तांअवश्यपाहिजेत्यागिळीं॥नाहींबोळि
लींआहारार्थ॥३३॥प्रत्यहींआहारार्थजाण॥फळेंआणावींनूतन॥जीर्णफळांचेंभक्षण॥निशिद्धजाणवनस्था॥३४॥आणि
केंफळेंजाणिलीं॥तेंअगिकारानिशिद्धझालीं॥जेस्वकपुणेंअर्जिलीं॥तेचिवाहलींआहारार्थ॥३५॥देशकाळवर्तमान॥इत्थं
भूतकळेंज्ञान॥तरीसंग्रहनकरावाजाण॥अदृष्टधारणनिर्धरिं॥३६॥पराचाप्रतिग्रहोपूर्ण॥सर्वथानकरावाआपण॥प्रति
ग्रहघेतांजाण॥व्रतरवडनवानप्रस्था॥३७॥ ॥श्लो॥वन्येश्वरुपुरोडाशोर्निवपेत्कालनोदितान्॥नतुश्रौतेनपशुनामांय
जेतवनाश्रमा॥७॥ ॥टी॥जोवानप्रस्थस्त्रीसमवेत॥त्यासिअग्निहोत्रझालेंप्राप्त॥तेव्हांकर्मजेंवेदोक्त॥तेंकरावेंसमस्त
वनवासीं॥३८॥वर्जांजींफळेंज्याऋतुस॥तोचिकल्यावाचरुपुरोडाश॥तेणेंत्यजावामीयज्ञपुरुष॥सावकाशमंचोक्त॥
३९॥पश्विप्रोतकर्मविधान॥यागार्थपशूहनन॥तेंवानप्रस्थसिनाहीजाण॥वनफळांयजनयागाचें॥४०॥ ॥श्लोक॥
अग्निहोत्रंचदर्शश्चपूर्णमासश्चपूर्ववत्॥चातुमास्यानिचमुनेरास्मातानिचनैगमैः॥८॥ ॥टी॥पूर्वीअग्निहोचकर्मजेंशीं-
गृहीहोतांगृहस्थासीं॥तेचिचालवावींवनवासीं॥वेदाज्ञेसिवनस्थें॥४१॥अस्मायआगमनिगमासीं॥जाणोनिकरावेंयागा
सीं॥दर्शपौणमासचातुमास्यासीं॥निष्कामतेसीवेदाज्ञा॥४२॥ऐसामुनीश्वरवनवासीं॥तपस्वीतेजोरासीं॥त्याचियेफळप्राप्ती
सीं॥स्वयेन्द्रधीकेशीसांगत॥४३॥ ॥श्लो॥एवंचार्णेनतपसामुनिर्धर्मनिसंततः॥मांतपोमयमाराध्यक्रषिलोकादुपेतिसां॥९॥टी॥
॥ऐसेवेदोक्ततपसाचार॥आस्तिक्यभावेअत्यादर॥साक्षेपेंकरितांनिरंतर॥अस्तिमाचदेहउगे॥४४॥शुभ्रप्राणपंजरा॥वनेनेंमांडि
लियाशिरा॥परिसामर्थ्यअतिस्वरा॥नसरेमाधारातपोनिष्ठे॥४५॥ऐसेयावज्जन्मकरितांतप॥तोसबात्यझालानिःपाप॥लाहोनिज्ञा

नसद्रुप॥माझेस्वरूपतोपावे॥४६॥अवशेषवासनाअसतां॥सूक्ष्मरूपंप्रतिबद्धकता॥तपश्चिमानेंतत्त्वता॥देहअहंताअणुमा
त्र॥४७॥परिफळाशापोटांनाही॥ऐसेनिनिमालाजोदेह॥तोपावोनिऋषिलोकाचाठायी॥तेथोनिपाहींमजपावे॥४८॥जो
ऋषिलोकातेंपावला॥तोक्रमेंमुक्तिचामार्गाआला॥तेथूनिक्रमेंचिमजपावला॥यापरीउद्धरलावनस्थ॥४९॥ ॥श्लो॥य-
स्त्वतत्तृच्छ्रुतश्चार्णतपोनिःश्रेयसमहत्॥कामायात्पीयसेयुंज्याद्दालिशःकोऽपरस्ततः॥५०॥ ॥टी॥एववानप्रस्थअति
कष्टा॥तपादिसाधनसंकटां॥भोगफळाशेच्यातुटी॥मोक्षपरिपाटीपावेले॥५०॥जेंहाताआलेंमोक्षफळ॥आविर्चिच्यादिमंग
ळ॥तेंतपादिसाधननिर्मळ॥कामार्थकेवळकल्पित॥५१॥जेविकांचिंतामणिचियेसाटी॥मागेचातीलागीरवापरखुंटी॥कां
परीसदेवोनिपालटी॥काळीगोमटीवीटमागे॥५२॥तेविमनुष्यपणाचियेस्थिती॥उत्तमजन्मेंतपप्राप्ती॥तेतपत्रियाव्यर्थक
रिती॥कामवांचितीतेमूर्ख॥५३॥त्यामूर्खांचेंमूर्खपण॥कितीसांगावेंगागहन॥मोक्षप्राप्तीचेंसाधन॥कामलिप्साजाणनाशिलें
॥५४॥असोहेंमूर्खाचेंकथन॥वानप्रस्थाचेंचिलक्षण॥पुढीलसांगेनसंपूर्ण॥शास्त्रार्थजाणसुनिश्चित॥५५॥जोवानप्रस्थ
आपण॥तपादिसाधनेंअतिक्षीण॥झालातरीवैराग्यज्ञान॥त्यासिजाणनुपजेची॥५६॥पन्नासवेंपेंगार्हस्त्य॥दोनीद्वादशें-
वानप्रस्थ॥झालाजरीजाअप्राप्त॥वैराग्ययुक्तनिजज्ञान॥५७॥आयुष्याचेतानिभागवरी॥वेंचलेगाऐशापरी॥आतांचतुर्थभाग
उरलाउरी॥क्षीणशरीरजर्जर॥५८॥ऐसेंशरीरझालियाक्षाण॥अल्पहिवैराग्येंजाण॥करावेंसंन्यासग्रहण॥कर्मचरणयथाशक्ती॥५९
॥वानप्रस्थाश्रमीझाल्याही॥विशेषवैराग्यकांअल्पही॥सर्वथानुपजेज्याचाठायी॥त्याचाअधिकारपाहींहारबोलें॥६०॥ ॥श्लो॥यदाऽ
मौनियमेऽकल्पोजरयाजातवेपथुः॥आत्मन्यग्नीन्त्समाराधयमच्चित्तोऽग्निंसमाविशेत॥६१॥ ॥टी॥सर्वथावैराग्यनुटीदेही॥जराआद
न्दाटाइचेंटाथी॥स्वधर्माचरणांशक्तीनाही॥कंपपाहींसर्वांगी॥६१॥ऐसावानप्रस्थवनवासी॥आत्मसमारोपकरुनिअग्नीसी॥मातें

दृष्ट्याऽन्यथासौ ॥ अग्निं प्रवेशां रिगावे ॥ ६२ ॥ ॥ न प्रस्थाप्यमविनश्य ॥ अतिशयेन शालाविरक्त ॥ तया चरत्त विधासप्रज्ञा ॥ स्वयेभ
 गवन्संगातासौ ॥ ६३ ॥ ॥ श्लो ॥ यदाकर्मविषाकेषु लोकेषु निरयान्तरा ॥ विरागो जायते सत्यकृत्यस्ताग्निः प्रज्ज्वलतः ॥ १२ ॥ टी ॥ वा
 नप्रस्थां अनुष्ठान ॥ तेषां वैराग्य अतिगहन ॥ इन्द्रचंद्रादिब्रह्मसदन ॥ निरयासमानजोमानी ॥ ६४ ॥ ऐसा दृढवैराग्य उठावा ॥ तेषां विहिता
 भिन्नोत्तरवावा ॥ त्यागकरुनि आघवा ॥ अंगिकासवासन्यास ॥ ६५ ॥ ते सन्यासग्रहणास्थिती ॥ यथाशास्त्रयथापद्धती ॥ तेषां गताहेश्च
 यती ॥ यथानिगुती विहितार्थ ॥ ६६ ॥ ॥ श्लो ॥ इष्टायथोपदेवं भांदत्ता सर्वस्वमृत्विजे ॥ अग्नीन्स्वप्राण आवेशय निरपेक्षः परिब्र
 जेत ॥ १३ ॥ ॥ टी ॥ अष्टश्राद्धादिविधान ॥ प्राजापत्यनामोष्टिसाधन ॥ मज्जमगवन्ताते यजुन ॥ सर्वस्वदानं कृत्विजां ॥ ६७ ॥ सु-
 रव्यत्वं मूर्त्तजो अग्नी ॥ तो निजहृदयं संस्थापुना ॥ आशानि शेषं छेदुनी ॥ सन्यासकरुनि निरपेक्ष ॥ ६८ ॥ सन्यासकरिते ठायीं
 ॥ विघ्ने अपार उठती पाहीं ॥ तीरगडूनियां पार्थी ॥ सन्यासतिही करावा ॥ ६९ ॥ ॥ श्लो ॥ विप्रस्य वै सन्यसतो देवा दारादिरूपिणः
 विघ्नान् कुर्वन्त्ययं त्वस्थानाक्रम्य समियात्सरं ॥ १४ ॥ ॥ टी ॥ सन्यासकरितां जो ब्राह्मण ॥ त्यासिसमस्त देवभिळोन ॥ नानास्त्रिया
 दिरूपें जाण ॥ अनंत विघ्नें करूं येती ॥ ७० ॥ विघ्नकरान्याकारण ॥ मनुष्य देवांचा पशूजाण ॥ सदां अपि बिळीदान ॥ देवा आधीन सर्वदा
 ॥ ७१ ॥ तो बळीने दीयेयुनि आतां ॥ पांव देऊनि आमुचे माथां ॥ घेऊं पाहे ब्रह्मसायुज्यता ॥ यालागीं सर्वथा विघ्नें करिती ॥ ७२ ॥ ऐसा वैरा
 ग्यें उद्भूत ॥ विवेकज्ञानें अतिश्रेष्ठ ॥ सन्यासग्रहणें वरिष्ठ ॥ विधिनिष्ठ विभागें ॥ ७३ ॥ एवं झाल्या सन्यासग्रहण ॥ त्याचें विधीचें-
 विधिविधान ॥ स्वयें सांगाता हेनारायण ॥ स्वधर्मलक्षणतयाचें ॥ ७४ ॥ ॥ श्लो ॥ बिभृयाच्चेन्मुनिर्वीरः कौपीनाच्छादनं परं ॥
 त्यक्तं न दंडपात्राभ्यामन्यत्किंचिदनापदि ॥ १५ ॥ ॥ टी ॥ भूतां अभयदान पुरस्कर ॥ संकल्पपूर्वक येषोच्चार ॥ तै उरलें दिसे देहमात्र
 ॥ सर्वस्व ये रें त्यागिलें ॥ ७५ ॥ जो गुरुवाक्य श्रवणासरिसा ॥ वस्तूचि होऊनि टेला आपेसा ॥ उडाला देह बुद्धिचा वळसा

तुटलाकांफासाकर्माचा ॥ ७६ ॥ त्यासिविधिविधानकर्तव्यता ॥ बोलोचिनयेसर्वथा ॥ नवनीतआलियाहाता ॥ रितेंताकआतांकोण
 घुसळी ॥ ७७ ॥ कापूरमळालियावन्ही ॥ तोपरतेनाकापूरपणी ॥ तोवंवस्तुआलाजोगुरुश्रवणी ॥ तोविधिकंकरपणीवर्त्तेना ॥ ७८ ॥
 परिगुरुवाक्येंतत्वता ॥ त्यासिएशीहेअवस्था ॥ सत्यनबाणोचिसर्वथा ॥ त्याचीविधानताअवधारी ॥ ७९ ॥ गुरुवाक्याचेंकरितांमनन
 ॥ नागवपणेंलाजेमन ॥ तारिलिंगमात्रआच्छादन ॥ कोंपीनजाणधरावी ॥ ८० ॥ इतुकेननिर्वाहनसरे ॥ ऐसेंजाणवलेजेंपुरं ॥ तेंव
 स्वरवंडदुसरे ॥ स्वाधिकारेंकरावें ॥ ८१ ॥ दंडकमंडळूजंवआहे ॥ तेंवेंकौपीनबाह्वांसराहे ॥ दंडाचेयात्यागासवंपाहे ॥ त्यागहो
 येवत्याचा ॥ ८२ ॥ आपत्तिकाळींसन्याशासी ॥ रोगलागलाहोयज्यासी ॥ कांजरेनेंव्यापिलेंदेहासी ॥ तेंजेंलागेलत्यासिनेंया
 वें ॥ ८३ ॥ गुरुवाक्यश्रवणमनन ॥ ऐसेंसाधीजोसाधन ॥ त्यासाधकाचेंलक्षण ॥ स्वयेंश्रीकृष्णसागत ॥ ८४ ॥ ॥ श्लो ॥ ८
 ष्टपूतंन्यसेत्पादंस्वपूतंपिवेज्जलं ॥ सत्यपूतांवदेद्वाचंमनःपूतंसमन्त्ररेत् ॥ १६ ॥ टी ॥ दृष्टीगयीदेऊनिजाण ॥ पृथ्वापाहूनिपा
 वन ॥ हंसगतिकरिगमन ॥ अनुसंधाननिजवृत्ती ॥ ८५ ॥ जेथजांयसंपदादृष्टीपडे ॥ तेंप्राणगेल्यानचलेपुढें ॥ जीविताकाढूनि
 डे ॥ पारुलपडेअतिशुद्ध ॥ ८६ ॥ आधीचपवित्रगंगाजळ ॥ त्याचींनर्मळवस्त्रेंनिरसोनिमळ ॥ यापरीकरोनियांनिर्मळ ॥ गंगाजळ
 सेविता ॥ ८७ ॥ ज्याचेवानेचेआळी ॥ असत्याच्यातृणशला ॥ जाळूनिवेंराग्यज्वाळा ॥ सत्याचाउगावलाकल्पद्रुम ॥ ८८ ॥ ज्याकल्प
 द्रुमाचींवनफळे ॥ परिपक्वेंआणिसोवळें ॥ मधुररसेंसिरसाळें ॥ अतिनिर्मळेंघवघवित ॥ ८९ ॥ जेंश्रवणेंअतिगोड ॥ पुरवीश्रोतया
 चेंकोट ॥ निववीजीवाचीचाड ॥ सत्यकरवावचेना ॥ ९० ॥ हंसहजसत्याशाचेंध्यान ॥ अहमेवनारायण ॥ तेंदृढधरोनिअनुसंधान ॥ पवि
 त्रमनकरावें ॥ ९१ ॥ मनकरांनिपावन ॥ पृथ्वाविचरावीजाण ॥ त्यामनाचेंपवित्रपण ॥ सर्वत्रआपणालक्षावें ॥ ९२ ॥ सन्या-
 शाचेधर्मीजाण ॥ गुरुवाचेंहेचिलक्षण ॥ पवित्रकरोनिअंतःकरण ॥ सर्वत्रानारायणलक्षावा ॥ ९३ ॥ मनाचेंपवित्रपण

॥ उद्धवायानावजाण ॥ आतांविदंडाचेंलक्षण ॥ सन्यासचिन्हतेऐक ॥ ९४ ॥ ॥ श्लो ॥ मौनानिहानिलायामादंडावाग्देहचे
तसां ॥ नस्येतेयस्यसंत्यंगवेषुभिर्नभवेद्यतिः ॥ १७ ॥ ॥ टी ॥ मौनअयवासत्यभाषण ॥ कांश्रीरामनामाचेंस्मरण ॥ होकांओं-
काराचेंउच्चारण ॥ वाग्दंडजाणयानाव ॥ ९५ ॥ शरीराचेंजितुकेंचळण ॥ तेप्राणाचेनिबळेंजाण ॥ त्याप्राणाचेप्राणरोधन ॥ करावेंआ-
पणप्राणायामें ॥ ९६ ॥ प्राणायामेंनिजप्राण ॥ जिणोनिकरावास्वाधिन ॥ यानावदेहदंडजाण ॥ ऐकलक्षणमनोदंडाचें ॥ ९७ ॥ मनाचें
चपळपण ॥ संकल्पविकल्पजाण ॥ त्याचेंकरावयाछेदन ॥ ब्रह्मानुसंधानकरावें ॥ ९८ ॥ माझेस्वरूपसर्वगत ॥ तेथनिश्चयेवेदितान्चि-
त्त ॥ मनसंकल्पविकल्पेंजायजेथ ॥ तेथतेथतेस्वरूप ॥ ९९ ॥ ऐसेसावधराखतांमन ॥ दृढलागल्याअनुसंधान ॥ तंवतंवसंकल्पविकल्प
क्षीण ॥ सहजचिजाणस्वयेंहोती ॥ १०० ॥ देहवाचाआणिमन ॥ यात्रिदंडाचेंलक्षण ॥ तुजम्यासांगीतलेंसंपूर्ण ॥ सन्यासत्वजा-
णयेणेंसत्य ॥ १ ॥ हेतिन्हीदंडनसतांजाण ॥ केवळवेळुदंडग्रहण ॥ तेणेंसन्यासनयडेजाण ॥ देहविटंबनदंभार्थ ॥ २ ॥ सन्याशा-
चाआहारविहार ॥ आचारसंचारविचार ॥ स्वधर्मयुक्तसाचार ॥ सारंगधरसांगत ॥ ३ ॥ ॥ श्लो ॥ भिक्षांचतुर्षुवर्णेषुविग-
त्यान्वर्जयंश्चरेत् ॥ ससागारानसंकृसास्तब्धेच्छब्धेनतावता ॥ १८ ॥ ॥ टी ॥ पूर्वीजाणसन्याशासी ॥ चतुर्वर्णीभिक्षाहोतीत्या-
सी ॥ कलियुर्गंगोष्टीझालीकैसी ॥ ब्राह्मणापाशींचतुर्वर्ण ॥ ४ ॥ ज्याचीजीविकाजेणेंजाण ॥ त्याब्राह्मणाचातोचीवर्ण ॥ ऐकातें-
हीप्रकरण ॥ जीविकालक्षणसांगेन ॥ ५ ॥ मुख्यब्राह्मणाचेंलक्षण ॥ शीलउल्लंकांकोरान्भ ॥ अथाचितकांअध्यापन ॥ अथवायाजन
जीविकेसी ॥ ६ ॥ जोजीविकेलागींनिर्धारी ॥ शस्त्रघेडनियांकरां ॥ शूरवृत्तिजीविकाकरी ॥ जाणावाक्षेत्रीब्राह्मणामाजीतो ॥ ७ ॥ जोवा-
णिज्यवृत्तिवरी ॥ नित्यजीविकाआपुलीकरी ॥ तोब्राह्मणामाझारी ॥ वैश्यनिर्धारीनिश्चित ॥ ८ ॥ जोशूद्राचेशूद्रक्रियेवरी ॥ सदांसर्वदां
जीविकाकरी ॥ तोब्राह्मणशूद्रकर्मकरी ॥ शूद्रत्वधारीक्रियायोगें ॥ ९ ॥ जेंउत्तमोत्तमभिक्षानलभे ॥ तेंक्षेत्रीयब्राह्मणांभिक्षालाभे ॥

क्षात्रब्राह्मणाचेनिअलाभें॥वैश्य्यादिब्राह्मणींलाभेभिक्षाग्रहण॥१०॥ब्राह्मणक्षेत्रीवैश्यब्राह्मणी॥भीक्षेसअप्राप्तहेतिनी॥तेंभूद्वजा
 विकाब्राह्मणी॥भिक्षाग्रहणीअधिकारु॥११॥यांतनिंद्यजेब्राह्मणाआंत॥केवळदोषीअथवाअभिशात॥तेभीक्षेसिनवोदवावाहा
 त॥हास्वधर्मार्थभीक्षेचा॥१२॥तोहिभिक्षाअतिनेमस्त॥भीक्षेसियेतोहेकळेंनेदत्त॥मागावीनेमिलींघरेंसात॥जेझालेंप्रासतेणेंस
 रवी॥१३॥जेसातांघरींभीक्षाप्राप्त॥तेभीक्षेचाधर्मविहित॥स्वयेंसांगेकृष्णनाथ॥स्मृतिशारूपार्थप्रयोगें॥१४॥ ॥श्लो॥बहिर्ज
 लाशयंगत्वात्तत्रोपस्पृश्यवाग्यतः॥विभज्यपावितंशेषंभुंजीताशेषमाहृतं॥१५॥ ॥टी॥ग्रामाबाहेरंगांतीरीं॥अथवात
 डागाचेपरिसरीं॥भिक्षाधरोनियांकरां॥आचमनतीरींकरावें॥१५॥याचितजेभीक्षेचेंअन्न॥तेंद्वादशप्रणवेंअभिमंत्रुन॥तेणें
 मंत्रोदकेंयोक्षितांजाण॥होयपावनपवित्र॥१६॥चतुर्धाकरावेंत्याअन्नातें॥चारिअधिकारीत्याभागातें॥ब्रह्माविष्णूअर्कआणिभू
 तें॥अर्पणतेथेंअवधारीं॥१७॥विष्णुकल्पितजोभाग॥तोजळींघालावासांग॥भूतकल्पितजोविभाग॥तोपृथ्वीवरीचांगठेवावा
 ॥१८॥उरलेजेविभागदोनी॥यतीसिअधिकारसेवनी॥दीनमागोंआलियातेक्षणीं॥भूतदयागुणींअन्नद्यावें॥१९॥परिमीए-
 कअन्नदाता॥हेंआठऊंनयेचित्ता॥आल्यादातेपणाचीअहंता॥अधर्मतासन्यासी॥२०॥मधुकरीचेंअवघडचिन्ह॥समयींमा
 गोंयेतांदीन॥येणेंउद्देशेंअधिकअन्न॥सर्वथाजाणमागोंनये॥२१॥करितांमधुकरींभोजन॥ठायींअधिकउरलियाअन्न॥तेंसां
 ढितांअंतिपतन॥अवघेचजाणभक्षार्वें॥२२॥सन्यासधर्मलिघुआहार॥नित्यकरावानिरंतर॥अधिकआहारीविकार॥निद्राआ
 लसफारबाधिता॥२३॥ज्यालागींकीजेचतुर्थ्यथम॥तोसन्याशाचासुरव्यधर्म॥स्वयेंसांगेपुरुषोत्तम॥जेणेंआत्मारामपाविजे॥२४॥श्लो-
 णैकचरन्महीमेतांनिःसंगःसंयतौद्रियः॥आत्मकीडआत्मवतआत्मवान्समदर्शनः॥२५॥ ॥टी॥सदांचैराग्यआंगीपुरतें॥जाअपे
 क्षीनासंगात्यातें॥निःसंगहोत्साताचित्तें॥सरवेंपृथ्वीतेंविचरतु॥१२५॥इंद्रियेंबांधोनिचित्ताचापारीं॥चित्तलावीचैतन्या

चाठायीं ॥ तेणें चिन्मात्र ठसावे देही ॥ देह त्व देहीं स्मरेना ॥ २६ ॥ ऐसा आत्मस्थितीचा उद्यम ॥ तेणें आत्मक्रिडेचा आराम ॥ आत्मस्थि-
 रवाचा संतुल्यम ॥ अनुभव परमती ऐक ॥ २७ ॥ आत्मस्थितीनि जातुमुक्त ॥ तेणें आत्मस्वरवें उल्हासत ॥ सदां समदर्शनें दुल्लभ ॥ वांसेंद-
 त समसांभ्यें ॥ २८ ॥ ऐशियास्वरवाची संपत्ती ॥ सोगावयासुनिश्चिती ॥ सदां एकाकीं वसे एकांतीं ॥ तें चिन्मात्रापाती सांगत ॥ २९ ॥
 श्लो० ॥ विविक्तक्षेमचरणो मद्राव विमलाशयः ॥ आत्मानं चिंतयेदेकमभेदेन मयामुनिः ॥ २९ ॥ टी० ॥ पवित्र आणिविजन ॥ प्रशस्त-
 आणिकांतस्थान ॥ तेथें भाक्षें अनुसंधान ॥ मद्रावें जाण सर्वदां ॥ ३० ॥ तेणें सांडून जनपद दुश्चित ॥ सदां एकांतीं व्हावें नरत ॥ मद्रावें सु-
 निश्चित ॥ आत्मस्वर प्राप्त साधकां ॥ ३१ ॥ ज्यासिनि जातुस्वर प्राप्तें प्रात ॥ तो होय अनन्यशरणागत ॥ र्मावांचुनि जगाआंत ॥ आणि-
 क अर्थ देखेना ॥ ३२ ॥ ऐसें अनन्यकरितां भाक्षें ध्यान ॥ साधक विसरेमी तूंपण ॥ तेव्हां अभेदेचें तन्ययन ॥ मद्रूप जाण तो हांय ॥ ३३ ॥ त्याम-
 द्रुपाचे स्वरूपस्थिती ॥ पाहों जातां निजात्मवृत्ती ॥ मीनातो ऐशी होय गती ॥ अभेदप्राप्तीया नाव ॥ ३४ ॥ जंव अभेदे तवाची ॥ तंव भया-
 ची बाधकता ॥ अभेद त्वात्मा हाता ॥ निर्भयता साधकां ॥ ३५ ॥ अभेदप्राप्तीचा ठायीं ॥ बद्ध मोक्षाची वार्ता नाही ॥ गडगर्जे बंध मोक्षपा-
 हीं ॥ नांदती नवाची हरिबोले ॥ ३६ ॥ श्लो० ॥ अन्यक्षेतात्मानो बंधमोक्षं च ज्ञाननिष्ठया ॥ बंधं द्रव्यविक्षेपो मोक्ष एषां च संयमः ॥ २२ ॥
 टी० ॥ ऐक्ये पावां नि एकात्मता ॥ तें घूनि बंधमोक्ष पाहातां ॥ देहांती मिथ्यावार्ता ॥ मायिकता निश्चित ॥ ३७ ॥ वृत्तीमाजी बंधमोक्षता ॥
 त्या दोहींचा विभागता ॥ इंद्रियांची जी विषयासक्तता ॥ दृढबद्धताती नाव ॥ ३८ ॥ कायावाचा चित्तवृत्ती ॥ निःशेषविषयांची विरक्ती ॥ याना-
 वसांचर मुक्ती ॥ जाणानिश्चिती उद्धवा ॥ ३९ ॥ ज्यासि साचार पाहजे मुक्ती ॥ तेणें करावी विषयानिवृत्ती ॥ हें चिंमुरख्य त्वें उपाय-
 स्थिती ॥ रुष्टा रुपा मूर्ती सांगत ॥ ४० ॥ श्लो० ॥ तस्मान्नियम्य षड्गुं मिन्द्रावेन चरेन्मुनिः ॥ विरक्तः क्षुल्लकामेभ्यो ल-
 भ्यात्मनि स्तुग्वं महत् ॥ २३ ॥ टी० ॥ येणें विचारां विचारितां ॥ विषयासक्ती दृढबद्धता ॥ त्या विषयांचा त्यागक

रितां॥ निजमुक्ततासहजेंची॥ ४१॥ तेचिविषयांचीविरक्ती॥ कोंवआनुडेआपुल्याहातीं॥ यालागीवैराग्याचीउत्पत्ती॥ साधकोंनिश्चि
तीसाधावी॥ ४२॥ अंतरावासनादृढमूळ॥ विषयशारवातेणेंसबळ॥ तेवासनाछेदावयासमुळ॥ वैराग्यसबळसाधावें॥ ४३॥ वैराग्यमा
मार्त्तिकेकारण॥ स्वधर्मकर्ममदर्पण॥ सांडावेंकर्मचेंकर्त्तेपण॥ मदर्पणयानाव॥ ४४॥ मदर्पणकर्मस्थिती॥ तेणेमाझाठायीउपजेप्रीती॥
माझेनाममाझीकीर्ती॥ चिंतनचिन्तीपेंमाझे॥ ४५॥ ऐशियामाझ्यापरमप्रीती॥ होयवैराग्याचीउत्पत्ती॥ तेणेंविषयाचीविरक्ती॥ माझी
स्वरूपप्राप्तीशनेः शने॥ ४६॥ माझेनिरुखेंमाझेभजन॥ अत्यंतथोरावेंपेंजाण॥ तेव्हांसर्वत्रमद्भावन॥ ब्रह्मत्वजाणतसावे॥ ४७॥ सर्व
त्रब्रह्मभावन॥ ब्रह्मस्वरुपाचेंअनुसंधान॥ धरुनिकरावेंपर्याटण॥ जंवनिवासनमनहोय॥ ४८॥ ॥ श्लो०॥ पुरग्रामब्रजानुसार्थानु
भिक्षार्थप्रविशंश्चरेत्॥ पुण्यदेशसंरिच्छेलवनाश्रमवर्तमानं॥ २४॥ ॥ टी०॥ पृथ्वीविचरणोविचित्र॥ पुण्यदेशकुरुक्षेत्र॥ सप्तपु
र्यापरमपवित्र॥ पुष्करादियारमहातीर्थे॥ ४९॥ कृतमालापयस्विनी॥ पुण्यरत्ननाभ्यर्णी॥ गौतमीरेवात्रिवेणी॥ परमपावनीगोमती॥ ५०॥
॥ कृष्णावेण्यानुंगामा॥ तपतीप्रयोगांमिंदरा॥ यमुनासागारार्थातिरा॥ गंगासागरासंगमी॥ ५१॥ रुष्यमुकश्रीशैलव्यंकटाद्री॥ मूळ-
पाविंचाशेषाद्री॥ गौतमीती॥ रंवाब्रह्मगिरी॥ ज्ञापापेंसंहारीयात्रामात्रे॥ ५२॥ होंकांचटनांहिमगिरि॥ पदांदुरितातेंदूरकरी॥ निःशे
षपापातेंनिवारी॥ यात्रामुनेचरीयाअवश्यकीजे॥ ५३॥ दंडकारण्यवृहहून॥ तेंमघारण्यआनंदवन॥ इत्यादिवनांचेंगमन॥ सन्या-
शींजाणकरावें॥ ५४॥ च्यवनकपीलव्यासाश्रम॥ गौतमवामनआश्रमोत्तम॥ यात्राश्रेष्ठबद्रिकाश्रम॥ जोसकळकर्मदाहक॥ ५५॥
ऐशींस्थळेंजीणवन॥ तेथसन्यासींकरावेंगमन॥ मार्गभिक्षार्थजेंअटन॥ तेंहिनिरूपणअवधारी॥ ५६॥ हाटहाटवटियाउ
त्तम॥ त्यातेंप्रद्वणतानरोत्तम॥ हाटवटियाहानतोयाम॥ भिक्षेचानमसारावातेथें॥ ५७॥ गाथीगोंदियाचेंनिवा
सस्थान॥ ब्रजत्यातेंद्वगणेंजाण॥ सार्थद्वणिजेपंढ्रासपूर्ण॥ भिक्षार्थअटनकरावेंतेथें॥ ५८॥ पवित्रभिक्षेचे-

प्रामीकारणं॥सन्ध्यासींअवश्यजाणं॥तेचअर्थचिंनिरूपणं॥स्वयंश्रीकृष्णंसांगिजे॥५९॥ ॥श्लो॥वानप्रस्थाश्रमपदेष्वर्मा-
 क्षणंमैत्र्यमाचरेत्॥संसिद्धात्याश्वसंमोहःशुद्धसन्तुशिलांधसा॥२५॥ ॥टी॥शुद्धव्यावयाअंतर॥वानप्रस्थाश्रमजीनर॥
 जाऊनठांकावेंत्याचेंद्वार॥अतिसादरभिक्षार्थ॥६०॥सोवर्तासात्विकाचेअन्नासी॥शुद्धसत्यतासाधकांसी॥तत्काळहोयुयासी
 यासी॥शुद्धअन्नासिहामहिमा॥६१॥यालागींवानप्रस्थाचेंद्वार॥ठांकोनिजावेंवारंवार॥तेणेंसत्वशुद्धीआनिवार॥होयसाचार
 साधकां॥६२॥शुद्धभिक्षेचियेप्राप्ता॥सत्वशुद्धीहोयवृत्ती॥तेणेंवासनानिःशेषनासती॥निजशांतिउल्हासे॥६३॥वासनाना
 सत्यानिलाग॥तोसत्यत्वेंदेखेजग॥विषयासक्तिकेंचीमग॥सहजेंविरागउद्भवे॥६४॥ ॥श्लो॥नैतद्वस्तुतयापश्येत्तदृश्यमा-
 नंविनश्यति॥असक्तचित्तोविरमेदिहामुचचिकीर्षितात्॥२६॥ ॥टी॥येथजेंजेंदिसेतेंतेंनासे॥हेंसर्वासिप्रत्यक्षआभासे॥
 परिअज्ञानभुललेकैसे॥विषयवर्षोंविगुंतोनी॥६५॥यालागिंशुद्धभिक्षेचियेप्राप्ता॥ज्यासिशुद्धसत्वझालीवृत्ती॥त्यासिविष-
 यसत्यत्वेनदिसती॥माविषयासक्तोमगकेंची॥६६॥ऐसेंमिथ्याविषयाचेंमान॥त्याचेंविषयासक्तनव्हेमन॥यालागींभवस्व-
 र्गसाधन॥दोन्हीतोजाणस्पर्शना॥६७॥ऐसाजोविषयासिविरक्त॥त्याचेंपरमार्थालागलेंचित्त॥तोजगांविचरेअनासक्त॥प-
 रमार्थयुक्तनिजबोधें॥६८॥त्याच्यानिजबोधाचेंलक्षण॥स्वयेंसांगताहेनारायण॥प्रपंचाचेंमिथ्यापण॥समाधाननिजात्मता॥६९॥
 श्लो॥येदेतदात्मनिजगन्मनोवाकृप्रणसंहतं॥सर्वमायेतितर्केणस्वस्थस्त्यक्तानतत्स्मरेत्॥२७॥ ॥टी॥मनसावाचाप्राणत्व
 पाहीं॥अहंकारकृतउभयदेहीं॥जगआत्म्याचाठायीं॥मिथ्यामायिकपाहींआभासे॥७०॥दोराआंगींसर्पभास॥शक्तिकेमा-
 जीरजनप्रकाश॥उरवरींमृगजळाचाविलास॥तेंसाजगदाभासचिन्मात्री॥७१॥जैसास्वप्नीचाव्यवहार॥तैसेंभासेचराचर॥ऐसेंमिथ्या
 जाणोनिसाचार॥पुढतंस्मरणादरस्फुरेना॥७२॥जोजागाझालाइत्यंभूत॥तेंस्वप्नभोगनवांछीचित्त॥तेविंस्वरूपींस्तनिश्चित॥तो

पपंचजातस्मरेना॥७३॥त्रिदंडीबहुदकचेंकर्म॥तुजम्यासांगीतलेंसुगम॥आतांहंसपरमहंसचेधर्म॥यथानुक्रमेंअवधारीं॥७४॥
 सन्यासचतुर्विधदेखा॥हंसपरमहंसएक॥एकतेवहदक॥कुटीचकतेभिन्न॥७५॥कर्मत्यागोनिआलासन्यासी॥ज्ञानध्याननाहीं
 मानसीं॥अन्नालार्गीस्वग्रामवासी॥कुटीचकतयासिबोलिजे॥७६॥वार्धिकांकुटीचकाचीपरी॥अग्निहोत्रस्त्रियेचात्यागकरी॥प
 रिशिरवासूत्रनअव्हरी॥गायित्रीमंत्रांअधिकारु॥७७॥नित्यमीक्षापुत्रांचेघरीं॥पर्णकुटीबांधेत्याचेद्वारीं॥मठिकासंडोनिनवचे
 दुरी॥कुटीचकनिर्धारीयानाव॥७८॥शिरवासूत्रत्यागोनिजाण॥करुनित्रिदंडाचेंग्रहण॥केवळकरीकर्मचरणा॥ज्ञानाचेंल-
 क्षणजाणेना॥७९॥नाहींवैराग्यवरिष्ठ॥नदिसेज्ञाननिष्ठाश्रेष्ठ॥अतिशयेंसिजाकर्मिष्ठ॥बहुदकज्येष्ठत्यासिह्मणती॥८०॥जो
 कांवैराग्याचानिर्धारी॥ज्ञानसाधनार्थविचारी॥शिरवासूत्रकर्मत्यागकरी॥आत्मचिंतनावरीनिजनिष्ठा॥८१॥ऐसाजोत्यागावला
 स॥यानावविविधसन्यास॥ऐशियानिष्ठेवर्तेतोहंस॥एकपरमहंसन्याह्मणती॥८२॥एकपरमहंसाचेंलक्षण॥ज्ञानपरिपाकेंपरि
 पूर्ण॥अतएवशांतीबोळगेआपण॥देखेतिन्हीगुणामिथ्यत्वे॥८३॥मिथ्याजाणेकर्मचिचार्त्ता॥आपुलीदेखेनित्यनिष्कर्मता॥
 कर्मक्रियाजेकर्तव्यता॥तेप्रकृतीचेमाथांप्रारब्धे॥८४॥ऐशियास्थितीसावकाश॥त्यानावजाणपरमहंस॥नाहींमठमठिका-
 विलास॥नित्यउदासनिराश्रय्या॥८५॥आतांहंसपरमहंसाचेधर्म॥स्वयेंसांगताहेपुरुषोत्तम॥त्याधमाचेंविषदवर्म॥एकसुगमउद्धवा
 ॥८६॥॥श्लो०॥ज्ञाननिष्ठाविरक्तोवामद्भक्तोवाग्नेपक्षकः॥सलिंगानाश्रमांस्त्यक्ताचरेदविधिगाचरः॥२८॥टी०॥विषयांचीनावडेमा
 तु॥ज्ञानप्राप्तीलार्गीउद्यतु॥यापरिजोअतिविरक्तु॥तोसन्यासबोलिजेतुमुख्यत्वे॥८७॥जोज्ञाननिष्ठअतिसपन्न॥सदांस्वरूपीरंगलें
 मन्त्र॥कदांनमोडेअनुसंधान॥परमहंसासमानहाहंस॥८८॥ज्यासीकारितांभगवद्भक्ती॥अपेक्षामात्राचीआलीर्शाती॥मोक्षा
 पेक्षाउपजेचिन्ती॥हंसन्यासफदतीअतिश्रेष्ठ॥८९॥ज्ञाननिष्ठकांमद्भक्त॥इहींआश्रमधर्मदंडादियुक्त॥त्यागकरावाह-

दयांसमस्त॥ बाह्यलोकरक्षणार्थरारवावे॥ ९०॥ योचिअर्थीचेनिरूपण॥ पुढेंसांगेलश्रीकृष्ण॥ प्रस्तुतत्यागाचेंलक्षण॥ ऐकांसपू
 र्णहरिबोले॥ ९१॥ आश्रमधर्मसमस्तकरी॥ परिबिधिकंकरतनोनधरी॥ प्रतिबिंबकांपतांजळांतरी॥ आपणबाहेरीकांपेना॥ ९२॥ तेवि
 स्वधर्मकर्तव्यता॥ करीपरिनाहींकर्मठता॥ आपुलीकर्मातीतता॥ जाणेतत्वतानिजकर्मी॥ ९३॥ यापरीस्वधर्मकर्मकरी॥ परिबिधिचेंम
 यतोनधरी॥ विधिनिषधघाळूनतोडरी॥ कर्मकरीआहेतुके॥ ९४॥ स्वधर्मकर्मकर्तव्यता॥ करिपरीनव्हेकर्त्ता॥ आपणकर्माअतीता॥
 जाणेतत्वतानिजकर्म॥ ९५॥ जोनातळेस्वाश्रमकर्मगती॥ दंडादिलिंगनधरीहाती॥ ऐशियासर्वत्यागाचीस्थिती॥ पुढेंश्रीपती-
 सांगेल॥ ९६॥ प्रस्तुतहेंचिनिरूपण॥ लोकरक्षणार्थलिंगधारण॥ अंतरीजोनिष्कर्मजाण॥ त्याचेंलक्षणहरिबोले॥ ९७॥ ॥श्लो॥
 बुधोबाळकवत्कीडेकुशलोजडवच्चरेत्॥ वदेदुन्मत्तवादिद्वान्गोचर्येनैगमश्चरेत्॥ २९॥ ॥टी॥ विवेकज्ञानशुद्धआहे॥ परि
 बाळकाच्यापरीपाहें॥ सामापमानस्वरवेंसाहे॥ सांडानिजायेदेहाभिमान॥ ९८॥ निजनेष्कर्त्येअतिकुशल॥ परिकर्मजडऐसाके
 वळ॥ कर्मआचरेतोसकळ॥ कोठेंहीविकळदिसोंनेदी॥ ९९॥ जाणेधर्माधर्मलक्षण॥ सर्वार्थीअतिसज्ञान॥ परीनकरीप्रश्नसमा
 धान॥ अग्रमाणिकजाणस्वयेबोले॥ १००॥ करितांप्रश्नसमाधान॥ लौकिकींवादेल्सन्मान॥ यालागींसाक्षेपेंजाण॥ उन्मत्तव
 चनस्वयेबोले॥ १०१॥ वेदतत्त्वार्थविहितेंजाणें॥ तेंलौकिकींनाहींमिरवणें॥ सकळिकींमूर्खचिह्णणणें॥ तैशींशुलक्षणेंस्वयेदावी
 ॥ १०२॥ यालागींवेदवादसंवाद॥ नकरीवादविअतिवाद॥ योचिअर्थीअतिविषद॥ स्वयेगोविंदसांगत॥ १०३॥ ॥श्लो॥ वेदवादर-
 त्तेनेस्थान्नपाषंडीनहैतुकः॥ शुक्लवादविवादेनकंचित्पक्षंसमाश्रयेत्॥ ३०॥ ॥टी॥ धरीनियांमिमांसकमत॥ कर्मकांडीं
 चेशास्त्रार्थ॥ नानावादकर्मार्थ॥ नकरीनिश्चितनिजबोधें॥ १०४॥ तार्किकाचेअतितर्क॥ तर्कवितर्ककुतर्क॥ हेहीवादकरी-
 नादेख॥ निजात्मस्वरवतोजाणें॥ १०५॥ बाहेरीब्रह्मज्ञानेंगर्जेतोड॥ भीतरिविषयाचीवासनावाद॥ ऐसेमहावादीप्र

चंड॥ अतर्क्यपारवांडत्यानाव॥ ६॥ नसोनिब्रह्मानुभवसाचार॥ जोउच्छेदीनिजाचार॥ तोकेवळपारवांडीनर॥ उदरभरदुःशा
 ल॥ ७॥ ऐशियावादाचाविटाळ॥ ज्याचेवाचेसिनाहीअळुमाळ॥ नलगेअसत्याचाहिमळ॥ तोनित्यनिर्मळनिजबोपें॥ ८॥ शु-
 ब्बवादवृथागोष्टी॥ त्यांतहीवाग्वादुठी॥ होयनव्हेकपाळपिटी॥ मिथ्याचावटीकरीना॥ ९॥ ऐशियावेवादार्चकथा॥ दृष्टीनपाहे
 निजज्ञाता॥ मास्वयेकरीलऐशावार्ता॥ हेंसर्वथापडेना॥ १०॥ होतांशास्त्रार्थमहावाद॥ देतांयुक्तीचेप्रतिबाध॥ तेथनकरीपक्षपा
 द॥ जाणेपरीशब्दबोलेना॥ ११॥ श्रुतिस्मृतीसिविरुद्ध॥ होतांदेखेअतिवाद॥ स्वयेंजाणेशास्त्रार्थश्रुद्ध॥ परिपक्षपादकरीना॥ १२
 वाग्वादीबोलतांजाण॥ दुरववेलपुढिलंचेंमन॥ कांक्षोभेलस्वांतःकरण॥ यालागींचनबोलेना॥ १३॥ ॥ श्लो०॥ नोद्विजेनज
 नान्दीरोजनंचोद्वेजयेन्नतु॥ अतिवादांस्तितिक्षेतनावमन्येतकंचन॥ ३१॥ ॥ टी०॥ जनापासोनिउद्देगगती॥ ज्ञाननपवेसर्व
 थोचिनी॥ निंदाअवगणणाअपमानिनी॥ तेआत्मस्थितीस्वयेंसाहे॥ १४॥ जनजेजेउपद्रवदेती॥ ज्ञातासाहेऐशियारी
 ती॥ मीचिआत्माएकसर्वभूती॥ यालागींरवंतीमानीना॥ १५॥ आपुलियाअवयवविकारता॥ उद्देगनपवेचिचा॥ तेविंसर्वाभू
 तींएकात्मता॥ जाणूनतत्त्वताउबगुनमानी॥ १६॥ तैसेंचिज्याचियास्थिती॥ भूतेंउद्देगनमानिनी॥ ज्याचियानिजाचारगती॥
 सखीहोतीजीवमान॥ १७॥ सर्वभूतींभंगवंतआहे॥ झणेत्यासिउपद्रवहोये॥ यालागींवागवितान्हातपाये॥ सावधराहेनिजदृष्टी
 ॥ १८॥ थोरदेतांआरोळी॥ झणेदचकेलमनमाळी॥ कांनेटेभवंडितांजपमाळी॥ देवाचेकपाळांझणेंलागे॥ १९॥ यालीगींकर
 चरणाच्याचेष्टा॥ आवरोनियांनिजात्मनिष्टा॥ भूतींलागींनेदीझटा॥ झणेंवैकुंठाउपद्रवलागे॥ २०॥ ऐशाऐशियानिजात्मगती॥ उद्देगउ
 पजोनेदिभूतीं॥ तेथवाग्वादार्चगती॥ कशारितिसंभवे॥ २१॥ सवेभूतात्माईश्वर॥ याळागिउंचेंनबोलेउत्तर॥ तेथअतिवादासिअधर॥
 सर्वथासमोरउचलीना॥ २२॥ पडल्याजीवसंकटप्राणांतीं॥ अपमाननकरवेकोणेव्यक्ती॥ अपमानिनाभूताकृती॥ सर्वाभूतींहरिदे

रवे॥२३॥जनास्तवउद्देगता॥कदाकाळीनपवेज्ञाता॥ज्ञात्यापासोनिउद्देगता॥नव्हेसर्वथाजनासी॥२४॥ऐशीनिजात्मस्थितीसाचा
 र॥तोकाणासिनकरीवैर॥येचिअर्यासारांगधर॥विषदउत्तरसांगत॥२५॥ ॥श्लो०॥देहमुद्दिश्यपशुवद्वैरंकुर्यान्नकेनचित्॥एक
 एवपरोह्यात्माभूतेष्वात्मन्यवस्थितः॥३२॥ ॥टी०॥केवळपशूचियापरी॥होऊनियांदेहअहंकारी॥कोणासीवैरनकरी॥तेहिप
 रीपरियसें॥२६॥प्रकृतीपुरुषचिदात्माआहे॥तोचिभूतींभूतात्मापाहे॥मजमार्जीहतोचिराहे॥ऐशींसर्वभूतेंएकात्मताजो॥२७
 ॥त्यासिकोणआमकोणइतर॥कोणासिकरावैवैर॥सर्वभूतींमीचिसाचार॥निरंतरनिजात्मा॥२८॥एकआत्मासर्वभूतांत॥येचि
 अर्यांचिदृष्टांत॥स्वयेसांगेश्रीकृष्णनाथ॥श्रोतासावचित्तउद्भव॥२९॥ ॥श्लो०॥यथेदुरुदपात्रेषुभूतान्येकात्मकानिच॥अल-
 ब्ध्यानविषीदेतकालेकालेऽशनंक्वचित्॥लब्ध्यानलब्धेनृतिमानुभयंदैवतंत्रितं॥३३॥ ॥टी०॥सहस्रघटींभरल्याजळ॥विं
 बेएकचिचंद्रमंडळ॥तेविनिजात्माएककेवळ॥भूतींसकळभूतात्मा॥३०॥देवसीभूताकृतीभिन्न॥त्याहीपरमकारणीअभिन्न॥
 जेवेंअळंकारींस्वर्ण॥आकारीहिजाणाभिन्नत्वनाही॥३१॥जेवेंभूतिकेचींगोकुळेंकेली॥नानाकारीपूज्यझाली॥परिमृत्तिका
 चीसंचली॥तेविंभूतेंभासलींभगवंतीं॥३२॥कांविणोनियांसूतेंसूत॥शेलापरकळापातळह्मणत॥तैशीवस्तूचिवस्तुत्वेये
 थ॥साकारभासतभवरूपें॥३३॥एवंसाकारनिराकार॥उभयतांब्रह्मचिसाचार॥ऐसाज्याचाज्ञाननिर्धार॥त्याचाआहार
 तूंऐक॥३४॥आहारनमिळेजियेकाळीं॥दुःखीनव्हेतियेवेळीं॥अन्मालागीनतळमळी॥धारणाधरीवळिष्ठ॥३५॥आहारमिळा
 ह्याउत्तम॥हरिखेजेनामनोधर्म॥देवाधीनजाणेवर्म॥निजकर्मप्राप्तीसी॥३६॥एवंप्राप्ताप्राप्तीचीकथा॥जाणेंदेवाधीनतत्वता॥याला
 जेंहर्षविषादता॥त्याचेचिन्तास्पर्शना॥३७॥देवाधीनप्राप्ताप्राणियासी॥ऐसेंसत्यकळलेंज्यासी॥तेभिसेसिकांहीउणेंह्मणसी॥तेचि
 ह्मणेंकेशीसांगत॥३८॥ ॥श्लो०॥आहारार्थसमीहेतयुक्तंतत्याणधारणं॥तत्त्वंविमृश्यतेतेनतद्विज्ञायविमुच्यते॥३४

॥ ॥टी०॥ पाठावया आश्रमधर्मासी ॥ अवश्य हिंडावें भिक्षेसी ॥ मधुकरीसून्याशासी ॥ स्वधर्मासि अतिविहित ॥ ३९ ॥ साधकांत
 शिआहारार्थ ॥ अवश्य हिंडावें लागेयेथ ॥ आहारें वीणत्याचें चत ॥ विसंपमूत हों पाहे ॥ ४० ॥ तिही रिसासकी सांडुन ॥ भीक्षेसि करावा
 प्रयत्न ॥ आहारें वीणत्याचें मन ॥ अतिक्षीण सर्वार्थी ॥ ४१ ॥ साधकासि आहारें वीण ॥ नसंभव अथवा मनन ॥ न कर वेध्यान चिंतन ॥
 अनुसंधान राहेना ॥ ४२ ॥ सन्याशासि ध्यान न घडे ॥ तें आश्रमधर्मचें तारु बुडे ॥ यालागीं भीक्षेसि रोकडें ॥ हिंडणें पडे हितार्थ ॥ ४३ ॥ मि
 छारें भिष्टान्न गोड ॥ हें सांडो निरसनाचाड ॥ करावें भीक्षेचें कोडा ॥ परमार्थ दृढ साधवया ॥ ४४ ॥ आहार येत लिया जाण ॥ साधकासि
 गडे साधन ॥ साधन करितां पग देज्ञान ॥ ज्ञानास्तव जाण निज मोक्ष लाभे ॥ ४५ ॥ सर्व ध्यान वांछावें भिष्टान्न ॥ तरीं भीक्षामागावी कोण ॥
 ऐसें काहीं कल्पिल मन ॥ तें चिष्टा कृष्ण सांगत ॥ ४६ ॥ ॥श्लो०॥ यदृच्छोपपन्नान्नमद्याच्छुष्टमुतापरं ॥ यथावासस्तथाशय्याया
 प्रासं भजेच्चुनिः ॥ ३५ ॥ ॥टी०॥ सहज भीक्षेसि आलें जाण ॥ शुक्र अथवा भिष्टान्न ॥ तेणें करावें प्राणधारण ॥ रसना लालन सांडुनी
 ॥ ४७ ॥ निद्रा लस्यार्थेन ये प्रस्थान ॥ तें सें करावें प्राणधारण ॥ दृढ रसाचे आसन ध्यान ॥ युक्ताहार जाणायानाव ॥ ४८ ॥ वल्कल अथवा
 अजिन ॥ नवें अथवा वस्त्र जीर्ण ॥ सहजें प्राप्त झाल्या जाण ॥ कशी पावणें यथास्वरें ॥ ४९ ॥ कंथा हो कां मृदु आस्तरण ॥ तृण शय्या कां
 भूमि शयन ॥ स्वभावे प्राप्त झाल्या जाण ॥ तेथ ही शयन करी मुनी ॥ ५० ॥ मी एक भोक्ता शयन करिता ॥ हे ही नाहीं त्यासि अहंता ॥
 स्नानादिक र्म्यंत त्वता ॥ त्याची निराभिमानता हरिसंगे ॥ ५१ ॥ ॥श्लो०॥ शौचमाचनं स्नानं न तु चोदनयाचरेत् ॥ अन्यांश्च नियमान् ज्ञा
 नीयथाऽहं लीलयेश्वरः ॥ ३६ ॥ ॥टी०॥ आचमन शौचाचार ॥ करितां न द्वे विधिकं कर ॥ कर्माभिमानाचा मोड लायार ॥ जें सामी अवतास्ते
 सत्ते ॥ ५२ ॥ जें सामील लावता रपरी ॥ अलि सपणें कर्म करी ॥ तें सीचि जाण योग्याची परी ॥ सर्व कर्माचारी अलि स ॥ ५३ ॥ ज्यासि विधीचें भय
 नाहीं पोटी ॥ तो कर्म करावया कदा नुटी ॥ तोचि विस्वांची विषद गोठी ॥ कृष्ण जगजेठी सांगत ॥ ५४ ॥ ॥श्लो०॥ न हितस्य विकल्पारव्यायाच

मदीक्षयाहता॥आदेहांतात्कचित्ख्यातिस्ततःसंपद्यतेमया॥३७॥ ॥टी॥ कर्मकरणेनकरणे॥ऐशियासंदेहाचेंठाणे॥पळालेंमाझेनि
 दर्शने॥संकल्याचेंजणेंनिमालें॥५५॥संकल्पनीमतांचीयापोटी॥विराळीलिंगदेहाचीगांठी॥भेदाचीहारपळीविपुटी॥मीपरमात्मादि
 ठींदरवतां॥५६॥ज्यासिनाहींभेदाचेंभान॥त्याचेदेहाचेभरणपोषण॥रुमानभोजनशयन॥गमनागमनकेविंचडे॥५७॥जोजीणोनि
 यांसंकल्पभ्वांती॥विशुस्तीमीनलाअद्वैती॥त्याचेदेहाचीस्थितीगती॥प्रारब्धाहार्तांनिश्चित॥५८॥रक्षसमूळउपडलियापाहें॥परी
 सार्द्रतावृक्षांराहे॥तांबूलखाऊनियांजाय॥तरीअधरींराहेसरंगता॥५९॥होकांकन्यादानकेल्यापाहें॥वरुकन्याहंपेऊनिजाय॥तरीउगा
 मानउरलाराहे॥रुसणेंफुगणेंदेहांत॥६०॥तैसाअभिमानाचेनिसळें॥मीकर्मकर्ताह्मणवीबळें॥तेअहंतांनिमेजानबळें॥तरीश-
 रीरचकेप्रारब्धे॥६१॥कुल्लालदंडभाडेंचेऊनिजाये॥पूर्वभवंडीचक्रभंवतराहे॥तेविंअभिमानगोलियापाहें॥देहवर्तताहेप्रारब्धे॥
 ६२॥त्यादेहाचेभरणपोषण॥प्रारब्धचिकरितेंजाण॥ज्ञात्यासिप्रपंचाचेंभान॥सत्यत्वेजाणअसेना॥६३॥जैशीभिथ्याछायादेहापासी
 ॥तैसेदेहादिसेसजानासी॥यालागीदेहबुद्धीत्यासी॥सत्यत्वेसिउपजेना॥६४॥छायासरवासनामार्जबैसे॥कांविष्टेवरीपडलीदिसे
 ॥त्याछायेचेअभिमानवशे॥सरवदुःस्वनसेपुरुषासी॥६५॥तेविंदेहाचीरव्यातिविपत्ती॥बाधीनासजानाचेस्थिती॥प्रारब्धक्षया
 तें॥६६॥जैशीजळाचीलहरी॥निश्चळहोयसागरी॥तैसाज्ञातामजमाझारी॥विदेहकरीसमरसें॥६७॥
 असंगमप्रवाहगती॥सारितेचीनामरूपख्याती॥जेविंप्रळयोदर्कीहरपती॥तेविंसमरसतीमजमाजिज्ञाते॥६८॥अपरोक्षसाक्षात्कार
 संन्यासी॥त्याचीस्थितीगतीस्वधर्मसी॥उद्वासांगीतलीतुजपासी॥आतांमुमुक्षुसन्यासितेऐक॥६९॥ ॥श्लो॥ दुःखोदर्केषुका
 पेपुजे॥६९॥वेदआत्मवान्॥अजिज्ञासितमद्मोगुरुंमुनिमुपाव्रजेत्॥३८॥ ॥टी॥ शेंडापरूनिसमूळ॥ज्याचेंउत्तरोत्तरदुःखफळ॥
 अभिबाधकविषयजाळ॥त्यासिकेवळजोअनासक्त॥७०॥माझप्राप्तीलागिचिन्त॥सदांज्याचेंआर्तभूत॥स्वधर्मकर्मावर्तत॥जोवेदशा

अ०
 १८

स्वार्थविवंची ॥ ७१ ॥ ईहामूचभोगांनिश्चित ॥ चासलेंअसेज्याचेंचित्त ॥ ऐसाजोकांनित्यविरक्त ॥ अतिविरव्यातमुमुक्षू ॥ ७२ ॥ तेणें
 साधावयाब्रह्मज्ञान ॥ तेचिसाधनांलावितांमन ॥ स्वकर्मझालियाविलक्षण ॥ आलीनागवणप्रत्यवायाची ॥ ७३ ॥ तेणेंकर्मसन्यासोनि-
 जाण ॥ करावेंसन्यासग्रहण ॥ सहस्रसिरिषावेंशरण ॥ तेणेब्रह्मज्ञानपरप्राप्ती ॥ ७४ ॥ एककेवळभावार्थी ॥ नेणेंस्वधर्मकर्मगती ॥ नेणेंशा-
 रुष्यवणव्युत्पत्ती ॥ परिमाझीपीतीअनिवार ॥ १७५ ॥ तेणेंहिसन्यासूनिजाण ॥ गुरुसिरिषावेंशरण ॥ त्यासिहीगुरुरूपाजाण ॥ ब्रह्मज्ञा-
 नअतिशीघ्र ॥ ७६ ॥ गुरुकृपावाअतिशांत ॥ शास्त्रार्थपरमार्थपारंगत ॥ त्याचेंसेवेचाभावार्थ ॥ स्वयेंश्रीकृष्णनाथसांगत ॥ ७७ ॥ ॥ श्लो० ॥
 तावत्परिचरेद्रक्तः श्रद्धावाननुसूयकः ॥ यावद्ब्रह्मकिजानीयाच्यामेवगुरुमाहृतः ॥ ३९ ॥ ॥ टी० ॥ भवळअमळअविनाश ॥ परात्परतरपरे-
 श ॥ गुरुतोपरब्रह्मईश ॥ हाहटविश्वासधरावा ॥ ७८ ॥ त्याविश्वासाचापांडपांडि ॥ नवलगुरुचरणांआवडी ॥ नित्यनृतननवीगोडी ॥ च-
 दौवटीभजनार्थ ॥ ७९ ॥ ऐशियाभजनपरवडी ॥ हृदयीश्रद्धाउथळंगाडी ॥ गुरुआज्ञेचीनुलंधीकाडी ॥ आळसतोडीसमूळ ॥ ८० ॥ गुरु-
 वाक्याचेंनिश्चरणें ॥ विकल्याचेंस्वातरवणें ॥ संकल्पासिसकळींदिणें ॥ जीवघेणेंअभिमानाचा ॥ ८१ ॥ तेथआसुराकैचीउठी ॥ धाकेंचिनि-
 मालीउठाउठी ॥ ऐशीगुरुचरणांश्रद्धामोठी ॥ परब्रह्मदृष्टीगुरुपाहे ॥ ८२ ॥ निर्गुणजेनिर्विकार ॥ तोचिमूर्तिमंतमाझागुरु ॥ करूनिअ-
 कर्ताईश्वर ॥ तोचिहासाचारुगुरुमाझा ॥ ८३ ॥ नित्यनिर्विकल्पदेखा ॥ ज्यासिह्मणतीसमाधीसरव ॥ तेंमाझ्यागुरुत्वेचरणोदक ॥ ऐसा-
 भावनेटकभावार्थी ॥ ८४ ॥ गुरुतेपाहातांब्रह्मदृष्टी ॥ शिष्यब्रह्मत्वेआलापुष्टी ॥ ब्रह्मरूपदेखेदृष्टी ॥ निजऐक्यमिठीगुरुचरणी ॥ ८५ ॥ ऐ-
 सेंब्रह्मरूपीऐक्यपडे ॥ तेंगुरुसेवाकरणेपडे ॥ ऐक्यझाल्याहिपुढें ॥ सेवानमोडेअखंडत्वे ॥ ८६ ॥ कापुरघातलीयाजकी ॥ स्वयेंविरोनि-
 जकीपरमकी ॥ तेविंअहंजाऊनिसेवासकळी ॥ सर्वांसर्वकाळींगुरुचरणी ॥ ८७ ॥ ऐशीअवस्थानयेतांहाता ॥ केवळभुं-
 दूनियामाया ॥ सन्यासीह्मणवीपूज्यता ॥ त्याचीअनुचितताहरिबोले ॥ ८८ ॥ स्वयेंसन्यासीअंगिकारी ॥ ब्रह्मसाक्षात्का

रजोनकरी॥ त्यालागीं स्वयेन्मीहरी॥ अतिधिकारीं निंदित॥ ८९॥ ॥ श्लो॥ यस्त्वसंयतषड्गः प्रचंडोद्विगसारथिः॥ ज्ञा
 नवैराग्यरहितस्त्रिदंडमुपजीवति॥ ९०॥ ॥ टी॥ सरानात्ममात्मस्थो निद्रुतेमांच धर्महा॥ अविपक्षकषायोस्मादमुष्माच्चविही
 यते॥ ९१॥ ॥ टी॥ नाही वैराग्याची स्थिती॥ नसतां विषयावरक्ती॥ देखो देखी सन्यासघेती॥ केवळच्युतिअन्यार्थी॥ ९२॥
 सन्यासघेते पूर्वहृष्टी॥ जें वैराग्यही ते पोटी॥ तें सन्यासघेते त्या पाठी॥ उठा उठी पळालें॥ ९३॥ ज्ञानें द्वियें पांच साहायें मन॥ हेचि अरीषड्
 र्गजाण॥ याचें न करितां निर्दळण॥ सन्यासपण तो विदंब॥ ९४॥ अवैराग्यसकाम मन॥ तेणें विषयाकुळीत बुद्धी जाण॥ नाही ज्ञान
 ध्यानसाधन॥ दंडधारण उदरार्थ॥ ९५॥ जें नुपजे अनुतापजाण॥ नकरी अवनमन॥ आदरेन साधीच साधन॥ ज्यासि ब्रह्मज्ञान न
 व्हेची॥ ९६॥ त्याचा व्यर्थ सन्यास जाण॥ व्यर्थ त्याचें दंडेण मुंडण॥ व्यर्थ काषाय वस्त्र ग्रहण॥ वेषधारण नटाचें॥ ९७॥ सन्यासघेत लिया
 पाठी॥ काम उचंबळत उठी॥ कोधलोभाची धुमे आगिठी॥ चौगुण पोटी अभिमान॥ ९८॥ आसक्ती अधिकाधीक उठी॥ सदां यामणींचा
 वठी॥ करणें पैश्या न्यागोष्टी॥ दंडकांसोटी दंसार्थी॥ ९९॥ अनाधिकारी दंडग्रहण॥ तेणें सन्यासरूपें जाण॥ केवळ आलीनागवण॥ आप-
 ल्यां आपण नाडिलें॥ १००॥ नाडिलेय ज्ञार्थिकारी सरगण॥ नाडिले स्वधाकारां पितृगण॥ नाडिले ऋषीं मृतगण॥ बळितर्पण उरकेना॥ १०१॥
 जीवरूपें मां परमात्मा आपण॥ त्यामज हृदयस्थी ठाकलें जाण॥ जीवोद्दारी सन्यासग्रहण॥ तेंचि हृदबं धन मज झालें॥ १०२॥ सन्यास
 ग्रहण हृदबं धन॥ व्हावया कोणकारण॥ तेचि विषयीचें निरूपण॥ स्वयें नारायण बोलिला॥ १०३॥ पूर्वश्लोकींच तनीचरण॥ तेथील
 हे निरूपण॥ श्रोतां व्हावें सावधान॥ झणें विलक्षण कोणी ह्मणें॥ १०४॥ ॥ श्लो॥ त्रैकचरण॥ निद्रुतेमांच धर्महा॥ अविपक्षक
 षायोस्मा॥ दमुष्माच्चविहीयते॥ ॥ टी॥ करोनियां सन्यासग्रहण॥ नकरी ज्ञान ध्यानसाधन॥ नकरी प्रणव उच्चारण
 ॥ अविरक्तजाण विषयार्थी॥ १०५॥ तेणें दारादि अभिष्ठाषण॥ करिती द्रव्याचें संरक्षण॥ आणि मोदानादि ग्रहण॥ पच

नपाचनकरविती ॥४॥ मठाधिपत्याचियेउपाधी ॥ धनधान्यस्नेहसंमृद्धी ॥ नानावाढवितीउपार्धी ॥ जीवात्मात्रिसुद्धीनाडिळा
५॥ ऐसेंकरितांअधर्मपणा ॥ जीवासिलागलेंदृढबंधन ॥ इहलोकपरलोकसाधन ॥ त्यानरदेहाजाणनाडिळा ॥६॥ चौथ्याशीलक्ष
योनोप्रती ॥ जेंअसंख्यफेरेहोती ॥ तेंनरदेहाचीप्रामी ॥ अवचटपावतीसप्ताग्य ॥७॥ त्यानरदेहासिजाण ॥ स्वयंभागवलाआपण ॥
करितांअधर्माचरण ॥ नरकदारुणसन्धाशा ॥८॥ ज्यानावंगाआश्रमचौथ्या ॥ जोदंवह्मणेमाझेमाथा ॥ तेथेंहीअधर्मकरितां ॥ नरकपा
तापाविजे ॥९॥ ज्यानरकाचेठायीं ॥ कोटिवर्षेबुडनांपाहीं ॥ थांचाचिनलगेकाहीं ॥ तैसेठायींबुडाले ॥१०॥ मुख्यचतुर्थीश्रमीहेस्थिती
तेंइतरआश्रमाकेंचोगती ॥ यालागाआश्रमधर्मयुक्ती ॥ स्वयंश्रिपतीसांगत ॥११॥ ॥श्लो०॥ भिक्षोधर्मः शमोऽहिंसातपइज्यावनौक
सः ॥ गृहीणोभूतस्वयंजाहिजस्याचार्यसेवनं ॥४२॥ ॥टी०॥ सन्याशासीमुख्यशम ॥ सबाह्यउंद्रियनेम ॥ अहिंसात्याचाधर्म ॥ हा
परमधर्मसन्याशासी ॥१२॥ वानप्रस्थाचास्वधर्म ॥ तपप्राधान्यमंत्रहोम ॥ आतांगृहस्थाचानेम ॥ तिहींआश्रमाविश्रामदीनदाता ॥
१३॥ गृहस्थामुख्यअग्निहोत्रजाण ॥ सन्याशाब्रह्मचान्यासयज्ञांगअन्न ॥ रावेभूतसंरक्षण ॥ तेंहीलक्षणअवधारीं ॥१४॥ असिले
निसामर्थेजाण ॥ अन्नधनवरुज्जीवन ॥ वृणपर्णनिवासस्थान ॥ देउनिदीनरक्षावे ॥१५॥ ब्रह्मचान्याचेस्वधर्मजाण ॥ श्रद्धायुक्तगु
रुसेवन ॥ एकंआश्रमधर्मलक्षण ॥ मुख्यत्वेहंजाणउद्भवा ॥१६॥ गृहस्थाश्रमीजोधर्मआहे ॥ तोइतरआश्रमीकरूंनये ॥ इतराश्रमींचा
धर्मपाहे ॥ गृहस्थाश्रमीहोयेकरणीय ॥१७॥ ॥श्लो०॥ ब्रह्मचर्यतपः शौचंसंतोषोभूतसौहृदम् ॥ गृहस्थस्याप्यृतौगंतुः सर्वेषांम-
दुपासनं ॥४३॥ ॥टी०॥ गृहस्थ्येह्यावयानिःपाप ॥ ठांकेतोकरावाजपतप ॥ उभयशौचाचेंस्वरूप ॥ अतिसादोपकरावे ॥१८॥ पो
टींचीसांडानिकुसमुस ॥ ययालाभेंअतिसंतोष ॥ परोपकारीअतिहव्यास ॥ सत्तुदयसर्वांसिस्वात्मत्वे ॥१९॥ गृहस्थांब्रह्मचर्यल
क्षण ॥ ऋतुकाळींदाराभिगमन ॥ मुख्यत्वेकरावेमाझेभजन ॥ हास्वधर्मजाणसर्वांचा ॥२०॥ सर्वआश्रमसर्ववर्णा ॥ त्यांसि

हाचिस्वधर्मजाण॥सांडुनिविषयाचेंभान॥माझेंभजनकरावें॥२१॥करितांस्वधर्ममाझीभक्ती॥भक्तासिहोयजेप्राप्ती॥तेचि
 सांगताहेश्रीपती॥उद्वापतीस्वानंदें॥२२॥ ॥श्लो०॥इतिमांयःस्वधर्मेणभजन्त्यमनन्यभाक्॥सर्वभूतेषुमद्भागोमद्भक्तिं
 विंदतंचिरात्॥४४॥ ॥टी०॥सर्वभावेअनन्यगती॥करितांस्वधर्ममाझीभक्ती॥माझाभावोसर्वाभूती॥शीघ्रगतीउल्हासे॥२३
 ॥मद्भागोजोडल्यासर्वभूती॥तेणेप्रगटेमाझीचौर्याभक्ती॥जीन्यापाईचारीमुक्ती॥सदांलागतीस्वानंदें॥२४॥अनिवारअनन्य
 गती॥सर्वस्वेंज्यासिमाझीप्रीती॥तोलाहेमाझीपरमभक्ती॥तेथोनिंकल्यांतींचवेना॥३२५॥ ॥श्लो०॥भक्त्योद्भवानपा
 यिन्यासर्वलोकमहेश्वरं॥सर्वोत्पत्यप्ययंब्रह्मकारणंमोपयातिसः॥४५॥ ॥टी०॥सकळसच्चिदानंदस्थिती॥जीमाजीसां
 पडेमासहजगती॥तीनावमाझीपरमभक्ती॥जाणनिश्चितीउद्वा॥२६॥विपरीतसंसारचेंभान॥दिसेदृश्यविबुध्दक्षणा॥ते
 थसदास्वानंदपूर्ण॥तेचौर्याजाणभक्तिमाझी॥२७॥तेथदेवभक्तएकहोती॥एकपणेभजनस्थिती॥ऐशीसाधकासियासी॥
 तेपरमभक्तीउद्वा॥२८॥माझीप्रगटल्यापरमभक्ती॥पतननाहींप्रक्यांतीं॥साधकमद्गुपायेती॥स्वरूपस्थितीसगसाम्य
 ॥२९॥त्यास्वरूपाचेंलक्षणा॥सांगताहेश्रीनारायण॥उत्पत्तिस्थितीनिधन॥कारणाकारणजोचिदात्मा॥३०॥जोसकळनि
 यंताईस्वरू॥जोविश्वात्माविश्वंभरू॥जोउपनिषदाचेंसारू॥जोमहेश्वरूजगाचा॥३१॥त्यापदाचीपदप्राप्ती॥भक्तपावलेपरम
 भक्ती॥तेचिपुढतीउद्वापती॥स्वानंदेंश्रीपतीसांगत॥३२॥ ॥श्लो०॥इतिस्वधर्मनिर्णिक्तसत्त्वोनिर्जातमहतिः॥ज्ञानविज्ञान
 संपन्नोनचिरात्समुपेतिमां॥४६॥ ॥टी०॥ऐशियापदाचीपदप्राप्ती॥साधकपावलेस्वधर्मस्थिती॥तेस्वधर्मप्रयोजनगती॥य
 थांनिमुर्तीसांगत॥३३॥करितांस्वधर्मानुष्ठान॥रजतमनाशतीजाण॥शुद्धसत्त्वअंतःकरण॥तेथमाझेंज्ञानप्रकाश॥३४॥प्रकाशल्यामा
 झेंज्ञान॥तेणेउल्हासेमाझेंभजन॥भजनास्तवभन॥विकल्पणपैत्यागी॥३५॥विकल्पत्यागाचियेगती॥वैराग्यउचंचळोविरक्ती॥भा

सेपरमात्मासर्वभूती॥तेणंपरमभक्तीउल्लासे॥३६॥उल्लासल्यापरमभक्ती॥भक्तांसिमाझीस्वरूपमासी॥तेचिस्वरूपाचीस्वरूप-
 स्थिती॥यथानिगुतीसांगत॥३७॥परमात्मापरज्योती॥परब्रह्मपरजमी॥परापरप्रकृती॥परावरजो॥३८॥अजअव्ययअक्षर॥अ-
 रूपअनामअगोत्र॥अलक्ष्यअतर्क्यअपार॥परात्परस्वरूप॥३९॥ऐशानिजस्वरूपांनिजप्राप्ती॥भक्तपावलेस्वधर्मस्थिती॥जे-
 शूनिपरतलियाश्रुती॥नेतिनेतीनिजनिष्ठा॥४०॥ऐसेंमद्गुणपावल्यापाठी॥संसारासिकाटिलीकांटी॥नावरूपाचीबुडालीगो-
 ठी॥पडलीतुटीजन्ममरणा॥४१॥एवंस्वधर्माचेनिधर्मवशे॥मीतूंपणाचेंनावचिपुसे॥मद्गुणाचेनिसमरसें॥अनायासेंमीचिजा-
 ले॥४२॥पूर्वीहोतोंमीजीव॥आतांझालेंसदाशिव॥हाहिबुडालाआठव॥ऐसाअनुभवमद्भक्तां॥४३॥शून्यपडिलीससा-
 रस्थिती॥तेथकेंचीपुनरावृत्ती॥ऐशीमद्भक्तांमाझीप्राप्ती॥जाणनिश्चितीउद्धवा॥४४॥एवंस्वधर्ममत्प्राप्तीजाण॥तया
 स्वधर्माचेंमहिमान॥स्वयेंसांगताहेश्रीकृष्ण॥सावधानपरियसें॥४५॥ ॥श्लो०॥वर्णाश्रमवतांधर्मएषआचारलक्षणाः
 ॥सएवमद्भक्तियुतोनिःश्रेयसकरःपरः॥४७॥ ॥टी०॥अनादिजोस्वधर्माचार॥जोकांमोक्षकरसाचार॥तेणेंस्वधर्मसका-
 मनर॥लोकांतरवांछिती॥४६॥झालियालोकांतरप्राप्ती॥तेयूनिहोयपुनरावृत्ती॥करूनियांमाझीभक्ती॥स्वधर्मनाशि-
 तीसकामें॥४७॥ब्राह्मणाआलाभद्रजाती॥आह्यानपासावेनिश्चिती॥मगतोदेऊनियोपेती॥वाहावयापोयीवृषघोडे॥
 ४८॥यापरीस्वधर्मजाण॥उपेक्षितीगाब्राह्मण॥मगलोकांतरांकोराच॥मागावयाकणधांवती॥४९॥घरींआणोनिदिधलीकामधेनु
 ॥आह्यानपोसवेक्षणूना॥ताकासाटीदेतीहेळसुन॥आलीनागवणतेनेणे॥५०॥तेविंम्यांजाणगायत्रीमंत्र॥दिधलाब्राह्मणासि
 स्वतंत्र॥तोउपेक्षनियांमंत्रतंत्र॥शूद्राचारआचरती॥५१॥सौरशाक्तगाणपत्यादिजाण॥नानामंत्रदीक्षाघेतीब्राह्मण॥परिगायत्री
 अनुष्ठान॥एकहीजाणनकरिती॥५२॥नाहींगायत्रीचेंअनुष्ठान॥परिविपरीतझालेंआन॥गायत्रीचेंअथजाण॥देतीब्राह्मण

द्वयार्थ॥५३॥गायत्रीमंत्रअसोनिधरी॥तीचाभावार्यकोणीनधरी॥दीक्षान्तागंमूर्खाचेदारी॥लोकिजेहजवरीऐसेंझालें॥५४॥
 शरुआरुयसहृदु॥त्यावरीबैसाविळामेडू॥सांडूनिपळपोंमानीसखाडू॥नशकेविष्ठांडूरणांगण॥५५॥तेविंवेदरूपमीनारायण॥
 ब्राह्मणत्वेदयांअसेजाण॥त्याचेंनेणोनिमहिमान॥वेदपरायणवीकित॥५६॥वांछुनियोस्वर्गफळ॥नानायागकारिनीप्रबळ॥कामक
 ल्यानाकेवळ॥स्वधर्मविकळपाडिती॥५७॥वेदांप्रतिपाद्यकर्मफळ॥तोवेदुमिथ्यानहेकेवळ॥तोवेदवादसमूळ॥नेणोनिबरळहेमानि-
 ती॥५८॥द्यावयाचोरवदाचीवाटी॥मातत्सारवरदेचिमुठी॥तेंफळसुरव्यनहेदृष्टी॥जावयापोटीचाभाहारोगू॥५९॥तेविंवेदबोलेजें
 फळ॥तेंप्रवृत्तिरोचककेवळ॥स्वधर्मविचारितांसमुळ॥चित्तमळसाळक॥६०॥स्वधर्मसांडुनिसर्वथा॥सकामकर्मकरूंजातां॥तें
 हिशिणल्यावेगळेंतत्त्वता॥क्षुद्रकामताफळेना॥६१॥जेणेंद्रव्येंअमृतयेहाता॥तेवेंचूनिमद्यघेतां॥अधर्मआणिउन्मत्तता॥पिशा
 चताजगथुंकी॥६२॥स्वपतीसिकामभोगितां॥परलोकणवेपतीव्रता॥तोचपरपुरुषासंरमतां॥अधःपातानेतसे॥६३॥जिह्वा
 दुरुक्तीवाळतां॥यमप्रहारवाजतीमायां॥तिणेंचिरामरामहणतां॥हरिभक्तांयमकांपे॥६४॥तेविंपावोनिउत्तमजन्म॥कर्मकरू
 निसकाम॥भोगावेंदुःखपरम॥मरणजन्मअनिवार॥६५॥तेणेंचिदेहेंस्वधर्म॥करितांनिरसेसकळकर्म॥निवारेमरणजन्म
 ॥बहुतांहेवर्मकळेना॥६६॥स्वधर्मपडेभगवद्भक्ती॥ऐशीअतिगुह्यआहेकिस्ती॥तेमीसांगेनतुजपती॥यथानिगुतीउत्थवा॥६७॥
 स्वधर्मकरणेंअवश्यक॥तेथेंसांडणेंफळाभिळारव॥तेंचिमर्दपणचोरव॥नकरितांदेखसंकल्प॥६८॥होकांपरिचाचिरांजणीं
 ॥निघतीमुक्ताफळांच्यश्रेणी॥तरिकांतास्रपर्णी॥समुद्रामिळणीशोधार्वा॥६९॥आपुलेचपरिचींझाडें॥फळतीकल्पतरूचेनि
 पाडें॥तरीअमरावतीचेबाडें॥रथावेडेकांशिणती॥७०॥होकांसहुरूचेतार्थघेतां॥पाविजेपरमपवित्रता॥तरींथांवावयानानातीर्था
 विशोषतातेकाई॥७१॥कांईचरत्वेपितापूजितां॥निजमोक्षलाभेआइता॥नरिभजावेंदेवांदेवतां॥कोण्याअर्थासज्ञानी॥७२॥तेविस्व

अ०
 १८

१२

कर्म करितां ॥ लाभे आपली निज कर्मता ॥ ते स्वधर्म काम कल्पिता ॥ जीवनिज स्वार्थानाडले ॥ ७३ ॥ निर्विकल्पे स्वधर्म चरणा ॥ त्यानावमाझे शुद्ध
 भजन ॥ तेणें भजन होऊनि प्रसन्न ॥ मी विवेक ज्ञान भक्तां सिद्धें ॥ ७४ ॥ तेणें विज्ञान होय शुद्ध मती ॥ चित्त शुद्धी माझी परम भक्ती ॥ ते भक्ती
 ने माझी प्राप्ती ॥ भक्त पावती उद्धवा ॥ ७५ ॥ याला नैराश्य जें स्वधर्म कर्म ॥ तें विमाझे भजन परम ॥ तेणें भजन भक्तोत्तम ॥ स्वयें पुरु
 षोत्तम होऊनि दाती ॥ ७६ ॥ यापरी स्वधर्म स्थिती ॥ लाभे आपली निज मुक्ती ॥ तें विम्या तुज प्रती ॥ यथानिगुनी सांगीतली ॥ ७७
 ॥ ॥ ॥ ॥ एतत्ते भहितं साधो भवान् ॥ यथा स्वधर्म संयुक्तो भक्तो मास भियात्परं ॥ ४८ ॥ इति श्री भागवते म
 हापुराणे एकादश स्कंधे अष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥ ॥ टीका ॥ उद्धवापुसिलें त्वां मज प्रती ॥ स्वधर्म को वें घडे मुक्ती ॥ भक्तिने पाविजे
 निज मुक्ती ॥ तें म्या तुज प्रती सांगीतलें ॥ ७८ ॥ हाता आलिया स्वधर्म ॥ तत्काळ निसे स्वकर्म ॥ उडो निजाय भव फल ॥ प्राप्ती-
 परम स्वधर्म ॥ ७९ ॥ माझिया प्राप्त लागी स्वकर्म ॥ नैराश्य आचरावा स्वधर्म ॥ हें ज्यासिकळे वर्म ॥ तया पुरुषोत्तम सदावश्य ॥ ८० ॥
 स्वधर्म ऐसा दिन मणी ॥ नैराश्य उगवला स्वभुवनी ॥ तो अज्ञान निशा निरसनी ॥ स्वधर्म काश पणीं सदावर्त्ते ॥ ८१ ॥ स्वधर्म ऐसे
 निज अमृत ॥ जो निर्विकल्पे से उं जाणत ॥ त्यासि जन्माचा आवर्त्त ॥ मी श्री अनंत लालने दीं ॥ ८२ ॥ जे को स्वधर्म विमुरव ॥ त्यासि-
 माझी प्राप्ती नाही देव ॥ जन्म कोटी परम दुःख ॥ सका मे मूर्ख भोगिती ॥ ८३ ॥ स्वधर्म ऐसा स्वर्श मणी ॥ सांपडल्या निर्विकल्प
 णी ॥ तो लावितां दृश्य स्थानी ॥ चित्मात्र सवर्ण ति उठी ॥ ८४ ॥ त्या स्वधर्मची अतकळी गोष्टी ॥ नकळे नैकर्म्ये निज दृष्टी ॥ याचिला
 गंजि चकोरी ॥ अतिसंकटी जीव भोगी ॥ ८५ ॥ स्वधर्म करितां स्वकर्म ॥ जें नैकर्म ते चें कळवर्म ॥ तें विमांडूनि मरण जन्म ॥ परब्रह्म पाव
 ती ॥ ८६ ॥ एवं स्वधर्म यापरी ॥ तारक होय संसारी ॥ स्वधर्मचे नावे वरी ॥ तरले भव सागरां निज भक्त ॥ ८७ ॥ संसार तरले हा बोल कुडा ॥
 स्वधर्म करितां माझिया नाडा ॥ होय भव सागर कोरडा ॥ मी सांपडें पुढां निजात्मा ॥ ८८ ॥ ऐसी स्वधर्मची थोरी ॥ निष्काम तेच्या निज कु

सरी॥ देवोसांगे आवडी मरी॥ नानापरी उद्धोध॥ ८९॥ भक्तिप्राधान्य भागवत॥ मुख्य भक्तिते स्वधर्म युक्त॥ येणें स्वधर्म
 भक्त समस्त॥ परम भागवत उद्धरले॥ ९०॥ त्या स्वधर्म कर्माचा एकांत॥ निज भजन भक्तिचा भावार्थ॥ उद्धवासी श्रीकृष्ण
 नाथ॥ स्वयें सांगत एक॥ ९१॥ त्या एका दशाच्या गोष्टी॥ स्वधर्म कर्माची कसवटी॥ एका जनार्दना कृपा द्विष्टी॥ टीका
 मराठी हे केली॥ ९२॥ हेका गी केळी जनार्दन॥ मज अभंगी घातलें तेणें॥ शेरवीं मीतू पणाचें टाणें॥ येणें निरूपणें उठाविलें
 ॥ ९३॥ उडाविलें विषयी विषय पण॥ उडाविलें भेदाचें मान॥ उडाविलें जीवशावपण॥ जनार्दन तुष्टोनी॥ ९४॥ जनार्दन जेन
 कें तेणें॥ आह्वा केलें परब्रह्म खेळणें॥ यालागीं सकळ क्रिया तेणें॥ स्वधर्म पणें सहजची॥ ९५॥ सहजीं लागल्या स्वधर्म॥
 कर्माचि होय धर्म॥ संसार होय परब्रह्म॥ हे कृपा परम जनार्दनी॥ ९६॥ यालागीं सांडुनियां येक पण॥ एका जनार्दना शर
 ण॥ स्वधर्म कर्म निरूपण॥ झालें संपूर्ण तया कृपा॥ ९७॥ ॥ इति श्री भागवते महापुराणे एकादशस्कंधे श्रीकृष्ण उद्धव-
 संवादे एकाकार टीकायां वानप्रस्थसंन्यासधर्मनिरूपणं नाम अष्टादशोऽध्यायः॥ १८॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥

गुच्छसहावासंख्यायेंकंदर

अध्याय १६ अध्याय १७ अध्याय १८ वा-

मूळश्लोक ४४	५८	४८	१५०
औव्यासंख्या ३३७	५४१	३९७	१२७५
३८९	५९९	४४५	यकुणसंख्या १४२५

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ओं नमो सद्व्यं बका ॥ ब्रह्मगिरिनिवासनायका ॥ त्रिगुणत्रिपूरभेदका ॥ कामांतकागिरीशा ॥ १ ॥ तु
 झाअनुहातात्वाडमरू ॥ सर्वशब्देकरीगजरू ॥ वेदानुब्यदेनिरंतरू ॥ श्रिकांडींथोरूगर्जत ॥ २ ॥ तुझेहातीचेंखड्ग ॥ करीजीवाचाजीव
 भंग ॥ अनंगेसींजालुनिआंग ॥ अंगसंगतेंदेशी ॥ ३ ॥ त्रिनयनान्यंबकलिंगा ॥ तुजपासोनिप्रवाहिचिद्रंगा ॥ तैपवित्रपणेंउडूरीजगा ॥
 प्रकाशागर्भाशंकरा ॥ ४ ॥ प्रत्यक्षदिसतीदोहोलेचन ॥ तिसरागुमज्ञाननयन ॥ यात्तार्गीतूचिलोचन ॥ नयनेवीणदीसशी ॥ ५ ॥
 निजंगेवाहासीबोधचंद्र ॥ यात्तार्गीतूचंद्रशेखर ॥ चंद्रसूर्यादिचराचर ॥ तुझेनिसाचारप्रकाशती ॥ ६ ॥ भवयानावाचीरव्याती ॥ भव-
 प्रकाशकतुझीविच्छुकी ॥ तूंचिविष्णुप्रजापती ॥ रुद्रतूअंतीसंहर्ता ॥ ७ ॥ मोडूनिघांनामरूपमुद्रा ॥ जीवआणिशीएकाकारा ॥ अ-
 त्यंतप्रळयींच्याप्रळयरुद्रा ॥ चित्समुद्राशिवरूपा ॥ ८ ॥ शिवशिवजीगुरुराया ॥ भिजभावेलागतांपायां ॥ तंचगुरुशिष्यत्वगेलेलया ॥
 दाऊनियांनिजरूप ॥ ९ ॥ तैनिजरूपदेरवतांहृष्टी ॥ कैंचाजीवकैंचीसृष्टी ॥ निमालीत्रिगुणोसींत्रिपुटी ॥ पडलीमिठीस्वानंदीं ॥ १० ॥ त्या-
 स्वानंदाचेउद्गार ॥ सांवरतांनावरतीथोर ॥ त्यास्वानंदाचेंनिजसार ॥ सत्यसाचारएकादश ॥ ११ ॥ त्याहीमाजीअतीगहन ॥ सरवस्वानं
 दनिरूपण ॥ तोहाएकुणिसावाअध्यायजाण ॥ परमकरणशास्त्रार्थी ॥ १२ ॥ जैऐंकतांनिरूपण ॥ परमानंदखलथेजाण ॥ एकानिववीज
 नार्देन ॥ श्रोतांअवधानमजघावें ॥ १३ ॥ सत्तावेअतरावेअध्यायांप्रती ॥ स्वधर्मकर्मब्रह्मप्राप्ती ॥ वर्णाश्रमस्थितीगती ॥ उद्धवाप्रतीसांगीतली
 ॥ १४ ॥ एकुणिसावेअध्यायजाण ॥ जैणेंसाधिलेंनिजज्ञान ॥ त्याज्ञानाचेंत्यागलक्षण ॥ स्वयंशीरूपासांगत ॥ १५ ॥ कर्मकर्तव्यताकार
 ण ॥ जीवभुक्तासिंहाहीजाण ॥ उद्धवाचेयमादिप्रश्न ॥ हेहीशीरूपासांगेल ॥ १६ ॥ शास्त्रयुक्तपांडित्यज्ञान ॥ प्रपंचाचेंमिथ्यानिरूपण ॥
 तेंअनुमानीकज्ञान ॥ सत्यपणत्यानाही ॥ १७ ॥ पूर्वेआहेमद्भंगमन ॥ हेपूर्वीलक्ष्मण ॥ परिदिगुप्तमचढत्याजाण ॥ पश्चिमेंआप
 णपूर्वमाप्ती ॥ १८ ॥ तैसैशाब्दीकशास्त्रज्ञान ॥ बोलैआनकरीआन ॥ तैणेंनवेसमाधान ॥ सर्वथाजाणसाधका ॥ १९ ॥ जेवीकांदिभ्य

समोडे ॥ तेंपूर्वेचाचालेपूर्वेकडे ॥ तेंविअपरोक्षज्ञानजेंजोडे ॥ तेंसाधकपडेस्वानंदीं ॥ २० ॥ जेंजेंएकेवदांतश्चवण ॥ तेंआंगेंहोतजायआ
पण ॥ हेंअपरोक्षाचेंलक्षण ॥ सत्यत्वेजाणअतिशतह ॥ २१ ॥ ऐसेनव्हतांअपरोक्षज्ञान ॥ सांडूनयेश्चवणमनन ॥ अवश्यकरावेंसाध-
न ॥ प्रत्यावृत्तीजाणअत्यादरें ॥ २२ ॥ झालियाअपरोक्षज्ञान ॥ प्रपंचाचेंमिथ्याभास ॥ विषयींसीपडलेंशून्य ॥ कल्पनाजाणनिमाली
॥ २३ ॥ तेणेंचिपुरुषेंआपण ॥ त्यागावेंज्ञानसाधन ॥ हेंचिनिरूपणींनिरूपण ॥ देवसंपूर्णसांगत ॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ यो
विद्याश्रुतसंपन्नआत्मवान्आनुमानिकः ॥ मायामात्रमिदंज्ञात्वाज्ञानंचमयिसंन्यसेत् ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥ वेदशास्त्रा
र्थीपरिनिश्चित ॥ श्रवणमननअभ्यासयुक्त ॥ ज्यासिद्धह्यविद्याभास ॥ सुनिश्चितस्वानुभवे ॥ २५ ॥ तोचिअनुभवऐसा ॥ दोरा
आंगींसंपूर्णऐसा ॥ नमारितांनाशोआपैसा ॥ भवभ्रमतेसात्यानाहीं ॥ २६ ॥ जैविकांनटाचैरावोराणी ॥ दोघेंरवेळतीलटिकेपणीं
॥ तेंविप्रकृतीपुरुषउभवणीं ॥ मिथ्यापणींजोजाणें ॥ २७ ॥ जैशींभिंतीमाजीनानाकार ॥ चित्रेंलिहिलींविचित्र ॥ तेभिंतीचिएक
साचार ॥ तेविऐक्यचराचरजोदेखे ॥ २८ ॥ स्वप्नीचींनानाकर्मेंजाण ॥ त्यांचेंजागृतीनव्हेबंधन ॥ तेविंमिथ्यानिजकर्माचरण ॥
जीवित्वेसिंजाणजोदेखे ॥ २९ ॥ ऐशींसाचारज्याचीस्थिती ॥ त्यानावशूद्धआत्मप्राप्ती ॥ निजानुभवत्यातेंह्मणती ॥ हेंजाणनि
श्चितीउद्धवा ॥ ३० ॥ आणीकएकतेथींचीरवूण ॥ विषयांवीणस्वानंदपूर्ण ॥ हेंअनुभवाचेंमुरव्यलक्षण ॥ सत्यजाणसात्वता ॥
३१ ॥ ऐसाअनुभवनसतांदेख ॥ केवळज्ञानजेंशाब्दिक ॥ त्यातेंह्मणिजेअनुमानिक ॥ जाणनिष्टकनिजभक्तां ॥ ३२ ॥ ज्याच्या
अनुभवाभीतरी ॥ नाहीअनुमानासींउरी ॥ जोअपरोक्षसाक्षात्कारी ॥ निरंतरीनांदत ॥ ३३ ॥ ऐसाजोपुरुषजाण ॥ तेणेंज्ञाना
चेंसाधन ॥ आणिवृत्तिरूपेंजेंज्ञान ॥ तेंहीआपणत्यागावें ॥ ३४ ॥ तेनत्यागितांलवलाहें ॥ सहजचित्यागहीये ॥ जेंवीसूर्योदयींपाहें ॥ स
चंद्रतेजजायतारांगणाचें ॥ ३५ ॥ जेबीहनुमंतदेखोनियेत ॥ नवचंडीपळेतत्त्वता ॥ माराहावयायेराभूता ॥ उरीसर्वथाउरेना ॥ ३६ ॥

नेवीं माझे साक्षात्कारी ॥ साचबद्दतानाहीं रवरी ॥ माझे मतीचे निवृत्तीवरी ॥ कैशापरी राहेल ॥ ३७ ॥ माझिया अनुभवाचा ठांयी ॥ बद्ध मो
 क्षमीयां पाहीं ॥ तेथे साधन ज्ञानाकहीं ॥ उपेगुनाहीं उद्यवा ॥ ३८ ॥ परमात्मस्वरूपाचा ठांयी ॥ हे अवघें मायिक पाहीं ॥ तेथें ज्ञान ध्यान जें
 कांहीं ॥ नव्या गितां पांहीं त्या गिलें ॥ ३९ ॥ त्या गो नियां ज्ञान ध्यान ॥ ज्ञानियासी माझी प्रीती गहन ॥ तेचि प्रीतीचें लक्षण ॥ स्वयें श्री
 कृष्णा सांगत ॥ ४० ॥ श्लोक ॥ ज्ञानी नस्त्वहमेवेषुः स्वार्थो हेतुश्च संमतः ॥ स्वर्गश्चैवापवर्गश्च नान्योऽर्थो मदन्ते प्रियः ॥ २ ॥ टीका
 ॥ जो मी अह्म्या जे दस्थिती ॥ त्या माझी ज्ञानियां प्रीती ॥ ते प्रीतीची उपपत्ती ॥ ऐकनि श्रुती उद्यवा ॥ ४१ ॥ ज्ञानियांसी अतिवद्भुम ॥ जो
 मी परमात्मा स्वयंभ ॥ ज्ञानियाचा परमलाभ ॥ मी पद्मनाभ निजधन ॥ ४२ ॥ ज्ञानी यांशी जो स्वर्गचांग ॥ तो मज वंगळानाहीं मार्ग ॥ ज्ञा
 नीयाचा मोक्षसांग ॥ तो मी श्रीरंग निजात्मा ॥ ४३ ॥ ज्ञानियांचें स्वधर्म साधन ॥ तो मी परमात्मानारायण ॥ मज वंगळें कांहीं आन ॥ ज्ञात्या
 सि जाण असेना ॥ ४४ ॥ ज्ञात्यासी स्वर्ग मोक्ष सरव ॥ मज वंगळें उरलें नाहीं देख ॥ मी विदात्मानि जव्यापक ॥ भावें निष्ठं कपाचलें ॥ ४५ ॥
 ज्ञात्याचा अर्थ सार्थ परमार्थ ॥ मी पुरुषोत्तम गासमस्त ॥ आद्य अव्यय अनंत ॥ माझे निज सरक प्राप्त ने जालें ॥ ४६ ॥ ऐशी ज्ञानियांची
 माझी प्रीती ॥ तेही तैसेच मज प्रिय होनी ॥ तेचि स्वयें श्रीपती ॥ उद्यवा प्रती सांगत ॥ ४७ ॥ श्लोक ॥ ज्ञानविज्ञानसंनिधौः पदं श्रेष्ठं विदु
 र्मम ॥ ज्ञानी प्रियतमोऽतो मे ज्ञानेनासौ विभर्ति मां ॥ ३ ॥ टीका ॥ ज्ञानविज्ञान निज संपत्ती ॥ जाहलियावीण माझी प्राप्ती ॥ कोणासी नह
 स्वरूप स्थिती ॥ मत्पदी गती ज्ञानविज्ञानें ॥ ४८ ॥ करितां गुरु शारूप उक्त्यश्रवण ॥ तेणे जाहलें तें ह्मणी जे ज्ञान ॥ त्याचा अनुभव तोच
 विज्ञान ॥ ऐकलक्षण त्याचें ही ॥ ४९ ॥ स्वयें स्वयं पाक केला जाण ॥ न जाणो कदु मधुर लक्षण ॥ जंवा खिलानाहीं आपण ॥ ते दशास
 ज्ञान ज्ञान ह्मणती ॥ ५० ॥ केलियां साचें रस स्वादन ॥ स्वयें गोडी सेवी आपण ॥ ऐशी दशा ते विज्ञान ॥ उद्यवा जाण निश्चिती ॥ ५१ ॥ एवं वि
 ज्ञान ज्ञान निज संपत्ती ॥ माझ्या उत्तम पदाची पद प्राप्ती ॥ माझे वास्तव्य स्वरूप जे जाणती ॥ त्याची मज प्रीती अनन्य ॥ ५२ ॥ वेदशास्त्र

युक्तीबद्धे ॥ माझे स्वरूप का ज्ञाने कळे ॥ तेजासी वस्तुता आकळे ॥ मज त्या वेगळे प्रिय नाही ॥ ५३ ॥ ते विप्रतिप्रीत चें लक्षण ॥ त्याचा पाउ
 ला पाउली जाण ॥ सर्वांग वोडवीं मी आपण ॥ करी निंबलोण सर्वसे ॥ ५४ ॥ त्यासी जे वेळे जेलगे ॥ ते मी न मागतां पुरवी वेगें ॥ त्यासी विरु
 धये जेणे मार्गे ॥ ते मी निज गें निवारी ॥ ५५ ॥ त्यासी झणो संसार वारा लागे ॥ याला रीं मी चरिं पुढें मार्गे ॥ सभवंतारा हे सर्व गें ॥ अनि
 प्रीती पांगें पागला ॥ ५६ ॥ जेणे ज्ञाने ज्ञाना प्रिय होती ॥ त्या ज्ञानाची पवित्र कीर्ती ॥ देवो सांगे उक्ता प्रती ॥ यथार्थ स्थिती निज बोधें ॥ ५७
 श्लोक ॥ तपस्तीर्थ जपोदानं पवित्राणि तराणि च ॥ नालं कुर्वन्नितां सिद्धिं याज्ञान कलया कृता ॥ ४ ॥ टीका ॥ सकळ साधनान दे जेश
 र्थी ॥ ते ज्ञान लेश होय त्रिश्रुती ॥ ऐक उक्ता त्रिश्रुती ॥ ते ज्ञान सिद्धीचा महिमा ॥ ५८ ॥ तप जें पराकृपंचाग्नी ॥ तीर्थ गंगादी सरिता त्रि
 वेणी ॥ जपू जे नाना मंत्र श्रेणी ॥ गोभूतिल्ल दानीं स्तवणी ॥ ५९ ॥ आणी कही इतर पवित्रे ॥ जे स्वधर्म कर्मादी साचारें ॥ नाना पाग अधि हो
 ने ॥ पवित्र करे अनि उक्त ॥ ६० ॥ एवंच तपादी कजे साधन ॥ या सकळांची श्रुती गहन ॥ ते ज्ञान लेशा समान ॥ पवित्र पणें तुळेना ॥ ६१ ॥ ज्ञान नि
 ष्ठा अर्धक्षणे ॥ जे पवित्रतां स्वयें लाहाणें ॥ ते तपादि नाना साधने ॥ नाही पावणें कल्याणी ॥ ६२ ॥ ऐसे जे पवित्र ज्ञान ॥ ते सुख त्वे धरो नी जा
 ण ॥ माझे करावे भजन ॥ ते विनिरूपण हरिचें ल ॥ ६३ ॥ श्लोक ॥ तस्या तज्ज्ञानेन सहितं ज्ञात्वा स्वात्मानमुद्धव ॥ ज्ञान विज्ञान संपन्नो
 भजमां भक्तिभावतः ॥ ५ ॥ टीका ॥ या कारणें गा उक्ता ॥ ऐसा पवित्र ज्ञानाचा यावा ॥ तेथ प्रक्षाळण निज भावा ॥ जी उतो वोळखावा प
 रमात्मत्वे ॥ ६४ ॥ जी उपरमात्मा दोनी एक ॥ ऐसे जाणणें ते ज्ञान देख ॥ ऐक्य भोगणें परमात्म स्वरु ॥ विज्ञान सम्यक्त्वानं व ॥ ६५ ॥ ऐ
 सा ज्ञान विज्ञान संपन्न ॥ हो उनी करावे माझे भजन ॥ त्या निज भजनाची खुण ॥ ऐक संपूर्ण उक्ता ॥ ६६ ॥ ते जेथे देखे जे कंहीं ॥ ते
 मी वांचुनी आन नाही ॥ मग अनन्य भावें तिये ठांडे ॥ भजे पांहीं भावार्थे ॥ ६७ ॥ ऐशिया माझा भजना हाती ॥ उस्तुनाही भ्रमे राती ॥ जा
 गृती स्वप्न सुषुप्ता ॥ माझी निज भक्ती न मोड ॥ ६८ ॥ विसरोनी जावे जेथें ॥ तेथे चिदेखे मति ॥ मरण आलें विस्मरण ते ॥ स्मरण ही

तेथें हार पले ॥ ६९ ॥ या परी ज्ञान विज्ञान संपन्न ॥ मज वेगळें नंदरवती आन ॥ तैसें विमाझे अनन्य भजन ॥ शक्य भक्ती जाणयानाव ॥ ७० ॥ मां
 गां नक्षत्रांची याची गती ॥ माझी करीनी अनन्य भक्ती ॥ मज पावले मंशारिती ॥ ऐकतुज प्रती सांगेन ॥ ७१ ॥ श्लोक ॥ ज्ञान विज्ञान यज्ञेन मा
 मिष्टात्मानमात्मनि ॥ सर्वयज्ञपतिं मां वै संसिद्धिं सुनयोगमनु ॥ ६ ॥ टीका ॥ जे ज्ञान धने अतिसंपन्न ॥ परमपवित्र विज्ञाने जाण ॥ ऐसे ब्रह्म
 भूत जे ब्राह्मण ॥ यज्ञद्वारा भजन करिती माझे ॥ ७२ ॥ हृदयाचा निज भुवनी ॥ विकल्याची भूमांखाणी ॥ शमदम विरक्ती कुंडें तिन्ही
 ॥ केली आवोसा धुनी श्रयेचा ॥ ७३ ॥ तेथे क्षराक्षर अरणी दोन्ही ॥ गुरु मंत्रें दृढ मथुनी ॥ काढिला सूक्ष्म निर्धुमाघी ॥ कुंडी स्थापुनी पेट
 विला ॥ ७४ ॥ शक्य सत्वाचे घृत तेथे ॥ रजत मद्रव्यें सी मिश्रित ॥ वैराग्य खुवेने आहुती देन ॥ मंत्र तेथे युक्तीचे ॥ ७५ ॥ घेउनी विद्या शक्य लख
 लखित ॥ संकल्प पशुचा करुनी घात ॥ तेणें यज्ञपती श्री अनंत ॥ कैलास निज बोधें ॥ ७६ ॥ तेथे पूर्णाहुती सकारण ॥ घालितां जीव
 भावाचें अवदान ॥ यज्ञभोक्ता श्री नारायण ॥ परमात्मा जाण करुनी जाला ॥ ७७ ॥ या परी माझे भजन ॥ करुनी यां सुनिगण ॥ निवारुनी ज
 न्मसंशय ॥ माझी सिद्धी जाण पावले ॥ ७८ ॥ मुनेश्वरी साधिली मिथी ॥ तेचि उद्यवालागीं भिरक्यी ॥ द्वावया कृष्ण कृपा निधी ॥ प्रपंच निषे
 धी वस्तू सांगे ॥ ७९ ॥ श्लोक ॥ त्वैयुधवाश्रयति यस्त्रिविधो विकारो माया ॥ तत्रापतति नाद्यपवर्गो यो र्यत् ॥ जच्चादयो भ्रष्ट यदमीनवत-
 स्य किं स्युराद्यंतयो र्यदसतो ॥ स्तितदेवमध्वे ॥ ७ ॥ टीका ॥ मी उद्यव एसें हणता ॥ तूं कोण आहे सीत त्वता ॥ ऐकत्या स्वरूपाची कथा ॥ तुज
 मी आतां सांगेन ॥ ८० ॥ जन्म स्थिती आणि निधन ॥ त्रिविध विकारें सी त्रिगुण ॥ याची अधिष्ठात्रिमाया जाण ॥ तिसी चळण तुझे नी ॥ ८१ ॥
 माया दिगुण कार्य सांमस्तां ॥ तूं आश्रयो पैस बाह्यता ॥ तुझें निओगे या सी चपळता ॥ तूं या परता चिदात्मा ॥ ८२ ॥ माझे निगुण कर्मांचे पळ
 ता ॥ तें प्रपंचासी आली सत्यता ॥ हे माया मय गात त्वता ॥ मृगजळता आभासू ॥ ८३ ॥ सकळ प्रपंचाचे जे भान ॥ तें तव मृगजळा समान ॥
 दिसे तें ही मिथ्या दर्शन ॥ वस्तु त्वें जाण सत्य नवें ॥ ८४ ॥ तूं जन्म मरणा परता ॥ त्रिगुणा तें नातळता ॥ प्रपंचासी अलिप्तता ॥ तूं झिंत त्वता

तूँ ऐक ॥ ८५ ॥ तेविप्रपंचाची अलिमयुक्ती ॥ ऐशी आहं परमप्रतीती ॥ उत्पत्तिस्थिती प्रलयती ॥ प्रपंचाची गती सत्यत्वेनाही ॥ ८६ ॥ उत्प
 त्ती आदी प्रपंचनसे ॥ अंती काही उरला न दिसे ॥ मध्ये जे काही आभासे ॥ तो मायाविशे मिथ्या झूत ॥ ८७ ॥ प्रपंचा आदी परब्रह्म ॥ अं
 ती तें चिउरे निरुपम ॥ मध्ये स्थिती काळी तें चिब्रह्म ॥ मिथ्या भव भ्रम भ्रंतासी ॥ ८८ ॥ सूर्या आदी मृगजळनसे ॥ अस्तमानी उरले न दि
 से ॥ मध्ये जे काही आभासे ॥ तेथही नसे जळले उर ॥ ८९ ॥ सर्पा आदी दोर त्वें दोरू ॥ मध्ये भ्रमे भ्रंसे सर्पाकारू ॥ अंती दोर उरे साचारू
 ॥ तोही दोरू दोर रूपें ॥ ९० ॥ यापरी आद्यंती विचारिता ॥ वस्तुसत्य प्रपंच मिथ्या ॥ हे उरवा जाणत त्वना ॥ वेदशास्त्रार्थासंमत ॥
 ॥ ९१ ॥ ऐशी या प्रपंचाची घडमोडी ॥ होतां जन्म मरण कोडी ॥ उरवा तुजन लगे वोडी ॥ तूं परा परथडी नित्य सुक्ता ॥ ९२ ॥ निर्गुण निःसंग
 निर्विकार ॥ अज अव्यय अक्षर ॥ ब्रह्म अनंत अपरांपार ॥ तें तूं साचार उरवा ॥ ९३ ॥ हे ऐकांनी देवाची गोष्टी ॥ उरवे वं धिर्लाश कुनघाटी
 ॥ हरि रवे आनंदुन जिरपोटी ॥ एकला दृष्टी न समाये ॥ ९४ ॥ तूं ब्रह्म ह्यणतां यदुराजे ॥ तेणे हरि रवाचे निफुंजे ॥ उरवनाचे स्वानंद भोजे
 ॥ वैकुंठला जेतुष्टे ॥ ९५ ॥ स्वमुखें तुष्टोनी श्रीकृष्ण ॥ मज ह्यणे तूं ब्रह्म पूर्ण ॥ आजीमी सभाग्य धन्य धन्य ॥ धांवोनी श्रीचरणवंदिले ॥
 ॥ ९६ ॥ तूं चि आंगे परब्रह्म ॥ ऐसे बोलिलामेघश्याम ॥ तें विअर्थे चिं निजवर्म ॥ उरवस प्रेम पूसत ॥ ९७ ॥ श्लोक ॥ उद्धव उवाच ॥ ज्ञा
 नं विश्वं द्विपुलं यथैतद्वैराग्यविज्ञानमुतं पुराणं ॥ आरव्याहिविश्वेश्वरविश्वमूर्ते त्वभ्दक्तियोगं च महद्भिर्मृग्यं ॥ ८ ॥ टीका ॥ विष्व
 क्सेना विश्वेश्वरा ॥ विश्वमूर्ती विश्वं भरा ॥ जेणे पाविजे ब्रह्मसाक्षात्कारा ॥ त्या ज्ञाननिर्धारामजसांगें ॥ ९८ ॥ नुसतें सांगती ज्ञान ॥ ते केव
 ल मूढजाण ॥ सांगतूं वैराग्य युक्ती लक्षण ॥ जें छेदी बंधन जीवाचें ॥ ९९ ॥ ज्ञाने वीण वैराग्य आंधळे ॥ तें अरडी दरडी आदळे ॥ वैराग्ये
 वीण ज्ञान पांगळे ॥ युक्ती देर वेपरी न चले पुरुषार्थ ॥ १०० ॥ विवेक वैराग्य दोनी ॥ प्रवेश त्या दृढय भुवनी ॥ तों विषयावस्थानिरस्तनी ॥
 सोहंपणी जीववर्ते ॥ १ ॥ जंव ज्ञानासी न भेटे विज्ञान ॥ तव निरसे न जीवपण ॥ यालागीं सांगावे विज्ञान ॥ जें जीवशीवपण निवारी ॥

॥२॥ असंभावनादोषशून्य ॥ तेंबोलिजेब्रह्मज्ञान ॥ जेंविपरीतभावेनेवीण ॥ त्यातेंनावविपुलज्ञानाती ॥ ३ ॥ ऐसेंविपुलज्ञान ॥ तेंयुक्त
 वैराग्यविज्ञान ॥ त्यामाजीहीश्रेष्ठतुझेभजन ॥ कृपाकरूनीसांगिजे ॥ ४ ॥ ज्ञानविज्ञानवैराग्यस्थिती ॥ जुनारतुझीभगवद्भक्ती ॥
 मजसांगावीस्फुल्लिखिती ॥ कृपामूर्तिश्रीकृष्णा ॥ तुझेउत्तमभक्तिकारणे ॥ साधूपडलेगवेपणे ॥ धरणेंविसलंजीवंप्राणें ॥ तेभक्ती
 सांगणेमजलागीं ॥ ५ ॥ तुझीकरिताउत्तमभक्ती ॥ त्रिविधतापसयाजाती ॥ आपुलीलाभेनिजमुक्ती ॥ उद्युतअर्थीविनविनविन ॥ ७
 ॥ श्लोक ॥ तापत्रयेणाभिहतस्यघोरेसंतप्यमानस्यभवाध्वनीश ॥ पश्यामिनात्यच्छरणंनवांग्रिहंद्वातपत्रादमृताभिवर्षात् ॥
 ॥ १ ॥ टीका ॥ जेत्रिविधतापेंतापले ॥ जेकामक्रोधांजर्जरकेले ॥ आशानृष्णाविसंचिले ॥ जेनिर्बुजलेजन्ममरणें ॥ ८ ॥ संसारमार्गअती
 घोर ॥ दुःखेंतुलंघवेदुस्तर ॥ ऐसेश्रमलेजेनर ॥ त्यासीनिजछत्रहरिपादपद्म ॥ ९ ॥ तुझाचरणारविंदापरतें ॥ शरणनदेरवींआणिका
 तें ॥ यालागींकायावाचाचितें ॥ शरणभावार्येतुजआलों ॥ १० ॥ छत्रनिवारीकेंवळनाप ॥ चरणछत्राचेंभिन्नरूप ॥ त्रिविधतापेंसीसंत
 प ॥ निरसोनीनिःपापकरीजन ॥ ११ ॥ एकशरणनिजचितें ॥ एकवैरेंमिसळलेतूतें ॥ एकतेभजनभावार्थें ॥ एकतेभयार्तेस्मरलेतूतें
 ॥ १२ ॥ एकतेसहृदत्वेसंगोत्र ॥ एकाचेंकेंवळरुंहसूत्र ॥ एकाभंगसंगकामतंत्र ॥ एकआज्ञाधारनेमस्त ॥ १३ ॥ एवंनानापरीविचि
 त्र ॥ जीहींठांकिलेचरणछत्र ॥ भवभयजेंमहाघोर ॥ तेंत्यासभोरहोनवांकें ॥ १४ ॥ भक्तवैरांआणिसहृद ॥ अबध्याद्रेणेनिजएक्यप
 द ॥ बापउदारताअगाध ॥ तूंस्वानंदबोधसर्वाचा ॥ १५ ॥ होमर्दाजेंअग्नीवरी ॥ तेंअग्नीआपुल्याऐसेंकरी ॥ माअवचटेंपडल्यावरी ॥ तें
 हीकरीतेंसेंच ॥ १६ ॥ एवंनानायोगेंगोविंदा ॥ जेंमिनलेंतुझियासंबधा ॥ त्यांचानिरसोनीसंसारबाधा ॥ समत्वेनिजपदातूनेसी ॥
 ॥ १७ ॥ त्यातुझेचरणछत्रयेथें ॥ निवारीत्रिविधतापानें ॥ सदावर्षपरमामृतें ॥ शरणचरणानेंयालागीं ॥ १८ ॥ जासंसारभयाभेण ॥
 तुझ्याचरणाआलोंशरण ॥ त्याभवभयाचेंनिरूपण ॥ उधवआपणसांगत ॥ १९ ॥ श्लोक ॥ दष्टंजनंसंपतितेविले ॥ स्थिन्का-

हाहिनाक्षद्रसरवोरुतर्ष ॥ समुद्रैर्नक्षत्रपयापवर्गैर्वचोभिरासींचमहानुभाव ॥ १० ॥ टीका ॥ संसारकुहरामाजजन ॥ ग्रहदाराकूपीपडले
जाण ॥ याहीमाजीदुःखगहन ॥ काळसर्पेदारुणडंकिलें ॥ २० ॥ त्याकाळसर्पांचेविरव ॥ क्षणक्षणाचंदेदेख ॥ अभिमानेभुललेलोक ॥ विष
यसरववाडित ॥ २१ ॥ नवलकाळसर्पाचापडिपाडू ॥ विषप्रायविषयकलंगोडू ॥ गोडोचागोडपरमार्थदूडू ॥ तोकेलाकडूजीवेभावे ॥ २२ ॥ वि
रवाहुनीविषयअधिक ॥ विरवएकवेळामारक ॥ विषयोपुनःपुनाघातक ॥ काळसर्पेलोकभुलविले ॥ २३ ॥ विषयतोकेवळविरव ॥ त्यालागीं
भुललेमूर्ख ॥ विषयाचीतृष्णादेख ॥ अधिकाधीकवादती ॥ २४ ॥ ऐसेदुःखनिममजेजन ॥ त्यांचेकरावेउत्थरण ॥ ह्मणसीलहेकरितीसा
धन ॥ तेंउत्थरणमीकरीन ॥ २५ ॥ स्वामीतुझीरूपानव्हता ॥ कोटीसाधनतेंरथा ॥ कृपाजालियाअच्युता ॥ भवव्यथास्पदीना ॥ २६ ॥ ऐ
केकृपाकुवाश्रीअनंता ॥ तुझामोक्षफलरूपजाकथा ॥ तेणेंअमृतेंशिपोनीकृष्णनाथा ॥ जनासमस्तांउत्थरी ॥ २७ ॥ तुझेसुखींचंकथापी
पुरव ॥ बिंदुमात्रलागतादेख ॥ भवसर्पांचेंउत्तेरविरव ॥ उपजवीसरवस्वानंदें ॥ २८ ॥ सकळजनान्नाविषयी ॥ ह्मणसीआग्रहतुझाउंडी ॥ ज
नमातेप्रार्थितनाहीं ॥ देवाऐसेंकांहींकल्याणी ॥ २९ ॥ आंधळअंधकूपीपडता ॥ देखणेनीलावावेसत्यथा ॥ तेवीज्ञानांधदुःखीबुडता ॥ उ
त्थरावयानत्वतामीप्रार्थितसें ॥ ३० ॥ जनअंधकांजालेह्मणसी ॥ संसारसर्पेप्रामिलेंत्यासी ॥ यालागींविसरोनीनिजसरवासी ॥
विषयदुःखासीलोडले ॥ ३१ ॥ ऐशियादीनातेश्रीअनंता ॥ कृपेनेउत्थरावेतत्वता ॥ ह्मणोनिचरणीठेविलामाथा ॥ श्रीकृष्णनाथाप्रा
र्थिलें ॥ ३२ ॥ ऐकोनीभक्ताचीभावेविनंती ॥ संतोषलाभक्तपती ॥ उत्तमसभेचीज्ञानस्थिती ॥ उद्यवाप्रतासांगीतलें ॥ ३३ ॥ जेसभे
सीसुख्यतेंहृषीकेशी ॥ देवऋषीआणिब्रह्मर्षी ॥ तेथमीनलेराजर्षी ॥ तपोराशीज्ञाननिधी ॥ ३४ ॥ तेसभेचाज्ञानमथितार्थ ॥ उद्यवा
सीसांगेलश्रीकृष्णनाथ ॥ श्रोतीअवधानद्यावेतेथ ॥ एकाविनवीजनार्दन ॥ ३५ ॥ ज्ञानआणीपुरातन ॥ वक्ताभगवंतआपण ॥ श्रोता
उद्यवसावधान ॥ कायश्रीकृष्णबोलिला ॥ ३६ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ इत्थंमेतमुराराजार्भाष्मंधर्मभृतांवरं ॥ आजानतशु

पपृच्छसर्वेषानोऽनुशृण्वतां ॥ ११ ॥ शीका ॥ तुवां पुशिलं जैशारिती ॥ तैसीयाची गाउ पपती ॥ धर्म पुशिलं भीष्माप्रती ॥ देहांती शरपंजरी ॥
 ॥ ३७ ॥ ऐकल्या धर्माची थोरी ॥ जासी शत्रुनाही संसारी ॥ सत्यवादी निजनिधारी ॥ जो ऋषिमंत्री जचला ॥ ३८ ॥ करावया पांडवनिर्दळ
 ण ॥ वज्रदेही व्हावया आपण ॥ वर्मपुसतां दुर्योधन ॥ धर्म असत्य वचन न बोले ॥ ३९ ॥ ऐसाराजा युधीष्ठिर ॥ निर्मल सरपरम पवित्र ॥ ते
 णे करूनी अत्यादर ॥ भीष्ममहावीर विनविला ॥ ४० ॥ जो परम धार्मिक निजनिधारी ॥ जो स्वधर्म ने मेवंत धारी ॥ जो यावज्जन्म ब्रह्मचारी
 ॥ जो महासूरी वंदिजे ॥ ४१ ॥ नमोडतां गुरुत्वाची पायरी ॥ जो परशुरामेसी युधकरी ॥ परीकाशी श्वराची कुमरी ॥ जो नकरी च नोवरी
 ब्रह्मचर्ये ॥ ४२ ॥ धनुर्विद्येसीं गुरु परशुराम ॥ तोरणीं जितिला करुनी नेम ॥ तेणे संतोषोनी परम ॥ आपुलें नाम आंकणां घाली ॥ ४३ ॥
 अधिक संतुष्टे परशुराम ॥ माझ्या ब्रह्मचर्येची नेम ॥ भीष्मा तुज बाधीना काम ॥ वरपरम दीधला ॥ ४४ ॥ जनक संतोषा कारणे ॥ आ
 पुलें तारुण्य दिधलें जेणे ॥ बार्धक्य घेउनी आपणे ॥ सूरवीकरणे शांतनु ॥ ४५ ॥ पितये दीधलें आशिर्वादा ॥ ऐक भीष्मा अति प्रबुद्धा ॥ वा
 धीकीं क्षीण शक्तीची आपदा ॥ ते तुज कदा बाधेना ॥ ४६ ॥ यालागीं जवजव ह्यानार पण ॥ न पतवत्याचा प्रताप गहन ॥ काळाची शक्ती
 खुटली जण ॥ न करवे क्षीण भीष्मासी ॥ ४७ ॥ यालागीं तोडरीं काज काम ॥ आंकणारि घाला परशुराम ॥ हाची धार्मिणी वरिष्ठ धर्म ॥ हें
 साजे नाम भीष्मासी ॥ ४८ ॥ जाचिये प्रतिज्ञेचा निधारी ॥ देवासी लाउनी यां हारी ॥ निःशस्त्री करी शस्त्रधारी ॥ येवटी थोरी प्रतिज्ञे
 ची ॥ ४९ ॥ नमोडतां भजन मर्यादा ॥ युधीं मिसळोनी गौविंदा ॥ हारीलार्डनी यां सुकुंदा ॥ चरणारविंदा लागला ॥ १५० ॥ आणवाहु
 नी निधारी ॥ शस्त्रास्त्रें सांडिलीं दुरी ॥ खुटती बाण भेदितां जिह्वारी ॥ शस्त्रकरी न धरीच ॥ ५१ ॥ बाणीकड तरलें जोडार ॥ विकळतां
 देखोनी थोर ॥ भीष्मं करूनी निजनिधारी ॥ जाला तमरे देह त्यागा ॥ ५२ ॥ हें दक्षिणायन अति घोर ॥ भीष्मे ऐकनां उभर ॥ काळासी करू
 नियांदूर ॥ स्वशरीर राखिलें ॥ ५३ ॥ मग निजात्मनिधारी ॥ भीष्मपहुडें शरपंजरी ॥ त्यानें युधीष्ठिर प्रभकरी ॥ महाभूषे श्वरीं परि

वारिला ॥ ५४ ॥ आह्लासकळांदेरवनां ॥ जालायुधीष्टिरपुसना ॥ तेचिपुरातनकथा ॥ तुजमींआनांसांगेन ॥ ५५ ॥ श्लोक ॥ निदत्तेभा
 रंतयुद्धे ॥ सहन्निधनविह्वलः ॥ श्रुत्वाधमान्बहुन्यश्चामोक्षधर्मानपृच्छत ॥ ५६ ॥ टीका ॥ मीसंधीकरितां श्रीकृष्ण ॥ तेंनमनीचदुर्यो
 धन ॥ व्यासवर्जितां आपण ॥ नरीदृढपणयुद्धासी ॥ ५६ ॥ एवंदेवबळेंकुरुक्षेत्रीं ॥ कौरवपांडवाझुजारी ॥ सापत्न्यदुर्योधनादीवैरी ॥ स
 परिवारांनिमाले ॥ ५७ ॥ युद्धनिवर्तल्यापाठी ॥ धर्मबैसल्याराज्यपाठीं ॥ तेणेंअभिमानघेतलापोठीं ॥ माहादोषास्पर्ष्टीमीएक ॥ ५८
 ॥ मीराज्यीवैसतांआपण ॥ ह्मणेम्यांमारिलारुख्खाह्मण ॥ म्यामारिलाकर्णदुःशासन ॥ राजादुर्योधनम्यामारिला ॥ ५९ ॥ उत्प-
 नीस्थितीप्रलयकर्ती ॥ येथईश्वरूजाणतत्वता ॥ तेंसांडोनियांसर्वथा ॥ अहंकर्ताह्मणधर्म ॥ ६० ॥ देहाभिमानाचेखराटोपी ॥ थोर
 होईनियांअनुतापी ॥ गोत्रहंतामीमहापापी ॥ ऐसेंआरोपीनिजमांथां ॥ ६१ ॥ त्यासीद्यावयासमाधान ॥ समयोभीष्टाचेंनीर्याण
 ॥ तेथेंम्यानेउनीयांजाण ॥ धर्मेकेंलेप्रश्नतेऐका ॥ ६२ ॥ राजधर्मदानधर्म ॥ पुशिलानेणेआपधर्म ॥ मुख्यत्वेपुशिला मोक्षधर्म
 ॥ उत्तमोत्तमंपरिस ॥ ६३ ॥ श्लोक ॥ तानहंतेऽभिधास्यामिदेवव्रतमुरवाखुतान् ॥ ज्ञानवैराग्यविज्ञानश्रद्धाभक्त्युपबृंहिना
 न् ॥ ६४ ॥ टीका ॥ तेभीष्टमुरवीचेंमोक्षधर्म ॥ म्यापरिशिलेअनिउत्तम ॥ जेभिरसितीभवभ्रम ॥ सकळकर्मदाहक ॥ ६५ ॥ ज्ञानवि
 ज्ञानश्रद्धाभक्ती ॥ अनित्यनासेवैराग्यस्थिती ॥ भीष्मसांगीतलाधर्माप्रती ॥ तेमीनिश्चितीसांगेन ॥ ६६ ॥ ह्मणणेभीष्टासींदेवद
 त ॥ तेणेंदेवावरीठेउनीचित्त ॥ शरपंजरींरुनिश्चित ॥ निजात्मयुक्तपहुडला ॥ ६६ ॥ तेणेंसांगीतलामोक्षधर्म ॥ त्यांतमुख्यत्वेज्ञान
 प्रथम ॥ तेंज्ञानसांगेपुरुषोत्तम ॥ अतिउत्तमअवधारीं ॥ ६७ ॥ श्लोक ॥ नयैकादशपंचव्रीन्भावान्भूतेषुयेनवै ॥ ईक्षेनाथैकम
 येषुतद्ज्ञानंममनिश्चितम् ॥ ६८ ॥ टीका ॥ प्रकृतीपुरुषमहत्तत्त्व ॥ पंचतन्मात्रासूक्ष्मसुभाव ॥ अहंकारासकटनव ॥ तत्ववैभव
 तेसरया ॥ ६८ ॥ एकादशबोलिजेत ॥ अकराहीईदंयेथ ॥ पंचनेपंचमहाभूते ॥ निर्नात्रेनिश्चिततीनगुण ॥ ६९ ॥ हेतत्वसंख्याउ

धारण ॥ गणिनां अठावीसजाण ॥ द्वांसर्वभूतसंमसमान ॥ तत्वे जाणवर्तती ॥ ७० ॥ हिरण्यगर्भादीस्थावरांत ॥ तत्वे समानगासमस्त
 ॥ अधीकउणेनाहीयेथ ॥ जाणनिश्चितउत्तवा ॥ ७१ ॥ तैसंचिगाजीवचैनन्य ॥ प्रतिबिंबलेसंसमसमान ॥ जेनामरूपअभिमान ॥ सर्वा
 शांजाणप्रकाशक ॥ ७२ ॥ थिल्लुरीविहिरीसागरां ॥ चंद्रप्रतिबिंबसमचीधरी ॥ नेवीब्रह्मादिमउयकवरी ॥ जीवत्वधारीरींसमसाम्यं ॥
 ॥ ७३ ॥ भूतंसमसमानचैनन्य ॥ एकात्मतादेखणेजाण ॥ आनावगाशक्तज्ञान ॥ माझाहीजाणहानिश्चयो ॥ ७४ ॥ आतांविज्ञानाचें
 लक्षण ॥ तुजमीसांगेनसंपूर्ण ॥ तेंश्लोकार्धनिरूपण ॥ स्वयेंनारायणसांगत ॥ ७५ ॥ श्लोक ॥ एतदेवहिविज्ञानंनतथैकेनयेनयत् ॥
 ॥ टीका ॥ पूर्वीदेखनेनास्वभावे ॥ व्यापकवस्तुनियेसर्वे ॥ व्यापिलांअसतीदेहातीतत्वे ॥ हेमार्नाजीवभावेनिश्चित ॥ ७६ ॥ जेवीकांय
 रमाचास ॥ सबाह्यव्यापकआकाश ॥ तेवीसकळप्रपंचास ॥ चिदाभासव्यापक ॥ ७७ ॥ ऐसेंजेकांशक्तज्ञान ॥ तेंज्ञेयप्राप्तीचेंकारण ॥
 ज्ञेयपावलियाज्ञान ॥ हारपजाणवृत्तीसी ॥ ७८ ॥ कांज्ञानेवंस्तगम्यजे ॥ आलागीतेंज्ञेयह्यणीजे ॥ ज्ञेयपावलियाज्ञानलाजे ॥ जेवी
 कांसरजेंखद्योत ॥ ७९ ॥ जळींरिघाल्यालवण ॥ लवणपणामुंकेजाण ॥ तेवीज्ञेयपावलियाज्ञान ॥ ज्ञानेपणहारवी ॥ ८० ॥ ज्ञेयपावलि-
 यासम्यक ॥ स्वरूपांचिन्मात्रैकएक ॥ नेथमिथ्याव्याप्यव्यापक ॥ साधकबाधकअसेना ॥ ८१ ॥ जेवीउदेलियागभस्ती ॥ सतारालोपे
 रोहिणीपती ॥ तेवीजगेसीज्ञानसंपत्ती ॥ ज्ञेयाचेप्राप्तीपुढेंलोपे ॥ ८२ ॥ ऐसेंअपरोक्षनद्धतांसांग ॥ देहादीप्रपंचाचेंलिंग ॥ आत्म्यावे
 गळेंदखेजग ॥ शब्देलगवगब्रह्मज्ञाना ॥ ८३ ॥ शक्तशादिकजेंब्रह्मज्ञान ॥ तेंहीगुणात्मकजाण ॥ वस्तुनिराकारनिर्गुण ॥ जन्ममर
 णनिर्सीनाही ॥ ८४ ॥ त्रिगुणानितुकेनाशिवंत ॥ येचिविस्वीप्रस्तुत ॥ सांगताहेश्रीअनंत ॥ अंतवंतसाकाद ॥ ८५ ॥ श्लोकार्ध ॥ स्थि-
 त्यत्यत्यययान्यइयेद्वावानां त्रिगुणात्मनां ॥ १५ ॥ टीका ॥ जरीनसनेनाशिवंत ॥ तरोसगुणमानूयेतेंसत्य ॥ उत्पत्तिस्थितनिधन
 वंत ॥ जाणयेथेंत्रिगुणची ॥ ८६ ॥ रजोगुणेहोयउत्पत्ती ॥ सत्वगुणेंकोजेस्थिती ॥ तमोगुणनाशीअंती ॥ हागुणप्रविर्त्तास्वभावां ॥

॥८७॥ या गुणा माजी वस्तु असे ॥ जिणे निगुण कर्म प्रकाशे ॥ परी जन्म मरणादि दोषे ॥ अलिप्त वसे अविनाशी ॥ ८८ ॥ हेतीनी गुणा आ
 श्रय मृत ॥ जिचे निगुण कर्म वर्तते ॥ ती वस्तु त्रिगुणातीना ॥ तें चिसांगत प्रकृष्ट ॥ ८९ ॥ श्लोक ॥ आदावे तेच मध्येच स्वरजात्सृज्यं यद
 वियात ॥ पुनस्तत्पतिस्त्रं कामेयत्वा ध्येत तदेव सत ॥ ९० ॥ टीका ॥ गुणा आदी मध्य अवसानी ॥ स्वरजा उत्पत्ती स्थिती निधनी ॥ जे
 असे अविनाश पणी ॥ तें मी मानी संतत्वे ॥ ९० ॥ तें चिसंतत्व गा ऐसे ॥ जाचे निआधारे जग वसे ॥ जें जगास बाह्य भरलें असे ॥ जग प्र-
 काशे जाचे नी ॥ ९१ ॥ हे जग विहोय जाये ॥ परी तें संचलें चिराहे ॥ ऐशी जे निज वस्तु आहे ॥ ते तू पाहें संतत्वे ॥ ९२ ॥ जें से घट मट होती
 जाचे ॥ आकाश आहे सहज गर्ती ॥ ते विब्रह्मा डाल्यो उत्पत्ती ॥ वस्तुची स्थिती संचली ॥ ९३ ॥ जे बी अलंकारा पूर्वी सोने ॥ अलंकारा सो-
 ने सोने पणें ॥ अलंकार नाशी नाशनेणें ॥ जे विकां सोने निज स्थिती ॥ ९४ ॥ ते विआकळोनी चराचर ॥ वस्तु असे अखंडाकार ॥ होतां-
 जातां आकार विकार ॥ वस्तु अणु मात्र विकारेना ॥ ९५ ॥ ऐशी जे वस्तु अखंड पणें ॥ तिचाटां ई चार प्रमाणें ॥ इहिं गमाणी वस्तु जा जणें
 ॥ प्रपंच्य देखणे विध्यत्वे ॥ ९६ ॥ श्लोक ॥ श्रुतिः प्रत्यक्षं मैत्रिह्य मनुमानं चतुष्टयं ॥ प्रमाणेष्वनवस्थाना द्विकत्यात्स विरज्यते ॥ ९७ ॥ टीका ॥
 एक अहेतु ब्रह्म पांहीं ॥ दुसरे आणी कहांही नाहीं ॥ प्रपंच्य मिथ्या वस्तुचे टांई ॥ हे प्रमाण पांहीं वेद वाक्ये ॥ ९७ ॥ प्रत्यक्ष देखिजे आपण ॥ दे
 हादिकांचे नैश्वर्य पण ॥ दुसरे परम प्रमाण ॥ क्षणिक जाण प्रपंचा ॥ ९८ ॥ मार्कंडेयो आणि भृगु खंडी ॥ इही प्रपंचाची रार बोडी ॥ देखिली गा-
 रोकडी ॥ वेळाकोडी कल्यांती ॥ ९९ ॥ महाजन प्रसिद्ध हे श्रवण ॥ प्रपंचासी क्षणिक पण ॥ हे तिसरे गण प्रमाण ॥ उद्यवा जाण अनित्य ॥ १०० ॥
 ॥ शास्त्र प्रसिद्धी अनुमान ॥ मिथ्या प्रपंचाचे भान ॥ दिसे मृग जळा समान ॥ वस्तुता जाण असेना ॥ १०१ ॥ दोर दोर पणें साचार ॥ प्रमेभा
 सेना नाकार ॥ काष्ठ सर्प कां मोत्याहार ॥ नाहीं जळ धार जळाची ॥ १०२ ॥ ते वी वस्तु एकचिद्धन ॥ तेथ फ्रमे मदवाद गहन ॥ हे शक्त्य किंवा सयु-
 ण ॥ कर्म धर्माचरणें मिथ्या ॥ १०३ ॥ या परी करितां अनुमान ॥ मिथ्या प्रकृती प्रपंच ज्ञान ॥ हे वेदांत मत प्रमाण ॥ सत्य जाण उद्यवा ॥ १०४ ॥

तंतूवेगळापरकहीं ॥ योजेना आणिकियेठाई ॥ नेवीब्रह्मावेगळापाहीं ॥ प्रपंचुनाहींसत्यत्वे ॥ ५ ॥ चहूंप्रमाणीप्रपंचस्थिती ॥ मिथ्यासा
 धिलीनिश्चिती ॥ तेप्रपंचांविषयासक्ती ॥ सांडुनिविरक्तीधराची ॥ ६ ॥ येचिविरवीचेंनिरूपण ॥ स्वयेंसांगताहेनारायण ॥ उभय
 लोकांविषयध्यान ॥ तेंमिथ्याजाणअमंगळ ॥ ७ ॥ श्लोक ॥ कर्मणापरिणामित्वादाविरिंच्यादिमंगलं ॥ विषयन्मश्वरपश्येददृष्टम
 पिटृष्टवत् ॥ १८ ॥ टीका ॥ करूनीकर्मचेंसाधन ॥ पाविजेलोकतोनेश्वरजाण ॥ आदिकरूनीब्रह्मसदन ॥ नेश्वरत्वेजाणअमंगळ ॥ ८
 ॥ जेतेलोकांचेंसरवगहन ॥ तेंविरवेंरांधिलेंजैसैंअन्न ॥ खातांगोडपरिणामीमरण ॥ तेवीअधःपतनस्वर्गस्था ॥ ९ ॥ जैसादेखिलाहा
 लोकयेथ ॥ तेसाचीस्वर्गभोगतेथ ॥ जेदोन्हीजाणअंतवंत ॥ नाशप्राप्तदोहांसी ॥ १० ॥ काळेंपांढरेंदोनांस्फुगी ॥ जेवीसमअपवित्रपणी
 ॥ तेविडहपरलोकदोन्ही ॥ नेश्वरपणींसमाना ॥ ११ ॥ इहामुत्रभोगासक्ती ॥ यापरीधराचीविरक्ती ॥ यानाववैराग्यस्थिती ॥ जाणनिश्चि
 तीउत्थवा ॥ १२ ॥ मागीलतुझीप्रश्रुतीती ॥ पुशीलीहोतीमाझीभक्ती ॥ तेंमीसांगेनतुजप्रती ॥ यथानिगुतीनिजबोधें ॥ १३ ॥ श्लोक ॥
 ॥ भक्तियोगपुरैवोक्तः प्रियमाणायते नयः ॥ पुनश्चकथयिष्यामिममद्भक्तेः कारणं परम् ॥ १९ ॥ टीका ॥ पूर्वीभक्तीचीमहद्वारव्याती ॥ तु
 जसांगीतलीनिजस्थिती ॥ तेभक्तीचीतुजअतिप्रीती ॥ तरिमीमागुतीसांगेन ॥ १४ ॥ ऐकउत्थवापुण्यमूर्ती ॥ जासीआवडेमाझीभ-
 क्ती ॥ तोमजपटीयात्रिजगती ॥ भजनेपरमप्राप्तीमद्भक्तां ॥ १५ ॥ तेभक्तीचेंनिजलक्षण ॥ प्रथमभूमिकाआरंभून ॥ देवोसांगेआपण
 ॥ येथेसावधानदावेंश्रोतां ॥ १६ ॥ श्लोक ॥ अस्यामृतकथायामेशाश्वत्थमदनुकीर्तनं ॥ परिनिष्ठाचपुजायांस्तुतिभिस्तवनंमम ॥ २० ॥
 टीका ॥ अमृतरूपजामाझाकथा ॥ अस्यापुक्तश्रवणकरितां ॥ फिकेंकरूनियांअमृता ॥ गोडीभक्तिपथातत्काळलागे ॥ १७ ॥ अमरअ
 मृतपानकरिती ॥ तेहीशेखींमरोनिजाती ॥ माझेकथामृतजेसेविनी ॥ तेनागवतीकळिकाळा ॥ १८ ॥ सेवितांकथासारांमृत ॥ अनिशयें
 जालेउच्चत ॥ मातलेमरणांतेंमारित ॥ धाकेपळेसमस्तसंसार ॥ १९ ॥ सेवितांकथामृतसमृत्त ॥ मद्धावीरगलेंअतरं ॥ तेमाझेगुणमाझे

चरित्र ॥ गानीसादरउल्हासे ॥ २० ॥ माझेनाममाझीपदे ॥ नानाछंदभ्रैतबोधे ॥ कीर्तनीगानीस्वानंदे ॥ परमानंदेंडुलत ॥ २१ ॥ सप्रेमसंग
माचेमेळी ॥ गर्जननामाचाकल्लोळी ॥ नामासरिसीवाजेराळा ॥ जालाहोळामहापापा ॥ २२ ॥ ऐशियाकीर्तनाचेआवडी ॥ जालीप्राय-
श्रितेदेशधडी ॥ तीर्थेहोउनीठेलीचापुडी ॥ फिदलीसांकडीजपतपाची ॥ २३ ॥ एकोर्नाकीर्तनाचागजर ॥ ठेलायमलोकींचाव्यापार ॥
रिकामेयमकिंकर ॥ यमेषाशभारलपविला ॥ २४ ॥ देखोनीकीर्तनाचीगोडी ॥ देवधांवलेलवडसबडी ॥ वैकुंठीहुनीघालीउडी ॥ अ-
तिनांतडीस्वानंदे ॥ २५ ॥ ऐसाकीर्तनाचागजर ॥ करिनांनित्यनिरंतर ॥ त्याआधीनमाश्रीधर ॥ भुललोसाचारकीर्तने ॥ २६ ॥ जे-
सेकीर्तनतैशीचपूजा ॥ आदरेपूजीगरुडध्वजा ॥ पुण्यादिसंभारसमाजा ॥ अतिवोजाघवघवीन ॥ २७ ॥ अतिनिष्ठासावधान ॥ या-
परीकरीमाझेपूजन ॥ माझीस्तुतीमाझेस्तवन ॥ रिकामाअर्धक्षणजावोनेदी ॥ २८ ॥ श्लोक ॥ आदरेपरिचर्यायांसर्वगैरभि-
वंदन ॥ मद्भक्तपूजाभ्याधिकासर्वभुतेषुमच्याति ॥ २९ ॥ टीका ॥ इंदियेवंचलीपूजाविधाने ॥ वाचावेचलीहरिकीर्तने ॥ हृदयवेद-
चलेमाझेध्यान ॥ अष्टांगनमनेवेचले ॥ ३० ॥ ऐसाअत्यादरेवाडेकोडे ॥ सबाह्यवेचलामजकडे ॥ माझेभक्तदेखिल्यापुढे ॥ हगिरेवमा-
जकडेयेवोविसरे ॥ ३१ ॥ माझेभक्तभाग्यंयेतीघरा ॥ तैपर्वकाळादवाळादसरा ॥ तेथेतीर्थेधांवतीमाहेरा ॥ जेविसासराहुनीकुमा-
री ॥ ३२ ॥ पहावयाभक्तपूजेचीआवडी ॥ सनकादिकांचीपडेउडी ॥ नारदप्रल्हादभक्तकोडी ॥ चढोवटीधांवती ॥ ३३ ॥ तेथसिखयेनी-
गाआलोटे ॥ कसवराचेटेकफुटे ॥ महाचुभावाचाटीगदाटे ॥ पितरनेटपाटेधावती ॥ ३४ ॥ वेदांसीरिघावानघडे ॥ विधुनिर्बुजलामांगेंसुर-
डे ॥ माझाभक्तपूजेचैभिकडे ॥ दारापुढेवारदाटे ॥ ३५ ॥ मद्भक्तपूजेचियाउल्हासा ॥ मजठकपडेहर्षकेशा ॥ इतरांचापाडकाईसा ॥
भक्तपूजनांऐसामहिमाआहे ॥ ३६ ॥ मागोसांडुनीमाझापूजा ॥ नेणेमद्भक्तपूजिलेवोजे ॥ नेणेमजपूजिलेअधोक्षजा ॥ परिवार-
समाजासमवेत ॥ ३७ ॥ प्रतिमासाय्याअचैननव्यली ॥ भक्तमाझासचैननमूर्ती ॥ त्यासीपूजिल्यामीश्रीपती ॥ यथानिगुनीसंनोषे

॥ ३७ ॥ जैसामध्यावमध्यकी ॥ तोविभावोसर्वभूती ॥ नानाकारभूताकृती ॥ परीआत्मस्थितीअधिकार ॥ ३८ ॥ दिसेदेहाकृतीसुंद
 ली ॥ तीनेह्यागतीरांडली ॥ परीआत्म्याचीरांडनाहीजाली ॥ असेसंबलीआत्मस्थिती ॥ ३९ ॥ दीर्घवक्रआणीवर्तुळ ॥ दिसनीभिन्वा
 भिन्वइंगळ ॥ परीअमीएकबीकेवळ ॥ नेवीभूतेसकळमद्रुष ॥ ४० ॥ चित्रामार्जीनानाकृती ॥ पहतांअवधीएकभिती ॥ नेवीमीवि
 दात्म्यासर्वभूती ॥ निजभाषेनिश्चितीजाणावा ॥ ४१ ॥ सांडुनीअहंकारदुजा ॥ सर्वभूतीभावोमाझा ॥ हेउत्तमोत्तममाझीपूजा ॥ म
 जअधोक्षजापदियंता ॥ ४२ ॥ ऐशीजोमाझीपूजाकरी ॥ तोमजपदियंतागाभारी ॥ मीसर्वगेंराबेंत्याचाघरी ॥ तोमजयरीमिरासी
 ॥ ४३ ॥ त्यावाषेष्टांचीजेगती ॥ तेचिमाझीभजनस्थिती ॥ हेचिस्वमुखेंश्रीपती ॥ उखवाप्रतीसांगत ॥ ४४ ॥ श्लोक ॥ मदर्थेखंगचेष्टाच
 वचसामद्रुणेरण ॥ मध्यर्पणचमनसासर्वकामविवर्जनम् ॥ ४५ ॥ टीका ॥ लौकिकशारीरकर्मगती ॥ तहारांनिपजेमाझीभक्ती ॥ अभि
 नवमाझीभजनस्थिती ॥ सांगोकितीउखवा ॥ ४६ ॥ वसोनियांहाटवरी ॥ सांगतांलोकींकांहीगोष्टी ॥ त्यामार्जीमाझेकीर्तनउरी ॥ मदगु
 णेगोमरीगर्जेवाचा ॥ ४७ ॥ स्वधर्मक्रियाकरणे ॥ तेहीअर्पणमजकारणे ॥ मजवेगळेकांहीतेणे ॥ करुंनेणेअनुमात्र ॥ ४८ ॥ सर्वद्विया
 चीयेस्थिती ॥ सहजेनिपजेमाझीभक्ती ॥ माझेनाममाझीकीर्ती ॥ वाचारितीराहोनेणे ॥ ४९ ॥ मनासीआवडेजेजेकांही ॥ तेतेअर्पि
 मजचीपाही ॥ शेरवींआपुळेमनतेही ॥ माझादायींसमर्पि ॥ ५० ॥ माझेस्वरूपाचेराईजाण ॥ केवीघडेमनाचेंअर्पण ॥ तेचिविषयीनि
 रूपण ॥ स्वयेंश्रीकृष्णसांगत ॥ ५१ ॥ श्लोक ॥ मदर्थेइत्यपरित्यागोभोगस्यचसखस्यच ॥ इदं दत्तं हुते जप्तं मदर्थेयद्दत्तं तपः ॥ ५२ ॥ टी
 का ॥ मीपरमात्मापरमस्थार्थ ॥ ऐसाकरुनीनिश्चितार्थ ॥ वेचितांधनधान्यसर्वार्थ ॥ निजपरमार्थसाधावया ॥ ५३ ॥ परमार्थसाधावया
 अव्यंग ॥ साचारपोटीचापोटीचाविराग ॥ मीभेरावयाधीरंग ॥ सकळभोगसांडिती ॥ ५४ ॥ छत्रचामरहस्तीघोडे ॥ त्यागुनिहोतीगाड
 घडे ॥ ऐसेवैराग्यधडफुडे ॥ मजरोकडेपावावया ॥ ५५ ॥ माझेपावावयानिजसरव ॥ द्रव्यदारापुत्रादिक ॥ त्यागुनीसांडितीनिःशेष ॥ या

अ०

१९

=

परींदेख अनुनायी ॥ ५४ ॥ आवडी करितां माझे भजन ॥ विसरे भोगाची आवण ॥ माझे प्राप्तीलागीं जाण ॥ रिताक्षण जावेनेदी ॥ ५५ ॥ मा
 झेना उद्देशे परम ॥ करी श्रीन स्यात्स्वकर्म ॥ अग्निहोत्रादियाग होम ॥ व्रतने मम जलागीं ॥ ५६ ॥ माझे हा कावया विदुष ॥ गायत्र्यादि मंत्रज
 प ॥ माझे पावायानि जस्वरूप ॥ दुष्करन प आचरितां ॥ ५७ ॥ माझे श्वर विश्वतो मुखी ॥ विश्वं भर विश्वतो होत से सरुखी ॥ यालागीं तो दी
 न मुखी ॥ करि अवश्वकीं अन्नदान ॥ ५८ ॥ हृदयां मां स्वता सिसृजाण ॥ त्या माझे करुनी आवाहन ॥ आपण करी जे भोजन ॥ तेही मदर्पण
 तो करी ॥ ५९ ॥ कवळ कवळा हरि स्मरण ॥ तें अन्न चिहो य ब्रह्म पूर्ण ॥ यापरी माझे भक्त जाण ॥ कर्म मदर्पण स्वये करिनी ॥ ६० ॥ ऐशीं सर्व क
 र्मेच्छा पार्ष्ण ॥ सर्वदां जो करी जाण ॥ त्याचें मन होय मदर्पण ॥ तें चिनी रूपण देवो सांगे ॥ ६१ ॥ श्लोक ॥ एवं धर्म मनुष्याणां मुक्षवात्मनि वेदिना
 ॥ मयि संजायते भक्तिः कोऽन्योर्थोऽस्यावशिष्यते ॥ २४ ॥ शीक ॥ सर्व कर्मे मदर्पण ॥ करितां सुख होय मन ॥ जे विलोह का मवितां जाण ॥ हो
 य मदर्पण सो ज्वळ ॥ ६२ ॥ पुरां पालितां सुवर्ण ॥ अधीक ते जचंद जाण ॥ करितां वस्त्राचें क्षाळण ॥ स्वच्छुषणा धावटी ॥ ६३ ॥ तैसी सर्व कर्मे मदर्प
 ण ॥ करिता निर्मळ होय मन ॥ नेकाळीं मनाचें अर्पण ॥ मद्रुपीं जाण होलांगे ॥ ६४ ॥ पूर दाट लिया सरितां सी ॥ सवेग डाकतीं सिंधु सी ॥ तेथी निर्मळ
 तें मना सी ॥ माझ्या स्वरूपा सी पावणे ॥ ६५ ॥ माझे स्वरूपां मनाची स्थिती ॥ तें आत जिज्ञासु अर्थार्थी ॥ हेति नही ते काळीं हारपती ॥ माझी भक्ती
 चौथी उल्लासे ॥ ६६ ॥ माझे भांडवल मज एक भक्ती ॥ तेथ दुर्जोतीची आणि चौथी ॥ हे साधकांची साधन भ्रांती ॥ बहुत भक्ती मज नाही ॥ ६७ ॥ ते
 चि मुख भक्ती ॥ येणें साधन होय प्राप्ती ॥ जे भक्तिस्तव भक्त ह्यण विती ॥ ब्रह्मा उमापती सनकादिक ॥ ६८ ॥ निःशेष मावळ त्या अहे कृती ॥ धूर्ते नि
 जात्य रूपी दसती ॥ माझा स्वरूपाची सहज स्थिती ॥ ते माझी मुख्य भक्ती उरवा ॥ ये भक्ती चाले शस्थिती ॥ आर्त जिज्ञासु अर्थार्थी ॥ प्रकाशले
 गावर्तती ॥ निज स्वार्थी साधक ॥ ७० ॥ हे विभार्ता चा विषयी ॥ आर्त ते प्रकाशी पाही ॥ मग आर्तु असे त्या चारांथी ॥ नावाची नवाई उपतिष्टे ॥ ७१ ॥ रा
 गिया नां व आर्तना ॥ हे व्याख्यान हे परमार्थी ॥ देव प्राप्तीचांती च्यथा ॥ ते आर्तता परमार्थी ॥ ७२ ॥ जो भगवंताचे प्राप्तीलागीं ॥ कडां घालूं धांवें

वेगी ॥ कांरिगोंपाहेजळतेआगी ॥ तेआर्तसवेगीबोलिजे ॥ ७३ ॥ आर्ताचीस्थितीऐसी ॥ जिज्ञासूवारीत्यासी ॥ मनुष्यदेवब्रह्मप्राप्तीसी ॥ तोआ
 त्महृत्प्रेसीनकायेजु ॥ ७४ ॥ मागीलभक्तकोणेरिती ॥ जाणोतोपावलेभगवद्धक्ती ॥ जीवेभावेत्याविवरीयुक्ती ॥ जिज्ञासूनिश्चितीयानाव ॥
 ॥ ७५ ॥ मजजाणवेंऐशीजेआशा ॥ तीतेहणतीशुद्धजिज्ञासा ॥ तेहीप्रकाशमाझाप्रकाश ॥ मीजिज्ञासूऐसातेणेजाणे ॥ ७६ ॥ ब्रह्मप्राप्त
 कायुक्तीचाठसा ॥ यानावशुद्धजिज्ञासा ॥ वेदशास्त्रजाणीवबळसा ॥ लौकिकजिज्ञासात्यानाव ॥ ७७ ॥ सर्वाअर्थीमीचिअर्थना ॥ शुद्धअर्थार्थी
 यानावजाण ॥ जाणतीअर्थार्थीद्रव्यकामना ॥ तेमंदव्याख्यानप्रवृत्ती ॥ ७८ ॥ दृष्टीपडेनानाअर्थी ॥ जोविवंचोनीलावीपरमार्थी ॥ त्यानांदबोलिजे
 अर्थार्थी ॥ त्यातेहीनिजभक्तिप्रकाशमाझी ॥ ७९ ॥ एवंआर्तजिज्ञासूअर्थार्थी ॥ त्यातेप्रकाशमाझीसहजभक्ती ॥ तीनेभक्तचतुर्थाहणती ॥ अ
 धिकारस्थितीविभागे ॥ ८० ॥ भक्तकल्पनेचियाभ्रांती ॥ माझीभक्तीचतुर्धामानिती ॥ तेमिथ्यागावदती ॥ माझीनिजभक्तीयेकली ॥ ८१ ॥ ऐ
 शियेनिजभक्तीचीप्राप्ती ॥ आत्मनिवेदनाचीस्थिती ॥ उद्यवाम्यातुजप्रती ॥ यथानिगुतीनिरोपिली ॥ ८२ ॥ माझियेनिजभक्तीचेसार ॥ भक्तपा
 वलेजेसाचार ॥ त्यांचेसर्वहीच्यापार ॥ मदकारहोउनीवाती ॥ ८३ ॥ तोजेउतीवासपाहे ॥ तेदिशाचिमीहोउनीठांए ॥ तोजेउतेचालवीपाहे ॥ तेध
 रामीहोयधराधर ॥ ८४ ॥ तोकरुंबैसत्याभोजन ॥ षड्सहोयमीआपण ॥ त्यासीकरावयाप्राशन ॥ निजजीवनमीहोये ॥ ८५ ॥ त्यासीचाल
 तांनिजपदी ॥ बोधेंदृश्याचीनिवारीमादी ॥ शांतीपायघड्याघालीआधी ॥ करीपदोपदीनिबलोण ॥ ८६ ॥ शमदमआज्ञाधारी ॥ हातजोडु
 नीउभेहारी ॥ रिक्षिसिद्धीदासीघरी ॥ विवेकाकामारीघरीचंसदा ॥ ८७ ॥ त्याचाबैसतांअवकाश ॥ आगेमीहोयहृषीकेश ॥ तोनिजावया
 सावकाश ॥ समाधीत्यासआंधुरी ॥ ८८ ॥ तोजेकांहीबोलेबोलें ॥ तेनिशब्दब्रह्मशब्दाआलें ॥ यालागींश्रुत्यांसीवहिलें ॥ होयभलेसमा
 धान ॥ ८९ ॥ तोअवलीलाबोलेवोरी ॥ शब्दासवेंमाझीगोडीउठी ॥ श्रुत्यांसीतेथपडेमिठी ॥ स्वभावंगोठीऐकतां ॥ ९० ॥ चढतांपरेचीउपरी
 ॥ वैकुण्ठकैलासपायरी ॥ उच्चनीघालोनीवाहेरी ॥ सरवशेजारीतोपहुडे ॥ ९१ ॥ मिळोनियांसुक्तीचारी ॥ पाणीवाहतीत्याचाघरी ॥ श्रीसहि

नराबेंमीश्रीहरी॥ येरांचीयोरीकोणपुसे॥ ९२॥ अवचटेंयेत्याचासुरवासीं॥ हाणेजासींतूंउसरिलासी॥ तोमाथांदांहेंमीहृषीकेशी॥ शब्देनिजपा
मासीपाठवावेगीं॥ ९३॥ जेपावलेमाझीसहजभक्तीं॥ त्याचेलळेपाछींमीयारिती॥ त्याचीमजअनन्यप्रीती॥ सांगोंकितीउसवा॥ ९४॥ बहुतबो
लींकायकारण॥ मीदेहोतोआत्माजाण॥ तोमाझाजीवप्राण॥ हेजाणतीखुणनिजभक्त॥ ९५॥ नांदतांसहजभक्तीआंत॥ मीदेवोतोमाझाभ
क्त॥ येरवींमीसगळ्याआंत॥ तोसमस्तमजमाजी॥ ९६॥ निजभक्तमजप्रीतरी॥ मीतयाआंतबाहेरी॥ ऐसेंसांमरस्येनांदांभारी॥ वेग
ळंबाहेरीनाममात्रे॥ ९७॥ माझियासायुज्याजेआले॥ तेमिचिहोउनीयांठेले॥ परीमीहोउनीमजभजले॥ तेभक्तमानिलेम्याऐसे॥ ९८॥ सा
युज्यापरीसभक्तीगोड॥ याचिनिरोपणाचेंकोड॥ उखवातुझीजाणोनिचाड॥ विषदनिवाडसांगीतला॥ ९९॥ ऐशियामाझानिजभक्तांसी
॥ अवशेषअर्थनुरेचित्यासी॥ मीतुष्टलोंगाहृषीकेशी॥ निजभावासीसर्वस्वे॥ १००॥ भक्तीप्राधान्यभागवतशास्त्र॥ तेंभक्तीचेंनिजसार
॥ तुजमीसांगीतलेंसाचार॥ अत्यादरपूर्वक॥ १०१॥ उखवातुझेप्रीतीचेनिज्याजे॥ मजगुह्याचेंनिजगुह्यहेजें॥ तेंभक्तीचेंकस्तुनियारवाजे॥ तुज
म्यांचेजेसांगीतलें॥ १०२॥ म्यांसांगीतलेंजैशारिती॥ तैशीसेवावीमाझीनिजभक्ती॥ ऐसेंबोलतबोलतांश्रीपती॥ उखवप्रीतीउचलिला॥ १०३॥
मागांटाकुनीपीतांबरे॥ सांडोनियांशंखचक्रे॥ उखवउचलिलाश्रीधरे॥ तरीप्रेमनसावेरेदेवाचे॥ १०४॥ हांवनबाणेचीदोकरां॥ मगचारीभुजा
पसरी॥ उखवातेहृदयावरी॥ प्रतीयोरीआलिंगी॥ १०५॥ हृदयींहृदयएकजालें॥ येहृदयींचेतैहृदयींघातिलें॥ कृष्णोस्वस्वस्वेंआपुलें॥ तेंहृदयीं-
स्तदलेंउखवाचें॥ १०६॥ देवअवामकामनीचाड॥ त्यासीहीभक्तीचीऐसीवाड॥ अनिशयेउखवालागलागोड॥ स्वानंदकोडपुरवीत्याचें॥ १०७॥
उखवप्रेमाचालवलाहो॥ आलींगनसोडूंविसरेदेवो॥ कृष्णहृदयहृदयाजडल्यापाहाहो॥ उखवाउखवोविसरला॥ १०८॥ ऐसेंस्वानंदवाडे-
कोडें॥ दोघेमिसळलेनिचाडवाडें॥ भक्तीस्फुरवाचास्फुरवाडें॥ उखवगाटेमीनला॥ १०९॥ कृष्णोस्वस्वस्वआपुलें॥ उखवाचेहृदयींस्तदलें॥ हे
उखवाकीकळोनाहींदिधले॥ लाघवकेलेंगोविंद॥ ११०॥ हाअर्थकळलाउखवासी॥ होईरुमजसीऐक्यासी॥ पुढीलकथास्फुरसऐसी॥

मगकोणापाशीसांगावी ॥११॥ उद्यवामजवाडेकोडे ॥ अरवंडहेचिबोलोंआवडे ॥ परितैसाथोतानजोडे ॥ हेथोरमजसांकडेअसे ॥१२॥ भक्तीसु
खाचास्तरवाड ॥ सांगतांमाझेपुरेकोड ॥ ऐसाश्रोताकेंचागोड ॥ यालागींउद्यवाआडप्रेमसुए ॥१३॥ सूर्यापासनीफाकतीकीर्ण ॥ तैसेंस्तरलेआ
लिंगन ॥ कृष्णउद्यवजालेभिन्न ॥ परीअभिन्नवपणमोडेना ॥१४॥ पुढीलकथेचीसंगती ॥ दूरदेलीश्लोकसंमती ॥ श्रोतांविरुध्नघ्यावेंचितीं ॥
मूळार्थनिश्चितीविचारावा ॥१५॥ मुळचेंपदसंकोचित ॥ तेथउत्तमभक्तीभाषार्थ ॥ स्वयेंबोलिलाश्रीकृष्णनाथ ॥ तोचिम्याअर्थविस्तारिला ॥
॥१६॥ नारळांतल्यावस्त्राचीघडी ॥ उकलितांथोरवांढवाढी ॥ तेवीमूलपदाचीघडमोडी ॥ कथायेवदीविस्तारली ॥१७॥ मूळपदाचापदपदा
र्थ ॥ श्लोकांपाहावासावचित ॥ श्लोकउत्तरार्धाभगवंत ॥ ध्वनितार्थबोलोनीगेला ॥१८॥ त्याचीध्वनिताचेपाटी ॥ होतीभक्तीप्रियसाररहस्य
पेरी ॥ तेम्याउघडुनीदाविलीदिठी ॥ वृथाचावरीझणीह्याणाल ॥ तवश्रोतेह्याणतीनवलयेथ ॥ मुळचेंपदहोनेंगुप्त ॥ तेकाटिलेंभक्तीसारांमृत ॥
हृदयस्थहरी ॥२०॥ तुझेहृदयीकृष्णनाथ ॥ प्रगरोनिआपुलेंदृढत ॥ ग्रंथीअसेबोलवित ॥ हेंसनिश्चितकळलेंआह्वा ॥२१॥ आह्वाऐकतां
भक्तिसारामृत ॥ चितीचैतन्यउधळत ॥ होशींदेखणासुनिश्चित ॥ ग्रंथयथार्थअर्थिला ॥२२॥ हेऐकोनीसंताचेंवचन ॥ हरिखलाएकाजनाद
न ॥ संस्तकिंवांदलेचरण ॥ पुढीलनिरूपणअवधारा ॥२३॥ निजभक्तीचेंदृढीकरण ॥ आदरेकरिताहेश्रीकृष्ण ॥ सांगीतलेंतेंचिनिरूपण ॥ पुढ
तीजाणसांगन ॥२४॥ ॥ श्लोक ॥ यदात्मन्यर्पितंचित्तंशांतं सत्वोपबृंहितं ॥ धर्मज्ञानंसवैराग्यंमैश्वर्यंचाभिपद्यते ॥२५॥ टीका ॥ आपु
लेंजेकांअंतःकरण ॥ तेंकरितांमदर्पण ॥ माझीनिजभक्तीउल्लासेजाण ॥ जिवेंनिरूपणम्यांकलें ॥२५॥ मद्रूपीअर्पावयामन ॥ सगमवर्म
सांगेनजाण ॥ माझेंकरितानामस्मरण ॥ पापनिर्दळणतेणेंहांय ॥२६॥ सकामस्मरतांनाम ॥ नामपुरवांसकामकाम ॥ निर्विकल्पेस्मरतां
राम ॥ करीभस्मपापाचे ॥२७॥ होतांपापाचेंक्षाळण ॥ रजतमजिणोनिजाण ॥ सहजेवाढेसत्वगुण ॥ धर्मपरायणधार्मिक ॥२८॥ स्वधर्म
निष्ठसत्वगुण ॥ अदळपडेवैराग्याचेंठाणें ॥ वैराग्येविषयनिर्दळणें ॥ निजज्ञाननणेंप्रकाशे ॥२९॥ वाटल्यासविवेकज्ञान ॥ लागेस्वरूपाचें

अनुसंधान ॥ चदेशांतीचेसमाधान ॥ तैमदपणमनहोये ॥ ३० ॥ मनजात्यामदर्पण ॥ निजभक्तीउल्हासेजाण ॥ जिवंगतश्रमोकींनिरूपण ॥ मी
 संपूर्णसांगीतले ॥ ३१ ॥ निजभक्तीपावल्यासंपूर्ण ॥ भक्तेनमागतांजाण ॥ अष्टमहांसिद्धीआपण ॥ त्याचेआंगणवेळगती ॥ ३२ ॥ जोसिद्धी
 कडेकदांनपाहे ॥ त्यासीअवशेषकोणअर्थराहे ॥ माझीसंपूर्णपदवीलाहे ॥ मदैक्यहोयमभ्दक्त ॥ ३३ ॥ ऐशीनजोडतांमाझीभक्ती ॥ नला
 भतांआत्मस्थिती ॥ वर्तणेजेंविषयासक्ती ॥ तैअनर्थप्रार्थानिवा ॥ ३४ ॥ ॥ श्लोक ॥ यदर्पितंतद्विकत्यइद्वियैः परिधावतिः ॥ रजस्व
 लंचासन्निष्ठं चित्तं विट् विपर्ययं ॥ २६ ॥ जोसत्यनमार्नवेदशास्त्रार्थ ॥ साचनह्मणेजोपरमार्थ ॥ जोगृहदाराद्रव्यासक्त ॥ लोलिंगतविषया
 सी ॥ ३५ ॥ तेणेअत्यंतसमलमळे ॥ दारुणरजोगुणखवळे ॥ तेणेचिंतहोयज्ञानाधळं ॥ विपरितकळेभावार्थ ॥ ३६ ॥ जासीविषयांचाचुक्तीग
 हन ॥ त्यासीह्मणतीअतिसज्ञान ॥ जोकरीयुक्तचेळछण ॥ तोहोयमात्यपंडितपणी ॥ ३७ ॥ जासीप्रपंचाअनिविस्तार ॥ त्यासह्मणतीभाग्यथोर ॥
 जोनानाभोगीपाळीशरीर ॥ सकृतीनरत्याह्मणती ॥ ३८ ॥ जोअनुतापीपरमार्थविरवी ॥ त्यासीह्मणतीपरमदुःखी ॥ जोनानाविषयांतेंपोरवी ॥
 त्यानेंमहास्मरतीमानीती ॥ जाचेनिबोलेंमनुष्यमेरे ॥ त्याचेसिद्धत्वमानितीरखेरे ॥ जोउदासराहेअनाचारं ॥ मुक्तनिर्धारितोह्मणती ॥ ४० ॥ जा
 चादांभिक्रभाचार ॥ त्यानेंह्मणतीपवित्रनर ॥ जेस्त्रियादीशूद्रादंतीमंत्र ॥ तेज्ञानेथोरमानिती ॥ ४१ ॥ जोकोअनुतापीवैरागी ॥ त्यानेंह्मणतीअ
 निभमार्गी ॥ जोउघडविषयांतेंभोगी ॥ तोराजयोगीमानिती ॥ ४२ ॥ स्वयेंद्रव्याचाअभिलाषी ॥ द्रव्यवंचीमुखलांकी ॥ त्यानेंह्मणतीअनिविकी
 ॥ धर्मइलोकींहायेक ॥ ४३ ॥ जाचेगांठीबहूसालधन ॥ तोसर्वांशीअवश्यमान्य ॥ तोविषवित्रतोसज्ञान ॥ ऐसेंविपरीतज्ञानहोलागे ॥ ४४ ॥
 आपणसर्वात्मासर्वेश ॥ हेंविसरोनियांनिःशेष ॥ अधर्माअकर्मिअनीश ॥ मीअज्ञानपुरुषहेंमानी ॥ ४५ ॥ तेथेकंडपजेमाझीभक्ती ॥ कैसेनी
 होईलमाझीप्राप्ती ॥ ऐसेंभ्रमलेनेणोकिती ॥ संसारआवर्तविर्तनी ॥ ४६ ॥ परमात्मप्राप्तीचांकारणें ॥ अनिगुह्यचारीलक्षणें ॥ पोरांतीलक
 पागुणें ॥ उधवाकारणेंहरीसांगे ॥ ४७ ॥ धर्माचीभजनभोय ॥ ज्ञानवैराग्यएश्वर्य ॥ माझीप्राप्तीअवश्यहोय ॥ हेचारीउपायअवधारी ॥ ४८ ॥

॥ श्लोक ॥ धर्मो मद्रक्ती कृत्योक्तो ज्ञानं चैकतमदर्शनं ॥ गुणेष्वसंगो वैराग्यमैश्वर्यं चाणिमादयः ॥ २७ ॥ टीका ॥ ऐकउक्षवानिजवर्म ॥ गुह्य
सांगेनमीपरम ॥ माझी भक्ती जे सप्रेम ॥ उत्तम धर्म तो जाण ॥ ४९ ॥ ऐकै एकात्मता निजबोध ॥ परतो निकदांनुपजे भेद ॥ यानावगाज्ञानश
क्ष ॥ कृष्णपरमानंदसांगत ॥ ३५० ॥ धनधान्यरत्नाचाराशी ॥ उर्वशी आल्याशे जा राशी ॥ तें अवघेतृण प्राय जासी ॥ वैराग्य त्याशी आही
ह्यणो ॥ ५१ ॥ ऐकउक्षवासुबुद्धी ॥ माझ्या जा अष्टमाहा सिद्धी ॥ मज वेगळ्या दूरी कधी ॥ जाण भिषाक्षी नटळती कदां ॥ ५२ ॥ माझे निजभ-
क्ताचा निर्धारि ॥ जो माझी पदवी घे ऐक करी ॥ माझा सिद्धी त्याचा घरी ॥ होती किं करी निजपदासी ॥ ५३ ॥ सिद्धी से वाकरिती ॥ हे चिनवल सां
गों किती ॥ श्री सहित मी श्रीपती ॥ भक्तांस हीत भक्ती सर्व स्वेकरी ॥ ५४ ॥ ऐश्वर्याचे सुरव्यलक्षण ॥ अतिशये सीसं पूर्ण ॥ भगवत्पदवी घेणें आ
पण ॥ अतिसंपन्न ऐश्वर्य ॥ ५५ ॥ म्या हे सांगीतली जे बोली ॥ ते निजगुह्य भांडाराची कळी ॥ येणे उघडुनी स्वानंद किली ॥ भोगी आपुली सख
सिद्धी ॥ ५६ ॥ चहू पदांची उत्तरे ॥ वारवाणिलें अतिगंभीरे ॥ ऐकोनी उखवंगंभीरे ॥ अत्यादरें विस्मिता ॥ ५७ ॥ धर्मादि चहू पदांचा अर्थ ॥ आलो
लिक सांगे कृष्णा नाथ ॥ तरीय मादिकाचा उत्तमार्थ ॥ देवासी प्रत्यक्ष पुरोपा ॥ ५८ ॥ गुह्यार्थ सांगेल श्रीकृष्ण ॥ यालागीं यमादिकाचे प्रश्न ॥ उख
वेकेंलें ज्ञानगहन ॥ जाचे आईकतां प्रतिवचन ॥ समाधान जीवशिवा ॥ ५९ ॥ पांच श्लोक पंचतीस प्रश्न ॥ उखवेकेंलें ज्ञानगहन ॥ जाचें ऐकतां
प्रतिवचन ॥ समाधान जीवशिवा ॥ ६० ॥ पहिल्या श्लोकाचे सहा प्रश्न ॥ दुसऱ्या माजी नवजाण ॥ तिसरा चौथा आठ आठ जाण ॥ चारी प्रश्न पं-
चमी ॥ ६१ ॥ श्लोक ॥ उखव उवाच ॥ यम किंति विधः प्रोक्तो नियमो वारी कर्शन ॥ कः शमः कोदमः कृष्णकोतितिक्षाधृतिः प्रभो ॥ २८ ॥
टीका ॥ अहं रिपु दळण श्रीपती ॥ यम नियम प्रकार किती ॥ शम दम कोण ह्यणी जे तो ॥ तितिक्षा धृति ते कैशी ॥ ६२ ॥ श्लोक ॥ किंदानं किं
तपः शौर्यं किं सत्यमृतमश्नुते ॥ कस्त्यागः किं धनं चेष्टं कांयज्ञः काच दक्षिणा ॥ २९ ॥ टीका ॥ कोण दान कोण तप येथ ॥ शौर्य कोण कोण ते
सत्य ॥ कस्त्ये कोण जेन ॥ ते ही निश्चित सांगावे ॥ ६३ ॥ कोणता जीत्याग येथ ॥ इष्ट धन कोण पुरुषाते ॥ यज्ञ कशा ते ह्यणी जेते ॥ दक्षिणा

तेथेंतेकाई ॥ ६४ ॥ ॥ श्लोक ॥ पुसः किंस्वद्विलं श्रीमन्भगोलाभश्चकेशव ॥ काविद्याहीः पराकाश्रीः किंकरवंदुः स्वमेवच ॥ ३० ॥ टी
 का ॥ पुरुषासीबळाचीकोणशक्ती ॥ दयाबोलिजेकोणेस्थिती ॥ लाभकोणतागाश्रीपती ॥ सांगरूपाकूमूर्तकेशवा ॥ ६५ ॥ विद्याह्यणावेंक
 शाते ॥ लज्जाकोणेठारीवर्ते ॥ उत्कृष्टलक्ष्मीकोणयेथें ॥ तेहीअनंतेंसांगावी ॥ ६६ ॥ येथीलकोणपांकैसेसरव ॥ मजसागावेंरूपापूर्वक ॥ सरव
 चेसांगातेचेंजेदुःख ॥ त्याचेंहिरूपकसांगावें ॥ ६७ ॥ ॥ श्लोक ॥ कः पंडितः कश्चमूर्खः कः पंथाउत्पथश्चकः ॥ कस्वर्गोनरकः कः स्वीकोबंधु
 रूतकिंगृहं ॥ ३१ ॥ टीका ॥ पंडितचिंकायलक्षण ॥ मूर्खह्यणावयाकोणगुण ॥ समार्गह्यणावातेकोण ॥ सांगनिरूपणउन्मार्गचें ॥ ६८
 ॥ स्वर्गकैशातेंबोलिजे ॥ नरककैसावोळखिजे ॥ सरवाबंधूकोणह्यणीजे ॥ गृहमाझेतेकोण ॥ ६९ ॥ ॥ श्लोक ॥ कआद्यकोदरिद्रोवा
 कृपणः कः कईश्वराः ॥ एतान्प्रश्नान्ममब्रूहि विपरीताश्चसत्यते ॥ ३२ ॥ टीका ॥ आद्यकैसेंह्यणीजे ॥ दरिद्रकैसेंनजाणिजे ॥ कृपणको
 णातेंबोलिजे ॥ ईश्वरवोळखीजेतेकैसा ॥ ७० ॥ हेमाझेप्रश्नजीसमस्त ॥ याचारसांगावाविषदार्थ ॥ जोलौकिकाहूनीविपरित ॥ उपयु
 क्तपरमार्थ ॥ ७१ ॥ लौकिकाहूनीविपरितार्थ ॥ त्यातेंबोलतीगाविपरित ॥ याअवघियांचामथितार्थ ॥ परमार्थयुक्तप्रश्नसांगा ॥ ७२ ॥ ज्ञा
 नेसज्ञानसंतमूर्ती ॥ त्यांचास्वामीतुंनिश्चिती ॥ यालागींतूतेंगासत्यती ॥ सज्ञानह्यणतीशारूपाथें ॥ ७३ ॥ माझ्याप्रश्नाचीप्रश्नोक्ति ॥ प
 रमार्थप्राप्तीलागींश्रीपती ॥ मजसागावेंयथार्थस्थिती ॥ देवासीविनंतीउक्षवेंकली ॥ ७४ ॥ ऐकोनीभक्तांचीविनवण ॥ कृपाद्रवला नारा
 यण ॥ परमार्थरूपत्याचेंप्रश्न ॥ स्वयंश्रीरूपासांगेल ॥ ७५ ॥ प्रथयतींश्लोकींयमनियम ॥ विषदसांगेलपुरुषोत्तम ॥ इतरप्रश्नअतिउत्तम
 ॥ सांगेमेघश्यामअध्यायाती ॥ ७६ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ अहिंसासत्यमत्येयमसंगोद्विरसंचयः ॥ अस्मिन्ब्रह्मचर्यचमौनस्यैर्य
 क्षमाभ्रायः ॥ ३३ ॥ टीका ॥ प्रथमश्लोकींचाउपारा ॥ यमांचीलक्षणेबारा ॥ पुशित्याप्रश्नानुसारा ॥ प्रतिउत्तराहरीबोले ॥ ७७ ॥ पुढांप्रश्नआ
 हेतफार ॥ यालागींयमनियमाचेंउत्तर ॥ आवरुनीसंदेष्टाकार ॥ स्वयंश्रीधरसांगत ॥ ७८ ॥ अहिंसाकायावाचामने ॥ परपीडात्यागकरणे ॥

सत्यतेयथार्थबोलणे ॥ अचौयलक्षणेंतीऐकें ॥ ७९ ॥ हाथीचोरीनाहींकरणें ॥ परिपरद्रव्याकारणें ॥ मनींअभिलाषनाहींधरणें ॥ अस्तेयलक्षण
त्यानाव ॥ ८० ॥ असतांदेहगेहसंगती ॥ ज्याचेपोरीनाहींआसक्ती ॥ जेवीयात्रेमाजीलोकयेती ॥ परांसंगासक्तीत्यानाहीं ॥ ८१ ॥ स्फटिके
विलाजारंगवरी ॥ त्यासारिखादिसेबाहेरी ॥ आपणनिर्विकारअंतरी ॥ तेवजोशरीरीअसंगतत्वे ॥ ८२ ॥ निंद्यकर्माकारणें ॥ पोटांतुनिकं
टाळणें ॥ लौकिकनिंद्यकर्माजणें ॥ हीह्याणणेंयानाव ॥ ८३ ॥ इहलोकांसंगहोकरूनेणे ॥ जाणेदेवाधीनदेवाचेजिणे ॥ सर्वस्वरवभोगा
कारणें ॥ नाहीसंग्रहणपुण्यांतें ॥ ८४ ॥ पुण्येस्वर्गभोगप्राप्ती ॥ पुण्यदयेपुनरावृत्ती ॥ जेणेंक्षयोपावेपुण्यसंपत्ती ॥ तेनसंचितीनिजभक्ती ॥
॥ ८५ ॥ यानावगाअसंचयो ॥ ऐकआस्तिव्याचानिर्वाहो ॥ सर्वत्रमाझाब्रह्मभावो ॥ कोदेहीआभावोघेउनेणे ॥ ८६ ॥ ब्रह्मचर्यऐसेंचेथ ॥ जैसैआ
श्रमप्रयुक्त ॥ बोलिलेशास्त्रीयचोचित ॥ तेंनिश्चितकरावे ॥ ८७ ॥ मौनीनबोलावेइतकेजाण ॥ मिथ्यालापसंभाषण ॥ नित्यकरावेवेदपठण ॥
गायत्रीस्मरकांहरीनाम ॥ ८८ ॥ थीरवृत्तीआत्मारामी ॥ कांअसावीनिजधर्मी ॥ भावार्थेंसंतसमागमी ॥ स्थिरताउपक्रमीयानाव ॥ ८९ ॥ स्वदे
हदंडिलेंनामदिलें ॥ परीक्षमासमदोहीकाळें ॥ देहाचाभोगूतोदैवमेळें ॥ येणेविवेकमेळेंक्षमाबंत ॥ ९० ॥ यानावक्षमाह्याणीजे ॥ अभयतेऐसे
जाणिजे ॥ जेजेंपारिवेदेखिजे ॥ तेतेहोइजेआपणची ॥ ९१ ॥ आत्माएकपंचभुतेएक ॥ दुजेपाहतांनाहीदेख ॥ निमालेंभयाचेंमहादुःख ॥ अ
भयनिःशेखयानाव ॥ ९२ ॥ निमात्यादुजयाचागोरी ॥ वोरवदासीभयनमिळेस्टी ॥ अभयाचीस्वानंदपुष्टी ॥ निजदृष्टीवसावे ॥ ९३ ॥ यानाव
गावाराहीयम ॥ उद्यवासांगीतलेंसर्वर्म ॥ आतांजयाचेंनामनेम ॥ तेहींसंगमअवधारी ॥ ९४ ॥ श्लोक ॥ शौचंजपस्तपोहोमः श्रमस्तपिथ्यं
मदर्चनं ॥ तीर्थारत्नपराथेहातुष्टिराचार्यसेवनं ॥ ३४ ॥ टीका ॥ शौचाचीऐकेशीपरी ॥ अंतरवृत्तीविवेकेंकरी ॥ बाह्यतेवेदाज्ञेवरी ॥ शौचक
रीमृज्जलें ॥ ९५ ॥ परीसजपाचाविचार ॥ जासीजैसाअधिकार ॥ तैसाजपावामंत्र ॥ कांस्वतंत्रहरीनाम ॥ ९६ ॥ ब्राह्मणाचाजपवेदोद्यार ॥ स
न्यासीजपओंकार ॥ द्विजच्यासीआगममंत्र ॥ कांनामसर्वत्रसर्वासी ॥ तपाचाजोमुख्यप्रकार ॥ जेणेंशुद्धहोयअभ्यंतर ॥ तेस्वधर्मगा-

सादर ॥ अत्यादरकलावा ॥ ९८ ॥ शरीरशोषणानावनप ॥ हामूर्वाचारवराटोप ॥ हृदयींश्रीहरीचिंतणेसटप ॥ वरमतपयानाव ॥ ९९ ॥ ऐकहोमा
माचाविचार ॥ देवाचेंसुखवैश्वानर ॥ पंचमहायज्ञअग्निहोत्र ॥ होमसाचारयानाव ॥ १०० ॥ माझाभजनाचीअतिआवडी ॥ कांधर्माचीअधिक
गोडी ॥ यानांवश्रद्धारोकडी ॥ जाणधडफुडीउखवा ॥ ११ ॥ नसतांहीअन्नधन ॥ अतिथ्येदेसमाधान ॥ मस्तकींवंदुनीचरण ॥ निववीवचनसरव
रूपें ॥ १२ ॥ दीनदेखोनीतत्वता ॥ अतिनम्रविनीतता ॥ यथाशक्तीअर्पणेंअर्था ॥ आतिथ्यतत्वतायानाव ॥ १३ ॥ पौटींचाकळवळेनिवोजा ॥ अ
त्यादेरंगरुडध्वजा ॥ सांगसाजिरीकरणेंपूजा ॥ अस्यासमाजासंभारी ॥ १४ ॥ मेळउनीब्राह्मणसंभार ॥ अस्यायुक्तषोडशोपचार ॥ पूजितां
संतोषेश्रीधर ॥ पूजापवित्रब्राह्मणाची ॥ १५ ॥ श्रद्धावयाअंतःकरण ॥ करावेंगातीर्थागमन ॥ तीर्थयात्रींश्रद्धागहन ॥ तीर्थादनयानाव ॥ १६ ॥
पदोपदीमाझेनाम ॥ गर्जतांस्मरतीमाझेकर्म ॥ यात्राकरणेंनिजनिष्काम ॥ तीर्थयात्रापरमयानाव ॥ १७ ॥ परोपकारार्थपर्वत ॥ जैवीकांसास-
श्रीवाहता ॥ तेवीक्रियामात्रेंउपकारार्थ ॥ सदावर्ततउपकारी ॥ १८ ॥ जेविकांचंद्राचेंकिरण ॥ लागतांचीनिववीजाण ॥ तेविजयाचेंआचरण ॥ उ
पकारेज्जनसुखिकरी ॥ १९ ॥ जेंप्राप्तजालेंअदृष्टी ॥ तेणेकाळ्यथासुखेंकोटी ॥ कदांसमसमनाहीपौटी ॥ यथालाभसंतुष्टीयानाव ॥ १०० ॥ काया
वाचामनेंधनें ॥ जोविनटलागुरूकारणें ॥ त्याचेंउत्तेससारधरणें ॥ गुरुसेवाह्मणणेंयानाव ॥ १०१ ॥ उभयशौचाचेदोनीगुण ॥ जपादियेदश
लक्षण ॥ हेबारानेमजाण ॥ देवोआपणबोलिला ॥ १०२ ॥ श्लोक ॥ ॥ एतेयमाः सनियमाउभयोर्द्वादशस्मृताः ॥ पुंसामुपासितास्तातयथा
कामंदुहंतिही ॥ ३५ ॥ टीका ॥ दोहीश्लोकींयमनियम ॥ निरोपिलेंउत्तमोत्तम ॥ बाराबारायाचेंवर्म ॥ गुह्यपरमशारुत्रार्थ ॥ १०३ ॥ पुरुषया
चेंउपासन ॥ जरीकरीसकामन ॥ तेंकामघेनूचाऐसेंजाण ॥ करितीपूर्णसकळकामना ॥ १०४ ॥ हेविपैंगायमनेम ॥ पुरुषउपासीनिष्काम ॥
तयासीमाझेनिजधाम ॥ अतिसुगमनिजामी ॥ १०५ ॥ आतांशमदमादीकतुझेप्रश्न ॥ जेणेहोतींपावेब्रह्मज्ञान ॥ तेंसांगेनगुह्यनिरूपण ॥
सावधानउखवा ॥ १०६ ॥ प्रश्नोत्तरसांगेलश्रीकृष्ण ॥ तेंअवधारितांसावधान ॥ तत्कालहोयब्रह्मज्ञान ॥ हेंपरमप्रमाणअतिगुह्य ॥ १०७ ॥ तृम

क्वावयाबालकासी ॥ निजकरं मानायासदेत्यासी ॥ तेवीश्रीकृष्णउद्यवासी ॥ ब्रह्मरसासीदेतसे ॥ १८ ॥ जोरसुगोडलागेवित्यासी ॥ तोबळेंपार्जाबा
 लकासी ॥ तेवीश्रीकृष्णउद्यवासी ॥ ब्रह्मरसासीदेतसे ॥ १९ ॥ आदिचीतानयाचें प्रेममोदें ॥ वरीलागतंत्याचेमुखवटे ॥ मगस्वानंदाचेनिनेदें ॥
 पान्हालोटेअनिवार ॥ २० ॥ तेविस्वयेश्रीकृष्ण ॥ दादुनीदेतसेब्रह्मज्ञान ॥ तेथेंउभंवेपुशिलेप्रश्न ॥ तेणेअधिकजाणतुष्टला ॥ २१ ॥ आधीचप्र
 जन्मरवरा ॥ वरीमीनलासबीजवारा ॥ मगअनिवारचवंधारा ॥ स्वाणेनिधरावाहातसे ॥ २२ ॥ तेविद्यावयाब्रह्मज्ञान ॥ मीसउद्यवाचेप्रश्न ॥
 स्वानंदेंतुष्टलाश्रीकृष्ण ॥ ब्रह्मपूर्णदेतसे ॥ २३ ॥ निमालेदेतांमिठांचेरवडे ॥ चिंतामणीहातींचंदे ॥ कांधिठेसानींपरीसजोडे ॥ नघेतोनाडेनि
 जस्वाथी ॥ २४ ॥ तेविउद्यवाचेथोडेप्रश्न ॥ तेवीआतुडेब्रह्मपूर्ण ॥ एकाविनवीजनार्दन ॥ श्रोतांअवधानमजद्यावें ॥ २५ ॥ उद्यवाचेचौती
 सप्रश्न ॥ त्यांतयमनियमजालेजाण ॥ उरलेबत्तीसगुण ॥ तेहीविवंचनअवधारा ॥ २६ ॥ प्रश्नीदयेचेंउत्तर ॥ नसांगेचासारंगधर ॥ त्याअर्थी
 भावगर्भसार ॥ षड्गुणेष्वर्यवोलिले ॥ २७ ॥ येद्विविस्वीचेंआरव्यान ॥ पुढेंसांगेलश्रीकृष्ण ॥ दयेचाठाईभाग्यपूर्ण ॥ कोणकारणसांगावया ॥
 ॥ २८ ॥ एवंउरलेएकतीसप्रश्न ॥ अधीकएकसांगेलश्रीकृष्ण ॥ कर्मस्वसंगमशौचजाण ॥ कार्याकारणसंवधा ॥ २९ ॥ ऐसेहोतेतीसगुण ॥ व्या
 रव्यानेसांगेलश्रीकृष्ण ॥ तेकरतळीब्रह्मज्ञान ॥ उद्यवासीजाणदेतसे ॥ ३० ॥ श्लोक ॥ शमोमभिष्टताबुद्धेर्दमइंद्रियसंयमः ॥ नितिक्षादुःख
 संमर्षोनिहोपस्थजयोधृतिः ॥ ३१ ॥ ॥ टीका ॥ बुद्धीजेकांविंचकवंची ॥ असारसांडुनिसारधरिती ॥ निणेमनाच्यासकलवृत्ती ॥ विवेकस्थिती
 आवरोनी ॥ ३२ ॥ त्यावृत्तीसमवेनआपण ॥ बुद्धीपरमात्मीमिळेजाण ॥ जेविसागरासीलवण ॥ देआलिंगनभावार्थी ॥ ३३ ॥ समुद्रींमिळता
 लवण ॥ समुद्रचीहोयआपण ॥ तेविआत्मनिश्चयेबुद्धीपूर्ण ॥ चैतन्यघनस्वयेहोय ॥ ३४ ॥ ऐसाबुद्धीचाउपरम ॥ त्यातेंदृष्टीजेगाशम ॥ या
 पूर्वेकरावयादम ॥ तोहीअनुक्रमअवधारी ॥ ३५ ॥ शत्रूंचेंजेंदुर्दमन ॥ तोदमूयथेंनळजाण ॥ करावेंइंद्रियदमन ॥ तेहीलक्षणअवधारी ॥
 ॥ ३५ ॥ जेणेसाहोयहोतीशमासी ॥ त्यायुक्तीराखणेइंद्रियासी ॥ विधीवेगळेंनेदीभोगासी ॥ आवरीअहिर्निगीवैराग्यें ॥ ३६ ॥ ऐसेइं

द्वियांचेनिग्रहण ॥ त्यानावगादमोगुण ॥ आतांतिक्षेचेलक्षण ॥ ऐकसंपूर्णसांगेन ॥ ३७ ॥ महास्वरवआलेहोये ॥ तेंजेणउल्हासेआगीचाहे
 तेणेचिउल्हासेपाहे ॥ दुःखहीसाहेनिजांग ॥ ३८ ॥ तेजआणीआंधारी ॥ नभसमत्वेआगींधरी ॥ तेविजोअविकारी ॥ स्वरवदुःखपरीसाह
 ता ॥ ३९ ॥ गोफणेचास्वरवपाषाण ॥ लागतांदुःखहोयपरम ॥ तोविबोळखिलीयास्वरव ॥ दुःखजाउनीस्वरवहोये ॥ ४० ॥ तैसेंहंदाचेनि
 जस्वरूप ॥ बोळखिलीयामद्रूप ॥ तेहंदांहेहोतीचिद्रूप ॥ हंमुख्यस्वरूपतिक्षेचे ॥ ४१ ॥ सांडुनियांदेहअहंते ॥ स्वरवदुःखाहीपरतें ॥
 देखणेहीआपणातें ॥ तेचियेथेतितिक्षा ॥ ४२ ॥ स्वप्नीचेंदरिद्रआणीधनता ॥ जागृतीसीदोन्हीमिथ्या ॥ तेवीस्वरवदुःखापरता ॥ देखणे
 तत्वतातेतितिक्षा ॥ ४३ ॥ जिह्वाआणीदुसरेशिश्न ॥ याचानयोकरावाआपण ॥ यानावधृतीसंपूर्ण ॥ विद्याधारणधृतीनहे ॥ ४४ ॥ जेवी
 कृष्णसर्पधरीजेहाथी ॥ हेदोनीधरीजेतेशीयारिती ॥ अंमळदिव्यावतांधृती ॥ परतोनीखातीधरीत्यासी ॥ ४५ ॥ जासीद्रव्यदारासक्ती ॥ तेथ
 कदांनरिगेहेधृती ॥ द्रव्यदाराअनासक्ती ॥ त्याचेघरींधृतीपोषणीसदां ॥ ४६ ॥ श्लोक ॥ दंडन्यासःपरंदानंकामत्यागस्तपःस्मृतं ॥ स्वभाव
 विजयःशौर्यसत्यंचसमदर्शनं ॥ ३७ ॥ टीका ॥ सर्वभूतांसिनद्यावेंदुखः ॥ त्याचेपोटींआलेस्वरव ॥ महादानहेंचिदेख ॥ द्यावेस्वरवसर्वासी
 ॥ ४७ ॥ दुःखपरिस्फुनीभूतांसी ॥ स्वरवदेणेसर्वासी ॥ हेंवीउत्तमदानपृथ्वीसी ॥ अनायासींतुकेना ॥ ४८ ॥ जन्ममरणाचेंदुःख ॥ निरस्फुनी
 द्यावेनिस्वरव ॥ याचिनावंदानदेख ॥ आलोलिकउधवा ॥ ४९ ॥ यानावगापरमदान ॥ उधवानिश्रव्येसीजाण ॥ ऐकतपाचेंलक्षण ॥ तु
 जसंपूर्णसांगेन ॥ ४५० ॥ करुनियांकामाचात्याग ॥ तपकरणेअतिचांग ॥ हृदयींअसतांकामदांग ॥ तपाचेंलिंगशोभेना ॥ ५१ ॥ सकाम
 वनाजायनपासी ॥ तांबनीर्हाचिनीवनीतेसी ॥ तेचितपबाधकहोयत्यासी ॥ काममानसीवर्तनां ॥ ५२ ॥ त्यागोनीकामाचीकामस्थिती ॥
 तेंतपाचीउत्तमगती ॥ अखंडलांगमाझीस्मृती ॥ उरुधनपप्राप्तीयानाव ॥ ५३ ॥ माझावांईअनुताप ॥ त्यानावगाउरुधनप ॥ कां हृदयींचि
 तिनांचित्स्वरूप ॥ हंपरमतपतयामाजी ॥ ५४ ॥ ऐकशौर्याचाविचार ॥ रणीमर्दुनीअर्शवीर ॥ जितिला शत्रूचासंभार ॥ तोयेकशूरमाने

ना ॥ ५५ ॥ प्रवाहरूपे अनिवार ॥ जीवभावलागलाधोर ॥ त्या ते जिके जो महावीर ॥ तो परमशूर बोलिजे ॥ ५६ ॥ माझा सदाचार निर्वाहो
 ॥ मी सज्जन निःसंदेहो ॥ माझा पवित्र ब्राह्मण देहो ॥ हा जीवभावो जिवाचा ॥ ५७ ॥ देहाचे मांथावर्णाश्रम ॥ आश्रमाचे माथां कर्म ॥ तो कर्म
 अभिमान ज्यां परम ॥ त्या सीदेह श्रम अनिवार ॥ ५८ ॥ जिणो निजी वाचे स्वभाव ॥ चिदानंदाची राणीव ॥ भोगिजे स्वराज्य वैभव ॥ हे परम
 गौरव शौर्याचे ॥ ५९ ॥ जानाव बोलिजे निज सत्य ॥ ते मी सांगेन निश्चित ॥ सम ब्रह्म देखणे संतत ॥ ते परम सत्य उद्यवा ॥ ६० ॥ वस्तुन देख
 तां सर्व सम ॥ जे देखणे गाविषमी ॥ ते चि असत्य अति दुर्गम ॥ सत्य ते ब्रह्म सम साध्य ॥ ६१ ॥ केवळ जें सत्य भाषण ॥ ते निज सत्य न के जा
 ण ॥ ते चि विरवीचें निरूपण ॥ स्वये श्री कृष्ण सांगत ॥ ६२ ॥ श्लोक ॥ अतं च सूचता वाणी कविभिः परिकीर्तिता ॥ कर्म स्वसंगमः शौचं त्यागः
 सन्यास उच्यते ॥ ३८ ॥ टीका ॥ इतर कवींची वदंती ॥ अतया नाव सत्य ह्याणी ॥ हे सत्य मानावे प्रवृत्ती ॥ सम ब्रह्म निवृत्ती माजी सत्य ॥ ६३ ॥
 अत ह्याणी जे ते ऐसे येथ ॥ सत्य वाचा जे श्रोत्यांचे हित ॥ ते ही दुःस्वसंमधरहित ॥ अत निश्चित बोलिजे ॥ ६४ ॥ चित्र पाहातां दिसे विषम ॥ त्या
 माजी भिती सदां सम ॥ ते वीजगदी सतां विषम ॥ जां ब्रह्म सम निज बोधे ॥ ६५ ॥ यानाव गा सत्य जाण ॥ उद्यवे केलाना हीं जो प्रश्न ॥ त्या
 शौचाचे निरूपण ॥ देवो आपण सांगत ॥ ६६ ॥ नव्हेतां शून्य अंतःकरण ॥ त्याग संन्यास न घडे जाण ॥ अंतर शून्यार्थ शौच पूर्ण ॥ स्व
 धर्माचरण हरी सांगे ॥ ६७ ॥ अंतरां कर्म बळाचे बंधन ॥ त्याचे स्वधर्म करावे क्षालन ॥ कर्म कर्माचे निर्द्वय ॥ करुनी आपण निष्कर्म ब्हा
 वे ॥ ६८ ॥ ते स्वधर्म फळां शासुतां ॥ कर्म बंधनेन तुरुती सर्वथा ॥ या लागीं फळ निराशता ॥ अंतर शौचता अति शीघ्र ॥ ६९ ॥ नैराश्यें स्व
 धर्माचरण ॥ तेणे अंतर मळाचे क्षालन ॥ यानाव गा शौच जाण ॥ शौच संपूर्ण नैराश्यें ॥ ७० ॥ ऐसे शून्य शौचांतः करणी ॥ ते भूमिका सं
 न्यास ग्रहणी ॥ या लागीं शौच आप्रश्नी ॥ सारंग पाणी बोलिलो ॥ ७१ ॥ सकळ संकल्पाचा त्याग ॥ हाचि पै संन्यास चांग ॥ ऐसे बोलिल्या तो
 श्रीरंग ॥ त्यागतो सांग यानाव ॥ ७२ ॥ मी देह हे दृढता जीवी ॥ संकल्पेंत गमग नित्य नवी ॥ बाह्य दंड कमंडलु भगवी ॥ हे संन्यास पद विलो

किक ॥ ७३ ॥ श्लोक ॥ धर्मदृष्टधनं नृणां यज्ञो हं भगवत्तमः ॥ दक्षिणाज्ञानसंदेशः प्राणायामः परं वलं ॥ ७३ ॥ टीका ॥ धनधान्यपशुरत्न ॥ हे
 ण्यासिनं हे इष्टधन ॥ मोक्षमार्गं सिबळ जाण ॥ इष्टधनतो धर्म ॥ ७४ ॥ घरीं जें पुरिलें धन ॥ तें घरीं चराहे जाण ॥ धर्मतो सवें चालतें धन ॥ आंगा
 बंधन येवो नेदी ॥ ७५ ॥ धर्मिष्टा येवटा कृपण ॥ नंदे रें मीं आणी कजाण ॥ मरे तो ही स्त्री पुत्रा वंचुन ॥ अवघें ची धन स्वयेने ॥ ७६ ॥ धार्मिकी धर्मी
 थ वंचुन धन ॥ मी भांडारी केला नारायण ॥ जे समयी जें जे लागे जाण ॥ तें मी आपण रवये पुगवीं ॥ ७७ ॥ यालागीं धर्म तो इष्टधन ॥ हे सत्य स
 त्य माझे वंचन ॥ ऐक्य जाचें व्याख्यान ॥ यथार्थ जाण सांगतो ॥ ७८ ॥ असी तो माझे सुख जाण ॥ यज्ञ भोक्ता मी नारायण ॥ अवघाय झुची
 मी श्री कृष्ण ॥ परम प्रमाण वेदोक्त ॥ ७९ ॥ तेथें माझे स्वरूप साह्यण ॥ मदीं क्षादी क्षित जाण ॥ सद्भावें करुनियां यजन ॥ माझे सुख संपन्न
 पावले ॥ ८० ॥ तेथें अधर्म द्रव्याचे निकोडे ॥ अवधीदां भोक्ता गंधे ॥ तोही मज सुखी चपडे ॥ पारते कोरडे रूड स्वडित ॥ ८१ ॥ अधिधी जाले पशु
 घातकी ॥ तेणें अवदाने मी नहे स्वरु ॥ दंभें पडले कुंभपाकीं ॥ महानरकी रोरवीं ॥ ८२ ॥ सर्व भूतां वा भूत सुखीं ॥ अर्पतिं पावे झ पुरुखीं ॥ हे दी
 क्षाने णोर्ना याज्ञिकी ॥ जाले नरकीं हिंसा दोषें ॥ ८३ ॥ मदावे दी क्षित जाण ॥ विडवतो सुखीं जाचें यजन ॥ तथाचा यज्ञ तो मी नारायण ॥ दक्षि
 णा कोणते ऐका ॥ ८४ ॥ यज्ञासी मोल नाही देव ॥ त्यासी ज्ञान दक्षिणा अमोलिक ॥ हानां येतांची याज्ञिक ॥ महास्वरु पावले ॥ ८५ ॥ दक्षिणा
 आव्या ज्ञान धन ॥ याज्ञिक होनी अति संपन्न ॥ कल्याती वेंचेना तें धन ॥ निजी समाधान जीव शिवा ॥ ८६ ॥ सर्वां माजी प्राण सबळ ॥ प्राण
 बळें वर्ळा सकळ ॥ प्राण योगें मन चपळ ॥ अति चंचळ प्राण स्पर्श ॥ ८७ ॥ यापरी बळिष्ठ प्राण ॥ प्राणा आधीं नि सदां मन ॥ तो प्राण जिंकावा
 आपण ॥ बळवंत पणानीवा ॥ ८८ ॥ गज उपडी जे पाई धरून ॥ पाई चूर की जे पंचानन ॥ प्राण न जिंकतां जाण ॥ इतरां वें प्रमाण न देवढा ॥
 ॥ ८९ ॥ प्राणा आधीं जीव मन ॥ त्या प्राणा वें करुनी दमन ॥ तो स्वर्गें की जे गास्वार्थीन ॥ अति बळ जाणवानाव ॥ ९० ॥ रूढ प्राणाचा मसाधी
 त्यापाठी ॥ थोरला देवो पावे भेदी ॥ भेटलिया न संटे मिठी ॥ ऐसा बळी स्वरु प्राणाचा मी ॥ ९१ ॥ श्लोक ॥ भगो मं ए श्वरो भावो लाभो म

॥ इति स्तमः ॥ विद्यात्मनिभिदाबाधोजगुप्सारिकर्मसु ॥ ४० ॥ टीका ॥ उद्येवंपुशिलादयेचाप्रम ॥ तेनसांगोनीश्रीकृष्ण ॥ परमभाग्या
 चेंनिरूपण ॥ स्वयेश्रीकृष्णसांगत ॥ १२ ॥ केवळभाग्येवीण ॥ दयातीनुकीवांझजाण ॥ यालागीभाग्यनिरूपण ॥ स्वयेश्रीकृष्णसांग
 त ॥ १३ ॥ ह्यणसीकृष्णाचेंधनभाग्य ॥ तोअसतेनिधनेअभाग्य ॥ परमभाग्यत्याचेंचोण ॥ जोदयेनेसांगप्रतिपाळी ॥ १४ ॥ त्याप
 रमभाग्याचेंलक्षण ॥ तुजमीसांगेनसंपूर्ण ॥ ऐकतेथेंचोउणखुण ॥ उदारपणभाग्याचें ॥ १५ ॥ ज्ञानआणिवैराग्यपूर्ण ॥ लक्ष्मी
 आणिऔदार्यगुण ॥ ऐउर्वयआणियभागहन ॥ हेषड्गुणजाणमहाभाग्य ॥ १६ ॥ हेषड्गुणमाझेभाग्य ॥ भागेपावेजोसभाग्य ॥
 तोचिदयेनेपाळीसांग ॥ अतिअव्यंगपूर्णत्वे ॥ १७ ॥ जोषड्गुणेजीसंपन्न ॥ तोचिदानदयाकृजाण ॥ देवोजाणेदानसन्मान ॥ दरिद्र
 विच्छिन्नकस्तूरसके ॥ १८ ॥ ऐसियासभाग्याचीभेदी ॥ होयतेभाग्यपाहिजेलेखारी ॥ माझाभाग्यासमस्तरु ॥ आणीकट्टीदिसे
 ना ॥ १९ ॥ ऐसेनिऐश्वर्येसंपन्न ॥ तेंदयेचेमाहेरजाण ॥ निसीसोहळेकरितीआपण ॥ दयासंपन्नजाचेनी ॥ २० ॥ यालागींदयेचेपो
 दी ॥ म्यासांगीतलीभाग्याचीगोटी ॥ भूतदयाजयाचापोरी ॥ तोअभाग्यस्तरुकीकदांनोहे ॥ २१ ॥ तुवांपुशिलालाभकोण ॥ ऐकत्याचें
 लक्षण ॥ माझीउत्तमभक्तीजाण ॥ लाभसंपूर्णत्यानाव ॥ २२ ॥ माझीकरिताउत्तमभक्ती ॥ चारीमुक्तीपायांलागती ॥ स्फुरवरलोटांगणी
 येती ॥ लाभश्रीपतीमीलाभें ॥ २३ ॥ हालाभनयेतांहांती ॥ धनादिकांचीजेप्राप्ती ॥ तोनाहुजाणनिश्चिती ॥ नरकगतीदायक ॥ २४ ॥ याला
 गीपरमलाभमाझीभक्ती ॥ नेणेमीलाभेंश्रीपती ॥ ऐकविद्येचीवित्पती ॥ यथानियुतीसांगेन ॥ २५ ॥ रुढवासनेचीयासंबंधा ॥ रुढ्यासआ
 णीजीवपदा ॥ अभेदीउपजवीभेदा ॥ अविद्याबाधायानाव ॥ २६ ॥ देहाचेमाथांवर्यश्रम ॥ आश्रमांचेमांथाकर्म ॥ कर्मांचाअभिमानपर
 म ॥ तोजीवभ्रमदेहबुद्धी ॥ २७ ॥ नेळेदोनीगुहाचीबाधा ॥ तोमेळविजेचिदानंदा ॥ तेनावरुह्याआत्मविद्या ॥ येरनेअविद्यासर्वही ॥ २८ ॥
 जेनिरसीगाअविद्या ॥ तेबोलिजेशुद्धविद्या ॥ येरीशारुआदिचौदाविद्या ॥ तेजाणअविद्यापाळेही ॥ २९ ॥ जेनिरसीजीवाचीबाधा

अ०

१९

१५

॥ तेबोलिजेशस्व आत्मविद्या ॥ एहविंवासंबधा ॥ लाजावेसदांनियकर्म ॥ १० ॥ केवळअवयवझांकणे ॥ तेलज्जायेथकोणह्याणे ॥
 गेलियाहीजीवेप्राणे ॥ अकर्मनकरणेतेलज्जा ॥ ११ ॥ श्लोक ॥ श्रृंगुणानैरेपेक्षयाद्याः स्वरवंदुःखस्वरवाद्ययः ॥ दुःखं कामस्वरवापे
 क्षार्पडितोबंधुमोक्षवित् ॥ ४१ ॥ टीका ॥ सकळसाध्याज्यवैभवंसी ॥ चतुर्दशभुवनविलासंसी ॥ आंगीलक्ष्मीलक्ष्मीआलीयाजयापावी
 ॥ परार्थकोनीतिसीपुसेना ॥ १२ ॥ ऐशीजाचीनिरापेक्षता ॥ त्याचीनित्यवस्तीमाझेमाथां ॥ त्याहीहोनीपरता ॥ आणीकसर्वथामजनाही
 ॥ १३ ॥ स्वरवआणीमहादुःख ॥ दोनीतेंगासोनियांदेख ॥ प्रगटेस्वानंदस्वभाविक ॥ यानावस्वरवउक्षवा ॥ १४ ॥ जेथदुजयाचीचांडनाही ॥
 इंद्रियाचापागनपडेकहीं ॥ विषयावीणआनंदहृदयी ॥ निजस्वरवपांहींयानाव ॥ १५ ॥ विसरोनीहेनिजस्वरव ॥ कामापेक्षाकरणेदेख ॥
 यानावगापरमदुःख ॥ केवळतेमूर्खसेविनी ॥ १६ ॥ नित्यहोतांकामप्राप्ती ॥ कदांनहेकामतृप्ती ॥ कामापेक्षापाडीदुखावर्ती ॥ दुःख
 निश्चिनोकामापेक्षा ॥ १७ ॥ हाबंधमोक्षचोरव ॥ जाणणेआलोलिक ॥ कदांनहेअनुमानिक ॥ पंडितदेखयानाव ॥ १८ ॥ ऐसीजोडतांअव
 स्था ॥ आहीसज्ञानवेदशास्त्रता ॥ ऐशीअभिमानीपांडितता ॥ तेनयेसर्वथाउपेगा ॥ १९ ॥ जासीशांतीआणीसमाधान ॥ साचारबंध
 मोक्षाचेंज्ञान ॥ तोमहापंडीतजाण ॥ ऐसेंश्रीकृष्णबोलिला ॥ २० ॥ श्लोक ॥ मूर्खोदेहाद्यहंबुद्धिः पंथामभिगमस्मृतः ॥ उत्पथः श्वित
 विक्षेपः स्वर्गसत्त्वगुणोदयः ॥ ४२ ॥ टीका ॥ वेदशास्त्रनेणताएक ॥ त्यासीमूर्खह्याणतीलोक ॥ तेमूर्खतायेथेनमनेदेख ॥ केवळमूर्खदेहा
 भिमानी ॥ २१ ॥ केवळनैश्वरदेहदेख ॥ तोमीह्याणीनीमानीहरिख ॥ देहाभिमानीभोगीनरक ॥ यापरतामूर्खकोणआहे ॥ २२ ॥ विटाळेंदे
 हाचासंभवो ॥ विटाळेंदेहाचाउद्भव ॥ विटाळेंनिधनपाहाहो ॥ विटाळासीटावोदेहापाशी ॥ २३ ॥ देहाचेंनिजरूपयेथ ॥ अस्तीचर्मवि-
 ष्टामुत्र ॥ तोमीह्याणउनीजोश्लाघ्यत ॥ मूर्खनिश्चिततोजाण ॥ २४ ॥ ऐशीजेकांदेहअहंता ॥ तीनावपरममूर्खता ॥ चालणेमाझावेदपंथा
 ॥ सन्मार्गतातीनाव ॥ २५ ॥ जासीजालीचित्तविक्षेपता ॥ तोनिंदीगुरुदेवता ॥ जोनमनीवेदशास्त्रार्थी ॥ तोउत्पथामीजीपडे ॥ २६ ॥ जो-

जोगुरुदोषदर्शिसमस्तरता ॥ जोक्रोधकरीस्फुटद आसा ॥ जोधिः कारीमानापिता ॥ चित्तविक्षेपतातीनाव ॥ २७ ॥ जोसन्मानालागीं
 पाहीं ॥ साधूसज्जनानेकराद्रोही ॥ जोदोषदेखेताईताई ॥ चित्तविक्षेपपांहीयानाव ॥ २८ ॥ जोवेदपरापवादा ॥ जोकस्तुतिघेपरनिंदा ॥ जो
 विश्वासेस्थियेचेशब्दा ॥ चित्तविक्षेपबाधार्तानाव ॥ २९ ॥ जोसन्मार्गापासनीचवता ॥ पडेअधर्मअकर्मउत्पत्त्या ॥ तेहीचित्ताविक्षेपता ॥ जा
 णातत्वताउखवा ॥ ३० ॥ आपणातत्वतापरब्रह्म ॥ जाणणेहावेदमार्गउत्तम ॥ हेनेणोनीवर्तणेसकाम ॥ तोचिपरमउच्चार्य ॥ ३१ ॥ स्वर्गशब्दा
 चीउत्पत्ती ॥ सत्वगुणाचीवित्पत्ती ॥ जेणेनिजस्वरवाचीहोयप्राप्ती ॥ परीइंद्रलोकगतीतोस्वर्गनोहे ॥ ३२ ॥ अमरभुवनाजेजेगेले ॥ तेपरतो
 निपतनाआले ॥ शतशसत्वीजेमिसळले ॥ तेपावलेनिजस्वरव ॥ ३३ ॥ ऐसाजोकांसत्वगुण ॥ तोचियेथेस्वर्गजाण ॥ आतांनरकाचेंलक्षण
 तुजसंपूर्णसांगेन ॥ ३४ ॥ श्लोक ॥ नरकस्तमउन्नाहोबंध्युर्गुरुहंसरवे ॥ गृहेशरीरंमानुष्यं गुणाढ्योऽहोऽहोऽहोऽहोऽहो ॥ ४३ ॥ टीका ॥ काम
 क्रोधलोभउद्रेक ॥ तेणेंरषवळेमहामोहदेख ॥ तोबुडवीसज्ञानविवेक ॥ एकलेएकतमवाटे ॥ ३५ ॥ अरुणोदयींदाटेकुहर ॥ निविडपडे-
 अंधःकार ॥ नकळदिवसनिशाव्यवहार ॥ सूर्यचंद्रादसेना ॥ ३६ ॥ यापरीनिजचिन्ती ॥ अंधतमेवाटेरत्ती ॥ कर्तव्याकर्तव्यस्थिती ॥ एकही
 स्फुर्तीस्फुजेना ॥ ३७ ॥ ऐसातमाचाउन्नाहउद्रेक ॥ त्यानावजाणमहानरक ॥ परीयमयातनाजेदुःख ॥ तोनरकह्यणोनये ॥ ३८ ॥ यमया
 तनापापझडे ॥ माहामोहेंपापवाटे ॥ याम्यनरकतेवापुडे ॥ अतिनरकगाटेमहामोही ॥ ३९ ॥ कामक्रोधलोभदेख ॥ हेवितीनीनरकदायक ॥
 तेथमहामोहोअवश्यक ॥ जैहोयएकअंधतम ॥ ४० ॥ इतुकामिळेजेथसमुदावो ॥ त्यातेंबोलिजेउत्तमउन्नाहो ॥ ऐसाजेथघडेभावो ॥ तो
 पुरुषपाहाहोनरकरूप ॥ ४१ ॥ जोघोरनरकाप्रतीजाये ॥ त्याचातेथुनीउत्थारहीये ॥ तमउन्नाहजोकांलाहे ॥ त्याचा निर्गमनोहेमहाकल्यातीं
 ॥ ४२ ॥ ऐशीतमउन्नाहचीरव्याती ॥ ऐकोनीउत्थवकराळेचितीं ॥ ऐसेबुडतेजीवनमोरत्ती ॥ त्याचीउत्थरागतीकोणकरी ॥ ४३ ॥ ऐसाउत्थवा
 चाभावो ॥ जाणोनीबोलिलादेवाधिदेवो ॥ बुडतयातेंउत्थरीपाहाहो ॥ गुरुरावोनिजसरवा ॥ ४४ ॥ ऐसागुरुनृकोणह्यणशी ॥ मीनित्यला

गेंजाचापायाशीं ॥ तोचिचात्रपूर्णब्रह्मराशी ॥ गुरुनामतयासीबोलिजे ॥ ४५ ॥ त्याब्रह्मापरीसअधिकता ॥ गुरुसीआलीतत्त्वता ॥ ब्रह्मब्रह्म
 त्वेंहाप्रतिपादिता ॥ येहवींब्रह्माचीवार्ताकोणपुसे ॥ ४६ ॥ अजअव्ययअनंत ॥ अखेद्यअभेद्यअपरिमित ॥ हेब्रह्ममहिमासमस्त ॥ सहुरुनी
 येथविस्तारिली ॥ ४७ ॥ ऐशीऐकतांसहुरुकीर्ती ॥ जडजीवउत्थरती ॥ गुरुनामाचीमहास्याती ॥ ऐकोनिकांपतीयमकाळ ॥ ४८ ॥ त्यासह
 रुवेमहिमान ॥ करीबुडत्याचेउत्थरण ॥ निवारीजन्ममरण ॥ शिष्यसमाधाननिजदाता ॥ ४९ ॥ सहृदआप्तसरवाबंधू ॥ शिष्याचासहुरु
 प्रसिद्ध ॥ निवारुनीनरकसंमंधू ॥ परमानंदूस्वरदाता ॥ ५० ॥ आतांगृहाचेंलक्षण ॥ तुजमीसांगेनसंपूर्ण ॥ माड्यागोपुरेंधबलारेजा
 ण ॥ गृहप्रमाणेंतनळे ॥ ५१ ॥ मनुष्यदेहतोगृहाश्रम ॥ जेथंनित्यवसेमीपुरुषोत्तम ॥ तेथीलकर्मितांस्वधर्मकर्म ॥ आत्मारामउल्हासे ॥
 ॥ ५२ ॥ जानरदेहाचियेप्राप्ती ॥ इंद्रादिकदेववांछित ॥ वेदवानीजादेहाचीस्थिती ॥ निजमोक्षप्राप्तीनरदेहीं ॥ ५३ ॥ निजगृहजेसाचार ॥ ते
 जाणावेंनिजशरीर ॥ आतांआढ्यपणाचाविचार ॥ तोहीप्रकारप्रवधारी ॥ ५४ ॥ जोज्ञानगुणअतिसंपन्न ॥ जेकल्यांतीहीनवेचेधन ॥ तो
 चिआढ्यतमजाण ॥ येरतेधननैश्वर ॥ ५५ ॥ नैश्वरधनाचीआढ्यता ॥ अवश्यनेतअधःपाता ॥ ज्ञानधनेजेआढ्यता ॥ तेणेयेहानापस्र
 ह्य ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥ द्रविदोपरवसंतुष्टः रूपणोयोजितेन्द्रियः ॥ गुणेष्वसक्तधीरीशोगुणसंगोविपर्ययः ॥ ४४ ॥ टीका ॥ ऐकद्रिद्र
 चेंलक्षण ॥ गांधीअसतांकोटीधन ॥ जावेंसंतुष्टनाहीमन ॥ पयमदरिद्रीजाणयानांव ॥ ५७ ॥ जाचेगांधीनाहीकांचवरी ॥ परीसंतुष्टता
 नित्यपोरी ॥ तोचिसंपन्नसकळस्वर्धी ॥ सत्यगोष्टीहेउत्थवा ॥ ५८ ॥ गांधीअसोनियांधन ॥ जोपोरेंनस्वायआपण ॥ सदांतोखिंगंतमन
 दरिद्रलक्षणयानाव ॥ ५९ ॥ यापरीजेकृपण ॥ गेकत्याचेहीलक्षण ॥ जेविराजाबांधीसेवकनन ॥ तेबाइंद्रियांआधीनजोहोय ॥ ६० ॥
 निर्धारितांनिजरूपजाण ॥ सर्वविराजानोआपण ॥ नेत्रिमरोनीहोयदीन ॥ इंद्रियांआधीनहोउनीठके ॥ ६१ ॥ मनतयाचेआज्ञाधार
 ॥ मनाचीइंद्रियेकिकर ॥ त्याचीनाहाहोयडिंजर ॥ अजितेंद्रियेहोयथोरकृपणऐसे ॥ ६२ ॥ निजकर्मकाचीकंकर ॥ त्याइंद्रियाचेहोवाळ

गेहोरे ॥ अजिनेंद्रियत्वेअतिखरे ॥ निजोगीसुभरेकपणत्व ॥ ६३ ॥ यन्नावमाकपणपण ॥ तुजम्यासांगीतलेजाण ॥ आतांईश्वराचेस
लक्षण ॥ ऐकसंपूर्णउधवा ॥ ६४ ॥ कनकआणीकामिनी ॥ जासीनावडेमनीहुनी ॥ तोईश्वरुविभुवनी ॥ सत्यसत्यहेवाणीउधवा ॥ ६५ ॥
तुवांजितुकेकेलेप्रभ ॥ नितुकेजासीवोळगतीगुण ॥ त्याचेहीजाणीअलिप्रण ॥ ईश्वरसंपूर्णत्याजाव ॥ ६६ ॥ कनकआणिकामिनी ॥ या
चापंगस्तिमनीहुनी ॥ तोविअनिशकृजनी ॥ हेसत्यमानीउधवा ॥ ६७ ॥ शमादिसांगीतलेप्रभ ॥ त्याचेजेंविपरीतलक्षण ॥ तेंचिअनेश्वर
त्वजाण ॥ आशमादिगुणनदोई ॥ ६८ ॥ ॥ श्लोक ॥ एतउधवनेप्रभ्याः सर्वेसाधुनिरोपिताः ॥ किंवर्णितेनबहुनालक्षणं गुणदोषयोः ॥ ४५ ॥
॥ टीका ॥ उधवातुडेसकळप्रभ ॥ म्यानिरूपिलेसकळक्षण ॥ जेणेहोईजेब्रह्मसंपन्न ॥ तेसंव्याख्यानसांगीतले ॥ ६९ ॥ संसारीगुणदोषल
क्षण ॥ सांगतांअपरिमितजाण ॥ यात्वागीकरावयामौन ॥ परमकठिणगुणदोष ॥ ७० ॥ गुणदोषनायकावेकानी ॥ गुणदोषनदेखावेन
यनी ॥ गुणदोषनदोळावेवदनी ॥ गुणदोषमनीनधरावे ॥ ७१ ॥ ब्रह्मज्ञानाचेमुख्यलक्षण ॥ तेंहीबहुतनाहीनिरूपण ॥ श्लोकार्थश्रीकृष्ण
॥ स्वयंआपणसांगन ॥ ७२ ॥ ॥ श्लोक ॥ गुणदोषदृशिदोषोगुणस्तुभयवर्जितः ॥ ४६ ॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेएकादशस्कंधेभग
वदुधवसंवादेएकोनविंशोऽध्यायः ॥ १९ ॥ टीका ॥ ब्रह्मएकपरिपूर्ण ॥ तेथेंकेंचदोषगुण ॥ अविद्याक्षोभलीतेंजाण ॥ गुणदोषलक्षणवा
टवी ॥ ७३ ॥ जोदेखोलागेदोषगुण ॥ त्यासीअविद्याक्षोभलीजाण ॥ जोनंदरंगगुणदोषमान ॥ तोब्रह्मसंपन्नउधवा ॥ ७४ ॥ पराचादेखावेनीदोष
गुण ॥ हाचादोषामाजीमहादोषजाण ॥ गुणदोषनदेखावाआपण ॥ हाउतमगुणसर्वार्थी ॥ ७५ ॥ ब्रह्मीनाहीनदोषगुण ॥ हेसर्वीसत्यजोण ॥
जोदेखेगादोषगुण ॥ ब्रह्मत्वजाणतेथेंनाही ॥ ७६ ॥ जेगुणदोषदेखांलागले ॥ त्याचेब्रह्मत्वकैसेनीगेलें ॥ त्यापाशींतेवोसजाले ॥ कींकसुनीगे
लेतेथुनी ॥ ७७ ॥ जेवीरविबिंबाराहोग्राशी ॥ तेंदिवसादेखिलेनक्षत्रासी ॥ तेंअविद्याब्रह्मत्वजेंप्रासी ॥ तेंगुणदोषासीदेखिजे ॥ ७८ ॥ आद
रेंसागेंश्रीकृष्ण ॥ उधवानंदेखावेदोषगुण ॥ हेमाझेजिवीचांनिजरगुण ॥ म्यासंपूर्णसांगीतली ॥ ७९ ॥ जनींचौआशीलक्षयोनी ॥ त्यांनगु

णदोषएकेस्थानी॥नंदरवावेमनुष्ययोनी॥इतकेनमित्यमुक्त॥८०॥ह्यणसीसाचारपरिपाटी॥गुणदोषदेखावेचिती॥उखवाइंगो
 र्हाखोटी॥स्वधर्मराहारीतेभिन्न॥८१॥निजदोषनिरसावयाकारणें॥स्वधर्मकर्मआचरणें॥तेणेंगुणदोषदेखणें॥तैनागवीधावणेंतैसंजा
 लें॥८२॥साळापिकावयाशेती॥तृणजाळुनीदाढकरिती॥तेथपिकलीसाळीपैजाळिती॥तैनोंडोमातापडलीकीं॥८३॥ह्यावयादोपनि
 वृत्ती॥वेदेंचोतिलीधर्मप्रवृत्ती॥तेणेंस्वधर्मजैदोषदेखती॥तैनिजप्राप्तीनागवले॥८४॥जेवीकांसोंगेनदुनरी॥दावितीहावभावनानागोरी
 ॥परितोभावनाहीत्याचेपोरी॥स्वधर्मत्यादृष्टीकरावा॥८५॥नंदरवोनीदोषगुण॥स्वधर्ममर्यादानोसंडुन॥करावेंगास्वधर्माचरण॥हेंमुख्य
 लक्षणधर्मचें॥८६॥ऐशियास्वधर्मगती॥कर्ममळनिःशेषजाती॥साधकांनिजपदप्राप्ती॥गुणदोषस्थितीसांडितां॥८७॥गुणदोषदे
 हाचेवांई॥आत्मानित्यदेहीविदेही॥गुणदोषजाचाठांई॥सर्वथानाहींउखवा॥८८॥साधकेंनंदरवावादोषगुण॥सिद्धिसोसहजचीनाहींजा
 या॥जरीदिसोंलागलेदोषगुण॥तरीआलीनागवणदोषासी॥८९॥साधकाचीप्राप्तीबुडे॥सिद्धाचीसिद्धीतत्काळउडे॥एवंगुणदोषांचेंसांज
 डें॥दोहाकडेउखवा॥गुणदोषांपरलीस्पर्श॥तेथनठेवावीनिजदृष्टी॥हेंकळवळोभियांपोरीं॥श्रीकृष्णोंगोष्टीसांगीतली॥९१॥गुणदोषवि
 विधभेद॥ऐसेआहेतीनशिशी॥तरीपांस्वमुखेंगोविंद॥बोलिलाप्रसिध्देदानुवादें॥९२॥येचिअर्थीचाप्रश्न॥पुढेंउखवकरीलजाण॥तै
 चिद्व्यासाचेंनिरूपण॥विसावाजाणजीवशिवा॥९३॥तैथसकामआणीभक्त॥याचेअधिकारअभिव्यक्त॥स्वयेंसांगेलभगवंत॥कथा
 अद्भुतेआहे॥९४॥संतीचाविंअवदान॥श्रोतांद्वावेंसावधान॥एकाधिनवीजनार्दन॥रसाळनिरूपणपुढेंआहे॥९५॥इतिश्रीभागवंत
 महापुराणेएकादशस्कंधेएकाकारटीकायांभगवदुद्धवसंवादेएकोनविंशोऽध्यायः॥१९॥॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥॥७॥॥७॥

इति एकोनविंशतिमोऽध्यायः॥

अध्याय २०

श्रीगणेशायनमः ॥ ॐ नमोसद्गुरुचित्समुद्रा ॥ सुक्तमोतिचां चतुजमाजीधारा ॥ ज्ञानवेराग्यशक्तिहारा ॥ समाग्यनरातूद-
 शी ॥ १ ॥ तुझीखोलीअमर्याद ॥ माजीचिद्रत्नेअतिविविध ॥ देखोनिनिजप्रबोधचांद ॥ भरतेंअगाधतुजदाटे ॥ २ ॥ उलथल्यास्वा-
 नंदभरल्यासीं ॥ गुरुआज्ञामर्यादानुलंघिमी ॥ स्वानंदलहरीचढोवटीसी ॥ तुजमाजीअहर्निशीउसळती ॥ ३ ॥ बह्मविद्यामहाबंद-
 र ॥ तेथनिजभक्तीहेतारुंधोर ॥ त्यासिवागवितांतूकर्णधार ॥ पेमाचेंसाचारचढोवशीशिड ॥ ४ ॥ तेथभक्तसंतसजाननर ॥ स्वयंपाव-
 धिशीपरपार ॥ त्याचीमागुतीयेरजार ॥ सत्यसाचारखंडली ॥ ५ ॥ एकलाउनीकासेसी ॥ भवसागरीषागविशी ॥ बुडण्याचेंभयत्यासीं
 ॥ महाकल्पेसीबाधीना ॥ ६ ॥ एकबुडालेभक्तीसमरशी ॥ तेघातलेशेषशयनापासीं ॥ एकबैसलेअढबतेसीं ॥ तेब्रह्मादिकांसीनढळ-
 ती ॥ ७ ॥ तुझ्यासागरत्वाचीपरी ॥ विजातीयतिळभरी ॥ राहोंनेदिसीभीतरी ॥ हेअगाधयोरीपेंतुझी ॥ ८ ॥ अत्यंतप्रळयीजेंहाचढे ॥
 तेंसंसारहेनावबुडे ॥ बैकुंठकैलासावरताचढे ॥ मागेंपुढेंहाचिहा ॥ ९ ॥ ऐशियासद्गुरुसमुद्रोदकीं ॥ एकाएकपणेंहरीतकीं ॥ भीतरीपड-
 तांअवश्यकीं ॥ अंगिकारीएकाकीजनार्दन ॥ १० ॥ तोजनार्दनस्वयेंदेखा ॥ एकादशाचीकरीटीका ॥ तेणेंअभंगींघाल्हीनएका ॥ कवित्वलो-
 कांऐकवी ॥ ११ ॥ जनार्दनाआवडेएक ॥ तौसीएकाभेटतांदेख ॥ निजात्मभावेपडिलेंऐष्य ॥ आपुलेंनिजसुखबोलवी ॥ १२ ॥ बोलवीनि-
 जस्वरवाचीकथा ॥ त्यासिआपणचिहोयथोता ॥ मगअर्थान्यायथार्थता ॥ समाधानतादेतसे ॥ १३ ॥ यापरिगजनार्दन ॥ एकादशम-
 हाढाकरणें ॥ नव्हेमाझेयुक्तीचेंबोलणें ॥ हेस्वयेंसजानेंजाणिजेल ॥ १४ ॥ त्याएकादशाचीगतकथा ॥ एकुणिसावासंपतां ॥ गुणदोषाची
 जेकाहीवार्ता ॥ उद्वासितत्वतासांगीतली ॥ १५ ॥ गुणदोषजोदेखणें ॥ तोचिमहादोषजाणणें ॥ गुणदोषस्वयेंनदेखणें ॥ तोगुणस्याथीक-
 णोंमानिजे ॥ १६ ॥ हेऐकोनिदेवाचेंउत्तर ॥ उत्थवचमत्कारत्तायोर ॥ कायगुणदोषाचाविचार ॥ यरोघरलोकींकेला ॥ १७ ॥ तुझीचवेद-
 सुखेंआपण ॥ प्रगटिलेंगुणदोषलक्षण ॥ नेंतुमचेंवेदवचन ॥ कैवीअमान्यकरावें ॥ १८ ॥ ऐसेंविधिनिषेधलक्षण ॥ विचारितेंवेदवच-

न ॥ कांपांनिषेधीश्रीकृष्ण ॥ उद्धवतोप्रश्नस्त्वयेंपुंसं ॥ १९ ॥ विसावेअध्यायानिरूपण ॥ सांगावयागुणदोषलक्षण ॥ भक्तिज्ञानकर्म
जाण ॥ तिन्हांअधिकारभिन्नजाणेल ॥ २० ॥ उद्धवद्वयणेहेश्रीकृष्ण ॥ तूवेदरूपेआपण ॥ बोलिलासीदोषगुण ॥ तेंपरमप्रमाणआम्ही
मानूं ॥ २१ ॥ हाविधीहानिषंधा ॥ हेदाविताहेतुज्ञावेद ॥ तोवेदानुवादविषद ॥ ऐकप्रसिद्धसांगेन ॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ उद्धवउवाच ॥ ॥
विधिश्चप्रतिषेधश्चनिगमोहीश्वरस्यनं ॥ अवैक्षतेऽरविंदाक्षगुणदोषंचकर्मणां ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥ कमलनयनश्रीकृष्णा ॥ विधिनि
षेधलक्षणा ॥ दारवर्वातसेदोषगुणा ॥ तुझीवेदाज्ञाप्रसिद्ध ॥ २३ ॥ तुझियावेदाचेवेदविधी ॥ गुणदोषींजडंलीबुद्धी ॥ तेमीसांगेनप्रसिद्धी
॥ कृपानिर्धाअवधारीं ॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ वर्णाश्रमविकल्पंचप्रतिलोमानुलोमजं ॥ द्रव्यदेशवयःकालात्स्वर्गेनरकमेवच ॥ २ ॥ ॥
टीका ॥ तुझीजेगावेदवार्णा ॥ उद्यडीगुणदोषाचीरवाणी ॥ अधममध्यमोत्तममांडणी ॥ वर्णाश्रमपणींभेददावी ॥ २५ ॥ द्रव्यविहितअवि
हित ॥ हेहीवेदअसेदावित ॥ देशपुनीतअपुनित ॥ काळहीदार्वातसष्टदुष्टत्वं ॥ २६ ॥ पूर्ववर्धींचित्तनिश्चित ॥ तारुण्येतेंचिकामासक्त ॥ वा
र्थिक्येतेंअतिकुश्रित ॥ तेबुद्धिउपजवितगुणदोषवेदु ॥ २७ ॥ तुझाचिगावेददेख ॥ सूचिताहेस्वर्गनरक ॥ तेणेंकर्माचेंअवश्यक ॥ साधक
बोधकत्वतोदावी ॥ २८ ॥ वर्णाश्रमामाजीगुम ॥ प्रतिलोमानुलोमज ॥ ऐसानानाभेदभोज ॥ वेदेंचिसहजमाचविजे ॥ २९ ॥ उत्तमवर्णाचीना
री ॥ हीनवर्णाचागर्भधरी ॥ तिचीसंततीसंसारीं ॥ अभिधानधरीप्रतिलोमज ॥ ३० ॥ नेचिसंततीप्रसिद्ध ॥ सूतवदहमागध ॥ ऐशियानामा
चेंजेपद ॥ तेजाणशुद्धप्रतिलोमज ॥ ३१ ॥ हीनवर्णाचीनारी ॥ उत्तमपुरुषाचागर्भधरी ॥ तेअनुलोमजसंसारीं ॥ शास्त्रकारीबोलिजे ॥ ३२
अश्रष्टआणिमूर्धावसिक्त ॥ प्रवृत्तिकास्तआणिसारस्वत ॥ इत्यादिनावेंजेवर्तत ॥ तेजाणसमस्तअनुलोमज ॥ ३३ ॥ ऐसेनानाभेदप्रका
र ॥ अविधीविधीचाविचार ॥ वेदप्रकाशितोसाचार ॥ गुणदोषांमाहेरवेदतूझा ॥ ३४ ॥ ॥ श्लोक ॥ गुणदोषभिदादृष्टिमंतरेणवंच
स्तव ॥ निश्चेयसंकथंनृणांनिषेधपिधिलक्षणं ॥ ३ ॥ ॥ टीका ॥ हेरगुणआणिहेदोष ॥ उभयतांबैरलावीदेख ॥ तुझावेदगाअव-

श्यक ॥ होय प्रकाशक गुण दोषां ॥ ३५ ॥ धैरलाऊ निवेदवाणी ॥ चाटवी गुण दोष मांडणी ॥ तेथ मोक्षपाधिजे प्राणी ॥ वेदवचनां घु
 डेकेवीं ॥ ३६ ॥ राऊळ बोळिले आपण ॥ जेन देखावे दोष गुण ॥ तूचि ह्मणसी वेदप्रमाण ॥ तें दोष गुण देखावे ॥ ३७ ॥ एवं एकतां तुझे
 वचन ॥ उभयतां आत्मीनां गुण ॥ वेदप्रमाण कीं अप्रमाण ॥ हे स मूळ जाण कळेना ॥ ३८ ॥ तुझ्या वचनां विधासावें ॥ तें गुण दोषां
 न देखावे ॥ तुझे वेदवचन मानावें ॥ तें देखावें गुण दोषां ॥ ३९ ॥ ऐसे तुझे नियोळ जाण ॥ संशयी पडले सज्जान ॥ माइतर साधारण ज-
 न ॥ त्यांची कथा कांण येदारी ॥ ४० ॥ ॥ आशंका ॥ माझें वचन वेदवचन ॥ दोर्ता एक रूपें म्हणजी प्रमाण ॥ तरि गुण दोष दर्शन ॥
 कां पांवि न क्षण परस्परें ॥ ४१ ॥ माझे वेदाचे विधान ॥ नळतां वेदार्थांचें ज्ञान ॥ म्हणजी मोक्ष नळे जाण ॥ वेदप्रमाण या हेतु ॥ ४२ ॥ ह्या
 मोक्षामार्ज काय कठिण ॥ सकळ कर्म सांडितां जाण ॥ घरा मोक्ष ये आपण ॥ सहज चि जाणन प्रार्थितां ॥ ४३ ॥ म्हणसीं विदार्थन कळता
 ॥ कर्म करितां कां त्यागितां ॥ कदां मोक्ष न ये हाता ॥ जाणत लवना निश्चिता ॥ ४४ ॥ मासला दोरा चास र्पयोर ॥ तेथ जपतां नाना संवभार
 ॥ करितां चाजे चां चागजर ॥ मारितां तिळमर टळेना ॥ ४५ ॥ तो सादरे निरासितां जाण ॥ होय त्या सर्पाचे निरधान ॥ ते विनिर्धारितां वे
 दवचन ॥ भवभय जाण निरसे ॥ ४६ ॥ भवभयाची निरक्ता ॥ त्याना व जाण मोक्ष न चता ॥ तो वेदार्थ विण हाता ॥ न ये सर्वथा आपिकें ॥
 ४७ ॥ वेदविधान न करितां ॥ कर्म त्यागिलें उद्धता ॥ तेणें निज मोक्ष न ये हाता ॥ परी पारवांडता आंगी वाजे ॥ ४८ ॥ विधानोक्त जो कर्म
 त्यागु ॥ करूनि संन्यास घेत त्यालांगु ॥ तें म्हणसीन पडे वेदपांगु ॥ हा हि वंगु विचारु ॥ ४९ ॥ सर्व त्याग सन्यास घेण ॥ तेथ हि असे विधि
 विधान ॥ एकन होवा क्य जे श्रवण ॥ तो हि जाण वेदार्थ ॥ ५० ॥ ॥ आशंका ॥ करितां देवां पितरां देय जन ॥ ते होऊनियां प्रसन्न ॥ मो
 क्ष देतां आपण ॥ तें हि वेद विण घडेना ॥ ५१ ॥ स्वाहा करें तृप्त सर ॥ स्वधा करें तृप्त पितर ॥ वेद विनियोगें विण सर पितर ॥ प्रसन्नाकार क
 दां नळता ॥ ५२ ॥ ॥ श्लोक ॥ पितृदेव मनुष्याणां वेदश्च दक्षस्तवेश्वर ॥ येयस्त्वनुपलब्धेऽर्थेनाध्यसाधनयोरपि ॥ ४ ॥ ॥ टीका ॥

नाथिलेंचिचराचर ॥ देवमनुष्यआणिपितर ॥ वेदंप्रकाशूनिसाचारा ॥ पूज्यस्वंधोरप्रतिपादा ॥ ५३ ॥ त्याहिमाजीअतिविषम ॥
 उत्तममध्यमअधम ॥ हेत्रिविधभेदसंभवम ॥ वेदउपक्रमकरुनिदार्ढ्या ॥ ५४ ॥ यापरिगुणदोषलक्षण ॥ तुवांचिवादविलेआपण ॥ या
 नावह्मणसीमोक्षसाधन ॥ तरीकांगुणदोषनिवारिमा ॥ ५५ ॥ ऐशीयानिरूपणघडमोडी ॥ तुझेनिबोलेपडेआडी ॥ तेणेंगुणदोषाची
 परचडी ॥ बाधारोकडीआंगीवाजे ॥ ५६ ॥ अवधासंसारकल्पनिक ॥ तेथएकस्वर्गएकनरक ॥ हामोक्षहाअतिबद्दक ॥ येणेंवेदवादे
 लोकभवमविलेतुवा ॥ ५७ ॥ पूर्वापुरुषाचेपोटी ॥ नव्हीगुणदोषाचीगोटी ॥ तुझ्यावेदानुवादपरिपार्ढ्या ॥ गुणदोषीदृष्टीदृढझाली ॥ ५८
 ॥ एवंतुझेनिबोलेजाण ॥ लोकांसिआलीनागवण ॥ भोगावयानरकदारुण ॥ भ्रमकजाणवेदोक्तीतुझी ॥ ५९ ॥ ॥ श्लोक ॥ गुण
 दोषभिदादृष्टिर्निगमात्तेनहिस्वतः ॥ जिगमेनापवादश्चभिदायादितिहभ्रमः ॥ ५ ॥ ॥ टीका ॥ एवनानागुणदोषदृष्टी ॥ तुझेनिबो
 देवाटविलीसृष्टी ॥ स्वतापुरुषाचेपोटी ॥ गुणदोषदृष्टीअसेना ॥ ६० ॥ तुझ्यावेदानुवादविस्तारें ॥ गुणदोषझालेरवरें ॥ तेतुझेनीहिबलात्कारें
 ॥ चित्ताबाहेरेंननिघर्ता ॥ ६१ ॥ अनादिवेदप्रमाण ॥ हंतुझेसुरत्यवेदवचन ॥ आतांनदेखावेदोषगुण ॥ हेंनवेंवचनमानेना ॥ ६२ ॥ पहिले
 प्रकाशिलेंदोषगुण ॥ आतांनिवारावयाकायकारण ॥ हेंनकळतांसंपूर्ण ॥ भ्रमितमनहोतसे ॥ ६३ ॥ याभ्रमाचीभ्रमनिवृत्ती ॥ कृपेने
 करावीकृपामूर्ती ॥ ऐकोनिउद्धवाचीवचनोक्ती ॥ कायश्रीपतीबोलिला ॥ ६४ ॥ ऐकोनिउद्धवाचीविनती ॥ योगत्रयाचीउपपत्ती ॥ अ-
 धिकारभेदेवेदार्थप्राप्ती ॥ स्वयेंश्रीपतीसांगत ॥ ६५ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ योगास्त्रयोमयाप्रोक्तानृणांथयोविधित्सया ॥ शा-
 नंकर्मचभक्तिश्चन्योपायोऽन्योऽस्तिकुत्रचित् ॥ ६ ॥ ॥ टीका ॥ तेथमेघगंगिरावाणी ॥ गर्जेनिबोलेसारंगपाणी ॥ माझेपरमकृपे
 वांचुनी ॥ माझीवेदवाणीकळेना ॥ ६६ ॥ वेदाशास्त्रार्थेअतिसंपन्न ॥ जरीझालेअतिसज्ञान ॥ परिमाझ्याअनुग्रहेवीण ॥ माझावेदार्थ-
 जाणकळेना ॥ ६७ ॥ ब्रह्माचहंसुरवीवेदपटे ॥ त्यारीहीवेदार्थाचेंचोरवडे ॥ कर्मनातुटेविधडफुडे ॥ माझतरबापुडेतेकाय ॥ ६८ ॥ ब्र-

म्हावेदार्थआकळिता ॥ तैशांकासरवेदकांनेता ॥ ब्रह्मावेदार्थलीनहोता ॥ तैनांमिळाशितासरस्वती ॥ ६९ ॥ माझावेदाचा निर्धार ॥ तुज
 मीसांगेनसाचार ॥ ऐकउद्धवासार ॥ वेदविचारतोऐसा ॥ ७० ॥ माझावेदासिनाहीबहुबंड ॥ बृथानबोलेउदंड ॥ ज्ञानभक्तिकर्मकांड ॥ वेद
 धिकांडनेमस्त ॥ ७१ ॥ माझियावेदांचीउक्ती ॥ यातिहीतेंप्रतिपादिता ॥ यावेगळीउपायस्थिती ॥ नाहीनिश्चितीउद्धवा ॥ ७२ ॥ कोणतेतिनी
 योग ॥ कैसेअधिकाराचेभाग ॥ तेहिपुसशीजरिचंग ॥ तरीऐकसांगसांगेन ॥ ७३ ॥ ॥ श्लोक ॥ निर्विण्णानांज्ञानयोगोन्यासिनामिहक
 र्मस्त ॥ तेष्वनिर्विण्णचित्तानां कर्मयोगस्तिकामिनां ॥ ७४ ॥ ॥ टीका ॥ जेकांब्रह्मसुचनपर्यंत ॥ साचारजीवाहनिविरक्त ॥ जेविधिपूर्व-
 कसंकल्पयुक्त ॥ कर्मत्यागीनसन्यासी ॥ ७४ ॥ ऐशियाअधिकाऱ्यांकारणें ॥ ज्ञानयोगप्रकटकरणें ॥ जेकांनिजज्ञानसाधने ॥ मजपावणेंसा
 योज्यता ॥ ७५ ॥ जेकांकेवळअविरक्त ॥ विषयालागींकामासक्त ॥ त्यालागींम्यापस्तुत ॥ कर्मयोगयेथप्रकाशिता ॥ ७६ ॥ उंचनीचअधिका
 रीदेख ॥ दोनीसांगितलेसविशेष ॥ आनांतिसराअधिकारीअतिचोरव ॥ अलौकिकअवधारी ॥ ७७ ॥ ॥ श्लोक ॥ यदृच्छयामत्कथादोजा
 तः श्रद्धस्तयः पुमान् ॥ ननिर्विण्णोनातिसक्तोभक्तियोगोस्यसिद्धिदः ॥ ७८ ॥ ॥ टीका ॥ हरिकथाअवघंचिऐकती ॥ परमाज्ञीयद्वानुपजे
 चिती ॥ कोणाएकाअभिनवगती ॥ श्रद्धाउत्पत्तीयवणेंचिहोय ॥ ७८ ॥ आणिकश्रद्धेचेंलक्षण ॥ जेजेकराकथाधवण ॥ तेंहृदयींवादेअनुसंधान
 ॥ सप्रेममनउद्धासें ॥ ७९ ॥ नवलकथेचीआवडी ॥ दादतीहरिखावियागोडी ॥ हृदयींस्वानंदाचीउमेगुडी ॥ एवदीगोडीश्रवणार्थी ॥ ८० ॥ विष
 यांचेंदोषदर्शन ॥ मुरच्यत्वेचाधकृशीधन ॥ आवरावरीसनाशिम ॥ हेआढवणअहिर्निर्गी ॥ ८१ ॥ चार्थीअडकलेंफळें ॥ पानपेनाउपचारब-
 ळें ॥ तेंविंविषयदोषभोगमेळे ॥ कदाकाळेंशमेना ॥ ८२ ॥ येतांदेखोनियांभरण ॥ स्वयेंहोयकंपायमान ॥ तेंविषयभोगदर्शन ॥ देखोनि
 आपणाचळींकांपे ॥ ८३ ॥ एवंविषयीदोषदर्शन ॥ सर्वदांदेखेआपण ॥ परित्यागालागींजाण ॥ सामर्थ्यपूर्णअथिना ॥ ८४ ॥ सेवकींराजा
 बंदींधरिला ॥ तयास्त्रीचंदनादिभोगदिधला ॥ परितोविषप्रायजाला ॥ भोगींउबगलानजगत्यता ॥ ८५ ॥ एवंभोगितांत्याभोगासीं ॥

नित्यपाहेनिजनिर्गमासीं ॥ तेवींभोगिनांदाविषयासीं ॥ अहर्निशी अनुतापी ॥ ८६ ॥ यापरिजोनहेविषयासक्त ॥ नानीधडाजोनहेविरक्त ॥ या
लागींमाझाभक्तिपथ ॥ मीबोलिलोंनिश्चिनवेदवाक्यें ॥ ८७ ॥ येहिकरितांमाझीभक्ती ॥ माझ्यास्वरूपींलगेपीती ॥ सहजेहोयविषयविरक्ती
॥ एवंसिद्धिदातीभक्तिहेमाझी ॥ ८८ ॥ मीवेदोक्तबोलिलोंआपण ॥ तेहाविषययोगसंपूर्ण ॥ ज्ञानकर्मउपासन ॥ वेदोक्तलक्षणविभाग ॥ ८९ ॥
तेथकोणदेखेदोषगुण ॥ कोणासिदेहिचेंअदर्शना ॥ मध्यमभागेवर्तेकोण ॥ तेहिलक्षणअवधारीं ॥ ९० ॥ जोआसक्तविषयांवरी ॥ तोकर्म
मार्गीचाअधिकारी ॥ त्यासिगुणदोषांनाहोउरी ॥ हेंसांगेलश्रीहरीपुढिलाध्यायी ॥ ९१ ॥ जोकांविरक्तज्ञानाधिकारी ॥ तोगुणदोषांहूनिबाहेरी
॥ तोपहानांअवघेसंसारिं ॥ नदेखेतिल्लभरीगुणदोष ॥ ९२ ॥ गजआघवेंत्रमहपूर्ण ॥ तेथेकेंचेदोषगुण ॥ ऐसेजेज्ञानसंपन्न ॥ त्यांदोषदर्शनअसे
ना ॥ ९३ ॥ अतिआसक्तनाविरक्त ॥ ऐसेकांजेमाझेभक्त ॥ तेपूर्वगुणदोषदेखत ॥ परिसांडीतविवेकें ॥ ९४ ॥ भूतींभूनात्मामीपरेशा ॥ तेथदे-
खोन्नयेगुणदोष ॥ ऐसेभजननिष्ठराजहंस ॥ तेगुणदोषसांडितो ॥ ९५ ॥ मीवेदार्थीबोलिलोंदोषगुण ॥ तेदोषत्यालागींजाण ॥ पराचेदेखावेदोष
गुण ॥ हेंवेदवचनअसेना ॥ ९६ ॥ ऐसेकरावेवेदार्थश्रवण ॥ दोषत्यजूनियावागुण ॥ परिपुढिलांचादोषगुण ॥ सर्वथाआपणनदेखावा ॥ ९७ ॥ जो
ज्याचेगुणदोषपाहे ॥ तोत्याचाविभागीहोये ॥ जोपुढिलांचागुणदोषगाए ॥ तोनिरयाजायेतेणेदोषें ॥ ९८ ॥ आनांकर्माचाअभिकारू ॥ सांगताहे-
सारंगधरू ॥ नोजाणोनियांविचारू ॥ कर्मदिरूकरावा ॥ ९९ ॥ ॥ श्लोक ॥ तानत्कर्माणि कुर्वीत न निर्विद्येत यावता ॥ सक्तथाश्रवणादोषा
श्रद्धायावन्न जायते ॥ १०० ॥ टीका ॥ तंवचिकरावाकर्मदरा ॥ जंवविरक्तीनुपजेसाचार ॥ दांकल्याविरक्तीचेघरा ॥ स्वर्गसंसारमळपाय ॥ १००
॥ होकांभिलियाभिष्टान्ना ॥ परतोनिश्चिदानधरारसना ॥ तेविषयभोगींजाणा ॥ साचारमनाविच्छरीउपजे ॥ १०१ ॥ तेथकर्माचीपरिपाटी ॥
समूखरवुंदर्शनाजोडी ॥ कंदैययोगेंउल्हासपोदी ॥ माझ्याकथेंचाउढीश्रवणादरू ॥ १०२ ॥ करितांमाझीकथाश्रवण ॥ प्रेमेंचोसंडेअंतःकरण ॥ वि-
रसेदेहगेहाचीआटवण ॥ तेथेंप्रत्ययायजाणवार्थाना ॥ १०३ ॥ जेसेंमाझेकथेंचेंश्रवण ॥ तेसेंचिमाझेहृदयीश्रवण ॥ तेथेंप्रत्ययायधरीचरण ॥ ये

धूनबोद्धवामाझीझाली॥१०४॥ करितांमत्कथाश्रवण॥ लोटत्याकोटिकर्माचरण॥ प्रत्यवायनबार्धाजाण॥ हायनापनकथेचा॥५॥
 श्लोक॥ मत्कर्मकुर्वतांपुंसांकर्मलोपोभवेद्यदि॥ तत्कर्मतेषांकुर्वीतितिस्वःकोट्योमहर्षयः॥१०॥ ॥ टीका ॥ माझीकरितांसायेंनभक्ती॥ भक्ता
 चीनित्यकर्मैरहती॥ तेतीसकोटीवर्षासहंती॥ संपूर्णकरितीकर्मत्याचीं॥६॥ एवढेमत्कथेचेंमहिमान॥ माझेकरितांकीर्तनपूजन॥ तथेप्रत्यवाया
 चेंतोडकोण॥ जेंसंसुरववदनदाऊंशके॥७॥ होकांपूर्णविरक्तनर॥ कांमाझेसेवेसीजोतत्पर॥ तेथकर्मबापुढेंकिंकर॥ हेंस्वयेंश्रीधरबोलिला॥८॥
 ॥ कर्मैकरितांस्वधर्मास्थिती॥ उद्धवाआहेमाझीप्राप्ती॥ तेमांसांगेनतुजप्रती॥ यथानिगुतीअवधारीं॥९॥ श्लोक॥ ॥ स्वधर्मस्थोयजन्यसैर-
 नाशीःकामउद्धव॥ नयातिःस्वर्गनरकोयद्यन्यन्नसमाचरेत्॥११॥ ॥ टीका ॥ गृहस्थाश्रमीस्वधर्मास्थिती॥ जरीविचरेअनन्यगती॥ तरिये
 थेंचिलाहेविरक्ती॥ सनिश्चितीउद्धवा॥१०॥ अनन्यगतीचेंविवरण॥ तेंतूम्हणशीलकोण॥ ऐकत्याचेंहेलक्षण॥ समूळगुणसांगेन॥११॥ पर
 दारापरद्रव्यरती॥ परावादाचीविरक्ती॥ इनावनारकीगती॥ जाणनिश्चितीनिर्धारू॥१२॥ दिविभोगाचेंनिश्चरणें॥ ज्याच्यामनाचेंबैसेधरणें॥
 कर्मैतदनुकूलकरणें॥ तेंस्वर्गभोगणेंअलोट॥१३॥ याजाणदोह्नांअनन्यगती॥ यांतूनिकाढूनियांवृती॥ यज्ञादिकीमजयजिती॥ तेंनैराश्यास्थि-
 तीनित्यनैमित्यें॥१४॥ तेंनपडेस्वर्गाचेंपेणें॥ नयडेनरकासिजाणें॥ येचिलोकांविरक्तहोणें॥ तेंचिबोलणेंहरिबोले॥१५॥ ॥ श्लोक॥ अस्मि
 लोकेवर्तमानःस्वधर्मोऽनघःशुचिः॥ ज्ञानंविशुद्धमाप्नोतीमद्भक्तिंवायटच्छया॥१२॥ ॥ टीका ॥ असनांयेलोकांवर्तमान॥ ऐसेंकरितांस्व
 धर्माचरण॥ होयपुण्यपापाचेंनिर्दळण॥ निर्मळत्वेजाणतोअतिपवित्र॥१६॥ तेथनिरसोनिभवमान॥ प्रकाशेमाझेशुद्धज्ञान॥ कांसप्रेममाझेभज
 न॥ पराभक्तीजाणतोलाहे॥१७॥ जेभक्तिमाजीमीआपण॥ सदाहोयभक्ताआधिन॥ तेथमोक्षासहीतज्ञान॥ येऊनिजाणपायांलागे॥१८॥
 ऐकज्ञानाचापरिपाक॥ संसारानावमहादुःख॥ मोक्षतोम्हणेपरमस्वरव॥ मद्भक्तदेखदोनीनमनीं॥१९॥ सप्रेमकरितांमाझेभजन॥ नाठवेभवभा
 यबंधन॥ तेथमोक्षासिंपुसेकोण॥ मद्भक्ताभक्तिचापूर्णउल्हासा॥२०॥ ज्यातेम्हणतीमहादुःख॥ तेभक्तांसिभगवद्रूपदेख॥ ज्यातेम्हणतीप

रमस्करव ॥ तेहि अवश्य कर्मगवन ॥ २१ ॥ यापरिभक्तमाझाभजनीं ॥ विसरलास्करवदुःखेदोनी ॥ मी एकमजवांचुनी ॥ आनभिभवनीं देखेना ॥ २२ ॥ ऐशीमाझीभक्तिपूर्ण ॥ साधूनिआणितानयेजाण ॥ जेंसीभगवंतहोयप्रसन्न ॥ तेंयदृच्छाजाणहेभक्तिलाभे ॥ २३ ॥ मीकैसेनिहोयप्रसन्न ॥ ऐसेंकलीलतुझेमन ॥ तेथनरदेहमाकारण ॥ माझेप्रसन्नपणव्हावया ॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ स्वर्गिणोऽप्येतिमिच्छन्तिलोकंनिरधिणस्तथा ॥ साधकंज्ञानभक्तिभ्यामुभयंतदसाधकं ॥ १३ ॥ ॥ टीका ॥ ज्यासिस्वर्गभोगाचीथोरजोडी ॥ जीहांअमरत्वाचीउभविहीगुटी ॥ जेपडलेस्वर्गाचेबादवडी ॥ तेवांछितीआवडीनरदेहांते ॥ १२५ ॥ नरकयातनामहाघोर ॥ जीहांभोगिलेभोगथोर ॥ तेमनुष्यदेहांतेनर ॥ अतिसादरवांछिती ॥ २६ ॥ नरदेहपरमपावन ॥ जोभक्तिज्ञानाचेंआयतन ॥ जेणेंसाधेब्रह्मज्ञान ॥ तोधन्यधन्यनरदेह ॥ २७ ॥ जेणेंनरदेहेंजाण ॥ निःशेषरतुं देजन्मभरण ॥ जेणेंजीवपावेसमाधान ॥ स्वानंदधनस्वयेंहोय ॥ २८ ॥ ज्यानरदेहाचेसंगती ॥ होयअविद्येचीनिवृत्ती ॥ लाभेभगवत्पदपामी ॥ हेधिरव्यानरव्यातीनरदेहां ॥ २९ ॥ ज्यानरदेहाचीपामी ॥ प्राणिमात्रवांछिती ॥ प्राणीबापुडेतेकती ॥ स्वयेंप्रजापतीनरदेहवांछी ॥ ३० ॥ ऐसेनरदेहाचेंश्रेष्ठपण ॥ येथसाधेभक्तिज्ञान ॥ परिभक्तिज्ञानास्तवजाण ॥ मनुष्यपणसाधेना ॥ ३१ ॥ ॥ श्लोक ॥ ननरःस्वर्गतिंकांक्षेन्नारकींवाविचक्षणः ॥ नेमंलोकचकांक्षेनदेहावेशात्प्रमाद्यति ॥ १४ ॥ ॥ टीका ॥ झालियानरदेहाचीपामी ॥ अधर्मेहोयनरकगती ॥ कांसंचितांपुण्यसंपत्ती ॥ तेणेंस्वर्गपामीअनिवार ॥ ३२ ॥ स्वर्गेहोयपुनरावृत्ती ॥ नरकींघोरदुःखपामी ॥ सांडोनिदेहाचीपीती ॥ नरदेहींआसकीधरूंम्हणसी ॥ ३३ ॥ मनुष्यदेहाचीआवडी ॥ तेचिदेहबुद्धिरोकडी ॥ जेथकामक्रोधाचीपडेउडी ॥ प्रमादकोडीक्षणक्षणा ॥ ३४ ॥ नरकस्वर्गइहलोक ॥ याचीपीतिसांडुनिदेख ॥ साधावेंगाअवश्यक ॥ ज्ञानचोरवकांनिजभक्ती ॥ ३५ ॥ ज्ञानसाधावयालागींजाण ॥ कष्टावेनलगेगाआपण ॥ सप्रेमकरितांमाझेभजन ॥ दवडितांज्ञानघररिगे ॥ ३६ ॥ गव्हांचीराशीजोडल्याहातीं ॥ सकळपदार्थेंत्याचीहांती ॥ तेविंआतुडल्यामाझीभक्ती ॥ ज्ञानसंपत्तीघररिगे ॥ ३७ ॥ इव्यज्ञालेयाआपुलेहातीं ॥ सकळपदार्थंघरासयेती ॥ तेविंजोडल्यामाझीभक्ती ॥ भक्तिसुक्तीहोतीदासी ॥ १३८ ॥ म्हणसीकरितांभगव

भूक्ती ॥ विघ्नं लब्धवया आढयेती ॥ मीसुदर्शनघेउनीहाती ॥ राखें अहोरात्री निजभक्तां ॥ ३९ ॥ पक्षाचे निनामोचारे ॥ म्याचे श्यातारिली
 चमत्कारे ॥ पाडूनि विघ्नाचे दातेरे ॥ म्याच भिचारे उद्धरिली ॥ ४० ॥ यालागीं नरदेहावावे ॥ जो करी माझे भजन ॥ नोचि संसारीं धन्य धन्य ॥ उ-
 त्त्वा जाण विशुद्धी ॥ ४१ ॥ भावें करितां माझे भक्तीसीं ॥ भाविक उद्धरी मी हृषीकेशी ॥ जेचढले ज्ञानाभिमानासीं ॥ ते म्यांय मासीं निरोपिले
 ॥ ४२ ॥ साधितां माझे भक्तिकां ज्ञान ॥ ज्यासिच दे ज्ञानाभिमान ॥ तो म्याआपुले निहांतें जाण ॥ दिधला आंढण महादोषां ॥ ४३ ॥ उद्धवातुं ऐसें
 म्हणशी ॥ तेकां दिधले यमापाशीं ॥ तो जाचुनियां महादोषी ॥ ज्ञानाभिमानासीं साडवी ॥ ४४ ॥ यालागीं सांडीनि देहाभिमान ॥ भावें करितां
 माझे भजन ॥ पूर्वलि साधूसज्ञान ॥ नर देह जाण मज पावले ॥ ४५ ॥ ॥ श्लोक ॥ एतद्दिद्व्यात्पुरा मृत्योरभवाय घटेन सः ॥ अममत्त इदं ज्ञा-
 त्वामर्त्यमप्यर्थसिद्धिदं ॥ १५ ॥ ॥ टीका ॥ केवळ अस्थिचर्म सूत्रमळ ॥ पाहतां देहो अतिक्रमळ ॥ परिब्रम्ह परिपूर्ण निश्चळ ॥ हें निर्मळ
 फळ येणें साधे ॥ ४६ ॥ ऐसें नरदेहाचें कारण ॥ जाणोनि पूर्वलि सज्ञान ॥ सांडोनियां देहाभिमान ॥ ब्रम्हसमाधान पावले ॥ ४७ ॥ देहनिंद्य म्हणो-
 निसांडावा ॥ तरी येवढाला भहारवावा ॥ वंद्य म्हणोनि प्रतिपाळावा ॥ तें नेईल रौरवा निश्चित ॥ ४८ ॥ देहसांडावाना सांडावा ॥ येणें परमाथेचि
 साधावा ॥ तें सावधान ऐका उद्धवा ॥ गुप्त निज ठेवा सांगेन ॥ ४९ ॥ जेणें देह वादेभवभावो ॥ तेणेंचि देहें करी पहाहो ॥ होय संसाराचा आभा-
 वो ॥ अहंभावो सांडितां ॥ ५० ॥ सांडावया देहाभिमान ॥ पूर्वलि साधूसज्ञान ॥ होऊनि नित्य सावधान ॥ ब्रम्हसंपन्न मद्रुपें ॥ ५१ ॥ नर देह ब्र-
 ह्मप्राप्ती ॥ ऐसें मानूनि निश्चिती ॥ म्हणसी विषयभोगाचे अंती ॥ ब्रम्हस्थिती साधीन ॥ ५२ ॥ ऐसें विश्रवामतां आपण ॥ रोकडी आली ना
 गवण ॥ देहास वेंलागलें मरण ॥ हरिहरां जाण दळेना ॥ ५३ ॥ एवंच देहाचें अभिवार्य मरण ॥ तें केव्हां घेईल न कळे जाण ॥ यालागीं पूर्वीचि-
 आपण ॥ निजस्वार्थ जाण साधावा ॥ ५४ ॥ धरितानं नरदेहाची गोडी ॥ अवचित आदळेय मधाडी ॥ बुडेल निज स्वार्थाची गोडी ॥ तें निज नि-
 याडी हरिसांगे ॥ १५५ ॥ ॥ श्लोक ॥ छिद्यमानं यमेरे तैः कृतनीडं वनस्पतिः ॥ स्वर्गः स्वर्केन मुत्सृज्य क्षेमं याति ह्यलं पटः ॥ १६ ॥ ॥

टीका ॥ जेविकांवृक्षाचेअग्नीनीड ॥ पक्षीकरूनिवसेअतिगूढ ॥ तळींत्याचिवृक्षाचेंबूड ॥ छेदिनीसहृदनिर्दयनर ॥ ५६ ॥ तेंदेखोनिवृक्षछे
 दन ॥ पक्षेंसांडोनिथहाभिमान ॥ पळात्यापाधिजेकल्याण ॥ राहातांमरणअचुक ॥ ५७ ॥ त्यावृक्षाचियाऐसेंजाण ॥ देहासवेंलागलें-
 मरण ॥ तेथेंजीवासीरहातांजाण ॥ दुःखदारुणअनिवार ॥ ५८ ॥ ॥ श्लोक ॥ अहोरात्रेंस्थित्यमानंबुध्वायुर्मयवेपथुः ॥ मुक्तसंगःपरं-
 बुध्वा निरीहउपशाम्यति ॥ ५९ ॥ ॥ टीका ॥ अहोरात्रआयुष्यभंग ॥ कळिकाळाचासवेगवेग ॥ हाजाणनीचनवारोग ॥ अतीसांग-
 लागला ॥ ५९ ॥ काळेंकाळवयसारवातु ॥ हादेखोनिआयुष्याचाधातू ॥ जाणोनिरदेहाचाप्रांतु ॥ होयअनासक्तुदेहगेहा ॥ ६० ॥ जा-
 णोनिदेहाचेंक्षणीकपाण ॥ त्यागावयादेहाभिमान ॥ साधावयाभक्तिज्ञान ॥ अतिसावधानजोहोय ॥ ६१ ॥ नसांडितांदेहाभिमान ॥ आंगींआ-
 दळेजन्ममरण ॥ नेणेंभयेंकंपायमान ॥ वैराग्यपूर्णस्वयेंधरी ॥ ६२ ॥ वैराग्ययुक्तकरितांभक्ती ॥ होयदेहाभिमानाचीनिवृत्ती ॥ तेंधरि-
 येज्ञानसंपत्ती ॥ पायांलागतीमुक्तीचारी ॥ ६३ ॥ ऐशीझालियानिजात्मपाती ॥ सहजेंचिराहेप्रवृत्ती ॥ निवृत्तीसीहोयनिवृत्ती ॥ संसाराची
 शांतीस्वयेंहोय ॥ ६४ ॥ ऐसेनरदेहायेउनीदेख ॥ पुरुषपावलेपरमस्वरु ॥ हेंनसाधितीजेमूर्ख ॥ त्यासिदेवोदेखनिंदित ॥ ६५ ॥ ॥
 श्लोक ॥ नृदेहमाद्यंफलभंसकुलंभंसंभवंसकल्यंगुरुकर्णधारं ॥ मयानुकूलेननभस्वतेरितंपुमान्भवाब्धिननरेत्सआत्महा ॥ ६६ ॥ ॥ टी-
 का ॥ चोंच्याशीलक्षजीवयोनी ॥ त्यांतमनुष्यदेहावांचुनि ॥ अधिकारीब्रह्मज्ञानी ॥ आनकोणीअसेना ॥ ६६ ॥ जेणेंदेहेंहोयमाझीप्रा-
 मी ॥ यालागींआद्यदेहोह्मणती ॥ याचीदुर्लभगाअवासी ॥ भावेंपावतीनरदेहा ॥ ६७ ॥ सहृदह्मणेंजेअव्यंग ॥ अविकळसकळभो-
 ग ॥ नव्हेबहिरेंसुकेंअंधपंग ॥ सर्वोंगसांगसंपूर्ण ॥ ६८ ॥ भरतखंडींदेहप्रप्ती ॥ हेपरमभाग्याचीसंपत्ती ॥ तेथहीविवेकूपरमार्थी ॥ त्या-
 चावशवर्नीमीपरमात्मा ॥ ६९ ॥ मीपरमात्माजेथवशवर्नी ॥ तेथस्वरुपांचीकेवाकिर्ती ॥ परिहादेहनयेपुढती ॥ दुर्लभपातीनरदेहा ॥
 ७० ॥ जोखितांपुण्यपापसमान ॥ तेंनरदेहाचीप्राप्तीजाण ॥ तेंपुढतीपावावयाआपण ॥ जोरबूनिकर्माचरणकोणीनकरी ॥ ७१ ॥

पुण्यझालिया अधिक ॥ स्वर्गभोगणें अवश्यक ॥ पापाचें वाटल्या तुक ॥ भोगावे नरक अनिवार ॥ ७२ ॥ ऐशी कर्माची गती गहन ॥
 एथ काकतालीन्यायें जाण ॥ अवचटें लाभे माणूस पण ॥ भवाब्धीतारण महातारूं ॥ ७३ ॥ सकल भद्राणि जे अविकळ ॥ सकल म्हणि
 जे अविकळ ॥ सकल म्हणजे विवेकशील ॥ यांसी वागविता केचळ ॥ नावाडा अतिकुशल कर्णधार ॥ ७४ ॥ कानीं निज गुज उपदेश
 ता ॥ यालागीं कर्णधार म्हणता तत्वता ॥ कानीं धरितां चिऊदूरी भक्तां ॥ यालागीं सर्वथा गुरु कर्णधार ॥ ७५ ॥ भवाब्धीमाजी नर देह तारूं
 ॥ तेथ सद्गुरू तोचि कर्णधार ॥ त्यासि अनुकूल वायू मी श्रीधर ॥ भवाब्धीपर पारू पावावया ॥ ७६ ॥ कैसा गुरु कर्णधार कुशल ॥ आवर्त रव-
 ळाळ आदळ ॥ चुकवूनि विवल्पाचे कळोळ ॥ साम्य पाणिटाळ सवेग काटी ॥ ७७ ॥ लाऊनि विवेकाचे आवले ॥ तोडिती कर्माकर्मचीं जळें ॥
 भजनशिडाचे निबळें ॥ नावचाले सवेग ॥ ७८ ॥ कसकोधादि महामासे ॥ तळपती घ्यावया आंविसें ॥ त्याघालूनि शांतिचे निपाशें ॥ तारूं उल्हा
 सें चालवी ॥ ७९ ॥ ठांकतां सारूण्यादि बंदरें ॥ तारूवामाजी अती गर्जें ॥ लागलीं अनुहात तुरें ॥ जयजय करें गर्जती ॥ ८० ॥ नेतां सलोक तेचे पे
 ठे ॥ तारूं उलघेल अवचटें ॥ लावितां समीप तेचे वाटे ॥ तारूं दाटे दोहींसवां ॥ ८१ ॥ कसवें स्वरूप तेमाजी स्थिर ॥ तंव तोटांचनी चाउतारूं ॥ ऐ
 साजाणो नियां निर्धारूं ॥ लोटिलें तारूं सायुज्यामाजी ॥ ८२ ॥ ते धार्मिकाची धर्मपेठ ॥ नाहीं सकल सारारवट पट ॥ वस्तु अवधीच चोरवट ॥ घ्या
 वीयेक वाट संवसाटी ॥ ८३ ॥ ऐसें दुर्लभ नर देहाचें तारूं ॥ जेथ मी गुरु रूपे कर्णधार ॥ येणें नतरेच जो संसार ॥ तो जाणावानरू आत्महं-
 ता ॥ ८४ ॥ नर देह येचिला विषयासाठी ॥ पुटे नरक भोगावया कल्पकोटी ॥ तरी आपुले निहाते निजपोटी ॥ शस्त्रदाटी स्वयें जेवी ॥ ८५ ॥
 परपारा अवश्य आहे जाणें ॥ नेणें नाव फोडूनि भाजिजे चणें ॥ कांपां धरुणें जाळूनि ताणें ॥ हिंवाभेणें सूजानीं ॥ ८६ ॥ तेसें येथ झालें गासाच
 र ॥ थित्यानर देहानागवले नर ॥ पुटां दुःखाचे डोंगर ॥ अतिदुस्तर बोंडवले ॥ ८७ ॥ सकळ योनी विषयासक्ती ॥ सर्वांसि आहे निश्चिती ॥ नर
 देही तें शी विषय स्थिती ॥ तें तोटां माती फडलीकीं ॥ ८८ ॥ पावोनि श्रेष्ठ नर शरीर ॥ जो नुतरेचि संसार पार ॥ तो आत्महत्या नर ॥ सत्य सा-

चारउद्धवा ॥८९॥ कोटिबम्हहत्यागोहत्यांसी ॥ प्रायश्चित्तआहेशास्त्रार्थेसी ॥ परीआत्महत्याघडेज्याशीं ॥ प्रायश्चित्तत्यासींअसेना
 ॥९०॥ जोआत्महत्याकरूनिनिमाला ॥ तोमरनांचिनरकासिगेला ॥ प्रायश्चित्ताकोणआहेउरला ॥ माशास्त्रार्थेबोलाबोलवे ॥९१॥
 अमृतविकूनिकांजीप्याला ॥ तैसानरदेहांविषयभोगिला ॥ हाथोरनाडजीवासिझाला ॥ विसरोनिआपुलानिजस्वार्थ ॥९२॥ अ
 सोतयामूर्खाचियागोठा ॥ ऐकउत्तमाचीहातवरी ॥ जेवेदार्थपरिपाटी ॥ निजहितादृष्टीसावध ॥९३॥ अतिविरक्तजेस्वभावे ॥ ति
 हींकायकर्तव्यकरावे ॥ कोणाअर्थातैत्यजावे ॥ तेंचिदेवेंसांगिजेतें ॥९४॥ ॥ श्लोक ॥ यदारंभेषुनिर्विण्णोविरक्तः संयतेन्द्रियः
 ॥ अभ्यासेनात्मनोयोगीधारयेदचलंमनः ॥९५॥ ॥ टीका ॥ जोकर्मारंभींचविरक्त ॥ फळाशेनातळेज्याचेंचित्त ॥ मजनिजमोक्ष
 व्हावायेथ ॥ हेहिपोटांतस्मरेना ॥९५॥ रवडतरवैराग्याचीदृष्टी ॥ इंद्रियांसीविषयाचीगोष्टी ॥ करूंचिनेदिमहाहटी ॥ धारणानेहटी
 दृढराहे ॥९६॥ करूनियांश्रवणमनन ॥ माझ्यास्वरूपाचेंअनुसंधान ॥ अरवंडकरीनिजध्यासन ॥ तिळभरीमनढळोनेदी ॥९७॥
 धरोनिधारणेचेंबळ ॥ स्वरूपीमनअचंचळ ॥ अणुभरीहोऊंनेदीविकळ ॥ राखेनिश्चळनिजबोधें ॥९८॥ एकाकीमनपाहें ॥ स्वरू
 पीकेंचेंनिश्चळहोये ॥ त्याअभ्यासाचेउपायें ॥ स्वयेंसांगताहेश्रीकृष्ण ॥९९॥ ॥ श्लोक ॥ धार्यमाणंमनोयर्हिभ्राम्यदाश्चनव
 स्थितं ॥ अतंद्रितोऽनुरोधेनमार्गेणात्मवशंनयेत् ॥१०॥ ॥ टीका ॥ स्वरूपीलावितांअनुसंधान ॥ जरीनिश्चळनहेमना ॥ नसां
 डाआपुलेगुण ॥ चंचळपणस्वभावे ॥१००॥ साधकआळसेविकळे ॥ कांआठवीविषयसोहळे ॥ तेंस्वरूपीहूनिमनपळे ॥ निज
 चंचळेस्वभावे ॥११॥ तेथेनेहहूनिआसन ॥ स्वयेंहोऊनिसावधान ॥ स्मरोनिसद्गुरूचेचरण ॥ स्वरूपीमनराखावे ॥१२॥ ॥ आ
 शंका ॥ नेदितांविषयदान ॥ हटावलेंक्षोभेमन ॥ तरीनसांडोनिअनुसंधान ॥ द्यावेंअन्नपानविधानोक्त ॥१३॥ सर्पापाजिलेंपीयू
 ष ॥ तेंचिपरतोनिहोयबीष ॥ तेवीमनासींदेतांविषयस्वरू ॥ अधिकदेखवरवळे ॥१४॥ ऐसेंद्यावेंविषयदान ॥ जेणेंआक

बलेंराहेमन ॥ तेविअर्थीचेंनिरूपण ॥ स्वयेनारायणसांगन ॥ २१ ॥ ॥ श्लोक ॥ मनोगतिनविस्तृजेज्जितपाणोजितेंद्रियः ॥ सत्तसं
 पन्नयाबुध्यामनआत्मवशंनयेत् ॥ २१ ॥ ॥ टीका ॥ मोकळेंनसांडुनिमन ॥ नसोडुनिअनुसंधान ॥ करावेंअन्नपानशयन ॥ हें
 विषयदाननिजहिता ॥ ६ ॥ साधकेंसाधूनिआपण ॥ जरीजितिलेंद्रियपाण ॥ तरीमोकळेंसोडुनयेमन ॥ स्वरूपेंनेहटूनराखावें ॥ ७ ॥
 जोमनासीविश्वासला ॥ तोकामक्रोधीनागवला ॥ संकल्पविकल्पीलुटिला ॥ विसंभिलामायामोहें ॥ ८ ॥ जाणोनिमनाचेंमहाबळ ॥
 त्यासिविवेकद्यावामोकळ ॥ तोहालोंनेदीकेवळ ॥ करीनिश्रवळनिजांगें ॥ ९ ॥ मनाविवेकाचेउभयसंधी ॥ स्तवसंपन्नहोयबुद्धी ॥ तेवि
 षयाचेकंदळेदी ॥ तोडीउपाधीसविकार ॥ १० ॥ मनजेथजेथपळोनिजाये ॥ तेथतेथविवेकउभाराहें ॥ मगसत्त्वबुद्धीचिनिसाह्यें ॥ मोडी
 पायमनाचे ॥ ११ ॥ ऐसेंमनाचेरवुंटलियावळ ॥ मनस्वरूपीहोयनिश्रवळ ॥ जेवींजळजारकेवळ ॥ टाकेगंगाजळवस्तीसीं ॥ १२ ॥
 यापरीस्वरूपीमन ॥ स्वयेपावेसमाधान ॥ तोचियोगपरमपावन ॥ समाधानजीवशीवा ॥ १३ ॥ जीवपरमात्म्याचीएकात्मता ॥ तोच
 परमयोगतत्त्वता ॥ येचिविरवींचीकथा ॥ अश्वहृष्टांताहरीसांगे ॥ १४ ॥ ॥ श्लोक ॥ एषवैपरमोयोगोमनसःसंग्रहःस्मृतः ॥ हृदय-
 शतमन्विच्छन्नुदम्यस्येवार्धतोमुहुः ॥ १५ ॥ ॥ टीका ॥ जैसावारूउपलाणू ॥ वश्यकरीअश्वसाहणी ॥ मागेंतरटांचाकरझणाणी
 ॥ पुटेंराखेनेहटूनिरागवाग ॥ १५ ॥ तेथजेजेंपाऊलवोजाकरी ॥ तेथमानदेजीजीकरी ॥ जेथफुटोनिपडेबाहेरी ॥ तेथतरुमारीसब
 र्म ॥ १६ ॥ जेथहटावलानसांडीरवोडी ॥ तेठायींदेमोकळीचाडी ॥ परीनिःशेषणडीनासोडी ॥ ऐसापडिपाडींराखन ॥ १७ ॥ दमनीदे
 र्वोनिअत्यादरू ॥ स्वामीहृदयजाणेवारू ॥ आणिवारूचाचेंअभ्यंतरू ॥ कळेसाचारूस्वामीसीं ॥ १८ ॥ ऐसेंउभयशरीरऐक्ययो
 गें ॥ वारूनधरितांरागवागें ॥ अडणेंउडणेंसांडीवेगें ॥ मगनाचोंलागेमोकळा ॥ १९ ॥ ऐसेंवश्यकेलियाअश्वानें ॥ मगकर्त्याचियाम
 नोगतें ॥ वारूनाचेकाचेनिरुतें ॥ यापरीमनातेंदमावें ॥ २० ॥ मनोजयोकीजेआपण ॥ तोचियोगपरमकारण ॥ हेंमागिलेंश्लोकीं-

निरूपण ॥ तुजम्यासंपूर्णसांगीतले ॥ २१ ॥ नरदेहमाघयाम्भोकाचे अंतां ॥ कर्मवैराग्यद्वारामुक्ता ॥ आनांसांगीतलीहोस्थिती ॥ उत्तम
 गतीअभ्यास ॥ २२ ॥ सुरव्यतासांख्ययोगेमाझीप्राप्ती ॥ तेमीसांगेनतुजप्रती ॥ मिथ्यासंसारचीस्फूर्ती ॥ ब्रह्मसंवितीसाचार ॥
 २३ ॥ हेज्ञानगहननिरूपण ॥ तुजमीसांगेनगुह्यज्ञान ॥ जेंअसोनित्रिगुणीवर्तमान ॥ अलिमजाणगुणकार्या ॥ २४ ॥ तुजमीसांगे
 नगुह्यज्ञान ॥ हेऐकोनिदेहाचेवचन ॥ उद्धवस्वयेविज्ञालाकान ॥ अतीसावधानध्रुवणार्थी ॥ २२५ ॥ देरवोनिउद्धवाचाअत्यादर
 ॥ आर्त्तचित्तचकोरचंद्र ॥ निजज्ञानगुणसमुद्र ॥ काययादवेद्रुबोलिला ॥ २६ ॥ ॥ श्लोक ॥ सांख्येनसर्वभावानांप्रतिलोमतः ॥
 मवाप्ययावन्स्याचेन्मनोयावत्प्रसीदती ॥ २३ ॥ ॥ टीका ॥ जेंसृष्टिपूर्वालिप्त ॥ तेंचिसृष्टीउदयीसृष्टीआंत ॥ महत्त्वादिदेहप
 र्यंत ॥ तलींअनुगततेविचस्त ॥ २७ ॥ आणिसृष्टीचास्थितीविशेषी ॥ गुणकार्यातेंतेंचिप्रकाशी ॥ शेरवीगुणकार्यातेंथारी ॥ उरेंअ
 वशेषीतेंवस्त ॥ २८ ॥ नाघडतांसोनिचीसाचें ॥ नागघडवितासोनेपणनवचे ॥ नागमोडितांसोन्याचें ॥ घडमोडीचेंभयनाहीं ॥ २९ ॥ मे
 घापूर्वांशिरुद्रगगन ॥ मेघविराट्यागगनींगन ॥ मेघासबाह्यगगनजाण ॥ अलिमजाणसंचलें ॥ ३० ॥ तेवीउत्पत्तीस्थितीप्रळयांती
 ॥ वस्तुसंचलीअलिप्तस्थिती ॥ तेहिविरवींचीउपपत्ती ॥ उद्धवातुजप्रतीसांगेन ॥ ३१ ॥ कुल्लाळजेंजेंभांडेंघडित ॥ त्यासिसृष्टिकानित्य
 व्याप्त ॥ तेवीजेंजेंतत्वउपजत ॥ तेंतेंव्यापिजतवस्तूनें ॥ ३२ ॥ सागरीजेंजेउपजेलहरी ॥ तींसिजळसबाह्यांतरी ॥ तेवींमहत्त्वादिदेह
 वरी ॥ सबाह्याभ्यंतरीचिन्मात्र ॥ ३३ ॥ होकांजोपदार्थनिएजे ॥ तोआकाशेंव्यापिजेसहजे ॥ तोविजेजेंतत्वउपजे ॥ तेंतेंव्यापिजेचें
 तन्य ॥ ३४ ॥ अनुलोमेंपहातांयावरी ॥ वस्तुवेगळेंतिळमरी ॥ काहींनिदिसेगाबाहेरी ॥ निजनिर्धारविचारिनां ॥ ३५ ॥ पृथ्वीणासूनि
 प्रकृतीवरी ॥ लयोपहातांप्रतिलोमकरी ॥ जेवींजळगाराजळाभीतरी ॥ तेविलयोचिन्मात्रींतलांचा ॥ ३६ ॥ प्रकृत्यातलेंप्रबळीं ॥
 विकारोनीलयागेलीं ॥ वस्तूअलिप्तपणेंसंचली ॥ नाहींमारवलीअणुमात्र ॥ ३७ ॥ एवंउत्पत्तीस्थितीप्रळयांत ॥ वस्तूअविनाशी

अलिप्त ॥ नित्यशुद्धबुद्धमुक्त ॥ जाण निश्चित उद्धवा ॥ ३८ ॥ ऐशावस्तूच्याठायीं भवजल्प ॥ तो जाण पांमिथ्या आरोप ॥ जे बिंदोरा आं
 गीं सर्प ॥ वृथा मय कं पभांता सी ॥ ३९ ॥ सर्प टवडो निदोर शृद्ध ॥ करावा ऐसाना ही बोध ॥ एकला एक परमानंद ॥ ऐसें गोविंद बोलिला
 ॥ २४० ॥ ऐशिये वस्तूच्या ठायीं जाण ॥ मन विसरे मन पण ॥ येणें साधनें पै जाण ॥ होय ब्रह्म पूर्ण साधकू ॥ ४१ ॥ हें परम अगाध साधन ॥
 ज्यासिना तो पेगा जाण ॥ त्याचें निश्चळ आवयामन ॥ स्रगम साधन देवो सांगे ॥ ४२ ॥ ॥ श्लोक ॥ निर्विण्णस्य विरक्तस्य पुरुषस्योक्त
 वेदिनः ॥ मनस्त्यजति दौरात्तयं चिंतितस्यानुचितया ॥ २४ ॥ ॥ टीका ॥ जन्म मरणाचे महा आवर्त ॥ भोगितां वैराग्यें अती संतप्त ॥ अत
 एव विषयीं विरक्त ॥ जे सें विषयुक्त परमान्न ॥ ४३ ॥ मद्यमर्षात असृत फळ ॥ त्याचरी सर्प घातली गरळ ॥ तेवीं विषय मात्र सकळ ॥ देखें के
 वळ महा बाधा ॥ ४४ ॥ ऐसे निविचे केवी वेकवंत ॥ श्रद्धा पूर्वक गुरु भक्त ॥ गुरूनें सांगीतला जो अर्थ ॥ तो हृदयांत विसरेना ॥ २४५ ॥
 गुरूनें बोधिला जो अर्थ ॥ सदां असे तो हृदयीं ध्यात ॥ चिंतिला जो अर्थ ॥ असे चिंतीत पुनः पुनः ॥ ४६ ॥ करितां प्रत्यावृत्ती चिंतन ॥ संकल्प
 विकल्प सांडी मन ॥ त्यजोनियां देहाभिमान ॥ ब्रह्म संपन्न स्वयें होय ॥ ४७ ॥ झालिया ब्रह्म संपन्न ॥ स्वरूपीं लीन होय मन ॥ हा ही ए
 क उपावो जाण ॥ न ठके तरि आन अवधारीं ॥ ४८ ॥ ॥ श्लोक ॥ यमादिभिर्योगपथैरात्मीक्षिक्याच विद्यया ॥ ममाचोर्पासनाभि
 र्वानान्यैर्योग्यं स्मरेन्ननः ॥ २५ ॥ ॥ टीका ॥ त्यजोनियां सकळ भोग ॥ यम नियम सीं योग मार्ग ॥ आसन स्थ होऊ निचांग ॥ देऊ
 नि मुद्रा सांग अवधारी ॥ ४९ ॥ तेव्हां आपण ऊर्ध्व मुखें वाटे ॥ जोवर ता स्वाधिष्ठान चढे ॥ प्राण प्राणायामीं अडे ॥ तो मारुता मुरडे ना
 भिस्थाना ॥ २५० ॥ सम होतां प्राणापान ॥ पिंड ब्रह्मांड शोधन ॥ स्वयें वायु करी गा आपण ॥ मलक्षालन शरीरीं ॥ ५१ ॥ कफ पि
 त दोह्नीर वाय ॥ माडी तें शोधीत जाय ॥ जने संचीत मळ पाहें ॥ ते ही लवलाहें निर्दळी ॥ ५२ ॥ नवल वायूचें प्रबळ ॥ पिंड ब्रह्मांडीचे स
 कळ मळ ॥ धोऊ नि करी गा निर्मळ ॥ पवित्रता केवळ महा योगें ॥ ५३ ॥ जेथें प्रगटे रोगाची परवडी ॥ महा विघ्नाची पडे उडी ॥ धांवती

विकल्याच्याकोडी ॥ सिद्धीचीरोकडीनागवणपावे ॥ ५४ ॥ इतुकींआंगींआदळतांजाण ॥ साधकनसंडीजेंआपण ॥ तेंसमहोतीप्रा
णापान ॥ सस्यजाणऊद्वा ॥ ५५ ॥ प्राणापानाच्यामिळणी ॥ शक्तिचेतवेकुंडलिनी ॥ तेप्राणापानतिंघेउनी ॥ स्रुष्टुम्हास्थानींप्रवे-
शो ॥ ५६ ॥ तेआद्यशक्तीअचाट ॥ चंदेपश्चिमेचामहाघाट ॥ तेथेंषड्चक्रांचाकडकडाट ॥ पूर्वींचसापाटपवनेंकेला ॥ ५७ ॥ कुंडलिणी
चालतांघाटा ॥ चुकल्याआधिव्याधीच्यालारा ॥ बुजाल्याविकल्याच्यावाटा ॥ महाविघ्नाच्याझराबाधूनशके ॥ ५८ ॥ साधितांउच्चाटश-
क्तीचेउलट ॥ उघडेब्रम्हरंध्रीचेकपाट ॥ तेंवलोदलेसहस्रदळाचेपाट ॥ अतिचोरवटचंद्रांमृत ॥ ५९ ॥ तेंप्राशूनिकुंडलिनीबाळा ॥ संतो-
पेंसांडीगरळा ॥ तेशरीरींचोतलीकळा ॥ तेणेंपालटलादेहभाव ॥ ६० ॥ शरिराकारेंवोतिलीकळा ॥ तेणेंदेहोदिसेअतीसोज्वळ ॥ नातो
ब्रम्हरसाचापुतळा ॥ कींउमललाकळाप्रांतिस्वरवाचा ॥ ६१ ॥ जीवाचेंजीवनमुसावले ॥ कींब्रम्हविद्येसींफळआले ॥ नातेचैतन्याकों-
बनिघाले ॥ तेंसेशोभलेअवयव ॥ ६२ ॥ त्यादेहाचेनिलाघवें ॥ जगाच्याडोळांसाभावे ॥ जीवामाजीवावरोंपावे ॥ निजस्वभावेसंबाह्य
॥ ६३ ॥ तोपवनाचीकरोनिणयरी ॥ सरवेंचालेगगनावरी ॥ यानावपरमस्वेचरी ॥ सिद्धेश्वरींबोलिजे ॥ ६४ ॥ त्याचियाआंगिचीयादी
सी ॥ रवद्योतप्रायगभस्ती ॥ त्याचेंचरणांमृतवांछिती ॥ अमृतपतीइंद्रचंद्र ॥ ६५ ॥ क्रमूनीओठपीठगोल्हाट ॥ भ्रमरगुंफादिशेवट ॥
भेदूनिसोहंसाचेपीठ ॥ परमात्माप्रगटहोऊनिटाके ॥ ६६ ॥ हायोगाभ्यासयोगगहन ॥ अवचटेंकोणासाधेजाण ॥ हामार्गगाअ-
तिकठीण ॥ स्वयेंश्रीकृष्णबोलिला ॥ ६७ ॥ हेचिमानतेंश्रीकृष्णनाथा ॥ तरीअनसाधननसांगता ॥ हामूळभ्लोकार्थपहातां ॥ क-
ळेलतत्वतासाधूंसी ॥ ६८ ॥ हाऐकतांअतिगोडवाटे ॥ परिकरितांकाळीजफाटे ॥ परिनसाधेचिमहाहटें ॥ येथथकलेलाठेसरनर ॥
६९ ॥ असोहेअत्यंतकठीण ॥ तुजमीसांगेनगाआन ॥ अन्विक्षिकीविद्याजाण ॥ त्वंपदशोभनविचेकु ॥ ७० ॥ तत्पदाहूनिचेगळ्या ॥ पंच-
भूतिकल्पपदाचागोळा ॥ चुकोनिव्यापकासकळा ॥ तेणेनिपजलाएकदेशी ॥ ७१ ॥ अनदिमायाप्रवाहयोगें ॥ तन्मात्राविषयसंगें ॥ म-

नाचेंनिसंकल्पपांगें ॥ वेगळेंसवेगेंमानलें ॥ ७२ ॥ मनंमानिलाजोभेदु ॥ त्यासिकरावाअभेदबोधु ॥ येचिअर्थस्वयेगोविंदु ॥
 विवेकविषदुदारववी ॥ ७३ ॥ पंचभूतिकशरीरसरे ॥ तेथपृथ्वीप्रत्यक्षजळींविरे ॥ पृथ्वीचागंधजळींभरं ॥ तेंपृथ्वीसंगनिःशेष ॥ ७४
 ॥ त्याजळाचाजळरस ॥ शोधूनिघेजेंहुतांश ॥ तेंजळाचाहोयहरास ॥ निजनिःशेषुतेजलें ॥ ७५ ॥ त्यातेजाचेकारणरूप ॥ गिळीवा
 यूचापूर्णप्रताप ॥ तेहानिजतेजाचेंभावळेरूप ॥ वायूचीझडपलागतां ॥ ७६ ॥ त्यावायूचास्पर्शगुण ॥ नेतांगगनेंहिरून ॥ तेहंवायूचेंचु
 रेमान ॥ राहेमुसावोनगगनीची ॥ ७७ ॥ केवळगगनानुरेउरी ॥ तेंगुणकार्येसीरिघेअहंकारी ॥ अहंकारूरिघेमाघेमाझारी ॥ मायाप
 रमेश्वरींमिथ्याहोय ॥ ७८ ॥ रात्रिआपुलियाभौदी ॥ आंधारातेंवाढवीवाढी ॥ तेथनक्षत्रखद्योतकोडी ॥ मिरवतीगाटींनिजतेजें ॥
 ७९ ॥ तेरात्रीयेतांसूर्यापुटें ॥ स्वकार्येसीसगळीउडे ॥ पाहोंजातांमागेंपुटें ॥ कोणीकडेअसेना ॥ ८० ॥ तेविंपरमेश्वरींमाया ॥ कार्य
 कारणेसींगेलीवायां ॥ मिथ्यलेंचिनयेआया ॥ नुरेचिदिसावयामागमोस ॥ ८१ ॥ मायाप्रतिबिंबितचैतन्य ॥ आणिजीवयाअभि-
 धाना ॥ तोमायागेलियाजाणा ॥ जीवपणाहारास ॥ ८२ ॥ बुडालेंजीवशिवाचेंमान ॥ उडालेंमनाचेंमनपण ॥ कोंदलेंचैतन्यधन ॥
 परमसमाधानसाधकां ॥ ८३ ॥ करितांतंपदाचेंशोधन ॥ होयतत्पदांसमाधान ॥ हेअन्विक्षिकीविद्याजाण ॥ विवेकसंपन्नपावती ॥ ८४
 नकरितांयोगसाधन ॥ नशिणतांकष्टेंजाण ॥ सगमाजोडेसमाधान ॥ तुजमीआनसांगेन ॥ ८५ ॥ जेथकष्टकरितोथोडे ॥ परम-
 यागाचेंफळजोडे ॥ तंपदशोधनत्यापुटें ॥ होयबापुडेंलाजोनी ॥ ८६ ॥ तेमाझीगानिजभक्ती ॥ माझ्यारामरुष्णादिमूर्ती ॥ पूजितां
 त्याअतिप्रीति ॥ मीथीपतीसंतोषें ॥ ८७ ॥ तेथेंमाझेभ्रवणमाझेकीर्तन ॥ माझेनाममाझेस्मरण ॥ माझेध्यानमाझेभजन ॥ माझे
 चिंतनसर्वदा ॥ ८८ ॥ हृदयींमाझेसदाध्यान ॥ सुरवींमाझेनाममाझेस्तवन ॥ श्रवणींमाझीकथामाझेकीर्तन ॥ माझेचिंतनसर्व
 दा ॥ ८९ ॥ चरणींप्रदक्षणायात्रागमन ॥ अष्टांगींसर्वदामाझेनमन ॥ ऐसेंअनन्यमाझेभजन ॥ विनटलेपणमद्भक्ती ॥ ९० ॥

अ-
२०

ऐसे विनटले जे माझे भजनीं ॥ त्यासि मी विकलें चक्रपाणीं ॥ त्यावेगळें पदियं तें पणीं ॥ आन भिक्खवनीं मज नाहीं ॥ ९१ ॥ यापरि करि
 तां माझे भजन ॥ नलगे योगादिकांचें स्मरण ॥ मी भक्तिवेगळा श्री कृष्ण ॥ ना तुडें जाण उद्धवा ॥ ९२ ॥ अवचटे दैव गती येथ ॥ योग्या-
 सि जें घडे दुरित ॥ त्यासि नलगे कर्म प्रायश्चित्त ॥ तें चिसांगत श्री कृष्ण ॥ ९३ ॥ ॥ श्लोक ॥ यदिकु र्यात् प्रमादेन योगी कर्म विगर्हितं ॥
 योगेनैव दहेद्दहो नात्यत्तत्र कदाचन ॥ २६ ॥ ॥ टीका ॥ भक्तासि निंद्य कर्म न घडे ॥ त्यासि मी राखता मागे पुढें ॥ हें आलें या योग्याक
 डे ॥ तेथ ही घडे प्रमादे ॥ ९४ ॥ प्रमादे घडलें जें पाप ॥ त्याचा तीव्र अनुताप ॥ जे बीदावाग्नी फोळल्या सर्प ॥ तें सासंकल्प पापासी ॥ ९५ ॥
 गोमासी लागल्या सिंहासी ॥ तो जे विंझाडी सर्वांगासी ॥ ते बी योगी देखोनि पापासी ॥ जो अहर्निशी अनुतापी ॥ ९६ ॥ तें होऊनि सा-
 वचित्त ॥ योग बघें निज योग युक्त ॥ पाप निदीळा वें समस्त ॥ हें चि प्रायश्चित्त योग्यांसी ॥ ९७ ॥ हे सांडो नियां योग स्थिती ॥ जें लाऊं
 धावेशेण माती ॥ तें नागवला गा निश्चिती ॥ नव्हे चि निष्कृती पापाची ॥ ९८ ॥ हृदयीं नाहीं अनुताप वृत्ती ॥ बरि वरी गा शास्त्रोक्ती ॥ ला-
 ऊं जातां शेण माती ॥ नव्हे चि निवृत्ती पापाची ॥ ९९ ॥ माझे क्षणार्ध अनुसंधान ॥ कोटि कल्मषां करी दहन ॥ तेथ इतरांचा केवाकोण ॥
 हें स्वपेथी कृष्ण बोलिला ॥ ३०० ॥ ज्याचें अधिकारीं माझे ध्यान ॥ तें सांडो नियां जाण ॥ प्रायश्चित्त सांगतो आन ॥ लागे दूषण सांगत्या-
 सीं ॥ १ ॥ यालागीं सुरव्य त्वें जाण ॥ येथ अधिकार चि प्रमाण ॥ येचि विस्वीचें निरूपण ॥ श्री नारायण सांगत ॥ २ ॥ ॥ श्लोक ॥ स्वेस्वेधि-
 कारेयानि घ्रास्य गुणः परिकीर्तितः ॥ कर्मणां त्याज्य शस्त्रानामनेन नियमः कृतः ॥ गुण दोष विधानेन संगानां त्याजनेच्छया ॥ २७ ॥ ॥ टी-
 का ॥ नपेरितां शास्त्रे श्रुती ॥ विषयीं स्वाभावि क प्रकृती ॥ तिची कराव या निवृत्ती ॥ माझी वेदोक्ती प्रवर्तली ॥ ३ ॥ एकाकी विषय त्याग जन ॥ क-
 रावया अशक्त जाण ॥ त्यासि वेददावी दोष गुण ॥ त्यागाव या जाण विषयांसी ॥ ४ ॥ हे माता हे सहोदर ॥ येथ करूं नये व्यभिचार ॥ हे वेदन-
 वीलतां अधिकार ॥ तें येथेष्टाचार विषयांचा ॥ ५ ॥ जेथ वरी स्त्री पुरुष व्यक्ती ॥ तेथ वरी कामासक्ती ॥ मी नेमितोंना वेदोक्ती ॥ तें व्यभिचा

रयासीअनिवार ॥ ६ ॥ सकळस्त्रियासांडवून ॥ स्वजोनियांइतरवर्ण ॥ सवर्णस्त्रीचराबीआपण ॥ अष्टवर्षाजाणनेमस्त ॥ ७ ॥ तिचेंवेदेक्तपा
 णियहण ॥ तेथसाक्षीअभिब्राह्मण ॥ इतरस्त्रियांचीवाहूनिआण ॥ स्वदारागमनविध्यक्त ॥ ८ ॥ यापरिम्यासकळलोक ॥ स्त्रीकामेंअति
 कामुक ॥ स्वदारागमनदेख ॥ केलेयेकसुखवेदोक्तीं ॥ ९ ॥ याचिपरिम्यांअन्नसंपर्क ॥ वेदवादेनेमिलेलोक ॥ येरवींवर्णसंकरदेख ॥
 होताअवश्यकवेदेवीण ॥ १० ॥ तोचुकवाययावर्णसंकर ॥ वर्णाश्रमाचाप्रकार ॥ वेदबोलिलासाचारा ॥ विषयसंचारत्यागावा ॥ ११ ॥ विष
 यांचीजेप्रवृत्ती ॥ तेथिअविद्याबाधानिश्चिती ॥ जेविषयाचीअतिनिवृत्ती ॥ तोनावसुक्तीउद्धवा ॥ १२ ॥ करावयाविषयनिवृत्ती ॥ वेदेंद्यो-
 तिलीकर्मप्रवृत्ती ॥ वर्णाश्रमाचारस्थिती ॥ विषयासक्तीछेदकु ॥ १३ ॥ नित्यनेमित्यकर्मतंत्र ॥ नानागुणदोषप्रकार ॥ वेदेंद्योतिलेस्वाधि-
 कार ॥ विरक्तनरकावया ॥ १४ ॥ स्वकर्महोयचित्तशुद्धी ॥ तेणेंवैराग्यउपजेअिशुद्धी ॥ वैराग्यविषयावस्थाछेदी ॥ गुणकार्यउपाधीर-
 जतम ॥ १५ ॥ तेहांउरेंसत्त्वशुद्धगुण ॥ तेथेंप्रगटेगुरूभजन ॥ गुरुभजनास्तवजाण ॥ ज्ञानविज्ञानघररिघे ॥ १६ ॥ पूर्णकरितांभगवद्भ-
 क्ती ॥ तेंगुरुभजनांअधिकारप्राप्ती ॥ सद्गुरुअहिमासांगोंकिती ॥ मीआज्ञावर्तगुरूचा ॥ १७ ॥ गुरुज्यावरीअनुग्रहोकरी ॥ त्यासिमी-
 भगवंतउद्धरी ॥ आदरेंवाळुनियांसिरीं ॥ निजऐश्वर्यावरीबैसवी ॥ १८ ॥ गुरुपरमात्मापरेश ॥ ऐसाजयाचाविश्वासू ॥ त्याचाअंकि-
 लामीह्मकीशी ॥ जोजगदीशूजगाचा ॥ १९ ॥ जेथमीअर्कीतझालोंआपण ॥ तेथसमाधीसीज्ञानविज्ञान ॥ बौळगेंगुरुभक्ताचेंआगण
 ॥ तेथकेवाकोणसिद्धीचा ॥ २० ॥ त्यागुरूचेंकरूनिहेळण ॥ जोकरीमाझेभजन ॥ तेणेंविरखेसींमिष्टान्न ॥ मजभोजनघातलें ॥ २१ ॥ तो
 डोंघांसडोइयेटोला ॥ ऐसाभजनार्थतोझाला ॥ तोजाणसर्वस्वेनागवला ॥ पैरीआपलाआपणचि ॥ २२ ॥ येथवरीगुरूचेंमहिमान ॥ माझे
 निवेदेंद्योतिलेंजाण ॥ करूनिविषयनिर्दळण ॥ स्वाधिकारेंजनतरावया ॥ २३ ॥ यालागींज्यासिजोअधिकार ॥ तोतेणेंनुठंघावाअ-
 णुमात्र ॥ हावेदेकेलानिजनिर्धार ॥ स्वधर्मनंतरावया ॥ २४ ॥ तरिम्हणशीकर्मचिपावन ॥ हेंहिसर्वथानघडेजाण ॥ स्वाधिकारें

विणकर्मचरण ॥ तें अतिदारुणबाधक ॥ ३२५ ॥ सन्यासीकरी गृहस्थधर्म ॥ तें त्यासि बोडवले अकर्म ॥ गृहस्थकरी कर पात्रकर्म ॥
 तोचि अधर्मतयासीं ॥ ३२६ ॥ हितासिवोरवदधेतां जाण ॥ त्याचें चुकलिया अनुपान ॥ तेंचि अन्यथा होय आपण ॥ पीडीदारुणीं मरणो-
 त ॥ ३२७ ॥ तें सें अनाधिकारीं करितां कर्म ॥ तेंचि बाधक होय परम ॥ हें वेदें जाणोनि यां वर्म ॥ स्वधर्मसंगमने मिले ॥ ३२८ ॥ स्वाधिकारें
 स्वधर्मनिष्ठा ॥ हाचि पुरुषाचा गुण मोटा ॥ तें गेणें फिटे गुणकर्म मळकटा ॥ प्रियचें कुंठातो होय ॥ ३२९ ॥ वेदें बोलिला जो गुण ॥ तो अं-
 गिकारावा आपण ॥ वेदें ठेविलें ज्यासि दूषण ॥ तें सर्वथा जाणत्य जावें ॥ ३३० ॥ हें विगुण दोषलक्षण ॥ करितां वेदविचन ॥ गुंतले
 गा अतिसज्ञान ॥ माझे रूपे वीण वेदार्थ न कळे ॥ ३३१ ॥ निषेधसुरवें करितां त्यागु ॥ वेदत्यारो विषय संगू ॥ हें वर्म जाणोनि जो चांगू ॥ तो-
 होय निःसंगू महायोगी ॥ ३३२ ॥ उद्धवा हें वेदगुह्यसार ॥ तुज म्यासांगी तलें साचार ॥ ज्यालागीं शिणता अति सरनर ॥ ऋषेश्वर तपस्वी
 ॥ ३३३ ॥ परिमाझे रूपे वीण सर्वथा ॥ हें नये कोण हाचि ये हाता ॥ तें तुज म्यासांगी तलें आतां ॥ हितार्थ निजगुह्य ॥ ३३४ ॥ मागे म्याकेलें निरूप-
 ण ॥ गुणदोष देखणें तो दोष जाण ॥ त्याचें ही विषद विवचन ॥ तुज मी संपूर्ण सांगी तलें ॥ ३३५ ॥ पराचा देखावा दोषगुण ॥ हें नाहीं माझे
 वेदवचन ॥ दोषत्यजोनि यां आपण ॥ घ्यावा गुण हा वेदार्थ ॥ ३३६ ॥ त्यजोनि पराचे दोषगुण ॥ स्वयें गुण घ्यावा आपण ॥ हें हिमाझे रूपे वी-
 ण ॥ नव्हे जाण उद्धवा ॥ ३३७ ॥ न देखोनि पराचे दोषगुण ॥ स्वयें होइ जे ब्रम्ह आपण ॥ म्हणशी ऐशी रूपापरिपूर्ण ॥ केवि आपणला
 हिजे ॥ ३३८ ॥ ते विविरींचें निरूपण ॥ रूपे नें सांगता हे श्रीकृष्ण ॥ माझे रूपेचें आयतन ॥ उद्धवा जाण मद्रक्ती ॥ ३३९ ॥ ॥ श्लोक ॥
 जातश्च हो मत्कथासु निर्विणः सर्वकर्मसु ॥ वेददुःखवत्कामान्कामान्परित्यागेऽप्यनीश्वरः ॥ ३४० ॥ ॥ टीका ॥ माझे कथेचें निश्चरणें
 ॥ उठा संसाराचें धरणें ॥ ऐसा विश्वास थरिला जाणें ॥ जीवें प्राणें निश्चित ॥ ३४० ॥ म्हणे अर्धोदकी प्राणांती ॥ जें हरीकथा आठवे चिती ॥ तें
 उठे जन्ममरण पंक्ती ॥ येथवरी भक्ती मत्कथेची ॥ ३४१ ॥ ऐशिया भावार्थीचे स्थिती ॥ अनिवार उपजे विरक्ती ॥ नावडे कर्मची प्रवृत्ती ॥ वि-

षयासक्तीनावडे ॥ ४१ ॥ नावडे इतर कथावदंती ॥ नावडे लौकिकाची प्रीती ॥ परीनिःशेष त्यागाची प्रीती ॥ सामर्थ्यशक्ती ज्या नाही ॥ ४३ ॥
 ॥ तें पण अनन्य भावें जाण ॥ अत्यादरे करवे भजन ॥ येचि विरवींचें निरूपण ॥ स्वमुखें श्री कृष्ण सांगत ॥ ४४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ततो म
 जेतमां प्रीतः श्रद्धालुर्दृढनिश्चयः ॥ जुषमाणश्च तान् कामान्दुःखोदक्कं श्वगर्हयन् ॥ २९ ॥ ॥ टीका ॥ त्यागाच्या नाही सामर्थ्यशक्ती ॥
 त्यासि विषय भोग जे व्हायेती ॥ ते भोगी ऐशियारीती ॥ जेवीं शृंगारिती सखीं घाबया ॥ ४५ ॥ त्यासि केळें सारवर चोरवटी ॥ दूधतूप
 लावितां ओढीं ॥ शूळभरे लया भोगापाटी ॥ तो धाकपोटीं धुकुधुकी ॥ ४६ ॥ तेविं विषय भोगितां जाण ॥ पुढें निरय अतिदारुण ॥ मज को
 विसरलानारायण ॥ मधसूदन माधव ॥ ४७ ॥ मी पडिलों विषय बंदिरानीं ॥ वेगीं पावें गडदावळघोनी ॥ कृपाळू वाचक पाणी ॥ मज लो
 गो नि सोडवीं ॥ ४८ ॥ विषय महाग्रहाचे तोंडीं ॥ मी सांपडलों बिडीशपिंडीं ॥ गजेंद्राचे परीतांत डी ॥ घालीं उडी मज लागीं ॥ ४९ ॥ धांवपा
 वगा गोविंदा ॥ निवारीं माझी विषय बाधा ॥ उपेक्षून को सुकुंदा ॥ घेऊनि गदा धांव वेगीं ॥ ५० ॥ तूं अडलियाचा सहाकारी ॥ भक्त काज के
 वारी ॥ मज बुडतां विषय सागरीं ॥ वेगें उद्धरीं गोविंदा ॥ ५१ ॥ मी पडिलों विषय सागरीं ॥ बुडविलो काम को धलहरी ॥ ओढें विसंचिलो भा
 री ॥ अभिमान ससरि गिळिलों ॥ ५२ ॥ तूं दीन दयाळू श्रीहरी ॥ हें अपुलें ब्रीद साच करीं ॥ मज दीनातें उद्धरीं ॥ निज बोध करीं धरोनियां ॥
 ५३ ॥ हे विषय बाधा अतिगहन ॥ कांपान पवेज नार्दन ॥ येणें अट्टाहासें जाण ॥ करी स्मरण हरीचें ॥ ५४ ॥ नक्त देवि पय वज्र मिटी ॥
 पडिलों काम दंष्ट्राचि येपोटी ॥ कांहीं केलिया नक्त दे मिटी ॥ आतां जग जेठी धांव वेगीं ॥ ५५ ॥ ऐसा निज भक्तांचा धांवा ॥ क्षण हीन सा
 हवे उद्धवा ॥ माझी कृपा होय तेव्हां ॥ पूर्ण स्वभावा अनुतापें ॥ ५६ ॥ उद्धवा जेथ अनुताप नाही ॥ तेथ माझी कृपा न व्हे कांहीं ॥ कृपेचें वर्म हें च
 पाहीं ॥ जें अनुताप देहां अनिवार ॥ ५७ ॥ माझे कृपेचीं निश्चिती ॥ कदां नुपजे माझी भक्ती ॥ माझी झालिया प्रामा ॥ अनन्य भक्ती तो
 करी ॥ ५८ ॥ माझे कृपेचें लक्षण ॥ प्राप्त विषय भोगितां जाण ॥ न तुटे माझे अनन्य भजन ॥ पूर्ण कृपा जाणयानाव ॥ ५९ ॥ मग चढत्या

अ.
२०

वाढत्याप्रीती ॥ नीचनवीकरीमाझीभक्ती ॥ देहगेहस्त्रीपुत्रसंपत्ती ॥ वेंचीमाझेप्रीतीधनधान्य ॥ ३६० ॥ माझेभक्तीलागींआपण
॥ सर्वस्ववेंचीहेनवलकोण ॥ स्वयेंवेंचीनाजिउप्राण ॥ ऐसेंअनन्यभजनसर्वदा ॥ ६१ ॥ माझाभजनाचीअतीप्रीती ॥ स्मरणनसांडी
अहोराती ॥ माझाविसरनपडेचित्ती ॥ त्याचीफलप्राप्तीहरिसांगे ॥ ६२ ॥ ॥ श्लोक ॥ प्रोक्तेनभक्तियोगेनभजतोमाझसकलसु-
नेः ॥ कामाहृदयानश्रयंतीसर्वेभयिहृदिस्थिते ॥ ३० ॥ ॥ टीका ॥ माझीजेकांनिजभक्ती ॥ मागांसांगीतलीतुजप्रती ॥ त्या
हातबटीयामीश्रीपती ॥ यजिलोअतिप्रीतीवारंवार ॥ ६३ ॥ पळपळक्षणक्षण ॥ माझेनविसरतीस्मरण ॥ करितीअनन्यभज-
न ॥ मदपणंतोमींचि ॥ ६४ ॥ दिवसदिवसाचदोबटी ॥ अनिवारप्रीतिवाटेगाटी ॥ लागतांनीचनवीगोडी ॥ भजेआवडीपुनःपुनः
॥ ६५ ॥ केलाचिभक्तीकरिता ॥ उबगूनयेसर्वथा ॥ अधिकहर्षवाटेचिता ॥ उल्हासतामद्भजनीं ॥ ६६ ॥ मजआकळूनिआपलेमनीं ॥
मनींहोनिप्रीतीभजनीं ॥ तेथसकळकामजातीनासोनी ॥ जेविकांतरणींस्वद्योत ॥ ६७ ॥ जेविकांकेसरीदेखोनी ॥ मदगजाहोयभं-
गणीं ॥ तेविकामजातीहृदयींहूनि ॥ मीचक्रपाणीप्रगटल्या ॥ ६८ ॥ मीप्रगटलोंऐसेंमृणतां ॥ लाजलागेवचनार्था ॥ मजवीणठा-
वोनाहींरिता ॥ प्रगटलोंआतांह्मणोकोण ॥ ६९ ॥ उद्धवाजाणतत्त्वता ॥ मीसदांहृदयींवसता ॥ भक्तांचीभ्यांतीजातां ॥ मीस्वभाबता
प्रगटची ॥ ३७० ॥ भक्तींकरूनिमाझीभक्ती ॥ नाशिलीगानिजभ्रांती ॥ तेथस्वयंभमीश्रीपती ॥ सहजस्थितीप्रगटे ॥ ७१ ॥ मीहृ-
दयींप्रगटल्यापुटे ॥ भक्तांसिअलभ्यलाभजोडे ॥ फिटेसंसारार्चेंसांकडे ॥ ऐकपांरोकडेउद्धवा ॥ ७२ ॥ ॥ श्लोक ॥ भिद्यतेहृद-
यग्रंथिष्ठितेसर्वसंशयाः ॥ क्षीयंतेचास्यकर्माणीभयिहृद्रेखित्वात्मनि ॥ ३१ ॥ ॥ टीका ॥ उद्धवामीज्यासिंहृदयींभेदे
॥ तोमीहृदयामाजीनसंटे ॥ सर्वांसासर्वरूपेणगटे ॥ नहेपाकुटेस्वरूपमाझे ॥ ७३ ॥ ऐसामीप्रगटलियापाठी ॥ संसारुचिनप-
डोदिही ॥ मावळेगुणसिभदत्रिपुरी ॥ पळेउठाउठीभवभया ॥ ७४ ॥ लागतांसूर्याचेंकीरण ॥ घृताचेंनासेकठीणपण ॥ तेविंभी

मण्डल्यानाशयण ॥ नफोडितांजाणलिंगदेहनाशे ॥ ३७५ ॥ धुईदाठलीचहंकडे ॥ तेंचंडवातेंतलुळउडे ॥ तैयिंमाझ्यामका
 शापुटे ॥ वासनंउपडेसमूळजाळ ॥ ७६ ॥ समूळउपडतांवासनेसी ॥ संशयनिमेजीवभाचनेसी ॥ जेथक्षयोआलाकर्मासी
 ॥ जेविरविपाशींआंधरे ॥ ७७ ॥ तेवीगुणनासतीस्वकार्येसी ॥ अविद्यानासेअज्ञानेसी ॥ जीवनाशेजीवपणेसी ॥ विदविद्वंधी-
 सीअहंकारू ॥ ७८ ॥ तेथसोहंहंसाचीबोळवण ॥ नकरितांचिजाहलीजाण ॥ भेणेपळालेंजन्ममरण ॥ पडलेंशून्यसंसार ॥ ७९ ॥
 यापरीभक्तियोगेंगहन ॥ माझेकरूनिचांभजन ॥ भक्तपावलेसमाधान ॥ ऐसेंजाणनिजभजन ॥ ३८० ॥ एवंभक्तिज्ञानकर्मयो-
 ग ॥ यातिहींयोगांचाविभाग ॥ तुजम्यांसांगीतलासांग ॥ हेंवर्मसांगमत्वासी ॥ ८१ ॥ येथविशेषेमाझीभक्ती ॥ नपाहेसंख्यसांग-
 ती ॥ नव्हेआणिकांचीपंगस्ती ॥ साधीमत्वासीआंगोवांगी ॥ ८२ ॥ नकरितांमाझेभजन ॥ सर्वथानुपजेमाझेज्ञान ॥ कर्मनकरितां
 मदर्पण ॥ तेंचिजाणअकर्म ॥ ८३ ॥ चालागींमुख्यजेंनिजज्ञान ॥ तेंअपेक्षीमाझेभजन ॥ तेथकर्मबापुडेंरंजजाण ॥ भजनेवीणस-
 रेना ॥ ८४ ॥ एवंज्ञानकर्मपरमार्थी ॥ माझेभक्तीस्तवहोतीसरती ॥ तेभक्तीचीनिजरव्याती ॥ एकतुजप्रतीसांगेन ॥ ८५ ॥ ॥
 श्लोक ॥ तस्मान्मद्भक्तियुक्तस्ययोगिनोवैमदात्मनः ॥ नज्ञानंनचवैराग्यं प्रायश्चयोभवादिरह ॥ ३२ ॥ ॥ टीका ॥ करूनेणेंकर्माच-
 रण ॥ नसाधितांवैराग्यज्ञान ॥ भावेंकरितांमाझेभजन ॥ माझ्यास्वरूपींमनठेउनी ॥ ८६ ॥ तेथज्ञानकर्मादिकेंजाण ॥ मुख्यवैराग्य
 हीआपण ॥ मद्भक्तीसीयेतीलोटंगण ॥ चरणाशरणपेंहोती ॥ ८७ ॥ शरण्यहोणेंहेंकायशीगोटी ॥ केवळजन्मेभक्तीच्यापोटी ॥ मग
 लडेवाळेंघालूनिमिठी ॥ स्वानंदाचीगोमटीभागतीगोटी ॥ ८८ ॥ एवंभक्तीआपुलेअंकींजाण ॥ करीज्ञानादिकांचेंलालन ॥ परमानंद
 पाजूनिपूर्ण ॥ करीपालननिजंगें ॥ ८९ ॥ तेआतुडल्यामाझीभक्ती ॥ ज्ञानादिकेंकामारीहोती ॥ तेचिविरवींचीउपपत्ती ॥ स्वयंश्रीपतीस-
 गत ॥ ३९० ॥ ॥ श्लोक ॥ यत्कर्मभिर्यत्तपसाज्ञानंवैराग्यतश्चयत् ॥ योगेनदानधर्मणश्चोयोभिरितरैरपि ॥ ३३ ॥ सर्वमद्भक्ति-

अ-
 १०

१२

योगेन मद्रुकोलमतेजसा ॥ स्वर्गापवर्गमह्यमकथंचिद्यदिवांछति ॥ ३४ ॥ ॥ टीका ॥ जेनरपाविजे स्वधर्मकर्मादरे ॥ जेनपाविजे निर्बध
 तपाचरि ॥ जे सारव्यज्ञानविचारें ॥ पाविजे निर्धारें जे वस्तु ॥ ९१ ॥ जेनपाविजे विषयत्यागें ॥ जेनपाविजे अष्टांगयोगें ॥ जे वातांबुपर्णाशन
 भोगें ॥ जे ज्ञानमसंगें नपाविजे ॥ ९२ ॥ जेनसाधे वेदाध्ययने ॥ जेनसाधे सत्यवचने ॥ जेनसाधे अनेकीं साधने ॥ ते मद्रुजने पाविजे ॥ ९३
 ॥ हेनसाधितां साधन सांकडे ॥ जुलंघितां गिरिकपाटपडे ॥ सकळ फळे येती दारापुटे ॥ जे माझी आतुडे निजभक्ती ॥ ९४ ॥ उद्यातं म्हणसी जा
 ण ॥ ऐशी ते तुझी भक्ती कोण ॥ ब्रम्हभायें जे गुरुभजन ॥ ते भक्तिचा पूर्ण हा प्रताप ॥ ९५ ॥ सद्गुरुभजना परती ॥ साधं कासिना हो प्राप्ती ॥
 मी भगवंत करी गुरुभक्ती ॥ इतरांचा किती पवाडू ॥ ९६ ॥ मी हि सद्गुरुचे निधर्म ॥ पावलों येवदी ये महिमें ॥ त्या सद्गुरुचे गरिमें ॥ कोणें उपमे उपमा
 वें ॥ ९७ ॥ जे गुरुब्रम्ह असे दभक्त ॥ अवचटें अणुमात्र वांछित ॥ तया वैकुंठा दिसमस्त ॥ मी त्यासि दंत स्वर्गापवर्ग ॥ ९८ ॥ हे हि बोलतां अत्यं
 त थोडें ॥ मी त्याच्या भजन सरवाडें ॥ फललोंगा वाडें कोडें ॥ त्या मार्गे पुढें सदा तिष्ठे ॥ ९९ ॥ मद्रुक्त नैराश ये अति गाडे ॥ ते मागतील हें कदां न घडे
 ॥ ते ही लक्षण तुज पुढें ॥ अति निवाडें सांगेन ॥ ४०० ॥ ॥ श्लोक ॥ न किंचित्ता धवो धीरा भक्ता ह्येकांति नो मम ॥ वांछत्यपि मया दत्तं कै-
 वल्यमपुनर्भवन् ॥ ३५ ॥ ॥ टीका ॥ ज्यासि न घेणें पणाचा प्रबोध ॥ साचार झाला अति विषदु ॥ ऐशानिरपेक्ष जो शत्रु ॥ तो सत्यसा
 धूमज मान्य ॥ १ ॥ ज्याच्या ठाई निरपेक्षता ॥ धैर्य त्याचे चरण वंदी माथा ॥ ज्याच्या ठाई अधीरता ॥ तेथ निरपेक्षता असेना ॥ २ ॥ को
 टिज न्ये बोधु जोडे ॥ तें हे निरपेक्षता आवडे ॥ निरपेक्षने वरतें चढे ॥ ऐसे ना हीं पुढें साधन ॥ ३ ॥ ऐशी निरपेक्ष प्राप्ती ॥ माझ्या भजनीं अ-
 तिप्रीती ॥ तोलासे माझी चौथी भक्ती ॥ जीसि एकांती म्हणे वेदु ॥ ४ ॥ ऐक एकांत भक्तीचा नातु ॥ देवाभक्तां स होय एकांतु ॥ भक्तु रि
 गे देवा आंतु ॥ देव भक्तांतू सवाह्य ॥ ५ ॥ ऐसे असे दमाझे भजन ॥ यानाच एकांत भक्ती जाण ॥ मज वेगळे काहीं भिन्न ॥ नदरे वेआनज
 गामाजी ॥ ६ ॥ त्यासि चहूं पुरुषार्थें सुमुक्ती ॥ मी स्वये दंता हे श्रीपती ॥ तें दुसो निदृष्टी न पहाती ॥ माथीरती हातीं हें केवि घडे ॥ ७ ॥ ते-

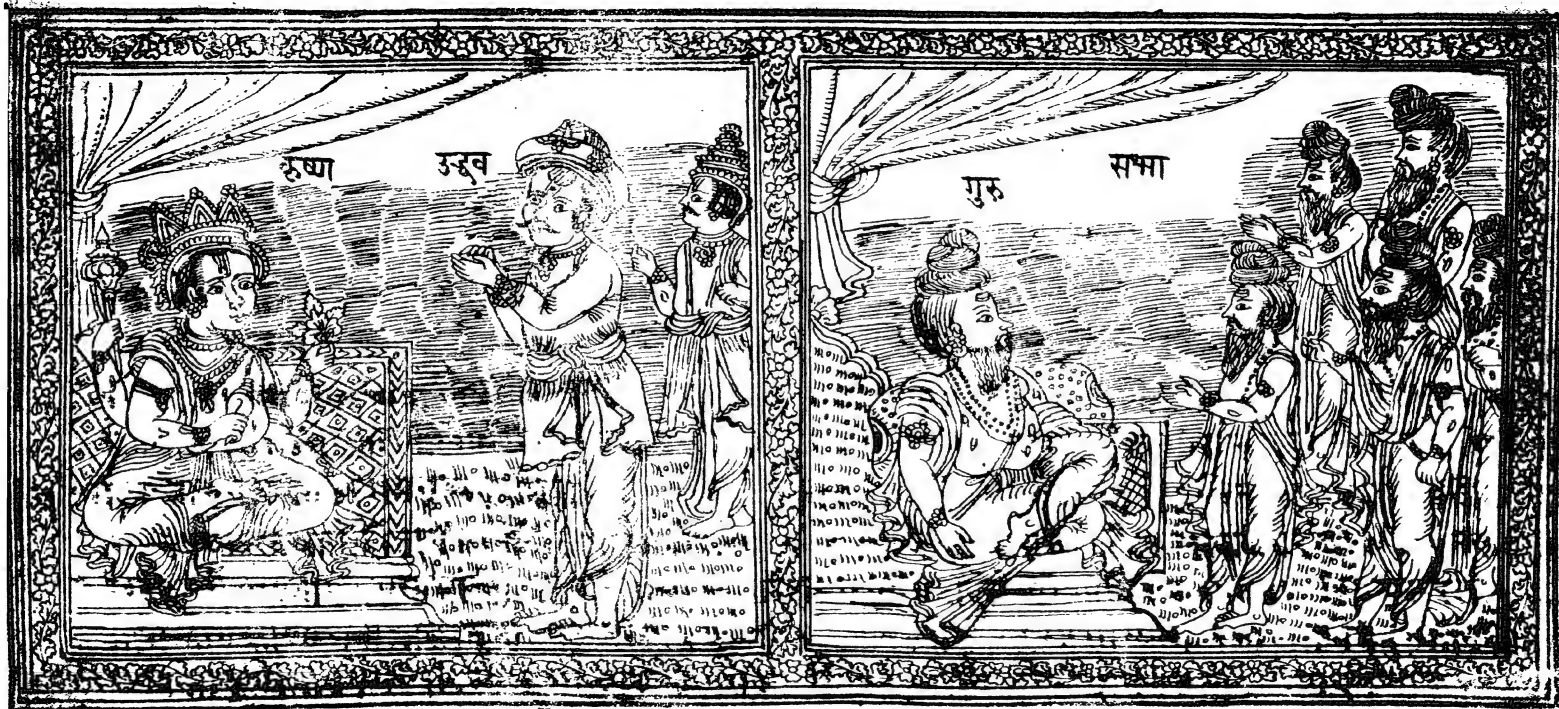
स्वसुरयेंकाहींमागती ॥ हेंनघडेकदाकल्यांती ॥ सांडूनिमाझीएकांतभक्ती ॥ केवळ्यनयेतीनिजभक्त ॥ ८ ॥ तोमोक्षहीध्यावयाकोण
भावे ॥ त्याचाहीमथितअभिप्रावी ॥ स्वयेंसांगोदेवासिदेवो ॥ भगम्यपहाहोशक्तिशास्त्र ॥ ९ ॥ ॥ श्लोक ॥ नैरपेक्ष्यंपरंमप्राहुर्निः
श्रेयसमनप्रभां ॥ तस्मान्निराशिषोभक्तिर्निरपेक्षस्यमेभवेत् ॥ १६ ॥ ॥ टीका ॥ जोनिरपेक्षनिर्विषीष ॥ तोमजपूज्यमहापुरुष ॥ मो
क्षत्याचेदृष्टीभक्त ॥ धन्यनैराश्रयतिहींलोकीं ॥ १० ॥ ऐकनिरपेक्षतेचाउत्कृष्ट ॥ तेथचारीपुरुषार्थफळकट ॥ वैकुंठकैलासादिश्रेष्ठा ॥ तेपाय
वाटनिरापेक्षा ॥ ११ ॥ निरापेक्षापाशींजाण ॥ वोळगेयेतीस्तरगण ॥ तेथसिद्धींचापाडकोण ॥ वोळगेआंगणकळिकाळ ॥ १२ ॥ स्वयेंमहां
देवआपण ॥ सर्वस्वेंकरीनिंबलोण ॥ श्रियेसहितभीआपण ॥ अंकितजाणतयाचा ॥ १३ ॥ निरपेक्षजोमाझाभक्त ॥ तोमजसमानसमर्थ
॥ हेंहीबोलणेंअहाचयेया ॥ तोमीचिनिश्चितचिद्रूपें ॥ १४ ॥ मीपरमात्मापरमानंद ॥ भक्तमद्भजनेंशब्दस्वानंद ॥ दोघेअमोदस्वानंदकंद ॥
सच्चिदानंदनिजकूपें ॥ १५ ॥ ऐसेंमद्भवेभक्तसंपन्न ॥ तेनदेखतीदोषगुण ॥ तेचिविखीचेंनिरूपण ॥ स्वयेंश्रीकृष्णसांगत ॥ १६ ॥
॥ श्लोक ॥ नमय्येकांतभक्तानांगुणदोषोद्भवागुणाः ॥ साधूनांसमचित्तानांखुद्देपरमुपेयुषाम् ॥ ३७ ॥ ॥ टीका ॥ जोनदेखेविषय
मोदु ॥ ज्यासिसमत्वाचनिजबोधू ॥ तोचिबोलिजेशब्दसाधू ॥ परमानंदमद्भजनें ॥ १७ ॥ मीएकपरमात्मासर्वभूती ॥ नदेखेवेंतेाचीप्रतिती ॥
ऐशीज्यासभजनस्थिती ॥ एकांतभक्तीत्यानाव ॥ १८ ॥ सदांसमभावेएकाग्र ॥ माझ्याभजनींअतीतसर ॥ तेभक्ततीचेपरपार ॥ पावले
साचारमद्रुपीं ॥ १९ ॥ ऐसेमद्भवेभक्तपरिपूर्ण ॥ तेनदेखतीदोषगुण ॥ उद्भवाहेम्यानिजखुण ॥ पूर्वींतुजजाणसांगीतली ॥ २० ॥ साकरेची
सालकारणें ॥ कापुरकोंडापाखरणें ॥ रत्नदीपींकाजळधरणें ॥ तरीगुणदोषदेखणेंमद्भक्तां ॥ २१ ॥ ज्याचाध्यावाअवरुण ॥ सुख्यअरु
णीभीआपण ॥ ज्याचाध्यावाउत्तमगूण ॥ तेंहीजाणयद्रूप ॥ २२ ॥ यापरीभक्तजगजेरी ॥ मद्रुपेंदेखणेंसुष्टी ॥ त्यासिगुणदोषाचीदृष्टी
॥ नपडेदृष्टीसर्वथा ॥ २३ ॥ गुणदोषनदेखावेजाण ॥ हेंचिसाधनींसुरखसाधन ॥ येचिअर्थीचेंनिरूपण ॥ आदरेंश्रीकृष्णसांगत ॥

॥२४॥ ॥श्लोक॥ एवमेतान्मयादिष्टाननुतिष्ठन्ति मे पथाः ॥ क्षेमं विंदन्ति मत्स्थानं यद्ब्रह्म परमं विदुः ॥ ३८ ॥ ॥ इति श्रीभागवते विं
 शतितमोऽध्यायः ॥ २० ॥ ॥ टीका ॥ उद्बवायापरिजाण ॥ म्यावेदवादे आपण ॥ उपदेशिलंगाजन ॥ भक्तिज्ञानकर्मयोगे ॥ ४२५ ॥
 कर्मैविकर्मछेदजिती ॥ ऐशीकर्मयोगाचीगती ॥ स्वधर्मकर्ममाझीप्राप्ती ॥ तेम्यातुजप्रतीसांगीतली ॥ २६ ॥ नित्यानित्यविवंचन ॥ क
 रूनिअनित्यनिर्दळण ॥ हेज्ञानयोगाचेंलक्षण ॥ तुजम्यांसंपूर्णसांगीतलें ॥ २७ ॥ तेशीचकरितांमाझीभक्ती ॥ सकळफळेपायांलाग-
 ती ॥ भक्तांसिअनायासेंमाझीप्राप्ती ॥ हेहीतुजप्रतीसांगीतलें ॥ २८ ॥ अधिकारभेदेसीसांगत ॥ त्रिकांडविविधभेदमार्ग ॥ माझेप्रा
 सीलागींचांग ॥ विषदविभागम्याकेला ॥ २९ ॥ म्यासांगीतल्याऐसेंजाण ॥ जोवेदमार्गेकरीअनुष्ठान ॥ तोमाझीप्राप्तीपावेसंपूर्ण ॥ सगुण
 ४३० ॥ सगुणसाक्षात्कारजोएथ ॥ तेंपंचरात्रआगममन ॥ वैकुंठचमुरव्यम्हणत ॥ हेमननिश्चिततथाचें ॥ ३१ ॥ सप्तावर्णाबाहेरी ॥
 मायावरणाभीतरी ॥ वैकुंठरचिलेंश्रीहरी ॥ हेबोलिजेलेंधीरीवेदांती ॥ ३२ ॥ तेथआगम्याचेंमनोगत ॥ मायातेभगवद्दीळांम्हणत
 ॥ स्वर्लालावैकुंठरचीभगवंत ॥ क्षयोतेथअसेना ॥ ३३ ॥ जेथलीलाविग्रहीमेघःश्याम ॥ स्वयेंवसेपुरुषोत्तम ॥ तेथनाहींगुणकाळ-
 कर्म ॥ मायादिभ्रमरिघेना ॥ ३४ ॥ एवंचनक्षयातीत ॥ वैकुंठअक्षयीनिजनित्य ॥ तेथपावलेतेनित्यमुक्त ॥ हेआगममनउद्बवा ॥
 ३५ ॥ मवेंआराध्यदेवतेप्रसन्न ॥ हेवेदार्थियाचेंबोलणें ॥ तेम्यातुजप्रतीअनुसंधानें ॥ बोलिलोंजाणेंउद्बवा ॥ ३६ ॥ भावार्थभक्तीचेंल
 क्षण ॥ तेप्रसन्नतेचीखूण ॥ हेपूर्वकिलेंनिरूपण ॥ निरुतेजाणउद्बवा ॥ ३७ ॥ येअर्थवेदांतीह्मणत ॥ अत्यंतप्रळयींवाजोआघात ॥ तो
 वैकुंठकैलासादिसमस्त ॥ साकारवतनिर्दाळी ॥ ३८ ॥ तेकाळींचेउर्वरित ॥ केवळजेगुणातीत ॥ तेपूर्णब्रह्मसदोदित ॥ जाणनिश्चि
 तउद्बवा ॥ ३९ ॥ जेथकाळनाकर्म ॥ जेथगुणनाधर्म ॥ जेथमायापावेउपरम ॥ तेंपरब्रह्मउद्बवा ॥ ४४० ॥ माझेस्थानवैकुंठजाण ॥ ते-
 थीलप्राप्तीसायुज्यसगुण ॥ पूर्णसायुज्यताजाण ॥ ब्रह्मपरिपूर्णसदोदित ॥ ४१ ॥ पावावयापूर्णपरब्रह्म ॥ साधकासिकोणेमार्गक्षेम ॥

वेदोक्तमद्रुक्तीसुगम ॥ उत्तमोत्तमहामार्ग ॥ ४२ ॥ अणिकेमार्गजितंजाण ॥ कामलोभादिउदेविभ्र ॥ कांबुडवीज्ञानाभिमान ॥ येना
 गवणप्रत्यवायाची ॥ ४३ ॥ तेंसेनाहींभक्तिपंथी ॥ सर्वेनवविधसांगार्त ॥ चढनांपाउलींअतिविश्यांती ॥ भजनेमुक्तीमद्रावें ॥ ४४ ॥
 येथीलसुरच्यतेसाधन ॥ गेलियाहिजीवपाण ॥ कदांनपहावेदोषगुण ॥ तेंब्रम्हपरिपूर्णपाविजे ॥ ४५ ॥ जेथनाहींभवभयत्वांती ॥
 जेथनाहींदिवसराती ॥ जेथनाहींजीवाशिवास्थिती ॥ तेंब्रम्हपावतीमद्रुक्त ॥ ४६ ॥ जेथनाहींरूपनाम ॥ जेथनाहींकालकर्म ॥ जेथ
 नाहींमरणजन्म ॥ तेंपरब्रम्हपावती ॥ ४७ ॥ जेथनाहींध्येयध्यान ॥ जेथनाहींज्ञेयज्ञान ॥ जेथनाहींसीतूपण ॥ तेंब्रम्हपूर्णपावती ॥ ४८
 ज्यासिनाहींमातापिता ॥ जेंनव्हेदेवोदेवता ॥ जेंबहुनायेकुलता ॥ तेंब्रम्हतत्त्वतापावती ॥ ४९ ॥ जेथनाहींवर्णाश्रम ॥ जेथनाहींकी
 याकर्म ॥ जेथनाहींमायाभ्रम ॥ तेंपरब्रम्हपावती ॥ ५० ॥ जेंगुणागुणीअनीत ॥ जेंलक्षलक्षणरहित ॥ जेंस्वानंदेंसदोदिन ॥
 तेंब्रम्हप्राप्तमद्रुक्ता ॥ ५१ ॥ पूर्णकृपेचाहेलावा ॥ नसंठेविदेवाधिदेवा ॥ तोहाएकादशींविसावा ॥ तुजम्यांउद्धवादीधला ॥ ५२ ॥
 जेथठावोनाहींदेहभावा ॥ जेथसामरस्यजीवशिवा ॥ तोहाएकादशींचाविसावा ॥ तुजम्यांउद्धवादीधला ॥ ५३ ॥ जेथउगाणाहो
 यअहंभावा ॥ शून्यपडेमायेच्यानावा ॥ तोहाएकादशींचाविसावा ॥ तुजम्यांउद्धवासांगीतला ॥ ५४ ॥ कष्टींस्वानंदेंस्वयेंजोडावा ॥
 त्यास्वानंदाचाआइताठेवा ॥ तोहाएकादशींविसावा ॥ तुजम्यांउद्धवादीधला ॥ ५५ ॥ जेथदेवभक्तांचाकालोवा ॥ एकत्रहोयआय
 वा ॥ तोहाएकादशींचाविसावा ॥ तुजम्यांउद्धवादीधला ॥ ५६ ॥ कोनिभेदाचानागोवा ॥ होयअभेदाचारिगावा ॥ तोहाएका
 दशींचाविसावा ॥ तुजम्यांउद्धवादीधला ॥ ५७ ॥ काढोनिभावाथांचाभावो ॥ सोलीवसोलिवांचासोलावो ॥ गाळुनीगाळि
 वाचाभक्तिभावो ॥ उद्धवासींदेवोदेतसे ॥ ५८ ॥ यापरीश्रीकृष्णानायु ॥ होऊनियांस्वानंदभरितु ॥ विसाव्याअध्यायींचीमातु ॥
 हरिस्वेंसांगतूउद्धवा ॥ ५९ ॥ आतांविसांव्याचाविसावो ॥ स्वानंदस्वरवाचाहोलावा ॥ तोमीसांगेनएकविसावा ॥ ऐकउद्धवासादर ॥

॥६०॥ वेदीशंहाशतलक्षण ॥ हेंपु टें उत्तमनिरूपण ॥ एकात्रियनीं जनार्दन ॥ शीता अवधानमजयावें ॥ ४६१ ॥ ॥
इति श्रीमद्भागवते महापुराणे एकादशस्कंधे भगवद्गुह्यसंवादे एकाकारटीकायां वेदत्रयीविभागयोगो नाम विंशतिमो
७ अध्यायः ॥ ३० ॥ ॥ श्लोक ३८ ओव्या ४६१ एकुन संख्या ४९९ ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥
शतमभवतु ॥ ७ ॥ ७ ७ ७ ७ ७ ७ ७ ७ ७ ७ ७

इति शानिमोध्यायसमाप्तः

रभिन्नाभिन्नेदेव॥तेमासांगेनअवश्यक॥जेणेंसरवदुःखभोगणेघडे॥३५॥मुरवाचाव्यापारभोजन॥तेनाकेंकरूंजातांजाण॥सुरव
 बुडऊनिदारुण॥दुःखआपणस्वयेंभोगी॥३६॥कांपायचेंचालणें॥पडेजेंडोडेंकरणें॥तेंमार्गनकंठेतेंणें॥परिकष्टणेंअनिवार॥३७॥तेविं
 जेंकर्मस्वाधिकारें॥सरवातेंदेअत्यादरें॥तेंचिकर्मअन्याधिकारें॥दुःखेंदुर्धरेंभोगवी॥३८॥गजाचेंआभरण॥गाढवासिनव्हेभूषण
 ॥परिभारेंआणीमरण॥तेविंकर्मजाणअनाधिकारी॥३९॥मेघवर्षनिर्मळजळ॥परिजेसैंबाजतेंसैंफळ॥एकभोगीपीकसकळ॥
 एकाप्रबळसाळीकेळें॥४०॥पाहेंपांजेंसैंदुग्धचोरव॥ज्वरितामुरवीकडूविरव॥तेंचिनरुजांगोडदेख॥पुष्टीदायकसेवनी॥४१॥ते
 विंसकामीकर्मघडे॥तेंबाधकहोयगाटे॥तेंचिगानिष्कामाकडे॥मोक्षसरवाडेसरवावी॥४२॥स्वाधिकारेंस्वधर्माचरण॥तोचियेथें
 मुख्यत्वेगुण॥अनाधिकारीकर्मजाण॥तोचिअवगुणमहादोष॥४३॥यारितीगाकर्मचरण॥उपजवीदोषआणिगुण॥हेंचिगुणदोष
 लक्षण॥शास्त्रज्ञजाणबोलती॥४४॥तेंचिगुणदोषलक्षण॥शुद्धाशुद्धीचेंकारण॥तेंचिअर्थचिंचिवंचन॥देवआपणसांगत॥४५॥
 श्लो०॥शुद्धाशुद्धीविधीयेतेसमानेष्वपि वस्तुषु॥द्रव्यस्थविचिकित्साऽर्थगुणदोषेषु भाषाभौ॥३॥ ॥टी०॥पंचभूतेंसमानजाण॥
 वस्तुसर्वसमसमान॥तेथगुणदोषअप्रमाण॥परिकेलेंप्रमाणबाहेतु॥४६॥नपेरितांश्रुतिस्मृती॥अविद्यकविषयप्रवृत्ती॥अनिवारस
 कळभूती॥सहजस्थितीस्वभावे॥४७॥ऐशीस्वभाविकविषयस्थिती॥तेचिकरावयाउपरती॥नानागुणदोषबोलेश्रुती॥विषयानिवृत्ती
 लागुनी॥४८॥हेंएकशुद्धएकअशुद्ध॥पैलशुभहेंविरुद्ध॥मीचिबोलिलोवेदानुवाद॥विषयबाधछेदावया॥४९॥विषयाचीजेनिवृत्ती
 ॥तिचीवेदरूपेंम्याकेलीसुती॥निंदिलीविषयप्रवृत्ती॥चिळसीचितीउपजावया॥५०॥चालतांकर्मप्रवृत्ती॥होयविषयांचीनिवृत्ती॥
 ऐशीवेदद्वारोंकेलीयुक्ती॥ऐकतुजप्रतीसांगेन॥५१॥ ॥श्लो०॥धर्मार्थव्यवहारार्थयात्राऽर्थमतिचानघ॥दर्शितोऽयंमयाचारो धर्ममु
 द्दहंवांधुरं॥५२॥ ॥टी०॥उद्दवातूनिःपापनिशुद्धी॥यालागितुसीशुद्धबुद्धी॥धर्मादिव्यवहारसिद्धी॥ऐकतोविधीसांगेन॥५३॥क

रिनांहिधर्माचरण॥ प्रवृत्तिधर्मतोअप्रमाण॥ निवृत्तितोअतिशुद्धजाण॥ हेदोषगुणस्वधर्मा॥ ५३॥ ज्योव्यवहारविषयासक्ती॥ तोअशुद्ध-
 व्यवहारस्थिती॥ जेपरोपकारप्रवृत्ती॥ तोव्यवहारवंदितीसरनर॥ ५४॥ अष्टदाताईश्वर॥ हेविसरोनिउत्तमनर॥ द्रव्यलोभेनीचा-
 चेदारीदार॥ हिंडणेअपवित्रतेयात्रा॥ ५५॥ आळससांडोनिआपण॥ करुंजातांश्रवणकीर्त॥ कांतीर्थयात्रासाधुदर्शन॥ पूजार्थगम-
 नदेवालय॥ ५६॥ कांअनाथप्रेतसंस्कार॥ करितांपुण्यजोडेअपार॥ पर्दाकोटीयज्ञफळसंभार॥ जेणोसाचारउपजती॥ ५७॥ जेणोपा-
 विजेपरापर॥ तियेनावयाप्रापवित्र॥ हायान्त्रार्थसंचार॥ गुणदोषविचारवेदोक्त॥ ५८॥ राजानिजपादुकाहटेंसी॥ बाहवीबाह्यणाचे-
 शिसी॥ तोदोषनपवेद्विजासी॥ स्वयेंसदोषीहोयराजा॥ ५९॥ जेविंअपक्काळबळेंजाण॥ पडतांलंघनीलंघन॥ तेंचेऊनिनीचाचेंधा-
 न्य॥ घाणवांचवितोदोषनाही॥ ६०॥ तेंचिनीचाचेंदान॥ आपदींघेतोजाण॥ जनींमहादोषजाण॥ हेंहिजाणवेदोक्ती॥ ६१॥ जेंक-
 र्मधर्मप्रवर्तकशुद्ध॥ मनुपराशरादिप्रसिद्ध॥ तिहींहेगुणदोषविधि॥ शुद्धाशुद्धबोलिले॥ ६२॥ तेंचिशुद्धाशुद्धनिरूपण॥ तींश्लो-
 कांनारायण॥ स्वयेंसांगताहेआपण॥ गुणदोषलक्षणविभाग॥ ६३॥ ॥ श्लो० ॥ भूम्यंबुगम्यनिलाकाशाभूतानांपंचधातवः॥ आ-
 ब्रह्मस्थावरादीनांशारीराआत्मसंयुताः॥ ५॥ वेदेननामरूपाणिविषमाणिसमेष्वपि॥ धातुमृद्वकल्यंतएतेषांस्वार्थसिस्थये ६
 ॥ ॥ टी० ॥ पृथ्वीआपतेजवायुगगन॥ ब्रह्मादिस्थावरांतजाण॥ भूमीपंचभूतेंसमान॥ वस्तूहिआपणसमसर्वा॥ ६४॥ नाहींना-
 मरूपगुणकर्म॥ ऐसेंजेंकेवळसम॥ तेयमाझेनिवेदेंविषम॥ केलेंनिरूपमनामाहितार्थ॥ ६५॥ तळींपृथ्वीवरीगगन॥ पहातांदोनी-
 समान॥ तेथदशादिशकल्यल्याजाण॥ देशांतरगमनसिध्यर्थ॥ ६६॥ तोविंनामरूपवर्णाश्रम॥ शमाचाठार्याजेंविषम॥ हामाझेनि-
 वेदेंकेलानेम॥ स्वधर्मकर्मसिध्यर्थ॥ ६७॥ येणेचिद्वारेंसलक्षण॥ धर्मार्थकाममोक्षसाधन॥ पुरुषांच्याहितालीर्गाजाण॥ म्याकेला-
 नियमवेदाज्ञा॥ ६८॥ रूपनामआश्रमवर्ण॥ वेदुनेमिताजाआपण॥ तेंव्यवहारूनघडतांजाण॥ मोक्षसाधनतेंकेंचें॥ ६९॥ एवंवेदें

लार्डेनिव्यवहारु ॥ तेथेंचिपरमार्थविचारु ॥ दाविलाअसेचमत्कारु ॥ सभाग्यनरुतोचिजाणे ॥ ७० ॥ अत्यंतकरितां कर्मादरु ॥ तेणें क
 र्मठचिहोयनरु ॥ तेथपरमार्थनाहींसाचारु ॥ निधीनिषेधीथोरपडिजे ॥ ७१ ॥ केवळस्वधर्मकर्मसांडितां ॥ आंगांआदळेपाषांडतां ॥ ते
 णेहिमोक्षनयहाता ॥ निजस्वार्थनागवळे ॥ ७२ ॥ याळागांस्वधर्मआचरतां ॥ निजमोक्षलाभेआइता ॥ हेवदार्थाचीयोग्यता ॥ जाणेंतोज्ञा
 तासजान ॥ ७३ ॥ हेवैदार्थनिजयोग्यता ॥ सहसानयेकवणाचेहाता ॥ याचिलागींगापरमार्था ॥ गुरुतत्वताकरावा ॥ ७४ ॥ त्यासहुरुची
 पूर्णकृपाहोय ॥ तरीचआतुडेवेदगुह्य ॥ गुरुकृपेवीणजेउपाय ॥ तेआपायसाधकां ॥ ७५ ॥ याळागींमाझावेदजगद्गुरु ॥ दावीअपाद
 ताव्यवहारु ॥ नेमीस्वधर्मकर्मादरु ॥ जनाचाउद्धारकरावया ॥ ७६ ॥ ऐसामाझावेदुहितकारी ॥ दाऊनिगुणदोषनानापरी ॥ जनका
 टाविषयाबाहेरी ॥ वेदउपकारीजगाचा ॥ ७७ ॥ ॥ श्लो० ॥ देशकालादिभावानां वस्तूनांममसत्तम ॥ गुणदोषौविधीयेतेनयमार्थ
 हिकर्मणां ॥ ७८ ॥ ॥ टी० ॥ भक्तामाजीभक्तोत्तम ॥ सालक्षणसाधुसम ॥ याळागींउत्थवासिसत्तम ॥ हाणेपुरुषोत्तमअतिप्रीतो ॥ ७९ ॥
 उद्वायेथमलतानर ॥ भळताकरीलकर्मदर ॥ याळागींवर्णाश्रमविचार ॥ नेमिलासाचारवेदानीं ॥ ८० ॥ जेथकरूंनयेकर्मतंत्र ॥ ऐसादे
 शजोअपवित्र ॥ आणिकाळादिद्वयविचित्र ॥ पवित्रापवित्रसांगेन ॥ ८१ ॥ ॥ श्लो० ॥ अरुघ्णासारोदेशानामब्रह्मण्योऽशुचिर्भवेत् ॥ क
 ष्णासारोऽप्यसौवीरकीकृतासंस्कृतेरिणं ॥ ८२ ॥ ॥ टी० ॥ कोणेएकेपृथ्वीतळीं ॥ मेघनवर्षतांजळीं ॥ ग्रैरिळींधान्येंसदानिळीं ॥ वस्त
 धाजिह्वाळीतेणेह्यणती ॥ ८३ ॥ तेंचिपाहातांपृथ्वीवरी ॥ एकेभागींगाउरवरी ॥ मेघवर्षतांशरपारीं ॥ अंकुरनाडिरीउरवरिथें ॥ ८४ ॥
 तेवींदेशाचीशुभशुभी ॥ तुजमींसांगेनयथाविधी ॥ जेथकर्मनोहेकार्यसिद्धी ॥ तेथकर्मत्रिशुद्धीनकरावें ॥ ८५ ॥ कृष्णमृगजेथनाहीं ॥ ते
 जाणपांअपवित्रभुई ॥ कर्मादरुतियेठाई ॥ नकरावापाहंसर्वथा ॥ ८६ ॥ जेथब्राह्मणचिनाहीं ॥ तोदेशअपवित्रपाहीं ॥ ब्राह्मणअकर्मजेथ
 यीं ॥ भूमीतेहीअपवित्र ॥ ८७ ॥ जेथब्राह्मणाचीअभक्ती ॥ शीरवींहेळुनिनंदिती ॥ तोदेशुकर्माप्रती ॥ जाणनिश्चितीअपवित्र ॥ ८८ ॥ जे

७०
 ७१

देशीकृष्णभृगुअसती॥परिनाहीभगवद्भक्ती॥तोदेशुकर्मापती॥जाणनिश्चितीअपवित्र॥८७॥भक्तिहीनदेशप्रसिद्ध॥कैंकटकलिंग
 मागध॥तेथस्वधर्मनव्हीशुद्ध॥जाणअशुद्धतेदेश॥८८॥नाहीउपलेपसंमार्जन॥तेस्वगृहीभूमीअशुद्धजाण॥कांजेथवेदबाह्यअ
 सज्जन॥तेंहीस्थानअपवित्र॥८९॥जेभूमीकेवळउरवर॥तेजाणसदाअपवित्र॥आतांकाळाचैकाळतंत्र॥पवित्रापवित्रसांगेन॥९०
 ॥ ॥श्लो॥कर्मण्यो गुणवान्कालो द्रव्यतः स्वत एव वा॥यतो भिर्वर्त्तते कर्मसदोषोऽकर्मकः स्मृतः॥९१॥ ॥टी॥देशकाळद्रव्यपात्र॥हेसा
 मग्रीहोयस्वतंत्र॥तोचिकाळअतिपवित्र॥वेदशास्त्रसंमत॥९२॥ग्रहणकपिलाषष्ठादिद्वारा॥तोकाळपरमपवित्रस्वरा॥कांसंतस-
 ज्जनआलियाघरा॥काळाचाउभाराअतिपवित्र॥९३॥होकांसंपत्तिआलियाहाता॥कांधर्मउल्हासजेव्हांचिन्ता॥तोपुण्यकाळत
 त्वता॥वेदशास्त्रार्थीअनुकूल॥९४॥पुरुषासिपर्वकाळ॥जन्मांतजोडेएकवेळ॥मातापित्याचाअंतकाळ॥तेधर्माचीवेळअतिपवित्र॥
 ९५॥हापर्वकाळमागुता॥पुरुषासिनातुडेसर्वथा॥तेथश्चन्देनेधर्मकरितां॥पवित्रताअक्षय॥९६॥स्वभावेकाळाचीपवित्रता॥तुज
 मीसांगेनगाआतां॥जोउपकारीसर्वथा॥भिजस्वार्थासाधका॥९७॥ब्राह्म्यमुहूर्त्तस्वसत्ता॥पवित्रजाणस्वभावता॥जोसाधका
 च्यानिजस्वार्था॥होयवादविताअनुदिनि॥९८॥काळाचीअकर्मकता॥ऐकसांगेनमीआतां॥कर्मकरूनयेस्वभावता॥निश्चि
 तामहादोषु॥९९॥जेथजळस्थळादिसर्वथा॥विहितद्रव्यनयेहाता॥तोकाळअकर्मकता॥जाणतत्वतानिश्चित॥१००॥जोकाळसूत
 केंव्यापिला॥कांराष्ट्राउपप्लवआला॥जेकाळांदेहपरतंत्रझाला॥तोकाळबोलिलाअकर्मक॥१००॥जोकाळदुर्भिक्षासिआला॥जो
 कांज्वराददोषेंदुषिला॥जोकाळुचोराकुळितझाला॥तोकाळबोलिलाअकर्मकु॥१०१॥जेकाळांक्रोधसंचरला॥जेथतमोगुणक्षोभला
 ॥निद्राआलरयेंव्यापिला॥तोकाळबोलिलाअकर्मक॥१०२॥अकस्यातसरसंपदा॥कांअभिनववार्तायेकदा॥कांलंघिजेमल्याचीमर्या
 दा॥तोकाळसर्वदाअकर्मकु॥१०३॥कांमार्गीविषमता॥पंथक्रमिजेचालतां॥तेथपडेदुर्धर्षता॥तोकाळतत्वताअकर्मक॥१०४॥जेकाळांद्रव्य

लोभदारुण॥ जेकाळींचितागहन॥ जेळां विकल्पाभरेमन॥ तोकाळजाणअकर्मक॥ ५॥ ऐशीकाळाचीअकर्मकता॥ तुजम्यासांगी
तलीतत्वता॥ आतांद्रव्याचीशुद्धाशुद्धता॥ ऐकसर्वथासांगेन॥ ६॥ ॥ श्लो०॥ द्रव्यस्यशुद्धशुद्धाचद्रव्येणवचनेनच॥ संस्कारेणार्थ
कालेनमहत्वात्यतयाऽथवा॥ १०॥ ॥ टी०॥ पुरुषेणोमूत्रसेवितां॥ तत्काळपावेपवित्रता॥ तेंचिताग्रपात्रेयेतां॥ येअपवित्रतातत्काळ
॥ ७॥ पुरुषेजळप्रोक्षितां॥ पुण्यासिपवित्रता॥ तेंचिपुरुषेअवघ्राणितां॥ अपवित्रतापुण्यासी॥ ८॥ अग्निचीसेवाकरितां॥ द्विजासीपर
मपवित्रता॥ द्विजअग्निनजाळिता॥ येअपवित्रताअग्निसी॥ ९॥ दर्भापिंडदेविनांपवित्र॥ पिंडस्पर्शदर्भअपवित्र॥ ऐशींशुद्धाशुद्धपवित्रा
पवित्र॥ बोलिलेशास्त्रश्रुत्यर्थे॥ १०॥ जेवस्तुसंशयापन्न॥ त्याचाशुद्धासिब्राह्मणवचन॥ ज्याचेंवचनग्रमाण॥ हरिहरजाणमानिती॥ ११॥
घृतसंस्कारेंशुद्धअन्न॥ होमसंस्कारेंनवधान्य॥ अग्निसंस्कारेंलवण॥ पावत्रजाणशास्त्रार्थे॥ १२॥ राकारापुढेंयकार॥ मांडुनिकरितांउ
च्चार॥ जीणोनिपापाचासंभार॥ होयतोनरशुद्धात्मा॥ १३॥ त्याचिमकारापुढेंयकार॥ टेडनिकरितांउच्चार॥ आंगांआदळेपापघोर॥ ते
णेंहोयनरअतिबद्ध॥ १४॥ रजस्वलाशुद्धचतुर्थेहनी॥ मेघोदकशुद्धतिसरेदिनी॥ र्वाद्दूतकदाहावेदिनी॥ काळशुद्धपणीयाहेतु॥ १५॥ पूर्व
दिवशींचिंअन्न॥ तेंकाळेंचीपावेगादूषण॥ ज्यासिआलेंशिळपण॥ तेंअन्नजाणअशुद्ध॥ १६॥ तेंसेनव्हेघृतपाचित॥ तेंबहूनकाळेंतरीपु
नित॥ जेंविटांनिविकारीहोन॥ तेंअपुनितकाळेंची॥ १७॥ जेंसांचवणीअल्पजळ॥ त्यासिस्पर्शल्याचांडाळ॥ तेंअपवित्रगाकेवळ॥ नयेअकु
माळस्पर्शकरूं॥ १८॥ तेंचिनिर्झरकांअक्षोभजळ॥ तेथस्पर्शल्याहीचांडाळ॥ त्यासिलगेनातोविटाळ॥ तेंनित्यनिर्मळपवित्र॥ १९॥ अल्प
कोलियास्वयंपाक॥ त्यासिजेंआतळेप्वानकाक॥ तेंतेंसांडावेंनिःशेखर॥ अपवित्रदेखतेंअन्न॥ २०॥ तोचिसहस्रभोजनाचापाक॥ त्या
सिआतळल्याप्वानकाक॥ सांडावेंजेथलागलेंमुख॥ येरअन्ननिर्देखभोजनां॥ २१॥ ॥ श्लो०॥ शक्त्याऽशक्त्याऽथवाबुद्ध्यासंभृता
नयदात्मने॥ अघंकुर्वनिहयथादेशावस्थानुसारतः॥ ११॥ ॥ टीका॥ झालियाचंद्रसूर्यग्रहण॥ शक्तरुमाननकरीतांदूषण

बाळकरुन्दआतुरजन॥ नकरितांस्नानदोषनाहीं॥२२॥ पुत्रजन्मलियादेख॥ स्वगोत्रजनेसकळिक॥ त्यासीजाणअवश्यक॥ बाधा
 सूतकदाहादिवस॥२३॥ तेंचिस्थळांतरीपुत्रश्रवण॥ सूतकांअंतिज्ञाल्याजाण॥ त्यासूतकाचेंबंधन॥ नबाधीआपणसर्वथा॥२४॥ पू-
 र्वादिनीगोत्रजमरे॥ तेंस्वगोत्रांसूतकभरे॥ येरेदिवशांदुसराजेंमरे॥ तेंसूतकेंसूतकउतरेदोहींचें॥१२५॥ जेणेंघेतलेंहोयविरव॥ त्यासिस
 पुलाविलियादेख॥ तेणेंविरवेंउतरेसविरव॥ तेंविंसूतकेंसूतकनिवारे॥२६॥ जेंबुद्धिपूर्वककेलेंआपण॥ तेंअवश्यभोगावेंपापपुण्य॥
 जेबुद्धिसीनाहींविद्यमान॥ तेंअहेतुकबाधीना॥२७॥ आपुलेंजेंअंतःकरण॥ त्यासिपवित्रकरीनिजज्ञान॥ हेविशुद्धबुद्धिजाण॥ वि
 वेकसंपन्नवैराग्यें॥२८॥ जोधनवंतअतिसंपन्न॥ त्यासिजुनेंवरुअपावन॥ शिविलेंदंडिलेंतेंहिजाण॥ नव्हेपावनसमर्था॥२९॥
 तेंचिदुर्बळाप्रतिजाण॥ अतिशयेंपरमपावन॥ हेंवेदेवादअतिगहन॥ स्मृतिकारेंजाणप्रकाशिलें॥३०॥ समर्थासिअसाक्षभोजन॥
 तेंजाणावेंअशुद्धान्न॥ दुर्बळासिएकल्याआसन॥ परमपावनश्रुत्यर्थें॥३१॥ स्वयेंनकरितांपंचयज्ञ॥ भोजनतेंपापभक्षण॥ सकळस
 कृतासिनागवण॥ जेंप्राड्युरवपणअतिथीसी॥३२॥ स्वग्रामींसर्वाहसाचार॥ ग्रामांतरीअर्धआचार॥ पुरीपट्टणीपादमात्र॥ मा-
 र्गीकर्मदरसंगानसारें॥३३॥ विचारोनिदेशावस्था॥ हेवेदमर्यादातत्वता॥ याहूनिअन्यथाकरितां॥ दोषसर्वथाकर्त्यासीअतिदो
 ष॥३४॥ पूर्वीद्रव्येंद्रव्यशुद्धी॥ सांगीललीयथाविधी॥ तेचिमागुतेनप्रतिपादी॥ धर्मशास्त्रसिद्धीवेदोक्त॥३५॥ ॥श्लो०॥
 धान्यदावांस्थितंतूनारसतेजसचर्मणां॥ कालवाघ्यग्निमृत्तोयैःपार्थिवानांयुतायुतैः॥१२॥ ॥टी०॥ शूद्रप्रतिग्रहाचें
 धान्य॥ एकरात्रीशुद्धत्वजाण॥ सृक्सृवादिकाष्टभाजन॥ जलप्रक्षालनशुद्धत्व॥३७॥ व्याघ्रनखगजदंत॥ अपवित्रजं
 वस्त्रेहनयुक्त॥ जेव्हांहोतीरुनेहातित॥ अतिपुनिततेकाळां॥३८॥ पटवंतुस्वयेंपुनितु॥ वायुनेंशुद्धऊर्णतंतु॥ वरुचतं
 तुजळाआंतु॥ होयपुनितुप्रक्षाळिल्य॥३९॥ गोक्षीरपवित्रकांस्यमृत्पात्री॥ ताम्रपवित्रआम्लकरी॥ आम्ललवणांतरी

पावित्र्य ॥ ४० ॥ घृतपवित्र अग्निसंस्कारी ॥ अग्निपवित्र ब्राह्मणमंत्रां ॥ ब्राह्मणपवित्र साचारां ॥ पवित्राचारी वेदविधी ॥ ४१ ॥
 वेदपवित्र गुरुमुखं ॥ गुरुपवित्र निजात्मस्वरवं ॥ आत्मापवित्र गुरुचरणोदकं ॥ यवित्र उदकं द्विजचरणां ॥ ४२ ॥ पृथ्विपवित्र
 जलसंस्कारी ॥ जलपवित्र पृथ्वीवरी ॥ चर्मपवित्र तेलकरी ॥ तेलचर्मपात्रिपवित्र ॥ ४३ ॥ व्याघ्रादिजेमृगाजिन ॥ इयंस्व
 भावेपवित्र जाण ॥ अग्निसंस्कारे स्तवर्षा ॥ पवित्रपणस्वभावे ॥ ४४ ॥ एवं इत्यादिपरस्परं ॥ शुचित्वबोलिलं शारुत्रां ॥ आ
 तांमळलिमझालियावरी ॥ त्याचें अवधारीं शुचित्व ॥ ४५ ॥ ॥ श्लोक ॥ अमेध्यलि संयद्येन गंधंलोपं व्यपोहति ॥ भज
 ते प्रकृतं तस्य तच्छौचं तावदिष्यते ॥ १३ ॥ ॥ टीका ॥ पात्रपीठकां आसन ॥ आमेध्यं लिमझाल्या जाण ॥ त्यागंधाचें निः
 शेषक्षालन ॥ तेणें पवित्रपण तयांसी ॥ ४६ ॥ नाभीरवालना ज्याच्या शरीरा ॥ अमेध्यलेप लागल्यावर ॥ तोठाधिं चागं-
 धु जाय पुरा ॥ ऐसें धूतल्या त्यानरां शुचित्व लाभे ॥ ४७ ॥ नाभीवर तें अमेध्यलेपन ॥ अवचटें झालिया जाण ॥ तें करावें मृत्तिका
 स्नान ॥ तेणें पावन तो पुरुष ॥ ४८ ॥ भळू धूतल्या तत्काळ जाती ॥ परित्यागंधाची होय निवृत्ती ॥ प्रकृती पावेजें निजस्थिती ॥ मळ
 निष्कृतिया नाव ॥ ४९ ॥ बाह्यपदार्थ निवृत्ति निष्टे ॥ वेदबोलिल लायारवटपटे ॥ आतां कर्त्याचें शुचित्व प्रगटे ॥ ते ऐक गोमटे उपाय ॥
 ५० ॥ ॥ श्लोक ॥ स्नानदानतपोवस्था वीर्यसंस्कारकर्मभिः ॥ मत्समृत्याचा त्मनः शौचं शुद्धः कर्माचरो द्विजः ॥ १४ ॥ ॥ टीका ॥
 गर्भाधानादि अन्नप्राशन ॥ ते बाळावस्थासंपूर्ण ॥ चौल ते कुमारावस्था जाण ॥ ब्राह्मणपण उपनयने ॥ ५१ ॥ कर्मभूमिके ला-
 गीं स्नान ॥ द्रव्यं शुद्धीलागिं कीजे दान ॥ वैराग्यालागीं तपजाण ॥ कर्माचरण जडत्व त्यागा ॥ ५२ ॥ मद्भजनी दृढबुद्धी ॥ त्या नावजाण
 वीर्यसिद्धी ॥ माझे निस्वरणें चित्त शुद्धी ॥ जाणाविं शुद्ध उद्धवा ॥ ५३ ॥ ऐस ऐसे याविधी ॥ ब्राह्मणजे कांस्त बुद्धी ॥ सबाह्य पावावया शुद्धी
 वेदउपपादी स्वकर्म ॥ ५४ ॥ ॥ श्लोक ॥ मंत्रस्य च परिज्ञानं कर्मशुद्धिर्मदर्पणं ॥ धर्मः संपद्यते षड्विधमस्तु विपर्ययः ॥ १५ ॥ ॥ टीका ॥ मंत्रशु

द्विमंत्रार्थज्ञानं ॥ कर्मशुद्धिब्रह्मार्पणं ॥ हे कर्त्या चेशुद्धीकारणं ॥ साहीलक्षणं वेदबोले ॥ ५५ ॥ देशकाळद्रव्यसंपन्नता ॥ मंत्रकर्मनिरू-
 जकर्ता ॥ या साहीची शुद्धावस्था ॥ स्वधर्मता फलोत्तरव ॥ ५६ ॥ जेंद्रव्यपावेदीनाचे आर्त्ता ॥ कां माझे या निजभक्तां ॥ यानावद्रव्यपवित्रता ॥
 जाणत त्वतानिश्चित ॥ ५७ ॥ धर्मशास्त्रार्थेशुद्धधन ॥ कष्टें मळ उं नियां जाण ॥ धनलोभी ठेविल्या प्राणा ॥ अवघें चि जाण अशुद्ध ॥ ५८ ॥ याना-
 वद्रव्यशुद्धता ॥ एक मंत्राची पवित्रता ॥ जेणें मंत्रें पावजे मंत्रार्था ॥ शुद्धसर्वथा तो मंत्र ॥ ५९ ॥ जेथ कोलिया मंत्रग्रहण ॥ आंगींचि दतावाटे अभिमान
 ॥ कां जेथ जारण मारण ॥ ते मंत्रजाण अपवित्र ॥ ६० ॥ यानावमंत्रशुद्धी जाण ॥ एक कर्माचें लक्षण ॥ जेणें कर्म तुटे बंधन ॥ तें कर्माचरण-
 अतिशुद्ध ॥ ६१ ॥ स्वयें करितां कर्माचरण ॥ जेथ रववळे मोहाभिमान ॥ कर्त्यासीलागे दृढ बंधन ॥ तें कर्मजाण अपवित्र ॥ ६२ ॥ जेणें कर्म क-
 र्माचा निरास ॥ तें शुद्ध कर्म सावकाश ॥ जेथ समबुद्धी सदा अविनाश ॥ तो पुण्य देश उद्धवा ॥ ६३ ॥ जरि सुक्षेत्रीं केला वास ॥ आणि पराचे दे-
 रवे गुण दोष ॥ तो देश जाणावा तामस ॥ अचुकनाश कर्त्यासी ॥ ६४ ॥ अन्यक्षेत्रीं देखिल्या दोष ॥ त्याचा सुक्षेत्रीं होय नाश ॥ सुक्षेत्रीं देखि-
 ला दोष ॥ तो नसंडी जीवास कल्पांती ॥ ६५ ॥ जेथ उपजे सायशिल ॥ तो देश जाणावा निर्मळ ॥ चित्त सप्रसन्न जे वेळ ॥ तो पुण्यकाळ
 साधकां ॥ ६६ ॥ स्वभावं शुद्ध ब्राह्मण सुहृत् ॥ तेथ ही लोभल्या चित्त ॥ तो ही काळ अपुढिता ॥ जाणनिश्चित वेदार्थ ॥ ६७ ॥ येथ जो कां-
 कर्मकर्ता ॥ त्याची गोलिया कर्म अहंता ॥ पुढें कर्म चाले स्वभावता ॥ हे पवित्रता कल्यांची ॥ ६८ ॥ येथ जो ह्यणे अहंकर्ता ॥ तो पावे
 अतिबध्ना ॥ हे कर्त्याची अपवित्रता ॥ देह अहंता अभिमानें ॥ ६९ ॥ धर्माधर्माचे साहीयकार ॥ हे वेदाचें तत्त्वसार ॥ येहि धर्मा मुक्त
 होय नर ॥ अधर्मा अपवित्र अतिबद्ध ॥ ७० ॥ गुणदोषाचें लक्षण ॥ सांगतां अतिगहन ॥ येथ गुंतले सज्जान ॥ अतिविचक्षण पंडि-
 त ॥ ७१ ॥ ॥ श्लो ॥ क्वचिहुणोऽपि दोषः स्याद्दोषोऽपि विधिना गुणः ॥ गुणदोषार्थं नियमस्तद्भिदा मेव बाधते ॥ १६ ॥ ॥
 टीका ॥ ज्याचा मानिजे उत्तम गुण ॥ तोचि दोष होय परतोन ॥ एवं कर्मचिकर्मास जाण ॥ दोष दारुण उपजवी ॥ ७२ ॥ —

कर्मांमुख्यत्वेगाआचमन॥ हेंकर्मसुद्धीचैनिजकारण॥ तैचिदक्षिणाभिमुखेकेल्याजण॥ दोषदारुणउपजवी॥ ७३॥ कान्निचीजे
 पेंजायतिडिक॥ तैचिमुखींघालितांदेख॥ होयअत्यंतबांधक॥ प्राणांतिकपावतिबाधा॥ ७४॥ आचमनींमाषमात्रजीवन॥ घेत-
 ल्याहोईजेपावन॥ तैचिअधिकघेतांजाण॥ सरापानासमदोष॥ ७५॥ फणसरवातांलागेगोड॥ तैजैअधिकरवायतोंड॥ तैंशूळउठेप्र
 चंडा॥ फुटेब्रह्मांडअतिव्यथा॥ ७६॥ सूर्यपूजनींपुण्यघडे॥ तेथजेंबेलपत्रचटे॥ तैंपुण्यराहेमागिलीकडे॥ दोषरोकडेपूजकां॥ ७७॥ ऐ
 साकर्मांकर्मविन्यास॥ गुणतोचिकरीदोष॥ कोठेदोषांचाहीविलास॥ पुण्यबहुवसउपजवी॥ ७८॥ चोराकुळींतमार्गीजाण॥ ब्राह्म
 णकरितांप्रातःस्नान॥ तोनेतांकर्मत्यागुन॥ दाषचिपरिगुणगंभीरहोय॥ ७९॥ सर्पगरळेचेंजीवन॥ ब्राह्मणेकरितांप्राशन॥ तैंपा
 वघेतांहरोन॥ दोषपरितोगुणगंभीरहोय॥ ८०॥ गृहस्थासिअग्निहोत्रगुण॥ तोचिसन्याशासिअवगुण॥ ब्राह्मणींविहितमंत्र
 पटण॥ शूद्रासिजाणतोदाष॥ ८१॥ विषयनिवृत्तीलागींस्नगम॥ गुणदोषांचाकेलानेम॥ हेनेणोनिवेदाचेंवर्म॥ विषयभ्रमभ्रं
 तासी॥ ८२॥ जंवभ्रांतीतंचकर्मप्रवृत्ती॥ तेथगुणदोषांचीथोरख्याती॥ जेविंकांरवद्योतलखलखिती॥ आंधारेरातीसतेज॥ ८३॥
 तेविंगुणदोषामाजीजाण॥ अवश्यआंगीआदळेपतन॥ तेचिअर्थीचैंनिरूपण॥ स्वयेंश्रीकृष्णासांगत॥ ८४॥ ॥ श्लो॥ समानकर्मांचि
 रणंपतितानांनपातकं॥ औत्सन्तिकोगुणःसंगोनशयानःपतत्ययः॥ ९७॥ ॥ टी॥ स्वकर्मेपतीतजालजाण॥ डोंबभिल्लुकैवर्नकजन॥ यां
 सिमघपानादिदोषांजाण॥ नाहींपतनपतीतासी॥ ८५॥ जेनीळींमाजीकाळेंकेलें॥ त्यासिकायबाधावेंकाजळें॥ कांआंधारासीमसीमा
 खिलें॥ नेणकायमळलेंतथाचें॥ ८६॥ जोस्वभावेजन्मलाचांडाळ॥ त्यासिकोणाचेबाधतीविटाळ॥ होकांकाळेंकरावेंकाजळ॥ ऐ
 सेंनाहींबळकंटकासी॥ ८७॥ निर्जिवादिधलेंदिव॥ तेणोकोणासिघावेंदुःख॥ तेविंपतितासिपातक॥ नळेबाधकसर्वथा॥ ८८॥
 जोकेवळखालेंनिजेला॥ त्यासिपडण्याचाभेवोगेला॥ तेविंदेहाभिमानींजोआला॥ तोनिचाचाझालाअतिनीच॥ ८९॥ रजनमादिगुण

संगां॥जोलोलंगतविषयालागीं॥त्यासिगुणरतिलागीं॥कामभोगीनव्हेनवीबुद्धी॥९०॥जोकनकबीजेभुलला॥तोगायनाचेह-
रिखेला॥परिसंचितार्थचोरीनेला॥हानेणोचिआपुळानिजस्वार्थ॥९१॥तेवंदेहाभिमानेंउच्चत्त॥अतिकामेंकामासक्त॥
तोनेणेबुडालानिजस्वार्थ॥आपुलाआपघातदेखेना॥९२॥ज्यासिचटलाविरवाचाबाचदा॥त्यासिपाजावीसूकरविष्टा॥तेविअ-
तिकामीपापिष्टा॥म्यास्वदारानिष्टानेमिली॥९३॥ज्यासिविरवचटलेंगहन॥त्यासिसूकरविष्टेचेंअनुपान॥हेंतेकाळिंचेंविधान
॥स्वयेंसज्ञानबोलती॥९४॥तेविजेथवरीस्त्रीपुरुषव्यक्ती॥तेथवरीस्वेछुकामासक्ती॥त्याचिकरावयानिवृत्ती॥स्वदारास्थि-
तीनेमिली॥९५॥वेदेनिरूपिलेंआपण॥नदिवारातीस्वदारागमन॥तेंहिनोमिकबोलिलेंजाण॥स्वदारागमगनऋतुकाळीं
॥९६॥तेथजन्मलियापुत्रासी॥आत्मावैपुत्रनामासी॥येणेंवेदवचनेंपुरुषासी॥स्त्रीकामासिनिवर्तवी॥निःशेषविषउतर
त्यावरी॥तोसूकरविष्टाहार्तांधरी॥तेविरक्तीउपजल्याअंतरी॥स्वदारादुरित्यागिती॥९७॥यापरिविषयनिवृत्ती॥माझावेदा-
चीवेदोक्ती॥दाउनिगुणदोषाचीउक्ती॥विषयासक्तीसांडवी॥९८॥॥श्लो०॥यतोयतोनिवृत्तेतविमुच्येतततस्ततः॥येष-
धर्मो नृणांक्षेमःशोकमोहमयापहः॥१०॥॥टी०॥माझियावेदाचेमनोगत॥विषयींव्हावेंनिवृत्त॥यालागींगुणदोषदाधित॥
विषयत्यागार्थउपायो॥२००॥एकाकींसंकळविषयासी॥त्यागनकरवेप्राण्यासी॥यालागींनिषेधोनत्यासी॥शनैःशनैर्विषयासित्या-
गवी॥१॥जैजैविषयाचीनिवृत्ती॥तैतैनिजस्वरवाचीप्राप्ती॥पूर्णबाणल्याविरक्ती॥साधकहोतीमद्गुपें॥२॥मद्गुपतेचियेप्राप्ती॥
आउअसेविषयासक्त॥तेझालियाविषनिवृत्ती॥साधकहोतीमद्गुप॥३॥जेथमाझेयास्वरूपाचीप्राप्ती॥तेथनिःशेषनिमअहंकृती॥
शोकमोहेंसिहोयशांती॥जाणनिश्चितीअविद्येची॥४॥अविद्यानाशासवेंजाण॥नासतीभवजन्मदारुण॥तेव्हांमरणासियेमरण
हारपेजीवपणजीवाचें॥५॥अविद्यानिमाल्याजीवेंसी॥ठावोनाहींभवमयासी॥जेविंसबळआंधारेंसी॥नुरेनिष्ठादीनोदयीं॥६॥जेवि

कांमृगजळाचापूर॥ नसाहेदृष्टिचानिर्धार॥ तौवंभवभयेंसिसंसार॥ झालासाचारवाडगा॥ ७॥ प्राणीपावावयाकल्याण॥ हेंवेदोक्तस्व
 धर्माचरण॥ विषयत्यागालागींजाण॥ केलेंनिरूपणगुणदोषा॥ ८॥ जेसाचवेदार्थानेंनेणती॥ तेवेदप्रवृत्तीपरह्यणती॥ परिवेदेंद्योतिळी
 विरक्ती॥ विषयासक्तीछेदक॥ ९॥ वेदोक्तस्वधर्मस्थिती॥ होयविषयाचिविरक्ती॥ प्राणिनिजमोक्षपावती॥ हेवेदोक्तीपेंमाझी॥ १०॥ सांडो
 नियावेदस्थिती॥ केवळविषयाचीअसक्ती॥ प्राणीअतिदुःस्वभावती॥ ऐकतुजमनीसंगेन॥ ११॥ प्रवृत्तितितुकीअनर्थहेतु॥ येचिअर्थी
 चारुत्तांतु॥ चौश्लोकींश्रीभगवंतु॥ असेसांगतुउद्देश॥ १२॥ ॥ श्लो०॥ विषयेपुगुणाध्यासात्पुंसःसंगस्तनोभवत्॥ संगानव्रभवत्कामःका
 मदेवकलिनृणां॥ १३॥ कलेर्दुविषहःक्रोधस्तमस्तमनुवर्तते॥ तमसाव्रस्यतेपुंसश्चेतनाव्यापिनीद्रुतं॥ २०॥ ॥ टी०॥ विषयाचेगोडपण॥
 सदांध्यायज्याचेंमन॥ त्यासिविषयासक्तीजाण॥ अतिगहनउल्हासे॥ १३॥ विषयासक्तीचासंश्रम॥ तेथनिर्लज्जरववळेकाम॥ कामास्त
 वअतिविषम॥ सोशीदुर्गमउपाय॥ १४॥ विषयकामार्थजेउपाय॥ त्यासिप्रतिपादीअपाय॥ जेव्हांविषयकामसिद्धीनहोय॥ तेव्हांमहाकल
 हविवादु॥ १५॥ जेथअतिजल्याचाविवाद॥ तेथरवटापेंसिसन्ध॥ खवळलाउठीक्रोध॥ आतिविरुद्धदुर्धरु॥ १६॥ क्रोधरववळल्यादारु-
 ण॥ बुद्धीचेंतत्काळनासेज्ञान॥ तेव्हांविवेकाचेंप्राशन॥ करीजेजाणमद्यापोंहें॥ १७॥ विवेकाचेंलोपल्यामान॥ स्तब्धचेतनाहोयजाण॥ त-
 ङ्हांकार्याकार्यआठवण॥ हेंस्मरणबुडालें॥ १८॥ ॥ श्लो०॥ तयाविरहितःसाधोजंतुःसत्यायकल्पते॥ ततोऽस्यस्वार्थविश्वंशोभूछितस्य
 मृतस्यच॥ २१॥ टी०॥ विवेकस्तब्धशून्यतव॥ तेथविषनापरमार्थ॥ नकळेसन्मार्गपंध॥ आत्मघातपदोपदां॥ १९॥ केवळजडमूढहोउनी॥
 जेविकांमूर्छितमाणी॥ तैसेपरिस्तब्धहोउनी॥ अज्ञानपणांश्रमला॥ २०॥ यापरीजीतनामेला॥ जडमूढहोउनीठेला॥ स्थितयांनिज
 स्वार्थमुकला॥ अंगींवाजलाअनर्थु॥ २१॥ ॥ श्लो०॥ विषयाभिमिवेशेननात्मानवेदनापरं॥ रुक्षजीविकयाजीवनव्यर्थभस्त्रेवयः
 श्वसन्॥ २२॥ टी०॥ एवंविषयाचेआसक्ती॥ तमोगुणेंआशिलीरुक्ती॥ तेव्हांएकीहस्फुरेनास्फूर्ती॥ मीकोणहेंचित्तीस्फुरेना॥ २२॥

ऐसा फलें भुलला प्राणी ॥ जैसा उच्चमदि रापानी ॥ त्यासि स्मरणार्चा विस्मरणी ॥ फलें स्तमनी पडिला जाण ॥ २३ ॥ कां विषम संधी-
 चान्वरु ॥ तेणें ज्वरें हुंबरे योरु ॥ त्यासि नावडे आपपरु ॥ वृथा विकारु बडबड करी ॥ २४ ॥ फांटा फुटलिया वरी ॥ भलतें चि स्मरण करी ॥ त-
 याना टवे काहिते परी ॥ प्राणी अघोरी पडले जाण ॥ २५ ॥ कां झालिया भूत संचार ॥ प्राणी हुंबरे हुं हुंकार ॥ पडिला चित्तासि विसर ॥
 ह्यो भीकु कर ह्यो निभुंक ॥ २६ ॥ ऐसे जिविके नेणो निप्राणी ॥ घाबरे जैसा स्वर्मा ॥ ह्यो भी पडलों रणी ॥ ऐसे प्राणी स्वर्मा भु-
 लले ॥ २७ ॥ तैशी भुली लटकी भुलवणी ॥ काम मोहे व्यापिले प्राणी ॥ जड मूढ पणटा कूनी ॥ अंतः करणी वेडावे ॥ २८ ॥ मुक्यांना कीं
 भरे पुरकूट ॥ तें फेंफें बेंबें करी निरुष्ट ॥ नुकळेर डे करी हाहाट ॥ ते रवट पटवा उगी ॥ २९ ॥ तैसे दुःख बळें प्राणी ॥ परी न कळे उंच करणी
 ॥ पडिले मोहमदें भुलोनी ॥ सुके पणी वेंवात ॥ ३० ॥ अहं कृतीचा उभारा ॥ शरीरीं भरला सेवारा ॥ तो होउनि बाधक नरा ॥ पडले आ-
 डद्वारा अंध कूपी ॥ ३१ ॥ कांते लियाचा दोर पाहीं ॥ दोळ्यां झांपडी स्वदेहीं ॥ अवघा वेळ चाले परि पाहीं ॥ पंथ कांहीं न ठकेची ॥ ३२ ॥
 भंवता फिरे लागवेगीं ॥ परि पाहातां न लगे आगी ॥ घाणियाचीं भोंवते वेगी ॥ भोंवंडी आंगीं जिराली ॥ ३३ ॥ तैसे विषय भवं-
 डित भव ॥ परि न कळे चिविवर विद्यमाव ॥ जैसा सर्प फलाला गोधांव ॥ तैसे विषय अवे धांवती ॥ ३४ ॥ अं वसेचें काळें गडद ॥ तैसा
 जमूढ झाला स्तब्ध ॥ स्मरेना आपपर महा बोध ॥ जगदांध वोढवले ॥ ३५ ॥ जे विलोह काराचीं भातीं ॥ ते विलुथा श्वासो-
 श्वास होती ॥ वृक्षाची जैशी ताट स्थस्थिती ॥ या परि जीति जीतना मलें ॥ ३६ ॥ सकामासी स्वर्ग प्राप्ती ॥ ह्यो शीबो लली वे-
 दोनी ॥ ते हि प्रलोभाची वदंती ॥ ऐकतु जपनी सांगेना ॥ ३७ ॥ ॥ श्लो ॥ फलश्रुति रियं नृणां न श्रेयो रोचनं परं ॥ श्रेयो विवक्षया प्रो-
 क्तं यथा भैषज्य रोचनं ॥ २३ ॥ ॥ टी ॥ निष्काम जे कां कर्म स्थिती ॥ ते मूर्ख सर्वथान करिती ॥ त्यासि दाऊनियां कलश्रुती ॥ स्वकर्म प्रवृ-
 त्तीला विजे ॥ ३८ ॥ सकाम अथवा निष्काम ॥ कर्म क्रिया दोहोंची सम ॥ येथे वासनाचि विषम ॥ सकाम निष्काम फल हेतू ॥ ३९ ॥ जे वं

कांस्वातीचेंजळ॥शिंपीमाजीहोयमुक्ताफळ॥तेंचिसेवीजेंमहाव्याळ॥तेंहळाहळहोऊनटाके॥४०॥तेंविंआपुलीजेकांकल्पना॥
 निष्कारेंआणीमुक्तपणा॥तेंचिसकामत्वेजाणा॥दृढबंधनारुपजरी॥४१॥बंदुबोलिलजेस्वर्गफळ॥तेंमुरव्यत्वेनव्हेकेवळ॥जेविंमेषजघ्याव
 याबाळ॥देऊनिगूळचाळविजे॥४२॥ओरवदधेतलियापाटी॥क्षयरोगाचीहोयतुटी॥परिबाळहार्तीचागुळचाटी॥तेंनव्हेफळदृष्टीमेषजीं
 ॥४३॥तेंविंवेदाचेमनोगती॥स्वर्गफळाचीअभिव्यक्ती॥भूरर्वासिद्यावयामुक्ती॥स्वधर्मस्थितालावित॥४४॥ह्मणसीकर्मवादीनरा॥वे
 दसांगतप्रवृत्तीपर॥तोवेदार्थनिवृत्तीतत्पर॥केविंसाचारमानावा॥४५॥श्रुत्यर्थजेंप्रवृत्तीधरी॥तेंवेदुझालाअनर्थकारी॥तेप्रवृत्तिदुष्टुनिश्चीह
 री॥दाविनिवृत्तिवरीवेदार्थ॥४६॥॥श्लो०॥उत्पत्येवाहकामेषुप्राणेषुस्वजनेषुच॥आसक्तमनसोमन्यर्थाआत्मनोऽनर्थहेतुषु॥२४॥नता
 नविदुषःस्वार्थंभ्राम्यतोवृजिनाध्वनि॥कथंयुंज्यान्युनस्तेषुतांस्तमोविशतोबुधः॥२५॥॥टी०॥उपजतांचिप्राणीमात्रांसी॥देहआव
 डेसवेस्वेसी॥देहात्म्यादेविषयासी॥जीवेंप्राणेंसीलोलुप्त॥४७॥विषयकामाच्याआसक्ती॥स्त्रीपुत्रांचीगोडीचिर्ती॥स्वजनपनाची
 अतिप्रीती॥स्वभावस्थिताअनिवार॥४८॥जेणेंजाईजेअधोगती॥ऐशीजेकांकामासक्ती॥तेप्राण्यासिसहजगती॥विषयासक्ती
 स्वभावे॥४९॥तेचिविषयांचिप्रवृत्ती॥वेदबोलेजेंविध्युक्ती॥तेंसर्वांचास्वार्थघाती॥झालाअनर्थावेदवाद॥२५०॥भरतयातरटमा
 रुकेला॥बुडत्याचेडोईदगडदिधळा॥आंधळाअंधकूपींघातला॥तेसावेदूझालाअनर्था॥५१॥वेदुजेंविषयीगोवी॥तेंप्राण्यातेंकोणउग
 वी॥राजासर्वस्वनागवी॥तेंकोणसोडवीदत्तातें॥५२॥नेणोनवेदाचामथितार्थ॥स्वयेंजोकांविषयासक्त॥तोमानीप्रवृत्तीपरश्रुत्यर्थ॥अ
 नर्थहेतबालिशां॥५३॥पुत्रपित्यासपुसेजाण॥ग्रहणींजेऊपरमान्॥येरूह्मणोक्तटल्याग्रहण॥उष्णभोजनस्वग्रहीकरूं॥५४॥तैशीमा
 झावेदाचीउक्ती॥निषेधमुरेवेदावीप्रवृत्ती॥येणेंवेदाचामनोगती॥विषयनिवृत्तीमुरव्यत्वे॥५५॥विषयींबुडतेजेजन॥त्याचेंकरावयाऊरुण
 माझावेदादुजाण॥सकामपणत्यानाहीं॥५६॥कोणोएकमंदबुद्धी॥केवळविषयांधविशुद्धी॥सकामजल्पतीवेदविधी॥त्यांचीकुबुद्धीह-

रिसांगो॥५७॥ ॥श्लो॥॥एवंव्यवसितंकेचिदविज्ञायकुबुद्धयः॥फलश्रुतिकुसमितांनवेदसावदंतिहि॥२६॥ ॥टी॥॥फलत्यागेस्वधर्म
स्थिता॥सर्वथासकामनकरिता॥यालागीवेदबोलेफळश्रुती॥स्वधर्मप्रवृत्तीलागुनी॥५८॥सैंधवसागराभेटूजातां॥जेविकांहारपेसैंध
ता॥तेवस्वधर्मप्रवर्ततां॥सकामताहारासे॥५९॥जैशीदोंदिव्याचीवाती॥एकवटकेलियाज्योती॥तेथनादसेमेदगती॥पाहा-
तांज्योतीएकची॥६०॥जेविंआगींकापुरामिळतां॥तोअग्निर्चाहोयतत्वता॥तेवस्वधर्मकर्मांप्रवर्ततां॥कर्मांनिष्कर्मास्वयेप्रगटे
॥६१॥कर्मकर्मचिवेळझाली॥तेथस्वधर्मकर्माचीकाचणीसेर्ना॥पडेचित्तश्रुद्धीचीइंगळी॥तेकरीहोळीकर्मकर्माची॥६२॥
सकामताकरिताकर्म॥स्वधर्मनाशीफळकाम॥तेव्हांसकामआणीनिष्काम॥दोहीचेंभस्मस्वधर्मकरा॥६३॥जेविदोंकाष्टाचा
घसणी॥माजीप्रगटेजोकांवन्ही॥तेदोंहितेंहिजाळुनी॥स्वतेजपणीप्रकाशे॥६४॥तेविंमाझावेदप्रबोधु॥स्वकर्मछेदीकर्म
बाधू॥हेंनेणोनिजोविषयांधु॥जडलासवस्फळाशे॥६५॥वेदेंप्रवृत्तिरोचनाकारणें॥स्वर्गादीनानाफळेंबोलेणें॥त्यांलागिज्या
गींबैसेधरणें॥तेणेंनागवणेंनिजस्वार्था॥६६॥कष्टीनिशेतीपेरिलेचणे॥त्याचिउपडोनिभीजीकरणें॥तोलाभुकींतेणेंनाडणें॥ते
सैंफळभोगणेंसकामी॥६७॥योलींजोधेयाचांकरबाडें॥स्वातांतत्यंतलागतीगोडें॥त्यालागीसेतजेंउपडे॥तेलाभकुनाडेनिज-
स्वार्था॥६८॥तैशीसकामकामनाउचते॥जेफळांफळाशालोलिंगते॥तेनाडलीस्वधर्मलाभानें॥ऐकतूंतेसंगेन॥६९॥शेतीपेरावया
आणिलेचणे॥त्याचेआदरेंकरीजोफुटाणें॥तोशाहाणाकींभूरव्हणणें॥तैसेंफळभोगणेंसकामी॥७०॥घोडाविकोनिपालाणघेणें॥
लोणीदेउंनिताकमागणें॥भातसांडुनिवळणापिणें॥तैसेंफळभोगणेंसकामी॥७१॥ऐसेसकामदुर्बुद्धी॥जेनाडलेस्वधर्मसिद्धी॥याला
गींदेवोंहाणेंकुबुद्धी॥तेकुबुद्धीचाविधीहरिसांगे॥७२॥ ॥श्लो॥॥कामिनःरूपणालुब्धाःपुष्पेषुफलबुद्धयः॥अग्निमुग्धाधूमतांताः
स्वलोकांनविदंति॥२७॥ ॥टी॥॥सकामार्वातृष्णापूर्ण॥कदाकाळानव्हेजाण॥कामेछातोसदादीन॥रूपणपणयाहेतु॥७३॥जर्दी

वकधरोनिध्यान॥जेविंकांटेपीनाकारण॥तेविंसकामअनुष्ठान॥लुब्धोनिजाणकामासी॥७४॥जावयापरपुरुषापासी॥लवेदेवोला-
 वाभिजपतीसी॥तेविंकामधरोनिमानसीं॥स्वधर्मकर्मासिआचरे॥२७५॥जेविंकांअज्ञानबाळ॥फूलतेचिह्मणेफळ॥तेविंस्वर्गभोगकं
 वळ॥मानीअटळमुख्यत्वे॥७६॥त्याहिस्वर्गभोगासिपाहे॥कर्मवैकल्येहोयकीनोहे॥हाहिसंदेहवर्तताहे॥तेणोहोयेअतिदीन॥
 ७७॥सकामतोसदादीन॥दीनत्वेअतिरूपण॥रूपणत्वेसलोभपण॥लोभास्तवज्ञानमहामोहयासी॥७८॥मोहाचेंखवळल्यामा-
 ना॥सविवेकयासीज्ञान॥तेव्हांबुद्धीमाजीतमोगुण॥सबाह्यपरिपूर्णउल्हासे॥७९॥तमेंकोंदाटल्यावृत्ती॥धूमांकितहोयस्थिती॥
 जेविकांआंधळ्याच्याअंधसांगाती॥आंधारेरातीआडवींचुके॥८०॥त्याआंधळ्याचीजैशीस्थिती॥तैशीचकामाचीहोयगती॥चु-
 कलाविवेकाचासांगाती॥आंधळीवृत्तीअतीमूढा॥८१॥जैसेंकांअज्ञानबाळ॥तैसामुग्धहोयकेवळ॥कोणकर्मकायतेंफळ॥नेणे
 विवळमूढत्वे॥८२॥माझीकोणलोकींस्थिती॥पुढेंकोणआपुढीगती॥हेकांहीचनस्मरेचितीं॥धूस्रवृत्तीदेहांतु॥८३॥ ॥श्लो०॥
 नतेमानमंगजानंतित्हादिस्थंयइदंयनः॥उक्थशस्त्रात्थसत्तृप्तोयथानीहारचक्षुषः॥८४॥ ॥टी०॥वेदतत्पर्याचेनिजखुणे॥तुवां
 पुसिलेंमजकारणें॥तेवेदगुह्यानिरूपणें॥तुजकारणेंम्यानिरूपिलें॥८५॥परिसोनिवेदाचेविभाग॥उत्थवस्तरवावलाचांग॥
 तेणेंसंतोषेंश्रीरंग॥संबोरयोनिआंगउद्धवासिह्मणे॥८५॥जोमीहृदयामाजिडेवस्ती॥परमात्मानिकटवृत्ती॥त्यामतिंसकाम
 नेणती॥कामासक्तीनाडले॥८६॥तोमीहृदयामाजीअसें॥हेएकदेशीत्वमजनसे॥जगदाकारेंमाचिभासें॥जेविकळोळेंविलासेसा
 गरू॥८७॥अळंकारआलेपणें॥जेविंअसेनिरवळसोनें॥तेविंजगदाकारेंम्यांश्रीकृष्णें॥परिपूर्णअसणेंपूर्णत्वे॥८८॥नामरूपव-
 र्णाविविध॥मासेनप्रकाशेंजगदुद्बोध॥परिनामरूपजातिमेद॥मजसीसंबंधअसेना॥८९॥आकाशजळींबुडालेदिसे॥परितेनमारवे
 जळरसें॥तेविमीजगदाकारेंअसें॥जगदादिदोषेंअलिषा॥९०॥ऐसायीजगदात्माविश्वंभरू॥विश्वमूर्तिविश्वेश्वरू॥त्यामजनेणतीअज्ञा

ननरु॥ जेकां शिरुमोदरुपोषक॥ ९५॥ ज्यासि आंधारे दंटेगा दे॥ कामकुहरीं जो सांपडे॥ तोका हीं न देखे पुढें॥ अवतितां पडे महागती॥ ९२॥
 तेविं अतिमोहममताभ्यांते॥ अज्ञानविहारे सबाह्यव्यासे॥ जंवळीन देखों निमाते॥ पडिले महागते तमाभाजी॥ ९३॥ नकळो निमाझा वेदार्थ ते॥
 केवळ जीकां कामसक्तें॥ तीं पावळीं अधःपाताते॥ मजह्दयस्थाने नेणोनी॥ ९४॥ तोमी जवळीकें साह्यणसी॥ तरि सर्वांचा ह्दयदेशी॥ वस
 तसे अहिर्निशी॥ चेतनेसि चेतविता॥ ९५॥ त्यामाझे वेदार्थमत्त॥ नेणति चिकामासक्त॥ तेचि कवीं श्रीकृष्णनाथ॥ विषदार्थस्वये सांगे॥ ९६
 श्लो०॥ तेमे मतप्रविज्ञाय परोः क्षं विषयात्प्रकाः॥ हिंसायां यदिरागः स्याद्यज्ञ एव न चोदना॥ २९॥ ॥ टी०॥ माझ्या वेदार्थाचा अगम्यभावो
 नकळो निमूढ अभिप्रावो॥ तेणें सकामासि उत्साहो॥ स्वर्गाते पाहाहो मानितीसत्य॥ ९७॥ रोचनार्थस्वर्गबोले वेद॥ तो प्रगटार्थमानू
 निशुद्ध॥ मग स्वर्गसाधने विविध॥ कामलुब्ध आचरती॥ ९८॥ तेथ यज्ञहेमीस मात्र जाण॥ स्वयें करावया मांसभक्षण॥ अविधाकरिती
 पशूहनन॥ अतिसक्त जाण कामार्थी॥ ९९॥ त्यांसित्याचि पैंगा देहांतां॥ मारिले पशू मारावयाचे ती॥ हातीं घेई निरवर्गकाती॥ सडघेती
 यमद्वारी॥ ३००॥ तेथ केंचें स्वर्गसरव॥ अवघां साधनें महामूर्ख॥ पावले गाअघोरनरक॥ सकामें देखनाडले॥ १॥ यथेष्ट करावया मां
 सभक्षण॥ स्वेच्छा जेकां पशूहनन॥ त्यासि वेदेकें लेनि बंधन॥ पशूहननयज्ञार्थ॥ २॥ तेथही आर्गळाघातली जाण॥ देशकाळ आणि वर्त-
 मान॥ मंत्रतंत्रविधीविधान॥ धनसंपूर्ण अतिशुद्ध॥ ३॥ शक्तसज्जन धनवंत॥ ऐसाकर्ता पाहिजे येथ॥ मुष्टीघातें करावया पशूघात
 पडेशायश्चित्तमेमातां॥ ४॥ ऐशिवेदाज्ञानाना अवघडा॥ घातलां प्रायश्चित्तें अतिगुढ॥ तद्गीसकाम जे महाभूढ॥ तेथों वतिहटपशूहनना॥
 ५॥ ऐसें झाल्या पशूहनन॥ विभागायेई लक्षणाप्रमाण॥ तेंच करावें भक्षण॥ दांतासि जाण नलागतां॥ ६॥ विभागभक्षितां आपण॥ जो
 करीरसस्वादना॥ त्यासिही प्रायश्चित्तजाण॥ हेंहानि बंधन वेदेकें ले॥ ७॥ करावें मांसभक्षण॥ हे वेदाज्ञाना हीं जाण॥ त्याचें करावया नि-
 राकरण॥ लाविलें विधानयज्ञाचें॥ ८॥ स्वेच्छापशून मारावया जाण॥ यज्ञीने मिलें पशूहनन॥ करावया मांसभक्षण॥ नेमिला प्रमाणयज्ञभाग

९॥ हेहि वेदाचे बोलणे ॥ मूर्ख प्रलोभाकारणे ॥ यद्गुर्वपशू हिंसानकरणे ॥ मांसनभक्षण हे वेदगुह्य ॥ १०॥ ॥ श्लो० ॥ हिंसा विहारा त्या लब्धेः
 पशुभिः स्वस्वरवेच्छया ॥ यजंतं देवतायज्ञैः पितृभूतपतनस्वलाः ॥ १०॥ ॥ टी० ॥ नमानूनि वेदविधानासी ॥ पशुहननीं कीडा ज्यासी ॥
 अविधीमारूनि पशूसा ॥ मरविती श्लाघ्ये सिया ज्ञिकत्व ॥ ११॥ अविधीकरूनि जीवहनन ॥ तेणें पशून करि तीयज्ञ ॥ पितृदेवभूतग
 ण ॥ करि तीयज्ञ स्वरवेच्छा ॥ १२॥ बाडे बीजपेरिल्या शेती ॥ पिपासा नाडती निश्चिती ॥ शेरवीं निज बीजानागवती ॥ राजेंदु निपे
 ती करभार ॥ १३॥ तैशी अविधीया ज्ञिकगती ॥ स्वर्गस्वर्मा ही न देखती ॥ थित्यानरदेहानागवती ॥ शेरवींदुःख भोगिती यमदेहें ॥
 १४॥ रूपापशू सदुःख देती ॥ तेणें दुःखें स्वयें दुःखी होती ॥ ऐशिया ज्ञिकांची गती ॥ आश्वर्येशी पती सांगत ॥ १५॥ ॥ श्लो० ॥
 स्वमोपममं लोको मसंतं श्रवणप्रियं ॥ आशिषो ह्यदि संकल्प्य जंत्यर्थान्यथावणिक् ॥ १६॥ ॥ टी० ॥ स्वभादिसे सवें चिनासे ॥ ते-
 विकल्पनीक जगभासे ॥ यथसकामकामनापिसे ॥ स्वर्गविश्वासें मानिती सत्य ॥ १६॥ मूलिचमिथ्या मृगजळ ॥ त्यामाजिशी नळजळ ॥
 थाया घेई निमागे बाळ ॥ तें से सकामकेवळ स्वर्गालागी ॥ १७॥ पिंपळावरून मार्ग आहे ॥ ऐकजे निरुत्तरावे घें जाये ॥ तो जे विंश्रुमें गुंतो निराहे ॥
 तो विंस्वर्ग श्रवणें होये सकामां ॥ १८॥ स्वधर्ममार्गांचाला वयानर ॥ वेदुस्वर्ग बोले आवांतर ॥ ते फाटां भरले अपार ॥ स्वर्गतत्पर सकाम ॥ १९॥
 वाट पिंपळावरी ऐकोनि ॥ शाहाणाचाले मार्ग लक्षोनी ॥ अश्वस्थ सांडी डावलोनी ॥ तो पावे स्वस्थानी संतोषें ॥ २०॥ तो विंस्वधर्माचा अनु-
 ष्ठानी ॥ जो सांडी स्वर्ग फळें उपेक्षणी ॥ तो चित्त शुद्धी तें पावोनी ॥ ब्रह्मसमाधानी रचये पावे ॥ २१॥ या सांग स्वधर्मासी ॥ श्रवणप्रिय स्वर्ग-
 स्वरवासी ॥ सकामभुलें त्यासी ॥ जो विंघटाना दासि मृगलोपे ॥ २२॥ तो विंज न्योनिकर्मभूमीसी ॥ वेंचूनि धनधान्यसंभृद्सी ॥ थित्या नाड
 ले नरदेहासी ॥ स्वर्गस्वरवासिमाळोनी ॥ २३॥ जैसा कोणी एकवाणी ॥ जुनी नाव आश्याउनी ॥ द्विपांतरांचाला भए कोनी ॥ नविचारितां मनीं
 समुद्रांरिगे ॥ २४॥ उच्चत्तकर्णधाराचे संगती ॥ फुटकी नाव परोनि हातीं ॥ घेईनियां सकळ संपत्ती ॥ रिघे कुमती महार्णवीं ॥ २५॥ तो जो विंसमु-

अ
न

द्रोबुडे॥ तें संचिसकामासि घडे॥ स्वर्गवांछितांबापुडे॥ बुडाले रोकडे भवार्णवां॥ २६॥ वांछितां स्वर्ग सरव फळ॥ बुडालें स्वधर्म वित्त स
 कळ॥ बुडालें चित्त शुद्धिचे मूळ॥ बुडालें मुदल नर देह॥ २७॥ येव्हडे हानीचे कारण॥ देवी सांगत आपण॥ सकाम ते सिमूळ गुण॥ तें-
 हिलक्षण स्वयें सांगे॥ २८॥ ॥ श्लो० ॥ रजः सत्त्व तमो निष्ठारजः सत्त्व तमो जुषः॥ उपासते इंद्र मुरव्या न देवादीन् तथैव माम्॥ ३२॥
 टी० ॥ रजतमाचे नि उच्यते॥ सत्त्व संकीर्ण होय तेथे॥ तेव्हां रजतमाचे नि संमते॥ काम चित्ता ते व्यापून रववळे॥ २९॥ अतिकाम रववळ
 ल्या चित्ता॥ गुणानुसारें विषयीं प्राप्ती॥ तेव्हां सकामाची संगती॥ धरीनि श्रिता भावार्थे॥ ३०॥ सकाम संगती साचार॥ काम्य कर्म अ-
 त्या दर॥ स्वर्ग भोगीं महा तत्पर॥ यज्ञ देव पितर प्रमथादिक॥ ३१॥ मी सर्वात्मा सर्वेश्वर॥ त्या माझा ठायीं अनादर॥ कामलं पटलें नर
 देवतां तर उपासिता॥ ३२॥ ह्यणसी देवतां तर जे काहीं॥ तें तूं चिपें गां सर्व ही॥ हा ऐक्य भावो नाहीं॥ भेद बुद्धि पाहीं विनियोग॥ ३३
 ॥ इंद्रादि देव दारां जाण॥ माचि होय गा प्रसन्न॥ त्या माझा ठायीं नाहीं भजन॥ सकाम मन स्वर्गार्थी॥ ३४॥ दृढ कामना जडलो चि-
 त्ती॥ सांगतां स्वर्ग पुनरावृत्ती॥ तो हिहित त्वें मानिता॥ ऐकनि श्रिता अभिप्रावो॥ ३५॥ ॥ श्लो० ॥ इष्टे ह देवताय जैर्गत्वारं स्या
 महे दिवि॥ तस्यांत इह भूयास्म महाशालामहाकुलाः॥ ३३॥ ॥ टी० ॥ जे कर्म भूमीसि मनुष्य झाले॥ ते सहजे मोक्षाधिकारा आले॥
 तेथे हि कामना नागविले॥ स्वर्गार्थ भजले देवतां तरा॥ ३६॥ स्वर्ग भोगीं ठेऊनि मन॥ नानायागीं करि तीय जन॥ येणों दिवि भोग पावेन॥ हा
 निश्चय जाणवा ज्ञिकां॥ ३७॥ काळें भोग क्षयाचा पतनी॥ तें ह्येतां हि तत्व मानोनी॥ सर्वे चिदहलोकीं जन्मोनी॥ ब्राह्मण पणी सशाल॥
 ३८॥ वेद वेदांग अध्ययन॥ धन धान्य अति संपन्न॥ आह्मी विरव्य नगृहस्थ होउन॥ क्षीण पुण्य स्वर्गस्थ॥ ३९॥ नेणों निवेदार्थी न ज-
 स्थिती॥ ऐश ऐशिया उपपत्ती॥ सकामी भुलुल निश्चिती॥ उरसांडुनि मागती कणी सत्याचें॥ ४०॥ ॥ श्लो० ॥ एवं पुण्यितयावाचा
 व्याक्षिप्त मन सानृणां॥ मानिनां चातिस्तव्यानि मिद्वान्ता भयनरोचता॥ ३४॥ ॥ टी० ॥ फल सांडुनि फूल वाये॥ तें सापरि पाक्या ज्ञिका होये

स्मृति कामाचे निउपाये ॥ अपापीं स्वये पडताती ॥ ४१ ॥ अवपास सारक ल्यनिक ॥ तेथ सत्य केचें स्वर्ग सरव ॥ परिश्रवण मात्रें देव ॥ मुल
 ले मूर्ख स्वर्ग सरव ॥ ४२ ॥ जैसा न पुंसक वांछी स्त्री सरव ॥ पारसंगत या केंचा देव ॥ मुळ चिना हीं बीजारोप ॥ माकें ज्ञा काम साटो पतया सी
 ॥ ४३ ॥ परिलटिका चित उतडां उडे ॥ कष्टो निव्यर्थ चिपहुडे ॥ परितयाने से भगभोग रोकडे ॥ तैसे स्वर्ग फुडे प्राणिया ॥ ४४ ॥ गव्हांचा जो प्र-
 थम मोडू ॥ तोंडीं घालितां लागे गोडू ॥ परिजो जाणो पिकाचा निवाड ॥ तो ते मोड उपाडना ॥ ४५ ॥ पालेयाची चवी घेतां ॥ गव्हांची गोडी न
 लात त्वता ॥ मग पाला पाळुनि स्वभावता ॥ शीवटीर उता गव्हांचि कारणे ॥ ४६ ॥ ते विवेदुषो छिला स्वर्ग फळ ॥ तें स्वर्गार्थे केवळे मूळ ॥ तें उ-
 पडुनि रवानांत त्काळ ॥ मोक्ष फळ अंतरे ॥ ४७ ॥ हें जाणती जे संज्ञान ॥ ते स्वर्गा सिनातळती आपण ॥ परिमूर्खार्थे स काम पण ॥ अनिवार
 जाण अतिशये ॥ ४८ ॥ कामाचिया लोलंगती ॥ सदां सकाम कर्म करिती ॥ तेणें जन्म मरणार्थे आवर्ती ॥ पडले नुगंडती अकल्प ॥ ४९ ॥ त्या
 सिहीत सांगतां साधू जन ॥ ते न मानिती संत वचन ॥ आह्मी वेदार्थे संज्ञान ॥ हा ज्ञाना भिमान अति गर्वे ॥ ५० ॥ मी भगवंत नित्यं तां स्पृष्टा ॥ हें
 दुःख दाविल्या नावडे गोष्टी ॥ निष्कामता कपाळ उठी ॥ सकाम पोटीं सबद्ध ॥ ५१ ॥ एव वेद मानूनि प्रवृत्ती पर ॥ ठकले सकळ सकाम नर
 ॥ तो चि वेदार्थ ब्रह्म पर ॥ स्वये श्रीधर सांगत ॥ ५२ ॥ ॥ श्लो ॥ वेदा ब्रह्मात्मविषयाश्चि कांडा विषया इमे ॥ परोक्ष वादाक्षयः परोक्षं म-
 यच्छ्रियं ॥ ३५ ॥ ॥ टी ॥ कर्म कांड उपासना ज्ञान ॥ इहीं चि कांडी वेदु आपण ॥ चित्त शुद्धी द्वारा जाण ॥ ब्रह्म संपन्न जीव करी ॥ ५३ ॥
 अपरोक्ष वाद वेद विपत्ती ॥ त्याग मुखें गा अन्योक्ती ॥ सांडवी विषया सक्ती ॥ ब्रह्म प्राप्ती लागुनी ॥ ५४ ॥ पारपलाऊन बिडी शिंपीं
 माना सीज काबाहेर काटी ॥ ते विंदाऊनि स्वर्ग सरव गोडी ॥ वेद जीवास वोटी परमार्थी ॥ ५५ ॥ हें जाणोनि वेद गुत्य ज्ञान ॥ जो जीव
 झाला ब्रह्म संपन्न ॥ तेथ कर्ता भित्या जाण ॥ आश्रम वर्ण मग केचें ॥ ५६ ॥ तेथ केचें ध्येय ध्याता ध्यान ॥ केचें ज्ञेय ज्ञाता ज्ञान ॥ नाहीं भ्रज्य
 भ्रजक भ्रजन ॥ ब्रह्म परिपूर्ण पूर्णत्वे ॥ ५७ ॥ तेथ केचें कर्म कर्माचरण ॥ केचें वेद वेदाध्ययन ॥ केचें साध्य आणिसाधन ॥ ब्रह्म परिपूर्ण पूर्णत्वे ॥

४
२

५८॥ तेथेकेंचेदोषेकेंचेगुण॥ केंचेंपापेकेंचेंपुण्य॥ केंचेंजन्मकेंचेंमरण॥ ब्रह्मपरिपूर्णपूर्णत्वे॥ ५९॥ तेथेकेंचाभेदुकेचाबोध॥ केंचामो
 क्षकेचाबन्ध॥ सदोदात्तपरमानंद॥ हावेदार्थशुद्धउद्धवा॥ ६०॥ यावेदार्थचेंनिरूपण॥ प्रकटकरितांआपण॥ निजस्वार्थानाडतीजन॥ या
 लागिजाणम्यागुप्तकेले॥ ६१॥ हेवेदार्थचेंगुप्तसार॥ मजगुप्ताचेंगुप्तभांडार॥ तुझादेखोनिआधिकार॥ म्यासाचारसांगितले॥ ६२॥
 हागुप्तार्थकरितांप्रगत॥ सांडोनि कर्मकर्माचीवाट॥ कर्मब्रह्मउभयपक्ष॥ होतांलनष्टअनाधिकारी॥ ६३॥ हेजाणोनिज्ञानेऋषेश्व
 रां॥ वेदार्थनिरूपणकुसरी॥ हामुरव्यार्थझांकोनिनिर्धारि॥ परोक्षावरीव्याख्यान॥ ६४॥ सकळलोकहितार्थ॥ माझांहेंहेचिमनोगत
 ॥ परोक्षवादगोडलागत॥ लोकसंग्रहार्थउद्धवा॥ ६५॥ माहालोकसंग्रहार्थ॥ अकर्ताकर्मोपाचरत॥ वेदाचेंजेपरोक्षमत्त॥ मीस्वयंरा
 खतनिजहिता॥ ६६॥ त्यावेदाचेंस्वरूपगहन॥ अतर्क्यअलक्षअगम्यजाण॥ तोचअर्थीचेंनिरूपण॥ स्वयंश्रीकृष्णसांगत॥ ६७
 श्लो०॥ शब्दब्रह्मसदुर्वोपप्राणेंद्रियमनोमय॥ अनंतपारंगंभीरंदुर्विगात्यंसमुद्रवत्॥ ३६॥ ॥ टी०॥ माझीवेदरूपजेबोली॥ श
 ब्दताअर्थताअतिखोली॥ ब्रह्मादिकांभुलीपडली॥ मर्यादाकेलानवचेची॥ ६८॥ बाहीनंतरवेसमुद्र॥ तेंविंस्वमतीनकळेवेद
 पार॥ येचिअर्थीनानाऋषेश्वर॥ युक्तिचेसंभारवेंचिले॥ ६९॥ परिणवंप्रपतत्वता॥ हेवेदवादाचीकथा॥ नयेकोणाचेहिहाता॥
 अर्थताशुद्धतादुर्ज्ञेय॥ ७०॥ ज्याचीशब्दवाचकता॥ स्वरवर्णेशुद्धनयेहाता॥ त्याचीअर्थावबोधकता॥ अगम्यसर्वथास्मरनरां॥
 ७१॥ पूर्वीहाचिवेदअनुच्छिष्ट॥ म्याब्रह्माहातेकरविलापाट॥ तेणोंहनेणोनियांस्पष्ट॥ कर्मकर्मठहोऊनिठेला॥ ७२॥ तेकर्म
 क्रियाअतिगोमटी॥ शंखेंहरिलीउठाउठी॥ ब्रह्माविसरलावेदगोठी॥ पडलेंसृष्टीकर्मथ्या॥ ७३॥ तोकरावयावेदोद्धार॥ म्यार्मदिलाशं
 कास्मर॥ सकळश्रुतीचासंभार॥ ब्रह्मासिसाचारदिपला॥ ७४॥ म्यावेदठेविलेब्रह्मापुढें॥ तोपूर्वस्मरेनाधडफुडें॥ तेव्हांचाकाट
 लेंचापुडें॥ केवळवेडेंहोऊनिठेलें॥ ७५॥ त्यावेदभागालागींजाण॥ ऋषीवेंचिलेंनिजज्ञान॥ शारवोपशारवोरावण॥ वेदविभागनकरूं

आला॥७६॥परिदृश्यंभूततत्त्वता॥मासावेदविभागाचीवार्ता॥नयेचीकोणाचेयाहाता॥जाणतत्त्वताउद्भवा॥७७॥तोमीवेदस्था
पकशीहरि॥लोकसारवावयामर्यादेवरी॥स्वयेसत्यवतीचाउदरी॥झालेंअवतारधारीश्रीव्यास॥७८॥वेदविभागीराजहंस॥याला
गीनामंवेदव्यास॥तेणेंम्याकेलाश्रुतिविलास॥वेदविशेषुचतुर्था॥७९॥वेदअर्थलेंअतिदुर्घट॥परिवाचकत्वंझालाप्रगट॥त्याचा
रीवाचाअतिश्रेष्ठ॥ऐकस्यष्टसांगेन॥८०॥नादानेंप्रथमस्फुरण॥घोषवतांसूक्ष्मप्राण॥तीनावपरावाचाजाण॥प्रथमलक्षणॐका
री॥८१॥तोचिनाद्युक्तप्राण॥अंतःकरणीहोयस्फुरण॥तेपश्यंतीवाचाजाण॥विवेकलक्षणतीमाजी॥८२॥नाप्तीपासोनीनाभि
स्वरी॥जेघुमघुमीकंठवरी॥तेमध्यमावाचारवरी॥स्वयेश्रीहरीसांगत॥८३॥अकारउकारमकार॥स्वरवर्णयुक्तउच्चार॥जेथप्रग
टहोयओंकार॥तेवाचासाचारवैरवरी॥८४॥तेवैरवरीचाठारी॥शारयोपशारवीजोकाही॥वेदअनंतरूपपाही॥त्यासहीना
हीमर्यादा॥८५॥यापरीवेदअमर्यादा॥जरीचतुर्थाकेलाविषदा॥तरीजनासिअतिदुर्बोध॥यालागिउपवेदविभागिले॥८६॥ऐसे
नीहिजनासिनकळेवेद॥यालागीवेदावरीपद॥श्रीव्यासेकेलेविषदा॥तरीवदार्थशुद्धकळेना॥८७॥येचिअर्थकिरुषेवरीबहु
त॥सुमंतजेमिनीभाष्यभारत॥पैलसूत्रादिजेसमस्त॥शिणतावेदार्थनकळेची॥८८॥एवंवाच्यताआणिलक्षता॥स्थूलसू-
क्ष्मत्वेवेदार्थज्ञाता॥मजवांचूनिनितत्वता॥आणिकसर्वथाअसेना॥८९॥॥श्लो॥मयोपबृंहितंभूम्नाब्रह्मणानंतशक्तिना
॥भूतेषुघोररूपेणबिसेपूर्णैवलक्ष्यते॥३७॥॥टी॥जोमीअंतर्गामीआपण॥भूम्नाह्याणजेअपरिलिन्च॥सबान्यव्यापकत्वंसं
पूर्ण॥ब्रह्मपरिपूर्णजोकांमी॥९०॥तेणेंम्यावेदअधिष्ठित॥यानावबोलिजेउपबृंहित॥अधिष्ठाताविकारीहोत॥जेवंचिअन्तचंद्रमा॥९१
काअग्निकाष्ठिअधिष्ठिता॥त्यामितत्काळयेसाकारता॥मगप्रबळआणिशांतता॥याविकारावरयाअग्नीसी॥९२॥यापरिविकारीनव्हे
जाण॥मीअंतर्गामिनारायण॥ब्रह्मस्वरूपेंपरिपूर्ण॥विकारनिर्दळणस्वयेकर्ता॥९३॥मीचिविकाराचाकर्ता॥करूनमीचिअकर्ता॥

त्यामजनेयेविकारता॥ब्रह्मस्वरूपतास्वभावे॥९४॥ब्रह्मकेवळनिर्धर्म॥तेकेविकरीविकारीकर्म॥ऐसाकाहींकल्पिसीभवम॥तेंहिसुगमसांगे
 न॥९५॥माझीयोगमायाअनंतशक्ती॥जेशंभूस्वयंभूसिनयेव्यक्ती॥तिचेनियोगेंमीचिचमूर्ती॥उत्पत्तिस्थितासंहर्ती॥९६॥एवंयोगमा-
 यास्वभावता॥मीसकळकरूनिअकर्ता॥त्यामजदेशताकाळता॥विकारतास्पर्शना॥९७॥जरीसत्यअसतीभदता॥तरीमजयेतीविका-
 रता॥माझेनिजस्वरूपींपाहातां॥भेदाचीवार्ताअसेना॥९८॥जेविंशमंसर्पत्वदोरावरी॥परिदोरसपत्वकादांनधरी॥तेविंमीपर
 मात्माश्रीहरी॥करूनिअविकारीनिजरूपें॥९९॥घोषरूपेंअतिसूक्ष्मनादु॥तोमींपणवरूपेंनिजवेदु॥प्राणिमात्रीअसेंस्वत-
 सित्यु॥परिनेणातीबोधुसकामत्वे॥४००॥जेविंकांविष्ठाभाक्षिशुकर॥उपेक्षीकस्तरीकापुर॥तेविसूक्ष्मवेदाचेंनिजसार॥स
 कामनरउपेक्षिता॥१॥मीनिजानंदहृदयाआंत॥त्यामजउपेक्षनीश्र्वांत॥कामासक्तीलोळंगत॥द्वारेवोळंगतनीचाचीं॥२॥त्या
 हृदयस्थवेदाचेंध्यान॥नित्ययोग्यासिनिजध्यासन॥समकरोनिप्राणापान॥सदाअनुसंधाननादाचें॥३॥माझेवेदतत्त्वसदागुप्त
 ॥प्राणवरूपेंहृदयाआंत॥योगीसदाअनुभवित॥त्याचेस्वरूपनिश्चितअवधारी॥४॥जैसाकमळमृणाळसतंत॥तैसासूक्ष्मना
 दअत्यंत॥नाभीपासूननिब्रह्मरंध्रांत॥ओंकारस्वरांतलक्षित॥५॥ऐसाओंकाराच्यास्वराआंत॥नाभीपासोनिब्रह्मरंध्रांत॥सूक्ष्म
 नादाचा निजतंत॥योगधारणाराखंतमहायोगी॥६॥हाचिनादैपेंप्रस्तुत॥लौकिकींअसेभासत॥दोहींकर्णदितांहात॥तोचिधुम
 धुमीतनिजानंदें॥७॥योगीह्यणतीअनाहतशब्द॥वेदांतीह्यणतीसूक्ष्मनाद॥आह्मीह्यणोंहाशुद्धवेद॥असोअनुवादहानावाचा
 ॥८॥ऐशियास्वतसिद्धवेदांसी॥श्रद्धानुपजेचिप्राणिवासी॥यालागींसूक्ष्मवेदस्थूळतेंसी॥स्याजनहितासिआणिला॥९॥तोचिस्थूलत्वे
 झालाप्रगट॥तेप्रगटहोतीवेदवाट॥दृष्टांतेंकरोनिस्पष्ट॥तुजमीचोरवटसांगेन॥१०॥ऐसेंबोळिलाश्रीनिवास॥तेणेंउल्हासलाहृदयहंस॥
 ह्यणेमजकारणेंहृषीकेश॥अत्यंतसौरसनिरूपणीं॥११॥मजवरीबहुतरुमेहाळ॥मजउद्गरावयागोपाळ॥निरूपणींसकाळ॥अतिरसाळ

अमृतसह ॥१२॥ ऐसें उद्वाचें बोलणें ऐकोनी ॥ काय धोलि लासारंगपाणी ॥ ह्यणे मी तो च निरूपणी ॥ सांगेन तुजलागिनि उद्वा ॥१३॥ ॥
 श्लो ॥ ययोंर्णनाभिर्हृदयादूर्णामुहमतेमुखान् ॥ आकाशाद्वोषवान्पाणो मनसा स्पर्शरूपिणा ॥३८॥ ॥ टी ॥ ऊर्णनाभी ह्यणजे कांतणी ॥
 तेजे विनिजस्करवाणासनी ॥ तंतुकाटी अतिसूक्ष्मपाणी ॥ ते विनिर्गुणी ओंकार ॥१४॥ तो ओंकार होतो संप्राण ॥ सहज स्वभावे गाजाण ॥ झालें हि
 रण्यगर्भ अभिधान ॥ आपण्या आपण वेदाज्ञा ॥१५॥ प्रबुद्ध ह्यजे ऐश्वर्य रच्योती ॥ अनित्या न त्याचा शक्ति ॥ तो छंदो मय वेदमूर्ती ॥ जाणनिश्चि
 ती उद्वा ॥१६॥ तो अविनाशी वास्तवस्थिती ॥ नित्यस्करवमयस्करमूर्ती ॥ तें संप्राणनादाभिव्यक्ती ॥ मनोशक्तीचे तबी ॥१७॥ चेतवि-
 ली जे मनोशक्ती ॥ होय स्पर्शस्वरवर्णकल्पिती ॥ वेदज्ञबृहती ह्यणती ॥ जीचा अपरमिती विस्तार ॥१८॥ ते स्वरवर्ण सबळीत मंत्र ॥ नृ-
 द्याकाशीं विचित्र ॥ सहस्रशारवां विस्तार ॥ वाटली अपार वैखरी ॥१९॥ स्वरवर्णादि उच्चारि ॥ वेदाधिष्ठान वैखरी ॥ ते उपजली जेणे करीं
 ॥ तो हि परि सांगेन ॥२०॥ ॥ श्लो ॥ छंदो मयो भूतमयः सहस्रपदवीप्रभुः ॥ ओंकाराद्वाजितस्पर्शस्वरोष्मांतस्थमूषितां ॥३९॥ विचित्रभा-
 वाविततां छंदोभिश्चतुरक्षरैः ॥ अनंतपारांबृहतीं सृजत्याक्षिपते स्वयं ॥४०॥ ॥ टी ॥ मात्रात्रयमिळणी लोक ॥ ओंकारबोलती अवश्य
 क ॥ हा ओंकार अलोलिक ॥ अतिसूक्ष्म देहदेखस्थ ॥२१॥ त्याचि ओंकारासि प्राणसंगती ॥ आधारादि चक्रीं उर्ध्वगती ॥ तेथवाचा होती अ-
 भिव्यक्ती ॥ परापश्यंति मध्यमा ॥२२॥ परावाचेचा अभ्यंतरी ॥ जन्मे पश्यंति ज्येष्ठकारी ॥ मध्यमा जन्मे तिचा उदरी ॥ एवं परस्परि जन्मती ॥
 २३॥ तैशाचियेरी तैयेरी ॥ नोसंडो निक्षणभरी ॥ चालती उपरां उपरी ॥ चक्रेच्या चक्रांतरां समवेत ॥२४॥ आधारचक्री परावाचा ॥ स्वधिष्ठा-
 नी जन्म पश्यंतिचा ॥ मणी पुरी हूनि विशुद्धिचा ॥ ठायीं मध्यमे चारि गुनिगु ॥२५॥ तेथो नियां मुखद्वारी ॥ वाचाप्रकाशे वैखरी ॥ ते स्वरवर्ण उच्चा-
 री ॥ नानामंत्रां गर्जता ॥२६॥ तेचि स्वर आणिवर्णा ॥ सांगेन स्पर्शव्यक्ती लक्षण ॥ अंतस्थ उष्मकां कांण ॥ विभाग लक्षण अवधारी ॥२७॥ केव-
 ल अकचतपदेख ॥ हेकारादि पंचपंचक ॥ स्पर्शवर्णांचें रूपक ॥ अक्षरें निष्टं पंचविश ॥२८॥ सवर्णे गर्जतां उच्चार ॥ अकारादि सोळाही स्वर

॥ यरलवयांचा विचार ॥ जाणसाचार अंतस्थ ॥ २९ ॥ शेषसाहावर्णचारी ॥ उष्णबोलिजेशास्त्रकारी ॥ विसर्गादिअनुस्वरी ॥ अंअःवरीवि
 भागु ॥ ३० ॥ येथबावन्नावीमातृकायेक ॥ केवळक्षकारुगादेरव ॥ यांतुसानुनाशिकनिर्नाशिक ॥ जाणतीलोकशास्त्रज्ञ ॥ ३१ ॥ एवंस्वरवर्ण
 विधिउच्चारि ॥ लोकिकीं वैदिकीभाषांवरी ॥ वाटलविंस्वरीशब्दचातुर्य ॥ ३२ ॥ बोळेंचिगाबोलापती ॥ चालुनिनानाउपपत्ती ॥ योळेंबोळो
 निगृहस्थी ॥ युक्तीप्रयुक्तीसाधुनी ॥ ३३ ॥ ऐशियानानाशब्दकुसरी ॥ अत्यंतविस्तारिलीवैस्वरी ॥ तीचिचौचौअक्षरी ॥ वाटउनिधरिनाना
 छंदें ॥ ३४ ॥ वाटतांचतुराक्षरभेदें ॥ उत्तरोत्तरनानाछंदें ॥ वाटविळीस्वयेंवेदें ॥ निजासाबोधेंनेमुनी ॥ ३५ ॥ अतेवअनंतअपार ॥ अर्थताशब्द
 ताअतिदुस्तर ॥ माझाशब्दज्ञानाचापार ॥ सरनरनेणती ॥ ३६ ॥ ऐशिवैस्वरीचीअनंतशक्ती ॥ यालागिह्यणिजेंबृहती ॥ इच्याविस्ताराची
 गती ॥ स्वयेंनणतीशिवरूपा ॥ ३७ ॥ हिरण्यगर्भत्वेस्वयेंजाण ॥ जीवर्षावअंतर्गामीलक्षण ॥ वेदाज्ञामाझीप्रकाशीआपण ॥ जीचेंना-
 माभिधानवैस्वरी ॥ ३८ ॥ जोमीवेदात्माश्रीहरी ॥ तोवेदुयारितिविस्तारी ॥ स्वयेंविस्तारोनिसंहारी ॥ मर्यादेवरीसकार्ळे ॥ ३९ ॥ मागांबो
 लिलींछंदेंजाण ॥ त्याछंदंांचेनिजलक्षण ॥ स्वयेंसांगताहेश्रीकृष्ण ॥ जोवेदाचेंकारणनिजस्वरूप ॥ ४० ॥ ॥ श्लो० ॥ गायत्र्युधियाग
 नुष्टुभृहस्पतिपंक्तिरेवच ॥ त्रिष्टुब्जगत्यतिच्छंदोत्पत्यश्चतिजगद्विराट् ॥ ४१ ॥ ॥ टी० ॥ सकळछंदंांचेंअधिष्ठान ॥ मुख्यगाय-
 त्रीछंदंजाण ॥ त्यागायत्रीछंदंांचेंलक्षण ॥ ऐकसंपूर्णसांगेन ॥ ४२ ॥ आठआठंअक्षरींत्रिपद ॥ गणितांजेथयेतिशुद्ध ॥ त्यानावगाय
 त्रीछंदं ॥ हेंवेदानुवादनिजबाज ॥ ४३ ॥ हेंवेदाचेंनिजजिह्वार ॥ ब्रह्मज्ञानाचेपरपार ॥ परमानंदाचेसोलीवसार ॥ जाणसाचारगा
 यत्री ॥ ४४ ॥ हेंचैतन्याचेंजीवन ॥ मजगोप्याचेंगुसधन ॥ जेथजीवशिवासमाधान ॥ तेहेछंदंजाणगायत्री ॥ ४५ ॥ येछंदंांचेंएकअक्षर ॥ अ-
 क्षराचेंनिजसार ॥ सच्चीदानंदाचेंनिजभांडार ॥ जाणसाचारगायत्री ॥ ४६ ॥ करितांगायत्रीचेंअनुष्ठान ॥ विश्वामित्रशालाब्राह्मण ॥ मीकृ-
 णावंदांत्याचेस्वरूप ॥ माझाहोतोगुरुजाणशमावतारी ॥ ४७ ॥ यालागिसकळछंदंांचाध्याय ॥ मुख्यत्वेभाषत्रीछंदंजाण ॥ इतरछंदंहोती

पावन॥ कासेलागोनैपेंइच्छा॥ ४७॥ गायत्री छंदाचे अंगिकारी॥ त्यासि मिळाल्या अक्षरेंचारी॥ उष्णीक छंदाची थोरी॥ त्याच वरी ठसावे॥
४८॥ उष्णीक छंदाचे अंगिकारी॥ त्यासि मिळाल्या अक्षरेंचारी॥ अनुष्टुप् छंदाची थोरी॥ त्याच वरी ठसावे॥ ४९॥ अनुष्टुप् छंदाचे अंगि-
कारी॥ आपिक मिळाल्या अक्षरेंचारी॥ बृहती छंदाची थोरी॥ त्याच वरी ठसावे॥ ४५॥ एवं पंक्ति विष्टुपूज गती॥ चौंचौ अक्षराचे अधि-
क यासी॥ अंत्यष्टि अतिज गती॥ छंदे वेदोक्ति विभाग॥ ५१॥ ऐशिया चतुराक्षर मिळणी॥ नाना छंदा चिया श्रेणी॥ वेदराया च राज-
धानी॥ मंत्रध्वनी गर्जती॥ ५२॥ तेथ अक्षर मर्यादान करवे॥ शारवांची मर्यादान परवे॥ अर्थता वाच्यतानेणवे॥ वेद वेद वेद दुर्जेया॥ ५३॥
॥ श्लो०॥ किंविध जे किमाचष्टे किमनूद्य विकल्पयेत्॥ इत्यस्याह दयं लोके नान्यो मद्देदकश्चन॥ ४३॥ ॥ टी०॥ कर्मकांड विधीनिषे-
धी॥ कोण अर्थ त्यागार्थनिंदी॥ कोण तो अर्थ प्रतिपादी॥ स्वहित बुद्धी साधकां॥ ५४॥ मंत्रकांडें मंत्रमूर्ती॥ सांगोपाग सायुधस्थि-
ती॥ उपासना उपास्य युक्ती॥ किमर्थ भक्तिकर विली॥ ५५॥ ज्ञानकांड त्रिशुद्धी॥ कोण पदार्थ निषेधी॥ कोणा अर्थनिं प्रतिपादी॥
निज बुद्धी बोधुनी॥ ५६॥ एवं वेदाचें अचूक मूळ॥ विधिविधानें सिमुख फळ॥ जाणावया केवळ॥ नाहीं ज्ञान बळ करन रंग॥ ५७
या वेदाथातें तत्त्वता॥ मीचि एक सर्वज्ञाता॥ माझे रूपे वीण सर्वथा॥ नयेचि हाता ब्रह्मादिकां॥ ५८॥ तेथ उद्भवाचे मनोगस॥ दे-
वो जाणे वेदिंचा इत्यर्थ॥ तशि भक्त कृपाळू श्री कृष्ण नाथ॥ मज ही तो अर्थ दयेनें सांगे॥ ५९॥ हा उद्भवाचा निजभावो॥ जाणों स-
रलां देवाधिदेवो॥ तो वेदार्थाचा अभिषावो॥ श्लोकान्वयो पाहा हो सांगत॥ ६०॥ ॥ श्लो०॥ मांविध जे गभिध जे मांवि कल्याणो-
स्य ते त्वहं॥ एतत्त्वान्सर्वे वेदार्थः शब्द आस्थाय मांभिदाम्॥ मायामात्रमनूद्यं ते प्रतिषिद्धा प्रसीदति॥ ४३॥ ॥ टी०॥ मांसीपाताय मांसीरु-
सिद्धी॥ मलिना चिया निज शुद्धी॥ वेद स्वधर्म प्रतिपादी॥ त्यागवी निषेधी विषयातें॥ ६१॥ तेथ अभिहोत्राचे विधान॥ यज्ञान कर्माचरण॥ तें
चित्त शुद्धीचें कारण॥ वैराग्य दारुण उपजवी॥ ६२॥ दारुण वैराग्य उत्पत्ती॥ इहामूत्र विषय निवृत्ती॥ तेव्हां साधकास मांसीप्राप्ती॥ सहज-

स्थितीस्वभावे॥६३॥एवंकर्मकांडाचियेस्थिती॥विधनिषेधवेदोक्ती॥साधकांसिमाझीप्राप्ती॥जाणनिश्चितीयाहेतु॥६४॥विषयीं
 परमबाधादेखती॥परित्यागींनाहींसामर्थ्यशक्ती॥ऐशियासाधकांप्रती॥वेदेमद्रक्तीद्योतिती॥६५॥येथमंत्रमूर्तीउपासन॥माझेस
 गुणअनुष्ठान॥तेथकरितांअनन्यभजन॥रजतमजाणनासती॥६६॥मगकेवलसत्वरुक्ती॥श्रवणकीर्तनांअतिप्राती॥तेणेंमद्बावो
 सर्वाभूतां॥माझीचौथीभक्तीतेणेंहोय॥६७॥आतुडल्यामाझीचौथीभक्ती॥मद्रक्तांनावडेमुक्ती॥अद्वैतभजनाचियाप्राप्ती॥धिः
 कारितीकैवल्य॥६८॥अद्वैतबोधेकरितांभजन॥मीअनंतअपारचिह्न॥भक्तीमाजीआकळेंजाण॥येमद्रुपपणमद्रक्तां॥६९॥
 तेव्हांभन्यभजकभजन॥पूज्यपूजकपूजन॥साध्यसाधकसाधन॥अवघाआपणस्वयेंहोय॥७०॥माझीऐश्वर्यसामर्थ्यशक्ती
 ॥तेहियेनिजभक्तांच्याहाती॥अद्वैतभजनाचियाप्राप्ती॥मत्सद्रप्तीमद्रक्तां॥७१॥मीदेवतोभक्तशुद्ध॥हाबाहेरीनावाचाचिभे
 द॥आंतवटापाहातांबोध॥सच्चिदानंदनिजऐक्यें॥७२॥हेउपासनाकांडस्थिती॥साधकींकरूनिमाझीभक्ती॥यापरीपावळेमाझी
 प्राप्ती॥जाणनिश्चितीउद्भवा॥७३॥मायाप्रतिबिंबीतचैतन्य॥त्वंपदार्थेंवाच्यजाण॥ज्याचाअंगिंजीवाभिधान॥अविद्याजाणउप
 वी॥७४॥जेंविंस्वप्नामाजीआपण॥आनअसोनिदेखेआन॥तेविंअविद्यकत्वजाण॥जीवपणएकदेशीं॥७५॥जोमायासबळितचैतन्य॥जो
 योगजन्यजगत्कारण॥जोसर्वद्रष्टासर्वज्ञ॥सदांसंपन्नऐश्वर्यें॥७६॥जोसकळकर्माचाकर्ता॥जोकर्ताचिपरिअकर्ता॥ज्याचेअंगीस्वभाव
 ता॥नित्यमुक्ततास्वयं॥७७॥ज्याचीअकुंठितसहजसत्ता॥जोपरमानंदेंसदापुरता॥ज्यासिईश्वरत्वंसमर्थता॥हेजाणवाचकतातत्पदार्था
 ची॥७८॥जीवाचेंसांडोनियांअज्ञानत्व॥शिवाचेंसांडूनिस्वज्ञत्व॥दोहींचेंशोधीतजेंलक्षत्व॥ऐक्यनिजतत्वसाधिता॥७९॥लग्नांनो
 वरानिमासरा॥तोचिगेलियादेशाउरा॥विदेशींदेखिलाएकसरा॥तारुण्यमदभरासंपन्न॥८०॥तेकाळिंचीत्यजुनिबाळांवस्था॥आ
 जिचीनेपूनितारुण्यता॥पत्नीअनुसरींनिजकांता॥निजस्वरूपतास्वभावे॥८१॥तोंवेंतपदतत्पदार्थाचाअर्थ॥दोहांचासांडावावाच्यार्थ॥ऐ

क्येअंगिकारावालक्षार्थ॥ हाज्ञानकांडार्थउद्धवा॥ ८२॥ जीवशिवाचेनिऐक्येजाण॥ साधेचित्तरूपीसमागता॥ स्वयेपाकिंमाभापण॥
हेंज्ञानकांडसंपूर्णबोलिलेवेदें॥ ८३॥ वेदाआदिमध्यअवसानी॥ मानेंलक्षित्वाकांडेंती॥ तोचिअर्थउपलहाकती॥ यथावसानीहरिबो
ले॥ ८४॥ उद्धवावेदाचेवैदवचन॥ अर्थगंभीरअतिगहन॥ तथशीणतांकराजन॥ अर्थावसानअलक्ष॥ ८५॥ तंवैदार्थचेनिजसार॥ मा
झेगुह्यज्ञानसांदार॥ वृजम्यांसांगीतलेसाचार॥ पूर्वापारअविरोधें॥ ८६॥ तेंऐकोनिवेदाचेउत्तर॥ उद्धवचमत्कारलाथोर॥ तोचिवेदा
चेनिजसार॥ पुढतीश्रीपरसांगोकां॥ ८७॥ पान्हालागतांविनोडीं॥ दोहकवासरूंआंरबुडी॥ त्यापरिप्रतिआवडी॥ स्वयेचरफडीउद्ध
व॥ ८८॥ जेविकांपक्षिणीपुढें॥ चाराध्यावयाचेचाडे॥ पिलापसरीचांबुवडे॥ तेंविकृष्णाकडेउद्धउ॥ ८९॥ नेउद्धवाचेमनोगत॥ जाणोनि
यांश्रीअनंत॥ सकळवेदार्थसंकलित॥ ग्रंथांतोंसांगतनिजसारांश॥ ९०॥ नानाशारवींअतिप्रसिद्ध॥ त्रिकांडींवाटलाजेवेद॥ तेंथालजानाश
ब्दांहाचिबोध॥ जेमीअप्तेदपरमात्मा॥ ९१॥ त्यामातेंधरोनिहातीं॥ त्रिकांडींचालिल्याश्रुती॥ त्याश्रुत्यर्थांनीउपपत्ती॥ यथास्थितीसांगेन॥
९२॥ मीकर्मदिमध्यअंतों॥ मीकर्मकर्ताक्रियाशक्ती॥ कर्मफलमीश्रीपती॥ हाद्वयार्थनिश्चितीकर्मकांडींचा॥ ९३॥ मंचमूर्तिआणिमंत्रार्थ॥
तोहमीचिगाभिश्चित॥ पूज्यपूजकपूजासमस्त॥ सजव्यतिरिक्तअणुनाहीं॥ ९४॥ देवदेवांचिपूजिजे॥ देवहोउनिदेवाफजिजे॥ हेंवेदां
चेनिजबीजमाझे॥ हेंचिआगमीबोलिजेमुख्यत्वे॥ ९५॥ मीचदेवोमीचिभक्त॥ पूजोपचारमीसमस्त॥ मीचिमातेंपूजितु॥ हेयथंभूतउपा
सना॥ ९६॥ हेंउपासनाकांडींचेंनिजसार॥ अगम्यशास्त्रचेगुह्यसांदार॥ साध्यानिजभक्तीचेवस्तिचेंघर॥ तेहेसाचारउपासना॥ ९७॥
ज्ञानकांडतेंअलोलिक॥ वेदआपलाआपणद्योतक॥ अवघासंसारकल्पविषय॥ वेदकल्प्यामनामोणेअर्थ॥ ९८॥ तेतत्त्वप्रवर्तनीसमा
हाहो॥ निजविषादुणाआलाराहों॥ त्याचाकोणकरीलउठावो॥ तेंसामावोवेदार्थ॥ ९९॥ रवांबसूचावरीलपुढडीसी॥ तिचीजरिबो
डलियाशिशी॥ नाहींनिघणेंपांदरेकेंसाशीं॥ तेंवंधुद्धीवेदासिठावनाहीं॥ १००॥ मूळसंसारचिमाइक॥ तथवेदतोहीतद्रुपदेव॥

मृगजळींनाही उदक ॥ परिरवोलही देखअसेना ॥ १ ॥ जेथ मृळीं मुख्य अहेताता ॥ तेथ केंचावत्ता केंचाओता ॥ केंचें कर्म केंचाकर्ता ॥ वे
 दवार्त्ता तें केंची ॥ २ ॥ नाही दृश्य द्रष्टा दर्शन ॥ नाहीं ध्येय ध्याता ध्यान ॥ नाही जेय ज्ञाता ज्ञान ॥ वेदवचन तेथें केंचें ॥ ३ ॥ तेथ म्हात्मीराणि
 व ॥ तेथ भेदाची शाहाणिव ॥ तेथ वेदाची जाणिव ॥ गोडगाणिव उपनिषदांची ॥ ४ ॥ जंव वेदाची सबळ स्थिता ॥ तंव वेदाचा थारख्याता
 ॥ भेदुआलिया अहेती ॥ वेदविरालानेति ह्मणोनि ॥ ५ ॥ जळगारजळीं विरे ॥ तेवि वेदुअहेतीं पुरे ॥ हे ज्ञानकांडसाचा कोर ॥ तुज म्यांखरे
 सांगीतलें ॥ ६ ॥ जेथ उपजळास येअग्नी ॥ त्याअरणी जाळूनि शमेवन्ही ॥ तेव ज्ञानकांड निरूपणी ॥ वदुनिर्दळणी प्रवर्त्तला ॥ ७ ॥ एक ब्र
 ह्म जे अहेत ॥ तेणें श्रुतिचा क्यें मिथ्या हेत ॥ हे बोलुनि वेदहारपेतेय ॥ ब्रह्मसदोदितसंपूर्ण ॥ ८ ॥ शुद्धब्रह्म मोहेस्फुरे स्फूर्ती ॥ तेथ ओंकाराची
 उत्पत्ती ॥ तोही ब्रह्मरूप निश्चिती ॥ त्यासि ब्रह्म ह्मणती एकाक्षर ॥ ९ ॥ त्या ओंकारापासो निगहन ॥ श्रुतिशास्त्रास्वरवर्ण ॥ झाले ते ब्रह्म
 रूपजाण ॥ एवं वेदपूर्ण परब्रह्म ॥ १० ॥ जेविं सोन्याचे अळंकार ॥ पाहातां सोनें चिसाचार ॥ तेविं श्रुतिशारवा वेदविस्तार ॥ तो अवघा ओं-
 कार मद्रुपें ॥ ११ ॥ जो वेदप्रतिपाद्य पुरुषोत्तम ॥ जो भक्तकामकव्यद्रुम ॥ तो हे बोलिला मेघशाम ॥ आसारा मश्रीकृष्ण ॥ १२ ॥ तिही कां-
 डीनिज संसंधु ॥ पूर्वापर अतिविरुद्ध ॥ हावेदार्थ परमशब्द ॥ तुज म्याविषदू बोधिला ॥ १३ ॥ याहो नियापरता ॥ वेदार्थनाही गासर्वथा ॥
 तुज तुज म्यासांगितला आतां ॥ जाणतवता उद्धवा ॥ १४ ॥ यावेदार्थची निजरबुण ॥ हृदयां भोगितां आपण ॥ होय जीव शिवासमाधा
 न ॥ ऐसें श्रीकृष्ण बोधिला ॥ १५ ॥ हे ऐकौनि उद्धवें जाण ॥ झाला वेदार्थ निमग्न ॥ दोनीं टंवकारले नयन ॥ स्वानंदी मनबुडालें ॥ १६
 ॥ चित्तचैतन्यामिळणी पाडी ॥ कंठीं बाणहृदआडी ॥ लागतां स्वानंदाची गोडी ॥ उषिली गुडीरोमां नीं ॥ १७ ॥ शरीरीं श्वेदस्वकंपता
 नयनां स्वानंदजळयेतां ॥ बोलबुडालासवथा ॥ मूर्छीयेत गेतां सांदरी ॥ १८ ॥ तंव हृदयाआली आठवण ॥ हे भलें नव्हे दुश्चितपण ॥ झणी
 निजधामा जाय श्रीकृष्ण ॥ येणें धाकें नयन उघडिले ॥ १९ ॥ तंव घवघवीत घनसांवळा ॥ मुकुटकुंडलें मेखळा ॥ कांसे झळके सो

नसळा॥अपादवनमाळाशोभत॥२०॥अंतरींभोगीचैतन्यघन॥बाहेरीउपडितांनयन॥आनंदविग्रहीश्रीकृष्ण॥मूर्त्तिसंपू-
 र्णसन्मुख॥२१॥क्षणेश्रीकृष्णचैतन्यघन॥चैतन्यविग्रहीश्रीकृष्ण॥सगुणनिर्गुणरूपेंजाण॥ब्रह्मपरिपूर्णश्रीकृष्ण॥२२
 बापभाग्यउद्धवाचें॥सगुणनिर्गुणदोहांचें॥सखभोगीतसेसाचें॥हेंश्रीकृष्णरूपेचेंमहिमान॥२३॥जेथसद्गुरुकृपासंपू-
 र्ण॥तेथशिष्याचीआवडीप्रमाण॥तोजेमागेमूर्त्तिसगुण॥तेंतोचिजाणगुरुदेती॥२४॥पाहिजेनिर्गुणनिजमाती॥ऐशिआ
 वडज्याचेचिती॥तेंनिर्गुणाचियोनिजस्थिती॥गुरुकृपानिश्चितीनांदवी॥२५॥सगुणनिर्गुणस्वरूपेंदोनीं॥भोगावयाआवडी-
 ज्याचेमनीं॥तोहिस्थितीच्यागुरुदानीं॥कृपाकृपणींसमर्थ॥२६॥सद्गुरुचेंअगाधमहिमान॥जेंवेदानबोलवेंचिजाण॥त्याचि
 कृपाझालियापूर्ण॥दुर्लभकोणपदार्थ॥२७॥तेंकृष्णरूपेस्तवजाण॥फिटलेंउद्धवाचेंदुर्लभपण॥सगुणनिर्गुणएककृष्ण॥हे
 खूणसंपूर्णबाणली॥२८॥जाणोनिकृष्णाचेंपूर्णपण॥त्याचेलसोनिश्रीचरण॥धांवोनिउद्धवेंआपण॥घाळीलोटांगणहरिचर
 णीं॥२९॥तेंव्हांसांवळासंकर्षण॥चारीबास्यापसरीश्रीकृष्ण॥उद्धवसप्रेमेंउचलोण॥दिथलेंआलिंगनस्नानंदं॥३०॥त्याआ
 लिंगनचेंसख॥अनुभवजाणतीदेख॥तोउद्धवासिझालाहरिख॥त्याचाजणताएकश्रीकृष्ण॥३१॥तोकृष्णक्षणेउद्धवा॥हा
 विसाव्याचाविसावा॥माझ्यावेदाचानिजगुह्यदेवा॥तोहाएकविसावातुजसांगीतला॥३२॥जेणेमांडेलिंगदेहाचायावा॥जेणेंजी
 वत्वनाठवेजीवा॥तोहाविसाव्यांचाविसावा॥तुजएकविसावानिरोपिला॥३३॥जेणेंमिथ्यत्वयेदेहभावा॥जेणेंभून्यपडेरूपनावा॥
 तोहाविसाव्यांचाविसावा॥एकविसावानिरोपिला॥३४॥जेथअज्ञानाहोयनागोवा॥जेथज्ञानहीमेभाभावा॥तोविसाव्यांचाविसा
 वा॥एकविसावानिरूपिला॥३५॥जेथवेदुहीवेडावला॥बोधलाजोनिबुडाला॥अनुभवोंस्वयेंथोंटावला॥तोहानिरूपिलावेदार्थ॥३६॥
 हेंवेदार्थसारनिरूपण॥मजविश्वात्म्याचेंनिजनिधान॥तुजम्यासांगीतलेसंपूर्ण॥हेजिविचीखूणउद्धवा॥३७॥कोटिकोटिसा

धनेकरितां ॥ गुरुकृपेवाणसर्वथा ॥ हेनयेकोणाचेहाता ॥ जाणतत्वताउद्धवा ॥ ३८ ॥ तेगुरुकृपेलार्गजाण ॥ आचरावेस्वधर्मपूर्ण
 ॥ करावेगाशास्त्रश्रवण ॥ वेदपठणतदर्थ ॥ ३९ ॥ तेकृपेलार्गजाण ॥ व्हावेदिनाचेह्दीदीन ॥ धरितांसंताचेचरण ॥ स्वामीजनार्द
 नसंतुष्ट ॥ ४० ॥ गुरुसंतुष्टोनिआपण ॥ करवीभागवतनिरूपण ॥ एकाविनवीजनार्दन ॥ कृपानित्यनूतनकरावी ॥ ४१ ॥ पुढील-
 अध्यायांगोडप्रश्न ॥ उद्धवपुसेलआपण ॥ प्रकृतिपुरुषाचेलक्षण ॥ तत्वसंख्यापूर्णाविभाग ॥ ४२ ॥ त्याचेसंगतांउत्तर ॥ ज-
 न्यमरणात्वाप्रकार ॥ स्वयेसांगेलशार्ङ्गधर ॥ कथागंभीरपरमार्थी ॥ ४३ ॥ जेकथेचेकरितांश्रवण ॥ वैराग्यउठेकडकडून ॥
 येणोविन्यासेनिरूपण ॥ स्वयेश्रीकृष्णासांगेल ॥ ४४ ॥ घटाकाशोटाकिजेगगन ॥ तेविंएकाजनार्दनाशरण ॥ त्याचेवंदितां
 श्रीचरण ॥ रसाढनिरूपणस्वयेस्मरे ॥ ४५ ॥ इतिभागवतेमहापुराणेभगवनुद्धवसंवादेएकादशस्कंधेएकाकारटीका
 यांवेदत्रयविभागनिरूपणनामएकविंशतिसोऽध्यायः ॥ २९ ॥ श्रीगोपालकृष्णार्पणमस्तु ॥ अध्यायाचीसंख्या मूळ
 श्लोक ॥ ४५ ॥ ओव्या ५४५ एवं ५९० ॥ ॥ ४५ ॥ ॥ ४५ ॥ ॥ ४५ ॥

गुच्छ सातवा अध्याय ३

	श्लोक	ओंव्या	एकुणसंख्या
अध्यायएकुणिसावा	४५	५९५	६४०
अध्यायविसावा	३८	४६९	४९९
अध्यायएकविसावा	४५	५४५	५९०
	१२८	१६०९	एकुणसंख्या १७२९

इति एकविंशतितमोऽध्यायः समाप्तः ॥

अध्यय. २२

१॥ गोणेशाय नमः ॥ ॥ अतस्तोसदुःखं बसूचं ॥ चैत्रं शालग्रामपुत्रव्यायंत्रं ॥ नाचविशी निजतंत्रं ॥ प्राचीनदोरीत्यभावं ॥
 १॥ दोरी धरित्री दिसौ नदेशी ॥ परिपुत्रव्यास्ययें नाचविशी ॥ नवललापवीकैसा होशी ॥ अलिसें शिसर्वद ॥ २॥ तेथ जेंशी ज्याची पूर्व
 गती ॥ भूतें नाचती तैशारीतं ॥ तेनाच वंचित नाशक्ती ॥ तुझ्या हातीं विण हातें ॥ ३॥ जेविकां अचेतन लोहातें ॥ चुंबकरवेळीं निजसा
 मर्थ्ये ॥ तेविं नूंस कळभूतातें ॥ निजसत्तेनाचविशी ॥ ४॥ ऐशीं सदानाचती परतंत्र ॥ तन्ही अभिमानाचें बळ थोर ॥ सत्यमानो न देहाका
 र ॥ आह्मी स्वतंत्र ह्युपाविती ॥ ५॥ आह्मी सज्ञान अतिदातें ॥ आह्मी कुशल कर्मकर्ते ॥ इतर मूर्खें समस्तें ॥ ऐशा अभिमानातें वाटावर्ता ॥ ६
 एवं अभिमानाचे हातें ॥ विसरोनि आपुल्या अकर्तृत्वातें ॥ स्वयें पावले कर्मबंधातें ॥ जेविं स्वप्नवस्थानें विषबाधा ॥ ७॥ स्वप्नां अतिशय चद
 लें निरव ॥ आतां उतरलें निःशेख ॥ तेविं बंध मोक्ष देख ॥ सत्यत्वे मूर्खमानिता ॥ ८॥ हेतु झेखांबसूत्रांची कळा ॥ भित्या सत्यत्वे दाविशी डोळी
 हा अतिशयें अगाध सोहळा ॥ तुझी अतर्क्यलीलात केंना ॥ ९॥ अचेतनी चेतन धर्म ॥ प्रत्यक्ष दाविशी सगम ॥ हें चितु झें न कळे वर्म ॥ करो
 नि कर्म अकर्ता ॥ १०॥ अकर्ता चितुं होशी कर्ता ॥ कर्ता होत्साता अकर्ता ॥ हेतु झेखांबसूत्रता ॥ न कळे सर्वथा कोणातें ॥ ११॥ तुझी माया
 पाहों जातां ॥ तो चितो मायेनें ग्राशिला तत्वता ॥ असो तुज चिपाहों ह्यणतां ॥ तो हसत वस्थामायेची ॥ १२॥ ऐसें तुझें खांबसूत्र ॥ अ-
 रवळ न कळे गातु झें चरित्र ॥ देखों नेदितां निजसूत्र ॥ भूतें विचित्र नाचविशी ॥ १३॥ तुझें निजग होय जाये ॥ परिम्या केलें हंटावें नो
 हे ॥ ऐसा तुझारवेळ पाहें ॥ कोणिका येळ सावा ॥ १४॥ यापरिखेळ वाटाविशी ॥ सर्वेचि कल्पो निमोडिशी ॥ विकारमहर्षी सोडविशी
 ॥ हें हिकर्तृत्व आंगां सिनलगत गेलें ॥ १५॥ याचें मुख्यत्वं मूलक्षण ॥ तुझे रूपे वीण न कळे जाण ॥ तुझी कृपा स्यानि या पूर्ण ॥ जनी
 जनार्दन प्रगटे पै ॥ १६॥ जनी प्रगटल्या जनार्दन ॥ तद्रूप होय जे आपण ॥ हे मूळींची निजरूपण ॥ तेथ मी तूपण रिगेना ॥ १७॥ मी
 तूपणें वीण प्रसिद्ध ॥ जनी जनार्दन निजानंद ॥ त्याचे रूप स्तव विषद ॥ श्रीभागवत शुद्ध वारणां पिलें ॥ १८॥ तेथ एक विसाव्याचे अंती

वेदविकांडलक्षार्यस्थितौ ॥ ब्रह्म एकचिनिश्चितौ ॥ अद्वयस्थितौ अविनाशी ॥ १९ ॥ हे वेदार्थसारनिरूपण ॥ ऐकता उद्भवा पावलीखण
 ॥ ब्रह्म एकाकी परिपूर्ण ॥ दुर्जनवीणसंचले ॥ २० ॥ वेदवादे ब्रह्म एक ॥ स्वानुभवैतैसे चिदेख ॥ तरिज्ञाते न पिजनलोक ॥ केवितत्वे अनेक
 बोलती ॥ २१ ॥ येचि आशंक लागी जाण ॥ उद्भवें स्वयें मांडिला प्रश्न ॥ परिपोदा तील भिन्नखण ॥ उगा श्रीकृष्णनराहारा ॥ २२ ॥ मीझालों
 नी ब्रह्मसंपन्न ॥ हे ऐकतां माझे वचन ॥ निजधामानिघेल श्रीकृष्ण ॥ मग हे दर्शन मजकें चें ॥ २३ ॥ ऐशियाका कुळती जाण ॥ संशयें वीणकरी
 प्रश्न ॥ ते विंचि ऐकतां कृष्णावचन ॥ सुखसमाधानमोगित ॥ २४ ॥ तंव कृष्णाचे मनीं आणिक ॥ उद्भवमीदो घे एक ॥ मिथ्यावियोगात्वे दुः-
 ख ॥ हे कळे तंव देव प्रश्न सांगे ॥ २५ ॥ बाविसावे अध्याय दिख ॥ तत्वसंख्या सांगे अवश्यक ॥ प्रकृती पुरुषविवेक ॥ जन्ममरणद्योतक
 प्रकार ॥ २६ ॥ आत्मा एककीं अनेक ॥ आणितत्वसंख्याविवेक ॥ हे कळावया निष्टक ॥ उद्भवदेख पूसत ॥ २७ ॥ ॥ श्लो ॥ उद्भव उ-
 दाच ॥ कतिन त्या निविश्वेशसंख्यातान्यृषिभिः प्रभो ॥ नवैकादशपंचत्रीण्यात्यत्ममिह श्रुश्रुम ॥ १ ॥ ॥ टी ॥ विष्वात्मया विष्वे-
 श्वरा ॥ विष्वधारका विष्वंमरा ॥ विष्वसाक्षी विष्वकाकारा ॥ विष्वैकसंदरा श्रीकृष्ण ॥ २ ॥ तुज विष्वात्मक ह्याणतां ॥ जडमळीन
 एकदेशिता ॥ आली ह्याणशी अज्ञानता ॥ यालीगी प्रभुता उपपादी ॥ २९ ॥ जडमळीन अज्ञानता ॥ हे मायेस्तव होती तत्वता ॥ ते मा-
 येचा तूं नियंता ॥ हे अगाध प्रभुता पें तुझी ॥ ३० ॥ ऐशियास्वबोधनद्वारा ॥ विनऊनि स्वामी सारंगधरा ॥ तत्वसंख्येच्या विचारा ॥ निजनिधी
 सापूसत ॥ ३१ ॥ जेतपा सामर्थ्य समर्थथोर ॥ अनागत द्रष्टे ऋषेश्वर ॥ त्यांची तत्वसंख्या विचित्र ॥ पृथक् पृथक् कार बोलती ॥ ३२ ॥ त-
 त्वसंख्या इत्यंभूत ॥ एकुणिसाव्या अध्यायांत ॥ तुझीच निरूपिल तत्वार्थ ॥ तो चिह्नांत सांगत ॥ ३३ ॥ ॥ पूर्वश्लोकार्थ ॥ नवैका-
 दशपंचत्रीन् ॥ ॥ चौदावे श्लोकींच्या निरूपणी ॥ हे अबुवीस तत्वगणणी ॥ सांगीतली शाङ्गपाणी ॥ मजला गोनि निश्चित ॥ ३४ ॥ येत
 त्वसंख्येचा विचार ॥ प्रकृती पुरुषमहदहंकार ॥ पंचमहाभूतें थोर ॥ हा संख्याप्रकार नवांचा ॥ ३५ ॥ दाहिर्द्रियें अकरावें मन ॥ पंचविषयति

नहीगुण॥ हेअट्ठावीससंख्यागणण॥ स्वमुखेंआपणनिरूपिलें॥ ३६॥ यापरीगालक्ष्मीपती॥ हेमुख्यत्वेंतुझीतत्वोक्ती॥ आतांऋषेश्व
रांच्यायुक्ती॥ ऐकतुजसांगीसांगेन॥ ३७॥ तेतूँऐक्यानिश्चित॥ तुजसांगेनतयाचाअर्थ॥ ह्यणोनियांनिरूपित॥ स्वयेंमनोगतउद्भ
व॥ ३८॥ ह्यणेतत्वताअवधारी॥ मीसांगेनएककुसरी॥ प्रकृतिपुरुषामाझारी॥ विचित्रपरीसांगत॥ ३९॥ ॥श्लो॥॥ कोचिस्वाङ्गेश
तिप्राहुरपरेपंचविंशतिम्॥ ससैकेनवषट्केचिच्चत्वार्येकादशापरे॥ २॥ कोचित्सप्तदशप्राहुः षोडशैकेत्रयोदश॥ एतावत्त्वाहसंख्या
नामृषयोयद्विवक्षया॥ ३॥ ॥टी॥॥ येथतत्त्वसंख्यामत्तवाद्॥ ऋषेश्वरांमाजीवेवाद्॥ त्यावेवादाचेशब्द॥ एकविषदसांगेन॥ ४०॥
एकह्यणेतत्वेसविस॥ दुजाह्यणेउगाबैस॥ बहुबोलावयानाहीपैस॥ तत्वेपंचवीसनेमस्त॥ ४१॥ तिजाह्यणेतुह्यीयेथ॥ कैसेनिवाट
विलेंस्वमत्त॥ तत्वेनेमस्तचिसात॥ कैंचीबहूतबोळता॥ ४२॥ एकह्यणेहेंअभिनव॥ बोळतांनलाजतीमानव॥ रथाबोळाचीलवलव
॥ तत्वेनवनेमस्त॥ ४३॥ तंवहांसोनिबोलेएक॥ सोपेसज्ञानझालेलोक॥ मिथ्याबहूतत्वजल्प॥ तत्वेषट्कनेमस्त॥ ४४॥ एकह्यण-
तीपरतेसरा॥ नेणातत्वसंख्याविचारा॥ तत्वेनेमिलीचअकरा॥ बडबडसेरानकरावी॥ ४५॥ दुजाह्यणतत्वविचारा॥ नेणोनिध-
रितीअहंकारा॥ पुसोनियांथोरथोरा॥ तत्वेसतरानेमस्त॥ ४६॥ एकह्यणेविभक्तिबळा॥ कांय्यर्थपिटाळकपाळा॥ नकळेसगावंता-
चीलीला॥ तत्वेसोळानेमस्त॥ ४७॥ एकह्यणोयागवर्तितापोरां॥ कोणपुसेतत्वविचारा॥ तत्वेनेमस्तचितेरा॥ निजनिर्धाराभ्याकेले॥
४८॥ एकह्यणोसांडाचातुरी॥ तत्वेनेमस्तविचारी॥ दुजाह्यणोयाकायशाकुसरी॥ तत्वेनिर्धारीदोनीच॥ ४९॥ तिजाह्यणोबाजटलो
क॥ कोणेधरादेयाचेंमुरदा॥ निजनिर्धारीतत्वएक॥ एकाचेअनेकविस्तार॥ ५०॥ एवंचत्तपरंपरानानामती॥ ऋषेश्वरींवेचितंयु
क्ती॥ माझ्यातत्ववादाचीनिश्चिती॥ कोणेइथंभूतीमानवी॥ ५१॥ ॥श्लो॥॥ गायंतिपृथगायुष्मन्निदन्नोवक्तुमर्हसि॥ ३॥ ॥टी॥
॥ तंनिजात्मापरमेश्वर॥ तुजजाणावयाऋषेश्वर॥ वेंचूनियुक्तीचेसंभार॥ तत्वविचारबोळती॥ ५२॥ स्वामीनेसांगीतलेंतत्वएक॥ ऋ

षेस्वरबोलतीअनेक॥ येचिविषयींचेंनिष्टं॥ मजअवश्यकसांगवें॥ ५३॥ एवंयातत्वनिश्चयासी॥ मजसांगावयायोग्यहोसी॥ ऐ
 साबिनविलाकृषीकेशी॥ तोउद्धवासीतुष्टला॥ ५४॥ जोजींऋषेस्वरबोलती॥ तीतांतत्वेसत्यहोती॥ हेंसर्वज्ञज्ञातेजाणती॥ तेचि
 अर्थीहरिबोले॥ ५५॥ ॥श्लो॥ श्रीभगवानुवाच॥ युक्तयःसंतिसर्वत्रभाषंतेब्राह्मणायथा॥ मायांमदीयामुद्दृष्टवदतांकिंनुदुर्घ
 तं॥ ५६॥ ॥टी॥ ज्याचेनिमनेंजैसेंज्ञान॥ तोतैसेंकरीतत्वव्याख्यान॥ याहेतुबोलतीब्राह्मण॥ तेंसत्यजाणउद्धवा॥ ५६॥ जरीअवघीं
 मनेंप्रमाण॥ तरिकांकशवेंमतरवंडण॥ उद्धवातूँऐसेंनह्यण॥ तेमीनिजरवूणसांगेन॥ ५७॥ अघटीतपडवीमाझीमाया॥ तेहरि
 हरांनयेआया॥ जेनाथिलेंवाटऊनियां॥ लोकत्रयांमुलवित॥ ५८॥ तेमायाधरोनियांहाते॥ ऋषेस्वरनिजमते॥ जोजोजेंजेंबोले
 लजेथें॥ तेंतेंतेथेंघडेसत्य॥ ५९॥ केवळदोराचासर्पाकार॥ हाश्चेतकृष्णकीरक्तांबर॥ ज्याभिजेंसाधमाकार॥ त्यासिसाचारतो
 तेंसा॥ ६०॥ तेर्विंआत्मतत्वएकचिजाण॥ अविकारीनिजनिर्गुण॥ तेथनानातत्वांचेंव्याख्यान॥ बोलतीब्राह्मणमायायोगें॥ ६१॥
 तेमायेच्यामाधिकाव्युत्पत्ती॥ नानावाग्वादस्वमती॥ त्याचवादाचीवादस्थिती॥ ऐकतुजप्रतीसांगेन॥ ६२॥ ऐसेंबोलोनिश्रीकृ-
 ष्णनाथ॥ उद्धवाप्रतिसांगनिरूपित॥ तत्वविचारणायथार्थ॥ स्वयेंसांगतआपण॥ ६३॥ हेंपांचवेश्लोकींचेंनिरूपण॥ श्रीकृष्णउ-
 द्भवविवरण॥ सांगीतलेतत्वव्याख्यान॥ उद्धवाजाणायथार्थ॥ ६४॥ ॥श्लो॥ नैतदेवंयथात्यत्वंयदहंवच्चित्तथा॥ एवंविवद-
 तांहेतुंशक्तयोमेदुरत्ययाः॥ ५॥ ॥टी॥ माझेमायेचेंप्रबळबळ॥ तेणेंअभिमानअतिसबळ॥ वाटऊनियुक्तीचेंवागजाळ॥ करि
 तीकोल्हाळवाग्वादीं॥ ६५॥ प्रबळशस्त्रश्रवणाभिमान॥ तुझेवचनतेंअप्रमाण॥ मीबोलतोहेंचिप्रमाण॥ पत्रावलंबनकेलेअसे
 ॥ ६६॥ सत्वरजादिगुणोत्पत्ती॥ माझेमायेच्याअनंतशक्ती॥ तेणेंक्षोभेवेवादती॥ समस्तव्याप्तीअभिमानें॥ ६७॥ ॥श्लो॥ यामां व्य-
 तिकरादासीद्दिकृत्योवदतांपदं॥ प्राप्तेशमदमेत्येतिवादस्तमनुशाम्यति॥ ६॥ ॥टी॥ कांगुणक्षोभेंअभिमान॥ विक-

स्यउपजवीगहन॥विकल्पेयुक्तीचेंछळण॥करीआपणअतिवादे॥६८॥सांडितांगुणक्षोभविलास॥रजतमाचाहोयहारास॥सम
 रूतीचानिजप्रकाश॥अतिउल्हासशमदमाचा॥६९॥शमदमाचेंनिजरूती॥संकल्पविल्यमिजाती॥वादअतिवादउपरमती
 ॥जेविसूर्याप्रतिआंधारे॥७०॥सर्वज्ञज्ञानेजेगाहोती॥तेनानातत्वाच्यातत्त्वोक्ती॥स्वयेंविबंचूजाणती॥ऐकतुजप्रतिष्ठा
 गेन॥७१॥ ॥श्लो०॥परस्परानुप्रवेशातत्त्वानांपुरुषर्षभ॥पौर्वापर्यप्रसंख्यानंयथावक्तुर्विवक्षितं॥७॥ ॥टी०॥गुरु
 पाशींशास्त्रपाठ॥करूनिसाधिलीनिजनिष्ठा॥ऐकउद्धवापुरुषश्रेष्ठा॥प्रियोविशिष्टाप्रियोन्नमा॥७२॥तत्त्वगणणेचेजेले
 रव॥एकाचेंथोडे॥एकाचअधिक॥हाअनुप्रवेशवोळरव॥एकाभाजीएकउपजती॥७३॥तत्वापासूनितत्वेहोती॥कारणरूपकार्या
 चीस्थिती॥अंतीजेथीलतेयेंप्रवेशती॥हेतत्वोपपत्तीउद्धवा॥७४॥पूर्वस्थितजेतेंकारण॥त्यापासोनिउपजतेकार्यजाण॥हंकार्यकारणाचें
 लक्षण॥तत्वविचक्षणबोलती॥७५॥येथवत्तयातेजैसेमनोगत॥तेशीतत्वसंख्याहोत॥कार्यकारणएकचिगणित॥तत्वसंख्यातेथथोडीच
 ॥७६॥एकचिकार्यआणिकारण॥गणिताआणित्तीभिन्नभिन्न॥तेथतत्वसंख्याअधिकजाण॥होयगणणउद्धवा॥७७॥एवंकार्यकारण
 भिन्नभिन्ने॥तत्वसंख्याथोडीबहुतहोण॥हीतत्ववाक्यांचीलक्षणे॥तुजसलक्षणेसांगीतली॥७८॥येनिविषयींचीउपपत्ती॥स्वयें
 सांगताहेश्रीपती॥कार्यकारणनिजयुक्ती॥उद्धवाप्रतीनावडे॥७९॥ ॥श्लो०॥एकस्मिन्नपिदृश्यंतेप्रविष्टानितराणिच॥पूर्वस्मि
 न्नापरस्मिन्वातत्त्वैतत्त्वानिसर्वशः॥८॥ ॥टी०॥आकाशापासूनैवायुझाला॥नोगगनावेगळानाहीगेला॥वायुपासूनै
 ग्निझाला॥तेथप्रवेशुआलादोहिंचा॥८०॥अग्निपासूनैझालाजळरस॥त्यामाजितहींचाराहवास॥जळापासूनैपृथ्वीचाप्रव
 शु॥तीमाजीप्रवेशुचहंचा॥८१॥तैसेंकार्यआणिकारण॥परस्परेंअभिन्नवजाण॥जेविलेणेंआणिसवर्ण॥वेगळेपणएकत्वे॥८२॥जे
 विंतवूआणिपटा॥दोनीदिसतीएकवटा॥तेविकार्यकारणसघट॥दिसेस्पष्टअभिन्नत्वे॥८३॥साकरेचींचारळकेळीं॥परिती

साकरत्वानाहीमुकलीं॥तेवेंकारणाचींकार्येंझालीं॥असतांसंचलींकारणत्वे॥८४॥जेंवेंकांप्रखीचापृथ्विंड॥मृत्पिंडींअनेकभांड
 ॥होतींगाडगींरुंदंड॥मृत्तिकाअखंडकारणत्वे॥८५॥तेवेंकारणींकार्यविशेषु॥कार्यासिकारणत्वेप्रकाशु॥हापरम्परानुग्रवेषु॥
 अनन्यविलासअखंडत्वे॥८६॥येक कार्यआणिकारण॥होयभिन्नआणिअभिन्न॥तेणेंतत्वसंख्यालक्षण॥घडेजाणन्यू-
 नाधिक्यें॥८७॥ ॥श्लो॥मौर्वापर्यमतोऽमीषांप्रसंख्यानमभीप्सतां॥यथाविविक्तंयद्वृत्तंगृणहीमोयुक्तिसंभवात्॥९॥
 टी॥म्यासांगीतलीतैशीजाण॥तत्वसंख्याअधिकन्यून॥व्हावयाहेंचिकारण॥वक्त्याचीज्ञानविविक्षा॥८८॥जैसंज्यासीअ-
 सेज्ञान॥जैसाइप्सितमत्ताभिमान॥तैसतैसंतत्वव्याख्यान॥ऋषेश्वरजाणबोलती॥८९॥जोबोलेज्यामतयुक्ती॥तेतेंघडेत्या-
 मतसंमती॥हेंमींजाणेंसर्वज्ञश्रीपती॥यालागित्यायुक्तीमीहिमानी॥९०॥जेबोलिलेऋषीजन॥सधिसतत्वेविवंचन॥उद्धवातु
 जमीसांगेन॥सावधानअवधारीं॥९१॥ ॥श्लो॥अनाद्यविद्यायुक्तस्यपुरुषस्यात्मवेदनं॥स्वतो न संभवाद न्यस्तत्त्वज्ञो ज्ञा-
 नदो भवेत्॥९२॥ ॥टी॥प्रकृतीपुरुषमद्वत्तत्वेयेथें॥अहंकारआणिमहाभूतें॥इंद्रियेंविषयसमेतें॥थेंतत्वेनिश्चितेंपंचवीस
 ॥९३॥येथपुरुषहोउनिभिन्न॥जीववेगळाकरूननिजाण॥तत्वसंख्यालक्षण॥केळीसंपूर्णसधिसा॥९४॥जीवाच्याभिन्नत्वाचें-
 कारण॥अनादिअविद्येस्तवजाण॥घेंउनिटेलादेहाभिमान॥कर्मबंधनदृढझालें॥९५॥अहंकर्तेपणाचारवटाटोप॥तेणेंआंगीं
 आदळेपुण्यपाप॥विसरलानिजस्वरूप॥विषयलोलुप्यवाढवितां॥९६॥लागलेंबद्धतेंचेंबंधन॥नकरवेकर्मपाशच्छेदन॥त्याच्या
 उद्धारालागींजाण॥ज्ञानदातासर्वज्ञईश्वर॥९७॥गुरुद्वारापाविजेज्ञान॥तेथेंईश्वराचाआभारकोण॥येथईश्वररूपेविण॥सद्गु-
 रूजाणभेदेना॥९८॥झालियासद्गुरुमाती॥ईश्वररूपेविणनघडेंभक्ती॥सद्गुरूतोचिईश्वरमूर्ती॥वेदशास्त्रार्थसंमत॥९९॥गुरूईश्व-
 राभिन्नपण॥देखेतोनागवळाआपण॥एवंईश्वरानुग्रहेंजाण॥ज्ञानसंपन्नहोयजीऊ॥१०॥गुरूनींसांगीतलीज्ञानस्थिती॥तेईश्वर

कृपेवीणचित्तां॥ ठसावेनासाधकांप्रती॥ जाणनिश्चितीउद्वा॥ १००॥ जीवन्यामकईश्वरनियंता॥ जीवअज्ञानशिवज्ञानदाता॥ जीवपरि
 न्छिन्नएकदेशता॥ ईश्वरसर्वथासर्वज्ञ॥ १॥ जीवहीनदीनअज्ञान॥ ईश्वरसमर्थसर्वज्ञ॥ जीवासहृदकर्मबंधन॥ ईश्वरतोजाणनिष्कर्म॥
 २॥ एवंईश्वरकृपेजाण॥ जीवासिमाप्तहोयज्ञान॥ यालागींईश्वराहुन॥ जीवभिन्नयाहेतु॥ ३॥ ह्यणशीकरितांकर्माचरण॥ जीवासि
 माप्तहोईलज्ञान॥ हेसर्वथानघडेजाण॥ जडत्वपणकर्मासी॥ ४॥ कर्माजडत्वजाण॥ त्यासीबद्धत्वअज्ञान॥ त्याकर्मासअत्यंतबद्धपण
 हेसज्ञानजाणती॥ ५॥ कर्मस्वरूपेजडअचेतन॥ त्यासिचेतविताईश्वरजाण॥ तेनकरितांईश्वरार्पण॥ ज्ञानदाताकोणकर्मासी॥ ६॥
 कर्मासिजडत्वेनाहीसत्ता॥ कर्माकियेचाईश्वरज्ञाता॥ ईश्वरचिकर्मफलदाता॥ कर्मचेतविताईश्वरू॥ ७॥ जीवासिज्ञानेसायुज्यता॥
 कांकर्मभोगफलदाता॥ अथवाइहलोकींवर्त्तविता॥ जीवासितत्वताईश्वरू॥ ८॥ यापरीअवश्यजाण॥ जीवईश्वरकरितांभिन्न॥ त
 त्वेंसविससंपूर्ण॥ बोलिलेब्राह्मणयाहेतु॥ ९॥ पंचवीसतत्वांचीकथा॥ तेजीवेश्वराचीऐक्यता॥ तेहिसांगेनमीआतां॥ त्याच्या
 मतासंमत॥ १०॥ ॥ श्लो०॥ पुरुषेश्वरयोरत्रनवेलक्षण्यमण्वपि॥ तदन्यकल्पनापार्याज्ञानंचप्रकृतेर्गुणः॥ ११॥ ॥ टी०॥ जी
 वेश्वराचीऐक्यता॥ सहजचिअसेस्वभावता॥ तेथअणुमात्रमेदवार्ता॥ नरिगेसर्वथानिश्चित॥ ११॥ स्वभावेपाहातांदर्पण॥ एकाचेंदे-
 शिवजेदुजेपण॥ परिद्विधानव्हेचिआपण॥ यापरिजाणजीवशिव॥ १२॥ अज्ञानप्रतिबिंबीतजीव॥ त्याचाद्रष्टातोसदाशिव॥ तन्हीऐ-
 क्यतेचैवभव॥ तोनिजस्वभावमोडेना॥ १३॥ जेविदर्पणामाजीआपण॥ तेविंजीवरूपेंशिउचिजाण॥ दोनीचेतनत्वेसमान॥ तेहीलक्षणअ-
 वधारी॥ १४॥ जैशीचेष्टाकीजेआपण॥ तेचिप्रतिबिंबांदसेजाण॥ तेविंईश्वरसत्तासनेनन॥ गगनागमनजीनासी॥ १५॥ नेणेंस्वरूपें
 असेआपण॥ तद्रूपप्रतिबिंबांदसेजाण॥ तेविंईश्वरत्वसंपूर्ण॥ असेअविच्छिन्नजीवामाजी॥ १६॥ जैसाअग्निराखांझांकोळिळा-
 ॥ तरिअग्निपणेंअसेसंचला॥ तेविंशिवासिजीवभाषोआलो॥ परिनाहींमुकलानिजत्व॥ १७॥ ॥ आशंका॥ होकांजीवशिव

दोनीएक॥ तरिएकमलीनएकचोरव॥ सदोखआणिनिर्दोख॥ हेविशेखकांदिसेती॥ १८॥ थिल्लुरीप्रतिबिंबलासविता॥ त्याप्रति
 बिंबाआंगांसर्वथा॥ थिल्लुरीचेमळपाहातां॥ दिसतीतत्वतालागले॥ १९॥ तेचिनिर्वाळुनिपाहातांवेगीं॥ बिंबप्रतिबिंबनियोगी॥ स-
 र्वथामळनलगेआंगां॥ उभयभागींविशुद्ध॥ २०॥ आरशाआंगांटिकलेमळ॥ स्रबुद्ध्वैसलेबहुकाळ॥ तेप्रतिबिंबआंगांकेवळ॥ दि-
 सतीप्रबळजडलेसे॥ २१॥ तोमळजैपडेफेडावा॥ तेंआरिसासाहणेनोडावा॥ तरिबिंबप्रतिबिंबकेव्हां॥ साहणेधरावाहेंबोळूनये॥ २२
 ॥ तेविंसदोषआणिनिर्दोष॥ केवळअविद्याचिदेख॥ जीवशिवउभयतांचोरव॥ नित्यनिर्दोखनिजरूपें॥ २३॥ पाहतांशुद्धत्वेस्फटिक
 जैसा॥ जेरांगांढेवावादिसेत्याऐसा॥ स्वयेंअलिसजैसातेसा॥ जीवस्वभाववशातेसाची॥ २४॥ जीवस्वयेंचित्स्वरूप॥ जेगुणीमळे-
 दिसेतद्रुप॥ परिगुणदोषपुण्यपाप॥ जीवासिअल्पलागेना॥ २५॥ प्रत्यक्षप्रतिबिंबांमिथ्यता॥ दिसेनिजबिंबाचियासत्ता॥ तेविं
 जीवशिवासिअभिन्नता॥ जाणतत्वतानिश्चित॥ २६॥ जीवशिवाचेंएकपण॥ तेणेंसविसांमाजीजाण॥ एकतत्वहोतान्यून॥ शंषतें
 चिपूर्णपंचविस॥ २७॥ ॥ आशंका॥ जीवशिवाचेंएकपण॥ ऐसेजेंजाणणेंतेंज्ञान॥ तेंएकतत्वयेयेंआन॥ त्यांमाजीजाणउपजलें॥
 २८॥ तेंज्ञानतत्वअंगिकारितां॥ पंचवीससविसतत्वकथा॥ दोनीमतेंहोतीवृथा॥ ऐसेंसर्वथानह्याणावें॥ २९॥ येथमूळीचेंनिरूपण॥
 श्लोकाचेअंतिचाचरण॥ ज्ञानतेंप्रकृतीचागुण॥ त्याशिवेगळेपणअसेना॥ ३०॥ गुणकर्माच्यारवटपटा॥ प्रपंचअज्ञानेअतिळाटा॥
 ज्ञानअज्ञानाचासत्ववाटा॥ जेविकांटेनिकांटाकाटिजे॥ ३१॥ शोधीतजोसत्वगुण॥ त्यानावबोलिजेमुख्यज्ञान॥ तेंहिगुणांमाजीप
 डेजाण॥ वगळेपणनव्हेचितत्व॥ ३२॥ ज्ञानस्वतंत्रतत्वहोतें॥ तरिनासतीदोनीमते॥ तेंपडेगुणाआतोंतें॥ यालागिदोनीमतेनिर्दुष्ट
 ॥ ३३॥ तेचित्रिगुणांचिव्यवस्ता॥ तुजमीसांगेनआतां॥ ऐकउद्धवातत्वता॥ गुणसर्वथाअविद्यक॥ ३४॥ ॥ श्लो०॥ प्रकृ-
 तिगुणसाम्यवैप्रकृतेर्नात्मनोगुणाः॥ सत्त्वरजस्तमइतिस्थित्यत्सत्यंतहेतवः॥ १२॥ ॥ टीक॥ उत्पत्तिस्थितिनिर्दळण

हेत्रिगुणकार्यर्थेपूर्ण॥ गुणसाम्यतेप्रकृतीजाण॥ आत्मानिर्गुणगुणातीत॥ ३५॥ ह्यणशीपरमात्मागुणातीत॥ परिजीवात्मागु
णग्रस्त॥ हेहिगाभिध्यामात॥ ऐकरुतांतसांगेन॥ ३६॥ चंद्रनिश्चलनिजस्वभावे॥ तोचचालेत्याभ्यासवे॥ दिसेजोवंसवेगधावे॥ तेवि
गुणस्वभावेजीवात्मा॥ ३७॥ घटामाजीउदकभरितां॥ घटाकाशक्षिजेनासर्वथा॥ तेविजीवात्मागुणीवर्ततां॥ अलिमतागुणकर्मा
॥ ३८॥ जीवअहंकर्तेपणींवरव्यात॥ तोकेविह्यणावाकर्मातीत॥ येचिअर्थीश्रीकृष्णनाथ॥ विषदार्थसांगत॥ ३९॥ ॥ श्लो०
सत्त्वज्ञानंरजःकर्मतमोऽज्ञानमिहोच्यते॥ गुणव्यतिकरःकालःस्वभावःसूत्रमेवच॥ १३॥ ॥ टी०॥ सत्वगुणास्तवज्ञान॥ रजो
गुणेंकर्मजाण॥ मोहआलस्ययुक्तगहन॥ तमीअज्ञाननांदत॥ ४०॥ सत्यादजेतिन्हीगुण॥ केवळप्रकृतिचेहेजाण॥ यांसिस्व
तंत्रपण॥ नव्हेचिजाणयाहेतु॥ ४१॥ गुणक्षोभककाळदेख॥ तोपुरुषाचाअवलोक॥ पुरुषकाळहानामविशेष॥ स्वरुपेंएक-
हेदोन्ही॥ ४२॥ स्वाभाविकमायेचेंस्फुरण॥ प्रथमकार्यजेंनिर्माण॥ त्याना वमहत्तत्त्वजाण॥ सूत्रप्रधानज्यासिह्यणती॥ ४३॥
यालागिप्रकृतीहूनिभिन्न॥ यासिनयवेगळेपण॥ हेप्रकृतीकार्यकारणीअभिन्न॥ तत्वविचक्षणमानिता॥ ४४॥ अद्वावीसत
त्वेपूर्वेक्त॥ हेभगवंताचेंनिजमन॥ तेंचिआडिचाश्लोकींसांगत॥ संख्यातत्वार्थनिजबोधें॥ ४५॥ ॥ श्लो०॥ पुरुषःप्रकृति-
र्व्यक्तमहंकारोऽनमोऽनिलः॥ ज्योतिरापःक्षितिःरितितत्त्वान्युक्तानिमेनव॥ १४॥ ॥ टी०॥ प्रकृतिपुरुषमहत्तत्त्व॥ महाभूतेंअ
हंभाव॥ अद्वाविसांतहीतत्वेनव॥ इतरवैभवतेंऐक॥ ४६॥ ॥ श्लो०॥ श्रोत्रंत्वग्दर्शनंघ्राणोजिह्वेतिज्ञानशक्तयः॥ वाक्या
ण्युपस्थपाश्चधिःकर्माण्यंगोभयंमनः॥ १५॥ ॥ टी०॥ मुख्यज्ञानेंद्रियें पांचजाण॥ पांचकर्मेंद्रियेंआन॥ कर्मेंद्रियेंज्ञानेंद्रियाआधिन
॥ स्वतागमनत्यानाही॥ ४७॥ आंधळेपायींचालोंजाणें॥ पांगुळकेवळदेखणें॥ अंधेंपंगुसांदांघेणें॥ परिवोलवर्तणेंदेखण्याचेनी॥ ४८
तेविज्ञानेंद्रियेंकर्मेंद्रियांसी॥ संगतीघडलीअसेतेशी॥ यालागींमुख्यत्वेज्ञानेंद्रियासी॥ हृषीकेशीचोलिला॥ ४९॥ उपयद्द्रियांचाळक॥

तेणेमनचिगाएकलेंएक॥येणोंचअकराईंद्रियेंदेख॥यदुनायकसांगत॥१५०॥इंद्रियविषयनिरूपण॥स्वयेंसांगताहेनारायण॥
मुख्यविषयपांचजाण॥तयाचेंसाधनगत्यादिक॥५१॥ ॥श्लो०॥शब्दस्पर्शरसोगंधोरूपंचेत्यर्थजातयः॥गत्युत्तम्युत्सर्गशि
ल्यानिकर्मायतनसिद्धयः॥५६॥ ॥टी०॥रजस्पर्शादिलक्षण॥पांचहीविषयतेजाण॥गत्यादिंक्रियाचरण॥तेंजाणसाधनयांवि
षयांचें॥५२॥दृष्टीरूपातेंप्रकाशी॥चरणधांवतीतयापाशी॥हस्तउदितध्याचयाशी॥रसस्पर्शासिद्धिसिंविषयाचे॥५३॥एवंउ
भयइंद्रियांजाण॥विषयपांचचिप्रमाण॥नव्हेअधिकतत्त्वतागणण॥स्वयेंश्रीकृष्णसांगत॥५४॥नवएकादशतत्त्वलक्षण॥मा
गांदोंश्लोकींकेंलेंनिरूपण॥येणेंश्लोकेंपरमप्रमाण॥विषयजाणपांचची॥५५॥केवळज्ञानेंद्रियांभोगुनव्हे॥कर्मेंद्रियांहिभो
गनपावे॥उभयसंयोगेंभोगपावे॥परिविषयआघवेपांचची॥५६॥इहंपांचविषयांआपण॥व्यापिलेंचतुर्दशभुवन॥सुरासु
रभुलविलेजाण॥यांचेंगोडपणमारक॥५७॥जेविकांमैंदगोडपणें॥संगतीलागोःनजीवघेणें॥तेविंविषयसंगाचेंसाजणें॥
बांधोनिनेणेनरकासी॥५८॥नरकांनिरयभोगिती॥तेथहिनसोडीविषयासक्ती॥विषयाऐसाविश्वासघाती॥आनत्रिजगतीं
असेना॥५९॥तेहेपंचविषयप्रमाण॥पांचचिपरीअतिदारुण॥ब्रह्मादिकनाडलेजाण॥इतरांचाकोणपडिपाडू॥६०॥विषयां
चेंगोडपण॥तेंविरवाहूनिदारुण॥विषएकदांआणीमरण॥पुनःपुनःमारणाविषयांचें॥६१॥पुढतीजन्मपुढतीमरण॥हेंविषयो
स्तवघडेजाण॥संसाराचेंसबळपण॥विषयाधीनउद्धवा॥६२॥जेथविषयांचाविषयत्यागु॥तेथेंउन्मळेभवरोगु॥त्याचा
आंदणामीश्वीरंगु॥त्यासिविषयभोगूनावडे॥६३॥तेहेपंचविषयगजाण॥तुजम्याकेलेंनिरूपण॥आतांत्रिगुणाचेंलक्ष
ण॥एकसावधानसांगतो॥६४॥उत्पत्तीस्थितानिर्दळण॥त्रिगुणास्तवघडेजाण॥यालागिंस्वयेंश्रीकृष्ण॥तिन्हीगुणअंगिका
रा॥६५॥अंगिकारूनितिन्हीगुण॥अद्वावीसतत्वेकेलींपूर्ण॥हेकृष्णसंमतलक्षण॥उद्धवाजाणनिश्चित॥६६॥त्रिगुणगुणोंवी

णप्रकृती॥सृष्टास्वजनीनाहीशक्ती॥गुणद्वाराउत्पत्तीस्थिती॥संहारिअंतीऐश्वर्य॥६७॥तेचिअर्थचिंनिरूपण॥स्वयेसांगनाहे-
 श्याकृष्णा॥कार्यकारणलक्षण॥यथार्थजाणविभाग॥६८॥॥श्लो॥॥सर्गोदोप्रकृतिर्ह्यस्यकार्यकारणरूपिणी॥सत्त्वादिभिर्गुणैर्यन्नेपु-
 रुषोव्यक्तइक्षते॥१७॥॥टी॥॥प्रकृतीपासावविकारमेळा॥त्रिगुणाचियागुणलीला॥सातकारणेकार्येसोळा॥ऐकवेगळाविभाग॥६९
 महदहंकारमहाभूते॥सातहिकारणेहेनिश्चिते॥अकराइंद्रियेविषययुक्ते॥येजाणावांयेयेकार्येसोळा॥७०॥यापरीनिजप्रकृती॥रजोगु-
 णातेधरोनिहाती॥कार्यकारणाचियायुक्ती॥करीउत्पत्तीसृष्टीची॥७१॥स्वजिलीयेसृष्टासिजाण॥सत्वगुणेकरीपालन॥तयोगुणेनि-
 र्दळण॥प्रकृतीआपणस्वयेकरी॥७२॥पुरुषेनकरितांइक्षण॥उत्पत्तीस्थितीनिर्दळण॥प्रकृतीचेनिनव्हेजाण॥तेहीउपलक्षणअवधारीं
 ॥७३॥हातपांवनलावितांजाण॥केवळकूर्मचिंनवलोकन॥करीपलेयंचेपालन॥तैसेंइक्षणपुरुषांचे॥७४॥कांसूर्याचेयानिजकरणी
 जेवंअग्नितेंप्रवेमणी॥तेणेंस्वधर्मकर्मब्राह्मणी॥काजेयज्ञाचरणीमहायागु॥१७५॥तैसेंहेजाणाचिन्ह॥येणेंहोयकार्यकारण॥चालेस्व-
 धर्मआचरण॥यापरीजाणउद्धवा॥७६॥ऐसेंचालतांप्रकृतीपर॥ब्राह्मणकरितीस्वाचार॥तेणेंवृद्धिकर्माचार॥परापरउद्धवा॥७७॥ते
 विंपुरुषांचेइक्षण॥प्रकृतीलाहोनिआपण॥उत्पत्तिस्थितीनिर्दळण॥करावयापूर्णसामर्थ्यपावे॥७८॥छायाभंडापिचिंयचित्रसेन्य॥
 दिसावयादीपचीकारण॥तेविंप्रकृतीकार्यासिजाण॥केवळइक्षणपुरुषांचे॥७९॥जगाचेंआदिकारण॥प्रकृतीहोयगाआपण॥
 प्रकृतीप्रकाशीपुरुषजाण॥तोमहाकारणयाहेतु॥८०॥प्रकृतीव्यक्तपुरुषअव्यक्त॥होवकारीतोविकाररहित॥हेगुणमयीगुणभरि-
 त॥तोगुणातीतनिजांगें॥८१॥प्रकृतिस्वभावेचंचळ॥पुरुषअव्ययत्वेअचळ॥प्रकृतीबद्धत्वेसंबळ॥पुरुषकेवळबंधातित॥८२
 ॥प्रकृतिस्वभावेसदाभ्युन्य॥पुरुषकेवळचैतन्यघन॥प्रकृतीसहोयअवसान॥पुरुषतोजाणअनंत॥८३॥प्रकृतीकेवळनिरानंद॥
 यालागींतेथविषयछंद॥पुरुषपूर्णपरमानंद॥विषयकंदछेदक॥८४॥प्रकृतीपुरुषाचेंवेगळेपण॥तुजम्यासांगीतलेंसंपूर्ण॥हेचिप

पूर्ण॥ हेचिपरमार्थानिनिजस्वुण॥ पुरुषतोभिन्नप्रकृतीसी॥ ८५॥ तेचिजाणावयाविषद॥ नानामत्तान्चेमत्तवाद॥ त्यामत्तान्चामत्तप्रबो
ध॥ तुजमांशुदुसांगेन॥ ८६॥ ॥ श्लो॥ व्यक्तादयोविकुर्वाणासाधवः पुरुषेक्षया॥ लब्धवार्थाः सृजंत्यंडसंहताः प्रकृतेर्वलात्॥ १८॥ टी०
पुरुषेक्षणमाझालिपास॥ महदहंकारादिपदार्थ॥ प्रकृतीबळेसमस्त॥ एकचहोतब्रह्मांड॥ ८७॥ पुरुषावलोकवीयंप्राप्ता॥ लाहोनिब्र-
ह्मांडातेंधरिती॥ यालागियातेंधातुह्मणती॥ जाणनिश्चितीउद्धवा॥ ८८॥ हेंसामान्यतानिरूपण॥ तुजम्यासांगीतलेंआपण॥ जेना-
नामत्तवादीजाण॥ विशेषलक्षणबोलती॥ ८९॥ ॥ श्लो॥ ससैवपातवइतिनचार्थाः पंचरवादयः॥ ज्ञानमात्रोपयाधारस्ततोदेहें
द्रियासवः॥ १९॥ ॥ टी०॥ पंचवीससविसतत्वगणण॥ मागांसांगीतलेंनिरूपण॥ आतांसातांतत्वांचेंलक्षण॥ ऐकसलक्षणसांगन
॥ ९०॥ महाभूतेंजीवशिच॥ हासातांतत्वांचाभाव॥ प्रणेंद्रियसमुदाव॥ याचिपासावंपेहोती॥ ९१॥ महाभूतेंअचेतन॥ यांसिचेतवि
ताजीवजाण॥ त्याचाहिद्रष्टापरिपूर्णा॥ इश्वरजाणसातवा॥ ९२॥ मायामहत्तत्वअहंजेंयेथ॥ हेंसूक्ष्मकारणेंनिश्चित॥ यांपासोनि-
स्थूलभूतेंहोत॥ कारणकार्योतसबाह्य॥ ९३॥ मनइंद्रियांदेजेकांयेथें॥ तोहयांतअंतभूतें॥ एवंजाणयेणोमते॥ पांचमहाभूतेंनेमि-
ली॥ ९४॥ यांसिचेतविताजीव॥ सर्वनियंतासदाशिव॥ एवसमतत्वेसमुदाव॥ तोहाउगवउद्धवा॥ ९५॥ आतांसहातत्वेयेपक्षिंजा
ण॥ तुजमांसांगेननिरूपण॥ जेंबोलिलेकधीजन॥ तेंविचंचनअवधारीं॥ ९६॥ ॥ श्लो॥ षडित्यत्रापिभूतानिपंचषष्टः पुरःपुमान्॥ तैर्युक्त
आत्मसंभूतैः दृष्टेदंमुपाविशत्॥ २०॥ ॥ टी०॥ पाहेंपांपंचमहाभूतें॥ पुरुषेंसृजिलयायेथें॥ स्वयंप्रवेशलातेथें॥ यालागित्यातेंप
ष्टह्मणती॥ ९७॥ ज्याचिनिमनेंतत्वेच्यारी॥ तयाचिऐकनवलपरी॥ जेदेखेप्रत्यक्षाकारी॥ तोविपरीतत्वार्थ॥ ९८॥ ॥ श्लो०
॥ न्यत्वार्थेवेतितत्रापितेजआपोऽन्ममात्मनः॥ जानानितैरिदंजतंजन्मावयविनःखलु॥ २१॥ ॥ टी०॥ प्रत्यक्षदेखिजनिनय
नी॥ अग्नीआपआणिअवनी॥ तींचिसत्यत्वेमानी॥ मतज्ञानिमत्तवादी॥ ९९॥ यास्थुळातेंचेतविता॥ तोआत्मायेतलत्वेया॥

याति हींवीणासाकारता ॥ नष्टं सर्वया स्मृतिः ॥ २० ॥ नामरूपत्रियाकारण ॥ स्मृतिः मुख्ययाचें जाण ॥ यालागीं भूतें तीनचिप्रमा
 ण ॥ बोलतें लक्षण तें ऐसें ॥ १ ॥ एवं भूतें तीन आत्माचो या ॥ हेचें तत्वांची व्यवस्था ॥ आतां सतरांत तत्वांची कथा ॥ ऐकत त्वतासांगेन ॥ २ ॥
 श्लो ॥ संख्याने सम दशकं भूतमात्रेन्द्रियाणि च ॥ पंचपंचैकमनसा आत्मा सम दशः स्मृतः ॥ २२ ॥ ॥ टी ॥ पंचविषय पंचभूतें ॥ पांचचि
 द्रं द्रियें घेतळीं एथें ॥ मन आत्मा मेळऊनि तेथें ॥ केलीं निश्चितें सतरा हीं ॥ ३ ॥ यापरी तृगाजाण ॥ सांळात तत्वांचें निरूपण ॥ तेथें चित्रयोद
 शलक्षण ॥ स्वयें नाराचण सांगत ॥ ४ ॥ ॥ श्लो ॥ तद्वत्तृषादशसंख्याने आत्मैव मन उच्यते ॥ भूतेंद्रियाणि पंचैव मन आत्मान्नयोदश ॥
 २३ ॥ ॥ टी ॥ सतरांत तत्वांचें निरूपण ॥ तुंजसांगीतलें संपूर्ण ॥ त्यांत मन आत्मायेंक जाण ॥ तीं द्वादशलक्षण अवधारी ॥ ५ ॥ जेविकां कथासांगतां
 आपण ॥ स्वभावं हातहाले जाण ॥ तेविंमनाचें चंचळपण ॥ स्वभावं जाण होतसे ॥ ६ ॥ राजासिंहासनी वेंसला ॥ ताराज्य तें पूज्य झाला ॥ वसं
 तरवेळनां पाविन्नला ॥ तरिकाय मुकलाराज्य पदा ॥ ७ ॥ जेविकाळसां भला अतिथोर ॥ तरितां बोलि जेशा दुर्धर ॥ कांनिश्चळ राहिली चानीर
 ॥ तरीसमुद्र समुद्र तें ॥ ८ ॥ तेविंमनपणें अतिचंचळ ॥ कां आत्म तें निर्जनिश्चळ ॥ दोहीं परि आवकळ ॥ जाण केवळ परमात्मा ॥ ९ ॥ याला
 गींमनाचें जें मनपण ॥ आत्माराजात्मा रावण ॥ कोणासिन कळचि गाजाण ॥ हें मुख्य लक्षण मनाचें ॥ १० ॥ मन आत्माचें उभय ऐक्य ॥ तेंचि स
 तरा माजी उणे एक ॥ उरली ते अवश्यक ॥ सांळाही देखनि जतवें ॥ ११ ॥ पांच द्रं द्रियें पंचमहाभूतें ॥ अकरावें मन ढेडनि तेथें ॥ जावशीव दोनी घे
 ऊनियेथें ॥ केलीं निश्चितें तेराची ॥ १२ ॥ आणि कहीना नानात्व मते ॥ मागां पुशिलीं तुवां मातें ॥ तीं हि सांगेन मी तुतें ॥ सानिश्चितें उ
 ढवा ॥ १३ ॥ ॥ श्लो ॥ एकादशत्वमात्माऽसौ महाभूतेंद्रियाणि च ॥ अष्टौ प्रकृतयश्चैव पुरुषश्च न वेत्स्य ॥ २४ ॥ ॥ टी ॥ अक
 रात त्वें बोलिलीं येथें ॥ पांच द्रं द्रियें पंचमहाभूतें ॥ जावशीव आणि मनातें ॥ येक त्वें येथें गणिती दिख ॥ १४ ॥ दृतिमृदु आणि पिंगळा ॥
 तीं नावें एकचांपेकळा ॥ सवाससुखादसुनिळा ॥ एकत्र मेळा आत्मफळी ॥ १५ ॥ तेविंजीवशीव आणि मन ॥ तिन्ही एक

पचिजाण॥ जेविहेममणीसंपूर्ण॥ हेमसूचींसज्ञानवोंविती॥ १६॥ पंचइंद्रियेपंचमहाभूतें॥ जीवशिवमनएकात्मते॥ एका
 दशतत्येंघेयें॥ जाणनिश्चितयाहेतु॥ १७॥ प्रकृतीपुरुषमहदहंकार॥ पंचमहाभूतेंअविकार॥ सकलविकारसंसार॥ यामा
 जीसाचारअंतर्भूत॥ १८॥ एवंऋषेश्वराच्यावित्युक्ती॥ तत्वविविक्ताउपपत्ती॥ नवतत्त्वसंख्यायुक्ती॥ जाणयारितिउद्भवा॥ १९॥
 एकबोलतीनिजज्ञानी॥ प्रकृतीपुरुषतत्त्वेंदोनी॥ आनपाहातांजनीवनी॥ तिसरेंनयनींदेसेना॥ २०॥ जेनिश्चयेंअतिनिष्टक॥ तेह
 णतीतत्वएक॥ एकतेंचिअनेक॥ अनेकीएकनिश्चित॥ २१॥ जेवेंसुखणीचेंभूषण॥ भूषणींस्वयेंसुखणी॥ तेविअनेकीएकपण॥
 एकत्वेजाणनिश्चित॥ २२॥ जेविउसाचीनिजगोडी॥ गुळसाकरेच्यामोडी॥ तेचिदिसेचढोवडी॥ तेवितत्वपरवडीनिजतत्त्वें॥ २३॥
 त्याजाणावयानिजतत्वाते॥ ऋषेश्वरांचीबहुतंमते॥ मीस्वल्पचिबोलिलेंयेयें॥ येरवींअगणितेंग्रंथांतरां॥ २४॥ ॥श्लो॥ इतिना
 नासंख्यानंतत्त्वानामृषिभिःकृतं॥ सर्वन्याय्यंयुक्तिमत्त्वाद्बिदुषांकिमशोभनं॥ २५॥ ॥टी॥ येथसर्वज्ञज्ञातंहोती॥ तेनानामतेत
 त्वयुक्ती॥ विवंचोनियांउपपत्ती॥ विभागूजाणतीयथार्थी॥ २२५॥ निजतत्वजाणावयाजाण॥ करितांतत्वविवंचन॥ सर्वथानलगेदू
 षण॥ तत्त्वेंअधिकन्यूनबोलती॥ २६॥ वस्तुताविकाराचाठायीं॥ ज्ञात्यासिबोलावयावशंपनाही॥ विकारतेप्रकृतिचाठायीं॥ आत्मा
 शुद्धपाहींअविकारी॥ २७॥ प्रकृतीहूनिआत्माभिन्न॥ यालागितोअविकारीजाण॥ विकारप्रकृतीमाजीपूर्ण॥ हेसुरव्यलक्षणतत्वा
 चे॥ २८॥ प्रकृतीहूनिवेगळेपण॥ पुरुषाचेंजाणावयाआपण॥ यालागींउद्भवाजाण॥ तत्त्वविवंचनसाचावे॥ २९॥ हेऐको
 निरुष्णावचन॥ उद्भवचमत्कारलाजाण॥ प्रकृतिपुरुषाचेंभिन्नपण॥ देवासिआपणपुसोंपां॥ ३०॥ ॥श्लो॥ उद्भ
 वउवाच॥ प्रकृतिःपुरुषश्चोभौयद्यप्यात्मविलक्षणौ॥ अन्योऽन्यापाश्रयात्कृष्णहृष्यतेनभिदातयोः॥ २६॥ प्रकृतेर्लक्ष्य
 तेह्यात्माप्रकृतिश्चतथात्मनि॥ ॥टीका॥ प्रकृतीपुरुषभिन्नभिन्न॥ यांचिअर्थीउद्भवेजाण॥ साडेतीनश्लोअगाध

प्रश्न॥ देवासि आपण पुसत॥ ३१॥ प्रकृती हनि पुरुष भिन्न॥ हें एको नि देवाचें वचन॥ प्रकृति पुरुषां वेगळा श्री कृष्ण॥ हा द्रष्टा सं
 पूर्ण दोहींचा॥ ३२॥ ह्मणे ऐक श्री कृष्ण श्रेष्ठा॥ हे प्रकृती पुरुषाची चेष्टा॥ तूं वेगळे पणें देखणा द्रष्टा॥ सरवरिष्ठा श्री पती॥ ३३॥ प्र-
 कृती पुरुष दोनी भिन्न॥ एक जड एक चेतन॥ हें मज ही कळत से जाण॥ परि वेगळे पण लक्षेना॥ ३४॥ जैसा तत्सलो हाचा गोळा॥ दि-
 से अग्निची केवळा॥ ते विप्रकृती पुरुषांचा मेळा॥ दिसे सबळा एक नें॥ ३५॥ जे विंबीज धरोनियां पोटें सी॥ निकण कोंडा वाट कणें
 सी॥ ते विंप्रकृती जाण पुरुष सी॥ अभिन्न ते सी जडली से॥ ३६॥ कां नारळ चोरव धरो निपोटी॥ निरस कठिण वाटे न रोटी॥ ते विंपु-
 रुष योगी प्रकृती लाठी॥ झाली सृष्टी अनिवार॥ ३७॥ कणा वेगळा कोंडा न वाटे॥ ते विंपुरुषा वेगळी प्रकृती ना तुडे॥ हें प्रकृती पुरुषाचें
 बिरडें॥ तुज वेगळें निवाडें निवडे ना॥ ३८॥ जे विंकां शिंपिचें आंगीं॥ जडली रुपे पणाची झिंगी॥ ते विंपुरुषांच्या संयोगीं॥ प्रकृती
 जगीं भासत॥ ३९॥ ती क्षण रविकर संबंधी॥ भासे मृगजळाची महानदी॥ ते विंपुरुषांचा संबंधीं॥ प्रकृती त्रिभुन्ही आभासे॥ ४०॥
 जे विंकां नभीं निळिमा॥ वेगळी न दिसे सांड निव्यामा॥ ते विंप्रकृती पुरुषोत्तमा॥ वेगळी आत्मा दिसे ना॥ ४१॥ मुरव्य देहाचें जे देह प-
 णा॥ तीं विंप्रकृतीचें बद्ध कत्व जाण॥ या देहा ही नियां अभिन्ना॥ पुरुषाचें सान दिसे ना॥ ४२॥ अहं प्रत्ययें आत्मा ह्मणती॥ देही देहाका-
 रे स्फुरे स्फूर्ती॥ देहा वेगळी आत्म प्रतिती॥ न दिसे निश्चिती गोविंदा॥ ४३॥ डोळा सांडुनि दृष्टी मरें॥ वाती वेगळा दीप थावरे॥ तें दे-
 हा वेगळा आत्मा स्फुरे॥ सांचो कारें गोविंदा॥ ४४॥ जिळे वीण रस स्यादु॥ श्रोत्रे वीण एक वंश बु॥ तें देहा वेगळा आत्म बोधु॥ होय विष-
 दु गोविंदा॥ ४५॥ कांटे वीण फणस आतुडे॥ कांसो पटें वीण उंस बाद॥ तें देहा वेगळा आत्मा जो दि॥ वाडे कोडें गोविंदा॥ ४६॥ तुझाच सांगात
 लीनि जल्यरवुण॥ नर देह ब्रह्म प्राप्तीचें कारण॥ शेख दिहा वेगळ आत्म दर्शन॥ केविं आपण प्रतिपादा॥ ४७॥ आत्मा वेगळी प्रकृती॥ सर्व
 प्रकारं न येव्यती॥ रूपा वेगळी छाया केउती॥ कैशारीति आभासे॥ ४८॥ गोडी वेगळी साकर हांय॥ परि मळा वेगळा कपूर हा॥ तें आत्म्याने

गळीपाहे॥ प्रकृतीलाहेअभिव्यक्ती॥ ४९॥ गगनावेगळाघटुराहे॥ तंतुवेगळापटुहोये॥ नेंआत्म्यावेगळीपाहे॥ प्रकृतीलाहेअभिव्यक्ती
 ॥ २५०॥ गोडीवेगळावाटेउंस॥ कणेंवीणजेंवाटेभुस॥ नेंआत्म्यावेगळीरूपस॥ मायासावकाशव्यक्तिसिये॥ ५१॥ प्रकृतीलक्षणीआ
 त्मालक्षिजे॥ आत्मेनिप्रकृतीप्रकाशिजे॥ अनादिदोनींइयेंयोगजें॥ वेगळालाहिजेबोधकेवी॥ ५२॥ प्रकृतीहूनिआत्माभिन्न॥ सर्वथा
 आह्मनादिसेजाण॥ येचिअर्थीचीविनवण॥ उद्धवआपणकरीतसे॥ ५३॥ ॥ श्लो॥ एवमेपुंडरीकाक्षमहांतंसंशयंददि॥ छेत्तुम
 हेसिसर्वज्ञवचोभिर्नयनैपुणैः॥ २७॥ ॥ टी॥ कमळनाभाकमळनयना॥ कमळालयाकमळाधारण॥ कमळाकमळनिवासस्था
 ना॥ कमळानयनाश्रीकृष्णा॥ ५४॥ प्रकृतीपुरुषयोगअवघड॥ योग्यांनकळेभिन्ननिवाड॥ यासंशयाचेंअतिजाड॥ तृदयींझाड
 वाटलें॥ ५५॥ तृदयींसंदेहाचींमूळें॥ प्रकृतिभूमींविक्लपजळें॥ संशयरक्षतेणेंबळें॥ वाटलाअहंफळेंसदाफळित॥ ५६॥ ज्यावृक्षा
 चींसदाफळेंखातां॥ जीवनराहेसर्वथा॥ तेंपोंसंशयाचीअधिकता॥ उस्तुचिचिंतोपेंनाहीं॥ ५७॥ ऐशियावृक्षाचेंछेदन॥ कूपेनेंकरावेंआ
 पण॥ सोडुनिज्ञानतिखवाग्वाण॥ करीनिर्दळणनिजांगें॥ ५८॥ योगयागशारूपारें॥ करितांधर्मकर्मकचाटें॥ यावृक्षाचेंपाहीनतु
 रें॥ हेंकठिणत्वमोठेंगोविंदा॥ ५९॥ यावृक्षाचेंकरितांछेदन॥ ब्रह्माशालाब्रह्मसंपन्न॥ तुवांहंसगीतसांगोन॥ उद्धरिलाजाणसुपु
 त्र॥ ६०॥ मुख्यब्रह्माचीऐशिअवस्था॥ तेथइतरांचीकोणकथा॥ यावृक्षाचाछेदिता॥ तुजवीणसर्वथाआननाहीं॥ ६१॥ छेदकरि
 तांवरितरी॥ वासनामूळउरल्याउरी॥ फांफाईलचैंगुण्यापरी॥ अतिशयेंभारीबांबळें॥ ६२॥ याचासमूळमुळेंसिकंदू॥ छेदिताछेदकतुंगोविं
 दु॥ तुजवेगळासंशयछेदू॥ भलताप्रबुद्धकरूंलशके॥ ६३॥ द्वाणशीसंशयतृदयाचादर॥ तेथशरणाचारिगमुनाहीं॥ म्याछेदावेंकैसेंकार्या
 तेअर्थीचेंमीपाहीसांगिन॥ ६४॥ तुझेंज्ञानचक्रअळालिक॥ तुझेशब्दतेजोतिरय॥ समूळसंशयाचेछेदक॥ तुझेंवचनएकगोविंदा॥ ६५॥ ऐ
 सेंतुझेंज्ञानवचन॥ तुवांकेलेयारुणवलोकन॥ समूळसंशयाचेंनिर्दळण॥ सहजेंचिजाणहोताहे॥ ६६॥ तरितुवांश्रीमुकुंदा

॥ फेडागीमाझी संशयबाधा ॥ तया उद्धवाच्या शब्दा ॥ गोपीराजासंगे न ह्मणे ॥ ६७ ॥ असतां बहुसालसंज्ञान ॥ सकळ संश-
यांचें निर्दळण ॥ माचिकर्ता हें कार्य करण ॥ तें ही लक्षण अवधारी ॥ ६८ ॥ ॥ श्लो ॥ त्वत्तो ज्ञानं हि जीवानां प्रमोषस्तं च शक्ति-
तः ॥ त्वमेव ह्यात्ममायायागतिं वेत्थ न चापरः ॥ २८ ॥ ॥ टी ॥ अतर्क्य तु झीमायाशक्ती ॥ त्या आवरून आनंदस्फुर्ती ॥ हट-
लाऊनि विषयासक्ती ॥ तें जीव होती अज्ञान ॥ ६९ ॥ करितां विषयाचें ध्यान ॥ जीव होय मनाधिन ॥ त्या समन करि ही नदीन ॥
अतिकृपण जडमूढ ॥ ७० ॥ ऐसे केवळ जीव जे अज्ञान ॥ ते तुझा कृपाकटाक्ष जाण ॥ झाले गा ज्ञानसंपन्न ॥ हे कृपापूर्ण पेंतु झी ॥ ७१ ॥ तुझी कृ-
पा झालिया परिपूर्ण ॥ करून मायेचें निर्दळण ॥ जीव होती ब्रह्मपूर्ण ॥ तुझे निजाण श्रीकृष्ण ॥ ७२ ॥ ह्मणशी माझे गांटी जाण ॥ ना-
हीं ज्ञानना अज्ञान ॥ तरितूं ज्ञानदाता आपण ॥ झालाशी पूर्ण तें ऐक ॥ ७३ ॥ धातास वितासन त्कुमारांसी ॥ नारदप्रन्हाद अंबर्षी ॥ का-
लिउपदेश लें अर्जुनासी ॥ ऐसा तूं होशी ज्ञानदाता ॥ ७४ ॥ ह्मणशी बहून असती संज्ञान ॥ त्यांसि पुसोनि साधा वें ज्ञान ॥ तुज वेगळ मा-
येचें नियमन ॥ त्यांचे निजाण कदा नो हे ॥ २७५ ॥ मायेचि उर्यती स्थिती ॥ माया निर्दळती गती ॥ तू एक जाणता विजगती ॥ यालागीं
श्रीपती कृपा करी ॥ ७६ ॥ यापरी उद्धवें विनंती ॥ करून प्रार्थिला श्रीपती ॥ ते द्रुती पुरुष विभाग युक्ती ॥ उद्धवा प्रति संगेल ॥
७७ ॥ जे विसूर्यापाशीं मृगजळ ॥ कांगगनीं उपजे आभाळ ॥ कामभूमिके दसे जळ ॥ तें शी प्रकृती सबळ पुरुषापाशीं ॥ ७८ ॥ याप-
री स्वयें श्रीकृष्ण ॥ प्रकृति पुरुष निरूपण ॥ समूळ सांगता हे आपण ॥ तो ह्मणे सावधान उद्धवा ॥ ७९ ॥ ॥ श्लो ॥ श्रीभगवानुवाच ॥
प्रकृतिः पुरुषश्चेति विकल्पः पुरुषर्षभ ॥ एष वै कारिकः सर्गो गुणव्यतिकरात्प्रकः ॥ २९ ॥ ॥ टी ॥ प्रकृतपुरुष हे दोनां ॥ सदां अ-
त्यंत वेगळे पणीं ॥ जैसा दिवस आणि रजनी ॥ एकलोपोनि एक प्रबळे ॥ ८० ॥ दिवसलोपतां चिजाण ॥ अंधकारों सपरिपूर्ण ॥ येऊनियां ता-
जंता ॥ गजआणार ल्हासे ॥ ८१ ॥ ते विलोपतां पुरुषाचें मान ॥ घेऊनि कार्ये सकारण गुण ॥ ज्ञानाज्ञानें सपरिपूर्ण ॥ प्रकृती जाण थोरा

वे ॥ ८२ ॥ येथं मुख्यत्वे देहाकार ॥ तेथि प्रकृतीचे दुर्गुथोर ॥ तेथें ते विलासणे धर ॥ देह अहंकार महायोधा ॥ ८३ ॥ जो जिवलग विद्वासाचा ॥ प्रकृतीस विश्वास त्याचा ॥ तो नेटका झडार दुर्गुचा ॥ भरभारू तेथीचा तो वाह ॥ ८४ ॥ तेथे अभिमान आपण ॥ प्रकृतीस निर्भय देउनी जाण ॥ घालुनी सामग्री विकार भरण ॥ दुर्गदारुण बळकाविले ॥ ८५ ॥ ऐकउखवा पुरुष श्रेष्ठा ॥ निज प्रकृती चिया निष्ठा ॥ देह दुर्ग अभिमानला ॥ जाला वरिष्ठा या हेतू ॥ ८६ ॥ देह दुर्ग गुण अहंकार ॥ दुर्ग सामग्री विकार ॥ अवघे प्रकृतीचे साचार ॥ तदाकार भासत ॥ ८७ ॥ गगनी गंधर्व नगर जाण ॥ माझ्या गोपुरे वन उपवन ॥ दिसे तैशी प्रकृती आपण ॥ नाना कारणे जाण भासत ॥ ८८ ॥ जैशी मृगजळाची सरिता ॥ दुशे निदिसे प्रवाहता ॥ तेथि प्रकृतीची सर्वथा ॥ नाना कारता आभासे ॥ ८९ ॥ ऐसे प्रकृती दुर्ग महाथोर ॥ तेथें नाना सामग्री विकार ॥ जे जे घाली अहंकार ॥ ते ऐक साचार सांगेन ॥ ९० ॥ ॥ श्लोक ॥ समांग मायागण मध्यने कथा विकल्प बुद्धि श्व गुणे विधत्ते ॥ वैकारित स्त्री विधोऽध्यात्म मेक मथाधि देवं मधिभूत मन्यत् ॥ ९१ ॥ ॥ टीका ॥ माझी मायागा आपण ॥ सर्वांगे जाले तिनी गुण ॥ तेही अभिमाने आपण ॥ निज सत्ता जाण आवरिले ॥ ९१ ॥ तेथि देह दुर्ग भवती जाण ॥ त्रिगुणाचे आगड पूर्ण ॥ तेथें माहुनी त्रिपुरी विंदाण ॥ मारा दारुण अभिमान करी ॥ ९२ ॥ त्या दुर्गाचे दृढ रक्षण ॥ मुख्यत्वे त्रिपुरीची जाण ॥ ते त्रिपुरीचे मुख्य लक्षण ॥ तुजमी आपण सांगेन ॥ ९३ ॥ अगाउखवा बुद्धि मंता ॥ तुजमी सांगेन एक आतां ॥ तेथे असती तिनी वाटा ॥ दोनी अहारा ये किनीटा ॥ ९४ ॥ त्या मार्गेची उभारि जा ॥ सैन्य रचिले दाही आरणी ॥ युद्धकार जो निर्वीण ॥ ते तेथूनी निरिह ॥ ९५ ॥ तेही मार्ग धरिले चौपारी ॥ राखण बेसंल तिनी वाटेरी ॥ तेथे रिगावया सायाशी ॥ ज्ञानियासी काय काज ॥ ९६ ॥ आतां असो इतुली परी ॥ देह दुर्गाची थोर भरोभरी ॥ ह्मणे ऐकं गायया थोरी ॥ उखवा ते हरी सांगत ॥ ९७ ॥ कार्यकारण कर्तव्यता ॥ कर्मक्रिया अहं कर्तता ॥ ध्येय ध्यान विषय ध्याता ॥ दुर्ग सर्वथा दृढ केले ॥ ९८ ॥ तेथे भोग्य भोग भोक्ता ॥ हे बहूळ मुरवीत त्वता ॥ अभिमान जाला वसता ॥ प्रकृती समता संयोगें ॥ ९९ ॥ तेथे चोर हाराविया लक्षी ॥ उघडुनी काम कौधखिडकी ॥ घाला घा

लितां एकाकी ॥ सकललोकांकारिजे ॥ ३०० ॥ त्याचा घेईनीयां भेदरा ॥ तापसपळांले सैरा ॥ लंमोटी सांडिल्याही दिगांवरा ॥ कोथथरथ-
 रांकांपवी ॥ ११ ॥ लोभयंत्राचेकडडे ॥ तमधूमदांटेचहूंकडे ॥ महामाहावेगडदपडे ॥ भागेपुढें दसेना ॥ २ ॥ दुर्गासभोंवतीन वहारें ॥ नवहारांन
 वहीयंत्रें ॥ तेणेतेणेयत्रहारे ॥ विषयमहामोरमारीती ॥ ३ ॥ देहाभिमानाचेंचाळक ॥ सुरव्यत्वेमनचीएक ॥ तेंदुर्धरमहामारक ॥ दुर्गाअटकते
 पोकेले ॥ ४ ॥ मालचढोनीअवचट ॥ पारंकारघतीघडघडाट ॥ तेदशव्याहाराचीवाट ॥ दर्डनीकपाटदृढबुजिलें ॥ ५ ॥ यापरीस्वयेंमन ॥ दुर्गप
 न्नासीआपणा ॥ त्यासीसबाह्यआपणराखण ॥ घरटीजाणस्वयेंकरी ॥ ६ ॥ धरोनीकामाचाहान ॥ मनरिगेपारक्यांत ॥ सुरव्यधुराचीलोळणीत
 ॥ इतरांचातेथकोणपाडूं ॥ ७ ॥ ऐसेंमनाचेंमारकपण ॥ अनिवारअतीकठीण ॥ त्रिविधतांपरंवांचुनीमन ॥ हुंवतजाणपाडिलें ॥ ८ ॥ देवापास्त
 नीआदिदैविक ॥ मानसतापअध्यात्मिक ॥ भूतांपासावतोभौतिक ॥ यानावदेखत्रिविधताप ॥ ९ ॥ सत्वगुणेंदेखअंतःकरण ॥ रजोगुणें
 इंद्रियेंजाण ॥ महाभूतेंविषयमान ॥ तमोगुणेंप्रसवत ॥ १० ॥ त्रिविधविकारीं विकारबहुळ ॥ तेंहंप्रकृताचयेथकेंवळ ॥ हेचिदुर्गसा
 मग्रीप्रबळ ॥ प्रपंचसबळयेणेंजाला ॥ ११ ॥ संकल्पमहापर्य्ययोदकी ॥ वासनाजीवनेभरलीतकी ॥ तेणेजीवनेंदुर्गाच्यालोकी ॥
 संसारसरुवदुःखांचिचारिजे ॥ १२ ॥ दुर्गनवहारीसमस्तें ॥ आधिदैवआणिआधिभूतें ॥ अध्यात्मतंकोणयेथें ॥ ऐकानिश्चितंसांगेन
 ॥ १३ ॥ कोणेंद्वारांकोणयंत्र ॥ कोणेंचतविताकेंसंसूत्र ॥ कैसाहोतसेविषयमार ॥ तोहीनिर्धारतूंएक ॥ १४ ॥ ॥ श्लोक ॥
 ॥ दृगृपमार्कवपुरत्रंधैपरस्परेसिद्ध्यनियःस्वतःस्व ॥ आत्मायदेषामपरोयआद्यःस्वयानुभूत्याऽखिलसिद्धिः ॥
 ॥ ३१ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ चक्षुइंद्रिययंत्रयोर ॥ तथैकार्मनारूपाचामहामार ॥ धार्येभेदिताजिह्वार ॥ पडलंसरवरको-
 त्यानकोटी ॥ १५ ॥ चक्षुगोळइंद्रियशरीरी ॥ तथैअधिदैवसूर्यअधिप्राप्ती ॥ दृग्विल्यास्वरूपाचीधारणाधरी ॥ तेचिनिजनिर्धारीअध्यात्म ॥ १६
 ॥ नीलपीतरूपाभरण ॥ दृष्टीदेखिजेदर्शन ॥ तांचिअधिभूतसत्यजाण ॥ दृश्यचिंमानदृष्टात्री ॥ १७ ॥ सूर्यअधिदैवसिद्धआह ॥ अधिभूतदृश्यतरले

पाहीं ॥ शरीरवक्षगोलहीहोये ॥ परीअध्यात्मंतजेंवाणराहंअधत्वट्टी ॥ १८ ॥ आधिदैवआधिभूतअसतांपाहीं ॥ अध्यात्मंतजवट्टीसीनाहीं
 तंवदेखणेनघंडेकाहीं ॥ अधत्वतेठाईवसावलेंगंके ॥ १९ ॥ अध्यात्मआधिभूतदोर्नाआहे ॥ जेंअधिदैवसूर्यअक्तजाये ॥ तेंट्टीचेंदेखणेठाये
 ॥ स्तब्धत्वेराहतमामाजी ॥ २० ॥ तेकाळींट्टीसींपाहे ॥ स्नेहसूत्रंमळबुनीराहं ॥ अर्गजरीकेलासाह्य ॥ तरीप्रकाशनोहरवांएसा ॥ २१ ॥ ते
 थचंद्रोदयोजरीजाला ॥ तोसूर्यसमाननाहींआला ॥ निशानिरसनीट्टीसाह्यजला ॥ यालागींसूर्यबोलिलाआधिदैव ॥ २२ ॥ अध्या
 त्मअधिभूतअसतांपाहीं ॥ आधिदैवसूर्यजेथनाहीं ॥ तेथट्टीचेंनचलेकाहीं ॥ तुजम्यातंहासांगीतलें ॥ २३ ॥ अध्यात्मआधिदैवदोर्ना
 आहे ॥ आधिभूतदृश्यदर्शनराहं ॥ तेंसत्यब्रह्मज्ञानहोये ॥ जेंगुरुकृपापोहंपूर्णीशें ॥ २४ ॥ येथजेंदृश्याचेंदर्शन ॥ तेणेंदेहबुद्धीदृढजाण
 ॥ तेंदृश्याचेंपुशिल्यामान ॥ होयंदेहशेंजाणसूत्यसंसार ॥ २५ ॥ आधिदैवअध्यात्मआधिभूत ॥ तृपुटीबोलिजेतेहेयथ ॥ तुजम्या
 सांगीतलीसाद्यंत ॥ जाणनिश्चयेविभाग ॥ २६ ॥ तेथूनीतृपुटीचेंविंदाण ॥ दृश्यद्रष्टाआणिदर्शन ॥ कर्मकर्ताकीयाचरण ॥ ध्येयध्या
 नध्यातृत्व ॥ २७ ॥ तृपुटीह्यावयाचेंकारण ॥ परस्परेंसांपेक्षपण ॥ तेंआपेक्षचेंलक्षण ॥ ऐकसंपूर्णसांगेन ॥ २८ ॥ नानाकारेंअतिवि
 लास ॥ येथदेखणीट्टीडोळस ॥ तेहीसूर्यवीणवांस ॥ हाअनुप्रवेशपरस्परें ॥ २९ ॥ सूर्यआहेडोळानाहीं ॥ तेथपाहाणेनचलेपाहीं ॥
 होकांडोळाआहेसूर्यनाहीं ॥ तेथट्टीचेंकांहींचलेना ॥ ३० ॥ सूर्यआणिदृष्टादोर्नाआहे ॥ परीदृश्यजेंनाहींहोये ॥ तेदोर्नाचेंसामर्थ्यराहं ॥
 देखवेकायेट्टीनें ॥ ३१ ॥ सूर्यप्रकाशीरूपार्शी ॥ ट्टीशींरिगोर्नास्वांशेंसां ॥ दाखींनानाविकारासी ॥ परस्परानुयासीबोलिजेसिथी
 ॥ ३२ ॥ इतुंकेंकरोनियोंसविता ॥ नभमंडळालिमता ॥ तेविजगदाकारेंचेतयिता ॥ अलिप्ततत्त्वताचिदात्मा ॥ ३३ ॥ ओजगदामा
 जीभरलाराहे ॥ जगाचाहृदयस्थहीहोये ॥ हेजगजरीहोयजामें ॥ परितोआहेजैसातैसा ॥ ३४ ॥ जेविआकाशाअभ्यंतरीं ॥ होतो
 घटाकाशसहस्रवरी ॥ आकाशात्याघटाभीतरी ॥ प्रत्यक्षाकारेंभरलेंदिसे ॥ ३५ ॥ तेघटचिहांतीजाती ॥ परीआकाशसहजस्थीती

॥ तेविउत्पत्तीस्थितीअंतीं ॥ अलिमश्रीपतीचिदात्मा ॥ ३६ ॥ तोआदिचीअनादिआदी ॥ तोबुद्धीचीअनादिबुद्धी ॥ तोसिद्धीचीअना-
दिसिद्धी ॥ जाणत्रिरुक्षीपरमात्मा ॥ ३७ ॥ हाप्रकाशाप्रकाशक ॥ अर्काचाहीआदिअर्क ॥ स्वयेत्रिपुटीचाप्रकाशक ॥ अलित्पएकपर-
मात्मा ॥ ३८ ॥ त्यासीजाणोजातांजाणणें ॥ वेदांसीजालेंलाजिस्वाणे ॥ वेडावलीस्मृतीपुराणें ॥ नकळेशास्त्रपटणेंभांडतां ॥ ३९ ॥ देवोदे-
वीआणीदेवता ॥ भोग्यभोगआणिभोक्ता ॥ नानात्रिपुटीचीत्रिगुणता ॥ जाणतत्वतात्रिपुटीचीहे ॥ ४० ॥ हाआद्यअव्ययअतर्क्य ॥ प्रकृ-
तीपुरुषपरमात्माएक ॥ यासीजाणावयासविवेक ॥ नचलेविवेकआणिकांचा ॥ ४१ ॥ याचेनिहाहृदयदेखिजे ॥ याचेनिहाइत्यंभूतजाणि-
जे ॥ यातेंधरोनिहापाविजे ॥ हेह्रीलाहिजेरूपेयाच्या ॥ ४२ ॥ हास्वप्रकाशसहजनिजे ॥ याशीप्रकाशीऐसेंनार्हादुजें ॥ याचेनिप्रकाशे-
हादेखिजे ॥ याचेनिहोइजेयाऐसें ॥ ४३ ॥ आधिदेवअध्यात्मअधिभूत ॥ नेत्रद्वारांसांगीतलेंयेथ ॥ तैसेंचअन्यइंद्रियांव्याहत ॥ देवसांग-
तसकळीतें ॥ ४४ ॥ श्लोक ॥ एवंचत्वगादिश्रवणादिचक्षुर्जह्वादिनासादिचक्षित्तयुक्तं ॥ ४५ ॥ यांसांगुणक्षोभकृतांविकारः प्रधानमूला-
न्महतःप्रसूनः ॥ ४६ ॥ प्रसानांप्रासावमहदादिद्वारा ॥ नानाविकारांचापसारा ॥ गुणक्षोभेंक्षोभुनीपुरा ॥ उठविलाउभारात्रि-
पुटीरूप ॥ ४७ ॥ जेविसूर्येचक्षुरादिविंदाण ॥ तैसेंचिश्चित्रत्वचारसनादिघ्राण ॥ हेज्ञानेद्रियपंचकजाण ॥ याचेकर्मप्रधानतृपुटीरूपें ॥
॥ ४८ ॥ येथकर्मेंद्रियेपंचआन ॥ तीज्ञानेंद्रियाआधीन ॥ हस्तपादगुदशिश्न ॥ वाचाजाणपंचवी ॥ ४९ ॥ त्यांसीज्ञानेंद्रियेंप्रेरिता ॥ तेकर्मेंद्रियेक-
र्मप्रवृत्ती ॥ एंवउभयइंद्रियस्थिती ॥ जाणनिश्चितीदशेंद्रियें ॥ ५० ॥ चित्तचतुष्ययचमत्कार ॥ मनबुद्धीचित्तअहंकार ॥ हींएकचापरीभिन्नप्र-
कार ॥ जैसाव्यापारतैसेंनाव ॥ ५१ ॥ केवळदेहाकोरंमीपण ॥ तोसबळअहंकारजाण ॥ संकत्यावकत्यजगहन ॥ तांचमनउत्थवा ॥ ५२ ॥ ग-
तभोगावेजेंचितन ॥ तेंचित्ताचेंलक्षण ॥ केवळनिश्चयात्मकजाण ॥ बुद्धिसंपूर्णतीनांव ॥ ५३ ॥ हेगुणक्षोभांचेंलक्षण ॥ भोगसाधनभोग्यजा-
ण ॥ त्याहनीभोक्तातोभिन्न ॥ तेह्रीलक्षणअवधारिं ॥ ५४ ॥ त्वगींद्रियांविषयस्पर्शन ॥ तेथेंआधिदेववायूजाण ॥ त्याहनीपरमात्माभि-

न॥ चित्स्वरूपे जाण अविकारी ॥ ५३ ॥ रसनेंद्रिय अतिगहन ॥ रसविषयो तेथील जाण ॥ वरुण आधिदैवत आपण ॥ आत्मास्नानदपूर्णरसातीत ॥ ५४ ॥
 ॥ गंधविषयो घ्राणेंद्रिय ॥ तेथ आधिदैवत अश्विनोदेव होय ॥ आत्मा त्याहुनी वेगळा पाहें ॥ चित्स्वरूपें राहें अविकारी ॥ ५५ ॥ श्रवणेंद्रिय ॥
 विषयो शब्द ॥ तेथ दिशा आधिदैवत प्रसिद्ध ॥ शब्दी निजात्मा निः शब्द ॥ चिदत्वं वस्तु अविकारी ॥ ५६ ॥ चक्षुरिंद्रिय लक्षण ॥ पूर्वो
 निरोपिली जाण ॥ हे ज्ञानेन्द्रिय विंदाण ॥ त्रिपुटी संपूर्ण ऐश्वर्य रत्ना ॥ ५७ ॥ चित्त इंद्रिय जे कां येथ ॥ चिंतन विषयो त्यासी प्राप्त ॥ तेथ
 वासुदेव आधिदैवत ॥ आत्मा अलिप्त चिंतेंसी ॥ ५८ ॥ मनेंद्रिय अतिचपळ ॥ संकल्प विषयो त्याचा प्रबळ ॥ तेथ आदिदैवत चंद्र
 निर्मळ ॥ आत्मा केवळ मनातीत ॥ ५९ ॥ अहंकार इंद्रिय कठीण ॥ तेथील विषयो मीपण ॥ रुद्र आदिदैवत जाण ॥ परमात्मा भिन्न अ
 हंकारेंसी ॥ ६० ॥ बुद्धी इंद्रिय अतिसज्ञान ॥ बोधव्य तेथींचा विषयो जाण ॥ ब्रह्मा आदिदैवत आपण ॥ आत्मा चिद्धन बुद्ध्यातीत ॥ ६१ ॥
 ॥ चिंतन चतुष्टय सकारण ॥ त्रिपुटी सांगीतली तेही जाण ॥ आतां कर्मेंद्रियांचें लक्षण ॥ ऐक्य संपूर्ण सांगेन ॥ ६२ ॥ वागेन्द्रियांचा च्यवि
 षयो ॥ अग्नी आधिदैवत तेथील पाहा हो ॥ तेथ क्रियाशक्तीचा निर्वाहो ॥ यासी अलिप्त देवो महामौने ॥ ६३ ॥ पाणेंद्रिय ग्रहण विषये
 ॥ इंद्र आधिदैवत तेथील पाहा हो ॥ तेथ क्रियाशक्तीचा निर्वाहो ॥ यासी अलिप्त देवो अक्रियत्वे ॥ ६४ ॥ पादेंद्रिय गतिविषयो ॥ तेथे
 उपेंद्र आधिदैवो ॥ तेथें गमनशक्तीचा निर्वाहो ॥ यासी अलित्य देवो निश्चयत्वे ॥ ६५ ॥ गुदेंद्रियां विसर्गविषयो ॥ मैरित्य आधिदैवत ते
 थील पाहा हो ॥ क्षरशक्ती तेथील निर्वाहो ॥ त्यासी अलिप्त देवो अक्षरत्वे ॥ ६६ ॥ शिश्नेन्द्रियां रतिविषयो ॥ प्रजापती तेथें आदिदेवो ॥
 आनंदशक्तीचा तेथें निर्वाहो ॥ त्यासी अलित्य देवो परमानंद ॥ ६७ ॥ ज्ञान कर्मेंद्रियें कर्माचरण ॥ चित्तचतुष्टयाचें लक्षण ॥ हे मुणक्षो
 भाचें कारण ॥ समूळ जाण मायिक ॥ ६८ ॥ तेंचि गुणक्षोभाचें प्रधान मूळ ॥ प्रकृती विकार होय स्थूल ॥ आत्मा अविकारी निर्मळ ॥ अलि
 प्त केवळ प्रकृतीसी ॥ ६९ ॥ ते निवृत्ती भूमी समवेत ॥ गृहीं गृह सामंशी समस्त ॥ अभिमान उपाजीं गृहस्त ॥ परीतो त्या अतिन आपण जैसा

॥७०॥ त्रिविगुणक्षोभं अभिमान ॥ बाढवीनानाविकारवन ॥ आत्मावसंततोभिन्न ॥ तंचिन्निरूपणद्वयबोले ॥७१॥ श्लोक ॥ अहंनिवृ
त्तौहविकल्पहेतुर्वैकारिकरूपासंयुतद्रियमय ॥३३॥ आत्मापरिज्ञानमयोविवादोऽत्यस्तीतिनास्तीतिभिदाऽर्थनिष्ठा ॥ टीका ॥ अहं
अध्यासे संसारप्राप्ती ॥ जीवासीलागलीनिश्चिती ॥ त्याअहंकाराचनिवृत्ती ॥ भवनिर्मुक्तीजीवासी ॥७२॥ एसाबाधकत्वंदुर्धर ॥ कंचाउठि
लाअहंकार ॥ हाहीपुसं पाहसीविचार ॥ ऐकसाचारसांगेन ॥७३॥ स्वस्वरूपातं विसरून ॥ दृढजंस्फुटमीपण ॥ तोविअहंकारजाण ॥
विकारेत्रिगुणक्षोभक ॥७४॥ जागृतीचाजोविसरूं ॥ तोविस्वप्नसृष्टीचाविस्तारूं ॥ वस्तुविमुखजोअहंकारूं ॥ तोविसंसारगुणात्मक ॥
॥७५॥ विकारेक्षोभनीतिन्हीगुण ॥ हेविस्मरणमोहाचंलक्षण ॥ तंणोविकारलेतीनगूण ॥ तेविकारभिन्नभवधारी ॥७६॥ सुखीबोळि
लावैकारिकूं ॥ तोअहंकारजाणसाविळूं ॥ तोचित्तचतुष्टयद्योतकूं ॥ होयप्रकाशकूआधिदैवं ॥७७॥ सत्तापासोनीउपजेमन ॥ मना-
पासावविकारगहन ॥ यालागीवैरेवारीकजधान ॥ सत्वगुणबोळिजे ॥७८॥ ज्ञानकर्मउभयपंचक ॥ हाइंद्रियांचादशक ॥ जालारजोगुण ॥
द्योतक ॥ यालागीऐंद्रिकद्वयपंचक ॥७९॥ नामसगुणजोकांयेंयें ॥ आकाशादीअपंचीकृतें ॥ आवरणरूपंमहाभूतें ॥ विषयसंभवतें
उपजवी ॥८०॥ महाभूतेंविषयपंचक ॥ यालागीतमोगुणप्रकाशक ॥ यालागीभूतादिदेखे ॥ यासीअवश्यकबोलीजे ॥८१॥ एवंत्रिगुणगुण
विकारें ॥ काम्यकर्मसंस्कारें ॥ सबलहोउनीअहंकारें ॥ संचारीसंचरेनानाहेतु ॥८२॥ याप्रकृतीविकारापासून ॥ आत्माअतिशयेंभिन्न ॥ जेवी
मृगजलांतभरून ॥ अलिमभानतभासार्जा ॥८३॥ तेसाप्रकाशांनीसर्पाकार ॥ सर्पासीनातलंस्वयेंदोर ॥ तेविप्रकाशांनीसंसार ॥ निसंग
निर्विकारनिजात्मा ॥८४॥ जेअहंकारापातरक्तयेत ॥ स्फटिकठोवितानेयंतय ॥ रंगीतदाकारभासत ॥ तरातो अलिम इत्यर्थ ॥८५॥
॥ तेसागुणसंगेजीवात्मावद्ध ॥ दिसेतसंमोअनीइंद्रिय ॥ हानेणोभियांनिजबोध ॥ करितीविवादमत्तवादा ॥८६॥ एकहृण-
तीआत्मांदही ॥ एकहृणतीतोविंदही ॥ एकहृणतीआत्म्याचाठार्या ॥ हंदोहीनानीसर्वथा ॥८७॥ एकहृणतीआत्मासगुण ॥ एक

ह्यणतीनो गुणविहिन ॥ एकह्यणतीतेवेगकीखुण ॥ सगुणनिर्गुणपरमात्मा ॥ ८८ ॥ एकप्रतिपादिताभेद ॥ एकप्रतिपादिनीअ
 भेद ॥ एकह्यणतीदोनीअबद्ध ॥ आसुचेंमतशुद्धदेहात्मवादे ॥ ८९ ॥ एकह्यणतीहेंमिथ्याभूत ॥ प्रत्यक्षदिसताहेजोयेथ ॥ तोप्र
 पंचमानितीसत्य ॥ हेंचिमतएकचें ॥ ९० ॥ ऐसाभेदवादसकळ ॥ विचारितांअज्ञानमूळ ॥ आत्माचिन्मात्रकेवळ ॥ संदतिंसमू
 ळछेदक ॥ ९१ ॥ आत्मापरिज्ञानमयशुद्ध ॥ हेंश्लोकांचेंमूळपद ॥ तेणोनिरसेअज्ञानभेद ॥ आत्माशुद्धचिदात्मा ॥ ९२ ॥ जेविंसनक्षत्र
 रजनी ॥ निचटातप्रगटेनरणी ॥ तेविंसभेदकार्यनिरस्तनी ॥ प्रगटेचिस्तिरणींचिदाज्ञास ॥ ९३ ॥ जेथगुणोंसिमायाउडे ॥ भेदासहि
 तवादबुडें ॥ मुळासहअज्ञानरबुडें ॥ चहूंकडेसच्चिदानंद ॥ ९४ ॥ आत्मासच्चिदानंदपूर्ण ॥ तेथसमूळमिथ्याअज्ञान ॥ तेंअज्ञाननि
 राशीसाधन ॥ विवेकसारव्यज्ञानव्यर्थदिसे ॥ ९५ ॥ तेचिविषयींचेंनिरूपण ॥ श्लोकार्थेकलक्षण ॥ स्वयेंसांगताहेश्रीकृष्ण ॥ साध्यसाधन
 विज्ञाग ॥ ९६ ॥ ॥ श्लो ॥ व्यर्थोऽपि नैवोपरमेतपुंसांमनःपगवृत्तधियांस्वल्लोकात् ॥ ३२ ॥ ॥ टी ॥ मुळांसमूळमिथ्याअज्ञान ॥ अ
 ज्ञानजन्यविषयभान ॥ तेंदेखोनिमुल्लेजन ॥ पाडिलेंविस्मरणस्वस्वरूपी ॥ ९७ ॥ मीपरमात्माहृदयस्थसन्निधी ॥ त्यामजपासोनि
 उपरंपबुद्धी ॥ मगाविषयासक्तिविशुद्धी ॥ आवडेउपाधीदेहगेहदारा ॥ ९८ ॥ जेंस्वस्वरूपाचेंविस्मरण ॥ तेंवाटवीतीब्रविषयध्यान ॥
 तेंपोंजीवासिजन्ममरण ॥ अनिवारजाणदेहाभिमानें ॥ ९९ ॥ तीनासावयादेहाभिमान ॥ वैराग्ययुक्तज्ञानध्यान ॥ मींचिवोलिलोंसाध
 न ॥ समूळअज्ञानछेदक ॥ १०० ॥ जंदरिअंगीदेहाभिमान ॥ तंवअवश्यपाहिजेसाधन ॥ निःशेषनिरसल्याअज्ञान ॥ वृथासाधन
 मोहिमानी ॥ १०१ ॥ ह्यणर्णतिंकोणर्णअज्ञान ॥ जेंशुद्धासिलावीजीवपण ॥ त्याजीवाआंगीजन्ममरण ॥ अनिवारजाणवाटवी ॥ १०२ ॥
 स्वरनक्षत्रविसरंभजाग ॥ देहींस्फुरेजेंमीपण ॥ अत्यंतदृढतरअज्ञान ॥ तोदेहाभिमानउद्धवा ॥ १०३ ॥ गौणनावत्याचेंअज्ञान ॥ येन्ह
 वीमुख्यत्वंदेहाभिमान ॥ हेंऐकीनिदेवाचेंवचन ॥ दचकलेंमनउद्धवाचें ॥ १०४ ॥ तेचिअर्थीचाग्रस्त ॥ देवासिपुसेआपण ॥ कोण्यायुक्ती

देहाभिमाना॥ जन्ममरणभोगवी॥ ५॥ ॥ श्लो॥ उद्धवउवाच॥ त्वत्तः परावृत्तधियः स्वकृतैः कर्मभिः प्रभो॥ उद्धवचान्यथा देहानुगृ
 पंतिविसृजन्ति च॥ ३४॥ ॥ टी॥ सर्वत्र सदा सन्मुखगगन॥ त्यासिकदानघडे विचुरवपण॥ तैर्विंसचाह्य आत्मापरिपूर्ण॥ वृत्ति
 विमुरवजाण होय केशी॥ ६॥ जैजाला बांधवेगगन॥ तै अक्रियालागे कर्मबंधन॥ बंध्यागर्भसदवेजाण॥ जैजन्ममरणमुक्तासी॥ ७॥ आ
 त्मावेगळें काहीं॥ रितेंतं वउरलें नाहीं॥ तरिये देहिं चाते देहीं॥ गमनसिद्धि पाही कैसेनी॥ ८॥ एखीरुसोनिवोसरां राहे॥ आकाशप-
 लोनि पहां जाये॥ तें देहीं चा देहांतरा पाहें॥ आत्मा लाहे संसरण॥ ९॥ सातसमुद्रगिळी मुंगी॥ तें आत्मा उंचनीचयोनी भोगी॥ हें अत
 र्क्यतर्क्येना मागी॥ भुलले योगी ये अर्थी॥ १०॥ ॥ श्लो॥ तन्ममारव्याहि गोविंद दुर्विभाव्यमनात्मभिः॥ नत्येतत्सायशो लोके वि
 द्वांसः संति वंचिताः॥ ३५॥ ॥ टी॥ अभिनव हेतु झीगती॥ सर्वथानकळे श्रीपती॥ माया मोहित जे चित्ती॥ त्या तुझी स्थिती ने
 णवे॥ ११॥ तूं आत्मा आद्वितीय अविनाश॥ तेथ उत्पत्ति स्थिती अविनाश॥ नाथिला दाविशी भवभास॥ हा अतर्क्य विलास तर्कना
 ॥ १२॥ येथ वेदाची युक्ति ठेली॥ उपनिषदे वेडावली॥ पुराणें मुकीं झालीं॥ अतियत्नें लक्षिलीं नवचेचि भागी॥ १३॥ तुझे केवळ कृ
 पेचीण॥ तुझे इत्यं भूत नहे जाय॥ ऐसे जड मूढ हरि कृपाहीन॥ त्यासि भवबंधन तुटेना॥ १४॥ तुझे योगमायेची अतर्क्यता॥ ब्रह्मा भुलविला
 वत्सेनेता॥ शिवू भुलविला मोहिनी देरवता॥ इतरांची कथा ते कोण॥ १५॥ प्रपंची अथवा परमार्थी॥ तुझे नचालती इंद्रियवृत्ती॥ यालागीं गो
 विंदनामाची रव्याती॥ त्रिजगतीं वारवाणिली॥ १६॥ सादर कृपा पूर्वक आपण॥ माझा सांगावा अतर्क्य प्रश्न॥ देहीं देहांतर संसरण॥ जी
 वासि जन्ममरण तें कैचें॥ १७॥ ऐकोनि उद्धवाचा प्रश्न॥ हां शिंनला मधुसूदन॥ हें अवपें माथी कजाण॥ कल्पना विंदाण मनोभय॥ १८॥ श्लो॥
 श्रीभगवानुवाच॥ मनः कर्मभयं नृणां मिंद्रियैः पंचभिर्युतं॥ लोकालोकं प्रयात्यन्य आत्मा तदनुवर्तते॥ ३६॥ ॥ टी॥ अकरा इंद्रियें पं
 च महाभूतें॥ हें सोळां कळांचें लिंग देह येथें॥ मुख्यत्वे पाधान्यमनाचे तेथें॥ नाना विषयातें कल्पक॥ १९॥ येथीलिंग देह तें चिमन॥ मनाआ

धीनर्द्वियेजाण॥मनाचेनिदेहासिगमन॥तेश्चदेहाभिमानमनासर्वे॥२०॥मनज्यातेसोडूनिजाये॥तेश्चअभिमानउभानराहे॥मनोवेगेअ
 भिमानपाहे॥देहाचावाहेखटाटोप॥२१॥जेथविषयासक्तीमन॥करीशुभाशुभकर्माचरण॥तेव्हाहोईनिकर्माधिन॥देहीकरीगमनदेहांतर
 ॥२२॥आत्मयासिअलिसभिन्न॥परिदेहासर्वेदावीगमन॥हेंअतिअतर्क्याविंदाण॥ऐकलक्षणतयाचें॥२३॥घटजेथजेथहंडोबैसे॥आका
 शत्यासर्वेजातदिसे॥परिटळणेंनाहीआकाशें॥आत्म्याचेंतेंसंगमनयेथें॥२४॥घटामाजीपरिजेअमृत॥अथवाघालिजेखातमूत॥
 आकाशदोहीशांअलिस॥तेविस्तरवदुःखातीतदेहस्थआत्मा॥४२५॥घटपाचेंकीजेशतचुर॥परीआकाशीनिनिघेचिर॥तेविनैश्वरीअनै
 श्वर॥जाणसानारनिजात्मा॥२६॥घटफुटोनिजेथनाशे॥तेश्चआकाशआकाशीसहजअसे॥नवाघटजेथउपजोबैसे॥तोतेश्चआका
 शेंव्यापजे॥२७॥तेविंदेहाचेंनैश्वरपण॥आत्माअखंडत्वेपरिपूर्ण॥आत्म्यासिदेहांतरगमन॥जन्ममरणअसेना॥२८॥देहीचेंदेहांत
 रगमन॥वासनायोगेकरीमन॥तेंमनोगमनाचेंलक्षण॥ऐकसंपूर्णसंगेन॥२९॥ ॥श्लो॥॥ध्यायन्मनोऽनुविषयान्दृष्टान्वाऽनुश्रुतान
 य॥उद्यत्सीदृक्कर्मतंत्रंस्मृतिस्तदनुशाम्यति॥३०॥ ॥टी॥॥श्रुतदृश्यविषयाचेंध्यान॥निरंतरवाटवीमन॥तीव्रधारणादारुण॥अ-
 न्यस्फुरणस्फुरेना॥३१॥आवडल्याविषयाचेंध्यान॥अंतकाळीठसांवेजाण॥तेव्हांतदाकारहोयमन॥सर्वभावेआपणतान्निष्टा॥३२॥
 तेव्हांभोगक्षयेंजाण॥मागल्यादेहाचाअभिमान॥सहजेचाविसरेमन॥पुढीलध्यानएकाग्रता॥३२॥विषयवासनारूढमन॥निजकर्मतें
 जेंजाण॥देहांतरकरीगमन॥तेश्चसंप्राणसंचरे॥३३॥मागीलसांडिल्यादेहातें॥सर्वथास्मरेनाचितें॥पुढेंपरिलेंआणिकानें॥हेंहम
 नातेंस्मरेना॥३४॥ ॥श्लो॥॥विषयाभिनिवेशेननात्मानंयत्स्मरेत्पुनः॥जंतोर्वैकस्यचिद्धेतोर्मृत्युरत्यंतविस्मृतिः॥३५॥जन्मत्वात्मत
 यापुंसःसर्वभावेनभूरिदा॥विषयस्वीकृतिप्रादुर्यथास्वममनोरथः॥३६॥ ॥टी॥॥विषयाभिनिवेशेनमन॥ज्यास्वरूपाचेंकरीध्यान॥तद्रू-
 पहोयआपण॥पूर्वदेहाचेंस्मरणविसरोनियां॥३७॥तेंचिविसरणकैसें॥निजबालत्वप्रौढवयसें॥निःशेषनाठवेंमानसें॥पूर्वदेहतेंसोविस

रोनिजाय॥३६॥ऐसेअत्यंतविस्मरण॥त्यानावदेहाचेंमरण॥त्याविसरासर्वेंजाण॥चेतनासप्राणारिगोनिजाय॥३७॥तेव्हांचेतनाजाय
सप्राण॥तेव्हांदेहासियेतेपण॥त्यानावउद्धवामरण॥जन्ममरणतेंऐक॥३८॥स्नेहेंद्वेषेंअथवाभयें॥अंतकाळीजेंध्यानराहे॥पुरुष
तद्रूपचिहोये॥जन्महीलाहेतैसाची॥३९॥भरतकरितांअनुष्ठान॥अंतीलागलेंमृगाचेंध्यान॥तोमृगचिजालाआपण॥ध्यानानुरूपें
मनजन्मपावे॥४०॥भयास्तवमृगाचेंध्यान॥कीटकीकरितांजाण॥तेतद्रूपहोयआपण॥ध्यानानुरूपेंजन्मपावे॥४१॥द्वेषेंध्यातांश्री
कृष्णासी॥तद्रूपताझालीपोंडुकासी॥जैसेंहृदध्यानमानसी॥तेगतीपुरुषासिप्रियुद्धी॥४२॥वाटऊनियांसंश्रम॥अंतकाळींआव
डेसप्रेम॥जेंध्यानठसावेंमनोरम॥तोचिजन्मपुरुषासी॥४३॥मगतेणेंध्यानानुभवें॥जैसाकाहींआकारुंसंभवे॥तेथदेहाभिमान
पावे॥हंमांआषवेंहाणोन॥४४॥येथमनआणिअभिमान॥स्वरूपएककार्यभिन्न॥हेंचित्तचतुष्टयलक्षण॥जाणतीसज्ञानएकात्म
ता॥४५॥दैवयोगेंत्योदेहाचें॥बरवेंबोरवटेंघडेसाचें॥तेंअभिमानघेईनिनाचे॥जन्मपुरुषाचेयानाव॥४६॥परिहेंदेहनव्हेआन॥
होहस्मरेनत्तेंमन॥पूर्वालजोदेहाभिमान॥तोचियेथजाणआरोपी॥४७॥येचिअर्थचिहृदांत॥स्वयेंसांगताहेश्रीकृष्णनाथ॥जेवि
स्वमआणिमनोरथ॥विसरवीतनिजदेहा॥४८॥स्वगृहीदरिद्रोनिद्रिस्त॥तोस्वप्नीहोयअमरनाथ॥मगऊर्वसीप्रभुरवेंअप्सरान्त॥
असेंभिरवतऐरावती॥४९॥तेंदरिद्रदेहमाझेंगेलें॥हेंअमरदेहप्राप्तझालें॥ऐसेंस्वप्नीनाहींआटवलें॥तैसेजन्मझालेजनासी॥४५०॥
मजूरराउळीचेंघटनेतां॥तोतुरंगीचिहृदमनोरथा॥मगनाचर्डलागेउल्हासता॥स्वकल्पितकल्पना॥५१॥सबळचारुचेंउड्डाण॥ह्यणू
निउड्जातांआपण॥पडोनिघटकुंभहोयभग्न॥पुसतीजनकायझालें॥५२॥वळेंउडालामाझापोडा॥परिमरेनातोकुटलापडा॥बं
दीपडलारोकडा॥नेणेबापुडामनोरथा॥५३॥येथचरितीव्रजेंविस्मरण॥त्यानावदेहाचेंमरण॥अतिउद्यतजेंमनाचेंध्यान॥तेंचिज
न्ममरणप्राण्यासी॥५४॥एवंआत्मासिजन्ममरण॥तेंवैवळ्यमाचेंलक्षण॥तेंचिअर्थचिंनिरूपण॥स्वयेंश्रीकृष्णसांगत॥५५॥ श्लो०

स्वप्नमनोरथं चेत्थं प्राक्तनं न स्मरत्यसौ ॥ तत्र पूर्वमिवात्मानमपूर्वंचानुपश्यति ॥ ४० ॥ ॥ टी० ॥ स्वप्नदेखत्यापुरुषासी ॥ विसरोनिनिजदेहासी
 स्वप्नीच्यादेहुगेहासी ॥ साभिमानेंसिवाढवी ॥ ५६ ॥ जागृतीदेहोराहिलातेथें ॥ स्वप्नदेहोपावलोंयेथें ॥ एवंपूर्वअपूर्वदोहांतें ॥ नस्मरेचिनें पु
 रुषजेंसा ॥ ५७ ॥ जागृतीआणिदेखिलेंस्वप्न ॥ यादोहीदेहासिदेखताभिन्न ॥ तेंविंजचआणिमरण ॥ जीवासिजाणाअसेना ॥ ५८ ॥ एवंदेहा
 सिजचमनाश ॥ आत्मानित्यमुक्तअविनाश ॥ स्वप्नमनोरथविलास ॥ तेंसाबहुवससंसार ॥ ५९ ॥ देहासिजच्यास्थितीमरण ॥ यासिमनचिकारण
 ॥ मनोकल्पितसंसारजाण ॥ तेंचिश्चीकृष्णासांगत ॥ ६० ॥ ॥ श्लो० ॥ इंद्रियायनसृष्ट्येदं त्रैविध्यं भाति वस्तुनि ॥ बहिरंतर्भिदाहेतुर्जनो
 सज्जनकृद्यथा ॥ ४१ ॥ ॥ टी० ॥ मनेंकल्पिलीसकळसृष्टी ॥ मनोकृतइंद्रियकामाटी ॥ मनेंवाढविलीत्रिपुटी ॥ कर्मकसवटीविभागें ॥ ६१
 आधिदैवअध्यात्मआधिभूत ॥ हेत्रिविधमनोकृत ॥ वस्तुअखंडचितेय ॥ त्रिविधाभासतकल्पना ॥ ६२ ॥ जेंसंभांडेंकुंभारकरी ॥ तेथन
 भदिसेतदाकारी ॥ गगनसर्वथाअविकारी ॥ तेंदिसेविकारीभांडयोगें ॥ ६३ ॥ तेंविंआत्माअविकारीनित्यशुद्ध ॥ तेथमनोकल्पितत्रिविध
 ॥ नानापरिच्यात्रिपुटीविविध ॥ वाढविलाभेदतोएक ॥ ६४ ॥ कार्यकर्मआणिवर्जा ॥ ध्येयध्यानआणिध्याता ॥ ज्ञेयज्ञानआणिज्ञाता ॥ याम
 नोकल्पितात्रिविध ॥ ६५ ॥ अहंकोहंसोहंभेद ॥ स्वंपदतत्पदअसीपद ॥ सदचिदआणिआनंद ॥ हेहिबंधमाधिक ॥ ६६ ॥ असतांचिये
 निवृत्ती ॥ संतत्वप्रतिपादीवेदोक्ती ॥ जडाचियेसमाप्ती ॥ त्रिदत्वबोलतीवरूनी ॥ ६७ ॥ करितांदुःखाचाछेद ॥ वस्तूसिद्धान्तातीपरमानें
 द ॥ एवंसच्चिदआनंद ॥ जाणप्रसिद्धमाधिक ॥ ६८ ॥ आसतमिथ्यामाधिकपाहीं ॥ तेंसंतत्वकोणठेवीठायीं ॥ जडासींचिटावनाहीं ॥ तेथ
 ॥ तेथचिदत्वकायिसंपादे ॥ ६९ ॥ जेथनाहींदुःखसंमप ॥ तेथकोणह्मणेआनंद ॥ एवंवस्तूचाठायींसच्चिदानंद ॥ माधिकसंमंधयाहे
 तु ॥ ७० ॥ येथजेंभासेसंसारमान ॥ तेंत्रिगुणात्रिपुटीविंदाण ॥ सर्वमायीकमनोकृतजाण ॥ आत्मातोभिन्नगुणातीत ॥ ७१ ॥ आत्मानित्य
 मुक्तशुद्धबुद्ध ॥ तेथभासेजोत्रिविधभेद ॥ तोमनोकृतगुणसंबंध ॥ जाणप्रसिद्धमाईक ॥ ७२ ॥ पुरुषश्चोत्रीसदाचार ॥ त्याची

स्त्रीकरीव्यभिचार॥ तेणें दोषी हणती चितार॥ तें साभेद प्रकार आत्म्यासी॥ ७३॥ जेचिं स्वप्नामाजीनर॥ येकला होय संसार॥ तो निद्रा यो
 गेंच मत्कार॥ तें साभेद प्रकार मायिक ब्रह्मी॥ ७४॥ जडाजड देह भेद॥ परिछिन्न त्वें जीव भेद॥ हा स्वप्न प्राय मायिक बोध॥ आत्म्या नित्य
 शुद्ध अद्वितीय॥ ७५॥ ऐसे माया विभेद निष्ठ जन॥ त्यासि वैराग्य सिद्ध्यर्थ जाण॥ काळ कृत जन्म परण॥ तें चिनि रूपण हरिबोले॥ ७६॥
 ॥ श्लो॥ ॥ नित्यदायं भूतानि भवन्ति न भवन्ति च॥ कालेनालक्ष्य वेगेन सूक्ष्मत्वात्तन्मदृश्यते॥ ४२॥ ॥ टी॥ ॥ हणो ऐकवा पाउडवा॥ -
 स्थावर जंगमादि देह भावा॥ काळा चिया काळ प्रभावा॥ लागला नीच नवा जन्म मृत्यू॥ ७७॥ अति सूक्ष्म काळ गति सी॥ काळ घासी तसे जगा
 सी॥ या आंगींच्या जन्म मृत्यू सि॥ नेण वेजी वासि माया मोहें॥ ७८॥ निज माया बाळवय सें सी॥ प्रगटावय बीलाडवी पुत्रा सी॥ तें चिमा
 ता मोटवय सें सी॥ होय त्या पुत्रा सी सलज्ज॥ ७९॥ ते बाळवस्था काळें नेली॥ हे मोटवय सानवी आली॥ यालागीं माता सलज्ज झाली॥ हे
 काळें केली पड मोडी॥ ८०॥ ऐसा नित्य नाश नित्य जन्म॥ भूतां सिकरी काळ सूक्ष्म॥ या जन्म मृत्यू चें वर्म॥ नेणातिष्ठ मत्वांत प्राणी॥ ८१॥
 जो अवस्था भाग काळें नेला॥ त्यास वेंतो देह चिगेला॥ पुढें वय सानवी पावला॥ तो काळें आणि लानवा देहो॥ ८२॥ ऐसा संभव आणि असं
 भवो॥ नीच नवा काळ कृत पाहा हो॥ यालागीं विविध विकारी देहो॥ स्वयें स्वयं मेवो देखिजे॥ ८३॥ अतर्क्य काळाची काळ गती॥ भूतें जन्म
 मृत्यु पावती॥ ते अलक्ष गतिचे अर्थी॥ दृष्टांत श्रीपति दावीत॥ ८४॥ ॥ श्लो॥ ॥ यथार्चिषांश्चोतसांच फलानां वा वनस्पतेः॥ तथैव सर्वभू-
 तानां वयोऽवस्थादयः कृताः॥ ४३॥ ॥ टी॥ ॥ नित्य नूतन दीप ज्वाळा॥ होतां जातां न दिसती डोळां॥ सवेग वाहाता जळ कळोळा॥ यमुना
 जळान देखिजे॥ ८५॥ फळ न सांडितां वृक्ष देठ॥ कडवट तुरट आवट॥ तें चिगोड होय चोरवट॥ ऐशी अतर्क्य अदृष्ट काळ सना॥ ८६॥ तो
 चिकाळ देहा सरिसा॥ नित्य नूतन लागला कैसा॥ बाळतारुण्य वृत्त्यवयसा॥ देह दशापालटी॥ ८७॥ मूढ कुशळ अशान्तता॥ अवस्था
 नाशीत ये अवस्था॥ तेथ मीतोचि हें तत्वता॥ स्फुरे सर्वथा कैसेनी॥ ८८॥ ऐसें कल्पील तुझे मन॥ तेचि अर्थ चिं निरूपण॥

अरवंडस्फूर्तिर्विकारण॥ स्वयं श्रीकृष्णसांगत॥ ८९॥ ॥श्लोक॥ सोऽयं दीपोऽर्चिर्वायद्वत्स्योतसां तददंजलं॥ सोऽयं पुमान्नि-
 तितृणां मृषाणां धीर्मषायुषां॥ ४४॥ ॥टी०॥ दीपज्वाला हांतिजाती॥ अग्निजेसां तैसापर्वस्थिती॥ यालागितोचिदीपुहाणती॥
 ऐशायुक्तीउद्भवा॥ ९०॥ प्रवाहवाहातीकल्लोळा॥ परिअरवंडएकचिजळ॥ यालागिहाणतीसकळ॥ तोचिजळयाहनु॥ ९१॥ तोवंदेहिवयसा
 हांतिजाती॥ आत्माअरवंडअनस्युती॥ तोचिमीहेस्फुरेस्फूर्ती॥ याउपपत्तीउद्भवा॥ ९२॥ हाणसीमीपणेंअहंकाररूढ॥ तोहीअज्ञानत्वेज
 डमूढ॥ त्यासिप्रकाशकआत्मादृढ॥ मीपणेंअरवंडवस्तुत्वेस्फुरे॥ ९३॥ येथदेहासीचिजन्ममरण॥ आत्माअरवंडत्वेपरिपूर्ण॥ येथंदेहात्मबु-
 ढ्हीमीपण॥ तेवाचाजाणअतिमिथ्या॥ ९४॥ विषयांचिजेविषयसिद्धी॥ देहिजेकांदेहबुद्धी॥ तेहिमिथ्याजाणनिष्पुद्धि॥ भवबंधास्थाप-
 क॥ ९५॥ कर्मभूमीनरदेहाऐसां॥ निभानलाधलेअनायासें॥ तेथिचेनिहआयुष्ये॥ जेविषयविलासेविगुंतले॥ ९६॥ जोअमृतविकुनि
 कांजिष्याला॥ स्नेहेंउनिकोंडापेतला॥ पर्वतफोडुनिटोळधरिला॥ गजविकलाडटेसादीं॥ ९७॥ डोळेफोडोनिकाजळल्याला॥ नाककापु-
 निशिमगारवेळला॥ तैसानरदेहानाडला॥ नाशकलाआयुष्याचा॥ ९८॥ वेंचितांधनलक्षकोटी॥ आयुष्यक्षणाचीनव्हेसेटी॥ तेहिवेंचि-
 लेंविषयासार्दी॥ हतायुकरंटीअतिमूढें॥ ९९॥ मुख्यदेहोचिकल्पनीकजाण॥ तथीलकल्पनीकअभिमान॥ तेहेंदेहबुद्धीचेंमीपण॥ ला-
 विदृढबंधनजगासी॥ ५००॥ तैसांडितांदेहाचेंमीपण॥ कैचेंजन्मकैचेंमरण॥ तेव्हांसंसारूचिनाहीजाण॥ भवबंधनमगकैचें॥ १॥ जैसा
 मिथ्याबागुलानामेवो॥ वाळकेंसत्यमानिलापाहाहो॥ तैसामृषाकल्पनीकदेहो॥ सत्यत्वेपाहाहोमानिला॥ २॥ मिथ्यादे-
 होआणिदेहबुद्धी॥ त्यासिपुढेंकैसीजन्मसिद्धी॥ मिथ्याभूतासिनव्हेरुद्धी॥ तेविरवांचीविधीहरिबोले॥ ३॥ ॥
 श्लो०॥ मास्वस्यकर्मबीजेनजायनेसोप्ययंपुमान्॥ भ्रियतेवाऽमरोष्मांत्यायथाग्निर्दारुसंयुतः॥ ४५॥ ॥टी०॥ देहात्सवादेदेहाभि-
 मान॥ जनीवासनायीजगहन॥ तणस्वसंकल्येंआपण॥ मानांजन्ममरणनसतेंची॥ ४॥ तेणेंदेहाभिमायेंआपण॥ अहंकर्मकर्तीक्रिया

चरण॥ निष्कर्माकर्मबंधन॥ अमराजन्ममरणआरोपी॥ ५॥ थिल्लुराचेनिजालेपण॥ त्यांतसूर्याचेजन्ममानणें॥ थिल्लुरनाशेंसूर्या
चेंजीणें॥ नासलेंह्याणेबाळक॥ ६॥ तेंविंअजन्म्यासिजन्मकर्म॥ मानितीतोयाधिकश्रम॥ येचिविषयींपुरुषोत्तम॥ दृष्टांतसुगमसांगत॥
७॥ जैसाअग्निअजन्म्याअव्यक्त॥ त्यासिकष्टीजन्मलाह्याणत॥ दिसेंकष्टाकारेंसाकारवंत॥ काष्ठनाशेंमानीतनाशत्यासी॥ ८॥ येथदेहासी
चजन्मनाश॥ आत्मानित्यअविनाश॥ देहअवस्थानबविलास॥ स्वयेंहृष्टीकेशसांगत॥ ९॥ ॥ श्लो॥ निषेकगर्भजन्मानिबाल्यकौ-
मारयौवनं॥ वयोमध्यंजरामृत्कारित्यवस्थास्तनोर्नव॥ १०॥ ॥ टी॥ देहींच्याअवस्थात्यानव॥ ऐकतयाचाहीस्वभाव॥ भिन्नविष्णु
गवैभव॥ यथागौरवसांगें॥ १०॥ पितृदेहींपावोनिशुक्रत्व॥ जथूनजननीजठरप्राप्त॥ त्यानावनिःशकबोलजेत॥ देहींचीहेयेथप्र
थमावस्था॥ ११॥ जननीजठरीरुधीरयुक्त॥ मुसावोनिरवोटीहोत॥ क्षणक्षणावृद्धिप्राप्त॥ गर्भतोयेथदुजीअवस्था॥ १२॥ प्रसूतिवा
ताचाआघाती॥ उदराबाहेरउत्पत्ती॥ त्यानावजन्मबोलती॥ जाणनिश्चितीतिजीअवस्था॥ १३॥ अतिशयेंआवडेस्तनपान॥ मुख्य
त्वेमाताचिप्राधान्य॥ रूदनचेंबळसंपूर्ण॥ तेंचोथीजाणबाळावस्था॥ १४॥ मळमूचींलोळेअज्ञान॥ गुदेंद्रियविवेकशून्य॥ गोडगोजि
रेंकळभाषण॥ पंचहायनबाळावस्था॥ १५॥ इंद्रियीचेतनावाटत॥ परिपोटींनाहींविषयस्वार्थ॥ खेळावरीआसक्तचित्त॥ तेंपां
चवीयेथकुमारावस्था॥ १६॥ याउपरीतरुणपण॥ इंद्रियसामर्थ्यसंपूर्ण॥ मीशाहाणामोसज्ञान॥ देहींदेहाभिमानमुसमुशी॥ १७
तेथरुप्रीकामआवडेचिती॥ धनकामाचीअतिप्रीती॥ देहगेहाचीआसक्ती॥ नामरूपाचीरव्यतीलौकिकींमिखी॥ १८॥ श्रीमदेर्गावैतमानस
रुप्रीपुत्रांचाअतिउल्हास॥ तृष्णादुर्धरअतिसोस॥ कामक्रोधाचाबहुवसवळसामोवे॥ १९॥ नसाहेऐकिलेपण॥ तुह्याणतांटाकीप्राण॥ तें
साहावीअवस्थाजाण॥ तरुणपणअनर्थ॥ २०॥ पंधरापासोनिपंचवांस॥ पूर्णतरुणपणाचांपेस॥ तेथनानाविकारीमानस॥ नांदवीसावकाश
देहाभिमान॥ २१॥ चाळिसापासोनिसाठीवरी॥ देहींउत्तरवयसापुरी॥ झरडीपडोंलागेझरीरी॥ इंद्रियशक्तीकरीप्राशनकाळ॥ २२॥ क्षीणपणा

चासमुद्भूते॥काळआरंभकरीजेथ॥तेहेउत्तरावस्थायेथ॥जाणनिश्चितसातवी॥२३॥तिचहातधरणीजरा॥कांपवीतसेसुभटांनरा॥भोग
 नसाहेशरीरा॥इंद्रियव्यापाराहारासीं॥२४॥अस्ताव्यस्तकेलाशरीरवेश॥दांताळीपाडिलीवोस॥सोपेंपालटेकेश॥धाकेंसीसकांपत॥२५
 ॥शरीरजरकसीक्षीण॥तरीविषयावस्थाअतिगहन॥चिंत्ताअनिवारदारुण॥तृष्णाअपूर्णसर्वदा॥२६॥तेजसांडूनिजायनयना॥टाळींप
 डोनिठातीकाना॥मुखीलागेचोरपान्हा॥तरिदेहाभिमानावाटवी॥२७॥जरापावलियानिजसंधी॥अनिवारयेतीआधीव्याधी॥माहामो
 हेंव्यापिजेबुद्धी॥विवेकविशुद्धीबुडाला॥२८॥पायांपडेवेगडी॥आधारटेकणलांकुडी॥त्वचालफलफीजडलेंगाडी॥हालहोंटाचीजोडीउं
 दिरप्राय॥२९॥डोळांचिपडींतोंडभरे॥नाकींचीलोळीबोटींउतरे॥मुखीचेलाळेचियाधारे॥थिबधिजेउरेंचिकटोनी॥३०॥चुंबनलागेना
 तोंडाप्रती॥तांथुंकाह्मणोनिदूरपळती॥उसंतनाहीरवोकल्याहातीं॥स्वासकासउटतीअनिवार॥३१॥शरीरांयंरकंपडती॥तरिदेहाभि
 मानट्टपोटी॥अवघ्यांतेंह्मणेंधाकुटी॥सांगेजुनाटगोष्टीमोटमोट्या॥३२॥अधोवाताचेंवावरण॥अनिवारसुटेजाण॥जीवेजितांविटं
 बण॥हेजराजाणआठवी॥३३॥जेवेंसुईमार्गेदोराजाण॥तेविंजरेसवेंअसेमरण॥जराशरीरंपाडीक्षीण॥तंववाजेनिशाणमृत्कचें
 ॥३४॥देहच्यातुटल्यानाडी॥वाचाहोंलागेबोबडी॥तरीदेहाचीधरीगोडी॥अधिकआवडीरुत्रीपुत्रांची॥३५॥मजमार्गेहेअनार्थें
 कोणसांभाळीलयातें॥पोटिसिधरोनित्यातें॥रडेबहुतेंआक्रोशें॥३६॥द्रव्यलोभअतिकठिण॥अंतीनवेंचीआपण॥दूरिकरू
 निइतरजन॥सांगेउणरवूणटेव्याची॥३७॥नवलवासनाविंदाण॥विसरोनदेहाचेंस्मरण॥सर्वस्वेंजेपरिजेआठवण॥तें
 चिआपणट्टहोय॥३८॥यादेहाचीनिःशेषआठवण॥तेनाठवणेंसवेंचिजाण॥चेतनांसहितजायप्राण॥यानावमरणदे
 हाचें॥३९॥एवंगभादिमरणांत॥यादेहींच्यानवअवस्था॥येथआत्म्याचीअलिप्तता॥स्वभावतादेहासी॥४०॥देहअवस्थावि
 कारवंता॥आत्माअस्थिसविकारता॥ह्मणसीदेहविकाराजडता॥यासिविकारताघडेकवीं॥४१॥सूर्यथापटूनिजन॥कदानुटवीआ

पण॥ तोप्रकाशतांचिजाण॥ सहजें जनचेतवी॥ ४२॥ त्याजनाचीकर्मकर्तव्यता॥ सूर्याआंगांनलगेसर्वथा॥ तेविंप्रकाशोनिवका
रता॥ अलिप्तत्वतानिजात्मा॥ ४३॥ झालियासूर्यकीरणप्राप्त॥ जेविंअग्निसर्वेसूर्यकांत॥ तेणेंयागकांदाहहोत॥ त्याकर्मनीतसू
र्यजैसा॥ ४४॥ तेविंचित्तकाशेंमन॥ श्रुभाशुभकर्मकरीजाण॥ त्यामनोविकाराचिद्धान॥ अलिप्तजाणनिजात्मा॥ ४५॥ येथमनो
कृतविकारपूर्ण॥ मनोकृतकर्माकर्मजाण॥ मनोकृतजन्ममरण॥ स्वर्गनर्कगमनमनोकृत॥ ४६॥ मनोकृतलक्षालक्ष॥ मनोकृत
बंधमोक्ष॥ तेंचनिरूपणप्रत्यक्ष॥ श्रीकृष्णअध्यक्षसंगत॥ ४७॥ ॥ श्लो॥ एतामनोरथमयात्युन्यस्योच्चावचास्तनू॥ गुणसं
गादुपादनेक्वचित्कश्चिज्जहातिच॥ ४७॥ ॥ टी॥ संसारविकाराचेंमान॥ अभिमानयुक्तकरिमन॥ स्वर्गनर्कगमनागमन॥ देहा
भिमानभोगवी॥ ४८॥ आत्मायाहूनिसहजेंभिन्न॥ चिन्मात्रेंकचिद्द्वन॥ तेथआतळांनशकंमन॥ शुद्धिअभिमानअसेना॥ ४९
॥ मनअभिमानप्रसवेमाया॥ अभिमानेंगुणआणिलेआया॥ गुणीमायिककेलीकाया॥ विकारसामग्रीयासमवेत॥ ५०॥ जै
शीदेहापाशींछाया॥ तैशीस्वरूपांमिथ्यामाया॥ जेथजन्ममरणेंसिकाया॥ रिगावयाटागोनाही॥ ५१॥ आत्माशुद्धकायाम
लिन॥ कायाजडआत्माचिद्द्वन॥ अजअव्ययआत्मापरिपूर्ण॥ जन्ममरणदेहासी॥ ५२॥ तिनीगुणतिनीअवस्था॥ कार्यकर्म
अहंकर्ता॥ हेंदेहाभिमानाचेमाथां॥ आत्मासर्वथाअलिप्त॥ ५३॥ यापरिविकारांहून॥ आत्माचिद्रुपेंसहजभिन्न॥ ह्याण
शीजीवासदेहाभिमान॥ तेंहिकथनअवधारीं॥ ५४॥ जीवअलिप्तमायागुणी॥ ऐकसांगेनतेकाहाणी॥ स्फटिकठेविजेजै
शावणीं॥ तद्रूपपणींतोभासे॥ ५५॥ होकांतद्रूपपणेंहृदिसतां॥ स्फटिकअलिप्तानजशुद्धता॥ तेंविंसत्वाद्गुणांक्रडतां॥ जा
वतत्वताअलिप्त॥ ५६॥ स्फटिककाजळींदसेकाळा॥ परितोकाळेपणावेगळा॥ तेवित्तमोगुणेंजीउमैला॥ दिसोनिनिराळानमेंसी॥
५७॥ स्फटिकआरक्तीआरक्तकिळा॥ दिसोनआरक्ततेवेगळा॥ तेविरजोगुणेंराजसलीला॥ भोगुनिवंगळाजीवात्मा॥ ५८॥ स्फटिकश्व

तवर्णीं दिसे श्वेत ॥ परितो श्वेत पणा अलि स ॥ ते विं सत्वीं दिसे ज्ञान वंत ॥ गुण ज्ञाना ती त जी वात्मा ॥ ५९ ॥ त्रि गुण गुणों सि अलि सता ॥ दा विली
 जी वशि वा चित त्वता ॥ दे हीं असो नि निः संग ता ॥ ऐ क आ तां सां गे न ॥ ६० ॥ जे वीं घटा मा जी ल जी वन ॥ घटीं चंद्र बिंब आ णी जा ण ॥ ते विं शु-
 सि जी व पण ॥ दे हा भि मा न दे हीं दि से ॥ ६१ ॥ घट न श्रु त्वे बिं ब नि श्रु त्व ॥ घट चं च क त्वे तें चं च क ॥ ते विं दे हा च्या अव र था स क क ॥ मा नी के
 व क जी वा त्मा ॥ ६२ ॥ घटीं का ल विल्या अं ज न ॥ तं रि तें का कें हो य जी व न ॥ परि बिं ब प्र ति बिं बा जा ण ॥ का क प ण ला गे ना ॥ ६३ ॥ ते विं दे हा ची
 स्रु र व दुः ख क था ॥ कां पा प पु ण्या दि से व र्त्ता ॥ ना ही जी व शि वा च्या मा था ॥ दे ह अ हं ता ते भो गी ॥ ६४ ॥ ये घटीं चें ज क ते घटीं भ रित ॥ चंद्र
 बिं ब अ से त्या हि आं त ॥ ते वि या दे ही चा त्या दे हीं जा त ॥ जी वा त्मा ह्म ण त या हे तु ॥ ६५ ॥ चंद्र ग ग नि अ लि स अ से ॥ तो धि थ्या प्र ति बिं बें घटीं
 भा से ॥ ते विं व रू व रू त्वे सा व का शें ॥ जी उं हें पि से दे हा त्म ता ॥ ६६ ॥ त्रि गुण गुणीं गु णा ति त ॥ दे हीं दे ह सं गा अ लि स ॥ जी व शि व दो नी
 ये थ ॥ तु ज म्या सा यं त दा र व लि लें ॥ ६७ ॥ हें ने णो नि यां स म स्त ॥ दे हा त्म वा दें जा हा ले भ्रां त ॥ स्व र्ग न र का दि आ व र्ते ॥ यो नी भो ग वी त अ
 भि मा न ॥ ६८ ॥ द्वि ज दे ह आ रं भू नि ये थ ॥ पर मे ष्ठी दे ह पर्यं त ॥ स्व र्ग स्रु र व दे हे स म स्त ॥ भो ग वी नि श्रि त पु ण्या भि मा न ॥ ६९ ॥ या हु नि यां
 अधो मु र व ये थ ॥ द्वि ज त्वा हू नि स्वा क ते जा त ॥ ना ना दुः ख यो नी भो ग वी त ॥ जा ण नि श्रि त पा पा भि मा न ॥ ७० ॥ ये थ पा प पु ण्य क र्मा च र
 ण ॥ तें वा टा वि ता हे ज न्म म र ण ॥ यां त वि र क्ता स मा ग्य जा ण ॥ ज न्म म र ण छे द क ॥ ७१ ॥ ज्या सि नि क्काम पु ण्या चि या को डी ॥ जि हीं-
 स्व ध र्म जो ड ला जो डी ॥ त्या सि भू त द या गा टी ॥ जा ची आव डी द्वि ज भ ज नीं ॥ ७२ ॥ जे आं हं से सि आ धि वा स ॥ ज्या चें द्रै त पै र म मा
 न स ॥ जे सा रा सा र रा ज हं स ॥ ज न्म म र णा चा त्रा स घे त ला दे हीं ॥ ७३ ॥ जे उ प नि ष दार्थ चा त क ॥ जे जी व ज न का चे शो ध क ॥ जे नि जा त्म
 त्व सा ध क ॥ जे वि श्वा रू क मा वा र्थी ॥ ७४ ॥ ज्या सि सं त च र णां स द्रा वो ॥ जे गुरु व च नीं वि क ले पा ह हो ॥ त्या सि दे हीं वि दो ह भा वो ॥ म ल्ल पे पा हा
 हो पा व ती ॥ ५७५ ॥ ते हीं नि ज नो धे दे हा ची बे डी ॥ तो हू नि ज न्म म र णा ची क डी ॥ उ भ र्ते नि सा यु ज्या ची गु डी ॥ परा पर थ डी पा व ले ॥ ७५ ॥ त्या

सिसंसारचें आवर्त्त ॥ सर्वथा गेले नलगत ॥ जे विंबुडण्याचा रांकेत ॥ नृगिजि कांशान्त असेना ॥ ७७ ॥ ऐसे पाप पुरुष येथ ॥ संसारीनां गाबहुत
 ॥ हिंडतां अवघ्या जगांत ॥ एकादा कदाचित् देखिजे ॥ ७८ ॥ असो देखिल्या ही त्यानें ॥ कोण आहे ओळखतें ॥ उद्वाजाण निश्चितें ॥ आत्मा येथ दिसे
 ना ॥ ७९ ॥ जरी निकट भेटला ज्ञाता ॥ त्याचा देहे देखिजे वर्त्तता ॥ परिभ्रमारी लज्जात्मता ॥ ना दिसे सर्वथा कोणासी ॥ ८० ॥ आत्मा गेला आत्मा ह्मणती ॥
 शेरवीं येणें जाणें न देखती ॥ तेच विषयींची उपपत्ती ॥ स्वयें श्रीपती सांगत ॥ ८१ ॥ ॥ श्लो ॥ आत्मनः पि नृपुत्राभ्यामनुमेयो भवप्ययं ॥ न भवा-
 प्ययवस्तु नाम भिजो ह्यलक्षणः ॥ ४८ ॥ ॥ टी ॥ ह्मणती पित्याचा आत्मा गेला ॥ चालागां पितृ देहनाशला ॥ परिपेल तो आत्मा गेला ॥ ऐ-
 साना ही देखिला कोणी ही ॥ ८२ ॥ ह्मणती पुत्र जन्म आत्मा सिजन्म ॥ करितां पुत्राचें जात कर्म ॥ देखिजे देहाचा संपन्न ॥ आत्मा दुर्गम दिसे
 ना ॥ ८३ ॥ येथ आत्मा सियेणें जाणें ॥ सर्वथाना हीं पूर्णपणें ॥ देहासी चिजन्म मरणें ॥ येणें जाणें दृष्टांतें ॥ ८४ ॥ प्रत्यक्ष देहासि जन्मनाश ॥ आ-
 त्मा साक्षी त्वें अविनाश ॥ योचि अर्थी विषद विलास ॥ स्वयें तू षड्केश सांगत ॥ ८५ ॥ ॥ श्लो ॥ तरो वज्रि विपाकाभ्यां यो विद्वान् जन्मसंयमौ
 ॥ तयोर्विलक्षणो द्रष्टा एव द्रष्टा तनोः पृथक् ॥ ४९ ॥ ॥ टी ॥ बीज परिपाकें वाटलें दृष्टीं ॥ पर्वत त्या वृक्षाचा साक्षी ॥ तो पर्वत रक्षछे दनेन छे-
 दुःखी ॥ ते विंद्रष्टा साक्षी देहमात्रासी ॥ ते देह धर्म नलगती द्रष्ट्यासी ॥ तो देही असो निवि देहवासी ॥ भवबंध त्या-
 सी स्पर्शना ॥ ८७ ॥ हा अर्थ नेणोनि आवेकी ॥ अति बद्ध जाले ये लोकीं ॥ तोचि अर्थ पांच श्लोकीं ॥ श्रीकृष्ण स्वमुखें सांगत ॥ ८८ ॥ ॥
 श्लो ॥ प्रकृतेरेवमात्मानमविविच्या बुधः पुमान् ॥ तत्वेन स्पर्शसंभूदः संसारं प्रतिपद्यते ॥ ५० ॥ ॥ टी ॥ कर्म कर्मकर्तृपण ॥ आत्मा
 सिसर्वथाना हीं जाण ॥ योचि अर्थीचें निरूपण ॥ मागां संपूर्ण सांगितलें ॥ ८९ ॥ आत्माना तळेति न्हि गुण ॥ देही देहातीत जाण ॥ प्रकृति हून पुरुष भिन्न
 हें निजात्मज्ञान जो नेणे ॥ ९० ॥ तोचि संसाराचा आपण ॥ घरजां वर्द झाला जाण ॥ देहाभिमानाभिसंपूर्ण ॥ एकात्मपण मांडिलें ॥ ९१ ॥ विषय भोग तोचि
 पुरुषार्थ ॥ ऐसें मानूनि यां निश्चित ॥ श्रमाशुभकर्म येथ ॥ भोगवीत नाना योनी ॥ ९२ ॥ विषय भोग अभिमानें जाण ॥ पुढती जन्म पुढती मर ॥ ना

नायोनी आवर्तन ॥ देहाभिमानभोगवी ॥ ९३ ॥ तें नाना योनी गर्भ दुःख ॥ देहाभिमानें भोगिती मूर्ख ॥ तें चि नाना तत्वाचें रूपक ॥ यदुनायक सांगत
 ॥ ९४ ॥ ॥ श्लो ॥ सत्वसंगादृषीन्देवानुरजसास्फुरमानुषान् ॥ तमसाभूततिर्यक्तं भ्यामितोयातिकर्माभिः ॥ ५३ ॥ ॥ टी ॥ देहाभिमानाच ये स्थिती
 ॥ त्रिगुणगुणाचीं कर्मे होती ॥ तें पणें विविध संसार प्राप्ती ॥ ऐकनिश्चिती उद्धवा ॥ ९५ ॥ न करितां कृष्णार्पण ॥ सात्विक कर्म कीजे आपण
 ॥ तें पणें क्षोभें सत्वगुण ॥ उत्तम देह जाण उपजवी ॥ ९६ ॥ सत्वान्या अति उत्कर्ष गती ॥ देव ऋषी ब्रह्म ऋषी होती ॥ सत्वान्या सम साम्य स्थि
 ती ॥ कल्यायुजन्मती अजान बाहे ॥ ९७ ॥ सत्वगुणें क्रिया युक्त ॥ स्वर्गा देव होती सत्वस्थ ॥ भोग क्षयें अधः पात ॥ यायोनी तजनी तसत्व
 गुणें ॥ ९८ ॥ आश्रु निराज सगुण ॥ करितां राजस कर्माचरण ॥ तें पणें क्षोभ लारजो गुण ॥ योनी कोण कोण उपजवी ॥ ९९ ॥ राजस कर्म ब्र
 ह्मां अर्पित ॥ तें देव हि भगवद्भक्त होती ॥ जेरज उत्कर्ष भोग वांछिती ॥ ते अस्फुर होती महायां दे ॥ १०० ॥ रजो गुणें स्व कर्माचरण ॥ तें पणें क
 र्मे जन्मती ब्राह्मण ॥ रजतार्तभ्यं जाण ॥ चारी वर्ण जन्मती ॥ १०१ ॥ तामसाचें संगती जाण ॥ करितां तमिष्ट कर्माचरण ॥ तें पणें क्षोभ लारजो तमो
 गुण ॥ तानीच योनी दारुण उपजवी ॥ १०२ ॥ भूत प्रेत पिशाचक ॥ तीर्यक योनी असंख्य ॥ वृक्ष पर्वत पाषाण देव ॥ यायोनी अनेक भोगवी
 ॥ १०३ ॥ ॥ आशंका ॥ ॥ कर्म त्रिगुणात्मक साचार ॥ परी फळ कर्म भोक्ता ईश्वर ॥ हावे दशास्त्रें विचार ॥ केलानिधीरतु हीं ही ॥ १०४ ॥ देह
 साक्षि त्वें आत्मानिराळा ॥ ऐसागत श्लोकीं केलानिर्वाळा ॥ जें कर्म फळ भोक्ता कर्मावेगळा ॥ तें कर्म फळा केविं भोगी ॥ १०५ ॥ ऐसें आशंके
 चें अंतर ॥ जाणो नियां शारंग धर ॥ तेचि अर्थीचें उन्नर ॥ विषद साचार सांगत ॥ १०६ ॥ ॥ श्लोक ॥ नृत्यतो गायतः पश्यन् यथै
 वानु करोति तान् ॥ एवं बुद्धी गुणान्पश्यन् न नीहोष्यनु कार्यते ॥ ५२ ॥ ॥ टी ॥ कळकुवाल सभानायक ॥ त्या पुढें रंग होनां कोतुक ॥ गा
 त्या नाच त्याचे ताल थाक ॥ स्वयें देख अनुकरें ॥ १०७ ॥ सभे सिवें सत्यानिश्चळ ॥ रंगांच्या अनुकरें थाकताळा ॥ तेविं प्रकृती पुरुष वेगळा ॥ तो प्रकृतीची
 लीला अनुकरें ॥ १०८ ॥ तेंचि अनुकार क्षणशीकें सें ॥ प्रकृतिकेवळ जडां शें ॥ जाणपण आत्मासि असे ॥ येणें विन्यासें भोक्ता ह्यणती ॥ १०९ ॥ ॥ आ

शंका॥ ॥प्रकृतिछंदेंअनुकारता॥गुणकर्माचाफळभोग्ता॥आत्माआलाजेंतत्वता॥तोंनित्यमुक्तताभंगली॥१०॥जोकरीकर्मफळस्वाद
 न॥त्यासिलगोकर्मबंधन॥कर्मास्तवजन्ममरण॥आत्म्यासिजाणलागलें॥११॥नित्यमुक्तअविकारी॥यागोष्टीराहिल्यादुरी॥आत्मात्या
 लासंसारी॥गुणविकारीअतिबद्ध॥१२॥उद्धवातुंऐसऐशी॥आशंकाझणीपरिशी॥आत्माअलिसगुणकर्मासी॥दृष्टांतेंसहरिसांगे॥१३
 ॥ ॥श्लो॥यथाऽप्रसायचलतातरवोऽपिचलाइव॥चक्षुषाऽप्याप्यमाणेनदृश्यतेऽप्यमतीवभूः॥५३॥ ॥टी॥जोविगंगातिरीचेंताकूं
 ॥जळींवाहातांदेखनरु॥तेविमायागुणअचुकारू॥मासेविकारूआत्मन्वी॥१४॥ज्याचेडोळांभवंडीसबळ॥तोभवंतोंदेखेभूमंडळ॥तेवि
 मायिकविकारमाळ॥मिथ्याकेवळआत्म्यासी॥१५॥जोअश्वारूढहोऊनिपाहे॥जळींप्रवाहासन्मुखराहे॥तोदेखेमीजळींप्रवाहें॥ऐसा
 मिथ्याहोयेअनुभऊ॥१६॥तेविआत्मानित्यनिर्विकार॥तेथमायायागुणगंसार॥कल्पनायेगेंसाचार॥मानितीनरमनोमय॥१७॥आ
 ब्रह्मस्तंभपर्यंत॥नानायोनीविकारवंत॥कर्मक्रियाफळभोगयेथ॥जाणानिश्चितमनोजन्य॥१८॥ऐसेंसांगताहरिसांवळा॥तेणेंउल्हा
 सउद्धवजिवाला॥तथाआनंदाच्याकड्लाळां॥उद्धवचिलीलापोरित॥१९॥निववावयाउद्धवाचाताप॥स्वयेसांगेतोविश्वतोमुख॥जेणें
 उद्धवाबहुंहरख॥तेचिथ्रीकृष्णादेखसांगतसे॥२०॥ ॥श्लो॥यथामनोरथधियोविषयानुभवोभूषा॥स्वमदृष्टाश्चदाशार्हतथासंसार
 आत्मनः॥५४॥ ॥टी॥आत्मानित्यमुक्तअविकारी॥तोसंकल्प्यंकीजेविकारी॥असंसारीपरीसंसारी॥मनोविकारीमानिजे॥२१॥ऐसेंदुज
 यावीणकाहीं॥कथावार्तासांगतानाहीं॥एकथोतादुसरावक्तापाहीं॥यालागींयेहउपायें॥२२॥जेविंयेकटाक्रमेनापंथ॥मीराजाहाकरी
 मनोरथ॥परचंककल्पूनितेथ॥होयउद्यतयुद्धासी॥२३॥तोयुद्धअवेशकडकडाट॥तेणेंसत्राणेंउडउद्धट॥अडखळनिआदळेपोट॥
 ह्यणेमीघायवटपाडलोंकीं॥२४॥मिथ्याफ्रमंपडलाभुली॥चालतांचालतांभृगजळीं॥उतरावयापैलतिरीं॥बुडीचिहळीदेतसे॥२५
 ॥गंधर्वनगरींप्रचंड॥माहड्यासोपेउदंड॥क्षणाभाजीविरसचंड॥वातवितंडकरीनिर्वीळा॥२६॥तेविंसंसारहाकल्पनिक॥ते-

थीलसुखआणिदुःख॥ मिथ्याकेवलमायिक॥ जाणनिष्टं कनिजभक्ता॥ २७॥ दाशार्हवंशजिन्मलासी॥ तूउत्तमदशापावलासी॥
 ॥यालार्गिह्मणेक्कपीकेशी॥ उद्धवाशिदावाह॥ २८॥ जंविर्कास्वप्नभोगजाण॥ स्वप्नीसत्यमानीआपण॥ तेनिंसंसारहादीर्घस्वप्न॥
 मायिकजाणामिथ्यत्वं॥ २९॥ जागाझालियास्वप्नवृथा॥ निरहंकारीसंसारमिथ्या॥ हेब्रह्मज्ञानाचीमुख्यकथा॥ जाणतत्वताउद्धवा॥
 ३०॥ संसारतोकल्पनामात्र॥ आत्मानिर्विकारचिन्मात्र॥ जेविंघृगजळभरीभास्कर॥ तेविसंसारकरीआत्मा॥ ३१॥ उद्धवातूह्मणशी-
 आतां॥ ऐकतांतुझेपुरवींचीकथा॥ संसारमिथ्यासमस्ता॥ तरीसाधनावस्थाकांसोसावी॥ ३२॥ जेविंवंध्यापुत्राचेंलग्न॥ करावयाकोणी
 नकरीयत्न॥ कांमृगजळांबांधोनिधरण॥ पाटजाणकोणीकादीना॥ ३३॥ तेविंमिथ्यासंसारबंधन॥ तेथश्रवणमननचिंतन॥ विवेकवै-
 राग्यज्ञानध्यान॥ वृथाकांजनसोसिती॥ ३४॥ उद्धवाबागुलाचेंभयरखोटें॥ परिबाळकासिसत्यवाटे॥ तेविंमिथ्यासंसारकचाटें॥ जीवीं
 प्रगटेबद्धता॥ ३५॥ तेचिअर्थींचाहृष्टांत॥ स्वयंश्रीकृष्णासांगत॥ मिथ्यासंसारीकयेथ॥ फ्रमेंबाधीतफ्रांतासी॥ ३६॥ ॥श्लो॥अ-
 र्थैस्त्विद्यमानेर्गपसंस्मृतिर्नानवर्तते॥ ध्यायतोविषयानस्यस्वप्नेऽनर्थागमोयथा॥ ५५॥ ॥टी॥विचारेंपाहातांमिथ्यास्वप्न॥ तेथिल
 विषयसेवन॥ सुखदुःखेबाधीगहन॥ एकलक्षणतयाचें॥ ३७॥ स्वप्नीराजलाभसन्मान॥ तेणेंसुखेंओसंडेआपण॥ कांझालियाध-
 नहरण॥ तेणेंदुःखेंदारुणआक्रंदे॥ ३८॥ त्यासिजागेंनकरितां॥ स्वप्नसुखदुःखबाधकता॥ निवर्तनासर्वथा॥ जाणतत्वताउद्धवा॥ ३९॥
 तेविंविषयासक्तजन॥ ज्यासिअखंडविषयध्यान॥ ज्याचेंविषयींसदांमन॥ देहाभिमानगोंवित॥ ४०॥ तयासिदेखावयाउपायो॥ जया-
 विषयासक्तीहोयचावो॥ येचिअर्थींचाहृष्टांतपाहाहो॥ स्वयेंसांगेदेवोउद्धवासी॥ ४१॥ नकरितांश्रवणमनन॥ नसाधितांविवेकज्ञान॥
 नधरितांचैराग्यपूर्णा॥ भवभयजाणतुटेना॥ ४२॥ संसारमिथ्यातोंडेंहणतां॥ नतुटेसुखदुःखभवव्यथा॥ जन्ममरणादिवस्था
 ॥अहंममतासुटेना॥ ४३॥ ऐसेजेअज्ञानजन॥ तोंहअवश्यकरावेंसाधन॥ विवेकैचैराग्यधरितांपूर्णा॥ भवबंधननिवारे॥ ४४॥

यालागीं उद्वाजाण॥ सकळ साधनाचें कारण॥ जेणें हाताचढे ब्रह्म ज्ञान॥ तें वैराग्य पूर्ण साधावें॥ ४५॥ एक विरक्तीची मागी॥ जैशी
 धडधडीत आगी॥ तें से वैराग्य व्हावें आंगी॥ तें ग्रामी लागीं अधिकारू॥ ४६॥ ऐसे मुमुक्षु जे पुरते॥ परम रूप चे निहातें॥ सद्गुरु त्या
 पटोनि ज्यातें॥ करी अहै तें जागृत॥ ४७॥ ज्यासि देहादि भेद पुष्टी॥ मिथ्या माया गुण त्रिपुटी॥ ब्रह्म नदें कों दली सृष्टी॥ स्वप्न वत दृष्टी
 संसारू॥ ४८॥ येव्हडी ही परम प्राप्ती॥ वैराग्य विवेकें चढे हाती॥ तें चि वैराग्य उद्वापती॥ स्वयं श्रापती सांगत॥ ४९॥ ॥ श्लो०
 ॥ तस्मादुद्भव मा भुंक्ष्व विषयानसदिंद्रियैः॥ आत्माग्रहणा नर्भातं पश्य वैकल्पितं भ्रमं॥ ५०॥ ॥ टी०॥ विषयांची जे आसक्ती॥
 ते बाधक परमार्थ प्राप्ती॥ विषय सांडीं सांडीं निश्चिती॥ परतो निहातीं नातळे॥ ५१॥ आसक्ती रक्ती इंद्रिय योग॥ अतिलालुष्य वि
 षय भोग॥ तोचि मुरव्य त्वें भव रोग॥ या लागीं त्याग करावा॥ ५२॥ विरवें रांधिलें पक्वान्न॥ तें ग्रामाचें हारि प्राण॥ विष एकदां मारि
 जाण॥ विषय पुनः पुनः सारक॥ ५३॥ ह्मणसी प्रारब्ध भोग येती॥ तें त्यागिले कें विजाती॥ विषय त्यागाची युक्ती॥ वैराग्य स्थिती घ
 डे के विं॥ ५४॥ प्रारब्धें विषय भोग येती॥ ते साधका दुःस्वरूप होती॥ वणवां मृगें आहाळती॥ तें शीं स्थिती भोगणें॥ ५५॥ व्याघ्र मु
 खें सांपडे गाये॥ तें साभोगी चरफटीत जाये॥ ऐसें निअनुतापें पाहे॥ वैराग्य होय अनिवार॥ ५६॥ वैराग्य जालिया धडफुडें॥ सद्गु
 रुरूपा हाताचढे॥ तेणें गुरु रूपा उजिये दें॥ संसार उडें दें देसी॥ ५७॥ झालिया गुरु रूपा सक्रम॥ सर्वत्र सावे परब्रह्म॥ तेथ जन्म मरण केंचें क
 र्म॥ भव भ्रम असेना॥ ५८॥ तेथ वाती लाडनि पाहातां॥ संसार दिसेना मागुता॥ जेवीं निभ्रमें पाहो जातां॥ नलगे हातार जुसर्प॥ ५९॥ भ
 वंडिचे निवेग वडो॥ भिंगोरी निट उभी दिसे॥ ते विभ्रमाचे निअवेडो॥ संसार भासे सत्य त्वें॥ ६०॥ कवळ जांनि बीड भ्रम॥ संसार हंत्याचें
 नाम॥ येव्हवीं निरखीळ परब्रह्म॥ तेथ जन्म कर्म असेना॥ ६१॥ ऐसें जरी झालें ब्रह्म ज्ञान॥ तरी प्रारब्ध भोगावें गाजाण॥ जेविकुल्लाळ भांडे ने आपण
 परिचक्र भ्रमण राहेना॥ ६२॥ वृक्ष समूळ उडल्या जाण॥ उपडितां न पेचे सार्द्रपण॥ तो वें होतो चि ब्रह्म ज्ञान॥ प्रारब्ध जाण सोडीना॥ ६३॥

त्याप्रारब्धाचियेगती॥विषयभोगजरीयेती॥तेथउपावोनकरावानिवृत्ती॥निजशांतीसाहावे॥६३॥विषयभोगआलियाहिजाण॥निजशांती
 धरोनिसंपूर्ण॥सुरवेवर्ततीसाधूजन॥विवेकसंपन्नक्षमावंत॥६४॥हाताआलियानिजशांती॥संसारबापुडातोकिती॥तेचिशांतिचीस्थिती॥स्व
 येच्योपतीसांगत॥६५॥निजशांतीचेकल्याण॥जेणेंजीवपावेसमाधान॥तेंआतगोडनिरूपण॥दोश्लोकीश्रीकृष्णासांगत॥६६॥ ॥श्लो०॥
 क्षिप्तोऽवमानितोऽसद्वीःप्रलब्धोऽसूयितोऽथवा॥ताडितःसन्निबद्धोवावृत्यावापरिहापितः॥५७॥निष्ठितामूत्रितोवाऽज्ञैबहुधैवंप्रकंपितः॥श्रेय
 स्कामःकृच्छ्रगतआत्मनात्मानमुद्धरेत्॥५८॥ ॥टी०॥देहाभिमानितामसजन॥अतिदुष्टजेदुर्जन॥तिहासाधूसिकरितांछळण॥शांतीस्तवस
 ज्ञनकोधानवृत्ती॥६७॥अल्यउपद्रवींजाण॥नयेतीकोधासज्ञान॥तेंसेनचेअतिनिर्वाण॥पडादारूणाकरितांही॥६८॥कायिकवार्त्ताकमान
 सिक॥त्रिविधपीडादेतांदेख॥साधूनिजशांतीनेटक॥जाणोनिविवेकतेसाहाती॥६९॥उजूबोलतांशुद्धयुक्ती॥आक्षेपूनिहेडाविती॥झडका
 उनियांनिर्भिछिती॥अपमानितीसंसेसी॥७०॥शब्दांशब्दानेंकरूनिछळ॥क्षणातीदुष्टदुर्जनदुःशिक्ष॥अपवित्रअमंगळ॥नष्टचांडाळ
 हाएक॥७१॥ऐशादुर्जनच्यादुष्टोक्ती॥साधुसाहेनिजशांती॥तिशांतिचीरूपपत्ती॥विवेकस्थितीअवधारीं॥७२॥पराचीजिव्हाहोंटहाळती॥
 माझाआंगांतेनरुपती॥यालार्गीकोधनयेचिती॥निजशांतीढळेना॥७३॥संसेसिसन्मानेंपूजितां॥लोटीनिघातलारवालता॥हाणोनियाचर
 णघाता॥नेलापरताअपमानें॥७४॥सन्मानेंजेथपूजूनंती॥तेथकेवळअसेक्षिती॥अपमानेंजेथलोटी॥तेथहीक्षितीतेचिपें॥७५॥येथमा
 नआणिअपमान॥कल्पनामनाचीजाण॥ऐसेनिविवेकेंसज्जन॥द्वेषिनाजननिजशांती॥७६॥प्रलोभूनानायुक्ती॥धनठकडनियांनिर्भि
 छिती॥लोभकेवळअधःपाती॥त्यांचीनिवृत्तिजिहींकेली॥७७॥त्यांसिनिंदितांचिजाण॥दोषीहोईजेआपण॥यालार्गीकोधा
 नयेमन॥शांतिसंपूर्णढळेना॥७८॥शुद्धबोलतीशास्त्रार्थ॥अर्थिततकाअनर्थ॥त्याअनर्थाजोकरीनिवृत्त॥त्यातेंद्वेषीततेभूरवे॥
 ७९॥सहुणीदोषआरोपिती॥नानापरिनिंदाकरिती॥तेणेंहीतमानितचिती॥तारकनिश्चितीहेमाझे॥८०॥मातेचेजेकरतळ॥तेवरीवरी

साकितोवात्यमळ॥ जेजनकमाझेवेनळ॥ सवात्यमळसकळजिह्वायेधुती॥ ८५॥ ऐश्यांचेकरितांछळण॥ हितासनाडजेआपण॥ कोणा
 चेनबोलेंदोषगुण॥ तेणेंशांतिजाणयांरावे॥ ८६॥ जेणेंचालेजाविकास्थिती॥ धनधान्यसंव्रवृत्ती॥ छळंबळंहरोननेती॥ तेणेंहिचिन्ताक्षो-
 भचुपजे॥ ८७॥ येथलाभलाभदेवाधिन॥ त्यासिदेतेंघेतेंतेचिजाण॥ यालागींदोषनाजन॥ शांतिचागुणनसांडी॥ ८८॥ रत्तिघेउनउगेनसती॥
 अन्यायीह्मणोनित्यांधिती॥ एकतांडावरीयुंकिती॥ एकमाथांमुततीअतिदुष्ट॥ ८९॥ एकताडितीपाडिती॥ एकनानापरीगांजिती॥ तरीआंगा
 चीदळेनाशांती॥ विवेकसांगातीसज्जन॥ ९०॥ थुकाआणिजेमूत॥ तेंदेहाचिमाजीउपजत॥ देहाचेंदेहासलागत॥ क्षोभतेथकोणमानी॥
 ९१॥ थुकाआणिजेमूत॥ देहांउपजेदेहाचेंआपत्य॥ देहाचेंदेहावरिखेळत॥ दुःखतेथकोणाचें॥ ९२॥ धरितांमारितांमारितांह्मणेदेख
 ॥ देहोतितकापंचभौतिक॥ मारितामारिजतांदानीएक॥ कोणोचेंदुःखकोणासी॥ ९३॥ ऐशीसवियेकेंज्यासिशांती॥ चारीमुक्तीत्याच्या
 दासीहोती॥ त्याचाआंकलासीश्रीपती॥ यावरीपासीतेकायी॥ ९४॥ तेथकेवळजोमोक्षार्थी॥ तेणेंसर्वस्वंपालावीशांती॥ तेदुःखसाग
 रावर्त्ती॥ होयतास्तीसरवरूप॥ ९५॥ वैराग्ययोगज्ञानध्यान॥ त्याचेंफलतेंशांतीजाण॥ तेशांतीसाधुनिसंपूर्ण॥ आपणियाआप
 णउद्धरिती॥ ९६॥ यालागींरुद्धवाजाण॥ साहोनिद्वंद्वाचेंकाठिण्य॥ शांतिसाधुनिसंपूर्ण॥ ब्रह्मपरिपूर्णपावावें॥ ९७॥ पूर्णब्रह्मपाव
 ल्यापाटी॥ जन्ममरणाचीरबुटेगोटी॥ परमानंदंपडेमिटी॥ भवभयाचीनुटीतेंहोय॥ ९८॥ ऐकोनिश्रीकृष्णाचेबोला॥ उद्धवअत्यं
 तचाकाटला॥ द्दंद्वाधजोएकिला॥ तोनवचेंसाहलाआह्मासी॥ ९९॥ ऐकिल्यानाहीयेशांतिच्यागोष्टी॥ माकेविंदेखजेळदृष्टी
 ॥ ऐशीशांतीज्याचापोटी॥ तोपुरुषसृष्टीनसेल॥ १००॥ मार्गेऐकिलीनादेखिली॥ ऐशीशांतीत्याकेंचीकाटिली॥ हेएक-
 तांतुझीबोली॥ भयेंदचकलीबुद्धिमाझी॥ १०१॥ ऐशीशांतीज्यासिआहे॥ तोमार्गेआलानापुढेंहोये॥ देवोबोलिलानिजनिर्वाहें॥ तेंदुः
 खसहहोयेआह्मासी॥ १०२॥ सागीतलियाद्दंद्वासी॥ तोअतिदुःसहयोगियासी॥ केवेंसाहवतीआह्मासी॥ तेंचदेवासिपूसत॥ १०३॥ ॥

॥ श्लोक ॥ उद्यवउवाच ॥ यथैवमनबुद्धयेयंवदनोवदतांवर ॥ सुदुःसहमिममंन्येआत्मन्यसदतिक्रमं ॥ ५९ ॥ विदुषामपि विश्वात्मन प्रवृत्ति
 हि वलीयसी ॥ ऋतेत्वस्यमनिरतांश्छातांस्तेचरणालयान् ॥ ६० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ जेसांगोंजाणतीवेदशास्त्रार्थ ॥ तेवचेह्यणविनीतनु
 ता ॥ त्यामन्यामंजीतुझींश्रृष्टता ॥ मुरखवेदाचावक्तातूंहोशी ॥ ७०० ॥ शास्त्रेलाहोनितुझीयुक्ती ॥ तुझीतुजप्रतिपादिती ॥ तेपरोक्षवादंथो
 रावती ॥ श्रुतीनेतिनेतिपरतल्या ॥ १ ॥ ऐसोऐशियाअतियुक्ती ॥ उद्येवप्रार्थिलाश्रीपती ॥ हातजोडुनपरमप्रीती ॥ ह्यणेविनंतीअवधारी ॥ २ ॥
 त्यासीवांलतीअतिअगाध ॥ हंबोळणंपरमशक्त्य ॥ माझेबुद्धीसीनयेबोध ॥ पराचेअपराधकोणसाहे ॥ ३ ॥ सोसावेपराचेअपराध ॥ तेही-
 काठणत्वंअतिविरुद्ध ॥ हादुःसहमाहाबोध ॥ कैसेननिर्दहसाहवे ॥ ४ ॥ उत्तमंकेलियाअपराध ॥ कोटिमाजीसाहेएकादा ॥ परीनचाचावि-
 रुद्धवाधा ॥ कोणीएकहीनसाहे ॥ ५ ॥ जाचेंनह्णंवेदुर्शन ॥ त्यासीकरूनयेनमन ॥ त्याचेंमस्तकींवाजतांचरण ॥ साहेलकोणगोविंदा ॥ ६ ॥
 ॥ जाचाभिःशेषजायप्राण ॥ तांचिसाहेहेकंठीण ॥ जाहोयसचेतन ॥ त्यासीसर्वथाजाणनसाहे ॥ ७ ॥ इतरांचीकायशीकथा ॥ सज्जानजे
 कांतलना ॥ तेहीअतिकमूनमाहतीअत्यता ॥ मांअपमानताकोणसाहे ॥ ८ ॥ क्रोधजालाकपिलमहामुनीशी ॥ तेणेभस्मकेलेंसंगरा-
 री ॥ नारंदंकुबेरपुत्राशी ॥ दृष्टत्वाशीअणिलें ॥ ९ ॥ दुर्वासांचीसांगतांगोठी ॥ त्याचीकथाआहेमोठी ॥ कापआळाशृंगीचेपोटी ॥ मेल्यास
 रीसाठांसापिलें ॥ १० ॥ मुरखत्वंशांतीसनकांठिकांशी ॥ दारीआडकाठीकेलीत्याशी ॥ वैकुंठक्षोभुनीआवशी ॥ जयविजयाशींशापीलें ॥
 ॥ ११ ॥ सज्जानानाचींशीस्थिती ॥ माइतरांचीकोणगणती ॥ परापराधसहनशांती ॥ दुर्लभप्रिजगतीगोविंदा ॥ प्रकृतीनिजगुणीसबळ ॥
 तेअत्यंतोभवांतकाल ॥ साधुसज्जनंकवळ ॥ बरीविकळअशांती ॥ १२ ॥ जासीतुझीपूर्णभक्तीजडे ॥ त्याशींत्यातुझीपूर्णरुपाजोडे ॥ जोतु
 झेचरणीअखंडजोडे ॥ त्याशींचघडेहेशांती ॥ १३ ॥ तूंविश्वात्माप्रिजगती ॥ चोरीनचलेतुजप्रती ॥ मजहीहेंदंतसांश्रुती ॥ तूहीश्रीपतीजाण
 शी ॥ १४ ॥ परमपावननिजजांती ॥ अतिनित्यतेअशांती ॥ ऐसंव्याख्यानजेंज्ञांतकांती ॥ तेहीनसाहर्नाहेंद्वाने ॥ १५ ॥ हेंहेदुःसहसर्वाथी ॥

८७
२२

अ
२५

तिथेमाझापाडकिती॥एवंहंसहिष्णतेचीयुक्ती॥मजकृपामूर्तीसांगावी॥१७॥सकलसाधनेंवर्यहोती॥परिहसहिष्णाननेचिर्त्ता॥
 तेभीलाभेंनिजशांती॥ऐशीकृपानिश्चितीकरावी॥१८॥मीशांतीचेंलाभेंकल्याण॥ऐशीकृपाकरावीपरिपूर्ण॥हृणानिधरिलेथ्रीचर
 ण॥उद्धवेआपणनिजभावं॥१९॥ऐकोनीउद्यवाचीविनंती॥संतोषलाकृपामूर्ती॥जेविचातकाचियातृषार्ती॥गर्जेनिभिजगतीनिव
 वीमेघ॥२०॥तेविभक्तवचनासरिसा॥उल्हासलाकृष्णकैरसा॥उद्यवाचियानिजमानसा॥शांतीचाठसाघालील॥२१॥उद्यवप्रश्नचिं
 प्रत्योत्तर॥उदारसंदरगुणगंभीर॥उघडोनीशांतीचेंभांडार॥स्वयंसारगधरसांगेल॥२२॥नवलसांगतीतेवेव॥युक्तीचातुर्यवेभव॥
 निजशांतीसपडेखेंव॥ऐसेअपूर्वसांगेल॥२३॥श्रीकृष्णसुखीच्याज्ञानेकी॥ऐकतांस्वयंभप्रगटेशांती॥तेऐकावयाउद्यवचिर्त्ता॥
 जालानिश्चितीसावध॥२४॥जेविगजग्रहणाधिरवीपंचानन॥सारोपधरीआपण॥तेविशांतीसाधावयाजाण॥सावधानउद्यवा॥
 ॥२५॥जळितळपतांचीमासा॥कवडाझेलुर्ननेआकाशा॥तेविशांतिविद्याआमिषा॥उद्यवनैसानळपत॥२६॥तेभिष्कगीतनिरूप
 ण॥पुढिलेअध्यायीश्रीकृष्ण॥निजशांतिबाणेसंपूर्ण॥तेचिलक्षणसांगेल॥२७॥जासीपरमार्थचीचाड॥तीहीसांडुनीसाधनक
 बाड॥शांतीश्रवणीश्रद्धाबाड॥अतिदृढराखावी॥२८॥श्रीकृष्णसांगेलशांतीपूर्ण॥उद्यवतयाअर्थासावधान॥एकाविनवीजनार्दन
 ॥श्रीतांअवधानमजद्यावें॥२९॥इतीश्रीभागवतेमहापुराणेएकादशस्कंधेश्रीकृष्णउद्यवसंवादेएकाकारटीकायांहाविंशतितमोऽध्या
 यः॥२२॥श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥श्लोकमूळ ६०ओव्या ७२९ एकुणसरच्या ७८९॥ राम. ॥७॥ ॥७॥ राम. ॥७॥ ॥

५

અધ્યાય ૨૩ વા.

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ ओं नमो सद्गुरुविष्णवरूपा॥ विष्णुसबाद्यतुं चित्स्वरूपा॥ तुझे निर्धारितां रूपा॥ तूं अरूपरूपा अव्यय॥ १॥ चराचर
 रसावेचनाव॥ ते तुज अरूपाने आवेय॥ जे वशिष्ठ हे तुझी माव॥ अद्वयवैभवपें तुझे॥ २॥ घृतपुनर्वादिसे साकार॥ घृतपणें ते निराकार॥ ते
 सातूं अव्यय अक्षर॥ जगदाकार माससी॥ ३॥ दसावले जें दिसे जग॥ निर्धारितां तुझे आंग॥ आंगपाहातां तूं अनंग॥ अनंगाचा माग तुज मा
 जिनाहीं॥ ४॥ देखिजे ते तें तूं नव्हीसी॥ नव्हे ते तें तूं चिहोसी॥ होणें न होणें नाहीं तुज पाशी॥ ऐसा तूं जगें सी जगदुरू॥ ५॥ शब्द तुज होनियां दुरी॥
 तूं शब्दास बाह्य अंतरी॥ बोलका तूं चराचरी॥ वेदशास्त्रांत वक्ता॥ ६॥ उसापासूनि गोडी दिसे॥ उसास बाह्य गोडी चिं असे॥ गोडिये माजो दु
 सनसे॥ वेदासितुज ते सें सोंजन्य॥ ७॥ वेदांचा वक्ता तूं चिहोसी॥ वेदीप्रतिपादिजे तुझासी॥ शेरवी वेदां सी नाकळसी॥ निःशब्द वासी गुरुरा
 या॥ ८॥ जे विकां अनुहात ध्वनी॥ असे ध्वनि मात्रां मिळनी॥ अनुहात वाजविजे जनी॥ ऐसं नाही कोणी बाजं च॥ ९॥ ते वितुं वेदाचा वक्ता॥ स
 कशास्त्रां युक्तिदाता॥ परि वेदशास्त्रार्थसंमता॥ तुज तत्वतान बोलवे॥ १०॥ म्हणों तूं केवळ निःशब्द॥ तंव निःशब्द आणी सशब्द॥ हा
 ही मार्यक अनुवाद॥ तूं एवं विधन कळसी॥ ११॥ तूं न कळसी तत्वतां॥ ऐशिया युक्तीचा तूं चिजाता॥ ज्ञाता चिज वस्थापूं जातां॥ तंव अज्ञानता अ
 सेना॥ १२॥ जेथ अज्ञानता नाहीं॥ तेथ ज्ञाते पण कैचें काई॥ हांकां मुरव्यने नोवरी नाहीं॥ तें नोवरा पाहां ह्मणे कोण॥ १३॥ तूं ज्ञाताना अज्ञा
 ता॥ तूं बोलताना न बोलता॥ तूं बहूना एकुलता॥ तुझी अलक्षता लक्षेना॥ १४॥ तुनिःशब्द निर्विकार॥ तूं निर्गुण निरहंकार॥ हे ह्रीं म्हणतां
 पडे विचार॥ तूं जगदाकार जगदात्मा॥ १५॥ जगदाकारें तूं प्रसिद्ध॥ तेथ कोणाचें कोणा बाधे दृढ॥ परनाहीं मापरापराध॥ अति विरुद्ध
 कोणसी॥ १६॥ या परीस दुरूताथा॥ तुझे चरणीं हंडस मता॥ तेणें समसाम्येनि जकथा॥ श्रीसांगवता चालविसी॥ १७॥ तें चित्रीं सा
 गवतां॥ बाविसावे अध्याया अंती॥ उद्धवें पुशिलें निजशांती॥ हंडस मापी उपावो॥ १८॥ उद्धवें मभके लावाड॥ जेणें ब्रह्मज्ञानाची पुरेचा
 ड॥ तो श्रीशुकासीला गला गोड॥ तेणें पुरे कोड परिश्रितांचें॥ १९॥ ऐकोनि उद्धवाची मभोर्का॥ शुक सखावला आनंद स्फूर्ती॥ तो ह्मणे

सावधपरिक्षिती ॥ तुष्टलाश्रीपतीउद्वासी ॥ २० ॥ ब्रह्मज्ञानाचीनिर्वाणस्थिती ॥ तेजाणपांमुख्यलेंशांती ॥ तेउद्देवंपुशिलीअतिप्रीती ॥ तेणें
 श्रीपतीसंतोषला ॥ २१ ॥ तेशांतिआणीनिवृत्ती ॥ सांगेलचें ॥ अध्यायाप्रती ॥ ऐकरायापरिक्षिती ॥ तेमातुजप्रतीसांगेन ॥ २२ ॥ ऐकेंपांडव
 कुळदीपका ॥ कौशवकुळकुळतिळका ॥ तूंशांतिमिअधिकारनिका ॥ निजात्मसुखासाधकू ॥ २३ ॥ साधावयाब्रह्मप्रीती ॥ तूंत्यक्तोदकश्रव
 णार्थी ॥ यालागिशांतिआणिनिवृत्ती ॥ ऐकतुजप्रतीसांगेन ॥ २४ ॥ तेविसावेअध्यायीनिरूपण ॥ दुर्जनेसोभविलेंमन ॥ त्यामनासियेक्ष
 मापूर्ण ॥ तेंचिआरुघ्नासांगेल ॥ २५ ॥ भिक्षुगीतसंरक्षणा ॥ तेंमनोजयाचेंकारण ॥ प्रकृतीजयाचेंनिरूपण ॥ सांगेलसंपूर्णचोविसा-
 वा ॥ २६ ॥ सांगोनित्रिविधत्रिगुण ॥ लसविलक्षनिजनिर्गुण ॥ हेगुणजयाचेंनिरूपण ॥ सुलक्षणपंचविसावा ॥ २७ ॥ सविसावाअध्य
 वांयेथ ॥ तोधडधडीतविरक्त ॥ सांगोनिशांगेलगीत ॥ स्त्रियादिसमस्तविषयत्यागू ॥ २८ ॥ गुणविषयप्रकृतीमन ॥ याचहूंचेंसमाधान
 ॥ चहूंअध्यायींविषदजाण ॥ स्वमुखेंश्रीरुघ्नासांगेल ॥ २९ ॥ यापरिपरिक्षितीसजाण ॥ करोनिशांसावधान ॥ श्रीशुकयोगींद्रआपण
 ॥ कथालक्षणनिरूपी ॥ ३० ॥ ॥ श्लोक ॥ बादरायणिरूवाच ॥ सएवमाशंसितउद्देवेनभागवतमुख्येनदशार्हमुख्यः ॥ समाजय
 न्मृत्यवचोमुकुंदस्तमावभाषेअवर्णायवीथः ॥ १ ॥ टीका ॥ शुकस्त्राणेपरिक्षिती ॥ ऐकोनिउद्वाचीविनंती ॥ वचनेंसंतोषलाश्रीपती
 ॥ तेउद्वाप्रतीसंवोधी ॥ ३१ ॥ कोदिजन्मांतीकेवळ ॥ द्विजलपविसकुळ ॥ हेमहापुण्यांचेंनिजफळ ॥ तेंचिनिर्फळहरिभक्तीविणें ॥ ३२ ॥ स
 दांसफळआंब्याचारुख ॥ त्यावरिउपजेकांवरुख ॥ तोसफळीहिनिर्फळदेख ॥ तेसेउत्तमलोकविणभजनें ॥ ३३ ॥ तेस्थितीनाहीउद्द
 वापासीं ॥ उत्तमजन्मयादववंशीं ॥ समासदतासाल्याहिहातासी ॥ श्रीमदासीमलेचिना ॥ ३४ ॥ झालियाहिराज्यसंपत्ती ॥ जोविसंबेना
 भगवदुक्ती ॥ भागवतमुख्यत्वाचीप्रीती ॥ त्यासीचनिश्चितीमहाराजा ॥ ३५ ॥ सगुणसुंदरपतीव्रता ॥ अनुकूलमिळालियाकांता ॥ जोवि
 संबेनाभगवत्सथा ॥ भागवतमुख्यतात्यानाव ॥ ३६ ॥ इहीगुणींअनियुक्त ॥ विवेकेंसीअतिविरक्त ॥ श्रीरुघ्नाचरणींअनुरक्त ॥ मुख्य

भागवतउद्धर्त॥३७॥वयेंधनेंजेअष्टपण॥तेअष्टवअतिगोण॥भगवत्प्राप्तीतेअष्टजाण॥तेणेभाग्येंपरिपूर्णउद्धर्त॥३८॥जोश्रीकृष्णा
 चादिश्लासी॥कृष्णएकांतकरीज्यासी॥गुह्यज्ञानसांगेज्यापासी॥त्याच्याभाग्यासीकेविवानु॥३९॥परब्रह्मजेंकांसाक्षांत॥जेंउद्धवा
 सिझालेंहस्तगत॥त्याच्याबोलाजीवर्तत॥भाग्येंभाग्यवंततोएक॥४०॥उद्धवभाग्यवानितवानित॥शुकझालासद्गदित॥स्वानंदेवो
 संडलातेय॥वेलानदस्तमहामुखें॥४१॥उद्धवभाग्याचाउद्धेक॥सांगतांवांसंडलाश्रीशुक॥तेंदेखोनिक्कुरुनायक॥जाहालाअत्यंति
 कविस्मित॥४२॥ज्याचेंनिजभाग्यसांगतां॥श्रीशुकासीहोतसेअनस्था॥उद्धवभाग्याचासर्वथा॥मजहीतत्वतामानला॥४३॥तंव
 शुकह्मणोरायासी॥परमभाग्यतेंउद्धवासी॥तेणेंविनवितांन्हृषीकेशी॥वचनमात्रेंसीतुष्टला॥४४॥उद्धवासशांतिचीचाड॥तोप्रश्न-
 श्रीकृष्णासीझालागोड॥त्याचेंपुरवावयाकोड॥निरूपणवादसांगेल॥४५॥परमशांतीचाअधिकारी॥तूंचिएकनिजनिर्धारी॥ऐसेंउ-
 द्भवप्रेमपुरस्करि॥शांतीश्रीहरीसांगत॥४६॥ ॥श्लोक॥श्रीभगवानुवाच॥बार्हस्पत्यसवैनात्रसाधवैर्दुर्जनैरिते॥दु-
 रुक्तेर्भिन्नमात्मानंयःसमाधातुमीश्वरं॥२॥ टीका॥उद्धवातूंजेबोलिलासी॥मीहीसत्यमर्जीत्यासी॥दुर्जनीकेल्याअपमा-
 नासी॥साहवयाकोणाशांतिनाहीं॥४७॥देवपादुकाबाहतीशिरसी॥मुख्यइंद्रलागेज्याच्यापांयासी॥अष्टमहासिद्धीज्याच्यादा-
 सी॥ब्रह्मज्ञानज्यापासीवचनांकित॥४८॥ऐसादेवगुरूहृहस्पती॥त्याचाशिष्यतूंविवेकमूर्ती॥यालागिशांतिच्यासाधकयुक्ती॥तूंचिनि-
 श्चितीजाणसी॥४९॥शांतिआकळावयाउद्धवासी॥आदरेंसत्कारीन्हृषीकेशी॥अनुमोदनूनित्याचेबोलासी॥श्रद्धशांतीसीहरीसांगे॥
 ५०॥निंदाअवज्ञाहेळण॥दुर्जनीकेल्याअपमान॥हेंसाहेतोईश्वरजाण॥निजबोधेंपूर्णतामद्रूप॥५१॥ज्यासीसर्वभूतींनिजात्मता
 ॥दृढबाणलीसेतवता॥तोंचिदुर्जनाचियाघाता॥साहेसर्वथायथासुखें॥५२॥जोस्वयेंहोयअवधैजग॥त्यासिलागतांउपद्रवअनेग॥
 उठेनाक्रोधाचीलगबग॥साहेअनुदेगयथासुखें॥५३॥निजांगीलागतांनिजकर॥नुर्वीक्रोधंद्माचाउद्धार॥निजात्मताजोदेखेचरा-

चर ॥ शांतिस्वाचें धरस्वयें रिंगे ॥ ५४ ॥ उडवाणे साज्यासी निज बोधू ॥ त्यासी द्यणिजे सत्य साधू ॥ तो चिसा हे पराचा अपराधू ॥ शांतिशु-
 धू तो येक ॥ ५५ ॥ नेणोनियां निज बांधातें ॥ इतर जे सज्ञान जाते ॥ तेन साहार्तां ह्वातें ॥ ऐकतूंतें सांगेन ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥ नत यात प्यते
 विधः पुमान्वाणैः स्रममंगैः ॥ यथा तु दंतममं स्यात्सतां पुरुषेषु ॥ ३ ॥ टीका ॥ तिरव्याचें अति तिरव्याण ॥ जेणें घायें होती वि-
 कळ प्राण ॥ त्याहूनि दुर्जनाचें वाग्वाण ॥ अधिक जाण रूपती ॥ ५७ ॥ लोहाचें वाण जेथ लागता ॥ तेचि आंगे व्यथित होती ॥ परिवाग्वा-
 णाची अधिक शक्ती ॥ घायें मेंदिती पूर्वज ॥ ५८ ॥ लोहावाणाचें लागल्या घायें ॥ ते पान पल्या व्यथा जायें ॥ परिवाग्वाण रूपल्या पाहें ॥
 तें शल्य राहें जन्मांत ॥ ५९ ॥ वर्मस्पर्शाचें वासटें जाण ॥ विंधितां निंदेने वाग्वाण ॥ तेणें मेंदितां चि अंतःकरण ॥ सर्वांगीं पूर्ण भडकाउठी
 ॥ ६० ॥ दुर्जनाचियादुरुक्ती ॥ अपमानाची उद्धती ॥ साहाय्याला गिशांती ॥ नव्हे निश्चिती प्राकृती ॥ ६१ ॥ ऐशियारिती यथोचित ॥ उडवाचें मनोगत
 ॥ सरक्षुनि श्रीकृष्णनाथ ॥ शांतिचा निश्चितार्थ सांगों पाहे ॥ ६२ ॥ पूर्वासांगीत लें निज शांतीसी ॥ वेगीं साधीं क्षणाचें उडवासी ॥ ते अटकवाटे ल-
 तयासी ॥ अतिसंकोचासी पावेल ॥ ६३ ॥ होतें उडवाचें मानसी ॥ हे शांती असाध्य सर्वासी ॥ हें जाणोनियां ह्दयी केशी ॥ सांगे इतिहासे सि-
 भिरुगीत ॥ ६४ ॥ ॥ श्लोक ॥ कथयंति महसुं ण्यमिति हासमिहोद्व ॥ तमहं वर्णयिष्यामि निबोध ससमाहितः ॥ ४ ॥ टीका ॥ अशांति
 शोभाचें चित्त मळ ॥ छाळावया तकाळ ॥ इतिहास गंगा केवळ ॥ अति निर्मळ कृष्णोक्ती ॥ ६५ ॥ श्रीकृष्ण वदन ब्रह्मादी ॥ श्री भागवत ओदुं-
 बरी ॥ जन्मला शांती गोदावरी ॥ निज मूळाकारां निर्मळ ॥ ६६ ॥ तें गुप्त बोधें नारद गती ॥ उडव गंगादारी व्यासोक्ती ॥ तेचि शुक्लसुखकुशावती
 प्रगटे अवचिती पवित्र पणें ॥ ६७ ॥ तया पवित्र गंधाचिये गती ॥ अद्वाधृती समरसे भक्ती ॥ त्याचि अरुणा वरुणा सरस्वती ॥ हे संगम प्रा-
 सी जेथ होय ॥ ६८ ॥ तेणें शांति गंगेचि स्थिती ॥ भरुनि उयळे अति उन्नती ॥ तेथ श्रवणार्थी बुडी देती ॥ ते पवित्र हांती निज धमा ॥ ६९ ॥ ते
 शांति गंगा अति निरव्यात ॥ उडव वरुणा पुनित ॥ प्रगट करी श्रीकृष्णनाथ ॥ भिरुगीत बिन्यासें ॥ ७० ॥ ॥ श्लोक ॥ केनचिदि-

कृष्णागीतं परिपृच्छन्तं दुर्जनैः ॥ स्मरता धृतियुक्तेन विपाकनिजकर्मणां ॥ ५॥ टीका ॥ उद्धवाकोणी एकसन्ध्यासी ॥ दुर्जनां उद्धवावितां स्यासी ॥
 ह्मणो ह्ययो होचदृष्टकर्मसी ॥ येणे मंतोषे मानसीं समावत ॥ ७॥ आपुले आंगी चिमळ ॥ पुढिलीं शाकिंतां सकळ ॥ जो को धें सिकरीत-
 कर्मळ ॥ तो मूर्ख केवळ आत्मघाती ॥ ७२ ॥ लोको ह्मणतो ज्यांसि दुर्जन ॥ सन्ध्यासी ह्मणते माझे सजन ॥ माझे दोषांचे निर्दळण ॥ याचे निध-
 में ज्ञान होतसे ॥ ७३ ॥ सन्मुखकोणी निंदा करिती ॥ तैणें अत्यंत स्तुतवावे चिती ॥ ह्मणो मजतुष्टला श्रीपती ॥ पापाची निरुती सहजे होय ॥ ७४ ॥
 ऐसे निविवेकेंत नवता ॥ शांतीसी दळीनें दीसवया ॥ चढो निज धैर्याचे माथां ॥ गाथिली गाथा ते ऐक ॥ ७५ ॥ उद्धवासी ह्मणें श्री ह्मणानाथ ॥
 ये अर्थ होई सावचित्ता ॥ अतिलोभी तो अतिविरक्त ॥ झाला तो वृत्तांत सांगेन ॥ ७६ ॥ श्लोक ॥ अवतिष्ठिजः कश्चिदासीदाढ्यतमः
 श्रिया ॥ वार्तावृत्तिः कदर्यस्तकामी लुब्धोऽतिकोपनः ॥ ६॥ टीका ॥ माळवदेशीं अवतीत नगरी ॥ तेथ ब्राह्मण वसे गृहद्वारां ॥ कृषिवा-
 णिज्य वृत्तीवरी ॥ जीविका करी निरंतर ॥ ७७ ॥ गांठी धनधान्य समृद्धी ॥ अमर्याद दुष्यसिद्धी ॥ परिअतिशयेन कृपण बुद्धी ॥ पोवाहिनि
 शुद्धी नखाय ॥ ७८ ॥ पोवांसदां सायक दान् ॥ तें हिनाही उदर पूर्ण ॥ तेथ रूढी पुत्रादी दासीजन ॥ जवरतपणन पावती ॥ ७९ ॥ न करी नित्य
 नैमित्त्य ॥ स्वमीनेणे धर्म कृत्य ॥ देव ब्राह्मण अतिथी तेथ ॥ सदां जात पराङ्मुख ॥ ८० ॥ कवदी येकलाभ पाहें ॥ तें मातापित्याचें श्राद्ध-
 आहे ॥ तें सांडूनि अत्यंत गृहानाये ॥ नमनी भये स्पर्शाचें ॥ ८१ ॥ मी उत्तम हाही नवणी ॥ हे धनलोभी गिळी आठवण ॥ हातायेतां देखावे नि-
 धन ॥ स्विकारी अन्नपतिताचें ॥ ८२ ॥ धनकामा गाठी देखा ॥ नमनी पाप महादोष ॥ केवळ चालो भेकेला मूर्ख ॥ नातवे नरक महापात ॥
 ८३ ॥ यापरितो कर्म भ्रष्ट ॥ अकर्म करी क्रियानष्ट ॥ अतिवंचक मरुषट ॥ केवळ नष्ट धनलोभी ॥ ८४ ॥ त्या धनलाभाचा अवरोधू ॥ दोनां
 देखावे निरवच्छेदो धू ॥ गोहत्यादि ब्रह्मवधू ॥ करावया सिद्ध स्वयें होय ॥ ८५ ॥ धनकामी को धर्मापस्ती ॥ धनापाशी पापें असती ॥
 धनलोभी ज्याची स्थिती ॥ कदरु वृत्ती त्यानां व ॥ ८६ ॥ ऐसे धनसांचिलें फाडोवादे ॥ त्याचा हिम्यग्रो जें करणें पडे ॥ तें माणांत चियें रंनि

घटे ॥ विचार पुढें असेना ॥ ८७ ॥ यान्नराचे गालिचे चणे ॥ हातानयेतीज विंम्राणें ॥ तें सादव्याचाव्ययोकारणें ॥ तें चिस्मरणें कदयो ॥ ८८ ॥
 श्लोक ॥ ज्ञातयोतिथयस्तस्य वाङ्मात्रेणापि नार्चिताः ॥ शून्यावसथ आत्माऽपि काले कामैरनर्चिताः ॥ ८९ ॥ टीका ॥ धरिंचा भातुवें
 चेडकाहीं ॥ यान्दार्गवैश्वदेव वरणें नाहीं ॥ तें अतिथी आलिया पाहीं ॥ कोणें समर्थ कोण पूर्जा ॥ ९० ॥ अतिथी आलिया जाण ॥ ऐसे-
 योलयोलें आपण ॥ जेवचन मात्रें जाती माण ॥ त्यासी मागे कोण अन्नोदक ॥ ९१ ॥ देखो नित्या चिया घरासी ॥ ब्रह्मचारि नित्य उदासी ॥
 आशान्य जिन्दास न्यासी ॥ जे विराजहंसी गोमय ॥ ९२ ॥ भिकारें सांडिलें त्याचें घर ॥ अतिथी हावलीले निरंतर ॥ पाहुणा दूर पाहे वि-
 ढार ॥ निराशा पितर सर्वदा ॥ ९३ ॥ दारानये कोरा न्न कर ॥ घर सांडुनि गेले उंदिर ॥ काउळींचो सांडिलें ते घर ॥ चिडिया साचार न मिळें दा-
 णा ॥ ९४ ॥ मुंग्यांसि पडे नित्य लंघन ॥ तिहीं धरिलें विदार उमान ॥ पांढें नग्वाय जो आपण ॥ तेथ कथा कोण इतरांची ॥ ९५ ॥ अत्यंत भूक
 लागल्या पांशें ॥ चणे हिनखाय जग जेठ ॥ तेथ कायसी सेवकाची गोठी ॥ कावलीं पांशें स्त्रपुत्रें ॥ ९६ ॥ जेंव मन घटेल्यासी ॥ तें न करी फळ
 हारासी ॥ अधिक वेचु कोण सौशी ॥ यान्दार्ग उपासी स्वयं पडे ॥ ९७ ॥ तेथ कुळ गुरूत्वास न्मान ॥ कुळ धर्म गोत्र भोजन ॥ त्याही जांचे
 यांचा मान ॥ धनलोभी जाण कदां न करी ॥ ९८ ॥ ऋतु कालें फळें येती पूर्ण ॥ त्यासि दृष्टि मंदी हाटी जाण ॥ परिजि व्हेसि आलिंगन ॥ प्राणांती
 आपण हो नेंदी ॥ ९९ ॥ मातेचें स्नान पान सोंवले ॥ तें चि क्षीर रसना चारि वले ॥ पुढें दुध चि वजिलें ॥ ब्रत धरिलें धनलोभें ॥ १०० ॥ रसरसनेचें माहे
 र ॥ तेणे वीण ते गादलीं थोर ॥ धनलोभ अति निष्ठुर ॥ करितां कर कर सोंवें नेंदी ॥ १०१ ॥ वस्त्रें मळकीं अति जीर्ण ॥ मस्तक रादांचा मळिन ॥
 मुखीं वासनि घती जाण ॥ स्वमीहि पान न खाये ॥ १०२ ॥ सणवार दिवाळी दसरा ॥ तें जुने जांचे धंद्यादी घरा ॥ अन्न वीण पडीलें कुरां ॥ कदर्यु
 सराथानाव ॥ १०३ ॥ धनलोभी धर्महीन ॥ देखां नि कदर्यु न तन ॥ विमुख झाले स्वजन ॥ तें चि निरूपण हरि सांगे ॥ १०४ ॥ श्लोक ॥ दुःशील
 स्वकर्तव्यं दुष्टं तं पुत्रवांधवाः ॥ दारादुहितरो भूत्या विषण्णानाचरन्प्रियं ॥ १०५ ॥ टीका ॥ नाहीं स्वधर्म निज शिळ ॥ दांन धर्म सु-

उासकच्छ ॥ अस्मन्तधनलोभाकेवच्छ ॥ व्यासीदुःशक्तिबोलिजे ॥ ४ ॥ अन्नआछादनैविण ॥ कुटुंबेसहितआपण ॥ नोकरधर्मोनिजप्र
 ण ॥ नदर्यपूर्णत्यानाव ॥ ५ ॥ कदर्युनरासीतंवदेख ॥ मुख्यस्त्रीहोयविमुख ॥ स्वजनआणिसंवक ॥ पुत्रहीपगद्वृखहोतासास ॥ ६ ॥
 आपलेजेकांसखेबंधू ॥ तेहीकरुलागतेविरोधू ॥ दुव्यविभागाचांसंबंधू ॥ कलहसकवहुआरंभे ॥ ७ ॥ गोर्वाअसोनिअभिनधन ॥
 नकरीसाहेरसणबोळवण ॥ कन्याक्षोभोनियाजाण ॥ शापदासणत्यादती ॥ ८ ॥ गोअनसदांचितित ॥ रामरतेजेउंदुधमात ॥ अ
 मतेझालेअनाम ॥ अनघेअनहितवांछिता ॥ ९ ॥ ज्याचियाद्व्यासिजाण ॥ नारीधर्माचेसंरक्षण ॥ तेकाळेंचिहोयक्षिण ॥ ते-
 निलक्षणहरीसांगे ॥ १० ॥ ॥ श्लोक ॥ तस्यैवंयस्यवित्तस्यस्युतस्योभयलोकतः ॥ धर्मकामविहीनस्यचुक्रुधुः पंचमाग्निः
 ॥ १ ॥ टीका ॥ सायजेवनलागीहात ॥ तेव्यापाशींजेसेभूत ॥ तेगेयानेयसावित्त ॥ असेराखतग्रहोलेसा ॥ ११ ॥ वेवळधर्म-
 कामरहित ॥ धनलोभजेसेभूत ॥ व्यानावबोलितेंयदवित्त ॥ जीवाहनआमअयंमार्गा ॥ १२ ॥ शरीरांभोगनारीजाण ॥ तेणे
 दुहलोकआलाभून्य ॥ नारीस्वधर्मधर्मपंचयज्ञ ॥ परलोकशून्यतेणेआला ॥ १३ ॥ यज्ञानेपंचविमार्गा ॥ यज्ञभागनपंचव्यालागा
 तेकोपोनिबांपंचमार्गा ॥ वित्तनाशाग्रथादुद्यत ॥ १४ ॥ पावांनिआदणनन्यनरिष्ट ॥ धनलोभस्वधर्मनष्ट ॥ तोहीकरुभयलोकांभू
 द ॥ पावेकप्रकृपणवे ॥ १५ ॥ करितांअतिआयास ॥ जोदुःखअयंवरुस ॥ व्यासिअधर्मआलागा ॥ तोहिनिद्रामहरीसांगे ॥ १६
 ॥ श्लोक ॥ तदवध्यानविस्मयपुण्यस्यधर्म्यभूरिद ॥ अयोः पृथगन्निधनंयद्यायामपरिश्रमः ॥ १७ ॥ टीका ॥ पंचयज्ञ
 वेवतासकच्छ ॥ येणेपेक्षिन्यासकच्छ ॥ तेणेद्वयलागाचेगृह ॥ पुण्यक्षयंतकाळछरिंद ॥ १८ ॥ दुव्यप्रार्थपुण्यदिवाकर ॥ अस्म-
 मानागेलातोभास्वर ॥ मगद्वयलाभाचाअंधःकर ॥ अधर्मयारदादना ॥ १९ ॥ मयामेसंचिळामंपती ॥ तीसिअधर्मआंधा
 राचियेराती ॥ शांभन्यापंचधायजमूर्ती ॥ पंचधापावतामहानाश ॥ २० ॥ जोसर्वानकराकुटुंबाग्रग ॥ जोनिर्विनानाना

भीमी ॥ इन्द्रव्यनयेवांधर्मात्मा ॥ न्यासिपंचविमारीगुह्यते ॥ २० ॥ द्यायादचारराजा आगी ॥ अधर्मैरागसंचरं आगी ॥ द्वेपांचजणवि
 भागी ॥ इन्द्रव्यनाशान्नागीपावती ॥ २१ ॥ नाहीं हिजगूजाथ द्यायुक्त ॥ नाहीं नो रीकभिया गुचित ॥ नाहीं दानादिधर्मयेदोत ॥ इन्द्रव्यनायोतं य अ
 वक्तुक ॥ २२ ॥ जेथनाही वदिलांसिसन्मान ॥ जेथनाही पंचमहायुक्त ॥ जेथगुरुमिकरी अभिमान ॥ तेथसुयोजाणगुह्या ॥ २३ ॥ न्यासीप
 रांचाहंपरादा ॥ तेथोल्तापरापवादा ॥ जेचदर्ताधनगर्भमहा ॥ तेथसुयोसतां गुह्या ॥ २४ ॥ न्याचद्रव्यक्षयाचेंलक्षण ॥ ग्रंथाधारीनिरूपण
 ॥ स्वयेसांगताहें श्रीगृष्ण ॥ द्यायुक्तपूर्णनिजमक्ता ॥ २५ ॥ २५ ॥ ज्ञातयो जगृह ॥ किंचितकिंचितहस्यवदुहवा ॥ देवतः कालतः किंचि
 तब्रह्मवंधोर्नृपार्थिवान् ॥ २६ ॥ ॥ दीक्षा ॥ रूपापुत्रसोदनिपय ॥ निर्दिविधानेडाकिजेका ॥ गोत्रजमिळोनसवाचिक ॥ बलात्कारेदरववां
 नानेका ॥ २७ ॥ चोरीफोरोनियोधर ॥ वातानिनेनेसांशर ॥ आगीलागोनियोधर ॥ वस्तुअपारजळाल्या ॥ २८ ॥ हिसाळ्यानेगेलेशेत
 पर्वतयुनात्या जेथिचातेथ ॥ विश्वासतेवाघेंदुनिजात ॥ रगतसुतहारपलें ॥ २९ ॥ सांशेविबिलाकापुरउडे ॥ समुद्रमात्रांतरुंबुडे ॥ पाति
 करावदिघालापडे ॥ चहंकडेअपावां ॥ ३० ॥ दकयेदुनियेकांती ॥ मुलाभ्याचींनार्णदित्ती ॥ धनलाभाचेकाकुलती ॥ हातिंचीसपनीत्यासि
 दे ॥ ३१ ॥ स्वचक्रपरचक्रविरोधधारी ॥ स्वर्णतीन्नादुनिघरफोडी ॥ तळधरिचेंवेगकादी ॥ सरानिकावडीधननेती ॥ ३२ ॥ पाणीरिगेपेयां ओ
 ता ॥ जेणेधान्यनासेसमस्त ॥ धदुझांवांनिहरीसेत ॥ देवहततोआळा ॥ ३३ ॥ गोवर्णीसंपान्यांरोगुपडे ॥ निमालेगाभिद्येसांचेबाडे ॥ उधा
 रेंनेलेआणयंदीघोडे ॥ तीरणीपंडमहायुद्ध ॥ ३४ ॥ मूर्धनिशेषतेकरुंजात ॥ तेआपण्याकडेधूळिवोदित ॥ तेथपालूनिजसंपर्त ॥ तोंडीमाती
 स्वयेघाली ॥ ३५ ॥ वृद्धीसांगतीवाडचाड ॥ येथुनितींघांन्नादगद ॥ ऐंमेवेवुजिलेहद ॥ न्याचींवाडधरुंनेला ॥ ३६ ॥ ठेवेवेविलेजेअनेक ॥ ते
 पृथ्यागिछिलेनिःशेष ॥ सांभसालेंजेवमुख ॥ आलेअनोळखतेवाय ॥ ३७ ॥ अधर्मैअदृष्टालेंक्षिण ॥ विपरीतभासेदीहेंचेंचिन्ह ॥
 पालदलानिजवर्ण ॥ ब्राह्मणपणीलक्षणा ॥ ३८ ॥ देखंतोपुरांजातकोण ॥ तोंसांगेजरीमाब्राह्मण ॥ ऐकत्याचेंनमनीमन ॥ वर्णाग्रप

णमावच्छले ॥ ३८ ॥ एवं निःशेषनासले धन ॥ ब्रह्मवर्चस्वगेले जाण ॥ म्लानवदनहीनदीन ॥ स्वेदस्विन्न अतिदुःखे ॥ ३९ ॥ श्लोक ॥ स
 एवं द्विषो नष्टे धर्मकास विवर्जितः ॥ उपेक्षितश्च स्वजनैश्चिन्तासापदुरत्ययः ॥ १० ॥ टीका ॥ गेलें गेलें निमाली कुचवाडी ॥ घर पाहिलें पर
 चक्र धाडी ॥ धननासलें नारी कवडी ॥ अधर्म जालें हेतु शा ॥ ४० ॥ नारी स्वधर्म कर्मनाशन ॥ विहित मोगन करी आपण ॥ त्या धनलो त्या
 चेनासलें धन ॥ जेविकां स्वभरं काचे ॥ ४१ ॥ देव झालें पराङ्मुख ॥ त्याहत भाग्याचा दशादेख ॥ स्त्री पुत्रे झाली निमुरण ॥ तिहीनिःशेष
 मते झाली ॥ ४२ ॥ ऐक धनलो त्याचा ठायी ॥ इष्ट मित्र पूर्वीचि नाही ॥ गोचर ज्या सात्याचें सरन काडी ॥ तव दिन्ना पाहीरुपेक्षित ॥ ४३ ॥ निंदाम
 निलस रितिलोक ॥ रांडा पोरे थुं वितीदें ख ॥ स्वावयाना ही निःशेष ॥ मागतां गीक मिळना ॥ ४४ ॥ भिके लार्ग जेथ जेथ गेल ॥ झणत काक
 ॥ १ ॥ थेंकां आला ॥ हीता धनलो मे मळला ॥ मलाना गविळा दे उवरें ॥ ४५ ॥ यापि गंधिः कारित लोका ॥ धन जाई निझाळारंका ॥ चिंतावर्त
 का मला देखा ॥ दुःखें महादुःख पावला ॥ ४६ ॥ श्लोक ॥ तस्यैव ध्यायतां दीर्घं च पृथग्यस्तपस्विनः ॥ सिद्धयतां चाप्यकंदस्य निर्वंदः स
 दुहलोकवृत्त ॥ १३ ॥ टीका ॥ धनलो त्याचें गेलें धन ॥ धनाराचें नवचें आठवण ॥ तें भादवतां फुटता हे मन ॥ तव मर्चा जाण अतिदुःखें
 ते कोपो किंदासुत न्या मजंगक पाळी ॥ पुच्छतु दल्ल्या सापसरळी ॥ हांकां जळ्यावे गळी मासोळी ॥ तें सातळ मर्चा अतिदुःखें ॥ ४७ ॥ मने
 ॥ पावेकां चिधन ॥ नृदयींचालिलें स्फुटन ॥ अश्रुधारा अवर्तन यन ॥ मृच्छापन्न क्षणक्षणा ॥ ४८ ॥ पांदादुःखें अतिचरणे ॥ धाय मो
 ॥ श्लोक ॥ रसे ॥ उठे वें संपादें पद ॥ लोके गदवदें मारतन ॥ ४९ ॥ मग झणेरंका कथा ॥ झालोण कनेळ करंदा ॥ अहा विधातया दुष्टा ॥ काय
 वेचता सकलिलें ॥ ५० ॥ मनस्यवां नारी कांणी कडे ॥ विचारें संभवेना पुदें ॥ अतिदुःख आलें जे गेवदें ॥ तें गेव विचारें दे महादुःखी ॥ ५१ ॥
 माना गेल ॥ सपावलां येथें ॥ पुदें योरदुःख आहें मातें ॥ यमदंडालीन घर घातें ॥ कोणतें ये रांदी ॥ ५२ ॥ म्याना ही केलें पंचमहायत ॥ ना
 राचियेर अतिबाशि अन्न ॥ नारी वलें पितृ तप ॥ भायें दुःख कोणी नवारी ॥ ५३ ॥ म्याना ही केलें हि नपूजा ॥ नारी मजलां अधोक्षजा ॥

नाहीवंदिदुं॥ गवरजा॥ मायेदुःखसमाजाकोणनाडी॥ ५५॥ मीमवथा अकर्मकार॥ बुद्धान्तेबुद्धान्ते अपोर॥ धावपावगात्राहरी॥ मज
 उद्धरी॥ ५६॥ स्यानाहीदिधलेदान॥ मीनाहीस्मरलोनागयण॥ मजयेतनरकदासग॥ तेयकोणसादवा॥ ५७॥ रुप्यामाधवापुरा
 शी॥ अच्युतासेतात्रीहरी॥ गरुध्वजागोवर्धनधार॥ मजउद्धरीदिनाते॥ ५८॥ तुवांरक्षिन्दमन्दादासी॥ अचर्पागर्मवास॥ उद्धरीरारिव
 लंपरिदितमि॥ तेमंमजदानामिउद्धरी॥ ५९॥ तुवांताग्निं अदिल्लेसी॥ उद्धरिन्देनश अजामिन्दासी॥ उद्धाघातकीगजेन्द्रासी॥ तेणेंवे
 गेमीमजतारी॥ ६०॥ महादोषाचीदोषश्रेणी॥ रामेताग्निं कृतिणी॥ तेणेंलाघवं चक्रपाणी॥ मजदुशान्तागेनिउद्धरी॥ ६१॥ जज्यो जज्योहा-
 धनकाम॥ गेन्दाद्यथामाज्ञाजन्म॥ पुत्राचें जेसामनाम॥ तेमी अधमनम्वणेच॥ ६२॥ रामनामाच्याप्रतापारादी॥ जज्यो मद्रापापा
 च्यानोदी॥ थार अधममयेसुदी॥ नामचावपुदंनद्वणेंच॥ ६३॥ गेगामानोनि अपराध॥ अनुतापें करितां गंद॥ उपजला अतिनिर्वे-
 द॥ तेन्विगांनिंदास्वयेमांगे॥ ६४॥ ॥ श्रुं॥ सचाहेदमिदं कष्टं च यत्नामेनुतापितः॥ नयमोयनकामाययस्यायार्थायागइंदगः॥ १४॥
 ॥ रीका॥ हातचुरनिद्वणेंकदका॥ ब्राह्मणदेहोमोक्षाचावारी॥ तोलाहोनिमी अतिवरं॥ धनलोमचेष्टानादलो॥ ६५॥ जेणेंदेहलोमं
 मोक्षराख॥ त्यादेहामिस्यादिधनंदुःख॥ धनलोमीमपरमसुखं॥ मजणेंसा आणिक अगेना॥ ६६॥ नवंचितां धर्मनामासी॥ अर्थजोडि
 लासायामी॥ त्या अर्थान्चादगाणें॥ अतिदुःखेसीमजफळला॥ ६७॥ नापधनलोमाचेंकवतिक॥ नाहीइहलोकापणलोका॥ धितेंअं
 तरुं मोक्षसुख॥ मांगवीनरकअनिवार॥ ६८॥ देखेनरकाचेंकार्य॥ अनुत्पबुद्धतांवांवांनाही॥ धनलोमघातेंतेसंशय॥ तेस्यानरदे-
 हेजोडिदुं॥ ६९॥ जोजन्मलाब्राह्मणदेही॥ तोपूज्यहोयलोकांतीही॥ मोक्षलागेंत्याचापायी॥ स्याअमाग्येंनाशिला॥ ७०॥ लोमंने-
 धनगंनिं॥ तेनिःशोपनासोनिगें॥ परमजलागीं अतिदुःखं॥ बांधोनिदिधलेंमहानरका॥ ७१॥ उत्तमदेहोलाभापाम॥ तो
 धनलोमकेलाव्यर्थ॥ आयुथ्यगेंदेहातांहात॥ अतिसंतप्त सनुतापें॥ ७२॥ धनलोमं अचाद॥ रथागेंलेमाझेकष्ट॥ वेराग्यउपजलें

ॐ नमः ॥ प्रायेणाध्याः कदाचिंशो न सत्ताय वदन् च ॥ इह चात्मा पतापौयमृत्पथ्यनरयताय च ॥ १५ ॥ दीक्षा ॥ प्रायेणात्ते धनवदह ॥ स्या
सिद्धहोकीनामी सत्स ॥ धनरक्षण ॥ अतिदुःसा ॥ तें जातां देस प्राणांत ॥ १६ ॥ धनागमनी अतिकष्ट ॥ धनरक्षण ॥ क्लृप्तहश्च ॥ धनगागं हो
यत्तदयस्यांतर ॥ इह नोर्वी कष्ट धन नो म्या ॥ १७ ॥ यापरी क्लृप्तहश्च ॥ अधर्मं गुं दन्तापरमं न ॥ मरणां गरी आदं नरय ॥ अथययन धन
नो म्या ॥ १८ ॥ जो धर्मवरनासु येनये ॥ तो मजरा रिसा कदं ये होये ॥ न्यासी च दंतं वा दंतं दं ॥ सपादे ॥ नाई सिरमो येन दय ॥ १९ ॥ नो
भाची वस्तु जिनें गये ॥ तेथ स्वर्मा हि सत्सु ननामी ॥ नोम अतिगये निंयापाहं ॥ तें आपण स्वमुरखे हि सांगत ॥ २० ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ यमो यश
स्मिनां शुद्धं ॥ शुद्धाये गुणिनां गुणा ॥ नोम सन्तोपितानां तिश्चिं रूपमिं मिंतं ॥ २१ ॥ ॥ दीक्षा ॥ रणीपदतां मुख्य धुरेरी ॥ तो प्रागे
विभां देव्यारणासी ॥ स्वां देवा उनी रायासी ॥ येन दर्ना ति न्यामि तो दिन् ॥ २२ ॥ नोम संचगे निंयापासी ॥ येन सेत मागर्ग रायासी ॥
तेथि अपर्तिर्तो यत्यासी ॥ जगदपहासी मूर्मना ॥ २३ ॥ न्यासिन मागतां राजाणा ॥ कुरुपाहं आपणा ममान ॥ न्यासिनो मं आणो नि
वागवण ॥ मूर्खपण स्यापिलें ॥ २४ ॥ स्वयेन रितां कन्यादान ॥ सवळ कुळ होय पावन ॥ तेथे हि नो मं पंतां धन ॥ अधः पातन नो मिया ॥
२५ ॥ दातां देउ नियां दान ॥ दानम संगें उपाजी धन ॥ तें चिदात्यामि दुपण ॥ नोम नो छन दानासी ॥ २६ ॥ वेदगास्त्री कुरु निपठण ॥ पंडित
प्राणें अतिसज्ञान ॥ तेहि नो मं छुळिरे जाण ॥ ज्ञाना मिमान प्रतिपे ॥ २७ ॥ देह प्रतिपुं निये गिई ॥ पंडित पंडितां वाट निथी ॥ नाना छळणो
की विरोधी ॥ कुरु नो मं शुद्धी ज्ञाने नो मं ॥ २८ ॥ मविंवक सज्ञान ज्ञान्यासी ॥ नोम आणो निंदाय दासी ॥ इतरांची गर्त कादरी ॥ ते नो म
वीदासी हो उन्वर्त ॥ २९ ॥ नोम शुद्धासी नरी ॥ अथुद्ध ॥ नोम तेथ निंदाय द ॥ तो चिदां त विपद ॥ एकदसिद्ध सांगत ॥ ३० ॥ कुळ गाल
अतिसकुमार ॥ रूपें सर्वांग मनां हर ॥ नार्का पंचतता अणुमात्र ॥ निंदु मं रते गे होय ॥ ३१ ॥ तेथे अन्नाहं नो मं चित्त नसी ॥ नारी गुणें द

यश्चरतीति ॥ लोभापेसात्रिजगती ॥ कृता अपर्काती आननाही ॥ १० ॥ धनलोभासदां विरोधु ॥ धनलोमतोदाससेचंधु ॥ धनलोभापेसान्ना
 हीवाधु ॥ अतिमशुभ आणिक अमेना ॥ ११ ॥ श्लोक ॥ अथं स्यसाधनेमिहृण्कपेरसुगोव्यये ॥ नाशोपयोग आयासकृपाराश्विंतात्र
 मोनृणा ॥ १२ ॥ टीका ॥ प्रथमशिणवेद्व्यनोदिता ॥ दुसरेशिणावेतेवादिता ॥ द्रव्यजरीयालंठकपता ॥ तरिलोमसर्वथापुरेनह
 ण ॥ १३ ॥ द्रव्यालार्गमावार्थता ॥ जेसेकपुर्तासर्वथा ॥ तेसाजरीकप्रेपरमाथा ॥ तेब्रह्मतत्तनासेळणेहोय ॥ १४ ॥ एवंकष्टीजोडल्याद्व-
 व्यासी ॥ रक्षणी अतिचिंतामानसी ॥ अतिशयन्यगली जीवासी ॥ अहिर्निर्गाधुकधुर्वी ॥ १५ ॥ स्त्रीपुत्रहोमातापिता ॥ त्यांसिपातिजना
 सर्वथा ॥ आपणाहनिपरता ॥ विग्रास अयां मानेना ॥ १६ ॥ विनरक्षणी निजचिंता ॥ निमरोनियां निजघाता ॥ चोरापासो निगखंचिता ॥ ति
 न्ही अवस्थाएकाग्र ॥ १७ ॥ ऐशीणकाग्रताकर्तनी ॥ जरीन्नागतामगवदुजनी ॥ तरिन्वश्यहोताचक्रपाणी ॥ अधंक्षणी साधक ॥ १८ ॥
 उचितानुचितविनाहारी ॥ द्रव्यवेचिनादरारी ॥ अतिशयहोयकासा निसी ॥ धनव्ययात्रासासिउपजनी ॥ १९ ॥ एवंजोडनिरक्षिताद्रव्या
 सी ॥ अवचंदेनाशहोयजेत्यासी ॥ ते अतिममचंदेमानसी ॥ होतधनपिशीवदूक ॥ २० ॥ द्रव्य आजर्वावसेप्रयास ॥ द्रव्यरक्षणीचि
 तेचावाम ॥ द्रव्यन्यथावक्रसात्राम ॥ ध्रमाचारदिवासधननारी ॥ २० ॥ आदिमध्यावसानापाही ॥ द्रव्यतेसमूळ सपायी ॥ तेथस
 त्याचालेशनाही ॥ हेनातेपेसेपाहीमजजाहने ॥ २१ ॥ आयामत्रासचितेसहित ॥ धनापारीध्रमनादत ॥ अर्थतितका अनर्थयुक्त ॥ तोचिअ
 थंसयेंसांगे ॥ २२ ॥ श्लोक ॥ स्तेयंहिमाः नृतेदंभः कामः क्रोधः स्मयामदः ॥ भेदेवैरमविश्वासः संस्पर्धाव्यसनान्निच ॥ २३ ॥ टी
 का ॥ अथंसर्वोगे अनर्थभूतहेमाद्रोचचनत्रिसन्य ॥ रथ्वामाजंजंते अनर्थ ॥ तेतं अर्थोनउपजती ॥ २४ ॥ पुसालअर्थचिअनर्थ ॥ तेसांग
 तांअसरन्य अनंत ॥ संसंपेसांगनयथ ॥ पंधराअनर्थ अर्थासी ॥ चोरीवसे अर्थापारी ॥ अर्थनाहीगा
 जयापारी ॥ चोरापासूनन्यासिसमयनाही ॥ २५ ॥ द्रव्यनाहंन्याच्याहती ॥ न्यातेदेखोनिचोरीभित ॥ कांहीमागेलआह्याप्रती ॥ -

व्यणो निरुपतीत्यामेणं ॥६॥ अतर्क्यनेघांतरंनेणे ॥ कांधानुवादे सर्वघेणं ॥ परस्वभांख्यानां वृद्धेणं ॥ कांयितनीहरणं सर्वं ॥ ७॥
 मार्गोपदले धनपराचं ॥ स्वयेजाणांनि अमकियाचं ॥ नाहिदणेन्यामिसाचं ॥ देहाचाराचं लक्षण ॥ ८॥ स्वर्णसंयनस्यप्राप्ता ॥ पंसे
 विवेकीहिचाराकरितं ॥ मादतराचकायगीगर्त ॥ चंगिचावस्ती धनापारी ॥ ९॥ जर्गीमहापापिणं चारा ॥ तामकाणीवै सोनेदी
 हारी ॥ तेराहिनीसवर्णांमाप्राप ॥ धनतयचोर्गनिश्चित ॥ १०॥ देवतांचिन्याधनासी ॥ विकल्पाहांतासन्धासी ॥ इतर्गचिख्याका
 इसी ॥ चोरीधनापारीस्वयेनादे ॥ ११॥ मथमअनयंलक्षण ॥ धनापारीचाराजाण ॥ दुसरेहिमेचं अयतन ॥ तेहांनिरूपण अमधा
 री ॥ १२॥ धनाकारांहेहदारण ॥ पुत्रपौत्रमार्गिताजाण ॥ धनाकारांपित्तमाय ॥ सन्तदपणसांहीना ॥ १३॥ धनलोमाचं कृतिक
 ॥ कन्यायापसीदंतसंविस्व ॥ पितृघाताचं नमानादः स्व ॥ निप्रदंस्वधनलोम ॥ १४॥ धनलोमासांहीनापमाये ॥ स्त्रीयेइतिन
 गळाराहे ॥ तेथहिधनलोमपाहे ॥ वैरहांयेस्त्रीपुरपी ॥ १५॥ धनलोमाचानवलपरी ॥ पुत्रपित्यातेनिवेमारी ॥ पितापुत्रानेसंहार
 कवीणभारीधनलोम ॥ १६॥ जेनवमामवाहेइदरांत ॥ जेसदासोसीनरकमृत ॥ तंमातेचावर्गयात ॥ दुव्यानिमिननिजपुत्र ॥
 १७॥ अभिनवधनलोमाचंआय ॥ नवलतंमासांकाय ॥ पादिचापुत्रमारीमाय ॥ एसाअनर्थहायधनागादी ॥ १८॥ एवहिंसा
 तेहंसंपूर्ण ॥ दुसरेअनर्थलक्षण ॥ आताअसन्धाचंविदाण ॥ तंदिनिरूपणस्वयेसांगे ॥ १९॥ अगत्यजन्मलं अथाच्योपेहं
 ॥ अर्थवळंतदादंगेसृष्ट ॥ अथांमवंप्रत्यगुठा ॥ असन्धाचंगांठाअर्थसी ॥ २०॥ तोअर्थअमेजयापारी ॥ कांअर्थअपेक्षा
 जयासी ॥ तेथअसन्धवसंकुदंवेसी ॥ धनतंमिरासीमिथ्यत्वा ॥ २१॥ अर्थवळयोरअमंन्यामी ॥ मिथ्यावांलतंसाधारण ॥ परि
 वेदशास्त्रसंपन्न ॥ धनार्थसजानवांलतंमिथ्या ॥ २२॥ वेदचाआठवनयेपुण ॥ तोसंभावनेलार्गीजाण ॥ ह्यणवीमंन

हसं पञ्च ॥ कुरायाय जननं चार्चं ॥ २४ ॥ सागदेहनिमध्यस्था ॥ मीचतुः शास्त्रं विगम्याता ॥ गेरोमिथ्यनलुर्लपिदिता ॥ गजद्रव्यायां नाना
 नी ॥ २५ ॥ विरक्तक्षणावितोपगमार्थी ॥ तेयर्ह असंयं चानर्हवर्त्त ॥ नाथन्यामिहृदावितो ॥ अर्थं प्राप्तीनागोर्न ॥ २६ ॥ अर्थं असन्त्याचा
 बदिवारु ॥ तद्वातेकेलाजोसदूर ॥ स्यासमिथ्यानास्तीकविचार ॥ एकांतनिरुपतिपाद ॥ २७ ॥ अर्थनाई जयापाशी ॥ नाअर्थकल्पनाना ज
 यासी ॥ असन्त्यस्पर्शनातयासी ॥ कदाकलं सैकन्यांती ॥ २८ ॥ अर्थपाशी असन्त्यजाण ॥ त्याचें सौर्ग तलें लक्षण ॥ आतां अर्थपाशी
 दंभसंपूर्ण ॥ तेहिवांकरवण अवधारं ॥ २९ ॥ गोर्दनाई परमायं ॥ धरोनियां अर्थं स्मायं ॥ सर्वें दणवितो दंभित्त ॥ यानावनिश्चितमजनद
 म् ॥ ३० ॥ धनजोदावयाकरण ॥ दिळे माळ मुद्राधारण ॥ धनेछाउपदेशदण ॥ यानावजाण गेदाखादंभ ॥ ३१ ॥ देरनोनिधनवंतथोर ॥ त्या
 चेउपदेशी अन्यादर ॥ नेमूनिगुरुपूजाकरमार ॥ सांगेसंचतोदांभिक ॥ ३२ ॥ जयांपासोनिहोय अर्थं प्राप्ती ॥ तेसमर्थगिष्य आवदती ॥ दीन
 शिष्यातेंगपेक्षित ॥ हेदांभाकस्थितागुरुत्वा ॥ ३३ ॥ गुरुमिद्यावंतनुमनधन ॥ गेसेउपदेशुनिजाण ॥ जोद्रव्यसंग्रही आपण ॥ तेदांभी
 कपणगुरुत्वा ॥ ३४ ॥ जेथधनलोमगुरुपाशी ॥ तोकायतारील्लशिष्याशी ॥ धनलोमाचीजातीपेशी ॥ करीगुरुत्वासीदांभिक ॥ ३५ ॥
 असंदंभूतीं एराजाण ॥ गुरुपाशील्लन्यावयाचन ॥ उपदेशधेईनि ॥ तांदांभिकजाणपदगिष्य ॥ ३६ ॥ गुरुउपदेशाशिकोनयुक्ती ॥ स्व
 येज्ञानाभिमानायत ॥ गुरुतेमार्नाप्राकृतस्थित ॥ तोहीनिश्चितांभिक ॥ ३७ ॥ मीएकसधनसज्ञान ॥ गेसासुस्मरूपज्ञानाभिमान ॥ क
 रिगुरुभाईचेंहेळण ॥ हेहील्लक्षणदंभाचें ॥ ३८ ॥ अहं ब्रह्महेहिस्मृती ॥ नसाहं तेथस्वरूपस्थित ॥ तेथमीजातहेधोगरीयुक्ती ॥ स्फुरेनि
 श्चितासुस्मदंभ ॥ ३९ ॥ जीवासिंदेहाचेंमध्यस्थान ॥ तेथदंभाचें अधिष्ठान ॥ त्यासिमिळोनियांमन ॥ ज्ञानाभिमानउपजवी ॥ ४० ॥ नवल
 दंभाचेंकवतिक ॥ आह्मी सन्निहोर्नामाज्ञिक ॥ तेचिर्जाविकाकरूनिदेख ॥ नाइलेंवेदपाठकधनलोमें ॥ ४१ ॥ सोडोनिपरमार्थाचीपोथी ॥
 ब्रह्मज्ञानसांगेनानायुक्ती ॥ तेहिजातेदंभेनादिजेती ॥ द्रव्यासर्त्ताधनलोमें ॥ ४२ ॥ मंत्रतंत्राचीकथाकोण ॥ मूसव्यगायित्रीवेचितीब्रा

ह्यण॥ आहोस्वधर्मनिष्ठापावन॥ ह्यणतीजाणदांमिक॥४३॥ दंभेनाडिलेसंन्यासी॥ येथीकरारवयेपडल्यासी॥ ज्यालागंमंडिलेशिरी॥ त्या
 अर्थासीविसारले॥४४॥ दृष्टासुनिअन्नसंन्यान॥ संन्यासीकरितीशोचस्नान॥ शुद्धनकरावेविनिर्जमन॥ वादव्यारव्यानअतिदंभे॥४५॥
 व्यावयापरद्वयपरान्न॥ कांदेहप्रतिष्टेअगीजाणा॥ मिथ्यादाखर्वासान्नाकपण॥ हेदंभलक्षणपंचोसे॥४६॥ द्रव्यापाणीवसेकाम॥ अतिश
 येअतिदुर्गम॥ द्रव्यतेथकामसंज्ञम॥ अतिविषमसांगत॥४७॥ द्रव्यनसतांअपेक्षाकाम॥ तीसनाद्यकरवीअतिस्वम॥ अनेककष्टाचेवि
 षम॥ अतिदुर्गमसांगवी॥४८॥ धनझालियारन्यादकाम॥ करुंलागेअगम्यागम्य॥ उपनर्वानानाअधर्म॥ निंदकमंधनवंता॥४९॥ का
 मुजडलासेधनेंसी॥ तीसदाळुळधनवंतासी॥ कामखनळेधनापाणी॥ अहिनिशीमुसमुशित॥५०॥ धनापाणीअतिदुःख॥ कामयांच
 वाअनर्थ॥ कामतेयनिश्चित॥ क्रोधनांदतुसंन्येसी॥५१॥ कामग्रामीसीआडवीकारी॥ होतांचांधानीपडेउई॥ खवळलाअतिकडाई॥
 तणाच्याकोडांनिर्दाळित॥५२॥ जपतपनिष्ठानेमा॥ शिणांनिसाधिलेंदुर्गम॥ क्रोधखवळल्यापरम॥ तेकरांमस्यसुणार्थे॥५३॥ धनाक
 हेकांणीदावीबांर॥ तेथक्रोधउठीअचार॥ वादवाप्राणांतकचाट॥ क्रोधअतिदुःखधनेंसी॥५४॥ होतांकामअवरोध॥ कांधनच्ययाचा
 संबंधु॥ वेसंधारखवळेंक्रोधु॥ अतिविरोधुदुःखत्त॥५५॥ धनापाणीअधममर्थ॥ हासाहावाअतिअनई॥ धनापाणीगवंअद्रुत॥ नैवि
 निश्चितुसांगत॥५६॥ धनगर्वाचियेपुष्टी॥ सरवाचापनार्णादृष्टी॥ मातेतेंदुष्टीकरंदी॥ इतरांच्यागोदीत्याकाय॥५७॥ सिद्धमाधक
 वापसी॥ त्यातेदेखीनिअपहासी॥ द्रष्टेकरंदेतेंहोतीसंन्यासी॥ हरिदासासीविदावी॥५८॥ आंगांधनाचेबयसंपणा॥ व्याधीवरीजे
 आळेंझान॥ तेगर्वाचाताडाचदेपूर्ण॥ नैविआरंधारणगिझिला॥५९॥ धनज्ञानगर्वाचीजातकेशी॥ गवकरीसदृशसी॥ पायाकचन
 नैहैलसी॥ शेरवीधिःकारेसिनिर्मिळी॥६०॥ धनज्ञानगर्वाचेंदक्षणा॥ देखेसादृशचंअवगुण॥ गुरूमिठेवीदुसंगण॥ मीएकसज्जानहें
 ग्राही॥६१॥ जोच्यांतदुष्टीसदृशसी॥ गुरूमानीत्यातेंदृष्टी॥ वापगर्वाचीजातकेशी॥ देखेवृणदोषासीसर्वाच्या॥६२॥ नवमगर्वाची

येकांहाणी॥ गुरुसंवंधासत्यनमानी॥ दोषपहुतांचिकानी॥ सत्यमानीनिश्चित॥ ६३॥ सात्त्विकयेगर्वितापुनं॥ त्यामीसंवंधामानीकुदे
 ॥ अतिसात्त्विकतादृष्टीपदे॥ तमिमानीवेदं अर्बुज॥ ६४॥ आर्गमवर्दीमरेंदारी॥ तेंसुमिन्नागेडुदुटी॥ राशंगनमाययासुष्टी॥ पात्र
 गवंदृष्टीदिसेना॥ ६५॥ तेंयेकोणदेसन्मानश्रेष्ठा॥ कायसीहृष्टार्चीमतिष्ठा॥ धनगर्वेंचढळाताढा॥ मीणकमोराग्रंदाही॥ ६६॥ एकगु
 रुसेनाविशवासिकु॥ निजसेवाग्रान्नावश्यक॥ त्यासिंगर्चदेसीसेवकु॥ तोअतिबाधकुसेवकु॥ ६७॥ ऐमाअतिगेंउन्नद॥ हासातबाग
 र्वबाध॥ आतांधनापाणीमहामद॥ तोहिसंबंधदिनसांगे॥ ६८॥ जयासिचढेधनमद॥ तेंउपदेडोळांहोयअंधु॥ कारीनायकेशाष्टयो-
 धु॥ धनमदेंस्तव्यसवंदा॥ ६९॥ धनमदेंअतिअदता॥ धनमदेंअघातघाता॥ कुरीसर्वथाअधर्म॥ ७०॥ धनमदअतिअपवित्र॥ तोच
 दन्याहीयअतिदुस्तर॥ नद्गणंपात्रंअपात्र॥ निचरेविचित्रयोनीसा॥ ७१॥ जोधनमदवश्यहोय॥ तोनमानीकोणांचेहीमया॥ निज
 वेंतेंमस्यवंजाय॥ नगवावेंतेंखाययथेष्ट॥ ७२॥ नधरावातोसंगधरी॥ नकरावेंतेंकर्मकरी॥ नबोळावेंतेंउच्चारि॥ जनापीतिरीउद्धृ
 ७३॥ नदेखेंआपुलेंकेंले॥ परापवादस्वयेवंले॥ नायकेचापाचेंशिकविलें॥ वेडेंकेंलेधनमदें॥ ७४॥ शिवविलेंतेनायके॥ पारिवेंकरा
 अवश्यकें॥ साधुनिंदानिजमुसे॥ बयासरेंजल्पत॥ ७५॥ नमानीस्वयार्तास्वाचारू॥ नमानीदोषअनाचारू॥ नमानीवदित्वांचावि
 चारू॥ धनमदेंशोरुमातळा॥ ७६॥ आधींचतारूप्यअतिलाठा॥ वरीधनमदेंचढळाताढा॥ चापरीमातळाभोटा॥ नचालेंपारासप
 थि॥ ७७॥ स्त्रीकामेंअतिविरुद्ध॥ नविचारीकुलशील॥ नद्गणंसवळसांजवेंळ॥ विषारेकेंवळरबरुजेंसा॥ ७८॥ अभिन्नाशुनिपर
 नारी॥ दिवसानिविचरेदुपारी॥ गताधवाहीअंगिकारी॥ मयधनधरीपापाचें॥ ७९॥ जांमातल्याकसुनिमयपान॥ तोमदतळाळ
 उतरेंजाण॥ त्याहनिधनमददारुण॥ आल्याहिमरणउतरेंना॥ ८०॥ अकर्मकरितांआपण॥ तेंचिनिजघातेंघेंडुप्राण॥ हे
 हीनाठवेआठवण॥ धनमदेंजाणमलले॥ ८१॥ महाअनर्थीधनमदजाण॥ हेंआवल्याअनर्थीचेंलक्षण॥ आतांधनापाणीमेदपू

तैवीरुपणहिजसांगे ॥ ८२ ॥ मंदजन्मलाधनानेकुशी ॥ धननेयमेदावामिराशी ॥ मंदसपरिवार ॥ ताराशी ॥ अदिनिर्जीजामन ॥ ८३ ॥ हा-
 ताआलियाबहुधन ॥ मातेहृनिशसमिन्न ॥ पित्यासीकरीवंचन ॥ स्त्रियेसिहीजाणकळीनेदी ॥ ८४ ॥ अर्थपुत्रासी ॥ अतक्यता ॥ तेषरत
 संवीकोणकथा ॥ मेवतोअथापरता ॥ जगींसर्पथाअरंगना ॥ ८५ ॥ मायासाहीनिशरूपयान ॥ बंधबंधूसीरणीमायहोत ॥ तेचिवंधूअन्य
 सलोत ॥ वांदितांक ॥ विमाग ॥ ८६ ॥ मित्रमित्रासीवेंचितीप्राण ॥ तेथेप्रवेशोनियांधन ॥ विकल्या ॥ आणीमित्रपण ॥ मंददारुणधनापा
 शी ॥ ८७ ॥ आपणचिगांठीचांधिनेधन ॥ तेंक्षणक्षणापाहेआपण ॥ येथवारधनापारीजाण ॥ विकल्पपुणंनादत ॥ ८८ ॥ गैराधनापा
 शीमंदुजाण ॥ हेनववेंअनथेलक्षण ॥ अतिशयेअतिनिर्वाण ॥ वेरदारुणधनेसी ॥ ८९ ॥ धनापारीवेरजाण ॥ हेआंगेंमोगुनिअ
 ण ॥ सांगेंकटपुंजाहण ॥ वेरलक्षणधनाचें ॥ ९० ॥ पित्यापुत्रामार्जाविरांधु ॥ पाडितांदाद्वयसंबंध ॥ वेरीकरासरनेबंधु ॥ तोहाय
 सिद्धधनलोभ ॥ ९१ ॥ आपुल्याकळवळ्याचेंसुखद ॥ त्यासीधनलोभपाईदंड ॥ धनासनअतिसुखद ॥ वेरनिरुद्धसर्वासी ॥ ९२ ॥ आ
 णाहनेपादियेभिनु ॥ त्यासीधनलोभकरीशत्रु ॥ धनलोभअतिअपक्वि ॥ वेरीदुस्तरुजगींहा ॥ ९३ ॥ बंधूकलहेंधनवारितां ॥ अधि
 कनयेआपुल्याहाता ॥ तेंवाटाकरितजेधर्मता ॥ त्यांसाधूसितलनांपेंरचाळी ॥ ९४ ॥ जीचेगुदरांजन्मन्यप्रापण ॥ जीचेंसरांकळेंसन
 पान ॥ तेमात्तिसिधनलोभेंजाण ॥ वेरसंपूर्णचालवी ॥ ९५ ॥ आफुडीजेकांनिजचननी ॥ अर्थतीतेंकरतैरिणी ॥ बाहेरयान्नीपरंतुनी ॥
 मुखपरतनिपाहेना ॥ ९६ ॥ ज्यानेनितुंतेभयबंधन ॥ ज्याचेंनिचालेंहोइजेंपावन ॥ त्यासदूरुसीअबोलाजाण ॥ धनाभिमानध
 रवित ॥ ९७ ॥ धनाभिमानाचाविवार ॥ सदूरुमार्जापाईवेर ॥ धनाभिमानाअणुमात्र ॥ नव्हनिवेरकोणासी ॥ ९८ ॥ जेंसांगीत
 तैरिणरूपण ॥ त्यानावेनैरसंपूर्ण ॥ हेदाहांवेंअनथेलक्षण ॥ अविशारीधनतेंगेक ॥ ९९ ॥ धनाभिमानाचाविलास ॥ नयनापि
 यामिशांस ॥ पूर्णबंधूचाअविश्वास ॥ कनिसुखदासपानेजें ॥ १०० ॥ आत्मापेंपुत्रनामाही ॥ जोसाचारधणीसर्वस्वासी ॥ त्यापा

नैजेमाभिजप्रासी ॥ प्रतिअविश्वसीधनलोभ ॥ १॥ धर्मप्रयंकामसंपूर्ण ॥ त्रिमन्यमन्यं अवंचन ॥ पूर्वजांचाभाकनिवांग ॥ देऊनि आ
 पणनेपरणी ॥ २॥ जिणेजीउमाणमर्वसंसी ॥ साचार अपिलाभतांसी ॥ गंगियेअधमंपत्नीसी ॥ अविश्वसीधनलोभ ॥ ३॥ जैउदरांचा
 हेनवमासी ॥ जेमवंदाविशामृचसी ॥ धनलोभाचाजार्तीकीर्ण ॥ तेहिमातेसीनविश्वसे ॥ ४॥ धनाभिमानुयेजयांगी ॥ तोविश्वसे
 नासदूरसी ॥ इतरांचाकआकायसी ॥ पूर्णअविश्वसीधनमान ॥ ५॥ अविश्वमानेमुस्यकारण ॥ धनआणीदुसरीस्त्रीजाण ॥ तेथसे
 हाकन्याचेमन ॥ तोअतिसंपन्नअविश्वसे ॥ ६॥ जोधनमानाआणीस्त्रीजित ॥ त्याभिनिमुनहायन्दयस्य ॥ न्यातंसदूरहिगंगेदि-
 त ॥ परमअनर्थअविश्वसे ॥ ७॥ सकळदोषांमुकुटमणी ॥ अविश्वसनांछिन्नापुणी ॥ जोमगदनांअर्थक्षणी ॥ कर्णधुळ्याणीवनीवि
 ॥ ८॥ अविश्वमाअभिमानमेरे ॥ नैमुक्तानीमुक्तानातुरे ॥ मगविकल्प्याचेनिनेरे ॥ धार्तरुफगदेदेहवंद ॥ ९॥ अविश्वसेकवाळिन्यावि
 ज्ञा ॥ अभिमानेक्षणमीज्ञाता ॥ तेकारमगुन्यापळेआस्थिन्यता ॥ देखेनास्तिन्यतासर्व ॥ १०॥ अविश्वसयनांनिपाहाहो ॥ सकु
 दंबपळेसद्वावो ॥ मगलोकत्रयीआमानो ॥ गोंदोनिचाहोविकल्पेकरून ॥ ११॥ वादेपोदेअविश्वसी ॥ विकल्पुनांदेअहिनिशी ॥
 जैयरिगावाअविश्वसासी ॥ निकल्पन्यामीनागवी ॥ १२॥ आंगोवांगीअविश्वस ॥ परमार्थगप्रगर्शनांस ॥ सदुरूचेहिदावीदोष ॥
 नमानविश्वसत्रय्याचा ॥ १३॥ सालागींसकळदोषांचाराता ॥ अविश्वानाहनिचाईदुजा ॥ तारिगोनियांनिजपेजा ॥ विमांडीवो
 जामहामिह ॥ १४॥ जिवंदेअविश्वसेंचालियेळी ॥ तिकडेपरमार्थापळणीद्वार ॥ विकल्प्याचीपादिआर्द ॥ तेसंधानागवली
 बहुतेके ॥ १५॥ सिद्धाचेगेलेंसिद्धाभूषण ॥ माधकंसपाईनागवलीजाण ॥ रागाराद्वानंसाधारण ॥ अहंचेंउद्यानलेदिलें ॥ १६॥
 यमनियमानांगरंजाळी ॥ कोधुतापसावरीहोळी ॥ मोक्षफळेसफळीनाकेळी ॥ समृद्धदन्मळीसांहगजु ॥ १७॥ शमदमाचेधरे
 ॥ स्वर्णानिसांडिलेअच्छादे ॥ वांसविचेकाचेचाहरे ॥ कोणतिचादेवागेना ॥ १८॥ व्रतयांचेयाचींसाजिरां ॥ निष्कामउपवनेचोरी

नौजाकिन्तीउपराउपरी॥नानापरविक्लये॥११॥गणियाअविश्वासी॥ज्ञानामिमान॥आन्तामंदीसी॥विकलेंअमयदेइनिव्यासी॥आ
 पणयापाशींगहाविलें॥२०॥गणियाअविश्वासापुढें॥परमार्थकारंमेवापुढेंविकल्याचेंवळगाढें॥तोकराकुढेंतळाळ॥२१॥पोरांतून-
 ओअविश्वासी॥तोसदांदेखेगुणदोरासी॥अखंडहेषापरमार्थसी॥ज्ञान्यापार्गम्विगतो॥२२॥यापरीअगिन्यासी॥बद्धवेगदेगमाया
 सी॥तोपोरीनाअविश्वासी॥हामल्याहिन्यापाशीनिवचानेदिन॥२३॥मनळदोषामार्तासमर्थ॥मनळदोषांचेगज्यन्यमात्र॥तोहाअ
 करावाअनर्थ॥असेनांदतअविश्वासी॥२४॥अवराहिदंदिवासी॥पूर्णकराअविश्वासेमी॥मान्यागिअकरावेस्थानयासी॥वसिअ
 विश्वासासीमनामार्ता॥२५॥मुख्यनेंसर्धचेंआयतन॥बहुविद्यावाबहुधन॥हेचिसर्धचेंनन्यस्थान॥येथनिजाणतेंदां॥२६॥
 विद्याशालियासंपन्न॥पंडितपंडितांदेछण॥मुख्यगुरुसंचिसर्धाकराजाण॥हेसर्धांनदुष्टाणविद्येचें॥२७॥गोर्दीशालियाधन॥स्य
 र्धास्ववळदारुण॥कुंवरपरधनेंसंपन्न॥मीसंसत्ताजाणधनादय॥२८॥माद्विषानिजधनापुढें॥गणितांअन्यगंगेचेखंदे॥माद्विषे
 धनाचेंनिपदिपाडें॥कोणवापुढेंउमंगहू॥२९॥मगतेंजेदेखेधनवंत॥तेतेहेळुनिसांदेतय॥यापरीसर्धाअदत॥धरुनिअर्थगु-
 ल्हासे॥३०॥एवंधरुनियाअर्थ॥सर्धाचारवाअनर्थ॥गदानांदेधनाप्राप्त॥तोदावत्तांतसांगीतळा॥३१॥आतांतीनअर्थोचामेळा
 ॥एकेपदीआळगोळा॥तोहीनांदेधनाजेवळा॥एकवंगळनिमाण॥३२॥स्त्रीयुतआणिमद्यपान॥यातिहीतिवाढवीधन॥हेतीनी
 अर्थदास्य॥धनवंताजाणआदळती॥३३॥तोकांपुरपनिधन॥तोस्त्रियेराजदेगमाना॥देखानिनिधनाचेंवरन॥प्रत्यक्षजाणस्त्रीवि-
 की॥३४॥धनहीनपुरुषाचेपरी॥कलहोस्त्रीपुरुषामाझागी॥निमळनिजानापर॥दुनदेअगलाहेपुमसाते॥३५॥धनवंतापुरुषा
 सी॥स्त्रीलवांदवोकरांकी॥कूदकांदेसाभिर्नजिमी॥हान्नीपुछांनोवुकान॥३६॥व्याधनाचेंआक्रियातरी॥स्त्रीविमवमोकिन्ना
 येपासी॥आतांनावदतीतुमच्यागोर्दी॥सगेंउधकडफडोर्दी॥३७॥पारांचेतदातांदी॥राचानगोमेतुमचावोर्दी॥दातीनाहीपुढींनव

॥ ३॥ अथो गौरी जगन्माता ॥ ३॥ गौरी परीकरो विवर्त ॥ निमलं निदग्निदग्नि ॥ निधनं पुराणां आवर्त ॥ नधरं गौरी सुदारा ॥ ३॥ यापरीनिध
 नपुरुषासी ॥ स्वर्चावश्यनन्दन्यासी ॥ स्वर्चावाधनवन्तासी ॥ अतिनिर्ग ॥ अनिवार ॥ ४॥ नदग्निधनवन्तनरा ॥ वेद्यमिदं विद्युत्तार ॥ हा
 वभावचमत्कार ॥ न्यासीधनाद्वयोरभाचले ॥ ५॥ वेद्याका ममं गेजाण ॥ अग्नदग्निचावर्तमन ॥ तद्योगं मद्यपान ॥ वरितीमधनम
 दं ॥ ६॥ मद्यपानं तोरुन्यन ॥ तोस्वच्छासंयुत ॥ एवं हे निद ॥ अनर्थ ॥ जाणनिश्चित अर्थसी ॥ ७॥ अथापारीपिधरा अनर्थ ॥ तं सांगीत
 लेख्यं भूत ॥ सगवाचालं युयं ॥ नार्हनिश्चितधनवन्ता ॥ ८॥ ॥ श्लोक ॥ एते पंचदशानयान्ययं मूढमनानृणां ॥ तस्मादनर्थ
 मयारब्धं श्रेयोः यद्विरतस्य जेत ॥ १॥ ॥ टीका ॥ एवं हे पदगद्गी अनर्थ ॥ मूर्ख अथवा पण्डित ॥ न अर्थमग्रहित ॥ अवश्यं हे ते श
 रुतनी ॥ २॥ यामिनाममात्रा अर्थ ॥ यच्च वामृतिमंत अनर्थ ॥ यान्तागिंश्रेयार्थं निदग्निमत्त ॥ तिदग्निश्चितन्यागावा ॥ ३॥ तैविकां
 बौद्धधनामासी ॥ देवगनयं तं डापार्श ॥ बौद्धवानन्दगे अर्पाम् ॥ तैविजो अथासीनातके ॥ ४॥ तैविकां अर्धामार्जान्दवणापदे ॥
 तैरुतरो निवादेरपदे ॥ तैविमोदा विषेचादे ॥ जोन्यागींरुके निजधन ॥ ५॥ नागमुर्त्तिघातितां आपण ॥ क्षणाधरावीणोदण
 ॥ तोचिपरिपार्कं आर्णामरण ॥ तं सा अर्थजाण अनर्थ ॥ ६॥ यान्तागिंजोमोदार्थ ॥ तं अर्थनधरावाहती ॥ कायावाचाचिज
 नी ॥ अनर्थनिश्चितीन्यागावा ॥ ७॥ अर्थमूढमकळोद ॥ पूर्वविंश्लिखणविध ॥ तोचिपुन पुनः गोविंद ॥ करुनिविषदसांगत ॥ ८॥
 ॥ श्लोक ॥ मिद्यंते घ्रातरोदाराः पितरः सत्तदस्तथा ॥ एकाग्निग्धाः कानिगिनामद्यः सर्वैरयः कृताः ॥ १॥ ॥ टीका ॥ दष्टमित्रा
 चैमिधनमोदी ॥ वंधुबंधुनामहनिवर्त ॥ सत्तदोचं गोजन्यतादी ॥ कुटुंबीकवर्त ॥ अर्थान्वय ॥ २॥ पित्यापुत्रासानीविरोधु ॥ स्त्रीपुत्रा
 मानादंद ॥ तोदाजाण अर्थसंबंध ॥ विमोदीदादे सत्तदोचं ॥ ३॥ कानिगीद्वयणजे निपकवर्त ॥ तं आमां चास्नेहतादी ॥ स्वातीन् एक
 कुटुंबीकवर्त ॥ मंदुपार्श सत्तदोदी ॥ ४॥ ॥ श्लोक ॥ अर्थनान्वीयसात्तदंते संरब्धा दीप्तमन्वयः ॥ न्यजन्यायुस्पृधोघंति सहस्रो

सुखसौन्दर्यं ॥२१॥ ॥टीका॥ अतिजन्य अर्थोसादीं ॥ सुहृदतामांशोनिपादीं ॥ कोपेखवच्छन्दादुदी ॥ शस्त्रमुद्धृत ॥ ५५॥ तेथं
 आपहोदनी अनाम ॥ परस्परं करितीयात ॥ अर्थ अनर्थीमाणांत ॥ निजस्वार्थमातकु ॥ ५६॥ जीतां अर्थ अनर्थं करी ॥ मेन्यानें नरकहा
 रीं ॥ उत्तमदेहात्वावोहरी ॥ अर्थ करितीं एक ॥ ५७॥ ॥श्लोक॥ नृज्या जन्मा मरमार्थं मानुष्यं तद्विजायतां ॥ तदनाहृत्य ये स्वायं प्रति
 यां न्यथुमांगतिं ॥ ५८॥ ॥टीका॥ कौटिजन्मानेन शुद्धगच्छत ॥ तेषां कर्म मूर्ध्नि नरदेहप्राप्त ॥ तेथे हि वणां प्रयत्न न्यसमर्थ ॥ सत्कृत्य मस्तु
 तब्राह्मणत्व ॥ ५९॥ ऐसें जन्मावावयायेय ॥ अमरही मरणमागत ॥ इंदुदिदेव जे स्वर्गस्य ॥ तेही वांछित हे जन्म ॥ ६०॥ जे सत्यलोका पश्ये
 त ॥ ऐश्वर्यपावले प्रदुत ॥ तेहि हे जन्म वांछित ॥ इत्येव त अहिर्निशी ॥ ६१॥ येथे करितां भगवद्गती ॥ पायालागती न्यागी मुक्ती ॥ याला
 गी हे जन्म प्राप्ती ॥ अमरमागती अहिर्निशी ॥ ६२॥ ऐसे उत्तम जन्मावावोनी ॥ अतिअभाष्य म विमुवनी ॥ निजस्वार्थते उपेक्षनी ॥ मुक्तलोधि
 णी धनलोभे ॥ ६३॥ धनलोभा चियाघांती ॥ कालोके पणान्त्रोक्त स्थित ॥ जां उपरी भगवद्गती ॥ अशुभगती नयासी ॥ ६४॥ तेचि के
 शी अशुभगती ॥ धनलोभ्यां नरकप्राप्ती ॥ चो न्याशी लक्षयोनी मर्ती ॥ गामो गित ॥ अतिदुःखें ॥ ६५॥ जयां ब्राह्मण जन्मा आंत ॥ स्वर्ग
 मोक्षसहस्रं प्राप्त ॥ तेचि अर्थ चिदर्थ ॥ स्वयंसांगत धनलोभे ॥ ६६॥ ॥श्लोक॥ मर्गापवर्गयोदोरं प्राप्य नोक्तमिदं पुमान् ॥ द्रविणो
 कोनुपज्जेत मन्यो नर्यस्य धावनि ॥ ६७॥ ॥टीका॥ ब्राह्मण करितां स्वधर्म ॥ वामनामृच्छे स्वर्गकाम ॥ ते इंदुचंद्रा च धामा ॥ पावे
 दिजोत्तमसहजनी ॥ ६८॥ न्याचि मायाजन स्थिती ॥ इतरां सीहांय स्वर्गप्राप्ती ॥ एवं स्वर्गतो ब्राह्मणा न्याहाती ॥ न्यासी ते गती सह-
 जनी ॥ ६९॥ सां द्रविण्ये पणत्रयार्थ ॥ निष्कामसधर्म न्याहिनामी ॥ मोक्षपायां लागती न्यागी ॥ तिष्ठे अहिर्निशी ॥ आजाधरी ॥ ७०॥
 तौ अनुग्रही जयासीं ॥ ते पावती निजमोक्षार्थी ॥ ये वदे सामर्थ्य ब्राह्मणापार्थी ॥ अनायासीं सहजनी ॥ ७१॥ स्वर्ग जयाची पायरी ॥
 मोक्ष न्याना आजाधरी ॥ ये वदे ब्राह्मणत्वाची थोरी ॥ धनलोभावर नाशित ॥ ७२॥ ब्राह्मण जन्माव न्याजाण ॥ निःशेष सुंदर न्याय

१०॥ तेषामीनादुक्तो जाण ॥ तौ निधनधनस्य ॥ ११॥ दुर्गमयेंमाणसपण ॥ न्यासार्ज ॥ अतिदुर्गमब्राह्मण ॥ तेंदापावेंनिमी आपण ॥
 धनलोमेंपूर्णचागवत्सो ॥ १२॥ पाणोनिब्राह्मणगरीर ॥ धनेनादुक्तेथोरथोर ॥ अर्थ अनर्थानेंगुल्यचर ॥ दुर्गमदुर्गसादवी ॥ १३॥ अर्थ
 अनर्थानेंमाजन ॥ तेंविशेषन्यागावेंधन ॥ वैराग्यपावल्यापूण ॥ स्वयंब्राह्मणवांढत ॥ १४॥ ॥ आर्थाका ॥ देवेंजोदिलेंसंपत्तीसी ॥ ने
 ऊनिसांशवेंविदीसी ॥ कांथान्गवेंतत्त्वप्रवाहेंसी ॥ न्यागअर्थारीतोकेसा ॥ १५॥ तोंअर्थन्यागनिरूपण ॥ स्वयेंसांगताहेंब्राह्मण ॥
 जेअसतीन्धसधन ॥ तिहोमावधानपरिगावें ॥ १६॥ ॥ श्लोक ॥ देवर्षिपितृमृतानिज्ञातीत्यं धृंश्चमागिनः ॥ असांविमन्यचात्मानंयक्ष
 विनः पतत्यंधः ॥ १७॥ ॥ श्लोक ॥ देवेंजोदिलियाधन ॥ आचरावेंपंचमहायज्ञ ॥ करावेंभगवत्पूजन ॥ उल्हासेंजाणमहोत्साहे ॥ १८॥
 स्वयेंकरावेंपितृपण ॥ प्रतिवर्षीश्राद्धेजाण ॥ पितरुद्धरावेंआपण ॥ गयावर्धनकरांनिया ॥ १९॥ जीतपितरांत्रिकाकांनमन ॥ क-
 दानकरावेंहेळण ॥ यांचीअवज्ञाआपण ॥ याणांतीजाणनकरावें ॥ २०॥ न्यासिगोंरुनिआपण ॥ यथारुचीद्यावेंअन्न ॥ यथाश-
 क्तिद्यावेंधन ॥ सेवेनेंसांपूर्णसर्वकारवें ॥ २१॥ पितास्वयंमेवनागयण ॥ माताअन्यक्षन्स्त्री आपण ॥ ऐसेंभावेंज्याचेंभजन ॥ सु-
 पुत्रजाणतोएक ॥ २२॥ ज्याचेसेवेसर्वप्रपितर ॥ तेंविपितृपणसाचार ॥ जीतांअवज्ञातोअनाचार ॥ मेल्याश्रद्धाविचारतोलोकि-
 क ॥ २३॥ जोपितृवचनअविश्वासी ॥ न्याचितेणेंकेंन्यायापराशी ॥ जोपितृवचनविश्वासी ॥ मोक्षत्यापार्श्वोच्छगणा ॥ २४॥ जीत
 मृतपितृगण ॥ तेंसांगीतर्लपुणगुण ॥ यानाचगापितृभजन ॥ ऋषिपूजनतेंऐक ॥ २५॥ सन्मानेंआणोनिब्राह्मण ॥ श्रद्धार्कीजे
 चरणक्षालण ॥ चरणतीथांअभिषेदन ॥ सगान्यजाणस्वयेंकीजे ॥ २६॥ धूपदीपयज्योक्तपूजन ॥ यथारुचीतृप्तसदान्न ॥ यथाश-
 क्तीद्यावेंधन ॥ ऋषिपूजनयानाच ॥ २७॥ ब्राह्मणतेंचिन्मपेखर ॥ ब्राह्मणतेंमनकुमार ॥ ब्राह्मणमुखेंशांरूप ॥ धालादेंकरदेत
 से ॥ २८॥ बंधुस्वगोत्रभजन ॥ यांचीदरिद्रपीडादारुण ॥ निगसार्वदिकुविधन ॥ हामुख्यधर्मजाणश्रेष्ठते ॥ २९॥ कुटुंबीदुनि

आपण॥ अन्यथा पाकं अन्नदान॥ तं निअधर्मपरिपूर्णा॥ शुद्धपुण्यतनं नन्दे॥ ९०॥ कुटुंबासीययोनित॥ सत्सर्वाकरुनिसमस्त॥ यादृनि
रत्नाजोमयं॥ तं श्रेयाय वंचना॥ ९१॥ अतिश्रेयासिद्धिदं॥ अन्नदानं अवश्यं॥ तं श्रेयापराङ्मुखं॥ पुण्यनिःशेषद्वारासे॥
९२॥ सकलदानाभाता जाण॥ अतिश्रेष्ठ अन्नदान॥ दीनासदृश निगन्मान॥ दानं सदान् अतिश्रेष्ठं॥ ९३॥ कुटुंबमर्त्यान्तरा आपण॥
स्वेच्छादेदीनमोजन॥ परिकटर्षाजो निजध्याण॥ तं दीदारुण अधर्मं॥ ९४॥ जेमर्षा जे दीनतर्पण॥ न्यात आपण दीणकदान॥ ते यनक
रुनिअधिकन्यून॥ कसंमोजनसमसागं॥ ९५॥ पंक्तीमार्ताप्रपंचताण॥ तं अन्नदानं अतिविघ्न॥ यान्दार्ढ्यकगवमोजन॥ समसा
गी आपणसकलासी॥ ९६॥ धनाच्चासद्गुणसरा॥ दानं अनोद्यमेतसंस्कारा॥ अर्पावेदीनाच्याद्वारा॥ धातवेधरा अयाचि
ताच्या॥ ९७॥ अंधपंगुमुवेदीन॥ यासिसंरक्षाजो आपण॥ न्याचेचिसार्थकधन॥ शुद्धपुण्यतयांचे॥ ९८॥ साधुगज्जनावितंबु
अर्था॥ तं निवेचुतासधनतो॥ ९९॥ न्याच्या निजधर्मांचागुडा॥ गुणारंभोक्तविचुती॥ १००॥ दुर्गळजोकोमगवदृक्त॥ न्यासिसंरक्षाजोधन
वंत॥ तेणेंगुष्टलाभगवंत॥ न्यातेउद्धरतमक्ताआर्था॥ १०१॥ सकलमंगळामंगळपूर्ण॥ सकलकल्याणांचेकल्याण॥ तेहंसदूरुथ
चरण॥ तेयनिजधनजयांचेअपं॥ १०२॥ तयाच्या निजधर्मांचेनिपाण॥ सत्यलोकांदिगणेंजाण॥ विचुतीकेंलासीसंपूर्ण॥ परंर
मिषणचाहावितं॥ १०३॥ सधर्मजोउल्लेखनिजधन॥ जोवरसदृशार्था अर्पण॥ तोचिनिजधर्मकर्मजाण॥ परमपावनतोंणक॥ १०४॥ न्या
सीचहांवदीमगवदृक्त॥ गुरुसिअर्पा निजसंपत्ति॥ न्याते भगिनासुनिजधर्मापत्ति॥ आपुर्णनिजधर्माच्यासिद्धे॥ १०५॥ न्यासिसि
जधर्ममर्क॥ त्याचाद्वाराचारिमुक्त॥ दासिनेउपमा असती॥ न्यापासोनिअर्पतापरतानन्दे॥ १०६॥ न्याचेतनमनधन॥ गुरु
वरणीअर्पण॥ न्यासिसवप्रयाचेमान॥ कल्यांतजाणादिमंन॥ १०७॥ दानं तोडं जेसंपत्ति॥ तेवेचोनिगमानियुती॥ अर्थपरम
वीमासी॥ सत्तायत्नद्वारा निजधिया॥ १०८॥ एसेनिवेचोनिधाधन॥ स्वयार्ताकुटुंबपादपूर्ण॥ जोपादानसमय आपण॥ तेअ

अध्वरसंचित ॥२॥ एवं कदर्यु निजप्राण ॥ जैसैं संचितें यक्षधन ॥ तें अधः पातासि कारण ॥ दूरवदारुण धनलोभ्या ॥ ८॥ सृष्टे मीहि याचनि
 हा ॥ यक्षचित्तें झालों करंटा ॥ हातीं चास्वार्थ गेला मोठा ॥ चंचलें कटकटा निजमोक्षा ॥ ९॥ सांचो निरां यक्षचित्त ॥ म्यामाझे केलें अनहित
 ऐसा सखेद युक्त ॥ कष्टें घीलत निजदुःखें ॥ १०॥ ॥ श्लोक ॥ व्यर्थयाः र्थं हयावित्तमप्रमत्तस्य यो बलं ॥ कुशलयेन सिद्ध्यति नरः -
 किं नु साधये ॥ २५॥ ॥ टीका ॥ निजभोगविचर्जित ॥ जिणों निकायाचा चिन्तित ॥ कष्टें भिळवावयावित्त ॥ झालों उन्मत्त अविचेकी ॥ ११॥
 करितां वित्ताचे आयास ॥ गेलें तारुण्य बळ आयुष्य ॥ परीरक्षीण झालें निःशेष ॥ तरी वित्ताचा शोष शमेना ॥ १२॥ अर्थें अर्थवाद वि
 तां ॥ अनिवारवादली चिंता ॥ तेणें विसरलों निजस्वार्थ ॥ अर्थलोभता कदर्यु ॥ १३॥ जेवितें जीवितें साचार ॥ धूतदयापरोपकार ॥ क
 रूनियां विवेकी नर ॥ मवाधिपरपारंगवले ॥ १४॥ तमजनिदें वाचं येथ ॥ रथावित्तरथाजीवित ॥ आयुष्यहि गेलें व्यर्थ ॥ निजस्वा
 र्थ बुडाला ॥ १५॥ ह्मणालु असतां जे जीत ॥ साधुनिघेडुं निजस्वार्थ ॥ तें आतां न चळे येथ ॥ अर्थसामर्थ्य दोनी गेलीं ॥ १६॥ अध
 र्मास्तव गेलें वित्त ॥ जरें नेमिलिलें सामर्थ्य ॥ केवळ भोजन रयें ॥ देवहत ररलों असें ॥ कटकटा जोडितां अर्थ ॥ लोकनाडले सबस्त ॥ ऐ
 सें जाणोनि मस्तक ॥ स्वयें सांगत कदर्यु ॥ १८॥ ॥ श्लोक ॥ कस्मात्संक्षिप्यते विद्वान् व्यर्थयाः र्थं हया सरुत ॥ कस्यचित्त्वाय यानू
 नं लोकोऽयं सुविमोहितः ॥ २६॥ ॥ टीका ॥ येथ अज्ञानाची कोणागती ॥ जे अर्थ अनर्था ह्मणती ॥ तेहि अर्थार्थ होती ॥ ज्ञाते ह्म
 यती अर्थासी ॥ १९॥ ऐसे ह्मणजे सज्ञान ॥ तेही अज्ञां वयाधन ॥ युक्ता युक्तप्रयत्न ॥ अनुदिनी जाण स्वयें करिती ॥ २०॥ सज्ञान ह्म माव
 या कारण ॥ ईश्वराची माया पूर्ण ॥ अधः पटीजांचें लक्षण ॥ त्याधीन सज्ञान मोहिळे ॥ २१॥ कृष्णमायामोहिळे पंडित ॥ नव्हे ह्म
 णालु हा इत्यर्थ ॥ ते जोडिताति अर्थ ॥ निजस्वरुपायें भांगे ला ॥ २२॥ भोगामाजि जे ह्मणती सरुव ॥ ते जाणावे केवळ मूर्ख ॥ येच अर्थी
 याविवेक ॥ कदर्युदेखवांलत ॥ २३॥ ॥ श्लोक ॥ किं धनं धनं देवा किं कामे र्थं कामं देरुत ॥ मृत्युनाग्रस्य मानस्य कर्मभिर्वीतज

न्यदेः ॥ २० ॥ ॥ देहा ॥ फलकानवर्णोऽर्थेऽप्युपपादो ॥ आदिजासीमन्मरीमायामादो ॥ सांगीनादवाजादेहो ॥ तौचिपादोनेऽवर ॥ २१ ॥
 न्यादेहासिजेनानामोरा ॥ तौचन्यासीस्यरांग ॥ धनजोऽर्थेऽनेग ॥ तौचिमार्गनिधनन्या ॥ २२ ॥ तैधनमिन्ने अनायासी ॥ यालागीध
 नवतुपासी ॥ अर्थजोऽनियामयासी ॥ भोगिताकाभिमामकाय ॥ २३ ॥ कामसरकाधिनीमैर्द्धा ॥ सग्यार्थस्त्रियंतंमतिपाटी ॥ तै
 चिनानापरिसर्द्ध ॥ देताकिंकर्यासदेना ॥ २४ ॥ स्त्रीपुत्रकामांगीदिक ॥ तैणेंदेहासीद्यावंसरव ॥ तौदेहोचिमरणोऽनुरव ॥ निन्यअं
 नकल्यगला ॥ २५ ॥ जेजे अतिवर्षेऽर्द्ध ॥ तैनेकावयसातां ॥ येयकोणमोरासीगांरी ॥ धनकामेवैर्द्धासजानेनेर्द्धा ॥ २६ ॥ सर्पांमूर्खी
 ददुरजाता ॥ तौददुरोयमाशाखाता ॥ तैणेंनसदेसर्पयासता ॥ जाणनवताजयापरी ॥ २७ ॥ तैचिनानामोरामेने ॥ देहिचाम्युमार्ग
 नदळे ॥ देजाणोनिशं आंधळ ॥ धनकामेसांलेसजान ॥ २८ ॥ सयेंकरितातौचिमरणाधर्म ॥ न्यागिकोणनिवरी ॥ सांगकाम ॥ हावेवक-
 सायंचामम ॥ फ्रमलेपरममहासिद्ध ॥ २९ ॥ धनेहोईलपरम्येक ॥ तौहिमोगुद ॥ सदायक ॥ सांगक्षयेंकर्मपूरे ॥ येनेदेखअध्याना ॥
 ३० ॥ करितामोग्यकाम्यकर्म ॥ पुदतीमरणपुदतजन्म ॥ सांगणीपनेअविश्रम ॥ देह ॥ स्वपरमधनकामा ॥ ३१ ॥ धनकामाभिनिजस-
 रव ॥ मर्वात्मनानाहदिरव ॥ मीक्षिणसाचिहोतौमूर्ख ॥ निजमाग्येंदंरवधनगें ॥ ३२ ॥ ॥ म्मोक्त ॥ नूनंमंसगयांस्तः ॥ सवंदेवमयोहृदि
 येननतादगामेतानिवंदश्चात्मनः प्रवः ॥ ३३ ॥ ॥ देहा ॥ मीपुर्वहितां प्रतिअसाग्य ॥ आतांआलोअतिसमाग्य ॥ मजतुहृदध्यां
 ग ॥ विवेकवैराग्यपावलो ॥ ३४ ॥ साधुसंन्यातजैकाधन ॥ तैचिमाग्येमूर्ख अज्ञान ॥ तैहरिनेहरोनिआपण ॥ रुपापूर्णमजकेर्द्धा ॥ ३५ ॥
 मकांचेअज्ञाननिराहरी ॥ यानिन्यागीनावेतोमूर्ख ॥ तैणेंरुपावस्तुपुर्ण ॥ विवेकअंतरीउपरजनिद्धा ॥ ३६ ॥ वैराग्यनिवेकार्वाण आं
 धळे ॥ विवेकवैराग्यार्वाणपांगळे ॥ तैमाग्येददयाजावळोफळे ॥ गयनेर्द्धमजनी ॥ ३७ ॥ गेगीहरीनेरुपावर्द्धा ॥ माग्येधनेंजिअज्ञा
 नदुर्द्धा ॥ विवेकवैराग्ययेर्द्धा ॥ माग्येददयस्तवनायकाशर्द्धा ॥ ३८ ॥ परिकोणेंकळेकोणदेर्द्धा ॥ कोणामयौविशोमी ॥ हाशिवपाक

रितांकेती॥ हेकांगसीकृतेना॥ ४१॥ भक्तोचेंद गवयाचिन॥ हरहागतांन्याचेंचिन॥ विनन्यागेंकरुनिमचिन॥ देविंवैकपुनवैगाय॥ ४२॥ ऐसे
 पेनेंदेनंविदान॥ घझादिकांअनन्यजाण॥ यान्तागितोभगवंतपूण॥ न्यामिसाहीगुणवशवर्त्ता॥ ४३॥ न्याचेंअचिन्यानंतरूप॥ परीमज्जुआ
 झालासहृष॥ माझेधनेंभिनिसूनिपाप॥ ज्ञानदापुनजळला॥ ४४॥ होकांहराउपजन्मभगवंता॥ परीम्यावंचिन्यायजदेवता॥ न्यासोभ
 न्याकरितीयाता॥ हेहीसर्वथापदेना॥ ४५॥ यरंचिचपगधगिन॥ न्याचापाठिराखाहरागमय॥ विघ्नाचावागनलागेनेय॥ देववंदीनतया
 सी॥ ४६॥ देवीवंदुनिमल्लादासी॥ शांतकरनिलेनृसिंहासी॥ तोपाठिराग्नाहराज्यासी॥ विघ्नन्यापाशींरिंगेकेवी॥ ४७॥ तेणेंदेवाचिया
 कोटी॥ क्षणेंसोदविल्याबांदवदी॥ न्याचेंभक्तांचेलांनवाचुदी॥ देवेंवापुदेकेवीकरिती॥ ४८॥ जोमकदेवांचासकळनियंता॥ न्याचे
 चरणदेववंदितीमाथा॥ तोभगवंतगाथेअसता॥ विघ्नसर्वथावार्थना॥ ४९॥ न्याचेंनिघळेंवाढलेदेव॥ देवजयांचेअवयव॥ तोहरितु
 झलाखयंमेव॥ तेथनिघ्नसंभवकोणाचा॥ ५०॥ सनदेनमयश्रीहरा॥ इंदुचंद्ररूपेमाहारा॥ ऐशियामजदीनावरी॥ विघ्नसंमारी
 जअसेना॥ ५१॥ ऐशियेसुपेंचेंमजकारण॥ येतन्मीनाहीगाथन॥ हेमाझेप्रबोलाजुनेंकरुण॥ देवापाशींजाणदेविठेंहोने॥ ५२॥ पूर्वी
 कोणजन्मीकोणदेशी॥ तीर्थक्षेत्रीकोणवंशी॥ कोणआचरलांमत्तमासी॥ तेणेंदुर्गकिर्तीतुष्टला॥ ५३॥ मातेंअतिदुःखीदेरवांनो॥
 हरतुष्टलाहृषापूर्णा॥ न्याचेंरूपेस्तनजाण॥ विनकसंपन्नमीझालां॥ ५४॥ होकांधनक्षयेझालेंदुःख॥ तेणेंदुःखेपावलांनिजसंस्त
 मनाभितगवयादेव॥ वैगायविंवैकददतासं॥ ५५॥ हरिखंवांसंदुनिब्राह्मण॥ ह्मणोरुलेआयुयनिजाण॥ रथानावोंनेदा॥ ५६॥
 र्थक्षणा॥ वरनिंदळणसकवदुःखा॥ ५७॥ ॥ श्लोक॥ मोक्षकाळावशेपणशोययिथ्येगमात्मनः॥ अग्रमत्तोःखिलस्वायं
 यादस्यान्मिदुःखात्मनः॥ ५८॥ ॥ टीका॥ तादृशमनमयाचापाद॥ धेंदेंनकांविजन्माचासुख॥ नासल्याआयुध्याचाकैबाड॥
 करीननिवाद्येणेंदेहे॥ ५९॥ देहासिआशेवाथिंमयता॥ परिच्छाद्यनक्षेमाश्रयाचिता॥ तेणेंचिनेंचिंतीभगवंता॥ भवबंधआ

छेदीन ॥ ५८ ॥ उरलेनि आयुष्ये येथ ॥ कळिकळिचि पाहोनि दांत ॥ गर्भदुःखाचे रवणे नरबत ॥ मरणाचा घात भीकरीन ॥ ५९ ॥ जेणे दिवें स
स्थानृत ॥ कर्म आचरलों समस्त ॥ नें देहें सिमी सोपी न येथ ॥ विदेह त्वनिज भावें ॥ ६० ॥ घालूनि निज बोधाची धाडी ॥ फोडी न देहाची बाढ
वडी ॥ तोडूनि ससदुःखाची बेंदी ॥ उमवीन गुह्यास युज्याची ॥ ६१ ॥ आजि वैराग्य विवेक युक्त ॥ मीनिज स्वार्थी मावचिन ॥ जो जो माधीन
परमार्थ ॥ तो तो हस्तगत मज होय ॥ ६२ ॥ मज चि साधे निज स्वार्थ ॥ हाचि नें मनार्थी येथ ॥ जो जो वैराग्य विवेक युक्त ॥ त्यासि परमार्थ आ
दणा ॥ ६३ ॥ वैराग्य निवेका नें लक्षण ॥ देह गेह हस्त्रिया दिधन ॥ असतां आसक्त न जे मन ॥ वैराग्य पूर्ण या नाव ॥ ६४ ॥ म्याजो आरंभ
केला पाहा हो ॥ यासि देवो देवो समुदावो ॥ येणें महित देवाधि देवो ॥ मज सान्य हो हें प्रार्थित ॥ ६५ ॥ ॥ श्लोक ॥ तत्र मामनुमोदं रते
वास्त्रिभवनं पुरा ॥ मुहूर्तेन ब्रह्मलोकं खट्वांगं समसाधयत् ॥ ३० ॥ ॥ टीका ॥ इंद्रिय अधिष्ठात्री देवता ॥ मज सान्य हो नुस
मस्ता ॥ सिद्धि पावया परमार्था ॥ इंद्रिय यजता मज दार्वी ॥ ६६ ॥ जो त्रिभवनं पुरा विख्यात ॥ तो सान्य द्वात्रिंश्या भगवंत ॥ देवता
साध्य होती समस्त ॥ त्या आतं भूत हरि रूपी ॥ ६७ ॥ देव तारुणं सागुनिहरा ॥ मज दंवाची सेवा करी ॥ सान्य हो इनीदीनां दारी ॥ मज
सब सागरी तारायें ॥ ६८ ॥ द्वात्रिंश्या लवयसे चावो वट ॥ कैवल्य द्वात्रिंश्या नृत्तरट ॥ गार्धिनी हें स्वदपट ॥ वृथा कष्ट कां करिशी ॥ ६९ ॥ ऐसा न
मानावा प्रर्थ ॥ खट्वांगराजा विख्यात ॥ मुहूर्त साधित परमार्थ ॥ निज स्वार्थ फावडा ॥ ७० ॥ त्याहनि मागें तव येथ ॥ आयुष्य असे
लबहुता दिवसाद्य होत समस्त ॥ निमित्थ परमार्थ गाधीन ॥ ७१ ॥ आजि विवेक वैराग्य जें सें आर ॥ हें जें निर्वाह नें राह ॥ तें कळि
करी पुढें जाय ॥ म्यानि निज होय संसार ॥ ७२ ॥ आपुर्विनिम होता येथ ॥ आतां सान्य दंवाचे वट ॥ सान्यानि क वैराग्य युक्त ॥
हें आश्चर्य सांगत प्रार्थना ॥ ७३ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ अन्यथा मय मन सान्या वन्यो हि जस न म ॥ इत्युच्यते दद
येथ ॥ श्रुतो मिस गतुं नि ॥ ७४ ॥ ॥ टीका ॥ ऐसा नो अवतीचा आदम ॥ जति कदर्य होता जाण ॥ त्याच्या हाती चें गळिया

धन ॥ वैराग्यचिह्नपात्रदत्तं ॥ ७४ ॥ आन्यागिनेराग्यविनेकचिन्ता ॥ आन्या आदणीव्रत्यप्राप्ती ॥ रुष्णासांगेउदवाधनी ॥ निजाक
 स्थितीसाधनया ॥ ७५ ॥ पूर्वाहोताग्राहणअधम ॥ धनलोमीनिधकर्म ॥ तौचिदालादिजोत्तम ॥ विवेकेंपरमवैरागी ॥ ७६ ॥ पूर्वी
 केमियाविश्रितार्था ॥ मीसार्धानरावंध्या ॥ ऐशियाअतिउन्हासता ॥ निजपरमार्थासाधक ॥ ७७ ॥ माझियादुःखाचेंकारण ॥
 माझासीचिदालेंजाण ॥ धरितांकामलोधनाभिमान ॥ दुःखदाराणमजमाझें ॥ ७८ ॥ मजदुःखदेरुनिगेलेधन ॥ धनतेंदुःखाचेंभाजन ॥ स्त्री
 पुत्रार्थसलोमीआपण ॥ तिहींनजाणमजदंडिलें ॥ ७९ ॥ धरावाजातीचाअभिमान ॥ तवस्वयातीसीसांडिलोंजाण ॥ मजसीविमुखदाले
 स्वजन ॥ न्यांचालोममजआतां ॥ ८० ॥ स्त्रीपुत्रस्वजनधन ॥ तेंचिलोमाचेंमुख्यकारण ॥ माझामजदेहाभिमान ॥ न्यासिमाझेनमनसा
 हांग ॥ ८१ ॥ नमनस्त्रीपुत्रादिधनासी ॥ नमनस्वयातीस्वजनासी ॥ नमनदेहाभिमानासी ॥ संबंधतुझाआझासीअसेना ॥ ८२ ॥ जेविं
 कांजळाआणिनंदविंवासी ॥ एकत्रवासदिसेदोहीसी ॥ परिनंदअलिमजळेंसी ॥ तेंविसंबंधुआझासीतुझानाही ॥ ८३ ॥ जेविंकांअरवंड
 अहिर्निशी ॥ ठांयाजदनीसंरूपासी ॥ तेंरूपनवेंसेनिजछायेसी ॥ तेंविसंबंधुतुझासिमजनाही ॥ ८४ ॥ जेविंनारुण्ययेदेहापाशीं ॥ तेणेना
 रुण्ययेदेहामुसमुझी ॥ जंसीतारुण्यसमईदेहासी ॥ तेंविम्यांतुझासिसांडिलें ॥ ८५ ॥ वनीवसंताचेरिगवणें ॥ वनश्रीशोभाभिरवीतेणें ॥
 तोषमंतुजेविंसांदीवनें ॥ तेंविम्यासांदणेंअहंममता ॥ ८६ ॥ नापसंवेराग्यविवेक ॥ न्यागकरविलाअलोन्धिक ॥ देहाभिमानातिछोटक ॥ दि
 धनेंदेखममनंसी ॥ ८७ ॥ जेविंअष्टलियापुत्रासी ॥ पिताघटस्फोटेंन्यागीत्यासी ॥ तेंविन्यागुनिदेहाभिमानासी ॥ स्वयंसन्यासीनांघाला ॥
 ८८ ॥ जेविंयेकपरिपाकातें ॥ सांदीजन्मन्यानिजदेहातें ॥ देतनधरित्याफळातें ॥ फळदेवातेंधरीना ॥ ८९ ॥ तेंविंहानधरीअहंतंसी ॥
 अहंतात्यजिनीनयेन्यापासी ॥ हादिदेहाभिमानासी ॥ सद्गुरुंसीनातळे ॥ ९० ॥ जळीजेविंपक्षिणीपान ॥ असांनिजळेंसीअलिमजाण
 ॥ तेंविंनानळनिदेहाभिमान ॥ सन्यासघटणविध्युक्त ॥ ९१ ॥ अन्यसन्यासीकरोनिहोम ॥ जाळिलाह्मणतीक्रोधकाम ॥ शोर्बांति

बन्धुपहोयमस्म ॥ कोपकामसंचले ॥ १२ ॥ तैशीनक्षेत्र्यार्चोमस्थिता ॥ जाळिल्याविकन्याच्यारनी ॥ कामक्रोधाचीपुर्णाहूत ॥
 कैलीअहंरुतासमवेत ॥ १३ ॥ होमूनिनिजस्वभावासी ॥ झालाचिदंशमन्यासी ॥ आज्ञायेकनिगुरुपामी ॥ सखेंसरववारीविचर
 त ॥ १४ ॥ ॥ श्लोक ॥ सच्चचारमहीमेतांसंयतातोंद्विया निवृत्त ॥ भिक्षाः थेंनगरग्रामानसंगेनक्षितो विगत ॥ २ ॥ ॥ टी
 का ॥ जिणोनियांमनपवन ॥ सांडोनियांमानाभिमान ॥ परमानंदपरिपूर्ण ॥ पृथ्वीमार्जाजाणविचरत ॥ १५ ॥ ज्यासीनावदेदेहगंगरी
 ॥ त्यासिकेचासंगुसांगाती ॥ एकलविचरेंक्षिती ॥ आत्मस्थितनिजबोधें ॥ १६ ॥ अखंडवसेवनान्तरी ॥ मिश्रेन्यागोंनिघेनगरी ॥ रं
 दस्वर्वतग्रामीपुरी ॥ भिक्षाकरींयथाप्राप्त ॥ १७ ॥ मीएकभिक्षेसियेता ॥ दानैमनकरींसर्वथा ॥ अन्नसयेवोनिअवचिता ॥ जें आनं
 दातातेणेंसरवी ॥ १८ ॥ पंचागारसमगार ॥ हाहीनेमनाहीनिधार ॥ कोणेंगिरींचाअहंकार ॥ अणुमात्रभरीना ॥ १९ ॥ ॥ श्लो
 क ॥ तंवैभवसंभिक्षमवधूतमसज्जनाः ॥ दृष्ट्वापर्यभवन्मदबुद्धीमिःपरिमृतिभिः ॥ २० ॥ ॥ टीका ॥ नगरदेहमळदाळ
 ण ॥ मुसलवतकरीस्नान ॥ याज्यागितेंधूसरवर्ण ॥ अवधूतपणयाहेतू ॥ २१ ॥ ऐसानिचरतांपृथ्वीसी ॥ अवचरेंआन्याअवती
 सी ॥ अतिरुद्धाणीसन्यासी ॥ अवधूतवेशीदेसिल्ला ॥ २२ ॥ सन्यासधनळियाजाण ॥ पूर्वागूमिकाअवलोकन ॥ एकवेळाकरी
 वीआपण ॥ पदतालंस्वनआश्चर्याचें ॥ २३ ॥ तेनगरीचेक्षणतज्जन ॥ अरेंद्राकदयंत्राक्षण ॥ याचेंहारपन्याधन ॥ सन्यासीजाण
 हाइमन्या ॥ २४ ॥ हेऐकोनियांअतिदंजन ॥ त्यासभोंवतेमोळज्जाण ॥ परस्परेंदाऊनिरुण ॥ विरुद्धलक्षणमांनिजें ॥ २५ ॥ न्यासिवहुसा
 लठपदवितां ॥ सणार्पणालादनक्षेत्रिता ॥ कोधानयंचिसर्वथा ॥ अतिविचकतामहाधीरू ॥ २६ ॥ न्याच्यापदवार्चकथा ॥ आणि
 त्याचीसहनशीलता ॥ तुजमीसांगेंनतबता ॥ सावधानताअवधारी ॥ २७ ॥ दृष्टितेंदुनियेयिच्याअर्था ॥ विवेकेंकुशळहोयअ
 ता ॥ अर्थपरीभावार्थता ॥ शांतितबतातोंलाभें ॥ २८ ॥ विवेकचिन्तचकोरचंद्रा ॥ भागवतभाग्येंमुद्मुद् ॥ शांतिमोभाग्यनरेंद्र

एकसुमद्राउद्धवा ॥८॥ आकल्पाव्यानिजशांतीसी ॥ रुष्णसंवाधाउद्धवामी ॥ ऐमेसावधकरोनिन्यासी ॥ दशातेऐगीशांतीसी
 ॥९॥ अवरोधितांजविकंसी ॥ सन्मानदेतांअपमनिंसी ॥ जोसर्वथानयेसोमामी ॥ शांतिन्याशांतींऐंका ॥१०॥ ॥ श्लोक
 कंचिचित्रेणुंजगृहुरेकपात्रंकमंडलुं ॥ पीवंचैकेःससूत्रंचकंथांचीराणिकंचन ॥३४॥ ॥ टीका ॥ दुर्जनविदुनासन्यासी
 छळणाथंछागर्तापायासी ॥ तेणनमनप्रमंगंसी ॥ करिनीस्पर्शासीअवघेही ॥११॥ एकद्वणतीउद्धसन्यासी ॥ एकद्वणती
 किर्ताचातुर्मासी ॥ एकपुसतीसांप्रदायासी ॥ कोणगुरुनेतुस्वामीमुंडिले ॥१२॥ एकसुणाविर्ताएकासी ॥ पूर्वभूमीपुसायासी
 ॥ एकद्वणतीयापासी ॥ धनसंग्रहासीपुसारे ॥१३॥ एकद्वणतीअहांस्वामी ॥ तुमचैकवणपूर्वभूमी ॥ तुझीव्यापारीकीउघ
 मी ॥ कोणंघासीनिवास ॥१४॥ एकद्वणतीकाहीआहेधन ॥ एकद्वणतीजातांनिर्धन ॥ एकद्वणतीनकराछळण ॥ विरक्त
 पूर्णसंन्यासी ॥१५॥ ऐमेकरितांछळण ॥ सन्यासीअनुद्वेगजाण ॥ निःशब्दवाटंघरिलेंमोन ॥ काहीवचननबोले ॥१६॥ एकद्व
 णतीविदंडाकारण ॥ हापूर्वहिंताअतिसधन ॥ कारुनिभरिलेंअसेधन ॥ हेंचिलक्षणविदंडा ॥१७॥ एकद्वणतीसहस्रहोरी ॥
 कयाकेळीअसेअतिथोरी ॥ एकद्वणतीन्यामाझारी ॥ धनतळीवरंखिलिलेंसे ॥१८॥ एकद्वणतीकायपाहातातोड ॥ येणंमा
 णिलेंसेपाखांड ॥ ऐसानिर्मिळितावितंड ॥ ऐकेंविदंडहरितला ॥१९॥ ऐकेंहरितलेंपाणिपात्र ॥ ऐकेंनेलेंपीवपवित्र ॥ ऐकेंनेलेंअ
 खसूत्र ॥ कापायवरुतऐकें ॥२०॥ एकद्वणतीहामाझारिणाइत ॥ भलासांपदलायेअ ॥ द्वाणोनिकंथेसिघालीहात ॥ कौपीनयु
 कतंणनंली ॥२१॥ ऐसंकरितांहीदुर्जन ॥ त्याचेंगजवजिनामन ॥ काहीनबोलेवचन ॥ क्षमेनेपूर्णनिजधैर्य ॥२२॥ तोद्वणो
 येणंजाणेंहांदीनी ॥ केवळअदृष्टाआधिनी ॥ यालागींभागण्याचींम्लानी ॥ नकरुनिमुनीनिघाला ॥२३॥ सन्यासीजातांदे
 खोनी ॥ सम्यसम्यपनयेउनी ॥ साष्टांगनमस्कारकरुनी ॥ अतिविनितपणींविनवित ॥२४॥ मगद्वणतीहरहर ॥ अपराधघड्डा

थोर ॥ मातलेहेरांडपोर ॥ पात्रापात्रनक्षणाती ॥ २३ ॥ स्वामीकोपनधरावामर्न ॥ बस्त्रंध्यार्वक्रपाकरुनी ॥ परतविलापायांलागु-
 नी ॥ पूर्णछळणीछळावया ॥ २४ ॥ ॥ श्लोक ॥ प्रदायचपुनस्तानिदर्शितान्याददुर्मुने ॥ ३४ ॥ ॥ टीका ॥ सन्यासी आणूनिरा-
 धुयती ॥ दंडकमंडळूपुढेंठेविती ॥ एकवस्त्रं आपोनिदेती ॥ एकतेनेतीहिरांनी ॥ ३५ ॥ एकतेद्वणतीवृहसन्यासी ॥ याचींनस्त्रंध्यार्व-
 यासी ॥ एकद्वणतीयापठामी ॥ दंडिता आह्मासि अतिपुण्य ॥ ३६ ॥ वस्त्रंनदेतीपुपहासी ॥ सन्यासीनिघेसावकार्शी ॥ एकपरतर्गेनि-
 न्यासी ॥ दंडनिवस्त्रामीजाद्वणती ॥ ३७ ॥ एकधोरुनिहाणोमाया ॥ वस्त्रंहिरांनिजायपरता ॥ एकद्वणतीयागेआता ॥ वृहकांश्चाशि-
 णवान् ॥ ३८ ॥ यापरिसन्यासीआपण ॥ गंदावस्त्रंयोगंन ॥ करोनियोसंभ्यास्नान ॥ भिक्षाथंजाणनिघान्ता ॥ ३९ ॥ ॥ श्लोक ॥
 अन्नंनमेष्यमपन्नंमंजानम्यराजिदे ॥ सूत्रयंतित्वपापिहाः शंख्यस्यचमूहंनि ॥ ४० ॥ यतवानेवाचयंतितान्ययंतिक्यन्तिचेत ॥ ४१ ॥
 ॥ टीका ॥ भिक्षागानोनिमंपूर्ण ॥ शास्त्रविमार्गोआवृण ॥ श्रितान्तरंनिरितोभोजन ॥ तंदेखोनिदुर्जनतेनिआले ॥ ४२ ॥ अरंदासं-
 न्यासीनस्त्रमात्रा ॥ कटयुंआमुचेवोविचा ॥ दोयनन्दनयोगेयाचा ॥ दादकपणाचारुपावो ॥ ४३ ॥ यागचोळविन्यार्वणाराह ॥
 तोयाचनिदार्गपुत्रदोय ॥ एषाशक्तकयुनिपादे ॥ आन्देसमुदायेतयापारी ॥ ४४ ॥ एकद्वणोयाचेमोन ॥ उद्वीनमीनलागनां-
 शण ॥ राजेणेकरंगारवम्पुण ॥ तोरपावोजाणमीजाणे ॥ ४५ ॥ तोमहापारीअतिदुर्मती ॥ जेविनांन्याचेमस्तर्फीमुती ॥ तर्गत्राधन-
 येन्यानेनिता ॥ निजान्यस्थितानिनान्ता ॥ ४६ ॥ जरीसंतर्गकोथआन्ता ॥ तर्गिताअशोतचिआन्त्र ॥ वाहरिनचोळेचिचोळा ॥ श्लोक ॥
 जेभ्यान्तापोराग्य ॥ ४७ ॥ तेगानदेहासंन्यासी ॥ शोडनिसांदिनेंजनन्ताजेमी ॥ निजशांतार्चदशाकशी ॥ क्राधमानर्गचिंजेना ॥
 ४८ ॥ श्रोतएकवाद्यएक ॥ यानाबगुस्यदांसिवा ॥ तेसारांन्यासीनदंदेन ॥ सवाद्यचोखनिजगती ॥ ४९ ॥ तंवतेदुर्जनद्वणती ॥ अरं-
 दानचोळेनिश्चिती ॥ सन्मुखमुग्धानर्गयुंकिती ॥ अतिनिर्दनेनोक्ती ॥ ५० ॥ एकदाशितिलाता ॥ एकदोळेदंतीमाया ॥ एकदाणि

तीनबोळतां॥यासीगनंयानमोला॥४२॥ ॥श्लोक॥तजंयंन्यपरेयाग्निःस्तनोयमितिवादिनः॥वधंतिरज्जातंवेनितवृक्ष्य-
तांबध्यतामिति॥४३॥ ॥टीका॥आर्णाकदुरुनिजाण॥वर्माविंधूनिवाग्वाण॥यान्याधेयांचिल्लक्षण॥आत्मासंपूर्णजाणीत
ले॥४३॥यानेवेगाचाविचार॥षठनष्टदांभीकथोरु॥भीक्ष्यामिमंदिंदेदेरु॥धराचांरुनिश्चिती॥४४॥ऐसेविकल्पवाक्येंगर्ज-
ती॥एकचांधानांधाहाणती॥एकदृढदोरीवांधिती॥दोर्दोहाती॥अधोमुख॥४५॥ ॥श्लोक॥क्षिपन्वेकेवजानंनएषधर्मध्व-
जःषठः॥क्षीणविनदमारुतिमग्रहीत्सज्जनोन्मितः॥४६॥ ॥टीका॥न्यचेंपूर्ववृत्तजेजाणती॥तेअपमानृनिनिर्दिती॥पूर्वकिद
युचीस्थिते॥हाआत्माप्रतीसंन्यासुमिरव॥४६॥येणेंगृत्तासूक्तसंचिलंधन॥अधर्मविजझालंक्षीण॥सज्जनांसांडिलादवदु
न॥पोरासिअन्नमिळेना॥४७॥अन्नमिळवयापोरासी॥झालाकपटवेंषगंन्यासी॥त्याजनाहियांनिलंज्जारी॥योग्यता
आत्मासीदावितां॥४८॥पूर्वलिगूनिहावंचकु॥झालासंन्यासीदांमिकु॥याचेंमत्तनेणेहामोळालोकु॥महानकूददमोनी॥४९
॥होकांबहुरूप्याचींसांगेंतेसी॥तेनिहाउत्तमवेगेंसंन्यासी॥होऊनिठकु॥झालाआत्मासी॥मारितांयासीदोषुनाही॥५०॥
श्लोक॥अहोणममहासारोधृतिमान्गिरिरादिव॥मौननसाधयन्यथेनकवदुदनिश्चयः॥५१॥ ॥टीका॥दांमिकामाजीहा
वळी॥धरिन्यावेंगातेंप्रतिपाळ॥आर्वापीवित्तानंदंरु॥जंनिकांशेकामहामेरा॥५१॥यान्याधेयांचोंगाहाणपण॥साधाव
याअन्नआलादन॥वकाच्याऐसंधरिलंमोन॥स्वार्थपूर्णदक्षर्त॥५२॥चकगिळवयामासा॥मोनधरोनीरादेजेसा॥हाही
जाणावातेसा॥मोळ्यामाणुसांनाहीन॥५३॥हाधनल्लेभायंजाणा॥पूर्वींउपद्रवनाणीमना॥तेचिझालीसंदृढधारणा॥
उपद्रवगणणायानाही॥५४॥एकव्यणतीधैर्यमूर्ती॥व्यणोनियांलाताहाणती॥एकतेनार्कंकाळ्याखुपसिती॥याचीनि
जशांतीपाहोंपा॥५५॥ऐसाऐसेउपद्रविती॥नानापरीउपहासिती॥तरींदोषनुपजेंचिती॥निजशांतीनिश्चळ॥५६॥जयंजव

देखनीन्याची शांती ॥ तं वनं वद जंनशोभायंती ॥ नानाउपद्रव्यासिदेती ॥ तें चार्थापती सांगत ॥ ५० ॥ ॥ श्लोक ॥ अन्ये कं विहसं न्येन
 येकं दुर्वातयंति च ॥ तं वचं धुर्निरुधुयं शार्कान्नकं हिजं ॥ ५० ॥ ॥ टीका ॥ कदर्याणाला पूर्ण शांती ॥ ऐसंगक उपद्रामिती ॥ एकना
 चुनाला विती ॥ एक मुखमाश्विती काज्यं ॥ ५० ॥ एक अतिषट्माचोकारं ॥ पुढां कां निपादिमारे ॥ अद्वाकृति ॥ अधाहारं ॥ नार्कतोदी
 मरे दुर्गंध ॥ ५० ॥ तशल्याचिया निजस्थिती ॥ अणुमात्रशोभनयेनिती ॥ तो निगन्यासी चित्रगती ॥ ज्याची दयेना शांती शोभविन्यासी ॥ ६०
 एवं शोभेनात्याचें मन ॥ देखोन स्वकळेंदुर्जन ॥ न्यासिगळां माखळ निरोधुन ॥ आणिल्ला बांधून चौवारा ॥ ६१ ॥ यागिचोळ ग्वारे नुद्दी किं
 णी ॥ हा धनलोर्मा जो अकर्म ॥ तो आजिगो पडनिळा आसी ॥ अति अधर्मादां भिक ॥ ६२ ॥ जे विंगारडी बांधा माकडा ॥ ते विमंन्यासी बांधि
 लागादा ॥ मिलाविया चहुंकडा ॥ मागा पुढांचो दिती ॥ ६३ ॥ एक चौं दिती पूर्वेसी ॥ एक चौं दिती पश्चिमेसी ॥ सन्यासी हांसे निजमानसी ॥ स
 र्वसर्वासी होय जेणे ॥ ६४ ॥ शरव्य देहा भोगवा जाण ॥ यांचा मज्जरी संबंध कोण ॥ येणे विवेक क्षमा पूर्ण ॥ कोणाचें मन दुखवीना ॥ ६५ ॥
 जेथ स्वगोचरो उरें सजना ॥ जिद्दी दिधन्या अतिमन्याना ॥ त्या देहतां अपमान ॥ अनुहिम जोभाहे ॥ ६६ ॥ न्यासशिगांती संपूर्ण ॥ रुढना
 निश्चयें भिजाण ॥ न्याचें नो कं पणाला जेना मन ॥ शांती दावो जाणतें वांर्यां ॥ ६७ ॥ गंगाशोभनितां पादाहो ॥ शोभान च देन्याचा भावो
 ॥ न्यास न्याशाचा अभिप्रायो ॥ स्वये देवाधिदेवां सांगत ॥ ६८ ॥ ॥ श्लोक ॥ एवं गंगोति कंदु सदेनिकंदे हि कंच यत ॥ भोक्तव्यमा
 न्नो दिष्टं प्राप्तामममनुभूयत ॥ ६९ ॥ ॥ टीका ॥ भिक्षाये न निजविनेक ॥ विविध प्रकारे वांधले लोक ॥ तें गंगोति पदे अवश्यक
 ॥ गंगोरं वसदेना ॥ ६९ ॥ भक्तार्च पादाते भोक्तिक ॥ देवार्च पादाते देविक ॥ देहा उपजती न्यगदिक ॥ हे पादादे सदेवार्च ॥ ७० ॥ यापरी
 विविध रत्न ॥ शरव्य द्याळ जनक ॥ तें भोगितां मानी असकव ॥ तो कं वळ मृगं मात मर ॥ ७१ ॥ जगांग आन्यारव्यसी ॥ तेथ सफ्य
 के न्याही रदगसी ॥ भोगन चुकती प्राण्यासी ॥ हे जाणो निमंन्यासी दामावेन ॥ ७२ ॥ कृष्णसान्ध पांदावासी ॥ तें भोगिती नष्टचर्या

सी॥ आत्यक्त्वा हरिहरासी॥ प्रारब्धकर्मणासीदक्रेन॥ ७३॥ ॥ श्लोक॥ परिभृतदमांगायामगायतनराधमे॥ गतयदिः स्वधर्मस्थे
धृतिमास्थायसात्विकीं॥ ७४॥ ॥ टीका॥ दुर्जनाचा उद्बुद्धाहर्ता॥ निजशांतिनसां दीयता॥ धरोनियां मानिकी धृती॥ स्वधर्मस्थितान
दुर्लंबी॥ ७४॥ ज्ञेयं भिक्षुनेंगायिकीगाथा॥ तंतुजर्मासांगनआत्मा॥ उद्भवअतिसावधानता॥ तोबांधतन्वताअवधारी॥ ७५॥ तोबोधु
धरितांचित्तं॥ हंसाभ्यापावेस्थिती॥ सहजेउल्हासेनिजशांती॥ सायुज्यमुक्तीवरिगे॥ ७६॥ जगीउद्बवाचेंभाग्यपूर्ण॥ त्याभिश्चिह्न
ष्ठाकरीसावधान॥ कायबोलिलामिक्षुआपण॥ तेनिरूपणअवधारी॥ ७७॥ ॥ श्लोक॥ हिजयवाच॥ नायजनोमेकस्वदुःसदे
तुनदेवतास्याग्रहकर्मकाला॥ मनःपरंकारणमामनंतिसंसारचक्रं परिवर्तयेद्यत्॥ ७८॥ ॥ टीका॥ सजन्मुर्जनसाधारण॥ ऐसे
जेविविधजन॥ माथ्यासुस्वदुःखासीकारण॥ सर्वथाजाणतेनहर्ता॥ ७९॥ जननितुकेंपांचमूतिक॥ माझाहिदेहोतोदेख॥ जनासिमज
सहजेगंक्य॥ उपजेसुस्वदुःखमनागरी॥ ८०॥ देवतासुस्वदुःसदायक॥ ऐसेह्याणावेंआवश्यक॥ तदिनतेमनोकल्पनिक॥ त्याचेंसु
स्वदुःखमज्जसंनलगे॥ ८१॥ देवतारूपेंमनआपण॥ मनैकल्पितेंदेवतागण॥ तेजेंसुस्वदुःखेंदेतिजाण॥ तेमुख्यकारणमनशालें॥ ८२॥
॥ जेथजेसामनाचामद्राचो॥ जेथमनाचाविकल्पापाहाहो॥ तेथतद्रुपेंमासेदेवीदेवो॥ यातादेवोकोठेंदिसेना॥ ८३॥ याळागींसकळदे
वता॥ त्याजाणमनोकल्पिता॥ त्यापांसावसुस्वदुःखव्या॥ तेमनाचेमायांनिधित॥ ८४॥ आत्मासुस्वदुःखासीकारण॥ हेंसबु
द्धमिथ्यप्रवचन॥ आत्म्याचेरायीहेंतमान॥ त्रिशुद्धीजाणअसेना॥ ८५॥ श्रीएकसुस्वदुःखाचादाता॥ हाएकसुस्वदुःखानामोक्ष॥
हेंआत्म्याचेठाबीतन्वता॥ जाणसर्वथाअसेना॥ ८६॥ जन्मकार्कांचेप्रहदारण॥ ह्याणोंसुस्वदुःखासीकारण॥ यहांचाग्रहोमनआपण
जन्ममरणभोगवी॥ ८७॥ ग्रहांचीग्रहपतंहेंरांतवरी॥ मनार्चप्रहर्ता॥ त्याहूनियोरी॥ दुःखभोगवीनानाप्रकारी॥ जन्मजन्मांतरींसो
डीना॥ ८८॥ दुष्टग्रहचारीदिवसपीडि॥ मनार्चपीडाजन्मकोरी॥ दुष्टग्रहांभोगींसोडी॥ मननसोडीकल्पांती॥ ८९॥ जेंमननधरीदे

हाभिमान॥ तैग्रहं च पीतामा च खेण॥ यात्रागीं सुखदुःखासीकारण॥ मनचिजाणसहाग्रहो॥ ८९॥ येयनिजकर्मदुःखदायक॥ हे
 हिमणोनयेदेस॥ कर्मांकर्मबंधमोचक॥ तैदुःखदायकघटेकेवी॥ ९०॥ स्वकर्मसुखस्वाभाविक॥ न्यासिमनेंकरुनिसकाधिक॥ नाना
 परीअविदुःख॥ योनीअनेकपोगवी॥ ९१॥ होकांकर्मानेनक्रियायोगे॥ जेमनोसंकल्पकर्मनिर्गुण॥ तैसरखदुःखाचीअनेगे॥ विमोही
 वेगेंनिजकर्म॥ ९२॥ देहसुखदुःखासीकायजाणे॥ आत्मासुखदुःखसर्वथानेणे॥ येयसरखदुःखानेगांभरणे॥ मनेंतांगणें
 जयता॥ ९३॥ येयसुखदुःखदायक॥ मननिजालेंअसंएक॥ मनासाधीनहोइनिर्लोक॥ भिव्यासरखदुःखभांगिती॥ ९४॥ काळसु
 खदुःखाचादाता॥ हेहिनपडेगासर्वथा॥ मनांसंकल्पविकल्पकता॥ काळाचीसनालागली॥ ९५॥ अजरामरअमतांआपण॥ मनें
 पेकलंमजआहेमरण॥ तैयचिकललागलाजाण॥ सणेंसणनिर्दोषित॥ ९६॥ आपुलंनिहातेंआपण॥ पदांरसोंविलादामण॥ रात्री
 रुपतांविजेजाण॥ सर्पभयेंप्राणसांदिता॥ ९७॥ त्यासीसर्पनाहीन्यागला॥ मांविखेंकेवितोघाबरला॥ परिनिजशंकेंस्येनिमाळा॥ तै
 साकाळलागल्यजनासी॥ ९८॥ एकासिसर्पसोंबलापारहीसी॥ कायरुतलेंहणेरान्यासी॥ तोहणेंकादीलागलीकैरी॥ तैम्याअनाथा
 सीउपडिली॥ ९९॥ तोनहेंगुणसाशंक॥ यात्रागिंन्यामिननदंनिविरन॥ निजन्यापरींदेस॥ यथासुखेंवर्तती॥ १००॥ न्यासिसांगोंचिब
 हुकूमदेंसुण॥ देतांसर्पाचीआठवण॥ तत्काळनिषंआगंखेन॥ आशंकप्राणसांदिता॥ १०१॥ तैविंनिर्विकल्पपुरुषा॥ उठीसंकल्पआशं
 का॥ तैकाळींकाकुदेसा॥ बांधेंआवांकांनिर्दोषी॥ १०२॥ निःशंकपणेंसाचार॥ न्याचेंमनदणेंमांअपर॥ न्याचेंकाळवर्जीधरा॥ का
 लदुर्धरमनोशंका॥ १०३॥ जोनिर्विकल्पनिजनिवाडे॥ काळसर्वथानयेन्याकडे॥ नैस्वरनाहीन॥ १०४॥ फळकांणीकडेरिगेळ॥ १०५॥
 यापरीगाकाळदेख॥ नहेंसुखदुःखदायक॥ सुखदुःखाचेंजनक॥ मनचिणकनिहं॥ १०६॥ मनवल्पितसंसारजाण॥ य
 वेकनिहंजन्यमरण॥ संसारचकीआवतन॥ मनासुखजाणपुनःपुनः॥ १०७॥ हेसाहीप्रकरजाण॥ सणतीसुखदुःखासीकारण॥

विचारितां हे अयमाणा ॥ मनोजन्मसुखदुःखे ॥ १॥ नवन्मसायुर्विमेंमन ॥ शरीरभुजवोर्मपण ॥ निरगतादुनीमीपण ॥ सखदुःखेजाण
 भोगवी ॥ ८॥ शोभांचावणु अन्पणक ॥ तोशरीरासिंदे अतिदुःख ॥ तेविमामनामात्रंमनदेउव ॥ दारुणसुखदुःखभोगवी ॥ ९॥ द्युणालये
 य अनिद्याणक ॥ तेहोयसुखदुःखदायक ॥ अविद्याव्रत्यप्रसतांदेख ॥ मनवीणसुखदुःखतेजालप्रपजे ॥ १०॥ आविद्याव्रत्यप्रसतां
 ही ॥ मनन्धनसुखपुमिचायय ॥ तेहोमसुखदुःखचिनाही ॥ भोगयोगेहीनहीदेखिजना ॥ ११॥ मनदुःखतेजोही ॥ तेहोभोगभोगी
 जेदेही ॥ तेराखदुःखनपदेवार्थ ॥ स्वयंस्वदेहदेखिजे ॥ १२॥ याळागीसुखदुःखानेकरण ॥ मनविआपण्याआपण ॥ तेणेंलाऊ
 भिजन्ममरण ॥ भोवर्दीदारुणप्रवचकी ॥ १३॥ मवचर्काप्रव्यागतन ॥ कोणेंरातिकरवीमन ॥ तेविअर्थचिंनिरूपण ॥ भिक्षुआप
 ण्याआपणनिरूप ॥ १४॥ ॥ श्लोक ॥ मनोगुणान्विसृजतेबर्नायस्तनश्चकमाणिनिलदाणानि ॥ शुक्रानिहृणान्ययडोहितानि
 तेभ्यः सवर्णाः सुतयोभवन्ति ॥ ४३॥ ॥ टीका ॥ मनंकल्यानिनिजसत्ते ॥ उपजवीनानावर्नीतं ॥ त्याचिन्निगुणाहोतीयेथें ॥ गुणविभा
 गानेंगुणवृत्ती ॥ १५॥ मत्वरजतमादिगुणी ॥ सखनरतीर्यगादियांनी ॥ मनंविमलनउमउनी ॥ संसारभवनीस्वयेनांदे ॥ १६॥ त्यामनाची
 योहीगार्द ॥ शणैरनीशणेंमोदी ॥ मनव्रत्यादिकांमत्तीपादी ॥ इतद्वापुर्दीतकार्य ॥ १७॥ मनाचावलात्कारकेंसा ॥ निर्गुणपाटीगुणा
 चैकांसा ॥ लाऊनजनिपणानायांसा ॥ संसारखळसाभानर्ती ॥ १८॥ केवळविचारितांमन ॥ तंजदमूदअचंतन ॥ त्याचेंनिकेविधडे
 खजन ॥ तेचिनिरूपणसांगत ॥ १९॥ ॥ श्लोक ॥ अनीह आत्मा मनसासमीहताहिरण्ययांमत्सरवडिचिष्टे ॥ मनः स्वलि
 गंपरिगृह्यकमाननुषन्निबद्धोगुणसंगतोऽसौ ॥ ४४॥ ॥ टीका ॥ आत्मानित्स्वरूपपरीपूर्ण ॥ निःसंगनिर्विकारनिर्गुण ॥ त्या
 सिसंसारबंधन ॥ सर्वथाजाणघटेना ॥ २०॥ जोस्वप्रकारेप्रकाशघन ॥ निजतेजेंविराजमान ॥ जोपरमात्मापरिपूर्ण ॥ त्याशि
 क्रियाचरणकदांनघटे ॥ २१॥ विचारितांनिजनिवाडे ॥ मनाचेंजडत्वचिजोदे ॥ त्यासिहीसंसारनघटे ॥ भवबंधघटेनोतेका ॥ २२॥

नवलमनाचंविंदाण॥शुद्धीपजवीमीपण॥तेविवस्तुसिजीवपण॥सगुणत्वाजाणसयेंआणी॥२३॥मनसंकल्पाचेंबळ॥शु
द्धासिकरीसबळ॥लाऊनिविगुणाचाभाळ॥भवबंधजाळसयेंबांधे॥२४॥जीविघ्नमातल्यदजळ॥आकर्षाअलिपचंद्र
मंडळ॥तेनिमनोसंकल्पेंकेवळ॥कीजंशबलनिदात्मा॥२५॥घर्तचेंहाकतांजीवन॥चंद्रमाकरीकंपायमान॥तेनिशुद्धासिज
न्यमरण॥मनोजन्यसुखदुःख॥२६॥आत्मास्वप्रकाशानिस्वरूप॥मनजटकल्पनारूप॥तेमानूनिआपुलेंस्वरूप॥आपुलें
पुण्यपापस्वयेंभोग॥२७॥जीवाचाआमअवश्यक॥सुहृदसखापरमान्याएक॥तोमनाजीवाचान्यामक॥दृष्टादंस्तसाक्षितें
॥२८॥अविद्याश्रुतिविंबानेदका॥जीवज्ञांकांमाझामरणा॥तोमनांभ्रमेंभ्रमांनिंदेखा॥गोभीसखदुःखांमनोजन्य॥२९॥मना
चागच्छतापरम॥जीवासिपदलाथोरभ्रम॥आपणअसतांदिनिष्कर्म॥कर्मकर्मस्वयेंभोग॥३०॥मुळाजीवमनाचानियं
ता॥तोचिमनाचाएकात्मता॥मनाचियासुखदुःखव्यथा॥आपुलेंमायांनाश्रिन्यासांशी॥३१॥जेंविअनिआमनाप्रधान
सयासिद्धावीहृदबंधन॥मगराजुतांदीयदान॥तोगोवर्जाजाणतेंसुखदुःखमांशी॥३२॥तेदशाद्यान्तीजीवासी॥मनसंसारने
लेंतयासी॥मगनानाजन्यमरणेंसांशी॥अहिर्निगीसुखदुःखें॥३३॥न्यामनारिनिघडानकरितां॥जीवाचानचुकंन्यथा॥म
नाचेंनिलंदेनाचतां॥साधनंसर्वव्याव्यर्थहांती॥३४॥ ॥श्लोक॥दानंस्वधर्मांनियमांयमश्चश्रुतानिकर्माणिचसद्रता
नि॥सर्वमनोनिग्रहलक्षणांताःपरोद्दियोगोमनसःसमाधिः॥४५॥ ॥टीका॥नन्वश्रुतांमनोनिग्रहमन॥मनस्वहीदिधन्या
दान॥एकर्मदानाहांयअभिमान॥तेणंदानेमनदातुगेंहांय॥३५॥चुकोनिमन्मेहेन॥३६॥आचरतांवणांश्रम॥तेणंउ
न्हासंमनोपमं॥माद्वेंसकर्मअतिश्रेष्ठ॥३६॥मीचिऐकतिहांनांकीं॥स्वाचारलेंहसयंपाकीं॥यापरास्वकर्मादिकीं॥मन
हांयअधिकचानिरे॥३७॥मनोनिग्रहमनोनाहंबुद्ध॥तेंयमनियमतेउपाधी॥मीऐकसाधकत्रिशुद्धी॥हंनिप्रतिपादामनो

धर्म ॥ ३८ ॥ करिनां वेदशास्त्रश्रवण ॥ गर्वाचं भरतं गहन ॥ पांडित्यं अति अमिमान ॥ मनं नयमनतं थं केंच ॥ ३९ ॥ कर्तृजातां नि
 जकर्म ॥ कर्मक्रिया अति दुर्गम ॥ कर्मठे चान्द्रे भ्रम ॥ मनाचानियमपठं केव ॥ ४० ॥ कर्मकं वळदेहाचं माथा ॥ आत्मादेहीं
 असोनी सिंदेहता ॥ न्यासं किर्गकिर्मं वृद्धता ॥ कर्मठ मूर्खता मानिती ॥ ४१ ॥ अनंत व्रतें आला व्रती ॥ तें पंधन धान्य वांछिती ॥ म-
 ननिग्रहो नहीं चिती ॥ सहते जती सुनाट ॥ ४२ ॥ व्रतदाने स्वधर्म सकळ ॥ यांसि मनोनिग्रहो मुख्य फळ ॥ तें पंधाण अवघो विकळ
 ॥ साधनें निफळ साधकां ॥ ४३ ॥ दानादिक सत्यदाय ॥ हे ज्ञानाचं आंग भूत ॥ तीं साधनें समस्त ॥ निफळ येथ केविल्ल्या ॥ ४४ ॥
 दानादिकें ज्ञानां जेथें ॥ इहा मृच फळ येत्यातें ॥ तें फळ चिनिफळ येथें ॥ जन्ममरणातें वाढवी ॥ ४५ ॥ येथ साधक होय सज्ञान ॥
 फळाशानिः शंफत्या गुन ॥ दानादिस्वैधर्माचरण ॥ चिन्मशुद्धी जाण उपेगातें ॥ ४६ ॥ माझी हावी चिन्मशुद्धी ॥ ऐंशी उपेगावया बुद्धी
 भगवत्कृपापाहिजे आर्था ॥ ते साधनें सही पावती ॥ ४७ ॥ साधनी माझी मुख्य मर्त्त ॥ त्यांत विप्रों पैनामकीर्ती ॥ नामें चिन्मशु-
 द्धी किती ॥ स्वरूपस्थिती साधकां ॥ ४८ ॥ नामापरतें साधन ॥ सर्वथानाहीं आन ॥ नामें भवबंध छेदन ॥ सत्य जाण उद्दया ॥
 ४९ ॥ स्वरूपस्थिती निश्चळ मन ॥ जें थळा जांनि जाय साधन ॥ तें थदानादिकांचें प्रयोजन ॥ सहज निजाण सुंदलें ॥ ५० ॥
 श्लोक ॥ रामाहितं यस्य मनः प्रशांतं ॥ दानादिभिः किंवदंतस्य कृत्यं ॥ अरांयतं यस्य मनो विनश्यद्दानादिभिश्चेदपरं किमभिः
 ॥ टीका ॥ ४६ ॥ ॥ जें थज्या पुरुषाचें मन ॥ दाकीं आपुलें जन्मस्थान ॥ त्यांसि दानादिकांचें कोण ॥ प्रयोजन साधनीं ॥ ५१ ॥ पू-
 णं नृपापाशां जीण ॥ वांगरुल्या सदन्न ॥ तो जे वन पाहे हंगोन ॥ ते विसाधन अभनस्क ॥ ५२ ॥ गंगा उतरावया महापुरी ॥ अति
 प्रयागीता पाकरी ॥ तो चिपूर गेहटल्या वरी ॥ तापा अन्हें शनिः शंफः ॥ ५३ ॥ ते विकांमको धादि वेगभूल्या ॥ ज्याचें निर्विक-
 ल्पीं निश्चळ मन ॥ त्यांसि दानादिकां प्रयोजन ॥ नाहीं जाण निश्चित ॥ ५४ ॥ जें विसर्यो दयझाल्या पावी ॥ उपेगान येळ सादि

वरं ॥ ते विनिर्वक्यतामनं उदी ॥ तं साधनं कोटीसुनाद ॥ ५५ ॥ एवं समाहितज्याचं मन ॥ त्यासिदानादिनासाधन ॥ करावया नाहो
 योजन ॥ कल्पना पूर्णानिनाल्या ॥ ५६ ॥ ज्याचं नं सुनमनी चित्त ॥ तं सदा विवेकरहित ॥ जें अनिवारविषयासक्त ॥ त्यासिही अनुस्युत
 साधने ॥ ५७ ॥ जें विमदगजाचा लोह ॥ सैन्यपळे वागवारी ॥ तें विषयासक्तापारी ॥ साधनं हि पुढाहो उनीठाती ॥ ५८ ॥ जो विषयास
 क्तमना ॥ तो सर्वथानातळे साधना ॥ करीतें ते ये हि जाणा ॥ विषयकल्पनासं कल्प्य ॥ ५९ ॥ स्वयं करीतां पें साधना ॥ तें नें फळवांछी
 वासना ॥ ते तेणें चि फळे जाणा ॥ करीतु गाणा दानादिकाचा ॥ ६० ॥ जें विकांबुद्धिवाचा ॥ त्यावरि बेंसला निर्वचनरू ॥ तो त्यासि स
 वंथा अनावरु ॥ नहे स्थिर अणुमात्र ॥ ६१ ॥ तें सें त्याचें अति दुर्मन ॥ सदां कामक्रोधां परिपूर्ण ॥ तो मयें साला मनाचे आधीन ॥ ज्याच
 विवेक निमग्न महामोह ॥ ६२ ॥ तें थसाधनचिकरीकोण ॥ करीतें मोहास्तयजाण ॥ तेणें वाटेन मांगुण ॥ मनो नियमन घटेना ॥ ६३ ॥
 श्रवणादि इंद्रियबंधन ॥ करुनिकरितां साधन ॥ तेणें वश्य नहे मन ॥ मनाधीन इंद्रियें ॥ ६४ ॥ ॥ श्लोक ॥ मनोवशोऽन्ये त्वमवस्य
 देवामनश्च नान्यस्य वशं समंति ॥ साधो हि देवैः सह सः सहीयान्युज्याद्दशनं सहिदेवदं वः ॥ ६५ ॥ ॥ टीका ॥ मनं आकळि
 लें सर्गासी ॥ परी मननाकळे कोणा सी ॥ मनं छळिलें देवांसी ॥ तें केवि इंद्रियांसी आरोपे ॥ ६६ ॥ चंद्र अधिष्ठाता मसी ॥ मनो छळिलें चं
 द्रमासी ॥ व्यभिचारो निगुरुपलीसी ॥ शयरांगी त्यासी मनं केले ॥ ६७ ॥ ब्रह्मा अधिष्ठाता बुद्धीसी ॥ मनचि ब्रह्मार्चा बुद्धि स्रंशी ॥ नि
 जपुर्जावरितां त्यासी ॥ सकन्येसी अभिच्छाशी ॥ ६८ ॥ नितींगासुदेनाचें अधिष्ठान ॥ त्यातें ही हळूच वकीमन ॥ लाउनि वृंदे चें थान
 ॥ स्मशाना जाण पाडिला ॥ ६९ ॥ रुद्र अधिष्ठाता अहंकारी ॥ त्यातें हि मनसिंतरी ॥ अभिच्छा शितां चरपीनारी ॥ गाफिला चरपी गरीं किं
 गपातें ॥ ७० ॥ ऐसें देवां दुर्जय मन ॥ त्यासी आचरी इतरकोण ॥ दृष्टान्द इंद्रियें नेमितमन ॥ ते मनाधीन इंद्रियें ॥ ७१ ॥ जें इंद्रियें धरो
 निहाती ॥ मनाकाग्र होय जे अर्थी ॥ तें सां इंद्रियांचा स्थिती ॥ राहने निश्चिती सुनाद ॥ ७२ ॥ इंद्रियविषयां हांय संगती ॥ ते काळी जे दुनि

तीमनोवृत्ती॥ तेह्नांनघडेविषयप्राप्ती॥ इंद्रियांस्फूर्तिस्फुरेना॥ ७२॥ जेह्नांअनासक्तमनोधर्म॥ तेह्नांइंद्रियांचेनचलंकाम॥ म
 नार्थानइंद्रियग्राम॥ इंद्रियांमनोनेमकदानघडे॥ ७३॥ इंद्रियांचाराजामन॥ इंद्रियेनचालर्तमनेविण॥ पुरषातेहिमनआपण
 ॥ वषयजाणस्वयेकर॥ ७४॥ अतिचळियांवळीमन॥ तेथइंद्रियेचापुडीकोण॥ मनाचेकरावयादमन॥ नहेआंगवणवरिष्टां॥
 ७५॥ काळनिजसत्तासर्वग्रासी॥ परिमनाचीन्डोवनपुढेत्यासी॥ करिताउत्पत्तीस्थितीप्रच्छयासी॥ मनकाळासीनारोपे॥ ७६॥ शस्त्रेन
 तूदेसर्वग्रामन॥ त्यासिविरडूनशकेचर्जावन॥ मनजाकूनशकेदहन॥ मनातेंगगनशून्यकरूनशके॥ ७७॥ मनासिलागोनशकेआदी
 ॥ मनरातेनेंऐशीनाहंब्याधी॥ मनआकळावयासिद्धी॥ पाहातांविशुद्धीदिसेना॥ ७८॥ मनब्रह्मादिकांच्यारचकोई॥ मनब्रह्मा
 डेंघडीमांडी॥ मननिजकल्याणाकडोई॥ नाचर्याधांदडीचिलोक्या॥ ७९॥ मनकळिकाळातेछळी॥ मनप्रलयानळातेंगिळी॥ म
 नचळियामाजीअतिचळी॥ मनातेआकळीऐसानाही॥ ८०॥ मनदेवांसदुर्धर॥ मनभयंकरांभयंकर॥ मनंआकळिलेहरिहर॥
 मनासमोरकोणराहे॥ ८१॥ मनाचाअनिवारमार॥ कोणराहेमनासमोर॥ मनामपर्जाऐसाथोर॥ सरनरअस्तरदिसेना॥ ८२॥
 मनासिमेलवीहातोपळी॥ ऐसाचेंल्लेकीनाहंबिळी॥ मनकळिकाळातेआकळी॥ प्रलयरुद्रातेंगिळीनिमाखतांदाद॥ ८३॥ ऐसाम
 नाचाअगाधभावां॥ यालागियातेह्मणिजेदेवो॥ मनाचेभयानकोमेवो॥ यालागिभीष्मदेवोमनातेह्मणती॥ ८४॥ ऐशी
 मनाचीअनावरस्थिती॥ यासिआकळावयाचीसर्वमयुक्ती॥ साचारसांगेनतुह्माप्रती॥ सावधानस्थितीअवधारा॥ ८५॥ जे
 विंदिरेनिद्रिराचिरिजं॥ तेविंमनेंचिमनधरिजं॥ हेहिंतेचिगालाहिजे॥ जेविंगुरुकपापाविजेसंपूर्णस्वये॥ ८६॥ मनगुरुकपेचा
 आंदर्णादासी॥ मनमदांभीतसंसदुरुसी॥ तेंठेवितांगुरुचरणापासी॥ देसांधकांसीसंतोष॥ ८७॥ यामनार्चाएकउत्तमग
 ती॥ जरिस्वयेलागलेपरमार्थी॥ तरिदासीकरीचारीमुक्ती॥ देवांधोनहानीपरब्रह्म॥ ८८॥ मनचिमनाचेंद्योतके॥ मनचि

मनाचेंसाधक॥मनचिमनाचेंबाधक॥मनचिघातकमनासी॥८९॥जेंविंवेळुवाढविवेळुजाळी॥वेळुवेळुवांकांचणिमेंळी॥स्वयेंपा
डनिडंगळी॥समूळजाळीआपण्यातें॥९०॥तेनिंमनमनासीचिंतीमरण॥तेंसद्गुरूसीरिघवीशरण॥त्याचेंवचनीविश्वासोन॥
कैरवीगुरुमजननिरामिमानें॥९१॥सद्गुरूपाझालियापूर्ण॥हेंमनचिमनासीदवीरवुण॥तेणेंनिजसरखेंसरवावोन॥मनचिप्र
सन्नमनासिहोय॥९२॥मनमनासीझालियाप्रसन्न॥तेह्मांनिहोयनिरामिमान॥ऐसेंसाधकांनिजसमाधान॥मनेंआपण-
साधिजे॥९३॥पावोनिगुरुरूपेचोगोडी॥मनोविजयाचांनिजगुदी॥मनेंउमऊनिलवडसवडी॥दिजेरोकडीसाधकांहाती॥९४॥या
परीसाधकांसीसंपूर्ण॥मनआपलाविजयांदेआपण॥शेर्वांसद्गुरूनिजबोधासंपूर्ण॥मनहीयलीननिजात्मता॥९५॥जेंविकां
सैंधवाचारवडा॥रिगोनिसिंधुमाजीवडा॥स्वयेंविरोनियांरोंकडा॥सिंधुयेहडातोहोय॥९६॥यापरीसाधकजाण॥होतांचनि
रामिमान॥स्वयेंहोताब्रह्मपूर्ण॥मीतूपणागिळोनी॥९७॥मगत्याचियानिजदृष्टी॥मीचिएकअवघेसृष्टी॥मावळळीदंडात्रिपु
टी॥सरखदुःखपाठीलागेना॥९८॥तेथेंकेंचेंसरखकेंचेंदुःख॥केंचाबंधकेंचामोक्ष॥कोणपंढीतकोणमूर्ख॥ब्रह्माएकाएक
एकलें॥९९॥तेथकोणदेवकोणभक्त॥कोणशांतकोणअशांत॥मावळलेंहेंनाहेंन॥वरूंसदोदितस्वानंदें॥१००॥तेथउगाणलें
क्रियाकर्म॥लाजाविरालेधर्माधर्म॥केंचेंअधुत्तममध्यम॥परिपूर्णब्रह्मकांदलें॥१०१॥तेथकेंचेंशास्त्रकेंचावेद॥केंचीबुद्धी
केंचाबोध॥निःशेषनिमालाभंद॥परमानंदकांदल्य॥१०२॥यापरिमनोविजयपाहाहो॥ऐशियास्थितीपावलाभावो॥तेंचिस्वयें
वेंदेखो॥येअर्थांसंदेहोअसेना॥१०३॥मनोजयाचाराद्रावो॥ब्रह्मादिकांचाअगम्यपाहाहो॥जोसांगेंकरीस्वयंमेरी॥तोदे-
बाधिदेवांनिजबोधें॥१०४॥जोनिजमनातेंजिंकोनी॥जनीपावळजनार्दनी॥तोधन्यधन्यत्रिमवनी॥त्याचेंनिअवनीपवित्र
॥१०५॥तेणेंचिपूर्वजतारिलें॥तेणेंसकळकुळउद्धरिलें॥तेणेंचिपद्मस्यआंगविलें॥जेणेंजिंकिलेमनातें॥१०६॥मनोजयअ-

निसमर्थ॥ शांतिसर्वस्वेविकिळीजेथ॥ त्यासिसुखदुःखाचें आवर्त॥ गेलें न कळत निजात्मना॥ ७॥ ऐशी भिक्षुची निजवाणी॥ उल्हासें सं-
 गेसारंगपाणी॥ उडवासद्वरणे संतोषोनी॥ धन्यत्रिफुवनी मनोजय॥ ८॥ जेणें निजमनातें जिकिलें॥ त्यामिमी किती वानूवोले॥ तेणे मज
 आपुले पोसणें केलें॥ की विकत घेतलें उरितें च॥ ९॥ मज सुखरुपा त्याचे निरुनप्राप्ती॥ मज मित्यतुमा त्याचे नितुमी॥ मज अन-
 ता त्यामाजी वस्ती॥ मी दादुगात्रिजगती त्याचे नी॥ १०॥ मी तो याशुद्धकुसरी॥ त्याही जाण आह्लाबाहेरी॥ आंतुवदे निजविचारी॥ तो वि-
 मी निर्धारि निज ऐक्यता॥ ११॥ मनोजयें हे पदवी प्राप्ता॥ तो मनोजयन करुनियेथ॥ प्राकृत रिपुजयें जे गर्विता॥ त्यातें निर्भिळीत स्वयें भि-
 क्षु॥ १२॥ ॥ श्लोक॥ तंदुर्जयं शत्रुमसद्यवेगमरुंतुदंतं न विजित्य केचित्॥ कुर्वत्यसद्विहमत्र मर्यैर्मित्राण्युदासीन रिपून्विमू-
 दम्॥ १३॥ ॥ टीका॥ पार्थविशत्रूंस बळयेती॥ तेथ सामदामादिका स्थिता॥ कारणीलावो नियां रव्याती॥ जिकिले जाती निजांगें॥
 १४॥ हे प्रकार मनाचा ठार्या॥ करितां न चलती पाहीं॥ मनासिकरावी शिष्टायी॥ ते कोण हाचे कहीं ऐकेना॥ १५॥ मनासिद्यावें विषय दा-
 न॥ परि विषयी तृप्त न व्हे मन॥ तेणें अधिक चिहोय दाखण॥ आवरी कोणतयासी॥ १६॥ नचलेशमदमादिप्रकारु॥ तरि मनासि-
 करावा मारु॥ तेथ नचले हातियें रु॥ मारामा विचारु सुफुरेना॥ १७॥ यापरि हाहा मनोवैरी॥ दुर्जयलें कठीण भारी॥ त्यासुखदुः-
 खाचा भरोवरी॥ सर्वदां मारी जन्ममरणें॥ १८॥ इतर शत्रूना वरती॥ तरि पळोयें हातो हातीं॥ रिगोनियांगड दुर्गाप्रती॥ वांचती ग-
 ती देखिजे॥ १९॥ परि पळायया मनापुढें॥ पळतां त्रैलोक्य होय थोडें॥ जेथ लपावें अवघडें॥ तेथ हिरोकडें मन पावे॥ २०॥ मनाचे
 सेनापती शूर॥ कामक्रोधादि महावीर॥ त्यांचा मारा अति दुर्धर॥ घायीं थोर थोर लोळविती॥ २१॥ बात्य शत्रू ते दूर देशीं॥ येतां बहु
 दीन लागता त्यांसी॥ मनोशत्रू तो आंगें सी॥ अहिर्निशी जडलासे॥ २२॥ आसनी भोजनीं एकांतीं॥ जपीं अथवा ध्यानस्थिती॥ म-
 नाची उडी पडे अवचिती॥ विभांडी सर्वांथीं वैराकारें॥ २३॥ बात्य शत्रूचें अल्पदुःख॥ मनाची पीडा बर्मविशेष॥ जन्ममरणाचें

आवर्तहेरव॥ मनअवश्यकभोगयी॥ २३॥ बाह्यशत्रुमरणात्मक॥ मनमरणासिहीअटक॥ हावैरीनजिकितांदेख॥ जीवाचेंअति
 दुःखटळेना॥ २४॥ मनाचेसवेगवेगासी॥ नसाहावेसरनरासी॥ कधीनजिकवेकोणासी॥ यालागीमनासीदुर्जन्य॥ २५॥ ऐशिया
 मनातेनजिकित॥ बाह्यशत्रुजिणोनियेय॥ जेहोतीअतिगर्वित॥ तेनिश्चितजाणमहामूर्ख॥ २६॥ मनचजिकवेमनासी॥ हेगंत-
 श्लोकींतुजपाशीं॥ सांगितलेयथार्थेसी॥ मनोजयासीउपायो॥ २७॥ एवमनातेऐशियापरी॥ नसाधवेचिकरूनिवैखरी॥ तरी-
 मनासिकरोनिमैत्री॥ मनसरवीकराभिब्रत्वे॥ २८॥ प्राकृतमित्रांचीमैत्री॥ उपकारीप्रत्युपकारी॥ तेविषयसरवावरी॥ येरयेरां
 घरीउचितानुकाळें॥ २९॥ तैशीनहंमनाचीमैत्री॥ उपकारेवीणप्रत्युपकारी॥ सकळदुःखातेनिवारी॥ सरखसागरीनांदवी॥
 ३०॥ प्राकृतीअतिमित्रत्वज्यासी॥ निजदुःखसांगतांत्यांपासी॥ सर्वथानिचारेनात्यासी॥ ह्मणेंहेआह्मासिअसाध्य॥ ३१॥ ते
 सेमित्रत्वानहंमन॥ मनाबेसरुनिसावधान॥ करितांनिजदुःखनिवेदन॥ हरीजन्ममरणमहाबोधें॥ ३२॥ मरणभयअसती
 चिती॥ कनककामिनीचीआसक्ती॥ स्त्रियाअतिशयनिर्मिळित॥ तरीनिर्लज्जहत्तीलाजेना॥ ३३॥ परदारापरधन॥ परदो
 हीपरनिंदाजाण॥ लागल्यानसांडितीक्षणा॥ नरकदारुणभोगावया॥ ३४॥ उतंतनाहीक्षधेहार्ती॥ हंहरखवाचीअतिप्रीती॥
 नावरेइंद्रियहत्ती॥ ऐसेमनाप्रतीसांगतां॥ ३५॥ ऐसेंऐकतांस्वयेमन॥ वैराग्येखषळेपूर्ण॥ वेचूनिविवेकाचेंधन॥ दुःख
 निर्दळणकरूपाहे॥ ३६॥ चोरभ्रांडारीकरीतांपूर्ण॥ चोरचोरातेनिवारीजाण॥ तेविमनासिकरितांमित्रपण॥ मनाचेअ
 वगुणमनचिनाशी॥ ३७॥ स्वधर्मप्रवर्ततांआपण॥ मनचिमनासीनिवारजाण॥ असन्याचीवाचेंसिआण॥ आपण्या
 आपणमनघाली॥ ३८॥ कैशीमनाचीमैत्रीपरम॥ निःशेषजाळावयाकर्माकर्म॥ जोडावयाचित्तशुद्धीचेंवर्म॥ स्म
 रेहरिनामअहिर्निशी॥ ३९॥ श्रीरामजयरामदोंअक्षरीं॥ महापातकाहोयबोहरी॥ नामनविसंबेक्षणाभरी॥ ४०॥

कारीं हरी स्मरे ॥ ४० ॥ तेहो असत्याचें शीस तोडी ॥ अधर्माची साल काढी ॥ कल्पनेचे पाय मोडी ॥ नणका तोडी जाशेचा ॥ ४१ ॥ विकल्पाचा घर
 गमांडी ॥ प्रपंचाचे दांत पाडी ॥ अविश्वासातिठाची तोडी ॥ विश्वासाची गुडी उभवी मन ॥ ४२ ॥ ऐसे निपरिपक्व विश्वासी ॥ येऊनि सद्गुरूत्तर
 पापाशी ॥ तनु मन धन सर्व स्वेच्छी ॥ गुरुवचनाशि विश्वासे ॥ ४३ ॥ पूर्ण विश्वासाचें लक्षण ॥ होतो गुरुवाक्य श्रवण ॥ परिमीलो हपाळ
 टें जाण ॥ तें सें अंतःकरण पालटे ॥ ४४ ॥ गुरुवचन सांगोन राहे ॥ परिमनिचें मन न राहो ॥ कीटकी भ्रमरी ऐसा पाहें ॥ तद्रूप हो येनि जड्या
 सें ॥ ४५ ॥ तेहो कमनीय कामिनी धन ॥ तें देखे विष्टे समान ॥ निंदा द्वेष माना भिमान ॥ हेमबाचे अवगुण मन चिनाशी ॥ ४६ ॥ धन्य धन्य
 मनाची मैत्री ॥ विश्वास धरोनि निर्धारी ॥ जन्म मरण जीवें मारी ॥ जीवा तें करी परब्रह्म ॥ ४७ ॥ ऐशी मनाशीं करितां मैत्री ॥ मन परम उप-
 कारी ॥ जीवा तें धरुनि निज करी ॥ स्वानंद सागरीं बुडि दे ॥ ४८ ॥ तेथ मनाचें मन पण सरे ॥ जीवाचें जीव पण विरे ॥ बंध मोक्षाची धांव
 पुरे ॥ समृद्धी सरे भव भय ॥ ४९ ॥ मनाचे मित्र तया परी ॥ आपुलें कुळ स्वये संसारी ॥ आपण ही मरे मित्रोपकारी ॥ मन मित्राचा शिं
 अचंचक ॥ ५० ॥ ऐसं मैत्री सी मन सादर ॥ जवळी असतां निरंतर ॥ त्या तें वो संडुनि पा मर ॥ प्राकृत नर मित्र करिती ॥ ५१ ॥ वेंर करी नि
 मन चि मारावें ॥ मित्र त्वें मनें मन साधावें ॥ ज्यें दोनि जें न संभवे ॥ तें उपेक्षावें मनौ तें ॥ ५२ ॥ मन ह्मणेल तें न करावें ॥ मना तें हातीं न धरावें
 मना तें काहींना तळावें ॥ जीवें भावें निःशेष ॥ ५३ ॥ मन ह्मणेल जें स्वरु ॥ तें सांडावें अवश्यक ॥ मन ह्मणेल जें दुःख ॥ तें हीं निशेखत्य जा-
 वें ॥ ५४ ॥ ऐसं उदास मन देख ॥ जो करी अवश्यक ॥ तरितो झाला अमनस्क ॥ शांति अलोलिक तेवारी ॥ ५५ ॥ शत्रु मित्र उदासीन
 ॥ कृग निवश्य न करी मन ॥ जो धरी देहा भिमान ॥ त्याचें भव भ्रमण सरेना ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥ देहं मनो मात्र मिमं गृहीत्वाममाह मि-
 त्यं धधियां मनुष्याः ॥ एषोऽहमन्योऽयमिति भ्रमेण दुरंतपारेतमसि भ्रमंति ॥ ४९ ॥ ॥ टीका ॥ आत्मा विदेही चिह्न ॥ तेथ मी देहो
 हें मानी मन ॥ त्या देहास वें मी माझे पण ॥ जन्म मरण सुरुख दुःखें ॥ ५७ ॥ आत्मानित्य मुक्त विदेही ॥ तया मनाची एकात्मता पाहीं ॥

देहीहृणोदेही॥ शरीरदेहाचाठायी॥ आत्मत्वमानी॥ ५८॥ मीदेहहेंमानीमन॥ तेणेंदृढहोयदेहाभिमान॥ तेह्नांदेहचिहोयआपण॥ मी
 माझेपणतेठायी॥ ५९॥ मीसच्चिदानंदपरिपूर्ण॥ हेंआपलेंविसरेआपण॥ मीवैश्यभूदसेत्रीब्राह्मण॥ मूर्खसत्तानमीएक॥ ६०॥ मी
 रोडकामोडकाकुब्जकाण॥ मीधारामोराविचक्षण॥ हेंनाथिलेघेरुनिदंद्गुण॥ माणुसपणस्वयेमिरवी॥ ६१॥ स्वभामाजीसन्या-
 शी॥ आपणासदेखेअंत्यजवंशी॥ तोआर्तलोमीब्राह्मणासी॥ जीवासतेशीदशासाली॥ ६२॥ स्वयेपरमात्माभेदशून्य॥ तेथमीमा
 शेस्त्रीपुत्रधन॥ स्वजनदुर्जनउदासीन॥ त्रिविधभेदपूर्णसत्यत्वेमानी॥ ६३॥ ऐशीदेहात्मभावसिद्धी॥ सत्यमानितांभेदविधी॥ जीवाची
 निजात्मबुद्धी॥ झालीत्रिशुद्धीआंधळी॥ ६४॥ जेंसास्वमींचाभिध्यावेव्हार॥ तेंसामनोकल्पितसंसार॥ तोमानितांचिसाचार॥ देह
 अहंकारदृढझाला॥ ६५॥ दृढहोतांदेहाभिमान॥ पुढतीजन्मपुढतीमरण॥ भवचक्रांपरिभ्रमण॥ निजाभ्रमजाणजीवासी॥ ६६॥ जेविं
 केवळअभिपती॥ घणघायकदानलागती॥ तोचिलोहाचियासंगती॥ घणवरीघेतीसकब्ध॥ ६७॥ तेविनित्यमुक्तपरिपूर्ण॥ तेणेंधरितां
 देहाभिमान॥ आंगीलागलेंजीवपण॥ जन्ममरणतेणेसांशी॥ ६८॥ जेकिंडोळेबांधोनित्यापारू॥ भवेतेलियाचादोरू॥ तेविंअहंका-
 रेंअंधनरू॥ परिभ्रमेंथोरुभवचक्रां॥ ६९॥ तेथसांशितांजन्ममरण॥ अतिदुःखीहोयआपण॥ तरिनसांडीदेहाभिमान॥ अंधतमी
 जाणतोघाली॥ ७०॥ जाचेदुःखेंनपकिनेपार॥ तोतरवेनाअतिदुस्तर॥ जोभोगभोगवीअघोर॥ तोसंसारमनोजन्य॥ ७१॥ मनचि
 स्रस्वदुःखासिकारण॥ हेंआवाश्लोकींनिरूपण॥ जनादिदुःखकारणमिथ्यत्वेदावी॥ ७२॥ ॥श्लोक॥ जनस्तद्वंतुः कस्तदुःख
 योश्चेतकिमात्मनश्चाहिभोमयोस्तत्॥ जिह्वांकचित्संदशतिस्वद्विस्तद्वंदनायांकतमायकूप्यत्॥ ७३॥ ॥टीका॥ जननीज
 वरीज्यासीजनन॥ त्यानावबालिजेतिजन॥ तेंसस्वदुःखासिकारण॥ सर्वथाजाणामजननहेंच॥ ७३॥ जनजनासिंदेदुःखबाधु॥ ते
 थआत्म्यासिकायसंबंधु॥ आत्मादेहातीतशुद्ध॥ सस्वदुःखबाधन्यानलगे॥ ७४॥ देहंदेहासिहोईल्लटःस्त॥ तेहोतीतत्वापंचकोने

निक ॥ आंसी परस्परं असे ऐक्य ॥ सर्वथा सरवदुःखघटेना ॥ ७५ ॥ जलामाजी जळसूता ॥ जेविंजळासिन व्हेव्यथा ॥ कांदीपुटीपें एकवरतां
 दीपासि सर्वथादुःखनबाधी ॥ ७६ ॥ तेविं पार्थिवें पार्थिवासी ॥ सरवदुःखबाधा न घटेव्यासी ॥ आत्मानातळे सरवदुःखासी ॥ तो देहासी
 स्पर्शना ॥ ७७ ॥ ह्मणालजी वजो देहाचा अभिमाना ॥ सरवदुःख होत त्याला गानी ॥ दुःख मोक्षादुजे पणी ॥ पाहतां कोणी दिसेना ॥ ७८
 आपुली जिह्वा आपुलें दांती ॥ रगडिली होय अवचिती ॥ तया कोपाची संतप्तता अती ॥ कोणाप्रती करावी ॥ ७९ ॥ तेथील कोपाच्या कडाडी
 ॥ दांत पाडी कीं जीम तोडी ॥ तेशी जगीण काव्यता धडफुडी ॥ कंपयावया सवडी असेना ॥ ८० ॥ जे पुढिल चवक्यानी पडे ॥ तो त्यावरि कोपें वा
 वडे ॥ स्वयें निसरोनि गडवडे ॥ तोला जें मागें पुढें कोपतां निघे ॥ ८१ ॥ तेविमीची भूतें मीचि मोक्षा ॥ माझ्यादुःखाचा मी दाता ॥ जमीं मीच मी
 एकात्मता ॥ कोणावरी आतां कोपावें ॥ ८२ ॥ माझा सरवदुःखासी कारण ॥ यापरी न व्हेती वजन ॥ ह्मणाल जरी देवता गण ॥ तें हिप्रमाण घ
 टेना ॥ ८३ ॥ ॥ श्लोक ॥ दुःख स्थिते तुर्यदि देवतास्तु किमात्मनस्तत्र विकारयोस्तत् ॥ यदंगमंगेन निहत्य ते क्वचिच्छ्रुत्येतकस्मै पुरुषः
 स्वदेहे ॥ ८४ ॥ ॥ टीका ॥ आतां दुसरें कारण मती ॥ देवांपासो निदुःख प्राप्ती ॥ देवांची देहामाजी वस्ती ॥ आत्मानिज स्थिती विदेही ॥ ८५ ॥
 देहीच्या इंद्रिय विकारी ॥ देव झाले अधिष्ठात्री ॥ आत्मा अखंड अविकारी ॥ सरवदुःखामाझारी अलिप्त ॥ ८६ ॥ भूमी सह जें निर्विकार ॥
 तिची भिंती ती वरी सविकार ॥ तेविं वस्तू नित्य निर्विकार ॥ तेथे मासती सविकार अधिष्ठात्री ॥ ८७ ॥ भिंती पडल्या भूमीवरी ॥ ते मेळवी आ
 पण्यामाझारी ॥ तेविं निर्गुण निर्विकारी ॥ इंद्रियें अधिष्ठात्री व्हेती ऐक्या ॥ ८८ ॥ स्वदेही परदेही जाण ॥ इंद्रिय अधिष्ठात्री समान ॥ इंद्रियांचे
 सरवदुःखदारुण ॥ आपुलें आपण भोगिती देव ॥ ८९ ॥ हात हाणतां तोंडावरी ॥ तेथे इंद्र अग्नि अधिष्ठात्री ॥ तेह्नां इंद्रचि अग्नि ते मारी ॥ ९०
 आत्मा अविकारीदुःखातीत ॥ ९१ ॥ हो कां मुखें सल्या हातासी ॥ अग्निनें घाय केले इंद्रासी ॥ आत्मा अलिप्त इंद्रिय देवासी ॥ सरवदुः
 ख त्यासी स्पर्शना ॥ ९२ ॥ परमुखें स्वमुख वरी थुंकिजे ॥ दांहीं मुखीं अग्निनें नांदिजे ॥ तेथे कोणें कोणावरी कोपिजे ॥ आत्मस्वरूपीं दुजे

असेना ॥११॥ थुंक आर्ण जेकां मृत ॥ देहीं उपजे देहाचें आम ॥ तें देहीचें देहावरी लोकत ॥ कोपे तेथ कोण कोणा ॥१२॥ स्वमुखें परमुख
 चूषन हीजे ॥ तेथ अर्पणें अभिसिचुं बिजे ॥ तें पों सरखें कोण कुंजे ॥ आत्मन्वीं दुजे असेना ॥१३॥ स्वदेहे परदेहा आळिंगण ॥ उभय स्पर्शी
 याचुं बिजाण ॥ तें पों सरखें सरखावे कोण ॥ दुजे पण असेना ॥१४॥ यापरी देवता गण ॥ नहें सरखदुःखासीकारण ॥ आत्म्याचे ठायीं दंच ते
 जाण ॥ हारपती पूर्ण अमेदत्वे ॥१५॥ देवीं देहोर्पाडितां निःशेख ॥ देहाभिमान्या होई लदुःख ॥ हे मानिता ते अति मूर्ख ॥ देहिने देख घडेना
 ॥१६॥ परह्मण जे देहो देख ॥ नेपुरीं पूरनि वाशिका ॥ तो सकळ देहीं पुरुष एक ॥ तेथ कोणाचें दुःख कोण मानी ॥१७॥ जे विं संपन्न में अवेश
 वेगीं ॥ निज कर हाणतां निजांगीं ॥ तेथील व्यथेचा भागीं ॥ कोपावया लागीं आप आपण्या ॥१८॥ देखतां आपलें एक पण ॥ कोणाची व्यथा
 मानी कोण ॥ कोण कोणावर कोपे जाण ॥ आपण्या आपण एकला ॥१९॥ तें विविषात्माची एक ॥ मीचि देव तें मीचि लोक ॥ तेथ कोण को
 णा दुःख दायक ॥ म्या कोणावर देख कोपावें ॥ ८०० ॥ यापरी स्वयें विचारितां ॥ देवांपासाव सरखदुःखता ॥ समूळ न घडे सर्वथा ॥ देवि
 की व्यथा घडेना ॥१॥ आत्मा सरखदुःखासीकारण ॥ समूळ मत्तचि हें अप्रमाण ॥ आत्म्याच्या ठायीं कार्यकारण ॥ सरखदुःख जा
 ण असेना ॥२॥ ॥ श्लोक ॥ आत्मा यदि स्यात्सुखदुःखहेतुः किमन्यतस्तत्र निजस्वभावः ॥ न त्यात्मनो न्यद्यदित न नृपा स्यात्कु
 ष्येत कस्मान्न सरखं न दुःखं ॥५२॥ ॥ टीका ॥ आत्मा केवळ एकला एक ॥ तेथ केंचें सरख केचें दुःख ॥ आत्मा सरखदुःख दायक ॥
 ह्मणती ते मूर्ख अविवेकी ॥३॥ जे विविध पुरलें घृत जाण ॥ त्यासिनसे आकार गुण वर्णा ॥ तें चिराह जें थिजं निजाण ॥ दिसेशां भ्रवर्णक
 णिकारूपें ॥४॥ त्या घृत कणिका मिळतां देख ॥ नाहीं परस्परें सरखदुःख ॥ ते विनिजात्मा एकला एक ॥ तोचि अनंक स्वरूपें ॥५॥ ज
 ळीं जळाच्या जळलहरी ॥ आदळतां हीं परस्पर ॥ सरखदुःख नुमंत्या माझारी ॥ ते निचराचरीं परमात्मा ॥६॥ परमात्मा एकला एक
 ॥ एक पणानो अनंक ॥ तेथ किजानीं यनाहीं दुःख ॥ मा सरखदुःख कोणाचें ॥७॥ आत्मा सरख रूप अवघाणक ॥ तेथ अभासे जे-

अनेक॥ तें मायामयकल्पनिक॥ स्वप्नप्रायदेख मिथ्यात्वें॥ ८॥ मृगजळीं पाहातां दिसे जळ॥ परितें कोरडे देख केवळ॥ तें विंदिसे जें जग स्वा
ळ॥ तें मिथ्या समूळ मायिक॥ ९॥ जेंथ मिथ्या हें न मायिक॥ तेथ परमात्मा एकला एक॥ तेव्हां चिह्नारपलें सरवदुःख॥ कोपावयानिःशेख
ठावो नाहीं॥ १०॥ जेंथ निजात्मता एकपण॥ तेथ सरवदुःख नाहीं जाण॥ कोणावरी कोपे कोण॥ आपल्यां आपण एकळा॥ ११॥ जेंथ आ
त्म्याचा निजानुभावो॥ तेथ हें ताचा आभावो॥ सरवदुःख झालें वावो॥ कोपासि वावो असेना॥ १२॥ हें निजात्मताने पोनि देख॥ सत्यमा
निती सरवदुःख॥ ते होत कां वेदशास्त्रज्ञ लोक॥ त्यां क्रोध देख विमांडी॥ १४॥ ज्यासि सर्वभूतीं निजात्मता॥ तेथ कोण कोणादुःख दाता॥
कोण कोणावरी कोपता॥ निजात्मता एकली॥ १४॥ आत्मा सरवदुःख वाचा दाता॥ यापरी नव्हे गातलता॥ आपण्या आपण व्यथा॥ मूर्ख
ही सर्वथान देती॥ १५॥ तेथिले निचोर्थ मत्तें॥ ग्रहमाना वेदुःख दाते॥ तें हिन घडे गायेथें॥ ऐकनि श्रितें सांगेन॥ १६॥ ॥ श्लोक॥ ग्रहा
निमित्तं सरवदुःखयोश्चेत्किमात्मनोऽजस्य जनस्य ते वै॥ ग्रहे ग्रहस्यैव वदंति पीडां क्रुध्येत कस्मै पुरुषस्ततोऽन्यः॥ ५३॥ ॥ टी
का॥ जननी जठरीं जन्मो जाण॥ देहाचें नाव ह्मणती जनन॥ तेज न्मकाळीं जें होय लग्न॥ त्याज न्मापासून पूर्ण ग्रह गणलागे॥ १७॥
तेथ ह्मादशाष्टमजन्मस्थ॥ शुभाशुभ ग्रह जे येत॥ ते सरवदुःख दाते देत॥ आत्मा अलिप्त ग्रह गती॥ १८॥ मुळी आत्म्यासि जन्म नाहीं
॥ माग्रह गती कवणें ठायीं॥ जेंथ शेन चिंपरिलें नाहीं॥ तेथ उंदिरी काय करडाचें॥ १९॥ मुख्यत्वे घर केले नाहीं॥ तेथील माडी जळ
लकायी॥ आत्म्यासितं वजन्मचिनाहीं॥ माग्रह गती कें लागेल॥ २०॥ ग्रहांची ग्रह गती देहापाशीं॥ आत्मा अलिप्त देह भावा
सी॥ जेंविका उब्जान चढे कैलासी॥ तेविं ग्रह आत्म्यासीन लागती॥ २१॥ जेंविकां अग्नीनचाखे माशी॥ घारी झडपिना चंद्रासी॥
तेविं लागावया आत्म्यासी॥ सामर्थ्य ग्रहांसी असेना॥ २२॥ आत्मा सर्वांचा अवघा एक॥ तें ग्रहांचा आत्मा तोचि देख॥ त्यानिजा
त्म्यासि देतां दुःख॥ ग्रह पीडी देख आपण्या॥ २३॥ देह जड मूढ अज्ञान॥ तें सरवदुःखाने पो ज्ञान॥ आत्म्यासि सरवदुःख देतां जा

ण ॥ ते आपण्या आपण पीडिती ग्रह ॥ २४ ॥ आपणाचि आपण्या प्रती ॥ कदां न देव वंदुः स्वामी ॥ या लागीं आत्म्यासि ग्रह गती ॥ जाण क-
 ल्यांतीं बांधीना ॥ २५ ॥ ग्रह ग्रहां माजी वीर स्थिती ॥ ग्रह ग्रहां ते पाहा देती ॥ तेहि अर्थीची उपपत्ती ॥ यथानिगुता अवधारा ॥ २६ ॥ ज्यां न प-
 शास्त्र समती ॥ शनिभौम सूर्या वीर प्रामी ॥ गुरुशुक्रदेवी वीर होती ॥ बुधसोभा प्रती महा वीर ॥ २७ ॥ तें शनि काची तेरी गती ॥ एक ग्रह मंद ग-
 ती होती ॥ अति चरकां वक्र गती ॥ मंडळ भेदे येती एक ॥ २८ ॥ वीरिमी नल्या एक रासी ॥ एके चरणीं एक चरवासी ॥ तें राहू गिळी सूर्यासी ॥ मृ-
 यं चंद्रासी कुहू करी ॥ २९ ॥ ऐसे ग्रह चि ग्रहा मिजाण ॥ परस्परें पीडिती आपण ॥ मी आत्मा त्याहू निमिन्न ॥ सूरवदुःख कोण मज त्याचें ॥ ३० ॥
 अहंकार मोडितां क्षणोक्षण ॥ सोनें भेडेना आपण ॥ ते विंय ग्रहा सिपीडितां जाण ॥ मज आत्म्यासि कोण सूरवदुःख ॥ ३१ ॥ रणभूमी
 युद्ध सार धरणी ॥ होतां चाय वटन न्हे धरणी ॥ ते विंय ग्रह पीडितां कृती ॥ मी अलिम पर्णां निजात्मा ॥ ३२ ॥ रजस्वला चालतां भूमीसी ॥ तो वि-
 लाळ बंधिना पृथ्वीसी ॥ ते विंय ग्रह पीडितां ग्रहासी ॥ मी सूरवदुःखासी अलिम ॥ ३३ ॥ एवंग्रहानिमित्त जें कांहीं ॥ सूरवदुःख उदे देहीं ॥ ते मज
 आत्म्यासि नळगे कही ॥ मग कोणें पार्श्व कोणा कोण वें ॥ ३४ ॥ सूरवदुःख नुमठे ज्या चालायां ॥ त्यासि कोथीचि न ये कही ॥ एवंग्रहानिमित्त
 दुःख कांहीं ॥ रावें थाना हीया हेतु ॥ ३५ ॥ सूरवदुःख दातें निज कर्म ॥ क्षण तां जनासि पडें भ्रम ॥ आत्म्याकें वळनि कर्म ॥ त्यासि जड कर्म के-
 विबाधी ॥ ३६ ॥ ॥ श्लोक ॥ कर्मास्तु हेतुः सूरवदुःख योर्विक्रमात्मनस्तद्विजडा जडत्वे ॥ देहस्त्वचित्पुरुषाः यं संपर्णाः कृत्यं तत्कस्मेन
 हिकर्ममूलं ॥ ५४ ॥ ॥ टीका ॥ कर्म जडत्वे अतिबहु ॥ आत्माचिद्रूपें सम शुद्ध ॥ त्यासि कर्माचा कर्म बाध ॥ सर्वथा संध धरीना ॥ ३७ ॥ रवि-
 सिंहाधारी लपवें ॥ वणवातृणा माजी बांधवें ॥ गोविडाचे निमुख लापवें ॥ जरी त्याग वेंडि पासी ॥ ३८ ॥ चंद्रवातातें कुशारासं ॥ थिल्लुराच-
 खलें चंद्रासी ॥ ते कर्म न न्य सूरवदुःखें ॥ आत्मा यथा सूरवें बद्धता भोगी ॥ ३९ ॥ आत्मा कर्म कर्म संहारी ॥ सूरवदुःखाची होळी करी ॥ तो
 कर्म फळाचा हरी ॥ मूरवें गळारीं मानिजे ॥ ४० ॥ स्वामीची स्वभरांतरी ॥ जागृती कोणा भेदों येती ॥ तरि कर्माची सूरवदुःख प्रानी

आत्माप्रतीतिवधक ॥ ४१ ॥ जेविंअग्नीवरीगुंगीचले ॥ तेविंआत्मानमारखेकर्ममेळे ॥ आकाशनखोंचेशस्त्रबळे ॥ तेविंआत्माकर्मफळेस्पर्शेना
 ॥ ४२ ॥ कर्मतिनुकेंअविचक ॥ आत्माविद्याअविद्यातचोर ॥ त्यासिकर्मचेंसस्त्रदुःख ॥ मानिनीमूर्खदेहमोहे ॥ ४३ ॥ कर्मअतिजडआत्मा-
 शुद्ध ॥ कर्मपरिच्छिन्नआत्माअगाध ॥ कर्मकर्मठनित्यबद्ध ॥ आत्माचिदानंदस्वरूप ॥ ४४ ॥ कर्ममिथ्याभूतमायिक ॥ आत्मानित्यआमायिक
 कर्मोमिथ्यभ्रनोच्छ्रव ॥ ब्रह्मतेअदेखकर्मनाही ॥ ४५ ॥ दोराचेसर्पसर्पत्वनाही ॥ मातोडसोनिचढेल्काई ॥ तेविंस्वरूपीकर्ममिथ्यापाही
 तेआत्मप्रासिकारवाधी ॥ ४६ ॥ वांजनारीचालाडकानातु ॥ राजबळेजगादंडिनु ॥ तेविंकर्माचीस्त्रस्वदुःखमातु ॥ कर्ममातुदादुगी ॥ ४७ ॥
 गंधकर्मचिमिथ्यायेथें ॥ तेविंदेखस्त्रस्वदुःखातें ॥ हेजाणोनियांनिश्चितें ॥ कोणेंकोणातेंकोपावें ॥ ४८ ॥ कर्मस्त्रस्वदुःखाचेंबातें ॥ या
 परीनघडेयेथें ॥ ह्मणालकाळदेखस्त्रस्वदुःखातें ॥ तेहिनिश्चितेंघडेना ॥ ४९ ॥ ॥ श्लोक ॥ कालस्त्रहेतुः स्त्रस्वदुःखयोश्चेत् ॥ किमा-
 त्मनस्तत्रनदात्मकोसौ ॥ नापनेर्हितापोनहिमस्यतत्स्यात्क्रुध्येतकस्मैनपरस्यद्वंद्वम् ॥ ५० ॥ ॥ टीका ॥ काळसीतकाळींसीतेपि-
 टी ॥ उष्णकाळींदबारासोडी ॥ वर्षाकाळींपर्जन्यधाडी ॥ विकळपाडीधवळारें ॥ ५१ ॥ चेंसऊनिसातवांकडी ॥ अखंडधाराडोळानुघडी
 जीवमात्रातेणेंपीडी ॥ पडेसांकडीअन्नार्च ॥ ५२ ॥ अन्नाचियाचिडाणी ॥ पिडतीपशुपक्षीप्राणी ॥ तेकाळींस्त्रस्वदुःखनमानीकोणी ॥
 दुःखदाताजनीनिजकाळ ॥ ५३ ॥ अतीतापअतीशीत ॥ सोडनियांअतिवत ॥ काळजगातेंखात ॥ जगकांपतकाळासी ॥ ५४ ॥ ऐकोनिका-
 लाचोटी ॥ देवकांपतीउवाउठी ॥ इतरांचीकाइसीगंठी ॥ धाकेंपोरींविगाता ॥ ५५ ॥ अतिहृष्टीअनाहृष्टी ॥ जनपीडीनानासंकडी ॥ शेरवें
 प्रच्छयोकरिउवाउठी ॥ दुःखदातासृष्टीमहाकाळ ॥ ५६ ॥ ऐसेबोळतीज्ञानेलोक ॥ तेज्ञानेपणेंझालेमूर्ख ॥ काळतोचिईश्वरूदेख ॥ स्त्र-
 खदायकसर्वासी ॥ ५७ ॥ ईश्वराहूनिकाळमिन्न ॥ ह्मणतोजडमूढअज्ञान ॥ काळतोचिईश्वरजाण ॥ ह्मणाल्पूर्णविश्वात्मा ॥ ५८ ॥ काळ-
 स्वकाळींवर्षांनिर्वाण ॥ स्त्रस्त्राकरीसंतमजन ॥ पृथ्वीनिवरुनियांजाण ॥ नवधान्यचाफवी ॥ ५९ ॥ तेकाळींजोसीतनचाहे ॥ तेचामिळे

तेहंशीतकणवर्षोनिपाहें॥ करीलवलाहेंसफळिवधान्यें॥ ५९॥ तींआर्द्रधान्येंभूतांसी॥ उपेगनयेतीसंग्रहासी॥ यालागींउष्णकाळें
 सी॥ काळशोषीआर्द्रता॥ ६०॥ यापरीशीतोष्णपर्जन्यासी॥ काळरसादीभूतहितासी॥ तेचिकठिणवाटेव्यासी॥ देहभ्रमासीभुलो-
 नी॥ ६१॥ हिरोनिअतिजीर्णवस्त्रासी॥ नवीनेसवीजोसाक्षपेंसी॥ ऐशियाहितकारीयाकाळासी॥ वैरीपिशीह्मणताती॥ ६२॥ तेविं
 जराजर्जरीतविकळ॥ तेंदेहनिर्दळीसकळेंकाळ॥ आणीकनवेंदेतकाळ॥ ऐसाकृपाळकाळजनासी॥ ६३॥ जुनेंघेऊनिदेनव्यासी
 ॥ ऐशाउपकारियाकाळासी॥ अपकारीह्मणतीपिशी॥ देहमोहेमिमोहुनी॥ ६४॥ जनजैशियानिजभावना॥ जेजेधरीदृढवासना॥
 काळकृपाळूततक्षणा॥ तेतेदेहजाणान्यादेत॥ ६५॥ महामहोत्साहेंपितापुत्रासी॥ सांडऊनिजीर्णवासासी॥ नवींवरुंदेतयासी॥ ते
 विंजगासिप्रचयकाळ॥ ६६॥ तेविंप्रचयकाळीजगासी॥ काळुजीर्णदेहनाशी॥ मगनूतनदेहसर्वासी॥ अतिकपेसीगौरवी॥ ६७॥ या
 परीकाळकृपाळू॥ त्यासीवैरीह्मणंजनवरळू॥ जगाचा निजात्मास्वयेकाळू॥ तोदुरवाचासळूकोणहासीनेंदी॥ ६८॥ जनाचादेहीं
 दृढभावो॥ भावनानुसारेंकाळपाहाहो॥ देहापाठीउपजवीदेहो॥ जन्ममरणनिर्वाहोतेणेंवादे॥ ६९॥ जोसाचारवांछाविदेहभावो॥ त्या
 चाकाळनिर्दळीअहंभावो॥ निजानंदेनिवऊनिस्वयंमेवो॥ जन्ममरणाचाठावोविभांही॥ ७०॥ जैशीज्यासीदेहबुद्धी॥ काळतैशीदे
 त्यासिसिद्धी॥ हेंनेणिजेदेहमोहांधी॥ काळुत्रिशुद्धीकृपाळू॥ ७१॥ काळतोचिनिजात्माजनीं॥ ऐसेंजाणेजोनिजज्ञानी॥ तोकोणाचें
 दुःस्वकोणेकामानी॥ दुसरेंकोणीअसेना॥ ७२॥ मीएकयेथेंदुःखदाता॥ पैलतोएकदुःखभोक्ता॥ देहींनाहींदेंतकथा॥ जगासिए
 कुलतानिजात्मकाळू॥ ७३॥ काळनिजात्मादोनीएक॥ तैकोणाचेंकोणासहोयसरव॥ कोणकोणाचामानीशोक॥ हेंहसस्वदुः-
 खअसेना॥ ७४॥ जोदिनाममात्रमृगजळ॥ तेथनाहींतिळमरीजळ॥ तेविंआत्मत्वींजगदव्याळ॥ तोभ्रमकेवळमनाचा॥ ७५॥ आ
 त्याएकतेंअभेद॥ काळनामेंतोचिमसिद्ध॥ जीवतदंशेचिदत्तेशुद्ध॥ त्यासिकाळारिहंदूबाधीना॥ ७६॥ आगीनेंकायआगीजळे॥

कांडहाळेनिसुबेपांळे ॥ सागरबुडेलहरीबळे ॥ कीं आंधाराकाळे काजळे कीजे ॥ ७७ ॥ कीं हिमाचळही मणकें कांपे ॥ नृपासी मोडशी होय
 तुबें ॥ नें काळ सत्ता सराटोपें ॥ आत्मा असुपें हंडू भोगी ॥ ७८ ॥ आप आपणियां आपदा ॥ कोणा न करवे विरुद्धा ॥ तें वै आत्म्यासी हटबा
 धा ॥ काळाचे नि कदां करवे ना ॥ ७९ ॥ एवंपाकान्मता अमेद ॥ तेथ काळाचा नचले बाध ॥ अमेदीं सर्वथानाही हंडा ॥ कोणावरी
 ओध करावा ॥ ८० ॥ जीव शिव तें मी केवळ ॥ मी आत्मा मी चिकाळ ॥ मिथ्या हंडू दुःस्वर्गों धळ ॥ क्रोधाचा कळोळ कोणावरी क
 रू ॥ ८१ ॥ काळ सुख दुःखाचा दाता ॥ यापरी न द्दे विचारितां ॥ सरवदुःखाची बाधकता ॥ आत्म्यासि सर्वथा असेना ॥ ८२ ॥ सरवदुःखादि हेत
 षट्क ॥ नांयं जनोदित्यादिक ॥ याचा करितां निजविवेक ॥ नव्ही बाधक आत्म्यासी ॥ ८३ ॥ या हि वेगळी बाधकपणें ॥ देशवासें त्रिगुणगुणें
 ॥ आत्म्यासि बाधा वयाकारणें ॥ कोठे कोणें दिसेना ॥ ८४ ॥ निजात्म्यासी बाधकता ॥ कासे निजसंभवे सर्वथा ॥ जनासि बाधक देह अहंता ॥ त्या
 चिनिज स्वार्थमिच्छा बोलें ॥ ८५ ॥ ॥ श्लोक ॥ न कं न चित्कापिकथंचनास्य हंडो परागः परतः परस्य ॥ यथाऽहमः संसृतिरूपिणः स्यादेवं
 प्रबुद्धो न विभेति भूतैः ॥ ८६ ॥ ॥ टीका ॥ आत्मा गुणातीत शुद्ध ॥ परात्परस्वानंद ॥ परिपूर्ण सच्चिदानंद ॥ तेथ हंडू बाधरिगेना ॥ ८७ ॥ हंडू
 रिगावया आत्मस्त्वनी ॥ केंसे नि कासे नि कोणाचेनी ॥ कर्मकार्यक्रिया करणी ॥ बाधकपणी असेना ॥ ८८ ॥ अमेदनाही हंडू बाध ॥ आनंदा
 सिदुःस्व संबंध ॥ पूर्णासि केंचे विरुद्ध ॥ परमानंद एकला ॥ ८९ ॥ ॥ आशंका ॥ आत्म्यासि न घडे हंडू संबंध ॥ देहो जड त्वेने पी हंडू ॥ तसि सरव
 दुःखाचा महाबाध ॥ कोणासि मसि हंडू होतसे ॥ ९० ॥ सरवदुःख भोगासि जाण ॥ सोसावया जन्ममरण ॥ येथ मुरख तें देहाभिमान ॥ नें हि
 लक्षण अतर्क्य ॥ ९१ ॥ जेविं असो नि भर्त्ता रापासीं ॥ व्यभिचार करितां अहेवेसी ॥ पोतवाटल्या हि परपुरुषीं ॥ तें कोणासी कळेना ॥ ९२ ॥ तें से
 अभिमानाचें विंदण ॥ चित्स्वरूपीं जडो नि जाण ॥ मिथ्यादाऊनि र्जावपण ॥ सरवदुःखें आपण स्वैछा भोगी ॥ ९३ ॥ जेविं राया पार्शिल कुरा मंत्री
 राजवळें अधर्म करी ॥ मजे नें छळां नाना परी ॥ तें साशरीर अभिमान ॥ ९४ ॥ कां अभिसंगें जे हजाण ॥ अभिप्राय होय आपण ॥ त्या हातीं ध-

कूशकेकोण॥पोढीदारुणसर्वोसी॥१४॥तेंसिंचिद्रुपाचाअभिमान॥देहात्मनास्वयच्छोनिपूर्ण॥सुखदुःखादिक॥मन॥वाढविनांका
 णआवरी॥१५॥स्वप्नीचादेहकेवलमन॥त्याहिदेहासिअसेमनपण॥तेंसाहाहिदेहोमनचिजाण॥अभिमानेकठिणस्थूलकेंळा॥१६॥
 कार्याकारणरूपेंजाण॥संसारचिमनोभिमान॥वाढऊनिसुखदुःखदारुण॥जन्ममरणस्वयेंभोगी॥१७॥भोगिलेचिमोगभोगितां॥
 नानापरिचीपावेव्यथा॥तरीनसांडीअहंता॥देहात्मनावाढवी॥१८॥ब्रह्मप्रलयहोतांजाण॥देहअहंतानहंक्षीण॥प्रळयींविरेना
 अभिमान॥सुखदुःखजाणतोभोगी॥१९॥यामाजीजीवअसेकैसा॥जपाकुसुमींस्फटिकजैसा॥दिसोनत्पारंगारेसा॥स्वयेंतेंसा
 होबेना॥२०॥आत्मतींस्वदुःखनाहीं॥तेंमत्पक्षदिसताहेंदही॥हेअविचाररमणीयपहीं॥कल्पनेचाठार्यांआभासे॥१॥तेदेहमा
 झेंह्मणोनितत्वता॥अभिमानेंघेईनिमाथां॥जन्ममरणादिआवर्ता॥सुखदुःखभोक्तास्वयेंहोय॥२॥येणेंचिविवेकेंनिजज्ञानी॥
 प्राप्तत्वगुरुवचनीं॥तेवर्ततांहिजनिवनीं॥देहाभिमानकदांनव्ही॥३॥ऐसेप्रबुद्धजेंआत्माप्रतीती॥त्यांसिप्रारब्धाचियेंनिजगती॥ना
 नासुखदुःखेंदेतांभूतीं॥आत्मस्थितादकेना॥४॥त्यासिद्वेषनुजेंभूतीं॥कोपसर्वथानयेचितीं॥मीएकत्रिजगती॥जाणोनि
 निश्चितींनिर्दंड॥५॥तोदेखोनियांविषमासी॥भयनधरमानसीं॥पारकेंनह्मणेंकोणासी॥आप्तसर्वोसीनिजात्मा॥६॥शमविष
 मभावनाभेद॥ज्ञानासर्वरूपेंअभेद॥तोनमानीकोणानाभयवंद॥सुखस्वानंदसर्वदां॥७॥निंदाउपद्रवउद्दिग्ना॥साहोनियांस्वसंप
 न्न॥हेहिंदाचेंमुख्यलक्षण॥तेंचिमाधनसाधकां॥८॥॥२॥कां॥एतांममास्यायपरात्मनिष्ठामध्यासितांपूर्वतमेर्यहर्षिभिः॥अ
 दंतरीष्याभिदुरंतपारंतमोमुकुंदांघ्रिनिषेवयैव॥९॥॥टीका॥माध्यापूर्वापरमाग्योदयें॥अध्यासनिष्ठाउपजलापाहें॥जेनि
 ष्ठेचेनिसमवाये॥नानादुःखेंसाहेनिर्दंड॥१०॥हंदंमरुदुःखसहिष्णापण॥हेसिद्धाचेंसहजलक्षण॥माझेंमुख्यत्वेहेंचिसापन॥मनो
 जयेंजाणयेणेंहोये॥११॥हेचिपरमार्थसाधनवरिष्ठा॥हेचिमहाकृपाचीनिजनिष्ठा॥हेचिनिजभजनवैकंठा॥जिनाजिजाणेणें॥१२॥

॥११॥ येन बाधे हृदुःख ॥ येणें पाविजे नित्य सुख ॥ दुस्तर संसार तारक ॥ हानि जिवेक आह्मासी ॥ १२ ॥ दुस्तर रावया संसार ॥ हा वि
 चेकुसंकल्प तारु ॥ येथ सद्वृत्त कर्णधार ॥ परात्पर पारुणावरी ॥ १३ ॥ हा विवेक कें संनिये हाता ॥ हे हि करणें नलगे चिंता ॥ निज भावें ये काय
 ता ॥ शरण भगवंतारि गावें ॥ १४ ॥ सांडो निलोकि काचे लाजे ॥ सांडो नि अभिमानाचें बोझें ॥ भगवंतार शरण रिगिजे ॥ तें लाहिजे विवेक ॥
 १५ ॥ तानें बाळजे विज ननीसी ॥ अनन्य शरण सर्व भावें सी ॥ ऐशिया अनन्यता अहिर्निर्शा ॥ शरण हरी सी रिघावें ॥ १६ ॥ हरी सिरिघालि
 या शरण ॥ मुख न दाखवी जन्म मरण ॥ तेथ बाधूं न शके हृद कोण ॥ हरी रक्षण निज भक्तां ॥ १७ ॥ मोक्ष दाता मुकुंद पूर्ण ॥ त्यासि कै से रि
 गावें शरण ॥ तो अनंत तलें निज निर्गुण ॥ तेथ कोण पावेला ॥ १८ ॥ असो हरि रूप अति निर्गुण ॥ त्याची मूर्ती चिंतितां सगुण ॥ ध्यानी स्थि
 रावल्या संपूर्ण ॥ हृदुःखें जाणा हारपती ॥ १९ ॥ ध्यानी मूर्ती नये संपूर्ण ॥ तें हृद धरावें हरी चे चरण ॥ तेणें उढो नि पळे जन्म मरण ॥ आप
 भयें आपण पळती हृद ॥ २० ॥ जें न धरवती हृद चरण ॥ तें करावें नाम स्मरण ॥ ज्याचे नि नाम मात्रें जाण ॥ यम काळ पूर्ण कांपती ॥ २१ ॥
 जेथ हरि नांमाचा नित्य घोष ॥ तेथ मरणा मरण आलें देख ॥ जन्माचें होय काळें मुख ॥ लाजो नि निःशेष ते पळे ॥ २२ ॥ राम नामाचा
 गजरा पुढें ॥ काई से हृदुःख बापु जें ॥ अवघें भव भय चिउडे ॥ नाम पवाडे गर्जतां ॥ २३ ॥ अखंड नामें गर्जे वाणी ॥ त्याचे बोळामाजी च
 ऋपाणी ॥ तेथ रिहिसिद्धावाहे पाणी ॥ मुक्ती आंदणी तयाची ॥ २४ ॥ निर्विकल्प भावार्थें आपण ॥ सगुण निगुण कां नाम स्मरण ॥ भ
 क्त भावार्थें आदरी जाण ॥ तें तें पूर्ण होय सद्भावें ॥ २५ ॥ भावार्थें जे भगवत्प्रीती ॥ ते विजाणावी साचार भक्ती ॥ भावें तुष्ट लाश्री पती
 दे निज शांती साधकां ॥ २६ ॥ ते निज शांतीच्या पोटी ॥ हारपती हृदुःख कोटी ॥ परमानंदें कोदे सृष्टी ॥ मीतूं हृष्टी दिसेना ॥ २७ ॥ ऐसे नि
 अभेद भावें जाण ॥ सेवितां मुकुंद श्री चरण ॥ मी आपणिया आपण ॥ तारी न जाण निश्चित ॥ २८ ॥ तारी न ह्मणतां उधार ॥ बोल दिसता
 हेड शिरु ॥ जो झाला हरिचा डिगुरु ॥ त्यासि संसार असेना ॥ २९ ॥ ऐशे भिक्षु नें गाडली गाथा ॥ ते अत्यंत रुचली श्री कृष्ण नाथा ॥ ह

रिखेंवोसंडोनिचिचा॥उद्धवाचासाथाथापटी॥३०॥ऐशीजेहेनिजशांती॥माझ्याउद्धवासीव्हावीप्राप्ती॥ऐसाकळवळोनिश्रीपती॥
 कायउद्धवाप्रतीबोलिला॥३१॥ ॥श्लोका॥श्रीभगवानुवाच॥निर्विद्यनष्टद्विणोगतकूमःप्रव्रज्यगांपयदमानइत्यं॥निराह
 तौऽसद्विरपिस्वधर्मादकंपितोऽमूंसुनिराहगाथाम्॥५८॥ ॥टीका॥ज्याचेनिश्वासेंजन्मलेवेद॥ज्याचेनिचरणींगंगाप्रसिद्ध॥-
 ज्याचेनामछेदीभवबंध॥तांउद्धवासिगोविंदस्वमुखेंबोलें॥३२॥यालागीउद्धवाचेंभाग्यथोर॥ज्यासितुष्टोनिसारंगधर॥दास
 वीनिजशांतीचेंघर॥निरंतरवस्तीसी॥३३॥उद्धवाऐकसावधान॥धनलोभ्याचेंनासोनिधन॥तोधननाशुझालाप्रसन्न॥केलाविवेक
 संपन्नवैरागी॥३४॥जोधनलोभीनस्वाता॥ज्याचेंनावनघेतीसर्वथा॥तांविवैराग्येंकंलासरता॥माझेमुखीकथातयांची॥३५॥या
 चेंनाममाझेमुखीजाण॥ज्याचेंकर्मवर्णीमीआपण॥तोमजपढियंताजाण॥जोविवेकसंपन्नवैरागी॥३६॥वैराग्यापरतेंभाग्य
 थोर॥जगींनाहीआनसधर॥विवेकवैराग्येंजोसाचार॥तोमाझेजिह्वारउद्धवा॥३७॥जोविवेकवैराग्येंआथिला॥तोजाणमजमाजी-
 आला॥मीआधीनत्याचियाबोला॥तांमजविकलासर्वसं॥३८॥लोभ्याचेंनिःशेषगेलेंधन॥धनरावेंगेलेमानाभिमान॥अभिमाना
 सवेंजाण॥गेलेंहंहरुणसरुखदुःख॥३९॥धनजातांझालीविरक्ती॥तेणेंनेमस्तझालायती॥मिसार्थहिंडनांक्षिती॥दुर्जनींदुरुक्ती-
 निर्भिळिला॥४०॥पीडितांनानाविकारों॥उपद्रवितानानापरी॥नडंउळीचनिजनिर्धारी॥स्वधर्मधैर्यकरीनिहं॥४१॥सन्याशाचा
 स्वधर्मपूर्ण॥मीदेहातीतनारायण॥साचारहरकलादेहाभिमान॥यालागींजाणनडंउळी॥४२॥जेविंछायेसिलागतांचावो॥पुरु
 षासिनांहीभयसंदेहो॥तेंविंदुर्जनींदंढितांदेहो॥नाहींदुःखभेवोनिरहंकारा॥४३॥देहासिहोतांनानाव्यथा॥आपुलीजेदेहातीतना॥
 तेचिभिक्षुनेंगाथिल्यागाथा॥तेतुजम्याआतांनिरं पिला॥४४॥येथरुखदुःखासीकारण॥आपलाभ्रमआपणाजाण॥येचिअर्थीचें
 निरूपण॥स्वयंश्रीहृष्टासांगत॥४५॥ ॥श्लोक॥सरुखदुःखप्रदोनायःपुरुषस्यात्मविभ्रमः॥मित्रोदासीनरिपवःसंसारस्तमसः

कृतः ॥ ५९॥ ॥ टीका ॥ अविद्यजें निज अज्ञान ॥ तें थें मन पणें उठी मन ॥ मनें भेदो नियां पूर्ण ॥ सुखदुःखें जाण भोगवी ॥ ५९॥ आत्मा
 केवळ भेद भूल्य ॥ तें थें शत्रु मित्र उदासीन ॥ मनें कल्पू नियां जाण ॥ मन संपूर्ण स्वयें चार्ळा ॥ ४७॥ ऐसें भेदीं ठसावलें मन ॥ तें चि पुरुषाचें अ
 ज्ञान ॥ तें पणें दंडदुःखे सिजाण ॥ संसारदारुण सत्तांता ॥ ४८॥ मन सुखदुःखासीकारण ॥ मनो कल्पित संसार जाण ॥ त्या मनाचें निग्र
 हण ॥ स्वयें श्री कृष्णा सांगत ॥ ४९॥ ॥ श्लोक ॥ तस्मात्सर्वत्रिनातात निगृहाण मनो धिया ॥ मय्यावेशितया युक्त एतावान्योगसं
 ग्रहः ॥ ५०॥ ॥ टीका ॥ जो नासं पाहें संसारदुःख ॥ तें पणें मन नें मावे अवश्यक ॥ मनावे गळें दुःख दायक ॥ नाहीं आणी केव्हे लोकीं ॥ ५०॥
 ॥ मन अति शयें चंचक ॥ तें सहसा न व्हेनि श्रवळ ॥ त्यासि विवेक द्यावा भो कळ ॥ अ भेदशील अहिर्निशी ॥ ५१॥ मन संत शील विवेकासी ॥ तथा
 लागीं हात कडिया दोहीसीं ॥ करूनियो अहिर्निशी ॥ येग येरां पार्शीं राग्यावीं ॥ ५२॥ मन जेथ विकल्पुं धांवे ॥ तेथ महामारी विवेक पावे ॥ म
 न जेथ अधर्में संभवे ॥ तेथ निवेक धांवे हा कित ॥ ५३॥ मन जाय कामक्रोधापार्शीं ॥ विवेक वांढी धरो निकेशीं ॥ मन रिघतां नंदे पाशीं ॥ विवे
 क त्यासी बुकाली ॥ ५४॥ मन ह्मणो विषय करी ॥ विवेक हाणे वैराग्य कारी ॥ मन धांवतां कल्पने पाठीं ॥ विवेक उठा उठी सोडवी ॥ ५५॥
 परदारा परधन ॥ अभिळासूं धावे मन ॥ तेथ विवेक पावोन ॥ रणकंदन आरंभी ॥ ५६॥ ऐसा मन विवेकाचा झगडा ॥ गाराणें आलें सद्गुरू
 पुढां ॥ तें पणें करावया निवाडा ॥ अद्वैत वाटां कोडिली ॥ ५७॥ तोट्टी दे स्वतां चिठावो ॥ मनाचा मोड लास्वभावो ॥ देहींचा झालो नि अहंभा
 वो ॥ विवेकें सिपाहा हो ऐक्य केलें ॥ ५८॥ तेथ मनाचें गळें मन पण ॥ विवेक विसरला आकळण ॥ जिवाचें विरालें जीवपण ॥ वस्तु संपूर्ण
 अद्वयें ॥ ५९॥ जेवें सवर्णाची नागभूषणें ॥ फडापुछ मिरवी नागपणें ॥ तें न मोडितां नागत्वाचें लेणें ॥ सोनें सोन पणें नागत्व विस
 रे ॥ ६०॥ ते विंजाणो निवस्तु पूर्ण ॥ न मोडितां जगजाण ॥ जीव विसरला जीवपण ॥ मनत्वा मन मूकलें ॥ ६१॥ ऐशिया विवेक युक्ती जाण
 माझे स्वरूपी प्रवंशे मन ॥ जेथ मन पणें उठी मन ॥ मनो निग्रहण या नाव ॥ ६२॥ ऐकचतुर चिंत चिंता मणी ॥ विवेक चक्रवर्ती चूडाम

णी॥ उद्धवाभक्तशिरोमणी॥ मनोनिग्रहणीप्रवर्त्त॥ ६३॥ आवडीमूलकारुण्यनाथ॥ तोउद्धवासिह्मणेनात॥ मनोनिग्रहींतूयेय॥ दोई-
 साक्षेपयुक्तसादर॥ ६४॥ साक्षेपेनिग्रहनिमनासी॥ जोसांडवीमनोजन्यभेदासी॥ शांतीसांडनेणेत्यासी॥ जेवितानयासीमाउली॥
 ६५॥ निजशांतीवाणल्याशुद्ध॥ त्यासिनबाधीकोणीहृद॥ हाचियोगसंग्रहोप्रसिद्ध॥ बोलिलेसिद्धमहायोगी॥ ६६॥ सांडुनिसंसा-
 रस्फूर्ती॥ चित्त्वरूपीजडेवृत्ती॥ जीवशिवएकत्वायेती॥ योगसंग्रहस्थितीयानाव॥ ६७॥ ऐशियायोगसंग्रहशांती॥ साधकांद्दंनबा-
 धिती॥ हेअसेज्याभिक्षुगीतभक्ती॥ हृदनिर्मुक्तीतयाकासे॥ ६८॥ ॥ श्लोक॥ यएतांभिक्षुणागीतांब्रह्मनिष्ठांसमाहितः॥ धार-
 यंश्चावयंश्चण्वंद्दंनैवाभिभूयते॥ ६९॥ ॥ इतिश्रीमद्भागवतेत्रयोविंशोऽध्यायः॥ ॥ टीका॥ साधावयाशांतिचीप्राप्ती॥ को-
 टीसाधनेनलभैशांती॥ हाभिक्षुगीतार्थधरितांचिनी॥ शांतिअपितीसाधकां॥ ६९॥ योगनिष्ठब्रह्मज्ञान॥ तेहेभिक्षुगीतानिरूपण
 जोहृदयांधरीसावधान॥ शांतिआंदणतयांची॥ ७०॥ येभिक्षुगीतेवागीतार्थ॥ जोजिवंधरीसमाहित॥ त्यासिहृदंनानबाधीघा-
 तु॥ अतिशांतुनिजबोधें॥ ७१॥ भिक्षुगीतार्थेंसमाधान॥ हेंसांगतांनवलकोण॥ जोसादरेंकराश्रवण॥ त्यासिहृदंनजाणनबाधिती॥ ७२॥
 ॥ परदेशांगेलाबहूकाळभर्ता॥ त्याचेंपत्रसादरगेकेकांता॥ तैशियाअतिएकाग्रता॥ भिक्षुगीताऐकावी॥ ७३॥ निघोनिगेलियापुत्रा-
 सी॥ त्याचीशुद्धीयेमातेपाशी॥ ऐकोनियांउणखुणेसी॥ चरफडीजेंसीविहळ॥ ७४॥ तीजवळज्यांसोयन्याअसती॥ त्याहिरुंनहें-
 कळवळती॥ परिमाताजेंशीतळमळीचिती॥ तेआणिकामतीअसेना॥ ७५॥ तेंशीभिक्षुगीताश्रवण॥ करितांद्रवेज्याचेंमन॥ जो
 सात्विकेबोसंदेपूर्ण॥ तोहृदंसिजाणनारोपे॥ ७६॥ असोनहेसादरेंश्रवण॥ तरिकरितांयाचेंनित्यपठण॥ भिक्षुगीताप्रतापेंकस-
 न॥ हृदंनजाणनातळती॥ ७७॥ पडतांपंचाननाचीघाणी॥ मदगजांहोयमहापळणी॥ तेविंभिक्षुगीतापठणी॥ होयभंगणीहृदाची॥
 ७८॥ निर्लेमहोउनीमानसी॥ बैसोनिसाधुसज्जनापासी॥ जोनिरूपीभिक्षुगीतेसी॥ हृदंनत्यासीनानळती॥ ७९॥ ॥ अर्थ॥ तेज्या

रिता ॥ हं देनि वारी भिक्षुगीता ॥ हें वर्म कळलें सेश्री कृष्णनाथा ॥ तो सांगे हिता र्था उद्धवा ॥ ८० ॥ ज्या भिक्षुगीतेची फळ श्रुती ॥ सपु
 र्खें सांगता हे श्रीपती ॥ त्या भिक्षुगीतेचें भाग्यवानू किती ॥ धन्य विजगती तो येक ॥ ८१ ॥ विवेक वें राग्य समरसी ॥ जो साहे अविद
 हासी ॥ तो विषादित नान्दपी केशी ॥ हें उद्धवा सांदा विलें ॥ ८२ ॥ जगासि उद्धवाचा उपकार ॥ गुत्यज्ञान परात्पर ॥ उघडून श्री कृष्णों मां
 डार ॥ भिक्षुगीता सार प्रगटिलें ॥ ८३ ॥ उद्धर्तन पुसतां जें शांती ॥ तें कां सांगता श्रीपती ॥ कृष्णासि उद्धवाची प्रीती ॥ त्यासि नाना उपप
 ची उपदेशी ॥ ८४ ॥ हें चिज दजी वा उद्धरण ॥ येणें उपायें तरती दीन ॥ जगता रावया जगजीवन ॥ उद्धव भिसें श्री कृष्ण बोलिला ॥ ८५
 ॥ श्री कृष्ण बोलिला भिक्षुगीत ॥ जें वेदशास्त्रार्थ मथित ॥ उपनिषदांचें सार भूत ॥ वार्तिकांतर गतरहस्य ॥ ८६ ॥ येणे आपणियां
 आपण ॥ लागता हे निजा त्पल्लभ ॥ हें ज्ञानाचें हि गुत्यज्ञान ॥ भक्त रूपे श्री कृष्ण बोलिला ॥ ८७ ॥ येणें जीवाचें जीवत उडे ॥ शिवाचें
 शिवत्व हि उडे ॥ हं हाचें बाध कलमोडे ॥ स्वानंदचें उघडे भांडार ॥ ८८ ॥ वेदे मोन धरिलें जेथ ॥ सशब्दशास्त्रें लाजली तेथ ॥ ऐसें अ
 तिरहस्य भिक्षुगीता ॥ तें मी प्राकृत बोलिलों ॥ ८९ ॥ जे विंजळी बुद्धते पाषाण ॥ ते विंजळी मुद अज्ञान ॥ बोलणी ब्रह्मज्ञान जनार्दन
 कृपा ॥ ९० ॥ अहिल्या जेव्हा भिचारिणी ॥ तेलागतां श्री रामचरणी ॥ तिचे निनामें पापाधुणी ॥ प्रातः स्मरणी पद विली ॥ ९१ ॥ ते विं
 दूर रूपेची करणी ॥ माझी प्राकृत जड मूढवाणी ॥ मानिजे साधुसज्जानी ॥ तें शी बोलणी बोलविली ॥ ९२ ॥ सरस्वती ज्यासि बोळे ॥ तो मु
 का हि वेदशास्त्र बोळे ॥ तें सें जनार्दन आह्वाकेलें ॥ भिक्षुगीत बोलविलें प्राकृत ॥ ९३ ॥ राजसमुद्राचे देव्याचे हातीं ॥ त्यातें समस्त स
 न्मानिती ॥ ते विं माझी वाणी सरती ॥ केली निश्चिती जनार्दन ॥ ९४ ॥ बाळकाची बोवडी वाणी ॥ ऐकोनि संतोषे निज जननी ॥ ते विं
 श्री आरुषवाणी ॥ संत सज्जमी प्रियकर ॥ ९५ ॥ मी माझें उंचनीच बोलणें ॥ हें हि माथाध्यावें कोणें ॥ मी पण नेऊ निज नार्दन ॥ म
 थकथनें कथवित ॥ ९६ ॥ आधीच हे मागवत ॥ त्या माजी गूढ एकादशार्थ ॥ त्या हि माजी भिक्षुगीत ॥ अति गुत्यार्थ विद्वां ॥ ९७ ॥

ल्यामिक्षगीतांचीथीका ॥ एकलाकर्तान्वेएका ॥ ते एकपणहिरोनिदेखा ॥ ग्रंथार्थलेखाजनार्दनवदवी ॥ ९८ ॥ तेथ एकनाअने-
क ॥ ऐसेजनार्दनकेलेदेख ॥ त्यावरीहंदसाम्यकवतिक ॥ ग्रंथसाम्यकवारवाणवी ॥ ९९ ॥ एकजनार्दनाशरण ॥ जनार्दनुझा-
लाएकयण ॥ ऐसेनिएकलेजाण ॥ केलेसंपूर्णमिक्षगीत ॥ १०० ॥ तेणेंतोषलेनिअवधुते ॥ आदरेअपनासूनिमाते ॥ अभयदे-
उनिनिजहस्ते ॥ पूर्णग्रंथार्थेंडुल्लुत ॥ १ ॥ माझेनिजगुरुचाहीगुरु ॥ श्रीदत्तपरमगुरु ॥ तोमिक्षगीतार्थेंसाचारु ॥ योग्यायोगे-
श्वरूतुष्टला ॥ २ ॥ एकाजनार्दनाशरण ॥ श्रोतांच्छावेसानधान ॥ पुढिलअध्यायींश्रीकृष्णा ॥ प्रकृतिपुरुषलक्षणसांगेल ॥
३ ॥ तेप्रकृतिपुरुषाचीकथा ॥ विवंचनाहृदयींधरिता ॥ मीसरवदुःखहंदापरता ॥ निजात्मतानिजबोधु ॥ ४ ॥ संतसज्जनासा-
ष्टांगनमन ॥ श्रोतेजनासिलोटांगण ॥ एकाविनवीजनार्दन ॥ अतिगोडनिरूपणपुढेंआहे ॥ ५ ॥ ॥ इतिश्रीभागवतेमहा-
पुराणेएकादशस्कंदेश्रीकृष्णउद्धवसंवादेएकाकारटीकायांमिक्षगीतनिरूपणं नामत्रयोविंशतिमोऽध्यायः ॥ २३ ॥ ॥
श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ ग्रंथसंख्या ॥ मूळश्लोक ६१ ॥ ओव्या १०००५ ॥ एकूण १०६६ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७

अध्याय २४

श्रीगणेशायनमः ॥ ॐ नमोजीगुणानीता ॥ व्यतिरहितअव्यक्ता ॥ तुजभाजीनाहीद्वैतकथा ॥ अद्वैतनारहिवासा ॥ १ ॥ तुझा अ-
 द्वैतनिजनिर्वाहो ॥ तेथनाहीदेवदेवीदेवो ॥ उदयअस्ताचाअभावो ॥ रविचंद्रासिंहाचोअसेना ॥ २ ॥ तेथसशब्दहारपलावेदु ॥ वृद्धासि-
 मिथ्याबोधु ॥ तिळभरीनाहीभेदु ॥ अद्रयानंदुएकला ॥ ३ ॥ ऐशियाअद्वैतपणी ॥ प्रकृतीपुरुषाचीकहाणी ॥ सांगिजेकवळअज्ञानी
 ॥ तातेपणीचातुर्य ॥ ४ ॥ जेथमीतूपणानाहीठावो ॥ तेथप्रकृतीपुरुषानाहीनिर्वाहो ॥ ज्याच्यानाहीगंभसंभयो ॥ त्याचेंजातकपहाहो
 वर्तवीती ॥ ५ ॥ जेंजचलेंचिनाही ॥ त्याचेंथादकरावेंकाई ॥ हेंजात्यासिपुसनांपाहीं ॥ ठेचिनांठाईतुकेना ॥ ६ ॥ वांजेच्यापुत्राचावि-
 वाहो ॥ समारंभचन्नापाहो ॥ नेणासाचजाणाचावो ॥ तैसांनिर्वाहोप्रकृतीपुरुषा ॥ ७ ॥ ऐसाएकपणैककुलना ॥ तोचिआपणआपला
 द्याल्यकांता ॥ आपुटेकांतेचाआपणभर्ता ॥ अनीलायवनाअतर्क्य ॥ ८ ॥ जेवींअर्थनारीनट्यवरी ॥ जोपुरुषतोचिनारी ॥ नेविप्रकृतीपु-
 रुषसंसारो ॥ एकावरीएकनांदन ॥ ९ ॥ तोपुरुषतेपतिघना ॥ दोघांअनन्यमीतिएकात्मना ॥ येरयेरावेगळाकता ॥ पाऊलसर्वेथानद्या-
 लिनी ॥ १० ॥ ऐसेंसतेचिनाथिलें ॥ साचाचंपरीनाडविलें ॥ एकींअनेकचदाविलें ॥ एकपणसंचलेंमोडनां ॥ ११ ॥ दोघांएकसदांअ-
 सणें ॥ दोघांसिएकचिनेसणें ॥ दोघांएकसत्ताचिसणें ॥ दोघांएकमाणेंवर्तनी ॥ १२ ॥ दोघांएकचिंदेरवणें ॥ दोघांएकचिचारवणें ॥ दोघांए-
 कचिबोलणें ॥ दोघांकरणैकवी ॥ १३ ॥ वेदीदोघांमीतिअलोलिक ॥ येरयेरावीणनघेतीविरव ॥ येरयेरावीणनचाखित्तीउत्तक ॥ येर-
 येरवीणदेखआंधळी ॥ १४ ॥ नवलचाइलेचेंकरणें ॥ नपुसंकापुरुषत्वइणेदणें ॥ मगतिचेनिअधिनपणें ॥ पुरुषनादणेंसर्वदा ॥ १५ ॥ मग
 हातिचेनिडोळदेख ॥ मगहातिचेनिबोलेमुखें ॥ तोचिभांगीहासरवदुखें ॥ बंधमोक्षचारवेंतिचेनी ॥ १६ ॥ तिचेनिभूषणावासाग्रह्य ॥ ति-
 चेनिकरीहाकर्मोदर्म ॥ तिचेनसांगीहागरणजन्म ॥ धर्मोधर्मविभागे ॥ १७ ॥ तिचेवियासीपापघडे ॥ तिचेनियासीपुण्यजोडे ॥ तिचेनिहा-
 महत्वाचे ॥ तिचेनिपंडअधःपार्ती ॥ १८ ॥ एथवरीअतिधीती ॥ वादविलीनिजप्रकृती ॥ प्रकृतीपतिघत्यास्थिती ॥ वश्यनिजपतीतियाकेना ॥ १९

नवलदोघांची सोयरीकी ॥ दोघाभावे दुंदुहीनी सरवी ॥ तो बाप ते त्याची लेकी ॥ पहानां विवेकी तो पुत्र निचा ॥ २० ॥ या परी अगम्यागम
न ॥ तिहीं दोघां करूनि जाण ॥ यादविले अनेक जन ॥ निसरे पण नातळतां ॥ २१ ॥ ऐसा अव्यभिचारें व्यतिनाह ॥ कहीन नादविला संस
रू ॥ तो प्रतिअनक्य अगोचरू ॥ अगम्य दुर्धरु शिवादिकां ॥ २२ ॥ हा निज शक्ति प्रकृती मेळे ॥ भोगां निजत्वाचे सोहळे ॥ प्रियानंद रव
तांत त्वाळे ॥ सोई समि जें शिवन ॥ २३ ॥ ज्यासि गांवठावना जीव मेळ ॥ रूपनावना काळवेळ ॥ ऐसा दिप्रकृती वेगळा ॥ केला सबळ नि
जगुणी ॥ २४ ॥ प्रकृती निजगुणास्तव ॥ निजभती केला सावेव ॥ वर्णव्यक्ती रूपनाव ॥ नानवे भवविला सें ॥ २५ ॥ तंव पूर्णत्व लोपोनि
यां शिवें ॥ आगावरी यादविनें शांभवे ॥ येरी पतिघता अहेवे ॥ रूपेनावेशी वपुजी ॥ २६ ॥ दोघां पासुनि झालें जग ॥ परी नदिसे निसरा भागा
न तुहे अनन्य मिळणी योग ॥ भिन्नविभाग दाखवितां ॥ २७ ॥ जें लोक्य पहानां सांग ॥ नदिसे निसरे आंग ॥ दोघां दुसदुसीत जग ॥ भरले
चांग दुंदुर्धी ॥ २८ ॥ दोघांची अनिर्भीती ऐशा ॥ अनन्य मिळणी अनन्यासां ॥ दोघें अणुमार्जा सावकाशी ॥ निजरहिवासीनांदन ॥ २९ ॥ प
तीची पण जे पतिघता ॥ सगळी विरजे सवंधा ॥ विरेशी पण असनचिनसना ॥ होय काहीं नव्हनां भनारु ॥ ३० ॥ शिवनिः संग जो पेंसदां ॥ कि
या करणें ती पण सुखा ॥ त्यामिही अनिर्भीति प्रमदा ॥ सरस्वदुःख बाधा भोगरी ॥ ३१ ॥ या परी निजवोचरां ॥ प्रकृती गां विला घरचारा ॥ म
ग घरवातचा थारा ॥ त्याच्याचि शरीरावरी केला ॥ ३२ ॥ प्रकृती पतिघता अवंचरु ॥ कर्मो कर्मां शिणोनि अनेक ॥ सरस्वदुःखाची परवडुंदेर
॥ अर्षी अवश्यक निजकांता ॥ ३३ ॥ नवलनेमी सांगां वेंकाय ॥ र्वाजोडीतें पुरुष रवाय ॥ नित्यं वाणनो पाहें ॥ कहीन लाहकवडाही ॥ ३४ ॥
प्रकृती पतिघता शिरोमणी ॥ कांतू वश्यकरोनि निजगुणी ॥ वासनासूक्ष्म संख्या भनुदिनी ॥ भोगवी सगरणी भनाराकरवी ॥ ३५ ॥ नेय प्रकृती
चिनिगदारेळे ॥ भवाब्धी जळफी डारवेळे ॥ प्रकृती पुरुषांतें बुडवी बळे ॥ पुरुष एके काळे प्रकृती बुडवी ॥ ३६ ॥ ऐशा प्रकृतिच्या संग आन ॥ पुरुषा
सलाविले पेंसभूत ॥ जन्ममरणाच्या बुड्यादेन ॥ अवस्थाभूत होउनी ॥ ३७ ॥ ऐसा प्रकृती चियाभिडा ॥ पुरुष केवळ झाला वेडा ॥ निजत्व वि

सरोनिवापुडा ॥ केलागाढाअनिदीन ॥ ३८ ॥ ऐसाविसरोनिपूर्णत्वासीं ॥ जीवशिबद्वंद्वस्वयेसोर्षी ॥ त्यासिन्यावयानिजत्वासीं ॥ गु
णियापूर्णाशीं गुरुरावो ॥ ३९ ॥ ज्याचेवचनमात्रेपहाहो ॥ जीवाचाहारपेजीवभावो ॥ शिवाशिबपदांठावो ॥ ज्याचावचनगौरवोनां
दयी ॥ ४० ॥ ज्याचाभावार्थे एकतांगोठी ॥ अहंकारुनिमेउठाउठी ॥ जन्ममरणासिपडेंतरी ॥ नदिसेंदृष्टाभवभया ॥ ४१ ॥ ज्याचि-
याकृपादृष्टीपुटे ॥ जीवशिवाचेफिटेबिरडे ॥ मायामित्यत्वेसमूळउडे ॥ पूर्णत्वाचेउपदभांडार ॥ ४२ ॥ शिऊमुकलाशिवत्वासीं ॥ या
वयातोनिजपदासीं ॥ आज्ञाजेंपुसेसद्गुरूसीं ॥ तेचशिवासीं शिवत्व ॥ ४३ ॥ एवढासहिमासद्गुरूसीं ॥ वचनेकेंवीचानृत्यासीं ॥
तेववानितेवाणिनेनसीं ॥ वदवीवाचेशीं गुरुरावो ॥ ४४ ॥ तेथएकमीचानिता ॥ द्वंद्वकोणेंध्यावेंआपुलंमाथा ॥ गुरूनेंहरितलीअ
हंता ॥ तेथमीएककर्ताघडेकेवी ॥ ४५ ॥ तेथमीपणेंध्यावीअहंता ॥ तेवगुरूचिमिपणाआतोता ॥ गुरूवेगळाठावनाहीरिता ॥
मीपणाचेमाथांगुरुरावो ॥ ४६ ॥ माझेंजेकांमीपण ॥ तेसद्गुरूद्वान्ताआपण ॥ तेद्वंद्वरूपएकनावेंभिन्न ॥ एकाजनादेनएकत्वे ॥
४७ ॥ अवयाजनादेनचदेरया ॥ तोचिउपनावेंद्वान्ताएका ॥ नेणेंनामर्थीभागवनंदेखा ॥ देशभाषाअर्थवी ॥ ४८ ॥ तेविसाचेअ-
ध्यायाचेअंती ॥ देखावेठिलाउद्वायनी ॥ द्वंद्वभांगाचीनिजपामी ॥ साद्वार्थाजातीधरोनी ॥ ४९ ॥ ज्यासिघाणनीअदृष्टशान्ती
॥ तेमजअजिनातेंजिंकितनी ॥ तेचिसाचारपरमार्थी ॥ स्वमुखेयत्पतीचांकिता ॥ ५० ॥ तेऐकोनकृपावचन ॥ उद्वाचेदचकले
मन ॥ द्वंद्वसहिष्णुताअतिकठीण ॥ कैसेनिआपणसहावी ॥ ५१ ॥ द्वंद्वसहिष्णुतासाधन ॥ सुसतोउचगेल्हर्षाकृपा ॥ ऐशिया-
भिडाउद्भवपूर्ण ॥ धरोनिमोनसाहिला ॥ ५२ ॥ तोउद्वाचाअभिभावो ॥ जाणोनियादयाविदया ॥ द्वंद्वसहिष्णुताउपायो ॥ समू-
ळपहाहोसांगत ॥ ५३ ॥ अद्वयत्वेपरिपूर्ण ॥ प्रकृतीहनिपुसप्रसिन्न ॥ हेआकळन्यानिजज्ञान ॥ द्वंद्वबंधनबाधीना ॥ ५४ ॥ द्वंद्व-
जीणावयापूर्ण ॥ प्रकृतीप्रकृतविचंचन ॥ स्वदेनकृतिनाप्रय ॥ स्वयेष्टीकृपासांगत ॥ ५५ ॥ भक्तअंतरीचंजाणता ॥ यात्वागीर्षी

तर्यामीतत्वता ॥ तोनिजभक्तांचियास्वार्था ॥ पूर्णपरमार्थासांगत ॥ ५६ ॥ निजभक्तांचेमनोगत ॥ जाणोनियां श्रीकृष्णनाथ ॥ करा
वयाभक्तहित ॥ कृपेनेसांगतकृपाळू ॥ ५७ ॥ आशंकेचेंनिरूपण ॥ उद्धवेनसांगतां द्विजाण ॥ तेजाणोनियां श्रीकृष्ण ॥ कृपानिरूपणानि
रूपी ॥ ५८ ॥ जगींधन्यभाग्यउद्धवाचें ॥ कृष्णदेवततिहिलोकींचें ॥ कृपावोसरोनियांसाचें ॥ प्रकृतीपुरुषाचेंनिजसांगे ॥ ५९ ॥ कृ
ष्णहृणेंज्यासितारान ॥ तोपहिलाचितरलाजाण ॥ करावयाजगाचेंउद्धरण ॥ कृपेश्रीकृष्णबोलत ॥ ६० ॥ धेनूवत्साचेनिलोभें ॥ जे
विघरापुरतेंदुभें ॥ तेवीउद्धवाचेनिवालभें ॥ जगपदनाभेंउद्धरिलें ॥ ६१ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ अथतेसंप्रवक्ष्यामि सा
ख्यं पूर्वविनिश्चितं ॥ यद्विज्ञाय पुमान्सर्वजत्याहं कल्पितं भ्रमम् ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥ जो योगियांचा योगेंद्र ॥ जो ज्ञानियांचा ज्ञान
नेंद्र ॥ जो भक्तचित्तचकारचंद्र ॥ जो पादयेंद्रयदुवशीं ॥ ६२ ॥ जो प्रकृतीपुरुषाहनिपर ॥ तो स्वयेंबोलेझाड्गंधर ॥ उद्धवा हं हं सह
न प्रकार ॥ अतिगुह्याविचारअवधारीं ॥ ६३ ॥ जें ऐकतांचिनिरूपण ॥ स्वरबदुःखवातीत आपण ॥ हें सपूर्ण पावेरवृण ॥ ते गुह्यज्ञान
अवधारीं ॥ ६४ ॥ मीकपिलरूपेंअवतरूनी ॥ प्रकृतीपुरुषविचंचोनी ॥ उपदेशिलीनिजजननी ॥ तेजनी कहाणी सांगेन ॥ ६५ ॥
जेपरिसनांसावधाना ॥ स्वयेंहोइजेज्ञानसंपन्न ॥ पुरुषाहनिप्रकृतीभिन्ना ॥ स्वरबदुःखजाणनीपाषां ॥ ६६ ॥ स्वरबदुःखमाधिकपू
र्ण ॥ ऐसेंज्यासिकळलेंज्ञान ॥ तेह्नांभवभयभ्रमदारुण ॥ तत्काळजाणतोसांडी ॥ ६७ ॥ जेविंमोतियांचीकंठमाळा ॥ भ्रमेस
पेभासलीडांळां ॥ तेभ्रमांतीयांनितांगळां ॥ नबाधीकंटाळासर्पभयाचा ॥ ६८ ॥ तेविशिष्यशक्तीविचंचन ॥ तुजमीसांगेनसं
पूर्ण ॥ जेआकर्णितांसावधान ॥ हं हेंसकारणहारपती ॥ ६९ ॥ ब्रह्मसत्स्वरूपएकलेपणीं ॥ तेथप्रकृतीपुरुषकेंचींदोनी ॥ हं हं दुः
खेंज्यापासोनी ॥ विक्तपर्नानसमानी ॥ ७० ॥ तेविअर्थचेंनिरूपण ॥ स्वयेंसांगताहेश्रीकृष्ण ॥ प्रकृतीपुरुषाचेंजन्मजाण ॥
तेमुख्यकारणसत्स्वदुःखा ॥ ७१ ॥ ॥ श्लोक ॥ आसीत्तानमदो ह्यर्थ एकमेवाविकल्पितं ॥ यदाविवेकनिपुणा आदौ कृतयुगे

युगे ॥ २ ॥ ॥ टीका ॥ जेविनिजेत्यापुरुषाची छाया ॥ पुरुषातर्थां आसिया ॥ तेविंमविकारगोत्राभिमाया ॥ ब्रह्मयेकलयाए
 कार्त्ता ॥ ७२ ॥ ब्रह्मएककांपरिपूर्ण ॥ हेहीमृणावयामृणतंकाण ॥ नाहीनाममृण्यकीपुर्ण ॥ ब्रह्मब्रह्मणस्फुरेना ॥ ७३ ॥ तेथनाही
 युगसंख्याकाचवेळ ॥ नाहीदिनमानघटिकापळ ॥ नाहीशून्यत्वेंशून्यमंडळ ॥ ब्रह्मकेवळपरिपूर्णत्व ॥ ७४ ॥ तेथमीब्रह्मस्फुरेजे-
 स्फुरणा ॥ तेविमायेचेंसुरव्यलक्षण ॥ तेविप्रकृतीपुरुषांचेंजन्मस्थान ॥ जावळीफळेजाणजन्मली ॥ ७५ ॥ जेविकांकावळनियांक-
 णा ॥ निकणकोंडावादेआपण ॥ तेवींपुरुषयोगेंपूर्ण ॥ प्रकृतीजाणथोरावे ॥ ७६ ॥ धर्मभिर्गोदपणाचासावा ॥ फणसाआंगींवाटेकां-
 रा ॥ तेवीपुरुषयोगेंताठा ॥ चटलासोठाप्रकृतीसी ॥ ७७ ॥ जेविकांदोळांचेंचिजळ ॥ गोरोनिडोळांहोयपडळ ॥ तेविब्रह्ममायामेळ
 ॥ करीसबळग्रहदासी ॥ ७८ ॥ पडळडोळामंदकरी ॥ मायानिजानंतआवरी ॥ वादोनित्याचीन्यावरी ॥ वेडाकरीपुरुषातें ॥ ७९ ॥ ऐसें
 कर्तेनरीणआपसया ॥ कार्याकाणजेआनेआया ॥ त्यातेंकृतायुगमृणावया ॥ वेदुनवन्मायांउदेत्या ॥ ८० ॥ अकारउकारमकारेसी
 ॥ ८१ ॥ ध्योपपजेप्रकृतीपुरुषी ॥ जेवींइकलव्यारीजारी ॥ मयमयत्यासितिवृणादिक ॥ ८२ ॥ तेयेदींचाअभिभावो ॥ ब्रह्मसत्यमायावा-
 वो ॥ आमजमलेनिअसेंदब्रह्मभावो ॥ विवेकनिपुणपद्माहाजाणतो ॥ ८३ ॥ ऐसेंदेविचेंकेंअसेंदयोगी ॥ नेकनादिहोतकाकलयुगी ॥ व-
 र्जतांनसदांइसोयुगींयुगत्यालार्गअसना ॥ ८४ ॥ कृतयुगादियुगपंक्ती ॥ चराचरनानाव्यक्ती ॥ यासिंउपविजीप्रकृती ॥ तिचीउत्पत्ती
 हीसंगे ॥ ८५ ॥ ॥ टीका ॥ तन्मायाफलरूपेणकेवलनिर्विकल्पिते ॥ वाइपनोगोचरसत्यद्विधासमभवहव ॥ ३ ॥ ॥ टीका
 ॥ तेब्रह्मवतजेंपरब्रह्म ॥ जेंयनरिगेरूपनाम ॥ जेंमनवुरीसीअगन्य ॥ जेंदुर्गमंडेदियां ॥ ८६ ॥ जेंनिर्गुणनिराकार ॥ जेंसत्यस्वरूपस-
 चार ॥ जेंपरेहनिपरात्पर ॥ निर्विकारनिजवस्तू ॥ ८७ ॥ तेथअतर्क्यमायाचमत्कार ॥ करीदृश्यदृष्टत्वेंसविकार ॥ तेचिप्रकृतीपुरुषसाचा
 ॥ ८८ ॥ जेचराचरवाढी ॥ ८९ ॥ जेविरूपासवेळायेचाव्यक्ती ॥ तेविब्रह्मांसागेचीनिजस्थिती ॥ तिगोणतनिर्ल ॥ गितवर्त्ती ॥ ९० ॥

द्विधा भेदे ॥ ८८ ॥ ब्रह्मांडी ईश्वरस्वभावो ॥ पिंडीत्यासींच जीवभावो ॥ ऐसा प्रकृती पुरुष निर्वाहो ॥ माये पहा हो द्विधा केलो ॥ ८९ ॥ ब्र-
 ह्म अच्छेद्य वेदुबोले ॥ तें फाडुनि द्विधा कैसे केलें ॥ जेविं आरिसां आपण आपुलें ॥ मुरव देखिलें सन्मुख ॥ ९० ॥ आपण पूर्वा मुख आहे
 ॥ प्रतिबिंब पूर्वे कडे नव्हे ॥ आपलें आपणास मुरव हां ये ॥ हें लाघव पाहे मायेचें ॥ ९१ ॥ प्रतिबिंब दिसतां सन्मुख ॥ सन्मुख म्हणतां अ-
 निविमुख ॥ पुरुष पूर्वे कडे देख ॥ प्रतिबिंबाचें मुरव पश्चिमे कडे ॥ ९२ ॥ ते विआत्म दृष्टि स्वरूपी पडे ॥ जीव दृष्टी प्रपंचाकडे ॥ येणें स-
 न्मुख त्वन घडे ॥ विमुख त्वगदे जिवासी ॥ ९३ ॥ ते विब्रह्म जे ब्रह्म स्फुरण ॥ ते चि मूळ मायेचें लक्षण ॥ ते ईश्वर त्वें जाण ॥ होय आ-
 पण्या आपण सन्मुख ॥ ९४ ॥ जे अद्वितीय वस्तु शब्द ॥ तेथ मिथ्या माया संबंध ॥ अभेदां उपजवूनि भेद ॥ केली द्विविध शिव शक्ती ॥
 ९५ ॥ ॥ श्लोक ॥ तयोरेक तरोत्यर्थः प्रकृतिः सोमया त्वीका ॥ ज्ञानं त्वन्यतमो भावः पुरुषः सोमिधीयते ॥ ४ ॥ ॥ टीका ॥ त्या दो-
 हां भागां माझारी ॥ प्रकृती भाग नो विकारी ॥ पुरुष भाग तो अविकारी ॥ स्वयं श्रीहरी सांगत ॥ ९६ ॥ तेथ आपण आपुली कांता ॥ आपु-
 ले कांतेचा आपण भर्ता ॥ एकपणीं दाडनि द्वैता ॥ भिन्न विभावता शिव शक्ती ॥ ९७ ॥ जेविं आपुलें एक आंग ॥ तेथ बोलनी वाम सव्य
 भाग ॥ तेविं प्रकृती पुरुष विभाग ॥ जाणावे सांग मायिक ॥ ९८ ॥ अर्ध नारी नटेश्वरी ॥ जो पुरुष नो चिनारी ॥ प्रकृती पुरुषी तें शीपरी
 ॥ एक शरीरी एकात्मता ॥ ९९ ॥ जें पुरुष विभाग लपवी ॥ तें स्वेच्छा प्रकृती नाचवी ॥ प्रकृती भाग जें लपवी ॥ तें पुरुषाची पदवी प्रगट दि-
 से ॥ १०० ॥ मधाल पद दाजें नो डिनी ॥ तें पुरुष ना प्रकृती ॥ तेव्हां प्रगटे निजात्मा स्थिती ॥ स्त्री पुरुष व्यक्ती समूळ मिथ्या ॥ १०१ ॥ ऐशी
 मिथ्या मायीक प्रकृती ॥ ती पासाव गुणोत्पत्ती ॥ गुणास्तव संसार स्थिती ॥ स्वयं श्रीपती सांगत ॥ १०२ ॥ ॥ श्लोक ॥ तमोरजः सत्त्व मि-
 नि प्रकृतेरभवन् गुणाः ॥ मया प्रसोभ्यमाणायाम् पुरुषानुमतेनुच ॥ ५ ॥ ॥ टीका ॥ प्रकृती गुण मयी पूर्ण ॥ तें लाहोनि पुरुष ईक्षण ॥ प्र-
 गटवरी तिन्ही गुण ॥ तें चि निरूपण हरिसांगें ॥ १०३ ॥ जे विमूर्खांच लोक न मेळी ॥ कळीविकाश कमळ दळी ॥ ते वेगळ वेगळ पोकाळी ॥

होती मुलीं काळ के माजी ॥ ४ ॥ तेवीं पुरुषाच्या ईक्षणी ॥ गुणमयी झाली गुर्विणी ॥ ते तमरजसत्व गुणी ॥ प्रसवली तिनी गुणातें ॥ ५ ॥
 जेवीं जळें बीज क्षोभनी ॥ दोनी दळें उल उनी ॥ दुरूनि घाला त्यां तुनी ॥ तरन रुनी निवणा पें ॥ ६ ॥ तेवीं परमात्मांनी आपण ॥ पुरुषत्वातें-
 पावोनि जाण ॥ प्रकृती क्षोभचूनि पूर्ण ॥ तिनी गुण प्रगटविले ॥ ७ ॥ जेविकां सूर्याचे कीरणीं ॥ सूर्यकांती पडे अग्नी ॥ तेवीं पुरुषें प्रकृती क्षो-
 भवुनी ॥ गुणनीतीतें प्रसवे ॥ ८ ॥ ॥ श्लोक ॥ तेभ्यः समभवत्सूत्रं महान् सूत्रेण संशयः ॥ ततो विकुर्वतो जानोऽहंकारो यो विमोह-
 नः ॥ ६ ॥ ॥ टीका ॥ तेतीनि गुण भिन्ना भिन्न ॥ भिन्नपणें वाटी समान ॥ त्यानाव मूत्र प्रधान ॥ क्रियाशक्ति जाण जियानाव ॥ ९ ॥
 क्रियाशक्तीस जडपण ॥ तेथचे ननात्मक उपजे ज्ञान ॥ तेचि महत्त्व नाव जाण ॥ भिन्नाभिधान याहेतु ॥ १० ॥ महत्त्व आणि प्रधा-
 न ॥ दोहींचें रूप एकचि जाण ॥ तेथ क्रिया आणि स्फुरे ज्ञान ॥ या लागीं नाव भिन्न दोहींचें ॥ ११ ॥ क्रिया युक्त जें स्फुरे ज्ञान ॥ तेथचे नवे
 अभिमान ॥ त्रिगुण अहंकार पूर्ण ॥ ते ठायीं जाण उठावे ॥ १२ ॥ अहंस्ववळ न्यादासण ॥ शिवासि विसरवी शिष्यपण ॥ देहात्म्यादेसु-
 लबी पूर्ण ॥ जन्ममरण भोगवी ॥ १३ ॥ त्या अहंकाराची मोहक शक्ती ॥ भवत्रय मंशाडी धांती ॥ अहंकाराची विकार उत्पत्ती ॥ स्वयें श्री-
 पती सांगत ॥ १४ ॥ ॥ श्लोक ॥ वैकारिकं तेजसश्च नाम सत्यं न्यहं विवृत् ॥ तन्मात्रेन्द्रियमनसाकारणं चिदचिन्मयः ॥ ७ ॥ ॥
 टीका ॥ अहंकार अनी दुर्धर ॥ गुणानुसारें क्रियकार ॥ गुण अहेना दृढ संसार ॥ गुणविकार तो ऐसा ॥ १५ ॥ पथम अहंभाचो सा-
 त्विक ॥ झाला अंनःकरण योनक ॥ नावि देव धर्माकार जनक ॥ या लागीं विकारिक यो निजे न्यासी ॥ १६ ॥ अहंकार जो राजसू-
 नां ज्ञानकर्मेन्द्रिय प्रकाश ॥ बांदीर जते जनि लासू ॥ या लागीं तेजसू यो निजे ॥ १७ ॥ नामस अहंकाराची मिश्री ॥ सूक्ष्मात्मातीतें उ-
 त्पादी ॥ या लागीं च्छिणजे नांमूनादि ॥ जाणविशाली उद्भवा ॥ १८ ॥ नवल अहंकाराची शोभा ॥ जेवें जगा जेवें तना नोदरी ॥ स्वयें-
 स्वप्नलाबी श्रीतीवरी ॥ चिदचिद्रूपी पुरी पाडुनी ॥ १९ ॥ चिन्मात्र स्वरूप धाजी वासी ॥ लघलाबी जडदेहेसी ॥ ओं पुण्याएक त्रयने

सी॥ कर्ता ज्योतिषा अभिमान ॥ २० ॥ जीवमानस्वरूपचोरवडा ॥ नोकसूनिजडमुदवेडा ॥ दृढधालीहाडांचेरवोडा ॥ तोहाथडफुडाअ
 हंकारू ॥ २१ ॥ तोधिसानिकभाणिराजस ॥ होउनिनिसरातामस ॥ त्रिविधविकारविहवस ॥ वादवीभसोमसंमारू ॥ २२ ॥
 श्लोक ॥ अयंस्मन्मातृकाज्जनेनामसादिंद्रियाणिच ॥ तेजसादेवताभामन्वेकादशचैवेकानां ॥ २३ ॥ विषयवेदि
 ब्रह्मभूते ॥ नामसमसबलाअपंचीकृतं ॥ विषयास्तवमगदतीकृतं ॥ गेकनूतेंसांगेन ॥ २४ ॥ शब्दापासावनत उद्भवत ॥ स्पर्शापा
 सावमारुत ॥ रूपापासावतेजहोत ॥ रसास्तवयेयआपउपजे ॥ २५ ॥ गंधापासोनिपृथ्वीकरीण ॥ उपजतीआपीआपण ॥ येर
 येरांचेअनंम्यूनपण ॥ सर्वयाजाणमोडेना ॥ २६ ॥ शब्दभिःशब्दीजन्मला ॥ तोआकाशातेमसबला ॥ आकाशस्वृक्षस्पर्श-
 झाला ॥ तोस्पर्शाच्यालामारुत ॥ २७ ॥ जन्मल्यामारुताआंत ॥ शब्दस्पर्शादोनीनांदत ॥ मारुतरूपातेमसबत ॥ आपरसानेंज-
 न्यले ॥ २८ ॥ त्याजन्मल्यानेजाआंत ॥ शब्दस्पर्शरूपनांदत ॥ रूपरसानेंमसबत ॥ आपरसानेंजन्मले ॥ २९ ॥ जन्मलेंआपीसमरम
 ॥ शब्दस्पर्शरूपरस ॥ नांदतातिसावकाश ॥ विषयांविषयांसप्रवेशु ॥ ३० ॥ आपामाजीजन्मेगंध ॥ गंधापासावपृथ्वीशब्द ॥ श-
 ब्दस्पर्शरूपरसगंध ॥ पृथ्वीपंचविधविषययुक्त ॥ ३१ ॥ विषययुक्तअपंचीकृतं ॥ पूर्विलीनहोतीसमस्ते ॥ तींचि स्थुळावलींयेथें
 ॥ महाभूतेंपसिद ॥ ३२ ॥ ज्ञानकर्माउभयपक्षक ॥ श्रोत्रादिइंद्रियदशक ॥ राजसापासोनिदेख ॥ स्वाभाविकजन्मलीं ॥ ३३ ॥
 मत्वअहंताचिविकारू ॥ चित्तचतुष्टयचमत्कारू ॥ मनबुद्धीचिन्तअहंकारू ॥ अकराहिशक्तइंद्रियाधिप ॥ ३४ ॥ महाभूतेंअतिज
 डेंदेख ॥ इंद्रियेंतेंथेंमवर्नक ॥ प्रंतःकरणचाळक ॥ देवमकाशककर्मांचे ॥ ३५ ॥ त्रिविधअहंकरवृत्ती ॥ गुणक्षोभेंसोभकशक्ती ॥ त्या
 पराआन्वित्यनी ॥ ब्रह्मांडास्थितीलागुनी ॥ ३६ ॥ श्लोक ॥ मयाराचोदिताभाषाः सर्वेसंहत्यकारिणः ॥ अंडमुत्पादयामास्त
 र्ममायतनमुत्तमम् ॥ १ ॥ टीका ॥ भूतांपरस्परेंचैरदेख ॥ पृथ्वीतिंगिळूंधावेउदक ॥ उदकातेंअवश्यक ॥ तेजदेखनिर्दळी ॥ ३६ ॥

तेजातेपाशीपवन ॥ पवनातेपाशीपवन ॥ एवंभूतासिसौजन्य ॥ सर्वथाजाणअसेना ॥ ३७ ॥ नेथअंतर्यामींरूपेमीजाण ॥ स्वयेप्रवेशो
 निआपण ॥ भूतेमेळवूनिपूर्ण ॥ करीसंरक्षणमर्यादा ॥ ३८ ॥ माझेमर्यादेचीगुणना ॥ प्रथीनविश्वीउदका ॥ उदकातेनेजदेखा ॥ नल-
 वीनरवाशोषाचे ॥ ३९ ॥ तेजानेनपाशीपवन ॥ वायुसेच्छाविचरतांजाण ॥ सर्वथाप्रार्थनागगन ॥ गर्तीबंधनकराना ॥ ४० ॥ या
 परीहीमहाभूते ॥ एकवटूनिसमसे ॥ सृजिलीब्रम्हांडाते ॥ मजमहा ॥ तमातवर्माशी ॥ ४१ ॥ समावरणेसिचंड ॥ आवेसाभू-
 निउटंड ॥ निर्माणकेलेब्रम्हांड ॥ मयुरांडआकारे ॥ ४२ ॥ ॥ श्लोक ॥ तस्मिन्नहंसमभवमंडः सलिलसंस्थितो ॥ समनाभ्यस-
 भूत्सन्नविश्वारव्यंनत्रचात्मभुः ॥ १० ॥ ॥ टीका ॥ ऐसेब्रम्हांडजेविद्यमान ॥ त्यामार्जामीनारायण ॥ लीलाविषयीआलोजाण
 ॥ आपण्याआपणविश्वात्मा ॥ ४३ ॥ त्यामाझेनामीसिनामीपद्य ॥ विकाशलेविश्वधान ॥ त्याहिमार्जाउनमोनम ॥ आत्मभूनाम-
 जन्मलाब्रम्हा ॥ ४४ ॥ नाहीयोनिद्वाराउदरगर्भ ॥ मजआक्यापामृनिग्नयंभू ॥ उपजलायालागीआत्मभू ॥ नामाचाशोभूब्रह्मा
 सी ॥ ४५ ॥ ब्रम्हांडताविराटदेहो ॥ त्याचामुख्यभागविषहो ॥ माझेनामीकमळीपहाहो ॥ ब्रम्हदेवोजन्मला ॥ ४६ ॥ करावयालोक
 सृजन ॥ पद्यानाभाचेनामीसिजाण ॥ स्वयेजन्मलाचतुरानन ॥ रजोगुणप्रधान्ये ॥ ४७ ॥ ॥ श्लोक ॥ सोऽसृजत्तपसायुक्तो
 रजसामंदनुग्रहान् ॥ लोकावसपान्तावविश्वात्माहर्कवस्वरितिप्रिया ॥ ११ ॥ ॥ टीका ॥ ब्रम्हारजोगुणप्रधान ॥ नाभिकम-
 ळीबैसोनिजाण ॥ मीजन्मभूजोनाारायण ॥ त्यामिनाआपणदेखेना ॥ ४८ ॥ स्वयेबैमल्याकमळासी ॥ कमळभूजनकळेत्यासी
 ॥ देवेणकार्णवजळासी ॥ रजोगुणेसीमोहित ॥ ४९ ॥ तेकमळभूजपहावयाबुडी ॥ एकार्णवींघालोनिउडी ॥ बुडतोदिवसाभिया
 कोडी ॥ त्यामूळाचीजोडानलमेचिब्रम्हा ॥ ५० ॥ तेर्यानिबुजलाजन्मये ॥ बहिराउमासेन्यनाह ॥ कमळावरीबैसोनिपाहे ॥ करावे-
 कायेस्मरेना ॥ ५१ ॥ धावपावगाअच्छता ॥ निवारीमाझीजगदाध्यना ॥ बुजयोवूनिस्वर्था ॥ संरक्षितामजनाही ॥ १५२ ॥ ब्र-

म्यामाक्षेपोरीचेंवाळ ॥ गजेरजांध्रआनेकेवळ ॥ धरोनिदेंलानाभीरुमळ ॥ कसानळाळमजआली ॥ ५३ ॥ मजविशवात्म्याचेंआप
 न्य ॥ जडतेंराक्षसानटम्य ॥ म्याउपदेशिलानेय ॥ सृष्टीसृजनार्थतपनिष्ठा ॥ ५४ ॥ महाकन्यादिमांडणी ॥ माझियाअगरीगवाणी ॥
 नपतपयादोंवननी ॥ उपदेशिलाअधर्गाचिचुरानन ॥ ५५ ॥ यथोक्ततपवर्गितोत्राण ॥ वृद्धिभावलासत्तुण ॥ त्याचिवासादिक
 नापूर्ण ॥ मन्यस्तनारायणमीझाली ॥ ५६ ॥ काळप्रयीअबाधिता ॥ तूंविशवात्म्यानिश्चिंत ॥ हेंचतुःश्लोकीभागवत ॥ म्यात्यासिते
 थउपदेशिलें ॥ ५७ ॥ माझियाउपदेशविधी ॥ दंडनियामनबुद्धी ॥ कन्यकन्याविद्येअवधी ॥ मोहविशह्नीबाधीत ॥ ५८ ॥ याप
 नेअब्दाकन्यादि ॥ पावलापरमसमार्थी ॥ मगदानीनिजात्मबुद्धी ॥ सृजनसिद्धीतेणेंकेली ॥ ५९ ॥ सरासरमानवपत्नक ॥ यांचे
 वसनेतिर्हान्नांक ॥ समपाताळेंपरंदेख ॥ गोपुरेंअलोटिकसमसंख्या ॥ ६० ॥ सृष्टादेंपाताळलोक ॥ भुवःशब्देमृत्युलोक ॥ स्वःशब्दे
 न्मर्गलोक ॥ त्रिलोकदेखयानाच ॥ ६१ ॥ चतुर्दशभुवनेसकळ ॥ तेथवसनेलोकपाळ ॥ तेंचिकरोनियांविबळ ॥ मांगेंमांजळश्रीकृष्ण
 ॥ ६२ ॥ ॥ श्लोक ॥ देवानामेंकआसीत्यर्धुनानांचभुवःपदं ॥ मर्त्यादीनांचभूर्लोकःसिद्धानांभितयात्परं ॥ १२ ॥ अधोःसुराणांनागा
 णांभूमिमेंकोऽनृजत्याक्तः ॥ त्रिलोकमेंगतयःसर्वाःकर्मणांभिगुणात्मनां ॥ १३ ॥ ॥ टीका ॥ मागीलश्लोकाचेंअंती ॥ सृष्टुवःस्वरद
 ति ॥ यापरीत्रिलोकींथापनी ॥ जाणनिश्चिंतचालिला ॥ ६३ ॥ तेंचिपुढीलश्लोकांथी ॥ पाताळलोकहोयचेंथा ॥ तामृत्युलोकएका
 न्यता ॥ जाणनत्यताव्याख्यान ॥ ६४ ॥ इंद्रादिसकळदेवांसीं ॥ स्वर्गनिजमंदिरत्यासीं ॥ यसरक्षभूतगंधर्वासीं ॥ निवासासींअ
 नृगस्त ॥ ६५ ॥ जेणेंपाविजेनिजमांझासीं ॥ जेथुनिगमनलोकांतरासीं ॥ तेकर्मभूमीमनुष्यासीं ॥ निजभाग्येसींभूलाक ॥ ६६ ॥
 त्रिलोकींवरुनंजाण ॥ सिद्धीचोळगर्नाआपण ॥ तेंसिद्धाचेंसिद्धिस्थान ॥ वसतेंजाणनिरंतर ॥ ६७ ॥ अतळवितळसतळ ॥ रसानळ
 महानळ ॥ तळानळआणिपाताळ ॥ अधःसंख्यासकळपाताळा ॥ ६८ ॥ समपाताळींअधिकारमेंडू ॥ अतळींवेमेंभयपुत्रवाळ ॥

प्रतापेऽतिप्रचक्षुः ॥ द्रव्यमेव समुदाय ॥ ६९ ॥ शितळी वसंहाद केसरु ॥ जौतमाकांतकर्पूरगौरु ॥ जेथिलेहादकनदाचापुरु ॥ सुव
 र्णभारुप्रवाही ॥ ७० ॥ सतळीमहावेण्यावषळी ॥ ज्याचाहारपाळवनमार्ळी ॥ मन्हादहीन्याचिजवळी ॥ वेण्यावकुळीनांदत ॥ ७१ ॥
 विपुरमेदूनिशांकक ॥ रसातळीरयापिलामयासरु ॥ तोमायालाघरीमहादिरु ॥ सपरिवाररूपसताते ॥ ७२ ॥ महानळींकद्रुस-
 त ॥ जेविषधरकोधयुक्त ॥ तेसर्पजाणसमस्त ॥ तेथनांदतनिजवासे ॥ ७३ ॥ तळानळीनांदनीदानव ॥ निरांतकयरीवीरसरय ॥ प
 णामुरव्यराजगौरव ॥ रचनाअपूर्वतेढायी ॥ ७४ ॥ सातवेपानाळींविमर्तनाग ॥ शतसहस्रफणिगणभोग ॥ वासरुकीप्रमुखअनेग ॥ प
 थिणीभोगभोगिनी ॥ ७५ ॥ स्वर्गसिंहाउर्वशीसंदरी ॥ कांपानाळींपथिणीनारी ॥ न्याच्यासोंदर्याचीथोरी ॥ लोकांतरीवारवाणें ॥ ७६
 त्यातळींतीशतयोजनावरी ॥ शेषवषेसहरवशिरी ॥ जयाच्यानिजांगवरी ॥ निद्राकरीमांसगयंत ॥ ७७ ॥ त्याहानितळींअत्यंतिक ॥ अ
 धनामिथ्यादिमहानरक ॥ त्याहितळींकूर्मदेव ॥ आवरणोंदकतयातळीं ॥ ७८ ॥ ज्याचारवर्गभोगहोयसीण ॥ अधोभोगाकेंउरेपुण्या
 नेणेंपुण्यानुक्रमेजाण ॥ समपानाळींजनजन्मना ॥ ७९ ॥ ज्याचेगांढीपापचोरव ॥ नोभोगीनानानरक ॥ पेशींथिलोकींदेव ॥ चतुर्मुख
 स्वधेरची ॥ ८० ॥ ज्यासिनिष्कामतानांहीचिनी ॥ जेस्वर्गानंदेयताविरकी ॥ न्यासिलोकींचरनीगती ॥ नाहीनिश्चिनीउदया ॥ ८१ ॥
 जेनकरिनीचिमाझाभकी ॥ जेनायकनीचिमाझीकीर्ती ॥ जेमाझेरामनामनुचारिनी ॥ सरबंधपंक्तीछंदक ॥ ८२ ॥ त्यासिपुनःपु
 नःस्वर्गलोक ॥ पुनःपुनःभोगिनीनरक ॥ पुनःपानाळींचतुल्लोक ॥ नानायोनींदुःखभोगिनी ॥ ८३ ॥ जेविगुणगुणीसदासकाम ॥ जे
 सदांकरिनीसकामकर्म ॥ त्यासिबैलाक्यावाहेशिनिर्गम ॥ विगुणधर्मनिघोंनंदी ॥ ८४ ॥ सांगीतनीपाताळविचचना ॥ आनांऐक-
 स्वर्गरचना ॥ लोकींलोकांतरगणणा ॥ समूळजाणोसांगेन ॥ ८५ ॥ रविचंद्रप्रभाजेंयदरी ॥ तेयचरदृष्टीचीथोरी ॥ तळींपाताळस्वर्ग
 बरी ॥ लोकलोकांतरीनिवास ॥ ८६ ॥ पार्याचाजिजेतोभूलोकजोडे ॥ येथुनिस्वर्याऐनीकडे ॥ भुक्तीकयोरीवाटे ॥ यस्तीयदेवद्वारहसंधर्षी ॥

८७॥ मन्त्रलोकाहीवरी ॥ सूर्यलोकाचा बाटे थोरा ॥ पृथ्वीपासूनिल सावरी ॥ जाणनि धांरी रविलोक ॥ ८८ ॥ वायुपासूनिल चक्राकारी ॥
 रविचंद्रनसालोक कुसरी ॥ रवेवणो नियांतयावरी ॥ काळसूत्रधारी भवउठात ॥ ८९ ॥ त्याकाळाहीवरी माझी सत्ता ॥ माझे निमणे काळु
 तत्त्वता ॥ क्षणलबनि मिषावस्था ॥ आधी कन्यूनता होनेटी ॥ ९० ॥ नवलकाळचक्रगती ॥ मासोरविचंद्रसमान होटी ॥ सूर्या आडचे-
 द्राची गती ॥ जाणनि श्रिर्ना दिनदृया ॥ ९१ ॥ ते अमावास्या प्रतिपदेसी ॥ चंद्रचंद्रमंडळी सापकाशी ॥ सूर्यसमभागे गमनत्यासी ॥
 तेयालोकांसिदिसेना ॥ ९२ ॥ इतुक्यासाठी ते दिवशी ॥ जावे जंत्याचंद्राशी ॥ नएतुस्यापि न ज्योतिषी ॥ तेयालोकांसी सत्यमाने
 ॥ ९३ ॥ रविचंद्र एकत्सनी ॥ सर्वथानकनी गमनी ॥ लक्षांतरें वसती दान्हु ॥ मंडळसमानि मासोतिगती ॥ ९४ ॥ रवि आडगती ज्याय
 हासी ॥ त्याचा अस्तसांगे ज्योतिषी ॥ सत्यमानेया लोकासी ॥ तो प्रहं दृष्टि सिदिसेना ॥ ९५ ॥ दृष्टि सृष्टिचा जो न्यावो ॥ तो ज्योतिषी
 शास्त्री सत्यपहाहो ॥ नदिसेन्याचा अस्तभावो ॥ दिसेनो पहाहो पूजिती ॥ ९६ ॥ अम्हा आडयहण झाले ॥ देखिले तेथे पर्वफाबले
 ॥ नदिसेने देशी नाहीच झाले ॥ येणे हि बोलें वर्तनी ॥ ९७ ॥ रविचंद्राहनि आरती ॥ राहूके गूची असेवस्ती ॥ तेजें मंडळा आडयेती ॥ ते-
 यांशिले म्हणनी रविचंद्रा ॥ ९८ ॥ राहू सूर्या गिळितासाचें ॥ ते तो डजळ ते राहूचें ॥ मंडळी मंडळ आडयेत्याचें ॥ हे सर्वयासाचें समत-
 ॥ ९९ ॥ सूर्य सूर्य मंडळी राज्यकरी ॥ त्याच्या सर्वयासाची थोरा ॥ ज्योतिषी सांगे घरोघरी ॥ ते देखो निनरी महाशब्द कीजे ॥ १००
 ॥ सूर्य सर्वयासा चियागोटी ॥ जरी एकबोंबउठा ॥ शोखीं रविराहसि नाहीं भेटी ॥ स्पर्श हि शोबटी असेना ॥ १ ॥ ग्रहचक्रवेगेचळता
 पाही ॥ रविचंद्रासिकांचा नणें नाही ॥ ते निश्चळ निजराज्याच्याठीयी ॥ नचालतां पाहींचालती ॥ २ ॥ रविलोकाहनिवरी ॥ चंद्रलो-
 कलक्षांतरी ॥ चंद्रलोकाहनिदुरी ॥ लक्षांतरी नारालोक ॥ ३ ॥ तारालोकाहनिवरी ॥ बुधलोकदोलक्षांतरी ॥ बुधलोकाहनिवरी ॥ दो-
 लक्षांतरी शक्रलोक ॥ ४ ॥ भिळो नियांदेत्यगण ॥ ज्याच्या चरणायेनी शरण ॥ नित्य धांतिनी लोकोगण ॥ तो शक्राचार्य जाण देखु

रू ॥ ५ ॥ शतलोकाहनिदोलसांतरी ॥ भौमलोकवसेवरी ॥ भौमलोकाहनिदोलसांतरी ॥ देवगुरुकरीभिजवास्त ॥ ६ ॥ ज्याचेचरणवं
दितीदेख ॥ इंद्रचंद्रवरुणादिअर्क ॥ नित्ययेनीअवश्यक ॥ तोचहस्पतीलोकगुरुचा ॥ ७ ॥ त्याहीचरीलस्तदोनी ॥ सूर्यमतवसेशानी ॥
लसांतरीतेयुनी ॥ सप्तर्षिजनींनिवास्त ॥ ८ ॥ सप्तर्षींचीकक्षापंक्ती ॥ तेथेंचिवसेअसंधती ॥ त्यावरीवसेअमरावती ॥ इंद्रसंम
त्तीसमयेत ॥ ९ ॥ जेथआंगेवसेइंद्रजाण ॥ ऐरावतीआरोहण ॥ पार्षदगणमरुदूण ॥ सरसेनाजाणजयाची ॥ १० ॥ उच्चैश्चवावास्तू-
जाण ॥ कल्पतरूचेउद्यान ॥ कामधेनूचेंगोधन ॥ नंदनवनक्रीडेसी ॥ ११ ॥ जेथिच्यापाय्याचिंतामणी ॥ रेखाउर्वशीचिन्दासिनी ॥
अष्टनायकानाचणी ॥ ज्याच्यारंगणीनांदती ॥ १२ ॥ येणेंवेमवेअमरावती ॥ इंद्रनेथीलआधिपती ॥ येथुनिरचर्गाचीसमामी ॥ त्रैलो-
क्यनिश्चितीयानाव ॥ १३ ॥ आतांत्रैलोक्याबाहेरी ॥ एकलसयोजनावरी ॥ भक्तकृपाकृतीहरी ॥ भक्तमंडळकरीकृपेने ॥ १४ ॥ त्रैलोकी
होतांमळयकाळ ॥ भ्रवासिकदांनजंचळ ॥ तोसर्वदाजंचळ ॥ यालागींअचळभवपद ॥ १५ ॥ पृथ्वीपागोनिकोटीयोजना ॥ महलोक-
वसेजाण ॥ तेथवसतीकल्याणुजन ॥ तेवस्तीस्थानजयाचें ॥ १६ ॥ तेथुनिकोटीयोजनेंदेख ॥ वरुणासेजनेलोक ॥ तेथवसतीसनका-
दिक ॥ उद्धरेतेदेखमहायोगी ॥ १७ ॥ तेथुनिदोनकोटीअधिक ॥ वसताहेतपोलोक ॥ तेथीननिवासीअवश्यक ॥ वेगज्येदेवदेखतप-
स्वी ॥ १८ ॥ तपोलोकाहनिदेख ॥ चौकोटीअधिक ॥ तेथवसतहेसम्यलोक ॥ तेथीलमायकचतुरानन ॥ १९ ॥ तेथमूर्तिमंतचारी
वेद ॥ मूर्तिमंतधर्मप्रसिद्ध ॥ मूर्तिमंतब्रह्मचर्यशुद्ध ॥ तपहीविश्वमूर्तिमंत ॥ २० ॥ गायत्रीमूर्तिमंततेथें ॥ वाचासूतिमंतवनेत ॥ द-
यासूतिमंतनांदत ॥ योगसूतिमंतब्रह्मसदनी ॥ २१ ॥ तेथअग्नितीनीमूर्तिमंत ॥ तेथेकरूपेंअथाभासत ॥ सत्यसत्यलोकींमूर्तिमंत
असत्यतेथअसेना ॥ २२ ॥ तेलोकींवसतेंकोणलोक ॥ गायत्रीमंत्रजेजापक ॥ जेब्राह्मणार्थापाशक ॥ जेयागउपासकनिष्काम ॥ २३
जेब्राह्मणकार्यानिमाले ॥ जेगोसंरक्षणीनिवेगेने ॥ जेपरोपकारार्थेचंचले ॥ तेपावलेसम्यलोक ॥ २४ ॥ जेनिष्कामहिजाभजले ॥ जे

निष्कामहिजापूजिले ॥ जीर्हीनिष्कामहिजमोजिले ॥ तेपावलेसत्यलोक ॥ २२५ ॥ जेकपाळदीनार्यदेव ॥ जेकपाळदेवमोचक ॥ जेस
त्यवादीसालिक ॥ तेसत्यलोकनिवासी ॥ २६ ॥ जेपरापवादासुक ॥ जेपरवादागनपुंसक ॥ जेपरद्वयापराद्वय ॥ तेसत्यलोकनिवासी ॥ २७
॥ ऐशीसत्यलोकीची ॥ स्थिती ॥ तेथिंचाब्रह्माआधिपती ॥ ब्रह्मसूर्यादीवरती ॥ नाहींनिश्चितीउदया ॥ २८ ॥ ब्रह्मांडाहनिवेगळा ॥ केस
सनिर्माणकरीमोळा ॥ वेकुंठरचीघनसांवळा ॥ हेनोकस्यलीलानिर्मित ॥ २९ ॥ होनांब्रह्मांडाग्रमोडी ॥ वेकुंठकैलासनलगेबोटी ॥ ते
थीलवस्तीचीअभिन्नगोडी ॥ हरिहरभक्तफुडीजाणती ॥ ३० ॥ तेथनाहीकाळचिंगमना ॥ नाहीकर्मचिंकर्मबंधन ॥ तेथनाहीजन्ममर
णा ॥ हेभक्तअनन्यपावती ॥ ३१ ॥ वेकुंठकैलासरचना ॥ सांगतामनमुकमनपणा ॥ तेलाकींचीलोकलक्षणा ॥ ऐकविचक्षणासांगेन ॥
३२ ॥ सकळब्रह्मांडावाहरी ॥ मायाआवरणाभीतरी ॥ वेकुंठकैलासहरदरी ॥ स्वर्गालंकारीनिर्मिते ॥ ३३ ॥ सकळजीवांमग्नकरू ॥ के-
लासीविसंगकरू ॥ जोकाणार्थतीपरमेश्वरू ॥ जोयोगेश्वरूयोगिया ॥ ३४ ॥ जयानुदीगंगाधर ॥ पिनाकपाणीपंचवक्त्र ॥ कर्पूरगंगारगोक्षी
य ॥ अमयवरदकरनिजभक्ता ॥ ३५ ॥ विमात्राश्रितत्र्यंबक ॥ त्रिपुरात्रिपुरत्रिपुरांतक ॥ त्रिबिधनापउच्छेदक ॥ तिनीन्डोकसरवका
री ॥ ३६ ॥ नागभूषणीशोभेलीला ॥ रुद्राक्षपुक्तसंडमाळा ॥ नीळकण्ठजास्वनीळा ॥ भस्मोद्धलाधूसर ॥ ३७ ॥ विशूलडमरांकितकर
॥ धितेचव्याघ्राजीनअंबर ॥ रामनामीअतितनवर ॥ करीनिरंतरजपमाळा ॥ ३८ ॥ सहस्रबाहोवह्निपुत्रबाण ॥ भृंगीचंडीपार्श्वदपूर्ण
॥ सारीसहस्ररुद्रगण ॥ कात्याशिशक्तजगदालिनी ॥ ३९ ॥ गणेशस्वामीकार्तिक ॥ नंदीपंचमुरवासनुरव ॥ वीरभद्रसेनानायक ॥
जेंगळापलीसीकदसासी ॥ ४० ॥ भूतघेतपिशाचक ॥ महाप्रथमज्याचिंसैन्यक ॥ अवधेशिवांकितदेव ॥ शिवनामघोषगर्जनी
॥ ४१ ॥ शिवशिवश्रीशंकर ॥ उमाकांतकर्पूरगौर ॥ भवशर्वभवानीवर ॥ कपर्दीश्वरमहादेव ॥ ४२ ॥ हरहरशंकरनामोच्चारि ॥ धान
नेमळिक ॥ उपदेवदरी ॥ शिवनामंगर्जसदागौरी ॥ गिरीशराज्यकरीतेठारी ॥ ४३ ॥ जेयशिवनामाचाउच्चार ॥ तेयसरवेसीतिथेशंक

र ॥ भक्तकृपाछुईश्वर ॥ श्रीळानिरंतरभावाथ्या ॥ ४४ ॥ निजदासाचेप्रिगुणवेरी ॥ छेदावयाप्रिश्रुकरी ॥ निजडभक्त्यागजरी ॥ पा
 पाचीउरीउरीनेदी ॥ ४५ ॥ कैलासीतृणनरुसमस्त ॥ पशूपक्षीजेजेतेथ ॥ तेअवघेचिशिवांकित ॥ सर्वरूपेंसमस्तशिवूनांदे ॥ ४६ ॥ याप
 रीब्रह्मांडाबाहेरी ॥ शिवूस्वलीलानिर्माणकरी ॥ नेमूनियाकैलासगिरी ॥ शांभवराज्यकरीभवानीशां ॥ ४७ ॥ आनांवेंकुंटीचीस्थिती ॥
 ऐकसांगेनतुजप्रती ॥ जेऐकतांचिनप्रकृती ॥ स्वानंदस्फूर्तवासंदे ॥ ४८ ॥ उंसगाळनिकादिजेसार ॥ त्याचीआळुनिकीजेसाकर ॥ तिचे
 हिनानाप्रकार ॥ करितीनानाकारअतिकुशाळ ॥ ४९ ॥ तेवींचेतन्यचिनिश्चितें ॥ पुसावृनिशीभगवंतें ॥ वेकुंटरचिलेंतेंथें ॥ निजसामन
 थ्येनांदावया ॥ ५० ॥ स्वलीलासगुणसाकार ॥ सकुमारअतिसुंदर ॥ यनःशामगनांहरा ॥ मूर्तिचिन्मात्रचोखडी ॥ ५१ ॥ शंखचक्रपद्म
 गदा ॥ चारीभजासापुधा ॥ डोळेलांचावलेआनंदा ॥ सगुणगोविंदादेखोनी ॥ ५२ ॥ मुगुटकुंडलेंमेखळा ॥ कासेमिरवेंसोनसळा ॥ कौ
 स्तभझळकेगळा ॥ आपादयनमाळाशोभन ॥ ५३ ॥ चरणींचींगंगाअतिपुनिन ॥ जेजगातंपवित्रकरिन ॥ तेमाथांवाहेउमाकांतानि
 जस्वार्थदेखोनी ॥ ५४ ॥ त्याश्रीहरीचेंपदद्वंद्व ॥ वानिनांमुकाझालावेद ॥ अगम्यहरिचेंनिजपद ॥ महिमाअगाधहरिचरणी ॥ ५५ ॥
 पहातांमुकुंदाचेंश्रीमुख ॥ फिकेंझालेंपियुक ॥ डोळ्यांझालेंपरमसरस ॥ धन्यश्रीमुखहरीचें ॥ ५६ ॥ ज्याचेंनिर्मिषार्थदेखिल्यामुख ॥
 हारपेंकांदिजन्माचेंदुःख ॥ त्रैलोक्यनिमायहरिख ॥ धन्यश्रीमुखहरीचें ॥ ५७ ॥ ज्याचादस्त्रिलियावदनेंदु ॥ बाधुंनशकेद्वंद्वबाधू ॥ चट
 नावाटनापरमानंद ॥ स्वानंदकंदुजगाचा ॥ ५८ ॥ ज्याचीविसेंपमृकुटी ॥ रचीब्रह्मांडउदाउटी ॥ ज्याचेंरामकुपीब्रह्मांडकोटी ॥ तोह
 रिचेंकुंटीनांदत ॥ ५९ ॥ ज्याचीझालियाकृपादृष्टी ॥ अहंकाराचीदिरगाटी ॥ दुसरेदिसोनीदीस्वर्गी ॥ तोहरीचेंकुंटीनांदत ॥ ६० ॥ ज्यादा
 दुल्याचेंनाम ॥ निर्दळागामरणजन्म ॥ समूळउपडीकर्माकर्म ॥ तोपुसोनेमनांदत ॥ ६१ ॥ तेचेंकुंटीपहातांसाचार ॥ अवघंचतुर्भजनर
 ॥ यनःशामपीनांबरधर ॥ शंखचक्रअवध्यांसी ॥ ६२ ॥ अवध्यांचेंगकस्वरूप ॥ अवघेंदिसतीगकस्वरूप ॥ जेथहरीनांदेस्वयेंसदृष्ट ॥ ते-

थकोणीकुरूपदिसेना ॥ ६३ ॥ तेथनाहीं आधिच्याधी ॥ नाहींविषयवार्ताउपाधी ॥ स्त्रीउरुषासमानबुद्धी ॥ जाणविशुद्धीउद्धवा ॥ ६४ ॥ ते
 थनाहींतहानभूक ॥ नाहींकामकोथहंददुरव ॥ नाहींजन्ममरणनिशोरव ॥ ऐसावेकुंडलोकनादन ॥ ६५ ॥ नव्हीनेकरावेअवलोकन ॥ य
 लागींकपतीसरगण ॥ तेनस्त्रीआंगेआपण ॥ करीसंमार्जनवेकुंडी ॥ ६६ ॥ तेवेकुंडीजगन्नाय ॥ इदगवयनिजभन ॥ स्वलीलाप्रसेना-
 दत ॥ दीनकृपायुक्तदयाळु ॥ ६७ ॥ अंतानाममावघेतल्यासाठी ॥ उद्धरल्याजीवकोटी ॥ तोस्वामीधीवेकुंडी ॥ दीनकृपादृष्टीनांदत ॥
 ॥ ६८ ॥ जैसान्यासिमावार्थ ॥ तैसापुरवामनोरथ ॥ पाटयेपंचमपुरुषार्थ ॥ तोहरिनांदतवेकुंडी ॥ ६९ ॥ लोकलोकानरगणना ॥ ब्रह्म
 उसरव्याभवयीजाण ॥ वेकुंडकैलासरचना ॥ समृद्धविवचनासांगीतनी ॥ ७० ॥ लोकसांगीतलेभिन्नभिन्न ॥ तेथीलमाप्तीचेकोणजन
 ॥ ऐसेंकलीलनुझेमन ॥ तेअर्थीनिरूपणअवधारी ॥ ७१ ॥ महर्जनतपस्यलोक ॥ तेथीनप्राप्तीचेकोणलोक ॥ वेकुंडरचनाअलो-
 लिक ॥ तेयदुनायकसांगत ॥ ७२ ॥ ॥ श्लोक ॥ योगस्यतपसश्चैव न्यासस्य गनयः श्रमनाः ॥ महर्जनः तपः सत्यं भक्तियोगस्य म-
 ह्मतिः ॥ ७४ ॥ ॥ टीका ॥ निश्चळकरावयानिजचिन्ता ॥ साधिनीपाणापानसमता ॥ पट्टचक्रं मेदूनि तत्त्वता ॥ पुटेनिजात्मतापाववी
 ॥ ७३ ॥ तेव आयुष्याज्ञानेंअस्नमान ॥ निजांगीआदळेमरण ॥ ऐसेनिगालेजेयोगीजन ॥ त्यांसिऊर्ध्वगमनमहर्जनलोकीं ॥ ७४ ॥ जेकां
 नेष्टिक्यब्रह्मचारी ॥ ब्रह्मचर्यनेमेंघनधारी ॥ जोस्वर्माहिनातळेनारी ॥ जोभीक्षाहारीसवेदा ॥ ७५ ॥ जोसदाधुधडीतविरकी ॥ एक
 भीक्षानथरीहानी ॥ सद्गुरुचीयासेवाकरिनी ॥ आत्मज्ञानप्राप्तीपावावया ॥ ७६ ॥ जेसंधींकावेआत्मज्ञान ॥ तेसंधीसिआलेमरण ॥ ऐ
 शाब्रह्मचारियासिजाण ॥ ऊर्ध्वगमनमहर्जनादिलोकीं ॥ ७७ ॥ जेगृहस्थाश्रमीनेदक ॥ जेअभिसेवेसाधिक ॥ जेस्वधर्मचिंतशोधक ॥
 जेसेफरदिनदेवां ॥ ७८ ॥ जेभूतदयाळुभाषिक ॥ जेसत्यवादीसाक्षिक ॥ जेनिजात्मज्ञानसाधक ॥ जेअवंचकगुरुभजनीं ॥ ७९ ॥ गुरु
 कृपासाधुनिज्ञान ॥ पावावेब्रह्ममनानन ॥ नववेचलेआयुष्यधन ॥ आंगीनिधनआदळले ॥ ८० ॥ तेणेखोळबलीब्रह्मप्राप्ती ॥ परि

उर्ध्वलोकीं होय गती ॥ तैशी उपासना विरक्ती ॥ तैपें तार्तम्यें जाती महर्जनादिलोक ॥ ८१ ॥ जेवन वासी वानपस्थ ॥ जे वैराग्यें अति विरक्त ॥
जे कंदमूळ फळीं तृप्त ॥ जे सदाने मस्त आश्रम धर्मी ॥ ८२ ॥ वर्षा काळीं आकाशो राहे ॥ हे संत कृती जे व्याशयें ॥ उष्ण काळीं पंचाची साहे ॥ न
पश्र्वया वाहे अति निष्ठ ॥ ८३ ॥ शरीर शोषणाचें पाहे ॥ सर्वथान धरी भय ॥ स्वार्थाचें निलयलाहे ॥ तपोनिष्ठा साहेदारुण ॥ ८४ ॥ पैंगव्य सा
धूनि पूर्ण ॥ करावें सन्यास ग्रहण ॥ साधा वया ब्रह्मज्ञान ॥ तेच काळीं मरण वांटवले ॥ ८५ ॥ ऐसे निदेहांत स्थिती ॥ त्यासि उर्ध्वलोकीं होय
गती ॥ महर्जन तपो लोक प्राप्ती ॥ नारतम्य स्थिती उपासना ॥ ८६ ॥ जो सभूळ संकल्प संन्यासी ॥ लोकलोकान्तर न घडें त्यासी ॥ हे नटके
गाजयासीं ॥ आणि झाले सन्यासी विंधियुक्त ॥ ८७ ॥ जे कांपोटी हून विरक्त ॥ स्वप्रीयातू सिनला वितीहान ॥ जेयति धर्म सिदां निरत ॥
जे सदां जपत प्रणवाते ॥ ८८ ॥ अंगिकारिले आश्रम विधी ॥ उबगुन मानी जो विशुद्धी ॥ मरणीं डंडळी ना बुद्धी ॥ त्याग मन सिद्धी सत्य-
लोकीं ॥ ८९ ॥ ऐसे सत्यलोकां तें पावती ॥ तेथिल्या भोगाची ज्यां विरक्ती ॥ ते ब्रह्मास वें मुक्त होती ॥ येरत येती मायारे ॥ ९० ॥ ज्यांसि स-
त्यलोकीं भोगासक्ती ॥ ते रवचोनि मायारे येती ॥ इतरलोकांची कोण गती ॥ पुनरावृत्ती सोडीना ॥ ९१ ॥ जेथ वरी भोगासक्ती ॥ तेथ वरी पु-
नरावृत्ती ॥ तेथ भोगाची निवृत्ती ॥ तेथ चारी मुक्ती आदण्या ॥ ९२ ॥ ज्यालोकीं ज्या भोग विरक्ती ॥ तेथूनि ने पुढारे जाती ॥ जे लोकीं ज्या भो-
गासक्ती ॥ ते रवचोनि पडती भूलोकीं ॥ ९३ ॥ तैशी नव्हे माझी भक्ती ॥ भक्तांना हां इतर प्राप्ती ॥ सद्गुकां माझी गती ॥ जाणनिश्चिती उद्द-
वा ॥ ९४ ॥ जे सकाम माझी सेवा करिती ॥ त्यांसि कामना फळी पडें वस्ता ॥ ज्यासि निष्काम माझी भक्ती ॥ त्यास माझी प्राप्ती अनन्य
॥ ९५ ॥ सकाम भक्तांचे पुरवूनि काम ॥ त्यासि मी करीन नित्य निष्काम ॥ निज भक्तासि निज प्रियाम ॥ मी पुरुषोत्तम पाववीं ॥ ९६ ॥ या-
त्यागी गोपीची कामासक्ती ॥ म्याचि आणूनि निष्काम स्थिती ॥ त्यांसि दिधली सायुज्य मुक्ती ॥ जाणनिश्चिती उद्दवा ॥ ९७ ॥ म्यागो-
पिकांसि काम फेला ॥ कीं निःशेष काम त्याचा हरिला ॥ न विचारितां या घोला ॥ कृष्णव्यभिचरला मूर्ख म्हणती ॥ २९८ ॥ मन्त्रो-

कता आवडे भक्तासी ॥ तेमी करी रे कुठवासी ॥ भक्त मागे समापनेसी ॥ करी मी नयासी जियनग ॥ १९ ॥ हित गुज अळोचेंसी ॥ हृदयीं
चंगोडसांगावयासी ॥ उड्यातुं जें सा आवडशी ॥ ऐशी न त्यांशीं करी पीती ॥ २० ॥ भक्त मागे स्वरूपता ॥ त्यासि मी देच तुर्क जना ॥
बारवचकादिसा युधता ॥ घनः श्यामनासरंख ॥ ११ ॥ जुगुट कुडकें मरवळा ॥ कासो मिरवें मोन मळा ॥ बाकी तो डरुन रणाक मळा ॥
कौस्तुभ गळामत्सम ॥ २ ॥ बाणमाणगुणलक्षण ॥ बायं शौर्य गांभीर्य पूर्ण ॥ रूपरेखा समसमान ॥ दोघेही अन्यून स्वरूपता ॥ ३
रमा दोघां सिएक वदेखे ॥ देवा कोण हें नो नोळखे ॥ पार्श्व दक्षिण वक्ता ठाके ॥ कोणासि मरे वें संयावे ॥ ४ ॥ उचथरुच वें कबिती ॥ कोणासि
शोध कुळी ॥ चवरधर चवरें हानी ॥ कोणा प्रतीति कावे ॥ ५ ॥ न मना येती ब्रह्मादि देवो ॥ तं हि मां निती अपूर्वो ॥ दोमाजी कोण आदि देवो
॥ त्यासि ही स्वयं मंवा कळेना ॥ ६ ॥ जे विदीपें दीपुना विना ॥ न कळवडाल कोण थाकुला ॥ ते विमाद्री स्वरूपता रावला ॥ नव वे ओळखि
वा आनासी ॥ ७ ॥ जे विआरिसांचें प्रतिबिंब ॥ दिसें सम रूपें स्वयं भ ॥ ते गी स्वरूपतेचा शोभ ॥ समविडेंच दोहींचा ॥ ८ ॥ देवो होऊनि
यां भसन्न ॥ आपुनी स्वरूपता देसं पूर्ण ॥ नेदा हृदयींचा हि जचरण ॥ श्रीवत्सला छन भानासी ॥ ९ ॥ श्रीवत्स चिन्ह पावयासि पाहीं ॥ वि
ष्णु म्मणे मज सामर्थ्य नाही ॥ ते असे ब्रह्मणाच्या पायी ॥ त्याचा चरण हृदयीं धारिल्या लाभे ॥ १० ॥ स्वरूपते माजी जाण ॥ देवा भक्तांची
हें विरवण ॥ ज्याचे हृदयीं श्रीवत्सला छन ॥ तो स्वामी श्री विष्णु जाण सर्वोचा ॥ ११ ॥ ऐशी स्वरूपता जरी झाली पांम ॥ तरी हा देवो मी एक
भक्त ॥ हा भिन्नत्वाचा भेद किंचित ॥ त्या आंत उरला असे ॥ १२ ॥ देवा भक्तां माजी भेद ॥ भिन्न स्वरूपता संवाद ॥ जं वनाही अदय बोधु ॥ तें
च परमानंद प्रगटना ॥ १३ ॥ सांडूनि भिन्न भेद वार्ता ॥ भक्त मागे मायुज्यता ॥ ते गोड निरूपण फया ॥ तेथील स्वादनामी जाणें ॥ १४ ॥ सा
यु ज्याचें गोडपण ॥ माझें मी जाणें आपण ॥ उड्यातुं जें ते हि जाण ॥ सांगें संपूर्णें सांगें न ॥ १५ ॥ देह स्वरूपता सारिखे पण ॥ हृदयीं भि-
न्न मी नृपण ॥ ऐशिये हि मुक्ती शिजाण ॥ भक्त सतान नातळती ॥ १६ ॥ मी होऊनि यां माते ॥ भजन स्वतस्मिन् आइते ॥ तें सांडूनि

यांमेदानें ॥ निजभक्तचित्तेनानळती ॥ १७ ॥ देवेसीभक्तभनादिसिंदी ॥ बायींमुर्चीहूनअजेद ॥ तेथसेदुनिजोधरीभेद ॥ तोभक्तिमंदमा
इक ॥ १८ ॥ आनंजितासुआणिअथार्थी ॥ हेभेदनेलेमायिकाभक्ती ॥ जेअमेदभावेभजभजती ॥ सायुज्यमुक्तीतयासीं ॥ १९ ॥ त्या-
सिरावोरंकसमान ॥ वेद्यनिंदनमनींमन ॥ जेनधरिनीदेहाभिमान ॥ सायुज्यजाणतयासीं ॥ २० ॥ जेंगीआपुलीसाउली ॥ मिथ्याभा-
षणासवेनागली ॥ तेसीदेहबुद्ध्यांसिझाली ॥ त्यांसिफळावतीसायुज्यना ॥ २१ ॥ जन्मूनिछायासरसीवादे ॥ माझीहेमयनानुदा-
सुदे ॥ ऐसेदेहाचेनवार्थीमोकडे ॥ सायुज्यरोकडेंतयासीं ॥ २२ ॥ सांडनिदेहीचीविषयासकी ॥ जोकरीभावेअभेदभक्ती ॥ त्यामिचि
सायुज्यमुक्ती ॥ जाणनिश्चितीउद्धृग ॥ २३ ॥ ज्यामिदेहीनुदीभीपण ॥ भूतमाचींदरेचेतूषण ॥ त्यामिसायुज्यमुक्तीजाण ॥ सांग-
संवृण्णमोकडे ॥ २४ ॥ जेवटीमजआत्म्याचीव्यक्ती ॥ तेवटीचत्याचीप्रतीती ॥ त्यासीचसायुज्यनामुक्ती ॥ सहजआपेनीउद्धृग ॥ २५
॥ त्यासिविष्णुस्वरूपकावादेहो ॥ हासर्वथानुपजोअहंभायो ॥ त्यामिविष्णुसगदस्वदेहवाचो ॥ याजार्गीसारूपशहाहोषांछीन ॥
२६ ॥ निजविषेकंपहानांठायीं ॥ देहांतितकामिथ्यागदी ॥ तेथमास्यनाकौणंठायीं ॥ सत्तानीकादंभागरी ॥ २७ ॥ सायुज्यनाआ-
श्रियाहान् ॥ वस्तुपीणदायोनाहीरिता ॥ सकळभूतीणकात्मता ॥ सायुज्यतत्त्वतायानाव ॥ २८ ॥ सकळरूपेनांदनेजग ॥ तेजाणेंआपु-
लेआंग ॥ आपणमर्वात्माअभंग ॥ त्यासीचसांगसायुज्य ॥ २९ ॥ मीएकसवाद्यभ्यंतरा ॥ मीएकजगमस्यावरी ॥ मीचिआत्माचरा-
चरी ॥ जाणत्याचेपरसायुज्यनादे ॥ ३० ॥ मीचिणकीकला ॥ एकपणेंचिसंचला ॥ ज्यासिहेताचादुकाळपडिला ॥ मन्यभावनासायुज्य
॥ ३१ ॥ एवंभाचार्याच्याअनिषीना ॥ जेंजेनिजभक्तवांछिता ॥ तेतेमीपुरवीप्रीपती ॥ चारीमुक्तीभक्तासी ॥ ३२ ॥ याचेगळेयायेपिय
भक्त ॥ भक्तिप्रनापेप्रनापचन ॥ भजनशोभ्यअनिभदत ॥ निष्कामनिरतमद्भजनी ॥ ३३ ॥ आनंजितासुअथार्थी ॥ याकल्पनानथ-
रोनिहानी ॥ नित्यनिष्कामअनिषीनी ॥ भजभजतीनहाभाग ॥ ३४ ॥ नेपेसालोख्यसामीप्यस्वरूपा ॥ शंखगंगागतीसायुज्यना ॥

निष्कामभजनीं भगवंता ॥ भक्तिनत्वतायानाव ॥ ३५ ॥ नवलभजनाची परवडी ॥ आवडीनें पसवे आवडी ॥ क्षणेक्षणचढोवडी ॥ नि-
 त्यनूननगोडी येमाची ॥ ३६ ॥ माझिया आवडीतत्वता ॥ सर्वस्वे देवितां जीविता ॥ कदापालटनळेचिना ॥ सावार्थनविग्यासी ॥
 ३७ ॥ मीच एकदेवादिदेवो ॥ सर्वभूतीं माझाचि भावो ॥ विचल्यचिक्तीसंदहो ॥ घालितापहाहाउपजेना ॥ ३८ ॥ नवलभजनाची-
 थोरी ॥ मद्रावेंदेखेनरनारी ॥ श्वानशकरादिआकारी ॥ नमस्कारी मद्रावे ॥ ३९ ॥ नवलभजनाची भजनरव्याती ॥ सायुज्यादिचारी-
 की ॥ माझानाचावरुनि भोंवाळित ॥ भक्तिप्रदियेनीयेणें पाडे ॥ ४० ॥ मांडल्या प्रतिविप्रसांकडे ॥ ग्नानीनकरिनी आणिको कडे ॥
 जाणती रामनामापुढे ॥ विप्रवापुढे तेव्हायी ॥ ४१ ॥ गगनपडांपादिकडाडे ॥ पृथ्वीउलथाययागडगडे ॥ ऐसे मांडलियासांकडे ॥ नाम-
 पंदथाहरिवें ॥ ४२ ॥ ऐंशीदेखोनि अनन्यप्रीती ॥ मासर्वस्वें भललो श्रीपती ॥ भगनपहाताकुळजाती ॥ न्याच्याघरापती साधावे ॥
 ४३ ॥ तेनेघनीवेंकुंठीचीवाट ॥ त्याचें घरचीभीकरानवेंकुंठ ॥ तेथेंचि न्याचें फुटेपाहाट ॥ पिकेपेंडसेताची ॥ ४४ ॥ उपनिषदेयतीनयावा-
 सी ॥ स्वधर्मयेसरवर्त्मासी ॥ नारदादिसनकादिकासी ॥ नयाघरासि आतप्रीती ॥ ४५ ॥ गर्जनीनामाचेपवाडे ॥ माझीकीर्तिगा-
 नाचाडेकोडे ॥ माझ्या रामनामापुढे ॥ दंडाचि उडेवाधकत्व ॥ ४६ ॥ ऐंशीदेखोनि माझीभक्ती ॥ वोरसोनियांनिजशांती ॥ धांवोनियेन-
 याप्रीती ॥ वेंळलीमागुतीजावोंविसरे ॥ ४७ ॥ न्यासिल्ल्यांयेजे जेंद्रपण ॥ तेंतेंन्यासिहायभूषण ॥ माझेभक्तीचें प्रसन्नपण ॥ जाण-
 मपूर्णायानाव ॥ ४८ ॥ तेथसायुज्यादिचारीसुक्ती ॥ न्याचेंसेवेगिल्लयेयेती ॥ जेजेयविषयसेऊंजाती ॥ तेथसायुज्यमुक्तीसे-
 वाकरी ॥ ४९ ॥ रिट्टिसिंदीन्याच्यापरी ॥ हाऊंभिरहातीकाभारी ॥ तरीतोसिंदीनीचाडनधरी ॥ माझेभक्तीवरीनिश्रयो ॥ ५०
 ॥ ऐंशीदेखोनिनिश्रयेभक्ती ॥ माहीकरिअनन्यप्रीती ॥ भक्तजेंउतीवासपाहती ॥ तेउनाभीथापतीस्वयेप्रगटे ॥ ५१ ॥ भक्तस्वभा-
 वेंबोलांजाय ॥ त्याचेंबोळणेंभीचिहोय ॥ त्याचेंबोळण्यासबाय ॥ मीचिराहंशादार्थ ॥ ५२ ॥ नोकेंतुंकेखेळेखडे ॥ तेखडेचिभज-

होणेंपडे ॥ तोरुपाळूपाहेजयाकडे ॥ त्याचेछेदींमीगाटेभवबंध ॥ ५३ ॥ तोयासपाहेजेणेंमोहरी ॥ तेंउतीमीसुखाचासृष्टाकरी ॥ तोस्व
णेजयातेउद्धरी ॥ तोमीस्वपदाकरीवैसवी ॥ ५४ ॥ त्यासिअल्पद्विविचंबुपावे ॥ तोसद्यंगेंमीकरूंथावें ॥ त्याचेंनामजीहंस्मिरावें ॥ त्या
सिंम्यातारावेंसर्वथा ॥ ५५ ॥ जेवींनानयालागींमाता ॥ तेंसीन्यामन्नाचीमजचिंता ॥ त्याचीसेवाहिकरिता ॥ मीसवेंथालाजेना ॥ ५६
माताबाळकाचेंपुरवीकोड ॥ तेंसेतेंमाझेंलळेवाढ ॥ त्याचेंप्रेमचीमजगोड ॥ उपचारचाडमजनाही ॥ ५७ ॥ मीशरीरतोमाझाआत्मा ॥ प्रे
मळअसेपटियाआह्वा ॥ प्रेमळावरतींमिमा ॥ मन्नाचीमहिमाचंदना ॥ ५८ ॥ त्यासिअणेंकाळसंदारी ॥ यादार्गन्याआंतबाहेरी ॥ मी
निजोगाचेंदुर्गकरी ॥ ऐंशीपातिपुरीप्रेमळाची ॥ ५९ ॥ तेंथकाळाचेनिदहतें ॥ नाअनिघट्टास्थितीचेंवादे ॥ माझेभक्तमीनेटेपाटे ॥
आपण्याआंतवटेस्वरुखेवेंसर्वी ॥ ६० ॥ न्याचेंस्वभाविककर्मजाण ॥ तेंमाझेपानीचेंपूजन ॥ नोंदरेवेंमाझेदंगन ॥ त्याचीचाव-
टीतेंस्नवनरवुणेंचेंमाझे ॥ ६१ ॥ तोस्वयेंकरीआरोगण ॥ तेंविमजनेवेंद्यअर्पण ॥ त्याचीनिदानेजाण ॥ यमाधीसंपूर्णप्रेमाझी ॥ ६२ ॥
त्यानिमिषांविषाचाचापार ॥ तेंमजअत्यंतमिथकर ॥ त्याच्याविश्वासाचेपरिवार ॥ मजअपारस्वरुखाविती ॥ ६३ ॥ मन्नाचीशरीर
स्वभावस्थिती ॥ तेंणेमीसुखाचेंआवती ॥ तेंसेसप्रेमभक्तआवडती ॥ माझीअनन्यपानीमइत्ता ॥ ६४ ॥ चारीपुरषार्थीनातळती ॥ उ
पेसूनिचारीमुक्ती ॥ संप्रेमकरितीमाझीभक्ती ॥ मजचीपावनीमइत्ता ॥ ६५ ॥ गंगासागरीमीनळीमिळ ॥ मीनलात्याचीचत्यापरीलो
ळे ॥ तेंसाभक्तमिळानिभावबळे ॥ माझेभक्तीचेंसादळंमजमाजिमांगी ॥ ६६ ॥ जेविकोभरेनरुणांगी ॥ तरुणपणभोगीसर्वांगी ॥ तेंवि
भक्तमिळानिमजलांगी ॥ माझेभक्तिचेंभोगीविमल ॥ ६७ ॥ कामतराचेंचिंगाडपण ॥ चंद्रजाणेंआपुनेंआपण ॥ तेंविमीहोऊनिमाझेम-
जन ॥ भक्तसज्जनजाणती ॥ ६८ ॥ नातीस्वभावेउदकाक ॥ तेंविगंगायमुनामीदिग्ग ॥ प्रयागसगमीउद्धरीनोक ॥ तेंवीभक्तभारिक
मद्योगें ॥ ६९ ॥ तेंविमाझेभक्तमजमिळन ॥ अनन्यकरितीमाझेभजन ॥ येथभाविक्तसाविक्तअनिदीन ॥ उद्धरतीजाणमद्योगें ॥

७०॥ वृद्धीनिधानंमरुतंआहे ॥ परीपायावेवाणपामीनाहे ॥ नेवीअस्मान्नसिद्धआहे ॥ गुरुहपांगहेतेशामी ॥ ७१॥ चहंपुरुषार्थते
 त्यागिनी ॥ चरामुक्तीउपेसिती ॥ पंचमपुरुषार्थाचीमक्ती ॥ मजपदियनीउद्दवा ॥ ७२॥ येचिमक्तीचेमजकोड ॥ हेचिमक्ताग्नेनडियाड ॥
 मजअवातकामात्याचीचाड ॥ ऐसेयेगोडनयाचे ॥ ७३॥ आह्मीपेमाचेपाहुणे ॥ सावार्थानेआहणे ॥ मजअनन्याचीसेवाकरणे ॥ जिवे-
 पाणेसर्वस्व ॥ ७४॥ माझेनामअत्पाराम ॥ मीअवामसकळकाम ॥ परीपेमळांलागीसकाम ॥ ऐसेगोडपेमनयाचे ॥ ७५॥ मज
 आपुनीपेसंवसादी ॥ पेमळपेमीउदाउदी ॥ परीवसरवहीदेशावरी ॥ मजपानीमोडीपेमाची ॥ ७६॥ पेमळमजमीमोळेअधिक ॥ संवसा
 दीकरितानहेदेख ॥ यालागीपरिवंदेनांकरव ॥ नयेतेमेवकमेलेचाहोय ॥ ७७॥ पेमाचाजिह्वाच्यापुणे ॥ भावार्थाचीउणखुण ॥ जाणतामी
 एकथीकृष्ण ॥ इतरांसिजाणाकळेना ॥ ७८॥ मजगोपिकांचीकोणगोडी ॥ त्याच्यापेमाचीजानिचोरवडी ॥ यालागीमजत्याचीआवडी ॥
 अनीगाडीउद्दवा ॥ ७९॥ कुब्जाकायमंदरहोनी ॥ कित्यापेमाचीमजपीती ॥ राधाभार्यमीचनाप्रती ॥ कायविषयासक्तानागूनी ॥ ८०॥
 कोणमक्तीकंठीगोपाळी ॥ कायनीमोवडीकीओवळी ॥ त्याचेउच्छिष्टकवळमिचिगिळी ॥ पेमसमेळीडुल्लत ॥ ८१॥ पांडयाच्यावाचे-
 मीकायलागे ॥ त्याचीविंवरेसोशीअनेगे ॥ मास्तदास्याच्यापायालागे ॥ कायत्याचेनिपांगेपांगलो ॥ ८२॥ मीकायअन्नासिदुकाळ
 लो ॥ नोयमपल्यामागेगेलो ॥ मीभावार्थाचाभवेला ॥ पेमाच्यापावलांपाहुणेरा ॥ ८३॥ माझीकायशीणमालीशक्ती ॥ मज-
 गोपिकादावांवाधिनी ॥ त्याच्यानिजपेमाचीजानी ॥ मीस्वयेचीपतीपोरिनु ॥ ८४॥ मीलागतांकोणाचीकवडी ॥ अर्जनाचीधू
 नसेंघोडी ॥ धर्मायरीउच्छिष्टेंकादी ॥ मजआवडीपेमाची ॥ ८५॥ मजपेमळांचीअतिआवडी ॥ नेलोकेपणालाजदवडी ॥ मह
 त्याच्याविमरवीकोडी ॥ त्याच्यासंवचीमोडीमजलागी ॥ ८६॥ सकळअळंकारलेऊनिमाता ॥ निजपुत्रमस्तकीलाडविना ॥ त्या
 च्याकांदावेनाथुकमुना ॥ नेविपेमळेसर्वथाभजलागी ॥ ८७॥ ऐसापेमाचेनिअतिपांगे ॥ व्यापंगिस्तहोदजेथीरंगे ॥ यालागीतया

पुटेभागे ॥ सदासर्वांगेतिष्ठत ॥ ८८ ॥ उद्धवायादवसमस्त ॥ असतां माझे बहुतगोत ॥ नूचिभियकरमजजोयंथ ॥ माझेमेमअद्भुतगुज
 माजी ॥ ८९ ॥ हेऐकांनिदेवाचीगोदी ॥ उद्धवंपाथीघातलीमिठी ॥ तेंगोमकरावोनिपाटी ॥ उठाउठीआळंगी ॥ ९० ॥ द्दयींददयझालेंसलम
 ॥ देहींदेहापडिलेंआळिगन ॥ ननेसिमनझालेंएकमन ॥ स्वानंदेंपूर्णवंसंदे ॥ ९१ ॥ देवोंविसरसांदेवगण ॥ भक्तांनादवेभक्तगण ॥ दोघां
 चेंउडालेंदोनापण ॥ स्वानंदीपूर्णकुडाले ॥ ९२ ॥ सेव्यसेवकताठेलीगोदी ॥ हेतभावाचीगुंतलीदृष्टी ॥ भक्तीसाध्याच्यापाटी ॥ दोघांझ
 लाभेटीनिजात्मना ॥ ९३ ॥ स्थूललिंगआणिकारण ॥ इहीउपलक्षिजेमहाकारण ॥ तेदेहचतुष्टयाचीआवृण ॥ आढवितेंकोणतेनाथी ॥
 ९४ ॥ नेयनिबिडआणिनिघोट ॥ स्वरवस्वरूपघनदाट ॥ नाहींआदिमध्यगोवट ॥ तेंझालेंमगदस्ययंभ ॥ ९५ ॥ नवउदेवाचेंपूर्णपण ॥ तेथ
 हीलायवकेलेजाण ॥ मोडोंनेदीचीआवृण ॥ ऐसाभक्तआनमजमिळना ॥ ९६ ॥ उद्धवाऐसामजपासीं ॥ कोणमिळेलअन्नाचासी ॥ माझे
 निजगोंडकोणापासीं ॥ म्यासावकागींयांयावे ॥ ९७ ॥ मजनिजथामागेनियजाण ॥ माझेजेंनिःसीमनिजज्ञान ॥ त्यामिउद्धवशब्ध
 साठवण ॥ यातागींउद्धवपणराखिलें ॥ ९८ ॥ उद्धवस्वानंदीनिमम ॥ त्यामिषापटनिआपण ॥ सावधकरीशीहृष्ट ॥ येराभक्तगणआढ
 वलें ॥ ९९ ॥ ह्मणेजयजयश्रीकृष्णनाथा ॥ जेंमजस्वरदाविलेंआतां ॥ नेंनित्यनिर्वाहेंसर्वथा ॥ ऐशीकृपाकृतनाकरावी ॥ १०० ॥ नवशक्ति
 णाह्मणेउद्धवा ॥ हासाझानिजगुह्यगोप्यदेवा ॥ तुजम्यांमार्गनिनाकणवा ॥ पुरुषार्थगंचवाणनाव ॥ १ ॥ हेवेंदशास्त्रांभगव्य ॥ मकरंदेवां
 सिअतिदुर्गम ॥ जेंगेंनाभेंमापुरुषोत्तम ॥ तेंहेंभक्तिमेमरदस्य ॥ २ ॥ मजवश्यकराववाचेंकर्म ॥ पोटीधरावेंभक्तीमेम ॥ चहंमुर्काचापडेझ
 म ॥ पुरुषार्थचेंकामबोसरे ॥ ३ ॥ त्यासिमाझीसमेमभक्ती ॥ त्यानेंनिनांवविघ्नंपचती ॥ मजवेगळींन्यांभनन्यगती ॥ कगवयापावीको
 णाची ॥ ४ ॥ जयासिमाझीअनन्यभक्ती ॥ तेथमाझीपूर्णकृपामिनी ॥ मझकांमजवेगळीगती ॥ कदाकल्यांतींअमेना ॥ ५ ॥ येदविधा
 करगवोथ ॥ नोनिउबसीतमाझावेद ॥ तेथमाझापूर्णकरगवोथ ॥ तेथविधीबादवापीना ॥ ६ ॥ जेकांवाझेभक्तसकल ॥ तेकबभोगिवीहो

ऊनिनिष्काम ॥ तेहिवाकितीमाझेंनिजधाम ॥ भक्तांअन्यगमनअसेना ॥ ७ ॥ ज्यासिमाझेंअनन्यमजन ॥ स्वकर्मत्याचेसेवीवरण
 ॥ विधिचेदुबोळगेआगण ॥ त्यासिअन्ययागमनअसेना ॥ ८ ॥ जेथसंप्रेमनाहीमाझीमननी ॥ तेथकर्मअवश्यवाधिनी ॥ कर्मरितवअ-
 न्यथागती ॥ अभक्तपावनीउद्वा ॥ ९ ॥ जेयमाझीसाचारभक्ती ॥ तेथकर्मांनीनचलेगती ॥ मद्रुक्तामाझीपानी ॥ सत्यमिथिनीयहेनु
 ॥ १० ॥ भक्तांसिसर्वभूतिमद्रुक्ता ॥ तेथकर्मबंधाकेंचआवो ॥ कर्मानुगतीरवृत्तीपहादो ॥ मत्प्रामीस्वयंमेवोमद्रुक्ता ॥ ११ ॥ भक्तपाऊल
 ठीवीअवनी ॥ परिम्यांठविलेनधरीमनी ॥ कर्नाभगवंतरस्यमानी ॥ यात्नागीकर्मबंधनीयांधवेना ॥ १२ ॥ भक्तांसनाहीअन्यथागती ॥ मद्रु-
 क्तामाझीअनन्यमानी ॥ साभक्तभावार्थाच्यायुक्ती ॥ विपदार्थापतीस्वयंत्याकेल्या ॥ १३ ॥ नमैभक्तप्रणयनि ॥ हेदोलिलाअर्जनापती
 ॥ तेसाचारविरुद्धार्थापती ॥ तोभक्तांअनन्यगतीपडांचिनेदी ॥ १४ ॥ भक्तशापाचीऐकनांगोठी ॥ देवोकेवरेंसवंगउठी ॥ स्रुदर्शनला-
 उनीपाठी ॥ केलाहिंपुटीदुर्वासा ॥ १५ ॥ एकाअंवर्षाकारणें ॥ दहागर्भवाससोशिलेजेणें ॥ अनन्यभक्तांसिउणें ॥ कोण्याद्विगुणेंयेवो
 नेदी ॥ १६ ॥ भक्तकेंवारीशीरुष्ण ॥ हेभावार्याचीनिजरुष्ण ॥ एकाजनार्दनाशरण ॥ भावोममाणभक्तांसि ॥ १७ ॥ शत्रुभावेंचीण
 जेभक्ती ॥ तेचिदोभिकजाणनिश्चिनी ॥ तेअभक्तविराहेपार्म ॥ जेथिकाकडजातीसुगांची ॥ १८ ॥ भक्तियोग्यत्यमद्रुती ॥ हेमूळपदीं-
 चीपदस्थिती ॥ तेचिंतवाटविकेंकिनी ॥ ऐसेंश्रीनीनक्षणांचे ॥ १९ ॥ मद्रुतीयापदार्थावित्यती ॥ कोणआहे जाणेकिती ॥ हेरहस्यजा-
 णोंविरळासिती ॥ यात्नागीक्षमाश्रीतीकरावी ॥ २० ॥ होकाभक्तिमाझीनिजजननी ॥ ज्यानेमयान्हायेवाटवुनी ॥ सरताकिलोभगवद्रुजनी
 ॥ तेम्यांगोणमाहिमेनिगानिला ॥ २१ ॥ भगवद्रुक्तीचिमहिमान ॥ मीकिंविजाणेंअज्ञान ॥ जेवोलिलोनेंमर्वथागोण ॥ समापूर्णकरावी ॥
 २२ ॥ भक्तिमाझीनिजमाऊली ॥ तेमीआपुल्याबोबडेवालां ॥ ग्रंथाधारेंगौरविला ॥ ग्रंथमभलीभुलोनी ॥ २३ ॥ मेमाचीनिजजातीकैरी
 ॥ आटवोनेदाआपणोसी ॥ एंवयिसरउनीहेनुसी ॥ भक्तिरहस्यासिबोलविले ॥ २४ ॥ जेथिकांनिजबाळकानें ॥ माउलाबोलबोल

T-

वीत्याने ॥ तेंवाभक्तनेमजकेलेंयेथें ॥ स्याचुकीकोणानेंदेवावी ॥ ४२५ ॥ माउलीचेंलोभाहूपण ॥ प्रगट करीतांभुरवजाण ॥ चा-
 हिपरामीअज्ञान ॥ चुकलेपणादिसताहे ॥ २६ ॥ उडिदांकाळंजेथिच्यातेथें ॥ तेंवाचुकलेपणमाझेयेथें ॥ चुकीचीमाजावीनिश्चितें
 ॥ हेहिगुरुनाथेंवारिले ॥ २७ ॥ चुकलेपणविमानितो ॥ सीहोंपाहेमनीकर्त्ता ॥ सीपणनातेंदेगुरनाथा ॥ तेंणेंतंतत्वतासांडविलें ॥ २८
 सांगझालियाकथाकथन ॥ तेंणेंझाधेंनघ्यावेंसीपण ॥ तेंवगुरुलीदाउनीनिजरवृण ॥ सीतूपणउडविलें ॥ २९ ॥ हेहीहोबोलबोल
 ता ॥ सीनहेनहेगासर्वथा ॥ सीनहेकवीकर्त्ता ॥ हेगुरुचेंतत्वतागुरुजाणें ॥ ३० ॥ तेंथोनेह्यणनीचमत्कार ॥ भक्तिसरवाचेंसरव-
 सार ॥ परीपरमामृतसागर ॥ उघडसाचारतुवांकेला ॥ ३१ ॥ भागवतभुरव्यभक्तिपाधान्य ॥ जेमक्तीचेंसरवसनातन ॥ तेंकरतळा
 मळकरुनिजाण ॥ तुवांपरिपूर्णदाविलें ॥ ३२ ॥ तुवांहाथोरकेलाउपकार ॥ नगवयास्त्रियादिशूद्र ॥ जगत्तावयाभजननन्य ॥ भागवतनि-
 जसारकाटिलें ॥ ३३ ॥ भागवतीचेंगुणपुवर ॥ तेंत्वाप्रगटिलेंभक्तीसरव ॥ तेंणेंसंनसरवावलेदेख ॥ थोनेसकळिकनिवाडे ॥ ३४ ॥ तुज-
 संतोषूनिश्चीपनी ॥ दिपलीआपलीतुजभक्ती ॥ त्यालार्गांतुनांमनीर्त्ताकीर्त्ता ॥ ययार्यस्थितीवर्णिनी ॥ ३५ ॥ तुझेभक्तीचाएकेकबोल ॥
 ग्रहसरवेंसिरबोल ॥ त्याहिमाजीप्रेमाचीविन् ॥ येतानिडोलनिस्सरवें ॥ ३६ ॥ तुजवारवाणितोनिजभक्ती ॥ प्रेमेवोसडेचिचवृत्ती ॥ वि-
 सरोनियांघंयस्फूर्ती ॥ भक्तीचीकीर्त्तावानिशी ॥ ३७ ॥ निजआवडीवाडेकोडे ॥ वानिताभक्तीचेंपवाडे ॥ तुजनादेवेमागेपुढें ॥ प्रेमगाटे-
 जाणवले ॥ ३८ ॥ जवजवभक्तीचेंनिरूपण ॥ अधिकाधिकवाढतांजाण ॥ तवतवयेतसेस्फुरण ॥ तेयकोणपुरेहणेल ॥ ३९ ॥ जवजव-
 निरूपणाचीवाढी ॥ तवतवभक्तीचीअधिकगोडी ॥ तेंणेंथोत्यांचीआवडी ॥ चरोवडीवाढली ॥ ४० ॥ करितांभक्तीसरवनिरूपण ॥ थोते
 चकेचांचावलेजाण ॥ होतांअमृताचीआरोगण ॥ पुंरेंकोणह्मणोशके ॥ ४१ ॥ चापरीगाअतिमीती ॥ वाढलीनिरूपणीभक्ती ॥ तेआवरू-
 निथांस्फूर्ती ॥ पुरेचपंथार्थीपवर्तन ॥ ४२ ॥ हेंणेंकोनिसंतवचन ॥ केलेंसांष्टांगनमन ॥ निरूपणीभागवदुक्ती ॥ जेंणेंभगवत्प्राप्तीसकल

म ॥ ४३ ॥ भक्तियोगस्य महती ॥ येन वाचा पदं विदुः ॥ निरुपिन्ना भगवद्भक्त्यः ॥ जेणे भगवत्पासी सुलभ ॥ ४४ ॥ हेन करितां भगवद्भक्ती
 ॥ विगुण गुणी जीवपंक्ती ॥ बांधित्या संसारी उग्रमनी ॥ हे हि स्मिन्ना हरिभागे ॥ ४५ ॥ ॥ श्लोक ॥ मया कालात्पना धार्मिकर्म युक्त मिदं ज
 गत् ॥ गुणप्रसाह एतस्मिन्नुच्च ज्जतिनिमज्जति ॥ ४६ ॥ ॥ टीका ॥ मुख्य मुक्तीं मां जगात्पाथरिता ॥ स्वधार्मिकं मया विस्मृजिता ॥ निष्प
 रूपा मीमांसा विपाळिता ॥ मिचि संदर्भा रूपा रूपा ॥ ४७ ॥ हे विगुण कालात्पाथरिता ॥ तोमी निज काळतत्त्वता ॥ स्वजिता पाळिता संहर्ता ॥
 गुणा वस्या विभागे ॥ ४८ ॥ जना चें वासना कर्म विचित्रा ॥ तें चिकाळ सत्ता निज सृष्ट ॥ तेणें रचिला संसार ॥ चराचर गुणवद् ॥ ४९ ॥ गुण क
 र्म स्वर्गाच दे ॥ गुण कर्म निरकीप दे ॥ नाना योगी चें सांके ॥ भोगणें घडे गुण कर्मा ॥ ५० ॥ स्वर्ग भोग निवाडे कोडे ॥ महर्जन तपो लोकां पुढे ॥
 सत्य लोक वरीवरताच दे ॥ उच्च ज्जन घडे या नाव ॥ ५१ ॥ पशु पक्षी स्यावरांन ॥ वृक्ष पाषाण ह्युमि त्वमास ॥ महानरकी अधःपात ॥ निम
 ज्जन एतत्या नाव ॥ ५२ ॥ उंचीचें दोनिनीची पडणें ॥ मांगवी नाना जन्म मरणें ॥ तें प्रकृती पुरुषाचें साजणें ॥ जीवबंधने भोगवी ॥ ५३ ॥
 ॥ श्लोक ॥ अणु र्बृहत्कृशा उस्थूलो यो यो भावस्य सिद्ध्यात ॥ सर्वोऽप्युभय संयुक्तः प्रकृत्या पुरुषेण च ॥ ५४ ॥ ॥ टीका ॥ अणु र्बृहत्कृशा
 अति सूक्ष्म सात ॥ बृहत्कृशा विशाळ जाण ॥ कृशा र्बृहत्कृशा विरकोळ पण ॥ स्थूल तें पूर्ण जडा वयवी ॥ ५५ ॥ जे जे दृष्टि गोचर झाले ॥ जे
 जे नावरूपा आले ॥ ते ते उभययोगे केले ॥ जाण घडेल प्रकृती पुरुषा ॥ ५६ ॥ जें उभययोग संभव ॥ मग ऐसें ज्याचें नाव ॥ ते प्रकृती पुरुष
 साचेव ॥ निसरा भाव असेना ॥ ५७ ॥ या दोही वेगळें निरावयव ॥ जेथुनिया दोही ना उद्व ॥ ते विसदृश सवर्षां सर्व ॥ देशाधिदेव सागत
 ॥ ५८ ॥ ॥ श्लोक ॥ यस्तु यस्यादिरंनश्च संवेमभ्यं च नम्यसत ॥ विकारां व्यवहारायै यथा तेन जस पार्थिवाः ॥ ५९ ॥ ॥ टीका ॥ प्र
 कृती पुरुषे सिसाकार ॥ जें दिसता हे चराचर ॥ त्यासि आद्यं तीं जे भगवत्पुत्र ॥ तें विसाचार मध्ये ही ॥ ६० ॥ लेण्या आदिक न कएक ॥ लेण्या अ
 तां तें विअवश्यक ॥ मध्ये हिलेणें रूपें देस ॥ भासे कनक अद्वितीय ॥ ६१ ॥ न करितां माती चें गोकुळ ॥ पूर्वी मृत्तिकाचि केवळ ॥ गोकुळ भो

डल्यासकळ ॥ उरेअविकळसूनिका ॥ ५९ ॥ तेंविगोकूळरूपेंअसनां ॥ भासेसूतिकाचिन्तना ॥ तेवीआदिमध्यअवसानता ॥ आभासे
 चित्सत्ताअनेश्वर ॥ ६० ॥ विगुणगुणेंसविकार ॥ जेंजगदिसताहेसाकार ॥ तेंमाईकगाचराचर ॥ जेविंच्यवहारस्वप्नीचा ॥ ६१ ॥ सकाळवि
 कारांचेंकारण ॥ आंगीअविद्याआपण ॥ तेविकारीस्थापितांजाण ॥ आलेंसत्यपणअविद्येसीं ॥ ६२ ॥ अविद्याआपुलेनिनावेंजाण ॥
 आपुलेनास्तिक्यसांगेआपण ॥ हेंवर्मजाणतीसज्ञाना ॥ नेणोनिअज्ञानमानिनीसत्य ॥ ६३ ॥ अविद्याविद्यन्वेंमिथ्याजाण ॥ वस्तुव
 स्तत्वेंसदसंपन्न ॥ येविअर्थीचेंनिरूपण ॥ स्वयंश्रावणासांगत ॥ ६४ ॥ ॥ श्लोक ॥ यदुगदायपूर्वस्तुप्तावाधिकुरुतेपरं ॥ आदि
 रंतोयदायस्यतत्सत्यमभिधीयते ॥ १८ ॥ ॥ टीका ॥ प्रकृतीअंगिकारेंदेख ॥ वस्तुपासावहोतीलोक ॥ जेवींनिद्रायंगेएक ॥ होय
 अनेकनिजस्वप्नीं ॥ ६५ ॥ जेंवितंतुपासकोटीपट ॥ कोटीपटींतनूंकटा ॥ पहानांआदिमध्यगोवटा ॥ द्वैताचेंबोलशिणेना ॥ ६६ ॥ तेविवस्तुपा
 सोनियोलोक ॥ प्रकृतीपुरुषादिसकळिक ॥ आदिमध्यावसानाएक ॥ द्वैतवार्तादेखअसेना ॥ ६७ ॥ तंनृसत्यपदमायिक ॥ वस्तुसत्य
 अविद्यालटिक ॥ जेंआदिमध्यअवसानाएक ॥ तेंसत्यनिष्टंकउद्धवा ॥ ६८ ॥ जेविकांकाप्राचींवाहुनीं ॥ काष्ठावयवेंशोभेआलीं ॥ तेवि
 वस्तुवस्तुत्वेएकली ॥ शोभापावलीजगत्वे ॥ ६९ ॥ जेविकांएकलेंदेहदेख ॥ त्सेअवयवरूपींअनेक ॥ तेविवस्तुएकलीएक ॥ आभासे
 अनेकस्वरूपीं ॥ ७० ॥ जेविकांजळींकीडनांजळा ॥ उपजवीनरंगाच्यामाळा ॥ तेवीवस्तुवियास्वलीला ॥ जगदादिमेळामकाशो ॥
 ॥ ७१ ॥ तरंगाआदिमध्यअवसानां ॥ जेवीपाणीपणंअसेपाणीं ॥ तेवीउत्पत्तीस्थितीनिदानी ॥ वस्तुवस्तुपणींअनेश्वर ॥ ७२ ॥ ब्रह्मस
 त्पप्रपंचबावो ॥ हासाधकांसाधावानिर्वाहो ॥ कार्यकारणअभिन्नभावो ॥ देवाधिदेवोबोलिना ॥ ७३ ॥ कार्यकारणीअभिन्ना ॥ तेब्र
 ह्मींमायाकेंचोभिन्न ॥ जगद्रूपेंब्रह्मपरिपूर्ण ॥ अन्योपदेशेंजाणदाविनें ॥ ७४ ॥ ब्रह्ममायाकाळगना ॥ त्यातिन्हाअनादिस्मृणती ॥ तेंहि
 नषउरुपपती ॥ येविअर्थीहरिबोले ॥ ४७५ ॥ ॥ श्लोक ॥ प्रकृतिर्द्वयोपादानमाधारः पुरुषः परः ॥ सतोमिच्यंजकः कालो ब्र

सुतश्चितयंतहम् ॥ १९ ॥ ॥ टीका ॥ ब्रह्मावेगळीमाया ॥ सर्वथानयेआया ॥ तेब्रह्माधारंवादोभियां ॥ गुणकार्यादावी ॥ ७६ ॥ मा-
यानियंतेंब्रह्मआपण ॥ यालागियासिपुरुषपण ॥ पुरुषाचीमियामायापूर्ण ॥ प्रकृतिअभिधानयाहेतु ॥ ७७ ॥ ब्रह्माहूनपुरुषाभिन्ना
हेसर्वथाभिध्यावचन ॥ ब्रह्मपुरुषनामाभिधान ॥ एकासींविजाणअनेअसे ॥ ७८ ॥ मायामकृतीअभिधाना ॥ दोहोनावीमायाचिपूर्ण
॥ अविद्यकदावीकार्यभिन्न ॥ अविद्याजाणयाहेतु ॥ ७९ ॥ मायाब्रह्मांचीशक्ती जाण ॥ तेहिब्रह्मसिअसेअभिन्न ॥ वेगळीनळेअर्थस-
ण ॥ सदांस्फलीनब्रह्मसी ॥ ८० ॥ जेंविश्वरांचीशौर्यशक्तीपूर्ण ॥ श्वराहोनिनळेअभिन्न ॥ तेवींघट्यांमायाशक्तीजाण ॥ असेस्फलीनस-
र्वदा ॥ ८१ ॥ मायाब्रह्मअसतांजाण ॥ स्त्रीमैवाणनळेस्वजन ॥ मायास्त्रीमकुळाळपूर्ण ॥ काळास्तवजनजन्मती ॥ ८२ ॥ ब्रह्मांचि-
त्सत्तानोकाळु जाण ॥ प्रकृतीस्त्रीमपूनिआपण ॥ दार्वीउत्पत्तीस्थितीनिधन ॥ नोकाळहिअभिन्नब्रह्मसी ॥ ८३ ॥ जेंविरायाचारा-
जपुत्राशी ॥ राजाचिदसंशकेत्यासी ॥ तेविंझालेंजेप्रकृतीचेकुरा ॥ तेनिजसत्तेमिनिदंछी ॥ ८४ ॥ विवेकदृष्टापहानांजाण ॥ काळप-
रमात्मादोहीअभिन्न ॥ प्रकृतीपुरुषकाळजाण ॥ तिहींसि एकपणयाहेतु ॥ ८५ ॥ ब्रह्ममायाकाळसंबंध ॥ हेतिनीमुळींचीअभेद ॥
दिसेजोव्यवहारिकभेद ॥ नोहिअभेदमिथ्यत्वे ॥ ८६ ॥ वस्तूएकलीचिआपण ॥ प्रकृतीपुरुषकाळरूपेंजाण ॥ अरवंडलेदावितांपूर्ण ॥
नोमीश्रीकृष्णपरमात्मा ॥ ८७ ॥ उत्पत्तीपूर्वमीब्रह्मपूर्ण ॥ उत्पत्तीचेंमीबीजआदिकारणा ॥ स्थितीकाळीमीब्रह्मरूपेंजाण ॥ एकीअने-
कपणस्वलीलादावी ॥ ८८ ॥ स्वलीलामृष्टीचेमांतीजाण ॥ ब्रह्मयांउरेंमीब्रह्मपरिपूर्ण ॥ तेचिअर्थाचेंनिरूपण ॥ स्वयंश्रीकृष्णसंगत ॥
८९ ॥ ॥ श्लोक ॥ सर्गोऽवतन्तेनावत्योर्गोपर्यणनित्यशः ॥ महान्गुणाविसृज्यथोऽस्वित्यन्तायावदीक्षणम् ॥ २० ॥ ॥ टीका ॥ म-
हान्गुणाणिजेअतिथोरु ॥ रिनुपुत्रप्रवहेंसंसारु ॥ अविच्छिन्नभिरतेरु ॥ अनित्यमिवावत ॥ ९० ॥ अतिशयेंसिदुर्धरु ॥ कैसेनिगट-
नसंसारु ॥ तेहिअर्थचिअविद्यक ॥ सारंगधरुसंगत ॥ ९१ ॥ तेअर्थाचेंदंअसंती ॥ वासनानिष्टशालीवृत्ती ॥ तेदेहात्मनाअतिशीती

॥ संसारस्थितीवाढवी ॥ १२ ॥ स्ववळला देहाभिमान ॥ तो शूद्रासिला वीजीवण ॥ नाना योनी जन्ममरण ॥ विशिषं जाणवाढवी ॥ १३ ॥
 ऐसेन अति दुर्धरू ॥ स्वप्नेन सृजिला संसारू ॥ तो ब्रह्मापु पयंतस्थिरू ॥ ब्रह्म प्रळयांसंहारसृष्टीचा ॥ १४ ॥ एकनित्य प्रळयोत्तागळा आ
 हे ॥ एक देनां दिन प्रळयो पाहे ॥ एक कर्मजन्य प्रळयाला हे ॥ एक तो होय अवतार प्रळयो ॥ १५ ॥ सकळ प्रळयांच्या शिरी ॥ ब्रह्म प्रळयांची पो
 शी ॥ तो सकळ सृष्टी ते संहारी ॥ काही संसारी उरी नेदी ॥ १६ ॥ ब्रह्म प्रळयांना शहसृष्टीसी ॥ पुढतीरचा वयाकल्यादिसी ॥ उंचनीचनाना योनी
 सी ॥ नव्याकरावयासीं कारणकाय ॥ १७ ॥ ब्रह्म प्रळयांसृष्टीचा हारासू ॥ परी निःशेषनवे विनाश ॥ उरे वासना बीज धिलासू ॥ सत्तीन राहि
 वासी अविद्ये आंगां ॥ १८ ॥ ते विवीज कल्पजण ॥ मी चिस्वष्टारूपे आपण ॥ मज म्या अनुग्रह निपूर्ण ॥ सत्स्मरण लक्षविले ॥ १९ ॥ जे विवशी
 काळीं नाना नृणे ॥ वाढनि शरत्काळीं होती पूर्णे ॥ नीच उण्या काळीं बीज कणे ॥ होती सत्तीने पृथ्वीसी ॥ २० ॥ सत्तीन बीजे पूर्ण स्थिती ॥ परितीन
 केणाव्यक्ती न येती ॥ ते विवासना बीजे प्रळयांनी ॥ उरे अव्यक्त संसारू ॥ २१ ॥ जे विकळां वरुषने निघने ॥ बीजे विरुदनी स्त्राणे ॥ वाढती वाढ
 जाती नृणे ॥ पूर्व लक्षणे यथास्थित ॥ २२ ॥ ते बी उत्पत्ती काळावरी ॥ सूक्ष्म वासना धिजांकुरी ॥ नाना योनी चराचरी ॥ जंगम स्थावरी जगवाढे
 ॥ २३ ॥ ब्रह्माचे प्रळया आतु ॥ निःशेष सृष्टीचानवे अंतु ॥ पालागांसंसारिं मनंतु ॥ ब्रह्माच्या मूर्तिपादी ॥ २४ ॥ ऐसा संसार अनेतु ॥ याचा निः
 शेष होय अंतु ॥ ते विअर्थी श्रीकृष्ण नायू ॥ भोकींचा पदार्थ बोडिला ॥ २५ ॥ स्थित्यंतो यावदीक्षण ॥ येणे पदं श्रीकृष्ण ॥ अत्यंत प्रळयांचे नक्षण
 ॥ सूत्रमाय जाणवो लिला ॥ २६ ॥ ईक्षण या पदाचा अर्थ जाण ॥ सद्गुरू कृपा दृढ पूर्ण ॥ तें चिमाई कृपा व लोकन ॥ जेणे ब्रह्मज्ञान प्रकाश ॥ २७
 पूर्ण प्रकाश त्या ब्रह्मज्ञान ॥ संसार झाला नाही च जाण ॥ वस्तु वस्तु परिपूर्ण ॥ मी तू पण असेना ॥ २८ ॥ नैयध्वमंडळाची देवी मात ॥
 विकुंड कैलासा झाला मात ॥ शेषशायीचा ही अंत ॥ ब्रह्मज्ञानांत ही सरना ॥ २९ ॥ हार पत्ते मी तू पण ॥ उडावे देव भक्त भजन ॥ कुशल साकर
 तेच मान ॥ ब्रह्मसनातन सदोरित ॥ ३० ॥ पंच एक झाला हीता ॥ हे समूळ मिथ्यावार्ता ॥ उट होईल मायुता ॥ कदा कल्यांता पडेना ॥ ३१ ॥

कअत्यंतमळयाचेंलक्षण ॥ भाग्येवीणनपाविजेजाण ॥ ज्यासिसाचारसद्गुरुचरण ॥ तेसभाग्यजनपावनी ॥ १२ ॥ अत्यंतप्रळयी
 बीगती ॥ नयदेगासमस्तांपती ॥ हेपरमनिर्वाणगती ॥ जाणनिश्चितीउद्धरा ॥ १३ ॥ ज्याचीअहंममताखुंदे ॥ त्याचीनिःशेषकल्पनानुदे
 ॥ अत्यंतमळयोंत्यासींचभेदे ॥ नेरेपाटेनिजात्मता ॥ १४ ॥ देहफडलियाहाप्रळयोपडे ॥ हेबोलणेंसर्वचाकुडे ॥ जातांचिहाप्रळयोजोडे ॥
 बाहेकोडेनिजनिष्ठ ॥ १५ ॥ जीताचिहाप्रळयोजाण ॥ येणेंसंसारबीजदहन ॥ आतांब्रह्मप्रळयनक्षण ॥ ऐकसंपूर्णसांगेन ॥ १६ ॥ ब्र-
 ह्मांडपळवायाचाअनुक्रम ॥ तेथअंतीउरेपूर्णब्रह्म ॥ हेउद्धवेजाणावयावर्म ॥ पुरुषोत्तमबोलत ॥ १७ ॥ ॥ श्लोक ॥ विराणमयासायम
 नोलोककल्पविकल्पकः ॥ पंचत्वायविशेषायकल्पेनभुवनैःसह ॥ २१ ॥ ॥ टीका ॥ चतुर्दशभुवनेसिद्धान्ताड ॥ काळेंकल्पिलेंप्रचंड ॥ ते-
 स्थितिकाळीपाळनिअड ॥ अंतीनाशांचेंबंडआदरीकाळू ॥ १८ ॥ तोनूकाळमहणशीकोण ॥ तरीकाळात्माभीविजाण ॥ तेणेंकाळेंम्या
 प्रळयईक्षण ॥ कैलेजाणसृष्टीसीं ॥ १९ ॥ पंचभूतांचेभिन्नभाग ॥ काळसत्ताराखिलेविभाग ॥ तेसत्ताम्यांआवरितांसांग ॥ रचवळेलगवण
 पंचत्वाची ॥ २० ॥ जैसाउत्पत्तीचाअनुक्रम ॥ भूतींभूतलयोस्फगमू ॥ तेसाचिमळपाचाउपक्रम ॥ पुरुषोत्तमसांगत ॥ २१ ॥ ॥ श्लोक
 ॥ अचेप्रलीयतेमर्त्यमन्त्रधानासलीयते ॥ धानाभूमौपत्नीयंनेभूमिर्गंधेप्रलीयते ॥ २२ ॥ ॥ टीका ॥ म्यापाहिल्याप्रळयदृष्टी ॥ पडो-
 निढाकेअनादृष्टी ॥ तेणेंअन्नक्षीणहोयसृष्टी ॥ अन्नापाढीशरीरें ॥ २२ ॥ येथअसेअन्नमयमाण ॥ हेवचनप्रत्यक्षप्रमाण ॥ तेंअन्न
 होतांचिक्खीण ॥ अन्नासवेंप्राणपाण्याचेजाती ॥ २३ ॥ अन्नचुद्धीसुंदत्याधान्य ॥ बीजमात्रराहेआपण ॥ तेहिपृथ्वीसींहोयलीन ॥ तळ
 वजाणउद्धरा ॥ २४ ॥ नवद्वादशादित्यमेळा ॥ अक्षयहोयरविमंडळा ॥ तोपाठकरीपर्वतशीळा ॥ नृणशराउरोवेदी ॥ २५ ॥ तेणेंताप
 लेंसमपानाळ ॥ पोळलेंशेषाचेंकपाळ ॥ नौवमीविषांप्रीकल्होळ ॥ महाम्नाळधडधडीत ॥ २६ ॥ तोसंकर्षणमुखानळ ॥ पाखीबि-
 नाळीसकळ ॥ घम्टांडजाळोनितकाळ ॥ पृथ्वीकेयळभस्मकरी ॥ २७ ॥ तेव्हापृथ्वीचेंपृथ्वीपणसेरा ॥ तेगंधमात्रस्वरूपेरे ॥ बोहिगंधुज्वी

धिरे ॥ तेंचिसारंगधरेंसांगिजे ॥ २८ ॥ ॥ श्लोक ॥ अप्सप्रलीयते गंध आपश्चस्त्वगुणोरसे ॥ लीयते ज्योतिषिरसो ज्योतिरू-
 पे प्रलीयते ॥ २९ ॥ ॥ टीका ॥ नेहं प्रलयमेघांचामेळा ॥ शंडादंडधाराप्रबळा ॥ शतवक्त्रवें वर्षतां जळा ॥ समसमुद्रमेळा एक-
 त्रजाला ॥ ३० ॥ तेंणें जळकोंडलें सबहु ॥ तेजळीं पृथ्वीचा विरंगंध ॥ तेंहं जळचि विरंगंध ॥ प्रलयीं प्रसिद्ध उथळें पै ॥ ३१ ॥ सर्वर्तक-
 मेघांचें लक्षण ॥ सिंधू एकत्र करिती पूर्ण ॥ पृथ्वी उर उनियां जाण ॥ तेजळीं आपण विरोनि जानी ॥ ३२ ॥ तें काळीं अति दुर्धर ॥ संव-
 र्ताग्रावर वळे थोर ॥ तो जळ शोषी सर्वत्र ॥ उरें रसमात्र अवशेष ॥ ३३ ॥ रसमात्र जळ उरें तें ही ॥ लीन होय ते जाचे ठायी ॥ नेहं नेज-
 चि दिशा दाही ॥ कोंदो निपाही वोंसंडे ॥ ३४ ॥ सर्वर्ताग्राची मातु ॥ जळ शोषू निराहे निघांतु ॥ जाळिनी शक्ति स्वयें जाळितु ॥ याना-
 वनि श्रित सर्वर्तकाग्रा ॥ ३५ ॥ तेंणें चिकाळें झंझाभारुत ॥ उठा ते जातें शोषित ॥ तें नेज शोषितां समस्त ॥ उरें तेथ रूपमात्र ॥ ३६
 ॥ ॥ श्लोक ॥ रूपं वायु सच स्पृशे लीयते संपिचांबरे ॥ अंबरं शब्द न च्छात्रं इंद्रियाणि स्वयोन्येषु ॥ ३७ ॥ ॥ टीका ॥ नेजाचें जें उ-
 रें रूप ॥ तें वायु शोषू निकरी अरूप ॥ नेहं वायु चि एक रूप ॥ अति अमृपकोंदाटे ॥ ३८ ॥ कोंदाट व्यावायू सी ॥ गगन जेथि चें तेथे प्रा-
 सी ॥ नेहं वायु प्रवेशो स्पर्शा ॥ ने उरें अंबर शोर्षा स्पर्शमात्र ॥ ३९ ॥ उरल्या वायूच्या स्पर्शा सी ॥ लयांन काळ होय आकाशी ॥ आकाश-
 प्रवेशो शब्दा सी ॥ उरें अवशेषां शब्द न च्छात्र ॥ ४० ॥ इंद्रियांची मंडळी ॥ राजसापासां निज नम्री ॥ ते निज गुणीं सामावली ॥ जे विप-
 चांगुळी मुष्टीमाजी ॥ ४१ ॥ ॥ श्लोक ॥ यो निर्विकारिक संम्यलीयते मनसांश्चरो ॥ शब्दो भूतादिमप्येति भूतादिमेहति प्रकः ॥ ४२ ॥
 ॥ टीका ॥ वैवारिक जो सत्वगुण ॥ व्याला देवना अंतःकरण ॥ ने प्रलय स्वभावं आपण ॥ मनामाजी जाण प्रवेशे ॥ ४३ ॥ मळ-
 इंद्रियांचा राजा मान ॥ मनो कल्पना जीव शिषण ॥ श्लोक पदें मन सेश्वर पूर्ण ॥ मनासीं च हरि बोलें ॥ ४४ ॥ मनंद वना अंतःकरण
 ॥ ये उज प्रवेशो सत्वगुण ॥ ज्या कार्याचें जें कारण ॥ तेथतां जाण प्रवेशनी ॥ ४५ ॥ शब्द न च्छात्र उरें आधी ॥ तें मी न लेंता मसामधी

कारणीकार्यासिअवधी ॥ जाणविशद्वीउदवा ॥ ४३ ॥ त्रिविधगुणीअहंकारू ॥ एकवत्तामहायोसू ॥ ऐक्यात्तावडिवारू ॥ तोवि
 दुर्धरूसंसारो ॥ ४४ ॥ जोशिवानेंमहत्वाचवडी ॥ जीवानेंदेहात्मतागोवी ॥ अहंममताजगभलरी ॥ यमत्वपदवीमहत्तत्वेयेणें ॥ ४५ ॥
 अहंकारूऐसांआहे ॥ तेंजेंपरमार्थीसाव्यहोए ॥ तेंसाहंभावाचेनिलवलाहे ॥ विभांडीपाहेसंसारू ॥ ४६ ॥ चोखेंविश्वास्तमिचहो
 ये ॥ तेंचोरचोराविचारीपाहे ॥ तेंविअभिमानुजेंसाव्यहोये ॥ तेंमवमयवार्थाना ॥ ४७ ॥ याहीपरीअभिमान ॥ सामर्थ्यअनिगहन ॥ या
 लागींप्रभुत्वेजाण ॥ कैलेंव्याख्यानउदवा ॥ ४८ ॥ त्रिगुणगुणीगुणाभिमान ॥ एवत्रहांकनियांपूर्ण ॥ महत्तत्वाहोयलीन ॥ अति-
 सलीनसद्रूपें ॥ ४९ ॥ ॥ श्लोक ॥ सलीयनेमहान्स्वेषुगुणेषुगुणवतमः ॥ तेऽव्यक्तेसंप्रलीयनेतत्कालेनीयतेऽव्यक्ते ॥ २६ ॥ ॥ टीका
 ॥ तेंहिमहत्तत्वेयेथें ॥ कारणगुणीलानहोतें ॥ तेंहिगुणसाम्यनिश्चितें ॥ पावेनयातेंअव्यक्तीं ॥ ५० ॥ आकारविकारसमस्त ॥ हारपोनजा
 तीजेथ ॥ उरेबीजमात्रअवशेषित ॥ त्यानावअव्यक्तबोनिजे ॥ ५१ ॥ वटाचीआकारविकार ॥ नाशेडामूळपुष्पमात्र ॥ उरेअवशेषबीजपत्र ॥
 तेबीसंसारअव्यक्तीं ॥ ५२ ॥ वटबीजउरलेंयेथ ॥ तेंदृष्टासितरकेनानिश्चित ॥ तेविभवबीजजेंअव्यक्त ॥ तेंनळेव्यक्तजीवासीं ॥ ५३ ॥ ना
 नानृणजानीबीजगहन ॥ ऊष्णकार्दिकाळवरीलीन ॥ तेंविभवबीजअव्यक्तजाण ॥ होयसलीनकाळेसीं ॥ ५४ ॥ पूर्वकिळेक्षोभोनिअ
 व्यक्त ॥ जगदाकारकैलेंव्यक्त ॥ तेंचिकाळयोगेंअव्यक्त ॥ सलीनहोतकाळेसीं ॥ ५५ ॥ पानावअव्यक्ताचापहाहो ॥ काळामाजीबोलती
 नयो ॥ काळबोलिजेमहाबाहो ॥ त्याचाहोयव्ययोपुरुषेंसी ॥ ५६ ॥ ॥ श्लोक ॥ कालोमायामयेजीवेजीवआत्मनिवय्यजे ॥ आ-
 त्माकेवलआत्मस्थोविकल्पापायलक्षणः ॥ २७ ॥ ॥ टीका ॥ पुरुषाचीपूर्णक्षोभकता ॥ तोचिकाळबोलिजेतत्त्वता ॥ उत्पत्तीस्थितीप्र-
 लयांता ॥ तिनीअवस्थाकाळान्या ॥ ५७ ॥ तिनीअवस्थालोटल्याठायीं ॥ काळासिकर्तव्यतानाही ॥ तोउपरतथापारेंपाही ॥ जीवाचे
 ठायींसामावे ॥ ५८ ॥ अचेतनीचेतविना ॥ जडातेंजोजीवविता ॥ यालागींजीऊऐशीवार्ता ॥ जाणतत्त्वतापुरुषासीं ॥ ५९ ॥ प्रकृतीचेनि-

सिंगेजाण ॥ शब्दासिबोलेजीवपण ॥ पुरुषेहेहीअभिधान ॥ त्यासिचीजाणबोलिजे ॥ ६० ॥ करितांप्रकृतीविवंचन ॥ केवळमृगजळा
 समान ॥ दिसेपरीसाचपण ॥ सर्वथाजाणअसेना ॥ मृगजळामाजीजोपडे ॥ नेथजळनाहीमातोकोरेंबुडे ॥ नेवीप्रकृतीनसतांजोडे ॥
 वाडेंकोडेंजीवत्वकोण ॥ ६२ ॥ जळींबुडालेंदिसेव्योम ॥ सत्यमानणेंतोमूर्खधर्म ॥ तेंसेंरूपनामगुणकर्म ॥ हामिथ्याभ्रममाइक ॥ ६३ ॥
 प्रकृतीकाळींहिजाण ॥ सत्यनाहींजीवपण ॥ तेहिअर्थींचीनिजरवुण ॥ उद्धवासंपूर्णअवधारी ॥ ६४ ॥ स्वयेंअवलोकितानंदर्पण ॥ दर्प
 णामाजीदिसेभाषण ॥ तशीआपुलेवेगळेपण ॥ स्वयेंआपणजाणिजे ॥ ६५ ॥ नेवीप्रकृतीकर्मकरितां ॥ जरीदिसेप्रकृतीआनींता ॥ न
 रीमीप्रकृतीपरता ॥ जाणतत्त्वनाउद्धवा ॥ ६६ ॥ दिसेव्योमजळींबुडालें ॥ परिनेंनहींबोलेझालें ॥ तेंविप्रकृतीकर्मव्याकेलें ॥ नाहींमाखलें
 समान ॥ ६७ ॥ यापरीकरितांनिर्वाहो ॥ प्रकृतीचाझालाआभावो ॥ तेव्हांजीवशिवनविंनावो ॥ जीवनोचिपहादोपरमात्मा ॥ ६८ ॥ जीवाचें
 गेलियाजीवपण ॥ सहजेचिउडेशीवपण ॥ दोघेहीआत्मत्वेजाण ॥ होनीपरिपूर्णपूर्णत्वे ॥ ६९ ॥ जीवासिनिजस्वरूपआठवो ॥ मायांना
 नाचापरब्रह्मल्यो ॥ ७० ॥ आत्माआजअव्ययो ॥ अविनाशअद्वयोअनेन ॥ ७१ ॥ ब्रह्मिंधुरेनाब्रह्मपण ॥ नेथमानूम्हणेकोण ॥ परमानंद
 परिपूर्ण ॥ उरेजाणउद्धवा ॥ ७२ ॥ ऐसांपरमानंदम्हणसीकोण ॥ तोमीअजअव्ययश्रीकृष्ण ॥ आनंदस्वरूपतोमीजाण ॥ मजवेगळें
 स्थानअसेना ॥ ७३ ॥ ज्यास्वानंदानावशीकृष्ण ॥ तेंतुझेस्वरूपउद्धवाजाण ॥ नेथनाहींगामीनूपण ॥ परमकारणउर्वरीत ॥ ७४ ॥ उद्ध
 वाजीबाबाजीवमीश्रीकृष्ण ॥ मजनुजनाहीवेगळेपण ॥ यालागींजीवाचीहेनिजरवुण ॥ परमकारणसांगीनसें ॥ ७५ ॥ जगाचा-
 बाधतीश्रीकृष्ण ॥ त्यामाझाआत्मानूउद्धवपूर्ण ॥ हेऐकोनिश्रीकृष्णवचन ॥ उद्धवाजाणगजबजला ॥ ७६ ॥ कृष्णमजम्हणेंआपु
 णाआत्मा ॥ परीमीनेणेंकृष्णामहिमा ॥ अगाधलीलापुरुषोत्तमा ॥ तेकेवीआत्माआकळे ॥ ७७ ॥ नाथिलंचिउद्धवपण ॥ माझ्याआंगी-
 जडलेजाण ॥ कृष्णाविवेकेंपदानांपूर्ण ॥ माझेमीपणदिसेना ॥ ७८ ॥ मजउद्धवपणसांदितां ॥ कृष्णनिजधामाजाईलतत्त्वता ॥ ते-

नमोऽवे अवस्था ॥ सरवेदनासमेम ॥ ७८ ॥ हेउदवाची अवस्था ॥ कळों सरतीची कृष्णनाथा ॥ तेचि अर्थीची हेकथा ॥ शाब्दार्थनानि
 रोपी ॥ ७९ ॥ ॥ श्लोक ॥ एवमन्वीसमाणस्य कथं वै कल्पिको जयमः ॥ मनसो हृदि निश्चेतव्यो म्पीवा कर्तयेनमः ॥ ८० ॥ ॥
 टीका ॥ प्रकृती पुरुषविवंचन ॥ आदिमध्य अवसान ॥ तुजम्यादावितें एकपण ॥ तेथकां भिन्नपण कल्पिसीवाया ॥ ८० ॥ उत्पत्ति
 आदिब्रह्मपूर्ण ॥ उत्पत्तीसिने विकारण ॥ जग जन्मलेजें सगुण ॥ तेहि ब्रह्मरूपें जाणदाविलें मज ॥ ८१ ॥ आणि प्रकृत्याच्या अंती ॥
 म्हचि उरेनि जस्थिती ॥ तेहि विरवांची प्रतिती ॥ तुजम्यां निश्चिती दाविली ॥ ८२ ॥ प्रकृती हूनि पुरुष भिन्न ॥ प्रकृती स्वातंत्र्ये मिथ्या जाण
 ॥ भासें प्रकृती पुरुष ज्यासि ज्ञान ॥ त्यासीं मी नूपण भासेना ॥ ८३ ॥ जेथ नाही मी नूपण ॥ तेथ विकल्प कल्पा कोण ॥ आद्यंतां बस्तुपूर्ण
 ॥ हे विवेक ज्ञान जयासीं ॥ ८४ ॥ जो विवेकी पुरुष प्रकृती ॥ सांख्य जागे ज्याचे चिती ॥ त्यासि विकल्पाची मागी ॥ नहे कल्पांतां उदया ॥
 ८५ ॥ सांख्य विवेकाभस्ती ॥ पूर्ण उगवला ज्याचे चिती ॥ तेथ विकल्पाची आंधारी रीती ॥ कैशारी ती उदेल ॥ ८६ ॥ ज्यासि पदुतर सांख्य
 ज्ञान ॥ विकल्प विसरे त्याचे मन ॥ तदपी उगवे चिदान ॥ अज्ञान निशा पूर्ण निरसनी ॥ ८७ ॥ जेथ निरसलें अज्ञान ॥ तेथ विकल्पाचे जें-
 स्थान ॥ यापरी सांख्य ज्ञान ॥ साधकां पूर्ण उपकारी ॥ ८८ ॥ जें साराचें निजसार ॥ जें गुह्य ज्ञान भांडारा ॥ जें कां विवेकरत्नाकर ॥ तें सां-
 ख्य साचा उदवा ॥ ८९ ॥ ॥ श्लोक ॥ एष सांख्यविधिः प्रोक्तः संशयग्रथिभेदनः ॥ मति लोमानुलोमाभ्यां परावरदशामया ॥ ९० ॥
 ॥ इति श्रीमद्भागवतेणकादशास्कंधे चतुर्विंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥ ॥ टीका ॥ मा विवेकाचा विवेक ॥ मी अर्काचा आदि अर्क ॥ मी शा-
 नियांचा ज्ञान निरुक्त ॥ त्यामाझा परिपाक ते हे सांख्य ॥ ९० ॥ तेणें म्या सर्वतेशी कृष्णें ॥ निर्धारोनि निज ज्ञानें ॥ सांख्य योग उप-
 लक्षणें ॥ ब्रह्म अव्यय पणें दाविलें ॥ ९१ ॥ जे वांगरगरीत वाढोळा ॥ करनळीं दिसे आवळा ॥ ते बी सांख्य योगलीला ॥ ब्रह्म तु-
 ज डोळां दाविलें ॥ ९२ ॥ जो ब्रह्म डोळां देखों जाये ॥ तो सर्वांगें देखणा हाये ॥ ऐशी सांख्य ज्ञान निज सोय ॥ तुजम्यां पाहदा विची ॥ ९३ ॥

हासारव्ययोगअनुक्रम ॥ अन्वयव्यतिरेकउपक्रम ॥ अलौडितांआकळेचर्म ॥ अखंडब्रह्मअद्वय ॥ १५ ॥ उत्पत्तीस्थितीप्रलयानां ॥
 ब्रह्मअखंडनिजनिस्म ॥ हेचिसांख्ययोगेप्राप्त ॥ जाणनिश्चितसाधकां ॥ १६ ॥ ज्यासिब्रह्मज्ञानाचेंकोड ॥ तेसांख्ययोगपुरवीचाड ॥
 लिंगदेहाचेंसहृदसाड ॥ त्याचेंसमूळबूडउन्मळी ॥ १७ ॥ लिंगदेहअत्यंतकडीण ॥ तेमांख्ययोगापुढेंजाण ॥ जेविअर्थांमाजीनृण ॥
 तेविहोयसंपूर्णसस्मान ॥ १८ ॥ लिंगदेहसैंधवगिरिरव ॥ सांख्यअत्यंतप्रलयकाळसागर ॥ रववळलाविरडनिकरीनारा ॥ एकाकारनि
 जात्मना ॥ १९ ॥ रववळल्याअत्यंतचित्सागरा ॥ नानासंशयजळगारा ॥ उरावयानाहीश्वारा ॥ निजनिर्धाराऊढ्या ॥ ६०० ॥ सकळसंश
 याचेंछेदन ॥ लिंगदेहाचेंभेदन ॥ करीनेंसांख्ययोगज्ञान ॥ ऊढ्याजाणनिश्चिन ॥ १ ॥ अनुलोमप्रतिलोम ॥ विवंचनावाटेल्लदुर्गम ॥ हेन
 करितांसांख्यसंगम ॥ आकळेनेंवर्मसांगेनएक ॥ २ ॥ सांडभिआकारविषमना ॥ सर्वभूतींमगचंतना ॥ जोपावेंसद्भावता ॥ सांख्यत्या
 चेहानासमूळआले ॥ ३ ॥ कांजेंसैंहोईलकर्मचरण ॥ तेसैंस्वरेंचिहोंआपण ॥ मीकर्तहिंनृनहण ॥ इतकेनब्रह्मपूर्णनृहोसी ॥ ४ ॥ याही
 वरतीसुगमता ॥ मजदिसेनारसर्वथा ॥ ऊढ्यातुसेनिजहिनार्था ॥ जाणतसनासांगातले ॥ ५ ॥ हेचिएकमात्रेवंचन ॥ विचारूनियांसं
 पूर्ण ॥ निजहिनार्थआपण ॥ अवश्यजणाकरावे ॥ ६ ॥ ऐसेंबोलिलादेवादिदेवो ॥ तेथजडलाऊढ्याचाभावो ॥ निःशेषअहंसांडिनांपडा
 हो ॥ ब्रह्मस्वयंमेवोसहजचि ॥ ७ ॥ विचारिनांसांख्यज्ञान ॥ जगानेंगांवीअहंपण ॥ अहंपाशीजन्ममरण ॥ दुःस्वदारुणअहंभावी ॥ ८
 ॥ ऐसाअहंभावोकठिण ॥ सांडिनांनसांडेआपण ॥ येचिगुंनचिंकारण ॥ सर्वथाजाणवळेना ॥ ९ ॥ हेंपुसोंजवेंदेवांपासीं ॥ तेणेंविषद
 सांगीनलेंसांख्यासीं ॥ आनांआपुनीगुंनीआपणापाशीं ॥ नेंचिआह्मांशिकळेना ॥ १० ॥ येचिअर्थीशीकृष्ण ॥ पंचविसावेअध्यायी
 जाण ॥ सगुणत्रिगुणविभागेपूर्ण ॥ गोडनिरूपणसांगेल ॥ ११ ॥ तेस्तरसरसाळमथुरकथा ॥ जेथशीकृष्णाऐमावळा ॥ उढवशिरोमणी
 योना ॥ असुफयस्वादनातेठायीं ॥ १२ ॥ त्यास्वादाचेंगोडपण ॥ सांगावयासमर्थशीकृष्ण ॥ संच्ययांताअतिसज्ञान ॥ निजभक्तजा

णउद्वा ॥ १३ ॥ तेदेवमक्तसंवादगोडी ॥ वेदशास्त्रेनजोडेजोडी ॥ आलोदितांयंयकोडी ॥ नेभिजगोडीनातुडे ॥ १४ ॥ आतुडाव्या
 नेभिजगोडी ॥ जेभावार्येजोडेजोडी ॥ भावार्थचेनिजआवडी ॥ जिद्धारिचीगोडीदेवोभक्त ॥ १५ ॥ एवंभावार्थपरतेंकांही ॥ देवा-
 सिआवडतेंनांही ॥ तोभावोनाहांज्याचेठायीं ॥ तेमूर्खपाहींवालिश ॥ १६ ॥ त्याबाळकांचाधन्यभावो ॥ स्वापरेमांडुनिवृणतीदेवो
 तेथहीप्रगटेदेवाधिदेवो ॥ धरिल्यानिःसंदेहोविश्वास ॥ १७ ॥ बाळकेंदृढमागावयासाही ॥ भावार्थेलागलादेवापाठी ॥ कांक्षीराधि-
 करूनिवाटी ॥ उपमन्यावोहांलाविली ॥ १८ ॥ एवंभाविकुंदेवाचान्नाहाणा ॥ देवोभाविकांचाआंदणा ॥ भावेवीणदेवोजाणा ॥ कधीं
 कोणानमंदे ॥ १९ ॥ यालागींजेयभावार्थ ॥ तेथचिजोडेसरस्वसार्थ ॥ भावार्थतेथपरमार्थ ॥ सांगसाद्यंतसांपडे ॥ २० ॥ ऐसावाट
 विल्याभावार्थ ॥ तेंणेंजोडेनिर्गुणनिजस्वार्थ ॥ तेचिअर्थाचावृत्तांत ॥ पुढिल्ल्याअध्यायांतहरिसांगे ॥ २१ ॥ नेकथेचेंगोडपण ॥ असृता
 सविसरवीजाणा ॥ ऐसेरसाळनिरूपण ॥ सादरेश्रीकृष्णसांगेल ॥ २२ ॥ नेश्रीकृष्णकथापीपूरव ॥ श्रोत्याचेंपावेश्रवणमुख ॥ एकाज
 नार्दनीअनिसरव ॥ सकोनुकव्याख्यान ॥ २३ ॥ श्रीभागवतअत्यादरे ॥ श्रीकृष्णकथासविस्तेरें ॥ अहेरविस्तारिलेसाजिरे ॥ परमार्थ
 अळंकारेंसाळंकृत ॥ २४ ॥ तेंणेंसंतसज्जनसोयरे ॥ गौरवीनश्रवणादरे ॥ एकाजनार्दनरूपाकरें ॥ अविष्करेंसामर्थ्य ॥ २५ ॥ गौरवि
 लेसोयरेसज्जन ॥ ह्मणालउपेसिलेइतरजन ॥ जोश्रीभागवतींसावधान ॥ तोपरमार्थेजाणगौरवे ॥ २६ ॥ भावार्थसारिरवेगौरव
 ण ॥ एकाजनार्दनजाणेजाण ॥ एकाजनार्दनाश्रवण ॥ आपण्याआपणगौरवी ॥ २७ ॥ ॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेएकादश
 स्कंदेश्रीकृष्णउद्भवसंवादेएकाकारटीकायांप्रकृतिपुरुषसारव्ययोगोनामचतुर्विंशतितमोऽध्यायः ॥ २४ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु
 ॥ श्रीकृष्ण २९ आंब्या ६०७ एकूण ६५६ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥ ७ ॥

गुच्छ ८ वा अध्याय ३

मूलश्लोक.
ओव्या.

अध्याय २२ वा.

६०
७२९
७८९

अध्याय २३ वा.

६१
१००५
१०६६

अध्याय २४ वा.

२९
६२७
६५६

एकूण

१५०
१३६१
२५११

इति चतुर्विंशतितमोऽध्यायः

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रीनमो देवनिर्गुण ॥ स्वर्णोपाहेतं वन्दे स्वे गुण ॥ गुणोन्नेन निर्गुणपण ॥ सर्वथा ज्ञाणघडेना ॥ १ ॥ सर्वथा न
 घडे निर्गुणपण ॥ तरीघडो नैदिशी सर्गुणपण ॥ नातकरी गुणा गुण ॥ अगुणा चापूर्णा गुरु राया ॥ २ ॥ अगुणा चाविपरितुंगणी ॥ क
 रिसी निर्गुण गुणा प्राडणी ॥ पंचभूतां पासनी ॥ सोडविता जनी जनादेन ॥ ३ ॥ ज्याचे निजनासि अदेन ॥ त्याचे निजिगदं हामदेन ॥ नो
 जीवासी जीवे मारी पूर्ण ॥ तीरुपाकू जनादेन घडे केवी ॥ ४ ॥ जनादेनाचे रूप कूपण ॥ सर्वथानेणती जना ॥ नेणावया हे विकारण ॥ जे
 देहाभिमानन सांडिती ॥ ५ ॥ जननी जदरी जन्मजाण ॥ त्या जन्मास वेहाणती जना ॥ त्या जना जन्मा करी मदेन ॥ त्यालागी जनादेन नामन्या
 सी ॥ ६ ॥ मरणमास निवहरी जिणे ॥ जीवमास निजीववणे ॥ होहिनांदर्य विदेहपणे ॥ ऐशी जनादेन रूपार्कजि ॥ ७ ॥ निजमानाचे परिपु-
 र्ण ॥ एकाकी देस्वनिष्ठादीन ॥ रुपाकरी जनादेन ॥ रुपाकू पूर्ण दीनत्वा ॥ ८ ॥ जे जे मानना आवजना ॥ ते ते पुरवी जनादेन ॥ जां मागे परम सुमा
 धाव ॥ त्याचा देहाभिमान निंदकी ॥ ९ ॥ होकां जनादेना संभो ॥ फें आला होतो अहंकार ॥ मातेणें घेउनियां असु ॥ करी गतचूर्ण निज
 गें ॥ १० ॥ जे निःसूर्याचे निउजिये दे ॥ आंधारें सिरात्री उडे ॥ तो रंजनादेन नम मापुदे ॥ अहंकार बापुडे उरे जेवि ॥ ११ ॥ एकतांगुरुनामाचा गज
 रू ॥ समूळ विरे अहंकारू ॥ येष्टदुःखदायक मंसार ॥ कैसे निधीरूपरील ॥ १२ ॥ ज्याचे नाम स्मरतां आचरी ॥ संसारचांदवही फीही ॥
 जीवाचे जीवबंध सोडी ॥ नामाची जोडिल्या जनी मोहा ॥ १३ ॥ निजमोहादिवरते ॥ त्याचे नम करी सरते ॥ त्याच्या रूप कूपणांते ॥ कैही
 म्पये ये संगावे ॥ १४ ॥ नामप्रतापान करवें शिमां ॥ त्यास हूरुचा निज महिमा ॥ केशापरी त्याकळे आत्मा ॥ काय निरूपमा उपमावे ॥ १५
 अगाध कीर्ती गुरुची महन ॥ गुणगणिता अनंत गुण ॥ काय त्याचे त्याचे आपण ॥ निज निर्गुण निजांगें ॥ १६ ॥ धांवये रंजि त्यापें जावें ॥
 नवस्यानादिंगां वहावो ॥ त्याचे मासी सीन चले उपावो ॥ एकसद्भावो नांचुनी ॥ १७ ॥ सद्भावें स्मरतां नामासी ॥ गुरुप्रगटे स्मरणापाशीं
 जे सागरु संधवासी ॥ ये मीगसी निजांगें ॥ १८ ॥ सागरुदेतां आनिंगन ॥ जे विसंधव होय जीवन ॥ ते विविदितां सद्गुरुचरण ॥ -

श्रीसंपन्नशरीरे ॥ १९ ॥ सहस्ररूपाद्यालिख्यपूर्ण ॥ जनचिह्नोयजनार्दन ॥ तेषांजनवनविजन ॥ मित्रमित्रभासेना ॥ २० ॥ जनतंचिजनार्द
 न ॥ जनार्दनचिसकळजन ॥ हेचिउपनिषत्सारपूर्ण ॥ हेनिजरवृणजनार्दना ॥ २१ ॥ येणेंचिअभिन्नार्थयेथ ॥ सांख्यनोमिनामगवत ॥
 उत्पत्तिस्थितीमळयांत ॥ वस्तुसदांदिनसंपूर्ण ॥ २२ ॥ सांख्यऐक्योनियांअर्थवा ॥ विचारी आपुला अभिप्रायो ॥ संसारवादवाजोअहंभा
 वो ॥ तोअवश्यपाहाहोसांदावा ॥ २३ ॥ अहंकारजरुद्राचिन्ना ॥ तोमांडितानवचेसर्वथा ॥ हेपुसोंजरीश्रीकृष्णनाथा ॥ तेंगेंसांख्यया
 अर्थविरूपिलें ॥ २४ ॥ सकळप्रार्थनाअभिप्रायो ॥ सांख्यअनुवादलादेवो ॥ अवश्यसांदावाअहंभावो ॥ हेचिपाहाहोवृद्धकले ॥ २५
 ॥ माझेनिपद्यजेमेंतत्त्वता ॥ माझेमीपुणनवचेसर्वथा ॥ लाजिराणेंकृष्णनाथा ॥ कितीआतांपुसावें ॥ २६ ॥ गंगाउद्धवार्चचिन्ता ॥ क
 लूसरलीश्रीकृष्णनाथा ॥ बापरूपाब्जनिजमत्तज ॥ तेंगेंनिवारंअहंतातेंनिजसर्वसांगें ॥ २७ ॥ आजिउद्धवाचेंमाग्यपूर्ण ॥ जगीउद्धवची
 धन्यधन्य ॥ ज्यासीसदांसंतुष्टश्रीकृष्ण ॥ नकरितांममनिजगुह्यसांगें ॥ २८ ॥ बाळककायभूकसांगें ॥ मगमातामनदेउंगे ॥ तेक
 कबळ्याचेपांगें ॥ धांवोनिनिजांगेंसनपानालावी ॥ २९ ॥ त्याहूचिअतिआगळा ॥ रुष्णींउद्धवकळवळा ॥ तोंस्वभक्तांचाभजनकळा
 ॥ जाणोनिजिह्वाकापीसित ॥ ३० ॥ बाळकनेणेंआपुलाचिन्ता ॥ बरिमाताप्रवर्तत्याच्याहिता ॥ तेविंउद्धवाचेंनिजस्वार्थो ॥ श्रीकृष्णना
 थाकळवळा ॥ ३१ ॥ त्याउद्धवाचेंजेंनेन्यून ॥ तेंतेंकरावयापरिपूर्ण ॥ प्रवर्तलासेश्रीकृष्ण ॥ तोंनिजनिर्गुणमुपदेशी ॥ ३२ ॥ पंचविखावे
 अध्यायीजाण ॥ सांगीनिगुणजयोळसण ॥ लक्षस्त्रिंशनिजनिर्गुण ॥ हेचिभिरूपणानिजनिष्ठा ॥ ३३ ॥ प्रकृतीपुरुषविवेक ॥ द्वालि
 याहिबुद्धीपूर्वक ॥ जंवगुणजयोनाहींनिष्ठक ॥ तंववार्धास्करवदुःसअहंभावो ॥ ३४ ॥ तिहीगुणास्वरुदेहदाला ॥ होहेगुणजयो
 नववेकेळा ॥ मूळउद्धेदुआपुला ॥ नफरवेवहिलाकोणासी ॥ ३५ ॥ दांढाजन्मलारक्षजातीसी ॥ तोंमिळोनियांकुरादीसी ॥ समू
 लछेद्वीरसासी ॥ तेविंवेवकासीसत्त्वगुण ॥ ३६ ॥ विवेकासीनल्यासत्त्वगुण ॥ समूळउद्धेदीतीनीगुण ॥ सहजेंमगहेनिजनि

गुण ॥ तेषां गुण छेदनं तेषां ॥ ३० ॥ समुत्क्रमिष्यातीनां गुण ॥ नित्यसत्यनिजनिर्गुण ॥ येन अर्थो चैव निरूपण ॥ समुत्क्रमिष्यातीनां
 गत ॥ ३१ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ गुणानां समिश्राणां पुमान्येन यथा भवेत् ॥ तन्मे पुरुषवर्गे दृष्टुं धारय गंस तः ॥ १ ॥
 टीका ॥ ज्याचे निचरणे पवित्र स्थिती ॥ नामे उदरे निजगती ॥ ज्याचे एकतां गुणकीर्ती ॥ दायां पावती महापापें ॥ ३० ॥ ज्याचे मृदुमधुर
 अस्मिताम ॥ उच्चारितां निवरी परम ॥ तो उदवासी पुरुषोत्तम ॥ आनंदी परमबोद्धत ॥ ४० ॥ सान्तरजतमतिनी गुण ॥ नमिसकृतां मिन्न
 मिन्न ॥ पुरुषापाशीं एकैक गुण ॥ उपजवीचिन्ह तें ऐका ॥ ४१ ॥ निःसंदेह सावधान ॥ निर्विकल्पकरु निमन ॥ ऐकतां माझे वचन ॥ पुरुषोत्त
 मपूर्ण होइ जे स्वये ॥ ४२ ॥ माझे स्वरूपीं सद्भावता ॥ ते पुरुषाचे उत्तमावस्था ॥ माझे वचन ॥ विश्वासता ॥ पुरुषोत्तमता प्ररिधे ॥ ४३ ॥ ऐसी
 उत्तमा अति उत्तम ॥ निर्गुणपदवी निरूपण ॥ तुजमी अर्पित संपुरुषोत्तम ॥ माझे वचन परम विश्वासन्या ॥ ४४ ॥ भक्तिभावाये पर
 मश्रेष्ठ ॥ वचन विश्वासी अतिवरिष्ठ ॥ यालागी उदवासी पुरुषश्रेष्ठ ॥ समुत्क्रमिष्यातीनां संशोधी ॥ ४५ ॥ संसारोद्योनीं जनन ॥ त्यामार्जा
 नुष्यत्व अतिचांग ॥ हे द्वि अविकल अव्यंग ॥ संपूर्ण सांग निदंष्ट ॥ ४६ ॥ सकळ देहा मार्जा जाण ॥ ऐसे पुरुष देह प्राधान्य ॥ त्याहीमा
 जीविवेक संपन्न ॥ वेदशास्त्रज्ञ मुमुंक्षु ॥ ४७ ॥ वेदशास्त्र विवेक संपन्न ॥ त्याही मार्जा न्यामांसे भजन ॥ भजन्या मार्जा जनन्या रण
 ॥ सर्वसे जाण मजलागी ॥ ४८ ॥ सर्वसे अनन्य शरण ॥ तेथ मार्जा कृपापरिपूर्ण ॥ माझे रूपे माझे ज्ञान ॥ पावोनि संपन्न मद्रजनी ॥
 ४९ ॥ ये हि गुणी विचारितां लोक ॥ आपिला दिसे उदर ऐक ॥ त्याला गंध दुनायक ॥ पुरुषवर्ग मिषेक वचने करी ॥ ५० ॥ ऐसे संशो
 नी उदवासी ॥ निगुण गुण स्वभावासी ॥ सांगतां प्रथम सत्तासी ॥ तृतीये उपासी ॥ ५१ ॥ उदर मत्वाचीं लक्षणें ॥ यो
 तपंधरा बोळिलां श्रीकृष्ण ॥ ते विरेका कोण कोण ॥ निज निरूपणें हरिसांग ॥ ५२ ॥ ॥ श्लोक ॥ शमोदमस्ति तिसया तपः
 सत्यं दयास्तुतिः ॥ तुष्टित्यागोऽस्पृहाश्च द्वादीर्घादिः स्वनिर्मुक्तिः ॥ २ ॥ टीका ॥ आपुली जे चित्तवृत्ती ॥ सांड करि वात्स

॥ इमावैकोटस्थानाव ॥ ५४ ॥ जेणे हरिखे साहाणे सर ॥ त्याचा चिन्हाणेंदुःख ॥ विना सायानाचेर ॥ शत्रु सन्तानाकडुवा ॥ ५५ ॥
 यीक्षीणवेचा किमात्मक ॥ निष्कर्मकीं कर्मबद्धक ॥ करणे निजासमिवेक ॥ ईसापरिपाकयानाव ॥ ५६ ॥ नागृती स्वप्रसृष्टा आत ॥ प्र
 मयव्यापी लागींचित ॥ दूरणी मारी पडे नित्य ॥ तपनिश्चिन्ता यावा ॥ ५७ ॥ आवंटी जे विने घवे विष ॥ तें विप्राणा तेन बोले लटिक ॥
 साच विबोले विहंक ॥ हें सत्य देख सातिका ॥ ५८ ॥ भूखां वरी कडिषण ॥ जो स्वप्नीन देखे आपण ॥ भूत दया ते संपूर्ण ॥ उदवाजा
 णा विधि ॥ ५९ ॥ माया मुरव्य निज स्वार्थ कोण ॥ यीक्षय करितो कर्मचरण ॥ ऐसें ने पुरीनु स्मरण ॥ स्मृती जाणयानाव ॥ ६० ॥ न
 करिवां अनि आवाधि ॥ अथाद्या भें सुसीपोंसी ॥ यानाव गा सरब संतुष्टी ॥ जाण्य जग जेव उदवा ॥ ६१ ॥ जेमिळाले जीविका भाग ॥ त्यांत
 हि सत्याचीं दान बाण ॥ विषय ममता सांडणे सांग ॥ त्यानव व्याय उदवा ॥ ६२ ॥ अर्थ सार्थीं इच्छा चढे ॥ अर्थ जोरतां अधीक वाढे ॥ ते
 इत्सा सांडणे विज निबादे ॥ निस्पृहता पडे ते ठायीं ॥ ६३ ॥ जेथ विस्पृहता मुळ बाण ॥ त्याचि नाच दृढ वेग ॥ हे परमार्थीं निज भाग्य ॥
 येणे श्रीरंग सांपडे ॥ ६४ ॥ जोगुरुवाक्य विश्वासी ॥ सबा लय विकला सर्व स्वेंसी ॥ तो विभावाय दि नंद वासी ॥ अद्यान्या पाणीं समूळ ना
 दे ॥ ६५ ॥ ना दे होला भें परब्रह्म ॥ न द्रव्य मकरूनिस न्कर्म ॥ विषयार्थ करी धर्मा धर्म ॥ ते न ज्ञापरम अति निंद ॥ ६६ ॥ जेणे दुःखी होइ
 जे आपणें ॥ तें पुढिल सी नार्ह करणें ॥ दुःख ने दुःख सखंदेणें ॥ हे दया म्या श्रीरुणां वांदिजे ॥ ६७ ॥ पुढिल मिने दुनिदुःख ॥ स्वयं भूत माचीं
 देणे सरव ॥ हे चिदया परमार्थिक ॥ दुसरिया देख्याला गि सांग ॥ ६८ ॥ सातांनाच दे पुढें पेडी जेंसी ॥ तें सें गोंण देखे निविषयांसी ॥
 जो विनदला ब्रह्म सरवासी ॥ स्वनिह नित्या सिवां लिजे ॥ ६९ ॥ रंक बे सन्यायाल रवीसी ॥ उपेक्षा पूर्वा लसुद व्यासी ॥ ते निउपेक्षनी वि
 षयासी ॥ जो ब्रह्मसत्ता सी पडकल ॥ ७० ॥ कणाची वाढी भसापासी ॥ कण निहारे भसेसी ॥ तां कणाया वया हातासी ॥ सांडिनी भ

आसीपाखडुनीं ॥७१॥ ते किं ह्यसुररात्रिये पादं ॥ नरदेहाच्चापागदापदे ॥ नैग्रहसुरवर्नेहाताचदे ॥ नैदेहिचंनावने विषयसख ॥७२॥ ते वि
 सांडुनि विषयप्रीती ॥ ज्यासीत्रहसुरवीसखप्रीती ॥ याचिनावस्वनिहर्ता ॥ जाणनिश्चिती उद्दवा ॥ ७३॥ यापंधरालक्षणाचो स्थिती ॥
 वर्तते शूद्रसत्वमूर्ती ॥ शोधितसत्वाची सत्ववृत्ती ॥ आदिशब्दं श्रीपती सांगत ॥ ७४॥ सर्वभूतीं अहं विमता ॥ देखे मग वदने नना ॥ या
 नाव शोधितसत्वा ॥ गुणावस्था छेदक ॥ ७५॥ ऐशियापरिसत्वगुण ॥ सान्निपातीवर्तने पूर्ण ॥ आतां रजाने नराण ॥ स्वये श्रीकृष्ण
 सांगत ॥ ७६॥ श्लोक ॥ कामईहामदस्त्वया स्वप्न आशीर्भिदाकरं ॥ महोत्साहो यशः प्रीतीर्हास्यं वायं वन्दो यमः ॥ ७७॥ रीका
 कामह्यणिजे विषयशोष ॥ जेविंशधनीवादे हुतांशु ॥ तेविंशुरितां कामाभिळास ॥ काम आसो संपेवादे ॥ ७८॥ यानाव कामजाण ॥
 कामक्रियाने इहा पूर्ण ॥ झाले विद्येचा दर्पगहन ॥ मदस्त्वे लक्षणयानाव ॥ ७९॥ झालिया अर्थप्रीती ॥ नासने सीन नंदतृप्ती ॥ चरती वादनी
 आसनी ॥ तृष्णा निश्चिती या नाव ॥ ८०॥ अतिगर्वेने स्तब्धता ॥ कोणादधीनाणी सवंधा ॥ यानाव स्वध्यावस्था ॥ जाणत नता उद्दवा ॥
 ८१॥ अर्थप्रीतीकरणे ॥ इह देवता प्रार्थने ॥ प्रापंचिक स्वभागे ॥ आशाह्यणं यानाव ॥ ८२॥ मिदाह्यणिजे मोदजाण ॥ स्फुरद्रूप
 प्रपंचभाव ॥ भासेतु द्वैत प्रपंचवचन ॥ मिथालक्षणयानाव ॥ ८३॥ राजससुखाचा वनलभाग ॥ विषयसुखमोग जो सांग ॥ ते विस्वस्त
 मानि वीचांग ॥ सुखप्रयोगयानाव ॥ ८४॥ रणी उत्साहशूरासी ॥ कांपुत्रोत्साहनवसी ॥ विनाहोत्साहसुन्दरांसी ॥ महोत्साहत्यासी बो
 लीजे ॥ ८५॥ शास्त्रवेदादि जयोधेणे ॥ काबुटी शूरपराभवणे ॥ तेणे स्थायी वादवणे ॥ यशभिरवणे यानाव ॥ ८६॥ बंदीजनाहानी की
 र्ती ॥ स्वये वाखाणवी दिगंती ॥ या नाव यशप्रीती ॥ जाणनिश्चिती उद्दवा ॥ ८७॥ ऐकोनि वचनोक्ती छेदवंद ॥ उपहासी अतिविनोद ॥ ते
 धराजसाहस्यविषद ॥ जाणनिश्चिती उद्दवा ॥ ८८॥ धीर्यह्यणिजे केवल ॥ बळादधना अतिप्रबळ ॥ दारववणे शरीरबळ ॥ यानावशी
 करीयो वें ॥ ८९॥ राजवर्क उद्यमव्यवहार ॥ आंगदाटावया जो व्यापार ॥ न्यायसांडुनि स्वायं फार ॥ वन्दो यमप्रकारयानाव ॥ ९०॥

हीं धराहिलक्षणो ॥ न्यापेनांदनसंपूर्णो ॥ नाराजसंबाळखणो ॥ जीवंप्राणनिश्चित ॥ १०॥ येवळ अविंवकसंपत्ती ॥ तामसाचीतमोव
 ती ॥ सोबलक्षणन्याचीस्थिती ॥ ऐकतुजवर्तीसांगेन ॥ ११॥ श्लोक ॥ कोधोदोमोःवृत्तदिसायाच्यादंमःकूमःकमिः ॥ शोकमोहो
 विषादार्त्तोनिद्राशाभीरनुयमः ॥ १२॥ टीका ॥ अंधका मार्चा अप्रणावस्था ॥ दोषद्वयिजे अतिक्रपणता ॥ अनृतद्वयिजे अ
 सत्यता ॥ हिंसानंतत्वतापरपीडा ॥ १३॥ यांच्याद्वयिजे लोभंगता ॥ दोषद्वयिजे लोभंगता ॥ कूपनामं अतिआयासता ॥ व्यर्थ
 कलहताकलिजाण ॥ १४॥ शोकद्वयिजे हादःकारु ॥ मोहद्वयिजे ह्यमाचापुरु ॥ विषादद्वयिजे दुःसंसारु ॥ अभ्यंत रूजेणे-
 पोळे ॥ १५॥ आर्तिद्वयिजे अतिसंताप ॥ निद्राद्वयिजे असदारांय ॥ मग्नद्वयिजे अतिनालुप्य ॥ महाभयकंपभीशब्दी ॥ १६॥
 ऐकानिद्राचे निजवर्म ॥ जे आळसाचे निजधाम ॥ जात्यतामोर्लातपरममते निद्रानिःशिमतामसी ॥ १७॥ सांडुनियां सर्वकर्म ॥ स्तब्धता
 राहे परम ॥ याचाव अनुयम ॥ सारवावलेतमतेनार्यविरा ॥ १८॥ यातमोगुणाच्यासाळा ॥ त्याचे अंगीवाणतीसकळा ॥ तांतमोरा-
 चीचाचंद्रकाळा ॥ अविवेक आंधकातामरु ॥ १९॥ सत्वरजतमोगुण ॥ याचे गोकर्णान्दार्गीजाण ॥ केले मिन्नमिन्ननिरूपण ॥ आनां
 मिश्रलक्षणतें ऐक ॥ २०॥ श्लोक ॥ सत्त्वस्य रजराश्रेंतास्तमसश्चानुपूर्वगः ॥ वृत्तयोर्विणीतमायाः सन्निपातमयोऽशृणु ॥ २१॥
 टीका ॥ सांगीतरीत्रिगुणस्थिती ॥ न्यायकाच्या अनंतवृत्ती ॥ त्याही अनंतप्रायहोती ॥ जीवासिगुणगुतीयेथेचिपटे ॥ २२॥ मस्त
 कंके शिचिकटलेहोती ॥ तेन्याचेन्यानुगवती ॥ तेनित्रिगुणाचीगुणगुती ॥ जीवाहोतीउगवेना ॥ २३॥ मिळोनिसख्यामायबहिणी ॥ हा
 तींघेडुनतेंलफणी ॥ नुगवेचिकटल्याकेशाश्रेणी ॥ तेनित्रिगुणाचीवेणीजीवारी ॥ २४॥ त्रिगुणाचीविभागवृत्ती ॥ जीनसामर्थ्यजरी-
 होती ॥ तरींथुडसलीकरुनिवली ॥ गुणार्तिप्रवेश ॥ २५॥ ऐसानिजगुणाचाउगवो ॥ जीवाचेनिनोहनिर्वाहो ॥ यालागीं गुरुचरणीं
 सदाचो ॥ सभान्यापाहाहोराखिती ॥ २६॥ जेसभाम्यभाम्यवंतजनी ॥ ज्यांसिसदुरूसरवीजननी ॥ विवेकचैराग्यघेडनीफणी ॥ जो-

त्रिगुणाचीवेणीउगवितु ॥५॥ ज्यांचीउगविलीगुणगुंती ॥ पुढतीगुंतीपडेमागुंती ॥ यालागीतोमहामती ॥ मुंडुनिसांडितीसंन्यासी ॥
 ६॥ एकाचीनबलगती ॥ उद्भटवेराग्याचीस्थिती ॥ गुंतीउगवायानरिघती ॥ मुळीचीमुंडतीसमृद्ध ॥ ७॥ विवेकफणित्वेनिमैळें ॥ वेदितो
 वेराग्यासीबळें ॥ जोअशक्तभावबळें ॥ तोमध्येचिपळेउर्वुनि ॥ ८॥ अगक्तैपळतांदेखोनिदुर्ग ॥ एकलपान्तांमोहआंधारी ॥ एकेंगुंती
 सारवोनिशिरी ॥ गुंतीमाझारीरिघालें ॥ ९॥ एकेंअन्तकरंती ॥ नळेंचिगुरुमाउलीसिमेदी ॥ ऐशींसंसारोपारेपोरंती ॥ गुणदुःखेंकोटी
 मोगिती ॥ १०॥ द्विपराधांयुनिपाता ॥ त्याचेनिनोहेगुणमागवता ॥ मगइतराचीकांणकया ॥ गुणतत्त्वतानिवडावया ॥ ११॥ ऐशियान्यात्रि-
 गुणवृत्ती ॥ मनहीनिःशेषननिवदती ॥ यत्नागीध्वनितप्रायपलोकि ॥ देवश्लोकार्थीवांळिका ॥ १२॥ मागित्यानींश्लोकार्थी ॥ सांगीतन्या
 त्रिगुणस्थिती ॥ त्रिगुणाचीमिश्रितगती ॥ सन्निपातवृत्तितेऐका ॥ १३॥ श्लोक ॥ सन्निपातस्वहमितिमयेत्युहवयामिदि ॥ व्य-
 वहारः सन्निपातोमनोमात्रेन्द्रियासमिः ॥ १४॥ टीका ॥ गुणसन्निपातप्रकार ॥ एकचिनोकांअहंकार ॥ तोगुणसंगेचिप्रकार ॥
 ऐकविचारुतयांचा ॥ १५॥ वणांश्रमविहितविलास ॥ वेदाज्ञाणळणेंअवश्य ॥ मीआत्मानाणचिरंश ॥ हाअहंविन्दाससात्विक ॥ १६॥
 मीस्वधर्मकर्मकर्ता ॥ मीस्वर्गादिसंख्यमोक्षा ॥ मनपावतीनानावरया ॥ यानाबअवस्थाराजस ॥ १७॥ मीदेहधारीसुप्रवृत्तर ॥ मीचि
 कर्ताशत्रुसंहार ॥ मीसर्वार्थीअतिदुर्धर ॥ हाअहंकारनामस ॥ १८॥ गुणानुसारेममतानाण ॥ त्रिविधरूपेंस्फुरेस्फुरण ॥ तेचिअर्थीचें
 निरूपण ॥ विशदश्रीकृष्णसांगत ॥ १९॥ माझेदृढयांचाभगवंत ॥ तोचिसर्वभूतींददयस्य ॥ मूतेमाझींचिसमस्त ॥ हेममताशोधितस-
 न्नाची ॥ २०॥ मक्तमंतसाधूसज्जन ॥ तेचिमाझेसुदृढजन ॥ ऐशीजेममतापूर्ण ॥ उद्भवानाणसत्त्वस्य ॥ २१॥ जीवाहूनपरती ॥ मद्रुच-
 रणीअतिप्रती ॥ ऐशीममतेचीजेजानी ॥ तेजाणनिश्चितीसान्विक ॥ २२॥ त्यादेवाचीउपासकता ॥ शैववैष्णवदीक्षितता ॥ देवीधर्मी
 पूर्णममता ॥ तेजाणसान्विकतासत्त्वस्य ॥ २३॥ शैवीविष्णवीधर्मममता ॥ दंभरहितनिष्कामता ॥ तेतंसार्विकममता ॥ ऐकअवस्था

राजसाची ॥ २३ ॥ निवृत्तिमार्गमानीललितिक ॥ सत्यसाचारलौकिक ॥ लोकेषणेची ममतादेख ॥ ते अवश्यकराजसी ॥ २४ ॥ प्रवृत्तिश
 स्त्रीं आवडी ॥ ऐकिकाची अतिगोरी ॥ नामरूपाची उभवीगुदी ॥ हेममतारोकरीराजस ॥ २५ ॥ स्त्रीपुत्रेमाझीं अवश्यक ॥ शरीरसंवेधी
 आमलोक ॥ द्रव्याची ममतानिष्टक ॥ हेबुधीचोकरराजस ॥ २६ ॥ त्यादेवांची वरिणांमनी ॥ नामरूपजो देसंपनी ॥ तीतीदेवते आव
 डती ॥ हेममतानिश्चितीराजस ॥ २७ ॥ काम्यकर्मां आवडीदेख ॥ आप्तमानीसकामकर्मक ॥ सत्यस्वगां दिविषयस्करव ॥ हेममतानिष्ट
 कराजस ॥ २८ ॥ हेरजोगुणाची ममता ॥ तुजम्यासांगीतलीतनता ॥ तमोगुणाची जेअपस्या ॥ ऐकव्यवस्थासांगेन ॥ २९ ॥ आपुल्या
 देहासीजोहूतूकरी ॥ कांपूवांपूर्वपूर्वपुण्यांचावेरी ॥ न्यांच्यानेकरांसीवेरधरी ॥ हेबुडीनिष्ठुरीतामस ॥ ३० ॥ पुढेलेकुरांचेलेकुरी ॥ हनिभूमी
 जीविकेवरी ॥ आडगायेदलस्वगोत्री ॥ न्यांसिंवेरधरीतामस ॥ ३१ ॥ ऐसेपूर्वापरमाझेवेरी ॥ मीनिदांनसंसार ॥ यालागींरिघेअभि
 चारीं ॥ तेममतारवरीतामस ॥ ३२ ॥ अभिचारिकीजेमंचज ॥ तेमानीमाझेस्वजन ॥ शाकिनीदांकिनीउपासन ॥ हेममतासंपूर्णताम-
 सी ॥ ३३ ॥ असोबहुसालवित्यनी ॥ ऐकेंकगुणींअनंतशक्ती ॥ हेनिन्हीजेयमिश्रहंती ॥ सन्निपातवृत्तीयानाव ॥ ३४ ॥ कफवानः
 आणित्त ॥ तीन्हीएकत्रजेयहंत ॥ जेयउपजेसन्निपात ॥ तेविसन्निपातयेथत्रिगुणांचा ॥ ३५ ॥ संकल्पविकल्पात्मकमन ॥ पंचवि
 षयपंचप्राण ॥ दशेंद्रियांव्यवहारसंपूर्ण ॥ तेथरुपजेत्रिगुणसन्निपात ॥ ३६ ॥ तेविसन्निपातनिरूपण ॥ त्रिगुणांचेंमिश्रलक्ष
 ण ॥ स्वयेसांगताहेश्रीरूपा ॥ मिश्रगुणसन्निपात ॥ ३७ ॥ श्लोक ॥ धर्मेचार्थेचकामेचयदासौपरिनिष्ठितः ॥ गुणानांसन्नि
 कर्षीयंश्चद्वारतिथनावहः ॥ ३८ ॥ टीका ॥ पुरुषाचाठार्यांक्रियाकर्म ॥ क्षणेंस्वधर्मक्षणेंकाम ॥ क्षणेंवादवीअर्थोद्यम ॥ हासंक्र
 मणत्रिगुणांचा ॥ ३९ ॥ गुणसंक्रमणकरीलकाय ॥ त्रिगुणींधर्मत्रिविधहोय ॥ कामहीत्रिविधहोऊनिठाय ॥ अर्थस्वार्थनि
 र्वाहत्रिगुणात्मक ॥ ४० ॥ येथकर्मांसीदोषनाहीं ॥ दोषकर्त्याचेबुद्धिचाठार्यां ॥ तीजेकल्पनाकरीलकाहीं ॥ तेफळपाहींस्वये-

भोगी ॥ ४० ॥ सोनेवंद्यसोनेपणें ॥ त्याचें स्वयें घडविल्यासुणें ॥ वंद्यतेचिनिंद्यकरणें ॥ तेविंस्वकर्मदुपणें गुणवृद्धी ॥ ४१ ॥ भूमीसहजें शुद्ध-
 आहे ॥ जें पेरिजे तें पीक होये ॥ तेविंस्वकर्म शुद्ध स्वयें ॥ फळसोगुलाहे गुणरत्ना ॥ ४२ ॥ वाचासहजराख्णों मदी ॥ रामनामे जो देव ब्रह्म पु-
 री ॥ रथाजाय करितां चावरी ॥ भोगीनिंदे पाठि महापाप ॥ ४३ ॥ तेविंस्वधर्म श्रद्धा युक्त ॥ पुरुषास करी विरक्त ॥ तेथ त्रिगुणाचा सन्निपा-
 त ॥ श्रद्धा छळित ते गेक ॥ ४४ ॥ स्वधर्म कर्म श्रद्धा जो ने ॥ क्षणें केन्नागे निरर्त्ताक दे ॥ क्षणें भोग भव्याभावादे ॥ क्षणें कपदे ममता संध्री
 ॥ ४५ ॥ तेरीच कामार्थ विरर्त्ता ॥ क्षणें कनिष्ठा अति प्रीति ॥ क्षणें स्त्री भोग आसर्त्ता ॥ क्षणें काम रती परहारी ॥ ४६ ॥ याचि परिधानाची
 जोडी ॥ क्षणें कद्रव्याशा सोडी ॥ क्षणें कअर्थानी अति गोडी ॥ क्षणें का आसर्त्ता परद्रव्य ॥ ४७ ॥ त्रिविध धर्म त्रिविध कर्म ॥ त्रिविध रूपें धना
 गम ॥ या गुण हनिस्तव स्वधर्म ॥ सांठे निअकर्म करि प्राणी ॥ ४८ ॥ एतं धर्म अर्थ कामा भ्रांत ॥ गुण सन्निपात अनंत ॥ फौद नि सांगतां ये-
 थ ॥ वादं न्यथ अनिवार ॥ ४९ ॥ यान्तागी गुण सन्निपात ॥ गोंगीत त्या संकल्पित ॥ तेचि अर्थी श्री द्रव्यानाथ ॥ असे सांगत संक्षेपें ॥ ५० ॥
 श्लोक ॥ प्रहजिल क्षण निष्ठा पुमान्या हे गृहाश्रम ॥ स्वधर्म चानुति दंत गुणानां मिति निर्देसा ॥ ५१ ॥ टीका ॥ पुरुषासि जोगूदाश्र-
 म ॥ तो जाणावा न वळकाम ॥ तेथ निवृत्ते मितिक कर्म ॥ हा स्वधर्म चिंत्युद्दी ॥ ५२ ॥ गृहाश्रम ही पंचसूत ॥ यान्तात मांगुण प्रधान ॥ गृ-
 हां स्त्री भोग जाण ॥ रजोगुण या हेतु ॥ ५३ ॥ निवृत्ते मित्य स्वधर्म ॥ हे गृह स्याचें निजकर्म ॥ हे चिंत्युद्दी चें निजवर्म ॥ सत्वरुगम या हे-
 तु ॥ ५४ ॥ गृहाश्रम प्रहजि जाण ॥ सदां मिश्रित निर्गुण ॥ गुण गुणवंत करून ॥ कर्मांचरण करि निर्ता ॥ ५५ ॥ नरंगतां नेणें गुणें रंगे ॥
 स्पर्शकृत द्रूप मासोन्नागे ॥ तेरी गुणान्ता गुण संगें ॥ वर्तौन्नागे गुण कर्मी ॥ ५६ ॥ जेविकां कसवरी आपण ॥ कसुनि दावी सुवर्ण वणें ॥
 तेवि पुरुषाची क्रिया जाण ॥ दावी गुणान्ता गुण विभाग ॥ ५७ ॥ श्लोक ॥ पुरुषं सत्त्व संयुक्तं मनुर्मया च्छमादिभिः ॥ कामादिभीरजो-
 युक्तं कं पाद्यैस्समसायुतं ॥ ५८ ॥ टीका ॥ इंद्रिय निग्रहो यथोचित ॥ जोशमदमी सदां र्छादत ॥ शांती वसे जया भ्रांत ॥ तो जाण नि-

श्रितसात्विक ॥ ५० ॥ नोसदां फलकामेनायुक्त ॥ वांछासंसारभोगसुख ॥ द्रव्यार्थी प्रतिदोषिक ॥ रजोगुणान्दोषकतेजाण ॥ ५१ ॥ न्या
 सीस्वधर्मनाहीरती ॥ आवदेअधर्मप्रवृत्ती ॥ कोधलोभोगिहिलीस्फूर्ती ॥ नोजाणनिश्चितीनामसु ॥ ५२ ॥ एवंदेखोनिममांचरण ॥ न
 क्षितेपुरुषलक्षण ॥ यानावगाअनुमान ॥ बिक्कसंपन्नजाणती ॥ ५३ ॥ सामान्यतातिहीगुण ॥ सांगीतलेनिरूपण ॥ हेंनकळेह्मणेल
 मन ॥ गुणवृत्तीमिन्नअवधारीं ॥ ५४ ॥ ॥ ॥ ॥ यदाभजतिमांभक्त्यानिरपेक्षः स्वकर्मभिः ॥ तंसत्त्वप्रकृतिनिद्यात्पुरुषंस्थिय
 मेवच ॥ ५५ ॥ टीका ॥ स्वकर्मवांछितफल ॥ तेंचिमायेंनेहदपदळ ॥ तेंफळाशासांगीनिकेवळ ॥ तेंभजनशीळमदुर्धी ॥ ५६ ॥ कळनि
 फळागेंचेंशून्य ॥ स्वधर्मैकरितामाझेभजन ॥ पुरुषअथवास्त्रियाजाण ॥ तेंसत्त्वसंपन्ननिश्चित ॥ ५७ ॥ देहावेवनिंगदर्शन ॥ तेंपै
 र्त्रापुरुषनामाभिधान ॥ परिआत्माआत्मानाहीजाण ॥ जीवत्वसमानस्त्रीपुरुषीं ॥ ५८ ॥ चित्तवृत्तीक्रियाचरण ॥ न्यानावगाकर्मजा
 ण ॥ तेंयत्निरपेक्षतेंमाझेभजन ॥ स्वधर्मसंपूर्णयानाव ॥ ५९ ॥ ऐशियास्वधर्मवृत्ती ॥ जेयभगदेमाझेभक्ती ॥ तेंतेसात्विकप्रकृती ॥
 जाणनिश्चितीउडवा ॥ ६० ॥ ॥ आशंका ॥ कर्मकरितांफळाभावादे ॥ तोफळभोगभोगणेंपडे ॥ स्वकर्मभक्तिकेविधडे ॥ कर्मने
 कुडेंअन्यंत ॥ ६१ ॥ कर्मकरितांफळवाधक ॥ नकरितांप्रत्यवायनरक ॥ कर्मकर्मबंधलोक ॥ केलेंदेस्वसंसारी ॥ ६२ ॥ जीवहोना
 जोस्वतंत्र ॥ तोकर्मकेंद्रापरतंत्र ॥ येवदेंकर्मचेंचरित्र ॥ अतिविचित्रवाधक ॥ ६३ ॥ स्वकर्मभगवदुक्ती ॥ ह्मणशीघडेकेशारिती
 ॥ तेंचिअर्थीवीउपपत्ती ॥ स्वयेंश्रीपतीसांगत ॥ ६४ ॥ सर्पधांवांनिधरिन्यातांही ॥ तोसर्वांगीधालीआरी ॥ तेंणेंधाकेंजोसोडी ॥
 तरितेतोविभांशमहाविरवं ॥ ६५ ॥ तेंसर्पबाधेचीसांकडी ॥ निवारीमंचवादीगारुडी ॥ तेंविकर्मकर्मवाधागाडी ॥ निवारीरोकडीगु
 रुरावो ॥ ६६ ॥ रिघतांसदुरुसिंशरण ॥ कर्मकरवीब्रह्मापण ॥ हेंचिनिरपेक्षलक्षण ॥ उडवाजाणनिश्चित ॥ ६७ ॥ ब्रह्मकर्मचें
 प्रकाशक ॥ कर्मनितुकेब्रह्मात्मक ॥ हेंचिमदर्पणचोरव ॥ माझेभजनदेखयारिती ॥ ६८ ॥ सर्वेंद्रयीज्ञानस्फूर्ती ॥ तेंब्रह्मीचाअ

ह्यगर्ह ॥ ऐराविनिश्चयं कर्म स्थिता ॥ स्वकर्ममर्त्ताथानाव ॥ ७५ ॥ ऐराविस्वकर्मस्वाभाविक ॥ जेमजापजतीभाविक ॥ तेनें शुद्धसा
 त्विकलोक्त ॥ जाणनिश्चितहुवा ॥ ७६ ॥ स्वधर्मसंबंधानिर्णय ॥ ह्यगर्हतेपुनर्नकेवळ ॥ स्वकर्मनिरसीचिन्तमळ ॥ कर्मसमुच्चिदे
 र्ही ॥ ७७ ॥ येवढास्वधर्मोनीजोरी ॥ सोडुनिवांछितविषयगोरी ॥ तेनेंराजसेनापुढी ॥ केवळवेदीविषयार्थी ॥ ७८ ॥ विषयफळ
 वांछितांदेख ॥ देहधरणे प्रवश्यक ॥ देहसेभवदुःखदायक ॥ स्वर्गनरकफळगोरी ॥ ७९ ॥ यापरीजनीदुःखदाती ॥ गजसतामसप्र
 हती ॥ ऐकन्यादोनीचुती ॥ विषदतुजप्रतीसांगेन ॥ ८० ॥ श्लोक ॥ यदा आशिष आशास्यमांभजेन स्वकर्मभिः ॥ तंरजः प्रकृति-
 विद्याहिरामाणास्यतामसं ॥ ८१ ॥ टीका ॥ ज्ञानां आचरणेन स्वकर्म ॥ वांछीनानाफळकाम ॥ तेनेंजाणका म्यकर्म ॥ राजस
 धर्मयानाव ॥ ८२ ॥ जो अस्येतरां प्रतिशक्ताम ॥ तो जे ते आचरेकर्मधर्म ॥ तेनें अचर्येचि शक्ताम ॥ फळगंधर्मनिजहेतु ॥ ८३ ॥ स्व
 र्त्तिका म्यकर्मनाही ॥ कामनाका म्यकर्त्ताही ॥ मोनें स्वमावे असेनाही ॥ लोणेप्यादं स्वयेकीजे ॥ ८४ ॥ स्वकर्मस्वभानेपनित्रजाण ॥
 स्वधर्ममाग्नेयप्रमजन ॥ तेथकामनाफळकामुन ॥ का म्य आपण स्वयेकीजे ॥ ८५ ॥ फळकामेजेमाग्नेयजन ॥ तेनेंवेचळफळाचेंचि
 भजन ॥ सकामेजेस्वधर्माचरण ॥ नेप्रवृत्तीजाणराजस ॥ ८६ ॥ ऐराणेमिचेप्रवृत्तीचाविनास ॥ स्त्री अथवाहोकांपुरुष ॥ तेनेंजा-
 णयांराजस ॥ ऐकतामसगुणरत्न ॥ ८७ ॥ क्रोधयुक्त अंतःकरण ॥ तेनेंमिन्याचेंस्वधर्माचरण ॥ फळनांछीसक्ताममन ॥ तेप्रवृत्ती
 जाणतामसी ॥ ८८ ॥ जेथेदेपेंबांधलेघर ॥ तेठार्थक्रोध अनिवार ॥ तेमृतमात्रांनिष्ठरं ॥ न्याचाप्रवृत्तीचूरसंबदां ॥ ८९ ॥ ऐशिय
 स्वभावावरी ॥ नर अथवाहोकांनारी ॥ तेनेंतामससंसारि ॥ निजनिर्धारीगुहवा ॥ ९० ॥ जीवस्वरूपेंचैतन्यपाहाहो ॥ त्यासिधीमज्जक
 ह्यणेदेवो ॥ जीवामिकांसेवकभावो ॥ संब्यदेवोकिंसेनी ॥ ९१ ॥ येच अर्थीचैतिरूपण ॥ कृष्णसांगताहे आपण ॥ संब्यसेवक
 लक्षण ॥ मायागुणसंबंध ॥ ९२ ॥ श्लोक ॥ सत्त्वरजस्तमदतिगुणार्तावस्यनैवमे ॥ निजजायेंस्तभूतानांसज्जमानोनि

बध्यते ॥१२॥ टीका ॥ बांधो निनाणितां प्राया ॥ जेवीं देहाधीन प्रसेछाया ॥ तेरा भगवंता धानमाया ॥ नानकां नियांवतेंदा ॥१२॥
 माबाधर्तवितानिवर्त्तवितानि ॥ स्वामी भगवंततन्वता ॥ यालागीं माया प्रध्यक्षता ॥ त्यासींचि सर्वं यावेदरोने ॥१३॥ सूर्य आंधारातेंना
 शी ॥ परितो संभ्रुवन येत्यापाशीं ॥ तेविं मायानियंता नृषीं केशी ॥ परिमाया देवासीं सुदकनष्टे ॥१४॥ माये जें नंदे स्वर्णें पण ॥ तें विषा
 येचें मुख्यलक्षण ॥ मजपाशीं माया जाण ॥ गुणाभिमानें सिनाही ॥१५॥ मायाचिं वीतचैतन्य ॥ त्यासीं बोळिजे जीवपण ॥ त्याजीं वा
 सीं विगुणीं बांधोन ॥ देहाभिमान हटकेला ॥१६॥ जीवासिलागतीं देहाभिमान ॥ तो द्याला मायाधीन ॥ मायानियंता नारायण ॥ तो स्व
 मी जाण जीवाचा ॥१७॥ जीवगुणाभिमानें बद्धक ॥ यालागीं द्याला तो संवक ॥ आत्मा गुणातीतचो स्व ॥ बंधमोचक जीवाचा ॥१८॥ या
 परीं सेव्यसेवकभावो ॥ विभागदावो नियां पाहाहो ॥ विगुणगुणाचा अन्वयो ॥ निषददेवो स्वयंसांगे ॥१९॥ गुणतीतिसमसमान ॥ त्यामा
 जीं सांभो नियां जाण ॥ तो जोवादे अधिकगुण ॥ तें तें लक्षण हरीसांगे ॥२०॥ ब्रह्मनिर्मळत्वं प्रसिद्ध ॥ कर्मशोधकत्वं अतिशुद्ध ॥ येथक
 र्मां उपजे कर्मबाधे ॥ तो चित्तसंयं धगुणक्षोभें ॥१॥ कर्मब्रह्मीं दोषनाही ॥ दोषचित्तहृतीचा ठायीं ॥ तो ही गुणक्षोभें पाही ॥ घाली अणायीं
 पुदषातें ॥२॥ येचि अर्थींचें निरूपण ॥ सांगीतलें मिश्रलक्षण ॥ आतां वाटल्या एकेकगुण ॥ गुणलक्षण तें ऐक ॥३॥ जीगुणवादे अति
 उन्नती ॥ इतर त्यातकीं वर्त्तती ॥ तेकाकींचा पुरुषस्थिती ॥ उडवा प्रती हरीसांगे ॥४॥ श्लोक ॥ यदेतरो जयेत्सत्त्वं सास्वरं विशदं शिवं
 ॥ तदास्सुखेन युज्येत धर्मज्ञानदिप्तिपुमान् ॥१॥ टीका ॥ समूळ फळाशाल्या गुनी ॥ निर्विकल्पनिराभिमाना ॥ जोलागे स्वधर्माच
 रणी ॥ तें रजतमदोनी जिणे सत्व ॥५॥ जें भाग्याचें भरण उघदे ॥ तें हरिकथा श्रवणघडे ॥ मुरवीं हरिनामकीं ती आवडे ॥ तें पोंसत्ववाटे
 अतिशुद्ध ॥६॥ कांदें जोंडल्या सत्संगती ॥ श्रवणीं श्रवणान्तांचा वती ॥ वाचान्तांचा वेंनामकीं ती ॥ अतिप्रती अहिर्निशी ॥७॥ ऐस ऐशि
 या अनुवर्त्त ॥ रजतमदोनी जो गदोती ॥ सत्ववाटे अतिशुद्धती ॥ त्यासत्ताची स्थिती समूळ ऐक ॥८॥ सास्वरत्वं प्रकाशबहुळ ॥ वि

षट्त्वं अतिनिर्मल ॥ शिवह्यणिजे शानसरत्न ॥ हे सत्त्वाच्चैकेवळस्वरूपमुरत्य ॥ १३ ॥ हे सत्त्वानी सत्ववृत्ती ॥ आतुदे ज्या साधकाहानी ॥ ते का
 र्कीची पुरुषस्थिती ॥ ऐकतुजप्रती सांगेन ॥ १० ॥ जैविवेकाचे तारु आतुदे ॥ ने राग्याचे निजगुज जोडे ॥ सर्वे द्विषां प्रकाशउपडे ॥ सीगचढे
 स्वधर्माची ॥ ११ ॥ ते कार्कीजन अधर्माता ॥ गर्व अभिमान असत्यता ॥ बळान्कारें ह्रीं सिकवितां ॥ न करी सर्व व्याप्रधर्म ॥ १२ ॥ निकट अम
 तांदुःखसाधन ॥ सात्विक सदां सरवसंपन्न ॥ बळान्कारें ह्रीं सिकवितां मन ॥ सात्विक जाण होतेना ॥ १३ ॥ ऐशिया निज सत्वदृष्टी ॥ सुखसरवा
 येती भेटी ॥ त्यासि स्नानें दें कां दे सृष्टी ॥ शुद्ध सत्व पुष्टी या नाव ॥ १४ ॥ ऐसी निषद सत्व जया पासी ॥ रामदम संविता तया सी ॥ वैराग्य नागे
 पायां सी ॥ शुद्ध सत्त्व राशी ते उद्भवा ॥ १५ ॥ ते संचित सत्त्व न मज्जिणोन ॥ जैवादे गार जोगुण ॥ ते रान सत्त्वं नक्षण ॥ ऐक संपूर्ण हरी सांगे ॥
 १६ ॥ श्लोक ॥ यदा जयेनमः सत्त्वं रमं संगं मिदा बलं ॥ तदा देः खेन युज्यंत कर्मणा यथा साश्रिया ॥ १४ ॥ टीका ॥ रजोवर्द्धाचे कारणा
 तेही उपजे ज्ञानाभिमान ॥ पदोपदेशे वेदोषगुण ॥ बांठा सन्मान प्रतिष्ठा ॥ १७ ॥ नव नर जोगुणाची स्थिती ॥ ज्ञाने पणें कमा सत्की ॥ नाना भो
 व बांठा चिती ॥ तेणे रजाची प्राप्ती अनिवार ॥ १८ ॥ ऐसे निरजोगुण वादे वादी ॥ सत्त्व माते न की पाई ॥ त्या रजाची स्वरूपता मोडी ॥ ऐक निर
 वडी सांगेन ॥ १९ ॥ श्लोक ॥ जैविवेक प्रबळ ॥ रजसंग मिधा बळ ॥ बांढि न्यार जोगुण केवळ ॥ ते चि विवळ हरी सांगे ॥ २० ॥ संग ह्यणिजे देहा मि
 मान ॥ देहा ह्यणिजे मीमांसे पण ॥ बळ ह्यणिजे कर्मगहन ॥ आग्रहो पूर्ण वर्त्तना ॥ २१ ॥ देहाभिमानें दुःखदृष्टी ॥ भेदे भयळ गे पाठी ॥ व्यभि
 चरे देहा चिया पुष्टी ॥ काम्य कामादि कर्मांची मोडी ॥ २२ ॥ त्या कर्माचे निवेक वाटे ॥ यश आतुदे जोडे ॥ ते ते कर्म वादे वापुडे ॥ हे रजोगुणें घडे व्या
 चरणा ॥ २३ ॥ मी एक पवित्र निजगती ॥ माझी च उन्नत कर्मस्थिती ॥ प्रवर्त्तमान्यता असत्की ॥ ते जाणावी स्थिती राजस ॥ २४ ॥ रजाचे
 बळ उद्भूत ॥ कर्म आदर्श अचाट ॥ वादे वा कर्मचाट ॥ तो जाण भेष्ट राजस ॥ २५ ॥ बाहेर दिसे सात्विक स्थिती ॥ अंतरा कर्म वासना द्रव्या
 सत्की ॥ ज्या सी प्रिया आवडे चिती ॥ तो जाण निश्चिती राजस ॥ २६ ॥ ते ह्या सत्त्व रजोनी गुण ॥ जिणो नितम वाटे पूर्ण ॥ ते कार्कीचे पुरुष

लक्षण ॥ स्वयंनारायणसांगत ॥ २७ ॥ श्लोक ॥ यदाजयेद्रजः सत्त्वंतमोगुणद्वयजतं ॥ युत्येनशोकमोहाभ्यांनद्रयादिसयाशया ॥ २८ ॥
 शीका ॥ रजसुलकरुनिगूढ ॥ जैतमोगुणहोयसूद ॥ तैतोपुरुषानेसरद ॥ करीजदमूदप्रतिम ॥ २९ ॥ विज्जासूनिवादेकोहे ॥ जैपर
 द्रव्यबुदवणेपदे ॥ कांपरदागगमनघदे ॥ तैतेणवादेतमोगुण ॥ ३० ॥ स्वमुरं पंगपवादेकोलणे ॥ स्वयेसाधुनिदाकरणे ॥ संतसज्ज
 नाहेषणे ॥ तैतमाचेंठाणेप्रनिवार ॥ ३१ ॥ पुईचेंनिआळेपणे ॥ पदेसुयांसीआकर्णे ॥ तैविनेकाचेंजिणे ॥ तमोगुणेआसिजे ॥ ३२ ॥
 सत्वगुणंप्रकाशक ॥ रजप्रवृत्तिप्रवृत्तक ॥ दोर्विगेणिकुनिदेस ॥ तमाचेंआधिस्यअधर्मवादे ॥ ३३ ॥ करितापूज्याचेंहेळण ॥ साधूचेंदे-
 रवतांदोषगुण ॥ तैणस्ववळलातमोगुण ॥ त्याचेंस्वरूपपूर्णतैण ॥ ३४ ॥ तमोगुणवादन्याप्रोट ॥ स्फूर्तीमात्रहोयमूद ॥ लबोउषज
 वीनिरद ॥ करीजदजीवाते ॥ ३५ ॥ कायंकायंविवेकज्ञान ॥ तैस्फूर्तीअंधहोयपूर्ण ॥ यानावगाभूदपण ॥ ऐकचिन्हल्याचें ॥ ३६ ॥
 जागृतीमाजी असतांचित्त ॥ अथंस्वायंपरमार्थ ॥ काहोस्मरेनाकृत्याकृत्य ॥ लयोनिश्चितयानावे ॥ ३७ ॥ समस्ताहिंद्रियवृत्ती
 अनुयमेस्तब्धगती ॥ निःशेषलोपेत्तानशर्त्त ॥ जडत्वप्रामीयानाव ॥ ३८ ॥ मूदत्वेणवेशोकदुःख ॥ जडत्वोमिथ्यामोहदेस ॥ मोहास्त
 बहोयघातक ॥ अतिविचेकअधर्मा ॥ ३९ ॥ ऐकल्याचेंकोतुक ॥ अहोरात्रनिद्राअधिक ॥ निद्रेवेगकेंब्रह्मस्वर ॥ नावडेदेरवतामसा
 ॥ ४० ॥ पूर्णवादन्यातमोगुण ॥ ऐसंहोयपुरुषलक्षण ॥ वादन्यासत्वादिगुण ॥ फळकोणतैहरीसांगे ॥ ४१ ॥ श्लोक ॥ यदाचि
 त्तंप्रसीदेतरद्रियाणांचनिहंतिः ॥ देहंभयंमनोसंगंतत्सर्वविद्विमपदं ॥ ४२ ॥ शीका ॥ वादलियासत्वगुण ॥ चित्तसदांरूप
 सन्न ॥ कामक्रोधलोभाचेंस्फुरण ॥ सर्वथाजाणस्फुरेना ॥ ४३ ॥ चित्तवणवणीविषयालागी ॥ तैउदासहोयविषयभोगी ॥ विषयः
 आदकतांहीअंगी ॥ तैविषयसंगीविगुंतेना ॥ ४४ ॥ तैविजळामाजीजळस्थ ॥ पयिणीपत्रजळांअलिम ॥ तैविंविषयामाजी-
 चित्त ॥ विषयातीतमहोपे ॥ ४५ ॥ सदांवरणभयदेहासी ॥ तैमरणआलियादेहापासी ॥ भयनुपजेसातिकासी ॥ भावेंमत्सदा

सिविन्दले ॥ ४४ ॥ जंवरिमासेमीतूपण ॥ तंवरि अनप्यवाधीमरण ॥ सात्विकमत्सदीं अभिन्न ॥ यालागींमरणभयनाहीं ॥ ४५ ॥ सात्वि
 कमत्सदीं अनन्यशरण ॥ यालागींवाधिनाजन्ममरण ॥ यास्थितीवर्तवीसत्वगुण ॥ आतांऐकलक्षणरजत्वे ॥ ४६ ॥ श्लोक विकुर्वन्
 क्रिययाचाधोरनिर्हन्तिश्चचेतसां ॥ गात्रास्वास्थ्यं मनोभ्रांतं रज्जातैर्निशामय ॥ १७ ॥ टीका ॥ स्ववळ्ळियारजोगुण ॥ विषयचिं
 ताअतिदारुण ॥ कर्मेंद्रियांक्रियामरण ॥ नानापरिचेंजाणउपपादी ॥ ४७ ॥ शरीर असतांदिस्वस्थ ॥ मनचिंतातुरअतिभ्रांत ॥ वादवितां
 विषयस्वार्थ ॥ दुःखीहोतसर्वदां ॥ ४८ ॥ असतांपुत्रवित्तसंपत्ती ॥ अधिकस्वार्थवादवीचिती ॥ राजसाचाचिन्नचत्ती ॥ नमनीनिवृत्तीक्ष
 णार्थ ॥ ४९ ॥ नसतांविकाराचेंकारण ॥ चितींविकारचिंती ॥ आपण ॥ हेंचिराजसाचेंलक्षण ॥ मुख्यत्वेजाणउद्भवा ॥ ५० ॥ रात्रींनोहेपेंप्रच
 ळ ॥ नादिवसनळेसोज्वळ ॥ जेसांसांजवेळींसांजवेळ ॥ तेसांकेवळरजोगुण ॥ ५१ ॥ सत्वरजाचाउणरवुण ॥ तुत्तदाविनीवोळखण ॥
 आतांऐकनमोगुण ॥ जटलक्षणतयाचें ॥ ५२ ॥ श्लोक सीदक्षितं प्रत्यायेतचेतसो ग्रहणोक्षमं ॥ मनोनष्टं मोक्षानिस्तमस्तदुप-
 धारय ॥ १८ ॥ टीका ॥ चितींचिंताआग्रहण ॥ तेमहामोहींहोयनिमग्न ॥ कोणोहिअर्थीचिंजान ॥ तद्दर्शजाणस्फुरेना ॥ ५३ ॥
 स्रुषुभीवेगळेअज्ञान ॥ सदांपळेदेखोविज्ञान ॥ तेथनवलकेंसेंज्ञानेंजाण ॥ त्याज्ञानांतंअज्ञानगिळूंनिटांकें ॥ ५४ ॥ जाणाचिपरीनिजे
 लाहिसो ॥ कर्मकरास्फुरणनसे ॥ जेविकांआभाळांतितेअं वसे ॥ रात्रिचालिजेसेंआंधळे ॥ ५५ ॥ संकळगरीराचागोळा ॥ होयआ
 ळसाचाभोंदळा ॥ हातमोग्दानीचासोहळा ॥ पडळपेदांळांचितरती ॥ ५६ ॥ संकल्पनिकल्प्याचीख्याती ॥ उपजवीसदांमनोवृत्ती ॥
 त्याषनाचीजडहोयस्थिती ॥ संकल्पस्फूर्तीस्फुरेना ॥ ५७ ॥ आणिकहीनवलस्थिती ॥ चित्तासिनाठवेंचित्तस्फूर्ती ॥ येवटीवाटेतमा
 चीख्याती ॥ भनोवृत्तिविनाशक ॥ ५८ ॥ यापरीतमाचेंबळहोय ॥ तेमनातेंअज्ञानसाय ॥ तेकाळींमननष्टप्राय ॥ मूर्छितराहेमोदवे ॥
 ५९ ॥ मनविः शीषर्जेंनाशते ॥ तेअहादुःखकोणमोगितें ॥ यालागितमाचेनिऐक्यमते ॥ मनउरेतेंयेजडभूट ॥ ६० ॥ यापरीजेवर्ततागती ॥

तैषीअन्यंतदुःखदात्री॥ यानावगातमाचीस्थिती॥ जाणनिश्चितीइदवा॥ ६१॥ नादनितांगुणवर्त्ता॥ कोणेंगुणेंकोणवादती॥ येनिअर्थचिउ
 पपती॥ स्वयेंप्रीपतीसांगत॥ ६२॥ अथोक॥ एधमानेगुणेंसनेदेवानांवलमेधते॥ असुरगणांचरजसितमस्युद्धयरत्नसा॥ १२॥
 टीका॥ देवीअसुरीगदार्मास्थिती॥ हेत्रिगुणगुणाचीसंपत्ती॥ तेजेब्रह्मादींदंद्रियवर्त्ता॥ तेनिस्थितीणिदेही॥ ६३॥ यदांदीमकळवे
 ॥ महापुरुषाचेअनयवो॥ पिंडीदितेचीस्वयंमेवी॥ वर्ततीमवीनिजनेक्ये॥ ६४॥ उचितस्वधर्मशास्त्रस्थिती॥ निवर्त्ताकर्मजेंप्रवर्त्ता॥
 ऐशीजेयदेंद्रियवर्त्ता॥ तेंदेवीसंपत्तामनस्य॥ ६५॥ कामाभिलाषददचिती॥ आणीस्वधर्मोत्तरीवर्तती॥ ऐशीजेदेंद्रियस्थिती॥ तेअसुर
 रींसंपत्तीराजसी॥ ६६॥ सदांममोहेकोअचिती॥ सदांअधर्मोप्रवर्त्ता॥ ऐशीजेदेंद्रियस्थिती॥ तेराक्षसीसंपत्तीतामसी॥ ६७॥ क्षणेंस
 कामक्षणेनिष्काम॥ ऐसाजेयवादेस्वधर्म॥ तेथदेवांअसुरांपरम॥ होयमग्रामवर्त्तासी॥ ६८॥ चितीवादकुनिमोहअम॥ अधर्मचिपा
 नीस्वधर्म॥ तेराक्षसाचापराक्रम॥ देवासुरांपरमनिर्मन्दी॥ ६९॥ सकामनिष्काममोहअमोसी॥ वर्त्तावर्त्तेगाजयापासी॥ तेथदेवांअ
 कराराक्षसासी॥ कलहोअहिर्निशीअनिवार॥ ७०॥ क्षणेंकर्त्तापरमार्थी॥ सणेंकर्त्ताअर्थस्वार्थी॥ क्षणेंकहोयअनर्थी॥ परदारारती
 परदुख्ये॥ ७१॥ ऐशियेगाचिचवर्त्ता॥ कदानुपजोनिजशांती॥ मापरमायांचीप्राप्ती॥ केंशारितीहोदल॥ ७२॥ साधकसर्वदांपुसती॥
 कोणचाधाअसेचिचवर्त्ता॥ तेचाधकत्वाचीस्थिती॥ विषदतुजप्रतीसांगीत्की॥ ७३॥ एकत्रिगुणेंजेंपुरताजोडे॥ तेंएकविधवर्त्तिवा
 दं॥ हेतनसर्वधानघटे॥ गुणगुणार्माभिदेइपमदे॥ ७४॥ एकचिनजोडेगुणानस्य॥ यानागीनळेएकविधाना॥ तेणेंअनिवारम
 वध्यथा॥ बाधाभूतांगुणसोमें॥ ७५॥ तमअधर्माकदेवादे॥ रजोगुणंदेकराकडे॥ सत्वगुणार्सावाढीनघटे॥ मूळताजोडेकैसेनी
 ॥ ७६॥ रजतमउभयसंधी॥ सत्वअदुकलेंदोहीमारी॥ तेवाहानशकेत्रिभुदी॥ नैराश्यवर्द्धीसत्वगुणें॥ ७७॥ त्रिगुणगुणाचीत्रि
 पुरी॥ आपणकल्या आपल्यापोरी॥ तेंचिमवभयहोमोयाइरी॥ नागेपाडीबाधकत्वे॥ ७८॥ सत्वेदेवांसीअबन्धवन्ध॥ रजोगु

णेदंत्यप्रवृत्त ॥ तमोगुणकंवत् ॥ अतु वं चराक्षसां ॥ ७१ ॥ हं दु गदतन्वा अवस्था ॥ समूहसांगीतर्त्ताकथ ॥ आतां त्रिगुणाच्यार्त्ता न उ-
 वस्था ॥ ऐक आतां सांगेन ॥ ७० ॥ श्लोक सत्त्वाज्जागरणं विद्याद्रजसा स्वप्नमादिशत् ॥ प्रस्थापंतमसा जंतो स्तूरीयं त्रिषु संतत ॥
 २० ॥ टीका ॥ सत्त्वगुणाचिये स्थितो ॥ नातके स्वप्न आणिसुषुप्ती ॥ जीर्वां सदां नादे जे जागृती ॥ इन्द्रियप्रवृत्ती सावध ॥ ७१ ॥ रजो
 गुणाचे निआधिस्ये ॥ चित्तवृत्ती ते स्वप्नजिके ॥ जागृती सुषुप्ती द्विदृष्टिदांके ॥ वैसलादेखे स्वप्नची ॥ ७२ ॥ तमोगुणवादन्यावादी ॥ जागृ
 ती स्वप्नदरीदवदी ॥ मगसुषुप्ती अतिगादी ॥ आदले रोकई जीवा आंगी ॥ ७३ ॥ त्यासी सभं वै सन्यापाहं ॥ चोळत चोळतां नृन्मर्क जाये
 जेवित जेवितो हि पाहं ॥ शोपी जाये कडकरा ॥ ७४ ॥ क्षणा जागृती क्षणा सुषुप्ती ॥ क्षणेक स्वप्नार्त्ता प्रतीति ॥ हं त्रिगुणाच्य मिश्रितवृत्ती
 जाणनिश्चिती उद्भवा ॥ ७५ ॥ जागृती स्वप्नसुषुप्ती ॥ तिहीं अवस्था ते प्रकाशित ॥ यान्ता गिते चोर्थ ॥ तुरीयस्मरणत सज्ञान ॥ ७६ ॥
 जे जागृती ते जागवित ॥ जे स्वप्नी स्वप्न ते जागवित ॥ जे सुषुप्ती ते निजवित ॥ त्या ते तुरीयस्मरणत उद्भवा ॥ ७७ ॥ जे तिहीं अवस्था आंत ॥
 असोमिन हं अवस्था भूत ॥ जे निगुण निज नित्य ॥ त्या ते स्मरणत तुरीय ॥ ७८ ॥ जे विपुत्राचे निजालेपणें ॥ पुरुषे पिता नावपावणें ॥ ते
 चिंतिहीं अवस्था गुणें ॥ तुरीया स्मरणें वस्तुसी ॥ ७९ ॥ वस्तुवरी अवस्था भासं ॥ मारात् अवस्था सवें चिनासं ॥ त्याना साभा जीव
 रूढन नासी ॥ उरें अविनाये तुरीय ॥ ८० ॥ तुरीय त्रिकर्त्ता संतत ॥ यापरी जाणा वें येथ ॥ आतां गुणरत्निभूमिका प्राप्त ॥ तो हि व
 सांत दरी सांगे ॥ ८१ ॥ श्लोक ॥ उपर्युपरि गच्छंति सत्त्वेन ब्राह्मणा जनाः ॥ तमसाः धोः ध आमुख्याद्रजसां तरचारिणः ॥
 २१ ॥ टीका ॥ सत्त्वगुणाचें आयतन ॥ मुख्यत्वे ब्राह्मण जाण ॥ ते न करुनि ब्रह्मार्पण ॥ स्वधर्माचरण जे करिती ॥ ८२ ॥
 त्यासि स्वधर्माच्या कर्मशक्ती ॥ उर्ध्वलोक हीं पगती ॥ लोकलोकान्तर प्रार्थी ॥ ब्राह्मण पावर्ततिं ऐक ॥ ८३ ॥ स्वर्गलोक म
 हर्लोक ॥ क्रमूनि पावती जनलोक ॥ उल्लोचो नियांत पोलेक ॥ पावती सात्विक सत्यलोक ॥ ८४ ॥ वाट लिपार जो गुण ॥ श्रद्धा

दिवांडाळ ११ ॥ पुढती जन्म पुढती मरण ॥ अविश्रम जाण भोगवी ॥ १५ ॥ वाट नियात मोगुण ॥ पश्नादियोनी पावोन ॥ दंगम म्यक हस पा
 णाण ॥ यांची संपूर्ण भोगवी ॥ १६ ॥ प्राण्यासि अंत कर्त्ता जाण ॥ देहांती जो वाटे गुण ॥ न्यामरणांचें फळ कोण ॥ ते हि श्री कृष्ण स्वयें सां
 गे ॥ १७ ॥ अनन्य करितां माझी मर्त्ता ॥ मर्त्तासि अंती कोण गर्त ॥ ते हि विस्वाची दुप पर्ता ॥ श्लोकांनीं दंग मांगे ॥ १८ ॥ श्लोक ॥
 सने प्रलीना स्वयांति नर लोकं रजसा ॥ तमो लयास्तु निरयं पांति मां भवनिर्गुणाः ॥ २२ ॥ टीका ॥ संसारीं मुख्य तें त्रिगुण ॥
 तेथ नाटो नियां मन गुण ॥ ज्यासि प्राप्त होय मरण ॥ तो स्वर्ग मोर्गा जाण हि विदेह पावे ॥ १९ ॥ सने निमान्या सात्विक ॥ ते पावती स्वर्ग
 लोक ॥ रजोगुण निमान्या देव ॥ त्यामनुष्य लोक मानवो ॥ २० ॥ अंति वाटो नियांत माध्विक ॥ तमोगुणें निमान्या देव ॥ ते मोषिती
 महानरक ॥ दुःखदायक दारुण ॥ २१ ॥ समे मकरितां माझी मर्त्ता ॥ माझिया मर्त्तांसी देहांती ॥ नृदयां प्रगटे माझी मूर्ता ॥ पव पवि
 र्ता निज तेजें ॥ २२ ॥ शरव चक्र गदादि संपूर्ण ॥ पातांबर धारी श्री कृष्ण ॥ ध्यानीं धरती पावे मरण ॥ तो वें कुंठ जाण सी होये ॥ २३ ॥ सर्व मूर्तां
 सी आत्मा पूर्ण ॥ ऐसं न्याचें प्रखंड भजन ॥ ते जितां चिति न्दी गुण ॥ जिणो निनिर्गुण पावती ॥ २४ ॥ न्याचें देहासी देवें आन्या मरण ॥ म
 ज वेगळें नाहीं स्थान ॥ ते निजानें दे परिपूर्ण ॥ निज निर्गुण स्वयें होत ॥ २५ ॥ माझे स्वरूप निज निर्गुण ॥ अथवा वें कुंठ चें सगुण ॥ दोन्ही
 येक ची निश्चयें जाण ॥ सगुणीं निर्गुण सम साम्य ॥ २६ ॥ स्वर्ग न कं मनूष्य लोक ॥ प्राप्ति पावले निर्गुण चोरव ॥ त्याच्या साधनाचें
 कौतुक ॥ स्वयें यदुनायक सांगत ॥ २७ ॥ श्लोक ॥ मदपंणं निष्पलं यासात्विकं निजकर्म तत् ॥ राजसंफलं संकल्पं हिंसायायादित
 मसं ॥ २८ ॥ टीका ॥ सकळ कर्म क्रियान्तरण ॥ संकल्पें वीण आपण ॥ सहजें होय प्रसापण ॥ ते निर्गुण साधन शोधीत सने
 ॥ २९ ॥ वर्णाश्रम धर्म सकळ ॥ आचरणे निवां ठीक ॥ माझे मर्त्ताचें प्रेम प्रवळ ॥ हे कर्म कवळ सात्विक ॥ ३० ॥ माझे भजन हाचि स्व
 धर्म ॥ या निवागानिज कर्म ॥ ऐसं न्यासि फळें वमं ॥ सानिक कर्म यानाव ॥ ३१ ॥ स्वधर्म आचरोनी सकळ ॥ इंद्रादि देवां यजन

जीव ॥ जीवोऽईहामुच्यते ॥ हेतुर्मकं वरुणस ॥ ११॥ जेकर्मप्रगटहिंसायने ॥ को अभिचारिककरणेपदे ॥ स्वरूपं जेकर्मकृते ॥ तेजागधद
 फुडेंतामस ॥ १२॥ जेथदांभीककर्मचार ॥ जेथसाधुसि अतिमत्सर ॥ जेथनिदेचाप्रवक्तसर ॥ तोकमांदरुतामस ॥ १३॥ आतात्रिगुण आणि
 निर्गुण ॥ याचेंचतुर्विधलक्षण ॥ सार्यं श्रद्धांश्चैरुणा ॥ स्वसुरं आपणसांगत ॥ १४॥ श्रद्धा ॥ किंन्यं सान्निध्यं ज्ञानं जेविकन्यिकंचय
 न ॥ प्राकृतं तामसं ज्ञानं मन्त्रिनिर्गुणं स्मृतं ॥ १५॥ टीका ॥ देही असौर्नदेहात्मान ॥ मूर्तीं मृतात्मा मगयंत ॥ मृतां सवात्सरा मरा मरित ॥ हे
 ज्ञाननिश्चितसात्विक ॥ १६॥ भिन्नस्वार्णं भिन्नाकार ॥ भिन्ननावेभिन्नव्यापार ॥ तेथवस्तुदेसे अभिन्नाकार ॥ हे ज्ञानसात्त्विकसात्विक ॥
 १७॥ करुनिवेदशास्त्रपठन ॥ निर्धारितं निजज्ञान ॥ सर्वेचिंत्य आपण ॥ विक्लपपूणं ज्ञानं ॥ १८॥ करुनिवेदनां किंतां विवर्त्त ॥ अहेतुनिश्चि
 योनाहीचिंतो ॥ आपणविकल्प ॥ आपुन्यायुक्त ॥ तेजाननिश्चिर्तागजस ॥ १९॥ करुनिवेदशास्त्र आपण ॥ होयगिथोदरपरायण ॥ इति
 यार्थश्चिंत्यपूण ॥ तोकेवळ ज्ञानगजस ॥ २०॥ एकनिश्चयोनाहीचिंतो ॥ विक्लपपूणं ज्ञानं निर्धारित ॥ हे ज्ञानगुणान्वितज्ञानवर्त्त ॥ एकनिश्चि
 तज्ञानमोक्षज्ञान ॥ २१॥ महामोक्षो गच्छाज्ञानस्फूर्ति ॥ मीजदं प्रथमार्थनिश्चित ॥ नेगवपदार्थो आमर्त्त ॥ तेजाननिश्चिर्तातामस ॥ २२॥ आहार
 निद्राभयं भेषुन ॥ केवळपशुप्रायजं ज्ञान ॥ तेनिश्चयेतामसज्ञान ॥ एकनिर्गुणभिस्मान ॥ २३॥ कार्यकर्ता आर्णवकारण ॥ त्रिपटी त्रिगुणं भि
 करुनिश्चय ॥ केवळजेंचैतन्यधन ॥ तेनिर्गुणज्ञानगुदना ॥ २४॥ सत्त्वान्वितं निजगुहासे ॥ सर्वोद्विग्नज्ञाननकाशे ॥ तेजानर्त्तमान्वाय
 से ॥ मीजानरूप प्रसे प्रगट ॥ २५॥ सिंधुजळं मरितावाहना ॥ या आलियासिंधुवर्त्त ॥ तेजगुहासेना आपावर्त्त ॥ तेविज्ञानस्फूर्तिश्चि
 येना ॥ २६॥ रजोगुण आलियासकाम ॥ न्यासीशोभनगच्छकाम ॥ द्युगमाद्योन्नतकामानुस ॥ मोर्त्तमोर्त्तियापनिज्ञाने ॥ २७॥ होका
 काम्यकर्मोचां सोहळा ॥ जेसुयांनबाधाह्मना ॥ तेविकाम्यकर्मोचां तिच्छाळा ॥ मार्गेनरोज्ज्वलाकामसवेग ॥ २८॥ तमोगुणाच्या
 अडाडा ॥ पंडितामहामोक्षवावेदा ॥ नवरितामोक्षानिग्राहा ॥ मोहनिपायगाथा आपणपेजाणे ॥ २९॥ गुर्यानिदिसेजिकरे ॥ आंधार

व्यापारिकः ॥ तेनैस्वरूपविशेषतः ॥ नवाधासांकदेमोहाचं ॥ २९ ॥ आंगी आदकतातिन्ना गुण ॥ जोगजयजीना आपणा ॥ तेनिष्टानिज
 निर्गुण ॥ इत्युवाजाणनिश्चित ॥ ३० ॥ अज्ञानान्या अवसर ॥ ज्ञानार्चाचादनधरा ॥ प्रवर्तताकाभाचरा ॥ निकामानानकर्षांगदा
 ॥ ३१ ॥ आदकतावीहर्षाचरे ॥ जानावोधकदांनपानदे ॥ त्रिगुणीनिर्गुणनराहादे ॥ माशियानिष्टेमदृक् ॥ ३२ ॥ त्रिगुणाचानिधनाम ॥
 निर्गुणविजयविवास ॥ येचि प्रथीन्दर्षाकेश ॥ विषदविद्याससागत ॥ ३३ ॥ श्लोक ॥ ननंतुशान्तिकोवागोप्राभोराजसउच्यते ॥
 तामसंयुतसदनंमन्त्रिकेत्तुनिर्गुण ॥ ३४ ॥ टीका ॥ पवित्रप्राणितायंभूत ॥ विजनननणकांत ॥ ऐशियेवस्तीस्तरवावेचित्त ॥ तेवा
 सनिश्चितसान्त्विक ॥ ३५ ॥ वस्तीव्युद्गारव्यापार ॥ कांसदांमन्मानेराजद्वार ॥ विवाहमंदपामाद्वारी ॥ त्यामिप्रीताभारीवस्तीसी ॥ ३६
 ॥ ज्यासिआवंडेजनसंपदा ॥ निकटवासंवस्तीप्रमदा ॥ जोगनगराप्रार्थवसेसदा ॥ हेवस्तीसंपदाराजस ॥ ३७ ॥ जेथसन्मानवांटीचित्त ॥ स
 दांक्षोषेविषयारसक्त ॥ ऐसाऐशीवस्तीजेय ॥ तेजाणनिश्चितराजस ॥ ३८ ॥ जेथसाधुनिदाजोदे ॥ जेथगुणदोषाद्विवादे ॥ ऐशियाठा
 यांवस्ती आवदे ॥ तेतामसाचेंगादेनिवासस्थान ॥ ३९ ॥ जेथकल्लाचेंकारण ॥ जेथअनिवेकीहोयमन ॥ वेग्याद्युतमद्यसदन ॥ हेनि
 वासस्थानतामस ॥ ४० ॥ देवालयांध्रवधर्ति ॥ हेस्वामिमाझनिजभूति ॥ साचारस्तरवावेचित्तर्त्ता ॥ तेनिर्गुणवस्तीउदवा ॥ ४१ ॥
 अभेदभक्तांचेनिजमंदिर ॥ तेभजनिर्गुणानेनिजधरा ॥ तेयन्यार्चा ॥ निजवृत्तीस्थिर ॥ तेवस्तीरात्रागनिर्गुण ॥ ४२ ॥ निर्गुणासीधरठा
 वी ॥ हेचोळणेंसिवाचो ॥ जेथगुणजेवद्रसद्रावो ॥ तेवस्तीपादाहोनिर्गुण ॥ ४३ ॥ विषयातातनिजस्थिती ॥ सरवंसरवरूपराहेब्रती ॥ ते-
 निर्गुणार्चा ॥ निजवस्ती ॥ जाणनिश्चितउदवा ॥ ४४ ॥ जेवस्तीआकाराचेंज्ञान ॥ निराकारास्तरवसंपन्न ॥ रत्तिस्थिरावेपरिपूर्ण ॥ तेव
 स्तिनिर्गुणतर्नविजर्नो ॥ ४५ ॥ त्रिगुणसंगेंत्रिनिधकता ॥ निर्गुणानुदोषाल्लिखितेचोया ॥ नतुर्विधकृत्यानाव्यवस्था ॥ ऐकआतांसांगे
 न ॥ ४६ ॥ श्लोक ॥ सान्त्विकः कारकांसंगी ॥ रागांधोराजराः स्मृत ॥ तामसः सृतिविस्तरांनिर्गुणांमदपाश्रयः ॥ ४७ ॥ टीका ॥

काटेनिकांताफेदितां ॥ जेविनिवारनिजव्यथा ॥ तेविंसंगेंसंगतेछेदिता ॥ सान्निक्ताआसंगीं ॥ ४६ ॥ सदुरुच्चरणसत्संगें ॥ सकळसंगछेदी
 विरागें ॥ सात्विककर्तानिजांगें ॥ विषयसंगें आसंगीं ॥ ४७ ॥ फळाभिन्नाशेअचितींगदीं ॥ तेणेंअंधमार्गविवेकदृष्टी ॥ राजसकर्तापळा
 शंसार्दीं ॥ अतिदुःस्वकींस्वयेंसांशी ॥ ४८ ॥ निःशेषहारणविवेकज्ञान ॥ स्मृतिसंराळधेरान ॥ नाववेकायकारण ॥ ऐसाकर्ताजाणताम
 स ॥ ४९ ॥ अनन्यभावेहरीसीशरण ॥ कर्मचाळकश्रीवारावण ॥ कदांनधरीकर्माभिमान ॥ हाकर्तागिगुणनिश्चयें ॥ ५० ॥ त्रिगुणाचीअ
 दात्रिविध ॥ विगुणाचीअद्वाभुद ॥ येनअर्थीचेंविषद ॥ स्वयंगोभिंदसांगत ॥ ५१ ॥ श्लोक ॥ सान्निक्ताध्यात्मिकीअद्वाकर्मअद्वा
 तुराजसी ॥ तामस्यधर्मयाअद्वामत्सेवायांतुनिगुणा ॥ ५२ ॥ टीका ॥ देहइंद्रियचेतनाप्राण ॥ येणेंसिस्फुरेजेंमीपण ॥ तेअविवेककद
 निशांपूर्ण ॥ आपुलेंमीपणआपणपाहे ॥ ५३ ॥ देहनळेमीजडमूढतें ॥ इंद्रियेनळेमीएकदेशितें ॥ प्राणनळेमीनपळतें ॥ मनचंचळत्वेकदां
 मानळे ॥ ५४ ॥ चित्तनळेमीचित्तकलें ॥ बुद्धिनळेमीबोधकलें ॥ ग्रहनळेमीपाधकलें ॥ तांमीयथाव्यत्वेअनादिसद् ॥ ५५ ॥ एवमीप-
 णांचेनिजसार ॥ विवंचुजाणेबुद्धीचतुर ॥ तेअध्यात्मअद्वाउदार ॥ सान्निक्तरसदांवाहती ॥ ५६ ॥ जेजेंमानळेह्मणनजायें ॥ तेंमीदे
 स्वन्धामीचिआहे ॥ माय्यामीपणाचेवदिन्यापायें ॥ मीचिमीठार्येकांदोन ॥ ५७ ॥ हेअध्यात्मिकीअद्वाअद्वा ॥ सान्निक्तापाशावसे-
 सदां ॥ आतांराजसाचीअद्वा ॥ एकप्रबुद्धासांगेन ॥ ५८ ॥ मीएकयेयेंवणांअमी ॥ मीएकयेयेंआश्रमधर्मी ॥ मीएकयेयेंकर्ताकमी ॥
 हेमनोपमीहटमानी ॥ ५९ ॥ येणेभावार्थकर्मतत्पर ॥ कृतस्मृतिकेवाअन्यादरु ॥ अतिशयेंवादनीगोवाचारु ॥ विधिनिषेधांघोरु
 आवर्तंमवे ॥ ६० ॥ दोषदृष्टीचारंगणी ॥ भिरबतीगुणदोषाच्याअंश ॥ पवित्रपणाच्याअभिमानि ॥ ब्रह्माग्निमनीगुनिचें ॥ ६१
 ॥ देहाभिमानधेर्नासांदा ॥ सत्यमानणेंकर्मबाधा ॥ तेहेरानसाचीकर्मअद्वा ॥ जाणप्रबुद्धाउदवा ॥ ६२ ॥ अर्थाकअविवेकवादे ॥ जे
 णेंअकर्मआंगीघरे ॥ अधर्माचीजोडीजोडे ॥ हेअद्वाआवडेताममी ॥ ६३ ॥ जेअपेयाचेपान ॥ स्वेअअमद्यमक्षण ॥ अगव्या

द्विपदेगमन ॥ हे श्रद्धासंपूर्णनामसी ॥ ६३ ॥ अधर्मतो विमानाधर्म ॥ हेतामसी अहे चैकर्म ॥ आतां निगुण अहापरम ॥ इतमोजमतेण ॥
 ॥ ६४ ॥ सर्वधृतीमगवंत ॥ ऐशियेश्रद्धेश्रद्धावंत ॥ अनन्यभावेभक्तामजन ॥ तो भजनभावाय निगुण ॥ ६५ ॥ कर्मापुत्रवित्तजीवित ॥ मज
 न्मार्गां कुरवई करित ॥ अनन्यभावे जेमनसजन ॥ तेश्रद्धानिश्चितनिगुण ॥ ६६ ॥ नारीपुरुषार्थन्यागिती ॥ गुणेश्रुतिनारीमुक्ती ॥ ऐक्यभावे म
 जमजन ॥ तेश्रद्धासंपूर्णनिगुण ॥ ६७ ॥ निष्कामनामस्मरण ॥ निर्लोभाद्विरकीर्तन ॥ सावायें जे ते भजन ॥ तेश्रद्धानिगुण उद्धरा ॥ ६८ ॥ त्रिगु
 णाचि त्रिविध प्रहार ॥ स्वयें सांगे शारंगधर ॥ निगुण आहारगवाप्रकार ॥ सरबोळ निचार हरि सांगे ॥ ६९ ॥ श्लोक ॥ पथ्यं पृतमनाथ
 स्तमाहायं सान्त्तिकं स्मृतं ॥ राजसं चैद्विद्यमेषुतामसं चार्तिदायुचि ॥ ७० ॥ टीका ॥ पवित्र आणि हळसार ॥ सत्ववृद्धी सीहितकर ॥ अ
 प्रयासी प्रार्थनाचार ॥ सात्विक आहारगवानाव ॥ ७१ ॥ अन्याहारनावें भवहृष्य ॥ पवित्र आणि जे धर्मजात ॥ तेंही अप्रयासानें प्राप्त ॥ तो-
 जाणानिश्चित सान्त्तिकाहार ॥ ७२ ॥ गोडस्वरपुस आवट ॥ तिळोवघोळोवतिस्वर ॥ चिरीवचोळोवतुर ॥ वळोववळिवट आळिके ॥ ७३ ॥
 रसीरसांतर भिळणी ॥ पन्हीकाळवणी शिरकीरणी ॥ कुडकुडनिपुससमानी ॥ आहारभरणी राजसा ॥ ७४ ॥ नानापरीच्या आवडी ॥
 सदिवासां लिवापरवई ॥ रसानासखानि ॥ अतिगोई ॥ तो आहारनिरवई राजस ॥ ७५ ॥ नानापरीचें आयास ॥ करुनि अति आयास ॥
 आहारसेविता राजस ॥ ऐकताममभोजन ॥ ७६ ॥ संवितां दुर्गंधादुन्मादक ॥ परिपानें करीमूरसे ॥ अशुची आणी दुःखदायक ॥ हा आ
 हारदेखतामसा ॥ ७७ ॥ भगवंताचा भक्तप्रसाद ॥ साधुसज्जनार्चें शोषशुद्ध ॥ हानिगुण आहारप्रसिद्ध ॥ उकारें गोविंदबोलिल ॥
 ७८ ॥ घासोप्रासीगोविंद ॥ येणें स्मरणें अन्नशुद्ध ॥ हानिगुण आहारप्रसिद्ध ॥ चकारें गोविंदबोलिल ॥ ७९ ॥ अन्नब्रह्म अहंच ब्रह्म
 ॥ पंचाकरतो द्विब्रह्म ॥ ऐसाध्यानाभोजनावुक्तम ॥ तो आहारपरमनिगुणलें ॥ ८० ॥ त्रिगुणाचें त्रिविधसत्त्व ॥ निगुणसत्त्व अलो
 किक ॥ न्याही सरवाचापरिपाक ॥ यदुनायक स्वयें सांगे ॥ ८१ ॥ श्लोक ॥ सात्विकं सत्त्वमान्मोन्यं विषयोत्यंतुराजसं ॥ ता

मसंमोहं देव्योत्पत्तिं निर्गुणं मदपाश्र्वयं ॥२०॥ टीका ॥ सांहुनिविषयस्वरवाची स्फूर्तिः ॥ आत्मस्वरं स्वरवाचे चित्तवर्तः ॥ ऐशिया निजस्वरवा
चात्मा ॥ तैस्वरवनिश्चिती सात्विकः ॥ २१ ॥ गंगापूरभरे उन्नतः ॥ तेषां अमर्यादा वीतभरती ॥ तैवि आत्मस्वरवाचियं प्राप्ती ॥ दृष्टियत्प्रतीत्या
नदं ॥ २२ ॥ नानाविषयांचे कोटः ॥ इन्द्रियांचा अतिधुमाह ॥ विषयस्वरवलागं गोड ॥ तैस्वरवसदहराजसः ॥ २३ ॥ अतिनिय आर्णादन्मादः ॥
तैचिस्वरव आवटे बुद्धी ॥ तामसस्वरवाची हंशुद्धी ॥ जाणत्रिशुद्धी उद्धवा ॥ २४ ॥ दृढदयी प्रगदल्या माद्री मूर्ती ॥ विसरं रंगाराची स्फूर्ती
व्यावरी जे होय स्वरवप्राप्ती ॥ तैस्वरवनिश्चिती निर्गुण ॥ २५ ॥ सर्वभूती वसे भगवंत ॥ तानिर्मिहातान्विकार्थ ॥ ऐसे निमंदये स्वरवप्रा
प्त ॥ तैनिजस्वरवायं निर्गुण ॥ २६ ॥ देवि ल्यानिजात्मस्वरवस्वरूप ॥ स्वयं हो जे स्वरवरूप ॥ हं निर्गुणस्वरवाचे निजदाप ॥ अलन्यापुण्य
पापपाविजे ॥ २७ ॥ आपणस्वरवरूप सर्वांगी ॥ स्वरवस्वरूप स्वयं भोगी ॥ हं निर्गुणस्वरुपाची मार्गी ॥ भक्ति अंतरंगी भोगिजे ॥ २८ ॥
कल्यांतचे पूर्णभरिते ॥ उरोने दीन दिनदाते ॥ जे विनिर्गुणस्वरवयेथे ॥ दं हं द्रियाते उरोने दी ॥ २९ ॥ जे विमृगजन्म जळनाही ॥ तैविपर
ब्रह्माचा ठाई ॥ प्रपंचस्पर्शाला चिनाही ॥ तैस्वरवनिर्वादे निर्गुण ॥ ३० ॥ ज्यास्वरवाची मर्यादा ॥ करितां न करवें कदां ॥ स्वरवं स्वरवस्वरु
प हो जे सदां ॥ हं स्वरवसंपदानिर्गुण ॥ ३१ ॥ त्रिगुण आणि निर्गुण ॥ याचें दाविलें भेदळक्षण ॥ आतां न्याचे उपसंहरण ॥ ग्रंथांतें ज
णहरी करी ॥ ३२ ॥ टीका ॥ द्रव्यं देशः फलं कालो ज्ञानं कर्म च कारकः ॥ अद्वावस्थाकृतिर्निर्वात्रे गुणयः सर्व एव हि ॥ ३० ॥ टी
का ॥ द्रव्यशब्दं आहारत्रिविधः ॥ वासशब्दं वनग्रामभेदः ॥ फलशब्दं स्वरवद्वेदः ॥ सत्त्वसंबंधविभागः ॥ ३१ ॥ काळशब्दं सगवद्
जनः ॥ कैवल्यनिश्चयानावज्ञान ॥ कर्मह्राणि जे मदर्पण ॥ कर्ता तो जाण आसुंगी ॥ ३४ ॥ अद्वाशब्दं अध्यात्मिका ॥ अवस्थाशब्दं जा
गरणादिकी ॥ आकृतीशब्दं उपरि लोकी ॥ देवतादिकीं क्रांजण ॥ ३५ ॥ जोगुण वादं देहांती ॥ जे पंगुणं हांय अंतस्थित ॥ व्यानावनि
हासणती ॥ जाणविश्चिती उद्धवा ॥ ३६ ॥ भिन्नभिन्न भाग अनेक ॥ किती सांगूंक ॥ अवघं जग त्रिगुणात्मक ॥ जाणनिष्क निजम

ज्ञा ॥ १० ॥ संसारसमस्तत्रिगुण ॥ यामाजीवी अवपानिगुण ॥ इतुजकळावपानिजरवुण ॥ गुणनिरूपणम्यांकले ॥ १० ॥ श्लोक ॥
 सर्वगुणमयाप्रावाः पुरुषाव्यक्तधिशिताः ॥ दृष्टं श्रुतमनुभ्यातं बुध्यावापुरुषं प्रभ ॥ ३१ ॥ टीका ॥ दंश्चित्ते अयवाणिके ॥ कामनें जे जे चित्तिजे
 ॥ तें तें प्रवधे चि जाणिजे ॥ मायागुणकाजे त्रिगुणात्मक ॥ ५९ ॥ करावया त्रिगुणाचि मर्दन ॥ प्रकृती नित्यं ता पुरुषाणि न ॥ रावदां सर्वां गे निगुण
 ॥ चतुर्वीगुणानि जसत्ता ॥ ४० ॥ पुरुषावेगळे समस्त ॥ प्रकृती कार्यमिष्याभूत ॥ त्या तें बोळिजे गुणातीत ॥ जाणनिश्चित उद्धया ॥ ११ ॥ नरदे
 हपावां बियां येथ ॥ जेन साध्यात गुणातीत ॥ तेनादले हातो हात ॥ निजस्वायें बुढान्य ॥ २ ॥ तैरी न द्ये तु ग्रीमती ॥ विनटलासी भगवद्गुकी
 ॥ तें द्यां चित्तु गुणातीतां ॥ जाणनिश्चिती जदलासी ॥ ३ ॥ हरिभक्त्या मध्यं वरिष्ठ ॥ यालीगी निज मुरते वें कुंठ ॥ उद्धवासि द्यणे पुरुष श्रेष्ठ ॥
 भाग्यें यत्न ब्रतुं एक ॥ ४ ॥ त्रिगुणगुणीं सनिस्तार ॥ दटवाटला संसार तरु ॥ त्याचे उंदाचा कवण प्रकाश ॥ तो सारंगधरु सांगत ॥ ५ ॥
 श्लोक ॥ ज्ञाः संसृतयः पुंसो गुणकर्मनिबन्धनाः ॥ येने मे निजैताः सोम्य गुणाजीवेन चित्तजाः ॥ भक्तियों येन सन्नियोगाद्वा वायप्रपद्य
 ते ॥ ३२ ॥ टीका ॥ सत्वादि तिर्ह्य गुणयंय ॥ केवल आणिमिश्रित ॥ पुरुषा तें संसारी करित ॥ गुणकर्मां निश्चित बांधोनी ॥ ६ ॥ त्रिगु-
 णकर्मास्तव जाण ॥ जीवा सिद्धानें दटवंधन ॥ जे वायरा मार्तान्द जीमव ॥ दावी अडकले पणार विविंवा ॥ ७ ॥ घटी भरल्या समबजळ ॥ त्या
 माजी रविदि संसमळ ॥ परांचें लोलां चित्तळ ॥ कापें चळ्ळण निबिंवा ॥ ८ ॥ तें त्रिगुणाचें कर्माचरण ॥ शुद्धासि आणी जीवपण ॥ तें छेदा
 वया जीवबंधन ॥ भगवद्गुजन साधावे ॥ ९ ॥ जीणावया जीवबंधन ॥ रिघावे सादुरु सिशरण ॥ तेथ मद्रावे करितां भजन ॥ वादे सत्वगुण अ
 ति शुद्ध ॥ पाई जोडला लोहाची वेदी ॥ तें लोहें चि न्द्विहार तो दी ॥ तें विं सत्वगुणा चिया वादी ॥ त्रिगुणा तें तो दी गुरु रावां ॥ ११ ॥ तें यमवेगवया
 गुणातीतां ॥ अवश्य करारी गुरु मर्त्ता ॥ जे गुरु भजने विरवासती ॥ त्यासी च्यारी मुक्ती आदण्या ॥ १२ ॥ ज्यासी गुरुचरणी भगवद्वावो ॥
 त्याचे संवेसि ये ब्रह्मसद्वावो ॥ तेथ ब्रह्मसद्वावे सि पाहाहा ॥ मी देवाधिदेवो सवात्पति हें ॥ १३ ॥ जो गुरुचरणी अनन्यशरण ॥ तो सहजे-

होय ब्रह्मसपन्न ॥ गुरु रूपें करितां माझे भजन ॥ ब्रह्मसमाधानमद्रक्षा ॥ १४ ॥ उद्वाऐसें माझे भजन ॥ समूळ जाणशीतुं संपूर्ण ॥ याला
 गीं सोम्य हो विंशोषण ॥ स्वमुखें श्रीकृष्णमंबोधी ॥ १५ ॥ साग्यें नरदेहपावन्याजाण ॥ अवश्य करावें माझे भजन ॥ येचि अर्थीचि निरूपणी ॥ स्व
 मुखें श्रीकृष्णसांगत ॥ १६ ॥ श्लोक ॥ तस्मादेहमिमं लब्ध्वा ज्ञानविज्ञानसंभवं ॥ गुणसंगं विनिर्धूय मां भजंतु विचक्षणः ॥ १७ ॥
 टीका ॥ ज्ञानरंदाकारणें ॥ अमर उक्तीत मनै ॥ त्या देहाचें न ज्ञाने पणें ॥ ज्ञानगर्वाणिष्टं ॥ १७ ॥ नरदेहपावन्याजाण ॥ आपणचि न ज्ञे
 ब्रह्मज्ञान ॥ तेथे करावें माझे भजन ॥ देहाभिमान सांडुनी ॥ १८ ॥ करितां माझे अनन्य भजन ॥ सहजें वादे सत्वगुण ॥ सत्वगुणास्तव जा
 ण ॥ उपजे ज्ञानविचक ॥ १९ ॥ विवेकज्ञानाचि येवती ॥ रजतमदोनी भद्रती ॥ शोधित सत्वाचि ये स्थिती ॥ अमेद भर्त्ता दुल्हासे ॥ २० ॥ करि
 तां माझे अमेद भजन ॥ होय स्वानंदचें स्वादन ॥ न्यानावबोलिजे विज्ञान ॥ तेथती निगुण मुख्यत्वे ॥ २१ ॥ नरदेह जो दुःखादाती ॥ प्राप्या
 सिधे वदीं माती ॥ यालागीं मनुष्यदेहां भक्ती ॥ अवश्य समस्ती करावी ॥ २२ ॥ हे मागवतीचें अतिगुन्य गुज्ञान ॥ मुख्यत्वे सी अतिप्राधा
 न्य ॥ सार्वें करितां माझे भजन ॥ क्रियाशुद्ध जन उद्हरती ॥ २३ ॥ नरदेह जो दुःखाजाण ॥ माझी भर्त्ता करिती विचद्रुग ॥ भजनें जिणें निगु
 णागुण ॥ ब्रह्मपरिपूर्ण स्वये होती ॥ २४ ॥ पूर्ण ब्रह्माचिया माती ॥ निरपेक्ष माझी भर्त्ता ॥ तोचि भजनभाव श्रीपती ॥ पुनः पुनः श्लोक ॥
 दृढदात्री ॥ २५ ॥ श्लोक ॥ निःसंगो मां भजेद्दिहान् प्रमत्तो जितो द्विषः ॥ रजस्तमश्चाभिजयेन्न च मंसे च यामुनिः ॥ २६ ॥ सत्वाभिजये यु
 क्तो नैरपेक्षेण शांतधीः ॥ २७ ॥ टीका ॥ करुनि विषयांची विरक्ती ॥ तृट्पीनापेक्षा वी मुक्ती ॥ ऐशी निरपेक्ष माझी भर्त्ता ॥ वाढत्या
 माती करावी ॥ २८ ॥ ऐसें करितां माझे भजन ॥ विस्मरणासियं मरण ॥ सर्वें द्वितीयावधपण ॥ सहजें जाणवसावे ॥ २९ ॥ तेणें अनिवा
 र सत्वशुद्धी ॥ सर्वमूर्तां भगवद्गुद्दी ॥ दृढनादें गात्रिशुद्धी ॥ हे भजन सिद्धी सात्विका ॥ ३० ॥ तेद्वार रजतमदोनी गुण ॥ निःशेष जानी हारण
 न ॥ शुद्ध सत्वाचें स्फुरण ॥ तेणें स्वानंद पूर्ण साधका ॥ ३१ ॥ केवळ उरन्या सत्वगुण ॥ साधकां ऐसे स्फुरें स्फुरण ॥ जगामाजी एक पाव

न ॥ धन्यधन्यवीहोये ॥ ३० ॥ धीपावलोश्चंद्रोप ॥ मजप्रगदत्तापरमानंद ॥ ऐसासत्ताचाजोस्फुंद ॥ तोसन्वरोधमाधका ॥ ३१ ॥ ऐसाउर
लाजोसन्वगुण ॥ तोनिवारवयासाधनकोय ॥ धीस्वयेस्वरस्वरूपआपण ॥ मजसत्ताचेंस्फुरणतेमाया ॥ ३२ ॥ गुळगुळागोदपणेंपागे
॥ कींदुध्वादुधगोदलागे ॥ तेसास्वरूपमीसर्वींगें ॥ इथास्वरूपभोगेंकांफुजें ॥ ३३ ॥ भृशिकासाधनींस्फूर्तिस्फुरे ॥ तंवरानगुणस्वरूपवि
रे ॥ तेव्हांसत्ताचाशिफुजसरे ॥ सहजेंस्वरूपरेनिजशांती ॥ ३४ ॥ ऐसेंनिरान्यातीनीगुण ॥ वेवळउरेंनिगुण ॥ तेचींअर्थींचिंनिरूपण ॥
विषदर्थीरुण्यासांगत ॥ ३५ ॥ श्लोक ॥ संपद्यतेगुणेंमुक्ताजीवांजीवांविहायमाम् ॥ जीवांजीवांनिर्मुक्तागुणेंश्वाशयसंभवे ॥
३६ ॥ टीका ॥ राटन्यासन्वगुण्ण्वाहिरिव ॥ न्यातो नंदकाश्चंद्रसन्वनिनेक ॥ पार्थिविवेकेंसिसानदेस ॥ हारपेनिःसेवनिजान्मरु
पीं ॥ ३७ ॥ ऐसेनिमान्यातीनीगुण ॥ निमेकायंकर्मकारण ॥ निगदेहनाशेसंपूर्ण ॥ जीवासिजीवगुणामिथ्याज्ञाय ॥ ३८ ॥ तेव्हांका
यंकर्मकर्ता ॥ भोग्यभोगआणिभोक्ता ॥ ज्ञानज्ञेयमीयेकज्ञाता ॥ यार्चितातांअसेना ॥ ३९ ॥ ऐसेंहारपन्याजीवगुण ॥ स्वयेंसहजें
निगुण ॥ होइनिजकेब्रह्मपूर्ण ॥ अहोसंहणसांदना ॥ ४० ॥ यापरिमदुक्तताण ॥ ब्रह्महोतीपरिपूर्ण ॥ तेंचिज्यालेपणाचेंलक्षण
॥ श्लोकाधैश्रीरुण्यासांगत ॥ ४१ ॥ श्लोक ॥ मयेनब्रह्मणापूर्णो नरादनांतरश्चरेत् ॥ ४२ ॥ इतिश्रीभागवतंकादशास्कंधेपं
चविंशोऽध्यायः ॥ ४३ ॥ टीका ॥ प्रपंचणनपूर्वीहोता ॥ हेमपृष्ठमिथ्यावार्ता ॥ पुढेहोइंनमागुता ॥ हेहोसर्वमाअसेना ॥ ४४ ॥ जि
सेंआंतबाहेरिभाग ॥ नेणेंसाकरेचेंआंग ॥ तेंसेंसवात्स्याभ्यंतरांग ॥ ब्रह्मनिर्व्यगनिजानंदें ॥ ४५ ॥ ऐसेंभावल्याब्रह्मपरिपूर्ण ॥
साधकांसीनयेमरण ॥ प्रारब्धेंदेहदुःखन्यानाण ॥ देहप्रिमानवार्धना ॥ ४६ ॥ राट्यनदेखेदश्यदर्शन ॥ अंतरांनाहीविषयस्फुरण ॥
देहींचेंनंदरेवेदहण ॥ जीवन्मुक्तलक्षणयानाव ॥ ४७ ॥ राट्यदेखेदश्यमतीता ॥ अंतरांविषयाचीआसर्त्ता ॥ यानावअज्ञानाची
स्थिती ॥ अविद्याशक्तीबाधक ॥ ४८ ॥ तेंनिरसावयाअविद्याबंधन ॥ अवश्यकरावेंमाझेभजन ॥ हेजाणोनिसाधुसज्जन ॥ मज्जी

सिप्राणविकिला ॥ ४६ ॥ माश्रियेभक्तीपरती ॥ आणीकनाहीउत्तमगती ॥ तेंदिभजनअभेदयुक्ती ॥ तेंचारीमुक्तीकामाया ॥ ४७ ॥ हृद-
 यीविषयाचीविरक्ती ॥ वरिअभेदभावेमाझीभक्ती ॥ तेंभजनअन्यधीनी ॥ त्याचार्थीश्रीपतीआज्ञाधार ॥ ४८ ॥ भक्तिनामान्वादार्थ ॥
 माझेस्वरूपीनिजभावार्य ॥ येणेंनिलाभेपरमार्थ ॥ सकळगात्रार्थयानाव ॥ ४९ ॥ माश्रियेभक्तीचेंनिनावें ॥ पशुपदीइंद्रावे ॥ मा-
 मानावीभजनभावे ॥ म्याअवश्यन्यावेनिजधामा ॥ ५० ॥ यालागींसांशेंनिवित्पती ॥ जाणतीनिणतींगासमस्ती ॥ पानेंकगवीभग-
 वद्भक्ती ॥ तेंनिजात्मप्राप्तीअनायासं ॥ ५१ ॥ भावेकरितांमाझेभजन ॥ स्वयेंनिदेवतातिन्हीगुण ॥ सहजेंप्रगटेनिजनिर्गुण ॥ हेसत्य-
 जाणश्रीकृष्णबोलिला ॥ ५२ ॥ जेयद्भगवलीगुणगुंती ॥ तेयप्रगटेनिजशांती ॥ हेचियेअध्यायीश्रीपती ॥ उदवाप्रतीवोक्तिला ॥ ५३ ॥
 यालागींजेयभगवद्भक्ती ॥ तेयगुणजयोल्लाभेवती ॥ सहजेंप्रगटेनिजशांती ॥ निजात्मप्राप्तीस्वतःसिद्ध ॥ ५४ ॥ तेंनिजभक्तीमाझीजन-
 नी ॥ त्यापेंठाकेलेजनार्दन ॥ येकाजनार्दनचरणी ॥ मिथ्यनिमित्ठणीभजतची ॥ ५५ ॥ पुढिलेअध्यायीविद्यागहन ॥ एवमुंदेंशंख-
 स्त्र्यान ॥ त्याअध्यायाचेंकरितांगठण ॥ अगम्यागमनदोषहरती ॥ ५६ ॥ न्यापसरग्याचेंविरक्ती ॥ समुखेंवर्णीश्रीपती ॥ चैराग्यें
 निजात्मप्राप्ती ॥ सभाग्यपावतीवैरीग्य ॥ ५७ ॥ त्याचैराग्याचेंनिरूपण ॥ अतिगांढनिरूपीश्रीकृष्ण ॥ श्रोतांरुपाकरावपूणी ॥ द्या-
 वेंअवधानकथेंसी ॥ ५८ ॥ जेकथेंचेनिअवधानें ॥ दुरितदोषहोतीदहनं ॥ ब्रह्मब्रह्मत्वपरणें ॥ होइनिगकणेंचिन्मात्र ॥ ५९ ॥ येव-
 द्यानिरूपणाचीगांठी ॥ पुढिलेअध्यायीआहेफुडी ॥ एकाजनार्दनकृपागादी ॥ परापरथीमापक ॥ ६० ॥ भावेधरितांजनार्दनचर-
 ण ॥ बाधूनशकेबाधकपण ॥ एकाजनार्दनाशरण ॥ रसाब्धिनिरूपणपुढेंआहे ॥ ६१ ॥ इतिश्रीभागवतेमहापुराणेएकादशस्कं-
 धेश्रीकृष्णउद्भवसंवादेगुणनिर्गुणनिरूपणनामपंचविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥ श्रीकृष्णापंणमस्तु ॥ ॥

मूळश्लोक ३६ ॥

॥ ओव्या ४६१ ॥

॥ एवंसंख्या ४९७ ॥

॥

॥

॥

॥

॥

अध्याय २३

श्रीगणेशायनमः॥ ॥ ओं नमो देवजगन्मोहन ॥ मोहिनीमोहना आद्यकारण ॥ कायंकारणातीतनिहून ॥ तत्रतनार्दनसद्गुरु ॥
 १॥ जगासिपदेमायामोहन ॥ तंतूनिर्देहसीशानधन ॥ जगीजगद्रूपतनार्दन ॥ रुपाद्रूपंर्देनान्ना ॥ २॥ दीनारिदेवमायास्त्रिरूपं ॥
 भक्तवीरावभावरसरासंपं ॥ तेरुमीमाहादिमोहनरूपं ॥ जनार्दनरूपंनिर्देह्निर्ता ॥ ३॥ तैयवैराग्यवादेसंपूर्ण ॥ तैयजनादेनार्चिरुपापूर्ण
 ॥ वैराग्यतैयद्रद्विज्ञान ॥ सद्गुरुंजाणवसाने ॥ ४॥ तैवरासद्गुरुंद्रद्विचि आदे ॥ तोमायागुणंजीवन्यवादे ॥ जीवमर्तुनिर्देहनिर्गये ॥ तो-
 स्वमिर्नेन्नादेरंकन्य ॥ ५॥ त्यासिराजपदायावयाजाण ॥ रोचककरितीस्थापण ॥ तैवैवैराग्यनिर्देह्निर्द्विगुण ॥ तैवाग्रहपणस्वयंमनी
 ॥ ६॥ ऐसेस्वयंमजोडन्याद्रद्विपूर्ण ॥ जेजोस्त्रीपुरुषहंमिथ्याज्ञान ॥ मृषादृष्ट्याचेंदृष्ट्यमान ॥ मोक्षमोक्षेपणअमेना ॥ ७॥ गवंसा
 धवासिरंमाया ॥ स्त्रीपुरुषेंयेथेंमनवानया ॥ तैयस्मरतांभावेगुरुराया ॥ जायविन्यास्त्रीवाभू ॥ ८॥ मदुरुचेंनामगक ॥ निवाश
 वाधामहादोरन ॥ वैराग्यउपतरी अन्धोन्दि ॥ तेंगंहीयनिजमस्यसाधकां ॥ ९॥ निर्विगोपनिजदाता ॥ आत्मासदुरुचैतन्यता ॥ त्या
 चेंचरणंवितांमाया ॥ स्वरसंपन्नतासाधकां ॥ १०॥ संतसांधयंजीनिजमादुर्ल ॥ शांतीनिजसारगार्वासारली ॥ जनार्दनरूपेच्या
 पाउली ॥ कयाचालिल्यायथार्थ ॥ ११॥ दाताआक्रियानिजनिर्गुण ॥ साधकांहीनामग्नसंपन्न ॥ तदर्थंकरावेमाझेमजन ॥ देवोन्दिआश्री
 रुपापंचविसावा ॥ १२॥ सावेकरितांमगवृद्धजन ॥ देवदारारूपंकरितीविघ्न ॥ तेंनिर्देह्नावयाजाण ॥ माझेनामस्मरणकरावे ॥ १३॥
 अन्युतदेस्मरतांनाम ॥ प्रतापेंनिर्देह्नाकमांमस ॥ सकळपातवंकरीमस्म ॥ दादुर्गनामदरीने ॥ १४॥ नामेंहोइजेविरक्त ॥ नामें
 निमंछहोयचिन्न ॥ नामेंसाधेगुणातीत ॥ नामेंनिर्मुक्तमवगाडा ॥ १५॥ नामीन्द्रोन्दिगतचिन्न ॥ तत्रतयरिधेनगतेतैय ॥ नामीविग्वारा
 ऐसाजेथ ॥ भगवंततेयतुष्ट ॥ १६॥ दुष्टसंगोविपयासक्त ॥ जरीअन्धान्द्रोन्दिगत ॥ अनुतापउपजालियातेथ ॥ होयविरक्तक्षुणार्थ ॥
 १७॥ महादोषाभिमायथिन्न ॥ केवळअनुतापनिश्चित ॥ अनुतापेवीणप्रायथिन्न ॥ तोजाणयेथविदंतू ॥ १८॥ अनुतापायेवदासरक्त

जगीं आणीकनाहोन्नेका ॥ धटापिन्या अनुतापदेसा ॥ सकळपातकांविदेकी ॥ ३१ ॥ अनुतापचढालियादात ॥ शुणाधेंवार्गिभरक्त ॥ येचि-
अर्थीपेंलभित ॥ हरीसांगतउरुवा ॥ ३२ ॥ सविसाव्या अर्थायेंय ॥ विषयासक्त्याचेंचिन् ॥ यासिद्धावयाविरक्त ॥ ऐनर्गतयस्तस्य
॥ ३३ ॥ श्लोक ॥ श्रीमत्पराशुराम ॥ मद्गुणमिमंकार्यंलब्ध्वामहमं आस्थितः ॥ आनंदं परमात्मानमात्मस्यसमुपतिगाम ॥ ३४ ॥
टीका ॥ ब्रह्मलक्षणेपरिपूर्ण ॥ हेनिकायेंचेंगुरुव्युत्पत्त्या ॥ तेंतेंमानवीशरीरजाण ॥ परमप्रावततिहोन्नेकी ॥ ३५ ॥ मनुष्यदेहांअधमं ॥
करितांभातुंपरब्रह्म ॥ तेंथकरावेंभगवद्गुरु ॥ जेवांपरमप्रावत ॥ ३६ ॥ गागवतधर्मैकरितांमर्त्ता ॥ निमंळहोयचिन्तएत्ती ॥ जीवतोचि-
ब्रह्मनिश्चित ॥ गंगासिद्धस्फूर्तिठिसत्ते ॥ ३७ ॥ ठरावन्त्याब्रह्मस्फूर्ती ॥ होयस्नानंदाचीअवाप्ती ॥ तेंगेंपरमानंदहोन्नेनहोती ॥ हेथुह्यामी
गेंमाप्ती ॥ ३८ ॥ माथियेमापेंचेंलक्षण ॥ देहांअसतांवतंमान ॥ सर्वथांनाहोविषयस्फुरण ॥ तेंनिरूपणाहरीसांगें ॥ ३९ ॥ श्लोक
गुणमध्याजीवयोन्याविमुक्तांज्ञाननिष्ठया ॥ गुणेषुमायामानेषुदृश्यमानेषुवस्तुतः ॥ वर्तमानोऽपि न पुमानयज्यतेवस्तुभिर्गुणैः ॥ ४० ॥
टीका ॥ जेगुळअज्ञानाचीरवाणी ॥ जेंसंसारप्रवादाचीश्रेणी ॥ जेंतेंहोगुणाचीजननी ॥ मायाराणीअनादी ॥ ४१ ॥ मायागुणयोगेंपा-
हाहो ॥ सोळाकळांचासंभावो ॥ जोगासनान्धकलिंगदेहो ॥ जीवासिपाहाहोहृदयान्धा ॥ ४२ ॥ ज्याळिंगदेहाचियेमापी ॥ सोगीनाना
सासदुःखसंपत्ती ॥ पदंस्वर्गनकंआवर्त्ती ॥ भिथ्यामरणपंत्ती ॥ स्वयेंमोसी ॥ ४३ ॥ वेध्यापुत्राचापगचार ॥ तेंसाजीवासिसंसार ॥ दे-
हाभिमानेंकेळ्याथोर ॥ अपरांपरअनिवार्य ॥ ४४ ॥ तेंयगुरुवाक्येंज्ञानानुभव ॥ पाहातांमाथेचास्वभाव ॥ लिंगदेहान्धाचाव ॥ जीवाहीविमा-
वतंभिथ्या ॥ ४५ ॥ जेंभिंदगवळियागमस्ती ॥ आंधारेंसिंहारपेरती ॥ तेंविंगुरुवाक्येंज्ञानमापी ॥ माथेचीस्थितामावळ ॥ ४६ ॥ एवंनासन्त्या
गुणविकार ॥ जीवन्मुक्तहोतीनर ॥ जेंविकांकुलान्धकळ ॥ भंवेंसाचारपूर्वध्रमणें ॥ ४७ ॥ तेंविंमारव्यशेषएत्ती ॥ जातेंनिजदेहवर्तती ॥ वर्ततांदि-
देहस्थित ॥ अहंरुतीअसेना ॥ ४८ ॥ जेंविणंठायाआपुनी ॥ कोणीगांजिनीनापुजिनी ॥ परीकळवळ्याचीनयेमर्ती ॥ तेंविदेहोचीचाळीस

ज्ञाना ॥ ३५ ॥ तो देहाचे निवेद्यमेवे ॥ जरी विषयामाजी न्येवे ॥ पराधिकाराचे निवेदाये ॥ रत्नीने मेवे ॥ अणुमात्र ॥ त्याशि विषयाचे दर्शन ॥ समूह
 लैमिष्याजाण ॥ कृतामृगजन्मचे पाण ॥ करावो नैपण पांधना ॥ ३७ ॥ गगनकमळाचा अमोद ॥ ते मरसो वारागंध ॥ ते सज्जाना विषयसे
 बंध ॥ निजांगी पाधलागतो ॥ ३८ ॥ अरो अतर्क्य सुज्ञाने गिर्यती ॥ परिमुमुक्षायागी आपती ॥ निवगान् विषयानि गती ॥ निजलभ प्राप्ति न्य-
 गिसांगे ॥ ३९ ॥ श्लोक ॥ रांगन कुर्यादरातां शिष्योदरतु पात्रा नित ॥ तस्यानुगस्तमस्य प्रपतयं चानुगो धरत ॥ ३९ ॥ टीका ॥ शिष्योदराय
 आसक्त ॥ स्वधर्मन्यागे अधमं रत ॥ ऐसंते विषयासक्त ॥ ते वाणिनिश्चित ससाधू ॥ ४० ॥ ऐसंते असाधू जन ॥ न्याय्यं रावें त्या आपण ॥ संग
 तीन करारी जाण ॥ कथावाचा मनपूर्वक ॥ ४१ ॥ नोटा न्याचे संगती पाहे ॥ राणा मरसंग नियाधमं गाय ॥ न्यायाणा सादो पाहे ॥ नोटा नोटा
 निरंतर ॥ ४२ ॥ सान्नागी दुर्जनाना संगती ॥ राणा धें पाही अनर्थी ॥ मुमुक्षी ऐशिया प्रती ॥ अणुमात्र वस्ती नवचाये ॥ ४३ ॥ नोटा रात्री आ
 गिरी जिरी ॥ सहजे पांळी माल न्यागी ॥ दुर्जनाना संगती ते सी ॥ पाही अपात्री माविका ॥ ४४ ॥ अनन्त असाधू संगती ॥ जो न्यायादे विष
 यासक्त ॥ ते पेंदध अधमं रती ॥ विवेक स्फूर्ती पातक ॥ ४५ ॥ वादन्या विषयासक्त ॥ अधोयज्ञान स्फूर्ती ॥ आपण आपल्यान दे संगती
 जेवी आंध्य राती ॥ अवसेची ॥ ४६ ॥ जे विप्रधे प्रंधपरि न्यायाती ॥ दोषांपतन मद्यगी ॥ ते विप्रविकेचा चिया स्थिती ॥ अधन माजीती विषयांधा
 ॥ ४७ ॥ कुसंगाचा जो सांगात ॥ ते पेंदधे देन रकपात ॥ अनुनाप सोद निवाते ॥ ते पेंदधे देन रकपात ॥ ४८ ॥ श्लोक ॥ ऐनः संग्यादि सांगाथा
 मगाय वृहच्छुनाः ॥ इवंगी निवदान्युत्थान्निर्विण्णः शोक संयमे ॥ ४८ ॥ टीका ॥ समुद्रवल्गु मीन निक्षिती ॥ सत्करायांचा राजपती ॥ पुढ
 दवाचक वर्ती ॥ न्याय्यी न्याती पुराणी ॥ ४९ ॥ ते जप्रभव महागोयं ॥ इतिदान गोमयं ॥ महिमा मरती नयं ॥ धर्म धें दंपुत्र रा ॥ ५० ॥ रा
 जधर्मा चिया जीती ॥ स्वधर्में वनि पाळी शिती ॥ ब्राह्मणानि नवा ब्रह्मवर्ती ॥ रामावनिश्चिती रायाचा ॥ ५१ ॥ प्राणां नोही आपण ॥ नकरी ब्रा
 ह्मण हे कण ॥ माथे न्यागी वेची प्राण ॥ कर संरक्षण हो नाने ॥ ५२ ॥ ऐसाधर्मिक ऐन चकवती ॥ तोही इवंगीचे आराती ॥ सज्जाना निवेद्या

भूपती ॥ निजान्नगती विसरन्त्या ॥ ५३ ॥ तेषां अनुतापे गाह्मी गथा ॥ तेन तृतीया सांगेन आतां ॥ परिसन्ध्या च पुनरुत्था ॥ कामासक्तता तेने ॥
 ५४ ॥ विसरोनि नितमहत्वासी ॥ अतिदान प्रान्त्ये ये येसी ॥ कामपिसंन्यासी मनुष्यासी ॥ तेषां एतदनिहारी हर्षसांगे ॥ ५५ ॥ एतदुर्वशी क्य
 मासर्जी ॥ सर्वे नि अनुतापे निरर्जी ॥ हेनया चोन्मिलि वेदोन्मिलि ॥ तेनियदुपता स्वयंसांगे ॥ ५६ ॥ उर्वशी पुरुषा चोन्मिलि ॥ नवमस्वर्ग ॥ असं
 असे विषद ॥ तेषां जाणो वियांगो विंद ॥ येयवया अनुवाद न करीन ॥ ५७ ॥ ॥ पूर्ववथा संनंध ॥ उर्वशी स्वर्गो भूषण ॥ नारायणो धादिन्नी आ
 बबा ॥ तो उर्वशी शिगवं पूर्ण ॥ श्रेष्ठ पण माननी ॥ ५८ ॥ तथागवांचि ये स्थिती ॥ तान्नुकरी नृत्यंगती ॥ तेषां त्रयशापा चोन्मिलि ॥ तृजमानवी
 सो गिती मृतकी ॥ ५९ ॥ ३ ॥ शापमा मनांति सी ॥ ग्रहा सांगे ति ये पासी ॥ नगदे सिन्ध्या पुरुषा सी ॥ स्वर्गो ये सी निमिष्यमात्रे ॥ ६० ॥ ते शाप
 निशापासी ॥ मृतका आन्दी उर्वशी ॥ देसो नि ति विया स्वरुपासी ॥ पुरुषा चोन्मिलि ॥ ६१ ॥ विसरोनि आपुन मवती ॥ वज्रघान्धा ये
 श्रेष्ठ पती ॥ रूपा मृतका भूपती ॥ विचारस्पृती विसरन्त्या ॥ ६२ ॥ नगदे सिन्ध्या गयासी ॥ साहनि जावे उर्वशी ॥ ऐशी माक दे री नितिशी ॥ नि
 जभांगासी आणिल ॥ ६३ ॥ तिणे आपुनिया शापासी ॥ आणिले दोघा एदक्यासी ॥ पुत्ररत्नं पाळो न्यासी ॥ तो विसी भावो सी दिधळें रायें
 ६४ ॥ ते उर्वशी ने कामाप्रार्थी ॥ अविशये वादला कामासर्जी ॥ नेणे उदयास्त दिवसरानी ॥ शांता अर्मात ति योनां रन्त्या ॥ ६५ ॥ गंसा उर्वशी
 संग काम ॥ विसरला स्वधर्मकर्म ॥ विसरला निव्यनेम ॥ कामासंघमवादला ॥ ६६ ॥ तेयमं पुरुषे दोघे जण ॥ ग्रान्ते अश्विनो कुमार अ
 पण ॥ उर्वशी भांगलकारण ॥ पाहावया जाण्यदं देवेने ॥ ६७ ॥ पुरुषा चोन्मिलि ॥ उर्वशी न्याववा स्वर्गाप्रती ॥ दोनी ये दके चोर
 नेनी ॥ मध्याह्न राती ये मान ॥ ६८ ॥ एकोनि मं पाच्या शाजरी ॥ दुःखं हडबडुनी उर्वशी ॥ रागो निर्मिती रायासी ॥ नपुंसका हो सी नुं
 येक ॥ ६९ ॥ दयावलासी पुरुषा ये ॥ चोरेन न्यामाग्नी वाळ ॥ जळो नुं तो उकाळें ॥ द्युपोनी कपाळें ते पिटी ॥ ७० ॥ एकोनी स्त्रिये चाशो
 कथांरु ॥ शस्त्रपेड नि सत्वरु ॥ धांवतां फिटक्या पांतांवरु ॥ तेनृपवर समजेंना ॥ ७१ ॥ पराभऊनिते चोर ॥ मेष आणितां सत्वर ॥ विपु

सुताम्रकलीश्वर ॥ तं वन्यग्रशरिरायाचं ॥ ७३ ॥ नम्यकरोनिगयासी ॥ सा ॥ निनिघाली ॥ एवंशी ॥ तिचं निनिघाली ॥ अतिशोका
सीपावला ॥ ७३ ॥ श्लोक ॥ व्यन्त्यन्मानं व्रजनीतां नम्र उन्मज्जन्मनः ॥ निदपन्नन्वगो ज्ञायेधारेति प्रतिकृत्वा ॥ ७४ ॥ टीका ॥ पृथ्वी
परिपालनं विरिष्ट ॥ स्वधर्माधार्मिकश्चेष्ट ॥ शत्रुदमनी अतिशक्त ॥ प्रतापेन्दुदमहानीर ॥ ७५ ॥ जाणेवेदशास्त्रधियेक ॥ न्यासीवेदितास
कलन्त्य ॥ तोहीविश्वेचा अतिरंक ॥ श्लाघादेरननिजागे ॥ ७६ ॥ स्रगं प्रसरानं सान्धनीमान ॥ जो अन्यहीनसाहे अपमान ॥ तोवेयंलागीआ
न्यहीन ॥ निससन्मानविसरोनी ॥ ७७ ॥ एवंशी ज्ञातादेरगोतिप्रिदि ॥ रडतपसतन्वगंयादी ॥ संतुतांगंयंयामनरिगे ॥ ७८ ॥ शंखंमरीषा
हृदेदिदि ॥ सांगंनतिवीन्यागुद्यगांघ्री ॥ प्राणरिगांपाहेमुगदनी ॥ क्षणभरमेधेनदेता ॥ ७९ ॥ आपून्यापूर्वजांची आण ॥ वहांवुनंधी-
तुंयंचन ॥ सत्यमार्निहंयमाण ॥ तुंजकायकारणरसावया ॥ ८० ॥ तुंजचात्तांनवन्दाही ॥ अणिसतेरुतनीन्यादें ॥ तुंजजाणेंकांणेंका
हें ॥ तरिगेवंगीहियेदुन ॥ ८१ ॥ नादुनकांडुमाराहें ॥ परतांनिमज्जयेताहें ॥ द्यणांनिधकंधावेपायें ॥ तंवतेजायेगुंकेनी ॥ ८२ ॥ न्यासिस
जेमुगुरमणी ॥ सदांयेंतांनोरांगणी ॥ तांनगंवेयंचनगणी ॥ रापकरणीकामासी ॥ ८३ ॥ तुमीमज्जअतिकळवेळ ॥ तुंजलागींवि
जमायेकांमळ ॥ तुंजकाणश्लाघासांबंवेळ ॥ कोपप्रवळकांधरिन्ना ॥ ८४ ॥ यापरिगयाचेंनिज ॥ विरहातुंगोकावुंनित ॥ अतिशयन्या
नीयुक्त ॥ तेग्लानीसांगतश्चाहृष्टा ॥ ८५ ॥ श्लोक ॥ कामानतुमोनुहृपन्नकलुकांनपंयामिनी ॥ नवेदयांतांनयांतांरुंवंग्याहृष्ट
चेतनः ॥ ८६ ॥ टीका ॥ एवंशीकाभिकामासक्त ॥ एकग्रग्रानेंसयाचेंनिज ॥ वेणेंसुखींगतागत ॥ वेळ्याच्यांतकंदर्प ॥ ८७ ॥ भांगिनी-
चिकारिनी ॥ भांगितांहीअनुदिनी ॥ अधिकप्रमवादनेमनी ॥ ऐसातीजलागुनीआसक्त ॥ ८८ ॥ भांगितांउवंगीकामासी ॥ नेंगेदिवस
सासवपांसी ॥ अथोश्लाघाआयुष्यासी ॥ हेहीन्यासीस्वरंमा ॥ ८९ ॥ जेवेंअधिमानीपतपडे ॥ तंवतंचन्याअर्धाकवांद ॥ तेविंवांता-
मोभितांवांडकंद ॥ कामपुटेयासवे ॥ ९० ॥ विचारितांस्त्रीकामासी ॥ अतितुल्यदिसंन्यासी ॥ तोहीमोभितांअहिर्विशी ॥ विरलीरा

वासिष्ठपुत्रे ॥ ८९ ॥ श्रीनिगुंतलीहर्वशीसी ॥ अतिग्लानीकलितेनिसी ॥ परतोनिनयेनिगयापासी ॥ निपेदेमेशीसांडवी ॥ ९० ॥ उर्वशीनदे
 स्तुतिपुटे ॥ राजाविरहेमृतिंतगडे ॥ पाहोंधांवेदकहेतिकडे ॥ आम्हेशेरडे अतिदुःखी ॥ ९१ ॥ आवणेंफिरतांदाहीदिशी ॥ अवचदे आलाहु
 रुसबासी ॥ तंव अंतरिसुखर्वगी ॥ देखेंदृष्टीसीनृपनाथ ॥ ९२ ॥ देसोनिह्याणोधावपांव ॥ मज्जलार्गीदेकावेगीसंब ॥ घेरीह्याणोमूढमाव ॥
 डीसर्वविषयांधा ॥ ९३ ॥ आहीस्त्रियांचीआमर्क ॥ कदांपडवळंगामूपती ॥ सदांस्त्रियांचीदुष्टजाती ॥ जाणनिश्चितीमहाराजा ॥ ९४ ॥ वि
 शेषेआहीसेरिणी ॥ सेव्यापरपुरुषगाभिनी ॥ आमुचाविश्वासमर्क ॥ प्रणीनयाननृपनाथ ॥ ९५ ॥ आम्हायमहाचैसंगती ॥ राखवकळे
 वेणोकिती ॥ आतांसाहूनखामचीआमर्क ॥ होतुं परमाधीअसक्त ॥ ९६ ॥ बहुकळमोमितांमाझामोग ॥ अद्यापिनृपजेतुजकिराग ॥ कामासकी
 सांडविसांग ॥ साधीचांगविजस्वार्थ ॥ ९७ ॥ राजाग्लानीकलीअवेग ॥ एकवळांनिजांगअंग ॥ मजदेईअंगसंग ॥ सरवसेमोगगामिनी ॥ ९८ ॥ निळम
 देखीविग्लानीसी ॥ जेनेदुवलाउर्वशी ॥ मगतेआपुन्यापूर्वचोनासी ॥ राधापार्शीनिवेद ॥ ९९ ॥ मीस्वर्गांगनाअतिस्वरूप ॥ मजपदलाब्रह्म
 शाप ॥ तुमहाराखपुढपुरुष ॥ संगेनिःशापमाझाल्यें ॥ १०० ॥ तुझेनिसंगेमीधूत ॥ शापनिस्तरन्येंसमस्त ॥ मजतुजसंगनपडेयेथ ॥ मीअ
 सेजातस्वर्गासी ॥ १०१ ॥ ऐकोनिउर्वशीचेंवचन ॥ राजाविरहेकरारुदन ॥ तेंकांकळवळलेंतिवेंमन ॥ त्याउपायपूर्णदाविन्दा ॥ १०२ ॥ मार्थनियांगे
 धर्वासी ॥ अग्निवाहीदिपलीरायासी ॥ बावरीकरूनियांगासी ॥ मनपावसीमहाराजा ॥ १०३ ॥ उर्वशीनियांगेज्येष्ठाभूत ॥ अग्निवाहीउपेक्ष
 मीतेथ ॥ राखनिजमंदिरायेत ॥ शोकाकुलितअतिदुःखी ॥ १०४ ॥ उर्वशीचीप्यथारायासी ॥ स्वमीदेसिलेंतियेसी ॥ नरेनेपाहुंआलायालीसी ॥ तंव
 देखेअस्वर्वासी ॥ शमिमर्मा ॥ १०५ ॥ त्याच्याअरणीकरुनिदेख ॥ यज्ञाग्नीपाडिल्याचोस्व ॥ यजूविपावलाउर्वशीलोक ॥ कामसुखमोनेच्छा ॥
 १०६ ॥ मोवमोगितांउर्वशीसी ॥ विरक्तपुजलीरायासी ॥ तांजेंबोडिलाअनुतापेंसी ॥ तेंऐकतुजसीसांगेन ॥ १०७ ॥ अठराश्लोकांचेंनिरूपण ॥
 राजावीलिल्याआवण ॥ आठश्लोकांअनुभापपूर्ण ॥ तेंचीश्रीकृष्णस्वयेंसांगे ॥ १०८ ॥ श्लो ॥ ऐलउवाच ॥ अहोमेमाहेविस्तारः कामक

श्रमलचेतसः॥ मृषितो वर्षपूगानां बतहानिगनान्युत॥७॥ टीका॥ ऐलंगतिचा अनुताप॥ नाशी अगम्यागमनपाप॥ करीओल्यासीनि-
पाप॥ साधकांकदर्शना ॥१॥ जैविमदगजराजीसंगी॥ नाना आपत्ती स्वये भोगी॥ तैविउर्वशीचासंभोगी॥ झालाविरागी पुरुषा ॥१०॥
जोउर्वशीलागीं अनुरक्त॥ तोंचितिसी झालाविरक्त॥ नेणेंवैराग्यं अनुतापयुक्त॥ स्वयं बोलत ऐलरावो ॥११॥ माझ्या माहाचा विषय विस्तार॥ का
मासक्त कामातुर॥ कश्चितकंदर्पांचें घर॥ म्याचिसारसे निळे ॥१२॥ उर्वशीकाम अति आसक्त॥ कामातुर झालें चित्त॥ तें म्याजोडिन्ना मन
धी॥ धितें केलें व्यर्थ आयुष्य॥१३॥ उर्वशीकंठसल्लुग्यशास्त्र॥ आयुष्य छेदनासने जधार॥ छेदिलें आयुष्य अपार॥ तें मीं गामर सारना ॥१४॥
कांता आलिंगन विषवें ॥ म्यांकंठां पातला सकाम मल्ली॥ तिणें आयुष्याची दोळी कंठी॥ निवेंकरा मळीं गळिला ॥१५॥ कामिनीकाम आलिंगनी
कंठीं पेरिल दावाघी॥ तो धडाडिन्ना आयुष्यवनी॥ विवेंक अवनी जालि ॥१६॥ नरदेहें उत्तमोत्तम॥ अमोन्य आयुष्य कंठें मस्य॥ जळोन-
ज्या माझे कंमं॥ निंद्य अधर्म तो येक ॥१७॥ नरदेहें न्या आयुष्य पृथी॥ साधकरि गालें वेकूं ॥ ज्ञानें ब्रह्म झाले रुढा रुढी॥ तें म्यां कामासाठीं नाशि
लें ॥१८॥ श्लोक॥ नाहं वेदाभिनिर्मुक्तः सूर्यावाः स्यदितोः मया॥ मृषितो वर्षपूगानां बतहानिगनान्युत॥८॥ टीका॥ नरदेहाचें आयु
ष्य सण॥ नमिळे देतां कोटी लवणं॥ तें म्यानाशिलें संपूर्ण॥ आपण्या आपण नाडिलें ॥१९॥ साधु चिया निज स्वार्था॥ साधु निद्यावया उगवें सनि
ता॥ निमिषोचो बेंपर मार्या॥ साधक नननां साधित ॥२०॥ तों चिसरिता मना मासी॥ आयुष्य दरि अशिर्निशी॥ हें न कळे न्याचें न्यासी॥ नर
कपातासी निज मूळा ॥२१॥ पुरिलांची गोडी ते कायसी॥ माच नाटलो उर्वशीसी॥ दरास झाला आयुष्यासी॥ हे दानि कंठासी सांगानी ॥२२॥ ज
ना चिया हितासि बहिला॥ सूर्यो अनुदिनी उगवला॥ तें मीं नेणें चितादला॥ उर्वशीकामें मूळ न्याग्न ॥२३॥ सूर्यो नाटयें प्रसमान ॥ यों
हिलो न्यानां ही ज्ञान॥ करितां उर्वशीचें अधरपान॥ नेणें मदे संपूर्ण मानलां ॥२४॥ मघमद उत्तरं दिनां ॥ धनमद जाय निधन स्थिता॥ तारु
ष्यमद जावली णशर्की॥ क्रीमि रमा री कदां नुतरं ॥२५॥ नरदेहाची आयुष्य कमा॥ पुरती दुर्लभ मळ गेहाता॥ जेव्हां हे उर्वशी देवकांता ॥ ८

धेचिन्तवतांवागविले॥२८॥मीनिर्भयरक्षितासर्वीस॥न्यामजनागविले॥२९॥हेन्डाजसांगीकाणागरी॥उकसाबुकसीस्फुरत॥३०॥मा
 द्यानिजहितान्वाचोर॥हेउर्वशीर्जविंमार॥सर्वेचिउपजन्तानिचारू॥तेंद्रमीचिपामरू॥अनिर्वरी॥३१॥मगद्वानेकदकटा॥सृष्टीमानामीक
 रंवा॥आयुष्यनाशिलंकामचेष्टा॥अपावमोनामजग्या॥३२॥मगआक्रंदेअतिगर्जनी॥कामेनागविले॥आयुष्यहरं॥याहिहोत्रिअधि
 कहानी॥पाहातायेजने॥असंन॥३३॥श्लोक॥अहंमेआत्मसंभोदेयेनन्यायोपितांकृतः॥कीदामृगश्चक्रवर्तनिरदेवशिरामणिः॥१॥
 दीका॥राजमुकुटांचेप्रतापार्पण॥माध्याचरणायेर्ताशरण॥तेंनेविंशयेचेधरीचरण॥हेनिर्ज्जपणम्याकेले॥३४॥मजपुसूरव्याचेआजेक
 री॥राजेनाचर्ताचराचरी॥तेंमीविंशयेजेआजेपर॥स्नानांचेपर्यावर्तये॥३५॥जेसंवान्नरगारुड्याचे॥तेंसास्त्रियंचेनिठुंदेनाचे॥माध्याच
 राचर्तापणांचे॥अतिनेंदुरांचेफळझाले॥३६॥मकळराजेमजदेतिसन्मान॥भूपतीसदांवांदीतीचरण॥तेंमीद्वान्तांस्त्रियंचेआधान॥हीनदी
 नअतिरं॥३७॥राखतांस्त्रियंचारसरंगप्रेम॥पांयांपदगेंहेअनुचितकरो॥द्वानर्ततेजकांजनसकाम॥हेचिधारीपरमकाभाची॥३८॥बल
 यांकितमीचक्रवर्ती॥तेंहीयोपिताधातुनोआवर्ती॥न्याचीआवर्तीचीस्थिती॥समुखंभूपतीअनुचादे॥३९॥श्लोक॥सपरिष्ठदमत्ता
 नंहितानृणमहेश्वरं॥यांतींस्त्रियंचान्वंगमनप्रश्नमत्तवद्रुत॥१॥दीका॥केनकसाकारमायाभ्रम॥यान्धगीप्रमदास्त्रीचेनाम॥संगे
 नकिलेंउत्तमोत्तम॥स्त्रीसंभ्रमवादविता॥४०॥प्रमदाअवरंअळंकार॥हेमायेचेसांडीवसार॥येथमुललेथोरथोर॥मीहीपामरस्त्रीसं
 गें॥४१॥माझीचमजकर्ण॥दिसनसंदेयवाणी॥ऊर्वशीवेग्याकामाचारिणी॥जेबहुजर्नमोगिले॥४२॥ऐशियेकासासक्तता॥मीसर्व
 स्वेभक्तयेआतां॥तेंमुललेपणाचीकथा॥अनुतापनास्त्रियंचोले॥४३॥धर्मपत्नीसिमांगितांकाम॥सहसानासेनासधर्म॥यत्नवोटवले
 सेदुष्टकर्म॥चेष्टेसीपरममुल्लो॥४४॥पस्दाराअमिळाशित॥तेंअवश्यनरकाजाती॥मासदाराकामासक्ती॥तेंयहिअधोगतीसोडीना
 ॥४५॥स्त्रियांभलविलेंहरिहर॥स्त्रियांभलविलेंकृपेश्वर॥स्त्रियांमुलविलेंथोरथोर॥मीहीकिंकरस्त्रियांकलो॥४६॥राज्याधिपतिराज

वैभव॥ वैश्ये आधीन के लें सर्व॥ याहू निने लें अपूर्व॥ नीला गिजीव अर्पिन्दा॥ ४४॥ मीरा जवर्य मुगुट मणी॥ तोदु सझालों निचे चरणी॥ वाप कंदर्पा
 करणी॥ कैलों का भिनी आधीन॥ ४५॥ ऐशिया मजर जंश्वरातें॥ वैश्ये ने हाणो निलाते॥ उपेक नियां नृणवतें॥ निपाळी निश्चितें सांजोनी॥ ४६॥
 तीस ज्ञातां देखां निपुटें॥ मीना गना धांवे लन दरावें॥ न्याज रां दे नियां रडें॥ तरितें मज वने पाहेना॥ ४७॥ जे विंकां न्यागलें महदुत॥ नातरी पिशाच
 जे सें दुम्भत॥ तें विंका गना धांवे रडत॥ तरिते चें चित्त द्रवना॥ ४८॥ तरार डत पदत अरु सकत॥ मीनि नंज्जना मागे धांवत॥ माझे मोहाचा ख
 ति अनर्थ॥ अगमान मम गत सान्ना॥ ४९॥ श्लोक॥ कृतस्तस्यानुभावः स्यात्ततेजइंशिनमंबना॥ योन्वगच्छं स्त्रियं यांतां स्वरवत्पाद
 ताहितः॥ ११॥ टीका॥ मीमहं नं राजराजेश्वर॥ ऐसा गर्व होता दुर्धरू॥ तो मी विंयेचा अनुचरू॥ झालों किं करू निजांगें॥ ५०॥ बेंव
 हाहि मीरा जंश्वरू॥ मागे धांवे होरु नि किं करू॥ तरितें न करी आंगि कारू॥ जे विंकां मंदी स्वर रवरी जेरी॥ ५१॥ जे विंवररी देखां नियां स्वरू॥
 धांवे नि करी अत्पादरू॥ येरी उपेक्षने करी मारू॥ प्रतिनिष्टरू तां ना॥ ५२॥ तिच्या लातां न्यागतां माथा॥ स्वर निघेना मागुता॥ न्यास्वरा ऐ
 शी मूखता॥ माझे आंगी सव्याचा णंदी॥ ५३॥ स्त्री उदास काम दर्श॥ मी आसत नागें पाव॥ माझ्या ममय पणाची गांठी॥ सांगतां पो
 हीं मी लाजें॥ ५४॥ ऐसें स्त्री काम ज्याचें मन॥ न्याचें यांग याग अनुष्ठान॥ अवयें विद्यया जाण॥ तें विं निरूपण निरूपी॥ ५५॥ श्लोक॥
 किं विद्यया किं पसा किं त्यागेन क्षुतेन वा॥ किं निविज्जेन मीनेन स्त्रीमियं स्य मनान्तरं॥ १२॥ टीका॥ स्त्री काम मय ज्याचें मन॥ त्याची
 वृथा विद्या वृथा ध्यान॥ वृथान पठ्या ध्यान॥ न्याग मुंटातें वृथा॥ ५६॥ वृथाण कांत सेवन॥ वृथा जाण त्यागाचें मौन॥ राखे मी जीके लें
 हवन॥ तें सें अनुष्ठान स्त्री काम॥ ५७॥ कामासत त्याचें चित्त॥ न्याचें सकळ दर्शन मय्यर्थ॥ आपुलें प्रवृत्त निंदित॥ अनुताण युन नृणो ने॥
 ५८॥ श्लोक॥ स्वार्थस्या कं निदं धित्वा मूर्खैर्पणितमनिनं॥ योऽहमीश्वरतां प्राप्य स्त्रीमिगो स्वरगज्जितः॥ १३॥ टी॥ चहुं पुरुषार्थाचें
 अधिष्ठान॥ नरदेह परम पावन॥ जेणे देहें करितां भजन॥ प्रत्यसनातन पाविजे॥ ५९॥ नरदेहीचा शणक्षण॥ समूळ निर्दोळी जन्य मर-

ण॥ भावेकरितां हरिस्मरण॥ महापापं ज्ञाननिर्द्वन्द्वं ॥ ६०॥ त्यां नरदं हाचा लाहो निमा मी ॥ नरवर्यं द्यानीं चक्रवर्ती ॥ त्यामाप्रीजवोजं -
 लोस्थिती ॥ जेवें श्येप्रती मूल्यो ॥ ६१॥ माने अष्टमसज्ञान ॥ परिसज्जानाहनी असज्ञान ॥ नेणें चिनिज स्वायंसाधन ॥ वैश्ये आधीनमी द्या
 लीं ॥ ६२॥ लाभो निरदं हनिधान ॥ म्यादेहीं परिलज्जानाभिमान ॥ नकरां च निज स्वायंसाधन ॥ हेमूखं पणपमाझे ॥ ६३॥ जेसागावाभागे
 कामयुक्त ॥ धांवतां बेलनमाना अनय ॥ कोरवरी भागेवरधानत ॥ तेसाकामासक्त मनिर्द्वज्ज ॥ ६४॥ स्वरीवरसहाणी लाताडे ॥ तरींतो
 धसेपुढें पुढें ॥ तेसाचिमीहि वैश्येकडे ॥ कामकैनाडे मूल्यो ॥ ६५॥ कामभोगांतीं विरक्त ॥ गंरांमूर्खं विवेकी गोलती ॥ तेअधःपानां घालिनी
 हेमजप्रतिती स्वयेद्वाली ॥ ६६॥ ॥ श्लोक ॥ संनतो वर्षपूगान्धे उर्वश्या अधरासवं ॥ नतृप्यन्यात्मभूः कामो वहिराहुतिभिर्यथा ॥ १॥
 टीका ॥ सत्ययुगीचें आयुष्यमाझे ॥ गंनयं सार्वभौमराजे ॥ उर्वशी सर्वमंदणकाजे ॥ स्वर्गभोगसमाजे भोगितां ॥ ६७॥ भोगितां लोट-
 त्यावर्षकोटी ॥ परिविरक्तीची नाठवेगोटी ॥ मांनैराग्यभोगाशनदी ॥ हेमिथ्याचावदीमूर्खोची ॥ ६८॥ स्त्रियेंचें क्षणती अधरामृता ॥ ते
 हीमूर्खगानिश्चित ॥ तें उन्मादमद्ययथार्थ ॥ अधिकें चित्तामाक्त ॥ ६९॥ वनिता अधरपानगोटी ॥ त्यापुढें सकळ मद्यें वापुढें ॥ तत्साब्द अ-
 नर्थी पाही ॥ निजस्वाधंकोटीनाशक ॥ ७०॥ घालितां कोटीपृताहनी ॥ अपीसिकदांन व्हेनृषी ॥ तेविं वनिताकामासक्ती ॥ कदां विरक्ती उपजेना ॥
 ७१॥ ऐसा आठश्लोकीं अनुताप ॥ स्वयंचालांनियानृप ॥ ददयां उपजलाविवेकदीप ॥ जेणें द्याके कंदर्पनें स्मरले ॥ ७२॥ सकामासी विषयव्या-
 गितां ॥ वासनानत्यागे सर्वथा ॥ कां आदरें विषयभोगितां ॥ विरक्तीसर्वथा उपजेना ॥ ७३॥ ऐशिये अर्थीचा उपायो ॥ विचारोनि नोलेरावो
 ॥ कामत्यागाचा असिप्रावो ॥ साचारपाहाहोसंबोधी ॥ ७४॥ ॥ श्लोक ॥ पूश्चल्यापत्तनं चित्तं कीन्वन्यो मोचिनुं प्रभः ॥ आत्मारामेश्व-
 रमूने भगवंतमधोक्षजं ॥ १५॥ टीका ॥ पुरुषस्त्रीसदां अनुराग ॥ परिसहसानकरं प्रसंग ॥ त्यासिपुंश्चलीचा घटल्यासंग ॥ तेवाधी
 निजागहावभावीं ॥ ७५॥ ॥ पंश्चलचिक्ताक्षगुण ॥ तेविपुरुषासी हृदयं धन ॥ स्त्रीकामबंधन सोडवीकोण ॥ एकनारायणावाचुनी ॥

॥७५॥ कामिनीकामपासूनिनिर्मुक्त ॥ कर्ता एक ईश्वर समर्थ ॥ जोकां आत्मासमभयवन्त ॥ तोचीनिश्चितसोदविता ॥ ७७ ॥ मायागुणेंकामसंचा
 र ॥ अविद्यावाढवीसाचरा ॥ मायानियंताजोईश्वर ॥ तोकामकरनिवारी ॥ ७८ ॥ स्वस्वरूपारमण आराम ॥ ऐसाजोकां आत्माराम ॥ तोनिवारीस
 कळकाम ॥ कर्तृविभ्रमनिजात्मता ॥ ७९ ॥ जोभोगभोगूनिअभोक्ता ॥ त्याशरणरिघान्याअनंता ॥ बाधूनशकेविषयावस्ता ॥ स्त्रीसंगींसोदवि
 तातोएक ॥ ८० ॥ जोनिवारीअधोगती ॥ तोअधोक्षजअसतांमक्तपती ॥ शरणरिघात्यातयानिश्चिती ॥ कामासर्कानिवारे ॥ ८१ ॥ राजाका
 मासक्तीअतित्रासला ॥ बाह्यविषयविषयंडासझाला ॥ त्याचावासनाकामजोएरला ॥ तोनगचेन्यागिन्यान्याचेंनी ॥ ८२ ॥ सर्वभावेंसिसं
 पूर्ण ॥ हरीसिरिघालियाशरण ॥ सक्कळकामाचेंनिर्दंष्ट्र ॥ सहजेंजाणस्येहोय ॥ ८३ ॥ एकाचामदनिश्चिती ॥ वरितांश्रुतिवाक्यविचिती
 ॥ यजितांदंद्रादिदेवांपती ॥ कामनिवृत्तीहृदयस्थ ॥ ८४ ॥ ऐरोवांळतीजेसज्ञान ॥ तेसर्वथागाजज्ञान ॥ हरीसिनरिघतांशरण ॥ काममुंचरण
 शमेना ॥ ८५ ॥ इंद्रादिदेवकामासक्ती ॥ विरंचनेनेणोंकिती ॥ न्याचेंनिभजनेंकामनिवृत्ती ॥ जेह्मणतीतेअतिमूर्ख ॥ ८६ ॥ श्लोक ॥ बोधित
 स्यापिदेव्यामेसूक्तबाक्येचदुर्मते ॥ मनोगतोमहामोहोनापयान्यजितात्मनः ॥ ८७ ॥ टीका ॥ काम्यकर्माहोईलसत्ता ॥ हेंबोलेणेंसमूळल
 टिक ॥ काम्यकर्मीअधिकदुःख ॥ हेंनेणतीमूर्खसकाम ॥ ८८ ॥ अन्यशम्यायागकरुन ॥ इंद्रादिदेवांतेंयजुन ॥ दुर्वशीसंभोगलाधुन ॥ अतिदुः
 रीजाणमीझालों ॥ ८९ ॥ नारायणउरुसीजन्मला ॥ यालागंइतंशानावपावर्त ॥ न्यामजअतिवाक्येंबोधिती ॥ निकामबोलीअतिमुध
 ॥ ९० ॥ ऐकतांअतिनिकामबोली ॥ माझीनवचेंचसकामभली ॥ जंनगोविंदरूपानाईकिंती ॥ तंवकामाचीभलीरुंदेना ॥ ९१ ॥ भावेंहरीसीधरि
 न्याशरण ॥ हंदयीप्रगरेबारायण ॥ तेह्मांसर्वकाममहजेंताण ॥ नातीपद्योनहृदयस्थ ॥ ९२ ॥ उर्वशीकामसंगेंजाण ॥ योरकष्टलेंमीआपण
 अथोवतिचाअपराधकांय ॥ मीहरीचेंस्मरणविसरलों ॥ ९३ ॥ जरीमीकरितोंहरीनेंमरण ॥ तरिकामवापुहेंचाभीकोण ॥ मजमाजीअ
 सजोआवरण ॥ तेथबुद्धजाणउबशी ॥ ९४ ॥ श्लोक ॥ विभेतयानोपकृतंस्त्वागार्सर्पचैतसः ॥ स्त्वस्वरूपविदुषोयाः हंयदभिनेंद्रि

यः॥१७॥ ईका॥ मृदमतीचाप्रबोध॥ मर्ताउर्वशीचाअपराध॥ निवेकेंपादातांशुद॥ मीचिमातमंदराचम॥१८॥ उर्वशीदेखतांहरी॥ मी॥
 कामासक्तझालोंपोरी॥ माझियेउं पदतेसारी॥ मजम्याशेनदीनादिलों॥१९॥ जेविंसांजयेकेपरिल्लादोरु॥ मंदरासंपंभासेथोरु॥ जंयनाहीकेल्य
 निर्धासु॥ नेवमहाअजगसुमयानक॥२०॥ तेंणेसंपंमयेनचदसयद॥ पळोंजातांपेनंतरी॥ दुर्गावृत्त्यापद॥ मीआदी॥ त्याचीकल्पनानादी
 तयांसी॥२१॥ तेंविंमाझियेकामाचार्त॥ उर्वशीसुंदरयुवती॥ येथमाझियाकामासर्त्ता॥ सरतरतीमृदलों॥२२॥ यागारिमीअविवेकात्मा॥
 मललेउर्वशीच्याकामा॥ तीवरीकांपणेंजेआद्ला॥ हेचिअधमांचेंमृद॥२३॥ एष्टंदरवतांकापिनी॥ कामासक्तानेअतिरमणी॥ विवे
 कियापोहणघाणी॥ नरकमाथणीतेकांता॥२४॥ जेनिंशतराविष्टंचीमती॥ तेंविंसकामाकामिनीचीरती॥ विवेकीदेखोनिधुंकिती॥ तेंचि
 श्छोकार्यांनृपचालें॥२५॥ श्लोक॥ कायंमर्तामसःकायेदोंगंभ्याद्यान्मकांयुचि॥ वृगुणाःसौमनस्याद्याह्यध्यासांविद्ययास्तः॥
 २६॥ ईका॥ रूपापुरुषनामाभिधान॥ केवळदेहारीविजाण॥ तेंरूद्रिंदीपादातांगुण॥ मर्दानपणअन्यंत॥२७॥ जेनीचनव्याविरा
 काचीरखाणी॥ जेरजस्वलेचापवाहन्हाणी॥ जेकांदुर्गंधाचीपांहाणी॥ जेयुतर्दचिगर्णविष्टंची॥२८॥ जेकांदोषाचेंजन्मस्थान॥ जेविवे
 त्याचेंआयतन॥ जेंमहादुःखाचेंमोजन॥ अधःपतनजिचेंनी॥२९॥ जेवादव॥ अतिदुहेग॥ जीचेनिमनासील्लागेंक्षयरोग॥ जीचाबाधक
 अंगसंग॥ अतिनिलगनिधनं॥३०॥ जेविंनचाचाकाठपरा॥ गळाअदकल्यामाजरा॥ तेंरिगोनिधुचियाघरा॥ नानारसपात्राविरा
 ॥३१॥ तेंविकांमिनीचीसंगती॥ गळांपदलीननिधेमागुती॥ कामिनीकामकामासर्त्ता॥ नेणोंकितीवितंविडे॥३२॥ तेंमाजरजेथेंधानीमुस्त
 तेथकाठपरांंधीदेख॥ तेंरिंरूद्रासंगेंअतिदुःख॥ मानितीसुखसखाम॥३३॥ मृगजळकिमळमनोहर॥ तेंरोंआंगनावदनसंदर॥ स
 स्मितचोरसकुमार॥ सकामनरगनिती॥३४॥ अंगनावदनाचीनिजस्थिती॥ निरवळगेंपुढाचींतेथवस्ती॥ तेंमुखचंदेंसिद्धमिती॥ जेविं
 अमृतझणतीनिरवाते॥३५॥ वनिताअधरींदरेन्द्राळ॥ तेंझणतीअधरांमृतकेवळ॥ यागअविद्येचेंबळ॥ मललेसकळसरासर॥३६॥ रू

पुरुषी आत्मा एक ॥ स्त्रीरूपतेय अविद्यक ॥ मिथ्यास्त्रीकामी मुलले लोक ॥ बापकवतिक मायेचें ॥ १२ ॥ आत्मा भोक्ता ह्यणावा स्त्रीसंभो-
 गी ॥ तंवतो नित्य मुक्त असंगी ॥ देह भोक्ता ह्यणावा स्त्रीसंयोगी ॥ तंवदेहान्चे आंगी जडत्व ॥ १३ ॥ तेथ विषय भोगासी कारण ॥ मुख्य त्वंदेहाभि-
 मान ॥ त्या देहाभिमानासि जाण ॥ बहु तजाण विमार्गी ॥ १४ ॥ श्लोक ॥ पित्राः किंस्व नु भार्यायाः स्वामिनो येः श्वगृध्रयोः ॥ किमात्मनः किं
 सत्त्वदामिति योनावसीयते ॥ ११ ॥ टीका ॥ गर्भधारण पोषण ॥ स्वयंभूमोनियां आपण ॥ माताकरी परिपालन ॥ तोहा देह जाण मातेश्च
 ॥ १५ ॥ येकले पणें माता ॥ स्वर्मानंद रेव पुत्रकथा ॥ जो निज वार्थ निहाणित ॥ तोहा देहोत न तता पित्याच्चा ॥ १६ ॥ जे अग्रिवा ह्यणा साक्ष कर्तनी ॥
 सार्या आणिली भाक देवानी ॥ जे जीवि न्मम पर्षांनी ॥ मंवेला गो निविन दर्ल ॥ १७ ॥ जीसियाचे निमरुत शृंगार ॥ जीसियाचे निणे हि कथ पर ॥ ऐ-
 सासूस्प करितां विचार ॥ देहांसाचार स्त्रियेचा ॥ १८ ॥ या देहान्चां अवश्यकें ॥ सत्त्वद्वंधू जे कां मरवें ॥ देहान्चें निरुतावती सरुवें ॥ देह ये केण
 रेंवें त्यांचाही ॥ १९ ॥ स्वयंघे उनियां वेतन ॥ देहो नि किन्हा आपण ॥ आज्ञे वाण न वनेक्षण ॥ देहां जाण स्वामीचा ॥ २० ॥ श्वानसृगाळ गिधा-
 चें स्वाजें ॥ तरि देहो त्याचा ह्यणि जे ॥ जीवास्तव देहो कर्म निपजें ॥ याळा गिंदेह चांदि जे जीवाचा ॥ २१ ॥ पिता माता स्त्री पुत्र स्वजन ॥ देहाचें-
 अवश्य करिती दहन ॥ याळा गिंदेह अग्रिचा पूर्ण ॥ विनक्षण वांलती ॥ २२ ॥ यापरि देहानें जाण ॥ निमार्गी असती आठजण ॥ तेथ मी भोक्ता
 हा अभिमान ॥ तो केवळ जाण मूर्ख तें ॥ येथ येक मी निशिष्ट भोक्ता ॥ माया देह ऐंशी ममता ॥ हेचि जाणत न्वता ॥ अधः पानानेतसे ॥ २३ ॥
 श्लोक ॥ तस्मिन्कलं वरे मे ध्येतुच्छ निष्ठं विषज्जते ॥ अद्रोसा मदंस न संसृज्मि तं च मुसांस्त्रियः ॥ २० ॥ टीका ॥ देह संतितका अशौचकर ॥
 त्यांत स्त्री देह अति अपवित्र ॥ केवळ विटाळ्याचें पात्र ॥ निरंतर द्रवरूपें ॥ २५ ॥ स्वयंभोक्ता अतिकुक्षित ॥ ऐंसे अविवेकी कामासक्त ॥ कामि-
 नी कामी लोले गंत ॥ ते मूर्ख वानी तस्त्रियांते ॥ २६ ॥ अहो हे संदर सर रेस ॥ चंद्रवदन अतिसुख ॥ सरळ शोभेनासिक ॥ सतमग देव मकुषा-
 र ॥ २७ ॥ ऐशिये संदर स्त्रियेतें ॥ पावलां आह्मी सभाग्य येथें ॥ ऐंसे कामासक्त चित्त ॥ मूलकां त्यांतें प्रमदां मी ॥ २८ ॥ स्त्री देहाचे विवंचने ॥

विचिन्वितांवीकृतायेमनं ॥ जैव्योस्त्रियेचैनिद्यजिणे ॥ मूर्सरिमणेंतेवायां ॥ २७ ॥ श्लोक ॥ त्वकमांसरुधिरस्नायुभेदोमज्जाः स्थिमं
हतौ ॥ विष्णुमृत्रपृथेयमतांलुमीणांकियदंतरं ॥ २८ ॥ टीका ॥ रूद्रिदेहाचाउभारा ॥ केवल अस्थिचागांजरा ॥ त्याचें आवरणतेंस्नायु-
शिरा ॥ बांधांनिस्वरादृढकेला ॥ २९ ॥ तेथरुधिरमांसानेंकालवण ॥ करुनिपांजराणिपिलापूर्ण ॥ अस्थिवरान्जवेंघण ॥ मज्ज्याह्मण
तोन्यानाव ॥ ३० ॥ अस्थिमार्जालसबहु ॥ यानावचोळिजेमेंदु ॥ वरीचर्ममदिलेंमगहु ॥ तच्चाशुद्धतानाव ॥ ३१ ॥ त्यादेहामाजीसांडव
ण ॥ विष्णुमृत्रपरिपूर्ण ॥ तेरूद्रिदेहांज्याचेंरमण ॥ तेकमीजाणनररूपें ॥ ३२ ॥ विष्टेमाजीकमीनरती ॥ तैशीरूद्रिदेहांज्याआसक्त ॥
तैहीकर्मप्रायनिश्चित ॥ संदेहयेंअर्थीअमुना ॥ ३३ ॥ वनितादेहयापरायेंय ॥ विचारितांअतिकुशित ॥ तोवस्त्रालंकारीशोभित ॥
करुनिआसक्तनरहोती ॥ ३४ ॥ घंटापारधीपाशपमरी ॥ त्यावर्ततांमृगातेंधरी ॥ पुरुषस्त्रियेंतेंशृंगारी ॥ त्यापाशाभीतरास्वयेंअड
के ॥ ३५ ॥ गालागिंस्त्रियांचासंगती ॥ कदांनकरावीविरक्ती ॥ गृहस्थीसांडावीआसक्ती ॥ येनिअर्थीनिपवोले ॥ ३६ ॥ श्लोक ॥
अथापिनोपसज्जेतरूद्रापुस्त्रेणेषुचार्यवित ॥ निषयेंद्रियसंयोगातमनःस्पृश्यतिनान्यथा ॥ ३७ ॥ टीका ॥ रूद्रिदेहशोभनीयअस
ता ॥ तरिस्त्रेवीणशोभना ॥ तोअतिनिंद्यकुशितता ॥ उग्रदुसर्वथाशोभेना ॥ ३८ ॥ गालागिंवस्त्राभरण ॥ देहगुंठितीकामिनी ॥
जैविमेंद्व्राह्मणपर्ण ॥ विश्वासूनिघातक ॥ ३९ ॥ तैशीस्त्रियांचासंगती ॥ संवालावीनानायुक्ती ॥ शंखीसंगेंपाईअधःपाती ॥ तै
थविरक्तीनवचावें ॥ ४० ॥ जरींस्त्रियेचैविरक्तस्थिती ॥ तरांसाधर्कानकरावीसंगती ॥ अग्निसंगेंघृतेंद्वती ॥ तैविचिकारेरुनिस्त्रीसं
गें ॥ ४१ ॥ अमृतह्मणोनारवातांविरव ॥ अवश्यमरणअर्णदिस ॥ रूद्रिमानूनिसालिक ॥ संवितांदुःखभोगवी ॥ ४२ ॥ अग्निमाजीघृ
ताचीवस्ती ॥ जरिचहुकाळनिर्पाहती ॥ तरिस्त्रीसंगेंपरमार्थी ॥ निजात्मस्थितीपावतें ॥ ४३ ॥ घृतवंचल्यावर्षेझालींसावी ॥ तरिअ
ग्निसंगेंद्रवउपजेघटी ॥ तैविममदासंगपरिणती ॥ वार्धिवीहीउरीअतिकामु ॥ ४४ ॥ जरिकापुरअग्निआत ॥ नांदोलाहतानपीळत

तेविस्त्रीसंगेपरमार्थ ॥ पावतेसमस्तपरब्रह्म ॥ ४५ ॥ अग्निपांठाधरितांहातीं ॥ तेंशीस्त्रियांचीसंगती ॥ संगेंवाढवी आसर्क ॥ पाद ॥ अनर्थाप
 रुषातें ॥ ४६ ॥ स्त्रियेपरसस्त्रेण ॥ संगतीमीनजियाजाण ॥ कोटी अनर्थाचेंभाजन ॥ अधःपतनतत्संगें ॥ ४७ ॥ तेंशीस्त्रेणेंसिद्धान्यांभरी
 ॥ ब्रह्मानंदस्त्रीसखाचापाटी ॥ ऐशाविरक्तप्रबोधीगांठी ॥ करीउवाउढीस्त्रीकाम ॥ ४८ ॥ तेंयस्वदाराआणीपरदारा ॥ याकरुंनेदीविचारा ॥
 प्रवर्तवीस्वेछाचारा ॥ स्त्रेणस्वराअतिघाती ॥ ४९ ॥ स्त्रेणजेथेंप्रवेगला ॥ तेथअनाचारवेदींगेला ॥ अधर्मसर्वांगीफुलला ॥ बाधकलें
 फळलाअनर्थफळां ॥ ५० ॥ यालागींजोपरमार्थ ॥ तेंणेंस्त्रेणाचीसंगती ॥ सर्वथानधरावीहातीं ॥ पाद ॥ अनर्थातींसंग ॥ ५१ ॥ मुख्यस्त्रेण
 चिवाळिलाआहे ॥ तेथेंस्त्रीसंगकोदेराहे ॥ हेरांगतीचीपाहे ॥ संन्यनोदेंपरमार्थ ॥ ५२ ॥ यालागींसाधकांआपण ॥ स्त्रीनिर्गदसंभाषण
 ॥ सर्वथानकरावेंजाण ॥ एकांतशीलननकधीव्हावें ॥ ५३ ॥ द्युगार्गनिनेकांजोआहे ॥ न्यासिसंगकरीकायें ॥ स्त्रीसंगास्तवअपायें ॥
 सोशिलेंपाहेसुजाती ॥ ५४ ॥ पराशराशीअधंघरी ॥ नावेंसिमीननानावादी ॥ तेअधंघटिकेसार्वीरांकरी ॥ आंगीपरवर्तवाजली ॥
 ५५ ॥ ऋषिशृंगअतितापसी ॥ तांहीवश्यद्वान्नावेश्येसी ॥ इतरांचीगांठीकायसी ॥ मुख्यमहादंवासीमूलविलें ॥ ५६ ॥ विषयदंदुयांचे
 संगती ॥ अवश्यदोभेचिनवर्ती ॥ तेथसजानहीनाधिजती ॥ मावांणगतीअज्ञाना ॥ ५७ ॥ हेहीअरीउपपत्ती ॥ नसाहेस्त्रियांचीसंगती ॥
 कामसोभयेकांती ॥ तेंनिविषयार्थीहरिबोले ॥ ५८ ॥ श्लोक ॥ अदृष्टश्रुतादानान्नभावउपजायते ॥ असंभयंजनः प्राणान्शाम्यतिस्मि-
 मितंमनः ॥ ५९ ॥ टीका ॥ जेंदंखिलेंएकिलेंनहीं ॥ ऐशियांनपयाचेंकार्य ॥ पुरुषाचेंमनपांटी ॥ सर्वथाकहीदोभेना ॥ ६० ॥ जेंपूर्वभक्त
 विषयअसती ॥ तेंचिस्मरणझालियाचिती ॥ कामउदेंकेंसोभेवर्ती ॥ नसतांसंगतीस्त्रियेची ॥ ६१ ॥ एवंपूर्वीपरविषयासर्क ॥ पुरुषासि
 बाधकनिश्चिती ॥ तोवेंसल्याहीणकांती ॥ वारनासंस्कारेंघर्तामकामदोभे ॥ ६२ ॥ पूर्वद्विशींचीपळानें ॥ जेंवेंभिन्नीअतियत्ने ॥ तीनकभि
 तांहीरांधणें ॥ पादांरेभक्षणेंस्वयेंजोवें ॥ ६३ ॥ तेंविवासनासंस्थितकाम ॥ पुरुषासकरीसकाम ॥ कामदोभेपाटीअम ॥ कर्माकर्मस्वरेंना

॥६॥ गणेशनामसंगती ॥ बाधकक्षेत्रपरमार्थी ॥ यान्तांगीसाधकीसमस्ती ॥ स्त्रीकामासक्त्यागर्वा ॥ ६॥ मनीसोभन्याकामासक्ती ॥
 ॥ साधकींतेथेकरावीयुक्ती ॥ आवराव्यावाहदंदियरुत्ती ॥ तेंमनासिगांतीहळहळहोय ॥ नमंदियांगस्वण ॥ ददंवेराग्यदेविलेंयाजाण ॥ म
 नेंसोभन्याकामपूर्ण ॥ आपल्याआपणउपशमे ॥ ६॥ तेंणंपदिजेअनर्थी ॥ तेंत्यागर्वासंगती ॥ रांगन्यागर्वांनिजस्थिती ॥ ददंकोकथीं
 पवंते ॥ ६॥ श्लोक ॥ तस्मात्संगो न कतं यः स्त्रीपुंस्त्रेणेषु चंदिये ॥ विदयांचाप्यविश्रयः पद्वर्गः किमुमादृशाम् ॥ ७॥ टीका ॥ जे
 असज्ञानादोल्लुब्ध ॥ सकामभुलवातत्काळ ॥ ऐसास्त्रीसंगअनर्थशब्द ॥ त्याहनिमचळस्त्रेणाचा ॥ ६॥ यालागिकंमंदियांचेस्थिती ॥
 स्त्रीआणिस्त्रेणांचीसंगती ॥ घरांनेंसर्वीपरमार्थी ॥ जेनिजस्वार्थीसाधक ॥ ६॥ जरांनिषर्थासोभेलमन ॥ तारांदियंआवरावींआपणा ॥
 मगमनीन्नाविषयांजाण ॥ मनींचिआपणस्वयंनिर ॥ ७॥ निजदविषयस्त्रीसंगती ॥ मनसांमंविषयासक्ती ॥ शणार्धस्त्रीसंगत्यामी ॥ एव
 नेंअनर्थीसज्ञान ॥ ७॥ स्त्रीदशनेंकामासक्त ॥ दंवेंदुआलाभगांकिता ॥ चंदकळंकियायेथ ॥ केन्गानिश्चितगुरुपत्न्या ॥ ७॥ सोभरीतप
 स्वीतपयुक्त ॥ तोमळंमेशनासूनयेथ ॥ करुनिसांदिन्याकामासक्त ॥ संगअनर्थस्त्रियांचा ॥ ७॥ निजकन्येचियासंगती ॥ ब्रह्माभुलकाका
 सक्ती ॥ इतरांचीकोणगती ॥ संगअनर्थीस्त्रियांचा ॥ ७॥ कामिनीसंगअतिदुःख ॥ शिवासिद्धालेंलिंगपतन ॥ प्रमदासंगेंसज्ञान ॥ उकळे
 जाणमहायोगी ॥ ७॥ नारदंविनोदहृष्टी ॥ रुष्णापत्नीमागितल्यासादी ॥ तोनारदीकेंडांगंगातरा ॥ तेंजजन्मलेपादींसाठपुत्र ॥ ७॥ कोनुकें
 स्त्रियांप्रतिजातां ॥ सज्ञानपावेवाथकता ॥ मामजरांरित्यामृगांचीकथा ॥ कोणवार्तातेगयीं ॥ ७॥ शणार्धस्त्रियांचीसंगती ॥ सज्ञान
 ठकलेंऐशारिती ॥ जैस्त्रीसंगाविश्वासती ॥ तेंदुःस्वीहांतीमजणेंसे ॥ ७॥ यालागिविषनासतांस्त्रीसंगासी ॥ इंदियषट्वर्गकीसर्वांसी ॥
 येथआंवळुनिंदियांसी ॥ गर्वश्चास्त्रियांचीत्यागर्वा ॥ ७॥ त्यागनिस्त्रियांचीसंगती ॥ उपरमृनिंदियांरुत्ती ॥ राजाणवडापरमशंती ॥
 तेंचिआपतास्वयेंसांगे ॥ ७॥ श्लोक ॥ श्रीमन्नानुवाच ॥ एवं प्रयागन्नरदेवदेवः स उर्वशीलोकमथोविहाय ॥ आत्मानमात्सुन्यवगम्य

मांवेउपारमस्त्रानभिधूतमोहः॥२५॥ टीका॥ जोउर्वशीस्वर्गभोगपावोनी॥न्यासीदेवमानितोश्रेष्ठपणी॥जोसकळरुजचूडामणी॥न्यासियेता-
 लोरांगणीभूपाळ॥२६॥ ऐसापुखरवाचक्रवर्ती॥लाहोनिउर्वशीभोगप्राप्ती॥स्वर्गभोगीपावलाविरक्ती॥सामान्यनृपतीतोएक॥२७॥अप्राप्य
 विषययोगी॥बहुतदेखिलेविरागी॥परिमाप्तस्वर्गभोगभोगी॥धन्यविरागीपुखरवा॥२८॥पुखरव्यापशीविरक्ती॥नाहोदस्विकी॥आणिका
 प्रती॥धन्यपुखरवाविजगती॥स्वसुरवंश्रीपतीवारवाणी॥२९॥तेणेंअनुतापान्याअनृपती॥निंदीनियानिजान्यस्यती॥हाकिरीकप्रमि
 नाकामासक्ती॥धुतळनिश्चितीमहामोहो॥३०॥अनुतापआगिरीअभंग॥वैराग्यपुढंदंनिचांग॥विवेकंदमितोसांग॥काममोहाचेरा
 गसाळिलेतेणें॥३१॥जेनिंसांनेपुढापंडे॥तुजतुंतेनानेचंदे॥तेविनिजात्मप्राप्तीनिवाडे॥वृत्तवाडेकोडेसाळिरी॥३२॥गंगियेअतिशुद्धनिज
 वृत्ती॥विवेकवैराग्यसंपत्ती॥पुणेंअनुतापाचेस्यती॥माझीकपाप्राप्तीपावला॥३३॥माझियाकपेवीणकही॥कटांअनुतापनुपजंदेही॥शु
 द्धअनुतापच्याचाटांथी॥तेमाझीकपापाहांपरिपूर्ण॥३४॥माझीकपाआळियाज्ञाण॥जीवहोयब्रह्मपूर्ण॥निःशेषगंयमानाभिमान॥मीतुं
 पणभासेना॥३५॥तेथकार्यकर्मआणिकर्ती॥भोग्यभोगआणिमोक्ती॥दृश्यदर्शनदृष्टता॥त्रिपुटीसर्वथाअसेना॥३६॥त्रिगुणत्रिपु
 टीचेकरणा॥मूळभूतनिजअज्ञान॥तेसद्गुरुकपेस्तवजाण॥गेलेंदरपोनंमिथ्यते॥३७॥जेनिंदोराचेंसापपण॥निर्धारिताहारपेपूर्ण॥
 तेविंगुणेंसिआविद्याजाण॥जायद्वारपोनगुरुकपे॥३८॥सद्गुरुचेंयंपाहातांजाण॥दिसेनाहोताचेंमान॥तेथउर्वशीभोगीकोण॥
 राजास्थानंदेपूर्णनिवाला॥३९॥राजाविवाहब्रह्मरसी॥मगसांडीन्याउर्वशी॥यजोनिथीस्वर्गलोकासी॥निजगोपेंसीनिघाला॥
 ४०॥इतरज्ञातेस्त्रियाच्यागिती॥परिस्त्रांगनाकामासक्ती॥तेहीनचंदेरायाचेंस्थिती॥परमार्थनिरक्तीपावला॥४१॥जेपरमार्थविरक्ती
 चेंपेटी॥कामिनीकामनातांनुडी॥ब्रह्मानंदेंकोदलीसुधी॥स्वानंदपूर्णनिवाला॥४२॥गंगामग्वरुपेंसहज॥मीहोरुनिपावलासज॥जिणें
 निकल्पनाकामरुज॥नाचतभोगस्थानंदें॥४३॥ऐसानिश्चयेंसिनिश्चित॥माझेनिजस्वरूपआलापाम॥तेणेंहादतिहासयेथ॥निज-

सत्सार्थगह्वरा ॥११॥ अनुनाप आवशेदतिहास ॥ गानां प्रगटे पूर्णपरेषा ॥ तेषां सहजं प्रविष्टे चानाश ॥ निजसत्संविदा शनिवासा ॥ १२० ॥ ये वही
 पत्ता वयानिजशर्म ॥ त्यागावाकामिनी कामासर्च ॥ मुख्यबंधरावा सत्संगत ॥ हेनि उदयाग्रतीहरीसांगे ॥ ११ ॥ श्लोक ॥ ततोदुःसंगसु
 लब्धसत्सत्संजतबुद्धिमान् ॥ संत एतस्माच्छुद्धं तिमनोव्यासंगमुक्तिभिः ॥ १२० ॥ टीका ॥ अवश्यन्यागावादुःसंगत ॥ ततोदुःसंगको
 णद्वयगशीआतां ॥ तरीरुद्रा आर्णास्त्रेणानस्ता ॥ दुःसंगसर्वथा असंवा ॥ १२० ॥ नोमानिनावेदशास्त्रार्था ॥ नोप्रविष्टासीपरमार्था ॥ न्यायानि
 प्रतिविकल्पता ॥ ततोहानत्वतादुःसंग ॥ १२० ॥ नोबोलवाले अतिनिरक्त ॥ तदर्थो असक्तकामरत ॥ कामरोधेहं पायेत ॥ ततोहानिश्चितदुःसं
 ग ॥ १२० ॥ कांस्वधर्मकर्मविनातता ॥ चात्यदावासात्विकता ॥ तदर्थोदोषदर्शीसंवा ॥ हंदुः संयता अतिदुष्ट ॥ १२० ॥ नोमुनेनवाले आपण ॥
 परिदेस्वसाधुचंदोषगुण ॥ तेषिसबाह्यदावीउपलक्षण ॥ ततोअतिकठिणदुःसंग ॥ १२० ॥ मुख्य आपलीजसकामता ॥ तोचिदुःसंगसर्व
 था ॥ तोकामसमूलत्यागितां ॥ दुःसंगतात्यागिता ॥ १२० ॥ कामकल्पनेचाजोमेरु ॥ तोनिदुःसंगदुर्धर ॥ तेकामकल्पनात्यागो जोनरु ॥
 त्यासिसाकरुकरुवरुण ॥ १२० ॥ कामकल्पनात्यागावयाजाण ॥ मुख्यसत्संगविचारण ॥ संतांचेवंदितांश्रीचरण ॥ कल्पनाकामजाण
 उपमर्द ॥ १२० ॥ संगसर्वथाबाधक ॥ द्वाणशीत्यजावानिःशेष ॥ तमिसत्संगनधरितांदेख ॥ केषिंसाधकसरतील ॥ १२० ॥ सत्संगेविणो
 जेंसाधन ॥ तेषिसाधकांदेवबंधन ॥ सत्संगेवाणत्यागजाण ॥ तेंसंपूर्णपारवांद ॥ १२० ॥ चित्तविषयांचासंबंध ॥ गंधिवैसल्यासत्सद
 त्यांचाकरावयाछेद ॥ विवेकेविषदनिजसाधु ॥ १२० ॥ संतांच्यासहजगोरी ॥ त्याचीउपदेशाच्याकोरी ॥ देहात्मताजीवगांडी ॥ बोल्या
 सावीछेदिती ॥ १२० ॥ प्राबंधरित्यासत्संगती ॥ साधकांमवपाशनिर्मुक्ती ॥ याल्यागींअवश्यबुद्धिमंती ॥ करावीसंयतासंतांची ॥ १२० ॥ व्या
 संतलक्षणाचीस्थिती ॥ अतिसासंपेक्षापती ॥ आदरेसांगेउदवाग्रती ॥ ययाभिगुतीनिजबंध ॥ १२० ॥ श्लोक ॥ संतोनपेसामचिन्ता
 यणताः समदर्शनाः ॥ निर्ममानिरहंकाशुनिर्दहानिष्परिग्रहाः ॥ १२० ॥ टीका ॥ साधुचेअभितगुण ॥ त्यांतमुख्यत्वेअहलक्षण ॥ निवहनि

सांगे श्रीकृष्ण ॥ तेकोणकोणअवधारीं ॥ १६ ॥ मासासाधनलाभावस्या ॥ बाधुनाके साधुच्यानिजा ॥ चित्ततळें भगवंता ॥ निरपेक्षमाया नावा ॥ १७ ॥
 ॥ पैलविषयो मज्झावा ॥ ऐसा आठवनावेजीवा ॥ दासाधुचा निरपेक्षवेवा ॥ जाणउद्वागुणपहिला ॥ १८ ॥ चित्तें चिंतावे चैतन्या ॥ याचिनावे म
 चितपण ॥ याचिनावे निरपेक्षपूर्ण ॥ इतरचिंतनप्रवबंधू ॥ १९ ॥ निरपेक्षदावयायेथ ॥ जागृता स्वप्नसपुम आंत ॥ चिच्छात्रां जडें चित्त ॥ या
 नावमचित्तउद्वा ॥ २० ॥ कामलोभादिदोषरहित ॥ परमानंदी जडें चित्त ॥ शांतिसुखवासंवरसंतैय ॥ यात्रागिं प्रशांतगंठिजं न्यासी ॥ २१ ॥
 जरि प्राणांत केला अपकार ॥ तरि दुष्टनष्टाणें हा नर ॥ अपकार्या करी उपकार ॥ प्रशान्तिप्रकारयानाव ॥ २२ ॥ जरि नृकुनि सर्वनेलें ॥ तरि शोभेना
 दोषवडें ॥ तें जाणब्रह्मार्पणझालें ॥ येणें आमा आलें प्रशांतत्व ॥ २३ ॥ ब्रह्मभावे चित्तलता ॥ विश्वामणें सर्वभूतां ॥ कदां विकल्पनपुजे निजा ॥
 हे प्रशांततागुणात्रिजा ॥ २४ ॥ ऐसा ह्यप्रशांतताबुध ॥ आंगीत्याणावया हे निकारण ॥ जगदिस्वसामदर्शन ॥ ब्रह्मपरिपूर्ण समसाम्यें ॥ २५ ॥ ज
 षणहान्नांदिसे विषम ॥ विषमीदरे स मब्रह्म ॥ तोचिसामदर्शी परम ॥ हागुणनिरूपमपेचोया ॥ २६ ॥ हे समदर्श्यावया हाता ॥ भावे भगोनि
 भगवंता ॥ निःशेषव्यजिह्वा अहंममता ॥ हेही कथा अवधारीं ॥ २७ ॥ धरितां देहाचा अभिमान ॥ ते अहंता नादवीची पण ॥ भीषणें समता
 जाण ॥ वादेसंपूजे हसंभ्या ॥ २८ ॥ सेवादली अहंममता ॥ तेवर्तवी महादुःखावर्ता ॥ त्रिनिनारावयानिजव्यया ॥ सद्भावे मायागुरुचरणां
 ॥ २९ ॥ गुरुकृपाद्रष्टियापूर्ण ॥ माझे देहचे भीषण ॥ ते उक्तो निदाविता जाण ॥ जगसंपूर्ण मी ॥ ३० ॥ जें जें सांनथोरि संदृष्टी ॥ तें तें अव
 पैमचिसूही ॥ माझ्या भीषणाची निजपुष्टी ॥ घोरतडें जे लोक्य ॥ ३१ ॥ ऐसा भीषणें भीषरिपूर्ण ॥ तेथमीद्वणानयाद्वणतें कोण ॥ निःशेष
 निमाळें भीतुपण ॥ निराभिमानयाभाव ॥ ३२ ॥ ऐसं माझे भीषणपाहतां ॥ समूहधारपी ममता ॥ हे माझे दणवयापुरता ॥ गावर्तितानुर
 वी ॥ ३३ ॥ तेथभीषणें मासां ॥ नुरंचितुपणें सितुं ॥ ऐसं परब्रह्माचे निजने ॥ झालें सहजं निमम ॥ ३४ ॥ निमम निराभिमान ॥ ते हे उदगा
 वासंपूर्ण ॥ पांचवें सदावेळखण ॥ साक्षांचें जाणनिजगुण्य ॥ ३५ ॥ ऐसे निमम निरहंकार ॥ नें हों रुनि वेंलें साचार ॥ त्या सिद्धदुःखदोष

१॥ अणुमचनवाधी ॥ ३५ ॥ देह अहृष्टावादा ॥ अगतां स्रग्भदः स्वानादना ॥ तोत्रद्वस्रखाने चोददा ॥ देहाचादृष्टादो रुनि असे ॥ ३५ ॥ मा
 येमीपणावाहेर ॥ जेममनास्पदहु जेनुरे ॥ तेनेथममतापूणं स्फुरं ॥ तेम्याचिन्मात्रे घोरिन्दी ॥ ३६ ॥ देहासिपदरी आर्त्तायो ॥ तोम्याघेना
 जीवाभीतरी ॥ देहघोळसितांनरकदारी ॥ तोअणुभराकुंयेना ॥ ३७ ॥ देहव्याघ्रमुरवासापदे ॥ तेणेंदुः संतो नमाकडे ॥ देहपान्त्सामार्जचि-
 दे ॥ तेनारेंकोटे म्याघेना ॥ ३८ ॥ छायाविश्वरूपदे ॥ खांपालरवाभार्तचिदे ॥ तेणेंपुरुषास्वदुः स्वजोरे ॥ मुक्तासितेणेंपादे देहमांग ॥ ३९ ॥ त्याचे
 दृष्टीरयात्रे पक्काएक ॥ दुः स्वपणा मुकेंदुः स ॥ स्रजनपणाविमरे स्रज ॥ निहेंदुः सयाहेतू ॥ ४० ॥ तोनिर्ममविराभिमान ॥ त्यासिनाई भेदभाव ॥ ४१-
 भेदोमथ्याहेंबंधन ॥ हासातवागुणनिहेंदु ॥ ४२ ॥ तोनिहेंदुनिराभिमानपादाहो ॥ त्यासिगिअरा मूळनि नंदहो ॥ तेथदेहसंमंथेपरिग्रहो ॥ उर-
 वयागवांमगकेंचा ॥ ४३ ॥ स्वजनधनरुद्रांपुत्रांसी ॥ नांदोनितांनानेन्यामी ॥ समघरातजागृतांते ॥ तेसासाधूसिसंसारू ॥ ४४ ॥ एवंग
 रिग्रहोसुसोन ॥ साधूअपरिग्रहोपूण ॥ हेआठवेंमुख्यलक्षण ॥ अतक्यंजाणतगासी ॥ ४५ ॥ साधूपरिग्रहीदिरात ॥ परिंनपरिग्रहीनस
 ती ॥ हेचिसंतीचीपावावयास्थिती ॥ त्यांचीनिजमर्त्ताकरावी ॥ ४६ ॥ हेसाधूचेंअष्टलक्षण ॥ तंत्रदीचेंअष्टांगजाण ॥ कींअष्टमहासिद्धी
 निर्गुण ॥ तेहेअष्टगुणसाधूचें ॥ ४७ ॥ चैतन्यसरांनराचेंकमळ ॥ विकासलेंअष्टदळ ॥ तेहेसंतलक्षणकेंवळ ॥ स्वानंदशीळसाधूरी ॥
 ४८ ॥ ऐसंदेअष्टमहागुण ॥ सकळभूषणांभूषण ॥ त्यांचेआंगांनाणलेंपूण ॥ तेसाधुसज्जनअतिशुद्ध ॥ ४९ ॥ इतरसंगाचिचेमार्म ॥ सं-
 गवाधकनिश्चित ॥ तेजीनहेसत्संगत ॥ संगेंछेदेआसर्त्तदेहसंगा ॥ ५० ॥ तेथउपदेशनलगेकांही ॥ संगेंदेहीकराविंदही ॥ तेचिसान-
 श्रुकांपाही ॥ संतार्चनवादेहरिसांगे ॥ ५१ ॥ श्रुत्वा ॥ तंपुनित्यंमहाभागमहाभागेषुमल्लयाः ॥ संभवंतिहितानूणां सुपतां प्रपु-
 नंन्यपं ॥ ५२ ॥ शंका ॥ देहपदादिद्वयसदन ॥ येमार्मानावभाग्यगहन ॥ तेहिससंगासमान ॥ कोट्यांशेजाणतुकेंना ॥ ५३ ॥ ऐशि-
 जैकांसत्संगती ॥ सभाग्यभाग्याचेपावती ॥ भगवद्वाचेंसाधूवर्तती ॥ माझीकयार्कीतीअनुवादे ॥ ५४ ॥ जैकयाअवचदेकानी ॥ प

हतांकलि मळाची धुणी ॥ करूनि सांदि तक्षणी ॥ जे गंगे हनि पवित्र ॥ ५५ ॥ जेथ माझी निजकथा गाती ॥ तीथें तेथें पवित्र होती ॥ ऐशिया भगवत्क
 थाकीती ॥ साधू गर्जती सर्वदां ॥ ५६ ॥ स्वयें आपण भागीरथी ॥ सर्वदां ऐसंजीव चिंती ॥ कोणा साधू जें मज प्रती ॥ तें माझी पापें जाती निःशेष ॥
 ५७ ॥ पार्वतीचा हे पमनी ॥ तें कृपापमजला गुनी ॥ तें हि झेदे संतचरणी ॥ सकळ पापाधुणी सत्संगें ॥ ५८ ॥ कांत्याचे मुख हरिनामकीती ॥
 ॥ त्यांचे पाय जें मज माजीयेती ॥ तें सकळ पापें माझी जाती ॥ ऐसे भागीरथी स्वयें बोले ॥ ५९ ॥ ऐसी संतां चांगी गती ॥ गुदां वाडी भागीरथी
 ॥ अवचटें गेलिया संतां प्रती ॥ पापें पळती प्राण्याचीं ॥ ६० ॥ तें संत मुर्खाचा माझी कथा ॥ जें अन्यदरें ऐकें श्रोता ॥ तें प्राचीन जमाग्यतन्वता
 ॥ मज ही सर्वया नवणें ॥ ६१ ॥ माझे कथें अति आवडी ॥ निव्यनृतन न गिगादी ॥ सादरें ऐकतां पाणकोरी ॥ जख्य निरासादी उरचीना ॥ ६२ ॥ मा-
 झी कथा कां माझे नाम ॥ सकळ पातकां करी मस्र ॥ हें चिचि न शुद्धाचें वम ॥ अतिसंग म उद्धवा ॥ ६३ ॥ नाना योगयाग वेदाध्ययन ॥ करितां
 पवित्र न व्हे मन ॥ तें करितां हरिकथा श्रवण ॥ होय अंतःकरण पुनीत ॥ ६४ ॥ अयद पदतां नंद ॥ दोपचाधी जी स्वबद्ध ॥ नाम पदतां अव-
 द्द ॥ ते होत श्रुद परमार्थ ॥ ६५ ॥ नाना योगयाग वेदाध्ययन ॥ तें थम अधिकारी हिन संपूर्ण ॥ कथा श्रवणें चारीवर्ण ॥ होत पावन उद्धवा ॥
 ६६ ॥ ऐसा नमकथा श्रवण ॥ तरिंका नादकी जें सकळ जनी ॥ तें भाग्य भगवत्पेवांचुनी ॥ सर्वथा कोणी लाहना ॥ ६७ ॥ भगवत्पुण्यने-
 सांग ॥ त्यांसी कथाकीतनी अनुराग ॥ तें चिनि जमाग्यें महाभाग ॥ समुखें श्रीरंगचोळिला ॥ ६८ ॥ जगातें पवित्र करिता ॥ माझी जाणना
 मकीती ॥ ऐसा कळ नव्या निधीपती ॥ उदवा प्रतीवां लिला ॥ ६९ ॥ ऐशी भगवत्पेची मामी ॥ कविं आतुदे आपुने हाती ॥ तेचि अनर्थी श्रो-
 वती ॥ विषद स्पेकाची सांगत ॥ ७० ॥ श्रुत ॥ तोपे शृण्वति गांतिव्यनुमां देति चाहता ॥ मन्यरा श्रुदधाना श्रमति विंदेति ते मयि ॥
 ७१ ॥ टीका ॥ आपुल्या गृहकार्यां ॥ विषय व्यापारी जातजातां ॥ कार्ना पडली हरिकथा ॥ स्वभावता प्रसंगें ॥ ७२ ॥ रणवीरति कथ-
 नासरे ॥ रिपतां निवृण्ण हारे ॥ भीत भिळ पाप एकसरे ॥ निघे वाहिरंग जवजोनी ॥ ७३ ॥ जेविंचाननाची आरोळी ॥ करी मद्गजारांगी

तन्निहिरिकयेचामेय ॥ करारवदलीमहापापा ॥ ७३ ॥ ऐसानिधान्यापापाचाकरु ॥ कयामगन प्रत्यादरु ॥ कयावधानाधरनाधरु ॥ हपानमरुम
 नहोय ॥ ७४ ॥ जंवजवकपारहस्यजोडे ॥ तंवतंव अनुमोदनीम्रीतिवादे ॥ वातेलमीतिचेनिपादे ॥ तेकयाकेवादे स्वयेगाय ॥ ७५ ॥ फेरुनित्तजैचैचिरं
 ॥ गातांहरिकीर्तिगुणपवादे ॥ नपाहेनोकर्मकदे ॥ नगांकदेसत्तदंसी ॥ ७६ ॥ निजभावेमगवत्तयागातां ॥ स्वयंभउपजेसादरता ॥ तेणें अत्याद
 रैरिरिकया ॥ होयसांगताअतिश्रदा ॥ ७७ ॥ जंवजवकयासांगेनिवादे ॥ तंवतंवअहाअधिकवादे ॥ प्रभाचापूरचंद ॥ त्यामानाबुडेनिजअद्दा ॥
 ७८ ॥ कयाकीर्तनअनुकीर्ती ॥ वृहत्याअदेनियेमीर्ती ॥ वाधूनशकेविषयासर्की ॥ तेणेंमत्सरस्मितीसाधकां ॥ ७९ ॥ नकरितांमगवदूजन ॥ वेहा
 ध्ययनयंसदान ॥ येणेंचिआमींजाऊंतरोन ॥ ह्मणतीतेजनमहामूढ ॥ ८० ॥ येयमुख्यत्वेमगवदूक्ता ॥ हाविश्वासधरितांनिनी ॥ मगवत्सर
 लावती ॥ सर्वभूतींमद्दाव ॥ ८१ ॥ ऐसाभावधरोनित्दयी ॥ माझेभक्तिवेगळेंकाही ॥ सर्वयासायेंकरणेनाही ॥ मत्सरपाहोयारिती ॥ ८२ ॥ ये
 शियामत्सरवृत्ती ॥ सावधाननिजस्थिती ॥ भक्तांउपजेचोथीभक्ती ॥ तेंचिआपतीस्वयेसांगे ॥ ८३ ॥ तेथनकरितांआढवण ॥ अस्वंदहोयहरीचै
 स्मरण ॥ कियामात्रमगवदूजन ॥ सहजेजाणसर्वदां ॥ ८४ ॥ जेजेहरीदंखेआपण ॥ थोरअयवासूक्ष्मसान ॥ तेतेंहरिरूपसंपूर्ण ॥ सहजेभज
 मअहेनुक ॥ ८५ ॥ जेजेवान्नेवदेवचन ॥ तेतेंहोयहरीचैस्तवन ॥ स्तव्यस्तविताउणारवुण ॥ हेहिआढवणविसरोनी ॥ ८६ ॥ शब्दीशब्दतेंशब्द
 विनां ॥ तेशब्दरूपेंहरीचीकया ॥ शब्दघोतकन्याशब्दार्था ॥ तेअर्थग्राहकताहरीची ॥ ८७ ॥ आपरीशब्दअवण ॥ अवधीअवणहोतांजाण ॥
 तोशब्दार्थसंपूर्ण ॥ होयब्रह्मार्पणअवणेंसी ॥ ८८ ॥ गंधघ्राणाहोतांमेदी ॥ भोजेपणेंहरीचीउठी ॥ तोघ्रेयघ्राताघ्राणत्रिपुरी ॥ स्वयेघोरा
 चित्ती ॥ ८९ ॥ रसरसनारसत्वबोध ॥ तेथनिजभोक्तागोविंद ॥ तोभोग्यभोक्ताभोजनसंबंध ॥ करिपरमानंदनिजबांधे ॥ ९० ॥ शीतउष्णबुदु
 कठिण ॥ मिजंगीन्हागतांजाण ॥ तेंआंगेंचिहोयआपण ॥ मृदुकठिणमिथ्यत्वे ॥ ९१ ॥ कराचीजेकर्तव्यता ॥ तीतेंचालवीअकर्ता ॥ चालवि
 पेतारता ॥ अकर्तात्पताहरिभजन ॥ ९२ ॥ निश्चक्रनिजस्वावरी ॥ चपळपाउलांच्याहारी ॥ चालवीजेशालहरी ॥ सूर्यकरीभृगजकाच्या ॥

॥१३॥ जागृती स्वमस्तुष्टी ॥ चिन्मात्रां जडलीवृत्ती ॥ चिक्तचित्तत्वाच्चो विसरे स्फूर्ती ॥ यानावमद्रुत्ती उद्वा ॥ १४ ॥ हे माझे आवरती मक्ती ॥
 चैनावह्मणि जेत चौथी ॥ हे माग्य आनु दे ज्याचे हाती ॥ ते चारि मुक्त निजदासी ॥ १५ ॥ श्लोक ॥ मक्तिलब्धवनः साधोः किमन्यदशिष्यते
 ॥ मय्यनंतगुणैश्चक्षण्यानंदानुभवाम्बुनि ॥ १६ ॥ टीका ॥ अत्यंत माझे पदियंती ॥ ते हे जाण चौथी मक्ती ॥ निज माग्ये लाधल्या हाती ॥ चारी मु
 क्ती तृणमाय ॥ १६ ॥ निरपेक्ष जे माझे मक्ती ॥ तेथ पायां लागती चाक्षमुक्ती ॥ त्यां ते मक्त न धरिती हाती ॥ येथ वरी मक्ती मद्रुजनी ॥ १७ ॥ माझे
 यानिज मजन मीती ॥ स्वमाझे बद्धता नेण जे मक्ती ॥ चद्रतेषाणि मय्या मुक्ती ॥ जाणोनि न घेती निज मक्ती ॥ १८ ॥ जे पबद्धता समूह कुडी ॥
 तेथ मुक्ती कायशी वापुडी ॥ माझिया मिज मजन आवडी ॥ स्वानंद कोटी मद्रुक्ती ॥ १९ ॥ निरपेक्ष निज मीती ॥ मावे करितां अनन्य मक्ती ॥ मक्त
 सिस्वानंदाजी मीती ॥ मजन स्थिती माझारी ॥ ४० ॥ जे विंग मी सावर्तरी गुर्विणी ॥ कानं रुणपणे सितरुणी ॥ ते निस्वानंदाचा पूर्णपणी ॥ माझे
 निज मजन मद्रुक्ती ॥ १ ॥ तेथ सगुण अधगानिर्गुण ॥ उभय रूपां मद्रुपूर्ण ॥ तेथ मावे करितां मजन ॥ अक्ष संपन्न मद्रुक्ती ॥ २ ॥ मावे करितां मा
 झी मक्ती ॥ माविकां कोणतां अमासी ॥ निवेक वैराग्यज्ञान संपर्ची ॥ पायां लागती मद्रुक्ती ॥ ३ ॥ माझे निज मजन वंतु रे मेरे ॥ स्वये चिते ये मग रे मे
 रे ॥ तेणे दोसरे परमानंद ॥ त्या मंद कंद स्वयं म ॥ ४ ॥ माझे स्वस्वरूपान हा अंत ॥ बालागिनावें मी अनंत ॥ बाप मक्त आव समर्थ ॥ तेणे मी अनंत
 आकृष्टी ॥ ५ ॥ ऐसे ज्याचे मग गोड ॥ त्याचे सेवेचे मज कोड ॥ त्यांचे सोशी मी सांकर ॥ निचांदाचा मज त्यांची ॥ ६ ॥ देव समर्थ मद्रुक्ती ॥
 मग मी त्यांचा चि अंकिल ॥ जिवें मावे तियां विकिला ॥ मी त्याचा जिया लाति हीं लोकीं ॥ ७ ॥ येथ वरी मक्त माझे मानी ॥ अवचटें शाल्य स
 त्या रावी ॥ मास झवेजे साधू सेविती ॥ त्याची निज गती न बोलवे ॥ ८ ॥ ऐसा संत मद्रिमाच जित ॥ धर्मान पुंरेश्वराच्या नाथा ॥ तांचि संत मद्रिमा
 वापुजा ॥ होय वानिताची श्लोकीं ॥ ९ ॥ श्लोक ॥ यथोपमयमाणस्य भगवतं विभावसुं ॥ शीतं मयंतयोऽप्येति साधूनां संसेवतस्तथा ॥ १०
 टीका ॥ जे विवेचन रते जी मूर्ती ॥ त्याची सेवा जे करूं जाणती ॥ त्यांचे शीतत मय निवृत्ती ॥ तों करी निश्चिती उद्वा ॥ ११ ॥ शीत निचारीस

[illegible]

पूर्णं अन्तीनां ॥ २७ ॥ जोडती धर्माची संपत्ती ॥ तें उद्दवोकी होय राक्षिती ॥ ते निध मंधन देहांते ॥ उन्नम गती दायक ॥ २८ ॥ संसार पीडितें दारुण ॥ त्रिनिध तापें तापले पूर्ण ॥ एं शिवा शरणा गता शरण्य ॥ मीना गयण राक्षिता ॥ २९ ॥ माझे करितां नाम स्वरण ॥ सहजें निवाजे नवमरण ॥ त्यास जारिया लिया शरण ॥ बाधीतु सत्कौणचा पुन ॥ ३० ॥ दुःख मय न पावतां आर्था ॥ जिही साधु संनिजे सवुर्दा ॥ त्यां शिपव मयाची आधिव्याधी ॥ जाण त्रिभुर्दा वार्धना ॥ ३१ ॥ प्राणियां गिहोता पतन ॥ भाग्यें संदल्या जना टेंने ॥ निज रागेंने आशोग मन ॥ गन्या मरण छेदितु ॥ ३२ ॥ संसार तरा नया जाण ॥ सत्संग तें निप्रमाण ॥ त्यांचें मान धरितां नरण ॥ दीनां दूर न्याचेंनी ॥ ३३ ॥ ॥ प्रकोक ॥ संतो दिशंति च सुखि वदिरकः समुन्यतः ॥ देवता बाधना संतः संत आत्माः हंसेन च ॥ ३४ ॥ ॥ टीका ॥ ते नि आधारे सिस गन्दी राती निज ते जें निरसी गमस्ती ॥ सत्संग सूर्य प्राम ॥ अनिये च निश्चिती निरगो निशा ॥ ३५ ॥ बान्धुग वल्ल्या गमस्ती ॥ चार मया च निघत्ती ॥ ते वंजो न्या सत्संगता ॥ मव मय कल्यांतां असंता ॥ ३६ ॥ बात्य सूर्या दयकार्का ॥ पक्षा सांदिता आनिगार्का ॥ सत्संग सूर्यांचें संवर्दा ॥ देवाचीं आनिगार्का सांदिता जीव ॥ ३७ ॥ बात्य सूर्यांच्या कार्का ॥ हर्षी गिका मेक मळणी ॥ सत्संग सूर्यांचें मिळणी ॥ निव न ल्पक मळणी विनासे ॥ ३८ ॥ सूर्य उगव लिया गमनी ॥ चक्र गांनें मिळती मिळणी ॥ ते नि सत्संगता पावोनी ॥ जे नि शिखोनी पण वदती ॥ ३९ ॥ बात्य सूर्यांचें पाहें तें सा ॥ पांथिक चालती ग्रामासी ॥ सत्संग सूर्यांचें मनाशी ॥ मुमुक्षु निज धामा र्हा पावती ॥ ४० ॥ बात्य सूर्यांचें उदय स्थिती ॥ कर्माचीं नाले कमंगती ॥ सत्संग सूर्यांचें संगती ॥ निष्कर्म मर्त्य प्रनत ॥ ४१ ॥ सूर्यांचें उदय रांधा ॥ अर्घ्य दाना दिजे वद विधी ॥ सत्संग सूर्यांचें संवर्धा ॥ दीजे देह बुर्दा तिलां बुर्दा ॥ ४२ ॥ मय उदया चिया मासा ॥ याजिक हो मातें दवित ॥ ते नि मत्संग सूर्य स्थिती ॥ अहंता ही विती ज्ञानासी ॥ ४३ ॥ सूर्य उगदुनि आकाशी ॥ उगाची जडुता निराशी ॥ रात उगदुनि चिदाकाशी ॥ जीवां मकारा म बांधा ॥ ४४ ॥ हो कोरा धूसूर्या रामान ॥ हें वान्दण निज गहाण ॥ सूर्यां पावे असमान ॥ साधू मकाश मान रावता ॥ ४५ ॥ सूर्यां स्थिती

अर्थात् आभासः ॥ माधुगदाजननिर्मलः ॥ गुर्यामिमदाभ्रमणकान्तः ॥ साधु सन्तुष्टः स्रमणरहितः ॥ ४५ ॥ घृणायाकाञ्चान् वलादा ॥ ४५ ॥
 यतां मुर्याने आसी गता ॥ साधुग्रहांचासुमोनिता ॥ न्यानदेपादाहोनादता ॥ ४६ ॥ धृददातताप्रचयः ॥ तेषां आकांक्षानिर्मलः ॥
 तमधुममोदपदः ॥ साधुसि प्रचुमात्रनार्थना ॥ ४७ ॥ मुर्यानिजनिगणे मनीतेतार ॥ साधुनिजनेजागानिव ॥ गुर्यामनीते ॥
 घातनी ॥ साधुमथर्यावर्गसंधे ॥ ४८ ॥ गुर्यागाद्यप्रान्तियादृष्ट ॥ रग्याकारेऽपदं मुष्टि ॥ सवागनायदादियदृष्ट ॥ निन्माच
 मुष्टितरावे ॥ ४९ ॥ निवेकं विच्चाग्निदेग ॥ गुर्याहनिगाधुप्रथिनः ॥ साधुधगतर्जाज्ञानावे ॥ मगाधितार्कनिजनेगिया ॥ ५० ॥
 पृथान्तरं वतासाधु ॥ साधुदानांचेसंवेधु ॥ साधुरूपेर्मापरमानद ॥ जाणप्रमिदपुग्मात्मा ॥ ५१ ॥ देवांतीतेवर्चा प्रनदान ॥ तेव
 देवहोतीप्रमन्न ॥ जपातारकनिजगजन ॥ द्यान्तुपुणंदानांचे ॥ ५२ ॥ सत्तरगनेमगांचवधु ॥ द्यन्तीसेमजनमनधु ॥ निन्तीमिह
 यादुसाधु ॥ गमेव धृदानांचे ॥ ५३ ॥ संततेवचरुपेवेदीप ॥ संततेमायेनिजस्वरूप ॥ याकागिंसनांगेपितेगाप ॥ होतीनिष्ठा
 पमाधक ॥ ५४ ॥ निःपापकरीनगाधुकांसी ॥ ब्रह्मास्वरूपतादेनत्यामी ॥ ऐंगेकपाकलमाधुपाणी ॥ जाणनिश्चयेर्मादृष्टा ॥ ५५ ॥
 मनिगुणनेत्रद्वपुर्ण ॥ साधुचान्तेचोत्तनेत्रदाजाण ॥ तयागिग्यागियागणा ॥ जन्ममरणनाथेना ॥ ५६ ॥ साधुमिमद्रावेशरण ॥
 शिष्यान्धानामेजन्ममरण ॥ साधुशरणागताशरण्य ॥ मन्यजाणदृष्ट ॥ ५७ ॥ मावेधरिग्यामत्मगत ॥ संसागियाहोयमुक्ति ॥
 वेप्रतिज्ञाप्रवंचश्रीपत ॥ रुद्राप्रतिवांगिन्दा ॥ ५८ ॥ मद्रानेमीरात्मगत ॥ धरितांयरायेब्रह्मस्थित ॥ होनिजवसंतुद्राप्रत ॥ देव
 ध्यायातीनिरूपिने ॥ ५९ ॥ परमनिर्गतांचेकारण ॥ तेहंपुर्वाप्रवरण ॥ उपमंहांरेश्रीकणा ॥ अध्यायातीजाणसंपव ॥ ६० ॥
 न्दोव ॥ नेतसेनस्तनोः प्येवमूर्वयालोकासिदृष्टः ॥ मुक्तगंगांमहीमेतामात्पारांमश्चचारह ॥ ६१ ॥ ॥ इति श्रीपद्मपुराणे
 एकादशस्कंधेष्टादशोऽध्यायः ॥ २६ ॥ टीका ॥ पूर्वसूच्यं वंशप्रसिद्धं ॥ तेथसोमवंशाचासंभं ॥ वेवसेनयेनोपि ॥

ऊनिर्गोविंदबालिका ॥ ६१ ॥ उभावना अतिपकांत ॥ तेथ उमा आणी उमाकांत ॥ विगतवासें सिद्धी रत ॥ स्थानंदयुक्तस्वर्ला ॥ ६२ ॥ तेथ शिवाचे
 दर्शनासी ॥ अत्रचंदं आले समचक्षु ॥ लक्षा उपजन्म पार्वतीसी ॥ तिणें न्यावना र्भाशापिनि ॥ ६३ ॥ जो पुरुष यावना आन ॥ येईल ना होईल स्त्री
 रूप येय ॥ ऐसा गा पत्रां प्रयुक्त ॥ वदर्ल निश्चित जगदंबा ॥ ६४ ॥ तेथ राजा सद्युक्त मूर्त्यवंशी ॥ नेणो नियां गा पत्रावासी ॥ गारपी आला-
 न्यावनासी ॥ सकळ सेनें सी सन्नह ॥ ६५ ॥ शिष्टां चित्यावना आत ॥ पुरुष न्याल रत्नें तेथ ॥ गा पत्रावासें मा मर्त्य ॥ ग्रामे ममस्त स्त्री रूप
 ॥ ६६ ॥ तेथ पुरुष न्याचे आठवण ॥ निःशेष नि सरनें मन ॥ आपण पूर्वी होतो कोण ॥ हे ही संपूर्ण विमरने ॥ ६७ ॥ अत्र दानं अश्विनी ॥ ह
 स्ती दाने हस्तिणी ॥ पुरुष दाले का मिनी ॥ तक्षणी न्यावनांत ॥ ६८ ॥ तेथ पुरुष कामें कामा मर्त्त ॥ अनेक अनेक पुरुषां प्रती ॥ स्त्रियां गे
 या न्या मम स्त्री ॥ अतिकाम रती संपोगा ॥ ६९ ॥ राजा सद्युक्त दान्या नारी ॥ अति मकुमार संदर्ग ॥ तो गोमपुत्र वृधाते वरी ॥ अति प्रीति-
 करी माळो वी ॥ ७० ॥ बुधें सद्युक्त देवो निनार्थ ॥ तो भल न्या स्त्री न्या गें वरी ॥ गवं प्रति प्रति परम्पर ॥ येने गें वरी माळली ॥ ७१ ॥ बुध
 महाराज चूहामणी ॥ तो सद्युक्ताने स्त्री न्या प्रणी ॥ वेळी पदार्थ निज राणी ॥ वाप करणी न मांवी ॥ ७२ ॥ सद्युक्त बुध ये ये करी ॥ पुरुरवा
 जन्म न्याचे उदरी ॥ गवं सूर्यवंश माझरी ॥ गोमवंश या परी संचरन्दा ॥ ७३ ॥ हे सोमवंशीची आद्य कथा ॥ येथून सोमवंश वादना ॥ श्रीह
 णा बालिका अनितायी ॥ तेचि म्याव पाउ पन्विडी ॥ ७४ ॥ सद्युक्त दान्या बुधाची नारी ॥ मागे मूर्त्यवंश माझरी ॥ नार्ह मिन्यासी अ
 धिकारी ॥ मंकर गार नांदवने ॥ ७५ ॥ ते सूर्यवंशीचा कुलधुर ॥ यमिष्ट महोयांगे श्वर ॥ तेणें गरुड निमट्यादर ॥ गोरी हर मूर्त्यवंशी ॥ ७६
 ॥ प्रभन्न करुनि पार्वती गी ॥ मागे सद्युक्तान्या गा पत्रासी ॥ येगी मांगे महादेवारी ॥ तद्वा विमिष्टासी बुधनाये ॥ ७७ ॥ जेसनाने जे गा पत्रावचन
 ॥ कदा अन्यथानंद जाण ॥ धरा न्याग सिष्टाचे मन ॥ ननद विंदाणी शिवें कने ॥ ७८ ॥ शुकुपदी राद्युक्तारी ॥ पुरुष न्याम होईल न्यासी ॥
 छणा पदार्थ बुधापारी ॥ स्त्री मागे गी नर्त्तन ॥ ७९ ॥ पक्ष पुरुष पदानारी ॥ गेशिया द शापार्थ परी ॥ शिवें करुनि रुपा करी ॥ कंन्या अधि-

कशीनिजराग्या ॥ ८७ ॥ पुरुषत्वपावल्यास युष्मासी ॥ तं पुरुषत्वनावदेत्यासी ॥ स्त्रीसंभोगं बुधापासी ॥ अतिमीतीमालोपला ॥ ८८ ॥
 स्वर्गसंभारा आनिरापासी ॥ त्याहीनावरतीस युष्मासी ॥ न्याहनिमीतीसुधापासी ॥ स्त्रीभावेमि अनिवार ॥ ८९ ॥ बुधामिस्वर्गग-
 ना ॥ संभोगीनयेतीमना ॥ ऐश ॥ अतिमीतीस युष्मा ॥ स्त्रीसंभोगीजाणाविगुंतडी ॥ ९० ॥ पुरुषांपुरुषत्वाचीरती ॥ भोगूजाणंमीतीपती
 ॥ इतरबापुदंतीकती ॥ स्त्रीदेहासर्त्तासुत्तडी ॥ ९१ ॥ स्त्रीदेहाजो आत्माअसे ॥ तोमोग्जिम्यान्तर्धाकेशे ॥ इतरांसीस्त्रीदेहांचेपिसे ॥ वि-
 षयावेधेमुलांबा ॥ ९२ ॥ असोदंसांगवेंकती ॥ कामनिक्कामतेचिरती ॥ नेमीजाणंरमापती ॥ कांजाणतीनिजानुभवी ॥ ९३ ॥ स्त्रीदेही
 अतिमासर्त्ता ॥ याचिनावेंकामासर्त्ता ॥ न्यास्त्रीकामार्त्तानिजनिजती ॥ जाणनिश्चितासत्संगे ॥ ९४ ॥ नसिद्धावियेसत्संगती ॥ शाली
 स्त्रीमावाचीनिश्चती ॥ सद्युष्मपावलापुरुषमासी ॥ धन्यत्रिजगतीसत्संग ॥ ९५ ॥ पुरुषत्वपावोनिस्सद्युष्म ॥ निजनगरायेनांजाण ॥
 स्त्रीभावेनष्टलेंसैन्य ॥ एकलाआपणस्वयेंआला ॥ ९६ ॥ एवनिःशोपगतसैन्य ॥ यालागिनावेवीतसैन्य ॥ त्यावितसेताचापुत्रजाण ॥
 वेतसेनपुरुषवा ॥ ९७ ॥ तेंणंनिजान्मना अतिविरत्ता ॥ साहनिस्वर्गभोगसंपत्ता ॥ त्यजूनितुर्वशीकामासर्त्ता ॥ आत्मारामस्थितीपावला
 ॥ ९८ ॥ आत्मारामनिजस्थिती ॥ मिथ्यादिहसंगसंगती ॥ निजान्मनोपेंत्रिजगती ॥ स्वानंदेनूपतीविचरती ॥ ९९ ॥ ब्रह्मविचरतांब्रह्मपणीं
 ॥ ब्रह्मरूपप्रानेंजिणें ॥ विसरलातिणेंमरणें ॥ पूर्णपणींपरिपूर्ण ॥ १०० ॥ हेतुर्वशीपुरुषोपागव्यान ॥ जोस्वयेंऐकेसावधान ॥ तेंदोष
 जती ॥ अगम्याप्रामन ॥ विरत्तासंपूर्णसाधकां ॥ १०१ ॥ यापरविगन्ययुक्ता ॥ राजापावलाब्रह्ममार्ता ॥ वेराग्यरूपजेसत्संगती ॥ सत्सं-
 गेविरत्तामदुजने ॥ १०२ ॥ मद्रावेंकरितांमाझीमर्त्ता ॥ साधकांउपजेंविरत्ता ॥ ऐसंबोळिलाश्रीपती ॥ तेंउदवेचितीदुदधिरले ॥ १०३ ॥
 तेभजनत्रियेचाप्रभ ॥ पुढिलेअध्यायांजाण ॥ उदवपुसंलआपण ॥ जेणेंश्रीकृष्णसंतोष ॥ १०४ ॥ उदवपुसंलगोदगोदी ॥ जेणेंश्री
 कृष्णसुखावेपारी ॥ तेणेंस्वानंदेनिजपुष्टी ॥ भजनदातवरीसांगेड ॥ १०५ ॥ उपसनाकांडरहस्थपूर्ण ॥ सुरेय्यक्रियायोगनिरूपण ॥

समूह आगमलक्षण॥ स्वमुखं श्रीगुणसांगल ॥१०॥ तैकयंसी अवधान॥ श्रानांथावंसायधान॥ एकातृष्टलाजनार्दन॥ स्वानंदय
ननिजबीधे ॥ ५००॥ ॥ इति श्रीमद्भागवते महापुराणे एकादशस्कंधे श्रीचिच्छास्त्रवसंवादे एकाकार्त्तकाशे गुरुमूर्तिना
नौनामपद्मिणोऽध्यायः ॥२६॥ ॥ श्रीगुणार्पणमस्तु॥ मूलश्लोकः ॥३५॥ ओम् ५०० एवं संख्या ५३५ ॥

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीं नमो देवसहस्रनिज॥ त्वत्तुमंजअष्टभुज॥ त्वत्विखात्माविश्वभुज॥ पुरतन्वत्तुजंगारव॥१॥ निजशिष्याविश्यामायायां
 तूंगुरुनामं अभयदाता॥ अभयदेहनिवृत्तता॥ भवभयव्यथो निवारिनी॥२॥ निवारुनिजचमरण॥ आपणयाभिमर्श॥ आपण॥ तेषां गुरुः
 शिष्यनामसंपूर्ण॥ तूष्टे एकपणआभासे॥३॥ तं एकपणपादतादिनी॥ एकाजनादेनीपदोमर्श॥ गुरुत्वंकोदेसककसुष्टी॥ आनंदपुष्टीज
 गनादे॥४॥ तोस्वानंदेकचिद्वन॥ जगदुरुगनादेन॥ एकाजनादेनाजगण॥ एकापणपणदकेने॥५॥ इदकेने एकपण॥ तदिसदुरुष्ट्या
 ल्यपूर्ण॥ तेयंस्वुदलेमीतृपण॥ एकाजनादेनाएकत्वं॥६॥ आपणयेकार्य॥ एकत्वं॥ एकाजनादेनेकविताकेला॥ तोएकादशाचापावला॥
 सहजलीलाएकत्वंयोध॥७॥ त्यागकृत्वाचीनिजस्थिती॥ पावलापुरवागुपती॥ इदअनुतापविरती॥ भगवदुक्तासत्संगं॥८॥ हेम
 विसावेअध्यायीजाण॥ स्वसुसंयोजिताश्रयणा॥ सत्संगभगवदुजन॥ तंणवरायप्रणोगाधका॥९॥ नकसितांभगवदुकी॥ कदांनुपजे
 विरती॥ विरतीवीणभगवत्पामा॥ नवकल्यांतीसाधका॥१०॥ पंगेनागिनाश्रयणा॥ तेनिन्ययंजीवाधरुन॥ भगवदुक्ताप्रजाविधान॥
 क्रियायोगजाणपुसत॥११॥ श्लोक॥ इदवमुवाच॥ क्रियायोगसमाचक्ष्यभगवदागधनभागा॥ यस्मान्नायेवयथाचंतिसाननाःशा
 वतर्षभ॥१२॥ टीका॥ निजभक्तअनुग्रहाये॥ सनमूर्ततुंअनंत॥ तूष्टेनिजभक्तजसानंत॥ तेनुजपूजातकोणेनिष्टी॥१३॥ तेसाधुचे
 आराधन॥ तूष्टेक्रियायोगनिजपूजन॥ रूपाकरोनिसांआपण॥ भजसंपूर्णमागावे॥१४॥ द्यणसीआणिकातेपुसावे॥ हेमाग्रनिसर्वथा
 नहे॥ तूबसांइनिदूरिजावे॥ हेमज्जदीर्जावेमाहावेना॥१५॥ मीतुद्रादासजिनेगाने॥ तूष्टेनिभक्तवंगारवे॥ मीकटिस्त्रयानागवे॥ रूपा
 भमवेतुष्टेनी॥१६॥ तूरूपाकुरुपावुक्त॥ रूपेनेहोसीभक्तानामक्त॥ त्यातुद्रादीचरमांकित॥ नाटगीतुद्रायेत्स्वयेतुसे॥१७॥ इतक
 ककूनअत्यादर॥ कांपुससीपूजायकार॥ हाअंष्टाअंष्टीकंठाविचार॥ तोनिजनिधोरअवधारी॥१८॥ श्लोक॥ एतद्वदनिमुनयो
 मुहुर्भिःश्रेयसंनृणाम॥ नारदीभगवान्म्यासआचार्योऽगिरसःस्ततः॥१९॥ टीका॥ पूर्वविदाचारनिष्ठ॥ सारवरमुनिश्रेष्ठ॥

हेचिअनुवादकेस्पष्ट॥ अतिवारिष्टवर्क॥ १८॥ पूजाविधानप्रसिद्ध॥ बोलिकादेवर्षीनारद॥ अंगिराचापुत्रअगाध॥ देवगुरुप्रपुत्र॥
 विबोले॥ १९॥ जोव्याससत्यवतीसूत॥ जोकांनारायणमूर्तिमंत॥ जेणेंमगदकेल्यावेदायें॥ जोविख्यातमहाकर्ता॥ २०॥ पुराणकर्तातोसां
 ग॥ याज्ञगीव्यासोच्छिष्टमिदंजग॥ तेणेंहिमगवन्मृनामार्ग॥ हाक्रियायोगबोळिजे॥ २१॥ अगोदरगोष्ठात्तानरी॥ जोपितामहमकळ
 सृष्टी॥ जोजन्मलाविष्णुचापौर॥ तेणेंदियागोष्टादकेल्या॥ २२॥ श्लोक॥ निःसृतंतंमुरगंभोजाद्यदाहमगवानजः॥ पुत्रेभ्योभू
 गुमुख्येभ्योदंष्ट्येचमगवान्भवः॥ २३॥ टीका॥ तुवांचिकन्याचियाआदी॥ हेचिपूजाविधानविधि॥ उपदेशिलापुत्रवृथा॥ स्वयेचिभु
 धविधाना॥ २४॥ तेणेंहिकन्याद्यमिआपण॥ नार्थाकमचारनविमोन॥ भृगुकश्यपादिपुत्रांसिजाण॥ हेपूजाविधानउपदेशी॥ २५॥
 श्रीमहादेवक्षेआपण॥ हेचियायोगनिधिनिधान॥ भावंभवानीसीजाण॥ कंदेनिरूपणणकांती॥ २६॥ श्लोक॥ एतद्वैसर्ववर्णां
 नामाश्रमाणांचसंमतं॥ श्रयसाधुत्तमंमन्यस्त्राश्रदाणांचमानद॥ २७॥ टीका॥ एतंश्रेष्ठपरंपरा॥ तुवांप्रकटकेलीदीनोदारा॥ दी
 नदयाळुतुस्वरा॥ याद्वैचिबागअवधारि॥ २८॥ अश्रमधर्मविधिनिधान॥ तेथअधिकारिदिजन्मंजन॥ त्यासिकर्मबाधाबाधीगहन॥
 गुंतलेद्वाह्येणकर्मदसें॥ २९॥ तेसेंनद्धेतुंमज्जन॥ मज्जनाधिकारिसर्ववर्ण॥ दीनांदारीमज्जनपूर्ण॥ स्त्रियाश्रुद्वजनउदरिले॥ ३०॥
 कर्मांगुंतलेदुत्तमोत्तम॥ मज्जनेंउदरिलेअधमोधम॥ मज्जनेंसर्वांसाहोसगम॥ मज्जनेंस्वधर्मसार्थक॥ ३१॥ मज्जनमहिमानिशिम
 अधमापदवीदुत्तमोत्तम॥ मज्जनहीनजेदुत्तमोत्तम॥ तेंअधमाधमस्वयेहोती॥ ३२॥ सर्ववर्णआणिआश्रम॥ मगवद्वजनेंगतिउ
 त्तम॥ हेमक्तिनंनिजवर्म॥ मक्तनिकामजाणती॥ ३३॥ करुनियाभगवद्वर्त॥ स्वयेंभगवद्रूपहोती॥ याज्ञगीभक्तातेश्रीपती॥
 अतिप्रतीमानितु॥ ३४॥ तुंमज्जनपूजनकरिता॥ तूनिजभक्तासीहोरीचाता॥ तूचिभक्तसिद्धोसीसन्मानदाता॥ तेंपूजनकव्याम
 जसांग॥ ३५॥ श्लोक॥ एतत्कमलपत्राक्षकर्मबंधविमोचनं॥ भक्तायचानुरक्तायग्रहिनिश्वश्वरेश्वरं॥ ३६॥ टीका॥ कमळ

नाभीनारायणा॥ भक्तविश्रामकमनयना॥ कमलाख्याकमनयना॥ विनंतीश्रीकृष्णा अवधार॥ ३४॥ तुवांपादित्याकृपादिही
 तत्काळेंपुंउठाउदी॥ सुदतीकर्मबंधान्यागाथ॥ स्वानंदपुष्टीनिजमन्तो॥ ३५॥ जेविष्णुतात्त्विकदिगपण॥ शणैर्विरोधसूर्यविरण॥ तेविकर्म
 बंधानिर्दण॥ तुष्टेरुपावलोकरकराकृष्णा॥ ३६॥ कोसंथवाचामहागिरि॥ जेगोर्विरोधसुमाधारी॥ तेविकर्मबंधावोदरी॥ तुष्टीहृपाक
 रीश्रीकृष्णा॥ ३७॥ तुष्टीमालियाकृपादरी॥ कर्मकर्मसीपदेतुदी॥ जेविष्णुदयापादी॥ नानुदेसंदानघोत॥ ३८॥ तमीदादतारवद्योतक
 डी॥ तेविअज्ञानकर्मार्त्त आवडी॥ तुष्टीकृपासूर्यजोडन्याजोदी॥ ज्ञानावापुटीवसरनी॥ ३९॥ ऐशियानिष्कर्मरुपायुक्त॥ तुष्टीनिहनी
 निजभक्त॥ जेकांविषयीविरक्त॥ सदाअनुरक्तदरीचरणी॥ ४०॥ तेपुणंकुपने आयतन॥ तुष्टीमजनपूजाविधान॥ तेमजसांगरुपाकूल
 ॥ श्रीअतिहीनपैतुष्टी॥ ४१॥ ह्यणसीतुंगहाअधिकारनादी॥ परिमगिरणतुष्टीपायी॥ गरणागताचीतुष्टीदारी॥ उपेक्षानाहीश्रीक
 ष्णा॥ ४२॥ तुवांडूरिनेपयुगीधगजासी॥ गणिकेतारिनेकुंदणीसी॥ तेचिहृपाकरीआझासी॥ तृपीकरीहृपाकुवा॥ ४३॥ ह्यणसी
 ब्रह्माशिवअसतांसुदी॥ मजविपुसायाचीअहामोदी॥ कसेनिपागादलागोरी॥ तेवतेगोरीसामेन॥ ४४॥ ब्रह्माजमाचाकतांदोये
 ॥ तोहीविसरलनिजात्मसोये॥ तोतुष्टीपोरायेउनीपादे॥ निजज्ञानलाहेतुद्वनी॥ ४५॥ शिपयायवणीवाहमाया॥ तुष्टीनमसदांज
 पता॥ तुष्टीरुपंस्तवतवता॥ तोहीनिजात्मतापावला॥ ४६॥ यान्त्रगतुष्टीवरचांदवर॥ निबन्धानियतासंवसर॥ निर्वीविश्ववि
 श्वभर॥ विश्वेश्वरनुरुष्णा॥ ४७॥ यापरीतुज्ञाननिधि॥ पूर्णबंधाचाउदध॥ जेणंदोयनिजात्मसिही॥ तेपूजाविधिमजसांग
 ॥ ४८॥ ऐसामक्तवचनेतोसंतोषला॥ पूर्णनिजबोधेंडवला॥ निजात्मरुपंकुवकुला॥ कायचान्त्रियाश्रीकृष्णा॥ ४९॥ स्वां
 श्रीभगवानुवाच॥ नद्यंतोनंतपारस्परकर्मकांडस्यचोदव॥ संक्षिप्तंनर्णयिष्यामि यथावदनुपूर्वशः॥ ५०॥ टी॥ न्याचेऐकतायच
 न॥ वेदवाक्यापदेमोन॥ न्याचीकरिजांआरवण॥ मनपणामनस्वयेमुने॥ ५१॥ जेनेदायंनकागक॥ जोअर्ताचाआदिअर्क॥

तोडुवासीयदुवायक ॥ स्वयंसेवकसंबोधन ॥ ५१ ॥ आगमनिगमोक्तप्रकार ॥ माझी पूजाविधिसविस्तर ॥ सांगतां अनंत अक्षर ॥ नव
 के पात्राद्यादिवं ॥ ५२ ॥ उद्वापेकपातलता ॥ मंदिरादि देवस्थानांवत्ता ॥ तशी पूजाविधानकथा ॥ समूहसंबंधानसांगव ॥ ५३ ॥ जडी
 शाल्वे अनिसजान ॥ तशी पूजाविधिविधान ॥ सांगायया समर्थपण ॥ सर्वथा जाण असना ॥ ५४ ॥ एवं पूर्वांक्तप्रकार ॥ आगमनिगमनि
 जसार ॥ निवृद्धिनिरोधपाकार ॥ तुजमी साचारसांगेन ॥ ५५ ॥ पूजाविधिनिजसार ॥ त्रिविधविधानत्रिप्रकार ॥ एकत्याचा दिवचार ॥ वि
 धाउपचारविभाग ॥ ५६ ॥ श्लोक ॥ वेदिकस्तांत्रिकामिश्रइतिमेत्रिविधमसः ॥ त्रयाणामोषितेनैवविधिनामांसमर्चयेत् ॥ ५७ ॥
 वेदित्वमंत्रयेदिवं अंग ॥ वेदोक्तमाझी पूजासांग ॥ यानाचगतंत्रिमार्ग ॥ अगमप्रयोगतो ऐक ॥ ५८ ॥ अगममंत्र अगमचि
 अंग ॥ माझी अगमोक्तपूजासांग ॥ यानाचवेदिकमार्ग ॥ मिश्रप्रसंगतो ऐक ॥ ५९ ॥ वेदित्वमंत्रतंत्रांचे अंग ॥ एवं मिश्रितविभाग
 माझी पूजाज्ञफलेसांग ॥ मिश्रमार्गयानाच ॥ ६० ॥ हे त्रिविधविधा पूजासांग ॥ तांजाणमाझा त्रिविधयाग ॥ यणेमी संतोषें ॥
 गार्वदेशी सांगसपरिवार ॥ ६१ ॥ ऐसें माझे त्रिविधमज्जन ॥ तेथज्याची अद्वापण ॥ याविधिकारितां प्रजन ॥ मजतृप्तिसमानमाचार्य ॥ ६२ ॥ मा
 चार्यें जें माझे प्रजन ॥ तेणें मी सांतृमजनांदन ॥ हो आगमोक्तयज्ञसंपूर्ण ॥ त्रिविधलक्षणसमसांभ्ये ॥ ६३ ॥ वेदिकादी त्रिविधगती ॥ पूजितांच
 ममी आर्पण ॥ पूजानिधिकाराचे स्थिती ॥ ऐकतुजप्रतीसांगेन ॥ ६४ ॥ श्लोक ॥ यदास्त्रनिगमनोक्तं हि जन्वं मा प्यपुरुषः ॥ यथा यजेत
 मां सत्तया अद्वायातं निबोधमे ॥ ६५ ॥ शिका ॥ हि जन्मं जेत निक्षणं ॥ त्यांचे अधिकारलक्षण ॥ गमाष्टमी उपनयन ॥ ते अधिकारपूर्ण
 ब्राह्मण ॥ ६६ ॥ सात्रियांचा अधिकार शुद्ध ॥ नाराचर्पाव्रतबंध ॥ सोळावर्षाप्रसिद्ध ॥ व्रतबंधवैश्यासी ॥ ६७ ॥ गायत्री उपदेशाचा बंध ॥ दुस
 रे जन्म उपनयन ॥ याचावमानत्रजन्मजाण ॥ हि जन्मोत्रिवर्णवेदांक्तविधि ॥ ६८ ॥ वेदोक्त अधिकारलक्षण ॥ यानाच उद्वाजाण ॥ आनां माझी
 पूजाविधिविधान ॥ ऐकसंपूर्ण निजसत्ता ॥ ६९ ॥ श्लोक ॥ अर्चायां स्थितिले गोवा सूर्यनाः श्रद्धादि हि जे ॥ द्रव्येण भक्तियुक्तो

गुरुं मां मायया ॥ १॥ शिवा ॥ माझे पूजाय या अधिष्ठान ॥ अष्टविध पूजास्थान ॥ न्याचे ही निजलक्षण ॥ गुणरूपाने ते ॥ ६८ ॥ प्रियप्र
 तिमा पूजास्थान ॥ हे माझे मयग अधिष्ठान ॥ कांठ्यांत कंठ्यांस्तुति जाण ॥ पूजास्थान दुसरे ॥ ६९ ॥ अग्निचे ते तत्त्व रूप माझे ॥ ते पूजास्थान
 जाणतीजे ॥ सूर्यमंदळ जे पूजा कीजे ॥ तेच नये माझे पूजास्थान ॥ ७० ॥ उदकां जे माझे पूजन ॥ ते पाणी पूजास्थान ॥ नदरी जे माझे आवाहन ॥
 ते पूजास्थान साहवे ॥ ७१ ॥ आदिग्रामकंठ अचेतन ॥ ब्राह्मण माझे स्वरूप मत्वेतन ॥ ते असंख्य ब्रह्मपुर्ण ॥ पूजा मन्मान पादशो पचार
 ॥ ७२ ॥ ब्राह्मणी त्याचा ब्रह्मपद ॥ तो परमात्माचा स्वयंमेव ॥ ब्रह्मादिकां पुष्पपाहा हो ॥ मी देवाधिदेवो स्वयं वरी ॥ ७३ ॥ सकळ ब्र
 ह्माभाज जाण ॥ मुख्य ते पूज्य ब्रह्मपु ॥ ते सातवे पूजास्थान ॥ उदवाजाण अनिष्टेष्ट ॥ ७४ ॥ सकळ पूज्या पूज्य तो पूजा ॥ जो वरिष्ठो व
 रिष्ठ ते वंजा ॥ जो न वेदाता आत्मा साक्षा ॥ वंश गुरुराजाम वारी ॥ ७५ ॥ सदावे त्याचे शक्तिचरण ॥ मी सदावे ब्रह्मपुर्ण ॥ त्याचे मदा
 वेकरितां स्तवन ॥ मी परमात्मा जाण उन्हासे ॥ ७६ ॥ सद्गुरुचे ना सस्यरण ॥ निर्दळी मी न भयदाहण ॥ निवारो निज नमरण ॥ विनवीस पु
 र्ण निज बोधे ॥ ७७ ॥ तो मी परमात्माना रायण ॥ गुरु रूपें मगदा निजाण ॥ परब्रह्माचे पूर्णपण ॥ शिष्यद्वारा संपूर्ण नकाशक ॥ ७८ ॥ ब्र
 ह्माचे परब्रह्मपण ॥ सद्गुरुचे नि सत्यं जाण ॥ येच्छे अगाध महिमान ॥ अतिगहन गुरुचे ॥ ७९ ॥ एवमदुरुजान पन ॥ जो हरिहराये धु
 पूर्ण ॥ तो माझे सद्रूप अधिष्ठान ॥ हे पूजास्थान आठवे ॥ ८० ॥ ते आठवे पूजास्थान ॥ ते असंख्य आठवे आठवे ॥ तेणे आठवे सांग संपूर्ण
 उदवाजाण मी पुजिलो ॥ ८१ ॥ एव ही आठरी पूज्य स्थाने ॥ तुज सांगीत न मिळलक्षण ॥ ते सर्व पूजेचे नित्यपण ॥ ते क्षमिन्पणें सांगेन
 ॥ ८२ ॥ सकळ अधिष्ठाना गोदपण ॥ जे पूजन होय संपूर्ण ॥ ते पूजेचे मुख्य लक्षण ॥ निज तत्त्व जाणें ॥ ८३ ॥ गुरुपितो नृत्तन न्या
 पार ॥ न्यत्रिदोर्भाकर पचार ॥ दवद निषटनाचा व्यवहार ॥ मज न नमस्कर दावे ॥ ८४ ॥ ही अष्टो महापूजास्थाने ॥ येथ मांरुं जे जे मज न ॥
 ते ते अतिगुरु पूजन ॥ उदवाजाण निश्चित ॥ ८५ ॥ येथ निरूपन जे जे सेना ॥ ते ते अनिष्ट भूदेवाधिदेवा ॥ आतां पूजाविधि साधवा ॥

ऐव वरवासांगेन ॥८६॥ श्लोक ॥ पुर्यस्नानं यकृवीत ध्यानदंतोः गशु हये ॥ समयेरपि च स्नानं मंत्रे मृदू हणादिभिः ॥१०॥ टीका
 मकल्यागदं नृपाकन ॥ यथा कार्त्तिकरुनिजाण ॥ देहशुध्ययं करुनि स्नान ॥ मृत्तिकाग्रहणपूर्वक ॥८७॥ ऐमेमं प्राप्तिरामकल्यागस्ना
 न ॥ मगकरावेमं स्नान ॥ वैदिकतां चिकिषिधान ॥ देहाग्रहणयथाविधि ॥८८॥ नैसारादुरुसां नये ॥ नैसाचात्तवादा आचार्ये ॥
 न्याविधी स्नानकरुनिपाहे ॥ निर्मेळमानधरावा ॥८९॥ श्लोक ॥ मंथ्योपास्यादिनमोणि वंदेनाचोदिता निमे ॥ पूतानैः कष्ययेत्स
 म्यकृ संकल्पः कर्मणावर्ता ॥११॥ टीका ॥ वर्णाश्रमनिजविधीर्सा ॥ वंदे संध्याचोदितां जैर्म ॥ ते ते वर्णाश्रमति सी ॥ निव्यनेमित्येसि
 करावी ॥९०॥ वेदोक्त आचरावे स्वधर्म ॥ निःशेषन्यागावे निषिद्धकाम्य ॥ यानावशुद्ध स्वधर्म ॥ उत्तमो नम अधिकारु ॥९१॥ वेदोक्त
 सांडणो स्वधर्म ॥ हाचि मुख्यत्वे अति अधर्म ॥ हाता आलिया परब्रह्म ॥ न त्यागितां कर्म स्वयं राहे ॥९२॥ स्वयं स्वधर्म जो सांडण ॥ ते
 चि अधर्माचे मुख्यताण ॥ स्वधर्मे चित्तशुद्ध साधण ॥ या नागिन्यागणे अहंता ॥९३॥ ते ये स्वधर्म कर्म आचरता ॥ ऐसा भाव उपजे
 चित्ता ॥ मीन के ये थक कर्मकर्ता ॥ फळभांता मीन हे ॥९४॥ देहजन्मदुःख अचेतन ॥ यामिचेतन बीजनी जनार्दन ॥ तेथ माझे मीकर्ते पण
 सर्वथा जाण रिघेना ॥९५॥ याबुद्धिचि कर्माचरण ॥ तं भावार्थे भावी ब्रह्मार्पण ॥ यापरी निराप्तिमान ॥ यापरी निराप्तिमान ॥ माझे
 उपासन साधका ॥९६॥ माझी प्रतिमा पूजाविधान ॥ तं प्रथम माझे स्थान ॥ तं प्रतिमा क्रिया लक्षण ॥ ऐक संपूर्ण उद्धवा ॥९७॥ श्लो
 क ॥ शैल्यदारुमर्यान्तोर्हान् प्यालेख्या च संकेता ॥ मनां मर्यामणि मर्या प्रतिमा एविधा स्मृता ॥१२॥ टीका ॥ अष्टधा प्रतिमा स्थि
 ती ॥ न्यापूजितां सद्यः श्रयदेती ॥ ऐशिया प्रतिमां च जाती ॥ ऐक तु जमती सांगेन ॥९८॥ गंदक्यादि शिळा मूर्ती ॥ कांदारु ब्रह्मकाष्ट
 व्यर्त्त ॥ अथवा सवर्णादि धातु मूर्ति ॥ सद्यः फळती साधका ॥९९॥ मृत्तिका कापदकीटण मूर्ती ॥ यानावले प्याह्यणि जेती ॥ कांकागदी
 लिहिन्या अति प्रीती ॥ प्यालेखा मूर्ती पूतका ॥१००॥ शालूने चिजे केळी मूर्ती ॥ तीना वसिकता मूर्ती द्यणती ॥ तेही पूज्य गनिश्चिती ॥

सवर्णव्यक्तसमान ॥१॥ मूर्तिरत्नमयी कोसोज्ज्वल ॥ हिरामरकतदंष्ट्रान्व ॥ पद्मरागमुक्ताफल ॥ यामूर्तिक्वच आतप्य ॥ २॥ मूर्तिमार्जा ॥
 तिमाधान्य ॥ मनोमयी मूर्तिपावन ॥ जीवैकरितां गुणसन ॥ समाधानसाधका ॥ ३॥ तैविप्रतिमापूजाविधान ॥ ग्यावरजंगमलक्षण ॥ तेह ॥ अर्थीचें
 निरूपण ॥ विषदश्रीहृष्यासांगत ॥ ४॥ श्लो० चलाचलेति हि विधा प्रतिमा जीवमंदिरं ॥ महासावाहननस्तः स्थिरायां मृदावाचने ॥ १३॥ टी०
 अचेतनाचेतनप्रकार ॥ जडातेजोवर्षासाचार ॥ जीवशब्देचिन्मात्र ॥ मुख्यपरमेश्वरबोद्धिजे ॥ ५॥ मक्तमावार्थसाचार ॥ न्याजीवाचेंनिजमं
 दिर ॥ प्रतिमाजंगमस्यावर ॥ आगमशास्त्रसंमते ॥ ६॥ तेयस्यावरमूर्तीपूजन ॥ साधकैकरितां आपण ॥ नन्दगं आवाहनविसर्जन ॥ तेय अ
 धिष्ठानस्वयंम ॥ ७॥ श्लो० अस्थिरायां विवक्ष्यः स्यात् स्थिरिते नृमवेहयं ॥ स्मरणं च विन्देत्यायामन्यत्र परिमार्जनं ॥ १२॥ टी० जंगम
 प्रतिमाचाठया ॥ आवाहनविसर्जनगोदी ॥ येकां आदेशकं नादी ॥ ऐकतेह विभागा ॥ ८॥ शास्त्रिप्रामर्शगिज्ञाण ॥ स्वयंममाग्रे अधिष्ठान ॥
 तेय आवाहनविसर्जन ॥ सर्वयाजाणलागेना ॥ ९॥ शास्त्रिप्रामात्राकृतका ॥ तांचेपुजेरी आदेशकृतका ॥ तेयपरमात्मानिजगना ॥ सर्वदांदेखा
 नादत ॥ १०॥ इतरमूर्तीजंगमजाण ॥ तेय आवाहनविगर्जन ॥ साधकैकरितां आपण ॥ हेविधि विधान आगमोक्त ॥ ११॥ स्थिरिते मूर्ती आवाह
 न ॥ सर्वेचिपूजातीविसर्जन ॥ हेप्रभयभावनविधान ॥ स्थिरिते जाण अनर्थक ॥ १२॥ आपुनेन्दुर्यजाणिहून ॥ मूर्तिमार्जिजे आवाहन ॥
 पूजांबकरुविनिसर्जन ॥ हेनन्दुर्यजाणदेवावा ॥ १३॥ येय आपणांचिद्वदपरिपूर्ण ॥ हेचिद्वानया निजस्मरण ॥ आवाहनविसर्जनंजाण ॥
 निजान्म आवरणसाधका ॥ १४॥ हा आगमिन्निजान्मजाणा ॥ आपणांचि आपणदंवा ॥ आपणा आपणपूजकादाहा ॥ होनिजान्म आठवा
 निजपूजे ॥ १५॥ देवदांडनिदेवपूजिते ॥ होनिजान्मपूजागोचरनाजे ॥ गुणमनानां दय्याजे ॥ गडनासिदेने श्रीकृष्ण ॥ १६॥ होनिजान्मना निजये
 टी० प्रतिपदीनलातांशुकी ॥ गुणमनातदातोदी ॥ कोणगेवदीशोर्गान् ॥ १७॥ हे आगमिन्निजगुदयजाण ॥ प्रतिपदीनलातांशुकी ॥ १८॥
 धकस्वयंदातीचिहून ॥ हेतीचिगुणसनगुदवा ॥ १९॥ ऐसेऐकतांचेचन ॥ गडवस्वानंदेसायापूणे ॥ धांनोनिधिरिते श्रीहृष्याचरण ॥ २०

षोडशमूलनिरूपणमन्त्रसांग ॥ १९ ॥ तं वंदे वद्विषे स्थिरराहं ॥ जेहें आगमोक्तगुह्य आहे ॥ तें माझे कर्णवर्णणार्थ ॥ ग्रामनां जें साधनां ॥ २० ॥
 आगमोक्तगुह्यगहन ॥ असां हें माझे गुह्यमभन ॥ तुवां पृथिवीपूजाविधान ॥ ऐनसावधानउदवा ॥ २१ ॥ तें ज्यानें रग्याज्यामूर्तिनाप
 त्यांशिकरवेनास्नान ॥ इतरां मूर्तिमिस्नपन ॥ यथाविधानकरावे ॥ २२ ॥ श्रुंवांक ॥ दुयें प्रगिदे मयागः प्रतिमादिप्रमाणिनः ॥
 तस्य च यथा न्येतदिमांनचेवहि ॥ १५ ॥ टीका ॥ प्रज्ज्वराका महोयचांग ॥ तें पूजाद्रव्यव्यापमाग ॥ प्रजासाधनद्राव्याव
 ग ॥ पृथ्वीवर्गगुणजना ॥ २३ ॥ गन्तविकामवाचकां ॥ तें पूजाद्रव्याचे गोकर्त ॥ गर्वयावर्तहीनपदे ॥ भक्तमान आवदे भगवंता ॥ २४ ॥
 तेथ अनायासे जें नाप ॥ तें गें भगवंतदोयतुम ॥ तोंचि प्रजायागयथोक्त ॥ जाणनिश्चिनउदवा ॥ २५ ॥ निष्ठा मयर्त्ता फलमूळ ॥ द्वांकु
 निर्मळजळ ॥ इतवेन पूजासांगरांकळ ॥ होय अनित्यमद्रावे ॥ २६ ॥ तेथ मायागदानदद ॥ तेथ उपचाराचा कोणपाद ॥ भक्तांचा भव
 मजगोद ॥ सरस्वतीरादमद्रुर्त्ता ॥ २७ ॥ वाद्य उपचार जकाह ॥ तें प्रतिमा मूर्तिपूजेसिपाह ॥ मानस पूजेचें नववर्चा ॥ वार्णानाह ॥
 चारा ॥ २८ ॥ तेथ मननिहोयमाझे मूर्ति ॥ मनोमय उपचार संपर्त्ता ॥ निद्रां मजेमज अर्पित ॥ तें गें मयापतीसंतुष्ट ॥ २९ ॥ प्रतिमादिअष्ट
 जास्थान ॥ यथोक्तपूजेचें विधान ॥ तुज मारांगसांगेन ॥ देहें अवधानउदवा ॥ ३० ॥ श्रुंवांक ॥ स्नानाकरंकरणेष्टमचाया भेगतुदव
 स्थंडिले तद्विन्यासोवद्वाजाज्य पूतद्विः ॥ १६ ॥ टीका ॥ प्रतिमा मूर्तिपूजास्थान ॥ तें मूर्तिराजें महास्नपन ॥ यानावरोल्लिजें स्नान
 सांगमृषणमुकुटाह ॥ ३१ ॥ जें कां केंद्रमथकार ॥ कां आपणयासिजे प्रियकर ॥ जें जे अनर्थ अर्थकार ॥ तें गें अर्थेष्टाभरपूजावा ॥
 स्नानमोक्षण अर्थकार ॥ सांगपूजापरिवर ॥ आपतिमापूजाप्रकार ॥ ऐकविचार स्थंडिल्याचा ॥ ३३ ॥ स्थंडिली जें पूजास्थान ॥
 तनाचें धरांनिध्यान ॥ यत्रांत तद्विन्यासकरवन ॥ पूजाविधान याहेतु ॥ ३४ ॥ आत्मतत्वादि विवंच ॥ स्थंडिली विवंचुनि साच ॥ हृदय
 शिरसाकवच ॥ नेत्र अस्त्रदिगंच निजपूजा ॥ ३५ ॥ अर्घ्येचे वार्त्ता जें पूजन ॥ तेथ माझे कर्तनिध्यान ॥ आज्यरुतहवीहवन ॥ हे पूजा

धान अग्नीचिं ॥ ३८ ॥ अग्निदेवाचं हवन ॥ येणं विष्वासें संपूर्ण ॥ हवीं द्रव्यकरितां हवन ॥ हे पुता धान अग्नीचिं ॥ ३९ ॥ अग्निदेवाचं हवन ॥
 येणं विष्वासें संपूर्ण ॥ हवीं द्रव्यकरितां हवन ॥ अग्निपूजनया हेतु ॥ ४० ॥ विचारितां अर्तत्वा अ अयं ॥ आपो नागयणा यमाक्षान् ॥ ये य पुजा
 विधान यथोक्त ॥ जळीं जळ युक्त तर्पण ॥ ४१ ॥ हृदयीं जे माझे पुजा स्थान ॥ ते ये मने मनाचें अर्चन ॥ मनो मय मूर्ति संपूर्ण ॥ पुजा विधान मानसि
 फ ॥ ४२ ॥ माझे मुख्य वे अघिष्ठान् ॥ ब्रह्म मूर्ति जे ब्राह्मण ॥ तो यत्न जे पुजा विधान ॥ आज्ञा पाळन द्युसबें ॥ ४३ ॥ ब्रह्माग्नि न्याचे नि ब्रह्म पण
 ॥ तो स दुरु माझे पुजा स्थान ॥ सर्वार्थी अंग पावन ॥ ते यिन्द्र पूजन ते गेरो ॥ ४४ ॥ जीवें सर्व सै ॥ आपण ॥ त्या सीरि पावे अनन्य शरण ॥ त्या
 च्या न चना सी प्राण ॥ निश्चयें जाण विकावा ॥ ४५ ॥ गुरु र्त्वा नीच संवासे वन ॥ आवर्त करणें आपण ॥ हे चिते र्त्वा ल पुजा विधान ॥ येणें सूख
 संपूर्ण साधक ॥ ४६ ॥ स दुरु सेवा करितां पाही ॥ ब्रह्म साचु च्य नंग पार्थी ॥ गुरु सेने पर ते काही ॥ अष्टनां साधन ॥ ४७ ॥ स दुरु स्वरूप
 ते जाण ॥ अखंड ते ब्रह्म पूर्ण ॥ ते ये आवाहन विराजंन ॥ सर्वथा आपण न करावें ॥ ४८ ॥ निद्र पद मावे संपूर्ण ॥ स दुरु सी जो अनन्य शर
 ण ॥ त्याचे सी ही वंद शरण ॥ ये य वर जाण तो धन्य ॥ ४९ ॥ निर्दोष मावे राहज ॥ पूजितां तोपे अपोक्षज ॥ त्या मावाचें निज गुज ॥ स्व
 ये य दुराज सांगत ॥ ५० ॥ ॥ अंफ ॥ सूर्ये चा म्य हं णं प्रं प्रं सा किं नं सा किं न्नादि मिः ॥ अद्वयो पाद तं मे प्रं मत्तेन मम वायं पि ॥ १० ॥ सूर्य
 प्य भक्तो पद तं न मे तो पायक न्यते ॥ रीका ॥ माझा दार्यां अति प्रीति ॥ अद्या युक्त अनुन्य मर्त्ता ॥ मत्त मावे जळ अर्पिनी ॥ ते रीं सी
 श्रीपती सुखावें ॥ ५१ ॥ तो जळ बिंदु यथा सः सं ॥ म्या मूर्त्यां अं निजे आदि पुरु र्त्वे ॥ तव भक्ति आवाचें निहरी र्त्वे ॥ सी सुख रूप सुखें सुखा
 वें देव ॥ ५२ ॥ माझे चेतो व्यासी सरव ॥ एसा सी दी सुख रूप देव ॥ त्या मज होय परम सतो र्त्वं ॥ गाविनाचें द्रव सेवितां ॥ ५३ ॥ त्या ज
 ळ बिंदु चिक्ता सी र्त्वा ॥ रमाना वडे गो मदी ॥ ब्रह्मा जन्म त्या माझे पार्थी ॥ तो दी शं वरी ना वडे ॥ ५४ ॥ माविकांचे निजो द्रव कर्त्तरे वें ॥ मज वैकुं
 ठ ही क्षा लें फिकें ॥ शंष शयनी र्त्वा निद्रा सरवें ॥ त्या र्त्वा दितुं कें उतर नी ॥ ५५ ॥ माविका च्या र्त्वा पुदें ॥ मज आणी न कांही ना वडे ॥

तेवर्द्धागंधादिपूजाजोदे ॥ नेवेद्यन्तोग्नेरस्ययुक्त ॥ ५४ ॥ नेपूजेनियेसरस्यार्त्त ॥ उपमानादींचित्तगत ॥ पेसाभावितांचियेभर्त्त ॥ ५५ ॥
 पत्ताकरुणवे ॥ ५६ ॥ गानेकरितामगवदुर्त्त ॥ मालतकल्पमालांनिश्चिर्त्त ॥ पेडियानिश्चयेजोमायर्त्त ॥ न्याचेनजनेंगान्मिम
 जहाय ॥ ५७ ॥ येरजोभ्रमत्तदंसस्थिर्त्त ॥ जीविंदुव्याषावाद्यविरर्त्त ॥ ज्योतीकप्रतिप्रेपरर्त्त ॥ मादीमार्त्तजोभिरर्त्त ॥ ५८ ॥ पेडिय
 भ्रमत्ताचियास्थिर्त्त ॥ उचन्नामरगतसंपत्ता ॥ मत्तभर्त्तादिभ्रमर्त्त ॥ मत्तलंशचिर्त्तापूजेना ॥ ५९ ॥ दीर्गनारनिवर्द्धागजहंस ॥
 तेयनिस्तुर्द्धिन्दाकापुम ॥ तेविभ्रमत्तजनांसंतांग ॥ माल्दर्थकितापवेना ॥ ६० ॥ कागत्त्रागायनकळा ॥ जोगितांपेनाकिंनरशाळा ॥
 तेविभ्रमत्तात्रासन्ननर्त्ता ॥ मादीचिन्दातांपेना ॥ ६१ ॥ जेविरजस्वलेचंपयान्न ॥ दत्तमपरितेअतिदीन ॥ तेविभ्रमत्तांचेभजन
 ॥ कदाजनादेनस्पर्शना ॥ ६२ ॥ न्यामज्जनानातकेनारायण ॥ गेसेजेभ्रमत्तांचेभजन ॥ तेणेभजनेजनादेन ॥ अणुमात्रजाणतांपेन
 ॥ ६३ ॥ गवंभजनभक्तभार्ग ॥ हाकनिअधिकाराचेभाग ॥ आतांसमूहपूजाभार्ग ॥ सांगथ्राकृष्णसांगत ॥ ६४ ॥ श्लोक ॥ गंधोधूपः
 सुमनसादीपोः-नाचंचिकंपुनः ॥ १८ ॥ शुचिःसंभृतसंगारःप्राग्दर्शः ॥ स्थितासनः ॥ आसीनःप्रागुदग्वाचंदत्वायामयसंसुरवः ॥ १९
 टीका ॥ करुनिमंगळस्नानआपण ॥ वैदिकतांचिकसंभ्रस्नान ॥ सारुनिनिन्यविधान ॥ शुचिन्वपणयानाव ॥ ६५ ॥ मगदेवपूजासं
 भार ॥ गंधधुनिकरांगेभनित्र ॥ यथास्थानीपूजाप्रकार ॥ गंधादिरूपचारवेवावे ॥ ६६ ॥ श्वेतकंचुलचेन्नातिन ॥ पूर्वदर्श्यांआसन ॥
 प्रंगमुरंगेमांगेआपण ॥ अथगाजणयुद्धस्नान ॥ ६७ ॥ स्यावरमूर्तिपूजितांदेस ॥ आसनकरावेमूर्तिसन्मुख ॥ हाआसनविधीनिर्दोस
 पूजान्यासादकरहरारांगे ॥ ६८ ॥ श्लोक ॥ कृतन्यासःकृतन्यासोभट्चोपाणिनामृजेत ॥ कण्ठगंधादोषांयंचयथावदुपसम्पन्नं
 त ॥ २० ॥ टीका ॥ विधियुक्तघालुनिआसन ॥ गुरुसंकिरावेनमन ॥ परमगुरुपरमंष्टीसिजाण ॥ अभिवंदनअतिप्रीती ॥ ६९ ॥
 जोमंत्रप्राप्तआपणास ॥ न्यामंत्राचेदेहीकरावेन्यास ॥ मंत्रमूर्तीआणीनिध्यानास ॥ पूजामानसकरावी ॥ ७० ॥ जेमूर्तिआलीध्या

वासी ॥ तेचि आणावीया प्रतिपेसी ॥ हातीं धरोनियां अचेंसी ॥ करावें न्यासासी प्रतिमा आंगीं ॥ ७० ॥ कळ ॥ आणी मोक्षणी जाण ॥ सोधावी यथावि
 धान ॥ जळें करोनियां पूर्ण ॥ दूर्वादिवंदन दुःखीं ॥ ७१ ॥ श्लोक ॥ तद्दिद्विदेवयजनं द्रव्याण्यन्त्यानमवच ॥ मोक्षपात्राणि त्रीण्यदिस्ते
 स्ते द्रव्ये श्वसाधयेत् ॥ ७२ ॥ टीका ॥ तें मोक्षपात्रांचें जळ ॥ नखादकन करितां निमळ ॥ तें पण पुजासंसारमकळ ॥ कुशाग्रें तळाळये
 सावा ॥ ७३ ॥ तें मोक्षदेवसदन ॥ आपणासी करावें मोक्षण ॥ मोक्षां निदेवपूजास्थान ॥ पूजाविधानमांडावें ॥ ७४ ॥ पाद्य अर्घ्य आचम
 नीये ॥ तदर्थं मांडावें पात्रचये ॥ जळें पूर्ण करुनि पाहें ॥ तिन द्रव्य आदेषात्र यासी ॥ ७५ ॥ ज्या माकदूर्वा विष्णुकांता ॥ पाशपात्रीं हे द्र
 व्यशुद्धता ॥ गंधपुष्पफल अक्षता ॥ एव कुशाग्रता अर्घ्यपात्रीं ॥ ७६ ॥ एखावा ज्ञाती फळ ॥ नवंगक पूरकं कंठ ॥ आचमन पात्रीं हे द्रव्य
 मेळ ॥ शुद्ध जळ समयुक्त ॥ ७७ ॥ श्लोक ॥ पाद्यार्घ्याचमनीयार्थं त्रीणि पात्राणि देशिकः ॥ नृदा गोण्याः श्वस्रया गायत्र्या च अभिमं
 चयेत् ॥ ७८ ॥ टीका ॥ गुरुमंत्रदीक्षा जेसी न्यासी ॥ तो निजमार्ग शिष्यासी ॥ तें पण पाद्यादिनिही पात्रांसी ॥ सांप्रदायेसी मांडावें ॥ ७९
 पाद्यघावेत्तदयमंत्रं ॥ अर्घ्यप्रर्णवेशिरोमंत्रं ॥ आचमनघावेशिग्वामंत्रं ॥ गुरुसंस्कारे आगमोक्त ॥ ८० ॥ तेचि तिनी पात्रें जाण ॥ गाय
 त्रीमंत्रं आपण ॥ अभिमंत्रो नियां पूर्ण ॥ देवापण करवी ॥ ८१ ॥ गुरुसांप्रदायेने दळ ॥ यान्ताणीं न्यातें देशिक ॥ स्वयें बोलि न्यायदुनायक
 ॥ दीक्षा विवेक निजदृष्टा ॥ ८२ ॥ आगमशास्त्रांचा निजमार्ग ॥ मृतशरीराण प्रतिष्ठायोग ॥ जेणें अन्नये श्रीरंग ॥ श्लोकार्थें सांगसांगत
 ॥ ८३ ॥ श्लोक ॥ पिंडे वायुपिसंभुदं तत्स्य स्यापरांमम ॥ अण्वीं जीवकलां ध्यायेन्नादांते सिद्धभावितां ॥ ८४ ॥ टीका ॥ वायु
 बीजें आवाहुनी ॥ पिंगन्दा प्राणपुस्ती ॥ मोचि कुंभके स्तंभुनी ॥ मात्राधारणी धरावा ॥ ८५ ॥ वायुजोधारणा धरावा ॥ तो नवरपूतें ना अद्यासुद्ध
 ॥ तें बचि वरी निरोधावा ॥ मग रेवावाशने शनैः ॥ ८६ ॥ ऐसे करितां प्राणधारण ॥ स्वयें कल्याणेशरीरशोषण ॥ शरीरशोषलें मानुनी जाणा
 देहदहनमांडावें ॥ ८७ ॥ आधारस्थित तो अग्नी ॥ तो अग्नीबीजें चेतुर्दनी ॥ तो देहलाई निदहनी ॥ मस्यमानुनि निजदेह ॥ ८८ ॥ देहदहनं

अतिसंतम ॥ तेयचंद्रबीजेंचंद्रमृत ॥ आपोनिनिववावेसमस्त ॥ नवादेहतेथकल्यावा ॥ ८६ ॥ देहकल्यावाजोयेथ ॥ पूर्णपावथ्यरंदिषयुक्त ॥
 त्याचाहृदयपद्याआंत ॥ आणवीजीवकळातेयपाहावीमाझी ॥ ८७ ॥ माझीजीवकळापरम ॥ सूक्ष्माहूनिअतिसूक्ष्म ॥ याल्यागींआणवीतिचेंक
 म ॥ विश्रामधामजगाचें ॥ ८८ ॥ अकारउकारमकारस्थिती ॥ यातेंप्रकाशेआणवीजीवज्योती ॥ तेतवशांदाहूनिपरती ॥ योगीनांदतीळशिजे ॥
 ८९ ॥ तेदेहांसबाह्यपरिपूर्ण ॥ असोनिस्सूक्ष्मतेंअमरजाण ॥ तीतेंहृदययोगीजन ॥ नक्षितीआसनप्राणायामें ॥ ९० ॥ तेआणवीजीवकळा
 अव्यक्त ॥ तीतेंकरोनियांव्यक्त ॥ योगीनिजभावनायुक्त ॥ हृदयांचितितमहामूर्ती ॥ ९१ ॥ नानीजीवसमूहजाण ॥ त्याचेंजेंआयतनस्थान
 ॥ तेमहामूर्तीनारायण ॥ हृदयांसज्जनचिंतिती ॥ ९२ ॥ श्लोक ॥ तयात्मभूतयापिदेव्याभेसंपूज्यतन्मयः ॥ आवाह्यार्चादिपुस्थाप्यन्म
 स्तांगंमांपूजयेत् ॥ ९३ ॥ शंका ॥ जेविंहरूपकाशीदीपस्थिती ॥ तेविंदेरूपकाशीर्जावज्योती ॥ तेसांगोपांगमाझीमूर्ती ॥ हृदयांचिं
 तित्तासाकार ॥ ९४ ॥ जेविंतुपतुपपणोथिजले ॥ तेविंवरणव्यक्तीआले ॥ तेविंचैतन्यमात्रंमुसावळे ॥ लीलाविग्रहेंआलेसाकार ॥ ९५ ॥ ऐशि
 तेमाझीसंगुणमूर्ती ॥ चिन्मात्रतेजेंहृदयदीप्ती ॥ तिणंव्यापूनिदेहाचीस्थिती ॥ चित्तीनिजमक्तीउपजवी ॥ ९६ ॥ देहजडमूढअचेतव ॥ तेथ
 मूर्ताप्रगवंनिचिहून ॥ अचेतनाकरुनिंसचेतन ॥ करवीनिजमजनउल्हासें ॥ ९७ ॥ जेविंहरगुलीचेंसांगजाण ॥ हरिणीरूपेनाचेआपण
 तेविंमक्तभावेनारायण ॥ मजनपूजनस्वयंकर्ता ॥ ९८ ॥ यापरीअगोदमजन ॥ मूर्तिपूजितांचिहून ॥ पूज्यपूजकहेआववण ॥ सहजेंजा
 णमावळें ॥ ९९ ॥ मावळल्याहामजनभेद ॥ उल्हासेमक्तिचाअभेदबोध ॥ हागुरुमार्गअतिशुद्ध ॥ प्रियप्रसिद्धमजलागीं ॥ १०० ॥ जेथमा
 झीअभेदमक्ती ॥ तेथमीसर्वस्वेंश्रीपती ॥ आतुळींआत्माच्याहातीं ॥ स्वानंदमीतीउल्हासें ॥ १०१ ॥ जेविकांअफाटमधजळा ॥ धरणबां
 धोनिघालिजेतळां ॥ तेविंमजअनंताचाएकवळा ॥ अभेदमजनालाआतुडे ॥ १०२ ॥ आवडीवर्षनेंसेराजळा ॥ तेणेंनुपजेचिउत्तमफळा ॥ ते
 चितळांभरलियाप्रबळा ॥ तेणेंपिकतीकेवळाराजागरे ॥ १०३ ॥ तेसोमात्रेंस्वरूपवाटेंकोडें ॥ अभेदमक्तीमाजीआतुडे ॥ तेब्रह्मानंदेंगोंध

चक्रे ॥ शीगचंदमकीच ॥ ३ ॥ अमेदमक्ताच्यांदारापारीं ॥ तीर्थयेतीपवित्रकावयासी ॥ सरनरन्दागतीपायांसी ॥ मीतृषकेशिन्हा
 माजी ॥ ४ ॥ अमेदमक्तांशरींदेख ॥ सकळतीर्थेहोतीनिर्दोखा ॥ मक्ताचेंमाहेरतेंअवश्यक ॥ मजहीसरन्याचेना ॥ ५ ॥ अमेदमक्ता
 स्थिती ॥ यानावमाझीउत्तममक्ता ॥ ऐसाउन्हाशेथ्रीपती ॥ उदवाप्रतीनांलन ॥ ६ ॥ अमेदमक्तावादेकांते ॥ श्रीरुष्णासांगेउदवापुढें ॥ रु
 थाराहिलीयेरीकडे ॥ तेहिभटफुडेंस्मरेना ॥ ७ ॥ देवविसरलानिरूपण ॥ तंवउदवासीबाणलीरुण ॥ तोहीविसरलउदवपण ॥ रुष्णाक
 णापणनावे ॥ ८ ॥ अमेदमजनाचाहरिस ॥ देवभक्त्यालेएक ॥ दोषांपडोनिवेंलंक ॥ परमसुखपावने ॥ ९ ॥ उदवनिजबांधेंपरिपुणे
 तरिपूजाविधानप्रश्न ॥ येयकरावयाक्यकारण ॥ ऐशीआशंकासनकनिल ॥ १० ॥ तरिउदवाच्याचितीं ॥ उगारादातांविथ्रीपती ॥ जादे
 छनिजधामाप्रती ॥ यात्तार्गिप्रभोक्तोत्तपुमे ॥ ११ ॥ उपासनाकांदगुदत्तान ॥ आगमोक्तपूजाविधान ॥ उदवमिसेंश्रीरुष्णा ॥ वेदार्थआपण
 स्वयेंबोले ॥ १२ ॥ सकळवेदार्थशास्त्रनिर्देश ॥ ग्रंथींश्रीरुष्णप्रतिपादी ॥ जेशीअद्वातेरीसिई ॥ ज्ञानयात्रिमुहीसांधकां ॥ १३ ॥ असोहे
 ग्रंथनित्यर्त्ता ॥ ऐकतांअदेतमक्ता ॥ उदवनिजानिजचितीं ॥ तेंणेंथ्रीपतीसरवावला ॥ १४ ॥ तेंणेंसंतोपेंद्राणेंश्रीरुष्णा ॥ उदवाहोईसा
 वधान ॥ पुढीलपूजानिधान ॥ तजमींसांगेनययोक्त ॥ १५ ॥ पूज्यपूजकएककान्यनाध्यान ॥ कसेनियारदधारण ॥ तेंविवाद्यपूजेनार्गीजा
 ण ॥ करावेंआवाहनप्रतिमेमाजी ॥ १६ ॥ प्रतिमेसन्मुखआपण ॥ आवाहनमुद्रादासरुन ॥ माझीचित्कळासंपूर्ण ॥ प्रतिमेसिजाणभावावी
 ॥ १७ ॥ तेष्टांपूतीचेंजउपण ॥ निःशेषनदेस्तावेंआपण ॥ धूर्तिभावावीचितन्यग्रन ॥ मुख्यआवाहनखनाव ॥ १८ ॥ गुरुमुखेंमंत्रनिर्देश ॥ ते
 षेंबचेंसूतीसिन्हास ॥ करावेंसर्वांमेसावकारा ॥ शास्त्रविन्यासआगमोक्त ॥ १९ ॥ एवंप्रवाहनसंस्थापन ॥ रात्रिधिसनिरोधन ॥ संमु
 स्तीकरणस्वगितन ॥ यासमुद्राआपणदावा ॥ २० ॥ अनगुंवनसंकळीकरण ॥ याअष्टौसमुद्रादाज्ञेजाण ॥ मगहोरुनिसावधान ॥ पूजा
 विधानमांडावें ॥ २१ ॥ श्लो॥ बापोपस्पर्शाहंणादीनुपचारान्प्रकल्पयेन ॥ धर्मादिभिश्चनवभिः कल्पयित्वासनंमम ॥ २५ ॥ पद्य

महर्षतत्रकर्णिकाकेसरोजलं॥३॥आभ्यांवेदतंवाभ्यामस्त्यतुभयसिद्धये॥२०॥ दीक्षा॥स्नानमंडपकल्पूनिजाण॥तेषाणावादेवचि
हून॥पाद्यअर्घ्यआचमन॥मधुपर्कविधानकरावै॥२१॥अभ्यंगअंगमर्दन॥पुरुषसूक्तंयथोक्तस्नान॥पीतांबरपमिधान॥स्नानमंडपींजा
णदेवासी॥२२॥इतरयथोक्तपूजन॥करावेंसिंहासनीसंपूर्ण॥तेंआसनपीठावरण॥स्वयेंश्रीरुप्यासांगत॥२३॥सिंहासनींआवरणक्रम॥
आधारमहर्षीकूर्मसेम॥दीराव्यांवेतहीपकल्पद्रुम॥मनोरमभानावा॥२४॥न्यातळारंत्वमंडपनेदक॥त्यामाजीविचित्रपर्वक॥त्यामंच
काचविंवक॥यदुनायकसांगत॥२५॥धर्मज्ञानवैराग्यऐश्वर्य॥तेचिमाचवेअतिवर्ष॥अर्धर्मअज्ञानअनेश्वर्य॥अवैराग्येसिपाहेंगातें
चारी॥२६॥इंशरतत्तनिजसुत॥मुणागुणींवळोनितेय॥मंचकविणिळाअचुंवित॥योगयुक्तमहामुद्रा॥२७॥त्यामंचकाचरीशेषपुरी॥
शोभेअतिशयेंसिगोमरी॥सहस्रफणीमणितेजदुही॥छत्राकारउदीझळकत॥२८॥शेषपुरीमाजीनिर्मळ॥विकाशलेरातोत्यळ॥सकर्ण
काअष्टदळ॥शोभेकेवळमनोहर॥२९॥सतशर्त्ताकमळकंदमूळ॥ज्ञाननाळत्याचेंसरळ॥प्रकृतीअष्टधाजेप्रबळ॥तेंचिअष्टदळकमळा
चें॥३०॥ऐसेंकमळअतिसंदर॥पडिकारतेंचिकेंशर॥वैराग्यकर्णिकासधर॥मधमघीथोरसुवासें॥३१॥पूर्वादिकमळदळींजाण॥
देवतान्यासाव्यात्यान्यास्थाना॥निमळउत्कर्षआणिज्ञाना॥क्रियाशर्त्ताजाणाचेंथोपें॥३२॥योगप्रव्हीसत्याईशाना॥कर्णिकायोजि
जेमध्यस्थाना॥कल्पूनिअनुपमरचना॥अनुग्रहाजाणास्थापवी॥३३॥आत्माअंतरात्मापरमात्मा॥हासमूसभागदेवाचमा॥सत्वर-
जआणिमोहतमा॥पुरुषोत्तमापृष्ठिभाग॥३४॥ऐशापरीपीठन्यास॥आगमोक्तसावकाश॥करोनियांत्तपीकेश॥सिंहासनासआण्ण
वा॥३५॥छत्रआणियुगमन्वामर॥नानावाचेंजयत्रयकार॥दाऊनिपीठमुद्रासधर॥असनीश्रीधरबेंसवावा॥३६॥मगसर्वगतासीआव
हून॥मजअधिष्ठानासिआसन॥मजनिराकारासिजाण॥दावितीआपणविकरमुद्रा॥३७॥मजचिदुषालागिलोचन॥निःशब्दाक-
न्वितीश्रवण॥मजविश्वसुरवासिवदन॥निमासुरेंजाणभाविती॥३८॥मीविश्वामिदोणयींचालत॥मजविश्वबाहूचाहीहात॥मजसर्वभारतें

य॥ स्थानभावीतयेकदेशी॥ ४०॥ मजनिर्विकारसिउपचार॥ मजविदेहासी॥ अळंकार॥ मजसर्वसमानअरिमित्र॥ भावनाविचित्रभावि
 ती॥ ४१॥ मजअकर्त्याकर्मबंधन॥ अजासिजन्यनिधन॥ निवृत्तमासिमोजन॥ निर्गुणासगुणभाविती॥ याअवधियांचाअभिप्रावे॥
 उपासनाकांडनिर्वाहो॥ जेसजेसाभक्तिभावो॥ तेसाभीदेवोतयासी॥ ४२॥ मीअवामसकळकाम॥ परिभक्तमेमान्तागींसकाम॥ जेसाभ
 क्तांचामनोधर्म॥ तेसापुरुषोत्तममीतया॥ ४३॥ भक्तजेसाभावीमाते॥ मातेसाचिहोयन्याते॥ तोजेजेअर्षीभावार्ये॥ तेअर्षमातेसह-
 जची॥ ४४॥ मीसर्वत्रभरलोअसें॥ तेथजोजेथमजउद्देशे॥ भक्तभावार्येअर्षुवेसे॥ तेअर्षअनायासेंसहजेमज॥ ४५॥ मीसर्वत्रदेवा
 दिदेव॥ तेसाप्राणियांचानंदभाव॥ सात्त्विकीभक्तांचाजेथसद्भाव॥ तोभीदेवसहजेची॥ ४६॥ यात्वागीवादेकोदे॥ भक्तभानार्यमजआ
 वडे॥ भक्तभावाहूनिपुढे॥ वेकुंठनःवरेसीराधीही॥ ४७॥ भक्तभानार्यांचीमृगण॥ आर्गावाणावयाश्रीकृष्ण॥ म्यानिर्गुणेंसगुणहो
 णें॥ भक्तार्थगुणेंभक्तांच्या॥ ४८॥ सात्त्विकीअजन्मान्ये॥ अकर्मोद्दीकरीकर्म॥ अनामादिधरिनामें॥ भक्तमनोधर्मतरानया॥
 ४९॥ निर्गुणीअगत्यामन॥ मनचिहोयचैतन्यघन॥ सगुणीतिसानन्यामन॥ साधकश्रीकृष्णस्वयेहांती॥ ५०॥ निर्गुणाचाबोधअट
 क॥ सात्त्विकीउपासनाविवेक॥ सगुणधृतीभाऊनिदेख॥ तरनेसाधकअनायासें॥ ५१॥ हेभागभोक्तउपासनाविधि॥ येणेंभोगवे
 सुउभयसिद्धी॥ साधकपावतीनिशुद्धी॥ श्रीकृष्णनिधिसंवृष्टे॥ ५२॥ तेंचिउपासनविधिविधान॥ मागांसांगतांपूजन॥ देवसिंहासनीवै
 सल्ल्यापूर्ण॥ पुढेंआवरणपूजाऐक॥ ५३॥ श्लोक॥ सुदर्शनंभ्रंजयंगदासीपुधनुर्दत्तान॥ मुशन्तंकोस्तमंमालांश्रीकृष्णंचानु
 पूजयेत्॥ ५४॥ टी०॥ आष्ठीजीवककेसिदेहावरण॥ सिंहासनांशत्पावरण॥ सुदर्शनदिन्यायुधावरण॥ आपुळींआपणहरीसांग-
 ॥ ५५॥ सतेजपारसुदर्शन॥ शंखशोभेपांचजन्य॥ नंदकृतोसहजाण॥ गदागहनकोमोदकी॥ ५६॥ शार्ङ्गधनुष्यअतिसूक्ष्म॥ सुवर्णपुंखे
 वाणसरळ॥ हलआणिमुसळ॥ आयुर्धैर्यबळपूजावी॥ ५७॥ बाआठहीमुवासाधुपासरळ॥ कंदीकोस्तमवनमाळ्या॥ कांसेकशि

लाणीवळ ॥ घनः शमसांवळाशोभत ॥ ५८ ॥ ब्रह्मण्यदेवरमानाथ ॥ ब्राह्मणाचाचरण पात ॥ हृदयीं अचंकारभिरवन ॥ शोभा अद्भु-
 ततेणें शोभे ॥ ५९ ॥ चिद्वलाच्या अचंकारी ॥ पुणकादोनि यांबाहेरी ॥ वीचिनीचै जयंती कुसरी ॥ तेहृदयावरी रुळत ॥ ६० ॥ यापरी सा-
 चंकार सायुध ॥ शंसचक्रपद्यें सि अगाध ॥ ऐसा शोभला स्वयं बोध ॥ नारदादिगं नि ति प्रती मदां ॥ ६१ ॥ यापरी साचंकार सायुध ॥
 पूज्यपूजो नियां गोविंद ॥ मग पूजावे पाशवंद ॥ ऐकविषदसांगेन ॥ ६२ ॥ श्लोक ॥ नंदं स्तनंदं गुरुं प्रचंदं चंदमेव च ॥ महाबलं बलं चैव
 कुमुदं कुमुदेक्षणं ॥ ६३ ॥ टीका ॥ नंदं स्तनंदं देवापाशी ॥ गरुड सदां तिष्ठं दृष्टासी ॥ चंदं प्रचंदं दोही बाहीसी ॥ अहिर्निशी तिष्ठती ॥ ६४ ॥ ब-
 लं आणि महाबल ॥ रामुरवसंज्ञे अवधान शिळ ॥ कुमुद कुमुदाक्षकेवळ ॥ पावीसी प्रबल बलें दुभें ॥ ६५ ॥ गरुड दृष्टी तिष्ठे आपण ॥ येरनं द-
 दिजे अष्टोत्तन ॥ तेथ अष्टोदिशां प्रति जाण ॥ पाशवंदावरण हरी निकटी ॥ ६६ ॥ श्लोक ॥ दुर्गा विनायकं व्यासं विधुक्सेनं गुरुनृसरान्
 ॥ स्वस्वस्थाने लभिमुरखान् पूजयेत्प्रोक्षणादिभिः ॥ ६७ ॥ टीका ॥ दुर्गा विनायक जाण ॥ व्यास आणि विधुक्सेन ॥ चहूं कोनी चारी -
 स्थापून ॥ करणें पूजन देवाभिमुखें ॥ ६८ ॥ मूळ मूर्तीसी अभिन्नाकार ॥ गुरु आणि परम गुरु ॥ परमेष्टी गुरु सिये काकोरु ॥ पूज्यम-
 कार करवा ॥ ६९ ॥ दंदादि अष्टोत्तक गाळ ॥ आळानुनि यांस कळ ॥ स्थापून अष्टोदिशां वंजळ ॥ तेहितनाळ पृजावे ॥ ७० ॥ गुरु दुर्गादिक लोका
 ळ ॥ पूजावे सांगोपांस वळ ॥ प्रोक्षण पायादि अविकळ ॥ पूजानिश्चळ करवी ॥ ७१ ॥ तेचि पूजेचे पूजोपचार ॥ कोण कोणें प्रेयकार ॥ सायि -
 श्रंकांसारंगधर ॥ संक्षपाकार सांगत ॥ ७२ ॥ श्लोक ॥ चंदनी शीरक पुरकुं कुमागरुवासितैः ॥ सलिलैः स्नापयेन्मंत्रैः नित्यदा विभवे
 सति ॥ ७३ ॥ स्वर्णघर्मनुवाकें महापुरुष विद्यया ॥ पोरुपेणापि सूक्तेन सामापी राजनादिभिः ॥ ७४ ॥ टीका ॥ वाळा कपूर ॥ चंदन कुं-
 मकेशर ॥ व्यामार्जमेळईनि अंगर ॥ धूपिलें नारसपनासी ॥ ७५ ॥ सवासीत सपरिवर ॥ गंगाजळ अति पवित्र ॥ शंस मुद्रा पुरस्कर ॥ शंख
 तै निरभरावें ॥ ७६ ॥ ऐरांजळ पेंडुनि शुद्ध ॥ आपस्तंभ शारखेचें प्रसिद्ध ॥ रावर्णघर्मनुवाक्यद ॥ तेणें अभिषेक विषद मज करावा ॥ ७७ ॥ अ-

यथाकेवळपुरुषसूक्तोक्त॥ रुद्राभिषेकविष्णुसूक्त॥ इहामंत्रांमंचोक्त॥ देवासिययौक्तस्नानधर्मे॥ ७४॥ कां सामवेदीचैगायन॥ त्यामा
 जीसामनीराजन॥ तैर्णेककृनियांजाण॥ देवासिस्नानकरावे॥ ७५॥ असन्यावेभवसंपन्न॥ नित्यरात्रिहंस्नान॥ नातरीपूर्वाविशेषेजा
 ण॥ करावे आपणजपंत्यादिकां॥ ७६॥ आगमोक्तमूलक्षण॥ महापुरुषविद्यापूर्ण॥ तैर्णेककृनि आपण॥ देवासिस्नानकरावे॥ ७७॥
 देवासिपूर्णशालिग्रामस्नान॥ करावे मंगळनारांजन॥ भगवत्पुत्रे अकंकारभूषण॥ देवासि आपण भर्ता॥ ७८॥ श्लोक॥ वस्त्रोपवीता
 भरणपत्रस्त्रगंधलेपनेः॥ अर्चकृती तसमेममद्रक्षां मांययौचितं॥ ७९॥ टीका॥ देवोस्वरूपेधनः सांवळा॥ कांमेकसावासांनसळा
 हेमसूत्रअपूर्णगळा॥ स्वमेखळावाणावी॥ ८०॥ नांकी अंदवांचागजर॥ चरणीनंपरांचागणनगर॥ मुकुटकुंडलेंमनीहर॥ दृष्टीगंग्र
 रमहापदक॥ ८१॥ तजितमोतिगणचावळा॥ प्रतिगोभातदिसेनिदळां॥ तिलकपिंवळातयातळां॥ कंबीसुळाळाकोकूम॥ ८२॥ बा
 हांबाहुबदेवीरकंकणें॥ करमुद्रिकास्वस्वेवणें॥ पीतांबरमूळकेकोणेंमानें॥ रत्नविंवतेणेंजातविळें॥ ८३॥ सांवळे प्रांगींगोमटी॥ शुद्ध
 चंद्रनाचीशोभेउरी॥ कमनमाळनिरगुठी॥ होतपरटीमधुकण॥ ८४॥ येजयंतीचनमाळा॥ अपादपर्यंतकरुळेगळा॥ धवधवीनरिसेडोळा
 ॥ घनः सांवळाशोभत॥ ८५॥ एवंस्नानंकारभूषणां॥ स्वयंपूजावाशार्द्राणी॥ पूजेहनियांमनी॥ यथाकरीगुणींअसावी॥ ८६॥ म
 कअसोअतिसंपन्न॥ अथवाहोत्स्रप्रतिनिर्धन॥ नैयभुदभयसंपूर्ण॥ तथेनागयणसंतुष्ट॥ ८७॥ सकळपूजेभेकारण॥ मुख्यश्रेया
 निगायमाण॥ अत्यंतश्रेयोसंपन्न॥ तौदेवाचापूर्णपदियंता॥ ८८॥ श्लोक॥ पादमाचमनीयंनगंधंममनमोसक्तन॥ पूषरीकोप
 हायांणिदद्यान्नेश्वरार्चकः॥ ८९॥ टीका॥ एवंभूतिभृंगारिन्यापूर्ण॥ रावेपाद्य अर्घ्य आचमन॥ देऊनिमधुपर्कविधान॥ करावेपू
 जनश्रद्धाबुक्ते॥ ९०॥ गंधपासताभुदसमन॥ पूपदशांगरीपदान॥ दिपावलीनारांजन॥ अहामदर्वनसाधकां॥ ९१॥ श्लोक॥
 गुह्यायससर्षापिशकुल्यांपूषमोदकानां॥ संयावदधिसुपांश्चनैवेयंसतिक्वय्येत॥ ९२॥ टीका॥ ग्रान्यापुपरीपनीरांजन॥

देवाशिबोगरावेमोनन ॥ नानापरान्तेपकान्न ॥ अन्नसदन्नरसयुक्त ॥ १० ॥ मांसासारसरमांसागुळवरी ॥ गङ्गुल्याभमृतफळेंशीरघारी ॥
 दुधामानी ॥ आच्छिन्नादीरी ॥ वाटिनीपरिवस्त्रिवर ॥ ११ ॥ मधुवशाकोरसदा ॥ लादुतिळवयांचाजोद ॥ रुनी ॥ आम्हा अंगवला ॥ वायापुढेवाटिन
 ला ॥ १२ ॥ पत्रशाकांचीप्रभावरु ॥ मातअस्वारजिंरगार्क ॥ शुभ्रगोर्लावसुगोदाक ॥ गोघृतपरमळासद्यस्तम ॥ १३ ॥ सांजाजरीवमुळ-
 युक्त ॥ येन्नाभिरंघान्निआंत ॥ पाककेलाघृतभिश्चित ॥ सेवितांमुखांतअस्वार ॥ १४ ॥ कथिकातकाचं ॥ गोमदी ॥ आधरसेंभस्त्रवादी ॥ शि-
 वरणी ॥ केळांची ॥ भरनीतादी ॥ देखोनिळाळघोरी ॥ अमरेंद्र ॥ १५ ॥ दधीदुग्धसायसाकर ॥ नेवेद्यानादिकेंपरिकर ॥ देवणाहेउपचार ॥ अह-
 र्थाधरतृप्तहोय ॥ १६ ॥ सामय्यअसंकेकरावयासी ॥ तरिहेपरवरीप्रतीदिनसी ॥ नेवेद्याअर्पणेदेवासी ॥ नातरीपर्वविशेषी ॥ अर्पावे ॥ १७ ॥
 उपास्यमूर्तीजिमान्धार ॥ तंजयतीससविस्तर ॥ पर्वविशेषीउपचार ॥ पूजाअपारदरीसांगे ॥ १८ ॥ ॥ श्लोक ॥ अभ्यंगोन्मदेनादर्शदंतधा-
 वाभिषेचनं ॥ अन्नाद्यंगीतनृत्यानिपर्वणिस्थिरतान्वहम् ॥ १९ ॥ दीवता ॥ पर्वयोगिनीआगमोक्ता ॥ अथवावार्पिकपर्वेयेती ॥ कांविज-
 मूर्तींचाजयंती ॥ तंपूजाथीपतीस्वयंसांगे ॥ २० ॥ दंतधावनउद्धर्चन ॥ मूर्तीशिद्यानेअभ्यंगन ॥ पंचामृतेंकरुनिरुनान ॥ विविचाभरणपु-
 तावी ॥ २१ ॥ पूजांनिसाव्यंकृतदेवासा ॥ नेनेद्यअर्पावेपजुरी ॥ देहनिकरांदूतनासी ॥ मुखनामारी ॥ अर्पावे ॥ २२ ॥ देनविसरन्नादेवपणा-
 सी ॥ तंदेवपणभेदेदेवासी ॥ ऐशियादाग्न्यावेप्रार्थनासी ॥ तंणंदेवेदेवासीगुन्हारस ॥ २३ ॥ सर्वविशेषीजयंतीया ॥ मळकुनिसंनवेष्णवांसी
 ॥ करावेगंतनृत्यर्चनंनारी ॥ अतिप्रमरी ॥ शहोरात्र ॥ २४ ॥ आगमोक्तदीक्षाहवन ॥ करितांतन्काळदेवप्रसन्न ॥ ग्याहोमाचेंविधिविधान
 ॥ एकसानुधानउद्धवा ॥ २५ ॥ ॥ श्लोक ॥ विधिनाविहितेकुंलेमेखन्नागतवेदिणि ॥ अग्निमाधायपरितःसमूहेत्याणिनोदितम् ॥ २६ ॥
 पविर्तायांयपयुंशेदन्वाधाययथाविधि ॥ प्रोक्षण्यासाद्यद्रव्याणिप्रोक्ष्याग्रोभावनमेतमां ॥ २७ ॥ दीवता ॥ आगमोक्तकुंडविधान ॥
 लांवरदीप्तांदाकोण ॥ गणूनिउंचिचेंप्रमाण ॥ कुंडसंपूर्णसाधावे ॥ २८ ॥ स्वशारवानेवेदोक्त ॥ मेरुनळायुक्तसाधावीमर्त ॥ योनीसग

एवं दीनेय ॥ लक्षणोक्तसाधार्य ॥ ६॥ तेष्वनरुनि आवाहन ॥ प्रतिष्ठापनात्तदागम ॥ व्यासोक्तमनिरुपमांन ॥ परिशोभनवरागं ॥ ७
 दर्शयित्वा वं परिस्तरण ॥ मगक रावंपयदाण ॥ इध्यावर्तिनिगमन ॥ त्रिसंधानदंवावं ॥ ८॥ नरुनिवर्द्धनि प्रस्तुत ॥ रागव-
 आन्यस्थालीस्थापन ॥ व्यानर्तासमिधातो मजाण ॥ अन्नाधानन्यानाव ॥ ९॥ प्रोक्षणीणावर्तिनिधान ॥ करुविभगवंतजपुणी ॥ ते
 यकुशाग्रजं आषण ॥ होमद्वयं जागमंदाया ॥ १०॥ कुंटीप्रदीपदुतागम ॥ तेष्वनरुनिमाप्रध्यान ॥ तेष्वानमूर्तचिंतनशण ॥ स्वये
 श्रीकृष्णसांगत ॥ ११॥ ॥ श्रुं ॥ तमजावृत्तदप्रव्यशरन्नचगदावृत्त ॥ तमच्चतुर्मात्रांतपयमिजन्मनागमां ॥ १२॥
 स्फुरन्तिरेकदककटिस्त्रयवरागदम ॥ श्रीवत्सवदराभ्याजतकोस्तमंवनमायिन ॥ १३॥ ॥ वीका ॥ तेष्वानमस्तरणिनिगा
 ॥ तेष्वानमूर्तचिं आंगममा ॥ चतुर्मात्राजिरीशांमा ॥ चिन्मात्रगाभासाकार ॥ १४॥ ॥ गंरन्नचगदावृत्तमन्त्र ॥ कागंभीतांवरसांज
 च ॥ नोपुनि अग्निप्रभाजा ॥ मूर्तिप्रभावच्छप्रकाशं ॥ १५॥ मुकुटकुंदंमंनका ॥ श्रीगन्मशांमंनदस्थका ॥ अपादरुंन
 नमाका ॥ अकृकगन्काकोस्तम ॥ १६॥ ॥ श्रुं ॥ ध्यायन्नम्यन्यतरुणिहनिगापिगुतांनिन ॥ प्राम्याज्यभागावावा
 रौदत्वाचाज्यपूतहनि ॥ १७॥ ॥ टीका ॥ ऐसंसांगमांमध्यान ॥ अग्निमार्तामार्तनिजाण ॥ करुनि आवाहनपुत्तन
 ॥ विध्युक्तदवनंमांदावं ॥ १८॥ अग्निविधियुक्त आब्धानुनी ॥ रामिधातंमधुतं प्रमिचारुनी ॥ आन्यभागांमंन-
 दानां ॥ मयमहवर्नांमावा ॥ १९॥ तेष्वानमूर्तचिंतनविद्वंयपुणं ॥ यतपूतअवदान ॥ आगमोक्तहोमनिधान ॥ स्वये
 श्रीकृष्णसांगत ॥ २०॥ ॥ श्रुं ॥ जह्यान्मूलमंत्रेणपादशाचावदानत ॥ धर्मादिम्योयथान्यायमंत्रं सिष्टकृतंनृधः ॥ २१॥
 टीका ॥ लसूनिमुरनवांधंवाचा ॥ मूलमंत्रं होमसाधकांवा ॥ कापुरुषसूक्तसोक्तमन्त्रा ॥ होमाचारिनिधमागं ॥ २२॥
 धर्मादिकर्षाभावन ॥ इतरद्वयता आवरण ॥ तेष्वानमूर्तचिंतनअवदान ॥ नाममंत्रं जाणहोमानं ॥ २३॥ मगसिष्टकदावंअव

बुध ॥ साधकं साधनं विधान ॥ ऐसं होमाचं निजमजन ॥ भक्तसन्तान जाणत ॥ २० ॥ होमादिगृतिमजननाथ ॥ यणे तत्काळ साधकां सि-
द्धि ॥ भक्तसाधनं निजपदी ॥ जाणविशुद्धी उद्धवा ॥ २१ ॥ श्लोक ॥ अस्य च्छां यनमस्तु ॥ पापं देव्योर्वा मिहरेत ॥ मृत्युमंत्रं जपेद्ब्रह्म
स्वरन्नाशयणात्मनः ॥ २२ ॥ टीका ॥ यापराहोमनिधियुक्त अचन ॥ यस्तु निजगवसायागनमन ॥ मगदेवाचं सापदेवग ॥ त्यान
बद्धिहरणकल्याण ॥ २३ ॥ मगचाह्यप्रतिमापूजास्थान ॥ तेथे यंचो निया आपण ॥ मृत्युमंत्राचं स्वरण ॥ ध्यानयुक्त जाणकरावे ॥
२४ ॥ पूज्यपूजक अभिन्न ॥ परात्पर जोकां नारायण ॥ तें पं परब्रह्माला प्रतिमन ॥ घालाचें आसनसाधनधान ॥ २५ ॥ ध्यानी जं वस्थि
रावे मन ॥ तं वस्थि रराखावे आराध ॥ तेथुनि उपरमन्यामन ॥ पुढे पूजाविधान दर्श सांगे ॥ २६ ॥ श्लोक ॥ दत्वा च मन मुच्छेप-
विषयसो नायक न्ययत ॥ मुखावाचं सरभिमतानुद्धाद्यमयादेयत ॥ २७ ॥ टीका ॥ एवं विसर्जित्तिया ध्यान ॥ दानें देवाचं सांजन ॥
ऐसं भाहुनि आपण ॥ शुद्धाचमन अपावे ॥ २८ ॥ अग्निमाज्जालमृति ध्यान ॥ प्रतिमापूजिते आपण ॥ दोहादारी शुद्धाचमन ॥ यथो-
क्त जाण करावे ॥ २९ ॥ देवाचिया भक्तोपासी ॥ मागयावा निवयमेनासी ॥ मगकाहुनि दत्तिल्लिवासी ॥ घानें देवासी वरादेवतन ॥ ३० ॥ का-
पुढे घां बिनारुतगरीफां ॥ सनर्गगणां पानाचं विद ॥ कातसत्तासिलापरवरी ॥ अभिनवगोदीतागुन ॥ ३१ ॥ एकाळवंगाकंकाळ ॥
अत्ता अपिं देजातीफन ॥ सरंगरंगनें तागुन ॥ दिसें मुखावमळ साजिरे ॥ ३२ ॥ जुनातरसरी वृत्तागधर ॥ अपुनि पुष्पां नुकीसंभार ॥ जे-
णंशीघ्रसंतां धेश्च ॥ तें प्रेमसाचारदरीसंभार ॥ ३३ ॥ श्लोक ॥ उपगायनगुणानुस्यन्कर्मोपयमिनयन्मम ॥ भक्त्याः श्रावयन् शृण्व-
नमुदूर्तसमिक्तो भवेत् ॥ ३४ ॥ टीका ॥ ज्ञानध्यान उपासकता ॥ हे गेण जाणरायेया ॥ देवमानाचा मोक्ष ॥ भावें तत्वादेव भेदे ॥ ३५ ॥ ध्यानी
तुदलिया निजमन ॥ वरावे भाद्रें नाम स्मरण ॥ कोमाध्यागुणाचं श्रवण स्मरण ॥ आदरें जाण करावे ॥ ३६ ॥ करितां हरिगुणयज्ञ श्रवण ॥ तें गे-
सुखावे अंतःकरण ॥ सुखें सुखांन आपण ॥ स्वयें हरिकीर्तन वरावे ॥ ३७ ॥ निर्लेजनवाचे परी ॥ हरिरंगणी नृस्यवरी ॥ हाच मानकलास

[illegible]

न॥ जं परमाथं करि न मन ॥ न्यानमस्कागचें न मन ॥ सखें श्री कृष्ण सांगत ॥ ५४ ॥ श्लोक ॥ शिरामयादयोः कृत्वा बाहुभ्यां च परस्परं
 वं ॥ प्रपन्नं पाहि मायां शरीतं मृत्युग्रहाणे वात ॥ ५५ ॥ टीका ॥ मस्तकमात्र्या चरणावरं ॥ समयवाह परस्परं ॥ दोनी चरणदोही वंशं
 ॥ धरी निधं शिगा वार्थ ॥ ५६ ॥ संसार सागराचा पोरी ॥ मृत्युग्रहे पातली मरि ॥ चरणां न्यागनें दुःख ॥ मज्जमज्जें दो सोदरी ॥ ५७ ॥ मव-
 भयें म्यालो दासण ॥ यालागी नुज आलें शरण ॥ निवारि माझे नत्व मरण ॥ भावें श्री चरण हृद धरी ॥ ५८ ॥ तूं स्वामी असतं शिरी ॥ मज्जमृत्युचा
 पुडुं के विमारी ॥ भावें लोटांगण चरणावरं ॥ हृत्पा उदरी कृपाळु वा ॥ ५९ ॥ देखां नि सायांग न मन ॥ ऐकां नि भयगीत सवन ॥ मज्जनु छळाना
 गयण ॥ गेसे आपण भावनें ॥ ६० ॥ - - श्लोक ॥ इति शेषं मया दत्तं शिरस्या धाय सादरं ॥ उदासने चंदहास्यं न्योति ज्योतिषित नूनः ॥
 ५१ ॥ टीका ॥ म्यादि धला शेष साद ॥ तों शिरां धरी नि स्वानंद ॥ स्थावर मूर्ती तेथ प्रमिद ॥ तेथ उदास समं धन करावा ॥ ६२ ॥ जंग
 मज्ज प्रतिमा मूर्ती ॥ तेथ आवाहिर्नि निजात्म ज्योती ॥ ते उदास निशां मागुती ॥ निजात्मा स्थित तिगादी ॥ ६३ ॥ मूर्तिमाया शिळ ज्योती ॥ आणो निशां-
 त्दय स्थिती ॥ मग निजात्म ज्योती सिद्ध्योती ॥ यथा स्थिती मेळवावी ॥ ६४ ॥ बिसर्जनानं पूजा स्मिती ॥ ऐकां नि उदवाचें चिती ॥ साधकं पूज्य
 कोण मूर्ती ॥ देवते अर्थ स्वयें सांगे ॥ ६५ ॥ श्लोक ॥ अर्चादिषु यदास्मद्भद्रा मांतत्र चान्येत ॥ सर्वभूतेषां निच सर्वान्माः दमय
 रियतः ॥ ६६ ॥ टीका ॥ उदवाजे मूर्ति ज्योती दयेंती ॥ ते चित्पासी पूज्य मूर्ती ॥ तुवाहि अणुमाच चिती ॥ संदेह ये अर्थ नि धरावा-
 ॥ ६७ ॥ विष्णु विरंचि मविता जाण ॥ शिव शक्ति सांग जवदन ॥ या मूर्तिमाजी मा आपण ॥ सर्व सिमान समान्मा ॥ ६८ ॥ सर्व प्रतिमाचें पूजन
 करितां मज्ज पूजा समान ॥ भक्तां चिजे न तिगाहन ॥ तिजे आधीन मा परमात्मा ॥ ६९ ॥ जे विवाळकांचे निमंछे ॥ यातात दनुकूळ स्वंचे ॥
 ते विभक्त प्रेमाचिये लाळे ॥ म्यामिक ज्ञां केनी दिजे ॥ ७० ॥ या सर्वभूतांचा वासी ॥ आणि अवतारादि लोका देही ॥ ये अर्थो नो हांसं दे
 हो ॥ ७१ ॥ उदवासी नाहीं पेंसें ॥ कोणी भित्तिकाण भिनें न दिसे ॥ पवित्राण्यांचें भाग्य केंसें ॥ त्या मज्ज विश्वासें न भजती ॥ ७२ ॥ जी

जैयमजमजोर्वेरो ॥ न्यामतेत्यतैसाचिअसे ॥ हेउपासनाकांडविशेष ॥ गुप्त अनावासेनकाशिन्दे ॥ ३२ ॥ उपासनाकांडांचा निवां हो ॥
 ॥ भीसर्वामूर्तदेवाधिदेवो ॥ हान्यासनकव्यमुख्यमावां ॥ न्यासिमूर्तिनिवां होयातित्या ॥ ३३ ॥ होवांमात्राप्रतिमामूर्ती ॥ तेहिर्मात्रि
 दास्यानिश्चित ॥ तेयक रितांभावं मर्त्ता ॥ मक्तवेंदरतीउद्धवा ॥ ३४ ॥ श्लोक ॥ एवंक्रियायोगपथैः पुमान्वेदिकतांत्रिकः ॥
 अर्चन्नुभयतः सिद्धिं सत्तां विद्वन्मोक्षितम् ॥ ३५ ॥ श्लोक ॥ एवंक्रियायोगरक्षुण ॥ वेदिकतांत्रिकमिश्रजाण ॥ अगर्मानगमै
 विस्तारगहन ॥ तोमुख्यायं पूर्णमां गीतन्दा ॥ ३६ ॥ योगक्रियायोगमजनमार्गे ॥ मक्तजैमोगमोक्षमार्गे ॥ तदमयसिद्धिन्दागिवंगे ॥
 म्याश्रीरंगे अर्पिते ॥ ३७ ॥ मक्तनिष्ठास्य आनन्यमर्त्ता ॥ तिमोगमोक्षादिसंपत्ता ॥ घेऊनियांश्रीपत्ता ॥ न्यांन्याहाराप्रतिसदांतिष्टे ॥
 ३७५ ॥ श्लोक ॥ मदन्नांशंप्रतिष्ठाप्य मंदिरं कारयेद्दत्त ॥ पुण्याद्याना निरम्याणि पूजा यात्रां वा वास्थितान ॥ ३८ ॥ श्लोक ॥ सांग
 माश्रीप्रतिमामूर्ती ॥ करुनिजेप्रतिष्ठाकरितो ॥ दददेवालय उभारितो ॥ अतिश्रीर्नामद्रावे ॥ ३९ ॥ वनउपवनउद्यान ॥ पुष्पनदिकात्मा
 वाच्या पूर्ण ॥ नित्यपूजेचैविधान ॥ उत्वाहीजाणमहापूजा ॥ ४० ॥ यात्रावहजनसमाजा ॥ वार्षिकपर्वमहापूजा ॥ चालानया अथो
 सजा ॥ उपायसहजाहरीसांगे ॥ ४१ ॥ श्लोक ॥ पूजादिनां प्रशस्तार्थं महापर्वं स्वयान्वहं ॥ देवापणपुरग्रामानदत्त्वा मत्साष्टि
 ताभियान् ॥ ४२ ॥ श्लोक ॥ नित्यपूजामहापूजा ॥ वार्षिकपूजान्द्रवाययागोजा ॥ नित्यनिवाहकरीराजा ॥ ग्रामसमाजा अ
 पुनी ॥ ४३ ॥ होत्रद्राणिजेरांतगहन ॥ हादुत्पन्नद्रव्य आपण ॥ हावेवाणतां ग्रामजाण ॥ गेवन्द्राणापुगचै ॥ ४४ ॥ हादयुक्त तेषू
 रपाही ॥ जेअर्पितदेवालयी ॥ तेमांश्रैष्वयंपाही ॥ सर्वांदार्यापावती ॥ ४५ ॥ मूर्तिप्रतिष्ठापूजाविधान ॥ देवालयं निंदियाजाण ॥
 कर्त्यासीपन्धकोणकोण ॥ तेहिश्रीकृष्णसांगत ॥ ४६ ॥ श्लोक ॥ प्रतिप्रयासावतामदानेन कवचनय ॥ पूजादिना ब्रह्मलोकं वि
 भिर्वत्सास्यतामियान् ॥ ४७ ॥ श्लोक ॥ जोमूर्तिप्रतिष्ठाकरुनिवाये ॥ तोसायंगीमराज्यन्दा ॥ जोदेवान्यकरीस्यये ॥ तोस्वा

होयतिहीनोकी॥८३॥ जोवरीपूजाविधान॥ तोपावेव्रह्मसदन॥ येनीनिजोकरा॥ आपण॥ तोमजसमानऐश्वर्यपावे॥८४॥ ऐसेहेतियेसाध
 क॥ पोहीहूनिसेकाभुक॥ कामनेसारस्तेनोक॥ तेअवश्यकपावती॥८५॥ त्यासीमाझेनिष्कामभजन॥ त्याचेप्राप्तिचेनिजलक्षण॥ तेअत्यादवे
 श्रीकृष्ण॥ स्वानंदेंपूर्णसांगत॥८६॥ श्लोक॥ पामेवनेरपेक्षेणभक्तियोगेनविंदति॥ भक्तियोगसलभतंगवयःपूजयेतमा॥८७॥ टीका
 भनमुख्यलेंजीषाधरुन॥ त्यासीमाझेनिष्कामभजन॥ निष्कमतातेअनन्य॥ तेपुरुषजाणमीहोती॥८८॥ तोवर्तमानदेहाअसतां॥ माझेनिष्क
 गणहोयतंतवता॥ त्याआह्माआतोता॥ भेदसर्वथाअसेना॥८९॥ करितांनिकामभजन॥ भक्त्यान्ममजसमान॥ समानद्वयावयाजाण॥
 वेगळेपणअसेना॥९०॥ एवंप्रभक्तजोभजभातरी॥ भीमक्ताआंतबाहेरी॥ ऐसेमिथ्यालेपरस्परि॥ निजभक्तांवरीनांदत॥९१॥ गुळजेविंभो
 डियेसी॥ कांकळीळजेसारागसासी॥ ऐशियानिजभक्तापासी॥ आद्यातपांसिरहिवाक॥९२॥ ऐशानिकामजोभक्तिकरी॥ नोधन्यधन्य-
 चराचरी॥ जोदेवादिजाचीहत्तीहरी॥ तोपंचअघोरितेंऐक॥९३॥ श्लोक॥ यःस्वदत्तांपरैर्दत्तांहरेतसरविप्रयोः॥ इतिंसाजायतंविदुक्व
 र्वाणामयुतायुतं॥९४॥ कर्तुंअसारयेहेतोर्नुभोदितागवन्॥ कमणांमागिनःप्रन्यभूयोभूयसितफलं॥९५॥ टीका॥ जोदेवालयचीह
 त्रीहरी॥ जोब्राह्मणहत्तीनालोपकरी॥ तोअयुतायुतवर्षसहस्री॥ यानीश्वरविष्टाभोग॥९६॥ जोहिजदेवांचीहत्तीहरी॥ त्यासीजो
 होयसाक्षात्करी॥ कांजोअनुभोदनकरी॥ तेतिथेअघोरीपचिजेता॥९७॥ तंजन्ममरणाचाआवर्ती॥ तेचिफळपुढतापुढती॥ मरमसेनि
 गाभोगिती॥ जाणनिश्चिंतपुढता॥९८॥ माझेप्राप्तिचादचित्ता॥ तरिनानकाराअधर्मता॥ अधर्मवताचीकथा॥ स्वमावेसर्वथानकरावे
 ॥९९॥ नदेसावेदोपदर्शन॥ नबोलावेवर्मस्पर्शन॥ मृतमात्राचादेयजाण॥ रावथाजाणनकरावा॥१००॥ नायकानीपरनिंदा॥ नबोलावेपराप
 दादा॥ अधर्मानियासंवाद॥ कीणाशिकदानमिळवें॥१०१॥ चलोकीचैपापअगणें॥ त्यागयेणअसेलअवश्यकें॥ तेनाशनिंदानिजमुखे
 यथाशक्तीकरावी॥१०२॥ सकळदुःखानियागारी॥ अवग्यायनयामनयासी॥ ऐसीआवरीज्जनाचमानसी॥ तेणेत्रह्यहोपासीतगवें॥४००

सकलकाळवृथाजावा ॥ ऐसें आवडें ज्याचे जीवा ॥ तेणें सारिपारादि आयवा ॥ खंळ मांडावा अहिर्निशी ॥ १ ॥ मी नृदयस्थ आत्माराम ॥ स्वत-
 सिदपस्त्रह ॥ तो मी व्हावया दुर्गम ॥ अधर्मकर्मजगासी ॥ २ ॥ ते निदळावया कर्मो कर्म ॥ वर्म आहंगा अतिरुगम ॥ अखंडरमरा वें रामनाम ॥
 पुरुषोत्तम अच्युत ॥ ३ ॥ जेथे हरिनामाचा गजर ॥ तेथे कर्मकर्मचे संभार ॥ जाळी नुरवी भस्मसार ॥ ऐसें नामणी व्रहराचें ॥ ४ ॥ नाम निदंळी
 पापसमस्त ॥ हें सकळ शास्त्रसंमत ॥ जो विकल्प मानी येथ ॥ तो जाणनिश्चित वज्रपापी ॥ ५ ॥ वज्रपापाचे पर्वत ॥ निदंळी श्री महाभाम
 वत ॥ ते जनार्दनरुपा येथ ॥ झालों प्राप्त अनायासें ॥ ६ ॥ ते भागवतीचा पाहातां अर्थ ॥ हरीचें नाम अतिसमर्थ ॥ वर्णिलें संपरमाद्रुत ॥ स्व-
 मुरखें अच्युत बोलिला ॥ ७ ॥ येथही जो विकल्प धरी ॥ तो प्रतिप्रमाय संसारी ॥ महादुःखदोष सागरी ॥ विकल्प करी वृथाना ॥ ८ ॥ संक-
 ल्य विकल्पे जाण ॥ ननासि झालें हृदबंध ॥ त्या भवबंधाचें छेदन ॥ जनार्दन निजनाम ॥ ९ ॥ जनार्दनाचें निजनाम ॥ निदंळी भवप्रय परम ॥ तेनाम स्मरे
 जो संप्रम ॥ बों पुरुषोत्तम स्वयें होय ॥ १० ॥ येणें होणें ब्रह्मपूण ॥ ये अर्थीचें गोंड निरूपण ॥ अद्वैतिसावें अध्यायी जाण ॥ इहवा श्री कृष्ण सांगत ॥
 ते कथा जें थवणी पडे ॥ ते नीवीं स्वयं भक्त स्वचाटे ॥ मग आतवा हेर दोही कडे ॥ करी वाडे कोटें सम साम्य ॥ ११ ॥ ते कथेंचें गोंड पण ॥ जे वगेन्या न सो-
 डी जाण ॥ ऐसें रसाळ निरूपण ॥ इहवासि श्री कृष्ण सांगेल ॥ १२ ॥ श्रवणें उपजे ब्रह्मभावो ॥ तो हा अद्वैतिसावा अध्यावो ॥ इहनासि दवादिरेवो ॥
 निज कृपें पाहा हो सांगेल ॥ १३ ॥ अक्षरें भरोनि अक्षर रसी ॥ देव सांगेल इहवासी ॥ ते निरूपण अद्वैतिसाव्यासी ॥ ब्रह्मसखें मिल गेले ॥ १४ ॥ ब्रह्म-
 सुखाची सांडवण ॥ तो हा अद्वैतिसावा जाण ॥ उघडूनियां अर्थ आपण ॥ इहवासि श्री कृष्ण सांगेल ॥ १५ ॥ कृष्ण इहवनिज जान ॥ एकाविनी ज-
 नार्दन ॥ तुमचे रुपे करुनि पूण ॥ श्रोता अवधान मतयावें ॥ १६ ॥ श्रोतां दिव्या अवधान ॥ येथी गूढास निद्रा पण ॥ एका जनार्दना शरण ॥ शि-
 रीं चरण धरिले ॥ १७ ॥ ॥ इति श्री महाभक्त महापुरुषाण एकादश स्कंधे श्री कृष्ण इहवसंवादे एकाकार टीकायां समविंशोऽध्यायः
 ॥ २७ ॥ ॥ श्री कृष्णार्पणमस्तु ॥ मूळ श्लोक ५५ ॥ ओव्या ४९८ ॥ पाकृष्णसंख्या ४७३ ॥ ७ ७ ७ ७

अध्याय २८

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ओं नमो नमो नमो नमो ॥ जयजयमदुस्तुतुस्तुतुमा ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥
 नमो ॥ १ ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥
 त्वेव ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥ सदैवोत्तरसदृश ॥ ३ ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥
 रूत्तानं ॥ ४ ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयमदुस्तुतुतुमा ॥
 ॥ सकलदेवतागतीचरणा ॥ देवचूडामणीगुरुराया ॥ ५ ॥ जयजयजीवादिजीवा ॥ जयजयदेवादिदेवा ॥ जयजयजीवादिजीवा ॥
 शिवा ॥ जयजयअभिनवागुरुराया ॥ ६ ॥ जयजयसदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयसदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयसदुस्तुतुतुमा ॥ जयजयसदुस्तुतुतुमा ॥
 कथन ॥ सूरसूरवपणतुष्टीना ॥ ७ ॥ तुष्टीनिस्तरुनिजसूरवपण ॥ तुष्टीनिबोधानिजबोधमातुडे ॥ तुष्टीनिबोधानिजबोधमातुडे ॥
 ॥ तुष्टीपडिपाडे तूचि एक ॥ ८ ॥ एसासदुस्तुतुतुमा ॥ तुष्टीस्वरूपार्मनादीभंत ॥ तोतुष्टीनिजसूरवपण ॥ निजसूरवपण ॥
 निजसूरवपण ॥ १ ॥ ओपुर्ननिजसूरवपण ॥ नुरविशीदेवभक्तपण ॥ त्याद्विशीनिजसूरवपण ॥ अहयंपुर्णकरविशी ॥ १० ॥ गंगा-
 भिवालिषासागरी ॥ मीनर्वातवपेनयावरी ॥ तैर्विभक्तमिच्छानिजसूरवपण ॥ तुष्टीभजनकरातुष्टीना ॥ ११ ॥ अहयकरिनातुष्टी-
 भक्त ॥ तूं संतोषसीययास्थिती ॥ संतोषोनिगिष्याह्वती ॥ निजात्मसंपत्ताअर्पिणी ॥ १२ ॥ अर्पुनिनिजात्मभरभारु ॥ शिष्य-
 बुरुत्तेवरिशीथोरु ॥ हाअतिल्लापवीचपन्कारु ॥ अनर्क्यविचारुतर्कना ॥ १३ ॥ जेअतर्क्यवेदशास्त्रासी ॥ त्याजागिरेवादितीअदि-
 विशी ॥ तेतुष्टीनाह्वोधिमी ॥ सन्निधासीनिजबोध ॥ १४ ॥ तुष्टीनिजबोधानिजबोधमातुडे ॥ पदतावेदवेदांतवेदी ॥ तरीअलक्ष-
 स्तेनाह्वी ॥ सर्वायंगीअगम्य ॥ १५ ॥ बहूतकळेंकळेंद्वयणकी ॥ नावापरीच्यायुक्तीचाबिती ॥ परिवेनकळोनिरोसणनी ॥
 जैरिशकबोलतीसमापिते ॥ १६ ॥ याजागितुष्टीबोधकशक्ती ॥ अगम्यसर्वाभीसर्वायी ॥ तुष्टीनाधन्याह्वतामती ॥ अगम्यप-

वतीसगम॥१७॥ जेंअगम्यश्रीभागवत॥ त्याहिमाजीएकादशार्थ॥ शास्त्रतकरविलायथार्थ॥ बापसमर्थरूपादू॥१८॥ दधिमंथु-
 निममस्त॥ तेंहिमाताकादीनवनीत॥ तेंबाळकाहार्तादेता॥ तेंसंकेतेंयेथजनार्दन॥१९॥ वेदशास्त्राचेंनिजमथित॥ व्यासंकादिनेथी
 भागवत॥ त्याभागवताचामथितार्थ॥ जाणनिश्चितएकादश॥२०॥ त्याएकादशाचेंगोडपण॥ सर्वथानेणेंमीआपण॥ तेंजनार्दन
 करूनिमथन॥ सारांशपूर्णमजार्थित॥२१॥ तोस्वभावंवाचितांतोंडी॥ नागलीएकदशार्थागोडी॥ त्यागोदपणाच्याआवडी॥ टी
 कचरोवटोव्हालिनी॥२२॥ यालागिएकादशार्थादीका॥ एकलाकर्तानवेएका॥ एकीएकमिळोनिदेखा॥ ग्रंथनेटकानिर्वाचिनी॥२३
 ॥ मार्गेपुढेंएकएका॥ हेएकादशाचेंरूपदेखा॥ नेणेंएकपणेंनालिनीदीका॥ सात्वनिजसरवाजनार्दन॥२४॥ जनार्दननेपैआपुनें॥ ए
 कींएकपणहटकेलें॥ तेंचिएकादशाचेंअर्थाआनं॥ एकींमानलेंएकलें॥२५॥ तेंविंजेवणीगोडघांस॥ तेविंभागवतींएकादश॥ त्या
 हिमाजीअष्टाविंश॥ अतिस्मरसमाजिरा॥२६॥ सर्वंगीशोरप्रधान॥ तेंमाभवाविमावाजाण॥ तेथिलजेकांनिरूपण॥ तोस्वानंदजा
 णमोनिव॥२७॥ तोहाअवाविमावाअध्यावो॥ ब्रह्मस्वरवानानिजनिर्वाहो॥ उद्धवेनपुसतांपाहाहो॥ स्वयेदेवाधिदेवोसांगन॥२८॥
 उद्धवेनकरितांप्रश्न॥ कांसांगतांहेश्रीकृष्ण॥ येथर्थीचेंनिरूपण॥ सावधानपरिचेंसा॥२९॥ उद्धवकृष्णांकांनिजज्ञान॥ गावोनिआ
 लाज्ञानसंपन्न॥ नेणेंयेदुपादेज्ञानाभिमान॥ जाणपणअनिवार॥३०॥ जगमूर्खमीएकज्ञाता॥ ऐशीचदेनजेअहंता॥ तेगुणदोषाची
 कथा॥ दावीनसर्वथासर्वत्र॥३१॥ जेथगुणदोषाचेंदर्शन॥ तेथनिःशेषभावजेज्ञान॥ येथवरिज्ञानाभिमान॥ बाधकजाणसाधकां॥
 ३२॥ अभिमानबाधोमदाशिवा॥ तोहिआणिजोवावभावा॥ तेथमनुष्याचाकोणकेवा॥ अहंतलेंजीवामुक्तताकेंचो॥३३॥ यापरिगुण
 दोषदर्शन॥ माधकाबाधकहोयपूर्ण॥ यालागिन्याचेंनिवारण॥ नकरितांप्रश्नहरिसांगो॥३४॥ गुणदोषानेंदर्शन॥ तेंईश्वरदेखेआ
 पण॥ तोहिनादुपवेजाण॥ इतरांचाकोणपादु॥३५॥ बाळकनेणेनिजहिता॥ तेथसाक्षेपेंप्रवर्तमाता॥ तेविउद्धाचेनिजस्वार्थो॥

श्रीकृष्णनाथाकवचम् ॥ ३५ ॥ ज्ञानाभिमानाचें बाधकपण ॥ सर्वथासाधकांनन्वेजाण ॥ यात्रागिनकरितां हि प्रश्न ॥ त्याचें निरा-
 करण हरिसांगे ॥ ३६ ॥ उद्भवजन्मलायादववंशी ॥ यादवनिमती ब्रह्मशापें मी ॥ तेथवांचवाचया उद्दवासी ॥ संपूर्ण ब्रह्मज्ञानासिद्धि-
 सांगे ॥ ३७ ॥ जेथदेहातीत भूतज्ञान ॥ तेथन बांधी शापबंधन ॥ हे जाणोनियां श्रीकृष्ण ॥ पूर्ण ब्रह्मज्ञान उपदेशी ॥ ३८ ॥ जे विसा-
 रवरे वरीमासी ॥ ते विं कृष्णमूर्तीपासी ॥ श्रीतीजडन्ता उद्दवासी ॥ भावये कदेशी हृदयान्ता ॥ ४० ॥ कृष्णापामूर्ति उद्भवजाता ॥ शा-
 णसांडी न्ततत्त्वता ॥ ते मोडावया एक देशी अवस्था ॥ ब्रह्मसमता हरिसांगे ॥ ४१ ॥ ये कदेशी झाला भावो ॥ तो कृष्णाना वडे पाह्य हो-
 ॥ यात्रागी देवादिदेवो ॥ ब्रह्मसमन्वयो हरिसांगे ॥ ४२ ॥ उद्भव भ्रमता कृष्णा नवली ॥ ब्रह्मशापें होई न होली ॥ यात्रागी न्यासिव-
 न्मावी ॥ सर्व ब्रह्ममकाळीं घालूं पाहे ॥ ४३ ॥ कृष्णावंगळा उद्भवजाता ॥ वियोगबाधना त्याच्या विना ॥ गेरी पावाया सर्वगतता-
 ॥ उद्भवार्तत्वता हरिबोले ॥ ४४ ॥ ॥ श्रीकृष्ण ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ परस्वभावकर्मांजनप्रशंने न्यगर्हयेत ॥ विश्वमेकान्मकं प-
 श्यन्प्रकृत्या पुरुषेण च ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥ जो निःशब्दाचा मोनी वराद्वा ॥ त्याचें निश्चासें जन्मने वेदा ॥ उद्भवहिता र्थगोविंद ॥ ज्ञान-
 विग्रह स्वयें सांगे ॥ ४५ ॥ संसारीं पुंस्यतीन्दीगुण ॥ त्रिगुणास्तदात्रिविधजन ॥ त्याचें स्वाभाविक कर्म जाण ॥ शांतदारुण आश्रमि-
 श्र ॥ ४६ ॥ त्याकर्माचें निंदास्तवन ॥ सर्वथानकरावें आपण ॥ एकाचें वा नितां भन्नेषण ॥ इतराकडे पण ते पेंचिबोनें ॥ ४७ ॥ पंचांग-
 जी भले पण ॥ एकाचें वा नितां आपण ॥ इतर ते बौध्दे जण ॥ महजें जाण निंदिले ॥ ४८ ॥ वामसव्य उभयभाग ॥ दोन्ही एकचि जाण-
 ॥ ते विं प्रकृति पुरुषात्यक् जग ॥ चिद्रूपें चांग एकत्व ॥ ४९ ॥ जग ब्रह्म रूपें परिपूर्ण ॥ यात्रागिनिंदा आश्रितवन ॥ मृतमात्राचें जाण-
 ॥ कदां हि आपण न करावें ॥ ५० ॥ सर्वधृतांगतार्या ॥ आत्माराम प्रसेपा हो ॥ यात्रागिनिंदास्तुतिकही ॥ प्राणांतें पाहोन करावी ॥ ५१ ॥
 उद्भवानिंदास्तुतीची कथा ॥ सांडी सांडी गात तत्त्वता ॥ तरीच पावशी परमार्था ॥ निजस्वार्थानिजबोधें ॥ ५२ ॥ सर्वमूर्ती भगवद्वाच्य ॥ हा

ब्रह्मस्थितीचा निर्वाह ॥ वासिकदानचे अपाव ॥ ऐकतो मावउद्वा ॥ ५३ ॥ जेथूनियेउंरिगे अपाव ॥ तेथे हृदवाटल्या भगवद्भाव ॥ ते-
 व्हां अपायचि होय उपाव ॥ विघासि जाव असेना ॥ ५४ ॥ हंस्थिता सांडुनियां दुरी ॥ मोक्षाता हा गर्वनधरी ॥ निंदास्तुतिच्या भरोवरी ॥
 तो अनर्था माझारी निमग्न ॥ ५५ ॥ श्लोक ॥ परः स्वभावकर्माणि यः प्रशंसति नंदति ॥ स आरब्धवश्यते सार्थो दसत्यभिनिवेश
 तः ॥ २ ॥ टीका ॥ मो एक सर्वज्ञाता पूर्णा ॥ ऐसा धरो निज्ञानाभिमान ॥ जगाचे देवे दोषगुण ॥ निंदा ब्राह्मण मुखत्वं ॥ ५६ ॥ पराचें स्वा-
 भाविक कर्म ॥ स्वयें निंदणें हा अधर्म ॥ हनुमंतज्ञाता परम ॥ त्यामवा नरी कर्ममोडाना ॥ ५७ ॥ नारदज्ञाते पणें मांडा ॥ सत्यमान त्याचे
 सुश्रेष्ठा ॥ तो हि कळिना वा कळभरा ॥ स्वभावचें ह्या अनिवार ॥ ५८ ॥ गरुडदेवाचें वहन ॥ सदा तिष्ठे हा जोजुन ॥ तो हि करी मर्मस-
 णा ॥ ऐसें कर्म जाण स्वाभाविक ॥ ५९ ॥ विचारितां जगत्रिगुण ॥ गुणानुसारें कर्माचरण ॥ तेथ पाहातां दोषगुण ॥ दोषा जाण पाहे तो ॥ ६०
 जगापाहावी एकत्मता ॥ हे ब्रह्मस्थिती गासवंचा ॥ सांडुनिगुण दोष पाहातां ॥ तो निजात्मघाता प्रवर्त ॥ ६१ ॥ स्वभावे भेटल्या सज्जन
 ॥ शोधून पाहे दोषगुण ॥ त्यापरी ज्ञानाभिमान ॥ निंदास्तवेन उपजवी ॥ ६२ ॥ अभिमानाची जाती केशी ॥ अधिक स्वच्छे सज्ञाना पा-
 शी ॥ तो दारववी गुणदोषांसी ॥ निंदास्तवनाशि उपजवी ॥ ६३ ॥ आपुले वृत्तीसि जो समान ॥ त्याचें प्रबुभाव करी स्तवन ॥ नमनें आप-
 णामिज्ञाचा गुण ॥ त्यामि निंदो आपणयथेष्ट ॥ ६४ ॥ निंदास्तुती उपजे जेथ ॥ भेदसो भला उदे तेथ ॥ निःशेष निंदाची परमार्थ ॥ महाभ-
 नथं प्राणींचा जो ॥ ६५ ॥ निंदेपाठी अनर्थ ॥ उधारला गोचरी तेथे ॥ रोकडा आंगीं प्रादळत ॥ निजस्वार्थघातक ॥ ६६ ॥ भेदसमूह मिथ्या
 येथ ॥ येचि अर्थीचा स्वप्रदृष्टांत ॥ स्वयें सांगे श्रीकृष्णनाथ ॥ हृदपरमार्थ साधावया ॥ ६७ ॥ ॥ श्लोक ॥ तैजने निद्रयापन्ने पिंडस्थो
 नष्टचेतनः ॥ मायां प्राप्नोति मृत्युं वातहन्तानाथं हृक्पुमान् ॥ ३ ॥ टीका ॥ इंद्रियें जन्मलीं रजोगुणी ॥ तन्मात्राविषयो तमोगुणी ॥
 तो इंद्रियविषय सेवनी ॥ वेडी निद्रास्थानीं निश्चळ ॥ ६८ ॥ जागृती विश्वअभिमान ॥ दोनी जाती भावबोनी ॥ तैका मिथ्या प्रपंच

स्वमी॥ तेजस अभिमानो विस्तारी॥ ६९॥ स्थूलदेह जसेनि श्वर॥ त्वमीमन विकेवळ॥ विस्तारो भव जाळ॥ त्याक मकळ येनोका
 ॥७०॥ त्या स्वधामा जिले सृष्टी सिजाण॥ उगती स्थिती प्राणिनिधन॥ स्वये देखता हि आपण॥ जन्ममरण तें मिथ्या॥ ७१॥ ते विदं
 अविद्या दीर्घ स्वप्न॥ वृथा विस्तारी अभिमान॥ तेथिल मिथ्या जन्ममरण॥ वृद्ध पारंपूर्ण पूर्णत्वे॥ ७२॥ तुझ्या निजरूपान्वायी॥
 भेदाची गर्ता हि वाहि॥ तेथील शमाशमकाही॥ तुज सर्वथा पाहो संशयना॥ ७३॥ श्लोक॥ किं भद्रं किं भद्रं वा हेतु स्यावस्तु नः
 कियत् ॥ वाचोदितं तद नृतं मनसा ध्यातमेव च ॥ ४॥ टीका॥ जे जन्म जें चिनाही॥ तें काळें गोरें मांगूं काई॥ ग्रहणें वीण कही॥
 रव्या सपाहो दिसेना॥ ७४॥ उरवरी आस जें भृग जळ॥ ते रंगो लकिता डयळ॥ मधुर कींसार केवळ॥ मांगतां विकळ विवेक॥ ७५॥
 तेथि मिथ्या प्रपंचाचें मान॥ तेथील दीप प्राणिगुण॥ निषिद्धिती ते सजान॥ अज्ञान जाण त्यामाजी॥ ७६॥ जें वें अवसे चिये राती॥
 आंधारा जो रवूं आध बेयेती॥ त्या मिजो रिवतां दोही दाती॥ एक ही रती तुके ना॥ ७७॥ तेथि प्रपंच मिथ्या पणें॥ तेथ कानी जें ऐक-
 णे॥ कांडो बाजें देखणें॥ रसन जें चारुणें स्पर्शणें मांगें॥ ७८॥ हातुचें घेणें देणें॥ पाखाचें जें चानणें॥ वाचे जें चो लणें॥ कल्पणे
 मने॥ ७९॥ अहंकाराचा बडिबार॥ चित्ताचा चिंतन मकार॥ बुद्धिचा विवेक विचार॥ हास सुख वेद्वार मिथ्या तेथ॥ ८०॥ स्त्रीज-
 न्म प्राणि हुताशन॥ अंतकज प्राणि ब्राह्मण॥ व्याघ्र प्राणि हरिण॥ भासतां हि जाण जीती चि भासे॥ ८१॥ ते विद्व प्रपंच हेतु बुक्त॥
 भासतां भासे वस्तु अहेत॥ शमाशम केचे तेथ॥ ब्रह्म सदी दित परिपूर्ण॥ ८२॥ केबाचे दिंडु कलितां॥ जो जो पदर तो तो रिता॥ तें
 विदेहादि प्रपंच विबं चितां॥ मिथ्या तत्वता मायिक॥ ८३॥ मिथ्या प्रपंचाचा ठावी॥ राभा शुभ तें लटिकें पाहीं॥ सत्य वस्तु चा ठावी॥
 शमाशम नाहीं अणुमात्र॥ ८४॥ जो शमाशम ह्यणें प्राहे॥ त्याची कल्पना त्या सन्नख होये॥ निज कल्पना महाभयें॥ जन्ममरण
 वाहे लटिकें बी॥ ८५॥ ॥ श्लोक॥ आया प्रत्याकृया भासा न्यसंतोः प्यर्थकारिणः ॥ एवं देहादयो भाषायच्छंदा मृत्युतो भयम् ॥

टीका ॥ जळीं प्रतिबिंबसात्त्विकसे ॥ जो पाहे तो बिंबलादिसे ॥ मिथ्या प्रपंचाचे रूप ते ॥ निजकल्पनावशे भासत ॥ ८५ ॥ तें प्रतिबिंब
 पाहीनि डोळां ॥ मोहणो निला विजे टिला ॥ ते विदेहाभिमानाचा सोहळा ॥ जीवाच्या कपाळा आदळे ॥ ८६ ॥ कां आपुलीचि उत्तरे ॥ प
 डिसादे होती प्रत्युत्तरे ॥ ते मिथ्याचि परी सात्त्विके ॥ श्रवणां असरे उमटती ॥ ८७ ॥ निश्चळदाराचें निजरूप ॥ ज्ञाने भासला प्रचंड सर्प
 ॥ तो मिथ्या परी प्रयकंप ॥ महारवटाटी पउपजवी ॥ ८८ ॥ या परि असंत देहादिक ॥ देहाभिमाने जीवामिदेख ॥ जन्ममरणाबत अ-
 नैक ॥ अंकल्पदुःख भोगवी ॥ ८९ ॥ आत्म्यापासो नि देहादि भेद ॥ उपजला हे थोले वेद ॥ वेद रूपें तूं प्रसिद्ध ॥ मिथ्या वेदाद घडे के-
 वी ॥ ९० ॥ ऐसा उद्धवाचा आवांका ॥ वेदवादाची आशंका ॥ समूळ कळनीय दुनायका ॥ तेचि उत्तर देखा देत सी ॥ ९१ ॥ श्लोक ॥ आ-
 त्मेव तदिदं विश्वं सृज्यते सृजति प्रभुः ॥ त्राय ते त्रानि विश्वात्मा द्वियतं हरतीश्वरः ॥ ९२ ॥ तस्यान्यत्मात्मनोः न्यस्यादन्योभावो निरूपितः
 ॥ निरूपिते च विविधानि मूर्त्ता मातिरात्मनि ॥ ९३ ॥ टीका ॥ प्रपंच प्रत्यक्ष विद्यमान ॥ तें भेद युक्त झाले जन ॥ तें थ बोधी मासे वेद वच-
 न ॥ प्रपंच अभिन्न निजात्मता ॥ ९४ ॥ मूर्त्ती उमविर्बाजी विरुदे ॥ तो उंस उंस पणें काडाचढे ॥ ते विप्रपंच वस्तु योगें वाढे ॥ वाढे कोउ ते रूप ॥
 ॥ ९५ ॥ जे में सोन पाचें झाले नेणे ॥ तें वर्तता वर्ते सोने पणें ॥ लेणें मोड निशा सोने ॥ सोने पणें स्वतः सिद्ध ॥ ९६ ॥ निळाची पुतळी केली ॥
 ते निळा वयवें शोभे आली ॥ ते मोडितां न मोडितां भली ॥ असे संचलीति च रूप ॥ ९७ ॥ तें विंदुत्यति स्थिती निधन ॥ प्रपंचासि होतं जाण
 ॥ तें थ आदि मध्य अवसान ॥ वस्तु परिपूर्ण संचली ॥ ९८ ॥ जें थ भासले चर चर ॥ तें भां आत्माचि साचार ॥ मज वेगळा जगासि थार ॥
 अणु मात्र असेना ॥ ९९ ॥ एव सृज्य आणिसृजिता ॥ पाल्य आणिसृजिता ॥ संहार आणिसंहर्ता ॥ मो एकात्मता भगवत ॥ १०० ॥ येथ उत्प-
 न्नास्थिती निधन ॥ त्रिविध रूपें प्रपंच भिन्न ॥ याम सर्वासी मा अधिष्ठान ॥ मज वेगळा जाण असेना ॥ १०१ ॥ प्रपंच मज वरी आभासे ॥ प-
 रिणी प्रपंचा माजी नसे ॥ जे विमृग जळाचे निरसे ॥ सूर्यकाळ वशे भिजेना ॥ १०२ ॥ त्रिविध प्रपंचाचे जाण ॥ मज वागिसे हे निर्मज ॥ जे वि-

गगनभासेमृनिष्ठ ॥ परितेय अलुमाळनिबिमानाही ॥ २॥ जगप्रत्यक्षदोळांदिसे ॥ तें तूं निर्मूलजह्याणसीं वेंसे ॥ हे प्राणकामानि-
 सीमानसे ॥ ऐकअनाणसंतो बोधी ॥ ३॥ श्लोक ॥ इदं गुणमयं विद्विभिविधं मायया कृतम् ॥ १॥ एतद्विद्वान्यद्विदने ज्ञानने पुणम् ॥
 न निंदति न च स्तोति लोके वरति सूर्यवत् ॥ ८॥ टीका ॥ अध्यात्म अधिदेव अधिभूत ॥ हें शिवध्वजगमाया कृत ॥ न सते मनमाजी
 भारात ॥ जाणनिधितत्रिगुणात्मक ॥ १॥ उद्दगामिथ्यात्मणो नित्यं येथ ॥ अणें होशी उपेक्षा युक्त ॥ येणें मद्राक्षें साधु संत ॥ ज्ञान
 निज्ञानार्थ पावले ॥ ५॥ प्रपंचाचें मिथ्यामान ॥ तें चिजानाचें मुरव्यनक्षण ॥ येणें ज्ञानें जो मजान ॥ सोचिसमानमवे मनी ॥ ६॥ या
 लागिभूतांचे गुणागुण ॥ कदां न वदे निंदा स्तवन ॥ सूर्याचें परिसमसाम्य ॥ निचरे आपणसमसाम्य ॥ ७॥ वदिकायमं जगददेशीं
 ॥ श्वेतवददक्षणेसी ॥ सूर्यसत्पुखपूर्वसर्वसी ॥ विमुक्तान्यामि असेना ॥ ८॥ सूर्यसत्पुखपूर्वज्यामी ॥ तो निविपुखपधिमंच्या-
 सी ॥ मासर्वत्रसर्वसी ॥ विपुखतामजसी असेना ॥ ९॥ सामर्थ्येन मदवदुनिजाण ॥ भूतांसि सूर्यभेदे आपण ॥ नेविजगाचे दबदु
 निदोषगोण ॥ साधुसज्जनविचरती ॥ १०॥ जे हें बोळिलें ताननक्षण ॥ तें चिस्सद्वांतांचें पूर्णपण ॥ मुमुक्षुहें अनुसंधान ॥ साव-
 धानसाधार्थ ॥ ११॥ हं चिपाविजे निजज्ञान ॥ तें चि प्रर्थीचें अनुसंधान ॥ उद्दगान्नागीं श्रीकृष्ण ॥ स्वपुखें आपणसांगता ॥ १२॥ श्लोक
 प्रत्यक्षेणानुमानेन निगमेनात्मसंविदा ॥ आद्यंतवदसज्ज्ञानानिः संगो विचरेदिदं ॥ १॥ टीका ॥ जे जन्मीनिनाशिवंत ॥ ते सर्वदोष
 ण असंत ॥ आसक्तीसादोनिपांतेंथ ॥ उदासविरक्तवर्तें ॥ १३॥ सबव्याचें बारसे ॥ कांणीनकरिती उन्मासे ॥ नैश्वरदेहवदतां नै-
 से ॥ मूर्खबानसें सखावती ॥ १४॥ उत्पत्तीविनाशनक्षणा ॥ याचें देवसांगतो प्रमाण ॥ नित्यधृतांचें जन्ममरण ॥ देखिजे आपणप्रवक्ष
 ॥ १५॥ अनुमानपरितोसाचार ॥ जे जें देखिजे साकार ॥ पेरुपृथ्व्यादिआकार ॥ तेहिने श्वरप्रवर्णती ॥ १६॥ येचिअर्थीचें दोकी ॥ न
 शिवंत अष्टधाप्रकृती ॥ जीवभावनाशंभासी ॥ गजंती मृतायेणें अर्थी ॥ १७॥ येथ आपुनाहि अनुभवअसे ॥ जडविकारीतें नेंनासे

॥ हेकंजतअसेगा आपेसें ॥ जगअनाशासें नैश्वर ॥ १८ ॥ कडीलनिमाले देवती ॥ पुत्रपौत्रस्वये संस्कारिता ॥ तरां स्वमृत्युचीचिंता
 न करिती ॥ फडलीआती देहलोभें ॥ १९ ॥ आत्माकेवलप्रकाशघन ॥ प्रपंचजडमूढअज्ञान ॥ हे एकोनि उद्भव आपण ॥ देवांसिअप
 पुसतु ॥ २० ॥ श्लोक ॥ उद्भवउवाच ॥ नैवात्मनो न देहस्य संसृतिर्दृष्टश्ययाः ॥ अनात्मस्वरुशरीशकम्यस्यादुपलभ्यते ॥ २० ॥ टी०
 आत्मानित्यमुक्तविह्वन ॥ यामिनघडेभवबंधन ॥ देहजडमूढअज्ञान ॥ त्यासि संसारजाणघडेना ॥ २१ ॥ येथभवबंधनहवीकेशी ॥
 सांगपां बाधककोणासी ॥ जरितूं संसारनाहीं ह्मणसी ॥ तो प्रत्यक्षजगासि नडलासं ॥ २२ ॥ आत्म्यासि विचारितां जाणा ॥ भवबंधान
 दिसे स्थान ॥ येचि अर्थीचिं न घडे प्रण ॥ उद्भव आपण सांगत ॥ २३ ॥ श्लोक ॥ आत्माच्ययोः गुणः शब्दः स्वयं ज्योतिरनावृतः ॥
 अग्निरुद्रावदचिद्देहः कस्येह संसृतिः ॥ २४ ॥ टीका ॥ आत्माचिद्रूपअविनाशी ॥ गुणनिगुण नातळेयासी ॥ कर्मा कर्मपापपुण्यासी
 ॥ गवज्यापाशां अमेना ॥ २५ ॥ परापवादानां न के उच्चार ॥ यालागि ह्मणिजे परात्पर ॥ प्रकृतीगुणअनिवार ॥ प्रकृतीपरपरमात्मा
 ॥ २६ ॥ ऐशिया आत्म्याचा ठायी ॥ भवबंधन लगेकांहीं ॥ सूर्यबुडे मृगजळाचा डोही ॥ तें आत्म्यासि पाहीं भवबंध ॥ २७ ॥ रवघोन
 तेजें सूर्यजळे ॥ बागुलाभेणें काळुपळे ॥ मुंगीचे निपारवळें ॥ जें उडे सगळें आकाश ॥ २८ ॥ वारा आड खुळिला आडीपडे ॥ जें थि
 लसामाजी मंरुबुडे ॥ तरि भवबंध आत्म्याकडे ॥ सर्वथान घडे गोविंदा ॥ २९ ॥ देहाकडे भवबंधन ॥ मूर्खहीन मनिती जना ॥ देह
 जडमूढ अज्ञान ॥ त्यासि भवबंधन कदान घडे ॥ ३० ॥ जें दंगडाचें पोटदुखे ॥ कारडे काष्ठचर फडीभुके ॥ तें देहाकडे यथासुखें ॥
 भवबंध हरिखेलागत ॥ ३१ ॥ जें डोंगरासी तरळभरे ॥ मृत्तिकानाहाणा लागि झरे ॥ कोळशानें काळें होय आंधारें ॥ तें भवबंध
 मारें देहदाटे ॥ ३२ ॥ ह्मणसी देहात्म्यसंगती ॥ घडे भवबंधाची मानी ॥ विचारितां तेहि अर्थी ॥ न घडे श्रीपती तें ऐक ॥ ३३ ॥ आत्मा
 स्वप्रकाश महावन्ही ॥ देह तो जडमूढकाष्ठस्थानी ॥ तो मिळतां आत्ममिळणी ॥ सांडी जाऊनि तत्काळ ॥ ३४ ॥ जें अग्निमाजी

संवादे ॥ कापूरआठप्रहरनोदे ॥ तैदेहात्मनिजसंबंधें ॥ देहभवबंधेनांदता ॥ ३४ ॥ द्वाणनीकाष्ठामाजीअमनीअसे ॥ परितोकाही
 असोनिनदिसे ॥ मथूनि काटिल्यानिजप्रकाशें ॥ जाळीअनायासेंकाष्ठानें ॥ ३५ ॥ तैविंआत्मादेहामाजीअसे ॥ परितोदेहचिहो
 उनिनसे ॥ देहप्रकाशकचिदंशें ॥ भवबंधपिसेत्यानघरे ॥ ३६ ॥ आशंका ॥ द्वाणशीआत्माचेनिजसंगती ॥ जैजळोनिजाथळ
 तव्यक्ती ॥ तैभूताचीवर्तनीस्थिती ॥ कैशरीतीतेंऐक ॥ ३७ ॥ छायामंडपांदीपप्रकाशी ॥ नाचवींकागदांच्यावाहुल्यांसी ॥ तेचवा
 वितांदीपासी ॥ जाळीअनायासेंत्याव्यक्ती ॥ ३८ ॥ तैविआत्माचेस्वसत्ताशक्ती ॥ भूतेंदेवयोगेंवर्तनी ॥ स्वयंभूझाल्याआत्मस्थि-
 ती ॥ भूतव्यक्तीउरेना ॥ ३९ ॥ करितांआत्माचेअनुसंधान ॥ संसाराचेंनुरेमान ॥ तेथभूताकृतीभिन्नभिन्न ॥ कैच्याजाणअति
 बद्ध ॥ ४० ॥ यापरीभवबंधन ॥ मजपाहतांमिथ्याजाण ॥ भवबंधनान्नागीस्थान ॥ नेमस्तजाणअमेना ॥ ४१ ॥ आत्माचाठावीं
 नांदेही ॥ उभयसंबंधाहिनाही ॥ भवबंधमिथ्यापाही ॥ यामिठावांकोवेदिअसेना ॥ ४२ ॥ कोपांनकोश्रीकृष्णनाथा ॥ माझेनि
 निनिधरिंपाहतां ॥ भवबंधमिथ्यातन्वता ॥ निश्चयेंचिन्तामानवें ॥ ४३ ॥ ऐकोनिउद्धवाचेंवचन ॥ हरिस्वेंवोमंडलाश्रीकृष्ण ॥ सा-
 झाउद्धवझालासजान ॥ निजात्प्रवृणपावला ॥ ४४ ॥ सत्यमिथ्यभवबंधन ॥ ऐकोनिउद्धवाचेंवचन ॥ परमानंदेंडोलेश्रीकृष्ण ॥
 जीवेंनिंबळोणकरूपाहे ॥ ४५ ॥ आत्मासभवबंधनाही ॥ शेरवींनदिसेदेहाचाठावी ॥ हाविवेकनेणजेजिहीं ॥ त्यासिभवबंधपाहीह
 रिसांगे ॥ ४६ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ यावद्देहेंद्रियप्राणैर्गत्मानः संनिकर्षणम् ॥ संसारः फलवांस्तावदपार्थोऽप्यखिवेकि-
 नः ॥ १२ ॥ टीका ॥ जीवर्णाथमाहिपरना ॥ जीबंधमोहाअनिमता ॥ जोदेहदहानानळता ॥ तोउद्धवहितार्याहरियांले ॥ ४७ ॥ मी
 स्थूलसूक्ष्मागौरशाम ॥ हेदेहाचेंदेहधर्म ॥ मीकाणामुकाबहिरापरम ॥ हेइंद्रियधर्मइंद्रियांचे ॥ ४८ ॥ ह्मधान्वादिअनुक्रम ॥ हा
 प्राणाचाप्राणधर्म ॥ कामक्रोधलोभादिसंश्रम ॥ हामनोधर्ममनाचा ॥ ४९ ॥ सत्वगुणाचीजागृती ॥ रजोगुणेंस्वप्नसूती ॥ तयो

गुणें जाज्यसुपुसी ॥ जाणनिश्चितादेहयोगें ॥ १५० ॥ देहासियेंतांमरण ॥ मेंनों ह्मणेंतो आपण ॥ देहासी जन्म होतां जाण ॥ जन्म
 लेपण स्वयें मानीं ॥ ५१ ॥ इंद्रियें विषयांसेविनी ॥ तेंम्यांसेविनेंमानीं निश्चिती ॥ म्णनिरनभोगप्रामी ॥ मन्यमानिनी देहान्मना ॥ ५२
 अन्न आकांक्षीप्रण ॥ त्यातेंभक्षीहृताशन ॥ साक्षीचिदान्मा आपण ॥ ह्मणेंम्यां अन्नभक्षिनें ॥ ५३ ॥ हेअवघेमाझेधर्म ॥ ऐसाआ
 त्प्यासिजवहदभ्रम ॥ तंवमिथ्याचिअतिदुर्गम ॥ संसारविषमभ्रमेंभोगी ॥ ५४ ॥ त्याभोगाचेंफळगहन ॥ अविश्रमजन्ममरण ॥
 स्वर्गनरकपापपुण्य ॥ भ्रमेंआपणसत्यमानी ॥ ५५ ॥ संसारमूर्खीनिर्मूळ ॥ तोहिभ्रमफळेंसदाफळ ॥ तोकां अस्विक्याप्रतिप्रबळ
 सार्वकालफळलासे ॥ ५६ ॥ जेथसत्यंअर्थनाही ॥ तोअनर्थह्मणिपेंपाही ॥ त्याचाफळभोगतोही ॥ बाळबागुलन्यायीभोगावा ॥ ५७
 ॥ आशंका ॥ गगनकमळाचीमाळा ॥ जेंवंच्यापुत्रयात्रीगळ्यां ॥ तेंसंसारभोगाचासोहळा ॥ आत्माच्याजवळांदेखजे ॥ ५८ ॥ ऐसें
 नघडेनैकेंविषडे ॥ तेचिअर्थविंवाडेकोडे ॥ श्रीकृष्णउद्वापुढें ॥ निजनिवाडेसांगत ॥ ५९ ॥ श्लोक ॥ अर्थेंद्विविद्यमानेपिसंस्तुति
 र्निनिवर्तने ॥ ध्यायतौविषयानस्यस्वप्नेनर्थागमोयथा ॥ १३ ॥ टीका ॥ सत्यार्थनसतांहिसंसार ॥ निवर्तनाअतिदुर्धर ॥ याचिअर्थी
 चाकिवार ॥ निजनिर्धारअवधारीं ॥ ६० ॥ वंध्यापुत्राचियाऐसें ॥ संसाराअसंतपणअसे ॥ संतह्मणोंतरिहानासे ॥ काळवशेंसहजे
 ची ॥ ६१ ॥ संसारजेंसंतहोता ॥ तेंब्रह्मज्ञानेंहेननासता ॥ हासंतासंतनयेह्मणता ॥ अनिर्वाच्यकथापेंयाची ॥ ६२ ॥ अविचारिता
 याचेंकोड ॥ अविवेकेंहाअनिगोड ॥ विषयध्यानेंशदेकूट ॥ संकल्पहृदमूळयाचें ॥ ६३ ॥ हानसतचिपरिआभासे ॥ निदितास्वमीं
 अनर्थपिसें ॥ तेंविसंसारमायावशें ॥ विषयआभासेभोगवी ॥ ६४ ॥ जेंवजंविषयसेवन ॥ तंवतंवरादेविषयध्यान ॥ विषयाध्यासे
 भवबंधन ॥ सहदजाण उद्वा ॥ ६५ ॥ विषयसेवनेंभवबंधन ॥ जीवासिस्नालेहृदपूर्ण ॥ तेंजीवन्मुक्ताविषयारमण ॥ देवयोगेंजा
 णादिसताहे ॥ ६६ ॥ जीवन्मुक्तासिविषयप्रामी ॥ तेंपेंबुडालीत्याचीमुक्ती ॥ ऐशीआशंकाधरांचिती ॥ तेंचिशीपताविषदसांगे ॥

॥ ६७ ॥ श्लोक ॥ यथाह्यप्रतिबुद्धस्य मत्स्यापां बद्धनर्थं भृत् ॥ स एव प्रतिबुद्धस्य नवं पीहाय कल्प्यते ॥ १४ ॥ टीका ॥ सजान आ
 णि अज्ञान ॥ यांसि जे विषय सेवन ॥ त्यांचा अनुभव भिन्न भिन्न ॥ ते हिलक्षण अवधारी ॥ ६८ ॥ जे वा स्वप्नांची विषय मत्स्या ॥
 स्वप्नस्थ साच विमानिती ॥ ते विविषय जाणतीं स्फूर्ती ॥ परिसत्य प्रीतित्यानाही ॥ ६९ ॥ ते विप्रज्ञाने विषय मेनन ॥ तेणे विषयास
 त्त होय मन ॥ ते विमुक्ता प्रतिजाण ॥ मिथ्या दर्शन विषयांचे ॥ ७० ॥ नटनाल्य लोकाचारी ॥ संपादी स्त्री पुरुष ध्येय संध ॥ मुक्तासि ते
 शीपरी ॥ गृहदारी नांदतां ॥ ७१ ॥ काले कंराच्या रेखाप्रती ॥ तुळसीदल येऊनि हाति ॥ घडे मांडे स्त्रीरत्न रूप ह्मणनी ॥ एकीं कल्पिती अ
 नेकत्व ॥ ७२ ॥ ते विजिबन्मुक्तांसि देखा ॥ जगां विषयो अवधारक ॥ त्यासि नानात्व भाविनी लोक ॥ परितो अनेक देखा ॥ ७३ ॥ हृदय
 रोनि देहाभिमान ॥ पीमाक्षे जे विषय स्फुरण ॥ ते वभवबंधाचे कारण ॥ विषय दृष्टी सांगत ॥ ७४ ॥ श्लोक ॥ शोक हर्ष भय क्रोध लो
 भ मोह स्पृहादयः ॥ अहंकार स्पृहश्च ते जन्म मृत्युश्च नात्यनः ॥ १५ ॥ टीका ॥ देहाभिमानाचे पोटी ॥ अनेक दुःखाचिया कोटी ॥ त्या
 दासंकळि ते गुणगोटी ॥ कृष्णजगजेंवी सांगत ॥ ७५ ॥ देहाभिमानाचे कार्य येथ ॥ अहेतोवाद बोद्धेत ॥ इष्टानिष्टां समस्त ॥ जग व्यापते
 पेंकी जे ॥ ७६ ॥ नैश्वरादृष्टाचानाशुदेखा ॥ तेष्टी देह अहंता मानी दुःख ॥ यानावगापहाशोक ॥ सकळ ही लोक मानिती ॥ ७७ ॥ नैश्वरविष
 यमाप्ती ॥ अल्हाद उपदेचिती ॥ त्यानाव हर्ष ह्मणती ॥ जाणनिश्चिती उडवा ॥ ७८ ॥ यदी भिद्योनि समस्त ॥ प्राप्त विषयो विभां दुषाहान
 ॥ तेणे कासा विसहोय चित्त ॥ भयनिश्चित तपानाव ॥ ७९ ॥ आपका माचें अवरोधन ॥ न्याचे निअणु माब होय जाण ॥ न्याचे कसूंधां
 वेहनन ॥ ओध संपूर्ण त्यानाव ॥ ८० ॥ गांवी झाल्या हि धनकोडी ॥ कवडी वेचितां प्राण मोडी ॥ यानाव नोभाची वेडी ॥ ह्मण परबडी पु
 रुषाची ॥ ८१ ॥ कर्मा कर्महिताहित ॥ इष्टानिष्टनाठवी चित्त ॥ विवेक शून्ये स्तब्धता प्राप्त ॥ मोहनिश्चित यानाव ॥ ८२ ॥ नित्य करितां
 विषय सेवन ॥ मनीं विषय इत्सागहन ॥ अरकंड विषयाचे ध्यान ॥ स्पृहा जाणनी माव ॥ ८३ ॥ इत्यादि हेन मागुण ॥ अथवा कंज नम्र
 या ॥

आत्म्यासिसंबंधनाहीजाण ॥ हेदेहाभिमानस्वयेभोगी ॥ ८४ ॥ जागृताप्राणिदेखजेस्वप्न ॥ तेथवसेदेहाभिमान ॥ तेवा
 योहेदिसतीगुण ॥ स्रष्टुसीसजाषागुणनाही ॥ ८५ ॥ तेथवृत्तीनिरभिमान ॥ तेथजन्ममरणादिहेगुण ॥ सर्वथानुवतीजाण
 ॥ गुणासिकारणअभिमान ॥ ८६ ॥ जळींस्थळींवायुझगटी ॥ जळींतरंगस्थळींनुवी ॥ तेंतरंगताजळानेपोरी ॥ तेविंशोका
 दिगुणगोठीअहंतेमाजी ॥ ८७ ॥ कटताझालीअहंकारासी ॥ झणसीमुक्तीळावीन्यासी ॥ तेविंअहंतालागलीजीवासी ॥ ते
 किहूषीकेशीसांगत ॥ ८८ ॥ अंत्यजाचाविटाळज्यासी ॥ गंगास्नानेश्रद्धत्वत्यासी ॥ तेंगंगास्नानअंत्यजासि ॥ श्रद्धत्वासीअनु
 पयोगी ॥ ८९ ॥ तेविअहंताजडलीजीवासी ॥ तेन्यागितांमक्तत्वत्यासी ॥ परीमुक्तत्वअहंकारासी ॥ कन्यांतेंसीघडेना ॥ ९० ॥
 श्लोक ॥ देहेंद्रियप्राणमनोभिमानोजीवांतरात्मागुणकर्ममूर्तिः ॥ सूत्रंमहानित्युरुःधेवगीतः संसारआधावतिकालतंत्रः
 ॥ ९१ ॥ टीका ॥ अनंतअपारज्ञानधन ॥ मायातीतआत्मापूर्णा ॥ तोचिझालामायेचेआधिन ॥ अंतरात्माजाणयालागिहू
 णिपें ॥ ९२ ॥ मायाव्यापूनिअपार ॥ यालागींबोलिजेपरमेश्वर ॥ मायानियंतासाचार ॥ यालागिंईश्वरझाणिपेंतो ॥ ९३ ॥ तो
 चिअविद्येमाजीप्रतिबिंबला ॥ यालागींजीवहेनामपावला ॥ तोचिदेहाध्यासेंपबळला ॥ अहंकारझालायाहेतु ॥ ९४ ॥ तो
 संकन्याविकल्पउपाधीन ॥ स्वयेंहोऊनिठेलामन ॥ त्यामनासिकरावयागमन ॥ दशेंद्रियेंजाणतोचिझाला ॥ ९५ ॥ त्यासिइंद्रिया
 चाआधार ॥ स्रष्टुदुःखभोगाचानिकर ॥ पापपुण्याचाचमत्कार ॥ देहाचाआकारतोचिझाला ॥ ९६ ॥ त्यादेहाचेंजेकारण ॥
 सत्वरजतमोगुण ॥ तेतीन्हीगुणजाण ॥ तोचिआपणस्वयेंझाला ॥ ९७ ॥ गुणक्षोभाचेंनिजवर्म ॥ झालापंचविषयपरम ॥ विष
 यभोगादिक्रियाकर्म ॥ स्वयेंस्वधर्महोऊनिठेला ॥ ९८ ॥ तिनीगुणाचेंजन्मकारण ॥ झालामहत्त्वसूत्रप्रधान ॥ एवंसंसारअव
 थाजाण ॥ ईश्वरआपणस्वयेंझाला ॥ ९९ ॥ त्यासंसाराचीआधाववी ॥ गुणसांख्येंतोचिप्रवृत्ती ॥ तेचिउत्पत्तीस्थितीप्रवृत्ती-

थीं॥ १०॥ शक्ति काळतो झाला॥ ११॥ लोकाळ आपल्या सत्ताशक्ती॥ उपजवा पाळी संवारी अर्था॥ ऐशा पुनः पुनः आव
 ती॥ नेणो फिती करवीत॥ २००॥ एवं संसारता ब्रह्मसूत्री॥ जीवा विग्रहें साकार स्थिता॥ माविश्वेश्वर विश्वमूर्ती॥ बहुधा व्यक्ती
 मी एक॥ १॥ याचा गिंजो जो पदार्थ दिसे॥ तेणें तेणें स्था आत्मा भासे॥ मज वेगळा पदार्थ नसे॥ हे मां नी विव्दासे तो धन्य॥ २॥ मी नि
 एक बहुधा व्यक्ती॥ वेद ही साक्षी येचि अर्थी॥ विश्वतश्चक्षुःया वेदांकी॥ श्रीती गाती सर्वदां॥ ३॥ तें सं असनां नवल कैसे॥ जीव भु
 लला कल्पना वशें॥ अहं वाटवी देहाध्यासें॥ तो ह्मणें देव न दिसती हिं लोकीं॥ ४॥ सन्यया नृनि भेद मान॥ जीव ज्ञाना अति अज्ञान
 ॥ झलना आपण्या आपण॥ देहाभिमान हट झाला॥ ५॥ देहाभिमानाचें हट पण॥ तें चिबद् तेचें न क्षण॥ देहाभिमानाचें निरसन॥
 मुक्ता जाणती नावा॥ ६॥ समूळ मिथ्या देहाभिमान॥ मिथ्या भेदाचें भवमान॥ त्याचें प्राद्यंत निर्दळण॥ हांतें न क्षण हरिसांगे॥
 ॥ ७॥ श्लोक ॥ अमूल्य मेतद्दुःख रूपरूपितं मनोवचः प्राणशरीरकर्म॥ ज्ञानासिनोपासनयाशितेन गृह्णित्वा पुनर्गोविचरत्यवृथाः॥
 ॥ १०॥ टीका॥ भेद रूपें भवमान॥ मन सावाचा कर्म प्राण॥ देह ह्मणें चें स्फुरण॥ ते निर्मूळ जाण उद्भवा॥ ८॥ भेदें बहु रूप भवमं बळ
 विचारितां तें निर्मूळ॥ विचित्र भासाषया भवजाळ॥ आत्म्या वेगळें स्थळ असेना॥ ९॥ आत्म्याह्नि संसार भिन्न॥ ह्मणती ते
 केवळ अज्ञान॥ त्यासि बहु रूप भवमान॥ देहाभिमान वाटवी॥ १०॥ त्या देहाभिमानाचें पोरो॥ कर्मा कर्माची आटाटी॥ जन्म
 मरणा चिया कीटी॥ दुःख संकटी जीव भोगी॥ ११॥ ऐसा दुःख दाता देहाभिमान॥ समूळ जाणो निया आपणा॥ त्याचें कराव
 या निर्दळण॥ अनुतापी जो पूर्ण स्वयें होये॥ १२॥ तेणें आचार्य उपास्ती॥ लाहो निज्ञान स्वर्गाचा प्राप्ती॥ गुरुवाक्य साहाय्य
 प्रती॥ स तेज छती स्वर्ग कैलें॥ १३॥ भव ह्मणें साचा समूळ कंद॥ देहाभिमान अति सुबद्द॥ अहं त साधना साधक शब्द॥ तेणें
 समूळ छेद करावा॥ १४॥ एवं छेदूनि देहाभिमान॥ उरले नि आपुणें जाण॥ मही विचरती सज्जन॥ निराभिमान निज निष्ठा

॥ १५ ॥ तेथ इत्सा निंदा द्वेष तृष्णा ॥ सर्वथानातळे पैजाणा ॥ मनचिमुकलें मनपणा ॥ इत्सादि तृष्णा तेथ वेंची ॥ १६ ॥ आशांका ॥
 समूळ संसार निर्दळणा ॥ कशी ऐसें ज्ञान कोण ॥ न्याज्ञानासि कोण साधन ॥ साधल्या ज्ञान फळ काय ॥ १७ ॥ याचें समूळ अवण ॥
 उद्धवाचें वांछी मन ॥ तें जाणोनि या श्रीकृष्ण ॥ स्वयें निरूपण सांगत ॥ १८ ॥ श्लोक ॥ ज्ञानं विवेको निगमस्तपश्चप्रत्यक्षमैतरेय
 मथानुमानम् ॥ आद्यंतयोरस्य यदेव केवलं कानश्च हेतुश्च तदेव मध्ये ॥ १८ ॥ टीका ॥ नित्या नित्य विवेक ॥ यानाव ज्ञान चोख
 ॥ देहदयांचा प्रकाशक ॥ आत्मा सम्यक् जाणती ज्ञाते ॥ १९ ॥ सेवावया स्वानंद नळाळा ॥ प्रथम उसांची पांनें साळां ॥ मग उंस
 तो हिबळें पिळी ॥ तो हिरस आळी शिर्करालाभे ॥ २० ॥ तेशिर्करापरि पाकवळे ॥ तें सारवरचि केवळे ॥ केळें आणि नारेळे ॥ करिती
 नाना फळे मुळिच्या गोड्या ॥ २१ ॥ ते विंस्थूळाचें निराकरण ॥ लिंगदेहाचें उपमर्दन ॥ अहंकाराचें निर्दळण ॥ कसूनि पूर्ण ब्रह्म पाव
 ती ज्ञाते ॥ २२ ॥ तें ब्रह्म निर्गुण निराकार ॥ तें दृपदेखती चराचर ॥ यापरि विवेक चतुर ॥ वस्तुचानि धरि जाणती ॥ २३ ॥ यापरि गावि
 चक्षणा ॥ जाणती वस्तूचें लक्षण ॥ यानाव विवेक ज्ञान ॥ उद्धवा जाणनि श्रित ॥ २४ ॥ वस्तूनि जशब्द निर्गुण ॥ तेथ जें श्रुतीचें स्फुर-
 ण ॥ इत्थं भूतशब्द ज्ञान ॥ वेद तो जाणनि गममाझा ॥ २५ ॥ तो मावेद रूप नारायण ॥ या लोगीं वेद वचन प्रमाण ॥ श्रुत्यर्थें शब्द ज्ञा-
 न ॥ करी पावन पाठकां ॥ २६ ॥ जाणावया निजात्मस्वरूप ॥ देहादि विषयाचा अनुताप ॥ जेणें साधक होती निष्पाप ॥ यानाव तप
 उद्धवा ॥ २७ ॥ अनुतापें दमितां मन ॥ होय पांणाचें क्षालन ॥ तें व्हांव्यर्थ आपण ॥ कन्या अनुमान वस्तूचा ॥ २८ ॥ देह जड मूढ अचे-
 तन ॥ तेथ चेतनात्मक नारायण ॥ देहाचें मानूनि मिथ्यापण ॥ अहंती मन मुसावे ॥ २९ ॥ तें अहं तप्राप्तीचें लक्षण ॥ अनन्य भावें आ-
 पण ॥ सदुरीसी रिघावें शरण ॥ निराभिमान भावार्थ ॥ ३० ॥ सद्भावेन अनन्य शरण ॥ तो गुरुकृपापावे आपण ॥ पाहोनि अधिकार ल-
 क्षण ॥ गुरुगुह्य ज्ञान उपदेशी ॥ ३१ ॥ सर्वहीनिष्ठं कपर ब्रह्म ॥ हे श्रुतिगुह्य उत्तमोत्तम ॥ येथ भाग्यें जांस भाग्य परम ॥ त्यास चिस्तर

वसावे ॥ ३२ ॥ गुरुवचनपडतांकांनी ॥ वृत्तिनिजात्यसमाधानी ॥ निवटोनिठेनीचिहुनी ॥ सखसमाधानीस्वानंदें ॥ ३३ ॥ तथासिपुट
 तीसाधन ॥ अथराकर्मानेकमाचरण ॥ तेथबोलींशकेकोण ॥ वेदांमोनघेतनें ॥ ३४ ॥ तेथहंदाचीनिमान्दीस्फूर्ती ॥ सकळदुःखांची
 समाप्ती ॥ देहींविदेहवस्तुप्राप्ती ॥ प्रत्यक्षह्मणतीयानाव ॥ ३५ ॥ पुसूनियांविस्तराचाठाव ॥ आठवेवीणनित्यआठव ॥ अखंडस्वरू
 पातुभव ॥ प्रत्यक्षपाहाहोयानाव ॥ ३६ ॥ मीआत्मास्वानंदकंद ॥ ऐसाअखंडत्वेपरमानंद ॥ प्रत्यक्षपदाचानिजबोध ॥ हास्वयेंगांवंद
 बोलला ॥ ३७ ॥ हाचिबोधसभाग्याकडे ॥ श्रवणमात्रेआतुडे ॥ एकाश्रवणेमनजोडे ॥ एकामापडेनिजध्यासे ॥ ३८ ॥ एकासिगम्यस
 गावृत्ती ॥ हाबोधवसावेचिती ॥ एकामाझियाअहेतुमर्त्त ॥ मीसगळाश्रीपतीआतुडे ॥ ३९ ॥ निजबोधमाधावयापूर्ण ॥ उद्वाहे
 मुख्यसाधन ॥ एवसाधनियानिजबोनि ॥ फळकोणतेएका ॥ ४० ॥ आद्यंतया ॥ ॥ तेमीसृष्टिआदिप्रनंतु ॥ नित्यमुक्तत्वेअहेतु
 ॥ तोमीभवमूळामूळहेतु ॥ सृष्टिसृजिताअच्युतस्वत्वाला ॥ ४१ ॥ तेथरजोगुणाचास्थिती ॥ स्वष्टारूपेमाचिपदती ॥ अहेतीदावीअ
 नेकव्यक्ती ॥ सृष्टिउत्पत्तीकर्तातोमी ॥ ४२ ॥ मूलेवीणसफळझाडा ॥ यादविलेनिजांगीणोडा ॥ तेचिसृष्टीमंरसणीकोडा ॥ मर्तानिजाडाचा
 डप्रतिपालनी ॥ ४३ ॥ बुद्धिबळेकाष्मवेपोटी ॥ तेथगतामधानपरगप्यादाउठी ॥ यांसिपूर्वपण्यनाहींगांवी ॥ तेनिष्कर्मसृष्टीप्रकाशिता
 मी ॥ ४४ ॥ निष्कार्येजगसमस्त ॥ सृजितामिमांसकप्रत्त ॥ वकोनिठेनेनधित ॥ जगसर्वादितनिष्कर्मब्रह्म ॥ ४५ ॥ तेवंबुद्धिबळाचा
 खेळू ॥ अचेतनीयुद्धप्रबळ ॥ तेविनोकरसणीकळवळ ॥ सृष्टीप्रतिपालमीकर्ता ॥ ४६ ॥ प्रवृत्तीच्याजडमृदास्वारी ॥ पुरुषाच्यानिस
 चेतनानिधीरि ॥ कळपाशेघेऊनिकरी ॥ स्वेच्छवितांचराचरीमीविण्ण ॥ ४७ ॥ तेथप्रचेतनाजुंझारी ॥ नमोयामहामागमारी ॥ ए
 कजेतएकहारी ॥ उभयपक्षांतरांखेळवितामी ॥ ४८ ॥ मोंगटीनिमानियापाठी ॥ कवणपुण्याच्याचदेवैकंठी ॥ कोणपडलेनरक
 संकटी ॥ ॥ तेसाजाणसृष्टीशहूमोक्ष ॥ ४९ ॥ नमोडनांएकनेपण ॥ त्याखेळाच्याऐसेनाण ॥ जगाचंकर्गमीपालन ॥ दुजेपणन

तद्धतां ॥ २५० ॥ दोराचा सर्पाकार ॥ सबळ वळें मारी वीर ॥ ते मासृष्टीसी संहार ॥ मी प्रळय रुद्रपें कर्ता ॥ ५१ ॥ स्वप्नीभासलें जग
संपूर्ण ॥ ते धूनि जागा होतां आपण ॥ स्वप्न निर्दाळतां कष्ट कोण ॥ ते सामी जाण प्रळय कर्ता ॥ ५२ ॥ सृष्टीसि उत्पत्ती स्थिती निधना ॥
आत्मा आत्मवें अखंड पूर्ण ॥ तें चिस्वरूप सज्ञान ॥ स्वानुभवे आपण होउनि ठेले ॥ ५३ ॥ तें निजरूप झालें ह्मणणें ॥ हे हि बोलणें
ला निरगणें ॥ तें स्वयंभू असतां ब्रह्मपणें ॥ होणें न होणें स्वममात्र ॥ ५४ ॥ मिथ्या दोराचा सर्पाकार ॥ भासतां तो असे दोर ॥ निवर्त
ल्या सर्प भ्रमर ॥ दोर तो दोर दोर रूपें ॥ ५५ ॥ ते विमृष्टासी उत्पत्ती होतां ॥ आत्मा जन्मेना तत्त्वता ॥ सृष्टीचा प्रतिपाद्य कर्ता ॥ आत्मा
सर्वथा वाटेना ॥ ५६ ॥ सृष्टीसि महाप्रलय होतां ॥ आत्माना यके प्रलय वार्ता ॥ उत्पत्ति स्थिती निधनता ॥ आत्मा तत्त्वता अविकारी ॥
५७ ॥ एवं साधनी साधूनि ज्ञान ॥ साधक झाले सज्ञान ॥ तें अबाधित ब्रह्म पूर्ण ॥ स्वयें आपण होउनि ठेले ॥ ५८ ॥ अज अव्यय स्वानंद
घन ॥ साधक झाले ब्रह्म पूर्ण ॥ हे ज्ञानाचें फळ संपूर्ण ॥ उद्भवा जाण निश्चित ॥ ५९ ॥ हे ज्ञान फळ आलिया हाता ॥ उत्पत्ति स्थिती प्रलय
य होतां ॥ अखंड परिपूर्ण निजात्मता ॥ ते सदृष्टांता हरि सांगे ॥ ६० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ यथा हिरण्यं स्वरूपं तं पुरस्तात्स्थितं सर्वस्थि हिर
ण्यमयस्य ॥ तदेव मध्ये व्यवहार्यमाणं नानापदेशैरहमस्य तद्वत् ॥ ११ ॥ टीका ॥ मुकुटकुंडले करकंकणें ॥ न घडतां सोनें सोनेपणें ॥
त्याचीं करितां नानाभूषणें ॥ लेणेपणें उणे न व्हेचि हेम ॥ ६१ ॥ ते मोडतां अळंकार वसे ॥ सोनें अविकार संचलें असे ॥ ते वि उत्पत्ती प्र-
लय विनाश ॥ माझे स्वरूप चिदंशे विनाशी ॥ ६२ ॥ माझे स्वरूप शुद्ध पेर घ्या ॥ तेथ नाना रूप नाना नाम ॥ भासतां हि जग विषम
॥ ब्रह्म सम साम्य समन्वये ॥ ६३ ॥ नैवं सूर्याचें करण ॥ सूर्या वेगळ न व्हाती जाण ॥ ते विजग मजसि अभिन्न ॥ तें चि निरूपण हरि
सांगे ॥ ६४ ॥ ॥ श्लोक ॥ विज्ञानमेतन्नियतं स्थितं गुणत्रयं कारणकार्यकर्तृ ॥ समन्वयेन व्यतिरेकतश्च येनैव तुर्येण तदेव सत्त्वम्
॥ २० ॥ टीका ॥ सत्त्वगुणें जागरण ॥ रजोगुणें दिसे स्वप्न ॥ तमोगुणें सुषुप्ती जाण ॥ लागे संपूर्ण गाढ मूढ ॥ ६५ ॥ ऐसे तिही अवस्था

युक्तमन ॥ कायकृतत्व कारण ॥ त्रिविधजगत्भासेसंपूर्ण ॥ इह्यसमन्वयेजाणसदोदित ॥ ५० ॥ मृत्तिकादिसे ॥ तंतूवेग
 व्यापदनप्रकाश ॥ तेंवीमजवेगळजगनसे ॥ जेंभासे तेंमदुप ॥ ५१ ॥ तेंगीतीनीगुणानेंनानळता ॥ अवस्थाचयातेंनाकळता ॥ तिहीं अव
 स्थानेंप्रकाशिता ॥ तोमीजाणचवयातुरीया ॥ ५२ ॥ तिहीं अवस्थानेंनागुण ॥ दृश्यदृश्याणिदर्शना ॥ त्रिपुटीप्रकाशितापूर्ण ॥ तो-
 मीचवयाजाणतुरीया ॥ ५३ ॥ जोमीतुरीयसच्चिदान ॥ त्यामाझादार्थां अवस्थागुण ॥ नमीनीतिमार्गिस्थभासता ॥ तेंसेंनसतांजग
 भासता ॥ ५४ ॥ आशंका ॥ तिहीं अवस्थांचेंज्ञानणही ॥ देखजेगमस्तांचागयी ॥ चवथेंज्ञानतुरीयाकाही ॥ गणितेनाहीगोविंदा
 ॥ ५५ ॥ चौथेंज्ञानतुरीयावार्ता ॥ मिथ्याद्वयणसीनविचारिता ॥ तेंचिविरवीविषयार्था ॥ श्राव्यातत्तत्तामंगना ॥ ५६ ॥ ॥ व्यतिरेकत
 श्र ॥ ॥ देहादिप्रपंचव्यतिरेकता ॥ भूतींभूतांचानयोपादाता ॥ नीनझालियागुणावस्था ॥ उरेंमंचवयातुरीया ॥ ५७ ॥ तेंएवंविध
 बोलोजाता ॥ वेदीमुगआरोगितेंसर्वथा ॥ हेंअनुभविकवेद्यतत्त्वता ॥ शब्दप्रगन्म्यतासरेना ॥ ५८ ॥ येथनचनेंयुक्तिप्रयुक्ती ॥ न
 चलेजाणिवेचीवित्पत्ती ॥ नचलेलक्षलक्षणास्थिती ॥ गुरुतुपापामितुरीया ॥ ५९ ॥ जागृत्यादिसर्वहीसत्ता ॥ स्रष्टृमीसर्वहीअसं
 ता ॥ त्यासचितुरीयमीप्रकाशिता ॥ मजवीणपर्वथाभासतीकेवी ॥ ६० ॥ जोस्रष्टृमीसाक्षिन्वपावता ॥ तोमीतुरीयजाणपांचौ
 था ॥ त्यामजसत्यस्वरूपता ॥ केलानिश्चितार्थानिश्चयोंवेदो ॥ ६१ ॥ यास्वरूपावेगजोंयेथे ॥ जेंभासेतेंमिथ्याभूत ॥ तेंचिअर्थीं
 लूणनाथ ॥ असेसांगतनिजबोधें ॥ ६२ ॥ श्लोक ॥ नयत्पुरस्तादुनयन्पश्चान्मध्यंचतनद्रापदेशमात्रम् ॥ भूतंप्रसिद्धंचप
 रेणयद्यत्तदेवतस्यादितिमेमनीषा ॥ २१ ॥ टीका ॥ जागृतीमाजीजेजेंदिसे ॥ तेंतेंजागृतीवशेंनामे ॥ स्वप्नंजेतेंआभासे ॥ तें
 स्वप्नासरिसेंभावबे ॥ ६३ ॥ जागृतीस्वप्ननिजकार्येंसी ॥ दोनीहारपतीस्रष्टृमीपासी ॥ स्रष्टृमीहारपेजागृतीमी ॥ यापरीप्रपं
 चासीसत्यत्वनाही ॥ ६४ ॥ प्रपंचसृष्टीपूर्वीनाही ॥ प्रलयानंतरनुरेचिकाही ॥ मध्यंचिआभासेजेंकाही ॥ तेंमिथ्यापाहीअ

संत ॥ ८१ ॥ प्रपंचाचें आउंबर ॥ नामरूपाचे उभारीभार ॥ तें प्रत्यक्ष देवो किं नेश्वर ॥ गंधर्वनगर तत्पाय ॥ ८२ ॥ पित्यादेखतां पुत्र मरे ॥ पुत्रा
देखतां पिता झरो ॥ काळें काळें अवघोंचसरो ॥ कोणी नुरे क्रियेसी ॥ ८३ ॥ मागरी जे नदरी उमासे ॥ उमा सती ते स्वयें चिनासे ॥ ते चिना मरूपा
ले दिसे ॥ तें अनायासे नैश्वर ॥ ८४ ॥ प्रपंच हें नाम मात्र ॥ येरवीं परमात्मा मी स्वतंत्र ॥ एवंच संसाराचें जन्मपत्र ॥ नेणां निद्रुस्तर मानिती जी
व ॥ ८५ ॥ प्रपंच ज्यापासून झाला ॥ जेणें सर्वाथी प्रकाशिला ॥ अंती न्यामाजीं मा मावला ॥ तो तू दू पसंचना निजात्मा ॥ ८६ ॥ शक्ति वर जत
न्यायें जाण ॥ प्रपंच ब्रह्मसी अभिन्न ॥ जें प्रपंचाचें स्फुरे स्फुरण ॥ तें ब्रह्म विपूर्ण उद्भवा ॥ ८७ ॥ त्यामाझे नि सत्य अति स्पृती ॥ तो मी सत्य प्र
तिज्ञ श्रीपती ॥ तिसत्य सत्य तुज प्रती ॥ सांगीतला निश्चिती निज भावार्थ ॥ ८८ ॥ ऐकोनि देवाचें वचन ॥ उद्भव आशंकी आपण ॥ एकचें निम
तें जाण ॥ प्रपंच भिन्न मानिती ॥ ८९ ॥ प्रपंचासि देवो काही ॥ निजांणीं आतं छलानाही ॥ ऐसें तूं कल्पि सी काही ॥ ऐक ते विषयीं सांगेन ॥ ९०
॥ श्लोक ॥ अविद्यमानोऽप्यवभासते यो वै कारिको राजससर्ग एषः ॥ ब्रह्म स्वयं ज्योतिरतो विभाति ब्रह्मां दिवार्था स्म विकार चित्रम् ॥
॥ २२ ॥ टीका ॥ मुख्यत्वं विकारी मन पूर्ण ॥ त्यासि मिळूनि तिनी गुण ॥ नसता चि संसार जाण ॥ विचित्राभरण दाखवी ॥ ९१ ॥ मन बुद्धि चित्त
अहंकार ॥ आणि अधिष्ठात्री मारवर ॥ हे सत्व गुणाचे विकार ॥ जाण साचार उद्भवा ॥ ९२ ॥ रजोगुणाचीं दशेंद्रिय ॥ पंचभूतें पंच विषय ॥ तमो
गुणिथान न्महोय ॥ तेजनासी पाहें भुलविती ॥ ९३ ॥ जे विवोढं बरियाचे खेळ ॥ नसतां चि भासे प्रबळ ॥ ते विविगुणाचें विचित्र जाळ ॥ मिथ्य
निर्गुण आभासे ॥ ९४ ॥ ब्रह्म स्वयं भाकारण ॥ स्वप्रकाशें प्रकाशमान ॥ तें चि प्रपंचाचें महाकारण ॥ प्रकाशक जाण स्वयें झालें ॥ ९५ ॥ जे वि
छाया मंडप न्याना ना व्यक्ती ॥ तदूप भासे दीप दीप्ती ॥ ते किन गदाकारें स्वयं ज्योती ॥ भासें मी चि न्यून ती परमात्मा ॥ ९६ ॥ एवंच प्रपंचाचें
जे स्फुरण ॥ तें स्वप्रकाशें ब्रह्म पूर्ण ॥ हें हात वसूनि ब्रह्म ज्ञान ॥ विकल्प छेदन हरि सांगे ॥ ९७ ॥ श्लोक ॥ एवंच स्फुटं ब्रह्म विवेक हेतुभिः
परापवादेन विशारदेन ॥ छित्वात्मसंदेहमुपारमेतस्मानंदतुष्टोऽखिलकामुकेभ्यः ॥ ९८ ॥ टीका ॥ पूर्वीं बोलिलों यथानिबुती ॥ ब्रह्म ज्ञान

ननानाशुक्ला ॥ तेंकरतलामकस्थिती ॥ प्रकटप्रतीतिप्रमाण ॥ ९८ ॥ वेदविवेकअनुमान ॥ ब्रह्मउपदेशार्थेक्षण ॥ ज्ञानज्ञाना
 चैफळपूर्ण ॥ तजम्यासंपूर्णसांगीतले ॥ ९९ ॥ तेथेदे हेंदियाचेंमिध्यापण ॥ देहत्याभावाचेंनिराकरण ॥ ब्रह्मअद्वयतेपरिपूर्ण ॥ तें
 हीगुत्यज्ञानप्रकाशिलें ॥ ३०० ॥ म्याप्रकाशिलेंपूर्णज्ञान ॥ जेंदुर्लभदुर्गमदुःखाप्यजाण ॥ हेचिसिद्धात्वेसमाधान ॥ तेंचिसाधनसा-
 धकां ॥ ३०१ ॥ जेंम्यासांगीतलेब्रह्मज्ञान ॥ हेचिउपदेशशस्त्रतीक्ष्ण ॥ साधकसाधूनियांपूर्ण ॥ संशयजाणछेदिती ॥ २ ॥ म्यासांगी
 नलेब्रह्मज्ञान ॥ तेथसंदेहमानीमन ॥ तैणेंसंदेहेसिदेहाभिमान ॥ येणेशस्त्रंजाणछेदिती ॥ ३ ॥ यापरीसंदेहछेदना ॥ कसूनहेताची
 बोधवणा ॥ निर्दोषनियांमीपण ॥ स्वानंदीनिमग्नसाधक ॥ ४ ॥ वर्णाश्रमकुळजाती ॥ जीवशिवादिपदस्थिती ॥ याचीस्फुरेनाअहंरू-
 ती ॥ यानावउपरतीऊहवा ॥ ५ ॥ इहामुखादिफळेसमस्ते ॥ कोणकामीत्याकामातें ॥ विषयोविषयींविषयभोगातें ॥ सर्वथातेशेंअसेना
 ॥ ६ ॥ यापरीनित्यनिष्काम ॥ साधकझालेआत्माराम ॥ परमानंदीनिमग्नपरम ॥ शबलेउपरमयेणेंयोगें ॥ ७ ॥ देहेंदियेंअसतांप्राणा
 केसेनिगेळादेहाभिमान ॥ उहवाऐसेंकल्यानमन ॥ तेंचिनिरूपणहरिसांगें ॥ ८ ॥ श्लोक ॥ नात्मावपुःपार्थिवमिंदियाणिदेवाद्यसु-
 रार्शुजगद्दुताशः ॥ मनोन्ममात्रंधिषणाचसत्त्वमहंकांतः ॥ स्वक्षितिरर्थसाम्यम् ॥ २४ ॥ टीका ॥ देहआत्मानदेणार्थिवपणें ॥ इंदियेंन
 वृत्तीयेणेंगुणें ॥ तेतवदेहाचीउपकरणें ॥ एकदेशीपणेंव्यापार ॥ ९ ॥ इंदियअधिष्ठात्रीदेव ॥ तेहीआत्मानरूनीसर्व ॥ त्यांसिइंदियां
 चाआभाव ॥ आत्मपदींरावत्याकेंचा ॥ १० ॥ देहवाळिताजोप्राण ॥ तोहिआत्मानदेजाण ॥ प्राणकेबळअज्ञान ॥ करीगमनागमनदेह
 नाशीं ॥ ११ ॥ प्राणजरींआत्माहोता ॥ तरीतोदेहासवेनवचना ॥ यान्नागीप्राणासिनिजान्मता ॥ जाणमर्वयायडेना ॥ १२ ॥ आत्मापृथ्वी
 नदेजउपणें ॥ जवनदेद्ववत्तगुणें ॥ अग्नीनदेदाहकलसणें ॥ चंचळपणेंनदेवायु ॥ १३ ॥ आत्मानभनदेभूत्यपणें ॥ मननदेसं-
 कल्पगुणें ॥ अन्ननदेनैश्वर्यसणें ॥ चित्ताचित्तनेतो नदेआत्मा ॥ १४ ॥ आत्मानदेअभिमान ॥ त्यामिस्मरवदुःस्वत्वेबंधन ॥ बुद्धि

आत्मानं ज्ञेयम् ॥ बोधकपणतीमाज्ञा ॥ १५ ॥ आत्मानं ज्ञेयं निगुण ॥ गुणामाजीविकारपूर्ण ॥ महत्तत्त्वगुणाचेकारण ॥ तं आत्मा आ-
 कानन्द ॥ १६ ॥ प्रकृती जे गुणसाम्यावस्था ॥ तैहि आत्मानं ज्ञेयत्वता ॥ आत्मदृष्टी प्रकृती पाहातां ॥ मिथ्यातत्त्वता ते होय ॥ १७ ॥ जेथ मू-
 लप्रकृती च बावो ॥ तेथ प्रकृती कार्य के चावो ॥ यापरी आत्मानुभवो ॥ निःसंदेहो भोगी ॥ १८ ॥ यापरी साधूनि याज्ञान ॥ साधकां
 छे दिव्य देहाभिमान ॥ ऐसा होऊनिया निराभिमान ॥ सदा सरवसंपन्न साधक ॥ १९ ॥ एवं जे नित्य निरीभिमान ॥ त्यासि पारब्र-
 विषयसेवन ॥ करितां न बाधी दोषगुण ॥ तेंचि निरूपण हरिसांगे ॥ २० ॥ ॥ श्लोक ॥ समाहितैः कः करणैर्गुणात्मभिर्गुणो भवेन्म-
 त्सु विविक्तधाम्नः ॥ विक्षिप्यमाणैरुत किं नुदूषणं घने रूपे तैर्विगतैरवैः किम् ॥ २५ ॥ टीका ॥ देहेंद्रियें वेगळा पाहीं ॥ अपरोक्ष आ-
 त्मा जाणितला जिहां ॥ त्यांसि इंद्रियने मेंला भक्ताई ॥ विसेमें नाहीं हानित्यासी ॥ २१ ॥ दोराचा सापरिवळो निमंचो ॥ मंत्रवादी निःश-
 कधरी ॥ नरिवळितां जो धरि करी ॥ त्यासि हीन करी बाधातो ॥ २२ ॥ जो मृगजळी पोहोनि गोला ॥ तो देवांचा कडे पडिला ॥ पोहेचि ना तो
 नाहीं बुडाला ॥ कोखा आला पेलतीरा ॥ २३ ॥ तेवि देहेंद्रियाचें मिथ्यामान ॥ जाणोनि झाले जे सज्जान ॥ त्यांसि इंद्रियांचे बंधन ॥ सर्व
 याजाण अनुपयोगी ॥ २४ ॥ ज्यासि माझे अपरोक्षज्ञान ॥ तेणें घालो नियां आसन ॥ अरुंड धरितां ध्यान ॥ अधिक उपेग जाण असे
 ना ॥ २५ ॥ जेवि मिळाला विश्वधारी ॥ तेवि तें हिवर्ततां हि शरीरी ॥ तें इंद्रिय कर्मावाही ॥ भवसागरी न बुडती ॥ २६ ॥ अथवा तो इंद्रि-
 यसंगती ॥ देवें अनेक विषय प्राप्ती ॥ भोगितां हि अहोराती ॥ ब्रह्मस्थिती भंगेना ॥ २७ ॥ स्थिती भंगावया हे चिकारण ॥ माझे स्वप्न-
 काश आनंद घन ॥ पावले निजधाम ब्रह्मपूर्ण ॥ तेथ विषय स्फुरण बाधीना ॥ २८ ॥ जेविं सूर्य उगवो निगगनीं ॥ लोक सोडवी निदेष
 सनी ॥ ते लोक कर्माप्रवर्तनी ॥ अलिप्त दिनमणी दिनकर्मा ॥ २९ ॥ तेवि मीं परमात्मा स्वयं ज्योती ॥ प्रभाप्रकाशीं बिजगती ॥ त्याज
 न कर्माच्या क्रियाशक्ती ॥ मी अलिप्त निश्चिती निजात्मा ॥ ३० ॥ मुक्तासि स्थापुच देहसंग ॥ तेणें वेष्टला देखांचांग ॥ ह्मणसी केवि-

मानूनिःसंग॥ तैसांगे श्रीरंगरविदृष्टांतं॥ ३१॥ ॥ धनेरुपेतैर्विगतैरवेः किम्॥ उच्चैल्लस्योजनेरविमंडल॥ वारायोजनेमेषपटल॥
 तैर्णैः सांकोळिलाकेवळ॥ लोकसकळमानिती॥ ३२॥ परिसूर्याणां आभाळासी॥ भेदीनाही कल्यांतैसी॥ तेविर्इंद्रियकर्मसंज्ञाना
 सी॥ कदाकाळेंसीस्पर्शेना॥ ३३॥ अश्वआलिखाहिजगाचेदोळे॥ द्योसूर्यमाच्छादिना आभाळें॥ ऐसेविपरीतज्ञानकेवळें॥
 मायाभेदेंभ्रंशतासी॥ ३४॥ तेंअश्वआल्यागंल्यापाठीं॥ सूर्यांसनपडेआटिवेटी॥ तेविगृहदारासंगापाठी॥ नफडेंसंकटीसंज्ञा
 न॥ ३५॥ जेविसूर्यांतेंनातळेआभाळ॥ तेविज्ञात्याससंगसकळ॥ इंद्रियकर्माचाविटाळ॥ ज्ञान्यासिअबुमाळलागेना॥ ३६॥ ऐक
 ज्ञात्याचेंरूपपरम॥ तौदेहीअसोनिपरब्रह्म॥ याज्ञागंल्यासि इंद्रियकर्म॥ शमविषमबाधीना॥ ३७॥ ज्ञातासर्वार्थीअलिप्त॥ तेंवि
 करावयासुनिश्चित॥ दृष्टांतेंसीधीकृष्णनाथ॥ स्वयेंसांगतसाक्षेपें॥ ३८॥ ॥ श्लोक॥ यथानभोवाय्वनलांबुभूगुणैर्गतामनैर्वर्तु
 गुणैर्नसञ्जते॥ तथाक्षरं सत्त्वस्वस्तमोमलैरहंमतेः संसृतिहंतुभिः परम्॥ ३९॥ टीका॥ पृथ्वीजळअनळअनिळ॥ त्यासिनभ
 व्यापकसकळ॥ परिपृच्छादिकांवाभळ॥ नभसिअबुमाळलागेना॥ ४०॥ नभपृथ्वीविरजेंकदांनंभेळे॥ धुरटिजेनाधूमकहो
 ळें॥ अग्निचेनिमहाज्वाळें॥ कदाकाळेंजळेना॥ ४१॥ वापुचेतिझडाडें॥ आकाशकदाकाळेंनउडो॥ उडकाचेनिअतिचटें॥ आका
 शानबुदेसर्वथा॥ ४२॥ सांसूर्याचेनिदायकिरणीं॥ नभघाभिजेनाउन्हाळेनी॥ अथवाहिमाचियाहिमकणीं॥ नभकांकडोनिहि
 वेना॥ ४३॥ पर्जन्यवर्षतांपबळ॥ नभबोलेनंहेअबुमाळ॥ यापरीनभनिर्मळ॥ लावितांहिमळलागेना॥ ४४॥ त्याआकाशासि
 अलिप्त॥ जेंक्षराक्षराहीअतित॥ जेंअक्षरब्रह्मसदोदित॥ त्रिगुणातीतविनाश॥ ४५॥ जेंअन्नरामप्रविनाशी॥ जेंप्रक्षय
 मानस्वयकाशी॥ ऐशीयेवस्तूचीयासीज्यासी॥ अह्यलेसिफावली॥ ४६॥ जेंनमोदतांलागवेगें॥ मोनटकाझालासर्वगें॥
 तैवीकरेणेंवीणवेणेंवीगें॥ जेझाळेनिर्जगेंपरब्रह्म॥ ४७॥ त्यासिगुणाचीत्रिगुणमागी॥ लावितांहिनळगेआंगीं॥ विषयीकरि

तत्रविषयभोगी॥ तैविषयसंगीनिःसंग॥ ५७॥ आकाशजात्यावपात्तगी॥ घृतेपेटविलीमहाआगी॥ आकाशअसतांअग्निसंगी॥
 दाहोआंगीलंगीना॥ ५८॥ घटीचंदबिंबदिसे॥ वेंघटासिस्पर्शलेनसे॥ ओलेनहेजबरसे॥ वेहीजीवअसेअलिसतेसा॥ ५९॥
 तेघटीकालवित्वाशेण॥ बिंबप्रतिबिंबानातळेजाण॥ तैविदेहिचेंपाणाचरण॥ जीवशिवस्थानटाकिना॥ ५०॥ घटीकालवि-
 ल्याकस्तुरी॥ बिंबप्रतिबिंबसुवासनधरी॥ तैविदेहियापुण्यपुण्यावरी॥ जीवशिववरीपावेना॥ ५१॥ तेविगुणाचेनिदेह
 संगे॥ योगोवर्ततांयेणेयोगे॥ तेभौगितांहिविषयभोगे॥ अलिससर्वांगेसर्वदां॥ ५२॥ आकाशअसोनिअग्निधेळे॥ अग्नि
 ज्वाळेंकदानजळे॥ तेविज्ञाताविषयकलोळे॥ कदाकाळेंविषयीनहे॥ ५३॥ हेकळलेज्याभोगवर्म॥ तोहिअसोनिपरबद्धा॥ त्या
 सिबाधिनाभोगभ्रम॥ अक्षरपरमस्वयेज्ञाला॥ ५४॥ तेअक्षरझालेआता॥ याहिबोलासियेलघुता॥ जनज्ञानीभज्ञानीवर्त
 तां॥ अक्षरताभ्रंग॥ ५५॥ तेविसरोनिब्रह्मस्वरूपता॥ मीदेहीह्मणवीदेहंता॥ येथेवाटलीविषयावस्था॥ हटबद्धतातेणे-
 झाली॥ ५६॥ तेनिवारावयाबद्धता॥ त्यजावीविषयलालुप्यता॥ विषयत्यागेंबीणसर्वथा॥ निजमुक्तताघडेना॥ ५७॥ नजोडती
 नित्यमुक्तता॥ साधकजरीझालाज्ञाता॥ तेणेज्ञातेपणेसर्वथा॥ विषयासक्ततानकरावी॥ ५८॥ श्लोक॥ तथापिसंगःपरिर्वर्ज
 नोयोगुणेषुमायारचित्तेषुतावत्॥ मद्धक्तियोगेनहृदेनयावदजोनिरस्येतमनःकषायः॥ २७॥ ॥ टीका॥ स्वरवर्णयुक्तसंपू-
 र्ण॥ चहूँवेदींझालानिपुण॥ तेणेबळेविषयाचरण॥ करितांदारुणबाधक॥ ५९॥ सकळशार्ङ्गांचेंश्रवण॥ करतळामळझाल्या
 पूर्ण॥ शब्दज्ञानाचेंनेमुक्तपण॥ तैहिविषयाचरणबाधक॥ ६०॥ प्राणापानाधियासमता॥ जरीकाळवंचनाआलीहाना॥ नरी
 विषयाचीविषयावस्था॥ जाणसर्वथाबाधक॥ ६१॥ शापानुग्रहसमर्पण॥ आस्तीज्ञातेमानूनिथोर॥ त्यांसहीविषयसंचार॥
 होयअपारबाधक॥ ६२॥ आसनउडबितीयोगबळे॥ दावितीनानाकिंदीचेसोहळे॥ त्यांसहिविषयाचेंभोगलिळे॥ होवीनिज

जबबं बाधक ॥ ६३ ॥ इतरां चोकोणकथा ॥ मंचे मूर्तीमिसल असता ॥ त्यामिही विषयावस्था ॥ जाणसर्वथा बाधक ॥ ६४ ॥ चिंतितान्या
 स्वरूपमाप्ती ॥ श्रीमुक्तहंस्पुरे स्फूर्ता ॥ तथापी विषयाचा संगता ॥ त्यामिही निश्चिती बाधक ॥ ६५ ॥ अभिमानाचें निर्दळण ॥ स्वयंक
 रूनि यां आपण ॥ भित्तमुक्त ह्यणतां जाण ॥ विषयाचरण बाधक ॥ ६६ ॥ जैविचकम केची मार्गा ॥ जाबं नशकेना देला र्गा ॥ ते विद्र
 ह्यमाप्ती मथमार्ग ॥ प्रपंचसंगीं विनाश ॥ ६७ ॥ विषयमिथ्या मार्याक ॥ ते भोगीजं वभासं हरि रव ॥ तं वरी विषय बाधक ॥ जा
 णनिष्ठ कड हवा ॥ ६८ ॥ तें त्या गावचा विषय सेवन ॥ निर्दाळा वया देहाभिमान ॥ त्याचि लार्गां माझे भजन ॥ साक्षे पंजाण कराबें ॥
 ६९ ॥ व्रततपतीर्थदान ॥ करितां योगयागयजन ॥ वेदशास्त्रार्थपुगण श्रवण ॥ तेणें देहाभिमान दळेना ॥ ७० ॥ भावें करितां माझे भ
 जन ॥ समूळ सटे देहाभिमान ॥ भक्ती उत्तमोत्तम साधन ॥ भक्ती आधीन परब्रह्म ॥ ७१ ॥ ज्ञान वें गम्यनिवृत्ती ॥ धर्तीशांती ब्रह्म
 स्थिती ॥ त्याची जननी माझी भक्ती ॥ जाणनिश्चिती उद्दवा ॥ ७२ ॥ चहुं मुक्ती हूनि वरती ॥ उन्हासे नांदे माझी भक्ती ॥ माझे भक्तीची अ
 निवारशक्ती ॥ तीसि निश्चिती आकळती ॥ ७३ ॥ माझे स्वरूप भनंत प्रसार ॥ तो मी भक्तीनें आकळतीं माचारा ॥ यानागीं भिज भक्तीचे
 द्वार ॥ मी निरंतर सेवित सें ॥ ७४ ॥ भक्तीनें आकळतां जाण ॥ यानागीं मी भक्ती आधि ॥ माझिये भक्तीचें महिमान ॥ मजही संपूर्ण कळे
 ना ॥ ७५ ॥ बहुतां करुनि माझी भक्ती ॥ मज ते मोक्ष मागती ॥ उपेक्षुनि चारी मुक्ती ॥ करी मज्झी नोध्या ॥ ७६ ॥ ऐशी जेथ माझी
 भक्ती ॥ तेथ पायां लागती चारी मुक्ती ॥ त्यासी सर्वस्वें माझी पती ॥ विकलानिश्चिती मावार्था ॥ ७७ ॥ ने भक्तीच सुख ज्या साधन भ
 व्यागि मी त्या भक्ती आधिना ॥ त्याचें कदाकाळें वचन ॥ मी अणुप्रमाण नुलंघी ॥ ७८ ॥ ते मज ह्यणती होईं सगुण ॥ ते सद्गुरु होय मी
 आपण ॥ त्याचा मी भिदेही जाण ॥ होय संपूर्ण देह धारी ॥ ७९ ॥ एका प्रबधीं करणें ॥ राहाजं मज लागे येणें ॥ अजबाचा भगसा
 हवी ॥ परिभक्तासि उणी येईं नेदीं ॥ ८० ॥ हो पदी नग्न करितां तांती ॥ तिळभरी हो नें दींच उघडी ॥ झालों नें सारिता वस्त्रें कोडी ॥ भक्त

शंकराचार्यनिवारीं ॥ ८१ ॥ जीमीभक्तसाहाकरा ॥ अजन्मात्मचेनिजन्मधरी ॥ समयीवर्तेअरिभित्रीं ॥ भक्तकैवारीहोउनिपां ॥
 ॥ ८२ ॥ जोमाश्रियाभक्तांहितकारी ॥ तोफनपरमभिसंसारिं ॥ जोमाश्रयाभक्तांसिवैरकारीं ॥ तोमीनानाबरीनिर्दबीं ॥ ८३ ॥ ऐसा
 मीभक्तसाहामीहृष्या ॥ त्यामाश्रयेन्यनिजभजन ॥ नकरूनिपांअभाम्यजाण ॥ अधःपवनपावती ॥ ८४ ॥ हाणशीपापअसत्त
 शरीरीं ॥ तुझेभजनघडेकैशापरी ॥ सकळपापाचीबोहरी ॥ माझेनामकरीनिमिष्यहें ॥ ८५ ॥ ऐकोनिनामाचागजर ॥ पळे-
 महापानकांचाभार ॥ नामापासीपापासबार ॥ अणुमात्रअसेना ॥ ८६ ॥ माझेपानामाघुटे ॥ सकळपापनत्पळबुडे ॥ तेंपाप
 नामस्मरत्पापुटे ॥ कैवीबापुटेयेउंसके ॥ ८७ ॥ अबचटेसूर्यआंधारींबुडे ॥ नरीपापनयेभक्तकंडे ॥ भक्तचरणरेणुजेयपडे
 ॥ तेथसमूळउकडेपापासी ॥ ८८ ॥ माझेनामब्रह्मास्त्रजगीं ॥ महापापतेंबापुटेसुंगी ॥ नामापुटेउरावयात्पगीं ॥ कसत्याचे-
 अंगीअसेना ॥ ८९ ॥ माझेनामाचाप्रतापऐसा ॥ माझेभक्तीचीकोणदशा ॥ पडलियाभद्रकिचावसा ॥ तोनागवेसहसाकळि-
 काबा ॥ ९० ॥ यात्मागिमाझेभजन ॥ निर्दबीदेहाभिमान ॥ माझेनिभजनेंवीणजाण ॥ देहाभिमानतुटेना ॥ ९१ ॥ जेणेंतुटेदे-
 हाभिमान ॥ तेंकैसेंहाणशीतुझेभजन ॥ अमैदभावेभक्तिपूर्ण ॥ तेणेंदेहाभिमाननिर्दबी ॥ ९२ ॥ भगवद्भावसर्वांभूतीं ॥
 यानावगाअमैदभक्ती ॥ हेआकळल्याभजनस्थिती ॥ अहंकृतीउरेना ॥ ९३ ॥ माझेनामज्याचेवदनीं ॥ माझीकीर्तीज्याचेव-
 वणीं ॥ माझाभावज्याचेमनीं ॥ ज्याचेकरादिचरणींक्रियामाझी ॥ ९४ ॥ जोजागृतीमाजीपाहेमाते ॥ जोस्वप्नींदेखेमजएक
 तें ॥ जोमजवेगळेंचित्तरितें ॥ नराखेनिश्चितेंनिजनिष्ठा ॥ ९५ ॥ यापरीभजनस्थिती ॥ त्रिगुणधिकारमाबळती ॥ तेंणेंअ-
 हंकाराचीनिष्ठती ॥ विषयासक्तीनिर्दबी ॥ ९६ ॥ भक्तांसिविषयसेवन ॥ सर्वथाबाधकनळेजाण ॥ तोविषयकरीमदर्पण ॥
 तेणेंबाधकपणनळेत्यासा ॥ ९७ ॥ मागासाधनेंविषयोत्पागिती ॥ त्यागितांपरमदुःखीहोती ॥ भक्तविषयोभगवंतांअर्पि

ती॥ तेणे ते होतो नित्य युक्त॥ १८॥ आसो या सींद्रिस्मरण॥ तें अन्नचिह्नोय ब्रह्मपूर्ण॥ त्यासि नाहीं बाधकपण॥ ब्रह्मार्पणसहजें
 ची॥ १९॥ भक्तमाझे भजनस्थिती॥ विषयो मद्रूपभाविती॥ तेणे मावळे विषयस्फूर्ती॥ नव्ही या रिती बाधक॥ २०॥ यापरी या-
 झें भजन॥ करी मनीम ब्रह्मखण॥ विकारें सीति न्ही गुण॥ करी निर्दबण ब्रह्मभिमान॥ १॥ ऐशी न करितां माझी भक्ती॥ न निर्दे-
 खितां अहं ह्मी॥ करणें जे विषयासक्ती॥ ते जाणनिधिती बाधक॥ २॥ ना तु दतां भक्तां सर्वोद॥ आदरून ये विषयसंबंध॥ विष-
 यांचा विषय होय॥ अतिशब्द बाधक॥ ३॥ नरा विषय मिथ्या मापिक॥ तरी साधकां अति बाधक॥ येचि अर्थीय दुनायक॥ वि-
 षयाचें देखसांगन॥ ४॥ श्लोक॥ यथा मयोऽसाधुचिकित्सितो नृणां पुनः पुनः संतुदति प्ररोहान्॥ एवं मनोऽपक्वकषायकर्म
 कुयोगिनं विधत्तिसर्वसंगम्॥ २८॥ टीका॥ वैद्यनेणे रोगाचें लक्षण॥ नेणे धातुपुष्टी क्षीण॥ नेणे पथ्यना अनुगन॥ नारी ल-
 नकळेना॥ २९॥ त्यापासाव बोग्दयेतां॥ पुनः पुनः वाटेवया॥ तेवि अवैगम्येत्याग करितां॥ साधकां बाधकता अनिवार॥ ३०॥
 तूदशी नाहीं विषयनिवृत्ती॥ ब्रह्मत्यागवाटवीरक्ती॥ ऐशी जे बहिर्मुद्रास्थिती॥ ते जाणनिधिती कुयोगी॥ ३१॥ मांदो निपां भ-
 गवद्भजन॥ वैदविधीमागी बहीर॥ ऐसे जे कांत्याग लक्षण॥ कुयोगसंपूर्ण त्यानाव॥ ३२॥ द्रव्यदारा विषयासक्ती॥ रदवासना
 असतां स्तिती॥ ब्रह्मत्यागमिथ्या विरक्ती॥ कुयोगनिधिती यांनाव॥ ३३॥ आसीराजयोरी अति भेद॥ द्रव्येन विषयभीगीच वैद
 ॥ सोसपवली विराग्यपेद॥ कुबोवची स्वदयानाव॥ ३४॥ आंतबोद्धनि विषयासक्ती॥ ब्रह्ममिरवी मिथ्या विरक्ती॥ हेचि कुयोगी
 स्थिती॥ जाणनिधिती उद्वा॥ ३५॥ ऐशिया कुयोगिया जाणा॥ पुढती जन्मपुढती मरणा॥ दुःखावर्तांपाडिले पूर्ण॥ सोडवी को-
 णतयांसी॥ ३६॥ परमाथें त्यागसाधन॥ करितां अंतराय आनो वय॥ नयासी अवगती न केनाय॥ नरि प्रभुती पूर्ण स्वपेय
 जी॥ ३७॥ श्लोक॥ कुयोगिनो ये विद्वतां तरापैर्मनुष्यभूतैस्त्रिदशोपसृष्टैः॥ तेषां तज्जानम्यासवलेन सुयोगिर्जनयोगिननुकर्मणः॥

दीक्षा ॥ ब्रह्मज्ञानार्थं वैष्णव्या ॥ अभ्यासहिमांढलासांग ॥ मध्येचिबोदवला उपसर्ग ॥ विघ्नें अनेग साधकां ॥ १४ ॥ उपजेका मया
 अनिवेग ॥ स्वच्छकोधाची लगबग ॥ शिष्यसहृदांचे उद्देग ॥ मनीउबग स्वहिताचा ॥ १५ ॥ दारारूपें उपसर्ग ॥ देवदेतोपें अनेग
 ॥ ऐसा अंतरायां योगमंग ॥ हांतां अतराग उद्धरी ॥ १६ ॥ अभ्यासकरितां अतिनिगुती ॥ देवें अतराय योगस्थिती ॥ तेयनिर्वेद
 उपजल्या चिंत्ती ॥ तोचि अभ्यास पुढती करी योगी ॥ १७ ॥ निजयोग अभ्यास योगबळें ॥ जाळी अंतराय दोषबळें ॥ परिकर्माची
 कर्मदजाळें ॥ योगी कदाकाळें स्पर्शना ॥ १८ ॥ अंतरायां योग छळितां जाण ॥ जरी योगी पावला मरण ॥ तरी नव्हे कर्माधीन ॥ हें-
 श्लोकावें सीकृष्णाबोलिला स्वयें ॥ १९ ॥ पूर्वोक्तिनां योगसाधन ॥ अदृष्टगती अंतराय जाण ॥ योगी पावल्या हि मरण ॥ क्षितीको
 णतयासी ॥ २० ॥ अतराय परतंत्र ॥ झाल्या योगी पावे जन्म मात्र ॥ तेयहीनादरी कर्मतंत्र ॥ पूर्वाभ्यासे मतंत्र प्रवर्ते योगी ॥ २१ ॥ मा-
 रीस्थामार्गीगुंती ॥ पडोनिधां लागली वस्ती ॥ तोयें रंदिवसी तें चिपंथी ॥ लागेनिश्चिंता निजमार्गा ॥ २२ ॥ यापरी योगिया आपण
 ॥ मात्तुनं पूर्वसंस्कारें जाण ॥ योगाभ्यास करी पूर्ण ॥ परिकर्माधीन कदानव्हे ॥ २३ ॥ साधनीं असतां माझे भक्ती ॥ तें अणुमात्र न
 पडे गुंती ॥ मी भक्त केवारी ओपती ॥ राखें अहोराती निजभक्ती ॥ २४ ॥ जेथ माझे भक्तीचा आवडी ॥ तेथ विघ्नें केविरिघतीचा पुढीं
 ॥ महाविघ्नाचिया कोडी ॥ माझे नाम विभांडा उद्धवा ॥ २५ ॥ भजनहीन योगेश्वर ॥ अंतरायें पावे जन्मांतर ॥ तरी तो कर्मकर्म
 पर ॥ नव्हे साचार पूर्वसंस्कारें ॥ २६ ॥ जें पावले जाव नुक्ती ॥ तेहि प्रारब्ध कर्म वर्तती ॥ योगाभ्यास कर्म त्यागिती ॥ घडे कै शारीती-
 हाणशील ॥ २७ ॥ मुक्ताचे जें मोक्षस्थान ॥ तेंचि साधकाचें भुरव्य साधन ॥ यालागी त्या दोघां हि जाण ॥ कर्मबंधन बाधीना ॥ २८ ॥
 मी एक कर्मकर्ता ॥ ऐशी ज्योसतु पजे अहंता ॥ त्यासिद्धी जाण सर्वथा ॥ कर्मबद्धकता स्पर्शना ॥ २९ ॥ श्लोक ॥ करोतिकर्म क्रियतेच
 जंतुः केनाप्यसौ चोदित आनितात् ॥ ननत्र विप्रहृतो स्थितो ॥ पतिव्रततृणाः स्वस्वखानुभूत्या ॥ ३० ॥ टीका ॥ जन्मापासुनि

परणान् ॥ प्राणिजैर्जैकर्मकरिता ॥ तेनेंकोणीयेकपाचानयेथा ॥ असेवर्तवीतीनजसना ॥ ३० ॥ तेथसजावसाणिअज्ञान ॥ गावा
 नकर्मैककीर्तन ॥ अज्ञानासिअहंकर्तेपण ॥ ज्ञानेनिराभिमानवर्मतीकर्मो ॥ ३१ ॥ ह्मणसीदेहीअसतांयाण ॥ केविनुउदेहाभिमान
 ॥ ज्ञानेस्वसंगानुभवेंपूर्ण ॥ अहंकर्तेपणत्याम्हरेना ॥ ३२ ॥ दोराचेसर्पाचामहाधाक ॥ दोरजाणितन्यानुपजेदेख ॥ तेविअनुसवि
 त्याब्रह्मस्वरवा ॥ अहंताबाधकस्फुरेना ॥ ३३ ॥ ऐकयोगम्वष्टावेंलक्षण ॥ त्याचापाचीनसंस्कारजाण ॥ उपजोनेंदादेहाभिमान ॥ यो
 यंसंपूर्णसिद्धार्थ ॥ ३४ ॥ जेदेहीनित्यनिरभिमान ॥ तेनिब्रह्ममग्वेंसदासंपन्न ॥ त्यांसिदेहीचेंकर्माचरण ॥ सर्वथाजाणवाधाना ॥
 ॥ ३५ ॥ ज्ञानादेहकर्मासिअनिम ॥ हेहिअपूर्वनक्षेयेथा ॥ तोदेहीअमोनिदेहातिन ॥ तेविह्मणनायस्वयेसागे ॥ ३६ ॥ सांक ॥ नि
 हुंतमासंनयुनजजनंशरणनक्षुब्धतमर्दतमन्मम ॥ स्वभावमन्यतुविमर्षादमानमानमानमानमन्यमनिर्नवेद ॥ ३७ ॥ टीका ॥ देहउभा
 असबांजण ॥ ज्ञानानदेखेउभेपण ॥ भावेमन्यावेमनेपण ॥ मानाकोषादेहाचे ॥ ३८ ॥ परिपूर्णब्रह्मान्तारी ॥ उवणेंवेंसणेंदोनां
 गही ॥ ज्ञानातेविद्याचाणही ॥ उतबेसकाहींजाणना ॥ ३९ ॥ दोराचासर्पउपजना ॥ भोगभोगृनिस्वयोनमाना ॥ मत्यन्वनाहीयावा
 ॥ ४० ॥ ज्ञानादेहीज्ञानासुखासी ॥ ४१ ॥ देहदेवेंअसेयेकदशी ॥ ज्ञानासर्वादेखेप्राण्यासी ॥ देहजातांपरदेशासी ॥ ज्ञानाभननासि
 हस्वेना ॥ ४२ ॥ बल्लुबस्तुलेपूर्णपणे ॥ तेथकेवेंअसणेनसणे ॥ ज्ञानामदानदूषणें ॥ राहगेजाणेंसुखेना ॥ ४३ ॥ ज्ञानास्वये
 मत्तपणा ॥ पोरनेबाजनदेखेअवनी ॥ योननेलोहेद्विमनी ॥ निजानितरूपपणोसर्वदा ॥ ४४ ॥ ज्ञानाकेउबेंसेनिजसस्व ॥ प
 रिभाकदेखोहेनदेखे ॥ रसनेनेणतीसर्वरसनाखे ॥ जवियेणेंसखेनिजगोड्या ॥ ४५ ॥ दमयावृत्तसुखबला ॥ परिमथात्मानासु
 खेना ॥ जोखिउदेहाहीशाखा ॥ शीखींआंचबलासंसार ॥ ४६ ॥ जरितीस्वभावेसांगोगोष्टी ॥ तरीअपानर्पेयातीराबापोही ॥
 बीलीअनिरसावेगोडीउवी ॥ तरानसुटेमिवागोनाची ॥ ४७ ॥ मोएकचतुरपीनका ॥ हाहीहवीत्याआवावर ॥ जोतबोलेवणे

पिच्छा ॥ बोलो निनेटका अबोलणा ॥ ४६ ॥ ज्ञाता पाहे निजस्मरुखें ॥ माझे तुझे हें हि बोळखे ॥ परितो बोळानि न देखे ॥ देखे आ-
 पण सांरिखे श्रीलोक्या ॥ ४७ ॥ तो जो दृश्य पाहो वेंसे ॥ तो दृश्याचा ठावोचि पुसे ॥ जें देखे ते आपण ऐसे ॥ निजात्मसौरसंज
 ग देखे ॥ ४८ ॥ करूनि होळ्यांचा अंत ॥ ज्ञाता देखणे पणें पाहान ॥ त्या देखण्याचा निज स्वार्थ ॥ नच दे हात वेदशास्त्रा ॥ ४९
 जाणेशब्द निवेशब्द ज्ञान ॥ मीथो ताहे नुवी आववण ॥ उपेक्षुनियां दोहीचें कान ॥ करी अवण सर्वांगी ॥ ४५० ॥ यापरी स्वयं
 सज्ञान ॥ होउनि यां सावधान ॥ सोलूनियां शब्द ज्ञान ॥ करी अवण स्वभावे ॥ ५१ ॥ जाणें सुवास वास विलास ॥ भोगूं बंध
 न काळी आस ॥ समना सवाद्युजो सुवास ॥ तो भांगी सावकाश सर्वदां ॥ ५२ ॥ मृदु कविणादि स्पर्श जाणें ॥ परि मीं जाणतो
 हें स्फुरीनेणे ॥ आंगालागे ते निजाग करणें ॥ हा स्पर्श भोगणें सज्ञानी ॥ ५३ ॥ ज्ञाता चालतां दिसे चरणीं ॥ परितो चालता स्व-
 वें अचरणीं ॥ स्वेच्छा हिंडतां हि अवनी ॥ तो वाया दूनि दळेना ॥ ५४ ॥ हस्त व्यापारी देतां दान ॥ मी दाता ही नुवी आववण ॥
 देते येते हें आपण ॥ यापरी सज्ञान धर्तरी कर ॥ ५५ ॥ कायिक वाचिक मानसिक ॥ कर्म नि फल तां स्वभाविक ॥ ज्ञाता ब्रह्म
 येनि देखे ॥ देहासि देखे स्पर्श जां ॥ ५६ ॥ अकर्तात्म निज सत्ता ॥ ज्ञाता सर्व कर्म विनतां ॥ न देखे कर्म क्रिया कर्तव्यता ॥ निजीं
 निजात्मता निज बोधें ॥ ५७ ॥ ज्ञाता नित्य निजात्म सुखें ॥ देहा असो नि देह न देखे ॥ तो देह कर्म किंवा अडके ॥ पूर्ण परमात्म
 सुखें संतुष्टे ॥ ५८ ॥ जगासि लागलें कर्म बंधन ॥ तेथें खातां जे विता सज्ञान ॥ केविन पवे कर्म बंधन ॥ तेचि निरूपण हरिसां-
 गे ॥ ५९ ॥ श्लोक ॥ यदि स्मयश्यत्यसदिंदियार्थनानानुमानेन विरुद्धमन्यत ॥ न मन्यते वस्तुतया मनीषी स्वाप्रयत्नोत्थाप-
 निरोदधानम् ॥ १२ ॥ टीका ॥ होकां लौकिकाचे परी ॥ ज्ञाता वर्ते लोकचारी ॥ तो हि प्रपंचा माझारी ॥ कर्म करी लौकिकें ॥ ६०
 ॥ परिकार्य कर्म कर्तव्यता ॥ हे ज्ञातासि नाहीं अहंता ॥ तेणें प्रपंचा माजी निजात्मता ॥ निश्चयेन तत्त्वता वश्य केली ॥ ६१ ॥ विषया

दिव्यप्रभमान ॥ सत्यमानिताप्रज्ञान ॥ तीप्रपंचदेखनीसज्ञान ॥ ब्रह्मपरिपूर्णपूर्णत्वं ॥ ६३ ॥ सारखरेचाइदावणघुडु ॥ जाणागीड
 निपाकडु ॥ तेसाप्रपंचाचापरिपाडु ॥ लाभाभाणिनाडुज्ञानाज्ञाने ॥ ६३ ॥ सूरवर्णोकीकेलीरबोटी ॥ मूर्खमानितीकेवलेयोरी ॥ ज्ञाने
 पोडुनिपाविवी ॥ येतीज्ञानदरीबहुमोडे ॥ ६४ ॥ तेविसेंसारिकक्रियाकर्म ॥ सूरवर्णमूर्खपणेभासेविषम ॥ तेचिज्ञात्यासिपरब्रह्म
 ॥ स्वानंदआत्मारामसर्वदा ॥ ६५ ॥ प्रपंचरवणोनिसांडावा ॥ मगब्रह्मभावमांडावा ॥ हेहिनलगेत्यामदेवा ॥ उरिवनाआधवापद
 ब्रह्म ॥ ६६ ॥ मिथ्यादोराचासर्पाकर ॥ नेथमिळोनिअज्ञाननर ॥ नानाअनुमानीअचंकर ॥ सत्यसाचारमानिती ॥ ६७ ॥ तेविमि
 थ्याप्रपंचाचेमान ॥ बाधकमानिताप्रज्ञान ॥ तेचिस्वानुभवेसज्ञान ॥ जाणतीपूर्णपरब्रह्म ॥ ६८ ॥ जेविस्वप्रसाचनिदिस्ताप्रति
 तीविप्रपंचसाचमिजआवी ॥ तोनिजात्यजागृताप्रति ॥ मिथ्यानिधितीनिजबोधे ॥ ६९ ॥ मिथ्याप्रपंचाचेमान ॥ जाणोनिज्ञा
 नेजसज्ञान ॥ त्यासिसर्वकमीवर्ततांजाण ॥ देहाभिमानकदानुपजे ॥ ७० ॥ साधकांचासाधावणास्वार्थ ॥ पूर्वीसर्वस्वरूपेभ्रम
 वले ॥ बाधिलानेगोविकारवंत ॥ झालानिधितक्षणशील ॥ ७१ ॥ वस्तुनदेविकारवंत ॥ तेनिजसाध्येसदोदित ॥ तेचिअर्था
 चीकृष्णनाथ ॥ असेसांगितनिजबोधे ॥ ७२ ॥ श्लोक ॥ पूर्वगृहीतगुणकर्मचित्रप्रज्ञानमात्मन्यविविक्तयं ॥ निवर्ततेनस्तुत
 सविबर्नगुणतेनापरिसुखआत्मा ॥ ७३ ॥ टीका ॥ संसारतोपूर्वदशे ॥ अतिअनर्थमाथावशे ॥ शब्दवस्तुबहुधाप्रसिद्धगुण
 कर्मविन्यासबद्धरूप ॥ ७३ ॥ नामरूपवर्णवर्ण ॥ कुळगोत्रकेशाचरण ॥ यापरीप्रपंचभिन्न ॥ सत्यअज्ञानमानिती ॥ ७४ ॥
 प्रपंचवस्तुजडविअध्यास्य ॥ बालागिवस्तुतदुपभासत ॥ स्फटिकनानारंगांभासत ॥ परिसमंधअतिसतदूष ॥ ७५ ॥
 गीसाहातायापरी ॥ भिन्नभासेअज्ञानेकरी ॥ तेणेआत्माज्ञाणतीविकारी ॥ नरअविचारीअज्ञाने ॥ ७६ ॥ त्याअज्ञानाचीदोष
 निहत्ती ॥ तेसाधकांवाहीसुखभंशसी ॥ बालागिमाझीनिजभक्ती ॥ म्यायशानिगुतीप्रकाशिनी ॥ ७७ ॥ साधकांचानिजसा

॥ जेणे शीघ्र होय हस्तगत ॥ याला गिसर्व भूता भगवंत ॥ हा प्यनिज गुणार्थ प्र कथिला ॥ ७८ ॥ हे प्यां धरोनि पां अनुसंधान ॥ अ-
 वं करि नां फाई भजन ॥ तेथ या वचे मी लुपण ॥ अविद्ये मि अज्ञान समुद्र पिया ॥ ७९ ॥ तेथ हृष्य दृष्टा दर्शन ॥ निगुं जे मकारं करण
 ॥ नुरे चि प्रकृत बंधान ॥ ब्रह्म परिपूर्ण पूर्ण ते ॥ ८० ॥ तेथ नामरूप गुण जाती ॥ नाही महा मूतं मूत दक्षी ॥ चेतन्य पूर्ण सहज स्थि-
 ती ॥ ब्रह्मा ब्रह्म स्मृती असेना ॥ ८१ ॥ तें उंच ना रेंगणे ॥ पोतें ना रोड होणे ॥ उज्जना वा फुटें पणे ॥ असं नेणे निकारी ॥ ८२ ॥ तेथ गुण ना
 उष्ण ॥ घृह्णा कठिण ॥ कडु ना गोड पण ॥ सरददुःख वेगी ना भिदं ह ॥ ८३ ॥ तेथ भेद ना अभेद ॥ बोल तेना निःशब्द ॥ शाहू नेना सुगंध ॥ द-
 र्शने ना अंध निरूपण ॥ ८४ ॥ तेथेथ ना नेथे ॥ येतें ना जाते ॥ जवळी ना परते ॥ सदां दितें स्वयं मिद ॥ ८५ ॥ तेथ तेना न राते ॥ येतें ना दे-
 ते ॥ जाते ना मरते ॥ परादि परतें परासर ॥ ८६ ॥ तें बद ना मुक्त ॥ नित्य मा अनित्य ॥ हंगम ना प्रसन्न होत ॥ वस्तू सदां दित सहपे ॥ ८७ ॥
 तेथ पाप ना पुण्य आकार ना दूय ॥ मगुण ना निर्गुण ॥ स्वानंदे पूर्ण सरवरूप ॥ ८८ ॥ सर्व भूता भगवद्भजन ॥ करुनि माझे भक्तजन ॥
 माझे निजरूप परिपूर्ण ॥ स्वयें आपण होउनि ते तें ॥ ८९ ॥ त्यामि संत ह्मणोनि काही धेणे ॥ अथवा असंत ह्मणोनि सांडणे ॥ हे नुरे चित्पासी
 नेगळे पणे ॥ ब्रह्मा ब्रह्म पणे परिपूर्ण ॥ ९० ॥ बहकाळीं चहना ॥ आत्म्यानि घेतला नाही तला ॥ अथवा मुक्त काळींची सुखना ॥ आत्मा स-
 र्व व्यास्पशेना ॥ ९१ ॥ आत्मा अविकारी पाही ॥ येणे निरूपणें पडे ठायी ॥ जग ह्मणशी कवळ तेनाही ॥ एक तेहि सांगेन ॥ ९२ ॥ आत्मा स-
 र्वदां नित्य पाही ॥ याला गित्या सि उत्पत्ति नाही ॥ उत्पत्ति नगें त्याने वायी ॥ तांग भां संपादां स्पर्शेना ॥ ९३ ॥ गर्भजन्य त्यासि नाहि ॥ त्यासि दे-
 हाचा आभाव पाही ॥ देहे वीण वृद्धि काही ॥ त्याचे नाई स्पर्शेना ॥ ९४ ॥ जो सर्वदां निदं ह ॥ कर्म नरिगें त्याचा ठायी ॥ कर्म वीण कट तापाही ॥
 आत्मासि कही लागेना ॥ ९५ ॥ जो निरावयव भावाग ॥ त्यासि कही न घडे संस्कार ॥ त्यासि नाही आकार ॥ त्यासि विकार स्पर्शेना ॥ ९६ ॥
 जो गर्भजन्य अतिन ॥ मरण रिघीं न शकें नेथ ॥ काळाचा दिन नगें घान ॥ क्षयातीत परमात्मा ॥ ९७ ॥ नख गें न्य कर्म मरण ॥ त्यासि

क्षरीक्षरीक्षी॥ वस्तुअविकारीपरिपूर्ण॥ यापरीजाणउद्धरा॥१८॥ निबिडदाहल्याअज्ञान॥ आत्मानाहीनकरवेजाण॥ परवरया
 लियाहिज्ञान॥ आत्माननाजाणनुपनवरवे॥१९॥ ज्ञानाज्ञानीअनिम॥ आत्मानिर्विकारनित्य॥ येनिभर्योसदृष्टांत॥ असेसांग
 नथीहणा॥२०॥ श्लोक॥ यथाहिमानोरुदयोवृक्षफांतमोविहत्यान्ननुसिद्धने॥ एवंसमीक्षानिपुणासतीमेहन्यात्तपि
 स्वंपुरुषस्यबुद्धेः॥२१॥ टीका॥ ज्ञोबांनांदनेदृष्टासी॥ तमअवरोधातियेसी॥ सूर्यउगवृंनितमातेनगसी॥ परिनयेदृष्टासीनुप
 जवी॥१॥ तेविअविद्याक्षोभनिमबळ॥ आत्मानाहीनकरवेनकेवळ॥ पुरुषबुद्धीसआणोनिपदळ॥ मिथ्याहंतजाहदासवी॥
 ॥२॥ तेथपावल्याशहृज्ज्ञासी॥ अविद्यायळमात्रनिरसी॥ नवेउपजवावयाभान्यासी॥ सामर्थ्यज्ञानासिअसेना॥३॥ आत्मानि
 नमकार्योसी॥ ज्ञानज्ञानातेमकार्यो॥ तेज्ञानाज्ञानपरमात्याशी॥ कदाकाजेंस्पर्शोना॥४॥ ज्ञानाज्ञानेविकार॥ अविद्यांतःपातीव्य
 चार॥ आत्माअविद्येहुनीपर॥ नित्यनिर्विकारयाहेतू॥५॥ रात्रिनाहींदिवसासी॥ मादिवमकयभाहेत्यासी॥ तेनिज्ञानाज्ञानआ
 त्यासी॥ कदाकाजेंसीस्पर्शोना॥६॥ आत्मनिर्विकारस्वयंत्योती॥ अविप्रज्ञानाज्ञानस्थिती॥ त्यास्वरूपाचीसहजकासी॥ उद्धरायती
 हरिसांगे॥७॥ श्लोक॥ एषःस्वयंत्योतिरजोःप्रमेयोमहानुभूतिः॥ सकलानुभूतिः॥ एकोहितीयावचमानिरामेयेनेषिनामगसर्व
 रति॥१५॥ टीका॥ एवंस्वयंत्योतीचेंव्याख्यान॥ परमात्मास्वयंकायन॥ साधकतदुपप्रापण॥ अभिन्नवेंबाणसर्वदा॥८॥ आत्मा
 परिपूर्णनिजपूर्णन॥ त्यामिदेगळींकेनीमातापिता॥ यात्रागिआत्मासिजन्माचीकथा॥ जाणसर्वथाअसेना॥९॥ निपुणाचेनिविधम
 च॥ हेमिथ्यायाचीकसमूढ॥ आत्मासीनलगनीअकुपळ॥ यानागिनिबळनिमात्या॥१०॥ अग्रमेयस्यापिपंतंऐका॥ एसातेसारतका
 नका॥ पैलतोअप्रकातमका॥ पणणेदेसाकदानहे॥११॥ काळागोरासारया॥ निबाधवळापिवया॥ येयतेददूरीनवळा॥ यमया
 णावेगजापरमात्मा॥१२॥ यशानुभूतीपदव्याख्यान॥ आत्माप्रसंददंडावयाम॥ निजानिजरूपममसमान॥ ज्ञानेदपनसर्वदा॥१३॥

नेंचदेशकचरनमान॥ ध्येयध्यानाप्रयवाध्यान॥ होयज्ञानाप्रायिज्ञान॥ हेंदीजाणअसेना॥ १५॥ नामरूपज्ञानगीत॥ वि-
 याकर्माभिप्रलिस॥ जन्ममरणकेंचेंनय॥ वस्तुसदोदितमानंदे॥ १६॥ नेथचरिआणिद्वारास॥ आदिप्रभ्यांतविल्यास॥ परि-
 णकादिविल्यास॥ यांचाहिप्रवेशअसेना॥ १७॥ द्युणशीपूर्वोक्तधर्मस्थिता॥ नेथनरिगेंकेशारीनी॥ सकळानुभूतीयापरो-
 क्ता॥ वस्तुसर्वार्थिअनिम॥ १८॥ याचाधर्मआणिअधर्म॥ सकळभूतांचेंकयाकर्म॥ प्रकाशकमीआत्माराम॥ यासिअभि-
 मपरमपरमान्या॥ १९॥ गंगाजळाप्रणिमयासी॥ आकाशव्यामअसोन्यासी॥ परितेअनिमदोंहीसी॥ नेविज्ञानाज्ञा-
 मिपरमात्मा॥ २०॥ नेथअज्ञानांचाआभावी॥ नेथकर्माधर्माकेंचागवी॥ सकळानुभूतीयानावपाहाहो॥ अभेदान्वयंस्त्वा-
 नंदे॥ २१॥ ऐसापरमान्यापरमानंद॥ स्वजातीविजातीस्वगतमंद॥ नसोनियांवस्तुशब्द॥ जाणप्रसिद्धनिजबोधे॥ २२॥ वि-
 ज्ञातीभेदमीदेहद्वुणणी॥ स्वजातीभेदमीजीवपणी॥ स्वगतभेदमीब्रह्मस्फुरणी॥ हेतिनीनेणेपरमात्मा॥ २३॥ नेथउण-
 रवृणलक्षण॥ युक्तीप्रयुक्तीप्रमाणे॥ हेदिसंयानरिगेजाण॥ ब्रह्मपरिपूर्णएकाकी॥ २४॥ ऐसेंएकाकीपरब्रह्म॥ निजगुढ्या-
 चेंगुढ्यउत्तम॥ हेजाणेतीसभान्यपरम॥ त्यामिभवन्मनवाधी॥ २५॥ तीदेहीअसतांचिजाण॥ त्यासिनवाधीदेहगुण॥ क-
 दानवाधीकर्माचरण॥ जन्ममरणबाधाना॥ २६॥ ऐकोनिऐशियाज्ञानासी॥ नेंस्वरूपस्पष्टसांगह्याणसी॥ नेथरिगमुना-
 हीवाचेसी॥ श्रुतिशब्देंसिपरतल्या॥ २७॥ नेथप्रतिविवेकसपन्न॥ बुद्धिप्रवेशांनाआपण॥ सवेगपणेंनपवेमना॥ नेव-
 स्तुवाचेधीनसर्वथानद्धे॥ २८॥ गुंढलीशास्त्रांचीविल्यक्ता॥ दर्शनेअद्यापिवेवादती॥ श्रुतीपरतल्यानेतिनेती॥ नेथवचनो-
 क्ताविरामु॥ २९॥ धरोनिजाणिवेचीहाव॥ शब्दज्ञानेंघेतलीधांव॥ परीवस्तूचेंएकहीनाव॥ व्यावयाजाणावनसरेची॥ ३०॥ ए-
 वंचिचारितांसंसार॥ परादिवाचानद्धेउच्चार॥ यानागींवस्तूपरात्यर॥ क्षराक्षरजेथेंअतीत॥ ३१॥ नेमर्वावयवींसर्वदाशून्य॥

शोभोऽन्यहि न दे आपण ॥ शून्यप्रकाशकचिद्वन ॥ वस्तुपरिपूर्ण एकत्वे ॥ ३१ ॥ नेथरिघावयावचनांकी ॥ शब्देमाधिन्यानानायु
 न्नि ॥ स्यानिदाकाशीमावळती ॥ जेविकांगमस्तीखद्योता ॥ ३२ ॥ खद्योतसूर्योमिरवेवदेता ॥ तेवस्तुयेतावचनाचेहाना ॥ वस्तुपा
 शींशब्दाच्याकथा ॥ जाणनत्वताहारपती ॥ ३३ ॥ सूर्योदयद्यादियानाही ॥ खद्योतशोधितांनपडेवायी ॥ नेविवस्तुमाभीषाकिने
 जिहो ॥ तेमागमोसनाहिंशब्दाचा ॥ ३४ ॥ होकांआधारीयेराता ॥ ज्याचीदीपंचालेकियास्थिता ॥ तेयझालेयासूर्योदयाप्रती
 ॥ तेचिउपेक्षितादीपानें ॥ ३५ ॥ तेविंशब्दिकाज्ञानयुक्ती ॥ अनुनापेंब्रह्मविवंचिनी ॥ ज्यामिझालियाब्रह्मपामी ॥ तेचिउपेक्षि
 तीशब्दानें ॥ ३६ ॥ जंवजंबशब्दाचाअभिमान ॥ तंवतंवद्रीब्रह्मज्ञान ॥ येचिअर्थीचिउपन्यसण ॥ गेकनिमस्वूणउद्वा ॥ ३७
 कन्याद्यावयावरासी ॥ मातापिताचंधूज्योतिषी ॥ मेलवृत्तियोसुल्लदासी ॥ कन्यावरासीअर्पिता ॥ ३८ ॥ नेथभर्तारसंभोगसेजेपा
 सी ॥ जवळीमातापितासुल्लदेसी ॥ असणेंहाचिअवरोधनिसी ॥ पतिमरगागिप्रतिबद्ध ॥ ३९ ॥ तेविद्याग्यनाचानुर्बजाण ॥ श
 ब्दज्ञानेज्ञानेपण ॥ जवळीअसतांब्रह्मज्ञान ॥ सर्वयाणहोनशके ॥ ४० ॥ जेविहोळांकणनसमाये ॥ तेविंशब्दांचल्यनानसाहे ॥ वा
 त्यागींनिर्विकल्पेणहे ॥ ब्रह्मज्ञानेहोयेसुल्लंक ॥ ४१ ॥ समस्तज्ञानाचाउपरमा ॥ सकलवचनाचाविगम ॥ तेचिपाकिनेपरब्रह्म ॥ ऐसंपु
 रुषोत्तमबोलिला ॥ ४२ ॥ तेनाकळेबुद्धिचानायी ॥ तेमनामिनातुडेकही ॥ जेंवननाविषयोनदेपाही ॥ जेंमणाचेगर्वापावलेनवने
 ॥ ४३ ॥ यापरीवस्तुनपडेवायी ॥ तगितेवस्तुविद्यणशीनाही ॥ ऐसेउद्वाकल्यमीकाही ॥ एकतेविषयीमांगेन ॥ ४४ ॥ येयेंदेहेंदिय
 णाण ॥ हेजह्मदअचेतन ॥ यांसीचेतनाआत्माचिद्वन ॥ तेहिलक्षणअवधारि ॥ ४५ ॥ आत्मप्रभादणप्रकाशो ॥ परिछायाहोमी
 नसरी ॥ आत्माहोमवाद्यअसो ॥ परिहृष्टामिनादिमंदश्यले ॥ ४६ ॥ आत्मसत्ताएकनीयवण ॥ अवणामिआत्मानातलेजाणे ॥ अवण
 सबाह्यअसोनिपूर्ण ॥ अवणविषयनदेची ॥ ४७ ॥ गानाआत्मसमाप्ती ॥ आत्मज्ञानदेवाचिकागोवा ॥ वस्तुशब्दाचेपरीपोशी ॥

तोयदशोवटीनेणेवस्तु ॥ ४८ ॥ मन आत्मसत्तेचपत्र ॥ मनासबाह्य आत्माकेवळ ॥ नोमनासिनातळेअबु माळ ॥ मनसि आकळजिज
 ला ॥ ४९ ॥ चित्तचेतरीचिद्वन ॥ चित्तचाविनासिचिंतन ॥ चित्तासिबाह्यचैतन्यपूर्ण ॥ तरीचि नासिचैतन्यकळेना ॥ ५० ॥ आत्मसं
 गेंअहंउल्हासे ॥ अहंताआत्माकदांनस्पशें ॥ अहंतासबाह्य आत्माप्रसे ॥ परिनोआत्मनदिसेमदंकरें ॥ ५१ ॥ आत्मयथायकाय
 विधी ॥ यकाविनाविरेकसिद्धी ॥ गुढीस आत्मानकळेविशद्वी ॥ आत्माकुढीसबाह्य ॥ ५२ ॥ आत्मप्रभाषाणचढे ॥ परिभाषासि
 आत्मनानकळे ॥ प्राणसबाह्य आत्ममेढे ॥ तरिभाषासिनकळेपरमात्मा ॥ ५३ ॥ उद्बुद्धापरिपाहे ॥ जडबुद्धीनिवर्तनाहे ॥
 आत्मास्वतसिद्ध आहे ॥ नाहीजोदेकन्यांतां ॥ ५४ ॥ यापरि आत्मास्वतसिद्ध ॥ भेदनांदईनिअभेद ॥ हृदयकांगीमिनिहंद ॥ हृदि
 त्यबोधहृदकेला ॥ ५५ ॥ एवंआत्मानिहंदअहंते ॥ तोआहंनाहीस्वणावरायेथें ॥ कोणीनुरेविगाह्यणतें ॥ आत्मानिजात्यतेपरिपूर्ण
 ॥ ५६ ॥ आत्मानिजात्यतासदोदिन ॥ संसारतेंचआरोपित ॥ येनिअर्थीचीकृष्णनाथ ॥ असेसांगतस्योकार्यें ॥ ५७ ॥ श्रीकृष्ण
 वानात्मसंगोहोयदिकल्पस्तुकेवले ॥ आत्मनृतेस्वमात्मानमवलंबोनयस्याह ॥ ३८ ॥ टी० आत्माकेवळनित्ययुक्त ॥ निगुणगुण
 सिधित ॥ नभाहूनिअलिस ॥ सदोदानपूर्णत्वे ॥ ५८ ॥ ब्रह्मभस्वंडदंदायमान ॥ सर्वदास्वानंदधन ॥ असेअतिमयपंचभान ॥
 ध्याजाणआरोप ॥ ५९ ॥ आरोपसिअधिष्ठान ॥ स्वयंपरमात्माप्रापण ॥ यात्मागिप्रपंचाचंभान ॥ तेथेंविजाणआभासे ॥ ६० ॥ पर
 मात्माहूनिभिन्न ॥ प्रपंचासिनाहीस्थान ॥ यात्मागित्यतिस्थितानिधन ॥ तेथेंविजाणआभासे ॥ ६१ ॥ जेविंदोराभासपंचाही ॥
 रावेगवानदिसेकाही ॥ दोरसर्पझालाविनाही ॥ तरियात्माठायींआभासे ॥ ६२ ॥ तेविनिर्विकल्पपूर्णब्रह्म ॥ नानंदेरूपनामगुणव
 र्ण ॥ तेहितात्माठायींमनोब्रह्म ॥ प्रपंचविषयपरिकल्पी ॥ ६३ ॥ जेविंदोराभासेमिथ्यासप ॥ तेविमिथ्याब्रह्मीभवआरोप ॥ तेथसुर
 दुःखमयकंप ॥ तीहिरवदादोषपाथिक ॥ ६४ ॥ एवंप्रपंचाचंमिथ्यामान ॥ वस्तुशब्दत्वेस्वानंदधन ॥ हेहिनिर्विकल्पकेलंनिरूपण ॥ ब्रह्म

रिपूर्णअद्व॥ ६५॥ एवंपरिस्फुटित॥ ब्रह्मसाधिलें अबाधित॥ हेंनमनीत जेपांडित॥ तेंमत्तस्वंडीत श्रीचूषा॥ ६६॥ श्लोक॥
 यन्नामाकृतिभिर्गन्धपंचबर्णमबाधितम्॥ व्यर्थेनाप्यर्थवादोऽयं ह्ययं पांडित्यमाभिनम॥ ३७॥ टी०॥ वेद वेदांत प्रतिपाद्ययेथ॥
 सकळशास्त्रार्थांचेनिजमथित॥ ब्रह्मअद्वयेंसदोदित॥ म्यास्फुटितनेमिने॥ ६७॥ तेहेंमाझेनिजमत॥ उपेक्षितियांपांडि
 त॥ ज्ञानेपणेंअतिउन्मत्त॥ अभिमानपुक्तपांडित्यें॥ ६८॥ त्यापांडिताचेपांडित्यमत॥ प्रपंचमन्यसप्रनुमत्त॥ तोमिथ्याभा
 नोनियांयेथ॥ कैवेंअहेंनकारिलें॥ ६९॥ अहेंनामिनाहींगांबो॥ जेथ तेथजगापाहोंजावों॥ अहेंनानाहीनंमस्तवावों॥ याला
 गिंपाहाहोतेंमिथ्या॥ ७०॥ रूपनामगुणकर्म॥ पंचभूतेंमौतिकेंविषम॥ चतुर्वर्गचाराआश्रम॥ सत्यपरममानिता॥ ७१॥ सत्य
 मानन्याहेंचिकारण॥ मनोभ्रमलेंजाण॥ ज्ञानाभिमानेंछळिलेंपूर्ण॥ आपण्याआपणविसरिलें॥ ७२॥ मुख्यमानिताविष
 यसरत॥ विषयार्थपूर्णकरावेंचोरव॥ स्वर्गभोगावाअवश्यक॥ हेंसत्यदेखमानिता॥ ७३॥ विषयसत्यमानितापरम॥ हेंदक्ष
 भिमानाचेंनिजबर्म॥ नेणेंसज्ञानकेलेअधम॥ मरणनन्मभोगवी॥ ७४॥ पुढतीस्वर्गपुढतीनरक॥ पुढतीजननीनवरदेख
 ॥ यापरीपांडितलोक॥ कैलेज्ञावमूर्खअहंमते॥ ७५॥ न्याचेंज्ञानतेंवेदबाह्य॥ सर्वथानक्षेतेंग्राह्य॥ जेंसंभ्रंत्यजचेंअन्न
 पाहे॥ तेंसंतेंहोयअतित्याज्य॥ ७६॥ ज्ञानाभिमानाचाविचार॥ तेंभ्रतावाचेंसोलिवसार॥ नयाचाजोनिजनिर्धार॥ नोजा
 णसाचारमहाबोहो॥ ७७॥ नयाचाजोनिजनिवेक॥ इंद्रावणाफळाऐसादेख॥ वरीसाजिरेंभ्रान्तावरव॥ तेंसापरिणकज्ञा
 नाभिमानिमांचा॥ ७८॥ नामरूपात्मकप्रपंच॥ मिथ्यामायिकत्वंआहाच॥ ज्ञानाभिमानेंमानूनिमाच॥ दृष्टाकचकचवाद
 जिनी॥ ७९॥ प्रपंचरचनेचीकुसरी॥ आपणजेंमानावीरवरी॥ नेंदेहबुद्धावाजनीमिरी॥ दुरवदरिदीनिमग्न॥ ८०॥ त्यांची
 योग्यतापाहातांजाण॥ गाथचीतुल्यवेदपठण॥ सकळशास्त्रंजाणेंपूर्ण॥ अतिपुराणेंइतिहास॥ ८१॥ अतिनिशिमचने

षण्ण॥ समशीचे समशी स्फुरे स्फुरण॥ तेणे वाटला देहाभिमान॥ पंडित मान्य अतिगर्वी॥ ८२॥ नेणे अहंत समाधान॥ तरी योग्यना
 मर्बगदना॥ निज मताचा मताभिमान॥ प्राणाते जाणमांदीन॥ ८३॥ पंडित पांश्याचे बोवणे॥ अवनते नाथकावेदीने॥ तेनाग वने दे
 हाभिमाने॥ त्याचे निमोन्नये अधः पातु॥ ८४॥ विषमशीत्याचा पातीकर॥ अत्याग्रहें द्यात्मानग॥ त्यामि अर्थाथतां मरणादर॥ अ
 निदुर्धर जीवीं वाजे॥ ८५॥ याला गिन धरावी ते संगती॥ त्यासी न करावी वदती॥ कदा न वचावे त्यां प्रती॥ ते त्यान्य निश्चिती जीवे मावे
 ॥ ८६॥ त्याने न नागावे गोनी॥ त्याचे न चलावे चाली॥ जे ज्ञानाभिमान मूढी॥ सुकसे आपुनी हितवार्ता॥ ८७॥ तेनाणावे निज मंदिरा॥
 स्वये न वजावे त्याचा दारा॥ त्यांसी न पुमावे विचारा॥ जे अभिमान दारानाडले॥ ८८॥ त्यासी न व्हावी हाट भेटी॥ कदा न देखे वावे निज द
 री॥ ते त्याज्या गाउ वाउती॥ जे विधिर्मिष्टां परनिंदा॥ ८९॥ वेदशास्त्रांचा मथितार्थ॥ जो कां अहंत परमार्थ॥ तो त्यासी गावडे निज स्वार्थ
 ॥ विचरे अनर्थ त्यापासी॥ ९०॥ यानागी त्यांची संगती॥ साक्षेपे सांडावी निश्चिती॥ साधकाचे योगस्थिती॥ अनराया न वृत्ती हरिसां
 गे॥ ९१॥ ॥ श्लोक॥ योगिनाः पक्ष्मयोगस्य संजतः काय उत्थितैः॥ उपसर्गो विहन्येत तत्रार्थं विहितो विधिः॥ १८॥ टी०॥ योगी प्रव
 तं त्यायोगाभ्यासी॥ योगसंपूर्ण न कृतांत्यासी॥ उपसर्ग येती छळावयासी॥ ते विल्षी वे शी सांगत॥ ९२॥ शरीरी एकादा उठे रोग॥ स्व
 वळे विषयाची लगबग॥ अथवा संभ्रमान उपसर्ग॥ कां योग भंग विकल्पे॥ ९३॥ ज्ञानाभिमान सचळ उठी॥ तेणे गुण दोषी बैसे दिती॥
 परापवादाची चावटी॥ त्याची एकांत गोष्टी निज गुज॥ ९४॥ देही शीतळता उभंडे॥ कां उष्णता अस्यंत चढे॥ किंवा गयू अह्माटी पडे
 ॥ कां स्फुधावावे अनिवार॥ ९५॥ विक्षेप कषाय गोटवती॥ परदारा परद्रव्या मक्ती॥ द्रव्यादि उपसर्ग येती॥ उपाय श्रीपती तदर्थ मांये
 ॥ ९६॥ ॥ श्लोक॥ योगधारणया कांश्चिदासनं धारिणान्वितैः॥ तपोमंत्रोषधैः कांश्चिदुपसर्गांश्चिनिर्दहेत्॥ १९॥ टी०॥ देही शीत
 ळता वाटल्या जाणा॥ तीम निवारी अग्नीधारण॥ देही उष्मा चढल्या पूर्ण॥ सांग धारण उच्छेदी॥ ९७॥ वायु अह्माटल्या अवचित्त॥

नैदेहीवायुभरावापुरता ॥ वायुमेव उनिवायुआनीता ॥ आशनीननपंथा भव्यासवब्दे ॥ १८ ॥ वायुहोमोनि सकोप ॥ नैजव्याव-
 रापडंइउप ॥ नैस्सधारववब्दे भव्यप ॥ तृतीचैरूपउदीना ॥ १९ ॥ तैथमोकन्नासांडूनिप्राण ॥ अपानवाटवावा प्रापण ॥ तैजवरा
 आलियाणा ॥ तैथहोमलाप्राणमहजनिने ॥ २० ॥ तैथप्राणापानएक्यता ॥ सहजेयेसाधकाच्याहाता ॥ मगपटचक्रे भेदितां
 ॥ क्षणहीसर्वथात्तागेना ॥ १ ॥ तैहांसनरावियेचें अमृतपान ॥ साधकांसांफावेसंपूर्ण ॥ यापरीस्सधानिर्दळण ॥ येणेंयोगेंजाण
 साधिता ॥ २ ॥ परदारापरदव्यामर्त्ता ॥ देणपकर्मानाफळपार्ता ॥ याचीकरावचानिर्तुता ॥ तपश्चर्यानिश्चिताउद्भवा ॥ ३ ॥ भावेंक-
 रितांमंत्रानुष्ठाना ॥ तैणेंचैराग्यउपजेंजाण ॥ वैराग्येविषयनिर्दळण ॥ सहजेनाणसाधकां ॥ ४ ॥ शब्दमंत्रांचेंपुरश्चरण ॥ कर्गविघ्न-
 चेंनिर्दळण ॥ तैथपिशाचवाधामंचरण ॥ घेउनिप्राणस्वयेपडे ॥ ५ ॥ शरीरांमंचरन्याव्याधी ॥ त्यानिर्दळादव्यभौषधी ॥ प-
 नाचाउदावयाआदि ॥ योगविशस्तीसाधावा ॥ ६ ॥ तैथसाधन्यायोगामर्त्या ॥ मसृजनिर्दळीआदिव्याधी ॥ सकळविघ्नानेंहिछे
 दो ॥ जाणाविशस्तीउद्भवा ॥ ७ ॥ हेकिर्तामोगुंभिन्नभिन्न ॥ भावेंकरितांमाझेध्यान ॥ सकळउपसर्गानिर्दळण ॥ नैनिर्दळणहार
 सांगे ॥ ८ ॥ श्लोक ॥ कांश्चिन्मनुष्यानननामसंकीर्तनादिभिः ॥ योगंस्वगनुरत्यावादन्याद् शक्तदांश्चनः ॥ ९ ॥ टीका ॥ आधिव्या-
 धीमीसकळविघ्न ॥ विकल्पकर्मदेहाभिमान ॥ ज्ञानाभिमानासिद्धन ॥ कराध्यानलक्षणउद्भवा ॥ १० ॥ माहीयाध्यानाचेपरिपावी ॥ उ-
 पसर्गपञ्चनीउदाउवी ॥ शोधितांविघ्ननपडेदृष्टी ॥ निर्दहसुधीसाधक ॥ ११ ॥ माझात्तागंन्याध्यानमाये ॥ उपसर्गांचातुरेविवागे ॥
 सकळविघ्नाचाआभाव ॥ विकल्पागांवांअसेना ॥ १२ ॥ क्षणशीघानेनआसन ॥ एकाग्रतरोनियांमन ॥ तैसावेतनुमेध्यान ॥
 नैसाधकांविघ्नबाधना ॥ १३ ॥ असोनटकेमाझेध्यान ॥ तैगोपाउपाय आद्वैभान ॥ माझेकरितांनामवर्नन ॥ विघ्ननिर्दळणहार
 नामें ॥ १४ ॥ तैथनामाचाघडघडाट ॥ तैथउपसर्गांचलेवाट ॥ महाविघ्नाचाकटकडाट ॥ करासपाटहरिनामें ॥ १५ ॥ अखंडयात्री

नामकीर्ती ॥ न्याच्यामुरवास आली वस्ती ॥ त्यादेखोनि विद्येपंजनी ॥ उपसर्गं शान्तानिः शेष ॥ १५ ॥ माझ्याना माचा निजगजर ॥ पंजरीस
 हाषापसंभा ॥ उपसर्गं नुर वीषार ॥ नामसधरुहर्गने ॥ १६ ॥ अचटें येतां माझें नाम ॥ सकळ पातकां करी मम ॥ जेथ अखंड माझें
 णामकर्म ॥ तेथ विप्रसवधममर्थेना ॥ १७ ॥ माझें नामकीर्तण वाचें ॥ न्याची वाचा अखंड पटे ॥ विद्येन येती तया कडे ॥ ते विमूर्खां पु
 रें आंधार ॥ १८ ॥ माझें नामकीर्तण येथें ॥ न्याचें तोड न राहिलें ॥ तो नाग वेमहा विघाते ॥ ते विपत्तगा नेह नार ॥ १९ ॥ नामकीर्तं दाद
 गी होय ॥ होय स्वामें माननें आहो ॥ तेनाम मुरवां किराहो ॥ करावें काय ह्मण जाहो ॥ २० ॥ मुरवांनाम निर्विघ्नाबा ॥ यालागीं करावी मा
 भूसंबा ॥ संतमेवनी मद्रावां नीबा ॥ तेथ न देवि गावा विघासी ॥ २१ ॥ सद्भावें धारि न्याससंगती ॥ न्यासंगाविये निजस्थिती ॥ मुरवांस
 वेनामकीर्ती ॥ विकल्पनितीं मुरेना ॥ २२ ॥ मुरवां हरिनामाची गोडी ॥ संतमेवे वा अनि आकडी ॥ तया नीगा प्रताप मोदी ॥ उपसर्ग कोडी
 निर्दिष्टी ॥ २३ ॥ साधका सापाठागरवा ॥ संत या निव्या निज सरवा ॥ ते महाविघांचिया मुरवा ॥ विभांडी देखा क्षणाई ॥ २४ ॥ सेवितां
 साधुचें चरणोदक ॥ अनिशुन्य होता साधक ॥ तेणें गद्वचें महादोरव ॥ समूळ देख निर्दंजी ॥ २५ ॥ साधुच्या चरणतीर्थापासी ॥ सकळ
 तीर्थें येती शब्द न्यामी ॥ गावें मोविनी न्यानी थांसी ॥ ते उपसर्गं भिनागवती ॥ २६ ॥ नंदितां साधुचरणरज ॥ साधकांचें मिथ हांयका
 ज ॥ निर्दंष्ट्र निविघांचे वाज ॥ स्वानंद निज स्वयें भोगिता ॥ २७ ॥ निजमायगती अवचिता ॥ संतचरणरेणु पडल्या माथां ॥ तो कळि
 काळा ते हाणें लाता ॥ तेथ विघांचा कथाने कोण ॥ २८ ॥ निधडा शूर निज बळेसी ॥ धुरां निज शस्त्र देऊं निव्यासी ॥ युत्थांग पटि लि
 थापादीसी ॥ तो विभांडी पगामिन गे उन्हामें ॥ २९ ॥ ते वि सद्भावें सत्संगती ॥ मुरवा अखंड नामवाती ॥ भावें करितां संतांची भक्ती ॥
 महाबाध निर्दिष्टी साधक ॥ ३० ॥ कीर्ती भक्ती मत्संगती ॥ हे वि वेणाला गेज्या प्रता ॥ त्यासि उपसर्गनातळनी ॥ पावन विजगती त्या
 चेनी ॥ ३१ ॥ माझा भक्ती जाणिनामकीर्ती ॥ यांची जननी सत्संगती ॥ ती सत्संग गोड न्याहानी ॥ विद्येन बाधिनी साधकां ॥ ३२ ॥

योगयागभासनध्यान ॥ तपसंच ओषधीजाण ॥ माधिताननदेदेहाभिमान ॥ तंमन्मंगंजाणनिर्दोषी ॥ ३३ ॥ योगादिमर्वउपायां
 जाण ॥ निवारिताअन्यविघ्न ॥ विघ्नानागजादेहाभिमान ॥ त्याचेंनिजाणदळेना ॥ ३४ ॥ दुर्धरदेहाभिमान ॥ जातेपणीअतिदारू
 ण ॥ त्याचेंसमृद्धनिर्दोषण ॥ मन्मंगजाणमन्मंगेकरा ॥ ३५ ॥ नेणपणाचाअभिमान ॥ तत्काळजायनिधोन ॥ तेगानव्हेजानाभिमा
 न ॥ नाविराजाणजाणिवा ॥ ३६ ॥ त्याहिअभिमानाचेंनिर्दोषण ॥ मन्मंगानिजांगेकराआपण ॥ यान्मार्गामन्मंगाममान ॥ आनसा
 धनअसेना ॥ ३७ ॥ एकाचेंनिनिजमत्ते ॥ अजरामरकगवेंदेहाते ॥ नेहियोगादिमाधनाते ॥ मूर्खमत्तेसाधिता ॥ ३८ ॥ श्लोक
 केविदेहमिमंभीगः सकल्यंययमिस्थिरम् ॥ विधायविविधोपायैरथयुंजंतिमह्यम् ॥ ३९ ॥ टीका ॥ देहांतिवृत्तापारब्धाधीन
 ॥ त्यासिप्रारब्धेजन्ममरण ॥ त्यादेहासिअजरामरण ॥ पामरजनकरुं पाहता ॥ ४० ॥ त्यापारब्धाचेंसूत्रपूर्ण ॥ मर्वदाकाळा
 धीन ॥ यालागींकाळकृतजन्ममरण ॥ सर्वांसिजाणमर्वदा ॥ ४१ ॥ चौदावल्याआयुष्यतोडा ॥ त्यामाकेंदेयासिकाग्रदोडा ॥
 युगालोभअडेपरवडा ॥ त्याजोमहर्षाचीनरडीमुरडिजेकाळे ॥ ४२ ॥ स्मृतिन्यायव्याप्तिकाळपिळी ॥ पाळित्याविष्णुतंकाळ
 गिळी ॥ पळयऊदाचीहीदोळा ॥ काळमहावळीमन्मंगेकरा ॥ ४३ ॥ यापरीकाळअतिदुर्भर ॥ नेणोनिअविवेकीनर ॥ गोंछितीका
 लजयोपामर ॥ देहअमरकगवया ॥ ४४ ॥ जेंतेदिसेतेतेनासे ॥ हेकाळमज्जाजगासिमासे ॥ तरीअजरामरनाचेंपिसं ॥ मृ
 र्वअतिप्रयासेगोंछिती ॥ ४५ ॥ थिळरीचातरंगजाण ॥ गोंछीअजरामरणपण ॥ तंवथिळरगानिचेमरण ॥ तेथगोंचवा
 कोणतरंगा ॥ ४६ ॥ नेहिसंमार्गचिनेश्वरा ॥ त्यांतीनदेहाअजरामर ॥ करूंवांछितीअजर ॥ उपायांअजरशिणोनी ॥ ४७ ॥
 देहजाईलनरीजावो ॥ परीतीवचिरंजावराहो ॥ तदर्थनीजेउपावो ॥ तेसंअमरवपणदाहोनरदेहा ॥ ४८ ॥ देहकंवडें
 श्वर ॥ त्यातेंअविवेकीमहाधीर ॥ करूंद्याणतीअजरामर ॥ उपायांअपारशिणोनी ॥ ४९ ॥ केवळकाळाचेंरुनामेंदेहो ॥ तो

प्रमरकरावयागाहाहं ॥ नो नो यो जे उपावे ॥ नो नो प्रपावे साधना ॥ ५० ॥ एवं मृदने चाज्ञानभारी ॥ देहाच्या प्रमरनालारी ॥ वि
 षीनि उपायी अनेगी ॥ हावयोगीनागवले ॥ ५१ ॥ परकाया प्रवेशार्थं जाण ॥ शिणने माधिनां प्राणधारण ॥ एवं धरितां दे
 हाभिमान ॥ योगिजनना इत्ये ॥ ५२ ॥ देहाचे नैस्वरपण ॥ जाणोणियां सज्जान ॥ न धरतीने देहाभिमान ॥ तैर्विनिरूपण
 हरिमांगी ॥ ५३ ॥ श्लोक ॥ नदिनकुशलादृत्यं नदायामोदयार्थकः ॥ अंनवत्याच्छरीरस्य फलस्येव वनस्पतेः ॥ ५४ ॥ टीका ॥
 विचारितां ह्यसंसार ॥ ममूढ अवधानेन वर ॥ नेथ देहाचा अजरामर ॥ जाते प्रादरन करिता ॥ ५५ ॥ देह अजरामर विधी ॥
 ज्ञातामर्वथानघालीवृद्धा ॥ देहांसां धिन्या न्यासिद्धा ॥ न्याविशद्देहाधिका ॥ ५६ ॥ देहतापल्या ज्वरादितापे ॥ तदर्थं मर-
 णभयें कांयें ॥ नेथ शिथली आणिल्या दिसा क्षेपें ॥ नेणें हि मूषें मरण वी ॥ ५७ ॥ मिथ्या देहांचा देहाभिमान ॥ मदासो गवी
 जन्ममरण ॥ नो अजरामर करितां जाण ॥ देहबंधन दृढ्याले ॥ ५८ ॥ साध्यां नियायोगसाधना ॥ हृदकेले देहबंधन ॥ देहांच्या
 सिद्धांसां गितां जाण ॥ अधः पतनचुकेना ॥ ५९ ॥ होका ज्ञानार्थयोगसाधितां ॥ प्रसंगें सिद्धा आलिया दाना ॥ त्याहिल्या गाव्या
 तन्वना ॥ निजस्वार्थालागनी ॥ ६० ॥ न्याविचिन्वरायापार्गी ॥ लांच हातायें तयासी ॥ नेणें विपावे अपमानासि ॥ तैर्विंसाधका
 साद्यातकासिन्धी ॥ ६१ ॥ वृक्षामिमोडुनि आलिया फळे ॥ त्याफळांसि वृक्षनातळे ॥ तैर्विं आलियासिन्धीचे सोहळे ॥ वैराग्य
 यलें त्यागावें ॥ ६२ ॥ कोरडे निवें राग्य वळे ॥ त्यागावजे नो आडखळे ॥ त्यागविवेक वैराग्य मेळे ॥ तैर्विंसाचे सोहळे नृणमाय ॥
 ॥ ६३ ॥ आंधळें हनरूं मातलें ॥ पतनन देखे आपलें ॥ तैर्विं अविक्त्यागकेलें ॥ नंते गलें अधः पाता ॥ ६४ ॥ मुर्खी देहचिन्नेस्वरवे-
 धें ॥ नेथ न्यासिन्धीकायशा स्वन ॥ ऐसे विवेक वैराग्य युक्त ॥ होय अलिप्त देहभोगा ॥ ६५ ॥ येथ देहनिता अनित्य ॥ आत्मा
 एकनित्यमत्य ॥ हे जाणोनि विवेक युक्त ॥ जडले निश्चित आत्मा श्यासी ॥ ६६ ॥ ॥ श्लोक ॥ योगनिषेवतो नित्यं कायश्च कल्प

नाभियात् ॥ तच्छुद्ध्यान्ममनिमान्योगमुत्पन्नमत्परः ॥ ४३ ॥ ॥ टीका ॥ योगसाधितां परमार्था ॥ मिहोचरयद्वा नित्याह्वाना ॥
 त्यागगाव्यानवता ॥ निजहितार्थानागुनी ॥ ४५ ॥ मिहोचरयद्वा नित्याह्वाना ॥ भोगवन्नेगलांपडनी ॥ तरितेमांडुनियोगस्थिनी ॥
 माझे भजनपंथीलागावे ॥ ४६ ॥ माझिये भक्तितानिजमार्गा ॥ रिगमुनाही विद्यामार्गा ॥ मीभक्तांच्यामेमभांगा ॥ रंगाने रं
 गांधीरंग ॥ ४७ ॥ सदावेकरिनां माझीभक्ता ॥ भक्तांमिनद्धेविद्ययासी ॥ भक्तसहायमाथीपती ॥ अहंगतंसंरसी ॥ ४८ ॥
 करितांभगवद्भजन ॥ भक्तांसिबाधिनाविद्य ॥ तेभक्तीनेमहिमान ॥ स्वयेथीकृष्णसांगत ॥ ४९ ॥ श्लोक ॥ योगचर्यामिमांषो
 गावचरन्मद्यपाश्रयः ॥ नांतगयेर्विहन्येतनिस्पृहः स्वस्मरवानुष्ठुः ॥ ४४ ॥ टीका ॥ अनन्यप्रीतामजशरण ॥ सर्वसूतांमद्भा
 वन ॥ अभेदबुद्धीमाझेभजन ॥ त्यामीसर्वथाविद्यबाधीना ॥ ५० ॥ माझ्याभक्ताचेउपमर्ग ॥ मकळनिर्दोषांमिंधीरंग ॥ त्यामि-
 अनन्यभजनयोग ॥ त्यामिमाझेनजांगवस्तीमी ॥ ५१ ॥ तेथविद्ययांवेभक्तांकडे ॥ तेथमाझीउडीपडे ॥ निवार्गांनजभक्तांचे
 साकडे ॥ तेलठिवाडेपैमाझी ॥ ५२ ॥ तेलठिवाडेदंष्ट्रणीकेसी ॥ त्यावेमांकडेमीसदासोमी ॥ गजादंडनाप्रन्हादामी ॥ म्यामर्वाथेंन्यांमिर
 क्षितं ॥ ५३ ॥ संकटमांदिनेअंवरिमी ॥ तेम्यांभगमानिलेदुर्वासामी ॥ दाहीगर्भवामीसोमी ॥ उणेंभक्तांमायेडेनेदी ॥ ५४ ॥ बाधाहो
 नांगजेदाक्षि ॥ हातींवसऊनिस्फुटशंनामी ॥ उडीघालुनित्यापामी ॥ निमषाह्मीमीडविन्ना ॥ ५५ ॥ दौपदायेचेअतिमांकडा ॥ स
 भेंसिकरितांनेउघडी ॥ म्यानिजांगेघालुनिउडी ॥ वस्त्राच्याकोडीपुरविल्या ॥ ५६ ॥ दौपदाचीयावस्त्रघडी ॥ नेसतांदिमेननेउघडी ॥
 यानागीमीलवडसवडी ॥ नेसतीतुंगदेस्वयेझाली ॥ ५७ ॥ दावागीपीडितांगोपाळ ॥ निनसुखांम्यांगिदिन्नीजाळ ॥ येयवरीम-
 च्छंतीकळवळ ॥ मजसार्वकाळउद्धवा ॥ ५८ ॥ दौणास्त्रानेबाधेहातीं ॥ म्यागमीरक्षितारक्षिता ॥ गाकळणीदितांमुरपती ॥ म्या
 धरिलादातागोंकडनु ॥ ५९ ॥ वाचवावयाअर्जुनासी ॥ दिहानपविनेसूर्यासी ॥ दागपनकरूनिरणप्रधीमी ॥ सत्यमीयासीम्या

अ
२

२

बेलें॥८॥ ऐसाभीभक्तसाहकारी॥ नित्यभमतांसिरावरी॥ भक्तमिविघ्नकोणकरा॥ मीभीहरीरक्षिता॥९॥ जेअनुसरलेम
 दूकीसी॥ भीविघ्नलागोनैदाभक्तांसी॥ निजांगभर्योनियांत्यामी॥ निजांनिजस्वरवैमनांदरी॥१०॥ भावेंकरितांमाझीभक्ती॥
 साधकस्वस्वरवाचीपामी॥ तेयेइच्छेसीकामलोभलाहाती॥ माझीस्वरवस्थितीमदक्तां॥११॥ द्वाणसीभक्तांसिदेहांती॥ होई-
 लनिजस्वरवाचीपामी॥ नैशीनव्हेचोथीभक्ती॥ देहांवनेस्थितीस्वरवरूप॥१२॥ देहगद्दोअथवाजावो॥ परस्वरवासीनाहीअ-
 भावो॥ यापरीमदक्तपाहादो॥ स्वरवेंस्वरवनिर्वाहांमोगिती॥१३॥ भक्तवर्ततांदिसतीदेही॥ परिनेवर्ततीमाझावारी॥ मीअव-
 घानिन्याच्याहृदयी॥ सर्वदांपाईनांदत॥१४॥ भक्तनिजबोधेंमजभीतरी॥ मीनितांगेंत्याभांतबाहेरी॥ एवनिजस्वरवाच्या-
 माजघरी॥ परस्परीनांदत॥१५॥ मीदेवतोएकभक्त॥ हेहीवाहेरमगडीमात॥ विचारितांआंतवदाअर्थ॥ मीआणीभक्तएकची
 ॥१६॥ तुफथिजलेंविघुरलेंदेख॥ तेवीमीभक्तदोवीएका॥ मजभक्तामिवेगळिक॥ कल्यांतीदेखअमेना॥१७॥ मीतोएकविषये
 ॥ हेहीद्वाणावयानाहीद्वाणते॥ यापरीमिळोनिमातें॥ भक्तनिजस्वरवातंपावले॥१८॥ तोहाब्रह्मज्ञानाचाकळस॥ अध्यायजा-
 णअत्राविसू॥ आपविदानीहृषीकेशु॥ तेणेंथडकळास्वरवेंमेळाविला॥१९॥ जेंगअळंकारेमुगुटमणी॥ तेवींअत्राविसावाब्रह्म-
 ज्ञानी॥ श्रीकृष्णभक्तांचाक्लिजननी॥ तोउडवालागोनिशृंगरी॥२०॥ मानाउत्तमअळंकारकोडी॥ आपत्यशृंगरीअतिआवडी॥
 तेविउत्तमोत्तमज्ञाननिर्वंडा॥ कडोविकडीशृंगारिला॥२१॥ मानेंमिआवडेंनिपटणे॥ तेविउडवसूदपणाचेंतानें॥ श्रीकृष्णाच्याकर-
 णेंगुह्यज्ञानेंशुगारी॥२२॥ मानाबाळकानेंशृंगरी॥ तेतेणेंमागुतेंउतरी॥ उडवशृंगारिलाश्रीहरी॥ तेंआंगाबाहेरीनिघेना॥२३॥
 आगीनेणेंजडलेआलोलिक॥ नेणेंउडवझालाअमोलिक॥ पार्यान्गतीतानालोक॥ ब्रह्मादिकपूजिती॥२४॥ निजात्मअळंकारें
 श्रीपती॥ उडवशृंगारिलाब्रह्मस्थिती॥ तेणेंवंचझालाभिजगती॥ त्यातेपुगणीपटतीमहाकवी॥२५॥ गोडीमाजीअष्टअमृत॥

तेहिफिकेकरूनियेय॥ उद्धवालागीपरमाभूत॥ श्रीकृष्णोनिश्चितपाजिलें॥ १०८॥ अमरअमृतपानकरिता॥ तेहीमरणार्णवींभरनी॥
 उद्धवअक्षयीकेलाश्रीपती॥ कथामृतीनिवडनी॥ १०९॥ तेणेंतोसर्वागीनिवाला॥ परमानंदींनृमझाला॥ तेणेंउद्धवत्वाविसरला॥ दो
 लोलागलास्वानंदो॥ ११०॥ तेंस्वानंदउन्मत्तता॥ दुर्जेनंदकीदेखतां॥ संसारहाणोनिलाता॥ चढेमाथांदेवांच्या॥ ११॥ चढोनिदेवां
 चियामाथां॥ शेरवींभिन्नीदेवभक्तता॥ भगसच्चिदानंदस्वानंदता॥ निजात्मनास्वयेंधान्ता॥ १२॥ तेंथसच्चिदानंद॥ हाहिनाही
 त्रिविधभेद॥ सदोदीतपरमानंद॥ स्वानंदशब्दकोदला॥ ३॥ नैश्वर्यागावियेस्थिता॥ अनैश्वरातेंसंतद्वेषता॥ जडाचीक
 रितांनिवृत्ती॥ चिद्रूपद्वेषणतीवस्तूतें॥ ४॥ जेथदुःखाचांनाहीबाधू॥ त्यातेंद्वेषणतीआनंदू॥ एवंसच्चिदानंदशब्दू॥ तानसं
 मंभुमाधिक॥ ५॥ वस्तूसंतनाअसंत॥ चिदानंदनव्हेअचिंत॥ तेस्वरुदुःखातित॥ जाणनिश्चितसंन्याया॥ ६॥ हाअ
 वाविशींचानिजबोध॥ उद्धवामितुष्टोनिगोविंद॥ देताझालास्वानंदकंद॥ भाग्येंअगाधनोयेका॥ ७॥ मांडोभिनिजधामा
 जाणें॥ स्वयेंश्रीकृष्णन्याकारणें॥ देताझालानिजगुह्यवेणें॥ त्याचेंभाग्यवानणेंतेंकिता॥ ८॥ जेंनैदीचपित्यावसुदेवासी
 ॥ जेंनेदीचबंधूबळिभद्रासी॥ जेंनेदीचपुत्राप्रद्युम्नासी॥ तेंउद्धवासीदीधलें॥ ९॥ जेंनेदीचदेवकीमातेसी॥ जेंनेदीच-
 कुंतीआतेसी॥ शेरवींनैदीचयशोदेसी॥ तेंउद्धवासीदीधलें॥ १०॥ द्वाणालसांगीतनेंअर्जुनासी॥ तोअत्यंतपदीयत्या
 सी॥ त्याहार्तांउतरावयाधराभारासी॥ युद्धींचरेंसीउपदेशिला॥ ११॥ तेंसंनव्हेउद्धवाकडो॥ सावकाशनिजनिवाडें॥
 गुप्तवेवणेंफाडोवाडें॥ अवघेंत्यापुढेंअर्पितें॥ १२॥ पित्याचियानिजधनासी॥ स्वामित्वलाभेनिजपुत्रासी॥ तेविकृष्णाचि
 यागुह्यज्ञानासी॥ आनीमिगुशीउद्धव॥ १३॥ पांडवमाजाधन्यअर्जुन॥ यादवमाजाउद्धवधन्य॥ यादोहीच्याभाम्यासमान॥
 नदिसेआनविजगती॥ १४॥ सकळमाराचा निजमारांश॥ तोहाएकादशांअवृत्तिस॥ जेवियतीमार्जापरमहस॥ तेवांअष्टाविंश

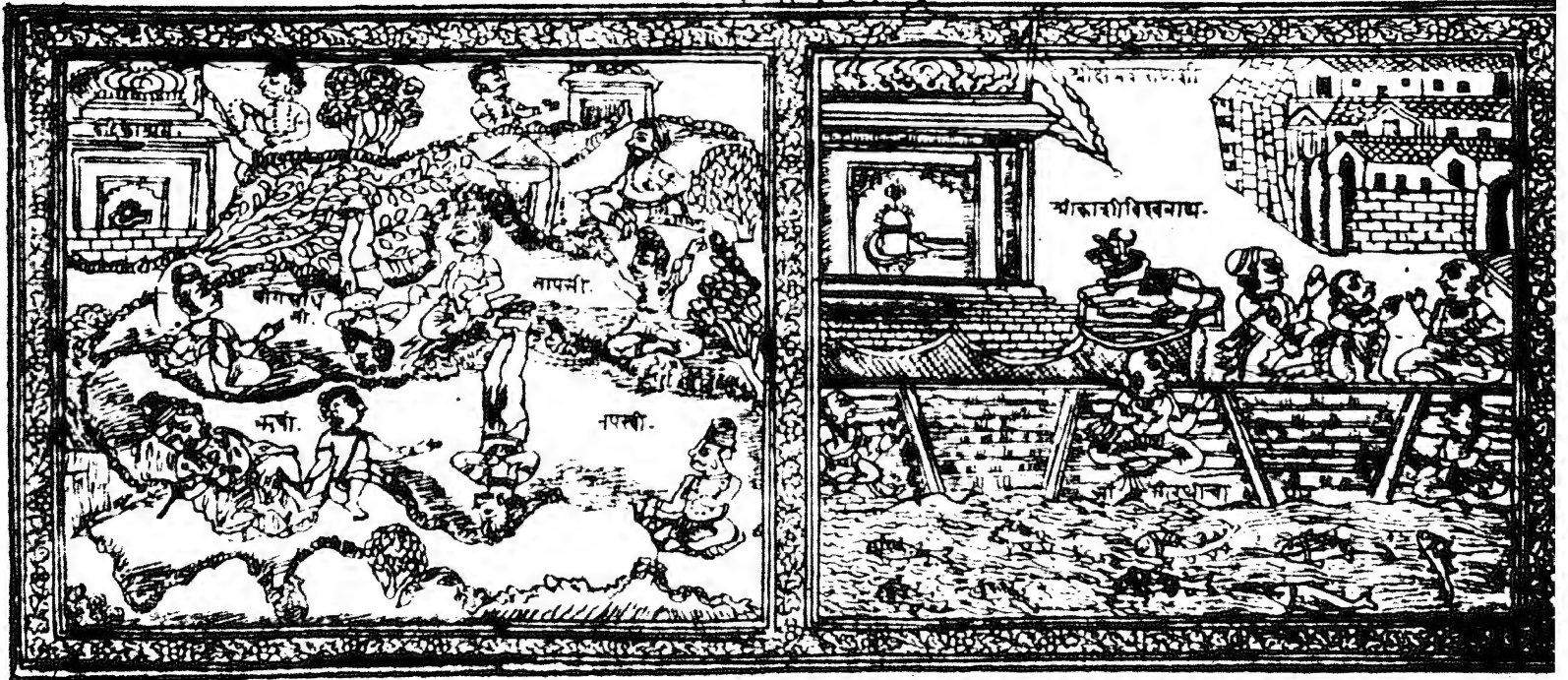
भागवती ॥ १५ ॥ जेविद्वाराव्याप्ति शेषशयना ॥ त्यादिद्वारेजेमानारायण ॥ तेविभागवतामाजीजाण ॥ विराजमान अष्टाविंश ॥ १५ ॥ ए
 वदेयामहत्याचें वैभव ॥ कृष्णकृपेनेपावलाउद्धव ॥ बापनिजभागवतावाधाव ॥ ब्रह्मस्वयंमेवस्वयंझाला ॥ १६ ॥ जेविवैकुंठपरमण
 वना ॥ न्यावरीविराजेथीभागवाना ॥ तेवीभागवतामाजीजाण ॥ विराजमान अष्टाविंश ॥ १७ ॥ उद्धवझालाब्रह्मसंपूर्ण ॥ त्यासिह
 ष्ठाकृपाप्रमाण ॥ तंमीवारवाणीअज्ञान ॥ देशभाषणमाकृता ॥ १८ ॥ अंधामिसूर्यप्रसन्न ॥ झालियादेखेतांनिधान ॥ तेविभग
 योनिजनादेना ॥ हेगुह्यज्ञानबोलवी ॥ १९ ॥ जनार्दनप्रगटलाआतां ॥ हेबोलेणेमाझीमुरवेता ॥ तोस्वतसिद्धसदांसनां ॥ हे
 द्विझालोर्माजाणतात्याचियाकृपा ॥ २० ॥ त्याचियाकृपाएसेकेले ॥ माझेमापणानिःशेषनेने ॥ नेलेपणदेखेतांनाहीदिधले ॥ जेविस
 र्येकेलेआधारा ॥ २१ ॥ मजकृपाकरुनिजनार्दन ॥ हेहानेणेमीअज्ञान ॥ तेणेदयालुवेकृपाकरुना ॥ हेगुह्यज्ञानबोलविले ॥ २२
 निकटअसतांजनादेन ॥ मीनेणेन्याचेंमहिमाना ॥ तेणेप्रापुनीमहिमाआपण ॥ मजमुखेजाणबोलविला ॥ २३ ॥ मीजेह
 णेमाझेसुरव ॥ तेहिजनार्दनझालादेख ॥ तेणेमुखेनिजात्मसुरव ॥ बोलवीनिष्टकनिजात्मसत्ता ॥ २४ ॥ एवमाझेनिनावंकवि
 ना ॥ परिजनार्दनझालावक्ता ॥ तेणेवक्तेपणेतत्त्वता ॥ रसाळकथानालिली ॥ २५ ॥ ब्रह्मरसेंगसाळकथा ॥ निरूपिलेथीभाग
 वना ॥ त्यामाजीब्रह्मरसतल्लीनता ॥ जाणतत्त्वताअष्टाविंश ॥ २६ ॥ अद्याविसाव्याचेंनिरूपण ॥ तंतलताब्रह्मपूर्ण ॥ श्रद्धेनेंकरि
 नांश्रवण ॥ उद्धवसंपूर्णनिवाला ॥ २७ ॥ उद्धवनिबोनियांआपण ॥ स्वयेविचारिताझालाजाण ॥ झणेदेशह्दआत्मज्ञाना ॥ परिश
 मकटीणअबळ्यंसी ॥ २८ ॥ याचित्स्वरूपचायामी ॥ सगमहोयमाधकाप्रती ॥ पुढीलअध्यायाचेंअर्थी ॥ उद्धवविनंताकरील
 ॥ २९ ॥ कडाफीडुनिमार्गकीजे ॥ कांउंचीफरसबांधिजे ॥ तेविसगमेंनिर्गुणपाविजे ॥ तोउपावपुशिजेउद्धवे ॥ ३० ॥ ब्रह्मप्राप्ती
 चासगमउपावी ॥ स्वयंसांगेलदेवाधिदेवो ॥ तोसरसपुढीलअध्यावो ॥ साधकांणहाहोपरमार्थीसिद्धी ॥ ३१ ॥ पद्धिणिषाडू

निपायउतारा॥ अबढीउतरिजेअवसागरा॥ तेसासाधकालागिसोपारा॥ उपावपुदाराहरिसांगे॥ ३३॥ सीतेचेनिहृपाप-
 डिभारे॥ सेतुबांधिजेरामचंदे॥ तेथसमुद्रतरिजेवानरे॥ जेवनचरेअतिमंदे॥ ३४॥ तोवउद्धवप्रभप्रीतीसी॥ भवा-
 द्धीसेतूहृषीकेशी॥ बांधलानिजभक्तीउपायेसी॥ तेथतरतीआपेसाभाविकेअवद्ये॥ ३५॥ कृष्णभक्तीसेतुदारे॥ त-
 रलीजडमूढपामरे॥ तेभक्तिसांगिजेनयादवेदे॥ श्रोतासादरेपरिसिजे॥ ३६॥ एकाननार्दनाशरण॥ तेणेथोतेस-
 प्रसन्न॥ पुढीलअध्यायाचेंकथन॥ तेणेसाधकजनतरतील॥ ३७॥ सांडुनियांयेकपण॥ एकजनार्दनाशरण॥
 सगमसाचेंआत्मज्ञान॥ तेभक्तीसाधनहरिसांगे॥ ७३८॥ ॥ इति श्रीभागवतेमहापुराणेएकादशस्कंधेभ-
 गवदुद्धवसंवादेपरमहंससंहितायांपरमार्थनिर्णयोनामएकाकारटीकायांअष्टाविंशतितमोऽध्यायः॥ २८॥
 ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥ अध्यायसंख्या श्लोक॥ ४४॥ ओव्या॥ ७३८॥ एवंसंख्या॥ ७८२॥ ॥

गुच्छनववाअध्याय ४ याचीग्रंथसंख्या

	अध्याय २५	अध्याय २६	अध्याय २७	अध्याय २८	एवंसंख्या
मूळश्लोक	३६	३५	५५	४४	१७०
ओव्यासंख्या	४६१	५००	४१८	७३८	२११७
	४९७	५३५	४७३	७८२	२२८७

अध्याय २९

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ओं नमो श्रीगुरुदयार्णव ॥ तुझे रूपेसी नाही थांव ॥ रूपेने नारिसी जीव ॥ जीवभावसांडउनी ॥ १ ॥ सोडउ
 नेदेहबुद्धी ॥ निरसोनी जीवोपाधी ॥ भक्तनारिसी भवाब्धी ॥ रूपानिधीरूपाकुवा ॥ २ ॥ तुझे पाहनांरूपाकूपण ॥ जिवासी जीवेमारिसीपू
 र्ण ॥ नामरूपाघालिसी शून्य ॥ जातीगोतसेपूर्णनिर्दळिसी ॥ ३ ॥ निर्दळूनी आपपरा ॥ निसंतानकारिसी संसारा ॥ जोतुं जिवलगसोयरा
 ॥ रूपकूरवराघडेकेवी ॥ ४ ॥ जेवी आंधारी नदेसृष्टी ॥ भासतीनक्षत्रेवचोतकोटी ॥ तेआंधारेसीसूर्यघोंटी ॥ तेवितुझेभीटीसाधकां ॥
 ॥ ५ ॥ तुझे जेयसाचारभेटी ॥ तुवांकेलियाकूपादृष्टी ॥ संसारभेदाचीभ्रिमुटी ॥ त्रिगुणेंसीसृष्टीदिसेना ॥ ६ ॥ नदाखरुनीगुणादिसृष्टी ॥
 दाविसीअहयब्रह्मादृष्टी ॥ त्यासीकदांनदेदृष्टीभेटी ॥ भेटीसीतुरीकदांनदे ॥ ७ ॥ जोकदांनदेखिजेदृष्टी ॥ त्यासीकेवीहोयभेटी ॥ भे
 टीसीकदांनपडेतुरी ॥ हेहीगोष्टीघडेकेवी ॥ ८ ॥ जैसागर्भमाताच्यापोटी ॥ असोभिमाउलीनदेखेदृष्टी ॥ नरीतिचेभेटीसीनदेतुरी ॥ तेवि
 तुझेपोटीसाधक ॥ ९ ॥ माताकळवळेनिपाळीतान्हे ॥ शेखींमाउलीतेंतेंनेणे ॥ तेवीतुजमाजीअज्ञानें ॥ तुवांप्रतिपाळणेनिजबोधें ॥
 ॥ १० ॥ जन्मल्याबाळाकारणे ॥ मातावादवीशाहाणपणें ॥ तेवितुझेनिनिजज्ञानें ॥ संन्यासहोणेंसाधकीं ॥ ११ ॥ साधकीलाहानांतुझे
 ज्ञान ॥ धितेनाउवेमीतुंपण ॥ जीवधिसरलामीतुंपण ॥ अहयेपूर्णपरमात्म ॥ १२ ॥ असोतयावहुतागोष्टी ॥ नळतांसडुरुकूपादृष्टी
 ॥ करितांउपायांच्याकोटी ॥ नळेभेटीपरमार्थ ॥ १३ ॥ जालियासडुरुकूपादृष्टी ॥ साधनंउत्तर्नाउवाउरी ॥ ब्रह्मानंदेंकोदेसृष्टी ॥ स्वानंद
 पुष्टीसाधकां ॥ १४ ॥ जालियागुरुकूपाग्राम ॥ उपनिषदांचामथिनाथ ॥ साधकांचाचंदहात ॥ रूपसमर्थश्रीगुरुची ॥ १५ ॥ सडुरुकूपास
 मर्थ ॥ तेणेंरूपेश्रीभागवत ॥ वारवाणितेंजीप्राकृत ॥ शक्त्यमथितार्थसोलिव ॥ १६ ॥ जनार्दनकूपादृष्टी ॥ माझ्यापराक्रमभार्यगोष्टी ॥ रिपा
 ल्याबकादशाचेपोटी ॥ स्वानंदतुष्टीनिजबोधें ॥ १७ ॥ संस्कृतप्राकृतपरवडी ॥ सज्ञानसेविनीस्वानंदगोडी ॥ गायकाकीआणीनाबडी ॥
 फीदुधीवाकुडीचवीनाही ॥ १८ ॥ तेविसंस्कृतप्राकृतभाखा ॥ ब्रह्मासीपालटनाईदेखा ॥ उभयअभेदेवदलाएका ॥ सात्यनिजसरवाज

नार्दन ॥ १९ ॥ जनार्दनरूपे सवजाण ॥ अष्टाविंशतिं निरूपण ॥ गुह्यगंभीरस्वानंदधन ॥ तेंही केले व्याख्यान अनिशक्य ॥ २० ॥ तेथें नानाविधा उपप
 सी ॥ निजबोधें साधुनी युक्ती ॥ स्वयें बोलिला श्रीपती ॥ ब्रह्मस्थितीनिष्ठक ॥ २१ ॥ ब्रह्म अहयत्वे परिपूर्ण ॥ तेथे हंतू मातु अनुमान ॥ नरिघे बुद्धी
 युक्ती सीमन ॥ अगम्य जाण सर्वार्थी ॥ २२ ॥ नाहीं दृश्य दृष्टादर्शन ॥ नाहीं ध्येय ध्याता ध्यान ॥ कर्मकर्ता कारण ॥ मातृपण असेना ॥ २३ ॥ युक्तीने
 सांडिला प्राण ॥ दृष्टांत वाढिला आण ॥ प्रमाणें जालीं अप्रमाण ॥ बोधें साक्षिणा विवेक जाला ॥ २४ ॥ तेथे बोलताना मीन ॥ आकार नाशक्य ॥
 गुण आर्णा निर्गुण ॥ समूळ जाण असेना ॥ २५ ॥ ऐशी ब्रह्मार्चनिजस्थिती ॥ कृष्णरूपानि उभवासी प्राप्ती ॥ अबळासी अगम्य निश्चिती
 ॥ जनकें शारिती तरतील ॥ २६ ॥ ब्रह्मस्थिती अतिदुर्गम ॥ हे उभवासी कळले वर्म ॥ साधकांचें साधावया काम ॥ उपावो सगम पृथक् ॥ २७ ॥
 कृष्णनिजधामा जाईल आतां ॥ मग ब्रह्मप्राप्ती येहाता ॥ साधकगुंतती सर्वथा ॥ उपायनत्वता कोणसांगे ॥ २८ ॥ एवं साधकांचिया
 हिना ॥ उभयकळवळोनी तत्वता ॥ सगमप्राप्ती येहाता ॥ तो उपाय अच्युता पृथक् ॥ २९ ॥ एकुणतिसावानिरूपण ॥ ब्रह्मप्राप्तीचें सगमस
 माधान ॥ संप्रमभगवद्जन ॥ तें भक्ति लक्षण हरीसांगे ॥ ३० ॥ सगमसाधन ब्रह्मप्राप्ती ॥ अबळासी लाभें केशारिती ॥ सायें श्लोकी दे
 वासी विनंती ॥ उभयतदर्थी करितसे ॥ ३१ ॥ ॥ श्लोक ॥ उभयउवाच ॥ सुदुष्करामि मामन्ये योगचर्या मनात्मनः ॥ यथा ॥ जसा पु
 मानसि ह्येतन्मे ब्रह्म जसा च्युत ॥ १ ॥ ॥ टीका ॥ पूर्वाध्याय ब्रह्मस्थिती ॥ सांगीतली जे दुर्गमगती ॥ भोळ्या प्राविकां अबळां प्रति
 ॥ हे ब्रह्मप्राप्ती साधना ॥ ३२ ॥ वस्तुव्यक्ता अव्यक्त ॥ शरवीं प्रगटनान्हे गुम ॥ नकळे सूरका अमूर्त ॥ केविसाधकां तेथे प्रवेश ॥ ३३ ॥ जें
 स्थूलनासक ह्म होये ॥ जें आहें नाहीं शब्दनसाहे ॥ जेथे पाहानें पहाणे दोनी जाये ॥ तें साधकां होय केविसाध्य ॥ ३४ ॥ जें दिसेनें ब्रह्म ह्मणा
 वें ॥ तवेंत माया रूपें नाविं ॥ आतां नाहीं ह्मणोनी सांडावें ॥ तेणे हीनाडावें साधकी ॥ ३५ ॥ जें आकारनान्हे शक्य ॥ जेथें नरिघे ध्येय ध्यान
 ॥ जासीला जें ज्ञेय ज्ञान ॥ जातें साधन स्पर्शना ॥ ३६ ॥ जें नचें शब्दाचे हातीं ॥ जें नातुडे मौनाचा आंत ॥ आंत बाहेर नाहीं जेथ ॥ काय साध

कींतेधरावे ॥ ३७ ॥ नाहींआंतबाहेरविचारा ॥ तेथकायधरावेनिर्धारा ॥ जेथनिर्धारुहीपुरा ॥ धरावयाधीराधीरनाहीं ॥ ३८ ॥ साधकींस्थि
 रक्तावयाभन ॥ कांहीनदिसेअवलंबन ॥ तेथेअनात्मैअज्ञानजन ॥ त्यासीदुस्तरजाणहोग्योगू ॥ ३९ ॥ यापरीनिजात्मप्राप्ती ॥ कहांनचढे
 अवळांहातीं ॥ मजतवमानलेंनिश्चिती ॥ हेआत्मस्थितीदुस्तरू ॥ ४० ॥ ऐशियाब्रह्माचीब्रह्मप्राप्ती ॥ अज्ञानअप्रयासेंपावनी ॥ तैशीसु
 गमसाधनस्थिती ॥ सांगशीपतीरुपाकुवा ॥ ४१ ॥ तुवांनिजधामाप्रयाण ॥ मांडिलेसेअनिव्हेरन ॥ तेथनरावयाअज्ञान ॥ सुगमसाधनसां
 गिजे ॥ ४२ ॥ ह्मणोनीघातलेंलोरांगण ॥ धांवोनिधरिलेय्रीकृष्णचरण ॥ तुवांगेलियाअज्ञानजन ॥ तरावयासाधनसुगमसांगें ॥ ४३ ॥
 पद्मणिंयांपरीसउपायउतारा ॥ स्त्रियांअबळांअतिसोपारा ॥ तैशियाउपायप्रकारा ॥ सारंगधरासांगिजे ॥ ४४ ॥ तुझाटाईसध्दावपूर्ण
 परीनेणतीशब्दज्ञान ॥ ऐसेजेअज्ञानजन ॥ तरावयासाधनसुगमसांगें ॥ ४५ ॥ मनोनिग्रहोअतिकठिण ॥ साधकांनेमवेनासंपूर्ण ॥
 तेचिअर्थचिंनिरूपण ॥ उथवआपणसांगत ॥ ४६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ प्रायशःपुंडरीकाक्षयुंजतोयंगिनोमनाः ॥ विविदंत्यसमाधाना
 मनोनिग्रहकर्षितः ॥ २ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ ऐककृष्णाकमलनयना ॥ शिणतांसाधकसाधना ॥ कदांनाकळवेमना ॥ तेहीविवंचनाअव
 धारीं ॥ ४७ ॥ नियहावयानिजमन ॥ साधकसाधितीप्राणायाना ॥ त्यासीहीछळोनियांमन ॥ जायनिघोनतत्काल ॥ ४८ ॥ घालुनियांएका
 तींआसन ॥ मननिग्रहीजेसावधान ॥ त्यासीहीटूकूनियांमन ॥ जायनिघोनचपलत्वे ॥ ४९ ॥ मननिग्रहेंअतिहठी ॥ ह्मणोनिरिगालेंकपारीं
 ॥ त्यासीवकूनीमनशेवर्ता ॥ जायउठाउठीउर्ताचपलत्वे ॥ ५० ॥ एकआकळायामन ॥ त्यजुर्नवैसलेंअन्व ॥ तवमनेकैलेंआना ॥ जागृती
 स्वप्नअन्वमय ॥ ५१ ॥ मनोनिग्रहकर्षितांदेख ॥ मनस्ववळेअधिकाधिक ॥ मनोनेर्मासज्ञानलोक ॥ शिणलेंसाधकअपार ॥ ५२ ॥ वागवा
 धवेल्सोटे ॥ अर्घीप्राशवेल्अवचढे ॥ समुद्रघोरवेल्घोटे ॥ मनआत्मनिष्ठनहीनये ॥ ५३ ॥ आकाशकरंवलचोघडी ॥ महामरुबाधवेल्उपु
 ढी ॥ शून्याचीसुरडवेल्नरडी ॥ परीयामनाचावोटीअनिवारा ॥ ५४ ॥ काळजिकवेल्तत्त्वना ॥ त्रिसुवनीर्चालाभेलसत्ता ॥ परीमननिग्र

द्वारवाती ॥ तुजवीअच्युताघडंकेवी ॥ ५५ ॥ तपसामननत्काळखडी ॥ मननंमस्ताचानेमटाळी ॥ मनबळियामाजीबळी ॥ करीसंगोळी
धर्याची ॥ ५६ ॥ मनइंद्रानेंतळांपाडी ॥ मनब्रह्मानेंदंडंविनाडी ॥ ऐशीमनाचीवोसरीखाडी ॥ आपल्यापौढीनावरे ॥ ५७ ॥ साधनींसा
धकाशिणतां ॥ मनोजयानयेविहाता ॥ तुजवांचुनीअच्युता ॥ मनसर्वथानावर ॥ ५८ ॥ अखंतसाधूनिनिर्वडी ॥ मनोजयोआणिताजा
डी ॥ तवसिद्धीचादानेआडाडी ॥ तेंणेहमननाडीसाधका ॥ ५९ ॥ तुझीकृपानदतांजाण ॥ साधकांकदानावेमन ॥ मनोनिग्रहार्थ-
जाण ॥ तुझेचरणशरणरिगावं ॥ ६० ॥ तुझीकृपानदतांजाण ॥ साधकांकदानावेमन ॥ तूनुष्ट्याजनार्दन ॥ मनपणामनस्वयेवि
सेर ॥ ६१ ॥ सर्वभावंनारिगतांशरण ॥ साधकांकदानावेमन ॥ मनोनिग्रहार्थजाण ॥ तुजलाशरणरिगावं ॥ ६२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥
अथातआनंदद्वयपदाबुजहंसाश्रयेरत्नरविंदलोचन ॥ सखंबुविश्वेश्वरयोगकर्मभिस्त्वनमाययाऽमीविहतानमानितः ॥ ३ ॥ ॥ टी
का ॥ ॥ कमलापनीकमलवदन ॥ कमलालयाकमलनयन ॥ नाभिकमळीकमलसन ॥ तुवांब्रह्मज्ञानाअर्पिले ॥ ६३ ॥ त्यानुष्ट्याच
रणींचंचरणमृत ॥ तुझीकृपाजसदोयप्राप्त ॥ मनोजयत्याचाहोयभंकिता ॥ तोहोयविरक्तभवभवा ॥ ६४ ॥ तुष्ट्याचरणामृत्याचीगो-
डी ॥ मनोजयानेंतळाजोडी ॥ आधीव्याधीभवपाशातोडी ॥ स्वानंदगोडीसाधका ॥ ६५ ॥ सकळसाधनाचेंसार ॥ सांख्ययोगविवेक
साधर ॥ त्यासारचेंहीनिजसार ॥ तुझीभक्तीसाचारश्रीकृष्णा ॥ ६६ ॥ जाणोनिभक्तीचेंरहस्य ॥ हृदयप्रेमालोधलेमनस ॥ तेंविवि
ज्ञानराजहंस ॥ भजनसारांशसंविती ॥ ६७ ॥ कायावाचाआणीमन ॥ सद्भावेंसदासंपूर्ण ॥ ऐशियांभक्तांतुझेचरण ॥ स्वानंदेंपूर्णदु
भती ॥ ६८ ॥ धर्मअर्थकाममोक्षासी ॥ सांगसाधनेंषुद्धित्यासी ॥ विकळजालियासाधनासी ॥ येसाधकांसीअपावो ॥ ६९ ॥ तैशीतंव
तुझीबुद्धीनवे ॥ तुजभलतांजिवेंभावं ॥ भजकांविघ्नकदानपवे ॥ शेसींभकनागंवविघ्नांशी ॥ ७० ॥ जेंसूर्यआणिरवघोनासी ॥ भेरी
होयसावकाशी ॥ नवीविघ्नंभक्तापाशी ॥ धीकृत्यावयासीनधरिती ॥ ७१ ॥ पडतांपंचानाचीपाणी ॥ होयमदमजभंगाणी ॥ तेवि

तुझा भावार्थ भजनी ॥ होय धूळ धाणी विघ्नाची ॥ ७२ ॥ येणे निश्चये निज संपन्न ॥ तुझा चरणीं अनन्य शरण ॥ त्या सीनात छे जन्म मरण ॥ माझ
 तर विघ्ने ते कैचे ॥ ७३ ॥ येणे भावे अनन्य शरण ॥ त्या सी तुझे निज चरण ॥ स्वानंद सदां करिनी पूर्ण ॥ कामधनु ताण निज वत्सा ॥ ७४ ॥ भ
 क्तिसरोवरी निर्मळ ॥ नवविध रसरसिक जळ ॥ तेथ तुझे चरण कमळा ॥ विकाशार्त केवळ भावार्थ स्ये ॥ ७५ ॥ तेथ स्वानुभव कथमर ॥ झेंपा
 वोनियां अरुवार ॥ कुचबोने दीतां केशर ॥ आमोद सार सेविता ॥ ७६ ॥ तेथ विवेकी परम हंस ॥ ते सरोवरी चिरा जहंस ॥ चरण कमळां करो
 निवास ॥ आमोद सरस सेविता ॥ ७७ ॥ हांकां आर्त जिज्ञास अर्थार्थी ॥ हे हाने सरोवरीं भसती ॥ पराक्रमळ आमोद सेविता ॥ तशे ते कीड
 ती कमळातळी ॥ ७८ ॥ ऐशिया भोळ्या भक्तां सी ॥ तू तारि सी दृष्टी केशी ॥ एकजे जे लागले भक्ती सी ॥ आपावो त्या सी भसेना ॥ ७९ ॥ भावे
 करितां तुझे भजन ॥ भावार्थ होशी प्रसन्न ॥ तुझे प्रसन्न ते तुझे चरण ॥ स्वानंद पूर्ण बघेत ॥ ८० ॥ तूं विश्वमूर्ति विश्वेश्वर ॥ तूं ब्रह्मादिकांचा
 ईश्वर ॥ तुझा जालिया अभय करू ॥ भक्तां भवसागर स्पृशेना ॥ ८१ ॥ तुझा भक्तां ते त्यांचे सत्कर्म ॥ तुझा भाव तो त्यांचा स्वधर्म ॥ तु
 जनैवेद्य अर्पणे उत्तम ॥ तो चियाग परम भक्तांचा ॥ ८२ ॥ नित्य स्मरणे हरानाम ॥ हाचि भक्तांचा जप संपन्न ॥ तुझे कीर्तन मनोरमा ॥ ते
 समार्था परम भक्तांची ॥ ८३ ॥ एवं भक्त करितां जे जे कर्म ॥ तें तें तू होसी पुरस्मानम ॥ जासी तूं तुष्ट सी मघ ॥ श्याम ॥ त्या सी भवभ्रम स्पृशेना
 ॥ ८४ ॥ यापरी भजन मुखें ॥ भक्त नारि सी निजा त्वस्तु ॥ तें तें तू स्वार्थे निहरिसे ॥ अतिसंतोषें दृष्टु ॥ ८५ ॥ एवं भक्त पक्षित भक्त जना ॥
 तूं निज मुखें करिशी पूर्ण ॥ तुजन रिप नेशरण ॥ तें मायेने जाण मोहिले ॥ ८६ ॥ जे तुझ्या चरणाशीं विमुख ॥ ते स्वर्गादीं न देवतीं सुख ॥
 चढते वाढते भो भिती दुःखा ॥ मायेने मुखें ते केले ॥ ८७ ॥ त्यजुनी तुझे चरण ध्यान ॥ करितां योग योग विदादान ॥ तें ते साधकां होय बंधन
 स्वबळ अभिमान हातुं ॥ ८८ ॥ पूर्वस्थाकाचा चरण ॥ स्वन्मायया मिबिहान मानिनः ॥ हाचि स्थाकाचा आनील चरण ॥ उपक्रमोनी
 यां आपण ॥ पंडिताबाह्यानाभिमान ॥ अभक्त पण प्रकाशी ॥ ८९ ॥ आसी ज्ञाने आसी योगी ॥ आसी यवनक कर्म मार्गी ॥ आसी शोभीष

विचजगी ॥ आमुचीमार्गाअतिशब्द ॥ ९० ॥ लोककवक प्रज्ञान ॥ तेसेआह्यानहों आपण ॥ आसचं वचन प्रमाण ॥ सवार्थी जाणसर्वाशी ॥ ९१ ॥
 आह्मीज्ञानेहेमानुनीदद ॥ ज्ञानाभिमानेकेलेमूढ ॥ पांडित्येहोउनीगर्वारूढ ॥ देखदुर्वाटभोगिन ॥ ९२ ॥ अभिमानेन्यायेन ॥ आननाहीसं
 सारी ॥ तोहाज्ञानाभिमानेकरा ॥ घालीदुस्तरासज्ञान ॥ ९३ ॥ असोहेभक्ताचीकथा ॥ जेचुकलेभक्तीपथा ॥ यालागंनानापरीचीवेथा ॥ देह
 अहंताशोधित ॥ ९४ ॥ जिहीभक्तीसीविकुर्नाचित ॥ जालेअनन्यशरणागत ॥ त्यासीनारितानुंजगभाथ ॥ निजस्वरुंनिजभक्तांदविशी
 ॥ ९५ ॥ तुझेजेकाभक्तजन ॥ जिहीभक्तीसीलाविलापण ॥ त्यासीनमतीब्रह्मज्ञान ॥ सहजेजाणवसावे ॥ ९६ ॥ तुझेकरितांनिजभजन ॥
 भक्तासीकदानबाधीविघ्न ॥ स्वरुंहेतीस्वरुसंपन्न ॥ हेंचिनवलकोणगांविंदा ॥ ९७ ॥ जेतुजअनन्यशरण ॥ तूंसर्वदात्याआधीन ॥ तेविभ
 र्थचिंभिरूपण ॥ उद्यवआपणसंगत ॥ ९८ ॥ ॥ श्लोक ॥ किंचिदमच्युततवंनदशेषबंधोदासेष्वनन्यशरणेषु यदात्मसात्त्वं ॥ योरा
 चनंसहसृगः स्वयमाश्वराणां श्रीमकिरीटनटपाडितपादपीठः ॥ ४ ॥ ॥ टीका ॥ विघ्ननबाधीतुझाभक्तासी ॥ हेनवलनव्हेतुषाकेशी ॥
 तूंमुलांनिभक्तिप्रमाशी ॥ भक्ताधीनहोतीसर्वदा ॥ ९९ ॥ होउनीनिजदासाआधीन ॥ मध्यरात्रीपुरविशीअन्न ॥ शेरवीनुजनमिळेंभोज
 न ॥ भुंकव्यापानभाजीचें ॥ १०० ॥ उभयसेनचंदिकडी ॥ शरुंसेसरतीअतिकडाडी ॥ तेथसोशिसीरथार्चिवोदी ॥ शेरवीरथीचींघोडींतुधु
 शी ॥ १ ॥ तुझामुगुदनाकवेवेदासी ॥ तेथभक्ताचाचाबुकनवांविशी ॥ देखनांसकळिकारायांसी ॥ रणींघोडेपुशीनिजागे ॥ २ ॥ वागदरेधरा
 नीदांती ॥ चारीघोडेचहंहाती ॥ धुतांनलार्जसीश्रीपती ॥ भक्ताधीननिश्चितीतुंणसा ॥ ३ ॥ बंदीचासोडविलाजासी ॥ तोउभयसेनस्वामीकरि
 सी ॥ उच्छांघंधर्मीपरीचीकादिशी ॥ शेरवीगाईराखीर्षानंदाचा ॥ ४ ॥ असोनेथारांचीथोरमान ॥ तुंचिमिळोनीगोपाळांत ॥ उभयभारवासी
 त्यांचाभान ॥ खेदेनाचतत्याचेनी ॥ ५ ॥ ह्याणसीसोवळेंवांवळें ॥ प्रत्यक्षकेवळगांवळें ॥ त्याचेनिउच्छिष्टकवळें ॥ स्वानंदमोळेंहुडत ॥ ६ ॥ दौ
 पदीचियेअतिसांकडी ॥ नसतीजालासीलुगडी ॥ गोपिकाचियांनिजआचडी ॥ तूंकडोविकडीनाचडी ॥ ७ ॥ पूर्णकलशनेनांपाही ॥ कां

रामोडलागोषीचेपाई ॥ तोपायधरुनीहानीदोही ॥ तूकारालबलांहीफोडशी ॥ ८ ॥ स्वादीवाहिलेंदुर्बिसासी ॥ द्वारपाळतुंबडीपाशी ॥ ऐसा
भक्ताधीनतूहोशी ॥ वचनेवर्तसीदासांच्या ॥ ९ ॥ देवासीऐसंक्षणसी ॥ गोवळसत्यत्वेमानिसी ॥ तेतुजनघडेहृषीकेशी ॥ तृपुज्यहोसीसर
नरां ॥ १० ॥ पूर्वश्रीचेंपद ॥ श्रीभक्तिरीततपीडितपादपीठ ॥ ॥ इंदुचंद्रआणीमहेंद्र ॥ ब्रह्मावृद्धस्यतीआणीशंकर ॥ ऐसेपूज्यजेका
इश्वर ॥ तेहंतुझेकिंकरश्रीकृष्णा ॥ ११ ॥ तुझेआसनाचेपादपीठा ॥ याचामुकरमणीयांचाकोटी ॥ घषेणीझणत्कारउठा ॥ नमस्कारदादी
सरवर ॥ १२ ॥ तुझीआज्ञानमनतां ॥ ब्रह्मादिकांचियामाथा ॥ सादवाजेजीसर्वथा ॥ माइतरांचीक्यानेकोणा ॥ १३ ॥ तुझेआज्ञेभेणेजाणा
वायुवागर्वांनेमस्तथा ॥ सूर्यचालर्वादिनमान ॥ तुझेआज्ञेभेणगोविंदा ॥ १४ ॥ तुझेआज्ञेचेभयभागी ॥ समुद्रमर्यादाउलंघी ॥ तुझाआज्ञे
चानियोगी ॥ वर्षजिमेधीजवकाळ ॥ १५ ॥ तुझेआज्ञेचेअगाधयोरी ॥ स्वयंमृत्युवदाशिरी ॥ तोहीसकाठीप्रळयोकरा ॥ आज्ञेवादेरीकदान
निघे ॥ १६ ॥ तुझेआज्ञेचीअगाधयोरी ॥ ॥ उग्रसेनाचीसेवाकरा ॥ साझीहेएवरीयोरी ॥ मिथ्यामुरारीक्षणशील ॥ १७ ॥ तुवांपांडुनीकाळा
वदान ॥ गुरुपुत्रआणिलानेय ॥ इंदुकैलामानहता ॥ गोकुळांअद्भुतवर्षतां ॥ १८ ॥ इतरांचीगोरीकायशी ॥ होउनीवस्तेवत्सापाशी ॥ वेडालावि
धात्यासी ॥ शेंखीगोवळहोशीनंदाजारा ॥ १९ ॥ बाणकैतारानागुनी ॥ शिवआलाअभिकोपोनी ॥ तोत्वांजिंकिलाअर्थक्षणी ॥ शार्ङ्गपाणीई
शंकरेश्वर ॥ २० ॥ तुझीभेदीच्यावयाकारण ॥ तुक्तवावाहिजेनारायण ॥ ब्राह्मणअपत्यद्वारातेण ॥ तुझीभेदीवांछिणेसर्वदा ॥ २१ ॥ जभक्तकाजप
चानना ॥ सत्यकरावयाअर्जुन ॥ क्षीरसांगरीगिघोभिजाण ॥ कृष्णनारायणभेदले ॥ २२ ॥ दोहविभेदीचीपरवडी ॥ संतजाणनीनिजआवडी ॥
दोषांमिदीपडलागादी ॥ निजात्मगाडीअभिनवा ॥ २३ ॥ नेयअर्जुनाशीजालीव्यथा ॥ थित्यांअंतरलोकरुष्णानाथा ॥ नवशेषषयनीदोयदेख
ता ॥ नारायणश्रीकृष्णी ॥ २४ ॥ कृष्णांविरालानारायण ॥ कीनारायणामाजीश्रीकृष्णा ॥ दोघांनाहीदोनीपणा ॥ स्वरूपपरिपूर्णपूर्णत्वे ॥ २५
॥ नोनूभक्तकाजकैवरी ॥ लालाविग्रहीअवनारधारी ॥ अवतारधरानानापरी ॥ दीनोत्थारश्रीकृष्णा ॥ २६ ॥ यापरीगारुधकिरी ॥ अगाधम

हिमानुझेपार्शी ॥ येचि अवतारीं प्राह्यासी ॥ प्रतीतीसीं पै प्रालें ॥ २७ ॥ अखंड ईश्वराची स्थिती ॥ अनावर्तज्ञानस्फूर्ती ॥ अहयानंदानाई ॥
 अच्युतनिश्चितीयाहेतु ॥ २८ ॥ ऐसातुं अनंत अपरांपर ॥ नियंत्याईश्वराचाईश्वरा ॥ तरीतुं भक्तकरुणाकर ॥ तोही प्रकारभवधारी ॥ २९ ॥
 ॥ पूर्वश्लोकींचाचरण ॥ ॥ योरोचयनुसहस्रगें स्वयमीश्वराणां ॥ देवां दुर्धन जोनमस्कारा ॥ तोतुं रिसां आणीवानरा ॥ खेवदेसीरामचे
 हा ॥ लीलावनाराचेनिनादयें ॥ ३० ॥ तुवांबोलाविरुपाकरुनी ॥ यालागीं वेदनिष्ठे सावधानी ॥ तोतुं वानरांच्या कार्ना ॥ गुजआलोचुनीसां
 गशी ॥ ३१ ॥ तुझेज्ञाननकळेवेदशास्त्रां ॥ तोतुं विचारपुससीवानरा ॥ अनुसरोनी त्यांचा मंत्रा ॥ उपायद्वारावर्तसी ॥ ३२ ॥ अर्थाची अव
 दानें प्रांजळें ॥ कदांन घेसीयज्ञकाळें ॥ तोतुं वानरांचीं वनफळें ॥ खासीरुपावळें संप्रभें ॥ ३३ ॥ ऐसें भक्तांचें निजप्रभ ॥ तोतुं प्रतिपाळिसीमेघ
 श्याम ॥ त्यातुजमार्जनाई विषम ॥ तूं आत्मारामजगाचा ॥ ३४ ॥ ॥ तदशेषबंधो ॥ तूं अंतर्धर्मा निजसरवा ॥ परमात्माहृदस्तंदेखा ॥ तुज
 मार्जाभूतां भौक्तिको ॥ मिअन्नआवाकाभसेना ॥ ३५ ॥ तुंजडातें चेतविता ॥ मूढातें ज्ञानदाता ॥ सकळजीवां आनंदविता ॥ तुझियाचि स्स
 ताजगनांदे ॥ ३६ ॥ मानापित्याचें सस्थित्वदेखा ॥ तोप्रपंचयुक्त भावांका ॥ तूं हृदयस्थ निजसरवा ॥ सकळलोकां सरवदाता ॥ ३७ ॥ ऐसा
 तूं सर्वांचा हृदयस्थ ॥ सर्वबंधांचें अनिसमर्थ ॥ जाणसी हृदयांचा वृत्तांत ॥ स्वामीरुपावंत तूं दिनाचा ॥ ३८ ॥ यापरीगाहृषीकेशी ॥ दीनद
 याकुनिजभक्तांसी ॥ ऐशियासांडुनी स्वामीशी ॥ कोणधनां धांसी भजेला ॥ ३९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तंत्वाऽखिलात्मदयितेश्वरमाश्रिता
 नां ॥ सर्वार्थदं स्वकृतविद्विस्तृजंतकांनु ॥ कोवाभजेत् किमपि विस्पृतयेऽनुभूत्यै किंवाभवेन्न वपादरुजो जुषानः ॥ ५ ॥ टीका ॥ विधाताआ
 णी हरिहर ॥ हेमायागुणीं गुणावनार ॥ तूं माया नियंताईश्वर ॥ भक्तकरुणाकर सरवदाता ॥ ४० ॥ त्यातुझी करितां निजभक्ती ॥ चारीपु
 रुषार्थचारी मुक्ती ॥ भक्तांसी लोटांगणीं येती ॥ येवढी अर्थप्राप्ती निजभक्तां ॥ ४१ ॥ निजभक्तांचें मनोगत ॥ तूं सर्वज्ञ जाणता भगवंत ॥ भ
 क्तहृदयांचें हृदय ॥ जाणां नि सर्वार्थतुंदेशी ॥ ४२ ॥ भावार्थाचें भोक्तपण ॥ जाणतानुं एक रुष्ण ॥ तुजवें गळें हें लक्षण ॥ आणिक जाणक

लेना ॥ ४३ ॥ ऐसा स्वामी तू उन्नमोत्तम ॥ तुझे निसांधकां सरवपरम ॥ आणी कनाहीं तुज समान ॥ तू पुरुषोत्तम सर्वाचा ॥ ४४ ॥ तू सर्वाचा
 स्वामी होसी ॥ तू कृपा कुनिज भक्तांसी ॥ अर्थाविषादि नाना बाधेसी ॥ तुवां प्रह्लादासी लक्षिलें ॥ ४५ ॥ तुज भक्तांची कृपा प्रवळ ॥ उन्नान चर
 णाचें ताने वाळ ॥ करोनी यां वैराग्यशील ॥ धुवासी अदळ तुवां केलें ॥ ४६ ॥ शत्रुवंधू विभीषण ॥ तुज आलें अनन्य शरण ॥ त्याचें रूप सव
 जाण ॥ सकुळीं रावण उधराला ॥ ४७ ॥ उकुनी वांधिलें दंडांशी ॥ शस्त्रां कृपा उपनर्त केशी ॥ त्याचें द्वारिंदार पाळ होशी ॥ निजला जेशी
 सोडुनी ॥ ४८ ॥ ऐशी भक्त कृपा नुज पाशी ॥ भक्त दहत तू जाणसी ॥ ऐशा सांडुनी निज स्वामीशी ॥ कोण धनापासीं सर्वाळ ॥ ४९ ॥ देहा-
 दि बंधियांचें सरवभासे ॥ तं तुझे निसरवले शें ॥ तो तूं सकळ सरवसमावेशे ॥ प्रसन्न अनायासें निज भक्तां ॥ ५० ॥ साधू जाणती तुझा महि-
 मा ॥ तू जा नियाचा अभेद आत्मा ॥ भक्त प्रिय पुरुषोत्तम ॥ तुझा सरवचा प्रेम भयंमय ॥ ५१ ॥ तुझे सर्व चियासे तो प ॥ भक्ता सरव वले नि-
 ज सरवें ॥ त्यासीं देह दूज न्यदुःखें ॥ स्वर्गाही संमुख कदान वती ॥ ५२ ॥ तुझा भजन सरवें तुझे भक्त ॥ विषयां हो उनी विरक्त ॥ तं राज्य
 समुद्र वयां किन ॥ धुको निसां डिनी तुळुवें ॥ ५३ ॥ सकळ भोग वें भवेंसी ॥ सर्व आलिया भक्तां पाशी ॥ ते उपक्षिंत नयांशी ॥ जेवराज
 हंसी थिछुर ॥ ५४ ॥ जेवराज ते भजन ज्वारां दे ॥ तूं सरव रूप करिशी पाही ॥ देवी असतां विदेही ॥ सर्वां राई समसायें ॥ ५५ ॥ ऐसा स्वामी
 तू तृतीया केशी ॥ सदां संतुष्ट निज भक्तांसी ॥ कठिण त्वनाहीं सेवेसी ॥ कैसे दयाणीसी ते गेक ॥ ५६ ॥ जाण नलगे परदेशासी ॥ आणी अनवस
 रुनाहीं सेवेसी ॥ भक्तां निकट भर्त्तिशी ॥ तू हृदय निवासी परमात्मा ॥ ५७ ॥ संवलागीं नलगे धना ॥ शरीर कष्ट नलगती जाण ॥ तुझा चर
 णो ठे उनी मन ॥ तुस्वानंद घन तुष्टी ॥ ५८ ॥ तू तुष्टीनी करिशी गिसे ॥ सांदि सी प्रपंचाचें पिये ॥ विगुणां मी विकृतीनासी ॥ अनायासें मिथ्य
 तें ॥ ५९ ॥ ऐसा ससंख्य आणी कृपाळू ॥ निज स्वामी तू दीन दयाळू ॥ तुझी सेवा सांदि तो बरळू ॥ सर्व कंठ भनिमंद ॥ ६० ॥ निमियां निमि-
 चाचा व्यापार ॥ तुझे निचालती साचार ॥ तुझे सेवेसी विमुख नर ॥ ते पांमर अभाग्य ॥ ६१ ॥ तुझी सेवा सरवरूप कंठ ॥ ती स उपेक्षो नि

यांवरद ॥ विषयं विषयकखोज ॥ जेसर्वकाळबांछिती ॥ ६२ ॥ जाविषयांचाविषयदेश ॥ धितानिजस्वरूपकर्तानाश ॥ जन्ममरणाचा
विलास ॥ दुःस्वप्नसोसभोगवी ॥ ६३ ॥ त्याविषयांचाविषयदाने ॥ इंदुमहिंद्ररूपणचित्ते ॥ त्यासीज्जनीजेविषयस्वाये ॥ तेहीनिश्चितेअ
भाग्य ॥ ६४ ॥ तुंद्रीकृपानुद्धोभक्त ॥ सज्जवसंपन्नअतिसमर्थ ॥ संसारीहोतीअतिविरक्त ॥ हेनवलयेयेनंदेदेखा ॥ ६५ ॥ तुझेचरणरज
जेसेविती ॥ पृथुजनकादीनृपती ॥ त्यासीइंद्रादिकवेदिती ॥ पायांलागतीरिधीसिधी ॥ ६६ ॥ सगमोपायेस्वरूपप्राप्ती ॥ बळेभोळेज
नपावती ॥ तेसाउपायभीपती ॥ कृपामूर्तीसांगावा ॥ ६७ ॥ आकल्पकरितानपस्यती ॥ नासिधीबानहेप्राप्ती ॥ त्यासिधीभक्तांशरणये
ती ॥ ऐसीअष्टभक्तीपंतुर्दी ॥ ६८ ॥ आणीकसाधनेकरिता ॥ तुझेभजनेवेविल्याचिना ॥ सर्वसिधीयेतीशरणगता ॥ स्वभावनाभ
क्तासी ॥ ६९ ॥ यापरीतुझेउपकार ॥ भक्तांप्रतीघडलेअपार ॥ त्यासीतघडप्रत्येककार ॥ हरिचरणीसाचारजेस्वयेविरे ॥ ७० ॥ तेविवि
रालेपणोंसं ॥ जेविप्रतिविंबविंबीप्रकाश ॥ कांघटाकाशांचेनीआकाश ॥ होइजेजेसंमहदाकाश ॥ ७१ ॥ ऐसेतुजमाजीनविरतां ॥ प्रत्ये
ककारनयेहाता ॥ जेपुरवांसर्वथास्वार्थी ॥ त्यासिविसरतांअधःपातु ॥ ७२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ नैषोपयंत्यपचितंकवयस्तवेशब्रह्मायु
षापिकृतमृधमुदःस्मरतः ॥ यांनर्वाहस्तनुमृनामश्रुमंविधुन्वन्नाचार्यचैत्यवपुषास्वगतिंष्यनर्त्ती ॥ ६ ॥ ॥ टीका ॥ तुजमाजीनविर
तांसाचार ॥ ब्रह्मायुहोउनीयांनर ॥ योगयुगेशिणतांअपार ॥ प्रत्येककारकदानघडे ॥ ७३ ॥ असोअज्ञानज्ञातेजन ॥ करितानानावि
धसाधन ॥ तुझियाउपकाराउनीर्णी ॥ अणुभक्तांकदानकर्ता ॥ ७४ ॥ तोउपकारकोणत्याणशी ॥ निजभक्तांचाकल्पयांसी ॥ सबाह्या
भ्यांतरनिर्दळिशी ॥ उभयकृपेंसीकृपाकुवा ॥ ७५ ॥ अंतरीअंतरीमीरूपें ॥ बाह्यसद्गुरुस्वरूपें ॥ भक्तांचीसबाह्यपापें ॥ सहितसंकल्पें
निर्दळिशी ॥ ७६ ॥ अंतरीमीआणीसद्गुरु ॥ उभयकृपेंतूकरुणाकरु ॥ निरकनीभक्तभवसागरु ॥ निजनिर्धारुधरविशी ॥ ७७ ॥
निजनिर्धारचिंनक्षणा ॥ सहजेविरेदेहाभिमान ॥ सहजेहारंपेमीतूपण ॥ जन्मजरामरणमावळे ॥ ७८ ॥ गेलियाजन्मजरामरण ॥

सहजेहोनाआनंदधन॥ऐसेतुझियाकूपेजाण॥उपकारीपूर्णनिजभक्त॥७९॥ऐशीआपुलीस्वरूपस्थिती॥भक्तांअर्पितीकृपामूर्ती॥
॥नोतुंनिजस्वामीश्रीपती॥पूत्यत्रिजगतीविदशांसी॥८०॥ऐसेतुझेनिनिजप्रसादे॥भक्तसरबीजालेस्वानंद॥नेउरलेनीस्वानंद॥
स्वानंदबोधेवर्तसीतुं॥८१॥तेदेहीअसोनिविदेही॥कर्मकरुनीअकर्तपांही॥ऐसेउपकारभक्तांचायाई॥कैसेनिउतराईहोतील॥८२॥
तुजकंविहोइजेउत्तीर्ण॥तुझेनिमनामनपण॥तुझेनिबुद्धीसीनिश्चयोजाण॥इंद्रियस्फुरणतुझेनी॥८३॥निमिषोनिमिषाचेंव्या-
पार॥तुझेनीचालनीसाचार॥नीचनकेंतुझेउपकार॥उत्तीर्णनरकदानकृता॥८४॥जेंजेकरावेंसाधन॥तेंसिधीपावेतुझेकूपेन॥त्या-
तुजउत्तीर्णपण॥सर्वथाजाणअसेना॥८५॥यापरीकरुनीउपकार॥तुवांउधरिलेथोरयां॥सुगमोपायेंभवसागर॥तरतीभोळे-
पणतेंसांग॥८६॥सुगमोपायेंस्वरूपप्राप्ती॥भाळेबाळजनपावती॥तेंसाउपायश्रीपती॥कृपामूर्तिसांगावा॥८७॥तुंगेलिया-
निजधाम्ना॥दीनतरावयासेधःश्यामा॥सुगमउपायाचामहिमा॥पुरुषोत्तमामजसांग॥८८॥स्यणउनीघातिलेंलोटागण॥म-
स्तकींधारिलेश्रीचरण॥तरावयादीनजन॥सुगमसाधनसांगिजेजी॥८९॥उध्वेंप्रार्थिनाश्रीपती॥अचळेंउधरावयानिश्चि-
ती॥त्याचेंनिधर्मैत्रिजगती॥त्यासीकृपामूर्तितुष्टला॥९०॥उध्वेंप्रार्थिल्लाश्रीपती॥तेंणेसरवावलाशकहीचिती॥उल्हासेनी-
स्वानंदस्थिती॥हाणेपरिक्षितीसावध॥९१॥सुगमउपायस्थिती॥तरावयात्रिजगती॥उध्वेंनिविनविलाश्रीपती॥त्यासीकृपा-
मूर्तितुष्टला॥९२॥संसारतरुणोपायबीज॥ब्रह्मप्राप्तीचेंब्रह्मगुज॥सुगमेसाधेसहज॥निजतेंअधोक्षजसांगेल॥९३॥आ-
बाळजनउधरायानिश्चिती॥उध्वेंप्रार्थिल्लाश्रीपती॥त्याचेंनिधर्मैत्रिजगती॥सुगमस्थितीतंगेल॥९४॥निजधामागेदिया-
श्रीकृष्णनाम्ना॥दिनेतरावयासमस्त॥उध्वेंसेतुवांधिलायेथ॥ब्रह्मप्राप्त्यर्थप्रभोर्त्ती॥९५॥उध्वेंप्रार्थुनीश्रीकृष्ण॥उधराव-
यादीनजन॥ब्रह्मप्राप्तीचीपदेजाण॥सुगमसंपूर्णघातली॥९६॥एवंउध्वप्रश्नस्थिती॥शरवसरवावचनोक्ती॥तेंविपरि-

स्थितीपती ॥ सुनिश्चितीसांगत ॥ ९७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ श्रीभुक्त उवाच ॥ इत्यथेवेनात्यनुरक्तचेनसाष्टौ जगतीडत्कः स्वशक्तिभिः
 ॥ गृहीतशक्तिक्रयईश्वरस्वरोजगादसप्रेममनोहरस्मितः ॥ ७ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ जोज्ञानियांचागिरामणी ॥ जोब्रह्मचाच्यामुकुरमणी
 जोयोगियांमाजीअग्रणी ॥ जोसिद्धाश्चमीवंदिजे ॥ ९८ ॥ जोब्रह्मज्ञानाचाभिजधणी ॥ जोस्वानंदवोधाचाउदधी ॥ जोभूतदयेचाक्षीराब्धी
 तोभुक्तस्वबोधीबोलत ॥ ९९ ॥ पांडवकुब्जीअगाधकीर्ती ॥ कौरवकुब्जीनुझेनिष्कृती ॥ धर्मस्थापकत्रिजगति ॥ ऐकंपरिक्षितीसमाग्या ॥
 ॥ १०० ॥ जगजेंभासेविचित्रपणें ॥ तेंजयाचेंलीळारवळणें ॥ रवळणेंहीस्वयंहोणें ॥ शेसीअलिमपणेंरवळवी ॥ १ ॥ विचित्रभासेजगजाण
 ॥ जाचेंनिआगेफीडेसंपूर्ण ॥ जगजाचेंकीडास्थान ॥ जगाजगपणजाचेंनी ॥ २ ॥ ऐसाजगतीडनश्रीकृष्ण ॥ ईश्वराचार्यईश्वरआपण ॥
 मायादिनिह्नीगुण ॥ जाचेंनिपूर्णप्रकाशनी ॥ ३ ॥ मायागुणीगुणावतार ॥ जेउत्पत्तिस्थितीक्षयकर ॥ ब्रह्माआणिहरिहर ॥ तेहीआज्ञाधा
 रजयाचें ॥ ४ ॥ ऐशियाकृष्णाप्रती ॥ उखवेंसप्रेमविनंती ॥ केलीअतिर्विनीतीस्थिती ॥ तेंणेश्रीपतीतनुष्टला ॥ ५ ॥ बहुतिप्रार्थिलाश्रीकृष्ण
 ॥ तोआपुलाकार्यार्थजाण ॥ उखवेंकेलाविनिनप्राश्न ॥ जगदोक्षारीउपकारी ॥ ६ ॥ एकोनीउभवाचीप्रश्नोक्ती ॥ तोषेतोषलाश्रीपती ॥
 सुगमोपायेंब्रह्मप्राप्ती ॥ तेसाधनस्थितीसांगल ॥ ७ ॥ बाळभोळेसात्विकजन ॥ सवेगपावतीसिमाधान ॥ तोउखवप्रश्नेश्रीकृष्ण ॥ सोपेंब्र
 ह्मज्ञानसांगत ॥ ८ ॥ ज्ञानमार्गचिकापडी ॥ उखेंसर्वस्वेंघालाउडी ॥ उखवप्रश्नाचेआवडी ॥ ब्रह्मजाडेजोडीसुगमत्वं ॥ ९ ॥ लेउनीमोहममते
 चीबेडी ॥ जेपडिलेअभिमानबांधवडी ॥ त्याचीहीसुटकाभडफुडी ॥ उखवेंगादीचिंतिली ॥ १० ॥ उखवाचेंभाग्यथोर ॥ प्रथकेलाजगदुपका
 र ॥ तेंणंतुष्टलासारंगधर ॥ अतिसादरबोलत ॥ ११ ॥ दीनोक्षराचाप्रश्न ॥ उखवेंकेलाअतिगहन ॥ तेंणेंसंतोषोनीश्रीकृष्ण ॥ हांस्यवदनबो
 लत ॥ १२ ॥ कृष्णवदनअतिसुंदर ॥ तेंहीहास्ययुक्तमनोहर ॥ अतिउल्हासेंशाईपर ॥ गीरागंभीरबोलत ॥ १३ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीभग
 वानउवाच ॥ हंनतेकथयिष्यामीममधर्मान्सुमंगला ॥ यान्महयान्तरन्मर्त्योमृतंजयतिदुर्जयं ॥ ८ ॥ ॥ टीका ॥ जोप्रणवाचेंसोदी

वसार ॥ जोज्ञानाचें निज निवार ॥ जोचै तन्याचाचमत्कार ॥ जोचराचरपरादिकां ॥ १४ ॥ तोमेघगजोनीगंभीर ॥ स्वानंदबोलसारंग
 धर ॥ ह्यणे उद्यवाधन्यधन्यसाचार ॥ तुझाप्रभ्रांमींनिवालां ॥ १५ ॥ वाळ्याभोळ्याब्रह्मप्राप्ती ॥ पावाचयासगमस्थिती ॥ येअर्थीदादुर्गा
 माझीभक्ती ॥ तीसीमीश्रीपतीसदावस्थ ॥ १६ ॥ माझेकरितांअनन्यभजन ॥ मीसर्वथाभक्ताधीन ॥ तेथजार्तागोतज्ञातेपण ॥ उंचर्षाच
 वर्णमींनह्यणे ॥ १७ ॥ जेणेघडेभजनपरम ॥ तेसांगेनभागवतधर्म ॥ जेणेनिरसेकर्मकर्म ॥ मरणजन्मखेदक ॥ १८ ॥ जेधर्मस्वयेआ
 चरितां ॥ समूळनिर्दोषभव्यथा ॥ जाधर्माचास्वभावता ॥ सखसंपन्नतासाधकां ॥ १९ ॥ जेस्वयंधर्मआचरतां ॥ निरसीअसत्यदो
 षकथा ॥ जेसादरेंधर्मऐकतां ॥ विषयावस्थानिर्दोषी ॥ २० ॥ माझेधर्मअतिसमंगल ॥ दोषदाहककळिमळ ॥ मंगळाचेंहीपरममंग
 ल ॥ भजनकेवळपेमाझे ॥ २१ ॥ श्रद्धेनेआचरतांमाझेधर्म ॥ माझानिजरूपीउपजेंप्रेम ॥ तेणेहारपेभव्यम ॥ मरणजन्मअसेना ॥
 ॥ २२ ॥ जोमृत्युघ्नह्याचायासकरी ॥ हरीहारातेमृत्युसारी ॥ मृत्युदुर्जयसंसारि ॥ सखासखीकोपिजे ॥ २३ ॥ न्यामृत्युचेंखणोभिरवन ॥ पा
 हुनीकळिकाळाचेदात ॥ अह्यभजनमाझेभक्त ॥ सखंनंदनसंसारि ॥ २४ ॥ जेणेनिवारदुर्जयमरण ॥ ऐसेंभजनह्यासीकोण ॥ ऐक
 न्याचेंहीलक्षण ॥ तुजमीसंपूर्णसांगेन ॥ २५ ॥ उद्यवानुमाझानिजसखा ॥ यालागींनिजभजनआवांका ॥ आरंभूर्नापूर्वपिटिका ॥ सं
 क्षेपेदेखासंगेबा ॥ २६ ॥ कोटिशस्त्ररूपत्यापाहं ॥ तहीतोशूरवांचलाराहं ॥ तोविषमंचिनीएकंघायें ॥ मरणलाहनाकाळा ॥ २७ ॥ तेवि
 करितांनानासाधन ॥ अनिवार्यजन्ममरण ॥ त्यासीमाझेहसंक्षेपभजन ॥ समूळजाणनिर्दोषी ॥ २८ ॥ कृष्णधनःश्याममहाधन ॥ उ
 धवचानकालागींजाण ॥ वर्षलास्वानंदजावन ॥ तेणेअभिवनसखीहोये ॥ २९ ॥ लोटल्यावशाकाळ ॥ शारदीचेंनिर्मळजळ ॥ तेवि
 सखवाचेंसखवकळोळा ॥ भजनेंकेवळएकुणतिसावा ॥ ३० ॥ एकादशाचियाअंती ॥ सगमत्वेब्रह्मप्राप्ती ॥ तदर्थउत्तमोत्तमभक्ती ॥ स्व
 यंश्रीपतीसांगता ॥ ३१ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ कुर्यात्सर्वाणिकमांणीमदर्थंशनैःस्मरन् ॥ मय्यर्पितमनश्चित्तोममममनोरतिः ॥ १ ॥

॥ टीका ॥ ॥ देशाचारं कुलाचारं प्रामं ॥ वृद्धाचारादिजेयं ॥ जेकां वेदोक्तं नित्यं नैमित्तिकं ॥ कर्मसमसें यानाव ॥ ३२ ॥ माझे निउद्देशे कर्मजेयेथं ॥ यानावसाधारणमदर्थं ॥ कर्मसिवाद्यमजंदरवतं ॥ मुख्यत्वेमदर्थं यानाव ॥ ३३ ॥ सकळकर्ममाझेनीप्रकाशं ॥ कर्मक्रिया माझेनिभासे ॥ ऐसेंसमृद्धकर्मजेथंदिसे ॥ तें अनायासेमदर्थं ॥ ३४ ॥ कर्मो आदीमीकर्ता ॥ कर्मिकर्मसिद्धीचामीदाता ॥ कर्मिकर्मचामीफळभोक्ता ॥ यानावरूपापणताकर्मचा ॥ ३५ ॥ सहसाऐसेंनहेमन ॥ तेंहेंशनैःशनैः अनुसंधान ॥ अस्वंडकरितां आपण ॥ स्वरूपीं प्रवीणमनहोय ॥ ३६ ॥ मनासीनावडे अनुसंधान ॥ तें करावे माझे स्मरण ॥ माझे निस्मरणं मनजाण ॥ धरी अनुसंधानमद्भजनीं ॥ ३७ ॥ भजन अभ्यास परवडी ॥ मनासीलागे निजात्मगोडी ॥ तेथें मन निश्चये देबुडी ॥ देह अहंता सोडी अभिमान ॥ ३८ ॥ माझ्या स्वरूपावगेळंकही ॥ मनासी राधावयावाडी नाही ॥ ऐसें मन जेडं माझ्याठाई ॥ मदर्पण पोही यानाव ॥ ३९ ॥ ऐसें मद्रूपनिमग्न मन ॥ तरी आवंडं माझे भजन ॥ माझिया भक्तीस्तवजाण ॥ परमपावनमद्भक्त ॥ ४० ॥ ह्याणशी विषय निष्ठमन ॥ कदां न धरी अनुसंधान ॥ ते विअर्थीचा उपाय पूर्ण ॥ स्वयं श्रीकृष्णसांगत ॥ ४१ ॥ ॥ २२ व्याक ॥ देशान्पुण्यान्संश्रयतमद्भक्तेः साधुभिः श्रितान् ॥ देवास्तरमनुष्येषु मद्भक्ताचरितानि च ॥ १० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ देशपावनकुलक्षेत्र ॥ अयोध्यादंशपवित्र ॥ गंगेयमुनेचे अंतर ॥ पवित्र अपार अर्बुदाचळ ॥ ४२ ॥ कलापग्रामनंदिग्राम ॥ पावन देशावद्रिकाश्रम ॥ पंचवटी श्रीरामाश्रम ॥ पावन परमगौतमीनटा ॥ ४३ ॥ जेथलागे श्रीरामचरण ॥ पावन देशादंडकारण्यं ॥ मथुरांगाकुळवृंदावन ॥ परमपावन ब्रह्मगिरी ॥ ४४ ॥ पावन पांडुरंगक्षिती ॥ जेकां दक्षिणद्वारावती ॥ जेथ विराजें विठ्ठलमूर्ती ॥ नामगर्जनी पंदरी ॥ ४५ ॥ निर्दळी सकळ पापासी ॥ पंचकोशी जेकां काशी ॥ पुण्य देशावाराणशी ॥ साधकांसी भतिसात्य ॥ ४६ ॥ पुण्य सारिना जेथ वाहती ॥ तेही साधकां पावनस्थिती ॥ गंगायमुनासरस्वती ॥ शाबरवती वैतरणी ॥ ४७ ॥ गंडकी नर्मदा तपती ॥ गोदावरी भीमरथी ॥ कृष्णावेण्यातुगागामती ॥ पावनक्षिती श्रीशैल्य ॥ ४८ ॥ कावेरीचें उभयतीर ॥ पवित्रक्षिती चिदंबर ॥

मा सरीताप्रतीचीपवित्रा॥ जिचेजळेंनरपावन॥ ४९॥ कृतमालापयस्वीनी॥ अतिपवित्रतास्यपर्णी॥ पवित्रक्षितीचैमिषारणी॥ साधकां
लागोनीसुखेव्य॥ ५०॥ असोपवित्रनीचैमहिमान॥ पावनापावनआहेआन॥ जेथेंवसलेभक्तसज्जन॥ तोदेशपावनसवार्थी॥ ५१॥
जोगावींवसतीमाझेभक्त॥ सत्संगेंतोगांवपवित्र॥ जेदेशांविस्तीसाधुसंत॥ तोदेशपुनीतत्याचैनी॥ ५२॥ भक्तांचावारात्तागेजिकडे
॥ अतिपवित्रताह्यायनिकडे॥ तेसत्संगतीजासीघडे॥ पवित्रताजोडेतयासी॥ ५३॥ चंदनाचेसंगतीवरी॥ सुवासहोतीअरीबोरी॥
त्यांतेंदेववंदितीशिरी॥ तेविसाधकाकरीसत्संग॥ ५४॥ जेंकेवळकाष्टकोरडे॥ संगेंमोलपावलेंगां॥ त्याचीध्यासंताचाडपडे॥ मस्त
कींचेदेहरिहराच्या॥ ५५॥ जेंनिजभार्याचीसंपत्ती॥ तेंविजोडेसत्संगती॥ सत्संगेंपावनहोती॥ जाणनिश्चितीसाधक॥ ५६॥ माझे
स्वरूपीजाचेंचिंत॥ अखंडजडलेभजनयुक्त॥ त्यासींचबोळिजेमध्दक्त॥ तेविसंतसज्जन॥ ५७॥ माझेभक्तांचेआचेंरित॥ सखनरअसु
रवंदित॥ साधकींहीतेचियेथे॥ स्वयेंनिश्चितसाधावे॥ ५८॥ जेथेपुविनटलेभक्तीसी॥ नारदप्रह्लादअंबरी॥ तेचिभक्तीअहर्निशी॥
साधकेंसमभावंसीसाधावी॥ ५९॥ ॥श्लोक॥ ॥ पृथक्संवेणवामहंपर्वयात्रामहोत्सवां॥ कारयेन्हीतनृत्याद्यैमहाराजविभूति
भिः॥ ११॥ ॥टीका॥ ॥ वार्षिकयात्रापर्वपूजा॥ भावेंअर्पवाअर्धादाजा॥ खचचामरादिवंजा॥ गरुडध्वजाकितचिह्नां॥ ६०॥ ऐ
शियामहाराजविभूती॥ देवाशीअर्पव्याश्रयास्थिनी॥ भजनालार्गीअहोरात्री॥ उत्सासचितीअनिवारा॥ ६१॥ अश्वगजादिआरो
हण॥ शेषशयनगरुडासन॥ महामहोत्सवनरयान॥ रथात्सवजाणकरावा॥ ६२॥ टीळघोळनिशाणपेरी॥ शंखमुदंगमंगलनुरी॥
नादनसमायअंबरी॥ जयजयकारीगर्जती॥ ६३॥ नेथगीतचून्यपवाडे॥ कीर्तनकरावेवाडेंकोडें॥ तुंबरीआखरीबागडे॥ देवासुंदधरा
बें॥ ६४॥ तोडकरुनीवांकडे॥ वांकुलीदावानीदेवाकडे॥ वर्णावेदेवाचेपवाडे॥ रंगापुंदंगर्जत॥ ६५॥ गोपाळकाव्याचाविज्ञास॥ रा
सकीडेचाउत्सास॥ गोपाळवेशाचाविलास॥ मनोहरवेशादावावा॥ ६६॥ दावावीमद्धरवडियांचीपरी॥ झोंबीच्यावीनानाकुसरी॥

दंडीमुडपींउरींशीरीं॥ परस्परिहाणत॥६७॥ मल्लविद्येचाआसुडी॥ थडकहाणांनियांगादी॥ मल्लमर्दनापरवडी॥ रंगींमुडीउभ
 वावी॥६८॥ कुबलयपीडणउन्मत्त॥ त्याचेउपटोनीगजदंत॥ गोपाळवेशेडुद्धत॥ रंगाआंतमिरवावे॥६९॥ वानावीदेवाचीवाटीव॥
 करावीदेवाचीआटिव॥ ऐसेदाउनीहावभाव॥ महामहोत्सवकरावा॥७०॥ असल्यासामर्थ्यवेभव॥ स्वयेकरावेसकळउत्साह॥ नानरी-
 मिळोनियांसर्व॥ महोत्सवसर्वकरावे॥७१॥ ऐशियाअनन्यआवडी॥ भजनकरितांचदोवडी॥ माझियाभक्तीचीलामलीगोडी॥ जो
 डितेजोडीहरिप्रेम॥७२॥ संप्रेमभक्तीकरितांजाणा॥ तेणेमीभक्तासींतुष्टमान॥ माझेअंतरंगभजन॥ मद्धक्तआपणस्वयेलाहे॥
 ॥७३॥ अतरंगभक्तीह्याणसीकोण॥ तेभक्तीचेनिजलक्षणा॥ उद्यवाप्रतीप्तीरुणा॥ स्वमुखेआपणसांगत॥७४॥ ॥श्लोक॥ ॥मामे
 वसर्वभूतेषुबहिरंतरपावृतं॥ ईक्षेतात्पनिचात्मानंयथास्वममलाशयः॥१२॥ ॥टीका॥ भावेकरितांमाझीभक्ती॥ शब्दहोयनित्तवृत्ती
 ॥तेणेआत्मरुष्टीचीस्थिती॥ गुरुरूपापावतीमद्धक्त॥२७५॥ पाहांतांनिजात्मरुष्टीवरी॥ मीसर्वभूतांचाअंतरां॥ अंतरांचहाभिर्धारी
 ॥तवभूताबाहेरीमजंदरेव॥७६॥ जोपरावरादिअनंत॥ तोमीसभाग्यभूतांभगवंत॥ मीतोविहोयमाझाभक्त॥ मिळोनिमजआंत
 मद्धपे॥७७॥ जैसजैशीमाझीव्यामी॥ तैसतैशीभक्तांचीस्थिती॥ जेजेंदेखेभूतव्यक्ती॥ तेथसबाह्यप्रतीतीमद्धपे॥७८॥ जेवीघटा
 माजीघटाकाश॥ तेचिघटासबाह्यमहदाकाश॥ तेवीभूतांसबाह्यमीचिद्विलास॥ महारहिवासनिजरूपे॥७९॥ निश्चयेसीनि
 जप्रतीती॥ भगवद्धावसर्वाभूतीं॥ तेचिभक्तांचीभजतीस्थिती॥ यथानिगुतीहरीसांजे॥८०॥ ॥श्लोक॥ इतिसर्वाणिभूतानिमद्धा
 वेनमहाद्युते॥ सभाजयन्मन्यमानोज्ञानंकेवलमाश्रितः॥१३॥ टीका॥ उद्यवातुझेभाग्यअमूप॥ तूंज्ञाननिधीकैवस्यदीप॥ सर्वभू-
 तींमाझेरूप॥ चित्स्वरूपसबाह्य॥८१॥ यापरीगासर्वभूतीं॥ माझ्यास्वरूपाचीअनंतस्फूर्ती॥ लक्षोनीजोकराभक्ती॥ नानाव्यक्तिसम
 भावे॥८२॥ भिन्नरूपभिन्ननाम॥ भिन्नस्थितीभिन्नकर्म॥ जगदेस्वतांहीविषम॥ मद्धक्तांसममद्धावे॥८३॥ भूतेंदैवतांहीभि

॥ ८४ ॥ जासीप्रसन्नमाश्रीभक्ती ॥ त्याचाआज्ञाधा
 रकर्मश्रीपती ॥ जोभगवद्दावंसर्वभूती ॥ भजनस्थितीसुनिश्चित ॥ ८५ ॥ आशंका ॥ तुझीवेदाज्ञातवप्रमाण ॥ अतिशयेपूज्यब्राह्म
 ण ॥ उपेक्षावेआमरजन ॥ चांडाळजाणअतिनिंय ॥ ८६ ॥ कर्मभ्रष्टजनेलोक ॥ त्यांचेपीहोनयेसुख ॥ हेवेदमर्यादादेख ॥ तुवांनिष्ठकनेमि
 ली ॥ ८७ ॥ तेथसर्वभूतींसमान ॥ केवाघडेभगवद्भजन ॥ ऐसाविकल्पकल्यालमन ॥ तरीऐकमहिमानभक्तीचे ॥ ८८ ॥ जेवीआंधाराशी
 सबळराती ॥ तंवविप्रतिष्ठादीपस्थिती ॥ तेथेउगवत्यागभक्ती ॥ दीपाचीदीप्तीअसतांविनाही ॥ ८९ ॥ जंवरीदटअज्ञान ॥ तेवचेवेदाज्ञा
 प्रमाण ॥ जासीमाझेअभेदभजन ॥ त्यासीवेदआपणस्वयेवंदी ॥ ९० ॥ वेदबापुडातोकिती ॥ जासीमाझीअभेदभक्ती ॥ त्यासीमीवंदी
 श्रीपती ॥ सदावशवर्ततयाचा ॥ ९१ ॥ अभेदभक्तीजेथपुरी ॥ मीनाटिकारूत्याचेघरी ॥ त्याचासंसारमाझेशिरी ॥ योगक्षेमकरीमीत्याचा
 ॥ ९२ ॥ अभेदभक्तीचेमहिमान ॥ तिचापायांलागेआत्मज्ञान ॥ तेथेवंचनिंदसमसमान ॥ विषमीहीजाणविकारेना ॥ ९३ ॥ श्लोक
 ॥ ॥ ब्राह्मणेपुत्सुसेस्तेनेब्राह्मणे ॥ केस्युक्तिंगके ॥ अकूरेकूरकेचैवसमदृक्मंडितोमतः ॥ ९४ ॥ ॥ टीका ॥ जाचेवेदितापदरजजाण ॥
 ॥ पवित्रहोइजेआपण ॥ ऐसेपुण्यपूज्यजेब्राह्मण ॥ त्याचाहृदयांचरणहरीवाहे ॥ ९५ ॥ ऐसेअतिवंचजेब्राह्मण ॥ आणीचांडाळामा
 जीनिंयकर्म ॥ तोश्वपशुइजवरांसमान ॥ हरीरूपेंजाणभक्तरूपें ॥ ९६ ॥ श्वपचआणीब्राह्मण ॥ अनिभेदेविषमपण ॥ आत्मदृष्टीपाह
 तांजाण ॥ दोषेसमानचिद्वप ॥ ९६ ॥ सुवर्णविष्णूसुवर्णइवान ॥ एकपूज्यएकहीनजिहुंजातजाण ॥ निंयवेचजाणआत्मतीतैसे ॥ ९७ ॥
 जेवीडावाउजवादनोहाता ॥ एकनरकींएकपुण्यार्थ ॥ हाकर्माकर्मविपरितार्थ ॥ समाननिचिंतज्याचेत्यासीं ॥ ९८ ॥ जोबडंचिब्रह्मस्वचो
 री ॥ जोब्राह्मणाअनिउपकारी ॥ दोषेनिजात्मनिर्धारि ॥ सदपंक्तीसमसाम्य ॥ ९९ ॥ जोसर्वस्वब्राह्मणाचादाता ॥ कांजोब्राह्मणाचा
 अर्थहरिता ॥ दोंहीसीकर्माचीविषमता ॥ निजात्मतासमान ॥ ३०० ॥ सूर्यआणीरवद्योत ॥ नेजेविशेषभेदभासत ॥ निजात्मतेजेपा

हातांतेथ ॥ समसाम्यहोतादोहांसीं ॥ १ ॥ दावायीआणिदिवा ॥ भेदभासेतेजवैभवा ॥ निजंतजेंसमानभावा ॥ तेतेजप्रभावाआत्म
 त्वंसमान ॥ २ ॥ कर्पूरासींसोज्ज्वळकुडीं ॥ राईसंगेंतोतडफडी ॥ तेविसत्वनमपरवडी ॥ अज्ञांतीआणिगादीकांधावस्या ॥ ३ ॥ एक
 सत्ववृत्तीअनिशांत ॥ कांजोकांधतामसक्रूरयुक्त ॥ गुणवैषम्येभेदभासन ॥ आत्मत्वेनिश्चितसमसाम्य ॥ ४ ॥ एकआपत्काळींसर्व
 सत्ता ॥ होयएकाचाप्राणरक्षिता ॥ एकप्राणदात्याचाधाना ॥ प्रवर्तेक्रूरताकृतघ्नजो ॥ ५ ॥ हेपुण्यपापविषमताजाण ॥ ऐसेहीठाई
 भक्तसज्ञान ॥ वस्तुदेखतासमसमान ॥ उभयतांजाणनिजात्मबोधे ॥ ६ ॥ वृक्षासीजोप्रतिपाळी ॥ कांजोधावघालीसुखी ॥ दोघांही
 समानपुष्पांफळी ॥ तेवीआत्ममेळीयातकअघातीं ॥ ७ ॥ हिजांचेसोवळंधोत्र ॥ कांमद्यपीयाचेमलीनवरूप ॥ सूत्रसृष्टीसमानसू
 त्र ॥ मश्यकसृष्टीकारआत्मत्वातेसे ॥ ८ ॥ मश्यकआणिस्वृष्टीकर्ता ॥ भजनींसमानमद्भुतां ॥ हेचौथेभक्तीचीअवस्था ॥ अपावसर्व-
 थाभिघोनशक्ते ॥ ९ ॥ जेथुनीयेवोपावेअपावो ॥ तेथेचिदेखनीभगव्दावो ॥ तेव्हांअपावतोचिउपावो ॥ मद्भुतांपाहाहोमद्भजनीं ॥ १० ॥
 ईश्वरआणीपाशाण ॥ भजनींमद्भुतांसमान ॥ हेभक्तीचेसुरव्यलक्षण ॥ चौथीभक्तीजाणयानाव ॥ ११ ॥ स्वकर्मधर्मवर्णाचार ॥ करि
 तांहीनिजव्यवहार ॥ जासींसर्वभूतींमदाकार ॥ तोभक्तसाचारप्रियमाझा ॥ १२ ॥ जासीसर्वभूतींबुद्धीसमाना ॥ तेविभक्तीतेंचिज्ञान
 ॥ तोचिस्वानंदसमाधान ॥ सत्यसंज्ञानमानिनी ॥ १३ ॥ असोसंज्ञानाचीकथा ॥ जासींसर्वभूतींसमता ॥ तोमजलाहीमानलातत्व-
 ता ॥ मोक्षसर्वथावंदात्याते ॥ १४ ॥ योगयागज्ञानध्यान ॥ सकळसाधनामाजीजाण ॥ सुरव्यत्वेहेचिसाधन ॥ तेनिभिरूपणहरिसांगे
 ॥ १५ ॥ ॥ श्लोक ॥ नरेष्वपिद्विषणंमद्भुतांभवायतोचिरात् ॥ स्पर्धाऽसूयानिरस्कारः साहकारावियंतिही ॥ १५ ॥ टीका ॥ ॥
 जोश्रोत्रीसदाचारउत्तम ॥ कांजेजातिस्वभावेअधम ॥ कांअनत्वारेंअकर्म ॥ येथेंसद्भावेसमदेखेजोवस्तु ॥ १५ ॥ चराचरीभगवद्भा
 वो ॥ देखणेहाशुभभावो ॥ तवीनराचत्वंदाईदेवो ॥ साक्षेपेंपाहाहोकांसांगे ॥ १६ ॥ मनुष्याचारांयीजाण ॥ प्रगटदिसतीदोषगुण ॥ ते

थेंसाक्षेपेंआपण ॥ ब्रह्मपरिपूर्णपाहावे ॥ १८ ॥ चौथ्याशीलक्षयोनीअपार ॥ त्यांतत्रैशीलक्षनवदसहस्र ॥ नवधेनंच्याण्यावयोनी
 साचार ॥ सुक्तनिरंतरगुणदोषार्थी ॥ १९ ॥ परामनुष्ययोनीचाटाई ॥ दोषनंदरवंजोपाही ॥ तोचिंदहीतोचिविंदहा ॥ अन्यथानाही
 पदार्थी ॥ २० ॥ मनुष्यदेहीब्रह्मभावो ॥ देखतोहीसभाग्यपाहाहो ॥ चहूंमुक्तीचानांचिरावो ॥ जर्गोनिःसंदेहोनांगक ॥ २१ ॥ सर्वभू
 तींभगवद्भजन ॥ ऐसेंजासीअखंडसाधन ॥ त्यानराचादेहाभिमान ॥ क्षणार्धजाणखरेंजाये ॥ २२ ॥ जानांदेहाचाअहंकार ॥ नि
 धेसकुटुंबसपरिवार ॥ स्पर्धाआकृत्यातिरस्कार ॥ येणेविसत्वरसमूहनिधे ॥ २३ ॥ देहीममतातोचिअभिमान ॥ आपुल्याज्ञानेसी
 समान ॥ त्याचेंनिर्मळनजेंज्ञान ॥ स्पर्धाजाणयानाव ॥ २४ ॥ आपणाहुनीअधीकज्ञान ॥ ऐसेंजाणोनीआपण ॥ त्याचेगुणीदोषा
 कडेरोपण ॥ करणेंनेजाणआकृत्या ॥ २५ ॥ भाविकजेंसाधकजन ॥ त्याचेंसांडुनीटाकीसाधन ॥ धिःकारुनीनिभखीपूर्ण ॥ तिरस्का
 रजाणयानाच ॥ २६ ॥ इत्यादिदोषसमुदायो ॥ घेउनीपळअहंभावा ॥ सर्वभूतींभगव्दावो ॥ देखतांचपाहाहोनत्काळ ॥ २७ ॥ सर्वभू
 तींसमवेंभजतां ॥ येणेंपूर्णब्रह्मलाभेंहाना ॥ हेअष्टसमाधानतत्त्वता ॥ साधकावस्थानरदेही ॥ २८ ॥ सांडावेंभमनेचेंकाज ॥ सांडावें
 योग्यनेचेंभोज ॥ सांडावीलौकिकाचीलाज ॥ ब्रह्मसायुज्यनेलाभे ॥ २९ ॥ सांडावीदेहगर्वता ॥ सांडावीसन्मानअहंता ॥ सांडावीभे
 दत्वपूज्यता ॥ ब्रह्मसायुज्यतानेलाभे ॥ ३० ॥ नात्कालहोईजेंब्रह्मपूर्ण ॥ याप्रार्थनेस्वर्गमसाधन ॥ कोणादिनकरावेंजाण ॥ लोके
 षणाजादार्कणजनासी ॥ ३१ ॥ सांडावीवर्णाभिमान ॥ स्वयेसांडुनीजाणपण ॥ अणुरेणुसीलोटागण ॥ घालितापूर्णब्रह्मप्रार्थना ॥
 ॥ ३२ ॥ जोसोडीलौकेषणाचीलाज ॥ त्याचेंनात्कालहोयकाज ॥ तोचिविर्वीचेंनिजगुज ॥ येथेंअधोक्षजसांगता ॥ ३३ ॥ ॥ श्लोक ॥
 ॥ विस्तृत्यस्थयमानानस्वान्दृशांब्रीहांचंदेहिकं ॥ प्रणमेदंडवद्भवाश्चबांडालागोरवरं ॥ १६ ॥ टिका ॥ ॥ स्फुटदांदरवतोलोरो
 गण ॥ घालतांहासनीलसंपूर्ण ॥ यालागींविदेशींआपण ॥ घालांपलोटांगणगोस्वरपुषान ॥ ३४ ॥ एशीलौकिकाचीलाज ॥ धारि-

तां सिद्धी नंदे काज ॥ लोटांगणाचे निजभाज ॥ सहजीसहजसहदांपाशी ॥ ३५ ॥ सासुसासराजांवर ॥ इष्टमित्रव्याहीभाई ॥ जासीदे
 स्वनाविपाई ॥ धिरजेदेहीलाजानी ॥ ३६ ॥ त्याचिदेखतां आपण ॥ लाजसांडो नियां जाण ॥ चांडाळादिहीनजन ॥ गोस्वरश्चानें वंदावी ॥ ३७
 ॥ नेंही ऐसंगावंदन ॥ दंडाचे पश आपण ॥ सर्वभूती लोटांगण ॥ समसाम्यें जाण घालावें ॥ ३८ ॥ तेथें ब्रह्म ब्राह्मण ॥ तां अंत्यजादिहीनज
 न ॥ याचांदाई लोटांगण ॥ सारिखें जाण सद्भावें ॥ ३९ ॥ गायगादवशकर भवान ॥ यांचा ठायें आपण ॥ दंडवन लोटांगण ॥ सद्भावें सं
 पूर्ण घालावें ॥ ४० ॥ साधावया निजकार्य पूर्ण ॥ लोकलाजसांडीखणोन ॥ मार्शासुंगी सुखकूटजाण ॥ त्यांसाही लोटांगण दंडप्राय ॥ ४१ ॥
 भावें वंदितां खररज ॥ प्रगट भगवद्भजन तेज ॥ त्यजूर्ना स्वजनाची लाज ॥ यदा निजभाज्य लोटांगणें सी ॥ ४२ ॥ त्यजूर्ना संदेह विषमता ॥
 ४३ ॥ नोकल जे हाणो निलाना ॥ भगवद्दुखी सर्वभूतां ॥ घालावें नत्वतां लोटांगण ॥ ४३ ॥ ह्यणसी ऐसे हें साधन ॥ कांठवरी करावें आपण ॥
 तेचि मर्यादा निरूपण ॥ स्वयंश्री कृष्णसांगत ॥ ४४ ॥ श्लोक ॥ यावत्सर्वेषु भूतेषु मद्भावेनोपजायते ॥ तावदेवमुपासीतवाङ्मनः का
 यवृत्तिभिः ॥ १७ ॥ टीका ॥ आपुलांदेह्यालां निपुटें ॥ जें जें भूतदृष्टी आतु दे ॥ तेथे भगवद्भावेन सापटें ॥ वाडें कोडें निश्चित ॥ ४५ ॥ दृष्टी
 पाहातां जें जें भासे ॥ दृष्टी नानुडतां जें जें दिस ॥ तेनें जासी अनायासे ॥ नेमासे आपसे विदुप ॥ ४६ ॥ मनाचे कल्येने जें जें आलें ॥ कां क
 न्येने ती कजे ठेले ॥ तेनें जासी अनुभवा आलें ॥ स्वरूप आपुलें महपत्वं ॥ ४७ ॥ कायी ककर्माचार ॥ वेदीकलौकीक आचार ॥ तेजासिदि
 मती मदाकार ॥ चराचर महपत्वं ॥ ४८ ॥ जायती स्वप्रसन्नपुमीसी ॥ देखिजे भोगिजे जासुखासी ॥ तेनें महपजासी ॥ निश्चयें सीवसावे ॥
 ४९ ॥ स्वाभाविक जे व्यापार ॥ देही निपजनां अपार ॥ जासी महपत्वं साचार ॥ निश्चयें निर्धारं देखेना ॥ ५० ॥ ऐशीनां डवतां अवस्था ॥ स
 र्वभूती भगवद्भावना ॥ भजावें गात त्वत्ता ॥ निजस्वार्थ लागुनी ॥ ५१ ॥ हे सांडना भजनावस्था ॥ नानासाधनी प्रयास करितां ॥ माझा भ
 लुभवाची वार्ता ॥ नचं देहाता कल्यांती ॥ ५२ ॥ ऐसें जाणुनियां आपण ॥ सर्वभूती भगवद्भजन ॥ करावें निश्चयें सीजाण ॥ हे आज्ञा

संपूर्णपैमाझी ॥५३॥ सांडोनीयुक्तीचीवित्पत्ती ॥ धरितां भगवद्भावसर्वभूती ॥ येणेचिमाझीसुगमप्राप्ती ॥ जाणनिश्चितीउरुवा ॥५४॥
 ॥५५॥ माझियेप्राप्तीचेसुगमसमाधान ॥ उरुवातुवांपुशिलेजाण ॥ सर्वभूतीभगवद्भजन ॥ तदर्थजाणसांगीतले ॥५५॥ हाब्रह्मप्रा
 सीचाउपावपूर्ण ॥ माझेजिह्वारीचीनिजखुण ॥ सुगमप्राप्तीलागीजाण ॥ उत्तमसाधनसांगीतले ॥५६॥ येणेसुगमज्ञानस्थिती ॥ ये
 णेसुगममाझिमक्ती ॥ येणेसुगममाझीप्राप्ती ॥ जाणनिश्चितउरुवा ॥५७॥ सर्वभूतीब्रह्मस्थिती ॥ जासीनिश्चयेंजालीप्राप्ती ॥ जा
 सीउपरमेभजरती ॥ तेचिप्रापतीसांगत ॥५८॥ श्लोक ॥ सर्वब्रह्मात्वंतस्यविद्ययात्ममनीषया ॥ परिपश्यन्नुपरमेत्सर्वसोमुक्तसं
 शयः ॥१८॥ टीका ॥ कायावाचाआणिवित्ते ॥ सर्वभूतीभजलेमाते ॥ त्यासीभगवद्भूपसर्वभूते ॥ सुनिश्चितंसावती ॥५९॥ तेह्नामी
 एकयेथे ॥ भवद्रूपपाहेसर्वभूते ॥ हेहीवृत्तीहारपेजेथे ॥ देखेसमोवतेपरब्रह्म ॥६०॥ परब्रह्मदेखनीवृत्ती ॥ तेहीविरेब्रह्माभातीती ॥ जे
 चीघृतआणिकीघृती ॥ होयसुनिश्चितीघृतरूप ॥६१॥ तेह्नांब्रह्मचापरिपूर्ण ॥ हेहीस्फुर्तितुरेजाण ॥ गिह्मनियांमीतुपण ॥ ब्रह्माब्रह्म
 पणआहेतुक्त ॥६२॥ तेथेहेनुमातुदृष्टान ॥ खुंदलावेदंसाशास्त्रार्थ ॥ हारपलादेवभक्त ॥ अखंडवस्तुअद्वयत्वे ॥६३॥ गेलियादोराचें
 सापपण ॥ दोरदोररूपेपरिपूर्ण ॥ दोकांभासतांहीसापपण ॥ दोरीदोरपणेअनुकट ॥६४॥ तेचिप्रपंचसकारण ॥ गेलियाब्रह्मचि
 परिपूर्ण ॥ कांदिसतांप्रपंचाचेंमान ॥ ब्रह्मीब्रह्मपणअनुष्टिष्ट ॥६५॥ याचिलार्गांसर्वभूती ॥ करितांमाझीभगवद्भक्ती ॥ येवटीसा
 धकांसीप्राप्ती ॥ जाणनिश्चितीउरुवा ॥६६॥ तात्काळपावावयाब्रह्मपूर्ण ॥ सांडुनियांदोषगुण ॥ सर्वभूतीभगवद्भजन ॥ हेचिसाध
 नसुखत्वे ॥६७॥ याहीसाधनावरते ॥ आणीकसाधननाहीसरते ॥ तेचिपरमसमाधानयेथे ॥ मजनिश्चितंमानने ॥६८॥ श्लोक ॥
 अथहीसर्वकल्याणांसधीचीनोमतोनम ॥ मद्रावः सर्वभूतेषुमनोवाक्कायवृत्तिभिः ॥१९॥ टीका ॥ सर्वभूतीभगवद्दृष्टी ॥ हेचिभा
 उचलमाझेगादी ॥ येणेभाहवलेकस्यकांटी ॥ करोनीस्वहीमीभकर्ता ॥६९॥ मजपाहानांनिजात्मपुष्टी ॥ सर्वभूतीभगवद्दृष्टी ॥ हे

अ
२०

विभक्तीमाझीगोमटी ॥ ब्रह्मांडकोटीसाधक ॥ ७० ॥ हेविभक्तिमीकल्यादि ॥ सर्वभूतींभगवद्दुष्टी ॥ नाभिकमळींविश्वरूपा ॥ ब्र
ह्मायाबुद्धीउपदेशिला ॥ ७१ ॥ ब्रतनपकरितांदान ॥ यागयागकरितांभ्यान ॥ वेदशास्त्रार्थसाधितांज्ञान ॥ माझीभक्तीसमाननेनद
ती ॥ ७२ ॥ नानासाधनाचियाकोटी ॥ साधकांसाधितांआराटी ॥ माझाप्रेमार्चनातुंडगोटी ॥ मद्भक्तगोटीवांचुनी ॥ ७३ ॥ मा
झियाभक्तांचियसंगती ॥ साधकांलागेमाझीभक्ती ॥ अभिदभजनेमाझीप्राप्ती ॥ जाणनिश्चितीउत्थवा ॥ ७४ ॥ सर्वभूतींभगव
द्भजन ॥ करीतेंऐकपालक्षण ॥ विषमभूतेंदेखनांजाण ॥ मनभावपूर्णत्वं ॥ ७५ ॥ दुष्टदारात्माअनाळखा ॥ नष्टचाडाळदुरात्मिक
॥ तेथहीब्रह्मभावचोरव ॥ हेमानसीकनिजभजन ॥ ७६ ॥ भूतींभगवतीपरिपूर्ण ॥ ऐसेजाणांनीआपण ॥ भूतांसीलागेअनिदास
ण ॥ तेंकवीणवचनबोलेना ॥ ७७ ॥ तेथेंजातांहीनिजप्राण ॥ भूतांचेनबोलावेदोषगुण ॥ यानावगावाचीकभजन ॥ उत्थवाजाणनि
श्चिन ॥ ७८ ॥ जेणेभूतांसीहोयउपकार ॥ तेंतेंकरीदेहव्यापार ॥ भेदितांनिजजिह्वार ॥ अपकारियाकरउत्तरीना ॥ ७९ ॥ स्वयेंसाहुनी
अपकार ॥ जोअपकारियाकरीउपकार ॥ ऐसाजाचासरीरव्यापार ॥ तेंभजनसाचारकार्यक ॥ ८० ॥ यापरीकायावाचामन ॥ स
र्वभूतींभगवद्भजन ॥ हेविमुख्यत्वंश्रेष्ठसाधन ॥ भक्तसज्ञानजाणती ॥ ८१ ॥ ब्रह्मप्राप्तीचेंपरमकारण ॥ हेविशेकसंगमसा
धन ॥ मजहीनिश्चयेंमानलंजाण ॥ देताचीआणउत्थवा ॥ ८२ ॥ हाभजनधर्मअनिश्वर ॥ येथेंविद्याचासंबंध ॥ अत्यहोरि
चोनिशकेजाण ॥ तेविषयदहरासंग ॥ ८३ ॥ श्लोक ॥ नह्यंगोपक्रमेध्वंसोमम्यर्मस्याद्भवाण्वपि ॥ मयाव्यवसितःसम्यक्नि
र्गुणत्वादनाशिषः ॥ ८० ॥ टीका ॥ अनेकधर्मनानाशास्त्रार्थी ॥ मन्वादिमुखेंबोलिलेबहुती ॥ परीसर्वभूतींभगवद्भक्ती ॥ श्रेष्ठ
सर्वार्थसाधकां ॥ ८४ ॥ येभक्तीचेंहेंचैश्वर्यपण ॥ इत्थेपूर्वार्भीजाण ॥ साधकांपाशीअत्यहोविघ्न ॥ बाधकपणधरूनशके
॥ ८५ ॥ येभक्तीचेंनिजलक्षण ॥ पूर्वार्भीहेंचिनिर्गुण ॥ येथरिघावयाविघ्न ॥ दादुंगेपणधरीना ॥ ८६ ॥ जेविगरुडाचेझडपेत

लीं ॥ होती सर्पाचा चिरफळी ॥ ते विद्ये भक्ती जिवळी ॥ विघ्नाची होळी स्वये होये ॥ ८७ ॥ माझिया नामा पुढें ॥ विघ्नराहें न शके वापुडें ॥
 ॥ तें माझे भक्ती कडे ॥ कोण ते तोडें येईल ॥ ८८ ॥ या परीं हे भक्ती सधरा ॥ उरवा तुझे भाग्य योर ॥ म्यां फोडुनी निज जिह्वार ॥ सा
 राचें सार सांगीतलें ॥ ८९ ॥ निष्काम जे माझी भक्ती ॥ तेथे विघ्नाची न पडे गुंती ॥ परब्रह्माची ब्रह्म स्थिती ॥ फल भवे प्रामी साधका
 ॥ ९० ॥ हेतुक अहेतुक कर्माचरण ॥ ते ही करी जो कृष्णार्पण ॥ ते उत्तम माझी भक्ती जाण ॥ तें किं निरूपण हरी सांगे ॥ ९१ ॥ श्लो
 क ॥ यो यो मयि परे धर्मः कल्पते निष्फलाय चेत ॥ नदाया सो निरर्थ स्याद्दयादेरिव सत्तम ॥ २१ ॥ टीका ॥ व्यवहाराय जो प्रया
 स केला ॥ तो न फलतां व्यर्थ गेला ॥ तो ही जें परब्रह्मीं अर्पिला ॥ तें मज्जनी लागला सद्भक्ती ॥ ९२ ॥ सिमगियाचा मद्हासण ॥
 तेथे खेळ खेळला आपण ॥ तो ही केल्या कृष्णार्पण ॥ ते ही भक्ती जाण मज अर्पे ॥ ९३ ॥ चोराभेंणे पळतां कनी ॥ निधान आतुडे
 नयनी ॥ ते विद्यर्थ कर्म मदर्पणी ॥ ते ही भक्त भजनीं महा लाभ ॥ ९४ ॥ नासलें तें सांडितां क्षिती ॥ तें ही लाभे माझे भक्ती ॥ जरी ब्र
 ह्मार्पण चिनीं ॥ साधक निश्चिती दृढ मानी ॥ ९५ ॥ कडुभां पळ्याची रवरी ॥ उपेगान ये श्वान शूकर ॥ ते इत्थन सें कृष्णार्पण करी ॥
 ते ही निधी री ब्रह्मीं अर्पे ॥ ९६ ॥ जें हार पलें न दिसें ॥ जें सहजे उडें काळ वशें ॥ ते ही लाविल्या मदुद्देशीं ॥ हांय आनाखासें मदर्पण ॥ ९७ ॥
 सकळ साराचें सार पूर्ण ॥ कर्म मात्र कृष्णार्पण ॥ साक्षेपें करावें आपण ॥ सद्बुद्धी संपूर्ण या नाव ॥ ९८ ॥ श्लोक ॥ एषा बुद्धि मता बुद्धीर्मनीषा
 च मनीषिणां ॥ यत्सत्यमनृते नेहमर्थनाप्रो निमामृतं ॥ २२ ॥ टीका ॥ अंतरा विषयाची भासक्ती ॥ वरीवरी ब्रह्मार्पण जाणती ॥ ते केलें बहु
 तां अर्थी ॥ तें विधीपती सांगत ॥ ९९ ॥ एक बुद्धि मंत होती ॥ ते निज बुद्धी पेरुनी हातीं ॥ शीखां लागले विषय स्वार्थी ॥ ते ठकिले निश्चिती
 देह समतां ॥ १०० ॥ एकाच बुद्धी अनिचोरवडी ॥ वेदशास्त्र वित्पती गाढी ॥ ते अभिमाने कडे विकडी ॥ ठकिले पडि पाडी ज्ञान गर्वे ॥
 ॥ १०१ ॥ बुद्धि मंत अभ्यासी जन ॥ अभ्यासें साधिनी प्राणापान ॥ ते योगदुर्गो रिगतां जाण ॥ ठकिले पूर्ण भोग सिद्धी ॥ २ ॥ एक मानिती

कर्मश्रेष्ठ ॥ वादवितीकर्मकचार ॥ विधिनिषेधोरोधिलीवाट ॥ बुडालेकर्मदकर्मामाजी ॥ ३ ॥ यापरीनानावित्पनी ॥ करितांढकलेने
 णोकिती ॥ तैशीनळेमाझीभक्ती ॥ सभाग्यपावतीनिजभाग्यें ॥ ४ ॥ माझेसर्वभूतींजासीभजन ॥ त्याचेबुद्धीचीबुद्धीमीआपण ॥
 तेतूंबुद्धीह्याणसीकोण ॥ कर्मब्रह्मार्पणमहाबुद्धी ॥ ५ ॥ सर्वभूतींमाझेभजन ॥ सर्वकर्ममदपण ॥ हबुद्धीचामहाबुद्धीजाण ॥ ये
 णेंब्रह्मपूर्णस्वयेहोती ॥ ६ ॥ चतुराचेंचातुर्यगहन ॥ यानावबोलिजेगाआपण ॥ मिथ्यादेहकरूनीभजन ॥ ब्रह्मसनातनस्वयेहो
 ती ॥ ७ ॥ आधीचिमायातवचावो ॥ मायाकन्यातमिथ्यादेहो ॥ तेंदेहकर्ममजअर्पिनीपाहाहो ॥ ब्रह्मस्वयंमेवोस्वयेहोती ॥ ८ ॥
 मिथ्यादेहाचेनिभजने ॥ सत्यपरब्रह्मस्वयेहोणे ॥ जेवीकोडादेउनीआपणें ॥ कणाचाघेणेमहाराशी ॥ ९ ॥ देतांफुटकीकांचवटी ॥
 चिंतामणीजडेगांटी ॥ कांडटेचासांतोवाटी ॥ जोडेउठाउठीआकाशंरबु ॥ १० ॥ तेविमिथ्यादेहीचेंकरण ॥ जेणेजिवासीदटबंधन
 ॥ तेंकर्मकरितांमदपण ॥ ब्रह्मपरिपूर्णस्वयेहोती ॥ ११ ॥ अनित्यदेहाचियासाठीं ॥ नित्यवस्तुशीपडेमिठी ॥ हेचिबुद्धिमंतीबुद्धिमोदी
 ॥ ज्ञानाचीसंतुष्टीयानावह्यणीपै ॥ १२ ॥ निष्ठंकितपरमार्थ ॥ स्वमुखेंबोलिलाश्रीकृष्णनाथ ॥ तोकळसाआणोनियांयंथ ॥ उपसंहा
 रार्थसांगत ॥ १३ ॥ श्लोक ॥ एषनेमिहितः कृत्स्नोब्रह्मवादस्यसंग्रहः ॥ समासव्यासविधितादेवानामपिदुर्गमः ॥ २३ ॥ टीका
 ॥ संक्षेपेंआणिसविस्तरें ॥ सांडुनीनानामत्तान्तरें ॥ म्यासांगीतलेंनिजनिर्धारें ॥ ब्रह्मज्ञानरवरेअतिशय ॥ १४ ॥ तुजसांगीतलें
 रूढनसंगम ॥ परिहेंब्रह्मादिदेवांदुर्गम ॥ जेंअलोद्यअगमनिगम ॥ त्यांसीहीपरमदुस्तर ॥ १५ ॥ तेथेंनानाशास्त्रशब्दबोध ॥
 रूढनेणोनिकरितीवेवाद ॥ जेथब्रह्माचावेदवाद ॥ होयनिः शब्दनेतिनेती ॥ १६ ॥ तेंहेंआत्मज्ञानाचेंनिजसार ॥ परमार्थाचेंसु
 भांझार ॥ मजपरमात्म्याचेंजिझार ॥ फोडुनीस्वरवसारसांगीतलें ॥ १७ ॥ श्लोक ॥ अभीक्ष्णशस्तेगदितंज्ञानविस्मययुक्ती
 एतद्विज्ञायमुच्येनपुरुषोनष्टसंशयः ॥ २४ ॥ टीका ॥ जेथवेदशास्त्राशींवांकुडें ॥ जेंबोलींबोलतांनातुडे ॥ त्याचिज्ञानव्यातुज

लीं ॥ होती सर्पाचा विरफळी ॥ तेविये भक्तीजवळी ॥ विघ्नाची होळी स्वये होये ॥ ८७ ॥ माझिया नामा पुढें ॥ विघ्नराहें न शके वापुढें ॥
 ॥ तें माझे भक्तीकडे ॥ कोणते तोंडें येईल ॥ ८८ ॥ या पराहं भक्तीस धर ॥ उद्यवातु झें भाग्ययोर ॥ म्यां फोडुनी निज जिह्वार ॥ सा
 राचें सार सांगी तलें ॥ ८९ ॥ निष्काम जे माझी भक्ती ॥ तथ विघ्नाची न पडे गुंती ॥ परब्रह्माची ब्रह्मस्थिती ॥ फलमत्वे प्रामी साधका
 ॥ ९० ॥ हेतुक अहेतुक कर्माचरण ॥ तेही करी जो कृष्णार्पण ॥ ते उत्तम माझी भक्ती जाण ॥ तें चि निरूपण हरी सांगे ॥ ९१ ॥ श्लो
 क ॥ यो यो मयि परे धर्मः कल्पते निष्फलाय चेत ॥ नदायासो निरर्थ स्याद्दयादेरिव सत्तम ॥ ९२ ॥ टीका ॥ व्यवहारार्थ जो प्रया
 स केला ॥ तो न फलतां व्यर्थ गेला ॥ तोही जें परब्रह्मीं अर्पिला ॥ तें सद्गजनी लागला सद्गती ॥ ९३ ॥ सिमगियाचा महासण ॥
 तेथ रवेळ स्वेळला आपण ॥ तोही केल्या कृष्णार्पण ॥ तेही भक्ती जाण मज अर्पे ॥ ९४ ॥ चोराभेणे पळतां कनी ॥ निधान आतुडे
 नयनीं ॥ ते विव्यर्थ कर्म मदर्पणीं ॥ तेही भक्त भजनीं महालाभ ॥ ९५ ॥ नासलें तें सांडितां क्षिती ॥ तेंही लामे माझे भक्ती ॥ जरी ब्र
 ह्मार्पण विनीं ॥ साधक निश्चिती दृढ मानी ॥ ९६ ॥ कडुभां पळ्याची खरी ॥ उपेगा न ये श्वान प्रहरी ॥ ते उस्मसं कृष्णार्पण करी ॥
 तेही निधारी ब्रह्मीं अर्पे ॥ ९७ ॥ जें हार पलें न दिसें ॥ जें सहजे उडे काळवशें ॥ तेही लापित्या मदुद्देशें ॥ हाथ आनायासें मदर्पण ॥ ९८ ॥
 सकळ साराचें सार पूर्ण ॥ कर्म मात्र कृष्णार्पण ॥ साक्षेपें करावें आपण ॥ सद्धुक्षी संपूर्ण या नाव ॥ ९९ ॥ श्लोक ॥ एषा बुद्धि मना बुद्धीर्मनीषा
 चमनीषिणां ॥ यत्सत्यमनृतेनेह मर्त्यनाप्रोतिमामृतं ॥ १०० ॥ टीका ॥ अंतरी विषयाची आसक्ती ॥ वरीवरी ब्रह्मार्पण हाणती ॥ ते केल बड
 तां अर्थी ॥ तें चि श्रीपती सांगत ॥ १०१ ॥ एक बुद्धि मंत होती ॥ ते निज बुद्धी घेउनी हातीं ॥ शेरवी लागले विषय स्वार्थी ॥ ते ठकिले निश्चिती
 देहममतां ॥ १०२ ॥ एकाची बुद्धी अनिचोरवडी ॥ वेदशास्त्र वित्पती गादी ॥ ते अभिमाने कडां विकडी ॥ ठाकिले पीड पाडी ज्ञान गर्वे ॥
 ॥ १०३ ॥ बुद्धि मंत अभ्यासी जन ॥ अभ्यासें साधिनी प्राणापान ॥ ते योग दुर्गो रिमतां जाण ॥ ठाकिले पूर्ण भोग सिद्धी ॥ १०४ ॥ एक मानिती

कर्मश्रेष्ठ ॥ वाटवितीकर्मकचार ॥ विधिनिषेधं रोधिली वाट ॥ बुडाले कर्मद कर्मामाजी ॥ ३ ॥ यापरी नाना वित्तनी ॥ करितां टकलेने
 णोकिती ॥ तैशी नळे माझी भक्ती ॥ सभाग्य पावती निज भाग्यें ॥ ४ ॥ माझे सर्व भूतीं जासी भजन ॥ त्याचे बुद्धीची बुद्धी मी आपण ॥
 तेतू बुद्धी ह्यणसी कोण ॥ कर्म ब्रह्मार्पण महा बुद्धी ॥ ५ ॥ सर्व भूतीं माझे भजन ॥ सर्व कर्म मदर्पण ॥ हबुद्धीचा महा बुद्धी जाण ॥ ये
 णें ब्रह्म पूर्ण स्वये होती ॥ ६ ॥ चतुराचें चातुर्य गहन ॥ याना वबोलिजे गा आपण ॥ मिथ्या देह करूनी भजन ॥ ब्रह्म सनातन स्वये हो
 ती ॥ ७ ॥ आधीचि मायात वचावो ॥ माया कन्यात मिथ्या देहो ॥ ते देह कर्म मज अर्पिती पाहाहो ॥ ब्रह्म स्वयं मेवो स्वये होती ॥ ८ ॥
 मिथ्या देहाचे निभजने ॥ सत्य पर ब्रह्म स्वये होणे ॥ जेवी कोडा देउनी आपणें ॥ कणाचा घेणे महाराशी ॥ ९ ॥ देतां फुटकी कांचवटी ॥
 चिंता मणी जडे गांटी ॥ कांडटे चासां टोवाटी ॥ जोडें उठारुटी आळा शंख ॥ १० ॥ ते विमिथ्या देहीं चें करण ॥ जेणे जिवासी दटबंधन
 ॥ तें कर्म करितां मदर्पण ॥ ब्रह्म परिपूर्ण स्वये होती ॥ ११ ॥ अनित्य देहा चिया साठी ॥ नित्य वस्तुशी पडे मिठी ॥ हेचि बुद्धि मंती बुद्धि मोठी ॥
 ॥ ज्ञानाची संतुष्टी याना वहाणी पै ॥ १२ ॥ निष्ठं कित परमार्थ ॥ स्वमुखें बोलिला श्री कृष्ण नाथ ॥ तो कळसा आणो नियां यथ ॥ उपसंहा
 रार्थ सांगत ॥ १३ ॥ श्लोक ॥ एष ते मिहितः कृत्स्नो ब्रह्मवादस्य संग्रहः ॥ समासव्यासविधिता देवानां मपि दुर्गमः ॥ २३ ॥ टीका
 ॥ संक्षेपेण आणिस विस्तरे ॥ सांडुनी नाना मत्तानंरं ॥ म्यासांगीतलें निज निर्धारें ॥ ब्रह्म ज्ञान रवरे अति श्रेष्ठ ॥ १४ ॥ तुज सांगीतलें क
 रून सक्रम ॥ परिहें ब्रह्मादि देवां दुर्गम ॥ जें अलोद्य अगम निगम ॥ त्यां साही परम दुस्तर ॥ १५ ॥ तेथें नाना शास्त्र शब्द बोध ॥ व
 स्तुने णो नि करिती वेवाद ॥ जेथ ब्रह्माचा वेदवाद ॥ होय निः शब्द नेति नेती ॥ १६ ॥ तेहें आत्म ज्ञानाचें निज सार ॥ परमार्थाचें शुद्ध
 भांडार ॥ मज परमात्म्याचें जिह्वार ॥ फोडुनी सरवसार सांगीतलें ॥ १७ ॥ श्लोक ॥ अर्भीक्ष्ण शस्ते गदितं ज्ञान विस्पष्ट युक्ती मत् ॥
 एतद्विज्ञाय मुच्येत पुरुषो नष्ट संशयः ॥ २४ ॥ टीका ॥ जेथ वेदशास्त्रांशींचां कुडें ॥ जे बोलीं बोलतां नातुडे ॥ त्याचि ज्ञान म्या तुज पुढें ॥

निजनिवाडे सांगी तले ॥ १८ ॥ जे सांगी तले शब्दज्ञान ॥ तेना नायुक्ती करूनी जाण ॥ दृढते लागी निरूपण ॥ पुनः पुन जाण तुज म्या
 केले ॥ १९ ॥ बहुत न लावितां खटपट ॥ तुज न वाटतां ही कष्ट ॥ ज्ञान सांगी तले विशिष्ट ॥ जेणे होती संपाद संशय ॥ २० ॥ हे जाणत लि
 या ज्ञान ॥ सर्व संशया होय दहन ॥ साधक होय ब्रह्म संपन्न ॥ स्वानंद पूर्ण सर्वदां ॥ २१ ॥ म्या जे सांगी ले ब्रह्म ज्ञान ॥ एकादशांचे नि
 रूपण ॥ याचे श्रवण पठण मनन ॥ करी तो धन्य उधवा ॥ २२ ॥ श्लोक ॥ स्रविधितंतव प्रश्नं मयैतदपि धारयेत् ॥ सनातनं ब्रह्म गुह्यं प
 रब्रह्माधिगच्छति ॥ २५ ॥ टीका ॥ ज्ञातेतरती हेनवल कोण ॥ परीवाळे भोळे जे अज्ञान ॥ त्यासी उक्षरावया जाण ॥ उधवे प्रश्न पु
 शिले ॥ २३ ॥ त्या प्रश्नानुसार जाण ॥ म्या संतोषोनी आपण ॥ सांगी तले गुह्य ज्ञान ॥ परम कारण परम ब्रह्म ॥ २४ ॥ जे विवत्साचे हुं
 कारे ॥ धेनू श्रवत चाले क्षीरे ॥ ते तितुझे नि प्रश्नादरे ॥ मी स्वानंद भरे तुष्ट हो ॥ २५ ॥ येथ न करितां ही प्रश्न ॥ होतां तान याचे अवलोकन
 ॥ कूर्म ते ब्रह्मारां आपण ॥ असुत पान करवित ॥ २६ ॥ ते विउधवा तुझे अवलोकन ॥ होते माझे हृदयांचे ज्ञान ॥ वोसंडले गा परिपूर्ण ॥
 ते हे निरूपण म्या केले ॥ २७ ॥ येणे निरूपण मिस ॥ परमासुत सावकाश ॥ तुज म्या पाजिले अनायासे ॥ स्वानंद रसे निज बोधू ॥ २८
 ॥ सिंधू मेघा जळ पान करवी ॥ तेणे जगे मेघ जगाते निववी ॥ ते विउधवाची ब्रह्म पदवी ॥ जड मूढ जीवीं उक्षरी जे ॥ २९ ॥ जीवत्साचे प्रे
 म भरे ॥ गाय दुभे ते घरा सिपु रे ॥ ते वी उधव प्रश्नादरे ॥ जग उधरे अनायासे ॥ ३० ॥ तो हा प्रश्नोत्तर कथावाद ॥ माझा तुझा ब्रह्म संवाद
 निरूपणी एकादश स्कंध ॥ हा अर्थावबोध जोरारवे ॥ ३१ ॥ अथवा हे निरूपण ॥ श्वार्थ जो करी श्रवण ॥ ते भोते वक्ते उभय जाण ॥
 ब्रह्म सनातन पावती ॥ ३२ ॥ जंगी ब्रह्म असतां परिपूर्ण ॥ मन बुद्धी इंद्रियां नदिसे जाण ॥ जेथे वंदां सी पाडिले मोन ॥ ते हे ब्रह्म ज्ञा
 न पावती ॥ ३३ ॥ ज्ञान पावलि या पुढती ॥ कदां काले न केच्युती ॥ हाण कादशार्थ धरितां चितीं ॥ पद प्राप्ती अच्युत ॥ ३४ ॥ श्रोते व
 क्ते एकादशार्थी ॥ येवदा पदवी पावती ॥ मामज्ज्ज्ञासी अति प्रीती ॥ जे उपदेशी ते ज्ञान ॥ ३५ ॥ त्याचा फळाची फल प्राप्ती ॥ ज्ञाने

पदेशाची शक्त स्थिती ॥ उभवालागीं अतिप्रीती ॥ स्वमुखें श्रीपती सांगत ॥ ३६ ॥ श्लोक ॥ य एतन्ममभक्तेषु संप्रदध्यान् संपुष्कलं ॥
 तस्याहं ब्रह्मदायस्य ददाम्यात्मानमात्मनः ॥ ३६ ॥ टीका ॥ कायावाचा आणी चित्त ॥ गृहदासादि चर्जावित ॥ निकामतामज अर्पि-
 त ॥ अनन्यभक्तते माझे ॥ ३७ ॥ ऐशियाभक्तांचा ठाई जाण ॥ अवश्य उपदेशावें हे ज्ञान ॥ त्याही उपदेशाचें लक्षण ॥ पक्षपरिपूर्ण ते ऐसे ॥
 ॥ ३८ ॥ जेथ जाय साधकाचें मन ॥ तेथ ब्रह्मपरिपूर्ण ॥ मन रिघावया तेथुन ॥ रितें स्थान भसेना ॥ ३९ ॥ ऐसें करितां अनुसंधान ॥ चैन
 न्हीं समरसे मन ॥ त्यानें ह्या जीने पुष्कळ ज्ञान ॥ उपदे पूर्ण यानां व ॥ ४० ॥ ऐसें समूळ ब्रह्मज्ञान ॥ मद्भक्तां सीकरी जोदान ॥ त्याचा ब्रह्म
 शीणीया मी जाण ॥ होय संपूर्ण उद्योग ॥ ४१ ॥ त्याच्या उर्तीण्वासी ॥ मी निजरूप अर्पित्यासी ॥ त्यास वाह्य अहर्निशी ॥ मी त्यापा-
 शी तिष्ठत ॥ ४२ ॥ जो शिष्यासिंदे ब्रह्मज्ञान ॥ मी परमात्मा त्या आधीन ॥ ब्रह्मदात्याचा बोला जाण ॥ स्त्रीशूद्रजन मी उक्षरीं ॥ ४३ ॥
 देउनीयां परब्रह्म ॥ जो भक्तां सीकरी निष्कर्म ॥ त्याचा अंकीन मी पुष्कळी तम ॥ तो प्रिय परममजलागीं ॥ ४४ ॥ जो ब्रह्मज्ञान दे मद्भक्तां ॥ त-
 याहुनीयां मज पटियेना ॥ आननाही गा पटियेना ॥ जाणत वना उद्योग ॥ ४५ ॥ तो आत्मा मी शरीर जाण ॥ त्याचा देह मी होय आपण ॥ त्याचें
 जें जें कर्माचरण ॥ तें संपूर्ण मी हांय ॥ ४६ ॥ जैसा मी अवतारधारी ॥ तैसा चितोही अवतारी ॥ त्या आणी मज माझारी ॥ नाहीं तिळभर अ-
 तर ॥ ४७ ॥ जो या ब्रह्मज्ञानाचा करीदान ॥ त्यासी मी यापरी आपण ॥ करीं निजात्म अर्पण ॥ तरी उत्तीण नव्हेची ॥ ४८ ॥ यालागीं वर्त-
 तां ही शरीरीं ॥ मी अखंड त्याचीं सेवा करी ॥ निजात्म अर्पण प्रीतीद्वारीं ॥ मी त्याचा घरीं सर्वदां ॥ ४९ ॥ त्यानें जे जे जडभारी ॥ ते ही वाहे आ-
 पुलेशीरीं ॥ माझा चैन न्यसाम्नाज्य श्री ॥ नोंदे त्याचे घरीं सर्वदां ॥ ५० ॥ एकादशाचें ब्रह्मज्ञान ॥ बोधुनी मद्भक्ता करी जोदान ॥ त्यासी मी
 यापरी जाण ॥ आत्मार्पण स्वये करी ॥ ५१ ॥ असांन साधावें ब्रह्मज्ञान ॥ तरी या ग्रंथाचें चिपठण ॥ जो सर्वदां करी सावधान ॥ तो परमपा-
 वन उद्योग ॥ ५२ ॥ श्लोक ॥ य एतत्समर्पयेत्तपवित्रं परमं शक्तिः ॥ स पूयेताहरहर्मी ज्ञानदीपेन दर्शयन् ॥ २७ ॥ टीका ॥ निरवच्छ

ब्रह्मज्ञान ॥ तोहामाझातुझासंवादजाण ॥ जोसादरेकरीपठण ॥ सावधानश्रवणाकू ॥ ५३ ॥ चढत्यावाढत्यापरवडी ॥ श्रवणासात्विक-
 श्रवणागदी ॥ पदोपदीनीचनवीगोडी ॥ अद्भुतभावडीपठणाची ॥ ५४ ॥ वाचेचियाटवळ्यांप्रती ॥ श्रवणासंवाचीसंपती ॥ निजजिह्वा
 करूनीवाती ॥ जोहेज्ञानदीर्घाप्रकाशी ॥ ५५ ॥ एकादशाचेज्ञानदीर्घा ॥ एकादशाद्विद्यावाती ॥ उजळुनीजेमजवोवाळिती ॥ नेपवि
 चकितीमीसांगू ॥ ५६ ॥ यापरीजेघंथपठण ॥ तेमाझेज्ञाननिरंजन ॥ तेणेज्ञानदीपेजाण ॥ माझेस्वरूपपूर्णप्रकाशी ॥ ५७ ॥ त्याचेला
 गलेजेसंगती ॥ त्यातंब्रह्मादीकवंदिती ॥ त्याचेनिपावनविजगती ॥ जाणनिश्चितीउत्तवा ॥ ५८ ॥ असोजासीनटकेपठण ॥ तिहींश्रवणे
 नेकरितांश्रवण ॥ त्यासीनवाधीभवबंधन ॥ तेहीनिरूपणहरीसांगे ॥ ५९ ॥ श्लोक ॥ यएतच्छ्रवणानित्यमव्ययः शृणुयान्नरः ॥
 मयिभक्तिपरांकुर्वनकर्मभिर्नसबध्यते ॥ २८ ॥ टीका ॥ असोनकरवेअध्ययन ॥ तरीश्रवणयुक्तसावधान ॥ करितांएकादशाचेश्रवण
 ॥ कर्मबंधनबाधीना ॥ ६० ॥ श्रवणकेंलेंअतिश्रवणेन ॥ त्याहुनीदृढहोवेंमनन ॥ मननेविणतेनपुंसकजाण ॥ ब्रह्मप्राप्तीपूर्णकळेना
 ॥ ६१ ॥ संपलियाकथाश्रवण ॥ मनीचेसंपावेनामनन ॥ जेंसेलोभियाचेंधन ॥ हृदयांआठवणसर्वदा ॥ ६२ ॥ जेंसेजेंसेकीजेश्रवण
 ॥ तेंसेतेंसेलागेमनन ॥ मननानुसारभजन ॥ पराभक्तीजाणउद्दोधी ॥ ६३ ॥ आर्तजिज्ञासुप्रथार्थी ॥ याचीसांडोनियोस्थिती ॥
 उल्हासेमाझीचोथीभक्ती ॥ जितेंपराहाणतीसज्जन ॥ ६४ ॥ पराभक्तीचेंमाझेभजन ॥ क्रीयामात्रेनिजात्मदर्शन ॥ यालागींमद्ध-
 कांसीजाण ॥ कर्मबंधनबाधीना ॥ ६५ ॥ हेअसोअतिगुह्यबोलाणें ॥ येणेएकादशाचेनिश्रवणे ॥ मीनेरचहाविश्वासतेणे ॥ भक्त-
 करणीदृढकेला ॥ ६६ ॥ दृढविश्वासमातुनीपांहीं ॥ जोलोधलाश्रवणविषयीं ॥ माझीभक्तीत्याचाशेई ॥ दवडितांपांहींघररिघे ॥
 ॥ ६७ ॥ घररिघोनभक्तीनिष्काम ॥ भक्तांचेंनिर्दोषकळकर्म ॥ यानावपराभक्तीपरम ॥ विश्रामधामपरमार्था ॥ ६८ ॥ एका-
 दशाचेंश्रवण ॥ करितांयेवढालाभपूर्ण ॥ श्रवणेंउपजेमाझेभजन ॥ भजनेभक्तजननिर्मुक्त ॥ ६९ ॥ असोपांडनरांचीवार्ता

॥ म्यातुजनिरोपिली ज्ञानकथा ॥ तेतुझिनिश्चिनार्था ॥ कार्यनत्वताप्रबोधिली ॥ ७० ॥ श्लोक ॥ आयुधवत्वया ब्रह्मसरवेसमवधारि
ते ॥ अपिनेविगतोमोहः शोकश्चासौ मनोभवः ॥ ७१ ॥ टीका ॥ उद्यवातु झेंदरोनिप्रेम ॥ गुह्यज्ञानअतिउत्तम ॥ तुजम्यानिरू
पिलेंपरब्रह्म ॥ सांगसुगमअतिशुद्ध ॥ ७२ ॥ हें ज्ञानाचें सोलीवज्ञान ॥ हें वेदाचें विसावें स्थान ॥ हें चिअविद्येची वोळखण ॥ स
माधानजीवशिवा ॥ ७३ ॥ ऐसें हें गुह्यज्ञान ॥ मनबुझीवाचे अगम्यजाण ॥ तें म्यातुजकें ले निरूपण ॥ अक्षासंपूर्ण देखोनी ॥ ७४ ॥
जेवीसरवासरव्याप्रती ॥ आपुलीवापीनिजसंपत्ती ॥ तेवीम्याहे ब्रह्मस्थिती ॥ तुझ्याहातीवोपिली ॥ ७५ ॥ जें सें दिधले अवणाचा
हातीं ॥ तें सें प्रविष्ट जालें तुझियातलीं ॥ कांमाझारीपडलीकांहीगुती ॥ विकल्पवस्तीविक्षेप ॥ ७६ ॥ म्यानिरूपिलें सारपरम ॥ तेतुज
कळलें परब्रह्म ॥ नसेलनरी हाचिउपक्रम ॥ पुढतीसुगमसांगेन ॥ ७७ ॥ चैतन्यठसावोनीचितीं ॥ जेथआकळिली ब्रह्मस्थिती ॥
तेथमोहसमतेचीवस्ती ॥ समूळनिश्चितीनसावी ॥ ७८ ॥ आकळलें ब्रह्मज्ञान ॥ त्याचिहें चिबोळखण ॥ संकल्पविकल्पविंदाण ॥ पुढ
तीजाणउपजेना ॥ ७९ ॥ उपजेनामीतूपण ॥ उपजेज्ञानध्ययध्याताध्यान ॥ नुपजेत्यासीकर्मपटण ॥ ब्रह्मपरिपूर्णजाणीतल्या ॥ ८० ॥
जेणें जाणीतल्या ब्रह्मज्ञान ॥ त्यासीबाधीनाकर्मबंधन ॥ कर्माचें जें कर्माचरण ॥ तें जाणआपणमायिक ॥ ८१ ॥ जेवीछायाचळेपुरुषाचे
नी ॥ परीनेयेचालोभपुरुषनमानी ॥ तेवीकायाचाळी ब्रह्मज्ञानी ॥ देहाभिमानीतो नहे ॥ ८२ ॥ जेविसूर्यापुढें आधार ॥ अर्धएकक्षण
नधरीधीर ॥ तेविब्रह्मज्ञानीकर्मादर ॥ अणुमात्रउरना ॥ ८३ ॥ कर्माचें जें कर्मबंधन ॥ तोमनोजन्यसंकल्पजाण ॥ जेथमनाचें मोडेमन
पण ॥ तेथकर्मचरणनिर्बिज ॥ ८४ ॥ वस्तुनित्यनिर्विकल्प ॥ तेथेंनाहीसंकल्पविकल्प ॥ हें परब्रह्माचें निजस्वरूप ॥ हें चिरूपस्वानु
भवासी ॥ ८५ ॥ ऐसेंब्रह्मणावल्यास्वरूपेवो ॥ मीएकमीएकउद्यवहीतोपद्यहो ॥ त्याउद्यवपणासीनाहींठावो ॥ गशोकमोहतेथेंकेंचा ॥
॥ ८६ ॥ उद्यवपणाचीयेवस्वी ॥ शोकसोहाचीउत्पत्ती ॥ तउद्यवपणानांचाचमा ॥ जरीब्रह्मप्रामीतुजजारी ॥ ८७ ॥ ऐसें एकनां देवा

चेवंचना ॥ उडालेउधवाचेउधवपण ॥ जालास्वानंदीनिमय ॥ बोलनेपणबुडाले ॥ ८७ ॥ पावतांआपुलीनिजात्मता ॥ उधवाचीउडा
 लीअवस्था ॥ बुडालीस्वदेहअहंता ॥ निजनिमयतास्वानंदी ॥ ८८ ॥ तेथेदेवपुशिलाजोप्रभ ॥ त्याचेकोणदेप्रतिवचन ॥ कृष्णसही
 तउधवपण ॥ गिळोनिपरिपूर्णउधवजाला ॥ ८९ ॥ देखोनिउधवाचीअवस्था ॥ हाब्रह्मपावलानिजात्मता ॥ हेंकळोंसरलेकृष्णनाथा
 ॥ त्याहृदयस्थाकायनकळे ॥ ९० ॥ शिष्यसाचारअनुभवलाहो ॥ नेणेंसहुरुसरवाचामेकहाये ॥ जेवितानयाचीधर्मांमाय ॥ सुखा
 वलीराहेस्वानंदें ॥ ९१ ॥ सेवकविष्मांडितांपरचक्र ॥ नेणेरायासीसंतोषथोर ॥ गुढीउभाऊनीसाचार ॥ करीमिजगजरस्वानंदें ॥ ९२ ॥ तान
 याचेलळेपुरवणें ॥ जेव्यालीतेवेदनाजाणे ॥ कांशिष्यासीस्वानुभवदेणें ॥ हेंस्वयेजाणेसहुरू ॥ ९३ ॥ निजपुत्रनाधल्यानिजधन ॥ पि
 तासंतोषेंआपण ॥ तेविउधवाचेनीअनुभवेजाण ॥ स्वयंश्रीकृष्णसंतोषे ॥ ९४ ॥ कृष्णसरवेसरवररूपमित्यना ॥ तोहीशिष्यानुभवे
 सर्वथा ॥ लाहेसरवाचीपरमावस्था ॥ तेगुरुगम्यताअगम्य ॥ ९५ ॥ शिष्यासीउपदेशकरितां ॥ गुरुसीनसतीसरवावस्था ॥ नरीउपदेश
 परपरता ॥ नहेनत्वताइयेलोकी ॥ ९६ ॥ गुरुसंगेजैउबगलेसांठी ॥ तेनेशिष्यासीबोधेनागोठी ॥ मानीजानुभवार्चागोठी ॥ केवीनिजह
 षीदेसेल ॥ ९७ ॥ जेवीबाळालेणेलेबविता ॥ तेनेणेपरीसरवावेमाता ॥ तेवीशिष्यासीअनुभवहोतां ॥ सरवावेनत्वनागुरुरावो ॥ ९८ ॥
 ऐसाउधवाचाब्रह्मभावो ॥ देखोनीसरवावेकृष्णदेवो ॥ माझाउधवोजालानिःसंदेहो ॥ यासीब्रह्मानुभावोआकलिला ॥ ९९ ॥ उधवा
 चीब्रह्मनिष्ठता ॥ अनुभवाआलीनिजात्मता ॥ हेंकळोंसरलेंश्रीकृष्णनाथा ॥ परोपदेशार्थाशिकवित ॥ १०० ॥ तूपावल्याब्रह्मज्ञान ॥
 तेथशिष्योपदेशलक्षण ॥ पात्रशुद्धीचेंकारण ॥ तेहीबोळरवणहरीसंगे ॥ १ ॥ श्लोक ॥ नैतत्वयादांभिकायनासिकायशरायच ॥ अशुशु
 चोरभक्तायदुर्विनीतायदीयतां ॥ ३० ॥ टीका ॥ षटनास्तीकदंभयुक्त ॥ अशुशुषआणीअभक्त ॥ जाचीस्थितीदुर्विनीत ॥ तेशिष्यनिश्चि
 त्त्यागावा ॥ २ ॥ जेविलोकुरुटीदोयगहन ॥ तेतेबाह्यकर्माचरण ॥ विपुलधनआणीसन्मान ॥ यर्थीजाणअनितृष्णा ॥ ३ ॥ ऐसें

जाचेंदांभिकभजन ॥ त्यासीहेंएकादशीचेंज्ञान ॥ ओसणतांगाआपण ॥ स्वप्नांहींजाणनेदावे ॥ ४ ॥ मोहममनेचेंआधिक्यें ॥ तेणेंनि
 र्दळिलींनिजंआस्तीक्यें ॥ वेदांशास्त्रींदटनास्तीक्यें ॥ देवमुख्यत्वेनाहींह्मणत ॥ ५ ॥ नास्तिक्यवादावियाबंडा ॥ याज्ञानाचादोरकोंडा
 लागेनेदीत्यावियातोडा ॥ त्याचाभावकोरडानास्तिक्येंकेला ॥ ६ ॥ नास्तिक्यवादापुढें ॥ ज्ञानकायसेंबापुढें ॥ अनैश्वराचेंबंडमोडे ॥
 तेंत्यागिनीरोकडेंआस्तिक्य ॥ ७ ॥ अनन्यभावेनरिघेपारण ॥ मिथ्यालाउनीगोडपण ॥ धूर्तवादेधेवोपादेज्ञान ॥ तेहीषट्जाणत्यागा
 वे ॥ ८ ॥ षठाचीऐशीनिजमती ॥ पुढीलांचीठकूनिघेयुक्ती ॥ परीआपुलीविमती ॥ पुढीलाप्रतीसंगेना ॥ ९ ॥ कायावाचामनधन ॥
 जोगुरुशींकरीवंचन ॥ जोगुरुचेपदिदोषगुण ॥ तोहीषट्संपूर्णत्यागावा ॥ १० ॥ माझेअतिथोरमहिमान ॥ गुरुसेवाकेविकरूंआपण
 ॥ सेवानकरीमहिमेभेण ॥ तोहीशिष्यजाणत्यागावा ॥ ११ ॥ सद्गुरुपाशींसमर्थपण ॥ जोआपलीमिरवीजाणीवजाण ॥ जोसेवानक
 रीगेवंपूर्ण ॥ तोशिष्यजाणत्यागावा ॥ १२ ॥ मीधनदानींअनिसमर्थ ॥ नीचसेवेसीनलावीहाथ ॥ ऐसाहीजोगर्वयुक्त ॥ तोहीनिश्चित
 त्यागावा ॥ १३ ॥ जेलौकीकलाजमिण ॥ गुरुसेवानकरीआपण ॥ त्यासीलौकिकाचाअभिअभिमान ॥ तोहिशिष्यजाणत्यागावा ॥
 ॥ १४ ॥ गुरुगृहीचेंनित्यकृत्य ॥ नकरीमालुनीमीसमर्थ ॥ तोमान्यताअभिमानयुक्त ॥ जाणनिश्चितत्यागावा ॥ १५ ॥ नकरीगुरुसेवा
 नीचवृत्ती ॥ आद्याभस्वंडध्यानहेंगुरुभक्ती ॥ ऐशीसेवावंचकजाचीयुक्ती ॥ तोहीनिश्चितत्यागावा ॥ १६ ॥ निजसेवानकरीआपण ॥
 ह्मणेमागाळनेंदेईनधन ॥ ऐसाधनगर्बीशिष्यआपण ॥ सर्वथाजाणनकरावा ॥ १७ ॥ धरुनीधनाचीआश ॥ गुरुशिष्यासीउपदेश ॥
 तेंब्रह्मज्ञानपडेलेंबोस ॥ वाटलेआसोसधनलोभ ॥ १८ ॥ अथवाबाबुनीयांघन ॥ जोघेईनह्मणेब्रह्मज्ञान ॥ ऐसाधनाभिमानीशिष्यजाण ॥
 सर्वथाआपणनकरावा ॥ १९ ॥ यथाकाळेंजालीप्राप्त ॥ गुरुसेवाजेकाळोचित ॥ नकरीजोअभ्युषह्मणत ॥ तोहीनिश्चितत्यागावा ॥ २० ॥ स
 रितांसद्गुरुचीभक्ती ॥ मीउत्तरीननिश्चिती ॥ ऐसाभावनसेचीजाचेचिती ॥ तोशिष्यहानीनधरावा ॥ २१ ॥ सद्गुरुतुंब्रह्ममूर्ती ॥ ऐसाभा

वनाहंजाचाविती ॥ मुळीचविकल्पाचीन्यती ॥ नोहीशिष्यव्हातीनयरावा ॥ २२ ॥ गुरुहोतीब्रह्ममील ॥ ऐसेजाचेनिश्चिनजान ॥ तेनि
 श्वयेसांअभक्तजाण ॥ शिष्यआपणनकरावे ॥ २३ ॥ मनुष्यमानुनोसदुरुशी ॥ जोनकरीगुरुवचनासंग ॥ तोजाणपडलाअपत्तेशी
 ॥ त्याशिष्याशीत्यागावे ॥ २४ ॥ सदुरुहोतीअधिकता ॥ शिष्यआपुलामानापविचता ॥ तोअभक्तोमात्राप्रसरता ॥ त्यानीतत्वतात्या
 गावे ॥ २५ ॥ गुरुच्याठाईब्रह्मस्यती ॥ जासीश्रध्दनाहंविती ॥ याविनावगाअभक्त ॥ जाणनिश्चिताउत्तवा ॥ २६ ॥ येयथीचेब्रह्म
 ज्ञान ॥ जासीनिश्चयेनाहंजाण ॥ त्यासीकेव्हांहीआपण ॥ झणविसरोनाशिष्यकरसी ॥ २७ ॥ येयथीचाब्रह्मस्यती ॥ वताजोनीवहा
 मूर्ती ॥ त्यामाझाठाईनाहंजाभक्ती ॥ नेशिष्यनिश्चितात्यागावे ॥ २८ ॥ येयथीचेआवडज्ञान ॥ गुरुचाठाईयथापूर्ण ॥ परीजाचेउत्तव
 त्व ॥ तोशिष्यजाणत्यागावा ॥ २९ ॥ माझानिजमूर्तसंतसज्जन ॥ माझेभक्तमाझेजीवप्राण ॥ त्यांचेनोकरांदेखण ॥ दुर्विनीतपणयाना
 व ॥ ३० ॥ माझाभक्तांमाजीरंकजाण ॥ त्याचेसर्वस्वेवंदावेचरण ॥ हंजासीनावडसंपूर्ण ॥ दुर्विनीतपणयानाव ॥ ३१ ॥ साधुसज्जनाभेदो
 जाय ॥ शरदंमत्तावेदोपाय ॥ त्याचेगिवसांनादोषगुणपाह ॥ दुर्विनीततागाहेतेठाई ॥ ३२ ॥ दुष्टदुर्वृत्तीजेविनीतता ॥ तोनावचाळिजे
 विनीतता ॥ ऐशीजाशिष्याचीअवस्था ॥ नेजाणतत्वनात्यागावे ॥ ३३ ॥ ऐसेहंऐकांनाभिरुपण ॥ ह्यणमीमाशिष्यनकरीजाण ॥
 जोशुद्धउपदेशीब्रह्मज्ञान ॥ तोआत्माजाणपेमाझा ॥ ३४ ॥ जोउपदेशीसत्याचपूर्ण ॥ त्यासन्दाध्याचेरक्षण ॥ तुजमीसांगेननिरूपण
 ॥ ऐकसावधानउत्तवा ॥ ३५ ॥ श्लोक ॥ एतेदीपेविहीनायब्रह्मण्यायप्रियायच ॥ साधवेशुचयेब्रह्माद्भक्तिः स्याच्छूद्रयोषिनां ॥ ३६ ॥
 ॥ टीका ॥ उपदेशीमुस्यअधिकारयण ॥ धडधडीतवेराग्यपूर्ण ॥ नेहीपिशाचविराग्यजाण ॥ विवेकसंपूर्णजोरुगळ ॥ ३७ ॥ दिवसचा
 रीवेराग्यकेलें ॥ सयेंविषययार्थेन्द्रागंठ ॥ नेयजेजेउपदेशीनिं ॥ नेसपोपावळेंदुग्धजेसें ॥ ३८ ॥ जेथवेराग्यनिघोनिताय ॥ नेयज्ञाना
 भिमानउरलाराह ॥ तेणेअभिमानकरीकाय ॥ गुणदापपाहेशेच ॥ ३९ ॥ नीचनिर्दाहेळकन ॥ अशाचपाहदोषगुण ॥ जेथवेरा

ग्यहोयदीण ॥ तेथेज्ञानाभिमानचंदेऐसा ॥ ३५ ॥ उभवाजगींदोनीअवस्था ॥ वेराग्यकांविषयासक्तता ॥ तिसरेअवस्थेचीकथा ॥ जा
 णसर्वयाअसेना ॥ ३६ ॥ जेथविवेकविषयोहोयदीण ॥ तेथवेराग्यप्रवृत्तेर्पासपूर्ण ॥ जेथविवेकसोवेराग्यदीण ॥ तेथविषयाचरण
 ज्ञानाभिमानि ॥ ३७ ॥ यालागींदोयजवब्रह्मज्ञान ॥ तंवजोवेराग्यराखेपूर्ण ॥ वेराग्यंगुरुशींअनन्यशरण ॥ तोअधिकारीरत्नउपदेशा
 ॥ ३८ ॥ गतस्त्रीकांचेदोयनिरुद्धण ॥ आतांचोकिंदोवेराग्यार्थज्ञान ॥ इहोदोषांजातिगृहीतपण ॥ तोअधिकारीपूर्णसच्छीष्य ॥ ३९
 ॥ जासीब्रह्मत्वेब्राह्मणभक्ती ॥ अनन्यभाविभजनस्थिती ॥ त्याचीआदणीभक्तिविरक्ती ॥ तोजाणनिश्चितीअधिकारी ॥ ४० ॥ गुरु
 चापदियनाहीपूर्ण ॥ त्यापाशींअसग्याअभक्तपण ॥ त्यासीनकेब्रह्मज्ञान ॥ अनन्यभजनजवनकरा ॥ ४१ ॥ प्रियआणीभजन
 शीळ ॥ दोपराहतनिर्मळ ॥ त्यासीविरक्तीकरुनीअदळ ॥ उपदेशाविनत्कांकगुल्यज्ञान ॥ ४२ ॥ स्वदाराआणीस्वधन ॥ त्याचालो
 भजासीसंपूर्ण ॥ त्यासीस्वर्गनामुक्तपण ॥ जन्ममरणअनिवार ॥ ४३ ॥ परदाशापणधन ॥ सर्वयानातळेजाचेमन ॥ ऐसंजापाशींपवि
 त्रपण ॥ त्यासीहिज्ञानउपदेशावे ॥ ४४ ॥ जोवेराग्याचाबोनला ॥ विवेकपूर्णवासंडला ॥ सदुरुसेवेशीर्जविमुक्ता ॥ चरणीविनटला
 अनन्यत्वं ॥ ४५ ॥ सोडुनीनिजभूदिमान ॥ गुरुसेवलांगींआपण ॥ जासीआवेडेरंकपण ॥ ऐसासेवेसीपूर्णसच्चाव ॥ ४६ ॥ अम
 रथेष्टजस्करकर ॥ तेमानीसदुरुचकिंकूर ॥ सदुरुहुनीयांथार ॥ दरीहरहीमानीना ॥ ४७ ॥ जासीनाहीगवेमद ॥ जासीनाहीकाम
 क्रोध ॥ जासीनावडेविकल्पभद ॥ नाशियशब्दपरमार्थी ॥ ४८ ॥ कायावाचामनधन ॥ सोडुनीसमर्थतामहिमान ॥ जोसदुरुशीं
 अनन्यशरण ॥ तोसच्छीष्यजाणसाधुत्वं ॥ ४९ ॥ सोडुनीलजालोकीक ॥ जोब्रह्मज्ञानाचायाचक ॥ सदुरुचवनार्थचिंतक ॥ तोअ
 वशकउपदेशी ॥ ५० ॥ जेकांदिजन्माचादरी ॥ येदवाकुनीसाडुनीदुरी ॥ जेकामंत्रार्थीअमंत्री ॥ जेअनाधिकारीश्रवणासी ॥ ५१ ॥
 जासीनाहीआयमधर्म ॥ जासीनाहीश्रानकर्म ॥ जासीनाहीजपहोम ॥ जेवर्णाधमअतिनीच ॥ ५२ ॥ ऐसेजेकांशुद्रजन ॥ ऐको

नीग्रंथीचेंज्ञान ॥ निवारावयाजन्ममरण ॥ उपजेदारुणविरक्ती ॥ ५७ ॥ उरितांच एकसरेंचितें ॥ मनीहुनीविषयातें ॥ मगविनेंचितेंजी
वितें ॥ रिघेसहुसूतेंअनन्यशरण ॥ ५८ ॥ गुरूसीपुसोंनेणेप्रश्न ॥ हणेंनिवारींजन्ममरण ॥ भावार्थेघालीलोटांगण ॥ अथासंपूर्णपर
मार्थी ॥ ५९ ॥ तेहोतकांशुद्रजन ॥ त्यासीउपदेशितांब्रह्मज्ञान ॥ उथवाकदानलागेदूषण ॥ हंसत्यवचनपेंमाझे ॥ ६० ॥ जेकांअपेक्षो
नियांवित्त ॥ चतुर्वर्णांउपदेशित ॥ तेधनलोभेंलोलुप्त ॥ येथनाहींघेइजेतगुरुत्वे ॥ ६१ ॥ जेथगुरूधांचसलोभना ॥ तेथशिष्याची
बुडेविरक्तता ॥ ऐशियाचाविरक्तीउपदेशायेता ॥ परमार्थनाअपघातू ॥ ६२ ॥ निर्लोभत्वकूपेनेपूर्ण ॥ सहुसुउपदेशीशुद्रजन ॥ ऐ
सेनीकरीजोदीनोक्षरण ॥ तेथनलगेदूषणउपदेशा ॥ ६३ ॥ जेणेतडफडूनीजाण ॥ बैराग्यासींयेमरण ॥ जेणेंज्ञात्यासींलागेदूषण ॥
तोस्त्रीसंगआपणनकरावा ॥ ६४ ॥ स्त्रीदेखतांचीअवचित्ती ॥ तात्काळपाडीअधःपाती ॥ तिचीजालियासंगती ॥ कैचीधड
गतीसज्ञाना ॥ ६५ ॥ प्रमादींपाडींसर्वार्थी ॥ हेप्रमदानामाचीनिजरव्याती ॥ तिचीजालियासंगती ॥ केवीपरमार्थनिरतील ॥ ६६
॥ जियेचेदेखतांचीवदन ॥ कामामोकलीकराक्षबाण ॥ तेथकायसांउपदेशजाण ॥ आलीनागवणपरमार्थी ॥ ६७ ॥ रुद्रवातुजमीहें
सांगतोजाण ॥ नकोस्त्रियांसीसंभाषण ॥ नकोस्त्रियाचेंअवलोकन ॥ नकोस्त्रीवचनकानींघेई ॥ ६८ ॥ नकोनकोस्त्रियासींमात ॥
नकोनकोस्त्रीयांसींएकांत ॥ नकोनकोस्त्रियांचासंगत ॥ निंदलोकांतसवार्थी ॥ ६९ ॥ नकोनकोस्त्रियांचाअनुवाद ॥ नकोनकोस्त्रि
यांचासंवाद ॥ नकोनकोस्त्रियांसींकरूंबोध ॥ मिथ्यापवादआंगीवाजे ॥ ७० ॥ स्वभावेस्तत्वीकवनिता ॥ गोष्टीसांगेंआलीपरमार्थी
तोविबिडत्यतत्त्वता ॥ सुरुदांसमस्तांपरिकल्पे ॥ ७१ ॥ यालागींप्रमदाजाण ॥ सर्वथान्यागावीआपण ॥ प्रमदांसंगतीब्रह्मज्ञान ॥ स
र्वथाजाणवाटे ॥ ७२ ॥ आशंका ॥ उपदेशीत्याज्यस्त्रियाजरी ॥ तरीमागीथोरथोरी ॥ उपदेशित्यांकेशापरी ॥ ऐकनिर्धारिसांगेन ॥
॥ ७३ ॥ श्रेष्ठंयाज्ञवल्कीपाही ॥ तेणेंउपदेशाचाठाई ॥ उपदेशिलींमैत्रेयी ॥ नानासुक्तीपांहींप्रबोधें ॥ ७४ ॥ स्वयेनारदमहासुनीं ॥

प्रल्हादाची निजजननी ॥ इन्द्रापासूनी सोडुनी ॥ ब्रह्मज्ञानी उपदेशी ॥ ७५ ॥ अवतरोनी कपिलसुनी ॥ बैसोनियां सिद्धासनी ॥ देवहु
 नीलागोनी ॥ ब्रह्मज्ञानी प्रबोधी ॥ ७६ ॥ जो योगियाचा मुकुटमणी ॥ कैलासपती शरदपाणी ॥ भवउपदेशी भवानी ॥ ब्रह्मज्ञानी नि
 जबोधे ॥ ७७ ॥ इतरांची गोठी कायशी ॥ तुवांचि गाढूषी केशी ॥ उपदेशिलें यज्ञपत्यासी ॥ ऐसें ह्यणसी उक्थवा ॥ ७८ ॥ असो देख
 नियां सद्भावा ॥ उपदेश करूं ह्यणशी कणवा ॥ तरी तो अधिकार वोळरवावा ॥ ऐक उक्थवा सांगेन ॥ ७९ ॥ स्त्री पुरुष अवलोकन ॥
 जयाचे दृष्टी समसमान ॥ ऐसे अनुभवी जो परिपूर्ण ॥ तो चिन्मियांशी जाण उपदेशी ॥ ८० ॥ तेही अधिकार न पाहातां ॥ उपदेशान क
 रिती सर्वथा ॥ त्याही उपदेशाची कथा ॥ ऐकत त्वता सांगेन ॥ ८१ ॥ म्यां जाकां निंदित्या वनिता ॥ त्यामाजी म्हाग्या सात्विकता ॥ सांडुनि
 यां विषयावस्था ॥ जो परमार्थ उचत ॥ ८२ ॥ त्यजूनियां प्रपंचाची हांव ॥ नाकडे विषयाचें नाव ॥ वैराग्यें उठला सद्भाव ॥ घेउनी धांव परमा
 र्था ॥ ८३ ॥ जन्ममरण निवारणी ॥ जिवा मनाची नित्यकांचणी ॥ माझे भवपाश छेदनी ॥ धर्मदाता कोणी मिळताकां ॥ ८४ ॥ सदुरुपासी
 चे अतिभार्त ॥ कायावाचा वित्तजीवित ॥ कुरवंडी करूनी सांडित ॥ परमार्थार्थ सद्भावे ॥ ८५ ॥ अतिथी आणि पति पुत्रासी ॥ भोजनी
 समनानित्यजीशी ॥ धनलोभनाही मानसी ॥ परमार्थी तीसी अधिकारू ॥ ८६ ॥ यापरी निजपरमार्थ ॥ सद्भावे जे विनटे वनिता ॥
 तीसी उद्बुवाहें उपदेशितां ॥ दोष सर्वथा लगेना ॥ ८७ ॥ क्षेत्रीचैश्य स्त्री शरद्वजन ॥ यांची श्रद्धा दृढ पाहून ॥ उपदेशितां ब्रह्मज्ञा
 न ॥ दोष निर्दळण शिष्याचे ॥ ८८ ॥ उपदेशितां ब्रह्मज्ञान ॥ जे गुरूसींच लागे दूषण ॥ तें शिष्यासी उक्थरी कोण ॥ हें व्याख्यान अबड
 ॥ ८९ ॥ पाहावया पात्र शरद्वता ॥ मी बोलिलो दोषवार्ता ॥ वांचुनी ब्रह्मज्ञान उपदेशितां ॥ दोष सर्वथा असेना ॥ ९० ॥ हें ज्ञान जाणी
 तल्यापाठी ॥ जाणणेची सेरेस्टी ॥ संसारासी पडे तुटी ॥ तेथ दोषाची गोटी असेना ॥ ९१ ॥ श्लोक ॥ नैतद्विज्ञाय जिज्ञासो
 ज्ञातव्यमवशिष्यते ॥ पीत्वा पीयूषममृतं पातव्यं नावशिष्यते ॥ ३२ ॥ टीका ॥ ये ग्रंथीचें जाणीतल्या ज्ञान ॥ सुमुक्त जे साधक

जन ॥ त्यासी जाणावया आन ॥ जाणते पण तरना ॥ १२ ॥ जविकेलिया असृत पान ॥ पुढें प्राशनासी नुरे आन ॥ तेदी जाणीतल्या हे
 ज्ञान ॥ ज्ञातव्य ज्ञाते पण समूळ नुरे ॥ १३ ॥ आशंका ॥ धर्म अर्थ काम मोक्षा प्रती ॥ साधने असनी नेणां किती ॥ तुवां हे एकची ध्यापनी ॥
 कैशा परी प्रतिपादल ॥ १४ ॥ उद्यवा साधनें जी आनान ॥ तीं अभक्त सोशिल आपण ॥ माझा भक्तां सांगा जाण ॥ मोक्ष साधन सर्वार्थी ॥
 ॥ १५ ॥ श्लोक ॥ ज्ञान कर्मणियोगे च वार्तायां दंडधारणं ॥ यावानर्थे नृणां तातत्तावांस्ते ऽहंचतुर्विधः ॥ ३३ ॥ टीका ॥ मोक्षालागीं ज्ञान
 साधन ॥ धर्मा लागीं स्वकर्माचरण ॥ स्वामिभालागीं दंडधारण ॥ अर्थार्थमंजाण जीविकावृत्ती ॥ १६ ॥ ईहा मुक्काम भोग ॥ तदर्थ करि-
 ती योगयाग ॥ चहूंपुरुषार्थी हाचो ग ॥ साधन प्रयोग अभक्तां ॥ १७ ॥ ऐसे सोशितां साधन ॥ सहसा सिद्धीन पवे जाण ॥ अनेक विकळतां
 दूषण ॥ माजी छळा विप्रदेहाचें ॥ १८ ॥ तैसें मज्जासी नवे जाण ॥ माझे करितां अनन्य भजन ॥ चारी पुरुषार्थ येनां शरण ॥ पायां सरगण
 लागती ॥ १९ ॥ उद्यवा जेमज अनन्य शरण ॥ त्याचा धर्म अर्थ मी आपण ॥ त्याचा काम मोही मीच जाण ॥ मोक्ष संपूर्ण मी द्याचा ॥ ६०० ॥ अ-
 भक्तां भोग क्षये पुनरावृत्ती ॥ भक्तां सोभोगितां नित्य मुक्ती ॥ येवदी माझी भक्ती चारव्याती ॥ जाणनि श्रितां उद्यवा ॥ १ ॥ ऐशी एकतां देवा
 ची मान ॥ उद्यव प्रेमवोसंडला अभ्युत ॥ नेण प्रेमला यला कृष्ण नाथ ॥ हर्षबोलनंत धवा ॥ २ ॥ उद्यवा तुझे चारी पुरुषार्थ ॥ तो मी प्रत्यक्ष भग-
 वंत ॥ हर्षबोलांनी हर्षयुक्त ॥ हृदया आंत आलिंगी ॥ ३ ॥ हर्षदेतां आलिंगन ॥ कृष्ण विसरतां कृष्ण पण ॥ उद्यव स्वानंद निमम ॥ उद्यव पण
 विसरला ॥ ४ ॥ कैसें अभिनिव आलिंगन ॥ दोघांचे गले दोघपण ॥ पूर्ण चिंतन परिपूर्ण ॥ स्वानंद धन स्वयं झाल ॥ ५ ॥ तेथ विरोन गेला हेनू ॥ बे-
 देस हीन बुडाली मान ॥ एक वरला देवी भक्ती ॥ येकी एकांत एकत्व ॥ ६ ॥ तेथ सावळले धमा धर्म ॥ तिके येसा हीन बुडाले वर्म ॥ अने
 आणी निर्मम ॥ दोघांचे नाम असंजा ॥ ७ ॥ भेद घेउनी गेला अभेदा ॥ बोध घेउनी गेलानि जवोधा ॥ आनंदला जला आनंदा ॥ ऐशि-
 या निज पदा उद्यव पाव ॥ ८ ॥ मी जाहालां परब्रह्म ॥ हा विमुख्य त्वें येथ भ्रम ॥ कृष्णालिंगनाचा हा धर्म ॥ जाना निरूपम निज बरक ॥ ९

वापसीकृष्णसर्वज्ञ ॥ सोडोनिआलिंगन ॥ ऐक्यबोधेंउधवासीजाण ॥ निजभक्तपणप्राबोधी ॥ १० ॥ तेहांउधवचमत्कारिला ॥
 अनिशयेंठकावाजाल ॥ परमविस्मयेंदादला ॥ तटस्थठेलानेकाळी ॥ ११ ॥ मगद्यगेनिजात्यतास्वनसिधजवर्द्धाअसतां ॥ जनासीन
 कळेसर्वथा ॥ साधकांचाहाताचंदेकेवी ॥ १२ ॥ तेउधवाचेमनांगता ॥ जाणोनियांश्रीकृष्णनाथ ॥ तदर्थचासुनिश्चित ॥ असेसांगत
 उपाधि ॥ १३ ॥ श्लोक ॥ मर्त्येयदात्यक्तसमस्तकर्मानिवेदितात्याविचिकीर्षंतामे ॥ तदामृतत्वप्रतिपद्यमानोमयात्मभूयायचकल्प
 नेवै ॥ १४ ॥ टीका ॥ जेबोलिलीधर्मकाममोक्षार्थ ॥ तेसांडुर्नासाधनसमस्त ॥ जेअनन्यभावंमजभजत ॥ विश्वासयुक्तमजभाषें
 ॥ १५ ॥ त्यासीहेस्वरूपस्थिती ॥ जेत्वांभोगिलीआत्मप्रतीती ॥ तेनक्काळहोयप्राप्ती ॥ जाणनिश्चितीउधवा ॥ १६ ॥ धर्मार्थकामवा
 सना ॥ असोनीलागल्यामद्भजना ॥ तेहीपुरुषुनीयांजाणा ॥ सायुज्यसदनामीआणी ॥ १७ ॥ भक्तांसीस्वधर्मकर्मविस्था ॥ तेहीला
 विद्याभजनपंथा ॥ स्वधर्मकर्माअकर्मात्यता ॥ माझियामद्भक्ताउद्बोधीमां ॥ १८ ॥ भक्तबांखीभोगकाम ॥ भोगभोगुनीहोयनिष्क
 म ॥ ऐशियानिजबोधाचेवर्म ॥ मीआत्मारामउद्बोधीं ॥ १९ ॥ भक्तमागेअर्थसंपत्तता ॥ त्याचेगांवीधनसंघता ॥ माझीषड्गुणस
 मर्थता ॥ बोळगेतत्वतात्यापाशीं ॥ २० ॥ सर्वभूतांमाझीभक्ती ॥ भक्तभजेअनन्यप्रीती ॥ तेचारीसुक्तीशरणयेंती ॥ मद्भक्तांसुक्तीस्व
 तसिखी ॥ २१ ॥ वैद्यधडफुटापेचानन ॥ रोगियांचीवासनापोखुन ॥ मागेतेदेउनीअन ॥ वाचवीरसत्तरसप्रयोगें ॥ २२ ॥ तेविधर्मअ
 र्थकामवासना ॥ भक्तांचापोखुनीजाणा ॥ मीआणीसायुज्यसदना ॥ तेहीविवंचनासांगीतली ॥ २३ ॥ नानासाधनाभिमान ॥ सांड
 नियांयेजोमजशरण ॥ त्यासीहीस्वरूपप्राप्तीपूर्ण ॥ उधवाजाणसुनिश्चित ॥ २४ ॥ भक्तसकामजहीचितीं ॥ तोजेकरीअनन्यभ-
 क्ती ॥ तेकामपुरुषुनीदेसुक्ती ॥ भक्तांअधोगतीकदानघडे ॥ २५ ॥ बाळकेंथापाघेउनीकांहीं ॥ मीठाघातल्यामातेचापाई ॥ धनवेचोनी
 अपीनेही ॥ परीजीविकादीमारीना ॥ २६ ॥ तेवीमाझीकरितांअनन्यभक्ती ॥ जोजोकामभक्तबांखीचितीं ॥ तोतेपुरुषुनीदेसुक्ती ॥ भ

क्तां अधोगती पडोनेदी ॥ २६ ॥ देखोनी बाळकाची व्यथा ॥ जेवी सर्वस्वींकळवळी माता ॥ तेविनिजभक्तांची अवस्था ॥ मजही सर्वथा
 साहवेना ॥ २७ ॥ कामपुरवुनी धावया मुक्ती ॥ कायमाझे गांठी नाहीं शक्ती ॥ मी भक्त कैवारी श्रापती ॥ त्यासी अधोगती कदां न घडे
 ॥ २८ ॥ माझे नाम अवचट आल्या अंती ॥ रंकला हे सायुज्य मुक्ती ॥ मामाझी करितां अनन्य भक्ती ॥ भक्तां अवगती मग कैची ॥ २९
 ॥ माझा भक्त जया कडे रुपे पाहे ॥ तो हि माझी भक्ती लाहे ॥ मामज्जका अवगती होये ॥ हा भोग न साहे मजलागी ॥ ३० ॥ सोसनी यां गमवा
 सासी ॥ म्यां मुक्त केला अवर्षी ॥ विदारुनी हिरण कशिपूशी ॥ म्यां प्रल्हासी रक्षिते ॥ ३१ ॥ चक्रे उनी यां हातीं ॥ म्यां गमो रक्षिते परिक्षिते
 ॥ तो मी भक्तां सो अवगती ॥ कदां कल्याणी होउनेदी ॥ ३२ ॥ माक्षिये भक्तीचे निनावे ॥ तृण तेही म्या उग्रवावे ॥ भक्तां कैवी अवगती पावे ॥ जे जिवं भा
 वे मज भजले ॥ ३३ ॥ काया वाचा मन धन ॥ अवंचुनी अनन्य शरण ॥ त्याचा भोग मोक्ष ही जाण ॥ मी श्री कृष्ण स्वये सोशी ॥ ३४ ॥ असा अनन्य भ
 क्तीचा महिमा ॥ सांगतां उताह पुरुषोत्तम ॥ नेणे उग्रवासी नारदला प्रेम ॥ खेद रोमारवारी वित ॥ ३५ ॥ ऐकोनी भक्तीचे महिमान ॥ देखोनी उग्रवाचे
 प्रेम पूर्ण ॥ श्री शक्त करवावला आपण ॥ स्वानंद पूर्ण डोलत ॥ ३६ ॥ हरि खे ह्ये गोरक्षिनी ॥ धन्य हरि भक्ती भिजगती ॥ जासी सर्वां धी मुक्ती ॥ स्वमु
 खें श्रीपती बोलिला ॥ ३७ ॥ जेंसे भक्तीचे महिमान ॥ तेंसे उग्रवाचे प्रेम गहन ॥ तेंसे उग्रवाचे प्रेम कृपण ॥ श्री शक्त आपण सांगत ॥ ३८ ॥ श्लोक
 ॥ श्री शक्त उवाच ॥ स एव मादक्षि त्रियोग मार्गस्तदेतम भोक्तवचानि शम्य ॥ बह्वजुलिः प्रत्युपकथ्य केतो न किंचिदुचैः श्रु परिपुनाक्षः ॥ ३५
 ॥ बिहृष्य चित्तं प्रणयावधूर्ण धर्ये न राजन् बहू मन्यमानः ॥ कृतां जला प्राहयदु प्रवीरशीर्ष्णां स्पृशंस्त चरणारविंद ॥ ३६ ॥ टीका ॥ जो ज्ञानिया
 बाज्ञान मिथी ॥ जो निज बोधाचा उदधी ॥ जो आनंदाचा रक्षीरार्थी ॥ तो शक्त स्वानंद तो पत्नी ॥ ३७ ॥ ऐक्यामन रक्षिते ॥ अवगती तो गय चक
 र्ती ॥ जातें स्तनर अकरवानिती ॥ जाची कीजे स्तनी मदासिधी ॥ ३८ ॥ जातें वेद निव्यगती ॥ योग वेद निव्यगती ॥ नेणे श्री कृष्ण स्तवि
 ती भक्ती ॥ परम धीनी मचुं वित ॥ ३९ ॥ अनन्य भक्ती परनें करव ॥ आनना हींच विशेष ॥ सर्व साराचें सार देव ॥ मज्जका चोरव करवरा ॥ ४० ॥

भक्तीयोगाचार्ययोगमार्ग ॥ समूहप्रेमशब्दचारा ॥ स्वमुखेवो लिखाश्चारांग ॥ तेन उभये चंग अवधारिते ॥ ४३ ॥ एकतां भक्तीचे निरूपण ॥
 उभयचे द्वयले मन ॥ नयीं अश्रूजाले पूर्ण ॥ स्वानंदजीवनलोदले ॥ ४४ ॥ शरीरजाले रोमांचित ॥ चित्तजाले द्वययुक्त ॥ तेणे कवीचाय
 दादत ॥ स्वेदकणदादत सर्वांगी ॥ ४५ ॥ प्राणपंगुळला जेथी चातय ॥ शरीरमंदमंदकापत ॥ नयनपुंजाळले निश्चित ॥ अर्धोन्मिलित
 तेजाले ॥ ४६ ॥ औस्त्वयाचे अतिप्रीती ॥ स्वानंदीराभरसंविनवृत्ती ॥ उभयदंडाची धिरनां स्थित ॥ प्राप्त्ये निश्चित तेराखिले ॥ ४७ ॥
 जळीं नाकउलथतां पूर्ण ॥ तेवींदीराखे आवरुन ॥ तेवींमावळतां उभयपण ॥ प्राग्भे जाणराखिले ॥ ४८ ॥ धैर्याचे नीर्भातिसामर्थ्ये ॥
 आवस्तीप्रेमाचे भरिते ॥ मोक्तकृत्यं जालो येथे ॥ तेही चित्तं मानिते ॥ ४९ ॥ श्रीकृष्ण उभयखिले माने ॥ गेशियां मानुनी उपकाराते ॥
 काय उपकारी हो उमीयाते ॥ ऐसे निजचिंतं धिचारी ॥ ५० ॥ गुरुसीधितामणां देवोभाता ॥ नाचिता वादवी विनिले देता ॥ गुरुनी दिधले
 अचिंत्यार्थी ॥ तेणे उर्त्तार्णना कदां न घडे ॥ ५१ ॥ गुरुसीधित्यत रुंदे दोजाता ॥ कव्यना वादवी कव्यलें देता ॥ गुरुने दिधली निर्विकल्पता ॥
 त्यासी उर्त्तार्णना तेणे न व्हाजे ॥ ५२ ॥ गुरुसीदेवोनी स्पृशं मणी ॥ नास्पृशं धातु करी सुवर्णी ॥ ब्रह्मत्वगुरुगुरुचरणस्पर्शनी ॥ त्यासी न वे
 उर्त्तार्णपिरिसही देता ॥ ५३ ॥ गुरुसीकामधेनुंदे आणार्न ॥ ते कामना वादवी अर्थदेउनी ॥ गुरुनिष्कामनिर्गुणदाना ॥ त्याचे उनीणी का
 मधे नू नवे ॥ ५४ ॥ धिभुवनीची संपत्ती नोख ॥ गुरुसीदेतां न मायीक ॥ जेणे दिधली वस्तु अनामिक ॥ त्यासी कैसेना लोक उतराई होती
 ॥ ५५ ॥ दंड उतराई हो उगुरुशी ॥ तवने श्वरपण यांदहासी ॥ नैश्वरं अने श्वरासी ॥ उर्त्तार्णत्वासी कदां न घडे ॥ ५६ ॥ जेणे आळाशे स्वदि
 धला आवडी ॥ त्यासी उर्त्तार्ण फुटकी कवडी ॥ उर्त्तार्णत्वाची वादवी गोडी ॥ नैशापरवडींदहभावा ॥ ५७ ॥ जेणे उतराई हो गुरुशी ॥ तवमिथ्य
 त्ववीर्जा विव्वासी ॥ जेणे दिधले सत्यवस्तुसी ॥ मिथ्यादेतां त्यासी लाजना ॥ ५८ ॥ जेणे दिधले अनर्घ्यत्वासी ॥ वंध्यापुत्रदेवां केला त्यासी ॥
 तेवीं मिथ्यत्वजावभावासी ॥ उर्त्तार्णत्वासी कदां न घडे ॥ ५९ ॥ कायावाचामनधन ॥ गुरुशी अर्पितां जावप्राण ॥ कदां न वेजे उर्त्तार्ण ॥

हिंउक्ष्वेंसंपूर्णजाणीतलें ॥६०॥ जेयेंअणुमात्रनाहींदुःख ॥ ऐसेंदिधलेंजिजकरव ॥ त्यागुरुसीउतराईदेख ॥ नव्हावेंनिःशोरवशि
 ष्यांसी॥६१॥ यालागींमौनेचिजाण ॥ उक्ष्वेंयातलेंलोटांगण ॥ श्रीकृष्णाचंश्रीचरण ॥ मस्तकींसंपूर्णवंदिले ॥६२॥ मागांश्रीकृष्ण
 पुशिलेंपाहाहो ॥ उक्ष्वेतुझागेलाशोकमोह ॥ तेंणउक्ष्वसीजालाविस्मवां ॥ उतरघ्यावयाठावेनघडेची ॥६३॥ आतांवंदोनीश्रीच
 रण ॥ कृतांजलीधरोनीजाण ॥ उतरघ्यावयाआपण ॥ श्रीकृष्णवदनअवलोक ॥६४॥ जेविसेयितांचंद्रकर ॥ चकोरदृष्टीचेदेकर
 ॥ तेवीकृष्णस्वरवेंअतिनिर्भर ॥ कायप्रत्कर्त्तरबोलन ॥६५॥ ॥श्लोक॥ उक्ष्वउवाच ॥ विदावितोमाहमाहां ॥ धकरोयआश्रितो
 मेतवसधिधानात् ॥ विभावसोःकिन्नुसमीपगस्यसीतंनमोर्माः ॥ प्रभवंत्यजाय ॥३७॥ ॥टीका॥ जोसकळदेवचूडामणी ॥ जोयाद
 वांमाजीअग्रगणी ॥ जोअविद्यारात्रीचातरणी ॥ जोशिरोमणीब्रह्मवेत्यां ॥६६॥ ऐशियाश्रीकृष्णाप्रती ॥ स्वानंदावियेनिजसुती
 ॥ उक्ष्वेंसागतांनिजास्थिती ॥ त्यामाजीकरीस्तुतीआद्यतंहरिचा ॥६७॥ मजतंवविचारितां ॥ ब्रह्मासर्वांचाआदिकर्ता ॥ तोहीना
 रायणनामीतत्त्वता ॥ होयजन्मताअजनामें ॥६८॥ तोकमळनाभिनारायण ॥ तोमायासबळब्रह्मजाण ॥ तेमायेतुंआद्यकारण
 आद्यत्वपूर्णतुजसाजे ॥६९॥ अविद्येचामाहारार्था ॥ अडकलोंमोहअंधारी ॥ तेथुनीकाटावयाबाहेरी ॥ आणिकांचीथोरिचालेना ॥
 ॥७०॥ तेथतुझेनीवचनभास्करें ॥ नासोनीशोकमोहअंधारें ॥ मजकाटिकेनीबाहेरें ॥ चमत्कारेंसीनिधीतुझ्या ॥७१॥ तुझियेसन्निधी
 पाशीं ॥ ठावनाहींअविद्येशीं ॥ तेथमोहममताकेंचीआसी ॥ दृष्टीकेशीतुंअसतां ॥७२॥ अंधारिरानीअतिगहन ॥ तेथशीतेपीडि
 लाजोसंपूर्ण ॥ त्यासीआतुडलीयाहुनाशन ॥ शीतनमजाणतात्काळपळे ॥७३॥ तोअग्नियेविनांस्वयेंसदां ॥ शीतनमात्राभयबाधा ॥
 पुढतीबाधोनशंककदां ॥ तेवीगोविंदासन्निधीतुझी ॥७४॥ तेवीशोकमोहममतेशी ॥ मायाजनबांधभवपाशीं ॥ तेतुझेसन्निधीपाशीं
 ॥ जालीआपेंशीहारपोनी ॥७५॥ मरणजन्माचेअपाये ॥ मागांअनेकसोशिलेंस्वयें ॥ जासीतुझीसन्निधीहोये ॥ त्यासीतेभयेसख

कृमिध्या ॥ ७६ ॥ तुझे सन्निधा पाशी जाण ॥ समूळ मायेचे निर्दळण ॥ तेचि अर्थीचे निरूपण ॥ उधव आपण सांगन ॥ ७७ ॥ श्लोक ॥
 प्रत्यर्पितो मे भवता ॥ नुकपीनाभृत्याय विज्ञानमयः प्रदीपः ॥ हित्वा कृतज्ञस्त्वपादमूलं को ॥ न्यत्समीयात्कुर्यात्तद्वदायं ॥ ७८ ॥ टीका
 तुझी सन्निधा माझ देव ॥ समूळ अज्ञानासी घातक ॥ हेचि मुख्यत्वे अवश्यक ॥ भक्तसाविक जाणती ॥ ७८ ॥ असो इतरांची गोष्टी ॥ म्या
 हो अनुभविलें निज दृष्टी ॥ अभिघानिरसावया सृष्टी ॥ सत्संगतीलाही सर्वार्थी ॥ ७९ ॥ सत्संगाई माजी जाण ॥ तुझी संगती अति पावन ॥
 तुवां उधरावया दीन जन ॥ हे निजात्मज्ञान प्रकाशिलें ॥ ८० ॥ माझे निमित्त करू नो जाण ॥ उधरावया दीन जन ॥ त्याचे निरसावया अ-
 ज्ञान ॥ ज्ञान दीप पूर्ण प्रजळिला ॥ ८१ ॥ उपदेशार्थ श्रद्धास्थिती ॥ हे विदवळे पै निश्चिती ॥ तेथे बाधका जा निजात्मयुक्ती ॥ ते दळल्या प्र-
 नीस ह पूर्ण ॥ ८२ ॥ तो दीप कर्णहारी ठेविला ॥ तव सबाह्य प्रकाश जाला ॥ भजान आधार निर्दळिला ॥ स्वये प्रबळता सद्गुण ॥ ८३ ॥ विवेक
 वैराग्य धारण ॥ हेचि तेथील बाती जाण ॥ तेथ प्रजळिला ज्ञान घन ॥ ते नि प्रभा पूर्ण माहादीप ॥ ८४ ॥ तेणें सबाह्य प्रकाश ॥ तुझी पदवी प्रगट
 ली दिसे ॥ ऐसे निजरूप दृष्टी केश ॥ अनायासे मज अर्पिलें ॥ ८५ ॥ तुवां अतरया मत्व आपुलें ॥ स्वरूप पूर्वीच मज दीधलें ॥ ते तुवांच माझ
 री आछा दिलें ॥ भजन आपुलें प्रगटावया ॥ ८६ ॥ तुझ्या निज भजनाचें लक्षण ॥ सर्वभूतीं भगवद्भजन ॥ तेणे तूं साचार संतोषोन ॥ अर्पि
 सी ज्ञान अर्पिलें विपुदती ॥ ८७ ॥ वाट उनी निज भजन ॥ माझे मज अर्पिशी ज्ञान ॥ यानाव प्रत्यर्पण ॥ साधुसज्ञान वोलती ॥ ८८ ॥ वाट
 उनी आपुली भक्ती ॥ माझे ज्ञान दिधलें माझे हातीं ॥ दिधलें तेथें माया पुदती ॥ विकल्पवृत्ती स्पर्शना ॥ ८९ ॥ जे दिधली स्वरूपस्थिती ॥
 ते प्राचा देना कदा कल्यांती ॥ यापरी गार्थीपती ॥ कृपानिश्चिती तुवां केली ॥ ९० ॥ यापरी तूं अनिरुपाकू ॥ निज दासालागीं मवाकू ॥ म्या
 तुजसां इनियां बरकू ॥ आनासी गोवकू भजो धविं ॥ ९१ ॥ त्यजुनी स्वामी दृष्टी केश ॥ आना भजेल तो केवळ पशू ॥ पशूही मार्जा तो रास भेष्ट
 ॥ जासी नाहीं विश्वास हरी भजनी ॥ ९२ ॥ तुवां जनासी केला उपकारू ॥ इद्रियां पाठव्ये ज्ञानाधिकारू ॥ तो उपकारचि सरे जो नरू ॥ तो ज्ञा

णसाचारुकृतप्र॥९३॥ जेजाणतीतुझाउपकाराते॥ तेकायावाचाचितेविने॥ कदांनजतीआनाते॥ तेमजनिश्चितेमानले॥९४॥ मज
 निमित्तकरूनियाजाण॥ तेत्वांप्रकाशिलेनिजात्मज्ञान॥ तेणेंजगाचेउत्तरण॥ श्रवणमननकीर्तने॥९५॥ यापरीकृपाकूपूर्ण॥ माझे
 छेदिलेभवबंधन॥ तेविअर्थचिनिस्वरूपण॥ उद्यवआपणस्वयेसांग॥९६॥ ॥श्लोक॥ वृक्षश्चसुदृढःस्नेहपाशादाशाहवृ-
 ष्णंधकसात्वतपु॥ प्रसारितसृष्टिविवृद्धयेत्वयास्वमाययात्यात्मस्त्वबोधेतिना॥३९॥ ॥टीका॥ तुवांमायेनेसृजिलेजन॥ तेसृ-
 ष्टीकावयावर्धमान॥ स्त्वापुत्रस्तददसज्जन॥ हास्नेहपूर्णवाटविला॥९७॥ मीजन्मलोयादवकुळांत॥ तेथवृष्णीअंधकसात्वत॥
 इत्यादिसत्तदसमस्त॥ अतिस्नेहयुक्तआमत्वे॥९८॥ तेस्तददस्त्वापुत्रस्नेहबंधन॥ यास्नेहपाशाचेछेदन॥ माझेबाळपणींत्वाके-
 लेजाण॥ जेंस्वच्छतांध्यानमजलागले॥९९॥ जेविवांडबरीरेचेछतांस्वच्छ॥ मोहिनीवियाप्रीमबळ॥ तेविद्येचेआवरावयाबळ॥ स-
 काकेवळरेवळविना॥१००॥ तेविनुझीत्वमायाजाण॥ जोकांसरांतवआधीन॥ तिचेस्नेहपाशादासण॥ तेणेंबांधांनीजनअतिबध-
 केले॥१॥ तेमाझेस्नेहपाशाजाण॥ त्वांपूर्वीछेदिलेआपण॥ जेंमजहोतेबाळपण॥ तेचिकृपापूर्णमजकेली॥२॥ तेभवबंधछेदि-
 जेनेशास्त्र॥ तुवांनिजयुक्तीफांडांनीधार॥ सतेजकरूनियांखडतरा॥ मजलागींस्वतंत्रअर्पिले॥३॥ येणंशास्त्रबघेंमीजाण॥ छेदूनशके-
 जगाचेबंधन॥ एवढीमजवरीकृपापूर्ण॥ केलीआपणदयालुत्वे॥४॥ संसारदुःखयुक्तजोकांयेथे॥ सरवरूपतोजालासाते॥ ऐशि-
 येरूपेचेनिहांते॥ मजनिश्चितेउत्तरिले॥५॥ मीकृतकृत्यजालोयेथे॥ परीकांहीएकभागनेतूते॥ तेकृपाकरावांभीकृष्णनाथे
 ॥ ह्मणोनिचरणानेंलागला॥६॥ ॥श्लोक॥ नमोऽस्तुतेमहायोगिनप्रपन्नमनुशाधिमां॥ यथात्वश्रणांभोजेतरतिस्य
 दनपायिनी॥४०॥ ॥टीका॥ नघडेतेघडवीआपण॥ नाथिलेंदावीविंदान॥ जित्यामेत्यालाउनीलप्र॥ नांदवीसंपूर्णनि-
 जमाया॥७॥ जेयोगियांसीअतिदुस्तर॥ जिणेनाडिलेसृष्टाशंकर॥ तेमायातुझीकिंकर॥ नृपरात्परमहायोगी॥८॥ त्यातुझ्या

कृपेस्तवजाण ॥ मीकृतकृत्यजालोंआपण ॥ नंदरेवंभवभयादिमान ॥ स्वानंदनिमग्नसर्वदां ॥ ९॥ दृश्यद्रष्टादर्शन ॥ नाहींत्रिपुरी-
 नाहींगुण ॥ हीरपलंभीतूपण ॥ स्वानंदपूर्णनिजबोध ॥ १०॥ निजबोधस्वानंदपूर्ण ॥ देहीबालमायीकजाण ॥ परादिवाचापडिलेशून्य ॥
 यालागींमौनवेदवाद ॥ ११॥ कार्यकारणकर्तव्यता ॥ मजउरलीनाहींसर्वथा ॥ तरीकाहींएकश्रीकृष्णनाथा ॥ तुजमीआतामागेन
 ॥ १२॥ जेविकांबाळकांथाया ॥ कळवळोनीपुरवीमाया ॥ तेविमाझेवचनायया ॥ श्रीकृष्णनाथाअवधारीं ॥ १३॥ हेअंतीचेंमा
 झेंमागतेपण ॥ देवेंअवधारींलेसावधान ॥ वेदूनियाश्रीकृष्णचरण ॥ अगम्यविंदानमागत ॥ १४॥ मजथोरहोताचित्ते ॥ गो-
 डअसेजिवन्मुक्ती ॥ तेथनंदरेवेतुझीभक्ती ॥ कोरडीमुक्तीमजनलगे ॥ १५॥ सहुरुकपावचनोक्ती ॥ शिष्यनत्काललाहेमुक्ती ॥ त्यातुज
 सहुरुचीलाहेभक्ती ॥ जळोनीमुक्तीमजनलगे ॥ १६॥ यालागींतुजशरण ॥ मागुतेनमीआलोंजाण ॥ सायुज्याहीवरीपूर्ण ॥ तुझेगुरुभ-
 जनमजदेई ॥ १७॥ मांगाबहुतीकलीभक्ती ॥ ह्मणशीत्यासींदिधलीमुक्ती ॥ परीमुक्तीवरतीभक्ती ॥ नाहींमजप्रतीमांगीतले ॥ १८॥
 मागांजिहींकलीभक्ती ॥ त्यांत्वांटाकिलेदेउनीमुक्ती ॥ तेंठकडेपणश्रीपती ॥ नचलेमजप्रतीसर्वथा ॥ १९॥ जासीअहंकारशून्यवृत्ती ॥
 जालेआचारामसहजगती ॥ तेहीअहंतुकभक्तीकरिती ॥ ऐशीस्वरूपस्थितीपैतुझी ॥ २०॥ तेथत्यजोनियांतुझीगुरुभक्ती ॥ मुक्ती
 मागणेंहेविश्वांती ॥ असांतुझीनलगेमुक्ती ॥ माझीगुरुभक्तीमजदेई ॥ २१॥ जासीआकळीनिजमुक्तता ॥ ह्मणसीत्याभक्तनेदेवेआता
 ॥ हेमजसीबोलांनकोकथा ॥ तुझीसमर्थनार्थजाण ॥ २२॥ तूंनघडेंतेंघडाविशी ॥ नचळेतेंचाळविशी ॥ नकृतेतूंहोयकरिशी ॥ नाहीं
 सामर्थ्यासीमर्यादा ॥ २३॥ अगम्यसामर्थ्याशीगणना ॥ बुडत्यानारुनीपाषाणा ॥ त्यावरीनारिसीवानरसेना ॥ सेतुबंधनाधीरामा
 ॥ २४॥ केवळजेकांचनचर ॥ पालेरवाईरवानर ॥ चारीमुक्तीत्याचाकिंकर ॥ त्यासीसरवरवंदितीस्वये ॥ २५॥ केवळजेकांच्यभि-
 चारिणी ॥ शेखींजाघुररागोळणी ॥ मोक्षलोगचरणी ॥ येब्रह्मालोरांगणीचरणरजांसी ॥ २६॥ तूंपरमात्मापरमेश्वर ॥ हेनेण

नीगोळणीवानर ॥ तरीतुझेभजनमात्र ॥ फळलेसाचारपरब्रह्मत्वे ॥ २७ ॥ ऐसेंअगाधतुझेभजन ॥ अगम्यभजनांचेंमहिमान ॥ भ-
 क्तीआधीनतुझेदेवपण ॥ मासोक्षासीकोणअधिकार्हे ॥ २८ ॥ भक्तीचापोटीजन्मलीमुक्ती ॥ वादलीमुक्तीभक्तीचेहातीं ॥ ऐसीजेकां
 मुक्तीमात्रहंती ॥ तिसीमीसर्वार्थीनातळे ॥ २९ ॥ फिरेमुक्तीचंदूषण ॥ जेणेतेंहोयअतिपावन ॥ तेमीसांगेनविंदान ॥ ऐकसावधानश्रीकृ-
 ष्णा ॥ ३० ॥ जोडल्याहीमुक्तपण ॥ मजघाबेंतुझेगुरुभजन ॥ तेणमुक्तीहीहोयपावन ॥ ह्यणोनिलारांगणघातले ॥ ३१ ॥ मस्तकींधरि-
 लेश्रीचरण ॥ उधवसर्वथानसोडीजाण ॥ तेणठकाचजालाश्रीकृष्ण ॥ त्यासीसंपूर्णतुष्टला ॥ ३२ ॥ जाणोनीआपुलेंमुक्तपण ॥ मीन-
 सांडींतुझेनिजभजन ॥ ऐशीकृपाकरापूर्ण ॥ ह्यणोनिश्रीचरणनसोडी ॥ ३३ ॥ मुक्ततामानत्यासंपूर्ण ॥ तैराहोंशेकिसद्गुरुभजन ॥
 हेहीबाधोनशेकविघ्न ॥ तैशीभक्तीनिर्विघ्नमजसांग ॥ ३४ ॥ कोटिजन्मेशिणतांजाण ॥ ह्यणशीनातुडेभक्तपण ॥ त्यामोक्षानाबडे
 विसीविघ्न ॥ सूरवसंपूर्णमजह्यणती ॥ ३५ ॥ जेणेस्फुटेतुझेसद्गुरुभजन ॥ तेमीमानीपरमविघ्न ॥ तुझेभक्तीवीणमुक्तपण ॥ भलव-
 णीमजजाणगोविंदा ॥ ३६ ॥ माझीनमोडेनित्यमुक्तता ॥ अहेतुकचालवीमुक्तपंथा ॥ ऐशीकृपाकराश्रीकृष्णनाथा ॥ ह्यणीसंकोच
 नामानिशी ॥ ३७ ॥ ह्यणसीयादिधलीनित्यमुक्ती ॥ तेमाझीमजपाशीसिद्धहोती ॥ दिधलीह्यणोहेमिथ्यत्वदंती ॥ वारुगीरव्यानीदा-
 तृत्वाची ॥ ३८ ॥ माझीस्वतसिद्धनित्यमुक्तता ॥ त्यावरीभक्तीमीसांगेआतां ॥ तेंदेशीलतरीतूंसाचारदाता ॥ उदारतायानाव ॥ ३९ ॥
 तेसंतोषांनीभक्तीदेतां ॥ उल्हासनदेखांतुझाचिन्ता ॥ थोरमांडलीकृपणता ॥ कृष्णनाथमजलार्गी ॥ ४० ॥ जेसांडवीनसद्गुरुभक्ती
 ॥ आक्षानलगेतुझीजिवन्मुक्ती ॥ मुक्तीह्यणणेहेहीआंती ॥ ऐकश्रीपतीसांगेन ॥ ४१ ॥ सुखीचसुरव्यानाहीवक्षता ॥ तेथकेंचीकाटि-
 लीमुक्तता ॥ मिथ्यामुक्तीनातळेसर्वथा ॥ माझीगुरुभक्ततामजदेई ॥ ४२ ॥ मांगेजासीत्वांदिधलीमुक्ती ॥ तेठकिलेठकिलेपाच-
 रिती ॥ तेंसंचाळुनकोश्रीपती ॥ मोक्षावरीलभक्तीमजदेई ॥ ४३ ॥ ह्यणोनीघातलेलोरांगण ॥ धांवोनिधरीलेदोनीचरण ॥ भे-

मोक्षसंडलाश्रीकृष्ण ॥ उत्थवासीसंपूर्णतुष्टला ॥ ४४ ॥ मोक्षाहीवरीलगुरुभक्ती ॥ उद्यवेमागीतलीनानासुक्ती ॥ जेजेचाललीउपप
त्ती ॥ तेणेसरवेश्रीपतीसरवावला ॥ ४५ ॥ सरवेसरवावलीकृष्णमूर्ती ॥ डोलोलागलास्वानंदस्थिती ॥ तेणेसतोषेभक्तीमुक्ती ॥ उद्यवा
हातींप्रर्पित ॥ ४६ ॥ जगांउद्यवाचेभुधपुण्य ॥ जगांउद्यवाचीधन्यधन्य ॥ जालागींसर्वसेंश्रीकृष्ण ॥ मोक्षावरीलगुरुभजनस्वानंददेत ॥
॥ ४७ ॥ गुरुब्रह्मदांनाप्रभिन ॥ हेहीसद्गुरुप्रवाधीपूर्ण ॥ यालागींमोक्षावरीलगुरुभजन ॥ जेद्वृणसखीयां ॥ ४८ ॥ मागिलांनिज
भक्तांप्रती ॥ स्वानंदतुष्टलाश्रीपती ॥ निहीमागीतलीनिजमुक्ती ॥ त्यासीहेस्थितीअनर्क्य ॥ ४९ ॥ उद्यवेयोरकेलीरम्याती ॥ सुक्तीचेमा
थांवाहिलीभक्ती ॥ अगम्यसांगीतलीस्थिती ॥ हेश्रीपतीअर्पित ॥ ५० ॥ उद्यवासुक्तीवरीलजेभक्ती ॥ तेमजअवताराचीअवतारशक्ती
॥ येणेअवतारास्थितीकल्यांती ॥ करूनीश्रीपतीमीअलिप्त ॥ ५१ ॥ येणेचिबळेम्यानत्वतां ॥ कर्मकरूनीमीअकर्ता ॥ भोगभोगोनी
अभोक्तां ॥ जाणसर्वथायेणेयोगे ॥ ५२ ॥ हायोगवकळेजासीं ॥ दुस्वरूपसंसारत्यासीं ॥ हाअखंडयोगमजपाशीं ॥ मीसंसारेंसीस
वरूप ॥ ५३ ॥ हायोगसदाशीवजाणे ॥ कांम्याजाणजेनारायणे ॥ इतरांचेजेजाणणे ॥ तेअगम्यपणेनिघेना ॥ ५४ ॥ ऐशीश्रीकृष्ण
सांगेगुह्यगोपी ॥ तेस्थितीबाणलीउद्यवाचेपोटी ॥ दोषेनिजबोधेएकगांठी ॥ भजनकसवटीकळोंसरली ॥ ५५ ॥ सुक्तीशीभक्ती
चाहातवटी ॥ तेउद्यवासीकळलीगोपी ॥ तेउद्धासनमांयेपोटी ॥ स्वानंदपोटीकांदला ॥ ५६ ॥ जेवीबाळकाचाथायाकारणे ॥ मातालेब
वीनिजभूषणे ॥ तेवीउद्यवालागींश्रीकृष्ण ॥ निजस्थिदेणेनिश्चिन ॥ ५७ ॥ मनाचेनाइकतांकान ॥ बुद्धीचेनेदखातांनयन ॥ शेरवींगगना
तेहीचोरुन ॥ उद्यवासीश्रीकृष्णनिजस्थितीअर्पि ॥ ५८ ॥ जेब्रह्मवेत्यांसीनाकळे ॥ जेवेदानुवादानकळे ॥ तेस्थितीउद्यवासीगोपाळे ॥
रूपावळेअर्पिली ॥ ५९ ॥ पूर्वीश्रीकृष्णपुसतांपाहाहो ॥ उद्यरीलोह्यणेउद्यव ॥ आतांमीगेभजनभावो ॥ हागुढामिभावोहरीजाणे
॥ ६० ॥ सुक्तीवरीलमांगतांभक्ती ॥ श्रीकृष्णाचीअवतारशक्ती ॥ मायानियंतृत्वाचीपूर्णस्थिती ॥ उद्यवाचेहातीस्वयेआली ॥ ६१ ॥

जाणोनीमायेचें मिथ्यत्वपूर्ण ॥ धिचे प्रेरण आवरण ॥ हे माया नियंतृत्वपूर्णत्वलक्षण ॥ उद्यावासी श्रीकृष्ण स्वयें अर्षी ॥ ६२ ॥ जें सें बुद्धी ब
 ळाचे पोरी ॥ पूर्ण कर्मनसतां गोरी ॥ राजा प्रधान पशुच्या दाउरी ॥ निर्धारितां दृष्टी काष्ट एक ॥ ६३ ॥ एकाची काष्ट दोही भारी ॥ तेथ कोण को
 णाचा बैरी ॥ बैरनसतां जुंजारी ॥ मारामारी अचेतनी ॥ ६४ ॥ ह्यणती हस्ती घोडा प्रधान मेला ॥ तेथ काय त्याचा प्राण गेला ॥ प्यादा दोता तो
 प्रधान जाला ॥ तो पावला काय गजान्त लक्ष्मी ॥ ६५ ॥ जीवनसतां निर्धारी ॥ मारिलें ह्यणती निज गजें ॥ एका जें त्या एका हारी ॥ तें ज्ञान सा
 गरीनेणती ॥ ६६ ॥ सारी निमात्या पाठी ॥ कोण धर्मात्मा चढे वैकुंठी ॥ कोण पडे नरक संकरी ॥ बद्ध मुक्त गोरी समूळ मिथ्या ॥ ६७ ॥ एवं बुद्धि
 बळाची परी ॥ जासी निज दृष्टी संसारी ॥ तोचि अवताराचा अवतारी ॥ जाणतो निर्धारी भगवंत ॥ ६८ ॥ समूळ मिथ्या जाणें वेदोक्ती ॥ स
 मूळ मिथ्या जाणे बद्ध मुक्ती ॥ हे जाणोनी आचरे जो वेद विहिती ॥ ते विनिज भक्ती मुक्ती वरी ॥ ६९ ॥ करुनी संसार निवृत्ती ॥ बहूत पावले नित्य
 मुक्ती ॥ त्यासी ते दुर्गम भक्ती ॥ अतर्क्य स्थिती नैर्केना ॥ ७० ॥ गेंशी जापाशीं माझी स्थिती ॥ तोचि मोक्षाचरील करील भक्ती ॥ इतरांसी हे
 अतर्क्य गती ॥ जाणनिश्चिती उद्यवा ॥ ७१ ॥ उद्यव पावला अगाध गती ॥ त्यासी सर्व जलो कोपकारार्थी ॥ वांचवा वया ब्रह्मशापा हाती ॥ उ
 पाय श्रीपती स्वयं योजी ॥ ७२ ॥ नारदासी ब्रह्मज्ञान ॥ त्यासी ही दशपाप वधन ॥ एके ठायीं नसाहे जाण ॥ करी परी भ्रमण शापार्थ ॥ ७३
 ॥ ब्रह्मशाप अतिदारुण ॥ हे जाणोनी यां श्रीकृष्ण ॥ उपदेशनी ब्रह्मज्ञान ॥ उद्यवा आपण दूर दवडी ॥ ७४ ॥ उद्यव जन्मला यादव वंशी
 ॥ यादव निमती ब्रह्मशापेची ॥ तेथ वांचवा या उपदासी ॥ बद्रिकाश्रमासी स्वयें धाडी ॥ ७५ ॥ ब्रह्मशापाचे निआघाते ॥ यादव निम
 ती स्वगोत्रघाते ॥ उद्यव वांचवा वया तेथ ॥ बद्रिकाश्रमाते हरी प्री ॥ ७६ ॥ उद्यावासी जें जाणें ज्ञान ॥ त्याहुनी बद्रिकाश्रम पावन ॥
 हे सर्वथान घडे जाण ॥ ब्रह्मशाप भेणें पळविन ॥ ७७ ॥ उद्यवा ऐसे अनर्घ्य रत्न ॥ जासी माझी स्थिती जाली संपूर्ण ॥ त्यासी वाचवा
 वया श्रीकृष्ण ॥ पाठवी आपण बद्रिकाश्रमा ॥ ७८ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ गच्छो भवमया दिष्टो बद्धर्यारवं ममाश्रमं

॥ तत्र मत्पादतीर्थो देस्थानो पस्पर्शनैः शुचिः ॥ ४१ ॥ ॥ टीका ॥ गंभीरगिरा बोले श्रीकृष्ण ॥ उखवा तु जजालें ब्रह्मज्ञान ॥ तुटलें स्नेह
पाशबंधन ॥ तरी ममाज्ञा करी गमन बद्रिकाश्रमा ॥ ७९ ॥ त्या बद्रिकाश्रमाचें महिमान ॥ लोकसंग्रहार्थी श्रीकृष्ण ॥ तरावया जडमूढ
जन ॥ स्वसुरवें श्रीकृष्ण सांगत ॥ ८० ॥ तो बद्रिकाश्रममाझे स्थान ॥ तेथ नित्य माझे अनुष्ठान ॥ त्या स्थानाचें दर्शन ॥ करी निर्दळण क
लिकस्मया ॥ ८१ ॥ जापर्वताचें उदरण ॥ मानवा करी पावन ॥ जे बदरीचें नाम स्पर्शन ॥ विभांडी दारुण महादोषा ॥ ८२ ॥ तेथें ही माझे पादोद
क ॥ अलकनंदापवित्रदेख ॥ जिवेनी स्पर्श माघें लोक ॥ होती अलौकिक पावन ॥ ८३ ॥ जेथ अस्थायुक्त करितां स्नान ॥ जीवाचे तुरे भवबंधन
॥ जासी घडे आचमन ॥ तो उदरे जाण पिने रेसी ॥ ८४ ॥ ऐसे बद्रिकाश्रममाझे स्थान ॥ अतिशयें परम पावन ॥ ह्मणसी कैकेले ते खांस्थान ॥
ऐकनें कथन ॥ उखवा ॥ ८५ ॥ रजोरुणे सृजीलें जन ॥ तेजाले भोग कर्मी प्रवीण ॥ भोगासक्त नमी बुडतां पूर्ण ॥ दोरुपीं मी जाण अवतरलो
॥ ८६ ॥ तव निरसीर विचंद्र पूर्ण ॥ ते सामीजालो नरनारायण ॥ बदरीचला माजी जाण ॥ केला संपूर्ण नित्योदयो ॥ ८७ ॥ भज्य पूज्य तें
मी नारायण ॥ नररूपें मी भक्त जाणे ॥ तेथ भक्ती वें राग्य जाण ॥ म्यां आचरोनी प्रकाशीले ॥ ८८ ॥ तो बद्रिकाश्रममाझे स्थान ॥ तेथे
सर्वदां मी प्रायण ॥ अद्यापी करितां अनुष्ठान ॥ भक्ती ज्ञान वें राग्ये ॥ ८९ ॥ नरनारायण स्थिती ॥ मी अवतरलो जे पर्वती ॥ तेथ तो डिले बो
री ऐंशी मागुती ॥ माझी निजभक्तिका पाडली ॥ ९० ॥ यालागीं बदरीकाश्रम ॥ त्यास्थळासीं देविलें नाम ॥ तेथें फिरे भवभ्रम ॥ याप
री पावन तेथळ ॥ ९१ ॥ त्या बद्रिकाश्रमाप्रती ॥ तुवां जावें गीनि श्रिती ॥ ऐसे उखवा कल्पिती विनी ॥ मज काय तीर्थी विवंचु ॥ ९२ ॥ मी
क्षाही वरील भक्ती ॥ तुवां अर्पिली माझे हाती ॥ तेणे मी जालों कृतार्थी ॥ ह्मणसी मज तीर्थी चाडनाहीं ॥ ९३ ॥ तुज माझी आज्ञा प्र
माण ॥ अवश्य तेथे करावें गमन ॥ उखवें धरोनियां मौन ॥ मस्तकी वचन वदिलें ॥ ९४ ॥ सद्गुरुं करूनी नमन ॥ घेतां बद्रिकाश्रम
दर्शन ॥ तो नर होय नारायण ॥ येवढें महिमान त्यास्थळाचें ॥ ९५ ॥ उखवा तुझ्या ठाई पूर्ण ज्ञान ॥ ज्ञान असोनी माझे भजन ॥ तुझे

नीचरणस्पर्शजाण ॥ होइल पावन बद्रिकाश्रम ॥ ९६ ॥ ऐसे ऐकोनी श्री कृष्ण वचन ॥ उखवासी आलें रुदन ॥ धावोनी बंदिले श्री
 चरण ॥ सर्वथा गमन करीन आतां ॥ ९७ ॥ ब्रह्मशापाचें निर्दळण ॥ उखवाचें चुकवावया जाण ॥ श्री कृष्ण प्रबोधोनी पूर्ण ॥ कर
 बीगमन बद्रिकाश्रमा ॥ ९८ ॥ उखवज्ञानीयाचें ज्ञानरत्न ॥ त्यासी वाचउनी श्री कृष्ण ॥ विस्तारावया निजज्ञान ॥ करवी गमन ब-
 द्रिकाश्रमा ॥ ९९ ॥ चुकवावया ब्रह्मशाप दारुण ॥ उखवासी विशाळी गमन ॥ अन्यथा जालिया ब्रह्मज्ञान ॥ कृष्ण तीर्था रन नेम
 ना ॥ ८०० ॥ उखवासी भवबंधन ॥ बाळपणीची नाहीं जाण ॥ हे जाणो नियां श्री कृष्ण ॥ ब्रह्मशापाभेण तीर्था धाडी ॥ १ ॥ तीर्थ
 यात्रेचा अभिभावो ॥ हाचि निश्चिते निजभावो ॥ जाणो नि देवादि देवो ॥ मोकली उखवो बद्रिकाश्रमा ॥ २ ॥ उखवा तुज गेलिया
 तेथ ॥ थोर लोक संग्रह होईल येथ ॥ तुझे निधर्म निश्चित ॥ दान समस्त उधरती ॥ ३ ॥ ह्मणसी पावल्या ते तीर्थ ॥ म्याकैसे वसावे
 तेथ ॥ तेही अर्बा लोक हितार्थ ॥ तुज ईत्यर्थ संगेन ॥ ४ ॥ उखवा तुझे जे आचरण ॥ तेचि जनासी उपदेश जाण ॥ यालागीं वैराग्य
 भक्ती ज्ञान ॥ स्वधर्माचरण सांडुन को ॥ ५ ॥ त्रिभुवना मार्जा सर्वथा ॥ उखवामज नाही कर्तव्यता ॥ तोही मी लोक संग्रहार्थ ॥ होय
 वर्तता निजधर्म ॥ ६ ॥ तूं ऐसे ह्मणसी आतां ॥ त्रैलोक्य असं तुझ्या माथां ॥ यालागीं लोक संग्रहार्थ ॥ तूं होसी वर्तता स्वधर्म कर्मा
 ॥ ७ ॥ मी निजधाका जातां आपण ॥ यालागीं माझी स्थिती पूर्ण ॥ ते पूर्णता तुज म्या निरूपिली जाण ॥ लोक संग्रहार्थ पूर्ण तूं विरक्त हो
 ॥ ८ ॥ अमेद भक्ती वैराग्य ज्ञान ॥ स्वयें आचरोनी आपण ॥ देखी लावावे इतर जन ॥ लोक संग्रह जाणयानाव ॥ ९ ॥ उखवामाझिये
 ज्ञान प्रामी ॥ तूं बंध जालासी भिजगती ॥ तुझी जे आचरती स्थिती ॥ तेचि लोकांस समस्ती करी जेल ॥ १० ॥ आतां तुझे निमीसे जा
 वा ॥ साडेतीं श्लोकांचें निरूपण ॥ लोक संग्रहार्थ संगेन ॥ तेसेचि वर्तन करावे ॥ ११ ॥ तुज पावलि या बद्रिकाश्रमातें ॥ तेथ विद्यमा
 न वस्तु तीर्थ ॥ परी आलक नंदासुख तेथें ॥ जे नाही दोषातें दर्शन मात्रें ॥ १२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ईक्ष्याः लकनंदाया विधूना

शेषकल्याणः ॥ वसानो वल्कलान्यंगवन्धुक् सुखवन्मृदुः ॥ ४२ ॥ ॥ टीका ॥ करुनी अलकने देवे स्थान ॥ करावे विश्रुत नीर्य विधा
 न ॥ मगते ये वसावे आपण ॥ वसते लक्षण ने ये क ॥ १३ ॥ ॥ यजुनी वस्त्रे आपरण ॥ करावी वल्कले परीधान ॥ करुनी वन फळे भोजन ॥ राहो
 वे आपण अनुदेग ॥ १४ ॥ आपुर्ला पूर्ण निस्पृहता ॥ दावावी लोक संग्रहार्थ ॥ निज सखे तेथे असता ॥ ह्द सहिष्णुता दावावी ॥ १५ ॥ ॥
 ॥ श्लोक ॥ निनिक्ष ह्द मात्राणां सजातु संतति ॥ शानः समाहित धिया ज्ञान विज्ञान संयुतः ॥ ४३ ॥ ॥ टीका ॥ तं ज्ञान विज्ञान संय
 न्ता ॥ तुज ह्द बाधान बाधे जाण ॥ नशे ह्द साहे जाणाई ॥ दावावी आपण लोक हि नार्थ ॥ १६ ॥ तुज नाहीं विषया सक्तता ॥ नशे ने मावे इंधि
 यार्थ ॥ प्रगट करावी सशीलता ॥ निज शानता दावावी ॥ १७ ॥ निज बुद्धी चे संसाधन ॥ सहजे प्रगट वावे आपण ॥ मज पासुनी जे प्राप्त ज्ञान
 त्याचे अलुसंधान दावावे ॥ १८ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ मनोऽनुशिक्षि नयत्ते विविक्त मनुभावयन् ॥ मय्यावेशिन वाक्चित्तो मध्यम निर
 ता भव ॥ ४४ ॥ ॥ टीका ॥ या स्थिती तुज वसना जाण ॥ बहु साल तुज ये तील शरण ॥ तू पावलासी माझे ज्ञान ॥ हें सर्व ही जन जाण
 ती ॥ १९ ॥ पावो नियां ब्रह्म ज्ञान ॥ स्वये उद्धारला आपण ॥ न करिती ची दीनोधारण ॥ हें भंड उषण ज्ञात्याचे ॥ २० ॥ येक पावोनी ब्रह्म ज्ञान
 शिष्य उपदेशा आपण ॥ बोधन करे वे पिर पूर्ण ॥ ते निष्ठा ही न निर्वीर्य ॥ २१ ॥ शिष्य बोधे वीण चर फडी ॥ गुरु गुरु पणे बड बडी ॥ घरी
 चा घरीं नुका मुकी वादी ॥ हे बोध परबडी अवध ॥ २२ ॥ परचक्र प्रबोधवृत्ती ॥ हे सामान्य न के स्थिती ॥ ब्रह्म ज्ञानाची पूर्ण निष्ठा ॥ या
 नाव निश्चिती उद्भवा ॥ २३ ॥ स्वये नरो नीज नानारी ॥ हे ज्ञानाची अगाध थोरी ॥ ते म्यादि धली तुझा करी ॥ जन उद्धारो उद्भवा ॥ २४ ॥
 शिष्य सखे वी ब्रह्म ज्ञान ॥ जे ते न के वर्धमान ॥ ते वरो नाहीं पूर्ण पण ॥ उद्भवा जाण निश्चित ॥ २५ ॥ जे विपिक लिया वृक्षा प्रती ॥ पक्षी
 तुरले स्वये येता ॥ ते विनिडारला ब्रह्म स्थिती ॥ ते शिष्य पावती स्वानंद ॥ २६ ॥ बोलतां उपदेशालक्षण ॥ बोधी निर्वीर्य ब्रह्म ज्ञान ॥ ते
 ते स्थण सीका सेन ॥ ऐक सांगेन उद्भवा ॥ २७ ॥ अनुभवा आले ब्रह्म ज्ञान ॥ तेणे आंगा ये जाण पण ॥ तेथे संचरे ज्ञानाभिमान ॥ तेणे

वीर्यक्षीणज्ञात्वाचं ॥ २८ ॥ जंबजवज्जानानिरहंकार ॥ तं नं नं वज्जानासीवीर्यथोर ॥ व्याचीहोतां कृणामाच ॥ बोधसाचारशिष्यासी ॥ २९ ॥ तुजफा
 वलं माझे ज्ञान ॥ उपदेशीशिष्यजन ॥ तं नु जं दती सत्मान ॥ नरी नृ ज्ञानाभिमानधरुं नको ॥ ३० ॥ सदुरुक्षीं संवाभृतां ॥ सर्वदां ब्रह्मप्रतीतां ॥ तं
 यशिष्यासियं भूतव्यक्ती ॥ कायब्रह्मस्थिता पच्छाली ॥ ३१ ॥ यात्तार्गां शिष्यां नो चपण ॥ सर्वथानंदखावं आपण ॥ शिष्यंदखावा ब्रह्मपूर्ण ॥
 हे मुखलक्षणगुरुवं ॥ ३२ ॥ तं च निराभिमानस्थिता ॥ उपदेशीं शिष्यां प्रती ॥ निराभिमानापरती ॥ दशाधिजगती असेना ॥ ३३ ॥ तं च
 उपदेशलक्षण ॥ वाचेशी माझे नामकीर्तन ॥ शरीरी माझे नित्यभजन ॥ मद्रूपी मन निमग्नता ॥ ३४ ॥ ज्ञानोद्योगांतो न धरी श्लाघ्य ॥ मू-
 र्ख ह्यणतां न धरी राग ॥ स्वयंराहावं अनुदेगा ॥ ददशाचांग ज्ञानाची ॥ ३५ ॥ शिष्यंदती लसन्मान ॥ नो नं धं ह्यणतां अपक्षपण ॥ धेतां आ-
 ला ज्ञानाभिमान ॥ हे हा विमज्जान्यशी ॥ ३६ ॥ शिष्यंदती लसन्मान ॥ नो अनुदेगा यावा आपण ॥ परी न धरावामानाभिमान ॥ हे मुख-
 लक्षणज्ञात्वाचं ॥ ३७ ॥ तुज माझ्या ज्ञानाची पूर्णप्राप्ती ॥ तं च एकांती लोकांती ॥ नित्यनिरभिमानस्थिता ॥ स्वानंदस्फूर्ति सर्वदां ॥
 ॥ ३८ ॥ तं च निराभिमानस्थिता ॥ उपदेशीं शिष्यां प्रती ॥ निराभिमानियापरती ॥ दशाधिजगती असेना ॥ ३९ ॥ तं च उपदेशलक्षण ॥
 वाचेशी माझे नामकीर्तन ॥ शरीरं माझे निजभजन ॥ मद्रूपी परमनिमग्न ॥ ४० ॥ ज्ञानाद्यणतां न धरी श्लाघ्य ॥ मूर्ख ह्यणतां न यावारा-
 ग ॥ स्वयंराहावं अनुदेगा ॥ ददशाचांग ज्ञानाची ॥ ४१ ॥ एवं नित्यनिरभिमान ॥ भक्तीयुक्तवैराग्यज्ञान ॥ स्वयं आचरणी आपण ॥
 शिष्यसज्जन उपदेशी ॥ ४२ ॥ तुज जं शिष्ययती शरण ॥ तं नीच न ह्यणाव आपण ॥ हे गुरुत्वाचं पूर्णपण ॥ शिष्यही पूर्णपण्यदेवे ॥
 ॥ ४३ ॥ जं वितानया लागीं माना ॥ तं विशिष्या चिया स्वार्थी ॥ गुरुर्शक्तिवृत्तांतवतां ॥ शक्त्यसद्वृत्तांतवतां ॥ ४४ ॥ शिष्यलक्षणप्र-
 कार ॥ मागां सांगांतला विचार ॥ नो जेथं देखासी अधिकार ॥ तेथ साचार उपदेशी ॥ ४५ ॥ तुज जं शिष्ये प्रसक्त ॥ तं शिष्योपदेशसं-
 ग्रहार्थ ॥ तुठाई चागुणानीत ॥ तुज हे ससक्त स्पर्शना ॥ ४६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ अनिमज्जगतिस्त्रिस्तोमामेव्यसितनः परं ॥ ४८

॥ टीका ॥ यापरीज्ञानउपदेशितां ॥ नुद्गीनमोडेगुणानीतना ॥ जासीउपदेशितातत्वना ॥ तेहाविगुणावस्थानिकिसी ॥ ४७ ॥ पूर्वोक्त
 अष्टदशयुक्ती ॥ जेशिष्यसर्वदावर्तनी ॥ तेविगुणाचीविगुणवर्तनी ॥ अतिक्रमितागुरुकृपा ॥ ४८ ॥ विगुणाचेविनिधयण ॥ दृश्यदृष्टा
 आणीदर्शन ॥ जागृतास्तपुसीआणीस्वप्न ॥ ज्ञेयज्ञानाज्ञानसाक्षेपे ॥ ४९ ॥ कार्यकर्मभाणीकर्ता ॥ भोज्यभोजनआणिभोक्ता ॥ श
 श्रुतिवददासीनता ॥ याविगुणावस्थाबाधक ॥ ५० ॥ नेयेयेणेउपदेशांजाण ॥ साळियेंकरूनमाझेभजन ॥ विगुणाविपुटीनिर्दळून
 ॥ माझेस्वरूपपूर्णस्वयेहोती ॥ ५१ ॥ माझियास्वरुपाप्रती ॥ नाहीगुणनागुणवर्तनी ॥ भक्तमद्भावेगुणानीतां ॥ सहजपावतीस्वान
 दा ॥ ५२ ॥ ऐसाआज्ञापिलाउत्सवो ॥ त्याचेअवस्थेचाअभिप्रावो ॥ परिक्षितीप्रतीपाहाहो ॥ स्वयंरक्तदेवोसांगत ॥ ५३ ॥
 ॥ श्लोक ॥ श्रीशक्तउवाच ॥ स एवमुक्तो हरिमेधसोद्धवप्रदक्षिणेतं परिश्रुत्य पादयोः ॥ शिरोनिधाय श्रुकलाभिरार्द्रध्यान्यवि
 च्छद हृंदू परोप्य क्रमे ॥ ५४ ॥ टीका ॥ जोनिजमोक्षेनित्यनिष्काम ॥ जेणेअनुभविलेपरब्रह्म ॥ त्याश्रीशक्तासीअतिसंभ्रम ॥ उत्सवा
 चेप्रभवर्णावया ॥ ५५ ॥ तोशक्तह्मणेपरिक्षिती ॥ उत्सवआज्ञापिलाश्रीप्रती ॥ त्याचाप्रेमाचीअद्भुतस्थिती ॥ नेमीतुजप्रतीसांगे
 न ॥ ५६ ॥ उत्सवजरीजालागुणानीत ॥ नरागुरुचरणीप्रेमअद्भुत ॥ जासीश्रीगुरुश्रीकृष्णनाथ ॥ मूर्तीसंतपरब्रह्म ॥ ५७ ॥ त्यजून
 शकेहरिपदा ॥ हरीचिंताईपूर्णश्रद्धा ॥ चालागींजाणहरीमेधा ॥ बोलाप्रबुद्धाउत्सवाने ॥ ५८ ॥ जोआवडीकराहरीचेध्यान ॥ त्याचे
 ध्यानसीहरिहरीमन ॥ जेविवचीहरीचेसमाधान ॥ त्याचबुद्धाचेहरणहरीकरा ॥ ५९ ॥ जोकराहरीचिंतन ॥ त्याचेचित्ताचेकराह
 रीहरण ॥ जोकराहरीचेस्मरण ॥ त्याचासंसारपूर्णहरिहरी ॥ ६० ॥ एशियाहरीचाठाईसर्वदा ॥ पावलियाहीमुक्तीपदा ॥ उत्सवा
 चीसंप्रेमश्रद्धा ॥ चालागींहरिमेधात्यासाह्मणनी ॥ ६१ ॥ जेपावलेगुणानीतां ॥ त्यांसीआवडत्याचीभक्ती ॥ नेणेकृष्णोत्सवाप्र
 ती ॥ प्रयाणनिश्चितीनेमिले ॥ ६२ ॥ हरीप्रयाणबद्रिकाश्रम ॥ मागुतानभेदेपुरुषोत्तम ॥ तोप्रयाणकाळउपक्रम ॥ जालासंप्रेमउ

स्ववासी ॥ ६२ ॥ सर्वदास्वरवदुःस्वनात् ॥ उध्वजालासेनिश्चित ॥ तोहा प्रयाणकार्त्तप्रेमयुक्त ॥ प्रदक्षिणाकरीतश्रीकृष्णा ॥ ६३ ॥ चरणीं
 मस्तकटेवितांजाण ॥ आनंदाश्रुलोदलेनयन ॥ नेणेश्रीकृष्णाचेचरणाक्षर ॥ जालेंसंपूर्णपददयां ॥ ६४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ सुदुस्त्य
 जस्नेहवियोगकानरोनशाङ्गुवंसंपरिहातुमातरः ॥ रुच्छंययौमूर्धनिभर्तृपादुकं बिचनमस्तुत्यययापुनःपुनः ॥ ६५ ॥ ॥ टीका ॥
 आणिकांचास्नेहअतिबाधक ॥ त्यानेंसांडवीवेदविवेक ॥ तेसांकृष्णास्नेहनच्छेदरव ॥ तोस्वरवदायकस्नेहाक ॥ ६५ ॥ उध्ववासीस्वभावि
 क ॥ गुरूपरब्रह्मदोनीएक ॥ इतरांसीभावनात्मक ॥ उध्ववासीदेवस्वतमिथ ॥ ६६ ॥ ऐसाश्रीकृष्णास्नेहाअवश्यक ॥ उध्ववासीस्वरव
 दायक ॥ त्याकृष्णासीसांडितांदेख ॥ अत्यंतिकविह्वल ॥ ६७ ॥ निःशेषनिमालाविषयावस्था ॥ जरीरक्षजालापनिवृत्ता ॥ तरीत्या
 गावानिजभर्ता ॥ हेंतीशींसर्वथानावडे ॥ ६८ ॥ तेरिअनुभवूनीपरमार्था ॥ उध्वपावलाजिवच्युक्ता ॥ श्रीगुरुश्रीकृष्णत्यागितां ॥ अति
 विह्वलताशुरुपेमे ॥ ६९ ॥ स्नेहेंदेंपेंसकामेसी ॥ जेजेवेधलेश्रीकृष्णासी ॥ तेनपावलेपरमानंदासी ॥ त्याश्रीकृष्णासीत्यजीकोण ॥ ७० ॥
 अविधिरातलेश्रीकृष्णासी ॥ नेवंचजालेब्रह्मादिकांसी ॥ माउधवविकलागुरुंप्रमासी ॥ केविश्रीकृष्णासीत्यजील ॥ ७१ ॥ जासीपर-
 ब्रह्मत्वेगुरुभक्ती ॥ त्यासीनृणप्रायजीवत्युक्ती ॥ जालीहोमुक्तीउपस्थिता ॥ विकीलेगुरुभक्तीअनन्यत्वे ॥ ७२ ॥ उहेंधूनयेसडुरुवचन
 ॥ करावेबदिकाश्चमागमन ॥ श्रीकृष्णांप्रमपटियेपूर्ण ॥ तेसर्वथाजाणनिघोनेदी ॥ ७३ ॥ ऐसेंउभयदोनीसंकट ॥ उध्ववाबौदवलेंदु
 र्घटा ॥ श्रीकृष्णप्रेमेउतरेपोह ॥ नेदेखेवादबदरीचा ॥ ७४ ॥ त्यागांनिजावेतरीकृष्णानाथा ॥ तरीहानिजधामाजाईलआतां ॥ मग
 मीनदेखेंमागुता ॥ यालागीअवस्थाअनावर ॥ ७५ ॥ जलदनवधननचू ॥ शामराजवलोचनू ॥ आनंदविग्रहाश्रीकृष्ण ॥ ब्रह्म
 परिपूर्णपूर्णत्वं ॥ ७६ ॥ मुकुटकुंडलेंमंखळा ॥ तिलकरेखिनापांखळा ॥ पदकणकावर्चागळां ॥ कंठीनेजागळाकौस्तभ ॥ ७७ ॥
 शक्तिअंदुवांचागजर ॥ चरणींगर्जनतोउर ॥ विद्युत्यायपीनांबर ॥ नेणेशारंगधरओभत ॥ ७८ ॥ कासेविराजेसोनसखा ॥ अ

शैदकृत्वेवमभावा ॥ घवधवीनघनसांवळा ॥ देखनां डोळां मननिवे ॥ ७९ ॥ एसंथी कृष्णदर्शन ॥ पुढनीनंदरंभी आपण ॥ यात्रागी
 उधवजाण ॥ प्रेमसंपूर्णविद्ध ॥ ८० ॥ उधवपावलापरमपूण ॥ त्यासीसगुणांची अवस्थापूर्ण ॥ कृष्णप्रभाप्रकाशविह्वल ॥ आ
 द्यावस्तुसंपूर्णश्रीकृष्ण ॥ ८१ ॥ त्याज्यसगुणपूज्यनिर्गुण ॥ हेहीदशाभारतीजाण ॥ जासीब्रह्मरूपतृणपाषाण ॥ त्यासीत्याजस्त
 गुणकदांबड ॥ ८२ ॥ एवंसगुणआणिनिर्गुण ॥ उधवासीसमसमान ॥ गुरुत्वांकृष्णप्रेमगहन ॥ तोत्यागितांपूर्णविद्धता ॥
 ॥ ८३ ॥ आशानुलंघनसर्वथा ॥ ह्यणोनीनिघावेवदरीनार्थी ॥ नवश्रीकृष्णासीसांडुनीजातां ॥ परमावस्थाउधवा ॥ ८४ ॥ उधवप्र
 याणअवसरी ॥ लोळणीपालीपायांवरी ॥ चरणआलिंगीहृदयींधरी ॥ नरीजावयादूरीधीरनडे ॥ ८५ ॥ मजयेथानीगेलियांआतां ॥
 मागुनीनंदरंभीकृष्णनाथा ॥ तेंणेअनिवारअवस्था ॥ पाउलसर्वथाजघालवे ॥ ८६ ॥ मीनिवालोंकृष्णचरणांमूर्ती ॥ मजचाडनाहीमहा
 नीर्था ॥ आहीमातीअहङ्गती ॥ अंतीश्रीपनीत्यागवी ॥ ८७ ॥ संप्रेमचळचळांकांपत ॥ कंठजालासद्गदीत ॥ बापेंक्षणक्षणास्फुरत ॥
 स्वदरोयांचिनमुख ॥ ८८ ॥ गमनालागींअतिउद्यत ॥ पायांलागोनीपद्माजात ॥ स्वयेचिउनीपायांलागत ॥ विगुंतलेंचिनहरीप्रेमा
 ॥ ८९ ॥ पुढनीनंमुनीपुढनीनमन ॥ पुढनीघालालोटांगण ॥ पुढनीवंदांकृष्णचरण ॥ सर्वथाजाणनिघेवना ॥ ९० ॥ देखोनीउधवाचाप्रा
 वा ॥ परमानंदेंनुष्टलादेवा ॥ यासीमाझाटांडंअतिस्नेहो ॥ गुरुत्वंपाहोहोआनन्य ॥ ९१ ॥ कृष्णउपजलीयदुनायका ॥ आपुलचरणां
 यामादुका ॥ उधवासीदिधत्यादेखा ॥ नेणेनिजमस्तकांठविल्या ॥ ९२ ॥ पादुकावेविनांचीशिरी ॥ मीजातांकृष्णपासनीदुरी ॥ हे
 नखवउधवासीनरी ॥ ऐशियापरीप्रबोधिला ॥ ९३ ॥ पादुकावेविनांचीमाथा ॥ स्वयेउपशमअवस्था ॥ नमस्कारोनीश्रीकृष्णनाथा ॥
 हायनिघतानंदांझां ॥ ९४ ॥ धिवारकरोनीप्रदक्षिणा ॥ अवलोकुनीकृष्णचंदना ॥ नमस्कारोनीश्रीचरणा ॥ उधवकृष्णाज्ञानिघा-
 ला ॥ ९५ ॥ उनीयमंकीचेउधवासीविदुरदर्शना ॥ दोघांपडिलेंआलिंगन ॥ नेकलेंनिवेदन ॥ कुशलसंपूर्णपूशिल ॥ ९६ ॥ तेथसांग

तांकृष्णनिधन ॥ उधवनेकीदीनवदन ॥ तेविदुरासीकललेंचिन्ह ॥ हाव्रह्मज्ञानपावला ॥ ९७ ॥ मरनगुरूरडतचेला ॥ दोहांचा
 बोधवांयामेला ॥ सावधानीजोयाबोला ॥ नोहीटकलानिश्चित ॥ ९८ ॥ यासीतुष्टलाश्रीकृष्णकृपासूर्ती ॥ निमालीमोहममनारुती
 ॥ पावलापरमानंदप्राप्ती ॥ रवानंदस्थितीडुल्लुत ॥ ९९ ॥ शब्दनातळोनीबोलबोली ॥ पृथ्वीनातळोनीसहजचाले ॥ असोनीनाम
 रूपमेळें ॥ नागरूपानातळेहायेक ॥ १०० ॥ हारसेवीणसरसचोरवे ॥ डोळ्यांवीणआपणपेंदेखें ॥ इदियांवीणसालीवसरवें ॥ नि-
 जात्मनारवेंहाभोगी ॥ १ ॥ निर्विकल्पनिजबोधेसीं ॥ त्यावरीभक्तीवेराग्येसी ॥ स्थितीदेखोनीउधवाशीं ॥ विदुरमानसींनिवाला ॥
 ॥ २ ॥ मगतोविनवीउधवाशी ॥ तुजतुष्टलादृष्टीकेशी ॥ तूंपावत्यासीब्रह्मज्ञानाशी ॥ तेमजउपदेशीसभाग्या ॥ ३ ॥ उधवहृणोध
 न्यधन्य ॥ तुजअंतर्स्मरलाश्रीकृष्ण ॥ तुजसांगावयाब्रह्मज्ञान ॥ मैत्रेयासीजाणआज्ञापिलें ॥ ४ ॥ कृष्णमजजरीआज्ञादेता ॥
 नरीमानत्काळबोधकरिता ॥ तुजसद्गुरुपरमार्था ॥ जाणसर्वथांमैत्रेय ॥ ५ ॥ एकतांउधवाचेंवचन ॥ विदुरगाहिवरलापूर्ण ॥
 कायबोलिलाआपण ॥ सावधानअवधारा ॥ ६ ॥ हेतृतीयस्कंधीचेंनिरूपण ॥ प्रसंगेयेंथेंआलेजाण ॥ विदुरबोलिलागहन ॥
 तेचिवचनआधारा ॥ ७ ॥ ॥ श्लोक ॥ काहंकीटकवन्तुः क्वचकारुण्यवारिधिः ॥ तेनाहंस्मारितोस्यद्यसुसूषुः केशवयथा
 ॥ ४७ ॥ ॥ टीका ॥ विदुरहृणमीरंक ॥ रंकामाजीअनिरंक ॥ त्यामजस्मरयदुनायक ॥ कृपाआलोलिकदासांची ॥ ८ ॥ नादवीचंदव
 कीकस्तदेवासीं ॥ नादवीचबळिभद्रपीडवांसी ॥ तोआदवीमजदासीपुत्रासी ॥ हृष्टीकेशीकृपानू ॥ ९ ॥ जेविंमरनांस्मरेनारायण ॥ तेवी
 अनींमजस्मरलाकृष्ण ॥ यापरीभक्तप्रतिपाळूजाण ॥ कृपासिंधूपूर्णश्रीकृष्ण ॥ १० ॥ आशंका ॥ हांकेसीअसनाश्रीकृष्ण ॥ ते
 विमुखेकेंलेगमन ॥ यासीप्रभासेचेंकृष्णनिधन ॥ दृष्टालसंपूर्णअदृश्य ॥ ११ ॥ उधवविदुरसंवादरवण ॥ येविअर्थीचेंनिरूपण
 ॥ समूहसांगेनकथन ॥ तेसावधानअवधारीं ॥ १२ ॥ उधवजातांमार्गीआपण ॥ अवचितीजालीआठवण ॥ नपाहानांकृष्ण

निधन ॥ मीकांगमनकरितोहं ॥ १३ ॥ कृष्णार्चवअनिगोड ॥ तेंसांडनिनीर्थाकायचंड ॥ ऐसाविचारकरुतादुट ॥ अश्वेनेगुदअस्थान ॥ १४ ॥
परनौनीकृष्णापाशीजाता ॥ तोमजराहोनेदामर्बथा ॥ कृष्णामार्गेकळोनेटीता ॥ आलागुसताप्रमामेसी ॥ १५ ॥ तेथेद्वागहोनियांगुस ॥ पांहां
लागलाकृष्णाचरित ॥ नवयादवकुलाचाघात ॥ देगिलासमस्तउसवें ॥ १६ ॥ कुळनिर्दळुनीएकला ॥ कृष्णअश्वत्यातर्बावैसला ॥ नेथजराव्या
घेंबाणविपिला ॥ चरणीत्यागलामृगशंका ॥ १७ ॥ चरणीत्यागताचीघावो ॥ थोरसरबेम्फरवाकलादेवो ॥ कृतकार्यजालेनिःसंदेहो ॥ निज-
धामापादाहोजावया ॥ १८ ॥ तेसथीमैत्रेयआला ॥ त्यासीज्ञानोपदेशकेला ॥ तेकाळाविदुरआवला ॥ कृपाकळवळलाश्रीकृष्णा ॥ १९ ॥ वा-
णलागताभनतेयासी ॥ घायेंहोनाकासाघिसी ॥ नेदशानाहीश्रीकृष्णासी ॥ देहलग्यासीअतिमिथ्या ॥ २० ॥ जेविघायलागतांछायेसी ॥
पुरुषनहेकासाविशी ॥ नेधीच्याधेंविधितांवाणेसी ॥ म्हांनीकृष्णासीअसेना ॥ २१ ॥ पावोनि कृष्णागुह्यज्ञाना ॥ मैत्रेयासीपरमसमाधान ॥
नोहाणेकलियुगधन्यधन्य ॥ ब्रह्मवादीजनब्रह्मसालहोती ॥ २२ ॥ श्लोक ॥ सर्वेब्रह्मवदिद्यंतिसंप्रामेचकलेयुगे ॥ नैवतिष्ठतिमैत्रेयशिष्योद-
रपरायणः ॥ ४८ ॥ टीका ॥ इयाकलियुगाप्रती ॥ ब्रह्मसालब्रह्मविदहोती ॥ परीनराहतीब्रह्मस्थिती ॥ जाणनिश्चितीमैत्रेया ॥ २३ ॥ वदुनियां
ब्रह्मज्ञान ॥ होतीशिष्योदरपरायण ॥ जिह्मशिष्यजोआवराजाण ॥ तयाब्रह्मज्ञानकलियुगां ॥ २४ ॥ आजिविदुरयेथेंअसता ॥ नरीमीब्रह्म
उपदेशिना ॥ मैत्रेयातुजसांगतोआतां ॥ त्यासीनूतत्वतउपदेशां ॥ २५ ॥ ऐकोनिमैत्रेयोसवादासी ॥ उभवआलाश्रीकृष्णाणशी ॥ प्रादक्षि-
णाकरुनीत्यासी ॥ मगपांयांसीलागला ॥ २६ ॥ ऐकूनमैत्रेयचेंज्ञान ॥ देखोनि कृष्णाचेंनीर्याण ॥ उभविनिघालाआपण ॥ तेंऐकलक्ष-
णपरिक्षिती ॥ २७ ॥ श्लोक ॥ ननस्तमनर्ददसनिवेद्यगतोमहाभागवतोविशालां ॥ यथापदप्रांजगदेकबंधुनातनसमास्नायहरेरभाद्रति ॥
॥ ४९ ॥ टीका ॥ जगचेंविश्रामघाम ॥ जोपुरुषामार्जापुरुषोत्तम ॥ तोदृढ्यांधरांनीआत्माराम ॥ उभवसंप्रेमविघाला ॥ २८ ॥ कृष्णाचीपूर्ण
कृष्णस्थिती ॥ हृदयींधरोनीसुनिश्चिती ॥ उभवविशाळतार्थाप्रती ॥ स्वानंदगर्तनिघाला ॥ २९ ॥ उभवस्वानंदस्थितीपूर्ण ॥ जेथेंजेथेंकरी

गमन ॥ तेने लोक होता गावन ॥ भक्तीज्ञान वैराग्यें ॥ ३० ॥ जेंस जेंसी विंवक विरक्ती ॥ उपदेशित ज्ञानभक्ती ॥ तेंस तेंशा बाधकशक्ती ॥ चालि
 लाविजगती उखरितु ॥ ३१ ॥ जासी उखवास जाळी भेटी ॥ त्यासी द्विभजनी पडे मिठी ॥ भवभय पडोने दीदृष्टी ॥ बोधक जगजेटी उखवा ॥
 ॥ ३२ ॥ जेजे भगवद्भक्ती करित ॥ तेने भागवत ह्यणी पत ॥ मुक्ती हां वरी भजनयुक्त ॥ माहाभागवत उखव ॥ ३३ ॥ उधेवें आदरिली जे म
 क्ती ॥ निर्विकर निग्य मुक्ती ॥ यालागीं महाभागवत स्थिती ॥ बाळिजे निश्चिती उखवा ॥ ३४ ॥ निजशांतता अनिनिर्मळ ॥ आत्मा
 लुभवे अति प्रांजळ ॥ मांक्षाही वरी भजनशाल ॥ भक्त विशाळ उखव ॥ ३५ ॥ गिरी उखवाची विशाळता ॥ तो हा पावला विशाळ नार्थ ॥
 विशाळ ह्यणावयाची कथा ॥ एक आनां सांगेन ॥ ३६ ॥ जेथ थस्या मात्रे चिंतन हरी ॥ स्मरण मात्रे निविकल्प बुधी ॥ नारायण नामें मो
 क्षसिथी ॥ विशाळया विधी वदिका अम ॥ ३७ ॥ जेथ जनहिता नारायण ॥ अघार्पा करिते अनुष्ठान ॥ मोक्षमार्गेची प्राप्ती पूर्ण ॥ या
 परि विशाळपण वदिका अम ॥ ३८ ॥ जेथ अत्यंत पकळ प्रवळ ॥ अत्यध्यानें आकळ सकळ ॥ अल्पविरक्ती मोक्ष प्रवळ ॥ ऐसे फळे विशा
 ळ वदिका अम ॥ ३९ ॥ जो अंतर्यासी गाविंदु ॥ जो जगाचा सहृदय धु ॥ जो आत्माराम प्रसिधु ॥ जोचे निजवाधु उखवा ॥ ४० ॥ जेंसा
 कृष्णकला उपदेश ॥ तेंसा वदिका अमी रहिवास ॥ उधेवें कला निवास ॥ तो निजनासी विश्वास परमार्थ निष्टे ॥ ४१ ॥ जेंसी उधवाची
 स्थिती गती ॥ जेंशी उधवाची ज्ञानशक्ती ॥ जेंशी उधवाची विरक्ती ॥ तो निजना प्रतीदिना पंदश ॥ ४२ ॥ जेंयं गुरुसी विपयासक्ती ॥ ते
 वें शिष्यासी केंची विरक्ती ॥ जेंयं गुरुसी अधर्म प्रवर्त्तना ॥ तेंयं शिष्यासी विरक्ती कदा न घड ॥ ४३ ॥ यालागीं उधवाचे आचरण ॥ तेंचि आ
 चरती जन्म समस्त ॥ एवंपरोपकारार्थ ॥ उधव विरक्त वदिका अमी ॥ ४४ ॥ जेंसं शिकउनें गेला कृष्णनाथ ॥ तेंसं चि उधव आचरित ॥ त्या
 चे निधर्म जन समस्त ॥ जाले विरक्त परमार्थी ॥ ४५ ॥ परब्रह्माची ब्रह्मप्राप्ती ॥ हृदकल निगला श्रीपती ॥ तेंचि उधवासी ब्रह्मप्राप्ती ॥
 अहोरात्री असंढ ॥ ४६ ॥ वेंसतां यालुनी भासना ॥ कां करिता गमना गमन ॥ उधवाचे ब्रह्मपण ॥ सर्वथा जाण मोडेना ॥ ४७ ॥ विर-

कीभाणीभोगासक्ती ॥ दोनीदेहावर्तदिसती ॥ यादोहीहुनापरती ॥ परब्रह्मस्थिताउभवीं ॥ ४८ ॥ विरक्तीमाजीनदेविरक्त ॥ भोगीनदेभो
गासक्त ॥ यादोहीहूनभतीन ॥ ब्रह्मसदादितउभवा ॥ ४९ ॥ नेयमारथदसंजाण ॥ न्यादेहासीयेतमरण ॥ उखववहीब्रह्मपूर्ण ॥ जन्मम
रणतेनेणे ॥ ५० ॥ देहाचोदेहात्मभावो ॥ निर्दुर्लभनिजसंदेहो ॥ उभवासीब्रह्मानुभवो ॥ श्रीकृष्णपादोहोदरदकेला ॥ ५१ ॥ ऐशियाउ
खवासीदहातीं ॥ विंदहकैवल्यार्चाप्रार्थी ॥ ह्यगणहंपरिगक्षिता ॥ दृढभार्तावनयाची ॥ ५२ ॥ घडितामोडीनाकांकण ॥ पडमोडीनेणसुव
र्ण ॥ नेवीदेहासीजन्मरण ॥ उखवपरिपूर्णपरब्रह्म ॥ ५३ ॥ उभवासीदेहावर्तता ॥ तोनित्यमुक्तीविंदहता ॥ त्यासीदहातींविंदहकैवल्यता ॥
देससूळवार्तालोकिकीं ॥ ५४ ॥ देहराहोअथवाजावो ॥ हान्याज्ञानासीनाहीसंदेहो ॥ त्यासीनिजात्मताब्रह्मभावो ॥ अखंडपादाहोअनस्युता ॥
देहासीदेववर्जवीजाण ॥ देहासीदेवआणीमरण ॥ ज्ञाताब्रह्माब्रह्मपूर्ण ॥ जन्ममरणतेनेणे ॥ ५५ ॥ देहअसाकिंवाजावो ॥ आह्याशीपरब्रह्म
चीआहो ॥ दोरीसापपणपादाहो ॥ दोरनिपहाहोजेविद्योय ॥ ५६ ॥ जेथमुगजळआदले ॥ तेथेह्यणावेकारंडजाले ॥ जेव्हाहोतेपूर्णभरले ॥
तेव्हाहीभोलंअसेना ॥ ५७ ॥ नेवीदेहाचीवर्तनीस्थिता ॥ ससूळमिथ्याप्रतीती ॥ न्यादेहाचंदहातीं ॥ विंदहकैवल्यप्रार्थीनीचनवीघडे ॥ ५८ ॥ या
परीवादिक्ताथमाप्रती ॥ उखवेवहुकाळकरुनीवली ॥ त्याचेनिजदेहाचेअंती ॥ भगवद्भक्तीपावला ॥ ५९ ॥ उखवाचीभगवद्भक्ती ॥ आणीनि
धनार्थनिजस्थिता ॥ नेणेशक्तसंतोपलाचिनी ॥ कृष्णकृपानिश्चितीवर्णित ॥ ६० ॥ श्लोक ॥ यएतदानंदसमुत्थसंभूतज्ञानासृतेभागव
नायभाषितं ॥ कृष्णयोगेश्वरसंविताप्रार्थनासरस्वत्यासेष्टजगद्विमुच्यते ॥ ६१ ॥ टीका ॥ जोयोगेश्वरयोगस्थिता ॥ जेपावलेजीवन्मु-
क्ती ॥ तेहीकृष्णचरणसंविता ॥ ऐशीपूज्यमूर्तिकृष्णार्चा ॥ ६२ ॥ पर्दारंगलसनकादिक ॥ संतसज्जनअनेक ॥ ब्रह्मादिकतेथेरंक ॥ ऐसाथे
घुंदरवश्रीकृष्ण ॥ ६३ ॥ नेणेश्रीकृष्णोस्वानंदस्थिता ॥ प्रगटकेलानिजभक्ती ॥ अतिकृपाउखवाप्रती ॥ स्वमुखेश्रीपतीबोलिला ॥ ६४ ॥ भ
गवद्भक्तीमाहासागर ॥ नेथेनिजभक्तीतोचीमंदर ॥ गुरुशिष्ययुक्तीकराकर ॥ मथननत्परसारोपे ॥ ६५ ॥ भावविश्वासदोनीमाहिरी ॥

बाधरविंदारदृढधरी ॥ प्रत्यगावृत्ता अभ्यासकरा ॥ मंथननिर्धारा मांडिले ॥ ६६ ॥ नयमयना प्रथमदृष्टी ॥ अहंज्ञानाहं हारुद्धल उठी ॥ तेवि
 विकशिबेधरिलेकंठा ॥ पुढनी अहंनुरी गिळिले नैसं ॥ ६७ ॥ निराभिमानमयुनी मथिना ॥ कादिले भक्ती सारा मृत ॥ ते उखेवालागी श्री कृष्णा
 था ॥ रूपेने निश्चिंत अर्पित ॥ ६८ ॥ धर्मप्रर्थकाममुक्ती ॥ वहुं पुरुषार्थी हावरता ॥ कृष्णो सारा मृत निज भक्ती ॥ उभवाहानी अर्पिला ॥ ६९ ॥
 निज बोधाचे पात्र जाण ॥ निजानुभवं आसाउन ॥ तेथे हे सारा मृत भरीन ॥ करविले प्राधान उभवासी ॥ ७० ॥ नेणे उखेव निनाला ॥ विविध
 तापेंसांडवला ॥ परमस्वरूपे स्वरवावला ॥ परब्रह्मी ज उलाब्रह्मत्वे ॥ ७१ ॥ भक्ती सारा मृत प्राधान ॥ उखेवें करा निया जाण ॥ पावला प्रथम समा
 धान ॥ ऐसारा पाकू जाण श्री कृष्णा ॥ ७२ ॥ कृष्णा उभव संवाद पूर्ण ॥ भाकि सारा मृत गुह्य ज्ञान ॥ याचें जो करी येवन ॥ श्रवण मनन निज
 ध्यासे ॥ ७३ ॥ ऐसे जो करी कथा संभन ॥ त्या भेण पड भवबंधन ॥ स्वप्नीने देखे जन्मरण ॥ हाही नव्हे जाण नव्हावो ॥ ७४ ॥ जेला गोनिल्याचे सं
 गती ॥ हटावले येकथेच भक्ती ॥ त्यासी भव भयाची प्रार्थी ॥ नराधीक त्यांत कुराया ॥ ७५ ॥ जासी याकथेची या सा पूर्ण ॥ जासी याकथेची
 अनुसंधान ॥ जासी येकथेचे अनुष्ठान ॥ तो उधर जाण जगातों ॥ ७६ ॥ जोसूर्याचे धरी राहिला ॥ त्यासी राधाचा या वावला ॥ माजो त्याचे गांवी
 चवसला ॥ नाही सुकलाराची राणी ॥ ७७ ॥ सूर्यासी राची चनाही ॥ मादिवत्त उगवें कही ॥ नेवी स्वरूपाचा राई ॥ ब्रह्ममांडपाही असनी मिथ्या ॥
 ७८ ॥ नेवी कथेचे अनुसंधान ॥ यडो निजांत घड श्रवण ॥ त्यासी ही भवबंधन ॥ सर्व या जाण वाधेना ॥ ७९ ॥ असोन पडें कथा श्रवण ॥ जोहं आव
 डी करी श्रवण ॥ त्याचे संसाराचे दहन ॥ श्लोक श्रवणी जाण होतसे ॥ ८० ॥ नव्हे श्रवण पठण आदारी ॥ यायें थोचानि रूपण गोष्टी ॥ नेणे बांध
 त्याजी वाच्या गोष्टी ॥ नावें पृथ्वी स्वररा ॥ ८१ ॥ येकथेची जासी प्रीती ॥ येकथेची जासी भक्ती ॥ त्यासी आवड जाची संगती ॥ त्यांत वादनी
 समकाळ ॥ ८२ ॥ जेकथेची अध्यास पूर्ण ॥ ते विकथेचे मुख्य संयन ॥ जो श्रधेने करी श्रवण मनन ॥ त्या राणी श्री कृष्ण परतानव्हे ॥ ८३ ॥ ब्रह्मा
 भोक्ता एकता गोष्टी ॥ जासी याकथेची श्रध्या उठी ॥ कृष्ण प्रगटोनि त्याचा पांढी ॥ खेदादुःख उदीभव पाशा ॥ ८४ ॥ यापरी श्रध्या कृष्ण जाण ॥

कृष्णस्वामीश्रीकृष्ण ॥ यालागीं श्रीशुक आपण ॥ करीमनन अनिथया ॥ ८५ ॥ श्लोक ॥ भवभयमपहंतुं ज्ञानविज्ञानसारं निगममच्छ
 हुपजहं घृणवहेदसारं ॥ अमृतमुदधितश्चापाययच्छत्यवगन्तुस्यमृगममाद्यं कृष्णसंज्ञनतोऽस्मि ॥ ८६ ॥ ॥ टीका ॥ संसारमयं चापने
 ॥ जे कृष्णासी शरण आले ॥ त्याचें भवभय हरावया वहिलें ॥ जेणं मथन केलें वेदार्था ॥ ८६ ॥ मथुनी उपनिषद्धार ॥ काढिलें ज्ञानविज्ञान
 सार ॥ जालागीं शिणले ज्ञानेनर ॥ नयासी पिलं मरणांकना ॥ ८७ ॥ म्हणशीं निगममथितां ॥ वेदासी जाला परमव्यथा ॥ कृष्ण वेदाचा
 आदिकर्ता ॥ तो दुःखसर्वथा होने दी ॥ ८८ ॥ जे विवाकरागाया दुहितो ॥ बाह्यालानलगे सर्वथा ॥ तें वी श्रीकृष्ण वेदमथिता ॥ वेदासी
 वीथा बार्धना ॥ ८९ ॥ जो सर्वज्ञ हर्षांकना ॥ वेदार्थसार राजहंसा ॥ तें जे नदीना दुःख वलेश ॥ वेदसारां शाकादिला ॥ ९० ॥ एवं वेदार्थ निजम
 थित ॥ ज्ञानविज्ञानसारा मृत ॥ कृष्ण काढनी इयें भूत ॥ भृत्यहिनाय कृष्ण अर्पि ॥ ९१ ॥ जे विभक्तुवारपणं पदपद ॥ काढासक मनमकरंद
 ते विमथुनियां वेद ॥ श्रीकृष्ण सार शक्त काढिलें ॥ ९२ ॥ यापरी श्रीकृष्णनाय ॥ भक्त कृपाळु कृपावंत ॥ काढुनि वेदसारां मृत ॥ निजभृत्यांद
 तनिर्मय ॥ ९३ ॥ ऐसें वेदसारा मृत पूर्ण ॥ भृत्यासी पाजुनी श्रीकृष्ण ॥ निजभक्तांचे जन्ममरण ॥ निर्दोडी संपूर्ण भवभय ॥ ९४ ॥ जगाचें माया
 सुरभकारण ॥ कृष्णमायेंच निजकारण ॥ जें स्वरूप सच्चिदानंद वन ॥ त्यासी श्रीकृष्णनामाची संज्ञा असे ॥ ९५ ॥ घेउनी मायामनुष्यनद
 ॥ पुरुषांमाती पुरुषश्रेष्ठ ॥ पूर्ण ज्ञाने ज्ञाननिष्ठ ॥ वेदनी चरीष्ट श्रीकृष्ण ॥ ९६ ॥ त्यासी काथावाचा आणीमन ॥ सर्वार्थ अनन्यशरण ॥ या
 परी श्रीशुक आपण ॥ करीमनन मन श्रीकृष्णा ॥ ९७ ॥ ऐसें श्रीशुके केलें नमन ॥ तें परिलिखितो संप्रमपूर्ण ॥ भक्त कृपाळु एक श्रीकृष्ण ॥
 दुसरा जाण असेना ॥ ९८ ॥ उद्यवपावला परमनिर्वाण ॥ सरलें ज्ञानकथानिरूपण ॥ जगांश्रेष्ठ भगवद्जन ॥ भक्ता आर्धन श्रीकृष्ण ॥ ९९
 ॥ जे भक्तांचे मनोगत ॥ तेने पुरवी श्रीकृष्णनाथ ॥ शेरबानि जपदंडादित ॥ कृपासमर्थ भक्ताची ॥ १०० ॥ निजधामानि पतां श्रीकृष्ण ॥
 उद्यवन करितां हं प्रश्न ॥ तरां परमा मृत कथन ॥ सर्वथा श्रीकृष्ण नडालता ॥ १०१ ॥ यालागीं उद्यवाचा महाथोर ॥ जगासी जाला उपकार

भक्ती ज्ञानवैराग्यसार ॥ जांचे निसारंगधरस्वयंवदला ॥ २ ॥ उग्रवाचे निधर्म जाण ॥ भवाच्यांतरविभुवन ॥ ऐसे बोलिले ब्रह्मज्ञा
 न ॥ जें शुद्ध भजन सप्रेम ॥ ३ ॥ उपेक्षुनी चारी मुक्ती ॥ उग्रवंथोराधिली हरी भक्ती ॥ एवढी उग्रवंथे लीख्यानी ॥ धिजगती तरावया ॥
 ॥ ४ ॥ एकादशाचे निभावे ॥ घातली भक्ती मुक्तीची पळे ॥ येवढी कीर्त किली उग्रवं ॥ जड जीवे तरावया ॥ ५ ॥ धेनुचाठाई क्षीरपूर्ण ॥ प
 री ह्या नानये वत्से विण ॥ ते विश्वी रुष्णाचे पूर्ण ज्ञान ॥ उग्रवं जाण प्रगट कले ॥ ६ ॥ रुष्णा उग्रवसंवाद कथन ॥ ते अति शये ज्ञान घन ॥ ते
 धर्मी अपुर ते दीन ॥ केवि व्याख्यान करवेल ॥ ७ ॥ रुष्णा उग्रव ज्ञान घन ॥ त्याचे करावया व्याख्यान ॥ साख जाला जनार्दन ॥ जो सर्व-
 ज्ञ सर्वार्थी ॥ ८ ॥ पदपदार्थ संगती ॥ ज्ञानाची परिपाक स्थिती ॥ वैराग्य युक्त भक्ती मुक्ती ॥ हे हि विन्यनी मी नेणे ॥ ९ ॥ माझे जे कां मी पण
 ॥ ते ही जाला जनार्दन ॥ ते ह्या पदपदार्थ व्याख्यान ॥ कर्ता जाण तो एक ॥ १० ॥ तो एक एक पणाचे निभावे ॥ ऐक्यता फावली स्वभावे ॥ ए-
 का जनार्दन या नावे ॥ हा ग्रंथ देवे धिक्ता रिला ॥ ११ ॥ माझे बुद्धिची ही बुद्धी ॥ जनार्दन जाला अर्थावबोधी ॥ कवित्व युक्त पदवंदी ॥ वद
 ता भिक्षु भजनार्दन ॥ १२ ॥ माझे नाम रूप कर्म गुण ॥ सुद्धि पाहतां मिथ्या जाण ॥ परी ते ही जाला जनार्दन ॥ ऐसे एक पण पदिये ते ॥
 ॥ १३ ॥ नावे भावे एक पण ॥ यालागीं तुष्ट जाला जनार्दन ॥ तेणे माझा नावा ऐसे जाण ॥ जगीं एक पण प्रकाशिल ॥ १४ ॥ एका या ना मा
 चे कवतिक ॥ जनार्दनाशी ऐसे देख ॥ तेणे तो मजशी जाला एक ॥ मी नू जाण ह्यणतां ही ॥ १५ ॥ एका या नावाचे कविताक ॥ जनासी ऐसे
 देख ॥ एक त्व प्रकाशी अनेक ॥ अनेकी एक अधिकारी ॥ १६ ॥ नावे एक भावे एक ॥ त्यासी देवाचे सर्वदां एक ॥ मग तो एकानेक ॥ भि
 न्त्व देव असना ॥ १७ ॥ हे एक त्व जव नय ह्याता ॥ तव नल भेदे वाचि प्रसन्नता ॥ गक त्वावांचुनी सर्वथा ॥ अकर्ता त्मका कळेना ॥ १८ ॥ ज
 व कर्तव्याचा अहं भावो ॥ तव सर्वथा नल भेदे वा ॥ अहं पाशी वर्ये ते शी वावो ॥ मुक्तता पहा दोन त्यागे ॥ १९ ॥ नाम रूप रूपा पण ॥ हे विमाझे
 अनुष्ठान ॥ तेणे तुष्ट जाला जनार्दन ॥ माझे मी पण तो जाला ॥ २० ॥ जो विबाहु व्याचे स्वच्छणे ॥ तेथ रुसणे आणी संतोषणे ॥ हे रे वधित्या

बेकरणे ॥ बाहुलीनेणे तो अर्थ ॥ २१ ॥ तेवि मांझे निनावें कविता ॥ करुनी जनार्दन जाला वक्ता ॥ यालागीं हे ग्रंथ कथा ॥ साधुसंतापदि
 यंती ॥ २२ ॥ देह अहंता ग्रंथ करिता ॥ ऐकही वांवीन ये हाता ॥ येथ जनार्दन जाला कर्ता ॥ ग्रंथ ग्रंथार्थ तेणे आला ॥ २३ ॥ देस्वो निमराटी-
 गोटी ॥ नक्षणाची चूथाचा उटी ॥ पाहावी निजबोधक सबरी ॥ निजात्त दृष्टी सज्जनी ॥ २४ ॥ संस्कृत वंघ प्राकृत निघ ॥ हेवोला काय हे
 ती शब्द ॥ हाही अभिमानवाद ॥ अहंता अशुद्ध परमार्थी ॥ १०२५ ॥ मोले भूमिस्वणितां वैरागरीं ॥ अवचरे अनर्घ्य रत्नलाभे करीं ॥
 ते रत्न सांपडल्या धरीं ॥ कायचतुरीं सांडावें ॥ २६ ॥ तेवि संस्कृत आराटी ॥ सहसा परमार्थी नव्हे भेटी ॥ तेवि जोडल्या मराठी सारटी ॥ ते
 थया लिती मीठी सज्जान ॥ २७ ॥ चकोरचंद्रा मृत प्राशन ॥ वायसांपडे तेथें लंघन ॥ तेवि हामहाराष्ट्र ग्रंथ जाण ॥ फळाफळ पण ज्ञान अ-
 ज्ञाना ॥ २८ ॥ देवासीनाही वाचाभिमान ॥ संस्कृत प्राकृत त्यासमान ॥ जावणी जाले ब्रह्मकथन ॥ त्याभाषा श्रीकृष्ण संतोषे ॥ २९ ॥ सा-
 जुक आणि संकली ॥ स्फुवर्ण समनी नाही चाळी ॥ तेवि संस्कृत प्राकृत बोली ॥ ब्रह्मकथने आली समत्वा ॥ ३० ॥ संस्कृत भाषे निंदक-
 ली तशीने काय पावन जाली ॥ प्राकृत भाषा हरिकथा केली ॥ तेथ्या गेली ह्मणवेना ॥ ३१ ॥ जो जो भाषा अभिमान ॥ तो तो वक्त्या सीधा
 धक पूर्ण ॥ जाभाषां केलें ब्रह्मकथन ॥ ते न होय पावन हरिचरणी ॥ ३२ ॥ माझी मराठी भाषा चोरवडी ॥ परी परब्रह्म फळली गाडी ॥ सैन
 सज्जन जाणती गोडी ॥ त्यालागीं जोडी जोडिला ग्रंथ ॥ ३३ ॥ हे जनार्दन कविता वाडी ॥ ब्रह्मरसें साळगाडी ॥ जे जनार्दने लाविली गो-
 डी ॥ तेचवीन सोडी ग्रंथार्थ ॥ ३४ ॥ उग्रव्याजें स्वयं श्रीकृष्ण ॥ वदला पूर्ण ब्रह्मज्ञान ॥ येणें लेदुनी भवबंधन ॥ दीन जनन रावया ॥ ३५ ॥
 तो हा एकादशे साग्रंथ ॥ येथ ठाकलेक परमार्थ ॥ येणें महाकवी समस्त ॥ निजहितार्थ पावले ॥ ३६ ॥ पक्षपक्षी शक झेंपावे ॥ तेथें मुगी हीरी
 गमुपावे ॥ तेवी महाकवींचीं पैभवं ॥ मीही पावें प्राकृत ॥ महारायाचा ताटापाशी ॥ रिगमुनाही समर्थासी ॥ तेथें स्फुवर्ण सीबें समशी-
 तेवि ब्राह्मसी प्राकृत ॥ ३८ ॥ भोजनी धरोनी चापाचा हात ॥ गंडनें आधी बाल करवान ॥ तेवि महाकवीच्या अनुभवान ॥ प्राकृतें

परमार्थमीहालाभें ॥ ३९ ॥ मीलाभेंसद्गुरुचरण ॥ तेणेहेंचालिलेंनिरूपण ॥ नापरुपाकूजनार्दन ॥ ग्रंथसंपूर्णतेणेंकेला ॥ ४० ॥ ह्या
 णालपूर्णजालापरमार्थ ॥ पुढेंआहेमहाअनर्थ ॥ तेंसानहेरुत्थज्ञानार्थ ॥ स्वयंकृष्णनाथदावील ॥ ४१ ॥ मातापितास्त्रीपुत्रजन ॥
 जातीगोतसहृदसज्जन ॥ सकळकुळकुळासीयेतांमरण ॥ ममताश्रीकृष्णकदानधरी ॥ ४२ ॥ कृष्णआज्ञाकाळवंदामार्थी ॥ एवढी
 हातीअसतासत्ता ॥ तरीकुळनिर्दळणींममता ॥ श्रीकृष्णनाथाअसेना ॥ ४३ ॥ जासीदेहीनिरभिमानता ॥ त्यासीबाधीनाकुळाची
 ममता ॥ तेदेहीचीनिरहकारता ॥ श्रीकृष्णआतांस्वर्गांदेवी ॥ ४४ ॥ तुझेंज्ञानपरिपाकनिर्वाण ॥ अनिगोडाचेंनिरूपण ॥ पुढिलेदोंअ
 ध्यायींजाण ॥ श्रीशुकआपणसांगेल ॥ ४५ ॥ तेज्ञानगुह्यनिजकथा ॥ जनार्दनरूपातृत्वता ॥ एकाजनार्दनवक्ता ॥ अवधानथोतांम
 जयावें ॥ ४६ ॥ जेथेंसंतअवधानदेती ॥ तेकथावोडविलापरमार्थ ॥ एकाजनार्दनीविनंती ॥ अवधानग्रंथार्थीमजयावें ॥ ४७ ॥ इति
 श्रीमद्भागतेमहापुराणेएकादशस्कंधेभगवदुत्थवसंवादेएकाकारटीकायांपरमार्थप्राप्तीसंगमोपायउत्थववदरीकाश्रमप्रवेशो
 नामएकोनविंशोऽध्यायः ॥ २९ ॥ श्रीकृष्णापर्णमस्तु ॥ ॥ संख्या ॥ श्लोक ५१ ॥ ओं ॥ १०४७ ॥ एकुण १०९८ ॥ ७ ॥

श्रीगणेशायनमः॥ ॥जयजयसदुरूअनादी॥जयजयसदुरूसर्वसिद्धी॥जयजयसदुरूआनंदनिधी॥जयजयसदुरूअक्षयपात्री॥१॥
 जयजयवेदवाचका॥जयजयवेदप्रकाशका॥जयजयवेदप्रतिपादका॥जयजयवेदात्मकावेदज्ञा॥२॥जयजयविश्वप्रकाशका॥जय
 जयविश्वप्रतिपादका॥जयजयविश्वनिवासका॥अकर्तात्मकाअव्यया॥३॥तुझीअव्ययअक्षरस्थिती॥नाहीनामरूपवर्णव्यक्ती॥तो-
 तूनांदसीजातीगोती॥लोकस्थितीव्यवहारें॥४॥तुजजगींनाहींदुसरें॥तोनूगृहस्थघरदारें॥तूनपुंसकसाचारें॥कींस्त्रीपुत्रेंनांदती
 ॥५॥अजआणिवंदिसीपिता॥अजन्मातोनमिसीमाता॥जगींतुझीसर्वसमता॥शेरींअरिमित्रताचाळिसी॥६॥तूजगन्नाथजगचा
 ळक॥कींएकाचाहोसीसेवक॥तूपरिपूर्णपूर्णात्मक॥कींमागसीप्रीकरंकलें॥७॥तूनैष्टिक्यब्रह्मचारी॥कींव्यभिचारेतारिसीनारी॥
 तूसर्वज्ञगुरुत्वाद्दारी॥तूणकाष्टेंसिरींवाहासी॥८॥जोतूंकळिकाळातेंग्रासिसी॥तोतूंचागुलाभेणेंलपसी॥तूमायाभियंतात्तूषीकेशी
 ॥शेरींमायाचांधीजगीउसळीं॥९॥तोतूंआत्मारामनिवृत्त॥शेरींगोवळांचारवाशीभात॥तुझाब्रह्मादिकांनकळेअंत॥तोतूं
 उभारउतयशोदेपाशीं॥१०॥त्रैलोक्यदाविसीउदसी॥तोतूंगोपिकांचेकडियेवरी॥तूजगाचाचाळकश्रीहरी॥त्यातुजळेंकुरींशिकवि
 जेचालू॥११॥जोतूंसर्वबंधसर्वेश्वर॥तोतूंहोसीपांदराडुकर॥एकंकशितांतुझानिर्धार॥वेदांविचारकळेना॥१२॥वेदींचेतळेमहामो-
 न॥ज्ञातेंज्ञालेनेणेंकोण॥योगीवळधलेरान॥तुझेंमहिमानकळेना॥१३॥मुख्यत्वेजन्मनाहींजाण॥तोरुष्णादावीकेंसेमरण॥तेंऐका
 बयानिरूपण॥परिक्षितीपूर्णश्रद्धालू॥१४॥प्रथमोध्यार्यवैराग्यार्थ॥मुखळबोलिलेंश्रमपयुक्त॥तेंचिग्रंथावसानीयेथ॥असेपुस
 तपरिक्षिती॥१५॥॥श्लोक॥राजोवाच॥ततोमहाभागवतेउद्धवेनिर्गतेवनं॥हारवत्यांकिमकरोद्भगवान्भूतभावनः॥१॥॥
 टीका॥जोपांडवकुळींकुळरत्न॥कींकौरवकुळींकुळभूषण॥जोधर्माचेंभिजलक्षण॥कळीचेंनिग्रहणजेणेंकलें॥१६॥ऐसाराजा
 परिक्षिती॥धैर्यवीर्यउदारकीर्ती॥तेणेंसमुरखेंश्रीशुकामती॥केळीविनंतीअतिश्रद्धा॥१७॥उद्धवपावोनिपूर्णज्ञान॥तोवदिक्यश्रमागेनि

याजाण॥आगेंहारकेसीश्रीरुष्णा॥कायआपणकरिताझाला॥१८॥उत्पत्तिस्थितिनिधन॥जोइछामात्रेंकरीजाण॥तोस्वदेहाचेंविसर्जन॥कैसे
निश्रीरुष्णाकरिताझाला॥१९॥ ॥श्लोक॥ब्रह्मशापोपसंसृष्टेस्वकुलेयादवर्षभः॥प्रेयसींसर्वनंचाणां॥तनुंसकयमत्यजत्॥२०॥ ॥
रीका॥ब्रह्मशापेंश्रीरुष्णानाय॥निःशेषनिजकुळारिघात॥कैसेनिकरविलायंथ॥हंस्रनिश्चितसांगावें॥२०॥जननयनअल्हादक
र॥रुष्णातनूअतिसंदर॥जीदेसतात्रिनेत्रा॥हेपौनिभरस्वानंदें॥२१॥ऐशीअल्हादकास्कतनू॥कैसेनिगांडीश्रीरुष्णु॥ब्रह्मशापाशि
भिउनी॥तोकांनिजतनूसांडिताझाला॥२२॥रुष्णापरब्रह्मपरिपूर्ण॥न्यासिबाधिनाशापबंधन॥तोहिसत्यकरीब्रह्मचवन॥यादवचं
शीतनुसांडुनी॥२३॥दृष्टीदेखतांश्रीरुष्णा॥सरवंसुरावेर्जवप्राण॥न्यासिसोंदयांचेंनिरूपण॥राजाआपणसांगत॥२४॥ ॥
श्लोक॥अत्याक्रुष्टंनयनमबलायत्रलग्नंनशोकः॥कर्णाविष्टंनसरतिततोयत्सतामात्मलग्नं॥यच्छ्रीवाचांजनयतिरतिकिंनुमानंकृवी
नांदृष्ट्वाजिष्णोर्युधिस्थगतंयच्चतत्साम्यमायुः॥३॥ ॥रीका॥ज्यार्चाअकराइंदियांसदांगांडी॥भोमिजेंतंवतंप्रीतिगाढी॥कदं
वीनदयेअनावडी॥अविदगोडीरुष्णाची॥२५॥वाळाप्रोढामुग्धाप्रगल्भाव्यक्ती॥ऐशीचतुर्विधास्त्रियांचीजाती॥तिहींदेखिल्या
श्रीरुष्णामूर्ती॥दृष्टीमागुतीपरतेना॥२६॥ज्याधार्मिकांधैर्यवृत्ती॥न्यापतिव्रतामहासती॥तिहींदेखिल्यारुष्णामूर्ती॥दृष्टिमागुतीप
रतेना॥२७॥ज्याकांअबळाअभुक्तकाम॥ज्याअतिवृद्धाअतिनिष्काम॥तिहींदेखिल्यामेघःशाम॥नयनसकामहरिरूपी॥२८॥
जेविंलवणजळाभेरी॥तेविंश्रीरुष्णांस्त्रियांचीदिठी॥मिराळलियाउठाउठी॥परतोनिमिठीरुढेना॥२९॥एवंदेखिलियाश्रीरु
ष्णामूर्ती॥स्त्रियांचियानिजात्मशक्ती॥दृष्टीपरतेनामागुती॥ऐशीनयनांप्रीतीहरीरूपी॥३०॥स्त्रियाबापुड्यात्याकिती॥जेसंतविर
क्तपरमार्थी॥न्यांचेश्रवणीपंडतांकीर्ती॥चित्तीरुष्णामूर्तीठसावे॥३१॥चित्तीठसावोनिरुष्णामूर्ती॥चित्तचिआणीरुष्णास्थिती॥ऐशी
रुष्णांचीरुष्णाकीर्ती॥चित्तवृत्तीआकर्षी॥३२॥संतांचीआकर्षीचित्तवृत्ती॥हेनवलनहेरुष्णाकीर्ती॥कीर्तीऐकतांअसंती॥तेदिहोनीत

द्रुप॥३३॥रुक्मिणीचंदनाचापवन॥स्वेरधामोडेहोतीचंदन॥तेविंरुक्मिणीकीर्तीश्रवण॥देसमाधानसमसाम्ये॥३४॥भावेनेकतांरुक्मिणीकीर्ती॥
 असंततिसंतत्यायेती॥मगसंतांसंतदोनीस्थिती॥हारपतीसमसाम्ये॥३५॥महाकवीवर्णितांरुक्मिणीकीर्ती॥पावलेपरमसभास्थिती॥तेरु
 ण्मिणीकीर्तीजेवर्णिती॥तेहिपावतीअतिशोभा॥३६॥कवीश्वरानंवरसिक्कु॥नवरंगदाश्रीरुक्मिणीएकु॥जोजोवर्णारिसविशोरवु॥तोतोयदुनायकु
 स्वयेहोय॥३७॥महाकविआदिकरुनी॥कवीश्वरांकीर्तीजननी॥जेविनटलेहरिकीर्तनी॥वंचवार्णीतयांची॥३८॥रुक्मिणीकीर्तीपवाडे॥ज्या
 चीवार्णीअकदूपडे॥तेवाचावंदिजेचंद्रचूहे॥त्याचापायांपडेयमकळ॥३९॥जेथेरुक्मिणीकीर्तीकीर्तन॥तेथेकर्मकर्मचीउजवण॥होयसंसार
 चीबोळवण॥जन्ममरणसमवेत॥४०॥यापरीकीर्तीचिंमहिमान॥सर्वार्थीअगाधजाण॥रुक्मिणीकीर्तीकविताजाण॥परमपावनतिहीलोकी॥४
 १॥कवीश्वरांचीरुक्मिणीकीर्ती॥ऐकतांवादेअद्वाप्रीती॥तेणेंथारावेरुक्मिणीभक्ती॥हेकविताशक्तीअगाध॥४२॥ऐशीअगाधरुक्मिणीकीर्ती॥मा
 त्यारुक्मिणीचीरुक्मिणीमूर्ती॥जेअखंडध्यानीदेखती॥तेतेहोतीतद्रुप॥४३॥ज्यासिध्यानींरुक्मिणीमूर्ती॥तेतेतद्रुपतापावती॥हेंनवलन
 व्हेरुक्मिणीस्थिती॥जेदेपेंदेखतीतेहिमुक्त॥४४॥ज्याचैरथींमेघःशाम॥सारथीझालापुरुषोत्तम॥यालागींपार्थाचापराक्रम॥भिर
 वीनामविजयत्वे॥४५॥सत्संजयसंपूर्ण॥यालागींअर्जुनानामजिष्णू॥ज्याचैयुद्धीचापणकठिणु॥सिद्धीश्रीरुक्मिणीपावती॥४६॥तेंचें
 सोनिअर्जुनाचेरथी॥विचरतांयुद्धक्षिती॥जेजेदेखतीरुक्मिणीमूर्ती॥तेतेरुक्मिणीस्थितीपावले॥४७॥जेथेरुक्मिणीचापडेपदरेणु॥तेथेंचहं
 मुक्तीसीहोयसणू॥ऐशीपावनश्रीरुक्मिणीतनू॥कैसेनिश्रीरुक्मिणीसांडिताझाला॥४८॥झणाळब्रह्मशापभेण॥शरीरसांडीश्रीरुक्मिणी॥हेबो
 लचिअप्रमाण॥रुक्मिणीब्रह्मपूर्णपरमात्मा॥४९॥हेरुक्मिणीळणदुर्वचन॥हिजांनकरावाअप्रमान॥त्यांचावाटवावापूर्णसन्धान॥
 तनुत्यागेंश्रीरुक्मिणीदिजशापळा॥५०॥रुक्मिणीपरमात्मापरिपूर्ण॥तेणेंहिनिजकूळनिदळुन॥सत्यकरीब्राह्मणवचन॥विप्रशापेंआप
 णनिजतनूत्वागी॥५१॥तोतनुत्यागप्रकार॥सांगसमूळसविस्तर॥सांगताहेशुकयोगेंद्र॥परिसेनरेंद्रत्यक्तोदक॥५२॥पांडवकुळी

कृच्छदीपक॥ जन्मलापरिक्षितीचएक॥ जंहांडुनिव्यक्तंदक॥ भागवतपरिपाकसेवित॥ ५३॥ ब्रह्मानारदव्यामपयंत॥ भागवतउपदेशगु
 ल्यगुप्त॥ तैपरिक्षितीनेजगाआंत॥ केलमगलार्थदीनोद्वारा॥ ५४॥ धर्मवंशी॥ अतिधार्मिक॥ जन्मलापरिक्षितीचएक॥ भागवतरसीअ
 तिरसिक॥ अतिनेटकभ्रवणार्थी॥ ५५॥ ऐसानोकांपरिक्षिती॥ तैणं अत्यादरेंकं लंविनंत॥ शुक्रसुखायोनिचिंत॥ कायत्यामतिबो
 लिला॥ ५६॥ ॥ श्लोक॥ ऋषिरुवाच॥ दिविभुव्यंतरीश्चेमहोत्पातानसमुत्थितान॥ दृष्ट्वासीनानसुधर्मायांरुष्णः प्राहयदनि
 तं॥ ५७॥ ॥ टीका॥ शुक्रह्मणंपरिक्षिती॥ उद्धवगेलियावनाप्रती॥ मार्गेविघ्नभूतहारावती॥ त्रिविधउत्पत्तीअतिव्याम॥ ५८॥ दिविभु
 व॥ अंतरिक्षगत॥ उदिलेगामहायात॥ दिवसाउल्कापातहोत॥ भूतंरवाकतअंतरिक्षी॥ ५९॥ गगनीउगवलेत्रिविधकेतु॥ दंडकेतु
 मकेतु॥ शिखाकेतुअतिअद्भुत॥ दिवसाहिदिसतुसर्वांसी॥ ६०॥ धराकांपोनिअतिगजरीं॥ भूस्फोटझालानगरहारीं॥ भूकं
 पतीनदिवसवरी॥ धराधरींआदंरु॥ ६१॥ नाराकल्लाझगडें॥ समूळउन्मळानिझाडें॥ द्वारकेमाजीधुळिउडें॥ लोळानुधदेज्यां
 चा॥ ६२॥ अंतरिक्षींचरामुतें॥ धांवतीरवाकांतेंगिंवकांतें॥ रुधिरदृष्टीहोयतेथें॥ अकस्मातिनिगज्जरीं॥ ६३॥ रविचंद्राचेंमंडळ॥ रव
 ळेंकरीतसार्वकाळ॥ ग्रहभेदितीग्रहमंडळ॥ चूरग्रहमेळशत्रुसदनीं॥ ६४॥ संचुरवआकाशाचेपोटी॥ दिग्दाहदंरवतीदृष्टी॥
 अग्निंवाणकडकडाटी॥ पडतीवितंडीमहाविजा॥ ६५॥ घारीझडपितीसत्राणें॥ जेवितांपुढीलनेतीभाणें॥ दिवसादिवासीबधुं
 गाणें॥ राजद्वारींश्वासेंसैधरउती॥ ६६॥ बेसल्यासुधर्मासभेप्रती॥ संकल्पविकल्पाचीनिवृत्ती॥ तेसभेसीवीरवीसणती॥ मांशी
 मारींझणतीपरस्परें॥ ६७॥ तेंऐकनांचिउत्तर॥ दचकतीमहाशूर॥ सुधर्मासभेसीचिंतातुर॥ यादववीरसमस्त॥ ६८॥ यादवबैसले
 सभेसी॥ छायादेसतीविणशिरी॥ सुधर्माधर्मसभेपासीं॥ अरिष्टेंऐशीउठती॥ ६९॥ ऐशींअरिष्टेंअनिवार॥ दुःस्वसूचकेंदुस्तरा॥
 दूरवोनियादवयोरयोर॥ विघ्नविचारविवंचिती॥ ७०॥ द्वारकेचेंविघ्ननिर्दळण॥ कुरुंडेवीलेंसेसदर्शन॥ तेद्वारकेमाजीमहाविघ्न

कायकारणउठवया॥७०॥जंवपातयापातेंलवे॥तंवचक्रएकवीसवेहेमवे॥तेंद्वारकेसीविघ्नसंभवे॥देखांनिआघवेअतिचकित॥७१॥सर्ववि
घ्नाचेंआकर्षण॥करियानावस्यणिपेंकृष्ण॥तोरुण्यायेथेंअसतांजाण॥उत्पातदारुणकांडठती॥७२॥एवंविचारासूढयादवांसी॥चिंतातु
रदेखोनियांत्यांसी॥बुद्धिसांगावयात्यापासी॥कायहृषीकेशीबोलत॥७३॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥एतेघोरांमहोत्पाताहारवल्यांयमकेतवः
॥मूहूर्तमपिनस्थेयमन्ननोयदुपुंगवाः॥५॥ ॥टीका॥जोजगाचासूत्रधारी॥जोमायायंत्रोचायंत्रकारी॥तोयादवाप्रतीश्रीहरी॥आलोंचकरी
विघ्नाचा॥७४॥यादवकुळांसीआलाप्रांत॥हेजाणेश्रीकृष्णनाथ॥यांचाद्वारकेसीहोरुनयेघात॥यालागींसमस्तप्रभासाधाडी॥७५॥हा
रावतीसातवीपुरी॥येथीलमरणमोक्षोपकारी॥यादवसमस्तदेवाधिकारी॥यालागिंतेबाहेरीश्रीकृष्णाकाटी॥७६॥कुळनाशाचेंमूळदेखा
प्रभासेंनिघाळीसेयेरिका॥हाचिकृष्णाचाहीआवांका॥तोधाडीसकळिकांप्रभासेंसी॥७७॥यादवांसीब्रह्मशाप॥घडलासेघोररूप॥या
लागिंद्वारकेमाजीसंताप॥उत्पातरूपेंउठती॥७८॥उत्पातउठलेअनेक॥हेअनिवारअरिष्टसूचक॥अविलंबेंतत्काळिक॥परमदुःखपावला॥
७९॥यालागिंतुस्त्रीअवश्यक॥येथेंराहावेनामुहूर्तयेक॥स्त्रियापुत्रसत्तंदलोक॥तत्काळिकनिघावें॥८०॥ह्मणालयादववीरउद्भूत॥आ
ह्मसिकायकरीलअरिष्ट॥येणेंगर्वेंअतिअनिष्ट॥परमकष्टपागल॥८१॥ब्राह्मणाचेंशापापुढें॥कायसंशौर्यबापुहें॥तुस्त्रीनविचारितांमार्गे
पुढें॥आतांचिरांकडेंनिघावें॥८२॥द्वारकेमांजीआजीकोणी॥सर्वथापिऊनयेपाणी॥स्त्रीपुत्रसत्तंदजनी॥परिवारेनिनिघावें॥८३॥कुळासि
घडलाब्रह्मशाप॥तेणेंद्वारकेसिउठिलासंताप॥तेंफेडावयाकुळाचेंपाप॥क्षेत्रपुण्यरूपप्रभासा॥८४॥ ॥श्लोक॥स्त्रियोबालाश्चहृद्वाश्र-
मंस्वोद्धारं व्रजंतितः॥वयंप्रभासंयास्यामोयत्रप्रत्यक्सरस्वती॥६॥ ॥टीका॥वस्तीसिअतिगूढशंखोद्धार॥तेथेंवेवावीस्त्रीचइकु
षार॥आह्मीसमस्तयादववीर॥निघावेंसत्वरप्रभासेंसी॥८५॥जथेंप्राचीसरस्वती॥मिळालीअसेसागरप्रती॥तेयेंजाऊनिसमस्ती॥क
रावेंविध्युक्तीनिधिविधान॥८६॥ ॥श्लोक॥तत्राभिषिच्यशुचयउपोष्यसमाहिताः॥देवतापूजयिष्यामःस्नपनालेपनार्हणैः॥७॥

टीका ॥ तथैवेदोक्तविधान ॥ कसवेतीर्थीतीर्थस्नान ॥ तीर्थविध्युक्तउपोषण ॥ करावे आपणनिराहार ॥ ८५ ॥ तेथसद्गवेंशुचिभूत ॥ राहोविब
 समस्त ॥ तीर्थदेवताविध्युक्त ॥ निष्ठापार्थपूजावी ॥ ८६ ॥ स्नानस्त्राअसंकार ॥ चंदनारिपूजासंभार ॥ समपूर्णिषोडशोपचार ॥ अद्वाहृदि
 रपूजाया ॥ ८७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ब्राह्मणास्तुमाहाभागान्कृतस्वस्थयनावयं ॥ गोभूहिरण्यवासां ॥ गजाश्वरथवंशिभिः ॥ ८८ ॥ ॥ टीका ॥
 वेदवेदांगपारंगत ॥ शमदमादितपयुक्त ॥ ब्राह्मणजेस्वधर्मनिरत ॥ विघ्नशांत्यर्थपूजावे ॥ ८९ ॥ द्वावयाअरिष्टनिरशन ॥ करितीशांत्यर्थ
 स्वस्तिवचन ॥ त्यांब्राह्मणासींआषण ॥ द्यावेदानअद्वायुक्त ॥ ९० ॥ गोदानभूदानगजदान ॥ अश्वदानसुवर्णदान ॥ तिळदानवस्त्रदान ॥
 द्यावेगृहदानअतिश्रद्धा ॥ ९१ ॥ स्थींसंजोगोनिअसिवार ॥ दानद्यावेरहंवर ॥ द्विजसुखीहोतीअपार ॥ तोतोप्रकारकरावा ॥ ९२ ॥ जेजे
 ब्राह्मणाअपेक्षित ॥ तेतेद्यावेअद्वायुक्त ॥ ब्राह्मणतुष्टमानयेया ॥ अरिष्टतेथारिगेना ॥ ९३ ॥ ॥ श्लोक ॥ विधिरेषत्यरिष्टघ्नोमंगलायन
 मुत्तमं ॥ देवद्विजगवांपूजाभूतेषुपरमोभवः ॥ ९४ ॥ ॥ टीका ॥ जेथेहरीचेंदेवतार्चन ॥ जेथशाळिग्रामशिलार्चन ॥ जेथसाधुसंनांसच्चा
 न ॥ तेअरिष्टनाशनमहापूजा ॥ ९५ ॥ जेथमद्गवेंद्विजपूजन ॥ जेथभावार्थेगोसुअषण ॥ जेथभूतदयासंपूर्ण ॥ तेथकदांविघ्नारिगेना ॥
 ९६ ॥ अंधपंगूअशक्तजन ॥ जेथपावतीअवश्यअन्न ॥ जेथसुखीहोतीदाव ॥ तेथकदांविघ्नबाधीना ॥ ९७ ॥ जेथभूतदयाअलोल्लिख ॥ तेसक
 लअरिष्टछेदक ॥ परममंगळप्रकाशक ॥ सुखदायकसर्वार्थी ॥ ९८ ॥ ॥ श्लोक ॥ इतिसर्वेसमाकर्ण्ययदुहृद्ग्रामधुद्विषः ॥ तथेतिनोभि
 रुत्तीर्यप्रभासंप्रययूरथैः ॥ ९९ ॥ ॥ टीका ॥ जोमधुकैरभमर्दन ॥ जोमुरारीमधुसूदन ॥ जोपरमात्माश्रीकृष्ण ॥ तोकरीप्रेरणप्रभासे ॥
 १०० ॥ यादवामाजीहृदसज्ञान ॥ पुत्रभिन्नसुहृदजन ॥ तिहींश्रीकृष्णाचेंवचन ॥ बहुसन्मानेवंदिलें ॥ १०० ॥ सकळयादवसंभारा ॥ स्त्रि
 याहृद्वादिबाळकुमरा ॥ नावाभरोनियांसमग्रा ॥ शंखाद्वारान्याह्मणती ॥ १०१ ॥ पालाणोनिरथकुंजर ॥ चातुरंगसेनासंभार ॥ कृष्णसहि
 तयादववीर ॥ निपालंसमग्रप्रभासासी ॥ १०२ ॥ ॥ श्लोक ॥ तस्मिन्भगवतादिष्टंयदुदेवेनयादवाः ॥ चंकुः परमयाभक्त्यासर्व

श्रयोपहृतिं ॥११॥ ॥टीका॥ यादवप्रभासापावोन ॥ जे संहोतें श्रीकृष्णवचन ॥ त्याहून विशेषां जाण ॥ स्नानदानतिहिकलें ॥ आया
 दवसमस्तमिळोन ॥ कलें पारणाविधिभोजन ॥ भगमहामद्य आणूनि जाण ॥ तेथें मद्यपान मांडिलें ॥४॥ ॥श्लोक॥ ततस्तस्मिन्महा
 पानं पुरमेरियकं मधु ॥ दिष्टविप्रं शितधियां यद्वै प्रैश्यते मतिः ॥१२॥ ॥टीका॥ करूनियांतीर्थविधान ॥ करावें अरिष्टनिरशन ॥ या
 प अरिष्टाचें विंदाण ॥ तेथें मद्यपान मांडिलें ॥५॥ ज्याची गोडपणें पहेमिठी ॥ उन्मादता अतिशयें उठी ॥ तें मद्यपान उठाउठी ॥ वडिलधा
 कुरीं मोडिलें ॥६॥ ज्याचा रास येतां चिघ्राणी ॥ उन्मादचंदेत तक्षणी ॥ तें शिया मद्याचें मद्यपानां ॥ वीरश्रेणी वेंसल्या ॥ ७॥ मेर एक मद्या
 ची थोरी ॥ मधुरता अतिशयें भारी ॥ लागतां चिजिहे वरी ॥ भ्रांत करी साजाना ॥ ८॥ तें मद्यपान यादव विरी ॥ आदरिलें स्वेच्छाचारी ॥
 आग्रह करून परस्परि ॥ लहान थोरां मांडिलें ॥९॥ ॥श्लोक॥ महापानाभि मत्तानां धीराणां ह्रमचेतसां ॥ कृष्णमाया विमृदानां सं
 घर्षः स महानभूत् ॥१३॥ ॥टीका॥ पूर्वा अतिमित्रपोदांत ॥ तें मद्यपानें झालें मत्त ॥ वीरमातलें अतिह्रम ॥ नोकृनिबोलत परस्परें ॥१०
 ॥ कृष्णमाया हरिला बोध ॥ अवघें झालें बुद्धिमंद ॥ सांडुनि सत्तदसंबंध ॥ निर्वाण युद्ध मांडिलें ॥११॥ नोकृनिबोलतां विरुद्ध ॥ अतिशयें
 दलाक्रोध ॥ शस्त्रें घेऊनि सन्नद्ध ॥ सत्तदसुद्ध मांडिलें ॥१२॥ ॥श्लोक॥ युयुधुः क्रोधसंख्यावंलाया मातता धिनः ॥ धनुर्भिरसि-
 मिर्भक्षे गंदाभिस्तोमरर्षिभिः ॥१४॥ ॥टीका॥ क्रोधें नेत्ररक्तांबर ॥ वेंगें गंधनिहाति येर ॥ समुद्रतीरांगहारी ॥ यु घोरांदरतें क-
 रिती ॥१५॥ धनुष्यें वाडनियां जाणा ॥ बाण सोडिती सणसणा ॥ स्वर्गें हाणती स्वणस्वणा ॥ सत्तदांच्या प्राणा प्यावया ॥ ४॥ एकी उच-
 लोनियां माले ॥ परस्परें हाणतें झालें ॥ येका गदा उचलोन बळें ॥ वीरकरवळें पाडितें ॥१५॥ एकतां मरें लवळीही ॥ रणीसुदळलें मीडती
 पाही ॥ एकां प्याचा पाई ॥ वीरनायां पाडितें ॥१६॥ यापरीचातुरंगसंना ॥ मिसळली रणवंदना ॥ आपुला लिया आंगवणा ॥ गज
 रथरणा आपितलें ॥१७॥ ॥श्लोक॥ पतत्पताकैरथकुंजरादिभिः स्वरोष्ठगांभिर्महिषैर्नरैरपि ॥ मिथः समन्यास्यत रैः स दुर्मदान्य

हनशरेंदंदिनिबहिगवने॥१५॥ ॥टीका॥पताकोंसिरथकुंजर॥रणीपाडिलेअपार॥पारवरांसिअसिवार॥मारिलेस्वरोधूरणामार्जा-
 ॥१६॥ह्येसंमारुनिगंरणी॥पाडिलेयावार्अंणी॥जैसेउन्मत्तगजवर्न॥दंतीस्वणाणीमीडन॥१७॥यापरीयादवर्नार॥रणीमातलेमहा
 शूर॥घायमारांनिनिघूर॥रणीअपारपाडिले॥१८॥रुणामायाकेलेभ्रांत॥युद्धनिंदेस्वतांस्वार्थ॥परस्परंआणघात॥व्यर्थकरितकृत
 दांचा॥१९॥रणपडिलेअपार॥तंवस्ववळलेरुणाकुंमर॥ज्याज्यांमार्जाप्रीतीयां॥तंयुद्धानुरचालिले॥२०॥ ॥श्लोक॥प्रद्युम्न
 सांबोयुधिर्दमस्तरावक्रभोजावनिर्दसात्यकी॥समद्रसंग्रामजितोसुदारुणोंगदोसमित्रास्तरथोसमीयतुः॥१६॥ ॥टीका॥
 ज्याज्यामार्जाअतिप्रीती॥तंतनिर्वाणसुडकरिती॥बापसंहारककाळगती॥सखंमारितीसख्यातं॥२१॥प्रद्युम्नसांबअतिमित्र॥
 त्यांसयुद्धमांडलेघोरांदर॥अक्रभोजदोर्हावार्॥युद्धांसत्वरमिसळले॥२२॥अनिरुद्रआणीसान्यकी॥उठावलेक्रोधनवकी॥बा
 णीवर्योनिअनेकी॥एकमेकींमांडती॥२३॥समद्रसंग्रामजीतदोर्न॥स्ववळलेरणांगणी॥वर्षोनिघांतक्षणाणी॥उन्मत्तरणीमांतले॥
 २४॥रुणापुत्ररुणाबंधु॥दोहीचिंहिनामगदु॥त्यांसिसमत्सरक्रोधु॥युद्धसंवंधूपरस्परं॥२५॥समित्रआणितरथ॥यादोहींसिद्धे
 षअद्रुत॥परस्परंकरावयाघात॥युद्धांआंतमिसळले॥२६॥ ॥श्लोक॥अन्येचयेवैनिशोन्मुकादयःसहस्रजिह्वतजिह्वानु
 मुख्याः॥अन्योन्यमासाद्यमदांधकारीताजघ्नुर्मकुंदेनविमोहितामृशां॥१७॥ ॥टीका॥यादवकुळांबळअधिक॥निवटादिज्यु
 कादिक॥शतजिह्वहस्रजिह्वानुमुख्य॥हंहियुद्धांदेस्वस्ववळले॥२७॥मद्यपानेअतिगर्वित॥रुणामायाहरिलेचिन॥महामोहंके
 लेभ्रांत॥कृतदाघातस्वर्थकरिती॥२८॥ब्रह्मशापार्चकेवदीरव्याती॥बंधुबंधूतेंजिवंधेती॥रुणामायापडिलेभ्रांती॥यु
 द्दस्वयानीमाझारी॥२९॥ ॥श्लोक॥दाशार्हवृष्यंधकभोजसात्वतामध्वर्बुदामाधुरशूरसेनाः॥विसर्जनाःकुंकुराःकुं
 तयश्चमिथस्ततस्तः॥यनिसृज्यरांत्तदं॥१८॥ ॥टीका॥यादवांचीएकजाती॥तंचिवारांनामीनामांकिती॥त्यावासाहिन्यातीयु

दींभीडती॥ ऐकपरिश्रितीतीनामें॥ ३२॥ दाशार्हसाखतअंधकजाण॥ अबुंदमाधूरशूरसेन॥ कुंतीकुचुरविसर्जन॥ मधुभोजहण्यवा
 रानामें॥ ३३॥ पूर्वलियादवांचेंसाजणें॥ न्यातीवेंअल्पहीऐकतांउणें॥ जीवेंसिसर्वस्ववेंचणें॥ परिवांचवणेंस्वयाती॥ ३४॥ तेचिया
 दवपेंगाआतां॥ सांडोनियांसुद्धदता॥ ज्याचेचरणीठेविजेमाथा॥ त्यांच्याजीवघातापेटले॥ ३५॥ ॥श्लोक॥ पुत्राअयुष्यनि
 तृभिर्भानृमिश्रस्वस्त्रीयदोहित्रपितृव्यमातुलैः॥ मित्राणिमित्रैः सुहृदः सुहृद्भिर्जातींस्वहनृजातयएवमूढाः॥ १९॥ ॥टीका॥ रुण
 मायाआकळिलेंचि॥ अवघेपरमात्रांत॥ नकळेआमअनाम॥ रणीउन्मत्तमातले॥ ३६॥ ज्याचेचरणवंदिजेभावार्था॥ अदाघेरजेच
 रणतीर्था॥ त्यानिजपित्याचियामाथां॥ पुत्रशस्त्रघाताप्रवर्तले॥ ३७॥ बंधूशिरकल्यारणांगणीं॥ बंधुबंधुतेंसोडवीनिर्वाणी॥
 तेचिबंधुबंधुतेरणीं॥ निर्वाणबाणीरवोंचिती॥ ३८॥ जोलळेपुरऊनिस्वेळविता॥ जेंसात्रापतेंसाचुलता॥ त्यासिपुतण्याप्रवर्तया
 ता॥ शस्त्रेंमाथांहाणोनी॥ ३९॥ कन्येचासुतदोहित्र॥ ज्यासिआर्हांअधिकार॥ तोआजासिकरीमार॥ घायनिहुरहाणोनी॥ ४०॥
 माममांचेपरस्परी॥ प्रवर्तलेमहामारी॥ सुद्धदसुद्धदांच्याशिरीं॥ संतेजशस्त्रींहाणती॥ ४१॥ मित्रमित्राच्यामित्रता॥ वेंचितीअर्था
 जीविता॥ तेमित्रमित्राच्याजीवघाता॥ सक्रोधनारुठिले॥ ४२॥ आयुष्यसरलेनिःशेख॥ चढलेंकाळसर्पांचेंविष॥ अवघेहोईनि
 यांमूर्ख॥ ज्ञानीज्ञानीदेखवधितेंशाले॥ ४३॥ ॥श्लोक॥ शरेषुक्षीयमाणेषुभज्यमानेषुधन्यसः॥ शस्त्रेषुक्षीयमाणेषुमुहिमि
 र्जङ्गुरैरकः॥ २०॥ ॥टीका॥ सुद्धमांडलेंघोरांदर॥ सरलेभातडींचेशर॥ धनुष्यदंडेंघेरयेर॥ घायेंनिहुरहाणती॥ ४४॥ घायहां
 णतांअतिबळें॥ धनुष्येंमोहलींतकाळें॥ क्षीणशालींशस्त्रेंसकळें॥ हांतियेरबळेंखुंदलीं॥ ४५॥ ब्रह्मशापाचीयेरिका॥ तिरां
 विघालीहोतीदेखा॥ मुष्टीघेऊनिक्रोधतवका॥ एकमेकाहाणती॥ ४६॥ ॥श्लोक॥ तावज्जकल्पात्प्रमक्नपरिधामुष्टिना-
 भृताः॥ जघ्नुर्दृषस्तैःरुण्योनवार्थमाणास्ततंचते॥ २१॥ ॥टी०॥ तेयेरिकाघेतांचिहातीं॥ शालीवज्रप्रायधगधमिती॥ अतिनी

स्थणपरिधाकृती॥तेणंहाणतीपरस्परं॥४७॥नानाशस्त्रंलागतांपाही॥यादवनदंनृताकही॥तेहियेरिकेचापादं॥पदतांयांअचेन
 ना॥४८॥येरिकेचांनिजयादं॥यादवासीउरीनाही॥दूधनंनृनियांपाही॥पडतांठार्यांपरस्परं॥४९॥रणीपाडुनियांदतर॥यादवउरलेमहा
 शूर॥जेकांनेटकेजुंझार॥निधंदेवरनिजयांदे॥५०॥यादवउरलेमदृजाती॥हेकांणासनादांपती॥न्यानिंद्यावयानिश्चिती॥निवारणा
 थीहसिंधांवे॥५१॥तोह्मणेब्रह्मशापाच्येराका॥हेसर्वयाहतींधरूनका॥सांदायध्याचाआनांका॥शिकविलेंऐकानुद्दीमाझे॥५२॥
 धर्मतानिवारिशीरुष्णा॥न्यासिहीमांरूंशंवलेजाण॥हेरुष्णमायेचेंविंदाण॥नचुकतमरणपेंआले॥५३॥ऐकह्मणतीशीरुष्णासी॥
 आधींआंदीनिपाडायासी॥ठकूंआलांआहासी॥ह्मणोनियेरिकेसीधामिनले॥५४॥ऐकह्मणतीधगकेशी॥येकह्मणतीमीडकावरी॥
 येकह्मणेमीशीरुष्णासी॥एकापायेसीलांळवीन॥५५॥॥श्लोक॥प्रत्यर्नाकंमन्यमानाबलमदंचमोहिताः॥हंतुंकृतधियोरा-
 जननापन्ताआततायिनः॥५६॥॥टीका॥पैळपैळतोबळिमट्ट॥हीचिआमुचासुख्यशत्रू॥यासिचलाआधिमार॥यादवमा
 सुलोतला॥५७॥मदमोहेअतिदुर्मतो॥वज्रप्राययेरिकाहती॥पेंऊनिबळिमट्टावरयेती॥तेणेतोहीनिश्चितीशोभला॥५८॥॥
 श्लोक॥अथतावपिसंचुहावुद्यम्यकुरुनंदन॥एरकामुष्टिपरिधोचरंतोजघनयुधि॥५९॥॥टीका॥शुकह्मणंकुरुनंदना॥या
 दवदेकलेआत्ममरणा॥तेमासवयारामरुष्णा॥छोटलेजाणाआततायी॥६०॥यादवउठलेहननासी॥देखुनिरामहूषीकेशी॥अ
 तिकोधचढलाव्यांसी॥तेहियुद्धासीमिसळले॥६१॥येरिकाजेकांपरिधाकृती॥वज्रप्रायधगधगित॥होयांजणींपेंऊनिहती॥
 यादवांस्व्यातीलाविली॥६२॥रामरुष्णाच्यानिजस्व्याती॥यादवांचीजातीव्यक्ती॥अवघेचिरणायेती॥रुष्णाकाळशक्तीशोभ-
 ला॥६३॥निजकुळाचेंनिधन॥देखोनियांशीरुष्णा॥कर्तव्यार्थांमालापूर्ण॥ऐसेंसंपूर्णमानिलें॥६४॥॥श्लोक॥ब्रह्मशापोपसृश
 नांरुष्णमायाहतात्मनां॥स्पर्धामोघःशयनिन्येवैणर्णोऽपिर्यथावनं॥६५॥॥टीका॥ब्रह्मशापेंछळिलेंसिंधी॥रुष्णमायाकुलित

बुद्धी॥ मद्यपानउन्मादमदीं॥ श्रीधेन्विशुद्धीक्षयानेले॥ ६३॥ वेळुवाचीवेळुजाळी॥ जेविंकांचणीपळेदंगळीं॥ तेणेंवनाचीहोयहोळी॥ तेवि
यदुकुळींकुलक्षयो॥ ६४॥ ॥श्लोक॥ एवंनष्टेषुसर्वेषुलोकेषुस्वेषुकेशवः॥ अवतारितोभुवोभारइतिमेनेःवशेषितः॥ २५॥ ॥टीका॥
स्वकुळनाशूनिश्रीधर॥ अवशेषधराभार॥ उतरलामानीचक्रधर॥ तेणेंसरुंथोरसरुवावे॥ ६५॥ जेविंकांआलेपेरिमाळी॥ निजजीव
नेंप्रतिपाळी॥ शेस्तींतोचिस्वणोसमुळीं॥ तेविंयदुकुळीश्रीरूपा॥ ६६॥ यादवनिजबळेंप्रतिपाळी॥ न्यातेस्वयेनिजांगेनिर्देळी॥ हेंदास्व-
विनांवनामाळी॥ ममतामेळींअलिप्त॥ ६७॥ कृष्णापाळीयादवांसमस्ता॥ न्याचीदाविळीअतिममता॥ शरवींकरूनि कुळाचेघाता॥
निराभिमानीहरीदावी॥ ६८॥ स्त्रीपुत्रेंसिनिजजीविता॥ सकळकुळांन्याहोतांघाता॥ ज्ञात्यासिनुपजेममता॥ तेनित्यमुक्तताह
रिदावी॥ ६९॥ ज्ञात्यासिनाहीअहंममता॥ तेचिदावावयातन्वता॥ कुळेशिहोतांपुत्रघाता॥ स्वमीहिज्ञाताग्लानिनेणे॥ ७०॥ ब्रा
ह्मणाचाशापदारुण॥ अन्यथाहोनेंदीश्रीरूपा॥ निजकुळनिर्देळीआपण॥ निप्रवचनसत्यत्ता॥ ७१॥ करूनि कुळक्षयाचेंकाम॥
सरुवमानीपुरुषोत्तम॥ तेदेखोनिदृष्टणेबळिराम॥ अवतारकामसंपळे॥ ७२॥ ॥श्लोक॥ रामः समुद्रवेलायांयोगमास्थायपौ
रुषां॥ तत्याजलोकंमानुष्यंसंयोज्यात्मानमात्मनि॥ २६॥ ॥टीका॥ मगबळिभट्टेंआपण॥ समुद्रीरींयोगासन॥ दृढघालोनि
यांजाण॥ निर्वाणध्यानमांडिलें॥ ७३॥ आकर्षूनिदेहिचाप्राण॥ निःशेषसांहितादेहांभिमान॥ मगपरमपुरुषध्यान॥ करितां
चिआपणंतद्रपझाला॥ ७४॥ जेविंघटांमार्जालगगना॥ सहजेंमहदाकाशपूर्ण॥ तेविंसांहितांदेहांभिमान॥ झालासंकर्षणबळि
राम॥ ७५॥ होतेंमनुष्यनात्यअवलंबिलें॥ तेनिःशेषदेहत्यागिलें॥ जेंकांपूर्वरूपआपुलें॥ तेहोऊनिठेलेंबळिराम॥ ७६॥ समुद्र
तीरींयोगासन॥ तेदेहवेळेंअचेतन॥ हेंरामनिर्वाणदेखोन॥ स्वयेश्रीरूपासरसांवला॥ ७७॥ ॥श्लोक॥ रामनिर्याणमाळोव्यस
गवान्देवकीसूतः॥ निषसादधरोपस्थेतृष्णीमासाद्यपिप्लवं॥ २७॥ ॥टीका॥ बळिभट्टज्ञालादेहातीत॥ हेंदेखोनिदेवकीसूत॥

भगवान् श्रीकृष्णनाथ ॥ स्वयं रत्ननिजधाम ॥ १८ ॥ तं नो धगतं धगधर ॥ मोने अश्वत्थातर्कास्थिर ॥ वीरासनीं शारंगधर ॥ ज्यामसुं
 दरबेंसला ॥ १९ ॥ ज्याचा स्वरूपाचे आवरी ॥ शिवविरेच्यादिप्रान्तिर्विनी ॥ ज्याच्या दर्शनाची गोरी ॥ ज्योतीनां गीक्षाणाधि ॥ २० ॥ दृष्टीने
 चवीचारीबलीगारी ॥ तंवतंवरसनाचरुदरी ॥ तेणें कीर्तनरसं रसगोरी ॥ चवीचो स्वरीचाखिली ॥ २१ ॥ प्राशनं वीणकृष्णारस ॥ रसनासे
 वी अतिसरस ॥ तेह्मां विषय रसतो विरस ॥ हां रगिरस संसार ॥ २२ ॥ श्रवणी पदतां कृष्णकीर्ती ॥ त्रिविधता पाउपशांती ॥ ज्याची वर्णितां गुण
 नायस्थिती ॥ चारी मुक्तीकामाया ॥ २३ ॥ चरणकमलगकरंद ॥ तुळशी मिश्रिता अमोद ॥ सेवितां घ्राणी परमानंदे ॥ इतरगंध ते तुळ ॥ २४
 ज्याचा लागतां अंगसंग ॥ देहबुद्धीचा होय मंग ॥ स्नानंद विग्रही श्रीरंग ॥ अंगप्रत्यंग मखकारी ॥ २५ ॥ ज्याचे आवरी वंदितां पाये ॥ समाधीला
 जिल्हा मागेवाये ॥ तो अश्वत्थातर्कापादे ॥ बेंसला आहें निजशोभा ॥ २६ ॥ तें अंतर्काचीं चें कृष्णध्यान ॥ शुकाशि आठवलें संपूर्ण ॥ तो हिस्वा
 नंदें वोसंडुन ॥ श्रीकृष्णध्यान वर्णित ॥ २७ ॥ ॥ श्लोक ॥ विघ्नचतुर्भुजं रूपं भ्राजिष्णु प्रभया स्वया ॥ दिशो विविदिशः कुर्वन् विधुमद्वपाव
 कः ॥ २८ ॥ ॥ टीका ॥ पांक्तीचें श्रीकृष्णध्यान ॥ पांचाश्लोकीं निरूपण ॥ श्रोतापरिश्रित सावधान ॥ वक्ता ज्ञानघन शुकयोगेद्र ॥ २९
 पिंपळातर्कांयकशोधन ॥ तें कार्त्तुंची मूर्तीजाण ॥ निजतेजें देदीप्यमान ॥ दिशापरिपूर्ण तेणें तेजें ॥ ३० ॥ नाधूमनारंगळ ॥ आरक्तते वीण-
 अग्निज्वाळ ॥ तें श्रीकृष्णमूर्ति निजाल ॥ प्रकाशप्रवळ अतिदीर्घ ॥ ३१ ॥ कृष्णमूर्तीचें निजप्रभा ॥ लांपली रविचंद्राची शोभा ॥ शू-
 न्यत्वनावनाहीनभा ॥ सच्चिदासासाकार ॥ ३२ ॥ चैतन्य तेजें मुसावली ॥ शांतिरसाची वोतिली ॥ चतुर्भुजबेंरूपा आली ॥ तेणें दिशां
 चीगेरी कालिमा ॥ ३३ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीवत्सांकं घनश्यासंत महात्कवच्च सं ॥ कोशेयां चरयुग्मेन परिशीतं समंगलं ॥ ३४ ॥ संदरस्मि
 तगच्छाब्जं नीलकुंतलमंडितं ॥ पुंडरीकाभिरामाक्षं स्फुरन्मकरकुंडलं ॥ ३५ ॥ ॥ टीका ॥ कृष्णमूर्ति स्वच्छ स्वयंभ ॥ आंगी प्रत्यांगी विबलेन
 भा ॥ तें घनः शामनाशोभा ॥ अतिसप्रभ साजि ॥ ३६ ॥ आधीचि नेवका श्रीकृष्ण ॥ वरीघनश्यामताचा णिली पूर्ण ॥ तेणें मुसावले बर

वेपण ॥ लागलें ध्यान नारी नरां ॥ ९४ ॥ नर नारी बापुल्या किती ॥ संन्यासी फळे निठानी ॥ विरक्त वेधले परमाया ॥ दखा न मृता नृणां
 ची ॥ ९५ ॥ देखतां श्रीकृष्ण दर्शन ॥ शिवासि लागलें निज ध्यान ॥ पार्वत्याहि निज मन ॥ कृष्णार्पण स्वये केलें ॥ ९६ ॥ गेसें आंगीचें वरं वेपण
 ॥ त्याहि वरीहास्य वदन ॥ साजिरे राजीवले नवन ॥ आकर्ण पूर्ण सारक्त ॥ ९७ ॥ मस्तकीचें नान्हाळक ॥ रुगंध ससर्ग गुंफिलें चोख ॥ कृ
 ष्णोद्गृह्यारूप मधुक ॥ कृष्णकेशींदेर वविगुंतले ॥ ९८ ॥ स्फुरन्केंडलें मकराकार ॥ गेसें वर्णतीव निवर ॥ परितां आकारां निर्विकार ॥ श्रवणें
 विकार मावळती ॥ ९९ ॥ पावल्या कृष्ण श्रवण ॥ आकारां विकारं येळवण ॥ तें श्रीकृष्ण श्रवण पूर्ण ॥ विराजमान कुंडलें ॥ १०० ॥ नि
 न्य सुवर्णासमान ॥ उभय पीतांबर जाण ॥ एकतासें विराजमान ॥ दुजा प्रावर्ण गंगमत ॥ १०१ ॥ ब्राह्मण्य देसो श्रीकृष्ण ॥ लक्ष्मीदाय नृनिपुण
 दक्षणांगी विप्र चरण ॥ श्रीवत्सलां लनशांमत ॥ १०२ ॥ ॥ श्रद्धां ॥ कविसूत्र ब्रह्मसूत्र निरीत कदकांगदे ॥ हार नूपुर मुद्राभिः को
 स्तः सेन विराजित ॥ १०३ ॥ वनमालां परीतांगं मूर्तिमद्भिर्निजायुधैः ॥ हारोरां दक्षिणे पादसासीनं पंचजारणं ॥ १०४ ॥ ॥ दीका ॥
 कंठीं कोस्तमसोज्ज्वला ॥ कर्णामिर वेरल मेखळा ॥ ब्रह्मसूत्र रत्नगंगा ॥ अपाद वनमाळां शोमत ॥ १०५ ॥ माया मुकुटाचें खेपण ॥ ल
 ग्नलरीत अनर्घ्य रत्न ॥ कीर्ति मुखें वाहु मृपण ॥ वीरकंकणें निचित्र ॥ १०६ ॥ यंत्र उपास्ता उपासका ॥ तैराकराचीं कर मुद्रिका ॥ त्रिको
 ण पदकोण कणिका ॥ जडित माणिकां शास्त्रांक ॥ १०७ ॥ वैजयंती सोहळा ॥ पदकणावळी गळां ॥ नानारत्नेहार मुक्ताफळा ॥ नुळशीमा
 ला सुगंधा ॥ १०८ ॥ दोनां मोंतिलग पदर ॥ रत्नंजलीत पीतांबर ॥ किंकिणी शुद्ध धरा विचित्र ॥ मनोहर शोमती ॥ १०९ ॥ वांकी अंदुवांचा ग-
 जर ॥ नरणीं नूपुरांचा झणकार ॥ रुळे ब्रीदांचा तोडर ॥ मनोहर हरिचरण ॥ ११० ॥ रानोत्पळांक गणिपण ॥ त्याहूनि स कुमार चरण ॥ घ
 वघवीत श्रीकृष्ण ॥ शोभा संपूर्ण शोमत ॥ १११ ॥ शंसन चक्रगदाक मळ ॥ मूर्तिमांत आयुधें सजल ॥ ११२ ॥ आशुनिगंणि पत्र ॥ वैराग्याने तनूनी
 रासनी ॥ ११३ ॥ त्यानी रासनाचें लक्षण ॥ तर्कासती नदक्षणा चरण ॥ न्यानें मांडी वरी जाण ॥ वामन चरण अन्धोहित ॥ ११४ ॥ ला जडें निसं

ध्यारागासी॥ इणे आणां निवाळसूर्यासी॥ चरणशांतादृषाके॥ प्रतिदीर्घासी आरक्त॥ १२॥ ॥ श्लोक॥ मुशलावशेषायः खंदक
 नेषु लुब्धको जरा॥ मृगास्याकारं तच्चरणं विव्याध मृगशंकया॥ ३३॥ ॥ टीका॥ करुनिनिजकुळाची होळी॥ सरस्वतीतीरां वनमा
 र्की॥ दंकोनिवैसलापिंपळी॥ चरणनिर्वाळी आरक्त॥ १३॥ आरक्तश्रीकृष्णचरण॥ माऊनिमृगसरसासमान॥ जराव्याधे विंधिला बाण
 अतिसचाणे मेलिला॥ १४॥ ब्रह्मशापाचे मृगलघन॥ यादवीपिष्टकरितां जाण॥ एरुता अवशेषलोहकण॥ तोसमुद्रां जाणराकिल
 १५॥ तोपडतांचिसमुद्रजळी॥ त्यातें मीनसगळें चिगिळी॥ न्यासीनातें जराव्याधगळी॥ जाळ्यामेळीं आकळित॥ १६॥ व्याधकरी
 मीनविदारण॥ तंविघालातो लोहकण॥ त्याचा जराव्याधे केळा बाण॥ तेंणें कृष्णचरण विंधिला॥ १७॥ मच्छेदरींचा लोहघन॥ त्याचा
 रेंडियाहदबाण॥ थोरपारधासाधे संपूर्ण॥ व्याधे जाणोनि बाणन्या केळा॥ १८॥ भेदावया कृष्णचरण॥ मुळीं ब्रह्मशापचिकारण॥ या
 लागिं जराव्याधाचा बाण॥ कृष्णचरणां पूर्णरवदतरला॥ १९॥ व्याधे अवचित विंधिला॥ परीकृष्णनाहीदचकला॥ बाणसत्राणें रवदत
 रला॥ तेंणें सरसीआला श्रीकृष्णा॥ २०॥ ॥ श्लोक॥ चतुर्भुजंतपुरुषं दृष्ट्वा सकृत्तत्कालिन्विषः॥ भीतः पपातशिरसापादयोरसरद्वि
 पः॥ ३४॥ ॥ टीका॥ बाणश्रीकृष्णां भेदला॥ जराव्याधाचा हात पूर्ण निवाळा॥ ह्मणं म्यामोटा मृगविंधिला॥ ह्मणोनि धांवला ध
 रानया॥ २१॥ देखोनि चतुर्भुजपुरुषासी॥ भयसूटलें जराव्याधासी॥ मजघडलें महापापराशी॥ परमपुरुषासी विंधिलें॥ २२॥ ह्मणे
 कटकटें अदृष्टा॥ आचरिलें कर्मादृष्टा॥ ऐशिया मज महापापिष्टा॥ दुःखदुःखं साकोणवारी॥ २३॥ जगाचा परमात्मा श्रीहरी॥ तो म्या
 विंधिला बाणवरी॥ माझ्यापासमान थोरी॥ नाहिसंसारिं आनासी॥ २४॥ भयें सूटला थोर कंप॥ मजघडलें महापाप॥ जगाचें जें
 ध्येय स्वरूप॥ त्यासि संताप म्यादिधला॥ २५॥ त्याचे अमरवंदिती चरण॥ त्यासि संतयेती लोंढां गण॥ त्याकृष्णासि विंधिला बा
 ण॥ पापसंपूर्ण मजघडलें॥ २६॥ अवचरें आत्महत्याघडे॥ तें पापकदां न झडे॥ जगाचा आत्मा कृष्णावाडें कोडें॥ ते आत्महत्याम-

स्तकीं माझे ॥ २० ॥ जगाचें आत्महनन ॥ कर्तोमी एक पापी पूर्ण ॥ त्या पापाचें पुरश्चरण ॥ सर्वथा जाण दिसेना ॥ २० ॥ प्रसादें द्रव्य ह्या घटे ॥ तेणें पा-
 पें तो सगळ बुडो ॥ तें पूर्ण ब्रह्म म्या पुढें ॥ बाणें सहदेविं धिलें ॥ २१ ॥ कर्म पापी मी व्याध रूप ॥ तेणें जो उरें पाप असुप ॥ कृष्ण परमात्म चित्त्वरूप ॥ त्यासि
 ही संताप दिहला म्या ॥ ३० ॥ येणें अनुतापें तम पूर्ण ॥ धांवो निघालो ओटां गण ॥ श्रीकृष्णाचे श्रीचरण ॥ मस्तकीं जाण हृदय रिले ॥ ३१ ॥ मर्दें दैत्या
 चा अभिमान ॥ मधु द्वेष मधुसूदन ॥ त्याचें हृदय रूनि चरण ॥ करी रुदन अद्वाहासे ॥ ३२ ॥ चरणी घातली परम मिठी ॥ उठविनां कदां नुठी ॥ मज
 क्षमा करी कृपा हृष्टी ॥ कृपा कूसू घीतूंक ॥ ३३ ॥ ॥ श्लोक ॥ अजानना कृतमिदं पापेन मधुसूदन ॥ संतुमर्हसि पापस्य उत्तम ॥ श्लोक मेः न-
 घ ॥ ३४ ॥ ॥ टीका ॥ अतिभीत जरा व्याध ॥ ह्मणोमी पापात्मा अति अशुद्ध ॥ नेणतां घटकाहा अपराध ॥ किं भेद मज घटलो ॥ ३४ ॥ जो ईश्वर
 प्रतिमा उच्छेदी ॥ तो महापापी किं भेदी ॥ त्यानु जईश्वरास म्या दुर्गुदी ॥ अहृष्ट विधी विंधिलें ॥ ३५ ॥ ऐसा मी पापी पाप कर्मी ॥ महापापी जां पापा
 त्या ॥ माझा अपराध करावा क्षमा ॥ पुरषोत्तमा कृपा कुवा ॥ ३६ ॥ तू कृपा कृत्रिज गर्ती ॥ गर्भी राखिला परिश्रिता ॥ गजेंद्राचे अति आकांती ॥ उडी
 कृपा मूर्ते घातली ॥ ३७ ॥ पांजव जळतां जोहरी ॥ तुवां कादिलें निवर हारी ॥ शेरवीं अर्जुनाचा कैवारी ॥ घेरीं जुआरी मी घारी ॥ ३८ ॥ दोपदाचे अ-
 तिसां करी ॥ धांवला सील वडसवडी ॥ तिक मरीन दिसतां उघडी ॥ नेसतां लुणडीं तू होसी ॥ ३९ ॥ ऐसी कृपा कृत्याचार व्याती ॥ श्रुती पुराणें नारवा-
 णिती ॥ तू ग्रीउत्तम ॥ श्लोक कर्त्ता ॥ ४० ॥ नेणतां विचरलां दुःख मां ॥ तें मज करावया शमा ॥ तू कृपा कृत्य परमात्मा ॥ पुरषोत्तमा क्षमा
 शीळ ॥ ४१ ॥ अजामेळ दुराचारी ॥ पुत्रलोभेंना मउच्चारि ॥ त्याचें पापाची द्याली जोहरी ॥ ऐसी निष्पाप थोरीना माची ॥ ४२ ॥ नामें निष्पाप दुर्गती ॥ नामें नि-
 ष्पाप पितृघाती ॥ नामें दुराचारी तरती ॥ हे निष्पाप व्याती नामाची ॥ ४३ ॥ ॥ श्लोक ॥ यस्यानुस्मरणं नृणां मज्जानध्यांतनाशनं ॥ वदंति न स्यते वि-
 ष्णो मया साधु कृतं प्रभो ॥ ४४ ॥ ॥ टीका ॥ ज्या विष्णूचें नाम स्मरण ॥ कोटी जन्माचें सज्जान घन ॥ नगाचें निर्दळ नि पूर्ण ॥ सकळ कल्याणदायक
 ॥ ४४ ॥ ऐसें ज्याचें नाम स्मरण ॥ त्याचें सार्यासी म्या जाण ॥ निजयकें विंधिलावाण ॥ अपराध पूर्ण हामाझा ॥ ४५ ॥ ज्याचें अगाध महिमा

न॥ सदावर्णिता साधूसज्जन ॥ जो सर्वरूपें सच्चिदन ॥ स्वामी श्रीकृष्णजगन्ना ॥ ४६ ॥ जगचें जीवन श्रीकृष्ण ॥ त्याकृष्णासहीमी आपण ॥
 विंधिला निर्वाणीचा बाण ॥ हा अपराधपूर्ण पैमाशा ॥ ४७ ॥ तें लोभ्य राजाकृष्ण समर्थ ॥ ते म्यां के त्या राजघात ॥ जगाचा आना श्रीकृष्ण
 नाथ ॥ जो आत्मघात म्याकेला ॥ ४८ ॥ श्रीकृष्ण जगाचा जनिता ॥ त्या म्या के त्या पितृघाता ॥ जगप्रतिपादनी श्रीकृष्णमाता ॥ त्यामातृघात
 म्याकेलें ॥ ४९ ॥ श्रीकृष्ण ब्राह्मण ब्राह्मणबोध ॥ तो म्याकेला ब्रह्मवध ॥ याहि होनि अगाध ॥ जंणीं अपराध असंना ॥ ५० ॥ राजघात आत्म
 घात ॥ मातृपितृब्रह्मघात ॥ मजचि घबलासमस्त ॥ जे म्या श्रीकृष्णनाथ विंधिला ॥ ५१ ॥ ॥ श्लोक ॥ तमाभुजहिं वेकुंठगाभानं मृगबुद्ध
 कं ॥ यथा पुनरहं न्वेवं कुर्वीं सदतिक्रमं ॥ ३७ ॥ ॥ टीका ॥ ऐशिया मजपापह्मपासी ॥ कृपाकरावी त्वर्पी केशी ॥ निघृती होय या पापासी
 त्याउपायासी करावेगी ॥ ५२ ॥ कोरडिये कृपेचा संबंध ॥ तें जे न फिरे दोषबाध ॥ माझा जे जांतू करि सावध ॥ तें कांसी शुद्ध होईन ॥ ५३ ॥ मी लु
 धक पापबुद्धी ॥ मृगलोभी पशुपारधी ॥ त्या मजतुं निजह संवधी ॥ तें मी त्रिभुद्धी उद्धरलो ॥ ५४ ॥ जे जे देहें केले पापकर्मा ॥ तो देह निवरीषु
 रुखो न बा ॥ पुढती ऐशिया असत्कर्मा ॥ न करीं अधर्मा ते संकरा ॥ ५५ ॥ बाण विंधिला तुझिया पायां ॥ हें अगाध पापकेलें काया ॥ तीसि सिध्न
 धावें बतुराया ॥ तें महापापाया निस्तरा ॥ ५६ ॥ जे जे देहें केले पापाचरण ॥ त्याचें मायश्चित्त देचि पूर्ण ॥ करी निजह संदेह दुंढण ॥ ह्मणो
 निचरण दृढ धरिलें ॥ ५७ ॥ देहें केले पापाचरण ॥ देहलोभी तो पापी पूर्ण ॥ स्थूलद्विगुण आणिकारण ॥ याचें करीं छेदन निजचक्रे ॥ ५८ ॥
 ॥ श्लोक ॥ यस्यात्मयोगश्चित्तं न विदुर्विचिंत्यो रुद्रादयोः स्य तनयोः पतयागिरां ये ॥ त्वन्माययापि हितदृष्टय एतदंजः किंतु स्पतेव यमस
 द्नतयो गृणीमः ॥ ३८ ॥ ॥ देह संभवाचें मूल जाण ॥ स्थूलसूक्ष्म आणिकारण ॥ यां सिनातळतां तूं श्रीकृष्ण ॥ चतुर्भुजसंपूर्ण दे
 हधरि सी ॥ ५९ ॥ स्थूलसूक्ष्मचरणना ॥ येति न्दीं त्रिगुणों सिनातळतां ॥ तूं योगमायेची सत्ता ॥ नाना अवतारता देहधरि सी ॥ ६० ॥ नव
 लतुआल्ला विग्रहो ॥ मत्स्यकूर्मश्चेतवराहो ॥ होतां धरि सी संदेहो ॥ जन्मभयो तुज नाही ॥ ६१ ॥ बौद्धवल्या जन्म एक ॥ ब्रह्मादिहोतीरे

क॥ नोतुं अवतार अनेक॥ धरि सी निःशंक निजात्मता॥ अदृष्टाचिये निज गती॥ देहासि नाना भोग गती॥ तूं अदृष्टे वीणा श्रीपती॥ ना
 ना भोग संपत्ती भोगि सी॥ ६३॥ आयुष्य तंव देह धारण॥ वेदने मस्तकें लें जाण॥ नवल तु सें लीला विंदाण॥ आयुष्ये वीणा देह धरि सी॥
 ६४॥ काळ सत्ता दुर्धर पूर्ण॥ ब्रह्मादिका अलोदमरण॥ तुज काळ वेळ न सतां जाण॥ स्वलीला मरण दा वि सी॥ ६५॥ तुझे याग मा
 येची याग गती॥ लीला विग्रहें देह स्थिती॥ अतर्क्य सर्वां सी सर्वार्थी॥ ते हि उपपत्ती निर्धारिं॥ ६६॥ ब्रह्मा जगाचा आदिकर्ता॥
 त्यास ही न कळे तुझी सत्ता॥ तू नाना अवतार देह धर्ता॥ त्याचा कर्तान कळे ब्रह्मा॥ तूं स्वलीला देह कें सा धरि सी॥ अवतार चरि
 तें कें सी करि सी॥ कैसे निदेह सांडि सी॥ हें ब्रह्मादिकां सी कळे ना॥ ६७॥ ज्या सी तूं मानि सी अतिसन्मानि॥ सदा शिव जो त्रिकाळ ज्ञा
 नी॥ त्यासि ही तुझी अतर्क्य करणी॥ शार्ङ्ग पाणी श्रीकृष्णा॥ ६८॥ सदा शिवाचें निज वचनीं॥ तुं दुजे न झाला सिमां हनी॥ तें शिवा
 सिन कळे करणी॥ तत क्षी मूल्य॥ ७०॥ जाणो न योग ज्ञान दोनी॥ सनकादिक ब्रह्म ज्ञानी॥ जिहीं माया पळवले दुनी॥ स्वानंद भव
 नी स्वरूप॥ ७१॥ त्यासि ही तुझी स्वलीला शक्ती॥ सर्वथान कळे चि श्रीपती॥ जब विजया शाप देती॥ सकां पस्थिती विंकुं दी॥
 ७२॥ पारंगत वेद शास्त्रार्थी॥ बृहस्पत्यादि वाचस्पती॥ त्यांसि ही लीला विग्रह स्थिती॥ नवलें निश्चिती श्रीकृष्णा॥ ७३॥ सजा
 न ज्ञाते जे परमार्थी॥ त्यांसि ही तुझी अवतार शक्ती॥ न कळे मादेवां सिने स्थिती॥ कैशारिती कळे ल॥ ७४॥ इंद्रादि देवां दिवि भोग निरी
 माया आछा दीत यांच्या दृष्टी॥ त्यांसि तु सें लीले वीणां दृष्टी॥ नवलें जंग जे री निश्चित॥ ७५॥ तेथ माया विंदे वंता॥ गृह धन च्छे सर्वथा
 तुझी लीला श्रीकृष्ण नाथा॥ अतर्क्य सर्वथा सर्वां सी॥ ७६॥ रत्न खंडोदक ब्रह्म ज्ञान॥ परितु सें स्वलीला देह धारण॥ याचें नेणती पर्या
 वसान॥ अतिस ज्ञान साकल्यें॥ ७७॥ तेथे रीत व अधम जन॥ असहृती चें भाजन॥ त्यामन तु सें लीला वणें॥ सर्वथा जाण अतर्क्य॥
 ७८॥ आतां असो हे निरूपण॥ बहु बोले चें काय कारण॥ माया पायाचें पुरस्वरण॥ देह दंडण करी कृष्णा॥ ७९॥ तुझे निहस्ते देह दंड

॥ तेणे सकळ पाप निर्दोष ॥ मज उद्धरावया जाण ॥ हे ह्मण पूर्ण करसी ॥ ८० ॥ ह्मणोनी घातलें लोलांगण ॥ धांतो निधीसले दोनी चरण ॥ ऐको
 निव्याधानें स्तवन ॥ कृपा श्री ह्मण तुष्टला ॥ ८१ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रीमगवानुवाच ॥ मागोर्जे रत्न मुनि ठका मण्डप रुतोहि मे ॥ याहित मदन ज्ञातः -
 स्वर्ग सकल निवां पदं ॥ ८२ ॥ ॥ टीका ॥ जे वेदार्थांचा मथित बांध ॥ जो जगदादि आनंद कंद ॥ जो स्व रूपें स्वानंद शुद्ध बुद्ध ॥ तो व्याधे सगो विंद
 सकल पदोले ॥ ८३ ॥ तं जीव घातक पारधी ॥ मय मानि सीम मापराधी ॥ तुज अभय गात्रि शुद्धी ॥ माझी कार्य सिद्धी नां केली ॥ ८४ ॥ कुमरी सां
 कले लासी रूप ॥ कपटे ब्राह्मणा आत्म कोप ॥ कुळासि झाला ब्रह्म शाप ॥ हा त्रिविध संकल्प माझाची ॥ ८५ ॥ शापावशे लोह जाण ॥ त्याचा
 तुवां करे निषाण ॥ मृगला में विंधिलान् चरण ॥ त्यास ही कारण राग माझा ॥ ८६ ॥ मी बुद्धीची अनादि बुद्धी ॥ मी क्रियेची क्रिय त्रि शुद्धी ॥
 तेथें अहं कर्तृत्वाचे विधी ॥ नूब्या अपराधी ह्मण विसी ॥ ८७ ॥ मिथ्या धरुनि देहा मिमान ॥ ह्मण सी घडलें पाप पूर्ण ॥ त्याहि पापासी पुर
 श्वरण ॥ माझे दर्शन मुरचले ॥ ८८ ॥ माझिया नामा एका साठी ॥ जळता महा पात कें कोरी ॥ त्या मज देखिलें दृष्टी ॥ परम भाग्यें मेरी घड
 ली तुज ॥ ८९ ॥ माझी घ्यावया क्षणार्ध मेरी ॥ एक रिगाले कपाटी ॥ एक योग याग संकरी ॥ झाले महा हरी ने मस्त ॥ ९० ॥ एव नाना नेम
 आटाटी ॥ शिण नां हि संकल्प कोरी ॥ स्वामी नल मेया झी मेरी ॥ त्या मज लां री देखिलें ॥ ९१ ॥ माझे होतां चिदर्शन ॥ सकळ पांडकां नि
 दंळण ॥ नृपुण्या त्या परिपूर्ण ॥ पापा मिमान धरुंत को ॥ ९२ ॥ नृपें सें मानि सी आपण ॥ परब्रह्म परमात्मा श्री कृष्ण ॥ त्यासी विंधिलानिर्वाण
 बाण ॥ ह्मण पदारुण अनिवार ॥ ९३ ॥ लोहा परिसा आलिंगन ॥ तेणें लोहा होय सवर्ण ॥ त्यासी फोडू आल्या लोह घण ॥ अघातें सव
 णें तो होय ॥ ९४ ॥ ते विंमज्जी घेतल्या माझी मेरी ॥ पात कें जाती उडादरी ॥ कांढे बंदे सिल्या मज दृष्टी ॥ पात कांतु रीत काळ ॥ ९५ ॥ हो
 कांड तरांच्या अपराधता ॥ माणी पावे अथः पाता ॥ तो नि अपराध ममागता ॥ निव्य मुक्तता अपराध्यां ॥ ९६ ॥ तो ममापराधें नरक पा
 वे ॥ ते माझे ममार्थ वडालें आघवें ॥ माझे नि अपराधें सरव पावे ॥ मुक्त वें मरें नि मुक्त ॥ ९७ ॥ विष ह्मणोनि अमृत पान ॥ कैल्या अमर ख

ननु के जाण ॥ ते विहे पें हि माझे दर्शन ॥ करी पावन प्राण्यासी ॥ ९० ॥ जाणोनि अभिला विलापरी ॥ तो जाऊनि सव क्षेम स्वकरी ॥ न पणता
 वे विलावळ चणी वरी ॥ तोही करी ते सेंची ॥ ९१ ॥ ते विं मावें अथवा देवें पूर्ण ॥ ज्यासी घडे माझे दर्शन ॥ तो होय परम पावन ॥ हे सत्य जाण
 जरा व्याधा ॥ ९२ ॥ मज ठाकाव या निज धाम ॥ तां सिद्ध केले माझे काम ॥ तेणें तुष्टलों मी आत्माराम ॥ तू पावन परम तिहीं लोकीं ॥ ३० ॥
 ज्या नाच म्हणसी पापणी ॥ जेणें देहें मज विंधिला बाण ॥ तेणें देहें तू आपण ॥ होसी स्वर्ग भूषण सरवंध ॥ १ ॥ या गकरुनिया शिक ॥ पा
 वती सरव पक्कात्मक ॥ ते सें तुजन घडे देव ॥ तू अक्षय सरव पावसी ॥ २ ॥ माझिया दर्शनाचें पुणव ॥ दिवि मागे न व्हेसीण ॥ यालागीं अक्षय
 सख संपूर्ण ॥ तूं सर्वथा जाण पावशी ॥ ३ ॥ तू विक्लव सांडो नियां पोरी ॥ जरा व्याधा सवेग उठी ॥ मिथ्या नव्ही माझ्या गोष्टी ॥ तूं अक्षय तु
 ष्ठी पावसी ॥ ४ ॥ तू ऐसे जीवीं कल्पि सी ॥ आपण निघाला निज धामासी ॥ मार्गे म्या अक्षय सरवसी ॥ कोपापाशीं मागावें ॥ ५ ॥ ऐसे बोल
 ती इतर लोक ॥ ममाज्ञा ते सी न व्हे देव ॥ गक लोक आतां चरोख ॥ अक्षय सरव पावसी ॥ ६ ॥ माझे आज्ञेचें लाहो निबळ ॥ प्रव अचापी शाल
 अढळ ॥ मांझी आज्ञा वंदी काळ ॥ कोण आराळ करूं शके ॥ ७ ॥ ऐसे श्री गुरु वें आपण ॥ जंव बीलों न शके श्री कृष्ण ॥ तंव घव घवीत विमान ॥ व्याधा
 सि जाण उतरलें ॥ ८ ॥ ॥ श्लोक ॥ इत्यादि श्रेष्ठ भगवतां रुषो नेच्छा शिरिणा ॥ त्रिः परिक्रम्य तं न तानि मानेन दिवं ययौ ॥ ४० ॥ ॥ टीका
 जो पूजिजे सरासरी ॥ जो परमात्मा चराचरी ॥ जो लीला विग्रह देह धारी ॥ जो योगेश्वर वंदिजे ॥ १ ॥ ऐसा अन्न विरिधु श्री कृष्ण ॥ तेणें ज
 रा व्याधा आज्ञा पुन ॥ कृष्ण द्वा मात्रें विमान ॥ देह प्यमान जें आलें ॥ २ ॥ व्याधें देखो निविमाना ॥ हवें निर्भर शाला मना ॥ तीन प्रदक्षिणा
 करुनि कृष्णा ॥ नमूनि विमाना आरुढे ॥ १ ॥ व्याध आरुढो निविमाना ॥ कमूनि रंद चंद ग्रहणा ॥ अक्षय सरव स्वर्ग भवना ॥ कृष्ण रूपे
 जाणा पावला ॥ २ ॥ जेणें अपकार केला पूर्ण ॥ त्यासि उपकार करावा आपण ॥ हे निज शान्त ज्ञान ॥ स्वांगें श्री कृष्ण स्वयें दारी ॥ ३ ॥
 ब्रह्म ज्ञानांचे बील बोलनी ॥ ते सें नाही कृष्ण नाथी ॥ आंगे दाऊनियां स्थिती ॥ व्याध निश्चिती उद्दरिला ॥ ४ ॥ सकळ कुळाचें निर्दे-

कृष्ण॥ शाल्मोहनधरीश्रीकृष्ण॥ जेणेनिजांवेचिंधिलाबाण॥ तोव्यापहीजाणसुखीकेला॥ १५॥ समुदतीरीपेउनीरथ॥ दारुकउभाहीतानेथ॥
 तेणेनंदेरवतांश्रीकृष्णनाथ॥ गवेषणार्थविधाळा॥ १६॥ ॥श्लोक॥ दारुकः कृष्णपदवीमन्विच्छन्नधिगम्यतां॥ वासुंतुलसिकाक्षेदयाघ्राया
 मिमुखंययौ॥ ४१॥ ॥टीका॥ कृष्णनंदेरवतांदारुक॥ कासावीसशालादेख॥ शोधितश्रीकृष्णपदांक॥ पृथ्वीसम्यकअवलोकी॥ १७॥
 तंवकृष्णकंठींच्यातुळसीमाळा॥ त्याचाअमोददारुकाआला॥ तेणेगंधामिमुखनिघाला॥ तंवदेखताशालामहातेजा॥ १८॥ ॥श्लोक॥ तं
 तत्रतिग्मकमिरायुधैर्वतंत्यश्वस्थभूलेकृतकेतनंपतिं॥ स्नेहपुतात्मानिपपातपादयोरथादवपुत्यसवाध्यलोचनः॥ ४२॥ ॥टीका॥ तंवध
 गधर्गाततेजाळा॥ दिव्यआयुधांचामेळा॥ त्यामाजीपनसांवळा॥ श्रीकृष्णढोळादेखिला॥ १९॥ अश्वथातळींधरूनिस्थान॥ घालूनि
 यांवीरासन॥ निजतेजेविराजमान॥ दारुकेंश्रीकृष्णदेखिलासबें॥ २०॥ कृष्णदेखतांलवडसवही॥ रथास्वालींघालूनिउडी॥ पौष्टिच्या
 संप्रेमआवडी॥ धरिलेतांतडीहरिचरण॥ २१॥ नेत्रींअश्रूनिघाधारा॥ आंगकांपतथरथरा॥ तुजवेगकेशाडूधरा॥ अंधतमनेघादददा
 दे॥ २२॥ ॥श्लोक॥ अपश्यतस्तच्चरणांबुजंप्रभोदृष्टिः प्रनष्टातमसिप्रविष्टा॥ दिशोनजानेनलभेचरांतिंयथानिशानामुदुपेप्रनष्टे॥
 ४३॥ ॥टीका॥ ऐकस्वामीश्रीकृष्णा॥ नंदेखतांतुझियाश्रीचरणा॥ जगदांध्यपडेनयना॥ दिशांचीगणणागणीक्रेण॥ २३॥ ज्ञानेंसि
 मावळलाविवेक॥ अणुमात्रनलभेसत्त्व॥ तुजनंदेरवतांमीदेख॥ जडमूढमूर्खहोऊनिठेलो॥ २४॥ जेविंनष्टचंद्राचियेरात्रीं॥ निवी
 डअंधसेचियेआंधारी॥ तेविंतुजवीणश्रीहरी॥ दददादेसंसारिंअंधतमपेंगा॥ २५॥ तुझेदेखतांनिश्रीचरणा॥ अंधतमानिर्दळण
 ॥ जेविंप्रगटतारविकिरण॥ आंधारेंसीजाणनिशानासे॥ २६॥ ॥श्लोक॥ इतिब्रुवतिसूतेवैरथोगरुडलांछनः॥ स्वमुत्पपातसर्जे
 द्रसाश्वध्वजउदीक्षतः॥ ४४॥ ॥टीका॥ ऐसेविनवीजवंदारुक॥ तवंपरमाश्चर्यकांहीएक॥ देखताशालाजलोल्लिख॥ पासेंवीण
 देखउडालारथु॥ २७॥ चहुंवारुवांसंयुक्त॥ गरुडध्वजेसीकृष्णरथ॥ उर्ध्वगतीगगनाक्षांत॥ दारुकादेखउत्तरला॥ २८॥ शुक्राक्ष

परिस्थिती॥ निजधामाजातां श्रीपती॥ आपुली ऐश्वर्यसंपत्ती॥ सेवार्द्धगती स्वयेनेत॥ २९॥ इहलोकीं ते उनीकीती॥ निजवेभवविला-
 ससंपत्ती॥ आवरूनियां निजशक्ती॥ स्वयेर्द्धगती स्वसत्तानेत॥ ३०॥ ॥ श्लोक॥ तमन्वगच्छन् दिव्यानि विष्णुप्रहरणानि च॥ तेनाति-
 विस्मिता ह्यनं सूतमाह जनार्दनः॥ ४५॥ ॥ रथजातांर्द्धमंडळ॥ शंखचक्रगदाकमळ॥ तदनुलक्षीततत्काळ॥ दिव्यायुधें सकळनि-
 पाली॥ ३१॥ ऊर्द्धमंडळी उडाला रथ॥ दिव्यायुधें हि समस्त॥ तें देखोनि अतिविस्मित॥ ठेला तत्सदा रुक॥ ३२॥ धुरेचें सोनियां नित्य॥ मी-
 वागवीं श्रीकृष्ण रथ॥ तो रथ उर्द्धगती कृष्णनेत॥ मजकां येथ सांडिलें॥ ३३॥ मजसांडुनियां गोविंदें॥ नेली आपुलीं दिव्यायुधें॥ मी अ-
 भाम्यभाम्यमदें॥ त्यजिलों मुकुंदें निश्चित॥ ३४॥ म्या उडी घातली रथाखालती॥ हेची माझी मंदमती॥ येसी मीही जातांर्द्धगती॥ कां श्री-
 पती रूसला॥ ३५॥ जेणें विंधिला बाण॥ तो व्याध हि उद्धरिला जाण॥ मी माग्यें अभाम्यपूर्ण॥ यालागीं श्रीकृष्ण मज त्यागी॥ ३६॥ नि-
 त्यकृष्ण रथी पडे॥ धुरेचें सोनि वागवी घोडे॥ तो मी कृष्णा वेगळा पडे॥ माग्यकुडें पै माझे॥ ३७॥ मी श्रीकृष्णाचा सारथी॥ ऐसी त्रिलोकीं
 झाली रच्यती॥ तो मी वेगळा पडें अंती॥ कां श्रीपती रूसला सी॥ ३८॥ या कज्जल भोगिलें कृष्णसर॥ त्या मज बोडलें विपंगदुःख॥ कृ-
 ष्णाकां झाला सी विन्मुख॥ मी दीव रं वपें तुझे॥ ३९॥ माझा बोल अणुभरी॥ नाही अद्धेरिला हरी॥ त्या मज आतां तूं श्रीहरी॥ अतिदुर्घरी
 दुराविशी कां॥ ४०॥ अपराधीता रिलें व्याधासी॥ अश्वध्वजें सरथने सी॥ तो तूं मज उद्धारावया सी॥ कां उबगला सी गोविंदा॥ ४१॥ ऐसा-
 अवस्था भूतपूर्ण॥ पाहातां श्रीकृष्णाचें वदन॥ दारुका सी आलें रूदन॥ आसवीं नयन लोटले॥ ४२॥ दीर्घस्वरें देई निहांक॥ दारुकरडे
 अधोमुख॥ अंती श्रीकृष्ण झाला विन्मुख॥ हें अतिदुःख मज माझे॥ ४३॥ दुःखें चरफटीत मोरा॥ करें पीरीत लछूरा॥ सरमर वि-
 धातया नष्टा॥ वीरवडें अरुहा कां लिहिलें॥ ४४॥ मग म्हणे श्रीकृष्ण नाथा॥ तुज पुढें बापुडा विधाता॥ तुज वेगळा मी राहतां॥
 अतिदीनता पावेना॥ ४५॥ तुझे निवडें श्रीकृष्णा॥ म्या कळिकाळा घातला आंकणा॥ तो मी काळाचा बोकल गणा॥ कां करि सी पो

सज्जनगान्वा ॥ ४६ ॥ ऐसें ऐको निबं वचन ॥ नाभी मूठे ज नर्दन ॥ मग अश्वसून पूर्ण ॥ गुन्य आलोचन सांगत ॥ ४७ ॥ आजिच्या काळचे
काळ गती ॥ तू एक उरला सी निकटवर्ती ॥ तुज म्याराखिलें कार्यार्थी ॥ वेगीं दारावती तू जाई ॥ ४८ ॥ ॥ श्लोक ॥ दारकायांचे न स्तेवं म
बद्धिः स्वस्वबंधुभिः ॥ मया त्यक्तं यदुपरांसमुद्रः प्रवयिष्यति ॥ ४९ ॥ स्वस्वंपरिग्रहं सर्वे आदाय पितरौ च नः ॥ अर्जुनं नाविताः सर्वे इंदुप्रस्थ
गमिष्यथ ॥ ५० ॥ ॥ टीका ॥ तुवां जाउनि यां त्या पासी ॥ शीघ्र सांगावे समस्तांसी ॥ कोणी न राहावे दारकेसी ॥ निघावे वेगेसी ममांज्ञा
॥ ४९ ॥ दारका त्या गावयाचे कारण ॥ तुज मी सांगेन आपण ॥ दारुका तू अतिसज्जन ॥ विश्वास पूर्ण मज तुझा ॥ ५० ॥ यालागीं तुज राहा
ऊनि देंधें ॥ अंती काळाचे गुज सांगत ॥ तुवां जाउनि दारकेत ॥ बाहेर समस्त काढावे ॥ ५१ ॥ बाहेर काढावयाचे कारण ॥ म्या दारका
त्या गिया जाणा ॥ समुद्र येऊनि आपण ॥ नगर संपूर्ण बुडवील ॥ ५२ ॥ ठाव मागूनि समुद्रा पाशी ॥ म्या वसविलें दारकेसी ॥ मज गेलि
या निज धामासी ॥ तो अश्वतेसी बुडवील ॥ ५३ ॥ यालागीं सत्वर गमन ॥ शीघ्र करावे आपण ॥ माझी माता पिता समस्त जन ॥ दारके
हून काढावे ॥ ५४ ॥ जंव समुद्र बुडविना तो ठावो ॥ तंवरी आपुला समुद्रावो ॥ घेउनि सकळ परिग्रहो ॥ शीघ्रतर पाहा हो निघावे
॥ ५५ ॥ झालियाराज्य कोट ॥ चोरा कुळीत हाईल वाट ॥ कोणी न वचावे एक वट ॥ अवधी एक वाट करावी ॥ ५६ ॥ अर्जुनाचे नि सांगा
तें ॥ एकत्र मिळुनि समस्ते ॥ शीघ्र जावे इंदुप्रस्थाते ॥ तो मार्गी त्या ते रक्षील ॥ ५७ ॥ ऐसें ऐकतां कृष्णा वचन ॥ दारुकासी आलें
रुदन ॥ वचने सांडुं पाहे प्राण ॥ जळें वीण मी न जैसा ॥ ५८ ॥ निज कुळासी करुनि घात ॥ गेला गेलारे श्रीकृष्ण नाथ ॥ मी काळ मुखा
दारके आंत ॥ जावों हारजांत सांगावया ॥ ५९ ॥ भिळूनि श्रीकृष्ण निज कखा ॥ म्हणती ह आला काळ मुखा ॥ सकळ जगा विधा
दुःख ॥ सूचक देखा मी हाईन ॥ ६० ॥ ऐकतां माझिया वचनासी ॥ प्राणांत होईल सर्वासी ॥ येवढें घावया महादुःखासी ॥ न
वचने वी कशी मति ये ॥ ६१ ॥ ज्यासी म्या सांगाव हे वार्ता ॥ त्याच्या करावे जीव घाता ॥ येवढी घोर निघुरता ॥ नहे कृष्ण ना

धामाझेनी ॥६२॥ बहुतांमुग्याचाविरासी ॥ जेविआगिलावावीहृषीकेशी ॥ तेविहंवार्ताहारकेसी ॥ म्यासुहृदापाशींसांगावी ॥६३॥
 जेविफळतेंपुळतेवनी ॥ मडेनिलावावादावाणी ॥ तेसाभउकाहसुहृदांचेकीनी ॥ कृष्णनिधनाग्रीकोणळावी ॥६४॥ जेविपुळत
 याचेमायां ॥ पाषाणनदेववेसर्वथा ॥ तेविहृष्णसहीतकुळ्याच्याघाता ॥ मीनहेसांगतासुहृदांसीं ॥६५॥ सरवद्यावेसुहृदांसीं ॥
 तेंराहिलेंहृषीकेशी ॥ घेऊनियामहादुःखाचियाराशी ॥ सुहृदापाशींमीनवचे ॥६६॥ आशंका ॥ हृष्णसीजन्मवरीअवज्ञा ॥ तु
 वांनाहीकेलीअतिमज्ञा ॥ तोतूंअंतकाळींच्यावचना ॥ कांअवज्ञाकरितोसी ॥६७॥ कृष्णअंतकाळींचेश्रीमुख ॥ पाहातांमजअ
 त्यंतसुख ॥ तेंसाडूनिजनासिदुःख ॥ द्यावयादेखमीनवचें ॥६८॥ कुळनिधनावेंघोरदुःख ॥ कृष्णनिधनसंतापक ॥ माझेवच
 नमात्रेचेंविरव ॥ जगासिदेखनदेववेमज ॥६९॥ तुझेआज्ञेकरितांदेख ॥ जगासिद्यावेंमहादुःख ॥ तुझेअवज्ञेचाउल्लेख ॥ नरकदाय
 कमजहोय ॥७०॥ माआपणाचिघेऊनिविरव ॥ तुजपुढेंमरतांदेख ॥ उन्नमृगतीअलोलिक ॥ मीनिजनिष्टंकपावेन ॥७१॥ ऐसेंहृणोनिआ
 पण ॥ दारुकेंघांतलेंलोटांगण ॥ मस्तकींधरिलेश्रीचरण ॥ सर्वथाजाणसोडीना ॥७२॥ देखोनिदासकाचाभावो ॥ रुपेदवलादेवाधि
 देवो ॥ जेणेनिर्दळेशोकमोहो ॥ तेंवर्मपाहाहोसांगत ॥७३॥ श्लो- त्वंतुमद्वर्ममास्थायज्ञाननिष्ठउपेक्षक ॥ मन्मायारचनामेतांविज्ञायोप
 शसंग्रज ॥७४॥ टी- माझाधर्माचेंनिजलक्षण ॥ हृदआश्रयतांआपण ॥ पावोनिमाझेज्ञानविज्ञान ॥ तूंब्रह्मसंपन्नस्वयेंहोसी ॥ माझेधर्मा
 चेनिजलक्षण ॥ तूंहृष्णसीकोणकोण ॥ ऐकदारुकासावधान ॥ मद्वर्मपूर्णतेऐसे ॥७५॥ हृदयींनित्यमाझेध्यान ॥ मुक्तींमाझेनामकीर्तन ॥
 श्रवणीमाधीकथाश्रवण ॥ करीमदत्तनसर्वदां ॥७६॥ नयनीमममूर्तिदर्शन ॥ चरणींमदानुयांगमन ॥ गमनेंममतीर्थप्राशन ॥ मयसा
 ह्योजनअत्यादरे ॥ साष्टांगेंमजनिमन ॥ अन्हादेंमद्वत्तांआलिंगन ॥ सप्रेममाझेसेवेवीण ॥ रिताअर्धक्षणाजाईनेदी ॥७७॥ ऐसीसेवाकरि
 तांपाहाहो ॥ सर्वभूतीदेखसद्भावो ॥ हासर्वधर्मांमाजीरावो ॥ तेथेंअपावोकदांनरिघे ॥३७९॥ सर्वभूतींमाझेदर्शन ॥ तेह्नांवैरा

पञ्चोसं संपूर्णं ॥ तेथ सदं जं उवे बुद्धज्ञान ॥ देहाभिमान छेदक ॥ ८० ॥ देहाभिमान होतां क्षीण ॥ अपेक्षेसि पडे शून्य ॥ तेच्छानिरपेक्षता पूर्ण
 सहजें जाण ठमावे ॥ ८१ ॥ निरपेक्ष तेची दशा कैशी ॥ विषय भेद न्मिया द्रियांसी ॥ उपेक्षा करी न्यांसी ॥ जेविं मुगज कासी मजान ॥ ८२ ॥
 यादृष्टा पाहतां चराचर ॥ समूळ मिथ्या व्यवहार ॥ जेविंदाराचा सर्पाकार ॥ तेविं भ्रम संसार भासत ॥ ८३ ॥ केवळ दोराचा सर्पाकार ॥
 तो खेत रुण्यांकां रक्तांचर ॥ तेविं विषयां विषय व्यवहार ॥ मिथ्या संसार माडक ॥ ८४ ॥ जेविं शुक्तिके चार जताकार ॥ न घडे एकही अ
 लंकार ॥ तेविं हा आभासे संसार ॥ मिथ्या व्यवहार माडक ॥ ८५ ॥ मुर्छा मिथ्या भवमान ॥ त्याचें भ्रान्तासि भवबंधन ॥ तें थाल जें मु
 क्तपण ॥ हे हि जन्मन मायिक ॥ ८६ ॥ संसार मायी करचना ॥ सत्य तें कळें न्याच्या मना ॥ ते मन विलाजे मनपणा ॥ विज्ञान जाणा
 त्या नाव ॥ ८७ ॥ जागृता सगुप्ता आर्णास्वभ ॥ संसाराचें मिथ्या भाव ॥ न्यासि ठसावल्या संपूर्ण ॥ विज्ञान जाण त्या नाव ॥ ८८ ॥
 आत्मीस ज्ञान पूर्ण ॥ निर्दळ निभ वबंधन ॥ दृढ साधिलें मुक्तपण ॥ हे हि जन्मन मायिक ॥ ८९ ॥ मुख्य ज्ञानाचें लक्षण ॥ साधक होय ब्रह्म
 पूर्ण ॥ जगीन देखे मी तूं पण ॥ उपशम जाण या नाव ॥ ९० ॥ ऐसा उपशम न्यासि पूर्ण ॥ त्यासी मज मीनाही भिन्नपण ॥ दारु कें ऐकतां नि
 रूपण ॥ हृदयी तें गुणचमत्कारली ॥ ९१ ॥ अलंकार सोने पाहूं गेला ॥ तंव तो चिसो नें होऊनि ठेला ॥ तेविं मीं रुण्णार सेंवोनला ॥ वि
 यांग नाथिला देहलो मी ॥ ९२ ॥ मी रुण्णा स्वरूप आपण ॥ मज रुण्णों सिनाही भिन्नपण ॥ ऐसी चमत्कारली गुण ॥ मी ब्रह्म परिपूर्ण पू
 णी बें ॥ ९३ ॥ ॥ श्लोक ॥ इत्युक्तस्तं परिक्रम्य नमस्कृत्य पुनः पुनः ॥ तत्पादोशीर्ष्युपाधाय दुर्मनाः प्रययौ पुरीम् ॥ ५० ॥ ॥
 टीका ॥ ऐसें ऐकोनि रुण्णा वचना ॥ शिरी वंदुनि श्री रुण्णा ज्ञा ॥ खेद सांजोनियां मना ॥ रुण्णचरणा लागला ॥ ९४ ॥ कस्तूनि निवारम
 दक्षणा ॥ पुनः पुन्हा लागोनि चरणा ॥ माथा ठेऊनि पदीं जाणां ॥ येऊनि रुण्णा ज्ञानि पाला ॥ ९५ ॥ ब्रह्म सर्वत्र परिपूर्ण ॥ त्याचा
 बोधक श्री रुण्णा ॥ तो निज धामा गेला आपण ॥ तेणें दुर्मन दारुका ॥ ९६ ॥ पुढती श्री रुण्णा दर्शन ॥ सर्वथानला भे आपण ॥

यात्रागीं अतिदुर्जन ॥ करीगमनद्वारकेसी ॥ ९७ ॥ दारुकधाडिलाद्वारकेसी ॥ तंव मैत्रेय आलाकृष्णापाशीं ॥ तेचिकाळीं हृषीकेशी ॥ ब्रह्म
 ज्ञानासी उपदेशी ॥ ९८ ॥ तो ब्रह्मज्ञान उपदेश विधी ॥ शुकबोलिला तृतीयस्कंधी ॥ तें निरूपण ये संधी ॥ न प्रतिपादी पुनरुक्त ॥ ९९ ॥ या
 हावयाकृष्ण निर्याण ॥ उद्वगुप्त होता आपण ॥ तें ऐकोनि ज्ञान निरूपण ॥ संतोपेन मन करी कृष्णा ॥ १०० ॥ तेचिकाळीं मैत्रेयासी ॥
 स्वशुकबोलिला हृषीकेशी ॥ विदुर येईल तुज पाशीं ॥ व्यासितुं उपदेशी गुह्यज्ञान ॥ १०१ ॥ उपदेशूनि मैत्रेयासी ॥ देवें धाडिला तो स्वाश्रमा
 सी ॥ उद्वेन मूनि हृषीकेशी ॥ तो ही वदरीसी निघाला ॥ १०२ ॥ दारुकधाडिला द्वारकेसी ॥ मैत्रेय धाडिला स्वाश्रमासी ॥ उद्वधाडिला व
 दरीसी ॥ व्याधाधमासी धाडी स्वर्गा ॥ १०३ ॥ निजरथ सहित घोडे ॥ निजा युधेसी धाडिले पुढें ॥ आतां आपण ही वाडे कोडें ॥ निज धामा
 कडे विघेल ॥ १०४ ॥ निज धामा निघतो श्रीपती ॥ समस्त देव पाहों येती ॥ तैस्सर सकया संगती ॥ पुढिले अध्यायार्थी अतिगोड ॥ १०५ ॥ अ
 जन्मा तो जन्मभिरवी ॥ विदेहा आंगें देह पदवी ॥ स्वयें अक्षयी तो मरणदावी ॥ अतिलाघवी श्रीकृष्ण ॥ १०६ ॥ त्याचें निज धाम गमन ॥
 शिव विरिंच्यमदिकां अतर्क्य रवुणा ॥ त्याचें सांगेन उपलक्षण ॥ श्रोता अवधान मज द्यावें ॥ १०७ ॥ एकादशाचा कळ सजाण ॥ श्रीकृ-
 ण्याचें निज निर्याण ॥ जेथ नाहीं देहाभिमान ॥ तें ब्रह्म पूर्ण परिपक्व ॥ १०८ ॥ मय नाहीं जन्म धरितां ॥ मय नाहीं देह वर्ततां ॥ मय नाहीं देह
 व्यागितां ॥ हे ब्रह्म परिपूर्ण नाहरी दर्वी ॥ १०९ ॥ एका जनार्दन शरण ॥ पुढें अचुंबित निरूपण ॥ संती मज द्यावें अवधान ॥ सांगेन व्या-
 न सद्गुरु रूपा ॥ ११० ॥ ॥ इति श्रीमद्भागवते महापुराणे एकादशस्कंदे परमहंससंहितायां स्वकुलनिर्दलनमुशालोपाख्यान ए-
 कादशोऽध्यायः ॥ ३० ॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ॥ श्लोक ५० ॥ ॥ ओव्यासंख्या ४१० ॥ ७१

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ ओं नमो श्रीसद्गुरु अच्युत ॥ तू देहीं असो निदे हातीत ॥ गुणीं निर्गुण त्वेवर्तन ॥ देह मम त्वनुजना हो ॥ १ ॥
 देह मम नाना हीं निशेख ॥ नाने पर्णी व्याला सि विरन ॥ पूतना शोषिली प्रत्यक्ष ॥ दावा पि देख प्राशिला ॥ २ ॥ जो तू वैकुण्ठ पाठ विराज
 मान ॥ त्या तुजना हीं देहा भिमान ॥ होउनी गोवळा समान ॥ हुंबली घालिशी जाण स्वये ॥ ३ ॥ तुज पावा वया कर्म बंदे ॥ सदा सोशिती सो
 वळे ओवळे ॥ तातू मळ बुनी गोवळे ॥ जेवण मेळें स्वयं करिशी ॥ ४ ॥ जाते ह्याण सी दुराचार ॥ तातू करूनी व्यभिचार ॥ केला गोपिका बाउ
 थार ॥ हें अगम्य चरित्र वेद शास्त्री ॥ ५ ॥ घरी सोळा सहस्र नारी ॥ नांदसी सार्वां सहस्र कुमरी ॥ तरी बाळ ब्रह्मचारी ॥ सनत कुमारि वंदिजे ॥
 ॥ ६ ॥ तुझे ब्रह्मचर्याची थोरी ॥ शुक नारद वंदित शिरी ॥ हनुमंत लोळ पाया वरी ॥ तू ब्रह्मचारी नैष्ठिक्य ॥ ७ ॥ व्रत बधन वतांची आधी ॥
 तुवां भोगिली गोळियाची पैदी ॥ तातू उध्वरता त्रिशुली ॥ तुज मी ष्वंदी सर्वदा ॥ ८ ॥ नवलक्ष गांकठ पाशी ॥ तुज बांधवे नादृष केशी ॥ तो
 तू भावार्थ बाधलाशी ॥ रासक्रीडेसी गोपिशी ॥ ९ ॥ जैम जैमै त्याचे मनांत ॥ ते स ते मानू कीडा करित ॥ सामासरात्री करूनी नेथ ॥ नन्य
 मयुक्त विचरसी ॥ १० ॥ तातू कामासी नातळत ॥ कामिनी काम पुर्ण करित ॥ लाज उनी विधिवे दार्य ॥ गोपिका समस्त नारिल्या ॥ ११ ॥
 गोपिका नारिल्या प्रेमापुते ॥ गार्या नारिल्या वेणुगीनी ॥ गोळिये नारिले समस्ते ॥ श्रीकृष्ण नाथे निज योगे ॥ १२ ॥ कंस नारिला दुष्ट
 थो ॥ व्याध नारिला अपराधी ॥ ऐसी कृपा कृत त्रिशुली ॥ संसार अवधी श्रीकृष्णा ॥ १३ ॥ तुल्य वे श्रीकृष्णा चाबोला ॥ यमे गुरु पुत्र आणु
 नी दिधला ॥ तो श्रीकृष्ण तनू त्या गिता जाला ॥ जो नहे अंकिला कळिकाळा ॥ १४ ॥ भागवती कळसा ध्याव ॥ तेथ निज धामा जाईल देवो
 ॥ तो अति गहन अभिप्राव ॥ सांगे शुकंद व परिक्षिती ॥ १५ ॥ कळसावर नेचदले काम ॥ ते विदेवे वा किले निज धाम ॥ राहिला निरुप
 णाचा संभ्रम ॥ कळसो क्रम या हेतू ॥ १६ ॥ वेद शास्त्रार्थ निज निर्वाहो ॥ देहीं नुपजे अहंभावो ॥ तो हा एकाने साव्या अभ्यावो ॥ जेथ नि
 ज धामा देवो म्बळो निघे ॥ १७ ॥ कृष्णाचे निज धाम गनन ॥ ब्रह्मादिका भक्त्ये जाण ॥ एका जनार्दन कृपा पूर्ण ॥ विषद व्याख्यान सा

गेल ॥ १८ ॥ हारुके द्वारके प्रयाण ॥ केलिया निज धामानिघे श्रीकृष्ण ॥ तेनी रीयाण काळी ने दर्श ॥ पाहो देवगण स्वये आले ॥ १९ ॥ तचि अर्थी
 चै निरूपण ॥ श्रीशुकसांगे आपण ॥ श्रोता परिक्षिती सावधान ॥ कृष्णार्नी रीयाण श्रवणार्थी ॥ २० ॥ श्लोक ॥ श्रीशुक उवाच ॥ अथ नवागम
 दृष्ट्या भवान्याच संसंभवः ॥ महद्प्रसुरवादेवामनुयः सप्रजेश्वरः ॥ २१ ॥ टीका ॥ जोच्या सांचे निज जिवन ॥ जो योगियांचे चूडारन ॥ तो
 स्वये श्रीशुक आपण ॥ श्रीकृष्णार्नी रीयाण निरोपी ॥ २२ ॥ शुक ह्मण परिक्षिती ॥ निज धामानिघतां श्रीपती ॥ देव दर्शनायेनी ॥ विमानपं
 की समवेत ॥ २३ ॥ ब्रह्मासत्वर आला जेथ ॥ भव भवार्नी समवेत ॥ इंदु मुखे देव समस्त ॥ स्वगणा युक्ते आले ॥ २४ ॥ सनकादिक मुनि
 पंक्ती ॥ आले दक्षादि प्रजापती ॥ अर्यमादि पितर येनी ॥ कपिलादि भोक्ता महासिंध ॥ २५ ॥ आलंगंधर्व विद्याधर ॥ यक्षचारण किन्न
 र ॥ विष्णुपादिराक्षस थोर ॥ वेगीं थोड्या थोर होयेनी ॥ २६ ॥ पहावया रीरंग ॥ आल पाताळीचे पन्नग ॥ जाते ह्मणती महोरग ॥ ते
 हां सवेगें आले ॥ २७ ॥ द्विज आले दत्तात्रयादिक ॥ नारद पाहो आला कौतुक ॥ द्विजपक्षी गरुड मुखक ॥ सत्वर देखत आले ॥ २८ ॥ रंग
 उर्वशी मिनिका ॥ अप्सराजा अश्रुनायका ॥ कृष्ण दर्शना आवांका ॥ धरो निंदयान्या आल्या ॥ २९ ॥ कृष्ण स्वरूप पाहावया ॥ नयनीं
 थोर घान त्या थाया ॥ यान्मार्गी देव समुदाया ॥ येणें लवना त्या जालें येथे ॥ ३० ॥ श्लोक ॥ द्रष्टुकामा भगवतो नीर्याण परमोत्तमः ॥
 गायंतश्च गृणंतश्च शौरः कर्माणि जन्म च ॥ ३१ ॥ टीका ॥ कृष्ण पाहावया आवडी ॥ दृष्टी धावें लवड सवडी ॥ होत डोळ्या आडाडी ॥ अ
 भिनव गोडा कृष्णार्नी ॥ ३२ ॥ श्रीकृष्णाचे निज जिव रीयाण ॥ पाहावया उन्हाह पूर्ण ॥ सत्वर आले स्फुरण ॥ पुढती कृष्ण दर्शन आह्वा
 केचें ॥ ३३ ॥ सौंदर्याची निज शिमा ॥ घनःशामरुंदर प्रतिमा ॥ तोळणें गेलिया निज धामा ॥ दर्शन आह्वा मग केचें ॥ ३४ ॥ श्रीकृष्ण
 दर्शनाची गोडी ॥ स्फुरणाला गन्दी संगदी ॥ यान्मार्गी अति तांतडी ॥ आल आवडी दर्शनाये ॥ ३५ ॥ कृष्ण कर्म स्वये वर्णित ॥ कृष्ण
 चरित्रें गीत गात ॥ मिळो निस्तर समस्त ॥ आले दर्शनाये सत्वर ॥ ३६ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ववर्षुः पुण्यवर्षाणी विमाना बलिभिर्नभः

॥ कुर्वतः सकुलं राजन् भक्त्या परमया युतः ॥ ४॥ ॥ टीका ॥ विमानश्रेणीं आकाशीं ॥ तेथ दादलायाचौ पाशीं ॥ समुखदेखो
 नी हृषिकेशी ॥ जयजय कारासी तिहिं केलें ॥ ३५ ॥ देखो निश्रीकृष्णनाथ ॥ भक्तियुक्त जालें चित्त ॥ दिवस मनानें वर्षन ॥ मिळू
 निसमस्त सकाळें ॥ ३६ ॥ दिवस मनानाचोरोळा ॥ कृष्णाचौ पाशीं विरवुरला ॥ तेणे कृष्णाशोभला त्या काळा ॥ घनः प्रयामलीलासा
 जिरी ॥ ३७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ भगवान्पितामहं वीक्ष्यं विभूतिरात्मनो विभुः ॥ संयोज्यात्मनि चात्मानं पद्यनेत्रे न्यमिलयत् ॥ ५ ॥
 टीका ॥ देवपावले विघ्नगती ॥ ब्रह्मादेखिलासमुपस्थिती ॥ सदाशिवसमविभूती ॥ त्यानेही पतीदेखताजाला ॥ ३८ ॥ इंद्रादिकनि
 जविभूती ॥ त्यानें देखोनीश्रीपती ॥ स्वनेत्रपद्यदलाकृती ॥ ते सहजस्थितीझाकले ॥ ३९ ॥ झांकिले उघडेनयन ॥ परीस्थितीनाही
 अधिकन्यून ॥ तो आत्मा आत्मत्वेपरिपूर्ण ॥ नरीकाकृष्णनयनझाकी ॥ ४० ॥ देखो निदेवसमुदावो ॥ कांहीं नबोलतां देव ॥ नेत्रझांकावया
 कोणभावो ॥ तो अग्निप्रावो अवधार ॥ ४१ ॥ द्वारके असतां श्रीकृष्णनाथ ॥ सरवरप्रार्थू आले तेथ ॥ तिहिं विनविला देवकीसुत ॥ कृष्णा
 थें अत्यादरें ॥ ४२ ॥ मिळो नां देवाचामेळ ॥ प्रार्थना करिती सकळ ॥ आह्मी दास केवळ ॥ आश्रमसकल पुनीत कीजे ॥ ४३ ॥ स्वर्लोकादि
 लोकपाळ ॥ आह्मी तुझे दास सकळ ॥ निजधामाजातां एकवेळ ॥ आश्रमसकळ पुनीत कीजे ॥ ४४ ॥ त्यासमस्त देवांप्रती ॥ स्वमुखें
 बोलिला श्रीपती ॥ यदुकुळ क्षयाचे अंती ॥ येई न निश्चिती तेणें मार्ग ॥ ४५ ॥ ऐकोनि श्रीकृष्णावदंती ॥ सरवरसंतोषलेचिनी ॥ आ
 ह्मासीं वश्यजाला श्रीपती ॥ वचनोक्तीनुलंघी ॥ ४६ ॥ ते संधीचाराकून दावो ॥ आला सरवरसमुदावो ॥ त्याचा छळावया अहंभाव ॥
 निजनेत्रपाहा हो इरीझाकी ॥ ४७ ॥ देवाचा बहुसमुदावो ॥ तेथमीकोठकोठजावो ॥ त्यासीं वकावया पाहाहो ॥ नेत्रझांको निदेवो समाधि
 दावो ॥ ४८ ॥ नाही समाधी आणी लुत्थान ॥ कृष्णापरब्रह्मपरिपूर्ण ॥ तोही निजनेत्रझाकून ॥ समाधीलक्षण मृपादावी ॥ ४९ ॥ स्वछं
 दमूतक योगियांसी ॥ ते स्थिती नाही श्रीकृष्णासां ॥ अतर्क्यगती शिवादिकांशी ॥ तेपरिक्षितीशीं प्रकसंगे ॥ ५० ॥ श्लोक ॥ लोकाभि

रामास्तनुधारणाध्यानमंगल ॥ योगधारणायामेयाः दग्ध्वाधामाविशत्स्वकं ॥ ६॥ ॥ टीका ॥ कळिकाळासी जिणो निजाण ॥
स्वच्छंदीसृत्कयोगीजन ॥ तेअधिधारणाकरुनिपूर्ण ॥ स्वदेहजाकुनस्वरूपहोती ॥ ५१॥ कृष्णारूपपरिपूर्ण ॥ तोकोकरीलयोगाच
रण ॥ त्याचालीली विग्रहादेहजाण ॥ करावंदहनकासनी ॥ ५२॥ देखतांडाळांनगेध्यान ॥ संपूर्णजेथेविगुंतमन ॥ येवदेकृष्ण
सौंदर्यसंपूर्ण ॥ निजमोहनजगाचा ॥ ५३॥ जाचेदेखनांबरवेषण ॥ मदनपोटाआला आपण ॥ लक्ष्मीभुललीचरणदेखोन ॥ चै
तन्यघनश्रीकृष्ण ॥ ५४॥ जाचेयोगियांसदाध्यान ॥ शिवादिकानित्यचीतन ॥ सकलमंगलाचेआयतन ॥ चैतन्यघनश्रीकृष्ण
॥ ५५॥ कृष्णस्वयेआत्माराम ॥ यांलागीनोजगाचाआराम ॥ लीलाविग्रहाघनशाम ॥ ध्यानगम्यचिद्रूप ॥ ५६॥ जैश्रीघृतां-
चापुतली ॥ धिजोनिजाळीएकेकाळी ॥ तैसाचैतन्याचीमुसावली ॥ स्वलीलाजालीकृष्णमूर्ती ॥ ५७॥ दावासीप्राशिलाप्रत्यक्ष
॥ नचदेविकाळियचेविष ॥ तोदेहचिनहेदेख ॥ मामरणात्यकतेथेकैचें ॥ ५८॥ कृष्णप्रगटेजाचेहृदयी ॥ तोदेहीहोयविदेही ॥
मात्याकृष्णाचाचिठांयी ॥ देहत्वकाईअसेल ॥ ५९॥ कृष्णदेहोनाहींनिमाला ॥ तोआभाससहजत्वाआला ॥ जैसादर्पणींचालोप
ला ॥ प्रतिबिलाआपुलेठांयी ॥ ६०॥ जाचेंकरितांनामस्मरण ॥ भक्ताचेंनिरसेजन्ममरण ॥ तोकृष्णपावेजैमरण ॥ तैभक्तांसीको
णाउक्षरी ॥ ६१॥ आत्ममायेचेखलीला ॥ कृष्णारूपेप्रगटजाला ॥ तोलिलात्यागोनीसंचला ॥ निजरूपेंदेला निजत्वं ॥ ६२॥ कृष्णदेहो
नेजानात्यागिला ॥ तोलीलाविग्रहोसंचला ॥ भक्तध्यानींप्रतिष्ठिला ॥ स्वयेगेला निजधामा ॥ ६३॥ जैसजैसाभक्तांचाभावो ॥ तैसा
तैसाहोयदेव ॥ तोभक्तध्यानींस्थापुनीदेहो ॥ निजधामापाहाहोनवचोनिगेला ॥ ६४॥ आत्ममायेचेखलीला ॥ कृष्णारूपेप्रग
टजाला ॥ तोलीलात्यागोनीसंचला ॥ निजरूपींदेला निजत्वं ॥ ६५॥ होकांकृष्णमूर्तीजरीसगुण ॥ तरीदेहदाहनलगेजाण ॥ कृष्ण
प्रयोगेजगसंपूर्ण ॥ तेव्हांहोइलदहनजगचें ॥ ६६॥ जेणेमायेसी निजपोटी ॥ दाविल्याब्रह्मांडाचाकोठी ॥ त्याकृष्णदेहदाहापाठी ॥

जगाची गार्हास्तुरवावी ॥ ६७ ॥ ऐशायाहीं शुक्ती विचारितां ॥ आनस्थुळने योग्यता ॥ कृष्णादेहीची विदेहता ॥ नेथ दाहकता ते कैची ॥
 ॥ ६८ ॥ कृष्णाचे असणें जाणें ॥ हेथी कृष्णाची स्वये जाणें ॥ तेथ वेदचिही बोलणें ॥ जाणपणें स्मरना ॥ ६९ ॥ हे कृष्णाची अगम्यगती ॥ शि
 वविरीचा दिनेणती ॥ त्याची कल्पना ऐशी चिन्ता ॥ आह्वासें थ्रीपती येईल ॥ ७० ॥ ऐसेना अभिप्राये पूर्ण ॥ आनदले स्फुरगण ॥ अवघे हा
 उनीसावधान ॥ उल्हास संपूर्ण मांडिले ॥ ७१ ॥ श्लोक ॥ दिविदुःख भयाने दिपतुः सनन सश्रवात् ॥ सत्यधर्मा धृतिर्ममेः कीर्तिः श्री
 श्वानुतं ययुः ॥ ७२ ॥ टीका ॥ उल्हासले स्फुरगण ॥ दिविदुःख भयादित्या जाण ॥ दिव्यसुमनेंगगनी हुन ॥ वर्षने पूर्ण कृष्णा वर्षा ॥ ७३ ॥
 वैकुंठादि दिव्यसंपत्ती ॥ भूलोका आणि त्या श्रीपती ॥ तोयेंतां निजधामा प्रती ॥ आमचा आह्वासीं देइल ॥ ७४ ॥ ऐसें देव उल्हासोनी
 ॥ पुनः पुनः वर्षती स्तुमनी ॥ शिवादि पाहाती सावधानी ॥ अतर्क्यगती हरी गेला ॥ ७५ ॥ आह्वासकळ मायेचे नियंतें ॥ आह्वासें वेद
 सर्वज्ञाने ॥ ऐसा अभिमान होतं देवातें ॥ त्यासीं थ्री कृष्णा नाथे लाजविले ॥ ७६ ॥ अलक्ष कृष्णाची निजगती ॥ शंभू स्वयं मृनेणती ॥
 तें पांविस्मृत होती ॥ आश्चर्य मानिती रत्नवर ॥ ७७ ॥ देव परमाश्चर्य मानिती ॥ तंव सत्यधर्म श्री धृती कीर्ती ॥ रूपायां समवेत निघत
 ॥ सांडुनी क्षिती कृष्णालक्षी ॥ ७८ ॥ सत्यधर्म श्री धृती कीर्ती ॥ याची कृष्णा चरणीं नित्यवस्ती ॥ यालागीं कृष्णा सेवे निघती ॥ सांडोनी
 क्षिती तत्काळ ॥ ७९ ॥ तूं ऐसें मानिशीं परिक्षिती ॥ जे सत्यधर्म श्री धृती कीर्ती ॥ स्थिरावली चरणीं निश्चिती ॥ ते सा प्राज्यवस्ती कुरु
 या ॥ ८० ॥ केवळ भक्तानुग्रही ॥ कृष्णा स्वये लाला विग्रही ॥ त्या कृष्णाची गती पाही ॥ न पडेयां ब्रह्मादिकां ॥ ८१ ॥ श्लोक ॥ देवादयो
 ब्रह्मसुरव्यानि विशंतं स्वधामनी ॥ अविज्ञात गतिं कृष्णां ददमुभ्यानि विस्मिताः ॥ ८२ ॥ टीका ॥ इंद्र ब्रह्मपती सुरास्त्वे ब्रह्मा ॥ पांडुनी देवा
 परमभक्ता ॥ कृष्णा प्रवेशला निजधामा ॥ अतर्क्य महिमा हरीचा ॥ ८३ ॥ अतर्क्य थ्री कृष्णाची गती ॥ देवांसीं नक्षीना निजशक्ती ॥
 अतिविस्मय पावो निविंती ॥ स्वधामा प्रती निघाले ॥ ८४ ॥ देवज्ञानां स्वधामा प्रती ॥ क्षणक्षणा आश्चर्य करिती ॥ अलक्षलक्षेनाक

ऋणागती ॥ अतर्व्यगती शिवादिकां ॥ ८३ ॥ ते विरुष्णाची अतर्व्यगती ॥ देवांसीलक्षेनादैवोशक्ती ॥ ते विविषददृष्टानां ॥ परिक्षिती
 प्रतीशक्तसंगे ॥ ८४ ॥ ॥ श्लोक ॥ सौदामन्यायथाकाशेयांत्याहित्वा ॥ भ्रमंडलं ॥ गतिर्नलक्ष्यते मर्त्ये तथा कृष्णस्य देवतैः ॥ ९
 ॥ टीका ॥ ॥ विजतच्छपे अभ्रमंडली ॥ ते कोठोनि आली कोठंगली ॥ गतिनरां नलक्षे भूतर्थां ॥ तैश्च कृष्णागती जाली दुर्गमदे
 वा ॥ ८५ ॥ बीजसकळमनुष्ये देवती ॥ परीनकळयेतीगती ॥ ते विरुष्णाची अवतारशक्ती ॥ नकळे निश्चिती देवांसी ॥ ८६ ॥ तेथुनीये
 थेंयेणे ॥ कांयेथुनीये जाणे ॥ हेनाही कृष्णासकरणे ॥ तो सर्वत्रपूर्णपणे परिपूर्णसदा ॥ ८७ ॥ घ्यावया आकाशासीं विहार ॥ सर्वथारिते
 नमिळें घर ॥ ते विरुष्णा परमात्मा सर्वत्र ॥ गत्यांतरत्यानाही ॥ ८८ ॥ कृष्णागेलानिजधामा ॥ परमाद्भुतजाचामहिमा ॥ अलक्षलक्षे
 नाकृष्णागरिमा ॥ जाणोनि स्वाश्रमा निघाले देव ॥ ८९ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ ब्रह्मरुद्रादयस्ते तु दृष्ट्वा योगगतिं हरेः ॥ विस्मितांस्तं प्रशं
 संतः स्वस्वलोकां ययुस्तदा ॥ ९० ॥ टीका ॥ आह्मीमायानियंते निजशक्ती ॥ आह्मीजाणो दुर्गमायोगगती ॥ आह्मी सर्वदृष्टी विजगती ॥
 हा अभिमानचिती देवाचें ॥ ९० ॥ तीहीं देखोनि कृष्णागती ॥ गद्याली जाणि वेची वृत्ती ॥ लाजापद्याली अभिमानस्थिती ॥ तिहीं मांडिली
 स्तुती कृष्णाची ॥ ९१ ॥ रुद्रपंचमुखीं करी स्तुती ॥ ब्रह्माचह्रमुखीं वर्णी कीर्ती ॥ देवविस्मयानें पावती ॥ अगम्यगती कृष्णाची ॥ ९२ ॥
 करितां श्रीकृष्णाची स्तुती ॥ देवासीनबाणे नृत्ती ॥ वर्णितां श्रीकृष्णाकीर्ती ॥ स्वलोकाप्रतीस्तरगळे ॥ ९३ ॥ पूर्वी सांगीतली कृष्णाग-
 ती ॥ तेचि सांगावया विषदस्थिती ॥ परतानी परिक्षिती प्रती ॥ अतिप्रतीशक्तसंगे ॥ ९४ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ राजन्यरस्यतनुभ्र
 ज्जननाप्यथेहामायाविडवन्मवेहियथानटस्य ॥ स्पृष्ट्वात्मने दमनुविश्यविहृत्यचाने सहृत्यचात्ममहिनोपरतः स आस्ते ॥ ९५ ॥
 ॥ टीका ॥ ॥ ऐकराया परिक्षिती ॥ सकळकारणाकारया श्रीपती ॥ मायेची ही चेतनाशक्ती ॥ जाणनिश्चित श्रीकृष्णा ॥ ९५ ॥ जांसी
 नाही च्यक्ती वर्णा ॥ जांसीनाही रूपगुण ॥ तो स्वर्लाल श्रीकृष्णा ॥ यदुवंशी जाण अवतरला ॥ ९६ ॥ जो सकळवंशीवंशज जाण ॥ जो स

कळगोत्रीगोत्रजपूर्ण ॥ जो सकळयातीचीयातीजाण ॥ स्वये श्रीकृष्णसर्वादी ॥ ९७ ॥ त्यासीं यदुवंशीजोजन्म ॥ गोवर्धनोत्थारणादि
 कर्म ॥ कुलक्षयोनिधनधर्म ॥ हे स्वलीलाकर्मयोगमाया ॥ ९८ ॥ योगमायेचियासन्ता ॥ मत्स्यकूर्मादी अवतारता ॥ शेखीं धरीं येत
 बराहता ॥ ते अतर्क्ययोगनाकृष्णाची ॥ ९९ ॥ श्रीकृष्णान्वे अवतार ॥ हा अवतारी चिन्मात्र ॥ त्याचे अतर्क्यचरित्र ॥ ब्रह्मादिरुद्रनेण
 ती ॥ १०० ॥ जैसे आरिसांप्रती बिंबबिबले ॥ तैसें यदुवंशीं कृष्णाजन्मजाले ॥ आरिसां हावभावदाविले ॥ तैसें कर्मकेलें श्रीकृष्ण ॥ १०१ ॥ तो-
 आरिसाहातींचाराकितां ॥ हारपेपुटीलप्रतिबिंबता ॥ त्यानां वकृष्णनिधानता ॥ मिथ्यावार्तामाथिक ॥ १०२ ॥ जैसा नटधरीना नावेश ॥
 सवें विसांडी त्यावेशास ॥ परी नटासीनाहीनाश ॥ तैसांपै हंशीकेशावतारी ॥ १०३ ॥ यदुवंशीं कृष्णनाथ ॥ सर्वकर्मसिदां अलिप्त ॥ स्त-
 थिस्थित्यंतीं नित्यमुक्त ॥ त्यासीं परमाद्भुतते काई ॥ १०४ ॥ न मेळवितां साह्यसंगें ॥ कृष्णस्वष्टीस्वजीनिजांगें ॥ ते प्रतिपादुनी यथाभागे
 ॥ संहारुनी वेगें स्वये उरे ॥ १०५ ॥ कृष्णस्वजी पाळी संहारी ॥ हे जगीं प्रत्यक्षदिसेथोरी ॥ कर्मकरूनी अविकारी ॥ कदां विकारी नव्हे कृष्ण ॥
 ॥ १०६ ॥ कृष्ण अंतर्हामी सर्वभूतां ॥ जगकर्माचा कृष्णकर्ता ॥ कर्मकरून तो अकर्ता ॥ विदेहता निजरूपें ॥ १०७ ॥ ऐसा भगाध श्रीकृष्णमहि-
 मा ॥ सर्वादानां वे शिवशक्रब्रह्मा ॥ याचा देह विदेहात्मा ॥ गेलानिजधामा तेणे योगें ॥ १०८ ॥ येवि अवतारीं कृष्णनाथें ॥ देहीं दाविलें वि-
 देहकर्मति ॥ तें मागे परिसविलें तूतें ॥ ऐक्यभारुते संगेन ॥ १०९ ॥ सात दिवस गोवर्धन ॥ निजकरीं धरुनि जाण ॥ इंद्राचा हरिलामान ॥ विदेही
 पूर्ण श्रीकृष्ण ॥ ११० ॥ दावासी प्राशुनी आपण ॥ लाजविला हुताशन ॥ रासकीडा करूनी जाण ॥ हरिलामान मदनचा ॥ १११ ॥ समुद्रसारुनी
 माधारा ॥ वसविलें निजनगरा ॥ निद्रानमोडितां मथुरा ॥ हारकापुरा आणिली ॥ ११२ ॥ से उनी भाजीचे पान ॥ तृप्तकले करविजन ॥ कृष्ण अं-
 तर्हामी आपण ॥ हे निजलक्षण दाविलें ॥ ११३ ॥ येणे विदेहें श्रीकृष्णनाथ ॥ जाला वत्से वत्सपसमस्त ॥ ब्रह्माला जडुनी नेया ॥ गर्वहन तो
 जाला ॥ ११४ ॥ ॥ श्लोक ॥ मर्त्येन योगुरु रूक्मजयमलोकनी तं त्वांचानयद्भरणदः परमास्वदग्धं ॥ जिम्येऽतकांतकमपिशमसावनीश

किंस्वापनेस्वरययत्तुगुं सदेहं ॥ १२ ॥ टीका ॥ ॥ श्रीकृष्णायैणेविदेहेंसी ॥ जाउनियां लोकयमासीं ॥ नियहनीयमकाळासीं ॥
 निमग्नाशुक्रनासीं भाणिले ॥ १५ ॥ उत्तरेचियेगर्भस्थिती ॥ नकळतां ब्रह्मास्पमहाशक्ती ॥ तुजराखिलें आकांती ॥ सवक्र श्रीपतीपा
 चोनी ॥ १६ ॥ तुजराखावया हेचिकारण ॥ तुझीमातारिगालीशरण ॥ कृष्णशरणागताशरण्य ॥ संकटहारणनिजभक्ता ॥ १७ ॥ याद
 वोदस्वतांदारकापुरी ॥ द्विजपुत्ररासितांसरीचिरात्री ॥ अर्जुननेमेसीप्रतिज्ञाकरी ॥ तवतोषारीरीहारपला ॥ १८ ॥ ब्राह्मणेनिर्भर्छिले
 त्याशी ॥ थोरलाजजालीअर्जुनासी ॥ तेणेकळवळलाहृषीकेशी ॥ भक्तसाह्यासीपावला ॥ १९ ॥ अर्जुनासहीतहृषीकेशी ॥ रथे-
 सीनिघेक्षीरसागरासी ॥ द्विजस्कृतहोतेनारायणापाशीं ॥ तेद्वारकेसींआणिले ॥ २० ॥ एवंभक्तसंकटनिवारण ॥ निजांगेंकरीश्रीकृ-
 ण्या ॥ कृष्णप्रतापाचेंमहिमान ॥ ऐकसांगेनअलोलिक ॥ २१ ॥ बाण्यासुराचाकेंवारू ॥ करूंआलामहारुद्र ॥ सवेनंदीभूगीवीरभद्र
 ॥ स्वामीकार्तिकेसिहरूजितिलाकृष्ण ॥ २२ ॥ उयासीहीअतिउग्र ॥ भयंकरासीभयंकर ॥ तोजिणोनिकाळाधिरुद्र ॥ बाणभुजाभा-
 रछेदिला ॥ २३ ॥ कृष्णवचनअतिअगाध ॥ जेणेकेलामहापराध ॥ तोस्वदेहेसीजराव्याध ॥ स्वर्गाप्रतीधाडिला ॥ २४ ॥ येवदेसाम-
 र्थ्यश्रीकृष्णापाशीं ॥ तोकायराखूंनशकेस्वदेहासीं ॥ तंहीदेहत्वनाहीत्याशी ॥ गेलानिजधामासीनिजात्मता ॥ २५ ॥ एवदेसामर्थ्य
 श्रीकृष्णापासीं ॥ तराकांगेलानिजधामासी ॥ यालोकीतेणदेहेंसी ॥ रहसांत्यासीभयकाय ॥ २६ ॥ ऐसापोटीचाआषांका ॥ धरून
 करिशीआषांका ॥ लोकाभिमाननाहीयदुनायका ॥ स्वेच्छादेखास्थितीत्याची ॥ २७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ तथाऽप्यशेषस्थितिसंभव
 स्थयेष्वनन्यहेतुर्यदशेषशक्तीधृक् ॥ नैच्छत्यणीतुंवपुरत्रशेषितंमर्त्येनकिंस्वस्थगतिंप्रदर्शयन् ॥ १३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ माया
 दितिन्हीगुण ॥ इत्यादिकारणाकारण ॥ निजांगेंश्रीकृष्णाआपण ॥ स्वयेंकारणअनादित्वें ॥ २८ ॥ ब्रह्माडेकोटीअनंत ॥ उत्पत्तीस्थिती
 बलघाबने ॥ करूनीश्रीकृष्णाअलिप्त ॥ सामर्थ्येअद्भुतश्रीकृष्ण ॥ २९ ॥ अशेषाहीपरमशक्ती ॥ श्रीकृष्णालेशंसामर्थ्यवंती ॥ कृष्ण

॥ देह तो विदेह स्थिता ॥ स्वच्छाशक्ती स्वधामागेला ॥ ३० ॥ इह लोकींची आसक्ती ॥ श्रीकृष्णासीनाहीं चितीं ॥ निजधामाची अति-
 प्रीती ॥ तेही निश्चिती असेना ॥ ३१ ॥ निज देह इह लोकीं वस्ती ॥ स्वच्छानमानीच सश्रीपती ॥ माझ्या देहाची अगम्य गती ॥ तेणे सा-
 धक स्थिती फांशेला ॥ ३२ ॥ माझा देह चैतन्य धन ॥ तेथे बाधीना विषय सेवन ॥ हे देखोनी साधक जन ॥ देह साधन मांडिती ॥ ३३ ॥ वायो
 साधूनियां पूर्ण ॥ दृढ करूनी देह धारण ॥ माझ्या ऐसें विषय सेवन ॥ कराया अभिमान वाटेला ॥ ३४ ॥ ऐसा वाट त्या देहाभिमान ॥ माझे
 मावळेल निजात्मज्ञान ॥ यालागीं विदेह सी श्रीकृष्ण ॥ गेलानिघोनी निजधामा ॥ ३५ ॥ माझे कळतां निजात्मज्ञान ॥ परी माझा ऐसें
 विषय सेवन ॥ करू लागतील योगी जन ॥ यालागीं श्रीकृष्ण निजधामागेला ॥ ३६ ॥ माझा देहाची स्थिती गती ॥ शांभू स्वयंभू कदा नेण-
 ती ॥ माझ तरासी ते गती ॥ कैशारिती कळेला ॥ ३७ ॥ परी माझे ऐसा देहाभिमान ॥ वाट वितील योगी जन ॥ हे जाणो नियां श्रीकृष्ण ॥ विदे-
 ह आपण निजधामागेला ॥ ३८ ॥ जाचे देहाचे दर्शन ॥ देखतां सबाह्य निवेमन ॥ त्याही देहाचे मिथ्यत्व पूर्ण ॥ दाउनी कृष्ण निजधामागे-
 ला ॥ ३९ ॥ एवंच त्या गावया देहाभिमान ॥ कृष्ण निजधामा करी गमन ॥ तरावया साधक जन ॥ कृपाळू पूर्ण दीक्षा दावी ॥ ४० ॥ येथे वैराग्य नि-
 जि स्थिती ॥ देहाभिमानाचा विरक्ती ॥ साधावी निजात्मप्राप्ती ॥ हे दीक्षा श्रीपती दाउनी गेला ॥ ४१ ॥ जेणे देहें स्वयं श्रीकृष्ण ॥ आचरला अनेक वि-
 दान ॥ परी ज्ञात्यासीन लगे भूषण ॥ हे पूर्णत्व पूर्ण प्रकाशिलें ॥ ४२ ॥ जैन अथवा अत्याहारी ॥ ज्ञान मैळेना दोही परी ॥ जासी मिथ्या भासनर-
 नारी ॥ तो सदां ब्रह्मचारी व्यभिचारामाजी ॥ ४३ ॥ स्त्रोत्रादि गृहवासी ॥ असोनी नित्य सन्यासी ॥ हेही लक्षण दृष्टी केशी ॥ येणे अवतारा-
 शीं दाविलें ॥ ४४ ॥ आंगी दावीलें गोवळे पण ॥ सर्वे विश्वामित्व आलें पूर्ण ॥ शेरवीं सेवक जाला आपण ॥ तरी पूर्णत्व पण मिळेंना ॥ ४५ ॥
 एकाचे परी उच्छिटे काढिती ॥ एकाचीं आंगें धूतसे घोडी ॥ तरी पूर्णत्वाविये जोडी ॥ उणीव वडी न हेची ॥ ४६ ॥ एकाचीं निमालीं जालीं-
 वाटे ॥ एकाचीं समूह निदाळिलीं कुळे ॥ दोही परी ज्ञान न मेळे ॥ हेही प्रांजळी प्रकाशिलें ॥ ४७ ॥ एकाचा जाला कैवरी ॥ एकाचा जा

लापूर्णवेरी॥ परीएकात्मनाचाचरा॥ अणुमरीदळेना॥ ४८॥ एकीउसरिलीचरणीलांगना॥ तोहियेकाचेचरणीदेवीमाथा॥ बाप
ज्ञानचीउदावता॥ न्यूनपूर्णतातरीनपडे॥ ४९॥ इतरज्ञानेज्ञानस्थिती॥ बोलबोलोनीदाविती॥ तैशीनहेहीकृष्णसूर्ती॥ आचरोनी
रीतीदाविआगे॥ ५०॥ अतिगुह्यज्ञानलक्षण॥ आचरोनीदाविलीश्रीकृष्ण॥ परीअणुमात्रहीउणे॥ नेदीचपूर्णपणेआंगीलागे॥
॥ ५१॥ एवढीजादेहाचीरव्याती॥ जेणेदेहीदीनउत्तरती॥ जादेहातेसरनरबंदीती॥ जादेहाचीकीर्तीत्रैलोक्यवर्णी॥ ५२॥ त्यादेहा-
चीअहंकृती॥ निःशेषसांडुनीश्रीपती॥ गेलानिजधामाप्रती॥ वेडनीनिजसूर्तीस्वभक्तध्यानी॥ ५३॥ कृष्णदेहनेलानात्यागिला
॥ तोलीलाविमहेसंचला॥ निजभक्तध्यानीप्रतिष्ठिला॥ स्वयेनिजधामागेलानिजाअयोगे॥ ५४॥ ॥श्लोक॥ यएतांप्रातरत्याय
कृष्णस्थपदवीपरां॥ प्रयतःकीर्तयेद्भक्त्यातामेवाप्रोत्युत्तमं॥ १४॥ ॥टीका॥ ॥श्रीकृष्णअवताराचेअंती॥ कृष्णाची
जेपरमगती॥ अभिउत्कर्षयोगस्थिती॥ अतर्व्यनिश्चितीस्वरश्रेष्ठां॥ ५५॥ जेगतीहुनीवरती॥ चढेनाअधिकगती॥ नीतेपराप-
दवीसुणती॥ वेदशास्त्रोक्तींसज्ञान॥ ५६॥ हेकृष्णपरमपदवी॥ जोकोणीभक्तीयुक्तसद्गर्वा॥ नित्यनेमस्तपरूनीजीवां॥ पदेनि-
जमावीप्रातःकाळी॥ ५७॥ भक्तियुक्तहृदयकमळी॥ याचौदाश्लोकांचीजपमाळी॥ जिहायेअनुदिनीचाळी॥ नित्यप्रातःकाळीं
नेमस्त॥ ५८॥ केलियाधानेमासी॥ सांडणेनाहीप्राणानेसी॥ ऐशीनिशजयापाशी॥ उत्तमत्वासीतोपावे॥ ५९॥ कृष्णपदवीगां-
नांगीती॥ पायांलागतीचारीसुखी॥ त्यांचीहाउपेक्षुनीस्थिती॥ कृष्णपदवीनिश्चितीस्वयंपावे॥ ६०॥ हेचौदाश्लोकजाण॥ चौदा-
शुबनावेनिजजीवन॥ कृष्णपदवीपाविजेपूर्ण॥ नेमस्तपठणेकेलिया॥ ६१॥ हेचौदाहीश्लोकजाण॥ चौदापदेगयावर्धन॥
पदीपिंडासमाधान॥ नेमस्तपठणेकेलिया॥ ६२॥ हेचौदाहीश्लोकजाण॥ चौदाइंद्राच्याजीवांजीवन॥ इंद्राचाइंद्रहोइजेआप-
ण॥ नेमस्तपठणेकेलिया॥ ६३॥ हेचौदाश्लोकजाण॥ चौदाविद्यांचेजन्मस्थान॥ जोप्रातःकाळींकरिपठण॥ कृष्णपदवीपूर्णता

॥ ६५ ॥ हेचौदाहीश्लोकजाण ॥ चौदाकांडे वेदसंपूर्ण ॥ वेदवादासमाधान ॥ नेमस्तपठणकेलिया ॥ ६५ ॥ हेचौदाहीश्लो अति-
 ॥ संसाराचे गुणकर्मवर्ण ॥ मोडनीकरीं ब्रह्मपूर्ण ॥ नेमस्तपठणकेलिया ॥ ६६ ॥ प्रातःकाळीनेमस्तपठण ॥ करितां पाविजे ब्रह्मपूर्ण ॥ एसा
 भिकाळीजो करी पठण ॥ तो स्वदेहेश्रीकृष्ण स्वये होय ॥ ६७ ॥ येथ पढोनी जो अर्थ पाहे ॥ तो स्वये श्रीकृष्ण होये ॥ कृष्णाची पूर्णपदवी
 पाहे ॥ आंदणी होये तयाची ॥ ६८ ॥ कृष्णपदवी निजनिर्वाण ॥ श्रवणे पठणे अर्थ जाण ॥ साधकां करी ब्रह्मपूर्ण ॥ हे गुह्य निरूपण पर
 मार्थ सिद्धी ॥ ६९ ॥ येथ न करितां अतिसाधन ॥ अनायासे ब्रह्मज्ञान ॥ कृष्णपदवी पाविजे पूर्ण ॥ श्रध्दायुक्त पठण ने मे करितां ॥ ७०
 ॥ तक्षक भयाचे निवृत्ती ॥ देहीं पावावया विदेह प्राप्ती ॥ हे सुगमोपाय स्थिती ॥ रूपे ने परिक्षिती प्रती रक्तसांगे ॥ ७१ ॥ हे कृष्णपदवी
 निजनिर्वाण ॥ श्रध्दायुक्त नेमस्तपठण ॥ करितां पाविजे ब्रह्मपूर्ण ॥ हे प्रतिज्ञा पूर्ण श्रीरक्तकाची ॥ ७२ ॥ ऐशी हे सुगम परी ॥ असतां जो
 श्रध्दान करी ॥ तो बुडाला संसारी ॥ अविद्ये घरीं घर जावयी ॥ ७३ ॥ तो अविद्येचा पोषणा ॥ विषयी प्रतिपादिला सुगणा ॥ अहंथारोढ्या
 बैसला ॥ सर्वदां जाणा वसवसिना ॥ ७४ ॥ असो तया मूढगोष्टी ॥ रचल्या सरवापडे लतुदी ॥ या श्लोक पठणासाठीं ॥ होय भेदी परब्रह्मी
 ॥ ७५ ॥ कृष्णानिजपदवी व्याख्यान ॥ करावया मी अपुरते दीन ॥ जनार्दन कृपा करून ॥ हे निरूपण बोलविलें ॥ ७६ ॥ ऐका जनार्दना शरण
 ॥ श्रीकृष्णपदवी निरूपण ॥ तो हा एक दशाचा कळसपूर्ण ॥ व्यासे जाण निर्वाळिला ॥ ७७ ॥ कृष्णपदवी परते ॥ निरूपण चंदेये
 ये ॥ तो हा एक दशाकळसाते ॥ व्यासे निश्चिने निदाळिलें ॥ ७८ ॥ निर्वाळिलें निरूपण ॥ हे जनार्दन कृपा पूर्ण ॥ एका जनार्दना शरण
 या परी श्रीकृष्णानिजधामा गेला ॥ ७९ ॥ येरी कडे द्वारकेशीं ॥ दारुक पाठविला विह्वल केशीं ॥ तेथील वर्तले केशीं ॥ परिक्षिती शीं
 शुकसांगे ॥ ८० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ दारुको द्वारकामेत्यवसुदेवो यसेनयोः ॥ पतित्वा चरणावस्थैर्न्यषिंचित्कृष्णविच्युतः ॥ १५
 ॥ टीका ॥ ॥ दारुक द्वारकां दरवत ॥ जैमं प्राणं वीण प्रेत ॥ कांराजा जैसा देव हत ॥ तैशी दिसत कलाहीन ॥ ८१ ॥ जैवीकां वनिताप

तीषिण ॥ सर्करीं दिसे अतिदीन ॥ तैशी हायावती जाण ॥ कलाहीन आभासे ॥ ८२ ॥ रसपिडिल्या जै सारिस ॥ फळें बीण फल कर घुंस ॥ तै
 शी कळो बीण उदास ॥ दिसे चोपास द्वारका ॥ ८३ ॥ दारुक प्रवेशो राज भुवन ॥ देखोनी कस्तूरी उग्रसेन ॥ अश्रुधारा श्रवती नयन ॥ आक
 देखण धरी त्याचे ॥ ८४ ॥ कृष्ण वियोगे ता पला पूर्ण ॥ जैसे अतिसंतप्त जीवन ॥ तैसे अश्रु श्रवती नयन ॥ तें पाळती चरण वस्तु देवाचे ॥
 ॥ ८५ ॥ उकसा बुकसी फुदे पोटे ॥ दुःखें होई पाहेतु दस्फोट ॥ जिह्मे सीबो बडी पाळले बोटा ॥ सद्गदें कंठ दाटला ॥ ८६ ॥ बोलन बोलले स
 र्वथा ॥ देखोनि दारुकाची व्यथा ॥ द्वारकेचा जना समस्ता ॥ अतिव्याकुलता बोडवली ॥ ८७ ॥ देवकी आणि रोहिणी ॥ आल्या अत्यंत ह
 उबडेनी ॥ अतिव्याकुलता देखोनी ॥ कृष्ण पत्नी या तेथे आल्या ॥ ८८ ॥ रागिया सावियान रनारी ॥ धाक्या सभामंडपाभीतरी ॥ तव दारु
 काची अवस्था भारी ॥ देखोनि जिह्मारी दचकल्या ॥ ८९ ॥ स्फुंदतां उकसां बुकसी ॥ श्वास परते ना दारुकासी ॥ सांगतां कृष्ण वियोगासी ॥
 मूर्च्छा त्यासी पै आली ॥ ९० ॥ तेथे वस्तु देव उग्रसेन ॥ करुनित्यांचे शांतवन ॥ वृत्तांत पुसतां सावधान ॥ काय तो वचन बोलिला ॥ ९१ ॥
 ॥ श्लोक ॥ ॥ कथया मासनिधनं वृष्णीना कृष्णशो नृप ॥ तच्छ्रुत्वादिपहृदया जनाशोकविमुर्छितः ॥ ९६ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ दारु
 क हाणेतु ही समस्त ॥ पळा पळा अर्जुना समवेत ॥ अर्घक्षण नरा हवे येथ ॥ यादव समस्त निमाले ॥ ९२ ॥ यादवांज उनी प्रभासासी ॥ के
 ला तो र्थ विधी विधानेसी ॥ दान भोजनें देउनी हिजांसी ॥ मघपानासी मांडिलें ॥ ९३ ॥ चढाला मघाचा उन्हावु ॥ यादव सखे स्वगोत्रबंधू ॥
 परस्परें युध्य संमंधू ॥ गोत्र बंधू तेथ घडला ॥ ९४ ॥ शरपें करुनी स्वयं मेव ॥ कोणी न मरती चयादव ॥ तेथ घडलें अपूर्व ॥ येरि केने सर्वा नि
 याले ॥ ९५ ॥ बळिभद्र त्यागिले देहासी ॥ श्रीकृष्ण गिलानि जयामासी ॥ मजधाडिलें तुहा पाशी ॥ क्षण द्वारकेसी नरा हावे ॥ ९६ ॥ ऐकु
 नी दारुकाची गोदी ॥ द्वारकेसी एक बोंब उडी ॥ उग्रसेन कपाळ पिटी ॥ मस्तक आपटी वस्तु देव ॥ ९७ ॥ हरीने त्यागिलें द्वारकेसी ॥ समु
 द्रतुंडी लक्ष्मी प्रगतीशी ॥ हे कृष्ण सांगीतलें तुहासी ॥ येथूनी त्वरेसी निघावे ॥ ९८ ॥ एक कुरुकरीती दोनी हात ॥ एक अत्यंत चरक-

इत ॥ एक आक्रोशे आक्रंदत ॥ एक मूर्छिते पेंडली ॥ ९९ ॥ एकारडनां शोरखलेकं ॥ एकाचे दोनी फुटले ओंठ ॥ एकाचे होउपाहे हृदय-
 स्फोट ॥ दुःख अचाट सर्वांशीं ॥ १०० ॥ एक स्फुंदनी उकसां बुकशी ॥ एक पिटिती हृदयासी ॥ एक तोडिती कान केशीं ॥ एक दुःखे पिशी पें
 जाहली ॥ १ ॥ एक देती दीर्घ हाका ॥ एक पडली अधोसुरा ॥ एक मीना परी देखा ॥ अत्यंतिका तळमळिती ॥ २ ॥ बांबू स्फटली नरनारी ॥ शो-
 रख करिती घोघरी ॥ कोण कोणा ते निवारी ॥ समस्तां सरी सम दुःख ॥ ३ ॥ देवकी आणि रोहिणी ॥ मूर्छित पडल्या धरणी ॥ सर्वें विउठ-
 ती आक्रंदोनी ॥ दीर्घ ध्वनी विलपती ॥ ४ ॥ कृष्णानिजाच्या विसाविया ॥ भेरी देकरे कान्हया ॥ कांसु सलासी तान्हया ॥ तुझी या पायां-
 लागेन ॥ ५ ॥ कृष्णातू माझा कैवारी ॥ कृष्णातू माझा साहाकारी ॥ शेरवीं मज सांडोनी आधारी ॥ तू दुरचे दुरी गेलास ॥ ६ ॥ जिणो निक-
 स केशियाते ॥ बंदी सोडविले आसुते ॥ शेरवीं तुवां सांडिले येथे ॥ अंतीं ठिकले मातेची कृष्णा ॥ ७ ॥ आणुनी भिमाव्या पुत्रांते ॥ तुवां मज सु-
 रवी केले येथे ॥ शेरवीं तुवां सांडिले येथे ॥ निघुर विने जालासी ॥ ८ ॥ कृष्णानि रसनी माझे दुःख ॥ तुवां दीधले परम स्वरव ॥ तो तुं निघुर जा-
 लासी दैख ॥ अंतीं निशंक सांडिले ॥ ९ ॥ माझिया पुत्रा कृष्णाराया ॥ वेगीं येकरे कान्हया ॥ माझ्या नाही प्राशिल्ल पान्हया ॥ ह्मणी नितान-
 यारु सलासी ॥ १० ॥ जिचे केले स्तनपान ॥ ते यशोदा ही जाली दीन ॥ तुझे नंद स्वतां वदन ॥ कैसे भिप्राणाराहतील ॥ ११ ॥ कृष्णा येरे येरे धा-
 वोन ॥ चौं मुजीं मज दे आलिंगन ॥ तुझे चुंबन रे वदन ॥ मीं अति दीन तुजलागीं ॥ १२ ॥ माझिया शाम सुंदरा ॥ राजीबलोचना सकुमा-
 रा ॥ चतुर्भुजा सारगधरा ॥ येकरे उदाराची कृष्णा ॥ १३ ॥ तुझे पयां कित पाये ॥ मज आवविनी पाहे ॥ तेणें हृदय फुटताहे ॥ करूं मी कायेची
 कृष्णा ॥ १४ ॥ कृष्णामी तुज हुनी वेगळी ॥ मी जाल्ये आंधळी ॥ माझी धरावया आंगोळी ॥ धांव वनमांडी मी कृष्णा ॥ १५ ॥ मज आंध-
 ल्याची कृष्णा काठी ॥ कोण घानली गेवें कुंठी ॥ आतां मी मार्ग के उताकंठी ॥ पावज गजेठीची कृष्णा ॥ १६ ॥ पुत्र नातू वंशावळी ॥ एके वे-
 लीं जाली होळी ॥ कोणी नुरे चियदुकुळी ॥ वस्तस्थळीं पीटिती ॥ १७ ॥ यादव पडले रे केउते ॥ कातूनि धाडिले कृष्णा नाथे ॥ वेगीं न्यारिम

जतेषां ॥ पाहीनसमस्तनातुलीं ॥ १८ ॥ ऐकोनिदेवकीचेंवचन ॥ वसुदेवादिउग्रसेन ॥ आक्रंदेनीसकळजन ॥ प्रभासासीजाणनिघाले
॥ १९ ॥ ॥ श्लोक ॥ तत्रस्मत्वरिताजगुः कृष्णविश्लेषविह्वलः ॥ व्यसवःशोरनेयत्रजानयोघ्नतआननं ॥ १७ ॥ ॥ टीका ॥ स्त्रियापुत्र
सहजन ॥ मिळोनिस्वगोत्रजन ॥ शीघ्रप्रभासागमन ॥ करीतरूदननिघाली ॥ २० ॥ हाकांबोबांचाबाबाळ ॥ स्त्रियाकरितीकोल्हाळ
॥ कृष्णवियोगेंसकळ ॥ दुःखविह्वळनिघालीं ॥ २१ ॥ रणीपडिलेयादव ॥ प्राणरहितनिजिद ॥ तेथपावलीं सर्व ॥ बोबारचतीं करिती ॥
॥ २२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ देवकीरोहिणीचैववसुदेवस्तथास्तनौ ॥ कृष्णारामवपश्यंतः शोकार्ताविजहुः स्मृतिं ॥ १८ ॥ ॥ प्राणाच
विजहुः स्तत्रभगवद्विरहातुरः ॥ उपगुह्यपतीस्यातप्तितामारुरुहुः स्त्रियः ॥ १९ ॥ ॥ टीका ॥ देवकीआणीरोहिणी ॥ वसुदेवउग्र
सेनदोनी ॥ यादवमिळालेरणांगणीं ॥ तथेस्थानीं पाहोयेती ॥ २३ ॥ दीर्घशयनेयुग्मधरणी ॥ पडिल्यायादववीरभैणी ॥ तेथेरांमकृ
ष्णपुत्रदोनी ॥ पाहातांनयनींनदेखती ॥ २४ ॥ कृष्णविरहंशोकाकुलित ॥ दुःखनसंदेचीअद्भुत ॥ चौघेंजणेआक्रंदन ॥ पडिलींसु
ष्टिंतअतिदुःखें ॥ २५ ॥ निमाळ्यारामकृष्णाचेंमुख ॥ आहीनदेखोंचीनिःशेख ॥ तणेउथळपरमदुःख ॥ दुःखासवेंदेखनिमा
लीं ॥ २६ ॥ प्राणेकरावेंउल्कमण ॥ त्यासीहीकृष्णदुःखदारुण ॥ दुःखेंनिमालेस्वयेंप्राण ॥ बांचवीकोणतयातें ॥ २७ ॥ नदेखतांसा
मकृष्ण ॥ तेसुखेंसवेंचीप्राण ॥ चौघांजणीत्यजिलेजाण ॥ अर्धक्षणनलगातां ॥ २८ ॥ समस्तयादवांच्यास्त्रिया ॥ आपुलाळेधरुनी
प्रिया ॥ अग्नीप्रवेशकरावया ॥ चढल्यालवलाह्यांचितेमाजी ॥ २९ ॥ यादवांचियास्त्रियाबहुती ॥ कोणप्रवेशल्याकेशारिती ॥ ते
अग्नीप्रवेशाचीस्थिती ॥ परिक्षितीप्रतीशक्तसंगे ॥ ३० ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ रामपत्न्यश्वनदेहसुपगुह्याघिमाविश्यन् ॥ वसुदेव
पत्न्यस्तद्वात्रप्रपुष्पादीन्हरेः स्नुषा ॥ कृष्णपत्न्योऽविशन्मग्निरुक्मिण्याधास्तदात्मिकाः ॥ २० ॥ ॥ टीका ॥ बहिरामात्रिया
माजी ॥ रेवत्यादिमुखकरुनी ॥ स्वपतीचादेहधरुनी ॥ प्रवेशल्याअग्नीतल्यानयुक्त ॥ ३१ ॥ निमाळ्यादेवकीरोहिणी ॥ इतराजा

वसुदेवपत्नी ॥ त्याही प्रवेशल्या अग्नी ॥ देहधरूनी स्वपतीचा ॥ ३२ ॥ प्रद्युम्नासवे रता ॥ प्रवेशली माहासती ॥ शांवासवे रूपमती ॥ प्रवेशं
निश्चिती दुर्योधनकन्या ॥ ३३ ॥ अनिरुद्धासवे देखा ॥ प्रवेशेरोचना आणी उखा ॥ एवं कृष्णासना सकळिका ॥ यादवनायका प्रवेशल्या
अग्नी ॥ ३४ ॥ अग्नी प्रवेश श्रीकृष्णपत्नी ॥ याची आलोली करणी ॥ त्यामाजी प्रवेशली रुक्मिणी ॥ सत्यांशिरोमणी जगन्माता ॥ ३५
कृष्णानीर्याण रुक्मिणी ॥ तद्रूपांजाली तक्षणी ॥ जेवी ज्वाळा मिळे वन्ही ॥ तेवी कृष्णपत्नी तदात्मका ॥ ३६ ॥ रुक्मिणीचा देह दहन ॥ कराव
याचुरेची प्रेतपणा ॥ कृष्णपूर्ण त्वे स्वयंभुपूर्ण ॥ गती समान दोन्हीची ॥ ३७ ॥ येरापट्टमुखा सातजणी ॥ आणिक सोळा सहस्रका मिनी ॥
स्वये प्रवेशल्या अग्नी ॥ कृष्णचरणी तदात्मक ॥ ३८ ॥ जिही भोगिले कृष्णस्फुरत स्फुरव ॥ त्यासी गती न्यूनाधिक ॥ बोलतां वाचे सीला
गेदोस्त ॥ जाल्या विदात्मक कृष्णांगसंग ॥ ३९ ॥ जो वाचे स्मरे कृष्णकृष्ण ॥ तो नदात्मका पवे पूर्ण ॥ माजी हीं भोगिला श्रीकृष्ण ॥ त्यां
ची दशा न्यून कदां न घडे ॥ ४० ॥ जासी लागे कृष्णाचा अंगसंग ॥ त्याचा लिंग देहा होय भंग ॥ त्यासी पूर्ण पदवी अभंग ॥ भोगितां भो
गतादात्म्य नित्य ॥ ४१ ॥ जाचा ध्यानाये कृष्णमूर्ती ॥ त्यासी चारी मुक्ती वंदिती ॥ माजी हीं भोगिला श्रीपती ॥ त्यासी अनन्य गती असे
ना ॥ ४२ ॥ जासी इह लोकीं कृष्णसंगती ॥ त्यासी परलोकीं अनन्य गती ॥ बोलतां सज्जन कोपती ॥ त्यासी अनन्य गती असेना ॥ ४३
॥ जो अडखळोनी गंगेसी पडे ॥ त्याचे पान कनका लउडे ॥ माजासी विध्युक्त स्नान घडे ॥ त्याचे पाप न झडे मग कैसे ॥ ४४ ॥ नेवी कृष्णव्य
भिचारा संगती ॥ उधरल्या नेणो किती ॥ त्याच्या निजपत्यासी अन्य गती ॥ कैशारिती घडेल ॥ ४५ ॥ तृणवल्ली मृगपाषाण ॥ गाई गोपि
का गौरी जना ॥ कृष्णसंगें तरले पूर्ण ॥ त्याच्या स्त्रियाशी अन्य गती कैशी ॥ ४६ ॥ चालागीं कृष्णसंगती ॥ जासी घडेल भल त्या रिती ॥
ते अरुदेगा निश्चिती ॥ जाण परिक्षिती कुरुराया ॥ ४७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ अर्जुनः प्रसयः सरयुः कृष्णरथविरहातुरः ॥ आत्मानं
सात्वया मास कृष्णगीतैः सुदुक्तीभिः ॥ २१ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ जाचारथवागवी आपण ॥ जाचा सारथी श्रीकृष्ण ॥ ऐसा प्रियस

रवाअर्जुन॥ कृष्णविरहेपूर्ण उद्विग्नजाला ॥ ४८ ॥ तव कृष्णगीतासदुक्ती ॥ आववलीत्याची येचिती ॥ मग आपण आपण्या प्रती ॥ बो
 लिता उत्पत्ती त्या एका ॥ ४९ ॥ कृष्णमाझा मनाचे मन ॥ कृष्णबुद्धीचे प्रायतन ॥ कृष्णप्रभाहप्रकाशज्ञान ॥ तेथ भिन्नपण मजकैसे ॥
 ॥ ५० ॥ कृष्णप्रभादृष्टीदेखे ॥ कृष्णअवधाने श्रवण एक ॥ कृष्णानुवादें बोलबोलके ॥ तेथ मी वेगळीकें दृष्ट्या मानी ॥ ५१ ॥ कृष्णहृदयस्थ
 आत्मा अर्धंग ॥ कृष्णमाजा अंगचे अंग ॥ त्या कृष्णोसी मज वियोग ॥ हा मिथ्या प्रयोग मईक ॥ ५२ ॥ कृष्णमाझा जीवचे जीवना ॥ कृ
 ष्णसबाह्य परिपूर्ण ॥ कृष्णवियोगमानिजे मी पण ॥ तेही निमग्न श्रीकृष्णी ॥ ५३ ॥ भिन्नभिन्नभूताकृती ॥ त्यामाजी अभिन्न कृष्ण
 स्थिती ॥ विषमी समान श्रीपती ॥ त्यासी वियोगप्राप्तीकदा न घडे ॥ ५४ ॥ घटमृत्तिकेसी नळे भिन्न ॥ पटूनि वडीत तू त्या गुन ॥ तैसा
 श्रीकृष्णवेगळा अर्जुन ॥ माझे मी पणान वडेजा ॥ ५५ ॥ कृष्णवियोगमी मानी जेथ ॥ तेथही असे श्रीकृष्णनाथ ॥ वियोगमानिजे सत्या ॥
 तैके वळ आंत अतिमूर्ख ॥ ५६ ॥ नित्यसर्वगत परिपूर्ण ॥ कृष्णअखंडदंडायमान ॥ त्यासी मजशी वळे पण ॥ सर्वथा जाण असेना
 ॥ ५७ ॥ न जाय ते घीयते हे वचन ॥ स्वमुखें बोलिला श्रीकृष्ण ॥ त्या कृष्णासी जन्मरण ॥ मूर्खन मन मानीती ॥ ५८ ॥ अक्षरपरब्रह्म ॥ स्वयेबो
 लिला पुरुषोत्तम ॥ त्या कृष्णासी जन्मकर्म ॥ मूर्खमनो धर्म कसिती ॥ ५९ ॥ क्षराक्षरानीत ॥ उत्तमपुरुष श्रीकृष्णनाथ ॥ त्यासी जन्ममरणा
 दा आर्षत ॥ कसिती आंत मनो धर्म ॥ ६० ॥ त्या कृष्णासी मज वेगळे पण ॥ कस्योती हीं ना हीं जाण ॥ करितां गीतार्थाचे स्मरण ॥ आपुलें आप
 ण पूर्णत्व देखे ॥ ६१ ॥ मी अज आज्ञ्य प्रचळ ॥ मी नित्य निजनिर्मल ॥ माझा स्वरुपाना हींचळ ॥ बैलोक्य रेखें पै माझा ॥ ६२ ॥ जगाने
 ने मिता वेद ॥ तो निशुबसीत माझा बोध ॥ मी आनंदपरमानंद ॥ स्थानंदकंद निजांगे ॥ ६३ ॥ मी आपरूपे आप ॥ मी प्रकृती पुरुषाचा बा
 प ॥ मी अवतारी अवतरे कृष्णरूप ॥ हा सत्यसंकल्प पै माझा ॥ ६४ ॥ धरोनी माझा स्वरुपाचा आधार ॥ मी विहृष्णी कृष्णरूप अवता
 र ॥ करुनी स्वलीला जो नाचरित्र ॥ अंती सायावे साचार मजमाजी मीच ॥ ६५ ॥ माझा निजस्वरुपाचे निबळें ॥ मीच कृष्णरूपे रेखे रेखे

॥ अंभीमजमाजीमीचमिले ॥ निजात्ममेछें निजनिष्ठा ॥ ६६ ॥ एकजर एकचारायण ॥ परस्परें तें अभिन्न ॥ चालमीं पूर्ण तें अर्जुन ॥ आ-
 पण्या आपण स्वये देखे ॥ ६७ ॥ बापक पाहू कृपानिधी ॥ उपदिशिला सुदुसंधी ॥ परित्ता विजे समाधी ॥ तेन मोडे भिश्टी कल्यांतकारी
 ॥ ६८ ॥ जाहीं स्थान शूरी चरवोर ॥ सै परथांचे घड घडार ॥ स्फुटता शस्त्रांचे वडकडार ॥ लाविली निद्रुष्ट परमात्मनिष्ठा ॥ ६९ ॥ कैशीला
 विली समाधी ॥ जोन मोडे चमदायुधी ॥ शेखीं रुष्णा वतार समाधी ॥ तोचि बोधदोदी परिपूर्ण तें ॥ ७० ॥ जाहीसी ता उपदेशी रुष्णा
 ॥ त्यासीन बाणे पूर्ण पण ॥ ऐसें बोलतां बीबचन ॥ परमदूषण वाचे शीं ॥ ७१ ॥ तेवाचा गलित कुष्टी झडे ॥ तीस विकस्ये पडती किडे ॥ तेवा
 चा विससूच झडे ॥ रुष्णा किन घडे बोधघुणतां ॥ ७२ ॥ गीता उपदेशे पूर्ण पण ॥ नव्हे ऐसें हणतां जाण ॥ बाग्देवता कोपें आपण ॥ इतरां
 चा विसपडि पाडू ॥ ७३ ॥ गीता ऐके पाहे पडे ॥ जासी गीता स्मरण घडे ॥ त्यासी पूर्णत्व स्वये जोडे ॥ मा उपदेशे ना तुडे पूर्णत्व कैसे ॥ ७४
 ॥ गीतार्थचे पूर्ण पण ॥ वक्ता जाणे श्रीरुष्णा ॥ कानो जाणे अर्जुन ॥ त्यासी ते खुण बाणली ॥ ७५ ॥ मागे सांगे नीवेदार्थी ॥ श्रीकृष्ण
 प्रकट केला गीता ॥ तेथील अभिप्राय पाहातां ॥ जोडे अक्षयतां निज मोक्ष ॥ ७६ ॥ परदेशी जाळा होता वेदीत ॥ त्यासी साहाय जाळा गी-
 तार्थ ॥ तेणे मत्तें समस्त ॥ जिणो निसमस्त तेजाले ॥ ७७ ॥ रुष्णा निष्वासें जन्मले वेद ॥ गीता स्वमुखें प्रगटली प्रकृष्ट ॥ या लागीं गी-
 तार्थ अगाध ॥ धडौ ते वेद तेणे जाले ॥ ७८ ॥ वेदें भासके लेती नीवर्ण ॥ तुराविले रूची सुदुजन ॥ नशिवेत्यचि कान ॥ हे वेदांसी न्यूनपें
 आले ॥ ७९ ॥ ते वेदांचे फेडावया उणे ॥ गीता प्रगटिली श्रीरुष्णा ॥ गीतेचे श्रवणे पठणे ॥ उग्ररणे जडजीवां ॥ ८० ॥ अर्जुनाचे प्रीती
 कारणे ॥ गीतार्थ प्रकाशिला श्रीरुष्णा ॥ गीतेचे नी श्रवणे पठणे ॥ उग्ररणे जडजीवा ॥ ८१ ॥ असो अगाध गीता महिमान ॥ तेणे गी-
 तार्थ नो अर्जुन ॥ करुनी आपले सांत्वन ॥ जाला सावधान प्रकृतिस्थि ॥ ८२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ बंधूना नष्ट गोत्राणां मर्जुनः सां-
 प्रसाधिक ॥ हर्षाकावयाभ्यासयथा वदन्तु पूर्वशः ॥ ३३ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ यादवनिमाले कुलवंशेसी ॥ गोत्रजनाहीं कर्मीतरांसी

॥ धजराहिलाहारकेशी ॥ तौविधीअर्जुनासीकरणपडला ॥ ८३ ॥ सौपावलांनिष्कर्मचक्र ॥ तौमीनकरीअंत्यकर्म ॥ ऐसाज्ञानगेर्यापक्रम ॥ तौही
सद्धमभ्रमअर्जुनानाहीं ॥ ८४ ॥ कर्मण्यःकर्मयःपश्य ॥ हाअर्जुनीवाषालापूर्णाश ॥ नेणतोअंत्यकमासा ॥ स्वयेसावकाशकारिताजाला ॥ ८५ ॥
प्रथमज्येष्ठाचेंदहन ॥ पार्वाकनिष्ठाचेंजाण ॥ तैसेंचकरीपिंडदान ॥ तिळनपणसर्वीचें ॥ ८६ ॥ उत्तरक्रियाकरूतीसंपूर्ण ॥ द्वारकेंसआलाअर्जुन
॥ तेथेहीवर्तलंआन ॥ समुद्रदारुणक्षोभला ॥ ८७ ॥ श्लोक ॥ द्वारकाहरिणात्यक्तांसमुद्रोभूवयत्क्षणात् ॥ वर्जयत्वामाहाराजश्रीमद्भगव
दाख्ये ॥ २३ ॥ नित्यसन्निहितस्तत्रभगवान्मधुसूदनः ॥ स्थूष्याःशंषाशुभहर्षसर्वमंगलमंलले ॥ २४ ॥ ॥ टीका ॥ द्वारकासांडुनेंगला
कृष्ण ॥ तेथसमुद्रआलाआपण ॥ बुडविलांनलागताक्षण ॥ पळालेजनमाहाभूत ॥ ८८ ॥ द्वारकाबुडविलांपूर्ण ॥ राखिलांभगवंताचेंस्था
न ॥ जोआलापाताळीहून ॥ कुशनिर्दळणकरावया ॥ ८९ ॥ तंभगवंताचेंस्थाना ॥ समुद्रनकराचीभिमया ॥ जेथेहरीचेंसन्निधान ॥ नित्यनूत
नस्फुरद्वपा ॥ ९० ॥ जाचेंकरितांचीस्मरण ॥ महापातकाभिर्दळून ॥ सकळमंगळाचेंआयतन ॥ तेहीचेंस्थानउपलेंअसे ॥ ९१ ॥ द्वारकेंमार्जांनित्यपू
जा ॥ अद्यार्पहोतसंगरुडध्वजा ॥ ऐकंपरिक्षीर्तामहाराजा ॥ तेंअधाक्षजाचेंन्यान ॥ ९२ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ रघोबाळबुधानादायहतशो
षान्धनंजयः ॥ इंद्रप्रस्थंसमावेश्यवज्रंनत्राभ्यशेषयेत् ॥ २५ ॥ ॥ टीका ॥ ॥ एवंद्वारकाजालियांनिमग्ना ॥ उरलेबालवृक्षरुज ॥
त्यासीघेउनियांअर्जुन ॥ निघालाआपणइंद्रप्रस्था ॥ ९३ ॥ यादवप्रभासापर्यंत ॥ गेलेतेनिमालेसमस्त ॥ उरलेजेद्वारकेआंत ॥ वज्रादिकांस
मवेतअर्जुननिघे ॥ ९४ ॥ एवंधेउनियांसमस्तांसा ॥ पार्थआलाइंद्रप्रस्थासी ॥ राज्यधरयादववंशी ॥ तेथवज्यासीअभिषेकी ॥ ९५ ॥ अ-
निष्क्रयाचापुत्रवज्र ॥ यादववंशींराज्यधर ॥ अभिषेकुनीअर्जुनधीर ॥ निघेसत्वरधर्माप्रती ॥ ९६ ॥ ॥ श्लोक ॥ श्रुत्वास्तद्वद्वधराजच
र्जुनातोपिनामहः ॥ त्वानुवांशधरंकृत्वाजगमुःसर्वमहापथं ॥ २६ ॥ टीका ॥ निजधामांगेलाश्रीपती ॥ अर्जुनिसांगतांधर्माप्रती ॥ तुज
राज्यदेउनीपरिक्षिती ॥ लागलेमहापंथींतात्काळची ॥ ९७ ॥ निजधामांगेलाश्रीपतीकृष्ण ॥ ऐकतांकृत्यासांडिलाप्राण ॥ द्रौपदीस

हिनपांचहीजण ॥ महापथांजाणनिघाले ॥ ९८ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ यत्नेदेवदेवस्याविष्णोः कर्मणि जन्म च ॥ केतयेनयथयामर्त्यं सर्वं ॥
पैः प्रमुच्यते ॥ १०० ॥ ॥ टीका ॥ ॥ देवाधिदेव सर्वेश्वर ॥ त्याचेमल्लयकृर्मादिअवनार ॥ जन्मलोकनिंदनानाचारिय ॥ गार्तानिपविन्नगुणपराशी
॥ १०१ ॥ नेचरिचनत्वना ॥ अश्यायुक्तरातगांतां ॥ प्रयागादिसमस्तनार्थी ॥ होयपाधनतात्याचनी ॥ १०२ ॥ अश्यायुक्तराकीर्तन ॥ त्याचर्चा
चनेसमान ॥ आननाहींगापावन ॥ तुझीआणगापरिस्तिती ॥ १०३ ॥ नेनूअश्याकाणह्युणशी ॥ जेवाधनलोभाधनाशी ॥ गुत्रांभावडीमाका
व्याशी ॥ तेशीकीर्तनाशीआवडी ॥ १०४ ॥ जेवाशिणनाकाळेंबहुते ॥ वेध्याप्रसवयकोलने ॥ तेकळवरीजेशील्योने ॥ तेवाकीर्तनांतप्रतिप्रानी
॥ १०५ ॥ जोकीर्तनाचेनीवैभवेहंरिचरित्रगावयासध्दावे ॥ पतंगान्यागिसापावो ॥ अश्यात्यानावंकुरुराया ॥ १०६ ॥ ऐशियाअश्यासंपना ॥ वर्णिनांभ
गवहुणकीर्ती ॥ अश्याळुवापरमप्रामा ॥ जाणनिश्चितीनृपनाथा ॥ १०७ ॥ जरीआपणपरमेश्वर ॥ स्वडीलापरीनानावनार ॥ तशीआराभकृष्णचरि
त्र ॥ अनिगंभीरपावनत्वे ॥ १०८ ॥ कृष्णार्चंचिरीगीर्तनांतां ॥ सुवर्णन्यापावनता ॥ कृष्णव्यभिचारवर्णितां ॥ गुरुकल्पगनाहरिदोष ॥ १०९ ॥ पुनचा
पयपानशीषण ॥ तेचरित्रकरितांपठण ॥ सरापानादिदोषदारुण ॥ हरिसंपूर्णविश्वासतां ॥ ११० ॥ राक्षसकुळींचारावण ॥ परीनोजानीशुक्ल
ह्युण ॥ नित्यकरीवदपठण ॥ ब्रह्महत्याजाणनसर्ता ॥ १११ ॥ धर्मसाहाकारीआकृष्ण ॥ केल्यांडवीचरदण ॥ त्याभारताचेनीअवर्णजाण ॥ निमाले
बाह्युणवांचविले ॥ ११२ ॥ अठराब्रह्महत्याजन्मेजयाशी ॥ अठरावर्षसांगानित्यासी ॥ निमाल्याउरविलेहिजाशी ॥ कृष्णकीर्तीऐसीपावन ॥
॥ ११३ ॥ एकताकृष्णारामकीर्ती ॥ माहापानकेबापुडीकिनी ॥ पायांलागतांचारीमुक्ती ॥ अश्यासंपनाकीर्तीगातां ॥ ११४ ॥ अश्याबियाअनिशी
नी ॥ आवडीगातांकृष्णकीर्ती ॥ सहजेसायुज्यतापावनी ॥ देहस्थिनीअसताही ॥ ११५ ॥ हरिकीर्तनकीर्तीजाचावांड ॥ तांदीचर्तनांदिसताही ॥
परीदेहीनानाहरीच्यावांड ॥ हरीत्याचेवांडअवधानी ॥ ११६ ॥ तोहीअवघाहरीप्रानरी ॥ हरीत्यासबाह्यअप्यनरी ॥ पारस्तिनीऐशियापरी ॥ की
र्तिवतंससारीनींदनी ॥ ११७ ॥ यालागांहांकीर्तनापरंत ॥ सुगमसाधननाहीयेथें ॥ जेवानरलेहरीकीर्तनांत ॥ तेदेहवधनानेनाकळनी ॥ ११८ ॥

कृष्णकीर्तनी उजळला स्थिती ॥ तींमैलेनाकटांकल्यानीं ॥ जरांतंदहकर्मकारिता ॥ नराजालीस्थितीमैलेना ॥ १७ ॥ आकाशपर्वज्यननं वृषोले ॥
कारवधिबधिचरजळं ॥ असोनियांतेंणमंळं ॥ कटांकळेतिबेना ॥ १८ ॥ तवाहार्किर्तनकल्लोळं ॥ जयाचनिष्कामदशाउजळं ॥ तबर्तनोदे
हकर्ममेळे ॥ देहावराळअलिम ॥ १९ ॥ निजभक्तांचेशरीरकर्म ॥ स्वयंचालवीपुरुषोत्तम ॥ यालागांभक्तांसीकर्मभ्रम ॥ अधमात्तमबाधीना
॥ २० ॥ भक्ताअभक्ताचीकर्मगती ॥ भगवंतचालवीनिश्चिती ॥ तथभक्ताचीकांअलिमस्थिती ॥ अभक्ताकांहोतीअतिबस ॥ २१ ॥ करितांकृष्ण
कीर्तकीर्तन ॥ भक्तांचानिरसेंदहाभिमान ॥ यालागांतिआलिमजाण ॥ अभक्ताबधनअहंभावो ॥ २२ ॥ देहशामार्गतल्यापावती ॥ ऐसेनघ
दुगापरिस्थिती ॥ आवडीगातांकृष्णकीर्ती ॥ सहजस्थितावसावो ॥ २३ ॥ श्रीकृष्णकीर्तकीर्तने ॥ बहुताचेंसंसारधरणे ॥ उरविलेंस्वयेथीकृष्ण
॥ चरित्रपठनंतुष्टेनी ॥ २४ ॥ कृष्णकीर्तकीर्तनगाडी ॥ अहंकाराचिबादवडीफोडी ॥ निवाचेंजीवबंधनतोडी ॥ निःशीमभावडीकीर्तगितां
॥ २५ ॥ एवंकृष्णकीर्तकीर्तने ॥ भक्तांकृष्णपदस्वयंघणे ॥ जगउत्तरावयाकारणे ॥ कीर्तश्रीकृष्णोविस्तारिली ॥ २६ ॥ जन्मापासनीआ
जपयन ॥ कृष्णचरित्रअत्यद्भुत ॥ तुजम्यांसांगितलेसाधन ॥ परमामृतनिजसार ॥ २७ ॥ ॥ श्लोक ॥ ॥ इथंहरेः बहुतलीलानिअव
नारावतारवीर्याणीचालचरितानिचशांतमानी ॥ अन्यत्रचेहचभुतानिगुणन्यनुष्योभक्तिपरांपरमदुर्लभतेलभेता ॥ २८ ॥ ॥ टीका ॥
जन्मापासनीज्ञानघन ॥ श्रीकृष्णचरित्रअतिपावन ॥ जांचसंगतीगोवंदजाण ॥ भक्तिमानजनउधरिले ॥ २९ ॥ जाचियाव्यभिचारसंगती ॥ गो
पीउत्तरल्यानेणोकिनी ॥ कृष्णशामसंदरसूर्ती ॥ अभिलार्षाचिनींदरधरला ॥ ३० ॥ देखांनीसंदरकृष्णमूर्ती ॥ गाईवेधत्यातदस्थवती ॥ पशू
उत्तरलेकृष्णसंगती ॥ मागोपीनुत्तरनकैसेनी ॥ ३१ ॥ गाईगोपिकांचेंमननकांग ॥ वंदावनीचेंस्मृणपाषाण ॥ कृष्णसंगेंतरलेजाण ॥ ऐसा
ज्ञानघनश्रीकृष्ण ॥ ३२ ॥ विषंभरोनियांनिजस्तन ॥ पूतनापेउंआलीप्राण ॥ तेहाकृष्णसंगेंजाण ॥ त्याचक्षणउत्तरली ॥ ३३ ॥ कंसशत्रु-
पाळांदिकांसी ॥ द्वेषंविनारीहृषीकेशी ॥ चंदनलावितांआंगासी ॥ अंगसंगेंकुंजसीतारिले ॥ ३४ ॥ उन्मत्तमदेअतिमूढ ॥ मारुआ

१ लाकुवलयार्पाड ॥ त्यासीमोक्षाचास्तरवाड ॥ उक्षरिलासहृदकृष्णाभिधानं ॥ ३८ ॥ अरिष्टकुरु आलाभ्याकृष्णाभ्यागी ॥ तो अरिष्टनारिला
 धरुनीशिगी ॥ अघास्तरंगिळितावेगी ॥ चिरुनिदोभागीउभरी ॥ ३९ ॥ कृष्णालक्षेलाउनीदाळी ॥ वक्रभ्यानस्तयमुनाजळी ॥ तोकृष्णाने
 सवेगगिळी ॥ करुनिदोनफाळीनारिला ॥ ४० ॥ उडंउआलाचुणावर्त ॥ त्यासीकृष्णोउडविलाआवर्त ॥ अंगसंगेकृष्णाचाय ॥ कृपाचनेवेरि
 या ॥ ४१ ॥ गोपाळनेलेचोरचोरु ॥ उकुंआलाव्यामास्तरु ॥ त्याचाहीकलाउक्षरु ॥ मोक्षेनुदार्थ्याकृष्णा ॥ ४२ ॥ केशियाकसाचाघोडा ॥
 कृष्णामारुनीनारिलापुदा ॥ मल्लमदुनीमालरवडा ॥ मोक्षाचाउघडास्तरकाळंकला ॥ ४३ ॥ काळियानाथिलाविरवारी ॥ वत्सोउपादिलाव-
 त्सास्तर ॥ भवार्थ्यामार्ज्याकृष्णनारु ॥ संवेगउभारीजडमूदा ॥ ४४ ॥ निहीरवेळविलाचक्रपणी ॥ जाचेघरीप्यालापाणी ॥ जाचेचोरुनी-
 रवादलेलोणी ॥ त्याहीगोळणीउक्षरिल्या ॥ ४५ ॥ कृष्णानारिलाविनंचोनी ॥ बाणनारिलाभुजाखंडोनी ॥ कुंभनारिलाभिदकूनी ॥ मोक्षदा-
 नीथ्याकृष्णा ॥ ४६ ॥ जेजेमीनलसोयारिके ॥ जेकापाहंआलेकौनुके ॥ तेनेनारियेलेयदुनायके ॥ दर्शनस्तरवेनिवदुनी ॥ ४७ ॥ पांडवनारि-
 लेपक्षपाते ॥ वैरीनारिलेशस्त्रधानं ॥ यापरीथ्याकृष्णाचाय ॥ उक्षरिलीचहुनेनजसंगे ॥ ४८ ॥ वैरीनारिलेदृषवैभवे ॥ भक्तपाचलेभजनभ-
 वे ॥ गोपीनारिल्यासंगानुभंदे ॥ जालीजीवेभावेअनुसरया ॥ ४९ ॥ गार्दनारिल्यासरक्षणेसी ॥ मयूरनारिलेमोरपिशी ॥ वृक्षनारिलेकुर-
 वानीकशी ॥ नारकहृषकिशीपुणत्वे ॥ ५० ॥ पूर्णप्रह्लाकृष्णावनार ॥ ज्ञानप्राधान्यलीलाविचित्र ॥ ग्रह्यादिकानकळचरित्र ॥ वंद्यसर्वत्रस-
 ज्ञाना ॥ ५१ ॥ घेउनीषडैश्वर्यसंपनी ॥ अवनरलोथ्याकृष्णमूर्ती ॥ यशार्थ्याओदार्यज्ञानशानी ॥ वैराग्याक्षनीअमंग ॥ ५२ ॥ इनरअवनरीं
 अवनरण ॥ तेथेगुसंकलसाहीगुण ॥ कृष्णावनारजहापुणे ॥ पूर्णषड्गुणप्रकाशले ॥ ५३ ॥ थालागीकृष्णावनारजाण ॥ अनविळिन्न-
 साहीगुण ॥ त्याचेनिअंगसंगेउत्थरण ॥ सर्वासीजाणसर्वदा ॥ ५४ ॥ उक्षरलेकृष्णसंगनी ॥ अयथाकृष्णाचियाअतिप्रती ॥ तरलेदरव-
 नांकृष्णमूर्ती ॥ हेनवलनिश्चिर्नानंदयेथं ॥ ५५ ॥ हेचिपंगाकृष्णकीर्ती ॥ अत्यावडीगानांगीनी ॥ उक्षरलेनेगोकिनी ॥ अद्यापीउधरनी

अथाहु ॥ ५३ ॥ आवडीगातां कृष्णकीर्ती ॥ कीर्तविंतां लाभयश्च गती ॥ जंतेपरांसे ह्यगती ॥ तैचोथामर्त्तावरीरिये ॥ ५३ ॥ आर्तजिज्ञा
 सभयार्थी ॥ याचामहं जराद्विनिता ॥ अखंडगणेशचोथामर्त्ता ॥ श्रीकृष्णकीर्तस्वयंगानां ॥ ५४ ॥ आवडीगातां श्रीकृष्णकीर्ती ॥ सहजेहो
 यविषयीविर्क्ता ॥ गमदमादीसंपत्ती ॥ पायोलागतीसहजेचो ॥ ५५ ॥ कृष्णकीर्तीजपमार्त्ता ॥ जोअखंडजपनिन्हासुखी ॥ श्रीकृष्णत्याजव
 र्छा ॥ सर्वकार्यसर्वदा ॥ ५६ ॥ आदरेजपतां श्रीकृष्णकीर्ती ॥ श्रीकृष्णप्रगदसर्वधृती ॥ सहजेनसावेचोथामर्त्ता ॥ परमात्मस्थितीसमवे
 त ॥ ५७ ॥ जेमर्त्ताचासहिण्य ॥ पूज्यपूजकहोयश्रीकृष्ण ॥ हेचोथेतकीचेंखक्षण ॥ आपणाआपणस्वयेभजे ॥ ५८ ॥ चौथेमर्त्ताचेविदा
 ण ॥ भोग्यभोक्तास्वयेश्रीकृष्ण ॥ कृष्णोसीवगळपण ॥ प्रकांअर्थक्षणअसेना ॥ ५९ ॥ तेकांअपक्तांसीजाण ॥ देहगृहहोयश्रीकृष्ण ॥ जा
 तगोनश्रीकृष्णकीर्तीआपण ॥ संसारहीपूर्णकृष्णहोय ॥ ६० ॥ ऐशोलाहोनांपराभर्त्ता ॥ परमहंसाचोश्रीकृष्णगती ॥ तेकृष्णस्वरूपस्वयेहो
 नी ॥ श्रीकृष्णकीर्तविणितां ॥ ६१ ॥ कृष्णकीर्तचिंपकअक्षर ॥ चहंवेदोचिनिजनिक्कार ॥ सकळगारुवाचेंपरमसार ॥ कृष्णचरित्रकरावया ॥
 ॥ ६२ ॥ जंवेदोचिजन्मस्थान ॥ तेषुदुष्कास्यासमाधान ॥ पदुद्वानाधुजायण ॥ तोआनयाश्रीकृष्णपूर्णादतार ॥ ६३ ॥ अनंतअवतारांचेसाध
 न ॥ परीकृष्णावतारजायण ॥ न्यचिंचरित्रअतिपावन ॥ अवधेधनउदक ॥ ६४ ॥ त्याकृष्णाचीकृष्णकीर्ती ॥ आदरेआवधिनांचिर्ती ॥
 भवधेधनार्थसमाप्ती ॥ जाणनिश्चितोच्छ्रमाया ॥ ६५ ॥ वैभवश्रीकृष्णकीर्तंशी ॥ वैराग्यश्रीकृष्णकीर्तीपारी ॥ श्रीकृष्णकीर्तीविसेजा
 चेमानसी ॥ निर्कारककार्यनागवती ॥ ६६ ॥ आळसेरधरनारायणधृती ॥ सकळपातकंसखहोती ॥ जेकृष्णकीर्तसिदांगती ॥ त्यासी
 चरामर्त्ताप्रदग ॥ ६७ ॥ श्रीकृष्णकीर्तनिष्कलअक्षर ॥ निर्दोषमहापातकसेभार ॥ मोक्षदेवताअतिउदार ॥ जगदाधारकारक ॥ ६८ ॥ ब
 ह्मअवतारअवतारदेवा ॥ परीयेअवतारचिंतनव्याते ॥ कानमाधान्यनृत्तापाहाहो ॥ अगम्यअमित्रावांअत्यादिदेवा ॥ ६९ ॥ जन्मापाखून
 जन्मदेवाडा ॥ जोनामंजुलयागवा ॥ मेरुस्तरवायाउपडा ॥ कलाराकडारकफाळ ॥ ७० ॥ अवतारामांश्रीकृष्ण ॥ निजनिष्टकब्रह्म

पूर्णी ॥ स्यचिचरित्रज्ञानघन ॥ पठनेपावनजनहोती ॥ ७२ ॥ ऐशीपावनकृष्णकीर्ती ॥ पठनांवाचकउपरती ॥ अथेनेजेअवणकरिती ॥ तेही
 तरेतीभवसिंधू ॥ ७३ ॥ कलीयुगीजनमदमती ॥ त्यासीनरावयासुगमस्थिती ॥ परमपावनकृष्णकीर्ती ॥ कृपेनेनिश्चितीविस्तारली ॥ ७४
 ॥ ऐशीपावनभगवत्कीर्ती ॥ विस्तारलीश्रीभागवती ॥ त्यांतदशमस्कंधाप्रती ॥ श्रीकृष्णकीर्तीअनीगाड ॥ ७५ ॥ उपजल्यादिवसापासु
 नी ॥ चढोवटीप्रीतीदीनी ॥ कीर्तविस्तारीचक्रपाणी ॥ दीनजनीनरावया ॥ ७६ ॥ धरुनीनरनाट्यवंश ॥ अवतरलाहर्षकिशो ॥ तेथेना-
 नाचरित्रवितास ॥ दिवसेंदिवसविस्तारी ॥ ७७ ॥ त्याहीमार्जाबाळचरित्र ॥ मधुरसुंदरअतिपवित्र ॥ मालखडेजेकेलेक्षेत्र ॥ परमपवित्रपा-
 वनत्वे ॥ ७८ ॥ जरासंधपराभवून ॥ काळयवनाचेनिर्दळण ॥ तेअतिविचित्रविदाण ॥ लाघवीश्रीकृष्णस्वयेदावी ॥ ७९ ॥ रुक्मारणीविं-
 बोनी ॥ शिशुपाळादिवीरगांजुनी ॥ कृष्णकरीमीमकीहरणी ॥ तेपरमपावनहरीलीला ॥ ८० ॥ पट्टमहिषीचेवरण ॥ भामासराचेनिर्दळ-
 ण ॥ पारिजाताचेहरण ॥ पाणिग्रहणसोळासहस्रां ॥ ८१ ॥ समुद्रां वसवुनीहारावती ॥ निद्रानमोडितांश्चिनिश्चिते ॥ मथुराआणिलीराते
 रानी ॥ अभिनवकीर्तीकृष्णाची ॥ ८२ ॥ वत्सेवत्सपहोउनीआपण ॥ आपुलेदावीपूर्णपण ॥ ब्रह्मादिकांनफळेजाण ॥ अवतारीकृष्णपूर्णशि-
 ॥ ८३ ॥ खाउनभाजीचेपान ॥ तृमंकलेकृषीजन ॥ ऐशीचरित्रज्ञानप्राधान्य ॥ परमपावनआचरिला ॥ ८४ ॥ ऐशीकृष्णलीलापरमाद्भु-
 त ॥ पाठकांक्षीपरमपुनीत ॥ नेदशमामार्जासमस्त ॥ कथासांयनसांगीतली ॥ ८५ ॥ एकादशाचीनवलस्थिती ॥ मुळापासुनीपरम
 प्रार्थी ॥ ज्ञानवेराग्यभुक्तीमुक्ती ॥ स्वमुखेश्रीपतीसंवादला ॥ ८६ ॥ प्रथमाध्यायीवेराग्यपूर्ण ॥ मुख्यअधिकाराचेकारण ॥ नारदकु-
 देवसंवादजाण ॥ भूमिशोधनसाधकां ॥ ८७ ॥ तेथनिमिजायनसंवादना ॥ निर्भयाचेकोणस्थान ॥ उत्तमभागवतकोण ॥ मायातर-
 णकर्मब्रह्म ॥ ८८ ॥ इत्यादिविदेहाचिनवप्रश्न ॥ नवांचिनवृत्तंरंपूर्ण ॥ तेचिनवनागरण ॥ क्षेत्रकृषणअनिष्टाक्ष ॥ ८९ ॥ तेपांचाअध्या-
 याचाअंती ॥ देवांप्रार्थिलाश्रीपती ॥ कृष्णकुलक्षयाच्याप्रांती ॥ निजधामाप्रतीनिघेल ॥ ९० ॥ हेउत्सवेजाणोनीआपण ॥ निर्वदंकला-

जोसंपूर्ण ॥ तेनिकल्पनाकाशाचेनिर्दलण ॥ पालव्याछेदनविकल्पाच्या ॥ ९१ ॥ कामलाभाचागुमरबुंद ॥ अडुंउलागलंउद्धर ॥ तेसमूळक
 लेसपाट ॥ अतिनिरवटअनुतापी ॥ ९२ ॥ कोधावियाअनिजाडी ॥ समूळउर्पाडल्यामहांपडी ॥ शांतानिवडकचैस्वडी ॥ समूळउपदीमुळसी ॥
 ॥ ९३ ॥ उखवचानकभर्तिहरण ॥ बोलीलाश्रीकृष्णकृपाघन ॥ स्नेत्रवोलावलेसंवात्यपूर्ण ॥ लागलीसंपूर्णनिजबोधवाफ ॥ ९४ ॥ तेथेपूर्णम-
 हानिजबीज ॥ गर्वसर्वपरित्यज्य ॥ श्रवणानेळंअधोक्षज ॥ मेरिलेंसहजस्वयेपेरी ॥ ९५ ॥ यदुअवधूतसंवादस्थिती ॥ चालवितांतीउपपत्ती ॥
 आगडरवणविलाक्षेप्राप्रति ॥ वोढाळपुदनीरिघोनशके ॥ ९६ ॥ फिर्मास्तजाव्यापिकते ॥ विरड्याबोरबडतीतेथे ॥ तेदशमाध्यायीश्रीअनंते
 ॥ उडविलींमत्तेभजनगोफणा ॥ ९७ ॥ अकरावेअध्यायीजाण ॥ हरडाओच्याआणीचोढाणा ॥ निळगुळेसीपाठविलेंसूजाणा ॥ मुक्तलक्षणा
 चेनिहाते ॥ ९८ ॥ तेथ्यावयेचेमोक्तेयेथ ॥ तत्संगतीभगवद्धक्त ॥ नोवारावाअध्यायसाद्यंत ॥ कृपायुक्तसांगीतळा ॥ ९९ ॥ विषयांचीविषयांक्स्था
 ॥ बाधकनोहेसाधकांच्याविता ॥ तेन्नित्रयोदशीकथा ॥ जाणनिश्चितीसांगीतळा ॥ ४०० ॥ एवंचेराव्याअध्यायाप्रती ॥ जालीपिकापूर्णनिष्प-
 मीतेचिह्नसंगतीउपपत्ती ॥ समाधीश्रीपतीसांगोभिगेळा ॥ १ ॥ समाधीसांठवलेजेपिक ॥ तेकैसेनीपावतीसाधक ॥ तदर्थभजनपूर्वक ॥ चौदावोद-
 स्वनिरूपिला ॥ २ ॥ पीकचदनचदनहानी ॥ माझाशिसिंधीझडपोनिनेती ॥ तेसिंधीत्यागाचीउपपत्ती ॥ पंधाव्याप्रतीदाविली ॥ ३ ॥ पीकनमायभिज-
 गती ॥ नरीत्याच्यासांठवणाकिती ॥ त्याषोडशाध्याईविभूती ॥ उद्देशेश्रीपतीदाउनीगेळा ॥ ४ ॥ क्षेत्रअधिकारीयेथेजाण ॥ चारीप्राश्नमचारीवर्ण
 ॥ सत्राभरानिरूपण ॥ वोढेसंपूर्णविभागिले ॥ ५ ॥ एकोणिसाव्याअध्याईजाण ॥ वरूनीपिकाचीसंवगण ॥ त्यागेनिफोलसंपूर्ण ॥ सापनिव-
 डूनकणध्यावे ॥ ६ ॥ ऐसेनिवडिलेप्रक्षकण ॥ तेप्राप्तप्राप्तीचेंलक्षण ॥ विविधभागनिरूपण ॥ विसावाजाणनिरूपिले ॥ ७ ॥ भागाअलेशह-
 थकण ॥ तेराखविआपुलेआपण ॥ गूणदोषाचेचोरटेजाण ॥ स्वळेफोडुनीभिजकणनेती ॥ ८ ॥ सर्वाच्याभागासयेतातिकण ॥ राखोनला-
 हतीचोरच्याभेण ॥ थोरथोरनागविलेजाण ॥ त्यालागीसंरक्षणदृढकीजे ॥ ९ ॥ गुणदोषाचीनवलकथा ॥ मिळणीमिळोनीआमता ॥ वकूनचे

तां सर्वस्वना ॥ दाणाहीहातां नदीनयेवो ॥ ९ ॥ गुणदोष अर्तुर्वद्धी ॥ मज्जानानेन तकाळुद्धी ॥ गुणदोषातेनो निर्दुद्धी ॥ नो महाबद्धी निर्दुद्धी ॥
 कीं ॥ १० ॥ हे शिकवण उद्येवें ऐकतां ॥ तो ह्यणे चोराचा प्रतिपालिता ॥ तो वेदविगात त्वना ॥ गुणदोष प्रवळता त्याचे निभांगें ॥ ११ ॥ मुख्यचो
 राचा कुरता ॥ तुझा वेदविगात स्वोदा ॥ त्यामाजी गुणदोषाचा धरता ॥ नानाचें घातो शिकवता ॥ १२ ॥ एवं प्रतिपालोनी गुणदोषांसी ॥ वेदनागव
 समस्तांशी ॥ एवं उद्येवें वेदांच्या शिसीं ॥ कुडेपणासी स्थापिलें ॥ १३ ॥ तो वेदानुवाद नव्हे कुडा ॥ ऐसा प्रतिपदां दिधला झाडा ॥ निरूपणां अ
 तिचो खडा ॥ अध्यायरोकडा एक विसावा ॥ १४ ॥ चोरकोणे मार्गियेनी ॥ पिकले पीक जावदानेनी ॥ तो मार्गबुजावया निश्चिनी ॥ तत्वसं-
 ख्या उपपत्तीचा विसावा ॥ १५ ॥ मुख्यत्वेन ज्ञानचें संरक्षण ॥ दृढशांतीचें कारण ॥ ते भिक्षुगीत निरूपण ॥ स्वयं श्रीकृष्णसांगो निगेला ॥ १६ ॥
 मुख्यचोराचें चोरटेपण ॥ मनापाशीं असे जाण ॥ ते मनाज्याचें लक्षण ॥ भिक्षुगीत निरूपण ते विसावां ॥ १७ ॥ चोरजन्मर्ता जिचे पोदां ॥
 ते मुख्यत्वेन प्रकृतीखोदां ॥ पिकल्या पिका करुनी लुटा ॥ लपती शोवदां तांमाजी ॥ १८ ॥ आदी निर्गुण अंतीं निर्गुण ॥ मध्यमिच्या प्रकृतीधि
 गुण ॥ हे मुख्यपिकाचें संरक्षण ॥ केले निरूपणचो विसावा ॥ १९ ॥ मोकले पीक असतां शेती ॥ पशुपक्षीचोर निघोन शकनी ॥ ते सहज संर-
 क्षण उपपत्ती ॥ निर्गुणोक्ती पंचविसावां ॥ २० ॥ स्त्रीकामांची धाडी जाण ॥ सकळ पिकासी जाण नागवण ॥ पुरुरवानागवला आपण ॥ इत
 रासी कोण पडिपाड ॥ २१ ॥ कामासकी करितां जाण ॥ प्रमदाबदां पाडले पूर्ण ॥ त्यासी अनुनापकरी सोडवण ॥ हे केलें निरूपण सविसावां ॥
 ॥ २२ ॥ भिक्षोपपीक लागल्या हातीं ॥ त्याचा करायचा नेपती ॥ क्रियायोगाची निजस्थिती ॥ सचा विसाव्या प्रती प्रकाशली ॥ २३ ॥ एवं पीकमोग
 लें सकळ ॥ त्याचा परिपाक पकान्य सबळ ॥ अद्या विसावा अमृतफळ ॥ अतिरमाळ निजगोड्या ॥ २४ ॥ मृदुमधुर प्रति अकवार ॥ नेणें वायें जिवें नेव-
 णार ॥ त्याचा सेवितां घासमात्र ॥ मवात्यभ्यंतर नित्यनृमी ॥ २५ ॥ आकाशेसी निवाली भुक ॥ सरवावरी लोळे नृमी सरव ॥ तो हा अद्या विसा
 वादेख ॥ आलो लिक निजगोड्या ॥ २६ ॥ अद्या विसाव्याची निजगोडी ॥ चागवावया अति आवडी ॥ ब्रह्मादिकां अति अवस्था गादी ॥ चर्चाचारव

डोअनुपम्य ॥ ३७ ॥ हेजिह्वीणजेवण ॥ रसनेवीणगोडपण ॥ अदीनांदांतपादुनीपूर्ण ॥ आपुलीआपणचविचारवे ॥ ३८ ॥ श्रीकृष्णोपरवडी
 ऐशी ॥ नाटेकेलेउधवाशी ॥ एकाजनार्दनचरणीमाशी ॥ स्वरवेंत्यारसाशीस्वयेसेवी ॥ ३९ ॥ जेथारिगमूनाहींथ्यारथारांशी ॥ नेथेंस्वरवेंचिरि
 गोनिमाशी ॥ एवंधाकुटेजेहोतीसर्वशी ॥ कृष्णारसत्याशीसंसव्य ॥ ४० ॥ अगम्ययोगयागभांडार ॥ गुह्यज्ञानज्ञानगंभिर ॥ परमस्त-
 स्वाचेंस्वरवसार ॥ अनिगंभीरअद्याविसावा ॥ ४१ ॥ याजेवणीजेधालेनर ॥ त्याचेतृतीचिसुरवोद्गार ॥ तोएकुणतिसावासधर ॥ अनिविचि-
 त्रनिरूपणें ॥ ४२ ॥ ऐकुणतिसाव्याचीस्थिती ॥ दृढआकळलीहोयविनी ॥ तेंसकळभागवताचीगती ॥ येधांवतीतयापाशी ॥ ४३ ॥ एकु-
 णतिसावाअध्यावो ॥ साध्यसाधनाएकात्मभावो ॥ निर्दोषोनिअहंभावो ॥ परमानेंदेपाहांहोउद्गारदेत ॥ ४४ ॥ सकळभोजनामंडण ॥ तो
 दूळआणीचंदन ॥ तोतिसावाएकतिसावाजाण ॥ कृष्णानीयाणनिजबोधु ॥ ४५ ॥ येणेभोजननित्यतृती ॥ त्यासीममताबंधनहेप्रामी ॥
 सकळकुळनिर्दुनियेथी ॥ निजधामानिश्चितीहरीगेला ॥ ४६ ॥ पूर्णब्रह्मानुभवजासी ॥ येथवरीममतानसावीत्याशी ॥ हेस्वागेदाउनी
 हृषीकेशी ॥ निजधामासीस्वयेगेला ॥ ४७ ॥ श्रीभागवतमहाक्षेत्र ॥ तेथेंब्रह्ममुख्यबीजधर ॥ नारदनेथमिरासीकर ॥ पेरणीविचित्र
 तेंगेकेली ॥ ४८ ॥ तेथश्रीव्यासेंअतिशुद्ध ॥ बांधारेघातलेदशविध ॥ पाकपिकलेंअंगाद ॥ स्वानंदबोधनिडारें ॥ ४९ ॥ तेथेशुकबैसलासोंका-
 रा ॥ तेंगेफाडिलाहरिकथापागोरा ॥ पापपक्षांचाथारा ॥ उडविलापुरानिःशेष ॥ ५० ॥ त्याएकादशाचीजाण ॥ उधवेंकेलीसवंगण ॥ काढिले
 निडाराचंकण ॥ अतिसघनकृष्णोक्ती ॥ ५१ ॥ तेथनानायुक्तीपडिपाडी ॥ उत्तमप्रश्नपरवडी ॥ केलीपक्षान्नेंचोरवडी ॥ त्याचीनीचनवीगोडी
 अवीनाशी ॥ ५२ ॥ तेअविनाशनिजगोडी ॥ पदोपदींअतिचोरवडी ॥ एकादशामार्जरोकडी ॥ उधवावियेजोडीउपकारजगा ॥ ५३ ॥ त्याउध-
 वांचमागिलेपंक्ती ॥ त्यक्तीदकश्रवणार्थी ॥ शुकमुखेंपरिक्षिती ॥ निजात्मतृतीनिवाला ॥ ५४ ॥ त्यासमर्थीचियेपंक्ती ॥ भावार्थदीविकाध-
 रोनीहानी ॥ श्रीधरेंद्रावितापदपदार्थी ॥ निजात्मस्थितीनिवाला ॥ ५५ ॥ जेथदेशभाषाउपपक्षेंसी ॥ एकाजदार्दनरूपेचीमाशी ॥ तृती

होय अबध्यांसरशी ॥ निषेधतिशीं असेना ॥ ४६ ॥ एकाजनार्दनीमाजरवेडें ॥ भाषार्थदिपिकाउजीयेंडें ॥ हेरसंदखोनीचोरवेडे ॥ ताटापुढेंपें
 आले ॥ ४७ ॥ मीयोमियोकरितां स्मरण ॥ रूपेनेतुष्टलेसज्जन ॥ शेषप्रसादेउनीजाण ॥ संतुमपूर्णपेंकेंलें ॥ ४८ ॥ एकाजनार्दनाचंपोस-
 णें ॥ मीमाजरजालोनीचपणें ॥ चारितांसंताचेंशेषभाणें ॥ स्यात्तृतीपावणेपरिपूर्ण ॥ ४९ ॥ होकांत्यासमर्थाचातारी ॥ पूर्णब्रह्मरसेंभरली
 वाटी ॥ तेंमीअत्यंतप्रेमेवाटी ॥ स्वानंदपुष्टीसंतोषें ॥ ५० ॥ जोकायामनेआणीवाचा ॥ सद्भाषेविनीतहोयनीचा ॥ तोअधिकारीएकाद-
 शाचा ॥ हाजनार्दनाचाउपदेश ॥ ५१ ॥ जवजवदेहीज्ञानाभिमान ॥ जंवजवयोग्यतासच्चा ॥ तंवतंवएकादशाचेंज्ञान ॥ सर्वथाजाणअनो-
 ळस्वची ॥ ५२ ॥ सर्वभूतींभगवद्भजन ॥ सद्भाषेजवनुपजेजाण ॥ तंववरीएकादशाचेंज्ञान ॥ सर्वथाजाणकळेना ॥ ५३ ॥ यापरीश्रीभागवतसे
 अ ॥ पीकपिकलेपरमपवित्र ॥ येथस्वरवीसाधकनर ॥ जासीअत्यादरसर्वभूतीं ॥ ५४ ॥ एकादशाक्षेत्रनळेजाण ॥ हाचित्समुद्रपरिपूर्ण ॥ जो
 जैसायेथहोयनिमग्न ॥ तोतैशीचआपणरत्नेलाभे ॥ ५५ ॥ हाएकादशनिश्चितीनळेनिर्धारी ॥ जीवगजेद्राचाउधारी ॥ स्वेंगेंपावलाहरी ॥ ज्ञा-
 नचक्रकरीघेउनी ॥ ५६ ॥ हेहीनळेएकादशाचीथोरी ॥ अहींदरण्यकशावृविदारी ॥ तोहाप्रगटलानरहरी ॥ भक्तकेशरीरुपापूर्ण ॥ ५७ ॥ गंगाय
 मुनादोनीसांग ॥ कृष्णउत्थवउत्तमचांग ॥ गुमसरस्वतीज्ञानबोय ॥ त्रिवेणीप्रयागयेकादश ॥ ५८ ॥ तेंथवैराग्यमघमाशीजाण ॥ अद्याअरुणो-
 दयीनित्यस्मान ॥ करितांहोउनीपावन ॥ कृष्णपदवीपूर्णपावती ॥ ५९ ॥ हेहीएकादशाचीनळेकोरी ॥ कृष्णउत्थवाचीगुत्थगोरी ॥ हबहुकल्पक-
 पिलाषणी ॥ पर्वणीगोमटीनिजसाधकां ॥ ६० ॥ तेंपर्वकार्त्तजनिमग्न ॥ तंतत्काळपावतीकल्याण ॥ बांधुनशकेजन्यभरण ॥ ब्रह्मपरिपूर्णस्वये
 होती ॥ ६१ ॥ हाएकादशनळेजाण ॥ एकतिसांखणाचेंचंद्रावन ॥ येथसत्यवसेथीकृष्ण ॥ स्वानंदपूर्णनिजसत्ता ॥ ६२ ॥ येथपंधाशनेंजेशोक
 ॥ तेचिअत्यंतपानेचोरव ॥ माजीज्ञानमंजिरीचेघोरव ॥ अतिस्तेरवशांभर्ता ॥ ६३ ॥ तेंथजघाडितांनिजजावन ॥ तेंहानांपरमपावन ॥ स्वयंठाकि
 तीकृष्णसदन ॥ ब्रह्मपरिपूर्णपूर्णत्वं ॥ ६४ ॥ जेवदिनीमुळींचेंउदका ॥ जेलाविनीमूळमृत्तिका ॥ तेंबंधहोतीतिहींलोकां ॥ नित्यनिजसस्वार्थीकृ

इति एकनाथी भागवत समाप्तः

